

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+200

Αριθ. εισ. 2681/1962

ΔΩΡΕΑ Αντ. Χατζη-
κώστα

GRYR-00410

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

- 1) Σύνολον Ετησίου εισοδήματος
- 2) Εξουσιοδότηση
- 3) Απομείνον καθαρών εισοδημάτων
- 4) Αναλογούν εισοδήματα και άκτονον οικογενείας

ΚΤ. ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εάν, τών άνωτέρω στοιχείων και της έπισημασμένης έκθεσεως εξακριβώσεται τοίςτοι, ή Επιτροπή αποφασίζει την παροδοσιν αμείνων και καίτοι την οφειλόμενον τού αμεινωμένου άκτονον

Εάν, τών άνωτέρω στοιχείων και της έπισημασμένης έκθεσεως εξακριβώσεται, τούτων ή Επιτροπή αποφασίζει την παροδοσιν αμείνων και καίτοι την οφειλόμενον τού αμεινωμένου ούχι έκτονον δεδομένου ότι τού έσοδα αμεινωμένου καθαρών εισοδημάτων καίτοι

Επιτροπή

Ο Πρόεδρος

ΕΡΜΗΝΕΥΤΗ
ΜΑΝΩΝΑΝ

Ἀριθμὸς αἰτησεως

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΧΕΥΣΗ ΒΟΗΘΗΤΩΝ

Δήμος ή Κοινότητα
Ενότητα

Ενότητα

Συνολικά

Acknowledgments

Αριθμ. Α.Λ.Ο.	Όνοματεπώνυμο	Ημερ.	Σημεία προς τον άρχηγόν	Εκτέλεσις	Αποδοχή	Εγείρεται ή όχι	Διὰ τί δεν εγείρεται
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

1. Περιουσιακά Στοιχεία :

3. Μηνιαῖον Εισόδημα :

- α) Οικία Ἀρσ. διαμέτων
- β) Καταστήματα
- γ) Ἄγρο. κτήματα..... στέγματα.....
- δ) Ἄλλη περιουσία ἀκίνητος
- ε) Κινητὴ περιουσία
- ι) Ζῶα

- α) Άποψη.....
- β) Έπίδομα άνεργίας
- γ) Συντάξεις
- δ) Εμπόδια
- ε) Ένομινα πένες φέτος.....
- σς) Άλλα παραγομένης προϊόντων.....
- ζ) Δείκτες πίν έσοδα

Т. МННІАІА ЕСОДА ДІА ТО ЕІСОДННА

- α) Διά καλίστρεψαν σιγαμάτων
 κρημάτων άνωθεν ήτοισμάτων φυνεήματα σκα ήματα άπό των
 β) Δ' έπείσεργυσίαν και άποθήκευαν προούτων
 γ) Διά μεταφορικά προούτων προς πώλησην
 δ) ώδοι προς τή Δημόσιον, Αθήνας, Κονόστρας ή Γεωγ. Συνεταιρισμούς
 ε) Έξοδα φορηής ζωών βασίης
 ς) όρνθοειδών

Δ. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ :

[illegible]

Ημερομηνία

Υπογραφή

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΕ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΑ!

τὴν ὑμετέραν θειοτάτην Παναγιότητα γονυκλιτῶς προσκυνῶ, καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς χεῖρας πανευλαβῶς κατασπάζομαι.

Ὡς προσωπικῶς, καθ' ὃν καιρὸν διέτριβεν ἡ θειοτάτη αὐτῆς παναγιότης ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν Ἱβήρων, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος δοῦλος παρέστην ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ ἐκλογίσας αὐτῇ τὸν ὃν ἐθέμην σκοπὸν περὶ τῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν ἀπλὴν φράσιν τῶν πνευματικῶν Ἑορτῶν, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεομήτορος, πρὸς δὲ καὶ τῶν τῆς ταύτης ἱερῶν Ἀντιφώνων· ἡ δὲ θειοτάτη αὐτῆς κορυφή ἐνέκρινε τὸν σκοπὸν, καὶ μετὰ τῆς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς ἐνίσχυσέ με, καὶ ἀμέσως ἠρξάμην, ὧν τὰ πλείω τῶν ἀντιφώνων ἐθεώρησεν αὐτοφεί· ἰδοὺ καὶ ἤδη παρίσταμαι ἐνώπιον τῆς παναγίας αὐτῆς κορυφῇ διὰ τοῦ εὐτελοῦς μοι τέτου δουλικοῦ γράμματος, καὶ ἀναφέρω ὅτι ἐτελέσθησαν θεῖαι ἔργα διὰ τῶν παναγιῶν τῆς εὐχῶν. Ὁθεν πρῶτον παρακαλῶ θερμῶς, ἐπεὶ δὴ γινώσκεις θεῖαν μου, καὶ γένη ἐπιταγή τις καὶ ἀντιγραφῶσι καθαρώτερον· δεύτερον δέ, ἐπεὶ δὴ καὶ θεῖαν νεῦσιν δι' ἀδείας αὐτῆς ἠρξάμην τούτου τοῦ θεοφιλοῦς ἔργου, κατὰ θεῖαν δὲ νεῦσιν ἀνεκαλέσθαι εἰς τὴν περιοπὴν τῆς Οἰκουμένης Καθέδρας, ἀνατίθηναι τὰ δυνάμει μοι ποιήματα πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν, ἵνα γένη δι' αὐτῆς πρόνοια καὶ ἐκδοῦσι διὰ τῆς τυπογραφίας εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Οἶδεν ἡ παναγιότης τῆς πνευματικῆς δόγματα καὶ νοήματα περιέχουσι τόσον οἱ ἀσματογραφικὸι Κανόνες, ὅσον καὶ τῆς Ὀκταήχης ἱερᾷ Ἀντίφωνῳ, περὶ ᾧ ἱερᾷ ἐξυμνῶνται ἐφιλοπονήσαντο εἰς Ἑλληνοδιαλέκτον· ἐκ τῶν ὁποίων ἐρανισάμενος τὰ πλείονα, προσεδέμην καὶ ὑποσημειώσεις τῶν θεῶν Πατέρων εἰς ἐντελεστάτην σαφήνειαν τῶν ἐμφαινομένων δογμάτων καὶ νοήτων ἐν τοῖς ἀσματογραφικοῖς τούτοις Κανόσιν. Ἄς μὴν ἀποδοκιμάσῃ λοιπὸν, παρακαλῶ, καὶ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὰ εὐτελῆ ταῦτά μοι ποιήματα, καὶ στερηθῇ ἡ πληθὺς τῶν Ὁρθοδόξων τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν, ἥτις διὰ τῶν παναγιῶν τῆς εὐχῶν ἐλπίζοντες διὰ τὴν χορηγηθεῖσαν παρὰ Θεοῦ χάριν εἰς τὰς Ἱερὰς Πατέρας τοὺς Ἀσματογραφητάς. Καὶ εὐελπίς εἰμι, καθὼς ἡ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πάλαι ἐνέκρινε θεοπρεπῶς, θεσπίσασα καὶ ψάλλονταί εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, οὕτω παραπλησίως θεοκρίνει καὶ προνοήσει καὶ ἤδη τὴν διὰ τύπου ἐκδοσιν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν τῆς ὠφέλειαν· ἥς αἱ παναγίαι εὐχαὶ εἰέν μοι φυλακτήριον!

ἡ. Μαρτίου ἡ.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιωτάτης Παναγιότητος

Ὑποκλιτῆς δοῦλος
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Γρη-

Γρηγόριος ἐλάϊφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁσιώτατε ἐν Μοναχοῖς Κύρ Νικόδημε, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη τῇ λογιότητί σου, καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις! Ἐνεφανίσθη ἡμῖν γράμμα τῆς λογιότητός σου, διλοποιοῦν περὶ τῆς ἀντιγραφῆς τῆς τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν ἐξηγήσεως. Ἐπαινοῦντες οὖν τὸν ζῆλον τῆς λογιότητός σου, ὅτι ἐγνωμέν σε δι' ἱκανῶν χρόνων φιλοπονώτατον ἐν πνευματικοῖς συγγράμμασιν εἰς κοινὴν ἀφέλειαν τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος, ἰδοὺ διορίζομεν τὸν ὀσιώτατον Κύρ Νικηφόρον χαρτοφύλακα, διὰ τὴν ἐγχειρίσῃ τῇ λογιότητί σου τὰ τῆς ἀντιγραφῆς ἔξοδα, εἰς καθαρὰν διηλ. ἀντιγραφὴν τούτου σου τοῦ φιλοπονήματος· περὶ δὲ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως γίνεται φροντίς διὰ τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ἐγκρίνει σωτηριῶδι τὴν εἰς τὸ ἀπλούστερον ἐξήγησιν τῶν σχολιαστῶν Πατέρων, τὸς τῶν Ἀσματικῶν τούτων Κανόνων, ὅσον καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχης Θεοπνεύστων Ἀντιφώνων. Ἀντιγραφέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν δύω τούτων φιλοπονημάτων σου, θέλεις ἐξαποστείλει αὐτὰ ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν φροντίζομεν Θεῷ εὐδοκοῦντος περὶ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως. Ἡ δὲ λογιότης σου ἔχει παρὰ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας δαφιλεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλες εἰς τὴν αὐτῶν ἐξήγησιν· παρὰ δὲ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ τόσον περὶ αὐτῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν ἄλλων φιλοπονημάτων σου, τῆς τε τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν ἐξηγήσεως, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ Παύλου, καὶ τῆς τῶν Πρωτοκων Ψαλμῶν, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς Θεοὺς Πατέρας καὶ λοιπῶν, ἀξιοθείης τῆς ἀδμι-
σθείας ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ εὐχή καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ τῆς λογιότητός σου!

αἰωίς. Ἰουνίου ι.

Ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Του

Τοῦ Σοφολογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδασκάλοις καὶ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἱερᾶς
καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου,

Κ Τ Ρ Ι Ο Υ

Ἰωσήφ τοῦ Πελοποννησίου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον.

Ανέγνων τὴν εἰς τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν τε καὶ Θεομητορικῶν Ἑορ-
τῶν ἐν ἀπλοϊκῇ φράσει ἐρμηνείαν τοῦ Σοφολογιωτάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου,
καὶ, ἀληθείας δικαζούσης, εὗρον ἐν αὐτῇ, κατὰ γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, οὐδὲν ἀντιβαῖνον τῷ
ὀρθῷ λόγῳ, οὐδὲ ἀπᾶν τῆς εὐσεβείας· πάντα δὲ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, εὐθέα παρὰ
τοῖς νοοῦσι, καὶ πάντα ὀρθὰ παρὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινώσκιν· εὗρον γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ἄν-
θρακας μὲν καὶ σαπφείρους, τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τῆς ὑψηλῆς Θεολογίας τῆς Ἀγίας
Τριάδος· ὡς σμαράγδους δὲ καὶ ἰάσπιδας, τὰ μυστικά καὶ βαθέα νοήματα τῆς ἐνσάρ-
κου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὡς μαργαρίτας βαρυτίμους, τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ παρεμ-
πίπτοντας λόγους τῆς Φυσικῆς· καὶ ὡς τοπάζιον καὶ χρυσίον τὸ ἐκ Σουφίρ, τὰς Θεω-
ρίας τῆς Ἠθικῆς Φιλοσοφίας· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εὗρον ἐν αὐτῇ πλουτοὺν τεθησαυρισμένον
τοῦ Πνεύματος· δι' οὗ πᾶσα μὲν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πλουτίζεται, πᾶς δὲ ὁ ἀ-
ναγινώσκων πλούσιος ἀποβαίνει, πλουσίας εὐρίσκων ἐν ἐκάστῃ ἐορτῇ Δεσποτικῇ τε καὶ
Θεομητορικῇ τὰς τῶν Θείων Πατέρων χρήσεις τε καὶ Μαρτυρίας. "Ὅθεν καὶ εὐελπίς ἐί-
μι, ὅτι κοινωφελεστάτῃ τε καὶ πολυωφελεστάτῃ ἔσεται πάντως ἡ παροῦσα Βίβλος παν-
τὶ τῷ Χριστωνύμῳ τῶν Ὁρθοδόξων πληρώματι.

ΕΠΙ-

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΕ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΙΓΓΡΑΦΕΑ.

„ Ψυχωφελῇ πάμπολλα κείμενα φέρει
 „ Ἡ Πυξὶς αὐτῇ ᾠσματικῶν Κανόνων·
 „ Καὶ γὰρ τράπεζαν παντοδαπῶν βρωμάτων
 „ Προὔθηκε τήνδε Νικόδημος, οὗ κλέος
 „ Ἐν ὀρθοδόξοις καὶ μονοτρόποις πέλει.
 „ Ἰᾶλλε χεῖρας, ἵνα νοῦν πλήσης, ξέने.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

„ Ὁ Συλλογιστὴς τῆς παρούσης Πυξίδος
 „ Τὴν καλλονὴν σύλλεξεν ὧδε τῶν λόγων
 „ Πανηγυρικῶν Πατέρων τῶν ἐνθέων,
 „ Οἷς τὰς ἑορτὰς ἐστόλισαν τὰς πάνυ,
 „ Εἰς ὠφέλειαν πᾶσιν οἷς μέλει λόγος·
 „ Ρεῖ γὰρ τὰ τῆς γῆς, καὶ λόγος μόνος μένει.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

„ Βίβλος πέφυκα ᾠσματικῶν Κανόνων
 „ Τῶν Δεσποτικῶν Πανηγύρεων, φίλε,
 „ Καὶ τῆς Πανάγνου Μητέρος Θεοῦ Λόγου,
 „ Νυμφοστολούντων τὰςδε μουσουργοῖς λόγοις
 „ Κοσμᾷ Ἰωάννου τε τῶν μελιρρύτων
 „ Σὺν τῷ Ἰωσήφ τῷ σοφῷ Ὑμνογράφῳ·
 „ Ἦν εὐφυῶς συνῆξε μ' ὡς ὄρας μάλα
 „ Ὁ Νικόδημος ἐλλογίμων τὸ κλέος.

Τοῦ

Τοῦ Ὁσιωτάτου, Ἐλλογιμωτάτου Χαρτοφύλακος Ἰβηρίτου,

Κ Τ Ρ Ι Ο Τ

Νικηφόρου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον.

Ανέγνων τὴν εἰς τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν Ἑρμηνείαν, τὴν ἐν ἀπλοϊκῇ φράσει ἐκ διαφόρων συνερανισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σοφολογιατάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐμοῦ νοός, τὴν μὲν Βίβλον τὴν περιέχουσαν τὴν ῥηθεῖσαν ἑρμηνείαν εὖρον ὡς πηγὴν νεκταρώδη καὶ πολυ-
χεύμονα, ἥς τὸ ὕδωρ διειδές μὲν καὶ καθαρόν τῇ ὄψει, γλυκὺ δὲ καὶ μελισσταγές τῇ
πόσει, νεκρέργετον τῇ δυνάμει, καὶ ζωήρρυτον τῇ ἐνεργείᾳ· καὶ ὅπως εἶπειν εὖρον αὐτὴν
πνευματικὴν καὶ χαριτόβρυτον τῇ ποιότητι. Εἶπεν ἄντις τῶν ποιητικευομένων·

„Νηπενθές ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων“.

Τὸν δὲ Συγγραφέα τῆς Βίβλου Κύριον Νικοδήμον εἶδον, ὡς ἀνορύξαντα καὶ ὀχε-
τηγήσαντα, καὶ πόνοις ἀτρύτοις ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ ἀναστομάσαντα ὡς ἄλλο φρέαρ
τοῦ Ἰακώβ, ὡς ὕδατοφόρον πέτραν τοῦ Μωϋσέως, καὶ ὡς ὕδωρ τοῦ Σιλωὰμ τὸ ἀναβλύ-
σαν διὰ τοῦ Ἡσαΐου, τὴν διαληφθεῖσαν πηγὴν ἐκ τῶν ὑπερώων ὑδάτων τοῦ Πνεύματος·
ἵν' ἐξ αὐτῆς ἀρύωνται νάματα ζωηρά τε καὶ ποτιμώτατα, τὸν ἀθάνατον προχέοντα γλυ-
κασμόν, ἅπαντα τὰ λογικὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρόβατα.

Εἴ τις οὖν διψᾷ διψὸς ψυχικὸν καὶ νοοῦμενον, προσερχέσθω τῇ πηγῇ ταύτῃ καὶ
ζακόρως πινέτω ὕδωρ ζωηρόν καὶ ἀθάνατον· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι πινόμενον, γενήσεται ἐν
αὐτῷ ἄλλη πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος. Εὐχαριστεῖται
δὲ εὐγνωμόνως καὶ τῷ τὴν πηγὴν ἀνορύξαντι ταύτην εἰς τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀπάντων
ὠφέλειαν.

Πρὸ δὲ πάντων καὶ ἐν πᾶσι καὶ μετὰ πάντων εὐχαριστεῖται πολλάκις καὶ μυριάκις
τῇ Παντοβασιλίσσῃ Θεοτόκῃ Μαρίᾳ, τῇ Ἐφόρῳ καὶ κατ' ἐξοχὴν Προστάτιδι τοῦ ἁγιο-
νύμου τούτου ὅρους, ἥτις οὐ μόνον τῇ δραστηκῇ δυνάμει καὶ φωτοφόρῳ αὐτῆς χάριτι, καὶ
ἐφώτισε καὶ ἐνίσχυσε τὸν Συγγραφέα τοιαύτην φιλοπονῆσαι καὶ συγκροτῆσαι πολύμοχθον
καὶ κοινωφελεστάτην Βίβλον, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν ἱεράν ταύτην γῆν ἀπέδειξεν ἄνωθεν καὶ
ἐξ ἀρχαίων χρόνων Παράδεισον ἑαυτῆς καὶ οἰκεῖον περίβολον, ποικίλοις μὲν καρποῖς,
παντοδαποῖς δὲ κατάκομον ἄνθεσι, καὶ φυτοῖς βρίθοντα πνευματικοῖς· ὃ ἐστὶ μεθερμη-
νεύμενον, οὐ μόνον ἀνδράσιν ἐργάταις τῶν σωτηρίων ἐντολῶν καὶ θεοειδῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ
καὶ Μούσαις ἱεραῖς κατηγαῖσμένοις· εἰς δόξαν μὲν οἰκείαν καὶ τοῦ Μονογενοῦς αὐτῆς
Τίτου, εἰς ὠφέλειαν δὲ παντός τοῦ Χριστιανύμου πληράματος.

ΕΠΙ-

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΔΩΔΕΚΑΣΤΑΛΛΑΒΟΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΚΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΒΙΒΛΟΝ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ “

„ Νῦν ρεκταρώδης πηγὴ τῷ Κόσμῳ βλύζει·
„ Ἴδε ταύτην πᾶς ἐν τῇ δε τῇ Πυξίδι,
„ Καὶ κατακόρως πῖε τὸ ταύτης ῥάμα·
„ Ἡδὺ γὰρ ἔστι καὶ ἀμβρόσιον ἅμα,
„ Φέρον ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν,
„ Ὁμβροβλυτοῦσαν καὶ πηγάζουσαν πᾶσι
„ Ροὴν δαφιλῇ δωρεῶν οὐραρίων,
„ Ὅς διψὸς ἐρτέτῃται τῶν αἰδίων.
„ Σὺ οὖν εἰ τούτῳ ἐρᾷς, μελέτα ταύτην.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΙΓΓΡΑΦΕΑ, ΕΧΟΝ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ “

„ Χαῖρε, Συγγραφεὺ τῆς παρούσης Πυκτίδος,
„ Ἀγιορεῖτα Νικοδῆμε τὸ κῦδος,
„ Ρώμη τε δόξα πατριωτῶν Ναξίων.
„ Τοὺς γὰρ Καρόμας διὰ πόρων μυρίων
„ Ὅλους μεθρημνήρευσας ἐορτῶν θείων,
„ Φῶτα καὶ λόγους συλλέξας τῶν Ἀγίων.
„ Ἴδεις οὖν ἐπέοικε πᾶσι τὸν ἄνδρα
„ Λαοῖς, ὡς ὀρθόδοξον, σπουδῇ τ' ἐν ἅκρῳ
„ Ἀθανασίας συγγεγραφότα Βίβλον.
„ Ξερίζει δὲ ἡς ψυχὰς τῶν Χριστωρύμων.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΩ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΙΒΗΡΙΤΗΣ “

„ Ἴδε, ἀδελφε, τὸ Ὄρος τὸ τοῦ Ἀθω,
„ Βρύον πῶς ἔστιν ἀγαθὰ πάντα ἄρω.
„ Ἡ γὰρ Θεόπαις Μαριάμ καὶ Κυρία
„ Ρεῖν ἐσκεύασε τοῦτο καλὰ μυρία.
„ Ἰδεῖν παρέχον τοὺς ἑαυτοῦ κατοίκους,
„ Τοὺς μὲν, ἀρετῶν, τοὺς δὲ, μουσῶν τροφίμους.
„ Ἡ Θεοτόκος, Σοὶ δόξα ὑπὲρ τούτων.
„ Σὸν γὰρ λειμῶνα ἔδειξας χῶρον τοῦτον.

Τοῦ

Τοῦ Ὁσιωτάτου καὶ Σοφολογιωτάτου ἐν Διδασκάλοις
κυρίου κυρίου

Χριστοφόρου, τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ σκήτει τοῦ Προδρόμου ἀσκουμένου, ἐπιστολὴ ἐπικυρωτικὴ
τῆς παρούσης Βίβλου, ἣν ἐπέστειλε τῷ φιλοπονήσαντι.

Τὴν ἀξιάγαστον καὶ ἐν Χριστῷ ἐπέραστόν μοι Ἑλλογιμότητά σου
ὕπερῃδιστα κατασπάζομαι.

Ἀνέγνων, ἀδελφε ἐν πνεύματι προσφιλέστατε, ἣν ἐδημιούργησας βίβλον, τὸ Ἑορτοδρόμιον· ἀνέγνων δὲ οὐχ ὅλον, μέρος δέ· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνου, ὡς ἐξ ὄνου, κατὰ τὴν Παροιμίαν, ἔγνων τὸν λέοντα. Ἀμέλει καὶ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος διακέχυμαι τὴν καρδίαν· τοσαύτην γὰρ τινὰ μου λόγων ἀμβροσίαν ἐν τούτῳ κατεσκεδάσας, ἀγαπητὲ, ὥς καὶ τὰς Σειρήνας, εἴ τινες ἄρα καὶ ἐγένοντο, καὶ τὰς ἀηδόνας αὐτὰς φρούδας ἀτεχνῶς παρ' ἐμοὶ ἐλεγχθῆναι (πλὴν εἰμή τις ἀηδὼν τὰς οὐρανίους Δυνάμεις ἐκδέξαιο). Εἶδον ἐν ἐκείνῳ τὸ καινόν, ἡγῶ γεγωνότερον ἀντιφθεγγόμενῃ τῆς πρωτοτύπου φωνῆς· καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, εἶδον κατὰ τὸν ἐπιθυμιῶν ἄνδρα, φωνὴν λόγων, ὡς φωνὴν ὄχλου. Ταύτη τοι, καὶ τοῦ Θεολόγου Υἱοῦ τῆς βροντῆς ἐν Εὐαγγελίοις κλεισθέντος διὰ τὴν τῶν οὐρανίων καὶ ὑπερφυῶν δογμάτων ἔκφανσιν, οὐκ ἀπεικόντως ἀντίς καὶ σὲ Τιδὲν βροντῆς προσαγορεύσεις, διὰ τὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀγιοφθόγγων ἁσμάτων σαφήνειαν· ταῦτα γὰρ μόνα δεξαμένη τις κατὰ περ πέφυκε, πεπληρωμένη μὲν ὕδατος ποτίμου τε καὶ ζωηρῆς, ἐσφραγισμένη δὲ, διὰ τὴν ἐπιθυμῶν αὐτῇ ἀσάφειαν, καὶ ἥκιστα πᾶσι χρήσιμος· ἀλλ' αὐτὸς τὸ πλήρες ταύτης καὶ γλυκερὸν εἰς πολλοὺς ρύακας σπείδσας, ἐπ' ἀδείας παρέσχετο ἐμφορεῖσθαι τοῖς πᾶσιν· ἐνθεν μὲν γὰρ τὴν ἰσχύοντα τούτων εἰς πλατύτητα μεταθεῖς, ἐκεῖθεν δὲ βάθος νοημάτων προσθεῖς· καὶ ἐνθα μὲν εἰς ὕψος θεωριῶν ἀναχθεῖς· ἐνθα δὲ ὀρθῶν δογμάτων μῆκος ἐκθεῖς· καὶ μὲν δὴ καὶ μελίσσῶνα μαρτυριῶν ἐρανισθεῖς ἐκ τε τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, ἐκ τε τῶν ἐνδοξοτέρων ἐν λόγοις Ἀγίων, καὶ αὐτῶν τῶν θύραθεν σοφῶν, οὕτω διὰ πάντων αὐτῶν νύγασας ὡς ἄλλη τις Ὀλύμπιος ἀστραπὴ, καὶ ἐσφαίρωσας τοῖς πιστοῖς ὡς ἐν ὀστρέῳ τῇ Βίβλῳ ταύτῃ μαργαρίτας αὐτόχρημα· οὐς εἴσοι ἐξέλῃ τύποις ἐκδοῦναι εἰς φῶς, οὐκ εἰς λαλιά, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκουτισθήσονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· καὶ τοῦτο οὐκ ἄλλως, ἀλλὰ μετὰ πόθου, ἀλλὰ μετὰ προθυμίας, ἀλλὰ μετ' ἡδονῆς· καὶ εἴθε γένοιτο γένοιτο!

Τῆς Ἑλλογιμωτάτης, καὶ ἐν Χριστῷ τρισεπεράστου μοι Ὁσιότητός σου
ὅλος ἐκκρεμῆς τὴν ἀγάπην

Χριστοφόρος Μοναχὸς ἐκ τῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου σκήτεως.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐπίγραμμα Ἰαμβικὸν εἰς τε τὴν Βίβλον καὶ τὸν Συγγραφέαντα.

„Εὐφημίαις γέραιρε, ὡς θέμις, φίλε,
„Τὸν Νικόδημον, οὗ πόνημα ἡ Βίβλος
„Αὕτη ὑπάρχει ἡ πανωφελεστάτη
* * „Τοῖς Ὁρθοδόξοις· ὦ καλοῦ Θεολογίου!

NI-

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΨΥΧΗ ΠΡΟΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΝ.

- ν. Φαίδιμ' ἄνερ, τῷ θεῷ πεφιλαμένε, καὶ μάλα χαῖρε!
- β. Τίς δ' ὦν, ξεῖνε, πάρει; λέξον σαφῶς τόδε μοι.
- ν. Θάρσσε· πνεῦμα πέλω Νικοδήμου, ἀρχιερεῦ θεοῦ,
 Οὗ βίβλος σπουδᾷ ἐς φάος ἤλυθε τεῦ.
 Ἡ'κω δ' ἐξ Αἴδαο, ἔκητι θεοῦ μέγαλοιο,
 Ἀγγελίαν τερπνὰν τάνδε τοι ἀγγελέων·
 Ἀφθιτ' ἀεθλά τοι, ὦνερ, θεοῦ πάρ' ἐτοῖμα τέτυκται.
 Σκηνῆς εἰν μακάρων αἰδίδης, ἀγαθὲ,
 Ἔργων σῶν πέρι. Τοῦνεκ' ἐγὼν εὐγνώμονι ψυχᾷ
 Βίβλον τὰν ἱρὰν σοὶ ἀνέθην Ἱερέ.
 Ἀῦσα βουλὰν τὰν θεοῦ· νοστῶ· κύδιμε χαῖρε!
- β. Βάσκ' ἴθι· μνᾶσαι δὲ μεῦ σὺν μακάρεσσι, μάκαρ.

Τῷ Ἱεράρχῃ Βενεδίκτῳ καὶ Νικοδήμῳ
 Μοναχῷ σεβασμοῦ ἕνεκα προσφέρει ταῦτα
 Π. ὁ Φιλιππίδης.

ΤΩΙ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩΙ

ΚΑΙ

ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩΙ ΗΜΙΝ ΔΕΣΠΟΤΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΡΩΗΝ ΔΑΛΜΑΤΙΑΣ,
ΙΣΤΡΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΚΥΡΙΩΙ

ΚΥΡΙΩΙ ΒΕΝΕΔΙΚΤΩΙ ΚΡΑΛΙΔΗΙ

κτλ, κτλ, κτλ.

ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἐορτῶν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους ἐμελώδησαν μὲν πρὸς αἶνον τῆς ἀφάτου τοῦ Σωτῆρος Φιλανθρωπίας Πατέρες θεόπνευστοι, ψάλλεσι δὲ οἱ πανταχῶς τῆς οἰκουμένης ναοὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἡρμήνευσε δὲ διὰ τὰς ἀπλυστέρους ὁ ἀοιδίμος Νικόδημος, προσφέρεισι δὲ οἱ τύποι ἔτι διασαφηνισμένους εἰς ὅλον τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν πλήρωμα, χρέος μας ἐκρίναμεν πάντων χρεῶν δικαιοτάτον νὰ ἀναθήσωμεν εἰς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα. Σιωπῶμεν, σεβάσμιε Ἄνερ, τὸ χρέος τὸ ὁποῖον πρὸς Σε ἔχομεν κοινὸν μὲ ὅλους τὰς ὁμογενεῖς, ὅσοι ἐγνώρισαν τὴν καλοκάγαθον ψυχὴν Σου, ἐκ τῶν ὁποίων κανεῖς δὲν ἀπῆλθεν ἀπὸ Σοῦ ἀπείρατος τῆς χρηστότητός Σου. Τὰς Φιλανθρώπους Σου ἀρετὰς κηρύττει μὲν ὅλη ἡ ἐνταῦθα τῶν ὁμογενῶν κοινότης, κηρύττουσι δὲ ὅλαι αἱ εἰς τὸ θεοφρέητον τῆς Αὐστρίας κράτος κοινότητες ἡμῶν, εἰς ἡμῶν ἐξαιρετὴ τις ἀρετῆς καὶ παιδείας ὀρθῆς ἀγευστος ψυχὴ. Ἄς ἐπανῶν λοιπὸν ἄλλοι τὰς εἰς ὅλους γνωστὰς ἀρετὰς Σου. Ἡμεῖς δὲ, ἀγαθὲ πανιερώτατε Δέσποτα, χρεωστέμεν νὰ συνάψωμεν εἰς ταύτην τὴν βίβλον τὸ ὄνομά Σου μὲ τὰ ὀνόματα τῶν θεοφόρων μελωδῶν, τῶν τοῦ Θεοῦ Κοσμᾶ καὶ τοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνῆ, τῶν συνταξάντων τὰ ἱερὰ ᾠσματα, καὶ τῶν ἀοιδίμων

N-

Νικοδήμου, τῷ μεθερμηνεύσαντος αὐτά· ὅχι μόνον διότι πολλαχῶς εἶσαι ὅμοιος μὲ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους Πατέρας, ἀλλὰ, τὸ κυριώτερον, καὶ διότι ἄνευ Σοῦ ἡ Βίβλος ἤθελε μείνειν εἰσέτι ἀνέκδοτος. Διότι, τίς εἶναι ὁ ἐνθαρρύνων ἡμᾶς μικροψυχήσαντας ἐκ τῶ πρώτου δυστυχοῦς ἡμῶν ἐγχειρήματος, ὡς ἐδηλώσαμεν εἰς τὴν δευτέραν μας προκήρυξιν; (1) τίς ὁ ὑποδεχθεὶς καὶ φιλοξενήσας ἡμᾶς ὡς πατὴρ ἀγαθὸς τὰ τέκνα του; τίς, τὸ κεφαλαιώδες, ὁ ἀναδεχθεὶς τὴν φροντίδα ὅλην καὶ ἐπιστάσιαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου; Σὺ, τῶν ἡμετέρων Ἱεραρχῶν ἐγκαλλώπισμα, ἐκ Θεοῦ ζήλου ἀναφλεχθεὶς, ἐβάστασας ὅλα ταῦτα τὰ βάρη. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα κατέπραξεν ἡ ἀγαθότης ἡ Σὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρόγραφον παραλαβὼν, τὰ μὲν ἐκ τῆς λεπτογραφίας, τὰ δὲ ἐκ προσθηκῶν περιττῶν, τὰ δὲ ἐξ ἐλλείψεων ἀπληρώτων, τὰ δὲ ἐξ ἀντιγραφῆς ἀπαιδευτοῦ, δυσανάγνωστον γενόμενον, καὶ πλήρες σφαλμάτων, μεταχειρισθεὶς τὴν ἐκ τῆς φιλομαθείας Σου σύνεσιν καὶ κρίσιν, συμφώνως μὲ τὸν κατ' εὐδοκίαν Θεῖαν παρευρεθέντα ἐνταῦθα λόγιον, τὸν χρηστὸν λέγομεν Φιλιππίδην, διελεύκανας, μετερρύθμισας, ἐκάλλυνας, διελάμπρυνας τὴν Βίβλον.

Εὐλόγως λοιπὸν χρεωστῇ εὐχαριστίαν εἰς τὴν Σὴν Πανιερότητα ὅλον τὸ χριστιάνικον γένος, καὶ μάλιστα ὅσοι τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ἐψαλλαν μέχρι τοῦδε τοὺς ὕμνους χωρὶς νὰ ἐννοῶσι τί ἐψαλλαν· οὗτοι, σεβάσμιε Ἄνερ, ἀπαλλάττονται τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ἐπίπληξιν, τὴν ὁποίαν ἐπέπληξεν ὁ Θεὸς Ἀπόστολος Φίλιππος τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλείσεως Κανδάκης „ Ἀρά γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις; “ ὅτι πάντες εἰς τὸ ἐξῆς θέλουν γινώσκειν τὰ ὑμναλούμενα. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ αἰμνήστου Νικοδήμου ἡ ψυχὴ, „ Εἴ τις αἰσθησις τοῖς ἀπερχομένοις “, διὰ νὰ εἰπῶμεν μετὰ τῶ φωστῆρος τῆς θεολογίας τῷ ἐκ Ναζιανζοῦ Γρηγορίῳ, ἀγάλλεται διὰ τὴν αἴσιον ἐκβασιν τοῦ φιλοπονήματός του, καὶ εὐγνωμονεῖ πρὸς τὴν Σὴν πανσέβαστον Πανιερότητα.

Ἡμεῖς δὲ οἱ ταπεινοὶ θέλομεν κηρύττειν πάντοτε, ἕως οὗ ζῶμεν καὶ πανταχοῦ τὴν περὶ ἡμᾶς Σου ἐπιείκειαν, καὶ αἶροντες χεῖρας πρὸς τὸν πανάγαθον Κύριον, θέλομεν ἱκετεύειν τὴν Θεῖαν του ἀ-

γα-

(1) Ὁρᾷ σαφῶς ἐν τῷ σέλει τῆς βίβλου.

γαθότητα, νὰ Σὲ διατηρῇ ὑγιαίνοντα καὶ μακροημερεύοντα, διὰ νὰ ἐκτελέσης καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, πρὸς κοινὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν πληρώματος ὠφέλειαν.

Δέξαι, φιλόμουσε Ἱεράρχα, τὴν εὐγνωμοσύνην μας ταύτην μετὰ τὴν χρηστότητα ἐκείνην, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐδέχθη καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὸν εὐτελεῖ τῆς χήρας κοδραντίν, καὶ χάρισαι ἡμῖν τὰς πατρικάς Σου εὐχὰς καὶ εὐλογίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων μας καὶ ψυχικὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Ἐν Βενετίᾳ τῇ 10. Μαΐου 1836.

Τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος
εὐπειθεῖς ἐν Χριστῷ Τίσι

Στέφανος καὶ Νεόφυτος οἱ Σκουρταῖοι.

Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ᾠσμα καιρόν.

Ψαλμ. ρμθ'. ι.

Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς, ἐν αὐταῖς γὰρ

Εὕρησете ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἰωάν. Κεφ. ι. §. λθ'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

Ὅσον ὁ Θεὸς εὐεργετῇ τοὺς ἀνθρώπους, τόσοι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι χρέος νὰ εὐχαριστοῦν τὸν εὐεργέτην αὐτῶν Θεόν· ἀχάριστος γὰρ ὁμολογουμένως καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὅς τις εὐεργετούμενος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν προσφέρει αὐτῷ καὶ τὰς διὰ λόγων εὐχαριστίας. Καὶ τοῦτο ἐδήλωσε μὲν πρότερον ὁ Προφητὰνᾶξ Δαβὶδ εἰπὼν πρὸς τὸν Θεόν· „Ἐξομολογήσεται σοι, ὅταν ἀγαθύνης αὐτῷ“ (Ψαλ. μὴ. 19.)· ἤγουν ὅταν σὺ, Κύριε, δώσης ἀγαθὰ καὶ εὐεργεσίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, τότε καὶ ὁ ἄνθρωπος θέλει σοὶ προσφέρει ἐξομολόγησιν· ἦτοι εὐχαριστίαν· ἐδήλωσε δὲ ὕστερον καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν δέκα λεπτῶν, ὅς τις παραπονεῖται ἐκεῖ διὰ τὴν ἀχαριστίαν, ὅπου ἔδειξαν οἱ ἐννέα λεπτοὶ εἰς τὴν εὐεργεσίαν, ὅπου ἔλαβον, οὕτως εἰπὼν· „Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθά- ρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχὶ εὐρέθισαν ὑποστρέφαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος“ (Λουκ. ιζ'. 17.)· Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς Λόγος ἐστὶ ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, καὶ μὲ τούτο τὸ ὄνομα χαίρει νὰ ὀνομάζεται, ἄρα καὶ ἡ διὰ λόγου εὐχαριστία εἶναι εἰς αὐτὸν ἢ πάντων τῶν ἄλλων μᾶλλον εὐπρόσδεκτος· λόγος δὲ εἶναι, ὅχι μόνον ὁ ἀναγιγνωσκόμενος μὲ πᾶσιν καὶ ἄμετρον φράσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ συνθεμένος μὲ στίχους ἑμμέτρους καὶ μὲ ᾠδαὶ καὶ ᾠδὰς.

Οὕτω λόγου χάριν εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ὁ Θεὸς ἐποίησε τὴν μεγάλην ἐκείνην εὐεργεσίαν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἐσύνησεν εἰς Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν μὲ στίχους ἑξαμέτρους τὴν πρώτην ᾠδὴν, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, καὶ ἔψαλλεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεόν μὲ ὅλους τοὺς ἄνδρας, εἰς εὐχαριστίαν τῆς τόσοι μεγάλης χάριτος· οὕτως ἡ Προφῆτις Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἐνήργησεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεός, ἐποίησε τὴν τρίτην ᾠδὴν· ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐσύνησαν τὰς ᾠδὰς τῶν εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, τὸν μὲν Ἰωάννην διασώσας ἀπὸ τοῦ κήτους, τοὺς δὲ τρεῖς Παῖδας διασώσας ἀπὸ τὴν κάμινον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ τοὺς περισσοτέρους τοῦ Ψαλμοῦς, οἱ τινες εἶναι συνθεμένοι μὲ μέλος καὶ ᾠδικὴν ἀρμονίαν, προσφέρει εἰς τὸν Θεόν, πρὸς εὐχαριστίαν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας εἰς αὐτὸν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους ἐνήργησεν.

Εἰς δὲ τὴν Νέαν Διαθήκην, ὅταν διετάχθησαν νὰ πανηγυρίζωνται ἐτησίως αἱ μεγάλαι καὶ Δεσποτικαὶ ἑορταί, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξέχεεν εἰς τὸν Κόσμον τὰς ποταμὰς τῶν χαρίτων καὶ εὐεργεσιῶν διὰ τῆς ἐνσάρκα τε οἰκονομίας (εὐεργεσιῶν γὰρ ὑποθέσεις καὶ δωρεῶν εἶναι αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταί), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος Θεοδώριτος ἔγρα-

ἔγραψε· „Φροντίσιν ἡμᾶς καὶ λύπαις μετὰ τὴν ἁμαρτίαν συζεύξας ὁ δημιουργήσας Θεός, „παρέσχεεν ἡμῖν παραμυθίας ψυχῆς ἀφορμὰς τὰς θείας ἐν μέσῳ τεθεικώς ἑορτάς· αἱ γὰρ „τάτων ὑποθέσεις, καὶ τῶν θεοδότην ἡμᾶς ἀναμνησκέσι δωρεῶν, καὶ τὴν παντελὴ τῶν „ἀνιαρῶν προμηνύουσι λύσιν“ (Ἐπιστολ. ἑορταστικ. Ε΄). ὅταν, λέγω, διετάρχθωσαν αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταί, τότε πολλοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπρόσφε-
ραν τῷ Δεσπότη Χριστῷ εἰς λόγον εὐχαριστίας, ὅχι μόνον λόγους πανηγυρικοὺς τὰς ὑ-
ποθέσεις τῶν ἑορτῶν μὲν φράσιν περὶ περιέχοντες, ἀλλὰ καὶ ποιήματα ἔμμετρα, καὶ
ᾠσματα ἐναρμόνια, καὶ μέλη καὶ ᾠδὰς διαφόρους ἐσύνθεσαν, τὴν ὑπόθεσιν καὶ αὐτὰ τῆς
ἑορτῆς περιέχοντα, καὶ τέρποντα τὸν χριστιανικὸν τοῦ Κυρίου λαόν, διὰ τοῦ μέλους καὶ
τῆς ἀρμονίας. Ἐσύνθεσαν δὲ ταῦτα οἱ ἀνωτέρω Πατέρες, κατὰ ζῆλον καὶ μίμησιν τῶν
παλαιῶν ἐκείνων Ὡδῶν, καὶ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου ἀνεφέραμεν. Διὰ τί δὲ
τὰ ποιήματα ταῦτα μετὰ μέλους ἐσύνθεσαν; „Ἰνα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τῷ
„προσπνέῃ καὶ λείψῃ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λανθανόντως ὑποδεξάμεθα,
„κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, οἱ τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς
„κακοσίτοις, μέλιτι πολλάκις τὴν κύλικα περιχρῖουσι· διὰ τοῦτο τὰ ἐναρμόνια ταῦτα
„μέλη ἐπινοήσονται, ἵνα οἱ νεκροὶ τὸ ἦθος τῷ μὲν δοκεῖν μελωδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς
„ψυχὰς ἐκπαιδεύωνται“ (Ἑρμην. εἰς τὸν α΄. Ψαλμὸν).

Οὕτως ὁ ἱερός Κλήμης Ἀλεξανδρείας, ὁ κατὰ τὸν Β΄ αἰῶνα ἀκμάσας, ἐσύνθεσεν εἰς
αἶνον καὶ εὐχαριστίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μερικά ἔμμετρα ἔπη καὶ ᾠσμα-
τα· οὕτως ὁ μάρτυς Ἀθηνογένης ἐσύνθεσε τὸ „Φῶς ἱλαρόν“, διὰ τὸ ἰσχυρὸν καὶ
ἐσπέρως εἰς αἶνον καὶ εὐχαριστίαν Θεοῦ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μέγας Βασίλειος· ὁμοίως καὶ
Νέπας ὁ ἐν Αἰγύπτῳ Ἐπίσκοπος, καὶ Οὐϊκτωρίνος, καὶ Λακταντίος, καὶ ὁ Θεολόγος
Γρηγόριος (ὅρα σελ. 40. τῆς ἱερᾶς Τελετουργίας), καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, καὶ Ἰωσήφ
ὁ Ὑμνογράφος, καὶ ὁ Ἀνατόλιος, καὶ ἄλλοι πολλοί· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρετικῶς ὁ ἐξ
Ἱεροσολύμων Ἱεράρχης Κοσμάς (1), καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὁ Ἱεροσο-
λύμων πρεσβύτερος (2), αἱ δὲ δύο ἱεραι Μοῦσαι, καὶ οἱ δύο οὐράνιοι Ὁρφεῖς, καὶ αἱ δύο
καλ-

(1) Οὗτος ὁ θεῖος καὶ Ἱεράρχης Κοσμάς παρα-
κίνησε τὸν σύμπαντον καὶ ἐμόψυχον αὐτῷ ἁγίον Ἰω-
άννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ συνέγραψε τὸ Βιβλίον
τὸ καλούμενον Πηγὴν τῆς γνώσεως· τὸ ὅποιον περιέ-
χει τὴν λογικὴν, ἢ διαλεκτικὴν, κατὰ φιλοσόφους
γράφει περὶ ἑκατὸν τριῶν αἰρέσεων, καὶ περὶ ὀρθο-
δόξου Πίστης. Τῷ δὲ τὸ Βιβλίον συγγραφεὶς κα-
λεῖται ὑπακὴν ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, ἀπεστείλεν οὖν
εἰς τὸν ἅγιον Κοσμὸν μετὰ καὶ ἐπιστολῆς, ἐ-
πιγράφουσαν οὕτως· „Τῷ Ὁσιωτάτῳ καὶ Θεομιμῶν
„Πατρὶ Κοσμᾷ ἁγιοτάτῳ Ἐπισκόπῳ τοῦ Μακρίου-
„μα, ἐλάχιστος Μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος Ἰωάν-
„νης ἐν Κυρίῳ χαίρειν“.

(2) Περί τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ ταῦτα γράφει
Μακάριος ὁ Ἀγκύρας ἐν κεφ. λε. κατὰ Βαρθολαίμ·
„Δαμασκηνὸν μέντοι εἰπὼν, πάντας τὰς Διδασκά-
„λους καὶ Θεολόγους συμπεριλαβὼν ἐδήλωσα· σὺ-
„μα γὰρ καὶ διερμηνεύς οὗτος ὁ πᾶν πάντων τῶν
„Θεολόγων· οὐ χάριν, καὶ οὐ λέγω, γράφει, ἀλλὰ
„λέγομεν, ρησὶν· οὐ γὰρ ἡλικὸν τὸ τῶν λόγων ὕψος,
„καὶ ἡ τῶν δειγμάτων ἀκρίβειά τε καὶ σταδμῆ,
„καὶ ἔσον τὸ ἐν ἅπασιν μέγιστον κλέος, ἢ τῶν οἰ-
„κουμένων ἁγίων Συνόδων ἐβδόμη παράστασις“.
Ἐπεὶ δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ἀκροπολίτης περὶ τοῦ
Δαμασκηνοῦ ταῦτα· „Ἐὰς τὰλλα, παρήσω τοὺς
„ἱερολογητικούς λόγους πᾶν ἁγίον, τοὺς αἰνετη-
„ρίους τῆς Θεομήτορος, τοὺς τὰς σεβασμίας ἑορτάς
„περιχρῶντας, αἱ δὲ πρὸς χορείαν μετακαλονται
„θειοτέρων οὕτως καὶ κρείττονα (τὸ το φαίνεται καὶ

λέγει διὰ τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῶν ἑορτῶν).
„τὴν δὲ Πηγὴν πᾶς ἀρα παραδραμοῦμαι τῆς γνώ-
„σεως; ἢ πᾶς οὐχὶ καὶ ἐκ παρόδου ταύτης ἀρύσω-
„μαι, ἵνα πρὸς τὸν ἐφεξῆς δρομὸν ἀκμαίστερος γέ-
„νωμαι“; Διὰ τί δὲ ἡ Βίβλος αὕτη τῷ Δαμασκην-
ῷ ἀνομάσθῃ Πηγὴ γνώσεως; Ἀποκρίνεται Γεώργιος
ὁ Χιονεῖτης καὶ λέγει· „Ἐπιγέγραπται δὲ Πηγὴ
„γνώσεως κατ' ἐξοχὴν, ὡς οὐκ ἐστὶν ἄλλη ταύτης
„τῆς Βίβλου γνώσις, εἴτε ἀνθρωπίνη, εἴτε θεία,
„καὶ ἀπλῶς, εἴτε θεωρητικὴ, εἴτε πρακτικὴ, εἴτε
„ἐγκόσμιος, εἴτε ὑπερκόσμιος“. Μὲ τοὺς δύο δὲ
Ἱερούς Μελωδοὺς, τὸν Κοσμὸν, λέγω, καὶ τὸν
Ἰωάννην συναριθμεῖται καὶ τρίτος ὁ πύξημένος καὶ
φεράνυμος Ἰωσήφ, ὁ κατ' ἐξοχὴν καλούμενος Ὑμνο-
γράφος, ὁ ἀπὸ τῆς Σικελίας καταγόμενος. Οὗτος ὁ
αἰδίδιμος μετὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἐκόσμησε
τὴν ἐνδοξὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, με-
λουρησας εἰς αὐτὴν τὸν δεύτερον Κανόνα τὸν εἰς τὸν
Δ΄ ἦχον. Εἶπα δὲ ὅτι ὁ ἅγιος οὗτος Ἰωσήφ φερ-
νύμως εἶναι πύξημένος, διότι Ἰωσήφ Ἡΰξημένος δη-
λοῖ· ἀλλὰ καὶ Ὑμνογράφος καλεῖται, ἐπειδὴ αὐ-
τὸς ὑπὲρ πάντας τοὺς Ἱερούς Μελωδοὺς περισσοτέ-
ρους ἁσματικούς Κανόνας ἐφελκσάνησεν· ὥστε οἱ πε-
ρισσότεροι ἅγιοι τοῦ χρόνου ἀπὸ αὐτὸν μὲ Κανόνας
ἐκασμῆθησαν· καὶ σχεδὸν οἱ ἐν τοῖς ὀκτῶ Μηνείοις
τοῦ χρόνου περιεχόμενοι Κανόνες τοῦ Ἰωσήφ εἰσι
πύνημα· μόνον δὲ οἱ Κανόνες οἱ ἐν τοῖς τέσσαρσι
Μηνείοις περιεχόμενοι τῶν ἄλλων Μελωδῶν εἰσι
πύνημα.

καλλικέλαδοι καὶ γοργολυκόστροφοι ἀνδρόνες τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας· αὐτοὶ ἐκόσμησαν, αὐτοὶ ἐχαρίτωσαν φερωνύμως, καὶ αὐτοὶ κατεγλύκαναν ὅλας τὰς δημοσίας καὶ μεγάλας καὶ Δεσποτικὰς ἐορτὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Δεσποϊκῆς ἡμῶν Θεοτόκου, μετὰ τὰς ἀσματικούς αὐτῶν Κανόνας, καὶ μετὰ τὰ μελίρρυτα καὶ νηκταρώδη μέλη, ὅπου ἐσυνάρμοσαν οἱ τρισόλβιοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὸς ὕμνον καὶ εὐχαριστίαν τῶν μεγάλων ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς, πρὸς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν τῶν ψαλλόντων καὶ ἀναγινωσκόντων καὶ ἀκούοντων αὐτοὺς Χριστιανῶν.

Ὅθεν ὁ Σουΐδας ἐν τῇ λεξικῇ εἶπε τὸ μέγα τοῦτο ἐγκώμιον περὶ τῶν ἀσματικῶν Κανόνων τῶν δύο τούτων Ἱερῶν Μελωδῶν· „Οἱ γοῦν ἀσματικοὶ Κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμᾶ σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέξονται, μέχρις ἂν ὁ κατ' ἡμᾶς βίος περαιωθῇ“· καὶ ὁ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων εἶπε περὶ τῶν δύο τούτων Μελωδῶν· „Πλὴν ἐπίσης θαυμάζεσθαι χρὴ τοὺς Μελωδοὺς ἀμφοτέρους, ἄλλως καὶ ἄλλως ὑμνήσαντας τὰς θείας ταύτας ἐορτὰς, καὶ ὡς ἡ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐπέπνευσεν“.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ρηθέντες Κανόνες ὅχι μόνον συνετέθησαν εἰς γλώσσαν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ νοήματα περιέχουσιν ὑψηλὰ καὶ θεολογικά, διὰ τοῦτο εἶναι δυσκολοκατάληπτοι κοντὰ εἰς τὰς ἀπλοϊκούς ἡμῶν ἀδελφούς, τὰς ἀπείρους γλώσσης Ἑλληνικῆς. Τί λέγω; καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ εἰδήμονες γραμμάτων Ἑλληνικῶν δυσκολεύονται νὰ καταλάβουν τὰ νοήματα ὅπου περιέχουν οἱ Κανόνες. Τούτου χάριν ἐπεχείρησαν νὰ ἐξηγήσουν αὐτοὺς καὶ νὰ σχολιάσουν, πρῶτον μὲν ἀνώνυμός τις ἐξηγητῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξηγίσις εὐρίσκεται χειρόγραφος ἐν μεμβραίνῳ βιβλίῳ (1)· δεύτερον δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος, ὃς τις εὐρὴν τὰς τοῦ ἀνώνυμου ἐξηγήσεις, καὶ ἰδὼν αὐτάς ὅτι δὲν ἐπιτυχαίνουσιν τῇ σκοπῇ, οὐδὲ προσφυῶς καὶ ἀρμοζόντως ἐρμηνεύουν τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς Κανόσι τῶν δύο ἀνωτέρω Μελωδῶν περιεχόμενα, ἐπεχείρησεν αὐτὸς καὶ ἠρμήνευσεν εὐτοχάτατα καὶ ἐπιβολώτατα (πλὴν τιμῶν) τοὺς ρηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, παρακινήθεις εἰς τοῦτο ἀπὸ κάποιον Ὁρφανοτρόφον· τούτου δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἐδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκατοίκει· ἐκ συμπεράσματος ὁμῶς λέγομεν ὅτι ἐκατοίκει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ αἱ ἐρμηνεῖαι αὐτῶν τῶν δύο συνετέθησαν εἰς γλώσσαν Ἑλληνικὴν, διὰ τοῦτο οἱ ἀπλοϊκοὶ ἀδελφοὶ ἐστεροῦντο τῆς ὠφελείας αὐτῶν· οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἔμπειροι ἐστερημένοι ἦτον τῆς αὐτῶν ὠφελείας· διότι αἱ Ἑρμηνεῖαι αὗται δὲν ἐξεδόθησαν εἰς τύπον ποτὲ, ἀλλ' εἶναι ἕως τῆ νῦν ἀνέκδοτοι. Ὅθεν ἡμεῖς βλέποντες, ὅτι οἱ ἀπλοϊκοὶ ἀδελφοί μας στεροῦνται τῆς ὠφελείας τῶν ἀνωτέρω ἀσματικῶν Κανόνων, τουτέστι τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῶν Θεοφανείων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῶν Βαΐων, τῆς Μεγάλης Β'. τῆς Μεγάλης Γ'. τῆς Μεγάλης Δ'. τῆς Μεγάλης Ε'. τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τῆς Λαμπρᾶς, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· καὶ ὅτι ἀναγινώσκουν μὲν καὶ ψάλλουν αὐτοὺς εἰς ὀκτῶ ἡμέρας, οὐδὲν δὲ, ἢ ὀλίγον τι καταλαμβάνουν ἐκ τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκόμενων· ὁμοίως βλέποντες, ὅτι καὶ οἱ πείραν ἔχοντες γραμμάτων Ἑλληνικῶν στεροῦνται τῆς αὐτῶν ὠφελείας διὰ τὸ ἀνέκδοτον ἐν ταῖς τύποις· τήτου χάριν ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς τὸ ἀπλοῦν τὰς ρηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, ἵνα ὠφελήσωμεν καὶ τὰ δύο μέρη· τοὺς μὲν ἀπλοϊκοὺς ἀδελφούς, διὰ τῆς ἀπλῆς αὐτῶν ἐξηγήσεως· τοὺς δὲ ἔμπειρους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τῆς τοῦ τύπου ἐκδόσεως. Παρακινήθημεν δὲ εἰς τοῦτο ἀπὸ πολυ-

(1) Ὅσον ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Ζωναρὰν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὁκτωήχου ἐδυνήθημεν νὰ συμπεράνωμεν, ὁ ἀνώνυμος οὗτος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων ἦτον Θεσσαλονικὴς Μητροπολίτης· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ οὐ γράφει ἐκεῖ. Λέγει δὲ πρὸς τούτους, ὅτι ὁ

αὐτὸς ἀνώνυμος ἐποίησεν καὶ ἐρμήνευσεν εἰς τοὺς Ὁκτωήχους ἀναστασίμους Κανόνας τοῦ Διαμασκηνοῦ· τήτους ὁμῶς οὐχ εὕρωμεν· εἴθι καὶ συνάγεται, ὅτι ὁ ἀνώνυμος αὐτὸς ἦτον πρὸ τοῦ Ζωναρᾶ τοῦ ἀρχιμ-
σαντος ἐν ἱστί φρίθ.

πολλοὺς ἀδελφοὺς ζηλωτὰς τῶν καλῶν, καὶ ἐραστὰς τῆς κοινῆς ἀφελείας τοῦ γένους τῶν ὀρθοδόξων.

Καὶ λοιπὸν εὐρόντες τὴν μὲν τοῦ ἀνωύμου ἐξηγητοῦ βίβλον ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Δοχειαρίου μεμβραίνῃ, τὴν δὲ τῷ σοφοῦ Θεοδώρου τῷ Πρωτοῦ Προδρόμου ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Ξηροποτάμου, ταύτας, λέγω, τὰς βίβλους εὐρόντες, ἐρανίσθημεν ἐξ αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τῶν ρηθέντων ἱερῶν Κανόνων, σπανιάκις μὲν, ἐκ τῆς τοῦ ἀνωύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καὶ σχεδὸν παιταχοῦ, ἐκ τῆς τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου, ὡς πολὺ κρείττονος καὶ εὐστοχωτέρας, τὴν ὁποίαν καὶ ἐν μέρεσι πολλοῖς μετεφράσαμεν. Δὲν εὐχαριστήθημεν ὅμως εἰς μόνους τοὺς δύο αὐτοὺς, ἀλλὰ συνερανίσθημεν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τὰ συντείνοντα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν προκειμένων Τροπαρίων, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πανηγυρικῶν λόγων τῶν ἀγίων τῶν εἰς τὰς ἐορτὰς φιλοπονηθέντων, καὶ σημειώσεις διαφόρους ἐποίησαμεν κατὰ τὴν συνήθειάν μας, διὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν τὴν περιέργειαν τῶν φιλολόγων ἀναγνωστῶν μας. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐρμηνευτῶν, καὶ ὅπως προέβη ἢ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐρμηνεία αὕτη τῶν ἀσματικῶν Κανόνων, ἀρκοῦσι ταῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος δὲν εἶχεν ἐρμηνείαν οὔτε εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἀναλήψεως, οὔτε εἰς τὸν Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλ' οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Κοιμήσεως· διὰ τοῦτο ἐφιλοπονήσαμεν ἡμεῖς οἱ κοθεν, ὅσον ἦτον δυνατόν, τὰς ἐρμηνείας αὐτῶν· ἢ γὰρ τοῦ ἀνωύμου εἰς αὐτοὺς ἐρμηνεία ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ. Πάλιν, ἐπειδὴ οὔτε ὁ ἀνωύμος, οὔτε ὁ Θεόδωρος εἶχον ἐρμηνείαν τινὰ εἰς κάποια ὀνόματα, τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἤξεύρουν ὅσοι μέλλουν νὰ ἀναγνώσουν τοὺς παρόντας Κανόνας· διὰ τὰτο ἐρανίσθημεν τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν ἀπὸ τῆν πλατυτάτην ἐξήγησιν Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ· τὴν ὁποίαν ἐφιλοπόνησεν εἰς τοὺς ἀναστασίμους Κανόνας τῆς Ὀκταήχου Ἰωάννου τῷ Δαμασκηνῷ, ἧτις εὐρίσκεται χειρόγραφος ἐν τῇ ἱερᾷ βασιλικῇ καὶ μεγίστῃ Λαύρᾳ τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀδῷ· ὅθεν συντεμόντες τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν, καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσαντες, παραθέτομεν καὶ ταύτην ἐδῶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐν εἴδει προλεγομένων.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἤξεύρουν οἱ ἀναγινώσκοντες τοὺς παρόντας Κανόνας τὰ κατωθὺν ὀνόματα, ὅπου περιέχονται ἐν αὐτοῖς· οἷον, τί θέλει νὰ εἴπῃ Εἵρμος· τί θέλει νὰ εἴπῃ Τροπάριον· τί θέλει νὰ εἴπῃ Ὠδὴ· καὶ τί θέλει νὰ εἴπῃ Κανών. Καὶ ὁ μὲν Εἵρμος εἶναι μία ἀρμονία συνθεμένη με φωνὴν ἐμμελῆ, καὶ με διαρισμένον μέτρον καὶ ποσότητα λέξεων· ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ ἦναι προεξηραμένη· διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται τὰ ἀκολουθοῦντα Τροπάρια, καὶ κατ' ἐκείνην φάλλονται· καὶ διὰ τὴν εἰπῶ συντόμως, ὁ Εἵρμος εἶναι ἀρχὴ καὶ τῶν Τροπαρίων, καὶ τῶν Ὠδῶν, καὶ ὅλου ἀπλῶς τῷ Κανόνι· ἐτυμολογεῖται δὲ ὁ Εἵρμος ἀπὸ τῆς Εἴρω φιλωμένης, ὃ δηλοῖ τὸ, Συμπλέκει· καθότι καὶ ὁ Εἵρμος κατὰ τὰξιν τινὰ καὶ μελουργίαν συμπλέκεται, καὶ ὅχι ἀπλῶς, ὡς τὰ ἄλλα λόγια· ἢ Εἵρμος λέγεται ἢ ἀκολουθίσις· ὡς λέγομεν „Καθ' εἵρμον ὁ λόγος προβαίνει“, ἢτοι κατὰ ἀκολουθίαν. Τὰ προτεταγμένα λοιπὸν ἐκαστῆς Ὠδῆς λέγονται Εἵρμοι, διότι δίδουσιν ἀκολουθίαν τινὰ καὶ τὰξιν μέλους εἰς τὰ μετ' αὐτὰ Τροπάρια.

Τροπάρια δὲ λέγονται τὰ μετὰ τὸν Εἵρμον ἀκολουθοῦντα· διότι κατὰ τὴν ποσότητα τῶν λέξεων καὶ τῶν τόνων καὶ τῆς ἀρμονίας καὶ μέλους τῷ Εἵρμῳ, οὕτως καὶ αὐτὰ τρέπονται καὶ ἀκολουθοῦν, καὶ τρόπον τινὰ τὰ Τροπάρια ἔχουσι παράδειγμα τὸν Εἵρμον, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀναφέρονται. Μερικοὶ δὲ νεώτεροι εἶπον, ὅτι Τροπάρια διὰ τοῦτο λέγονται, διότι οἱ κανοναρχοῦντες αὐτὰ, τρέπονται ἀπὸ τὸν ἓνα χορὸν εἰς τὸν ἄλλον. Ὠδὴ δὲ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Φωνὴ ἐστὶ μουσικὴ καὶ ἐναρμόνιος, διὰ μόνου προφερομένη τοῦ στόματος χωρὶς συνηχίσεως τοῦ ὀργάνου“. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος, ἐρμηνεύων τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τετάρτου Ψαλμοῦ. Ὠδὴ δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ, ᾄδω τὸ, Ψάλλω, οἷον εἰς αἰοδή τις οὐσα μουσικὴ, συναρμυμένη τοῦ α ὃ εἰς ω, καὶ τοῦ ι ὑπογραφομένου· παρ' Ἑβραίοις μὲν γὰρ οἱ πρὸς Θεὸν ὕμνοι ἐφάλλοντο καὶ οἱ ὀργάνου· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Θεὸς ἀπέβαλε τὰ ὄργανα ἐκείνων, καθὼς εἶπε διὰ τοῦ Ἀμώς, „Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἡχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσομαι“ (Ἀμ. ε'. 23.). ἀπὸ τότε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ διὰ φωνῆς μόνης ἀναφέρομεν τοὺς ὕμνους μας εἰς τὸν Θεόν.

Κα-

Κανὼν δὲ εἶναι, κυρίως μὲν, τὸ ξύλον τὸ ὀνομαζόμενον κανόνιον, (ἢ πῆχυν), τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ τεχνῖται διὰ νὰ ἰσαῶσιν τὰ ξύλα, ἢ τὰς πέτρας, ἢ καὶ τὰ ἄλλα ὅπου δουλεύουσιν· βάλλοντες γὰρ τὴν ρηδεῖσαν πῆχυν εἰς τὰ δουλευόμενα παρ' αὐτῶν, εἰς αὐτὰ ἵναι στραβά ἔσται, ἢ ἔξω, τὰ ἰσαῶσιν καὶ εὐθέα κατασκευάζουσιν· ἐκ τούτου δὲ κατὰ μεταφορὰν Κανόνες ὀνομάζονται καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν θείων Ἀποστόλων, τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀγίων Πατέρων· ὁμοίως Κανόνες ὀνομάζονται καὶ τὰ ἄσματα ταῦτα τὰ πρὸς δοξολογίαν Θεοῦ συντεθειμένα· διότι καθε Κανὼν ἔχει μέτρον ὁρισμένον, καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἐμβαίνει· καθε γὰρ Κανὼν περιέχει ἐννέα Ὠδαί (μᾶλλον δὲ ὀκτώ, διότι ἡ δευτέρα Ὠδὴ καταλιμπάνεται ἐν ἐκάστῳ Κανόνι, διὰ τὰς αἰτίας ὅπου λέγομεν ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ὑποθέσει), καὶ οὔτε περισσοτέρας ἔχει, οὔτε ὀλιγοτέρας· κατὰ τὸ τοιοῦτον σημαίνονμενον ἐξέλαβεν ὁ Ἀπόστολος τὸ ὄνομα τοῦ Κανόνος, γράφων· „Ἡμεῖς δὲ, οὐχὶ εἰς τὰ ἄμειντα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ „μέτρον τοῦ Κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου ἀφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν“ (β'. Κορ. ι. 13.) (1).

Ἐννέα δὲ εἶναι ὅλαι αἱ Ὠδαί, διότι ὁ ἑννατος ἀριθμὸς εἶναι τὸ μεγαλύτερον μέτρον ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀριθμούς· αἱ γὰρ μονάδες τῶν ἀριθμῶν ἕως εἰς τοὺς ἐννέα προχωροῦσιν οὕτως· α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. η. θ. ὁμοίως καὶ αἱ δεκάδες ἐννέα εἶναι οὕτως· ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. υ. ὡσαύτως ἐννέα εἶναι καὶ αἱ ἑκατοντάδες οὕτως· ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. υ. καὶ καθεξῆς ἐννέα εἶναι καὶ αἱ χιλιάδες. α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. η. θ. οἱ δὲ ἄλλοι ἀριθμοὶ κατὰ σύνθεσιν καὶ ἀνακυκλῆσιν τούτων γίνονται, οἷον τὰ ἑνδeka ἐκ τῆς δεκάδος καὶ τῆς μονάδος, τὰ δαδeka ἐκ τῆς δεκάδος καὶ δυάδος οὕτως· ια. ιβ. ιγ. ιδ. ιε. ις. ιζ. ιη. ιθ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ ὁμοίως. Δηλοῦσι δὲ αἱ Ὠδαὶ αὗται τὰ ἐννέα τάγματα τῶν Ἀγγέλων· καθεὶς γὰρ ἐν τῇ οὐρανίῳ ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, καὶ καθεὶς τάγμα ὕμνον ἀναφέρει εἰς τὸν Θεόν· οὕτως καὶ ἐν τῇ κάτω ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι, Ὑποδιάκονοι, Ἀναγνώσται, Ψάλται, Κληρικοὶ, Μοναχοί, καὶ Λαϊκοί· καὶ καθεὶς τάγμα ὕμνεῖ τὸν Θεόν, ὡς εἶναι γεγραμμένον· „Ἐν τῇ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δοῦσαν“ (Ψαλ. κη. 8.). Ἔστι δὲ καὶ τύπος συμβολικὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος ὁ ἐννέα ἀριθμὸς· ὅθεν καὶ εἰς τιμὴν αὐτῆς ἐδιωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων αἱ ἐννέα Ὠδαί· καθεὶς τριάνκις τὰ τρία γίνονται ἐννέα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἑννατος ἀριθμὸς τριπλὴν τριάδα περιέχει, διὰ τοῦτο οἱ θεῖοι Πατέρες ἐθέσπισαν τὰς ἐννέα Ὠδας εἰς ὕμνον καὶ τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν καὶ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τοῦ Πάσχα ἐτριπλασίασε τὸ ὄνομα Πάσχα εἰς τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, „Πάσχα, εἰπών, Κυρίου Πάσχα, καὶ πάλιν ἑρῶ Πάσχα, τιμὴ τῆς Τριάδος“.

Ἐπει-

(1) Ἑρμηνεύομεν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα τινα πρὸς εἰδῆσιν τῶν ἀναγινωσκόντων ἀπλοϊκῶν ἀδελφῶν μας, ἅπερ εἰσὶ ταῦτα. Ἀποκυτίκιον λέγεται τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο, ὅπου φαίνεται εἰς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Ὁρδου, ὅταν ἀπολύεται ὁ λαὸς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Συμῶν ρηθὲν πρὸς τὸν Κύριον· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, Δέσποτα“. Καδίσμα λέγεται ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον φαλλόμεν, κἀδῆνται οἱ φαλλόντες αὐτὸ πρὸς ἀνάπαυσιν μικρὰν τῆς προλαβούσης ἀναγνώσεως τοῦ Φαληρίου· ὅθεν καὶ τὸ Φαληριον ὄλον εἰς εἴκοσι καδίσματα διαιρεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἵγουν διὰ νὰ κἀδῆνται οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτὸ, καὶ μικρὰν νὰ ἀναπαύωνται. Καταβασίαι λέγονται οἱ Εἵρμοι· διότι, ἀφ' οὗ ἐφαλλετο ἡ Ὠδὴ ὅλη, τότε τῶν δύο χορῶν οἱ φαλλται καταβαίνοντες ἀπὸ τὰ στασιδιὰν, καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἐφαλλον καὶ οἱ δύο συμφῶνως τοὺς Εἵρ-

μοὺς τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἱεράν τελετουργίαν, σελ. 345. Κοντάκιον λέγεται ἀπὸ τοῦ Κόντον, ὅπερ δηλοῖ τελιγμένον χαρτίον· ποιοῦν γὰρ χαρτίον ἐπέδωκεν ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν ἅγιον Ῥωμανόν, τὸν Ποιητὴν τῶν Κοντακίων διὰ νὰ φάγῃ, τὸ ὁποῖον εὐδὺς ὅπου ἔφαγεν, ἐξηφάνισεν τὸ „Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν προαιώνιον λόγον“, ἵπταν δὲ ἡ νύξ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καθὼς διηγῆται τὸ το Νικηφόρος ὁ Ξανδοπούλος. Οἶκος ὀνομάζεται τὸ μετὰ τὸ Κοντάκιον ἀκολουθοῦν· τὸ ὁποῖον οὕτως ἀνομάσθη· διότι καθὼς ὁ οἶκος ἐν συνάμῳ περιέχει τὴν περιουσίαν τοῦ ἔχοντος, οὕτως καὶ ὁ Οἶκος περιέχει ἐν ἑαυτῷ μὲ συντομίαν ἅπαντα τὰ τῆς Ἀγίας καὶ τῆς ἑορτῆς· ἢ καθὼς αἱ ἀστέρες περιφέρονται καὶ κινεῖνται ἐν τοῖς κατ' Οὐρανὸν καλουμένοις οἰκοῖς, ὅπως καὶ οἱ Ἄγιοι, ἀστέρες νοητοὶ ὄντες, κινεῖται καὶ κινεῖται ἐν τοῖς οἰκοῖς τοῦ στερωμένου τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἐν ταῖς οὐρανίαις μενίσ.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐννέα Ὠδῶν ἐστίν, ἐξ ὧν ὁ καθ' ἑκάστην Κανὼν ἀπαρτίζεται, διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ δώσωμεν μίαν εἰδησιν σύντομον εἰς τοὺς Ἀναγνώστας διὰ τὴν καθ' ἑκάστην Ὠδὴν, ἐκ τοῦ Ζαναρᾶ καὶ ταύτην ἐραυσιτάμενοι. Ἡ μὲν οὖν πρώτη Ὠδὴ ἐκτυπώθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν* ὅταν γὰρ οἱ Ἑβραῖοι ἐφυγον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὁ δὲ Φαραὼ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῆς κατεποντίσθησαν εἰς αὐτήν* τότε ὁ Μωϋσῆς βλέπων τὸ ὑπερβολικὸν αὐτὸ θαῦμα, ἐσύνθεσεν, ὡς εἴπομεν, διὰ στίχων ἐξαμέτρων, ὡς λέγει ὁ Ἰωσήπος, τὴν πρώτην Ὠδὴν (ἦσαν γὰρ καὶ παρ' Ἑβραίοις μέτρων διαφοραὶ), καὶ μοιράσας τὰς μὲν ἀνδρας εἰς ἓνα μέρος, τῶν ὁποίων ἦτον αὐτὸς ἀρχηγός, τὰς δὲ γυναῖκας, εἰς ἄλλο, τῶν ὁποίων ἦτον ἐξάρχουσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μαρίας, ἑψάλλον καὶ οἱ δύο χοροὶ τὸν ἐπινίκιον τοῦτον ὕμνον καὶ ἔλεγον* „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“. Νοεῖται δὲ κατὰ ἀλληγορίαν ἡ Ὠδὴ αὕτη εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Καθὼς γὰρ ὁ Θεὸς ἐδιάλεξε τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Χαλδαίων, καὶ ἐμετοίκησεν αὐτὸν εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἰς γῆν ῥέουσάν μελι καὶ γάλα* οὕτω καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς οἰκειοποιήθη ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν Παράδεισον τῆς Ἑδέμ (ἦτοι τῆς τρυφῆς). Καὶ καθὼς οἱ ἀπογόνοι τῆς Ἀβραάμ διὰ βρώματα καὶ φαγητὰ ἐμετοίκησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον* οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ διὰ τὴν βρώσιν τοῦ ξύλου ἐμετοίκησεν εἰς τὴν νοούμενην Αἴγυπτον* ἦτοι εἰς τὸ σκότος τῶν παθῶν καὶ τὴν ἐκ τῶν παθῶν κἀκώσιν* Αἴγυπτος γὰρ σκότος καὶ κἀκώσις ἐλληνιστὶ ἐρμηνεύεται. Καὶ καθὼς οἱ Αἰγύπτιοι ἐμεταχειρίζοντο ὡς δούλους τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀβραάμ, ταλαιπωροῦντες αὐτοὺς μὲ τὰ ἄχαρα καὶ τὴν πλίνθον, καὶ θανατόνοντες τὰ ἀρσενικά αὐτῶν τέκνα* οὕτω καὶ οἱ νοητοὶ Αἰγύπτιοι Δαίμονες, σκότος γεγονότες ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον πρότερον φῶς, ἐμεταχειρίζοντο τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὡς δούλην, εἰς πᾶσαν κακίαν αὐτὴν ἐκκυλίνοντες, καὶ βιάζοντες αὐτὴν νὰ καταγίνεται πάντοτε εἰς τὸν πηλὸν καὶ τὴν πλινθίαν* ἦτοι εἰς τὰ γήϊνα καὶ ἀχυράδη τῆς Κόσμου τούτου πράγματα. Ἐθανάτοναν δὲ καὶ τὰ ἀρσενικά τέκνα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως* διότι ἂν κἀνένας ἀνδρεῖος λογισμὸς ἐγεννᾶτο εἰς κἀνένα ἄνθρωπον, δὲν ἄφιναν αὐτὸν οἱ Δαίμονες νὰ γένη ἄνδρας, ἀλλὰ ἐθανάτοναν αὐτὸν, φοβούμενοι μήπως οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤθελαν στοχασθῇ ἐκεῖνο ὅπου πρέπει διὰ τὴν σωτηρίαν των, καὶ ἀκολούθως φύγωσιν ἀπὸ τὴν κακίαν, καὶ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τὴν ἐδικήν των.

Καὶ καθὼς ὁ Θεὸς σπλαγχνισθεὶς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ Ἰσραηλίτας, ἐξ-ἀπέστειλε τὸν Μωϋσῆν καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου* οὕτω καὶ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων σπλαγχνισθεὶς ὁ Θεός, δὲν ἔστειλε κἀνένα Ἀγγελον, οὔδ' ἐκἀνένα ἄνθρωπον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν Μοιρογενῆ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν νοητῶν Αἰγυπτίων (ἦτοι τῶν Δαιμόνων). Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς σχίσας τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, τὰς μὲν Ἰσραηλίτας διεπέρασεν ἀπὸ αὐτὴν μὲ ἄβροχα ποδάρια, τοὺς δὲ Αἰγυπτίους, ὅπου ἐδίωκον ἐκείνους, κατεπόντισεν εἰς αὐτήν* οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τοὺς μὲν πειδομένους εἰς αὐτὸν Χριστιανοὺς, καὶ θέλοντας νὰ φύγουν τὴν σκλαβίαν τῶν Δαιμόνων, διαπερνᾷ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Θάλασσαν τῶν παθῶν, τοὺς δὲ Δαίμονας καταποντίζει καὶ καταπνίγει* βλέποντες γὰρ αὐτοὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου πρότερον ἐκυρίευσαν, νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν τυραννίαν, καὶ νὰ καταπατῶν αὐτοὺς ὡς ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους, δὲν ὑποφέρουν οἱ κατάρτοι τὴν νίκην ταύτην* ὅθεν ἀποπνίγονται καὶ ἀφανίζονται. Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον νεοτύπωτον Κῆπον τῶν Χαρίτων τὴν κατὰ λέξιν ἐρμηνείαν τῆς πρώτης ταύτης Ὠδῆς.

Ἡ δευτέρα τοῦ Μωϋσεως Ὠδὴ ἐγράφη διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην* προβλέπων ὁ Θεός, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωϋσεως ἐμελλεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ νὰ πέσῃ εἰς εἰδωλολατρείαν, καὶ νὰ μὴ φυλάξῃ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἐπρόσταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ γράψῃ τὴν παρούσαν φοβερικὴν Ὠδὴν, καὶ νὰ διδάξῃ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ νὰ μελετοῦν αὐτὴν συνεχῶς, καὶ διὰ τῆς μελέτης νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν εἰδωλολατείαν καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀμαρτίας* „Εἶπε γὰρ, φησὶ, Κύριος πρὸς Μωϋσῆν* Ἴδου σὺ κοι-
„ μᾶσαι μετὰ τῶν Πατέρων σου, καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορεύσει ὀπίσω Θεῶν
„ ἄλλοτριων τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύεται εἰς αὐτήν, καὶ ἐγκαταλείψουσίν με καὶ διασκε-
„ δάσουσιν τὴν διαθήκην μου* καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα τῆς Ὠδῆς ταύτης, καὶ διδά-
„ ξατέ

„Ξατέ αὐτήν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτήν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηται
 „μοι ἡ Ὠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ“ (Δευτ. λα. 16.).

Ἡ αἰτία δέ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν τροπαρολογοῦσι τὴν δευτέραν ταύτην Ὠδὴν οἱ ἱεροὶ
 Μελῶδοι, ὁ Κοσμᾶς, λέγω, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἰς τοὺς ἀσματικούς τῶν Κανό-
 νων, εἶναι αὐτὴ κατὰ τὸν σοφὸν Θεόδωρον· διότι ἡ μὲν ὑπόθεσις τῶν ἀσματικῶν αὐτῶν
 Κανόνων εἶναι χαροποιὰ καὶ ἐορταστικὴ· καθότι ψάλλονται εἰς ὑποθέσεις καὶ ἐορτάς
 χαρμοσύνους· ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πάθη ἀναφέρωσι καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν ταφὴν·
 ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ἔχουσι μαζὶ μὲ τὸ φοβερόν καὶ τὸ χαροποιόν· διότι ἀναπλάττουσιν
 ὅλην τὴν Κτίσιν· ἡ δὲ ὑπόθεσις τῆς δευτέρας ταύτης Ὠδῆς εἶναι ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅλη
 σκυθρωπὴ, ὅλη φοβερικὴ, χωρὶς γὰρ ἔχει σμιγμένον κανένα χαροποιόν. Διὰ τοῦτο λοι-
 πόν, οἱ μὲν πανηγυρικοὶ καὶ χορευτικοὶ Μελῶδοι, ἄλλην ἴδεν καὶ ὑπόθεσιν ἔχοντες
 χαροποιὰν παραιτοῦσιν ὡς πενθικὴν τὴν δευτέραν ταύτην Ὠδὴν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀσματογρά-
 φοι οἱ τὰ Τριῳδία συγγράφαντες, οὗτοι μεταχειρίζονται καὶ τὴν δευτέραν Ὠδὴν εἰς τὰ
 Τριῳδιά των κατὰ τὸν ἀρμόδιον καιρὸν· ἦτοι κατὰ τὰς νηστίμους ἡμέρας τῆς μεγάλης
 τεσσαρακοστῆς, ὅταν ὁ στεναγμὸς καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ τὸ δάκρυον σπουδάζε-
 ται ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς· φοβερίζοντες γὰρ καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς Ὠδῆς ταύτης τὰς ψυχὰς
 τῶν ἀμαρτωλῶν, φέρουσιν αὐτάς εἰς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· ὅθεν τὴν Ὠδὴν ταύτην
 προμαρτυρίαν καὶ διαμαρτυρίαν καὶ ἔλεγχον κατὰ τῶν Ἰουδαίων ὀνομάζει ὁ Ζωγράφης,
 καὶ ἔχι ἄσμα εἰς Θεόν· ἵνα εἰάν οἱ Ἰσραηλῖται παραβῶσι ταύτην, μὴ ἔχασιν γὰρ ἀποκρί-
 νανται, ὅτι τινὰς δὲν μᾶς εἶπε πρότερον καὶ γὰρ διορθωθῶμεν· διὰ τοῦτο καὶ προεῖπεν
 εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεός· „Ἰνα γένηται μοι ἡ Ὠδὴ κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα (ἦτοι
 „ἐλέγχουσα) ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ“. Ὅρα καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον Κῆπον τῶν Χαρίτων τὴν
 κατὰ λέξιν ἐρμηνείαν τῆς Ὠδῆς ταύτης.

Ἡ δὲ τρίτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀννης τῆς γεννησάσης Σαμουὴλ τὸν
 Προφήτην· ἥτις διὰ τὴν ἵστον στείρα καὶ δὲν ἐγέννα, ἐπῆγεν εἰς τὸν ἐν Σηλαὶμ Ναόν,
 καὶ τόσον πολλὰ ἐδέετο τοῦ Κυρίου, ὥστε ὁ τότε Ἱερεὺς Ἡλὶ ἐνόμισεν ὅτι εἶναι μι-
 θυσμένη. Εἰσακουσθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγέννησε τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· ὅθεν
 εἰς εὐχαριστίαν τῆς χάριτος ἐπρόσφερε τῷ Θεῷ τὴν Ὠδὴν ταύτην· προφητεύει δὲ ἐν αὐ-
 τῇ τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν τὴν σωτήριον γεννησομένην εἰς ὅλους· ὅθεν καὶ λέγει· „Εὐ-
 „φράνθην ἐν σωτηρίῳ σου“· ὁμοίως καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν κα-
 τάβασιν, καὶ τὴν μέλλουσαν Κρίσιν· „Κύριος γὰρ, φησὶν, ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς καὶ ἐβρόν-
 „τισεν, αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς δίκαιος ὢν“. Ἐπροφήτευσεν καὶ περὶ τῆς καθόδου τοῦ Ἁ-
 γίου Πνεύματος· τὸ γὰρ Ἐβρόντισεν, δηλοῖ καὶ τὸν ἦχον ἐκεῖνον καὶ τὴν βίαιαν προήν,
 ὅπου ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἀποστόλων, ὅταν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Καὶ ἄλ-
 λα δὲ πολλὰ ἐπροφήτευσεν, μάλιστα δὲ τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Δαβὶδ βασιλείας· ἀναφέ-
 ρεται δὲ εἰς τὸ β. κεφ. τῆς πρώτης τῶν Βασιλείων.

Ταύτην τὴν Ὠδὴν ἐμπορεῖ γὰρ ἄδη πρὸς τὸν Θεόν καὶ κάθε ψυχὴ ἄγονος εἰς τὴν ἀρε-
 τήν· ἡ ὁποία, ὅταν αἰσθανθῇ τὴν τῶν καλῶν στείρωσιν ὅπου ἔχει, καὶ λυπηθῇ διὰ τοῦ-
 το, καὶ παρακαλέσῃ τὸν Θεόν μὲ θερμωτάτην καρδίαν καὶ κατανύξιν, βέβαια θέλει εἰ-
 σακουσθῇ· καὶ πρῶτον μὲν, θέλει γενήσῃ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὴν ἐκ ταύ-
 τῆς μετάνοιαν θέλει λάβῃ ὡς δῶρον παρὰ Θεοῦ· καθὼς καὶ ἡ Ἄννα ἔλαβε τὸν Σαμουὴλ·
 διότι Σαμουὴλ, Θεοῦ δῶρον ἢ αἶτημα, ἐρμηνεύεται. Ταύτην δὲ τὴν μετάνοιαν ὡς πρῶτον
 δῶρον δεξαμένη παρὰ Θεοῦ, θέλει γένῃ πολύτεκος, γεννήσασα δηλαδὴ καὶ ἄλλας ἀρε-
 τὰς, ὥστε γὰρ πληρωθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὸ τῆς Ἀννης ἐκεῖνο· „Ὅτι στείρα ἔτεκεν ἐπτά·
 „καὶ ἡ παλλὴ ἐν τέχνῳ ἡσθένησεν“· ἦτοι ἡσθένησεν ἡ πολύγονος κακία, ἥτις πολλὰ
 βλαστάρια φυτρᾷ εἰς ἡμᾶς, εἰάν δὲν προσέχωμεν. Ὅρα τὴν Ὠδὴν ταύτην κατὰ λέξιν
 ἐξηγουμένην ἐν τῇ νεοτυπῳῇ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἡ τετάρτη Ὠδὴ εἶναι Ποίημα Ἀββακούμ τοῦ Προφήτου, γεγραμμένη εἰς τὸ τρίτον
 κεφάλαιον τῆς Προφητείας του· εἶναι δὲ αὐτὴ μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν. Προβλέ-
 πων γὰρ αὐτὸς μὲ τοὺς νοσεροὺς ὀφθαλμοὺς τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν καὶ ἐνανθρῶ-
 πησιν τοῦ Κυρίου, ἐφοβήθη καὶ ἐξέστη· ἐφοβήθη μὲν, στοχαζόμενος, πῶς θέλει ὑ-
 ποφέρει ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων γὰρ συναναστρέφεται μὲ τὸν Θεόν· ἐξέστη δὲ πάλιν, στο-
 χαζόμενος, πῶς ἡ αὐτὸς φύσις θέλει ἐνδοθῇ παχύτητα σαρκός· καὶ ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ
 ὑπάρ-

μέ τοῦτο, ὅτι ἓνας εἶναι ὁ Θεός ὁ πάντων τῶν κτισμάτων δημιουργός. Εἰς δύο δὲ ᾠδὰς εἶναι μοιρασμένος ὁ ὕμνος αὐτῶν, εἰς τὴν Ἐβδόμην καὶ εἰς τὴν Ὀγδόν· καὶ ἡ μὲν Ἐβδόμη κοινὰ εἰς τὸν πρὸς Θεὸν ὕμνον περιέχει καὶ ἐξομολόγησιν τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτομεμφίαν ἰδικήντων καὶ κατηγορίαν· ἡ δὲ Ὀγδὸν μόνον ὕμνον περιέχει.

Ποιεῖται δὲ ἡ ἱστορία αὕτη καὶ ἀναγωγικῶς, ὅτι οὕτω καὶ ἡμᾶς αἰχμαλωτίζει ὁ νοητὸς Ναβουχοδονόσορ Διάβολος ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἡγοῦν ἀπὸ τὴν εἰρήνῃ τῆς ἀπαθείας (εἰρήνῃ γὰρ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐρμηνεύεται) εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἵτοι εἰς τὴν σύγχυσιν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας· βαβὲλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται· εἴτα ριπτόμεθα εἰς τὴν κάμινον τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἥτις ἐκκαίεται ἀπὸ τοῦς ὑπὴρτάς τοῦ νοητοῦ Ναβουχοδονόσορ Δαίμονας. Ὅταν δὲ ἡμεῖς κατηγορήσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας διὰ τῆς αὐτομεμφίας, καὶ ἐξομολογοῦμεθα τὰς ἀμαρτίας μας καὶ μετανοοῦμεν, ἐπικαλούμενοι τὸν Θεὸν εἰς βοήθειάν μας· τότε ὁ Θεός θέλει στείλει εἰς ἡμᾶς, ὡς Ἀγγελλον ἀγαθόν, τὴν χάριν καὶ βοήθειάν του, καὶ τὴν μὲν φλόγα τῆς καμίνου τῶν θανατηφόρων παθῶν θέλει σβύσει, τοῦς δὲ ἐκκαίοντας τὰ πάθη Δαίμονας θέλει κατακαύσει· κατακαίονται γὰρ αὐτοὶ οἱ κατάρτοι ἀπὸ τὸν φθόνον των, ὅταν βλέπουν ὅτι μένουν ἀπρακτοὶ αἱ μηχαναὶ καὶ ἐπιβουλαί, ὅπου κινούσιν ἐναντίον μας. Ὅρα ἐν τῷ Κήπῳ τῶν Χαρίτων καὶ τὰς δύο ταύτας ᾠδὰς κατὰ λέξιν ἐξηγημένας.

Τελευταῖον δὲ ἡ ἐννάτη ᾠδὴ ὅλη εἶναι ὕμνος εἰς τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστία. Εἰς δύο δὲ μέρη αὕτη διαιρεῖται, ἃν καὶ ὡς μία λογίζεται· καὶ τὸ μὲν ἓνα μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισε γλυκερῶς ἡ κυρία ἡμῶν Θεοτόκος, ὅταν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εὐηγγέλισεν αὐτήν, ὅτι ἔχει νὰ γεννήσῃ τὸν Τίον τῷ Θεῷ· αὕτη γὰρ ἀκούσασα τὰ εὐαγγέλια ταῦτα, ἐπῆγεν εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ ἐντάμωσε τὴν ἀγίαν Ἐλισάβετ τὴν μητέρα τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου· τὸ δὲ ἄλλο μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισεν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὁ πατὴρ τοῦ Προδρόμου· γεννηθέντος γὰρ τοῦ Τίου αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐλύθη ἡ γλῶσσά του, ἥτις ἐδέξθη, διότι δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, ὅταν τὸν εὐηγγέλισε διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Τίου του. Προφητεύει δὲ καὶ ἡ κυρία Θεοτόκος ἐν τῇ ᾠδῇ τῆς, λέγουσα, ὅτι ἔχουν νὰ τὴν μακαρίσουν ὅλαι αἱ γενεαί· ὁμοίως καὶ ὁ Ζαχαρίας προφητεύει περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τοῦ Τίου τοῦ Ἰωάννου· περὶ μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγει, ὅτι εἶναι λύτρωσις καὶ κέρας σωτηρίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· περὶ δὲ τῷ Τίῳ του λέγει, ὅτι θέλει ὀνομασθῇ Προφήτης, καὶ ὅτι ἔχει νὰ γένῃ Προδρόμος τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ θέλει ἐτοιμάσει τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, κηρύττων μετάνοιαν. Ὅρα τὰς δύο ταύτας ᾠδὰς, τὴν τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν τοῦ Ζαχαρίου κατὰ λέξιν ἐξηγημένας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἱερός Κοσμὸς μεταχειρίζεται εἰς τοὺς ἀσματικούς του Κανόνας τὰς συνήθως ψαλλομένους ἤχους, διὰ τοῦτο δίκαιον ἐκρίναμεν νὰ παραθέσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας καὶ τὴν περὶ τούτων εἰδῆσιν, ὡς ἓνα ἥδυσμα, καθὼς ἀναφέρει περὶ αὐτῶν ὁ Θεόδωρος. Οἱ ἤχοι, καθὼς ὅλοι τὸ ἡεῦρουν, εἶναι ὅκτω, καὶ οἱ μὲν τέσσαρες εἶναι ὀρθοὶ καὶ κύριοι καὶ προηγούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι τέσσαρες εἶναι τῶν ὀρθῶν πλάγιοι. Τούτους λοιπὸν ὅλους μεταχειρίζεται ὁ Ἱεράρχης Κοσμοῦ, ἔξω μόνον ἀπὸ ἓνα, τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου. Μεταχειρίζεται δὲ αὐτὰς εὐτάκτως καὶ με ἀρμοίαν μεγάλην· τὸν μὲν γὰρ Πρῶτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν πρώτην εορτὴν· ἵτοι εἰς τὴν Γενέσλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμερᾶν· τὸν δὲ Δεύτερον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν δευτέραν εορτὴν τοῦ Κυρίου· ἵτοι εἰς τὴν εορτὴν τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου· τὸν δὲ Τρίτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τρίτην εορτὴν τῷ Κυρίῳ· ἵτοι εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, ἡ ὁποία ἂν καὶ ἴναι δευτέρα κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, κατὰ δὲ τὸν δρόμον τῆς ἡλίας καὶ τὸν Μῆνα, τρίτη εὐρίσκεται. Τὸν δὲ Τέταρτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τετάρτην εορτὴν τῶν Βαίων· τετάρτη γὰρ αὕτη εὐρίσκεται ἀπὸ τὴν εορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (ἡ γὰρ τῆς περιτομῆς εορτὴ, ὡς νομικώτερα καὶ ἰουδαϊκώτερα, παρελείφθη· ἡ δὲ τῷ Εὐαγγελισμοῦ παρελείφθη καὶ αὕτη, ὅχι διότι δὲν εἶναι Δεσποτικὴ εορτὴ, ἀλλὰ διότι ποτὲ μὲν πρὸ τῶν Βαίων συμπέπτει, ποτὲ δὲ μετὰ τὰ Βαία). Ἐρχόμενος δὲ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐβδόμαδα τῶν παθῶν, τὸν μὲν Πλάγιον τοῦ Πρώτου ἤχου ἀφῆκεν, ἐπειδὴ εἶναι πανηγυριστὴς καὶ χαρίεις, καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς λύπην καὶ πένθος· τὸν δὲ Πλάγιον τοῦ Δευτέρου καὶ τὸν

τὸν Δεύτερον κατακόρως ἐμεταχειρίσθη ἐν ὅλῃ ἐκείνῃ τῇ ἐβδομαδί· διότι καθὼς αἱ ἄγναι ἐκεῖναι ἡμέραι εἶναι πενθικά· οὕτως ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἦχοι αὐτοὶ εἶναι πενθικοί· καὶ ἂν αἱ ἐορταὶ τῶν τοῦ Κυρίου παθῶν εἶναι χαρᾶς κοινῆς πρόξενoi, καμμία ὅμως ψυχὴ, ὅσον καὶ ἂν ἦναι σκληρὰ καὶ θηριώδης, δὲν δύναται νὰ μὴ λυπηθῇ καὶ νὰ μὴ δακρύσῃ εἰς τὰς ἀγίας ἐκεῖνας ἡμέρας.

Ὅταν δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ἔφθασεν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, ἐμεταχειρίσθη τὸν Πλάγιον τοῦ Τρίτου ἦχον· ἦτοι τὸν Βαρύν, μιμούμενος κατὰ τοῦτο, ὡς νομίζω, τὸν ἦχον ἐκεῖνον, ὅπου ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς εἰς τοὺς ἀγίους καὶ ἱεροὺς Ἀποστόλους· „Ἐγένετο, φησὶν, ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἦχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι“ (Πράξ. β'. 2.). Ἐπειτα τὸν τελευταῖον ἦχον· ἦτοι τὸν Πλάγιον τῷ Τετάρτῳ, ἐμεταχειρίσθη ὁ Θεοπέσιος Ἀσματογράφος εἰς τὴν τελευταίαν ἐορτήν· ἦτοι εἰς τὴν Ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ· διότι ἂν καὶ ὁ τοῦ χρόνου ὁρῆμος ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου καὶ νέου ἔτους ἀρχόμενος· ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, πρώτην τὴν ἐορτὴν ταύτην ἐσχεδιάσεν· ἀλλ' ὅμως κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς ἀπὸ ὅλας τελευταία ὑπάρχει· καθότι μετὰ πολλὰς ἐτῶν περιόδους, ὕστερα ἀπὸ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐνεργήθη. Ἀρμόζει δὲ κατὰ τι εἰς τὴν ἐορτὴν αὐτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἦχος· καθὸ μὲν τέταρτος, διὰ τὴν τετραμέρειαν τῷ Σταυροῦ· καθὸ δὲ πλάγιος, διὰ τὴν οἰκειότητα τῆς κεφαλῆς· ἦτοι τῷ πλαγίου ξύλου τῷ Σταυρῷ, τὸ ὁποῖον συναπτόμενοι μὲ τὸ ὄρθιον ξύλον αὐτῆς, κάλλιστα τὸν Σταυρὸν σχηματίζει. Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς Κοσμάς Τέταρτον ἦχον ἐμεταχειρίσθη καὶ εἰς τὴν Δεσποτικὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καθὼς ἐμεταχειρίσθη αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Βαΐων; Ἰσως διὰ τὸ πανηγυρικὸν τοῦ ἦχου· εἰς τὴν πανηγυρικὴν γὰρ ἐορτὴν πανηγυρικός ἦχος ἔπρεπε καὶ νὰ ψάλλεται· καὶ ἰσως ἐπειδὴ ἐψάλλθη τότε ὁ Τέταρτος, διὰ τοῦτο ἐδιώρισεν ὁ Μελωδὸς νὰ ψάλλεται ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τούτων οὕτω προγνωσκομένων καὶ προλεγομένων, καλεῖ ὑμᾶς ἀδελφοὶ ἡδὴ εἰς τὴν τῆς βίβλου ταύτης ἀνάγνωσιν, πρῶτον αὐτὸς ὁ Δασπότης Χριστὸς ὁ ἐν πάσαις ταῖς Δεσποτικαῖς αὐτοῦ ἐορταῖς ὑμνούμενός τε καὶ δοξαζόμενος διὰ τῶν ἀσματικῶν τούτων Κανόνων τῶν εἰς αὐτὰς ἀδομένων· καλοῦσι δεύτερον ὑμᾶς οἱ Θεοὶ καὶ ἱεροὶ τῶν Κανόνων τούτων Μελωδοί, ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ὁ Μαΐουμᾶ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης ὁ ἐκ Δαμασκοῦ ὡς ἀνδρὸς βλαστήσας ἠδύπνοον, τὸ ἱερὸν ζεύγος τῶν ἀσματογράφων, ἡ παμφιλτάτη καὶ ὁμότροπος ξυνωρίς τῶν ἐνθεαστικῶν ὑμνωδῶν, καὶ ἡ ἐν Χριστῷ τριπόδητος καὶ ὁμόφρων δυὰς τῶν πνευματοκινήτων μουσικῶν, οἵτινες ἐκοπίασαν πολλὰ καὶ ἐνυδρῶσαν εἰς τὸ νὰ συνθέσουν εὐφυστάτα, μελωδικάτα καὶ σοφάτα τοὺς Θεοὺς τούτους Κανόνας εἰς πᾶσαν Δεσποτικὴν ἐορτὴν. Προσκαλοῦσι δὲ τελευταῖον ὑμᾶς καὶ οἱ τῶν ἱερῶν τούτων Κανόνων ἐρμηνευταί· σὺν αὐτοῖς δὲ προσκαλῶ καὶ ἐγὼ τὸ ἔκτραμα, ὁ συνερανίσας τὴν ἐρμηνείαν τούτων καὶ ταύτην ἐξηγήσας εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν, ἀπαντὰς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκοὺς, νέους καὶ γέροντας, ἰδιώτας ὁμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπείρους, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης βίβλου· πάντας γὰρ αὕτη ὠφελεῖ, πάντας εὐεργετεῖ, καὶ πᾶσι δωρεῖται τὰ ἐαυτῆς χαρίσματα.

Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν ὅπερ πεινῶν τὸν τῆς σοφίας ἄρτον, αὕτη εὐρίσκεται τράπεζα πνευματικὴ, γέμουσα ἀπὸ μυρία οὐράνια φαγητὰ, τὰ ὅποια οἱ τρώγοντες οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλὰ ζοῦν εἰς τὸν αἰῶνα· εἰς ἐκείνους δὲ ὅπου διψοῦν τὸ νεκταρῶδες καὶ γλυκὺ ὕδωρ τῶν ἱερῶν Τροπαρίων, αὕτη εὐρίσκεται πηγὴ μελίρρυτος καὶ πολυχεύμων, βρύουσα ἐς αὐτοὺς τὸ πνευματικὸν καὶ νεκρέζοντον ρεῖθρον τῆς ἀμβροσίας· καὶ τελευταῖον εἰς ἐκείνους ὅπου ποθοῦν νὰ ἔμβουν μέσα εἰς τὰ Θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, αὕτη ἡ βίβλος εὐρίσκεται εἰς αὐτοὺς παράδεισος εὐανθῆς καὶ ἠδύπνοος, γέμων ἀπὸ εὐωδέστατα φυτὰ, νάρδον, κρίνον, κάλαμον καὶ κιννάμωμον· γέμων ἀπὸ γλυκυτάτους καρποὺς, φοίνικας, ρόας, κάρυα καὶ ἀκρόδρυα· καὶ γέμων ἀπὸ ποικίλας καὶ οὐρανίας χάριτας, αἱ τινες φωτίζουν τὸν νοῦν, θέλγουν τὴν καρδίαν, καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἀνδραποῦν εὐφραίνουσι. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἂν Κυριακοδρόμια λέγονται αἱ ἐρμηνεῖαι, τόσον τῶν Κυριακῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅσον καὶ τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δίκαιον εἶναι νὰ ὀνομάζεται Ἐορτοδρόμιον καὶ ἡ παρούσα βίβλος, διότι

διότι ἐν συντόμῳ περιέχει τὰς ἐρμηνείας καὶ ὑποθέσεις ὅλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν, καὶ ἐν περιλήψει ἀναφέρει τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους τῶν ἁγίων, τοὺς ὁποίους ἐφιλοπόνησαν ἐν ἐκάστῃ ἐορτῇ· ὅθεν διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, Ἑορτοδρόμιον ταύτην ἐπανομάσαι ἐκρίναμεν εὐλογον.

Ποιήσατε λοιπὸν τάξιν, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, καὶ ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὁκτῶ ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἐορτάζεται καθε Δεσποτικὴ ἐορτὴ, διορίσατε νὰ ἀναγινώσκηται εἰς καθέ μίαν ἡμέραν μία Ὠδὴ ἐκ τῶ Κανόνος τῆς ἐορτῆς ἐκείνης· ἐὰν γὰρ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναγινώσκητε, καὶ ἡ ἀνάγνωσις δὲν γίνεται προσκορῆς, καὶ τὰ νοήματα τῶν ἀναγινωσκομένων ἐμποροῦν εὐκολώτερα νὰ ἐντυπώνωνται εἰς τὴν ἐνθυμήσιν σας. Ἀναγινώσκοντες δὲ τοὺς Κανόνας τούτους καὶ ὠφελοῦμενοι, παρακαλεῖτε τὸν Κύριον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ συνηρανίσαντος αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν μετὰ πολλῶν κόπων· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δαπανησάντων, τόσον εἰς τὴν ἀντιγραφὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ταύτης· ἐμοὶ δὲ συγγνώμην παρέχετε, εἴτι παρόραμα ἀπαντήσητε. Ἐρρώσθε!

(α ω ή .)

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ,

Ἀπερ γράφει Θεόδωρος ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος πρὸς τὸν Ὀρφανοτρόφον,
τὸν αἰτήσαντα τοῦτον ἐρμηνεύσαι τοὺς ἀσματικούς Κανόνας.

Ω ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ! Σὺ παρακινῶν με νὰ ἐξηγήσω τοὺς ἀσματικούς Κανόνας, ὅπου οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Μελωδοί, ὅ, τε Κοσμᾶς δηλαδὴ, καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἐμελέρησαν εἰς τὰς Δεσποτικὰς εὐρτάς, παρομοιάζεις κατὰ τὸτο μὲ τὸν ἐν Εὐαγγελίοις ποιήσαντα δεῖπνον μέγαν καὶ καλέσαντα πολλούς* ὅθεν καλεῖς με εἰς δεῖπνον λαμπρὸν ὁμοῦ καὶ βασιλικόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὅλα τὰ καλῆτερα φαγητά. Ἐγὼ λοιπὸν βέβαια ἤθελα φανῇ ὅτι εἶμαι μαινόμενος καὶ ἔξω φρενῶν, ἂν διὰ ζεύγη βοῶν, θετέον, ἢ διὰ γυναῖκα, ἢ διὰ χωράφια, φθαρτὰ καὶ μάταια πράγματα, κατ' ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου παραιτήθησαν ἀπὸ τὸν Θεῖον δεῖπνον, ὡς ἐν Εὐαγγελίοις γράφεται, ἤθελα στερήσῃ τὸν ἐαυτὸν μου ἀπὸ τοιαύτην τρυφὴν πνευματικὴν, καὶ παιδαίσιν οὐράνιον, καὶ ἀκολουθῶς ἤθελα καταστήσῃ τὸν ἐαυτὸν μου ὑπόδικον εἰς τὴν ὀργὴν τῆς παρακοῆς τε καὶ ἀπειθείας.

Ἐὰν δὲ ἐγὼ, καθ' ὑπόθεσιν, ἤθελα παραιτηθῇ ἀπὸ τὸ κάλεσμα αὐτό, καὶ εἰπεῖ, „Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον“, ἄρά γε δὲν ἤθελες εὑρεῖ πολλοὺς πτωχοὺς καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς, καὶ νὰ καλέσῃς αὐτοὺς εἰς τὸν δεῖπνον; καὶ βέβαια πολλοὺς ἤθελες εὑρεῖ, τοὺς ὁποῖους ἔχει ὁ περίβολος οὗτος (1). Ὅθεν δὲν χρειάζεται νὰ ἐκβῇς εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς Πόλεως διὰ νὰ καλέσῃς αὐτοὺς, ἀλλὰ φθάνει μόνον νὰ κτυπήσῃς τὸ σημεῖον τὸ δειπνοκλητικόν (τὸ ὁποῖον καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν δεῖπνον), καὶ αὐτοὶ εὐθὺς θέλουν συντρέξει πολλοί.

Καὶ λοιπὸν λάβε καὶ πῆγαιέ με εἰς τὸν δεῖπνον* ἀφίνω γὰρ κάθε προφασιολογίαν, καὶ ὑπακούω εἰς Σε, ὅπου μὲ προσκαλεῖς* κάθισον δέ με εἰς ὅποιον μέρος θέλῃς τοῦ δείπνου* καὶ οὕτως ἅς δειπνῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ὄντες θνητοί* ἅς τρώγωμεν ἄρτον ἀθάνατον τῶν Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Δαβίδ. Ἄν δὲ εὐρίσκεται εἰς τὴν τράπεζαν κανένας ταῦρος καὶ θρεπτᾶρι Εὐαγγελικόν (ἥτοι νόημα στρυφνότερον, ἢ καμμία λέξις γλαφυρωτέρα, τὰ ὅποια χρειάζονται δυνατωτέραν ἐξηγήσιν καὶ διάλυσιν), ἅς μασσῶμεν καὶ ταῦτα κατὰ τὴν δυνάμιν μας, καὶ μὲ τὰς λογικὰς μύλας τοῦ νοῦς ἅς τὰ ἀλέθωμεν* ἵνα
οὕτως

(1) Ποῖος ἦτον ὁ περίβολος οὗτος, ἢ ποῦ εὐρίσκατο, εἰς ἑμὲ εἶναι ἀδύνατον.

οὕτως ἐτοιμάσωμεν χάριτι Θεοῦ ἀλεσμένην καὶ εὐχολὸν τὴν τροφήν εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ ἀναγινώσκουσι. Πρέπει δὲ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εἶναι καλῆτερον νὰ ἀρχίσῃ τινὰς, κατὰ τὴν λέγουσαν Παροιμίαν, „ Ἀρκτέον ἐστίν, ὅθεν ἀρχεσθαι ἄμεινον “.

Καλῆτερον δὲ εἶναι νὰ ἀρχίσῃ τινὰς ἀπὸ τὸν κύκλον τοῦ χρόνου: ἦτοι ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα* καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ συμπεριδεύῃ τὸν ὑψηλότερον καὶ θειότερον τοῦ Οὐρανοῦ ζωδιακὸν κύκλον τῆς ἀκριβοῦς ἐξηγήσεως τῶν εἰς τὰς Δεσποτικὰς ἑορτὰς ἀσματικῶν Κανόνων. Ἐπειδὴ δὲ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ Σεπτέμβριον ἀγιάζει ἡ πανήγυρις τῆς Ἑφώσεως τοῦ Σταυροῦ, διὰ τὴν καὶ ἡμεῖς ἄς ἐξηγήσωμεν τὰ κρούσματα τῆς ἱερᾶς λύρας τῆς Θεσπεσίου Κοσμᾶ, δηλαδὴ τὸν εἰς τὴν Ἑφῶσιν ἀσματικὸν Κανόνα αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὁ Κανὼν αὐτὸς πολλὰς μὲν ἱστορίας περιέχει τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, πολλὴν δὲ δυσκολίαν φέρει κεκρυμμένην ἐν αὐτῷ* ὅθεν εὐκόλως δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν νοήσῃ, ἂν δὲν ᾖναι εἰδήμων κάθε ἱστορίας, τόσον τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὅσον καὶ τῆς Νέας. Ἀπὸ τὸν Κανόνα λοιπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ δυσκόλως ἐν αὐτῷ καὶ ἀσαφῶς ἐκτεθέντα.

Ἄλλ' ὦ τῆς βίας! προφθάνει ἡ χάρις τοῦ μέλους καὶ ἡδονῇ, καὶ προαρπάζει μου τὴν διάνοιαν. Βαβαὶ ἀπὸ πόσας ἱυγας (ἦτοι γλυκύτητας), καὶ ἀπὸ πόσας μουσικὰς στροφὰς εἶναι γεμάτος ὁ Κανὼν οὗτος! Βέβαια, ἂν ἐγὼ δὲν ἔμελλον νὰ φανῶ περιττός, καὶ νὰ ἐπιδείξω ὅτι ποιῶ ὡς ἔργον τὸ πάρεργον, τάχα ἤθελα μουσουργήσῃ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι προοιμιακῷ προσφωνήματι τὴν τῶν μουσουργηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Κοσμᾶ Κανόνων ἐξήγησιν. Ἄλλ' Ἐπειδὴ ἀρκετὰ εἰσὶ τὰ προλεγόμενα ταῦτα, ἀφίνομεν τὰ περιττά, καὶ τῆς ἐξηγήσεως ἤδη ἀρχόμεθα (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς Πανηγυρικοὺς λόγους, οὓς ἔχουσιν οἱ Διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἑφῶσιν τοῦ Σταυροῦ. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Σταυροῦ πανήγυριν ἀγομεν “ ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Κινήσωμεν, ἀγαπητοί, σήμερον “. Ἀλέξανδρος Μοναχὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας “. Παντολεὼν πρεσβύτερος Μονῆς τῶν Βυζαντινῶν λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὅτε τῆς παρουσίας “ ἑορτῆς “ ἐν ᾧ λόγος ἄλλος περὶ ἀναζητήσεως καὶ ὑρέσεως τῆς τιμῆς καὶ ζωοποιῶς Σταυροῦ, ἡ ἡ ἀρχὴ „ Ἐν ἔτει ἐβδόμῃ τῆς βασιλείας “. Σωζονται ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, ἐν τῇ τῷ Βατοπαίδιου, ἐν τῇ τῶν Ἱερῶν, ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος. Ἰστέον ἐστὶ τὸ β'. Τροπάριον τῶν πρώτων Στιχηρῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ, τὸ λεγόν „ Μωσὴς προετύπωσε “, ἐσφαλμένον ἐστὶ, καὶ διορθῶνται οὕτως παρὰ τοῖς χειρογράφοις. „ Μωσὴς προετύπωσε “. Ὁμοίως καὶ τὸ κάθισμα τὸ λεγόν „ Προ-

„ διετύπου μουσικῶς πάλαι “ ἐσφαλμένον ἐστίν. ὅπερ ἐν τισὶ χειρογράφοις οὕτως εὐρηται διορθωμένον. „ Προδιετύπου μουσικῶς πάλαι τῷ χρόνῳ ὁ Ἰησοῦς “ ὁ τοῦ Ναυῆ Σταυροῦ τὴν τύπον, ὡς τὰς χεῖρας „ ἐξέτεινε σταυροφανῶς, Σωτήρ μου “ καὶ ἔστι ὁ ἡλῖος ὡς ἐχθρὸς ἀνέλεν ἀνδισπαμένους Σοὶ τῷ Θεῷ. νῦν δὲ οὗτος ἐσκόπισται, ἐπὶ Σταυροῦ Σε ὁρῶν θανάτου κράτος λύοντα, καὶ τὸν ἄδην σκυλεύοντα. Τινὲς δὲ διορθοῦσι καὶ τὸ ἐν τῷ τρίτῳ Τροπαρίῳ τῶν πρώτων Στιχηρῶν οὕτως. „ Ἑφῶσιν, τε βοῶντες Χριστὸν τὸν ὑπερέχοντα Θεόν, καὶ τὸ αὐτοῦ προσκυνήσαντα θεῖον ὑποπόδιον “ διότι κατὰ πληλὺτον εἶναι νὰ γράφεται οὕτως, εἰς β'. πρόσμωπον, ὡς ἔχει καὶ ὁ Ψαλμῶδης, καὶ οὐχὶ εἰς πρώτον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο Κάθισμα οὕτως διορθοῦται ἐν τοῖς χειρογράφοις. „ Ἐν Παραδείσῳ με τὸ πρὶν “, ἔξυλον ἐγύμνωσεν, ἔπερ τῇ γένει ὁ ἔχθρος εἰσφέρει, νεκρῶσιν. Τῷ Σταυρῷ δὲ τὸ ἔξυλον, καὶ τὰ ἔξῃς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Σταυρῷ πεποιθῶς, ὕμνον ἐξερεύγομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εγὼ, λέγει ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς, πεποιθᾶς καὶ θαρρῶν ὅλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἐκβάλλω ἔσωθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν μου ὕμνον: ἦτοι τὸν Κανόνα τοῦτον, τὸν εἰς τὴν ὕψωσιν ψαλλόμενον τοῦ Σταυροῦ. Εἶπε δὲ ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς, ὅτι πέποιθεν εἰς τὸν Σταυρόν· διότι εἶναι ἀνθρώπος δίκαιος· ὁ δὲ δίκαιος, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν, ὥσπερ λέων πέποιθεν. (Παρ. κη. ι.) Ὁμοίως εἶπε καὶ ὅτι ἐξερεύγεται· διότι καὶ ἡ ἐρυγή: ἦτοι τὸ ρέφιμον, ἴδιον εἶναι τοῦ λέοντος, κατὰ τὸν Προφήτην Ἀμώς λέγοντα „λέων ἐρεύγεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται“; (Ἀμ. γ. 8.) Θέλει λοιπὸν νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς μὲ τὸ ἐξερεύγομαι, ὅτι φοβεράτινα καὶ μεγάλα καὶ λεοντάδη νοήματα ἔχει νὰ παραστήσῃ διὰ τοῦ Κανόνος τούτου.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ρέφιμον τοῦ λέοντος εἶναι βρωμερὸν, καταπληκτικόν, καὶ ἀπεστροφῆς ἄξιον, τὸ δὲ ρέφιμον ἐδῶ τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ εἶναι εὐῶδες, κεχαριτωμένον, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν περιπόθητον· διὰ τοῦτο κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, ἀρμόζει καλλίτερα εἰς τὸν Θεσπέσιον τοῦτον Μελωδόν, τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο ρητόν τοῦ Δαβὶδ, τὸ λέγον „ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν“. (Ψαλ. μδ. ι.) Καθότι ἐκεῖνα τὰ πνευματικὰ καὶ κεχαριτωμένα νοήματα, ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του, ταῦτα ἐρεύγετο καὶ ἐπρόφερε διὰ τοῦ στόματός του. „Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρυγῆς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βασιλείου καὶ Νικήτα, τῆς τῶν σιτίων ποιότητός ἐστι τὸ γινόμενον· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, τοιαῦτα ἠρεύγετο, οἷα καὶ ἐσιτέίτο..... Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ λογικὴ ἦν καὶ ἀγαθὴ ἡ τροφή, οὐ σιτίον οὐδὲ ποτὸν ἐρεύγεται, ἀλλὰ τὸν συγγενὴ τῇ λογικῇ τραπέζῃ, λόγον ἀγαθόν τὸν περὶ τοῦ μονογενοῦς“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ, τάξιν ἀρίστην, ὅπου μεταχειρίζεται ὁ Θεσπέσιος Μελωδός. Συνήθεια γὰρ ἀγία ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς χριστιανούς, νὰ ποίῳσι διὰ τῆς χειρὸς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὅταν μέλλουν νὰ ἀρχίσουν κάθε ἔργον καὶ ἐπιχείρημα· κοθῶς παραγγέλλει εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, λέγων ἐν Κατηχήσει Δ'. „Μὴ ἐπαί-

„σχυρῶμεν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀποκρύπτῃ, σὺ φανερώς ἐπὶ τῷ
 „μετώπῳ σφραγίζου· ἵνα οἱ δαίμονες, τὸ σημεῖον ἰδόντες τὸ Βασιλικόν, μακρὰν φύγασιν
 „τρέμοντες. Ποίει δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον ἐσθίων καὶ πίνων, καθήμενος, κοιτάζομενος, ἐξα-
 „νιστάμενος, λαλῶν, περιπατῶν, ἀπαξάπλως ἐν παντὶ πράγματι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρή-
 „μων εἰς τοῦτο παρακινεῖ τοὺς πιστοὺς, λέγων „ὅταν μέλλῃς ὑπερβαίνειν τὰ πρόθυρα τοῦ
 „πυλῶνος, τοῦτο φεγγέξαι τὸ ῥήμα πρότερον· ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σου,
 „καὶ τῇ λατρείᾳ σου, καὶ συντάσσομαί σοι Χριστέ· καὶ μηδέποτε χωρὶς τῆς φωνῆς ταύτης
 „ἐξέλθῃς. Καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος τούτου, καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου διατύπωσον·
 „οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἄνθρωπος ἀπαντῶν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ Διάβολος βλάψαι τι δυνήσε-
 „ται, μετὰ τούτων σε ὁρῶν τῶν ὅλων πανταχοῦ φαινόμενον“. (Λόγ. εἰς τοὺς Ἀνδριάν-
 „τας). Τῇ ἀγίᾳ συνηθείᾳ λοιπὸν ταύτῃ ἀκολουθῶν καὶ ὁ ἱερός Κοσμῆς ἐδῶ, μέλλων νὰ
 ἀρχίσῃ τὸν Κανόνα τούτον, ἀντὶ νὰ κάμῃ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ διὰ τῆς χειρὸς του, ἀρ-
 χὴν ποιεῖται αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Σταυροῦ, εἰπὼν „Σταυρῷ πεποιθώς“.

Διὰ τί δὲ ὀνομάζεται Ἀκροστιχίς; Ἐπειδὴ ὅσα στοιχεῖα περιέχονται εἰς αὐτὴν, ταῦτα
 γίνονται ἀρχαὶ καὶ ἀρχαὶ τῶν στίχων, ἥτοι τῶν Τροπαρίων τοῦ Κανόνος. Οἷον ἐπὶ πα-
 ραδείγματος τῆς ἐνταῦθα Ἀκροστιχίδος „Σταυρῷ“ Τὸ μὲν Σ γίνεται ἀρχὴ τοῦ πρώ-
 του Τροπαρίου τοῦ Κανόνος, τοῦ λέγοντος „Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς“. Τὸ δὲ Τ γίνε-
 ται ἀρχὴ τοῦ δευτέρου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Τὸν τύπον πάσαι“. Τὸ δὲ Α γίνεται
 ἀρχὴ τοῦ τρίτου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Ἀνέθηκε Μωϋσῆς“. ὁμοίως καὶ τὰ λοι-
 πὰ στοιχεῖα τῆς Ἀκροστιχίδος, ἀρχαὶ γίνονται τῶν λοιπῶν Τροπαρίων.

Δύο δὲ εἶναι τὰ αἰτία, διὰ τὰ ὅποια γίνεται ἡ Ἀκροστιχίς εἰς τοὺς Κανόνας. Ἐν
 μὲν, διὰ νὰ δείξουν οἱ Μελωδοὶ τῶν Κανόνων τὴν φιλοτιμίαν καὶ τέχνην των· καὶ ὅτι ὁ
 Κανὼν ὁ ἔχων Ἀκροστιχίδα, αὐτὸς εἶναι ἀξιολογώτερος τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ἀκολουθῶς
 περισσοτέραν δυσκολίαν προξενεῖ εἰς τὸν Μελωδόν, ὅπου τὸν συνδέτει, πάρεξ ἐκεῖνος
 ὅπου δὲν ἔχει Ἀκροστιχίδα. Καθὼς τοῦτο ἡξυρουν οἱ τῶν τοιούτων τὴν πέραν ἔχον
 τες, καὶ ἄλλο, ἔπειδὴ διὰ τῆς Ἀκροστιχίδος γίνεται εὐκολομνημόνευτος ὁ Κανὼν. Ἀρκεῖ
 γὰρ εἰς τὸν κατ' ἕνα νὰ ἐνθυμῇται μόνον τὴν Ἀκροστιχίδα τοῦ Κανόνος, καὶ σὺν τῇ
 Ἀκροστιχίδι εὐθὺς εὐρίσκει καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκάστου Τροπαρίου τοῦ Κανόνος.

Ὡδὴ α'. Ἦχος Πλ. δ'. Εἰρμός.

„Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ῥάβδῳ, τὴν ἐρυθρὰν διέτε-
 „με, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαρτι. τὴν δὲ ἐπιστρεπτικῶς, Φαραὼ τοῖς
 „ἄρμασι κροτήσας ἠώσεμ, ἐπ' εὐρους διαγράψας, τὸ ἀήττητον ὁ-
 „πλαν· διὸ Χριστῷ ὄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐστάθη ὁ Ποιητὴς τῆς πρώτης ᾠδῆς, (ταύτην γὰρ ἔγραψεν
 ἐν Κεφαλ. ιε. τῆς Ἐξόδου, ἀφ' οὗ διεπέρασαν μὲν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν (1),
 κατεποντίσθησαν δὲ εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Φαραωνῖται). Τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς
 Κοσμῆς ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ᾠδὴν ἐκείνην τὸν παρόντα Εἰρμόν, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Θεόπτης
 ἐκεῖνος Μωϋσῆς χαράξας, ἥτοι προεικονίσας συμβολικῶς καὶ προτυπώσας τὸν Σταυρὸν,
 (2) ἐκτύπησε μὲν πρῶτον τὴν ῥάβδον του με εὐθεῖαν καὶ ἴσην γραμμὴν ἐπάνω εἰς τὴν
 ἐρυ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἐρυθρὰ ὀνομάσθη ἡ κατὰ τὴν
 Αἰγύπτου θάλασσα, ἢ ἀπὸ Ἐρύθρα τοῦ πρώτου
 ἑγκατοίκου τοῦ τόπου ἐκείνου, ἢ διότι τὸ ἕδαφος
 τῆς θαλάσσης καὶ τῶν περὶ τόπων εἶναι ἐρυθρόν.
 ὅθεν κατὰ ἀντανάγκαν καίμνει νὰ φαίνεται ἐρυθρόν
 καὶ τὸ εἰς τὴν ἐπιφανῆσαν ὕδαρ τῆς θαλάσσης.

(2) Δύο γὰρ σημερινόμενα ἔχει τὸ, χαράσσω,
 κατὰ τὸν πτωχόν Πρόδρομον, ἢ τὸ, αἰσθητῶς χα-
 ράσσω διὰ τῆς χειρὸς, ὡς λέγομεν, ἔχαρξεν ἐπι-
 σολὴν· ἢ τὸ, προτυπῶν, ὡς λέγομεν, ἢ βάτος
 ἔχαρττε τὴν Θεοτόκον.

έρυθραν Θάλασσαν, καὶ οὕτω διέσχισεν αὐτὴν τῇ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι· ἦτοι χάριν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅς τις ἐπέζησε· τούτέστι, διεπέρασεν αὐτὴν πεζὸς καὶ μὲ γυμνὰ πόδαρα, χωρὶς γὰρ βραχίῃ.

Ταύτην δὲ τὴν ἰδίαν ῥάβδον γυρίσας ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς μὲ πλάγιον σχῆμα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐπιστρεπτικῶς), ἐκτύπησε τὴν ἰδίαν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἀφ' οὗ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλίται· καὶ οὕτως ἦνωσε τὰ δύο σχισθέντα μέρη αὐτῆς. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε τοῖς ἄρμασι Φαραὼ, ἦτοι ἐναντίον τῶν ἀρμάτων καὶ ἀμαξῶν τοῦ Βασιλέως Φαραὼ; διότι ἐκνήγα κατόπιν διὰ τὴν πιάσιν τοὺς Ἰσραηλίτας. Εὐθύς γὰρ ὅπου ἡ Θάλασσα ἐκτυπήθη τὴν δευτέραν φοράν καὶ ἐνώθη, κατεπόντισε τὸν Φαραὼ καὶ πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ. Οὕτως μὲ τὸ τοιοῦτον ἴσον ὁμοῦ καὶ πλάγιον κτύπημα τῆς ῥάβδου του, ἐχάραξεν ὁ Μωϋσῆς καὶ αἰσθητικῶς· ἦτοι ἐσχημάτισεν ἐπάνω εἰς τὸ πλάτος τῆς Θαλάσσης τὸ ἀνίκητον ἄρμα τῶν χριστιανῶν, ἦτοι τὸν Σταυρόν. Ὁ Σταυρὸς γὰρ ἀπὸ δύο ξύλα σύγκειται, ἀπὸ τὸ ὀρθὸν καὶ ἴσον, καὶ ἀπὸ τὸ πλάγιον (1). Διὰ τοῦτο, λέγει, καὶ ἡμεῖς οἱ τῷ Σταυρῷ ἐγκαυχώμενοι χριστιανοί, ἅς μελωδήσωμεν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Καθὼς τότε καὶ ὁ Μωϋσῆς μὲ ὅλους τοὺς ἀνδρας, καὶ ἡ Μαριάμ μὲ ὅλας τὰς γυναῖκας, ἐβαλλον τὸ ἐπινίκιον ἐκεῖνο ἄσμα τῆς πρώτης ᾠδῆς, ἀφ' οὗ διεπέρασαν ἀβρόχως τὴν ἐρυθρὰν. Τότε γὰρ „φῃσιν, ἥτε Μωϋσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην· „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως, γὰρ δεδόξασται“ („Εξ. ιε. 1.)

Βλέπε δὲ, ὡ ἀγαπῶντα, σοφίαν καὶ σύνεσιν τοῦ Θεοπεσίτου Κοσμά. Διότι αὐτὸς, καὶ τὸν εἰρμὸν τοῦτον ἐπροσάρμοσε μὲ τὴν πρώτην ᾠδὴν τοῦ Μωϋσέως, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐρανίσθη αὐτόν· καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲν ἐβγήκε καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πανηγύρεως τοῦ Σταυροῦ, τὴν προκειμένην αὐτῷ εἰς ἔπαινον· διότι λαβὼν ἀπὸ τὴν πρώτην ᾠδὴν, τόσον τὴν ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, ὅσον καὶ τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, μὲ τὴν μίαν ταύτην ὑπόθεσιν τὰ πρέποντα ἐφύλαξε καὶ τῆς πρώτης ᾠδῆς, καὶ τῆς τοῦ Σταυροῦ ἐορτῆς. Καθὼς γὰρ τότε ὁ παλαιὸς Μωϋσῆς μὲ τὴν ῥάβδον του ἐσχίσε τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν· οὕτως ὕστερον καὶ ὁ νέος Μωϋσῆς Χριστὸς ὁ Κύριος μὲ τὴν ἰδικήν του ῥάβδον, ἦτοι μὲ τὸν τίμιον Σταυρόν, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς Βασιλείας σου (Ψαλ. μδ. 8.) μὲ αὐτόν, λέγω, ἐσχίσε τὴν ἀμαρτίαν, ἡ ὅποια εἶναι ἐρυθρὰ καὶ αἱματώδης κατὰ τὴν Γραφήν „Ἄνδρας γὰρ αἱμάτων, ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει τοὺς φονικοὺς καὶ ἀμαρτωλοὺς“ (Ψαλμ. ιδ'. 27.) Καὶ ὁ Ἡσαΐας καθαρώτερον μαρτυρεῖ περὶ τούτου „ἐάν „ᾧσι, λέγων, αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοὺν (ἦτοι ὡς χρώμα ἄλυκον, τὸ εἰς τὸ λευκοῦν, δὲς κλίνον), ὡς χιόνα λευκανῶ (ἦτοι πολλὰ λευκάς ποιήσω αὐτάς)· ἐάν δὲ ᾧσιν ὡς „κόκκινον (ἦτοι ὡς χρώμα αἱματοειδὲς καὶ βαθυ), ὡς ἔριον λευκανῶ (ἦτοι ὀλιγώτερον θέν, λω τὰς λευκάνει)“ (Ἠσ. λ. 18.)

Σχί-

(1) Σημειώσαι, ὅτι ἡ ἁγία Γραφή δὲν φανερώνει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὴν Θάλασσαν, τὴν δευτέραν φοράν, μὲ πλάγιον σχῆμα τῆς ῥάβδου· ἀλλὰ ὁ Μελοδὸς συμπεραινεῖ τοῦτο· ἴσως δὲ καὶ τὸ εἶχεν ἐκ παραδόσεως. Συμφώνως δὲ τῷ θεῷ Κοσμᾷ, λέγει τοῦτο καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ σύμπροπος αὐτοῦ Ἰωάννης, ἐν τῇ εἰρμῇ τοῦ πλ. δ. ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου· „Ἀρματηλασὴν φαρὰν ἐβύδισε, σερταστὰς γούσα ποτὲ Μωσαϊκὴ ῥάβδος, σταυροστύπως πλήξασα, καὶ διελέσσα θάλασσαν“. Ἄλλ' ὁ μὲν Κοσμάς λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὸν Σταυρόν μὲ τὸ πλάγιον κτύπημα, ὅπου ἐκτύπησε δευτέρον· ὁ δὲ Ἰωάννης δὲν ἀναφέρει διὰ κτύπημα δευτέρου. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι σταυροστύπως ἐπλήξε τὴν θάλασσαν; οὐ γὰρ μὲ ἓνα κτύπημα τυπούται σταυρός· ταύτην τὴν ἀπορίαν προσβάλλων ὁ σφῶς Ζωγράφος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω Εἰρμῶ, λέγει ταύτην ἐπιβολώτατα, δηλαδή, ὅτι ἡ χωρὶς λόγου εἶπεν ὁ

θεὸς Ἰωάννης, τὴν κατ' εὐδεῖαν πλὴγὴν τῆς ῥάβδου, πλήξει σταυροστύπως τὴν θάλασσαν· καθότι οἱ παλαιοὶ τὰ ὀρθίως πηγνύμενα ξύλα, (ἦτοι τὰ κοινῶς λεγόμενα παλῆκια) σταυροῦς ἀνίστασθαι οὕτως ἐν τῷ Εὐδὴρ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἀμὴν ἐσταυρώθη ἐπ' αὐτῷ εἰς τὸ ὀρθίον ξύλον, τὸ ὅποιον ἠτοίμασε διὰ τὴν σταυρώσιν τὸν Μαρδοχαῖον, καθὼς γέγραπται· „Καὶ ὁ Εὐδὴρ ἔκειτο ἐν τοῖς Ἀμὴν ξύλοις πηχῶν πενήτηκον“· εἶπε δὲ ὁ Βασιλεὺς, σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ“ („Εσθῆρ ζ'. 9.) Οὕτω καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀρχαιολογίᾳ τὴν ἱστορίαν ταύτην ἱστορεῖ· οὕτω δὲ τὰ Ρωμαϊκὰ συγγράμματα, ἱστοροῦν τὸν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους τῶν ρωμαίων πόλεμον, γράφει, ὅτι ἓνας ὕπατος ρωμαῖος, Νέρων καλούμενος, ἐμβαλὼν εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἐνίκησεν· ὅθεν ὁ στρατηγὸς ἐκίνατο· πεσαν· ὁ δὲ Νέρων ἀνιστάσθωσεν τὴν κεφαλὴν ἐκίνατο· ὅστις ἐπὶ ξύλου ὀρθίως ἐσκήκωσεν αὐτήν.

Σχίσας λοιπόν ὁ Χριστὸς μετ' τὴν ῥάβδον τοῦ Σταυροῦ τοῦ τὴν ἐρυθρὰν ἀρμαρτίαν, ἡμᾶς μὲν τοὺς νέους Ἰσραηλίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, διεπέρασεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἀμαρτίας: ἦτοι εἰς τὴν ἀπάθειαν. Τὸν δὲ Φαραὼ: ἦτοι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ δαιμονικά αὐτοῦ ἄρματα, καὶ τοὺς τριστάτας κατεβύβισεν. Ἄρματα μὲν οὖν λέγονται οἱ Δαίμονες. Ὅχι ὅτι ἔχουν κἀνένα ἀρμόδιον καὶ εὐτακτον. Πάντα γὰρ τὰ τῶν Δαιμόνων εἶναι ἄτακτα καὶ ἀνάρμοστα. Ἀλλὰ λέγονται ἄρματα, διὰ τὴν ἑπαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας κυριευθέντες, ἐκηρμίσθησαν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Τριστάται δὲ ὀνομάζονται οἱ Δαίμονες, διότι πολεμοῦσι τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐπιθυμητικόν, λέγω, τὸ θυμηκόν, καὶ τὸ λογιστικόν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πτωχοῦ Προδρόμου (1).

Οὐ μόνον δὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐπροσάρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπρωτελεύτητον τοῦ Εἰρμού: ἦτοι τὸ „διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι „δεδοξασται“. Κατὰ τὸν αὐτὸν Πρόδρομον δὲ, ἄσωμεν, λέγει, εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι δεδοξασται: ἦτοι ἐσταυρώθη. Ἐὰν γὰρ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὁ Σταυρὸς, λοιπὸν καὶ τὸ σταυρωθῆναι ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ δοξασθῆναι. Ὅθεν ὁ Κύριος ἐρχόμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ, ἔλεγε „νῦν ἐδοξάσθην ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“. (Ἰω. 18. 31.) Οὐ μόνον δὲ δόξα τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζεται ὁ Σταυρὸς. Ἀλλὰ καὶ ἀρχή, ὡς γέγραπται παρὰ τῷ Ἡσαΐα „οὐ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ“. (Ἡσ. 53. 6.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει, „τῷ γὰρ Σταυρῷ συνεπαίρεται“ (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν): ἦτοι ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐβάστασεν ὁ Κύριος εἰς τὸν ὄμόν του, αὐτὸς ἐγενήθη εἰς αὐτὸν ἀρχὴ τούτέστιν ἐξουσία. „Ἐδόθη μοι γάρ, φησι μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν „ἀνάστασιν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς“. (Ματθ. 28. 18.) (2).

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν, ὅτι τῷ Σταυρῷ ἐπαίρεται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ συνεπαίρεται; οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἶπεν ἐν τῷ Β'. ἤχῳ „ἐν τῇ κυπαρίσσῳ, ὡς νυδόκησας, καὶ τῇ πεύκῃ καὶ κέδρῳ, σαρκὶ συναυλούμενος“. Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου, λέγει „οὐκ εἶπε δὲ ἀνυψούμενος (πρόσθες καὶ ἐπαυρόμενος), ἀλλὰ τῇ σαρκὶ συναυλούμενος (καὶ τῷ Σταυρῷ συνεπαυρόμενος)“. τῆς τοῦ Λόγου γὰρ σαρκὸς ἀνυψούμενης, καὶ „πασχούσης ἐν τῷ Σταυρῷ, αὐτὸς ὁ Λόγος ὑψοῦσθαι λέγεται, καὶ τῇ σαρκὶ συναυλούμεναι, τὰ τῆς σαρκὸς οἰκειούμενος, διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν ὑπόστασιν, μετὰ τὴν σάρκασιν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς. ἀλλῶς τε καὶ τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἐμφαινομένης διὰ τῶν „ἐν τῷ πάθει γενομένων τεραστίων, καὶ ἐκλαμπούσης, δόξα ἐγένετο ὁ Σταυρὸς τοῦ Λόγου καὶ ὑψώσεως. οὐχ ὡς αὐτοῦ δόξαν μείζονα προσλαμβάνοντος, ἀλλ' ὡς ἐν ἡμῖν τῆς „δόξης αὐτοῦ αὐξούσης τε καὶ ὑψουμένης διὰ τῶν τελουμένων θαυμασίων ἐν τῷ Σταυρῷ. Ἐν κυπαρίσσῳ δὲ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ εἶπεν: ἦτοι ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ. ἐκ „τούτων γὰρ τῶν τριῶν συγκείσθαι φασὶ τὸν Σταυρόν“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου ὅτι „Εἰσεκε δὲ τὸν ὄμον ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις λόγος τὴν ἰσχὺν βούλεσθαι δηλοῦν. πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἰσχὺς ἐν βραχίονί τε καὶ ὤμοις. Ἦρξε τοίνυν τῆς ὑπ' οὐρανὸν διὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ὁ Χριστὸς. Ἰσχὺς γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς.

Ποῖον

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος εἰς τύπον τοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν ἐρυθρὰν Θαλάσσαν, τὸ ὅποιον Βάπτισμα εἶναι ἐρυθρὸν καὶ κόκκινον. διότι „συσι τὸ αἷμα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος „ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς „τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. Ἐν τῷ Βαπτίσματι λοιπὸν καταπνίξας ὁ Κύριος τὸν νοητὸν Φαραὼ καὶ τὴν πονηρὰν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου ρείθροις καταβαπτίσας τοὺς τοῦτον ἀληθινὸν Ἰσραὴλ ἐλευθέρων τῆς αὐτοῦ δουλείας ἀπὸ „δαίμωνων. Εἰς τὸν ὅσον τοῦ αὐτοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν ἐρυθρὰν καὶ ὁ Παῦλος, λέγων „πάντες „εἰς τὸν Μωυσῆν ἐβαπτίσθητε ἐν τῇ νεφέλῃ

„καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ“. (ἀ. Κορ. 1. 2.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρώτης φάσης ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήφῳ τῶν χαρίτων τῷ νεοτυπώτῃ.

(2) Ὅθεν καὶ ὁ Ἡσύχιος ἐρμηνεύων τὸ „Μετὰ „σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου“, ἡμεῖς ἐννοοῦμεν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν αὐτῷ τῇ τῆς οἰκουμένης Ἀρχιεπισκοπῇ καὶ Βασιλεύοντι ἡγετῇ θέντος. Ἡμεῖς δὲ δυνάμεως νοῦται ἡ τοῦ Κυρίου δευτέρα παρουσία καὶ κρίσις. ὅτε μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ ἐκτίθεται καὶ ὁ Σταυρὸς, κατὰ τὸ „τότε „φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν „τῷ οὐρανῷ“. (Ματθ. 24. 30.)

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς, σὺ ἀγαπῇς, ἀπὸ τὸν Εἰρμὸν τούτου; ἄκουσον. Θάλασσα ἐρυθρὰ εἶναι ἡ παρούσα ζωὴ. Αἰγύπτιοι δὲ καὶ Φαραωνῖται εἶναι οἱ πονηροὶ Δαίμονες. Ἄνεμοι δὲ οἱ ταράσσοντες τὴν ζωὴν ταύτην, εἶναι αἱ προσβολαὶ τῶν βλασφημῶν καὶ αἰσχρῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, μετὰ τοὺς ὁποίους οἱ Δαίμονες ταράττουσι τὸ τρίμερές τῆς ψυχῆς μας: ἦτοι τὸ λογιστικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ τὸ θυμηκόν. Κύματα δὲ τῆς θαλάσσης ταύτης, εἶναι οἱ διάφοροι πειρασμοὶ καὶ αἱ περιστάσεις καὶ θλίψεις, ὅπου ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην. Ἐάν λοιπὸν, σὺ ἀγαπῇς, μεταχειρίζεσαι ὡς ἄρμα δυνατόν, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, δύνασαι νὰ διαπεράσῃς μὲν ἀκινδύνως τὴν ζωὴν ταύτην, νὰ καταποντίσῃς δὲ καὶ ἀφανίσῃς τοὺς νοητοὺς Αἰγυπτίους καὶ Φαραωνίτας Δαίμονας, ὅπου σὲ διώκουν καὶ σὲ πολεμοῦν. Ὅθεν ἐάν, σὺ ἀδελφέ, μαγευθῇς ἀπότινα κακώτερον ἄνθρωπον, μὴ φοβηθῇς ἀλλὰ ποίησον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ λύεται ἡ φαρμακεία τῶν δαιμόνων. Οὕτω βεβαίῳ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, λέγων, „τῷ σημείῳ τοῦ Σταυροῦ πάντα μαγεῖα παύεται“. (λόγῳ περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.) Καὶ ὁ ἱερός Ἐπιφάνιος, „ἐνθα ὄνομα Χριστοῦ, καὶ σφραγὶς Σταυροῦ, οὐκ ἔσχυσε φαρμακείας δυνάμεις“. (Αἰρέσις. τ. Βιβλ. α.) Ἐάν σὲ πολεμοῦν οἱ ἐχθροὶ Δαίμονες μετὰ καμμίαν ἁμαρτίαν, μὴ φοβηθῇς ἀλλὰ σφράγισον τὸν ἑαυτόν σου μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς σὲ συμβουλεύει νὰ κάμῃς ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, λέγων „πιστὴ εἶ; „σφράγισον σεαυτὴν καὶ εἰπέ „Τοῦτο ἔχω τὸ ὄπλον μόνον. Τοῦτο τὸ φάρμακον. ἄλλο „δὲ οὐκ οἶδα“. (ὁμιλ. ἡ. εἰς τὴν πρὸς Κολασσ.) Ἀλλ' ἐάν καὶ τὸ παιδίον σου πάσχῃ καὶ ἀσθενῇ, σφράγισον αὐτὸ μετὰ τὸν τύπον τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ. Καὶ ἄλλοι νὰ μὴ κάμῃς εἰς αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα „δέον μηδὲν ἕτερον τῷ παιδί περιτιθέναι, „ἀλλ' ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ φυλακὴν“. (ὁμιλ. ιβ. εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους α.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων παραγγέλλει εἰς τοὺς γονεῖς, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἡλικίαν τῶν τέκνων των νὰ τὰ μανθάνουν νὰ κάμνωσι τὸν Σταυρὸν καὶ πρὸ τοῦ αὐτοῦ νὰ δύνωνται νὰ τὸν κάμνουν, νὰ πιάνουν οἱ γονεῖς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν παιδίων, καὶ νὰ τυπώνουν τὸν Σταυρὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμά των. οὕτω γὰρ φησι „Μὴ „ταῦτα, μὴ ἀδελφοί! ἀλλ' ἐκ πρώτης ἡλικίας, πνευματικοῖς περιφράττετε ὅπλοις τὰ „παιδιά, καὶ τῇ χειρὶ παιδεύετε σφραγίζεσθαι τὸ μέτωπον. Καὶ πρὶν ἢ δυνηθῆναι τῇ χειρὶ „τοῦτο ποιεῖν, αὐτοὶ ἐκτυποῦτε αὐτοῖς τὸν Σταυρὸν“. (λόγῳ ιγ. εἰς τὴν α. πρὸς Κορινθίους.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, εἰς κάθε περίστασιν, ὅπου σοὶ ἀκολουθήσει, μὴ φοβηθῇς ἀλλὰ ποίησιν τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ, καὶ θέλεις ἐλευθερωθῇ. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ συνεχῶς ἐποίουν τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτόν των, καὶ οὕτω συνεπίσταντες δὲν ἐχρειάζοντο πλέον διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμήσῃ τις περὶ τούτου. Καθὼς ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων λέγει „ἐν συνιθείᾳ πολλοὶ κατέστησαν τοῦ σφραγίζεσθαι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκέτι δεόνται τοῦ ὑπομνησκόντος“. (ὁμιλ. ζ. εἰς τὴν β. πρὸς Τιμόθεον.)

Τροπάριον.

„Τὸν τύπον πάλαι Μωσῆς, τοῦ ἀχράπτου πάθους, ἐν ἑαυτῷ
 „προέφημε, τῶν ἱερῶν μεσούμενος. Σταυρῷ δὲ σχηματισθεὶς, τε-
 „ταμέμας τρόπαιον παλάμας ἤγειρε, τὸ κράτος διολέσας, Ἀμα-
 „λὴκ τοῦ παρώλους. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δε-
 „δόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη καὶ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν. Ἀκούων γὰρ τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ παλαιὸς νόμος εἶχε σκιὰν καὶ τύπον τῶν μυστηρίων τῆς νέας χάριτος „Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ Νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν“. (Ἑβρ. ι. ι.) Διὰ τοῦτο μεταφέρει καὶ ἀλληγορεῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅθεν καὶ λέγει, ὅτι

πάσαι μὲν ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐπροεικόνισεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τύπον τοῦ ἀχραίντου πάθους τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Πῶς; καὶ τίνι τρόπῳ; τῶν ἱερῶν μεσούμενος· ἦτοι καθὼς ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο εἰς τὸ μέσον τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, τοῦ Ἀαρῶν, λέγω, τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ τοῦ Ὠρ (1)· οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἔπασχεν ἐν τῷ Σταυρῷ, εὐρισκόμενος ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο ληστές.

Σχηματισθεῖς δὲ πάλιν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἐσήκωσε μὲ τὰς σταυροειδῶς ἐξαπλωμένας χεῖράς του τρόπαιον, ἦτοι νίκην. (2) Ἐφθείρει γὰρ διὰ μέσου τῆς σταυροειδοῦς ἐξαπλώσεως ταύτης, τὴν δύναμιν τοῦ παναλέθρου καὶ ἀφανιστικοῦ ἐκείνου Βασιλέως Ἀμαλῆκ, ὅς τις ἐπολέμει τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ δὲν ἄφινεν αὐτὸν νὰ περάσῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· καθὼς ἀναφέρεται ἡ ἱστορία αὕτη εἰς τὸ 13. τῆς Ἐξόδου Κεφάλαιον. Διὰ τοῦτο, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, βλέποντες τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ ἐνδοξον καὶ νικῶντα, ἀκόμη καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ἃς μελωδήσωμεν ἐν ἐπινίκιον καὶ ἐνδοξον ᾠσμα εἰς Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅς τις ἐχάρισε τὴν μεγάλην δύναμιν, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐν τῇ Παλαιᾷ τύπον τοῦ Σταυροῦ του, ἐπεὶ καὶ εἶναι δεδοξασμένος. Ὁθεν καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ εἰς τὴν προσκυνῆσιν τοῦ Σταυροῦ λόγῳ αὐτοῦ, γράφει ἕνα βαθὺ νόημα, λέγων, ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς προανεκηρύττετο καὶ προετυποῦτο μυστικῶς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων, καὶ οὐδεὶς ποτε κατηλλάγη τῷ Θεῷ χωρὶς τῆς τοῦ Σταυροῦ δυνάμεως. Καὶ ὥσπερ, μήπω ὄντος τοῦ ἀνδράπου τῆς ἀμαρτίας, τοῦ υἱοῦ τῆς ἀνομίας, τοῦ Ἀντίχριστου, λέγω, ὁ ἡγαπημένος τῷ Χριστῷ φησὶ Θεολόγος. „Καὶ νῦν ἀγαπητοί, ὁ Ἀντίχριστός ἐστιν“. Οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς ἦν ἐν τοῖς προγενεστέροις καὶ πρὸ τοῦ τελεσθῆναι. „Ὁ γὰρ μέγας Παῦλος σαφέστερον ἡμᾶς διδάσκων, ὅτι, καὶ μήπω παραγενόμενος, ἐν ἡμῖν ἐστὶν ὁ Ἀντίχριστος, φησὶν, ὅτι τὸ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν· οὕτω δὲ καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς, μήπω γενοῦς, ἐν τοῖς προπάτορσιν ἦν· τὸ γὰρ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖτο ἐν αὐτοῖς“. Ἀκολουθῶν δὲ φέρει παράδειγμα τὸν Ἀβελ, τὸν Σὴθ, τὸν Ἐνῶς, τὸν Ἐνῶχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ τοὺς λοιποὺς Προπάτορας καὶ Προφῆτας.

Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τινὰς, μὲ ποῖα ἄρα γε ἄρματα ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλιταὶ τὸν Ἀμαλῆκ καὶ τὰ ἐκείνου στρατεύματα, ἐνῷ αὐτοὶ ἄρματα δὲν εἶχον, ὅταν ἐβλήσαν ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου; καὶ ἀποκρίνεται ὁ Ἰωσήφος σὺν τῷ ἱερῷ Θεοδωρίτῳ, ὅτι ὅταν ἐξέβρασεν ἡ ἐρυθρὰ Θάλασσα τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὰ περιγιάλια, ὁμοῦ μὲ τὰ ἄρματά των· τότε οἱ Ἑβραῖοι κούρσευσαντες αὐτοὺς, ἐπῆραν τὰ ἄρματά των, καὶ ἐκεῖνα ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὸν πόλεμον.

Τί

(1) Ὁ Ὠρ ἦτον Κριτὴς ἀδέκατος κατὰ τὸν Ἀλεξανδρίαν Κυρίλλον· κατὰ δὲ τὸν Ἰωσήφον (κεφ. β. τοῦ γ'. βιβλίου τῆς ἀρχαιολογίας) ὁ Ὠρ ἦτον ἀνδρὰς τῆς Μαριὰμ, τῆς ἀδελφῆς Μωϋσέως. Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ Νύσσος Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ περὶ Παρδειάς, ὅτι ἡ Μαριὰμ αὕτη, ἔμεινε παρδένος· καθότι οὐδὲν ἀναφέρει ἡ Γραφή περὶ αὐτῆς, ἀνείχετο αὕτη ἀνδρὰς, ἢ ὅχι.

(2) Τὸ Τρόπαιον κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἦτον τοιοῦτον· ὅταν τινὰς ἤθελε πρὶν καὶ νίκησιν τοὺς ἐχθρούς του, ἐσθηνε μίαν πέτραν, ἢ ἐκατασκευάζεν ἕνα τοῖχον, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐγράφε τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, διὰ τὰ βλέπον καὶ νὰ ἐνθυμούνται αὐτὴν οἱ μεταγενέστεροι. Ἐλέγετο ἂν ὁ τοιοῦτος τοῖχος, ἢ ἡ πέτρα, Τρόπαιον· ἐπεὶ δὲ ἐσθίνετο καὶ ἐγείρετο ἐπὶ τῷ τρόπῳ, ἤγουν διὰ τὴν νίκην τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Σχολιαστὴς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἡχου τῆς Οκτωήκης, οὕτω εἰπεί, Ἐθὺς ἦν ἀρχαῖον τοῖς τοὺς ἐναντίους νικῶντας, διδόνταί τι σημεῖον, ὅπερ αἰρόμενον, δηλοῦς καὶ τὸς νικητάς. Ἐκαλεῖτο δ' ἐκεῖνο τρώπαιον, ὡς σύμβολον τῆς ἡττης τῶν ἀντιπάλων, ὅτι ἐκ τῆς πέτρας τὰ γῶστα, καὶ εἰς φυγὴν κλινάντων· οἱ γὰρ ἡττημένοι, φεύγουσι πρὸς νικῶντας.

„Ἦν οὕτω σωτηρίαν ἐκ τῆς φυγῆς πραγματεύσανται. Τρόπαιον δὲ τοῦ Κυρίου καὶ σύμβολον τῆς κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκης, εἴη ἂν ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐπὶ τῶν ὤμων ἤρεν, ἀπὸ τῶν πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν γὰρ προσηλωθεὶς ὁ Δεσπότης καὶ θανὼν, τὸν θάνατον ἐνίκησε, τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου ἐξανάσας“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόρρῳμος, Ἀπεκδυσάμενος, φησὶν ὁ Παῦλος, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρήρσιᾳ θριαμβεύσας ἐν τῷ Σταυρῷ. Πολλὰ, φησὶ, τὸ τρώπαιον ἔχει τῆς νίκης τὰ σύμβολα· τὰ κάφυρα κρέμονται ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ. Καθάπερ γὰρ βασιλεὺς γενναῖος πόλεμον νικῶντας χαλεπώτατον, τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα τοῦ τυράννου καὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἡττηθέντων ἐφ' ὧν τοῦ τοιοῦτου τρώπαιου οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τὸν πόλεμον νικῶντας τὸν πρὸς τὸν Διάβολον, τὰ ὅπλα αὐτοῦ πάντα, τὸν θάνατον, τὴν κατάραν ἐκρέμασεν ἐφ' ὧν τοῦ τοῦ Σταυροῦ, καθάπερ ἐπὶ τρώπαιον τινός· ἵνα πάντες τὸ τρώπαιον βλέπωσιν, αἱ ἀνὰ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, αἱ κατὰ ἀνθρώπων αἱ ἐπὶ γῆς, αὐτοὶ οἱ πόνητοὶ δάμονες οἱ ἡττηθέντες“. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν, Τόμῳ ε.)

Τί δὲ νόημα συνάγεις, σὺ ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, ἀπὸ τοῦ Τροπάριου τοῦτο; ὠφέλιμοι ἀληθῶς καὶ ψυχαφέλεις. Διότι καθὼς ὁ Μωϋσῆς τότε, ἐν ὧν εἶχε ὑψωμένα τὰ χεῖρά του ὑψιλά εἰς σχῆμα Σταυροῦ, εἶκα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τὸν Ἀμαλήκ* ὅταν δὲ αὐτὰ ἐκατέβαζεν, εἶκα ὁ Ἀμαλήκ. „Καὶ ἐγένετο, ὅταν ἐπῆρε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας, κατήσχυεν Ἰσραὴλ* ὅταν δὲ κατέβη τὰς χεῖρας, κατήσχυεν Ἀμαλήκ“. (Ἐξ. ιζ'. ιτ.) Οὕτω καὶ σὺ τάρτα, ἐν ὧν μὲν ἔχεις τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς ὑψωμένας εἰς προσευχὴν, νικᾷς τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ, Διάβολον, ὃς τις σὲ πολεμεῖ, καὶ δὲν σὲ ἀφίνει νὰ περᾶσῃς, καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ἀνω Ἱερουσαλήμ* ὅταν δὲ ἀμελῶν κατεβάσῃς τὰς χεῖράς σου, καὶ διαλύσῃς τὸν νικητικὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τότε νικᾷται, κατὰ τὸν Βασίλειον, ὁ ἐν ἡμῖν Ἰσραὴλ, ἡτοι ὁ διαρατικὸς ἡμῶν νοῦς* ἐπεὶδὴ Ἰσραὴλ, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν, ἐρμηνεύεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ πρότερον ἐποίει, καὶ ὁ Παῦλος ὕστερον παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς, νὰ σπκόνωμεν τὰς χεῖρας, ὅταν προσευχώμεθα. Διὰ τί; ἵνα τυπώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας ἐν τῇ προσευχῇ τὸ νικητικὸν σχῆμα τοῦ Σταυροῦ* ὁ μὲν, λέγων, „ἐπαρῆς τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή“. (Ψαλ. ρμ'. 2.) Ὁ δὲ, παραγγέλλων „Βούλομαι, οὐν προσεύχεσθαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας“. (α. Τιμοθ. β'. 8.) Καὶ τούτη εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπενόησε τὰ στασεῖδια ἐν τῷ Ναῷ, ἵνα δηλαδὴ οἱ προσευχόμενοι Χριστιανοί, ἀκουμβίζοντες τὰς χεῖράς των ἐπάνω εἰς τὰ πλάγια ξύλα τῶν στασείδων (οὐ γὰρ δύνανται εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχῆς, νὰ ἔχουν ὑψωμένας αὐτάς), τυπώσωσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν των ἐν τῇ προσευχῇ τὸν τίμιον Σταυρόν* καθὼς τότε ἐτύπονεν αὐτὸν καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἐν ὧν εἶχε ὑψωμένας τὰς χεῖράς του (1).

Ἐν τῇ δυνάμει λοιπὸν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τῆς διὰ τῆς ἐπάρσεως τῶν χειρῶν ἐνεργουμένης προσευχῆς, ἐμπορεῖς νὰ νικήσῃς, καὶ σὺ ἀδελφε, τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ, Διάβολον, περὶ οὗ γέγραπται „Ἀρχὴ Ἑθνῶν, Ἀμαλήκ* καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται“. (Ἀριθμ. κδ'. 20.) Ποῦα δὲ εἶναι τὰ ἔθνη, τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἀρχὴ ὁ Διάβολος; εἶναι τὰ πλήθη τῶν δαιμόνων τῶν ὑποτασσόμενων τῷ Διαβόλῳ. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ σπέρμα τοῦ Ἀμαλήκ καὶ τῶν δαιμόνων; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ ὅλα τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ὁ Διάβολος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν δαίμονες, ἡτοι ἡ φιλαυτία, ἡ οἷσις, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ γαστριμαργία, καὶ τὰ λοιπά. Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Νεῖλος „Ἀρχὴ Ἑθνῶν Ἀμαλήκ, καὶ ἀρχὴ παθῶν γαστριμαργία“. Μὴ φοβηθῇς λοιπὸν, Χριστιανέ, τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ καὶ τὸν ἐκείνου αἰετοειδὲς πόλεμον, ὅχι! ἐπεὶδὴ διὰ τῆς κρυφίας δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, πολεμεῖ μὲν αὐτὸν ὁ Χριστὸς καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ νικήσῃ, βοηθεῖ δὲ ἐς τὸν ἀντιπολεμῶντα ἐκείνον, καὶ νικητὴν αὐτοῦ δείκνυσιν* καθὼς εἶναι γεγραμμένον „Ἐν χειρὶ κρυφία πολεμεῖ Κύριος ἐπὶ Ἀμαλήκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς“. (Ἐξ. ιζ'. 16.) Παραθαρρύνει δὲ σε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων, „ἂν οὕτως ἐξέλθῃς Αἴγυπτον, Ἀμαλήκ καταπολεμηθήσεται σοι, οὐχὶ ὅπλαίς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολεμίσαις χερσὶ δικαίων, εὐχὴν ὁμοῦ τυπούσαις καὶ Σταυροῦ, τρόπαιον τὸ ἀήττητον“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τρο-

(1) Τὸ μὲν σῶμα τοῦ Μωϋσέως τὸ ἀπὸ κεφαλῆς εἰς ποδᾶν, ὀρθὸν ὄν, εἰκόνιζε τὸ ὀρθὸν ξύλον τοῦ Σταυροῦ* αἱ δὲ δύο χεῖρες αὐτοῦ ἐξαπλωμέναι οὐσαι, εἰκόνιζον τὰ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ* ὁθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος βαδῖως καὶ γλαφυρῶς εἰς τὸν Σταυρὸν ἀλληγορεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τὸ λέγον. „Ἰῶτα ἐν, ἡ μία κεφαία, οὐ μὴ παρελθῇ, ἀπὸ τοῦ Νόμου“. (Ματ. ε'. 18.) οὕτω γάρ φησιν* „Ἀληθῶς γὰρ τοῖς καθορᾶν ἐνταμέναις, ἐν τῷ Νόμῳ μὴ μάλιστα τὰ κατὰ τὸν Σταυρὸν θεωρεῖται μνηστῆρσι* διὸ φησὶ πρὸς τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι ἐκ τοῦ Νόμου τὸ ἰῶτα καὶ ἡ κεφαία οὐ περιέρχεται* σπνμαίνον διὰ τῶν ἐιρημέτων, τὴν τε ἐκ πλαγίου γραμ-

μήν καὶ τὴν καθεστὸν (ἡτοι τὴν ὀρθὴν), δι' αὐτὰς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καταγράφεται* ὅπερ καὶ ἐν τῷ Μωϋσῇ τότε βλεπομένον, ὃς ἀπὸ τοῦ Νόμου νοεῖται, τροπαίου καὶ νίκης αἰτίον τοῖς ἐχθροῖς καὶ, δίστατο“. (Σελ. 748. τῆς Πεντατεύχ.) Ὅχι μόνον δὲ ὁ ἄνθρωπος σχῆμα ἔχει σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ πούλια, σχῆμα σταυροῦ σφύενται, ὅταν πιτῶσιν* ὁμοίως καὶ τὰ ὀφάρια, ὅταν κολυμβῶσι* καὶ οἱ ὕφανται σταυροειδῶς ὑφαίνουσι τὰ πανία των, ἀλλὰ καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων τὰ περισσότερα σταυροειδῶς εἶναι* καὶ ὅρα περὶ ταῦτα τὰ προσέμειον τοῦ Δ'. λόγου εἰς τὴν Σταυρώσιν Ἰωσήφ τοῦ Βρυενίου. ἐν τῷ β'. Τόμῳ.

Τροπάριον.

„ Ἀμέθηκε Μωϋσῆς, ἐπὶ στήλης ἄκος, φθοροποιῦ λυτήριον καὶ
 „ Ἰοβόλου δήγματος, καὶ ξύλῳ τύπῳ Σταυροῦ, τὸν πρὸς γῆν συρό-
 „ μενον Ὄφιν προσέδραμεν, ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ, θριαμβεύσας τὸ πῆ-
 „ μα· διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἱστορίαν τοῦ Τροπαρίου τούτου, ἐδανείσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τοῦ καὶ κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ἔπου ὁ Θεὸς ἔστειλεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων Ὀφίδια, καὶ ἐθανάτωναν αὐτοὺς, διότι ὀλιγοψυχήσαντες, κατελάλησαν τοῦ Θεοῦ. Ὁθεν ὁ Μωϋσῆς ἐμπήξας εἰς τὴν γῆν ἓνα ὄρδιον ξύλον, ἔστησε πλαγίως ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἓνα χάλκινον Ὄφιν, τὸν ὁποῖον βλέποντες οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐδαγκάνοντο, δὲν ἀπέθνησκον. Προσαρμόζει λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ταύτην ὁ Μελῳδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἔβαλεν ὑψηλὰ ἐπάνω εἰς στήλην· ἦτοι εἰς ὄρδιον ξύλον, ὅπου ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν γῆν· τί ἔβαλεν; ἄκος, ἡγουν τὸν χάλκινον Ὄφιν, ὡς ἓνα ἰατρικόν, ὁ ὁποῖος διέλυσε καὶ ἰάτρευσε τὸ φθοροποιὸν καὶ θανατηφόρον ἐκεῖνο δάγμαμα τῶν Ὀφιδίων.

Μὲ τὸ ξύλον λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ εἰς τύπον ὃν τοῦ ὄρτου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἐκάρφωσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν αἰσθητὸν Ὄφιν, ὅπε σύρεται εἰς τὴν γῆν, κατὰ τὴν κατάραν, πῇ ὁποῖαν ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰπόντα πρὸς αὐτὸν „ ἐπὶ τῷ στήθεϊ σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύ-
 „ σθαι, καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου“. (Γεν. γ'. 14.) Πῶς δὲ ἐκάρφωσεν τὸν ζωντανὸν Ὄφιν ὁ Μωϋσῆς; ἐπειδὴ ἐθριάμβευσεν· ἦτοι νεκρὸν καὶ ἀδύνατον ἀπέδειξε δη-
 μοσιῶς καὶ παρρησίᾳ τὸ πῆμα· ἦτοι τὴν βλάβην ἐκείνην ὅπου, ἐπροξένει εἰς τοὺς Ἑβραίους. Μὲ ποῖον δὲ μέσον τὸ ἐνέκρωσε; μὲ τὸν χαλκοῦν Ὄφιν, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ὅχι ὄρδιον, ἀλλὰ πλάγιον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐγκάρσιον), καὶ οὕτως ἐσχημάτισε τέλειον τὸν Σταυρόν. Διότι ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ· ἦτοι ἀπὸ τοῦ ὄρτου ξύλου, ὅπου ἐμπήξεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τοῦ χάλκινου Ὄφιν, ὅπου πλαγίως ἔβαλεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἔγινε τέλειος ὁ τύπος καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ. Ὁθεν ἀκολούθως ἔγινε καὶ ἰαματι-
 κὸς τῶν ὀφιοδύκτων· καθὼς τοῦτο βεβαίως ἡ Γραφή. „ Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς Ὄφιν χαλκῆν,
 „ καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου· καὶ ἐγένετο, ὅταν ἔδανε Ὄφιν ἀνδρῶπον, καὶ ἐπέβλε-
 „ πεν ἐπὶ τὸν Ὄφιν τὸν χαλκῆν, καὶ ἔζη“. (Ἀριθ. κα'. 9.) (1).

Χρησιμεύει δὲ καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, τὸ ἡθικὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου. Διότι, κα-
 θὰς τότε ἐδαγκάναν καὶ ἐφαρμάκοναν τοὺς Ἑβραίους τὰ αἰσθητὰ ὀφίδια· οὕτω καὶ τὰρα
 δαγκάνουσιν ἐσέ τὰ νοητὰ ὀφίδια· ἦτοι οἱ πονηροὶ Δαίμονες, οἱ τινες δὲν περιπατοῦν ποτὲ
 ὄρδιοι, ἀλλὰ πάντοτε σύρονται κάτω εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ γήινα, ὡς ὁ αἰσθητὸς Ὄφιν· καὶ
 ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ σπουδάζουν οἱ μισοὶ νὰ σύρουν καὶ ἡμᾶς εἰς ἑαυτούς. Ποῖον δὲ εἴ-
 ναι τὸ φάρμακον τῶν νοητῶν τούτων Ὄφιν; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ τὰ πάθη. Πῶς δὲ σὲ δαγ-
 κάνουσι; διὰ μέσου τῆς προσβολῆς τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν,
 καὶ ἀπλῶς, διὰ μέσου τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφέ, σὲ δαγκάσῃ οἱ Δαίμονες μὲ τὴν προσβολὴν τινὸς ἀμαρτίας, εὐ-
 θὺς κατάφευγε εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ βλέπων τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωμένον Κύριον,
 ἐπικαλεῖ μετὰ θερμῆς πίστεως τὴν βοήθειάν του· καὶ βέβαια θέλει σὲ βοηθήσει, καὶ δὲν
 θέλει σὲ ἀφήσει νὰ θανατωθῇς μὲ τὴν συγκατάθεσιν, ἢ καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀμαρτίας
 ἐκείνης. Ὁ χάλκινος γὰρ ἐκεῖνος Ὄφιν ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἀλε-
 ξαν-

(1) Σημειῶν ἡμετέρας, ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἁγία Γραφή
 χαλκοῦν λέγει τὸν Ὄφιν ἐκεῖνον, θαυμάζω, πῶς ὁ
 Ἀλέξανδρος ὁ πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὰ σελ. ρηέ. εἶπεν, ὅτι
 ὁ Ὄφιν ἐκεῖνος ἦτον χρυσοῦς· καὶ ὅτι ἐτίθεντο καὶ

ἐπροσκύναν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ διὰ τοῦτο ὁ
 Βασιλεὺς Ἐζεκίας τὸν ἐκρήμινεν· ἐπειδὴ τοῦτο ἐστὶν
 καὶ τῇ Γραφῇ ἐναντίον.

Ξανδρείας Κύριλλον, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώριον, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, καὶ κατὰ τὸν Σεβηριανόν, μᾶλλον δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ἴδιον Δεσπότην Χριστόν, ὅς τις ἔλεγε περὶ ἐαυτοῦ „Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωα. γ'. 14.) Διότι καθὼς ὁ χαλκινὸς Ὅφιν εἶχε μὲν σχῆμα Ὁφείας, δὲν εἶχε δὲ καὶ φαρμάκι Ὁφείας· οὕτω καὶ ὁ Κύριος εἶχε μὲν σῶμα ἀνθρώπινον, δὲν εἶχε δὲ καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρώπινην. Ὅθεν ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν „ὁ Θεὸς τὸν ἐαυτοῦ Υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί“. (Ρωμ. 8. 3.) Ὁ δὲ Ἠσαΐας „ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν“. (Ἠσαΐ. 53. 9.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν ἕνα βαθεῖον καὶ ξενίζον νόημα. Θέλει γὰρ, ὅτι ὁ χαλκινὸς ἐκεῖνος Ὅφιν δὲν ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀντίτυπος· ἦτοι τύπος ἐναντίος τοῦ Χριστοῦ· ταῦτόν εἰπεῖν, ἦτον τύπος τοῦ κατὰ τὸν Ὅφιν Διαβόλου. Εἰς τοὺς ἀποροῦντας δὲ, πῶς ἔστω καὶ ἰάτρευεν ὁ Ὅφιν ἐκείνους, ὅπου ἐβλεπον εἰς αὐτόν, εἰ ἦτον ἀντίτυπος τοῦ Χριστοῦ καὶ τύπος τοῦ Διαβόλου; εἰς τοῦτο, λέγω, ἀποκρίνεται ὁ Θεολόγος καὶ λέγει, ὅτι ἰάτρευεν ὁ Ὅφιν ἐκεῖνος τοὺς εἰς αὐτόν βλέποντας. Ἀλλὰ ποίους; ἐκείνους δηλαδὴ οἵτινες πιστεύουν, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Ὁφείας τυπούμενος Διάβολος, δὲν ζῇ πλέον, ἀλλ' ἐνεκρώθη ὑπὸ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ ἐνέκρωσε καὶ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ Δαίμονας. Οὕτω γὰρ φησὶν ὁ Πατὴρ „ὁ δὲ χαλκινὸς Ὅφιν κρεμάται μὲν κατὰ τῶν δακνόντων Ὁφείων· ἐχὼς ὡς τύπος δὲ τοῦ ὑπὲρ παθόντος, ἀλλ' ὡς ἀντίτυπος· καὶ σώζει τοὺς εἰς αὐτόν ὁρῶντας, οὐχ ὅτι ζῇ πιστεύομενος. Ἀλλ' ὅτι νεκρῶνται, καὶ συνεκροῖ τὰς ὑπ' αὐτῷ δυνάμεις, καταλυθεῖς ὥσπερ ἦν ἄξιος“. (Λόγος εἰς τὸ Πάσχα.) Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος συμφανῶς ἔγραφε ἀπεκδυσάμενος (ὁ Κύριος) τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας (ἦτοι ἀνισχύρους ποιήσας) αὐτοὺς (τοὺς Δαίμονας) ἐν αὐτῷ (τῷ Σταυρῷ δηλαδὴ)“. (Κολασ. β'. 15.) (1) Χρησιμεύει δὲ καὶ τοῦτο τὸ νόημα εἰς ἐσέ, ὦ ἀδελφέ. Διότι καὶ σὺ, εἰ ἂν ἀδιστακτικῶς πιστεύῃς, ὅτι ὁ Διάβολος ἐνεκρώθη καὶ ἔμεινεν ἄψυχος ὡς ὁ χαλκινὸς ἐκεῖνος Ὅφιν, ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ· μὴ τὴν πίστιν αὐτὴν δὲν θέλεις φοβηθῆναι τὰς προσβολὰς, ὅπου προσβάλλει ἐναντίον σου ὁ κατὰ τὸν Ὅφιν Διαβόλος· ἀλλ' ἔχεις νὰ καταφρονῇς αὐτόν ὡς ἕνα μύρμηκα, καὶ νὰ λογίζεσαι ὡς ἕνα οὐδὲν ὄντας τὰς κακομηχανίας του. Ὅλη γὰρ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν σὲ ὑποτάσσει εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὁ Διάβολος, εἶναι ὅτι δὲν ἔχεις πίστιν στερεάν, ὅτι τὸν ἐνέκρωσεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ Θανάτου του· ἀλλὰ φοβῆσαι αὐτόν ὡς εἰ ἔχει καμμίαν δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἐπαρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὁ Δαβὶδ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν τοιοῦτον φόβον τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, λέγων „ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν μου“. (Ψαλ. 124. 1.)

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος (εἰς τὸν βίον Μωυσέως) δύο πράγματα παρετήρησεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ παρόντος Τροπαρίου, ὡφέλιμα εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητὲ ἀναγνώστη. Πρῶτον, ὅτι τὸ νὰ βλέπῃς σὺ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστόν, τοῦτο σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃς τὸν ἐαυτόν σου ὡς νεκρὸν καὶ ἐσταυρωμένον εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ νὰ ᾔσῃς ἀκίνητος εἰς καθεὶ ἁμαρτίαν. Καὶ δεύτερον, ὅτι τὰ μὲν δαγκάματα τῶν ὀφιδίων ἰατρεύονται· ἦτοι ὁ πονηρὸς Θάνατος σου τοῦ

ἁμαρ-

(1) Ὁ δὲ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει, ὅτι θριαμβὸς ὀνομάζεται, ὅταν σινὰς Βασιλεὺς γυρίζων ἀπὸ τὸν πόλεμον τὸν ἐχθρὸν σου νικητὴς καὶ τρεπαιτοῦχος, κάμνει δημοσίαν προπομπὴν, καὶ δείχνει εἰς ἄλους, τοὺς παρ' αὐτοῦ νικηθέντας ἐχθρούς, δεδωμένους καὶ ἐντροπισμένους. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, μὲ τὸν Σταυρὸν ἐνίκησε τὸν Διάβολον καὶ τοὺς ὑπηρετας του Δαίμονας, καὶ κατ' αὐτὰν τὸ πρόπαιον ἔστησε· διὰ τοῦτο ὡς ἔμπροσθεν εἰς δημοσίαν διάταξεν Ἑλλήνων ὁμοῦ καὶ Ρωμαίων καὶ Ἰουδαίων, ἐθριάμβευσεν τοὺς Δαίμονας, καὶ ἔδειξεν αὐτοὺς νικημένους. Ὁ θριαμβὸς δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ θρίον· ἦτοι τὸ φύλλον τῆς συκῆς πρὸ εἰς τρία ἐσχιζόμενον καὶ λεγόμενον

μενον τρίον καὶ θρίον. Οἱ γὰρ παλαιοὶ προπομπὴν ποιοῦντες, φύλλα συκῆς ἐκρίμων, καὶ οὕτως ἱστῶν πατούν. Σημειῶσαι, ὅτι ἡ δεῖα Γραφή δὲν λέγει κατὰ δαῖν, ὅτι πλαγίως ἔβαλε τὸν Ὅφιν ὁ Μωσῆς ἐπ' αὐτὸ τοῦ ὀφθίου ξύλου ἐκείνου, ὅπερ σημεῖον ὀνομάζει· ἀλλ' ἐκ συμπεράσματος, ἵσως δὲ καὶ ἐκ παραδόσεως τοῦτο λέγει ὁ Μεταδός. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐρμηνεύται πάντες θέλουν, ὅτι διὰ τοῦ σημεῖου ἐκείνου καὶ τοῦ Ὁφείας ἐτυπούτο ὁ Σταυρὸς· καὶ πρὸ αὐτῶν, αὐτοὶ ὁ σταυρωθεὶς Κύριος, ἵσταν· „Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου“.

ἀμαρτωλοῦ δὲν ἐνεργεῖται, ὅταν σὺ ἀποβλέπεις, καὶ ἐλπίζεις ὅλως διόλου εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον. Τὰ δὲ ὀφίδια: ἦτοι οἱ πονηροὶ Δαίμονες, ἢ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς ἢ κινεμένη κατὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ, λέγω, δὲν χάνονται παντελῶς· ἀλλὰ μένουσιν καὶ μετὰ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα, διὰ δύο αἷτια. πρῶτον μὲν, διὰ περισσότερον ἀγῶνα καὶ δοκιμὴν σοῦ τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ διὰ ὑπόθεσιν στεφάνων μεγαλητέρων· δεύτερον δέ, ἵνα σὺ ἡεύρων, ὅτι οἱ ἐχθροί σου εἶναι ζωντανοὶ καὶ σὲ πολεμοῦν, μὴ κοιμᾶσαι, μηδὲ ἀμελῆς· ἀλλὰ νὰ ᾔσῃ ἐξυπνος, καὶ νὰ προσέχης πάντοτε, φοβούμενος, μήπως ἐξαφνὰ ἤθελάν σὲ δαγιάσει μὲ τὰς προσβολὰς τῆς ἀμαρτίας οἱ νοητοὶ ὄφεις Δαίμονες, καὶ μήπως ἡ τῆς σαρκὸς ἐμφυτος ἐπιθυμία ἀνελπίστως ἤθελε σηνκωθῇ κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ σὲ ὑποσκελίσῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Εἰς τοῦτο μὰς παραγγέλλει νὰ γρηγορῶμεν καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος, λέγων „Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ“ (ἀ. Πέτ. ε'. 8.)

Τροπάριον.

„Υπέδειξεν Οὐρανὸς, τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόπαιον, τῷ εὐσεβείας κρά-
 „τορι καὶ Βασιλεῖ Θεόφρομι· ἐχθρῶν ἐν ᾧ δυσμενῶν, κατεβλήθη
 „φρύαγμα, ἀπάτη ἀμετράπη δέ, καὶ πίστις ἐφηνπλώθη, Γῆς τοῖς
 „πέρασι Θεία. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὰ ἀνωτέρω τρία Τροπάρια ἱστορίας ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καὶ ταύτας ἐπροσέηρμοσεν εὐφυστάτα εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· τὰρα ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ Τροπαρίῳ φέρει καὶ μίαν νέαν ἱστορίαν, ἀρμόζουσαν εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, καὶ αὐτὴν βάλλει ὡς μίαν σφραγίδα καὶ ἓνα χρυσὸν στέφανον καὶ κορωνίδα εἰς τὴν πρώτην ταύτην ᾠδὴν. Ἡ ἱστορία δὲ εἶναι αὕτη, ὅταν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε πόλεμον κατὰ Μαξεντίου τοῦ τυράννου, εἶδεν ὁμοῦ μὲ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ μεσημερίου εἰς τὸν Οὐρανόν, ἓνα στύλον φωτὸς εἰς σχῆμα Σταυροῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον γεγραμμένα καὶ τὰ γράμματα ταῦτα „ἐν τούτῳ νίκα“: ἦτοι ἐν τῇ δυνάμει τούτου Θέλεις νικήσει. Ὁθεν ποιήσας σημαίαν: ἦτοι φλάμπουρον εἰς τύπον τοῦ φανέντος Σταυροῦ (1), καὶ πολέμησας τὸν Μαξεντίον πλησίον τῆς Ῥώμης ἐπάνω τῆς Βολβίας, ἢ Μολβίας καλεμένης γεφύρας, ἐνίκησεν αὐτόν καὶ τὰ αὐτοῦ στρατεύματα, ὅντα εἰς τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν ἐννεήκοντα χιλιάδες. (Ὁρα τὸν Μελέτιον Σελ. 299. τοῦ ἀ. τόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὅτι ὁ Οὐρανὸς εἰδείξεν εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τὸν εὐσεβέστατον αυτοκράτορα καὶ Θεόφρονα Βασιλέα, τὸ νικητικὸν τρόπαιον καὶ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τοῦ φανέντος ἐκείνου Σταυροῦ, ἡ μὲν ὁρμὴ καὶ ὑπερηφάνεια τῶν αἰσθητῶν καὶ ἀφιλώτων ἐχθρῶν τοῦ Κωνσταντίνου ἐνίκηθη· ἡ δὲ ἀπάτη τῆς ἀσεβείας καὶ εἰδωλολατρείας, ἠφανίσθη ἀπὸ τὸν Κόσμον· ἡ δὲ Θεία πίστις τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰσέβεια ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐξαπλώθη εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Γῆς: διηλαθὴ εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν Δύσιν, εἰς τὴν Ἀρκτον, καὶ εἰς τὴν Μεσημβρίαν. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν....

Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, σοφίαν τοῦ ἱεροῦ Μελωδοῦ· διότι αὐτὸς κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, δὲν εὐχαριστήθη νὰ δείξῃ τυπόμενον τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰς ἓνα μόνον, ἢ δύο στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέσσαρα ὁμοῦ. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Εἰρμῷ διὰ τοῦ θαύματος τῆς ἐρυ-

(1) Ὁ δὲ Μελέτιος λέγει, ὅτι ἀφ' οὗ εἶδε τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν Οὐρανόν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, κατὰ τὴν νύκτα· καὶ ἐν τῇ ἰσχυρῇ ἐκείνῃ ὁ Χριστὸς εἰς αὐτόν ἐν ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸν ἴππον νὰ κατασκευάσῃ μίαν σημαίαν:

ἦτοι φλάμπουρον κατὰ τὸν τύπον τοῦ φανέντος Σταυροῦ, καὶ νὰ τὴν βάλλῃ εἰς τὴν λόγχην του· καὶ οὕτω θέλει κατατροπώσῃ τοὺς ἐχθρούς σου.

ἐρυθρὰς Θαλάσσης ἔδειξε τὸν Σταυρὸν τυπούμενον εἰς τὸ στοιχείον τοῦ ὕδατος· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Τροπαρίῳ, ἔδειξεν αὐτὸν τυπούμενον ἐν τῷ στοιχείῳ τῆς Γῆς καὶ ἐν τῷ στοιχείῳ τοῦ Ἀέρος. Ὅταν γὰρ ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἀπλασμένας τὰς χεῖρας εἰς τύπον Σταυροῦ, τοὺς μὲν πόδας του εἶχεν ἐν τῇ Γῇ, τὰς δὲ χεῖράς του εἶχεν εἰς τὸν Ἀέρα. Ὁμοίως τοῦτο τὸ ἴδιον ἀπέδειξε καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ Τροπαρίῳ, ὅτε τὸ μὲν ξύλον, τὸ εἰς τύπον οὐ τοῦ ὀρθοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν Γῆν, ὁ δὲ χαλκὸς Ὄφεις ὁ ἐπ' αὐτοῦ βαλθεὶς, ἦτον ἐν τῷ Ἀέρι. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τούτῳ Τροπαρίῳ δείχνει τὸν Σταυρὸν τυπούμενον ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅς τις εἶναι στοιχείον τοῦ Αἵθέρος· ἦτοι τοῦ Πυρὸς καὶ τοῦ φωτός. Ὅθεν διὰ τῶν τεσσάρων τέτων στοιχείων δείχνει, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ εὐρίσκεται εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν, καὶ εἶναι συγκρατητικὸς ὅλου τοῦ Κόσμου· διότι ὁ Κόσμος ὅλος εἶναι θεμελιωμένος ἐπάνω εἰς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ. Σταυροειδῶς γὰρ εὐρίσκονται τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ Κόσμου· ἡ Ἀνατολή, λέγων, ἡ Δύσις, ἡ Ἀρκτος, καὶ ἡ Μεσημβρία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀδάμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὅστις ἐμελλε νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ γεμώσῃ τὸν Κόσμον, σταυροειδῶς μὲ τέσσαρα στοιχεῖα ὠνομάζετο, τὰ ὁποῖα ἦτον διλωτικά τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων μερῶν τοῦ Κόσμου. Τὸ γὰρ Α διλωτὶ Ἀνατολήν· τὸ δὲ Δ διλωτὶ Δύσιν· τὸ δεύτερον Α διλωτὶ Ἀρκτον· τὸ δὲ Μ διλωτὶ Μεσημβρίαν. Οὕτως ἐρμήνευσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Ἀδάμ μία ἀπὸ τὰς Προφῆτιδας Σιβύλλας.

Παρατήρει δὲ, ὅτι ὁ σοφὸς οὗτος Μελωδὸς δὲν ἐπροσῆρμοσε τὰς ἱστορίας τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων τοῦ εἰς τὸν τύπον μόνον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψίστης τοῦ Σταυροῦ· ἐπεὶ δὲ αὐτὴν εἶχεν ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Κανόνος· διότι καὶ εἰς τὸν Εἰρμόν, ὕψωσις δείχνεται τῷ Σταυρῷ, ἔξετεινε γὰρ, φησὶ, Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν Θαλάσσαν“. (ιδ'. κδ.) Καὶ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον Τροπαρίον, ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ δείχνεται, μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ μὲ τὴν εἰς ὕψος θέσιν τοῦ χαλκίνου Ὄφεις· ὁμοίως καὶ εἰς τὸ τρίτον, ὕψωσις δείχνεται τοῦ Σταυροῦ, μὲ τὸν ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ σημαίᾳ τοῦ Κωνσταντίνου τύπον αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ὅλαι αἱ ἐν τοῖς τρισὶ Τροπαρίοις καὶ τῷ Εἰρμῷ ἱστορίαι, εἶναι νικητικαὶ τῶν ἐχθρῶν, διὰ τὐτο καὶ ὁ ἱερός Κοσμάς μὲ τὰ αὐτὰ ἐπινύκια ᾠσματα ἐκόσμησε καὶ τὰ τέσσαρα, εἰπὼν „διὸ Χριστῷ ᾠσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, „ὅτι δεδόξασται“. Ἡ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμάς ἔχει ξεχωριστὴν συνήθειαν εἰς τοὺς περισσοτέρους Κανόνας του, νὰ προσαρμόζῃ εἰς ὅλα τὰ Τροπαρία τῆς καθ' ἑκάστης ὥδης, τὸ αὐτὸ τέλος, (ὁ καὶ Ἐπωδὸς ὀνομάζεται) τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ὥδης ἐπεινης.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ. Διότι καθὼς ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ ἐδόθη εἰς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον διὰ νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταβάλλῃ τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθρούς· οὕτω καὶ εἰς ἐσὲ ἐδόθη ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ Σταυροῦ, διὰ νὰ νικᾷς καὶ νὰ καταβάλλῃς τοὺς τρεῖς νοητούς σου ἐχθρούς· ἦτοι τὸν Κόσμον, τὴν Σάρκα, καὶ τὸν κοσμοκράτορα Διάβολον. Πρόσεχε λοιπὸν ἀγαπητέ· καὶ ὅταν πολεμῇς τοὺς ἀνωτέρω ἐχθρούς σου καὶ νικᾷς αὐτούς, ἀπόδιδε τὴν νίκην ὅλην εἰς τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ· καὶ βέβαια ὁ Θεὸς θέλει κάμῃ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δυνατωτέραν ἀπὸ τὴν πέτραν· καθὼς ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ „κραταιότερον πέτρας „δέδωκα τὸ νῆός σου“. (Ἰεζ. γ'. 9.) Ἐὰν ὅμως ὑπερηφανευθῇς, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὲν ἀποδώσῃς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν δύναμιν τὴν ἰδικήν σου, ἀλλοίμονον εἰς ἐσὲ! Ἦξευρε γὰρ, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει πάρῃ ἀπὸ σὲ τὴν δύναμίν του· καὶ οὕτως ἔχει μὲν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ ἐσὲ ἡ νίκη· σὺ δὲ μέλλεις νὰ εἰπῇς ἐνέηκο τὸ θρηνητικὸν λόγιον τοῦ Ἱερεμίου „Καὶ εἶπα· ἀπάλετο νῆός μου“. (Θρην. γ'. 18.)

Δύω λοιπὸν πράγματα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἐσὲ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· πρῶτον, τὸ νὰ πολεμῇς ἀκαταπαύστως καὶ νὰ νικᾷς τὰ πάθη καὶ τοὺς ἐχθρούς σου· διότι ἐὰν νικήσῃς αὐτούς, θέλεις καθίσει καὶ σὺ μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης καὶ βασιλείας του· καθὼς αὐτὸς σοὶ ὑπόσχεται ἐν τῇ ἱερᾷ ἀποκαλύψει, λέγων „ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ“. (Ἀποκ. β'. 26.) Ἐὰν δὲ δὲν πολεμῇς, οὔτε νικᾷς τὰ πάθη σου, ἤξευρε ὅτι στέφανον δὲν ἔχεις νὰ λάβῃς παρὰ Θεοῦ· λέγει γὰρ ὁ Μέγας Βασιλεὺς „τίς καθεύδων Τρόπαιον ἔστησεν; ἢ τίς τρυφῶν καὶ καταλούμενος κατεκοιμήθη στεφάνοις; ἦτοι οὐδεὶς. Δεύτερον ὅτι ὅταν πολεμῇς καὶ νικᾷς τὰ πάθη σου, ὅλην τὴν αἰτίαν τῆς νίκης πρέπει νὰ τὴν ἀποδίδῃς εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν, ὡς

εἰπο-

ἔπομεν ἀνωτέρω· διότι ὅλη ἡ νίκη, καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη ροπή καὶ πνευματικὴ, δὲν ἀποκτάται μὲ πλῆθος σωματικῆς δυνάμεως, οὐδὲ μὲ ἄρματα αἰσθητὰ, καθὼς εἶπον οἱ Μακκαβαῖοι „οὐκ ἐν πλῆθει δυνάμεως νίκη“. (α'. Μακ. γ'. 19.) Καὶ πάλιν „οὐκ ἔστι δι' ὅπλων ἡ νίκη“. (β'. Μακ. ιε'. 21.) Ἀλλὰ ἀποκτάται διὰ τῆς πίστεως καὶ δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Τίς γὰρ ἐστὶ, φησὶν, ὁ νικῶν τὸν Κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ“. (α'. Ἰωα. ε'. 5.) Καὶ πάλιν „αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν Κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν“. (Αὐτόθ. 4.) Καὶ διὰ τὰς εἰρημίας ἡμῶν καθόλου ἀξίωμα, ὅσοι Χριστιανοὶ νικοῦν τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς αἱματος τοῦ Χριστοῦ νικοῦσιν αὐτόν. „Ὁθεν καὶ εἴρηται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ὅτι ἐνίκησαν αὐτόν (τὸν νοητὸν δράκοντα δηλαδὴ) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Απ. ιβ'. 11.) Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν νίκην χρεωστοῦν οἱ τοιοῦτοι νὰ λέγουν εὐχαρίστως ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν „σοὶ Κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα, καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ ἰσχὺς“. (α'. Παρ. κδ'. 11.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ράβδος εἰς τύπον τοῦ μυστηρίου παραλαμβάνεται, τῷ βλαστῷ γὰρ προκρίνει τὸν ἱερέα· τῇ στερινεύουσῃ δὲ πρῶν, Ἐκκλησίᾳ νῦν ἐξήρθησε, ξύλον Σταυροῦ, εἰς κράτος καὶ στερέωμα.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ 12. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη τὴν ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἱστορίαν τῆς Μελωδῆς. Ἀφ' οὗ γὰρ ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ κατέπεσε τὸν Δαδὰν καὶ Ἀβειράν, καὶ τὰς ὄντας μετὰ τοῦ Κορέ, διότι ἀντεστάθηνσαν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών· τότε εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐπῆρε δάδεκα ράβδους, ἀπὸ καθέ μίαν φυλὴν τοῦ Ἰσραὴλ ἓνα, καὶ ἔβαλεν αὐτὰ μέσα εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Τῷ πρῶτῳ δὲ ἐμβαλεῖν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Σκηνὴν, ὃ τοῦ θαύματος! εὐρῆκε μόνον τὴν Ῥάβδον τοῦ Ἀαρών καὶ ὅλης τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, ὅτι ἐβλάστησεν ἄνθη καὶ καρύδια. Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ Εἰρμῷ ταύτῃ ὁ ἱερὸς Μουσουργὸς, λέγει, ὅτι ἡ Ῥάβδος ἐκείνη τοῦ Ἀαρών, ἥτις μὲ τὴν παράδοξον βλάστησιν τῶν καρυδίων ἔδειξεν, ὅτι ἀπὸ τὰς ἄλλας ἑνδεκα φυλάς προκρίνει τὸν ἱερέα· ἥτοι προκρίνει νὰ ᾔνῃ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ· ἥτοι Ἀρχιερεὺς, (τῆς ἱερωσύνης πλατυτέρας νοουμένης καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχιερωσύνης) ὁ Ἀαρών, καὶ μόνῃ ἡ φυλὴ τοῦ Λευὶ, καὶ ὅχι καμμία ἄλλη· ὅθεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἀντισταθῇ τινὰς εἰς τὴν κρίσιν καὶ προτίμησιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ· ἡ Ῥάβδος, λέγω, ἐκείνη λαμβάνεται εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ· καθότι καὶ ὁ Σταυρὸς, Ῥάβδος ἀληθὴς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται κατὰ τὸ „Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποσελεῖσοι Κύριος“. (Ψαλ. ρθ'. 3.) καὶ τὸ „ἡ Ῥάβδος σου καὶ ἡ Βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν“. (Ψαλ. κβ'. 5.) Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν πτωχὸν Πράδρομον, τί ἄλλο εἶναι δυνατώτερον; ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι παρκλητικώτερον; ἥτοι παρηγορητικώτερον ἀπὸ τὸν Σταυρόν; βέβαια οὐδέν.

Μερικοὶ δὲ περιεργότερον ἐνόησαν τὸ ρητὸν τοῦτο παρὰ τῷ Ζυγαδηνῷ Εὐθυμῷ τῷ τοῦ ψαλτῆρος ἐρμηνευτῇ. Λέγουσι γὰρ, ὅτι διὰ τῶν δύο τούτων· ἥτοι τῆς Ῥάβδου καὶ τῆς Βακτηρίας, δηλοῦνται τὰ δύο ξύλα, ἐκ τῶν ὁποίων συντίθεται ὁ Σταυρὸς. Καὶ ἡ μὲν Βακτηρία, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνωρθάθημεν ἡμεῖς οἱ πεσόντες εἰς τὴν πλάνην καὶ ἁμαρτίαν, δηλοῖ τὸ ὀρθιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· πάντες γὰρ οἱ Βακτηρίαν βαστάζοντες πρὸς ἀκουμβισμόν, ὀρθῶν ταύτην φυσικῶς τῷ τρόπῳ βαστάζοντες, ἀκουμβίζουσιν. Ἡ δὲ Ῥάβδος, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐκτύπησεν ὁ Χριστὸς τοὺς Δαίμονας καὶ κατέβαλεν αὐτούς, δηλοῖ τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ ἐκεῖνοι, ὅπου κτυποῦν τινὰ, πλαγίως σηκώνουσι τὸ ξύλον καὶ κτυποῦσιν αὐτόν.

Λέγει λοιπὸν ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι καθὼς ἡ Ῥάβδος ἐκείνη τῆς Ἀαρών, ξηρὰ ἔσα καὶ στεῖρα καὶ ἀνικμος, ἐβλάστησε καρπὸν τὰ κάρυα· οὕτω καὶ τῶρα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἐθνῶν, τὴν πρῶν οὖσαν στεῖραν καὶ ἄγονον, ἐξήρθησε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐβλάστησε

στησε

στησε καρπὸν ζωῆς· ἦτοι τὸν ἐν αὐτῇ κρεμασθέντα Σωτῆρα Χριστόν. Ὅθεν αὐτὸ ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἕνα κράτος καὶ στερέωμα διὰ τοῦ ποιούτου θαύματος. Ὅθεν καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀγιοσύνης καλῶς ὠνόμασε τὸν Σταυρόν, θαλάμον τῆς ἀποκτικτούσης. Καὶ ἀποκτικτούσα μὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία, θαλάμος δὲ νυμφικός, ὁ Σταυρός· διὰ γὰρ τοῦ Σταυροῦ ἡ Ἐκκλησία ἐνυμφεύθη τῷ Σταυρωθέντι Χριστῷ, καὶ διὰ τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ρεύσαντος αἵματος καὶ ὕδατος, ἡ πρῶν στεῖρα ἐγέννησε τέκνα πολλὰ, καὶ μήτηρ πολύτεκνος ὁμοῦ ἐγένετο, καὶ καλλίτεκνος, γεννῶσα μὲν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, τρέφουσα δὲ τὰ γεννηθέντα διὰ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Βλέπε δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδῶ· ἐπεὶ γὰρ ἡ Τρίτῃ ὥδῃ εἶναι ποίημα τῆς στεῖρας Ἄννης τῆς γεννησάσης τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς στεῖραν ὠνόμασεν ἀνωτέρω τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τύπον εἶχεν ἡ Ἄννα, ἡ πρῶν μὲν στεῖρα, ὕστερον δὲ γενομένη πολύτεκνος· καὶ πάλιν, ἐπεὶ ἡ Ἄννα ἔλεγεν «ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ»· (ἀ. Βασιλ. β'. 1.) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς εἶπε τὸ εἰς κράτος καὶ στερέωμα· καὶ με' αὐτὸ ἐτελείωσε τὸν Εἰρμόν.

Διὰ τί δὲ ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν ἐβλάστησε καρύδια; Πρῶτον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι, ἔξωθεν μὲν φαίνεται σκληρὸν καὶ στυφόν, ἔσωθεν δὲ ἔχει τὸ φαγνόν· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερεὺς, ἔξωθεν μὲν πρέπει νὰ φαίνεται ἐγκρατὴς καὶ στυφός, ἔσωθεν δὲ εἰς τὴν καρδίαν, νὰ περιέχῃ τὰς ἀρετάς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης. Δεύτερον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος· Ἀρχὴ μὲν, καθὼς σπέρμα, τέλος δὲ, καθὼς καρπός· οὕτως καὶ ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τελείαν ἀρετὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, κατὰ τὸν Φίλωνα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ῥάβδος τοῦ Σταυροῦ, ὡς κάρυον ἐβλάστησε τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστόν· διότι τὸ καρῦδιον σημαίνει ἀγρυπνίαν. Ὅθεν πρὸς τὸν Ἱερεμίαν εἰπόντα, ὅτι ὅρα βακτηρίαν καρυῖν, εἶπεν ὁ Θεὸς «καλῶς ἑώρακας» διότι ἐρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς. (Ἱερ. ἀ. 12.) Καθὼς λοιπὸν κοιμάται τις, καὶ ἐπειτα ἐξυπνᾷ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κοιμηθεὶς, πάλιν ἐξυπνίσε διὰ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος «Ἐρήγορις δὲ ὡσπερ ἐξ ὕπνου γέγονεν, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσις τοῦ Χριστοῦ». Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν γράφει, ὅτι Ἀμυγδαλα ἐβλάστησεν ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ εἶναι ἀγρυπνίας ποιητικὰ, κατὰ τὸν Προκόπιον. Ὅθεν ὅταν ξύλον ἀμυγδαλῆς βαλθῇ ὑπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ κοιμωμένου, ἀποκόπτει τὸν ὕπνον αὐτοῦ. Ἀρμοῖζει δὲ τὸ τροπολογικὸν νόημα τοῦ Εἰρμοῦ τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι, εἰ καὶ σὺ ἀγωνίζεσαι μὲν διὰ τῆς Πράξεως νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐξωτερικὰς καὶ σωματικὰς ἀρετάς: νηστείας, λέγω, ἀγρυπνίας, χαμευνίας, ξηροποιτίας, γονυκλισίας, στάσεις ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ τὰς λοιπὰς, ἀγωνίζεσαι δὲ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ψυχικὰς ἀρετάς: ἦτοι τὴν ταπεινώσιν, τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν πραότητα, καὶ τὰς λοιπὰς· ἡξευρε, ὅτι θέλεις γενῇ καὶ σὺ Ῥάβδος καρυῖν, καὶ ἔχεις νὰ ἀναβλαστήσῃς καρύδια: ἦτοι ἔχεις νὰ ὠφελήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ δειχθῇς, ὅχι μόνον κάρυον, ἀλλὰ καὶ κῆπος καρῶν· καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ νοητὸς Νυμφίος τῶν ψυχῶν, ἔχει νὰ ἐπίθυμῃ τὸν ἰδικόν σου κάλιν, καὶ νὰ ποθῇ νὰ καταβῇ εἰς τὸν ἰδικόν σου κῆπον, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἰσματος εἰς «κῆπον καρύας κατέβην, ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάρρου». (Ἀσ. ε'. 10.)

Τί λέγω; ὅχι μόνον τὸν ἑαυτὸν σου θέλεις ὠφελέσει, ἀδελφέ, διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ θέλεις πολυπλασιάσει τὰ τέκνα αὐτῆς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος. Καθὼς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ διὰ τῆς καρυῖνης Ῥάβδου, ἐπλήθυνε τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ὡς γέγραπται «ἔλαβε δὲ ἑαυτὸν Ἰακώβ Ῥάβδον καρυῖν, καὶ περισύρων τὸ χλωρόν, ἐφαίνετο τὸ ἐπὶ τῇ Ῥάβδῳ λευκόν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον, καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὴν Ῥάβδον, καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διὰ λευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ βαντά». (Γέν. λ'. 39.) Καὶ διὰ τὰ εἶπω ἁπλῶς, σὺ θέλεις γενῇ καὶ Ῥάβδος καὶ βακτηρία καρυῖν· καὶ καθὼς μὲν Ῥάβδος, θέλεις ἐπιπληττεῖ τοὺς ἀτάκτους καὶ παρηνόους διὰ νὰ εὐτακτοῦν καὶ νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· καθὼς δὲ βακτηρία, θέλεις ὑποστηρίζῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ῥαθυμούς· καὶ οὕτω θέλει πληρωθῇ καὶ εἰς ἐσέ, τὸ ἀνωτέρω ψαλμικόν «ἡ Ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐτὰ με' παρεκάλεσαν».

Τροπάριον.

„Ὡς ἐπαφῆκε ράπιζομένη, ὕδωρ ἀκρότομος, ἀπειθοῦντι λαῶ καὶ
 „σκληροκαρδίῳ, τῆς Θεοκλήτου ἐδήλου, Ἐκκλησίας τὸ Μυστήριον·
 „ἥς ὁ Σταυρὸς τὸ κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ ΙΖ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου ἢ καὶ ἀπὸ τὸ Κ'. Κεφ. τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη ὁ
 Θεὸς Μελουργὸς τὸ Θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς, κτυπήσας τὴν Πέτραν μετὰ τὴν Ῥάβ-
 δον του, καὶ ἐκβαλὼν νερὸν ἀπὸ αὐτὴν, ὅταν ἐδίψησεν ὁ λαός. Ὅθεν ἐκεῖνο ἀναφέρει εἰς τὸ
 Τροπάριον τοῦτο, καὶ τὸ προσαρμόζει εἰς τὸν Σταυρὸν λέγων, ἡ Πέτρα ἐκείνη ἢ ἀκρότομος
 καὶ ράπισθεῖσα: ἦτοι κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, ἐπεὶ δὴ ἐπαφῆκεν: ἦτοι
 ἀνέβλυσεν ὕδωρ· τίνας ἐνεκεν; καὶ διὰ τί; χάριν τοῦ ἀπειθοῦς καὶ σκληροκαρδίου λαοῦ τῶν
 Ἑβραίων, ὅς τις ἐδίψησεν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἐγόγγυζε κατὰ τοῦ Μωϋσέως· ἐπεὶ δὴ, λέγω,
 ἀνέβλυσεν ὕδωρ ἢ ἀκρότομος ἐκείνη Πέτρα, διὰ τοῦτο ἐπροεικόνιζε τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκ-
 κλησίας τῶν ἐξ Ἑθνῶν ἡμῶν Χριστιανῶν, τὴν ὁποῖαν ἐκάλεσεν ὁχι ἄνθρωπος, ὁχι πρέσ-
 βυς, ὁχι Ἀγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν
 Ἠσαΐαν, (Ἠσ. ξγ'. 9.) ἐνώσας αὐτὴν κατ' ὑπόστασιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς νύμφην, γε-
 νόμενος αὐτῆς Νυμφίος.

Ποῦ δὲ ὀνομάζεται ἡ Πέτρα ἐκείνη ἀκρότομος; εἰς τὸ Δευτερονόμιον· τοῦτο γὰρ ἐκεῖ λέγει
 ὁ Μωϋσῆς πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Ἑβραίους, „Μὴ ὑφωθῆς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιλάθῃ Κυρίου
 „τοῦ Θεοῦ σου.... τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ Πέτρας ἀκροτόμῳ πηγὴν ὕδατος“. (Δευτ. η'. 14.)
 Εἰς τὴν Σοφίαν δὲ τοῦ Σολομῶντος γράφεται, „ἐδίψησαν (οἱ Ἰσραηλῖται) καὶ ἐπεκατέσταντο
 „καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ Πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ ἱάμα διψῆς ἐκ λίθου σκληροῦ“. (Σοφ.
 ια'. 4.) Πολλαχῶς δὲ ἐξηγεῖται ἡ λέξις ἀκρότομος· ἢ γὰρ σημαίνει τὴν σκληρὰν καὶ ἀπὸ
 τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους κοπεῖσαν Πέτραν· ἢ κατ' ἄλλους, σημαίνει τὴν κτυπηθεῖσαν ἀπὸ τὴν
 Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, καὶ κοπεῖσαν εἰς τὸ ἄκρον· ἢ διηλοῖ, ὅτι ἦτον τόσον σκληρὰ ἡ Πέ-
 τρα ἐκείνη, ὥστε δὴν ἐδύνετο καὶ κοπῇ οὐδὲ ὀλίγοντι μέρος ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς.

Καθὼς λοιπὸν ἡ Πέτρα ἐκείνη ἄγονος οὕσα πρότερον καὶ ξηρὰ καὶ ἀνικμος, ὕστερον διὰ
 τῆς Μωσαϊκῆς Ῥάβδου ἐξήγαγεν ὕδωρ, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα, καθὼς λέγει
 ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ· (Ψαλ. οξ'. 19.) τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησία, σκληρὰ
 καὶ πετρώδης καὶ κατὰ ξηρος οὕσα πρότερον, ἀπὸ νόμον, ἀπὸ Γραφῆς, ἀπὸ γνῶσιν καὶ
 χάριν Θεοῦ, ὕστερον διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ῥάβδου: ἦτοι διὰ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυ-
 ροῦ, ἐξέβλυσε θαλάσσας πνευματικῶν Μυστηρίων, καὶ ποταμοὺς ὁλοκλήρως οὐρανίων δογμα-
 τῶν καὶ διδασμάτων, μετὰ τὰ ὁποῖα ποτίζει καὶ εἰς κόρον χορταίνει, ὁχι λαὸν σκληροκαρ-
 διον καὶ ἀπειθῆ, ὁποῖος ἦτον ὁ τῶν Ἑβραίων· ἀλλὰ λαὸν ἀπαλόν, λαὸν εὐπειθῆ, καὶ
 λαὸν εὐγνώμονα, ὁποῖος εἶναι ὁ Θεοκλήτος τῶν Χριστιανῶν. Ὅθεν καὶ ὁ Σταυρὸς γνωρίζεται
 ταύτης τῆς Ἐκκλησίας κράτος καὶ στερέωμα· ὅπερ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς
 Τρίτης φθῆς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται (1).

Ὅθεν

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἄλλως ἐνόησε τὴν ἱστορίαν
 ταύτην· τὴν μὲν γὰρ ἀκρότομον ἐκείνην Πέτραν,
 τὸν ποτὸν ἐνόησε τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ ἐκ τῆς Πέτρας
 ὕδωρ, τὸν ποτὸν ἐνόησε τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Κα-
 θὼς λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι ἔφαγον τὸ Μάννα, καὶ ἔπιον
 τὸ ὕδωρ, ὕστερον ἀφ' οὗ ἐπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν Θα-
 λᾶσσαν· οὕτως καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὕστερον ἀπὸ
 τοῦ ἁγίου Βάπτισμα, τοῦ ὁποῖου τύπον εἶχεν ἡ ἐ-
 ρυθρὰ, μεταλαμβάνομεν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ
 Κυρίου. Σημειώσαι, ὅτι μερικοὶ ὑπέλαβον, ὅτι οἱ

Ἑβραῖοι ἔβαλον τὴν Πέτραν ἐκείνην ἐπάνω εἰς ἀμά-
 ξιον, καὶ ἐτράβιζον αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν δρόμον· πλα-
 νηθέντες ἀπὸ τοῦ ἀποστολικῶν ἐκεῖνο τὸ λεγόν „ἐπι-
 „νον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας“·
 (α. Κορ. ι. 4.) ὅχι οὕτω δὲ ἔχει ἡ ἀλήθεια· διότι
 ἂν οἱ Ἑβραῖοι εἶχον μαζίστων τὴν ὕδατοφόρον ἐκείνην
 Πέτραν, πᾶς μετὰ ταῦτα ἐδίψησαν τόσαις φοραῖς;
 ἐδίψησαν γὰρ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας· (Ἀριθ.
 3'. κ.) ἐδίψησαν, ὅταν ἐπέρασαν τὴν γῆν τῆς Ἐδῶμ·
 (αὐτόδι Στίχ. 19.)· ἐδίψησαν πάλιν ὅταν κατὰ

Μωϋ-

“Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων τύπον μὲν τοῦ Χριστοῦ νοεῖ τὴν Πέτραν ἐκείνην· Ῥάβδον δὲ, τὴν δις πλῆξασαν τὴν Πέτραν, νοεῖ τὸν Σταυρόν· οὕτω γὰρ φησι, „Τὸ φαινόμενον Πέτρα ἦν, „τὸ δὲ νοούμενον, Χριστός“. Ἑρμηνεύει Παῦλος, ὅτι ἡ Πέτρα ἐκείνη εἰκὼν ἦν Χριστοῦ· „ἐπὶ τὸν γὰρ, φησὶν, ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας· ἡ δὲ Πέτρα ἦν ὁ Χριστός“. Ἡ Πέτρα τύπον εἶχε τοῦ Δεσπότη· ἡ Ῥάβδος τύπον εἶχε τοῦ Σταυροῦ· καὶ αὕτη ἡ ἱστορία Ἑρμηνεύει τοῦ Σταυροῦ τὴν Δύναμιν. Ἐπάταξε Μωϋσῆς τὴν Πέτραν ἅπαξ καὶ δις. Εἰ μὲν οὖν Θεοῦ τὸ ἔργον ἀπλῶς, καὶ ἀνευ Μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ· ἤρκει καὶ τὸ ἅπαξ, ἤρκει καὶ νεῦμα, ἤρκει καὶ λόγος· ἀλλ’ ἵνα δείξῃ, ὅτι δεικνύται Σταυροῦ ἡ χάρις, καὶ ὅτι ἀλλως ὁ Χριστός οὐ πηγάζει τὴν εὐεργεσίαν, ἢ διὰ Σταυροῦ θεωρούμενος, διὰ τοῦτο ἐπάταξε Μωϋσῆς ἅπαξ καὶ δις, οὐ κατὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἀλλὰ Σταυρόν ὑπογράφων, ἅπαξ καὶ δις ἐπάταξε. Διὰ τί ἅπαξ καὶ δις; ἵνα καὶ ἡ ἀψυχὸς φύσις αἰδέσθῃ τοῦ Σταυροῦ τὸ σύμβολον. (λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρόν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἡ Καλῶς ἡμῖν καὶ σοφῶς· τόμῳ ε’.)

Προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς ἐσέ, τὸ Τροπᾶριον τοῦτο, ἀγαπητέ, μὲ νόημα τροπολογικόν καὶ ἡθικόν· διότι καὶ ἡ ἰδική σου καρδιά ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀμαρτίας ἐγίνετο σκληρὰ καὶ ἀναισθητος, ὡς ἡ Πέτρα ἡ καλυμένη παρὶ· ὅθεν καὶ πεπωρωμένη αὕτη ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς Γραφῆς „Ἐτι γὰρ, φησὶ, πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν“. (Μάρ. ι. 17.) καὶ ἐγίνετο καὶ σὺ σκληροκαρδίας, καθὼς ἦτον ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἰεζεκιήλ „Πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ φιλόνηκοί εἰσι καὶ σκληροκαρδιοί“. (Ἰεζ. γ’. 7.) ἐπειδὴ καὶ τὰ πάθη σκληρὰ ὄντα, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ, ἀκολουθῶς καὶ τὴν καρδίαν σκληρύνουσιν· ὁ δὲ σκληροκαρδίας, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν, οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς. (Παρ. ιζ’. 21.) Ἐὰν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφε, φοβηθῇς τὰς ἀπειλάς καὶ φοβέρας, ὅπου κάμνει ὁ Θεὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς διὰ τὰ κολάσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ σκληροκαρδίας, ἤξευρε, ὅτι ὁ φόβος αὐτοῦ τῶν ἀπειλῶν, μελετώμενος συνεχῶς, θέλει κτυπήσῃ τὴν σκληρὰν σου καρδίαν, ὡς ἡ Μωσαϊκὴ ἐκείνη Ῥάβδος ἐκτύπησε τὴν Πέτραν· ἐν τούτῳ δὲ, μέλλει νὰ συντριφθῇ ἡ καρδιά σου, καὶ νὰ ἐκβάλῃ καρδιοσταλάκτα δάκρυα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πιδὼν καὶ χορτάσας, θέλεις εὐφρανθῇ εὐφροσύνην πνευματικὴν καὶ ἀρρήτον, ὥστε νὰ φάγῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ „ἐπὶ τὴν σάβαν· οἶνον καταλύξας“. (Ψαλ. νθ’. 3.)

Τροπᾶριον.

„Πλευρᾶς ἀχράντου λόγχῃ τρωθείσης, ὕδωρ σὺν αἵματι ἐξεβλύθη,
„ἐγκαιρίζου Διαθήκην, καὶ ῥυπτικὸν ἀμαρτίας. τῶν πιστῶν γὰρ
„Σταυρὸς καύχημα, καὶ Βασιλέω κράτος καὶ στερῶμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Α’ φ’ οὗ ὁ ἱερός Κοσμᾶς ἀνέφερε δύο ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς, καὶ αὐτὰς ἐπροσάρμοσεν εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Σταυροῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι δύο Τροπαρίαις· τὰρα εἰς τὸ τρίτον τοῦτο Τροπᾶριον, φέρει καὶ ἱστορίαν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ καθὼς οἱ οἰκοδόμοι, ὅταν κατασκευάζουν κανένα τοῖχον, βάλλουσιν ἀνάμεσα ξύλα, ἢ σίδερα, τὰ καλούμενα ἱμαντώσεις, καὶ ζωνάρια καὶ δέματα, διὰ τὰ συγκρατῶσι τὸν τοῖχον, καὶ τὰ ποιῶσιν αὐτὸν στερεώτερον· φοβοῦνται γὰρ, μήπως οἱ πλίνθοι μοναχοί, ἢ οἱ λίθοι κρημνισθῶσι καὶ πέσωσιν· οὕτω καὶ ὁ ἀσματογράφος οὗτος ποιεῖ, καὶ μὲ τὰς νέας ἱστορίας τοῦ Εὐαγγελίου, σφίγγει καὶ συγκρατεῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὅταν ἡ ἀχράντος πλευρὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐκτυπήθη μὲ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, τότε ἐβλήκεν ἀπὸ αὐτῆς παρευδὺς νερὸν ὁμῶ καὶ αἷμα· καθὼς γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης „εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐ-

„τοῦ

Μωϋσῆος κατελέλησαν· (Ἀριθ. κἀ. 5.) ἐδίψησαν καὶ ὅταν ἐπῆγαν εἰς τὸ φρέαρ. (Ἀριθ. κἀ. 16.) Τὸ δὲ πᾶ Ἀποστόλου οὕτω νοεῖται· εἰ λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι ἠκολούθει μὲ τοὺς Ἑβραίους ἡ κτιστὴ ἐ-

κείνη Πέτρα· ἀλλ’ ἡ πνευματικὴ καὶ νοητὴ· δηλαδὴ ὁ ὑπὸ τῆς Πέτρας στυπνόμενος Χριστός· καθὼς καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Θεοφύλακτος καὶ ὁ Οἰκουμένιος ἡρμηνεύσαν.

» τοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ “. (Ίω. ιθ'. 34.) τὸ μὲν αἷμα, διὰ τὴν δειχθῆ, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἦτον ἄνθρωπος* ἀνθρώπου γὰρ ἴδιον εἶναι, τὸ νὰ ἐκβάλλῃ αἷμα* τὸ δὲ ὕδωρ, διὰ τὴν δειχθῆ, ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα (1). Καὶ μολοντί ὁ Κύριος ἦτον τότε κατὰ φύσιν νεκρὸς, ὑπὲρ φύσιν ὁμῶς ἐκβῆκεν τὰ δύο ταῦτα, χωριστὰ τὸ καθεν, κατὰ τὸν Βρυένιον, ὅχι ψυχρά, ἀλλὰ θερμά, ἀπὸ τὴν ἀκήρατόν του πλευρὰν* Ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἦτον ἐνωμένη μετὰ τὴν ζωοποιὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο ἐνῆργησαν δύο μεγάλα ἀποτελέσματα. Διότι πρῶτον μὲν ἐγκαίνισαν· ἦτοι ἐκύρωσαν καὶ ἐβεβαίωσαν ὡς ἀληθινὴν καὶ γνησίαν, τὴν νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου* „τοῦτο γὰρ, φησὶν ὁ ἱερός Ματθαῖος, τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“ (Ματθ. κς'. 28.) καὶ ὁ Λουκᾶς „τοῦτο τὸ Ποτήριον ἡ καινῆς Διαθήκης ἐν τῷ αἱματί μου“. (Λουκ. κβ'. 20.) Δεύτερον δὲ ἔγιναν ρύπτικα τῆς Προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων* „τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυρόμενον εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν“. (Ματθ. κς'. 28.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς ἐκχυθέν τοῦ Κυρίου, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος* τὸ δὲ αἷμα, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας* ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ρύπτουσιν· ἦτοι καθαρῖζουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίας* διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδὸς ρύπτικα καὶ καθαρτικά ἀμαρτίας ταῦτα ἐκάλεσεν ἀνωτέρω. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ λέγει παρακάτω ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι καύχημα μὲν τῶν Χριστιανῶν, ὅπου πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντα, κράτος δὲ καὶ στερέωμα τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων* τοῦτο, λέγω, τὸ εἶπε, διὰ τὴν δειξῆ, ὅτι εἶναι Τρίτη ἀδὴ ἡ παρούσα, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀνωτέρω λόγια* γράφεται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ λέξις τοῦ καυχήματος, „ἐν τούτῳ γὰρ, φησὶ, καυχᾶσθαι ὁ καυχώμενος· ἐν τῷ συνιέν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον“ (α. Βασ. β'. 10.) καὶ ἡ λέξις τοῦ στερέωματος „ἐστερεώθη γὰρ, φησὶν, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, (Λυτόθ. 1.) ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Καύχημα δὲ εἶναι τῶν Χριστιανῶν ὁ Σταυρὸς, ἀκολουθοῦντων τῷ Παύλῳ, ὅστις ἔλεγεν „ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὶ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ“. (Γαλ. ε'. 14.)

Ἡθε-

(1) Ὅθεν Ἀρμοδιώτερον ἦτον, ἐὰν πρῶτον ἐγράφετο τὸ αἷμα, καὶ δεύτερον τὸ ὕδωρ ἐν τῷ Τροπαίῳ, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτως, „αἷμα, σὺν ὕδατι ἐξεβλύθη“. Ὁ Μελωδὸς ὁμῶς ἀδιαφορῶς αὐτὸ ἐμεταχειρίθη, ἀλλάζας τὴν τάξιν· ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφίων ὕστερον ἐνηλλάγη, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ β'. ἡχη τῆς ὀκταήχου, κατὰ τὸ Τροπαίριον, τὸ λόγον „ὡς ἐν παραδείσῳ φυτεύδεν“ ταῦτα „Νυγεῖσα τῇ λόγχῃ ἡ πλευρὰ τοῦ Σωτήρος, ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ· τὸ μὲν, κατὰ φύσιν, τὸ δὲ, ὑπὲρ φύσιν· σὰρξ γὰρ οὕσα, εἰ ἐκέτωσεν αἷμα, καὶνὸν εὐδὲν· μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο καὶνόν· ἐκ γὰρ νεκρωμένης σαρκὸς αἷμα ρεῖν οὐ πέφυκεν· ὕδωρ δὲ βλυσσάνειν ἐξ ὀτειλῆς, καὶ λίαν καὶνόν· αἷμα γὰρ καὶ ἰχώρ ρεῖν ἐκ τῶν τραυμάτων, ὁ νόμος οἶδε τῆς φύσεως· ἡ δὲ τῷ Κυρίῳ σὰρξ, τραυθεῖσα καὶ μετὰ νέκρωσιν, αἷμα καὶ ὕδωρ ἐβλύσιν, οὐδέτερον ἀσυμβόλως. Τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ, τοῦ θείου Βαπτίσματος προῆνεγκον σύμβολον· τὸ δὲ αἷμα, τῶν πιστῶν θρεπτηρίον τε καὶ καθαρτήριον· τρεφόμενα γὰρ διὰ τῆς σαρκὸς τῷ Κυρίῳ, καὶ διὰ τῆς τιμῆς τοῦ αἵματος, ὡς ἐκεῖνος τοῖς οἰκείοις Μωδεταῖς ἐπὶ τῇ παραδόξῃ αὐτοῖς τὸ Μυστήριον ἐγχειρίζων γὰρ τὸ ποτήριον· „πίστε, ἔλεγεν, ἐξ αὐτοῦ πάντες, ταῦτά εἰσι τὰ αἷμά μου“, καὶ καθαιρούμεθα διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ· ὅτι καὶ ὁ κόσμος ὁ διὰ τοῦ Μωδεῖος δεθείς, πάντα ἐκ τοῦ αἵματος καθαιρούμεθα διὰ τῆς

πύλης· ὡς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος Ἑβραίοις ἐπιστέλλων, ἐγράφε· φησὶ γὰρ „σχεδὸν πάντα δι' αἵματος, καθαρῖζεται, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις“. Σημειώμεν δὲ καὶ ταῦτα ὡς ποδητὰ τοῖς Χριστιανοῖς, τὰ ὅποια ἴσκει ὁ Βρυένιος Ἰωάννης ἐν τῇ εἰς τὴν Σταύρωσιν λόγῳ πρώτῳ αὐτοῦ· οὕτω γὰρ φησιν· „Εκεῖνα τὰ ὄντως φρικτὰ Μυστήρια, τὸ αἷμα ἡμῶν, καὶ τὸ ὕδωρ, προτροπὴ τῆς τῷ Κόσμῳ Δεσποίνης ὑποδεξάμενης ἡμῶν (ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης) ἐς ἀγγελίαν διαφανή, ἕκαστον καθ' αὐτὸ πεπηγὸς, ταῦτα ταῦτα παρέσχεν εἰς ἀνάμνησιν τηρούμενα τοῦ ἀγαπητοῦ. Μετὰ δὲ τὴν πάσης μετέστασιν ἀπερχόμενος εἰς τὸ κήρυγμα, τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ ταῦτα παρακατέθετο Ἰακώβος οὗτος ὁ Ἀδελφός· ἦν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀνιδεν ὕφαντον, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὴν λόγχην, καὶ τὸν κάλαμον καὶ τὸν σπάγγον, καὶ τὸν ἀκάνθινον Στέφανον· πρὸς δὲ καὶ τὴν σινδὸν καὶ τὸ σάβανον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς Κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσα τοῦ πάθους σύμβολα, ἀπὸ τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς δευρὸς τηρεῖται, αὐτὸς ἡμῖν ἐδησαυρίσεν ὁ Ἀπόστολος“. Ὅσον ἄμφω περὶ τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος τῶν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐκχυθέντων, ἀμφιβάλλεται· καθότι, ἄλλοι λεγούσιν ὅτι αὐτὰ ἀφ' ἀρταρίσθου σὺν τῇ ἀναστάσει σώματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰπομεν ἐν τῇ Συναξαριστῇ κατὰ τὴν 1. τοῦ Σεπτεμβρίου ἐν τῇ βίβλ. τοῦ Βαρυλαβᾶ.

ἤθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διὰ τί μὲ αἷμα ἐγκαινιάσθῃ, τόσον ἢ παλαιὰ Διαθήκη, ὅσον καὶ ἡ Νέα; λύει τὴν ἀπορίαν μὲ ἓνα πολλὰ βαθὺ νόημα ὁ διαβατικώτατος ἐκείνος καὶ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος Παῦλος· λέγει γὰρ, ὅτι καθε Διαθήκη, τότε εἶναι βεβαία καὶ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ διαθέμενος αὐτήν· „Διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία· ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει, ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος“. (Εβρ. 9. 17.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ αἷμα εἶναι σημεῖον θανάτου· διὰ τοῦτο μὲ τὸ αἷμα τὸ τοῦ θανάτου δηλωτικόν, ἐγκαινιάσθῃ: ἥτοι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς βεβαιώσεώς της, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου, οὐ μόνον ἡ Νέα Διαθήκη, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ καὶ ἡ Παλαιά· „λαληθείσης γὰρ, φησὶν ὁ ἴδιος Παῦλος, πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον Μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβάν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων..... αὐτότε τὸ Βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε, λέγων, „τοῦτο τὸ αἷμα τῆς Διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός“. (Εξ. κδ. 8.)

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς σὺ, ἀγαπητέ, ἀπὸ τοῦ Τροπάριον τοῦτο; ὅτι εἰάν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦναι ρυπτικὸν ἁμαρτίας: ἥτοι καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τί σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐπιμελείσαι νὰ τὸ μεταλαμβάνῃς συνεχῶς, ἵνα λάβῃς ἄφεσιν τῶν συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σου; δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσω συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ἅγιον αἷμα, τόσον συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὴν τὴν ζωὴν; „ὁ τρώγων μου γὰρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωάν. 5. 54.) Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσον μακρύνεις, καὶ δὲν μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ζωοποιὸν αἷμα, τόσον μακρύνεις καὶ ἀπὸ τῆς ζωῆς; „εἰάν γὰρ, φησὶν ὁ αὐτὸς Κύριος, μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς“. (αὐτόθ. 53.)

Καὶ ἂν, κατὰ τὸν Ἰωβ, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον πολλὰ τὸ αἷμα, ὥστε δὲν χορταίνουσι πίνοντες αὐτό· διότι ἀπὸ τοῦ αἵματος λαμβάνουσι ζωὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν καθαρρίζονται, καὶ βλέπουν μακρότερα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φυσικῶν· „Πόρρωθεν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ (τοῦ γυπὸς) σκοπεύουσι· νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύρονται ἐν αἵματι“. (Ἰω. λθ. 29.) ἂν, λέγω, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον ἓνα θνητὸν, καὶ φθαρτὸν αἷμα, διὰ νὰ ζωοποιηθῶν· διὰ τί σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ πίνῃς τὸ ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον αἷμα τοῦ Κυρίου, ἵνα ζωοποιηθῇ ἡ ψυχὴ σου, ἵνα λαμπρυνθῇ ἡ καρδία σου, ἵνα φατισθῇ ὁ νοῦς σου, καὶ ἵνα λάβῃς καθαρισμόν τῶν συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σου; „Τὸ αἷμα γὰρ, φησὶν ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης, Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας“. (ἀ. Ἰω. α. 7.) Ἐάν θέλῃς νὰ δικαιωθῇς, ἀδελφε, ἐν τῷ αἵματι τούτῳ, τὸ ἀπολαμβάνεις κατὰ τὸν Παῦλον, „Δικαιωθέντες ἵν' ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ“. (τοῦ Χριστοῦ) (Ρωμ. 4. 9.) Ἐάν θέλῃς νὰ ἁγιασθῇς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀποκτᾷς, κατὰ τὸν αὐτόν, „Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἕξω τῆς πύλης ἑπαθε“. (Εβρ. 13. 12.) Ἐάν ἀγαπᾷς νὰ νικήσῃς τὸν Διάβολον, μὲ τὸ αἷμα αὐτὸ τὸν νικᾷς· καθὼς εἶναι γεγραμμένον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, „Καὶ ἐνίκησαν (οἱ ἅγιοι δηλ.) αὐτὸν (τὸν δράκοντα) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Ἀποκ. 12. 11.)

Καὶ λοιπὸν εἰάν, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, ποθῇς νὰ ἀπολαμβάνῃς τὰ ἀνωτέρω θεῖα χαρίσματα, καὶ ἄλλα ἀκόμη ἄρρητα καὶ ἀκατανόητα, προσέρχου συνεχῶς εἰς τὰ ἄχραντα Μυστήρια καὶ μεταλαμβάνε. Πρόσεχε ὅμως νὰ μεταλαμβάνῃς μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν: ἥτοι μὲ ἐξομολόγησιν, μὲ νηστείαν κατὰ δύναμιν, μὲ ἐγκράτειαν, μὲ προσευχὴν, μὲ προσοχὴν, μὲ συντριβὴν καρδίας, καὶ μὲ καθαρὸν συνειδὸς, δοκιμάζων τὸν ἑαυτὸν σου, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· ἵνα μὴ εἰς κρίμα σοι γένηται ἡ μετάληψις τῶν θεῶν Μυστηρίων. Κατὰ τὴν προετοιμασίαν γὰρ ὅπου κάμνεις, οὕτω σοὶ δίδεται καὶ ἡ ἐκ τῆς μετελήψεως χάρις. Δύω πράγματα λοιπὸν πρέπει νὰ κάμνῃς: καὶ τὸ νὰ κοινωῇς συνεχῶς, καὶ τὸ νὰ κοινωῇς ἀξίως, ὅσον τὸ δυνατόν, χωρὶς κανένα ἐμπόδιον, τὸ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων διοριζόμενον. „Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ Ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ Ποτηρίου πινέτω“. (ἀ. Κορ. 11. 28.)

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα Κύριε, τῆς οἰκονομίας σου τὸ Μυστήριον· κατενόησα
„τὰ ἔργα σου, καὶ ἐδόξασά σου τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ Τετάρτη ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, εὐρισκομένη ἐν τῇ τρίτῃ Κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας· διὰ τοῦτο ὁ ἱερός Κοσμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ἀναφέρει σχεδὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει, „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην. Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστη“. Ἀποτεινόμενος γὰρ πρὸς τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, λέγει, Κύριε, ἐγὼ εἰσήκουσα τὸ Μυστήριον τῆς ἐν σάρκει σου οἰκονομίας. Ταύτην γὰρ ἀκοήν ἀνόμασεν ὁ Θεσπέσιος Ἀββακούμ. Πόθεν δὲ εἰσήκουσεν αὐτήν; ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦν τῇ ἐκείνου καρδίᾳ, καὶ ἀπὸ ἐκείνου ἐμπνέον αὐτῷ τὰς Προφητείας. Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς, ἀκήκοα, ἀλλὰ εἰσακήκοα· ἥτοι ἔσω εἰ τὴν καρδίαν μου ἤκουσα τὴν νοερὰν φωνήν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλουμένην. Ὅθεν καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ τῆς Προφητείας τοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης, „ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοί“· ἥτοι ἐντός μου. Ποῖος; τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διπλαθὲν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἱερός Θεοφύλακτος. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγεν, „ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί Κύριος ὁ Θεός. (Ψαλ. πδ'. 8.)“ Ἐξοφθεν γὰρ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἀκούουσιν οἱ Προφῆται ἃ ἀκούουσι, καὶ οὐχὶ ἔξωθεν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Προκόπιος, „ἡ Ἐν Πρόθεσις, τῇ ἐν διανοίᾳ παρίστησιν ἀκοήν“. (Σελ. 921. τῆς Πεντατεύχ.) (1).

Κατανοήσας δὲ, λέγει, κατὰ βάθος τὰ φοβερά ἔργα καὶ τὰ φρικτὰ θαυμάσια, μὲ τὰ ὅποια σὺ ὁ σσαρκωμένος Λόγος θέλεις ἐργασθῆς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατόν σου, ταῦτα, λέγω, στοχασθεῖς, δὲν ἐδυνήθην ἄλλο νὰ κάμω, πᾶρεξ νὰ δοξολογήσω τὴν ἰδικήν σου Θεότητα· ταύτης γὰρ μόνης ἦτον ἴδιον νὰ κάμῃ τοιαῦτα θαυμαστὰ τέρατα· ἥτοι διὰ τῆς ταπεινότητος τοῦ Σταυροῦ, νὰ νικήσῃ τὸν ὑπερήφανον Διάβολον· διὰ τὰ πάθους, νὰ προξενήσῃ ἀπάθειαν· καὶ διὰ τοῦ Θανάτου, νὰ χαρίσῃ ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Συνήθεια γὰρ ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἱερούς ἀνδρας, ὅταν αὐτοὶ εἰποῦν κανὲν ὑψηλὸν καὶ μεγάλον νόημα περὶ Θεοῦ, εὐθὺς νὰ τρέπωνται εἰς αὐτοῦ δοξολογίαν. Τοῦτο δὲ πάσχουν, ἢ ἀπὸ τὸν πολὺν θαυμασμόν, ἢ ἀπὸ τὴν πολλὴν πνευματικὴν χαρὰν, ἢ ὅποια χύνεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐκ τοῦ νοήματος ἐκείνου, τὴν ὅποιαν νὰ ὑποφέρουν ἐντὸς τῶν καρδιῶν τῶν δυνάμει. Καθὼς τοῦτο μάλιστα συνειθίζει νὰ κάμῃ ὁ μέγας Παῦλος εἰς τὰς ἐπιστολάς του, ὡς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων εἵπομεν· καὶ ὡς ὁ Σύρος Ἐφραίμ, καὶ ἄλλοι· καθὼς καὶ ἐδῶ ὁ ἱερός οὗτος Μελωδὸς τοῦτο ἐποίησεν.

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἐάν σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, σταθῇς εἰς τὴν φυλακὴν σου, καὶ πατήσης ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν· „ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου γὰρ, φησὶν ἐκεῖνος, στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν“. (Ἀββακ. β'. 1.) θέλεις ἀξιώθῃ καὶ τῆς Ἀββακούμ χάριτος. Ποία δὲ εἶναι ἡ φυλακὴ αὕτη; καὶ ποία ἡ Πέτρα; ἀκουσον· φυλακὴ εἶναι ἡ προσοχὴ καὶ τήρησις τοῦ νοὸς ἀπὸ κάθε βλάσφημον, καὶ αἰσχροῦ, καὶ

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ἑστῆν τοῦ ΚΗ'. Ψαλμοῦ, τὸ λέγον „φωνὴ Κυρίου“ ἐπὶ τῶν ὑδάτων· οὕτω φησὶ· „τί οὖν ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου; ποτερον πληγὴ περὶ τὸν αἶρα νοῦστο, ἢ αἰὲρ πεπληγμένος, φθάνων μέχρι τῆς ἀκοῆς τῆ πρὸς ἐν γίνεσθαι ἡ φωνή; ἢ οὐδέτερον τούτων; ἀλλ' ἕτερον· γινῆσθαι τῆς αὐτῆς, φαντασιουμένου τοῦ ἡγεμονικοῦ τῶν ἀνθρώπων, οὗς ἂν ἀκούειν βούληται τῆς ἰδίας

φωνῆς ὁ Θεός. Ὡστε ἀναλογίαν ἔχειν τὴν φαντασίαν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν τοῖς ὀνείροις γινομένην πολλὰκις. Ὡστε γὰρ οὐ πληττομένου τοῦ αἵματος, λαμβάνομεν στίγμα ἐν ταῖς καθ' ὑπνον φαντασίαις ῥημάτων τινῶν καὶ φθόγγων μνήμην, οὐ διὰ τῆς αἰσθῆς δεξάμενοι τὴν φωνήν, ἀλλ' αὐτῆς τῆς καρδίας ἡμῶν τυπωθείσης· τοιαύτην τινὰ χρὴ νομίζειν καὶ τὴν παρὰ τῷ Θεῷ φωνὴν ἐγγίνεσθαι τοῖς προφήταις“.

καὶ ποιητὸν λογισμόν. Πέτρα δὲ εἶναι, ἡ καρδία· μᾶλλον δὲ, Πέτρα εἶναι, τὸ γλυκύτατον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ μελετώμενον, ὅς τις Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἡ στερεὰ Πέτρα, περὶ ἧς εἶπεν ὁ μέγας Παῦλος, ἡ δὲ Πέτρα, ἣν ὁ Χριστός. (ἀ. Κορ. ι. 4.)

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφε μου Χριστιανέ, τραβίξης τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα: ἡδονάς, λέγω, καὶ δόξας καὶ ἀργύρια, καὶ ἐμβάσης αὐτὰν μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐκεῖ εὐρίσκων τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνδιάθετον καλούμενον λόγον, μετὰ αὐτὸν λέγῃς τὴν μονολόγισον ταύτην Προσευχὴν μετὰ θερμῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης: ἦγεν τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ τίς τοῦ Θεοῦ ἐλέησάν με, βαστῶν καὶ ὀλίγον τὴν ἀναπνοήν σου· τότε ἀποκτᾷς τὴν φυλακὴν τοῦ νοός. Διότι ἡ θερμὴ ἐκείνη, ἥτις γεννᾶται ἀπὸ τὴν συκὴν μελέτην τοῦ Ἁγίου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, αὕτη μαστίζει καὶ κατακόπτει τοὺς Δαίμονας, ὡς μάχαιρα δίστομος, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ προσβάλουν εἰς τὸν νοῦν σου τοὺς ἀτόπους αὐτῶν λογισμούς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Ἰησοῦ ὀνόματι μάστιζε πολεμίαν.

Ὅταν δὲ ἡ καρδία σου καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὁποίας ἐφθασε νὰ λάβῃ τῶν τοῦ Κόσμου πραγμάτων: φιληδονίας, λέγω, φιλοδοξίας καὶ φιλαργυρίας, καὶ στερεωθῇ ὅλη διόλου ἐν τῇ Πέτρᾳ: ἦτοι ἐν τῇ πίστει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τότε ἐπιβαίνει καὶ σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, ἐπάνω εἰς τὴν στερεὰν Πέτραν τῆς καρδίας σου, χωρὶς νὰ φοβηθῇς κανένα φόβον, οὔτε δαιμονικὸν καὶ ἐσωτερικόν, οὔτε ἀνθρώπινον καὶ ἐξωτερικόν, λέγων μετὰ τὸν Δαβὶδ, Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; (Ψαλ. κς'. ι.) Τότε λοιπὸν ἐπάνω εἰς τὴν Πέτραν ἱστάμενος τῆς καρδίας σου, ἀποσκοπεύεις καὶ σὺ, τί ἔχει νὰ λαλήσῃ νοερῶς ἐνδοθέν σου ὁ Θεός. Τότε ἔχει νὰ σοὶ προστεθῇ καὶ ὡτίον νοερὸν, διὰ νὰ ἀκούῃς τοὺς νοεροὺς λόγους, τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐνηχήσῃ εἰς ἐσέ· ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς ἐπρόσθεσε τοῦτο καὶ εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· διδ καὶ ἔλεγε, Προσέθηκε μοι ὡτίον τοῦ ἀκούειν. (Ἠσ. ι'. 4.) καὶ πάλιν, Καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα· τὰ νεορὰ δηλαδὴ τῆς καρδίας· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσόρρηνων. (Ἠσ. ι'. 55.) Ὅθεν τότε καὶ σὺ ἔχεις νὰ λέγῃς μαζὶ μετὰ τὸν Ἀββακούμ, Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφάβην. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, Καρδία ἐστὶ καθαρά, ἡ παντάπασιν ἀνείδεον τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παραστήσασα τὴν μνήμην, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἔτοιμον ἐνημμεθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανὲς πέφυκε γίνεσθαι. (Κεφ. πβ'. τῆς β'. ἐκαστονταδὸς τῶν Γνωστικῶν).

Τροπάριον.

„ Πικρογόμους μετέβαλε, ξύλω Μωϋσῆς πηγὰς ἐν ἐρήμῳ πάλαι, τῷ
„ Σταυρῷ πρὸς τὴν εὐσέβειαν, τῷ Ἐθρῶν προφαίρῳ τὴν μετάθεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Θεὸς Μελοδὸς τὸ θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν τόπον τῆς Μερρᾶς (ὁ δηλοῖ Πικρία κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον). Τότε γὰρ διψήσαντος τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεὸς ξύλον, τὸ ὅποιον βάλλων μέσα εἰς τὸ πικρὸν νερὸν, ἐγλύκανε αὐτό. (Ἐξ. ιε'. 23.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὴν ἐρημον τῆς Μερρᾶς, μετέβαλεν ὁ Μωϋσῆς εἰς γλυκύτητα τὰς πηγὰς τοῦ νεροῦ, τὰς γεννάσας πικρίαν. Τί δὲ μετὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐπρεσβεῖν; τὴν μετάθεσιν καὶ μεταβολὴν τῶν ἀλλοφύλων Ἐθνῶν, τὰ ὅποια μετὰ τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ, μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος, Τὸ γὰρ σωτήριον τοῦ Σταυροῦ ξύλον, τὴν πικρὰν τῶν Ἐθνῶν ἐγλύκανε θάλατταν. Τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, λέγων, Καὶ λόγῳ μόνῳ γλυκὺ ποιῆσαι τὸ πικρὸν δυνάμενος ὁ Θεός, διὰ ξύλου τὴν μεταβολὴν ἐργάζεται, τὸν τύπον δίδους τῆς διὰ ξύλου σωτηρίας.

Παῖον

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς, ἀδελφέ, νὰ κερδίῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; ἀκούσον· ἤξευρε, ὅτι ὅλος ὁ Κόσμος οὗτος Μερρᾶ ὀνομάζεται· ἦτοι πικρία, διὰ τὰς πολλὰς θλίψεις καὶ δυστυχίας καὶ λύπας, αἱ ὁποῖαι καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἀκολουθοῦν εἰς αὐτόν. Πῶς λοιπὸν ἐμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ ἡ πικρότης τοῦ Κόσμου εἰς γλυκύτητα; ἐὰν βάλης εἰς αὐτὸν ἀντιφάρμακον τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου· ἦγουν ἐὰν σὺ συλλογισθῇς τοῦτο, ἂν ἓνας Θεὸς ἀναμάρτητος, διὰ τὰς ἰδικὰς μου ἀμαρτίας, ἔλαβε τόσα πᾶσι ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ ἐγέυθη ὁξὺς καὶ τὴν πικροτάτην χολήν· ἂν ἐκεῖνος, ὅπε ἦτον Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ἐδοκίμασε τὰς τόσας πικρίας καὶ θλίψεις· τί μέγα πρᾶγμα εἶναι, ἐὰν ἐγὼ ὁ δῆλος καὶ δῆλος ἀμαρτωλὸς, δοκιμάζω θλίψεις καὶ πικρίας, ὅχι διὰ ἄλλων ἀμαρτίας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἰδικὰς μου; Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς, ὅταν εἶναι βαθέως ἐντετυπωμένος εἰς τὴν φαντασίαν σου, Χριστιανέ, δύναται νὰ μεταβάλῃ εἰς γλυκύτητα καὶ χαρὰν καθε πικρότητα καὶ θλίψιν, ὅπου δοκιμάζεις ἐν τῷ Κόσμῳ. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Πάντα ὑπὲρ τοῦ „Λόγου δεχώμεθα· πάθῃσι τὸ πάθος μιμώμεθα· αἵματι τὸ αἷμα σεμνύνωμεν· ἐπὶ τὸν „Σταυρὸν ἀνίσταμεν πρόσθυμοι· γλυκεῖς οἱ ἦλοι, καὶ εἰ λίαν ὀδυνηροί· τὸ μετὰ Χριστοῦ „πάσχειν καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ, τοῦ μετ' ἄλλων τρυφᾶν αἰρετώτερον“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἀλλὰ καὶ ὅταν σὺ ἀρχάριος ὦν εἰς τὴν ἐνάρετον ζωὴν, ὁποῖοι ἦτον οἱ Ἰσραηλιταί, δοκιμάζεις κόπους καὶ πικρίας εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ δὲν ἐμπορῇς νὰ πῇς ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῶν ἀρετῶν διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· τότε, ἐὰν βάλης εἰς τὸ ὕδωρ αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· ἦτοι τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ὁποία ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, βέβαια ὁ πρῶτος πικρὸς διὰ τὴν ἀρετὴν βίος σου, ἔχει νὰ μεταβληθῇ καὶ γένῃ γλυκύτερος ἀπὸ καθε γλύκασμα, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης, ὥς νὰ λέγῃς καὶ σὺ μὲ τὸν Σειράχ, „οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν ἐντολαῖς Κυρίου“. (κγ'. 34.) (1).

Τρο-

(1) Τί εἶδος ξύλου ἦτον ἐκεῖνο, ὅπου ἔβαλεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ πικρὸν νερόν τῆς Μερρᾶς καὶ ἐγλυκάνθη, δὲν ἐφανερώσεν ἡ ἀγία Γραφή· ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ ζητούμεν περὶ τούτου ἀπαξ σιωπηδέντος, κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Ματαιολογοῦσι λοιπὸν, ἡ μάλλον εἰπεῖν φλυαροῦσιν οἱ ραββῖνοι τῶν Ἑβραίων, ὀνομάζοντες μὲν τὸ ξύλον ἐκεῖνο Ἀδελφά, ἐρμηνεύοντες δὲ καὶ τὴν ποιότητα ἐκείνου· λέγουσι γὰρ, ὅτι ἦτον κατὰ πικρὸν. Ὁδὲν ἡ ὑπερβολικὴ πικρότης τοῦ ξύλου ἀναιρεσε τὴν πικρότητα τοῦ νεροῦ· καθὼς καὶ πᾶ ἀλατισμένα ὀφάρια καὶ κρέατα γλυκαίνουσι τὸ ἐν αὐτοῖς βαλλόμενον πολὺ ἄλας, καὶ βράζον αὐτὰ μὲ νερόν· μίαν μόνον βράσιν, εἴτα ἐξω χυνομένον· κατὰ τὸν ἀφορισμὸν τῶν Ἰατρῶν, πὸν λέγοντα, „δισσά δη- „λητήρια ἐπονίνυσιν“. Ἐματαιολόγησε δὲ καὶ ὁ Ἰωσήπος γλωσσοματῶν, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπρόσθεσε καὶ ἐξέσπασεν τὸ ἐπάνωθεν πικρὸν νερόν τῆς Μερρᾶς, ὥς ὅτι εὐρήκην τὸ εἰς τὸν πυθμένα γλυκὺ νερόν. Οὐ- „πὲρ γὰρ μὲ τὰ λόγια ταῦτα δεικνύει, ὅτι ἡ μετα- „βολὴ τοῦ πικροῦ ἐκείνου νεροῦ εἰς γλυκύτητα, δὲν ἦτον „ἐν αὐτῷ ὑπερφυσικὸν καὶ παραδόξον, ἀλλὰ ἐγένετο μὲ „τροπὴν μόνον φυσικὴν. Μὲντοι τὸ ὅσον τὸ Σειράχ φαίνε- „ται, ὅτι συνεκιδμεῖ μὲ τὰ ἄλλα φάρμακα καὶ ἰα- „τρικὰ τὸ ξύλον ἐκεῖνο, λέγων, „Κύριος ἐκτίσεν ἐκ γῆς „φάρμακα“· καὶ τὸ ξύλον ἐγλυκάνθη ὕδωρ εἰς τὸ

„γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ“; (Σειρ. λη. 4.) Ἐπειδὴ ὅμως εἰδείξεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸ ξύ- „λον ἐκεῖνο, καὶ τὸν εἶπε νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὸ πικρὸν „νερόν· διὰ τὸτο ἀναφέρεται τὸ θαῦμα αὐτὸ εἰς δειο- „σπεραν ὑπερφυσικὴν ἐνέργειαν. Πλὴν εἴτε κατὰ φύσιν, „εἴτε ὑπὲρ φύσιν, τὸ ξύλον ἐκεῖνο εἶχε δύναμιν ἀναι- „ρετικὴν τῆς πικρίας τῶν ὑδάτων. Ὁδὲν εἶπε καὶ φί- „λων ὁ Ἰουδαῖος, „ξύλον δείκνυσιν (ὁ Θεὸς τῷ Μωϋ- „σῇ) ὁ προσέταξεν ἀράμενον εἰς τὰς πηγὰς καδεῖ- „ναι· τὰχα μὲν, καὶ κατεσκευασμένον ἐκ φύσεως ποιεῖν „δύναμιν, ἡ τὰχα ἠγνοεῖτο, τὰχα δὲ, καὶ τότε πρῶ- „τον ποιηδὲν, εἰς ἣν ἐμελλεν ὑπηρετεῖν χρεῖαν“. (ὅρα „τὸ λη. κεφάλαιον τοῦ α'. τόμου τῆς Ἀπολογίας.) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ὁσιώταρ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τρο- „παρίου τῆς Ὁκτωήχης, τοῦ λέγοντος, „Τῆς Μερρᾶς „τὰ πικρότατα ναμέτα“, οὕτως αὐτὸ τροπολογεῖ· „ὅταν τις τὴν ἀμαρτιὰν ἐργάζηται, κλεπτόμενος ὑπὸ „τῆς ἡδονῆς, οὐ παντ τῆς πικρίας αἰσθάνεται ταύτης· „ὅταν δὲ ἐν ἐρημίᾳ ῥησθῇ τῶν ἀγαθοποιῶν ἔργων, „τότε καὶ δέλη κατέχευται σωφροσύνης, καὶ τῆς πι- „κρίας τῆς ἀμαρτίας ἐν συναισθήσει γίνεται. Τηνι- „καῦστα οὖν καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου νεκροῖ αὐτῶν „τὴν γυνῶσιν τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἀνενέργητον παρ' αὐ- „τῶν καὶ ὅσον νεκρωμένην αὐτὴν ἀπεργάζεται“.

Τροπάριον.

„Ο Βυθῶ κολπωσάμενος, τέμνουσαμ ἀμέδωκεν Ἰορδάνης ξύλον, τῷ
„Σταυρῶ καὶ τῷ Βαπτίσματι, τὴν τομὴν τῆς πλάνης τεκμαιρόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ 5'. Κεφάλαιον τῆς Δ'. τῶν Βασιλειῶν ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· ἀναφέρεται γὰρ εἰς ἐκεῖνο, ὅτι ὅταν οἱ Υἱοὶ τῶν Προφητῶν ἐπῆγαν μαζί με τὸν Προφήτην Ἐλισσαῖον εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ νὰ κόψουν ξύλα, καὶ με' αὐτὰ νὰ κατασκευάσουν καλύβας· ἐκεῖ ὅπου ἐκοπτεν ἕνας ἀπὸ τοὺς Προφήτας ἕνα δοκάριον, ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ στεγνὰ ἢ ἀξίνη, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν. Ὅθεν ὁ Ἐλισσαῖος κόψας ἕνα ξύλον, τὸ ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! τὸ μὲν ἐλαφρὸν ξύλον, ἐκατέβη κατὰ εἰς τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, ἡ δὲ βαρεῖα ἀξίνη, ἀνέβη ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, ὡς εἰν ἡθελε τὴν πιάσῃ τινάς. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ ἱερὸς Κοσμάς, καὶ ταύτην προσαρμόζει εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Σταυροῦ, λέγων, ὅτι ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς, ὁ ὁποῖος ἐκολπώσατο· ἦτοι ἐδέχθη μέσα εἰς τὸ βάθος τὴν τέμνουσαν, (ἀξίνην δηλαδὴ· ἔξωθεν γὰρ ἐννοεῖται ἡ ἀξίνη, κατὰ χῆμα ἐλλείψεως)· αὐτὸς, λέγω, ὁ Ἰορδάνης ἀνέφερεν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ τὴν ρηθεύσαν ἀξίνην, με' τὸ ξύλον ὅπου ἔρριψεν ὁ Ἐλισσαῖος εἰς αὐτόν. Ὅθεν ἐτεκμαίρετο· ἦτοι προετύπου διὰ τῆς πεμνούσης ἀξίνης, τὴν τομὴν καὶ κόψιμον τῆς πλάνης καὶ ἀσεβείας· ἡ ὁποία αὐτὴ τομὴ ἐνεργήθη με' τὸν Σταυρὸν, καὶ με' τὸ ἄγιον Βάπτισμα. Καὶ λοιπὸν τὸ μὲν ξύλον ὅπου ἔρριψεν ὁ Ἐλισσαῖος, αὐτὸ ἐπροεικόνιζε τὸν Σταυρὸν· καθότι ἐκεῖνο ἱμβήκε μέσα εἰς τὴν ἀξίνην, καὶ οὕτως ἐκ τῶν δύο ἐγίνε σχῆμα Σταυροῦ κατὰ τὸν Ἀνώνυμον· ἡ ἀξίνη δὲ ἐπροεικόνιζε τὸ κόψιμον τῆς πλάνης, τὸ διὰ Σταυροῦ γεόμενον· τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, ἐπροεικόνιζε τὸ ἄγιον Βάπτισμα· καθότι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ καὶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐβάπτιζε τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐβάπτισεν.

Ποῖον δὲ ἡθικὸν καὶ ἀφελίμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς, ἀγαπητέ, εἰς τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; ἀκουσον· ὁ σοφὸς Νεῖλος θέλει, ὅτι ὁ Ἰορδάνης τροπολογικῶς, ποιεῖται εἰς τὴν μετάνοιαν· καθότι ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐβάπτιζεν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐξομολογημένους· ὡς εἶναι γεγραμμένον „Ἰωάννης μὲν ἐβάπτιζε Βάπτισμα „μετανοίας“. (Πράξ. ιδ'. 4.) Ἀξίνη δὲ σιδηρὰ εἶναι ἡ ἀμαρτία· διότι καὶ ἡ ἀμαρτία φουσεῖ εἶναι βαρεῖα καὶ καταφερὴς, ὡς ὁ σιδηρὸς καὶ τὸ Μολίβι. Ὅθεν ὁ μὲν Δαβὶδ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγεν „αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὥστε φορτίον βαρὺ ἐβάρυνθῃσαν ἐπ' ἐμέ“. (Ψαλ. λζ'. 4.) Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶδε τὴν ἀμαρτίαν ὡς ἕνα μεγαλώτατον Μολίβι διὰ τὸ βάρος, ὅπως προξενεῖ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὴν πράττουν. „Καὶ ἰδοὺ πάλαντον Μολύβδου ἐξαιρόμενον· καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου· καὶ εἶπεν (ὁ Ἄγγελος δηλ.) αὕτη ἐστὶν ἡ ἀμαρτία“. (Ζαχ. ε'. 7.)

Εἰάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, ἔκαμες τόσας μεγάλας καὶ βαρείας ἀμαρτίας, ὥστε κατεβυθίσθης, ὡς ἡ σιδηρὰ ἐκείνη ἀξίνη τοῦ Προφήτου, μέσα εἰς τὸ βάθος τῶν ἡδονῶν· μὴ φοβηθῇς διὰ τοῦτο, μηδὲ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν σου· ὄχι! ἀλλὰ στάσου ἀνδρείως καὶ ἀντιπολέμησον τὸν ἐχθρὸν Διάβολον, ὅς τις ζητεῖ νὰ σὲ ἀπολέσῃ με' τὴν ἀπόγνωσιν· δείξον μετάνοιαν ἀληθινὴν εἰς τὸν Θεόν· πῆγανε εἰς τὸν Πνευματικὸν καὶ ἐξομολογήσου με' κατανύξιν ὅλας τὰς ἀμαρτίας σου· σύντριψον τὴν καρδίαν σου· δέξαι τὸν Κανόνα ὅπως ἡθελε σοὶ δώσῃ ὁ Πνευματικὸς σου Πατήρ, καὶ κάμε τελείαν ἀποχὴν τῆς ἀμαρτίας. „Οὐκ ἔστι γὰρ ἀμαρτία ἀσυγχώρητος, εἰ μὴ ἡ ἀμετανόητος“. καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. Εἰάν οὕτω μετανόησας, ἀγαπητέ, ἤξευρε ὅτι ἡ τοιαύτη σου γυνὴ μετάνοια, θέλει σὲ ἀναβιβάσῃ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κακίας, διὰ τῆς χάριτος καὶ δυνάμεως τοῦ ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ· καθὼς τότε καὶ ὁ Ἰορδάνης ὁ εἰς τύπον τῆς Μετανοίας παραλαμβανόμε-

νόμενος, ἀνελίβασε τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἀξίην διὰ τῆς χάριτος τοῦ Σταυροῦ. "Ὁθεν θέλεις ἄλλαι καὶ σὺ εἰς τὸν Θεὸν ἐκείνα τὰ τοῦ Δαβὶδ „ ἤλθον εἰς τὰ βᾶθρα τῆς θαλάσσης, „ καὶ καταγίς κατεπόντισέ με“ (Ψαλ. ξη'. 3.) καὶ πάλιν „ σὺ ὁ Θεός μου, ἐπιστρέψας „ παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με“. (Ψαλ. δ. 27.) (1).

Τροπάριον.

„ Ἱερῶς προστοιβάζεται, ὁ τετραμερὴς λαὸς προηγούμενος, τῆς ἐν
„ τύπῳ μαρτυρίου Σκηνῆς, σταυροτύποις τάξεσι κλειζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε τὸν Μαῦσῃν νὰ διορίσῃ τοὺς γίους Ἰσραὴλ νὰ στέκωνται τριγύρω εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου. Τρεῖς μὲν φυλαὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ἰούδα, ἡ τοῦ Ἰσάχαρ, καὶ ἡ τοῦ Ζαβουλών· τρεῖς δὲ κατὰ νότιον μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ῥουβὶμ, ἡ τοῦ Συμεὼν, καὶ ἡ τοῦ Γάδ· τρεῖς κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος, ἡ τοῦ Ἐφραΐμ, ἡ τοῦ Μανασσῆ, καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν· καὶ τρεῖς κατὰ τὸ βόρειον, ἡ τοῦ Δαὴν, ἡ τοῦ Ἀσὴρ, καὶ ἡ τοῦ Νεφθαλείμ· καθὼς ταῦτα ἀναφέρει τὸ β'. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν. Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ λέγει, ὅτι μὲ ἱερὸν τρόπον ἐστοιβάσθη καὶ ἐπεσωρεύθη κατὰ προσαγῆν Θεοῦ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ὅχι εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ εἰς τέσσαρα μέρη τῆς τυπικῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου. Ὁθεν αὐτὸς ἐπροπορεύετο ἔμπροσθεν τῶν τεσσάρων μερῶν αὐτῆς, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ αἰσθητὸν νόημα, διὰ νὰ φαίνεται, ὅτι τιμᾷ καὶ φυλάττει πανταχόθεν τὴν Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ· κατὰ δὲ τὸ βαθύτερον καὶ κρυφιώτερον αἰνίγμα, ἵνα αὐτὸς μὲ τὰς τέσσαρας σταυροειδεῖς τάξεις, τιμήσῃ τὸν τύπον καὶ τὸ σχῆμα τοῦ τετραμεροῦς Σταυροῦ· μᾶλλον δὲ, ἵνα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τιμηθῇ ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηνὴ ὠνομάζετο τοῦ Μαρτυρίου· ἐκλήθη γὰρ, φησὶ, Σκηνὴ Μαρτυρίου. (Ἐξ. λγ'. 7.) Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτίας. Πρῶτον, ἐπεὶ κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἠσύχιον ἐρμηνεύοντας τὸ „ Καὶ ἀνέστησε Μαρτύριον ἐν Ἰακώβ“, (Ψαλ. οζ'. 5.) ἡ Σκηνὴ περιεῖχε τὴν Κιβωτὸν, τὰ Χερουβὶμ, τὸ Ἰλαστήριον, τὴν Τράπεζαν, τὴν Λυχνίαν, καὶ τὴν Πρόθεσιν τῶν Ἀρτῶν· καὶ ἡ Κιβωτὸς γὰρ, Κιβωτὸς Μαρτυρίε ὠνομάζετο· διότι εἶχε μέσα τὰς Πλάκας, καὶ τὴν Στάμνον τοῦ Μάννα, καὶ τὴν Ῥάβδον τοῦ Ἀαρῶν, ἅτινα καὶ Μαρτύρια ὠνομάζοντο· καθὼς γέγραπται, περὶ μὲν τῆς ἐνός „ Καὶ εἰσίοσεις τὴν Κιβωτὸν τοῦ Μαρτυρίου“. (Ἐξ. κς'. 33.) Περὶ δὲ τοῦ ἄλλου „ Ἐμβαλεῖς εἰς τὴν Κιβωτὸν τὰ Μαρτύρια“. (Ἐξ. κς'. 16.) Δεύτερον, ὠνομάζετο Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἐκαλεῖτο Μαρτύρια, διότι αὐτὰ ὅλα ἦτον μία μαρτυρία καὶ ἀπόδειξις πραγματικῆς τῆς ἀγάπης, ἣν ἔδειξεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενος, ἐσυγκατέβη νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Μαῦσῃν, καὶ διὰ τοῦ Μαῦσέως νὰ φανερὸν τὰς κρίσεις καὶ τοὺς νόμους του εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν.

Διὰ τί δὲ καὶ τυπικῇ ἐκαλεῖτο ἡ Σκηνὴ αὕτη; ἐπεὶ εἶχε τύπον τῆς Κτίσεως κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἀγίων εἶχον τύπον τῶν Οὐρανίων, κατὰ τὸν αὐτόν· τὰ δὲ Ἅγια: ἦτοι τὸ μέσον τῆς Σκηνῆς, τύπον εἶχον τῶν Ἐπιγείων, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον βατὰ πάντοτε εἰς τοὺς ἱερεῖς. Κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον, τύπον εἶχεν ἡ Σκηνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν Νύσσης δὲ, τύπον εἶχε τοῦ Χριστοῦ, ὅς τις Σοφία καὶ Δύναμις ὡν τοῦ Θεοῦ ἀχειροποίητος κατὰ τὴν Θεότητα, ἐδέχθη τὸ νὰ κατασκευασθῇ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

(1) Ἀκουσον δὲ καὶ πῶς ἀλληγορεῖ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ὁ μέγας Μακάριος „ Εἰ ἐπὶ τοῦ Ἐλισσαίου „ τὸ φύσει κῆρον ξύλον ἐν τοῖς ὕδασι βληθὲν ἀνήνεγκε „ τὸ φύσει Βερούσιδιον· πόσῳ μᾶλλον ἐσταύθη α- „ ποστείλει ὁ Κύριος τὸ κῆρον καὶ ἐλαφρόν καὶ ἔπου-

„ ράνιον αὐτοῦ Πνεῦμα, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Βεβουδισ- „ μένην τοῖς ὕδασι τῆς πονηρίας ψυχὴν ἀνιέξει καὶ „ πτερύσει καὶ κουφίσει πρὸς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, „ καὶ μεταβαλεῖ καὶ ἀλλάξει αὐτὴν ἐκ τῆς ἰδίας „ φύσεως;“ (Ὁμιλ. Μ Δ').

τητα. Καὶ διὰ τὰς εἰρημώτερας, καθὼς οἱ ἰδιοίμας Ναοὶ ἔχουσι Νάρθηκα, καὶ τὸν καθ' αὐτὸ Ναὸν, καὶ τὸ ἅγιον Βῆμα· οὕτως καὶ ἡ παλαιὰ Σκηνὴ εἶχε τὴν Αὐλὴν, καὶ τὰ Ἄγρια, καὶ τὰ Ἄγρια τῶν Ἀγίων.

Ποῖον δὲ ἠθικὸν καὶ ἀφελίμον νόημα Ἐμπορεῖς, ἀγαπητέ, νὰ συνάξῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; Πρόσεχε· ἡ Σκηνὴ κατὰ τὸν Δίδυμον, δηλοῖ τὴν προκοπὴν τῆς ἀρετῆς καὶ ἀνάβασιν· καθότι ἡ Σκηνὴ τῶν περιπατούντων καὶ προκοπόντων εἰς τὰ ἔμπροσθεν, εἶναι σκεπαστήριον. Καὶ διὰ τὰς σοὶ δώσω νὰ καταλάβῃς καλλίτερα, τοιαύτη ἦτον ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, ὅποια εἶναι καὶ ἡ κινητὴ καὶ ὁδοιπορικὴ τέντα, ὅπου ἔχουν μαζί των οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ, ὅταν ἔξω τῆς πόλεως εὐρίσκωνται ἐν καιρῷ πολέμου· ἵνα ἐν αὐτῇ συναχόμενοι, ἐπιτελῶσι τὰς πρὸς Θεὸν λατρείας καὶ προσευχάς. Ἐάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, δὲν στέκῃς ἀργός, ἀλλὰ πάντοτε περιπατῇς καὶ ἐργάζῃσαι τὴν ἀρετὴν, πορευόμενος ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ προκόπτων εἰς τὰ τελειότερα· ἐπεκτείνεσαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθάνεσαι, κατὰ τὸν Παῦλον. Βέβαια θέλεις κατασκευάσει εἰς τὴν καρδίαν σου μίαν νοτιήν Σκηνὴν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ κατοικῇ ὁ Θεὸς διὰ τῆς χάριτός του, καὶ ἐκεῖθεν θέλει σοὶ ἀποκαλύπτει διὰ τοῦ Ἁγίου τοῦ Πνεύματος, τὴν ἀπόκρυφον γνῶσιν τῶν Μυστηρίων του· ἵνα καὶ ὅταν ἀποθάνῃς, ἀξιώθῃς νὰ ψάλλῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ, „Διελεύσομαι ἐν τόπῳ Σκηνῆς θαυμαστῆς, ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἑξομολογήσεως ἡχοῦ εὐοχίας“ (Ψαλ. μά. 4.)

Τροπάριον.

„Θαυμαστῶς ἐφαπλούμενος, τὰς ἡλιακὰς βολὰς ἐξηκόρτισεν ὁ
„Σταυρὸς, καὶ διηγήσατο Οὐρανοὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, τῶν μὲν ἄλλων Τροπαρίων τὴν ὕλην ἔδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Γραφήν, τῇ δὲ τελευταίῳ Τροπαρίῳ τὴν ὑπόθεσιν ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Νέας Χάριτος· τοιοῦτοτρόπως ἐποίησε καὶ εἰς τὴν παρούσαν Ὠδὴν. Μελουρήσας γὰρ τὰ προλαβόντα ταύτης Τροπάρια μὲ ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ τελευταῖον τοῦτο μελουργεῖ μὲ ἱστορίαν τῆς Νέας· ἀναφέρει γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου Τίτου τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει. τμς'. δηλαδή, ὅταν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Πεντηκοστῆς, Μαΐου Ἐβδόμῃ, ἄρα τρίτῃ τῆς ἡμέρας, ἐφάνη ἐν Οὐρανῷ ὁ τίμιος Σταυρὸς, συνιστάμενος ἀπὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὸν Ἅγιον Γολγοθᾶν· ὅστις ἐξαπλόνητο μὲν ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶν ἕως εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὑπερέβαινε δὲ κατὰ τὴν λαμπρότητα τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου. Ὄθεν ὅλος ὁ λαὸς τῶν Χριστιανῶν, βλέπων τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον, ἔτρεξαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μὲ ἄμετρον χαρὰν καὶ θερμὴν κατάνυξιν, ἀνέπεμψαν εἰς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαν καὶ δόξαν.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ τεράστιον μελουργῶν εἶδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς, μὲ θαυμαστὸν, λέγει, καὶ παραδόξον τρόπον ἀπλώθη ἐν τῷ Οὐρανῷ ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς τοῦ Κυρίου· ὅστις ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν λαμπρότητα, ὅπου εἶχε, ἐνίκησε καὶ ἐσκέπασε τὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας. Ὄθεν τότε ἐπληρώθη μὲ τρόπον θεῖον καὶ ὑπερφυῖ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο λόγιον· ἦτοι τὸ „Οἱ Οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ“. (Ψαλ. ιη. 1.) Διὰ μέσου γὰρ τοῦ λαμπροτάτου ἐκείνου καὶ ὑπὲρ τὸν Ἡλίον ἀκτινοβολούντος Σταυροῦ, οἱ Οὐρανοὶ ἐκήρυξαν τρανότερα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· δηλαδή τὸν Σταυρόν· ἐπεὶ δὲ δόξα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ Σταυρὸς ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, ἐρμηνεύοντες τὸ „ὅτι δεδόξασται“ τοῦ Εἰρμῆ τῆς πρᾶτης Ὠδῆς. Μετὰ τὸ μέσον γὰρ τοῦ Σταυροῦ, ὡς μὲ σκῆπτρον Βασιλικόν, ἢ ἄρμα νικητικόν, ἐνίκησεν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπερήφανον Δαίμονα· ἐπάτησε τὸν θάνατον· ἐσκύλευσε τὸν Ἄδην· καὶ δόξαν ἐπροξένησεν εἰς τὸν αὐτόν του αἰῶνιον, καθὼς ἄνθρωπον.

Ἄλ-

Ἀλλὰ καὶ σύ, Χριστιανέ, εἰς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ κατορθώσης καὶ ἐνέργου μέγα καὶ ἀνδραγάθημα, ὅποιον εἶναι τὸ νὰ νικήσῃς τὰ πάθη, ὅπου σὲ πολεμοῦν, τὸ νὰ ἀντιστέκεσαι πάντοτε εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Διαβόλου, καὶ τὸ νὰ κατορθώσῃς τὰς ἀρετάς· ἤξευρε, ὅτι τὸ ἀνδραγάθημα αὐτὸ ἔχει νὰ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου, καὶ νὰ τὸ κάμῃ θαυμαστὸν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ Γῆς. Καὶ καθὼς δόξα τοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ὁ Σταυρός· δόξα τοῦ Δαβὶδ ἐγένεν ἡ σφενδόνη, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐφόρευσε τὸν Γολιάθ· δόξα τοῦ Φινεὲς ἐδείχθη ὁ σειρομάστιγος ἐκεῖνος, μετὰ τὸν ὅποιον ἐκέντησε τὸν Ζαμβρί καὶ τὴν Μαδιανίτισσαν Χασβί· δόξα τῆς γυναικὸς Ἰαήλ ἐγένεν ὁ πάτταλος· ἦτοι τὸ παλοῦναι, μετὰ τὸ ὅποιον ἐθανάτωσε τὸν Σισάραν· οὕτω καὶ δόξα ἰδικήσου παντοτινῇ θέλει σταθῇ τὸ ἀνδραγάθημα, ὅπερ ἤθελες κατορθώσῃ. Ὅθεν καὶ εὐχαριστῶν τῷ ἐνδυναμώσαντί σε Χριστῷ, θέλεις ψάλλει εἰς αὐτὸν μετὰ τὸν Δαβὶδ „Σὺ Κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὕψων τὴν κεφαλὴν μου“. (Ψαλ. γ'. 3.)

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡ Τρισμακάριστον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος, δι' οὗ πέπτωκεν ὁ ξύλῳ ἀπατήσας, τῷ ἐν σοὶ δελεασθεὶς, Θεὸς, Θεῷ τῷ προσπαγέμντι σαρκί, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο σχήματα ρητορικά μεταχειρίζεται εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ὁ ἱερός Κοσμάς, ἐπιστροφὴν καὶ προσωποποιεῖαν· ἐπιστρέφον γὰρ τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρόν, συνομιλεῖ μετ' αὐτὸν ἄψυχον ὄντα καὶ ἄλογον, ὡς εἰάν ἦτον ἐμψυχος καὶ λογικός. Προσαρμόζει γὰρ ἡ ρητορικὴ τέχνη, ὅταν θέλῃ, ψυχὴν εἰς τὰ ἄψυχα, καὶ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καὶ τοῖς ἀπροσώποις περικτίθῃσι πρόσωπον. Προσφωνεῖ λοιπὸν ἔτις ὁ ἀσματογράφος· ὃ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, σὺ τῇ ἀληθείᾳ εἶσαι πολλῶν μακαρισμῶν ἄξιον (1)· διότι ἐπάνω εἰς ἐσὲ ἐτανύσθη κατὰ τὰς χεῖρας καὶ πόδας καὶ κατ' ὅλον τὸ σῶμα, ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ τῶν αἰώνων ὑπάρχων Βασιλεὺς, καὶ πάντων τῶν ὄντων Κύριος, καὶ διὰ μέσου σου ἔπεσε πτώμα ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδόκρυτον ὁ Διάβολος, ὁ ὅποιος μετὰ τὴν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἀπάτησεν· ἦτοι ἐδελέασε τὸν προπάτορα Ἀδὰμ μέσα εἰς τὸν Παραδείσον τῆς τρυφῆς. Πῶς δέ; καὶ μετὰ ποῖον τρόπον ὁ Διάβολος ἔπεσεν; ἐπειδὴ, καθὼς αὐτὸς ἐδελέασε τὸν Ἀδὰμ, ρύτως ὁ αὐτὸς ἀντιστρόφως ἐδελέασθη ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅς τις ἐκαρφώθη κατὰ τὴν σάρκα ἐπάνω εἰς ἐσὲ τὸν Σταυρόν· ἵνα, καθὼς ἐκεῖνος διὰ ξύλου ἐνίκησε, διὰ ξύλου πάλιν καὶ νικηθῇ· καὶ μετὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐκήρυκτο, μετὰ αὐτὸν καὶ αὐτὸς κηρυχθῇ. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ὁ τὸν Διάβολον ἀπατήσας, αὐτὸς χαρίζει εἰρήνην εἰς τὰς ψυχὰς μας. Διὰ τί δὲ λέγει τοῦτο; διὰ νὰ φανερώσῃ μετὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν λόγον, ὅτι ἡ πέμπτη Ὡδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Ἡσαΐου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δὲς ἡμῖν“ πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν“. (Ἡσ. κς'. 3.)

Πό-

(1) Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ἐρμηνεύων τὸ Τροπαριον ἐκεῖνο τῷ β'. ἡχῷ τῆς Ὀκτωήχῃ, τὸ λέγον „ὡς ἐν παραδείσῳ φυτευθέν, ἐν τῷ Κρανίῳ Σωτῆρ, τὸ τρισόλβιον ξύλον, τοῦ σου ἀχράντου Σταυροῦ“, ἔτω λέγει, „Τρισόλβιον δὲ τὸ ξύλον ἐκάλεσεν, ὡς μακάριον, ὡς μακαρίους τῆς αὐτοῦ τιμῶντας ποιῶν, ἢ καὶ ὡς πολλὸν μακαρισμοῦ ἄξιον· πληθὺς γὰρ τὰ τρία οἱ ἀριθμητικοὶ λέγουσι, ὡς ἀρχὴν ἀριθμῶν τὰ τρία λογίζονται, ὅτι ἕτε τὴν μονάδα, ἕτε τὴν δυά-

δα ἀξιούσι καλεῖν ἀριθμόν, ἀριθμὸν ὀρίζομενοι μονάδων πληθὺς· πληθὺς δὲ τὰ τρία ἡγούμενοι, ἀριθμὸν τὴν τριάδα καλοῦσι. Διὸ καὶ τρισόλβιον ὁ σοφὸς Ἰωάννης τὸ ξύλον ὠνόμασε τῷ Σταυροῦ, καὶ ὁ βαδύνας δὲ Κοσμάς καὶ μελωδικώτατος, τρισμακάριστον αὐτὸ καλέσκει, πολλοῦ μακαρισμοῦ ἀξιούντες αὐτόν, ἀμφοτεροὶ συμφωνοῦντες, ὡς ὑπὸ ἑνὸς καὶ τῷ αὐτῷ Ἁγίου Πνεύματι ἐμπνεόμενοι“.

Πόθεν δὲ ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὁ ἀπατήσας ἦτοι ὁ δελεάσας Διάβολος ἐδελέασθη; ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος φησὶν ἐν τῷ εἰς τὰ φῶτα λόγῳ αὐτοῦ „Ἐπειδὴ ὥς αὐτὸς εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστὴς, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι δελεάζεται· ἵν' ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλὼν, τῷ Θεῷ περιπέσῃ, καὶ οὕτως ὁ Νέος Ἀδὰμ τὸν Παλαιὸν ἀνασῶσται, καὶ λυθῇ τὸ κατάκριμα τῆς σαρκὸς, σαρκὶ τῷ Θανάτου θανατωθέντος.“ Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Θεοφόρος Μαξιμὸς· „Ἐπειδὴ τὸ στερρόν μου τῆς φύσεως, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας πρὸς ἡδονὴν κατέσυρεν ὁ Διάβολος, δι' ἧς ὑποστήσας τὸν Θάνατον, ἡβρύνετο τρυφῶν τὴν φθορὰν τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο γίνεται τέλειος ἄνθρωπος ὁ Θεός, ἵνα σαρκὸς προβλήματι δελεάσας, ἐρεδίῃ τὸν ἀπλῆστον περιχαιρόντα τὴν σάρκα καταπιεῖν, γεννησομένην αὐτῷ μὲν διλητήριον, τῇ δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος παντελῶς διαφθεύσαν, τῇ δὲ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀλεξιτήριον, πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος ἀνακαλουμένην.“ (Κεφ. εἰς τῆς ἑκατοντάδος τῶν γνωστῶν.)

Καὶ ἐδῶ βλέπε, ὡς ἀναγνώστα, δύο παραδείγματα ἀλιέων πάντῃ ἀνόμοια· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος ἐπαρωμοίασε μὲ ἕνα ἀφρονέστατον ἀλιέα καὶ κυνηγόν, ὁ ὁποῖος θέλων νὰ πιᾷ σὴ μίαν ἀθερίνην καὶ ἕνα μικρὸν ψαράκι, ἔβαλεν εἰς τὸ ἀγκίστρι τοῦ δόλωμα ἕνα Δέλφιν, ἢ ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· ἐπειδὴ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπερμεγίστης καὶ ἀχαρήτου Θεότητος δολώσας εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς ἀπάτης του, μὲ τὸ μέγα αὐτὸ δόλωμα ἐδελέασεν ἕνα εὐτελεῖ καὶ μικρότατον ἄνθρωπον. Ὁ δὲ Θεὸς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐπαρωμοίασε μὲ ἕνα σοφώτατον ἀλιέα, ὅστις μὲ ἕνα μικρότατον ψαράκι, πιάνει ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· διότι αὐτὸς, βαλὼν εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς κεκρυμμένης αὐτοῦ Θεότητος, τὸ μικρὸν δόλωμα τῆς φαινομένης του Ἀνθρωπότητος, μὲ αὐτὸ ἐδελέασε καὶ διέφθειρε τὸ μέγα καὶ ροντὸν κῆτος τὸν Διάβολον. Καθὼς περὶ τῆς τῆς αὐτοῦ διαφθορᾶς αὐτῆς ὁ πολύτλας Ἰωβ ἐπροφήτευσεν λέγων, „ὁ μέλλων (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ) τὸ μέγα κῆτος χειράσασθαι“· (Ἰωβ γ'. 8.) ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ Θεοδοσίαν ἀντὶ κήτους εἶπον, λευϊαδάν· ὅς ἐστι Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι· ὁ δὲ Θεοδοσίαν εἶπε Δράκοντα· πάντες διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸν Διάβολον ἐνοοῦντες (1).

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, εἰς σταυρόν τὴν σάρκα σου καὶ νεκρόν τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας σου ἐπιθυμίας, καθὼς γράφει ὁ μακάριος Παῦλος „οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις“, (Γαλ. ε'. 24.) καὶ εἰς ὑπομέτης εὐχαρίστως κάθε θλίβιν καὶ κακοπάθειαν, διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ἀρετήν· ἤξευρε, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ἀναπαυθῆ εἰς ἐσέ, ὡς ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν· ἐπειδὴ ὁ Σταυρὸς διλοῖ θλίβιν καὶ κακοπάθειαν, εἰς δὲ τὴν κακοπάθειαν ἀναπαύεται ὁ Θεός· „Οὐδενὶ γὰρ οὕτω τῶν πάντων, ὡς κακοπαθεῖα θεραπεύεται ὁ Θεός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον.“ (Λόγ. εἰς Κυπριαν.) Καὶ ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ λέγει, „Ὡς πατὴρ κηδεταί τέκνου, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς κηδεταί σώματος κακοπαθοῦντος δι' αὐτόν, καὶ πλησίον ἐστὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διὰ πάντος“· (Σελ. 330.) ἦτοι τοῦ εἰσακούειν. Ὅθεν ἀκολουθῶς θέλεις γένη καὶ σὺ ὡς ὁ Σταυρὸς, τρισμακάριστος· καθὼς ὁ Κύριος ἐβεβαίωσε τοῦτο, εἰπὼν „Μακάριοι ἐσέ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσὶ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατὰ ὑμῶν, ψευδόμενοι ἔρε· κεν ἐμοῦ“· (Ματθ. ε'. 11.) Ἀλλὰ καὶ εἰς φεύγῃς ἀπὸ τὸν Κόσμον καὶ μένης ἐσταυρωμένος καὶ νεκρὸς εἰς τὰς ἡδονάς του, ὅχι μόνον διὰ τοῦ σώματος, καὶ τῆς Πράξεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς Θεωρίας· (διπλὴ γὰρ εἶναι ἡ πράξις τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ) ἤξευρε, ὅτι θέλεις ἔχει ἀναπαυόμενον εἰς τὴν ψυχὴν σου τὸν σταυρωθέντα

τα

(1) Διὰ τὴν γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐπαρωμοίασε τὸν αὐτόν του μὲ τὸν σκῶληκα, λέγων ἐκ προσώπου του ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν „ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκῶληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος“, (Ψαλ. κ'. 6.) διὰ νὰ φανερώσῃ, κατὰ τὸν Ζυγάζον Εὐδύμιον, ὅτι ἐφορε τὴν σάρκα ὡς ἕνα δόλωμα διὰ τοὺς Δαίμονας, ὑποκῶντος εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον κεκρυμμένον τὸ ἀγκίστρον τῆς Θεότητος· δόλωμα γὰρ γίνεται πᾶν ὁφθαλμὸν ὁ σκῶληξ κοντὰ εἰς τοὺς ἀλιεῖς. Ἐγινε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς δόλωμα κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸ νὰ πιᾷ τὸ μέγα καὶ ροντὸν

τὸν κῆτος τὸν Διάβολον, ὅς τις ἐκολύμβη εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ παρόντος βίου· φαγὼν γὰρ οὕτως τὸ δόλωμα· ἦτοι θανατώσας καὶ καταπιὼν τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιάσθη ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου τῆς Θεότητος του, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἦτον ἡ ἀνθρωπότης, καὶ οὕτω διερράγη ὁ παμφάγος καὶ πειθανάτωτος. Λέγεται δὲ σκῶληξ ὁ Κύριος, καὶ διότι κατὰ τὸν ἅγιον Μαξιμόν, χωρὶς συνείστας ἐγεννήθη, ὡς ὁ σκῶληξ, καὶ διότι ὁ σκῶληξ καταστρώγει τὴν ὕλην, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται.

τα Κόριον. Διὰ νὰ σαφηνίσω καλλιτέρα τὰ ἀνωτέρω, ἀκουσον, ἀγαπητέ· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων· τότε σταυροῦται μόνον ὁ Κόσμος εἰς αὐτὸν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τὸ λέγον, „δί οὐ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται“· ἀλλὰ δὲν φθάνει τῆτο μόνον, ἀλλὰ εἶναι χρεῖα νὰ σταυρωθῇ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὸ ἀκόλουθον λόγιον τοῦ Ἀποστόλου, τὸ λέγον, „καγὰ τῷ Κόσμῳ (ἐσταύρωμαι δηλ.)“· ἥτοι, ἀφ’ οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων, πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ διὰ τῶν λογισμῶν, ὥς νὰ μὴ ἔχῃ πλεόν ἢ καρδιά του προσπάθειαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ ὅλοι του οἱ λογισμοὶ νὰ ἦναι ἐσταυρωμένοι· ἥτοι νεκρωμένοι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα. Χάριν λόγου, ἢ λθέ σοι λογισμὸς ἐν ἡσυχίᾳ καθεμένη, νὰ συνάξῃς χρήματα διὰ νὰ κυβερνήσῃς; ὁ λογισμὸς οὗτος εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς; ἥτοι νὰ νεκρώσῃς αὐτὸν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ. Πῶς; εἰάν στοχασθῇς, ὅτι ὁ ἐπὶ Σταυροῦ κρεμάμενος Θεὸς τῶν ἀπάντων, ἦτον πάμπτωχος καὶ γυμνός. ἢ λθέ σοι ἓνας λογισμὸς φιληδοξίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτόν. Πῶς; εἰάν στοχασθῇς τὸ δριμύ ὄξος καὶ τὴν πικροτάτην χολὴν, ὅπου ἐγεύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ γλυκασμὸς τῆς Ἐκκλησίας. ἢ λθέ σοι λογισμὸς φιλοδοξίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτόν. Πῶς; εἰάν στοχασθῇς τὰς ἀτιμίας καὶ γέλωτας, ὅπου ὑπέμεινεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Δεσπότης σου. Ὁμοίως ποιεῖ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κακοὺς λογισμοὺς ὅπου σοὶ ἔρχονται, σταυρώνων αὐτοὺς καὶ νεκράνων μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ, τόσον διὰ τῆς Πράξεως, ὅσον καὶ διὰ τῆς Θεωρίας. Οὕτως ἡρμηνεύσει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Γ΄. Κυριακὴν τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς λόγῳ αὐτοῦ· οὐ γὰρ εὐκολονόητον εἶναι τόσον τὸ τῷ Ἀποστόλου, ὅσον καὶ τὸ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ ρητὸν. Ἐάν λοιπὸν οὕτω ποιῇς, ἀγαπητέ, ἔχεις νὰ φωνάζῃς καὶ σὺ σὺν τῷ Παύλῳ μὲ πείραν καὶ δοκιμὴν „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι’ οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, (διὰ τῆς ἀπ’ αὐτοῦ φυγῆς δηλ.) καγὰ τῷ Κόσμῳ (διὰ τῆς ἀπροσπαθείας τοῦ λογισμοῦ δηλ.)“· (Γαλ. 5. 14.)

Τροπάριον.

„Σὲ τὸ αἰοίδιμον ξύλον, ἐμ’ ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ἡ τὴν Ἐδέμ φυλάτ-
 „τῃσα, στρεφομένη Ῥομφαία, Σταυρὲ, ἡδέσθη· τὸ φρικτὸν δὲ Χερ-
 „βὶμ, εἴξε τῷ σοὶ παγέμτι Χριστῷ, τῷ παρέχορτι τὴν εἰρήνην
 „ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Γ΄. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ἀφ’ οὗ ὁ Θεὸς ἐδίωξε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἐτάξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην Ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. (Στιχ. 25.) Ταῦτα δὲ τὰ λόγια δανεισθεῖς ὁ ἱερὸς Κοσμάς, ὑπόθεσιν ποιεῖται τοῦ παρόντος Τροπαρίου. Ὁθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, προσφωνεῖ αὐτῷ καὶ λέγει, ὦ Θεῖε Σταυρὲ, ὅστις εἶσαι τὸ αἰοίδιμον· ἥτοι τὸ αἰώνιον καὶ πάντοτε ἀξιομνημόνευτον ξύλον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐτανύθη κατὰ τὴν σάρκα ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐσέ, λέγω, Μόνον τὸν τρισμακάριστον Σταυρὸν, ἐντράπη ἡ φλογίνη ἐκείνη Ῥομφαία ἡ στρεφομένη, ἥτις ἐφύλαττε τὴν Ἐδέμ· ἥτοι τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς (Ἐδέμ γὰρ τρυφὴ ὀνομάζεται), καὶ δὲν ἄφινε τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τόσον πολλὰ σὲ ἐντράπη, ὥς ἐγύρισε τὰ νῶτα καὶ πλάτας αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τὸν ληστὴν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον.
 Ὅχι μόνον δὲ ἡ Ῥομφαία, ἀλλὰ καὶ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο Χερουβὶμ, ὅπου ἐφύλαττε τὴν στράταν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκεῖνο, λέγω, ὑπετάχθη εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἐν σοὶ προσηλωθέντα κατὰ τὴν σάρκα. Διὰ τοῦτο ἀφῆκε τὴν φυλακὴν τοῦ Παραδείσου, εἰς τὴν ὁποίαν

ὅποιαν ἐδιωρίσθη, καὶ ἀνοιξε τὴν θύραν αὐτοῦ, ἵνα ἐμβαίῃσιν εἰς τὸν Θεῖον ἐκεῖνον τόπον, ὅσοι εἶναι τετειχισμένοι ἀπὸ ἐσὲ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ἐπιφέρει δὲ ἀπολουθῶς ὁ Μελαδδὸς τὸ ἀκροτελεύτιον καὶ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, περὶ τοῦ ὁποίου εἵπομεν ἐν τῷ προτέρῳ Τροπαρίῳ.

Ἀπορίας δὲ ἀξίον εἶναι, διὰ τί ἐνικῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς, „Τὸ φρικτὸν Χερουβίμ“, ἐνῷ ἡ Θεία Γραφή πληθυντικῶς λέγει, ὅτι ἔταξεν ὁ Θεὸς τὰ Χερουβίμ; εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα, ὅτι σφάλμα τῶν ἀντιγραφῶν φαίνεται νὰ ὑπολόγῃσιν εἰς τὸ Τροπαρίον τοῦτο. Ὅθεν πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται πληθυντικῶς οὕτω, „Τὰ φρικτὰ ἢ δὲ Χερουβίμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ“. καθότι καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν, πληθυντικῶς γράφεται „Καὶ τὰ Χερουβίμ παραχωρεῖ τοῦ ξύλου ἢ τῆς ζωῆς“. Πάντοτε γὰρ καὶ πανταχοῦ πρέπει νὰ ἔχη τὸ κύριον καὶ τὴν ἰσχύον, τὸ κείμενον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὡς Θεοπνεύστου οὔσης καὶ κανόνος τῆς ἀληθείας, καὶ ὡς μὴ δυναμένης σφαλῆναι. Ἐξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἴπῃ τινὰς, ὅτι φρικτὸν νοεῖται τὸ εἶδος ἡτοι τὸ φρικτὸν εἶδος τῶν Χερουβίμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ. Λέγει δὲ ὁ Χρυσόστομος περὶ τῶν Χερουβίμ τούτων „Εἰ γὰρ καὶ ἐφύλαττε τὰ Χερουβίμ τὸν Παράδεισον, ἀλλ' ὅμως ἤλθον. Καὶ καθάπερ οἰκίτης σὺνδουλον λαβὼν εἰς φυλακὴν, διὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Δεσπότου φυλάττει μὲν τὸν σὺνδουλον, ἀλλ' εἰ ἐπὶ τῷ γινόμενῳ διὰ τὴν συμπάθειαν τὴν περὶ τὸν ὁμόδουλον· οὕτω καὶ τὰ Χερουβίμ, ἔλαβε μὲν φυλάττειν τὸν Παράδεισον, ἤλγει δὲ ὅμως ἐπὶ τῇ φυλακῇ. Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἤλγει, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιῶ σοι φαιρόν· ὅταν γὰρ ἴδῃς τοὺς ἀνθρώπους συμπαθοῦντας τοῖς σὺνδούλοις, μικεῖν λοιπὸν ἀμφιβάλλῃς περὶ τῶν Χερουβίμ· πολὺ γὰρ τῶν ἀνθρώπων φιλοστοργότεραι αἱ Δυνάμεις ἐκείναι“. (λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνηεὶν ἐπιτελοῦμεν“. Τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως.)

Τί δὲ ἦτον ἡ φλογὶν ἐκείνη Ῥομφαία, ἡ στρεφομένη καὶ φυλάττουσα τὴν στρατὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς; ὁ μὲν Κωνσταντινουπόλεως Γεννάδιος εἶπεν, ὅτι ἦτον τὰ ἴδια Χερουβίμ, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων μετὰ τοὺς Θρόνους ταττόμενα· αὐτὰ, λέγω, ἐσχηματίζοντο εἰς εἶδος Ῥομφαίας φλογεῖας καὶ αἰκινήτου, καὶ οὕτω διὰ τῆς φοβεράς ἐκείνης ὀφείας, ἐμπόδιζον τὸν Ἀδὰμ νὰ μὴν ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ „Ἐλύσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή“, Τροπαρίου τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, λέγει, ὅτι ἦτον ἕνας πρηνστήριος Σεραφίμ, ὅπερ οὐκ ἀπᾶδον ἐστὶ· καθότι καὶ τὸ ὄνομα Σεραφίμ, ἑβραϊστὶ ῥερμαῖνον ἢ φλογίζον δηλοῖ, ὡς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι ἡ Ῥομφαία ἐκείνη ἦτον Ἀγγελικὴ Δύναμις, διαφορετικὴ ἀπὸ τὰ Χερουβίμ, ἥτις ἦτον μὲν φύσει ἀόρατος, ἐσχηματίζετο δὲ εἰς αἰσθητὴν ὄψιν, καὶ ἐφαίνετο ὡς πυρίνη Ῥομφαία· ἵνα διὰ τοῦ τοιούτου φοβεροῦ σχήματος ἐκφοβῇ τὸν Ἀδὰμ, καὶ δὲν ἀφίγῃ αὐτὸν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον, κατὰ τὸν Θεόδωρον· εἰ γὰρ ἐκεῖ ἔμβαιεν, ἤθελε φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἤθελε μένῃ εἰς αὐτὸν τὸ κακὸν ἀθάνατον, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπὸ καθεστῆτος παιδείας χειρότερον, καθὼς τινὲς θέλουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀγία Γραφή τῷτο ἐδήλωσεν εἰποῦσα „Καὶ νῦν μὴποτε ἐκτείνῃ (ὁ Ἀδὰμ) τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γεν. γ'. 23.) Ἀνάξιον γὰρ, κατὰ τὸν Ἄγιον Γεννάδιον, εἰποιῖν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Ἀδὰμ τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς, ὅστερον ἀφ' οὗ ἐπαρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτως ἐκαταδικάσθῃ εἰς θάνατον. Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεῖος Δαμασκηνὸς περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς „τὸ δὲ τῆς ζωῆς ξύλον, ἢ ξύλον ἔχον ἐνέργειαν ζωῆς παρεκτικὴν, τοῖς τῆς ζωῆς ἀξίοις, καὶ τῷ θανάτῳ οὐχ ὑποκειμένοις μόνοις ἐδώκεται“. (Κεφ. κη'. τοῦ β'. βιβλ. περὶ Πίστewος) Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι τόσον μεγάλη καὶ ὑπεροχικὴ ἦτον ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὥστε ἐδιωρίσθησαν νὰ φυλάττουν αὐτήν, ὅχι Ἀγγελοι, ὅχι Ἀρχάγγελοι, ὅχι Ἀρχαὶ, ἢ Ἐξουσίαι, ἢ Δυνάμεις, ἢ Κυριότητες, τὰ ὅποια εἶναι ἐκ τῶν κατωτέρων ταγμάτων, ἀλλὰ Χερουβίμ, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, ὡς εἵπομεν. Ἐπειδὴ δὲ πληθυντικῶς τὰ Χερουβίμ ἡ Γραφή λέγει, πιθανὸν φαίνεται, ὅτι πολλὰς Ἀγγέλους ἐκ τῆς τάγματος τῶν Χερουβίμ ἐδιώρισεν ὁ Θεὸς νὰ φυλάττουν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.

Ἀλλ' ἀράγε δύνασαι, ὡ ἀναγνώστα, νὰ ἀποκτήσῃς καὶ σὺ ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο καὶνὸν ὠφέλιμον νόημα; νὰ ἀποκτήσῃς καὶ σὺ ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· Χερουβίμ δὲ ἑβραϊστὶ δηλοῦσι, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον,

πλῆ-

πλήθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας. Ὁμοίως καὶ Ῥομφαία ἐδιωρίσθη εἰς φύλαξιν ἐκείνου· Ῥομφαία ὅμως ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ στρεφόμενη καὶ γυρίζουσα τὸ στόματις. Διὰ τί; ἵνα, εἰς τινὰς στραφῇ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ μετανοήσῃ· στραφῇ ἀπολούθως καὶ ἡ Ῥομφαία, καὶ δώσῃ ἀδείαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐμβῇ εἰς τὸν Παράδεισον· καθὼς ἐρμηνεύουσιν ὁ σοφὸς Δίδυμος, καὶ ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος. Ἐάν λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφέ, ἀγαπᾷς νὰ ἐμβῇς εἰς τὸν Παράδεισον, πρέπει πρῶτον νὰ ἔχῃς γνώσιν καὶ σοφίαν· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν, „Ὅς πορεύεται σοφία, σωθήσεται“, (Παρ. κή. 26.) καὶ νὰ ἀποκτήσῃς νοῦν πολυόμματον, ὡς τὰ Χερουβίμ. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ τῆ ρ. ψαλμῆ μέρος τὸ „ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ“ ἔτα φησί, „ψαλῶ σοι, ὦ Δέσποτα, καὶ δοξολογήσω σε διηνεκῶς· συνήσω δὲ καὶ ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ· τουτέστι μετὰ συνέσεως καὶ σοφίας βαδισοῦμαι τὴν ὁρθὴν καὶ ἀδιάστροφον καὶ ἀμώμητον ὁδόν. Χρὴ γὰρ ἡμᾶς εἶναι συνετωτάτους τοὺς ἐθέλοντας εὐαρεστεῖν Θεῷ, καὶ σοφίας μεμεστωμένην ἔχειν τὴν καρδίαν. Σοφίας δὲ οὐ τῆς ἐπιγείου καὶ κοσμικῆς, ἐκείνης δὲ μᾶλλον, ἣν χαρίζεται Χριστός· ἐν αὐτῇ γὰρ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, καὶ αὐτὸς σοφοὶ τυφλοὺς, καὶ συνέσεως ἀπάσης ἐστὶ χορηγός“. (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ ψαλτῆρος) Πρέπει καὶ δευτέρον νὰ μεταστραφῇς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν εἰς τὴν μετάνοιαν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃς ζωὴν τεθλιμμένην καὶ κοπιαστικήν· τὰς θλίψεις γὰρ καὶ τοὺς κόπους ἡ Ῥομφαία διλοῖ. Ὅθεν διὰ τῶν τοιούτων ἀρετῶν σου εἰσερχόμενος εἰς τὸν Παράδεισον, ἔχεις νὰ λέγῃς ἐκεῖτο τὸ Ἀποστολικὸν „Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“. (Πράξ. ιδ'. 21.)

Τροπάριον.

„Τ'ποχθορίων Δυνάμεις ἀντίπαλοι, τοῦ Σταυροῦ Φρίττουσι χα-
 „ραττόμενον τὸ σημεῖον, ἐν ἀέρι ᾧ πολούσιμ. Οὐρανίωμ γηγενῶμ,
 „γέμος δὲ γόμυ κάμπτει Χριστῷ, τῷ παρέχορτι τὴν εἰρήμν ταῖς
 „ψυχαῖς ἡμῶμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία εἶναι μοιρασμένα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ: εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια, καὶ εἰς καταχθόνια. Εἰς τὰ οὐράνια κατοικοῦν οἱ Ἄγγελοι, εἰς τὰ ἐπίγεια κατοικοῦν οἱ Ἄνθρωποι, καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατοικοῦν οἱ Δαίμονες. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος ταῦτα τὰ τρία μέρη τῶν τοῦ Θεοῦ ποιημάτων ἀναφέρων, ἔλεγεν „ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ καμῶν, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“. (Φιλ. β'. 10.) Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀναφέρων λέγει, ὅτι αἱ μὲν Δυνάμεις τῶν ὑποχθονίων: ἦτοι οἱ Δαίμονες, οἱ τινες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ ἐχθροὶ εἰς ἡμᾶς (Τοῦτο γὰρ λέγει ἐξωθεν.) (1), αὐτοὶ λέγω, φοβοῦνται καὶ τρέμουν τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὅταν αὐτὸ χαράττεται εἰς τὸν αἶρα, ὅπου κατοικοῦν. Φοβοῦνται δὲ ὅμως καὶ τρέμουν αὐτὸ, ὄχι θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως, ὡς δούλοι εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι, ἀλλὰ ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως, ὡς κακοὶ δούλοι, οἱ τινες κτυπούμενοι εἰς τὴν κεφαλὴν μὲ ῥάβδον δυνατὴν, θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες πίπτουν κάτω καὶ προσκυνοῦν, μὴ δυνάμενοι ὅλως νὰ σταθεῖν ὀρθοὶ ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ τὸν πολὺν φόβον των.

Τὰ Οὐράνια ὅμως: ἦτοι οἱ ἐν Οὐρανῷ Ἄγγελοι, ὁμοίως καὶ τὸ γένος τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲν προσκυνοῦσι τὸν ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντα Χριστὸν, μὲ τοιοῦτον βίαιον τρόπον καὶ ἀναγκαστικόν, ὅχι! ἀλλὰ κάμπτουςι τὸ γόνυ προαιρετικῶς μὲ διάθεσιν ευγνώμονα, καὶ μὲ εὐφροσύνην καὶ χαρὰν, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτὸν ὡς δούλοι εὐχάριστοι

(1) Μερικοὶ δὲ λέγουν, ὅτι οἱ Δαίμονες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὅθεν καὶ συναπτουσι ἡμεῖς σὺν τῷ Θεοῷ τὸ ἐρμηνεύταμιν. καὶ παρὰ τῇ Ἀνανίμῳ. Καλλίον ὅμως εἶναι, καθὼς ἡμεῖς σὺν τῷ Θεῷ τὸ ἐρμηνεύταμιν.

ριστοι τὸν Δεσπότην ταν, ὡς οἰκεῖοι, τὸν οἰκεῖον, καὶ ὡς εὐεργετηθέντες, τὸν εὐεργέτην. Προσκυνοῦντες δὲ τὸν Σταυρωθέντα, φανερόν, ὅτι μαζὶ με' αὐτὸν προσκυνοῦσι καὶ τὸν τοῦ Σταυρωθέντος Σταυρόν. Ἡξεύρουσι γάρ, ὅτι ἡ τοῦ Σταυροῦ προσκύνησις καὶ τιμὴ, ἐπὶ τὸν Σταυρωθέντα Χριστὸν διαβαίνει (1).

Εἰς ποῖον δὲ αέρα πολοῦσιν; ἤγαν περιέρχονται καὶ διατρίβουν οἱ Δαίμονες; ὁ μὲν ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι διατρίβουν μέσα εἰς τὸν σκοτεινὸν αέρα τῆς Ἄδου· ὑποχθόνια γὰρ ὄντες, εἰς ὑποχθόνιον αέρα καὶ διατρίβουσιν. Πᾶς δὲ ἐκεῖ φρίττει· χαρὰ τὸν σημεῖον τῆς Σταυροῦ; ἀποκρίνεται, ὅτι τοῦτο ἐγένετο, ὅταν ὁ Χριστὸς κατέβη εἰς τὸν ὑποχθόνιον Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστατὸς αὐτοῦ ψυχῆς, καὶ μετὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ εὗρίσκειτο ἐν τῷ ὑπὸ γῆν τάφῳ· τότε γὰρ ὁ Κύριος φέρον τὰ στίγματα τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ, ἐχάραξε τὸ σημεῖον τῆς Σταυροῦ ἐν τῷ ὑποχθόνιῳ αέρι. Ἀνάρμοστον δὲ καὶ βίαιον τὸ νόημα τοῦτο ἐστὶ· καθότι ὁ Μελωδὸς δὲν λέγει, ὅτι ἐφρίξαν ποτὲ οἱ Δαίμονες εἰς χρόνον περασμένον, ἀλλ' ὅτι φρίττουσι πάντοτε εἰς χρόνον ἐνεστώτα.

Ὅθεν προσφεύστερον καὶ ἀρμοδιώτερον αἰὲρ πρέπει νὰ νοηθῇ ἐδῶ, ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αέρος, τὸ ἑποῖον οἱ Δαίμονες ἔχουσιν, ὡς ἓνα ὄχημα, ἵνα περιπολῶσιν εἰς αὐτὸ διὰ τὴν συγγένειαν τὴν ὁποίαν ἔχουσι με' τὸν αέρα. Α', διότι καθὰς εἶναι οἱ Δαίμονες πνεύματα· οὕτω καὶ ὁ αἰὲρ εἶναι καὶ ὀνομάζεται πνεῦμα. Ὅθεν τινὲς τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου „Τὸ Πνεῦμα, ὅπου θέλει, πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει“, (Ἰω. γ'. 8.) περὶ τοῦ αέρος ἐνόησαν. Β', διότι καθὰς οἱ Δαίμονες εἶναι ἀόρατοι· οὕτω καὶ ὁ αἰὲρ εἶναι ἀόρατος. Καὶ Γ', διότι με' τὸ μέσον τοῦ λεπτοῦ αέρος ἐνεργοῦσιν οἱ Δαίμονες εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς διαφόρους πλάνας καὶ ποιηλοτρόπους αὐτῶν φαντασίας, τόσον ὅταν εἶναι ἐξυπνοί, ὅσον καὶ ὅταν εἶναι κοιμώμενοι. Ὅθεν οἱ Θεοὶ Πατέρες οἱ καλούμενοι Νηπτικαί, τὸν μὲν Διάβολον, παντομήμητον καὶ ἀρχαῖον ζωγράφον ὀνομάζουσι, τὴν δὲ φαντασίαν, γεφυραν καλοῦσι, διὰ μέσου τῆς ὁποίας διαπερῶντες οἱ Δαίμονες, ἐνδύονται με' τὴν ψυχὴν, καὶ κάμνουσιν αὐτὴν οἰκητήριον τῶν παθῶν, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Κἀλλίστος. (Κεφ. ξδ'. Σελ. 1068 τῆς Φιλοκαλ.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Διαβόλου, „κατὰ τὸν ἀρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αέρος, τοῦ πνεύματος“, (Ἐφ. β'. 2.) αέρα ἐννοῶν ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αέρος, καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν γῆν διπλαθὲν ὄντα, καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ τὸν ὑπὸ τὴν γῆν· ταῦτόν εἰπὲν τὸν ὑπουράνιον, καὶ τὸν περίγειον, καὶ τὸν ὑποχθόνιον.

Οἱ γὰρ Δαίμονες πίπτοντες ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, ἄλλοι μὲν ἔμειναν ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν αέρι· τούτέστι τῷ ὑπ' οὐρανόν· ἄλλοι δὲ, ἐν τῷ περιγείῳ· καὶ ἄλλοι ἐκατέβηκαν εἰς τὸν ὑποχθόνιον. Καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ ὑπουρανίῳ αέρι ευρισκόμενοι, ἐνοχλοῦν τὰς ἀναβάσεις τῶν ψυχῶν μετὰ θάνατον, καὶ τὸν νοῦν ἐξαπατῶσι με' διαφόρους φαντασίας καὶ πλάνας ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν νὰ θεωρήσουν κανένα Πνευματικὸν νόημα. Οἱ δὲ ἐν τῷ περιγείῳ αέρι διατρίβοντες, πειράζουσι τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους, με' λογισμοὺς αἰσχροὺς, βλασφήμους, καὶ πονηροὺς. Ὅσαις φοραῖς λοιπὸν χαραχθῇ εἰς τὸν αέρα ὑπὸ τῶν Ἱερέων τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Ἰωάννου, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται αὐτὸ ὅλοι οἱ Δαίμονες καὶ οἱ ὑπέργειοι, καὶ οἱ περίγειοι, καὶ οἱ ὑποχθόνιοι. Τοῦτο μὲν, διότι εἶναι ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αέρος ἐν καὶ συνεχὲς, ἀπὸ τὸν Οὐρανόν ἕως τῶν ὑποχθόνιων· τοῦτο δὲ, καὶ διότι οἱ Δαίμονες Πνεύματα ὄντες, ἀν καὶ εἰς τὰ ὑποχθόνια εὗρισκωνται, δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ μεταξύ διάφραγμα τῆς γῆς, εἰς τὸ νὰ αἰσθάνωνται τὴν ὑπὸ τοῦ Σταυροῦ γενομένην ἐν τῷ αέρι Θεῖαν ἐνέργειαν. Ὅθεν αἰσθανόμενοι αὐτὴν, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται καὶ τρέμουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσει ΙΓ'. λέγει „σημεῖον πιστῶν ὁ Σταυρὸς, καὶ φόβος Δαιμόνων· ἔδραμον βευσε γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτῷ ὁ Χριστὸς, δειγματίσας ἐν παρρησίᾳ. Ὅταν γὰρ ἴδωσι τὸν Σταυρόν, ὑπομνησθῶνται τοῦ Ἐσταυρωμένου· φοβοῦνται τὸν συντρίψαντα τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος“.

Ἄλ·

(1) Τινὲς δὲ περιεργότερον ἐνόησαν τὰ τρία ταῦτα μέρη εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ λήγοντες, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια, τυπεύει τὸ ἀνω μέρος τοῦ Σταυροῦ· τὰ

δὲ ἐπίγεια, ἀνακλύει τὴν μέσην κριαίαν· ἡτοι τὸ πλάγιον ἔκλον τοῦ Σταυροῦ· τὰ δὲ ὑποχθόνια, ἐκκαλύπτει τὸ κατω μέρος τοῦ Σταυροῦ.

Ἄλλα καὶ σὺ, ὃ ἀναγνώστα, βλέπων, πῶς φοβοῦνται ὅλοι οἱ Δαίμονες τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, μὴ παύης ἀπὸ τοῦ νὰ τυπώῃς τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ ὅταν θέλεις φάγη ψαμί, ἢ πῖν νερόν, καὶ ὅταν μέλῃς νὰ κοιμηθῇς. Ὅθεν ὁ Τερτυλλιανὸς ἔλεγε πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ἄρά γε λήσῃ, ὅτε τὸ κλινίδιον τὸ σεαυτῆς σφραγίζεις; ἢτοι ποιεῖς εἰς αὐτὸ τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ; (Βιβλ. β΄.) Καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος παραγγέλλει εἰς κάθε Χριστιανὸν, λέγων, Μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῶμεν ὁμολογῆσαι τὸν Ἑσταυρωμένον· ἐπὶ μετώπου μετὰ παρρησίας δακτύλοις ἢ σφραγίς, καὶ ἐπὶ πάντων ὁ Σταυρὸς γινέσθω, ἐπὶ ἄρτων βιβρωσκομένων, καὶ ἐπὶ ποτηρίων πινομένων, ἐν ἐξόδοις, πρὸ τοῦ ὕπνου, κοιταζομένοις καὶ ἀνισταμένοις, ὁδεύουσι καὶ ἡρεμοῦσι· μέγα φυλακτήριον ὁ Σταυρὸς, δωρεὰ διὰ τοὺς πένιτας, χωρὶς καμάτου διὰ τοὺς ἀσθενεῖς· ἐπεὶ δὲ καὶ παρα Θεοῦ ἡ χάρις. (Κατηχ. ΙΓ΄.) Καὶ ἀπλῶς, ὅταν ἔχῃς νὰ ἀρχίσῃς κάθε σου ἐργόχειρον καὶ ὑπηρεσίαν, ποίει τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐχε δὲ καὶ Σταυρὸν ἐπάνω τῆς θύρας τοῦ οἴκου σου, καὶ ἐπάνω τῆς κλίνης σου, καὶ μέσα καὶ ἔξω, ἵνα βλέποντες αὐτὸν οἱ Δαίμονες διώκωνται, καὶ ἀκολούθως καθαρίζεται καὶ ὁ αἶρας ἀπὸ τὰς νοσηρὰς κακοχυμίας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, ἀντὶ μαχαίρας, ἐπὶ κλίνης τὸν Σταυρὸν κρεμάσωμεν, ἀντὶ μοχλοῦ, ἐπὶ θύρας διαγράψωμεν, ἀντὶ τείχους, τῇ οἰκίᾳ περιβάλωμεν. (Λόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ.)

Ἄλλα καὶ Σταυρὸν κατασκευάσας ἀπὸ ξύλον, ἢ χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἄλλο τι μέταλλον, βάσταζε αὐτὸν ἐπάνω σου, πρὸς ἀγιασμόν καὶ πρὸς ἀπετροπὴν καὶ διαφύλαξιν σου ἀπὸ πάσης βλάβης· καθὼς καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ εἶχον μίαν τοιαύτην ἀγλίαν συνήθειαν, καὶ ἐφόρουσαν Σταυρὸν εἰς τὸν τράχηλόν των, ὡς φαίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Παγκρατίου Ταυρομενίας, καὶ τῶν πέντε ἀγίων Μαρτύρων· ἵνα βαστάζων ἐπάνω σου τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, φωνάζῃς καὶ σὺ μὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἡρωελεγεῖως,

„Σταυρὸν ἐμοῖς μελέεσσι φέρω, Σταυρὸν δὲ πορεύῃ,
„Σταυρὸν δὲ κραδίῃ, Σταυρὸς ἐμοὶ τὸ κλέος.

Τροπάριον.

„Μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις, Φαρεῖς ὁ Θεῖος Σταυρὸς, ἐσκοτισμένοις
„Ἐθρεσι, τοῖς ἐν πλάμῃ ἀπάτης, τὸ Θεῖον φέγγος ἀπαστράψας
„οἰκειοῖ, τῷ ἐν αὐτῷ παγέμτι Χριστῷ, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήνην
„ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, ὅπου λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, Ταῖς λοιπὰς ἔσθιν περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, (Ἐφ. Δ΄. 17.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν εἰπόντα, Γαλιλαῖα τῶν Ἑθνῶν, ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα. (Ἠσ. Σ΄. 2.) Ὅθεν καὶ τὸν Σταυρὸν ἐγκωμιάζων λέγει, ὅτι ὁ Θεῖος Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, φανεῖς ὡς ἓνας νοητὸς Ἥλιος μὲ ἐλλάμψεις ἀφθάρτους, εἰς τὰ ἐσκοτισμένα ἔσθιν, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο βεβυθισμένα μέσα εἰς τὴν πλάνην τῆς ἀπάτης· ἢτοι εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀσέβειαν, ἥτις καὶ πλάνη λέγεται καὶ ἀπάτη, ὡς πλανῶσα μὲν τὸν νοῦν, ἀπατῶσα δὲ τὴν θέλησιν· πλανητικὸν γὰρ καὶ ἀπατηλὸν εἶναι τὸ σκότος ὁμοῦ καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς πολυσχηδὸς ὢν καὶ πολυμέριστον, κατὰ τὸν Θεοφῶρον Μάξιμον. Ὁ Σταυρὸς λοιπὸν τοῦ Κυρίου ἀπαστράψας εἰς τὰ ρηθέντα ἔσθιν τὸ Θεῖον φῶς τῆς Θεογνωσίας, ἐφιλίωσεν αὐτὰ μὲ τὸν Χριστὸν τὸν εἰς ἑαυτὸν προσηλωθέντα, ὅστις εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν φῶς κατὰ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον. (Ἰωάν. ἀ. 9.) Ὅθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Ἠσαΐας, Ἐδωκά σε εἰς τὸ φῶς Ἑθνῶν. (Ἠσ. μβ΄. 6.) Καὶ λοιπὸν πάντα τὰ ἐσκοτισμένα ἔσθιν εἶδον διὰ μέσου τοῦ

τοῦ μικροῦ φωτός τοῦ Σταυροῦ, τὸ μέγα φῶς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸ ἀμυδροτέρου, τὸ τρανότερον, καὶ διὰ τοῦ δευτέρου, τὸ πρῶτον.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, διότι καὶ σὺ, δὲν ἦσουν ἀπὸ τῶν λαῶν τῶν Ἰουδαίων, τὸν πεφωτισμένον ὄντα ὑπὸ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν Ἑθνῶν τὰ μὴ γινώσκοντα Θεόν. Ἑθνικοὶ γὰρ καὶ τῶν εἰδώλων λατρευταὶ ἦτον οἱ πρόγονοί σου, καὶ ἀκολουθῶς ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν. Πλὴν σὺ ὁ τούτων ἀπόγονος, διὰ τοῦ Θεοῦ φωτός τοῦ Σταυροῦ, ἔγινες οἰκίος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, καὶ ἐπομένως ἔγινες φῶς διὰ τῆς Πίστεως καὶ ἀρετῆς, καθὼς πρὸς τοὺς Ἐφεσίους ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος, ἥτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ. (Ἐφ. ε. 8.) Φύλαττε λοιπὸν τὸ φῶς τοῦτο ἀσβεστον εἰς τὸν αὐτόν σου, ἀγαπητέ, ἀπόβαλε τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδύσου τὰ ὄπλα τῆς φωτός, καθὼς σοὶ παραγγέλλει ὁ Παῦλος. (Ῥωμ. 13. 12.) Πῶς; καὶ μὲ τίνα τρόπον; ἐργαζόμενος πάντοτε τὰς φαινὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ὅτι καθεὶς ἐντολή ἐστὶν φῶς, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν, ὡς λυχνος ἐντολὴ Νόμου καὶ φῶς. (Παρ. 5. 23.) μεταχειριζόμενος τὰς φωτεινὰς ἀρετὰς, καὶ περιπατῶν εἰς τὰς εὐθείας τρίβους τοῦ φωτός. Οὕτω γὰρ παραγγέλλει σοὶ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγων, ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε. (Ἐφ. ε. 8.) Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς Πράξεως πρέπει νὰ λάμπῃς ὡς φῶς, τὰ τοῦ φωτός πράττων ἔργα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν σου μὲ τὸ φῶς τῆς Θείας γνώσεως, καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ φωτολαμπῶν νοημάτων, καθὼς σοὶ παραγγέλλει νὰ κάμῃς ὁ Ὡσηέ, λέγων, φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως. (Ὡσ. 1. 13.) Οὕτω γὰρ φῶς ὅλος γενόμενος, ὅχι μόνον θέλεις ἐνωθῆ μετὰ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι φῶς πρῶτον, κατὰ τὸν ἡγαπημένον μαθητὴν, ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, (ἀ. Ἰω. 1. 5.) ἀλλὰ καὶ θέλεις γένῃ φῶς τῶν ἐσκοτισμένων, (Ῥωμ. 13. 19.) καὶ φωστὴρ ἐν τῷ Κόσμῳ λάμπων, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα γένησθε ἀμεμπτοὶ καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμῃ, ἡ τα, ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιάς καὶ διστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν Κόσμῳ, ἡ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. (Φιλ. 2. 15.)

ᾠδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„Νοτίου θηρὸς ἐν σπλάγχχοις, παλάμας Ἰωῆς, σταυροειδῶς διεκ-
 „πετάσας, τὸ σωτήριον πάθος, προδιετύπου σαφῶς. Ὁδεμ τριήμε-
 „ρος ἐκδύς, τὴν ὑπερκόσμιον Ἀράστασιν ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκὶ
 „προσπαγέμετος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τριήμερῳ ἐγέρσει τὸν Κό-
 „σμον φωτίσαμετος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ ἔκτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωῆ, διὰ τοῦτο ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς δὲν εὐχαριστήθη νὰ ὑφάνῃ τὸν Εἰρμόν αὐτῆς τοῦτον μὲ ἄλλας ἱστορίας, προσαρμόζων αὐτὰς εἰς τὴν προκειμένην πανήγυριν τοῦ Σταυροῦ, καθὼς ἐποίησεν εἰς τὰς ἄλλας ᾠδὰς, ὅχι! ἀλλὰ εὐρὼν τὸν ποιητὴν αὐτῆς Ἰωῆν, τύπον ἔχοντα καὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ τῆς τριήμερου αὐτοῦ Ἀναστάσεως, αὐτὸν τὸν ἴδιον ὕλην καὶ ὑπόθεσιν ποιῶν τοῦ παρόντος Εἰρμού. Ὁδεμ καὶ λέγει, ὅτι ὁ Ἰωῆς, ὅταν ἐξάπλωσε τὰς χεῖρας του εἰς σχῆμα Σταυροῦ μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ κήτους τοῦ νοτίου: ἦτοι τοῦ θαλασσίου, καὶ ἐν τῇ νοτίδι καὶ ὑγρότητι τοῦ ὕδατος διατρίβοντος, μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ τοῦ Σταυροῦ, ἐπροεικόμισε καθαρὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ τὸ γενόμενον σωτήριον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ Σταυρῷ γὰρ ὁ Κύριος ἐδοκίμασε τὸ μεγαλύτερον πάθος, τεντωθεὶς μὲν δυνατὰ ἐπάνω εἰς αὐτόν, καὶ ἐξαρθρωθεὶς καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καρφωθεὶς δὲ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ χολὴν πικρὰν καὶ ὄξος ποτισθεὶς, καὶ τὴν ἀχραντὸν πλευρὰν λοχχευθεὶς.

Επειδὴ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἰωῆς δὲν ἐχωνεύθη ἀπὸ τὸ κῆτος, ἀλλ' ὕστερον ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ἐκβῆκεν ἔξω ἀπὸ αὐτοῦ ἀβλαβὴς καὶ ὁλόκληρος, μὲ τοῦτο, λέγω, πάλιν ἐπροεικό-
 ρισεν

ρισεν ὁ ἴδιος καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκαρφάθη μὲν εἰς τὸν Σταυρὸν κατὰ τὴν σάρκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, δὲν ἐκρατήθη δέ, οὔτε ἀπὸ τὸν θάνατον, οὔτε ἀπὸ τὸν Ἄδην, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆθεῖς, οὕτω μὲν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ ἐφώτισεν ὅλον τὸν Κόσμον. Καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνων ἀπὸ τὸν ἀνατολικὸν ὀρίζοντα λύει τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ φωτίζει ὅλον τὸν ὑπὸ Σελήνην Κόσμον· οὕτω καὶ ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς, ἐξεληθὼν ἀπὸ τοῦ τάφου, ὡς ἐξ ἄλλου ἀνατολικοῦ ὀρίζοντος, ἔλυσε μὲν τὸ σκότος τῆς ἀγνοσίας καὶ ἀπιστίας, ἐφώτισε δὲ τοὺς ἐσκοτισμένους ἀνθρώπους μὲν τὰς γλυκυφαεῖς ἀκτῖνας τῆς λαμπρᾶς καὶ κοσμοχαρμοσύνης τοῦ Ἀναστάσεως.

Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς ἀπλώσε τὰς χεῖρας του σταυροειδῶς, ἐνῶ ἡ Θεία Γραφὴ περὶ τούτου οὐδὲν λέγει; εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρίνεται ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος, λέγων, ὅτι στοχαστικῶς τοῦτο εἶπεν ὁ Μελωδὸς· πρῶτον, διότι συνήθεια παλαιὰ ἐπεκράτει, ὅσοι ἐπροσηύχοντο καὶ μάλιστα ἐκτενῆ Προσευχὴν καὶ ἐναγώνιον, μὲ ἀπλωμένας χεῖρας· ἦτοι μὲ σχῆμα Σταυροῦ ἐπροσηύχοντο. Οὕτως ὁ Μωϋσῆς ἐπροσευχήθη· οὕτως ὁ Δαβὶδ· οὕτως ὁ Σολομὼν, καὶ οἱ λοιποί. Ὅθεν καθὼς οἱ ἄλλοι Προφῆται σταυροειδῶς ἐπροσηύχοντο, οὕτως ἦτον εἰκὸς καὶ ἀκόλουθον νὰ προσευχηθῇ καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους. Ἰνα διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χερῶν, προτυπωθῇ ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς καὶ εἰς ἐκείνους ἀκόμῃ τοὺς παλαιούς, καὶ ἀκολουθῶν, ἵνα διὰ τοῦ τύπου δειχθῇ ἡ ὑπερβάλλουσα δύναμις τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐνέργεια. Καὶ δεύτερον, διότι ὁ Ἰωνᾶς περιπεσὼν εἰς τοιαύτην περίστασιν καὶ ἀνάγκην, τὸ νὰ καταποθῇ ἀπὸ τοιοῦτον φοβερόν κῆτος, ἀκόλουθον εἶναι καὶ νὰ ἀνεστέναι, καὶ ἐδάκρυσε, καὶ τὰς χεῖρας του νὰ ἀπλώσῃ· ταῦτα γὰρ ποιοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τύχη νὰ περιπέσωμεν εἰς κἀμμίαν μεγάλην περίστασιν καὶ ἀνάγκην (1).

Νότιον δὲ ὠνόμασε τὸ κῆτος ὁ Μελωδὸς· ἦτοι θαλάσσιον· καθότι κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ εὐρίσκεται θαλάσσα. Καθὼς λοιπὸν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἰπῇς, θαλάσσαν καὶ νότον, τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· οὕτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἰπῇς, νότιον κῆτος καὶ θαλάσσιον. Ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ἐν τῇ ὁγδόῃ Ὠδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀναστάσεως, ἀντὶ νὰ εἰπῇ ἐκ νότου, εἶπεν ἐκ θαλάσσης, Ἀσματίσας, ἥ Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε, ἴδου γὰρ ἦκασί σοι θρονοὶ καὶ θρόνοι, ὡς φαστῆρες, ἐν δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης (ἦτοι ἐκ νότου), καὶ ἐσᾶς τὰ τέκνα σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θαλάσσαν, ἀκόλουθον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ κῆτος, ὅπερ τὸν κατέπιε, νὰ ἦτον ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἡ νότιον ἐκάλεσε τὸ κῆτος, διὰ τὴν φυσικὴν νοτίδα· ἦτοι ὑγρότητα, ἥνπερ ἔχει ὁ νότος, καὶ διὰ τὰς βροχὰς καὶ τὰ πολλὰ νερά, ἅπερ καταφέρει. Ὅθεν καὶ οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι συνεθίζουσιν νὰ λέγουν, τὰ ξύλα εἶναι νοτισμένα, ὁ οἶκος ἔχει νοτίδα. Καθὼς λοιπὸν ὁ νότος εἶναι φύσει ὑδατώδης καὶ ὑγρὸς· οὕτω καὶ τὸ κῆτος ἐκεῖνο, ὑγρὸν ἦτον καὶ ὑδατώδες, ὡς ἐν τοῖς ὕδασι διατρίβον, τῶν ὁποίων ὕδατων τὰ συστήματα, ἐκάλεσε θαλάσσας ὁ Μωϋσῆς. (Γεν. α'. 10.) (2)

Διὰ τί δὲ ὑπερκόσμιον ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; διότι αὕτη εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ καθε κατὰληψιν καὶ γνώσιν τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ λέγω καὶ τῶν Ἀγγέλων· καθότι ὑπερβαίνει ὅλους ὁμοῦ τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίας εἶναι ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο φέλων νὰ φανερώσῃ, ἔλεγε, ἥ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήρ-

ῖν ᾔσκησεν

(1) Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς ἐφανίσθη τὸ νόημα τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐκεῖνος γὰρ γινώσκει, ὅτι σταυροειδῶς ὁ Ἰωνᾶς ἠπλώσεν ἐν τῷ κήτει τὰς χεῖρας του, εἰπὼν διὰ στίχων ἡρώκων ἐν τοῖς καθ' αὐτὸν ἐπιστῖν, ὅτι διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κῆτος ἐκδορ' Ἰωνᾶς, ὁ ἔξοκτος καὶ χεῖρας ἐνὶ σπλάγγνοις πανύσας.

(2) Σημειώσαι, ὅτι τὸ κῆτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, ὠνομάζεται Φάλαινα ἢ Καβιντόγιον. Ἐξέβρασε

δὲ τὸν Προφῆτην εἰς τὰς παραθαλάσσιος τῆς Παλαιστίνης, ἢ εἰς τὴν Μαύρην θαλάσσαν, ὡς λέγει ὁ Ἰωνᾶς· καθότι καὶ ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἀπὸ τὴν Μαύρην θαλάσσαν πηγαίνει τινὰς εἰς τὴν Νινευί. Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς ἐρμηνείας τῆς ἐκτενῆς Ὠδῆς τοῦ Ἰωνᾶ, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήτῳ τῶν χαρῶν, καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς ἀποστολῆς τῆς Σεπτεμβρίου, ὅτε ἐορτάζεται ὁ θῖος Ἰωνᾶς, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συναξαριστῇ.

„ γήσεν ἐν τῷ Χριστῷ, (ὁ Πατήρ δηλαδὴ) ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν “· (Εφ. α. 19.) καὶ πάλιν „ Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας· ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ “· (β. Κορ. ιγ. 4.)

Δύνασαι δὲ καὶ σὺ, ἀγαπῆτε, καὶ ὠφελῆθῃς εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ νόημα τοῦ Εἰρημοῦ τούτου. Ὁ Ἰωάννης λαμβάνεται εἰς πρόσωπον καθε ἀνθρώπου, ὅστις παρακούει τὰ λόγια καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν θέλει καὶ ὑποταχθῇ εἰς τὸ Θεῖόν του Σέλιμα. Ὅθεν εἰς καὶ σὺ, ἀδελφε, ἦσαι παρήκοος, ὡς ὁ Ἰωάννης, καὶ δὲν θέλῃς καὶ ἀκούῃς τὰς προσταγὰς τοῦ Κυρίου σου, καὶ καὶ ὑποταχθῇς εἰς τὸ Σέλιμά τε, ἤξευρε, ὅτι δὲν θέλεις γλυτώσει ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἀν καὶ ζητῇς καὶ φύγῃς ἀπὸ αὐτὰς. Ἐπειδὴ θέλει παραχωρήσει ὁ Θεὸς καὶ πέσῃς, ὡς ὁ Ἰωάννης, μέσα εἰς τὴν φορτοῦναν τῆς ἀλμυρᾶς καὶ πικρᾶς θαλάσσης· ἦγουν μέσα εἰς διαφόρους θλίψεις καὶ κακοπαθείας, καὶ ὕστερον θέλει σὲ ἀφήσει καὶ σὲ καταπίῃ, ὡς κῆτος, κινένας μεγάλους πειρασμούς.

Πλὴν ὅταν παραχωρηθῇς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ πάθῃς ταῦτα, μὴ φοβηθῇς μηδὲ ἀδημονήσῃς· ἀλλὰ ζητήσας συγχώρησιν διὰ τὴν παρακοήν σου, ὑπομένων ὑπόμεινε τὰς θλίψεις καὶ κακοπαθείας ταύτας, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ τῷ παιδεύοντί σε διὰ τὰς ἀμαρτίας σου· καὶ ἔχων τὸν ἑαυτόν σου ἄξιον καθε παιδείας, λέγε με αὐτομεμφίαν ἐκεῖνο τὸ λόγιον τοῦ Ἰωάν· „ ἀγατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν “· ἄξιός γάρ εἰμι καὶ καταποντισθῶ, διότι παρήκουσα τοῦ Θεοῦ μου. Ὅταν δὲ πέσῃς εἰς κινένας μεγάλους πειρασμὸν, καὶ καταποθῇς ἀπὸ αὐτὸν ὡς ἀπὸ κῆτος, μὴ ἀπογνωσθῇς, μηδὲ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν σου· ἀλλὰ σιμώνων τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς εἰς τὸ ὕψος, παρακάλεσε τὸν Θεὸν με συντετριμμένην καρδίαν, λέγων μετὰ τοῦ Ἰωάν· „ Εβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου· πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμέ διήλθον· καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν τὸν ἁγίόν σου “· μέγιστον γὰρ ὄπλον ἡ προσευχή ἐν τοῖς πειρασμοῖς, κατὰ τὸν Χρυσόστομον. Καὶ βέβαια ἤξευρε, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει εἰσακούσει τὴν προσευχήν σου, καὶ θέλει σὲ ἐλευθερώσει παραδόξως ἀπὸ τὸν πειρασμὸν ἐκεῖνον, ὥστε καὶ λέγῃς καὶ σὺ εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ „ Καὶ ἀναθήται ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου “.

Τροπάριον.

„ Ὁ γῆρας καμφθεὶς καὶ μόσφ τρυχωθεὶς, ἀμωρθοῦτο Ἰακώβ χεῖρας ἀμείψας, τὴν ἐμέργειαν φαίρωρ τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ. τὴν παλαιότητα καὶ γὰρ, τοῦ νομικοῦ σκιώδους γραμματος ἐκαιμογράφησεν, ὁ ἐν τούτῳ σαρκὶ προσπαγεὶς Θεός, καὶ τὴν ψυχόλεθρον μόσον, τῆς πλάτης ἀπήλασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ ΜΗ'. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ὅταν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἐγύρασε καὶ δὲν ἔβλεπε, τότε ὁ Τίσιος τοῦ Ἰωσήφ, ἐπῆρε τοὺς δύο Τίους του, Μανασσὴν τὸν μεγαλύτερον, καὶ Ἐφραὶμ τὸν μικρότερον, καὶ ἐπρόσφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν Πατέρα του Ἰακώβ διὰ καὶ τοὺς εὐλογῆσιν· καὶ τὸν μὲν Μανασσὴν ἔβαλεν ἀπὸ τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Ἰακώβ, τὸν δὲ Ἐφραὶμ ἔβαλεν ἀπὸ τὴν ἀριστεράν. Ὁ δὲ Ἰακώβ ἀλλάξας τὰς χεῖράς του ἔβαλεν αὐτὰς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Νέων· ἦτοι τὴν μὲν δεξιὰν ἔβαλεν εἰς τὸν Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν, εἰς τὸν Μανασσὴν. Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ὑπόθεσιν ποιεῖται τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ ἱερός Κοσμάς, καὶ αὐτὴν προσαρμύζει εἰς τὴν τοῦ Σταυροῦ πανήγυριν. Διὰ καὶ λέγει, ὅτι ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἰακώβ, ὅστις ἐκαμπούρωσε μὲν ἀπὸ τοῦ πολυχρόνιου γηρατειῶν (ἦτον γὰρ χρόνων ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ), ἐταλαιπωρήθη δὲ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν, αὐτὸς, λέγω, μὴ ὅλον ὅτι ἐπασχεν ἀπὸ τὰ δύο πάθη αὐτὰ, τὸ γῆρας

δηλαδή καὶ τὴν ἀσθένειαν· ὅμως δὲν ἐμποδίσθη ἔτε ἀπὸ τὸ ἓνα οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο· ἀλλ' ἐσηκώθη ἐπάνω ὀρθίος, ὅταν ἀλλάξῃ τὰς χεῖράς του, καὶ ἔβαλεν αὐτὰς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τοῦ Ἑφραίμ καὶ τοῦ Μανασσῆ.

Διὰ τί δὲ ἐσηκώθη ὀρθίος καὶ ἔβαλε τὰς χεῖρας σταυροειδῶς; διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ, τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ, ὅστις προετυποῦτο μὲ τὴν τοιαύτην ἐναλλαγὴν· μᾶλλον δὲ διὰ τοῦ σχήματος τούτου ἐφανερώσῃ τὴν δραστηκὴν καὶ θεῖαν ἐνέργειαν τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Καθὼς γὰρ ὁ Ἰακώβ δυναμωθείς ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε τὴν παλαιότητα καὶ ἀδυναμίαν τοῦ γηρατειοῦ· οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀνεκαίνισε τὴν παλαιότητα καὶ τὸ γηρατεῖον τοῦ σκιώδους Γράμματος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν νέον διὰ τῆς νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀναφέρων τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰερεμίου, τὸ λέγον, Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα Διαθήκην καινὴν, (Ἰερ. λβ'. 33.) τοῦτο, λέγω, ἀναφέρων, οὕτω φησὶν, Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἡ ἀφανισμοῦ. (Ἐβρ. Η'. 13.) Καὶ λοιπὸν ἡμεῖς οἱ Υἱοὶ τῆς νέας Χάριτος, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὴν παλαιὰν Γραφήν, δὲν τὴν ἀναγινώσκωμεν ὡς παλαιὰν, ἀλλὰ ὡς νέαν· καθότι ἐν τῷ Γράμματι ἐκεῖνης βλέπομεν περιεχόμενον τὸ πνεῦμα τῆς Νέας Διαθήκης· ἀναγινώσκωμεν ἀμύδον, καὶ ἐννοοῦμεν διὰ τοῦ ἀμύδου τὸν Χριστόν· ἀναγινώσκωμεν Ράβδον Μωσαϊκὴν, καὶ ἐννοοῦμεν δι' αὐτῆς τὸν Σταυρόν. Διότι τὸ Γράμμα μόνον τῆς Παλαιᾶς ἀποκτείνει, τὸ δὲ ἐν αὐτῇ πνεῦμα· ἥτοι τὸ πνευματικὸν νόημα αὐτῆς ζωοποιεῖ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος Παῦλος. (β'. Κορ. γ'. 6.) (1).

Πάλιν, καθὼς ὁ ἴδιος Ἰακώβ δυναμωθείς ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε καὶ τὴν ἀσθένειαν ἥνπερ εἶχεν· οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀπεδιώξε τὴν ἀσθένειαν τῆς πλάνης τὴν ψυχοφθόρον· τούτέστι τὴν ψυχοβλαβὴ εἰδωλολατρείαν τῶν Ἑθνικῶν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, εἰς ἐγήρασες κατὰ τὸ σῶμα, ὡς ὁ Ἰακώβ, ἡ ἐγήρασις κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ ἀμαρτίας· γηρατειοῦ γὰρ καὶ παλαιότητος εἶναι πρόξενος ἡ ἀμαρτία, καὶ μάλιστα αἱ φροντίδες καὶ μέριμναι τοῦ βίου τούτου, καθὼς εἶπεν ὁ Σεφραχ, Ἐν τῷ γῆρας ἄγει μέριμνα, (Σαρ. λ'. 24.) εἰς, λέγω, τοιοῦτοτρόπως ἐγήρασες, στηρίξου μὲ τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ φάναζε πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν, Ἐν τῷ γῆρας, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με. (Ψαλ. ο'. 10.) Κάμε ἀποχὴν τῶν ἀμαρτιῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸ καιροῦ σὲ ἐγήρασαν, καὶ μετανόησον ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν Θεόν· καὶ βέβαια θέλει σὲ ἐνδυναμώσῃ ὁ Κύριος, ὅστε διὰ τῆς χάριτός του ἔχει μὲν νὰ ἀνανεώσῃ τὸ γηρατεῖόν σου, ἔχει δὲ καὶ νὰ ἀνακαινισθῇ ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου, κατὰ τὸ Φαλμικόν. (Ψαλ. ρβ'. 5.)

Εἰς τὴν ἀσθενήσῃς ὡς ὁ Ἰακώβ, ἡ ἀπὸ ἀσθένειαν σωματικὴν, ἡ ἀπὸ ἀσθένειαν ψυχικὴν, ἥτις εἶναι ἡ ἀμαρτία, μὴ καταπέσης μὴδὲ ἀπελπίσης τὴν υγίαν σου· ἀλλὰ ἐλπίζων ὅλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰατρόν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Χριστόν, τὸν ἐπὶ Σταυροῦ προσηλωθέντα, φάναζε πρὸς αὐτὸν μετὰ πίστεως, Ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι. (Ψαλ. 5'. 2.) κάμε ἀποχὴν τοῦ κακοῦ· ἐξομολογήσου· κράζον τοὺς Ἱερεῖς νὰ ἐκτελέσουν εἰς ἐσὲ τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον· καὶ βέβαια ἡ εὐχὴ τῆς Πίστεως τῶν Ἱερέων θέλει σὲ σώσει, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀδελφόν σου (Ἰακ. ε'. 15.), καὶ θέλει σὲ ἀναστήσει ἀπὸ κλίνης οδυνηρᾶς. Εἰς τὴν ἀσθενήσῃς, ἔχουν αὐταὶ νὰ συγχωρηθοῦν ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, διὰ τῆς τῶν ἀγίων Ἱερέων προσευχῆς, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀδελφόν σου. (αὐτόθι.) Ὅστε θέλουν λέγεσθαι καὶ δὲ ἐσὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα ἃ περ γράφει ὁ Ἰακώβ διὰ τὸν ἀσθενῆ μὲν ὄντα, μετανοήσαντα δὲ καὶ ἐξομολογηθέντα τὰς ἀμαρτίας του, ἔαν νοήσῃ ἄνθρωπος τῇ καρδίᾳ ἐπιστραφῆναι πρὸς Κύριον, ἀναγγείλῃ δὲ ἄνθρωπον τὴν ἐαυτοῦ μέμφιν (ἥτοι ἐξαγορεύσῃ τὴν ἀμαρτίαν του), τὴν δὲ ἀνοίαν αὐτοῦ δείξῃ· ἀνδρίζεται (ὁ Θεὸς δηλ.) Τοῦ μὴ πεσεῖν

ἢ εἰς

(1) Ὅθεν καὶ ὁ ἱερὸς Ἀνγούστινος, καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ἄλλοι Πατέρες λέγουσιν, ὅτι ἀποκτείνει τὸ Γράμμα· τούτέστιν ἢ κατὰ τὸ Γράμμα

μὰ μόνον ἐξύψις τοῦ παλαιοῦ Νόμου, εἰμὴ καὶ τὴν νοίαν λαβοῖ τις· ἢ γουν τὴν κατὰ τὸ νόημα πνευματικὴν τοῦ Νόμου ἐξήγησιν· αὕτη γὰρ ζωοποιεῖ.

„ εἰς θάνατον, ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοίχῳ, τὰ δὲ ὅσα
 „ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ, ἀπαλυνεῖ δὲ αὐτοῦ τὰς σάρκας, ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει
 „ δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέντα ἐν ἀνθρώποις“. (Ίαβ. λγ'. 23.)

Τροπάριον.

„ Νεαζούσαις θεῖς παλάμας ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, σταυροειδῶς κάραις ἐ-
 „ δήλου, ὡς πρεσβύτερον κλέος, ὁ μομολάτρις λαός. Ὑποπτευθεῖς
 „ ὅθεν οὕτως ἐξηπατήσθαι, οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωνφόρον τύπον· ὅ-
 „ περέξει λαὸς γὰρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ νεοπαγῆς, ἀμεβόα, Σταυρῷ
 „ τειχιζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τοῦ Πα-
 τριάρχου Ἰακώβ, ὅτε εὐλόγησε τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσὴν. Βλέπων γὰρ ὁ Ἰωσήφ, ὅτι
 ὁ Πατὴρ τοῦ Ἰακώβ ἄλλαξε τὰς χεῖράς του, καὶ τὴν μὲν δεξιὰν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν
 τοῦ νεωτέρου Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μεγαλητέρου, ἐνόμισε
 τὸ πρᾶγμα βαρύν. Ὅθεν εἶπεν εἰς τὸν Πατέρα του, „ οὐχ' οὕτω Πάτερ· οὗτος γὰρ ὁ Πρωτό-
 „ τοκος (ὁ Μανασσῆς δηλ.)· θές τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ“. Ἀλλ' ὁ Ἰακώβ δὲν
 ἠθέλησεν, ἀλλ' εἶπεν αὐτῷ „ οἶδα, τέκνον, οἶδα, καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαόν, καὶ οὗτος ὁ-
 „ ψωθήσεται· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται“. (Γέν. μί. 18.)
 Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν πλέκει καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς καὶ
 λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ἀνθρώπος Ἰσραὴλ· ἦτοι ὁ Ἰακώβ· δύο γὰρ εἶχεν ὀνόματα·
 πρότερον γὰρ ὀνομάζετο Ἰακώβ, ὁ δηλοῖ πτεριστής, ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ ἐπολέμησε μετὰ τὸν
 Θεὸν καὶ ἐνίσχυσεν, ὀνομάσθη Ἰσραὴλ, ὁ ἐρμηνεύεται τοὺς ὀρῶν τὸν Θεόν· ἐκεῖνος, λέγω,
 ὁ Θεοπέσιος ἀνθρώπος Ἰσραὴλ, ἐπεὶ ἔβαλε τὰς παλάμας· ἦτοι τὰς χεῖράς του σταυροει-
 δῶς ἐπάνω εἰς τὰς νεαρὰς κεφαλὰς τοῦ Ἐφραὶμ καὶ τῆς Μανασσῆ, μετὰ τὴν σταυροειδῆ ταύ-
 την ἐπίθεσιν ἐπροεικόνιζεν, ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων ὁ λατρεύων τῷ Νόμῳ καὶ τῇ σκιά,
 τοῦ ὁποίου ἦτον τύπος ὁ Μανασσῆς, ὁ πρεσβύτερος Υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, αὐτὸς, λέγω, ὁ λαὸς
 εἶναι ἓνα πρεσβύτερον κλέος· ἦτοι παλαιὸν καὶ ἡδὴ γενηρὰς, καὶ τῇ τοῦ χρόνου ὑπο-
 ταχθὲν παλαιότητι.

Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦς ὑποπτεύθη ἀπὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ἠπατήθη, παραφρονήσας ἀπὸ
 τὸ γηρατειὸν καὶ τὴν ἀδένειαν, καὶ δὲν ἤξευρε, ποῖος μὲν εἶναι ὁ μεγαλήτερος Υἱὸς, ποῖος
 δὲ εἶναι ὁ μικρότερος· διὰ τοῦτο ὁ Ἰωσήφ ἐτίασε τὴν χεῖρα τοῦ Πατρός του τὴν ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς οὖσαν τοῦ Ἐφραὶμ, διὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Μανασσῆ. Ἀλλ' ὁ πνευ-
 ματοφόρος καὶ Θεοφόρος Γέρον, δὲν ἠθέλησε νὰ βάλῃ τὴν δεξιάν του εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ
 Μανασσῆ, καὶ ἀκολουθῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ἠλλοιώσῃ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τὸν διὰ τῆς
 σταυροειδῆς ἐπιθέσεως εἰκονιζόμενον, ὅχι! ἀλλὰ ἀφῆκε τὰς χεῖράς του, καθὰς ἦτον, σταυ-
 ροειδῶς ἐσχηματισμένας.

Καὶ σχεδὸν ὡς εἰς ἔλεγε ταῦτα προφητικῶς εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἀφες, ὦ Υἱέ μου Ἰωσήφ, ἀφες
 τὰς χεῖράς μου ἐσχηματισμένας εἰς χῆμα Σταυροῦ, καθὰς ἐγὼ τὰς ἐσχημάτισα, καὶ τὴν δε-
 ξιά μου χεῖρα ἀφες ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ νεωτέρου Υἱού σου Ἐφραὶμ· διότι ἐγὼ προφη-
 τικῶς λέγω σοι, ὅτι καθὰς διὰ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ εὐλογεῖται τὰρ ὁ νεώτερος Υἱός σου
 Ἐφραὶμ· οὕτω διὰ τῆς αὐτοῦ Σταυροῦ ἔχει νὰ εὐλογηθῇ ἐν ὑστέροις χρόνοις καὶ ὁ ἕξ Ἐδνῶν
 νεώτερος λαὸς τῶν Χριστιανῶν. Καὶ καθὰς ὁ νεώτερος Υἱός σου Ἐφραὶμ εἶλεν ὡς εἶπε περισ-
 σότερον ἀπὸ τὸν παλαιότερον Μανασσὴν· οὕτω καὶ ὁ νεοπαγῆς καὶ νεοσύστατος ἐκεῖνος λαὸς
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· τούτου γὰρ λαὸς εἶναι τὰ Ἐδνη κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόσχεσιν τοῦ
 Πατρός λέγοντος, „ Δώσω σοι Ἐδνη τὴν κληρονομίαν σου“. (Ψαλ. β'. 3.) οὕτω, λέγω, καὶ ὁ
 νεοπαγῆς Χριστιανικὸς λαὸς, στερεούμενος καὶ ἐνδυναμούμενος ἀπὸ τὸν τίμιον Σταυρὸν, βε-
 βαία

βατα ἔχει τὰ γένη ἀνώτερος ἀπὸ τὸν παλαιότερον λαὸν τῶν Ἰουδαίων. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῆς Γένεσιν, ὅπου ὁ Θεὸς εἶπε τὴν αὐτὴν σχεδὸν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὴν Ρεβέκκην, ὅταν ἦτον ἐγγαστρωμένη τὸν Ἰακώβ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ νέου λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὸν Ἡσαΰ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ παλαοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων. „Καὶ εἶπε Κύριος αὐτῇ, δύο Ἐθνη ἐν γαστρίσου εἰσὶ, καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι“. (Γεν. κς'. 23.)

Εἶπε δὲ, ὅτι ὑπερέξει ὁ Ἑφραὶμ τὸν Μανασσὴν· ὅχι μόνον διότι ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ πάππου τοῦ Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρός τε Ἰωσήφ, καθὼς παρετήρησεν ὁ Εὐσέβιος. „Ὅθεν ἀκολουθῶς ἔγινεν εἰς αὐτὸν διπλὴ ἡ εὐλογία καὶ χάρις· ἐπειδὴ τὰ δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ δόξῃ καὶ εὐλογίᾳ λαμβάνονται. Ὅθεν καὶ οἱ Δίκαιοι ἐν τῇ κρίσει, ἐπὶ τῶν δεξιῶν στήσονται τοῦ Κυρίου. Εἰς δὲ τὸν Μανασσὴν ἐδόθη, ὅχι μόνον ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Πάππου τοῦ Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἀκολουθῶς διπλὴ ἔγινεν εἰς αὐτὸν ἡ ἐλάττωσις τῆς εὐλογίας καὶ δόξης· καθότι τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ κακῷ καὶ ἀτιμίᾳ λαμβάνονται, καὶ δηλοῦσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐξ εὐανδίων τοῦ Κυρίου ἐν τῇ κρίσει ἰστάμενοι. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἰωσήφ ἐβάσταζε μὲν τὸν Μανασσὴν ἀπὸ τῆς ἀριστερὰν του, ἵνα ἡ δεξιὰ τοῦ Ἰακώβ βαλθῇ ἐπάνω εἰς αὐτόν, τὸν δὲ Ἑφραὶμ ἐβάσταζεν ἀπὸ τῆς δεξιᾶν, ἵνα ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός τοῦ βαλθῇ εἰς αὐτόν· τοῦ Ἰακώβ ὁμῶς ἀντιστρέφαντος τὰς χεῖράς του σταυροειδῶς, ὅλα ἀντίστροφα ἔγιναν· καὶ ἡ μὲν δεξιὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσαν τὸν Ἑφραὶμ, ἡ δὲ ἀριστερὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσαν τὸν Μανασσὴν. Ὅθεν διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην ἡ φυλὴ τοῦ Ἑφραὶμ, ὅχι μόνον ἔγινε τύπος τῆς νέου λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑψώθη, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Σαμαρείᾳ ἐπάνω εἰς τὰς δέκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν πόλιν τῶν Σικίμων ἔλαβε, τὴν ὅποιαν ὑπεσχέθη ὁ Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς αὐτῆς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὅστις ἐστάθη τύπος ἀληθινὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ὠριγένη.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ προσαρμοσθῇ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ. Διότι ἂν καὶ σὺ ἦσαι ἐνάρετος, καὶ στολισμένος μὲ καλὴν γνώμην καὶ ἔργα θεοφιλή καὶ Χριστιανικά, ἤξευρε, ὅτι τὰ τοιαῦτα καλὰ σου ἔργα ἔχουν, νὰ σὲ ὑψώσουν καὶ νὰ σὲ δοξάσουν ὑπὲρ πολλούς. Ἐὰν δὲ καὶ ἦσαι τυχὸν νεώτερος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ μικρότερος, μὴ λυπηθῇς διὰ τοῦτο· ὁ Θεὸς γὰρ ἔχει νὰ σὲ προτιμήσῃ διὰ τὰς ἀρετάς σου ἀπὸ τοὺς ὄντας πρεσβυτέρους καὶ μεγαλητέρους σου· καθὼς ἐπροτίμησε καὶ τὸν νεώτερον Ἀβελ, ἀπὸ τὸν πρεσβύτερον Κάιν· τὸν μικρότερον Σὴμ, ἀπὸ τὸν μεγαλητέρον Ἰάφεθ· τὸν νεώτερον Ἰσαάκ, ἀπὸ τὸν παλαιότερον Ἰσμαὴλ· τὸν ὑστερότοκον Ἰακώβ, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἡσαΰ· τὸν νεώτερον Ἰωσήφ, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἀδελφούς του Ρουβὶμ καὶ Ἰούδαν· τὸν ὑστερότοκον Μωϋσῆν, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἀαρών· τὸν νεώτερον Δαβὶδ, ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους ἐπτά ἀδελφούς του· καὶ τὸν μικρότερον Ἑφραὶμ, ἀπὸ τὸν μεγαλητέρον Μανασσὴν. Πανταχοῦ γὰρ καὶ πάντοτε ἡ ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ οὐχὶ τὰ πρωτοτόκια· ἡ ἀγαθὴ γνώμη στεφανοῦται, καὶ οὐχὶ τὰ τῆς φύσεως πλεονεκτήματα· ἡ προαίρεσις τιμᾶται, καὶ ἔχει ἡ γηραιότης. Ὅθεν πολλάκις ἀκολουθεῖ νὰ γίνωνται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, „Πολλοὶ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι“. (Μάρκ. ι. 31.) Ὁ Δαβὶδ ἦτον νεώτερος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐζήτησε καὶ ἐκατέρωθε τὰς ἐντολάς τῆς Κυρίου· διὰ τοῦτο ἔλαβε χάριν Θεῶν εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια, περισσότερον ἀπὸ τοὺς παλαιότερους του· διὸ καὶ ἔλεγεν, ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνηκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. (Ψαλ. ριγ.) Καὶ ὁ Δανιὴλ ἦτον νεώτερος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην του κατεδύνασε τοὺς δύο ἀκολάστους γέροντας. Καὶ ὁ Ἐλιούς ἦτον νεώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς φίλους τοῦ Ἰωβ, ἀλλ' ὁμῶς ἐσοφίσθη ὑπὸ Κυρίου διὰ τὴν ἀρετὴν του, περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους· ὅθεν καὶ ἔλεγε, Πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς, πνοὴ δὲ Παντοκράτορός ἐστιν ἡ διδάσκουσα· οὐχὶ οἱ πολυχρόνιοι εἰσι σοφοί, οὐδὲ οἱ γέροντες οἶδασιν κρίμα. (Ἰωβ λβ'. 8.)

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκροον πρόσταγμα Τυράννου δυσσεβοῦς, λαοὺς ἐκλόμψε, πρέου
 „ἀπειλῆς, καὶ δυσφηνίας Θεοστυγοῦς· ὅμως τρεῖς παῖδας οὐκ ἔδει-
 „μάτωσε, θυμὸς θυριώδης οὐ πῦρ βρόμεον· ἀλλ' ἀρτηχοῦρτι δροσο-
 „βόλῳ πνεύματι, πυρὶ συμόρτες ἔφαλλον, ὁ ὑπερύμνητος, τῶν
 „πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἐβδόμη Ὦδὴ εἶναι ποίημα τῶν τριῶν Ἀγίων Παίδων· ἦτοι τοῦ Ἀνατίου, Ἀζαρίου, καὶ Μισαήλ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησαν, ὅταν ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς καὶ δὲν κατεκάησαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι δὲν ἐπέισθησαν νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν του· διὰ τοῦτο κατεδικάσθησαν οἱ μακάριοι νὰ ριφθοῦν ἐν τῇ καμίνῳ· καθὼς περὶ τούτων ἱστορεῖ ἡ Θεία Γραφή ἐν κεφ. γ'. τοῦ Δανιήλ. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ παρόντι Εἰρμῳ, καὶ λέγει, ὅτι ἡ προσταγὴ τοῦ δυσσεβῆς καὶ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ἡ ἀνοήτος καὶ παράφρων· (παράφρων γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἡ προσταγὴ αὕτη· καθότι ὁ Ναβουχοδονόσορ ἀνθρώπος θυητὸς ὦν, ἤθελε νὰ θεοποιηθῇ καὶ νὰ προσκυνηθῇ, ὡς Θεὸς, ἡ εἰκόνα τε· τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλης ἀνοήσιας καὶ παραφροσύνης σημεῖον) ἥτις ἦτον γεμάτη ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ ἀπειλῆς· ἦτοι φοβερισμόν· ἐπειδὴ καὶ τοιαῦτα ἐφοβέριζε διὰ τοῦ κήρυκος, ὅς ἐάν μὴ πεσῶν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἢν ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. (Δαν. γ'. 2.) καὶ ἀπὸ μίαν θεομίσητον βλασφημίαν· (βλασφημία γὰρ κατὰ Θεοῦ ἦτον τὰ λόγια ἀπερ ἔλεγεν ὁ υπερήφανος Ναβουχοδονόσορ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας· „Τίς ἐστι Θεὸς, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου“;) (Δαν. γ'. 15.) Αὕτη, λέγω, ἡ παράφρων καὶ φοβεριστικὴ καὶ βλασφημικὴ προσταγὴ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τοὺς μὲν ἄλλους λαοὺς· ἦτοι τοὺς χυδαίους καὶ ἀνοήτους καὶ ἀνάνδρους ἀνθρώπους. (Συνειδέξει γὰρ ἡ Θεία Γραφή νὰ ὀνομάζῃ λαὸν, τοὺς ἀγενεῖς καὶ ἀνοήτους), ὅλους ἐσάλευσε καὶ ἐφόβισε, τοὺς τρεῖς ὅμως ἐκείνους εὐγενεῖς καὶ θεολόγους Παῖδας, δὲν τοὺς ἔκαμε νὰ φοβηθοῦν, οὔτε ὁ λεοντώδης θυμὸς τοῦ Τυράννου· „Τότε γὰρ φησι Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἡλλοιάθη.“ (Δαν. γ'. 19.) οὔτε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὸ βρόμεον· ἦτοι τὸ ἡχητικὸν καὶ φοβερὸν κτύπον ἀποτελοῦν. Ὄθεν ριφθέντες εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου οἱ τρισμακάριστοι, δὲν ἐκαίοντο· διότι συνευρίσκοντο μαζὶ μὲ ἓνα πνεῦμα· ἦτοι αἶρα δροσίζοντα ἐν ταυτῷ καὶ διασυρίζοντα. Διασυρίζων δὲ αἷρ εἶναι, ὁ πνέων ἡσύχως, καὶ γλυκερῶς, καὶ μὲ ἓνα κάποιον νόστιμον σύρισμα· ὁποῖον εἶναι τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν κέδρων καὶ μάλιστα τῶν πιστακίων, ὅπερ καὶ ψιθύρισμα λέγεται, ἢ καὶ τὸ ἐκ τῶν συραυλίων ἀποτελούμενον. Ὁ αἷρ λοιπὸν αὐτὸς, καθὼ μὲν δροσίζων, ἔσβυνε τὸ πῦρ καὶ δὲν ἄφινεν αὐτὸ νὰ βλάψῃ τοὺς Ἀγίους Παῖδας· καθὼ δὲ διασυρίζων, ἐναντιεῖτο εἰς τὸν ἄγριον ἦχον τοῦ πυρὸς· „Ἄγγελος γὰρ, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξέτιναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου“ (Παῖδ. Αἰν. 25.)

Ἐπειδὴ γὰρ δύο ἐνεργείας εἶχε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὴν καυστικὴν καὶ τὴν ἡχητικὴν. διὰ τοῦτο καὶ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο καὶ ὁ αἷρ εἶχον ἄλλας δύο ἐνεργείας ἐναντίας εἰς ἐκείνας, δροσιτικὴν καὶ διασυριστικὴν, τὴν μὲν δροσιτικὴν, ἐναντίον τῆς καυστικῆς ἐνεργείας τοῦ πυρὸς· τὴν δὲ διασυριστικὴν, ἐναντίον τῆς ἡχητικῆς ἐνεργείας τοῦ αὐτοῦ πυρὸς. Ὄθεν οὐκ ὀρθῶς συνάπτουσιν τινες τὸ, συνόντες μὲ τὸ, πυρὶ· διότι πρέπει αὐτὸ νὰ συνάπτεται μὲ τὸ, δροσοβόλῳ πνεύματι· ἦτοι συνόντες οἱ Παῖδες τῷ δροσοβόλῳ πνεύματι, τῷ ἀντηχῶντι τῷ πυρὶ, ἔφαλλον. Τὶ δὲ ἔφαλλον· εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν· ἦτοι τοῦ

τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν δούλων σε, ὅς τις εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ καθε ὕμνον Ἀγγελικὸν καὶ Ἀνθρώπινον. Τοῦτο δὲ εἶναι λόγος τῶν τριῶν Παίδων, ὁ χαρακτηριστικὸς τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς αὐτῶν.

Ὡφέλιμον δὲ νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ, ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι ἂν ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς τὸ καλέσῃ, καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἢ οἱ αἵρετικοὶ προτείνουν εἰς ἐσέ, ἢ νὰ ἀρνηθῇς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ νὰ πάθῃς διάφορα βάσανα· πρέπει μυριάκις νὰ προτιμήσῃς τὰ βάσανα καὶ αὐτὸν τὸν βιαϊότατον θάνατον, πᾶρεξ τὰ ἀρνηθῇς τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ποιητὴν καὶ σωτῆρά σου, καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅπου παρέλαβες ἀπὸ τοὺς Πατέρας σου, ἀκολουθῶν καὶ σὺ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγίων τριῶν Παίδων. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ νοητὸς Ναβουχοδονόσορ· ἦτοι ὁ Διάβολος, ὁ ἀρχιτέκτων καὶ παντομίμητος τῆς κακίας ζωγράφος, ζητῇ νὰ στήσῃ μὲ τὰς προσβολὰς του μέσα εἰς τὴν φαντασίαν καὶ ἐνθουσιασμόν σου κάμμιαν εἰκόνα τῆς φιληδονίας, ἢ φιλοδοξίας, ἢ φιλαργυρίας, ἢ ἄλλου πάθους (ζητεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ κατάρματος πάντοτε, πῶς νὰ στήσῃ εἰς τὸν νῦν τὰς τοιαύτας ψυχοβλαβεῖς εἰκόνας, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας „ζητήσει τέκτων, πῶς σήσει, ἢ εἰκόνα αὐτοῦ“ Ἡσ. μ. 20.) πρόσεχε καλῶς, καὶ μὴ προσκυνήσῃς αὐτὴν μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς καρδίας καὶ τοῦ λογισμοῦ σου, ἵνα μὴ χωρισθῇς ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ἀντιστάσῃς εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ Διαβόλου, ὅς τις σὲ παρακινεῖ νὰ προσκυνήσῃς αὐτὴν νοητῶς· καθὼς καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἐπροσκύνησαν αἰσθητῶς τὴν αἰσθητὴν εἰκόνα τῆς Ναβουχοδονόσου. Καὶ ἂν φοβερὶζῇ νὰ σὲ κατοποιήσῃ ὁ Διάβολος, μὴ φοβηθῇς· ἀλλ' εἰπέ τον καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τῶν τριῶν Παίδων, „Γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Τύραννε, ὅτι τοῖς Θεοῖς, σε οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι, ἢ ἑστησας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.)

Τροπάριον.

„ξύλου γευσάμεμος ὁ πρῶτος ἐν βροτοῖς, φθορὰ παρώκεσε· ῥίψιν γὰρ ζωῆς, ἀτιμοτάτην κατακριθεὶς, ὅλῳ τῷ γέρει, σωματοφθόρος τις ὡς λύμη, τῆς μόσου μετέδωκεν. Ἀλλ' εὐρηκότες γηγεμεῖς ἀμάκλῃσιν, Σταυροῦ τὸ ξύλον κράξωμεν· ὁ ὑπερύμνητος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν πτώσιν, ὅτε ἔπαθεν ὁ προπάτωρ Ἀδὰμ ἐν τῷ Παραδείσῳ, καὶ διὰ μέσου αὐτῆς κινεῖ εἰς δάκρυα τὰς ἀκροατὰς Χριστιανούς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὁ πρῶτος ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἦτοι ὁ προπάτωρ καὶ γενάρχης Ἀδὰμ, ἐπειδὴ ἐγεύθη ἀπὸ τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, „εἶπε γὰρ, ἢ φησὶν, ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκου καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“ (Γέν. β'. 16.) ἐπειδὴ, λέγω, ἐγεύθη ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· διὰ τὸτο ἐπαρόκνησεν εἰς τὴν φθοράν· ἦτοι ἐγένετο φθαρτὸς καὶ θνητὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος. Οὕτω γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς „ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“ (Γέν. β'. 17.) Κατὰ γὰρ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· „φυσικῶς ἢ αἰσθητῶς βρώσις τοῦ ὑπεκρεύσαντος ἐστὶν ἀναπλήρωσις, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα χωρεῖ καὶ φθοράν· καὶ ἀμνηχανον ἀφθαρτον διαμένειν τὸν τῆς αἰσθητῆς βρώσεως ἐν μετουσίᾳ γενόμενον“ (κεφ. κέ. περὶ Πίστειος).

Λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν Παραδείσον μετὰ τιμῆς, ὡς φίλος Θεοῦ καὶ φύλαξ τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ ἐξεβλήθη, ἀλλοιμονον! καὶ ἐδιώχθη ἀτιμώτατα ὑπὸ Θεοῦ, ὡς παραβάτης καὶ παρήκοος τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ· καθὼς εἶναι γεγραμμένον „Καὶ ἐξέβαλεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατώκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τῆς Παραδείσου τῆς τρυφῆς“ (Γέν. γ'. 24.) Καὶ τὸ χειρότερον ἦτον, ὅτι δὲν ἐφθάρη ὁ Ἀδὰμ μόνος· ἀλλὰ ἀφ' οὗ αὐτὸς κατεδικάσθη

τὰ πάθη ἕνα ρίψιμον, ἢ μίαν τοιαύτην ἐξορίαν ἀτιμοτάτην, ἀπὸ τῆν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐκείνην ἀφθαρσίαν καὶ μακαρίαν ζωὴν, συρόμενος, διὰ τὰ εἰπῶ οὕτως, ἀπὸ τὸν τράχηλον, ὡς ἕνας κλέπτης μεμαστιγμένος· ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα ἔπαθε, μετέδωκε τρισαλλοίμονον! καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τὸ ἐξ αὐτοῦ γεννηθὲν, ὡς μία λοιμικὴ σωματοφθόρος καὶ κολλητικὴ. Τὶ μετέδωκε; τὴν νόσον διπλὰν ταύτην τῆς φθορᾶς καὶ θνητότητος, ὅπως αὐτὸς πρῶτος ἔπαθε. Καὶ καθὼς μία βρύσις, ὅταν φαρμακωθῇ, μεταδίδει τὸ φάρμακόν της καὶ εἰς ὅλους, ὅσοι πίνουν ἀπὸ αὐτῆς· οὕτω καὶ ἡ φύσις τοῦ Ἀδάμ, ἡ βρύσις καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, φαρμακωθεῖσα ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, ἐφαρμάκωσε καὶ ὅλους τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννωμένους.

Ἡμεῖς ὁμῶς, λέγει, οἱ ἐκ τῆς γῆς πλασθέντες ἄνθρωποι, καὶ διὰ ξύλου εἰς τὴν φθορὰν καταδικασθέντες, ἐπειδὴ εὐρήκαμεν τὰρα ἀντιστροφῶς τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, μίαν ἀνακάλεσιν ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ θνητότητα, εἰς τὴν πρῶτην ἐκείνην ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ἣν περ εἶχεν ὁ Προπάτωρ ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ· ὥς φανάξωμεν τὸν εὐχαριστήριον ἐκείνον ὕμνον, ὅπου ἔβαλλον οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, πρὸς τὸν ἀφθαρτίσαντα καὶ ἀθανατίσαντα ἡμᾶς διὰ τῷ Σταυροῦ Δεσπότην Χριστόν, εὐλογοῦντες αὐτὸν ὡς ὑπερύμνητον καὶ εὐλογητὸν Θεὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν. "Οὐα δὲ τὴν ἀκρίβειαν τῷ Μελωδῷ· διότι δὲν εἶπε φθορὰ κατήκησεν, ὅπερ διπλῶς τὴν ἐν τῇ φθορᾷ παντοτινὴν κατοικίαν· ἀλλὰ παρήκησεν, ἵνα φανερώσῃ τὸν ἐν τῇ φθορᾷ προσωρινὸν καιρὸν τοῦ Ἀδάμ· ἐπειδὴ καὶ ἐμελλεν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων νὰ λάβῃ πάλιν διὰ τοῦ Σταυροῦ τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν. Σημειώσαι ὅτι τὸ, „ρίψιν ζωῆς ἀτιμοτάτην κατακριθεὶς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ Ἡρωελεγεία ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὰ ἐπιγραφόμενα „Θρήνος περὶ τῶν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς παθῶν“· ὡς ἡ ἀρχὴ „Δύσμορος, οἷα πάθον“! Ἐκεῖ λοιπὸν λέγει ὁ Ἄγιος, ὅτι ὁ νοῦς τε θρηνεῖ τὴν κακὴν δουλείαν ἣν περ ἔπαθε, καὶ τὸ ψεῦδος τοῦ σχολιῆ δράκοντος, καὶ τὸν βλαπτικὸν καρπὸν τῷ γνωστῷ ξύλου, καὶ τὴν φθαρτικὴν γεῦσιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θάνατον, ὕστερον δὲ ἐπιφέρει,

„Γόμνωσιν μελέων τε παναισχέα, καὶ Παραδείσου,
„Ἦδὲ φυτοῦ ζωῆς, ρίψιν ἀτιμοτάτην“.

Ἀλλ' ὦ πόσον καὶ σὺ ἀδελφε! ὦ πόσον ὁμοιάδης μὲ τὸν προπάτορα Ἀδάμ! διότι καὶ σὺ βλέπων τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἐπῆρες ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ ἔφαγες καὶ ἀπέθανες. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ; εἶναι ἡ ἐμπαθείας αἰσθησις τῆς φαινομένης Κτίσεως, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον, λέγοντα „ξύλον γνωστὸν καλῆ καὶ πονηροῦ ἡ φαινομένη Κτίσις ἐστίν· ἡδονῆς γὰρ καὶ ὀδύνης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν μετάληψιν“. Καὶ λοιπὸν σὺ βλέπων ἐμπαθῶς τὰ αἰσθητὰ κάλλη τῶν κτισμάτων, δὲν ἀνέβηκες ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Κτίστου· ἀλλὰ ἐπεθύμησες νὰ ἀπολαύσῃς αὐτὰ σωματικῶς διὰ τῆς αἰσθήσεως. Ὅθεν γευσάμενος καὶ ἀπολαύσας αὐτὰ, ἄφησες μὲν τὴν τῶν νοητῶν ἡδονὴν, ἔπεισες δὲ εἰς τὴν τῶν σωμάτων αἰσθητὴν ἡδονὴν, ἢ ὅποια χωρίζουσά σε ἀπὸ τὴν ζωοποιὸν χάριν τοῦ Θεοῦ, σὲ ἔκαμε νὰ θανατωθῇς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. Φύσει γὰρ φθείρουσι καὶ θανατοῦσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα αἱ αἰσθηταὶ ἡδοναί, καὶ μάλιστα αἱ σαρκικαί· καὶ τὐτο ἐσάθη τὸ πολυθρύλλητον πτῶμα τοῦ Ἀδάμ. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ· τουτέστι διὰ τῆς κακοπαθείας καὶ νεκρώσεως τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν τῶν νοητῶν ἡδονὴν, ἄφες καὶ σὺ, ἀδελφε, τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν, καὶ ἀγάπησον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν νοητῶν· ἄφες τὴν εὐπάθειαν τῆς σαρκὸς, καὶ ἀγάπησον τὰς κακοπαθείας αὐτῆς· ἵνα καὶ τῆς ἀφθαρσίας ἐπιτύχῃς, ἥτις σὲ κάμνει νὰ πλησιάσῃς εἰς τὸν Θεόν, ὡς λέγει ὁ Σολομών „Προσοχὴ νόμων, βεβαίωσις ἀφθαρσίας· ἀφθαρσιὰ δὲ, ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ Θεοῦ“. (Σοφ. 5'. 19.)

Τροπάριον.

„Έλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή, καὶ ξύλον ἤρεγκε θάματος βρο-
 „τοῖς, τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθεῖν· ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ἐριτίμου δέ,
 „ἐμτεῦθεμ ζωῆς τὸ ξύλον εἶργετο· ὁ μυκτιλόχου δυσθανοῦς ἡμέω-
 „ξερ, εὐγλωμοσύνη κράζορτος· ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πατέρων καὶ
 „ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ ἱερός Κοσμάς τὴν περὶ τοῦ Ἀδάμ ἱστο-
 ρίαν· πῶς δηλαδὴ μὲ τὴν παρακοήν του ἀθέτησε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδιώχθη ἀπὸ
 τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἀνοῖξεν ὁ ληστής· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· ἡ παρα-
 κοή τοῦ Ἀδάμ ἔλυσεν καὶ ἀθέτησε τὴν προσταγὴν, ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν καὶ εἶ-
 πεν· „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γι-
 „νώσκων καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“. (Γέν. β'. 16.) Ὁ γὰρ Ἀδὰμ ἀντὶ
 τῆς φαγῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων ξύλων τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ εὐρισκόμενα, ἀφήσας ἐκεῖνα, ἔφαγε πρῶ-
 τον ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως τὸ ἐμποδισθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἱεροῦ
 Θεοδώριτου· τὸ ὁποῖον τοῦτο ἐστάθη μία μεγαλωτάτη καταφρόνησις τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν
 Θεόν· Ὅθεν τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ἐπειδὴ δὲν ἐφαγῶν ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν εὐκαιρὸν καὶ
 ἀρμόδιον καιρὸν, ἐπροξένησε θάνατον, τόσον εἰς τὸν Ἀδὰμ, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπο-
 γόνους του· τοῦ Ἀδάμ γὰρ φαγόντος τοῦ προπάτορος πάντων, καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκεῖνου οἱ
 ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ Ἀδάμ κατὰ φύσιν καὶ δυνάμιν σπερματικὴν περιεχόμενοι, ὡς φαγόντες λο-
 γίζονται· Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· „Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πάντες ἡμαρτον, ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ
 „δηλ.) πάντες ἡμαρτον“. (Ρωμ. ε'. 12.)

Ἐκ τῆς Παρακοῆς δὲ ταύτης τί ἠκολούθησεν; ἀλλοίμονον! ἐμποδίσθη μὲ μεγάλην ἀσφα-
 λειαν τὸ ξύλον τῆς πολυτίμου ζωῆς· ἐδιώρισε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην
 Ρόμφαιαν, ἵνα φυλάττωσι τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Παραδείσου, ὡς εἶναι
 γεγραμμένον. Διὰ τί; ἵνα μὴ ἔμβῃ ὁ Ἀδὰμ εἰς αὐτόν, καὶ φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς,
 καὶ οὕτω μείνῃ ἀθάνατος, ἐν τῇ παραβάσει καὶ τῇ φθορᾷ εὐρισκόμενος, τὸ ὁποῖον ἦτον
 ἐνὰ κακὸν μέγιστον· „καὶ νῦν, φησὶ, μήποτε ἐκτείνη τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ
 „τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γέν. γ'. 22.) Ὅθεν καὶ
 Ἰωσήφ ὁ βρυέννιος λέγει, „Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 „ἐφίεμενος τὸν Παράδεισον ἐπεζητεῖ, ἐξ οὗ περ εἶγε συνεχωρήθη ματαλαβεῖν, ἀθάνατος
 „ἐμελλε μένειν ὁ ἀμαρτωλός· διὰ τοῦτο παρεωράτο μετανῶν“. (Λόγῳ περὶ τῆς ἐνσάρ-
 κου οἰκονομίας τόμ. β'.) Τοῦτο ὅμως τὸ μὲ τὴν ἀσφάλειαν φυλαττόμενον ξύλον τῆς
 ζωῆς, ἀνοῖξεν ἡ καλὴ καὶ εὐχάριστος γνώμη τοῦ δικαίου ληστοῦ· εὐγνωμοσύνη γὰρ αὐτοῦ
 ἦτον, τὸ νὰ ἐπιτιμᾷ μὲν τὸν συνεσταυρωμένον ληστήν, νὰ μέμφεται δὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ
 νὰ λέγῃ „Οὐδὲ φοβῇ σύ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ, καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως·
 „ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπραξεν“. (Λουκ.
 κγ'. 40.) Ὁ ληστής δὲ οὗτος ἦτον ἐνταυτῷ καὶ μυκτιλόχος καὶ δυσθανής· μυκτιλόχος μὲν,
 διότι ἐλόχα· ἦτοι ἐνέδρευε τὴν νύκτα, ζητῶν διὰ νὰ κλέψῃ· δυσθανής δὲ· ἦτοι κακοθά-
 νατος ἦτον καὶ βιαιοθάνατος, διότι ἐξ ἁμαρτιῶν του ὑπέμεινε τὸν βίαιον καὶ ἄτιμον θά-
 νατον τοῦ Σταυροῦ. Εἰπὼν γὰρ αὐτὸς τὸ „Μνησθητί με Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασι-
 „λείᾳ σου“ μὲ τὸν λόγον αὐτόν, ὡς μὲ κλεῖδι, ἀνοῖξε τὴν κεκλεισμένην θύραν τοῦ Πα-
 ραδείσου καὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἐχαρίσθη εἰς ὅλους τοὺς πιστεύοντας τῷ
 Χριστῷ, καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ μιμουμένους, ἢ ἀπόλαυσις καὶ τοῦ Παραδείσου καὶ τοῦ
 ξύ-

ξύλου τῆς ζωῆς (1). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελεθόδης ἐν τῇ τέλει, ὅτι ὁ ληστής ἔκραξε τὸν αἶνον τῶν τριῶν Παίδων, διὰ τὴν δέξιν, ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ ἢ παρούσα, καὶ ὅτι ὁ ληστής ἔδειξεν, ὅτι εἶναι Θεὸς ὁ μετ' αὐτοῦ σταυρωθεὶς.

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς ἔπαινον τοῦ ληστοῦ λέγει ταῦτα „ὦ ληστὰ πικρὸν τῶν Ἰουδαίων κατήγορε· ὦ ληστὰ δικαιοσύνης συνήγορε· ὦ ληστὰ Παραδείσου φύλαξ· ὦ ληστὰ τοῦ Ἀδάμ περὶ τὴν κτίσιν τιμιώτερε· ὦ τοῦ πρωτογόνου περὶ τὸν Παράδεισον βεβαιώτερε· ἐκείνος ἀκαίρως ἐκτείνας τὴν χεῖρα περὶ τὸ ξύλον, εὐλόγηται τὴν κτίσιν· σὺ δὲ εὐκαίρως ἐπὶ Σταυροῦ τὰς χεῖρας ἀπλώσας, τὸν ἀπολόμενον ἐκτίσω Παράδεισον· ὦ ληστὰ εὐφύεσθε, ὁ τὸν προγονικὸν κλῆρον ἀπολόμενον, διὰ μιᾶς ἐντυχίας ἀνακτισάμενος· ὦ πῶς πρῶτος Βασιλείαν ἑκαρπώσω· ὦ ληστὰ ῥύματι μακρῷ τὸν Οὐρανὸν ὑπανείξας· ὦ ξένον ἐπώδην, πρόξενον θησαυρῶν μηχανισάμενος· ὦ ἀνοδὸν Οὐρανοῦ τὸν Σταυρὸν ποιησάμενος· ὦ νομίμου ληστείας τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλε, ὦ ληστείαν ἐπαινουμένην διδάξας· ὦ ποδομένην κλοπὴν ὑψηλούμενος“ (Λόγῳ εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευὴν.).

Πόθεν δὲ ἐρανίσθη ὁ ἱερός Κοσμὸς τὸ νόημα ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν δὲν ἐμεταλήφθη; ἦτοι δὲν ἐφαγώθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εὐκαίρως καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν; ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ἐκεῖ γὰρ οὗτος λέγει αὐτολεξεῖ· „Τὸ δὲ ἦν, τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, οὔτε φυτευθὲν ἀπ' ἀρχῆς κακῶς, οὔτε ἀπαγορευθὲν φθορῶς. Ἀλλὰ καλὸν μὲν ἦν, εὐκαίρως μεταλαμβάνόμενον· θεωρία γὰρ ἦν τὸ φυτὸν, ὡς ἡ ἐμὴ θεωρία, ἥς μοῖνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλὲς τοῖς τὴν ἔξιν τελειωτέροις· οὐ καλὸν δὲ τοῖς ἀπλουστέροις ἔτι καὶ τὴν ἐφῆσιν λιχνοτέροις· ὥσπερ οὐδὲ τροφὴ τελεία, λυσιτελὴς τοῖς ἀπαλοῖς ἔτι καὶ δεομένοις γάλακτος“. Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου συνάγομεν τέσσαρα πράγματα· πρῶτον, ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἦτον ἀτελής· δεύτερον, ὅτι τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ἦτον νοητὸν· τρίτον, ὅτι τὸ νοητὸν αὐτὸ ξύλον ἐμελλεν ὁ Ἀδὰμ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ εὐκαίρως· ἦτοι ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, ὅταν ἦτο ἐφάσθη εἰς τελειότητα (2)· καὶ τέταρτον, ὅτι τὸ νοητὸν ἐκεῖνο ξύλον δὲν ἦτον καλὸν εἰς τοὺς ἀπλοῦς καὶ ἀκόμην ὄντας καὶ ἀτελεστέρους, ὅποῖος ἦτον καὶ ὁ Ἀδὰμ· καθὼς καὶ ἡ τελεία καὶ στερεὰ τροφὴ δὲν εἶναι ἀφέλιμος εἰς τοὺς ἀπαλούς καὶ τρυφερούς ὄντας, καὶ χρεῖαν ἔχοντας ἀπὸ γάλα.

Οὕτω μὲν ἀναγκαστικῶς εἰσήνε τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ὁ Θεολόγος καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ κατ' ἐκεῖνο θεωρία δὲν συνέφερεν ἀκόμην εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἀτελῆ ὄντα· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος προσθέτει, ὅτι ἂν καὶ αἰσθητὸν νοηθῇ τὸ ξύλον ἐκεῖνο, πάλιν δὲν συνέφερεν εἰς τὸν Ἀδὰμ τότε ἀτελῆ ὄντα, νὰ ἰδῇ ἐμπαθῶς καὶ νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸν ἐκείνου γλυκύτατον καρπὸν· διότι αὐτὸ ἦτον τὸ πλέον ἡδονικώτατον κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀπὸ ὅλα τὰ δένδρα τοῦ Παραδείσου· „τελείων γὰρ, φησὶν, ἐστὶ κατ' ἔξιν θείας θεωρίας καὶ ἀρετῆς, προσε-

σμν

(1) Σημειώσαι, ὅτι ὁ θεὸς Ἀναστάσιος ὁ Ἀντιοχείας λόγῳ β'. εἰς τὴν ἐξαήμερον, λέγει, ὅτι ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος καὶ Παπίας Ἱερραπόλεως, Εἰρηναῖος τε καὶ Ἰουστίνος καὶ Πάνταϊνος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Κλήμης ὁ σπρωματεύς, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο Καππαδόκαι Γρηγόριοι, ὁ Θεολόγος δηλαδὴ καὶ ὁ Νύσσης πνευματικῶς τὰ περὶ Παραδείσου ἐδειώρουν, λέγοντες, ὅτι εἶναι καὶ πνευματικὸς Παράδεισος· ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος σὺν τῷ δεινῷ Ἰουστίνῳ, ἀφ' οὗ εἶπον περὶ τοῦ αἰσθητοῦ Παραδείσου καὶ τῶν δένδρων καὶ ὑδάτων αὐτοῦ, ὅσπερ ἐπιφέρουσι τὸ τοῦ Προφήτου Ἰζεκιήλ περὶ θεοῦ καὶ οὐρανοῦ Παραδείσου λόγιον (ὅς τις Παραδείσον Θεοῦ ὀνομάζει, ἐν κεφαλῇ, κη'. 13. καὶ λα'. 8. τοῦ Μωσαϊκοῦ Παραδείσου μὴ οὕτως ὀνομαζόμενον). Τί δὲ ἐπιφέρουσιν; ὅτι αἰσχυστον ἐστὶ καὶ δεοστυγὲς τὸ φάσκειν, ὅτι ἡ τὸ ὅλας εἰς ἐννοιαν ἐλθεῖν τὴν μακαρίαν τε καὶ προσκυνητὴν τῇ Θεοῦ Λόγου Θεότητι, σὺν τῇ δεικνύσῃ καὶ ληστῇ εἰς ῥυστότητα καὶ ὁλίκον Παραδείσον εἰσελθεῖν. Ὡστε ἐκ τῶν λόγων τούτων διδάσκει-

μεθα, ὅτι ἐστὶ καὶ Παράδεισος αἰσθητός, ἐστὶ καὶ νοητός· καθὼς καὶ ὁ θεὸς Δαμασκηνὸς συνομολογεῖ λέγων, „Πλὴν ἔμοιγε δοκεῖ, ὅτι ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος αἰσθητὸς ἅμα καὶ νοητὸς διδημιούργητος· οὕτω καὶ τὸ τοῦτου ἱερώτατον πέμμενος (ὁ Παράδεισος δηλ.) αἰσθητὸν ἅμα καὶ νοητὸν ἦν, καὶ διπλὴν ἔχον τὴν ἐμφασιν“ (Βιβλ. β'. κεφ. κ'). Καὶ λοιπὸν εἰς νοητὸν Παραδείσον εἰσῆλθεν ὁ ληστής, καθὼς καὶ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ Τραπερίᾳ γράφεται, ὅτι ὁ ληστής ἦεν ἐν νοητῷ Παραδείσῳ.

(2) Καὶ ἴσως ἡ τελειότης τοῦ Ἀδὰμ ἦτο ἡ θεία, ὅπου ἐμελλε νὰ λάβῃ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐκτίσθη. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεοφόρος Μαξιμὸς „Εἰς τοῦτο ἡμᾶς πεποιήκεν ὁ Θεός, ἵνα γνωρίσωμεν τοῦ Θεοῦ χάριν κοινῶν φύσεως (ἦτοι τῆς φυσικῆς, τοῦ Θεοῦ χάριτος) καὶ τῆς αὐτοῦ ἀιδιότητος μετοχοῖ, καὶ πνεύματι αὐτοῦ ὁμοιοὶ κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θείαν· δι' ἣν πᾶσα τε τῶν ὄντων ἡ σύστασις ἐστὶ καὶ διαμονή, καὶ ἡ τῶν μὴ ὄντων παραγωγή καὶ γενεσις“ (Κεφ. μβ'. τῆς Γ'. Ἐκκατοστ. τῶν θεολογικῶν.)

„μιλεῖν τοῖς ἡδίστοις κατ' αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν μὴ ἀπάγειν τῆς πρὸς Θεὸν θεωρίας καὶ τῶν πρὸς ἐκεῖνον ὕμνων καὶ προσευχῶν· ἀλλὰ ταῦτ' ὕλην ποιεῖσθαι καὶ ἀφορμὴν τῆς πρὸς Θεὸν ἀνατάσεως“. (Κεφ. μθ'. τῶν φυσικῶν.)

„Ὁ Θεὸς καὶ σὺ, ἀδελφε, εἰς ἡσὰς φρόνιμος, μάθε μὲ ξένα ἔξοδα· ἦτοι μὲ τὴν πτώσιν τοῦ Ἀδάμ νὰ προφυλάττῃς τὸν ἑαυτόν σου ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, ὅπου ἀπαντᾷς ἐν τῷ Κόσμῳ· „Πανοῦργος γὰρ (ἦτοι φρόνιμος) ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον, κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται“, λέγει ὁ Σολομών. (Παρ. κβ'. 3.) Χάριν παραδείγματος, ἀπαντᾷς ἓνα ὥραϊον πρόσωπον; αὐτὸ εἶναι ἓνα ξύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρόσεχε νὰ μὴ θεωρήσῃς αὐτὸ, ὅχι μόνον περιέργως, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάρεργον· διότι ἐμπαθὴς ᾖ, ἐλκεσθαι ἀπὸ τὴν ἐκείνου ἡδονὴν καὶ θανατῶνεσαι. Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύει ὁ Σειράχ „Ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον“. „Ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν“. (Σειρ. θ'. 8.) Ἀκούεις μίαν συμφωνίαν μουσικῶν, ἢ Τραγωδίαν ἀσέμνων, ἢ λόγια αἰσχροῦ; αὐτὰ εἶναι ἓνα ξύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρόσεχε, καὶ μὴ σταθῇς νὰ τὰ ἀκούσῃς μὲ προσπάθειαν· ἀλλὰ κλείσον τὰ ὠτά σου, ἵνα μὴ ὁ νοῦς σου ἐλκυσθῇ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, καὶ ἀφήσῃ τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχει χρέος νὰ ἐνθυμᾶται πάντοτε καθε Χριστιανὸς διὰ τῆς προσευχῆς, κατὰ τὸ „ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε“. (ἀ. Θεσσ. ε'. 15.) Εὐρίσκεις εὐώδη πράγματα; ἀπαντᾷς ἡδονικὰ καὶ τρυφήλα φαγητά; βλέπεις ἀπαλὰ καὶ καλλωπισμένα φορέματα; ὅλα αὐτὰ εἶναι ξύλον τῆς γνώσεως, καὶ πρόσεχε μὴ ἐπιθυμήσῃς νὰ τὰ ἀπολαύσῃς· διότι ἡ τούτων ἐπιθυμία σὲ χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ θανατῶνει τὴν ψυχὴν σου.

Μὴ εἴπῃς εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ἐγὼ δὲν βλάπτομαι ἀπὸ τὰς ἡδονῶν τοῦ Κόσμου· διότι ἐνίκησα τὰ πάθη, ἢ διότι εἶμαι γέρον καὶ ἀσθενής, ὅχι! ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ λογισμὸς εἶναι μία πλάνη καὶ παγὶς τοῦ Διαβόλου, μὲ τὴν ὁποῖαν ζητεῖ νὰ σὲ παγιδεύσῃ καὶ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν σου. Ἀλλὰ ἔχε πάντοτε ἐμπροσθέν σου παράδειγμα τὸν Ἀδὰμ, καὶ συλλογίζου ταῦτα εἰς τὸν ἑαυτόν σου· ἂν ὁ Ἀδὰμ ὁ χειρὶ Θεοῦ πλαστὴς, καὶ μὲ τόσα χαρίσματα στολισθεὶς, ἦτον ἀκόμη ἀτελής, πῶς ἐγὼ θέλω καυχῆσθαι, ὅτι εἶμαι τέλειος; καὶ ἂν ἐκεῖνος ὁ μήπω πάθη δοκιμάσας, ἐμπαθῶς εἶδε καὶ ἔφαγεν ἀπὸ τὸν ἡδονικὸν ἐκείνου καρπὸν, καὶ οὕτως ἔπεσε, πῶς ἐγὼ ὁ ἐμπαθὴς δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἀπαθῶς μεταχειρίζομαι τὰ ἡδονικὰ πράγματα τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πίπτω; Ἐκεῖνος παρέβη μίαν φορὰν καὶ ἐκλαίει εἰς ὅλην τὴν ζωὴν· ἐγὼ παραβαίνω κατ' ἐκάστην, καὶ δὲν κλαίω οὔτε μίαν φορὰν· ἐκεῖνος ἦτον τόσον δυνατὸς καὶ στερεὸς, ὡς κέδρος, καὶ πάλιν ἔπεσε· καὶ ἐγὼ ποῦ ἔμεινα πλέον ἢ σεσαθρωμένη καὶ εὐκολόπτωτος κουκουναρία; Διὰ τοῦτο, ἀδελφε, θρῆνει τὴν ἰδικήν σου ἀσθενείαν, καὶ λέγε μὲ τὸν Ζαχαρίαν „Ὅλον, λυξάτω πίσυς, διότι πέπτωκε κέδρος“. (Ζαχ. ιδ'. 2.) (1)

Μάθε δὲ καὶ ἀπὸ τὸν ληστήν νὰ ἦσαι καὶ σὺ εὐχάριστος, ὅταν πάσχῃς διὰ τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ γνῶρισον τὸν Θεὸν ὡς εὐγνώμων. Καὶ ἂν ἐκεῖνος ἐλογίσθῃ μετὰ ἀνούων διὰ σὲ καὶ τὴν ἰδικήν σου ἀμαρτίαν· σὺ γενοῦ δι' ἐκεῖνον ἔννομος· ἦτοι ἀκολουθεῖς εἰς τὸν Εὐαγγελικὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσκύνῃς τὸν διὰ σὲ κρεμασθέντα· ἦτοι ὑπόκυφον καὶ γνῶρισον, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἔφορος πάντων· τοῦτο γὰρ εἶναι ἡ προσκύνησις· καὶ κρεμάμενος· ἦτοι τιμωρούμενος ὠφελήσου ἀπὸ τὴν κακίαν· ἦτοι ἢ ἀπὸ τὴν κακίᾳ καὶ τιμωρίαν, ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Πῶς; καὶ μὲ τίνα τρόπον; μὲ τὸ νὰ γνωρίσῃς, ὅτι διὰ τὴν ἀμαρτίαν σου πάσχεις· καὶ οὕτως ἰλέωσαι τὸν Θεὸν καὶ ἐξαγόρασον τὴν σωτηρίαν σου. Ἐὰν οὕτω κάμῃς, ἀγαπητέ, θέλεις ἐμβῇ εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ θέλεις γένη συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ καὶ θέλεις ἀπολαύσῃς τὰ αἰώνια αγαθά. Ἐμβὰ δὲ μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦν, ὁδηγὸν ποιῶν αὐτόν, καὶ μὲ ἐκεῖνον θεωρῶν τὰ κάλλη τοῦ Παραδείσου· οὕτω σὲ παρακινεῖ νὰ κάμῃς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων „Ἄν συσταυρωθῇς ὡς ληστής, ὡς εὐγνώμων τὸν Θεὸν

„γνώ-

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἀπολογεῖται διὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ λέγει ταῦτα· „Τάχα πολλοὶ τὸν Ἀδὰμ αἰτιῶνται, πῶς εὐκόλως τῷ πονηρῷ συμβούλῳ πεισθεῖς, τὴν Θεῖαν ἡμέραν ἐπέστησεν ἐντολὴν, καὶ διὰ τῆς ποιότητος ἀδελφότητος ἡμῶν τὸν θάνατον προεξένησεν· ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ἴσον

πρὸ τῆς πείρας ἐδεῖσθαι γεύσασθαι θανάτου τινός· βοάνης, ἢ μετὰ τὸ μαθεῖν διὰ πείρας θανάσιμον οὐσαν, ἀπὸ ταύτης ποθεῖν ἐσθίειν... Διὸ καὶ τῷ ριστότερον ἡμῶν ἕκαστος, ἢ ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖνος μὴ· „πτεός ἐστὶ καὶ κατὰχρῖτος“. (Ὁμιλ. λεχθείσα κατὰ τὴν ἀ. τοῦ Αὐγουστίνου.)

„γνώρισον· εἰ κακείνος μετὰ αἰνῶν ἐλογίσθη διὰ σέ καὶ τὴν σὴν ἀμαρτίαν· σὺ γενοῦ δι'
 „ἐκείνον ἐννομος· προσκύνησον τὸν διὰ σέ κρεμασθέντα, καὶ κρεμάμενος κέρδανόν τι καὶ πα-
 „ρὰ τῆς κακίας· ὠνῆσαι τῷ θανάτῳ τὴν σωτηρίαν· εἰς τὸν Παράδεισον εἰσελθε μετὰ Ἰη-
 „σοῦ, ὥστε μαθεῖν ὧν ἐκπέπτακας· τὰ ἐκεῖ καλλιθέωρησον· τὸν γογγυστὴν ἀφες ἀπο-
 „θανεῖν ἔξω μετὰ τῆς βλασφημίας“· (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.)

Τροπάριον.

„Ράβδου προσπτύσσεται τὸ ἄκρον Ἰωσήφ, ὁ γεμνόςμερα βλέπω
 „Ἰσραὴλ, τῆς Βασιλείας τὸ κραταῖον, ὅπως συρέξει ὁ ὑπερένδοξος,
 „Σταυρὸς προδηλῶν. Οὗτος γὰρ τοῖς Βασιλεῦσι, τροπαιοῦχον καύ-
 „χημα, καὶ φῶς τοῖς πίστει κράζουσιν· ὁ ὑπερύμνητος, τῶν Πα-
 „τέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἰ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ ἱερὸς Κοσμάς τὴν Παλαιὰν ἱστορίαν τοῦ Ἰακώβ, τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως· ἐκεῖ γὰρ λέγεται, ὅτι ὁ Ἰακώβ παρεκάλεσε τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ νὰ ὁμώσει, ὅτι δὲν θέλει ἀφήσει εἰς Αἴγυπτον τὰ λείψανά του, ἀλλ' ἔχει νὰ πάρῃ αὐτὰ καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὰ θάψῃ εἰς τὴν χεβρὼν, ὅπου ἦτον ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Σάρρας, καὶ Ἰσαὰκ τοῦ Πατρός του. Ὁ δὲν Ἰωσήφ ὡμολόγησεν, ὅτι ἔχει νὰ τελειώσῃ τὴν πατρικὴν ἐντολήν. Τούτου χάριν, τόσον ἐχαροποιήθη ὁ Ἰακώβ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ὥστε ἐπροσκύνησε καὶ ἔσκυφεν ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ δηλαδ.). οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἐπὶ λέξεως γράφεται· „Εἰ-
 „πε δὲ (ὁ Ἰακώβ) αὐτῷ (τῷ Ἰωσήφ) ὁμωσόν μοι, καὶ ὡμωσεν αὐτῷ· καὶ προσεκύνησεν
 „Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“· (Γεν. μζ'. 31.)

Μελουργῶν λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος τὴν ἱστορίαν ταύτην, λέγει, ὅτι ὁ Ἰακώβ ὁ μετονομασθεὶς ὕστερον Ἰσραὴλ, ὅς τις ἐπρόβλεπεν ἐκείνα τὰ πράγματα, ὅπου ἐμελλον νὰ γέ-
 „ιουν, αὐτὸς λέγω, τόσον πολλὰ ἔσκυφεν εἰς τὸ νὰ προσκυνήσῃ τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ, ὥστε
 „ἐφθασεν ἡ κεφαλὴ του ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς Βασιλικῆς ράβδου, ὅπου ἐκεῖνος ἐβά-
 „σταζεν, τὸ ὅποσον ἄκρον περιχυθεὶς κατεφίλησεν (1). Ἐφανέρωκε δὲ μὲ τὴν προσκύνη-
 „σιν ταύτην ὁ Ἰακώβ, ὅτι ὁ ὑπερένδοξος καὶ προσκυνητὸς Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπὸ τῆς
 „Βασιλικῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ προτυπούμενος, αὐτὸς μέλλει νὰ προσκυνῇται ὑπὸ πάντων,
 „καὶ ἔχει νὰ συνέχῃ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸ κραταῖον τῆς Βασιλείας· ἦτοι τὴν κραταῖαν Βασι-
 „λείαν τῶν Χριστιανῶν (2). Ἐπειδὴ εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ ὀρθοδόξους Βασιλεῖς, δὲν εἴ-
 „ται καύχημα νικητικὸν τὰ πλήθη τῶν στρατευμάτων, οὔτε τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται,
 „οὔτε αἱ τόσαι καὶ τόσαι μυριάδες ἰππῶν πολεμικῶν, ὅχι! ἀλλ' εἶναι καύχημα νικητικὸν εἰς
 „αὐτοὺς, οὗτος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου· εἰς δὲ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς αὐτὸς εἶναι φῶς.
 „Ὁ δὲν εἶπεν ὁ Χρυσόστομος θαυμαστικῶς „ὦ πάθους λαμπρότης! ὦ Σταυροῦ φαιδρότης!
 „ἡλῖος σκοτίζεται καὶ ἀστρα πίπτει, ὥσπερ φύλλα, ὁ δὲ Σταυρὸς πάντων ἐκείνων φανό-
 „τερον διαλάμπει, ὅλον κατέχων τὸν Οὐρανόν“· (λόγῳ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας) φῶς
 „δὲ ὧν ὁ Σταυρὸς φωτίζει τὸν νοῦν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διορατικὸν αὐτὸν ἀπεργάζεται· οἱ

τινὲς

(1) Ὁ δὲ Παῦλος Πρόδρομος δὲν ἠξέυρω πῶς λέ-
 „γει, ὅτι ὁ Ἰακώβ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς
 „ράβδου τοῦ Ἰωσήφ, ὅταν, ἐρχομένου τοῦ Ἰακώβ εἰς
 „τὴν Αἴγυπτον, ἐβῆκεν ὁ Ἰωσήφ ἔξω τῆς Αἰγύπτου
 „εἰς συνάντησιν τοῦ Πατρός του, βαστάζων τὴν Βασι-
 „λικὴν ράβδον ταύτην· ἡ δὲ μαρτυρεῖ ἡ Γραφή.

(2) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει, ὅτι μὲ τὴν ράβδον
 „ἐφανέρωσεν ὁ Ἰακώβ τὸ σκῆπτρον τῆς Βασιλείας τοῦ

Ἐφραίμ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, τὸ ὅποσον ἐμελλε νὰ
 „προσκυνῇ ἀπὸ τὰς δέκα φυλὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ.
 „Καὶ ὁ Θεοφύλακτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ „προσεκύνησιν
 „ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“ ἐν τῷ ια'. Κεφ.
 „τῆς πρὸς Ἑβραίους, Στίχ. 31. λίγη, ὅτι ὁ Ἰακώβ
 „προσκύνησας τὸν Ἰωσήφ, ἐπροεικόνισε τὴν προσκύνη-
 „σιν, ὅπου ἐμελλον νὰ κάμουν εἰς τὸν ἐκ τοῦ Ἰωσήφ
 „γεννηθέντα Ἐφραίμ αἱ δέκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ.

τινες Χριστιανοὶ φωνάζουν με πίστιν, εὐλογοῦντες τὸν ὑπερύμνητον Δεσπότην Χριστὸν, τὸν διὰ τοῦ Σταυροῦ τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰς αὐτοὺς χαρισάμενον.

Ὁ μὲν οὖν ἱερὸς Κοσμᾶς οὕτως ἐνόησε τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῆς Γραφῆς, τὸ περὶ Ἰακώβ ἐξηγημένον, ὅτι προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ δηλ.). ἄλλοι δὲ Πατέρες, οἷον ὁ Γεννάδιος, ὁ Θεοδώριτος, καὶ ἐκ μέρους ὁ Εὐσέβιος, ἄλλως ἐνόησαν τὴν ἱστορίαν ταύτην· ἐπιστηριχθέντες γὰρ ἐπάνω εἰς τὴν αὐτοῦ ἀντανυμίαν, καὶ νοήσαντες αὐτὴν ὡς σύνθετον, ἀντὶ εαυτοῦ, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ χαροποιηθεὶς διὰ τὴν ἀνάσσειν μετ' ὅρκου ὑπόσχεσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, ἠθέλησε διὰ τὴν ἀσκήσασθαι τὸν προσκυνῆσαι· διότι δὲν ὑπέφερε νὰ τὸν προσκυνῇσιν κοιτόμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον γέρον καὶ κληῖρης ἀπὸ τῆν ἀσθένειαν, τούτου χάριν ἐπῆρε τὴν ῥάβδον του, καὶ ἀκουμβίσας ἐπάνω εἰς αὐτὴν, ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῆς ῥάβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ἰδικῆς του, καὶ οὕτω προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ. Ὅθεν ἐπληρώθη τὸ ὄραμα, ὅπου εἶδεν ὁ Ἰωσήφ, ὅτι ἐπροσκύνησεν αὐτὸν ὁ ἥλιος· ἦτοι ὁ Πατήρ του Ἰακώβ. Ὅλη λοιπὸν ἡ διαφορὰ τῆς μιᾶς γνώμης καὶ τῆς ἄλλης ἐστάθη ἡ ἀντανυμία αὐτοῦ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ πνεῦμα αὐτῆς· διότι ὁ Κοσμᾶς καὶ ὁ Εὐσέβιος, ὡς ἀπλὴν αὐτὴν κοήσαντες διὰ φιλοῦ πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσήφ· οἱ δὲ ἄλλοι σύνθετον ταύτην νοήσαντες διὰ δασέος πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ, ἀκουμβίζων εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, ἥτοι τῆς ἰδικῆς του.

Ἀμπότε δέ, ἀδελφε, νὰ ἦναι καὶ εἰς ἐσὲ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου φῶς νοητὸν, φωτίζων μὲν τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν σου με τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας γνώσεως καὶ σοφίας, θέλγων δὲ καὶ γλυκαίνων τὴν καρδίαν σου με τὴν χάριν τοῦ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς περ γὰρ ὁ πύρινος ἐκείνος καὶ φωτεινὸς στύλος, ὠδήγει τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, καὶ δὲν ἄφινεν αὐτοὺς νὰ πλανηθῶν εἰς τὴν στρατάν· οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἐδόθη εἰς ἐσὲ, Χριστιανέ, διὰ νὰ σὲ φωτίξῃ καὶ νὰ σὲ ὠδηγῇ μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ νὰ μὴ σὲ ἀφίκῃ νὰ πλανηθῇς εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρτίας· ἀγάπα ὅμως καὶ σὺ νὰ σηκώῃς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ τὸ νὰ σηκώῃς τὸν Σταυρὸν; ἀκουσον· ἐκεῖνοι ὅπου ἀποφασισθῶν ἀπὸ τὸν Κριτὴν διὰ νὰ παλουκωθῶν, αὐτοὶ βαστάζων τὸ παλούκι εἰς τὸν ἄμῳν των, καὶ πηγαίνων εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης λυπηροί, σκυθρωποί, ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν, καὶ νεκροὶ ὄντες περισσότερον πάρεξ ζωντανοί. Οὕτω παρομοιάζεις καὶ σὺ, ἀδελφε· διὰ τοῦτο βαστάζων βαστάζε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ περιπάτει εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν λυπηρὸς, σκυθρωπὸς, θλιβόμενος, κακοπαθὼν, νεκρωμένος τῷ Κόσμῳ, ὡς εἰν τρέχης εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ὅπου ἔχουν νὰ σὲ σταυρώσων. Ἄν οὕτω κάμῃς, ἔχεις νὰ λέγῃς με τὸν Παῦλον „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ“. (Γαλ. 5. 14.) Ἐάν ὅμως οὕτω δὲν κάμῃς, ἤξευρε, ὅτι δὲν εἶσαι ἄξιος τοῦ Κυρίου· καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπεφάσισεν „Ὅς οὐ λαμβάνει τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος“. (Ματθ. 10. 38.)

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Εὐλογεῖτε παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσαρίθμοι, δημιουργὸν Πατέρα Θεόν·
 „ὕμνεῖτε τὸν συγκαταβάμτα Λόγον, καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετα-
 „ποιήσαρτα· καὶ ὑπερυψοῦτε τὸ πᾶσι ζωὴν παρέχον, Πνεῦμα πα-
 „γάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυῶς καὶ περιέργως ἐμελούργησε τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ ἱεράρχης καὶ σοφὸς Κοσμᾶς· διότι ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τούτων Ὡδὴ παρακινῶσιν ὅλα τὰ κτίσματα εἰς ὕμνον

ὕμνον Θεοῦ, „εὐλογεῖτε, λέγοντες, καὶ ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε τὸν Κύριον“· τούτου χάριν καὶ ὁ ἱερός Μελωδὸς παρακινεῖ ἀντιστράφως τοὺς τρεῖς Παῖδας εἰς τὸν αὐτὸν ὕμνον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκεῖνο ὅπου οἱ τρεῖς Παῖδες ἐποίησαν πρὸς τὰ ἄλλα κτίσματα, τοῦτο ποιεῖ ὁ Ἀσματογράφος οὗτος πρὸς τοὺς τρεῖς Παῖδας· μᾶλλον δὲ, αὐτὸς ἐμμήθη καὶ εἰς τοῦτο αὐτούς· διότι, καθὼς οἱ ἴδιοι τρεῖς Παῖδες παρακινουσι τὸν ἑαυτῶν τὸν εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεόν, λέγοντες „εὐλογεῖτε Ἀνανία Ἀζαρία καὶ Μισαήλ τὸν Κύριον“ οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Μελωδὸς παρακινεῖ εἰς ὕμνον αὐτοὺς διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου.

Πάλιν, ἐπεὶ οἱ τρεῖς Παῖδες εἶναι ἰσαριθμοὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς εὐρὴν τὰ τρία ταῦτα ῥήματα ἀναφερόμενα ἐν τῇ ὁδῷ τούτων Ὡδῇ: ἦτοι τὸ, εὐλογεῖτε, τὸ, ὑμνεῖτε, καὶ τὸ, ὑπερυψοῦτε, τὸ μὲν εὐλογεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν Θεόν καὶ Πατέρα, τὸν προκαταρκτικῶς Δημιουργόν ὄντα τοῦ Παντός· τὸ δὲ ὑμνεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν τοῦ Πατρὸς μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον, ὅς τις συγκατέβη εἰς τὴν κἀμινον καὶ μετέβαλεν εἰς δράσαν τὸ πῦρ· τὸ δὲ ὑπερυψοῦτε ἀπέδωκεν εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ ὅποιον δίδει ζωὴν εἰς ὅλα τὰ ζῶντα κτίσματα· ὅποια εἶναι οἱ Ἄγγελοι, οἱ Ἀνθρώποι, τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ· διότι καὶ τὰ φυτὰ ζῶν ἔχουσι καὶ ψυχὴν θρεπτικὴν, αὐξητικὴν καὶ γεννητικὴν τοῦ ὁμοίου. Ὅθεν καὶ Διαγύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ζῶντα ταῦτα ὀνομάζει.

Ἀλλ' ἂν καὶ τὰ τρία ταῦτα ῥήματα οἱ τρεῖς Παῖδες τὰ ἀποδίδουσιν εἰς ἓνα πρόσωπον, τὸ τοῦ Πατρὸς δηλαδὴ, ὅπερ καὶ Κύριον ὀνομάζουσιν· φησὶ γάρ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας“· (Αἴν.) (1). ὁ Θεὸς ὅμως Κοσμᾶς διεμοίρασε ταῦτα εἰς τὰ τρία Θεαρχικὰ πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις τῆς μιᾶς Θεότητος. Ἐποίησε δὲ τοῦτο, ὅχι διότι εἰδικῶς καὶ μετ' ἐξωριστὸν τρόπον ἀποδίδεται τὸ μὲν εὐλογεῖτε, τῷ Πατρί, τῷ δὲ ὑμνεῖτε, τῷ Υἱῷ, καὶ τὸ ὑπερυψοῦτε, τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· ἀπαγε τῆς τοιαύτης φρενοβλαβείας! διότι κοινὰ καὶ εἰς τὰ τρία ὑπερούσια πρόσωπα τῆς μακαρίας Θεότητος εἶναι, καὶ ἡ εὐλογία καὶ ὁ ὕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις· ἀλλ' ἐποίησε τοῦτο, ἓνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι οἱ Παῖδες οἱ εὐλογοῦντες καὶ ὑμνοῦντες καὶ ὑπερυψοῦντες τὸν Κύριον, ἦσαν τρεῖς τῷ ἀριθμῷ, καὶ ἀκολουθῶς ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν ἐδοξολογεῖ μετ' ἓνα ἐξωριστὸν ῥῆμα ἐν πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ἦσαν ἰσαριθμοί· τὸ δὲ κυριώτερον αἴτιον τούτου ἐστάθη, διότι ἐν τῇ Ὡδῇ ταύτῃ τῶν τριῶν Παίδων ἔβλεπεν ὁ ἱερός Μελωδὸς, ὅτι ἀναφέρονται καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Βασιλικωτάτης Θεότητος.

Ὁ μὲν γὰρ Πατὴρ ἀναφέρεται διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ, Κύριος καὶ τοῦ, Θεός· φησὶ γάρ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“· καὶ πάλιν „Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράχ, Μισαχ, καὶ Ἀβδεναγὰ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς κἀμίνου καὶ περιπάτουσαν ἐν μέσῳ τῆς φλόγος ὑμνοῦντες τὸν Θεόν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον“· (Δαν. γ'. 23.) ὁ δὲ Υἱὸς ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀγγέλου· „Ὁ δὲ Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κἀμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς κἀμίνου“ (Αἴν. 25.)· ὁ γὰρ Ἀγγελος οὗτος δὲν ἦτον ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς Ἀγγέλους, ἀλλ' ἦτον ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος, ὅς τις διὰ τῆς συγκαταβάσεώς του ταύτης ἐπρομήνυε τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς γεννησομένην κατὰβασιν. Ὅθεν καὶ Ναβουχοδονόσορ Υἱὸν Θεοῦ ὀνόμαζεν αὐτὸν, λέγων „Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλαμεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; ὁ δὲ ἐγὼ, ὁ ρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθερά οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς“ καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία Υἱῷ Θεοῦ“· (Δαν. γ'. 24.) Οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἐν τῇ βᾶτῳ φανείς Ἀγγελος πρὸς τὸν Μαυσῆν, αὐτὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν εἰδεί Ἀγγέλου καταβάς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίῳ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀγγελος ὁ ρυόμενος τὸν Ἰακώβ ἐν πάντων τῶν κακῶν, (Ἐξ. κη'. 15.) ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ὁ Θεὸς Λόγος ἦν ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον ἀναφέρεται ἐν τῇ Ὡδῇ διὰ τῶν λόγων τούτων „Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς κἀμίνου ὡς πνεῦμα ὁρόσου διασπρίζον“· (26.) Ὅθεν ὁ ἱερός Κοσμᾶς βλέπων ἀνα-
φερό-

(1) Ὁ δὲ πτωχὸς Πρόδρομος δέλει, ὅτι Κύριον ὀνομάζουσιν οἱ τρεῖς Παῖδες, τὴν μίαν φύσιν καὶ οὐσίαν καὶ μοναρχίαν τῆς Θεότητος.

φερόμενα ἐν τῇ Ὡδῇ καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μοναρχικατῆς Τριάδος, δὲν ὑπέφερε νὰ ὑμνῶνται ἐν τῇ Ὡδῇ τὸ ἐν μόνον πρόσωπον· ἀλλ' ἀναλόγως ἐμοίρασεν εἰς τὸ καθ' ἓν πρόσωπον τὸ ἐν ῥῆμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω· ἵνα καὶ τὰ τρία, ὡς ὁμοούσια καὶ λυτρώσαντα τοὺς Παῖδας ἐκ τῆς καμίνου δοξολογῶνται. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας ὁδοῆς ἐπρόσθεσε τὰ λόγια ταῦτα „Εὐλογοῦμεν „ Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα τὸν Κύριον“ (Οὐ γὰρ τῶν τριῶν Παίδων ταῦτά εἰσι), βλέπουσα καὶ αὕτη, ὅτι ἀναφέρονται ἐν τῇ Ὡδῇ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μιᾶς Θεότητος.

Ποῖον δὲ ἀφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ, ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; τὸ νὰ εὐχαριστῇς καὶ δοξολογῇς τὸν Θεὸν πάντοτε, διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ὅπου κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους σοὶ ἔδωκε. Καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ τοῦ νὰ εὐχαριστοῦν καὶ δοξολογοῦν τὸν Θεόν, διότι τοὺς ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν καμίνου τοῦ πυρός· καὶ ὅχι μόνον αὐτοὶ ἐδοξολογοῦν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ κτίσματα ἐπαρακίνησαν εἰς τὸ νὰ δοξολογοῦν καὶ αὐτὰ μὲ αὐτούς· οὕτω καὶ σύ, ἀδελφε, πρέπει μὲν νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεὸν εἰς καθ' ἓν πρᾶγμα, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου, τὴν λέγουσαν „Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε“ (ἀ. Θεσσ. ε'. 18.) ἐξαιρέτως δὲ πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστῇς, ὅταν τύχῃ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ κανένα κίνδυνον καὶ πειρασμόν, ἢ νὰ σοὶ χάρισῃ καμμίαν ἐξαίρετον εὐεργεσίαν· „Ἐξομολογήσεται σοὶ γὰρ, λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν, (ἥτοι θέλει δοξολογήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ ὁ Ἄνθρωπος), ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ“ (Ψαλ. μὴ. 19.) Οὕτως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὐχαρίστει πάντοτε· ὅθεν ἔλεγεν „εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε“ (ἀ. Κορ. α'. 4.) οὕτως ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐσυνείθισε νὰ λέγῃ πάντοτε ταῦτα τὰ ἀξιωμακτικὰ καὶ εὐχαριστικά λόγια, „Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν“ οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο ἐπιλέγειν αἰεὶ ἐπὶ πᾶσι μοι τοῖς „συμβαίνουσιν“ (Ἐπιστ. ια'. πρὸς Ὀλυμπιάδα) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἔλεγεν „Ἀρίστη εὐεργεσίας φυλακὴ, ἢ τῆς εὐεργεσίας μνήμη καὶ ἡ διηνεκὴς εὐχαριστία“· οὕτως ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος μιμούμενος τὸν Θεὸν Χρυσόστομον ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω ἐκείνου λόγια. Ἐὰν οὕτως εὐχαριστῇς, ἀγαπητέ, τὸν εὐεργέτην σου Θεόν, ὅχι μόνον δὲν θέλεις δείξει ἀχαριστίαν εἰς αὐτόν, ἢ ὁποῖα κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστίνον δὲν ἀρέσκει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοίς, διὰ τὴν εὐχαριστίαν σου θέλεις παρακινήσει τὸν Θεὸν νὰ σοὶ χάρισῃ χαρίσματα μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ πρότερα, ὅπου σοὶ ἔχαρισε· καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ „ἡ Εὐχαριστία τοῦ λαμβάνοντος, ἐρεθίζει τὸν δίδόντα, τοῦ δοῦναι δωρήματα „μειζότερα τῶν προτέρων“ (Λόγ. λ'. σελ. 186.)

Τροπάριον.

„Τ' Φουμέμου ξύλου, ῥαυτισθέντος ἐν αἵματι, τοῦ σαρκωθέντος Λόγου Θεοῦ, ὑμνεῖτε αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυναμεις, βροτῶν τὴν ἀγά-
„ κλησιν ἑορτάζουσαι. Λαοὶ προσκυρεῖτε Χριστοῦ τὸν Σταυρὸν, δι'
„ οὗ τῷ Κόσμῳ ἀμάστασις εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς τοὺς τρεῖς Παῖδας διὰ νὰ ὑμνοῦσι τὴν ἁγίαν Τριάδα· ἀκολουθῶς καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον παρακινεῖ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἄνθρώπους νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· καθότι καὶ ἐν τῇ ὁδῷ Ὡδῇ καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἄνθρωποι παρακινῶνται εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· „Εὐλογεῖτε γὰρ, φησὶν, Ἄγγελοι Κυρίου τὸν Κύριον· καὶ εὐλογεῖτε Υἱοὶ τῶν Ἀνθρώπων τὸν Κύριον. Λέγει λοιπὸν ἐπὶ λέξεως· σήμερον ὅπου ὑφύεται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ἐφάντισθαι μὲ τὸ θεόρρυθμον αἷμα τοῦ σαρκωθέντος Λόγου Θεοῦ, ἐσεῖς μὲν αἱ Δυναμεις τῶν Οὐρανῶν· ἥτοι οἱ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς κατοικῶντες ὑπερκόσμιοι Ἄγγελοι, ὑμνεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Θεὸν τὸν οὕτως εὐδοκήσαντα, καὶ διὰ τῆς δοξολογίας ταύτης ἑορτάζετε τὴν ἀνακάλεισιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν Ἀνθρώπων, ὡς φιλάδελφοι καὶ φιλόανθρωποι. Διὰ τοῦτο γὰρ

γὰρ ὁ Κύριος ἐκάλεσεν αὐτοὺς, διὰ τὰ εὐφρανθῶν εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς· ἵτοι τῆς ἀπολλυμένης φύσεως τῶν Ἀνθρώπων· „εὐροῦσα γὰρ, φησὶν, ἡ γυνὴ τὴν „δραχμὴν συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ γείτονας, λέγουσα συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν „δραχμὴν, ἣν ἀπώλεσα“. (Λουκ. ιε. 9.) Φίλοι δὲ καὶ γείτονες εἶναι αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, λέγοντα „Καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε τὴν Βασιλικήν, „καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῶν Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὔρεσει, καὶ κοινωνοὺς ποι- „εῖται τῆς εὐφροσύνης, ἃς καὶ τῆς οἰκονομίας μυστίδας πεποίητο“. (Λόγ. εἰς τὰ Γενέ- „θλια) καὶ ἀλλαχοῦ „Πείθομαι γὰρ αὐτὰς συνεορτάζειν καὶ συμπανηγυρίζειν ἡμῖν“· „καὶ παρακάτω λέγει ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς „Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν „Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶν μετανοοῦντι“. (Λυτόθ. 10.)

Οὐ μόνον δὲ λέγει, ἐσεῖς οἱ Ἀγγελοι ὑμνεῖτε, ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ Χριστιάνοι λαοὶ προσκυνεῖτε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ εἰνεν εἰς τὸν Κόσμον· ἵτοι εἰς ἐσᾶς τοὺς Ἀνθρώπους, ἀνάστασις καὶ ἀνάπλασις εἰς τοὺς αἰῶνας· ἵτοι αἰῶνιος· ὅσοι γὰρ ἔχουν τὰ ἀναστῆναι, πάντοτε εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας μέλλουν τὰ ἵνα ἀναστη- μένοι. Δύναται δὲ τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας τὰ συναφθῆναι καὶ μετὰ τὸ ἀνωτέρω ὑμνεῖτε, καὶ μετὰ τὸ, προσκυνεῖτε· ἵτοι ὑμνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, προσκυνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, κατὰ σχῆμα ὑπερ- βατὸν καὶ παρένθεσιν· ἵνα διὰ τοῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας, δηλωθῇ, ὅτι εἶναι Ὡδὴ ὁδὸς, ἥς ἐν τῷ τέλει τίθεται τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἄτοπον γὰρ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, οἱ μὲν Ἀγγε- λοι τὰ ὑμνοῦσι διὰ τὴν τῶν Ἀνθρώπων ἀνάπλασιν· οἱ δὲ Ἀνθρώποι οἱ τὴν ἀνάπλασιν λαβόντες, τὰ μὴ προσφέρουν ὕμνον εἰς τὸν Θεόν. Τοῦτο γὰρ εἶναι ὅμοιον, ὥς εἰναι ἡθέλει ἰατρευθῆναι τινὰς ἀπὸ θανατηφόρον ἀσθένειαν· καὶ οἱ μὲν φίλοι τοῦ ἰατρευθέντος τὰ χαί- ρουν καὶ τὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν ἐκεῖνον θεραπεύσαντα ἰατρόν· ὁ δὲ ἰατρευθεὶς τὰ μὴν αἰσθάνεται τὴν ἰατρείαν καὶ σωτηρίαν, ὅπου ἔλαβε, καὶ οὔτε τὰ χαίρει, οὔτε τὰ ἀποδίδει τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὸν ἰατρόν.

Φανερὸν δὲ εἶναι εἰς ἐσᾶ, ἀγαπητέ, τὸ ἀφέλιμον νόημα, ὅπου ἐμπορεῖς τὰ κερδήσῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι καὶ σὺ πρέπει τὰ ὑμνῆσαι καὶ τὰ δοξολογῆσαι ἀκαταπαύστως τὸν Δεσπότην Χριστόν. Αὐτὸς γὰρ διὰ μέσου τοῦ παναγίου αἵματός σου, τὸ ὁποῖον ἔχυσεν ἐπὰν- να εἰς τὸ σήμερον ὑψούμενον ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀπὸ τὰς παναγίας τοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκίρατον τοῦ πλευρᾶν, ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑστέραν σταλαγματίαν, αὐτὸς, λέγω, διὰ μέσου τοῦ παναγίου αὐτοῦ αἵματος, ἀνέπλασεν ὅλον τὸ γένος τῶν Ἀνθρώπων, καὶ μαζὶ μετὰ ὅλους ἀνέπλασε καὶ ἐσᾶ. Καὶ καθὰς ὁ καλούμενος ὁπός· ἵτοι τὸ ὀλίγον γάλα τῆς συκῆς, βαλλόμενον μέσα εἰς τὸ πολὺ γάλα τῶν προβάτων πηΐζει αὐτὸ καὶ στε- ρεοῖ καὶ τυρὶ ἀπεργάζεται· ὁθεν πολλοὶ ἀντὶ πηγύας μεταχειρίζονται τοῦτο· οὕτω καὶ αἱ ραινίδες τοῦ ζωοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου αἱ ἐκχυθεῖσαι ἐν τῷ Σταυρῷ, ἀνέπλασαν ὅλον τὸν Κόσμον καὶ ἐστερέωσαν αὐτὸν εἰς τὴν Θεογνωσίαν καὶ ἀρετὴν, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδὲν δὲ, ὅσον τὸ θαῦμα τῆς ἐμῆς σωτηρίας· ραινίδες αἵματος ὀλίγαι κόσμον „ὅλον ἀναπλάττουσαι, καὶ γίνονται, καθάπερ ὁπὸς γάλακτι, πᾶσιν Ἀνθρώποις, εἰς ἐν „ἡμᾶς συνδέουσαι καὶ συνάγουσαι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.) Ὅθεν ὅσαις φοαῖς βλέπεις τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστόν ἐν τῷ Σταυρῷ αἱματοκυλισμένον, καὶ τετραμέναις ἔχοντα χεῖρας πόδας καὶ πλευράν, λέγε μετὰ θερμὴν ἀγαπὴν πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ ἐρωτικά λόγια, ὅπου ἔλεγε πρὸς αὐτὸν μία εὐλαβὴς ψυχὴ· „Οὐ θέλω ἄτρωτος εἶναι, ὁρῶν σε τετραμένον“. (Παρά τῇ Ἀσφαλεῖ ὁδηγίᾳ).

Προσκύνει δὲ καὶ σὺ εὐλαβῶς μαζὶ μετὰ ὅλους τοὺς λαοὺς, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου τὸν πανσεβάσμιον, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ εἰνεν ἡ ἀνάστασις ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ ἀκαλό- ῳως ἐγίνε καὶ ἡ ἰδική σου ἀνάστασις· ἀνάστασις ὅμως ἐνδοξος· ἀνάστασις λαμπρά· καὶ ἀνάστασις, ὅπου ἔχει τὰ σε καμὴ κατὰ χάριν Θεόν· εἰναι μέχρι τέλους ἐπιμένει ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ· Ὅθεν ὅσαις φοαῖς προσκυνεῖς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, μὴ παύης ἀπὸ τὸ τὰ λέγῃς καὶ σὺ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν ὁ ἅγιος μάρτυς Θεό- δωρος ὁ ἐν Πέργῃ, ὁ κατὰ τὴν δεκάτην ἐνάτην τοῦ Ἀπριλλίου εορταζόμενος, ὅταν εἶδε τὸν Σταυρὸν ἐμπηγμένον εἰς τὴν γῆν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐμελλε τὰ σταυρωθῆναι· „Χαίροις „Σταυρέ, καύχημα τῶν Χριστιανῶν· χαίροις λυτρωτὰ ἀμαρτωλῶν, στερῶμα δικαίων, κλί- „μαξ οὐράνι, Προφητῶν κήρυγμα, φάστῃρ ἐσκοτισμένων, κήρυξ ἀληθινῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ „παθῶν, τῶν Πιστῶν ἡ ἀνάστασις, τῶν νεκρῶν ἡ ἀφθαρτος πηγὴ· διὰ σοῦ οἱ προσερχόμε-

„νοὶ ζῶντων αἰώνιον κληρονομοῦσι· πρόσδεξάι με ἐν ἡλαρότητι· ὅπως τὸν ἐν σοὶ κρεμασθέντα
 „τα σαρκὶ Θεὸν ἄφθαρτον, δοξάσω εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν“· (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ).

Τροπάριον.

„Γηγενεῖς παλάμαις οἰκοδόμοι τῆς χάριτος, Σταυρὸν οὐ ἔστι Χρι-
 „στὸς ὁ Θεὸς ὑψοῦτε ἱεροπρεπῶς, καὶ λόγχην Θεοῦ Λόγου σῶμα
 „ἀντιτορήσασαμ· ἰδέτωσαμ Ἐθνη πάντα τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, δο-
 „ξαζόμενα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ μακρύνει ὁ ἱερὸς Κοσμάς ἀπὸ τὴν ὁγδόην Ὡδὴν τῶν τριῶν
 Παίδων. Ὅθεν, καθὼς ἐκεῖνοι ἔλεγον „Εὐλογεῖτε Ἱερεῖς Κυρίου, δέλοι Κυρίου τὸν Κύριον“·
 οὕτω καὶ οὗτος ἐδῶ προσκαλεῖ τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Ὑψώσεως,
 καὶ παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ὑψώσουν τὸν τίμιον Σταυρὸν, οὕτως ἐπὶ λέξεως φράζων· ὡς Ἱερεῖς
 καὶ Ἀρχιερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, οἵτινες κατὰ μὲν τὴν φύσιν εἰσθε γηγενεῖς· ἦτοι
 πλασμένοι ἀπὸ τὴν γῆν· κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα εἰσθε οἰκονόμοι τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος·
 οὕτω γὰρ ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων σὰς ὀνομάζει λέγων, „Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χά-
 „ρισμα, εἰς αὐτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος τοῦ Θεοῦ“·
 (ἀ. Πέτ. δ΄. 10.) καὶ ὁ Παῦλος δὲ οἰκονόμους Μυστηρίων σὰς καλεῖ· (ἀ. Κορ. δ΄. 10.)
 ἐσεῖς, λέγω, οἱ Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, ὑψοῦτε μὲ τὰς παλάμας· ἦτοι μὲ τὰς χεῖρας σας
 (τοῦ μέρους ἀντὶ τοῦ ὅτε λαμβανομένου κατὰ συνεκδοχὴν) ἱεροπρεπῶς· τουτέστι σεβασμίως
 καὶ μὲ κάθε εὐλάβειαν, καθὼς εἶναι πρέπον εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς νὰ τιμῶσι τὰ
 ἅγια ὡς ἅγιοι. Ποῖον δὲ ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς; τὸν τίμιον Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον
 ἐστάθη Χριστὸς ὁ Θεὸς, καρφωθεὶς ἐν αὐτῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· ἢ μὲ τὸ, ἔστι,
 φανερόν· ὁ Μελωδὸς τὸ ὑποπόδιον, τὸ ὁποῖον ἦτον ξύλον ξεχωριστὸν καρφωμένον μὲ τὸν
 Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐβάλθησαν οἱ πόδες τοῦ Κυρίου διὰ νὰ καρφωθοῦν δυνα-
 τώτερα· καθὼς γράφει ὁ Θεὸς Εἰρηναῖος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος· καὶ οὕτως ἐπληρώθησαν
 τὰ προφητικά ἐκεῖνα, τὸ „Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ
 „τῶν ποδῶν αὐτοῦ“· (Ψαλ. γη΄. 5.) καὶ τὸ „Προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν
 „οἱ πόδες αὐτοῦ“· (Ψαλ. ρλδ΄. 7.)

Μαζὶ δὲ μὲ τὸν Σταυρὸν ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην, ἡ ὁποία ἀντιτόρη-
 σεν· ἦγουν ἐπερόνησε καὶ ἐτρύπησε τὸ Θεοῦπρόστατον σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὑψώσεως γὰρ
 καὶ προσκυνήσεως καὶ πάσης τιμῆς εἶναι ἄξια, ὅχι μόνον ὁ Σταυρὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ λόγχη,
 καὶ ὁ κάλαμος, καὶ ὁ σπόγγος, καὶ οἱ ἥλοι, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα συνήργησαν καὶ ὑπηρε-
 τήσαν εἰς τὰ πάθη τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος Χριστοῦ, ὡς ἀγιασθέντα διὰ τῆς ἐπαφῆς
 τῆς παναγίας καὶ Θεοῦπροστάτου αὐτοῦ σαρκός (1). Ἄς ἰδῶν δὲ καὶ τὰ Ἐθνη τὰ ἐσκατι-
 σμένα ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας, τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἔλαμψεν εἰς τὸν
 Κόσμον διὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ ἄς δοξάσουν αὐτὸ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας. Ἐδανείσθη
 δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ἀπὸ τὸν δίκαιον Συμεὼν τὸν Θεοδόχον,
 ὅς τις βλέπων καὶ βαστάζων τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐν ταῖς ἀγκάλας του τεσσαρακονθήμε-
 ρον

(1) Συμφώνως δὲ εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ
 Δαμασκηνός „Προσκυνήσαντες τοὺς ἥλους, τὴν λόγχην,
 „τὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ ἱερά αὐτοῦ σκηνώματα, ἅ-
 „τινά εἰσιν ἡ φάτνη, τὸ σπύλαιον, ὁ Γολγοθᾶς, ὁ
 „Σταυρὸς, ὁ ζωοποιὸς τάφος, ἡ Σιών τῶν Ἐκκλη-
 „σιῶν ἡ ἀκρόπολις, καὶ τὰ ὅμοια, ὡς φησὶν ὁ Θεο-
 „πάτωρ Δαβὶδ· εἰσελευσάμεθα εἰς τὰ σκηνώματα
 „αὐτοῦ, προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν

„οἱ πόδες αὐτοῦ“· Ὅτι δὲ τὸν Σταυρὸν λέγει, δηλοῖ
 τὸ ἐπόμενον „Ἀνάστηθι Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν
 „σου“· ἵπεται γὰρ τῷ Σταυρῷ ἡ Ἀνάστασις· εἰ γὰρ
 „τῶν ἐρριμένων ποδητὸν οἶκος, καὶ κλίνη, καὶ περι-
 „βολαῖον, πόσῳ μᾶλλον τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος,
 „διδῶν καὶ σεσῶσμεθα“· (Βιβλ. Δ΄. κεφ. πη. τοῦ
 Θεολογικοῦ).

ρον νήπιον, εἶπε μετὰ χαρᾶς ταῦτα τὰ λόγια, „Εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου“. καὶ ἐξηγῶν τί ἦτον αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου, λέγει ἀπολούθως „Ὡς εἰς ἀποκάλυψιν „Εἶδῶν“. (Λουκ. β'. 30.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ ἱερὸς Κοσμάς λέγει, ὅτι τὰ Ἔθνη ἀποκαλυφθέντα: ἦτοι ἀποβαλόντα τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας, ὡς ἰδοῦν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: τὸν Σταυρὸν δηλαδὴ, καὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ, ὡς ἰδοῦν τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ ὑψωθέντα, καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων συνανυψάσαντα. Φαίνεται δὲ ἀρμοδιώτερον, ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „Εἶδον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“. (Ψαλ. 135. 5.)

Εγὼ δὲ νομίζω, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ ἱερὸς Κοσμάς, τὸ „Ἰδέτωσαν Ἔθνη πάντα τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ“ διὰ τὴν φανερώσιν τὴν ἱστορίαν, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως, κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ λαὸς τῶν Χριστιανῶν ἐζητεῖ νὰ προσκυνήσῃ καὶ νὰ ἀσπασθῇ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, κατὰ προηγούμενον λόγον δὲν ἐδύνετο δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθομένου διὰ τὸ πολὺ πλῆθος· τούτῳ χάριν ἐζήτησαν κατὰ λόγον δεύτερον νὰ ἀξιώθωσιν νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ Σταυροῦ. Ὅθεν ὁ τότε Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριος, ἀναβὰς ἐπάνω εἰς τὸν ἄμβωνα ἐσήκωσεν ὑψηλὰ μὲ τὰς δύο τοῦ χεῖρας τὸν κοσμοπόδητον Σταυρὸν, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν φανερώς εἰς ὅλους τοὺς ὑποκάτω εὐρισκομένους Χριστιανούς, οἵτινες τῆτον ἰδόντες ἐφάναζαν ἀπὸ καρδίας ὅλοι ὁμοῦ τὸ, „Κύριε ἐλέησον“. Πρόδηλον δὲ, ὅτι οἱ τὸν Σταυρὸν ἰδόντες Χριστιανοί, ἐκ τῶν Ἐθνῶν ἐκατάγοντο, τὰ ὅποια παρακινεῖ ἔδῳ ὁ Μελωδὸς νὰ ἴδωσιν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τὸν Σταυρὸν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανὲ ἀδελφέ μου, ὅσαις φοραῖς ἐμβαίνεις μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, σήκονε τὰ ὀμμάτιά σου ὑψηλὰ, καὶ βλέπε τὸν ὑπέρτιμον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος στέκεται ὑψωμένος ἐπάνω ἀπὸ τὰς ἀγίας εἰκόνας εἰς τὸ διάστελλον (τέμπλον), καὶ βλέπων αὐτὸν συλλογίζου, ὅτι βλέπεις αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς: ἦτοι παρρησίαν καὶ εἰς ὅλην τὴν γῆν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον τοῦ Δαβὶδ. (Ψαλ. 135. 13.) Βλέπων δὲ καὶ τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντα Δεσπότην σου καταπληγασμένον, ἐνθυμήσου τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην, ὅπου ἔδειξεν εἰς ἐσὲ ὁ ἀγαπητὸς καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός. Ὅθεν ἀνάψας ἀπὸ μίαν φλόγα θείας ἀγάπης, ἐρώτησέ τον μὲ τὸν Πραφῆτην Ζαχαρίαν, καὶ εἶπέ τον, Δέσποτα Δέσποτα, διὰ τίνος ἀγάπην ἔλαβες τὰς πληγαὶς ταύτας; „Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν· τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου“; (Ζαχ. 13. 6.) καὶ βέβαια θέλει ἀποκριθῇ μὲ τὸν αὐτὸν Ζαχαρίαν καὶ σοὶ εἰπῇ· ὅτι ἔλαβε τὰς πληγὰς αὐτάς εἰς τὸν οἶκον τὸν ἀγαπητόν του: τούτεστι διὰ τὸν ἀγαπητὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν του, ἀπολούθως δὲ, καὶ διὰ τὴν ἰδικήν σου ἀγάπην. „Καὶ ἐρεῖ· ὡς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου“. (Αὐτόθι.)

Τροπάριον.

„Οἱ τῇ θείᾳ ψήφῳ προκριθέμετες, ἀγάλλεσθε Χριστιανῶν πιστοὶ
„Βασιλεῖς, καυχᾶσθε τὸ τροπαιοφόρον ἔπλον λαχόμετες Θεόθεν,
„Σταυρὸν τὸν τίμιον· ἐν τούτῳ γὰρ Φῦλα, πολέμων θράσος ἐπι-
„ζητούμετα, σκεδάμνυται εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἐκάλεσεν ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς εἰς ὕμνωδον Κυρίου, πρῶτον τοὺς τρεῖς Παῖδας, Δεύτερον τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀνθρώπους, τρίτον τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς· τὴν τέταρτον εἰς αὐτήν, καὶ τοὺς πιστοὺς Βασιλεῖς, λέγων, ὡς πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες μὲ θείκην ψήφον καὶ βουλὴν ἐδι-
λέχθητε εἰς τὸ νὰ Βασιλεύετε, ἐσεῖς, λέγω, ἀγάλλεσθε πνευματικῶς: τούτεστι μὲ ὑπερ-
βολὴν

βολὴν εὐφραίνεσθε ἐν τῇ ἐορτῇ ταύτῃ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Διὰ τί δὲν εἶπεν ἀπλῶς εὐφραίνεσθε, ἀλλὰ ἀγάλλεσθε; ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδινόν, ἡ ἀγαλλίασις εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τῆς εὐφροσύνης· καθότι ἡ ἀγαλλίασις ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ, ἄγαν καὶ τὸ, ἄλλομαι· ἐκεῖνος γὰρ ἀγαλλιᾶται· εἴτουν ἀγάλλεται, οὕτινος ἡ καρδία ἀλλεται καὶ πηδᾷ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, καὶ τρόπον τινα ἐνθουσιᾶται.

Ὅχι μόνον δὲ ἀγάλλεσθε ἐσεῖς οἱ πιστοὶ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις καυχᾶσθε καύχημα θεῖον καὶ ἐπαινετὸν, ὅχι διὰ τὰ πολεμικά σας στρατεύματα, ὅχι διὰ τὰ πλήθη τῶν ἵππων καὶ ἀρμάτων σας, ὅχι διὰ τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ Βασιλικὸν διαδήμα ὅπου φορεῖτε, ἀλλὰ διότι ἐλάχετε· ἦτοι ἐκληρώθητε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἕνα νικητικὸν καὶ τροπαιοφόρον ἄρμα· δηλαδὴ τὸν τίμιον Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς Σταυροφόροι ὀνομάζονται· ἐπειδὴ φοροῦσι καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ ἐν τῷ διαδήματι αὐτῶν τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ἔγραψεν ὁ Χρυσόστομικὸς καλαμος, „Ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ“ (Ἠσ. ια'. ι.) ὥστε ἔλεγεν, αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τελευτῆς (ἦτοι ὁ Σταυρὸς), διαδήματός ἐστι τιμιώτερον· οἰκοῦν Βασιλεῖς διαδήματα ἀποτιθέμενοι, τὸν Σταυρὸν ἀναλαμβάνουσι, τὸ σύμβολον αὐτοῦ τῆς τελευτῆς· ἐν πορφύρῃσι Σταυροῦ· ἐν διαδήμασι Σταυροῦ· ἐπὶ ὅπλων Σταυροῦ· καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὁ Σταυρὸς ὑπὲρ τὸν ἥλιον διαλάμπει“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς τόμ. ε'.) Ἀλλὰ καὶ ὅταν οἱ Βασιλεῖς πολεμῶσι τοὺς Βαρβάρους ἐχθρούς των, ἐμπροσθεν προπορεύεται ἡ νικητικὴ σημαία καὶ τὸ τροπαιοῦχον φλάμπουρον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὅποιον καὶ Λάβουρον ὀνομάζεται. Διὸ εἶπε πάλιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, „Οἱ βασταζόντες τὸ Βασιλικὸν ἐν πολέμῳ, τὸ λεγόμενον τῇ συνθεσείᾳ Λάβουρον, πολλῆς δέονται τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐμπειρίας, ὥστε αὐτὸ μὴ προδοῦναι τοῖς πολεμίοις“. (Λόγ. γ'. εἰς τὴν α. πρὸς Τιμόθεον.) Τροπαιοφόρον δὲ ὅπλον ὠνόμασε τὸν Σταυρὸν ὁ Ἀσματογράφος· διότι, λέγει, μὲ τὴν ἀπροσμάχητον αὐτοῦ δύναμιν, διασκορπίζονται καὶ ἀφανίζονται αἱ βαρβαρικαὶ φυλαὶ τῶν ἀπίστων Ἑθνῶν, αἱ ὅποισι ζητοῦσι θράσος πολέμων· ἦτοι ζητοῦσι πολέμους θρασεῖς καὶ ἀγρίους καὶ ἀπανθρώπους κατὰ περίφρασιν, ἐναντίον τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων, καὶ ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα, „Διασκορπίσαν Ἐθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα“. (Ψαλ. ξζ'. 34.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, πρόσεχε νὰ μὴ ἀγάλλεσαι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, μὴδὲ νὰ καυχᾶσαι εἰς τὸ γένος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν σου, μήτε εἰς τὴν σοφίαν τοῦ νοός σου, καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ σώματός σου· διότι ὅλα τὰ τοιαῦτα καυχήματα εἶναι μάταια, καὶ ὁμοιάζουν μὲ τὴν καπνὸν, ὅπου διαλύεται εἰς τὸν αἶρα· „Μὴ καυχᾶσθαι γὰρ, φησὶν, ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μήτε ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, μήτε ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ“. (α'. Βασ. γ'.) ἀλλὰ καυχῶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, λέγων καὶ σὺ μὲ τὸν Παῦλον, „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Γαλ. ε'. 14.) Ὅθεν χάραττε συχνάκις εἰς τὸ μέτωπόν σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς συνεχῶς ἐχάραττον αὐτὸν καὶ οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων, „Καὶ γὰρ συνεχῶς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ ἅπαντες ἐγχαράττουσιν ἐπὶ τοῦ τῶν μελῶν ἡμῶν ἐπιστημοτέρου μέρους, καὶ ὥσπερ ἐν στήλῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου καθ' ἐκάστην ἡμέραν διατυπούμενον περιφέρουσιν“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς. Τόμ. ε'.)

Οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὅταν ἐπήγαιναν εἰς λουτρὸν, ἢ ἀνῆπταν λύχνον, ἐποίουν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν Χρυσόστομον· „Εἰσὶ πολλοὶ οἱ ἐν βαλανείοις εἰσιόντες, ἅμα τῷ τὰς θύρας ὑπερβῆναι, σφραγίζονται (μὲ τὸν Σταυρὸν δηλ.)· πάλιν λύχνον ἀφθέντος, πολλάκις τῆς διανοίας ἑτερόν τι σκεπτομένης, ἢ χεῖρ τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸν Σταυρὸν) ποιεῖ“. (Λόγ. ι. εἰς τὰς Πράξεις.) Οὕτω ποιεῖ καὶ σὺ, ἀδελφέ, μιμούμενος τοὺς ἀγίους ἐκεῖνους Χριστιανούς. Μάλιστα δὲ, ὅταν βλέπῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὅτι ἀρχίζει διὰ νὰ θυμῶνται κατὰ τινος ἀδελφοῦ, εὐθὺς σημείωσον τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ στήθος σου· ἵνα ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ γένη ὡς χαλινάρι, καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸ δαιμόνιον τοῦ θυμοῦ. Οὕτω σὲ συμβουλεύει νὰ κάμῃς ὁ ἀνωτέρω χρυσοῦς Πατὴρ λέγων, „Ἀπαλῶ λαγῶμεν οὖν τοῦτου τοῦ Δαίμονος (τοῦ θυμοῦ δηλ.)· ἀρχόμενον αὐτὸν καταστείλωμεν· τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ) ἐπιθάμεν τῷ στήθει, καθάπερ τινὰ χαλινόν“. (Λόγ. ιζ'. εἰς τὰς Πράξεις.) Πολλοὶ δὲ καὶ ὅταν χασμώνται, καὶ ὅταν μέλ-

λουν

λεον νὰ λαλήσουν λόγον, ποιῶσι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὰ στόματάν· τοὺς ὁποίους μιμοῦ καὶ ἐσύ.

Ἦξευρε γάρ, ἀγαπητέ ἀδελφε, ὅτι ὁ ἀντίδικος καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν Διάβολος, βαστῶν τοξάρι τεντωμένον εἰς τὰς χεῖράς του, στέκεται πάντοτε ἑτοιμὸς διὰ νὰ μᾶς σαῖτεύσῃ εἰς καθεμᾶς κίνημα. Ὁθεν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς του ἕνα προφυλακτικὸν ἄρμα· ἵνα σημειώσωμεν αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ οὕτω γλυτόνωμεν ἀπὸ τὰς σαῖτας τοῦ Διαβόλου. Καὶ τοῦτο ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ προφητεύων ἐβόησεν, „Ἐδωκας τοῖς φοβουμένοις σε „ σημειώσω τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου· ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου“. (Ψαλ. ιδ'. 4.) Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει, „Σημειώσις ὁ Σταυρὸς ἐν μετώπῳ καὶ χειρὶ τοῦ πιστοῦ· τόξον δέ, ἡ πλάνη· τοξότης, ὁ Διάβολος· βέλη (ἢ τοὶ σαῖται), „ οἱ αἰσχροὶ λογισμοί· πληγαὶ αἱ ἐκ τῶν βελῶν γινόμεναι, αἱ ἁμαρτίαι“. (Λόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ). Ἐὰν λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφε, θέλῃς νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὰς πεπυρωμένας σαῖτας τοῦ πονηροῦ, συνεχῶς ποίει τὸ σημεῖον τοῦ τροπαιοφόρου Σταυροῦ· καὶ κάμμία βλάβη θανατηφόρος δὲν θέλει σὲ ἐγγίσει· καθὼς περὶ τοῦ σημείου τούτου διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ προεῖπεν ὁ Θεός, προστάξας τοὺς Ἀγγέλους, ὅπου ἔμελλον νὰ θανατώσουν τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαίους, νὰ μὴ ἐγγίσουν εἰς ἐκεῖτους, ὅπου ἔχουν τὸ σημεῖον (τοῦ Σταυροῦ δηλ.) εἰς τὸ μέτωπόν των· „Ἐπὶ δὲ πάντας, ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσῃτε“. (Ἰεζ. ι'. 4.)

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστικὸς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος, ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χριστόν· ὅς οὐ τὸ τοῦ Σταυροῦ ζωηφόρον ἐν γῇ, πεφυτούργηται δέμδρον· δι' οὗ μὴν ὕψου μένουν, προσκυνοῦντες αὐτόν, σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐννάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πρόεδρος Μαῖουμᾶ Θεὸς Κοσμάς οἰκειότατα ἀποστρέφει τὸν Εἰρμόν τούτον εἰς τὴν αὐτὴν Θεοτόκον, καὶ ἐνταυτῷ προσαρμόζει αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, λέγων, ὦ Θεοτόκε, ἐσύ εἶσαι ὁ μυστικὸς καὶ νοητὸς Παράδεισος· διότι, καθὼς ὁ ἐν Ἐδέμ αἰσθητὸς Παράδεισος, χωρὶς νὰ γεωργηθῇ καὶ νὰ σπαρθῇ ἀπὸ ἀνθρώπου, ἐβλάστησε θεόθεν τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ ξύλα· οὕτω καὶ σύ, χωρὶς νὰ γεωργηθῇ καὶ νὰ σπαρθῇ ἀπὸ ἀνθρώπου· ἦτοι ἀπὸ σπορὰν ἀνθρώπου, ἐγέννησας ἐκ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν Θεὸν ὁμοῦ ὄντα καὶ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καθ' ὅσον καὶ τὸ τῆς ζωῆς ξύλον ἐκεῖνο ἐφυτεύθη πάλαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐδέμ· ἦτοι τῆς τρυφῆς τοῦ Παραδείσου, καὶ ὕστερον ἐφυτεύθη τὸ ζωηφόρον δένδρον τοῦ Σταυροῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς· καθὼς φάλλει ὁ Προφητὰναξ, „Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς“. (Ψαλ. ογ'. 13.) Ἐφυτούργηθη δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι καθὼς ὁ Χριστὸς καθ' ὅσον Θεός, τὰ αἰσθητὰ φυτὰ διὰ τῆς αὐτοῦ Προνοίας ποτίζει μὲ τὸ τῆς βροχῆς νερόν, καὶ οὕτω κάμνει αὐτὰ νὰ ριζώνονται ἐν τῇ γῇ καὶ νὰ βλαστάνουν καρποὺς αἰσθητοὺς· οὕτω καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ ποτίσας ὁ αὐτὸς Χριστὸς καθ' ὅσον ἀνθρώπος μὲ τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ, ὅπου ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν ἀκέραιόν του πλευράν, ἔκαμε νὰ βλαστήσῃ τοῦτο καὶ νὰ τελεσφορήσῃ καρπὸν, ὅχι ζωῆς προσκαιροῦ, ἀλλὰ ζωῆς ἀθανάτου καὶ αἰωνίου. Εἴτα ἐπιφέρει, ὅτι διὰ μέσου Σταυροῦ τούτου τοῦ ὕψου μένου κατὰ τὴν Σήμερον ἡμέραν, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ προσκυνοῦντες αὐτόν τὸν Χριστόν, τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, σὲ μεγαλύνομεν τὴν τεκοῦσαν αὐτόν ἀσπόμενος Θεοτόκον. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν ἢ τιμῶμεν ἢ ἄλλο κανένα ρῆμα· διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα τῆς ἐννάτης Ὠδῆς τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ρῆμα μεγαλύνω· φησὶ γάρ, „Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον“. (Λουκ. α'. 46.) Ἀρμόζει δὲ τὸ ῥήμα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ὦ ἀναγνώστα· διότι πάντα τὰ καλὰ ἐχαρίσθησαν εἰς ἐσέ διὰ μέσου τῆς Κυρίας Θεοτόκου· δι' αὐτῆς ἐφάνη ὁ Θεὸς ἐν τῷ

Κόσμῳ· δι' αὐτῆς ὑψώθη τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· δι' αὐτῆς ἡ ἰδική σου σωτηρία γέγονεν. Ὅθεν εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν, ὅπου ἡξιώθης διὰ τῆς Θεοτόκου, χρεωστῆς καὶ σὺ νὰ μεγαλύνῃς τὸ Θεομητορικὸν καὶ πανσέβαστον αὐτῆς ὑποκείμενον, με' λογισμοὺς θείους καὶ μεγαλοπρεπεῖς, με' λόγια μεγάλα καὶ ἐγκώμια Θεομητροπρεπῆ καὶ με' ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς μεγαλειότητά· οὕτω γὰρ μεγαλύνεται ἡ Θεομεγάλυντος Μήτηρ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου λογισμοὺς σμικροπρεπεῖς περὶ πλούτου, περὶ δόξης, περὶ ἡδονῶν καὶ περὶ ἄλλων γῆινων πραγμάτων· ἡξευρε, ὅτι δὲν μεγαλύνεις τὴν Θεοτόκον, ἀλλ' ὅσον ἐκ μέρους σου, σμικρύνεις τὴν μεγαλειότητα τῆς Θεοτόκου. Ὁμοίως καὶ ἐὰν ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου φλυαρίας καὶ ματαιολογίας, καὶ ἐὰν πράττῃς ἔργα ταπεινὰ καὶ ἀνάξια τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ἐπαγγέλματός σου· ἡξευρε, ὅτι με' αὐτὰ ὅλα σμικρύνεις τὴν Θεοτόκον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶναι καὶ λέγεται κατὰ χάριν Μήτηρ τῶν Χριστιανῶν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς καὶ ὅσα ἄτοπα νοήματα ἢ λόγια ἢ ἔργα πράξουν οἱ Χριστιανοί, τὰ κατὰ χάριν τέκνα τῆς Θεοτόκου, εἰς αὐτὴν τὴν Θεοτόκον τὴν κατὰ χάριν Μητέρα τῶν ἀναφέρονται.

Ἄν λοιπὸν ἐσὺ μεγαλύνῃς τὴν Θεοτόκον, Χριστιανέ, ὡς εἵπομεν, βέβαια καὶ ἡ Θεοτόκος θέλει μεγαλύνει ἐσέ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, καὶ ἀδιαλείπτως θέλει πρεσβεύει διὰ τὴν σωτηρίαν σου· διότι, ἂν ἡ Δεβώρα καὶ ἡ Ἰαήλ ἐφάνηκαν βοηθοὶ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, πῶς δὲν θέλει φανῇ βοηθὸς ἰδική σου αὐτὴ ἡ εὐσπλαγχνος Μήτηρ τοῦ Κυρίου; Θέλεις νὰ τὸ βεβαιωθῇς; ἀκουσον τί λέγει ὁ χρυσοῦς Ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας· „Καὶ νῦν οὐ λείπει τῷ Θεῷ Δεβώρα· οὐ λείπει τῷ Θεῷ Ἰαήλ· ἔχομεν „ γὰρ καὶ ἡμεῖς τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰ „ γὰρ ἡ τυχοῦσα γυνὴ ἐνίκησε, πόσω μᾶλλον ἡ τοῦ Χριστοῦ Μήτηρ καταισχυρεῖ τοὺς ἐχ- „ θρούς τῆς ἀληθείας“; (Λόγ. περὶ τοῦ χριστίματος τὰς Προφητείας ἀσαφεῖς εἶναι).

Τροπάριον.

„ Ἀγαλλέσθω τὰ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα, ἁγιασθείσης τῆς φύσεως
„ αὐτῶν, ὑφ' οὗ περ' ἐξ ἀρχῆς ἐφυτεύθη Χριστοῦ, ταρυθέρτος ἐν
„ ξύλῳ· δι' οὗ ρῦμ ὑψουμένου, προσκυνῆντες αὐτὸν, σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ἱερὸν ψαλτῆρα τοῦ Δαβίδ ἐδανείσθη ὁ ἱερὸς Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον· ψάλλει γὰρ ἐκεῖνος οὕτως ἐν τῷ ἐννεήκοστῳ πέμπτῳ ψαλμῷ, Στίχῳ δωδεκάτῳ· „ Ἀγαλλιά- „ σονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ“. Ὅθεν ὁ θεῖος Μελωδὸς προσεκτικῶς προσφέρει τὸν λόγον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, λέγει εἰς τὰ ἄλογα ξύλα, ὡς ἐὰν ἦτον λογικά· ὥς χαίρουν ὅλα τὰ ξύλα· ἦτοι δένδρα τοῦ δρυμῶνος καὶ λόγγου. Δρυμὸς δὲ κυρίως ὀνομάζεται ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ φυτευμένος ὦν ἀπὸ τὰς δρύς, ὅπου κατασκευάζουν τὰ βαλάνια, τὰς ὁποίας δρύς πολλοὶ συνειθίζουσιν νὰ ὀνομάζουσιν δένδρα. Διὰ τί δὲ αὐτὰ νὰ χαίρουν; ἐπειδὴ, λέγει, διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἡγιασθῇ ὅλη ἡ φύσις τῶν ξύλων. Ἀπὸ ποῖον; ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ὅχι μόνον ἀπλώσθη ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐφυτεύσεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κόσμου ὅλα τὰ εἶδη καὶ γένη τῶν ξύλων.

Ὁ λόγος γὰρ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν ξύλων „ Βλαστη- „ σάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ κατ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον „ κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς“. (Γέν. α'. 11.) αὐτὸς, λέγων, ἐφαιέρονε τὸν ἐνυπόστατον Λόγον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ἀκολουθῶς δὲ καὶ τὰ ξύλα ἐγένετο. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασιλεὺς. „ Ἡ Γραφὴ τὸν Θεὸν προστάττοντα καὶ διαλεγόμενον εἰσάγουσα, τὸν ὃν προστάσσει καὶ „ ὃ διαλέγεται κατὰ τὸ σιωπώμενον ὑποφαίνει..... Διὰ τοῦτο ὁδῶ τινι καὶ τάξει ἡ- „ μᾶς εἰς τὴν περὶ τοῦ Μονογενοῦς ἐννοίαν προσβιβάζει“. (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὴν ἐξαήμε.) Καθὼς λοιπὸν ὁ Κύριος ἡγίασε τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, διὰ δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου ἡ- „ γίασε

γίγασκε καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· οὕτως ὁ αὐτὸς Κύριος σταυρωθεὶς ἠγάσθη τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, διὰ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἠγάσθη καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ξύλων. Ὁ-
θεν ἐπειδὴ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ὑφύεται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· τούτου χάριν ἡμεῖς
οἱ Χριστιανοὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ προσκυνοῦμεν τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα Χριστόν.
Προσκυνούντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν καὶ ἐσέ, Θεοτόκε, τὴν Μητέρα
τοῦ Χριστοῦ.

Ἀρμόζει δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἂν διὰ τούτου προστάζων-
ται νὰ χαίρουν τὰ ἀναίσθητα καὶ ἄλογα ξύλα, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ χαίρῃς ἐσύ ὁ
αἰσθητὸς καὶ λογικὸς ἄνθρωπος; διότι ἡ ἰδική σου φύσις ἠγάσθη, ἐσώθη καὶ ἐδοξάσθη
ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἐάν γὰρ ἐσύ δὲν ἀγάλλεσαι εἰς τὴν ἄπειρον εὐεργεσίαν ταύτην, ὅπου
ἔλαβες παρὰ τοῦ γλυκυτάτου καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦ· τούτο εἶναι καλὸν σημεῖον διὰ
λόγου σου· δείχνεις γὰρ μὲ τούτο, ὅτι διὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἐσβυσες, ἢ τὸ
ἐλάχιστον συνέχωσες τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἔλαβες, ὅταν
ἐβαπτίσθης· καὶ διὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνεσαι εἰς τὴν καρδίαν σου καμμίαν πνευματικὴν χα-
ρὰν καὶ ἀγαλλίασιν. Ὁθεν ἀπόβαλε, ἀδελφέ, τὴν στάκην καὶ τὸ χῶμα· ἦτοι τὰ πάθη
ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, βάλλε προσανάμματα εἰς αὐτὴν τὴν θερμὴν πίστιν, τὴν στερεὰν ἐλ-
πίδα, τὴν ἱερὰν προσευχὴν, τὴν συνέχειαν τῆς Θείας κοινωνίας (ἐάν ἦσαι διπλᾶ ἄξιος·
ἦτοι ἐάν δὲν ἔχῃς ἐμπόδιον κανονικόν), καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν Θείων ἐντολῶν· καὶ οὕτως
ἀναψὸν τὴν ψυχὴν σου εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ καὶ Σωτῆρός σου. Ἐάν οὖν οὕτω ποιού-
τός σου, ἀγαλλιᾶται καὶ σκιρτᾷ ἐσώθεν ἡ καρδιά σου, ἤξευρε, ἀγαπητέ ἀδελφέ μου, ὅτι
τὸ σκίρτημα αὐτὸ εἶναι ἓνα καλὸν σημεῖον διὰ λόγου σου· διότι δείχνεις μὲ τούτο, ὅτι ἀλη-
θῶς ἐβαπτίσθης, καὶ ἀληθῶς ἔλαβες Πνεῦμα Ἅγιον· ὡς βεβαίον ὁ μέγας Ἀθανάσιος λέγων
„Ὡς περ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ αὐ-
τῆς ἐπίσταται ἀψευδῶς, ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστιανοῦ
οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων καὶ σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ
μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἐορτῶν καὶ τῶν φωτισμάτων (ἦτοι Βαπτισμάτων) καὶ τῆς μετα-
λήψεως τοῦ ἁγίου σώματος τοῦ Χριστοῦ, μανθάνει ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅτι τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθεὶς“. (ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίοχ. ἐρωταποκρίσεσι) (1).

Τροπάριον.

„Γέρον ἠγέρθη κέρας θεόφροσι, τῆς κεφαλῆς τῶν ἀπάμπτων ὁ Σταυ-
ρός· ἐν ᾧ ἁμαρτωλῶν μουμένων, συμθλώμται τὰ κέρατα πάντα·
δι' οὗ ρῦν ὑφουμέμου, προσκυνοῦντες αὐτὴν, σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ὄνομα τοῦ κέρατος σημαίνει μὲν καὶ τὴν Βασιλείαν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, ἐπειδὴ
διὰ τοῦ κέρατος τοῦ περιέχοντος τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος ἐχρίοντο οἱ Βασιλεῖς· περὶ οὗ
εἴρηται „Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ Δαβίδ“· (Ψαλ. ρλδ. 16.) σημαίνει δὲ καὶ τὴν δό-
ξαν· κυρίως ὅμως σημαίνει τὴν δύναμιν καὶ τὸ ὄπλον. Λέγεται δὲ κέρας ἡ δύναμις ἐκ με-
ταφορᾶς τῶν κεραιοφόρων ζώων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς δύναμιν καὶ ὄπλον τὰ κέρατα· οἷον
βόες, κριοί, τράγοι, ἔλαφοι, καὶ ἄλλα. Ὁθεν ἐάν κανὲν τοιοῦτον ζῶον χάσῃ τὰ κέρα-
τά του, εὐθὺς χάνει καὶ τὴν δύναμίν του, καὶ γίνεται εὐκολοπίαστον ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς.
Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν στοχασθεὶς, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ ἐννάτῃ Ὠδῇ εἶπε „Καὶ ἠγείρε κέ-
ρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβίδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ“, (Λουκ. α. 69.) διὰ τοῦτο
προσφυῶς προσήρμοσε τὸ ρητὸν αὐτὸ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς ἐννάτης Ὠδῆς, καὶ λέγει,
ὅτι

(1) Ὅρα περὶ τούτου κατὰ πλάτος τὸ τελευταῖον ἡδικὸν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ μεθυσ-
θεὶς πολλά.

ὅτι ὑψώθη εἰς τοὺς Θεόφρονας καὶ πιστοὺς Χριστιανοὺς, ἕνα ἱερὸν κέρατον: ἦτοι μία δύναμις καὶ δόξα καὶ ὄπλον. Ποῖον; ὁ Σταυρὸς δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, ὃς τις Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῶν ἀπάντων*, „Παντὸς γὰρ ἀνδρὸς, ὁ Παῦλος φησὶ, κεφαλὴ ἐστὶν ὁ Χριστός“. (ἀ. Κορ. ια'. 3.) Προσφυῶς δὲ ἐδῶ κεφαλὴν τῶν ἀπάντων ἀνόμεσε τὸν Χριστὸν καὶ ὄχι ἄλλο ὄνομα, ἵνα αἰνιγματωδῶς φανερώσῃ, ὅτι ὥσπερ τὰ ζῶα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι τὰ κέρατα* οὕτως καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σταυρωθεὶς ἔχει ὡς τρία κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς: τὸ ὄρθιον μέρος δηλαδὴ, καὶ τὰ δύο πλάγια τοῦ Σταυροῦ* μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν δύναμιν τσακίζονται τὰ κέρατα καὶ αἱ δυνάμεις τῶν νοσητῶν ἀμαρτωλῶν: ἦτοι τῶν ἀντικειμένων Δαιμόνων, τῶν ἀρχηγῶν γενομένων τῆς κακίας εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Δαβὶδ „Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω“. (Ψαλ. οδ'. 10.) Λέγων δὲ ὁ Μελωδὸς ὅλα τὰ κέρατα, φανερώνει, ὅτι μετὰ τὸ ὄρθιον καὶ ἅνα μέρος τοῦ Σταυροῦ συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν Δαιμόνων τῶν ἐμφιλοχαρούντων τῷ αἵρι* μετὰ τὰ δύο δὲ πλάγια συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν ἀπίστων καὶ τῶν αἰρετικῶν (1). Ὅθεν ἐπεὶ σήμερον ὁ ρηθεὶς Σταυρὸς ὑψοῦται, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς προσκυνούμεν αὐτήν: ἦτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Σταυροῦ: τουτέστι τὸν Χριστόν. Προσκυνούμεντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν καὶ ἐσὲ τὴν γενήσασαν τὸν Χριστόν. Συνήθειαν γὰρ ἰδιαιτέραν ἔχει ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμοῦς, νὰ τελειόνη τὰς περισσοτέρας Ὠδὰς τῶν Κανόνων του, μετὰ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ τέλος* καθὼς τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ Ὠδῇ.

Ἀμποτε δὲ καὶ σὺ, ἀδελφε', διὰ μέσου τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, νὰ ταπεινώσῃς τὸ φρόνημά σου, καὶ νὰ τσακίσῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας καὶ φιλοδοξίας, ὅπου σὲ πολεμοῦν* καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Προφητὰνᾶξ λέγων „Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὑψὺς τὸ κέρας ὑμῶν“. (Ψαλ. οδ'. 5.) Πρέπει γὰρ οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ παρανομοῦν ὅλως, μηδὲ νὰ ἀμαρτάνουν, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζονται καθε ἀρετὴν* ἀφ' οὗ ὅμως ἀμαρτήσουν, πρέπει νὰ ταπεινώνωνται, κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτὸν τὸν ὡς ἀμαρτωλόν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ υπερηφανεύωνται, ἵνα μὴ διπλῶς κολασθῶσι, καὶ ὡς ἀμαρτωλοὶ, καὶ ὡς ὑπερήφανοι. Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ προστάζει τοὺς τοιαύτους λέγων „Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι, μὴ ὑψοῦτε κέρας“. (Ψαλ. οδ'. 4.) Ἐὰν λοιπὸν σὺ, ἀγαπητέ, ταπεινῶνῃς καὶ συντρίβῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας, ἤξευρε ὅτι θέλει σὲ ὑψώσει ὁ Θεός* ἐπεὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ἀπολούθῃς θέλει ὑψώσει τὴν δόξαν καὶ δυνάμειν σου κατὰ τὸ Δαβιτικόν „Καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ Δικαίου“. (Ψαλ. οδ'. 10.)

Ἦχος ὁ αὐτὸς, Εἵρμὸς ἄλλος.

„Ὁ' δια' βρώσεως τοῦ ξύλου, τῷ γέμει προσγερόμεμος θάματος, δια'
„Σταυροῦ κατήργηται σήμερον* τῆς γὰρ προμήτορος ἡ παγγεμῆς κα-
„τὰρα διαλέλυται, τῷ βλαστῷ τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος, ἡμ' πᾶσαι
„αἱ Δυμάμεις, τῶν Οὐρανῶν μεγαλύνουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπορίας ἄξιον εἶναι* διὰ τί ὁ ἱερὸς Κοσμοῦς, τὰς μὲν ἄλλας Ὠδὰς τόσον τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ Κανόνων μοναπλαῶς ἐπέσειπε, τὴν δὲ ἐννάτην ταύτην διπλῶν ἐσύνηθε; Ὁ μὲν οὖν Θεόδαρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος ὁ τῶν ἁσματικῶν Κανόνων ἐξηγητὴς λέγει, ὅτι ἐπεὶ ἐτελείωσαν τὰ στοχεῖα τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ παρόντος Κανόνος, εἰμῖναν δὲ καὶ ἄλλαι ἱστορίαι περὶ τοῦ Σταυροῦ διαλαμβάνουσαι, τοῦ-

(1) Χάριν δὲ τῶν περιέργων σημειοῦμεν ἰδῶ, ὅτι κατὰ μὲν τὸν Χρυσόστομον τὸ πλάτος τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἦτον μία σπιθαμὴ, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐτήχθη, ἦτον ἐνός ποδός* οὕτως γὰρ φησὶν „Ἐνόησον τὸν Σταυροῦ τὸν τόπον* ἄρα μίας σπιθαμῆς εἶχε πει-

„ρίμετρον ὁ τόπος τοῦ ξύλου; εἶχε ποδὸς μέτρον ἡ πῆξις τοῦ Σταυροῦ; ἐνόησον τὸ μέτρον τῆς ὕβριος, καὶ ἐνόησον τὰ κλίματα τῆς ὑπ' Οὐρανόν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ τοῦ γνώαι τὸν Κύριον“. (Λόγος εἰς τὸ, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα, τόμ. ε.) Κατὰ ἄλλους

του χάριν ὁ Μελωδὸς, μὴ ὑποφέρων νὰ ἀφήσῃ καὶ ἐκεῖνας, διὰ τοῦτο προσέθηκε καὶ δευτέραν ἐννάτην Ὠδὴν, φυλάττων τὴν ἰδίαν ἀκροστιχίδα καὶ ἀρχίζων τὸν Εἰρμόν ταύτης ἀπὸ τὸ τελευταῖον Τροπάριον τῆς ὁγδόνης Ὠδῆς, ἵνα καὶ τὰς ἱστορίας ἐκεῖνας συμπεριλάβῃ· ἀπ' ὧν ὁμοίως εἶναι ἡ γνώμη αὕτη· καθότι τὴν ἱστορίαν τῆς Μερρᾶς, ὅπου ἀνέφερε πρότερον ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ δ'. Ὠδῇ, εἰπὼν „Πικρογόνους μετέβαλε“, ταύτην τὴν ἰδίαν ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐννάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου ἐδάσας ἀναιρέσιμον“, Κύριε, διὰ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας. Ὁθεν καὶ ξύλον ἔλυσέ ποτε πικρίαν ὕδατων „Μερρᾶς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν“. Ὁμοίως καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου, τὴν ὅποιαν ἀνέφερεν ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, εἰπὼν „ὑπέδειξεν Οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόπον“, αὐτὴν τὴν ἰδίαν λέγων ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐννάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „ἵνα τὸν τύπον ἀποδείξῃς τῷ Κόσμῳ προσκυνούμενον, Κύριε, καὶ τὰ ἐξῆς“.

Ὁθεν πιθανώτερα εἶναι ἡ γνώμη, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει περὶ τήτου ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωγράφος· ἥτις περιέχεται ἐν βίβλῳ χειρογράφῳ τῆς ἱερᾶς καὶ μεγίστης Λαύρας τῆ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου· ἐν ᾗ ἐκτίθεται παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ζωναρᾶ μία πλατεῖα ἐρμηνεία εἰς τοὺς ὀκτῶνχους ἀναστασίμους Κανόνας Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (1). Ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ γνώμη ἐκείνου· λόγος, λέγει, ἐκ παραδόσεως ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεὸς Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἐσύνθεσε τὸν παρόντα Κανόνα τοῦ Σταυροῦ, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ τὸν φάλλουσιν. Ὁθεν ἔφθασε καὶ ἕως εἰς τὴν Πόλιν τῆς Ἀντιοχείας. Μίαν φοράν δὲ πηγαίνων ὁ Ἅγιος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἤκουσε νὰ φάλλουν τὸν Κανόνα οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι, ἔξω ἀπὸ τὸ μέλος ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὅποιον αὐτὸς τὸν ἐτόνισεν· ἦτον γὰρ καὶ τῆς Μουσικῆς ἔμπειρος. Ὁθεν εἶπεν εἰς ἐκείνους, ὅτι φάλλουν τὸν Κανόνα παρεφθαρμένως, καὶ ὅχι καθὼς τὸν ἐτόνισεν ὁ τούτου Ποιητής. Ἐκεῖνοι δὲ μὴ ἠξέουροντες τὸν ἄνδρα, καὶ πῶς; ἀπεκρίθησαν, πῶς; καλλίτερα ἠξεύρεις σὺ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ μέλος τοῦ Κανόνα; Ὁ δὲ Θεὸς Πατὴρ πάλιν εἶπεν εἰς ἐκείνους μετὰ ἡμερότητος, ὅτι ὁ Κανὼν ἐντέλῃς οὐ φάλλεται.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι περισσότερον ἐφιλονέουν καὶ ἐτραχύνοντο· τοῦτου χάριν ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς ἠναγκάσθη νὰ φανερώσῃ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τοῦ Κανόνα Ποιητής. Ἀλλ' ἐκεῖνοι πάλιν ἐδυσπίστουν, καὶ, τότε θέλομεν γνωρίσῃ, εἶπον, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ τούτου Ποιητής, ἂν καὶ ἔμπροσθεν ἡμῶν συνθέσῃς καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον μελωδῆμα. Τότε ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς ἐμελούργησε καὶ δευτέραν ἐννάτην Ὠδὴν, τὴν παρούσαν δηλαδὴ, καὶ ἐτόνισεν αὐτὴν μουσικώτατα. Πρὸς περισσοτέραν δὲ πληροφορίαν τῶν φιλονεικούντων, ἐμεταχειρίσθη τὸ τελευταῖον Τροπάριον τῆς ὁγδόνης Ὠδῆς ἀκροστιχίδα τῆς δευτέρας ταύτης ἐννάτης, καὶ εἶπεν οὕτως, ὅτι ὁ Θάνατος, ὅπου ἐπροξενήθη εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ μέσου τῆς βρώσεως τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, αὐτὸς, λέγω, κατηργήθη σήμερον διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Ὁρα δὲ, ὅτι κατὰ τὸν ρηθέντα Ζωναρᾶν, ὁ Θεὸς Κοσμάς εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἀναιρεῖ τὴν αἵρεσιν τοῦ τε Πελαγίου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Κελεστίου. Οὗτοι γάρ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεὸς Ἀγιοσύνης Κεφ. Ε'. καὶ Γ'. περὶ Προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἐφρόκουν, ὅτι ὁ Ἀδάμ ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός· ὥστε καὶ παρέβαινε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ παρέβαινε, ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ· μὴ ἀκούοντες οἱ ἄφρονες τοῦ

λους δὲ, ὁ Σταυρὸς ἦτον κατὰ μὲν τὸ μήκος ποδῶν δεκαπέντε· κατὰ δὲ τὸ πλάγιον αὐτοῦ ξύλον, ἦτον ποδῶν ὀκτώ, ὡς εἶναι παλαιὰ παραδοσις· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπαίῳ τῆς Πίστεως, Σελ. 203. Διὰ τί δὲ μένος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἶχε τίτλον καὶ οὐχί οἱ σὺν ληστών; εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Χρυσόστομος „τὸ πᾶν“· ἐπειδὴ γὰρ κατεχάσθη τοῦ Σταυροῦ τὸ ξύλον, ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀνελίσσας σπενδύζοντας, τῷ καὶ φόβον ἐπιποιῶσαι, καὶ πρὸς ἕτερα κατεπαίοντα τὴν πιστεύοντα σπενδύειν, ἔμελλε δὲ χρόνις ὑπερὶν ἐπιζητεῖσθαι, εἰκός δὲ τοὺς ἀρεῖς ἐμὲ καὶ

„σθαι Σταυροῦ· ἵνα μὴ ἀγνοῖται ὁ τοῦ Διασώσαντος, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτὸν καὶ εἶναι, ἵππητα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς τίτλου ὅλος πᾶσιν ἐγένετο“ οἱ γὰρ τῶν ληστών τίτλους οὐκ εἶχον. (Ὁμιλ. π. εἰς τὸν Ἰωάνν.) Ἦτον δὲ ὁ τίτλος τοῦ Σταυροῦ κατεσκευασμένος ἀπὸ ξύλου κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Εὐδυμίου.

(1) Ταύτην τὴν ἐρμηνείαν ἀξιολογοῦντες εὖσαν, εἶδα νὰ φωτίσῃ ὁ Θεὸς τὴν διάνοιαν, καὶ νὰ δερμάνη τὴν καρδίαν τινὸς φιλοχρίστου ἀδελφοῦ, διὰ νὰ ἐκδῶσιν εἰς τύπον. Ἐπειδὴ λυπηρὸν εἶναι τὴν ἀληθείαν νὰ ὑπαστρεῖται τὸ δυστυχὲς ἡμῶν γένος ποικίλῃς βίβλῳ ποιητικῇσιν.

τοῦ Σολομώντος ὅπου λέγει „Ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε... φθόνῳ δὲ Διαβόλου θάνατος ἐισήλθεν εἰς τὸν Κόσμον“ (Σοφ. α'. 13. β'. 24.) ἐφθόνωσε γὰρ ὁ μιᾶς καὶ τὸν Θεόν, διὰ τὴν μὴ φανερωθῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ θεοποιούσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν μὴ γένῃ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μέτοχος· καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων „Φθόνῳ τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ὁ Διάβολος, δόλῳ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ Θεοῦ φθονεῖσθαι παραπείσας, παραβῆναι τὴν ἐντολὴν παρεσκεύασε· τῷ Θεῷ μὲν, ἵνα φανερά μὴ γένηται κατ' ἐνέργειαν ἡ πανύμνητος αὐτοῦ δύναμις θεουργοῦσα τὸν ἄνθρωπον· τῷ δὲ ἄνθρωπῳ προδήλως, ἵνα μὴ γένηται τῆς θείας ἐν εἴδει κατ' ἀρετὴν μέτοχος δόξης· φθονεῖ γὰρ ὁ μιᾶς τῆς οὐ μόνον ἡμῖν τῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀρετὴν δόξης, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ, τῆς ἐφ' ἡμῖν διὰ τὴν σωτηρίαν πανυμνήτου δυνάμεως“ (Κεφ. μὴ. τῆς ε'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ὅθεν ἡ ἀγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἐν Καρθαγένῃ ἀνεθεμάτισε τοὺς τοῦτο φρονοῦντας ἐν τῷ ΡΚ'. Κανόνι αὐτῆς οὕτως εἰπούσα „Ἦρπεν, ἵνα, ὅς τις λέγει τὸν Ἀδὰμ τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς εἴτε ἀμαρτήσοι, εἴτε μὴ ἀμαρτήσοι, τεθνήξεται ἐν τῷ σώματι· τούτεστιν ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα εἴη“ (1).

Ταύτην λοιπὸν τὴν ἀρεσιν ἀνατρέπων ὁ δογματικώτατος θεὸς Κοσμάς εἶπεν· „Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου τῷ γένει προσγενόμενος θάνατος“. προσγενόμενος γὰρ εἰπὼν, ἐφανερώσεν, ὅτι δὲν ἦτον ὁ θάνατος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ φύσεως, ἀλλὰ προσεγένετο· τούτεστιν ὕστερον ἠκολούθησεν ἐξώθεν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν βρώσιν τοῦ ξύλου. Εἰ δὲ ἀπορῇ τις, πῶς ἐδῶ ὁ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου προσεγένετο ὁ θάνατος, ἐν ᾧ ἡ θεία Γραφή λέγει, ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι ἔφαγον ἀπὸ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου; (Γέν. γ'. 6.) Ἡμεῖς ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο ὅπου λέγει ὁ θεὸς Μελωδὸς, λέγει ὁμοίως καὶ ἡ θεία Γραφή· καὶ ἐκεῖ γὰρ ἔφη ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παράδεισῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκου καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“ (Γέν. β'. 16.) Ὅθεν κατὰ σχῆμα συνευδοχῆς τοῦτο εἴρηται, τοῦ αἰτίου λαμβανομένου ἀντὶ τοῦ αἰτιατοῦ· τούτεστι τοῦ ξύλου, ἀντὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου. Κατήρηται λοιπὸν ὁ θάνατος· ἦτοι ἀργὸς καὶ ἀπρακτος ἔμεινεν· ἐπεὶ δὲ δὲν ἐδουλήθη τὴν κρατήσιν ἐν τῷ τάφῳ τὸ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν παραδόσθαι αὐτὸ εἰς διαφθοράν· ἦτοι εἰς λύσιν τῶν σαρκῶν καὶ ἀρμονικῶν τοῦ σώματος, οὕτε εἰς καταφθοράν· τούτεστιν εἰς διάλυσιν καὶ αὐτῶν τῶν ὁστέων τοῦ σώματος.

Ποία δὲ ἦτον ἡ κατάρα τῆς προμήτορος Εὕας; ἀποκρίνεται ὁ Ζωναρᾶς, ὅτι ἦτον τὸ „Γῆ εἴ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ (Γέν. γ'. 19.) Ἡ κατάρα γὰρ αὕτη μὲν ὅλον ὅτι ἐρρέθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τοῦ Ἀδὰμ· ὅμως καὶ κατὰ τῆς Εὕας μᾶλλον ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ Εὕα ἔγινεν εἰς τὸν Ἀδὰμ αἰτία τῆς παραβάσεως. Παγγενὴς δὲ ὠνομάσθη ἡ κατάρα αὕτη· ἐπεὶ δὲ διὰ τῶν πρωτοπλάστων ἐπροχώρησεν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ δὲ τῆς Εὕας δύναται τὴν νοητὴν καὶ τὴν „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ'. 16.) ἡ ὁποία καὶ αὕτη παγγενὴς ἐγένετο· καθότι ἐξηπλώθη εἰς καθὲν γεννώσαν γυναῖκα. Αὗται δὲ καὶ αἱ δύο κατάραι διελύθησαν ἀπὸ τὸν βλαστὸν· ἦτοι ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος (2)· ἡ μὲν γὰρ κατάρα τοῦ „Γῆ εἴ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ διελύθη· ἐπεὶ δὲ ἀποθανὼν ὁ Κύριος ἀνέστη, καὶ πλέον δὲν θέλει ἀποθάνῃ, κατὰ τὸν Παῦλον „Χριστὸς γὰρ, φησὶν, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει“ (Ρωμ. ε'. 9.) ἡ δὲ κατάρα τοῦ „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ διελύθη· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ Παρθένος γεννήσασα τὸν Κύριον, χωρὶς πόνου καὶ λύπας αὐτὸν ἐγέννησε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὴν παρθένον ταύτην μεγαλύνομεν, ὅχι μόνον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκεῖνοι εἶναι φιλόθεοι καὶ φιλόανθρωποι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Μεγαλύνου-

(1) Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος, καὶ τὰς εἰς αὐτὸν ὑποσημειώσεις ὅρα ἐν τῷ ἡμιτέρῳ Κανονικῷ, καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ πολλὰ.

(2) Δύναται δὲ τὴν νοητὴν ἐδῶ Βλαστὴν τῆς Θεομήτορος, αὕτη ἡ Θεομήτωρ κατὰ περιφρασιν, ἀπὸ τὴν ὁποία διελύθη ἡ παγγενὴς κατάρα τῆς προμήτορος Εὕας. Ὁ γὰρ Χρυσόστομος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Πα-

τριάρχου Ἰακώβ ἐκεῖνο πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰούδα ἐκρημένον, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν ἐξ Ἰουδα ἀναστειλάντα Χριστὸν „Ἐκ βλαστοῦ Υἱέ μου ἀνέβης“, οὕτω φησὶ „Βλαστὸν τὴν Παρθένον καὶ τὸ ἀχραντὸν τῆς Μαρίας ἐμφανῶν“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθόντων. Τόμος Ε').

λύνουν· δέ, εἶπε, καὶ οὐχὶ εὐφημοῦσι ἢ ὑμνοῦσι· διὰ τὴν φανεράσθαι, ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ἢ ἐντάτη τῆς Θεοδόκου, ἢς ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“. Πᾶσαι δὲ αἱ Δυνάμεις, εἶπεν, ὅχι μόνον δηλαδὴ αἱ τῶν ἐντέα ταχυμάτων τῶν ἡμῖν γνωρίμων· ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι αἱ παρ' ἡμῖν ἀνώδυμοι καὶ ἀγνώριστοι. Ἐφ' ἧν γὰρ ὁ Παῦλος ὁ τῶν ἀπορρήτων Θεολόγος καὶ ἀκουστής, περὶ Χριστοῦ ὁμιλῶν, „Ἐκείσε τὸν Χριστὸν ὁ „Πατὴρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι“. (Ἐφ. α. 21.)

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα· διότι καθὼς ὁ Ἀδάμ φαγὼν ἀπὸ τοῦ γλυκοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, ἐπέσεν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· οὕτως καὶ σὺ τρώγων καὶ πίνων φαγητὰ νόστιμα καὶ γλυκέα, πίπτεις εἰς τὸν θάνατον τῆς αμαρτίας. Ἄς μή σε πλανήσῃ λοιπὸν ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονὴ τῶν φαγητῶν· αὕτη γὰρ φθάσει ἕως εἰς μόνον τὸν λάρυγγα· ἀπ' οὗ δὲ τὰ φαγητὰ περάσουν τὸν λάρυγγα, καὶ καταβοῦν εἰς τὴν κοιλίαν, τότε χάνεται ὅλη ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονή των. Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν, ὅτι τὰ φαγητὰ ἀπ' οὗ περάσουν τὸν λαιμὸν, εἶναι ὅλα ὀμότιμα· καθότι ὅλα ὁμοῦ χωρὶς κάμμιαν ἐξαίρεσιν, γίνονται κόπρος καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλονται. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος εἶπε „Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βράμασιν“ ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει“. (α. Κορ. 5. 13.) Ἥτοι τὰ μὲν βρώματα μετὰ τὴν φυσικὴν περιόδον τῆς χωνεύσεως, ἐκ τοῦ ἀφεδρῶνος ἐξέρχονται· ἡ δὲ κοιλία μένει πάλιν κενὴ αἰς τὸ πρότερον. Ἐχε λοιπὸν, ἀδελφε, εἰς τὴν ἐνθυμσίαν σου πάντοτε, τὸν Ἡσαὺ καὶ τὸν Ἰωνάθαν τὸν Υἱὸν τοῦ Σαούλ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαὺ διὰ ὀλίγην φακὴν ἐπώλησε τὰ πρωτοτόκια του εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰακώβ· ὅθεν καὶ κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅστις παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ λέγει „Μὴ τις πόρνος (ἐστω) ἢ βέβηλος ὡς ἡ Ἡσαὺ, ὅς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδωκε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ“. (Ἐβρ. 1β'. 16.) ὁ δὲ Ἰωνάθαν διὰ ὀλίγον μέλι ἐκινδύνευσε τὰ ἀποθάνει· διὸ καὶ θρηνῶν ἔλεγε „Γευσάμενος ἔγευσάμην ἐν ἀκρῷ τῷ σκήπτρῳ τῷ ἐν τῇ χειρὶ μου βραχὺ μέλι, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω“. (α. Βασίλ. 14. 43.)

Θέλεις τὰ καταλάβῃς, ἀγαπητὲ, πόσον ὀλέθριον εἶναι τὸ τὰ ἐπιθυμῆς φαγητὰ τρυφήλα καὶ γλυκέα καὶ νόστιμα; μάθε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀδάμ, ὅς τις διὰ τὴν γλυκειὰν βρώσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, καὶ αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ τὸ γένος του ὅλον ἔζηεν αἷτιος τὰ ἀποθάνει. Μάθε τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸν ὀλόκληρον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὗτος γὰρ ἐπειδὴ ἐπεθύμησε κρέατα καὶ ὀφάρια καὶ σκόροδα καὶ κρομμύδια καὶ πράσα καὶ ἀγγούρια καὶ πιπύρια, τὰ ὁποῖα ἔτρωγον εἰς τὴν Αἴγυπτον· διὰ τοῦτο παρεχώρησεν ὁ Θεὸς καὶ ἐπέσεν εἰς αὐτὸν πληγὴ μεγάλη καὶ θάνατος, καὶ τὰ μνήματα, ὅπου ἐνταφιάσθη, ὠνομάσθησαν μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· „Τὰ κρέα, φησὶν, ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν, πρὶν ἢ ἐκλείπειν, καὶ Κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαόν πληγὴν μετὰ γάλην σφόδρα, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαόν τὸν ἐπιθυμητὴν“. (Ἀριθ. 14. 33.)

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἔμαθες, ἀδελφε, πόσον παιδεύει ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὰ ἡδονικά καὶ τρυφήλα φαγητὰ, ἀναπαύου καὶ ἀρκού εἰς ἐκεῖνα τὰ φαγητὰ, ὅπου σοὶ εὐρίσκειται, εὐχαριστῶν τὸν Κύριον καὶ μὴ γογγύζων. Ἐάν γὰρ οὕτως ποιῇς, ἡξευρε, ὅτι ὁ Κύριος εὐφραϊνόμενος εἰς τὴν εὐχάριστον διάθεσιν τῆς καρδίας σου, εὐρίσκειται παρὰ ὁράτως, καὶ εὐλογεῖ τὴν τράπεζάν σου, καὶ ποιεῖ νόστιμα τὰ φαγητὰ της, ἂν καὶ ἦναι εὐτελεῖ καὶ λιτά. Ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα ἐνθυμοῦ πάντοτε ἐκεῖνο ὅπου σοὶ παραγγέλλει ὁ σοφὸς Σειρᾶχ· ὅτι, ἂν σὺ δάσῃς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου τὰ φαγητὰ ὅπου θέλει, ἔχει τὰ σε καμὴ πείριπαιγμα τῶν ἐχθρῶν σου δαιμόνων. Διότι τὰ ἡδονικά φαγητὰ προξέουσιν γαργαλισμούς εἰς τὰ πάθη, καὶ ρίπτουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πορνείας καὶ ἀσελγείας· „Ὅπισθ' ὅπου ἐπιθυμῇς, μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. Ἐάν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου τροφή· ἐπιθυμίας, ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου. Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ χρυσορρήμονος λέγοντος· „Εὐκαιρον νῦν εἰπεῖν ἐκεῖνο τὸ τοῦ σοφοῦ· τίς ἐλεήσει ἐπαοιδὸν ὀφιοδονκτον, καὶ πάντας τοὺς προσαγοντας θηρίους ἑαυτοῦ; (Σειρ. 1β'. 13.) Ἥτοι οὐδεὶς· θηρίον γὰρ ἐστὶν ἡ τρυφή, θηρίον χαλεπὸν καὶ ἀτίθαστον. Καὶ οὐχ οὕτως σφοδρὸς ἡ ὄψις τοῖς

„τοῖς σπλάγχνοις ἡμῶν ἐγκαθήμενος λυμαίνεται πανταχόσε, ὡς ἡ τῆς τρυφῆς ἐπιθυμία
 „πάντα ἀνατρέπει καὶ ἀπόλλυσι· τοῖς μὲν γὰρ θηρίοις ἐκείνοις μέχρι τοῦ σώματος ἡ ἐπι-
 „βουλὴ· αὕτη δὲ ὅταν ἐγκαθῇ, μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν προσάπολλυσι· διό-
 „περ φύγωμεν ἀπ' αὐτῆς“. (Δόγμ. 5. περὶ Προνοίας· τόμ. 5. οὗ ἡ ἀρχὴ, φάγωμεν
 καὶ πίνωμεν).

Τροπάριον.

„Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου, ἑάσας ἀναιρέσιμον Κύριε, διὰ
 „Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας. Ὅθεν καὶ ξύλον ἔλυσέ ποτε, πι-
 „κρίαν ὑδάτων Μερρᾶς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐμέργειαν, ἥμ
 „πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν Οὐρανῶν μεγαλύνουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἐρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου αὕτη ἐστί. Σὺ, λέγει, ὦ Κύριε, δὲν ἀφῆκες τὴν
 πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου νὰ ἦναι ἀναιρέσιμος· ἤγουν φθαρτικὴ καὶ
 θάνατηφόρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ τελείως αὐτὴν ἐξήλειψας
 καὶ ἠφάνισας. Καὶ ὅρα σοφίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· πῶς ὡς πάνσοφος ἰατρός μετὰ
 ἐναντία ἰατρεύει τὰ ἐναντία· ἡ γὰρ γεῦσις τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἐφάνη μὲν κατὰ τὸ
 σῶμα γλυκεῖα, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν ἦτον πικρὰ καὶ ἀνυπόφορος· ἡ δὲ γεῦσις τῆς χολῆς
 καὶ τῆς σμύρνης, τὴν ὁποίαν ἐποτίσθη ἐπὶ Σταυροῦ ὁ Κύριος, ἦτον μὲν πικρὰ κατὰ τὴν
 αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, γλυκυτάτη δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα· καθότι αὕτη διέ-
 λυσε τὴν πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν παλαιὸν
 καιρὸν, ξύλον ἐδιάλυσε τὴν πικρίαν τοῦ νεροῦ τῆς Μερρᾶς· ἵνα προτυπώσῃ τὴν ἐνέργειαν
 τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ὅς τις ἐγλύκανε τὴν πικρὰν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, ἀπὸ
 τοῦ ὁποῖου ἔφαγεν ὁ Ἀδὰμ· καθὼς περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
 Τροπαρίου τῆς τετάρτης Ωδῆς, τοῦ λέγοντος, Πικρογόνους μετέβαλε ξύλῳ Μαυσῆς· καὶ
 τὰ ἐξῆς.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀδελφε, ἀπέχου ἀπὸ τὰς σαρκικὰς ἡδονᾶς, αἱ ὁποῖαι φαίνονται μὲν γλυ-
 κεῖαι κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ψυχὴν ὅμως εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πικρότε-
 ραι καὶ αὐτῆς τῆς χολῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών περὶ τῆς πόρνῃς γυναικὸς, Μέλι ἀπο-
 „σπάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνῃς, ἢ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον
 „μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις“. (Παρ. ἐ. 4.)

Τροπάριον.

„ Α' διαλείπτως βαπτομένους, τῷ ζόφῳ τοῦ Προπάτορος Κύριε, διὰ
 „ Σταυροῦ ἀνύψωσας σήμερον· ὥς γὰρ τῇ πλάμῃ ἄγαμ ἀκρατῶς ἡ
 „ φύσις προκατημέχθη, παγκλήρως ἡμᾶς πάλιν ἀνώρθωσε, τὸ φῶς
 „ τὸ τοῦ Σταυροῦ σου, ὃν οἱ πιστοὶ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ δὲ δύο κακὰ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ μέσου τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ· σκοτός καὶ πτώσις· διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ δύο ἀγαθὰ ἠκολούθησαν εἰς αὐτοὺς διὰ μέσου τοῦ τιμίου Σταυροῦ· φῶς καὶ ἀνόρθωσις. Ὅθεν περὶ τῶν τεσσάρων τούτων διαλαμβάνει ὁ ἱερός Κοσμάς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, καὶ λέγει, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ σήμερον ἀνύψωσας· ἡτοι ἔκβαλες ἔξω εἰς τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας ὅλους ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες πάντοτε ἐβαπτόμεθα καὶ ἐβυθίζομεθα μέσα εἰς τὸ σκοτὸς τῆς τοῦ προπάτορος Ἀδάμ παραβάσεως· διότι ὅχι πέντε ἢ δέκα, ὅχι ἑκατὸν ἢ χίλιοι, ὅχι τόσαι χιλιάδες ἢ μυριάδες ἢ μυλλιάνια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἔπεσα πολλά ἀκράτητα πρότερον ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἁμαρτίας. Καὶ καθὼς χάριν λόγου, ὅταν μία μεγαλοτάτη πέτρα πέσῃ ἀπὸ κανένα ὑψηλὸν βουνὸν, κινεῖται ἀκράτητα, καὶ δὲν στέκει τελείως· ἀλλὰ σύρουσα μαζὶ καὶ ὅ, τι ἄλλο εὑρεθῇ ἐμπροσθέντης, ἐκεῖ μόνον στέκει, ὅπου εὖρη τὸν κατώτατον πάτον τῆς γῆς· οὕτω καὶ ἡ μεγάλη ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἡ δι' ἐκείνης πλάνη, ἀρχίσασα μέσα ἀπὸ τὸν ἐν Ἐδέμ Παράδεισον, δὲν ἐστάθη ὁλότελα, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων σύρουσα, ἐκατέβασεν αὐτὴν μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἀδοῦ κατώτατα. Ὅθεν καθὼς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔπεσε πρότερον· οὕτω πάλιν ἐξ ἐκείνης τῆς κατωτάτης πτώσεως ἀνώρθωσεν αὐτὴν παγκλήρως· ἡτοι μὲ ὅλον τὸ γένος μας. Ποῖος δὲ τὴν ἀνώρθωσεν; τὸ φῶς διηλαδὴ τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου.

Ἀνάρμοστον δὲ εἶναι τὸ λέγειν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σταυροῦ ἀνώρθωσεν ἡμᾶς· ἀρμόδιον δὲ μᾶλλον ἦτον, εἰ ἡθελεν εἰπῆ, ὅτι ἡ ράβδος ἢ ἡ βακτηρία τοῦ Σταυροῦ ἀνώρθωσεν ἡμᾶς· καθότι ὁ ζητῶν τινὰ νὰ ἀνορθώσῃ, οὐχὶ μὲ φῶς αὐτὸν ἀνορθοῖ, ἀλλὰ μὲ χερί ἢ μὲ ράβδον τυχόν ἢ μὲ βακτηρίαν ἢ μὲ τοιοῦτον ἄλλο. Ὁ μὲν οὖν Πτωχοπρόδρομος Θεραπεύων τὴν τοιαύτην ἀναρμοστίαν λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εἶπεν ἀνωτέρα ζόφον, διὰ τοῦτο κατωτέρα εἶπε φῶς, τὸ ἐναντίον τοῦ ζόφου· τὴν δὲ βοήθειαν καὶ ὁδηγίαν τοῦ φωτός ἀνόμασεν ἀνόρθωσιν τοῦ πεπτωκότος. Χάριν παραδείγματος, ὅταν ἕνας εὕρισκεται πεσμένος μέσα εἰς τόπον σκοτεινόν· εἰ ἔλθῃ ἐκεῖ φῶς, εὐθὺς διαλύει τὸ σκοτὸς, καὶ δείχνει εἰς τὸν πεπτωκότα τὴν ὁδὸν καὶ τὸν τρόπον, πῶς ἐκεῖθεν νὰ ἀνορθωθῇ. Καὶ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον τρόπον, ἂν εἰπῇ τινὰς, ὅτι τὸ φῶς ἀνορθοῖ, οὐδόλως ἁμαρτάνει.

Χρήσιμον δὲ εἶναι καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ, τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου· μανθάνεις γὰρ ἀπὸ αὐτοῦ δύο πράγματα. Πρῶτον, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι ζόφος καὶ σκοτὸς· διότι σκοτίζει τὸν νοῦν, ζοφώνει τὴν καρδίαν, καὶ ταραττεῖ ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ ὁ πρωταίτιος καὶ παρακινητὴς αὐτῆς Διάβολος, εἶναι αὐτόχρημα σχεδὸν ζόφος καὶ σκοτὸς· καθὼς αὐτὸν ἀνόμασεν ὁ Κύριος εἰπὼν, „ Ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστίν ἡ ἄρα ἢ καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκοτὸς“. (Λουκ. κβ'. 53.) Ὅθεν οἱ τὴν ἁμαρτίαν ἐργαζόμενοι, ἐν τῷ σκοτεινῷ κάθονται· „ Καθήμενοι γὰρ, φησὶν, ἐν σκοτεινῷ σκοτὸς βλέπουσι“. (Ψαλ. μβ'. 7.) καὶ „ Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τῷ μὴ βλέπειν“. (Ψαλ. ξη'. 28.) καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ περιπατοῦσιν, „ Ἐν σκοτεινῷ διαπορεύονται“. (Ψαλ. πα'. 5.) ἂν καὶ φαίνωνται, ὅτι βλέπουσι τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς, καθὼς βλέπουσιν αὐτὸ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Δεύτερον μανθάνεις ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τούτου, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι βαρεῖα· καὶ ὅσους κατασύρῃ εἰς τὸν κρημὸν τῆς, αὐτοὶ πάλιν πρέπει νὰ σηκώνονται ταχέως ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τῆς μετανοίας.

Πρέπει λοιπὸν, ἀδελφε, προηγουμένως μὲν νὰ φεύγῃς μὲ ὅλας σου τὰς δυνάμεις ἀπὸ καθένης ἁμαρτίας, διὰ νὰ μὴ σκοτισθῇς ἀπὸ αὐτὴν καὶ τυφλωθῇς κατὰ τὸν νοῦν, καὶ οὕτω

γένης

γένης παίγνιον τῶν ἐχθρῶν σου Δαιμόνων· καθὼς ἐγινε παίγνιον τῶν ἀλλοφύλων καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἐκεῖνος Σαρψών, ἀφ' οὗ ἐτυφλώθη. Καὶ παρακάλει τὸν Κύριον, νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τοῦ σκότος αὐτὸ τῆς ἀμαρτίας, μετὰ τὴν φῶς τῆς θείας τοῦ χάριτος, λέγων τὸ τοῦ Δαβὶδ „Κύριε ὁ Θεός μου, φωτίεις τὸ σκότος μου“· (Ψαλ. ιζ'. 31.) καὶ βέβαια αὐτὸς, ὅπου ἐξανατέλλει ἐν σκότι φῶς τοῖς εὐθέσι, κατὰ τὸν ἴδιον Δαβὶδ, (Ψαλ. ριζ'. 4.) θέλει σὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ παντὸς πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου. (Ψαλμ. υ'. 6.)

Ἐὰν ὁμως ἀπὸ συναρπαγῆν τοῦ νοὸς καὶ ἀσθενείαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κρημνισθῆς εἰς κανένα λάκκον τῆς ἀμαρτίας, εἰπὲ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἰερεμίου „Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται“; (Ἰερ. η'. 4.): ἦτοι νὰ ἀνίσταται· καὶ τὸ τοῦ Μιχαίου „Πέπτωκα καὶ ἀναστήσομαι“· (Μιχ. ζ'. 8.) Ὅθεν δράμε νοερώς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ βόησον πρὸς αὐτὸν ἐκ βάθους καρδίας καὶ πίστεως „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ τίς τοῦ Θεοῦ, πρόφθασον καὶ ἀνὴρθώσόν με ἐκ τοῦ λάκκου τούτου τῆς ἀμαρτίας“· καὶ βέβαια ὁ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ἰερεμίαν, (Ἰερ. ι'. 11.) καὶ ὁ ἀνορθῶν πάντας τοὺς κατεραγμένους, κατὰ τὸν Δαβὶδ, (Ψαλ. ρμδ'. 15.) αὐτὸς ἔχει νὰ σὲ ἀνορθώσῃ ἀπὸ τοῦ λάκκου τῆς ἀμαρτίας· καθὼς ἀνὴρθωσε καὶ τὴν συγκυπτουσαν ἐκείνην γυναῖκα, τὴν μὴ δυναμένην ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές, εἰπὼν αὐτῇ „Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου“· (Λουκ. ιγ'. 12.) ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὰς χεῖρας, καὶ παρευθὺς ἀνὴρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχει ὁ φιλανθρωπώτατος Δεσπότης, νὰ μὴ παραβλέπῃ τὰς πίπτοντας ἐν ἀμαρτίαις καὶ παρακαλῶντας νὰ ἀνορθωθῇ. Ὅθεν καὶ εἰς ἐσὲ θέλει δώσει χεῖρα βοηθείας. Διότι, ἂν ὁ ἀνθρωπος σπλαγχνίζεται τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ ὅταν ἐκεῖνα πέσουν εἰς κανένα λάκκον, αὐτὸς τὰ πιάνει καὶ τὰ ἐκβάλλει ἔξω, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου „Τίς ἐστὶ ἐξ ὑμῶν ἀνθρωπος, ὃς ἔχει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμπίσῃ τοῦτο „τοῖς Σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερῇ; Πόσω οὖν διαφέρει ἀνθρώπου πρὸς προβάτου“; (Ματ. ιβ'. 11.) ἂν, λέγω, ὁ ἀνθρωπος δείχνῃ τόσῃ εὐσπλαγχνίαν εἰς τὸ ζῶον, πόσω μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως ὁ πολυέλεος Κύριος σπλαγχνίζεται καὶ συμποεῖ τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του, τὸν ἀνθρώπον, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποίου ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς καὶ ἐγένετο ἀνθρωπος καὶ ἔχυσε τὸ πανάγιον αἷμα του; Ὅθεν ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἡσαίου λέγων „Τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐστὶ“· (Ἡσ. νδ'. 6.) καὶ ἐν Εὐαγγελίοις „οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν“· (Ματ. 9'. 13.)

Τροπάριον.

„Ἰὼ τὸν τύπον ὑποδείξης, τῷ Κόσμῳ προσκυνούμεμον Κύριε, τὸν τοῦ Σταυροῦ ἐν πάσι ὡς ἐρδοξον, ἐν Οὐρανῷ ἐμόρφωσας, φωτὶ ἀπλέτῳ ἡγλαϊσμέμον, Βασιλεῖ παροπλίαν ἀήττητον, ἢ πάσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν Οὐρανῶν μεγαλιμουσιμ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἐδῶ ἀναφέρει ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ τὴν ἱστορίαν ἐκείνην, ὅπου ἀνέφερεν ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, κατὰ τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τὸ λέγον „ὑπέδειξεν Οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ Τρόπαιον“· ἤγουν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῷ φανεροῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν μέγαν καὶ ἱσαπόστολον Κωνσταντῖνον. Ὅθεν καὶ λέγει ὁ Κύριε, θέλων σὺ νὰ δείξῃς εἰς τὸν Κόσμον, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ σου πρέπει νὰ προσκυνῇται ἀπὸ ὅλους, ὡς ἐρδοξος καὶ γεμάτος ἀπὸ καθε δόξαν· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ καθε ἐρδοξὸν ἔλκει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ τὸ προσκυνοῦν· τούτου χάριν ἐμόρφωσας αὐτὸν τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ Οὐρανῷ, κατηγλαϊσμένον με φῶς ἀπλετον· ἤγουν ἀπείρον καὶ ἀμέτρητον· (Ἀπλετον δὲ λέγεται ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ἔξω τοῦ ὁποίου δὲν ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ τις πλεόν· ἦτοι περισσώτερον) διὰ νὰ ἦναι ὁ Σταυρὸς αὐτὸς μία ἀνίκητος ἀρματοθήκη εἰς τὸν Βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον.

Καὶ

Καὶ βλέπε, ὡ ἀναγνώστα, τὴν μεγαλειότητα τοῦ θαύματος. Δὲν ἐμόρφωσεν ὁ Θεὸς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς κανένα στενὸν τόπον καὶ μικρὸν χωρίον τῆς γῆς· διότι οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ καὶ τὸν προσκυνῆσαι μόνοι οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ κατακοῦντες καὶ εὐρισκόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ ἐμόρφωσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης· διότι καὶ οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ μόνοι οἱ ἐν τῇ θαλάσῃ πλέοντες, καὶ ἀκολουθῶντες μόνοι ἐκεῖνοι ἤθελαν τὸν προσκυνῆσαι· ἀλλὰ τὸν ἐμόρφωσεν ὑψιλά, ἐπάνω εἰς τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ οὐχὶ ἐν καιρῷ νυκτός, ἀλλὰ ἐν ἡμέρᾳ· καὶ οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μόνον, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ μεσημερίῳ· οὐχὶ ἐξαστράπτοντα μὲ ἓνα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ μὲ ἓνα φῶς ἀμέτρητον καὶ ἀπεριόριστον. Διὰ τί δὲ ταῦτα πάντα ἐποίησεν ὁ Θεός; διὰ τὸ ἰδῆ ὅλος ὁ Κόσμος τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ του, καὶ τὰ προσκυνῆσιν αὐτόν. Καθὼς γάρ, ὅταν ὁ ἥλιος λάμπῃ ἐν τῷ Οὐρανῷ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσημερίου, κάθε ἄνθρωπος, ὅπου ἔχει ὀφθαλμούς, ἀπὸ κάθε μέρος βλέπει τὸν δίσκον του, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐμποδίσῃ κανένα πρᾶγμα τὴν εἰς Οὐρανὸν ἐκείνου ἀνάβλεψιν· οὕτω, λέγει, καὶ σὺ νοητὲ Ἥλιε Χριστέ, μὲ τοιαύτην καὶ τοσαύτην δόξαν ἐξαγράφῃς εἰς τοὺς Οὐρανούς τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου· ἓνα μὲν, διὰ τὸ προσκυνῆται ἀπὸ ὅλους· ἄλλο δὲ, διὰ τὸ ἔχῃ τοῦτον ὁ εὐσεβεστάτος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μίαν ἀμαρτοθήκην ἀνέκhton, ὡς προείπομεν, κατὰ τῶν ἀπίστων Βαρβάρων.

Καὶ καθὼς μία μεγάλη πέτρα δὲν ἔχει τόσων δύναμιν, ὅταν ρίπτεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω· ἀλλ' ὅταν πίπτῃ ἀπὸ τὰ ἄνω εἰς τὰ κάτω, προξενεῖ μεγάλην φθοράν· ἡ καθὼς ὁ κεραυνὸς καὶ τὸ ἀστραποπελέκυ, πίπτον ἄνωθεν ἀπὸ τὰ σύννεφα, μεγάλην βλάβην προξενεῖ ἐκεῖ ὅπου πέσῃ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς Σταυρὸς, ἄνωθεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν πίπτων, καταβάλλει, καταφθείρει, καὶ ἀφανίζει πάντας τοὺς Βαρβάρους, τοὺς ἐχθρούς μὲν ὄντας τῆς εὐσεβείας, τῶν πιστῶν δὲ Βασιλέων καὶ Χριστιανῶν, πολεμίους· καὶ οὕτως, ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς γίνεται τῇ ἀληθείᾳ μία πανοπλία ἀνέκhton εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους. "Ὅθεν δίκαιον εἶχεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος νὰ εἴπῃ, "Τὸν αἰδιμον Σταυρὸν δίκαιον προσειπεῖν, οὐ μόνον γῆς, ἀλλὰ καὶ Οὐρανοῦ ἔρεισμαί τε καὶ ἀγλαΐσμα· τὴν γὰρ Κτίσιν πᾶσαν ἀνέσχε, τοῖς μὲν ὑπερκοσμίσις χαρὰν, τοῖς δ' ἐπιγείοις εὐλευθερίαν πρυτανεύσας, καὶ τὰ διεστώτα συνάψας". (Ἐπιστολ. λβ'. Βιβλ. Δ'.) Θαυμαστὸν δὲ εἶναι καὶ τὸ ἐγκάμιον, ὅπου πλέκει εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ χρυσοῦς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, οὕτω λέγων, "Οὐκ αἰσχύνῃς, ἀλλὰ πολλοῦ καυχήματος ἄξιός εἰμι· τὸν Σταυρὸν λέγω τοῦ Χριστοῦ· οὐδὲν γὰρ οὕτω τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας τεκμήριον μέγα, οὐκ Οὐρανός, οὐ θάλαττα, οὐ γῆ, οὐ τὸ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγεῖν, οὐ τὰ ἄλλα πάντα, ὡς ὁ Σταυρὸς. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἐπ' αὐτῷ καυχᾶται, λέγων, "Ἐμοὶ δὲ μὲ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ". (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθεον, προκειμένου ρητοῦ, "Μὴ οὖν ἐπαίσχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου").

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παράκλητον ἁσματικὸν Κανόνα, ὡς ἰδοῦμεν μὲ τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας τὸν ἔνδοξον καὶ ἀγλαοπυρσόμορφον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου ὡς προσκυνῆσωμεν αὐτόν· μετὰ φόβου μὲν, διότι εἴμεθα ἁμαρτωλοὶ· μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἡξιώθημεν νὰ λάβωμεν δι' αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν· λέγει γὰρ ὁ Χρυσορρήμων, "Τὸ τοῦ θανάτου σύμβολον (ὁ Σταυρὸς δηλαδὴ) ἐγένετο εὐλογίας ὑπόθεσις πολλαῖς, καὶ παντοδαπῆς ἀσφαλείας τείχος· διαβόλου καιρία πληγὴ· δαιμόνων χαλινός· κηλὸς τῆς τῶν ἀντικειμένων δυνάμεως. Τοῦτο θάνατον ἀνείλε· τοῦτο τοῦ ἁδου τὰς χαλκᾶς πύλας συνέκλασε· τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς συνέκλασε· τῆς ἁμαρτίας τὰ νεῦρα ἐξέκοψεν· ὑπὸ καταδίκην κειμένην τὴν οἰκουμένην ἔπασαν ἐξήρπασε· θανάτον φερομένην κατὰ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας πληγὴν ἀνέστειλε". (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς Τόμ. ε'.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς β'. ἐντολῆς, παρακινεῖ τοὺς Χριστιανούς εἰς τὴν προσκύνειν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, λέγων, "Οὐ μόνον δὲ τὴν θείαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ προσκυνήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ τὸν τύπον· σημεῖον γὰρ ἐστὶ μέγιστον, καὶ τρέπαιον Χριστοῦ κατὰ τοῦ Διαβόλου καὶ πάσης τῆς ἀντικειμένης φάλαγγος. Διὸ καὶ φρίττουσι καὶ φυγαδεύονται τοῦτον τυπούμενον ὀρώντες. Οὗτος ὁ τύπος καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ πρωτότυπον, (ἦτοι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς καθὸ ἄνθρωπος) μεγάλας ἐν τοῖς Προφήταις ἐδοξάσθη, καὶ τὰ μέγιστα ἐτεράτουργησεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ κρεμασθέντος ἐν αὐτῷ

„Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέλλοντος ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐλεύσεται ἔμ-
 „προσθεν τοῦτο τὸ μέγα καὶ φρικτὸν αὐτοῦ σημεῖον μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
 „Δόξασον οὖν αὐτὸν νῦν, ἵνα μετὰ παρρησίας προσβλήῃς τότε καὶ συνδοξασθῇς αὐτῷ.“
 Πρόδηλον δὲ, ὅτι ἡμεῖς προσκυνοῦντες τὸν Σταυρὸν, προσκυνοῦμεν ὁμοῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ
 προσηλωθέντα σαρκὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ
 αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνα τῶν
 αἰῶνων. Ἀμήν. (1)

ΠΡΟ-

(*) Ἦδελε δὲ ἀπορία τινὰς, διὰ τί ἀπὸ δύο
 ξύλα γίνεται ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ; καὶ ἀποκρινό-
 μεθα ὅτι διὰ δύο αἰτίαι. Τὸ πρῶτον καὶ πρῶχειρον,
 ἵνα, εἰάν τις εἰκονομάχος κατηγορήσῃ ἡμᾶς, ὅτι προσ-
 κυνοῦμεν ξύλα, ἀνατρέψωμεν τὴν κατηγορίαν του
 λέγοντες, ὅτι ἡμεῖς ξύλα δὲν προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ
 τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ τὸν διὰ τῶν δύο ξύλων σχη-
 ματιζόμενον. Ὅθεν ἂν τὰ δύο ξύλα διακλυθῶν, καὶ
 χαλασθῇ ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ, καίονται τὰ ξύλα.
 καὶ εἶπον οἱ Πατέρες τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενι-
 κῆς ἐκδόμης Συνόδου εἰς τινὰς διαλαλίας αὐτῆς. Ἐ-
 φη δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης „Προσκυνοῦμεν δὲ
 „καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῶν Σταυροῦ,
 „εἰ καὶ ἐξ ἑτέρας ὕλης γέννεται (καὶ μὴ ἀπὸ ξύ-
 „λου μόνου δηλ.), οὐ τὴν ὕλην τιμῶντες, μὴ γένοι-
 „το! ἀλλὰ τὸν τύπον, ὡς Χριστοῦ σύμβολον. Προσ-
 „κυνητέον τοίνυν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐνθα
 „γὰρ ἂν ἡ τὸ σημεῖον, ἐκεῖ καὶ αὐτός ἐσται (ὁ
 „Σταυρὸς δηλ.) τὴν δὲ ὕλην ἐξ ἧς ὁ τύπος τοῦ
 „Σταυροῦ συνίσταται, εἰ καὶ χρυσός, εἰ λίθοι εἰ-
 „εν τιμίῳ, μετὰ τὴν τοῦ τύπου, εἰ τύχοι, δια-
 „λυσιν, οὐ προσκυνητέον“. (Βιβλ. Δ'. Κεφ. πη-
 „περὶ Πίστεως) Τὸ δὲ δεύτερον καὶ βαδύτερον αἰ-
 „τιον, διὰ τὸ ὅποιον ἐκ δύο ξύλων σχηματίζεται ὁ
 „τύπος τοῦ Σταυροῦ, εἶναι, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς ἐποίη-
 „σε τὸν Ἀδὰμ εὐδὴ καὶ ἀπλόον. Ὅθεν ὁ μὲν Ἐκ-
 „κλησιαστικὸς εἶπε „Σὺν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησεν εὐδὴ“
 „(ὁ Θεός) (ζ'. 29.). ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, „Ἐ-
 „ποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον γυμνὸν τῇ ἀπλότητι
 „καὶ ζωὴν τῇ ἀτέλει“. (Λογ. εἰς τὴν Χριστοῦ

Γέννησ.) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἀκούσας τὴν πονηρὰν τοῦ
 Διαβόλου συμβουλὴν, καὶ φαγὼν ἀπὸ τὸν διπλὴν
 γνῶσιν γεννῶντα καρπὸν τοῦ ξύλου, τοῦ γνωστοῦ κα-
 λοῦ καὶ πονηροῦ, ἐκ τούτου, λέγω, ἀλλοίμονον! ἐγι-
 νε καὶ αὐτὸς διπλούς. Καὶ ἐκεῖ ὅπου πρότερον εἶχε
 μόνην τὴν ἀπλὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ, ὕστερον ἀπό-
 κτησε καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ κακοῦ. Ὅθεν ὁ Δεσπότης
 Χριστὸς διὰ τὴν ἀναιρέσιν καὶ τὴν νεκρώσιν τὴν δι-
 πλόην τοῦ Ἀδὰμ, ἐσταυρώθη ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν
 τὸν ἐκ δύο ξύλων συγκείμενον, διὰ τοῦ ὁμοίου ἰσ-
 τρεῦσιν τὸ ὅμοιον. Μᾶλλον δὲ, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀ-
 πλούς πρότερον ὢν, Θεὸς γὰρ μόνον ἦν, ὕστερον ἐγι-
 νε καὶ ἀνθρώπος: ὅτοι ἐγίνε διπλούς διὰ τὰς δύο
 φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα ἀ-
 νατρέψῃ καὶ καταργήσῃ τὴν πρῶτην ἐκείνην διπλὴν
 γνῶσιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀρ-
 χαίαν ἀπλότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν „Ἀμήν
 „λέγω ὑμῖν, εἰάν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ
 „παῖδιά (τὰ ἀπλά ὄντα καὶ ἀπονήρευτα), οὐ μὴ εἰ-
 „σελθῇτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν“. (Ματ.
 ιη'. 3.) Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόρρημον τὰ δύο ξυλάρια
 ἐρμηνεύων τῆς Σαραφείας χήρας λέγει „Εἰσελθὼν ὁ
 „Προφήτης εἰς τὸν οἶκον τῆς χήρας, εὗρεν ἀληθῶς
 „τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὴν ἐνδεήκην· εὗρεν ὕδωρ καὶ
 „ἐλαιον καὶ ἄλευρον καὶ δύο ξυλάρια· ὕδωρ, τὸ
 „Βάπτισμα· ἐλαιον, τὸ Χρίσμα· ἄλευρον, ὁ ἄρ-
 „τος· δύο ξυλάρια, τοῦ Σταυροῦ τὸ κατόρθωμα“.
 „(Λόγος εἰς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν καὶ Λάζαρον
 καὶ Ἠλίαν. Τόμ. Ζ'. τῆς ἐν Ἑσθὴν ἐκδόσεως.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ

ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Επειδὴ εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Κανόνα τοῦ Σταυροῦ ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, οὐχὶ εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ σειρὰν τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν κύκλον καὶ τὴν περίοδον τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν μηνῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔγιγαν αὐταί, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῶν εἰς κάθε μῆνα συμπίπτουσῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν· τούτου χάριν καιρὸς εἶναι τῶρα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν Ὑψωσιν τοῦ Κανόνα τοῦ Σταυροῦ, εἰς τὴν θειοτέραν καὶ ἀπορρήτοτέραν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὕτω νὰ ἐρμηνεύσωμεν εἰς τοὺς Χριστιανύμους λαοὺς, τὸν εἰς ἐκείνην μελουργηθέντα Κανόνα ὑπὸ τοῦ Θεσπεσίου καὶ μουσικωτάτου Κοσμᾶ· ἵνα, ἂν ὅχι κατ' ἄλλο, κατὰ τοῦτο γοῦν ὁμοιωθῶμεν μὲ τοὺς Οὐρανίους Ἀγγέλους. Καθὼς γὰρ οἱ Ἀγγελοι πρότερον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἐξήγησαν εἰς τοὺς ποιμένας καὶ ἀγροίκους ἀνθρώπους τὸ παράδοξον τοῦτο Μυστήριον· οὕτω καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀγροικότεροι εἰς τὴν κατανόησιν τῶν γλαφυρωτέρων ρημάτων καὶ νοημάτων. Ποῖον θέλομεν ἐξηγήσῃ; τὸν ἐπὶ τῇ Γεννήσει ταύτῃ τοῦ Κυρίου μελουργηθέντα Κανόνα τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ.

Ἦθελε δὲ τυχὸν τινὰς κατηγορήσῃ ἡμᾶς καὶ εἰπῇ τὴν κοινὴν ἐκείνην παροιμίαν τὴν λέγουσαν „Ἄνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί“· καθότι σὺ, ὦ ἐξηγητὰ, ἐλανθάσθης, καὶ τὰ μὲν ἄνω ἐποίησας κάτω, τοὺς δὲ πόδας ἔβαλες προτιτέρα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀνέτρεψας τὴν ἀκολουθίαν ὅλου τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διότι ἀρχὴ μὲν καὶ ρίζα ὅλης τῆς Οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ μὲν Χρυσορρήμων, Μητρόπολις τῶν ἑορτῶν, τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν ὠνόμασεν ἐν τῇ πρὸς Φιλογόνιον λόγῳ· ὁ δὲ ἱερὸς Ἐπιφάνιος, Πρώτην ἑορτὴν, αὐτὴν ὀνομάζει· οὕτω γὰρ λέγει „Πρώτη ἑορτὴ ἡ φρικτὴ καὶ θαυμαστὴ κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ Γέννησις“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ἀρχὴ, λέγω, εἶναι αὕτη ἡ Χριστοῦ Γέννησις, τέλος δὲ εἶναι ὁ Σταυρός· σὺ δὲ ἔταξας δευτέραν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Σταυρόν. Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον συγχέεις καὶ ἀνατρέπεις τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῶν ἑορτῶν· ἔπρεπε γὰρ νὰ ἀρχίσῃς ἀπὸ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ νὰ τελειώσῃς εἰς τὸν Σταυρόν.

Τί δὲ ἐγὼ εἰς τὸν κατήγορον τοῦτον ἀποκρίνομαι; ὅτι ἡμεῖς ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, ὅχι εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἡλίου, καθ' ὃν αἱ ἀκίνητοι ἑορταί, κινηταί γίνονται, καὶ αἱ ἀσύγχυτοι συγχέονται. Οὕτω θετέον μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, φυσικῇ τῇ τάξει ἀκολουθεῖ ἡ Ὑπαπαντὴ, καὶ ὕστερον τὰ Θεοφάνεια· κατὰ τὸν δρόμον ὅμως τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τοῦ Ἡλίου, πρώτη ἑορτὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν εἶναι ἡ τῶν Θεοφανείων, καὶ δευτέρα ἡ Ὑπαπαντὴ. Ἡ ἀταξία δὲ αὕτη ἀκολουθεῖ· διότι αἱ κατὰ διαφόρους μῆνας συμπίπτουσαι ἑορταί τοῦ Κυρίου, ἐδιώρισαν οἱ θεῖοι Πατέρες νὰ ἑορτάζωνται εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον· ἵνα μὴ οὐδεμίαν ἀνέορτα-

ταστος μείνη. Ὅθεν τὴν τάξιν τῶν μηνῶν καθ' οὓς ἠκολούθησαν, θέλοντες καὶ φυλάξουν, παρέβλεψαν τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἐορτῶν. Καὶ λοιπὸν οἱ μῆνες καὶ ὁ δρόμος τοῦ Ἡλίου εἶναι ἀξιοὶ κατηγορίας, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς.

Ἐπειτα εἰς τὴν προλαβοῦσαν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ, ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν, ὅτι ἔγινε τότε τὸ πάθος καὶ ἡ σταύρωσις τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ μόνον, ὅτι ἔγινεν ἡ τοῦ Σταυροῦ ὕψωσις. Ταῦτα δὲ ἀκόλουθα Μυστήρια τῆς Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἀρχίζουσιν ὡς ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν: ἥτοι ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Καὶ λοιπὸν ἐπεὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἀνεκαθήραμεν μὲν τὰ λόγια ταῦτα τὸ θεάτρον καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν Χριστιανῶν διὰ τοῦτο φέρε ἵνα φιλοσοφήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ περὶ τῶν Γενεθλίων τοῦ Κυρίου· μᾶλλον δὲ, ἵνα ἐρμηνεύσωμεν τὰ ὑπὸ ἄλλων φιλοσοφηθέντα, καθὼς εἰμεθα δυνατόι. Προτύτερα δὲ ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἀς σαφηνίσωμεν τὴν τοῦ Κανόνος Ἀκροστιχίδα (1).

EP-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι εἰς τὴν παρούσαν ἐορτὴν πολλοὶ τῶν θείων Πατέρων συνέγραψαν λόγους πανηγυρικούς. Ὁ μὲν Χρυσόρρηνος συνέγραψε λόγον, ὃς ἡ ἀρχὴ „Εἰς τρεῖς διέτλε μερίδας τὰς γενεάς“. Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τί πάντοτε σημεῖον ἀντιλεγόμενον ὦρῃ“. Ἄλλον, ὃς ἡ ἀρχὴ „Πολλὴς ἡμῖν ὁ τῆς ἀγρυπνίας“. Ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἄ παλαι Πατριάρχαι μὲν ἀδίσον“. Ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ξένον καὶ παράδοξον βλέπω“. Ὁ δὲ Βασίλειος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστοῦ Γέννησις ἡ μὲν οἰκία καὶ πρώτη“. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐξεφώνησε λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστὸς γεννᾶται, δοξάζατε“. Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἔγραψε λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σαλπίζατε ἐν νοσηρίῳ, ἡ δὲ σάλπιγγι“. Ὁ Δαμασκηνὸς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅ πόσαν τὴν εἰρὴν ἐπέλθῃ“. Ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν ἔγραψε λόγους δεκατρεῖς. Βασίλειος ὁ Σελευκείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλαι τῶν ἐγκωμίων πύρρσαι τὰς ἀφορμὰς“. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τῆς Παρθενικῆς κοχλείας“. Σῶζονται ἐκ τῶν λόγων τούτων, οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιλαίου καὶ τῇ τῶν Ἰβύρων καὶ τῇ τοῦ Διονυσίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ Πρόκλος λόγον εἰς αὐτὴν. Καὶ τοῦτο δὲ σημεῖον ἔδω χάριν τῶν φιλολόγων, ὅτι τρία τινὰ θαυμάσια ἠκολούθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως. Πρῶτον ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος λέγει, ὅτι ὅταν ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, ἐφάνησαν τρεῖς ἥλιοι ἐν τῷ Οὐρανῷ, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, εἰς ἓνα ἥλιον ἐπενεπαστάθησαν. Ἐδήλυν δὲ οἱ τρεῖς ἥλιοι τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας καὶ μακαρίας Τριάδος, ὧν τὸ ἐν ὑπῆρχεν ὁ γεννηθεὶς κατὰ σάρκα ἐπὶ γῆς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς· ἡ δὲ εἰς τὸν ἓνα ἥλιον ἀποκατάστασις, τὸ μοναδικὸν τῆς Θεῆς φύσεως φανερέναι (ὅρα ἐν κεφ. ιζ'. τοῦ πολιτικοῦ Θεάρχου).

Δεύτερον, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Βλῆποντες τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην ὅπου ἀπελαμβάνον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ἐστοχάζοντο, ὅτι ἀπὸ τὴν καλὴν κυβερνήσιν τοῦ Αὐγούστου ἠκολούθει ἡ μεγάλη αὐτῇ ευεργεσία. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ προσκυνήσιν αὐτὸν ὡς Θεὸν εἰς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος. Ἀλλ' ὁ Αὐγούστος φρόνιμος ὢν, ἐναντιεῖτο εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνοι τὸν ἠνάγκασον, αὐτὸς δὲ λων περὶ τούτου νὰ τοὺς πληροφρήσῃ, ἔκραξε μίαν

ἀπὸ τὰς Σιβύλλας, ἡ ὁποία ἦτον εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν περιβούτος εἰς τοὺς χρησμούς, καὶ τὴν ἐρώτησε τί νὰ κάμῃ· ἡ δὲ Σιβύλλα ἐστοχάζετο, τί νὰ ἀποκριθῇ. Τότε δὲ ἐσυνέβη ἡ τοῦ Σωτῆρος Γέννησις. Ὅθεν ἡ Σιβύλλα εὐρισκομένη εἰς τὸ Βασιλικὸν παλάτιον, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! ἰδοὺ βλέπει πλησίον τοῦ ἡλίου ἓνα χρυσὸν κύκλον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἐκάθητο μία περικαλλὴς παρθένος, βαστάζουσα εἰς τοὺς κόλπους της ἓνα βρέφος. Ὅθεν ἔκραξε τὸν Βασίλεα καὶ τοῦ ἐδείξε τὸ φαινόμενον θέαμα. Τότε πνεύματος πλησθεῖσα προφητικῶς προείπεν, ὅτι τὸ βρέφος ἐκεῖνο ἦτον ὁ πάντων Κύριος, εἰς τὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς ἐμελλον νὰ ὑποταχθῶν. Εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, ὅπου ἔλεγε ταῦτα, ἰδοὺ ἠκούσθη καὶ φωνὴ ἀπὸ τὸν Οὐρανόν λέγουσα „Αὐτὴ ἐστὶν ἡ κιβωτὸς τοῦ Οὐρανοῦ“. Ταύτην τὴν ἀπόκρισιν τῆς Σιβύλλας ἀκούσας ὁ Βασίλειος ἐπρόσταξεν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ τὸν ὀνομάσῃ τινὰς Κύριον· ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἐκεῖνος, ὅπου εἶναι ἀληθὴς Κύριος ὅλων τῶν ἀνθρώπων. (Ὅρα ἐν κεφ. ΚΗ'. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάρχου). Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐρυθραία ἡ Κυμαία Σιβύλλα πολλὰ ἐπροφήτευσεν περὶ τοῦ Χριστοῦ. Εἶπε δὲ καὶ περὶ τῆς Θεοτόκου ταῦτα „Ἦκει, Παρθένοι κῦδις, ἀγούσα ἐρατὸν Βασιλῆα“. Ταύτης δὲ τὸ ποίημα μετέφρασεν ὁ Κικέρων εἰς τὴν Λατινίδα διάλεκτον. Καὶ ὁ Ποιητὴς τῶν Ῥωμαίων Βιργίλιος ὁ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος ὢν, ἐν τοῖς Βουκολικοῖς αὐτοῦ οὕτω γράφει περὶ τῆς ἀνωτέρω προφητείας τῆς Σιβύλλας „Σικελίδες μοῦσαι μετὰ γάλην φάτιν ὑμνήσωμεν. Ἦλθε Κυμαίου μαντεύσας, ὅς ἐστις ὁ μέγας ὁμῆς“, αἰνιστάμενος διὰ ταῦτα τὴν ἀνωτέρω Κυμαίαν Σιβύλλαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βιργίλιος ταῦτα περὶ τῆς Σιβύλλης λέγων, φαίνεται, ὅτι μετέσχε τοῦ προφητικῶς ἐκείνης χαρίσματος.

Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον θαῦμα ἠκολούθησεν ἐν τῇ Χριστοῦ Γεννήσει· λέγει γὰρ ἓνας Διδάσκαλος, ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐστειλε πρῶτον ἓνα Ἀγγελον καὶ ἐδανάτωσεν ὅλους τοὺς πρεσβυτέρους, ὅπου ἦσαν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἔπειτα ἐγεννήθη, διὰ νὰ μὴ εὐρεθῇ τότε εἰς τὴν γῆν μία τοιαύτη Θεομήτης ἀμαρτία (παρὰ Ἱερονύμω).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΖΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Χριστὸς Βροτωθεὶς, ἦν ὅπερ Θεὸς, μένει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῆς Ἀκροστιχίδος ταύτης τὸ νόημα ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλίππου πησίους ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Παύλου, ὅπου γράφει περὶ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ταῦτα „Ὁς ἐν μορφῇ (ἦτοι οὐσίᾳ καὶ φύσει) Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ' ἀρπαγμὸν ᾗγήσατο τὸ „ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών“ (Φιλ. β'. 6.) σχεδὸν γὰρ τοῦτο τὸ νόημα περιέχει καὶ ἡ ἀκροστιχίς αὕτη: δηλαδὴ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐγένεν ἄνθρωπος, ἔμεινεν ὅμως πάλιν ἐκεῖνο, ὅπου ἦτον πρὸ τῶν αἰώνων: ἦτοι Θεός. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Θεολόγων καὶ ὅλης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐγένεν ἄνθρωπος κατὰ τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν τῆς ἀτρέπτου καὶ ἀναλλοιώτου αὐτοῦ Θεότητος, ἀπαγε! ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν: τούτεστι μένων ἀναλλοίωτος κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, προσέλαβεν ἐν τῇ ἐαυτοῦ ὑποστάσει τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καθὰ καὶ ἐν τινι Τροπαρίῳ τοῦ ἐσπερινοῦ τῆς παρουσίας ἐορτῆς ἀδεται· „Ὅπερ ἦν „ μεμείνηκε, καὶ ὁ οὐκ ἦν προσέλαβε“: τούτεστιν ὁ Θεὸς Λόγος ἔμεινε μὲν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἦτοι Θεός, προσέλαβε δὲ ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἦτον: ἦτοι τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου· οὐχ' ὁ ἦν με „ ταβαλάν· ἀτρέπτος γάρ· ἀλλ' ὁ οὐκ ἦν προσλαβών· φιλάνθρωπος γάρ“. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν „Ὁ Χριστὸς ἦν ἀτρέπτος μὲν κατὰ τὴν „ Θεότητα, ἀμεμπτος δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ἔγραψεν ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ τὸ, μέν με η, ἐν. ᾧ ἐχρειάζετο νὰ γραφῇ με εἰ δίφθογγον; τὴν ἀπορίαν ταύτην τινὲς μὲν λύουσι λέγοντες, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ γραφῇ τοῦτο με η, διὰ τὸ τελευταῖον Τροπαρίον τὸ, „Ἠκρίβωσε χρόνον“, τὸ ὁποῖον οὕτως ἐπρεπε νὰ γραφῇ διὰ νὰ συμφωνήσῃ με τὸ λόγιον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ λέγον „Τότε Ἠρώδης λαβρά καλέσας τοὺς Μάγους, ἠκρίβωσε „ παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος“. (Ματθ. β'. 7.) Ὁ δὲ πτωχὸς Προδρομὸς ἀκριβέστερον λύει ταύτην λέγων, ὅτι οἱ Ποιηταὶ ἔχουν συνήθειαν, ὅταν θέλουν νὰ μεταχειρισθῶν μακρὰν συλλαβὴν εἰς τὰ μέτρα των, τὰς μὲν δίφθογγους παραιτοῦν, ὡς μὴ κυρίως καὶ φύσει οὐσας μακράς, τὸ δὲ η καὶ ω προκρίνουσιν, ὡς φύσει ὄντα μακρά. Παράδειγμα δὲ τούτου ἱκανὸν ἔστω ὁ Ποιητὴς Ὅμηρος, ὅστις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἰλιάδος του, περὶ „Κάλχαντος τοῦ ψευδομάντεως λαλῶν εἶπεν „Ὁς ἦδη τὰτ' ἐόντα, τὰτ' ἐσσόμενα, πρότ' ἐόν „ τὰ“ τὸ γὰρ ἦδη ἐπρεπε νὰ γραφῇται ἦδαι ἀπὸ τοῦ ἦδαι· ἐκεῖνος δὲ παραιτήσας τὸ εἶ
 9
 μέν

ἐμεταχειρίσθη τὸ η. Καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ συνειδέζουσιν νὰ προφέρουν τὸ εἶ διὰ τοῦ η καὶ ἰ· ὅθεν τὸ, Βασιλεῖς καὶ ἱππεῖς, καὶ ἄλλα εἰς εἰς λήγοντα ὀνόματα αὐτοὶ προφέρουσιν εἰς ης, ὡς Βασιλῆς καὶ ἱππῆς. Ὁμοίως καὶ τὸ εἴκαζον διὰ τοῦ η προφέρουσιν, ὡς ἥκαζον· καὶ ὅρα τὸν Βαρῖνον ἐν τῇ λέξει ἥδεα. Διὸ καὶ τὸ, μένη ἐδῶ κάλλιον εἶναι νὰ ὑπογράφεται ἀττικῶς, τρεπομένου τοῦ εἰς εἰς ἡ καὶ τοῦ ἰ ὑπογραφομένου. Ὅρα δὲ καὶ ὅσα εἴπομεν περὶ Ἀκροστιχίδος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ.

Ὡδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ Εἰρμός.

„Χριστὲς γεμῶνται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐραμῶν, ἀπαντήσατε·
 „Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ· καὶ
 „ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοὶ, ὅτι δεδοξάσται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν ἄρτους οἱ χρεῖαν ἔχοντες τούτων, πᾶρεξ ἀπὸ τὸν ἀρτοποιητὴν; ἢ ἀπὸ ποῖον πρέπει νὰ λαμβάνουν οἶνον οἱ ἐστερημένοι τούτου, πᾶρεξ ἀπὸ τὸν οἰνοπώλην; ἀλλὰ καὶ οἱ χρεῖαν ἔχοντες νομίσματος χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν τοῦτο, εἰ μὴ ἀπὸ τὸν ἀργυραμοιβόν; (σαραφὴν) Οὕτω παρομοίως καὶ οἱ θέλοντες νὰ πανηγυρίζουν καὶ νὰ ἐγκωμιάζουν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐορτάς, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν λόγους πανηγυρικοὺς καὶ ἐγκώμια, πᾶρεξ ἀπὸ τὸν τούτων πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν, τὸν μέγαν λέγων ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον;

Διότι οὗτος ὁ κατ' ἐξοχὴν λεγόμενος Τριαδικὸς Θεολόγος, ὅχι μόνον ἐστόλισε τὰς Δεσποτικὰς ἐορτάς μὲ τούς ἰδικούς του λόγους καὶ τὰ ἐγκώμια, ἀλλ' ἔδωκεν ἄδειαν καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τὰ ἰδικά του λόγια καὶ ποιήματα μὲ μίαν κλεψίαν ἐπαινετὴν καὶ ἀκατηγόρητον· τὴν ὁποίαν ὅποιος ἐργάζεται, ὅχι μόνον δὲν ἐντρέπεται, ὡς οἱ κλέπται τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας μὲ τὴν κλεψίαν αὐτὴν καλλωπίζειται. Τί λέγω; ὁ Γρηγόριος οὗτος νοῦς τῆς Θεολογίας δὲν ἔδωκε μόνον ἄδειαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τοὺς ἰδικούς του λόγους, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη τοὺς προσκαλεῖ μὲ φιλαδελφίαν ἀνεκδιήγητον εἰς τὸ νὰ φάγουν ἀκόρεστα τὸν νοητὸν ἄρτον τῆς σοφίας του, τὸν στήριζοντα τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ πίοιεν τὸν γνωστικὸν αὐτοῦ οἶνον, τὸν εὐφραίνοντα τὴν καρδίαν, φωνάζων μὲ ὑψηλὴν φωνὴν τὰρα μὲν ἐκεῖνα τὰ τῆς Σοφίας „Ἐλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν“ (Παρ. θ'. 5.) τὰρα δὲ ἐκεῖνα τὰ τῆς Ἀσματοζούσης νύμφης „Φάγετε πλήσιοι, καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε ἀδελφοί“ (Ἄσμ. ε'. 1.) καὶ ἄλλοτε ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαίου „Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδαρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἄργυριον βαδίσαντες ἀγοράσατε καὶ φάγετε ἀνεὺ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἶνον καὶ στέαρ“ (Ἡσ. νέ. 1.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὁ τῶν Ἱερῶν ἐορτῶν Ἀσματογράφος καὶ Μουσηγῆτης, μέλλων νὰ πανηγυρίσῃ τὰ σωτήρια Γενέθλια τοῦ Κυρίου, αὐτολεξεῖ ἐδανείσθῃ ὅλον τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀπὸ τὸν ρηθέντα μέγαν πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν τῶν ἐορτῶν Θεολόγον. Οὕτω γὰρ ἐκεῖνος προοιμοιάζει ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ἐγκωμίῳ αὐτοῦ· „Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ“. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν καὶ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον τὸν ἐξηγητὴν τῶν Κανόνων, τὸ ὄνομα Χριστὸς δηλοῖ κυρίως τὸ συναμφοτέρον· ἢτοι τὸν Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον (1)· καταχρηστικῶς δὲ, ποτὲ μὲν αὐτὸ δηλοῖ τὴν Θεότητα μό-

νον

(1) Ὅθεν ἴφη καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Χριστὸς διὰ τὴν Θεότητα“ (ὠνομάσθη δηλ.) Χρίστis γὰρ ἡ ἀληθὴς ἀνθρωπότης, οὐκ ἐνεργεία κατὰ τοὺς ἄλλους Χριστοὺς ἀγιάζουσα, παρουσία δὲ ὅλου τοῦ „Χρίοντος“ ἢς ἔργον ἀνθρώπου ἀκούσαι τὸ χρίον καὶ „Θεοῦ τὸ Χρίόμενον“. (Λόγ. β'. περὶ Τίου).

τον τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ· διὰ γὰρ τὴν ἄκραν καὶ καθ' ὑπόστασιν τῶν δύο φύσεων ἕνωσιν, μὲν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα: ἦτοι τὸ, Χριστὸς, καὶ αἱ δύο ὀνομάζονται φύσεις. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Ἱερός Κοσμῆς λέγουν ἐδῶ „Χριστὸς γεννᾶται, καὶ Χριστὸς ἐπὶ γῆς“, τότε τὸ, Χριστὸς διλοῖ τὸ, Θεάνθρωπος· ἐπειδὴ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον (1), καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ γῆς· ὅταν δὲ λέγουν „Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν“, τότε τὸ, Χριστὸς διλοῖ μόνον τὸν Θεόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον· καθότι ὁ Κύριος δὲν κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καθὼς φλυαροῦσιν οἱ φρενοβλαβεῖς Ἀπολιναρισταί, κατὰ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Εἴ τις λέγοι τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ κατεληλυθέναι, ἀλλὰ μὴ ἐντεῦθεν, εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν, ἀνάθεμα ἔστω“· (Ἐπιστολὴ α'. πρὸς Κληδόσιον) ἀλλὰ κατέβη μὲν γυμνὴν τὴν Θεότητα, καὶ οὕτως ἐκ τῶν καρπῶν αἱμάτων τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσέλαβε, καὶ τὴν ἠνώσεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει, γενόμενος τέλειος ἄνθρωπος.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν, λέγει, γεννᾶται σήμερον. Ὅθεν ἐσεῖς οἱ Ἀγγελοὶ (πρὸς αὐτοὺς γὰρ στρέφει τὸν λόγον) οἱ ἐν τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου αἰνοῦντες τὸν Θεόν καὶ λέγοντες „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη“, (Λουκ. β'. 14.) δοξάσατε: ἦτοι δοξολογήσατε καὶ τῶρα τὸν Θεόν. Λέγει δὲ τὸ, δοξάσατε καὶ πρὸς τοὺς μεταχειριζομένους ἀγγελικὴν ζωὴν ἐν ἀνθρωπίνῳ καὶ ὑλικῷ σώματι, παρακινῶν νὰ δοξολογήσουν καὶ αὐτοὶ τὸν γεννηθέντα Δεσπότην. Ὁ Χριστὸς: ἦτοι ὁ Θεὸς ἦλθεν ἢ κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ δίκαιοι (πρὸς τοὺτους γὰρ ἐπιστρέφει τὸν λόγον) προὔπαντήσατε αὐτόν, μιμούμενοι τὸν δίκαιον Συμεὼν, τὸν ὑπαντήσαντα τὸν Κύριον, ὅταν εἰς τὸν ναὸν ἐπροσφέρετο· διότι ἴδιον ἀχαρίστων δούλων εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἐκβαίνουν εἰς προὔπαντησιν τοῦ ἰδικοῦ των αὐθέντου, ὅταν αὐτὸς ἔρχεται εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικῶν ἐκείνου λόγιον τὸ λέγον „Τότε καὶ ἡμεῖς ἀρπαγισόμεθα ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα“. (α'. Θεσσ. δ'. 7.) Εἶτα λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς: ἦτοι ὁ Θεάνθρωπος ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι ἐφωτίτε ἀπὸ τὰ γήινα, φρονούντες τὰ ὑψηλά καὶ μεταφριζόμενοι μὲν τὰ πτερά τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας· διὰ τοῦτο γὰρ κατέβη ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, ἵνα οἱ ἐν τῇ γῇ ἀναβῶσιν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Ἐπειδὴ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐδύνετο νὰ γένῃ ἕνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἂν δὲν κατέβαινε μὲν ὁ Θεὸς ὀλίγον τι ἀπὸ τοῦ ἰδικόν του ὕψος, δὲν ἀνέβαινε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ταπεινότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Τὸ μὲν, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας συγκινημένης. Ἔως δ' ἂν ἐκότερον ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν, περιωπῆς, τὸ δὲ, ταπεινώσεως, ἄμικτος ἢ ἀγαθότης καὶ τὸ φιλάνθρωπον ἀκοινωνήτων“. (Δόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) Ἐφῆ δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „Οὐδέποτε ψυχὴ δύναται πρὸς γνῶσιν ἐκτανθῆναι Θεοῦ, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Θεὸς συγκαταβάσῃ χρυσάμενος ἄφῃται αὐτῆς καὶ ἀναγάγῃ πρὸς ἑαυτόν· οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτον ἰσχυσεν ἀναδραμεῖν ἀνθρώπων νοῦς, ὥς ἀντιλαβέσθαι τῆς θείας ἐλλάμψεως, εἰμὴ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀνέσπασεν αὐτόν, ὥς δυνατόν ἦν ἄνθρωπον ἀνασπασθῆναι, καὶ ταῖς θείαις αὐγαῖς κατεφώτισεν“. (Κεφ. λα. τῆς α'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Πλήν ἂν καὶ ὁ Θεὸς συγκαταβαίῃ διὰ νὰ ἐνωθῇ μὲν τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ φιλάνθρωπίας, ὅμως καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸ-

(1) Ὅθεν οὐ καλῶς κατηγοροῦσι τινεὶ τὸ Θεοτοκίον ἐκείνο τὸ λόγον „Ἰδὺναι πρὸς ταύτην δέ, ὁ ἐκ σοῦ σαρκωθεὶς Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος“, ὥς οὐ καλῶς ἐρμηνεύον· τὸ γὰρ σαρκωθεὶς χρόνου ὃν περασμένου διλοῖ, ὅτι ὁ ἐκ σοῦ γεννηθεὶς ἦτον Θεὸς ὁμοῦ καὶ Ἄνθρωπος, καὶ οὐ Θεὸς γυμνός, καθὼς εἶλεγον οἱ κατὰ φαντασίαν τὸν Χριστὸν ἐπιδημοῦντα φρονούντες: ἦτοι οἱ Μανιχαῖοι· οὐδὲ Ἄνθρωπος φίλος, καθὼς εἶλεγει ὁ Νιστόριος. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν „Ὁ Θεὸς ἀσώματος, οὐδὲ πάλιν ἄνθρωπον φίλον προήγαγεν (ἦτοι ἐγέννησεν) ἢ ἀγνή-

„Κόρη καὶ σιμνή, ἀλλ' ἄνθρωπον τέλειον καὶ ἄψυ-
„δὴν, τέλειον Θεόν“. Ἐπεξηγηματικὸν δὲ τοῦ, σαρκωθεὶς εἶναι τὸ, Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος: ἦσαν οὐκ εἶναι Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος. Μερικοὶ δὲ κατηγοροῦν τὸ Θεοτεκίον αὐτὸ κατὰ τὴν σύνταξιν· καθότι ἡ μεταχὴ ρύσαντα δὲν ἔπρεπε νὰ συνσχεθῇ μὴ τὴν αἰτιατικὴν πὸν Ἀδάμ, ὥς παρῶν οὖσαν, ἀλλὰ μὴ τὴν δοσικὴν τῇ Εὐφρ., ὥς προσεχομένην, καὶ νὰ εἰπῇ ρύσαντα ζῶν· ἀλλ' ὥς εἶπε ρύσαντα διὰ τὸ μέλλειν.

πρέπει νὰ βιάζῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ ἀναβαίῃ πρὸς τὸν Θεόν. "Ὁθεν ὁ αὐτὸς Θεὸς Μάξιμος λέγει „ Ἀλλήλων εἰναί φασι παραδείγματα τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον· καὶ τοσοῦτον „ τῷ ἄνθρωπῳ τὸν Θεὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν τῷ „ Θεῷ δι' ἀγάπης δυνηθεὶς ἀπεθέωσε· καὶ τοσοῦτον ὑπὸ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον κατὰ νοῦν „ ἀρπάζεσθαι πρὸς τὸ γνωστὸν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀόρατον φύσει Θεὸν διὰ τῶν ἀρετῶν „ ἐφανέρωσε“. (Κεφ. οδ'. τῆς ζ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) Καὶ πάλιν „ Ὁ χωρὶς ἁμαρ- „ τίας γενόμενος ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι χωρὶς τῆς εἰς Θεότητα μεταβολῆς τὴν φύσιν Θεοποιή- „ σαι, καὶ τοσοῦτον ἀναβιβάσει δι' ἑαυτὸν, ὅσον αὐτὸς διὰ ἄνθρωπον ἑαυτὸν κατεβίβασε“. (Κεφ. ξβ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τὸ δὲ „ Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ“ ἐδανείσθη ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν υἱ. Φαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, Στιχ. β'. οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ ἐκεῖ γέγραπται. Προσαρμόζεται δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο καὶ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμὸν, διὰ νὰ φανερωθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶναι τῆς πρώτης Ωδῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“. Ὁθεν κατὰ τὴν Ὡδὴν ταύτην, Ἄσατε, λέγει καὶ ὁ Μελωδὸς, εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστὸν ὅλη ἡ γῆ: ἦτοι ὅλοι οἱ ἐν τῇ γῇ κατοικοῦντες ἄνθρωποι. Ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ διάφοροι λαοὶ τῶν Ἑθνικῶν ὑμνήσατε αὐτὸν, ὅχι μὲ ὀκνητὰν καὶ λυπὴν ψυχῆς, ἀλλὰ μὲ προθυμίαν καὶ εὐφροσύνην καρδίᾳς· διότι αὐτὸς εἶναι δεδόξασμένος.

Διὰ τί δὲ εἶπεν, ὅτι ὁ Χριστὸς γεννᾶται καὶ οὐχὶ ἐγεννήθη; οὐ γὰρ κατ' ἑκαστον χρόνον γεννᾶται, ἀλλ' ἅπαξ ἐγεννήθη. Καὶ ἀποκρινόμεθα μὲ τὸν Πρώχον Πρόδρομον, ὅτι οἱ ρήτορες συνειδίξουν νὰ προφέρουν τὰ περασμένα πράγματα εἰς χρόνον ἐνεστῶτα, διὰ νὰ δείξουν αὐτὰ ὡς παρόντα εἰς τὰ ὀμμάτια τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἀκολούθως νὰ κάμουν αὐτοὺς περισσότερον θεατὰς, παρὰ ἀκροατάς. Ἡ, κατὰ τὸν Νικήταν, εἶπεν, ὅτι γεννᾶται ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν· ἐπειδὴ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἐπαναφέρει ὁ ἥλιος εἰς καθὲ ἔτος διὰ τῆς κυκλοφορίας του.

Ἀλλὰ καὶ σύ, ἀδελφε, μὴ παύσης δοξολογῶν τὸν γεννηθέντα Χριστὸν, ὅχι μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ πολλῶ μάλλον μὲ τὰ ἔργα. Πρόλαβε δὲ καὶ νὰ τὸν ἀπαντήσῃς ἐξ Οὐρανοῦ κατερχόμενον διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν Θεωρίας· ὑψώσῃτι ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν γηϊνῶν διὰ τὴν ἀγαπὴν τοῦ διὰ σὲ ἐπὶ γῆς κατελθόντος· ἅδε εἰς αὐτὸν ἄσμα καινὸν, καθὼς σὲ παρακα- νεῖ ὁ Δαβὶδ· ἅδε ὅμως πολλὰ καὶ ἀκέρεστα ἄσματα, καὶ μὴ χόρταινε ἅδων. Ἐάν οὕτως ἅδῃς, θέλει σὲ ἐνθυμηθῇ ὁ Κύριος, πρὸς ὃν ἅδεις, καὶ ἔχει νὰ σὲ ἐλεήσῃ, καθὼς σὲ βεβαιώνει ὁ Ἠσαΐας· „ Πολλὰ ἄσεν, ἵνα σου μνεῖα γένῃται“. (Ἠσ. κγ'. 16.)

Τροπάριον.

„Ρεύσαρτα ἐκ παραβάσεως, Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα γεμόμενον, ὅλον
„τῆς φθορᾶς ὑπάρξαμτα, κρείττομος ἐπταικότα Θείας ζωῆς, αὖθις
„ἀμαπλάττει, ὁ σοφὸς Δημιουργὸς, ὅτι δεξόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θέλων νὰ δείξῃ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάπλασιν, ὅπου ἔγινεν εἰς τὸ ἄνθρωπινον γένος ἀπὸ τὴν ἄρρητον ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦτο ἐμελούργησε τὸ Τροπάριον. Διὸ καὶ λέγει, ὅτι ὁ σοφὸς Δημιουργὸς τοῦ Παντός πάλιν ἀνεκαίνισε καὶ ἀνέ- πλάσεν τὸν ἄνθρωπον. „Εἶδει γὰρ ὡς ἀληθῶς εἶδει, λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, σοφὸν „καὶ δίκαιον καὶ δυνατόν ὄντα κατὰ φύσιν τὸν Κύριον, ὡς μὲν σοφὸν μὴ ἀγνοῆσαι τὸν „τρόπον τῆς ἰατρείας (τοῦ ἀνθρώπου), ὡς δίκαιον δὲ μὴ τυραννικὴν ποιήσασθαι τοῦ κα- „τειλημμένου κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπου τὴν σωτηρίαν, ὡς δὲ πάντα δυ- „νάμενον, μὴ ἀτοῦνσαι πρὸς τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐκπλήρωσιν“. (Κεφ. μ'. τῆς ε'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Μὲ αὐτὰ λοιπὸν τὰ τρία ὁμοῦ καὶ μὲ τὴν ἀγαθότητα ἀνέπλασεν ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρω- πον, ὅς τις ἔγινε μὲν κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τὸν νοῦν, λόγον καὶ πνεῦμα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐ-

κασ-

κοσμήθη εἰς εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἐξέπεσε δὲ (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, ἐπτακότα) ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ καλλιτέραν καὶ θείαν ζωὴν, καὶ ἔρρευσεν φεῦ! διὰ τὴν παράβασιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς εἰς τὸν πυθμένα τοῦ θανάτου, γενόμενος ὅλος τῆς φθορᾶς: ἦτοι δοῦλος καὶ ὑποκείμενος εἰς τὴν φθοράν. Καὶ καθὼς τὰ νερά, τὰ ὅποια ρέουν ἀπὸ ὑψηλὰ μέρη εἰς τὸν κατήφορον, δὲν στέκουν τελείως ἕως ὅτου νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰ τὰ ἔσχατα καὶ κατώτατα μέρη τῆς γῆς· τοιοῦτοτρόπως ἔπαυσε καὶ ὁ ταλαίπαρος ἄνθρωπος, γενόμενος ὅλος διόλου οἰκείος καὶ δοῦλος τῆς φθορᾶς· ἐφθάρη γὰρ ὅχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· κατὰ τὴν ψυχὴν μὲν, διότι μετ' αὐτὴν ἐδέχθη τὴν φθοροποιάν τοῦ Διαβόλου συμβουλὴν· κατὰ τὸ σῶμα δὲ, διότι μετ' αὐτὸ ὑπηρετήσεν, ἕως ὅτου ἔφερεν εἰς πρᾶξις καὶ τέλος τὴν πονηρὰν ἐκείνην συμβουλὴν. Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν τοῦ Θεολόγου ῥημάτων καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο, καθὼς καὶ τὸν Εἰρμόν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ, „Ἰνα ρεύσαντας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ εὖ εἶναι διὰ κακίαν, εἰς „ αὐτὸ πάλιν ἐπαναγάγῃ διὰ σαρκώσεως“. (1)

Τροπάριον.

„Ἰδὼν ὁ Κτίστης ὁλλύμεγον, τὸν ἄμθρωπον χερσὶν ὃν ἐποίησε,
„ κλίμας Οὐρανοὺς κατέρχεται· τοῦτον δὲ ἐκ Παρθένου θείας ἀγμῆς,
„ ὅλον οὐσιούται, ἀληθεῖα σαρκωθείς, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὸν ὁ κεραμιδᾶς ἢ τσουκαλᾶς δὲν ὑποφέρει νὰ βλέπῃ τσακισμένον τὸ πήλινον σκεῦος ὅπου ἐκατασκευάσεν, ἀλλὰ πασχίζει νὰ τὸ ἀναπλάσῃ δεύτερον· ὁμοίως καὶ ὁ οἰκοδόμος δὲν ὑποφέρει νὰ βλέπῃ κρημισμένον τὸ ὀσπίτιον ὅπου οἰκοδόμησεν, ἀλλὰ ἀγωνίζεται νὰ κτίσῃ πάλιν αὐτό· πῶς ἦτον δίκαιον ὁ Κτίστης καὶ Δημιουργὸς τοῦ Παντός νὰ ἰδῇ τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἔπλασε μετὰ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὅτι ἐφθάρη καὶ ἐσυντρίβη, καὶ νὰ μὴ φροντίσῃ διὰ νὰ ἀναπλάσῃ πάλιν αὐτόν; Τοῦτο βέβαια δὲν ἦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας ἄξιον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν βλέπων τὸν παρ' αὐτοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον, ὅτι ἐκατήντησεν εἰς αὐτόν τὸν πυθμένα τῆς φθορᾶς, ἔκλινε τοὺς Οὐρανοὺς: ἦτοι ἀφῆκεν εἰς ὅλγον τοὺς Οὐρανοὺς: τοῦτέστι τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν, καὶ ταπεινώσας τὸ ὕψος τῆς Θεότητός του, (τὸ ὅποιον κένωσιν μὲν ὠνόμασεν ὁ Παῦλος, ὕψειν δὲ τῆς Θεότητος ὁ Θεολόγος Γρηγόριος) οὕτω κατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκ τῆς αἰσπαρθένου Μαρίας ὅλον τὸν Ἀδάμ οὐσιούται: ἦτοι ὁλόκληρον αὐτόν ἀναλαμβάνει καὶ ἐνόνει οὐσιώδως εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός του.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε μόνον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἔλαβε, καθὼς ἔλεγον οἱ Ἀρειανοί· οὐδὲ ἔλαβε τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν οὐκ ἔλαβε, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς καὶ νοῦς ἐν αὐτῷ ἐνεργούσης, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ ἄνους Ἀπολινάριος (2), ἀπαγε! ἀλλὰ ἐσιώσῃ ὅλον τὸν ἄνθρωπον τέλειον τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ νοῦ συναπαρτιζόμενον, καὶ ἦνωσεν αὐτὸν τῇ αὐτοῦ ὑπερθέῳ ὑπόστασει· ἵνα μετὰ τὸ ὅμοιον σώσῃ τὸ ὅμοιον: ἦτοι μετὰ τὸ σῶ-

(1) Συμφώνως μετὰ τὰ ἀνωτέρω λέγει καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης βιβλ. γ'. κεφ. μθ'. τοῦ Θεολογικ.
„ Ἐπειδὴ Θεότητος ἐλπίδι ὁ ἐχθρὸς δαλεάζει τὸν
„ ἄνθρωπον, σαρκὸς προβλήματι δαλεάζεται. Καὶ
„ δεικνύται ἅμα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ σοφόν, τὸ δὲ
„ κρινόν τε καὶ τὸ δυνατόν τοῦ Θεοῦ· τὸ μὲν ἀγαθόν,
„ ὅτι οὐ παρέρειδε τοῦ οἰκείου πλάσματος τὴν ἀσθένειαν,
„ ἀλλ' ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῷ πεσόντι, καὶ
„ χεῖρα ὤρεξε· τὸ δὲ δίκαιον, ὅτι ἀνθρώπου ἡσθηθέντος,
„ οὐχ ἑτέρον ποιεῖ γινῆσαι τὸν τύραννον, οὐδὲ
„ βίβ' ἐξαρπαξέι τοῦ θανάτου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὅν

„ πάλαι διὰ τῆς ἁμαρτίας καταδουλοῦται ὁ θάνατος,
„ τοῦτον ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος νικητὴν πάλιν ποιήσας
„ κε, καὶ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνενώσαστο, ὡς ἀπο-
„ ρον ἦν· τὸ δὲ σοφόν, ὅτι εὖρε τοῦ ἀσφόρου κύσιν εὖ-
„ πρεπεστάτην· τὴν δὲ δύναμιν, ὅτι Θεὸς ὢν τέλειος,
„ ἄνθρωπος τέλειος γίνεσθαι, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ
„ ἐμφανίζεται δύναμις· τί γὰρ μέζον τοῦ γινέσθαι
„ τὸν Θεὸν ἄνθρωπον; Ἐπιστολὴν πρὸς Κληδόνιον
„ (2) Ὅρα εἰς τὴν α'. Ἐπιστολὴν πρὸς Κληδόνιον
„ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

σῶμα ὅπου προσέλαβε, σώσῃ τὸ ἰδικόν μας σῶμα· μετὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ, σώσῃ τὴν ἰδικήν μας ψυχὴν· καὶ μετὰ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν, σώσῃ τὸν ἰδικόν μας νοῦν. Διότι ἂν ὁ Κύριος δὲν ἐπροσλάμβανε ψυχὴν καὶ νοῦν, ἤθελεν μείνῃ βέβαια ἀνιάτρευτα ἡ ἰδική μας ψυχὴ, καὶ ὁ νοῦς· „Τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· ὃ δὲ ἤνωται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζε-
ται“· Θεολογεῖ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῇ πρὸς Κληδόμιον πρώτῃ ἐπιστολῇ; καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ὁ παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισάμενος. Πάντα λοιπὸν τὰ φυσικὰ ἰδιώματα καὶ συστατικὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ Κύριος ἔλαβε χωρὶς μόνῃς ἀμαρτίας· αὕτη γὰρ οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ, ὡς παρὰ φύσιν οὐ-
σα· καὶ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν. Ὅθεν ἅς κηρυτθίζονται καὶ ἅς καταισχύονται οἱ τοῦτο φλυαροῦντες Θεομάχοι Παῖδες τοῦ Μάνεντος πρότερον, καὶ οἱ Μονοφυσίται ὕστερον (1).

Ἀγνὴν δὲ Παρθένον ὠνόμασε τὴν Θεοτόκον κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Ζωναρᾶν· διότι ὅχι μόνον ἦτον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ὡς μὴ γνοῦσα πείραν ἀνδρός, ἀλλ' ἦτον ἀκόμῃ ἀγνή καὶ καθαρὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν, χωρὶς να δεχθῇ καμμίαν προσβολὴν λογισμοῦ ῥυπα-
ροῦ εἰς τὴν παναγίαν ψυχὴν τῆς. Πολλὰ γὰρ γυναῖκες εἶναι μὲν Παρθένοι κατὰ τὸ σῶ-
μα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀγναὶ κατὰ τὸν λογισμόν· καθότι αὐταὶ δέχονται λογισμοὺς αἰ-
σχροῦς καὶ ῥυπαροῦς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ποιοῦσι συνδυασμοὺς καὶ συγ-
καταθέσεις· ὅθεν εἶναι κατὰ τὴν ψυχὴν πόρνοι καὶ ἀκαθάρτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ Κυρία Θεοτόκος ἦτον καὶ κατὰ τὰ δύο καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος; καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ
κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ κατὰ τὴν πράξιν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. Ὅθεν ὁ Ἰεζεκιήλ αἰνιγμα-
τωδῶς εἶπε περὶ αὐτῆς „Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνα-
τολάς (ἥτοι εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου), καὶ ἡ γῆ (ἥτοι τὸ σῶμα τῆς Παρθένου)
ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν“· (Ἰεζ. μγ'. 2.)

Ἰδοὺ καὶ τὰ λόγια τοῦ Ζωναρᾶ ἐρμηνεύοντος τὸ Θεοτοκίον τοῦ β'. ἤχου τῆς ὀκταήχου, τὸ λέγον „Ἀγίων Ἀγίαν σε κατανοοῦμεν, ... ἀμόλυντε Παρθένε“· „Καὶ τοῦτο δὲ ὡς ἐξαί-
ρετον τῆς Θεομήτορος ἔφη ὁ Μελαδός· Παρθένοι μὲν γὰρ πολλὰ γεγονάσι καὶ εἰσὶν,
ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν κληθεῖν ἂν ἀμόλυντος· ὅτι κὰν τὴν κατ' ἐνέργειαν διαφεύγῃ ἀμαρ-
τίαν, ἀλλὰ τὴν κατὰ νοῦν οὐκ ἂν τις δύναιτο διαφεύξασθαι· ἡ γὰρ τῶν λογισμῶν προσ-
βολὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· προσβαλλουσάν δὲ τῶν ἀκαθάρτων ἐννοιῶν, προσπαλαίει ταύταις ὁ
νοῦς. Καὶ εἰ μὲν ἡ ὁρμὴ κινήσει κρίσις, ἀπορραπίζεται τὸ ἐνθύμιον· εἰ δὲ μὴ, εἰς συγ-
καταθέσιν ἐξολισθαίνει ὁ λογισμός. Καὶ αὕτη δὲ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ καλουμένη κατὰ
διάνοιαν· κὰν γὰρ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φυλαχθῇ ὁ συγκαταθέμενος καὶ τὴν πράξιν
ἐκφύγῃ, ἀλλὰ διὰ τὴν συγκαταθέσιν ἡμαρτεν. Ἡ δὲ τοῦ Κυρίου Μήτηρ μὴδὲ κατὰ τὸν
νοῦν μολυνθῆναι ποτε πιστεύεται· διὸ καὶ ἀμόλυντος κέκληται“. Ἀγνή δὲ καὶ ἀμόλυντος
τὸ αὐτὸ εἶναι σχεδόν.

Τροπάριον.

„Σοφία Λόγος καὶ δύραμις, Τίος ὦν τοῦ Πατρὸς καὶ ἀπαύγασμα,
„Χριστὸς ὁ Θεὸς Δυράμεις λαθὼν, ὅσας ὑπερκοσμίους, ὅσας ἐν γῇ,
„καὶ ἐραμθρωπήσας ἀρεκτήςατο ἡμᾶς· ὅτι δεδοξάσται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν θείων Γραφῶν ἐρανίζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερός Μελαδός·
ἐκ μὲν γὰρ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης τοῦ Παύλου ἐπιστολῆς ἐρανίσθη τὸ „σοφία καὶ
„δύ-

(1) Ἀκουσον δὲ πῶς ἐρμηνεύει τὸ „Κλίνας Οὐ-
ρανοὺς κατέρχεται“ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης βι-
βλίῳ γ'. Κεφ. μί. τοῦ Θεολογικοῦ. „Ὁ ἐν μορφῇ
Θεοῦ ὑπάρχων, κλίνας Οὐρανοὺς κατέρχεται· του-
τέστι τὸ ἀταπεινῶτον αὐτοῦ ὕψος ἀταπεινῶτως τα-
πεινῶσαι συγκατάβασιν ἀφραστόν τε καὶ ἀκατάλη-

πτον συγκατέβη· (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ κατέβασις)
καὶ Θεὸς ὢν τέλειος, ἀνθρώπος τέλειος γίνεται, καὶ
ἐπιστελεῖται τὸ πάντων καινῶν καινότατον, τὸ μόνον
καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ
ἐμφανίζεται δύναμις· τί γὰρ μείζον τοῦ γεῖσθαι
τὸν Θεὸν ἀνθρώπον;

„δύναμις“· γράφει γὰρ ἐκεῖνος, „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“. (ἀ. Κορ. ι'. 24.) Φανερώνει δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼ Θεὸς εἶναι δύναμις καὶ σοφία τοῦ Πατρὸς· σοφία ὅμως καὶ δύναμις οὐχὶ ἀνυπόστατος, καθὼς εἶναι αἱ ἄλλαι ἐπὶ Θεοῦ ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι ἂν καὶ ἦναι οὐσιώδεις καὶ φυσικαί, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἐνυπόστατοι· ἦτοι δὲν ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν, καθὼς ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλ' εἶναι ὁ Υἱὸς σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἐνυπόστατος καὶ τελείαν ἔχων ὑπόστασιν· διὸ καὶ πρέπει πάντοτε νὰ προστίθεται εἰς αὐτὰ τὸ, ἐνυπόστατος κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον (1). Τὸ δὲ, Λόγος ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην λέγοντα, „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος“· (Ἰωαν. ἀ. 1.) Λόγος ὅμως ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, καὶ δι' οὗ οἱ Οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ οὐχὶ λόγος ἀνυπόστατος καὶ εἰς ἀέρα χεόμενος. Τὸ δὲ Υἱὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστάς· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός“. (Ματθ. γ'. 17.) Τὸ δὲ ἀπαύγασμα ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ γράφει ὁ Παῦλος, „Ὁς ὡς ἀπαύγασμα τῆς δόξης“· (Ἑβρ. ἀ. 3.) ἵνα διὰ τούτου δείξῃ τὴν πρὸς τὸ ἀναρχον καὶ πρῶτον Φῶς, τὸν Πατέρα διπλαθῇ, φυσικὴν οἰκειότητα.

Οὗτος λοιπὸν, λέγει, ὁ Χριστὸς καὶ Θεός, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἡ ἀκατάληπτος, ὁ Λόγος ὁ ἐνυπόστατος, ἡ ἀπειρος δύναμις, ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς, καὶ τὸ τῆς Πατρικῆς δόξης ἀπαύγασμα, λαμβάσας ὅλας τὰς Δυνάμεις, τὸσον τὰς ὑπερκοσμίους τῶν ἀγίων Ἀγγέλων, ὅσον καὶ τὰς τῶν ἐπιγείων Δαιμόνων ἢ Ἀνθρώπων· ἄγνωστον γὰρ ἦτον καὶ Ἀγγέλοις καὶ Ἀνθρώποις τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Μυστήριον· διὸ καὶ ὁ Χριστὸς Ἀγγελος τῆς μεγάλης καὶ ἀποκρύφου βουλῆς τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου ταύτης Οἰκονομίας λέγεται. Ταύτας, λέγω, τὰς Δυνάμεις λαμβάσας, καὶ ἀπὸ αὐτὰς κρύψας τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου (2) ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, καὶ οὕτως ἀνεκτίσματο πάλιν τῶρα καὶ ἀνέπλασεν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποῖους ἐκτίσματο καὶ ἔπλασε πρότερον.

Ωδὴ

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου οὕτω Θεολογῇ περὶ τούτων. „Οὐχ' οὕτω σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἐστὶν ὁ Υἱός, ὡς Υἱὸς ἢ Λόγος· Υἱὸς μὲν γὰρ καὶ Λόγος οὕτως ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, ὡς μὴ ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Πατρὸς δηλ.) Υἱοῦ, μηδὲ λόγου· σοφία δὲ καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς οὕτως ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, ὡς καὶ αὐτοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως ὄντος, καὶ οὐ σοφοῦ καὶ δυνατοῦ μόνον· σοφία γὰρ ἐστὶν ἐκ σοφίας, καὶ δύναμις ἐκ δυνάμεως, ὡς περ Θεός ἐκ Θεοῦ καὶ φῶς ἐκ φωτός. Λέγεται δὲ τοῦ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις ὁ Υἱός, ὡς ὅλην αὐτοῦ τὴν σοφίαν καὶ δυνάμιν ἔχων, ὡς ἂν εἰκὼν ἀρχιτύπου. Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐδὲν ἦν σοφία ἐστὶ καὶ δύναμις“. (Κεφ. λδ'.) Ὅρα καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Θεσσαλονίκης Γρηγορίου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Εἰρμῶ τῆς Τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Κοιμήσεως, τοῦ λέγοντος, „Ἡ δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ τῶν πάντων Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις“.

(2) Εἶπον δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἐκρύψε τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου ἀπὸ τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἀκούων τῶ φροντύμους καλεμίνω Μαξίμω (Μαξίμος γὰρ λατινικῇ μέγιστος ἐρμηνεύεται), ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μβ. ἐρωτῆσει, „Πῶς λαθεῖν λέγεται τὰς Οὐρανίους Δυνάμεις ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεις, ὅπουσαν ἐνρίσκαμεν, ὅτι καὶ αἱ Προφητεῖαι αἱ πρὸ τοῦ Κυρίου, δι' Ἀγγέλων γεγόνασι, καὶ τὴν σύλληψιν τῆς Παρ-

„δένου ὁ Γαβριὴλ εὐαγγελίζεται; καὶ τοὺς Ποιμένους Ἀγγελοὺς μυσταγωγούσιν“; ἀποκρίνεται οὕτως ὁ Ἅγιος. „Ὅτι μὲν ἤδυσαν οἱ Ἀγγελοὶ τὴν μέλλουσαν εἶσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων τὴν Κυρίου ἐνανθρωπήσιν, ἡ δὲ ἀμφιβάλλειν ἐκείνο δι' ἐλαθεν αὐτοὺς· ἡ ἀκατάληπτος τοῦ Κυρίου σύλληψις καὶ ὁ πρότος, πᾶς ὅλος ἐν τῇ Πατρὶ ὡς, καὶ ὅλος ὡς ἐν πᾶσι καὶ πάντα πληρῶν, ὅλος ἦν ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου“. Σημειῶσαι ὅτι τὸ „Δυνάμεις λαθὼν“ ἐδανείσθη ὁ Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λόγον τὸν ἐπιγραφόμενον τῇ Χρυσόστομῳ, εὐ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν χαρὰς εὐαγγελία“· ἐκὴ γὰρ ὁ Χρυσόστομος εἰσαγεῖ τὸν Πατέρα λέγοντα πρὸς τὸν Γαβριὴλ „Σοὶ μόνῳ θαρρῶ τὸ Μυστήριον“ λαθεῖν δὲ δέλω πᾶσας τὰς ἐν Οὐρανῷ Δυνάμεις“. Τοῦτο βεβαίον καὶ τὸ Τροπῆριον τοῦ πρώτου ἔχον τὸ λέγον „ὑπερκοσμίους γὰρ λαθὼν καὶ ταξιαρχίας ἐπὶ σὲ ὁ ὡς καταβέβηκεν“. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὁ Γαβριὴλ ἐρωτηθεὶς παρὰ τῆς Παρθένου ζητούσης τὰ μὲν τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου, δὲν ἐδυνάσθη νὰ φανερώσῃ αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταφυγὴν ὡς μόνον εἶδος αὐτόν. „Πῶς εἶσθαι μοι αὐτοῦ, ἐπεὶ ἄνθρωπος οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκρίθεις ὁ Ἀγγελος εἰπὼς· Πνεῦμα ἡμεῖς Ἀγιον ἐπιλαύσασθαι ἐπὶ σὲ“. (Λουκ. ἀ. 34.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ γνώ- ναι Παρθένου“ τῆς Γ'. Ὠδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων, ἐκ Πατρὸς γενηθέντι ἀρρέυστως Τίῳ, καὶ
 „ἐπ' ἐσχάτῳ ἐκ Παρθένου, σαρκωθέντι ἀσπόρως, Χριστῷ τῷ Θεῷ
 „βοήσωμεν· ὁ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν, ἅγιος εἰ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν προφητὴν Ἀναν τὴν Μητέρα Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου καὶ Ποιήτριαν τῆς τρίτης Ωδῆς, ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκείνη γὰρ εἶπε τὰ λόγια ταῦτα πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστοῦσα, διότι στείρα οὐσα πρότερον, ἐγέννησεν ὕστερον· ἦτοι τὸ „Υψώθη „κέρας μου ἐν Θεῷ μου“· καὶ τὸ „Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου“. (α'. βασιλ. β'. 2.) Ὅθεν τὰ λόγια ταῦτα ἀπὸ ἐκείνης λαβὼν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐπιστρέφει εἰς τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, καὶ μὲ παρακινήσειδον σχῆμα λέγει πρὸς αὐτόν. Ὡς λαὸς τῶν Χριστιανῶν, ἐλάτε νὰ φωνάξωμεν πρὸς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἐγέννηθη μὲν ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων (1), χωρὶς καὶνὴν αἰτίαν τελικὴν πρὸς τὰ ἔξω κτίσματα· καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Τὸ μὲν ὦν (ὁ Υἱὸς) καὶ αἰὲν ὦν „ἐκ τοῦ αἰὲν ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς) ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος „ἀνώτερος“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς ἐκ τῆς Παρθένου χωρὶς σποράν ἀνδρός, διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν. Τί δὲ νὰ φωνάξωμεν πρὸς τὸν Χριστόν; ἐκεῖνα τὰ εὐχαριστήρια λόγια, ὅπου προήτερα ἀπὸ ἡμᾶς ἐφώνησεν ἡ στείρα καὶ Προφήτις Ἀννα: ἦγουν ἐσύ, Κύριε, εἶσαι ἅγιος, ὁ ὁποῖος ὑψώσας καὶ ἐμεγάλυνας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων: ἦτοι τὴν ἰδικήν μας δόξαν καὶ δύναμιν, διὰ τῆς ἰδικῆς σου ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„Ὁ τῆς ἐπιτροίας, μετασχὼν τῆς ἀμείμω Ἀδάμ χοῖκος, καὶ πρὸς
 „Φθορὰν κατολισθῆσας, γυναικείᾳ ἀπάτῃ, Χριστὲν γυναικὸς βοᾷ
 „ἐξοῶν· ὁ δὲ ἐμὲ κατ' ἐμὲ γεγομῶς, Ἄγιος εἰ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ταῦτα περὶ Χριστοῦ „Δευτέραν κοινωνεῖ, (ὁ Υἱὸς)
 „διπλαρὴ πολὺ τῆς προτέρας παραδοξότεραν. Ὅσῳ τότε μὲν τοῦ κρείττονος μετέδωκεν,
 „(εἰς τὸν Ἀδὰμ δηλ.) νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (2). Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱε-
 ράρ-

(1) Οἱ αἰῶνες νοητὰ κτίσματά εἰσι κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον· (Κεφ. ξη'. τῶν θεολογικῶν) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Παῦλος „δὲ οὐ (τοῦ Υἱοῦ δηλ.) „καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν“. (ὁ Πατὴρ δηλ.) Περιλαμβάνει δὲ ὁ αἰὼν τὰ αἰδία καὶ ἀθάνατα: ἦτοι τοὺς νοερούς Ἀγγέλους, καθὼς καὶ ὁ χρόνος περιλαμβάνει τὰ θνητὰ κτίσματα. Διό εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „Ὅπερ ἡμῖν ὁ χρόνος ἥλιος φορᾷ μετρούμενος, τοῦτο τοῖς αἰδίοις αἰῶνι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Ὁ δὲ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων καὶ ὑπὲρ τοὺς αἰῶνάς ἐστιν· ὅθεν ἀκολουθῶς προκαίονιος καὶ ὑπερκάιονιος λέγεται.

(2) Τοῦτο τὸ ρητὸν τοῦ Θεολόγου ἐρμηνεύων ὁ Ζωναράς ἐν τῷ πλ. α'. ἢ χφ τῆς Ὀκταήχου, φέρει ὡς παραδείγμα γλαφυρόν· „Οὐχ ὅμοιον τῷ τὸν Βασιλεῖ τὴν οὐρανὸν βασιλεῖον εὐλογεῖν (ἦτοι τὸ κατ' ἐκόνει)

„ιδιώτη χαρίσασθαι, καὶ τὸ δούλου ράκος αὐτὸν ἐν-
 „δύσασθαι διὰ σωτηρίαν τῶν ὑπηκόων; ἀλλὰ πολὺ τὸ
 „δευτέρον τῇ προτέρῃ παραδοξότερον“. Ἐρμηνεύων δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τὸ „Ὁ τῆς δόξης Κύριος ἐν ἀδοξίας μορ-
 „φῇ“ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ρητὸν, λέγει „Ἀδο-
 „ξίαν τὸν ἀνθρώπον ἐφῆ· γράφει γὰρ ὁ Παῦλος περὶ
 „τῆς Χριστοῦ, ὅτι ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών·
 „τί γοῦν ἀδοξότερον καὶ ἀτιμότερον δούλου; Ἀντὶ
 „οὗν τοῦ εἰπεῖν δούλου μορφὴν, ἀδοξίας εἶπε μορφὴν.
 „Καὶ ἄλλως δὲ, ἀδοξία ἦν τῷ Θεῷ κατὰ τὸ πρό-
 „χειρον, τῷ ὑπὲρ πάσιν οὐσίαν, τῷ αὐτῷ, σάρκα
 „περιβαλέσθαι ἐκ χοῦς τὴν σύστασιν ἐχούσαν πα-
 „χείανσε καὶ θνητὴν· ὥς γὰρ ἀδοξία ἂν νομισθεῖν
 „Βασιλεῖ, εἰ ράκος εὐτελὲς περιβαλοῖτο, τὴν πορ-
 „φύραν περικαλύπτων· οὕτω καὶ τῷ Κυρίῳ ἡ σὰρξ
 „εἰς ἀδοξίαν ἦν κατὰ τὸ φαινόμενον“.

ἀρχῆς Κοσμοῦ μελουργῶν ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προπάτωρ Ἀδὰμ ὁ χοϊκὸς πλασθεὶς· ἦτοι ἐν τοῦ χοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτον τὸ πλεόν λεπτότερον καὶ καθαρώτερον καὶ εὐγενέστερον χῶμα τῆς γῆς, καθὼς ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον „Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοῦ“ λέγει „Τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἀνθρώπου χερσὶ διαπλάττει· καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπλῶς, ὡς τὰ θῆρια, ἀλλ' ἀπὸ χοῦ τοῦ λεπτοτάτου διλονότι καὶ καθαρωτάτου τῆς γῆς“. οὗτος ὁ Ἀδὰμ, λέγω, ὅς τις ἔλαβε τὴν καλλιτέραν ἔμπνευσιν τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ζῶσα, λογικὴ καὶ ἀθάνατος· οὐ γὰρ τὸ ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ψυχὴ, καθὼς φλυαροῦν τινές, ἀλλ' ἐκεῖνο ψυχὴν ἐδημιούργησε κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (1)· „Ἐνεφύσησε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ, καὶ ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν“ (Γεν. β'. 7.) καὶ ὕστερον ὁ Θεὸς τοιαύτην ψυχὴν ἀθάνατον λαβὼν ἔπεσε, φεῦ! εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τοῦ Εὐᾶς, βλέπων τῶρα τὸν Χριστὸν νὰ γεννᾶται ἐκ γυναικὸς (ἵνα γυνὴ λύσῃ πάλιν τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς γυναικὸς) φωνάζει πρὸς αὐτόν· „ὦ Κύριε, ὅς τις διὰ τὴν ἰδικὴν μου σωτηρίαν ἐγένετο ἀνθρώπος τέλειος, καθὼς ἐγὼ, καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἀπωλείας τὴν γυναῖκα ἀπέδειξας ἐκ τοῦ ἐναντίου ὄργανον σωτηρίας, σὺ εἶσαι, Κύριε, Ἅγιος“.

Καλλιτέραν δὲ εἶπε τὴν τοῦ Θεοῦ ἔμπνευσιν, δι' ἧς ἔλαβε τὴν λογικὴν ψυχὴν ὁ Ἀδὰμ, συγκρίνων αὐτὴν μετὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὅπου ἔλαβεν ὕστερον ὁ Χριστὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον· ἦτοι κατώτερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Θεολόγος. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καθαρώτερον ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον ἀ. ἐπιστολῇ· προτιθεὶς γὰρ ἐκεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο“, οὕτω φησὶν. „Οὐκ ἄλλως ἢ τὴν τοῦ Θεοῦ διπλωτῆναι περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ἢ ἐκ τοῦ μνημονευθῆναι τὴν σάρκα, ὅτι δι' ἡμᾶς κατέβη καὶ μέχρι τοῦ χειρόνος· σὰρκα γὰρ εἶναι ψυχῆς εὐτελέστερον πᾶς τῶν εὐφρονούντων ὁμολογῆσαι“. Ἀμείνονος δὲ ἔπρεπε νὰ γράφῃ ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ συνταχθῇ μετὰ τὸ, ἐπιπνοίας, καὶ νὰ γένη συμφωνία, ἐπιπνοίας ἀμείνονος· ἀπεκόπη ὅμως ἡ νὸς τελευταία συλλαβὴ, καὶ ἡ λέξις ἐχρεώσθη νὰ γράφεται διὰ τοῦ ο· οὕτω, τῆς ἀμείνο· ἐπειδὴ δὲ οὐδεμία γενικὴ ἰσοσυλλαβούσα μετὰ τὴν ἰδικὴν τῆς ὀνομαστικῆς λήγει εἰς βραχὺ φωνῆν, ἀλλ' εἰς μακρόν, διὰ τοῦτο τὸ νὸ βραχὺ ἐγενε μακρόν, ὡς ἀμείνω. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ κλίσις τοῦ χειρῶν χειρόνος καὶ κατὰ ἀποκοπὴν χειρῶν, καὶ Μείζων μείζονος καὶ μείζω. Οὐ μόνον δὲ τὰ εἰς ὧν λήγοντα ὀνόματα εἰς ὧ ποιοῦσι τὴν γενικὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ὧς ὡς τὸ, ἄλλως ἄλλως καὶ κατὰ ἀποκοπὴν ἄλλω· ὁμοίως καὶ τὸ, Μίνως Μίνωνος καὶ Μίνω.

Τροπάριον.

„Σύμμορφος πηλὶμης, εὐτελοῦς διαρτίας Χριστὲ γεγομῶς, καὶ μετοχῇ σαρκὸς τῆς χειρῶ (2) μεταδουὲς θείας φύτλης, βροτὸς πεφυκὼς καὶ μείμας Θεὸς, καὶ ἀμφώσας τὸ κέρας ἡμῶν, Ἅγιος, εἰ Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· τὸ μὲν γὰρ „Σύμμορφος πηλὶμης εὐτελοῦς διαρτίας“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλίππ.

(1) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Πολλοὶ ἐνόμισαν, ὅτι τὸ ἐμφύσημα αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ δηλ.) ἦν ἡ ψυχὴ, καὶ ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ μετεδόθη τῷ σώματι ἡ ψυχὴ· ἐστὶ δὲ πολλῆς οὐ μόνον ἀνοίας, ἀλλὰ καὶ ἀποπίας μεστός· ὁ λόγος· εἰ γὰρ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ, οὐκ ἐχρὴν αὐτῷ μὲν εἶναι σοφόν, ἐν ἄλλῳ δὲ μω-

ρὰν καὶ ἀσύνετον· οὐδὲ ἐν τούτῳ μὲν εἶναι ψυχὴν δικαίαν, ἐν ἑτέρῳ δὲ ἀδίκην· ἢ γὰρ τοῦ Θεοῦ οὐσία οὐ μερίζεται, οὐδὲ ἀλλοιοῦται, ἀλλ' ἐστὶν ἀκαλλοίωτος... Τὸ ἐμφύσημα λοιπὸν ἐπὶ Θεοῦ, ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἐνέργεια. Ὡς περ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἐνεφύσησεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν Ἀποστόλων καὶ αὐτοὶ, λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· οὕτω τε

λιππησίους τοῦ Παύλου ἐπιστολὴν, ὅς τις λέγει, „Ὁς ἐν μορφῇ (ἦτοι φύσει καὶ οὐσίᾳ) „θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ' ἀρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν „δούλου λαβών“ (Φιλιπ. β'. 6.) τὸ δὲ „Μετοχὴ σαρκὸς τῆς χεῖρᾳ μεταδούς θείας φύ- „τλης“ ἐδαιείσθη ἀπὸ τὸν Θεολόγον, λέγοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ, „Τό- „τε μὲν (ὅτε δηλαδὴ τὸν Ἀδὰμ ἐπλασεν ὁ Υἱὸς) τοῦ κρείττονος (τῆς ψυχῆς) μετέδω- „κεν (εἰς αὐτὸν τὸν Ἀδὰμ), νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (τοῦ ἀνθρώπινου σώμα- „τος). Ὁθεν τούτων τῶν δύο τὰ λόγια Ἐνώσας ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς, ὁμοῦ δὲ μὲ ταῦτα καὶ τὸ „τῆς Ἀννης, οὕτω λέγει, „Ἅγιος εἶσαι, ὦ Κύριε, ὅς τις ἐγίνες σύμμορφος: ἦτοι συγκοινωνὸς „τῆς διαρτίας: τούτεστι τῆς πλάσεως τῆς γνῆνης καὶ εὐτελοῦς τῶν ἀνθρώπων“. Ἐρανίσθη „δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Ἰωβ, ἐν ᾧ γράφεται „Ἐκ πηλοῦ διηρτίσαι σὺ, ὡς καὶ ἐγώ, „ἐκ τοῦ αὐτοῦ διηρτίμεθα“. (Ἰω. λγ'. 6.) „Μεθέξας δὲ, (λέγει ὁ Μελωδὸς) ἀπὸ τῆς σάρ- „κα ἡμῶν τὴν χεῖρονα καὶ πολὺ κατωτέραν τῆς ψυχῆς, μετέδωκας εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς θείαν „καὶ ἀθάνατον φύσιν (φύσιν), μείνας μὲν Θεός, ὅπερ ἦσαν πρὸ τῶν αἰώνων, γενόμενος „δὲ ἐπ' ἐσχάτων φύσει ἄνθρωπος, τὸ ὅποιον δὲν ἦσαν“. Ὁθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „Οἱ ἐξ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπνρέται γενόμενοι τοῦ Λόγου ἔφασαν τὸν Θεὸν Λόγον τέ- „λειον ὄντα Θεόν, γενέσθαι τέλειον ἄνθρωπον, μήτε τὸ Θεὸς εἶναι ἀποθέμενον, διὰ τὸ „γενέσθαι ἄνθρωπον, μήτε καλυφέντα γενέσθαι, ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπον, διὰ τὸ μεμε- „νηκέναι, ὅπερ ἦν, ἦγουν Θεόν“. (ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Πίστεως παρὰ τῇ δογμ. Πανοπλίᾳ) „Καὶ λοιπὸν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς σου, Ἰησοῦ Χριστέ, ἀνύψας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν „δόξαν καὶ δυνάμιν· ταῦτα γὰρ τὸ κέρας δηλοῖ.

Τοῦτο δὲ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι μετέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῆς θείαν „του φύσιν, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἶπεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος „Ἰνα διὰ τούτων γενήσθῃ „θείας κοινωνοὶ φύσεως“. (β'. Πέτ. α'. 4.) τὸ ὅποιον δὲν νοεῖται, ὅτι ἔχει νὰ μεθέξῃ „τινὰς ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φύσιν καὶ οὐσίαν· ἀπαγε! τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον εἰς καθε- „κτίσμα· καὶ τοῦτο ἐστᾶθι κακόδοξον φρόνημα τῶν Μασσαλιανῶν πρότερον, καὶ τῶν Βαρ- „λααμιτῶν καὶ Ἀκινδυνιαστῶν ὕστερον· καθότι ἡ ὑπερούσιος φύσις καὶ οὐσία τοῦ Θεοῦ „ἄπειρος οὐσα, εἶναι ὅχι μόνον πάντῃ ἀμέθεκτος, ἀλλὰ καὶ ἀόρατος καὶ ἀνεπινόητος· ὁ- „θεν τὸ πεπερασμένον δὲν ἐμπορεῖ νὰ χωρήσῃ τὸ ἄπειρον. Φύσις λοιπὸν θεία ἐδῶ ἐννοεῖ- „ται ἡ φυσικὴ καὶ οὐσιώδης χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς ὁποίας μετέχουσιν οἱ „κεκαθαρμένοι, καὶ μὲ τὴν μετοχὴν αὐτῆς Θεοὶ γίνονται κατὰ χάριν· ἐπειδὴ κατὰ τοὺς „Θεολογούντας ὁμοῦ καὶ φιλοσοφούντας φύσεις λέγονται καὶ τὰ φυσικά. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμη- „νείαν τοῦ ἀνωτέρου ρήτου τοῦ Κορυφαίου ἐν τῇ νεοτυπῶτῃ ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστα- „λῶν, καὶ ἐκεῖ θέλεις εὖρῃ πολλὰ.

Τροπάριον.

„Βηθλεὲμ εὐφραΐμου, ἡγεμόνῳ Ἰούδα Βασίλειᾳ· τὸν Ἰσραὴλ γὰρ „ὁ ποιμαίνων, χερουβὶμ ὁ ἐπ' ὤμων, ἐκ σοῦ προελθὼν Χριστὸς „ἐμφανῶς, καὶ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν, πάντῳ ἐβασίλευσεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἔραν'σθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ δύο Προφήτας. Πρῶτον, ἀπὸ τὸν Προφήτην Μι-

„ἐμφύσημα τὸ θεῖον ἀνθρωπίνως ἀκούμενον, Πνεῦμά „ἐστὶ τὸ προσκυνητὸν καὶ Ἅγιον. Τοῦτο τὸ Πνεῦ- „μα προελθὼν, οὐκ αὐτὸ γέγονε ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν „ἐκτίσεν· οὐκ αὐτὸ εἰς ψυχὴν μεταβλήθη, ἀλλὰ „ψυχὴν ἐδημιούργησε· δημιουργὸν γὰρ τὸ Πνεῦμα „τὸ Ἅγιον, κοινωνεῖ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ σώματος „καὶ τῇ δημιουργίᾳ τῆς ψυχῆς. Πατήρ γὰρ καὶ „Υἱὸς καὶ Πνεῦμα Ἅγιον τῇ θεῇ δυνάμει δημιουργεῖ.

„τὸ πλάσμα“. (λόγῳ εἰς τὸ, Πᾶς ὁ Ἀδὰμ ἐλα- „βε τὴν ψυχὴν, τὸμῳ ε.) Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποση- „μειώσεις τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Ὁς ἦν ἐν „ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς Λόγος“, κατὰ τὸν Ἰαμβι- „κὸν Κανὸνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι καὶ ἐδῶ ἡ γενικὴ „τῆς χεῖ- „ρῳ“ ἔγινε κατὰ ἀποκοπὴν ἀπὸ τῆς „χείρονος“ „ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω καὶ περὶ τῆς „ἀμείνω“.

Μιχαίαν, ὅς τις λέγει ἐν Κεφαλαίῳ Ε΄. „Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ (1), μὴ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα* ἐν σοὶ γάρ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραὴλ“. ἢ (καθὼς ἀνέγνω ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Τερτυλιανός) „Ἐν σὲ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος“. Δεύτερον, ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβίδ, λέγοντα ἐν τῷ ο.θ. Ψαλμῷ „Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες* ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ, ὁ καὶ θήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ἐμφάνηδι“. Ὅθεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς ἐπιστρέφων τὸν λόγον τε πρὸς τὴν Βηθλεὲμ τὴν κατὰ σάρκα πατρίδα τοῦ Κυρίου λέγει. „Σὺ Βηθλεὲμ Βασίλισσα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Βασιλεία κατὰ τὴν μεταχείρισιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων) καὶ ἀνωτέρα οὖσα τῶν ἡγεμόνων τῆς βασιλικῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα, εὐφραίνου* διότι ὁ Χριστός, ὅς τις ποιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν προρρήθεισαν ρῆσιν τοῦ Δαβίδ, καὶ καθήκται ἐπάνω εἰς τοὺς ἄμους τῶν δύο χρυσῶν Χερουβὶμ τῶν εὐρισκομένων μέσα εἰς τὰ Ἀγία τῶν Ἀγίων (2), αὐτός, λέγω, ἐκβῆκε φανερά ἀπὸ ἐσέ: ἦτοι ἐγεννήθη κατὰ σάρκα* ὅς τις ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν νέων Ἰσραηλιτῶν Χριστιανῶν τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν, ἐβασίλευσεν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ Ἐθνη“. „Οὕτω λέγει καὶ ὁ Προφήτης Δαβίδ Ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ Ἐθνη“. (Ψαλ. μς. 7.)

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ μὲν Εὐφραθᾶ ἦτον ἀπόγονος τῆς Ἰουδα φυλῆς, ὁ δὲ Βηθλεὲμ ἦτον γιὸς τοῦ Εὐφραθᾶ, ἀφ' ὧν καὶ ἀνομάσθη ὁ τόπος* καθὼς γέγραπται εἰς τὰ Παραλειπομένα „Εὐφραθᾶ Πατὴρ Βηθλεὲμ“. (α. Παραλ. δ'. 4.) Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μιχαίου ἐρμηνεύων λέγει, „Ποιεῖται δὴ οὖν τὸν λόγον πρὸς τὴν Βηθλεὲμ: ἦτοι τὸν οἶκον τοῦ Εὐφραθᾶ* καὶ καλεῖται μὲν ὁ χώρος Εὐφραθᾶ, Βηθλεὲμ δὲ τὸ πολίχνιον: ἦγουν ἢ ἐν τῇ χώρᾳ κώμη, ὅθεν ἦν Ἰεσσαὶ καὶ Δαβίδ καὶ αὕτη πάλιν ἢ Ἀγία Παρθένος, ἢ τὸ Θεῖον ἡμῖν ἐκτέτοκε βρέφος τὸ παῖδιον τὸν Ἰησοῦν. Ὡ τοίνυν Βηθλεὲμ (φασίν,) οἶκος Ἐφραθᾶ, εἰ καὶ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα* τοῦτ' ἐστὶ μυρίαὶ μὲν ὅσαι λαμπραὶ καὶ μεγάλαί τῆς Ἰουδαίας, αἱ πόλεις* ἀλλ' εἰ καὶ ὀλίγοι παντελῶς οἱ σὲ κατοικοῦντες καὶ νεμόμενοι, σὺ γενήσῃ τροφός, καὶ κληθῇσῃ πόλις τοῦ βασιλεύσαντος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ* καὶ οὐ τι πού πάντως τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἡμῶν παρχελαίαις προεπηγγελμένων τῷ Ἀβραάμ (τούτέστι τῶν πιστευσάντων Ἐθνῶν)“.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστὲ, ἐκ τῆς Παρθένου ἀρεβλάστῃσας, ἐξ ὅρου ὁ αἰμετός, κατασκίου δασέος, ἤλθες σαρκωθείς ἐξ ἀπειράμδρου ὁ αὔλος καὶ Θεός* δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἡσαΐας προφητεύων περὶ Χριστοῦ εἶπεν εἰς χρόνον μέλλοντα „Ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“. (Ἡσ. ια'. 7.) ὁ δὲ Ἱερὸς Κοσμᾶς βλέπων πληρωθεῖσαν διὰ τῶν πραγμάτων τὴν προφητείαν ταύτην, δὲν προφέρει αὐτὴν μὲ ρήματα μέλλοντος χρόνου, ἀλλὰ περασμένου* οὐ γὰρ λέγει, „Ἐξελεύσεται ράβδος, ἢ ἀναβήσεται ἄνθος“, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἀπὸ μὲν τὴν ρίζαν τοῦ Ἰεσσαί ράβ-

(1) Σημείωσαι, ὅτι, κατὰ τὸν Νικήταν ἐρμηνεύοντα τὸ λαμικόν ἐκεῖνο „Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν“, ἐν Ἐφραθᾶ, παρ' Ἑβραίοις τὸ „Ἐφραθᾶ“ σημαίνει Μαρία, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ Κύριος.

(2) Κατὰ δὲ Σεωρίαν ὑψηλοτέραν, ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ποιμὴν, λέγει ὁ Ἡσυχίας, δὲν εἶναι ἄλλος ἢ ἡμεῖς ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν εἰπόντα „Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός“, ὁ ὅποιος ποιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ: τούτέστι

τὸν ἔχοντα τοὺν ὁρῶντα τὸν Θεόν* αὐτοῦ γὰρ δηλοῖ τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ. Ὁδηγεῖ δὲ καὶ τὸν Ἰωσήφ: ἦτοι τὸν Ἐδνηκού, οἱ τινες κοντά εἰς τοὺς Ἰουδαίους προσετίθησαν. Ἰωσήφ γὰρ πρόσθεσις ἐρμηνεύεται. Καθίσταται δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὰ Χερουβὶμ: ἦτοι εἰς τοὺς ἔχοντας πληθὺς γνώσεως* αὐτοῦ γὰρ δηλοῖ τὸ ὄνομα Χερουβὶμ.

ράβδος ἐξῆλθε· (τοῦτο γὰρ τὸ ῥῆμα λείπει καὶ ἐννοεῖται ἔξωθεν) ῥάβδος δέ: ἤτοι κλάδος, εἶναι ἡ ἀειπάρθετος Θεοτόκος, ἡ ὁποία ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ρίζαν: ἤγουν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθε καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ Πατήρ τοῦ Βασιλέως Δαβίδ· Ὁθεν ἡ Θεοτόκος καὶ ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ἐκατάγεται, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τοῦ Δαβίδ· ἀπὸ ἐκείνην μὲν, πορρώτερα καὶ μακρύτερα, ἀπὸ δὲ τοῦτο, προσεχέστερα καὶ κοντήτερα. Ἀπὸ τὴν ῥάβδον δὲ πάλιν καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον αὐτόν: ἤγουν ἀπὸ τὴν Παρθένον, σὺ, Χριστέ, ἀνεβλάστησας ὡς ἐν ἄνθος εὐωδέστατον, φειδαλὲς καὶ ἀμάραντον.

Καθὼς γὰρ ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου βλαστάνει ὁ κορμός, καὶ ἀπὸ τὸν κορμὸν βλαστάνει ὁ κλάδος, καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον βλαστάνει τὸ ἄνθος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄνθος γίνεται ὁ καρπός· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα ἐβλάστησεν ὁ κορμός: ἤγουν τὸ γένος τοῦ Δαβίδ, ἀπὸ δὲ τὸ γένος τοῦ Δαβίδ ἐβλάστησεν ἡ Θεοτόκος ὡς ῥάβδος καὶ κλάδος, ἀπὸ δὲ τὴν Θεοτόκον ἐβλάστησεν ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθος, ἀπὸ δὲ τὸν Χριστὸν ἐβλάστησεν ὁ γλυκύτατος καὶ χαριέστατος καρπός: ἤγουν ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ Κόσμου. Μερικοὶ δὲ εἶπον, ὅτι τὸ „ἐξ αὐτῆς“ νοεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ρίζης: ἤγουν ἐξ αὐτῆς τῆς ρίζης τοῦ Ἰησοῦ ἐβλάστησεν ἄνθος ὁ Χριστὸς, ἀκολουθοῦντες τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαίου, „Καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“. Ὡστε ὁ Θεοπότης Χριστὸς προσεχῶς μὲν ἐβλάστησεν ἐκ τῆς Παρθένου, πόρρω δὲ ἐβλάστησεν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε περὶ αὐτῆς ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ. „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μνηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται“. (Γεν. μθ'. 10.)

Φέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τὸ λέγον „Ἦξει ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασπίου δασέος“, (γ'. 3.) καὶ τοῦτο εὐφωῶς προσαρμόζει εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ταύτην Ὡδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἀββακούμ. Λέγει λοιπόν· „Σὺ, Χριστέ, ὁ αὔλος ὢν Θεὸς καὶ ὑπὸ πάντων αἰνούμενος ἡλθες καὶ ἐσαρκώσθης ἐκ τῆς μὴ γνούσης πείραν ἄνδρος Θεοτόκου, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀπείρανδρος) ὡς ἀπὸ βουνὸν δασὺ καὶ κατάσκιον“. Βουνὸν δὲ δασὺ καὶ κατάσκιον εἶναι ἡ Θεοτόκος· βουνὸν μὲν λέγεται, διότι, καθὼς τὸ ὄρος καὶ τὸ βουνὸν ἔτε ἀροτριᾶται, οὔτε γεωργεῖται, οὔτε σπείρεται ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτοφυῶς καὶ ἀγεωργήτως βλαστάνει τὰ ὑψηλὰ δένδρα καὶ τὰ χαμόκλαδα καὶ τὸ χορτάρι· οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος ἀσπύρως καὶ ἀγεωργήτως ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς δένδρον μὲν ὑψηλὸν, διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεότητος, ὡς χαμόκλαδον δὲ, διὰ τὴν ταπεινότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ὡς χορτόν, διότι τρέφει τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας. Δασὺ δὲ βουνὸν λέγεται ἡ Θεοτόκος, διότι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἀββακούμ, σίδηρος (λογισμὸς πονηρός) δὲν ἀνέβη εἰς αὐτὴν ὁ γεντῶν σκαρίαν: (μολυσμὸν καὶ φθορὰν πάθους σαρκικοῦ), οὔτε χεὶρ ἀνθρωπίνη, ἵνα κόψῃ τὴν παρθενίαν αὐτῆς· καθὼς εἰς τὸ δασὺ βουνὸν δὲν ἐμβαίνει τσεκούρι, οὔτε χεὶρ ἀνθρώπου κόπτει τὰ ξύλα αὐτοῦ διὰ τὴν πολλὴν δασύτητα. Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωνάρας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου. Ὁθεν καὶ ὁ Δανιὴλ προσφυῶς εἶπε περὶ τοῦ ὄρους τούτου τῆς Παρθένου, „Ἐθεώρουν, ἕως οὗ ἐτμήθῃ λίθος ἀπὸ ὄρους ἄνευ χειρός“. (Δαν. β'. 45.) Διότι τόσον ἡ Θεοτόκος ἦτον καταπεπικνωμένη κύκλῳ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς θείας καὶ ὑπερφυσικὰς χάριτας, ὥστε δὲν εὗρήκεν οὐδὲ τὴν παραμικρὰν εἰσοδὸν ὁ Διάβολος, διὰ τὴν ἐμβάσιν εἰς τὸ πανάγιον αὐτῆς ὑποκείμενον κάμμιαν προσβολὴν πονηροῦ λογισμοῦ. Κατάσκιον δὲ βουνὸν εἶναι ἡ Θεοτόκος, διότι ἐπεσκέασεν εἰς αὐτὴν τοῦ Ὑψίστου ἡ δύναμις: (ὁ Χρὶς τοῦ Θεοῦ). „Πνεῦμα γὰρ, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὕψιστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λουκ. α'. 35.) καθὼς καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λέγει εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν. Προσθέτει δὲ τελευταῖον ὁ Μελωδὸς τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“, ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τετάρτης Ὡδῆς.

Τροπάριον.

„Ὅν πάλαι προεῖπερ Ἰακώβ, Ἐθρῶν ἀπεκδοχὴν Χριστὲ, φυλῆς
 „Γούδα ἐξαμέτειλας, καὶ δύναμιν Δαμασκοῦ, Σαμαρείας σκῦλά τε,
 „ἤλθες προρομεύσωρ, πλάστην τρέπων εἰς πίστιν θεοτερπῇ. Δό-
 „ξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ δύο ρήτὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς συνθέτει ὁ ἱεράρχης Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναφέρει τὴν Προφητείαν τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν, ὅταν εὐχήθη τὸν Υἱόν του Ἰούδα· ταῦτόν εἶπεν τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, λέγων „Οὐκ ἐκλεί-
 „φει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται,
 „καὶ αὐτὸς προσδοκία Ἐθρῶν“ (Γεν. μθ. 10.) κατὰ γὰρ τὸν Γεννάδιον καὶ Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Προκόπιον καὶ πάντας τοὺς ἐρμηνευτάς, ἄρχων καὶ ἡγούμενος δὲν ἔ-
 „λείφει ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἕως οὗ ἤλθεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀ-
 „πέκνυντο ὅλαι αἱ προφητεῖαι, καὶ αὐτὸς ἦτον προσδοκία καὶ ἐλπίς σωτηρίας ὅλων τῶν
 „Ἐθρῶν“. Ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ γεννηθῇ, ἔλειφον ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὄχι μόνον
 οἱ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἐπειδὴ τότε ἐ-
 βασιλεύσεν ὁ ἐκ τῆς Ἀσσυρίωνος τῆς Παλαιστίνης καταγόμενος Ἡρώδης, οὐχὶ ὁ Τετράρχης,
 ἀλλὰ ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου Υἱός (1). Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς ἀποτείνει τὸν λόγον
 πρὸς τὸν Χριστὸν λέγει, „Σὺ, Χριστὲ ὁ Θεὸς, ἀνέτειλας καὶ ἐγεννήθης ἀπὸ τῆς φυλῆς
 „τοῦ Ἰούδα· σὺ γὰρ εἶσαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐπροφήτευσεν τὸ παλαιὸν ὁ Πατριάρ-
 „χης Ἰακώβ, ὅτι ἔχεις νὰ γένῃς ἀπεκδοχὴ· ἦτοι προσδοκία καὶ ἐλπίς ὅλων τῶν εἰδωλο-
 „λατρούντων Ἐθρῶν“.

Ἀκολουθῶν δὲ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν προφητείαν τοῦ Ἡσαίου τὴν λέγουσαν περὶ
 τοῦ παιδίου Ἰησοῦ· „Διότι πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν Πατέρα ἢ Μητέρα, λήφεται
 „δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας“. (Ἠσ. ή. 4.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος
 Μελοῦργος, „Σὺ, Χριστὲ, ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἦσαι ταπεινός, ἤλθες ὅμως, ἵνα,
 „διὰ τῆς κατὰ σὰρκα σου Γεννήσεως, κερσεύσῃς ἐν βραχίονι ὑψιλῶ τὴν δύναμιν τῆς Δαμα-
 „σκοῦ (τουριστὶ Σάμ), καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας“. Ποία δὲ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Δα-
 „μασκοῦ καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας; ἐδήλωσε παρακάτω ὁ Μελωδὸς λέγων, ὅτι εἶναι
 ἡ πλάνη τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας· διότι ἐν μὲν τῇ Δαμασκῷ ἐκατοίκουν οἱ Σύροι, ἄν-
 θρωποι ἀσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτραι, ἐν δὲ τῇ Σαμαρείᾳ ἐκατοίκουν ἄνθρωποι ἀμαρτωλοὶ καὶ
 τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ μὴ ἀκολουθοῦντες· ὅθεν καὶ τὸν Κύριον Σαμαρείτην ἐκάλουν οἱ Ἰου-
 „δαῖοι· ἦτοι παράνομον καὶ ἀμαρτωλόν. „Ταύτην λοιπὸν τὴν πλάνην (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς
 „τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας σὺ, Χριστὲ, ἐγύρισας εἰς εὐσεβῆ πίστιν, εἰς τὴν ὁποίαν
 „τέρπεται ὁ Θεὸς καὶ ἀρέσκεται“.

Ὅρα δὲ, ἀγαπητέ, ὅτι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὰ κούρη ὅπου κάμνει ὁ Χριστὸς, εἶναι ἐ-
 ναντία μὲ τὰ κούρη ὅπου κάμνουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· οἱ μὲν γὰρ Βασιλεῖς καὶ οἱ λοι-
 „ποὶ ἄνθρωποι αἰσθητῶς πολεμοῦντες κερσεύουσι διὰ ζημίαν καὶ καταστροφὴν τῶν κερ-
 „σευομένων· ὁ δὲ Χριστὸς νοητῶς πολεμῶν, κερσεύει διὰ σωτηρίαν καὶ πλουτισμὸν τῶν κερ-
 „σευομένων“. Ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν „Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται, εἰμὶ ἵνα κλέψῃ καὶ θύ-
 „σῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον, ἵνα ζῶν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν“. (Ἰω. ι. 10.)

(1) Ὁ ἐκ Μητρὸς Ἀραβίσης γεννηθεὶς, καὶ Ἰ-
 „δουμαῖος ὢν κατὰ τὸ γένος, ἀλλ' οὐχὶ Ἰουδαῖος, κατὰ
 „τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ὅς τις καὶ λέγει, ὅτι ἄλ-
 „λος ὑπὸς ἐστὶν ἀπὸ τὸν Τετράρχην. „Ὁ γὰρ παλαιὸς
 „οὗτος Ἡρώδης ὁ καὶ πρῶτος καλούμενος, τρεῖς Υἱὸς
 „ἔφηκε· Φίλιππον, Ἀντίπαν καὶ Ἀρχέλαον· καὶ τὸν

„μὲν Ἀρχέλαον, Βασιλεῖα ἐποίησε, τὸς δὲ δύο, Τε-
 „τράρχας· ὁ δὲ Ἀντίπας καὶ Ἡρώδης νέος ὀνομά-
 „σθη, ὁ καὶ θανατώσας τὸν Πρόδρομον“. Ὁ δὲ Κύ-
 „ριλλος ὁ Ἀλεξανδρινὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ μθ. τὸς
 „Γενέσεως, καὶ Τετράρχην τοῦτον ὀνομάζει. Ἀκριβέ-
 „στερον δὲ λέγει ὁ Θεοφύλακτος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος οὕτω τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐρμηνεύει τοῦ Ἡσαΐου. „Ἡ Δαμασκός, ἢ γοὺν πᾶσα Συρία (1), καὶ μὴν ἡ τῶν Ἀσσυρίων χώρα, τετέστιν ἡ Περσῶν τε καὶ Μήδων μεμέστωτο εἰδώλων· διὰ τοῦτο κέκληται γῆ τῶν γλυπτῶν· πᾶσα δὲ τούτων ἡ δύναμις ἦν, τὰ παρ' ἐκαστοῖς θρησκευόμενα δαιμόνια καὶ ὁ τούτων ἡγούμενος Σατανᾶς. Ὅτε τοίνυν ἐμέλλε τὴν τε Δαμασκοῦ δύναμιν καὶ μὴν καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, τούτέστι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ πονηρὰ καὶ βέβηλα τῶν δαιμονίων στίφη μονορουχί καταληΐσσεσθαι Χριστὸς, διεσάφησεν εἰπὼν „Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν Πατέρα ἢ Μητέρα, λήγεται τὴν δύναμιν Δαμασκοῦ“. Τὸ δὲ λήγεται, ἀντὶ τοῦ χειρώσεται νοεῖται. Λήγεται δὲ ὁμοίως καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας, τούτέστιν ἀπαλλάξει τοὺς αἰχμαλώτους πολεμήσας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, τοῦ νοητοῦ δηλονότι, φημί δὴ τοῦ Σατανᾶ· αὐτὸς γὰρ ἦν καὶ ἡ Δαμασκοῦ καὶ ἡ Συρίας δύναμις. Ὅτι δὲ ἐσκύλευσεν ὁ Χριστὸς τὸν Σατανᾶν γεγεννημένος εὐθύς, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν· γράφει γὰρ ὁ Ματθαῖος „Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος.... ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο“, καὶ τὰ λοιπὰ. Προσκεκυνήκασιν γοῦν καὶ προσήγαγον χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Ὅρᾳς ὅπως ἐσκύλευσε τὸν Σατανᾶν, καὶ προενομέυσεν ὁξέως“;

Τροπάριον.

„Τοῦ Μάρτεως πάλαι Βαλαάμ, τῶν λόγων μυητὰς σοφοῦς, ἄστε-
ροσκοποῦς χαρᾶς ἐπλησας, ἀστήρ ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ἀματεΐλας Δέ-
σποτα Ἐδρωῶν ἀπαρχὴν εἰσαγομένους· ἐδέξω δὲ προφαιμῶς, δῶρά
σοι δεκτὰ προσκομίζοντας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ κ β'. κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γέγραπται, ὅτι ὁ Βαλαάμ ὁ Βασιλεὺς Μωάβ ἐπροσκύλευσεν ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν τὸν Μάντιν Βαλαάμ, διὰ τὰ καταρασθῆναι τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν· πλὴν ἀντὶ τὰ τὸν καταρασθῆναι, τὸν εὐλόγησε καὶ χωρὶς τὰ θέλη, καὶ περὶ Χριστοῦ ἐπροφήτευσεν οὕτως· „Ανατελεῖ ἀστὴρ ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἀνὴρ ὡς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ, καὶ προνομέψει πάντας τοὺς γίους Σὴθ“ (Ἀριθ. κδ'. 17.) (2). Ταύτην λοιπὸν τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ παραλαβόντες οἱ Μάντιοι ἐκ πατρικῆς διαδοχῆς, κατὰ τὸν Ὀριγένη καὶ Βασίλειον καὶ Χρυσόστομον, ἐπῆγαν εἰς τὴν Βηθλεέμ καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστόν. Ὄθεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀναφέρων τὴν ἱστορίαν ταύτην ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ λέγει „ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἐπεὶ δὴ ἀνέ-
τειλας ὡς λαμπρότατος καὶ καινοφανὴς ἀστήρ ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Ἰακώβ (3), διὰ τοῦτο ἐγέμισας ἀπὸ χαρᾶν μεγάλην τοὺς Μάγους τοὺς σοφοὺς μαθητὰς καὶ ἀκολουθοῦς τῶν λόγων τοῦ Μάντεως Βαλαάμ (ἥτοι τῆς ἀνωτέρω περὶ Χριστοῦ προφητείας)· λέγει γὰρ

„Ἰδόν-

(1) Ἡ Δαμασκός, κατὰ τὸν Κύριλλον, μητρό-
πολις ἦτον τῆς Συρίας.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀδύλον ἐρμηνευτὴν, ἔκεινον ὅπου ἀνέστησεν ὁ Βαλαάμ ἀστὴρ, παρακάτω ὀνομάζει αὐτὸν ἀνὴρ ὡς ἐξ Ἰσραὴλ. Ἀρχιερεῖς δὲ Μωάβ, τοὺς ὁποίους ἐθράυσεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐσύντριψεν, εἶναι οἱ νοητοὶ δαίμονες τῶν Μωαβιτῶν, οἱ τινες ὑπερηφανεύ-
θησαν κατὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, διότι ἐπροσκύ-
νησαν παρ' αὐτῶν, ὅταν οἱ Ἑβραῖοι προσεκύνουν τῷ Βεηλφεζὼρ διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Μαδιανισσῶν γυναι-
κῶν, αἱ τινες κατὰ συμβουλήν τοῦ ἀνωτέρω Βαλαάμ, ἐβάλεθσαν ἐμπροσθεν τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. Τίσι δὲ Σὴθ, εἶναι ὁ Ἐδὼμ καὶ ὁ Ἡσαῦ, οἱ ἐναντιωθέντες εἰς τὸν λαόν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπὶ ἔργα ἀπὸ τοῦ

τόπῃ αὐτῶν· καὶ ἀπλῶς δι' αὐτῶν δηλῶνται ὅλα τὰ Ἐδν, τὰ ὅποια ἐκούρσεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν Διάβολον, καὶ ἔκαμε τὰ παύσαν ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρίας, πιστεύσαντα εἰς αὐτόν.

(3) Σημειῶσαι, ὅτι, περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὁ μὲν σοφὸς Νικήτας λέγει, ὅτι ἦτον ἀόρατος καὶ ἀγ-
γελικὴ δύναμις εἰς ὅψιν ἀστέρος ἐσχηματισμένη (ἐν τῇ σειρά τοῦ κατὰ Ματθ.). τοῦτο δὲ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.). ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυέντιος προσδέτει, ὅτι ἦτον ὁ Γα-
βριήλ (κὺρ β'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν)· ὁ δὲ Θεοφάνης Ἰ-
γνάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ λέγει „Α-
σὴρ ἐν Οὐρανῷ ἐλαμψεν ὑπὲρ πάντας τῆς πρὸ αὐ-
τοῦ καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον ἦν, καὶ ξενισμὸν

„πα-

„Ιδόντες τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα“. (Ματ. β'. 10.) Περσικὸν δὲ ἔθνος οἱ Μάγοι ὄντες, κατεγίνοντο εἰς τὴν Σεωρίαν καὶ παρατήρησιν τῶν ἀστέρων. Ὄθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασιλεὺς, „ἔθνος Περσικὸν οἱ Μάγοι, μαντεῖαις καὶ ἐπαοιδίαις καὶ φυσικαῖς ἀντιπαθείαις προσέχοντες, καὶ περὶ τὴν τήρησιν τῶν μεταρσίων ἐσχολακότες“. (Δόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει, ὅτι Μάγοι ἐλέγοντο κοινὰ εἰς τοὺς Πέρσας οἱ τὰ στοιχεῖα Θεοποιούντες. (Ἐκκλησ. Ἱστορ. ε. κεφ. λή.) Ἀκολουθῶς δὲ λέγει ὁ Μελωδός. „Τούτους λοιπὸν τοὺς Μάγους ἐχαροποίησας, Χριστὲ, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἐπροσφέρθησαν εἰς ἐσέ, ὡς μία ἀπαρχὴ ὅλων τῶν ἔθνων“.

Καθὼς γὰρ τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ὅπου φιλιωθῶν μετὰ τοὺς Βασιλεῖς, ἔχουν συνήθειαν νὰ προσφέρων εἰς αὐτοὺς δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ περισσοτέρους ἀνθρώπους ὡς ὁμήρους καὶ ἀρράβωνας, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν βεβαιόουνσι τὴν πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἐκείνους φιλίαν ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν οὕτω καὶ οἱ σοφοὶ Μάγοι, προσφερθέντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς ὁμήροι καὶ ἀρράβωνες, ἐφάνερον τὴν φιλίαν ὅπου ἔχουν νὰ δείξουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ ἔθνη. Ἡ καθὼς οἱ εὐσεβεῖς καὶ Θεοφιλεῖς ἄνθρωποι συνειθίζουσιν νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν τὰ πρωτοφανήσιμα τῶν ἀμπελῶν καὶ χωραφίων καὶ τῶν ληνῶν καὶ ἀλωνίων τῶν οὕτω καὶ ὅλα τὰ ἔθνη ὅπου ἐμελλον νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπρόλαβον καὶ ἔστειλαν εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς Θεσπεσίους Μάγους, ὡς τόσας ἀπαρχὰς καὶ πρωτοφανήσιμα πράγματα, καὶ μετὰ τοῦτο ἔδειξαν, ὅτι καὶ αὐτὰ ἔχουν ὑπερὸν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν αὐτὸν Χριστόν.

Ἐπειτα δὲ λέγει ὁ Μελωδός „Σὺ, Χριστὲ, ἐδέχθης τοὺς ῥηθέντας Μάγους, οἳ τινες ἐπροσφέρων εἰς ἐσέ δῶρα δεκτὰ καὶ εὐάρεστα“: ἦτοι τὸν χρυσόν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν· ἐπεὶ διὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ ἐφάνεροναν ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς· εἰς τοὺς Βασιλεῖς γὰρ ὁ χρυσὸς ἀποδίδεται· διὰ δὲ τοῦ λιβάνου ἐφάνεροναν ὅτι εἶσαι Θεός· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ οἱ ἄνθρωποι προσφέρουσιν τὸν λίβανον· διὰ δὲ τῆς σμύρνης ἐφάνεροναν ὅτι μέλλεις νὰ γένης νεκρὸς ὡς ἄνθρωπος· εἰς τοὺς νεκρούς γὰρ ἡ σμύρνα προσφέρεται καὶ ἀλείφεται.

Τροπάριον.

„Ὡς πόμφ γαστρὶ παρθερικῇ, κατέβης ὑέτος Χριστὲ, καὶ ὡς σταγόμεν ἐν γῇ σταζουσαι, Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς, καὶ Ἀράβων μῆ· σοὶ τε, Σαβὰ Μήδων, πάσης γῆς κρατοῦντες, προσέπεσόν σοι Σωτήρ· δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο εἶναι αἱ παρουσίαι τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, πρώτη καὶ δευτέρα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐστὰς ταπεινὴ, ἡσυχὸς, κρυφία καὶ πενιχρά· ἡ δὲ δευτέρα ἔχει νὰ γένη ἐνδοξὸς, ἐξάκουστος καὶ φοβερά. Ὁ δὲ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀφίει τὴν δευτέραν παρουσίαν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐνδοξὴν καὶ φοβεράν, περὶ μόνης τῆς πρώτης τῆς ἡσυχίας καὶ ταπεινῆς ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· τῆς ὁποίας αἰνύματα καὶ σύμβολα ἦτον τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων καὶ αἱ σταλαγματαίαι τῆς βροχῆς. Διανειζόμενος λοιπὸν ἀπὸ τὴν προφητείαν ἐκείνην τοῦ Δαβὶδ τὴν λέγουσαν „Καταβήσεται ὡς ὑέτος ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἢ σταζουσα ἐπὶ τὴν γῆν“, (Ψαλ. οα. 6.) λέγει οὕτω· „Σὺ, ὦ Χριστὲ, κατέβης εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου μετὰ τόσῃν ἡσυχίαν καὶ κρυφίῳ, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τρόπον τῆς καταβάσεώς σου, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους“. καθὼς καὶ ἡ βροχὴ ὅταν πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν μαλλίων, πίπτει ἡσυχῶς.

„παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ τοῖς ὁρῶσιν αὐτόν· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρα, ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ, χορὸς ἐγίνοντο τῷ ἀστέρι· αὐτὸς δὲ ἦν αὐτοῖς ὑπερβαλλὼν σὺ φανῶ· παραχρῆτε ἦν, πόθεν ἡ καινότης ἡ φαινομένη“.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει „Αὐτὸς ὑπερέλαμπε σοῦ ἡλίου· διὸ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐφαίνετο“.

χως, καὶ δὲν προξενεῖ κανένα κρότον καὶ αἰσθησιν (Ἑλλειψις δὲ εὐρίσκεται ἐδῶ τῆς Ἐν προθέσεως, καὶ πρέπει νὰ ὑπακούεται αὕτη, οὕτως „Ὡς ἐν πόκῳ ἐν γαστρὶ παρθενικῇ „κατέβης ὑπὸς Χριστέ“.) Ὁμοίως καθὼς αἱ σταλαγματίαι τῆς βροχῆς, ὅταν μὲν πίπτουν ἐπάνω εἰς σκληρὰς καὶ ἀντιτύπους πέτρας, προξενούσι κρότον καὶ ταραχήν, ὅταν δὲ πίπτουν ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν χῶμα τῆς γῆς, ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως πίπτουσι· τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡσυχῶς καὶ κρυφίως κατέβης εἰς τὴν Παρθένον. Σταγὼν δὲ, κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον, εἶναι ἐκεῖνη ἡ σταλαγματία ὅπου πίπτει ἀνεπαίσθητως ἀπὸ τὰ νέφη πρὸ τοῦ νὰ κινήσῃ ἡ βροχή, ἥτις καταβαίνει κάποτε κάποτε, καὶ μία μία (1).

Με τὸ ποκάρι δὲ τῶν μαλλίων παρομοιάζεται ἡ καλία τῆς Θεοτόκου, πρῶτον, διότι ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, ὅς τις αἰς ἐν πρόβατον ἀπεπλανήθη ἀπὸ τὴν ἑκατοντάδα τῶν προβάτων, κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου παραβολήν. Δεύτερον, διότι ἀπὸ τὴν Παρθένον ὑφάνθη ἔνδυμα ἀφθαρσίας, τόσον εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν γυμνωθέντα διὰ τὴν παράβασιν, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους του. Καὶ τρίτον, διὰ νὰ φαῖν εἰς τὴν Παρθένον τελεσιουργούμενον τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τοῦ Γεδεὼν γενόμενον· ὅπερ ἦτον γῆ καὶ ποκάρι· ἐξ ὧν ποτὲ μὲν ἡ γῆ ἐβρέχετο μόνη, τὸ δὲ ποκάρι ἔμενεν ἄβροχον· ποτὲ δὲ ἐβρέχετο τὸ ποκάρι, ἡ δὲ γῆ ἔμενεν ἄβροχος· καθὼς ἀναφέρεται ἡ Ἱστορία αὕτη εἰς τὸ Βιβλίον τῶν Κριτῶν ἐν κεφαλαίῳ 5'. Οὕτω μὲν ἐνόησε τὸ Τροπάριον τοῦτο Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐξηγητὴς, ἐκλαμβάνων εἰς τὴν κρυφίαν καὶ ἡσυχὴν ἐπιδημίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰ δύο ὁμοιώματα ταῦτα, τὸν πόκον μετὰ τῆς βροχῆς, καὶ τὴν σταγὸνα μετὰ τῆς γῆς.

Ὁ δὲ Μελωδὸς Κοσμάς φαίνεται, ὅτι τὸ ὁμοίωμα τῶν σταγόνων τὸ προσαρμόζει εἰς τὰ ἀκόλουθα Ἑδν: ἦτοι εἰς τοὺς Αἰθίοπας καὶ Θαρσεῖς καὶ τοὺς λοιπούς· λέγει γὰρ, ὅτι καθὼς αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς πίπτουν ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν νεφελῶν κάτω εἰς τὴν γῆν· οὕτω καὶ οἱ Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς καὶ αἱ νῆσοι τῶν Ἀράβων καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ἐξουσιασταὶ τῆς Σαβὰ καὶ τῶν Μήδων καὶ ὅλης τῆς γῆς ἐπρόσπεσον εἰς ἐσέ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, καὶ ἀφέντες τὸ ὕψος τῆς ὑπερηφανίας των, ἐταπεινώθησαν ἐνώπιόν σου καὶ σὲ ἐπροσκύνησαν. Αἰθίοπες δὲ, αἰσθητῶς μὲν, εἶναι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν ἀνατολήν καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῆς δύσεως· νοητῶς δὲ, εἶναι οἱ Δαίμονες οἱ σκοτεινοὶ καὶ ζεξοφωμένοι, οἵτινες προσέπεσον τῷ Χριστῷ καὶ μὴ θέλοντες, κατὰ τὸ „Ἰνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ „κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“ (Φιλιπ. β'. 10.) Θαρσεῖς δὲ εἶναι οἱ τὴν Καρχηδόνα κατοικοῦντες, ἥτις ἦτον πρώτη πόλις τῆς Λιβύας, κατὰ τὸν Θεοδώριτον (2). Νῆσοι δὲ τῶν Ἀράβων εἶναι αἱ ἐν τῇ Ἀραβικῇ κόλπῳ καὶ Ὠκεανῷ περιεχόμεναι· ἢ διὰ τῶν νήσων αὐτῶν φανερόντο οἱ αἱ νῆσοι τῆς θαλάσσης. Σαβὰ δὲ εἶναι πόλις τῆς Ἰνδίας ἢ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ἢ πλεον ὀνομαστή καὶ περίφημος, ἀπὸ τὴν ὁποῖ-

(1) Ὁδὲν ἐν συντομίᾳ ἐφανέρωσε τὸ νόημα τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς Θεοδώριτος· „Καθὰπερ πόκος δεχόμενος „ὑπὸν, οὐδένα κτύπον ἀποτελεῖ, καὶ ἑκαδὲς εἰς „γῆν ὁρσάδεις φερόμεναι, αἰσθησιν ταῖς ἀκοαῖς οὐδέ „μίαν παρέχουσιν“ οὕτως ἀφορητὴ καὶ ἀταράχως „ἦλθεν εἰς τὴν μήτρην τὴν παρθενικὴν ὁ Λόγος, καὶ „λαθραίως ἢ αὐτοῦ γέγονε σύλληψις, οὐδὲ τοῦ συν- „οικούντος αἰδομένου μνηστήρος“· Ἀλλὰ καὶ ὁ Προ- „κόπιος συμφώνως λέγει· „Ὁ καὶ Δαβὶδ αἰνιγτόμενος „ἐφασκε „Καταβήσεται ὡς ὑπὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡ- „σεὶ σταγόνες σπάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν“, δηλῶν ἐν „τῷ ο.ά. Φαλμῷ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν ἡσυχῶς „γενομένην καὶ μυστικῶς· οὐ φορεῖ γὰρ ὁ πόκος δε- „χόμενος ὑπὸν· οὐ γῆ, σταγόνας· οὕτως ἡ δεσπο- „σικὴ γενένηται σύλληψις“· (Σελ. 167. τοῦ β'. Τόμ. τῆς Ὀκτατεύχου).

(2) Οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ πρώτου Κεφαλαίου τοῦ Ἰωῆ· „Τὴν δὲ Θαρσεῖς, πινύς μὲν Ταρσὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ὀνόματος συγγενείας

„ὑπέλαβον εἶναι· τινὲς δὲ τὴν Ἰνδίαν οὕτως ἔφα- „σαν ὀνομάσθαι, συνιδεῖν οὐκ ἐδεήσαντες, ὡς τῶν „Ἀσσυρίαν ἢ Βασιλείαν (ἐν ἡ ἑλληνικῇ ἢ ἢ Νινευί) „τῆς Ἰνδῶν ἐστὶν ὁμορος· Ἐδος δὲ τοῖς φεύγουσι „τὰ ἑδῶ ἐπὶ τὴν ἐσπέραν χωρεῖν, καὶ τοῖς σά γό- „τια δραπετεύουσιν, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχειν· ἄλλως „τε καὶ εἰς Ἰόππην κατῆλθε πόλιν παραλίαν τῆς „Παλαιστίνης, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπάρῃ· ἐπὶ κείται δὲ „(αὕτη) τῇ πρὸς ἐσπέραν κειμένη θαλάττῃ. Διὰ „τούτου δὲ τοῦ πελάγους οὐκ ἀν ναυτιλία τις χρω- „μένος εἰς Ἰνδίαν ἀπέλθοι· μεταξύ γὰρ τῆς τῆς ἡμε- „τέρας θαλάττης καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ὑπερὸς ἐστὶ με- „γίστη. Θαρσεῖς τὰν ἢ Καρχηδὼν ἐστὶ τῆς Ἀφρί- „κῆς προκαθήμενη· ἐν γὰρ τῷ προφύτῃ Ἡσαία, τῶν „ἐβδόμηκοντα κήρυκτον, „Ὁλοῦξατε πλοῖα Καρχη- „δόνας· Ἀκούλας καὶ Σύμμαχος ἢ Θεοδοσίαν, Θαρ- „σεῖς· ἀντὶ „Καρχηδόνας“ τεδείκασιν. Καὶ ὁ Ἑβραῖος „δὲ οὕτως ἔχει· καὶ ὁ Σύρος εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ·

ἃποῖαν ἦλθεν εἰς τὸν Σολομῶντα καὶ ἡ Σαβὰ Βασίλισσα. Διὰ μέσου δὲ τῶν περιφήμων τούτων Ἑθνῶν καὶ Βασιλείων ἐφάνερωσεν ὁ Μελωδὸς ὅλας ὁμοῦ τὰς Βασιλείας καὶ τὰ Ἑθνη τοῦ Κόσμου, ὅπου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτόν. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα τῶν Ἑθνικῶν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν οἶ. Φαλμὸν τὸν λέγοντα „Ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσούνται Αἰτίσopes, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσιν· Βασιλεῖς Θαρσεῖς καὶ ἡῆσοι δῶρα προσοίσουσιν· Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσιν· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς· πάντα τὰ Ἑθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ“.

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Θεὸς ὦν εἰρήνης Πατὴρ οἰκτιρμῶν, τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν
 „Ἀγγελον, εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν. Ὁ Θεὸς Θεογνω-
 „σίας πρὸς Φῶς ὁδηγυθήμεντες, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζομεν, δοξολογοῦ-
 „μέν σε φιλαύθρωπε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς πολλῶν ρητῶν τῶν Γραφῶν συγκροτεῖ τὸν παρόντα εἰρμόν ὁ ἱεράρχης Κοσμάς· τὸ μὲν γὰρ „Θεὸς εἰρήνης“ ἐδανείσθη ἀπὸ τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς τὴν λέγουσαν „Καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν“ (Φιλίπ. δ΄. 9.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῶ 15. κεφ. εἰχ. 33. τῆς πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἀπὸ τῶ 17. εἰχ. 20. τῆς πρὸς Ἑβραίους· τὸ δὲ „Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν“ ἐδανείσθη ἀπὸ τῆς πρὸς Κορινθίους δευτέρας εἰχ. 3. τὸ δὲ „Τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν Ἀγγελον“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ „Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος“ (Ἡσ. 9. 6.) τὸ δὲ „Εἰρήνην παρεχόμενον“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα „Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν“, (Ἰωάν. 14. 27.) καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰπόντα „Χριστὸς ἔστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας“ (Ἐφ. 2. 14.) τὸ δὲ „Φῶς τῆς Θεογνωσίας“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ ὅπου λέγει „Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται“ (γ΄. 4.) τὸ δὲ „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες“ ἐλήφθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“ (Ἡσ. 25.) Ἀπὸ τῶν λοιπῶν ρήσεις συγκροτήσας τὸ Τροπαριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς, εἴτα ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λέγει πρὸς αὐτόν. „ὦ Φιλανθρωπότατε Δέσποτα, σὺ Θεὸς ὦν τῆς εἰρήνης, καὶ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, ἀπέστειλας εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογεῖν σου Υἱόν, τὸν Ἀγγελον (Μηνυτήν) γενόμενον τῆς μεγάλης καὶ προαιωνίου καὶ ἀρρήτου βουλῆς σου, τῆς περὶ τῆς ἐνσαρκίου οὐσίας Οἰκονομίας αὐτοῦ“.

Ἐφῇ δὲ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „Μεγάλη βουλή τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός ἐστὶ τὸ σεσιγη- μένον καὶ ἄγνωστον τῆς Οἰκονομίας Μυστήριον· ὅπερ πληρώσας διὰ τῆς σαρκώσεως ὁ Μονογεὴς Υἱὸς ἀπεκάλυψεν, Ἀγγελος γενόμενος τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός προαιωνίου βουλῆς. Γίνεται δὲ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ βουλῆς Ἀγγελος, ὁ γινὼς τοῦ Μυστηρίου τὸν λόγον, καὶ τοσοῦτον ἔργω τε καὶ λόγῳ διὰ πάντων ἀκαταλήπτως ὑφύμενος, μέχρις ἂν ρηθῇ τὸν πρὸς αὐτόν τοσοῦτον κατελθόντα. (Κεφ. κδ΄. τῆς β΄. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.)

Τὸ δὲ Ἀπέστειλας (εὐδόκησας νὰ ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱός σου) εἶπεν ὁ Μελωδὸς, διότι ἡ ἀποστολή τοῦ Υἱοῦ τὴν εὐδοκίαν διηλοῖ τοῦ Πατρός, καθὼς ἐνόησεν ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Τὸ δὲ „Εὐδοκία“ πάλιν θέλει νὰ εἴπῃ τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον· οὐ γὰρ ἐπόμενον, ἀλλὰ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ ἦτον ἡ ἐνσαρκίος Οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Λόγου. Διὰ τί δὲ Ἀπέστειλας τὸν Υἱόν σου Πάτερ Θεέ; Διὰ νὰ δάσῃ εἰς ἡμᾶς εἰρήνην, διὰ νὰ εἰρηνοποιήσῃ ἡμᾶς πρῶτον μετὰ τὸν Θεόν, δεύτερον μετὰ τοὺς Ἀγγέλους, πρὸς τοὺς ὁποίους εἰ- χόμεν μάχην, τρίτον μετὰ τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν ἀνθρώπους· διότι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐμα- χόμεθα· καὶ τέταρτον μετὰ τὸν ἑαυτόν μας. Ἀδιάφορον δὲ εἶναι τὸ παρεχόμενον· καθότι ἡ

ἀκρίβεια ἀπῆται νὰ γράφεται παρεξόμενον* ἐπειδὴ τὰ κινήσεως σημαντικά ρήματα, ὅποιον εἶναι καὶ τὸ „ἀπέστειλας“ μετὰ μετοχῆς μέλλοντος χρόνου συντάσσονται, ἀντὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (1).

Ἐκ τῆς ἐνσαρκίου δὲ παρουσίας τοῦ Υἱοῦ σου (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ἡμεῖς τὰ πεπλη-
νημένα ἔβδη ἀδυνατήσαμεν εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τῆς εὐσεβείας καὶ πί-
στεως. Διὰ τοῦτο ἐκ νυκτὸς ὀρρίζοντες: ἦτοι ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀσεβειαν ἐλθόντες εἰς
τὴν εὐσέβειαν, δοξολογοῦμέν σε, φιλάνθρωπε Κύριε. Εἶπε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἶ-
ναι πέμπτη Ὡδὴ ἡ παρούσα, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἡσαΐας εἰπὼν „Ἐκ νυκτὸς ὀρ-
ρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σέ ὁ Θεός“, ὡς προεῖρηται.

Ἐδῶ προτείνει μίαν ἀπορίαν ὁ τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς Θεόδωρος λέγων* „Ἐπειδὴ ἡ ἀσε-
βεια εἶναι νύκτα, ἡ δὲ εὐσέβεια ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ἡμέρα* διὰ τί ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Με-
λωδὸς δὲν εἶπον, ὅτι ἐκ νυκτὸς ἦλθον εἰς τὴν ἡμέραν, ἀλλ’ εἰς τὸν ὄρθρον; Ταύτην λοιπὸν
τὴν ἀπορίαν λύων αὐτὸς λέγει. „Καθὼς εἰς μὲν τὴν νύκτα παντελῶς δὲν βλέπει ὁ ὀφ-
θαλμός, εἰς δὲ τὴν ἡμέραν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, βλέπει καθαρῶς καὶ ἀπλανῶς, εἰς δὲ τὸν
ὄρθρον βλέπει μὲν ὀλίγον, οὐχὶ ὅμως καθαρῶς* μέσον γὰρ εἶναι ὁ ὄρθρος τῆς νυκτὸς
καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ οὔτε πάντῃ σκοτεινός, ὡς ἡ νύκτα, οὔτε πάντῃ φωτεινός, ὡς ἡ
ἡμέρα* τοιοῦτοτρόπως νύκτα μὲν σκοτεινὴ καὶ ἀσέληνος εἶναι ἡ ἀσεβεία, καὶ οἱ ἐν τῇ
ἀσεβείᾳ εὐρισκόμενοι, ἡμέρα δὲ ὀλόφωτος εἶναι ἡ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι κατάστασις, καὶ
ἡ τοῖς Ἁγίοις μέλλουσα ἀποκαλυφθῆναι δόξα καὶ γνώσις τῶν Μυστηρίων, ὄρθρος δὲ
εἶναι ἡ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τῶν εὐσεβῶν κατάστασις* ἐν ταύτῃ γὰρ οἱ εὐσεβεῖς καὶ
Ἁγιοὶ εὐρισκόμενοι, δὲν δύνανται νὰ θεωρήσουν τρανῶς καὶ καθαρῶς τὰ θεῖα Μυστήρια*
διότι ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ σκέπασμα τοῦ υἱικοῦ τούτου καὶ παχέος σώματος“. Διὰ
τοῦτο ὁ μὲν Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους „Βλέπομεν ἄρτι δι’ ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰ-
νίγματι, τότε δὲ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον* ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώ-
σομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην“ (ἀ. Κορ. ιγ’. 12.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε „Τὰ
ἐνταῦθα δευτέρας ἐλλάμψεως“ καὶ ἀλλάχῃ, „Ὡς ἂν καθαρῶς ἐποπτεύωμεν τὴν μακα-
ρίαν Τριάδα, ἥς νῦν μετρίως δεδέγμεθα τὰς ἐμφάσεις“ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ
Γέννησιν λόγῳ, „Πείθει δέ με τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα Θεοῦ
καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν (ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι δηλαδή)“. Εἰ δὲ καὶ ἀπορεῖ τις, πῶς ὁ
Παῦλος γράφων πρὸς Ῥωμαίους εἶπεν „Ἀποθνήσκοντα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσάμε-
θα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός* ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνας περιπατήσωμεν“; (Ῥωμ. ιγ’. 12.)
Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα, ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Παῦλος ἐν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ „ὡς ἐν ἡμέρᾳ“ τὸ δὲ
ὡς ὁμοιωματικὸν εἶναι μῆριον, καὶ δηλοῖ ὁ μοῖωμα ἡμέρας, καὶ ὅχι αὐτὴν τὴν ἡμέραν*
καθὼς καὶ τὸ περὶ τοῦ Προφήτου Ἡλίου εἰρημένον „Ἀνελήφθῃ ὡς εἰς Οὐρανὸν“ δηλοῖ ὅτι
ἀνέβη, ὅχι εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀλλὰ εἰς ὑψηλότερον τόπον τῆς γῆς. Καὶ ὁ ὄρθρος λοιπὸν ἡμέ-
ρα μὲν δὲν εἶναι, ὡς ἡμέρα δὲ καὶ εἶναι καὶ λέγεται* καθότι καὶ αὐτὸς δίδει μὲν εἰς τὸν
ὀφθαλμὸν νὰ βλέπῃ, ὅχι ὅμως καθαρῶς ὡς ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ μὲ τρόπον μεσαῖον ὄντα τῆς
ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, ὡς εἴπομεν (2).

Τρο-

(1) Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα τὸν φοβερόν λόγον ὅ-
που λέγει ὁ θεὸς Μάξιμος* ὅτι ἂν καὶ ἐφιλίωσεν
καὶ εἰρήνευσεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Πατέρα ὁ Υἱός, ἐν ὅσῳ
ὅμως δουλεύομεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, εἰ-
ρήνην καὶ φιλίαν δὲν ἔχομεν μετὰ τὸν Θεόν* οὕτω γὰρ
λέγει. „Ἀδυνατὸν ἐστὶν ἡμᾶς φιλιωθῆναι Θεῷ διὰ
τῶν παθῶν πρὸς αὐτὸν ἐκείνοντας, καὶ τῷ ποιη-
τῇ καὶ φονευστῇ τῶν ψυχῶν Διαβόλῳ διὰ κακίας
ἀσποροφρεῖν ἀνεχομένους, μὴ πρότερον διόλου πο-
λεμωθέντας τῷ πονηρῷ* μίχαι γὰρ τότε τούτου
(τοῦ Θεοῦ) καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι,
καὶ πεισθέντες προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπατήσω-
μεν, μέχρις οὗ πάθωσιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλό-
μεθα, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατὰ Κόσμον
εἰρήνης λοιπὸν περιγενήσεται, σῆς ψυχῆς κακῆς

„δικαιμένης, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον Ποιητὴν στασιαζού-
σης, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν γενέσθαι οὐκ
ἀνεχομένης“. (Κεφ. μα. τῆς Γ’. ἑκατοντ. τῶν
Θεολογικ.)

(2) Ὁ δὲ Κύριος ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡμέραν μὲν
ἐκάλεσε τὴν παρούσαν ζωὴν, νύκτα δὲ, τὴν μέλλου-
σαν, οὕτω λέγων „Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ
νῦν, ὅτι ἡμέρα ἐστὶν ἡμέρα ὅσπιν* ἔρχεται νῦν, ὅτε
οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι“. (Ἰω. δ’. 4.) ὅπιν
ἐρμηνεύων Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει „Ἐως ἡμέρας
ἐστὶν ἔως ὁ παρὼν αἰὼν ἐστὶν* ἔως ὁ βίος οὗτος
συνέστηκεν* ἔως ἐξεστί τοις ἀνθρώποις ἐργάζεσθαι*
ἔρχεται ὁ μέλλων αἰὼν, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργά-
ζεσθαι τὸ πιστεῦναι εἰς ἡμέραν ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν
καιρὸς, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως. Ὅτι δὲ ἐρ-

„γὰρ“

Τροπάριον.

„ Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρος δόγματι, ἀπεγράψης πιθίνας, καὶ δού-
 „ λους ἡμᾶς ἐχθροῦ καὶ ἀμαρτίας ἡλευθέρωσας Χριστέ· ὅλον τὸ
 „ κατ' ἡμᾶς δὲ πτωχεύσας καὶ χοῖκον, ἐξ αὐτῆς ἐρώσεως καὶ κοι-
 „ μωρίας ἐθεούργησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύω εἶδη ἱατρείας μεταχειρίζονται οἱ τῶν σωμάτων ἄριστοι ἱατροί. Διότι αὐτοὶ ἢ τὰ ἐναντία ἱατρεύουσι μὲ τὰ ἐναντία· οὕτω χάριν λόγου τὴν ψυχρότητα ἱατρεύουσι μὲ τὴν ἐναντίαν θερμότητα, καὶ τὴν ξηρότητα μὲ τὴν ἐναντίαν ὑγρότητα· ἢ τὰ ὅμοια ἱατρεύουσι μὲ τὰ ὅμοια· οὕτω γὰρ τὰ ὑπὸ τῆς ψυχρότητος αἰμωδιασμένα ὀδόντια ἱατρεύουσι πάλιν μὲ τὴν ψυχρὰν οὖσαν ἀνδράχην· ἥτοι γλυστρίδαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἱατρὸς Κύριος δύω εἶδη ἱατρείας ἐμεταχειρίσθη ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐνσάρκῳ αὐτοῦ ἐπιδημίᾳ· καθότι διὰ τῶν ἐναντίων ἱάτρευσε τὰ ἐναντία· ἥτοι διὰ τῆς αὐτοῦ ταπεινώσεως ἐθεράπευσε τὴν ἡμῶν ὑπερηφάνειαν. Ὅθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Θεολογεῖ Μάξιμος, ὅτι αἱ στερήσεις τοῦ Χριστοῦ ἐγέναν ἕξεις εἰς ἡμᾶς· ἡ γονὴ ἢ σάρκωσις τοῦ Λόγου ἐγένεν ἡμετέρα θάλασσις· ἡ ἐκείνου πένωσις ἐγένε πλήρωσις ἡμετέρα· τὸ πάθος του, ἡμετέρα ἀπάθεια· καὶ ὁ θάνατος ἐκείνου ἐγένε ζωὴ ἡμετέρα· οὕτω γὰρ λέγει· „ Τὴν δὲ τῆς ὑπερβαλλούσης „ δυνάμεως ἰσχὺν δὴλῃ κατέστησεν ὁ Χριστὸς διὰ τῶν, οἷς αὐτὸς ἐπάσχεν, ἐναντίων, ὑπο- „ στήσας τῇ φύσει τὴν γένεσιν ἄτρεπτον· διὰ πάθους γὰρ τὴν ἀπάθειαν, καὶ διὰ πόνων „ τὴν ἀνέσιν, καὶ διὰ θανάτου τὴν αἰδίαν ζωὴν τῇ φύσει δοὺς πάλιν κατέστησε, ταῖς ἐαν- „ τοῦ κατὰ σὰρκα στερήσεσι τὰς ἕξεις ἀνακαινίσας τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆς ἰδίας σαρκώ- „ σεως, τὴν ὑπὲρ φύσιν χάριν δωρησάμενος τῇ φύσει τῆς Θεώσεως“. (Κεφ. μγ'. τῆς ε'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογ.) Ἰάτρευσε δὲ καὶ τὰ ὅμοια μὲ τὰ ὅμοια· ἐπεὶ διὰ τῆς ἰδικῆς του πτωχείας ἱάτρευσε τὴν ἰδικὴν μας πτωχείαν, διὰ τοῦ πάθους του ἐθεράπευσε τὰ ἰδικά- μας πάθη, καὶ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν ἰδικόν μας θάνατον.

Ταῦτα δὲ τὰ δύω εἶδη τῆς ἱατρείας ἀναφέρει ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τρο- παρίῳ. Ὅθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον του πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω φησὶν· „ Ὡ Ἰη- „ σοῦ Χριστέ, ἐσύ πειθαρχήσας ἀπεγράφης εἰς τὸ δόγμα τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου μαζὶ „ μὲ τοὺς δούλους· λέγει γὰρ „ Ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι „ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην“. (Λευκ. β'. ι.) καὶ οὕτω διὰ τῆς δουλείας τῆς ἰδικῆς σου ἱάτρευσας „ τὴν ἰδικὴν μας δουλείαν· ἐπεὶ ἡλευθέρωσας ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἡμεῖς δούλοι τοῦ ἐχθροῦ „ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας“. Αὕτη εἶναι ἡ διὰ τῶν ὁμοίων ἱατρεία· ἀκολουθῶν δὲ λέ- „ γει καὶ τὴν διὰ τῶν ἐναντίων ἱατρείαν οὕτω. „ Ἐσύ, Χριστέ, ἐπτώχευσας ὅλον τὸ κατ' ἡ- „ μᾶς· τοῦτέστι προσέλαβες εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός σου ὅλην τὴν ἰδικὴν μας πτωχι- „ κὴν καὶ χοϊκὴν φύσιν· ἥτοι σῶμα, ψυχὴν, νοῦν, θέλησιν, καὶ πάντα τὰ συστατικά τῆς „ ἀνθρωπίνης φύσεως“. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἀξίωμα τοῦτο „ Τὸ ἀπρόσ- „ ληπτον, ἀθεράπευτον· ὃ δὲ ἦνται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σφίζεται“. (ἀ. ἐπιστολῇ πρὸς Κληδόνιον) Ἐκ τοῦ Θεολόγου δὲ ἐρανίσθη τὸ αὐτὸ ἀξίωμα καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. „ Ταύτην λοιπόν, λέγει, τὴν φύσιν ἐθεούργησας, ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης ἐνώσεως καὶ κοιτῶ- „ νίας,

„ γασίαν ἐνταῦθα τὴν τοῦ πιστεύειν λέγει, δὴλῶν ἃ „ πρὸ τοῦ εἰπεῖν ὀπίσω „ Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ „ Θεοῦ, ἵνα πιστευσῇτε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. „ Ὁ μὲν οὖν Χριστὸς, ἡμέραν μὲν ἐκάλεσε τὸν πα- „ ρόντα αἰῶνα διὰ τὸ ἐνεργόν, νύκτα δὲ, τὸν μέλ- „ λοντα διὰ τὸ ἀεργόν· ὃ δὲ Παῦλος σὺναντίον, νύκτα „ μὲν τὸν παρόντα αἰῶνα λέγει διὰ τὴν πλάνην καὶ

„ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὸ σκότος τῶν παθῶν, ἡμέραν δὲ „ τὸν μέλλοντα διὰ τὸ μὲν εἶναι τούτων· φησὶ „ γὰρ „ Ἡ νύξ ἀπέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικε“. „ (Ρωμ. ιγ'. ια.) (Τόμ. Δ. τῆς ἐρμηνείας τῶν „ Εὐαγγελιστῶν) Ἐάν ὁμοῦς ἀκριβέστερον νοηθῇ τὸ „ ρητόν „ Ἡ προκύψασα νύξ, καὶ ἡ ἐγγίζουσα ἡμέρα „ οὐχ' ἡμέρα καθαρὰ εὐρίσκειται, ἀλλ' οἶον ὄρθρος.

„νίας, ἣν ἔλαβεν αὐτὴ ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστᾶσει“. (1) Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθαρῶτε-
ρον τὰ τοῦ Μελωδοῦ· σὺ ὁ πλούσιος πτωχεύσας, οὕτω διὰ τῆς πτωχείας σου ταύτης ἐ-
πλούτισας ἡμᾶς μὲ τὸν πλοῦτον τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ὅθεν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος
„Γινώσκετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος
„ὦν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. ἡ. 9.) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρη-
γόριος „Καὶ ὁ πλουτίζων πτωχεύει· πτωχεύει γὰρ τὴν ἐμὴν σάρκα, ἵν' ἐγὼ πλουτήσω τὴν
„αὐτοῦ Θεότητα“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπάριον.

„Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ὡς πάλαι φησὶν, ἐν γαστρὶ συλλαβοῦσα ἐκύν-
„σε, Θεὸν ἐρανθροπήσαντα, καὶ μέμει Παρθένος· δι' ἧς καταλ-
„λαγέρτες Θεῷ οἱ ἁμαρτωλοὶ, Θεοτόκον κυρίως οὔσαν ἐν πίστει
„ἀνυμνήσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν δανείζεται ὁ Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου·
ἐκεῖνος γὰρ προφητεύων περὶ τοῦ ἀσπόρου τόκου τῆς Παρθένου, οὕτω φησὶν· „Ἰδοὺ ἡ Παρ-
„θένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ· Ἐμμανοὺήλ“.
(Ἡσ. ζ'. 14.) Ὅθεν ταύτην τὴν προφητείαν βλέπων τετελειωμένην ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς,
οὕτω λέγει· „Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας πάλαι ἐπροφήτευσεν“. Ποῖος; Ὁ
Ἡσαΐας· (ἀφῆκε γὰρ ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομά του, ὡς παρὰ πᾶσιν ἐγνώσμενον καὶ ὁμολογού-
μενον) „Αὕτη συλλαβοῦσα ἀσπόρως διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ παναχράντῳ κοιλίᾳ της,
„ἐγέννησε Θεὸν ἐνανθροπήσαντα, τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, ἐν μίᾳ ὑποστάσει
„δύο φύσεις ἔχοντα Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα· ἔμεινε δὲ πάλιν ἡ αὐτὴ Παρθένος καὶ με-
„τὰ τὴν ἀσπορον καὶ ἀλόχευτον Γέννησιν“. ὁ γὰρ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς Χριστὸς καθὼς
εὗρεν αὐτὴν Παρθένον ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὕτω πάλιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ,
κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰεζεκιήλ τοῦ Προφήτου· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀ-
„νοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται
„δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ'. 2.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρ-
μηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐκείνο „Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον“, λέγει „Ση-
„μεῖον δὲ παράδοξόν τε καὶ τεραστικόν καὶ παραπολύ τῆς κοινῆς παρήλλαγμένον φύσεως·
„ἡ αὐτὴ γυνή, καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ· καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς παρθενίας μένουσα, καὶ
„τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῷ Γέννησιν.) Ἐπιφέρει δὲ
ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς λέγων, „Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς πάντες διὰ μεσιτείας τῆς Θεοτόκου ἐφιλιώθη-
„μεν μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς πρότερον ἐχθροί· διὰ τοῦτο ἅς ἀνυμνήσωμεν αὐ-
„τὴν τὴν τόσο μεγάλην χάριν εἰς ἡμᾶς προσενηύσαν· ἐπεὶ δὲ αὐτὴ εἶναι κυρίως καὶ πρῶ-
„τως καὶ μόνως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος“. Διότι ἂν καὶ ἄλλαι γυναῖκες μυθολογοῦνται κεν-
τὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ἐγέννησαν τοὺς παρ' αὐτῶν καλουμένους Θεούς· καθὼς ὅμως ἐκεῖ-
νοι ἦτον ψευδάνυμοι καὶ ἀνύπαρκτοι· οὕτως ἀπολούθως καὶ αὐταὶ ψευδῶς τοιαῦται ἐλέ-
γοντο. Ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν λόγον ἀποτεινόμενος εἶπε·
„Ποῦ γὰρ ἐν τοῖς σοῖς ἔγνως Θεοτόκον Παρθένον“, (Λόγ. α. περὶ Υἱοῦ).

Ωδὴ

(1) Πῶς δὲ ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ τῆς Μεταμορφώσεως, τοῦ ἐν τῇ τρίτῃ Ωδῇ κειμένου
διωδεῖσα ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἐμείνε παρθενη καὶ
διησῇ, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου ἐκείνου
καὶ λέγοντος „Ὅλον τὸν Ἀδάμ φορέσας Χριστῷ“.

Ωδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„Σπλάγχρῳ Ἰωμᾶρ, ἔμβρυον ἀπήμεσεν, ἐνάλιος θῆρ οἶον ἐδέξα-
 „τὸ τῇ Παρθένῳ δέ, ἐμοικήσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβὼν, διελη-
 „λυθε φυλάξας ἀδιάφθορον· ἥς γὰρ οὐχ' ὑπέστη ρεύσεως, τῇ τε-
 „κούσας κατέσχευ ἀπήμαρτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ποῖος δὲν ἤθελε θαυμάσῃ τὴν σοφὴν διάνοιαν τοῦ ἱεροῦ τούτου Μελωδοῦ; Διότι αὐτὸς
 εἶνα καὶ τὸν αὐτὸν Προφήτην Ἰωάνν εἰς διαφόρους ὑποθέσεις μεταχειρίζεται. Καὶ πρότερον
 μὲν αὐτὸν προσφυῶς ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, παρομοιά-
 σας τοῦτον μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ· τὰρα δὲ αὐτὸν μεταχειρίζεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς
 ἐκ Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὴν μὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους διαμονὴν αὐ-
 τοῦ ἐξομοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Σύλληψιν· τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κήτους ἐξέλευσιν του παρο-
 μοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Γέννησιν (1). Ὅθεν λέγει, ὅτι ὁ ἐνάλιος θῆρ (τὸ κῆτος τῆς
 θαλάσσης) δεξάμενος εἰς τὴν κοιλίαν του τὸν Ἰωάνν, καὶ φυλάξας αὐτὸν, καθὼς ἡ μή-
 τηρ δέχεται εἰς τὴν κοιλίαν της τὸ ἔμβρυον, καὶ φυλάττει αὐτό, ὕστερον ἐξέρασεν αὐτὸν
 ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του· ἀλλὰ τοιοῦτον σῶον καὶ ἀβλαβὴ ἐξέρασεν, ὅποιος σῶος καὶ ἀβλα-
 βῆς ἦτον, ὅταν ἐδέχθη αὐτὸν πρότερον εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάνς τοιοῦτο-
 τρόπως ἐδέχθη καὶ ἐξέράσθη ἀπὸ τὸ κῆτος· ὁ δὲ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος εἰσελθὼν
 ὑπερφυῶς εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου, καὶ σάρκα λαβὼν ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱ-
 μάτων διεληλύθεν (ἐγεννήθη) φυλάξας ἀβλαβὴ καὶ ἀδιάφθορον τὴν δεξαμένην καὶ γεννή-
 σασαν αὐτὸν κοιλίαν· τουτέστιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον, καθὼς Παρθένον εὗρεν αὐτὴν καὶ
 ὅταν εἰσῆλθεν.

Ὅθεν κατὰ τοῦτο φαίνεται, ὅτι εἶναι ἐναντίον, τρόπον τινὰ, τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωάν
 μὲ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυρίου· καθότι ἐκεῖ μὲν τὸν κυφορούμενον Ἰωάνν ἐ-
 φύλαττεν ἀβλαβὴ τὸ κυφοροῦν αὐτὸν κῆτος διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτος τοῦ Θεοῦ· ἐν-
 ταῦθα δὲ κυφορούμενος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ὁ Θεὸς Λόγος, αὐτὸς μᾶλλον ἐφύλα-
 ξεν ἀβλαβὴ τὴν κυφοροῦσαν αὐτὸν, μὴ διαφείρας τὰ κλεῖδρα τῆς Παρθενίας της. Κα-
 θὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γεννηθεὶς ἄνω ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων, καθὼς Θεὸς δὲν ὑπέ-
 μεινε κανέν πάθος καὶ ρεύσιν καὶ φθοράν· ἀπαθὴς γὰρ καὶ ἀρρέυστως προῆλθεν ἐκ τοῦ
 Πατρὸς, ὡς λόγος ἐκ νοῦ· οὕτως ὁ αὐτὸς γεννηθεὶς κάτω ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καθὼς
 ἄνθρωπος ἐφύλαξεν ἀβλαβὴ καὶ χωρὶς καμμίαν φθοράν τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Θεοτόκον.
 Ὅθεν ἡ Ἀγία καὶ Οἰκουμένη Σύνοδος ἐν τῇ ια'. Πράξει αὐτῆς διὰ τοῦ Διβέλου τῆς Πί-
 στεως Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Παρθένον αὐτὴν ἀνεκήρυξε πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ καὶ με-
 τὰ τόκον· ταῦτόν εἰπεῖν ἀειπάρθεον.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος αἰρέσει ιη'. „Τίς ποτε, λέγει, Μαρίαν εἰπὼν καὶ διαρω-
 „τιθεὶς οὐχὶ τὴν Παρθένον προσέειπε; Ὅθεν ὁ Χριστὸς καὶ κατὰ τὰς δύο Γεννήσεις
 ἀπαθὴς ὤφθη καὶ ἀρρέυστος· οὔτε γὰρ ὁ Πατὴρ γεννῶν αὐτὸν ἔπαθέ τι, οὔτε ἡ μήτηρ.
 Καὶ διὰ τὰ εἰπὼν καθαρώτερα, καθὼς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινεν Υἱὸς ἀνθρώπου ἀτρέπτως·
 ἦτοι χωρὶς να τραπῇ ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φύσιν καὶ Θεότητα, ἢ να λάβῃ καμμίαν ἀλλοίω-
 σιν καὶ ρεύσιν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα „Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς
 „ἀνθρώπου, οὐχ' ὅ ἦν μεταβαλὼν· ἀτρέπτος γὰρ· ἀλλ' ὁ οὐκ ἦν προσλαβὼν· φιλεάνθρω-
 „πος γάρ.“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ τὴν τεκούσαν αὐτὸν ἐφύλαξεν ἀτρέπτον καὶ ἀ-
 βλα-

(1) Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς 5'. Ωδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων. ἴτα μάθης, πᾶσι ὁ Ἰωάνς παρομοιάζεται μὲ τὸ ἔμ-
 βρυον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοῦ Κυρίλλου. „Εκ ποντίου λέοντος ὁ τριεσπέρτος“.

βλαβή· μὴ τραπέῃσα γὰρ αὕτη ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν παρθενίαν ὅπου εἶχε, προσέλαβει ἐκείνο ὅπου δὲν εἶχεν· ἦτοι τὴν ὑπὲρ φύσιν μιηράτητα. Ὁθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν „Ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἄνθρωπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· οὕτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιεῖ καὶ Παρθένον διατηρεῖ, θαύματι θαῦμα κατὰ ταῦτό διερμυνεύων ἅμα καὶ Πατέρω κρύπτων τὸ ἕτερον“. (Κεφ. 3. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν γνωστικῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ „Τίς Μητήρ τοῦ Θεοῦ τῶν Πατέρων ἐφάνη ποτέ; Τίς ἅμα καὶ πλάστην καὶ πλάσμα συνέλαβε; Τίς δὲ καὶ συλλαβοῦσα Υἱὸν καὶ κυήσασα καὶ τεκοῦσα τὸ εἶναι Παρθένος οὐκ ἀπεβάλετο; Πρὸ τῆς συλλήψεως Παρθένος· ἐν τῇ συλλήψει Παρθένος· ἐν τῇ κυήσει Παρθένος· ἐν τῇ τέκτειν Παρθένος· καὶ μετὰ τὸ τεκεῖν ὡσαύτως Παρθένος καὶ αἰὲς Ἀειπάρθενος· ἡ γὰρ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῆς παντὶ χρόνῳ καὶ ὁράσει καὶ γεῦσει καὶ ἀκοῇ καὶ ἀφῇ καὶ ὁσφρήσει καὶ νῶ καὶ διανοίᾳ καὶ δόξῃ καὶ φαντασίᾳ καὶ αἰσθήσει καὶ, ἐνὶ λόγῳ, πάσαις δυνάμεσι καὶ ψυχικαῖς καὶ σωματικαῖς ἀβαστον λογισμοῖς ῥυπαροῖς ἑαυτὴν ὅλην τηρήσασα, εἰκότως ἂν Ἀειπάρθενος λέγοιτο. Ὁθεν οὐκ ἐνεπόδισεν ὁπωσούν τὸ χρῆμα τῆς παρθενίας ἢ ὑπὲρ φύσιν κυοφορία· οὐδὲ τὸ Ἀειπάρθενον εἶναι ὁ Θεὸς τόκος ἐκώλυσεν· οὐδ' ἡ σύλληψις τὴν νηδὺν ἐλυμήνατο· οὐδ' ὁ τόκος τὴν τεκοῦσαν διέφθειρε“. (Λόγῳ Γ'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν).

Τροπάριον.

„Ἦλθε σαρκωθείς, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, γαστρός ὃν Πατὴρ πρὸ ἑωσφόρου γεμῆ· τὰς ἡμέρας δὲ, ὁ κρατῶν τῶν ἀχράμτων Δυμῶμεων, ἐν Φάτρῃ τῶν ἀλόγων ἀμακλίμεται· ῥάκει σπαργαμοῦται· λύει δὲ πολυπλόκουσιν σειρὰς παραπτώσεων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ρθ'. φαλμὸν ἐρανίσθη ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου· λέγεται γὰρ ἐκεῖ ἐν προσώπῳ τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱὸν „Ἐκ γαστρός πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε“. (ρθ'. 4.) Κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους λοιπὸν ἐρμηνευτάς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓως εἶναι καὶ ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς, τὸ ρητὸν τοῦτο ἐννοεῖται διὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἐν τῇ Εὐαγγελίᾳ, εἰς τὴν κατὰ τὴν Θεότητα Γέννησιν αὐτοῦ ἔλαβε τὸν ρθ'. φαλμ. „Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου κέθου ἐκ δεξιῶν μου“, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλήφθη καὶ τὸ ρητὸν τοῦτο. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς „Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Θεὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀναρχὸς Πατὴρ γεννᾷ ἀπαθῶς καὶ πρὸ τῶν αἰώνων ἀπὸ τὴν γαστέρα του, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη ἐκ τῆς Παρθένου“. Ἡ γαστήρ δὲ ἐδῶ παραβολικῶς καὶ ὁμοιωματικῶς ἐννοεῖται ἐπὶ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ ὅχι κυρίως καὶ ἀληθῶς· ἀσώματος γὰρ ὢν καὶ πάντη αὔλος ὁ Θεός, γαστέρα καὶ ἄλλα μέλη οὐκ ἔχει σωματικά καὶ ἀνθρωποπρεπῆ, ἀπαγε!

Κατὰ τὸν Χρυσόστομον λοιπὸν, ἡ γαστήρ φανερώνει τὸ γνήσιον τῆς Γεννήσεως, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη ὁ Υἱός· κατὰ δὲ τὸν Σεβήρον, ἡ γαστήρ δηλοῖ τὸ ὁμοῖον καὶ κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τὸ ταῦτόν τῆς οὐσίας. Καθὼς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῶν γεννῶσι τὰ γνήσια τέκνα, τὰ δὲ γεννηθέντα τέκνα ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν με τοὺς ταῦτα γεννήσαντας· οὕτω, λέγει, καὶ σὺ, ὦ Μονογενὴς Υἱέ μου, ἐγεννήθης ἀπὸ ἐμὲ τὸν κατ' οὐσίαν Πατέρα σου, καὶ οὕτω δεικνύεις τὴν ἰδικήν μου οὐσίαν ἀπαράλακτον εἰς τὸν ἑαυτόν σου. ἑωσφόρος δὲ νοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ὃχι μόνον ὁ ἥλιος καὶ ὁ πρὸ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλων ἀστὴρ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀγγέλων, ὁ διὰ τὴν λαμπρότητα μὲν λεγόμενος ἑωσφόρος, σκότος δὲ ὑστερον γινόμενος διὰ τὴν ἔπαρσιν. Ὁθεν τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ νοεῖται, ὅτι πρὸ πάσης τῆς κτίσεως ἀόρατου τε καὶ ὁρατῆς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Πατρὸς ὁ Υἱός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Σεβήρος τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ ἐνόησαν ἀντὶ τοῦ „πρὸ τῶν αἰώνων“ κατὰ δὲ τὸν μέγα Ἀθανάσιον, τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ δηλοῖ,

δηλοῖ, ὅτι ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀκαταληψίᾳ καὶ ἐν σκότει βαθεῖ εὐρίσκεται κεκρυμμένος ὁ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τρόπος: ἦτοι εἶναι ἀφανὴς καὶ παντελῶς ἀκατάληπτος (1).

Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν ἀκραν ἀποβλέπων τοῦ σαρκωθέντος ταπείνωσιν λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου κρατεῖ τὰς ἡνίας καὶ χαλινούς τῶν ἐπουρανίων καὶ ἀχράντων Δυνάμεων, καὶ ὁ ὁποῖος ἐξουσιάζει καὶ διοικεῖ αὐτάς ὡς ἵππους τινὰς ἢ πῶλους, (διότι ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὡς ἵππους πυρούς (κοκκίνους) εἶδε τοὺς ἐπουρανίους Ἀγγέλους, α. 8.) ἀνεπαύθη τῶρα καὶ ἐπλαγίασεν ἐπάνω εἰς τὸ παχνὶ τῶν ἀλόγων ζώων· αὐτὸς πρὸς τοῦτοις φασκόμεται μὲ εὐτελῇ ῥάκῃ καὶ φασκίᾳ· καὶ οὕτω διὰ μέσου τῶν πολυτελείκτων αὐτῶν φασκιῶν διαλύει τὰ πολύπλοκα σειράδια καὶ ἀλυσίδας τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων· σειραὶ γὰρ καὶ ἀλυσίδες ὀνομάζονται αἱ ἀμαρτίαι, κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα „Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἀρματιῶν ἕκαστος σφίγγεται“. (Παρ. ε. 22.)

Τροπᾶριον.

„Νέον ἐξ Ἀδὰμ, παιδίον φυράματος, ἐτέχθη Υἱὸς καὶ πιστοῖς δέδοται· τοῦ δὲ μέλλοντος, οὗτος ἐστὶν αἰῶνος Πατὴρ καὶ ἄρχων, καὶ καλεῖται τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος· οὗτος ἰσχυρὸς Θεὸς ἐστὶ, καὶ κρατῶν ἐξουσίᾳ τῆς Κτίσεως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπᾶριον· ἔφη γὰρ ὁ μεγαλοφωνότατος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας περὶ τῆς γεννηθέντος Χριστοῦ ταῦτα, „Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱός, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος, θαυμαστός σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος“. (Ἡσ. 9. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ φύραμα (τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν) τοῦ Ἀδὰμ· ὅς τις παιδίον μὲν ὀνομάζεται κατὰ τὴν ἀνθρωπότη-

„τῇ“

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐρμηνευτής, καὶ ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Δαβὶδ „Ἐκ γαστρός πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά με“. Οὕτω δὲ φησὶν „Ὁ Μονογενὲς Υἱός μου, ἐγὼ τὴν ἐκ Παρθένου ἐπ' ἐσχάτων σου Γέννησιν, πρὸ Ἐωσφόρου: ἦτοι πρὸ πάντων τῶν κτισμάτων, εὐδόκησα καὶ προώρισα“. Ὡστε ὅταν ἡμεῖς ἀκούμεν, ὅτι ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ γεννᾷ ἀπὸ γαστρός τὸν Υἱόν, Γέννησιν πρέπει νὰ νοούμεν τὴν εὐδοκίαν τῆς ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εὐδοκίαν ὠνόμασε τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς γενομένην τοῦ Υἱοῦ ἀποστολήν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς συνεκτιζόμεν νὰ ὀνομάζωμεν ἔργα εὐδοκίας, ἐκεῖνα ὅπου γίνονται μὲ τὴν θέλησιν καὶ προσταγὴν μας· οὕτω χάριν παραδείγματος λέγομεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐκτίσῃ τὴν πόλιν ἐκείνην διὰ προσταγῆς ἰδικῆς αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ, ἐπειδὴ εὐδόκησεν νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Μονογενὲς τοῦ Υἱός, διὰ τοῦτο αὐτὸς λέγει, ὅτι τοῦτον γεννᾷ. Εἰς τοῦτο τὸ νόημα συντείνει καὶ ἄλλο Δαβιθικὸν τὸ λέγον „Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε“. τὸ μὲν γὰρ „Υἱός μου εἰ σύ“ ἔρρεθῃ διὰ τὴν προαιώνιον Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὴν θεότητα· τὸ δὲ „Σήμερον γεγέννηκά σε“ ἔρρεθῃ

διὰ τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν αὐτοῦ, ὡς ἐρμηνεύουσιν ὁ Νύσσης Γρηγόριος καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐδύμιος· καὶ τὸ μὲν „σήμερον“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ „Χρονικῶς“· τὸ δὲ „Γεγέννηκά“ ἀντὶ τοῦ „Ἐκτίσθαι“, πλατυτέρως δηλοῦσι τῆς Γεννήσεως νοουμένης· Πατὴρ γὰρ ὁ Θεὸς λέγεται τῶν Κτισμάτων: ἦτοι πλάστης, ποιητής, κατὰ τὸ „Σὺ γὰρ Πατὴρ ἡμῶν“. (Ἡσ. 9. 16.) Σημειῶσαι, ὅτι καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ. ἔχει τῆς Ὀκτωήχου τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Δαβὶδ, συμφώνως ἐρμηνεύει μὲ τὸν ρηδίντα Θεόδωρον· μᾶλλον δὲ καὶ διὰ τὰς δύο Γεννήσεις τοῦ Χριστοῦ αὐτὸ ἐννοεῖ· οὕτω γὰρ λέγει „Πρὸ Ἐωσφόρου δὲ εἰρησαι, ὅτι ὁ τροπὸς τῆς κατὰ ἡμᾶς καὶ κατὰ Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἀκατάληπτος ἐστὶ· καὶ ὥσπερ ἐν σκότῳ βαθεῖ τῇ ἀκαταληψίᾳ καλυπτεται· πρὸ γὰρ τοῦ Ἐωσφόρου σκότος τὸ πᾶν καλύπτει, καὶ ἀορασία τοῦ παντός κατεσκέδασται· Ὡς οὖν φωτὸς οὐκ ὄντος, οἱ κίσθητοὶ ὀφθαλμοὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ὁρωμένων εἰσὶν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν, τὸν τρόπον τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως καὶ Γεννήσεως ὑπὲρ φύσιν οὕσης, νοῦσαι οὐ δύναται· Τίνας δὲ φασὶν ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ, ἀντὶ τοῦ „Ἐκ γαστρός“ τὸ „Μαρίαν“ περιχέσθαι, φανερώς καὶ ὀνομαστικῇ μνημονευθείσης τῆς Θεομήτορος“.

„τιτα, Υἱὸς δέ, κατὰ τὴν Θεότητα“. Ἄλλοι δὲ λέγουσι, ἐπεὶ δὲ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν παιδίον οὐδετέρως, διὰ τὸ μὴ νομίσαι τινὰς, ὅτι εἶναι παιδίον Φηλυκόν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐπιφέρει, ὅτι τὸ παιδίον εἶναι Υἱός· ἥτοι παιδίον ἀρσενικόν, καὶ ὄχι Φηλυκόν.

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς „Καὶ ἐδόθη ὁ Υἱὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ἐμπίστευμένους ὄντας φίλους αὐτοῦ“· τόση γὰρ πολλὴ ἐσάθη ἡ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη, ὥστε ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀγαπητὸν καὶ Μονογενῆ τοῦ Υἱόν· ἵνα πιστεύοντες εἰς αὐτὸν ἀπολαύσωμεν ζωὴν αἰώνιον. Καὶ τοῦτο βεβαιῶν ὁ τῆς βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης ἐβόησεν· „Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν Κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωαν. γ'. 16.) Ὅρα δέ, ὅτι ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας· διότι αὐτὸ δὲν ἐδόθη εἰς τοὺς ἀπίστους· δι' αὐτοὺς γὰρ ὁ Χριστὸς δωρεὰν ἐγεννήθη καὶ δωρεὰν ἀπέθανεν. Ὅθεν δικαίως κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λέγων „Πρὸς ταῦτα τί φασὶν ἡμῖν οἱ συκοφάνται; οἱ πικροὶ τῆς Θεότητος λογισταί; (οἱ ἄπιστοι καὶ αἰρετικοὶ) οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων; οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς; οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαιδευτοί; ὑπὲρ ὧν Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανε; τὰ ἀχάριστα κτίσματα; τὰ τοῦ πονηροῦ πλάσματα“; (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.)

Ὁ Αὐτὸς δὲ Υἱὸς (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ἂν καὶ ἦναι παιδίον νέον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὅμως κατὰ τὴν Θεότητα εἶναι Πατὴρ καὶ ἄρχων τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· καθότι ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν κρίσιν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι γενησομένην· „Ὁ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδέν, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ“. (Ἰω. ε'. 22.) Ὅθεν καὶ Θεόδωρος ὁ Στοδίτης ἐν τῇ Τροπαίῳ τῶν ἀναβαθμῶν οὕτω λέγει „Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς τῷ Πνεύματι υἱοποιητοί σοι τῷ Χριστῷ ὡς Πατρί οἱ Ἅγιοι πάντοτε εἰσί“. Διττῶς δὲ εἶναι Πατὴρ ἡμῶν ὁ Δεσπότης Χριστός· Πατὴρ μὲν ἡμῶν κατὰ τὴν Θεότητα εἶναι, ἐπεὶ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καθ' ὅσον Θεοῦ· λέγει γὰρ „Μαθεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“. (Ματθ. κη'. 19.) κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι Πατὴρ, καθότι ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκχυθέντος ἐκ τῆς λογχονύκτου αὐτοῦ πλευρᾶς καθ' ἄνθρωπον, ἀνελγενήθημεν οἱ πισεύσαντες. Ὁ αὐτὸς δὲ Υἱὸς ἐστάθη Ἄγγελος (Μηνυτής) τῆς προαιωνίου καὶ ἀποκρυφου βουλῆς τοῦ Πατρὸς, τῆς περὶ τῆς ἐνσαρκίου Οἰκονομίας γεγενημένης· αὐτὸς εἶναι καὶ Θεὸς δυνατὸς, καὶ πάντας νικῶν, καὶ παρ' οὐδενὸς νικώμενος· αὐτὸς δὲ κρατεῖ καὶ κυριεύει ὅλην τὴν Κτίσιν, τὸσον τὴν αἰσθητὴν, ὅσον καὶ τὴν νοητὴν· κυριεύει δὲ ταύτην μὲ μίαν ἐξουσίαν ὑπερτάτην καὶ ἀπόλυτον, τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβεν ἀπὸ ἄλλου τινὰ, ἀλλὰ ἔχει ταύτην οἷκοθεν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του θεῖαν φύσιν καὶ δύναμιν.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ Παῖδες εὐσεβεῖα συμτραφέντες, δυσσεβοῦς προστάγματος καταφρονήσαμτες, πυρὸς ἀπειλὴν οὐκ ἐπτοήθησάμ· ἀλλ' ἐμ μέσῳ τῆς φλογὸς ἐστῶτες ἑψαλλομ· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς εἰς τὸν προλαβόντα Κανόνα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν τὰ ἐν ἐκείνῳ περὶ τούτων εἰρημένα. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι Κανόνι κατὰ τὴν ἐβδόμην ταύτην Ὡδὴν λέγει περὶ τῶν αὐτῶν ὁ αὐτὸς Ἀσματογράφος ταῦτα, ὅτι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἅγιοι Παῖδες, ἐπεὶ ἀνετράφησαν μὲ τὴν εἰς Θεὸν εὐσεβείαν, ἥτις εἶναι ἡ διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας ὑψηλοτέρας ἐξαπλουμένη καὶ πλατυνομένη τῶν θεῶν πραγμάτων κατάληψις, τὴν ὁποίαν ὁ Σολομὼν ὀριζόμενος εἶπεν „Εὐσεβεία εἰς Θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως“. (Παρ. α'. 7.) ἐπεὶ δὲ, λέγω, ἀνετράφησαν εὐσεβῶς, διὰ τοῦτο ἐκαταφρόνησαν τὴν δυσσεβῆ καὶ βλάβημον προσταγὴν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδο-

χοδονόσορ, ὅς τις ἤθελε νὰ προσκυνῇ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνος ὅπου ἔστισεν εἰς τὴν πε-
 διάδα τὴν καλουμένην Δειρᾶ. Ὅχι μόνον δὲ ἐκαταφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Βασιλέως,
 ἀλλὰ καὶ τὸν φοβερισμόν ὅπου ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς, ὅτι ἔχει νὰ τοὺς βά-
 λῃ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, τελείως δὲν ἐφοβήθησαν. Μὲ τὸ „Πυρὸς ἀπειλὴν“ ἐμπορεῖ
 νὰ νοηθῇ καὶ ὁ καταπληκτικὸς ἦχος τοῦ πυρὸς, ὁ φόβον προξενῶν εἰς τοὺς ἀκούοντας διὰ
 τὸ ἐπταπλάσιον τῆς ἐκκαύσεως. Ὅθεν στεκόμενοι εἰς τὸ μέσον τῆς φλόγας (ἀκολουθεῖ ὁ
 Μελωδὸς) ὅχι μόνον δὲν ἐλυποῦντο, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν ἐδοκίμαζον, ὥστε
 ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς τῶν ἑταλλων λέγοντες: „Σὺ, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀ-
 βραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας“. Ὁ
 λόγιον δὲ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐβδόμης Ωδῆς.

Τροπάριον.

„Ποιμένες ἀγραυλοῦντες, ἐκπλαγοὺς φωτοφαρείας ἔτυχον, δόξα
 „Κυρίου γὰρ αὐτοὺς περιέλαμψε, καὶ Ἄγγελος, ἀνυμνήσατε βοῶν,
 „ὅτι ἐτέχθη Χριστὸς, ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου
 Εὐαγγελίου, ὅπου λέγεται περὶ τῶν Ποιμένων „Καὶ Ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ
 „ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ Ἄγ-
 „γελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν φό-
 „βον μέγαν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμάς, ὅτι οἱ Ποιμένες οἱ ἀγραυλοῦντες ἔτυχον
 μίαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν καὶ Θεοφάνειαν. Ἀγραυλοῦντες δὲ κυρίως μὲν εἶναι οἱ εἰς τὸν
 ἀγρὸν αὐλοῦντες καὶ παίζοντες τὸ συραῦλιον, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, ἢ, κατὰ
 τὸν Θεοφύλακτον, οἱ αὐλοῦντες ἄσματα ἀγροτικὰ καὶ συνήθη εἰς τοὺς ἀγροίκους ἀνθρώ-
 πους (1). καταχρηστικῶς δὲ τὸ „ἀγραυλοῦντες“ φανερώνει τοὺς εἰς τὸν ἀγρὸν διατρίβοντας
 καὶ διάγοντας, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Εὐθύμιον. Πᾶς δὲ ἔτυχον οἱ Ποιμένες τὴν ῥη-
 θεῖσαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν; Διότι δόξα μὲν Κυρίου ἔλαμψεν αὐτοὺς, ἥτις ἦτον ἕνα
 φῶς θεῖον, κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐφάνη εἰς αὐτοὺς, ὅς τις καὶ ἔλεγεν·
 „Ὡς ποιμένες τῶν ἀλόγων προβάτων, ὑμνήσατε καὶ δοξολογήσατε τὸν Θεόν“ διότι ἐγει-
 „νήθη εἰς ἐσᾶς ὁ Χριστὸς, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ὑμῶν“. Οὕτω δὲ ἐν τῷ Εὐαγ-
 „γγελίῳ γέγραπται, ὅτι εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τοὺς Ποιμένας· „Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
 „χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὅς ἐστι
 „Χριστὸς Κύριος ἐν πύλει Δαβὶδ“ (Λουκ. β'. 10.).

Σημείωσαι δὲ, ὅτι προθύστερον σχῆμα καὶ ὑπερβατὸν μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδός·
 πρῶτον γὰρ ἐφάνη εἰς τὰς Ποιμένας ὁ Ἄγγελος, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, καὶ δεύ-
 τερον ἔλαμψεν εἰς αὐτοὺς δόξα Κυρίου· ἥτις διὰ τοῦτο ἐφάνη μετὰ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ
 Ἀγγέλου, διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Ποιμένες, ὅτι ὁ ἐπιστάς εἰς αὐτοὺς Ἄγγελος ἦτον ἀγαθὸς
 καὶ θεῖος κατὰ τὸν Εὐθύμιον, καὶ ὅχι πονηρὸς καὶ ἐναντίος. Ὁ δὲ θεῖος Κοσμάς ἀλλάξε-
 τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „Δόξα Κυρίου“ ἔβαλε πρῶτον, τὸ δὲ „Ἄγγελος βοῶν“ ἔβαλε
 δεύτερον, διὰ νὰ συναρμόσῃ αὐτὸ μὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου. Πρέπει δὲ εἰς τὸ „Καὶ
 „Ἄγγελος“ νὰ προστεθῇ τὸ „ἐπέστη“ κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελίου, ἵνα τὸ ὅλον ᾖ
 „Καὶ Ἄγγελος ἐπέστη βοῶν ἀνυμνήσατε“ καὶ τὰ ἐξῆς.

ἩΘε-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ ἴδιος Θεοφύλακτος ἀλληγορικῶς
 ἐρμηνεύων τὰς ἀγραυλίας τῶν Ποιμένων λέγει· „Οἱ
 „Ποιμένες οὗτοι σύμβολον εἰσὶ τῶν Πνευματικῶν
 „Ποιμένων, τῶν Ἀρχιερέων. Δεῖ οὖν τοὺς Ἀρχιε-

„ρεῖς φυλάσσειν τὴν ποίμνην αὐτῶν καὶ ἀγραυλεῖν·
 „αὐτοῦτέστιν ἔδειν πνευματικὰ τὰ, καὶ διδάσκειν τὴν
 „λαόν“ καὶ οὕτως ἀξιωθῆσονται διῶν διαμάτων καὶ
 „ἀγκυσμάτων“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις; διὰ τί ὁ Ἀγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς ἀνθρώπους Ποιμένας; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ τέσσαρα αἰτία· α) διὰ τὸ ἀπλαστον ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀκακίαν, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· ὅσοι γὰρ εἶναι μακρὰν ἀπὸ τῆς πολιτείας καὶ συναναστροφῆς τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατοικοῦν εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ἀγρούς, αὐτοὶ φυσικῶς τῷ τρόπῳ εἶναι πάντοτε ἀπλοϊκώτεροι, καθαρώτεροι καὶ ἀπονηρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐν πόλεσι κατοικοῦντας. Ὁθεν καὶ ὁ Θεὸς Διόνυσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης συμφώνως εἶπεν· „Ἄλλος Ἀγγελος τοὺς Ποιμένας ὡς τῇ τῶν πολλῶν ἀναχωρήσει καὶ ἡσυχίᾳ κεκαθαρμένους εὐηγγε-
 „λίξετο, καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος Οὐρανίου στρατιᾶς τὴν πολοῦμνητον ἐκείνην παρεδίδου
 „τοῖς ἐπὶ γῆς δοξολογίαν“. (Κεφάλ. δ'. περὶ οὐραν. Ἱεραρχίας) β) διότι κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, οἱ Ποιμένες οὗτοι ἦσαν μιμηταὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς πολι-
 τείας καὶ ἀρετῆς τῶν παλαιῶν ἐκείνων Πατριαρχῶν, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, οἱ τινες ἦσαν Ποιμένες. γ) διότι ὁ Χριστὸς Ποιμὴν ἐγενήθη παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ. Ὁθεν καταλλήλως εἰς τοὺς Ποιμένας ἐγνωρίσθησαν πρῶτον τὰ πε-
 ρὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Δηλοῦται δὲ διὰ τούτου, καὶ ὅτι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λο-
 γικῶν προβάτων προτῆτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποκαλύπτονται τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον. δ) δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τὴν δειξίαν ὁ Θεός, ὅτι τοὺς ἀγροικο-
 τέρους καὶ χωρικοτέρους ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς ἐδιάλεξεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔκαμεν αὐ-
 τοὺς κήρυκας, ὡς ἀπλουστέρους καὶ ὡς μᾶλλον πιστευόντας, καὶ οὐχὶ τοὺς ἐν ταῖς πολι-
 τεῖαις ἀναστρεφόμενους Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους· διότι αὐτοὶ πονηροὶ ὄντες εὐκόλως δὲν ἐπίστευον. Ὁθεν καθὼς ὁ Χριστὸς ἐδιάλεξεν ὕστερον τοὺς ἀλειτουργοὺς οὕτως ἐδιάλεξε πρότερον τοὺς ἀγροίκους Ποιμένας· ἵνα, διὰ τῆς μαρτίας καὶ τῆς ἀγροικίας, καταισχύνῃ τοὺς σοφῆς τοῦ Κόσμου καὶ ἄρχοντας.

Τροπάριον.

„Εξαίφνης σὺν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀγγέλου, Οὐρανῶν στρατεύματα, δό-
 „ξα ἐκραύγαζον Θεῷ, ἐν ὑψίστοις ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις
 „εὐδοκία Χριστὸς ἔλαμψεν· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀκόλουθον εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τὰ ἀκολουθοῦντα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου.
 „Εξαίφνης (1), φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνούντων τὸν
 „Θεὸν καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“.
 (Λουκ. β'. 13.): ἥτοι μαζὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου συνῆλθε πλῆθος οὐρανοῦ στρα-
 τιᾶς τῶν Ἀγγέλων (λέπει ἢ λέξις „Ἀγγέλων“ ἐδῶ, ἐννοουμένη ἔξωθεν κατὰ τὸν Εὐθύ-
 μιον τὸν Ζυγαδηνόν, Τόμ. γ'. εἰς τὸν Λουκᾶν). Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς, ὅτι αἰ-
 φνιδίως καὶ ἀνελπιδίως μαζὶ μὲ τὸν λόγον τοῦ ἐνὸς Ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος εὐηγγελίζετο εἰς
 τοὺς Ποιμένας τὴν Γέννησιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἦλθον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν στρατεύματα
 αὐτῶν Ἀγγέλων, οἱ τινες ἔλεγον μὲ μεγάλην φωνήν· „Ὅς ἦναι δόξα εἰς τὸν Θεὸν ἐν τοῖς
 „Οὐρανοῖς“. τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ „Ἐν τοῖς ὑψίστοις“.

Τὸ

(1) Ὁ δὲ κρυφιομύστης Διόνυσιος ὑψηλότερα καὶ διαβατικώτερα ἐρμηνεύει τὸ „Εξαίφνης“ τοῦ-
 το· ἐν γὰρ τῇ πρὸς Γαίον τριτῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ οὕτω λέγει· „Εξαίφνης ἐστὶ τὸ παρ' ἐλπίδα, καὶ
 „ἐκ τοῦ τίως ἀφανοῦς εἰς τὸ ἐμφανὲς ἐξαγόμενον.
 „Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν φιλανθρωπίας, καὶ τοῦ-
 „το οἶμαι τὴν Θεολογίαν (τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγ-
 „γέλιον) αἰνίσσασθαι, τὸ ἐκ τοῦ κρυφίου τὸν ὑπε-

ρυσίον εἰς τὴν κατ' ἡμᾶς ἐμφάνειαν ἀνθρωπικῶς οὐ-
 „σιωθέντα προεληλυθέναι· κρυφίος δὲ ἐστὶ καὶ μετὰ
 „τὴν ἐκφανσιν, ἥ, ἵνα τὸ θεϊότερον εἰπῶ, καὶ ἐν τῇ
 „ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κέκρυπται, καὶ
 „οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε νῦν τὸ κατ' αὐτὸν ἐξηκται Μυ-
 „στήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἀρρήτον μένει, καὶ
 „νοούμενον, ἀγνωστον“.

Τὸ „ἐπὶ γῆς εἰρήνη“ εἰς τὸν ὕμνον τοῦτον κατὰ δύο τρόπους ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ἐννοώμεν. Πρῶτον, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος πρότερον μὲν εἶχεν ἔχθραν πρὸς τὸν Θεόν, διότι ἐπροσκύνουν ἄλυσχα καὶ ἀναίσθητα εἰδωλά· τὰρα δὲ διὰ τῆς ἐυσάρχου Οἰκονομίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔπαυσε μὲν ἡ ἔχθρα καὶ ὁ πόλεμος μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων· ἐφιλιώθη δὲ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν τόσο, ὥστε καὶ ἠνώθη εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ αὐτὸν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος· διότι ὁ Χριστὸς μεσότης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενόμενος εἰρήνευσε τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, καὶ οὕτω λάμπει εἰρήνη ἐπὶ γῆς. Δεύτερον, διότι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ λέγεται εἰρήνη· διότι ὁ Παῦλος λέγει „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν“. (Ἐφεσ. β'. 14.) Ὁ δὲ σύνδεσμος „καὶ“ ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ „γάρ“, ὡς εἰς ἐλ. γ' λέγει „Ἐπὶ γῆς γὰρ εἰρήνη“. Τούτων οὕτω λοιπὸν σαφηνισθέντων, εὐκόλως καταλαμβάνομεν, διὰ τί λέγει „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ“· διότι καὶ κατὰ τὴν πρῶτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἔννοιαν εἶναι ἀπαραιτήτως ὀφειλομένη ἡ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν δόξα καὶ εὐχαριστία.

Ἐγινε δὲ καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, τούτεστιν ἀνάπαυσις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπανεπαύθη γὰρ ὁ Θεὸς καὶ εὐαρεστήθη εἰς αὐτούς· ἐπειδὴ πρότερον δὲν εὐδόκει, οὐδὲ ἀρέσκετο εἰς αὐτούς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφύλακτου. Ὁ δὲ Εὐθύμιος λέγει, ὅτι ἡ παλαιὰ εὐδοκία τοῦ Πατρὸς, ἥτις ἦτον τὸ νὰ ἐνανθρωπήσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ, καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἀπολεσμένον ἄνθρωπον, τὰρα ἐπληρώθη. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, εὐδοκίαν ὀνομάζει τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Πατρὸς, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ ἐνσαρκος Οἰκονομία τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Ἐκεῖνο λοιπὸν, ὅπερ προηγούμενως ὥρισε καὶ ἠθέλησεν ὁ ἀναρχος Πατήρ ἐν τῇ θεαρχικατὰ τὴν αὐτοῦ βουλῇ διὰ νὰ τελεσιουργήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο ἐγένετο τὰρα, καὶ εἰς τέλος ἐλήλυθεν. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ δόξα ἐν οὐρανοῖς, καὶ εἰρήνη ἐπὶ γῆς, καὶ εὐδοκία ἐν ἀνθρώποις· καθότι αὐτὸς ἐστὶ δι' ὃν καὶ οὗ ἕνεκα ταῦτα ἐγένετο (1).

Τροπάριον.

„Ρῆμα τί τοῦτο; εἶπον οἱ Ποιμένες· διελθόντες ἴδωμεν τὸ γενο-
„μὸς Θεῖον, Χριστὸν βηθλεὲμ καταλαβόντες δέ, σὺν τῇ τεκούσῃ
„προσεκύρου ἀμαμέλπομτες· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡ.

(1) Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης περιεργότερον ἐνόησε τὸ „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, οὕτω· „Ἄς ἦναι δόξα εἰς Θεὸν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους· εἰρήνη ὅμως, οὐχὶ ὡς ἐκείνη ὅπου ἐποίησεν ὁ Θεὸς κατὰ διαφόρους καιροὺς μὲ τοὺς ἀνθρώπους· καθὼς μὲ τὸν Μωϋσῆν, καλῶν μὲ αὐτὸν, ὡς φίλος πρὸς φίλον, καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ, εὐρών αὐτὸν κατὰ τὴν καρδίαν του, καὶ μὲ ἄλλους· ἐκείνη γὰρ ἡ εἰρήνη δὲν ἦτον κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ. Εὐδοκία δὲ ἐστὶ τὸ εὐαρεστον κατ' αὐτὸ καὶ προηγούμενον καὶ τέλειον πρὸ Θεοῦ θέλημα· ἡ δὲ εἰρήνη ἦν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, αὕτη κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ ἰδὲν, ὡς τελεία καὶ ἀμετάθετος· παντὶ γένει“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Εἰς δοτικὴν λοιπὸν κατ' αὐτὸν πρέπει νὰ γράφεται τὸ „εὐδοκία“, ἵνα ἢ „Ἄς ἦναι εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐδοκίᾳ· ἵνα μὲ εὐδοκίαν ἢ κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ“.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἀγγλικὸς οὐ-
τος ὕμνος „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, ἐγινεν ἀρχὴ τῆς κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὁδρου φαλλομένης, ἡ ἀναγινωσκομένης Δοξολογίας· καὶ ἴσως ἀπὸ τούτου ἔλαβεν καὶ τὸ ὄνομα „Δοξολογία“. Ὅθεν ὁ Χρυσόρρηνος ὁμιλ. Γ'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς λέγει· „Οὐρανὸς ἡ γῆ γέγονεν, ἐπειδὴ τὰ τῆς γῆς ἡμελλεν οὐρανὸς δε-
„χασθαι· διὰ τοῦτο εὐχαριστοῦντες λέγομεν, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“. Καὶ ὁμιλ. Θ'. εἰς τὴν αὐτὴν· „Τίς ὁ ὅ-
„μνος τῶν ἁγίων; Τί λέγει τὰ Χερουβὶμ; Ἰσαὶν οἱ πιστοὶ τί ἔλεγον οἱ Ἀγγελοὶ κατὰ· Δόξα ἐν ὑψί-
„στοις Θεῷ· διὰ τοῦτο μετὰ τὰς ψαλμοδίας ὕμνοι, ἅτε τελειότερόν τι πρᾶγμα“. Καὶ ὁ Ἀριστοβίου Διονύσιος πολυῶμιτον αὐτὴν δοξολογίαν ὀνομάζει (Κεφ. δ'. περὶ οὐρανοῦ ἱεραρχίας). Τὸν ὕμνον τα-
τον ἀναφέρουν καὶ αἱ τῶν Ἀποστόλων Διαταγαὶ Βιβλ. Ζ'. Κεφ. ΜΖ'. Ἀθανάσιος ὁμιλ. περὶ Παρ-
θενίας· Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσαι Ε'. σμύ-
ματι Ε'. ὅρα Σελ. 81. τῆς Ἱερᾶς Τελεουργίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀκόλουθον μετὰ τὸ πρότερον· ἐρανίσθη γὰρ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ἀκολουθοῦντα εἰς τὰ λόγια τοῦ προλαβόντος Τροπαρίου· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὸ αὐτὸ δεύτερον Κεφάλαιον ταῦτα· „Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ Ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· „διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν“. (Λουκ. β’. 15.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὅτι οἱ Ποιμένες ἰδόντες τὸν Ἄγγελον, καὶ ἀκούσαντες παρ’ αὐτοῦ τὰ ἀνωτέρω λόγια, ἐθαύμασαν καὶ ἠθέλησαν νὰ πληροφορηθοῦν, ἂν ᾦναι τὰ λόγια ταῦτα ἀληθινά. „Ὅθεν εἶπον ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· τί εἶναι τὸ ρῆμα τοῦτο ὅπου ἐλαλήθη εἰς ἡμᾶς; Ἐλᾶτε νὰ ὑπάγωμεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν· ἦτοι νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, τὸ γεγονός τοῦτο θεῖον· ἦτοι τοῦτο τὸ θεῖον σημεῖον ὅπου ἐγένετο εἰς ἡμᾶς. Δὲν εἶπον δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ παρευθὺς μαζὶ μετὰ τὸν λόγον, ἐκίνησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ εὐρόντες τὸν Χριστὸν ὡς βρέφος ἀνακείμενον ἐν τῇ φάτνῃ, προσεκύνησαν αὐτὸν ὁμοῦ μετὰ τὴν Μητέρα του, ψάλλοντες τὸ „Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“. λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „Ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν (ἐπληροφορήθησαν) περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτούς“. (Λουκ. β’. 16.)

Τί δὲ ἀλληγορικὸν νόημα μανθάνουσιν ἐκ τούτου οἱ τῶν λογικῶν προβάτων Ποιμένες; Ὅτι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν οὐράνιον ἄρτον, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι ἐζητοῦν τὴν Βηθλεὲμ· ἡ γὰρ λέξις „Βηθλεὲμ“ ἐρμηνεύεται „Οἶκος ἄρτου“. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκεται ὁ νοητὸς ἄρτος Χριστός. Ἔργον λοιπὸν εἶναι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λογικῶν προβάτων, Πατριάρχας καὶ Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, ἀφ’ οὗ εὐρουν τὸν οὐράνιον ἄρτον, νὰ κηρύττουν αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι εὐρόντες τὸν Χριστὸν, ἐκήρυξαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους περὶ αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ἑρμείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Ωδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Θαύματος ὑπερφυοῦς ἡ δροσοβόλος, ἐξεικόρισε κάμιμος τύπον· οὐ γὰρ οὓς ἐδέξατο φλέγει μέους· ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς Θεότητος, Παρθέμου ἡμ’ ὑπέδου μηδὺν. Διὸ ἀνυμνοῦντες ἀμαμέλῳ· εὐλογοεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐφυέστατα προσαρμόζει εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως τὸ θαῦμα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τοῦ παρόντος Εἰρμού· διότι λέγει, ὅτι ἡ Βαβυλωνία ἐκείνη καὶ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἣτις ἦτον δροσερὰ καὶ ὄχι φλογερὰ, ἐπροεικόνιζε τὸν τύπον τῆς ἐκ τῆς Παρθένου κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Διότι, καθὼς ἡ κάμιμος ἐκείνη, ἂν καὶ ἦτον ἐκκεκαυμένη ἐπταπλασίως μετὰ τὴν ὕλην πυρός, δὲν κατέκαυσεν ὁμῶς τοὺς τρεῖς νέους παῖδας, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸν της· οὕτω καὶ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ δὲν κατέκαυσε τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου Μαρίας, μέσα εἰς τὴν ὅποιαν εἰσῆλθεν, ἀλλὰ διεφύλαξεν αὐτὴν ἀφλεκτορ καὶ ἀβλαβῆ. Ὁ τύπος δὲ οὗτος τῆς καμίνου εἶναι ἀντίστροφος μετὰ τὸ πρωτότυπον· ἦτοι μετὰ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος· ἐκείνη γὰρ ἡ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἣτις προετύπωνε τὴν μήτραν τῆς Θεοτόκου, ἔχουσα μέσα τὸ πῦρ, δὲν ἔκαυσε τοὺς νέους ὅπου ἐδέχθη· ἐδῶ δὲ

ὁ ὑπὸ τῆς μήτρας τῆς Παρθένου δεχθεὶς Τίος τοῦ Θεοῦ, ἔχων τὸ πῦρ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸς πῦρ αὐτόχρομα ὑπάρχων, δὲν κατέκαυσε τὴν δεξαμένην αὐτὸν μήτραν· καὶ προποίντως ταῦτο ἐποίησεν· διότι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πῦρ εἶναι καὶ λέγεται καταναλίσκων· „Κύριος, „φισίν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶ“ (Δευτ. δ΄. 24.) διότι καταναλίσκει τὴν μοχθηρίαν καὶ ἀμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· διὰ τοῦτο, πῶς ἦτον δυνατόν νὰ κατακαύσῃ τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὗρίσκετο κανὲν ἴχνος ἀμαρτίας ἢ ρυπαρίας, οὔτε προπατορικῆς (ἐκαθάρθη γὰρ ἡ Παρθένος τῆς ἀμαρτίας ταύτης ὑπὸ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Ἱερῶν Θεολόγων δογματίζει), ἀλλ’ οὔτε προαιρετικῆς;

Καθὼς γὰρ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ διακονοῦν εἰς τὰς χρεῖας ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο καλούμενον διακονικόν, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους καὶ τὰ μέτρα τῆς καυστικῆς του δυνάμεως, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ· ἀλλὰ καίει μὲν αὐτὸ ξύλα καὶ λινάρι καὶ καλάμι, καὶ ὅλα ὅσα εἶναι δεκτικὰ τῆς ἐκείνου καύσεως· δὲν καίει δὲ ἐν μὲν τῶν ζώων τὴν ψυχροτάτην Σαλαμάνδραν (1), ἐκ δὲ τῶν ξύλων τὸ φυτὸν τὸ καλούμενον λάριξ (2), ἐκ δὲ τῶν λίθων τὴν πέτραν τὴν καλουμένην Πανταρβήν (3)· εἰς ταῦτα γὰρ ἐμπεσὼν τὸ πῦρ λησμονεῖ, τρόπον τινα, τὴν φυσικὴν του καυστικὴν δύναμιν, καὶ ἀφλεκτα ταῦτα διαφυλάττει· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεός, τὸ πῦρ τὸ αὐλὸν καὶ ἀναλωτικὸν τῆς ἀμαρτίας, ὅπου μὲν εὗρη ἀμαρτίαν, ἐκεῖ ἐνεργῇ καὶ ταύτην κατακαίει· ὅπου δὲ ἀμαρτίαν δὲν εὗρίσκει, ἐκεῖ δὲν καίει, ἀλλὰ μᾶλλον δροσίζει. Οὕτω δὲν ἐφλέξε καὶ τὸ ἄσπιλον καὶ ἅγιον σῶμα τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ δὲν εὗρηκεν εἰς αὐτὸ καμμίαν ὕλην καὶ ἀμαρτίαν, ἥτις καίεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πυρός. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδός, ὅτι ἐπειδὴ ἡμεῖς ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τοιοῦτον θαυμάσιον, διὰ τοῦτο ἅς ὑμνήσωμεν αὐτὸ καὶ μελωδίσωμεν λέγοντες· „Εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“· τὸ ὁποῖον εἶναι λόγος χαρακτηριστικὸς τῆς οὐδόως Ὡδῆς.

Τροπάριον.

„Εἴλκει Βαβυλῶμος ἡ Θυγάτηρ παῖδας, δορυκτῆτους Δαβὶδ ἐκ Σιών
„ἐν αὐτῇ, δωροφόρους πέμπει δὲ, Μάγους παῖδας, τὴν τοῦ Δαβὶδ
„Θεοδόχου Θυγατέρα λιταρεύσοιτας. Διὸ ἀρυμμούμτες ἀραμέλ· φω-
„μεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς
„πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν σκλαβίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Βαβυλῶν κατὰ τῆς πόλεως Σιών, καὶ ἀντιστρόφως τὴν αἰχμαλωσίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Σιών κατὰ τῆς πόλεως Βαβυλῶνος. Ὁδὲν λέγει, ὅτι ἡ Θυγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος ἐτράβιξεν εἰς τὸν αὐτὸν της δορυκτῆτους (αἰχμαλώτους) ἀπὸ τὴν πόλιν Σιών (τὴν Ἱερουσαλήμ), τῆς ὁποίας ἀκρόπολις καὶ ὄρος ἦτον ἡ Σιών· ταῦτόν εἰπεῖν, ἐσκλάβωσε τοὺς Τίους καὶ

(1) Ὁδὲν ἡ πόλις τοῦ Παρισίου ἔχει ὡς σημαίαν τὴν Σαλαμάνδραν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς μετὰ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν „Περικυκλούμαι, ἀλλ’ οὐ φλέγομαι“ (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιατροῦ)

(2) Περὶ τούτου γράφει ὁ Πλίνιος, ὅτι ὅταν ριπθῇ ὁ λάριξ εἰς τὴν φωτίαν, ἀντιστέκει εἰς αὐτὴν ὡς εἴαν ἦτον πέτρα. Ὁδὲν ὁ Καίσαρ πηγαίνων εἰς τὴν πόλιν Γαζζόβειαν, εὗρηκεν ἐκεῖ ἕνα πύργον, ὃς τις ἦτον κατεσκευασμένος ἀπὸ τοῦ ξύλου αὐτοῦ, καὶ ἐπρόσταξε νὰ τὸν κατακαύσῃ· ἀλλ’ ἡ φλόγῃ ἐπι-

ρικύκλωσε μὲν τὸν πύργον, καμμίαν δὲ φθορὰν δὲν τοῦ ἐπροξένησε. (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιατροῦ.)

(3) Λέγουσι δὲ οἱ Φυσικοὶ, ὅτι καὶ ὁ λίθος ὁ καλούμενος Ἀσβεστός, ὃς τις ἐκβαίνει εἰς τὴν Ἀρχαδίαν σιδηροχρώματος, ὅταν μίαν φορὰν ἀναλῇ ἀπὸ τοῦ πύρ, ποτὶ δὲν σβύννεται, ἀν καὶ ῥίψῃ τινὰς ἵπανα του ὅλα τῶν ποταμῶν τὰ νερά· διαμίνει γὰρ ἔχων τὸ πῦρ χωρὶς νὰ κατακαίεται ἀπὸ αὐτό, κατὰ τινὰ ἀπόρρητον λόγον τῆς φύσεως. (ὅρα Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θιατροῦ.)

καὶ ἀπογόνους τοῦ Δαβὶδ Ἰουδαίους. Οὐγάτηρ δὲ Βαβυλῶνος ὀνομάζεται ἡ πόλις τῆς Βαβυλῶνος, κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον, κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ ἰδίωμα τῶν Ἑβραίων, οἵτινες τὸν ἄνθρωπον λέγουσι καὶ τὴν ἀνθρώπου, ὡς ἐρμηνεύει Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός. Δεύτερον, συγκρινομένη μετ' ἄλλην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλῶνος, ἥτις ὡς Μήτηρ λογίζεται τῆς πόλεως Βαβυλῶνος, ἡ δὲ Βαβυλὼν λογίζεται ὡς Οὐγάτηρ αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος νοεῖται ἡ πληθὺς τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐν τῇ πόλει τῆς Βαβυλῶνος κατοικοῦσα· ἡ ὅποια πληθὺς πατρίδα ἔχουσα τὴν Βαβυλῶνα, αὕτη μὲν ὡς Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος λογίζεται, ἡ δὲ Βαβυλὼν, ὡς Μήτηρ αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Ἅγιον Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος λέγεται καθε πόλις ὑποκειμένη εἰς τὴν μητρόπολιν Βαβυλῶνα· οὕτω γὰρ λέγει· „Αἱ γὰρ Μητροπόλεις ἐν τάξει Μητέρων τέλειται, ταῖς ἄλλαις, ὡς πράττειν αὐτὴ ὑφ' ἑαυτὰς“. (ἐρμηνεία εἰς τὸ β'. τοῦ Ζαχαρίου).

Πρότερον λοιπὸν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλώτευσεν ἡ Βαβυλὼν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δαβὶδ (τοὺς Ἰουδαίους), κατὰ παραχάρησιν Θεοῦ· τὰρα δὲ ἡ αὕτη πάλιν Βαβυλὼν πέμπει ἀντιστροφῶς εἰς τὴν Σιών τὰς ἰδικούσας τῆς Τίους τοὺς Μάγους, ὅχι αἰχμαλώτους, ἀλλὰ δωροφόρους· ἦτοι φέροντας δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, οἱ ὅποιοι δουλικῶς ἐπροσκύνησαν τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβὶδ, τὴν Θεοδόχον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν· καὶ οὕτω διὰ μὲν τῆς προσκυνήσεως τῶν τῆς γενομένης εἰς τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβὶδ Θεοτόκον ἰάτρευσαν τὴν ὕβριν, τὴν ὅποیان ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος· διὰ δὲ τοῦ ἐρχομοῦ ὅπου ἔκαμαν οἱ αὐτοὶ Μάγοι ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἰάτρευσαν τὴν σκλαβίαν ὅπου ἔπαθον οἱ Ἰουδαῖοι, φερθέντες αἰχμαλῶται ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Σημειώσαι, ὅτι τὸ „τὴν τοῦ Δαβὶδ Θεοδόχον Οὐγατέρα λιτανεύουσας“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Δαβιτικῶν ἐκεῖνο λόγιον „τὸ πρόσαιπὸν σου λιτανεύουσιν (παρακαλέσουσιν) οἱ πλούσιοι τὴν λαοῦ“. (Ψαλ. μδ'. 14.)

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος, ἐν ᾧ κοινῇ δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι ἦλθον ἀπὸ τῆς Περσίας; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο λέγει ὁ Μελωδὸς, ἐπειδὴ ἡ Περσία περιεῖχε καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἐκτείνετο ἕως Βαβυλῶνος κατὰ τὸν Μελέτιον. (Σελ. 531. τῆς Γεωγραφίας.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κάμινος ὅπου ἐβάλλθησαν οἱ τρεῖς Παῖδες, ἃν καὶ ἦτον Βαβυλωνία, λέγεται ὅμως καὶ Περσική· διότι λέγει „Ἐν τῇ καμίνῳ Ἀβραμιῶν Παῖδες τῇ Περσικῇ“. (ἤχη δ'. τοῦ Εἰρημολογίου) ὁμοίως καὶ ἐν ἄλλοις οὕτω γράφεται (1). Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς κατὰ Ματθαῖον λέγει· „Ἡ τῆς Βαβυλῶνος Βασιλεία μετὰ καὶ τῶν χρημάτων, εἰς τοὺς Πέρσας μετέπεσε. Κομίζουσι λοιπὸν οἱ Πέρσαι, διάδοχοι τῶν Βαβυλωνίων γενοόμενοι, τῷ Δεσπότῃ τοῦ ἀτιμασθέντος τότε ναοῦ (ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων) χρυσὸν μὲν, ἀντὶ τῶν ἀφαιρεθέντων χρυσῶν κειμηλίων, λίβανον δὲ, ἀντὶ τῶν θυσιῶν, σμύρναν δὲ, ὑπὲρ τῶν κατασφαγέντων Ἰουδαίων ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων“.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι τὸ „Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Οὐγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος“. (Ψαλ. ρλέ. 8.) Ταλαίπωρος δὲ καὶ ἀθλία ὀνομάζεται ἡ Βαβυλὼν, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, διὰ τὸν ἀφανισμόν καὶ τὰ κα-

(1) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸν ρηθέντα Εἰρμόν ἐν τῇ Ὀκτωήκῃ λέγει, „Πῶς δὲ Περσικὴν ἔφη τὴν κάμινον ὁ Μελωδὸς, καὶ τοὶ ἄλλοι Χαλδαϊκὴν αὐτὴν ὀνομάσας, καὶ ἐν ἄλλῳ Βαβυλωνίαν; Ἄλλο γὰρ τὸ τῶν Χαλδαίων ἔθνος, καὶ ἄλλο τὸ Βαβυλωνίον, καὶ τὸ τῶν Περσῶν ἔθνος· καὶ τῶν μὲν Χαλδαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ναβουχοδονόσορ ἦρχε τότε· τῶν δὲ Περσῶν ὁ Καμβύσης ἐκράτει· ἡ δὲ εἰκὼν ἡ χρυσὴ καὶ ἡ κάμινος παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἐγένετο. Πῶς οὖν Περσικὴ ὀνομάσθη; Εἰ γὰρ καὶ εἰς μίαν περιεστήσαν Βασιλείαν τὰ ἡρημένα ἔθνη, τοῦ Κύρου, ὡς Πέρσαι ἦν καὶ τοῦ Καμβύσου Τίος, τὴν τῶν Ἀσσυρίων καταλύσαντες Βασιλείαν, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν τὰ ἔθνη ποιησαμένου τὰ ὑπ' ἐκείνην· ἀλλὰ τοῦτο

μετὰ ταῦτα ἐγένετο· τοῦ Ναβουχοδονόσορος γὰρ θανόντος, ὁ ἐκείνου Τίος Εὐτιμερόδαχ, τῆς τῶν Ἀσσυρίων Βασιλείας ἐκράτησε· καὶ ἐκείνου δὲ μετ' ὀλίγον θανόντος, ὁ Βαλτάσαρ ἦρχε τῆς Βαβυλῶνος· Τίος τοῦ Ναβουχοδονόσορος κακὴν τύχην ἔχων, ὃν ὁ Κύρος κατέκλει, καὶ τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν ἐσφενδαλίσατο. Καὶ τοῦ λέγεσθαι τὴν Βασιλείαν Ἀσσυρίων ἐκτοτε πικρὸν, πρὸς τὸ κρατῆσαν αὐτῆς ἔθνος μετανομήσθαι, καὶ Βασιλεία Περσῶν ἐπεκλήθητο. Οἶμαι τοίνυν, διὰ τὴν μετέπειτα γενεὴν τῶν λεχθέντων ἔθνων ἐνωσιν, καὶ εἰς μίαν Βασιλείαν ἀποκατάστασιν, ποτὲ μὲν Βαβυλωνίαν, ποτὲ δὲ Χαλδαϊκὴν, εἰς οὗτο δ' αὖτις Περσικὴν τὴν κάμινον ὀνομάζεσθαι“.

καὶ ὅπου ἐμελλε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα Κύρον, ὡς ἐρμηνεύει Χρυσόστομος· κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, Βαβυλῶν ταλαίπαρος νοεῖται ἡ ἀσέβεια καὶ ἁμαρτία, διὰ τὴν σύγχυσιν ὅπου προξενούσι· Βαβέλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Νικήταν, ἐκεῖ συνέχεεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων τῶν εἰπόντων· „Δεῦτε καὶ οἰκοδομήσωμεν πόλιν καὶ πύργον ἕως τοῦ Οὐρανοῦ· διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς (τῆς πόλεως) σύγχυσις, ὅτι ἐκεῖ συνέχεε Κύριος τὰ χεῖλη πάσης τῆς γῆς“. (Γέν. 11. 1-9.) Αὕτη λοιπὸν ἡ συγχυτικὴ ἁμαρτία ἐταλαιπώρησε καὶ κατεδυνάστευσε τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν. Ἐπιφέρει δὲ, ὅτι μακάριος εἶναι, ὅποιος θέλει κρατήσῃ καὶ συντρίβῃ τὰ νήπια αὐτῆς πρὸς τὴν πέτραν. „Μακάριος, ὃς κρατήσῃ καὶ ἐδαριεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν“. (Ψαλ. 127. 3.) Νήπια δὲ τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας εἶναι οἱ νεογέννητοι καὶ ἀνόητοι λογισμοί, τοὺς ὁποῖους ὅποιος νικᾷ καὶ συντρίβῃ ἐπάνω εἰς τὴν νοσητὴν πέτραν (τὸν Χριστὸν) τῆς πίστεως, αὐτὸς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ μακάριος.

Τροπάριον.

„Ὅργανα παρέκλιρε τὸ πένθος Ὁδῆς· οὐ γὰρ ἦδον ἐν νόθοις οἱ Παῖδες Σιών. Βαβυλῶνος λύει δὲ, πλάμην πᾶσαν καὶ μουσικῶν ἁρμονίαν, Βηθλεὲμ ἐξαματείλας Χριστός. Διὸ ἀρυμμοῦντες ἄγαμέλῳμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάρας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν ρλς΄. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ τὸν λέγοντα· „Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν· ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν..... Πῶς ἄσομεν τὴν Ὁδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας“; Λέγει λοιπὸν, ὅτι τὸ πένθος καὶ ἡ λύπη, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὴν σκλαβίαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους, παρέκλιναν· ἦτοι ἔκαμαν τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἀφήσουν ἀργὰ καὶ ἄπρακτα τὰ τῆς Ὁδῆς ὄργανα, τὰ ᾠδικὰ καὶ μουσικώτατα, κρεμασμένα ἐπὶ τὰς ἰτέας· ἐπειδὴ οἱ Παῖδες τῆς Σιών (οἱ Ἰουδαῖοι), καὶ μάλιστα οἱ Ἱερεῖς καὶ Λευῖται δὲν εἶχον ἄδειαν νὰ φάλλον μὲ τὰ Ἱερά ὄργανα εἰς τοὺς νόθους (ξένους) τόπους, καὶ εἰς τὴν ἀλλοτρίαν γῆν· εἰς μόνην γὰρ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐδιώριζεν ὁ νόμος νὰ ᾄδανται τὰ τοιαῦτα ὄργανα, καὶ ὅχι ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοδώριτου. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν τὸν παλαιὸν καιρὸν.

Τώρα δὲ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας (γεννηθεὶς) ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ τὴν ὑποκειμένην εἰς τὴν Σιών καὶ Ἱερουσαλὴμ, ἢ, νὰ εἰπῶ καλλιτέρα, ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πόλιν τῶν Ἡγεμόνων τῆς Σιών, αὐτὸς διαλύει ἀντιστρόφως ὅλην τὴν πλάνην τῆς Βαβυλῶνος, καὶ καταργεῖ ὅλην τὴν ἁρμονίαν τῶν μουσικῶν ὀργάνων αὐτῆς· γέγραπται γὰρ, ὅτι, ὅταν ὁ Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς ἔστησε τὴν εἰκόνα τοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἐπονομαζομένην Δειρὰν, ἐφώναξεν ὁ κήρυξ εἰς ὅλους τοὺς λαούς· „Ἡ ἀνὴρ ὦρα ἀκούσητε τῆς φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πῖπτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ“. (Δαν. 3. 5.)

Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἀνταπέδωκεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὸ ἀνταπόδομα αὐτῆς· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔδωκεν ἡ Βαβυλὼν εἰς τὴν Σιών, ἔλαβε τὰρα ἀπὸ τὴν Σιών πολλαπλάσιον διὰ τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως. „Ὅθεν ἐπληρώθη τὸ Δαβιθικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγειν περὶ τῆς Βαβυλῶνος· „Μακάριος, ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου“. διότι ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι, ὃστις διὰ μέσου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ διέλυσε καὶ κατήργησεν ὅλην τὴν πλάνην καὶ δεισιδαιμονίαν τῆς Βαβυλῶνος, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὰς σύριγγας καὶ κιθάρας καὶ ψαλτήρια· καὶ διὰ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ ἔλεγε τρόπον τι νὰ πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος· „Ὁ ταλαίπαρε καὶ κατάρατε Βαβυλῶν, καθὼς σὺ διὰ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ λαοῦ μου διέλυσας τὰς ἰδικὰς μου ἱεράς Ὁδὰς καὶ τοὺς ὕμνους, καὶ ἄργα

ἀργὰ ἐποίησας τὰ εἰς τὸν ναὸν μου ψαλλόμενα ὄργανα ὑπὸ τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων μου· οὕτω καὶ ἐγὼ θέλω καταργήσαι, καὶ ἀργὰ καὶ ἀπρακτὰ θέλω κάμει ὅλα τὰ ὄργανα τῆς αἰθέου καὶ ἀσεβοῦς μουσικῆς σου. Ποταμοὶ δὲ τῆς Βαβυλῶνος, εἰς τῶν ὁποίων τὰς ἀκρας ἐκάθηντο καὶ ἐκλαιον οἱ Ἰσραηλῖται, ὁ μὲν Θεοδώριτος ἐρμηνεύσεν ἀκριβέστερον, ὅτι ἦτον τὰ χαντάκια καὶ παραπόταμα τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ· ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι ἦτον τὰ τοῦ Χοβαρ ποταμοῦ· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Τροπάριον.

„Σκυλα Βαβυλῶν τῆς Βασιλίδος Σιών, καὶ δορύκτητον ὄλβου ἐδέ-
„ξατο· Θησαυροὺς Χριστὸς ἐκ Σιών δὲ ταύτης καὶ Βασιλεῖς, σὺν
„ἀστέρι ὀδηγῶ, ἀστροπολοῦντας ἔλκει· διὸ ἀνυμνοῦντες ἀμαμέλ-
„ψωμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω
„εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τῆς Βαβυλῶνος ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῶδός καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τού-
τῳ· Ὅθεν λέγει. Τὸ παλαιὸν μὲν ἡ πόλις τῆς Βαβυλῶνος ἐσκλάβωσε τὴν πόλιν Σιών
(τὴν Ἱερουσαλήμ), καὶ ἐπῆρε κούρην ἀπὸ αὐτὴν, χρυσάφι, ἀργύριον καὶ ἄλλον πλοῦτον
δορύκτητον (ἀποκτημένον μετὰ κοντάρια καὶ ἄρματα)· τῶρα δὲ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, δὲν ἀ-
φῆκεν ἀτιμώρητον τὴν κατὰ τῆς Σιών ὕβριν ταύτην τῆς Βαβυλῶνος· ἀλλὰ γεννηθεὶς κατὰ
σάρκα ἀπὸ τὴν σκλαβωθεῖσαν καὶ ὑβρισθεῖσαν Σιών, ὅχι μόνον τοὺς θησαυροὺς τῆς Βαβυ-
λῶνος λαμβάνει, τὸν χρυσὸν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν, τὰ ὅποια οἱ Μάγοι ἐπρόσφερον
εἰς τὸν Χριστόν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Βασιλεῖς τῆς Βαβυλῶνος καὶ Περσίας, τοὺς
Μάγους δηλαδὴ (1) τὰς καταγινόμενους εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἐν Οὐρανῷ ἀστέρων, καὶ αὐ-
τοὺς, λέγω, τραβίζει εἰς τὴν ἰδικὴν του προσκύνειν. Με ποῖον τρόπον; Διὰ μέσου τοῦ
καινοφανοῦς ἐκείνου ἀστέρος, τοῦ δηγήσαντος αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Περσίαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.
Τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Ωδὴ

(1) Ὅθεν ὁ κριτικὸς Φώτιος ἐν τῇ 18. ζητήματι
τῶν Ἀμφιλοχίων, θέλει ὅτι οἱ Μάγοι προσφέροντες
δῶρα τῷ Χριστῷ, ἐτελείοναν τὴν προφητείαν τοῦ
Δαβὶδ τὴν λέγουσαν· „Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβᾶ
„δῶρα προσάξουσιν.“ (Ψαλ. σά. 10.) Ἐπειδὴ γὰρ
οἱ Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι οἱ Μάγοι ἐξ
ἀνατολῶν παρεγένοντο, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι παραδόξον,
ἂν μερικοὶ εἶπον, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀ-
ραβίαν· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα· οἱ περισσότε-
ροι δὲ, ὅτι ἀπὸ τὴν Περσίαν· διότι ὅλοι αὐτοὶ αἰ-
ποτοὶ κατὰ ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλήμ εὕρισκονται.
Οἱ περισσότεροι δὲ λέγουσι, ὅτι ἦλθον οἱ Μάγοι ἀ-
πὸ τὴν Περσίαν· διότι, κατὰ τὸν ἀνωτέρω Φώτιον
(αὐτόδι), οἱ Πέρσαι τότε ἐξουσίαζον τοὺς τόπους
αὐτοὺς. Λέγει δὲ οὕτως αὐτός· „Πέρσαι σινηκῶ-

„τὰ τῶν Χωρῶν τὸ κράτος εἶχον· Φέρει δὲ ἡ ἐκεί-
„νων γῆ ἐπίσημόν τε χρυσὸν καὶ σμύρναν καὶ λίβα-
„νον· ἄλλως τε καὶ τῆς μὲν Αἰγυπτίων Βασιλείας
„εἰς Ἀσσυρίους διακελευμένης, τῆς τῶν Ἀσσυρίων
„δὲ εἰς Πέρσας μεταρρύνεισης, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τῶν
„τὲ Βασιλέων, Περσῶν τὰ πρεσβεῖα ἐχόντων, εἶδει
„τοῖς τὸ πρῶτον ἐν τοῖς τότε καιροῦ λαχοῦσι, τῷ
„πρώτῳ καὶ μόνῳ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἐπὶ γῆς ὀφ-
„θέντι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, παραγεγονόταί τε προσ-
„κυνῆσαι καὶ δῶρα κομίσαι, δι' ὧν ἐπραττεν ἀνομο-
„λογούντας, ὅτι ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς, καὶ αὐτῶν
„τῶν μικρῶν τῆς γῆς ἀπάσης κρατούντων, καὶ κατὰ
„πάντων τὸ πρῶτον ἐχόντων, Δεσπότης καὶ Κύριος
„καὶ Βασιλεὺς χρηματίζει, προσκυνούμενός τε ὑπὸ
„αὐτῶν καὶ δωροφορούμενος.“

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστήριον ξέρον ὁρῶ καὶ παράδοξον· Οὐρανὸν τὸ σπήλαιον· Θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον· τὴν φάτνην χωρίον, ἐν ᾧ ἀνέκλιθῃ ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεὸς, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ προίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ ἀντολεξεῖ ἐναντίσθῃ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου τὸν εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου· ὅπου οὕτω προοιμιάζει ἡ ρητορικὴ ἐκείνη καὶ εὐλαὸς γλῶσσα. „Μυστήριον ξέρον καὶ παράδοξον βλέπω“ (1). Ἐμμένῃ δὲ ὁ Μελωδὸς ἐνταῦθα καὶ τὸν διορατικὸν ἐκεῖνον Προφήτην Ἀββακούμ λέγοντα· „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραις, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν“ (Ἀβ. β'. 1.) διότι σταθεῖς καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του φυλακῆς· ἥτοι ἐπὶ τῆς προσοχῆς τοῦ νοός, καὶ ἐπιβὰς εἰς τὴν καρδίαν, ὡς ἐπάνω εἰς πέτραις διὰ νοεράς ἐπιστροφῆς καὶ συνεισσεως, ἀπὸ ἐκεῖ ἐθεώρησε διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τὴν ἐκ Παρθένου ἀπόρρητον Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Ὅθεν καταπλαγεὶς τὸ ἀκατάληπτον Μυστήριον, τὴν θαυμαστικὴν ταύτην φωνὴν ἀνεβόησεν εἰπών· „Μυστήριον ξέρον ὁρῶ καὶ παράδοξον“. Εἴτα ἐξηγῶν, ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ Μυστήριον, λέγει· βλέπω, ὅτι τὸ γήινον καὶ ζοφερόν σπήλαιον ἔγινεν ὑψηλὸς καὶ λαμπρὸς Οὐρανός· διότι ὁ ὑπερούσιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὅς τις κατοικεῖ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ δοξολογεῖται ἀπαύστως ἀπὸ χιλιάδας Ἀγγέλων, καὶ μυριάδας Ἀρχαγγέλων, ἐκαταδέχθῃ νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτό· βλέπω, ὅτι ἡ Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μάρία ἡ ὑλικὸν σῶμα ἔχουσα, ἔγινε Θρόνος Χερουβικός· διότι ἐκεῖνος ὅπου ἀναπαύεται ἐπάνω εἰς τὸν ἔνδοξον Θρόνον, καὶ εἰς τὰ νῦν τῶν πολυομμάτων καὶ αὐλῶν Χερουβίμ, ἐθρονίσθῃ μέσα εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου, καὶ ἀνεπαύθῃ· βλέπω, ὅτι ἡ εὐτελεστάτη καὶ μικροτάτη φάτνη, ἔγινε τόπος ἐνδοξότατος καὶ πολυχωρότατος· διότι ὁ Θεὸς ὁ ἀχώρητος ὑπάρχων πανταχοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, ἀνεκλίθῃ (ἐπλαγίασεν) ἐπάνω εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως εἶπεν· „Εἰ γὰρ τίς ἐστὶν Οὐρανὸς τῶν Οὐρανῶν, καὶ εἴτινα ἐστὶν ὕδατος ὑπερῶα στεγάζοντα τὰ οὐρανια, καὶ εἴτις τόπος, ἢ στάσις, ἢ τάξις ἐστὶν ὑπερκόσμος, σπηλαιοῦ καὶ φάτνης καὶ περιρραντηρίων ἢ βρεφικῶν καὶ σπαργάνων οὐδὲν ἔχει θαυμασιώτερον οὐδὲ θεϊότερον“. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος εἶπε τὰ γλαφυρὰ ταῦτα· „Ὁ οἰκίσκος, ἐνθα ἡ Παρθένος ἀπεκύησε, τῆς Ἐκκλησίας τὸν τύπον ἐδέξατο· ὅπου θυσιαστήριον μὲν, ἡ φάτνη· Ἐφημερευτὴς δὲ, Ἰωσήφ· Κληρικοί, οἱ Μᾶζοι· Διάκονοι, οἱ Ποιμένες· Ἱερεῖς, οἱ Ἀγγελοι· Ἀρχιερεὺς, ὁ Κύριος· Θρόνος, ἡ Παρθένος· κρατῆρες, οἱ μᾶζοι· ἀναβόλαιον, ἡ ἐνανθρώπησις· ρίπιστῆρες, τὰ Χερουβίμ· δίσκος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· δισκοκάλυμμα, ὁ Πατήρ, ἐπισκιάζων πάντα τῇ οἰκίᾳ· δυνάμει“. (ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ παρὰ Ἰωσήφ τῷ Βρυεννίῳ).

Ἀλλ' ὃ θεσπέσιε Κοσμά, ἥθελεν εἰπῇ τινὰς ἀπορῶν πρὸς αὐτόν, διὰ μὲν τὸ σπήλαιον δικαίως κατεπλάγης· διότι αὐτὸ γήινον ὃν ἔγινεν Οὐρανός· ὁμοίως καὶ διὰ τὴν φάτνην· διότι αὐτὴ μικρὰ οὔσα ἔγινε χωρίον εὐρύχωρον τοῦ ἀχωρήτου· καὶ ἀκολούθως ἡ ὁμοίωσις τούτων ἔγινεν ἀπὸ τὰ κατώτερα εἰς τὰ ἀνώτερα· διὰ δὲ τὴν Παρθένον δὲν ἐξεπλάγης δικαίως, Θρόνον Χερουβικὸν αὐτὴν ὀνομάσας· ἐπειδὴ ἡ ὁμοίωσις αὐτῆς ἔγινεν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα εἰς τὰ κατώτερα· αὐτὴ γὰρ ἀσυγκρίτως εἶναι τιμιώτερα τῶν Χερουβίμ· ὅθεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καταβάς ἀπὸ τὸν ἅγιον Θρόνον τῶν Χερουβίμ, ἐνεθρονίσθῃ εἰς ἀγιώτερον καὶ τιμιώτερον Θρόνον, τὴν Παρθένον. Ἡ λύσις λοιπὸν τῆς ἀπορίας εἶναι αὕτη· ὅτι ἴσως κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἱερός Μελωδὸς, Θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον, τὴν οὔσαν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ, ἐπειδὴ ὑλικὸν καὶ παχὺ σῶμα ἔχουσα, τοῖς ἀύλοις πολυομμάτοις

(1) Ὁ λόγος αὐτὸς σώζεται ἐν τῷ Ε'. Τόμῳ τῆς ἐν Ἑσόνῃ ἐκδόσεως.

τοῖς Χερουβὶμ ἐξισοῦτο κατὰ τὴν ἄκραν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὴν ὑψηλοτάτην σοφίαν καὶ γνώσιν τοῦ Θεοῦ· Χερουβὶμ γὰρ πλῆθος γνώσεως καὶ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον.

Τροπάριον.

„Ἐξαίσιον δρόμον ὁρῶντες οἱ Μάγοι, ἀσυνήθους μέου ἀστέρος ἀρ-
τιφαοῦς, οὐραμίους ὑπερλάμποντος, Χριστὸν Βασιλέα ἐτεκμήρατο,
ἐν γῇ γεμνηθέμεντα Βηθλεὲμ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν Μάγων ἀναφέρει καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς· λέγει γάρ, ὅτι οἱ Μάγοι, ἐπεὶ ἦτον ἀστρολόγοι, καὶ περιειργάζοντο τοὺς δρόμους καὶ τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν, διὰ τοῦτο βλέποντες τὸν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὸν δρόμον τοῦ ἀρτιφαοῦς καὶ νέου ἀστέρος ἐκείνου τοῦ ἀσυνειδίστου, ὁ ὁποῖος ἐφάνη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ ἔλαμπε περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοὺς οὐρανίους, ἀπὸ τοῦτον ὡς ἀπὸ σημεῖον ἀληθινὸν καὶ ἀναγκαιὸν ἐσυμπέραναν, ὅτι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς κατὰ τὴν πόλιν Βηθλεὲμ Βασιλεὺς νέος ὁ Χριστὸς διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπὸ τρία δὲ αἷτια ἐγνώρισαν οἱ Μάγοι, ὅτι ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος ἦτον ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος. Πρῶτον, διότι ὅχι μόνον ἐκινεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐστέκετο· καὶ ἀντιστρόφως, ὅχι μόνον ἐστέκετο, ἀλλὰ καὶ ἐκινεῖτο· ὅταν γὰρ οἱ Μάγοι ἐκινούντο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐκινεῖτο· καὶ ὅταν οἱ Μάγοι ἐστέκοντο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐστέκετο· τὸ ὁποῖον εἶναι πρᾶγμα ὑπερφυσικὸν καὶ παράδοξον. Δεύτερον, διότι ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος ἐκινεῖτο πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Ὅθεν ὅταν οἱ Μάγοι ἐφθασαν κοντὰ, τόσον χαμηλὸς ἔγινεν, ὥστε ἐπῆγε καὶ ἐστάθη ἐπάνω τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον εὐρίσκειτο, διότι αὐτὸς ὠδήγει αὐτούς· „Προῆγεν αὐτοὺς ὁ ἀστήρ, ἕως ἐλθῶν ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον“ (Ματθ. β'. 9.) Τρίτον, διότι τὴν ὑπερβολικὴν λαμπρότητα εἶχεν ὁ ἀστήρ ἐκεῖνος, ὥστε ὑπερέβαινεν ὅλους τοὺς ἄλλους οὐρανίους ἀστέρας· (τὸ δὲ „οὐρανίους“ ἄλλοι γράφουσιν „οὐρανίου“· ἀλλ' οὕτω σφάλλουσι). Ἄν θέλῃς δὲ, ἀγαπητέ, νὰ μάθῃς καλλίτερα περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος „Τοῦ Μάντεως πάλαι Βαλαάμ“.

Τροπάριον.

„Νενυγεὲς Μάγων λεγόντων, παιδίον Ἄραξ, οὗ ἀστήρ ἐφάνη, ποῦ
ἐστίμ; εἰς γὰρ ἐκείνου προσκύνησιν ἤκομεν· μαμεῖς ὁ Ἡρώδης ἐ-
ταράττετο, Χριστὸν ἀμελεῖν ὁ Θεομάχος φρυαττόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀγίου Εὐαγγελίου· ἐν ἐκείνῳ γὰρ γράφεται ταῦτα· „Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἰδοὺ Μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο, εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Αὐοῦσας δὲ Ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη.“ Ὅθεν ὁ Ἀσματογράφος ταῦτα τὰ λόγια παραφράζων λέγει, ὅτι ὅταν οἱ Μάγοι ἐλθόντες εἰς Ἱεροσόλυμα ἔλεγον· ποῦ εἶναι τὸ παιδίον ὁ Βασιλεὺς, τὸ ὁποῖον τὰρᾶ νωστὶ ἐγεννήθη; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου ἐφάνη ὁ γενεθλιακὸς ἀστήρ εἰς τὴν ἀνατολήν; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἤλθομεν διὰ νὰ προσκυνήσωμεν; ὅταν, λέγω, οἱ Μάγοι ταῦτα ἔλεγον, τότε ἐμάνη ἀπὸ τὸν θυμὸν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ἐταράττετο· τί γὰρ ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς
μα-

μονίας ταρακτικώτερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τί δὲ ἐταράττετο; Διότι ἠρμούσε καὶ ἐλύσσαζε θέλων νὰ θανατώσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Βασιλέα τῶν ἀπάντων* ἐφοβείτο γὰρ ὁ αἰμοβόρος, μὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς λάβῃ τὴν Βασιλείαν του.

Τροπάριον.

„ Ἠκρίβωσε χρόνον Ἡρώδης ἀστέρος, οὗ ταῖς ἡγεσίαις οἱ Μάγοι
 „ ἐν Βηθλεὲμ, προσκυροῦσι Χριστῷ σὺν δώροις ὑφ' οὗ πρὸς πατρί-
 „ δα ὁδηγούμενοι, δεινὸν παιδοκτόμον, ἐγκατέλιπον παιζόμεμον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὴν τὴν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαίου ἀγίου Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ὁποῖον γράφονται τὰ λόγια ταῦτα* „ Ὁ δὲ Ἡρώδης λάθρα κα-
 „ λέσας τοὺς Μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος“. (Ματθ. β'. 7.) Λέγει λοιπὸν οὗτος, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης (οὐχ ὁ Τετράρχης, ἀλλ' ὁ Υἱὸς τοῦ Αντιπάτρου, ὅς τις ἦτον Ἰουδαῖος, γεννηθεὶς ἀπὸ γυναῖκα Ἀράβισσαν* διότι τότε εἶχαν λεί-
 „ φει οἱ Ἀρχοντες ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος) ἠρώτησεν ἀκριβῶς τοὺς Μάγους, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ἀπὸ ποῖον καιρὸν ἐφάνη ὁ ἀστήρ* ἵνα διὰ τοῦ μετρηθέντος καιροῦ τοῦ ἀστέρος μάθῃ εἰς ποῖον καιρὸν ἐγεννήθη ὁ Κύριος, καὶ οὕτω ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἀρχίσῃ νὰ φονεύῃ τὰ νήπια.

Διὰ τὴν αἰτίαν λοιπὸν ταύτην ἠρώτησεν ἀκριβῶς ὁ Ἡρώδης, καὶ ἔμαθε τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐφάνη ὁ ἀστήρ ἐν τῇ ἀνατολῇ, τῷ ὁποίῳ μὲ τὰς ἡγεσίας (ὁδηγίας) (1) ἐπροσκύνησαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, προσφέροντες αὐτῷ τρίβλα δῶρα, χρυσὸν, λίβανον καὶ σμύρναν. Ἀπὸ τὸν Χριστὸν δὲ ὁδηγηθέντες εἰς τὴν πατρίδα των, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον (2), διὰ τοῦ κατ' ὄναρ χρηματισμοῦ καὶ τῆς ἀποκαλύψεως* λέγει γὰρ „ Κρημα-
 „ τισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακρίψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
 „ αὐτῶν“. (Ματθ. β'. 12.) Οὕτως ἀφῆκαν τὸν δεινὸν ἐκείνον βρεφοντόνον Ἡρώδην, νὰ περι-
 „ παίζεται καὶ νὰ καταγελᾷται, καθὼς ἦτον περιπαιγμὸς καὶ γέλωτος ἄξιος. Τοῦτον δὲ ἡ
 „ θεία δίκη ταχέως ἐπαίδευσεν* ἐπειδὴ ἀπέρριξε τὴν μαρὰν τοῦ θυμῶν μὲ πυρετὸν, μὲ δυ-
 „ σεντερίαν, μὲ κνισμὸν, μὲ πρίσμα τῶν ποδῶν, μὲ σῆψιν τοῦ αἵματος σκώληκας γεννώσαν, μὲ δύσπνοιαν καὶ μὲ τρόμον καὶ σπασμὸν τῶν μελῶν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς ἐμπαίξωμεν τὸν Ἡρώδην; ἦτοι τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος* Ἡρώδης γάρ, ὁερματίνος, ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Μάξιμον* μᾶλλον δὲ, ὡς περιπαίξωμεν τὸν νοκ-
 „ τὸν Ἡρώδην Διάβολον, ὁ ὁποῖος πάσχει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς σωτηρίας μας, σηκό-
 „ νων ἐναντίον μας ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ παρακινῶν μας νὰ ἀφήσωμεν τὴν καλὴν στρατὴν ὅπου
 „ εἰδωλέξωμεν, καὶ νὰ γυρίσωμεν εἰς τὰ ὀπίσω* ὡς ἀναχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ἄλλης ὁδοῦ
 „ (διὰ τῆς ἀρετῆς) εἰς τὴν χώραν ἡμῶν; ἦτοι εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα μας τὸν Παράδεισον,
 „ χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ γεννηθέντος ἐκ τῆς Παρθένου,
 „ καὶ ἀναγεννήσαντος ἡμᾶς διὰ ἔλεος ἀφ' αὐτοῦ. Ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
 „ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Συμμείψαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευ-
 „ τὴν, τὸ „ ἡγεσίας“ ἔπρεπε νὰ γράφεται „ ἡγεσίας“. καθότι αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὸ „ ἡγησάι“ δευτέρου πρό-
 „ σωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τῷ ρήματος „ ἡ-
 „ γέομαι“. Γράφεται δὲ διὰ τοῦ ε, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τοῦ
 „ ἡ εἰς εἰ* ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Γαζῆν, πολλὰ ἡ
 „ σύνθεσις μεταβάλλει, καὶ ὅπως ἡ παραγωγή.

(2) Ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν σφ' Β'. λόγῳ εἰς
 „ τὸν Εὐαγγελισμόν λέγει, ὅτι ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
 „ ἀδήγησε τοὺς Μάγους δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ ἐπιστρέψω-
 „ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Διαφέρει δὲ μεγάλη δὲν εἶναι
 „ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γνησίων* διότι καὶ ὁ Γαβριὴλ
 „ τοῖς τοῖς ἐδήγησε, διὰ τοῦ θαύματος καὶ τῆς πρε-
 „ σβείας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἐποίησε, καὶ ἐκ
 „ αὐτοῦ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΙΑΜΒΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Ο μὲν ποιητὴς Ὅμηρος εἶπεν „ Ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι καὶ τὸν ἔσω Κόσμον ἄεισον “. Ο' δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ Προίμιον ἐκείνου ἐρανίσθη ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιστολῇ, ἥς ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ μετρίως φέρεις τὴν παιδίαν “. Ὁ σοφὸς δὲ πάλιν Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς, παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισθεὶς ἐδῶ ἔγραψεν ὕστερον δὲ προσθέτει. Ὑπερβάντες λοιπὸν τὸν πολὺν κατὰ τὰ θεῖα Κοσμῶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀφήσαντες αὐτὸν νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον, ἃς μεταβῶμεν διὰ τοῦ λόγου εἰς τὸν ἐν Δαμασκοῦ Γωάννην, καὶ ἃς ἀκούσωμεν τὴν αὐτοῦ γλυκυτάτην Σειρῆνα καὶ λύραν, καὶ παναρμόνιον κιθάραν· εἰς αὐτὸν γὰρ τῶρα χύνεται τὸ ζωήρρυτον ὕδωρ τοῦ Λόγου, ἀπὸ τὴν πηγὴν καὶ ὑδροχόον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ λοιπὸν τῶρα αὐτὸς παραγίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὅχι διὰ νὰ λαλήσῃ ἐναντία εἰς τὸν ὁμόφυχον καὶ ὁμότροπον τοῦ Κοσμῶν, καὶ θῶς οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις Ῥήτορες, οἱ ὅποιοι παντοίῳ τρόπῳ πᾶσχουν νὰ ἀναιρέσουν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰς προτάσεις, παραβλέποντες πολλάκις τὸν λόγον τοῦ δικαίου· ἀλλ' ὁ θεῖος Ἰωάννης παριστάνεται νὰ λαλῇ συμφώνως μετ' τὸν συνάδελφόν του Κοσμῶν· διότι καὶ οἱ δύο πλήττονται μετ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πλήκτρον τοῦ ἐνὸς Κιθαριστοῦ· ἥτοι καὶ οἱ δύο ἐμπνέονται ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔμπνευσιν καὶ χάριν τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν τὴν ὁποίαν πανήγυριν πρότερον ἔμελψεν ὁ Μουσουργὸς καὶ Μελουργὸς Κοσμῶς, χωρὶς μέτρον μὲν, ἀξιώματικῶς δὲ καὶ ὑψηλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, τὴν αὐτὴν τῶρα μέλπει ἐμμέτρως δι' ἱάμβων στίχων, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ λυρικὸς καὶ ἱεροφάλης Ἰωάννης. Ἦθέλεν εἰπῇ δὲ τινὰς ἀρμοδίως τὸ παροιμιῶδες ἐκεῖνο εἰς αὐτούς· „ Ἀπὸ λύρας Ὀρφικῆς ἢ τοῦ Δημοδόκου κιθαρῖς “· ἥτοι ἀπὸ ἑνα τεχνίτην, εἰς ἄλλον τεχνίτην. Λοιπὸν ἃς στοχασθῶμεν καὶ τὰ τούτου γλυκύρροα καὶ νεκταρώδη μέλη, καὶ ἃς ἐρμηνεύσωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς μας ὑπόσχεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Ποίημα ὄντα Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς
τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, τὴν δι' ἡρώικων καὶ ἐλεγεῖων
μέτρων συντεθειμένην οὕτως.

Ἀκροστιχίς.

„Εὐεπίης μελέεσσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίρει, Ὑῖα Θεοῦ, μερόπων
„εἵμεκα τικτόμερον, Ἐρ χθονὶ καὶ λυοῖντα πολύστομα πῆματα
„Κόσμου. Ἀλλ' Ἄρα, ρητῆρας ῥύεο τῶνδε πόρων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδῶ ἡ ἱερὰ Μοῦσα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ καὶ Χρυσορ-
ρόας ἐπονομαζόμενος, κατὰ τὸν Θεοφάνη, διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτῷ καὶ χρυσαυγίζουσιν
εὐγλωττίαν, γράφει τὸν σκοπὸν ὅλον καὶ τὴν υπόθεσιν τοῦ Κανόνος, τὸν ὅποιον μέλλει νὰ
συντάξῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἐορτήν· ὅθεν λέγει. Ταῦτα τὰ ἐφύμνια (ὁ Κανὼν) συντεθει-
μένα μὲ μέτρα τῆς Ποιητικῆς ὕμνουσι καὶ δοξάζουσι τὸν Ὑῖόν τοῦ Θεοῦ· διότι ἀπλῶς κα-
θε ὕμνος καλὸς μὲν εἶναι καὶ ὕμνεῖ τὸν Θεόν· ὁ ἐμμέτρως ὅμως συντεθειμένος εἶναι πλέον
ἐπαινετός· ὅσον γὰρ αὐτὸς εἶναι δυσκολώτερος κατὰ τὴν σύνθεσιν, τόσον εἶναι θαυμασιώ-
τερος, ὡς λέγει ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής.

Τὰ ἐφύμνια λοιπὸν ταῦτα ὕμνουσι, λέγει, καὶ δοξάζουσι τὸν Ὑῖόν τοῦ Θεοῦ, ὅς τις διὰ
τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων (1) γεννᾶται εἰς τὴν γῆν ἐκ τῆς Παρθένου· καὶ διὰ τῆς κα-
τὰ σάρκα αὐτοῦ Γεννήσεως λύει καὶ ἀφανίζει τὰς πολυστενάκτους βλάβας τοῦ Κόσμου
καὶ τῶν ἀνθρώπων· δηλαδὴ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν καὶ
τὸ διὰ τὴν παράβασιν ταύτην καὶ ἁμαρτίαν δοθέν ἐπιτίμιον εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τὰς α-
κάνθας, τὰς λύπας, τοὺς στεναγμούς, τὰς κακοπαθείας καὶ, τὸ πρῶτον πάντων τῶν
δεινῶν καὶ τελευταῖον, τὸν θάνατον. Ἐπειτα ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν τικτόμενον
Χριστόν, λέγει ὁ Ποιητής. Ἀλλ' ὦ Ἀναξ καὶ Βασιλεῦ Χριστέ, σὺ ἐλευθέρωσον ἀπὸ τοὺς
ἀνωτέρω ρηθέντας πόνους καὶ βλάβας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φάλλουν καὶ ἄδουν τὸν παρόντα
Ἰαμβικὸν Κανόνα.

Δύναται δὲ νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο καὶ μὲ ἄλλον τρόπον, ἦγουν σὺ, ὦ Ἀναξ Χριστέ, ἐλευθέρ-
ωσον ἐμὲ τὸν ρητῆρα καὶ ὕμνωδόν σου ἀπὸ τοὺς πόνους τούτους τῆς πολυμόχθου ζωῆς·
διότι οἱ κατὰ Θεὸν ζῶντες παρακαλοῦν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν πολυστενάκτον
ταύτην ζωὴν, καὶ νὰ τοὺς μεταστήσῃ εἰς ἐκείνην τὴν μακαρίαν· καθὼς καὶ ὁ Προφήτης
Δαβὶδ δυσκόλως ὑποφέρων τὴν ἐν τῇ γῇ διατριβὴν καὶ ἀργοπορίαν, „Οἶμοι! ἔλεγεν, ὅτι
„ἡ παροιμία μου ἐμακρύνθη“. (Ψαλ. ριθ'. 5.) (2).

Ὡδὴ

(1) Μέροτες δὲ οἱ ἀνθρώποι λέγονται, διότι ἔ-
χουσι τὴν ὅπα (τὴν φωνὴν) μεμερισμένην· τούτέστιν
ἐναρδρον καὶ πραγματικὴν σημαντικὴν· τὰ γὰρ ἄλλα
ζῶα ἔχουσι μὲν φωνάς, ἀναρδρους ὅμως καὶ ἀσήμους.

(2) Λέγει δὲ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής· „Παρατη-
ρεῖται δὲ, ὡς ἅπαντα σχεδὸν τοῦ Κανόνος (τούτου)
„ἡ ἀκροστιχίς, ὁμηρικαῖς συντάσσεται καὶ κεκοσμη-
ται λέξεσι· τὸ „Μερόπων“ γὰρ καὶ τὸ „εἵμεκα,
„τὸ“

Ωδὴ α΄. Ἦχος α΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης, Ὑγρὸν θαλάσσης κύμα χερ-
 „σώσας πάλαι· Ἐκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ Κόρης τρίβον βατήν, Πόλου
 „τίθῃσιν ἡμῖν· ὅν κατ' οὐσίαν, Ἰσοῦ τε Πατρὶς ἐβροτοῖς δοξάζομεν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν μὲν, λέγει, ὁ Δεσπότης Θεὸς Λόγος, θαυματουργῶν διὰ μέσου τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ἔσωσε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Φαραῶ. Μετὰ τίναν τρόπον; Χέρσον καὶ ξηρὸν ποιήσας τὸ ὑγρὸν κύμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ περιπατητὸν ἀποδείξας αὐτό. Τώρα δὲ ὁ αὐτὸς Θεὸς Λόγος, γεννηθεὶς ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν θεληματικῶς καὶ παντεξουσίᾳ βουλήσει, δὲν ἔκαμε περιπατητὴν, καθὼς τότε, τὴν θαλάσσαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὀλίγον μέρος τῆς θαλάσσης· οὐδὲ εἰς ἓνα λαὸν τὸν Ἰσραηλιτικὸν τὴν εὐεργεσίαν ταύτην ἐποίησεν· ἀλλὰ ἀνοίξας τὴν πλατυτάτην στρατάν τοῦ Οὐρανοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς του, ἔκαμεν αὐτὴν περιπατητὴν εἰς ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους. Ὡστε τὸ θαῦμα τοῦτο εἶναι πολλὰ παραδοξότερον ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο.

Καὶ πρεπόντως τοῦτο ἐγένετο· διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ θαῦμα ἐτελεσιουργήθη διὰ μέσου τοῦ δούλου καὶ ὑπηρετοῦ Μωϋσέως· τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ μέσου τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δεσπότη καὶ Κυρίου ὅντος τοῦ Μωϋσέως. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν Λόγον, καὶ τοιαῦτα ποιοῦντα θαυμάσια δοξάζομεν ἡμεῖς οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες· ἐπεὶ εἶναι ἴσος καὶ ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· μὲ τὸν Πατέρα μὲν, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς Θεότητος· μὲ ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος. „Δοξάζομεν“ δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ „ὕμνουμεν“, ἢ „μεγαλύνομεν“· ἵνα μὲ τὴν λέξιν ταύτην διλοποιήσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τοῦ Εἰρμοῦ τῆς πρώτης Ὠδῆς· ὅπερ εἶναι τὸ „Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Τροπάριον.

„Ἦρεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, Σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφου-
 „μέην βάτω, Μιγέρτα μορφῇ τῇ Βροτῆσίᾳ Θεοῦ, Εὐας τάλασμα
 „μυδὺν ἀρᾶς τῆς πάλαι, Λύοντα πικρᾶς· ὅν βροτοὶ δοξάζωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ κοιλία, λέγει, τῆς Θεομήτορος, ἡ ἡγιασμένη οὐσα διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, „Πνεῦμα, λέγει, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λυκ. α΄. 35.) καὶ καθαρῶς προτυπωμένη ἀπὸ τὴν βάτον, ἡ ὁποία ἐφάνη εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ Ὄρει τῷ Σινᾷ, ὅτι ἐ-
 καίε-

„τό, σε, „Ἐν χθονί“ καὶ τὸ „Πολύστονα πῆματα“
 „ἀντὶς τὸ „ἀνα“ (ἀντὶ ἀναξ), πάντα ἐμπρὶς
 „συγχάοντα, τὸ πολυμαδὲς καὶ περιδέξιον ἐμφαίνει
 „τοῦ Μελεῶδου“. Προσδέτει δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς
 „ἐρμηνευτής· „Τοῖς ἐξ Ἰάμβων συνεδαιμένοις τοῖς
 „ἅμασι δεινότης ἐνεστὶν οὐκ οὐσα, φαινόμενη δὲ
 „ὡς γὰρ ἐμμέτρως γραφέντα κεκαινοτόμηται περὶ τᾶς
 „λίξεις, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ περὶ τᾶς συντάξεις· τοῖς
 „δὲ πεζῷ λόγῳ (τῷ ἀμέτρῳ δηλαδὴ) γεγραμμένοις
 „Κανόνιν (ὑπὸ τοῦ θείου Κοσμά) τῷ τε „Χριστὸς
 „γενναῖται“ καὶ τῷ „Βυδοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα,

„δεινότης πρόσεστιν οὐ φαινόμενη μὲν, οὐσα δὲ· τὸ
 „τα γὰρ πολυῖστος πλουτᾷ, καὶ τῷ τῶν γοη-
 „μάτων καὶ ἐπιχειρημάτων ὑπερφυεὶ καλλωπίζον-
 „ται. Πλὴν ἐπίσης θαυμάζεσθαι χρὴ τοὺς Μελε-
 „ῶν ἀμφοτέρους, ἄλλως καὶ ἄλλως ὑμνήσαντας
 „τὰς θείας ταύτας καὶ Δεσποτικὰς εὐστάς, καὶ ὡς
 „ἡ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐνέπνευσεν“.
 „(1) Οὐκ ὀρθῶς δὲ γράφεται ἐν πολλοῖς Μηναίοις
 „ἐκδομένοις ὁ στίχος οὗτος· „Ἰσον τῷ Πατρὶ καὶ
 „βροτοῖς δοξάζωμεν“. ἅματος γάρ.

καίετο μὲν, δὲν κατεφλέγετο δὲ ἀπὸ τοῦ πῦρ (1), ἤνεγκεν: ἤτοι ἐχώρησε καὶ ἐβάστασε τὸν ἀχώρητον Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐβάστασε δὲ αὐτὸν, ὅχι ἀσώματον Θεόν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνωθέντα κατ' ὑπόστασιν μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ γενόμενον τέλειον ἄνθρωπον. Διὰ τί τέλος ἐκατοίκησεν αὐτὸς εἰς τὴν μακαρίαν κοιλίαν τῆς Παρθένου; Διὰ τὰ λύπη τὴν ταλαίπωρον καὶ δυστυχὴ κοιλίαν τῆς προμήτορος Εὐας ἀπὸ τὴν πικρὰν καὶ παλαιὰν ἐκείνην κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαταδικάσθη: δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ πληθυνθοῦν αἱ λύπαι-της, καὶ νὰ γενῶν τέκνα μετὰ λύπην. „Πληθύνων, φησὶ, πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν „στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“. (Γεν. γ'. 16.)

Καθὼς γὰρ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἔλυσεν τὴν κατάραν τὴν διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως γενομένην· καὶ καθὼς ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπάτησε τὸν θάνατον· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ νηδὺς ἡγίασε τὴν νηδύν· ἡ μακαρία, τὴν ταλαίπωρον· ἡ γλυκυτάτη, τὴν πικροτάτην· ἡ εὐλογημένη, τὴν κατηραμένην, καὶ ἡ τῆς Θυγατρὸς Θεοτόκου, τὴν τῆς Προμήτορος αὐτῆς Εὐας. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τῆς Παρθένου ὁ μέγας Βασίλειος: „Ἐν λύπαις τέ- „ξῃ τέκνα, οὐκ ἔτι ἀκούσεται· μακαρία γὰρ ἡ ὠδίνουσα τὸν Ἐμμανουήλ“. καὶ πρὸς τοῦτον ὁ ἀρχαγγέλος Γαβριὴλ εὐαγγελιζόμενος τὴν ἄσπορον σύλληψιν, εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον: „Χαίρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί“. (Λευκ. α'. 28.) Οἰμοίως καὶ ἡ Ἐλισάβετ, „εὐλογημένη, εἶπε, σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς „τῆς κοιλίας σου“. (Λευκ. α'. 42.)

Λέγων δὲ ὁ Ποιητὴς „Ἦνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφουμένη Βάτω“, δείχνει ἔμφασιν θαυμάζων, πῶς ὑπέφερεν ἡ γαστήρ τῆς Παρθένου τὸν Θεὸν Λόγον, ὄντα αἰὶνον καὶ ἄσπεκτον πῦρ κατὰ τὴν Θεότητα. Ὅθεν καὶ ὁ ἱερὸς Θεόδοτος ὁ Ἀγ-κύρας ἀποτείνόμενος πρὸς τὸν Ἰουδαῖον λέγει: „Πῶς Μαῦσῆς εἶδε Θεόν; Τὴν φύσιν εἶδε „τὴν ἀόρατον; Οὐδαμῶς· ἀνέφικτος γὰρ αὕτη λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις. Πῶς δὲ εἶδεν; Εἶπέ· „Εἶδεν ἐκ τῆς Βάτου ἀναπτόμενον πῦρ, καὶ τὴν Βάτον οὐ φθείρον. Διὰ τί οὖν ἀπιστεῖς „τῷ ἐκ Παρθένου γεγεννημένῳ, καὶ τὴν παρθερίαν μὴ φθείραντι; Τί γὰρ θαυμασιώτερον, „εἶπέ, Βάτου μὴ καταφλεγόμενης ἢ μήτρας παρθερικῆς καθαρᾶς τῶν ἁμαρτίας παθῶν; „Οὐκ οἶδας ὅτι τὰ ἀρχαῖα μελέτη τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν νῦν γενομένων ἐστί; τὰ γὰρ Μυ- „στήρια προτυποῦνται διὰ τῶν παλαιῶν· διὰ τοῦτο Βάτος ἀνάπτεται, πῦρ φαίνεται, καὶ „τὰ πυρὸς οὐκ ἐνεργεῖ, οὔτε μὴν κολάζει. Ἄρα ἐν τῇ Βάτῳ οὐχ' ὅρας τὴν Παρθένον; Ἄρα „ἐν τῷ πυρὶ οὐ βλέπεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ παραγενομένου;“ (Λόγῳ εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ἀναγνωσθέντι ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι τοῦτον τὸν ἐνοικήσαντα τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Θεὸν Λόγον, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δοξάζομεν· ἵνα διὰ τοῦ „δοξάζομεν“ δηλωθῇ τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς πρᾶτης Ὠδῆς, „τὸ λέγον· „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“· ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν.

Τροπᾶριον.

„Ἐδειξεν ἀστὴρ τὸν πρὸ ἡλίου Λόγον, Ἐλθόντα παῦσαι τὴν ἁμαρ-
„τίαν Μάγοις, Σαφῶς περιχρὸν εἰς σπέος τὸν συμπαθῆ, Σὲ σπαρ-
„γάμοις ἐλκτόν· ὅν γεγενθότες, Ἴδον τὸν αὐτὸν ἔβροτον καὶ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὁ αἰσθητὸς Ἐωσφόρος (ὁ Ἀύγερινός) δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀνατολὴν τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου· τοιοῦτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ παρὰδοξος ἐκεῖνος ἀστὴρ, ὅπου ἐφάνη ἐν τῇ ἀνατολῇ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἔδειξεν εἰς τοὺς ἀστρολόγους
Μα-

(1) Προσφύεστανον ἀλὴνδως καὶ τεχνικώτατον εἶ-
ναι τὸ τετραστίχον Ἰαμβικόν, ὅπου ἐστιχούργησε περὶ
τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, Θεόδοτος ὁ Πτωχὸς Πρόδρο-
μος, ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐξηγητής· ἔχει δὲ οὕτω.

„Πῦρ ἐν βάτῳ, καὶ, θαῦμα! ταύτην οὐ φλέγει.
„Οὐ πῦρ τὸ πῦρ· οὐ Βάτος ἐστὶν ἡ Βάτος.
„Καὶ πῦρ τὸ πῦρ· καὶ Βάτος ἐστὶν ἡ Βάτος.
„Ἀλλ' ἐκονίζει τὸν τόκον τῆς Παρθένου.

Μάγους τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ὄντα πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ ἡλίου, καὶ πρὸ πάντων ὁμοῦ τῶν αἰώνων· ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη, ἵνα μὲ τὸ μέσον τοῦ φωτὸς τῆς Θεότητός του παύσῃ τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας. Ἐδειξε δὲ αὐτὸν ὁ ἄσπῆρ ὅχι κινούμενος ἐπάνω εἰς τοὺς αἰθερίους κύκλους τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ δημοσιεύων τὰς ἀκτινάς του εἰς τὸν Κόσμον, καθὼς ἐκεῖ κινούμενος ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, δημοσιεύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς του, ὅχι! ἀλλ' ἔδειξε φανερά εἰς τοὺς Μάγους ἐσὲ τὸν συμπαθέστατον καὶ φιλανθρωπότατον Θεὸν Λόγον, μέσα εἰς ἓνα εὐτελέστατον σπήλαιον περιτειλιγμένον ὄντα μὲ τὰς εὐτελεῖς καὶ νηπιοπρεπεῖς φασκίας. Ὅθεν οἱ Μάγοι φωτιζόμενοι, χαίροντες εἶδον ἐσὲ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτόν.

Διὰ τί λέγει, ὅτι εἶδον τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἐνῷ ἄνθρωπον μόνον εἶδον, οὐχὶ δὲ καὶ Θεόν; „Θεὸν, φησὶν, οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε“. (Ἰω. α'. 18.) Ἡ λύσις εἶναι αὕτη, ὅτι τὸ „εἶδον“ ἐδῶ δὲν σημαίνει μόνον τὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοὸς γνῶσιν. Εἶδον λοιπὸν καὶ ἐγνώρισαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστόν, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· Θεὸν μὲν, διὰ τῆς τοῦ νοὸς γνώσεως, ἄνθρωπον δὲ, διὰ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασεως, τόσο ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ, ὅσον ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀστέρος· διότι, ἂν δὲν ἐγνώριζον αὐτὸν ὡς Θεόν, πῶς ἤθελαν προσκυνήσῃ αὐτὸν δουλικῶς; ἢ πῶς ἄνθρωποι Βασιλεῖς καὶ δυνάσται ἤθελαν καταδεχθῆναι τὰ δαροφορήσῃ ἓνα βρέφος τόσο ταπεινόν, ὥστε νὰ ἀνακλίνεται πτωχικῶς ἐπάνω εἰς ἓνα παχνὶ τῶν ἀλόγων ζώων; Σημειώσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, τὸ „ἶδον“ ἔπρεπε νὰ γράφεται διὰ διφθόγγου εἰ οὕτως „Εἶδον“· ἢ ἀκροστιχίς ὅμως τοῦ „Μελέεσσιν“ ἐμπόδισεν αὐτό· ὅθεν ἐγράφη διὰ τοῦ ι. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ Ἰωάνες ἐσυμψύχισαν νὰ τὸ γράφουν διὰ τοῦ ι, κατὰ τὸν Πτωχοπρόδρομον.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νεῦσον πρὸς ὕμνους, οἴκετῶν εὐεργέτα, Ἐχθροῦ ταπεινῶν τὴν
 „ἐπηρμέμεν ὀφρῦν. Φέρωμ τε παρτεπόπτα τῆς ἀμαρτίας, Ὑπερ-
 „θελ, ἀκλόρητον ἐσθηγιγμένους, Μάκαρ μελωδοὺς τῇ βάσει τῆς
 „Πίστεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφωνεῖ εἰς τὴν γεννηθέντα Χριστόν ὁ Θεσπέσιος Μελωδός, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅς τις ἐμελούργησε τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ διὰ τὰς ψάλλοντας αὐτὸν Χριστιανάς. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον· ὦ Θεέ εὐεργέτα ἡμέτερε, παρτεπόπτα καὶ αὐτοῦ τῆ βάθους τῶν καρδιῶν ἐξεταστὰ καὶ μόνε μακάριε, σὲ παρακαλοῦμεν καὶ ἱκετεύομεν· νεῦσον εἰς τοὺς ὕμνους τούτους, τοὺς ὁποίους σοὶ προσφέρομεν ἡμεῖς οἱ ἱκέται καὶ δοῦλοι σου, καὶ μὲ τὴν συνήθειαν σου ἰλαρότητα τούτους ἐπάκουσον. Πῶς δὲ θέλεις νεύσει εἰς αὐτοὺς καὶ ἐπακούσει; Ἄν ταπεινώσῃς τὸ ὑπερήφανον ὀφρῦν τοῦ κατ' ἡμῶν κινουμένου Διαβόλου· αὐτὸς γάρ, Κύριε, εἶναι ὅπου φοβερίζει ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του νὰ κρατήσῃ μὲν τὴν οἰκουμένην, ὡς μίαν μικρὰν φωλεάν· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας νὰ σηκώσῃ τόσο εὐκόλα, καθὼς σηκώνει τινὰς τὰ αὐγὰ ὅπου μένουν εἰς τὴν φωλεάν ἐνὸς πουλίου· καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰς χεῖρας κανεῖς δὲν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἢ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ φησὶ καυχώμενος· „Σείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλειμμένα ὡς ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν, ὅς διαφεύξεται με, ἢ ἀντίπῃ μοι“. (Ἠσ. ι'. 14.)

Καὶ πρὸς τούτοις θέλεις νεύσει εἰς τοὺς ὕμνους ἡμῶν, ἂν ἡμᾶς τοὺς ἰδικούς σου Μελωδοὺς φέρῃς ἐπάνω τῆς ἀμαρτίας. Μὲ τίνα τρόπον; Στηρίζων ἡμᾶς ἀκλονήτως (σταθερῶς) ἐπάνω εἰς τὴν βάσιν καὶ ἀρραγὴ πέτραν τῆς ἰδικῆς σου Πίστεως. Οὕτω γὰρ διὰ τῆς πίστεως ἡμεῖς μὲν θέλομεν φανῇ τῆς ἀμαρτίας νικηταὶ καὶ ἀνώτεροι· ἢ δὲ ἀμαρτία θέλει μένει νικημένη ἀπὸ ἡμᾶς. Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ νικήσουν κανένα ἐχθρόν των, γίγαντα ὄντα μεγαλόσωμον, ἀναβαίνουσιν ἐπάνω εἰς καμμίαν πέτραν στερεάν καὶ ὑψηλὴν,

λῆν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κτυποῦσι καὶ θανατόνουςι τὸν ἐχθρόν των· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅποιος Χριστιανὸς θέλει νὰ νικήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν ἐχθρόν του Διάβολον, πρέπει νὰ ἀναβαίνει νοερώς ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ στερεὰν Πέτραν τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κτυπᾷ τὸν ἐχθρόν του, καὶ νὰ τὸν καταβάλῃ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος καὶ δυνάμεως. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθη ἄλλας λέξεις ὁ Μελωδὸς, πᾶρεξ τὰς „ Ἀκλόνητον ἐστηριγ-
 „ μένους“, διὰ νὰ φανερώσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς τρίτης ᾠδῆς: ἦτοι τὸ „ Ἐστέ-
 „ ρεώθη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ“. αἱ γὰρ ἀνωτέρω λέξεις, σύμφωνα καὶ συνώνυμοι εἶναι
 μετὰ τὸ „ Ἐστερεώθη“.

Τροπάριον.

„ Νύμφης παμάγρου τὸν παμόλβιον τόκον, Ἰδεῖν ὑπὲρ μου ἡξίω-
 „ μένος χορὸς, Ἀγρᾶυλος ἐκλομεῖτο τῷ ξέμῳ τρόπῳ· Τάξιμ μελω-
 „ δῶσάμ τε τῶν Ἀσωμάτων, Ἀρακτα Χριστὸν ἀσπόρως σαρκυμεμον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο χορὸς, λέγει, τῶν Ποιμένων, ὅς τις ἔπαιζε τοὺς αὐλοὺς, ἢ καὶ αὐλίζετο (ἐκατοῖκει) εἰς τὰ χωράφια, ἐπειδὴ ἡξιώθη νὰ ἰδῇ ὑπὲρ λόγον καὶ ἐννοίαν τὸν παμμακάριστον τόκον τῆς παναμάμου νύμφης καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τὰς τάξεις τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων, αἱ ὁποῖαι ὕμνουν καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Βασιλέα Χριστόν, ὅς τις ἐσαρκώθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός· „ Εξαίφνης, φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πληθὸς στρατιάς οὐρανοῦ καὶ αἰνοῦντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· „ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀν-
 „ θρώποις εὐδοκία“. (Λουκ. β'. 13.) ἐπειδὴ, λέγω, ἡξιώθη ὁ ἀγροτικὸς ἐκεῖνος χορὸς τῶν Ποιμένων νὰ ἰδῇ τοιαῦτα τεράστια ἐθαύμαζε, καθὼς ἦτον πρέπον νὰ θαυμάζῃ, καὶ ἐκλομεῖτο κατὰ νοῦν, καταπληττόμενος ἀπὸ τὸν ξένον τρόπον τοῦ Μυστηρίου.

Διότι πῶς δὲν ἦτον ὁ τρόπος τοῦ Μυστηρίου ξένος, ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος, ἐνῶ παιδίον μὲν ἐγεννήθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός, ἡ δὲ τοῦτο γεννήσασα Μήτηρ ἐφυλάχθη Παρ-
 θένος καὶ μετὰ Γέννησιν; Ὅθεν ἂν εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀνώτατα Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ θάμβος καὶ ἐκπληξιν προξενεῖ τὸ παράδοξον τῆς ἐσαρκου Οἰκονομίας Μυστήριον, πῶς δὲν ἤθελαν ἐκπληγῇ ἄνθρωποι ἄγριοι, κατα-
 γινόμενοι εἰς ποίμνια καὶ αὐλοὺς καὶ συραύλια, ὅταν ἡξιώθησαν νὰ ἰδοῦν τὸ τοιοῦτον φα-
 βερὸν καὶ ἀπώρρητον Μυστήριον; Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι οἱ Ποιμένες ἐκ-
 νήθησαν καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ τὴν ἐμφάνειαν καὶ ὀπτασίαν τῶν Ἀγγέλων, πρὸ τοῦ ἀκό-
 μη νὰ ἰδοῦν τὸν Χριστόν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ αὐτὴν ἐφοβήθησαν, ὡς γράφει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· „ Καὶ ἰδοὺ Ἀγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμ-
 „ ψεν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν“. (Λουκ. β'. 9.) Οὐ μόνον δὲ οἱ Ποιμένες οἱ θεωρήσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἐφοβήθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μὴ ἰδόντες μὲν, ἀκούσαντες δὲ τὰ λόγια τῶν Ποιμένων, ἐθαύμασαν· „ Πάντες, λέγει, οἱ ἀκούσαντες ἐ-
 „ θαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτοὺς“. (Λουκ. β'. 18.) Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν ὁ Ἀγγελος ἐφάνη εἰς τοὺς Ποιμένας, καὶ διὰ τί ἐδιέλεξεν αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅρα ταῦτα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ζ'. ᾠδῆς, τοῦ λέγοντος· „ Ποι-
 „ μένες ἀγρᾶλουῦντες“.

Τροπάριον.

„ Τ' ἴλους ἀράσσω Οὐρανοῦ εὐσπλαγχμία, Τελεῖ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀ-
 „ ρυμφεύτου Κόρης, Αὐλος ὦν τὸ πρόσθεμ, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτω,
 „ Λόγος παχυρθεὶς σαρκὶ τὸν πεπτωκότα. Ἰμα πρὸς αὐτὸν ἐλ-
 „ κύσῃ πρωτοκτίτομ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἄβυσσον τῆς θείας φιλανθρωπίας βάλλων εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὁ Θεσπέσιος Μελωδῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκένωσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἕως τοὺς ἐσχάτους ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ θαυμάζων διὰ τὸ ἀκατάληπτον μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου, ἐμελούργησε τὸ Τροπάριον τοῦτο* διὸ λέγει, ὅτι ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατὴρ Λόγος, ὅς τις ὄχι μόνον ἐποίησε τοὺς Οὐρανοὺς, ἀλλὰ καὶ βασιλεύει τοῦ ὕψους τῶν Οὐρανῶν διὰ τὸ ὑπεροχικὸν καὶ ἄπειρον ἀξίωμα τῆς Θεότητος, ἀπὸ ἀκατάληπτον φιλανθρωπίας κινούμενος, γίνεται ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀνύμφευτον Κόρην καὶ Παρθένον Μαρίαν· ὅς τις ἦτον μὲν πρότερον ἄυλος πάντη καὶ ἄσαρκος, κατὰ τὴν οἰκίαν καὶ ἔμφυτον τῆς Θεότητος αὐτοῦ αὐλίαν· εἰς δὲ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς ἐπαχύνθη κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ἐνεδύθη ὁ λον τὸ Ἀδαμιάον φύραμα. Διὰ τί; Ἵνα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του τραβίξῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸν πρωτόκτιστον Ἀδὰμ, ὅς τις ἔπρεσεν εἰς τὴν φθορὰν διὰ τὴν παράβασιν. Σημειώσαι, ὅτι τὸ „παχυνθεὶς σαρκὶ“ ἐκ τῆ Θεολογίας ἐρανίσθη ὁ Μελωδῆς, λέγοντος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστῇ Γέννησιν λόγῳ αὐτῷ· „Ὁ ἄσαρκος σαρκῶται· ὁ Λόγος παχύνεται“· καὶ πάλιν λέγει περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Ἀδὰμ· „Ἐνεδύθη τὴν παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ „ἀντίτυπον“ (αὐτότι). Οὐ μόνον δὲ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. Ὅθεν ὁ μέγας Θεολογὴ Διονύσιος περὶ τῆς Μυστηρίου τέτι· „Ἀνθρωπος ἦν ἀληθῶς (ὁ Ἰησοῦς) ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος, „ὑπὲρ ἄνθρωπος, κατὰ ἄνθρωπος, ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιώ- „μένος. Ἔστι δὲ ἕδεν ἦτον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ αἰεὶ ὑπερέσιος, ἀμέλει τῇ ταύ- „της περιουσίᾳ, καὶ εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἔλθων ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἄνθρω- „πον ἐνήργει τὰ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ διηλοῖ Παρθένος ὑπερφυῶς κούσα“. Καὶ ἀκολου- „θως λέγει· „Καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπεροχι- „κῆς ἀποφάσεως ἔχει“· (Ἐπιστολ. Δ'. Γαίω.) καὶ πάλιν ἐν Κεφ. β'. περὶ θείων ὀνο- „μάτων λέγει· „Καὶ τὸ πάντων καινῶν καινότερον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ὑπερφυῶς ἦν, „(ὁ Θεῖος ἄνθρωπος) ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν, ὑπερούσιος, πάντα ἡμῶν, ἐξ ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμᾶς, „ὑπερέχων“. Ὅθεν οἱ τέσσαρες οὗτοι ὅροι δογματίζονται ἐπὶ τῆς ἐνσαρκου Οἰκονομίας· ἦτοι τὰ νῦν γένῃ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἐξ ἡμῶν, καθ' ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς, ὑ- „πὲρ ἡμᾶς.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς· διὰ τί ὁ Μελωδῆς ὠνόμασεν ἐδῶ πρωτόκτιστον τὸν Ἀδὰμ, ἐνῶ αὐτὸς ὄχι μόνον ἐκτίσθη ὕστερα ἀπὸ τὴν νοτιὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων, ἀλλὰ καὶ ὕ- „στερα ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν, ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν διηλαθὴ, καὶ τοὺς φωστῆρας, καὶ τὰ ἄστρα, καὶ τὸν αἰθέρα, καὶ τὸν αἶρα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα; ὕστερόκτιστος γὰρ πρέπει νὰ λέγεται, καὶ ὄχι πρωτόκτιστος· μᾶλλον δὲ ἔπρεπε νὰ ὀνο- „μάσῃ αὐτὸν πρωτόπλαστον· διότι αὐτὸς πρῶτος χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς, μόνος ἀπήλαυσε τῆς πλαστοουργικῆς σοφίας τῆς Δημιουργοῦ. Πρωτόπλαστον λοιπὸν ἐχρεώσται νὰ ὀνομάσῃ ὁ θεῖος Μελωδῆς τὸν Ἀδὰμ· ἐπεὶ δὲ ὅμως ἡ πλᾶ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ, καὶ κάμνει πόδα σπονδεῖον, ὁ ὁποῖος δὲν τίθεται εἰς τὸν ἕκτον πόδα τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, τοῦτου χάριν ἡ ἀνάγκη τῆς μέτρον ἐβίασε τὸν Ποιητὴν νὰ γράφῃ ἀντὶ τῆς „πρωτόπλαστον“ τὸ „πρω- „τόκτιστον“. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἡ κτὶ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ καὶ αὐτὴ, καὶ σπονδεῖον ἀποτελεῖ, ὅς τις ἐν τῷ ἕκτῳ ποδὶ τόπον οὐκ ἔχει, διὰ τοῦτο ἀφαίρεσε τὸ σ, καὶ ἀντὶ τοῦ „πρωτόκτιστον“ ἔγραψε „πρωτόκτιστον“ διὰ τὸ μέτρον, μιμηθεὶς τὸν Ποιητὴν Ὀμη- „ρον“, ὅς τις οὕτως ἐποίησε· καὶ ἀντὶ νὰ εἴπῃ „εὐκτίσμενον“, εἶπεν „εὐκτίμενον πτο- „λίεθρον“. ὁμοίως καὶ „εὐκτιμένην Λῆμνον“ διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρον. Ἐδύ- „νατο δὲ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ σ καὶ ἀπὸ τὸ „πρωτόπλαστον“, καὶ νὰ εἴπῃ πρωτόπλαστον· ἀλλ' ὅμως ἤθελε καινοτομήσῃ περὶ τὴν λέξιν· ἐπεὶ δὲ ἄλλοις πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐμεταχει- „ρίσθη αὐτὴν (1).

ῶδῃ

(1) Λέγει δὲ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῷ Γ'. ἤχη τῆς μα Θεοῦ, καὶ οὐχί, κατὰ τὰς Μανιχαίους, ποίημα Ὁ κτωήχου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κτίσμα καὶ ποίη- τοῦ πονηροῦ, οὐδὲ, κατὰ τοὺς Βογομήλους (οἱ τινες λέ-

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Γέρονς βροτείου τὴν ἀνάπλασιν πάλαι, Ἄδων Προφήτης Ἀββα-
 „κούμ προμηνύει, Ἰδεῖν ἀφράστως ἀξιωθεῖς τὸν τύπον· Νέον βρέ-
 „φος γὰρ ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου, Ἐξῆλθε λαὼν εἰς ἀνάπλασιν
 „Λόγος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Προφήτης, λέγει, καὶ Θεοπτικὸς Ἀββακούμ, ἄδων τὴν ἰδικήν του τετάρτην ταύτην ὥδην, προμηνύει καὶ προφητεύει μετ' αὐτὴν τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἐπει-
 δὴ ὡς Προφήτης Θεοῦ ἡξιώθη νὰ προθεωρήσῃ ἀφράστως· ἦτοι μετ' ὅσον ἀρρήτον, καὶ
 μετ' νοερὸς ὀφθαλμοῦ καὶ προφητικὸς, τὸν τύπον τῆς Μυστηρίου τῆς τοιαύτης ἀναπλάσεως.
 Ποῖος δὲ ἦτον ὁ τύπος αὗτος; Ποῖος ἄλλος, πᾶρεξ τὸ ὅρος τὸ δασὺ καὶ κατὰσκιον, καὶ
 ὁ ἐκ τοῦ ὄρους ἐκείνου ἐξελθὼν; Καὶ τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Προφήτου τού-
 του, ὅρος μὲν δασὺ καὶ κατὰσκιον ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας, ἦτον ἡ
 Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία· ὁ δὲ ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ἐξελθὼν, ἦτον ὁ ἐνυπόστατος
 καὶ ὁμοῡσιος Λόγος τῆς Θεᾶς, ὃς τις βρέφος νέον ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ κατὰσκιον αὐτὸ ὅρος τῆς
 Θεομήτορος. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ ἀναπλάσῃ καὶ σώσῃ ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν.
 Ἐξῆλθε μὲν γὰρ καὶ κατὰ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ἀπὸ ὄρος ὁ Κύριος, καὶ ἐκόπη ὡς
 λίθος ἀπὸ αὐτοῦ, χωρὶς κανένα χερί ἀνθρώπου· ἀλλὰ διὰ νὰ συντρίβῃ καὶ νὰ ἀφανίσῃ
 τὰς Βασιλείας, αἱ ὁποῖαι ἐφάνησαν κατ' ὄναρ εἰς τὸν Βασιλέα Ναβουχοδονόσορ· „Ὅν
 „τρόπον, φησὶν, εἶδες, ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἀνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸν
 „δοστρακὸν, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκὸν, τὸν ἀργυρὸν, τὸν χρυσόν“. (Δαν. β'. 45.) Ἐξῆλ-
 θε δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀββακούμ ἀπὸ τὸ ὅρος τὸ δασὺ καὶ κατὰσκιον ὁ αὐτὸς Κύριος· „Ὁ
 „Θεός, φησὶν, ἀπὸ Θαιμὰν ἡξεί, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκήνους δασέος“. (Ἀβ. γ'. 3.) (1)
 ὅχι ὅμως διὰ συντρίβην καὶ ἀφανισμόν, ἀλλὰ δι' ἀνάπλασιν ἡμῶν καὶ σωτηρίαν· ἦτοι
 ἵνα ἡμᾶς ἀναπλάσῃ δευτέρον διὰ τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεώς του, οἱ τινες συνετρίβημεν
 καὶ ἐφθάρημεν ἀπὸ τὴν παράβασιν καὶ ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ (2).

Τρο-

λέγονται ἀπὸ τοῦ „Μπόγο μίλε“ Σλαβονικοῦ, ὃ
 ἐρμηνεύεται „Κύριε ἐλέησον“ κοινός· „Τοῦ μὲν
 „πονηροῦ τὸ σῶμα πλάσαντος, φυλάσσει δὲ μὴ δυνή-
 „σεντος αὐτό· τοῦ δὲ Θεοῦ τὴν ψυχὴν ἐμπεπνεύ-
 „σας αὐτῷ παρακλήσει τοῦ πονηροῦ, κοινὸν εἶναι
 „τὸν ἀνθρώπον, εἰ φυλάξῃ, λῆροι ταῦτα καὶ φυλά-
 „ξιν· ὁ γὰρ ἀνθρώπος καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν
 „ψυχὴν ἀγαθὸν ἐστὶν ἀγαθοῦ Θεοῦ δημιουργήμα“.

(1) Διὰ τί δὲ ἡ Θεοτόκος λέγεται ὅρος δασὺ
 καὶ κατὰσκιον, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμοῦ
 τοῦ λέγοντος· „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί“.

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κυρίως μὲν ἡ πλά-
 σις λέγεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἡ δὲ
 ποίησις ἐπὶ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα·
 „Αἱ χεῖρες σου ἐποίησάν με (κατὰ τὴν ψυχὴν) καὶ
 „ἐπλάσαν με (κατὰ τὸ σῶμα)“· ὅθεν ὁ Νύσσης
 Γρηγόριος τοῦτο ἐρμηνεύων εἶπεν· „Ἐποίησε τὸν ἑ-
 „σὼ ἀνθρώπον, ἐπλάσε τὸν ἑσὼ· καὶ γὰρ πρέπει

„ἡ μὲν πλάσις πληρῇ, ἡ δὲ ποίησις, τῷ κατ' ἐ-
 „κόνᾳ ὥστε ἐπλάσθῃ μὲν ἡ σὰρξ, ἐποίησεν δὲ ἡ
 „ψυχὴ“· (Τόμ. α'. λόγ. β'. περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώ-
 „που κατὰσκευῆς). Καταχρηστικῶς δὲ πλάσις λέγι-
 „ται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ὅθεν εἶπεν ὁ Ζαχαρίας·
 „Λέγει Κύριος... ὁ πλάσων Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν
 „αὐτῷ“. (ιβ'. 9.) Πλάσιν δὲ ὁ Προφήτης λέγει
 τὴν τῆς ψυχῆς ἀνάπλασιν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ
 Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, τὸ ρητὸν αὐτοῦ ἐρμηνεύοντος·
 „Πλάσσεται δὲ Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ, οὐκ εἰς
 „ἀρχὰς σου εἶναι καλούμενον, ἀλλ' οἷον μεταμορφω-
 „μενον ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν, ἐξ ἀνδρείας εἰς
 „ὑπομονὴν, καὶ ἀπαξασπλῶς, ἐκ τῶν αἰσχυρῶν εἰς
 „τὰ ἀμείνω μεταστοιχειούμενον νοσητάς“. Ὡστε καὶ
 ἡ ἀνάπλασις, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ Μελεχὸς ἐν τῷ
 παρόντι Εἰρμῷ, καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος λαμβάνεται,
 καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ἀμφοτέρω γὰρ ὁ Κύριος ἀνέ-
 πλάσε καὶ ἀνεκαίνισεν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„Ισος προῆλθες τοῖς βροτοῖς ἐκουσίως, Ὑψιστε σάρκα προσλαβὼν
 „ἐκ Παρθένου, Ἴον καθάραι τῆς δρακομτίας κάρας, Ἀγῶν ἅπα-
 „τας πρὸς σέλας ζωνφόρον, Θεὸς πεφυκὼς ἐκ πυλῶν ἀμνλίων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Ὑψιστε, λέγει, (1) καὶ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρὸς! σὺ ὑπάρχων φύσει Θεὸς προαιώνιος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκουσία σου βουλὴ προσέλαβες σάρκα, καὶ ἐγεννή-
 θης ἐκ τῆς Παρθένου Ἴσος κατὰ φύσιν μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους: ἦτοι ἄνθρωπος τέλειος. Διὰ ποῖον τέλος; Διὰ τὴν καθάρσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ψυχοφθόρου φαρμάκου τῆς κεφαλῆς τοῦ παλαιοῦ δράκοντος Διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἐθανάτωσεν ἡμᾶς ἐν τῇ Παραδείσῳ διὰ τῆς πονηρᾶς συμβουλῆς του. Καὶ οὕτως ἀνεβίβασας ὅλους ἡμᾶς, ὡς ἀπὸ σκοτεινᾶς πύλας τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, εἰς τὸ ζωνφόρον φῶς τῆς θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Καθὼς γὰρ ἡ καλουμένη ἀντίδοτος (τὸ ἀντιφάρμακον) καθαρίζει ἐκείνους ὅπου τὴν φάγουν, καὶ κάμνει αὐτοὺς ἀβλαβεῖς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου τῶν αἰσθητῶν ὀφιδίων· οὕτω καὶ ἡ ἰδική σου ἐνανδρά-
 πσις ἔγινεν ἀντιφάρμακον, καὶ ἐκαθάρισεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου τοῦ νοητοῦ ὄφους, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἁμαρτία. Εἶπε δὲ „Ἴον τῆς δρακομτίας κάρας“ διότι κατὰ τοὺς Φυσι-
 κούς, εἰς τὴν κεφαλὴν εὐρίσκεται τὸ φάρμακον τῶν δράκόντων καὶ ὄφων.

Τροπάριον.

„Ἐθνη τὰ πρόσθεν τῇ φθορᾷ βεβυσμένα, Ὁλεθρον ἄρδην δυσμε-
 „νοὺς πεφευγότα, Ὑψυτε χεῖρας σὺν κρότοις ἐφθυμίοις, Μόρον
 „σείβομεν Χριστὸν ὡς εὐεργέτην, Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς συμπαθῶς α-
 „φιγμέρομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἐπιστρέφει τὸν Λόγον ὁ θεσπέσιος Μελωδὸς εἰς τὰ ἐσκο-
 τισμένα Ἔθνη. Ὅθεν λαβὼν παρὰ τῷ Προφητάναντος Δαβὶδ τὴν προφητείαν τὴν λέγουσαν
 „Πάντα τὰ Ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως“, (Ψαλ.
 μὲν. 1.) παρακινεῖ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια Ἔθνη εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ εὐφραίνωνται· ση-
 μεῖον γὰρ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης εἶναι ὁ κρότος τῶν χειρῶν, κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύ-
 μιον. Ὅθεν ἀντὶ τοῦ σημαινομένου (τῆς ὑπερβαλλούσης ψυχικῆς χαρᾶς) λαμβάνεται τὸ
 σημεῖον (ὁ κρότος τῶν χειρῶν). Ὁ Ἔθνη, λέγει, ἐσεῖς ὅπου ἦσθε χθές καὶ πρότε-
 ρον, ὅχι κατὰ μέρος διεφθαρμένα, ἀλλὰ διόλου σκεπασμένα ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆς ἀσε-
 βείας καὶ ἁμαρτίας, ἐσεῖς, λέγω, ὑφόνετε σήμερον τὰ χεῖρά σας, διὰ τὴν ἐνανδρώπησιν
 τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ μαζὶ μετὰ τὰς χεῖρας, ὑφόνετε καὶ τὴν φωνὴν σας, καὶ κροτεῖ-
 τε εἰς τὸν νεώστεν γεννηθέντα Χριστὸν ὑμῖνος καὶ ἄσματα εὐχαριστήρια (2).

Διὰ

(1) Διὰ τί λέγεσθαι Ὑψιστος ὁ Θεὸς Λόγος, ὅ-
 ρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἐνάτης Ὁ-
 δῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ λεγόντος „Μυστικῶς
 „παῖς ἱεροτεύκτοιο Γραφῆς λαλεῖται περὶ σοῦ Μή-
 „νη Ὑψίστου“.

(2) Ὁ δὲ Νικήτας οὕτως ἐρμηνεύει τὸ „Κρο-
 „τήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ „πράξεις ἀγαθὰς ἐπι-
 „τιθεύσατε“ λαμβάνεται· ἐπειδὴ αἱ χεῖρες ἀντὶ
 „πράξεων πολλὰκις εἰρηνταί· καὶ ἀρεταῖς ἀρετὰς
 „συναφαντεῖς, κρότον ποιήσατε· τοῦτο ἐστὶ συμφωνίαν
 „τῶν πνευματικῶν ἐνδύμεων ἐπιτελεῖσατε“.

Διὰ τί; Ὅτι ἐσεῖς ἐφύγετε μὲν καὶ ἐλυτρώσθητε ὀλοτελῶς ἀπὸ τῆς βλάβης καὶ ἀπώλειαν τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, ἥτις κυρίως εἶναι ἡ πολυθεία καὶ εἰδωλολατρεία, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἔσχατον καὶ πρῶτον· διότι οὕτω τὴν ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· ἡξιώσθητε δὲ νὰ πιστεύετε καὶ νὰ προσκυνῆτε μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν εὐεργέτην καὶ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὅς τις ἦλθεν ἕως εἰς ἡμᾶς, ὅχι φοβεράς ὡς κριτῆς ἀδέκαστος, καθὼς ἔχει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἀλλὰ συμπαθῶς, ἡμέρως καὶ εὐσπλαγχνικῶς, ὡς εὐεργέτης καὶ Σωτὴρ ἡμέτερος· „Οὐκ ἦλθον, φησὶν, ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον“· (Ἰω. ιβ'. 47.)

Σημειῶσαι, ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει, ὅτι τὸ „βεβυσμμένα“ ἐγίνε κατὰ συγκοπὴν ἀπὸ τοῦ „βεβυθισμένα“, ἐπεὶ τὰ τῶν λέξεων κυρίως εἶναι τρία, ἀφαίρεσις, συγκοπὴ, καὶ ἀποκοπὴ· καὶ ἡ μὲν ἀφαίρεσις εἶναι ἄρσις συλλαβῆς ἢ γινομένη κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως· οἷον ἐμοῦ ἤκουσας, καὶ ἤκουσάς μου· ἀφαίρεται γὰρ ἡ ἑ συλλαβὴ· συγκοπὴ δὲ εἶναι ἄρσις ἢ κατὰ τὸ μέσον τῆς λέξεως γινομένη· οἷον ὥρμενος ἀντὶ ὥρμημένος, βεβυσμμένος ἀντὶ βεβυθισμένος· ἀποκοπὴ δὲ εἶναι ἄρσις κατὰ τὸ τέλος γινομένη· οἷον ἰδρῶν, κυκεῶν, ἀντὶ ἰδράτα, κυκεῶνα, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν Ἰωάννης ἀντὶ νὰ εἰπῇ „βεβυθισμένα“, εἶπε „βεβυσμμένα“, στενοχωρηθεὶς ἕνα μὲν, διότι κατὰ τὸ δώδεκάσυλλαβον τοῦ στίχου, τὸ „βεβυθισμένα“ εἶχε μίαν συλλαβὴν περισσotέραν· καὶ ἄλλο, διότι αὐτὸ δὲν εὐωδοῦτο κατὰ τὸ μέτρον.

Τροπάριον.

„Ρίζης Φυεῖσα τοῦ Ἰεσσαὶ Παρθέρε, Ὅρους παρῆλθες τῶν βροτῶν
„τῆς οὐσίας, Πατρὸς τεκούσα τὸν πρὸ αἰώνων Λόγον· Ὡς εὐδό-
„κησεν αὐτὸς ἐσφραγισμένην, Νηδὺν διελθεῖν τῇ κερῶσει τῇ ξέρῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφαν τὸν λόγον, λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Παρθέρε ἡ ὁποία ἐξ ἀνθρώπων μὲν ἐγεννήθης κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλ' ἐγεννήθης ἐξ ἐπαγγελίας, καὶ ἐκ στερίων, καὶ ἐκ γηραλέων γονέων· τὰ ὁποία καὶ τὰ τρία εἶναι ὑπὲρ τοὺς νόμους τῆς φύσεως· σὺ, Παρθέρε, βλαστήσασα ἀπὸ τῆς ρίζαν τοῦ Ἰεσσαὶ (ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδα, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τῆ Δαβίδ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦτον ὑπόσχεσις θεῖα νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστός· ὁ γὰρ Ἰεσσαὶ ἐκατάγετο μὲν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδα, ἦτον δὲ Πατὴρ τοῦ Δαβίδ·) ὅλα κοινῶς τὰ ὀροθέσια καὶ μέτρα τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπερέβης. Πῶς; καὶ διὰ τί; Ἐπεὶ ἐγέννησας χωρὶς πότους καὶ φθορὰν τὸν προαιώνιον καὶ εὐπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καθαρότητός σου· οὕτω γὰρ αὐτὸς ὁ ἴδιος Λόγος τοῦ Πατρὸς εὐδόκησε νὰ γεννηθῇ ἀφθόρως ἀπὸ ἐσέ, καὶ νὰ διαπεράσῃ ἀπαθῶς τὴν ἰδικὴν σου κοιλίαν, καθὼς ἡ ἀκτὶς τοῦ Ἡλίου διαπερᾷ τὸν κρύσταλλον ἀπαθῶς. Ὅθεν ἀφῆκεν αὐτὴν ἐσφραγισμένην καὶ κεκλεισμένην, χωρὶς νὰ διαλύσῃ ὅλως τὰ κλεῖδρα τῆς παρθενίας σου μετὰ τὴν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὴν αὐτοῦ κένωσιν (συγκατάβασιν)· ἀρρήτος γὰρ ἀληθῶς καὶ ἀνερμήνευτος εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐκ σοῦ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Γεννήσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ᾄσματι ὑπὸ τοῦ νυμφίου καλεῖσαι „Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφὴ μου νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἡ σφραγισμένη“· (Ἀσ. δ'. ιβ'.)

Ξένον δὲ ἀνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου κένωσιν· ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, αὐτὸς ἀνθρώπος γενόμενος τέλειος, ὅπερ ἐκ ἦν, ἔμεινε Θεὸς τέλειος, ὅπερ ἦν, ἐκατέρως φύσεως φυλάξας τὴν ἰδιότητα· τῆς μὲν γὰρ Θεότητος αὐτοῦ ἰδιότης ἦτον, τὸ „θέλω, καθαρῶς εἶναι“, τὸ „ἡ παῖς ἐγείρε“, τὸ „ἐγείραι καὶ ἄρειν τὸν κράββατόν σου“ καὶ περιπάτει“, καὶ „Δάξαρε δεῦρο ἐξω“, καὶ τὸ „ἀφείωνται σοι αἱ ἀμαρτίαι σου“, καὶ τὰ ἄλλα θαύματα Θεοῦ γὰρ μόνου εἶναι ταῦτα ἐνέργειαι, τῆς δὲ ἀνθρωπότητος αὐτοῦ

τοῦ ἰδιότητος ἦτον, τὸ νὰ δακρύῃ διὰ τὸν Λάζαρον, τὸ νὰ κοπιᾷ, τὸ νὰ πεινᾷ, τὸ νὰ διψᾷ, τὸ νὰ πᾶσχη, καὶ τὸ νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ λοιπὸν εἰς ᾧν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὰς φύσεις καὶ τὰς φυσικὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα. ὅθεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη τετάρτη Σύνοδος διὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς ἐδογματίσεν ταῦτα. „Ἐνεργεῖ γὰρ ἐκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, „ τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε τὸ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, „ τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, διαλάμπει „ τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ, ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν. εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς τε Υἱὸς „ Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς Υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει.“

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκρυκτὸς ἔργων ἐσκοτισμένοις πλάμῃς, Ἰλασμόν ἡμῖν Χριστέ
 „ τοῖς ἐγρηγόρως, Νῦν σοι τελούσιν ὕμνον ὡς εὐεργέτη, Ἐλθοῖς πο-
 „ ρίζωμ' εὐχερῇ τε τῇ τρίβον, Καθ' ἣν ἀματρέχομετες εὐροίμεν κλέος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὡς Χριστέ, λέγει, σὺ ἄμποτε νὰ ἔλθῃς εἰς ἡμᾶς, οἱ τινες τὸ παλαιὸν μὲν πρὸ τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς πλάνης, τῆς εἰδωλολατρείας, τοῦ Διαβόλου· διότι πλάνος εἶναι ὁ διάβολος, ἐπειδὴ μᾶς πλανᾷ, ὅταν δὲν προσέχωμεν, καὶ πείθει ἡμᾶς νὰ κηρυζώμεθα εἰς τὸ κακὸν, ὡς εἰς καλόν, προβάλλων τὸ γλυκὺ δόλωμα τῆς ἡδονῆς. Καὶ τὸν παλαιὸν μὲν καιρὸν, λέγει, ἡμεῖς οὕτως ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι· τῶρα δὲ μετὰ τὴν ἐνσαρκίαν σου Οἰκονομίαν, προσφέρομεν εἰς ἐσέ με ἀγροπνίαν καὶ ἐγρηγόρσιν τοῦ νοός, ὕμνον εὐχαριστήριον, ὡς εἰς εὐεργέτην ἡμέτερον (1). Διὰ τί δὲ σὲ παρακαλοῦμεν νὰ ἔλθῃς; Ἵνα χάριτος εἰς ἡμᾶς ἰλασμόν καὶ συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν μας, καὶ πρὸς τούτοις, Ἵνα καμῇς εἰς ἡμᾶς εὐκολον τὴν στράταν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ ὁποία φαίνεται ἀνηφορικὴ καὶ δύσκολος διὰ τὴν ἀμέλειαν μας· ἐὰν γὰρ τὴν στράταν αὐτὴν περιπατῶμεν, βέβαια θέλομεν ἀναβῆ ἀπὸ τὰ κάτω καὶ γῆινα εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀρετῆς, καὶ θέλομεν εὐρεῖ τὴν ἐν Οὐρανοῖς αἰώνιον δόξαν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνάνυμτος ἐρμηνευτὴς „εὐεργέτης“ ἀνέγνω καὶ ἡρμηνεύσεν, οὐχὶ „εὐεργέτη“· ἥτοι ἐλθοῖς σὺ, Χριστέ, ὡς εὐεργέτης ἡμετέρως, πορίζων ἡμῖν ἰλασμόν. Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἡδικοὺς, εὐεργεσία εἶναι πᾶν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὸν ἄλλον· γίνεταί δὲ αὕτη διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου πρὸς διατήρησιν σωμάτων, καὶ πρὸς βελτίωσιν ψυχῶν. Ὅθεν οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον, ἐδιώριζον κεφαλικὴν τιμωρίαν εἰς ἐκεῖνον, ὃς τις ἐδύνάτο μὲν νὰ λυτρώσῃ τὸν γυμνούμενον ὑπὸ τῶν κλεπτῶν, δὲν τὸ ἐκαμνεν ὁμως· καὶ ἐμαστίγαν τὸν δυνάμενον λυτρώσασθαι αὐτόν, μὴ ἐγκαλοῦντα δὲ τοὺς κλεπτὰς εἰς τὸ Κριτήριον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον νόμον, κατὰ τὸν Κικέρωνα, ὃς τις ὑπέβαλλεν εἰς δημοσίας ἀράς τὸν μὴ δέκοντα δεῖξαι τὴν ἐδὲν τῷ ἀποπλανηθέντι, καὶ τὸν μὴ δίδόντα σκέπην προσωρινὴν εἰς τὸν ὁδοιπόρον τὸν ὑπὸ βροχῆς καταληφθέντα, ἢ τὸν μὴ δίδόντα πυρ εἰς τὸν αἰτάντα, ἢ χαῖρα βου-

θείας εἰς τὸν πίπτοντα εἰς τὴν γῆν, ἢ συμβουλὴν περὶ τῶν πρακτικῶν· ὅθεν ἡ Πυθία κατεδίκησεν ὡς φονέα τὸν μὴ φονεύσαντα μὲν, μὴ βοηθήσαντα δὲ τῷ φονευθέντι, κατὰ τὸν Αἰλιανόν. Ὁ εὐεργετὴς πρέπει νὰ εὐεργετῇ διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν, οὐ διὰ κενόδοξίαν, ἢ θυμὸν, ἢ ὕβριν, ἢ ἀπολύτρωσιν ἐνοχλήσεως, ἢ βίαν, ἢ καυχυσίν, ἢ καταισχύνειν τοῦ εὐεργετηθέντος· ἀλλὰς γὰρ τύραννος ἂν ἡ τοῦ εὐεργετηθέντος. Ὅθεν τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας εἶναι τὸ νὰ σμικρύνῃ τὸ μέγεθος αὐτῆς· διὸ οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἱστορεῖ Πλούταρχος ἐν τῷ, Πῶς ἂν τις διακρίνῃς τὸν κόλακα τοῦ φίλου), ὅταν ἐστείλαν εἰς τοὺς Συμυραῖους σῖτον, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐδαύμαζον τὴν χάριν αὐτῆν, εἶπαν αὐτοῖς, ὅτι δὲν ἐπράξαν μέγα τι πρᾶγμα· διότι μίαν ἡμέραν ἀφαίρεσαν μέρος τῆς ἰδίας τῶν βρώσεως καὶ τῶν φορητῶν ζώων, καὶ ἔκαμαν τὴν τοῦ σίτου ἀποστολήν.

Τροπάριον.

„ Ἀπὴρὲς ἔχθρος τὸ πρὸς αὐτὸν Δεσπότης, Τεμῶν διαμπαῆς σαρκὸς
 „ ἐν παρουσίᾳ, Ἰνα κρατοῦντος ὤλεσε ψυχοφθόρου· Κόσμον συρά-
 „ πτωρ ταῖς αὐλοῖς οὐσίαις· Τιθεῖς προσήνῃ τὸν τεκόντα τῇ Κτίσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Δεσπότης, λέγει, Χριστὸς ἐν τῇ διὰ σαρκὸς αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἔκοψε μὲν διόλου καὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ διαμπαῆς) τὸ νοερὸν μῖσος καὶ τὴν ἀσπονδον καὶ ἀφιλίωτον ἔχθραν, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ ἄνθρωποι μετ' αὐτὸν, προσκυνοῦντες εἰδῶλα, καὶ μὴ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς του· ἀφάνισε δὲ τὴν Ἰνα (τὴν δύναμιν) τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ψυχοφθόρου Διαβόλου. Καὶ τὸν μὲν Κόσμον· ἦτοι τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, ἥνωσε καὶ εἰρήνευσε μετὰ τὰς αὐλοὺς οὐσίας τῶν Ἀγγέλων, μετὰ τὰς ὁποίας εἶχον πρότερον πόλεμον· μεσίτης δὲ γενόμενος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἔκαμε τὸν Πατέρα προσήνῃ καὶ ἡμερον εἰς τὴν Κτίσιν· ἦτοι εἰς ἡμᾶς, οἱ τινες ἡμεῖς ἔχθοι μετ' αὐτὸν καὶ πολέμοι. Ὅθεν ἐκ τούτων ἔδειξεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, καθὼς αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἡσαΐας· (κεφ. 9. 6.) καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „ Ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν, ὃ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας “ (Ἐφ. β'. 14.) διὰ γὰρ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του εἰρήνευσε πρῶτον ἡμᾶς μετὰ τὸν ἑαυτὸν του, εἰρήνευσε ἡμᾶς δεῦτερον μετὰ τὸν Πατέρα, καὶ εἰρήνευσε τρίτον ἡμᾶς μετὰ τοὺς Ἀγγέλους· καθότι ἔχθραν εἶχομεν μετὰ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, δουλωθέντες εἰς τὰ ἄλογα πάθη· ἔχθραν εἶχομεν μετὰ τὸν ὑπερούσιον Νοῦν τὸν Πατέρα, ὡς λατρεύοντες ἀνοήτοις καὶ ἀψύχοις εἰδώλοις· εἶχομεν δὲ καὶ ἔχθραν μετὰ τοὺς Ἀγγέλους, διότι αὐτοὶ ἔβλεπον ἡμᾶς ἐναντίους μετὰ τὸν Θεόν, καὶ προσκυνοῦντας τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα.

Τροπάριον.

„ Ὁ λαὸς εἶδεν ὃ πρὶν ἡμαυρωμένος, Μείθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἁγῶ-
 „ φρικτωρίας· Ἐδὴν Θεὸς δὲ κληρὸν Υἱὸς προσφέρει, Νέμωρ ἐκείσε
 „ τὴν ἀπόρρητον χάριν, Οὗ πλεῖστον ἐξήρθησεν ἡ ἀμαρτία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία ρητὰ μεταχειρίζεται ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον. Πρῶτον, τὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐκεῖνο τὸ λέγον· „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει· ἴδε φῶς μέγα “ (Ἡσ. 9. 2.) ὁθεν λέγει, ὅτι ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὅπου ἦτο πρὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἐσκοτισμένος ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀμαρτίαν, αὐτὸς μετὰ τὴν ἡμέραν· ἦτοι μετὰ τὴν ἐνσαρκον Οἰκονομίαν (ἡμέρα γὰρ αὕτη ὀνομάζεται διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ ῥοπτοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ· ὁθεν γέγραπται· „ Ἀβραὰμ ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν “ (Ἰω. 8. 56.) εἶδε τὸ φῶς τῆς ἀγῶ φρικτωρίας· ἦτοι τῆς Θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Δεύτερον ρητὸν μεταχειρίζεται ὁ Μελῳδὸς ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· „ Αἰτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι “ (Ψαλ. 8. 8.) ὁθεν λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τὰ Ἐδὴν ἐκεῖνα, ὅπου ἔλαβε παρ' αὐτοῦ κληρονομίαν· προσφέρει δὲ αὐτὰ λελουμένα μὲν ἀπὸ τὸν βόρβορον τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀμαρτίας, καθαρὰ δὲ μετὰ τὴν Θεογνωσίαν καὶ ἀρετήν.

Ἀκολούθως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Μελουργὸς καὶ τρίτον ρητὸν ἀπὸ τὸν Παῦλον, τὸ λέγον· „ Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία, ὑπερπερίσσευσεν ἡ χάρις “ (Ῥωμ. 5. 20.) διὸ λέγει, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐχάρισε χάριν ὑπερπερισσὴν καὶ ἄρρητον ἐκείσε.

Ποῦ.

Ποῦ; Εἰς τὰ Ἐθνη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια πρότερον ἐξήνθησε πολὺ: ἦτοι ἐπλεόνασε καὶ ἐπερίσσευσεν ἡ ἀμαρτία. Διὰ τί δὲ ὁ Υἱὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτὰ τὴν τοιαύτην ὑπερπερισσὴν χάριν; ἵνα μὴ ἐξ ἔργων δικαιωθῶμεν, ἀλλ' ἐκ χάριτος καὶ ἐλέους Θεοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον λέγοντα: „Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλ', κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς“. (Τίτ. γ'. 5.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ναίωμ Ἰωᾶς ἐν μυχοῖς θαλαττίοις, Ἐλθεῖν (1) ἔδειτο καὶ
 „ζάλην ἀπαρκέσαι· Νυγεῖς ἐγὼ δὲ τοῦ (2) τυραγμοῦτος βέλει,
 „Χριστέ (3) προσαυδῶ τὸν κακῶν ἀμαίρετον, θάττομ μολεῖν σε
 „τῆς ἐμῆς ῥαθυμίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἰωᾶς, λέγει, ναίων: ἦτοι κατοικῶν μέσα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς θαλάσσης· μυχὸς δὲ εἶναι ὁ ἐσώτατος καὶ κρυφιάτατος τόπος, καθ' Ὅμηρον λέγοντα: „Ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῶ Ἀργεος ἱπποβότοιο“. μυχοὺς δὲ θαλαττίους ἐννοεῖ ὁ Μελωδός, ἡ τοὺς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης εὐρισκομένους ἀποκρύφους τόπους καὶ σπήλαια· μέσα γὰρ εἰς αὐτοὺς διέτριβε τὸ κῆτος ὅπου κατέπιεν αὐτὸν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἰωᾶς· οὕτω γὰρ ὁ ἴδιος ἔλεγεν: „Ἐδὺ ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν, ἥς οἱ μοῦχοι, κάτοχοι αἰώνιοι“, (Ἰωᾶ β'. 6.) ὡς ἐρμήνευσεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἡ μυχοὺς ἐννοεῖ τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, μέσα εἰς τὰ ὅποια ὁ Προφήτης εὕρισκετο, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον καὶ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν. Ὁ Ἰωᾶς λοιπὸν ἐν ταῖς μυχοῖς τῆς θαλάσσης εὕρισκόμενος, παρεκάλει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐσέ, Κύριε, καὶ ἐκ τούτου νὰ ἀπαρκέσῃ: ἦτοι νὰ ἀποβάλῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου· „Ἀναβήτην, φησὶν, ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ Κύριε ὁ Θεός μου“. (Ἰω. β'. 6.) Καὶ πάλιν· „Καὶ ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου“. (αὐτόθ. 7.) Ἐγὼ ὁμῶς, λέγει ὁ Μελουργός, ἐπεὶ ἐπληρώθην ἀπὸ τὴν σαίταν τοῦ τυράννου Διαβόλου, ἥτις εἶναι ἡ προσβολὴ τῆς ἀμαρτίας, διὰ τοῦτο πάσχω ὅλον τὸ ἐναντίον· διότι δὲν προσαυδῶ: τουτέστι δὲν παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ ἐγὼ πρὸς ἐσέ· ἐλθεῖν γὰρ οὐ δύναμαι, κακῶς ἔχων ἀπὸ τὴν πληγὴν τῆς ἀμαρτίας· ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ καταβῇς ἐσὺ, Χριστέ, καὶ νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, διὰ νὰ γένῃς ἀναιρέτης καὶ ὁλοθρευτὴς τῶν κακῶν ὅπου μὲ συνέχουσι· παρακαλῶ ὁμῶς νὰ ἔλθῃς ταχύτερον τῆς ἰδικῆς μου ῥαθυμίας: ἦτοι νὰ προφθάσῃς τὴν ἰδικήν μου ἀμέλειαν, καὶ νὰ μὲ προλάβῃς πρὸ τοῦ ἡ ἀμέλειαν νὰ μὲ κατακυριεύσῃ· ἐπεὶ δὲ τότε δὲν μὲ ἀφίνει αὐτὴ οὔτε καὶ νὰ σε παρακαλέσω εἰς τὸ νὰ μὲ βοηθήσῃς. Οὕτω δὲ ὁ Δαβὶδ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν λέγων· „Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἰ ὁ Θεός μου, τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με“. (Ψαλ. νη. 10.) Ὡστε ἡ ἰδική μου παρακάλεισις εἶναι, ὅχι τὸ νὰ ἀναβῇ ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου, καθὼς παρεκάλει ὁ Ἰωᾶς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ νὰ καταβῇς ἐσὺ ἡ ζωὴ μου, Κύριε, εἰς τὴν ἰδικήν μου φθορὰν, ἵνα μὲ λυτρώσῃς ἀπὸ αὐτῆς· ἐπεὶ δὲ σὺ γενόμενος ἄνθρωπος διὰ φιλανθρωπίαν ἄφατον, συγκατέβης μέχρι θανάτου καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ὅχι καὶ διαφθορᾶς, ἡ καταφθορᾶς (4).

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ „ἐλθεῖν“ ἐρμήνευσεν ἀντὶ τοῦ „ἐξελθεῖν“: ἦτοι ἔδειτο ὁ Ἰωᾶς νὰ ἐκβῇ ἀπὸ τοῦ κήτους, καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην.

(2) Κάλλιον δὲ εἶναι νὰ γράφεται „τῷ τυραννῶντος βέλει“.

(3) Παρὰ τῷ ἀνώνυμῳ γράφεται „Χριστέ“, παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται „Χριστῷ“, καὶ παρ' ἄλλοις

„Χριστόν“. ὁρδοτέρων ὁμῶς εἶναι τὸ „Χριστέ“.

(4) Φθορὰ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ὅς τις φθείρει τὰς τοῦ σώματος δυνάμεις καὶ ἀκινήτους ταύτας ποιεῖ· διαφθορὰ δὲ εἶναι, ἡ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη τῶν σαρκῶν τοῦ σώματος διάλυσις· καταφθορὰ δὲ εἶναι, ἡ καὶ αὐτῶν τῶν κοκκῶν διάλυσις.

Τροπάριον.

„Ὁς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς Λόγος, Νυμὶ κρατύμει μὴ σδέ-
 „ρουσαμ τὴν πάλαι, Ἰδὼμ φυλάξαι τὴν κατ' ἡμᾶς οὐσίαν, Καθεῖς
 „ἑαυτὸν δευτέρᾳ κοιμωμία, Αὐθις προφαίμωρ τῶν παθῶν ἑλευθέραμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆ παρόντος Τροπαρίου Θεολογία ἐστίν· ἀπὸ γὰρ τοὺς δύο Θεολόγους ἐρανίζεται αὐτὸ ὁ Ἱερὸς Μελωδός· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν πρῶτον Θεολόγον καὶ Τιδὸν τῆς βροντῆς Ἰωάννην, τὸ δὲ τέλος, ἀπὸ τὸν δεύτερον Θεολόγον τὸν σφώτατον Πατέρα Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Ἰωάννης οὕτω βροντᾷ· „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, „καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“· (Ἰω. α. 1.) ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος φιλοσοφεῖ οὕτω· „Δευτέραν κοινωνεῖ (ὁ Τιδὸς) κοινωνίαν, πολὺ τῆς προτέρας παρα- „δοξοτέραν, ὅσω τότε μὲν μετέδωκε τοῦ κρείττονος· νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χειρόνος“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο ρητὰ ἐρανισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος λέγει· ὁ Θεὸς Λόγος, ὅς τις ἦτον ἐν ἀρχῇ· ἦτοι αἰεὶ καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐνωμέ- ρος μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς ὁμοούσιος αὐτῷ καὶ ὁμοδόξος (συναϊδὸς γὰρ ἐστὶ καὶ συνἀναρχος κατὰ Χρόνον ἡ Ἀγία Τριάς· ἅμα γὰρ Πατὴρ, καὶ ἅμα Υἱὸς, καὶ ἅμα Πνεῦ- μα Ἅγιον) ἐκοινωνήσεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τὴν προτέραν κοινωνίαν· ἦτοι μετέδωκεν εἰς ἡμᾶς τὸ κρεῖττον· τουτέστι τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τοῦ δημιουρ- γικοῦ τῆς ψυχῆς ἐμφυσηματος αὐτοῦ, τοῦ πρώτου ἐκείνου καὶ ζωτικοῦ (1). Βλέπων δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅτι δὲν ἐδύνετο νὰ φυλάξῃ ἀκεραίαν καὶ καθαρὰν τὴν προτέραν ἐ- κείνην κοινωνίαν καὶ τὸ κατ' εἰκόνα, τί κάμνει; Ἐκλινε τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ καταβιβάσας τὸν ἑαυτοῦ του, ἐνώθη κατ' ὑπόστασιν ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις μὲ μίαν δευτέραν κοινωνίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν μετέλαβε τὸ χειρόν· ἦτοι τὸ ἰδικόν μας σῶμα. Καὶ οὕτω κρατύνει τάρᾳ καὶ δυναμόνει τὴν παλαιόθεν ἀσθενήσασαν φύσιν ἡμῶν, καὶ μὴ δυνηθεῖσαν φυλάξαι τὸ θεῖον ἀξίωμα· καὶ πάλιν ἀποδεικνύει αὐτὴν ἑλευθέραν ἀπὸ τὰ πάθη, καθὼς ἦτον καὶ πρότερον.

Τρο-

(1) Δημιουργικὸν δὲ εἶπον τῆς ψυχῆς τὸ ἐμφύ- σημα τοῦ Θεοῦ, καθότι ἐκεῖνο δὲν ἐγινε ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησε, κατὰ τὸν μέγαν Ἀδανά- σιον· εἶπον δὲ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ζωτικόν, κα- θὼς ὀνομάζει αὐτὸ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα· δι' ἐκείνου γὰρ κτίζονται αἱ ψυχαὶ ἐμμέσως καὶ προνοητικῶς, ὡς αἰμέσως καὶ δημιουρ- γικῶς, ὡς ἄλλοι θέλουσι· τὸ γὰρ πρῶτον ἐκεῖνο καὶ ζωτικὸν ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ, ἀπαξ ἐμπνευσθέν εἰς τὸν Ἀδὰμ ἐνεργεῖ καὶ εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ πάντας, ὅμοιος ἐν τῇ φύσει γενομένων, κατὰ τὸν σχολιαστὴν Νικήταν. Καὶ τὸτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ὁ Θεὸς κον- τὰ ὅπου ἔκτισε καὶ ἐδημιούργησε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀδὰμ, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάριν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρη- γόριος· „Ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ τὸν ἡμέτερόν ποτε Προ- „πάτορα κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ κτίσας, „κακίαν οὐδεμίαν ἐνέθηκεν αὐτῷ· ἀλλὰ μετὰ τῆς „ψυχῆς ἐνέπνευσεν αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ θείου Πνεύ-

„ματος χάριν συντηροῦσαν αὐτὸν ἐν καινότητι καὶ „περιέπουσαν αὐτῷ τὴν ὁμοίωσιν“ (Ὁμιλ. εἰς τὴν δεκάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκά). Ὡστε ὁ Ἀδὰμ οὐ μόνον ἐκτίσθη ἀπλῶς, ἀλλὰ κεχαριστωμένως τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάριτι. Ὅθεν συμφωνῶς καὶ ὁ Ἀ- λεξανδρείας Κύριλλος εἶπε· „Γέγονε γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐν „ἀφθαρσίᾳ τουτὶ τὸ λογικὸν ἐπὶ γῆς ζῶν (ὁ ἄν- „θρωπος)· αἴτιον δὲ τῆς ἀφθαρσίας αὐτῷ καὶ τῆς „εἰς ἅπασαν ἀρετὴν διαμονῆς, τὸ ἐνοικισθὲν παρὰ „Θεοῦ Πνεῦμα διεφαίνετο· ἐνεφύσησε γὰρ εἰς τὸ προ- „σωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καθὰ γέγραπται“· (Τομ. δ. Βιβλ. ε. κεφ. ζ'. προκειμένου ρητοῦ· „Τούτο δὲ „εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ ἐμελλον λαμβάνειν, „πιστεύοντες εἰς αὐτὸν“). Καὶ πάλιν· „Λαβὼν „χρὺν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ διαπλάσας τὸν ἄνθρωπον ὁ „πάντων Δημιουργός, ἐνεφύσησε εἰς τὸ πρόσωπον „αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. Καὶ τίς ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς; ἡ „δηλονότι τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ τοῦ λεγοντος· „Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ“· (αὐτόδ.)

Τροπάριον.

„Ίκται δι' ἡμᾶς Ἀβραὰμ ἐξ ὄσφους, Λυγρῶς πεσόμενος ἐν σκότει
 „τῶν πταισμάτων, Τίους ἐγείρει τῶν κάτω μενευκότων, Ὁ φῶς
 „κατοικῶν καὶ φάτρων παρ' ἀξίαν, Νῦν εὐδοκήσας εἰς βροτῶν σωτηρίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Μοτογενὴς Τίος καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, (ἀ. Τιμ. 5. 16.) ὅς τις εὐδόκησεν (ἠθέλησεν κατὰ προηγούμενον τοῦ θέλημα· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ λέξις „εὐδοκία“, κατὰ τὸν ἐκ Διαμασκού Ἰωάννην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεὸν Γρηγόριον) διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν νὰ κατοικήσῃ τὴν τῶν ἀλόγων ζώων εὐτελεστάτην φάτνην, ἔξω παντάπασιν ἀπὸ τῆς ἀξίαν καὶ μεγαλειότητος τῆς Θεότητός του, ἦλθε καὶ ἐγεννήθη σήμερον εἰς τὴν γῆν διὰ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἵ τινες ἀθλίως καὶ χαλεπῶς ἐπέσαμεν εἰς τὸ σκότος τῶν ἀμαρτιῶν. Πόθεν δὲ ἐγεννήθη; Ἀπὸ τῆς ὄσφους (τὸ σπέρμα) τοῦ Ἀβραὰμ· ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Φυσικοὺς, εἰς τὴν ὄσφυν εὐρίσκονται οἱ νεφροί· εἰς δὲ τοὺς νεφροὺς πάλιν εὐρίσκεται τὸ σπέρμα μὲ κυριώτερον λόγον, παρὰ εἰς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Λευί· „Διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτῃται· „ἐτι γὰρ ἐν τῇ ὄσφει τοῦ Πατρὸς (Ἀβραὰμ) ἦν“. (Ἑβρ. 7. 9.) Διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀρχίζων τὸ ἰδικόν του Εὐαγγέλιον εἶπε· „Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ Δαβὶδ, Υἱοῦ Ἀβραὰμ“. (Ματθ. 1. 1.)

Διὰ τί δὲ ἐγεννήθη; Ἵνα, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Προδρόμου τὸ λέγον „Δύναται ὁ Θεὸς „ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραὰμ“, (Λουκ. 3. 8.) ἐγείρῃ πνευματικῶς Τίους διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν κατὰ σάρκα προπάτορά του Ἀβραὰμ. Πόθεν νὰ τοὺς ἐγείρῃ; Ἀπὸ τὰ κάτω μενευκότα· ἦγουν ἀπὸ τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα· φυσικῶς γὰρ ταῦτα ἀπὸ τὰ ἄνω νεύουσι καὶ φέρονται εἰς τὰ κάτω, διὰ τὸ βῆρος ὅπου ἔχουν· καθὼς τὸ πῦρ ἐκ τοῦ ἐναντίου φυσικῶς φέρεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω, διὰ τὸ ελαφρόν ὅπου ἔχει. Νοοῦνται δὲ ἀλληγορικῶς λίθοι καταφερεῖς, τὰ σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια Ἑθνη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠγέρθησαν εἰς τὸν ἐκ πίστεως Ἀβραὰμ τέκνα πνευματικὰ σχεδὸν ἅπαντα διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως (1).

Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελωδὸς κατασκευάζει τὸ ἐπίλοιπον τοῦ Τροπαρίου ἐκ τοῦ ρήτοῦ τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὁ ὁποῖος, κατοικεῖς εἰς τὸ φῶς, δι' ἧσαν φιλανθρωπίαν κατέβης ἐπὶ γῆς, καὶ εἰς φάτνην ἀνεκλήθης διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πῶς ὁ Θεὸς κατοικεῖ φῶς, ἐνῷ ἡ μὲν κατοικία εἶναι περιγραφὴ τῶν σωμάτων, ὁ δὲ Θεὸς ἀσώματος ὢν καὶ ἀπειρος, εἶναι ἀπερίγραπτος; εἰς τοῦτο ἀποκρινόμενοι ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς ἀνθρώπινον νοῦν λέγομεν, ὅτι καθὼς ὁ ἄνθρωπος, ἐνῷ κατοικεῖ εἰς οἰκίαν, περιορίζεται πανταχόθεν ἀπὸ αὐτὴν· οὕτως ὁ Θεὸς ἐπειδὴ εἶναι ὅλος φῶς, λέγεται ὅτι κατοικεῖ εἰς φῶς, καὶ ἀπὸ φῶς περικυκλοῦται. Συμφάνως δὲ μὲ τὸν Παῦλον εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸ τοῦ Παύλου, ὅτι ὁ Θεὸς φορεῖ τὸ φῶς ὡς φόρεμα· „Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον“· τὸ φῶς ὅμως, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς κατοικεῖ, δὲν εἶναι ὑλικόν, εἶναι αὐλόν, ἀκτίστον, αἰώνιον, καὶ διὰ τοῦτο ἀπρόσιτον (ἀπλησίαστον) καὶ ἀόρατον ἀπὸ ὑλικοῦς ὀφθαλμοῦς. Καὶ ὅτι εἶναι τοιοῦτον, μαρτυροῦν λαμπρῶς οἱ τρεῖς πρόκριτοι τῆ Ἰησοῦ Μαθηταί, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ Θαβώριον ὅρος μὴ δυνηθέντες νὰ βλέπωσι τὸ Θεῖον φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξήστραψεν ἀπὸ τῶν Ἰησοῦν, ἔπεσαν χαμαὶ κατὰ πρόσωπον.

Ωδή

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐξηγητὴς τὸ „Τίους τῶν κατὰ τὴν μενευκότων“ λέγει, ὅτι εἶναι περίφρασις ἀντὶ τῆς „τῶν κατὰ τὴν μενευκότων“· ἦτοι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς

κατὰ νεύοντας ἀπὸ τοῦ φορτίου τῆς ἀμαρτίας ἡγεῖρε καὶ ἐσήκωσεν ἄνω, ὁ σαρκωθεὶς Λόγος τοῦ Πατρὸς.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ Παρτάμακτος ἐξεφαύλισαν πόθον, Ἀπλητα θυμαίμοτος ἡγ-
 „ κιστρωμένοι, Παῖδες Τυράννου δύσθεον γλωσσαλγίαν· Οἷς εἰκάδε
 „ πῦρ ἄσπετον, τῷ Δεσπότῃ, Λέγουσιν εἰς αἰῶμας εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μὲν μικροφύχους καὶ ἀνάνδρους ἀνθρώπους, ὅταν προβάλλῃ εἰς αὐτοὺς κανένας φό-
 βος, εὐθὺς τὰς νικᾷ, καὶ γίνεται ἀνώτερος τοῦ θεοῦ πόθου, ὁ ὁποῖος ἐσπάρη εἰς τὴν καρ-
 δίαν των· εἰς δὲ τοὺς ἀνδρείους καὶ μεγαλοφύχους δὲν ἀκολουθεῖ οὕτως, ἀλλ' ἀντιστρόφως
 ὁ θεὸς πόθος μὲ ὅλον πῆχυν βασιλικόν, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, ὑπερνικᾷ τὸν φόβον.
 Διὰ τοῦτο οἱ τρεῖς Θεολόγοι Παῖδες, ὁ Ἀνανίας, ὁ Ἀζαρίας καὶ ὁ Μισαήλ, μὲ τὸ νᾶ
 ἦτον ὅλοι διόλου ἀγκιστραμένοι ἀπὸ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ,
 ἐξεφαύλισαν, (κατεφρόνησαν) καὶ ὡς μηδὲν ἐλογίσαντο τὴν κακότητα καὶ βλάβην γλωσ-
 σαλγίαν τοῦ Τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ὅς τις ἐθύμονε καὶ ὠργίζετο κατ' αὐτῶν ἀπλῆτως
 (ὕπερβολικῶς)· διότι ἤθελεν ὁ ἀνόητος νᾶ προσκυνηθῇ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκότος του· διὸ καὶ
 βλασφημῶς ἔλεγε· „ Καὶ τίς ἐστὶ Θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς μου“; (Δαν. γ'. 15.)
 Ὁθεν ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες κατεφρόνησαν τὰ βλάσφημα ταῦτα λόγια τοῦ Τυράννου, διὰ
 τοῦτο παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὸ ἀμέτρητον ἐκεῖνο πῦρ τῆς καμίνου, καὶ τελείως δὲν τοὺς
 ἔκαυσε. Τούτου χάριν καὶ αὐτοὶ ἔλεγον εὐχαριστοῦντες εἰς τὸν Δεσπότην Θεόν· Σὺ, Κύριε,
 εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· ὁ ὁποῖος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς
 τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς.

Πρέπει δὲ ἐδῶ νᾶ θαυμάσῃ τιναὶ τὸν ἱερὸν Μελωδόν· διότι ἐπειδὴ δύο ὀνόματα εἶναι
 τῶν μεγάλων μοναρχιῶν τοῦ Κόσμου, βασιλεία καὶ τυραννία, καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς κάμνει
 τοὺς ὑπηκόους του νᾶ τὸν δουλεύουν μὲ πόθον καὶ ἀγάπην, ὁ δὲ Τύραννος βιάζει αὐτοὺς
 νᾶ τὸν δελεύουν μὲ ἀγριότητα καὶ φοβερισμούς· τέτου χάριν ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ μὲν
 ὄνομα „ Παντάναξ“ (παμβασιλεὺς) ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Θεὸν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον, τὸ
 δὲ „ Τύραννος“ ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἀκολουθῶς εἶπεν, ὅτι οἱ τρεῖς
 ἅγιοι Παῖδες δὲν ἦτον ἀγκιστραμένοι ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πόθον καὶ
 τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἡ τελεία ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἐκβάλλει τὸν φόβον, καθὼς εἶπεν ὁ
 ἡγαπημένος μαθητὴς Ἰωάννης (ἀ. δ'. 18.).

Τροπάριον.

„ Τηπρέτας μὲρ ἔμπαρως καταφλέγει, Σώζει δὲ παφλάζουσα ρο-
 „ ζήδον μέους, Ταῖς ἐπταμέτροις καύσεσι πυργουμένη· Οὐς ἔστεφε
 „ φλοξ, ἄφθορον τοῦ Κυρίου, Νέμορτος εὐσεβείας εἴμεκα, δρόσον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύμφωνον καὶ ἀκόλουθον εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μὲ τὸ πρότερον· ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς
 ἀναφέρει καὶ ἐδῶ τὴν ἱστορίαν τὴν περὶ τῆς Χαλδαϊκῆς καμίνου, λέγων, ὅτι ἡ μετὰ σφο-
 δροῦ ἡχοῦ ἀναβράζουσα φλόγα, ἥτις μὲ τὴν ἐπταπλάσιον ἔκκαυσεν τῆς καμίνου, ὑφούτο
 ὡς πύργος ἕως πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα (1), τοὺς μὲν ὑπηρέτας τοῦ Τυράννου, οἱ ὁ-
 ποῖοι

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρὴς
 ἐν τῷ Η'. Εἰρμῷ τῷ λέγοντι „ Ἐπταπλάσιος κά-
 „ μινον“ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐρμηνευμένης Ἀναστασίμου

ὀκτωήχου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, λήγει, ὅτι ἐγνώ-
 ρισθη ἡ φλόγα, ὅτι ὑφώδη πῆχεις τεσσαράκοντα τε-
 νία, διότι, ὅταν ἐγύρισεν αὐτὴ κάτω, καὶ κατέκαυ-

ποῖοι ἔκαιον τὴν κάμινον, καὶ εὐρίσκοντο ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κατέκαυσε μὲ μεγάλην μανίαν καὶ θυμόν, ὡς ἐὰν ἦτον ἐμφυχος καὶ λογικὴ, τοὺς δὲ τρεῖς Παῖδας ἔσωσε καὶ ἀβλαβεῖς διεφύλαξεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐσχημάτισε τὸ πῦρ τῆς γέννης, ὡς ἓνα θυρίον, τὸ ὁποῖον, ὅταν πειραχθῇ, θυμόνει καὶ ἀγριεύει καὶ δὲν παύει, ἕως οὗ νὰ ἀρπάσῃ καὶ ἓνα ζῶον, ἢ ἄνθρωπον· „Φοβερά δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλ-
„λοντος τοὺς ὑπεναντίους“· (Ἑβρ. 1. 27.)

Εἶπε δὲ, ὅτι μὲ μανίαν κατέκαυσε τοὺς ὑπηρετάς, ἢ κατὰ σχῆμα ρητορικῆς προσωπο-
ποιίας, ἥτις καὶ εἰς τὰ ἀψυχα προσαρμόζει ἐμφύχων ἰδιώματα, ἢ διότι ἡ χάρις τῷ Θεοῦ
ἢ εἰς δρόσον αὐτὴν μεταβαλοῦσα, αὐτὴ καὶ τὴν μανίαν εἰς ἐκείνην ἔδωκεν, ἵνα καὶ τὰς
δύω ἐναντίας ἐνεργείας τῷ πυρὸς, τὴν δροσιτικὴν, λέγω, καὶ τὴν καυστικὴν παραδόξως ἐν-
ταυτῷ δεῖξῃ εἰς διάφορα ὑποκείμενα. Ἔσπεφε δὲ, εἶπε, τοὺς τρεῖς Παῖδας ἢ φλόγα, ἐπει-
δὴ τὸ χῆμα τῆς καμίνου εἶναι στεφανοειδές, καὶ ὡς τοιοῦτον περιεκύκλονεν αὐτούς. Ἔσωσε
λοιπὸν ἢ φλόγα τῆς καμίνου τοὺς Θεολόγους Παῖδας, ὅχι διότι ἐλησμόνησε τὴν καυστικὴν
ἐνέργειαν, ἀλλὰ διότι ὁ Κύριος ἐχάρισεν εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους νέους δρόσον ἄφθονον καὶ
πλουσίαν ἕνεκα τῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως, τὴν ὁποίαν ἔδειξαν εἰς τὸν Κύριον, καὶ δὲν
ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ἐσφαλμένως δὲ εὐρίσκεται ἐν τοῖς Μηναίοις
„ἄφθοιος“· ἢ γὰρ εἰς τὸ „φλόγα“ τοῦτο ἀναφέρεται, ἀλλὰ εἰς τὸ „δρόσον“· ὅθεν χρειά-
ζεται νὰ γράφεται „ἄφθονον“.

Ἀρμύζουσιν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ τῷοντι μέγας Βασιλεῖος, θαῦ-
μα μεγαλύτερον λέγων τὸ εἰς τὴν Κάμινον γεγονός, ἀπὸ τὸ γενόμενον εἰς τὴν ἐρυθρὰν θά-
λασσαν· λέγει γὰρ ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ κή. Φαλ. προκειμένου ρήτου „Φωνὴ Κυρίου διακό-
„πτοντος φλόγα πυρὸς“, ταῦτα· „Διεκόπη μὲν καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων
„ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ ἢ φλόξ τοῦ πυρὸς, ὅτε ὑπερεξεχέθη μὲν τεσσαράκοντα ἐννέα πήχεις
„ἢ κάμιнос, ἐνεπύριζε δὲ τοὺς κύκλῳ πάντας· διακοπεῖσα δὲ τῷ προσταγmati τοῦ Θεοῦ,
„πνεῦμα ἐδέξατο ἐν ἑαυτῇ, ἠδίστην ἀναπνοὴν καὶ ἀνάφυξιν, ὥσπερ ἐν σικῆτινι φυτῶν,
„ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει παρεχομένη τοῖς Παισίν· ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ὥσει πνεῦμα δρόσον
„διασυρίζον. Καὶ θαυμαστότερόν γε πολλῶν πυρὸς φύσιν διακοπῆναι, ἢ καταδιαρεθῆναι τὴν
„ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις· ἀλλ' ὅμως ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου καὶ τὸ συνεχὲς φύσει
„καὶ ἠνωμένον τοῦ πυρὸς διακόπτει. Καίτοι ἄτμητον καὶ ἀδιαίρετον ἐπινοίας ἀνθρωπίνων
„τὸ πῦρ εἶναι δοκεῖ· ἀλλ' ὅμως προσταγmati Κυρίου διακόπτεται καὶ διίσταται“. Ἀλλὰ καὶ
Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τῆς Ὀκτωήχου τὸ λέγον „Κάμινός ποτε
„πυρὸς ἐν Βαβυλῶνι τὰς ἐνεργείας διεμέριζε, τῷ Θεῷ προσταγmati τοὺς Χαλδαίους κατα-
„φλέγουσα, τοὺς δὲ πιστοὺς δροσίζουσα“, καὶ ἐπιθεῖς τὸ ἀνωτέρω τοῦ Βασιλείου, λέγει·
„Τὸ προσταγμα τοῦ Θεοῦ διεῖλε τὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς, τὴν μὲν φωτιστικὴν ἔασαν, τὴν
„δὲ καυστικὴν ἀφελόμενον· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τῆς γέννης πῦρ εἶναι φησὶν ἐκεῖ ὁ αὐτὸς Βα-
„σίλειος“. Ἀπορίας δὲ εἶναι ἄξιον, διὰ τί δὲν εἶπεν ὁ Μελωδὸς, ὅτι διεκόπη τὸ πῦρ εἰς
τὴν καυστικὴν καὶ φωτιστικὴν ἐνεργείαν του κατὰ προσταγὴν Θεοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν καυστι-
κὴν καὶ δροσιτικὴν; Λύει τὴν ἀπορίαν ὁ ἴδιος Ζωναρᾶς καὶ λέγει· „Ἀν κατ' ἐπινοίαν ἀ-
„φαιρεθῇ ἀπὸ τὸ πῦρ ἢ καυστικὴ, μείνῃ δὲ ἢ φωτιστικὴ, αὕτη μείνασα μόνη ψυχρὰ ἔσται
„καὶ δροσώδης, φωτίζουσα μόνον ἀλλ' οὐ φλογίζουσα“. Ἀλλ' ὅμως ἔλυσε τὴν ἀπορίαν ἰκα-
„νῶς ἀνωτέρω ὁ ἴδιος Βασιλεῖος εἰπών· „Ἡ κάμιнос ἐδέξατο ἐν ἑαυτῇ ἠδίστην ἀναπνοὴν καὶ
„ἀνάφυξιν“. καὶ ἡ Γραφή λέγει· „Ἐγένετο ὥσει πνεῦμα δρόσου διασυρίζον ὑπὸ τοῦ συγ-
„καταβάντος Ἀγγέλου, καὶ τὸ πῦρ διασκορπίσαντος“. Ὡστε δὲν ἦτον τοῦ πυρὸς φυσικὴ
ἐνέργεια ἢ δροσιτικὴ, ἀλλὰ ὑπερφυσικὴ, ἔξωθεν ἐπεισασθεῖσα διὰ τοῦ Ἀγγέλου.

Τρο-

σε τοὺς περὶ τὴν Κάμινον Χαλδαίους, τότε ἐμετρήθη
τὸ δεκάσημα τῆς γῆς, ἕως εἰς τὸ ὁποῖον ἢ φλόγα
ἔφθανε· καὶ ἐπειδὴ τὸ μέτρον τῆς γῆς εὐρίθη πῆχεις
τεσσαράκοντα ἐννέα, ἐκ τούτου ἠγνώρισαν ὅτι καὶ τὸ
ὕψος τῆς φλογὸς τὸσον μέτρον εἶχεν. Ταῦτα τὸ ἰ-
δίον λέγει, καὶ Εὐδύμιο· ὁ Ζωναρᾶς. Προσθίσταται
δὲ ὁ ἀνωτέρω Ζωναρᾶς, ὅτι ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐπρό-
σθεε νὰ καὶ ἡ Κάμιнос ἰσχυροτάτη· „Τὸ δὲ εἰ-

„παρὰ τὴν ἰσχυρίαν λαμβανέται ἢ ἀπὸ τοῦ „πολλαπλα-
„σίως“, διότι μεταχειρίζεται ἡ Γραφή τὸν ἐπτά ἀ-
ριθμὸν ἀπὸ τοῦ „πολλὰ“, ἢ ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἔξε-
καύθη ἢ Κάμιнос, καὶ ὑπὸ τασαύτης ὕλης ἔσθλην
τὸ πῦρ, ὥστε ἐπὶ πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα ὑψώ-
θη ἢ φλόγα· καὶ ὅτι, ὁ ἐπτά ἀριθμὸς, ἐφ' αὐτὸν
πολλαπλασιαζόμενος, τὸν τεσσαράκοντα ἐννέα ἀπο-
τελεῖ.

Τροπάριον.

„ Ἀρωγὲ Χριστέ τὸν βροτοῖς ἐμαρτίον, Πρόβλημα τὴν σάρκωσιν ἄρ-
 „ ρήτως ἔχωρ, Ἕσυχμας, ὄλβον τῆς Θεώσεως φέρων, Μορφούμενος
 „ ἑὶς τιμὸς δι' ἐλπίδα, Ἀρωθεὺς εἰς κευθμῶνας ἤλθομεν ζόφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ βοηθεὶς ἡμῶν Χριστέ, σὺ, λέγει, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων μορφωθείς καὶ γεννηθεὶς σήμερον κατήσυχμας σοφώτατα καὶ τεχνικώτατα τὸν ἀντίπαλον τῶν ἀνθρώπων Διάβολον· διότι σὺ τὸν μὲν πλοῦτον τῆς Θεότητος (Θεότης δὲ οὐ μόνον ἡ θεία φύσις λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἡ θεία ἐνέργεια· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, „ Θεότης ἐστὶν ἡ ἐκθεωτικὴ τῶν προ-
 „ νοουμένων ἐνέργεια “) ἔφερες ἐνδοθεν κεκρυμμένον· τὴν δὲ σάρκα εἶχες ἔξωθεν πρόβλη-
 „ μα, καὶ ὡς ἐν δόλωμα μὲ ἀρρήτον τρόπον καὶ ἀνερμήνευτον· ὅθεν διὰ τοιοῦτου πανσό-
 „ φου τεχνάσματος κατεσοφίσω καὶ ὑπάτησας τὸν πονηρὸν ἔχθρην, ὅς τις προσέβαλε καὶ ἐπο-
 „ λέμισε τὸ ἔξωθεν φαινόμενον δόλωμα· ἦτοι τὴν φαινομένην ἀνθρωπότητα, περιέπεσε δὲ καὶ
 „ ἐνικήθη ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν κεκρυμμένου ἀγιστρῶν· ἦτοι ἀπὸ τῆς παντοδύναμου Θεότητος· διὰ
 „ τὴν ἐλπίδα τῆς ὁποίας Θεότητος (τοῦ νὰ γένωμεν Θεοί), καθὼς ὁ πονηρὸς ἐσυμβούλευ-
 „ σεν ὅφρις εἰπὼν· „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί,
 „ καὶ ἔσεσθε ὡς Θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν “, (Γέν. γ'. 5.) κατεκρημνίσθημεν
 „ ἀπὸ τὸν Παράδεισον εἰς τοὺς σκοτεινοτάτους τόπους τοῦ ἄδου. Σημείωσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω
 „ λόγια ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „ Ἐπειδὴ γὰρ ὤετο αἴτ-
 „ ητος εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστής, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι
 „ δελεάζεται· ἢ ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλὼν, τῷ Θεῷ περιπέσῃ· καὶ οὕτως ὁ νέος Ἀδὰμ
 „ τὸν παλαιὸν ἀνασώσεται “. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ὁρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἱρμοῦ
 „ τῆς πέμπτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος „ Ὁ τρισμακάριστον ξύλον “,
 „ ἵνα μάθῃς πάνσοφον ἀλειτουργικὴν τοῦ Θεοῦ.

Τροπάριον.

„ Τὴν ἀγριωπὸν ἀκρατῶς γαυρουμένην, Ἀσεμνα Βακχεύουσα (1)
 „ ἑξοιστρούμενον (2), Κόσμου καθεῖλες παρσθεμῶς ἀμαρτίαν· Οὐς
 „ εἴλκυσε πρὶν σήμερον τῶν ἀρκύων, Σῶζεις δὲ σαρκωθείς ἐκὼν εὐεργέτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ εὐεργέτα, λέγει, Θεέ, σὺ σαρκωθείς θεληματικῶς καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, κα-
 θεῖλες μὲν καὶ ἐκρήμνισες μὲ τὴν πανσθενῆ δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀγρίαν ἀμαρ-
 „ τίαν, τὴν ἀμέτρως ὑπερηφανευομένην καὶ ἀσέμνως μαινομένην καὶ χορεύουσαν, καθὼς οἱ
 „ ἔξωθεν τῶν Ἑλλήνων μῦθοι λέγουσιν, ὅτι ἐχόρευον μαινόμεναι αἱ Βάκχαι γυναῖκες, αἱ τῷ
 „ Βάκχῳ τῷ Θεῷ τοῦ οἴνου λατρεύουσαι. Πόθεν δὲ ἐκρήμνισες τὴν ἀμαρτίαν; Ἀπὸ τὸν Κό-
 „ σμον καὶ τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι μαινικῶς ἐκινούντο ἀπὸ αὐτὴν ὡς ἀπὸ
 „ οἱ-

(1) Οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο ἐρμηνευταὶ τῶν
 Κανόνων· ἂν καὶ ἐν τοῖς Μηναίοις τοῖς πετυπωμέ-
 „ τοις γράφεται „ βακχεύουσα “.

(2) Ὁμοίως καὶ τοῦτα οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο
 ἐρμηνευταὶ· διότι ἀναφέρεται εἰς τὸ „ κόσμου “, καὶ
 „ οὐκ εἰς τὸ „ ἀμαρτίαν “, καθὼς γράφεται ἰσφαλμῶς
 „ εἰς τὰ Μηναία.

οἷστρον (1)· διότι αὐτὴ ἐμπήγουσα τὸ κέντρον τῆς εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἔκαμιν αὐτοὺς νὰ τρέχουν εἰς βουναί, εἰς ἐρημίας, εἰς κρημνούς καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τοὺς ὁποίους οὐκ ἐπισκοπεῖ Κύριος, εἰδὲ γνώσις, ὡς εἶπεν ὁ Σολομών· „Ὁ ἀφοβος ἀύλισθήσεται ἐν τόποις, οὗ οὐκ ἐπισκοπεῖται γνώσις“. (Παρ. 19. 23.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ, σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν τὴν ἁμαρτίαν ἀνόμασεν· „Ἐντεῦθεν Αἴγυπτον φεύγομεν τὴν σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν ἁμαρτίαν“. Ὅθεν ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος προσθέτει, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου πάσχουν ἀπὸ κανὲν πάθος, εἴτε ἀπὸ θυμὸν, εἴτε ἀπὸ ἐπιθυμίαν, αὐτοὶ οἷστροηλατοῦνται, μαίνονται καὶ ἔξω φρενῶν γίνονται· ἄγριοι γὰρ γίνονται κατὰ τὰς ὀφθαλμούς· γαυριῶνται ἀκρατήτως κατὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν· ὁρμῶσιν ἀναιδῶς· τρέχουσι μὲ μανίαν ὡς αἱ Βάκχαι γυναικες, καὶ πάσχουσιν ἐκεῖνα τὰ ἴδια πάθη, ὅπου πάσχουσι τὰ βόδια, ὅταν τὰ πιάσῃ ὁ οἷστρος. Ἀρμοδιώτατα δὲ ἐπαρωμοίασεν ὁ Μελαδὸς τὴν ἁμαρτίαν μὲ τὸν οἷστρον· διότι καθὼς αὐτὸς ἐκμανίζει τὰ ζῶα, καὶ ἀπὸ ἡμερὰ τὰ καταστήνει ἄγρια· οὕτως ἡ ἁμαρτία, εἰσελθοῦσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων κάμνει αὐτοὺς ἀλογωτέρους καὶ θηριωδέστερους ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τὰ θηρία. Τὴν μὲν ἁμαρτίαν λοιπὸν (ἀκολουθεῖ ὁ Μελαδὸς) κατέβαλες καὶ ἠφάνισες, Δέσποτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἡ ἁμαρτία ἐτράβιξε πρότερον εἰς τὸν ἐαυτὸν τῆς καὶ ὑπέταξε, σήμερον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Γεννήσεώς σου ἔσωσας ἀπὸ τὰς παγίδας αὐτῆς καὶ δίκτυα, εἰς τὰ ὅποια ἡμεῖς περιπεπλεγμένοι.

Ωδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Μήτηρ ἀφλέπτως εἰκομίζουσι Κόρης, Οἱ τῆς παλαιᾶς πυρπολού-
„μεροι μέοι, Ὑπερφυῶς κύουσα ἐσφραγισμένη. Ἀμφω δὲ δρῶσα
„θαυματοργία μιᾶ, Λαοὺς πρὸς ὑμνομ ἐξαμίστησι χάρις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ ἀναφερόμενοι τρεῖς Παῖδες, οἱ ὅποιοι δὲν κατεκαίοντο ἐν τῇ καμίνῳ, αὐτοὶ εἰκονίζον τὴν μήτραν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος, ἡ ὅποια καὶ ἀφ' οὗ ἐγέννησε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, πάλιν ἔμεινεν ἐσφραγισμένη καὶ κεκλεισμένη, κατὰ τὴν προφητείαν τῆς Ἰεζεκιὴλ τὴν λέγουσαν· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς· καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ'. 2.) Διὰ τὰ φανερώσῃ δὲ ὁ Προφήτης ὅτι ἡ Θεοτόκος, καθὼς ἦτον Παρθένος πρὸ τοῦ τόκου, οὕτως ἔμεινε Παρθένος καὶ μετὰ τὸν τόκον, διπλασιάζει τὸ „ἔσται“, κεκλεισμένη“. Πλὴν ἐκεῖ μὲν οἱ τρεῖς Παῖδες στεκόμενοι εἰς τὴν μέσσην τῆς καμίνου, ἔμενον ἀπείρακτοι καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἐδῶ δὲ ἠκολούθει ὅλον τὸ ἐναντίον· διότι ἡ Θεομήτωρ ἔχουσα μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς τὸ αὔλον πῦρ τῆς Θεότητος, δὲν ἐκατακάτετο ἀπὸ αὐτό· ὅθεν τοῦτο τὸ θαῦμα εἶναι πολλὰ ἀνώτερον καὶ παραδοξότερον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῶν τριῶν Παίδων. Τὰ δύο δὲ ταῦτα θαύματα (τὸ νὰ μὴ κατακαοῦν οἱ τρεῖς Παῖδες, καὶ τὸ νὰ Γεννήσῃ ὑπερφυῶς ἡ Παρθένος) ἂν καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ἦναι χωρισμένα τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλο, καθότι ἐκεῖνο μὲν ἦτον ἐν τῇ Παλαιᾷ, τοῦτο δὲ ἐν τῇ Νέᾳ Γραφῇ, μὴ ὅλον τοῦτο καὶ τὰ δύο ἐνήργησε μὲ μίαν θαυματοργικὴν δύναμιν ἡ αὐτὴ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν διεγείρει τοὺς πιστοὺς λαοὺς εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν τὸν τοιαῦτα ποιοῦντα τέρατα καὶ θαυμάσια.

Τρο-

(1) Οἷστρος εἶναι ζῴσιον, ἔχον σχῆμα μακρολῆς σφηκός τὸ ὅποιον ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ἐμπαγεῖ εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῶν ἀλόγων καὶ βοῶν καὶ ἀλλων ζῴων τὸ κεντρί, καὶ μὲ τοῦτο τὰ ἐνοχλεῖ τὰ-

σον, ὥστε ἐξαγριῶνται αὐτὰ καὶ τρέχουν μανικῶς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ πολλάκις κρημνίζονται, καὶ εἰς νερά πίπτουν.

Τροπάριον.

„Λύμην φυγοῦσα τοῦ Θεοῦσαι τῇ πλάρῃ, Ἀληκτορ ὑμνεῖ τὸν
 „κερήμερον Λόγον, Νεαρικῶς ἅπανα σὺν τρόμφ κτίσις, Ἀδοξορ εὐ-
 „χος δειματουμένη φέρειν, Ῥευστὴ γεγῶσα, καὶ σοφῶς ἐκαρτέρει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ητον ποτὲ καιρὸς, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐλάτρευον ὡς Θεὸν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον λέγοντα· „Μετήλλαξαν τὴν ἀληθεῖαν τῷ Θεῷ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.“ (Ῥωμ. α. 25.) καὶ πρὸς τούτοις ἐδόξαζον, ὅτι τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ φωστῆρες καὶ τὰ ἄστρα κυβερνῶσιν ἅπαντα τὰ ὑπὸ σελήνην· τοιοῦτοι ἐστάθησαν ἅπαντες σχεδὸν οἱ πρὸ τῆς ἐνσαρκου Παρουσίας ἄνθρωποι, οἱ καλούμενοι Ἕλληνες καὶ εἰδωλολάτραι. Ἡ κτίσις λοιπὸν θεοποιουμένη ἀπὸ τούτων ἀνοήτων ἀνθρώπων, καὶ οἰκειουμένη τὴν τιμὴν τοῦ κτίσαντος αὐτὴν, ὅχι μόνον δὲν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐλυπεῖτο, καθὼς ἦτον πρόπον νὰ λυπῇται· ὅθεν λαμβάνουσα μίαν τοιαύτην ἀτιμον τιμὴν, καὶ ἄδοξον δόξαν, ἔπασχεν ἕνα τοιοῦτον πᾶθος, ὡς εἶναι, κατ' ὑπόθεσιν, ἕνας ἄνθρωπος ἰδιώτης ἠθέλε παρὴν τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, καὶ ὀνομασθῇ καὶ προσκυνῇται ὡς Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ· ὁ τοιοῦτος γὰρ ἰδιώτης ἄνθρωπος, ὅχι μόνον ἔμελλε νὰ ὀργισθῇ, καὶ νὰ σιγχαίνεται ὡς ἀτιμίαν τὴν ξένην ἐκείνην τοῦ Βασιλέως τιμὴν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἠθέλε φοβηθῇ δικαίως, μήπως ἀφανίσῃ αὐτὸν ὁ τῇ ἀληθείᾳ ὢν Αὐτοκράτωρ καὶ Βασιλεὺς, ὡς οἰκειοποιούμενον καὶ ἀρπάζοντα τὴν ἰδικήν του δόξαν καὶ βασιλείαν.

Πρὸ τῆς Γεννήσεως λοιπὸν τῷ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοιαύτην ἀτιμον τιμὴν ἢ κτίσις ἐλάμβανε· τὰρα δὲ αὐτὴ φυγοῦσα δυνατῶς τὴν τοιαύτην λύμην (ὑβριν) τοῦ νὰ θεοποιῇται ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, ἀπαύστως ὑμνεῖ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν κενωθέντα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως· κένωσις γὰρ εἶναι ἢ διὰ σαρκὸς πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημία τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν ἀγάνυμον ἐρμηνευτήν. Ὑμνεῖ δὲ αὐτὸν ἢ κτίσις μὲ τρόμον καὶ φόβον ὡς Κτίστην αὐτῆς καὶ δημιουργόν· διὰ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιδημίας ἔγινε φανερόν, ὅτι αὐτὸς μὲν εἶναι ὁ ἀληθὴς Θεὸς καὶ τῆς κτίσεως δημιουργός, ἢ δὲ κτίσις εἶναι ποῖημα μόνον καὶ κτίσμα αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κτίστης καὶ Θεός. Ἡ γὰρ κτίσις, ἐπειδὴ ἔγινε φύσει φθαρτὴ διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ, τόσον πολλὰ ἐφοβεῖτο τὴν ἄδοξον δόξαν τῆς θεοποιήσεως, καὶ τόσον πολλὰ ὀργίζετο ἐναντίον ἐκείνων ὅπου τὴν ἐθεοποίησαν, ὥστε ἐκοιλοπύνει καὶ ἐτοιμάζετο νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παρανόμους μὲ διαφόρους τρόπους, μὲ πετροβόλους χαλάζας, μὲ ἀστραποπελέκας, μὲ βροντάς, μὲ ῥαγδαίας βροχάς, μὲ χασματώδεις σεισμούς, μὲ φοβεροὺς τῆς γῆς ἀναβρασμούς καὶ μὲ δυσκρασίας ἀέρων· ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἀλλὰ μὲ σοφίαν ὑπέφερεν, ἐλπίζουσα νὰ κάμῃ τὴν κατ' αὐτῶν ἐκδίκησιν ὁ τῆς κτίσεως Δημιουργός, ὁ σήμερον γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου· ἦτοι νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὸ μέσον τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν τῆς κτίσεως θεοποίησιν (1).

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Εὐσέβιος ὁ Πεκμύλιου ἐν τῇ Δ'. Λόγῳ περὶ εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς, ἐρμηνεύων τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου ἐκεῖνο „Ὅτε ἡμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ Κόσμου ἡμεῖς δεδουλωμένοι“, (Γαλ. δ. 3.) λέγει ἕνα νόημα παράξενον μὲν, πιθανόν ὁμως καὶ ἀξιόπιστον· δηλαδή ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο παρεχώρησε νὰ προσκυνῶν οἱ ἄνθρωποι τὰ στοιχεῖα τοῦ Κόσμου· ἦτοι τοὺς Φωσπῆρας καὶ τὸν Οὐρανόν, καὶ νὰ λατρεύουν ταῦτα ὡς Θεούς, διὰ νὰ προπαιδαγωγηθοῦν εἰς αὐτά, καὶ οὕτω νὰ δεχθοῦν εὐκόλως τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν· εὐκολώτερα γὰρ ἡμ-

πορεῖ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ἀληθινόν Θεόν ἕως ὅπου πρότερον ἔχει ἰδεᾶν Θεοῦ, ἢ καὶ ψεύδῃ ὅτι ὁ Θεὸς αὐτοῦ, καὶ νὰ λατρεύσῃ τὸν ἀληθὴ Θεόν ἕως ὅπου ἐσυνείδισεν νὰ λατρεύῃ ἕνα ψευδῆ θεόν, πᾶρξεν νὰ πιστεύσῃ σὺν αὐτὸν ἀληθὴ Θεόν ἕνα ἄξιον, ὁ ὅποιος δὲν ἔχει τελείως ἰδεᾶν Θεοῦ εἰς τὴν φαντασίαν του, οὐτε ἐσυνείδισεν ποτὲ νὰ προσκυνῇ καὶ νὰ λατρεύῃ Θεόν. Τοῦτο τὸ νόημα φαίνεται νὰ συνομολογῇ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὸν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον αὐτοῦ τὸ λεγόν „καὶ σοφῶς ἐκαρτέρει“· δηλοῖ γὰρ τοῦτο, ὅτι ἢ κτίσις, μὲ ὁ-

Τροπάριον.

„Ηκεις πλαμῆτιν πρὸς βομήν ἐπιστρέφω, Τὴν ἀρθοποιὸν ἐξ ἐρη-
 „μαίωμ λόφω, Ἡ τῶν Ἐθνῶν ἔγερσις, ἀρθρώπων φύσιν. Ῥώμην
 „βιαίαν τοῦ βροτοκτόρου σβέσαι, Ἀμὴρ φαμεῖς τε ἔ Θεός προμνηθεῖς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο μέρη ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ σοφὸς Μελωδός. Πρῶτον, ἀπὸ τὴν πα-
 ραβολὴν ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος, „Τίς ἀνθρώπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπο-
 „λέσας ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ
 „τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτὸ, καὶ εὕρῃ, ἐπιτίθισιν ἐπὶ τὰς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ
 „ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συγχαί-
 „τέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός“; (Λουκ. ιε. 4.) Καὶ δεύτερον, ἀπὸ
 τὸ Βιβλίον τῆς ἐξόδου, ὅπου γέγραπται, „Ἐὰν συναντήσῃς τῷ βοῖ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ
 „ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ· ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον
 „τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκός ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρείς
 „αὐτὸ μετ' αὐτοῦ“. (Ἐξ. κγ. 4.)

Ἐκ τούτων λοιπὸν συγκροτήσας τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης· Χρι-
 στέ ὁ Θεός, ὅστις εἶσαι ἡ αἰάστασις τῶν Ἐθνῶν τῶν ἐμπεσόντων εἰς τὸν βόθρον τῆς ἀσε-
 βείας καὶ ἀμαρτίας, σὺ γενόμενος τέλειος ἀνθρώπος διὰ τὴν περὶ τὸν ἀνθρώπον πρόνοιαν,
 καὶ τέλειος μείνας Θεός, ἡλθες εἰς ἡμᾶς πρῶτον διὰ τὴν γυρίσιν ἀπὸ τὰς ἐρήμους καὶ δύσ-
 βατα ὅρη καὶ βάραθρα, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, τὴν πεπλανημένην φύσιν τῶν ἀν-
 θρώπων. Ποῦ καὶ τὴν γυρίσιν; Εἰς τὴν βοσκὴν τὴν ψυχοτρόφον καὶ τὰ ἀνθη ποιοῦσαν τῆς
 εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς· σὺ γὰρ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς ἀφίσας μὲν τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα πρόβατά
 σου, τὰς χοροστασίας δηλαδὴ τῶν Ἀγγέλων, αἵ τινες διαιροῦνται εἰς ἐννέα τάγματα κα-
 τὰ τὴν Ἀρεοπαγίτην Διουύσιον, ἐφρόντισας διόλου διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλανηθέντος γέ-
 νους τῶν ἀνθρώπων. Δεύτερον, ἵνα διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τούτου σβύσῃς καὶ ἀφανίσῃς τὴν
 βιαίαν καὶ τυραννικὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρωποκτόνου Διαβόλου, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομενος,
 ἐπλάνησε τὸν Ἀδάμ καὶ ὅλον τὸ γένος του.

Ωδὴ

μὲ ὅλον ὅτι ἐφοβήτο καὶ θεοποιῖται ἀπὸ τὰ Ἐθνη καὶ
 τὸς εἰδωλολάτραις, ὅμως ἐκαρτεῖ καὶ ὑπέφερε τὴν
 τοιαύτην τιμὴν καὶ θεοποιήσιν. Διὰ τί; Διὰ τὰ φέ-
 ρει εὐκολώτερα τοὺς ταύτην θεοποιούντας ἀνθρώπους εἰς
 τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείαν καὶ γνῶσιν. Συνάδει
 τῇ γνώμῃ ταύτῃ καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Δευτερονομίου τὸ
 λεγόν· „Μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἰδὼν
 „τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ
 „πάντα τὸν Κόσμον τοῦ Οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσ-
 „κυνήσῃς αὐτοῖς καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε
 „Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκά-
 „τω τοῦ Οὐρανοῦ“. (Δευτερ. δ. 19.) Καὶ ὅρα τοὺς
 ἐξηγητὰς αὐτοῦ, Κλήμεντα τὸν Σπρωμακτεῖα καὶ Ὀρι-
 γένην· ὅρα καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, ἣν ἐποίησαμεν εἰς τὴν
 πρὸς Γαλατάς, κατὰ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν. Συμφωνεῖ
 δὲ τῇ νοήματι τούτῳ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέ-
 γων ἐν τῇ περὶ Θεολογίας Β'. λόγῳ· „Ἐφίεται μὲν
 „πᾶσα λογικὴ φύσις Θεοῦ καὶ τῆς πρώτης αἰτίας· καὶ
 „κατακαβεῖν δὲ ἀδυνατεῖ, δι' ἧς εἶπον αἰτίαι· καὶ
 „μιτῶσα δὲ τῇ πόδι καὶ οἶον σφραδίζουσα καὶ τὴν

„ζημίαν οὐ φέρουσα, δεύτερον ποιεῖται πλοῦν, ἢ πρὸς
 „τὰ ὁράμενα βλέπει, καὶ τούτων τι ποιῆσαι Θεόν,
 „κακῶς εἶδεν· τί γὰρ τῶν ὁρατῶν τοῦ ὁρῶντος, καὶ
 „πόσον ἐστὶν ὑψηλότερόν τε καὶ θεοειδέστερον, ἢ ἡ
 „τὸ μὲν προσκυνῶν, τὸ δὲ προσκυνούμενον; ἢ διὰ
 „τοῦ κάλλους τῶν ὁραμένων καὶ τῆς εὐταξίας Θεόν
 „γνωρίσαι, καὶ ὁδηγῶν τῇ ὁφεί τῶν ὑπὲρ τὴν ὁφί-
 „ν χρησασθαι, ἀλλὰ μὴ ζημιωθῆναι Θεόν διὰ τῆς με-
 „γαλοπρεπείας τῶν ὁραμένων. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν,
 „ἡλίον· οἱ δὲ, Σελήνην· οἱ δὲ ἀστέρων πληθος· οἱ
 „δὲ, Οὐρανὸν αὐτὸν ἅμα τούτοις, οἷς καὶ τὸ πᾶν
 „ἀγείν δαδῶκασιν“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἐρ-
 μηνεύων τὸ ἀνωτέρω· „Α ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός σου“,
 λέγει· „Ἰδίωμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς Γραφῆς, ὡς καὶ
 „τὸ παρέδωκεν εἰς ἀδόκιμον νοῦν· καὶ τὸ, ἀπένειμε
 „τοῖς ἔθνεσι· τοῦτέστι συνεχώρησεν, ἀφῆκεν· οὐχὶ
 „γὰρ ἐνεργούσα αὐτὸν ἵσταῦδα εἰσάγει, ἀλλ' ἐκ τῆς
 „ἐτέρων πονηρίας ταῦτα γίνεσθαι δείκνυσιν“. (Ὁμιλ.
 εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην).

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Στέργειν μὲν ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον φόβῳ, Ῥᾶον σιωπῇ· τῷ πόθῳ
 „δὲ Παρθένε, Ὑμνους ὑφαίρειν συντόμως τεθηγμένους (1), Ἐργῶδες
 „ἔστιν· ἀλλὰ καὶ Μήτηρ σθέμος, Ὅση πέφυκεν ἡ προαίρεσις, δίδου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Ἀειπάρθενον καὶ λοχεύτριαν τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν μουσουργὸν τῆς ἐννάτης Ὠδῆς προσφωνεῖ τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ χαριτάνυμος Μελωδός, οὕτω λέγων· ὦ Παρθένε καὶ Μητήρ ἐνταυτῷ (εἰς ἐσέ γὰρ μόνην ἠνώθησαν Παρθενία ὁμοῦ καὶ Γέννησις τὰ κατὰ φύσιν μαχόμενα), ἡμεῖς οἱ ἰδιόκοι σου ὑμνωδοὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν σου ὑμνωδίαν καὶ ἔπαινον, καὶ θέλοντες νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, πάσχομεν ἀπὸ δύο ἐναντία πάθῃ, φόβον καὶ πόθον· καὶ ὁ μὲν φόβος προξενεῖ εἰς ἡμᾶς σιωπὴν, ἵνα μὴ ἀθέμιτον καὶ ἀνόσιον ἔργον ποιήσωμεν, τολμῶντες μὲ ἀκάθαρτα χεῖλη νὰ ὑμνήσωμεν ἐσέ τὴν καθαρωτάτην καὶ παναμώμητον· εἶρκε γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκ τῆ Πλάτωνος ἐρανισάμενος· „Μὴ καθαρῶ
 „καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐχὶ θεμιτόν“· καὶ πάλιν „Καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ
 „καθαρῶ προσομιλήτεον“· (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας) ὁ δὲ πόθος ἐκ τοῦ ἐναντίου πα-
 ρακινεῖ ἡμᾶς ἔσωθεν διὰ νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, ἂν καὶ ἀκάθαρτοι ἦμεθα. Εὐκολώτερον δὲ εἶναι νὰ πεισθῶμεν εἰς τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπὴν, ὡς μηδένα κίνδυνον ἔχουσαν· διότι κἀνὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι πλέον ἀκίνδυνον ἀπὸ τὴν σιωπὴν· ὅθεν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ταυτὴν ἐγκωμιάσαν· ὁ μὲν γὰρ Σιμωνίδης εἶπεν, „Λαλήσας μὲν,
 „πολλάκις μετεμελήθην, σιωπήσας δὲ, οὐδέποτε“· ὁ δὲ Πλάτων ἄδιφον ἀνόμασε τὴν σιωπὴν· καθότι οἱ πολλὰ λαλοῦντες εἰς δίψας ἐκκαίονται· καὶ ὁ Ἱπποκράτης οὐ μόνον ἄδιφον εἶπε τὸ σιωπᾶν, ἀλλὰ καὶ ἄλυπον καὶ ἀνώδυνον.

Κἀνὲν, λέγω, πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀκινδυνότερον τῆς σιωπῆς· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ φόβου τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος νικώμενοι, εὐκολώτερον εἶναι νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπὴν ὡς ἀκίνδυνον· τὸ δὲ νὰ πλέκωμεν εἰς ἐσέ, Παρθένε, ὕμνους καὶ ἐγκώμια τεθηγμένα· ἥτοι ἰσχυρὰ, λαμπρὰ καὶ ἀκονημένα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς, ὑπὸ τοῦ πόθου νικώμενοι, τοῦτο εἶναι πρᾶγμα δύσκολον καὶ κινδυνῶδες εἰς ἡμᾶς· διότι τὰ μεγαλεῖά σου υπερβαίνειν κάθε ὕμνον καὶ ἐγκώμιον. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπερνικᾷ τὸν φόβον ὁ πρὸς σὲ πόθος ἡμῶν, καὶ ἡ προαίρεσις ἔχει μὲν τὰ νικητήρια κατὰ τοῦ φόβου, πλὴν δύναμιν δὲν ἔχει, διὰ τὸτο ἐσὺ, Θεοτόκε, ὅση εἶναι ἡ ἰδική μας προαίρεσις, τόσῃ ἀναλόγως δίδου εἰς ἡμᾶς τὴν ἰδικήν σου δύναμιν· ἵνα μὲ τὰ δύο ὄντες ἀρματωμένοι ὑμνήσωμεν καὶ ὀλίγοι τι ἐσέ τὴν ἀξιόμνητον καὶ ὑπερύμνητον.

Τρο-

(1) Καὶ οἱ δύο ἑρμηνεύται τῶν ῥηματικῶν Κανόνων, ὁ, τε Πτωχὸς Πρόδρομος καὶ ὁ ἀνώνυμος ἑρμηνευτὴς „τεθηγμένους“ γραφοῦσιν· ἐν τοῖς τιτυτω-

μένοις ὅμως Μηναιοῖς πᾶσι σχεδὸν „τεθειμένους“ γράφεται· ὅπερ νοεῖται ἀπὸ τοῦ „συνγγραμμένους“.

Τροπάριον.

„Τύπους ἀφεγγεῖς καὶ σκιας παρηγμέρας, ὦ Μῆτερ ἀγνή τοῦ λό-
 „γου, δεδορκότες, Νέον φαμέρτος ἐκ πύλης κεκλεισμένης, Δοξοῦμε-
 „μοί τε τῆς ἀληθείας φάος, Ἐπαξίως σὴν εὐλογοῦμεν γαστέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεομήτορα. Ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, γράφοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ. „Τὸ „γράμμα ὑποχωρεῖ· τὸ Πνεῦμα πλεονεκτεῖ· αἱ σκιαὶ παρατρέχουσιν· ἡ ἀλήθεια ἐπείσέρ-
 „χεται“. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Μῆτερ ἀγνή τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅς τις νεωστὶ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐγεννήθη ἀπὸ ἐσέ τὴν κεκλεισμένην πύλιν· τουτέστι τὴν με-
 τὰ τόκον φυλαχθεῖσαν Παρθένον, καθὼς ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ σὲ εἶδε καὶ σὲ ἀνόμασε, λέγων· „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ „δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“ (Ἰεζ. μδ'. 2.) ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ βλέποντες τοὺς σκοτεινοὺς τύπους τῶν Προφη-
 τῶν καὶ τὰς σκιας τοῦ παλαιοῦ νόμου ἡδὴ περασμένα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων αἰνιγ-
 ματωδῶς ἐδηλοῦτο τὸ Μυστήριον τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, δοξάζοντες δὲ καὶ φανταζόμενοι κατὰ νῦν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὅπου ἀπολαύσαμεν· ἡτοί Χριστὸν τὸν Θεόν, τὸν ἐκ σὲ ἀνα-
 τέλαντα, ἐπαξίως εὐλογοῦμεν καὶ μακαρίζομεν τὴν ὄντως εὐλογημένην καὶ μακαρίαν κοι-
 λίαν σου, καθὼς ἐσὺ ἐπροφήτευσας, εἰπούσα· „Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶ-
 „σαι αἱ γενεαί“. (Λουκ. α'. 48.) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ, „παρηγμένας“ ἐνόησεν αὐτὶ τοῦ „παρελθούσας εἰς ἔργον καὶ πληρωθεῖσας“.

Περὶ τῆς κεκλεισμένης πύλης τῆς Παρθένου ταῦτα τὰ γλαφυρὰ γράφει ὁ Ἅγιος Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως· „ὦ τοῦ Μυστηρίου! βλέπω τὰ θαύματα, καὶ ἀνακηρύττω τὴν „Θεότητα· ὁρῶ τὰ πάθη, καὶ οὐκ ἀρνοῦμαι τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ γὰρ Ἐμμανουὴλ φύσεως „μὲν πύλας ἀνέωξεν ὡς ἄνθρωπος, παρθενίας δὲ κλεῖδρα οὐ διέρρηξεν ὡς Θεός, ἀλλ' „οὕτως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι' ἀκοῆς εἰσῆλθεν· οὕτως ἐτέχθη, ὡς συνελήφθη· ἀπα-
 „θῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε, κατὰ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγοντα· „Ἐπέστρεψέ με „Κύριος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν Ἁγίων τῆς ἐξωτερικῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατο-
 „λᾶς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Τίς ἀνθρώπου, ἡ πύλη αὕτη „κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ἀλλ' ἡ Κύριος „ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, αὐτὸς εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἔσται ἡ πύλη κεκλεισμένη“. (ἐγκωμῶν εἰς τὴν Θεοτόκον, 8 ἡ ἀρχὴ, Παρθερικὴ πανήγυρις σήμερον.) Σημειῶσαι, ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τῆς Ἀγίου συνετέθη τὸ δογματικὸν ἐκεῖνο ἰδιόμελον τὸ λέγον· „ὦ τοῦ „μεγίστου Μυστηρίου!“, τὸ παρὰ τῇ Ὀκτανῶν εὕρισκόμενον.

Τροπάριον.

„Πόθου τετευχῶς καὶ Θεοῦ παρουσίας, Ὁ Χριστοτερπὴς λαὸς ἡ-
 „ξιωμένος, Νῦν ποτριάται τῆς παλιγγεμεσίας Ὡς ζωοποιῶ· τὴν
 „Χάριμ δὲ Παρθέρε, Νέμοις Ἀχαρτε, προσκυμῆσαι τὸ κλέος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως τῷ ἀνωτέρῳ καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖον Τροπάριον προσφωνεῖ εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ κατὰ τὴν γλῶτταν εὐχαρὶς Ἰωάννης, καθὼς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ Μεταφραστὴς Συμεὼν. Πρὸ τοῦ δὲ νῦν ἀρχίσωμεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ Τροπαρίου λέγομεν, ὅτι οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ Ποιηταὶ τῶν

τῶν ἁσματοικῶν Τροπαρίων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἔχουν συνήθειαν, ὅταν ὑμνήσουν μετὰ τὰ ἁσμάτα τινὲς καμμίαν μεγάλην καὶ Δεσποτικὴν ἑορτήν, νὰ παρακαλοῦν διὰ νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἐρχομένην· οὕτω, λόγου χάριν, ὅταν ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν ἐν ταῖς νηστεί- μοις ἡμέραις τῆς τεσσαρακοστῆς, παρακαλοῦσι νὰ ἰδοῦν καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὰ ἄχραντα πάθη τοῦ Κυρίου· ὅταν δὲ πάλιν τὰ πάθη ὑμνοῦσι, παρακαλοῦν νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν Ἀνά- στασιν αὐτοῦ· „ Δεῖξον ἡμῖν (λέγουσι) καὶ τὴν ἐνδοξὸν σου Ἀνάστασιν “· ὅταν δὲ ἀξιώ- θωσιν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, λέγουσιν· „ Ἀξιώσον ἡμᾶς καὶ τὴν Ἀνάληψιν ἑορτάσαι, καὶ „ τῆς παρουσίας τυχεῖν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος “.

Κατὰ τὴν συνήθειαν λοιπὸν ταύτην τῶν Ἱερῶν Μελωδῶν, ποιεῖ καὶ ὁ Θεοφιλὴς πρεσβύ- τερος καὶ χαριτάνυμος Ἰωάννης ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· διὸ ἐπιστρέφω πρὸς τὴν Θεοτό- κον λέγει· „ Ὁ Παρθένε ἄχραντε ἀμόλυντε κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· ἔφη γὰρ περὶ αὐτῆς ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „ Διὰ τοῦτο οὐ μόνον Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ „ ἐκ Παρθένου ἁγνῆς καὶ ἁγίας, μᾶλλον δὲ πανυπεραγίου καὶ ὑπεραγίας, ὥς μὴ μόνον „ μολυσμοῦ σαρκὸς ὑπερτέρας, ἀλλὰ καὶ μεμολυσμένων λογισμῶν τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς ἀνα- „ τέρας Παρθένου “. Τί λέγω; καὶ αὐτὸ τὸ ὕλικόν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἦτον καθαρώτε- ρον ἀπὸ αὐτὰ τὰ αὔλα πνεύματα τῶν Ἁγίων· καθὼς καὶ τοῦτο βεβαιῶι ὁ αὐτὸς Θεσ- σαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „ Ἡ ἁγία τῶν Ἁγίων ἀναφανείσα, ἡ καὶ τῶν δι' ἀρετῆς κηα- „ ϑαρμένων πνευμάτων τὸ σῶμα καθαρώτερον ἔχουσα καὶ θειότερον “ (Λόγος β'. εἰς τὰ Εἰσόδ.) οὐ ἡ ἀρχὴ „ Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται “ (1).

Ὁ λαὸς λοιπὸν, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τέρπων τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰ ἐνάρετα ἔργα του, ἀφ' οὗ ἠξιώθη νὰ ἀπολαύσῃ τὸν πρῶτόν του πόθον· ἦτοι τὴν ἐπὶ γῆ· ἔνσαρκον Παρουσίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν κατὰ σάρκα αὐτοῦ Γέννησιν, ταῖρα παρακα- λεῖ δεινοπαθῶς καὶ μετὰ δακρύων (τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ, ποτινῶται) νὰ προσκυνήσῃ καὶ τὴν δόξαν τῆς ζωοποιοῦ παλιγγενεσίας· ἦτοι τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, καὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠξιώθησαν οἱ πιστοὶ νὰ ἀναγεννῶνται δευτε- ρον διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ νὰ ἰδῇ νοερώς τὰ ἐκείσε Μυστήρια. Σὺ δὲ, ὦ Παρθένε, ἄμποτε νὰ χαρίσης εἰς τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν ταύτην τὴν ὁποίαν ζητεῖ, καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὴν αἰτίαν του.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ὡς παρακαλέσωμεν τὸν γεννηθέντα Δεσπότην καὶ τὴν αὐτὸν γεννήσασαν Θεοτόκον Μαρίαν, νὰ μᾶς ἀξιώσουν νὰ περάσωμεν τὰς ἡμέρας ταύτας τὰς κα- λουμένας Δωδεκαήμερον μετὰ εὐταξίαν καὶ σεμνότητα, μετὰ σωφροσύνην καὶ χρηστοθήθειαν, μετὰ ἐλεημοσύνην καὶ φιλοπρωχείαν, καὶ μετὰ κάθε ἄλλην ἀγαθοεργίαν καὶ ἀρετὴν, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς· ὅχι μετὰ τρυφᾶς καὶ ξεφαντώματα, ὅχι μετὰ τραγούδια καὶ παι- γνίδια, ὅχι μετὰ χοροὺς καὶ ἄλλα μιὰ καὶ ἱερνικὰ ἔργα, εἰς τὰ ὅποια χαίρει μὲν καὶ σκιρτᾷ ὁ Διαβόλος, λυπεῖται δὲ καὶ θρηνεῖ ὁ Δεσπότης Χριστὸς· ὅστις ἴσως διὰ τοῦτο ἐκ- λαυθμήνησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅταν ἐγεννήθη, διὰ νὰ φανερώσῃ τὰς ἀταξίας τῶν Χριστια- νῶν, αἱ ὁποῖαι γίνονται κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς ἐγεννήθη διὰ νὰ κα- ταρτήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγει ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης· „ Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη „ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου “. (α'. Ἰω. γ'. 8.) Οἱ δὲ Χριστια- νοὶ, τὰ τέκνα του, οἱ μαθηταὶ του, καὶ οἱ πιστεύοντες τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἀνακαινίζουσιν πάλιν τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου μετὰ τὰς πονηρὰς πράξεις των· καὶ ὅσον ἀπὸ τὸ ἰδικόν των μέρος, ἀνατρέπουν τὸν σκοπὸν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν ὅποιον σήμερον ἐγεννήθη· καὶ ἐμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ μεγαλητέρα κακία ἀπὸ αὐτὴν.

Οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ Δωδεκαημέρου ἐνταμονόμενοι λέγουσιν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον· τὰρα εἶναι Δωδεκαήμερον· ὅθεν ὡς φάγωμεν, ὡς πίωμεν, ὡς εὐθυμώσωμεν· τὰρα εἶναι ἀπόλυσις εἰς ὅλα τὰ φαγητά· ὅθεν ὡς ξεφαντώσωμεν. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἀντὶ τὰ εἰποῦν ἀπόλυσις, λέγουσιν, τὰρα εἶναι ἀπώλεια. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμβαίνει τὸ σοφὸν ἐκεῖνο γνωμικόν· „ Ἡ γλῶσσα ἀμαρτάνουσα τάληθ' ἔχει “· ἐπεὶ δὲ ἀπώλεια εἶναι ἡ τοιαύ- τη

(1)· Ὅτι δὲ ἡ Θεοτόκος ἦτον Ἁγὴ κατὰ τὸ σῶ- Δ'. Ὡδὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὸ λέγον· Κατεμήτο- μα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὅρα εἰς τὸ Τροπαρίον τῆς „ σὺν ἡ Βίβλος, ἀκαταφλέκτος μίνασα “.

τη ἀπόλυσις καὶ κατάλυσις· διότι ἡ ἀπόλυσις τῶν φαγητῶν προξενεῖ τὴν τρυφήν, ἡ τρυφή προξενεῖ τὴν μέθην, καὶ ἡ μέθη προξενεῖ καθε ἀμαρτίαν· ὅθεν εἶναι γεγραμμένον „Ε-
 „ κάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν“· (Ἐξ. λβ. 6.) Τὸ παί-
 ζειν δὲ, κατὰ μὲν τὸν Βασίλειον, δηλοῖ τὴν εἰδωλολατρείαν, κατὰ δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας
 Κύριλλον, δηλοῖ τὴν τῆς σαρκὸς ἀκαθαρσίαν· „Ἐφεται γὰρ, φησι, πάντως τῇ ἀποστά-
 „ σει τῇ παρὰ Θεοῦ τὸ ἐνδεσμεῖσθαι τοῖς σαρκικοῖς, τὸ καὶ τρυφήν ἡγεῖσθαι τὴν ἀκαθαρ-
 „ σίαν“· Ἰδοὺ ποίαν ἀπώλειαν ἐμπορεῖ νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡ τοῦ Δωδεκαη-
 μέρου εἰς πάντα κατάλυσις· Ὅτι δὲ οὐ καλῶς ποιοῦσιν οἱ καταλύοντες ἐν ταῖς τετράσει
 καὶ παρασκευαῖς τοῦ Δωδεκαημέρου, χωρὶς νὰ συναυλίζωνται μετὰ Ἀρμενίων, ὥς τὸ ἀνα-
 γνώσῃ ὅποιος θέλει καὶ ἐν τῷ Ὁρολογίῳ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ξδ'. Ἀποστολικοῦ Κανό-
 νος παρὰ τῇ ἡμετέρῳ Πηδαλίῳ. Ναὶ οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ εὐθυμοῦν καὶ νὰ χαίρουν
 ἐν τῷ Δωδεκαημέρῳ· ἀλλ' ὅχι σαρκικῶς, ἀλλὰ πνευματικῶς· ὅχι διὰ φαγητὰ καὶ ποτὰ,
 ἀλλὰ διότι ἡξιώθησαν νὰ ἴδωσιν σήμερον βρέφος νεογέννητον τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων,
 καὶ διότι μέλλουν μετὰ δώδεκα ἡμέρας νὰ ἴδωσιν τὸν αὐτὸν Δεσπότην βαπτιζόμενον ἐν τῇ
 Ἰορδάνῃ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ὅσοι Χριστιανοὶ ἀγαποῦν τὴν σωτηρίαν των, πρέπει νὰ πα-
 ρακαλοῦν τὸ προαιώνιον βρέφος, καὶ τὴν τούτου ὑπέραγνον Μητέρα, ἵνα ἀξιώθωσιν νὰ πε-
 ράσουν μὲν ἀναμαρτήτως τὰς δώδεκα ἡμέρας ταύτας, νὰ προσκυνήσουν δὲ θεαρέστως τὰ
 ἁγία Θεοφάνεια· χάριτι τοῦ σήμερον γεννηθέντος, καὶ μετὰ ὀλίγον βαπτισθέντος Χρι-
 στοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΔΥΩ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς ἡ μεταβολή, ἀδελφοί, ὅχι μόνον ὅταν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ εἰς τὰ ἡδέα μεταβαλλώμεθα· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν ἀπὸ τὰ ἡδέα εἰς τὰ λυπηρὰ μεταβαίνομεν. Οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν ἡμεῖς φάγωμεν συνεχῶς καὶ εἰς πολλὰς ἡμέρας κρέατα τῶν νοστιμωτάτων Φασιανῶν (πουλίων τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ) καὶ τῶν Παγωνίων, καὶ ἄλλων γλυκυτάτων φαγητῶν, ὕστερον σιγχαίνόμεθα ταῦτα, καὶ θέλομεν νὰ φάγωμεν κάρδαμον θετέον ἢ ῥάκη ἢ ἄλλα τινὰ φαγητὰ εὐτελῆ καὶ ἀηδῆ εἰς τὴν γεῦσιν. Οὕτως ἀποστρεφόμεθα τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν εἰς πολὺν καιρὸν, καὶ ζητοῦμεν ἀπὸ λόγου μας τοὺς κόπους καὶ πόνους τοῦ σώματος. Τούτου ἂς ᾖ παρὰδειγμα ὁ Μακεδὼν Φίλιππος, ὁ ὁποῖος χορτάσας τρόπον τινὰ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς εὐτυχίας, αἱ ὁποῖαι τὸν ἠκολούθησαν εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπεθύμησε καὶ τὴν ἐκ τούτων μεταβολήν· ὅθεν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ψευδόθεόν του Δία νὰ μιχθῇ μετὰ τὰς εὐτυχίας του καὶ κἀνὲν δυστύχημα, εἰπὼν· „ὦ Ζεῦ, μίξον τι τῶς ἀγαθοῖς καὶ δυστύχημα“.

Εἶδε πόσον γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἡ μεταβολή εἰς τὰ σωματικά πρᾶγματα, ἀν καὶ τύχη νὰ γένη αὕτη ἀπὸ τὰ χαριέστερα καὶ εὐειδέστερα εἰς τὰ λυπηρὰ καὶ ἀηδέστερα· πόσον ἄρα γε εἶναι αὕτη γλυκερά, ὅταν γένη ἀπὸ μίαν πνευματικὴν ἡδονὴν εἰς ἄλλην πνευματικὴν ἡδονήν; καὶ ἀπὸ μίαν δόξαν εἰς ἄλλην δόξαν; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ἂς μεταβῶμεν ἀπὸ τὰ Γενέθλια τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Βάπτισμα τούτου, καὶ τὴν Βηθλεὲμ ἀφήσαντες, ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἂς θεωρήσωμεν τὰ ἐκεῖσε Μυστήρια. Καὶ πρὸ τούτου ἂς θεωρήσωμεν νοερῶς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην τὸν Υἱὸν τοῦ Ἱερέρχου Ζαχαρίου (1), ὃς τις προσολίγον ἀφῆκε τὴν βαθυτέραν ἔρημον, καὶ ἦλθε κοντὰ εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐδίδασκε τοὺς λαοὺς. Αὐτὸς ἦτον κατὰ τὴν σωματικὴν θεωρίαν ἄγριος καὶ φοβερός καὶ ἀνόμιος μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐν ταῖς ἐρήμοις διατριβήν· αὐτὸς εἶχε τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς πεπυκνωμένα καὶ ἀκτένιστα· αὐτὸς εἶχε κεκαυμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ πρόσωπον· αὐτὸς ἦτον λεπτὸς εἰς τὸ σῶμα, καὶ πόσον λεπτοὺς εἶχε τοὺς βραχίονας καὶ τὰ πλευρά, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ἀράχνη· καὶ τὰ σκέλη του ἐπαρωμοιάζαν μετὰ τὰ σκέλη τῶν ἀκρίδων· ἡ ὁμιλία του ἦτον τραχεῖα ἐν ταυτῷ καὶ γλυκεῖα· τραχεῖα μὲν διὰ τὸ ὀνειδιστικόν, γλυκεῖα δὲ διὰ τὸ κήρυγμα τῆς μετάνοιας· διότι ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Γεννήματα ἐχιδνῶν (τοῦτο εἶναι τὸ τραχύ καὶ ἄγριον), ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετάνοιας“ (τοῦτο εἶναι τὸ γλυκύ καὶ

(1) Εἶπα δὲ Ἱεράρχην τὸν Ζαχαρίαν τὸν Πατέρα τοῦ Θεοῦ Προδρόμου, διότι οὕτως αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἀριστοβανίου Διονύσιος, ἐν κεφαλ. Δ'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχίας, λέγων· „Οὕτω γὰρ ὁ θεῖος τῆς Γαβριὴλ Ζαχαρίαν τὸν Ἱεράρχην ἐμυσταγωγῶν τὸ Προφῆτην ἐσεσθαι τὸν ἐξ αὐτοῦ παρ-

„ἐλπίδα χάριτι θεῶν γεννησόμενον παῖδα, τῆς ἀγαθῆς δόξης τῆς Κόσμῃ καὶ σωτηρίας ἐπιφανησομένης ἀνδρὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦ θουργίας“. Περὶ τούτου δὲ εἰπομεν καὶ εἰς τὴν πέμπτην καὶ Σιπτεμβρίου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συναξαριστῇ.

καὶ πρᾶον τῆς ὁμιλίας). Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὼς ἦτον ἡ τροφή τοῦ Ἰωάννου μέλι ἄγριον· οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ ἦτον σμιγμένη μετ' γλυκύτητα καὶ μετ' σκληρότητα.

Ἐκεῖ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἃς θεωρήσωμεν τὸν Ἰησοῦν, ὃς τις σμίξας τὸν ἑαυτὸν τοῦ μαζὶ μετ' τὸν πολὺν λαὸν ἔρχεται εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὰ λάβει τὸ Βάπτισμα· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἐμποδίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοῖστον ἐγχείρημα· „Εγὼ (ἐβόα) ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ „ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με“; Ἐκεῖ ἃς ἰδοῦμεν τὸν Ἰορδάνην γυρίζοντα τὸ ρεῖθρον εἰς τὰ ὀπίσω· ἐκεῖ ἃς θεωρήσωμεν τὸν Οὐρανὸν τὰ ἀνοίγεται, καὶ τὴν φωνὴν ἃς ἀκούσωμεν τοῦ Πατρὸς ἄνωθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν ὡς βροντὴν κατερχόμενην καὶ τῶν ἀγαπητῶν μαρτυροῦσαν τὸν βαπτίζομενον· ὁμοίως ἃς θεωρήσωμεν νοερῶς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἵδει περιστερᾶς κατερχόμενον καὶ τῷ βαπτισθέντι ἐπικαθήμενον· τὰ τοιαῦτα θεῖα θεωρήματα πόσας χάριτας περιέχουσι; Βέβαια πολλὰς καὶ ἀνεκλαλήτους. Ἀλλὰ καιρὸς ἤδη εἶναι τὰ ἐξηγήσωμεν τὸν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῶν Θεοφανείων ἁσματικὸν Κανὸνα τοῦ Θεσπεσίου Κοσμᾶ (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὴν παρούσαν ἐορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσι πολλοὶ Πατέρες. Ὁ μὲν Χρυσόστομος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐδυνίᾳ“· ὁ Νύσσης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὁ μὲν φιλόστοργος „ οὗτος Πατήρ“· ὁ αὐτὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Νῦν „ γνωρίζω τὴν ἐμὴν ἀγέλην“· ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς“· ὁ αὐτὸς ἕτερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Χθὲς τῇ λαμπρᾷ „ τῶν φώτων“· Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἄνδρες φιλόχριστοι καὶ φιλόξενοι“· Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης καὶ Παλαμᾶς λόγον, οὗ

ἡ ἀρχὴ „ Χθὲς συνεκκλησιάζων καὶ συνεορτάζων“· ἕτερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἡ μεσσηνία καὶ ἀρχὴ „ ἐστὶ, καὶ μεσότης, καὶ τέλος“· Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πάλιν φῶς προερχόμενον“· ὁ Βασίλειος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὁ μὲν „ σοφὸς Σολομὼν“· Σώζονται δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Δεῦρα τοῦ Ἀδᾶμ, οἱ δὲ, ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐν ἄλλαις Μοναῖς τοῦ Ὄρους. Ἐχουσι δὲ λόγους εἰς αὐτὴν καὶ ὁ θεῖος Ἰππόλυτος καὶ ὁ Πρόκλος· καὶ ὅρα σελ. 309. τῆς ἱερᾶς τελετουργίας. Ὁμοίως λόγον ἔχει καὶ ὁ Βρυέννιος, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Οἱ νόμοι τῶν ἀνθρωπίνων ἐγκωμίων“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΓΟΥΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΕΧΟΥΣΑΝ ΟΥΤΩ.

Ἀκροστιχίς.

„Βάπτισμα ρύψις γηγενῶν ἁμαρτάδος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βάπτισμα θέλει νὰ εἰπῇ βούτημα, καὶ εἶναι ὄνομα ρηματικόν, παραγόμενον ἀπὸ τὸ βάπτω τὸ βουτῶ· ἐκ τοῦ βάπτω δὲ γίνεται βαπτίζω βαπτίζομαι, καὶ ὁ παρακείμενος βεβάπτισμαι· ἐκ τούτου δὲ παράγεται τὸ βάπτισμα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ, ὅτι τὸ Βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν, τὸ ἐν τῇ ἀγίᾳ Κολυμβήθρᾳ γινόμενον εἰς τὸ ὄνομα τὸ κοινὸν καὶ ἐν τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ὅπερ ἐστὶν ἡ Θεότης καὶ ἡ μία φύσις, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ὄνομα δὲ κοινὸν ἐν ἡ Θεότης“. (Λόγῳ περὶ Βαπτίσματος) ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁρᾶτε τὴν συμφυῖαν καὶ τὴν ὁμοτιμίαν τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων παρρησία καὶ ρυττομένην; ἐν γὰρ ὄνομα τῶν τριῶν· εἰς ὃ ἐκ τούτων ἁγιασμός· μία ἡ πρὸς ταῦτα πίστις“. (Ὁμιλ. εἰς τὸ πρῶτον Ἑωθινόν) Συμφάνως λέγει καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας· „Ἀσχυνέσθωσαν οὖν Ἀρειοὶ καὶ Σαβέλλιοι· Ἀρειοὶ μὲν, καθὼ οὐκ εἶπεν ὁ Χριστός· εἰς τὰ ὀνόματα βαπτίζουσιν, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα· ὄνομα δὲ τῶν τριῶν ἐν ἡ Θεότης· εἰς οὖν Θεὸς τὰ τρία· Σαβέλλιος δὲ, καθὼ καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἐμνήσθη ὁ Κύριος, οὐχ' ἐνὸς προσώπου, ὡς ἐκεῖνος ἐφλυάρει, τὰ τρία ὀνόματα ἔχοντος, καὶ ποτὲ μὲν καλουμένου Πατρὸς, ποτὲ δὲ Υἱοῦ, ποτὲ δὲ Πνεύματος, ἀλλὰ τριῶν μᾶλλον προσώπων, ἐν ὀνομα ἔχόντων τὸ, Θεός (1)“. Τὸ εἰς τὸ ὄνομα, λέγω, Πατρός, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος τελούμενον Βάπτισμα ἐν τρισὶ καταδύσει καὶ ἀναδύσει, εἶναι καθαρσις τῆς ἁμαρ-

(1) Ἐκ τῶν τριῶν Θεολόγων τούτων σαφῶς ἔπεται, ὅτι εἰς τὸν λόγον τούτον „ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“, ἡ ἀντανυμία Σοῦ δὲν εἶναι διακριτικὴ καὶ διασταλτικὴ προσώπων, ὥστε νὰ λέγεται ὀρθοτονοῦμένης „τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα Σοῦ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“, καθὼς τινὲς θέλουσι·

διότι εἰάν ἦτον διασταλτικὴ, ἤθελε δώσει εἰς μόνον τὸν Πατέρα τὸ ὄνομα· ἤτοι τὴν μίαν Θεότητα τῶν τριῶν προσώπων καὶ τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν πίστιν, καὶ οὐχ' εἰς τὸν Υἱόν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον· ὅπερ ἐστὶν ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον. Ἐπειδὴ δὲ κοινὸν εἶναι τὸ ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀντανυμία Σοῦ ἀπολύτως καὶ ἐγκλινομένης πρέπει νὰ λέγεται, ὡς ἐπίσης καὶ τοῖς τρισὶ θεαρχικοῖς προσώποις ἀρμοζομένη.

ἀμαρτίας τῶν γηγενῶν: ἦτοι τῶν ἐκ τῆς γῆς πλασθέντων ἀνθρώπων* ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Βάπτισμα λόγῳ αὐτοῦ λέγει* „Βάπτισμα ὀνομάζεται, ὡς συν-
 „θαπτομένης τῷ ὕδατι τῆς ἀμαρτίας“. καὶ πάλιν* „Αὕτη μὲν ἡ τῆς Βαπτίσματος χά-
 „ρις καὶ δύναμις, οὗ κόσμου κατακλυσμὸν ὡς πάλοι, τῆς δὲ τοῦ καθ' ἑκάστον ἀμαρτίας
 „καθάρσιν ἔχουσα; καὶ παντελὴ ρύψιν τῶν ἀπὸ κακίας ἐπεισεληθόντων συγχωσμάτων,
 „ἢ μολυσμάτων“. (αὐτόθ.)

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι τὸ Βάπτισμα εἶναι ρύψις (καθάρσις) τῆς ἀμαρτίας
 τῶν ἀνθρώπων; Διὰ τὴν χάρισιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ παλαιῶν Βάπτισμα καὶ πλύσιμον τῶν Ἰου-
 δαίων* διότι ἐκεῖνο μὲν ἔπλυνε τὸ σῶμα μόνον ἀπὸ τῆς ἑξώθεν φαινομένης λεύρας καὶ
 μολυσμῶν* ἐπλύνετο γὰρ πρότερον μὲν νερόν, ὅποιος ἤθελε πιάσῃ νεκρὸν, ἢ λεπρὸν, ἢ ἰ-
 μάτια γονορροῦς, καὶ ἔπειτα ἔμβαιεν εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐσυναναστρέφετο μὲν τὸν
 λαόν* τὸ δὲ Βάπτισμα τῆς θείας ἀναγεννήσεως, τὸ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν
 τοῦ Κυρίου γινόμενον, αὐτὸ δὲν καθαρίζει μολυσμούς τῆς σαρκὸς* ἀλλὰ τούτους μὲν πα-
 ραβλέπει, τὴν δὲ ψυχὴν, ἣτις εἶναι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου, καθαρίζει καὶ
 λαμπρύνει. Διὰ τίνος τρόπου; Διὰ τῆς καθαρᾶς ζωῆς καὶ πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἀγα-
 θῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἔχωμεν, ὅταν ἐρωτηθέντες πα-
 ρὰ τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Βαπτίσματος ἀπεκρίθημεν, ὅτι ἀπεταξάμεθα τῷ Σατα-
 νᾷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνετάχθημεν τῷ Χριστῷ* ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέ-
 τρος εἶπεν* „Ὡς καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει Βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου,
 „ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν“. (ἀ. Πέτρ. γ'. 21.) Δέξιν δὲ ποιητι-
 κὴν ἐμεταχειρίσθη ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „ἀμαρτὰδος“, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς Ποιητής. Ταύ-
 τιν τὴν λέξιν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ ἔπη του λέγων* „Καὶ
 „Σταυρὸς μιν (αὐτὸν τὸν Χριστὸν) ἄειρε, πάγῃ δ' ἥλοισιν ἀμαρτὰς“. (1)

Ὡδὴ α΄. Ἦχος β΄. Ὁ Εἰρμός.

„Βυθοῦ ἀρεκάλυψε πυθμένα, καὶ διὰ ξηρᾶς οἰκείους ἔλκει, ἐν
 „αὐτῷ κατακαλύψας ἀντιπάλους, ὁ κραταῖος ἐν πολέμοις Κύ-
 „ριος, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βυθὸς εἶναι ἡ τῶν πολλῶν ὑδάτων συναγωγὴ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δὲν ἐμπορεῖ νὰ
 διαπεράσῃ ἡ ὀπτικὴ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν μας, ταῦτόν εἰπείν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδοῦμεν
 αὐτήν* διότι ὅταν εἶναι ὀλίγον τὸ νερόν, διαπερνᾷ ἡ ὄψις καὶ τὸ βλέπει, καὶ μάλιστα
 ὅταν αὐτὸ ᾖναι καθαρὸν καὶ διαφανές* ὅταν δὲ τὸ νερόν ᾖναι πολὺ, τότε βύεται: ἦτοι
 κλείεται ἡ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ δὲν δύναται νὰ διαπεράσῃ τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος
 διάστημα* ὅθεν τὸ „βυθός“ ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ, βύω, τὸ στυπνῶ καὶ ἐμφράζω τὴν
 θέαν

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι τέσσαρα πινὰ ἀκο-
 λουδοῦσι κατὰ σειράν* α΄) Ἀκοὴ κατηχήσεως ἡ καὶ
 τῆς Πίστεως προηγουμένη. β΄) Ἡ γὰρ πίστις, φησὶν
 ὁ Παῦλος ἐξ ἀκοῆς. γ΄) Πίστις ἐγκάρδιος. δ΄) Ὁ-
 μολογία διὰ στόματος. Καρδίᾳ μὲν πιστεύεται
 „εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτη-
 „ρίαν“, λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ δ΄) ἀκολουθεῖ τὸ
 Βάπτισμα, σφραγίζον τὴν Πίστιν καὶ Ὁμολογίαν.
 ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος Κεφ. ιβ'. πρὸς Ἀμ-
 φιλόχιον* „Πίστις καὶ Βάπτισμα δύο τρόποι τῆς
 „σωτηρίας συμφυεῖς ἀλλήλοις καὶ ἀδιαίρετοι. Πί-
 „στις μὲν γὰρ τελειοῦται διὰ Βαπτίσματος. Βά-
 „πτισμα δὲ δεμειοῦται διὰ τῆς Πίστεως καὶ διὰ

τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἑκάτερα πληροῦται* ὡς γὰρ
 „πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ Ἅγιον
 „Πνεῦμα* οὕτω καὶ βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
 „Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
 „τοῦ καὶ προῶν μὲν ὁμολογία πρὸς τὴν σωτηρίαν
 „εἰσάγουσα* ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ Βάπτισμα ἐπισφρα-
 „γίζον ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν“. Καὶ ἐν τοῖς ἀ-
 „σκητικαῖς λέγει ὁ αὐτός* „Περὶ Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ
 „Ἁγίου Πνεύματος μὴ συζητητεῖν, ἀλλὰ ἀκτιστοῦ
 „καὶ ὁμοουσιον Τριάδα μετὰ παρρησίας λέγειν καὶ
 „φρονεῖν, καὶ τοῖς ἐπερωτᾶσι λεγέτω* ὅτι βαπτίζο-
 „σθαι διὸ, ὡς παρελάβομεν* πιστεύειν δὲ, ὡς βα-
 „πτισμένοι* δοξάζειν δὲ, ὡς πιστευόμενοι“.

Θέαν τῶν ὀφθαλμῶν. Πεθμὴν δὲ λέγεται τὸ κατώτατον μέρος, ὃ πάτος τῆς θαλάσσης καὶ παντὸς ἄλλου ἀγγείου, ὃ ὁποῖος ὑποκρατεῖ τὴν ρέουσαν φύσιν τοῦ ὕδατος· οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν τελειωθῇ ὁ ἐν τῷ πίδακι οἶνος, λέγομεν, ὁ οἶνος ἔφθασεν εἰς τὸν πάτον. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Κύριος ὁ ἐν πολέμοις ὢν δυνατὸς κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα ἡ Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ, (Ψαλ. κγ'. 8.) αὐτὸς τὸ παλαιὸν ἀνοίξε τὸν πάτον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ μέσου τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἄρατον αὐτὸν ὅντα πρότερον διὰ τὸ πλῆθος τοῦ νεροῦ, ἔκαμεν αὐτὸν ὀρατόν. Ὁχι μόνον δὲ ἀνοίξε τὸν πάτον, ἀλλὰ καὶ ἐξήρανε αὐτὸν καὶ χέρσον ἐποίησε· καὶ οὕτω τὸν μὲν ἰδιὸν τοῦ Ἰσραηλὶτῆν λαὸν ἐτράβιξεν εἰς τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον πάτον τῆς θαλάσσης, καὶ διεπέρασεν αὐτὸν μὲ ἄβροχα ποδάρια· τοὺς δὲ ἐχθρούς τῶν Ἰσραηλιτῶν Αἰγυπτίους κατεβύβισε μέσα εἰς τὸν ἰδιὸν ἐκεῖνον πάτον, ἐπαναστραφέντος τοῦ ὕδατος καὶ κατακαλύψαντος αὐτούς. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς τὸ ἡ ὅτι δεδοξασται, διὰ τὴν φανερώσιν, ὅτι ἡ πρώτη Ὡδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Μωϋσέως, ὃς τις, ἀφ' οὗ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι, ἔλεγε τὴν ἐγνωσμένην ἐκείνην Ὡδὴν· ἡ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται. Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτοῦ. (Ἐξ. ιδ'. 1.)

Τροπάριον.

ἡ Ἀδὰμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει, ρεῖθροις Ἰορδάμου καὶ δρακόντων, κεφαλὰς ἐμφωλευόντων διαθλάττει, ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων Κύριος· ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ μία ἀλληγορία τοῦ ἀνωτέρου Εἱρμού· διότι, καθὼς ἐπεὶ εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦτον βυθός, καὶ οἱ μὲν Ἰσραηλῖται ἐσώθησαν δι' αὐτοῦ, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι κατεποντίσθησαν ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου βυθὸς εὐρίσκεται ὁ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου βυθός· καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διεφθαρμένος ἄνθρωπος ἀναπλάττεται ἐν αὐτῷ, καθὼς καὶ τὸ παλαιὸν ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διεσώθησαν οἱ Ἰσραηλῖται· οἱ δὲ ἐν τοῖς ὕδασι ἐμφωλεύοντες δράκοντες· ἦτοι οἱ Δαίμονες, ἐτσανίσθησαν κατὰ τὰς κεφαλὰς, καθὼς τότε ἐν τῇ ἐρυθρᾷ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι. Βλέπετε ἀλληγορίαν θαυμαστὴν τοῦ σοφοῦ τὰ θεῖα Κοσμά; Ἀλλὰ ἄς ἐρμηνεύσωμεν καὶ ἀκριβέστερον τὸ Τροπάριον.

Ὁ Κύριος, λέγει, ὃς τις, κατὰ τὸν Μωϋσῆν, εἶναι Βασιλεὺς τῶν αἰώνων, ἡ Κυρίος βασιλεύων τῶν αἰώνων καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι, (Ἐξ. ιε'. 18.) αὐτὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ του Βαπτίσματος ἀναπλάττει σήμερον τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, τὸν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας μὲ τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου. Ἀλλ' ὦ θαυμάσιε Μελωδὲ, ἡθέλεν εἰπῇ τινὰς πρὸς αὐτὸν ἀπορῶν, διὰ τὴν ἀναπλάσιν τινὰς εἶνα πῦλινον ἀγγεῖον, χρειάζεται τὴν ἔχῃ ὄχι μόνον νερόν, ἀλλὰ καὶ φωτίαν· τὸ μὲν νερόν, διὰ τὴν φυράσιν καὶ τὴν ζυμώσιν τὸ χῶμα τοῦ συντριβέντος ἀγγείου· τὴν δὲ φωτίαν, διὰ τὴν καύσιν καὶ χωνεύσιν τὸν ζυμαζέντα πηλόν, καὶ οὕτω τὴν δάσιν ἀναπλάσιν εἰς τὸ ἀγγεῖον ὅπου συντρίβῃ· σὺ δὲ, ὦ Ἱεράρχα, τὸ νερόν εἶπας μόνον ἐδῶ, τὴν δὲ φωτίαν πῶς ἀπεσιώπησας;

Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν λέγομεν, ὅτι μαζὶ μὲ τὸ νερόν συνεπτυγμένης εἶπε ὁ θεῖος Μελωδὸς καὶ τὴν φωτίαν, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀναπλάσιν. Καθὼς λοιπὸν ποιεῖ ὁ Κεραμεύς, ὅταν θέλῃ τὴν ἀναπλάσιν τὸ συντριβέν ἀγγεῖον, ὡς εἶπομεν· οὕτω καὶ ὁ μέγας τῆς ἡμετέρου ἀνθρωπίνου φυράματος Κεραμεύς Θεός, ἀναπλάσας θέλων διὰ φιλανθρωπίαν τὴν συντριβείσαν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας φύσιν ἡμῶν, ἐχρειάσθη νερόν καὶ φωτίαν· καὶ τὴν μὲν φωτίαν λαμβάνει ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ· διότι πῦρ εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν θεῖαν γραφήν· ἡ Πῦρ ἐστὶν ὁ Θεὸς καταναλίσκων. (Δευτ. δ'. 24.) καταναλίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν κατὰ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Ἱερηόριον. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) τὸ δὲ νερόν δατεῖται ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην, καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ὀλό-

κληρον κάμνει τοῦ Ἀδάμ τὴν ἀνάπλασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλες ἀσματογράφος θαυμάζων, πῶς ὁ Χριστὸς χωρὶς πῦρ (αἰσθητὸν) ἀναχωρεῖ τοὺς βαπτιζομένους, καὶ χωρὶς συντριβὴν (αἰσθητὴν) αὐτοὺς ἀναπλάττει, ἀνεβόησεν. „Ὁ τοῦ θαύματος! δίχα πυρὸς ἀναχωρεῖ, καὶ ἀναπλάττει ἀνευ συντρίψεως“. Ἐκ τῆς Θεολόγου δὲ ἐρανίσθη τοῦτο εἰπόντος. „Χωρὶς πυρὸς ἀναχωρεῖ (τὸ Βάπτισμα) καὶ ἀνακτίζει δίχα συντρίψεως“. (Λόγ. τῶ αὐτῷ).

Οὐ μόνον δὲ τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ὁ Χριστὸς ἀναπλάττει ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις τσακίζει καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν νοητῶν δρακόντων ὅπου ἐφώλευον μετὰ εἰς τὰ νερά, καθὼς ὁ Προφητὰναξ περὶ τούτων προλαβὼν ἀνεβόησεν. „Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος· σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“. (Ψαλ. ογ'. 14.) Καὶ δράκοντες μὲν πληθυντικῶς νοοῦνται οἱ Δαίμονες, δράκων δὲ ἐνικῶς νοεῖται ὁ ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος αὐτῶν Διάβολος καὶ Σατανᾶς· κεφαλὰ δὲ τῶν Δαιμόνων εἶναι τὰ πρῶτα καὶ κυριώτερα πάθη: ἦτοι ἡ φιληδογία, ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ φιλοδοξία· κεφαλὴ δὲ τοῦ Διαβόλου ἐξαιρέτως εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἡ φιλαυτία, μάλιστα δὲ ἡ εἰδωλολατρεία. Μέσα δὲ εἰς τὰ ὕδατα εὐρίσκονται ὁ Διάβολος καὶ οἱ Δαίμονες· ἐπεὶ αὐτοὶ χαίρουσιν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, αἱ τινες δηλοῦνται διὰ τοῦ ὕδατος· ὅθεν ὁ Διάβολος ὀνομάζεται Λευιάθαν κατὰ τὸν Σύμμαχον, τὸ ὅποιον ἐρμηνεύεται Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἰωβ. „Καὶ αὐτὸς (ὁ δράκων) Βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι“. (Ἰωβ. μδ'. 34.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ὀλυμπιόδωρος, λέγει. „Βασιλεὺς ἐστὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑγρῇ καὶ διαρρέοντι καὶ ἡδονικῇ μετιόντων βίῳ· διὸ περ καὶ ἡμεῖς εὐξώμεθα πρὸς τὸν ἡμῶν Δεσπότην, μὴ βασιλεύειν ἡμῶν τὴν ἀμαρτίαν“. Διὰ μέσου λοιπὸν τοῦ ἐνδὲς ποταμοῦ Ἰορδάνου ἐνεργήσαν δύο παράδοξα καὶ ἐναντία πράγματα: ἦτοι ἡ τοῦ Ἀδάμ ἀνάπλασις, καὶ ἡ τῶν νοητῶν δρακόντων κατάθλασις· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο ὁ θαυματουργήσας ταῦτα Χριστὸς δεδόξασται.

Τροπάριον.

„Πυρὶ τῆς Θεότητος αὐλῶ, σάρκα ὑλικὴν ἡμφιεσμένος, Ἰορδάνου
„περιβάλλεται τὸ μᾶμα, ὁ σαρκωθεὶς ἐκ Παρθένου Κύριος· ὅτι
„δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τούτου τοῦ Τροπαρίου ἡ μὲν κατὰ λέξιν ἐξηγήσις εἶναι αὕτη· ὁ ἐκ τῆς Παρθένου σαρκωθεὶς Κύριος ἀμφὶ τῷ αὐλῷ πυρὶ τῆς Θεότητος ἐνδεδυμένος τὴν ὑλικὴν σάρκα τῆς ἀνθρωπότητος, (πῦρ γὰρ αὐλὸν ὑπάρχων κατὰ τὴν Θεότητα, ἔγινεν ἄνθρωπος) καὶ οὕτω διπλοῦς ὢν, Θεὸς δηλαδὴ καὶ ἄνθρωπος, ἐνεδύθη τὸ ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· διότι εἶναι δεδόξασμένος· ἡ δὲ ἐννοια αὐτοῦ εἶναι ἀξιοθαύμαστος· θαυμάζει γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ ἱερὸς Κοσμῶς τὴν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν αἱ φύσεις καινοτομοῦνται, καὶ ἡ τῶν στοιχείων ἀλλοιόνηται τάξις τε καὶ κατάστασις· καὶ τρόπον τινὰ σκοτοδινιάσας, ὡς τῆς ἀρρήτου, λέγει, καινοτομίας! κατὰ μὲν τὴν φυσικὴν τῶν στοιχείων κατάστασιν, ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸν κατώτατον καὶ μεσαίτατον τόπον τῶν στοιχείων, ἐπάνω δὲ τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ νερόν, ἐπάνω δὲ τοῦ νεροῦ εὐρίσκεται ὁ αἶθρ, καὶ ἐπάνω τοῦ αἵματος εὐρίσκεται τὸ πῦρ· ἐπὶ δὲ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας βλέπω ὅλον τὸ ἐναντίον· τὸ μὲν γὰρ ἀνώτατον καὶ αὐλὸν πῦρ, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός, ἐνδυθὲν πρῶτον τὴν γῆν· ἦτοι τὴν ἐκ τῆς γῆς ὑλικὴν σάρκα, ἐνδύεται ἔπειτα καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου· ἦτοι τοῦ νεροῦ, καὶ οὕτω τὸ αὐλὸν πῦρ ὁ Θεὸς μιμνῆται τὴν κατώτατην γῆν, καὶ γίνεται κατώτατον πάντων διὰ συγκατάβασιν ἄκραν· τὸ δὲ νερόν τοῦ Ἰορδάνου γίνεται ἀνώτερον ἀπὸ αὐτόν· καὶ οὕτως ἡ γῆ· ἦτοι ἡ τῶν ἀνθρώπων γνῆν φύσις, γίνεται εἰς τὸ μέσον τοῦ αὐλοῦ πυρὸς τῆς Θεότητος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ τοῦ νεροῦ τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ὅθεν ἀπὸ μὲν τὸ θεῖον πῦρ ἀναχωρεῖται αὕτη καὶ καθαρίζεται, ἀπὸ δὲ τὸ νερόν πλύνεται ἐκ τῆς ἀμαρτίας· καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ἐπανερχεται πάλιν εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν διὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου.

Τρο-

Τροπάριον.

„Τὸν ῥύπον ὁ σμήχων τῶν ἀνθρώπων, τούτοις καθαρθεὶς ἐν
 „Ιορδάνῃ, οἷς θελήσας ὁμοιωθῇ, ὃ ἦν μείμας, τοὺς ἐν σκότει φω-
 „τίζει Κύριος“ ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Κύριος, λέγει, ὁ ὁποῖος καθαρίζει καὶ ἀποπλύνει τὸν μολυσμὸν τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸς σήμερον ἐκαθαρίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ τοῦ Βαπτίσματος. Τίνος χάριν; Διὰ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ὁποῖους θεληματικῶς ὁμοιωθῇ κατὰ φύσιν γενόμενος ἄνθρωπος, μὴ τραπείς κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μέινας ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἦτοι τέλειος Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ὁ μὲν γὰρ (Χριστὸς) αὐτοκά-
 „θαρσις ἦν, καὶ οὐκ ἐδεῖτο καθάρσεως, ἀλλὰ σοί (διὰ σέ) καθαίρεται, ὥσπερ καὶ
 „σαρκοφορεῖ, ἄσαρκος ὢν“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Οὐ μόνον δὲ σμήχει ὁ Χριστὸς καὶ καθαρίζει, ἀλλὰ καὶ φωτίζει· καθαρίζει μὲν γὰρ, τὸ θεῖον προβαλλόμενος ὑσώ-
 „πον, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκαίνων τοὺς τὸ θεῖον λαμβάνοντας Βάπτισμα· περὶ ὧν καὶ ὁ
 „Δαβὶδ παρεκάλει πρότερον λέγων· „Ῥαντίξτε με ὑσώπω, καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς
 „με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι“. (Ψαλ. ἰ. 7.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λου-
 „τὸν ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα, ὡς ἐκπλυσιν. (Λόγ. περὶ Βαπτίσματος).

Φωτίζει δὲ πάλιν ὁ Χριστὸς, διότι αὐτὸς κατὰ τὸν Ἰωάννην (ἀ. 9.) εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ ὅποσον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι εἰς τὸν αἰσθητὸν καὶ ὑλικὸν κόσμον, ἀλλ' εἰς τὸν νοητὸν ἐκεῖνον τῶν ἀρετῶν· διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος φῶτισμα ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα (Λόγ. περὶ Βαπτ.) (1). Ὅρα ὁ-
 „μως, ἀγαπητέ, ὅτι πρῶτον καθαρίζει ὁ Κύριος, καὶ δεῦτερον φωτίζει· καθαρίζει γὰρ
 „πρῶτον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ πάθη διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ δεῦτερον φω-
 „τίζει τὸν κεκαθαρμένον διὰ τῆς ἐλλαμψείας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ
 „καθὼς οἱ γανόνοντες τὰ χάλκινα ἀγγεῖα, πρῶτον καθαρίζουσιν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ μολυσμῶν
 „ὅπου ἔχουσιν, ἔπειτα λαμπρύνουσιν αὐτὰ μὲ τὸ γάνωμα· οὕτω καὶ ὁ Θεός, πρῶτον κα-
 „θαρίζει τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ἔπειτα λαμπρύνει αὐτὰ μὲ τὸ φῶς τῆς θείας του
 „χαρίτος. Ὡστε ὁποῖος ἀγαπᾷ νὰ φωτισθῇ ἐκ Θεοῦ, πρῶτον πρέπει νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ
 „τὰ πάθη διὰ τῶν θεουργῶν ἐντολῶν· „Οὐ γὰρ καθαρσις, ἐκεῖ ἐλλαμψις“ (λέγει ὁ
 „Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) ἀνευ γὰρ τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον οὐ δίδεται·
 „εἰδὲ πρό τοῦ νὰ καθαρισθῇ τινὰς ζητεῖ νὰ φωτισθῇ, μάτην καὶ ἀνωφελῶς κοπιᾷ.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰσχυρὸς ὁ διδούς, τοῖς Βασιλεῦσιν ἡμῶν Κύριος, καὶ κέρας χρι-
 „στῶν αὐτοῦ ὑψῶν, Παρθέμου ἀποτίκτεται· μολεῖ δὲ πρὸς τὸ
 „Βάπτισμα· διὸ πιστοὶ βοήσωμεν· οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Θεός ἡ-
 „μῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ τρίτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀννης, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερὸς Μετὰ
 „δὲς ἐρανίζεται ἐξ ἐκείνης τὸ προοίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Κύριος, ὁ
 „ὁποῖος

(1) Διὰ τὸτο εἶπε καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρινός·
 „Βαπτίζομενοι, φωτιζόμεθα· φωτιζόμενοι, υἱοθετε-
 „μεθα· υἱοθετούμενοι, τελειούμεθα· τελειούμενοι,

„ἀπαθανατιζόμεθα· ἡμεῖς, φησὶν, εἶπα, Οἱοί ἐστι,
 „καὶ Τίτοι ὑψίστου πάντες“.

ὅποιος δίδει ἰσχὺν καὶ δύναμιν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἡμῶν Βασιλεῖς· ἢ Δώσει γὰρ, φησὶν, ἢ ἰσχὺν τοῖς Βασιλεῦσιν· (α. Βασιλ. β'. 10.) καὶ ἐκεῖνος ὅπου ὑψώνει καὶ δοξάζει τὸ κέρας· ἥτοι τὴν δύναμιν τῶν χριστῶν αὐτοῦ, Βασιλέων δηλαδὴ καὶ Ἱερέων καὶ Προφητῶν· τούτων γὰρ τὰ τάγματα ἐχρίοντο ὑπὸ τῆς Θεοῦ διὰ τοῦ κέρατος τοῦ χρίσματος· ἢ Ὑψώ-
 ,, σει, φησὶ, κέρας χριστῶν αὐτοῦ· (α. Βασιλ. β'. 10.) αὐτὸς, λέγω, ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐορτὴν τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς του· τὰρὰ δὲ κα-
 τὰ τὴν παρούσαν τῶν Φώτων ἐορτὴν ἐρχεται ἀπὸ λόγου του εἰς τὸ νὰ βαπτισθῇ ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ποταμῷ.

Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἡ ὕψωσις εἶναι ἐναντία τοῦ βαπτίσματος, καθότι ἡ μὲν ὕψωσις σημαίνει ἀνάβασιν, τὸ δὲ βάπτισμα σημαίνει κατάβασιν· διὰ τοῦ-
 το εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς, ὁ ὅποιος ἀναβιβάζει τὸ κέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ κεχρισμένων, καταβαίνει σήμερον εἰς τὸ ὕδωρ καὶ καταδύεται διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἵνα διὰ τῆς ἰδικῆς του καταβάσεως ἀναβιβάσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν. Απολούθως δὲ λέ-
 γει, ὅτι πρέπει ἡμεῖς οἱ πιστοὶ νὰ φωνάζωμεν πρὸς τὸν τοιαῦτα ἐργαζόμενον θαυμάσια Κύριον τὸ λόγιον ἐκεῖνο τῆς Θεοπνεύστου Ἀγγῆς· ἢ Οὐκ ἔστιν Ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
 ἔστι δίκαιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήν σου· (α. Βασιλ. β'. 2.)

Τροπάριον.

„ Στεριεύουσα πρὶν, ἠτεκνωμένη δεινῶς σήμερον, εὐφραΐμου Χριστοῦ
 „ Ἐκκλησίᾳ· δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, Τίσι γὰρ σοι γεγέμνηται,
 „ ἐμ' πίστει ἀνακράζοντες· οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ
 „ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήν σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τῆς τρίτης ᾠδῆς, ἣτις ἦτον ἡ Προφήτις Ἀννα ἡ στεῖρα οὕσα πρότερον, ὕστερον δὲ γενομένη πολύτεκος, σμίγων ὁ Θεὸς Μελωδὸς μετὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων, ἐπι-
 στρέφει πρὸς τὴν ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησίαν, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χρι-
 στοῦ, ἡ πρόην στεῖρα καὶ δεινῶς ἠτεκνωμένη· ἥτοι ἡ πολλὰ ἄτεκνος, σὺ εὐφραίνου καὶ
 ἀγάλλου σήμερον κατὰ τὴν παρούσαν ἐορτὴν τῶν Φώτων. Διὰ τί; Ἐπεὶ πολλὰ τέκνα
 ἐγεννήθησαν εἰς ἐσέ διὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ Πνεύματος· ἥτοι διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Βα-
 πτίσματος τοῦ ἐξ ὕδατος συνισταμένου καὶ Πνεύματος· γέννησις γὰρ ὀνομάζεται καὶ τὸ
 Ἅγιον Βάπτισμα· διότι εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Νικοδήμον· ἢ, Ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ
 ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῆς Θεοῦ· (Ἰω. γ'. 5.)
 καὶ πάλιν· ἢ, Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα ἔστι· (αὐτόθ. 6.) Ἐγεννήθη-
 σαν δὲ Τίσι εἰς ἐσέ τὴν πρὶν στεῖραν ὅλοι διωρατικοὶ καὶ προφητικοί, καθὼς ἦτον ὁ Σα-
 μουὴλ· οὗτοι δὲ εἶναι οἱ βαπτισθέντες Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι μετὰ πίστιν ἀνακράζουσιν εἰς
 τὸν τούτους πνευματικῶς γεννήσαντα Χριστόν· ἢ Οὐκ ἔστιν Ἅγιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ
 ἢ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήν σου Κύριε·

Σημειῶσαι δὲ, ὅτι τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Εἱρμού ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Προφητῶν
 Ἠσαΐαν λέγοντα· ἢ Εὐφρανέσθι στεῖρα ἢ οὐ τίκτουσα· ῥῆξον καὶ βόσπον ἢ οὐκ ὠδίνουσα,
 ἢ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον (τῆς ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησίας), ἢ τῆς ἐχούσης
 τὸν ἄνδρα (τῆς Ἰουδαϊκῆς Συναγωγῆς)· (Ἠσ. νδ'. 1.) Ἀλλὰ καὶ ἡ Προφήτις Ἀννα
 ἡ Παῖντρια τῆς ᾠδῆς ταύτης εἰς τύπον εἶναι τῆς ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Θεοδώρι-
 τον, ἡ δὲ Φεράννα, εἰς τύπον τῆς Συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων. Ἡ ἐξ Ἑβραίων λοιπὸν Ἐκκλη-
 σία ἐγέννησεν ἑπτὰ· ἥτοι πολλὰ· ἐπεὶ ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ εἶναι δι-
 λωτικὸς πλήθους, καὶ σημαίνει τὴν πολυγονίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν
 αὐτὸν Θεοδώριτον· ἡ δὲ Συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων πολύτεκος οὕσα πρότερον, τὰρὰ ἐγεν-
 πάντῃ στεῖρα καὶ ἄτεκνος· ὅθεν ἐπληρώθη τὸ τῆς Ἀγγῆς λόγιον τὸ λέγον· ἢ Ἡ Στεῖρα
 ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσένησε· (α. Βασιλ. β'. 5.)

Ὁ δὲ Θεοδώριτος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου· „Εὐφράνθητι στεῖρα
 „ ἢ οὐ τίκτουσα· οὐ γὰρ ἔτικτεν ἡ Ἐκκλησία πάλαι, τῇ δὲ τῶν εἰδάλων δουλείᾳ προσ-
 „ ἥδρευε· ῥῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ᾠδίνουσα· τέθεικε τὸ „ ῥῆξον “ ἐπὶ τῆς βιαιᾶς γεν-
 „ νήσεως, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ „ βόησον “· φασὶ γὰρ τὰς μαίας παρακλεῦεσθαι ταῖς δυσ-
 „ τοκούσαις καὶ βιάζεσθαι καὶ βοᾶν· τὸ δὲ „ εὐφράνθητι “ ἐπὶ τῆς παρ' ἐλπίδα δωρη-
 „ θείσης πολυπαιδίας τέθεικε· ἐναντίον δὲ πως εἶναι δοκεῖ τὸ „ ῥῆξον καὶ εὐφράνθητι “·
 „ ἀμφοτέρω δ' ὁμῶς συνέβη· καὶ γὰρ παρ' ἐλπίδα γεγέννηκε· τοιαῦται γὰρ τῇ Παναγίᾳ Πνεύ-
 „ ματος αἱ ᾠδίνες “· Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ
 ρητὸν τοῦτο, παρὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι τὰ ἐρανίσθη ὁ Θεοδώριτος· οὕτω γὰρ φησὶν·
 „ Ἰδοὺ προστέτακται ῥῆξαι τε καὶ βοῆσαι· ἔθος δὲ τοῦτο ὄραν ταῖς ἐπὶ δίφρῳ καὶ τι-
 „ κτούσαις γυναιξίν, ὥς δὴ φασὶ παροτρύνειν τὰς μαίας ἔντονόν τι καὶ τορὸν ἀναβοᾶν,
 „ ἵν' ἐκθλίβωτο τῆς μήτρας τὸ βρέφος, εὐρυνομένου τοῦ σπλάγχνου πρὸς τὴν βοήν· τῆτο,
 „ οἶμαι, ἐστὶ τὸ „ ῥῆξον καὶ βόησον “· Ἀρξαι δὴ οὖν τοῦ τίκτειν, φησὶ, καὶ ὥς ᾠδίνου-
 „ σα πολλοὺς δίδου συγχῶς τὴν ταῖς τικτούσαις αἰὲν πρέπουσαν βοήν· ὥς ἐσομένη δὲ Μή-
 „ τιρ ἀναριθμήτων λαῶν εὐφροσύνην δέχου τὴν πνευματικὴν... Ἔθος μὲν οὖν τῇ Θεοπνεύ-
 „ στω Γραφῇ ἔρημον ἀποκαλεῖν τὴν χῆραν· Ἐχίρευσε δὲ τῶν Ἑθνῶν ἡ πληθὺς· οὐ γὰρ
 „ ἐπλούτει τὴν κοινωनीαν τὴν πρὸς τὸν σπορέα λόγον· ἐπειδὴ δὲ παρεδέξατο τὸν ἐξ Οὐ-
 „ ρανοῦ Νυμφίον, πολλὰ γέγονεν αὐτῆς τὰ τέκνα μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα “.

Τροπάριον.

„ Μεγάλη φωνὴ, ἐν τῇ ἐρήμῳ βοᾷ Πρόδρομος· Χριστοῦ ἐτοιμάσα-
 „ τε ὁδοὺς, καὶ τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, εὐθείας ἀπεργάσασθε, ἐν
 „ πίστει ἀμακράζοντες· οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ
 „ ἔστι δίκαιος πλήρως Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Ἡσαίου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ Τροπάριον τοῦτο· λέγει
 γὰρ ἐκεῖνος ἐκεῖ· „ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, εὐθείας
 „ ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν “· (Ἡσ. μ'. 3.) Ὅθεν οὕτως ἀρχίζει· ὁ τοῦ Κυ-
 ρίου μέγιστος Πρόδρομος, ἡ μεγάλη καὶ ὑψιλότατη καὶ ἐξάκουστος φωνὴ τῷ Θεοῦ Λόγῳ,
 βοᾷ εἰς τοὺς λαοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου καὶ λέγει· ἐτοιμάσατε, ὦ λαοί, ἐτοιμά-
 σατε τὴν στείραν τῇ Χριστοῦ· ἦτοι ἐτοιμοὶ γίνεσθε εἰς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, κα-
 θὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος· ὁδὸς γὰρ τὸ Εὐαγγέλιον λέγεται· εὐθείας ἀμέτετε τὰς τρί-
 βους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἦτοι τὰς τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἐντολὰς ἀναδείξατε πνευματικᾶς· ἐπει-
 δὴ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εὐθεὶς εἶναι· τὰ δὲ τοῦ Νόμου προστάγματα λέγονται τρίβοι, ὡς
 τετριμμένα καὶ παλαιὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον.

Σημειώσαι, ὅτι τὸ „ μεγάλη φωνὴ “ δύναται νὰ νοηθῇ καὶ εἰς δοτικὴν κατ' ἐλπίαν
 τῆς Ἐν προθέσει οὕτω· ὁ Πρόδρομος βοᾷ ἐν μεγάλῃ φωνῇ. Ποῦ δὲ βοᾷ; Ἐν τῇ ἐρή-
 μῳ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος γράφει· „ Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις
 „ ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας “·
 (Ματθ. γ'. 1.) Καὶ μολοντί ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει, ὅτι ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν
 περιχώραν τῇ Ἰορδάνῃ, κηρύσσων Βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· (Λουκ. γ'. 3.)
 μὴ ὅλον τοῦτο πιθανὸν εἶναι νὰ ἦτον καὶ ἐρημοὶ τόποι μεταξὺ τῆς περιχώρου τῇ Ἰορδάνῃ,
 ὅπου οἱ ὄχλοι ἐρχόμενοι ἤκουον τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου· ὁθεν λέγει ὁ Ματθαῖος· „ Τό-
 „ τε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱερσόλυμα καὶ πᾶσα Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περιχώρα τοῦ
 „ Ἰορδάνου “· (Ματθ. γ'. 5.) Ὁ δὲ Πρωτὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι Ἐπειδὴ τὸ ρῆμα (τὸ
 πρὸσταγμα) Κυρίου ἐγένετο ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς Ἰωάννην, ὡς λέγει ὁ Λουκᾶς, „ Ἐγένετο
 „ ρῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου Υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ “· (Λουκ. γ'. 2.) ἐκ τοῦ-
 του λέγεται καταχρηστικῶς, ὅτι ἐκήρυττε τὸ κήρυγμά του ἐν τῇ ἐρήμῳ. Εἰδὲ θελεῖ νὰ
 νοή-

νοήσῃ τινὰς ἔρημον τοὺς ἐρήμους ὄντας ἀνθρώπους πάσης θεογνωσίας καὶ ἀγαθοεργίας, ἀρμόζει νὰ νοήσῃ περὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζουγαδηνὸς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον „Δύω ἐρήμους νοοῦμεν, „μίαν τὴν ἐνδοτέραν, ἀφ' ἧς ἤλθεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐν ἣ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν τὸ ρῆμα „Κυρίου κατὰ τὸν Λουκᾶν· δευτέραν δὲ τὴν περὶ τὸν Ἰορδάνην, ἐφ' ἣν ἐξῆλθεν, ἣν ὁ „Ματθαῖος ἔρημον τῆς Ἰουδαίας ἀνόμασεν, ὁ δὲ Λουκᾶς, περὶ χωρὸν τοῦ Ἰορδάνου“.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ακήκοε Κύριε, φωνῆς σου, ὅν εἶπας, φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ,
 „ὅτε ἐβρόντησας πολλῶν ἐπὶ ὑδάτων, τῷ σὺ μαρτυρούμενος Τίψ·
 „ὅλος γεγονώς τοῦ παρόντος Πνεύματος δὲ, ἐβόησε· σὺ εἶ Χριστός,
 „Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ παρὰν Εἰρμός τῆς τετάρτης Ωδῆς εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, ὁ ὁποῖος εἶπε· „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην“ (Ἀββακ. γ'. 2.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν τοῦ Ἀββακούμ κάμνει τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ· καὶ ἀποτεῖναι τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ Κύριε καὶ Πάτερ προάναρχε, ὁ προφητικώτατος Πρόδρομος Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ἐσὺ εἶπας· ἦτοι ἐχαραινθήρισας διὰ στόματος τοῦ Προφήτου Ἠσαίου μὲ τὰ λόγια ταῦτα „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“, (Ἠσ. μ'. 3.) αὐτὸς, λέγω, ἤκουσε τὴν ἰδικήν σου φωνήν, ὅχι ἐν ὕπνοις καὶ ὁράμασι, καθὼς οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ἐξυπνος, καὶ μὲ νοῦν καὶ αὐτῖα ἐγρηγορῶτα. Ποίαν δὲ φωνὴν σου ἤκουσε; Ἐκείνην τὴν λεγούσαν· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“ (Ματθ. γ'. 17.)

Πότε δὲ ταύτην ἤκουσε τὴν φωνήν; Ὃταν ἐσὺ, βαπτιζόμενου τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἐβρόντησας τὴν ἀνωτέρω φωνὴν ἐπάνω εἰς τὰ πολλὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Διὰ τί; Ἵνα μαρτυρήσῃς τὴν αὐτοῦ υἰότητα καὶ Θεότητα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ προλαβὼν περὶ αὐτῆς ἀνεβόησεν· „Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε. Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν“. (Ψαλ. κη'. 3.) Οὐ μόνον δὲ τῆς φωνῆς σου ὁ Πρόδρομος ἤκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος τοῦ παρόντος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ Πνεύματος τοῦ ἐν εἶδει περιστεῶς καταβάντος ἐπὶ τὸν βαπτιζόμενον Χριστὸν ὅλος ἐγένετο ἐμπλεως (γεμάτος), ὅλος πνευματοφόρος. Διὰ τοῦτο ἐβόησε πρὸς τὸν σαρκὶ βαπτιζόμενον· σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ τέλειος Θεὸς καὶ ὁ τέλειος ἄνθρωπος· τῶν δύο γὰρ φύσεων καὶ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως διπλωτὸν εἶναι τὸ „Χριστὸς“ ὄνομα, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ κατὰ πάντας τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· διηλοὶ γὰρ αὐτὸ τὸν χρίσαντα Πατέρα τὸν χρισθέντα Υἱὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ χρίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, (ὦ Θεέ) ὁ „Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου“ (Ψαλ. μδ'. 7.) ἔλαιον δὲ ἀγαλλιάσεως εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὡστε τὸ „Χριστὸς“ ὄνομα, καὶ τὸν χρίσαντα διηλοὶ Θεόν, καὶ τὸν χρισθέντα ἄνθρωπον. Εἶτα λέγει· Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἡ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ. ἀ. 24.) Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς κατὰ προσωποποιίαν, καὶ ὅχι ὅτι εἶπεν αὐτὰ ὁ Πρόδρομος· διότι δὲν φαίνεται ἐν Εὐαγγελίοις νὰ εἴπῃ τοιαῦτα.

Τροπάριον.

„Ρυπτόμεμον ἥλιον τίς εἶδεν; ὁ Κήρυξ βοᾷ, τὸν ἐκλαμπρομ τῇ φύ-
 „σει; ἴμα σε ὕδασιρ ἀπαύγασμα τῆς δόξης, Πατὴρ χαρακτήρ αἰδίου
 „ἐκπλύνω; καὶ χόρτομ ὡμ πυρὶ ψαύσω τῆς σῆς Θεότητος; Σὺ
 „γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ μέρους τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου προσφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον, καὶ λέγει οὕτως· ὁ Κήρυξ καὶ Προδρομὸς σου, Σῶτερ, ἀποφεύγων τὴν βίαν ὅπου ἔκαμνες εἰς αὐτὸν διὰ τὴν σὲ βαπτίσῃ, ταῦτα ἔλεγε δικαιολογούμενος· Ποῖος ἄνθρωπος εἶδε ποτὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον καὶ φύσει λαμπρότατον ἥλιον νὰ καθαρίζεται; Βέβαια οὐδεὶς. Ἄν δὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον ἥλιον, ὅστις εἶναι κτίσμα καὶ ποίημα, κάμεις δὲν ἐπιχειρίζεται νὰ πλύνῃ καὶ νὰ καθαρίσῃ κάμμιαν φορὰν, πῶς ἐγὼ τολμῶ νὰ πλύνω καὶ νὰ καθαρίσω ἐσὲ τὸν ἀληθινὸν καὶ καθαρώτατον ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, τὸν Κτίστην καὶ Ποιητὴν τοῦ ἡλίου; πῶς δύναμαι νὰ βαπτίσω ἐσὲ ὅπου εἶσαι τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς (1), καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ; (2)

Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὅπου ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ νὰ καθαρίσῃ τὸν ἥλιον, βέβαια μέλλει νὰ περιγελάται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ περιπαίζεται ὡς ἀνόητος, ἐπεὶδὴ ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ ἓνα πρᾶγμα ἀδύνατον· ἐγὼ δὲ, ἂν βαπτίσω ἐσὲ, ὅχι μόνον ἔχω νὰ περιγελῶμαι ἀπὸ ὅλους ὡς ἄφρων, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλω κατακαύσει τὰς χεῖράς μου· ἐπεὶδὴ χορτάρι ξηρὸν ὦν· ἥτοι φθαρτὸς κατὰ τὴν φύσιν τοῦ σώματος, ἀπετόλμησα νὰ ἐγγύσω εἰς τὸ φύσει αὔλον πῦρ τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς Σὺ γὰρ τὸ, εἶσαι ὁ Χριστὸς ἡ ἐνυπόστατος τῇ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις· τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ ἀνωτέρω· συνήθειαν γὰρ ἔχει ἔτος ἐξαιρετοὶ παρὰ τοὺς ἄλλους Μελωδοὺς νὰ τελειώσῃ πολλὰς Ὠδὰς τῶν Κανόνων του μὲ τὸ ἴδιον τέλος, ὡς εἵπομεν ἐρμηνεύοντες τὸν Κανόνα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τρο-

(1) Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „ἀπαύγασμα τῆς δόξης“, λέγοντος περὶ τοῦ Υἱοῦ· „Ὁς ὡν ἀπαύγασμα τῆς δόξης“ (ἀ. β.). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος „διὰ αἰτία τέσσαρα, λέγει, ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς ἀπαύγασμα· πρῶτον, διὰ τὴν δειχθῆναι ὅτι ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς τὸ ἀπαύγασμα γεννᾶται ἐκ τοῦ ἡλίου· δεύτερον, ἵνα δειχθῇ ὅτι γεννᾶται ἀπαθῶς· τρίτον, ἵνα δειχθῇ ὅτι ὁ Πατὴρ γεννῶν τὸν Υἱόν, δὲν ἐλαττώθητι· καὶ τέταρτον, ὅτι αἰδίως καὶ ἀνάρχως ἐκλάμπει ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, καθὼς τὸ ἀπαύγασμα φαίνεται μαζὶ μὲ τὸν ἀπαυγάζοντα ἥλιον, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι ἀχώριστον“. Ὅρα καὶ ἄλλας μαρτυρίας περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς.

(2) Ὁ Βλαυμίδης δὲ ἐμιλᾷ περὶ τοῦ Υἱοῦ, πῶς λέγεται χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς, λέγει οὕτως· „Ὅχι ὅτι αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἴδιον τοῦ Πατρὸς· τίς γὰρ τοῦτ' ἂν ὑπονόησει λόγου μετεσχέτης; ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ, ἐκ τοῦ ἔχειν τὸν χαρακτὴρ καὶ γνωρίζεται, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς ἔχων ὁ Υἱὸς ἐν ἑαυτῷ, μὲν τὸν Υἱόν, δεικνύει τὸν ἐξ οὗ (ἥτοι τὸν Πατέρα), καθάπερ εἰκὼν αὐτοῦ φυσικὴ καὶ ἀπαράλλακτος· διὸ καὶ φησὶν ὁ ἑωρκὴς ἐμὲ ἑωρκε τὸν Πατέρα“. (Δόγ. περὶ Πίσσεως) Ὅρα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους κατὰ τὸ ρητόν· „Ὁς ὡν χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“. ἀφ' οὗ καὶ ἐρανίσθη τὸ ἀνωτέρω ὑπό τοῦ Μελωδοῦ.

Τροπάριον.

„Τπέφημεν ἔμθεον, ἢν εἶχευ εὐλάβειαν, Μωσῆς περιτυχῶν σοι·
 „ὡς γὰρ τῆς Βάτου (1) σὲ φωμήσαρτα ἡσθῆθη, εὐδὺς ἀπεστράφη
 „τὰς ὄψεις· Ἐγὼ δὲ, πῶς βλέψω σε τραμῶς; ἢ πῶς χειροθετήσω
 „σε; Σὺ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ, ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ μίαν Βάτον, ἣτις ἐκαίετο, ἀλλ' ὅμως δὲν κατέκαίετο (δὲν ἐχωνεύετο) ὑπὸ τοῦ πυρός, ἵνα ἐνταυτῷ καὶ τὴν φυσικὴν τῆς ιδιότητος δείξῃ διὰ τῆς καύσεως, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τὴν φυλάττουσαν αὐτὴν ἀκατάκαυστον, καθὼς ἐδίδασκεν ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Φῶς μὲν ἦν ἐκ τοῦ πυρός τῷ Μωϋσεῖ φανταζόμενον, ἡνίκα τὴν Βάτον ἐκαίε μὲν, οὐ κατέκαie δὲ, ἵνα καὶ τὴν φύσιν παραδείξῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) Ὅταν δὲ ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν τοιαύτην Βάτον, ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ κοντὰ· πλησιάζοντος δὲ αὐτοῦ, φωνὴ Θεοῦ ἐκ τῆς Βάτου ἐγένετο λέγουσα· „Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρός σου, Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ“. (Ἐξοδ. γ'. 6.) Ταύτην δὲ τὴν φωνὴν ἀκούσας ὁ Μωϋσῆς, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· κύλαβεῖτο γὰρ νὰ ἐμβλέψῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, εἰσαφέρει τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην λέγοντα πρὸς τὸν Χριστὸν ταῦτα· Μήπως, Δέσποτα, ἐγὼ εἰμαι χειρότερος ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν; μήπως ἐκεῖνος μόνον εἶχευ εὐλάβειαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω; Ἐκεῖνος γὰρ χωρὶς νὰ σὲ ἰδῇ καθαρῶς, εὐδὺς μόνον ὅπου αἰσθάνῃ, ὅτι τὸν ἐφώναξες ἀπὸ τὴν Βάτον, ἐδείξε τὴν εὐλάβειαν ὅπου εἶχευ εἰς ἐσὲ τὸν Θεόν, καὶ εὐδὺς ἐγύρισε τὰ ὀμμάτια του διὰ νὰ μὴ σὲ βλέπῃ, κρίνων τὸν ἑαυτὸν του ἀνάξιον τοιούτου φανεροῦ θαύματος· ἐγὼ δὲ βλέπων ἐσὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅχι ἐν Βάτῳ, ἐν τύποις καὶ αἰνίγμασιν, ἀλλὰ καθαρῶς καὶ ἀμέσως σὰρκα φοροῦντα, πῶς δύναμαι νὰ σὲ ἰδῶ χωρὶς συστολῆς; ἢ πῶς τολμήσω ἐπὶ τῆς ἀχράντου κορυφῆς σου νὰ θέσω τὴν χεῖρά μου, καὶ νὰ σὲ βαπτίσω; τοῦτο ποιῆσαι οὐ δύναμαι, Κύριε, ἐπεὶδὴ ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἢ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις.

Τροπάριον.

„Ψυχῆς τελῶν ἔμφρομος, καὶ λόγῳ τιμώμενος, ἀψύχῳ εὐλαβοῦμαι·
 „εἰ γὰρ βαπτίσω σε, κατήγορόν μοι ἔσται, πυρὶ καπριζόμενον
 „ὄρος, φυγοῦσα δὲ θάλασσα διχῇ, καὶ Ἰορδάνης οὗτος στραφεῖς·
 „οὐ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως μὲ τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην δικαιολογούμενον καὶ λέγοντα πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ἐζήτει νὰ βαπτισθῇ. Δὲν ἤθελε γένει τόσης καταδίκης ἄξιός, Δέσποτα, ἂν ἐμελλόν

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „ὡς γὰρ ἐκ βάτου“, ὁ καὶ ὀρθότερον καὶ τέλειον· τὸ δὲ „ὡς γὰρ τῆς βά-“, τὸ „ἀτελές ἐστίν“ ἐλλείπει γὰρ ἐξωθεν ἢ Ἐκ πρό-
 θέσεως. Ἀλλὰ καὶ παρὰ μέλος ἐστὶ μιᾶ συλλαβῇ

περισσεύον, εἰάν λεχθῇ „ὡς γὰρ ἐκ τῆς Βάτου“. Ἀδιαφοροῦν δὲ εἶναι τὸ „ἡσθῆθη“ ἀντὶ γὰρ νὰ συγ-
 ταχθῇ μετὰ γενικῆς „σοῦ φωνήσαντος“ συνστάχθῃ
 μὲ αἰτιατικὴν „σὲ φωνήσαντα“.

λον νὰ νικηθῶ κατὰ τὴν εὐλάβειαν ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν· ἐκείνον τὸν ἐστολισμένον μὲ νοῦν καὶ λογικόν, τὸν Προφήτην, τὸν νομοθέτην καὶ δημαγωγὸν τόσων μυριάδων λαοῦ, καὶ τὸν ἀξίω-
θέντα νὰ σέ ἰδῇ καὶ νὰ σέ ἀκούσῃ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω· ἀλλὰ τώρα καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύ-
χων καὶ ἀλόγων κτισμάτων ἔχω νὰ φανῶ ἀνευλαβέστερος καὶ κατώτερος ἐγὼ ὅπου ἔχω
ψυχὴν νοεράν καὶ φρονούσαν τὸ πρέπον, καὶ ὁ ὁποῖος εἶμαι τιμημένος μὲ λογικὸν καὶ διακρι-
σιν, ἂν δὲν εὐλαβηθῶ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητός σου, ἀλλὰ τολμήσω νὰ σέ βαπτίσω.

Ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα ἔχουν τρόπον τινὰ νὰ λάβουν φωνὴν καὶ νὰ μὲ κατηγορή-
σουν· τὸ Σίναιον Ὅρος, τὸ ὁποῖον ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ φωτίαν διὰ τὴν ἰδικήν σου κατὰ-
βασιν „Τὸ ὄρος, φησὶ, τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ’ αὐτὸ τὸν Θεόν
„ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς, ὡσεὶ καπνὸς καμίνης, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφοδρᾶ“
(Ἐξοδ. 19. 18.) δικαίως θέλει μὲ κατηγορήσῃ ὡς τολμηρὸν καὶ ἀνευλαβή· θέλει μὲ κα-
τηγορήσῃ ἢ ἐρυθρὰ θάλασσα, ἣτις ἐφυγεν ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ ἐσχίσθη εἰς δύο
μέρη, καὶ τὸ μὲν ἓνα μέρος αὐτῆς ἐστράφη ὡς τεῖχος ἐν δεξιῶν, τὸ δὲ ἄλλο, ἐξ ἀριστε-
ρῶν· ἀλλὰ πρὸ ἐκείνων θέλει μὲ κατηγορήσῃ ὁ ποταμὸς οὗτος Ἰορδάνης, εἰς τὸν ὁποῖον
στεκόμεθα· διότι καὶ αὐτὸς ἐκ προσώπου σου ἐμπόδισε πρὸ ὀλίγου τὸ ρεῦμά του, καὶ δὲν
ἔτρεχε κάτω, ἀλλ’ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, κατὰ τὸν Προφητὰν λέγοντα· „Ἡ θάλασσα
„εἶδε καὶ ἔφυγεν· ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω“ (Ψαλ. 124. 3.) (1) Ἐρωτᾷ δὲ ὁ
Προφήτης τὴν αἰτίαν λέγων· „Τί σοι ἐστὶ θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ Ἰορδάνη, ὅτι ἐ-
„στράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Καὶ ἀποκρίνεται· „Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ
„προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ“ (αὐτὸς 5.) Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς εἰς τὸ
„ἀψύχων“ θέλει νὰ νοεῖται ἔξωθεν ἢ Ἀπὸ προθέσεις, καὶ νὰ λέγῃται „εὐλαβοῦμαι, αἰδῶ-
„μαι, φυλάττομαι ἀπὸ τῶν ἀψύχων. Καὶ τῆτο δὲ σημείωσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω κατὰ προ-
σωποποιίαν ῥητορικὴν ἐσχηματίσθυσαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ καὶ τοῦ Δαβὶδ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεο-
λόγος Γρηγόριος· „Πολλὰ ἢ Γραφὴ προσωποποιεῖν οἶδε καὶ τῶν ἀψύχων“· ὁ δὲ Χρυσόστο-
μος θέλει ὅτι διὰ τῶν τοιούτων λόγων τῶν ἀψύχων παρασταίνεται τὸ μέγεθος τῶν συμ-
βαινόντων πραγμάτων· οὕτω γὰρ λέγει· „Μάνθανε τῆς Γραφῆς τὸ ἔθος· ὅτε γὰρ βούλε-
„ται μέγα τι Χριστὸν, ἢ μέγα λυπηρὸν ἀπαγγεῖλαι, καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα αἰσθάνεσθαι
„φησιν· οὐκ ἐπειδὴ αἰσθάνεται, ἀλλ’ ἵνα τὸ μέγεθος παραστήσῃ τῶν συμβαινόντων“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰησοῦς ὁ Ζωῆς ἀρχηγός, λύσαι τὸ κατάκριμα ἡκεῖ, Ἀδὰμ τοῦ
„Πρωτοπλάστου· καθαρσίωμ δὲ ὡς Θεὸς μὴ δεόμενος, τῷ πεσόμῃ
„καθαίρεται ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· ἐν ᾧ τὴν ἔχθραν κτείμας, ὑπερέχου-
„σας πάντα μούμ· εἰρήμην χαρίζεται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ῥητὰ συνεκροτήθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Μελωδοῦ· τὸ γὰρ
„ὁ ζωῆς ἀρχηγός“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις, ὅπερ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς
Ἰουδαίους· „Τρεῖς ἡγήσασθε ἄνδρα φονεῖα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀ-

„πῆ“

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἐν τισὶν ῥηματικοῖς Τροπαρίοις τῆς παρουσίας ἐορτῆς, γράφεται ὅτι ὁ Ἰορ-
δάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν ὁ Κύριος ἐβα-
πτίσθη, ὡς καὶ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· „Τί ἀνα-
„χαιτίζεις τὰ ὕδατα, φησὶν, ὁ Ἰορδάνη; τί ἀνα-
„ποδίζεις τὸ ρεῖθρον, καὶ οὐ προβαίνει τὴν κατὰ
„φύσιν πορείαν“; Καὶ ὁ Ἰορδάνης πεταμέ, τί ἰδομε-
„ν βῆθης Θεορῶν“; Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ Ἰουδαί-
α σελ. ρικά. λέγει οὕτως· „Ὁ Ἰορδάνης ὑπερ-
„βῆ“

„στέρως τινὸς μετέλυνχε τάξεις, ὅτε ἐν τῷ πῶ
„Σωτήρος ἡμῶν Βαπτίσματι ἐπιστραφεὶς εἰς τοῦ-
„πίσω, τοῖς ἀνοήτοις καὶ ἀκασιδῆτοις Ἰουδαίοις δι-
„γνωσίας ἐπίδειξεν ἐποίησας“· Τί δὲ περὶ τούτου
ἡμεῖς λεγομεν; Ὅτι δὲν ἐναικανὴν ἀπίστον καὶ πα-
ραδόχον, εἰάν ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν
ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη· ἐπειδὴ ὅμως οἱ θάτοι Εὐαγγε-
λισταὶ οὐδὲν περὶ τούτου λεγούσιν, οὐδεὶς ἰσχυρί-
σασθαι τοῦτο δύναται·

„ πεκτείνετε “. (Πράξ. γ'. 15.) Ὁ Θεὸς λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Σωτὴρ (1) τοῦ Κόσμου, ὁ ἀρχηγὸς τῆς κατὰ Πνεῦμα καὶ αἰωνίου ζωῆς ἡλθεν εἰς τὸν Κόσμον διὰ νὰ λύσῃ τὸ κατὰκριμα καὶ ἐπιτίμιον, τουτέστι τὸν θάνατον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέπεσεν ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ διὰ τὴν παράβασιν * „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα, φησὶ, φάγητε ἀπ' αὐτοῦ (τῆς ξύλου τῆς γνώσεως) θανάτῳ ἀποθανεῖσθε “. (Γέν. β'. 17.) διότι ταυτὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος * „ Τὰ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος “. (Ρωμ. γ'. 23.) Καὶ δικαίως ἐγένετο ἡ εἰς τὸν Κόσμον ἔλευσις τοῦ Ἰησοῦ διότι οὐδεὶς ἄλλος ἐδύνατο νὰ καταλύσῃ τὴν στέρησιν τῆς ζωῆς, παρέξ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἡ καλὴτερα νὰ εἰπῶ, ὁ ὢν αὐτοζωὴ καὶ τῆς ζωῆς ἀρχηγός. Καθὼς δὲ τὸ σκότος στέρησις ὢν τοῦ φωτός, λύεται ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅταν ἀνατείλῃ * οὕτω καὶ ὁ θάνατος στέρησις ὢν τῆς ζωῆς, ἐλύθη, ὅταν ὁ τῆς ζωῆς ἀρχηγὸς ἐπεδήμυσεν.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν μολοῦντι δὲν εἶχε χρεῖαν νὰ καθαρισθῇ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐπειδὴ ποῖαν χρεῖαν ἔχει ἡ αὐτοκάθαρσις νὰ καθαρισθῇ; μὲν ὅλον τοῦτο αὐτὸς καθαίρεται καὶ βαπτίζεται σήμερον χάριν τοῦ Ἀδὰμ, ὅστις ἔπεσεν εἰς τὴν λάσπην τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐχρειάζετο νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ αὐτὴν. Βαπτιζόμενος δὲ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἀπέκτεινεν εἰς αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσε τὴν ἔχθραν, ἡ ὁποία ἦτον μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἔχθραν ἐθανάτωσεν, ἐ χάρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐαυτοῦ, θεῖαν εἰρήνην, ἥτις ὑπερέχει κάθε νοῦν καὶ διάνοιαν. Κατεσκεύασεν δὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου ὁ Μελωδὸς ἀπὸ διάφορα ῥητὰ τοῦ Παύλου * διότι αὐτὸς ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ γράφει „ Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότην τοῦ φραγμοῦ λύσας “. (Ἐφ. β'. 14.) Καὶ πάλιν, „ Ἰνα ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ “. (αὐτόθι. 14.) ἐν δὲ τῇ πρὸς Φιλιππισίους ἐπιστολῇ γράφει „ Καὶ ἡ εἰρήνη τῆς Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν “. (Φιλιπ. δ'. 7.) Ἀνέφερε δὲ τὸ περὶ εἰρήνης ῥητὸν ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός, διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν πέμπτην Ὁδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγων * „ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην ὁδὸς ἡμῖν * πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν “. (Ἠσ. κς'. 12.)

Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, πῶς ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ἐν τῷ Σταυρῷ, ὁ δὲ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι ἀπέκτεινεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ; Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ ἀπλούστερον νόημα λεγόμενον, ὅτι τὴν ἔχθραν ὅπου ἡμεῖς εἴχομεν πρὸς τὸν Θεόν, ἔλυσεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μὲ ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, καὶ ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μὲ τὴν Σύλληψιν, μὲ τὴν Γέννησιν, μὲ τὸ Βάπτισμα, μὲ τὸ Πάθος, μὲ τὸν Σταυρὸν, καὶ μὲ τὸν Θάνατόν του * καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μὲ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωποπρεπῆ θαυμάσια ἔργα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἐνσάρκῳ του ἐπιδημία.

Κατὰ δὲ τὸ μυστικώτερον καὶ βαθύτερον νόημα λεγόμενον, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ἐν τῷ Βαπτίσματι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὅπου εἴχομεν μὲ τὸν Θεόν * καθότι τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου Σταυρὸς ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα „ Ἀνασταυροῦντας ἐαυτοῖς τὸν ἴδιον τῷ Θεῷ “. (Ἐβρ. γ'. 6.) καὶ πάλιν „ Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη (ἐν τῷ Βαπτίσματι) τῷ Χριστῷ “. ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς Χρυσόστομος σὺν τῷ Θεοφυλάκτῳ ἐρμηνεύοντες τὰ ἀνωτέρω ῥητὰ, Σταυρὸν τὸ Βάπτισμα ὀνομάζουσιν * ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ σταυρόνεται μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν ὁ παλαιὸς τῆς ἀμαρτίας ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἰκονίζεται μυστικῶς ἐν τῷ Βαπτίσματι, διὰ τοῦτο ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν, ὅτι ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὁ Κύριος, ὁ δὲ Μελωδὸς, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ταύτῃ εἰπεῖν, ἐν τῷ Βαπτίσματι, τῷ μυστικῶς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰκονίζοντι ἀπέκτεινεν αὐτὴν * Σταυρὸς γὰρ καὶ Βάπτισμα ἂν καὶ φαίνωνται ἕνα, ἕνα ὁμῶς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ. Αὕτη δὲ ἡ ἔχθρα, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, δικαίως ἐμ-

(1) Ἡ λέξις Ἰησοῦς εἶναι ἑβραϊκὴ ἡρμηνεύεται δὲ Σωτὴρ * παράγεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἰαχά, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ἰσώσε, κατὰ τοὺς εἰδυμένους τῆς Ἑβραϊδοῦ γλώσσης.

ἐμπορεῖ νὰ τοιᾷ δράκων ἐμφωλεύων εἰς τὰ ὕδατα, τοῦ ὁποίου τὴν κάραν συνέτριψεν ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“. (Ψαλ. 14.)

Τοῦτο τὸ νόημα βεβαιόησιν καὶ ἄλλα ῥήματα τοῦ ἰδίου Παύλου, καθὼς τὸ „Ὅσοι εἰς „Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ „διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“, (Ῥωμ. 6. 3.) καὶ τὸ „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γινώσκωμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ“. (Ῥωμ. 6. 5.)

Τροπάριον.

„Συμελθούτων ἀπείρων λαῶν, ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθῆναι, αὐτοὺς
„ἐν μέσῳ ἔστι· προσεφώρει δὲ τοῖς παροῦσι· τίς ἔδειξεν ἀπειθεῖς
„τῇ ὀργῇ ὑμῖν ἐκκληῖται τῇ μέλλουσαν; καρποὺς ἀξίους Χρι-
„στοῦ ἐκτελεῖτε· παρῶν γὰρ μὴν, εἰρήμην χαρίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος περὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου· „Ἰδὼν δὲ (ὁ Ἰωάννης) πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ „Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ Βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς „ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς με-
„τανοίας“. (Ματθ. 3. 7.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι, ὅταν πάν-
πολλοὶ λαοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐσυναχθῶσιν διὰ νὰ βαπτισθῶσιν ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου, τότε ἰστά-
μενος αὐτὸς εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκεῖ παρόντας Φαρισαίους καὶ Σαδδου-
καίους τὰ λόγια ταῦτα· ὡς γεννήματα ἐχιδνῶν, ποῖος σὰς ἔδειξε νὰ φύγετε διὰ τοῦ Βα-
πτίσματος τῆς μετανοίας τὴν μέλλουσαν ὀργὴν τῆς κολάσεως; (1) Λέγει δὲ αὐτοὺς γεν-
νήματα ἐχιδνῶν· διότι ἐφόνευσαν παρανόμως μὲ διαφοροὺς τρόπους θανάτου τοὺς Προφῆτας
καὶ διδασκάλους τῶν, καθὼς τὰ τέκνα τῶν ἐχιδνῶν θανατόνουν τὰς μητέρας τῶν σχίζον-
τα τὴν κοιλίαν τῶν, καὶ οὕτω γεννῶνται ἀπὸ αὐτὰς κατὰ τοὺς Φυσικοὺς.

Θαυμάζει δὲ ὁ Πρόδρομος (κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου) μὲ τὸν λόγον τοῦτον, πῶς ἔγινε νὰ μετανοήσῃ ἡ πονηρὰ αὐτῶν καὶ ἀμοτανόητος γενεὰ· Ὅμως εἰάν (λέγει ὁ Πρόδρομος) ἑστῆς μετανοήτε τῇ ἀληθείᾳ, ποιήσατε καὶ καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, ποιήσατε ἔργα θεάρεστα καὶ ἀξία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀρκούντες εἰς τὴν σωτηρίαν σας μόνον τὸ νὰ προσέλθετε εἰς τὸ ἰδικόν μου Βάπτισμα, χωρὶς νὰ κά-
μετε καὶ ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος τάρτα εὐρισκόμενος εἰς τὸ μέσον σας, χα-
ρίζεται εἰρήμην εἰς ὅλους ἡμᾶς. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ ῥήτον ἐκεῖνο τοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον· „Μέσος ὑμῶν ἔστηκεν (ὁ Χριστός), ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“. (Ἰωάν. 1. 26.) διότι τὸ „μέσος ὑμῶν ἔστηκεν“ εἶναι ταυτόσημον μὲ τὸ „παρῶν νῦν“. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι ἐρανίσθη τοῦτο ἀπὸ τοῦ ῥήτον τοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον· „Μετανοεῖτε· „ἡγγικε γὰρ ἡ Βασιλεῖα τῶν Οὐρανῶν“. (Ματθ. 3. 2.) Βασιλεῖα δὲ ἐγγίζουσα τῶν Οὐρανῶν εἶναι ὁ Χριστός· περὶ οὗ καὶ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἡ Βασιλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐντός „ὑμῶν ἔστι“. (Λουκ. 17. 21.) προσφεύστερον ὅμως εἶναι τὸ ἀνωτέρω νόημα.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ὀργὴν μέλλου-
σαι ἐγγοῖ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐλθούσαν εἰς
τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους τῆς Ἀ-
γαλήφειας τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„Γεωργός ὁ καὶ Δημιουργός, μέσος ἐστὶν ὡς εἰς ἀπάρτων, καρ-
 „δίας ἐμβατεύει· καθαρτήριον δὲ πτύον χειρὶσάμενος, τὴν παγκό-
 „σμιον ἄλωνα παμσόφως διήστησι, τὴν ἀκαρπίαν φλέγων, εὐκαρ-
 „ποῦσιν αἰῶμιον ζῶν χαριζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα οὕτω περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ, οὗ τὸ πτύον
 „ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν
 „ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω“· (Ματ. γ'. ιι.) τὰ ἴδια
 γὰρ ταῦτα λόγια ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ δημιουργὸς καὶ γεωρ-
 γὸς τῆς ἰδικῆς μας φύσεως (δημιουργὸς μὲν λέγεται ὡς Πλάστης καὶ Ποιητής, γεωργὸς δὲ,
 ὡς Κριτὴς τῶν ἔργων τοῦ καθενός, ἢ διότι δίδει εἰς ἡμᾶς τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν.)
 οὗτος καθὼ μὲν ἄνθρωπος στέκεται ἐδῶ εἰς τὸ μέσον, ὡς ἓνας ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
 πους· „Μέσος, φησὶν, ὑμῶν ἐστίν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“· (Ἰω. α'. 26.) καθὼ δὲ Θεὸς
 ἐξετάζει καὶ ἐρευνᾷ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴδιον τὸ νὰ
 ἰξεύρῃ τὰς καρδίας, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· „Σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν πάντων“·
 (γ'. Βασ. ἥ. 39.)

Εἰς τὰς χεῖρας λοιπὸν τούτου εὐρίσκεται, λέγει, καθαρτικὸν πτυάρι· ἦτοι ὁ διακριτικὸς
 λόγος καὶ διαιρητικὸς τοῦ κρείττονος ἐκ τοῦ χειρόνος, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ἢ ἡ κρι-
 σις καὶ ἐξέτασις, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον. Μετὰ τὴν κρίσιν δὲ ταύτην καὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτὸς
 ἔχει νὰ καθαρίσῃ τὸ ἀλώνι του, τὸ ὅποιον εἶναι ἢ ὁ Κόσμος ὅλος, κατὰ τὸν ρηθέντα Πρό-
 δρομον, ἢ ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καθὼς γὰρ εἰς τὸ ἀλώνι εὐρίσκεται καὶ
 σιτὰρι καὶ ἄχυρον, οὕτω καὶ εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκονται καὶ κα-
 λοὶ καὶ κακοί, οἱ μὲν καλοί, ὡς σιτὰρι, οἱ δὲ κακοί, ὡς ἄχυρον. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν δια-
 χωρίζει εἰς δύο τὸ τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ἐκκλησίας παγκόσμιον ἀλώνι του· καὶ τὴν μὲν
 ἀκαρπίαν· ἦτοι τοὺς κακοὺς, ἔχει νὰ κατακαύσῃ μετὰ τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον τῆς κολάσεως·
 ὅθεν καὶ ὁ ἀνάθυμος ἐρμηνευτὴς ἀκαρπίαν ἐνόησε τὴν κακοκαρπίαν, ὡς ἄφωτον λέγομεν τὸν
 κακόφωνον μουσικόν· τοὺς δὲ ποιῆντας καρποὺς τῶν ἀρετῶν ἔχει νὰ συνάξῃ εἰς τὴν ἀποθή-
 κην τῆς Βασιλείας του, καὶ νὰ χάρισῃ εἰς αὐτοὺς ζῶν αἰώνιον.

Δικαίως δὲ ἡ ἀμαρτία ὀνομάζεται ἄχυρον· διότι, καθὼς τὸ ἄχυρον εἶναι ἐλαφρὸν καὶ
 εὐκολόκαυτον καὶ τροφή τῶν ἀλόγων ζώων, οὕτω καὶ ἡ ἀμαρτία εἶναι ἐλαφρά, εὐκολοκρή-
 μνιστος καὶ τροφή τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, καὶ ἔχει νὰ κατακαῇ ἀπὸ τὸ ἀσβεστον πῦρ
 τῆς γεέννης. Ὁμοίως καὶ ἡ ἀρετὴ δικαίως ὀνομάζεται σιτὰρι· διότι, καθὼς τὸ σιτὰρι
 εἶναι καθαρὸν καὶ βαρὺ, καὶ εἰς ἄρτον μεταποιούμενον γίνεται τροφή τῶν λογικῶν ἀνθρώ-
 πων, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι καθαρὰ, εἶναι μὲ φρένας βαρείας καὶ ἡγεμονικῆς,
 καὶ γίνεται ἄρτος ἐπιτήδειος διὰ νὰ παρατεθῇ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἐπουρανίου Βασι-
 λέως Χριστοῦ. Σημειώσαι ὅτι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει τὰ ἀνωτέρω· „Τί
 „δὲ τὸ πτύον; Ἡ καθαρσις. Τί δὲ τὸ πῦρ; Ἡ τὰ κούφου δαπάνη, καὶ ἡ ζέσις τοῦ Πνεύ-
 „ματος“· (Δόγ. εἰς τὰ φῶτα)

Ωδή 4. Ο Εὐρμός.

„ Ἡ φωνὴ τοῦ λόγου, ὁ λυχνος τοῦ φωτός, ὁ ἑωσφόρος ὁ τοῦ
 „ Ἡλίου Πρόδρομος, ἐν τῇ ἐρήμῳ μετανοεῖτε πᾶσι βοᾷ τοῖς λαοῖς,
 „ καὶ προκαθαίρεσθε· ἰδοὺ γὰρ πάρεστι Χριστὸς, ἐκ φθορᾶς τὸν
 „ Κόσμον λυτρούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετὰ τρία ὁμοιώματα δείχνει ὁ Ἱερὸς Μελῶδς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὴν οἰκειότητα
 ὅπου ἔχει ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης μετὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν· παρομοιάζει γὰρ τὸν Ἰωάννην
 μετὰ τὴν φωνήν, μετὰ τὸν λυχνον καὶ μετὰ τὸν ἑωσφόρον (τὸν αὐγερινόν)· τὸν δὲ Δεσπότην Χρι-
 στὸν παρομοιάζει μετὰ τὸν λόγον, μετὰ τὸ φῶς καὶ μετὰ τὸν Ἥλιον. Παρομοιάζει λοιπὸν πρῶ-
 τόν τὸν Ἰωάννην μετὰ τὴν φωνήν, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν λόγον· διότι ἡ φωνὴ εἶναι αἰὲρ πε-
 πληγμένος, καὶ γίνεται ὄχημα τοῦ προφορικοῦ λόγου· καὶ ἂν ἡ φωνὴ πρᾶτη δὲν ὑποτε-
 θῇ, ὁ προφορικὸς λόγος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φανερωθῇ εἰς τοὺς ἄλλους. Παρομοιάζει δεύ-
 τερον τὸν Ἰωάννην μετὰ τὸν λυχνον, καὶ τὸν Χριστόν, μετὰ τὸ φῶς· διότι ὁ λυχνος εἶναι ὄχη-
 μα τοῦ φωτός· ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐπιτίθεται εἰς τὸν λυχνον φωτίζει τὸ ὅσπινθον καὶ τοὺς
 ἐν τῷ ὅσπινθῳ κατοικοῦντας ἀνθρώπους. Παρομοιάζει τρίτον ὁ Μελῶδς τὸν Ἰωάννην με-
 τὰ τὸν ἑωσφόρον, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν Ἥλιον. Ταῦτα δὲ τὰ τρία ὁμοιώματα τοῦ Προδρό-
 μου, ἡ φωνή, ὁ λυχνος καὶ ὁ ἑωσφόρος, εἶναι πρότερα κατὰ τὸν χρόνον τῶν ὁμοιωμάτων
 τοῦ Χριστοῦ· διηλαδὴ τοῦ λόγου, τοῦ φωτός καὶ τοῦ Ἡλίου· κατὰ τὴν αἰτίαν ὅμως καὶ
 τὴν ἀξίαν πρότερα εἶναι τὰ ὁμοιώματα τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν καὶ προτιμῶνται τὰ τοῦ Χρι-
 στοῦ ὁμοιώματα ἀπὸ τὰ τοῦ Προδρόμου· ἐπειδὴ, ἂν ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί ἡ φωνὴ γίνε-
 ται; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ ἐποχηθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ λόγος· ὁμοίως ἂν ἐρωτήσῃ τις,
 διὰ τί γίνεται ὁ λυχνος; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ βαλθῇ εἰς αὐτὸν τὸ φῶς καὶ νὰ λάμ-
 ψῃ· ὡσαύτως καὶ ἐὰν εἰπῇ τις, διὰ τί ὁ αὐγερινὸς προλάβῃ; ἀποκρινόμεθα, διὰ νὰ
 μνησθῇ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Ἡλίου.

Τούτων ἔτιω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, ὅτι ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ἡ φωνή
 τοῦ ἐνυποστάτου Λόγου τοῦ Πατρὸς, ὁ λυχνος τοῦ αἰδίου καὶ ἀκτίστου φωτός, καὶ ὁ
 αὐγερινός, ὁ πρόδρομος καὶ προμηνυτὴς τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ φωνάζει
 εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅπου προσῆλθον εἰς αὐτόν, τὸ, Μετανοεῖτε, καὶ προκαθαρίσαί τε ἀπὸ
 τὰς ἁμαρτίας· ἐπειδὴ, ἰδοὺ εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς, καὶ λυτρώνει τὸν Κόσμον ἀπὸ τὴν
 φθορᾶς τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐνδύει αὐτὸν ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτί-
 σματος. Τὸ μὲν οὖν „ μετανοεῖτε “ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καθὼ φωνή· ταύτης γὰρ ἴδιον εἶναι τὸ
 βοᾶν· τὸ δὲ „ προκαθαίρεσθε “ εἶπε, καθὼ λυχνος· ἴδιον γὰρ εἶναι τοῦ λυχνου νὰ κα-
 θαρίξῃ ὅπως οὖν τὸ σκότος καὶ νὰ εἰσάγῃ τὸν φωτισμόν· τὸ δὲ, „ ἰδοὺ πάρεστι Χριστὸς
 „ ἐκ φθορᾶς τὸν Κόσμον λυτρούμενος “ τὸ εἶπε, καθὼ αὐγερινός· τοῦτο γὰρ τοῦ αὐγερινου
 ἴδιον εἶναι· ὁ γὰρ αὐγερινὸς πρὸ τοῦ Ἡλίου ἀνατέλλων, φαίνεται τρόπον τινὰ νὰ λέγῃ
 εἰς τοὺς κοιμωμένους ἀνθρώπους· σηκωθῆτε, ὦ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸν ὕπνον, σηκωθῆτε καὶ
 ἐργάζεσθε τὰς τέχνας σας· διότι ἰδοὺ ὁ Ἥλιος εἶναι παρὼν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐγγίζει, σηκώ-
 νουσα ὑμᾶς ἀπὸ τὴν ἀναισθησίαν τοῦ ὕπνου. Σημειῶσαι, ὅτι ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω ὁ Με-
 λῶδς ἀπὸ τὸν εἰς τὰ φῶτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „ Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω
 „ ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, ὁ λυχνος τῷ Ἡλίῳ φησὶν· ἡ φωνὴ, τῷ Λόγῳ· ὁ φίλος, τῷ
 „ Νυμφίῳ· ὁ προδραμὼν καὶ προδραμούμενος, τῷ φαέντῃ (ἐπὶ γῆς), καὶ φανησομένῳ
 „ (ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ) “.

Τροπάριον.

„Γεμνηθεὶς ἀρρεύστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθένου δί-
 „χα σαρκούται ρύπου Χριστός· οὐ τὸν ἱμάρτα, τὴν ἐξ ἡμῶν τοῦ
 „Λόγου συράφειαν, λύειν ἀμήχαμον, διδάσκει ὁ Πρόδρομος, γηγε-
 „μεῖς ἐκ πλάμης λυτρούμερος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Δεσπότης, λέγει, Χριστός, ὁ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐγεννήθη ἀρρεύστως καὶ ἀπαθῶς κατὰ τὴν πρώτην καὶ προαιώνιον καὶ οἰκίαν αὐτοῦ τῆς Θεότητος Γέννησιν· καὶ ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐσαρκώθη ἀσπόρως ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ καὶ οἰκίαν τῆς ἀνθρωπότητος Γέννησιν· ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Πίστευε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν προαιώνιον Λόγον, τὸν προελθόντα ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως καὶ ἀσωμάτως, τοῦτον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν γεγεννησθαι διὰ σέ καὶ τὸν Υἱὸν ἀνθρώπου, ἐκ τῆς Παρθένου προελθόντα Μαρίας ἀρρύπαρως· οὐδὲν γὰρ ρυπαρὸν, οὐ Θεὸς, καὶ δι' οὐ σωτηρία“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Πρέπει δὲ οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ νὰ πιστεύουσι μὲν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη διττῶς, ὡς εἴπομεν, καὶ κατὰ τὴν Θεότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ μὴ τολμοῦν δὲ νὰ ἐρευνῶν τὸν τρόπον ἢ τῆς ἀνω προαιωνίου αὐτοῦ Γενήσεως, ἢ τῆς κάτω καὶ ἐπ' ἐσχάτων· ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον ἀκατάληπτον τρόπον νὰ ἀφίνουσιν εἰς μόνην τὴν σοφίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐξετάζει ὅλα· „Πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ“. (ἀ. Κορ. β'. 10.) λέγει δὲ καὶ ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος· „Οὐχ ὡς ἀγνοῶν ταῦτα (ἐρευνᾷ), ἀλλ' ὡς ἐν-
 „τρυφᾷ τῇ τούτων θεωρίᾳ“. (Λόγ. ἐπιταφ. εἰς τὸν Βασίλ.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Πρόδρομος τῆτο διδάσκει ἡμᾶς, διηλαθὴ τὸ νὰ μὴ ἐρευνᾶμεν τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου περὶ ἡμᾶς συγκατάβασιν, καὶ τὴν μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὑπόστασιν γενομένην τῆς Θεότητος ἔνωσιν, μηδὲ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς νὰ ἐξετάζωμεν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν εἰς κανένα ἄνθρωπον νὰ καταλάβῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴδ' αὐτὸς ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικούτος Πρόδρομος εἶναι ἱκανὸς νὰ λύσῃ τὸ λωρὶ τὸ συνάπτον τὸν πόδα μετὰ τοῦ ὑποδήματος τοῦ Κυρίου, διηλαθὴ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς Λόγος ἠνώθη μετὰ τὴν ἐξ ἡμῶν προσληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἀνθρωπότητα (1). Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν λύραν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „Τί δὲ ὁ σφαιρωτὴρ (2) τοῦ ὑποδήματος, ὃν οὐ λυεῖς ὁ βαπτίζων Ἰησοῦν, ὁ Παλαιᾶς καὶ Νέας μεσίτης; Τί τῆτο; Τυχὸν ὁ τῆς ἐπιδημίας λόγος καὶ τῆς σαρκὸς, οὐ μηδὲ τὸ ἀκρότατον εὐδιάλυτον, μὴ ὅτι τῆς σαρκικοῦ καὶ νηπίου ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κατὰ Ἰωάννην τῷ Πνεύματι“. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα).

Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλο αἰρετικὸν φρόνημα ἀνατρέπεται· οἱ ὁπαδοὶ γὰρ καὶ ἀκόλουθοι τοῦ ἄφρονος Ὁριγένης ἐφλυάρουν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσληφθεῖσα φύσις τῆς ἀνθρωπότητος ἦτον ἐνωμένη μετὰ τὸν Θεὸν Λόγον ἕως τῆς Ἀναλήψεως· ὅταν δὲ ὁ Χριστὸς ἐμελλε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ὕπε-

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ρητὸν ἔχειν τοῦ ν. 3^{ου} Φαλμοῦ τὸ λέγον „Ἐπὶ τὴν Ἰδοῦμαιαν ἔχτην τὸ ὑπόδημά μου“ λέγει, „ὑπόδημα δὲ τῆς Θεότητος ἢ Θεοφῶρος σὰρξ, δι' ἧς ἐπέβη τοῖς ἀνθρώποις“. Ὅθεν ἂν κατὰ τὸν Πατέρα τοῦτον ὑπόδημα εἶναι ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Κυρίου, δὲν εἶναι ἀνακόλουθον νὰ νοηθῇ πῶς ἡ Θεότης, λωρὶ δὲ, ἡ συνάφεια καὶ ἔνωσις, καὶ ἡνῶθη ἀδιαλύτως ἡ Θεότης μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ὃν τρόπον καὶ τὸ ὑπόδημα

συνδένεται μετὰ τὸν πόδα διὰ τὴν λωρὶν τὴν ὑπόδηματος.

(2) Σφαιρωτὴρ ἢ σφυρωτὴρ ὀνομάζεται ὁ ἱμάς· ἡτοι τὸ λωρὶν τοῦ ὑποδήματος· ἴσως διότι ἔχει σφαιρίδια μικρὰ προσκολλημένα, κατεσκευασμένα ἀπὸ χαλκὸν λευκόν, ἢ ἄλλο εἶδος μετάλλου πρὸς στολισμόν. Ὅρα καὶ εἰς τὸ ἰδ. κεφάλαιον τῆς Γενέσεως, ὅπου λέγει ὁ Ἀβραάμ πρὸς Βασιλέα Σοδόμων· „Εἰ ἀπὸ σπερτίου (ράιματος) ἢ σφυρωτῆρος ὑπόδηματος λήφομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν“.

ὑπερουράνιον τόπον, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς· τότε ἀπέρριψε μὲν καὶ ἀπεσκέυασε τὴν ἀνθρωπότητα ὡς ἓνα βάρος, ἔβαλε δὲ αὐτὴν μέσα εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἡλίου, κακῶς ἐννοοῦντες τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· „Εν τῷ Ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτῆς“· (Ψαλ. 117. 4.) καὶ οὕτω μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα ἀνέδραμε καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ. Ὁμοίως τοῦτο ἐφλυάρουν καὶ οἱ Μανιχαῖοι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Εἰ τις ἀποτεθεῖσθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ ἡξεν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα νῦν, εἴμῃ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς τῶν Μανιχαίων λήρους τῷ Ἡλίῳ ἐναποτέθειται, ἵνα τιμῇ διὰ τῆς ἀτιμίας“· (ἀ. Ἐπιστολ. πρὸς Κληδόριον.)

Ταῦτα μὲν ἐφλυάρουν οἱ πικροὶ συκοφάνται καὶ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι· ὁ δὲ Ἱεράρχης Κοσμάς διὰ τῆς ἀνωτέρω τοῦ Προδρόμου ρήσεως καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεολόγου ἐξηγήσεως ἀναιρεῖ τὴν φλυαρίαν ταύτην καὶ ἀποδείκνυει, ὅτι τὸ λωρὶ τοῦ ὑποδήματος ἦτοι ἢ κατ' ὑπόστασιν ἑνωσις τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, ἔμεινεν ἅλutos, ἀχώριστος· ὅθεν μετὰ τοῦ Θεωθέντος προσλήμματος (σώματος) ἀνελήφθη ὁ Χριστὸς, καὶ μετ' αὐτοῦ καθῆται ἐν δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ θέλει ἔλθῃ ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Ὅθεν ταῦτα διδάσκων ὁ Πρόδρομος μετὰ τοῦ Μελωδῶ, λυτρώνει τοὺς γηγενεῖς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλης πλάνης καὶ αἵρεσιν.

Τροπάριον.

„Εν πυρὶ βαπτίζει τελευταίῳ Χριστὸς, τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ μὴ
 „Θεὸν φρονοῦντας αὐτόν· ἐν Πνεύματι δὲ καιροποιεῖ δι' ὕδατος
 „Χάριτι, τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοῦ τῆς Θεότητος, τῶν πλημμελῶν
 „μάτων λυτρούμερος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα περὶ τῶν σχισματικῶν Ναυατιανῶν, τῶν μὴ δεχομένων τὸ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ δακρύων Βάπτισμα· „Οὗτοι μὲν οὖν, εἰ μὲν βούλονται τὴν ἡμετέραν ὁδὸν καὶ Χριστοῦ (καλῶς ἂν ἔχοι· τοῦτο γὰρ λείπει, καὶ πρέπει ἔξωθεν νὰ ὑπακέσται) εἶδ' μὴ, τὴν αὐτῶν πορευέσθωσαν· τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθῶσιν, τῷ τελευταίῳ Βαπτίσματι, τῷ ἐπιτονωτέρῳ καὶ μακροτέρῳ (τῷ αἰωνίῳ), ὃ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην, καὶ δαπαρᾷ πάσης κακίας κουφότητα“· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοὺς μὲν ἀπειθεῖς εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτὸν Θεὸν ἀληθινόν, θέλει καταβαπτίσει καὶ καταβυθίσει μέσα εἰς τὸ τελευταῖον πῦρ τῆς κολάσεως· ἐκείνους δὲ, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν τὴν Θεότητα αὐτοῦ, καὶ πιστεύουσιν αὐτὸν ὡς Θεόν, τὰς ἀνακαινίζει καὶ ἀναπλάττει μὲ τὸ Ἅγιον αὐτῷ Πνεῦμα καὶ μὲ τὴν ἰδικήν του χάριν διὰ τοῦ ὕδατος τῆς κολυμβήθρας, ἐλευθερώνων αὐτοὺς ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ τὰς προαιρετικὰς.

Σημείωσαι ἐδῶ δύο πράγματα· πρῶτον, ὅτι τὸ τελευταῖον Βάπτισμα τὸ διὰ πυρός, ὁ μὲν ἀνάγνυμος ἐρμηνευτὴς εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ὁ δὲ Θεόδωρος εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἐν Εὐαγγελίοις ρητὸν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ“· (Λουκ. 3. 16.) τὸ ἐποῖον πῦρ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος δὲν ἐξήγησεν, ὅτι εἶναι τὸ τῆς κολάσεως, ἀλλὰ τὸ ἐν εἰδει πυρίνων γλωσσῶν γενόμενον Βάπτισμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Σημείωσαι καὶ δεύτερον, ὅτι ἂν καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης εἰς μέλλοντα χρόνον λέγῃ· „Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ“· ὁ Μελωδὸς ὅμως Κοσμάς εἰς ἐνεστῶτα χρόνον ταῦτα προφέρει ἐδῶ· ἴσως διότι, κατὰ τὸν

τὸν Θεόδωρον, ὁ τοῦτο εἰπὼν Βαπτιστὴς ἦτον Προφήτης, οἱ δὲ Προφῆται ὡς ἐνεστῶτα βλέ-
πουν τὰ μέλλοντα· τοῦτου χάριν καὶ τὸ μέλλον τοῦτο „βαπτίσει“ ὡς ἐνεστῶς εἶπε
„βαπτίζει“· πλὴν οὐχὶ ὁ Βαπτιστὴς, ἀλλ' ὁ Μελωδὸς οὕτως εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ Βα-
πτιστοῦ. Παρὰ δὲ τῷ ἀνωνύμῳ ἐρμηνευτῇ „βαπτίσει“ γράφεται καὶ οὐχὶ „βαπτίζει“·
ἴσως δὲ καὶ τὸ „καινοποιεῖ“ ἐγράφη κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥητόρων, οἱ τινες τὰ μέλλοντα
ὡς ἐνεστῶτα προφέρουσιν, ἵνα τοὺς ἀκροατὰς ποιήσωσι θεατὰς. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγα-
δηνὸς λέγει, ὅτι τὸ „ἐν πυρὶ βαπτίσει“ εἶπεν ὁ Ἰωάννης κατὰ μόνον τὸν Λουκᾶν, προση-
γομένως μὲν ἵνα δείξῃ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἰδὲι πυρίνων γλωσσῶν κάθοδον·
διότι τότε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ ἐβαπτίσθησαν· ἔπειτα δὲ, καὶ τὸ νομοθετηθὲν
ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Βάπτισμα· „Καὶ γὰρ ἐφίπταται (φησὶ) παντὶ βαπτιζομένῳ Πνεῦμα
Ἅγιον, οὐ μόνον ἀγιάζον, ἀλλὰ καὶ ὡς πῦρ ἀοράτως ἀναλίσκον τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ“· (1)

Ωδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νέους εὐσεβεῖς καμίῳ πυρὸς (2) προσομιλήσαρτας, διασυρίζον
Πνεῦμα δρόσου ἀβλαβεῖς διεφύλαξε, καὶ Θεοῦ Ἀγγέλου συγκα-
τάβασις ὅθεν ἐν φλογὶ δροσιζόμενοι, εὐχαρίστως ἀνέμελπον
ὑπερύμνητε, ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· καθότι αὐ-
τῶν εἶναι ποίημα ἡ ἐβδόμη Ωδὴ. Λέγει λοιπὸν, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς νέους,
οἱ τινες προσωμίλησαν· ἦτοι ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐφύλαξεν ἀβλα-
βεῖς καὶ ἀπυρπολήτους τὸ πνεῦμα τῆς θεϊκῆς δρόσου, τὸ ὅποῖον διεσύριζεν· ἦτοι ἐποίη-
σα ἡχὸν ἐμμελῆ καὶ γλυκύτατον, ὅμοιον ἢ μὲ τὸν ἡχὸν τῶν συρίγγων καὶ σαραυλῶν,
ἢ μὲ τὸ ψαλμῶν τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν πεύκων καὶ κέδρων καὶ πιττανῶν αποτελού-
μενον, ὅταν αὐτὰ σείωνται ἀπὸ τὸν ζέφυρον ἀνεμῶν. Οὐ μόνον δὲ τὸ δροσῶδες πνεῦμα
ἐφύλαξεν ἀβλαβεῖς τοὺς τρεῖς Παῖδας, ἀλλὰ πρὸ τούτου διεφύλαξεν αὐτοὺς ἡ τοῦ Θεοῦ
Ἀγγέλου συγκατάβασις· ἦτοι τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, ὅς τις μεγάλης βουλῆς τῆς τοῦ Πατρὸς
ὀνομάζεται Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· γράφεται γὰρ ἐν τῇ ἐβδόμῃ Ωδῇ στ' χ. 25. ταῦ-
τα· „Ὁ δὲ Ἀγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον
καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου
ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον“· Ὅθεν οἱ τρεῖς Παῖδες δροσιζόμενοι μέσα εἰς τὸ πῦρ,
εὐχαρίστως ἀνέμελπον εἰς τὸν Θεὸν λέγοντες· „ὑπερύμνητε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ
Θεός, εὐλογητὸς εἶ“·

Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ τινὰς, ὅτι εἶναι περιττὴ ἡ λέξις „πυρὸς“ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Τροπα-
ρίου· ἄλλο γὰρ εἶναι ἡ κάμινος, καὶ ἄλλο τὸ πῦρ· ἡ μὲν γὰρ κάμινος εἶναι ἡ οἰκοδομὴ
αὕτη ἡ στρογγύλη καὶ σκεπασμένη, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν βάλλεται τὸ πῦρ· καθὼς καὶ
πηγάδι λέγεται ὁ τόπος ἐκεῖνος ὁ κατασκευασμένος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δέχεται καὶ νὰ
διατηρῇ τὸ νερό· Ὅταν δὲ βαλθῇ πῦρ μέσα εἰς τὴν κάμινον καὶ αναφθῇ, τότε λέγεται
κά-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφύλακτος Μάξιμος·
„Οἱ μὲν δι' ὕδατος ἀναγιγνώσκονται καὶ Πνεύματος·
οἱ δὲ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ τὸ Βάπτισμα
δέχονται· τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα, ὕδωρ τε φημί
καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ
Ἅγιον, τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ·
τοῖς μὲν γὰρ, ὕδωρ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,
ὡς ρυπτικὸν τῶν ἐκτὸς περὶ τὸ σῶμα μολυσμῶν·
τοῖς δὲ, Πνεῦμα, ὡς ἐνεργητικὸν τῶν κατ' ἀρετὴν

ἀγαθῶν· τοῖς δὲ, πῦρ, ὡς καθαρτικὸν τῶν ἐντὸς
κατὰ τὸ βᾶθος περὶ ψυχὴν κηλίδων· τοῖς δὲ,
κατὰ τὸν μέγαν Δανιὴλ, Πνεῦμα Ἅγιον, ὡς σο-
φίας καὶ γνώσεως χορηγόν· ἐκ γὰρ τῆς διαφορᾶς
περὶ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας, διαφορᾶς λαμβάνει
τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τὰς προσηγορίας·
(κεφ. ζ' γ. τῆς β'. ἐκαστοτ. τῶν θεολογικ.)

(2) Ὁ δὲ ἀνώνυμος γράφει „καμίνου πυρὶ“·

κάμινος πυρός: τούτέστι κάμινος με πῦρ. Ὁθεν ὁ τῷ Ναβουχοδενόσορ κήρυξ ἐφάναζε λέγων· „Ὅς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ (τῇ εἰκόνι τοῦ Βασιλέως), αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός τὴν καιομένην“. (Δαν. γ'. 6.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τῆς ὀγδόης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος· „Εὐλογεῖτε Παῖδες τῆς Τριάδος ἱσάριθμοι“, ἵνα μάθῃς ἐκεῖ περιέργα νοήματα.

Τροπάριον.

„Ὡσπερ Οὐρανῷ, σὺν τρόμφ καὶ θαύματι παρίσταρτο (1) ἐν Ἰορδάνῃ, αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων σκοπούμεναι, τοσαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν· ὅπως ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρωρον τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν, ἐν τοῖς ὕδασι σωματοφόρος ἔστηκεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὰ τῶν ἐπιγείων Βασιλέων τάγματα, τόσον οἱ δορυφόροι, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ὑπῆκοοι, δὲν τιμῶσι μόνον τὸν Βασιλέα μέσα εἰς τὰ Βασίλεια, ὅπου αὐτὸς κάθεται ἐπάνω εἰς τὸν βασιλικὸν τοῦ θρόνου, καὶ φορεῖ στολὴν βασιλικὴν καὶ ὑπέρλαμπρον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἴδῃ αὐτὸν νὰ ἐμβῇ μέσα εἰς καλύβην καὶ πτωχικὸν ὀσπίτιον διὰ κάμινον χρεῖαν, δὲν ἀτιμάζουσι τὸν Βασιλέα πῶν διὰ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης, ἀλλὰ μετὰ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ τὴν τιμὴν παραστέκονται εἰς αὐτὸν, καὶ ὅταν εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν καλύβην ἐκείνην, καθὼς ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὰ Βασίλεια· διότι ἡ εὐτέλεια τῆς καλύβης δὲν ἀτιμάζει τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς τιμᾷ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης διὰ τῆς βασιλικῆς του δόξης καὶ μεγαλειότητος. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ ὑπερκόσμοι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, βλέπουσαι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις θρόνοις καθεζόμενον νὰ στέκεται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, καὶ νὰ ζητῇ ὑπὸ Ἰωάννου τὸ Βάπτισμα, παρεστέκοντο εἰς αὐτὸν μετὰ τὸν φόβον καὶ θαυμασμόν, μετὰ ὅσον παραστέκονται εἰς αὐτὸν καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ· ἐβλεπον γὰρ μίαν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν. Διότι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου διακρατεῖ μετὰ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν εὐρίσκομένην εἰς τὰ ὑπερῶα· ἦτοι ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, καὶ συνέχει τὰ ὕδατα ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τοῦ στερεώματος, καὶ δὲν ἀφίρει αὐτὰ νὰ τρέχουν εἰς τοιοῦτον κατηφορικὸν τόπον, αὐτὸς σῶμα φορῶν ἐστέκετο εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“, ἵνα δείξῃ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς.

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς οὕτως ἀνέγνω (καὶ ἴσως ἐπιτυχικώτερον) τὸ παρὸν Τροπάριον· „Ὡ! πῶς ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρωρον τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν ἐν τοῖς ὕδασι σωματοφόρος ἔστηκεν;“ ἐρμηνεύει δὲ οὕτως· „Αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων παρίσταντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὡς ἐν Οὐρανῷ σὺν τρόμφ καὶ θαύματι, σκοπούμεναι τοσαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν· ἔλεγον δὲ θαυμαστικῶς· (ὅπερ ἔξωθεν νοεῖται) ὦ! πῶς ὁ συνέχων τὸ ῥήματι τῆς δυνάμεώς του τὴν ἀσχετον καὶ ὀλισθηρὰν φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν ἐπάνω τοῦ στερεώματος, ἵσταται τώρα σωματοφόρος ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ὑπὸ δούλου βαπτίζεται;“

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις „παρίστανται“ γράφεται.

Τροπάριον.

„Νεφέλη ποτὲ καὶ Θάλασσα, Θείου προεικόνισον Βαπτίσματος τὸ
 „θαῦμα· ἐν οἷς ὁ πρὶν βαπτίζεται, διεξοδικῶς τῷ νομοθέτῃ λαός.
 „Θάλασσα δὲ ἦν τύπος ὕδατος, καὶ νεφέλη, τοῦ Πνεύματος· οἷς
 „τελούμενοι, εὐλογητὸς εἰ κράζομεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τόσον τὰ ὑπὸ τοῦ Παύλου ῥηθέντα, ὅσον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Καὶ πάντες (οἱ „Ἰσραηλῖται) εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ“· (ἀ. Κορ. ι. 2.) ὁ δὲ Θεολόγος ἔτω φησὶν· „Εἰβάπτισε Μωϋσῆς, ἀλλ' ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τού-
 „του ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν θαλάσσῃ· τύπος δὲ τοῦτο ἦν, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, ἡ θαλάσ-
 „σα, τοῦ ὕδατος, ἡ νεφέλη, τῆς Πνεύματος“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Λέγει λοιπὸν ὁ Με-
 „λωδὸς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν ἡ νεφέλη, ἡ ὁποία ἐσκέπαζεν ἀνωθεν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν
 „τῇ ἡμέρᾳ διὰ τὰ μὴ καίειν αὐτοὺς ὁ ἥλιος, καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, διὰ τῆς ὁποίας ἐ-
 „πέρασαν οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὰ δύο ταῦτα ὁμοῦ ἐπροεικόνιζαν τὸ θαῦμα· ἦτοι τὸ θαυ-
 „μαστὸν μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν νεφέλην ἐβα-
 „πτίσθη ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ὑπὸ τοῦ νομοθέτου Μωϋσέως, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Παῦλος·
 „ἐβαπτίσθη ὁμοῦ αὐτὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ ὅχι καταβυθιστικῶς, ὃν τρόπον κατεβυθίσθησαν
 „εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ διαβατικῶς, ἐπειδὴ διέβη ἀβλαβῶς τὴν θάλασσαν σχισθεῖ-
 „σαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ τῆς ῥάβδου. Καὶ ἡ μὲν ἐρυθρὰ θάλασσα προεικόνιζε τὸ νε-
 „ρὸν τοῦ ἰδικῶς μας ἁγίου Βαπτίσματος, ἡ δὲ νεφέλη προεικόνιζε τὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι
 „χάριν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος· μὲ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τελειούμενοι, κατὰ τὸν
 „Θεόδωρον, ἢ τελείως καθαιρόμενοι καὶ ἀναπλαττόμενοι, κατὰ τὸν ἀνάνυμον ἐρμηνευτὴν,
 „Ἐάν (φησὶ) μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 „βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“· (Ἰω. γ'. 5.) οὕτω, λέγω, τελειούμενοι κράζομεν· „Εὐλογητὸς
 „εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Πῶς δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτισεν ἐν ὕδατι, μὲ συντομίαν φανερόνομεν ἐδῶ· ἐν τῷ δεκάτῳ
 ἐννάτῳ Κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γράφεται, ὅτι προστάζει ὁ νόμος νὰ σφάζεται μία δά-
 „μαλις κόκκινη καὶ ἄζευκτη ἐξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ νὰ καίεται ὁμοῦ μὲ τὸ δῆγμα, ἡ
 „δὲ στάχτη αὐτῆς νὰ φυλάττεται· ἥτις ραντίζομένη μὲ νερὸν, ἐκαθαρίζει ἐκείνους ὅπου
 „ἦθελαν πιάσει σῶμα νεκροῦ, ἢ κόκκαλον ἀνθρώπου, ἢ τάφον. Διὰ τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρη-
 „γόριος νομικὴν καὶ σκιώδη καὶ πρόσκαιρον ὀνομάζει τὴν τοιαύτην καθάρσιν, καὶ τοῦ σώ-
 „ματος, οὐ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐ παντελῆ τῆς ἀμαρτίας ἀναίρεσιν· „Τί γὰρ ἔδει (φησὶ)
 „πολλὰκις καθαιρεσθαι τοὺς ἅπαξ κεκαθαμένους“· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Ἐπειδὴ
 „ὅσαις φοραῖς ἐμολύνετο τινὰς μὲ τοὺς ἀνωτέρω σωματικούς μολυσμούς, τόσαις φοραῖς καὶ
 „ἐκαθαρίζετο. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ περὶ τούτου γράφει· „Σπόδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς
 „κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“· (Ἐβρ. θ'. 13.)

Τροπάριον.

„Απαρτες πιστοὶ ἐν ᾧ τὴν τελείωσιν ἐλάβομεν, Θεολογοῦντες ἀ-
 „σιγῆτως, σὺν Ἀγγέλοις δοξάσωμεν, Πατέρα Τίον καὶ Πνεῦμα
 „Ἅγιον· τοῦτο γὰρ Τριάς ὑποστάσεις, ὁμοούσιος εἰς δὲ Θεός· ᾧ
 „καὶ ψάλλομεν· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲν τὸ Τροπάριον τοῦτο καλεῖ ὁ Μελωδὸς τὸν βαπτιζόμενον λαὸν τῶν Χριστιανῶν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτις ἐτελείωσεν ἡμᾶς διὰ τὸ ἁγίου Βαπτίσματος. Ὅλοι, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅσοι ἐκαθάρίσθημεν μὲν τὸ ἅγιον Βάπτισμα, καὶ πρὸς Θεογνωσίαν ὁδηγηθέντες, εἰς τὴν τῶν Ἀγγέλων κατάστασιν ἀνεβιβάσθημεν, ὅλοι ἀσιγήτως μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἄς Θεολογήσωμεν. Ποῖον; Τὸ Θεῖον (τὸ ὁποῖον ἐξωθεν ἐννοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον), ἐν ᾧ (μὲν τὸ ὁποῖον) ἐλάβομεν τὴν τελειότητα διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ἀς δοξολογήσωμεν δὲ τὸν Πατέρα τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ποία δὲ δοξολογία εἶναι τῷ Θεῷ πρέπουσα; Τὸ νὰ διαιρούμεν μὲν τὴν Ἁγίαν Τριάδα κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, νὰ ἐνοῦμεν δὲ πάλιν αὐτὴν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγελοι, καὶ μάλιστα τὸ τάγμα τῶν φλογερῶν Σεραφίμ, ὑμνοῦσι τὸν τρισυπόστατον Θεὸν καὶ δοξάζουσι τοὺς τρεῖς ἁγιασμοὺς εἰς μίαν συνάγοντες κυριότητα, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τρεῖς, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, δηλοῦσι τὰς τρεῖς ὑποστάσεις· λέγοντες δὲ μίαν φωνὴν τὸ „Κύριος“ δηλοῦσι τὸ ἐν κράτος τῶν τριῶν καὶ τὴν μίαν αὐτῶν Βασιλείαν καὶ Θεότητα. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅτι τὸ Θεῖον, Τριάς μὲν εἶναι κατὰ τὰς ὑποστάσεις, ἕνας δὲ Θεὸς ὁμοούσιος κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλομεν· „Εὐλόγητός εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστήριον παράδοξον, ἡ Βαβυλῶνος ἔδειξε κάμινος, πηγάσασα
 „δρόσον· ὅτι ρεῖθροις ἐμελλεν, αὔλον πῦρ εἰσδέχασθαι ὁ Ἰορδάνης (1), καὶ στέγειρ σαρκὶ βαπτιζόμενον τὸν Κτίστην· ὅν εὐλο-
 „γοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Βαβυλωνία, λέγει, κάμινος, ἐπεὶδὴ ἀνέβλυσεν δρόσον οὐρανίαν, διὰ τοῦτο ὑπέδειξε τὸ παράδοξον Μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε σήμερον εἰς τὸν Ἰορδάνην· ἐφάνερον γὰρ, ὅτι καθὼς αὕτη ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὴν Φεῖκην δρόσον, τὴν ὁποίαν ὀλίγην οὖσαν δὲν ἐδυνήθη νὰ νικήσῃ ἢ τόση ὑπερβολικὴ φωτὶς ὅπου εἶχεν, οὔτε νὰ ἐξατμίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν αἶρα, ἀλλὰ μάλλον ἢ ὑπερβολικὴ τῆς φωτὶς ἐνίκηθῃ ἀπὸ τὴν ὀλίγην δρόσον καὶ κατεσβέσθῃ· οὕτως ἐν τοῦ ἐναντίου ὁ ροῶδης καὶ ὑδατώδης ποταμὸς Ἰορδάνης ἐμελλε νὰ δεχθῇ μέσα εἰς τὰ ἰδικά του ρεῖθρα τὸ αὔλον πῦρ τῆς Θεότητος, καὶ νὰ στέξῃ· ἥτοι νὰ βαστάσῃ τὸν Κτίστην τοῦ Παντός βαπτιζόμενον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· εὐ γὰρ τὸ αὔλον καὶ θεῖον πῦρ ἐσβέσθῃ ἢ ἐνίκηθῃ ἀπὸ τὸ ὑλικὸν ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· αὐτὸ δὲ μάλλον ἐνίκησε τὸ Ἰορδάνειον ρεῖθρον, καθὼς καὶ ἐπεὶ τότε ἐνίκηθῃ ἀπὸ τὴν δρόσον ἢ κάμινος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁν εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“, διὰ τὸ νὰ δείξῃ, ὅτι εἶναι ὀγδόη Ὡδὴ, τῆς ὁποίας εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ἀνωτέρω λόγια.

Τρο-

(1) Παρὰ δὲ τῇ ἀνωτέρῳ ῥημειωτῇ γράφεται „Ὅτι ρεῖθρον ἐμελλεν αὔλον πῦρ εἰσδέχασθαι τοῦ Ἰορδάνου“.

Τροπάριον.

„ Ἀπόθου φόβον ἅπαντα, ὁ Λυτρωτὴς τῷ Προδρόμῳ ἔφησεν· ἐμοὶ
 „ δὲ πειθάρχει, ὡς χρηστῷ μοι πρόσελθε· τοῦτο γὰρ φύσει πέφυ-
 „ κα· ἐμῷ προστάγματι εἶξον, καὶ βάπτισόν με συγκαταβάρτα, ὅμ
 „ εὐλογοῦσι λαοὶ, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν παρὰ-
 θαρρύνοντα τὸν Βαπτιστὴν διὰ τὴν βαπτίσαν αὐτόν· ὅθεν λέγει· ὁ Λυτρωτὴς τοῦ γένους
 τῶν ἀνθρώπων Χριστός, „ Ὁ Θεὸς (φυσὴν) ὁ ὕψιστος, Λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστὶ“, (Ψαλ. οζ'.
 39.) ὁ Χριστὸς, λέγω, εἶπεν εἰς τὸν Προδρόμον Ἰωάννην· ἀπόβαλε ἐκ τῆς ψυχῆς σου
 κάθε φόβον, ὦ Ἰωάννη, καὶ πείσθῃ διὰ δύο αἰτία καὶ πλησίασον εἰς ἐμέ· πρῶτον,
 διότι δὲν θέλεις πάθῃ ἀπὸ ἐμέ κανένα κακόν, ἐπεὶδὴ ἐγὼ εἶμαι χρηστὸς, ἀγαθὸς, καὶ
 τοῦτο φύσει πέφυκα· τούτεστιν ἐγὼ μόνος φυσικὴν ἔχω τὴν ἀγαθότητα καὶ χρηστότη-
 τα· „ Οὐδεὶς (φυσὴν) ἀγαθός, εἰμὶ εἰς ὁ Θεός“· (Ματ. ι'. 18.) διότι οἱ μὲν ἀνθρω-
 ποι καὶ ἄγγελοι λέγονται ἀγαθοὶ καὶ χρηστοὶ θέσει καὶ κατὰ μετοχὴν τῆς τοῦ Θεοῦ
 ἀγαθότητος καὶ χρηστότητος· ἐγὼ δὲ εἶμαι ἀγαθὸς φύσει καὶ πρῶτως καὶ κατ' αἰτίαν.
 Ὡστε θαρρῶν πλησίασον εἰς ἐμέ, ὡς εἰς χρηστὸν καὶ ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἀγαθόν δὲν προ-
 ξενεῖ φόβον καὶ ἀποφυγὴν, ἀλλὰ θάρρος καὶ πλησιασμόν· οὐδὲ κακοποιεῖ τινα, ἀλλὰ
 μᾶλλον εὐεργετῇ πάντας. Ἄν ὅμως δὲν ἐλκυσθῇ ἀπὸ τῆς φυσικῆς μου χρηστότητας, ἐλ-
 κύσου καὶ ἀπὸ τῆς φυσικῆς μου μεγαλειότητος, καὶ ὑποτάσσου εἰς τὴν προσταγὴν μου καὶ
 βάπτισόν με, διότι εἰς τοῦτο ἐσυγκατέβην καὶ ἔγινα ἄνθρωπος.

Μερικοὶ δὲ, ὡς ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων καὶ ἄλλοι, τὸ „ χρηστῷ“ διὰ
 τοῦ ἱερέως γράφουσιν, ἐννοοῦντες μὲ τὴν τοιαύτην λέξιν τὸ „ Θεοάνθρωπον“· τοῦτο ὅμως δὲν εἶ-
 ναι ὀρθόν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, διὰ δύο αἰτία. Πρῶτον, διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν σκο-
 πὸν τοῦ Ἰησοῦ· ὁ σκοπὸς γὰρ αὐτοῦ ἦτον νὰ κάμῃ τὸν Ἰωάννην νὰ λάβῃ θάρρος εἰς
 τὸ νὰ βαπτίσῃ αὐτόν· ἐπεὶδὴ ποῖον θάρρος ἔμελλε νὰ λάβῃ, εἰάν ἦκουεν ἀπὸ τὸν Χρι-
 στὸν νὰ τὸν λέγῃ, πλησίαζε εἰς ἐμέ ὡς εἰς Χριστόν, τούτεστιν ὡς εἰς Θεὸν τέλειον, καὶ
 τέλειον ἄνθρωπον; ἐκεῖνος γὰρ διὰ τὸτο καὶ μόνον ἐφοβεῖτο τὸν Χριστόν, διότι ἦτον Θεός.
 Δεύτερον, διότι τὸ ἐκ τοῦ τοιούτου λόγου συναγόμενον νόημα εἶναι μακρὰν τῶν δογμα-
 τῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας· ἐπεὶδὴ γὰρ τὸ ὄνομα „ Χριστός“ σημαίνει „ Θεοάνθρωπος“,
 ὡς εἵπομεν, καὶ δηλοῖ, οὐ τὴν κρίσαν μόνον Θεότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν χρισθεΐσαν ὑπ' αὐ-
 τῆς ἀνθρωπότητος, ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ὁ Θεοάνθρωπος Χριστὸς μίαν μὲν ὑπό-
 στασιν ἔχει, κατ' ἣν ἡ προσλαβῆσα Θεότης ἠνώθη μὲ τὴν προσληφθεΐσαν ἀνθρωπότητα,
 δύο δὲ τὰς φύσεις καὶ θελήσεις καὶ ἐνεργείας, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Ἱερῶν Θεολό-
 γων. Ἐὰν λέγωμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ ἐν δυοὶ φύσεσι θεωρούμενος φύσει μίᾳ πέ-
 φυκεν, ἀσεβές εἶναι καὶ βλάσφημον· διότι τὸ νὰ λέγῃ τις τὸν Χριστόν φύσει Θεόν
 καὶ φύσει ἄνθρωπον, διπλῶς λεγομένου τοῦ „ φύσει“, τοῦτο εἶναι ὀρθόν καὶ εὐσεβές·
 τὸ δὲ νὰ λέγῃ ἅπαζ, φύσει Θεόν καὶ ἄνθρωπον, τοῦτο οὐδαμῶς λέγεται παρὰ τοῖς Θεο-
 λόγοις Πατράσι.

Τροπάριον.

„ Ῥημάτων ὡς ἀκήκοεν ὁ Βαπτιστὴς τοῦ Δεσπότην, σύμτρομος πα-
 „ λάμῃ ἐκτείρει· χειραπτήσας ὅμως δὲ, τὴν κορυφὴν τοῦ Πλά-
 „ στοῦ αὐτοῦ, τῷ βαπτισθέντι ἐβόα· ἀγιάσόν με· σὺ γὰρ Θεός μου
 „ ὅμ εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον εἶναι ἀκόλουθον μετὰ τὸ ἀνωτέρω· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὅταν ἤκουσε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, μετὰ τὰ ὅποια ἐπαραθάρρυνεν αὐτὸν διὰ τὴν βαπτίσαν, τότε ἐξάπλωσε μὲν τὴν παλάμην του· ἦτοι τὴν χεῖρα ὅλην, (συνειδοχικῶς γὰρ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ ὅλου καλεῖται) διὰ τὴν βαπτίσαν, πλὴν πάλιν μετὰ φόβον καὶ τρόμον· πιάσας δὲ μετὰ τὴν χεῖρά του τὴν κορυφὴν τοῦ ἰδίου του Πλάστου, ἐβόα πρὸς αὐτόν· ἐγὼ, ὦ Δέσποτα, καὶ πάλαι ἔλεγον σοι, ὅτι ἐγὼ ἔχω χρεῖαν νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σέ, καὶ ὅχι σὺ ἀπὸ ἐμέ, καὶ τώρα πάλιν αὐτὸν τὸν ἰδίον λόγον λέγω σοι· σὺ, Κύριε, ἀγιάσον ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐμέ, ὅς τις κατὰ μόνον τὸ φαινόμενον νομίζομαι ὅτι ἀγιάζω ἐσὲ διὰ τῆς ἰδικῆς μου χειροθετήσεως, ἐπειδὴ σὺ εἶσαι ὁ Θεός μου, τὸν ὁποῖον εὐλογοῦσιν οἱ λαοὶ κτλ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡγιασθῇ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, οὐ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ βαπτίσας τὸν Κύριον. Εἰδὲ λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ Χριστοῦ, „Ἦδει γὰρ (ὁ Χριστὸς) μετ’ ὁλίγον αὐτὸς βαπτίσαν τὸν Βαπτιστὴν“, (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) τοῦτο νοεῖται ἰσῶς ὅτι ἡγιασθῇ ὁ Ἰωάννης μετὰ τὸ πιάσιμον τῆς παναγίας κορυφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς σχολιάζει ὁ Νικήτας. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον λέγει Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, ὅτι ὁ Κύριος ἐβάπτισεν ἀληθῶς τὸν Ἰωάννην, ἀπαράδεκτον εἶναι, ὡς θέλουσι τινες, καθότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν. (Ἰω. δ΄. 2.) „Οὐαὶ δὲ καὶ τὸν Ἱερὸν Κοσμᾶν ἐνταῦθα λέγοντα ἐκ μέρους τοῦ Προδρόμου πρὸς τὸν Χριστόν, ἀγιάσον με, καὶ οὐχὶ βάπτισόν με· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει ὅτι ἐβάπτισεν ὁ Χριστὸς, οὐχ ἵνα βαπτίσῃ, ἀλλ’ ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστὴν“ (Βιβλ. Δ΄. κεφ. πς΄.) λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁ δὲ Λουκᾶς, ἐγένετο, φησὶ, τῷ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου, ἀνεωχθῆναι τὸν Οὐρανόν· καὶ βαπτιζόμενος γὰρ καταβαίνων τε καὶ αναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος προσνύχето, διδάσκων ἔργοις, ὡς οὐ τὸν Ἱερέα καὶ τελεστήν τῶν Μυστηρίων δεῖ προσεύχεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τελούμενον ἐπὶ πάσης τελετῆς θείας τοῦτο δεῖ ποιεῖν. Κἀν μὲν ὁ τελὼν τελεώτερος ἢ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκτενεστέραν ἀναπέμπῃ τὴν εὐχὴν, δι’ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τελούμενον ἢ χάρις διαβαίνει· ἀξιώτερου δὲ τοῦ τελουμένου ὄντος, καὶ ἐκτενεστέρον προσευχομένου, ὁ θελητὴς τοῦ ἐλέους, ὦ τῆς ἀφάτου χρηστότητος! οὐκ ἀπαναίνεται μεταδίδουσι δι’ αὐτοῦ τῷ τελεστῇ τῆς χάριτος· ὡς καὶ νῦν ἐμφανῶς ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου γέγονεν· ὁ καὶ αὐτὸς ὕστερον παρήρσιμα μαρτυρεῖ λεγών· „Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Λόγ. β΄. εἰς τὸ Βάπτ. οὐ ἢ ἀρχὴν χθὲς συνεκκλησιάζων).

Τοῦτο δὲ τὸ Τροπᾶριον, κατὰ τὸν ἀνάγνωμον, εἶναι ὅλον σχεδὸν ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις λέγει περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ὅτι εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην· „Ἀφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφήσιν αὐτόν“ (ὁ Ἰωάννης)“. (Ματθ. γ΄. 15.) Τί δὲ διλοῖ τὸ „ἀφήσιν αὐτόν“; ὅτι δὲν ἐπρόσθεσεν ἄλλην καμμίαν ἀντίστασιν, ἀλλὰ ὡς δοῦλος εὐγνώμων ὑπετάγη εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότη καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. Τοῦτο τὸ ἴδιον ἐποίησεν ὕστερον καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἐν τῷ ιηπτήρι· διότι πρῶτον ἀντεστάθη καὶ δὲν ἤθελε νὰ τοῦ νίψῃ τῆς πόδας ὁ Κύριος, ὕστερον δὲ ἐπείσθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· ἐπειδὴ οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπειν ἢ φιλόνηκοι, ἢ ἀκόλουθοι εἰς τὸ ἰδικόν των θέλημα· ἀλλὰ ἐν μόνον σπουδάζουν, τὸ νὰ τελειώσουν τὸ τοῦ Κυρίου των θέλημα.

Τροπᾶριον.

„Τριαδὸς ἡ φαιμέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγομεν· αὕτη γὰρ ὑπὲρθεος φύσις· ὁ Πατὴρ ἐφώτισεν· οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, Υἱὸς ὁ ἀγαπητός μου· τὸ Πνεῦμα συμπάρῃ τῷ ὁμοίῳ· ὅν εὐλογοῦσι λαοί, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα Τροπάρια, τὰ δύο προλαβόντα καὶ τὸ παρὸν, εὐρίσκοντα κατὰ σειράν, καὶ τὸ ἓνα ἀκολουθεῖ εἰς τὸ ἄλλο· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναφέρει τὴν θαρσοποίησιν ὅπου ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐποίει εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν βαπτίσαν· τὸ δὲ δεύτερον διηγείται, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀφείδε καθε ἀντίστασιν, ἐβάπτισεν αὐτόν· καὶ τὸ παρὸν τρίτον διηγείται, ὅτι ἀφ' οὗ ἐβάπτισθη ὁ Κύριος, ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐξηχήθη, καὶ τὸ Πνεῦμα κατέβη ἐν εἵδει περιστερᾶς (1)* οὗτα γὰρ διηγείται ταῦτα καὶ τὸ ὕψος τῶν τριῶν ὁμοῦ Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου Μάρκου καὶ Λουκᾶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡ φανέρωσις τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐγένεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· ἡ γὰρ Ἁγία Τριάς ἐφάνη μὲν διὰ πολλῶν συμβόλων καὶ πολλάκις εἰς τοὺς παλαιούς Προπάτορας καὶ Προφῆτας τοὺς καθαροὺς τῷ πνεύματι· ἐφάνη ὁμῶς σκιωδῶς καὶ αἰνιγματωδῶς· καθαῶς τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ τὸ βεβαιωθῇ τινὰς, εἰν ἀναγνώσῃ τὴν παλαιὰν Γραφὴν καὶ τοὺς Προφῆτας· ἡ δὲ καθαρά καὶ ἐναργής καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν ἀποκαλύψις τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὸν ποταμόν Ἰορδάνην ἐγένεν· αὕτη γὰρ ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι φύσις ὑπέρθεος. Ὁμοιον δὲ τοῦτο εἶναι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον, μὲ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῆς Δαβίδ, λέγοντος πρὸς τὸν ἐν Τριάδι ἓνα Θεόν· „Σφοδρὰ ὑπερφώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεοὺς“ (Ψαλ. υς'. 10.) ἀπὸ τῶν ὁποίων ρητῶν πολλοὶ Θεολόγοι ἐπαραινέθησαν νὰ εἰποῦν ἐπὶ Θεοῦ τὴν λέξιν ταύτην, ὑπέρθεος (2).

*Επρε-

(1) Διὰ τί δὲ, βαπτίζομένου τοῦ Κυρίου, ἐφανερώθη ἡ Ἁγία Τριάς; Ἀκουσον τῆς διαβάτικωτάτης Πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης λέγοντος τὴν αἰτίαν ἕτω· „Καθάπερ τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Θεόν, ποιήσαμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἐν Ἀδὰμ τῆς φύσεως ἡμῶν πλασθείσης, διὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐμφυσηματος τοῦ ζωαρχικόν Πνεῦμα ἐκφανέντε καὶ δοθέν, συνέφευγε τὸ καθ' ὑπόστασιν τῆς δημιουργοῦ Θεότητος τριάδικον· ἐπὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων, ἅ τε μόνῳ ῥήματι προαγομένον, τοῦ Λόγου καὶ τοῦ λόγον· τοὺς Πατέρας ἐκφανομένον μόνον· οὕτω νῦν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀναπλαττομένης ἐν Χριστῷ, φανερώθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑπερουρανίων πρὸς αὐτὸν ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομενον καθόδου, τὸ σωστικὸν τῶν λογικῶν κτισμάτων τῆς ἀνωτάτης τε καὶ πανταρχῆς Τριάδος ἐφανερώσε Μυστήριον.

„Τίνας δὲ ἔνεκεν, τοῦ ἀνθρώπου πλαττομένου τε καὶ ἀναπλαττομένου, τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος φανερωθῇ Μυστήριον; οὐ μόνον ὅτι μόνος μύστης καὶ προσκυνητὴς ἐπίγειός ἐστιν αὐτῆς (ὁ ἄνθρωπος), ἀλλ' ὅτι καὶ μόνος κατ' εἰκόνα ταύτης. Τὰ μὲν γὰρ αἰσθητικὰ καὶ ἄλογα τῶν ζώων, πνεῦμα μόνον ἔχει ζωτικόν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ ὑφίστασθαι δύναμιον· νοῦ δὲ καὶ λόγου τελέως ἀμοιρεῖ· τὰ δὲ ὑπὲρ κτίσεων παντάπασιν Ἀγγελοῖ τε καὶ Ἀρχαγγελοῖ, ἅ τε νοεροὶ καὶ λογικοὶ, νοῦν ἔχουσι καὶ λόγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Πνεῦμα ζωοποιόν, ἐπεὶ μηδὲ σῶμα τὸ παρ' αὐτοῦ ζωοποιούμενον· ἄνθρωπος δὲ μόνος κατ' εἰκόνα τῆς τρισυποστάτου φύσεως νοῦν ἔχει καὶ λόγον καὶ πνεῦμα τοῦ σώματος ζωοποιόν· ἐπεὶ καὶ σῶμα (ἐκεῖ) τὸ ζωοποιούμενον. Ὡς οὖν ἀναπλαττομένης τῆς ἡμῶν φύσεως ἐν Ἰορδάνῃ, φανερωθείσης τῆς ἀνωτάτης τε καὶ πανταρχῆς Τριάδος, οἷά τις ἀρ-

„χεύτου τῆς κατὰ φύσιν ἡμῶν εἰκόνας, οἱ μὲν κατὰ Χριστὸν μετὰ Χριστὸν βαπτίζοντες, εἰς τρεῖς βαπτίζουσι τὰς καταδύσεις, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἰορδάνῃ εἰς μίαν καταδύσιν ἐβάπτισε· καὶ τοῦτο ἐπισημαινόμενος ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, βαπτισθεῖς, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὐδὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, φησὶ, δηλονότι μηδέπω ἐκβάντι τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἀναδύντε μόνον, ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί“ (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα, εὐ ἡ ἀρχὴ· „Χρὸς συνεκκλησιαζὼν καὶ συνεορτάζων ἡμῖν) Τί δὲ ἐκ τούτου συνάγομεν; Ὅτι ἂν ὁ Κύριος ἐβάπτισθη, οὐχὶ εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα, οὔτε εἰς τὸ ἡμετέρον, ἀλλὰ εἰς τὸ τῷ Ἰωάννῳ, κατὰ τὰ Εὐαγγέλια καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἀποδεικνύοντα τοῦτο ἐν τῇ περὶ Βαπτίσματος λόγῳ· τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα εἰς μίαν ἐτελείτο καταδύσιν· ἄρα καὶ ὁ Χριστὸς εἰς μίαν ἐβάπτισθη καταδύσιν.

(2) Σημειῶμεν ἐνταῦθα πρὸς κατάληξιν τῆς ὑπερθεός· λέξως τὴν θεολογικὴν ταύτην υποσημειώσιν, χάριν τῶν σχολαζόντων τῇ ἱερᾷ Θεολογίᾳ, καὶ δὴ λέγομεν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· διὸ καὶ ἀπερινοήτος ἐστὶ καὶ ἀρρητος παντάπασιν· οὐδὲ γὰρ νοούμενος ἐστὶν κατὰ τὸν Θεοφύρον Μάξιμον, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων εἶναι πιστεύεται. Τούτου χάριν ἡ ἀποφατικὴ καλουμένη Θεολογία, καὶ ἡ καθ' ὑπεροχὴν ἀφαιρετικὴ, οἰκιστέρα μᾶλλον ἐστὶ τῷ Θεῷ τῆς καταφατικῆς Θεολογίας καὶ θετικῆς, ὡς θεολογεῖ ὁ ἐν Θεολογίᾳ ἐξοχώτατος Διονύσιος ἐν τῷ ε'. κεφ. περὶ μυστικῆς Θεολογίας· „Οὐτε εἰς ἐστὶν (ὁ Θεός), οὔτε Θεότης ἢ ἀγαθότης, οὔτε Πνεῦμα ἐστὶν, ὡς ἡμᾶς εἰδέναι, οὔτε υἱότης, οὔτε πατρότης, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἡμῖν, ἢ ἄλλω τινι τῶν ὄντων συνεγνωσμένων“· καὶ παρὰ ταῦτα λέγει· „Καὶ ὑπὲρ πάντων δέσιν ἐστὶν ἢ

,,παν-

Ἐπρεπε δὲ ἡ Ἁγία Τριάς, ἡ ἐν γνόφῳ (ἐν τῇ ἀορασίᾳ τῆς ἀκαταληψίας) πάλαι κεκαλυμμένη νῦν φανερωθῇ ἐσχάτως τρανῶς καὶ καθαρῶς εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν. Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πᾶν τὸ φανερούμενον φῶς ἐστὶ, (Ἐφ. ε'. 13.) φῶς ἀληθινὸν ἄρα εἶναι ἡ μακαρία καὶ ὑπερούσιος Τριάς, ἡ ὁποία ἐφανερώθη, ὡς εἵπομεν, ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· ὁ μὲν γὰρ Μονογενὴς Υἱὸς κατὰ σαματικῶς ἐβαπτίζετο, ὁ δὲ Πατὴρ ἐμαρτύρει αὐτοῦ τὴν υἰότητα, βροντῶν ἀνωθεν με φωνὴν ἐξακουστον καὶ μεγάλην, καὶ πάντων τὰς ἀκοὰς κατακτυπῶν καὶ λέγων, «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα», (Ματθ. γ'. 17.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον φανέν ἐν εἵδει περιστρεφῶν, παρευρίσκειτο μὲ τὸν βαπτιζόμενον Υἱὸν ὡς ὁμοούσιον αὐτοῦ (1). Ἐδανείσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτω λέγοντα· «Ἀνεῖσιν Ἰησοῦς ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἑαυτὸν τῷ τῶν Κόσμων, καὶ ὅρῃ σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς, οὓς ὁ Ἀδὰμ ἐκλείσεν ἑαυτῷ· τε καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τῇ φλογὶν ῥομφαίᾳ τὸν Παράδεισον. καὶ τὸ Πνεῦμα μαρτυρεῖ τὴν Θεότητα· τῷ γὰρ ὁμοίῳ (τῷ ὁμοουσίῳ) προστρέχει καὶ ἡ ἐξ Οὐρανῶν φωνή· ἐκεῖθεν γὰρ ὁ μαρτυρούμενος, καὶ ὡς περιστρεφά· τιμᾷ γὰρ τὸ σῶμα, ἐπεὶ καὶ τοῦ»

παντελὲς καὶ ἐνιαίᾳ πᾶν πάντων αἰτία, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαίρεσιν ἢ ὑπεροχὴν τοῦ πάντων ἀπλῶς ἀπολελυμένου καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων».

Ἄν λοιπόν, κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν, ὁ Θεὸς λέγεται ὅτι οὐκ ἐστὶν οὐσία καὶ Θεότης ἢ ἀγαθότης, φανερόν ἐστι αὐτὸς λέγεται καὶ κατὰ τὴν ἀφαιρετικὴν καὶ ὑπεροχικὴν Θεολογίαν, ὅτι ἐστὶν ὑπὲρ Θεότητα καὶ ὑπὲρ ἀγαθότητα· ἐπειδὴ ἡ κατὰ ὑπεροχὴν ἀφαιρετικὴ Θεολογία συνεπτυγμένως ἐμπεριέχεται τῇ ἀποφατικῇ, καὶ ἀντιστρόφως τῇ ἀποφατικῇ, (ἀλλὰ καὶ τῇ καταφατικῇ) συνεπτυγμένως ἢ ὑπεροχικῇ περιέχεται· καθότι ὅσα εἰπῇ τις περὶ Θεοῦ καταφατικῶς, ταῦτα δύναται εἰχουσιν ὑπεροχικῶς ἀφαιρέσεις καὶ ἀποφάσεις, κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον. Ὅθεν ὁ Παχυμέρης παραφράζων τὸ πρῶτον κεφάλαιον περὶ θείων ὀνομάτων τοῦ Ἱεροῦ Διονυσίου, ὕψω φησὶν· «Εἴτι ἀντίς εἰποι ἐπὶ Θεοῦ, ὑπὲρ τοῦτό ἐστι· παντός γὰρ ὀνομαζομένου ὀνόματος ἐπὶκεῖνά ἐστι· διὰ τοῦτο ἐπεινοῦσθαι τοῖς Θεολόγοις ἐπὶ τούτων ἢ ὑπὲρ Πρόδεσις. καὶ ἡ αὐτὴ Ἀντωνμία· καὶ λέγεται ὁ Θεὸς ὑπεράγαθος καὶ ἀνταγαθός, καὶ ὑπεράπειρος καὶ ἀνταπείρος· τὸ μὲν, ὅτι ὑπὲρ πάντα καὶ ἀσυγκρίτως ἐστὶ· τὸ δὲ, ὅτι κυρίως καὶ πρῶτως, καὶ οὐ κατὰ τινα μετοχὴν ἢ σχέσιν ἢ σύγκρισιν· τὸ γὰρ ὄνομα, ἢ σῶμα ἢ πρᾶγμα σημαίνει· ὑπὲρ ταῦτα δὲ ἀκατανοήτως καὶ ἐξηρημένως ἐστὶ τὸ Θεῖον».

Τὸ «ὑπὲρθεος» λοιπόν ἀνταῦθα δύναται νῦν νοηθῇ κυρίως μὲν ἐπὶ τῆς Θεότητος· ἥτοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, τῆς ἀχωρίστου καὶ συναϊδίου οὐσης τῇ ἀνωνύμῳ φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐξ σημαίνοντα ἔχει κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον, (καὶ ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν ἐκτὴν Ωδὴν Τροπαρίου τοῦ β'. Κανόνος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· ἢ ἡ ἀρχὴ, Παῖλδς μὲν ἢ σκιά) ὅπου δέλεῖ νῦν εἶπῃ, ὅτι ἡ φύσις τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπερέχει τὴν Θεότητα αὐτῆς· ἥτοι τὴν θείαν αὐτῆς ἐνεργείαν· καθότι ἡ μὲν οὐσία καὶ φύσις εἶναι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ πάντῃ ἀμέθεκτος, ἡ δὲ ἐνεργεία εἶναι αἰτιατὴ καὶ μεθεκτὴ. Κατὰ λόγον δὲ δευτέρον λέγεται ὑπὲρθεος ἢ φύσις τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ὁ ὑπερέχει πάντας τοὺς κατὰ χάριν λε-

γομένους Θεούς, εἴτε Ἀγγέλους, εἴτε ἀνθρώπους, κατὰ τὸ τοῦ Παύλου λόγιον· «Καὶ γὰρ, εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι Θεοί, εἴτε ἐν Οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, (ὥσπερ εἰσὶ Θεοὶ πολλοὶ καὶ Κύριοι πολλοὶ) (Ἀ. Κορ. ι'. 5.) ἡ κατὰ ὁ ὑπερέχει πάντας τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑθνικῶν προσκυνουμένους Θεούς· ὁθεν ὁ Δαβὶδ ἀνωτέρω εἶπε· «Σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεούς».

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προστίθωμι, ὅτι ὅχι μόνοι ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν ἐστὶ καὶ Θεότητα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὴν ὑπεροχικὴν ταύτην Θεολογίαν· καθότι ὁ Θεός, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ μέγας Διονύσιος, ὑπὲρ πᾶσαν θείαν ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαίρεσιν. Οἷσις δὲ φαίνεται τὸ νῦν ἡμεῖς ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν καὶ ὑπὲρ Θεότητα· ὁθεν Ἰωάννης ὁ Ὀκκαρεὶς ἐν τοῖς Θεολογικοῖς αὐτοῦ ὕμνοις εἴρηκε περὶ Θεοῦ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ ὑπερουσιότητα θείας ἐστὶν ὑπερκείμενος. Τί λέγω; καὶ μυριάκις προσέθηκα τὴν ὑπὲρ ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὑπὲρ ἐπὶ τῇ ὑπὲρ ἀπειράκις ἐπισημαίνων, πάλιν θείας ἐστὶν ἡ ὑπεροχικὴ αὐτῆς ἐπισημαίνουσα τῶν προδείξεων· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ὑπὲρ τὴν ποιούσιν ἐστὶ θείαν, καὶ ὅτι μάλιστα ὑπεροχικωτάτη ἐστὶ, καὶ ἥς ἀνωτέρα γενέσθαι ἢ νοηθῆναι οὐ δύναται. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θείος Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἶνον Λόγῳ εἶπε περὶ τῆς θείας φωνῆς· «Καὶ ὑπὲρ τὸ κατὰ ὑπεροχὴν μὴ ὄν, διὰ τοῦτο· ῥᾶς αἰσθητικῶς πνευματικῶς ὁρῶμενον, (τὸ θείον φῶς), ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡκιστα ἐστὶν».

(1) Κύριλλος δὲ ὁ Ἰεροσολύμων Καταχύσει Γ. καὶ ταῦτα πρὸς τὸν βαπτιζόμενον λέγει· «Ἐάν καὶ αὐτὸς ἐχῇς ἀνυποκρίτον εὐλάβειαν, κατέρχεται καὶ ἐπὶ σὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· φωνή σοι πατρικὴ ἀνωθεν ἐπηχεῖ, οὐχ ὅτις ἐστὶν ὁ Υἱός μου, ἀλλ' ὅτι νῦν γέγονεν Υἱός μου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ, ἐστὶν, ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· ἐπ' ἐκείνου τὸ, ἐστὶν, ἐπειδὴ πάντοτε ἐστὶν Υἱὸς Θεοῦ· ἐπὶ δὲ σοῦ, τὸ, νῦν γέγονεν, ἐπειδὴ οὐ κατὰ φύσιν ἐχῇς, ἀλλὰ κατὰ θέσιν τὴν υἰοθεσίαν λαμβάνεις. Ἐκείνος αἰδίως ἐστὶ, σὺ δὲ ἐκ προκο-

„τοῦτο τῇ Θεώσει Θεὸς σωματικῶς ὁραμένη“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ταῦτα ἐρμηνεύων ὁ Σχολιαστὴς Νικήτας λέγει· „Τὸ Πνεῦμα σωματικῶς ὁραθὲν, καὶ ὡς περιστέρα προσελθὼν „τῷ Χριστῷ, τιμᾷ τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅπερ οὔτε φύσει (ἢν) Θεός, ἀτοπον γάρ, οὔτε θέ- „σει· οὐ γὰρ ἐκ προκοπῆς, ἀλλὰ τῇ Θεώσει καὶ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει, ὑπὲρ φύ- „σιν καὶ θέσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως Θεωθὲν“·

Ἐφῆ δὲ καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Θεοῦποστάτου προσλήμματος· „Τοῦ προαιωνίου Λόγου, οὐ „μόνον ἡ Θεότης ἀνεξιχνίαστος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τὴν σάρκα τῆς ἐνώσεως τρόπος ἀπε- „ριόητος, καὶ ἡ συγκατάβασις ἀνυπέρβλητος, καὶ τὸ τοῦ προσλήμματος θεῖον καὶ ἀ- „πόρρητον ὕψος, ὑπερεξηρημένον (ἐστὶ) καὶ νοῦ καὶ λόγου παντός, ὡς μὴδὲ τὶτο σύγκρι- „σιν ὅλως πρὸς τὴν Κτίσιν ἐπιδέχσθαι δύνασθαι· ὡραῖος γάρ, φησὶ, κάλλει παρὰ τὴς „Γίδος τῶν ἀνθρώπων· ἐκ εἶπεν ὡραιότερος, ἀλλ' ἀπλῶς, ὡραῖος, ἵνα μὴ τὰ ἀσύγκριτα „συγκρίνῃ φιλοῖς ἀνθρώποις, φύσιν ὁμόθεον“·

Ὠδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, εὐφημεῖμ πρὸς ἀξίαν· ἱλιγγιᾷ δὲ νοῦς καὶ „ὑπερκόσμιος, ὕμνεῖμ σε Θεοτόκε· ὁμως ἀγαθὴ ὑπάρχουσα, τὴν πί- „στιν δέχου· καὶ γὰρ τὸν πόθον οἶδας τὸν ἔμθεον ἡμῶν· σὺ γὰρ „Χριστιανῶν εἶ προστάτις, σὲ μεγαλύνομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον· ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς αὐ- τήν, ὡ Θεοτόκε, λέγει, κάθε γλῶσσα, εἴτε τῶν ἀνθρώπων εἴτε τῶν Ἀγγέλων (λέ- γονται γὰρ καὶ γλῶσσαι Ἀγγέλων, ὅποῃαι καὶ ἂν ἦναι αὗται, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος· „Εάν ταῖς γλώσσαις τῶν Ἀγγέλων λαλῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι“· α. Κορ. ιγ'. ι.) καὶ Ἀγγελικὴ καὶ ἀνθρωπίνη γλῶσσα ἀπορεῖ, καὶ δὲν δύναται νὰ σὲ ἐπαινέσῃ, Θεοτόκε, κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος. Οὐ μόνον δὲ ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πηγάζει κάθε νόημα καὶ κάθε λόγος εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ νοῦς ὃχι μόνον ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ὁ συνδεδεμένος σαρκὶ καὶ αἵματι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀόκητος ὁ ὑπερκόσμιος καὶ ἀπλοῦς, ὁποῖος εἶναι τῶν Σεραφίμ καὶ τῶν Χερουβίμ, καὶ οὗτος ἱλιγγιᾷ καὶ σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ σὲ ὕμνῃ καὶ νὰ σὲ ἐγκα- μιᾷζῃ, καὶ παθαίνει παρομοίως με ἐκείνους ὅπου βλέπουσι μὲν μέσα εἰς κἀνὲν μέγα καὶ ἀχανὲς πέλαγος, μὴ ἐμποροῦντες δὲ νὰ ἰδοῦν βαθυτέρον, σκοτίζονται κατὰ τὸν ἐγκέφαλον.

Ὅμως ἐσύ, Παρθένε, μὴ ἀποβλέψῃς εἰς τὴν ἀναξιοσύνην ἡμῶν τῶν ὑμνητῶν σου, μὴδὲ διὰ τοῦτο ἀποστραφῇς τοὺς ἰδικούς μας ὕμνους· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἦσαι ἀγαθὴ καὶ τοῦ ὑπε- ραγάθου καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ πανάγαθος καὶ φιλάνθρωπος Μήτηρ, δέχου τὴν πίστιν, μὲ τὴν ὁποίαν σοὶ προσφέρομεν τοὺς παρόντας ὕμνους· ἡξεύρεις γάρ, Δέσποινα, ἡξεύρεις τὸν ἔμθεον καὶ θερμότατον πόθον, τὸν ὁποῖον τρέφομεν εἰς τὰς ψυχὰς μας πρὸς τὴν Θεο- μητορικὴν σου μεγαλειότητα· διὰ τὸν ὁποῖον, εἰ καὶ ἀνάξιοι εἴμεθα, ἀποτολμᾶμεν ὁμως νὰ σὲ μεγαλύνωμεν· ἐπειδὴ ἐσύ εἶσαι ἡ προστάτις τῶν Χριστιανῶν εἰς κάθε περίστασιν καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ.

Σχεδὸν τὸ νόημα τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἐκθέτει καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανι- γυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ λέγων ἀπορητικῶς πρὸς αὐτήν· „Τίς σου τὸ „θεαυγὲς κάλλος ὑπογράφει, Θεομήτορ Παρθένε, λόγος; ἐ γάρ ἐστι τὰ σα λογισμοῖς καὶ „λόγοις ὀρίζειν· πάντα γὰρ ὑπερβαίνει καὶ νοῦν καὶ λόγον· ὕμνεῖν δ' ὁμως ἔξεστι, σοῦ „φιλανθρώπως προσιεμένης· σὺ γὰρ καὶ χαρίτων ἀπασῶν χαρίων, καὶ πλήρωμα καλοκα- „γαθίας παντοίας, καὶ πίναξ, καὶ εἰκὼν ἐμψυχος ἀγαθοῦ πατρός καὶ χρηστότητος πα- „σις“· Ἐφῆ δὲ καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βυλγαρίας ἐν τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια λόγῳ αὐτῷ· „Οἶμαι „γάρ,

„ γὰρ, εἴτινές εἰσιν Ἀγγέλων λόγοι, Μυστηρίων θείων τῶντι Ἀγγελοι, μηδὲ τούτους ἂν
 „ ἐφικέσθαι τῶν χαρίτων τῆς Θεομήτορος· ἥς γὰρ ἡ ἀγίωσύνη τὴν κτιστὴν πᾶσαν φύσιν
 „ ἐκβέβηκεν, οὐκ ἂν λόγος κτίσματος ταύτην ἀξίως ὑμῆσαι δύναιτο“.

Τροπάριον.

„ Δαβὶδ πάρεσο πνεύματι τοῖς φωτιζομένοις· ὅν ὑμ προσέλθετε, ἅδε
 „ πρὸς Θεόν, ἐν πίστει λέγων φωτίσθητε· ὅτος ὁ πτωχὸς ἐκέκρα-
 „ ξεν Ἀδὰμ ἐν πτώσει· καὶ γὰρ αὐτοῦ εἰσήκουσε Κύριος ἐλθῶν,
 „ ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου θύαρέμτα δὲ ἀμεκαίρισεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐφιλοπόνησεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὴν παρακινήσιν τῶν Κατηχομένων νὰ φωτισθῶν· ἥτοι νὰ βαπτισθῶν· φῶτισμα γὰρ τὸ Βάπτισμα λέγεται, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ἦτον γὰρ συνήθεια εἰς τοὺς πάλαι κατηχομένους νὰ βαπτίζωνται καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ κατὰ τὴν σημερινὴν τῶν Θεοφανείων, καὶ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν· διὰ τοῦτο καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐορταῖς ψάλλεται ἀντὶ τρισαγίου ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὸ „ Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδώσασθε“. Ἀποτείνων λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Προφητάνακτα λέγει· ὦ Θεοπάτωρ Δαβὶδ, ἐλθέ παρὼν εἰς τοὺς σήμερον φωτιζομένους· ἥτοι βαπτίζομένους· ἐλθέ δέ, ὅχι αἰσθητῶς, τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον, ἀλλὰ νοητῶς καὶ κατὰ πνεῦμα· ζῆς γὰρ καὶ μὴ ὅλον ὅτι μετέστης εἰς τὸν Θεόν· διδάσκει δὲ τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „ Θεῷ ζῶσιν οἱ κατὰ Θεὸν ζήσαντες, καὶ ἐντεῦθεν ἀπαλλαγῶσιν· καθ' ὃ καὶ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀκούει Θεὸς ὁ Θεός, αἰς οὐ νεκρῶν Θεός, ἀλλὰ ζώντων“. (Ἐγκάμ. εἰς τὸν Ἀθανάσιον) Καὶ κραύων τὴν κινύραν ψάλλει τὸν ἱερόν σου ἐκείνον ψαλμόν „ Προσελθετε πρὸς αὐτὸν (τὸν Θεόν) καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ“. (Ψαλ. λγ'.) Προσελθετε μὲ πίστιν Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τῆς ὑπερουσίου Τριάδος, καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς· τουτέστιν εἰς τὴν μίαν αὐτῆς Θεότητα, βαπτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ μὲ τὸ ἀληθινὸν φῶς σημειούμενα, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ψάλλει δὲ ἀκόμη καὶ τὸ „ Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ“ (αὐτόθι), πτωχὸν ἐννοῶν τὸν Ἀδὰμ· διότι πλούσιος ὢν πρότερον κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὕστερον διὰ τὴν πτώσιν τῆς παρακοῆς ἐστερήθη φεῦ! τοῦ πλούτου τῆς χάριτος, καὶ ἔγινε πτωχός· ἐπειδὴ κυρίως πτωχός ἐκεῖνος λέγεται, ὅστις ἐκπέσῃ οὐ ἔχει πλούτου. Ποίαν δὲ κραυγὴν τοῦ Ἀδὰμ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν; Ἰσως ἐκείνην τὴν προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ ρηθεῖσαν „ Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερυβὶμ ἐμφάνηθι“. (Ψαλ. οξ'. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν φωνὴν ὁ Κύριος ἀκούσας, ἐνεφανίσθη καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀκολουθῶς ἀνεκαίρισε καὶ ἀνέπλασε μὲ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου τὸν Ἀδὰμ, ὅστις ἐφθάρει ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν (1).

Τρο-

(1) Ἀλλὰ καὶ ὁ δειὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων παρακινεῖ τοὺς κατηχομένους εἰς τὸ νὰ βαπτισθῶν, καθαρῶς προτερον· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ καθαρῶς δίδεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· αὐτῶ γὰρ φησὶ· „ Καθαρίσον σε τὸ ἄγγιος, ἵνα πλείονα δέξῃ τὴν χάριν· ἢ μὲν γὰρ ἂν

„ φεσις τῶν ἀμαρτιῶν ἐξίσου δίδεται τοῖς πᾶσι, ἢ
 „ δὲ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κοινωνία κατὰ ἀνα-
 „ λογίαν δεδωρηται τῆς ἐκάστου πίστεως. Ἐάν οὖν
 „ γὰ προσφέρῃς, εὐλὴ λαμβάνεις· εἰ δὲ ἐργάσῃ πολ-
 „ λὰ, πολὺς ὁ μισθός“. (Κατηχισ. α.)

Τροπάριον.

„Ὁ Ἡσαΐας λήσασθε καὶ καθάρσιντε φάσκει· τὰς πονηρίας ἔμαρτι
 „ἀφέλεσθε Κυρίου, οἱ διψῶντες ὕδωρ ἐπὶ ζῶν πορεύεσθε· ῥαμῆ
 „γὰρ ὕδωρ καιροποιῶν Χριστὸς, τοῖς προστρέχουσιν αὐτῷ ἐν πί-
 „στει, καὶ πρὸς ζῶν τὴν ἀγνήν βαπτίζει Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προτρεπτικὸν εἶναι εἰς τὸ Βάπτισμα· ἐρανίζεται δὲ τοῦτο ὁ
 Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Προφήτῶν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Λήσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλεσθε
 „τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου“. (Ἡσ. α'. 16.) Εἰς
 ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Προφήτου προσθεῖς καὶ ἰδικά του ὁ Ἱερὸς Κοσμάς λέγει, ὅτι
 ὁ Ἡσαΐας, λήσασθε, λέγει, καὶ καθαρῶσθε, προφητεύων τὴν διὰ τοῦ Βαπτίσματος κά-
 θαρσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸτο δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς τελείαν καθαρότητα, ἀλλὰ πρέπει καὶ μετὰ
 ταῦτα νὰ φυλάττῃ τινὰς τὴν καθαρότητα τοῦ Βαπτίσματος διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἀ-
 ποχῆς τῶν πονηριῶν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης „Ἀφέλετε τὰς πονη-
 „ρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν“ καὶ ἀλλαχού ὁ αὐτὸς λέγει „Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ'
 „ὕδωρ“. (Ἡσ. νε'. 1.) Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ὕδωρ; Τὸ ζωντανὸν καὶ ἀλλομένον εἰς
 ζῶν αἰώνιον, ὁποῖον εἶναι τὸ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ποτίσῃ τὴν Σαμαρείτιδα καὶ κάθε
 πιστεύοντα εἰς αὐτόν· „Τὸ ὕδωρ, φησὶν, ὃ δάσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
 „ἀλλομένου εἰς ζῶν αἰώνιον“. (Ἰω. δ'. 14.) Πόσις δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἡ τοῦ
 Χριστοῦ ἐπίγνωσις.

Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ῥαντίσει ἕνα νερόν (τὸ τοῦ
 Βαπτίσματος), τὸ ὁποῖον κάμνει καινούριους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι προστρέχουν αὐτῷ με-
 πίστιν θερμὴν καὶ ἀδίστακτον. Βαπτίζει δὲ αὐτοὺς μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 διὰ νὰ τύχουν ζῶν τὴν ἀγνήν καὶ ἀτελεύτητον· καθὼς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὴν
 νεκτερινὴν μαθητὴν Νικόδημον· „Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν“· (Ἰω. γ'. 7.) τὸ δὲ „ἄνω-
 „θεν γεννηθῆναι“ τὸ, βαπτισθῆναι δηλοῖ καὶ θεωθῆναι, ἵνα δι' αὐτὴ μεταποιηθῇ ἡ πρώτη
 ἐκείνη καὶ ἐμπαθὴς καὶ σαρκικὴ γέννησις καὶ ζῶν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἀπὸ τοὺς σω-
 ματικὰς γονεῖς μας, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), καὶ κατὰ
 τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτήν. Ἐρανίθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τῶν Προφήτῶν Ἰεζεκιὴλ λέγον-
 τα· „Καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ, καὶ καθαρῶσθεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν
 „ὑμῶν“. (Ἰεζ. λγ'. 25.) Ῥαντισμὸς δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἡ καθαρσις ἡ διὰ τοῦ
 Βαπτίσματος γινομένη.

Τροπάριον.

„Συμτηρώμεθα χάριτι πιστοὶ καὶ σφραγίδι· ὡς γὰρ ὁλεθροῦ ἔφυ-
 „γομ φλῆς Ἑβραῖοι πάλαι αἵμαχθεῖσιν· οὕτω καὶ ἡμῖν ἐξόδιον
 „τὸ θεῖον τοῦτο τῆς παλιγγερεσίας λουτήριον ἔσται· ἐμψερ καὶ
 „τῆς Τριάδος ὀφόμεθα φῶς τὸ αἰδυτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ὡς ἐπίλογος καὶ σφραγὶς ὅλου τοῦ Κανόνος· ὅθεν μετὰ αὐ-
 τὸ παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὅπου ἐβαπτίσθησαν, νὰ φυλάττουν τὴν χάριν
 τοῦ Βαπτίσματος καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. Λέγει δὲ οὕτω· ὡς ἀδελφοί μου Χριστιανοί, ὡς
 φυλατ-

φυλαττάμεθα καθαροί ἀπὸ ἁμαρτίας μετὰ τὴν χάριν καὶ σφραγίδα ὅπου ἐλάβομεν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι καθὼς τὸ παλαιὸν οἱ Ἑβραῖοι ἐφυγον καὶ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸν Ἀγγελοῦ τὸν ὀλοφρευτὴν τῶν πρωτοτόκων, ἐπειδὴ ἐσημειώθη μετὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁμνοῦ (τοῦ εἰκονίζοντος τὸν Χριστὸν) τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τοῦ οἴκου αὐτῶν, καὶ οὕτω διαπεράσαντες ἀβλαβεῖς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς βεβαπτισμένους Χριστιανοὺς τὸ θεῖον τοῦτο λουτρὸν τῆς ἀναγεννήσεως (τὸ ἅγιον Βάπτισμα) θέλει γένῃ ἐξόδιον· τοῦτέστιν ἐξόδος καὶ διάβασις ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ταύτην ζωὴν καὶ Αἴγυπτον τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀλμυρὰν θάλασσαν τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν φωτεινὴν ζωὴν, εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτος, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου θέλομεν ἀξιώσθαι βλέπωμεν τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς ζωαρχικῆς καὶ ὑπερουσίου Τριάδος, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα (τὸ ὅποιον εἶναι ἡ μία Θεότης, κατὰ τὸ Θεολόγον Γρηγόριον) ἐβαπτίσθημεν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου φυγούσιν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον (ἥτις ἐρμηνεύεται σκοτία), ἀκολουθῶν οἰκέειν ἔχουσι τὸ νὰ φωτίζωνται ἐκ Θεοῦ. Ἐπαρωμοίασε δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ Βάπτισμα μετὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁμνοῦ τοῦ προτυποῦντος τὸν Χριστὸν· διότι τὸ Βάπτισμα περιέχει καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ἥτοι τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατον· λέγει γάρ· „Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν Θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. (Ῥωμ. 6. 3.) Καὶ ὅρα περὶ τοῦτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ „Ἰησοῦς ὁ ζωῆς ἀρχηγός“.

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐξηγητὴς τὸ „ἐξόδιον“ ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ „ἐν ὥρᾳ θανάτου“ λέγων, τὸ ἅγιον Βάπτισμα θέλει γένῃ εἰς ἡμᾶς λουτήριον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου (τοῦ θανάτου) σφραγίζον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας, ἃν φυλάξωμεν αὐτὰ καθαρὰ καὶ ἀμόλυντον διὰ χριστιανικῆς πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Τὸ Παράδειγμα δὲ τοῦτο ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, ὅπου γράφεται „Καὶ ἡ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος (τοῦ ἁμνοῦ), καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλὶν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἂν φάγῳσιν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς“. (Ἐξ. 13. 7.) Καὶ πάλιν, „Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῶν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστέ ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς“ καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παῖον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ“. (αὐτόθ. 13.)

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ φυλάξωμεν καθαρὰ καὶ ἀμόλυντον τὸ ἅγιον Βάπτισμα διὰ τῆς ἀποχῆς μὲν καὶ ἀποστροφῆς καὶ μίσους κατὰ ἁμαρτίας, διὰ τῆς φυλακῆς δὲ τῶν τῷ Χριστῷ ἐντολῶν καὶ ἐναγκαλίσεως καὶ ἀγάπης ὅλων τῶν ἀρετῶν. Καθὼς γὰρ, ἀφ' οὗ ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, θάνατος αὐτοῦ δὲν κυριεύει· οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὕστερον ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθημεν καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἠλευθερώθημεν, ἥτις εἶναι θάνατος τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ σπουδάζωμεν, ἵνα μὴ πάλιν κυριευθῶμεν ἀπὸ αὐτῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Καθὰ περὶ ὁ Κύριος, ὅπερ ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθανεν ἐφ' ἡμᾶς, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ διημενικῶς τῷ Θεῷ“ καὶ ὥσπερ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἐρχεται ὁ ἄρχων τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὐρήσει οὐδέν· οὕτω καὶ ἡμῖν τοῖς εἰς τὸν αὐτοῦ θάνατον βεβαπτισμένοις οφείλεται ἵνα ὁ ἄρχων τοῦ σκότους ἐρχόμενος καὶ ζητῶν οὐδέν ἐν ἡμῖν εὐρίσκη τῶν ἀρεσκόντων αὐτῷ. Καὶ καθάπερ Χριστοῦ ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάντος, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει· οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς μετὰ τὴν διὰ τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἁμαρτίας ἀνάστασιν, σπεύδειν μηκέτι κρατηθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ· ὅσοι γὰρ, φησὶν, ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα, ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς ἡδόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν“. (Λόγ. περὶ πᾶν κατὰ τὸ Βάπτισμα λελουμένων).

Ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν λίτης πολλῆς εἶναι ἄξιον, ἡμεῖς ὅπερ ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν τὸ κατὰ Χριστὸν Βάπτισμα, τὸ ὅποιον εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῷ κατὰ τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην Βαπτίσματος, νὰ μὴ φυλάττωμεν ἡδὲ ἐκείνας τὰς παραγγελίας ὅπου ἔδιδεν ὁ Πρόδρομος εἰς τοὺς ἐρχομένους νὰ βαπτισθῶν τὸ ἰδικόν τε βάπτισμα, αἱ ὁποῖαι, ἥσαν τὸ νὰ μὴ κάμνουν τι παρὰ τὸ διατεταγμένον, ὃ δηλοῖ τὸ δίκαιον· τὸ νὰ μὴ διαστείουν τινα, μηδὲ νὰ συκοφαντοῦν, ὃ δηλοῖ τὴν ἀγάπην· τὸ νὰ δίδουν οἱ ἔχοντες δύο χιτῶνας τὸν ἕνα ἀπὸ αὐτοῦ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας· ὁμοίως καὶ οἱ ἔχοντες φαρισαῖα καὶ πύργους νὰ δίδουν εἰς ἐκείνους.

ρους ὅπου δὲν ἔχουν, τὸ ὅποιον διλοῖ τὴν ἐλεημοσύνην. Ὁθεν ὁ αὐτὸς θεὸς Γρηγόριος δεινοπαθῶν περὶ τούτου ἔλεγεν· „Εγὼ δὲ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγων, ἀδελφοί, οὐ μετρίως „ ὀδυνῶμαι τὴν ψυχὴν, ἀναλογιζόμενος, πῶς ἡμεῖς οἱ καταξιώθεντες ἐκ πολλοῦ τοῦ κατὰ „ Χριστὸν Βαπτίσματος εἰδὲ ἐκεῖνα πῶς καταρθώσμεν, ἅπερ ἀπῆται ὁ Ἰωάννης τοὺς προσ- „ ιόντας τῷ ἰδίῳ Βαπτίσματι· καίτοι τοσοῦτον διαφέρει τοῦ διδομένου τότε παρὰ τοῦ „ Ἰωάννου τὸ τοῦ Κυρίου Βάπτισμα, οὗ ἡμεῖς κατηξιώθημεν, ὅσον τοῦ ὕδατος ἢ χάρις τοῦ „ Θεοῦ Πνεύματος“ (αὐτόθι).

Εὰν ὁμως συμβῇ νὰ ἀμαρτήσωμεν καὶ νὰ μολύνωμεν τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἀπὸ συνερ- „ γίαν τοῦ πονηροῦ καὶ ἀμέλειαν ἰδικήν μας, ἔχομεν ἑτοιμον τὸ πέμπτον Βάπτισμα (1) „ τὸ τῆς μετανόιας δηλαδὴ, τὸ ὅποιον τελειοῦται διὰ δακρύων, δι' ἐξομολογήσεως καὶ δι' ἀ- „ τιμωτέρας ἀγωγῆς· ἥτοι κακοπαθείας καὶ τεταπεινωμένης ζωῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγό- „ ριον. Ὁθεν διὰ τὸ Βαπτίσματος τούτου καὶ διὰ τῶν δακρύων ἃς αποπλύνωμεν, ἀδελφοί, „ ἃς αποπλύνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τοὺς μολυσμούς ὅπου ἐλάβομεν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, „ καὶ ἃς ἀνακαλέσωμεν πάλιν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ὁθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ „ Βρυένιος· „ Καθὰπερ ὑετὲ καταρρυέντος σφοδροῦ, αἰθρία γίνεται καθαρὰ, οὕτω καὶ δα- „ κρύων καταφερομένων, γαλήνη γίνεται καὶ εὐδία, καὶ τὸ ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων ἀφανίζεται „ σκότος· καὶ ὥσπερ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ἀναγεννώμεθα τὴν πνευματικὴν γέννησιν, „ ἕως ἀπὸ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καθαιρόμεθα πάλιν“. (λόγῳ εἰς τὰ Θεοφάνεια) „ Καὶ ὁ μὲν Θικαρᾶς ἐν τοῖς ὕμνοις ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, πότε θέλει ἀξιώσῃ νὰ χύ- „ σῃ τόσα πολλὰ δάκρυα, ὥστε νὰ ἰσομετρηθοῦν μὲ τὸ ὕδωρ τοῦ Βαπτίσματος διὰ νὰ λου- „ σθῇ εἰς αὐτά· ὁ δὲ θεὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης λέγει, ὅτι τὸ δάκρυον δὲν ἰσομετρεῖται μὲ „ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλ' ἔχει τὴν ἴσην δύναμιν μὲ τὸ Βάπτισμα· „ οὕτω γὰρ φησὶ· „ Καὶ δάκρυον στάξαν ἰσοδυναμοῖ τῷ λουτρῷ (τῷ βαπτίσματι), καὶ „ στεναγμὸς ἐπίμοχθος ἐπανάγει τὴν χάριν πρὸς ὀλίγον ἀναχωρήσασαν“. (λόγος περὶ „ μετανόιας) Ἄς σπουδάσωμεν δὲ νὰ καθάρισωμεν τὴν καρδίαν μας ἀπὸ τὰ πάθη, τὰ „ ὅποια κατέχωσαν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καθὼς καὶ ἡ στάκτη καταχώνει τὸν „ ἀναμμένον σπινθῆρα· ἵνα εὐρόντες ἐν τῇ καρδίᾳ μας τὸν τῆς χάριτος θισσαυρόν ὅπου ἀπα- „ λέσωμεν, χαρῶμεν χαρὰν πνευματικὴν τε καὶ ἀνεκλάλητον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡ- „ μῶν τῷ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντι· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ „ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗ-

(1) Πέμπτον Βάπτισμα ὀνομάζεται τὸ τῆς μετα- „ νοίας ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· ἐπειδὴ κατὰ τὸν „ ἴδιον, πρῶτον Βάπτισμα εἶναι τὸ τοῦ Μωϋσέως, τὸ „ ὅποιον εἶχε προσκαιρὸν καθάρσιν· δεύτερον τὸ τοῦ „ Προδρόμου, τὸ εἰς μετάνοιαν γινόμενον· τρίτον τὸ „ τοῦ Κυρίου, τὸ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ γινόμενον, ὅπερ „ εἶναι ἡ τελειότης· τέταρτον τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ „ αἵματος, ὅπερ ἐστὶ τῶν ἄλλων αἰδεσιμώτερον, ὅσῳ „ δευτέροις ῥύποις οὐ μολυνεται· καὶ πέμπτον τὸ τῆς „ μετανόιας, ὡς εἴρηται. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ὁ δὲ

θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσθετεῖ καὶ ἄλλαι „ τρία, τὸ τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς ἐκκοπήν τῆς ἀμαρ- „ τίας γινόμενον, ὃ καὶ πρῶτον τῷ χρόνῳ· τὸ διὰ τῆς „ ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς νεφέλης· σύμβολον γὰρ „ ἦτον ἡ θάλασσα τὸ ὕδατος, καὶ ἡ νεφέλη, τὸ Πνεύ- „ ματος, ὃ καὶ δεύτερον τῷ χρόνῳ· καὶ τὸ τοῦ μέλ- „ λοντος πυρός τῆς γεννῆς, τὸ ὅποιον σωτήριον οὐκ „ ἐστίν, ἀλλὰ τῆς μὲν κακίας ἀναιρετικόν, καλῶς „ δὲ ἀτελευτήτα (Βιβλ. Δ'. κεφ. πρ'. τῆς Θεολογίας).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Ποίημα ὄντα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, ἔχουσιν οὕτω δι' Ἡρωελεγγείων στίχων.

Ἀκροστιχίς.

„Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν Θεοφεγγεῖ πυρσῷ Πνεύματος, ἐμθά-
„πτει μάρασιν ἀμπλακίην, Φλέξας Παμμεδέομτος εὖς Πάϊς· ἡ-
„πιόωμ δέ, Ὑμνηταῖς μελέωμ τῶν δε, δίδωσι χάριμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μεγαλωτάτους καὶ ὀλεθριωτάτους δράκοντας ἔτε χέρι ἀνθρώπων, ἀλλ' οὔτε σπα-
θὴ κοπτερόν ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· ἐπεὶ οἱ τοιοῦτοι δράκοντες ὅχι μόνον εἶναι
φοβεροὶ εἰς τὸ νὰ ἀντιπολεμοῦν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ θεωρηθοῦν μόνον. Με' τοῦτον δὲ
τὸν τρόπον αὐτοὶ θανατοῦνται, ἂν πέσῃ ἐπάνω των κἀνὲν ἀστροπελέκῳ ἀπὸ τοῦς Οὐρα-
νοῦς, ἢ ἂν κἀμμία θεϊκὴ δύναμις ἀφανίσῃ αὐτοὺς μέσα εἰς κἀνὲν χάσμα τῆς γῆς, ἢ εἰς
κἀνένα βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀμαρτία εἶναι ὀφιάδης καὶ δρακοντάδης, ὅχι μόνον διότι δαγκάνει καὶ θά-
νατόνει με' τὸ φαρμάκι τῆς ἐκείνου ὅπου τὴν κἀμνουσιν, ἀλλὰ διότι ἐξ ἀρχῆς διὰ μέσσω τοῦ
ἀρχαίου ὄφεως ἐπροχώρησεν εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος του· διὰ τῆτο καθ' ὁμοίω-
σιν τῶν ὄφεων καὶ δρακόντων δικαίως ἐξολοθρεύεται σήμερον αὕτη παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ, καταφλεγόμενη μεν με' τὸ θεϊκὸν ἀστροπελέκῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καταβυθίζο-
μένη δὲ μέσα εἰς τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου.

Τούτου χάριν λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι Σήμερον ὁ τοῦ παμβασιλείας Θεοῦ καὶ Πατρός
Τίος ὁ ἀγαθὸς καὶ μέγιστος (πᾶς γὰρ δὲν εἶναι ἀγαθὸς ὁ αὐτόχρημα ἀγαθότης ὢν,
καὶ μέγιστος ὁ πᾶσιν ὑπάρχων ἀχώριστος;) κτυπήσας τὴν ἀμαρτίαν με' τὸν Θεοφεγγῆ πυρ-
σὸν τοῦ ἀχράντου Πνεύματος, καὶ καύσας αὐτὴν με' τὸ πῦρ καὶ τὸν κεραυνὸν τῆς αὐτοῦ
Θεότητος, „Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευ. δ'. 24.) (κατανα-
λίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον) οὕτω, λέγω, καύσας τὴν ἀμαρ-
τίαν, θάπτει αὐτὴν μέσα εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ τὴν μὲν ἀμαρτίαν οὕτως ὀρ-
γίλως καὶ ἱταμῶς ἐπαίδευσεν ὁ Τίος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφάνισεν· εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ὑμνητάς
τῶν μελῶν τούτων ἱλαρὸς ὢν καὶ εὐμενὴς δίδει τὴν χάριν του τὴν ἡμᾶς χαριτοῦσαν. Ὑμνη-
τὴς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τούτων τῶν μελῶν, ὅχι μόνον τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸν Ποιητὴν αὐ-
τῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλους τὲς ἄδοντας καὶ ψάλλοντας τὰ μέλη ταῦτα, καὶ διὰ τούτων ὁμοῦ-
τας φιλεόρτως τὸν βαπτίζομενον Κύριον.

Ὡδὴ α'. Ὁ Εἰρμός.

„Στείβει θαλάσσης κυματούμερον σάλον, Ἡπειρον αὖθις Ἰσραὴλ
„δεδειγμέρον· Μέλας δὲ πόρτος τριστάτας Αἰγυπτίωμ, Ἐκρυψεν
„ἄρδην ὑδατόστρωτος τάφος, Ῥώμῃ κραταίᾳ δεξιάς τοῦ Δεσπότου.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος τῆς πρώτης Ὠδῆς γυμνὴν ἀναφέρει τὴν θαυματουργίαν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· ὅθεν ὁ Ἱερὸς τοῦτου Μελωδὸς οὕτω λέγει· ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν διαπερνᾷ με καί κ' τὰ κυματούμενα ὕδατα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι κἀνὲν καιρὸν καὶ παράδοξον, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἰδιά του ποδάρια διαπερνᾷ τὴν θάλασσαν διὰ ξηρᾶς, σχισθείσης τῆς θαλάσσης διὰ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως· δὲν διέβη τὴν θάλασσαν, καθὼς ὁ Κύριος, περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἡ καθὼς ὁ Κορυφαῖος Πέτρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἅγιοι· ἐκεῖνοι γὰρ μένουσαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν διέβαινον ἀνωθεν μετὰ βάρος ποδῶν, χωρὶς νὰ καταβυθίζωνται· ἀλλ' ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διεπέρασε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεῖσαν καὶ ἀποδειχθεῖσαν πάλιν ἡπειρον καὶ στερεάν. Τίνος χάριν ἔγινε τῆτο; Διὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ αὐθις “; Διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ θάλασσα ἐδείχθη στερεὰ καὶ κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, ὅταν ἐσυναχθῇσαν τὰ νερά εἰς τοὺς κοιλωτοὺς τόπους τῆς γῆς, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά· „ Συναχθήτω, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑποστάτω τοῦ „ Οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά “· (Γέν. α. 9.) οὕτω τὸ „ αὐθις “ ἐρμηνεύσαν καὶ οἱ δύο ἐξηγηταὶ ὁ Θεόδοτος καὶ ὁ ἀνώνυμος. Οἱ μὲν οὖν Ἰσραηλιταὶ διεπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεῖσαν μετὰ τοὺς ποδάστων, τοὺς δὲ τριστάτας τῶν Αἰγυπτίων ἡ αὕτη θάλασσα, ἥτις διὰ τὸ βάθος ἐφαίνετο μαύρη, ἐσκέπασεν ὅλους ὁμοῦ ὡς ἓνας τάφος ὑδατόστρωτος μετὰ τὴν κραταῖαν δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη· τὴν σποῖαν ὁ Μωϋσῆς θαυμάζων ἔλεγεν· „ Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδοξασται ἐν ἰσχύϊ “ ἡ δεξιὰ σου ἡ χεὶρ, Κύριε, ἐθραυσεν ἐχθρούς “. (Ἐξοδ. 15. 6.)

Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ὠνόμασε μαῦρον τὸν κόλπον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐνῶ πολλὰ διαφέρουσιν ἀναμεταξύ των τὸ κόκκινον καὶ τὸ μαῦρον; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι τὸ νερὸν κατὰ τὴν ἰδικὴν του φύσιν ἀχρωμάτιστον εἶναι, καθὼς ὁ ἀήρ, καὶ ἀσχημάτιστον· ὅταν δὲ τύχῃ νὰ χυθῇ μέσα εἰς ἀγγεῖον, τότε χρωματίζεται καὶ σχηματίζεται· καὶ εἰναι τυχὸν ἢναι τὸ ἀγγεῖον κόκκινον ἢ τετράγωνον, καὶ τὸ νερὸν φαίνεται κόκκινον ἢ τετράγωνον. Ἡ ἐρυθρὰ λοιπὸν θάλασσα κατὰ μὲν τὸ ἕξω μέρος καὶ κατ' αὐτὰς τὰς παραθαλασσίας κοκκινωειδὴς ἐφαίνετο, ἐπειδὴ ἦτον εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς πέτραι τινὲς κόκκιναι ὑποκάτω εἰς τὸ νερὸν, κατὰ δὲ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἐφαίνετο μαύρη, διότι τὸ πολὺ βάθος τῆς θαλάσσης δὲν ἄφινε τὴν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου νὰ διαπεράσῃ μέσα, καὶ νὰ συχρωματίσῃ τὸ ἐπάνω νερὸν τῆς θαλάσσης μετὰ τὰς ὑποκειμένας ἐρυθρὰς πέτρας· ὅθεν ἡ ἀορασία τοῦ βᾶθους μαῦρον ἔδειχνε τὸ τῆς ἐρυθρᾶς πέλαγος. Διὰ τοῦτο καὶ καθε βυθὸς τῆς θαλάσσης κοινῶς μαῦρος ὀνομάζεται, ἂν καὶ ὑποκάτω τῆς τοῦ εὐρίσκεται ὕλη διαφόρων χρωμάτων. Ὅθεν Ὁμηρὸς κρήνην μελανυδρὸν εἶπε τὴν ἔχουσαν ὕδωρ πολὺ, καὶ οἶνοπα πόντον, τὸ πέλαγος. Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, τὸ „ θαλάσσης κυματούμενον σάλον “ περιφρασὶς εἶναι ἀντὶ τοῦ „ θαλάσσαν “, ὁμοίως καὶ τὸ „ ῥώμη κραταῖα δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη “, ἀντὶ τοῦ „ δυνάμει Θεοῦ “.

Τροπάριον.

„ Ὁρθρου φαρέμτος τοῖς βροτοῖς σελασφόρου, Νῦν ἐξ ἐρήμου πρὸς
 „ ῥοὰς Ἰορδάνη, Ἀραξ ὑπέσχεσ' Ἡλίου σοῦ αὐχένα, Χώρῃ ζοφώδους
 „ τοῦ γεμάρχην ἀρπάσαι, Ῥύπῃ τε παρτός, ἐκκαθάραι τὴν Κτίσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα ὀνομάζεται ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Προϋπομνητικῆς του μεγαλειότητος· Φωνὴ τοῦ Λόγου, λύχνος τοῦ φωτός, φίλος τοῦ Νυμφίου, στρατιώτης τοῦ Βασιλέως· καθὼς καὶ ἐδῶ ὁρθρος Ἡλίου καὶ ἡμέρας ἀπὸ τὸν Μελωδὸν ὀνομάζεται, καὶ τοῦτο πολλὰ οἰκείως καὶ προσφυῶς· καθὼς γὰρ ὁ ὁρθρος εἶναι μέσον

νυκτός καὶ ἡμέρας, τῆς μὲν νυκτός παυομένης, τῆς δὲ ἡμέρας ἀρχομένης ἦδη καὶ ὑπολαμπούσης· οὕτω καὶ ὁ Πρόδρομος εἶναι μέσον τῶν δύο Διαδικαῶν τῆς Παλαιᾶς τῆς νυκτερινῆς καὶ ἐν γράμματι, καὶ τῆς Νέας τῆς ἡμεροφαῆς καὶ ἐν Πνεύματι. Καὶ ἡ μὲν Παλαιὰ παύει ἦδη καὶ λύεται, ἡ δὲ Νέα ἀρχεται νῦν αὖθις. Διὰ τὸτο λοιπὸν δικαίως ὁ Βαπτιστὴς συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον, διότι εἶναι μέσος τοῦ Νόμου καὶ τῆς Χάριτος.

Καὶ ἐπεὶ τρία εἶναι τὰ Βαπτίσματα, πρῶτον, κατὰ τὴν τάξιν, τὸ νομικὸν καὶ τυπικὸν καὶ ἀτελέστατον, τὸ ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτισε πρῶτον ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὕστερον ἐν τῷ ὕδατι τῷ μεμιγμένῳ μὲ τὴν στάκην τῆς δαμάλεως· δεύτερον, τὸ τοῦ Ἰωάννου τὸ μεσαῖον· τρίτον τὸ Βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ τὸ τελειώτατον καὶ ἐν Πνεύματι (1)· διὰ τοῦτο τὸ μὲν νομικὸν συγκρίνεται μὲ τὴν νύκτα, ὡς σκιαῶδες καὶ σωματικὴν ἔχον τὴν κἀθαρσιν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ συγκρίνεται μὲ τὴν ἡμέραν τὴν καθαρὰν· καθότι κάμνει ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους νῦν περιπατοῦμεν ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνας, κατὰ τὸν Παῦλον, τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον· καθότι τοῦ μὲν Βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι σκοτεινότερον, τοῦ δὲ νομικοῦ φωτεινότερον.

Διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς παρομοιάζων τὸν Βαπτιστὴν μὲ τὸν ὄρθρον λέγει· τῶρα ὅταν ἐφάνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ σελασφόρος ὄρθρος (ὁ Πρόδρομος) ἐξεληθὼν ἀπὸ τὴν ἔρημον εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου· τότε σὺ, Χριστὲ Βασιλεῦ τοῦ Ἡλίου (2) καὶ πάντων τὴν ὄρατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων, ὑπέκλινας τὸν ἀχραντὸν αὐχένα σου εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην καὶ ἐβάπτισθης. Διὰ ποῖον τέλος; ἵνα διὰ μὲν τοῦ φωτὸς τῆς Θεότητός σου τραβίξῃς τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν τόπον τοῦ Ἄδου, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκετο· διὰ δὲ τῶν ρεϊθρῶν τοῦ Ἰορδάνου, καθάρσις τὴν κτίσιν· ἥτοι τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ κἀθε μολυσμὸν ἀμαρτίας (3).

Τροπάριον.

„Ἀναρχε ρεῖθροις συρταφύμτα σοι Λόγε, Νέον περαῖνεις τὸν φθάρματα τῇ πλάμῃ· Ταύτην ἀφράστως πατρόθεν δεδευμένος, Ὅπα κρατίστην ἔτος ἡγαπημένος, Ἰσος τέμοι Παῖς χρηματίζει τὴν φύσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Λόγε, φησὶν ὁ Μελωδός, ὁ Λόγε ἀναρχε τῷ Πατρός· ἀναρχον δὲ ὀνομάζει αὐτὸν κατὰ χρονικὴν ἀρχὴν, ἅμα γὰρ Πατὴρ καὶ ἅμα Υἱός, καὶ οὐχὶ κατὰ φυσικὴν ἀρχὴν· κατ' αὐτὴν γὰρ οὐκ ἀναρχός ἐστιν ὁ Υἱός καὶ Λόγος, ὡς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὑπαρξίν ἔχων· ἐπεὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Πατὴρ ὁ Πατὴρ καὶ ἀναρχος· οὐ γὰρ ἐκτινος· Υἱός ὁ Υἱός καὶ οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γὰρ· εἶδ' ἐκ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνεις ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος· Ποιητὴς γὰρ χρόνων, οὐχ' ὑπὸ χρόνον“. (Λόγ. εἰς τὰ Ἐπιφάνια) Ὁμοίως καὶ Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης ἐν τῷ περὶ Πίστεως· „Πατὴρ ἦν ὁ Πατὴρ αἰῶ· ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἦν· καὶ Υἱὸν εἶχεν αἰῶ· διὸ κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, ὡς περὶ ὁ Πατὴρ ἀναρχος, οὕτω καὶ ὁ Υἱός ἀναρχος· αἰῶ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ, καὶ αἰῶ Πατὴρ· αἰῶ ἦν ὁ Υἱός, καὶ

(1) Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσόρρῳμος „Τὸ μὲν οὖν Ἰουδαϊκὸν καθάρσιον ἀμαρτημάτων μὲν οὐκ ἀπὸ ἡλίας, ἀλλὰ ῥύπων δὲ σωματικῶν μόνον· τὸ δὲ ἡμέτερον οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ πολλῶν μείζον καὶ πολλῆς γίμων χάριτος· καὶ γὰρ ἀμαρτημάτων ἀπαλλάττει, καὶ ψυχὴν ἐποσημειῖ, καὶ Πνεύματος δίδωσι χορηγίαν. Τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου (Βάπτισμα) τοῦ μὲν Ἰουδαϊκοῦ ὑψηλότερον ἦν, τοῦ δὲ ἡμετέρου, σαφεινότερον, καθάπερ γέφυρά τις ὅν ἐκατέρων τῶν Βαπτισμάτων, ἀπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτο χειραγωγῶν· ἐπεὶ μὴτε Πνεῦμα Ἅγιον εἶδου, μὴτε τὴν διὰ τῆς χάριτος παρῆχε συγχώρησιν· μετανοεῖν

γὰρ ἐκέλευεν, ἐκ ἀφ' ἐνὸς κύριος ἦν“. (ὁ Πρόδρομος) (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ἡμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ σήμερον“).

(2) Λέγει δὲ Βασιλεῖα τοῦ Ἡλίου τὸν Χριστόν, οὐχὶ διότι εἰς αὐτὸν μόνον περιορίζεται ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, ἀπαγε! ἀλλὰ κατὰ συνεκδοχὴν λέγει τοῦτο, συνεννοῶν τὸν κόσμον ὅλον ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ὡς ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον.

(3) Συνεκδοχὴ καὶ εἰδὼ τίναίς τὸ σχῆμα τοῦ λόγου· διότι ἀπὸ τοῦ περιέχοντος (ἀπὸ τῆς κτίσεως) σημαίνεται τὸ περιεχόμενον (ἡ ἀνθρωπίνη φύσις).

„καὶ αἰεὶ Τίός· τὸ γὰρ Θεὸν τροπὴν οὐ προσέεται“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἀναρχὸς Τίός καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς περαίνεις νέον· ἦτοι νεοποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τὸν ὑπὸ τῆς πλάνης καταφθαρέντα πρωτόπλαστον Ἀδὰμ, ὃς τις συνετάφη μαζὶ μὲ ἐσὲ εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνανέστη· φησὶ γὰρ ὁ Παῦλος· „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“ (Ρωμ. 6. 4.) καὶ πάλιν, „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγονάμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα“. (αὐτόθι 5.) Ἐκ τοῦ Παύλου δὲ τὸ νόημα τοῦτο ἐρανισθεὶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει· „Συνταφώμεν Χριστῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἵνα καὶ συνανιστῶμεν“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, νεοποιῶν τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ἐν τῷ Ἰορδάνῳ, ἐδέχθης ἀφράστως ἀπὸ τὸν Πατέρα ταύτην τὴν δυνατὴν καὶ βροντᾶσαν φωνήν, τὴν λέγουσαν· Οὗτος εἶναι ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει ἴσος καὶ ὁ αὐτός με ἐμὲ κατὰ τὴν φύσιν· ἦτοι εἶναι ἐμοὶ ὁμοούσιος.

Ταύτην τὴν φωνὴν ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ΜΔ'. Ψαλμοῦ, ἔτσι λέγει· „Ἀρά σοι διηγῶμαι τὸν ἀγαπητὸν, ὃν τινα ὁ λόγος εἶναι φησιν, ἢ καὶ πρὸ τῶν ἐμῶν λόγων ἐπίστασαι μεμνημένος τῆς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φωνῆς, Οὗτός ἐστιν ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός; ἀγαπητός γὰρ, τῷ Πατρὶ μὲν ὡς Μονογενὴς· τῇ κτίσει δὲ πάσῃ, ὡς Πατὴρ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς προστάτης· τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ τῇ φύσει καὶ ἀγαπητὸν καὶ ἀγαθόν· διὸ καὶ καλῶς ὥρισαντο ἡδὴ τινες (ὁ Ἀριστοτέλης) ἀγαθὸν εἶναι, οὐ πάντα ἐφίεται. Οὐ τοῦ τυχόντος δὲ ἐστὶν εἰς τὸ τέλειον χωρῆσαι τῆς ἀγάπης καὶ τὸ ὄντως ἀγαπητὸν ἐπιγινῶναι, ἀλλὰ τοῦ ἐκδυσσαμένου ἡδὴ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καὶ ἐκδυσσαμένου τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος· ἐπεὶ ὁ γε χρήματα ἀγαπῶν, καὶ περὶ τὸ φθαρτὸν τῶν σωμάτων κάλλος ἐπτοημένος, καὶ τὸ δοξάριον τοῦτο ὑπερτιμῶν, τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ δύναμιν ἐφ' ἧ μὴ προσῆκεν ἀναλῶσας, πρὸς τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ θέαν ἀπετυφλώθη“.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὅσοι παλαιῶν ἐκλελύμεθα βρόχων, Βορῶν λεόντων συμπεθλασμέων μύλας, Ἀγαλλιῶμεν καὶ πλατύνωμεν στόμα, Λόγῳ πλέκοιτες ἐκ λόγων μελωδίαν (1)· Ὡ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἡδεταὶ δωρημάτων“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ παρὸν Τροπάριον παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς εὐχαριστίαν καὶ ὕμνον Θεοῦ ἐκείνους, ὁ ὁποῖος ἐλυτρώθησαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ Διαβόλου, ἢ ἀπὸ τὰς σειρὰς τῶν ἰδικῶν τῶν ἁμαρτιῶν· „Σειραῖς, φησὶ, τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται“ (Παρ. ε. 22.) καὶ λέγει, „Ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὰ παλαιὰ δίπτυα καὶ σχοινία τοῦ πονηροῦ ἐχθροῦ, ἐπεὶ δὴ τὰρα κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐτσακίσθησαν αἱ μύλαι· ἦτοι τὰ ὀδόντια τῶν παμφάγων λεόντων (τῶν Δαιμόνων), ὅπου ἐδάγκανον ἡμᾶς καὶ κατεσπάραντον, περὶ ὧν ἐπροφήτευσεν ὁ Δαβὶδ εἰπὼν „Τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ Κύριος“, (Ψαλ. νζ'. 6.) ὅσοι, λέγω, ἐλυτρώθημεν ἀπὸ αὐτοῦς, ὡς χαίρωμεν καὶ σιρτῶμεν καὶ πλατύνωμεν τὸ στόμα μας, ὅχι μόνον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας, καθὼς ἡ προφήτις Ἄννα ἢ τῆς παρουσίας Ὡδῆς Ποιήτρια πρότερον ἔλεγεν „Ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθρούς μου τὸ στόμα μου“, (α. Βασ. β'. 1.) ἀλλὰ ὡς πλατύνωμεν τὸ στόμα μας καὶ εἰς ὕμνον τοῦ εὐεργέτου Θεοῦ ἡμῶν, „Πλάτυνον, φησὶ, τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό“, (Ψαλ. π'. 8.) πλέκοντες καὶ προσφέροντες μελωδίαν λόγων ἐμμέτρων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ· διότι ἀπὸ ὅλα τὰ δῶρα ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς Λόγος, περισσότερον εἰς τῆτο τὸ δῶρον χαίρει, τὸ τῶν λόγων δηλαδὴ, ὅταν τοῦτο αὐτῷ προσφέρωμεν· διὰ τοῦτο καὶ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα του ὀνόματα χαίρει τὰ ὀνομάζεται Λόγος, κατὰ τὸν ἐν Θεολόγοις μέγαν Γρηγόριον.

Τρο-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τῷ ἀντιγράφῳ Ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ· ὁ καὶ ὀρθότερον.

Τροπάριον.

„ Νέκρωσιν ὁ πρὶν ἐμφυτεύσας τῇ Κτίσει, Θνητὸς κακουργοῦ σχημα-
 „ τισθεὶς εἰς φύσιν, Ἐπισκοτεῖται σαρκικῇ παρουσίᾳ, Ὁρῶν φέραμ-
 „ τι προσβαλὼν τῷ Δεσπότῃ, φλαῖν τὴν ἑαυτῆ δυσμεμεσάτην κάραν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ Τροπάριον δύναται νὰ μάθῃ τινὰς τὸ εὐμήχανον καὶ εὐπορον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, πῶς κατεσοφίσατο καὶ ἐδελέασε τὸν πονηρὸν Διάβολον μὲ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐδελέασε τὸν πρωτόπλαστον· καθὼς γὰρ ὁ Διάβολος ἐνεδύθη τὸν ὄφιν, καὶ δόλωμα τοῦτον ποιήσας, διὰ μέσου αὐτῆ ἐνίκησε τὸς πρωτοπλάστους ἐν τῷ Παραδείσῳ· οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ, ἐνδυσθεὶς τὴν ἰδικήν μας φύσιν ὡς ἓνα πρόβλημα καὶ δόλωμα, διὰ μέσου αὐτῆς νικᾷ καὶ καταβάλλει τὸν πονηρὸν, ὅστις ἐπολέμει μὲν ἀπὸ ἀδιαντροπίας τοῦ τὸ φαινόμενον δόλωμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνικᾶτο δὲ καὶ κατετροπόνετο ἀπὸ τὸ κρυπτόμενον ἔσωθεν ἀγκιστρῶν· ἥτοι ἀπὸ τὴν Θεότητα. Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ὁ Μελωδὸς παραστήσαι βουλόμενος λέγει, ὅτι ὁ Διάβολος, ὅστις πάλαι σχηματисθεὶς εἰς φύσιν θνητὸς κακουργοῦ καὶ θανατηφόρου ἐνεφύτευσε εἰς τὴν Κτίσιν τὸν θάνατον, αὐτὸς σήμερον ἐπισκοτεῖται καὶ δελεάζεται μὲ τὴν διὰ σαρκὸς παρουσίαν τῆ Θεοῦ Λόγου.

Διότι Προέβαλεν· ἥτοι ἐπολέμησεν ὁ Διάβολος τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον, ἀλλ' ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ· διότι ὁ Κύριος ἐφάνη εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι ὡς ἥλιος λαμπρὸς μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα, ἀλλὰ ὡς ὀρθρὸς ὑποσκότεινος, ἔχων τὸ φῶς τῆς Θεότητος ἐσκεπασμένον ὑπὸ τὸ κύλυμμα τῆς προσληφθείσης σαρκὸς, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, „ Ἐθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ“, δηλῶν μὲ τοῦτο ὅχι μόνον τὸ ἀκατάληπτον τῆς θείας φύσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἡ ὁποία ἐκρυπτε τὴν Θεότητα, καὶ τρόπον τινὰ ἔγινε δόλωμα κατὰ τοῦ Διαβόλου. Ὁ μὲν Σωτὴρ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον σχῆμα ἐπεδήμησεν ἐν Κόσμῳ, ἵνα τὸν Διάβολον μὲν ἀφανίσῃ, τὸν δὲ ἀνθρώπον σώσῃ· ὁ δὲ Διάβολος πεσὼν ἐναντίον εἰς αὐτὸν ὡς εἰς φίλον ἀνθρώπον, καὶ πολεμήσας, ἐπολεμήθη καὶ ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ τόσο, ὥστε ἐσύνητριψε τὴν ἰδίαν του ἐχθρικοτάτην κεφαλὴν, τούτέστι ἠφανίσθη κατὰ κράτος.

Τροπάριον.

„ Ἐλκει πρὸς αὐτὸν τὴν Θεόδμητον φύσιν, Γαστρὸς τυράννου συγ-
 „ κεχωσμένην ὅροις. Γεμῶντε αὖθις γνηγεμῶν ἀραπλάσει, Ἐργον φέ-
 „ ριστον ἐκτελῶν ὁ Δεσπότης· Ἰκται γὰρ αὐτὴν ἐξαλεξῆσαι θέλω.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν τὴν γεγραμμένην ἐν κεφ. 13. τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅπου ἡ γυνὴ ἡ ἀπολέσασα μίαν δραχμὴν ἀπὸ τὰς δέκα ὅπου εἶχεν, ἀναψὲ λύχνον, καὶ σαραίσασα τὴν οἰκίαν της, εὗρεκε χωσμένην τὴν χαίμενην δραχμὴν της. Ἐκ τῆς παραβολῆς λοιπὸν ταύτης λαβὼν ὁ Μελωδὸς ἀφορμὴν λέγει, ὅτι ὁ Δεσπότης τῶν πάντων εὗρεν τὴν Θεοκατασκευάστον φύσιν ἡμῶν, ἥτις εἶναι ἡ βασιλικὴ δραχμὴ, ὡς φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν εἰκόνα τῆ Βασιλείας Θεοῦ, „ Ἐποίησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν“, (Γεν. α. 27.) ταύτην, λέγει, εὗρεν χωσμένην μέσα εἰς τὸς ὅρους τῆς γαστρὸς τῆς Τυράννου· ἥτοι μέσα εἰς τὰ κατώτατα τῆς Ἄδου, τραβίζει αὐτὴν καὶ προσλαμβάνει εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον τραβίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς ἑαυτόν, λέγων „ Γνηγεμῶν ἀναπλάσει“ ἡγουν μὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία εἶναι τὸν ἅγιον Βαπτισμα. Ἀναγεννᾷ λοι-

λοιπὸν αὐτὴν καὶ ἀναπλάττει ὁ Θεὸς Λόγος διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐκτελῶν ἔργον ἐνδοξὸν ἀληθῶς καὶ θαυμάσιον, καὶ μόνης τῆς ἰδικῆς τοῦ Θεότητος ἰδίου· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον, διὰ τὴν βοήθειαν καὶ σῶσιν αὐτὴν ἐκ τῆς τυραννίδος τοῦ Διαβόλου.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Πυρσὼ καθαρθεὶς μυστικῆς θεωρίας, Ὑμῶν Προφήτης τὴν βρο-
τῶν καιουργίαν, Ῥήγνυσι γῆριν Πνεύματι κροτουμένην· Σάρκωσιν
ἐμφαίμουσαν ἀρρήτου Λόγου, Ὡ τῶν δυραγῶν τὰ κράτη συμετρίβη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ πῦρ τῆς Θεότητος εἰς μὲν τοὺς ἀναξίους καὶ ἔχοντας πολὺ ἄχυρον καὶ καλᾶμν πο-
νηρῶν ἔργων γίνεται καυστικὸν καὶ φθαρτικόν· εἰς δὲ τοὺς ἀξίους καὶ ἔχοντας χρυσὸν, ἄρ-
χυρον, λίθους τιμίους· ἦτοι ἀγαθὰ ἔργα, γίνεται καθαρτικὸν καὶ φωτιστικόν. οὕτως ὁ
Προφήτης Ἡσαΐας, τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔργα ἔχων, ἐδέχθη τὸν πεφυρακτωμένον ἄνδρακα ὑπὸ
τοῦ Σεραφεῖμ καὶ δὲν κατεκᾶν, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη κατὰ τὸν νοῦν, καὶ τὰ μέλλοντα ἐπρο-
φήτευσεν· οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος Ἀββακούμ καθαρθεὶς τὴν διάνοιαν μὲ τὸ πῦρ τῆς
μυστικῆς θεωρίας, ὑμνεῖ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν ἀνθρώπων τὴν διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος
σήμερον ἐκτελουμένην, καὶ ὑψώνει φωνὴν μεγάλην βροντουμένην ἀπὸ τοῦ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,
ἢ ὅποια φανερώνει τὴν σάρκωσιν τοῦ ἀρρήτου καὶ εὐποσάτου Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ποία δὲ
εἶναι ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ Ἀββακούμ; Εἶναι ἡ λέγουσα „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει, καὶ ὁ
Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“. (Ἀββ. γ'. 1.)

Θαιμὰν δὲ δηλοῖ Νότον ἢ Λίβα, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον Θεοφύλακτον τε καὶ
Θεοδώριτον. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „Τί ἐστὶ Θαιμὰν; κατὰ τὴν τῶν Σύρων γλῶσσαν
καὶ Ἑβραϊδα, ἢ Μεσημβρία τὸ Νότιον μέρος“. (Λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν τόμῳ ε'.)
Προφητεύει δὲ ὁ Ἀββακούμ μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅτι ἐκ τῆς Βηθλεὲμ θέλει ἔλθῃ ὁ Χριστὸς,
ἢ ὅποια εὐρίσκεται κατὰ τὸ Νότιον καὶ Λιβυκὸν μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴ-
πομεν (1). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελαβδὸς, ὅτι ἀπὸ τῶν σαρκωθέντων Λόγον τοῦ Θεοῦ
ἐσυντρίφη τὸ κράτος καὶ ἡ δύναμις τῶν δυναστῶν· ἦτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων· καθὼς
λέγει ὁ αὐτὸς Ἀββακούμ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποτεινόμενος· „Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφα-
λὰς δυναστῶν“. (Ἀββ. γ'. 14.) Παρὰ δὲ τῷ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ τόμῳ Γ'. οὕτω
κεῖται τὸ ρητόν· „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν κατασκίου δασέος.
Ἡΐξει, φησὶν, ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν ἐξ ὄρους Φαράν· ἦτοι Χωρήβ, τουτέστιν ὁ πᾶλαι κατὰ
τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἐν τῷ ὄρει Χωρήβ ὄφθεις τοῖς πατράσιν ἐν εἴδει πυρός, αὐτὸς ὁ
πᾶλαι λαλήσας τὸν Νόμον ἤξει καὶ μετὰ σαρκὸς ὀφθήσεται. Οὐκοῦν ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμὰν
ἤξει, τουτέστιν ἐκ Βηθλεὲμ τῆς πρὸς Νότον τῆς Ἰουδαίας κειμένης“.

Τροπᾶριον.

„Πεμφθεὶς πρὸς Πατρός παμφαέστατος λόγος, Νυκτὸς διῶσαι τὴν
καχέσπερον σχέσιν, Ἐκρίζον ἡκεις καὶ βροτῶν ἁμαρτίαν, Τίς συ-
μελκῦσαι τε τῇ σῇ βαπτίσει, Μάκαρ φαιμούς ἐκ ῥοῶν Ἰορδάμου.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ τῆς Ἀραβίας, ἐν ἣ ἐκατοίχει ὁ Ἡσαΐ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, πόλις Θαιμὰν καλουμένη, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκατά-
γετο ὁ πρῶτος φίλος τοῦ Ἰωβ Ἐλιφάξ ὁ Θαιμα-

νίτης· πλὴν καὶ ἡ Θαιμὰν αὕτη, εὐρίσκατο πρὸς τὸ
Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, πρὸ τοῦ ὁποίου ἦτον
ἡ Βηθλεὲμ.

Τροπάριον.

„Νομὴν πρὸς αὐτὴν τὴν Φερέσβιον φέρωμ, θηρᾶ δρακόμτων φω-
 „λεοῖς ἐπιτρέχωμ. Ἀπλῆτα κύκλα (1) καββαλὼμ Θεὸς Λόγος,
 „Πτέρημ τε τοῦ πλήττομτα παμπήδμ γένος, Τῆτομ καθεργυρὺς ἐκ-
 „σαφίζει τὴν Κτίσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο νοητὸς δράκων Διάβολος ἀφ' οὗ ἐξέβαλεν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ζωογόνοιν καὶ ψυχοτρόφον βο-
 σκήν τοῦ Παραδείσου μετ' ἀπάτην καὶ δολιότητα, μᾶς ἐκλείσε μέσα εἰς τὰς νοητὰς φωλεὰς
 του: ἦτοι μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ τῆς κακίας καὶ τοῦ Ἄδου βάραθρα. Καὶ ὅχι μόνον τοῦ-
 το ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ ἐξω τῶν φωλεῶν τε ἔστησε κύκλους δικτύων ἀπείρους, καὶ παγίδας
 καὶ βρόχους μετ' σκοπὸν ἵνα, εἰάν καμμίαν φοράν ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐκβῶμεν ἀπὸ τὰς φω-
 λεὰς του, πιανώμεθα ἀπὸ τὰ δίκτυα, καὶ μὴ ἐμπορῶμεν νὰ λυτρωθῶμεν. Ἀλλ' ὅμως ὁ
 Θεὸς Λόγος φέρων πάλιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην βοσκήν τοῦ Παραδείσου τὴν φερέ-
 σβιον: ἦτοι τὴν φέρουσαν βίον καὶ ζωὴν, ταῦτόν εἰπεῖν, τὴν ζωοφόρον, κάμνει ὡς ἕνας ἀρι-
 στος καὶ ἐπιδεξιότατος κυνηγός· ἐπιτρέχων γὰρ εἰς τὰς ἀνωτέρω φωλεὰς τῶν νοητῶν δρα-
 κόντων θηρεύει πανσόφως ἡμᾶς ἐκεῖ μέσα, καὶ μᾶς ἐκβάλλει ἐξω.

Πῶς δὲ μᾶς θηρεύει; Πρῶτον μὲν καταβαλὼν καὶ ἀφανίσας τὰς ἐξω εὐρισκομένους παμ-
 πόλλους ἐκείνους κύκλους τῶν δικτύων, ἔπειτα δὲ καθεργυρὺς: ἦτοι ἐναποκλείσας μέσα
 εἰς τὸν ἐσώτατον τόπον τοῦ ταρτάρου αὐτὸν τὸν ὄφιν καὶ δράκοντα, ὅς τις ἀπὸ τὴν ἀρ-
 χὴν κτυπᾷ καὶ δαγκάνει παμπήδμ: ἦτοι ὁλοτελῶς, τὸ δυστυχὲς γένος τῶν ἀνθρώπων·
 ἔπρεπε γὰρ καὶ κάθε δίκαιον ἦτον νὰ πάθῃ ὁ Διάβολος ἐκεῖνα ὅπου ἐγήρνησεν εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἔδεσεν ἡμᾶς καὶ ἀπέκλεισε μέσα εἰς τὸν Ἄδμ· ἔως ἀντι-
 στρόφως νὰ δεθῇ καὶ αὐτὸς μετ' αὐτὰς τὰς σειρὰς τοῦ ζόφου, καὶ νὰ ἀποκλεισθῇ μέσα εἰς τὸν
 τάρταρον, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ μακάριος Πέτρος· „Ὁ Θεὸς Ἀγγέλων (τοῦ Ἑωσφόρου)
 „ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν
 „τετηρημένους“. (β'. Πέτ. β'. 4.) Ἀφ' οὗ δὲ τὸν Διάβολον ἐταρτάρωσεν ὁ Δεσπότης Χρι-
 στὸς, ἔσωσεν ὅλην τὴν Κτίσιν θεοπρεπῶς· καθότι ὅχι μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ
 ὅλην τὴν αἰσθητὴν Κτίσιν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν φθοράν· ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἔχει νὰ ἀ-
 φθαρτισθῇ ὅμῃ μετ' αὐτὴν ἀφθαρτισθόμενον ἀνθρώπον κατὰ τὴν Παῦλον λέγοντα· „Ἐπ' ἐλ-
 „πίδι ὅτι καὶ αὕτη ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευ-
 „θερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ“. (Ρωμ. 8. 21.) Τὸ δὲ „πτέρημ τε τὸν πλήτ-
 „τομτα παμπήδμ γένος“ ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Γένεσιν, ὅπου ἐκαταράσθη ὁ Θεὸς
 τὸν ὄφιν καὶ εἶπεν· „Αὐτός σου (ὁ ἀνθρώπος) τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ
 „πτέρημ“. (Γέν. γ'. 16.) τὸ ὅποῖον ἐρμηνεύων ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Τοσαύτην μὲν
 „ἐκείνῳ (τῷ ἀνθρώπῳ) παρέξω τὴν ἰσχύν, ὡς διηνεκῶς τῇ σῇ ἐπικεῖσθαι κεφαλῇ, σὲ
 „δὲ τοῖς ἐκείνου ποσὶν ὑποκεῖσθαι“.

Ὡδὴ ε. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐχθροῦ ζοφώδους καὶ βεβορβορωμέρου, Ἰὸν καθάρσει Πνεύματος
 „λελουμέροι, Νέαμ προσωρμίσθημεν ἀπλῆμ τρίβομ, Ἀγούσαμ ἀ-
 „πρόσιτομ εἰς θυμνδιάμ, Μόμοις προσιτήμ, οἷς Θεὸς κατηλλάγμ.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ „ἀπλῆτα κύκλα“ ποιητικῶς ἐμεταχειρίσθη ἐδὼ ὁ Μελωδὸς, ἀντὶ γὰρ νὰ εἴπῃ σαφηνικῶς, ἀπλήτως κύκλους, εἶπεν ὑπετέρως, ἀπλῆ-
 τα κύκλα· καθὼς εἶναι καὶ τὸ, ζυγὰ, ἀντὶ ζυγῶς, καὶ τὸ, ὑγρὰ κίλευθα, ἀντὶ ὑγρᾶς κίλευθους καὶ ἄλλα ὅμοια.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ημεῖς, λέγει, οἱ Χριστιανοί, οἳ τινες ἐλούσθημεν μὲ τὴν καθάρσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις εἶναι τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ἀπὸ τοῦ φαρμάκου τοῦ σκοτεινοῦ καὶ βορβορώδους δράκοντος Διαβόλου, (Πῶς γὰρ δὲν εἶναι σκοτεινὸς καὶ ὅλος βορβορώδης καὶ ἀκαθάρτος ὁ Διάβολος, ὃς τις σκοτισθεὶς ἀπὸ τὴν βρωμερὰν ὑπερφανείαν τοῦ ἐξεβλήθη καὶ ἐκρημίσθη φεῦ! εἰς τὴν ἀνυπόφορον δυσωδίαν τοῦ σκοτεινοῦ Ἄδου ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τοῦ θεικοῦ μύρου καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ μυριπνέων χαρίτων;) φυγόντες ἀπὸ τὴν στρατὸν τῆς πλάνης τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, κατεφύγομεν εἰς τὸν δρόμον τὸν νέον καὶ ἀπλανῆ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ὃ ὁποῖος εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καθὼς αὐτὸς εἶπε τοῦτο. „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός “. (Ἰω. ιδ΄. 6.) Ὁ δρόμος δὲ οὗτος δὲν μᾶς φέρει εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἀθυμίαν, καθὼς μᾶς ἔφερεν ἐκεῖνος ὁ παλαιός, ἀλλ’ ἐκ τοῦ ἐναντίου μᾶς φέρει εἰς εὐφροσύνην πνευματικὴν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπλησίαστος μὲν εἰς τοὺς Δαίμονας καὶ ἀπίστους, εὐκολοπλησίαστος δὲ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ πιστοὺς Χριστιανούς, μὲ τοὺς ὁποῖους ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐφιλιώθη διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς τις ἔλυσε τὴν ἐχθρὰν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον λέγοντα. „ Ἐχθροὶ ὅτιες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ „ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ “. (Ῥωμ. ε΄. 10.) καὶ πάλιν, „ Τὴν ἐχθρὰν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας “. (Ἐφ. β΄. 15.)

Διὰ τί δὲ εἶπε τὸν Διάβολον βεβορβορωμένον; Διότι ἠδύνεται ὡς χοῖρος νὰ κυλίεται πάντοτε μέσα εἰς τὸν βόρβορον τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς σαρκὸς, καὶ ὅτι φονεύων κατ’ ἐκαστὴν ἀνθρώπου, ἐβάφη ἀπὸ τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ πλέον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὴν βαφὴν τούτου. ὅθεν περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Θεός. „ Ὁν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρὸν. οὕτως οὐδὲ σὺ ἔση καθαρός. διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας “. (Ἠσ. ιδ΄. 19.) τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω λέγει. „ Τίς τρόπος ὑπολείπεται μετανοίας τῷ τὸν πρῶτόπλαστον ἀποκτείναντι (Διάβολῳ) ἀνθρώπῳ καὶ δι’ ἐκείνου τὸν θάνατον εἰσαγαγόντι; “ „ Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ λυθροῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγγινόμενον σπῆλον τῷ ἱματίῳ μηδεὶν τρόπῳ δύνασθαι ἀποπλύνασθαι, ἀλλὰ συγγερᾶν αὐτῷ τὴν ἀπαξ ἐγγινομένην ἐκ τῆς ἐν τῷ αἵματι βαφῆς ἀλλοίωσιν. Οὐτε οὖν ἐκείνῳ δυνατόν ἀποδεμένῳ τὸν ἐκ τοῦ αἵματος σπῆλον γενέσθαι καθαρῷ “.

Τροπᾶριον.

„ Ἀθρῶν ὁ Πλάστης ἐν ζόφῳ τῶν πταισμάτων, Σειραῖς ἀφύκτοις,
 „ ὅν διαρθροῖ δακτύλοις, Ἰσθησιρ ἀμφ’ ὤμοισιρ ἐξάρας ἄνω, Νῦρ
 „ ἐν πολυρρύτοις δίραις ἐκπλῦρ, Αἰσχους παλαιοῦ τῆς Ἀδάμ
 „ καχεξίας. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Πλάστης Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, τὸν ὅποιον διήρθρωσε καὶ διέπλασε μὲ τὰ ἰδικά του δάκτυλα, ὅτι εὗρίσκετο μέσα εἰς τὸ σκότος τῶν ἁμαρτιῶν δεδεμένος μὲ σχοινία ἀφύκτα καὶ ἀδιάλυτα, δὲν ἀπετράφη αὐτὸν, οὐδὲ τὸν ἐπαράβλεψεν, ἀλλὰ ἔλυσε τούτον ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τὸν ἐκβαλεν εἰς τὸ φῶς, καθὼς ὁ ἴδιος ἐνομοθέτησεν εἰπών. ὅταν ἰδῇ τινὰς κτήνος νὰ πέσῃ μέσα εἰς λάκκον, νὰ μὴ τὸ παραβλέψῃ, ἀλλὰ νὰ τὸ ἐκβάλῃ ἀπὸ ἐκεῖ. „ Τίς ἔσται ἀνθρώπος ἐξ ὧν, ὃς ἔξει „ πρόβατον ἐν, καὶ, εἰάν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς Σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ „ καὶ ἐγερῇ; “ (Ματθ. ιβ΄. 11.) Διὰ ταύτην τὴν ἀλογον πτώσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἁμαρτίαν, παραβάλλει ὁ Δαβὶδ τὸν ἀνθρώπον μὲ τὰ ἀλογα ζῶα, λέγων. „ Ἀνθρώπος „ ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε παρασυμβεβλήθῃ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιωθῇ αὐτοῖς “. (Ψαλ. μὴ. 12.)

Ἄφ’

Ἄφ' οὗ δὲ πρῶτον ἐπλυνεν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς πολυρρόους συστροφὰς καὶ κύματα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτὸν ὡς ἱατρὸς ἀριστος ἀπὸ τὴν παλαιὰν αἰσχροτή-
τα καὶ ἀσχημίαν, (οὐδὲν γὰρ τῆς ἀμαρτίας αἰσχρότερον) τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν
ἀσθενείαν τῆς παραβάσεως, τότε ἐσηκώσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του, εἰς τοὺς ὁ-
ποίους ἐπάνω ἐβάστασε καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ
τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα, τὸ τοῦ κτήνους, λέγω, καὶ τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐκ τοῦ Γρηγο-
ρίου ἐρανίσθησαν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „Εἰμὴ
„ καὶ τὸν ἱατρὸν αἰτιῶτό τις, ὅτι συγκλύπτει ἐπὶ τὰ πάθη καὶ δυσωδίας ἀνέχεται, ἵνα
„ δῶ τὴν ὑγίαν τοῖς κάμνουσι, καὶ τὸν ἐπικλινόμενον βόθρῳ διὰ φιλανθρωπίαν ἵνα τὸ
„ ἐμπεπτωκὸς κτῆνος κατὰ τὸν νόμον ἀνασώσῃται“· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς, ἵνα αἰνιγμα-
τωδῶς δηλοποιήσῃ τὰ δύο ταῦτα, διὰ μὲν τοῦ „Ἰστησιν ἀμφ' ὧμοισιν ἐξάρας ἀνῶ“ ἐ-
φανέρωσε τὸν ἐπικλινόμενον τῷ βόθρῳ καὶ τὸ κτῆνος ἐξάγοντα, διὰ δὲ τοῦ „καχεξίας
„ αἰσχους παλαιοῦ“ ἐδηλοποίησε τὸν ἱατρὸν· ἴδιον γὰρ ἱατροῦ εἶναι τὸ νὰ λυτρώσῃ τι-
νὰ ἀπὸ τὴν καχεξίαν.

Τροπάριον.

„ Μετ' εὐσεβείας προσδράμωμεν εὐτόμως, Πηγαῖς ἀχράντοις ρεύσεως
„ σωτηρίου, Λόγον κατοπτρεύομετες ἐξ ἀκηράτου, Ἀρτλημα προσφέ-
„ ρομτα δίφης ἐμθέου, Κόσμου προσημῶς ἐξακεύμενον μόσον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Προφήτου Ἠσαίου
τὰ λέγοντα· „ Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου“· (Ἠσ. ιβ'.
3.) καὶ ἀλλαχοῦ, „ Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ“· (Ἠσ. νέ. ι.) Ἐρανίζεται δὲ
καὶ τὰ λόγια τῆς Σαμαρείτιδος γυναίκος, ἣτις εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· „ Κύριε, ἀρτλημα
„ οὐκ ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;“ (Ἰω. δ'. ιι.)
Ὅθεν λέγει· ἄς προσδράμωμεν, ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς μὲ εὐσεβείαν καὶ συντονίαν· ἡ-
τοι προθυμίαν ψυχῆς εἰς τὰς καθαρὰς πηγὰς τῆ σωτηρίου ρεύματος· ἥτοι εἰς τὰς κολυμ-
βήθρας τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· καὶ ἄς μὴ λυπηθῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἀρτλημα διὰ νὰ
τραβίξωμεν τὸ νερὸν τοῦτο· βλέπομεν γὰρ τὸν ἐκ τοῦ ἀκηράτου καὶ ἀθανάτου Πατρὸς
γεννηθέντα Λόγον, ὅτι προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἰλαρὰς καὶ μὲ τὴν συνειδισμένην χρηστότητά
του ἀρτλημα, τὸ ὁποῖον ἐμπορεῖ νὰ ἱατρεύσῃ (τῆτα γὰρ δηλοῖ τὸ, ἐξακεύμενον) τὴν νό-
σον τῆς ἐνθέου δίφης τοῦ Κόσμου. Νόσος δὲ κατὰ τὸν ἀνάνυμον εἶναι ἡ ἐξ ἀγνοίας Θεοῦ
προερχομένη ξηρασία καὶ δίψα, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ ἀβάπτιστοι καὶ ἀδίδακτοι· οὐ
μόνον δὲ νόσος αὕτη ἐστίν, ἀλλὰ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασιλεὺς· „ Θεοῦ
„ ἀγνοία, θάνατός ἐστι ψυχῆς“· Ποῖον δὲ ἐστὶ τὸ ἀρτλημα τοῦτο; Εἶναι ἡ Πίστις, διὰ
μέσου τῆς ὁποίας ἐμποροῦμεν νὰ ἀντλήσωμεν τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Ποία δὲ εἶ-
ναι ἡ δίψα; Ἡ ἐπιθυμία τῆς σωτηρίας μας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδὸς ἐνθεον αὐτὴν ὠνό-
μασε· ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι ἐνθεώτερον ἀπὸ τὸ νὰ διψᾷ τις τὴν σωτηρίαν του καὶ τὰ
θεῖα καὶ πνευματικὰ πράγματα; βέβαια οὐδέν· Ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ὑπὸ τῆς
τοιαύτης δίφης καταφλεγόμενος, ἐνθουσιαστικῶς ἔλεγεν· „ Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν
„ Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τῶν ζῶντα“· (Ψαλ. μδ'. 2.)

Ωδὴ Γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰμερτὸν ἐξέφημε σὺν παμολβίῳ, Ἦχῳ Πατὴρ ὅμ γαστρὰς ἐξ-
„ ρεύεατο. Ναὶ, φησὶμ, ἔτος συμφυῆς γόμος πέλωμ, Φῶταυγος ἐξώ-
„ ρουσεμ ἀμθρώπων γέμους, Λόγος τέ μου ζῶμ καὶ βροτὸς προμνηδεῖα.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Προάνάρχος, λέγει, Πατήρ ἐφανερώσεν εἰς τοὺς λαοὺς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, καὶ ἐκήρυξε διὰ τῆς πανολβίου ἤχου τῆς βροντῶδους ἐκείνης καὶ ἐξ Οὐρανῶν κατελθούσης φωνῆς τῆς λεγούσης· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός“. (Ματθ. γ'. 17.) (1) Τί δὲ ἐκήρυξεν ἡ φωνὴ αὕτη; Ὅτι εἶναι ἀγαπητός εἰς αὐτὸν ὁ κατὰ φύσιν αὐτοῦ Υἱός, τὸν ὁποῖον ἐκ τῆς γαστρὸς τοῦ ἡρεῦξάτο· ἦτοι ἀπαθῶς καὶ ἀρρήτως ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐγέννησε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελαδδὸς ἀπὸ τὸν Προφητῶν λέγοντα· „Ἐξηρεῦξάτο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν“. (Ψαλ. μδ. 1.) ὅπερ ἐρμηνεύοντες οἱ θεοὶ διδάσκαλοι, ὁ Βασίλειος, ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Εὐσέβιος εἶπον, ὅτι ταῦτα λέγει ὁ Δαβὶδ ἐκ μέρους τοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος νοοῦσιν, ὅτι λέγονται ταῦτα ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ὃς τις ἐγεννήθη ἐξ αὐτοῦ ὡς λόγος ἐκ νοῦ, ὡς ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ, καὶ ὡς Θεὸς ἐκ Θεοῦ. Ναί, ἔλεγεν ὁ Πατήρ ἀνῶθεν, καὶ, οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, ὑπάρχων Υἱὸς ὁμοφυῆς μετ' ἐμὲ καὶ ὁμοούσιος, καὶ ἀπαύγασμα τοῦ ἐμοῦ φωτός (τοῦτο δηλοῖ τὸ φῶταυγος) ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ φιλανθρωπίαν ἐξάρμησεν· ἦτοι ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ γένος τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει καὶ Λόγος ἰδικὸς μου ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπίνην σάρκα· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο ἔχων τὰς φύσεις Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, καὶ σώζων ἀτρέπτους καὶ ἀσυγχύτους τὰς τούτων φυσικὰς ιδιότητας.

Τροπάριον.

„Ἐκ πορτίου Λέορτος ὁ τριέσπερος, Ξέρος Προφήτης ἐγκαίτοις
„Φλοιδούμερος, Αὐθις προῆλθε τῆς παλιγγεμεσίας, Σωτηρίαν δρᾶ-
„κορτος ἐκ βροτοκτόνου, Πᾶσι προφαίρων τῶν χρόνων ἐπ' ἐσχάτων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μυθολογοῦσιν οἱ Ἕλληνες, ὅτι ἡ Ἀλκμήνη συμχεῖσα μετ' τὸν ψευδόθεον Δία τρεῖς ἐσπέραις, συνέλαβε τὸν Ἡρακλῆν· ὅθεν καὶ τριέσπερος αὐτὸς ὠνομάσθη. Μυθολογοῦσι δὲ καὶ ἄλλο ἀκόμη, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἡρακλῆς κοντὰ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἀθλοὺς ὅπου ἔκαμεν, ἐμβῆκε καὶ μέσα εἰς ἓνα κῆτος σκύλον ὀνομαζόμενον, βαστῶν τὸ σπαθί εἰς τὰς

(1) Θαυμασίως ἐρμηνεύει τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὰ φῶτα β'. Λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω λέγων· „Εἰπὼν δὲ ὁ Πατήρ ἀνῶθεν περὶ τοῦ κατὰ σάρκα βαπτισθέντος, οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα, ἐδείξεν, ὅτι πάντα τὰ ἄλλα τὰ διὰ τῶν Προφητῶν πρότερα ἐκεῖνα, αἱ νομοθεσίαι, αἱ ἐπαγγελίαι, αἱ νόμιμαί, αἱ τελεῖαι, αἱ ἐκτελεσθεῖσαι καὶ ἐπληρωσθεῖσαι τοῦ Θεοῦ θέλημα ἐλέχθησαν καὶ ἐτετέλεσθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ νῦν τέλος ἐβλεπον, καὶ διὰ τοῦ νῦν τελεσθέντος, κακεῖνα ἐτελειώθησαν. Καὶ τί λέγω τὰς διὰ τῶν Προφητῶν νομοθεσίας, τὰς ἐπαγγελίας, τὰς νόμιμας; καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς γὰρ καταβολὴ τοῦ Κόσμου πρὸς τοῦτον ἐβλεπε, τὸν κατὰ μὲν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου βαπτιζόμενον, ἀνῶθεν δὲ Υἱὸν ἀγαπητόν, μένον μαρτυρούμενον Θεῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ Ἀπόστολὸς φησιν“.

„Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς παραγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτόν, κατ' εἰκόνα πλασθέντος τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇ ποτε χωρῆσαι τὸ ἀρχέτυπον· καὶ ὁ ἐν τῷ Παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ νόμος, δι' αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν ἔδωκεν ὁ θεὸς, εἴπερ ἐμελλεν εἰσάγειν διαμένειν ἀτέλεστος· καὶ τὰ μετ' αὐτόν ὑπὸ Θεοῦ εἰρημνισμένα καὶ τετελεσμένα, σχεδὸν πάντα δι' αὐτόν. Εἰμὴν τίς ἐρί καλῶς, καὶ τὰ ὑπερκόσμια πάντα, τὰς ἀγγελικὰς λέγω φύσεις τε καὶ τάξεις καὶ τὰς ἐκ τῆς δεσμοδεσίας πρὸς τοῦτο τείνειν ἀπ' ἀρχῆς τὸ τέλος, τὴν διακονικὴν οἰκονομίαν λέγω, ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐκτέλεσεν· εὐδοκία γὰρ ἐστὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἀγαθὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειον θέλημα· ὅπου δὲ ἐστὶ μένος, ὃ εὐδοκίᾳ καὶ ἐπαναταύξει, καὶ ἀρέσκειται τελῶς ὁ Πατήρ, ὁ θαυμαστός, ὁ σύμβουλος, ὁ τῆς μεγαλίας αὐτοῦ βουλῆς Ἀγγελος, ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ οἰκείου Πατρὸς ἀκούων καὶ λαλῶν, καὶ τοῖς ὑπακούουσιν παρέχων ζωὴν αἰώνιον“.

τάς χεῖρας, μέ τὸ ὁποῖον κατέκοψε τὰ σπλάγχνα τοῦ κήτους, καὶ ἔπειτα ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβής, μόνη δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἔμεινε γυμνὴ ἀπὸ τρίχας. Ταύτην λοιπὸν τὴν περὶ τοῦ Ἡρακλέους μυθολογίαν μεταφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωάν, διανεισάμενος τὰς ἰδίας λέξεις τοῦ Ποιητοῦ Λυκόφρονος ὅς τις γράφει περὶ τοῦ Ἡρακλέους ταῦτα διὰ στίχων Ἰαμβικῶν.

„Τριεσπέρου Λέοντος, ὃν ποτε γνάθοις,

„Τρίτωνος (τοῦ ποσειδῶνος Θεοῦ τῆς θαλάσσης) ἢ μάλα λάβεν (κατέπιε)

„κάρχαρος κύων (τὸ κῆτος τὸ καλούμενον σκύλος) (1).

Ὅθεν λέγει ὁ Μελωδός· ὁ τριεσπέρος Προφήτης τοῦ Θεοῦ Ἰωάν, βεβυθισμένος μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θαλασσίου Λέοντος ἦτοι (τοῦ κήτους) ξένως καὶ παραδόξως χωρὶς νὰ χωνευθῇ, πάλιν ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖνο ἀβλαβής με ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του. Προσζωγράφησε δὲ με τοῦτο τὴν παγκόσμιον ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἡ ὁποία μέλλει νὰ γένη εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, διὰ τῆς ὁποίας ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων θέλει λυτρωθῇ ἀπὸ τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν ὁ ἀνθρωποκτόνος Διάβολος εἰς αὐτὴν καὶ τὴν κατέπιεν ἐλεεινῶς· τότε θέλουν ἀνασταθῇ ἀπάντων καὶ πιστῶν καὶ ἀπίστων τὰ σώματα, καὶ θέλουν μένει ἀθάνατα. Κατὰ δὲ τὸν ἀνώγειμον ἐρμηνευτὴν, προεικόνισεν εἰς ὅλους ὁ Ἰωάν με τὴν ἐκ τοῦ κήτους ἀβλαβή του ἐξέλευσιν τὴν σωτηρίαν καὶ λύτρωσιν, τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον δράκοντα διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμελλε νὰ γένη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

„Ἀρειμέων πόλοιο παμφαῶν πτυχῶν, Μύστις ὁρᾷ πρὸς Πατρὸς
„ἐξικρούμερον, Μέρορτε Πνεῦμα τῷ παραχράτῳ Λόγῳ, Ἐπελ-
„θὼν ὡς πέλειαν ἀφράστῳ τρόπῳ, Δήμοις τε φαίμει προσδραμεῖν
„τῷ Δεσπότῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ρῆσιν τῆς Εὐαγγελιστῆς Ματθαίᾳ τὴν λέγουσαν „Καὶ ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, καὶ εἶδεν (ὁ Ἰωάννης) τὸ Πνεῦμα „τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστῆραν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν“ (Ματθ. γ'. 16.) (2) καὶ

(1) Ταύτην τὴν μυθολογίαν τὴν Ἡρακλέους ὁμοῦ καὶ τοὺς στίχους τοῦ Λυκόφρονος ἀναφέρει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἰωάν ὁ Δεσπότης Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, προστιθεὶς καὶ ταῦτα· „Ἀλλ' εἰ δὲ αὐ-
„τῶν τῶν παρ' ἐκείνοις (τοῖς Ἑλλήσι) μυθολογου-
„μένων τὰ θεῖα πιστούμεθα· διαμνησθῆναι δὲ χρη-
„σίμως τοὺς ἀπιστοῦντας ἐλέγχοντες, ὅτι καὶ τῆς
„παρ' αὐτοῖς ἱστορίας ὁ λόγος οὐκ ἀπόβλητα ποιῶ-
„ται τὰ τοιαῦτα τῶν διηγημάτων. Ἐπειδὴ δὲ τῷ πα-
„ραδόξῳ καὶ ἐκ τῶν ἐντι δραμένων κατὰ βέλῃσιν Θεοῦ
„χρῆναι συνειπεῖν τῶν ἀναγκαιῶν ὑπολαμβάνω, φέρε
„δὴ λέγωμεν, ὅτι καὶ τὸ ἐν μήτρᾳ ἐμβρυον ὑγρότητι
„μὲν ἐννήχεται τῇ φυσικῇ, κατακέχασται δ' ὥσπερ
„τῇ τῆς κυοφορούσης μητρὶ, καὶ τὸ ἀναπνεῖν οὐκ ἐ-
„χει· ζῇ δὲ καὶ οὕτω, καὶ σώζεται τοῖς τοῦ Θεοῦ
„πνεύμασι παραδόξως τιθινόμενον· ἀλλ' οὐδεὶς αὖ τῶν
„τοιούτων ἐφίκοιτο λόγος, οὐδ' αὖ γίνετο τις ἐν ἀλά-
„στια τὰ τοῦ Θεοῦ. Τίς γὰρ ἐγὼ τοῦ Κυρίου κα-
„τὰ τὸ γεγραμμένον; ἢ τίς αὖ εἶδειν τὰς τῶν πα-
„ραδόξων οὐδὲς; (Τόμ. γ'. κεφ. β'. εἰς τὸν Ἰωάν.)

(2) Θαυμαστὴ δὲ εἶναι ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὰ „Καὶ ἰδοὺ
„ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί“· φησὶ γάρ, „Καὶ
„ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί“ ὡς δὲ ὁ Μάρ-
„κος φησὶν, ἐσχίσθησαν· ἀναβαίνων γάρ, φησὶν,
„ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς·
„Πῶς οὖν ὁ μὲν (Ματθαῖος) ἀνέωχθησαν εἶπεν· ὁ
„δὲ (Μάρκος) ἐσχίσθησαν; ἵνα μὴ διαφύγῃ τοῦς
„συνετῶς ἀκρωμένους διπλοῦς ὧν ὁ τοῦ Μυστηρίου
„τρόπος· διὰ μὲν γὰρ τοῦ „ἀνέωχθησαν“ προαπο-
„κεκλεισμένους ὄντας εἰδείν ἡμῖν τοὺς Οὐρανοὺς διὰ
„τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν εἰς Θεὸν παρακοὴν ἡμῶν.
„Εἰκότως οὖν ὑπὸ τῷ διὰ πάντων ἀναφανέντι τῷ
„Χριστῷ, καὶ, ὡς αὐτὸς πρὸς Ἰωάννην εἶπε, πλη-
„ρώσαντι πᾶσαν δικαιοσύνην, καὶ διὰ τοῦ Βαπτί-
„σματος ἀρτίως ἀνέωχθησαν οἱ Οὐρανοί.
„Ἐπεὶ δὲ, καθὰ φησὶν αὐτὸς ὁ τῷ Κυρίου Πρό-
„δρομος, οὐκ ἐκ μέτρον δίδωσι τὸ Πνεῦμα ὁ Θεός,
„ἀλλ' ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δίδω-
„σιν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, δείκνυσιν πᾶσαν τὴν ἀμεί-
„στη.

καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου· „Κἀγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμφας με βαπτίζειν ἐν ὕδα-
 „τι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὐ-
 „τός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ“. (Ἰω. α. 33.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρήτᾳ με-
 „λουρηγῆσας ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, λέγει ὅτι, ὅταν ἀνοίχθῃσαν αἱ λαμπρόταται θύραι
 τοῦ Οὐρανοῦ, τότε ὁ Μύστης τῶν τηλικούτων Θεαμάτων Πρόδρομος Ἰωάννης βλέπει τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὅτι κατήλθεν ἐν εἵδει περιστερᾶς με-
 „τρόπον ἄρρητον, καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν πανάχραντον Λόγον. Καὶ δὲν εἶδε μόνον αὐτό, ἀλλὰ
 καὶ ἐφάνέρωσεν εἰς τοὺς λαοὺς, ὅτι ἐπρόσδραμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν· „Καὶ ἐμαρ-
 „τύρησε, φησὶν, ὁ Ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν
 „ἐξ Οὐρανοῦ, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν“. (Ἰω. α. 32.) καὶ πάλιν, „Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν,
 „ἀλλ' ὁ πέμφας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα κα-
 „ταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, ὅτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ“. (αὐτόθ. 33.)
 Τὸ δὲ „μένον“ οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων· „Οὐκ εἶπε χαριζόμενον αὐτῷ δῶρον ἐν,
 „ἀλλὰ μένον ὅλον. Εἶχεν οὖν ἡ σὰρξ Πνεῦμα Ἅγιον, οὐ μέρος χαρισμάτων ὡς ἡμεῖς,
 „ἀλλὰ πάντα ἔσχε τὰ χαρίσματα“. καὶ πάλιν, „Πάντα ἠδύνατο, καὶ εἶχε τῶν χαρι-
 „σμάτων τὸ πλήρωμα. Ἀφ' οὗ ἐπληρώθη ἡ σὰρξ, ἡ δεσποτικὴ πάντων τῶν χαρισμάτων,
 „χρεῖα ἦν πάντας ἡμᾶς ἐκεῖθεν λαμβάνειν ἐκ μέρους· ὅθεν ὡς ἀπὸ δεξαμενῆς ἀπὸ τοῦ
 „Κυριακοῦ σώματος χορηγεῖται (ἡ χάρις) καὶ Ἀποστόλοις καὶ Προφήταις. Καὶ ὁ Παῦ-
 „λος λέγει· ἐν ᾧ κατώκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς (ἐν τῇ σαρκὶ
 „αὐτοῦ), πᾶν τὸ πλήρωμα σοφίας, συνείσεως, δυνάμεως, σημείων, πάσης ἐνέργειας.
 „Λοιπὸν ἀπὸ τοῦ πληρώματος δανειζόμεθα πάντες“. (Λόγ. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 τος τόμ. 5'.)

Σημείωσαι ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τῶν Εὐαγγελιστῶν, καὶ ἐκ τοῦ Τροπαρίου τού-
 του τοῦ Μελωδοῦ δέικνυται, ὅτι μόνος ὁ Ἰωάννης εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅταν κατήλ-
 „θεν ἐν εἵδει περιστερᾶς, καὶ ἔχ' ὅλος ὁ λαός. Ὁ Χρυσορρήμων ὅμως μετὰ τὸν Θεοφύλακτον
 λέγουσιν, ὅτι ὅλοι τὸ εἶδον, ἢ οἱ εὐλαβέστεροι· καθὼς καὶ οἱ Προφῆται, ὁ Δαυὶδ καὶ ὁ
 Ἰεζεκιὴλ πολλὰ ἐν αἰσθητῷ εἶδει εἶδον, ἀλλ' ὅμως εἰδὲς ἄλλος εἰσάγει αὐτά.

Ωδὴ

„τρητόν τε καὶ ἀπειρον δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ
 „Πνεύματος λαβὼν κατὰ σάρκα ὁ Χριστός. Ἐδείξαν
 „οὖν οἱ Οὐρανοὶ δι' ἔργου ἀχώρητον εἶναι πᾶσι τοῖς
 „κτιστοῖς πᾶσαν ταύτην τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν
 „τοῦ θείου Πνεύματος· διὸ καὶ ταύτης ἐμφανισμέ-
 „νης τε καὶ διαβαινούσης οἷον πρὸς τὴν δευτερόστατον
 „ἐκείνην σάρκα, αὐτοὶ μὴ χωροῦντες δισχίσθησαν.
 „Καὶ πάλιν· „Ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, καὶ ὁ
 „Οὐρανός εἰπεν, ἀλλ' ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί,
 „πουτέσσι πάντες, τὰ ἀνω πάντα· ἵνα μηδὲν τῶν
 „ἀνω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπικείμενον ὄρων, εἴναι τι νο-
 „μίσης τοῦ νῦν βαπτισθέντος ὑπερκείμενον καὶ ἀ-
 „νώτερον· ἀλλ' ἐννοήσης καὶ ἐπιγνῶς μίαν φύσιν καὶ
 „δεσποτείαν, ἐκ τῆς ὑπὲρ Οὐρανὸν κύκλω κατ' αὐ-
 „τὴν ἀπειρίας μέχρι καὶ τῶν τοῦ Παντός μέσων
 „καὶ καθ' ἡμᾶς τούτων ἐσχάτων φθάνουσιν, τούτε-
 „στι πάντα πληρώσαν, καὶ μηδὲν ἐκτός αὐτῆς
 „ἴδωσαν, καὶ πάντα σωτηρίως συνέχουσιν τε καὶ
 „περιέχουσιν, καὶ πάντων ἐκτεινομένην, τρισὶ μὲν
 „τοῖς χαρακτῆρσι συνεκφθεῖσιν ἀπορήσας γνωρίζο-
 „μένην.

„Ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ὡς ἂν αὐτός ὦν
 „ἐμφανίστατα δειχθῇ, ὁ καὶ πρὸ πάντων αἰώνων ὑ-
 „πάρχων· μάλλον δὲ καὶ πρὸ πάντων ὄντων πάντων

„ὦν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὦν, καὶ Θεὸς ὦν, καὶ Θεὸς
 „Λόγος καὶ Υἱὸς ὦν, καὶ μήτε τὸν Πατέρα ἔχων
 „ἐαυτοῦ προγενέστερον, καὶ ὄνομα ἔχων μετὰ τοῦ
 „Πατρὸς, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα καὶ πάντα λόγον·
 „τῶν γὰρ φαινόμενων αὐτοῦ μετὰ καὶ τοῦ κατ'
 „Οὐρανὸν Πατρὸς ἐγκοσμίῳ καὶ ὑπερκοσμίῳ πᾶν-
 „των σχισθίσαν καὶ παρ' ἐκάτερα διεργαζόμενον,
 „αὐτὸς μόνος συνημμένος ὦν, εἰδίκνυτο μετὰ Πα-
 „τρὸς καὶ Πνεύματος, ὡς καὶ πρὸ τῆς συστάσεως
 „τῶν ὄντων ὑπαρχῶν σὺν αὐτοῖς. Κακείνῳ μοι σκό-
 „πει, ὡς ἀνεώχθησαν αὐτῷ, γέγραπται, οἱ Οὐρανοί·
 „ἔδειχθη δὲ ἡμῖν δι' ἔργων, ὡς οὐχ' ἀπλῶς οἱ Οὐ-
 „ρανοί, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ ἀνεώχεται ὁ κόλπος τοῦ
 „ἀνωτάτω Πατρὸς· ἐκεῖθεν γὰρ τὸ Πνεῦμα καὶ
 „ἡ μαρτυροῦσα τὸ γνήσιον τῆς υἰότητος φωνή· οἱ
 „δὲ Οὐρανοὶ τούτου κήρυκες εἰσιν, οἷά τινα παγ-
 „κόσμια στόματα διανοιγόντες, καὶ μὴ τοῖς ἐν Οὐ-
 „ρανοῖς Ἀγγέλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς
 „ἀνθρώποις διατραποῦντες πᾶσι τὴν πρὸς τὸν Οὐ-
 „ρανίον Πατέρα καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ Πνεῦμα προελθόν
 „ἐκπορευτὸς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁμοτιμίαν κα-
 „τ' οὐσίαν τε καὶ δύναμιν καὶ δεσποτείαν τοῦ Πα-
 „τρός· (Λόγ. β'. εἰς τὰ φῶτα, οὐ ἡ ἀρχὴ· „Χρῆς
 „συνεκκλησιάζων καὶ συνεορτάζων ἡμῖν).

Ωδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εφλεξε ρείθρῳ τῶν δρακόντων τὰς κάρας, Ὁ τῆς καμίνου τὴν
 „μετάρσιον φλόγα, Νέους φέρουσιν εὐσεβεῖς κατευμάσας, Τὴν δυσ-
 „κάθεκτον ἀχλὺν ἐξ ἀμαρτίας, Ὅλην πλύει δέ, τῇ δρόσῳ τοῦ
 „Πρεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰς μεταβολὰς τῶν στοιχείων, τὰς ὁποίας ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ θαυματουργεῖ διὰ ἡμᾶς· μᾶλλον δὲ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας καὶ ἀποροῦντας, πῶς ὁ Διάβολος κατεφλέχθη εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην, ἀποκρίνεται λέγων· δὲν εἶναι, ὡς ἄνθρωποι, κἀνένα καινούριον πρᾶγμα, ἀν τὸ κατὰ φύσιν ψυχρὸν ρείθρον τοῦ Ἰορδάνου ἔλαβε τὴν κατὰ φύσιν ξηρὰν καὶ θερμὴν ἐνέργειαν τοῦ πυρός, καὶ ἔκαυσε τὰς κεφαλὰς τῶν Δαιμόνων· διότι καὶ τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλωνίαν κάμινον τὸ ἐναντίον τούτου ἠκολούθησε· καθότι τὸ φύσει ξηρὸν καὶ θερμὸν πῦρ τῆς καμίνου ἐδρόσισε τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς Παῖδας, ὡς εἰν φύσει ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. Πλὴν καὶ τὰ δύο ταῦτα παράδοξα θαύματα, καὶ τὸ παλαιὸν τῆς καμίνου καὶ τὸ νέον τοῦ Ἰορδάνου, ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐθαυματούργησε.

Διότι ὁ ἴδιος Θεός, ὁ ὁποῖος κατεύνασε τότε καὶ ἐμάρανε τὴν μετέωρον ἐκείνην καὶ ὑψηλὴν φλόγα τῆς καμίνου τῆς ἐχούσης ἐν τῷ μέσῳ τοὺς τρεῖς Παῖδας, καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς φύσιν δρόσου, αὐτὸς καὶ τῶρα μετέβαλεν εἰς πῦρ τὸ ὑγρὸν καὶ δροσάδες ὕδωρ τῷ Ἰορδάνου, καὶ διὰ τούτου κατέκαυσε τῶν νοητῶν δρακόντων τὰς κεφαλὰς κατὰ τὸ ψαλμικόν, „Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος“. (Ψαλ. ογ'. 14.) Καὶ τὰς μὲν κεφαλὰς τούτων κατέκαυσε ὁ Κύριος μὲ τὸ καυστικὸν νερὸν τοῦ Ἰορδάνου· ἡμᾶς δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας μὲ τὸ αὐτὸ νερὸν ἔλουσεν ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἐβάπτισε, καὶ μὲ τὸ Βάπτισμα ἀπέπλυνε καὶ ἐκαθάρισε τὸν δυσκολοδιάλυτον μολυσμὸν τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας. Ὡστε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἐγένετο ὁμοῦ καὶ καυστικὸν καὶ δροσιστικόν· καυστικὸν μὲν εἰς τοὺς Δαίμονας, δροσιστικὸν δὲ καὶ καθαρτικὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους Χριστιανούς.

Τροπάριον.

„Σὲ ζωγραφοῦσαμ τὴν Ἀσσύριον φλόγα, Ἐκστῶσαμ ἱσθὲς εἰς δρό-
 „σόν μετηγμέμεν. Ὑδωρ ὅθερ μὺν ἀμφιέσσαο φλέγον, Σίρτην κά-
 „κιστον Χριστὲ προσκεκευθμέμον, Πρὸς τὴν ὀλισθον ἐκκαλούμε-
 „νον τρίβον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀπόλουθον μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀνωτέρω Εἰρμού· ἐπιστρέφων γὰρ τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, σὺ τὴν φλόγα τῆς Χαλδαϊκῆς ἐκείνης καὶ Ἀσσυρίου καμίνου, ἡ ὁποία προεζωγράφει εἰς τὸ αὔλον πῦρ, ὁ ὁποῖος ἐκατοίκησεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μητρὸς σου καὶ δὲν κατέφλεξεν αὐτήν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐδρόσισεν, σὺ, λέγω, τὴν φλόγα ἐκείνην τὴν ἐξιστῶσαν πάντας καὶ εἰς θαυμασμόν φέρουσαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἔσθης ἀπὸ τὴν καυστικῆς τῆς δυνάμιν, καὶ εἰς δρόσον ταύτην μετέφερες. Ἀλλὰ καὶ τῶρα ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ποταμῷ παράδοξον θαυματουργίαν ἐποίησας· διότι ἐνεδύθη μὲν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου διὰ τοῦ Βαπτίσματος· ἔκαμε, δὲ αὐτὸ νὰ κατακαύσῃ ὡς φλογερὰ κάμινος τὸν κά-

κάκιστον καὶ βλαπτικώτατον ἐχθρόν μας Διάβολον τὸν κεκρυμμένον καὶ ἐμφωλεύοντα μέσα εἰς τὰ ὕδατα, ὅς τις ἐπαρακίνηι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ὀλισθηρὰν καὶ κρημνώδη στρατὸν τῆς ἀμαρτίας.

Τροπάριον.

„ Ἀπορράγιμος τοῦ Ἰορδάνου πάλαι, Ἰσθμῷ περᾶται λαὸς Ἰσραηλῆτης, Σὲ τὴν κράτιστον ἐκφορεύτα τῇ κτίσι, Ἠπειγμένως νῦν ἐν ῥοαῖς διαγράφω, Πρὸς τὴν ἄρρευστον καὶ ἀμείρομα τρίβον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἡ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διαίρεσις, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἐνήργησε, καὶ δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν διεπέρασεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν ἔρημον, ἐστάθη παράδοξος· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ διαίρεσις καὶ διάβασις τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐνήργησεν. Ὅθεν περὶ αὐτῆς διηγούμενος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, λέγει· ὅταν τὸ παλαιὸν ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς ἐδιαίρεθῃ, τότε ὁ Ἰσραηλῆτης λαὸς διεπέρασεν αὐτὸν διὰ Ἰσθμοῦ (1). Τί δὲ προσκονίζεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ ξηρᾶς περῶν τὸν Ἰορδάνην; Ἐσὲ τὸν Δεσπότην καὶ κραταῖον Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὅς τις ἐκφορεῖς· ἦτοι διαβιβάζεις τοὺς ἀνθρώπους ταχέως μὲ τὸ θεῖόν σου Βάπτισμα ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ἔρημον τῆς ἀμαρτίας εἰς τὸ αἰώνιον φῶς τῆς σῆς Θεότητος, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια εἰς τὰ οὐράνια· καθὼς τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ διὰ μέσου τοῦ αὐτοῦ Ἰορδάνου διεβίβασε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠπειγμένως (μὲ ταχύτητα) διεβίβασε τοὺς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὰς ῥοὰς τῆ Ἰορδάνου; Ἰσως παρακινούμενος ἀπὸ τὰ ῥήτα τῶν δύο Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Μάρκου, οἱ τινες συμφάνως λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς βαπτίζομενος, ἀνέβη εὐθέως ἀπὸ τῶ ὕδατος. Τί δὲ διλοῖ τὸ „ Εὐθέως ἀνέβη “; Ἀκουσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός· „ Φασὶ τινες ὅτι ἕκαστον τῶν βαπτιζομένων χαλῶν (βουτῶν) ὁ Βαπτιστὴς ἄχρι τραχήλου, κατεῖχεν αὐτὸν ἕως ἂν ἐξομολογῇ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τότε ἀφεθεὶς ἀνέδυνεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος· ὁ δὲ Χριστὸς μὴ ἔχων ἀμαρτίαν, οὐκ ἐνεβράδυνε τῷ ὕδατι· καὶ τούτου χάριν εἰπεῖν (φασὶ) τὸν Εὐαγγελιστὴν, ὅτι εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος “. (Τόμ. α'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀναφέρει καὶ ὁ Νικήτας ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον σειρᾷ, ἐπιγράφων ὅτι εἶναι τοῦ Χρυσοστόμου.

Τροπάριον.

„ Ἰδμεν τὸ πρῶτον τῇ πανώλεθρον κλύσι, Οἰκτρῶς σε πάντῳ
„ εἰς φθορὰν παρεισάγειμ, Ὡ τρισμέγιστα χρηματίζων καὶ ξέμα·
„ Νῦν δὲ κλύσαμτα Χριστέ τῇ ἀμαρτίᾳ, Δι' εὐπάθειαν καὶ βο-
„ τῶν σωτηρίᾳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Βασιλεῦ, λέγει, Χριστέ, ὅς τις οὐ μόνον θαυματουργεῖς τὰ μεγαλῶτατα καὶ παράδοξα θαύματα, ἀλλὰ καὶ φανερόνεις αὐτὰ εἰς τοὺς ἰδικούς σου Προφήτας διὰ τινος ἐμφανείας καὶ ἀποκαλύψεως (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ „ χρηματίζων “), ἡμεῖς ἠξεύρομεν δύα με-

(1) Ἰσθμὸς λέγεται στενὸν μέρος γῆς μεσάζυ ὁ ὁποῖος εἶναι μεσάζυ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου ἀνὰ τὰ δύο θαλάσσιον, καθὼς εἶναι καὶ τὸς τῆς Κορίνθου, λιχά, καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ δυτικῆς.

μεγάλους κατακλυσμούς δι' ὕδατος, οἱ τινες ἐνεργήθησαν ἀπὸ σέ, τὸν παλαιὸν ἐκείνον καὶ πρῶτον, τὸν ἐπὶ τοῦ Νῶε γενόμενον, καὶ τὸν τωρινὸν τοῦτον καὶ τελευταῖον, τὸν ἐπὶ τῆς σῆς ἐνσάρχου Οἰκονομίας ἐνεργήθέντα. Ἀλλὰ τὸν μὲν πρῶτον ἐκείνον τὸν πανάλεθρον κατακλυσμὸν ἤξεύρομεν ὅτι ἔφερες εἰς τὸν κόσμον οἰκτρῶς καὶ ἐλεεινῶς, διὰ τὴν κοινὴν φθορὰν καὶ καταποντισμὸν τῶν τότε πονηρῶν ἀνθρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἐπὶ σοῦ γενόμενον ἤξεύρομεν ὅτι ἐνήργησας, ἵνα ἐκ τοῦ ἐναντίου κατακλύσῃς μὲν καὶ καταποντίσῃς μόνην τὴν ἡμῶν ἀμαρτίαν, προξενήσῃς δὲ εἰς ἡμᾶς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς τὴν καλοπείθειαν καὶ σωτηρίαν (1). Ὡστε ὁ μὲν πρῶτος κατακλυσμὸς ἦτον ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ὁ δὲ δεύτερος οὗτος κατακλυσμὸς, ὁ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐκτελούμενος, δὲν γίνεται ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνος τῆς ἀμαρτίας· διότι ἡμεῖς βαπτιζόμενοι μέσα εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἁγίας Κολυμβήθρας, τὴν μὲν ἀμαρτίαν ἐκεῖ θάπτομεν· ἡμεῖς δὲ καθαροὶ καὶ λελαμπρυσμένοι ἀπὸ ἐκεῖ ἀνιστάμεθα.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν „εὐπείθειαν“ ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· οὗτος γὰρ ταύτην ἐξέλαβεν ἐπὶ τῆς Θεοειδοῦς καὶ ἀφθόρου εὐφροσύνης τῶν Οὐρανίων Ἀγγέλων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Οὕτω λοιπὸν λέγει· „Λοιπὸς ἡμῖν „εἰς διασάφησιν ὁ περὶ τῆς χαρᾶς τῶν οὐρανίων διακοσμήσεων λόγος“ καὶ γὰρ ἀδεκτοὶ „παντελῶς εἰσι τῆς κατ' ἡμᾶς ἐμπαθοῦς ἡδονῆς, συγχαίρειν δὲ Θεῷ λέγονται τῇ τῶν ἁγίων πολλωλότων εὐρέσει κατὰ τὴν Θεοειδῆ ραστώνην, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ προνοίᾳ καὶ σωτηρίᾳ „τῶν ἐπὶ Θεὸν ἐπιστρεφόμενων ἀγαθοειδῇ καὶ ἀφθόρον εὐφροσύνην, καὶ τὴν εὐπείθειαν „ἐκείνην τὴν ἄρρητον, ἥς ἐν μεθεξέει πολλάκις γεγόνασι καὶ ἄνδρες Ἱεροί, κατὰ τὰς Θεουργίας τῶν Θεῶν ἐλλάμψαν ἐπιφοιτήσεις“ (Κεφ. ιε'. περὶ οὐρανίου Ἱεραρχ.)

Ωδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐλευθέρα μὲν ἡ Κτίσις γνωρίζεται, Τίοι δὲ φωτὸς οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι. Μόμος στεράζει τὸ σκοτόν ὁ προστάτης. Νῦν εὐλογεῖτω συμτόμως τὸν αἴτιον, Ἡ πρὶν τάλαινα τῶν Ἐθνῶν παγκυρία.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν ἐφιλοπόνησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν Εἰρμόν τοῦτον τῆς ὁγδόης Ωδῆς· διότι αὐτὸς ἀποβλέψας εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους τῆς ἀμαρτίας διὰ μέσου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὴν θείαν υἱοθεσίαν, ἡ ὁποία ἐχαρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀποκλήρους, καὶ εἰς τὸ νοητὸν φῶς, ὅπου ἔλαμψεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐσκοτισμένους, ἀπὸ ταῦτα ὅλα ἐνθουσίασε τρόπον τινὰ ὁ Μελωδὸς, καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν ἀνεβόησε· σήμερον διὰ μέσου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐλευθέρα ἡ Κτίσις γνωρίζεται ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας· ἐπεὶ βέβαια ὁ ἐργάτης τῆς ἀμαρτίας δούλος εἶναι τῆς ἀμαρτίας, καθὼς βέβαιοι τοῦτο ὁ Κύριος· „Πᾶς ὁ ποίῳ τὴν ἀμαρτίαν, δούλος ἐστί τῆς ἀμαρτίας“ (Ἰω. ἡ. 34.) Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἐθνικοί, οἱ ὅποιοι ἡμεῖς ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, ἐδείχθημεν σήμερον Τίοι φωτὸς καὶ

(1) Ὁ δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκφωνεῖ· „Δεῦτε ἰδετε ἑσῶν κατακλυσμὸν πολὺ βελτίονα καὶ κρείττονα τῷ ἐπὶ Νῶε θεωρούμενον· τὴν ἀνδραπείαν φύσιν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ ἐθανάτωσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ ὕδωρ τῷ Βαπτίσματος διὰ τοῦ βαπτισθέντος (Χριστοῦ) τοὺς θανόντας ἐζωοποίησεν· ἐκεῖ ὁ Νῶε ἐκ ξύλων ἀση-

„πτων κίβωτον συνεπήξατο, ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς ὁ νοητὸς Νῶε ἐκ τῆς ἀφθόρου Μαρίας τὴν τοῦ σώματος Κιβωτὸν κατεσκεύασεν· ἐκεῖ περιστέρα· κάρφος ἐλαίᾳς βαστάζουσα, τὴν τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ εὐωδίαν ἐμήνυσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἰδὲ περιστέρας παραγεγόμενον, τὸν ἐλεήμονα ὑποδείχυσιν Κύριον“.

καὶ ἡμέρας, ταῦτον εἰπεῖν, Υἱοὶ Θεοῦ (1), ἐπεὶ δὴ ἐπιστεύσαμεν εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον* (Ἰω. α'. 9.) λέγει γὰρ ὁ Κύριος, „Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Υἱοὶ φωτός γένησθε“. (Ἰω. 1β'. 36.) Ὅθεν διὰ τὰ οὐράνια ταῦτα καὶ πνευματικὰ ἀγαθὰ ὅλον μὲν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων χαίρει καὶ βαθεῖαν λαμβάνει τὴν ἡδονήν· μόνος δὲ ὁ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμαρτίας προσπάτης Διάβολος βλέπων τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἡλευθερώθησαν μὲν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του τυραννίαν, υἰοθετήθησαν δὲ τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ, ἐλεεινῶς στενάζει ὁ πανάθλιος καὶ ὀδυρεται. Καὶ λοιπὸν τούτων ἀπάντων τῶν δωρημάτων τὸν αἴτιον Χριστὸν ὡς εὐλογῇ τάρτα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς ἢ τῶν Ἑθνῶν παγκληρία καὶ πανσπερμία, τοῦτέστιν ὅλαι αἱ γλῶσσαι τῶν Ἑθνῶν, τὰ ὅποια πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ ἦτον ἄθλια καὶ ταλαίπυρα διὰ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας.

Τροπάριον.

„Τριττοὶ Θεοεῖδεις ἐμπύρως δροσούμενοι, Αἰγλήντα τριτταῖς παμ-
„Φαῶς ἀγιστίαις, Σαφῶς ἐδήλουν τὴν ὑπέρτατον φύσιν, Μίξει
„Βροτεῖα πυρπολοῦσαν ἐν δρόσῳ, Εὐκτῶς ἅπασαν τὴν ὀλέθριον
„πλάμην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ πάλιν ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς περὶ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τριῶν Παίδων· ὅθεν λέγει ὅτι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι Παῖδες οἱ Θεοεῖδεις ὄντες διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, ἐν τῷ πυρὶ τῆς καμίνου δροσιζόμενοι καὶ ἀβλαβεῖς μένοντες, εὐλόγουν μὲν τὸν Πατέρα, ὕμνουν τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ὑπερυψοῦν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτω καὶ ὁ σύμπνοος τοῦ ἁγίου τούτου Κοσμοῦ εἶπεν ἐν τῷ Εἱρμῷ τῆς ὁγδόης Ὡδῆς τῷ Κανόνος τῷ Σταυροῦ· „Εὐλογεῖτε Παῖδες τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι Δημιουργὸν Πατέρα Θεόν· ὕμνεῖτε τὸν συγκαταβάντα Λόγον καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιήσαντα· καὶ ὑπερυψοῦτε τὸ πᾶσι ζῶνι παρέχον Πνεῦμα Πανάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας“. Καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἐπεὶ δὴ τὸ αὐτὸ σχεδὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου ἔχει καὶ ἐκεῖνο.

Μὲ τὰς τρεῖς λοιπὸν δοξολογίας τὰς ἀνωτέρω ἐδήλουν φανερώς οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν ὑπέρτατην καὶ πάντων ἀνωτάτην φύσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν αἰγλήντα· ἥτοι τὴν λάμπουσάν με παμφαεῖς ἀστράπας (λαμβάνεται ἐκταῦθα τὸ ὄνομα „αἰγλήντα“ Δηλουτῶσι-
Ποιμ-

(1) Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ἔδω λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι οἱ Ἑθνικοὶ βαπτισθέντες ἐγίναν Υἱοὶ φωτός, ταῦτον εἰπεῖν, Υἱοὶ Θεοῦ, ὃ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, μὲ ὅλον ὅτι λέγει „Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἐκ ἑξ αἱμάτων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγενήθησαν“, προσδέττει ὅμως καὶ τοῦτο, „Ἐδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι“, ὡς αὖν νὰ μὴ ἐγίναν ἀκόμη; Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύει θαυμασίως ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγων, ὅτι εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τοῦτο, πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκείνην βλέπων καὶ τὴν τελειότητα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἐπιστολαῖς φησὶν· „Οὕτω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα“ ὅταν δὲ φανερώῃ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα. Τότε σκίουν καὶ τέκνα Θεοῦ ἐσόμεθα, λαμπρότητα Θεοῦ ἰδόντες καὶ παθόντες, καὶ τῇ αὐτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ δόξης περιλαμβανόμενοι τε καὶ συνεκλαμβανόμενοι... νῦν δὲ δύναμιν πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματι χαρίτιος λαμβάνομεν. Ὡς γὰρ τὸ τεχνικὸν βρέφος δύ-

ναμιν μὲν ἔλαβε παρὰ τῶν γεννησάντων αὐτὸν γενέσθαι καὶ κληρονόμος τῆς αὐτῶν οἰκίας καὶ περιουσίας, οὕτω δὲ ταύτην ἔχει τὴν κληρονομίαν διὰ τὸ τῆς υἱικίας ἀτελής, ἀλλ' οὐδὲ λήφεται ταύτην, ἂν θανάτῳ προκαταληφθῇ· οὕτω καὶ ὁ ἀναγεννηθεὶς ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ κατὰ Χριστὸν Βαπτίσματος, δύναμιν μὲν ἔλαβεν Υἱὸς γενέσθαι, καὶ κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ, καὶ λήφεται τὴν θείαν καὶ ἀθάνατον υἰοθεσίαν καὶ κληρονομίαν ἀσφαλῶς τε καὶ ἀναφαιρέτως ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἂν μὴ νοητῷ θανάτῳ ταύτης ἐκκρουσθῇ· νοητὸς δὲ ἐστὶ θάνατος ἡ ἀμαρτία· ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς θάνατος λυσιτελεῖ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐπιστάτης· ὁ δὲ νοητὸς κυροῦνται τοῖς ἐντεῦθεν αὐτὸν ἐπαγομένοις. Τοιγαροῦν πᾶς ὁ βαπτισθεὶς, εἰ μὲλλει τεύξεσθαι τῆς ἐλπίζομένης αἰδίου μακαριότητος καὶ σωτηρίας, πάσης ἀμαρτίας ἐκτός ἐκείνης βιάσεται. (Ὁμιλ. εἰς τὴν Κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ Γενήσεως).

Ποιητικῶς, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ λέγῃ αἰγλήσαντες). ὁμοίως οἱ αὐτοὶ Παῖδες ἐδήλωσαν τὴν φύσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτις μετὰ τὴν μίξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἦν προσέλαβεν ὁ Υἱὸς, κατέκαυσεν εἰς τὴν δρόσον: ἦτοι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ὅλην τὴν ψυχοφθόρον πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας εὐκτῶς: τοῦτέστι καθὼς οἱ ἄνθρωποι ἠγάπων καὶ ὑπόχοντο. Ἐὰν δὲ εἰπῇ τινὰς, ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐνανθρωπήσας ἔσωσεν ἡμᾶς, ὁ τοιοῦτος ἀς ἠξέυρη, ὅτι ἐν θέλημα ἦτον Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν· εὐδοκία γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐπελεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἔγινεν ἡ σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡ δι' αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρία καὶ ἀνάκλησις, κατὰ τὸν ἀνώγειον· διὸ καὶ ἐξίσου πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἐγὼ δὲ φημι· δεῖν τοῖς ἀπλούστερον δεχομένοις τὸ περὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασιν κήρυγμα, ἵσως εὐχαριστίας πρὸς τε τὸν Υἱὸν καὶ τὸν Πατέρα τὴν αὐτὴν χάριν ὑπόθεσιν γίνεσθαι· ὡς τὸ πατριδὸν θέλημα τοῦ Υἱοῦ τελειώσαντος· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καθὼς φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Ὁμοίως ἐπὶ τῇ χάριτι ταύτῃ τιμᾶν τὸν Πατέρα τε καὶ τὸν Υἱὸν, ὡς οὐκ ἂν γενομένης ἡμῖν σωτηρίας, εἰμὴ τὸ ἀγαθὸν θέλημα τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως αὐτοῦ προῦλθεν ἡμῖν εἰς ἐνέργειαν· δύναμιν δὲ τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν εἶναι παρὰ τῶν Γραφῶν μεμαθήκαμεν “. (Ὁμιλ. ιβ'. κατ' Εὐνομίου).

Τροπάριον.

„ Λευχειμορείτω πᾶσα γῆ· ἡμῶς φέσις, Ἐκπτώσεως μὲν Οὐρανῶν ἐπλημένη· Ὡ γὰρ τὰ πάντα συντετέλειται Λόγῳ, Νάουσι βρείθροις ἐκπλυθεῖσα πταισμάτων, Τῶν πρὶν πέφευγε παμφαῶς λευκῆν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει ὁ Θεοπέσιος Ἀσματογράφος, καὶ παρακινεῖ ὅλην τὴν γῆν φύσιν τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐκδυθῇ μὲν τοὺς παλαιούς ἐκείνους καὶ δερματίνους χιτῶνας, τοὺς ὁποίους ἐφόρεσε διὰ τῆς παραβάσεως, νὰ ἐκδυθῇ δὲ λευκοὺς καὶ νέους χιτῶνας, οἳ τινες ἐχαρίσθησαν αὐτῇ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· συνάψια γὰρ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοιαύτη, ὅταν οἱ Κατηχούμενοι μέλλουν νὰ βαπτισθῶν, ἐκδύνονται τὰ παλαιὰ ἐνδύματα ὅπου φοροῦν· ἀφ' οὗ δὲ βαπτισθῶν καὶ ἐξέλθουν ἐκ τῆς ἀγίας Κολυμβήθρας, φοροῦν καινούρια καὶ λευκὰ ἐνδύματα, τὰ ὅποια ἐσθῆτας ἐμφωτίους ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ Λόγῳ περὶ Βαπτίσματος. Ὡς ἀσπροφωρῶν λοιπὸν, λέγει, ὅλη ἡ ἐκ τῆς γῆς πλασθεῖσα φύσις τῶν ἀνθρώπων, ἐπεὶ ὅτι ὑφώθη σήμερον ἀπὸ τὸν κρημνὸν καὶ τὴν ἐκ τῶν Οὐρανῶν πτώσιν ὅπε ἔπαθε πρότερον. Ἀκολούθως δὲ λέγει καὶ ἄλλην αἰτίαν δικαίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει αὐτὴ νὰ λευκοφορῇ καὶ νὰ χαίρῃ, ἡγουν ὅτι αὐτὴ ἐπλύθη σήμερον ἀπὸ τὰς προτέρας παλαιὰς ἀμαρτίας τῆς μέσα εἰς τὰ τρέχοντα νερά τοῦ Ἰορδάνου. Ἀπὸ ποῖον δὲ ὑφώθη καὶ ἐπλύθη; Ἀπὸ τὸν ζῶντα καὶ εὐπρόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ὑπὸ τοῦ ὁποίου συντηροῦνται καὶ συνέχονται πάντα τὰ ὄντα· βαπτισθεὶς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ Ἰορδάνῳ καὶ ἀναβὰς ἐκ τοῦ ὕδατος, συνεβάπτισε καὶ συνανέβιβασε καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁδὲν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἀλλὰ καὶ ἀνεισιν ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἐαυτῷ τὸν Κόσμον “. (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα). Οὕτω δὲ πλυθεῖσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ παμφαστάτως λευθεῖσα, ἔφυγεν· ἦτοι ἐλυτρώθη ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν τῆς. Καὶ λοιπὸν ἐπεὶ αὐτὴ οὕτως ἐλούσθη καὶ ἐκαθαρίσθη διὰ τῆς ἁγίας Βαπτίσματος, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ νὰ λευκοφορῇ; οὐδεὶς γὰρ, ὕστερα ἀφ' οὗ λουσθῇ, φορεῖ ἐνδύματα μεμολυσμένα, ἀλλὰ μᾶλλον φορεῖ ἐνδύματα καθαρὰ καὶ λευκὰ.

Ἐπτα δὲ αἰτίαι ἀριθμεῖ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης, διὰ τὰ ὅποια ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη, λέγων· „ Βαπτίζεται δὲ ὁ Χριστὸς, οὐχ ὡς αὐτὸς χρῆζων καθάρσεως, ἀλλὰ τὴν ἐμὴν οἰκειούμενος καθάρσιν α'), ἵνα συντρίβῃ τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος β'), ἵνα κλύσῃ τὴν ἀμαρτίαν καὶ πάντα τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ ἐνθάφῃ τῷ ὕδατι γ'), ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστὴν δ'), ἵνα πληρώσῃ τὸν νόμον ε'), ἵνα τὸ τῆς Τριάδος ἀποκαλύψῃ

λύψῃ μυστήριον ε'), ἵνα τύπος καὶ ὑπογραμμός ἡμῖν πρὸς τὸ βαπτίζεσθαι γένηται ζ') (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'). Προσπεθείτω καὶ ἡ') αἴτιον, ἵνα ἀγιάσῃ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· ὅθεν καὶ τὸ νερόν ὅπου λάβῃ τινὰς ἀπὸ πηγῆν ἢ ποταμὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων μένει ἄσκητον· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ καθαρώς ὁ Χρυσόστομος λέγων· „Αὕτη „ἐστὶν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐβαπτίσατο καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγίασε φύσιν· διὰ τοι τοῦτο „καὶ ἐν μεσονυκτίῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρεύονται καὶ οἴκαδε τὰ ἡμάτια „ἀποτίθενται καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον φυλάττουσιν, ἃ τε δὴ σήμερον ἀγιασθέντων τῶν „ὑδάτων· καὶ τὸ σημεῖον γίνεται ἐναργές, οὐ διαφθειρομένης τῆς τῶν ὑδάτων ἐκείνων φύ- „σεως τῷ μῆκει τοῦ χρόνου, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον, καὶ δύο καὶ τρία πολλάκις ἐτη „τοῦ σήμερον ἀντληθέντος ὕδατος ἀκεραίου καὶ νεαροῦ μένοντος, καὶ μετὰ τοσούτον χρό- „νον τοῖς ἀρτι τῶν πηγῶν ἐξαρπασθεῖσιν ὕδασιν ἀμιλλωμένου“. (Λόγ. εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος, οὐ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ τήμερον. Τόμ. δ. τῆς ἐν Ἐτορῇ ἐκδόσεως).

Ωδὴ 9. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡ τῶν ὑπὲρ μου τοῦ τόκου σου θαυμάτων! Νύμφη πάραγμε
„Μήτηρ εὐλογημένη, Δί ἧς τυχόντες παρτελοῦς σωτηρίας, Ἐπά-
„ξιον κροτοῦμεν ὡς εὐεργέτη, Δῶρον φέροντες ὕμνον εὐχαριστίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὰ παράδοξα θαύματα, τὰ ὅποια ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ, καὶ τὰ ὅποια ἀπὸ τοῦ αἵωνος εἰς ἄλλην τινὰ δὲν ἠκούσθησαν, διὰ τοῦτο θαυμαστικῶς ἐκφωνεῖ πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸν παρόντα Εἰρμόν τῆς ἐννάτης Ωδῆς, τῆς ὁποίας Μεσουργὸς καὶ Ποιήτρια ἐστὶν αὐτὴ ἡ ὑμνουμένη Θεοτόκος. Ὅθεν λέγει· βαβαὶ διὰ τὰ θαύματα τοῦ ἀσπόρου καὶ ὑπερφυοῦς τόκου σου, Θεοτόκε! τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν κάθε νοῦν, τόσον τῶν ἀνθρώπων, ὅσον καὶ τῶν Ἀγγέλων· ἐπεὶδὴ σὺ μόνη ἐφάνης νύμφη πάναγνος, ἡγουν κατὰ πάντα ἀγνή, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὅχι μόνον κατὰ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς· μόνη σὺ ἐφάνης νύμφη πάναγνος καὶ ἀνύμφευτος, καὶ μόνη ἐχηρμάτισας Μήτηρ ἀσπύρας συλλαβοῦσα, ἀόπως βαστάσασα, καὶ ἀνωδίνως ὁμοῦ καὶ ἀφθόρως γενήσασα τὸν μοναρχικώτατον καὶ μονογενῆ Υἱὸν τοῦ προανάρχου Πατρὸς· ἐπληρώθη γὰρ εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, τὸ τοῦ Ἡσαίου ἐκεῖνο „Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τέκεῖν, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὸν „πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. Τίς ἤκουσε τοιοῦτον; καὶ τίς ἐώρακεν „οὕτως;“ (Ἡσ. ξς'. 7.) Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν φρικτὸν τόκον σου πάλιν ἐμείνας ἀφθό- ρος· Παρθένος γὰρ ἦσεν πρὸ τοῦ τόκου, Παρθένος ἐν τῷ τόκῳ, Παρθένος μετὰ τὸν τό- κον καὶ αἰεὶ Ἀειπάρθενος.

Εὐλογημένη δὲ ὀνομάζεσαι, διότι εὐλογημένος εἶναι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ σε ὠνόμασε λέγουσα· „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ (1)
„εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. (Λουκ. α. 42.) Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ταῦτα τὰ παράδοξα θαύματα τῆς Παρθένου ἐννοῶν, σημεῖον αὐτὴν τεραστικὴν ὠνόμασεν, ὅπερ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἡσαίαν· οὕτω γὰρ φησὶ· „Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τε-
„ραστικὸν καὶ παραπολὺ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως, ἡ αὕτη γυνή, καὶ Παρθένος „καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἀγιασμῷ τῆς παρθεϊᾶς μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλο-
„γίαν κληρονομοῦσα“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Εἴτα ἐπιφέρει ἀπολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἐπεὶδὴ ἐτύχομεν διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τῆς τελείας σωτη- ρίας, οὐ μόνον τῆς σωματικῆς δηλαδὴ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχικῆς, οὐ μόνον τῆς προσκαίρου, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνίου, διὰ τοῦτο προσφέροντες εἰς ἐσέ ὡς εὐεργέτιδα ἡμῶν εἶνα ἐπάξιον καὶ χρεωστικὸν δῶρον εὐχαριστίας, κροτοῦμεν καὶ ψάλλομεν τὸν παρόντα Εἰρμόν.

Τρο-

(1) Ὁ Καὶ σύνδισμος ἐν ταῦτα ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ Γάρ.

Τροπάριον.

„Ίδμεν τὰ Μωσεί τῇ Βάτῳ δεδειγμένα, Δεῦρο ξέμοις Θεσμοῖσιν ἐ-
 „ξεργασμένα· Ὡς γὰρ σέσωσται πυρφορούσα Παρθένος, Σελασ-
 „φόρον τεκούσα τὸν εὐεργέτην· Ἰορδάνου τε ρεῖθρα προσδεδευμένα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τὸ Τροπάριον τοῦτο προσαρμόζει ὁ Θεὸς Μελωδὸς τὸ τῆς Βάτου θαῦμα, τὸσον εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν τοῦ Βαπτίσματος ταύτην· ὅθεν λέγει· ἡμεῖς ἐγνωρίσαμεν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα θαύματα, τὰ ὅποια ἐδείχθησαν εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῇ Βάτῳ τῇ ἐν Σινᾷ, ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου ἐξεργάσθησαν, ἦγον ἐτελεώθησαν μὲ νόμους ὑπερφυστέρους καὶ παραδόξοτέρους, τὸσον ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, ὅσον καὶ ἐν τοῖς ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου· διότι καθὼς ἐκεῖ ἡ Βάτος σέσωσται· ἦτοι ἐφυλάχθη ἀβλαβῆς, καιομένη μὲν, μὴ χανουομένη ὅμως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πυρὸς (τοῦτο δὲ ὁ Μελωδὸς οὐκ εἶπε διὰ τὴν συντομίαν ἀλλὰ ἀφῆκε νὰ νοῆται ἔξωθεν), οὕτω διεφυλάχθη τὰ ἄβλαβῆς ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ τὸ αὐλὸν πῦρ δεξαμένη ἐν τῇ κοιλίᾳ της, καὶ τεκούσα τὸν εὐεργέτην τῶν ἀπάντων Θεόν, τὸν ὡς σελασφόρον ἥλιον ἐξ αὐτῆς ἀνατείλαντα· ὁμοίως ἐσώθησαν ἀβλαβῆ καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, τὰ ὅποια ἐδείχθησαν μὲν καὶ αὐτὰ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος· ἦτοι τὸν βαπτισθέντα Χριστὸν τὸν Θεόν, δὲν κατεκάησαν ὅμως ἀπὸ αὐτὸν, ἀλλὰ ἐφυλάχθησαν ἀκαυστα (1).

Τρο-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου ἐκεῖνα ὅπου γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ὡς ἓνα ἡδυσμα καὶ καρύκειμα τῶν φιλολόγων. Οὗτος λοιπὸν ὁ παρὰ τῇ Θεῇ Γραφῇ πολυδρυλλητός Ἰορδάνης διὰ τε τὰ ἐν αὐτῷ γεγόμενα παλαιὰ θαύματα, καὶ μάλιστα διότι ἐν τοῖς ρεῖθροις αὐτοῦ ἐβαπτίσθη ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀπάντων Χριστὸς ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις, οὗτος ἀναβλύζει ἀπὸ δύο πηγῶν, ὧν ἡ μία μὲν λέγεται Ἰόρ, ἡ δὲ ἄλλη, Δάν, ἐφ' ὧν καὶ Ἰορδάνης ὁ ὅλος ποταμὸς λέγεται. Ἀναβλύζον οὖν οὗτος ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω δύο πηγῶν καὶ προσερχόμενος εἰς ἀρκετὸν διάστημα, ἐνοῦται καὶ γίνεταί ὅλος εἰς ποταμὸς, εἴσα τρέχων ἐκφορεῖται (χύνεταί) ὅλος μέσα εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν.

Ποῖον δὲ ἀλληγορικὸν νόημα ἐκ τούτου μανησόμεθα; Ἀκούσμεν. Ὁ Ποταμὸς Ἰορδάνης εἶναι, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, εἰς τύπον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· αἱ δὲ πηγὲς τοῦ Ἰορδάνου εἰκονίζουσιν τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν τοὺς δύο προπάτορας, ἀπὸ τοῦς ὁποῖους ἀνέβλυσε καὶ ἐγεννήθη ὡς ἄλλος Ἰορδάνης ὅλην τὴν γένος τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἐξεφορεῖτο; Εἰς τὴν νεκρῶσιν καὶ τὸν θάνατον, καθὼς καὶ ὁ Ἰορδάνης ἐκφορεῖται εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν. Ὅθεν ὁ Τύπος τοῦ Θεοῦ σπαραχθισθεὶς τὴν ἀδυσίτητα τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἔγενεν ἄνθρωπος, καὶ παθὼν καὶ ἀποθανὼν, διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατήργησε τὸν θάνατον· καὶ χαρισάμενος εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ζωὴν, ἔσπευεν αὐτοὺς ὁπίσω, καὶ τὴν ἔκαμε νὰ μὴ τρέχουν πλέον εἰς τὴν νεκρῶσιν καὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν αἰδωσίαν.

Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἐνῆργησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς καὶ διὰ τοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῳ Βαπτίσματος τοῦ· βαπτισθεὶς γὰρ ἐν αὐτῷ, ἐδῶκεν ὑπόδειγμα εἰς ἡμᾶς νὰ βαπτισθῶμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, τὸν καταργήσαντα μὲν τὸν θάνατον, ζωὴν δὲ αἰώνιον ἡμῖν χαρισάμενον, καὶ ἀκολουθῶν νὰ στρέψωμεν εἰς τὰ ὀπίσω· „Ὅσοι, φησὶν ὁ Παῦλος, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. (Ῥωμ. 6. 3.) Πῶς δὲ ἡμεῖς στρέφομεν ὡς ὁ Ἰορδάνης εἰς τὰ ὀπίσω; Ἐὰν ἀφίσταμεν τὰς πράξεις ἁμαρτίας· εἰς ἐξομολογούμεθα καὶ καμῶμεν ἀποχὴν τῷ κατὰ τὸν Θεὸν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς μετανοῶμεν πάντοτε εἰς ὅσα ἁμαρτάνομεν ἐν ἔργῳ ἢ λόγῳ ἢ διανοίᾳ· ἢ γὰρ μετάνοια, κατὰ τὸν Θεὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, ἐπ' ἀνόδοις εἶναι (ἦτοι ἐπιστροφῇ) ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, καὶ ἐκ τοῦ Διαβόλου πρὸς τὸν Θεόν δι' ἀσκήσεως καὶ πόνων. (Βιβλ. κεφ. μζ'.) Ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἠσύχιος ὁ Ἱεροσολύμων Πρεσβύτερος, ἐρμηνεύων τὸ ἱαλμικὸν ἐκεῖνα „Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἐφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐσπράφη“ εἰς τὰ ὀπίσω, λέγει· „Φεύγει ποῖνον ἢ θάλασσα ἢ τὴν βίον τὸν ἐξομολογούμενον, ἀλμυράστις οὐσα... Ἰορδάνης δὲ, οὗ φύγει, ἀλλ' εἰς τὰ ὀπίσω, τοῖς ἐξομολογούμενοις στρέφεται, εἰς τὸ τῆς μετανοίας μεταβαλλομένοις δακρυῶν· ἐπεὶ τῇ δυνάμει τοῦ Βαπτίσματος ἐνεργεῖται ἡ μετάνοια. Καὶ οὐδὲν ὠφελήσεται τίς μετανῶν, εἰ μὴ σύχῃ πρότερον βαπτισθεὶς“. Ὅθεν καὶ Ἰωάννης μετάνοιαν κηρύττει, ἐπέφερε τὴν μετάνοιαν τὸ Βάπτισμα. Διὰ τί δὲ εἰς τὰ ὀπίσω ὁ Ἰορδάνης στρέφεται; Ἐπεὶ δὲ ὁ ἁμαρτωγὸς εἰς τοῦπίσω τρέχει μετανῶν, τὸν δρόμον καταλιπὼν τὸν ἑμπροσθεν.

Τροπάριον.

„Χρίεις τελειῶν τὴν βρότειον οὐσίαν, Ἄναξ ἄναρχε Πνεύματος κοι-
 „νωρία, Ῥοαῖς ἀχράντοις ἐκκαθάρας καὶ σκότους. Ἰσχύρ θριαμ-
 „βεύσας τε τὴν ἐπηρμένην, Νῦν εἰς ἄληκτον ἐξαμείβεαι βίον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, ἄναρχε, σὺ μὲ τὰ ρεῖθρα τὰ καθάρα τοῦ Ἰορδάνου καθάρισας ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν προσληφθεῖσαν καὶ ἐνωθεῖσαν ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστάσει, ἔχρισας αὐτὴν καὶ ἐτελείωσας, τῇ χρίσει καὶ κοινωνίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ καὶ Χριστὸς ὀνομάζεσαι, οὐ μόνον διὰ τὴν χρίσασαν Θεότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σάρκα τὴν χρισθεῖσαν μετὰ τὴν Θεότητα καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ, θαρρῶ λέγειν, ὁμόθεον, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα). Τὸ Πνεῦμα γὰρ τὸ ἅγιον, ὅπερ κατέβη εἰς ἐσέ βαπτιζόμενον, ἐδήλου τὸ θεῖον χρίσμα καὶ μολονότι ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἐχρίσθη μυστικῶς ἡ Θεοῦπόστατός σου σὰρξ μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας „ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἕνεκεν ἔχρι-
 „ σέ με“, (Ἡσ. ξα. ι.) καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ „ Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός
 „ σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου“ (Ψαλ. μδ. 9.) τότε ὁμως ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ἐγνωρίσθη ἡ χρίσις αὕτη καὶ ἐξώθεν ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Νοεῖται δὲ ἡ χρίσις καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων διότι ὁ Χριστὸς καθάρισας πρότερον τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν μετὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ἔχρισεν αὐτὴν ἔπειτα μετὰ τὸ τελειοποιῶν μῦρον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο ἱερά συνήθεια καὶ παράδοσις ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, πρῶτον μὲν νὰ βαπτίζουσιν οἱ Ἱερεῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ κολυμβήθρᾳ τὸν μέλλοντα προσελθεῖν τῷ Χριστῷ, ἔπειτα δὲ νὰ τελειοῦν αὐτὸν μετὰ τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου, ἐπιλέγοντες „ σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου“ διότι σφραγὶς καὶ βεβαίωσις τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ μῦρόν ἐστι· διὰ τὸ ὅποιον καὶ πάντες οἱ Χριστιανοὶ χριστοὶ Κυρίου ἐμποροῦν νὰ λέγωνται, ὡς κεχρισμένοι μετὰ τὸ τελειοποιῶν χρίσμα, δι' ἧς δηλοῦται ἡ χάρις καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην. (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'.) Διότι ἂν οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς καὶ Ἱερεῖς καὶ Προφῆται ἐλέγοντο χριστοὶ Κυρίου, διότι ἐχρίοντο μετὰ τὸ ἀτελὲς καὶ τυπικὸν ἔλαιον τοῦ κέρατος, πόσῳ μᾶλλον ἐμποροῦν νὰ λέγωνται τῶρα χριστοὶ Κυρίου οἱ μετὰ τὸ ἀληθὲς καὶ τελειότερον χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου χρίσμενοι Χριστιανοί; Οὕτως ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ τὸν Μαυσθεῖν, νὰ λήσῃ πρῶτον τὸν Ἀαρῶν καὶ τοὺς Υἱοὺς τοῦ μετὰ νερόν, ἔπειτα νὰ χρίσῃ αὐτούς· „ Καὶ Ἀαρῶν καὶ
 „ τοὺς Υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τῆς θύρας τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου καὶ λούσεις αὐ-
 „ τοὺς ἐν ὕδατι.... καὶ λήψῃ ἐκ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν
 „ κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ χρίσεις αὐτόν“. (Ἐξ. κθ'. 4.) Ταύτην τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· „ Ὁ δὲ βεβαίων ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡ-
 „ μᾶς, Θεὸς (ἥτοι ὁ Θεὸς ἐστίν), ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ
 „ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“. (β'. Κορ. α'. 21.) καὶ ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης· „ Καὶ
 „ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει“. (α'. Ἰω. β'. 27.)

Τὴν μὲν ἀνθρωπίνην φύσιν (λέγει) λοιπὸν ὁ Σατήρ ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὸ νοητὸν σκό-
 „ τος, καὶ ἐφώτισε ταύτην μετὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀπὸ τὸν κάτω τοῦ-
 „ τος καὶ ἐβδουματικὸν βίον, τὸν πρόσκαιρον δηλαδὴ, μετεβίβεσεν αὐτὴν εἰς τὸν ἄνω τὸν
 „ οὐρανὸν τὸν αἰώνιον· τὴν δὲ ὑπερήφανον δύναμιν τοῦ Διαβόλου κατέβαλε μετὰ θριάμβου, καὶ
 „ παντελῶς ἠφάνισε.

Ἀλλ' εἰθε! ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες τῶρα καὶ ἀναγινώσκοντες, καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν παρόντα
 „ Κανόνα νὰ φυλάξωμεν ἐνοικον εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς
 „ σφραγίδας τοῦ ἁγίου Μύρου, τὴν ὅποιαν ἐλάβομεν, ὅταν ἐβαπτίσθημεν καὶ ἐγενόμεθα
 „ χρι-

Χριστοῦ Κυρίου. Ἐάν γάρ ἡμεῖς φυλάξωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως θέλει φυλάξει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης βλάβης τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Καὶ καθὼς τὰ πρόβατα ὅπου εἶναι σφραγισμένα δὲν ἐπιβουλεύονται ευκόλως ἀπὸ τοὺς αἰσθητοὺς λύκους· οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, ἐάν φυλάττωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας σῶαν καὶ ὁλόκληρον τὴν σφραγίδα τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ ἁγίου μύρου ἐλάβομεν ἐν τῷ Βαπτίσματι, δὲν θέλομεν ἐπιβουλεύειν ἀπὸ τοὺς νοητοὺς λύκους Δαίμονας, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Πρόβατον ἐσφραγισμένον οὐ ραδίως ἐπιβουλεύεται“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), ἀλλὰ θέλομεν περικυκλοῦσθαι ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, καὶ θέλομεν φυλαττεσθαι ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους· κάθε γὰρ βαπτιζόμενος ἕνα Ἀγγελον λαμβάνει ἐκ Θεοῦ πρὸς διαφύλαξίν τε, κατὰ τὸ, „Παρεμβαλεῖ Ἀγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων“, αὐτόν“ (Ψαλ. λγ'. 7.) (1) Ἐάν οὕτω ποιῶμεν, θέλομεν μεταβῆ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν εἰς τὴν ἄνω καὶ αἰωνίαν χάριτι τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ὅτι κοντὰ εἰς τὸ Βάπτισμα εἶναι χρεια νὰ φυλάττωμεν καὶ ὅλας τὰς ἐντολάς· „Πορευθέντες μαθητεύσατε ἐν παντί τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· οὐ βαπτίζοντες δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντες τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν.“ Ὡστε οὐκ ἀρκεῖ τὸ Βάπτισμα μόνον μαθητὴν ἀναδείξαι τοῦ Εὐαγγελίου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δεῖ

καὶ τῆς τῶν Θεῶν ἐντολῶν τηρήσεως, καὶ τούτων πᾶσιν· διδάσκοντες γὰρ τηρεῖν αὐτοὺς, φησὶν, οὐ τινὰ, ἀλλὰ πάντα ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν. Καλῶς ἄρα Ἰακώβος ὁ Ἀδελφόθεος ἐγράφε λέγων· ὅς τις ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πιαίσει δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος· δι' ἐκάστης γὰρ ἁμαρτίας ὁ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐαυτὸν ἀναλαβὼν, παραβάτης γίνεται τῆς νόμου τῆς χάριτος.“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ ἁ. Ἐωδιόν).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Χριστὸν γεγηθὼς πρέσβυς ἀγκαλίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, λέγει ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἀγανακτοῦν καὶ βαρύνονται, ὅταν ἤθελε φορτώσῃ τινὰς αὐτοὺς καὶ αὐτὸ τὸ πλέον ἐλάχισον φορτίον καὶ ἐλαφρότατον· ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου μόλις καὶ μετὰ βίας βαστάζουν τὸ σῶμά των διὰ τὴν παραλυσίαν τῶν μελῶν καὶ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου γηραλαιότητα, πῶς δὲν ἤθελαν λυπηθῇ, ἂν ἐπιθέσῃ τινὰς εἰς αὐτοὺς καὶ κἀνὲν βάρος; Ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες οὕτω κἀμνουσιν· ὁ δὲ πρέσβυς καὶ δίκαιος Συμεὼν δὲν ἐστάθη τοιοῦτος, ἐδὲ λύπην ἔδειξε καὶ βάρος ψυχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον γεγηθώς· ἦτοι χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὡς ἓνα γλυκὺ φορτίον καὶ ἐλαφρότατον.

Ῥδὴ α'. Ἦχος γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Χέρσον ἀβυσσοτόκον πέδον Ἥλιος, ἐπεπόλευσέ ποτε· ὥσεί τεῖχος
„γὰρ ἐπάγῃ ἐκατέρωθεν ὕδωρ, λαῶ πεζοπομποποροῦντι, καὶ θα-
„ρέστως μέλποντι· ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐμδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀβυσσος εἶναι σύστημα πολλῶν ὑδάτων, τὸ ὁποῖον συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν καὶ βυθόν. (1) Ἡ ἀβυσσος δὲ αὕτη ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἐπιστηρίζεται ἐπάνω εἰς κἀνένα σῶμα στερεόν, διὰ νὰ βαστάξῃ τὴν ὀλισθηρὰν καὶ εὐδιάλυτον φύσιν τοῦ ὕδατος· ἄλλο δὲ τοιοῦτον στερεὸν σῶμα δὲν εἶναι ὑποκάτω τῶν ὑδάτων, πᾶρεξ ἡ γῆ, ἥτις εἶναι ὅλων τῶν ὑδάτων στερεωτέρα. Αὕτη λοιπὸν ἡ γῆ εἶναι σκεπαμένη ἀπὸ τὰ νερά, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται ὡς Μήτηρ τῆς ἀβύσσου, διὰ τὸ σχῆμα ὅπερ ἔχει· βαθυουλατὴ γὰρ ἔσα, ὁμοιάζει μὲ κοιλίαν Μητρός, καὶ περισφίγγει μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸν τῆς τὸ νερόν ὡς βρέφος· ὅθεν ἐκ τούτου δικαίως ἐδῶ ὀνομάσθη ἀβυσσοτόκος ἀπὸ τὸν Μελωδόν· διότι φέρει ἐγγαστρωμένη μέσα τῆς τῆς ἀβύσσου καὶ ταύτην γεννᾷ. Καὶ τοῦτο ἴσως θέλει νὰ φανερώσῃ ὁ Θεὸς λέγων πρὸς τὸν Ἰωβ „Ἐφραξα δὲ θαλάσσαν πύλαις (ἦτοι ταῖς ἐμαῖς προσταγαῖς), ὅτε ἐμαίμασεν (ἢ ἐμαυτοῦ) ἐκ κοιλίας Μητρός αὐτῆς ἐκπορευομένη“. (Ἰωβ. λή. 8.) Ἀρμολιώτερον δὲ εἶναι νὰ νοῆται Μήτηρ τῆς θαλάσσης ἡ γῆ, ὑποβάθρα οὖσα καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀβύσσου, πᾶρεξ ἡ ἀβυσσος, ὡς ἄλλος ἡρμηνεύσεν.

Ταύ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ „Βυθοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα“, τοῦ Εἰρμού τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ πέζου Κανόνος τῶν Ὁσιφανείων.

Ταύτην λοιπόν τὴν γῆν καὶ τὸν ἀβυσσοτόκον πάτον τὸν ὑποκάτω τῶν ὑδάτων τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης εὐρισκόμενον ἐπεπόλευσεν· ἦτοι εἶδε μίαν φορὰν ὁ ἥλιος ὅχι διὰ μέσου τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, οὕτω γὰρ καθεὶς ἡμέραν βλέπει καὶ διαπερνᾷ αὐτὸν, ἀλλὰ εἶδε καὶ διεπέρασεν αὐτὸν ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἦναι ἐπάνω νερόν. Πότε δὲ τὸν ἀβυσσόκον ἐκεῖνον πάτον τῆς ἐρυθρᾶς εἶδεν ὁ ἥλιος; Ὅταν ἐσχίσθη ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα διὰ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλῖται τὸν πάτον αὐτῆς χέρσον καὶ ξηρόν· γέγραπται γὰρ ὅτι τὸ νερόν τῆς ἐρυθρᾶς ἐστέκετο μέρος μὲν ἀπὸ τὰ δεξιὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, μέρος δὲ ἀπὸ τὰ ἀριστερά· „Καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος „ἐξ ἐκ δεξιῶν“ („Εξ. 18. 29.) Διὰ τί δὲ ἐπάγῃ ὡσεὶ τεῖχος τὸ ὕδωρ καὶ ἀπὸ τὸ ἐνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον; Διὰ χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅστις πεζὸς καὶ μὴ γυμνὰ πόδια ἐπέρασε τὴν θάλασσαν, καὶ ἐλάλε θεαρέστως, „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ „δεδοξασται“ („Εξ. 16. 1.)

Τροπάριον.

„Ρανάτωσαν ὕδωρ νεφέλαι· ἥλιος ἐν νεφέλῃ γὰρ κούφῃ ἐποχού·
„μέρος ἐπέστη, ἀκηράτοις ὠλέμαις, Χριστὸς ἐν τῷ μαῶ ὡς βρέφος·
„διὸ πιστοὶ βοήσωμεν· ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ δύο προφητείας τοῦ Ἡσαίου· ἡ μία μὲν λέγει „Εὐφραινέσθω ὁ οὐρανὸς ἀνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ρανάτωσαν δικαιοσύνην“, („Ἠσ. μέ. 8.) ἡ ἄλλη δὲ, „Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλῃς κέφης“, („Ἠσ. 19. 1.) Κατανεφελώσας λοιπόν, διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω, τὸ Τροπάριον ὁ Μουσουργὸς λέγει· αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι, αἵ τινες πρότερον ἐπροστάχθησαν νὰ μὴ βρέξουν βροχὴν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, „Καὶ ταῖς νεφέλαις, φησὶν, ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ „βρέξαι εἰς αὐτὸν (τὸν ἀμπελῶνα) ὑετὸν“, („Ἠσ. 6.) τῶρα ἄς ράνουν αὐταὶ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν ξηρασίαν τοῦ ἀμπελῶνος (τῆς Χριστιανικοῦ λαοῦ) Κυρίου ἄς παρηγορήσου· ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς, καθήμενος ἐπάνω εἰς τὰς ἀχράντους ἀγκάλας τῆς Μητρὸς του, ὡς ἐπάνω εἰς κέφην νεφέλιν, τῆς μὴ ἐχούσης βάρος ἁμαρτίας προαιρετικῆς, προσφέρεται σήμερον εἰς τὸν ναὸν ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον. Τὶ δὲ διλοὶ τροπολογικῶς τὸ „Ρανάτωσαν ὕδωρ νεφέλαι“; Ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, αἱ νοηταὶ νεφέλαι· ἦγουν αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ σταλάξουν ὕδωρ νοητόν· ἦτοι δρόσον θεωριῶν ἔργων, ἐπεὶ δὲ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὴν ξηρασίαν τῶν ἁμαρτιῶν. Νεφέλας δὲ νοεῖ ὁ Μελωδὸς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Προφῆτας καὶ Ἀποστόλους, ἢ καὶ τὰς τῶν δαιμόνων ψυχάς. Οὗτοι, λέγει, ἄς ράνουν ὕδωρ· ἦτοι ἄς κηρύττουν τὴν τῆς Θεῆς πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν.

Τροπάριον.

„Ἰσχύσατε χεῖρες Συμεῶν, τῷ γῆρα ἀναιμέμαι, καὶ κηῖμαι παρει·
„μέμαι δὲ πρεσβύτου, εὐθυβόλως κηρεῖσθε, Χριστοῦ πρὸς ὑπαρτήν·
„Χορείαν σὺν ἁσμάτοις στήσαμτες, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως
„γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαίαν ἐρανίζεται καὶ τὸ Τροπάριον ὁ Μελωδὸς, ὅχι μόνον κατὰ τὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λέξιν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος αὐτολεξεῖ ταῦτα· „Ἰσχύσατε χεῖρες ἀναιμέμαι, καὶ γόατα παραλελυμένα· Ἰσχύσατε καὶ μὴ φοβεῖσθε“. („Ἠσ. λ. 3.)
Ταῦ.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια προσαρμόσας εἰς τὸν Συμεὼν λέγει· ὦ χεῖρες τοῦ Συμεὼν, αἱ ὁποῖαι εἶσθε ἐκτεταταὶ καὶ τρέμουσαι ἀπὸ τοῦ γηρατειῶν, δυναμωθῆτε εἰς τὸ νᾶ ἐναγκαλισθῆτε τὸν Χριστὸν· ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς αἱ παρατεταταὶ κνῆμαι (ἄντσοι) καὶ τὰ ποδάρια τοῦ αὐτοῦ γέροντος Συμεὼν περιπατεῖτε, ὅχι λοξῶς παραφερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καθὼς κάποτε οἱ γέροντες περιπατοῦσιν, ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀπλανῶς, διὰ τὸ ὑπαντήσετε τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐρχόμενον ὡς βρέφος εἰς τὸν ναόν. Εἶτα ἀφῆσας ὁ Μελωδὸς τὸν Συμεὼν, καὶ ἐπιστρέψας τὸν λόγον εἰς ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἄνθρωποι, λέγει, ἐπειδὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐορτῇ χαίρουσιν οἱ ἀσώματοι Ἀγγελοι καὶ χορεύουσι, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, στήσαντες χορείαν πνευματικὴν μαζί με ἐκείνους, ἅς ψάλλωμεν εἰς τὸν Κύριον τὸ ἐπινίκιον ἐκεῖνο ᾄσμα τῶ Μαυσέως· „ Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξάσται “.

Σημεῖωσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς „ Στήσατε “ γράφει, καὶ τοῦτο συνάπτει μετὰ τὸ „ κνῆμας “ οὕτω· ἐσεῖς αἱ παρεκτεταταὶ κνῆμαι τοῦ πρεσβύτου εὐθυβολῶς κινεῖσθε Χριστοῦ πρὸς ὑπάντην, καὶ χορεύαν σὺν ἀσώματοις στήσατε· ἐσεῖς οἱ πόδες τοῦ Συμεὼν, ὅχι μόνον κατ' εὐθείαν κινεῖσθε διὰ τὸ ὑπαντήσετε τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ χορεύετε μετὰ τῶν Ἀγγέλων, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐσωτερικῆς χαρᾶς διὰ τοῦ ἔξωθεν πνευματικοῦ χοροῦ ἐνδεικνύμενοι· καὶ ψάλλετε τὸ „ Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξάσται “· ἢ προτέρᾳ ὅμως ἐρμηνεία εἶναι καλλιτέρα. Ὁ δὲ Νικομηδείας Γεώργιος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ θέλει ὅτι ὁ Συμεὼν δὲν ἐπῆγε μετὰ τοὺς ἰδίους τοῦ πόδας εἰς τὸ ἱερόν, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ εὐρέθη εἰς τὸν ναόν· οὕτω γὰρ πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτήν· „ Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· ὦ τοῦ θαύματος! οὐδὲ ποσὶν οἰκείοις πρὸς τὴν τοῦ Μυστηρίου διακονίαν ἀποκρίνεται· ἄρμα δὲ τοῦτο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γίνεται, καὶ οἷον ὑπόπτερόν τινα καὶ αἰθεροδρόμον Ἀββακοὺμ ἄλλον πρὸς τὸν ναόν τοῦτον εἰσάγει, καὶ τῷ ἱερῷ παριστᾷ “.

Τροπάριον.

„ Συρέσει ταθέμτες Οὐρανοὶ εὐφράνθητε, ἀγάλλου δὲ ἡ γῆ· ὑπερ-
 „ θέωμ γὰρ ἐκ κόλπων ὁ τεχνίτης Φοιτήσας, Χριστὸς ὑπὸ Μητρὸς
 „ Παρθένου, Θεῷ Πατρὶ προσάγεται νήπιος ὁ πρὸ πάντων· ἐνδό-
 „ ξως γὰρ δεδοξάσται “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὸν μεγαλοφωνότατον Ἡσαΐαν, ὅσον ἀπὸ τὸν Προφητὰν Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Εὐφραίνεθε Οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ· ρηξάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαόν αὐτοῦ “ (Ἡσ. μθ. 13.) Ὁ δὲ Δαβίδ, „ Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τοὺς Οὐρανοὺς ἐν συνέσει “ (Ψαλ. ρλέ. 5.) Παρακινῶν λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν νᾶ χαίρουν, οὕτω φησὶν· ἐσεῖς οἱ Οὐρανοί, οἵτινες ἐτανύθητε μετὰ κυκλικὸν καὶ σφαιροειδὲς σχῆμα ἀπὸ τὴν σύνεσιν καὶ σοφίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργικὴν τοῦ Παντός, εὐφράνθητε· διότι ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων ἐκλινεν ἐσᾶς· ἦτοι σᾶς ἀφῆκεν ἐπὶ μικρὸν διὰ φιλελευθέρ-
 πειαν ἄρρητον· ἀγάλλου δὲ καὶ σὺ ἡ γῆ· διότι ὁ Δημιουργὸς σου μετὰ τὸ κλῆναι τοὺς Οὐρανοὺς κατέβη εἰς ἐσέ· Ὁ δὲ ἀνώνυμος Οὐρανοὺς μὲν ἐνόησε τοὺς ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλους, γῆν δὲ τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους, ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὰ περιεχόμενα σημεῖων κατὰ συνεκδοχὴν, ὡς εἶπομεν καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὰς προηγουμένας ἐρμηνείας.

Διὰ τί δὲ προτρέπει νᾶ χαίρουν ταῦτα; Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ τεχνίτης καὶ Δημιουργὸς αὐτῶν, φοιτήσας ἀνεκφοιτήτως ἀπὸ τοὺς ὑπερθέους κόλπους τοῦ αἰδίου Πατρὸς εἰς τὴν γῆν, προσφέρεται σήμερον ἀπὸ τὴν Ἀειπαρθένον Μητέρα του εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ὁ τοῦ θαύματος! ὁ πρὸ πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν αἰώνων ὑπάρχων Θεὸς Λόγος, αὐτὸς ὁρα-
 ται καὶ προσάγεται νήπιος καὶ τεσσαρακονθήμερον βρέφος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐρα-
 νοὺς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς πληθυντικῶς καὶ οὐχὶ ἐνικῶς, ἵνα φανερώσῃ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον,
 τοῦς

τοὺς τρεῖς Οὐρανούς, τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὃν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, „ Ἐν ἀρχῇ, „ φησὶν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν “ (Γέν. α'. 1.) τὸν δεύτερον Οὐρανόν, τὸ στερέωμα, „ Ἐκάλεσε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα Οὐρανόν “ (Γέν. α'. 8.) καὶ τὸν τρίτον, τὸν αἶρα, κατὰ τὸ „ Ταῦ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ “ (Ψαλ. 148. 8.) Τὸ δὲ ὄνομα „ τεχνίτης “ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος λέγουσαν· „ Μάταιοι „ μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῇν Θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρομένων ἀγα- „ θῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὰ ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσχόντες ἐπέγνωσαν τὸν τε- „ χνίτην “ (Σοφ. 17. 1.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων, στερέωσον, Κύριε, τὴν ἐκ-
„ κλησίαν, ἥν ἐκτίσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός ἐπεὶ εἶναι σαφής, πλατεῖαν ἐξηγήσιν δὲν χρειάζεται· λέγει γὰρ, ὅτι ἐσύ, Κύριε, ὁ ὁποῖος πάλαι μὲν ἐστερέωσας τὴν καρδίαν Ἀννης τῆς Προφητίδος, ἥτις ἔλεγεν „ Ἐστερέωθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ “ (α'. Βασιλ. β'. 1.) καὶ ἐσύ ὅς τις εἶσαι στερέωμα ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ἐλπίζουν βεβαίως εἰς ἐσέ, ἐσύ στερέωσον διὰ τῆς δυνάμεως καὶ χαρίτος σου τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησας καὶ ἐ-
ξηγόρασας μετὰ τὸ τίμιον αἷμά σου.

Τροπάριον.

„ Ὁ πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων, πρωτότοκος μήπιος
„ Κόρης ἀφθόρου, τῷ Ἀδὰμ χεῖρα προτείμων ἐπέφαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ πρὸ τῶν αἰώνων πάντων, λέγει, ὑπάρχων πρωτότοκος Υἱὸς τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐφάνη πρωτότοκος Υἱὸς Πατρὸς Μιτρὸς νηπιάζων κατὰ τὴν ἀν-
θρωπότητα. Διὰ τί ἐφάνη; διὰ τὴν ἐξηκλώσιν τὴν ἀνορθωτικὴν καὶ σωστικὴν χεῖρά του εἰς τὸν πεσόντα Ἀδὰμ ἐκ τῆς παραβάσεως. Τριῶν δὲ λογίων λέγεται ὁ Χριστὸς πρωτότοκος· λέγεται πρῶτον πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὅχι διότι ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ Πατέρα καὶ ἄλ-
λος Υἱὸς δευτερότοκος, ἀπαγε! Μονογενὴς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐκ μόνου τοῦ Πα-
τρὸς, ἀλλὰ διότι πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, καὶ πρὸ πάσης τῆς Κτίσεως ὁρατῆς τε καὶ
ἀοράτου ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς· οὐ γὰρ πάντοτε τὸ πρῶτον λέγεται συγκριτικῶς πρὸς τὸ
δεύτερον, ἀλλὰ μερικαῖς φοράς δηλοῖ τὸ ὑπεροχικῶς, καὶ καθ' ἑαυτὸ πρῶτον ὃν· κατὰ τὸ
νόημα τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Χριστοῦ „ Πρωτότοκος πάσης Κτίσεως “ (Κολ.
α'. 15.) καὶ ὁ Ἱερὸς ἡρμάνευσε Θεοφύλακτος (1).

Λέ-

(1) Ἀριστα δὲ εἶναι καὶ τὰ τοῦ ἀνωλύμου ἑρ-
μηνεύου τῶν Κανόνων εἰς τὸ ῥητὸν τοῦτο λεγόμενα·
„ φησὶ γὰρ “ Πρωτότοκος ἐστὶν ὁ πρῶτος γεννηθεὶς, εἰ-
„ τε μονογενὴς, εἴτε καὶ πρὸ ἄλλων ἀδελφῶν. Εἰ μὲν
„ οὖν ἐλέγετο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πρωτότοκος, μονο-
„ γενὴς δὲ οὐκ ἐλέγετο, ὑπενοήσαμεν ἂν κτίσμα τὸν
„ αὐτὸν εἶναι κατὰ τοὺς Ἀρειανούς, πρωτότοκον αὐ-
„ τὸν ὡς κτίσμα ὑπάρχοντα· ἐπεὶ δὲ καὶ πρωτό-
„ τοκος καὶ μονογενὴς λέγεται, δεῖ καὶ ἀμφοτέρω ἐ-

„ π' αὐτῷ τηρεῖν· ὅθεν καὶ πρωτότοκον μόνον φαμέν
„ πάσης κτίσεως· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ,
„ καὶ ἡ κτίσις ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκ
„ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς μόνος ἀχρόνως γεγεννημέ-
„ νος, εἰκότως Υἱὸς μονογενὴς πρωτότοκος, καὶ οὐ
„ πρωτόκτιστος λεχθήσεται· ἡ δὲ κτίσις οὐκ ἐκ τῆς
„ οὐσίας τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ θελήματι αὐτοῦ ἐκ τῆς
„ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη “.

Λέγεται δεύτερον πρωτότοκος ὁ Χριστός, καθ' ὃ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μητρός* „Καὶ ἔτεκε, φησὶ, τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον“ (Λουκ. β'. 7.) Νοεῖται δὲ τοῦτο, ὅχι ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου δεύτερος Υἱός, ἀπαγε! Μονογενὴς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Χριστός, ἀλλὰ διότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος τὴν παρθενικὴν ἀνοίξας μήτραν, ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξεν, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος τεχθεὶς ἐποίησε. (1) Λέγεται καὶ τρίτον ὁ Χριστός πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν* καὶ μαρτυρεῖ λέγων ὁ Παῦλος „Ὅς ἐστὶν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν“ (Κολ. α'. 18.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει, ὅτι ὁ Χριστός λέγεται πρῶτος κατὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν* ἐπειδὴ γὰρ ὁ Κύριος ἔλυσε τὰς ἀδύνας τοῦ θανάτου, ὡς λέγει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, (Πράξ. β'. 24.) διὰ τοῦτο δικαίως λέγεται ὅτι εἶναι καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν* γεννήσεις γὰρ εἶναι καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις. Πρωτότοκος λοιπὸν λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, διότι πρῶτος αὐτὸς ἀναστὰς ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ὡς ἀπαρχή, ἔχει ἀκολουθοῦντας εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς νεκροὺς* καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐγερθήσονται, ὡς ὁ Χριστός, ἄφθαρτοι* ἡ πρωτότοκος λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, καθότι ἀπὸ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τοὺς ἐγερθέντας καὶ πάλιν ἀποθανόντας, αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀναστὰς, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον* ἡ καθότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀνέστησεν ἑαυτὸν τῇ θείᾳ αὐτῆ ἐξουσίᾳ* ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκε, κατὰ τὸν ἀνώνυμον. Ὁδὲν ὁ Νύσσης Γρηγόριος τούτοις συμφωνῶν λέγει* „Τριῶν οὐσῶν ἐν ἡμῖν τῶν γεννήσεων, δι' ὧν ζωοποιεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τῆς μὲν ἀπὸ

,,σά-

(1) Κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος τὸν Χριστὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς* (Ῥωμ. ἡ. 29.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει „Πρωτότοκος δὲ εἶναι ὁ Χριστός ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν ἐνσάρκον Οἰκονομίαν* ἐπειδὴ κατὰ τὴν Θεοστυχεῖν δὲν εἶναι πρωτότοκος, ἀλλὰ Μονογενής* ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Χριστῷ ἡγιασθῇ ἡ κατὰ κτίσιν ἡμῶν φύσις, διὰ τοῦτο πρεπόντως πρωτότοκος μὲν εἶναι ὁ Χριστός, ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ χρηματίζομεν“. Δὲν εἶναι δὲ εὐκαταφρόνητα καὶ ἐκείνα ὅσα λέγει ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κατιόνων* „Πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς ὀνομάζεται ὁ Χριστός, ὅτι Μονογενὴς ὢν καὶ ἐκ Μητρός, παραπλησίως ἡμῶν μετέσχε σαρκὸς καὶ αἵματος κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ἀνθρώπος γέγονε* γεγόναμεν δὲ καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ Υἱοὶ Θεοῦ ἐν τῷ Βαπτίσματι* καὶ αὐτὸς ὁ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πρωτότοκος ἐν ἡμῖν τοῖς δέσει καὶ χάριτι Υἱοῖς Θεοῦ γενομένοις καὶ ἀδελφοῖς αὐτοῦ χρηματίσασιν γέγονεν“. Ὁδὲν ἐλέγεν ἀναβαίῃ πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν* οὐκ εἶπε Πατέρα ἡμῶν, ἀλλὰ Πατέρα μου, φύσει ὕψιστος, καὶ Πατέρα ὑμῶν, χάριτι δηλαδή, καὶ Θεόν μου καὶ Θεόν ὑμῶν* οὐκ εἶπε Θεόν ἡμῶν, ἀλλὰ Θεόν μου* ἂν διέλες λεπταῖς ἐπινοίαις τὸ ὁρώμενον ἀπὸ τῶ νοουμένου* ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τῆς Θεότητος, καὶ Θεόν ὑμῶν, ὡς δημιουργὸν καὶ Κύριον. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τὰς ἐν Χριστῷ συνελθούσας φύσεις ἐπινοία μόνῃ, φησὶ, διαρρέμει καὶ διακρίνομεν* ἀλλ' ὅθεν ἦσαν μετὰ τῶν αὐτῆς ἑκατέρω ἰδιομάταιν“. (Ὁρα τὸ λ. β'. κεφ. Μάρκου τοῦ Ἐφῆσου κατὰ Ἀκινδυνιστῶν) καὶ τὸν β'. λόγον περὶ Υἱοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου καὶ αὐτὸς χωρίζει τὴν ἐπινοίαν τὰς ἐν τῇ Χριστῷ ἡνωμένας κατὰ ὑπόστασιν μίαν δύω φύσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῇ Θεολογικῇ κεφ. ξη'. λέγει* „Εάν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, χωρίσῃς τὸ ὁρώμενον τῷ νοουμένῳ, δουλητὴ λαγύται καὶ

ἀγνοοῦσα ἡ σὰρξ“. Καὶ πάλιν, „Ὡς περὶ ἐπὶ τῆς ἀγνοίας εἰπομεν ὅτι, εἰς ἰσχυραῖς ἐπινοίαις* ἦτοι νοῦ λεπταῖς φαντασίαις διέλες τὸ κτιστὸν ἐκ τοῦ ἀκτίστου, δουλητὴ ἐστὶν ἡ σὰρξ. Εἰ μὴ ἦν τὸ σῶ Θεῷ Λόγῳ, ἀπαξ δὲ ἐνωθεῖσα κατὰ ὑπόστασιν, πῶς ἔσται δούλη*; Ὅπου μὲν τὰ λόγια ταῦτα δέλει νὰ φανερῶσιν ὁ χαριτωμένος οὗτος, ὅτι αἱ δύο φύσεις τῆ Χριστοῦ διαιροῦνται ἀλλ' ἀδιαίρετως. Γράφεται δὲ καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Τριφίδῃ, ὅπου Κωνσταντῖνος ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας κακῶς νοῶν τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν τὴν λεγούσαν* „Ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν“, ἔλεγεν* „Ἡ φωνὴ αὐτῆ δὲν νοεῖται, ὅπηνίκα ὁ Κύριος μίαν ὑπόστασιν νοεῖται ἡνωμένας τὰς δύο ἔχουσα φύσεις, ἀλλ' ὅπηνίκα κατὰ φιλήν ἐπίνοιαν ἡ σὰρξ παραλαμβάνεται κεχωρισμένη τῆς Θεότητος, καὶ οἷα τίς ἐκαστοῦ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γνωρίζεται“. Κατὰ τοῦτου λοιπὸν τοῦ ταῦτα λέγοντος Κωνσταντίνου φερομένη ἐκείσε ἡ Ἐκκλησία, οὕτως ἀποφαντικῶς δογματίζει* „Καὶ ταῦτα τοῦ Θεολογικωτάτου Δαμασκηνοῦ τότε τὴν κατὰ φιλήν ἐπίνοιαν διείρεσιν ἐκδιδάσκοντες, ὅτε λέγεται τι περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ σαρκὸς, μὴ παραστατικὸν φυσικῆς τινὸς ιδιότητος, ἀλλὰ δηλωτικὸν δουλείας ἢ ἀγνοίας“. Καὶ πάλιν καθολικῶς κατὰ τῶν τοιούτων φερομένη ἀναδεματίζει αὐτοὺς οὕτω* „Αναδεματίζομεν αὐτοὺς ὡς μὴ ἐκλαμβανόμενοι τὴν τοιαύτην ῥῆσιν (τὴν ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν) τῆς κατὰ φιλήν ἐπίνοιαν διαιρέσεως, καθὼς παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐρρίθη τότε, ὅπηνίκα ἡ δουλεία καὶ ἡ ἀγνοία λέγεται, ὡς μὴ ἀνεχομένων τὴν ὁμόδειον καὶ ὁμότιμον τοῦ Χριστοῦ σάρκα διὰ τῶν τοιούτων φωνῶν καθυβρίζεσθαι, ἀλλὰ λέγοντας κατὰ φιλήν ἐπίνοιαν παραλαμβάνεσθαι καὶ τὰς φυσικὰς ιδιότητας, τὰς ὡς ἀληθῶς οὐσας τῆς τοῦ Κυρίου σαρκὸς τῆς ἐνυποστάσεως τῇ αὐτῇ Θεότητι καὶ ἀδιαίρετον μνησθῆναι“.

„σώματος, τῆς δὲ, κατὰ τὸ τῆς παλιγγενεσίας Μυστήριον, τῆς δὲ, διὰ τῆς ἐλπίζομένης „ἐκ τῶν νεκρῶν πάλιν ἀναστάσεως, ἐν ταῖς τρισὶ πρωτότοκος γίνεται“ (ὁ Χριστὸς δηλ.) (λόγῳ Δ. κατ' Εὐνομίου).

Τροπᾶριον.

„Νηπιόφρονα τὸν γεγομῶτα ἀπάτη, πρωτόπλαστον ἔμπαλιν ἔπα-
„μορθώσωμ, Θεὸς Λόγος νηπιάσας ἐπέφαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ, λέγει, ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ ἔγινεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου κατὰ τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν ὡς ἐν ἀνόητον νήπιον· τούτου χάριν ὁ πλάσας τούτον Θεὸς Λόγος, θέλων νὰ ἐπανορθώσῃ πάλιν αὐτὸν συντριβέντα διὰ τῆς παραβάσεως, ἐπέφανεν αὐτὸς νήπιος, ἀλλὰ νήπιος, ὃχι κατὰ τὸ νηπιῶδες ἐκεῖνο φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀπαγε! ἐπειδὴ ποῖος ἄλλος ἦτον συνετώτερος καὶ σοφώτερος τοῦ Χριστοῦ καὶ νηπίου ὑπάρχοντος, τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ ἦτον ἐνωμένη κατ' ὑπόστασιν μετὰ τὴν εὐπόστατον σοφίαν τοῦ Πατρὸς; Ὡς περ γὰρ ἡ ψυχὴ τῆ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως τεθεωμένη ἐχρημάτισε διὰ τὴν κατ' ὑπόστασιν ἐνωσιν· οὕτως αὐτὴ ἦτον καὶ πεπλουτισμένη μετὰ τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας καὶ γνώσεως, ἃν καὶ ἡ σοφία αὐτὴ ἦτον κεκρυμμένη, καὶ ἐδείχνετο εἰς τὰ ἔξω διὰ τῶν ἐνεργειῶν, κατὰ τὴν προκοπὴν καὶ ἡλικίαν τοῦ σώματος· „Τὸ δὲ παιδίον (ὁ Ἰησοῦς) ἤ-
„ξανε καὶ ἐκραταιούτο Πνεύματι, πληρούμενον σοφίας“ (Λουκ. β'. 40.) Ἐφί δὲ καὶ ὁ „ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης“ Ἡ μὲν ἀνθρωπίνη φύσις οὐσιωδῶς ὡς κέκνηται τῶν μελλόντων τὴν „γνώσιν· ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ψυχὴ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἐνωσιν καὶ τὴν „ὑποστατικὴν ταυτότητα, κατεπλούτησεν, ὡς ἔφην, μετὰ τῶν λοιπῶν θεοσημεϊῶν καὶ τὴν „τῶν μελλόντων γνώσιν“ (Κεφαλ. ξί'. τοῦ Θεολογικοῦ) Νήπιος, λέγω, ἐπέφανεν ὁ Θεὸς Λόγος, οὐ κατὰ τὸ νηπιῶδες καὶ ἀτελὲς φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν σωμα-
τικὴν ἡλικίαν, γερόμενος τέλειος ἄνθρωπος· νηπιόφρων γὰρ γέγονεν ὁ Ἀδὰμ, κατὰ τὸν ἀνά-
νομον, διότι κατὰ τὸ νήπιον διὰ τὴν ἀπλότητά του εὐκόλως ἀπατᾶται ἀπὸ τοὺς πονη-
ροὺς· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ διὰ τὴν ἀπειροκακίαν καὶ ἀπλότητά του εὐκόλως ἐγελάσθη ἀπὸ
τὸν πονηρὸν Διάβολον· ὅθεν ἐπιθυμῶν νὰ ἀπολαύσῃ μεγαλύτερα ἀγαθὰ, ἔχασε καὶ τὰ
ὀλίγα ὅπου εἶχεν εἰς χεῖράς του. „Διὰ τοῦτο συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος, λέγων· „Μὴ
„παιδιά γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζεσθε· ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε“
(ἀ. Κορ. ιδ'. 20.)

Τροπᾶριον.

„Γῆς ἀπόγομον παλιμδρομήσασαυ ταύτη, Θεότητος σύμμορφον φύ-
„σιμ ὁ Πλάστης, ὡς ἀτρέπτως νηπιάσας ἀρέδειξεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Πλάστης, λέγει, καὶ Δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων, τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν ἀπὸ γῆς
γεννηθεῖσαν, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἐπιστραφεῖσαν καὶ διαλυθεῖσαν διὰ τοῦ θανά-
του, κατὰ τὴν θεῖαν ἐκεῖνην ἀπόφασιν τὴν λεγούσαν „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“
(Γέν. γ'. 19.) αὐτὸς ἐπειδὴ ἔγινε νήπιος ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, δηλαδὴ οὐχὶ τρα-
πείς εἰς ὅπερ οὐκ ἦν, ἀλλὰ μέινας ὅπερ ἦν· ἦτοι Θεὸς, ἥνωσε μετὰ τὴν ἰδικήν του ὑπόστα-
σιν τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καὶ προσέλαβε τὸ χεῖρον (τὴν ἀνθρωπότητα) ἵνα ἀντιδῶ
τὸ βέλτιον (τὴν Θεότητα) ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή. Τούτου χάριν αὐτὸς
ἐνανθρωπήσας, ἀνέδειξε τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν εἰς γῆν ἐπιστραφεῖσαν σύμμορφον τῆς
ἰδικῆς του Θεότητος· ἦτοι ἐδέωσε τὸν ἄνθρωπον· „Μετασχηματίζει γὰρ (ὁ Χριστὸς),
„λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γένεσθαι αὐτὸ σύμ-
„μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ“ (ἦτοι τῷ ἐνδόξῳ κατὰ περίφρασιν) (Φιλιπ. γ'. 21.)

Ψδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκάλυψεν Οὐρανούς ἡ ἀρετὴ σου Χριστέ· τῆς Κιβωτοῦ γὰρ προελ-
 „θὼν τοῦ ἁγιάσματος σου, τῆς ἀφθόρου Μητρὸς, ἐν τῷ μαῶ τῆς
 „δόξης σου ὡφθης ὡς βρέφος ἀγκαλοφορούμενος· καὶ ἐπληρώθη τὰ
 „πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Κοσμάς με τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός να
 κρατῆται ὡς βρέφος ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς πανάγνου Μητρὸς του, καὶ στοχαθεὶς τὸ ἀπει-
 ρον τῆς θείας αὐτοῦ συγκαταβάσεως, ἐδανείσθη τὰς ἰδίᾳς ἐκείνας λέξεις τοῦ Προφήτου
 Ἀββακούμ, τοῦ ὁποίου ποίημα εἶναι καὶ ἡ τετάρτη αὕτη Ψδὴ, τὰς λεγούσας „Ἐκάλυψεν
 „Οὐρανούς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ“ (Ἀββ. γ'. 3.) ὅθεν
 λέγει· ἀληθῶς, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀληθῶς ἐκάλυψεν ἡ ἀρετὴ σου τοὺς Οὐρανούς.
 Ἀρετὴν δὲ ὀνομάζει ἐδῶ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου συγκατάβασιν καὶ μέχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως
 αὐτοῦ κένωσιν· αὕτη γὰρ εἶναι τόσο ὑψηλὴ καὶ μεγάλη, ὥστε μετὰ τὸ μεγαλειότης ἐσκέ-
 πασε καὶ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν Οὐρανῶν, δηλαδὴ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ἐπεὶ δὴ ἐφρίξαν ἀλη-
 θῶς καὶ αὐταὶ αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις τοῦ Μυστηρίου τοῦ μέγεθος.

Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος τὸ ρητὸν τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει· καὶ ἂν ἔγινεν ἄνθρωπος ὁ
 Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο ἐφάνη ὅτι εἶναι ἡλαττωμένος καὶ κατώτερος
 τῶν Ἀγγέλων· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ σεβασμιότης καὶ τὸ θεοπρεπές του ἀξίω-
 μα, κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρειας Κύριλλον, εἶναι μεγαλῆτερα ἀπὸ κάθε ἀξίωμα τῶν Οὐρανῶν·
 ἦτοι τῶν ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλων· ἐπεὶ δὴ εἰς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶπεν ὁ Πατὴρ „Υἱός
 „μου εἶ σύ, κάθου ἐκ δεξιῶν μου“, κατὰ τὸν Παῦλον· διότι αὐτὸς μόνος εἶναι, κατὰ τὸν
 αὐτὸν Παῦλον, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνο-
 μαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. (Ἐρ. α'. 21.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· σὺ, Χριστέ, ἐγεννήθης ἀπὸ τῆς ἀφθόρου Μητέρας σου,
 „τὴν ὁποίαν Κιβωτὸν ἁγιάσματος ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει·“ „Ἀνάστηθι, φησὶ, Κύριε, εἰς τὴν
 „ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου“. (Ψαλ. ρλδ'. 8.) Ἀγίασμα
 δὲ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ χρισθὲν καὶ ἁγιασθὲν καὶ
 θεωθὲν ὑπὸ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος. Οὕτως ἔν γεννηθεὶς, ἐφάνης ὡς βρέφος ὑ-
 πὸ ἀγκάλων βατταζόμενος ἐν τῷ μαῶ τῆς δόξης σου· ἦτοι τῷ ἐνδόξῳ (κατὰ περίφρασιν,
 καθὼς καὶ τῶν τριῶν Παίδων τὸ λόγιον „Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ μαῶ τῆς ἀγίας δόξης σου“,
 Αἰνετεῖς τῶν τριῶν Παίδων 3ο.) διὰ τοῦτο ἐπληρώθησαν ὅλα τὰ κτίσματα ἀπὸ τῆς ἰδι-
 κῆς σου αἰνέσιν· ὅλα γὰρ ὁμοφώνως ὕμνησαν τὴν ἀπειρόν σου φιλενθρωπίαν καὶ συγκατά-
 βασιν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὴν παρούσαν τετάρτην Ψδὴν μετὰ ἓνα τέλος τελειώνει ὁ Ἱερὸς
 Κοσμάς, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει, ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, ὡς εἵπομεν.

Τροπάριον.

„Γνωθόμενος Συμεὼν τῶν ἀπορρήτων Μῦστα, ἡ Θεοτόκος ἐβόα· ὃν
 „ὕψ' Ἀγίου πάλαι κεχηρμάτισαι Πνεύματος, ρηπιάσαρτα Λόγον
 „Χριστόν, ἐμαγκαλίζου κράζων αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς
 „σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον κατ' ἡθοποιίαν καὶ παρακίνησιν ἐσχημάτισεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ὡς
 ἐκ μέρους γὰρ τῆς Παρθένου ἀποτεινόμενος τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεοδόχον Συμεὼν, οὕτως
 λέ-
 26-

λέγει· οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, οἱ διάστημα πολλῶν χρόνων διαπεράσαντες, εἰάν τις θελήσῃ νὰ βάλλῃ ἐπάνω των καὶ τὸ πλέον ἐλαφρότατον φορτίον, λυποῦνται καὶ ἀδυνατοῦν, καὶ δικαίως· διότι μόλις καὶ μετὰ βίας αὐτοὶ δύνανται νὰ βαστάζουσιν τὰ μέλητων ὑπὸ τοῦ γηρατειοῦ ἀδυνατισμένοι· σὺ δὲ, ὦ μακάριε καὶ θεϊότατε γέρον Συμεὼν καὶ Μῦστα (γνωστα) τῶν ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων, κάμνεις ὅλον τὸ ἐναντίον ἐκείνων· ἐπειδὴ δὲν λυπεῖσαι, ἀλλὰ χαίρεις καὶ μετὰ ἀγαλλίασιν μεγάλην ἐναγκαλιζέσαι τὸν προαιώνιον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ἐξ ἐμοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντα, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νηπιόσαντα. Δέχου λοιπὸν, Συμεὼν, τοῦτον ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου κατὰ τὸν πόθον σου· διότι σοὶ ἐχρηματίσθη· ἦτοι ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ μὴ ἰδῇς θάνατον πρὸ τοῦ νὰ ἰδῇς αὐτόν· „Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὃ ὄνμα Συμεὼν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτῷ· καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἰδῇ τὸν Χριστὸν Κυρίου“. (Λουκ. β'. 25.) (1).

Συμφάνως μὲ τὸν Ποιητὴν Κοσμᾶν παρηγορεῖ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος λέγων· „Καὶ δὴ λαβομένη ἡ Θεοτόκος τὸν ἐκ τοῦ ἀχράντου καὶ παναμώμου αὐτῆς θυσιαστηρίου σαρκωθέντα ζωοποιὸν καὶ ἀνέφραστον ἄνδρα, ὡς λαβίδι καὶ συζεύξει τῶν ἁγίων αὐτῆς χειρῶν, τῷ δικαίῳ (Συμεὼν) προέτεινε, τοιαῦτα, ἐμοὶ δοκεῖν, λέγουσά τε ἅμα καὶ παρακελεύουσα· ἀπόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ ἱερῶν ἀρίστε, ἀπόλαβε τὸν Κύριον, τὴν οὐ χηρεύσασάν σου ἐλπίδα· ὑπόδεξαι θησαυρὸν ἀνεκλείπτου, καὶ πλοῦτον ἀναφαίρετον, μεγαλοφυέστατον· ἐναγκαλίσαι κράτος ἀνεκδιήγητον καὶ δύναμιν ἀνεξέρευνήτου ἐρείδουσάν σε, σοφώτατε· περίπτυσαι τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀνακαινοποιήθητι· δικαιοτάτε· οὐ τολμηρὸν τὸ ἐγχεῖρμα· μὴ ὀκλαζε, ὀσιώτατε· ἐμφορήθητι τοῦ ποθομένου· κατατρύφησον τοῦ ἐπιδιδόμενου“.

Τροπάριον.

„Ὡς ἤλπισας Συμεὼν ἡλικιώτην βρεφᾶν, χαίρων ὑπόδεξαι (2)
 „Χριστόν, τῷ Ἰσραὴλ τῷ Θεοῦ τὴν παράκλησιν, τὸν Νόμου Ποιη-
 „τὴν καὶ Δεσπότην πληροῦντα νόμου τάξιν, κράζων αὐτῷ· ἐπλή-
 „σθι τὰ πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι ἠνωμένον μὲ τὸ ἀνωτέρω· ὁ γὰρ Μελωδὸς κατ' Ἠθροποίησιν καὶ παρακλήσιν μελουρήσας αὐτὸ, ὡς ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου τὸν λόγον σχηματίζει, καὶ λέγει πάλιν πρὸς τὸν Συμεὼν· ὑπόδεξαι, ὦ θεϊότατε Συμεὼν, εἰς τὰς ἀγκάλας σε, ὑπόδεξαι χαίρων καὶ ἀγαλλομένος τὸν Χριστὸν εἰς ἡλικίαν βρέφους, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ παρηγορία

(1) Περί τοῦ ἁγίου Συμεὼν τούτου διάφοροι διὰφορως λέγουσιν· ὁ μὲν γὰρ ἅγιος Ἰωσήφ ὁ ὑμνογράφος ἐν τῇ δευτέρῃ Τροπαρίῳ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἑσματοῦ Κανόνος του, δέλει ὅτι ἦτον ἱερεὺς, λέγων· „Ἐν νόμῳ γενόμενος ἱερευρὸς, ἱερώσατο“· καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος, ἕτω λέγων· „Απόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ ἱερῶν ἀρίστε“· ὁ δὲ κριτικὸς Φώτιος ἐν τοῖς Ἀμφιλοχείοις, καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας λέγουσιν, ὅτι δὲν ἦτον ἱερεὺς, ἀνώτερος ὅμως τοῦ ἱερέως· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἦτον οὗτος εἰς τῶν ἐβδόμηκοντα τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, καὶ ὅτι ἐρμηνεύων τὸ „Ἰδὲ ἡ Παρ“, δέχεται ἐν γαστρὶ ἔχει· καὶ ἀπιστήσας εἰς αὐτὸ, ἔλαβε χρηματισμὸν ὅτι μέλλει νὰ ζῇ, ἕως νὰ λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν προηγουμένου παρθε-

κὸν τέκον, ὡς λέγει Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ Συμεωνί. Εὐθύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, καὶ ὁ Ἀθηνῶν Μελετίος, καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Συμεὼν, ὅταν ἐδέχθη τὸν Χριστόν, ἦτον χρόνων διακοσίων ἐβδόμηκοντα καὶ ἑπτά· ἄλλοι δὲ γενεολογῶσι τὸν Συμεὼν ποσσιν, ὅτι ἦτον Τίος μὲν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἑβραίων Χιλλέλ, Πατὴρ δὲ τοῦ περιφήμου Γαμαλιὴλ τοῦ ἀναρεχομένου ἐν ταῖς Πράξεσι· καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἦτον πρεσβὴρ τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων· οἱ δὲ ἄλλοι σφαλεστοὶ μόνῃ τῇ εὐαγγελικῇ ἱστορίᾳ ἐπόμενοι, ὡς ἄνδρα ἀπλῶς πνευματοκίνητον τὸν Θεοδόχον γενεαίρουν. (ὅρα τὴν μετὰ τὸν ἑκατονταετηρίδα).

(2) Παρὰ τῇ αἰωνίῳ καὶ ἄλλοις „ἀπόλαβε“ γράφεται, καὶ παρὰ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Θεοδώρου.

ρία τοῦ Θεοσυλλέκτη καὶ νέου Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν, οἱ τινες ὁρῶσι νοητῶς τὸν Θεόν· τὴν ὁποίαν παρηγορίαν ἐσὺ ἤλπισας νὰ ἰδῇς, καθὼς ἐχρημάτισεν· ἦτοι διὰ λόγους ἀπεκάλυψεν εἰς ἐσὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἡ ἰδοὺ, φησὶν ὁ ἱερός Λουκᾶς, ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεὼν· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ. (Λουκ. β'. 25.) Ὑποδέξαι λοιπὸν τὸν Χριστὸν τὸν ἐξ ἐμοῦ γεννηθέντα, ὅς τις, μὲ ὅλον ὅτι εἶναι Ποιητὴς καὶ Δεσπότης τοῦ παλαιοῦ Νόμου, σήμερον ὅμως ἐν τῷ νῶν τελειώνει τὴν τάξιν καὶ προσταγὴν τοῦ Νόμου· ταῦτόν εἰπεῖν, αὐτὸς ὁ ἴδιος νομοθέτης ὑποτάσσεται εἰς τὰ ἰδικά του νομοθετήματα· αὐτὸς γὰρ ἐνομοθέτησεν, ὅτι καθε πρωτότοκον ἀρσενικὸν νὰ προσφέρεται εἰς τὸν Κύριον· ἡ Ἀγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον ἡ πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν, (Ἐξ. ιγ'. 2.) καὶ πάλιν, ἡ Πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά, (Ἐξ. λδ'. 19.) καὶ ὁ ἱερός Λουκᾶς, ἡ Πᾶν ἀρσεν διανοῖγον ἡ μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται. (Λουκ. β'. 23.) Διὰ τί δὲ φυλάττει ὁ Κύριος τὴν προσταγὴν τοῦ Νόμου; Διὰ δύο αἰτία, ἓνα μὲν, ἵνα μὲ τὸ ἰδικόν του παράδειγμα παρακινήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ φυλάττουν τὸν Νόμον, ἄλλο δὲ, ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι παραβάτης τοῦ Θείου Νόμου, ἐδὲ ἀντίθεος· ἡ Μὴ νομίσῃτε, φησὶν, ὅτι ἤλθον καταλύσαι τὸν Νόμον, ἢ τοὺς Προφῆτας, οὐκ ἤλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. (Ματθ. ε'. 7.)

Τροπᾶριον.

„Θεώμενος Συμεὼν Λόγον τὸν ἄναρχον, μετὰ σαρκὸς ὡς ἐν θρόνῳ
 „μετὰ χερουβικῷ, Παρθένῳ ἐποχούμενον, τὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ
 „πάντα ὡς βρέφος, ἐκπλαγεὶς ἐβόα αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα
 „τῆς σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ πρεσβύτερος Συμεὼν (1) τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν ἄναρχον κατὰ χρόνον· ἦτοι τὸν ἄχρονον καὶ ὑπέρχρονον, ὅτι κάθεται μετὰ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ σαρκὸς ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου Μαρίας, ὡς ἐπάνω εἰς θρόνον χερουβικόν, ὁμοίως βλέπων ὡς τεσσαρακονθήμερον βρέφος ἐκείνον τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι αἰτία τοῦ νὰ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὄντα, ἐξεπλάγη διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου· ὅθεν ἐβόα εἰς τὸν Χριστὸν τὸ πολλάκις ρηθὲν τοῦ Ἀββακούμ λόγιον, Ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως. Διὰ τί δὲ ὠνόμασε τὸν Θεὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ πάντα; Ἐπειδὴ ὅχι μόνον αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς καὶ Δημιουργὸς καθε οὐσίας αἰσθητῆς καὶ νοητῆς, ἀλλὰ καὶ διαφέρει ἀπὸ τοὺς τεχνίτας τοῦ Κόσμου, κεραμεῖς θετέον, ἢ ἀνδριαντοποιούς, ἢ ξυλουργούς καὶ ἄλλους ὁμοίους· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ δὲν εἶναι Ποιηταὶ ὕλης τῶν κεράμων, ἢ τῶν ξύλων, ἢ τῶν ἀνδριάντων, ἀλλὰ πέρνοντες τὴν ὕλην ἐξωθεν ἑτοιμον, βάλλουσιν εἰς αὐτὴν τὸ εἶδος μόνον καὶ τὴν μορφήν τῆς τέχνης· ὁ δὲ Θεὸς δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἀλλὰ τὴν ὕλην ὅλην τῶν κτισμάτων αὐτὸς παράγει ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, καὶ τὰ εἶδη αὐτὸς ἐπιθέττει εἰς αὐτήν. Ψευδεστάτη δὲ εἶναι, καὶ πόρρω τῶν ἱερῶν περιβόλων τῆς Ἐκκλησίας ἐδιώχθη ἡ δόξα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἐφλυάρου ὅτι ἡ ὕλη δὲν ἐπαρήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀναρχὸς καὶ συναΐδιος τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Θεὸς ἄλλο τι δὲν ἐποίησε, πᾶρεξ τὸ νὰ μορφώσῃ μόνον τὴν ὕλην μετὰ διάφορα εἶδη καὶ ποιότητες.

Καὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς αἰτίος ἐστὶ τοῦ νὰ ᾔναι τὰ πάντα· τουτέστι τοῦ νὰ ᾔναι καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος ὅμῃ, ἐξ ὧν συντίθενται καὶ ὁλοκληροῦνται πάντα τὰ κτίσματα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· ἡ Οἱ μὲν Ἕλληνες ἐξ αἰδίου λέγοντες συνυπάρχειν τῷ Θεῷ τὴν τῶν ὄντων οὐσίαν (ἦτοι τὴν ὕλην), τὰς δὲ περὶ αὐτὴν ποιότητας μόνον ἐξ αὐτοῦ ἔσχον·

(1) Σημειώσαι, ὅτι Συμεὼν ἐβραϊκῶς θέλει νὰ εἰπῇ ὑπάκου, κατὰ τὸν Νικήταν, ἢ οὐ ἤκουσε Κύριος, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· ὅθεν καὶ ἡ Λεῖα εἶπεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Συμεὼν· ἡ ἤκουσε Κύριος, ὅτι μισῶμαι καὶ προσέδωκε μοι καὶ τῆτο· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτὸ Συμεὼν. (Γέν. κδ'. 53.)

ἢ ἐσχηκέναι, τῇ μὲν οὐσίᾳ οὐδὲν λέγουσιν ἐναντίον, ἐν δὲ ταῖς ποιότησι μόνας τὴν ἐναντίωσιν εἶναι· ἡμεῖς δὲ μόνην λέγομεν τὴν θείαν οὐσίαν μὴ ἔχειν ἐναντίον, ὡς αἰδιόνην τε οὖσαν καὶ ἀπειρον καὶ αἰδιότητος ταῖς ἄλλαις χαριστικῇ· τῇ δὲ τῶν ὄντων οὐσία εἶναι μὲν τὸ μὴ ὂν ἐναντίον, καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κυρίου ὄντος (ἦτοι τοῦ Θεοῦ) ὑπάρχειν τὸ αἰεὶ εἶναι αὐτὴν, ἢ μὴ εἶναι“· (Κεφ. κή. τῆς Γ'. ἐκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.) καὶ πάλιν, „Οἱ Ἕλληνες, οὐσίας μὲν οὐδαμῶς, ποιότητων δὲ μόνον δημιουργοὺν τὸν Θεὸν εἰσάγουσιν· ἡμεῖς δὲ τὸν παντοδύναμον ἐγνωκότες Θεὸν, οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιωμένων (μὲ εἶδος) δημιουργὸν αὐτὸν εἶναι φαμέν· εἶδὲ τοῦτο, οὐκ ἐξ αἰδίου συνύπαρκτα τῷ Θεῷ τὰ δημιουργήματα“· (Κεφ. ε'. τῆς Δ'. ἐκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δὲ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς συμφώνως λέγει· „Πεποιωμένης οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε“ (Κεφ. ρκβ'. τῶν Εὐρωστικῶν)· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησὶν· „Ὁ Θεὸς πρὶν τι τῶν ὁραμένων γενέσθαι, εἰς τοῦν λαβόμενος καὶ ὁρμήσας ἀγαγεῖν εἰς γένεσιν τὰ μὴ ὄντα, ὁμοῦ τε ἐνόησεν ὁποῖόν τινα χρὴ τὸν Κόσμον εἶναι, καὶ τῷ εἶδει αὐτοῦ τὴν ἀρμοζούσαν ὕλην συναπεγέννησεν“· (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν ἑξαήμερον) ταῦτόν εἰπεῖν, ὕλην εἰδοπεποιημένην ὁ Θεὸς παρήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι (1).

ΩΔΗ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τοὺς ἀληθεῖς τουτοὺς λόγους τῶν ἁγίων, πάσης κατηγορίας καὶ κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι οἱ ἰδικοὶ μας λογιζόμενοι, οἱ λογικῶς ἰδίως συντάξαντες, ὡς ὁ Βλεμμίδης, ὡς ὁ Κορυδαλὺς, καὶ ἄλλοι, οἱ τινες καίτοι εὐσεβεῖς λογίζόμενοι, ἀνακαινίζουσιν ὅμως ἐν τῷ μέρει τούτῳ τὸν ἐλληνισμόν καὶ τὴν παλαιὰν κακοδοξίαν τῶν Ἑλλήνων τῷ τῶν εὐσεβῶν συστήματι παριστάγουσι. Πάντες γὰρ ἀπὸ μίας ἐν τῷ περὶ οὐσίας λόγῳ γραφούσι καὶ πρὸςβύουσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ, καὶ ὅτι τὸ μὴ ὂν οὐκ ἐναντίον αὐτῇ ἔστι, καὶ ὅτι ἐν μόνας ταῖς ποιότησι ταῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ, ἢ ἐναντιότητι ἔστιν (Ὁρ. κεφ. Κ'. σελ. 77. τῆς λογικῆς τοῦ Βλεμμίδου). Τῆτο δὲ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θαῖος Μάξιμος, τῆς ἐλληνικῆς πλάνης βλασφημία ἐστὶ καὶ ἀσέβεια· ἐκείνη γὰρ ἐβλασφημεῖ, ὅτι ἡ τῶν ὄντων οὐσία· ἦτοι ἡ ὕλη, δὲν ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐξ αἰδίου συνυπῆρχε τῷ Θεῷ· ὅθεν καὶ τὸ μὴ ὂν δὲν ἔχει αὐτῆς ἐναντίον, ὡς εἰ οὐσα συνἀναρχος τῷ Θεῷ καὶ ἀγέννητος. Ποσὸν δὲ βλασφημίας εἶναι ἡ κακοδοξία αὕτη, δείκνυσιν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ λόγιον ἐκεῖνο τῆς Γενέσεως· „Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος“· Εἰ μὲν οὖν ἀγέννητος αὕτη, πρῶτον μὲν ὁμότιμος ἔσται τῷ Θεῷ τῶν αὐτῶν πρεσβείων ἀξιομένη· οὐ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον, τὴν ἀποιοῦν, τὴν ἀνείδον, τὴν ἐσχάτην ἐμορφίαν, τὸ ἀδιατύπωτον αἶσχος (τοῖς γὰρ αὐτῶν προσρήμασι χέχημαι) τῆς αὐτῆς προεδρίας ἀξιοῦσθαι τῷ σοφῷ καὶ δυνατῷ καὶ παγκάλῳ δημιουργῷ καὶ κτίσῃ τῶν ὄλων· Ἐπειτα δὲ ποσαύτη ἔσται, ὥστε ὅλην ὑποδέχασθαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπιστήμην· καὶ οὕτω τρόπον τινὰ τῇ ἀνεξιχνίαστῳ τῷ Θεῷ δυνάμει ἀντιπαριζήσουσιν αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν“.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ „Ὁ ἐκ τῶν ὄντων τὰ πάντα παραγαγὼν“ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου, ἀσεβέστερον δείκνυσι τὴν ἀνωτέρω δόξαν τῶν Ἑλλήνων· „Τὴν ὕλην οἱ Ἕλληνες συναἰδὸν λέγοντες τῷ Θεῷ, δύο εἰσήγον ἀναρχὰ καὶ δύο ἀγέννητα, ἀναρχὸν γὰρ καὶ ἀγέννητον μόνον οἶδμεν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς μὴ ἔχοντα κί-

σιον αὐτοῦ μηδὲ ἀρχὴν, οἷα μὴ ὑφ' ἑτέρου γεννηθέντα ἢ γεγονότα· κατὰ γὰρ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· „Πατὴρ ὁ Πατὴρ καὶ ἀναρχος“ οὐ γὰρ ἐκ τίνος· Τίος ὁ Τίος καὶ οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γὰρ· εἶδὲ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνει ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος· Ποιητὴς γὰρ χρόνων οὐχ' ὑπὸ χρόνον· κατὰ δὲ τοὺς τὴν ὕλην ἀγέννητον λέγοντας, καὶ αὕτη ἀναρχος, ὡς αἰτίον μὴ ἔχουσα αὐτῆς καὶ τῇ μὲν Πατρὶ ὁμοία, κατὰ τὸ ἀναρχὸν καὶ ἀγέννητον, τοῦ δὲ Τίτου καὶ Λόγου, Βαβαί τῆς ἀτοπίας! καὶ πλέον τι φέρουσα, εἰ ἢ μὲν, ἀναρχος καὶ ἀνείστιος· ὁ δὲ, οὐκ ἀναρχος, ὡς αἰτίον τὸν Πατέρα κακῶς ὁνομαζόμενος· ὅθεν καὶ αἰδίων ἔσεσθαι τὸν Κόσμον οἱ Ἕλληνες ἐφαντάσθησαν, καὶ μηδὲ ποτε φθαρσομένον, ἢ περιλειψόμενον“.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν δίδω τὴν εἰδήσιν ταύτην εἰς τοὺς ἰδικούς μας Διδασκάλους, εἰς τοὺς σοφοὺς, ὁ ἀσφοδὲς ἐγὼ, καὶ εἰς τοὺς παιταυμένους, ὁ ἀπαιδευτός, καὶ τοὺς παρακαλῶ ἐν ἀγαθῇ ἀδελφικῇ καὶ στοχασθῶν κατὰ βάθος τὸ διῶρημα αὐτὸ τῆς λογικῆς, καὶ πάντας εὐρίσκοντες τὸ σύμφωνον τῇ τῶν Ἑλλήνων κακοδοξίᾳ, ὡς ἀποφαίνεται ὁ Διοφόρος Μάξιμος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ἅς μὴ τὸ παραδίδουν πλέον εἰς τὰ σχολεῖα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς μαθητευομένοις· ὑπὸ ἀνάδικμα γὰρ πίπτουσιν οἱ τὴν ὕλην ἀναρχὸν καὶ ἀγέννητον φρονούντες ἢ λέγοντες, κατὰ τὸ ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς ὁρθοδοξίας Συνοδικῆς τῆς Ζ'. Συνόδου, τὸ ἐν τῇ Τριωδίῳ. Εἶδὲ καὶ εἰποῦν, ὅτι αὐτοὶ δὲν φρονοῦν οὔτε λέγουσιν τὴν ὕλην ἀναρχὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἀμέσως καὶ καθαρῶς, συμπεραίνεται ὅμως πᾶσι ἐμμέσως δι' ἐκείνους ὅπου λέγουσιν, ὅτι οὐδὲ ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ· μόνη γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ οὐσίᾳ οὐκ ἔστιν ἐναντίον, ἀναρχὸν καὶ αἰδίῳ οὖσα· πᾶσι δὲ τῇ τῶν ὄντων οὐσίᾳ ἐναντίον ἔσται τὸ μὴ ὂν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Διοφόρος Μάξιμος, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη ὑπὸ Θεοῦ. Ἀλλ' αὐτὸ πρέπει νὰ λέγουν ἀρχὴν τῆς φύσεως ἐν ταῖς φυσικαῖς τῶν τὴν ἀνείδον ὕλην, ὡς ὁ Βλεμμίδης (ἐν Κεφ. α'. τῆς φυσικῆς)· ἀνείδος γὰρ ὕλη πραγματικῶς οὐκ ὑπάρχει, ἀλλὰ τῆς διανοίας εἶναι ἀναπλάσμα.

Τί

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας συμβολικῶς, ἐν θρόνῳ ἐπηρμένῳ Θεόν, ὑπ’ Ἀγ-
 „γέλῳ δόξης δορυφορούμενον, ὡς τάλας! ἐβόα, ἐγώ· πρὸ γὰρ εἶδον
 „σωματούμενον Θεόν, φωτὸς ἀμεσπέρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος, μᾶλλον δὲ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς παρούσης πέμπτης ᾠδῆς ἐρανίσθη-
 σαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, καὶ πρεπόντως· διότι καὶ ὁ Προφήτης
 αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς τῆς ᾠδῆς ταύτης. Διηγέται λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος Κοσμάς ἐν τῇ
 Εἰρμῷ τούτῳ τὴν ὁπτασίαν, τὴν ὁποίαν ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ὁ Ἡσαΐας· τῆς ὁπτασίας ταύτης
 ἡ αἰτία ἠκολούθησεν οὕτως. Γράφει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαΐου,
 ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ὀζίας ἐλεπρώθη, διότι μὴ ὦν ἱερεὺς, ἐτόλμησε νὰ θυσιάσῃ μέσα εἰς
 τὸν Ναὸν παρὰ τὴν ἀξίαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐδίωξαν αὐτὸν ἐξω τοῦ Ναοῦ,
 οὔτε ὁ Προφήτης Ἡσαΐας ἠλεγξεν ἐκεῖνον διὰ τὴν τόλμην· τούτου χάριν μὲ δικαιოსύνην
 ἐμπόδισεν ὁ Θεὸς τὸ χάρισμα τῆς Προφητείας ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, καὶ ἀπὸ τὸν λαὸν τῶν
 Ἰουδαίων· ὅταν δὲ ὁ Ὀζίας ἀπέθανε, τότε πάλιν ἔδωκε τὸ προφητικὸν χάρισμα εἰς αὐ-
 τόν· ὅθεν τότε εἶδε τὴν φοβεράν ἐκείνην ὁπτασίαν τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ ἔλεγεν· „Ἐγένετο
 „τοῦ ἔτους, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ Βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑ-
 „ψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ Σεραφίμ εἰστήκεισαν
 „κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ὡς τάλας ἐγώ!, ὅτι κατανένυγμαί. (Ἡσ. 5. 1.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν ὁπτασίαν παραφράζων ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι ὅταν ὁ Ἡσαΐας εἶδε
 τὸν Θεὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς ἐπηρμένον καὶ ὑψηλὸν θρόνον, ὅς τις ἐδορυφορεῖτο κύκλῳ ὡς
 Βασιλεὺς, ἀπὸ Ἀγγέλους δόξης· ἦτοι ἐνδόξους καὶ λαμπροφαιεῖς, ταύτῳ εἰπεῖν, ἀπὸ
 τὰ πυρφόρα Σεραφίμ, τότε ἐβόησε τὴν κατανυκτικὴν ἐκείνην καὶ αἰμύνηστον φωνήν· ὡς πό-
 σον ταλαίπωρος ἄνθρωπος εἶμαι ἐγώ! διότι ἀκάθαρτος ὦν καὶ ἀμαρτωλὸς, καὶ ἀκάθα-
 ρα χεῖλη ἔχων, καὶ κατοικῶν ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος, ἠξιώθηκα νὰ ἰδῶ
 τοιαῦτα φοβερά θεάματα· προεῖδον γὰρ τὸν Θεόν, ὅπου ἔμελλε νὰ σωματωθῇ, καθὼς
 ταῦτα ὁ ἴδιος Ἡσαΐας βεβαιοῖ λέγων· „Ὡς τάλας ἐγώ! ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἀκάθα-
 „ρος ὦν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἴκω,
 „καὶ τὸν Βασιλέα Κύριον Σαβαώθ (ἦτοι στρατιῶν Ἀγγελικῶν) εἶδον τοῖς ὀφθαλ-
 „μοῖς μου. (αὐτόθ. 5.) Συμβολικῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Προφήτης τὸν
 Θεόν, διὰ τὸ τῆς ὁπτασίας αἰνιγματωδὲς καὶ συμβολικόν· σύμβολον γὰρ ἦτον ὁ ἐπηρμέ-
 νος θρόνος τῆς ἀγίας Παρθένου, ἥτις ἦτον ἐπηρμένη καὶ αἰωτέρα πάντος γυναικὸς λογι-
 σμοῦ· ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεδρὰ τῆς Θεοῦ ἦτον σύμβολον τῆς ἐν τοῖς σπλάγχχοις τῆς
 Παρθένου ἐπαναπαύσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀρρήτου σαρκώσεως. Ἐπιφέρει δὲ
 ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει φωτὸς ἀμεσπέρου καὶ εἰρήνης· καὶ τὸ μὲν

,, φω-

Τί λέγω; ἢτε αὐτὴ ἡ διάνοια ὅσον καὶ ἂν λεπτο-
 νῇ, δύναται θετικῶς νὰ νοήσῃ ὕλην ἀνείδον καὶ χω-
 ρίς τινος μορφῆς, εἰ μὴ μόνον στερητικῶς· ὅθεν καὶ
 αὐτὸς ὁ Πλάτων ὁ τῆς ἀνείδου ταύτης ὕλης πρό-
 μαχος καὶ εὐρετής, νόθῳ λογισμῷ εἶπεν, ὅτι αὕτη
 νοεῖται ἀνείδους. Καὶ τὸ μεγαλύτερον, ὅτι ὁ Θεὸς
 ὕλην εἰδοπεποιημένην παρήγαγε, καὶ οὐχὶ ἀνείδου·
 ὅθεν τὸ μὴ ὂν εἰς ὑπαρξίν πῶς δύναται νὰ γένῃ
 ἀρχὴ τῶν φυσικῶν; Προσδέττω καὶ τρίτον, ὅτι πα-
 ρακαλῶ θερμῶς τοὺς ἀγίους Διδασκάλους νὰ μὴ πα-
 ραδίδουν τὸ ὄγδον Β.βλίον τῆς Φιλικῆς τοῦ Ἀριστο-
 τέλους ἐν τοῖς σχολείοις, ὅτι πρεσβεύει ἀσεβῶς, ὅτι
 ὁ Κόσμος εἶναι ἀναρχος καὶ ἠτελεύτητος· τὸ ὁποῖον

εἶναι ἐναντιώτατον εἰς τὴν εὐσεβῇ ἡμῶν Πίστιν,
 καὶ εἶναι γεμάτον ἀπὸ μυρίας βλασφημιῶν· ὅθεν καὶ
 ὁ θεὸς Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἐν τῇ
 αἰατροπῇ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Φιλοσοφικῶν δογ-
 μάτων, προστάζει νὰ φύγουν οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τῆς
 ἀνάγνωσιν τοῦτου Βιβλίου· „Φευκτέον τοῦ Περι-
 „πάτου τῶν ἀκροαματικῶν τῶ ὄγδον, ὡς γέμον
 „βλασφημιῶν, καὶ κατὰ τῶν δημιουργημάτων τοῦ
 „Θεοῦ καὶ Πλάστου πολέμιον“. Οὕτω καὶ ὁ Θεο-
 λόγος Γρηγόριος συνεβούλευε νὰ μὴ ἀναγινώσκται
 ὁ περὶ Ψυχῆς λόγος τοῦ ἰδίου Ἀριστοτέλους· οἱ
 γὰρ εὐσεβεῖς μαθηταὶ μὲ εὐσεβῇ δόγματα πρέπει νὰ
 μαθητεύονται, καὶ ὅχι μὲ ἀσεβῇ καὶ κακόδοξῃ.

„φωτός ἀνεσπέρου“ ἴσως ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρηθὲν „Καὶ πλήρης δόξης ὁ οἶκος „αὐτῆ“, ἢ ἀπὸ τὸ „Διότι φῶς τὰ προστάγματά σου“ τοῦ αὐτοῦ Ἠσαΐου, (Ἠσ. κς. 9.) τὸ δὲ „εἰρήνης“ ἀπὸ τὸ „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδω- „κας ἡμῖν“. (Ἠσ. κς. 3.) μὲ τὸ ὁποῖον δείχνει, ὅτι εἶναι ἡ τῆς Ἠσαΐου πέμπτη ὠδή.

Μάθε δὲ, ὦ ἀναγιῶστα, ἐκ τοῦ Τροπάριου τούτου ἕνα ἀφέλιμον νόημα, ἡγουν ὅτι ὅ- σον οἱ ἅγιοι πλησιάζουν κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ ταπεινούνται, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Δαυρόθεος· οὕτως ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἡξιώθη νὰ συνο- μιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν, ἀνόμασε τὸν ἑαυτὸν τοῦ γῆν καὶ σποδόν· „Νῦν ἡρξάμην λαλήσαι „πρὸς τὸν Κύριόν μου· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός“. (Γέν. ιη. 17.) οὕτως ὁ Ἰάβ, ὅταν ἡξιώθη νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν εἶπεν· „Ακοὴν μὲν ὠτὸς ἡκούσόν σου τὸ πρότερον, „νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἐώρακέν σε· διὸ ἐφάυλιστα ἑμαυτὸν καὶ ἐτάκην, ἡγῆμαι δὲ ἑ- „μαυτὸν γῆν καὶ σποδόν“. (Ἰάβ. μθ. 5.) οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος, ὅταν ἡξιώθη τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, τότε ἐκάλεσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ταλαίπωρον καὶ ἀκάθαρτον.

Τροπάριον.

„Συμεῖς ὁ Θεῖος πρέσβυς, τὴν προφανεῖσάν πάλαι τῇ Προφῆτῃ
„δόξαν, χερσὶ Λόγον βλέπωμ Μητρὸς κρατούμεμον, ὦ, χαίροις, ἱ-
„βόα, Σεμνή· ὡς γὰρ θρόνος περιέχεις τὸν Θεόν, φωτός ἀρεσπέ-
„ρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατανοήσας, λέγει, ὁ θαυμάσιος καὶ προφητικώτατος Συμεὼν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἡ- τις ἐφάνη τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν, ταυτέστι τὴν ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπληρμένου καθέδραν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, βλέπων δὲ τὰ τὰς Θεαρχικώ- τατον Λόγον τοῦ Πατρὸς νὰ κρατῆται ἀπὸ τὰς ἀχράντους χεῖρας τῆς ἀπειράνδρου Μητρὸς του, καὶ θαυμάσας διὰ τὴν ἐκβασιν καὶ τὸ τέλος ὅπου ἔλαβεν ἡ συμβολικὴ ἐκείνη ὀπτα- σία τοῦ Ἠσαΐου, δὲν ἐταλάνισε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς ὁ Ἠσαΐας, ἀλλ' ἐκραζε μεγαλοφώνως πρὸς τὴν Παρθένον· ὦ πάνσεμνε κεχαριτωμένη, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, τὰ τοῦ Γαβριὴλ σχεδὸν διανεισάμενος λόγια· διότι ἐσέ, Παρθένε, ἐφάνερονεν ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος καὶ ἐπληρ- νος θρόνος, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐνθρονίζεται, καὶ ἐσέ παραστέκουσιν νοερώς τὰ Σεραφίμ τιμῶντα καὶ σεβόμενα τὸν ὑπὸ σοῦ βασταζόμενον Κύριον.

Τροπάριον.

„Προκύψας ὁ πρεσβύτες, καὶ τῶν ἰχνῶν ἐμθέως ἐφαψάμενος,
„τῆς ἀπειρωγάμου καὶ Θεομήτορος, πῦρ ἔφη βαστάζεις Ἀγνὴ, βρέ-
„φος φρίττω ἀγκαλίσασθαι Θεόν, φωτός ἀρεσπέρου καὶ εἰρήνης
„δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· ἐκεῖνος γὰρ, ὅταν εἶδε τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπληρμένου καὶ περικυλούμενον ἀ- πὸ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, εἶπε τοῦτο· „Καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ,
„καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι (ἢ τοι τῇ πυράγῃ) ἔλαβεν ἀπὸ
„τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἤφατο τοῦ στόματός μου“. (Ἠσ. ε. 6.) Προκύψας λοιπὸν, λέ- γει, ὁ πρεσβύτες Συμεὼν· ἢ τοι μὲ ὑποστολὴν καὶ φόβον πολὺν προσκυνήσας καὶ ἐγγίσας καὶ καταβλήσας τὰ ἰχάρια τῶν ἁγίων ποδῶν τῆς Παρθένου, ἴτα λάβῃ ἐξ αὐτῆς

τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸ κατὰ τὴν Θεότητα ἀναρχοῦ καὶ προαιώνιου βρέφους, συστέλλεται πάλιν, καὶ γυρίζων ὀπίσω λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα· ὦ Πάναγνε Δέσποινα, ἐσὺ βαστάζεις πῦρ εἰς τὰς χεῖράς σου· ὅθεν ἐγὼ φρίττω νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ βρέφος τοῦτο, ἐπεὶ δὲ δὲν εἶναι βρέφος μόνον, ἀλλὰ εἶναι καὶ Θεὸς καὶ ὑπερκόσμιος ἄνθρωπος· ὅθεν φοβοῦμαι μήπως κατακαῶ με μόνον τὸ τοῦτου ἐγγίξιμον. Τὰχα δὲ τὸ μὲν Σεραφίμ ἐκεῖνο εἰκόνιζεν ἐσέ, Παρθένε, ἡ δὲ λαβὶς ἐκείνη καὶ ἡ πυράγρα εἰκόνιζε τὰς ἰδικάς σου χεῖρας, ὑπὸ τῶν ὁποίων κρατεῖται ἀρρήτως τοῦτο τὸ αὔλον πῦρ τῆς ἐν σαρκὶ κρυπτομένης Θεότητος.

Τροπάριον.

„ Ῥύπτεται Ἡσαΐας, τοῦ Σεραφίμ τὸν ἄνδρακα δεξάμενος, ὁ πρέσβυς ἐβόα τῇ Θεομήτορι· σὺ ὥσπερ λαβίδι χερσὶ λαμπρυνεῖς με, ἐπιδοῦσα ὅμ φέρεις, φωτὸς ἀμεσπέρου, καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ πρότερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Συμεὼν, ὅτι παραιτεῖται ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ προαιώνιον βρέφος· εἰς δὲ τὸ παρὸν ἀναφέρει τοῦτον θαρράλεωτερον, καὶ τολμῶντα τὴν ἐναγκαλίσειν, καὶ τὸν φόβον ἐκεῖνον διώκοντα ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ ὡς ἀλόγιστον. Καὶ διὰ τί, ἔλεγεν ὁ Θεὸς Γέρον εἰς τὴν Θεομήτορα, διὰ τί νὰ φοβοῦμαι, ὦ Παρθένε, τὸ πῦρ ὅπου βαστάζεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου; μήπως αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου κολάζει καὶ καίει, ἵνα καὶ ἐμὲ κατακαύσῃ; ὅχι· αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου ρύπτει· ἡτοι καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας δεχθεὶς ἀπὸ τοῦ Σεραφίμ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἄνδρακα, ὁ ὁποῖος ἐδήλου τὸ Θεοῦπόστατον βρέφος σου, δὲν κατεκάν, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας· δὲν κατεφλέχθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐφωτίσθη καὶ ἐλαμπρύνθη, καθὼς βεβαίῳ ὁ ἴδιος· „ Ἰδοὺ, φησὶν, ἡ φάτο „ τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαρίει “ (Ἡσ. 5'. 7.). Ὡστε καὶ σὺ, Παρθένε, ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τοῦ Σεραφίμ ἐκείνου ὑπάρχουσα, εἰς δόξης εἰς ἐμὲ τὸν βρεφοπρεπῶς φερόμενον ὑπὸ σοῦ Θεὸν Λόγον με τὰς ἁγίας χεῖράς σου ὡσὰν με λαβίδα, βέβαια δὲν θέλεις με καταφλέξει, ἀλλὰ μᾶλλον θέλεις με καθαρῖσαι ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, εἴ τινα ἁμαρτίαν ἔχω ὡς ἄνθρωπος, καὶ θέλεις με φωτίσει. Ἀκούσθως δὲ ἐπιφέρει τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, ὡς εἴπομεν.

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει πανηγυρίζων ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος· „ Ὁ μὲν οὖν Συμεὼν τῆς πρὸς γῆν ἀνανεύσας συγκύψας, κάτω γὰρ ἢν τέως συννέων τῷ γῆρα καμπτόμενος, βραχύ τε τῶν ποδῶν τὴν βακτηρίαν ῥίψας, ἐπιστηρίζεται· καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας, ἐκ τῶν μητρικῶν ἀγκάλων ἐπειρᾶτο τὸ Θεάνθρωπον νήπιον ὑποδέξασθαι· ἡ δὲ (Θεοτόκος) μικρὸν μὲν ἐπέσχεν· οὐ γάρ πω σαφῶς ᾔδει τὴν ἐν Πνεύματι πρὸς τὸ Ἱερὸν τοῦ Γέροντος ἀφίξιν· ἔπειτα δὲ, ὡς τὸ Θεὸν βρέφος ταῖς ταύτης ἀγκάλας περισκιρτῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐκείνου παλάμας ἐκπιδῆσαι φιλονεικοῦν ἦν, θᾶττον τε γινώσκει (ἡ Παρθένος διλαδὴ) τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν, καὶ τῷ πρεσβύτῃ χεῖρας ἀπλοῦντι τοῦτο προσεπιδίδωσι, δέξαι, βοῶσα, γερατώτατε ἄνθρωπε, τὸν πρὸς σέ μᾶλλον, ἢ πρὸς ἐμὲ τὴν τεκοῦσαν νῦν ἐπείγόμενον “.

Ὠδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐβόησέ σοι, ἰδὼν ὁ πρέσβυς, τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ σωτήριον, ὁ λαοῖς ἐπέστη· ἐκ Θεοῦ Χριστὲ σὺ Θεός μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὰ ρήτᾳ τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐρανισμένος ὁ Εἰρμός οὗτος· λέγει γὰρ ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, ὅτι εἶπεν ὁ Θεὸς Συμεῶν, ὅταν ἐβάσταζε τὸν Κύριον εἰς τὰς χεῖράς του, „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἦτοί-
 „μας κατα πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν“. (Λουκ. β'. 29.) Ἀρχισε δὲ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀπὸ τῆ „ἐβόησε“ διὰ τὴν φανερῶσιν, ὅτι ἡ παρούσα Ὡδὴ εἶ-
 „ναι ἡ ἔκτῃ τοῦ Ἰωᾶ, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ „ἐβόησα“. „Εβόησα, φησὶν, ἐν θλί-
 „ψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου“. (Ἰων. β'. 2.) Ὁ πρεσβυτικώτατος, λέγει, Συ-
 „μεῶν, βλέπων μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ ὀφθαλμοῦς τὸ σωτήριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέμφθη εἰς
 ὅλους τοὺς λαοὺς, τόσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον καὶ τῶν Ἑθνικῶν, τουτέστι τὴν σάρκωσιν
 τοῦ Μονογενοῦς, ἣν εὐδόκησεν ὁ Θεὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐβόησεν εἰς ἐσέ, Κύριε.
 Τί δὲ ἐβόησεν; Ὡς θεῶνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσύ προῦλθες Θεὸς ἐκ Θεοῦ: ἦτοι ἐγεννηθης
 Θεὸς ὁμοούσιος ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· διότι ἂν καὶ ἐβάστα-
 ζε βρέφος εἰς τὰς χεῖράς του ὁ δίκαιος Συμεὼν, καὶ ἐβλεπε νήπιον τὸν Δεσπότην Χριστόν
 κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔμεινεν ὁ νοῦς του εἰς μόνον τὸ ἔξω καὶ βλεπό-
 μενον ταπεινὸν σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν θείων μελῶν τοῦ Παναγίου
 βρέφους, ὡς ἀνὰ διὰ μέσου τινῶν λεπτῶν ὑμένων ἢ ὑέλων, παρέκυσσεν εἰς τὸ ἔσω καὶ κε-
 κρυμμένον φῶς τῆς Θεότητος· ὅθεν καὶ βλέπων τοῦτο, τέλειον Θεὸν σὲ ὡμολόγησε.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ οὕτως
 γράφει· „Ἄννα εὐηγγελίζετο, Συμεὼν εὐηγγελίζετο, ἐν μικρῷ βρέφει τὸν μέγαν Θεόν
 „προσκυνοῦντες, οὐ τοῦ ὁραμένου καταφρονοῦντες, ἀλλὰ τῆς Θεότητος αὐτοῦ τὴν μεγαλω-
 „σύνην δοξολογοῦντες· ἐφαίνετο γὰρ ὡς περ φῶς δι' ὑέλιναν ὑμένων διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου
 „σώματος ἡ θεία δύναμις διαυγάζουσα τοῖς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας κεκα-
 „θαρμένους“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην,
 λέγει· „Ταῦτα εἶπεν ἡ Θεοτόκος, καὶ ταῖς τοῦ πρεσβύτου παλάμαις τὸν Υἱὸν ἐπιτίθη-
 „σιν· ὁ δὲ τὴν ὄψιν, ὡς εἶχε τάχους, ταύτῃ προσεπικλίνας, καὶ τοῖς χεῖλεσι τούτου
 „προσερείσας τὰ ὅμματα, τοιαῖς δὲ που φωναῖς πρὸς αὐτὸν ἀπεχρήσατο· τίς ἡ τοσαύτη
 „φιλανθρωπία καὶ συγκατάβασις, Δέσποτα; τίς ὁ τοσοῦτος πλοῦτος τῆς εὐσπλαχνίας
 „σου; τί τὸ κινήσαν τὴν σὴν ἀγαθότητα τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι;“

Τροπάριον.

„Σιώρ σὺ λίθος ἐμαπετέθης, τοῖς ἀπειθοῦσι προσκόμματος, καὶ
 „σκαρδάλου πέτρα, ἀρραγῆς πιστῶν σωτηρία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Θεοδόχον Συμεὼν λέγοντα
 πρὸς τὸν Κύριον ἐκεῖνα σχεδὸν τὰ εὐαγγελικά „Ἴδου οὗτος κείται εἰς πτώσιν καὶ ἀ-
 „νάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“. (Λουκ. β'. 34.) Σὺ,
 λέγει, ὦ Σωτὴρ τῆ Κόσμου, βαλθεὶς εἰς τὴν Σιάν: ἦτοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἕνας λίθος
 ἀκρογωνιαίος, τῶν μὲν πιστευόντων Χριστιανῶν εἶσαι βεβαία καὶ ἀκίνητος σωτηρία, κα-
 „θὼς εἶναι βέβαιος καὶ ἀκίνητος καὶ ὁ λίθος ὅπου βάλλεται εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου·
 διὰ τοῦτο καὶ ἀνάστασις ὑπάρχεις εἰς τοὺς πιστεύοντας, καθὼς ἐγὼ σὲ ὠνόμασα, εἰς δὲ
 τοὺς ἀπειθεῖς καὶ μὴ πιστεύοντας εἶσαι ἕνας λίθος σκαρδάματος, καὶ μία πέτρα σκαρ-
 „δάλου, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πτώσιν τούτων ὑπάρχεις, καθὼς ἐγὼ εἶπον. Ἐρανίσθη δὲ τὰ
 ρήτᾳ καὶ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, λέγοντα· „Ἴδου ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέ-
 „λια Σιών λίθον πολυτελεῖν, ἐκλεκτόν, ἀκρογωνιαίον, ἐντιμὸν εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ
 „ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυθῇ“. (Ἠσ. κη'. 16.) καὶ πάλιν λέγει· „Καὶ
 „ἐὰν ἐπ' αὐτῷ πεποιθῶς ᾖς, ἔσται σοι εἰς ἀγιασμόν· καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόματι
 „συναρτήσεσθε, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι“. (Ἠσ. η'. 14.)

Αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος (ἐν τῇ Α. αὐτοῦ ἐπιστολῇ κεφ. β'. σίχῳ 6.), καὶ ἐρμηνεύων ταῦτα λέγει· „Τμὴν ἔν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν, ἀπειθοῦσι δὲ εἰς ἀτιμίαν ἔσται· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας“· (Ψαλ. ριζ'. 21.) καὶ „Λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου“· (ἀ. Πέτ. β'. 7.) Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν Μητροφάνη Σμύρνης, Σιών θέλει νὰ εἴπῃ διψῶσα σαφῶς· τοιαύτη δὲ βέβαια εἶναι καὶ ἡ ἐκκλησία διψῶσα τὴν ἔνωσιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ· ὅθεν καὶ ψάλλει πρὸς αὐτὸν μετὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ· „Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σὰρξ μου“· (Ψαλ. ξβ'. 2.) καὶ πάλιν· „Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα“· (Ψαλ. μα. 2.)

Τροπάριον.

„Βεβαίως φέρων τὸν χαρακτήρα, τοῦ πρὸ αἰώρων σὲ φύσαρτος,
„τὴν βροτῶν δι' οἶκτον, μὺν ἀσφένειαν περιέδου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἀποστολικά ἐκεῖνα ρήματα τοῦ μεγάλου Παύλου λέγοντος· „Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“· (Ἑβρ. α'. 3.) καὶ „Ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ' ἄρπαγμα ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβάν“· (Φιλιπ. β'. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς· σὺ, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, φέρων βεβαίως καὶ ἀμετακινήτως τὸν ἀπαράλλακτον χαρακτήρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ σὲ πρὸ τῶν αἰώνων γενήσαντος αἰδίου Πατρὸς, ὡς ὁμοούσιος τούτου Ἰδὸς, τῶρα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος ἐκαταδέχῃς νὰ φορέσῃς καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀσφένειαν (φύσιν)· ταῦτόν εἰπεῖν, μὴ τραπεῖς κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μέινας ἐκεῖνο ὅπου ἦσουν· ἦτοι τέλειος Θεός, ἔγινες καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἀληθεῖα οὐ φαντασία, ἵνα θεώσῃς τὸν ἄνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„Τίὸν ὑψίστου, Τίὸν Παρθέμον, Θεὸν παιδίον γερόμεμον, προσ-
„κυρήσαμτά με (2) μὺν ἀπόλυσον ἐν εἰρήμῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Συμεῶν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγοντος· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ“· (Λευ. β'. 29.) Ὁ Δέσποτα, λέγει, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἀπόλυσον ἐμὲ ἀπὸ τοῦ βίου τούτου τοῦ φθαρτοῦ καὶ προσκαίρου, καὶ μεταβίβασόν με εἰς τὸν ἀφθαρτον ἐκείνον καὶ ἀτελεύτητον αἶωνα, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ εἰς τὸν Λουκᾶν, καὶ τοῦ ἀνωτέρου ἐρμηνευτοῦ τῶν Κανόνων· ἀπόλυσον δὲ ἐμὲ ἐν εἰρήνῃ λογισμῶν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον καὶ Θεοφύλακτον, ἐπεὶ οἱ ταραττοντές με λογισμοὶ περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως εἰρήνευσαν· ἢ ἐν εἰρήνῃ ἀφοβίας, διότι πλέον δὲν φοβοῦμαι θάνατον διὰ τὸ βαθύ μου γῆρας· ἢ ἐν εἰρήνῃ χαρᾶς, διότι πλέον δὲν λυποῦμαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἰσραὴλ· εἰδὼν γὰρ τῶρα τὸν ἐλευθερωτὴν· ἢ ἐν εἰρήνῃ· ἦτοι ἐν ἀναπαύσει, διότι ἕως οὗ ζῇ ὁ ἄνθρωπος

(1) Ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ Ψαλμῷ τοῦ Τριωδίου τῆς μεγάλης Δεσπέρας τοῦ λεγόντος· „Ἡ ἀπόρρητος Λόγος Θεοῦ κατεβάσας“· Συντείνει γὰρ πολλὰ εἰς τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „προσκυνησάμεντά σε“ τῆς Σε ἀντανυμίας ἀπεδιδόμενης εἰς τὸ „Τίὸν ὑψίστους“.

θρῶπος, πάντοτε ταραττεται· ἀποθανὼν δὲ εἰρηνεύει, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου· ὁθεν εἶπεν ὁ Ἰαβ· „Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις“. (Ἰαβ. γ'. 23.)

Διὰ τί δὲ παρακαλῶ νὰ με ἀπολύσης; Διότι ἐγὼ, λέγει, σὲ ἐπροσκύνησα τὸν Υἱὸν τοῦ ὑψίστου Πατρὸς κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ Υἱὸν τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον καὶ παιδίον γενόμενον· ἦτοι ἀνθρώπον τέλειον. Μακρὰν δὲ πρέπει νὰ διαώκεται ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους τὸ δυσσεβὲς φρόνημα Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου. Δύω Υἱοὺς φρονοῦντα, ἄλλον μὲν τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα ὡς Θεόν, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα ὡς ἀνθρώπον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται· διὰ τοῦτο ἕνα διδάσκει τὸν Υἱὸν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δύω δὲ τὰς φύσεις αὐτοῦ, Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον, καὶ ἀνθρώπον τέλειον, ἀπαθῆ τῇ Θεότητι, καὶ παθητὸν τῇ ἀνθρωπότητι. Ὅθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν· „Οὐ λέγομεν ἐπὶ Χριστῷ διαφορὰν ὑποστάσεων· ὅτι Τριάς μεμνήσκην ἡ Τριάς καὶ σαρκωθέντος τοῦ Λόγου, προσθήκης προσώπου οὐ προσγενομένης τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι διὰ τὴν σάρκασιν· λέγομεν δὲ φύσεων διαφορὰν, ἵνα μὴ τῷ Λόγῳ κατὰ τὴν φύσιν ὁμοούσιον τὴν σάρκα πρεσβεύωμεν“. (Κεφ. υζ'. τῆς ἐκτῆς εκατοντάδος τῶν γνωστικῶν.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ξβ'. λύσει τῶν ἀπορῶν, „Εἰ δὲ σαρκὸς ἐν Χριστῷ καὶ Θεότητος μετὰ τὴν ἑνωσιν ὑπάρχει κατὰ φύσιν διαφορὰ, (οὐ γὰρ ταῦτόν κατ' οὐσίαν ποτὲ Θεότης καὶ σὰρξ) πρὸς φύσεως μιᾶς γένεσιν ἢ τῶν συνελθόντων οὐδαμῶς γέγονεν ἑνωσις, ἀλλὰ πρὸς μίαν ὑπόστασιν, καὶ ἦν οὐδεμίαν ἐν Χριστῷ καὶ οἰονόηποτε τρόπον εὐρίσκομεν διαφορὰν· ταῦτόν γάρ τῇ οἰκείᾳ σαρκὶ καὶ ὑπόστασιν ὁ Λόγος· καὶ ὁ γὰρ ἂν ὁ Χριστὸς ἔχῃ διαφορὰν, ἐν εἶναι κατὰ πάντα τρόπον οὐ δύναται· καὶ ὁ δὲ τὴν οἰανοῦν παντελῶς οὐκ ἐπιδέχεται διαφορὰν, κατὰ πάντα τρόπον τὸ ἐν αὐτοῦ διαπαντὸς εὐσεβῶς ἔχει, καὶ ὃν καὶ λεγόμενον“. Πῶς δὲ ὁ Θεόδωρος λέγει, ὅτι τὸ παρὸν Τροπᾶριον ὁ Συμεὼν ἀναφέρει εἰς τὸν Πατέρα, καὶ ὁ-χι εἰς τὸν Υἱόν, ἀπορῶ.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐν πυρὶ δροσίσαρτα, Παῖδας Θεολογήσαρτας, καὶ Παρ-
 „Θέμφ' ἀκηράτῳ ἑμοικήσαρτα, Θεὸν Λόγον ὑμνοῦμεν, εὐσεβῶς με-
 „λωδοῦντες· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός αὐτὸς ἀφ' αὐτοῦ σχεδὸν εἶναι ἐξηγημένος, διότι εἶναι σαφὴς εἰς ὅλους καὶ εὐληπτος. Λέγει δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν ἐσέ τὸν εὐνοστότατον Λόγον καὶ Θεόν· „Εν ἀρχῇ, φησὶν, ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“. (Ἰω. α'. 1.) διότι ἐσὺ πάλαι μὲν ἐδρόσισας μὲ τὸ πῦρ τῆς καμίνου τοὺς ἀγίους τρεῖς Παῖδας, οἱ τινες ἐθεολόγησαν ἐσέ ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος· ἔλεγον γὰρ οἱ τρισμακάριοι μετὰ παρρησίας „Οὐ χρεῖαν ἔ-
 „χομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναι σοι· ἔστι γὰρ Θεὸς ἡμῶν ἐν Οὐρα-
 „νοῖς, ὃ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιο-
 „μένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, Βασιλεῦ, ρύσεται ἡμᾶς“. (Δαν. γ'. 16.)

Ἐσὺ, λέγω, Κύριε, τὸ πῦρ τὸ καταναλίσκον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, (Δευτ. δ'. 24.) πάλαι μὲν ἐδρόσισας τοὺς τρεῖς Παῖδας· τῶρα δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκατοίκισας ἀφλέκτως εἰς τὴν ἄφθορον Παρθένον· τὸ αὐτὸ γὰρ θαῦμα ἠκολούθησε καὶ τότε καὶ τῶ-
 „ρα, καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ἐδῶ ἐν τῇ Παρθένῳ· μᾶλλον δὲ καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸ ἐν τῇ Παρθένῳ θαῦμα εἶναι φοβερώτερον καὶ παραδοξότερον ἀπὸ τοῦ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας γενόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν τῇ καμίνῳ τὸ ὑλικὸν πῦρ ἀλησμονήσας νὰ καίῃ, ἐδῶ δὲ ἐν τῇ Παρθένῳ τὸ πῦρ τὸ αὔλον καὶ θειότατον δὲν ἔκαιε, καὶ ἐκεῖ μὲν τὸ ἔξω-
 „θεν πῦρ τῆς καμίνου δὲν ἔκαιε τοὺς ἐνδοθεν ὄντας νέους, ἐδῶ δὲ σὺ τὸ ἐνδοθεν αὔλον πῦρ δὲν ἔκαιε τὴν ἔξωθεν περιέχουσαν σε κοιλίαν τῆς Θεοτόκου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς εὐσεβῶς μελωδοῦμεν καὶ λέγομεν· εὐλογητὸς εἶσαι, ὦ Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἀδάμ ἐμφαρίσωμ ἄπειμι, εἰς Ἄδᾱ διατρίβορτι, καὶ τῇ Εὐᾷ προσ-
 „ κομίσωμ εὐαγγέλια, Συμεὼν ἀμβόα, σὺν Προφήταις χορεύωμ,
 „ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, μέλλοντες νὰ χαρίσουν ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην λυποῦνται, κα-
 θὰς εἶναι πρέπον, ὡς ὑπὸ τοῦ συνειδότης ἐλεγχόμενοι, καὶ χωρὶς δάκρυα δὲν ἀποθνή-
 σκουσιν· ὁ δὲ Συμεὼν βασιτῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, κάμνει ὅλον
 τὸ ἐναντίον· ὅταν γὰρ ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ, ἐφώναζεν· ἐγὼ, ὦ Δέσποτα, πηγαίνω μὲ χα-
 ραὶν εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ φανερωθῶ εἰς τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον Ἀδὰμ, καὶ νὰ φέρω χα-
 ροποιὰ μνηύματα εἰς τὴν Εὐᾶν, ὅτι δηλαδὴ ἤλθες εἰς τὴν γῆν σὺ ὅπου μέλλεις νὰ τοὺς
 λυτρώσῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ Ἄδου, καὶ ὅτι ἐγὼ σὲ ἐδέχθικα βρέφος ὄντα εἰς τὰς
 ἀγκάλας μου· καὶ πρὸς τούτοις πηγαίνω εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ χορεύω μὲ ὅλους τὰς ἐκεῖ
 εὐρισκόμενους Προφῆτας, συγχαίρων αὐτοῖς, ὅτι ἔλαβον τέλος αἱ προφητεῖαι τῶν, ἐπειδὴ
 ἐγεννήθης σὺ ὁ ὑπ' αὐτῶν προφητευόμενος Μεσσίας Χριστός. Ὅθεν λέγω μὲ αὐτῆς· „ Εὐ-
 „ λογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“. Ἀνάγνωσι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Ἀπέδωκας
 „ μοι ἐβόα Συμεὼν“ τοῦ κατὰ τὴν ἐννάτην Ὠδὴν Τροπαρίου τοῦ παρόντος Κανόνος.

Τροπάριον.

„ Γέρος χοῖκόν ῥυσόμενος Θεὸς, ἕως τοῦ Ἄδου ἤξει· αἰχμαλώτοις
 „ δὲ παρέξει πᾶσιν ἄφεσιν, καὶ ἀνάβλεψιν πηροῖς, ὡς ἀλάλοις
 „ βοῆσαι· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὸν Θεοδόχον Συμεὼν, ὅτι πη-
 γαίνει εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς ἐκεῖ εὐρισκόμενους χαροποιὰ εὐαγγέλια· τῶ-
 ρα εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον λέγει καὶ ποῖα εἶναι τὰ εὐαγγέλια ταῦτα. Διότι αὐτὸς
 φθάσας σχεδὸν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον τοῦ Ἄδου, καὶ ὑφάσας τὴν φωνὴν του, τοιαῦτα λό-
 για φαίνεται νὰ ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκεῖ· ὦ ἐσεῖς νεκροὶ Ἀδὰμ καὶ Εὐᾶ καὶ οἱ λοιποὶ,
 ὅσοι εὐρίσκεσθε εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον τόπον, σὰς δίδω τὴν χαροποιὰν εἰδῆσιν ταύτην,
 ὅτι ὁ τῶν ἀπάντων Θεὸς ἤλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, διὰ νὰ λυτρώσῃ ἀ-
 πὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου τὸ ἐκ τοῦ χοῦ πλασθὲν γένος τῶν ἀνθρώπων· καὶ πρῶ-
 τον μὲν ἔχει νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας εἰς τοὺς ζωντανούς καὶ ἐπὶ γῆς ὄν-
 τας ἀνθρώπους· πλὴν δὲν ἔχει νὰ ἀφήσῃ καὶ ἐσᾶς τοὺς ὑποκάτω τῆς γῆς εὐρισκόμενους
 νεκρούς ἀνεπισκέπτους καὶ ἀνεπιμελήτους (1), ἀλλὰ μετὰ τὸ σωτήριον αὐτοῦ πάθος καὶ
 τὸν θάνατον θέλει ἔλθῃ καὶ ἕως τὸν Ἄδην τοῦτον, ἵνα δώσῃ λύσιν μὲν καὶ ἐλευθε-
 ρίαν εἰς ὅλας τὰς ψυχὰς τὰς σκλαβωμένας ὑπὸ τοῦ Διαβόλου, ἀνάβλεψιν δὲ καὶ φῶς
 εἰς τοὺς τυφλοὺς, καθὼς θέλει χαρίσῃ καὶ εἰς τοὺς ἀλάλους τὸ λαλεῖν καὶ βοᾶν. Τί
 νὰ βοῶσι; τὸ „ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Προφητείαν τοῦ Ἡσαίου τὴν λέγουσαν ὡς ἐκ
 προσώπου τοῦ Χριστοῦ· „ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι
 „ πτω-

(1) Συντείνει εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τὸ „ ἵνα σώσῃς Ἀδὰμ, καὶ ἐπ' γῇ μὴ εὐρηκὼς τοῦτον,
 „ καταβίου θρήνου τὸ λέγον· „ Ἐπὶ γῆς κατήλθες, „ Δέσποτα, μέχρις Ἄδου κατελήλυθας ζητᾶν“.

„πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμα-
 „λάτοις ἄφρονι, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν“. (Ψαλ. ξα'. ι.) Περὶ δὲ τῆς εἰς Ἀδὴν κατα-
 βάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς αὐτοῦ κηρύξεως εἰς τοὺς ἐκεῖσε νεκροὺς βεβαίῳ ὁ Κορυφαῖος
 Πέτρος, λέγων· „Ὅτι καὶ Χριστὸς ἀπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων,
 „ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ Πνεύματι (ἦτοι
 „τῇ Θεότητι) ἐν ᾧ (Πνεύματι) καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ (τοῦ Ἀδου διλ.) πνεύμασι πορευ-
 „θεὶς ἐκήρυξε“. (ἀ. Πέτ. γ'. 18.) καὶ πάλιν· „Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροὺς εὐηγγε-
 „λίσθη, ἵνα κηρύξῃ μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι“. (ἀ. Πέτ. δ'. 6.) Καὶ ὅρα τῶν ρητῶν τούτων τὴν ἐρμηνείαν ἐν τῇ νεοτυπώτῃ ἐρμηνείᾳ
 τῶν καθολικῶν Ἐπιστολῶν.

Τροπάριον.

„Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἄφθονε, ρομφαία διελεύσεται, Συμεὼν τῇ
 „Θεοτόκῃ προηγόρευσεμ, ἐμ Σταυρῷ καθορῶσα σὸν Υἱόν, ᾧ βοῶ-
 „μεμ· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Συμεὼν, τὰ ὁποῖα ἀ-
 ναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς οὕτως· „Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς (τὸν Ἰωσήφ διλαδὴ καὶ
 „τὴν Θεοτόκον) Συμεὼν, καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ τὴν Μητέρα αὐτοῦ.... Καὶ σοῦ δὲ αὐ-
 „τῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία“. (Λουκ. β'. 34.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς,
 ὅτι ὁ Θεοδόχος Συμεὼν ἐπροφήτευσεν εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἶπεν αὐτῇ· ὡς ἄφθονε Μαρία,
 ἤξευρε, ὅτι τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν θέλει διαπεράσει μία μάχαιρα. Ἐρμηνεύων δὲ ποῖα
 εἶναι ἡ μάχαιρα αὕτη, ἀκολουθῶς ἐπιφέρει λέγων, ὅτι εἶναι ἡ λύπη ὅπου ἔλαβεν εἰς
 τὴν ἀγιάτῃν καρδίαν τῆς διὰ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ πάθος τῆ παμφιλτάτης Υἱῆς (1).
 Ἡ ἐνοία δὲ τοῦ λόγου τοῦ Συμεὼν πρὸς τὴν Θεοτόκον εἶναι τοιαύτη· ἀληθῶς, ὡς Παρθέν-
 νε, ἐσὺ ἐγέννησας κοινὴν χαρὰν εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν, καὶ παγκόσμιον ἀγαλλίασιν, καὶ
 πόρους δὲν ἐδοκίμασες, ὅταν ἐγέννησας, καὶ πρὸ αὐτῶν ἐσὺ εὐηγγελίσθης ὑπὸ τοῦ Ἀρ-
 χαγγέλου Γαβριὴλ, καὶ ἤκουσας παρ' αὐτοῦ τὸ κοσμοχαρμόσυνον Χαῖρε· πλὴν μὲ ὅλα
 ταῦτα καὶ σοῦ τῆς ἰδίας τῆς τὰ ἀνωτέρω χαροποιὰ καὶ λαβούσης καὶ τοῖς ἄλλοις προ-
 ξενισάσης θέλει διαπεροῖν τὴν καρδίαν μία ὀξυτάτη ρομφαία. Πότε; Ὅταν θέλεις ἰδῇ
 ἐν τῷ Σταυρῷ κρεμάμενον τὸν Μονογενῆ καὶ πολυηγαπημένον Υἱόν καὶ Θεόν σου, καὶ τὸ
 κοσμοσωτήριον πάθος ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομένοντα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον.

Διὰ τί δὲ ἡ τόση λύπη ἔχει νὰ διαπεράσῃ τὴν καρδίαν σου; Διὰ νὰ φανερωθῶν οἱ ἀμ-
 φίβολοι λογισμοί, τοὺς ὁποίους πολλοὶ τρέφουν εἰς τὴν καρδίαν των, ἂν ἦσαι γνησία καὶ
 ἀληθινὴ Μητὴρ τοῦ Θεοῦ· βλέποντες γὰρ οὗτοι ἐσὲ λυπούμενην ὑπερβαλλόντως διὰ τὸ
 πάθος τοῦ Υἱοῦ σου, ἐσυμπέρανον ὅτι εἶσαι γνησία Μητὴρ αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ
 Εὐαγγελιστὴς εἰπών· „Ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί“. (Λουκ. β'. 34.) Καθὼς γὰρ ὁ Σολομών, ὅταν ἔκρινε τὴν θαυμασίαν ἐκείνην καὶ δυσδιά-
 λυτον κρίσιν τῶν δύο πορνῶν, ἀπὸ τὴν λύπην ὅπου ἔδειξεν ἡ γνησία τῆ ζωντανοῦ παιδίου
 Μητὴρ ἐκατάλαβεν ὡς σοφὸς ὅτι εἶναι ἀληθινὴ Μητὴρ αὐτῆς, ὅθεν καὶ εἶπε „Δότε τὸ παι-
 „δίον (τὸ ζῶν) τῇ εἰπούσῃ δότε αὐτῇ αὐτὸ, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσῃτε αὐτὸ· αὕτη
 „ἡ

(1) Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος συμφώνως λέγει,
 ὅτι ρομφαία ἦτον ἡ εὐχὴ ἢ ἐπὶ τῇ παθεῖ γνησί-
 τη· καὶ ὁ Εὐδύμιος λέγει· „Ρομφαίαν δὲ ὠνόμασε
 „τὴν τμητικωτάτην καὶ ὀξυτάτην ὁδὸν, ἣτις διήλθε
 „τὴν καρδίαν τῆς Θεομήτορος, ὅτε ὁ Υἱὸς αὐτῆς
 „προσηλῶθη τῷ Σταυρῷ· περὶ ταύτης γὰρ τῆς ἀλ-
 „γηδόνης νῦν προεφήτευσεν“. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Ἱεροσό-

λύμων Μόδεστος· „Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν
 „διελεύσεται ρομφαία, ὥπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ
 „πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί, ὅτι Μητὴρ εἶ κατὰ
 „ἀληθείαν πείσχυσα σὴ Μητὴρ ὑπὲρ τέκνου καὶ
 „Θεοῦ τῆ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί“. (σελ. 835.
 τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου).

„ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ “· (Γ'. Βασίλ. γ'. 27.) οὕτως ἀπὸ τὴν λύπην ὅπου ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος εἰς τὸ πάθος τοῦ Υἱοῦ της ἐγνωρίσθη ὅτι εἶναι ἀληθινή Μήτηρ αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ νόημα βεβαίον καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν Λόγῳ αὐτῇ λέγων· „ Εἴτα καὶ τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδιέλεξτο (ὁ Συμεὼν δηλ.) „ ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ παιδὸς οἰκτρῆς Μητέρας κατὰ φύσιν φανερωθῆσθαι δεῖ· „ κυὸς τοῦ νῦν Θεανθρώπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκαλύψαν ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείψαν· καὶ ὁ Σολομὼν γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου παιδὸς Μητέρα ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς οἰκτρῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ σφοδρᾶς λύπης καὶ συμπαθείας καλῶς ἐτεκμήρατο “.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀστέκτω πυρὶ ἐνωθέμτες, οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι τῇ
„ φλογὶ δὲ μὴ λωβηθέμτες, Θεῖον ὕμνον ἑμελλομ· ὠλογεῖτε πάν-
„ τα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψῶτε εἰς πάντα τὴν αἰῶνα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ πρόμαχοι, λέγει, τῆς εὐσεβείας τρεῖς Παῖδες, οἱ ὅποιοι ἐπροπολέμουν καὶ ἐκινδύνουν διὰ τὰ δόγματα τοῦ παλαιοῦ Νόμου ὡς τινὲς στρατάρχαι, αὐτοὶ ἐνωθέντες μὲ τὸ ἀστεκτον καὶ ἀνυπόφορον πῦρ τῆς καμίνου, ὡσάν μὲ κανένα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καὶ πολεμήσαντες μὲ αὐτό, δὲν ἐνίκηθσαν παρ' αὐτῷ, ἕτε ἕως τριχὸς ἐβλάβισαν· τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ „ μὴ λωβηθέντες “· Οὐχ' ἤφατο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, καὶ ἐκ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλισεν αὐτοῖς “· (Παῖδ. Αἴνεσις 26.) Δὲν ἐβλάβισαν, λέγω, τελείως ἀπὸ τὸ πῦρ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι νικήσαντες τὴν καυστικὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς, ἐφαλлон ἓνα Θεοπρεπῆ καὶ ἐπινίκιον ὕμνον. Τίς δὲ ἦτον ὁ ὕμνος; „ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον “· ὁ ὅποιος οὗτος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς ὁδοῦς Ὡδῆς. Αἰτιολογία δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ὁκτωήκῃ, ἐρμηνεύαν τὸν Εἰρμόν τέτον· τὸν αὐτὸν γὰρ Εἰρμόν ἔχει καὶ ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης. Τί δὲ λέγει; „ Ἀστέκτω πυρὶ ἐνωθέντες οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι. Ἀστεκτον μὲν οὖν τὸ πῦρ ἔφη, ὡς ἀφόρητον καὶ ἀνυπομόνητον· ἐνωθέντες δὲ τῷ πυρὶ, ὡς ἐν αὐτῷ ὡσθέντες· ἑνωσις γὰρ εἶρηται διὰ τὸ εἰς ἓν συνωθεῖσθαι τὰ ἐνούμενα· ἑνωσις δὲ ἰδιοτρόπως καλεῖται καὶ ἡ τοῦ σιδήρου πυράκτωσις· ἐμβαλλόμενος γὰρ εἰς πῦρ, ὅλος ὡς πῦρ ὁράται κατὰ μετάδοσιν, φλογώδης γινόμενος καὶ λαμπρός· ὅτε δὲ τοῦ πυρὸς χωρισθῇ, ἡ μὲν φλογώδης σβέννυται, ἐκεῖνος δὲ τῆς ἰδίας φύσεως οὐκ ἐξίσταται. Διὰ τοῦτο τὴν ἰδιότροπον ταύτην ἔνωσιν φασὶ καὶ τὸν σοφὸν Μελωδὸν εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ τῶν παιδῶν τὸ, ἐνωθέντες· ὡς γὰρ ὁ σίδηρος ἐμβληθεὶς εἰς πῦρ πυρακτοῦται, ἀλλ' οὐ δαπανᾷται, ἀλλ' ἐκείθεν ἐμβληθεὶς, σῶος πάλιν φυλάσσεται, μὴδὲν παραβλαβεῖς ὑπὸ τοῦ πυρὸς· οὕτω καὶ τὰ τῶν τριῶν νεανιῶν ἐκείνων σώματα ἠνώθησαν μὲν τῷ πυρὶ τῆς ἀνυποστάτου ἐκείνης καμίνου, ἐκβληθέντα δὲ ἐκείθεν σῶα καὶ ἀδιαλώβητα, μὴδὲ τῶν ἐνδυμάτων, ἢ τῶν τριχῶν πυρποληθέντων αὐτοῖς. Προέστησαν δὲ τῆς Θεοσεβείας· ἦτοι πρόμαχοι ταύτης ἐγένοντο· ὡς γὰρ οἱ πρόμαχοι πρὸ τῆς φάλαγγος ἵστανται, καὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐφοδὸν δέχονται, καὶ προκινδυνεύουσι τῶν ὁμοταγῶν· οὕτω καὶ οἱ Θεοσεβείας προέστησαν καὶ τῶν ὁμοφύλων προεκινδυνεύουσιν. Εἰμὴ γὰρ ἐκεῖνοι ἀνέστησαν τῷ τοῦ Τυράννου κηρύγματι, ἀλλ' ὑπέκυψαν, τῶν ἄλλων Ἑβραίων τῶν αἰχμαλώτων ὄντες περιφανέστεροι, πάντως ἂν ἐκείνοις ἐπόμενοι οἱ ὁμογενεῖς ἠσέβησαν ἅπαντες. Οὕτως οὐχ ἑαυτοὺς μόνους τῆς ἀσεβείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμφυλέτας ἐρρύσαντο “.

„ Μὴ λωβηθέντες δὲ, ἦτοι μὴδ' οἰανδὴ τινα βλάβην παθόντες, ὕμνον ᾗδον τῷ Θεῷ· καὶ τοῦτο δὲ παραδόχον τὸ ἐν μέσῳ τοσαύτης φλογὸς ᾄδειν καὶ ὑμνεῖν τὸν Θεόν. Διὸ καὶ ἡ τοῦ Δανιὴλ βίβλος, ἥτις τὸ θαῦμα τοῦτο διδάσκει, φησὶ· καὶ ἀνοίξας Ἀζαρίας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπε, τὸ τοῦ θαύματος παράδοχον πλέον ἐξαίρουσα.

„ Οἱ

„Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι διὰ πυρὸς θιήσκοντες, χανδὸν τὸν καπνὸν ἀρπάζειν σπουδάζουσιν,
 „ἢ οὕτως αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐπέλθῃ ταχύς, καὶ μὴ κατὰ μέρος προσομιλοῦσα τοῖς σφῶν
 „σώμασιν ἢ φλόξ ὀδυνωτέραν ἐπάγῃ τὴν τελευταίαν· ἐκεῖνοι δὲ μὴδὲν τοιοῦτο δεδοικότες
 „παθεῖν, ἠνοῖξαν τὸ ἑαυτῶν στόμα εἰς ὕμνον τῷ Κτίσῳ τῶν ὅλων Θεῷ· πάντα δὲ τὰ
 „ἔργα ἐκάλουν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐφημίαν, δεικνύοντες τὸ δύσεργον τοῦ πράγματος· ὁ καὶ
 „ὁ προπάτωρ αὐτῶν Δαβὶδ εὕρηται ποιήσας ἐν τῷ ρηί. Ἰαλμῶ· κἀκεῖνος γὰρ πᾶσαν
 „κτίσιν συνεφέλασθαι αὐτῷ τοῦ πρὸς Θεὸν ὕμνῳ ἐκάλεσε. Πᾶσαν δὲ συγκαλοῦσι Κτίσιν,
 „Οὐράνους, Ἀγγέλους, ἀστέρας, φῶς, γῆν, θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅ, τε Δαβὶδ
 „καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Παῖδες εἰς αἶνεσιν Θεοῦ, ἕνα δεικνύοντες τῶν ὅλων Κτίστην καὶ
 „Ποιητὴν, προορῶντες οἷα Προφῆται τὴν μαρίαν τοῦ Μάνεντος, ὃς δύο εἶπεν ἀρχὰς καὶ
 „δημιουργούς, τὸν μὲν ἀγαθόν, τὸν δὲ ποιηρόν· καὶ τῷ μὲν τὴν τῶν ἄνω κτίσιν ἀπένει-
 „με· τῷ δὲ ἐτέρῳ τὴν τῶν κάτω δημιουργίαν προσαπεκλήρωσεν. Ὑπερυψοῦν δὲ τὸν Θεόν
 „προτρέπονται· ἥτοι ὑπερδοξάζειν, ὑπερεπαινεῖν· ὑψοῦν γὰρ τὸ δοξάζειν ἐστίν, ὡς τὸ,
 „Ὑψῶσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου ἀντὶ τοῦ, ἐδόξασα“.

Τροπάριον.

„Λαὸς Ἰσραὴλ τὴν σὴν δόξαν, τὸν Ἐμμανουὴλ ὁρῶν παιδίον ἐκ
 „Παρθέμου, πρὸ προσώπου τῆς Θείας Κιβωτοῦ ρῦν χόρευε· εὐλο-
 „γεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Θεοδόχος Συμεὼν ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ὀνομάζει τὸν Δεσπότην Χριστὸν „Φῶς εἰς
 „ἀποκάλυψιν Ἑθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ“· (Λουκ. β'. 32.) Ὅπερ ἐρμηνεύων
 ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει ὅτι τὸ σατήριον τοῦ Χριστοῦ εἶναι φῶς εἰς ἀποκάλυψιν μὲν
 τῶν Ἑθνῶν, εἰς φωτισμὸν τῶν ἐσκοτισμένων Ἑθνῶν, εἰς δόξαν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν· δόξα
 γὰρ εἶναι ὁ Χριστὸς τοῦ ἀληθινῆς λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, καθὼς ἐξ αὐτῶν ἀνατεταλκεν. Ὁ δὲ
 ἱερὸς Μελωδὸς ἐδῶ εἰς μόνον τὸν Ἰσραὴλ ἀποτείνει τὸν λόγον, ὃ λαὸς, λέγει, τοῦ Ἰσ-
 ραὴλ, σὺ βλέπων σήμερον τὴν ἰδικήν σου δόξαν, ἥτις εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ, τὸ ἐκ Παρθέ-
 νου μὲν γεννηθὲν παιδίον καὶ κρατούμενον ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς παναχράντου Μητρός του,
 εἰς τὸν ναὸν δὲ προσφερόμενον, ἐσὺ, λέγω, χαῖρε καὶ εὐφραίνου· ποῖος γὰρ βλέπων τὴν
 ἰδικήν σου δόξαν δὲν εὐφραίνεται; βέβαια οὐδεὶς· καὶ ὅχι μόνον χαῖρε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὑ-
 περβολικὴν σου χαρὰν καὶ χόρευε πνευματικῶς ἔμπροσθεν τῆς Θείας Κιβωτοῦ, τῆς ἐμφύ-
 χου, λέγω, καὶ λογικῆς Κιβωτοῦ τοῦ ἀγιασματος· ἥτοι τῆς κυρίας Θεοτόκου τῆς ἐν ἀγ-
 κάλαις βασταζούσης τὸν Κύριον· καθὼς τὸ παλαιὸν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐχόρευεν αἰσθη-
 τῶς ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν αὐτὴ ἐσκληρώθη ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ
 πάλιν ἐλυτρώθη καὶ ἀπετέθη εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδδάρᾳ τοῦ Γεδαίου, καθὼς εἶναι γεγραμ-
 μένον εἰς τὴν β'. τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. 5'.

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι ὁ Μελωδὸς παρακινεῖ ἡμᾶς τὸν νέον Ἰσραὴλ, εἰς
 τοὺς ὁποίους ἐγεννήθη παιδίον καὶ ἐδόθη ἡμῖν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαΐου· ἡμεῖς
 γὰρ εἴμεθα ἀληθῶς ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, καὶ δόξα ἡμῶν εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ, ὡς μεθ' ἡμῶν
 ὦν· ὅθεν καὶ πρέπει νὰ χορεύωμεν ἔμπροσθεν τῆς νοητῆς Κιβωτοῦ· ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας.

Τροπάριον.

„Ἰδὲ Συμεὼν ἀρεβόα, τὸ ἀρτιλεγόμενον σημεῖον οὗτος ἔσται, Θεὸς
 „ὦν καὶ παιδίον· τούτῳ πίστει μέλῳμεν· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
 „ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὰ ἐπίλοιπα τῆς προφητείας τοῦ Συμεῶν, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον· „Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“ (Λακ. β'. 34.) Ἐπρεπε δὲ νὰ εἴπῃ ὁ Μελῳδὸς πρῶτον τὸ „Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ“, καὶ ὕστερον νὰ εἴπῃ τὸ „Καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“, καθὼς τὰ εἶπεν ὁ Συμεῶν· αὐτὸς ὅμως ἀντέστρεψε τὴν τάξιν, καὶ εἶπε τὸ πρῶτον ὕστερον ἐν τῷ ἀκολούθῳ Τροπαρίῳ: ἦτοι τὸ „Ζωὴ πεφυκὼς οὗτος ἔσται πτώσις ἀπειθοῦσι“, τὸ δὲ ὕστερον εἶπε πρῶτον ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Διὰ τὴν ἀκροστιχίδα, ἵνα ἐν τῇ ἀρχῇ δηλαδὴ τοῦ Τροπαρίου γράφῃ τὸ „Ἰδοὺ Συμεῶν ἀνεβόα“, ὅτι οὗτος ὁ παρ' ἐμοῦ ἐναγκαλιζόμενος σήμερον θέλει γένῃ ἕνα σημεῖον ἀντιλεγόμενον, τούτέστι μὴ παραδεχόμενον ὑπὸ τῶν ἀπίστων.

Σημεῖον γὰρ ἀληθῶς ξένον ἐστὶν ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, μὲ τὸ νὰ ἦναι διπλοῦς ὁ Χριστὸς Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος, καὶ τὰς ἐνεργείας διπλᾶς προβάλλεται, ἀναλόγους μὲ τὰς διπλᾶς αὐτοῦ φύσεις, καὶ ποτὲ μὲν καθ' ἄνθρωπος πεινᾷ καὶ διψᾷ, καὶ ἀπεύχεται νὰ μὴ πῖνῃ τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, καὶ σταυροῦται καὶ πάσχει καὶ θανατοῦται καὶ θαπτεται· ποτὲ δὲ, καθ' Θεός, ἐνεργεῖ παράδοξα θαύματα, τρέφει μυριάδας ἀνθρώπων, νεκροὺς ἀνίστα, Δαίμονας διώκει, ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν, ἀναλαμβάνεται εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ κάθεται τοῦ Πατρὸς· ἐκεῖνα μὲν γὰρ εἶναι τῆς ἀνθρωπότητος ἴδια, ταῦτα δὲ, τῆς Θεϊκῆς ἐξουσίας. Ὅθεν ὁποῖος τὰς διπλᾶς ταύτας ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ, ἀντιλογίαν ἐκ τούτων λαμβάνει, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεός, ἢ ἄνθρωπος; ὡς μὴ δυνάμενος νὰ νοήσῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς μὴ πιστεύων ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, καθ' ἃς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐνεργεῖ ποτὲ μὲν τὰ Θεοπρεπῆ, ποτὲ δὲ τὰ ἀνθρωποπρεπῆ. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἡ σάρκωσις τοῦ Χριστοῦ ἀντιλέγεται· καθότι ἄλλοι μὲν εἶπον ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ ἔφερε τὸ σῶμα ὁ Κύριος, ὡς οἱ Ἀπολιναρισταί· ἄλλοι δὲ, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, ὡς οἱ Μανιχαῖοι· καὶ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτῆς ἐφλυάρησαν.

Ὁ δὲ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος οὕτως ἐρμηνεύει· „Τινὲς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τὴν σταύρωσιν λέγουσι· σημεῖον μὲν, ὡς σύμβολον φιλανθρωπίας· διὰ τοὺς ἀνθρώπους γὰρ ταύτην ὑπέμεινεν· ἀντιλεγόμενον δὲ, ὡς ὑβρίζομένην ὑπὸ τῶν ἀπίστων“· καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος οὕτω λέγει· „Ὁ Χριστὸς πληρωτὴς ἐστὶν οὐκ ὀφειλέτης νόμου· εἰς πτώσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται, πτώσιν μὲν τῆς ἀμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς κυριοκτόνοις Ἰουδαίοις λέγουσιν, εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ κατὰ βῆθι ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι“. (Σελ. 835. τῆς Μυριαβίβλ. τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„Ζωὴ πεφυκὼς οὗτος ἔσται, πτώσις ἀπειθοῦσι ρηπιάσας Θεὸς Λόγος, ὡς ἀνάστασις πᾶσι τοῖς πίστει μέλπουσι· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνώτερον μὲν Τροπάριον σημεῖον ἀντιλεγόμενον ἐρρέθη ὁ Κύριος ὑπὸ τῷ Συμεῶν, καὶ ἐρμηνεύθη, πῶς τοῦτο λέγεται· ἐν δὲ τῷ παρόντι λέγεται καὶ ἐρμηνεύεται παρὰ τοῦ ἰδίου Συμεῶν, πᾶς εἶναι πτώσις πολλῶν καὶ ἀνάστασις. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς, ὅτι ὁ Συμεῶν ἐπρόθεσε καὶ τοῦτο, ὅτι οὗτος ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ρηπιάσας καὶ ὑπ' ἐμοῦ βασταζόμενος, ἐπειδὴ εἶναι φύσει Ζωὴ, θέλει γένῃ ἀνάστασις μὲν εἰς τοὺς πιστεύοντας καὶ πιστῶς μέλποντας τὸν Θεοπρεπῆ ὕμνον· ἴδιον γὰρ εἶναι τῆς ζωῆς τὸ νὰ ζωογονῇ καὶ νὰ

ανι-

ἀνιστᾶ τοὺς νεκρωμένους· εἰς δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτῷ θέλει γένῃ πτώσις ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅχι διότι αὐτὸς καταβάλλει τούτους καὶ τὰς κάμνει νὰ πίπτουν, ἀπαγε! ὁ γὰρ Θεὸς δὲν εἶναι πτώσεως αἷτιος, ἀλλὰ ἀναστάσεως· ἀλλὰ διότι ἐκεῖνοι αὐτεξούσιοι ὄντες, ἐσκόνταψαν διὰ τὴν ἀπειθεῖν τῶν εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν Μυστήριον καὶ ἔπεσαν, ἢ καὶ ὁλοὲν πίπτουσιν. Ὁ δὲν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι προσκόπτουσι τῇ σαρκὶ (τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ)· καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀμφιλόχιος, ὅτι πτώσις μὲν ἐστὶν ὁ Χριστὸς τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, ἀνάστασις δὲ τῶν πιστευόντων Ἑθνῶν· ὁ δὲ Θεοφύλακτος Μάξιμος λέγει, „Εἰς πτώσιν μὲν κεῖσθαι τὸν Κύριον τῶν πρὸς μόνην τὴν αἴσθησιν τὴν ὁρώμενην θεωρούντων κτίσιν, καὶ τῶν μόνῳ τῷ ρήτῳ στοιχοῦντων τῆς ἀγίας „Γραφῆς, ὡς μὴ δυναμένων πρὸς τὸ καινὸν Πνεῦμα διαβῆναι τῆς χάριτος διὰ τὴν ἀγνοίαν· „ἀνάστασιν δὲ τῶν πνευματικῶς τάτε κτίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ρήματα θεωρούντων τε „καὶ ἀκούοντων“ (Κεφ. μγ'. τῆς β'. ἑκατοντᾶδ. τῶν Γνωστικῶν)· καὶ πάλιν· „Τὸ κεῖσθαι τὸν Κύριον εἰς πτώσιν πολλῶν καὶ ἀνάστασιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπαινετῶς μόνον νοοῦμενον, εἰς πτώσιν μὲν νοεῖται τῶν ἐν ἐκάστῳ τῶν πιστευόντων παθῶν τε καὶ πονηρῶν λογισμῶν, ἀνάστασιν δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ παντὸς Θεοφιλοῦς λογισμῶν.“ (αὐτόθι κεφ. μδ.)

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐρ μόμῳ σκιᾷ καὶ γράμματι, τύπον κατίδωμεν οἱ πιστοί· παῖρ
„ἄρσεν τὸν τὴν μήτραν διαροῖγον ἅγιον Θεῶν· διὸ πρωτότοκον Λό-
„γον, Πατὸς ἀνάρχου Τίον, πρωτοτοκούμερον Μητρὶ ἀπειράμ-
„δρον (1) μεγαλύμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰλάτε, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ὡς θεωρήσωμεν πραγματικῶς ἐν τῇ χάριτι τοῦ Εὐαγγελίου τὸν τύπον ἐκεῖνον ὅπου ἐνεργεῖτο πρότερον ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ καὶ τῇ ἐκείνου σκιᾷ καὶ τῷ γράμματι· συνώνυμα γὰρ εἶναι καὶ τὰ τρία ταῦτα κατὰ τοὺς ρήτορας. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τύπος αὐτός; Ὁ περὶ τῶν πρωτοτόκων Θεσπίζων καὶ λέγων „Πᾶν „ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται“ (Λουκ. β'. 23.) ὁ γὰρ τύπος οὗτος δὲν ἀρμόζει εἰς κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν καὶ πρωτότοκον, παρέξ εἰς μόνον καὶ μόνον τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ αὐτὸν κυρίως ἐπροεικόνιζε· τοῦτο δὲ γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα· διότι κανὲν ἀπὸ τὰ ἄλλα πρωτότοκα παιδιά τὰ φυσικῶ νόμῳ γεννώμενα, δὲν διανοίγει τὴν μήτραν τῆς τῆτο γεννώσης Μητρός· αὕτη γὰρ πολὺ πρότερον διανοίγεται ἀπὸ τὴν συνουσίαν τῆ ἀνδρός· ὁ δὲ πρωτότοκος Ἐμμανουήλ, ὡς ὑπὲρ φύσιν καὶ χωρὶς σποράν ἀνδρὸς γεννηθεὶς, αὐτὸς μόνος ἠνοιξε τὴν παρθενικὴν μήτραν τῆς ἀσπόρου αὐτοῦ Μητρός, Θεοπρεπῶς δηλαδὴ καὶ ὑπὲρ κατάληψιν· ἀνοίξας γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ γενᾶσθαι, κεκλεισμένην πάλιν διεφύλαξεν, ὥσπερ ἦν πρὸ τοῦ συλληφθῆναι καὶ γενῆσαι.

Καὶ λοιπὸν μόνος ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἅγιος θέλει ὀνομασθῇ· ἦτοι ἀφιερωμένος τῷ Κυρίῳ, διότι καὶ μόνος τὴν μήτραν τῆς Παρθένου διήνοιξε· διότι, ἂν καὶ τὸ „ἅγιος“ ὄνομα δίδεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀρσενικὰ πρωτότοκα· ὁ Λουκᾶς ὅμως καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ προσθέτοντες τὸ „Διανοῖγον μήτραν“ εἰς μόνον τὸν Χριστὸν ἀποδίδουσι καὶ τὸ „ἅγιος“· ἐπεὶ δὲ κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν δὲν ἠνοιξε τὴν μήτραν τῆς Μητρός του, εἰμὴ ὁ Ἐμμανουήλ. Διὰ τῆτο καὶ ἕνας ἅγιος εἶναι ἐν τοῖς πρωτοτόκοις ὁ αὐτὸς Ἐμμανουήλ. Τοῦτα χάριν καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Κοινωνικοῦ τῆς θείας λειτουργίας, „Εἰς ἅγιος „Ἰησοῦς Χριστὸς“ ἀγγελιοπρεπῶς ἀνακράζει. Ὁ δὲν τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ παλαίου Νόμου εἰς τὸν Χριστὸν μόνον ἐπληράθη, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς βλέποντες πρωτότοκον τὸν Τίον τῆ ἀνάρχου Πατρός κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ πρωτότοκον τὸν αὐτὸν

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ἀπειράνδρον“.

αὐτὸν κατὰ τὴν ἀπειράνδρον αὐτοῦ Μητέρα: ἦτοι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς μεγαλύνωμεν αὐτόν. "Ορα δὲ ὅτι δὲν ἔγραψεν ἄλλην λέξιν ὁ Μελωδός, ἀλλὰ τὸ „μεγαλυνάμεν“, διὰ τὴν φανερῶσιν ὅτι εἶναι ἡ ἐννάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἥτις ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ „Μεγαλύνει“, ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἐπρόθεσε τὸ „ἀπειράνδρῳ“, καὶ ἀποκρινόμεθα εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας, ὅτι τοῦτο ἐπρόθεσε διὰ τὴν φανερῶσιν τὸν ἀσπορον τόκον τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολουθῶς τὰ δείξῃ ὅτι ἐπληρώθη εἰς αὐτὴν ἀντιστρόφως ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Λευϊτικόν. Τί δὲ εἶπεν; „Γυνή, ἥτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ, ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας“ (Λευϊ. ιβ'. ι.). Τοῦτο δὲ ἀληθῶς καὶ προφητικῶς ἐλαλήθη ἐκ πλαγίου περὶ τῆς ἀπειράνδρας καὶ ἀσπόρας τεκούσης Παρθένου· μόνη γὰρ αὕτη μὴ σπερματισθεῖσα ἔτεκεν ἄρσεν· ἐπειδὴ περιττὸν ἦτον νὰ εἴπῃ ὁ Μωϋσῆς τὸ „Ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ“· καθότι εἰς ὅλους εἶναι φανερόν, ὅτι ἀπλῶς καὶ καθόλου πᾶσα γυνὴ κατὰ φύσιν σπερματίζεται πρῶτον ὑπὸ ἀνδρός, καὶ ἔπειτα γεννᾷ. Λέγων λοιπὸν τὸ „Ἐὰν σπερματισθῇ“, ἐφάνερωσε καταπολλὰ τὸ σιωπώμενον πολλὰ βαθέως καὶ μυστικῶς, ὅτι θέλει γένῃ ποτὲ Παρθένος, ἥτις καὶ χωρὶς νὰ σπερματισθῇ ἔχει νὰ γεννήσῃ. Ὁθεν ἐπειδὴ ἡ Παρθένος, χωρὶς νὰ σπερματισθῇ ἐγέννησε, διὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἀκάθαρτος, οὐδὲ ὑποκειμένη εἰς τὸν νόμον τῶν περὶ καθαρσίων.

Οὕτως ἠρμήνευσε τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ὁ Ὁριγένης, εἰπών· „Παρέλκειν δόξει τὸ, Ἐὰν σπερματισθῇ“ προτασσόμενον τῷ „καὶ τέκῃ ἄρσεν“· ἀλλ' ἐφίστημι, μήποτε ἵνα προφητικῶς ἡ Μαρία, οὐκ ἐκ τῆς ἐσπερματισθῆαι τεκούσα ἄρσεν, μὴ νομισθῇ ἀκάθαρτος εἶναι γεγεννηκεῖα τὸν Σωτῆρα, εἴρηται ὅλον τοῦτο· ἐδύνατο δὲ καὶ μὴ προσκειμένου τοῦ, Ἐὰν σπερματισθῇ· νοεῖσθαι μὴ οὕσα ἀκάθαρτος ἡ Μαρία· οὐ γὰρ ἀπλῶς ἦν γυνή, ἀλλὰ Παρθένος“. Κύριλλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας ἔτω φησί· „Γυνή, φησί, καὶ ἐπᾶσαι τυχὸν ἀδιακρίτως, ἀλλ' εἴ τις ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔστω.... Διέδρα δὲ ἐν τὴν ἐκ τῆς νόμου καταβολῆς (τὴν κατηγορίαν διηλαδὴ, ὅτι εἶναι ἀκάθαρτος) ἡ ἀγία Παρθένος, σπερματισθεῖσα μὲν ἑδαμῶς, ἐνεργεία δὲ τῇ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τὸ Θεῖον ἀποκυήσασα βρέφος“. Καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Δ'. ἤχε τῆς οὐκωήχου ἔτω λέγει· „Τίτος ἔνεκεν ὁ Προφήτης προσέθετο „Ἦτις ἐὰν σπερματισθῇ“, ὅτι μὴδὲ ἄλλως ἐνὸν γυναικὶ τεκεῖν, εἰμὴ σπέρματος αὐτῇ προβαίῃ καταβολή“. Ἦκει τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γυνή, ἥτις ἐὰν τέκῃ, Μεμύνητο τοίνυν οἷα Προφήτης τὸ Μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἦδει Παρθένον ὑπερφυῶς τεκούσαν, καὶ τόκον ἐσόμενον ἀσπορον, καὶ φύσιν ἀκολουθείας ἀνώτερον. Ὡς οὖν καὶ ἀνευ σπέρματος τεχομένης ποτὲ γυναικός, τὰ περὶ καθαρσίων περὶ τῶν ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς κυουσῶν καὶ τικτουσῶν ἐφθῇ θεσμοθετεῖν. διὸ καὶ προσέθετο „Ἦτις ἐὰν σπερματισθῇ καὶ τέκῃ“, ὑπεμφαίνων ὅτι ἔσται ποτὲ τόκος, ἀλλ' οὐκ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός“.

Τροπάριον.

„Τοῖς πρὶν μεογῶν τρυγόμεν ζεύγος, δυάς τε ἡμ μεοσσῶν· ἄμθ' ἄμ
 „ὁ Θεὸς Πρέσβυς καὶ σώφρων Ἀμνα Προφῆτις, τῷ ἐκ Παρθένου
 „τεχθεῖντι, καὶ οἷω γόνυ Πατρὸς, ἐμ τῷ μαῶ προσιόμτι, λει-
 „τουργοῦντες ἡμεγάλυμον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοὺς παλαιούς, λέγει, Ἰουδαίους ἦτον προσταγὴ νόμου ὅτι, ὅταν οἱ γονεῖς ἤθελαν προσφέρειν ἐν τῷ ναῷ κἀνὲν παιδίον τεσσαράκοντα ἡμερῶν, νὰ προσφέρουν μαζί μὲ αὐτὸ εἰς θυσίαν καὶ ἓνα ζευγάρι τρυγόνων, ἢ δύο νεογέννητα περιστέρια· οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Λευϊτικῷ· „Οὗτος ὁ νόμος τῆς τεκούσης ἄρσεν, ἢ θῆλυ· ἐὰν δὲ μὴ εὐρίσκη ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἄμνον· καὶ λήψεται δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσὸς περιστέρων, μίαν εἰς ὀλοκύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ Ἱερεὺς καὶ κα-
 „θα-“

„Θαρισθήσεται“. (Λευίτ. ιβ'. 7.) Ἐπρότυπον δὲ αἱ τρυγόνες τὴν σωφροσύνην· καθότι τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι σωφρονέστατον· αἱ δὲ περιστέραι ἐπροεικόνιζαν τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀπλότητα· ἀπὸ τῆν σωφροσύνην γὰρ καὶ ἀπλότητα κάνουν ἄλλο ἀφίεραμα εἰς τὸν Θεὸν καλλίτερον δὲν εὐρίσκεται.

Κοντὰ λοιπὸν εἰς τοὺς παλαιούς ἐκείνους Ἰουδαίους τοιαῦτα ἦτον τὰ προσφερόμενα ζῶα· εἰς δὲ τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν Μονογενῆ μὲν ὄντα Τιδὸν τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν, Μονογενῆ δὲ ὄντα τῆς Παρθένου κατὰ τὴν χρονικὴν γέννησιν, ἦτον προσφερόμενα τὰ τοιαῦτα ζῶα εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς προσταγῆς τοῦ Νόμου· διότι, ἂν τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἐπρόσφερον ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Θεομήτωρ, ἴσως καὶ ἤθελαν λιθοβοληθῆναι ὡς παραβάται τοῦ Νόμου. Πλὴν ἀπορίας ἄξιον ἐστὶ, διὰ τί δὲν ἐπρόσφεραν καὶ ἄμνόν οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου, καθὼς ὁ Νόμος ἐπρόσταζεν; Εἰς τὶτο ἀποκρίνεται ὁ Προκόπιος, ὅτι διὰ τὴν πτωχείαν των, καὶ διότι ὁ Χριστὸς ἦτον ὁ ἀληθὴς ἄμνος ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου· οὕτω γὰρ φησί· „Τοῦτο ἐποίησαν οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου ὡς πτωχοὶ καὶ μὴ εὐποροῦντες ἁμνοῦ εἰς ὀλοκαύτωμα, ἢ ὅτι αὐτὸς ἤμελλεν ὁ τεχθεὶς ἄμνος τῷ Θεῷ ὀλοκαύτωμα προσφέρειν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς“. Παρατηρεῖ δὲ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅτι τὸ μὲν ζεῦγος τῶν τρυγόνων ἐδήλουν τοὺς μὲ γάμον συνεζευγμένους καὶ σωφρονοῦντας· διὰ τὶτο καὶ παρατετηρημένως εἶπεν ὁ Νόμος „Ζεῦγος Τρυγόνων“. οἱ δὲ νεοσσὸι τῶν περιστερῶν προσέδηλουν τὴν Παρθένον Μαρίαν καὶ τὸ Παρθένον βρέφος· διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰς ἐπίτιδες δὲν ἐπρόσθεσεν ὁ Νόμος τὸ „ζεῦγος“. ἔτω γὰρ φησὶν· „Ὅρα τῷ Νόμου τὸ ἁκριβές· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν τρυγόνων, ζεῦγος εἶπεν, ὡς αἰνιττομένων τοὺς γάμους συνεζευγμένους· ἐπὶ δὲ τῶν νεοσσῶν ἐφυλάξατο τὶτο· ἀπειρόζυγος γὰρ καὶ ἡ τεκούσα καὶ ὁ τεχθεὶς“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἑορτήν).

Πλὴν κοντὰ εἰς τὰ τοιαῦτα ζῶα, καὶ ἀντὶ τούτων τῶν ζώων ἐπροσφέρθη καὶ ἄλλα ζευγάρια, ὅχι νεογῶν τρυγόνων, ἀλλὰ ζευγάρια γεροντικῶν καὶ πρεσβυτικῶν, ὁ δίκαιος Συμεὼν καὶ ἡ δικαία Ἄννα, οἵτινες καὶ οἱ δύο ἦτον Προφῆται καὶ προορατικοὶ τῶν μελλούτων, ἀσυγκρίτως μὲν σωφρονέστεροι ἀπὸ τὰς τρυγόνων, ἀπλοϊκώτεροι δὲ ἀπὸ τὰς περιστέρων· ὁ δὲν ὁ ἀνωτέρω Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶπε περὶ αὐτῶν· „Αὐτοῦ δὲ τοῦ παρὰ ῥαδύως τεχθέντος (Χριστοῦ) νῦν εἰς τὸ ἱερὸν ἀναχθέντος, ἑτέρας τρυγόνων, καὶ ἄλλους περιστερῶν νεοσσούς πρεπωδέστερους ἡτοίμασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Τίνας τούτους; Συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν, οὓς εἴτις νεοσσούς περιστερῶν ἐρεῖ διὰ τὸ πρὸς κακίαν παντάπασιν νηπιᾶδες, ἢ τρυγόνων διὰ τὸ τῆς σωφροσύνης ἀκρότατον, εὐλόγως ἐρεῖ“. Προσφέρονται δὲ αὐτοὶ εἰς τὸν ναὸν, ὅχι διὰ τὰ θυσιασθῶν, καθὼς ἐθυσιάζοντο αἱ τρυγόνες καὶ τὰ περιστέρια, ἀλλὰ διὰ λειτουργίαν, ἥγουν διὰ τὰ ὑπηρετήσων τὸ προσφερόμενον βρέφος εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὰ μεγαλύνουν αὐτό· ὑπηρετήσαν γὰρ καὶ οἱ δύο, ὁ μὲν Συμεὼν προφητεύσας περὶ Χριστοῦ καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτόν, ἡ δὲ Ἄννα ὑποφειτεύσασα μὲν καὶ αὐτὴ περὶ τῷ Χριστοῦ καὶ λατρεύσασα αὐτόν, τὴν δὲ Θεοτόκον ἀνακηρύξασα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ προσφερόμενος εἰς τὸν ναὸν ἦτον διπλοῦς, καὶ κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ἦτον παλαιὸς ἡμερῶν, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἦτον βρέφος νεογεννητόν καὶ τεσσαρακονθήμερον· διὰ τοῦτο ἐπρεπεν ἀπολούσας τὰ προσφερθῶν δι' αὐτόν, καὶ τὸ ζεῦγος τῶν νεογεννητῶν ζώων διὰ τὴν νηπιάζουσαν σάρκα, καὶ τὸ ζεῦγος τῶν γηραιῶν δικαίων διὰ τὴν ἄχρονον Θεότητα, ἵνα καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ προσφερόμενος Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον νέον βρέφος, ἀλλὰ καὶ παλαιὸς ἡμερῶν.

Ὁ δὲ Θεοπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ εἰς τὴν ἑορτὴν λόγῳ αὐτοῦ οὕτως ἐρμηνεύει τὰς τρυγόνων καὶ τὰ περιστέρια· „Ἡ τρυγὼν λαλίστατόν ἐστιν ἐν στρουθίαις ἄγρου, ἡ δὲ περιστέρα, ἡπίοντε καὶ πρᾶον· γέγονε δὲ τοιοῦτος εἰς ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Σαυτῆρ, πρᾶότητα μὲν τὴν εἰς ἄκρον ἔχων, τρυγόνος δὲ δίκην κατακελαδησας τὴν ὑπ' Οὐρανὸν καὶ τῆς αὐτῆς καλλιφωνίας τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα πληρῶν, τετίστιν ἡμᾶς τὰς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Γέγραπται οὖν ἐν τῷ ᾠσματι τῶν ᾠσμάτων, ὅτι φωνὴ τῆς τρυγόνος ἡκούσθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν· λελάληκε γὰρ πρὸς ἡμᾶς τὸ Θεῖόν τε καὶ εὐαγγελικὸν καὶ σωτήριον κήρυγμα“. Ὁ δὲ Κλήμης ὁ Στραματεύς περὶ αὐτῶν λέγει· „Νεοττεύετε δύο περιστέρων, ἢ τρυγόνων ζεῦγος ὑπὲρ ἁμαρτίας κελεύει διὰ Μωσέως προσφέρεισθαι, τὸ ἀναμάρτητον τῶν ἀπαλῶν, καὶ ἄκακον καὶ ἀμνησικάκον τῶν νεοττῶν εὐπρόσδεκτον εἶναι λέγων τῷ Θεῷ, καὶ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίου καθάρσιον ὀφηγούμενος· ἀλλὰ καὶ τὸ δειλὸν τῶν

ἢ τρυ-

„ τρυγόνων τὴν πρὸς τὰς ἀμαρτίας εὐλάβειαν ὑποτυποῦται “. Ὁ δὲ Πιλεσιώτης Ἰσίδωρος οὕτω φησί· „ Δύω τρυγόνας καὶ δύο νεοττοὺς περιστερῶν τοὺς νεογνοὺς ἀρρένας τῶν Ἑβραίων φέρειν δῶρα τῆς πρὸς Θεὸν ἐμφανείας ὁ Νόμος προσέταττε, τῶν φιλαρέτων καὶ ἀνεξικάνων ὁρνέων τοῖς τύποις τὴν ἀπλότητα καὶ ἀπαλότητα τῶν νέων αἰνιττόμενος, καὶ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια διδάσκων καθαίρεσθαι· οὗς καὶ ἀρῖα προσαγορεύει ἐτέρωθι· τοὺς γὰρ ἐξοιστροῦντας καὶ ἀφετοῦντας καὶ ἀταξία τὴν φύσιν ὑβρίζοντας ἐρίφοις παρείκασε “. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ· „ Εἰκότως ὡς αἰτίας τῆς ἐναμαρτήτου ἡδονῆς τὰς Ουγατέρας τῆς Εὐας προσφέρειν ὁ Νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν τὴν θυσίαν τῶν δύο τρυγόνων, ἢ νεοσσὺς περιστερῶν· δηλοῦντος τῷ νόμου, ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι καὶ ἀκακίας ἔχουσθαι “. (Σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλ. τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„ Ἀπέδωκάς μοι ἔβόα Συμεὼν, τῷ σωτηρίου σου Χριστὲ ἀγαλλίασιν·
 „ ἀπόλαβέ σου τὸν λάτριν, τὸν τῇ σκιά κεκμηκότα, μέου τῆς χά-
 „ ριτος Ἱεροκήρυκα Μύστηρ, ἐμ αἰμέσει μεγαλύρομτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν πρεσβύτερον Συμεὼν ἐν ἀγκάλαις βαστάζοντα τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς αὐτόν· ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἀπέδωκάς εἰς ἐμὲ τὴν ἀγαλλίασιν ὅπου ὑπέσχεθης νὰ μοὶ δάσῃς τοῦ σωτηρίου σου, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον „ Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου “. (Ψαλ. ν'. 12.) καὶ κατὰ τὸ „ Εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου “. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἠξιώθηκα ταῦτα νὰ ἀπολαύσω, διὰ τοῦτο ἀπόλαβέ με, ἦγουν λάβε με ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν τὸν ἰδικόν σου λάτριν καὶ δοῦλον, ὁ ὁποῖος πρότερον μὲν ἐκαθήμην ὑποκάτω εἰς τὴν σκιάν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἀπέκαμα πλεόν προσέχων εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ, καὶ ἐγήρασα μέσα εἰς τὰς λατρείας τῶν τύπων καὶ αἰνιγμάτων, τῶρα δὲ δὲν εἶμαι πλεόν λάτρης τοῦ Νόμου καὶ τῆς σκιάς, ὅχι! ἐπειδὴ τί λατρεία εἶναι πλεόν νὰ προσέχῃ τινὰς εἰς τὰς σκιάς, ἀφ' οὗ ὁ ἥλιος τρανῶς ἀνὰ λάμψῃ; Οὐχί τοιοῦτον νομολάτριν ἀπόλαβέ με ἐκ τοῦ βίου, Κύριε, ἀλλὰ νέον Ἱεροκήρυκα καὶ μαθητὴν τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου σου, νέον μὲν, διὰ τὴν ἀνάπλασιν, τὴν ὁποίαν με ἔδωκάς, Μαθητὴν δὲ, διότι ἐμαθητεύθην τὴν σὴν Οἰκονομίαν διὰ τῆς ὁφείας· καὶ τελευταῖον ἀπόλαβέ με Ἱεροκήρυκα, διότι ἔχω νὰ κηρύξω καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἀθῇ εὐρισκομένους ἐκεῖνα ὅπου ἐμαθητεύθην.

Τοιαῦτα τινὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος εἰσάγει τὸν Ἱερὸν Συμεὼν πρὸς τὸν Κύριον λέγοντα· „ Ἐπειδὴ, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐγὼ περὶ τὰς ἐλπίδας ἐ διεψεύσθην, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ χρηματισμὸς Πνεύματος ἀπαραχάρακτος ἔμεινεν· ἀπόλυσόν με τὸ τᾶχος, ἀπόλυσον δέομαι· μὴ με κατέχῃς ἐπὶ πολὺ, Δέσποτα· μὴ βραδύνω ταῦτα τοῖς Γενάρχαις ἀποκομίσαι τὰ χαροποιὰ εὐαγγέλια· μὴ προλάβῃ τὰ βρέφη με, Δέσποτα, ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πρὸς Ἡρώδου φόνον ὑπέμεινε· νήπια εἰσι καὶ γοργὰ καὶ εὐκίνητα· ἐγὼ δὲ γέρον καὶ βραδὺς καὶ δυσκίνητος· καὶ δέδοικα, μήπως ταχύτερον παραδραμόντα με, μετὰ γίγνων οὕτω καὶ λαμπρῶν ἀγαθῶν ἀγγελοὶ τοῖς τοῦ γένους Προπάτορσι γένωνται “.

Τροπάριον.

„ Ἱερῶς ἀρθωμολογεῖτο Ἄμμα ὑποφντεύουσα, ἢ σῶφρων καὶ ὁσία
 „ καὶ πρεσβυρά τῷ Δεσπότῃ, ἐμ τῷ μαθ' διαρρήδην, τὴν Θεοτόκον
 „ δὲ ἀμακρυύττουσα, πᾶσι τοῖς παρούσιμ ἐμεγάλυμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ανθρωπολογίαις εἶναι μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν διὰ κάποιαν εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἔλαβε τινὰς ἀπὸ αὐτόν. Διαφέρει δὲ ὁ Ὑποφῆτης ἀπὸ τὸν Προφήτην· καθότι ὁ μὲν Προφήτης λέγει τὰ ὕστερον ἀπὸ πολλὸν καιρὸν μέλλοντα γενέσθαι πράγματα· ὁ δὲ Ὑποφῆτης ἐξηγεῖ ἢ παρόντα πράγματα, ἢ περασμένα, ἢ τὰ ὅποια μετ' ὀλίγον καιρὸν μέλλουσι γένεσθαι. Τοιαυτὴ λοιπὸν Ὑποφῆτης ἦτον καὶ ἡ Θεοπεσιωτάτη Ἄννα ἡ Οὐγατήρ Φανήλ, ἡ σωφρονεστάτη μὲν καὶ ὁσία κατὰ τὴν ζωὴν, γερόντισσα δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος· αὐτὴ γὰρ, ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ἐν σαρκὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Μοιρογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνεπλάσθη ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, τοῦτου χάριν σεμνοπρεπῶς καὶ Θεοπρεπῶς ἀνθρωπολογεῖτο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον διὰ τὴν τὸσον μεγάλην εὐεργεσίαν ὅπου ἐποίησεν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον· „Καὶ αὐτὴ γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς „Λεκάς, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα, ἀνθρωπολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πασι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ“. (Λουκ. β'. 38.) Εὐχαρίστει δὲ οὐχὶ προφητεύουσα· διότι δὲν ἐπροφήτευσεν πρὸ τοῦ νὰ γεννηθῇ ὁ Κύριος, καθὼς ἐπροφήτευσαν οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ὑποφῆτευσεν, ἀφ' ἧ ἐγεννήθη ὁ Κύριος, φωτισθεῖσα ἔσωθεν κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἀνακηρύξασα. Περὶ τῆς Ἄννης ταύτης γράφει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Ἱεροσολύμων· „Ἡ τὸν ἐβδόμηστον χρόνον σαββατίσασα μετὰ ἀνδρὸς Ἄννα „προσευχαῖς καὶ νηστείαις προσκαρτερῶσα ὀρδοῦντο καὶ τεσσαρῶν ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν „ἐκ τῶν τεσσαρῶν στοιχείων νικήσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν „Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ταῖς γενικαῖς ἐαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὸν τῆς ὀρδοῦντος „τάδος παρέδραμε καιρὸν, καὶ εὗρεν ἐν τῷ ναῷ τὸν Σωτῆρα τῷ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκά- „λαις βασταζόμενον“. (Σελ. 834. τῆς Μυριοβίβ. τοῦ Φωτίου).

Καὶ ἡ μὲν παλαιὰ καὶ συνώνυμος αὐτῆς Ἄννα ἡ Μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ κρυφίως καὶ ἡσυχῶς ἐπροσύχετο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας της· ἡ δὲ Ἄννα αὕτη οὐχὶ κρυφίως, ἀλλὰ φανερώς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ διαρρήδην) καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ εὐχαρίστει τὸν Κύριον· τὴν δὲ Ἀειπάρθενον Θεοτόκον ἀνακηρύττουσα εἰς ὅλους τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους, ὅτι αὕτη κυρίως καὶ ἀληθῶς εἶναι Μήτηρ τῷ Θεοῦ, ἐμεγάλυνεν αὐτήν. Τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ ὅτι, καθὼς ἡ Θεοτόκος ἀρχισε τὴν ἐννάτην ταύτην Ὠδὴν ἀπὸ τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“, οὕτω καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν ἐτελείωσεν αὐτήν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες ὁμοῦ καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, ἄμποτε νὰ μιμηθῶμεν τὴν σωφρονεστάτην ταύτην Ἄνναν, καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τὴν μεγάλην καὶ ἀκατάληπτον εὐεργεσίαν ὅπου ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς, ἀναπλάσας τὴν φθαρεῖσαν φύσιν ἡμῶν διὰ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας του· ἄμποτε δὲ καὶ νὰ κηρύττωμεν τὴν Ἀειπάρθενον Θεοτόκον, τὴν μεσιτεύσαν ἐἰς τὴν ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, μεγαλύνοντες αὐτήν διὰ νοημάτων μεγαλοπρεπῶν, διὰ λόγων Θεοπρεπῶν, καὶ διὰ ἔργων Θεαρέστων· ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῆς τύχωμεν καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ.

Εὐαγγελισμός, ἀδελφοί, καὶ ποῖος νὰ μὴ χαρῇ εἰς τοιοῦτον κοσμοχαρμόσυνον μῆνυμα; Εὐαγγελισμός, καὶ ποῖος ὀρθόδοξος νὰ μὴ εὐφρανθῇ κατὰ τὴν καρδίαν; τριπλασιάζω τὴν φωνὴν, Εὐαγγελισμός, καὶ τίς νὰ μὴ λάβῃ εἰς τὴν ψυχὴν του πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ πανευφρόσυνον ἀγαλλίασιν; Ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐαγγελισμός οὗτος δὲν δίδει καλὰ μινύματα διὰ μάταια πράγματα: ἦτοι διὰ φθαρτὰς ἡδονὰς, διὰ προσκαίρους δόξας, καὶ διὰ ῥέοντα πλοῦτον, ἀλλὰ φέρει εἰς ἡμᾶς χαροποιὰ καὶ οὐράνια εὐαγγέλια διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, διὰ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῆς Θεοτόκου, διὰ τὴν ἀνάπλασιν ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· τούτου χάριν, πῶς δὲν χρεωστῇ κάθε Χριστιανὸς νὰ λάβῃ, ὅχι ἀπλὴν ἢ διπλὴν, ἀλλὰ τριπλὴν καὶ πολλαπλάσιον τὴν χαρὰν; ἢ πῶς δὲν πρέπει νὰ σκιρτήσῃ τῷ πνεύματι κάθε ὀρθόδοξος, χαρὰν ἰδικήν του τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου νομίζων;

Βλέπεις, ἀγαπητέ, τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ νὰ καταβαίνει ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, καὶ νὰ στέκεται ἔμπροσθεν τῆς Κυρίας Θεοτόκου ὅλος φαιδρός, ὅλος γαληνός, καὶ ὅλος χαρίστατος, καὶ ἀκόμη δὲν εὐφραίνεται; ἀκούεις τὸν χαροποὸν ἀσπασμόν, τὸν ὁποῖον μετὰ εὐσεβείας μεγάλης λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον, „Χαῖρε κεχαριτωμένη“, καὶ ἀκόμη στένεσαι καὶ δὲν χαίρεις; Ἄν οἱ Προφῆται, ὁ Δαβὶδ, λέγω, καὶ ὁ Ἡσαΐας πρὸ τῶν αἰώνων προβλέποντες μόνον μὲ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας τὸν σωτηριῶδη τοῦτον τῆς Θεοτόκου Εὐαγγελισμόν, ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο, καὶ αὐτὸ τὸ ῥῆμα „Εὐαγγελίζομαι“ ἐμεταχειρίζοντο, εἰς τοὺς λόγους των· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ φάλλον ἔλεγεν· „Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν“, ἔξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“, (Ψαλ. γέ. 2.) ὁ δὲ Ἡσαΐας μεγαλοφάνως ἐκήρυττε· „Τὸ σωτήριον Κυρίου εὐαγγελιοῦνται“, (Ἡσ. ξ'. 6.) ἂν, λέγω, ἐκεῖνοι τὸσον ἔχαιρον, πῶς ἐσύ, Χριστιανέ, δὲν πρέπει νὰ χαρῇ καὶ νὰ εὐφρανθῇς, παρόντα βλέπων σήμερον τὸν παγκόσμιον καὶ κοσμοσώτηριον Εὐαγγελισμόν;

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς χαρῶμεν σήμερον, ἀδελφοί, καὶ ὅλοι ἄς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι. Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς εἰς τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, προσιμάζων ἐν τῷ εἰς τὴν ἑορτὴν λόγῳ αὐτοῦ καὶ λέγων· „Χαίρετε· τοῦτό μοι τὸ βραχὺ καὶ μέγα τοῦ λόγου προοίμιον, „τοῦτο καὶ ἀρχὴ καὶ μέση καὶ τελευτὴ, χαίρετε· τοῦτο νῦν καὶ φύσις ὅλη καὶ Κτίσις, καὶ λόγος διακελεύεται“. Ἀγαλλιασώμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀγαπητοί, ἔχοντες μάλιστα τῆς ἀγαλλιάσεως ταύτης προεξάρχοντα καὶ ἀρχηγὸν τὸν ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμον Ἰωάννην (1) τὸν πρόκριτον πάντων τῶν μελωδῶν καὶ ᾠματογράφων, τὴν ἱερὰν Μῆσαν τῆς ἐκκλησίας, τὸν ᾠδικὸν Ὁρφέα τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομυθικῶν ἑορτῶν, τὸν ἄλλον ψαλμογράφον Δαβὶδ τὸν ὑπερέχοντα τὸν Ἀσάφ καὶ τὸν Ἰδιδοῦμ καὶ τὸν Αἰθάμ καὶ τὸν Αἰμάν καὶ τὸς Τίους Κορέ, τοὺς πρωτοφάλτας ὄντας τῆς παλαιᾶς Σκηνῆς τῆ Θεοῦ· διότι αὐτὸς ὁ μελίρρυτος Ποιητὴς διὰ τῶ ᾠματικοῦ τούτου Κανόνος ὅπου ἐμελούργησεν εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Κυρίας Θεοτόκου, παρακινεῖ ὅλους ἡμᾶς νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ ἀγαλλιώμεθα.

Καθὼς δὲ ἡ ἑορτὴ καὶ πανηγυρίς τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν, οὕτω καὶ ὁ Κανὼν αὐτῆς ἀρμοδιώτατα συνετέθη χαροποιός καὶ πανευφρόσυνος· ἐπειδὴ εἶναι μελωδικώτατος καὶ πανηγυρικώτατος διὰ τὰ πανηγυρικά καὶ

(1) Σημειώσαι, ὅτι παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ ὁ Ποιητὴς τῷ Κανόνος τῆς γραφῆς, ὅτι εἶναι ὁ Θεοφάνης· ἐκ ὁρδῶς δὲ τῆς τοῦ γωματιεύεται· καθότι καὶ ἡ φράσις τῷ Κανόνος, τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννου εἶναι, καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς βιβλίοις χειρογράτοις καὶ τετυπωμένοις τοῦ Ἰωάννου ἐπιγράφεται ὁ Κανὼν.

καὶ λαμπρὰ νοήματα καὶ λόγια ὅπου περιέχει· μάλιστα δὲ διὰ τὸν πανηγυρικὸν τέταρτον ἦχον, κατὰ τὸν ὁποῖον συνετέθη διὰ τὴν ἑξήκειαν· μόνος γὰρ ὁ ἦχος αὐτὸς παρὰ πᾶσι τοῖς Μουσικοῖς ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην καὶ λέγεται Πανηγυρικός (1). Καὶ διὰ τὴν εἰπὴν καθολικῶς, ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι τόσο ἐκθουσιαστικὸς, καὶ τόσο κινήτικὸς τοῦ Θεοφιλοῦς πάθους τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, ὥστε κάμνει καὶ τοὺς ψάλλοντας καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὅχι μόνον καὶ χαίρουν ἀπλῶς, ἀλλ' ἡδὴ καὶ καὶ σκιρτοῦν καὶ καὶ χορεύουν, ἂν ἦτον δυνατόν· οὕτως ἐστὶ τερπνὸς καὶ χορευτικὸς!

Κατὰ ἀλφάβητον δὲ ἐμελουργήθη ὁ Κανὼν ἵσως διὰ τὴν δέξιμιν ὁ Ἀσματογράφος ὅτι ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐορτῶν· καθὼς γὰρ τὰ εἰκοσιτέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἶναι ἀρχαὶ ὅλων τῶν γραμμάτων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνα ἐξήρτηνται· οὕτω καὶ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον, καὶ ἐξ ἐκείνου ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐξήρτηνται ἐορταί. Ὅθεν εἶπεν ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος προοιμιάζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν· „Ἐορτὰς μὲν ἀπάσας καὶ ὑμνωδίας δέον ἡμῖν θυσιῶν δίκην προσφέρειν Θεῷ, πρῶτην δὲ πασῶν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου· πάντων γὰρ ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴ γέγονεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς κεχαριτωμένης, ἡ πολυῦμνος τοῦ Σωτῆρος Οἰκονομία, ἡ ἔνθεος αὐτῆς καὶ ὑπερκόσμιος διδασκαλία“. Καὶ ὁ Κεραμεὺς Θεοφάνης ὁ Ταυρομενίας Ἐπίσκοπος ἔτω πανηγυρίζει· „Σήμερον ἡ Ἐκκλησία δαδουχεῖται μυστικῶς καὶ πυρσεύεται, τὴν πρῶτην τῶν ἐορτῶν πανήγυριν ἀγούσα“. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὕπατος τῶν Φιλοσόφων Φελλὸς προοιμιάζει πανηγυρίζων οὕτως· „Ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεός, οὐχ' ὡς συντεταγμένος τούτοις καὶ συναριθμούμενος, ἀλλ' ὡς ἐξηρημένος καὶ ὑπερκείμενος· ἀρχὴ δὲ τῶν θείων ἐορτῶν τε καὶ πανηγύρεων ἡ τῶν Εὐαγγελίων ἀγγελία πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Μητέρα τοῦ Λόγου παρὰ τῆς τοῦ Ἀγγέλου φωνῆς· ἀρχὴ δὲ, οὐχ' ὡς ἀτελεστέρα τῶν ἄλλων Μυστηρίων καὶ ἀναδείξεων, πολυλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὡς τελεωτέρα πολλὰ τῷ περιόντι καὶ ὑπερκειμένη“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος· „Ὡς γὰρ ἡ τοῦ φυτοῦ ρίζα στελέχους καὶ φύλλων καὶ κλάδων ἀνθέων τε καὶ καρπῶν αἰτία γινώσκειται, καὶ οὐδὲν τούτων δίχα ταύτης φαίνεσθαι πέφυκεν· οὕτω τῆς ἐορτῆς δίχα ταύτης, ἑδεμῖα τῶν ἐξ αὐτῆς φεισῶν ἐπιφαίνεται· καὶ δὴ σκοπῶμεν. Πεντηκοστὴ γὰρ ἐπιτελεῖται, ὅτι Ἀνάληψις προεώρτασται· καὶ Ἀνάληψις, ὅτι Ἀνάστασις· Ἀνάστασις, ὅτι Σταύρωσις· Σταύρωσις, ὅτι Βαΐα· Βαΐα, ὅτι Ἐγερσις τοῦ Λαζάρου· Λαζάρου ἔγερσις, ὅτι Μεταμόρφωσις· Μεταμόρφωσις, ὅτι Θεοφάνεια· Θεοφάνεια, ὅτι Ὑπαπαντή· Ὑπαπαντή, ὅτι Χριστοῦ Γέννησις· Χριστοῦ Γέννησις, ὅτι Εὐαγγελισμός“. (Λόγῳ πρῶτῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμ.)

Τρία δὲ ἀλφάβητα μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, ἵσως εἰς τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ὁ εἰς σήμερον συνελήφθη· ἐν μὲν ἀλφάβητον, ἐν ταῖς ἐξ Ὠδαῖς τοῦ Κανόνος, ἐν δὲ ἐν τῇ ὁγδόῃ, καὶ ἐν ἐν τῇ ἐνάτῃ ἀντίστροφον. Προβαίνει δὲ ὅλος ὁ Κανὼν κατὰ ἀνταπόκρισιν τῷ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀμοιβαίως τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγελον, ἕνα μὲν διὰ τὸ σαφέστερον καὶ εὐμαθέστερον καὶ δραστικώτερον· σαφέστερος γὰρ καὶ εὐμαθέστερος καὶ δραστικώτερος γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ὁ ἕνας λέγῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀποκρίνεται· καὶ ἄλλο δὲ διὰ τὸ ἡδὺ καὶ χαρίεν τῶν ἀνταποκρινομένων προσώπων. Ἐμιμήθη δὲ κατὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, γράφοντα κατὰ ἀνταπόκρισιν τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ ἀντι-

στρό-

(1) Ὅθεν ἔξω ἀπὸ τοῦ τετυπωμένον ἐπίγραμμα ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ εἰς τὸν πανηγυρικὸν Δ. ἦχον, εὑρον ἐν χειρογράφοις καὶ τῷτο τὸ ἐπίγραμμα εἰς αὐτόν· ὃ δ' ἀντιγράφω χάριν τῶν Μουσικῶν τε καὶ Φιλολόγων.

„Πανηγυρίζεις καὶ χορεύεις εὐρύθμως,

„Τὰς ἐγκρήτους, τεταρτε, κινῶν σειρίνας.

„Ἡδὺς τε πᾶσι χρηματίζεις ἀφθόως,
„Τοῖς ἀμπελοργοῖς καὶ σκαρῖσιν ἀγρόταις,
„Καὶ τοῖς ἐδίταις σὺν πᾶσι τεχνουργαῖς,
„Ἀμύλλαν ἐνδοῖς σου γλυκυτάτου μέλους,
„Τὸ δούσθοντα τῶν δεκουφίτων τάχος.
„Ἡδυσμά τι πέφυκας ἐν Κόσμῳ πᾶσιν.

στρόφως τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Γαβριήλ· ὁμοίως ἐμιμήθη καὶ τὸν πρὸ ἑαυτοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιον Γερμανὸν τὸν παλαιόν, ὅς τις δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν πανηγυρικοῦ λόγου του μὲ τὸ σχῆμα τῆς ἀνταποκρίσεως προβαίνει, ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ τοῦτο δῆλον γίνεται.

Τοῦτον λοιπὸν τὸν χαριέστατον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Κανὸνα βλέπων ἐγὼ, μὴδὲ μίαν ἐρμηνείαν λαβόντα παρὰ τοῦ κυροῦ Θεοδώρου, ἢ ἄλλου τινὸς σοφοῦ (ἡ γὰρ τοῦ ἀνωνύμου ἐρμηνεία ὀλίγου λόγου ἀξία ἐστὶ), τούτου χάριν, τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τῆς κεχαριτωμένης Θεοτόκου ἐπικαλεσάμενος, ἐτόλμησα νὰ ποιήσω κάποια ἐρμηνείαν εἰς αὐτόν· ἄτοπον γάρ μοι ἐφάνη νὰ ἐρμηνεύσω μὲν τοὺς ἄλλους ἁσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, τὸν δὲ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐορτῶν Κανὸνα νὰ ἀφήσω ἀερμηνευτόν· εἰ γὰρ κατὰ τὰς λέξεις φαίνεται εὐκολος καὶ σαφής, κατὰ τὰ νόημα ὅμως εἶναι δύσκολος καὶ ἀσαφής. Ἐγὼ μὲν οὖν προπορεύομαι ἔμπροσθεν διὰ τῆς ἐρμηνείας, ὑμεῖς δὲ, ὦ ἀδελφοί, ἀκολουθεῖτέ μοι διὰ τῆς προσοχῆς καὶ φιλικότητος σας (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς Πανηγυρικοὺς λόγους, ὅπως οἱ ἅγιοι ἐφιλοπόνησαν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ὁ Χρυσόστομος ἐφιλοπόνησεν ἐγκώμιον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Βασιλικὴν Μυστηρίων ἐορτάζομεν σήμερον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἐτερον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Πάλιν χάρας εὐαγγελίας, ὁ Νύσσης Γρηγόριος, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τῇ προτέρᾳ Κυριακῇ τὴν ὁρδέδοξον ταύτην ἐκκλησίαν, (οὐκ ὁρδῶς δὲ ἐπιγράφεται ὁ λόγος ὅτος τῷ θεῷ Χρυσόστομῳ παρ' ἄλλοις· οὗ γὰρ τοῦ Χρυσόστομου ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ Νύσσης· ὃν εὗρηται δὲ ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις) Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἐορτάς μὲν ἀπάσας καὶ ὑμνωδίας, Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Σήμερον ἀγγελικὴ παρατάξις, Γερμανοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ παλαιοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τῆς παρούσης τιμῆς καὶ βασιλικῆς, Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χάρις, Σωφρόνιος ὁ Ἱεροσολύμων, οὗ ἡ ἀρχὴ, Εὐαγγελία, ἀδελφοί, εὐαγγελία, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὗ ἡ ἀρχὴ, Νῦν ἡ τῆς Βασιλίδος βασιλική, Ὁ σοφὸς Φελλός, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ἀρχὴ μὲν πάντων ὄντων Θεός, Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Χαίριτε τὸ ὅτι μοι τὸ βραχὺ καὶ μέγα προοίμιον, Γερμανὸς ὁ νέος Πατριάρχης ἐν τῇ τῆς Νικαίας μητροπόλει, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ἐπ' ὅρους ὑψηλοῦ ἀνάβηδι, Θεοφάνης ὁ Κεραιμύς ὁ Ταυρομενίας ἐγκώμιον, ἢ ἡ ἀρχὴ, Σήμερον ἢ ἐκκλησία δαδουχέται μυστικῶς καὶ πυρσεύεται, Θεόδωρος ὁ καλεσμένος Μονετημίτης, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ὁσαν ἢ χειμῆριος τῆς εἰδωλολατρίας, Ἰωσήφ ὁ Βρυέντιος ἐγκώμιον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Εἰς δόξαν τῆς πανταίου Τριάδος, Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Θεός ὁ πᾶν πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, ἄλλο, ἢ ἡ ἀρχὴ, Ἡ βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων, καὶ ὁ Πρόκλος δὲ ἔχει ἐγκώμιον εἰς αὐτόν. Σῶζονται ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τινὲς μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, τινὲς δὲ ἐν τῇ τῶν Ἱερῶν, καὶ τινὲς ἐν τῇ τοῦ Διονουσίου, καὶ τινὲς ἐν τῇ Πρωτάτῃ, οἱ περισσότεροι δὲ εὐρίσκονται ἐν τῇ τοῦ Βασιτοπαιδίου.

Ἐστὶ καὶ τοῦτο σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὡς ἀναγκαῖον, ὅτι, ἐὰν τύχη ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα, εἰς οἷον μόνον καὶ ἑλκεῖν γίνεται καταλύσις, οὐχὶ δὲ εἰς ὀφάρια, διὰ τὸ αἰδέσθαι τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου, καθὼς πάντα τὰ τυπικὰ συμφῶνως περὶ τούτου διορίζουσιν· ἂν καὶ ὁ

θεὸς Νικηφόρος ἐν τῇ πέμπτῃ αὐτοῦ Κανόνι λέγῃ ὅτι, ἐὰν τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ, ἢ τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, δὲν ἀμαρτάνει τις, ἐὰν καταλύσῃ κρασί καὶ ὀφάρια. Ἀληθῶς μέγας Πατήρ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ θεὸς Νικηφόρος· ἐπεὶ ὅμως ὅλα τὰ τυπικὰ οὕτως ἀποφασίζουσιν, καὶ ἅγιοι Πατέρες τῆς ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἡμεῖς ὅπου ἐγράφησαν τὰ τυπικά, καὶ ἀρχαιότεροι ἀκόμη καὶ τοῦ θείου Νικηφόρου, ὅποιοι εἶναι ὁ Σάββας, ὁ Χαρίτων, ὁ Εὐθύμιος, ὁ Κυριακός, ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης καὶ ἄλλοι· διὰ τοῦτο προτιμῶμεν τὴν κοινὴν τῶν Πατέρων ὁμοφωνίαν καὶ μάλιστα, διότι ὑποπτεύομεν μὴ πῶς εἶναι κανόνος κοινοῦ προσηκόντος τὸ καταλύειν ὀφάρια· ἐπεὶ δὲ δύσκολα πιστεύομεν ἕνα τοιοῦτος ἅγιος, νὰ εἴπῃ ἐναντίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως.

Ὅρα δὲ καὶ ὅτι ὁ ἅγιος δὲν λέγει ἀποφαντικῶς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Κανόνι, νὰ ἐσθιέται ὀφάρια, ἀλλ' ὑποδεικτικῶς, ἐὰν φάγῃ τις ὀφάρια ἐν τῇ ἐορτῇ ταύτῃ τυχούσῃ τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ, δὲν ἀμαρτάνει, καὶ δὲν εἶπεν ὅτι καλῶς ποιεῖ, ἀλλ' ὅτι δὲν ἀμαρτάνει· πολὺ δὲ διαφέρει τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ δευτέρου. Ἐγὼ εἶχον υποσημειώσιν εἰς τὸν ἀνωτέρω πέμπτον Κανὸνα τοῦ θείου Νικηφόρου, τὸν περιεχόμενον ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πηδάλῳ· ἀλλ' ὁ νοθεύσας τὸ ἱερὸν Πηδάλιον, καὶ πολλὰς ἀτόπους προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις ἐν αὐτῷ ποιησάμενος, αὐτὸς κακῶς ἀφαίρεσε καὶ τὴν ὑποσημείωσιν ἐκείνην, ἵνα δώσῃ ἀδειαν νὰ καταλύουν οἱ Χριστιανοὶ ὀφάρια ἐν τῇ αὐτῇ ἐορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τυχούσῃ κατὰ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα.

Καὶ τοῦτο δὲ προσσημειοῦμεν, ὅτι ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ οὐδέποτε μετατίθεται εἰς ἄλλην ἡμέραν· ἀλλὰ εἰς ὁποῖαν ἡμέραν τύχῃ, εἰς ἐκείνην καὶ ἐορτάζεται, καθὼς ἅπαντα τὰ τυπικά συμφῶνως περὶ τούτου διορίζουσιν, καὶ ὁ ἀνωτέρω Κανὼν τῷ Νικηφόρῳ, καὶ οἱ λόγοι τῶν διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, αἱ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πεποιημένοι, καὶ μάλιστα τῷ Βρυεντίῳ Ἰωσήφ· Ἐὰν γὰρ αὕτη, ἢ ἀρχὴ ὅσα καὶ κεφαλὴ τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, μετατιθῇ, εἶναι ἀνάγκη νὰ συμμετατεθῇ καὶ ὅλοι αἱ ἄλλαι Δεσποτικαὶ ἐορταί, καὶ ὅτω νὰ γίνῃ μία μεγάλη σύγχυσις εἰς ὅλον τὸν κύκλον τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

Οὗ ἡ ἀκροστιχὶς κατὰ Ἀλφάβητον.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀροίξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται Πνεύματος· καὶ λόγος
„ ἐρεύξομαι τῇ Βασιλίδι Μητρί· καὶ ὀφθήσομαι φαιδρῶς παρηνυ-
„ ρίζωμ· καὶ ἄσω γηθόμενος ταύτης τῇ σύλληψιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο ρήτα τοῦ Προφητάναντος Δαβὶδ ἐρανίζεται ὁ Μουσουργὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκεῖνος γὰρ λέγει „ Τὸ στόμα μου ἥνοιξα, καὶ ἐίλκυσα Πνεῦμα“· (Ψαλ. ριή. 13.) καὶ πάλιν, „ Εξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν· λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ Βασιλεῖ“· (Ψαλ. μδ. 1.) Μιμούμενος λοιπὸν τὸν Δαβὶδ ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, ἔτω λέγει· ἐγὼ ὁ Ἀσμα-τογράφος θέλω ἀνοίξει τὸ στόμα μου, καὶ θέλει γεμάσει αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα. Ποῖον δὲ στόμα ὀνομάζει; Τὸ τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ τῆς διανοίας, κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Βασίλειον καὶ Νύσσης Γρηγόριον λέγοντας· „ Δύναται εἶναι ψυχῆς στόμα ἡ διανοητικὴ αὐτῆς „ δύναμις, ἡ διανοουμένη, προσφέρει τὸν ἐν διανοίᾳ λόγον“. Επειδὴ λοιπὸν, λέγει, ἐγὼ ἐκλείσα μὲν τὴν διάνοιάν μου ἀπὸ τούτων πονηρῶν λογισμῶν, ἥνοιξα δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα σοφίας καὶ συνέσεως.

Καθὼς δὲ τὸ μυροδόχον ἀγγεῖον, εἰ μὲν ἦναι στενόστομον, ὀλίγον δέχεται καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ἐρχόμενον μύρον· εἰ δὲ ἦναι πλατύστομον, δέχεται καὶ περισσώτερον μύρον· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰ μὲν ἔχῃ στενὸν τὸ στόμα τῆς διανοίας του, ὀλιγωτέραν δέχεται τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· εἰ δὲ ἔχῃ αὐτὸ ἀνοικτὸν καὶ πλατὺ, περισσοτέραν δέχεται τὴν χάριν· ὅθεν εἶπεν ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ „ Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό“· (Ψαλ. π΄. 8.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν „ Ὅσον ἂν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξω- „ σι, τοσοῦτον ἐλκύσουσι“. Ὅθεν γλαφυρόν ἐστὶν τὸ ὁμοίωμα ὅπου φέρει εἰς τοῦτο ὁ σο- φὸς Νεῖλος λέγων· „ Ὅταν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωμεν, ἐπιφοιτήσασα τοῦ Κυρίου „ ἡ χάρις, τροφὴν ἐπιδίδωσι, καθάπερ χελιδὼν νεοσσῶ τινι κεκηνότι“. Ὡστε ἂν ἡμεῖς δὲν κοπιᾶσωμεν νὰ ἀνοίξωμεν πρῶτον μὲ τὴν προαίρεσίν μας τὸ νεορὸν στόμα τῆς διανοίας μας, δὲν δίδεται εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος ἐπιστολῇ, σοά. Ἀφροδισίῳ Πρεσβυτέρῳ· „ Επειδὴ γέγραπας δι’ ἡν αἰτίαν οὐ „ πᾶσιν ἡ θεία ἐφίπταται χάρις, ἰσθι, ὡς θαυμάσιε, ὅτι ἐπειδὴ τὴν προαίρεσιν ἐξετά- „ ζουσα πρῶτον, οὕτως ἐπιφοιτᾷ· εἰ γὰρ καὶ χάρις ἐστίν, οὐχ ἀπλῶς ἐκχέεται, ἀλλὰ „ τὰ μέτρα παρὰ τῶν δεχομένων λαμβάνουσα, τοσοῦτον ἐπὶ ῥεῖ, ὅσον ἂν εὖρῃ σκευὸς πί- „ στεως αὐτῇ προσενεχθῇ· εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ’ ἡμῶν πρῶτον ἐξήτει, πᾶσιν ἂν ἐπέπτη·

„ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ οὕτω παραγίνεται, τοῖς μὲν ἐπιφοιτᾷ καὶ παρα-
 „μένει· τῶν δὲ ἀποφοιτᾷ· οἷς δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν καθίσταται“.

Ἐπάγει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐγὼ θέλω ἐρεῦξομαι λόγον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον·
 ἦτοι τὸν ὕμνον καὶ ᾠσματικὸν Κανόνα εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων Χρι-
 στοῦ. Ἐρεῦξομαι δὲ εἶπε, διὰ τὴν φανερῶσθαι, καθὼς τὸ ρέξιμον, καὶ χωρὶς τῆς θέλη-
 τινὰς, ἀναβαίνει κάτωθεν ἐκ τοῦ στομάχου, καὶ ἐμβαίνει ἀπὸ τοῦ στόματος, οὕτω θέλει ἀ-
 ναπέμψαι πρὸς τὴν Θεοτόκον κάτωθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ τῶν ᾠσματικὸν τοῦτον Κανόνα.
 Ὅρα δὲ σοφὴν τάξιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ ἐνθεὸς ὑμνογράφος ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ· πρῶ-
 τον λέγει ὅτι θέλει ἀνοίξει τὸ στόμα τῆς διανοίας του, δεύτερον, ὅτι θέλει γεμῶσει αὐ-
 τὸ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, καὶ τρίτον, ὅτι ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος θέλει
 ἐρεῦξεται λόγον εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τὴν τάξιν ταύτην ἀ-
 πὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτω λέγοντα· „Χρὴ τοίνυν πνευματικῆς ἀκολουθίας ὑπολαμ-
 „βαίνειν, τῇ δὲ ἔργων φιλοσοφίᾳ καθᾶραι πρότερον ἑαυτὸν, εἴτα τὸ στόμα τῆς διανοίας
 „ἀνοίξαντα ἐλκύσαι Πνεῦμα, εἴτα ἐξερεῦξασθαι λόγον ἀγαθόν, καὶ λαλεῖν Θεοῦ σοφίαν
 „τελείαν ἐν τοῖς τελείοις“. (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ ψαλτῆρος τοῦ Νικήτα).

Ἐπιφέρει δὲ ἐπομένως ὁ Ποιητὴς ὅτι διὰ τοῦ ᾠσματικοῦ τούτου Κανόνος θέλει φανῇ
 ὅτι πανηγυρίζει λαμπρῶς, καὶ ὅτι ἄδει χαροποιῶς τὴν τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον σύλληψιν,
 ἧς ἡ ἐορτὴ ἐορτάζεται σήμερον. Διχῶς δὲ λαμβάνεται ἡ σύλληψις, ἐνεργητικῶς καὶ πα-
 θητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼς νοεῖται τῶρα ἐδῶ· καθότι ἡ Θεοτόκος συνέλαβεν ἀσπό-
 ρως καὶ διὰ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· παθητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέ-
 γωμεν, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθ' ἄνθρωπον συνέληφθαι ἀρρήτως ἐν τῇ ἀσπόρῳ τῆς Παρθέ-
 νου κοιλίας. Ἄσω δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ψαλῶ ἢ ἄλλοτι ρῆμα, διὰ τὴν φανερῶσθαι ὅτι εἶναι ἡ
 παρούσα πρώτη Ὠδὴ, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν λόγιον εἶναι τὸ „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ·
 „ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“.

Τροπάριον.

„Ἀδέτω σοι Δέσποινα, κηρῶν τὴν λύραν τοῦ Πνεύματος, Δαβὶδ ὁ
 „προπάτωρ σου· ἄκυσεν Θύγατερ, τὴν χαρμόσυτον Φωρὴν τὴν τοῦ
 „Ἀγγέλου· χαρὰν γὰρ μνησκει σοι τὴν ἀρεκλάλητον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφανεῖ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ἐρανίσθη
 δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα Δαβὶδ προφητικῶς λέγοντα πρὸς τὴν Παρθένον· „Ἀκουσον
 „Θύγατερ καὶ ἴδε“. (ψαλ. μδ'. ιο.) Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸ παρθερικὸν αὐτῆς ὑπο-
 κείμενον, ὁ Δέσποινα, λέγει, καὶ παντρεβασίλισσα Μαριάμ, ὁ ἰδικός σε Προπάτωρ Δαβὶδ,
 ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ ὁποίου ἐσὺ ἐβλάστησας ὡς εὐδαλῆς καὶ ὠραιότατη ράβδος κατὰ τὴν
 προφητείαν τοῦ Ἠσαίου τὴν λέγουσαν· „Ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ
 „ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“. (Ἠσ. ια'. ι.) (ὅπου Ἰεσσαί μὲν εἶναι ὁ Πατὴρ τοῦ
 Βασιλέως Δαβὶδ· ρίζα δὲ τοῦ Ἰεσσαί εἶναι ἡ φυλὴ τῆς Ἰούδα, ἐξ ἧς ἐκατάγετο ὁ Ἰεσσαί·
 ράβδος δὲ εἶναι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ ἐκ τῆς φυλῆς μὲν τοῦ Ἰούδα, ἐκ τοῦ γένους δὲ τοῦ
 Ἰεσσαί· ἦτοι τοῦ Δαβὶδ γεννηθεῖσα· ἄνθος δὲ εἶναι ὁ Χριστός, ὃς τις ἐβλάστησεν ἀπὸ τὴν
 ράβδον· ἦτοι ἀπὸ τὴν Θεοτόκον τὴν ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί ἀνατείλασαν.) αὐτὸς, λέ-
 γω, Θεοτόκε, παίζων τὴν λύραν τῆς Πνεύματος (Ἄδιαφόρως δὲ εἶπεν αὐτὴν λύραν, μὴ ὅλον
 ὅτι τὸ κυρίως ὄργανον τοῦ Δαβὶδ· ἦτοι τὸ ψαλτήριον δὲν ὀνομάζετο λύρα, ἀλλὰ ναῦλα·
 ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ναῦλα καὶ ἡ λύρα καὶ ἡ κιθάρα καὶ ἡ κινύρα ἦτον ἀπὸ τοῦ γένους τῶν
 ὀργάνων τῶν καλουμένων ἐντατά· ἦτοι τῶν διὰ τοῦ τετράματος τῶν χορδῶν παιζομένων,
 διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ ἐνὸς εἶδους ἐξέλαβε τὸ ἄλλο εἶδος ὁ Μελωδός.) ὡς ψάλλῃ εἰς ἐσέ
 σήμερον „Ἀκουσον Θύγατερ“. Ἀλλὰ τί εἶναι, Παρθένε, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σε παρακα-
 νεῖ ὁ Δαβὶδ τὴν ἀκούσῃς; Ἡ χαροποιὰ φωνὴ ὅπου σοὶ προσφέρει ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
 ἀπὸ

ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς: ἦτοι τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη“· μετὰ τὴν φωνὴν γὰρ ταύτην μνησθεῖς εἰς ἑσέ μίαν χαρὰν ἀνεκλάλητον, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ λαληθῇ ἀπὸ γλώσσαν τῶν ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον λέγοντα· „Εἰς ὃν Ἰησοῦν Χριστὸν πιστεύοντες ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλάλητῃ καὶ δόξῃ“ (ἀ. Πέτ. ἀ. 8.) Διὰ τί δὲ ὠνόμασεν αὐτὴν ἀνεκλάλητον; Διὰ τὸ ὑπερβάλλον αὐτῆς, διὰ τὸ παγκόσμιον αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ αἰώνιον αὐτῆς.

Καὶ δικαίως ὠνόμασεν ἀνεκλάλητον τὴν χαρὰν ταύτην ὁ Μελωδὸς· ἐπειδὴ, ἂν δὲν ἦτον τοιαύτη καὶ τοσαύτη, δὲν ἐδύνητο νὰ ἀνατρέψῃ τὴν παλαιὰν ἐκείνην καὶ παγκόσμιον λύπην ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς ὡς ἐπιτίμιον εἰς τὴν προμήτορα Εὐὰν εἰπών· „Πληθύναν πλην θυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου“ ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ'. 16.) καὶ διὰ τῆς Εὐὰς ἔδωκεν αὐτὴν καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος τῆς. Ἦτον γὰρ καιρὸς, ὅταν οἱ Προπάτορες ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο μετὰ μίαν ἀληθῆς ἀνεκλάλητον χαρὰν, ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς εὐρισκόμενοι πρὸ τῆς παραβάσεως· ἀφ' οὗ δὲ, ὡς τῶν ἑμῶν κακῶν! ἐμὰ γὰρ τὰ τῶν Προπατόρων μου, ἀφ' οὗ ἐκείνοι παρέβηκαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἔχασαν καὶ τὴν ἀνεκλάλητον ἐκείνην χαρὰν ὅπου ἀπελάμβανον· καὶ ἀντὶ χαρᾶς ἀπόκτησαν λύπας καὶ στεναγμούς, καὶ τὸ χειρότερον, ὅτι καὶ ταύτας μετέδωκαν εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῶν. Ὅθεν τὰ δάκρυα τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων, τὰ ὁποία ἔχυναν καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς καθεστὺς λύπην ὅπου ἀπαντοῦσαν, ἐδύνητο νὰ συνθέσουν μίαν ὁλόκληρον θάλασσαν· οἱ ἀναστεναγμοὶ τῶν ἦτον τόσοι μεγάλοι καὶ ὀδυνηροὶ, ὥστε ἐγέμιζαν τὸν αἶρα, καὶ ἀντιταλοῦσαν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ὁ Κόσμος ὅλος μετεβλήθη εἰς μίαν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Θεὸς Δαβὶδ. (Ψαλ. πγ'. 6.)

Τί δὲ πολυλογία; ἀφ' οὗ οἱ Προπάτορες ἡμῶν, δὲν ἐγύρισε πλέον ἐκείνη ἡ ἀνεκλάλητος χαρὰ εἰς τὸν Κόσμον, ἀλλὰ τελείως ἔχασθη ἀπὸ αὐτόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωὴλ· ὅτι ἐντροπίασαν οἱ ἄνθρωποι τὴν χαρὰν μετὰ τὸ νὰ ἔχασαν τελείως αὐτήν· „Ἦσχυαν χαρὰν οἱ τίοι τῶν ἀνθρώπων“ (Ἰω. ἀ. 12.) καὶ ὁ Ἰερεμίας, „Καταλύσω φωνὴν εὐφρανομένων καὶ φωνὴν χαιρόντων“ (Ἰερ. ζ'. 32.) καὶ ὁ Ἠσαΐας, „οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι“ (Ἠσ. μθ'. 22.) Καὶ ἂν εἰς μερικοὺς ἐδόθη χαρὰ κατὰ τὸ „Χαῖρε σφόδρα Θύγατερ Σιών“ (Ζαχ. θ'. 9.) καὶ „Θάρσει ἡ γῆ· χαίρει καὶ εὐφραίνου“ (Ἰωὴλ β'. 21.) ἀλλ' ἡ χαρὰ ἐκείνη ἦτον προσωρινή, καὶ ὄχι παντοτινὴ· ἦτον μερικὴ, καὶ ὄχι παγκόσμιος· ἐδύνητο νὰ λαληθῇ, καὶ δὲν ἦτον ἀνεκλάλητος· ἡ χαρὰ ὅμως ὅπου ἐδόθη σήμερον εἰς τὴν Θεοτόκον εἶναι καὶ παντοτινὴ καὶ παγκόσμιος, καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἀνεκλάλητος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνεπιπόνητος· κατὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν γὰρ λύπην τοῦ Κόσμου ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἡ χαρὰ ὑπερβάλλουσα, καὶ κατὰ τὴν πληγὴν ἔπρεπε νὰ δοθῇ καὶ τὸ φάρμακον.

Ὅθεν συμφάνως μετὰ τὸν Μελωδὸν πανηγυρίζει ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος εἰς τὴν ἐορτὴν, λέγων· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“ ἀπὸ χαρᾶς πρὸς αὐτὴν ὁ τῆς χαρᾶς Ἀγγελὸς ἄρχεται· ἦδει γὰρ καὶ ἠπίστατο ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ πᾶσιν ὡσαύτως, „τοῖς κτίσμασι χαρὰς αὐτοῦ τὸ διάγγελμα γίνεται, καὶ λύπης ἀπάσης τοῖς πᾶσιν ἁλλότριοιον... ποίαν γὰρ οὐχ' ὑπερβαίνει χαρὰν καὶ τερπνότητα τὸ πρὸς τὴν μακαρίαν Παρθένον καὶ τῆς χαρᾶς Μυτέρα γενόμενον διάγγελμα“; Καὶ πάλιν· „Χαίροις, ὡς χαρὰς τῆς ἀρρήτου ἀξιάγαστος ἄρουρα· χαίροις, ὡς χαρὰς τῆς αἰδίου Θεοφόρου κειμήλιον“. Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Χαῖρε τὸ τῆς χαρᾶς ὄργανον, δι' οὗ τὸ τῆς ἀρᾶς ἐλύθη κατάκριμα, καὶ τὸ τῆς χαρᾶς ἀντεισῆχθη δικαίωμα“. Καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος πανηγυρίζει· „Χαῖρε κεχαριτωμένη· διὰ σὲ γὰρ ἡ χαρὰ πάση τῇ κτίσει βραβεύεται, καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀναλαμβάνει τὸ ἀξίωμα“. Καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ὁ Νεός, ὁ ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν Μητροπόλει, ἔτω πανηγυρίζει· „Ἰδοὺ καὶ ὁ συγγενὴς τῆς Κόρης Βασιλεὺς Δαβὶδ τὸ προφητικὸν σύστημα διακόφας, ἐπὶ τὸ μέσον ἐξάλλεται, τὴν λύραν κινῶν καὶ κατευαΐζων τῆς παρθενικῆς καρδίας τὸν ὁρὸν ὡς ὁρὸν· ἀκούσον Θύγατερ καὶ ἴδε· ἀκούσον τῆς Ἀγγέλου· ἴδε τὴν ῥάβδον τὴν ἀπότιστον, κατεξηραμένην ὡς ἱκμάδος πάσης χηρεύσαν, πῶς βλαστάνει, πῶς καρποφορεῖ, πῶς εὐαδίζει, ἵνα μόνον τὴν ὑπερφύῃ σου προχαράξῃ κυοφορίαν“.

Τρο-

Τροπάριον.

„Βοῶ σοι γηθόμενος· κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ πρόσχες μοι, Θεοῦ κα-
 „ταγγέλλοιτι σύλληψιν ἄσπορον· εὗρες χάριν γὰρ, ἐμώπιον Κυ-
 „ρίου, ἢμ εὗρεμ οὐδέποτε ἄλλη τις Πάμαυρε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγεται ἐκ μέρους τοῦ Ἀγγέλου· ἐρανίσθη δὲ ἀπὸ τῶν Δαβιτικῶν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· „Ἀκουσον Θύγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σε“. (Ψαλ. μδ'. 10.) Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος· ἐγὼ Δέσποινα τοῦ παντός, ἀποσταλ-
 θεὶς ἐκ Θεοῦ, βοῶ εἰς ἐσὲ χαίρων ἀσπασμὸν παράδοξον καὶ σωτηριώδη. Βοῶ δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι ἐβόησεν ὁ Ἀρχάγγελος καὶ ἐφώνησε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, ἀλλὰ διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ γράψῃ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ Τροπαρίῳ τὸ στοιχείον β'. Ὅτι δὲ ὁ Ἀγγελος ἡσύχως εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, καὶ ὅχι μετὰ βοῆς, ἵνα μὴ ταραξῇ αὐτήν, βεβαιοῖ ὁ θεὸς Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, πανηγυρίζων εἰς τὴν αὐτὴν καὶ λέγων· „Ταῦτα διστάσας κατ' εἰσὶν ὁ Γαβριὴλ, ἐπέστη τῇ παστᾷδι, καὶ προ-
 „φθάσας τὸν θάλαμον, κατ' ὃν ἡ Παρθένος ὡρίζετο, ἡσυχῇ τῇ θύρᾳ προσήγγισεν· καὶ
 „γενόμενος ἔνδοξον, πρᾶξις τῇ φωνῇ τῇ Παρθένῳ προσεῖπε· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος
 „μετὰ σοῦ“. Ἰσως δὲ μετὰ τὸ „Βοῶ“ σημαίνει ὁ Μελωδὸς ὅχι τὴν αἰσθητὴν βοὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν νοητὴν τῆς ψυχῆς.

Ὅθεν κλῖνον τὰ θεῖά σε ὦτα, Παρθένε, καὶ πρόσχε εἰς τὰ λόγια μου. Κλῖνον δὲ εἶ-
 πε τὰ ὦτά σου εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ δείξῃ τῆς Παρθένου τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ἀνώτερον αὐτῆς ἀξίωμα ἀπὸ τὸ ἰδικόν του· καθὼς γὰρ οἱ δούλοι, μὴ τολμῶντες νὰ πλησιάσῃ εἰς τοὺς αὐθέντας των καὶ νὰ λαλήσῃ πρὸς αὐτοὺς, παρακαλοῦσιν ἐκείνους νὰ κλίνωσι τὰ ὦτά των πρὸς τοὺς δούλους· οὕτω καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, βλέπων ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν Παρθένον, παρακαλεῖ αὐτὴν νὰ κλίνη τὰ ὦτά της διὰ νὰ τοῦ ἀκούσῃ κά-
 τ' αὐτὸν εὐρισκομένου. Εἰ μὴ μνησθῶ καὶ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ μίαν σύλληψιν, ὅχι ὡσάν τις σύλληψις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, αἵ τινες γίνονται μὲ συνουσίαν ἀνδρός, καὶ ἀκολουθῶς μὲ ἐμπαθῇ ἡδονῇ, ἀλλὰ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ σύλληψιν γενομένην χωρὶς σποράν· τοιαύ-
 τη γὰρ πρέπει νὰ ἦναι ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σύλληψις, ἀνωτέρα πάσης ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων „Ἐτερος πάλιν τῶν Προφητῶν εἶπεν (ὁ Ἡσαΐας δηλ.), Εἴ-
 „δομεν αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ρίζαν ἐν γῇ διψῶσιν· γῆν δὲ διψῶσαν τὴν μήτραν λέγει
 „τὴν παρθερικὴν διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι σπέρμα ἀνθρώπου, μηδὲ συνουσίας ἀπολαύσαι,
 „ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὴν τεκεῖν“. (Λόγος εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν“, Τόμῳ Ε'. τῆς
 ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσεως). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεοδώριτος, „Ὡς ρίζα ἐν γῇ διψῶσιν“. Κατὰ δὲ τὸν
 Ἀκύλαιον, „Ἡ ρίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτε· προείπομεν, φησὶν, σὴν ἐκ Παρθένης Γέννησιν· αὐτὴν
 „γὰρ ἀβάτον καὶ διψῶσαν προσηγόρευσεν, ὡς ἵχνος ἀνδρός καὶ γαμικὸν ὑετὸν οὐδαμῶς
 „δεξαμένην“. (Ἡσ. νγ'. 1.)

Διὰ τί δὲ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου ἐγένεν ἄσπορος καὶ ἀνήδονος; Διὰ δύο αἰτίαι·
 πρῶτον, ἵνα καθαρὰν καὶ καινὴν ἀναλάβῃ εἰς τὴν ἰδικήν του ὑπόστασιν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς
 τὴν τοῦ Ἀδάμ φύσιν, καθὼς ἦτον πρὸ τῆς παραβάσεως· καθότι ἡ ἐμπαθὴς ἡδονή, δι' ἧς
 συλλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι, ἀποτέλεσμα ἐστὶ τῆς τοῦ Ἀδάμ παραβάσεως. Διὰ τοῦτο
 ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, „Καὶ μὴ νόει μοι, φησὶν, ὦ Παρθένε, τῶν ἄλλων γυναικῶν
 „τὴν σύλληψιν. Ἰδοὺ σύλληψιν ἐν γαστρὶ σύλληψιν ἄσπορον, σύλληψιν ἄρρητον, σύλληψιν
 „ἢν ἐνθρον, ἢν οὐκ ἀνδρὸς ἐγεύργησε σύνδοξος, οὐκ ἄρρενος εἵργασται σύμβασις, ἢν ἀν-
 „θρώπων ἐξεῖπεν οὐδεὶς ὁ δυνάμενος“. Καὶ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἑορτὴν λέγει· „Εἰ γὰρ ἐκ σπέρματος συνεληφθῇ ὁ Χριστός, οὐκ ἂν ἦν καινὸς ἄνθρω-
 „πος, οὐδ' ἀναμάρτητος ἦν καὶ τῶν ἀμαρτανάντων Σωτὴρ· ἡ γὰρ τῆς σαρκὸς πρὸς γέννη-
 „σιν κίνησις, ἀνυπετάκτως ἐχούσα πρὸς τὸ ἡγεμονεύειν τὸν ἐν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τεταγ-
 „μένον νοῦν, οὐκ ἐχτὸς παντάπασι· ἀμαρτίας ἐστὶ· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν, „Ἐν ἀ-

„νομίαις συνελήφθη, καὶ ἐν ἀμαρτίαις ἐκίστησέ με ἡ Μήτηρ μου (1). Εἰ γὰρ ἐν σπέρμα-
 „τος ἦν ἡ τοῦ Χριστοῦ σύλληψις, οὐκ ἂν ἦν καινὸς ἄνθρωπος, οὐδὲ τῆς καινῆς καὶ μη-
 „δαμῶς παλαιουμένης ζωῆς ἀρχηγός τε καὶ χορηγός· τοῦ γὰρ παλαιοῦ κόμματος ὢν, καὶ
 „κληροδόμος ἐκείνου τοῦ πταίσματος, οὐκ ἂν ἐδυνήθη τὸ πλήρωμα ἐν αὐτῷ φέρειν τῆς
 „ἀκηράτου Θεότητος, καὶ πηγὴν ποιῆσαι τὴν σάρκα τοῦ ἁγιασμοῦ ἀνεξάντλητον, ὡς καὶ
 „τῶν προπατόρων ἐκείνων τὸν μολυσμὸν ἀποπλύναι περισσὴν δυνάμειος, καὶ τοῖς ἐξῆς
 „ἀρκεῖν πρὸς ἁγιασμὸν ἅπασιν“.

Δεύτερον, ἀνωτέρα ἡδονῆς ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σύλληψις, ἵνα καθὼς ἀσπύτως καὶ
 ἀνιδότως συνελήφθη, οὕτω καὶ ἀφθόρως καὶ ἀναδίνως γεννηθῇ· παρεπόμενα γὰρ ταῦτα
 τὰ δύο εἶναι μεταξύ των· καὶ ὅπου ἀκολουθήσῃ ἡδονικὴ σύλληψις, ἐκεῖ ἐπομένως συ-
 νακολουθεῖ καὶ ὀδυνηρὰ γέννησις· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ὅπου σύλληψις ἡδονικὴ δὲν ἀκολου-
 θεῖ, ἐκεῖ δὲν ἀκολουθεῖ καὶ ὀδυνηρὰ γέννησις· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος·
 „Ὅτι δὲ ἀπόνως γέγονεν ἡ ὠδὶς, πρῶτον μὲν σε τὸ εἶδος διδάσκει· ἐπεὶ γὰρ πᾶσα
 „ἡδονὴ συνημμένον ἔχει τὸν πόνον, ἀνάγκη πᾶσα ἐπὶ τῶν συνημμένως θεωρουμένων, τοῦ
 „ἐνός μὴ ὄντος, μὴδὲ τὸ ἕτερον εἶναι. Ὅπου τοίνυν ἡδονὴ τοῦ τόκου οὐ προκατηγήσατο,
 „οὐδὲ ὁ πόνος ἐπικολούθησεν“ (Λόγ. α. εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα). Καὶ ὁ Θεοφόρος Μά-
 „ξιμος· „Ὁ Ἀδὰμ παρακούσας, ἐξ ἡδονῆς ἀρχεσθαι τὴν τῆς φύσεως ἐδίδαξε γέννησιν· ὁ
 „Κύριος ταύτην ἐξοικίζων τῆς φύσεως, τὴν ἐκ σπορᾶς οὐ προσήκατο σύλληψιν“ (Κεφ.
 „ιδ'. τῆς Γ'. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν). Καὶ Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς πανηγυρίζων εἰς τὴν
 „ἐορτὴν λέγει· „Ἐπὶ τῆς Εὐας μὲν αἱ λύπαι τῆς ὠδίνος ἠγήσαντο, ἐνταῦθα δὲ χαρὰ
 „τὸν τόκον μεμαίεσθαι· ἀπόβλητος γὰρ τῆς Παρθένου γέγονεν ἡ ὠδὶς. Διὰ τί; Ἐπεὶ
 „ὅπου πᾶσα ἡδονὴ τοῦ τόκου οὐ κατηγήσατο, οὐδὲ ὁ πόνος ἐπικολούθησε“. Τοῦτο δὲ
 „καὶ ἡ προφητεία Ἠσαΐου προεχρησιμώθησε· „Πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων αὐτῆς,
 „ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν“.

Ἀκολουθῶν δὲ φέρει ὁ Μελωδὸς τὸν λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον·
 „Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ“ (Λουκ. α. 30.) Ἐσὺ, λέγει,
 ὦ Παρθένε, τόσῃ πολλὴν καὶ μεγάλην χάριν εὕρηκες ποτὶς εἰς τὸν Θεόν, ὅποιαν δὲν εὗ-
 ρῆκε ποτὲ κάμμία ἄλλη ἀπὸ τῆς ἀπ' αἰῶνος ἀγίας καὶ δικαίας γυναῖκος, οὔτε ἡ Σάρ-
 ρά, οὔτε ἡ Ρεββέκα, οὔτε ἡ Δεῖα, οὔτε ἡ Ραχὴλ, οὔτε ἡ Ἀσινέθ, οὔτε ἡ Ἄννα, οὔτε
 ἡ Σωσάννα. Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἱεροσολύμων Σαφρόνιος, πανηγυρίζων λαμ-
 πρῶς εἰς τὴν ἐορτὴν· „Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἀθάνα-
 „τον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ὑπέρλαμπρον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν πο-
 „λύευκτον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ὑπέρφωτον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν
 „ἀμείωτον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν σωτήριον· εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ τὴν αἰ-
 „διον· εὗρες χάριν, ἣν γυναικῶν οὐδεμία τοσύνολον εὕρηκεν· εὗρες χάριν, ἣν οὐδεὶς ἐθεά-
 „σατο· εὗρες χάριν, ἣν οὐδεὶς ἐδέξατο. Πολλοὶ μὲν πρὸ σοῦ καὶ ἄλλοι γεγονόσιν ἅγιοι,
 „ἀλλ' οὐδεὶς κατὰ σέ κεχαρίτωται· οὐδεὶς κατὰ σέ μεμακάρισται· οὐδεὶς κατὰ σέ κα-
 „τηγήσεται· οὐδεὶς κατὰ σέ μεμεγάλυνται· οὐδεὶς κατὰ σέ προκεκάθαρται· οὐδεὶς κατὰ
 „σέ ὑπερέφωται· οὐδεὶς γὰρ τῷ Θεῷ κατὰ σέ προσεπέλασεν· οὐδεὶς κατὰ σέ Θεοῦ χά-
 „ριν

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Δισπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας
 Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ Δαβιτικὸν τοῦτο· „Τίμιος
 „μὲν γὰρ ὁμολογούμενος ὁ γάμος, καὶ περὶ διαβο-
 „λῆς τὸ χρέμα παρὰ Θεῷ· πλὴν, εἰ τις περιεργά-
 „σαιτο τῆς συνέδου τὴν πρεφασίαν, ὁρῶν εὐρήσει σαρ-
 „κὸς ἀκονῶσαν εἰς αὐτήν· καὶ μὴ ἐπαμύνη νόμος,
 „ἀμαρτία τὸ δρώμενον. Κολάζεται οὖν ἡ συντοδός,
 „εἴαν μὴ νόμον ἔχη τὸν ἐπαμύνοντα (ὡς ἐπὶ τῆς
 „πορνείας καὶ μοιχείας) καὶ παιδοποιίας ἐφισιν τὴν
 „ἀληθὴ τοῦ πραγματος ἀφορμὴν. Οὐκοῦν τότε ἡ-
 „μίαις ἡμῶν ἡ σύλληψις, καὶ ἐν ἀμαρτίαις κισσώ-
 „σις αἱ μητέρες“. Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρὴς
 ἐρμηνεύων τὸν Δ' ἔχον τῆς Ὀκτωήχου, προκείμε-

νου Τροπαρίου· „Ἀνελήλυθας τὰ πάθη μου θεία-
 „παιῶσαν“, οὕτω φησι παρὰ τοῦ θείου Κυρίλλου ἱε-
 ρανιστοῦ· „Ἐν ἐνομίαις συνελήφθη καὶ τὰ ἐξῆς·
 „ἡ ἡμετέρα σὰρξ, καὶ ἐξ ἐννομίου γίνεσθαι γάμου·
 „ἀλλ' ὅτι οὐκ αὐτὴ φιλοσαρκίας ἢ συνουσίας γίνεσθαι,
 „καὶ ὅτι ἐπιθυμίαν καὶ ὁρῶν καὶ κίνημα σαρκικόν
 „προηγούμενον ἔχει, εἰμὴ ὁ νόμος ἐπικουρὸς ἦν αὐ-
 „τῇ, ἀμαρτίας ὑπόδοσις ἦν τὸ δρώμενον, καὶ παι-
 „δοποιίας ἐφισιν προκρίνεται. Ἐπὶ τοίνυν ὅτε συνου-
 „σία ἐπὶ τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως προηγήσατο,
 „οὕτε θέλημα σαρκὸς καὶ ὁρῶν σωματικῆ· διὸ
 „τοῦτο ἀχραντὸς κυρίως καὶ ἀκλόως λεγεται ἡ τε
 „Κυρίου σὰρξ“.

„ ριν ἐδέξατο. Πάντα νικᾷς τὰ παρ' ἀνθρώποις ἐξαίρετα· πάντα νικᾷς τὰ πρὸς Θεοῦ δο-
 „ θέντα τοῖς πᾶσι δωρήματα “.

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης οὕτω πανηγυρίζει· „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ
 „ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐκ ἐδέξατο Σάρρα, ἣν οὐκ ἔγνω Ῥεββέκα, ἣν Ῥαχὴλ οὐκ ἐγνώ-
 „ ρισεν· εὗρες χάριν, ἥς ἡ ἐξακουστός οὐκ ἠξιώται Ἄννα, οὐτε Φεινᾶνα ἡ ταύτης ἀντίθε-
 „ τος· ὅσον αἱ μὲν ἐξ ἀτέκνων Μητέρες πεφύνασι, συναποβαλοῦσαι τῇ παρθενίᾳ τὴν
 „ στειρώσιν· σὺ δὲ μετὰ τοῦ εἶναι Μήτηρ καὶ τὸ παρθενεύειν ἀναφαίρετον ἔχεις. Μὴ
 „ τοίνυν φοβῆ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐδεὶς εὔρε τῶν ἀπ' αἰῶνος, ὡς
 „ σὺ. Καὶ τίς ἂν γένοιτο χάρις τοιαύτη παρὰ τῷ Θεῷ τὸ ἐξαίρετον ἔχουσα; “ Χαρίεστα-
 „ τα δὲ εἶναι καὶ τὰ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου λόγια, οὕτω πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτήν·
 „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ὑπὲρ τὴν Κτίσιν ἐκαλλωπίσθης·
 „ ὑπὲρ τοὺς ἀνθρώπους ἐφαιδρύνθης· ὑπὲρ τὸν Ἥλιον ἔλαμψας· ὑπὲρ τοὺς Ἀγγέλους ὑ-
 „ ψώθης· οὐκ ἀνελήφθης εἰς Οὐρανούς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς ἵσταμένη, τὸν οὐράνιον Δεσπότην
 „ καὶ Βασιλέα ἐπεσπάσαι πρὸς σεαυτήν “.

Τροπάριον.

„ Γρωσθήτω μοι Ἀγγελε τῶν σὼν ῥημάτων ἡ δύναμις· πῶς ἔσται
 „ ὁ εἶρηκας; λέγε σαφέστατα, πῶς συλλήψομαι, Παρθέμος οὔσα
 „ κόρη; πῶς δὲ καὶ γεμήσομαι Μήτηρ τοῦ Κτίστου μου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο, καὶ λέγεται ἐν μέρους τῆς
 Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγελον. Λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ἡ Θεοτόκος· ἃς γνωρίσθῃ εἰς ἐμὲ, ὡς
 Ἀγγελε, ἡ δύναμις· ἦτοι ἡ ἀλήθεια τῶν ἰδικῶν σου λόγων, καὶ εἶπέ μοι φανερώτατα,
 πῶς θέλει γένῃ τοῦτο ὅπου μοι εἶπας; ἢ πῶς ἐγὼ θέλω συλλάβῃ Υἱόν, εἰς καιρὸν ὅπου
 εἶμαι Παρθένος, καὶ ἄνδρα ποτὲ δὲν ἐγνώρισα; καὶ τὸ πλεον παραδοξότερον, πῶς ἐγὼ
 θέλω γένῃ Μήτηρ, ὅχι κἀνεὸς κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου μου Κτίστου, καὶ παν-
 τὸς τοῦ Κόσμου Δημιουργῆς; Ἐρανίσθῃ δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Παρθένου,
 τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὸν Ἀγγελον, καθὼς τὰ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Εἶπε
 „ δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν Ἀγγελον, πῶς ἔσται τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω “ (Λουκ.
 α'. 34.) Εἶπε δὲ τὸν λόγον τῆτον ἡ Παρθένος, ὅχι ὅτι ἀπίστησεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγ-
 γέλου, ἀλλ' ὅτι σοφὴ καὶ συνετὴ οὔσα, ἐζήτηε νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τοῦ πράγματος, ὡς
 ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἐπεὶ δὲ κἀνένα τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἔγινε πρότερον, ἀλλ'
 οὐδὲ μετὰ ταῦτα θέλει γένῃ ποτέ· διὰ τοῦτο καὶ δὲν καταδικάζει αὐτὴν ὁ Ἀγγελος,
 καθὼς ἐκαταδίκασε τὸν Ζαχαρίαν μετὰ τὴν σιωπὴν, ἀλλὰ μόνον ἐρμηνεύει τὸν τρόπον τῆς
 συλλήψεως· ὁ μὲν γὰρ Ζαχαρίας, μολονότι εἶχε πολλὰ παραδείγματα γενόμενα πρότε-
 ρον, πολλὰ γὰρ εἶραι γυναῖκες ἐγέννησαν τὸ παλαιόν, ὡς ἡ Σάρρα, ἡ Ῥεββέκα, ἡ Ῥα-
 χὴλ, ἡ Ἄννα καὶ ἄλλαι, δὲν ἐπίστευσεν εἰς αὐτά· διὰ τοῦτο δικαίως καὶ κατεκρίθη·
 ἡ δὲ Παρθένος δὲν εἶχε κἀνένα τοιοῦτον παράδειγμα· ἦγουν τὸ νὰ συλλάβῃ παρθένος
 χωρὶς σπορὰν ἀνδρός.

Ταῦτα συμφώνως καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος πανηγυρίζων λέγει· „ Οὐκ ἔσται μοι
 „ τοῦτο, καθὼς ἔφησας, ἔφισα, ἀλλὰ πῶς ἔσται μοι τοῦτο προσηρώτησα, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ
 „ γινώσκω· οὐδὲ γὰρ γέγονε πώποτε, οὐδὲ παρθένος ὁράται γεννήσασα· διὰ τὸν τρόπον
 „ μαθεῖν ἐπεζήτησα, καθ' ὃν ἐγὼ Μήτηρ Παρθένος γενήσομαι, καὶ τέξω παῖδα, παιδὸς
 „ μὴ δεξαμένη σπορὰν καὶ γεννήματος· οὐ γὰρ ἀπιστίας ῥήματα προφέρωμαι, ἀλλ' ἀκρι-
 „ βείας ζητῶ τὴν ἀπόδειξιν· τὸν τρόπον εἶπε τῆς συλλήψεως, καὶ τῆς γεννήσεως τὴν αἰ-
 „ τίαν ἐρμηνεύσον, καὶ ἔχεις με οὐκ ἀπιστοῦσαν τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ πειθαρχοῦσαν τοῖς
 „ φθέγμασιν “. Ὁ δὲ σοφὸς Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λέγει ὅτι
 ἡ Παρθένος εἶπε τὸ „ Ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω “, ὅχι μόνον διότι προτοῦ ἀνδρα δὲν ἔ-
 γνώ-
 γνά-

γνώρισεν, ἀλλὰ διότι καὶ μετὰ ταῦτα ἄνδρα οὐ γνώρισε πάποτε, ὡς ἀφιερωμένη οὖσα Θεῷ, καὶ τὴν παρθενίαν αὐτῆς ἀναθήσασα τῷ Κυρίῳ· οὕτω γὰρ φησὶν· „Επεὶ δὲ ἐπέ-
 „παιστο ἡ Παρθένος ὡς τῷ Θεῷ ἢν ἀφιερωθείσα, καὶ οὐδέ ποτε τὸ τῆς παρθενίας ἀν-
 „θος ἀφαιρεθῆσεται, εἰκότως τοῦ τόκου τὸν τρόπον διαπορεῖ, καὶ πῶς, φησὶν, ἔσται
 „μοι τοῦτο; ἐπεὶ τῶν ἀμνηχάνων ἐστὶν ἀνδρὸς πειραθῆναί με“.

Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Πῶς ἔσται μοι τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώ-
 „σκω. Ὁ Ἰωσήφ μνηστήρ ἐστὶν ἐμὸς, ἐκ ἀνὴρ· μέχρι τῶν ἀρραβάνων αἱ περὶ τοῦ γάμου
 „συνεῖναι προέβησαν. Πῶς οὖν χωρὶς γάμου ἔσται μοι σύλληψις; πῶς χωρὶς φυτουρ-
 „γῆς βλαστήσῃ καρπὸν; ἐπ’ ἐμοῦ πρώτης ὁ νόμος τῆς φύσεως μεταγράφεται; ἐπ’ ἐμοῦ
 „μόνης ξένης τρίβος παιδοποιίας εὐρίσκεται; ἐπ’ ἐμὲ τὰ ἀρχαῖα ἔθνη τῆς γονῆς νεωτερίζε-
 „ται; δίδασκόν με φανερώς, ὦ Ἀγγελε, τῶν λόγων τὸ αἶνιγμα· διήγησαί μοι τῶν ῥημάτων
 „τὸν τρόπον· ἐρμηνεύσον μοι τῶν καλῶν σου εὐαγγελίων τὴν δύναμιν· κατὰ μικρὸν μά-
 „θω, πῶς τὰ ἀδύνατα γενήσεται δυνατά· μάθω, πῶς τὰ ἄπορα δύναται πόρον εὑρεῖν·
 „ἀκούσω, πῶς ἡ χάρις τὴν φύσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον καινοτομεῖ, ἢ πῶς ἡ φύσις δουλεύει
 „τῇ χάριτι“. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, ὅτι ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ἡ
 Παρθένος, „Πῶς ἔσται μοι τοῦτο“, δὲν ἦτον ἀπιστίας, ἀλλὰ ἐπιθυμίας τοῦ μαθεῖν τὸν
 τρόπον, διότι ἔδειξεν αὐτῇ μὲ ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὕστερον, ἦγουν τὸ „Ἴδου ἡ δούλη Κυ-
 „ρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“. ἐπεὶ δὲ ἂν ἀπίσται, τοιοῦτον λόγον δὲν ἔλεγεν.
 Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγει τὰ γλαφυρά ταῦτα· „Μὴ ζῆτει φύσεως ἀκολουθίαν,
 „φησὶν, ὅταν ὑπὲρ φύσιν ἢ τὸ γινόμενον· μὴ περιβλέπου γάμον καὶ ὠδῖνα, ὅταν μεί-
 „ζων γάμου τῆς γενέσεως ὁ τρόπος ἦ. Καὶ πῶς ἔσται τοῦτο; φησὶν, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γν-
 „ώσκω· καὶ μὴν διὰ τοῦτο ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκεις· εἰ γὰρ ἐγίνωσκεις
 „ἄνδρα, οὐκ ἂν κατηξιώθης ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ. Ὡστε δὲ ὁ ἀπιστεῖς,
 „διὰ τοῦτο πίστευε. Οὐκ ἂν δὲ κατηξιώθης ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ, οὐκ ἐπι-
 „τὴν δὴ κακὸν ὁ γάμος, ἀλλ’ ἐπεὶ δὲ κρείσσαν ἡ παρθενία“. (Δόγμα περὶ τοῦ μὴ δημοσιεύ-
 ειν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀδελφῶν, Τόμῳ Γ’.)

Τροπάριον.

„Δολίως με φθέγγεσθαι, διαλογίζη ὡς ἔοικε· καὶ χαίρω θεώμενος
 „τὴν σὴν ἀσφάλειαν· θάρσει Δέσποινα· Θεοῦ γὰρ βουλομένου,
 „ῥαδίως περαίνεται καὶ τὰ παράδοξα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ἀρχάγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέγει· αἷς
 φαίνεται, Δέσποινα καὶ Βασίλισσα τοῦ Κόσμου, διαλογίζεσαι καὶ νομίζεις ὅτι ἐγὼ δὲν
 λαλῶ ἀληθινὰ λόγια, ἀλλὰ δόλια καὶ ὑποκριτικὰ ἴσως διὰ τὰ σε ἀπατήσω, καθὼς
 καὶ ὁ ὄφις τὴν Εὐάν ὑπάτησεν· ὅθεν τόσον εἶμαι μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦμαι διὰ τοῦ-
 το, ὥστε καὶ χαίρω ἀκόμη, ἐπεὶ δὲ βλέπω τὴν βεβαιότητα τῆς ἰδιότητος σου γνώμης
 καὶ φρονήσεως, ὅτι δὲν εἶσαι εὐκολοαπάτητος, καθὼς ἐστάθη ἡ προμήτωρ σου Εὐα· τῶν
 φρονίμων γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ ἀσφαλίζονται καὶ νὰ μὴ ἔλκωνται εὐκόλως εἰς συγκατάθε-
 σιν καὶ πειθῶ πρὸ τοῦ νὰ πληροφορηθοῦν. Πλὴν ἔχε θάρρος καὶ πληροφορίαν, ὡς ἄχραν-
 τε, ἐπεὶ δὲ ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ καὶ βούλεται, εὐκόλως τελειοῦνται καὶ λαμβάνουσιν ἐμβα-
 σιν καὶ αὐτὰ τὰ παράδοξα καὶ ἀδύνατα· „Οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα“
 (Λουκ. α΄ 37.). Ὅθεν λέγει καὶ ὁ Ἰωβ πρὸς τὸν Θεόν· „Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι,
 „ἀδυνατεῖ δὲ σοι οὐδέν“. (Ἰωβ. μβ΄ 2.)

Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν λόγων ὅπου ἔχει ὁ
 Ἱεροσολύμων Θεὸς Σαφρόνιος εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν· λέγει γὰρ οὗτος ἐκεῖ ὡς ἐκ μέρους
 τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· „Χαίρω σου θεωρῶν τὸ ἡφάλιον· χαίρω σου κατανοῶν
 „τὴν ἀσφάλειαν· χαίρω σου βλέπων τὴν φρόνησιν, καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀντιφθέγγῃ προσφθέγγ-
 „μα-

„μασιν· σὺ γὰρ ἀπιστίας κρίνω τὰ ρήματα, οὐδ' ἀντιλογίας οἶδα τὰ φθέγματα, ἀλλὰ
 „σοφῆς καὶ συνετῆς ἐρευνήσεως, καὶ διανοίας ζητητικῆς καὶ φρονήσεως“. Μᾶλλον δὲ καὶ
 „τοῦτο ἐρανίσθη ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λέγοντος· „Ἡ δὲ (ἡ Παρθένος δηλ.) ἰδοῦσα
 „(τὸν Ἄγγελον) διαταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ διελογίζετο, ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς
 „οὗτος (Λουκ. α'. 29.)“. ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, φησὶ· „Διελογίζετο
 „περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ ποταπὸς εἴη οὗτος· μὴ ἄρα ἀτοπὸς τις καὶ πορνικὸς, ὡς ἐξ ἀνδρὸς
 „πρὸς κόριν; ἢ θεῖος; ἐπειδὴ καὶ Θεοῦ μνήμη σύνεστι τῷ ἀσπασμῷ“. Ὁ δὲ Ἀνδρέας
 „λέγει, „Διελογίζετο οὐκ ἀπιστία τιμι βληθεῖσα τὸν νοῦν, ἀπαγε! ἀλλ' εὐλαβεῖα μᾶλ-
 „λον τῇ πρὸς τὸ ξένον τοῦ ἐπιφθέγματος, οἷα παντὸς καθαρεύουσα μώμου, καὶ τῆς ὁ-
 „πιασοῦν πρὸς ἄνδρας ἐπιμιξίας ἐλευθεριάζουσα. Ἡ δὲ διελογίζετο τῷ κριτηρίῳ, φησὶ,
 „τῆς καθαρᾶς ὥσανει διανοίας, τὸ λεχθὲν βασανίζουσα, τοῦ μὴ ἀκρίτως τὸ ρηθὲν πα-
 „ραδέξασθαι“.

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τοὺς σὺς ὕμολόγους, Θεοτόκε, ἡ ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγὴ, θία-
 „σὸν συγκροτήσαμτας πνευματικόν, στερέωσον· καὶ τῇ σεπτῇ συλ-
 „λήφει σου, στεφάνῳ δόξης ἀξίωσον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείρει τὸν Εἰρμόν τοῦτον ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ὁ Θεοτόκε Μα-
 ρία, σὺ εἶσαι ἡ ζώνταν ἡ ἀφθοροπαρόχος πηγὴ τῶν χαρισμάτων τῆς σοφίας καὶ
 γνώσεως· διότι ἂν εἰς ἐκείνους ὅπου μόνον δεχθοῦν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἐνοικόν τὴν χά-
 ριν τοῦ Πνεύματος διὰ τῆς πίστεως, ἡ χάρις ἐκείνη γίνεται πηγὴ ὕδατος ζωντανοῦ, ἀλ-
 λομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, καθὼς εἶπε πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ὁ Κύριος· „Τὸ ὕδωρ ὃ δώσω
 „αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον“· (Ἰω. δ'. 14.)
 πόσῳ μᾶλλον εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, γίνεται πηγὴ ὕδατος ζώντος ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἡ
 ὅποια ὅλον τὸν Τίον τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς ἔλαβες ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, καὶ τοῦτον
 ἐγγένυσας σαρκοφόρον;

Σὺ λοιπὸν, Θεοτόκε, ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγὴ ἔσα, στερέωσον ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς ὁμολο-
 γίας καὶ πίστεως τοῦ Τίου σου ἐκείνους ὅπου ὕμολογοῦσιν ἐσέ τὴν Ἀειπάρθενον, καὶ εἰς
 δοξολογίαν τοῦ ὀνόματός σου συγκροτοῦσι θίασον· ἦτοι χορὸν πνευματικόν. Δὲν εἶπε δὲ ὁ
 Μελωδὸς ἄρδυσον, ἢ πότισον, ἢ ἄλλο ρῆμα τοιοῦτον, καθὼς ἀπῆτει ἡ ἐνοία τῆς φράσεως
 „ἄφθορος πηγὴ“, ἀλλὰ „στερέωσον“· εἶπε δὲ τῆτο κατὰ ἀνάγκην, διὰ τὴν φανερῶσθαι δι-
 λαδὴν ὅτι ἡ παρῆσα ᾠδὴ εἶναι ἡ τρίτη τῆς προφήτιδος Ἀννης, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν
 εἶναι τὸ ρῆμα τοῦτο· ἐν ἐκείνῃ γὰρ γέγραπται „Ἐστερεώθη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ“.
 (ἀ. Βασιλ. β'. ι.)

Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀγίᾳ συλλήφει σου, Θεοτόκε,
 ἀξίωσον τὰς ἰδικές σου ὕμολόγους τῶν στεφάνων τῆς δόξης· διότι ἂν οἱ ἐπίγειοι Βασιλεῖς
 καὶ ἄρχοντες εἰς τὰς ἐπιγείους ἐορτάς τῶν καὶ πανηγύρεις συνειδέξουν τὴν φιλοδωροῦν τοὺς
 ὑπηκόους τῶν μετὰ δῶρα βασιλικὰ καὶ ἀρχοντικά· πόσῳ μᾶλλον ἐσὺ, Θεοτόκε; σὺ γὰρ φι-
 λόδωρος ὑπάρχουσα καὶ τὸ φιλοδωρεῖν φύσει ἔχουσα, βέβαια θέλεις εὐεργετήσαι τοὺς κα-
 ταγινωμένους εἰς τὰς θεῖους σε ὕμνους μετὰ δῶρα καὶ χαρίσματα Θεομητορεπρεπῇ καὶ ἐράνῃ.

Θεοτόκον δὲ τὴν ἀγίαν Παρθένον ἀνόμασεν, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάν-
 νην, τῆτο τὸ ὄνομα ὅλον τὸ Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας συσταίνει· λέγει γὰρ, „Τὸ ὄνομα
 „τοῦτο ἅπαν τὸ Μυστήριον συνίστησιν· εἰ γὰρ Θεοτόκος ἡ γεννήσασα, πάντως Θεὸς ὁ ἐξ
 „αὐτῆς γεννηθεὶς, πάντως δὲ καὶ ἄνθρωπος· πῶς γὰρ ἂν ἐκ γυναικὸς γεννηθεῖν Θεός,
 „ὁ πρὸ αἰώνων ἔχων τὴν ὑπαρξιν, εἰ μὴ ἄνθρωπος γέγονεν; ὁ γὰρ Τίος ἄνθρωπος, ἄν-
 „θρωπος δηλοῦσι. Εἶδεν αὐτὸς ὁ γεννηθεὶς ἐκ γυναικὸς, Θεὸς ἐστίν, εἰς ἐστὶν δηλοῦσι ὁ ἐκ
 „Θεοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς κατὰ τὴν θεῖαν καὶ ἀναρχὸν οὐσίαν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρό-
 „νων

„ων ἐν Παρθένου τεχθεὶς, κατὰ τὴν ἡργμένην καὶ ὑπὸ χρόνον οὐσίαν (ἦτοι τὴν ἀνδρα-
 „πίνην). τοῦτο δὲ μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις καὶ δύο γεννήσεις σημαίνει τοῦ Κυ-
 „ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Βιβ. γ'. κεφ. νδ'.)

Τροπάριον.

„Ἐξέλιπερ ἄρχων ἐξ Ἰουδα, ὁ χρόνος ἐπέστη δὲ λοιπὸν, καθ' ὃν
 „ἀραφαρμήσεται ἡ τῶν Ἐθνῶν ἐλπίς ὁ Χριστός· σὺ δὲ, πῶς τοῦ-
 „τομ τέξομαι, Παρθένο οὔσα, σαφήμισον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Γενέσει ὅτι, ὅταν ἐγήρασεν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς
 Υἱούς του διὰ τὰς εὐλογίαις, καὶ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα ὅπου μέλλουν νὰ ἀκο-
 λουθήσουν εἰς τὰς ὑστερινούς χρόνους. „Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὸν Ἰούδα τὸν τέταρτον αὐτοῦ
 Υἱόν, ἐπροφήτευσεν καὶ εἶπε ταῦτα· „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἡγούμενος ἐκ
 „τῶν μνηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνων“. (Γέν.
 „μδ'. ι.) Ἡ προφητεία αὕτη ἦτον σημεῖον σαφέστατον τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας, κα-
 τὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Γεννάδιον καὶ Διοδώρον· οἱ γὰρ Ἰου-
 δαῖοι ἤρχον καὶ ἐξουσίαζον καὶ ἡγούμενοι ἦσαν, ἕως ὅπου ὁ Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου
 Υἱὸς καὶ Παλαιστίνος τὸ γένος ὑπάρχων, ἔγινεν ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὐ μόνον δὲ οἱ
 Βασιλεῖς ἐξέλιπον τότε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται (1).

Τούτων δὲ προεγνωσμένων, λέγει ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγέλον διὰ τοῦ Τροπαρίου
 τούτου· καὶ ἐξέλιπεν (ἦτοι ἔλειπε παντελῶς) ἀπὸ τὴν φυλὴν τῆς Ἰουδα καθε ἄρχων καὶ
 ἐξωτερικὸς καὶ ἐσωτερικὸς· ὅθεν τὰρ εἶναι παρὼν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔ-
 χει νὰ φανῇ εἰς τὸν Κόσμον ὁ Χριστός, ὃς τις εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ προσδοκία τῶν Ἐθνῶν.
 Πῶς δὲ τούτων εἶναι ἐλπίς; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκε τοιαύτην ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, νὰ εὐλογήσῃ εἰς τὸ σπέρμα των ὅλα τὰ Ἐθνη τῆς γῆς, κατὰ τὸν
 Θεοδώριτον· σπέρμα δὲ αὐτῶν εἶναι ὁ Χριστός, καθὼς σαφῶς ἐρμήνευσεν ὁ Ἀπόστολος,
 εἰπὼν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ· „Τῷ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ
 „σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ
 „τῷ σπέρματί σου, ὃς ἐστὶ Χριστός“. (Γαλ. γ'. ιβ.) Ναι, λέγει ἡ Παρθένος, τὰρ
 εἶναι καιρὸς, καθ' ὃν μέλλει νὰ φανῇ ὁ Χριστός· σὺ δὲ, ὦ Ἀγγελε, φανέρωσόν μοι, μὲ
 ποῖον τρόπον θέλω γεννήσει τοῦτον, εἰς καιρὸν ὅπου εἶμαι Παρθένος καὶ ἀνάνδρος; Διπλα-
 σιάζει δὲ καὶ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὰ αὐτὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ Παρθένος καὶ ἀνωτέρω, πρὸς
 περισσοτέραν βεβαιότητα καὶ πληροφορίαν τῆς.

Τροπάριον.

„Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ γινῶμαι, Παρθέμε, τὸν τρόπον συλλήψεως τῆς
 „σῆς; ἀλλ' οὗτος ἀμερμήνευτος· τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον, δημιουργ-
 „γῶν δυνάμει σοι ἐπισκιάσας ἐργάζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ εἶναι
 ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν· ὅταν γὰρ ἡ Παρθένος ἐζητεῖ νὰ μάθῃ τὸν
 τρόπο-

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Ἡρώδου ἐν τῇ ὑποσημειώσει πάλιν τῆς Δ'. Ὡδῆς τὸ λόγον· „Ὅν πάλαι προη-
 τοῦ εἰς τὴν Χριστὴν Γέννησιν Κανόνος, κατὰ τὸ Τροπάριον Ἰακώβ Ἐθνῶν ἀπικροχὴν Χριστέ“.

τρόπον, με τὸν ὅποιον ἔχει νὰ συλλάβῃ τὸν Θεὸν Λόγον, ὁ Ἀρχάγγελος δὲν εἶχε ποῦ νὰ καταφύγῃ, παρέξ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον* ὅθεν εἶπεν εἰς αὐτήν* „Πνεῦμα Ἅγιον „ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λευκ. α'. 35.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς* ἐσὺ μὲν, ὡς Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ζητεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μάθῃς ἀπὸ ἐμέ με ποῖον τρόπον ἔχεις νὰ συλλάβῃς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Πατρὸς* ἡ-ξευρε ὅμως ὅτι ὁ τρόπος, ὅπου ζητεῖς, τῆς ἰδικῆς σου συλλήψεως εἶναι ἀνερμήνευτος, καὶ γλῶσσα, οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε Ἀγγέλου δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἐξηγήσῃ (1), ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπισκιάσαν ἐσέ, καὶ πανταχόθεν σκεπάσαν καὶ περικυκλώσαν, θέλει ἐνεργήσῃ με τὴν δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν τὴν ἰδικήν σου σύλληψιν· ἦτοι τὸ νὰ συλλάβῃς ἐσὺ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου.

Καὶ ὁ μὲν Μελωδὸς οὕτως ἀλλάξε ταῦ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Εὐαγγελίου βιαζόμενος διὰ τὸ μέλος τῶν Τροπαρίων· ἡ δὲ ἐρμηνεία αὐτῶν εἶναι τοιαύτη κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον* „Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, γόνιμον παρασκευάζον τὴν μήτραν σου, καὶ „δημιουργοῦν τὴν σάρκα τῇ ὁμοουσίᾳ Λόγῳ* δύναμις δὲ ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· ἦτοι ὁ „Υἱὸς τοῦ Θεοῦ* ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Παῦλον, ὁ Χριστὸς εἶναι Θεοῦ δύναμις* (ἀ. Κορ. α'. 24.) αὐτὸς ἐπισκεπάσει σε καὶ πάντοθεν σε περικυκλώσει. Ὡς γὰρ ὁρις ἐπισκιάζει „τὰ νοσσία ἐαυτῆς, ὅλα ταῖς πτέρυξι περιλαμβάνουσα* οὕτω καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις „ὅλην περιέλαβε τὴν Παρθένον, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐπισκιάσαι“. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ρητόν* „Ἡ ἐπέλευσις τοῦ Πνεύματος ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς οὐσιωδῶς „προσούσιν αὐτῷ κατὰ τὴν θεαρχίαν, χάριν ἐμποιοῦν πρὸς τὸ ἐν πᾶσι χαίρειν τὴν „Παρθένον, πρὸς ἀγιασμόν τῆς σαρκὸς αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὸ σωτήριον „κύημα* καὶ οὕτως ἀκολουθῶν ἐν αὐτῇ οὐ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ κατ' ὅλον τὸ „πλήρωμα τῆς Θεότητος αὐτῇ ἡ ἀρχιθεὸς καὶ ὑπεράρχιος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπόστα- „σις ἐσαρκώθη καὶ ἐννηθρώπησε“. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης* „Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀγίας Παρθένου Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτήν, „καθαῖρον αὐτήν, καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τῷ Λόγῳ Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεν- „νητικὴν* καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτήν ἡ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ „δύναμις, ὁ Υἱὸς τῷ Θεῷ“. (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'.) Καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, „Ἄγία „μὲν γὰρ εἶ σὺ, φησί, καὶ κεχαριτωμένη, Παρθένη* Πνεῦμα δὲ πάλιν Ἅγιον ἐπελεύσεται „ἐπὶ σέ, δι' ἀγιασμοῦ προσθήκης ὑψηλοτέρας ἐτοιμάζον καὶ προκαταρτίζον τὴν ἐν σοὶ „θεουργίαν, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι, συνεπιρρώωνυσά τε ἅμα, καὶ διὰ τῆς „ἐν σοὶ ἐπισκιάσεως καὶ συναφείας ἐαυτῇ μορφοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα“.

Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι μετὰ δημιουργικὴν δύναμιν εἰργάσατο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὴν σύλληψιν τῆς Παρθένου; Ἀκουσον προσεκτικῶς* ἐστὶ γὰρ βαθεῦ τὸ νόημα. Ὁ μέγας Βα- σίλειος ἐρμηνεύων τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου εἶπεν ὁ Ἀγγελος εἰς τὸν Μνηστορᾶ Ἰωσήφ* „Ἰωσήφ Υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκα σου* τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ „γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου“, (Ματθ. α'. 20.) οὕτω λέγει* „Τὸ ἐκτινος, ἡ „δημιουργικῶς λέγεται (κατὰ τὸ, Εἰς Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα* πάντα γὰρ ἐκ „τοῦ Θεοῦ δημιουργικῶς ἐκτίσθησαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν), ἡ γεν- „νητικῶς (ὥσπερ ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ, Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέν-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ Μυ- ροβίβλῳ κατὰ τὴν διακοσιεστὴν εἰκοστὴν δευτέραν ἀνάγνωσιν φέρει μάρτυρα τὸν φιλοδιαμονα ἐκείνον καὶ φιλοπονώτατον (ὡς ὁ ἴδιος Φώτιος τὸν ὀνομαζει) Ἰώβιον μοναχὸν λέγοντα* „Ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐ- „πισκιάζεσθαι τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Λόγου σαρ- „κώσεως, διὰ τε τὸ γενεσθαι τοῖς ἀκρωμένοις εὐ- „παραδέκτον, καὶ ἵνα τοῦ σκότους τὸν ἀρχοντα „λαθῇ* φησί γὰρ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν „τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθέναν „Μαρίαν, τὴν σύλληψιν τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν σταύ- „ρωσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοπέσιος Παῦλος περὶ τῶν „ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἔγνωσαν, οὐκ

„ἀν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Διὰ τοῦτο „γὰρ, λέγει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, συνεχώρησεν ὁ „Θεὸς μνηστευθῆναι τὴν Μαρίαν σὺ Ἰωσήφ, ἵνα ἐ- „χῇ τὸν κηδεμόνα ἐν ταῖς συμφοραῖς* οὗτος γὰρ καὶ „ἐν τῇ εἰς Αἴγυπτον φυγῇ ἐπεμελήθη αὐτῆς καὶ „διέσωσεν αὐτήν, ἅμα δὲ καὶ ἵνα λάθῃ τὸν Διά- „βολον, διὰ τοῦτο ἐμνηστεύθη* ὁ γὰρ Διάβολος ἀ- „κούσας ὅτι ἡ Παρθένη ἐν γαστρὶ ἔξει, ἐπετήρει „τὰς Παρθένας. Ἰνα τοίνυν ἀπατηθῇ ὁ ἀπατεῖν, „μνηστεύεται τὴν Ἀειπάρθενον ὁ Ἰωσήφ, καὶ σχῇ- „μα μόνον γίνεται συζυγίας, πρᾶγμα δὲ ἐ- „Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Σοφία, Λόγος καὶ δύναμις Τροπαρίου τῆς Γ'. Ὡδῆς τῶν Χριστοῦ Γεννῶν.

„ἐγέννησά σε· πρόσθε καὶ ἐκπορευτικῶς, ὡς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ
 „αὐτοῦ Πατρὸς), ἢ φυσικῶς, ὡς ἡ ἐνέργεια ἡμῶν ἐξ ἡμῶν, ἢ ὡς τὸ ἀπαύγασμα τοῦ
 „ἡλίου ἐξ αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον καὶ καθαρώτερον εἰπεῖν, ὡς ἡ ἐνέργεια ἐκ τῆς ἐνεργοῦντος·
 „πᾶσα γὰρ θεία ἐνέργεια ἐκ τοῦ Θεοῦ πρόεισι“. Εἴτα συμπεραίνει ὁ Ἅγιος καὶ λέγει
 „ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου δημιουργικῶς ἐκτίσθη ἐν τῇ Παρθένῳ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 „τος, καὶ οὕτῃ γεννητικῶς, οὐτε φυσικῶς“. „Εἰ τοίνυν τὸ ὑπερκόσμιον σῶμα Χριστοῦ ἐκ
 „Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου, οὐ δυνατόν γέννημα αὐτοῦ ὑπάρχειν· ὅτι τὸ γεγεννημένον ἐκ
 „τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα ἐστὶν· οὐδ' αὖ
 „πάλιν ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἐνέργεια αὐτοῦ· ὅτι ἐπὶ ἀπλῆς καὶ ἀσωμάτου φύσεως τὸν αὐτὸν
 „τῆς οὐσίας λόγον ἐπιδέχεται ἡ ἐνέργεια· (κατὰ τὸ ἀκτιστον δηλαδὴ καὶ συναίδιον).
 „ὑπολείπεται ἄρα ἐξ αὐτοῦ εἶναι, ὡς κτίσμα αὐτοῦ“. (Λόγ. ε. κατ' Εὐνομίου). Καὶ
 „ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει· „ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συνέπηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἀγίων καὶ κα-
 „θαρωτάτων τῆς Παρθένου αἱμάτων σάρκα ἐμφυχαμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀ-
 „παρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος, οὐ σπερματικῶς, ἀλλὰ δημιουργικῶς διὰ τοῦ Ἁγίου
 „Πνεύματος“. καὶ πάλιν· „Ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἔχρισε, χρίων μὲν ὡς Θεὸς τὸ
 „σῶμα τῇ Θεότητι αὐτοῦ· χρίομενος δὲ ὡς ἄνθρωπος· αὐτὸς γὰρ ἐστὶ τοῦτο καλεῖν·
 „χρίσις δὲ ἡ Θεότης τῆς ἀνθρωπότητος“ (Βιβλ. κηφ. ν. κατὰ Μονοφυσιτῶν). Ἀλλὰ καὶ
 „Κυρίλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τῆς Ἥσας· „Καὶ προσῆλθε πρὸς τὴν Προ-
 „φῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβες καὶ ἔτεκεν ἄρσεν“, λέγει· „Ὅτι γὰρ ἐξ Ἁγίου Πνεύμα-
 „τος τὸ Πανάγιον ἐκεῖνο διεπήγνυτο σῶμα τὸ ἐνωθὲν τῷ Λόγῳ, πᾶς ἂν εἰδοιόασαι τις;
 „Οὐκοῦν ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια, δι' ἧς τὸ ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ διεπλάττετο σῶμα,
 „τῷ τῆς συνόδου σχήματι πλαγίως κατεσημαίνετο· ἀπαρχὴ γὰρ γέγονε καὶ κατὰ τοῦτο
 „Χριστὸς τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς,
 „οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Γεννητὸς οὖν Πνεύματος κατὰ γέ-
 „νην σάρκα καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν τούτοις“.

Με δημιουργικὴν λοιπὸν ἐνέργειαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκτίσσε τὸ Δεσποτικὸν καὶ Θεο-
 πόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐκτίσσε καὶ τὰ πάντα, τουτέστιν ὅχι μετὰ τὴν
 τάξιν τὴν φυσικὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ σπορᾶς γεννῶνται τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα
 ἀλληλοδιαδόχως. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνουμεν; Ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὰ ἔξω μία εἶναι ἡ
 ἐνέργεια τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ κοινὸν ἀξίωμα
 τῶν Θεολογούντων· ἄρα καὶ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
 γιον ἐκτίσσε καὶ ἐδημιούργησεν ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς Παρθένου, ἀλλὰ καὶ ὁ
 Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ταυτὸν εἰπεῖν, ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, καὶ ὁ μὲν Πατὴρ εὐδόκησε τὴν
 σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ του, ὁ Υἱὸς δὲ αὐτούργησεν αὐτήν, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐτελε-
 σιούργησε. Φέρουσι δὲ εἰς τοῦτο μερικοὶ τὸ παράδειγμα τῶν τριῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ
 ὁποῖου, ὁ ἓνας μὲν ἐνδύεται ἓνα φόρεμα, συνεργοῦσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι δύο εἰς τὸ ἵνα τὸ
 φόρεσεν· ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς εἰς τὴν ἐορτὴν πανηγυρίζων λέγει· „Ἐπειδὴ ἐν τῇς
 „καὶ πρώτης Τριάδος τετέλεκε τὸ Μυστήριον, ὁ μόνος Υἱὸς, φημί, τοῦ Πατρὸς, συνεργού-
 „σι τούτῳ ὥσπερ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα“. καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· „Μόνον δὲ τὸν
 „Υἱὸν μόνῃ τῇ τοῦ Υἱοῦ κεκρασθαι σαρκὶ ὡς πρὸς τὰς ὑποστάσεις ὁμολογήσομεν· οὐ μὲν
 „οὐδὲ πάλιν, ὥσπερ ὑποστατικῶς ὁ Υἱὸς μόνος, οὕτω καὶ ἐνεργητικῶς, ἀλλ' εὐδοκία μὲν
 „τοῦ Πατρὸς, συνεργεία δὲ τοῦ Πνεύματος τὴν πρόσληψιν ἀπεργάζεται· καὶ οὕτω μοι
 „πάλιν ἡ Τριάς ἐνούμενη γνωρίζεται, καὶ ὁ εἰς Θεὸς πρὶν διαιρεθῆναι συνάγεται“. Ὅρα
 „δὲ πᾶς καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐν τῇ συλλήψει τῆς Θεοτόκου ἐφάνερωσε τὴν Ἁ-
 „γίαν Τριάδα, ὅψιστον μὲν ὀνομάζων τὸν Πατέρα, δύναμιν δὲ τὸν Υἱόν, καὶ Πνεῦμα τὸ
 „Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐν τῇ
 „Ε'. τοῦ Β'. περὶ Τριάδος· „Ἡ τῆς Μαρίας σύλληψις καὶ ὁ τόκος, ἐνέργεια τῆς Τριάδος
 „ἐστίν, ἧς δημιουργούσης τὰ πάντα δημιουργεῖται“. (παρὰ τῷ Γ'. Λόγῳ τοῦ Βρυεννίου
 εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡ Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων“).

Καθὰς λοιπὸν ἡ Ἁγία Τριάς μετὰ κοινὴν συμβουλήν ἔπλασε τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τὸν
 Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς Ἀδάμ: ἥτοι ἀπὸ τῆς παρθένου γῆς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἑβραϊκῶς τὸ
 τοῦ Ἀδὰμ ὄνομα), οὕτως ἐκτίσσε καὶ τὸν νέον Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς παρθένου γῆς: ἥτοι ἀπὸ
 τῆς παρθερικῆς κοιλίας τῆς Θεοτόκου, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνήργησε τοῦ συντριβέντος Ἀδὰμ τὴν

ἀνδ-

ἀνάπλασιν* ὅθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, ἀριστα θεολογεί* „Οἶδε τί ἐργάσεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον* οἶδεν ὁ Υἱὸς πῶς ἐαυτῷ κατασκευάζει τὸ „πνευματικὸν οἰκητήριον* αὐτὸς, ὡς βούλεται, περιβάλλεται τὴν τοῦ δούλου μορφήν* οἶδεν ὁ Πατὴρ τὴν τῆς Μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν* ὅπου γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκεῖ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ ὅπου ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ καὶ ὁ Πατὴρ* ἀχώριστος ἡ Τριάς, ἀμέριστος ἡ Τριάς, ἀδιαίρετος ἡ Τριάς. Ὡς γὰρ ἐν ἀρχῇ πλάττων τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, πρὸς ἐργασίαν „προέτρεψε τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, εἰπὼν, „Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν „καὶ καθ' ὁμοίωσιν“. οὕτω καὶ νῦν τῆς ἀναπλάσεως γινομένης πάρεστι πάλιν ἀρρήτως ἡ „Ἁγία Τριάς* ἥς γὰρ ἡ πλάσις μία, ταύτης καὶ ἡ ἀνάπλασις πάλιν κοινή“. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Χρυσόρρῳμος* „Ὅπου μία τῆς Τριάδος ὑπόστασις παρῇ, πᾶσα πάρεστιν ἡ Τριάς* „ἀδιασπᾶστως γὰρ ἔχει πρὸς ἐαυτήν, καὶ ἡνωται μετ' ἀκριβείας ἀπάσης“. (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προοιμιάζων εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡσάν νὰ τὰ ἐρανίσθῃ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω θεῖον Νύσσης Γρηγόριον* ὅτι δηλαδὴ καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐφανερώθη ἡ Ἁγία Τριάς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου ἔγινε δημιουργικῶς· ἥτοι μὲ δημιουργικὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὡς εἵπομεν, καὶ ὅχι σπερματικῶς· ἥτοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῆς φύσεως* διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι ἡ ἀρρήτος σύλληψις αὕτη ὑπερέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως* ἡ μὲν γὰρ φύσις τέσσαρα πράγματα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν, κατὰ τὸν σοφὸν Κορέσιον, σύλληψιν, ἐξεικονισμόν ἢ εἰδοποίησιν, κίνησιν, καὶ τελείωσιν* καὶ ἡ μὲν σύλληψις ἀποτελεῖται ἐξ ἀμφοτέρου σπέρματος εἰς ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας* ἡ δὲ εἰδοποίησις ἢ ἐξεικονισμὸς μόρφωσις ἐστὶ πάντων τῶν μελῶν τοῦ σώματος, εἰς μὲν τὰ ἀρρενα ἐν ἡμέραις τριάκοντα ἢ τριακονταπέντε, εἰς δὲ τὰ θήλεα ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα* ἡ δὲ κίνησις τοῦ ἐμβρύου γίνεται εἰς μὲν τὰ ἀρσενικά ἐν μηνὶ τρισί, εἰς δὲ τὰ θηλυκά ἐν μηνὶ τέσσαρσιν* ἡ δὲ τελείωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ζῇ τὸ ἔμβρυον, μέχρι τῆς γεννήσεως φθάνει.

Τούτων δὲ πάντων τῶν φυσικῶν παρακολουθημάτων ἀνωτέρα ἦτον ἡ ἐν τῶν παρθενικῶν αἱμάτων σύλληψις τοῦ Κυρίου* καθότι, ὡς λέγουσι πολλοὶ Θεολόγοι, ἅμα ταῦτα ἐγένοντο, ὑποστατικὴ ἑνωσις, πρόσληψις, σύμψηξις, σύλληψις, εἰδοποίησις, θέωσις* τοιαύτη γὰρ ἔπρεπε νὰ ᾖ ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου πρόσληψις αὐτῆς φύσεως ἡμῶν* διὰ καὶ λέγεται τὸ ἀξίωμα τὸτο παρὰ τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ „Ἄμα σάρξ, ἅμα Θεὸς Λόγος σάρξ“, (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'. τοῦ Θεολογικ.) (1) καὶ παρὰ τῷ Σωφρονίῳ Ἱεροσολύμων πανηγυρίζοντι εἰς τὴν

(1) Ὅθεν καὶ ἄλλοι Θεολόγοι λέγουσιν ὅτι, τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπότητος τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν λαβούσης τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐξ ἐκείνης α. τὸ σῶμα ἐν στιγμῇ εἰδοποιήθη ἐντελὲς, ὡς εἵπομεν* β. ἡ ψυχὴ ἐπλουτίσθη μὲ τὸ πλῆρωμα τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος* „Πλήρης, φησὶ, χάριτος καὶ ἀληθείας“. (Ἰω. α.). καὶ μὲ τὴν δόξαν τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῇ ἡνωμένης Θεότητος (καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημειώσιν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τὸ λέγοντος „Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας Χρὶς“, γ. ἡ δόξα τῆς ψυχῆς δὲν ἐχύθη καὶ ἐξώθη εἰς τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἐμεινεν αὐτὸ παθητὸν καὶ φθαρτὸν* δ. ἡ γνώσις καὶ ὁρασις τῆς μακαριότητος, ἥτις ἐδόθη τῇ ψυχῇ τοῦ Κυρίου, δὲν ἀπιδιώχθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν λυπὴν καὶ τὴν δριμύτητα τῶν πόνων, τῶν ὁποίων εἶναι δεκτικὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Συνάγουσι δὲ οἱ Θεολογούντες ὅτι ὁ Χρὶς τὸς εἶχε τὴν μακαρίαν ὁράσιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἐξ ἐκείνου ὅπου εἶπεν ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐν τῷ ἐσχάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Δ'. Βιβλίου περὶ συμφωνίας τῶν Εὐαγγελιστῶν· δηλ. ὅτι ὁ Χρὶς διέφερε τῶν λοι-

πῶν ἀνθρώπων* „Ὅτι οὐδενὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ δίδεται Θεὸν ἰδεῖν, ὡς περ ἐκεῖνο“. Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὶ ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς“, τὸ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. γ'. 13.) ἢν γὰρ, λέγουσιν, ἐν τῷ Οὐρανῷ διὰ τῆς μακαρίας ὁράσεως. Ὅρα καὶ Ἀθανάσιον εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Προσδέτομεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἂν καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἑνωσις, ἢ πρόσληψις, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα εἵπομεν ἀνωτέρω, ἅμα ἐγένοντο κατὰ χρόνον* οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τάξιν* ὅτι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰπὼν „Ὁ ἀχώριστος χωρεῖται διὰ μέσης ψυχῆς νοερᾶς μεσιτευούσης θεότητι καὶ σαρκὸς παχυπτη“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Καὶ πάλιν „Ὁ δὲ ἐμὲς λόγος σῖς, τοῦ ἀφιλοσόφου τοῦ ἀπειθεύτου* ὁ νῦν σὺ νοὶ μίγνυται ὡς ἐγγυτέρω καὶ οἰκιστέρῳ, καὶ διὰ τούτου σαρκὶ μεσιτευόντος θεότητι καὶ παχύπτη“. (Ἐπιστολ. α. πρὸς Κληδόνιον) Δείκνυσι γὰρ διὰ τούτου φανερώς ὁ Θεολόγος ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν ἠνώθη ἀμέσως τῷ σώματι, ἀλλὰ

τὴν ἑορτὴν καὶ λέγουσι „ Ἀμα γὰρ σὰρξ ἔμφυχος λογικῇ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σὰρξ· ἐν αὐτῇ γὰρ τὴν ὑπόστασιν (ἥτοι τὸ εἶναι) οὐ πρὸ αὐτῆς τὴν σύστασιν ἔσχηκεν, ὥστε τινος ἑτέρας σὰρξ τῶν κατ' ἡμᾶς ἀνθρώπων γέγονε πῶποτε, καὶ τότε τῷ Θεῷ Λόγῳ συνεδράμεν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τὸ εἶναι σὰρξ ἔμφυχος λογικῇ, καὶ Θεῷ Λόγῳ σὰρξ ἔμφυχος λογικῇ, ἐκ παρθενικῶν καὶ ἀχράντων αἱμάτων ληφθεῖσα τῆς ἀχράντου Παρθένου κεκλήρωκεν.“

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐρμηνεύων τὸ „ Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος, ἔστιν Ἅγιον“ εἶπεν· „ Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς οὐ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἡ σύστασις ἐγένετο τῷ Κυρίῳ· εὐθύς γὰρ τέλειον ἢ τῇ σαρκὶ τὸ κυοφορούμενον, ἢ ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφωθὲν, ὡς διλοῖ τὰ ῥήματα· οὐ γὰρ εἴρηται τὸ κυηθὲν (ἥτοι τὸ ἐγγαστρωθὲν ἀμορφώτως), ἀλλὰ τὸ γεννηθὲν“ (μεμορφωμένον διπλαδῇ) (λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνός· „ Οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ' ὑφ' ἐν τελειωθέντος“. (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'.) Ἐναντιοφάνεια δὲ καὶ ἀπορία εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Ἱεροῦ Θεοφύλακτος καὶ ἄλλων, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς· καθότι ὁ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύων τὸν λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, „ Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ (1) Ἅγιον“, λέγει· „ Τὸ κατὰ μέρος ἐν τῇ μήτρᾳ σου αὐξανόμενον, καὶ οὐκ εὐθύς τέλειον ὑπάρξαν“. ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόρρηνων τὸ αὐτὸ λέγει οὕτω· „ Καὶ πῶς γίνεται ἀνθρώπος, εἰς μήτραν κυφορεῖται, αὐξάνεται κατὰ μικρὸν, καὶ ἔρχεται τὴν ὁδὸν τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς. Τίς; ἡ Οἰκονομία, οὐχ ἡ Θεότης· ἡ τοῦ δούλου μορφή, οὐχ ἡ τοῦ Δεσπότου· ἡ σὰρξ ἡ ἐμὴ, οὐχ ἡ οὐσία ἐκείνου αὐξάνεται κατὰ μικρὸν καὶ μίγνυται ἀνθρώποις“. (Λόγῳ ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἔξω εὐτρόπιος εὐρέθη, τόμῳ Ε'.) Συμβιβάζεται δὲ ἡ ἐναντιοφάνεια αὕτη, κατὰ τὸ ἐμοὶ δοκῶν, εἰάν νοήσωμεν ὅτι εὐθύς μὲν ἐξεκονίσθη κατὰ τὰ μέλη τὸ Θεοῦπόστατον βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, ὡς λέγει ὁ Βασίλειος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεκονισθέντα μέλη αὐξήθησαν παρευθὺς, καὶ ἔγιναν τέλεια, ὡς τὰ τοῦ ἐννεαμηνιαίου βρέφους· εἰ γὰρ τοῦτο ἐγένετο, εὐθύς ἡθελεν ἐξογκασθῇ ἡ κοιλία τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολούθως εὐθύς ἡθελε γεννηθῇ τὸ βρέφος· τὸ ὅποιον ἦτον ἀπρεπές. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον λοιπὸν αὐξαναν τὰ ἐξεκονισθέντα μέλη, ἕως ὅπου ἔγινε τὸ βρέφος ἐννέα μηνῶν καὶ ἐγενήθη, ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος καὶ οἱ ἄλλοι.

Τροπᾶριον.

„ Ἡ ἐμὴ προμήτωρ δεξαμένη τὴν γυνάμην τοῦ ὄφους, τρυφῆς τῆς
 „ Θείας ἐξωστράκισται· διόπερ καγὼ δέδοικα τὸν ἀσπασμὸν τοῦ
 „ ἔξρου σου, εὐλαβουμένη τὸν ὄλισθον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγελον, ἀναφέρονσα τὴν διανοιάντης εἰς τὴν παλαιὰν πτώσιν ὅπου ἔπαθεν ἡ προμήτωρ Εὐα, καὶ λέγει αὐτῇ· ἡ παλαιὰ Εὐα ἡ ἰδιμήμου καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων προμήτωρ μετὰ τὸ νὰ ἐδέχθῃς τὴν ἀπα-

ἀλλὰ κατὰ τάξιν· πρῶτον ἠνώδη τῇ νοερᾷ ψυχῇ, καὶ διὰ τῆς ψυχῆς ἠνώδη καὶ τῷ σώματι. Συνάδει τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἑκτῇ Ὁδῇ τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου ἡχοῦ τὸ λέγον· „ Νῦν ὃν ἀπαθῆς καὶ αὐλὸς ἐμίγνυσαι Χριστὸς ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρωπίνῳ νοί, μεσσηνιεύοντι θεῖα φύσει σαρκὸς τε παχύσῃτι· οὐδεὶς δὲ δύναται νοῦσαι ἢ εἰπεῖν τὴν τάξιν τῶν ἀνωτέρων· μόνος γὰρ ὁ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἐνεργήσας, μάλ-
 „ λοι δὲ αὐτοῦργήσας, αὐτὸς εἶδε καὶ τὴν τάξιν,
 „ καθ' ἣν τοῦτο ἐνεργήσας καὶ αὐτοῦργήσας“.

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος ἐν τῷ λόγῳ, ὅπου παρρηκάζει μικραγίτη τῇ

ἐκ τῶν ὁστέων τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυρίου, λέγει ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦτο οὕτως ἐστὶ γινωσκόμενον· „ Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ“. Ἐπὶ δὲ, λέγει, ἀντίγραφον Εὐαγγελίου τῆτο ἐκ ἔχουσι, τοῖς Αἰρετικοῖς χαριζόμενα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος Ἀνδρέας πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἔχει καὶ αὐτὸς τὸ „ Ἐκ σοῦ“ ὁμοίως καὶ ὁ Κύριος Ἐπιφάνιος ἐν τῇ κατὰ Ἐβριταίων ἀίρεσι. Κατὰ τοὺς Ἀγίους λοιπὸν τούτους, πρέπει νὰ προστίθεται ἀναγκαιῶς τὸ „ Ἐκ σοῦ“. Ὅθεν θαυμάζω πῶς τῆτο παρρηκάζει ἐν τοῖς αὐτοῖς πεποιημένοις Εὐαγγελίοις.

ἀπατηλὴν συμβελὴν ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ σκολιὸς ὄφις Διάβολος, εἰπὼν· „Οὐ θανά-
 „τω ἀποθανεῖσθε· ἦδει γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι ἡ ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ διανοιχθήσονται
 „ὕμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσσεσθε ὡς Θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν“· (Γέν. γ'. 4.)
 ἢ Εὐα, λέγω, μετὰ τὸ νὰ ἐδέχθῃ αὐτὴν τὴν συμβουλὴν τοῦ Διαβόλου, ἐξωστράκισται· ἦτοι
 ἐξωρίσθη ἀπὸ τὸν παράδεισον τὸν ἐν Ἑδέμ· ἦτοι τῆς τρυφῆς· Ἑδέμ γὰρ ἐβραϊστὶ τρυφή
 ἐρμηνεύεται, διὰ τὸ τῷ τόπῳ τρυφῆλόν καὶ χαριέστατον, καὶ διὰ τὴν ὡραιότητα καὶ εὐφρο-
 σύνην τὴν ὁποίαν ἔκαμνε τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν· Ἐξωστράκισται δὲ
 εἶπε, διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον συνήθειαν τοιαύτην, ὅταν ἔμελλον νὰ ἐξορίσουν τινὰ, ἔγρα-
 φον τὰ ὀνόματά των ἐπάνω εἰς ὄστρακον ἐκεῖνοι ὅπως ἐσυμφώνουν εἰς τὴν ἐξορίαν του (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, λέγει, φοβοῦμαι καὶ ἐγὼ τὸν παράδοξον τοῦτον χαιρετισμὸν, ὅπου μοι
 προσφανεῖς, ὦ τοῦ Θεοῦ Ἀγγελε. Χαιρετισμὸν δὲ ὠνόμασε τὸν κατὰ συνήθειαν λόγον ὅπως
 εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, ἦγουν τὸ „Χαῖρε“· ἔξενον δὲ αὐτὸν καὶ παράδοξον ὠνό-
 μασε διὰ τὸ „Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“, καὶ διὰ τὸ „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναί-
 „ξιν“· ἀσύνηθες γὰρ αὐτὸ εἶναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους· Ἀκολουθῶς δὲ εἶπεν ἡ Παρθένος
 ὅτι συστέλλομαι καὶ φοβοῦμαι, μήπως ὀλισθήσω καὶ ἐγὼ ὡσάν ἡ Εὐα, καὶ λάβω καμ-
 μίαν πτώσιν καὶ κρημνισμόν· Ὅρα δὲ ὅτι δὲν λέγει οὔτε τὸ Εὐαγγέλιον, οὔτε ὁ Μελεβδὸς
 ἐδῶ, ὅτι ἐταράχθη ἡ Παρθένος καὶ ἐδειλίασε διὰ τὸ σχῆμα τοῦ Ἀγγέλου, ἀλλὰ διὰ τὸν
 ἀσπασμὸν, διαλογιζομένη τὸ τούτου παράδοξον· οὕτως γάρ φησιν ὁ Φελλὸς· „Οὔτε γὰρ
 „τὴν ὄψιν ὑπώπτευσεν, οὔτε τὸ σχῆμα τῷ κήρυκος ἐδειλίασεν· ἀνθρωπικώτερον γὰρ μετα-
 „πεποίητο, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, καὶ ὑπέσταλτο πρὸς τὴν τῶν εὐαγγελίων ἐξαγ-
 „γελίαν“· Ὅθεν ἄριστα εἶπε καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτήν,
 „Ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη· ἀήθης πρὸς τὰς διαλέξεις τῶν ἀνθρώπων ἐτύγχανε,
 „καὶ τὴν ἡσυχίαν ὡς μητέρα σωφροσύνης καὶ ἀγνείας ἡσπάζετο, καθαρὸν ὑπάρχουσα καὶ
 „ἀκέραιον καὶ ἀμόλυντον ἀγαλμα· αὕτη τὴν ἀγγελικὴν ὄψιν οὐκ ἐδειλίασεν, ὡς οἱ πλείο-
 „νες τῶν Προφητῶν· ἐπειδὴ παρθενία ἀληθῆς πρὸς Ἀγγέλους συγγένεια“.

Ἦξευρε δὲ τὴν πτώσιν τῆς Εὐας ἡ Θεοτόκος, τοῦτο μὲν, διότι ἦτον θεόσοφος καὶ ἐκ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος πεφωτισμένη, τοῦτο δὲ, διότι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εὐρισκομένη δά-
 δεκα χρόνας, ἤκουε τὰς ἐξωθεν ἀναγνωσκομένας θείας Γραφάς, καὶ ἐξ ἐκείνων ἔμαθε τὴν
 τῶν Προπατόρων παράβασιν καὶ ὀλίσθημα, ὡς λέγει ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν
 τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια πρώτῳ λόγῳ αὐτοῦ· Γράφει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἐν τῷ εἰς τὸν
 Εὐαγγελισμόν λόγῳ ταῦτα· „Εἰκὸς δὲ τὴν Παρθένον εὐγενῆτε οὖσαν καὶ θυγατέρα Δα-
 „βὶδ μὴ τῶν ἐν Γραφαῖς ἀμοιρεῖν θείων διηγημάτων, ὡς παρατέμψαι τὸν ἔν αὐτίκα πρὸς
 „τὸ τῆς Προμήτορος πτώμα, τὸ ἐκ τῆς ἀπάτης ἐνθυμηθεῖσα ὀλίσθημα, καὶ ὅσα τοιοῦτό-
 „τροπα τοῖς παλαιοῖς προίστορηται“.

Τροπάριον.

„Θεοῦ παραστάτης ἀπεστάλην, τὴν θείαν μνηύσων σοι (2) βυλὴν·
 „τί με φοβῇ παμάμωμε, τὸν μᾶλλον σε φοβούμεμον; τί εὐλαβῇ με
 „Δέσποινα, τὸν σὲ σεπτῶς εὐλαβούμεμον;

ΕΡΜΗ-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
 Βαρέος ἡχοῦ τῆς ὀκτωήχου, κατὰ τὸ θεοτοκίον τὸ
 λέγον „Χαῖρε θυγάτηρ Ἀδὰμ τῇ φθαρέντος“, ταῦ-
 „τα· „Ὁ ἐξωστράκισμός ἐξορία ἐστὶ καὶ φυγή· μετέ-
 „σχηκε δὲ τῷ ὀνόματι τούτου ἐξ αἰτίας τοιαύτης·
 „ἐν Ἀθήναις, ὅτε τις ὡς ἐπίτινι ἀλοῦς ἀμαρτήματα
 „ἔμελλε κατακριθῆναι εἰς τιμωρίαν, συνήρχετο ὁ δῆ-
 „μος, καὶ ἕκαστος ἔγραφεν ἐν ὀστράκῳ τὴν κατ' ἐ-
 „κείνου ψήφον· Ἦν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τόπος περικε-
 „κλεισμένος διὰ δρυφάκτων, ἐνθα ἐτίθεντο τὰ τὰς
 „ψήφους ἔχοντα ὀστράκα· καὶ ὅταν εἰς ὠρισμὸν

„παρ' ἐκείνοις ἀριθμὸν οἱ ψηφισάμενοι ἐφθانون, τό-
 „τε ὁ τὴν ψήφον κατακριθεὶς τῆς πόλεως ἀπηλαύνετο.
 „Ἐκ γὰρ τῇ διὰ τῶν ὀστράκων τὴν ψήφον γίνεσθαι,
 „ἐξωστράκισμός ἡ φυγὴ ὠνομάσθη. Οὕτως καὶ τὸν
 „Ἀριστείδην ἐξωστράκισθῆναι ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς
 „Παραλλήλοις αὐτοῦ ἀναγράφει“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Μηνύσαι σοι“· (ὅπερ
 ἐξηγῆται τελικῶς διὰ τοῦ Ἰνα δηλ.) ὀρδοτέρων δὲ
 εἶναι τὸ „Μηνύσων σοι“· καθότι τὰ κινήσεως σημα-
 ντικά ρήματα μετὰ Μετοχῆς μελλοντικῆς συνασ-
 σονται κατὰ τοὺς Γραμματικούς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἀποκριτικὸν τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· λέγει γὰρ πρὸς αὐτήν· ὦ παντὸς μᾶμου ἀνωτέρα Μαριάμ, ἐγὼ εἶμαι παραστάτης τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος εἰς τὸ νὰ ὑμῶ ἀκαταπαύστως τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν μὲ ὅλας τὰ τάξεις τῶν οὐρανίων Δυνάμεων· ἀπεστάλην δὲ διὰ νὰ σοὶ φανερώσω τὴν ἀπόρρητον καὶ κρυφίαν βουλήν αὐτῆς, ἣν πρὸ αἰώνων εἶχε παρ' ἐαυτῶ, διὰ νὰ λάβῃ σάρκα ὁ Μονογενὴς τοῦ Υἱός· ὅθεν ἐγὼ εἶμαι ἓνας δούλος καὶ Ἀπόστολος. Διὰ τί λοιπὸν φοβεῖσαι ἐσὺ ἡ Κυρία τοῦ Κόσμου καὶ Δεσποινὰ τὸν δούλον ἐμέ, ὅς τις περισότερον φοβοῦμαι ἐσέ; ἢ διὰ τί ἐσὺ εὐλαβεῖσαι καὶ συστήλλεσαι ἐμέ, ὅς τις εὐλαβοῦμαι ἐσέ μὲ κάθε σεβασμότητα;

Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν λόγον τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιου λέγοντος· „Οἶδα πρὸς τίνα παρὼν διαλέγομαι· οἶδα πρὸς τίνα θεῶθεν ἀπέσταλμαι· οἶδα τίμι διακονεῖν προκεχείρισμαι· τούναντίον, ἐγὼ σε θεωρῶν καταπλήττομαι, καὶ φόβου καὶ δέους ἐμπίπλαμαι· τούναντίον, ἐγὼ σου θαυμάζω τὸ μέγεθος, καὶ τρομου πληροῦμαι καὶ δείματος· ἐγὼ σου τὴν χάριν δεδίττομαι· ἐγὼ σου τὴν λαμπρότητα τέθηπα· ἐγὼ δούλος εἰμι καὶ διάκονος· σὺ δὲ Μήτηρ ἔση Θεοῦ ἐμῆ, Δεσπότου καὶ κτίσαντος· χαρᾶς Ἀγγελος πέφυκα, οὐ λύπης κήρυξ γινώσκομαι. Τί ἐν φοβῇ τὸν τούναντίον φοβούμενον; τί δειλιᾶς τὸν δειλιῶντα σου τὸ ἀξίωμα; τί δεδίττη τὸν χάριν τὴν σὴν δεδιττόμενον; τί εὐλαβῇ τὸν ἀγλαίαν τὴν σὴν εὐλαβοῦμενον; Ἀξιόλογον δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ ἀνώνυμος εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· φησὶ γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀγγελος ὅτι εἶναι παραστάτης Θεοῦ, διὰ νὰ χαρίσῃ τὸν ἐαυτὸν τε ἀπὸ τὸν ἀποστάτην Διάβολον, καὶ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν Παρθένον κάθε ὑπόψιν καὶ φόβον. Μὴ φοβηθῆς, λέγει, ὦ Παρθένε· ἐγὼ δὲν εἶμαι ὡς ὁ ἀποστάτης τῆ Θεῆ Διάβολος, ὅς τις ἠπάτησε τὴν προμήτορά σου Εὐάν, ἀλλὰ εἶμαι παραστάτης τοῦ Θεοῦ καὶ παντοτινὸς ὑμνωδὸς τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· ὅθεν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σε ἀπατήσω.

Ἀπορεῖ δὲ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, διὰ τί δὲν ἀπεστάλῃ παρὰ Θεοῦ ἄλλος Ἀγγελος παρὲξ ὁ Γαβριήλ; Ὡς δὲ τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι, ἐπειδὴ ὁ γεννηθεὶς ἦτον Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο καταλλήλως καὶ ὁ Γαβριήλ ὑπηρετῆς εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο γίνεται· καθότι καὶ αὐτὸς ἐρμηνεύεται ἄνθρωπος Θεός. Ἀκουσον δὲ καὶ τὰ ἴδια τοῦ λόγια· „Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐγὼ Γαβριήλ πρὸς σε τὴν Παρθένον ἀπέσταλμαι, ἵνα μου καὶ αὐτῷ δηλῶ τῷ ὀνόματι, ὡς Θεὸς ὑπάρχει καὶ ἄνθρωπος ὁ ἐκ σοῦ τῆς ἀχράντου Παρθέρου τικτόμενος· καὶ γὰρ καὶ τὸ Γαβριήλ ὄνομα εἰς ἐρμηνείαν ἀγόμενον, Θεὸν ἀγορεύει καὶ ἄνθρωπον· ἐπεὶ κατ' Οὐρανὸν πολλοὶ ἐτύγχανον Ἀγγελοι, ἀλλ' ἑδένα τούτων στείλαι βεβούληται“. (Λόγ. εἰς τὴν ἐορτὴν) Τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν τῆ ὀνόματος τοῦ Γαβριήλ ποιεῖ καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς ὁ Ταυρομενίας ἐπίσκοπος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Ἐπειδὴ δὲ ἡμᾶς ὁ σοφὸς ἐδίδαξε Μάξιμος, καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ὀνομάτων, ἐκ τε τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πρὸς ὑψηλότερας ἐννοίας ἀνάγεσθαι, ἑπτὰ δὲ στοιχεῖα τὴν κλῆσιν ἀναπληρᾷσι τοῦ Γαβριήλ· ἐμφαίνει τὸ ὄνομα ὡς ὁ ὑπὸ Γαβριήλ εὐαγγελιζόμενος τεχθῆναι Χριστὸς ἐπὶ σωτηρίᾳ ἥκει τῆ Κόσμου παντός, τοῦ μετρούμενου ὑπὸ τῆς ἐβδοματικῆς ταύτης κινήσεως, καὶ περατουμένῃ ἐν αἰῶσιν ἑπτὰ“· αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος. (Λόγ. α. εἰς τὸν Εὐαγγελισμ.)

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἀμεξυχρίαστον θεῖαν βουλήν τῆς ἐκ τῆς Παρθέρου σαρκώσεως (1) σοῦ τοῦ ὑψίστου ὁ Προφήτης Ἀββακούμ καταμῶν ἐκράυγαζε· δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ λέγουσι „Τὴν τῆς ἐκ Παρθέρου σαρκώσεως“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η τετάρτη Ωδή είναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐρανίσθη τὸν παρόντα τῆς τετάρτης Εἰρμόν. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Ἀββακούμ λέγει „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε κατενόησα τὰ ἔργα σου „ καὶ ἐξέστην“ (Ἀβ. γ'. 2.) ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει· ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, Κύριε, κατανοῶν τὴν θείαν καὶ ἀνεξιχνίαστον βουλὴν τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς σου, ἣν ἐβουλεύθη πρὸ τῶν αἰώνων διὰ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου σάρκωσιν σου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅς τις εἶσαι ὕψιστος καὶ ἀνάτατος πάντων καθὼς Θεός, ἐφώναξε πρὸς ἐσέ· „Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε“. Μετὰ τὴν λέξιν δὲ „Ἀκοήν“ ἐννοεῖ ὁ Προφήτης τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως, μετὰ τὸ „Ἔργα σου“ δὲ ἐννοεῖ τὰ θαύματα τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος δὲ οὗτος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς τετάρτης Ωδῆς, καὶ ἐρανίσθη Ἰσως ἀπὸ τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου λέγει ἐν τῇ αὐτῇ Ωδῇ ὁ Ἀββακούμ, „Κύριος ὁ Θεός μου δυνάμεις μου“.

Περὶ ταύτης τῆς βουλῆς τῇ Πατρὶς γράφει καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀρχαίαν αὐτὴν καὶ ἀληθινὴν ὀνομάζων, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελεσθέντα ἔργα τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου καλεῖ θαυμαστά πράγματα· ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ κινούμενος, ἐτράπη εἰς δοξολογίαν Θεοῦ τοῦ ταύτην βουλευσαμένου τὴν βουλὴν διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν, καὶ εὐχεται νὰ γένη μίαν ὥραν πρότερον, οὕτω λέγων· „Κύριε ὁ Θεός μου „δοξάσω σε· ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν „ἀληθινὴν“ γένοιτο!“ (Ἡσ. κέ. 1.) Διὰ τί δὲ εἶπε τὴν βουλὴν ταύτην ἀνεξιχνίαστον; Διότι αὐτὴ ὅχι μόνον ἦτον ἀνεπινόητος ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ αὐτῶν τῶν πρατίστων Ἀγγέλων τῶν περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων, ἀλλ' ὅτι ἦτον καὶ τόσο ἀπόκρυφος καὶ βαθυτάτη, ὥστε οὐδὲ ἴχνη παραμικρὴν καταλήψεως αὐτῆς ἀφῆκεν εἰς ὅλους τοὺς νόας τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἂν ὅλαι αἱ ἄλλαι βουλαὶ καὶ κρίσεις καὶ οἰκονομίαι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξερευνήτοι καὶ ἀνεξιχνίαστοι, καθὼς φωνάζει ὁ μακάριος Παῦλος· „Ὡς ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα „αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ“ (Ῥωμ. ια'. 33.) πόσῳ μᾶλλον ἦτον ἀνεξιχνίαστος καὶ προαιώνιος καὶ κρυφιατάτη ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ ἡ περὶ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας; Ὅθεν ἐδῶ πρέπει νὰ εἰποῦμεν πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν „Τὰ ἴχνη σου οὐ γινωσκόνται“ (Ψαλ. ος'. 19.) Καὶ καλῶς λοιπὸν ἐπαραμολίωσεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος τὸν Θεὸν μετὰ τὸν λέοντα· διότι καθὼς ὁ λέων περιπατῶν, σκεπάζει μετὰ τὴν οὐρὰν τὰ ἰχναρία του διὰ νὰ μὴ τὸν εὕρουν οἱ κυνηγοί· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς σκεπάζει τὰ ἴχνη τῶν ἀποκρύφων βουλῶν του διὰ νὰ μὴ δύναται τινὰς νὰ τὰ εὕρῃ καὶ νὰ τὰ καταλάβῃ (1).

Τροπάριον.

„Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ, ἐπὶ θρόνου Θεότητος, ἐν μεφέλῃ κούφῃ,
„ἤλθεμ Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος, τῇ ἀκηράτῃ παλάμῃ καὶ διέσωσε τοὺς
„κραυγάζοντας· Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν· ἐκεῖνος γὰρ λέγει, „Ἴδου „Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλῃς κούφης“ (Ἡσ. ιθ'. 1.) Νεφέλη δὲ κούφη νοεῖται ἡ Παρθένος, καθότι αὐτὴ ἦτον κούφη καὶ ἐλαφρὰ ἀπὸ κάθε προαιρετικῆς ἀμαρτίας. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ὑπὲρ πάντας ὦν τοὺς Θεούς, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ,

(1) Σημειῶσαι ὅτι, ἐπειδὴ δύο Εἰρμούς ἔχει ἡ συγθεθειμένη πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ τοῦτο ἡμῖς τετάρτη Ωδὴ τοῦ Κανόνος, τοῦ εἰς ἡχὸν τέταρτον ἐξηγήσαμεν καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον.

βίδ', καὶ διὰ τοῦτο ὑπέρθεος καλούμενος (1), καθήμενος πρότερον ἐν δόξῃ ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος ὡς Θεός, ἢ Ὁ Θεός, φησὶ, κάθεται ἐπὶ θρόνου αἰῶνι αὐτοῦ, (Ψαλ. μς'. 7.) ὥστερον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἦλθε καθήμενος ἐν τῇ ἐλαφρᾷ νεφέλῃ: ἦτοι ἐν τῇ Κυρίᾳ Θεοτόκῃ, ἥτις νεφέλη μὲν λέγεται, καθὼς ἦτον ὑψηλότερα ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὰ γῆϊνα, ἐλαφρὰ δέ, καθὼς ἦτον ἐλευθέρα ἀπὸ κάθε βάρους προαιρετικῆς ἀμαρτίας μέχρι καὶ ψιλῆς προσβολῆς ἐμπαθοῦς λογισμοῦ. τοιαύτη γὰρ ἔπρεπε νὰ ᾖ ἡ γενομένη Μητήρ τοῦ Θεοῦ, ἀνεπίληπτος πάντῃ καὶ παντὸς μώμου ὑπερτέρα, καθὰς ὀνομάζεται ἐν τῷ Ἀσματι, ἢ Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου καὶ μώμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. (Ἀσμ. δ'. 7.) ἵνα ἡ ἀσύγκριτος ἀγιότης τῆς Μητρὸς ᾖ καὶ καύχημα τοῦ Υἱοῦ, ὡς λέγει ὁ Σειράχ, ἢ Καύχημα τέκνων Πατέρες αὐτῶν.

Νεφέλη δὲ κούφη δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ ἡ προσληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἥτις ἦτον τόσον ἐλαφρὰ, ὥστε εἰς ὅλον τὸ ἐνναμνησίον διάστημα, καθ' ὃ εὐρίσκετο ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Μητρὸς του, δὲν ἐπροξένησε κανένα βάρους ἢ κόπον εἰς αὐτήν. Ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὴν Θεοῦπόστατον αὐτὴν σάρκα καθήμενος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς εἰς νεφέλην κέφην, ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον. Καὶ τί ἔκαμεν; ἔσωσε μὲ τὴν ἀκήρατον καὶ θείαν αὐτοῦ παλάμην, ταῦτόν εἰπεῖν μὲ τὴν θείαν του δύναμιν, ὅλους ἐκείνους ὅπου λέγουσι πρὸς αὐτόν, ἢ Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε. τὸ ὅποιον εἶναι λόγιον χαρακτηριστικὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς.

Τροπάριον.

ἢ Ἱεράμ τινα Παρθέμον, τεξομένην ἀκήκοα τοῦ Προφήτου πάλαι,
ἢ τὸν Ἐμμανουὴλ προθεσπίσαρτος· ἐπιποθῶ δὲ τοῦ γινῶμαι πῶς
ἢ Θεότητος, τὴν ἀνάκρασιν φύσις βροτῶν ὑποστήσεται;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγελὸν καὶ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἤκουσα τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν ὅτι ἐπροφήτευσεν πρὸ χρόνων ὅτι μία Παρθένος ἱερά (ἦτοι ἀφιερωμένην ἔχουσα τὴν παρθενίαν εἰς τὸν Θεόν) μέλλει νὰ γεννήσῃ τὸν Ἐμμανουήλ: ἦτοι τὸν Χριστὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· διότι λέγει, Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. (Ἠσ. ζ'. 14.) Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, οὕτω πανηγυρίζει ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τρίτῳ λόγῳ αὐτοῦ· ἢ Σήμερον ἡ τῇ Ἠσαΐου προφητεία πεπλήρωται λέγουσα· Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται· σὺ δέ μοι ὄρα Προφήτου ἀκρίβειαν, οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, Ἰδοὺ Παρθένος, ἀλλ' Ἰδοὺ ἡ Παρθένος, τῇ προσθήκῃ τοῦ ἄρθρου ἐπίσημόν τινα καὶ μόνον αὐτὴν γεννησμένην ἡμῖν αἰνιττόμενος· ὅτι γὰρ ἡ προσθήκη αὕτη τοῦτο ἐδείκνυ, δυνατόν καὶ ἀπὸ τῶν Εὐαγγελίων τοῦτο μαθεῖν· ἐπειδὴ γὰρ ἐπεμύλαν πρὸς τὸν Ἰωάννην οἱ Ἰουδαῖοι ἐρωτῶντες, τίς εἶ; οὐκ ἔλεγον, σὺ εἶ Χριστός; ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ Χριστός; οὐδὲ ἔλεγον, σὺ εἶ Προφήτης; ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ Προφήτης; ὃν ἕκαστον ἐξαίρετον ἦν.

Περὶ τῆς Παρθένου λοιπὸν ἐκείνης εἶμαι βεβαία, (ἔλεγεν ἡ Θεοτόκος) καὶ φαίνεται ὅτι εἶμαι ἐγὼ· διὰ τοῦτο ἐπιποθῶ, ἦγουν πολλὰ ποθῶ νὰ μάθω μὲ ποῖον τρόπον ἡ πεπερασμένη καὶ εὐτελὴς φύσις τῶν ἀνθρώπων ἔχει νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀνάκρασιν: ἦτοι τὴν καθ' ὑπόστασιν ἀσύγκυτον ἔνωσιν τῆς ἀχωρήτου καὶ ἀπείρου Θεότητος, καὶ νὰ μὴ βλαβῇ; Οὐδὲν δὲ ἄλλο τοῦτό ἐστιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο ὅπου ἀνέφερε καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἢ Γνωσθήτω μοι, Ἀγγελε, τῶν σῶν ῥημάτων ἡ δύναμις· πῶς ἔσται ὁ εἰρηκας· ἐπειδὴ γὰρ κατὰ ἀνταπόκρισιν ὅλος ὁ Κανὼν προβαίνει, καὶ ἐπειδὴ ὁ τρόπος τοῦ Μυστηρίου εἶναι πάντῃ ἀκατανόητος· διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ ἀνακυκλῇ εἰς πολλὰ Τροπάρια τὰ ἴδια νοήματα καὶ λόγια πρὸς μικράν τινα τοῦ Μυστηρίου σαφήνειαν.

Ἀνά-

(1) Ὁρα τὴν θεολογικὴν ὑποσημείωσιν, ἡ ὁποία φανερών, σὺ λέγον, ἢ Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἱερῶν ἐνρίσκεται εἰς τὸ Τροπάριον τῆς ἡ. Ὠδῆς τῶν Θεο- ἢ γέγονιν. αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις.

Ἀνάκρασιν δὲ ἀκούων ἐδῶ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, μὴ στοχασθῇς ὅτι αἱ δύο φύσεις τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστοῦ ἔλαβον σύγχυσιν ἢ μεταβολὴν ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην, καθὼς ἀνακρινάται ὁ οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ, ἀπαγε! τοῦτο γὰρ ἦτον κακὸς φρόνημα τῶν Ἀκεφάλων· ἦτοι τῶν Μονοφυσитῶν· ἀλλὰ μὲ τὴν λέξιν ταύτην ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς τὴν εἰς ἀληθείας ἀκατάληπτον περιχώρησιν τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου· καθ' ἣν ἡ μία φύσις αὐτοῦ ἀντιδίδει εἰς τὴν ἄλλην τὰ ἰδικά της ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος χαριτώνυμος Δαμασκηνὸς, „Οὗτός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς ἀντιδόσεως, ἐκατέρας τῆς φύσεως ἀντιδιδούσης τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἄλληλα αὐτῶν περιχώρησιν. Κατὰ τὸτο δυνάμεθα εἰπεῖν περὶ Χριστοῦ, „Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστραφεν“ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔτος „ἀκτιστός ἐστι καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀπερίγραπτος, οὐ καθὸ ἄνθρωπος δηλαδὴ, ἀλλὰ καθὸ Θεὸς ὢν προαιώνιος, γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων ἄνθρωπος“ (Βιβλ. γ'. κεφ. νά.) Εἶδεν καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει, „Θεὸς πάθος οὐ λέγεται“, τὸτο τὸ λέγει ἐπὶ Θεοῦ ὑμνῶν ἀνθρωπότητος, ὡς ὁ αὐτὸς τοῦτο ἐρμηνεύει, „Θεοῦ πάθος οὐ λέγεται“. Χριστῇ γὰρ τὸ πάθος γέγονε, σαρκωθέντος δηλονότι καὶ τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς τὸ πάθος ὑπομείναντος· Θεότης γὰρ ὑμνῶν, οὐ μόνον πάσχειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὔτε κρατεῖσθαι οὔδ' ὁρᾶσθαι, „εἰ μὴ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἠνώθη φιλανθρώπως“ (Ἐπιστολ. Δαυοθέω Κόμνι). Καὶ πάλιν ὁ Δαμασκηνὸς καθαρώτερον λέγει, „Διὸ δὴ ἐκ δύο φύσεων τελείων θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης φαιμέν γεγενῆσθαι τὴν ἑνωσιν, οὐ κατὰ φερμὸν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀνάκρασιν, ὡς ὁ θεήλατος ἔφη Διόσκορος, Δυστυχὴς καὶ Σευῆρος καὶ ἡ τούτων ἐναγῆς συμμορία“ (Βιβλ. γ'. κατὰ Μονοφυσитῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, „Ἀνάκρασιν τὴν ὅλην τῆς ἀνθρωπότητος ἐν ὅλῃ τῇ Θεότητι λέγει ἑνωσιν· πολλαχῶς δὲ τῆς ἐνώσεως οὐσης, ἢ ἀνάκρασις τὴν ὅλου διόλου ἑνωσιν σημαίνει, τῶν δύο δηλαδὴ ἐνεργειῶν τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἀφύρτως ἀσυγχύτως καὶ ἀναλλοιώτως φυλαττομένων“. Φαίνεται δὲ ὅτι τὴν λέξιν ταύτην ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἐκ τῆς μεγάλου Γρηγορίου τῆς Θεολόγου εἰπόντος, „Μορφοῦται τὸ ἀλλότριον (ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ), ὅλον ἐν ἑαυτῷ ἐμὲ φέρων μετὰ τῶν ἐμῶν, ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τὸ χεῖρον, ὡς κηρὸν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς Ἡλίου, ἀγὰρ μεταλάβω τῶν ἐκείνου διὰ τὴν σύγκρασιν“ (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ) καὶ πάλιν, „Ὡς τῆς καινῆς μίξεως! ὡς τῆς παραδόξου κράσεως!“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Ἐὰν δὲ τις ἄλλος Πατὴρ τὴν λέξιν ταύτην ἐμεταχειρίσθη, πρέπει νὰ νοῶμεν αὐτὴν εὐσεβῶς, προστιθέντες αἰεὶ τὸ ἀσύγχυτον (1).

Τροπάριον.

„Κατεμήνυσεμ ἡ Βάτος, ἀκατάφλεκτος μείμασα, δεξαμένη φλόγα,
„κεχαριτωμένη παρῦμνητε, (2) τοῦ κατὰ σὲ Μυστηρίου τὸ παρά-
„δοξον· (3) μετὰ τόκομ γὰρ μεμεῖς ἀγρὴ ἀειπάρθεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπεὶ γὰρ ἐκείνη ἐπόθησε νὰ μάθῃ, πῶς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔχει νὰ βαστάσῃ τὴν ἀνάκρασιν τῆς Θεότητος χωρὶς νὰ βλαβῇ· διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, φέρων τὸ παραδειγμα τῆς καιομένης Βάτος καὶ μὴ κατακαιομένης. Ἡ Βάτος, λέγει, ἐκείνη ἢ φανεῖσα εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ, ἥτις ἐκαίετο μὲν, δὲν κατεκαίετο δέ· ἦτοι δὲν ἐχωκεύετο, οὔδ' ἀμμίαν βλάβην ἐλάμβανε καὶ φθοράν, „Ὅρᾳ, φησὶν, ὅτι ἡ Βάτος καί-
„τα“

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἄλλοι διορθοῦντες τὴν λέξιν, γράφουσιν, „Θεότητος τὴν ἀνάκρασιν“, ἀκατάλληλος ὅμως εἶναι ἡ διορθωσις αὕτη κατὰ τὴν ἔννοιαν.

(2) Ἐν ἄλλοις „Θειοῦμφο“.

(3) Ἐν ἄλλοις „Τὸ ἀπέρρηται“.

„ται πυρί, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο“, (Ἐξ. γ'. 2.) αὕτη, λέγω, ἡ βάτος μείνασα ἀκατάκαυστος καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐδέχθη φλόγα, προεμήνυε τὸ παράδοξον καὶ ὑπὲρ φύσιν θαῦμα τοῦ ἰδικοῦ σου Μυστηρίου, Παρθένε, ἦγουν τῆς ἀσπόρου συλλήψεώς σου καὶ τῆς ἀφθόρου σου γεννήσεως· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, ὅστις εἶναι πῦρ καταναλίσκον, ὡς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, „Κύριος ὁ Θεός σε πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“, (Λευτ. δ'. 24.) δὲν ἐδοκίμασες ἀπὸ αὐτὸν κάμψιν βλάβην καὶ διαφθοράν· ἐπεὶ δὲ ἐσὺ καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον σύλληψιν, καὶ μετὰ τὴν ἀρρίτον γέννησιν ἔμεινας καὶ θύλεις μένει πάντοτε ἀγνή καὶ ἀειπαρθένος· ὅθεν καὶ ἡ κοινὴ δόξα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κηρύττει ὁμοφώνως ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, καθὼς ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, οὕτως ἐστάθη καὶ ἐν τόκῳ Παρθένος, καὶ μετὰ τὸν τόκον Παρθένος (1).

Κεχαριτωμένην δὲ τὴν Παρθένον ὠνόμασε τόσον ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅσον καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ, διότι αὕτη εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς θείας χάριτος· ὅθεν καὶ ὁ θείος Ἰερώνυμος εἶπεν· „Ἐκάστῳ τῶν ἐκλεκτῶν ἡ χάρις κατὰ μέρος ἐδόθη, τῇ δὲ Μαρίᾳ, ὅλον τὸ τῆς χάριτος πλήρωμα“. (Ὁρα εἰς τὸν πρῶτον λόγον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Μηνιαίῳ) Διὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁστος Ἰωάννης ἐν τῷ α'. ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου χάριτος πηγὴν ὠνόμασε τὴν Θεοτόκον, εἰπών· „Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ“. Καὶ τὸ μὲν πλήρωμα τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς εἶναι τὸ μείζον πάντων καὶ ὑπέρτατον· „Πλήρης, φησὶ, χάριτος καὶ ἀληθείας, καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“ (Ἰω. α'. 16.) τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρὸς τοῦ ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον κατώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Υἱοῦ τῆς· ὅθεν μερικοὶ διδάσκαλοι ἐπαρμολόγησαν τὸ μὲν πλήρωμα τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν πηγὴν καὶ τὸν Ὁκεανόν, τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρὸς τοῦ, μετὰ τὰς ἐκ τοῦ Ὁκεανοῦ ἐκπορευομένας θαλάσσας, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀποστόλων ἐπαρμολόγησαν μετὰ τοὺς ποταμούς τοὺς ἐκπορευομένους ἐκ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀγίων ὁμοίωσαν μετὰ τὰ ρυάκια τῶν ποταμῶν.

Πάντοτε εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν τῇ συλλήψει, καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν. Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος πρὸ τῆς συλλήψεως· διότι ἂν ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐχαριτάθη ἐντὶ ἐκ κοιλίας Μητρὸς τοῦ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀγγέλου, ὃν εἶπε „Καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται (ὁ Ἰωάννης δηλ.) ἐντὶ ἐκ κοιλίας Μητρὸς αὐτοῦ“ (Λουκ. α'. 15.) πόσω μᾶλλον ἦτον χαριτωμένη ἡ Θεοτοκος ἡ μέλλουσα γεννήσαι αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διὸ καὶ ἐν τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια Τροπαίῳ τῆς Θεοτόκου γέγραπται „Τὰ οὐράνια πάντα ἐξέστησαν ὀρώντα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν σοὶ σκηνώσαν“· ὅθεν καὶ ὁ Γαβριήλ εὐαγγελίσας αὐτὴν, κεχαριτωμένην ὠνόμασεν, εἰπών· „Χαῖρε κεχαριτωμένη“· τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸ τοῦ νὰ συλλάβῃ ἡ Παρθένος τὸν Κύριον (2). Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἐν τῇ συλλήψει· διότι, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτὴν, συνέλαβεν αὐτὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς. Εἶχε δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος· διότι σύσσωμος ἀνῆλθεν εἰς Οὐρανὸν ὡς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τὸν θάνατόν τῆς πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν τῆς. Τὸ μὲν πρὸ τῆς συλλήψεως λοιπὸν πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Θεοτόκου ἦτον τέλειον, τὸ δὲ ἐν τῇ συλλήψει, ἦτον τελειότερον, τὸ δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν, ἦτον τελειότατον· ὅθεν μερικοὶ Θεολόγοι τὸ μὲν πρῶτον πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Παρθένου παρομοιάζουν μετὰ τὸ ξύλον ὅπου γένῃ ἐπιτίθειον κατὰ διάθεσιν εἰς τὸ νὰ ἀνάψῃ· τὸ δὲ δεύτερον παρομοιάζουν μετὰ τὸ ξύλον ὅπου καθ' ἑξὶν γένῃ πῦρ.

(1) Ὁρα καὶ τὸ εἰς τὴν Βάτον τὴν ἀκατάφλεχον τεχνικώτατον ἐπίγραμμα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου „Ἠνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, σαφῶς ἀφλεκτῶ ζωγραφουμένη Βίτῳ“, ὅπερ κεῖται ἐν τῇ α'. Ὠδῇ τοῦ Ἱαμβικκοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· Ὁρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῷ Τροπαρίῳ „Φυλάξας τὰ σήμαντρα σώκ Χριστὸς“ ἐν τῇ ὑποσημειώσει, καὶ τῷ Εἱρμού τῷ λέγοντος „Σπλαγχνοὶ Ἰωάν“.

(2) Ὅθεν καὶ ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου Τροπαρίου τὸ λέγον „Ἀληθῆ Θεοτόκον πάντα τὰ Ἐδν δεξάζεαι· ὑποδύς μὴ-

„τραν γὰρ ἡγιασμένην τὴν σὺν“, ἔγω λέγει· „Ἡγιασμένην δὲ τὴν μήτραν τῆς Θεομήτορος ὁ Μελωδὸς εἰρκεῖν, οὐχ ὡς μόνον ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ σκηνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, (καὶ τοῦτο γὰρ ἦν) ἀλλ' ὡς καὶ πρὸ τῆς ἐνοικήσεώς τινος· εἰ Λόγου ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἀκρας καθαρότητος· εἰ μὴ γὰρ ὑπεράγνος ἦν ἡ τῆς Παρθένου σὰρξ, καὶ τίθῃν ὑπεραγία, οὐκ ἂν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν τῇ αὐτῇ, οὐδὲ δοχεῖον ἐκείνου γέγονεν αὐτῇ· εἰ μόνον μετουσίαν αἰνὰ δεξαίτο· ψυχὴ ἐπταπλασίως κεκαθαμένη καὶ ἀκηλίδωτος“.

πῦρ· τὸ δὲ τρίτον πλήρωμα τῆς χάριτος αὐτῆς παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου ἦδη ἀνα-
 ψε καὶ ἔγινεν ἐνεργεία πῦρ.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Ἀγνή, διὰ νὰ φανερῶσιν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος δὲν
 ἦτον μόνον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἀγνή καὶ καθαρωτάτη κατὰ τὴν ψυχὴν
 καὶ τὸν λογισμόν· καθότι, ὡς λέγει ὁ ἀνώνυμος, οὐδὲ μὲ ψιλὴν προσβολὴν λογισμῶν ἐμ-
 παθῶν ἐμολύνθη· διὰ τοῦτο δικαίως ὀνομάζεται πάναγνος καὶ ὑπέραγνος. Ὁθεν ὁ Κρήτης
 Ἀνδρέας οὕτω τὴν ἀσπάζεται πανηγυρίζων· „Χαίρος μόνῃ Μήτηρ Θεῷ, ἡ πάσης ἀκτίνας
 „φωτεινότερα, καὶ πάσης καθαρότητος καθαρωτέρα“. Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει· „Τί
 „οὖν ἡ Παρθένος τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ἡ εὐσεβὴς καὶ εὐλαβὴς καὶ εὐπειθής“; Ὁ δὲ
 Θεολόγος· „Κυθεῖς μὲν ἐκ Παρθένου καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα προκαθαρίσεως τῷ Πνεύ-
 „ματι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Θαυμαστὰ δὲ περὶ τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου
 λέγει καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν· „Παρθένος δὲ ἀληθῶς ἡ Παρθέρος,
 „ὅτι καὶ τὰς ἐνοίας τὰς ψυχικὰς μεμένηκεν ἀδιάφορος, καὶ ὥσπερ Ἥλιος ταῖς νοεραῖς
 „χάρισι τῷ σώματι προσωμίλησεν, ἐκεῖνο μᾶλλον λαμπρύνασά τε καὶ καταυγάσασα, ἢ
 „ἐκεῖθεν τι προσαναμαξαμένη τῆς ὕλης· ὅπερ εἰδὼν Ἀγγέλου φύσις ἐτήρησεν, εἰ τῇ ὕλῃ
 „προσῆγγισε· συγχωρεῖσθαι γὰρ καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ, ὡς πρὸς ὑπόθεσιν· μόνῃ γὰρ αὐ-
 „τῆς ἡ Θεοειδεστάτη ψυχῇ, ὥσπερ τις οὐρανία αἴγλη, τῷ ἀκηράτῳ ἐκείνῳ ἐπέλαμπε σώ-
 „ματι· καὶ οὐ συνείληπτο μᾶλλον, ἢ συνείχετο ἐκεῖνο καὶ συνείληφεν, καὶ πρὸς τὸ τηλαυ-
 „γέστερον μετεσπεύαζεν· εἴχετο μὲν γὰρ ὁ τοῦς ἐκείνης Θεοῦ, σὺδεμιᾶς ἐνούσης μεσότη-
 „τος· τὸ δὲ σῶμα, τοῦ νοῦ. Ὡστε ὅλη συνώκει Θεῷ, καὶ Θεὸς μετὰ τοῦ σώματος ἐχρη-
 „μάτιζε· καὶ γῆν μὲν ὥκει καὶ τὸ ἔλκος κάτω προσήριδε, τῆς δὲ ἀπροσίτου Τριάδος, εἰ
 „δεῖ καὶ τοῦτο θαρρήσαντα εἰπεῖν, οὐκ ἀπελιμπάνετο, ὑπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ πρὶν συλ-
 „λαβεῖν ὁρῶσα Θεόν“.

Τί λέγω; ἡ Παρθέρος ἦτον τόσον καθαρωτάτη κατὰ τὸ σῶμα, ὥστε ὑπερέβαινε τὴν
 καθαρότητα καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν τῶν Ἀγίων τῶν κεκαθαρμένων τῷ Πνεύματι· καὶ μαρ-
 τυρεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· πανηγυρίζων γὰρ οὗτος εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέ-
 „γει· „Τὸ μὲν γὰρ καὶ ἦδη κεχαριτωσθαι ταύτην ἐκ Πνεύματος, καὶ ἀξίαν γεννηθῆσαι
 „τῶν δε τῶν νυμφευμάτων, τῆς ὑπὲρ φύσιν ἐκείνης φύσεως, οὐ ψυχῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ
 „σώματος· ὅτι καὶ πλεον τῶν παρ' ἄλλοις ἁγίων ψυχῶν ἐσπασε τῷ Πνεύματος τὴν ἐνέρ-
 „γειαν· ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ μόλις αἱ ψυχαί, καὶ αὐταὶ λίαν κεκαθαρμέναι τῷ Πνεύ-
 „ματι, μικρὸν ὅσον περιελάμφθησαν· ταύτης δὲ καὶ ἡ σὰρξ ὅλου τοῦ Πνεύματος οἰκητή-
 „ριον καὶ ἐργαστήριον τοῦ Υἱοῦ· μᾶλλον δὲ καὶ τὴν ὕλην αὐτὴν αὐτῷ παρεχομένη καὶ συγ-
 „κρημένη διὰ καθάρσεως“.

Τροπάριον.

„Λαμπρυνόμενος τῷ Φέγγει τοῦ Θεοῦ Παντοκράτορας, ἀληθείας
 „κήρυξ, λέγε, Γαβριήλ, ἀληθέστατα· πῶς, ἀκηράτου μεμούσης τῆς
 „ἀγνείας μου, Λόγον τέξομαι μετὰ σαρκὸς τὸν ἀσώματον;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὲ τοῦτο τὸ Τροπάριον ζητεῖ ἡ Παρθέρος ἀπὸ τὸν Ἀγγέλων νὰ τῇ φανερῶσιν μὲ
 ποῖον τρόπον ἔχει νὰ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ
 Ἀρχάγγελε Γαβριήλ, ἐσὺ ὅπου λαμπρύνεσαι μὲ τὸ φέγγος καὶ τὰς ἐλλάμψεις τοῦ Θεοῦ
 τοῦ Παντοκράτορος, καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι κήρυξ τῆς ἀληθείας, καὶ δὲν δύνασαι νὰ πλανη-
 θῇς ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν· ἔφη γὰρ ὁ Χρυσορρήμων· „Καλὸς ὁ Οὐρανός, ἀλλ' οὐχ' ἔτι κα-
 „λὸς, ὡς Ἀγγελος· φαιδρὸς ὁ Ἥλιος, ἀλλ' οὐχ' οὕτω φαιδρὸς, ὡς ὁ Ἀρχάγγελος“. (Λόγ.
 „εἰς τὸ „Ἐν ἀρχῇ ἐπαίνησεν ὁ Θεός“, τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως.) σὺ, Ἀρχάγγελε Γαβριήλ,
 εἰπέ σαφέστατα μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ θέλω γεννήσει τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, με-
 μουσῆς ἀδιαφόρου τῆς παρθενίας μου; ἢ πῶς θέλω γεννήσει τὸν ἀσώματον Λόγον τοῦ Θεοῦ
 μ.

με σώμα ὕλικόν καὶ ἀνθρώπινον; ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι ἄπορα εἰς ἐμέ καὶ ἀκατά-
ληπτα. Διονύσιος δὲ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐρμηνεύων τὴν λέξιν „ Παντοκράτωρ “, λέγει· „ Διὰ τὸ
„ πάντων αὐτὸν εἶναι παντοκρατορικὴν ἔδραν, συνέχουσιν καὶ περιέχουσιν τὰ ὅλα καὶ ἐν-
„ δρύνουσιν καὶ θεμελιῶσιν, καὶ ἀρραγές ἐν ἑαυτῇ τὸ πᾶν ἀποτελοῦσιν. Λέγεται δὲ Παν-
„ τοκράτωρ ἢ Θεαρχία, καὶ ὡς πάντων κρατοῦσα, καὶ ἀμιγῶς τῶν διοικουμένων ἐπάρχου-
„ σα, καὶ ὡς πᾶσιν ἐφετῇ καὶ ἐπέραστος οὖσα, καὶ ἐπιβάλλουσα πᾶσι τοὺς ἐθελουσίους
„ ζυγούς, καὶ τὰς γλυκείας ὠδῖνας τοῦ Θεοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ ἀλύτου τῆς ἀγα-
„ θότητος αὐτοῦ ἔρωτος “. (Κεφ. Ι'. περὶ Θεῶν ὀνομ.)

Καὶ τὸ μὲν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοιλίαν μου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ συλληφθῇ ἀσπόρως
ἐν αὐτῇ, τοῦτο νὰ εἶναι μέγα ὡς ἀληθῶς καὶ παράδοξον· τὸ δὲ νὰ γεννηθῇ σαρκοφόρος
ἐξ ἐμοῦ καὶ βρέφος ἐννεάμηνον μετὸν φυσικὸν ὄγκον ὅλων τῶν μελῶν καὶ μερῶν τοῦ σώ-
ματος, χωρὶς νὰ φεῖρῃ τὴν παρθενίαν μου, τοῦτο ἀληθῶς εἶναι πολὺ τῷ προτέρῳ παρα-
δόξοτερον καὶ ὑπερφυστικόν. Τοῦτο θαυμάζει καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς
τὴν ἑορτήν· „ Τὸ δὲ μὴ μόνον συλλαβεῖν Παρθένον καὶ συλλαβοῦσαν διατελεῖν, ἀλλὰ καὶ
„ τεκούσαν τὴν παρθενίαν διατηρεῖν, πῶς οὐ διπλοῦν μὲν ἡμῖν τὸ κατὰ τὴν Παρθένον ἀνα-
„ δείκνυσιν Θαῦμα τοῦ Μυστηρίου; μεῖζον δὲ, εἴπερ τι ἡμῖν ἔξεστι, καὶ τοῦ προλαβόντος
„ φαίνεται; τὸ μὲν γὰρ μήπω παχυθῆντα τὸν Λόγον ἀφράστως μὲν, ἀσείστως δὲ τὰ νυμ-
„ φικὰ εἰσελθεῖν κλείδρα, καὶ σάρκα λαβεῖν, θαυμαστόν μὲν καὶ οὐ καταληπτόν· πῶς
„ γὰρ οὐ; οὐπω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τῷ πάχους ὅλου καὶ τῷ προσλήμματι ἐξελθόν-
„ τα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὥσπερ ἂν, εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελθάν ἦν “.

Τροπάριον.

„ Μετὰ δέους σοι ὡς δούλος τῇ Κυρίᾳ παρίσταμαι· μετὰ φόβου,
„ Κόρη, μὴ καταροεῖν εὐλαβοῦμαί σε· ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκοι κατα-
„ βήσεται ἐπὶ σέ Λόγος ὁ τοῦ Πατρὸς ὡς νυδόκησερ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐζήτησεν ἡ Παρθένος· μετὰ ποῖον τρόπον ἔχει νὰ γεννήσῃ
τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ διαφθαρῇ ἡ παρθενία της· ὅθεν καὶ ὁ Ἀγγελος εἰς τὸ πα-
ρόν Τροπάριον φέρει παραδειγμα πρὸς αὐτὴν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων.
Ἐπειδὴ δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ παραμικροὶ ἄνθρωποι, ὅταν θέλουν νὰ λαλήσουν πρὸς τοὺς
αὐθέντας καὶ μεγαλητέρους των, ἔχουν συνήθειαν νὰ ἐξευτελίζονται πρῶτον, καὶ νὰ κα-
λῶσι τὸν ἑαυτὸν των δούλον· οὕτω γὰρ ὁ Ἰακώβ, ὅταν ἀπάντησε τὸν πρωτότοκον ἀδελ-
φόν του Ἠσαῦ, εἶπεν αὐτῷ, „ Ἰνα εὐρὴ ὁ παῖς σου (ἦτοι ὁ δούλός σου) χάριν ἐναντίον
„ σου, Κύριε “. (Γέν. λγ'. 8.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ θέλων νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τὴν
Παρθένον ἐν τῇ παρόντι Τροπαρίῳ, πρῶτον ὀνομάζει δούλον τὸν ἑαυτὸν του, καθὼς καὶ
τῇ ἀληθείᾳ ἦτον δούλος, καὶ τὴν Παρθένον ὀνομάζει Κυρίαν, καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἦ-
τον Κυρία αὐτοῦ, καὶ Δέσποινα παντὸς τοῦ Κόσμου· ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς πανηγυ-
ρίζων εἰς τὴν ἑορτήν λέγει· „ Ἐπεὶ γὰρ λόγον ἐπιστεύθη τοῦ Μυστηρίου ὁ Γαβριὴλ, τὴν
„ Παρθένον ἀγατᾷ τε καὶ τέθιπε, καὶ ὡς κρείττονα φύσιν φρίττει καὶ ὑποστέλλεται·
„ ὅθεν οὐδὲ μετὰ τῷ σχήματος (εἰ δεῖ καὶ οὕτως εἰπεῖν) πρὸς τὴν Παρθένον χωρεῖ, οὐ-
„ δὲ ἡλιοειδὴς ἢ αἰετός γίνεται, ὥσπερ δὴ ποιεῖν Ἀγγέλοις σύνηδες, ἵνα δέος πρὸς τὸν
„ Θεωρὸν κινήσωσι καὶ ὑποδεχθῶσι μετὰ σεβάσματος· ἀλλ' ὥσπερ Δεσποίνῃ Θεράπων
„ ἀνθρωπικῶ προσέρχεται σχήματι, καὶ καθήμενῃ παρίσταται, καὶ μετὰ τοῦ προσφύρου
„ σεβάσματος τὰ εὐαγγέλια δίδωσι “.

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος· ἐγὼ μὲν, ὦ Θεοτόκε, εἰμαι δούλος ἰδικός
σου, σὺ δὲ εἶσαι Κυρία μου· ὅθεν, καθὼς οἱ δούλοι παραστέκονται μετὰ δέος· ἦτοι μετὰ τρό-
μον εἰς τὴν Κυρίαν των· οὕτω καὶ ἐγὼ παραστέκομαι μετὰ τρόμον ὡς δούλος εἰς ἐσέ
τὴν φερονύμως Κυρίαν μου· Μαριὰμ γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ Κυρία ἐβραϊκῶς, παραγόμενον ἐκ
τοῦ „ Αἰά “ ὀνόματος τῆς Θεᾶς, ὃ δηλοῖ Κύριος. Ἐγὼ, λέγει, ὦ Κόρη Παρθένε, εὐλαβοῦ-
μαι καὶ συστέλλομαι νὰ σε κατανοήσω· ἦτοι νὰ σε θεωρήσω μετὰ ἀτενὲς ὄμμα καὶ ἀκλι-
νές·

νές* διότι, ἂν ὁ Μωϋσῆς βλέπων τὸν τύπον μόνον τοῦ ἰδικοῦ σου Μυστηρίου, ἤγουν τὴν Βάτον τὴν καιομένην καὶ μὴ κατακαιομένην, ἐγύρισε τοὺς ὀφθαλμούς του ὀπίσω, διὰ νὰ μὴ ἰδῇ ἀκλινῶς ἐκεῖνο τὸ Θέλημα* „Ἀπέστρεψε, φησὶ, Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ* „εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ“* (Ἐξ. γ'. 6.) πῶς ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ εὐλαβοῦμαι εἰς τὸ νὰ βλέπω ἀτενῶς ἐσὲ τὴν πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων ἀσυγκρίτως οὖσαν ἀνωτέραν καὶ μείζονα;

Ἦξευρε λοιπὸν, ὦ Κυρία μου, ὅτι καθὼς ἡ βροχὴ καταβαίνουσα ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν Μαλλίων δὲν προξενεῖ κανένα κρότον, ἡ καμμίαν φθορὰν εἰς αὐτό* οὕτω καὶ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς θέλει καταβῆ, καθὼς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἡδούκησε, κατὰ τε τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον). Ποῦ δὲ θέλει καταβῆ; Εἰς τὴν ἀχραντὸν καιλίαν σου, χωρὶς νὰ κάμῃ κανένα κρότον καὶ ταραχὴν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἡσυχίαν καὶ κρυφίότητα, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ καταβάσεως, οὔτε ἀπὸ τοῦς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους* ἀλλ' οὔτε θέλει προξενήσει καμμίαν φθορὰν εἰς ἐσὲ, Θεοτόκε, οὔτε ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὔτε ἐν τῇ ἐξόδῳ του, τούτεστιν οὔτε ἐν τῇ συλλήψει, οὔτε ἐν τῇ γεννήσει του. Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ προφητεύοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγοντα* „Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὥσει „σταγὰν ἢ σταζούσα ἐπὶ τὴν γῆν“* (Ψαλ. οά. 6.) Διὰ ποῖα δὲ αἷτια λέγεται ἡ Παρθένης ποκάρι τῶν Μαλλίων, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Ὡς πόκω γαστρὶ παρθενικῇ“ ἐν τῇ Δ΄. Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως* ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγοντες τὰ αὐτὰ περιττολογῶμεν.

Ἀριστα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου φιλοσοφεῖ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ἐπάνω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν καὶ λέγων* „Καὶ τὸ ὄνομα, φησὶ, „τῆς Παρθένου Μαριάμ* τὰτο δὲ ἐρμηνεύεται „Κυρία“, παρίστησι δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς „Παρθένου, καὶ τὸ βέβαιον τῆς Παρθενίας καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀδιάπτωτον, καὶ τὸ ἐξηλ- „λαγμένον αὐτῆς τοῦ βίου καὶ διὰ πάντων ἡκριβαμένον καὶ, ὡς εἰπεῖν, παναμώμητον* „κυρίως γὰρ οὖσα καὶ φερωνύμως Παρθένης, πᾶσαν εἶχε τὴν τῆς ἀγνείας παντελὴ παγ- „κτησίαν. Παρθένης οὖσα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις „καὶ τὰς τοῦ σώματος αἰσθήσεις πᾶσας μολυσμοῦ παντὸς ὑπερανθρωπισμείας πλουτοῦσα, „καὶ τοσοῦτο κυρίως τε καὶ βεβαίως καὶ, ὡς εἰπεῖν, κεκυρωμένως καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύ- „λως τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥσπερ ἡ κεκλεισμένη πύλη τὰ ἐντέθησαυρισμένα, καὶ τὸ ἐ- „σφραγισμένον βιβλίον ὀφθαλμοῖς ἀφανστα τηρεῖ τὰ ἐγγεγραμμένα. Ἀλλὰ καὶ Κυρία „πάλιν ἕτερον τρόπον ἡ Παρθένης κατὰ τὴν ἀξίαν, ὡς δεσπόζουσα πάντων, ἄτε τὸν φύ- „σει τοῦ παντὸς Δεσπότην ἐν παρθενίᾳ τε συλλαβοῦσα καὶ τεκοῦσα Θεῖως. Ἐτι γεμὴν „Κυρία, καὶ ὡς οὐκ ἐλευθέρα μόνον δουλείας, καὶ κυριότητος Θεῖας ἐπειλημμένη, ἀλλὰ „καὶ ὡς πηγὴ καὶ ρίζα τῆς τοῦ γένους ἐλευθερίας, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν ἀπόρρητον „καὶ χαρμόσυνον τόκον* ἡ γὰρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα, κυριευομένη μᾶλλον ἐστὶν ἢ κυρία, καὶ „μάλιστα μετὰ τὸν περίλυπον καὶ κατώδυνον τόκον, κατὰ τὴν πρὸς τὴν Εὐὰν ἀρὰν ἐκεῖ- „νην „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου „κυριεύσει* ἥς ἀρᾶς ἡ Παρθενομήτωρ ἐλευθεροῦσα τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὴν χαρὰν δι- „Ἀγγέλου καὶ τὴν σύλληψιν ἀντιλαμβάνει“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐξέστη τὰ σύμπαντα ἐπὶ τῇ Θεῇ δόξῃ σου (1)* σὺ γὰρ, ἀπειρό- „γαμε Παρθέμε, ἔσχες ἐμὴ μήτρα τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ τέτο- „κας ἄχρομον Τύον πᾶσι τοῖς ὑμῖν σὲ σωτηρίαν βραβεύοντα (2).
ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ γράφουσιν „Ἐν τῇ σεπτῇ συλλή- „φει σου“, ἀκατάλληλον δὲ τοῦτο, καθότι ἡ Ἐν- „πρόθεσις ἢ σημαίνει αἰτίαν, τὴν ὅποιαν δηλοῖ ἡ Ἐπί- „ῳδὸν καταλληλότερον εἶναι νὰ γράφεται „Ἐπὶ τῇ „Θεῇ δόξῃ σου“ καθολικῶς περὶ πάσης τῆς Θεομη-

τορικῆς δόξης τῆς Θεοτόκου, καὶ ὕστερον νὰ προσδι- „ρίζεται ἡ περὶ τῆς συλλήψεως αὐτῆς ὑπόθεσις* ταύ- „την γὰρ δηλοῖ τὸ, „Σὺ γὰρ ἔσχες ἐν μήτρᾳ τὸν „ἐπὶ πάντων Θεόν“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ „Βραβεύοντα“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸν παρόντα Εἰρμὸν ὁ Θεσπέσιος Μελῳδός, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ἥτις πέραν (δοκιμὴν) γάμου δὲν ἐγνώρισες, ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια ἔμειναν ἐκστατικά διὰ τὴν Θεομητορικὴν δόξαν καὶ μεγαλειότητά σου· ὅθεν καὶ ὁ νυμφίος ἐν τῷ ᾠσμάτι θάμβος σὲ ὠνόμασεν, εἰπών· „Καλὴ ἡ πλησίον μου ὡς εὐδοκία, ὡραία, ὡς Ἱερουσαλὴμ, θάμβος, ὡς τεταγμένα“· (ἥτοι καθὼς προξενούσι θάμβος εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ τάξεις τῶν αὐτῶν Ἀγγέλων) (ᾠσμ. 5. 4.) Ἀκολουθῶν δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδός καὶ ποῖα εἶναι ἡ Θεομητορικὴ αὕτη δόξα τῆς Αἰειπαρθένου, λέγων· ἐσὺ, Κόρη Μαρία, ἔλαβες ἐν τῇ μήτρᾳ σου ἀσπόρας καὶ ὑπὲρ ἐννοίαν τὸν Θεὸν Λόγον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ ὄντα, καθὼς παρομοίως εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Εἰς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν“· (Ἐφ. δ΄. 6.) Εἶπε δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδός, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα.

Καὶ ὅχι μόνον συνέλαβες ἀσπόρας, ἀλλὰ καὶ τέτοκας, ἦγουν ἐγέννησας ἀφθόρως τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἄχρονον· ἥτοι τὸν πρὸ παντὸς χρόνου καὶ αἰῶνος ὑπάρχοντα· κατὰ τοῦτο γὰρ λέγεται καὶ ἀναρχὸς ὁ Υἱός, οὐχὶ δὲ καὶ κατ' αἰτίαν· ἐκ τῆς Πατρὸς γὰρ ἔχει τὸ εἶναι, γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἀρρέυστως καὶ Θεοπρεπῶς. Ἀχρονος οὖν λέγεται ὁ Υἱός, καθὼς οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ περιλαμβάνεται εἰς χρόνον· ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος· „Ἐὰν δὲ τὴν ἀπὸ χρόνου νοῆς ἀρχὴν, καὶ ἀναρχὸς (ἐστὶν ὁ Υἱός)· οὐκ ἀρχεται γὰρ ὑπὸ χρόνου ὁ χρόνων Δεσπότης“· (Λόγ. α΄. περὶ Θεολογίας) Οὗτος λοιπὸν ὁ συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς ἐκ σοῦ, Θεοτόκε, βραβεύει σωτηρίαν εἰς ὅλους ἐκείνους, ὅσοι σὲ ὑμνοῦσιν εὐσεβῶς καὶ ὁλοκαρδίως ὡς ἀληθινὴ Μῆτέρα αὐτοῦ· πρόσηλον γὰρ ὅτι οἱ πρὸς τὴν Μῆτέρα ὕμνοι καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν διαβαίνουνσι, καὶ ὁ τὴν Μῆτέρα τιμῶν καὶ τὸν Υἱὸν συντιμᾷ· ὅθεν καὶ εἰς τοὺς τὴν Μῆτέρα τιμῶντας διὰ τῶν ὕμνων χαρίζει τὴν αἰώνιον σωτηρίαν ὁ Μονογενὴς καὶ γλυκύτατος ταύτης Υἱός.

Τροπάριον.

„Νοεῖμ σου οὐ δύραμαι τῶν λόγων τὴν ἀκρίβειαν· θαύματα γὰρ
„γέγομε πολλάκις, θεία δυάμει τερατουργούμενα, σύμβολα καὶ
„τύποι μοιτικοί, τέτοκε Παρθέρος δὲ ἀπειράμδρως οὐδέ ποτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Γαβριὴλ εἰς πληροφορίαν τῆς Παρθέρου τὴν παρομοίωσιν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων· διὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον διαπορεῖ ἀκόμη ἡ Παρθέρος καὶ ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγγελον, λέγουσα· δὲν δύναμαι, ὦ Ἀγγελε, νὰ νοήσω καλῶς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἰδικῶν σου λόγων, ἦγουν τὴν ὁμοιότητα ὅπου ἀνέφερες τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μαλλίων· ἀσύγκριτος γὰρ εἶναι ἡ ἰδική μου σύλληψις καὶ γέννησις μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτήν· κανένα ὁμοίωμα, ἢ παραδείγμα τοῦ Κόσμου τούτου δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ μὲ τελειότητα τὸ Μυστήριον. Ὁ μὲν μέγας Βασίλειος ἐπαρωμοίωσε τὴν ἔνωσιν ταύτην μὲ τὸν πεφυρακτωμένον σῖδρον· ὁ δὲ Θεοδώριτος, μὲ τὸ ἐμφυλιζόμενον δένδρον· ὁ δὲ Αὐγουστῖνος, μὲ τὸ νόημα καὶ μὲ τὸ σημεῖον (τὸ γράμμα) τοῦ νοήματος· ἄλλοι, μὲ τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· ἄλλοι ἐπαρωμοίωσαν αὐτὸ μὲ τὴν ἵριν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν ἵριν εὐρίσκονται τρία χρώματα γαλάζιον (ἡράνιον), πράσινον, καὶ κόκκινον· οὕτω καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ταῦτα εὐρίσκοντο· τὸ γαλάζιον, καθ' ὃ αὐτὸς ἦτον οὐράνιος ὡς Θεός, καὶ διὰ τὴν οὐράνιον ζωὴν τοῦ· τὸ πράσινον, διὰ τὸ χλοερὸν τῶν χαρισμάτων τε· καὶ τὸ ἐρυθρὸν, διὰ τὴν χύσιν τοῦ αἵματος τῆς ἀνθρωπότητός του· καὶ ἄλλοι ἄλλως· κανένα ὅμως ἀπὸ τὰ παραδείγματα αὐτὰ καὶ ὁμοιώματα δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ τὸ Μυστήριον ἐν-

τελῶς καὶ κατὰ πάντα. Βεβαίῳ δὲ τοῦτο καλῶς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Οὐκ ἀνάγκη παντελῶς καὶ ἀνελλιπῶς εἰκέναι τὰ παραδείγματα· τὸ γὰρ ἐν πᾶσιν ὁμοιον ταῦτόν αὖ εἶναι, καὶ ἐπὶ παράδειγμα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν θείων· ἀδύνατον γὰρ ἐν πᾶσιν ὁμοιον εὐρεῖν παράδειγμα ἐπὶ τῆς Θεολογίας, ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας“. (Βιβλ. γ'. 73.)

Ναὶ, λέγει ἡ Παρθένος, ἀκούομεν ὅτι πολλὰ μὲν θαύματα ἐγέναν πολλαῖς φοραῖς εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, τὸσον πρὸ Νόμου, ὅσον καὶ ἐν Νόμῳ καὶ μετὰ Νόμον· τὰ ὅποια ἐθαυματουργήθησαν, ὅχι μὲν τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ μὲν τῆν τοῦ Θεοῦ ὑπερφυσικὴν δύναμιν· στεῖραι διπλαδὴ ἐγέννησαν παραδόξως· ζῆναι ἐτεκνοποίησαν· ποκάρια μαλ' ἁλίων ἐβράχυσαν μόνον, καὶ πάλιν ἔμειναν ξηρά· γῆ ὑγραινομένη καὶ πάλιν ξηραινομένη ὑπῆρξε· ῥάβδοι ξηραὶ ἐβλάστησαν καρῦδια· πέτραι ξηραὶ ἀνέβλυσαν ὕδατα· καὶ ἄλλα πάμπολλα, τὰ ὅποια ἦτον τύποι καὶ σύμβολα τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Σαρκώσεως, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Νόμου προεικονιζόμενα· δὲν ἠκούσθη δὲ καμμίαν φορὰν καὶ ὅτι ἐγέννησε Παρθένος χωρὶς πείραν ἀνδρὸς, οὔτε ἠκούσαμεν ποτε νὰ ἐνωθῇ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρθενία καὶ τόκος, καὶ ἡ αὐτὴ νὰ ἦναι κατὰ ταῦτόν καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ, Παρθένος μὲν κατὰ φύσιν, Μήτηρ δὲ ὑπὲρ φύσιν· τοῦτο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονε, τοῦτο οὐ γίνεται, τοῦτο δὲ θέλει γένοιε ποτὲ ποτὲ.

Ὅθεν δίκαιον εἶχε νὰ εἰπῇ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος τὰ θαυμαστά ταῦτα λόγια περὶ τοῦ φρικτοῦ καὶ ὑψηλοῦ Μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, ἡγουν ὅτι τρεῖς ἐνώσεις ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο, τὸσον θαυμαστάς, ὥστε οὔτε ἐγέναν, οὔτε θέλουν γένοιε· ἠνώθη Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἠνώθη Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἠνώθη πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· ἠνώθη πρῶτον Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ ὕψος καὶ Λόγος καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἐνώθησαν εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ ταῦτα τὰ τρία ἐγένοντο ἓν· ἦτοι μία ὑπόστασις, χωρὶς τροπὴν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀλλοίωσιν τῶν οὐσιῶν· αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ ὑπερτελεστάτη ἐνωσις. ἠνώθη δεῦτερον Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἡ ἐνωσις αὕτη εἶναι ἀξία παντὸς θαύματος· ἐπειδὴ ἐκ τῆς αἰῶνος δὲν ἠκέσθη τοιοῦτον παραδόξον, νὰ ἦναι Παρθένος ἡ γεννήσασα Μήτηρ, καὶ ἀντιστρόφως ἡ γεννήσασα Μήτηρ νὰ μείνῃ πάλιν Παρθένος. ἠνώθη τρίτον πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· καὶ ἡ ἐνωσις αὕτη θαύματος ἀξία τῇ ἀληθείᾳ ἐστίν· ἐπειδὴ μὲν ποῖον τρόπον ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου πληροφορεῖται τὰ ἀνωτέρω δύο θαύματα; ἢ πῶς δίδει πίστιν καὶ συγκατάθεσιν ἀδιάκριτον, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀληθέστατα, εἰς καιρὸν ὅπου ὑπερβαίνουσιν ὅλους σχεδὸν τοὺς νόμους τῆς φύσεως; πῶς ἐμπορεῖ νὰ πιστεῦν ὅτι ὁ Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος; καὶ ὅτι ἡ γεννήσασα αὐτὸν μήτηρ, Παρθένος οὐσα πρὸ τοῦ γεννῆσαι, Παρθένος πάλιν διέμεινεν;

Δίκαιον εἶχεν ὁ αὐτὸς Αὐγουστίνος νὰ εἰπῇ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῶν ζητημάτων του, ὅτι ὁ Θεὸς ὡς παντοδύναμος ἐδύνετο νὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τελειότερα κτίσματα, ἔξω μόνον ἀπὸ τρία, τὰ ὅποια δὲν δέχονται προσθήκην, οὔτε αὐξήσιν· ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τὴν αἰδίον δόξαν τῶν μακαρίων. (Θεατρ. πολιτ. κεφ. ιζ'.) Δίκαιον εἶχε καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος νὰ εἰπῇ ὅτι δώδεκα λογιῶν γίνεται ἡ ἐνωσις, κατὰ σωρείαν, ὡς ἐπὶ διαφορῶν ξηρῶν· ἦτοι σίτου, κριθῆς, κέγχρου καὶ ἄλλων· κατὰ κράσιν, ὡς ἐπὶ δύο ὑγρῶν, ὕδατος καὶ οἶνου· κατὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, οἷον ἀλεύρου καὶ ὕδατος· κατὰ ἀνάμειξιν, ὡς ἐπὶ διαφορῶν ἀλεύρων· κατὰ σύγχυσιν, ὡς ἐπὶ τικτῶν· ἦτοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἢ κηροῦ καὶ πίσσης· κατὰ ἀρμονίαν, ὡς ἐπὶ λίθων· κατὰ παράθεσιν, ὡς ἐπὶ σανίδων· κατὰ συναλοιφὴν ἢ ἐκσπασιν, ὡς ἐπὶ λαμπάδος ἐκ πυρὸς προερχομένης καὶ πάλιν αὐτῇ ἐννομένης· κατὰ κόλλησιν, ὡς ἐπὶ χαλκοῦ καὶ μολύβδου· κατ' οὐσίαν, ὡς ἐπὶ ἀτόμων· κατὰ σχέσιν, ὡς ἐπὶ φίλων καὶ γνωρίμων· εἰς ἓν θέλημα συνεργωμένων· καὶ κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἡ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσαν ἐνωσιν ὑπερβαίνει. (Τόμ. β'. Λόγ. β'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Βαρίνος ἐν τῇ λέξει, „Ενωσις“. Ενωσις δὲ καθολικώτερον μὲν νοεῖται, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρίνον, διεστώτων πραγμάτων κοινὴ συνδρομὴ, ἐτυμολογούμενη ἀπὸ τοῦ, εἰς ἓν ὄσαι· ἦτοι συνωθῆσαι τὰ πράγματα· ἡ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Χριστοῦ ἰδιαίτερόν ἐστιν, ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἁγίας Παρθένου τῶν δύο φύσεων συνδρομὴ, Θεότητος διλονότι καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ἡ Παρθένος νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Ἀγγέλون ὅτι τοιοῦτον θαῦμα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονεν· ὅθεν

καὶ

καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὴν ἑνωσιν ταύτην εἶπε καινὴν μίξιν, καὶ παράδοξον κράσιν, (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια)· καινὴν μὲν μίξιν, διὰ τὸ ἀχώριστον τῶν δύο φύσεων· παράδοξον δὲ κράσιν, ὡς μὴ συγχύσεως ἐπ' αὐτῶν γενομένης (1).

Τροπάριον.

„Ξεμίξῃ παραμώμε, καὶ ξέρον γὰρ τὸ θαῦμά σου· μόνη γὰρ τὸν
„πάντων Βασιλέα δέξῃ ἐν μήτρᾳ σαρκωθισόμενον· καὶ σὲ προτυ-
„πῶσι Προφητῶν ῥήσεις καὶ αἰνίγματα, καὶ τὰ Νόμῳ τὰ σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἀποκρίνεται γὰρ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· παραξενεύεσαι, ὦ πάντος μώμου καὶ ἐλαττώματος ἀνωτέρα Θεοτόκε, ἀκούουσα τὰ ἀνωτέρω ὁμοιάματα ὅπου ἀνέφερα πρὸς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· ἦτοι τὴν βροχὴν καὶ τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων· καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ θαυμάζῃς καὶ νὰ παραξενεύεσαι· διότι τὸ ἰδικόν σου θαῦμα καὶ Μυστήριον εἶναι ὄντως παράξενον, κάμνει κάθε νοῦν καὶ κάθε αἰσθησὶν νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ξεμίσσεται, ὡς ξένον ὃν ὅλων τῶν νόμων τῆς φύσεως· μόνη γὰρ ἐσὺ θέλεις δεχθῇ εἰς τὴν ἀχραντὴν μήτραν σου τὸν Βασιλέα τῶν ἀπάντων, ὅς τις μέλλει νὰ σαρκωθῇ καὶ νὰ γένῃ ἄνθρωπος τέλειος· ἐσὲ προεικόνισαν αἱ ῥήσεις τῶν Προφητῶν καὶ τὰ αἰνίγματα, καὶ τοῦ παλαιοῦ Νόμου τὰ σύμβολα, δηλαδὴ τὰ ἐν τῇ Σκηνῇ εὐρισκόμενα Ἁγία, τουτέστιν ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἡ κεκαλυμμένη πάντοθεν με χρυσίον· ἦτοι με τὴν ἀστράπτουσαν αἴγλην τῆς παρθενίας· καθὼς γὰρ τὸ χρυσίον τιμιώτερόν ἐστι πάντων τῶν ἄλλων μετάλλων· οὕτω καὶ ἡ παρθεσία εἶναι τιμιώτερα κοινὰ εἰς ἐσὲ πάντων τῶν ἄλλων χαρισμάτων· ἐσὲ προετύπωνεν ἡ Στάμνος τοῦ Μάννα, ἡ Ράβδος τοῦ Ἀαρών, αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης, τὸ Ἰλαστήριον, τὸ χρυσοῦν Θymiατήριον, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἐσὲ προετύπωναν τῶν Προφητῶν αἱ ῥήσεις καὶ τὰ αἰνίγματα· ἦτοι ὁ Τόμος ὁ καινὸς τοῦ Ἡσαΐου, ἐν ᾧ ἐγράφη ὁ Λόγος τῷ Θεῷ μετὰ τὸ δάκτυλον τῷ Θεῷ· ἦτοι μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἡ Πύλη τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἣτις καὶ ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Κυρίου κεκλεισμένη διέμενε· τὸ ἀλατόμητον Ὄρος τοῦ Δαυὶδ, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐκόπη λίθος ἄνευ χειρός· ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀπρογινώστος Λίθος Χριστὸς ἄνευ συνουσίας ἀνδρός· ἡ Ἀμπελος ἡ εὐκλιματοῦσα τῷ Ὁσνέ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς εὐφρανῶν· τὸ Τεῖχος τὸ ἀδαμάντινον τοῦ Ἀμώς, ἐν ᾧ ἵστατο ὡς ἀνὴρ ὁ τοῦ Θεοῦ Τίς· τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐμφανὲν Ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ μετεωρισθὲν ὑπεράνω τῶν βουνῶν τοῦ Μιχαίου· τὸ κατάσκιον Ὄρος τοῦ Ἀββακούμ· ἡ ὅλη χρυσῇ Δυχνία τῷ Ζαχαρίῳ, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ λαμπάδιον καὶ οἱ ἐπταλύχνοι, καὶ αἱ ἐπτα ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, κέντρον καὶ τέλος καὶ σκοπὸς ὅλου τοῦ Νόμου καὶ ὅλων τῶν ῥήσεων καὶ αἰνιγμάτων τῶν Προφητῶν σὺ ὑπάρχεις, Θεοτόκε, καὶ πρὸ σοῦ ὁ ἐκ σοῦ σαρκωθείς Θεὸς Λόγος.

Ὁθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης οὕτω πανηγυρίζει εἰς τὴν ἑορτήν· „Καὶ τί δεῖ μοι τῷ
„θαύματος ἀνιχνεύειν τὸ πέλαγος; οὕτω γὰρ ἔδοξε καὶ τοῖς πάλαι τοῦτο θαῦμα, ὡς

„ἀ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι, κατὰ τὸν Ζωναρὰν Ἰωάννην ἐρμηνεύοντα τὸν Εἰρμόν τὸν λέγοντα, „Ἀστέκτω πυρὶ ἐνωθέντες οἱ θεοσεβείας προστάτες“, τοῦ σοφιστάτου Μαξίμου εἶναι νόημα καὶ λόγος ὅτι δέκα εἰσὶν οἱ τῆς ἐνώσεως τρόποι, κατ' οὐσίαν, κατ' ὑπόστασιν, κατὰ σχέσιν, κατὰ παράδεισιν, κατὰ ἀρμονίαν, κατὰ κράσιν, κατὰ φύσιν, κατὰ σύγχυσιν, κατὰ σωρείαν, κατὰ συναλοιφήν. Ἐστέροι δὲ πάντας τοὺς τρόπους ταύτους ὑπὸ τὴν μίξιν καὶ κράσιν τιθέασιν· μίξιν μὲν ἐπὶ τῶν ξυρῶν λεγόντες

τῶν πεφυκότων διαιρεῖσθαι καὶ μετὰ τὴν ἑνωσιν· κράσιν δὲ, ἐπὶ τῶν ὑγρῶν τῶν μὴ πεφυκότων διαιρεῖσθαι μετὰ τὴν ἑνωσιν. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ζωναρὰς ὅτι ἐνωσις εἶρηται διὰ τὸ εἰς ἓν συνωδεῖσθαι τὰ ἐνούμενα· ἐστὶ δὲ ἡ ἐνωσις τινῶν συνδρομὴ καὶ κοινοῦν· ὡς εἰς τὸν ἀνιστῶντα Ἰωσήφ ὁ νωνία πρὸς ἄλληλα. Ὡς δὲ ἀνωτέρω Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος καὶ ὁ Βαρίνος ὅσα εἶπον περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐνώσεως, τὰ ἐρανίσθησαν ἢ ἐκ τοῦ Ἁγίου Μαξίμου, ἢ ἐκ τοῦ Ζωναρᾶ· ὅσα δὲ μόνος ὁ Βαρίνος εἶπε, τὰ ἐρανίσθη ἀπὸ τοῦ Ζωναρᾶν.

„ ἄνωθεν αἶψά τοῦτο καὶ τοὺς Προφήτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέ-
 „ ρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράφειν συμβόλοις γέ τισι καὶ σκιαῖς, εἴ πως ἐν ἁμαυροτέροις τισὶ
 „ χρώμασι σκιαγραφήσωσι τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος. Κάνταῦθα μαθὼν ἐγνώκα, συγ-
 „ κρίνας ἀνωτέρω τὰ αὐτόθεν ἀσύγκριτα· ὅσον γὰρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον, καὶ
 „ σώματος καὶ σκιᾶς, καὶ πράγματος καὶ ὁνείρατος, τοσοῦτον ἐκείνων πάντων ὁμοῦ,
 „ (τὸ μέσον δηλ.) μόνου τοῦ κατὰ τὴν Παρθένον θαύματος· πάντα γὰρ ἐκεῖνα ταύτην
 „ ἐτύπου “.

Τροπάριον.

„ Ὁ πᾶσιμ ἀχώρητος, καὶ πᾶσιμ ἀθεώρητος, πῶς οὗτος δυηθήσεται
 „ Παρθέμου μήτραν οἰκῆσαι, ἢμ αὐτὸς ἐπλασε; πῶς δὲ καὶ συλλή-
 „ θομαι Θεὸν Λόγον τὸν συνάμαρχον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διαπορητικῶς ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγέλον διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου
 καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος ἀπὸ τὰ οὐράνια, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια, καὶ
 ἀπὸ τὰ καταχθόνια· ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι πάντη ἄυλος, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντη ἀ-
 περίγραφτος καὶ ἀπεριόριστος· ὅθεν καὶ ἐν τῷ παντὶ ἐστὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· τὸ μὲν
 γὰρ πᾶν πεπερασμένον ἐστίν, ὁ δὲ Θεὸς ἀπειρός ἐστὶ καὶ ὑπεράπειρος κατ' οὐσίαν καὶ
 δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ ἀκουσον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λέγοντος διὰ στόματος τοῦ Προφήτου
 Ἰερεμίου· „ Μὴ οὐχὶ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος “. (Ἱερ. κγ'. 24.)
 Ὁ Θεὸς εἶναι ἀθεώρητος ἀπὸ ὅλους καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ
 φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Μωϋσῆν· „ Τὸ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι· οὐ
 „ γὰρ μὴ ἴδῃ ἀνθρώπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται “. (Ἐξ. λγ'. 20.) καὶ ὁ Ἰωάν-
 „ νης· „ Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε “. (Ἰω. ια'. 18.) καὶ ὁ Παῦλος· „ Ὅν εἶδεν οὐδεὶς
 „ ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται “. (ἀ. Τιμ. ζ'. 16.)

Αὐτὸς λοιπὸν ὅπου δὲν χωρεῖται ἀπὸ κανένα τόπον, οὔτε θεωρεῖται ἀπὸ κανένα κτί-
 σμα, πῶς θέλει δυνηθῇ νὰ κατοικήσῃ τὴν τόσον μικρὰν μήτραν τὴν ἰδικήν μου, τὴν ὁ-
 ποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπλασε; ἢ πῶς ὁ Πλάστης ἐμπορεῖ νὰ γένῃ σπλάγχχνον τοῦ ἰδίου
 τοῦ πλάσματος; μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ ἀνθρώπος οὔσα, θέλω συλλάβει τὸν ὑπερούσιον
 Θεόν; ἥτοι τὸν ἐνυπόστατον Λόγον, ὅς τις εἶναι συνάμαρχος κατὰ χρόνον καὶ συναῖδιος
 μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι πάντη ἀχώ-
 ρητα εἰς τὸν νοῦν, ταῦτα εἶναι πάσης καταλήψεως ὑπερέκεινα καὶ αὐτῶν τῶν πρεσβυ-
 τάτων Ἀγγέλων. Διὰ τῆτο καλὰ εἶπε καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „ Ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶ-
 „ σης Θεολογίας ἐκφανέστατον ἡ κατ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία, καὶ ἄρρητός ἐστι λόγος
 „ παντὶ, καὶ ἀγνώστος νῶ παντὶ, καὶ αὐτῷ τῷ πρωτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων Ἀγγέλων “. (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως εἰς τὴν ἐορτὴν Πανηγυρίζει· „ Το-
 „ σοῦτο μέγα καὶ θεῖον ἀπόρρητόν τε καὶ ἀνεκνόητον τὴν ἡμετέραν φύσιν γενέσθαι ὁμό-
 „ θεον, καὶ δι' αὐτῆς ἡμῖν χαρισθῆναι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον, ὥς καὶ τοῖς ἀγίοις
 „ Ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις καὶ αὐτοῖς τοῖς Προφήταις, καὶ τοις διὰ Πνεύματος προορῶ-
 „ σιν, ἀνεπίγνωστον ὅμως μένειν, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὑπάρχειν κεκρυμμένον Μυστήριον·
 „ Καὶ τί λέγω πρὶν εἰς πέρας ἐλθεῖν; καὶ γεγονὸς γὰρ, οὐχ ὅτι γέγονεν, ἀλλ' ὅπως γέ-
 „ γονε, πάλιν Μυστήριον μένει πιστευόμενον, ἀλλ' οὐ γινωσκόμενον, προσκυνούμενον, ἀλ-
 „ λ' οὐ πολυπραγμονούμενον, καὶ προσκυνούμενόν τε καὶ πιστευόμενον διὰ μόνου τοῦ Πνεύ-
 „ ματος “.

Τροπάριον.

„Πρὸς τὸν σὸν προπάτορα Δαβὶδ ἐπαγγειλάμενος θήσεις ἐκ καρ-
 „ποῦ τοῦ τῆς κοιλίας ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὴν
 „τοῦ Ἰακώβ σὲ καλλονὴν μόνην ἐξελέξατο λογικὸν ἐνδιαίτημα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο ρητὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ εἶναι ἐρανισμένοι τὸ παρὸν Τροπάριον· ἀπὸ ἑνα-
 μέν, ὅπου ὑπόσχεται ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Δαβὶδ οὕτως· „Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλη-
 „θειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν, ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου
 „σου“· (Ψαλ. ρλ. 11.) ἀπὸ ἄλλο δέ, „Ἐξελέξατο ἐαυτῷ τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἣν
 „ἠγάπησεν“· (Ψαλ. μς. 4.) Ὅθεν ταῦτα τὰ δύο ἐνώσας ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι
 Τροπαρίῳ, εἰσάγει τὸν Ἀρχαγγέλον Γαβριὴλ ἀποκρινόμενον πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέ-
 γοντα· ὁ Θεὸς (τοῦτο γὰρ λέγει ἐξωθεν), Παρθένε, ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου εἰς τὸν ἰδικόν
 σου προπάτορα Δαβὶδ, ὅτι ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας του· ἦτοι ἀπὸ τοῦ σπέρμα του,
 τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐσύ, Θεοτόκε, νὰ βάλῃ ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλείας τοῦ ἰδίου
 Δαβὶδ· ἦτοι νὰ κάμῃ διάδοχον καὶ Βασιλέα (οὗτος δὲ εἶναι ὁ Υἱὸς σου)· Βασιλέα δέ,
 οὐχὶ κατὰ τὴν κοσμικὴν καὶ αἰσθητὴν βασιλείαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν νοητὴν καὶ τὴν διὰ
 πίστεως· καθότι ἡ μὲν αἰσθητὴ βασιλεία τοῦ Δαβὶδ ἐξέλιπε πρὸ τῶν χρόνων· ἡ δὲ
 νοητὴ, ἥτις ἐν τῷ Χριστῷ ἐπηγγέλθη, αὕτη διαμένει μέχρι τοῦ νῦν, καὶ ἔσται ἕως τοῦ
 αἰῶνος τῶν αἰῶνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀγγέλως πρὸς τὴν Παρθένον „Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος
 „ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (τὸ κατὰ σάρκα), καὶ βασιλεύσει ἐπὶ
 „τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος“· (Λουκ.
 α. 32.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Δαβὶδ λέγει· „Τὸ δὲ
 „τέλος τῆς ὑποσχέσεως ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐβεβαίωσε, τοῦ Δαβὶδ κρατύνας τὴν βασι-
 „λείαν“· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας προεβέβησεν εἰπών· „Παῖδιον ἐγεννήθη ἡμῖν“·
 „καὶ μετ' ὀλίγα· „Ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, κατορθῶται αὕτη
 „ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα“· (Ἠσ. ζ.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ἐσύ λοιπόν, Θεοτόκε, εἶσαι ὁ καρπὸς
 τῆς κοιλίας τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς, καὶ ἔχει νὰ κα-
 θέσῃ νοητῶς εἰς τὸν θρόνον τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ· ἐσύ εἶσαι καὶ ἡ καλ-
 λονὴ τοῦ Ἰακώβ, περὶ ἧς προεῖπεν ὁ αὐτὸς Δαβὶδ ὅτι σὲ ἐδιάλεξεν ὁ Κύριος, καὶ σὲ
 ἐκατασκεύασε κατοικίαν λογικὴν· ἦτοι ἐμφυχον καὶ νοερὰν, διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐ-
 τήν· διότι ἂν καὶ καλλονὴ κατὰ τὸ γράμμα νοεῖται ὁ περίφημος ἐκεῖνος ναὸς τοῦ Σολο-
 μὼν ὁ οἰκοδομημένος μετ' ἀσύγκριτον καλλονὴν καὶ ωραιότητα· κατὰ ἀλληγορίαν ὁμοίως
 ἐσύ, Παρθένε, εἶσαι ἡ ἀληθὴς καλλονὴ, ἡ κεκαλλωπισμένη οὖσα μετ' ὅλα τὰ κάλλη τῶν
 θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἀρετῶν καὶ τῶν ὑπερφυσικῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος· ὅθεν
 ἐσὲ ἐδιάλεξεν ὁ Θεὸς εἰς κατοικίαν του ἀπὸ ὅλων τῶν γένος τοῦ Ἰακώβ· ἦτοι τῶν Ἰου-
 δαίων· Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς προσθεῖς εἰς τὸ ἐνδιαίτημα τὴν λέξιν, Λογικόν, ἐφανέρωσε
 μετ' οὗτο ὅτι οὐ λέγει περὶ ναοῦ ἀφύχου καὶ ἀναισθήτου, ἀλλὰ περὶ ἐμφύχου καὶ λο-
 γικοῦ ἐνδιαιτήματος καὶ κατοικίας, ἥτις ἦτον ἡ Παρθένος Μαρία. Πρόσχες δέ, ὅτι λέγει
 ὁ Δαβὶδ, πῶς ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὴν ἐμφυχον ταύτην καλλονὴν καὶ ἀγιοτάτην Μητέρα
 του· προηρώσκειν γὰρ ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων τὴν Ἀειπαρθένον Μαριάμ, ὅτι ἦτον ὅλη
 ἐστολισμένη ἀπὸ τὰς καλλονὰς τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, κατεδέλχθη ἀπὸ τοῦ πνευματι-
 κὸν αὐτῆς κάλλος καὶ τὴν παρθενικὴν αὐτῆς ωραιότητα, καὶ ἠγάπησεν αὐτήν ἀπὸ τοῦ
 αἰῶνος· ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπαρξιν ἐλθοῦσαν, ἠγάπησεν αὐτήν διὰ νὰ τὴν κάμῃ Μητέρα του,
 καὶ ἴσως ἔλεγε περὶ αὐτῆς ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἀσματος· „Ὅλη καλὴ εἰς πλῆσιόν μου, καὶ
 „μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ἀδελφὴ μου νόμφη, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἐν
 „ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου“· (Ἀσ. δ. 7.)

Διὰ

Διὰ τοῦτο καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἔλεγε τῇ Παρθένῳ· „Σὺ ἡ ὄντως ἐπιθυμητὴ γῆ (κα-
 „τὰ τὸ Δαβιτικόν)· ἐπεθύμησε γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστὸς τοῦ κάλλους σου,
 „καὶ ἠράσθη τοῦ πλούτου τῆς Παρθενίας σου, καὶ ὤκησεν ἐν σοὶ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
 „καὶ κατήλλαξεν ἡμᾶς διὰ σοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ“· (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην, οὗ ἡ
 ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι Θεωρίαν“)· Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Δαβὶδ ἄλλην λέξιν,
 ἀλλὰ Καλλονὴν, διὰ τὴν φανερώσῃ ὅτι ἡ Παρθένος ἦτον ὅλων τῶν καλῶν τὸ ἀνδρὸς καὶ
 τὸ ἀπάνδρισμα τοῦ γένους τοῦ Ἰακώβ, καὶ αὕτη ἦτον τὸ κάλλος ἐκείνου· ἀνώτερον γὰρ
 εἶναι τὸ κάλλος τοῦ καλοῦ, κατὰ τὸν Ἀρεσπαγίτην Διονύσιον λέγοντα· „Καλὸν μὲν εἶ-
 „ναι λέγομεν τὸ κάλλους μετέχον. (Κεφ. δ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων)· Ὅθεν ὡς ἐκ προσώ-
 „που τῆς Θεοτόκου ἀλληγορικῶς νοεῖται ἐκεῖνο τὸ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ εἰρημένον· „Περιέθικα ἐ-
 „μαυτῇ κάλλος μου“· (Ἰεζεκ. κζ'. 3.)

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐβόησε προτυπῶν τὴν ταφὴν τὴν τριήμερον ὁ Προφήτης Ἰω-
 „ναῖς ἐν τῷ κήτει δεόμενος, ἐκ φθορᾶς με ῥῦσαι, Ἰησοῦ Βασιλεῦ
 „τῶν Δυναμέων·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπλοῦν καὶ εὐκόλον εἶναι τὸ νόημα τὸ παρόντος Εἰρμού· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἀναφέρει ὁ
 Μελωδὸς ἐν αὐτῷ, εἰμὴ τὰ ἴδια ἐκεῖνα λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἰωναῖς εὐρισκόμενος μέσα
 εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους· Ὁ Προφήτης, λέγει, Ἰωναῖς, ὅς τις ἐπροτύπων τὴν τριμερονύ-
 κτιον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθὰς τὸ εἶπε μόνος, „Ὡς περ ἦν Ἰωναῖς ἐν τῇ
 „κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 „που ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“, (Ματθ. ιβ'. 40.) ὁ Ἰω-
 ναῖς, λέγω, ἐφώνηξε παρακαλῶν τὸν Θεόν, ὅταν εὐρίσκετο μέσα εἰς τὸ κήτος καὶ λέγων·
 ὦ Βασιλεῦ τῶν οὐρανίων Δυναμέων Ἰησοῦ, λύτρωσαί με ἀπὸ τὴν φθορὰν ταύτην τοῦ Κή-
 τους, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι· Ἐραρίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἴδια λό-
 για τοῦ Ἰωναῖ, ὁ ὁποῖος ἔλεγε· „Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ
 „Θεός μου“· (Ἰω. β'. 6.)

Τροπάριον.

„Ῥημάτων σου τὴν φωνήν, Γαβριήλ, τὴν χαρμόσυτον δεξαμένη εὐ-
 „φροσύνης ἐμθέου πεπλήρωμαι· χαρὰν γὰρ μνηύεις, καὶ χαρὰν
 „καταγγέλλεις τὴν ἀληκτομ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγέλου, φανερόνους εἰς
 αὐτὸν τὴν χαρὰν ὅπου ἔλαβεν ἐκ τῶν λόγων του· Ἐγὼ, λέγει, ὦ χαροποιὲ Γαβριήλ,
 ἐγὼ δεχθεῖσα μὲ εὐπείθειαν τὴν χαρμόσυτον φωνὴν τῶν λόγων σου, ἐγέμισα ὅλη ἀπὸ
 εὐφροσύνης, ὅχι κοσμικὴν καὶ σωματικὴν, ἥτις καταστῇ εἰς λύπην καὶ πικρίαν ψυχῆς, ὡς
 λέγει ὁ Παροιμιαστής, „Τελευταῖα δὲ χαρᾶς εἰς πένθος ἔρχεται“, (Παρ. ιδ'. 13.) ἀλ-
 λά ἐγέμισα ἀπὸ εὐφροσύνης ἐνθεον καὶ πνευματικὴν, ἥτις προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἕνα
 ἐκστατικὸν ἐνθουσιασμόν· ἐπεὶ ἡδὴ ἐκατάλαβα ὅτι ἐσὺ εὐαγγελίζεσαι εἰς ἐμὲ μίαν χα-
 ρὰν θεϊκὴν, καὶ μίαν χαρὰν ἀτελεύτητον· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ θεϊκὴ χαρὰ, ὅλη πεπλη-
 ρωμένη· „Ἰνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἡ πεπληρωμένη“· (Ἰω. ις'. 24.) ὅλη πνευματικὴ· „Μετὰ
 „χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου“· (ἀ. Θεσ. α'. 6.) καὶ ὅλη ἀτελεύτητος· „Καὶ τὴν χαρὰν
 „ὑμῶν

„ὕμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν“· (Ίω. 15'. 22.) Καὶ καθὼς ὁ Προφήτης Ἰερεμίας εἶπε πρὸς τὸν Θεόν „Καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς χαρὰν“, (Ἰερ. 17'. 16.) οὕτω καὶ ὁ ἰδικός σου λόγος, ὦ Ἀγγελε, θέλει γένῃ εἰς ἐμὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν, ἐρμηνεύει διὰ τὴν εἰρηνην ὁ Ἀγγελος εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ· „Καὶ χάριον μὲν ταύτην (τὴν Παρθένον) θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων κατανοῶν ὁ Ἀγγελος, καὶ διὰ πάντων κεκοσμημένην τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, κεχαριτωμένην ἐτύμως ἀνηγόρευσε· ἔνοιον δὲ λαβοῦσαν ἡδὴ κατιδὼν τὸν ἐν ᾧ τούτων ἀπάντων οἱ θησαυροὶ, καὶ προκαθορῶν τὴν ἀλυτον κυοφορίαν, καὶ τὸν ἀνευ ὠδίνων ἐσόμενον τόκον, προσευηγελίστατο ταύτην χαίρειν“.

Τροπάριον.

„Σοὶ δέδοται ἡ χαρὰ, Θεομήτωρ, ἡ ἔμθεος· σοὶ τὸ χαῖρε πάσα
„κτίσις κραυγάζει, Θεόμυμφε· σὺ γὰρ μόνη Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ
„Θεοῦ προωρίσθης ἀγνή.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνταποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπεὶ δὴ γὰρ αὕτη εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι ἐγέμωσεν ἀπὸ εὐφροσύνης ἐνθεον, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγων· ὦ Θεοῦ Μήτηρ Μαρία, εἰς ἐσὲ ἐδόθη, καθὼς εἶπας, ἡ ἔμθεος καὶ πνευματικὴ χαρὰ κατ' ἐξαίρετον καὶ κυριώτερον τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἐδόθη ποτὲ εἰς πᾶν ἄλλο κτίσμα, οὔτε οὐράνιον, οὔτε ἐπίγειον· εἰς ἐσὲ, Θεόμυμφε Δέσποινα, ὅλη ἡ Κτίσις καὶ φύσις φωνάζει καὶ προσφωνεῖ πάντοτε τὸ, Χαῖρε, χάρις νὰ ἐξαίρεθῃ οὔτε κἀνέας ἀπὸ τοῦς Ἀγγέλους, οὔτε κἀνέας ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους· ὅλα γὰρ τὰ πλῆθη τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συναγόμενα, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν εὐρίσκόμενα, καὶ ἐν ὁδοῖς περιπατοῦντα, μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ εὐλαβείας ψάλλουσιν ἀσκεπεῖς τὰς γλυκυτάτους καὶ μελιρρύτους εἰκοσιτέσσαρας οἰκους σου, δι' ὧν προσφωνοῦσι συχνάκις τὸ, Χαῖρε, εἰς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· καὶ τὴν χαρὰν ἔχουσιν εἰς τὸ νὰ τοῦς ἀναγινώσκωσιν, ὥστε κοπιᾶζουσιν καὶ νὰ τοῦς μανθάνουν ἀπὸ στήθους, ἵνα μὴδὲ βιβλίον ὅλως χρειάζωνται.

Τί λέγω; καὶ αὐτὰ τὰ πενταετὴ βρέφη τῶν ὀρθοδόξων μανθάνοντα τὸν ἀσπασμὸν ὅπως ἐγὼ σοὶ προσφέρω, χαίροντα καὶ σκιρτῶντα προσφωνοῦσιν ἔμπροσθεν τῆς πανσέπτης καὶ Θεομητορικῆς σου εἰκόνης λέγοντα· „Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτὴρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν“. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω τοῦς ἁγίους Πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες εἰς ὅλους σχεδὸν τοῦς ἱερὰς λόγους των, καὶ εἰς ὅλα τὰ πνευματικὰ ἄσματα καὶ Τροπάρια ὅπου ἐσύνθεσαν εἰς τὸ ὄνομά σου, δὲν λείπουν νὰ σε ἀσπάζωνται μὲ τὸ, Χαῖρε. Ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού χαριτώνυμος Ἰωάννης ἔνα λόγον πρὸς ἐσὲ ἐφιλοπόννησεν, ὅς τις περιέχει τὸ, Χαῖρε, ἐξήκοντα φοραῖς· καὶ Θεοτοκάρια ὁλόκληρα εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν χειρογράφοις, ὧν τὰ Τροπάρια σχεδὸν πάντα ἀνω καὶ κάτω ὕλην καὶ ὑπόθεσιν ἔχουσι τὸ, Χαῖρε, καὶ χαιρετιστικὰ εἶναι τὰ Θεομητορικὰ σου ὑποκειμένου. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, κάθε ὕμνος ὅπου προσφέρεται εἰς τὸ ὄνομά σου, Θεοτόκε, αὐτὸς διὰ νὰ γένῃ εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς ἐσὲ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ᾖ ἀρτυμένος καὶ μελιτωμένος μὲ τὸ οὐράνιον καὶ γλυκύτατον καὶ χαριέστατον Χαῖρε.

Καὶ τοῦτο διὰ τί; Ἐπεὶ δὴ σὺ μόνη προωρίσθης ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων, νὰ γένῃς Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἦτοι νὰ συλλάβῃς ἀσπύρως ἐν τῇ κοιλίᾳ σου, καὶ νὰ γεννήσῃς τὴν χαρὰν ὅλου τοῦ Κόσμου, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὴν αὐτοχαρὰν καὶ πάσης χαρᾶς πηγὴν καὶ αἰτίαν· ἦτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καθὼς λοιπὸν ἐσὺ μόνη συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὴν αὐτοχαρὰν καὶ πηγὴν τῆς χαρᾶς· ὥτως εἰς ἐσὲ μόνην πρέπει νὰ χαίρῃς κυρίως ὑπὲρ πάντας καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους· ὅθεν καὶ

ὁ Νύσσης εἶπε Γρηγόριος, „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ἥς ἡ πρόγονος Εὐα παραβάσα τὸν νόμον, „ ἀπόφασιν ἔλαβεν ἐν λύπαις τέξιν τέκνα· σοὶ πρέπει τοῦ Χαίρειν ἡ πρόσρησις· ἐκείνη „ τὸν Κάϊν ἔτεκε φθόνον καὶ φόνον γεννήσαντα· σὺ γεννήσεις Υἱὸν ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν „ παρέχοντα. Χαῖρε τοίνυν καὶ χόρευε· χαῖρε καὶ καταπάτει τὴν τοῦ ὄφως κεφαλὴν· „ πέπαυται γὰρ ἡ κατάρα· κατήργηται ἡ φθορά· μεμάρανται τὰ στυγιά· ἀνθεῖ τὰ φαι- „ δρά“. Καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· „ Χαῖρε, χαρὰ μὲν συλληφθεῖσα, χαρὰ δὲ κυηθεῖσα, „ χαρὰ δὲ τεχθεῖσα, χαρὰ δὲ αὖθις καὶ συλλαβεῖσα καὶ κυήσασα καὶ γεννήσασα χαρὰν „ τὴν πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερέχουσαν, καὶ, τὸ ὅλον εἰπεῖν, χαρὰν τῶν ἐπιγείων ὅλων „ καὶ Οὐρανίων ὅλων“.

Τροπαρίον.

„ Τῆς Εὐας μὴ δι' ἐμὲ καταργείσθω κατάκριμα, ἀποδότω δὲ ἐμοῦ τὸ „ ὀφείλημα σήμερον· δι' ἐμὲ τὸ χρέος τὸ ἀρχαῖον δοθήτω πληρέστατον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει ἡ Παρθένος τὴν καταδίκην ὅπου ἔλαβεν ἡ Προμή-
τωρ Εὐα, τὸ νὰ γενᾷ δηλαδὴ μὲ λύπας καὶ ἀναστεναγμούς· „ Πληθύνων, φησὶ, τὰς „ λύπας σου καὶ τὸν στεναμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀ- „ ποστροφὴ σου καὶ αὐτός σου κυριεύσει“. (Γέν. γ'. 16.) Διὰ τί δὲ ἐπληθύνθησαν αἱ „ λύπαι τῆς γυναικὸς, καὶ διὰ τί μὲ λύπας γενᾷ τὰ τέκνα; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι „ διὰ τρία αἷτια, πρῶτον διὰ τοὺς κόπους καὶ βάρη ὅπου δοκιμάζει ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἐν „ ὅσῳ ἔχει ἐγγαστραμένον τὸ ἔμβρυον· δεύτερον, διὰ τοὺς πόνους ὅπου ὑποφέρει, ὅταν τὸ „ γεννᾷ· καὶ τρίτον, διὰ τὰς λύπας ὅπου πάντοτε λαμβάνει εἰς τὴν ψυχὴν τῆς διὰ τὰς ἀ- „ σθενείας καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ τῆς· καὶ ἀφ' οὗ γὰρ τὸ τέκνον γεννηθῇ, στοχα- „ ζομένη ἡ δυστυχὴς Μήτηρ ὅτι ἐγέννησεν ἕνα Υἱόν, ὁ ὁποῖος ὑπόκειται εἰς διαφόρους ἀσθε- „ νείας, καὶ τελευταῖον ἔχει νὰ θείσθῃ ἀπὸ τὸ κοπτερόν δρέπανον τοῦ θανάτου, αὐτοὶ οἱ „ στοχασμοὶ δὲν ἀφίνουν τὴν ταλαίπωρον νὰ ἀπολαύσῃ κατάραν καὶ ἀμιγῆ τὴν χαρὰν, ἀλ- „ λά πάντοτε ἡ χαρὰ τῆς εἶναι μεμιγμένη μὲ λύπην, μᾶλλον δὲ, αἱ λύπαι τῆς εἶναι περισ- „ σότεραι ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς.

Λέγει λοιπὸν ἡ Παρθένος ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὅτι ἡ καταδίκη αὕτη τῆς λύπης ὅπου ἔλαβεν ἡ Προμήτωρ Εὐα, κατηργήθη καὶ ἀφανίσθη διὰ μέσου ἐαυτῆς· καθότι ἡ Παρθέ-
νος ἐχάρη μὲ χαρὰν ἀρρήτον καὶ ἀμιγῆ διὰ τὰ εὐαγγέλια τοῦ παμφιλτάτου Υἱοῦ τῆς· πρῶ-
τον, διότι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου συνελάβε· τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλον χάρις καὶ χαρὰ· δεύτε-
ρον, διότι ἐβάστασε τὸ προαιώνιον ἔμβρυον ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς, χωρὶς καὶ ἐν κόπον καὶ βά-
ρος· τρίτον, διότι ἐγέννησεν αὐτὸ χωρὶς ὠδίνος (κοιλοπονήματα)· καὶ τέταρτον ἐχαιρεν ἡ Παρθένος, διότι ἐστοχάζετο ὅτι ἐγέννησε τέκνον ζωῆς, ὅπου ἔχει νὰ καταργήσῃ τὸν „ θάνατον· εἰ γὰρ καὶ παθὴντὸς καὶ θνητὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τῆς κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τοιοῦτον „ αὐτὸ προσέλαβεν, ἵνα διὰ τοῦ πάθους του ἀφανίσῃ τὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη, καὶ διὰ τοῦ „ ἰδικοῦ του θανάτου καταλύσῃ τὸν θάνατον. Διὰ τῆς ἀφάτης λοιπὸν ταύτης χαρᾶς τῆς Παρ-
θένου ἀφανίσθη ἡ πρώτη ἐκείνη τῆς Εὐας ἀρὰ καὶ καταδίκη τῆς λύπης.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶς ἡ Θεοτόκος καὶ ὅτι ἡ Προμήτωρ Εὐα ἃς πληρώσῃ σήμερον πλη-
ρέστατον διὰ μέσου ἐμοῦ τὸ παλαιὸν χρέος ὅπου ἐχρεώσται πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς Ἀδὰμ· „ ἐπειδὴ γὰρ ἡ Εὐα κατὰ λῆψιν οἰκοδομήθη ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδὰμ, καθὼς λέγει ἡ „ θεία Γραφή, „ Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἑκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνώσε, καὶ ἔλαβε μίαν „ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευ-
„ ράν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα“. (Γέν. β'. 2.) ἐπειδὴ, λέγω, ἡ Εὐα ἐ-
χρεωστοῦσεν εἰς τὸν Ἀδὰμ, τούτου χάριν, λέγει ἡ Θεοτόκος, ἃς πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦτο „ ἡ Εὐα σήμερον, ὅχι διὰ μέσου ἰδικοῦ τῆς, ἐπειδὴ αὕτη δὲν ἐδύνετο, ἀλλὰ διὰ μέσου ἐμοῦ „ τῆς Οὐγατρὸς καὶ ἀπογόνου τῆς· διότι ἐγὼ ἡ Οὐγάτηρ αὐτῆς ἐδάνεισα σὰρκα εἰς τὸν νέον „ Ἀδὰμ Χριστόν· ὅθεν ἐπλήρωσα τὸ χρέος τῆς Προμητορὸς μου, καὶ ἠλευθέρωσα αὐτὴν ἀ-

πρὸ τὸ ὀφείλημα καὶ τὸ δάνειον· νόμος γὰρ εἶναι, ὅταν οἱ γονεῖς δὲν ἔχουν νὰ πληρῶσουν τὸ χρέος των, τὸ πληρῶνουν οἱ τούτων Τίτοι καὶ αἱ Ουγατέρες, ὡς κληρονόμοι τῆς περιουσίας των.

Ἀριστα Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος φιλοσοφεῖ περὶ τούτου ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν πρώτῳ λόγῳ αὐτῆ λέγων· „Ὡς περ πρότερον ἀπὸ ἀνδρὸς πλευρὰν λαβάν ὁ αὐτὸς, τέλειον ἄνδρα· πον· οὕτω καὶ ὕστερον ἀπὸ γυναικὸς σάρκα λαβάν ὁ αὐτὸς, τέλειον ἄνθρωπον ἔδειξε· καὶ ὁν τρόπον ὁ Ἀδὰμ τῇ τοῦ Θεοῦ κελεύσει γυναικὸς δίχα γυναῖκα προήγαγε· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ Μαριάμ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπινεύσει ἀνδρὸς ἄνευ, ἄρρεν τέτοκεν ἀληθέστατα· τοῦτο καὶ γὰρ ὁ λόγος πιστούμενος, ἄνωθεν ἐκεῖνο παρέδειξε, καίκεῖνο ὑπὲρ ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ὑπὲρ λόγον. Καὶ ὥς περ τότε ἐκ τῶν ἑαυτοῦ σαρκῶν καὶ ὀστέων πλευρὰν ἄσπορον εἰς διάπλασιν ὁ Προπάτωρ ἔχρησε τῇ Προμήτορι· οὕτω νῦν ἀντ' αὐτῆς ἡ ταύτης Ουγατήρ τοῦτο τὸ χρέος ἀποδιδούσα ἐκ τῶν ἑαυτῆς παναγίων αἱμάτων, ἄσπορον σάρκα δὲ δάνεικε τῷ νέῳ Ἀδὰμ εἰς ἀνάπλασιν τοῦ ταύτης Προπάτορος· ἐκεῖ εἰς γυναικειάς διάπλασιν ὑποστάσεως ἐκ Παρθένου ἀνδρὸς ἡ λήψις ἐγένετο· ὥδε εἰς Θεανδρικήν ὑποστάσεως σύστασιν ἐκ Παρθένου γυναικὸς ἡ σύλληψις γέγονεν· ἐκεῖ ὁ Ἀδὰμ καὶ τὴν πλευρὰν ἀφῆρέθη καὶ πόνον οὐχ ὑπέστη· ὥδε ἡ Μαριάμ καὶ βρέφος ἔτεκε καὶ ὀδύνην οὐκ ἔγνω· ὅπου γὰρ μεθ' ἡδονῆς ἡ σύλληψις, ἐκεῖ κατὰ λόγον μετ' ὀδύνης ἡ γέννησις· ἐνθα δὲ τὸ πρῶτον οὐδαμῶς ἔσχε χῶραν, ἐνταῦθα ἐπομένως κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην τὸ δεύτερον ἄπεστι. Σῶος ἔμεινεν ὁ Ἀδὰμ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς· ἀφθόρος ἔμεινε καὶ ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς προόδου, καὶ μετὰ τὴν πρόοδον τοῦ βρέφους. Παρθένον οὖσαν τὴν Εὐὰν ἠπάτησεν ὁ ὄφις, καὶ Παρθένον οὖσαν τὴν Μαρίαν εὐηγγελίστατο ὁ Γαβριήλ. Ἀπατηθεῖσα ἡ Εὐὰ λόγον προήνεγκε θανάτῳ αἰτίον· εὐαγγελισθεῖσα ἡ Μαριάμ, λόγον ἐν σαρκὶ τέτοκε ζωῆς αἰωνίου τοῖς ἅπασιν πρόξενον. Ὁ λόγος τῆς Εὐὰς τὸ τῆς γυνώσεως ἔδειξε ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου ἐξώρισεν· ὁ λόγος ὁ ἐκ τῆς Παρθένου τὸν Σταυρὸν ἔδειξε ζωῆς ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἐξ Ἀδὰμ, εἰσαγαγεῖ πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον“.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσει ιβ'. „Ἐπρῆπε γὰρ τῷ ἀγνωστῷ καὶ διδασκάλῳ τῆς ἀγνείας ἐξ ἀγνῶν ἐξεληλυθῆναι παστάδων· εἰ γὰρ ὁ τῷ Τίτῳ καλῶς ἱερατεύων ἀπέχεται γυναικὸς, αὐτὸς ὁ Τίτος, πῶς ἔμελλεν ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς προέρχεσθαι; (ἦτοι γεννηθῆναι) ὅτι σὺ εἶ (φυσὴν ἐν φαλμοῖς) ὁ ἐκσπᾶσας με ἐκ γαστρὸς, σημαίνων τὸ χωρὶς ἀνδρὸς ἐκ Παρθένου γαστρὸς καὶ σαρκὸς αὐτὸν ἐκσπασθέντα γεννηθῆσθαι“. Κατωτέρω· „Ἐχρεώστειτο τοῖς ἀνδράσι παρὰ τοῦ θήλεος γένους ἡ χάρις· ἡ γὰρ Εὐὰ ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἐγεννήθη, οὐκ ἐκ μητρὸς συλληφθεῖσα, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ ἀνδρὸς ὥς περ ἀποτεχθεῖσα. Ἀπέδωκεν ἔν ἡ Μαρία τῆς χάριτος τὸ χρέος, ἐκ ἐξ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μόνης ἀχράντως ἐκ Πνεύματος Ἁγίου δυνάμει Θεοῦ γεννήσασα“. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Ὡς περ ὁ Ἀδὰμ ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα ἠνεγκεν· οὕτω σήμερον ἡ Παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν· ἐπειδὴ γὰρ ἐχρεώστει τὸ γυναικεῖον γένος τοῖς ἀνδράσι τὴν χάριν, ὡς τοῦ Ἀδὰμ ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσαντος· διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἔτεκεν ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ὑπὲρ τῆς Εὐὰς ἐκτίνουσα τὸ χρέος τοῖς ἀνδράσιν. Ἰνα γὰρ μὴ μέγα φρονῇ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσας, διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν, ἵνα τῷ κοινῷ τῷ θαύματος δείξῃ τὸ ὁμότιμον τῆς φύσεως“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ρλβ'. Τόμ. ε'.)

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσδέτω ἐνταῦθα, ὅτι, ἐπειδὴ ὕστερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος ἐκεντήθη εἰς τὴν πλευρὰν ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, καὶ ἀνέβλυσεν ἐξ αὐτῆς αἷμα καὶ ὕδωρ, μετὰ τὰ ὅποια ἀνέπλασε τὴν φθαρεῖσαν Εὐὰν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς πλάσθεισαν τοῦ Ἀδὰμ, τούτου χάριν πάλιν ἔμεινεν εἰς τὸ χρέος ἡ γυνή, καὶ πάλιν χρεώστει εἰς τὸν νέον Ἀδὰμ Χριστὸν τὸ γένος ὅλον τῶν γυναικῶν· ἐπειδὴ, ὅταν εἰς συνερρίαν ἔλθουν Κτίστης καὶ κτίσμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ νικήσῃ τὸ κτίσμα τὸν Κτίστην εἰς τὰς δωρεάς, καὶ εἰς ὅσον ἀγιότητος προκόψῃ καὶ χάριτος· ἀλλὰ πάντοτε ὁ Κτίστης νικᾷ τὸ κτίσμα καὶ ὑπόχρεων τὲτο ποιεῖ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδέποτε νικήσεις μεγαλοδωρεὰν Θεοῦ, καὶ πάντα πρὸν τὰ ὄντα, ἂν τοῖς οὖσι σαυτὸν προσθῇς· καὶ τοῦτο γάρ ἐστι λαβεῖν τὸ τῷ Θεῷ δοθῆναι· ὅσον ἂν εἰσενέγκῃς, πλεῖον ἀεὶ τὸ λειπόμενον· καὶ οὐδὲν δώσεις ἴδιον, ὅτι πάντα παρὰ Θεοῦ. Καὶ ὥς περ οὐκ ἔστιν ὑ-

περ-

„περβῖναι τὴν αὐτοῦ σκιά, ὑποχωροῦσαν καὶ πόσον προίμεν· οὕτως οὐδ' οἷς δίδομεν νικῆσαι Θεόν· οὐ γὰρ ἔξωτι τῶν αὐτοῦ δίδομεν, οὐδὲ ὑπὲρ τὴν ἐκείνου φιλοτιμίαν“.

(Λόγ. περὶ φιλοπτωχείας).

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἀπορεῖ, διὰ τί ἡ Παρθένος εἶπε νὰ ἀποδώσῃ δι' αὐτῆς ἡ Εὐὰ τὸ χρέος οὐχὶ πλήρες, ἀλλὰ πληρέστατον; Λύων ἐν τὴν ἀπορίαν λέγει ὅτι πληρέστατον αὐτὸ εἶπε διὰ δύο αἷτια, ἢ διότι μίαν πλευρὰν ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἡ Θεοτόκος δανεισαμένη διὰ τῆς Προμήτορος Εὐας, ὁλόκληρον ἄνδρα τὸν Χριστὸν ἀντιδεδωκεν, ἢ διότι ἡ Εὐὰ μὲν ἠπάτησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τοῦ Παραδείσου αὐτὸν ἐξέβαλεν· ὅθεν ἦτον ὑπόχρεως καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Παραδείσου ἐπανορθώσασθαι· ἡ δὲ Θεοτόκος τὸν Χριστὸν ἔτεκεν, ὅς τις καὶ τὴν ἀπάτην ἐθεράπευσε, καὶ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ πάλιν διαγωγὴν ἐχαρίσατο.

Τροπάριον.

„Ἵπέσχετο ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τῷ Προπάτορι εὐλογεῖσθαι ἐν τῷ
„σπέρματι τούτου τὰ Ἑθνη, Ἀγνή· διὰ σοῦ δὲ πέρας ἡ ὑπόσχε-
„σις δέχεται σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος καὶ λέγει· ὦ πάνανγε καὶ ὑπέρανγε ψυχῇ καὶ σώματι Μαριάμ, τὸ παλαιὸν μὲν ὁ Θεὸς ὑπέσχεθη εἰς τὸν Προπάτορα Ἀβραὰμ ὅτι μέλλουν νὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ Ἑθνη ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ· σπέρμα δὲ τοῦ Ἀβραὰμ εἶναι ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθότι ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραὰμ ἐγεννήθη, τὸ ὅποῖον εἶσαι ἐσὺ Παρθένε· διὰ μόνης γὰρ σοῦ ἐμέθε-
ξεν ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Ἀβραὰμ, ὡς καὶ ἐκ σοῦ μόνης συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ ἀνδρός· οὕτω γὰρ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, ἀφ' οὗ ὑπήκουσε καὶ ἀνέβη εἰς τὸ βουνὸν διὰ νὰ θυσιάσῃ τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱόν· „Καὶ εὐελογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι σου
„πάντα τὰ Ἑθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς“ (Γέν. κβ'. 18.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ, ἔτω γράφει· „Τῷ δὲ Ἀβραὰμ
„ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ
„πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός“ (Γαλάτ. γ'. 16.)
Εἰπεὶ δὲ λοιπὸν τοιαύτην ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραὰμ, νὰ εὐλογηθοῦν ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ (τῷ Χριστῷ δηλαδὴ) ὅλα τὰ Ἑθνη· διὰ τοῦτο σήμερον λαμβάνει τέλος ἡ ὑπόσχεσις αὕτη διὰ τῆς μεσιτείας τῆς σῆς, Θεοτόκε· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα σήμερον τὸ εὐ-
λογημένον καὶ ἅγιον σπέρμα αὐτό· ἦτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δίδεις καλὰς ἀρχὰς καὶ προοίμια τῆς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ἐκείνης παλαιᾶς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς τῶν Ἑθνῶν εὐλογίας.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει οἱ Θεόφρονες παρὰ τὸν Κτίσαντα,
„ἀλλὰ πυρὸς ἀπειλὴν ἀνδρείως πατήσαντες ἔχαιρον ψάλλοντες (1),
„ὑπερύμνητε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, „Χαίροντες ἐψαλ- το ἑψαλλον, ἢ ἐπιρρήματικῶς, ἢ γουν μετὰ χαρᾶς, „λον“, ὅπου ἡ Χαίροντες μετοχή πρέπει νὰ ἑρμη- ἦτοι χαρμωδῶς ἐψαλλον, ὃ καὶ καταλληλότερον νευθῇ ἢ αἰτιολογικῶς, ἢ γουν ἐπεὶ ἔχαιρον, διὰ τῶ- εἶναι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παρὼν Εἰρμός οὐδὲ ἐξηγήσιν χρειάζεται· διότι εἶναι εὐκολοκατάληπτος καὶ κατὰ τὰς λέξεις καὶ κατὰ τὸ νόημα, καὶ διότι πλειστάκις εἴπομεν τὴν περὶ τῶν τριῶν Παίδων ἱστορίαν, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδός, οἱ τρεῖς Παῖδες, λέγων, φυλάττοντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τὸν λέγοντα „Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντός ὁμοίωμα· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς“, (Ἐξ. κ'. 4.) διὰ τοῦτο δὲν ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος περὶ τῶν εἰδωλολατρῶν Ἑλλήνων (Ῥωμ. α. κς'), δὲν ἐλάτρευσαν τὴν αἰσθητὴν καὶ ἄψυχον εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος, οὐδὲ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὡς Θεόν, καθὼς ἐλάτρευσαν καὶ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὅλοι οἱ λαοί, οἱ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εὐρισκόμενοι τοῦ τυράννου· „Γνωστὸν, ἔλεγον πρὸς τὸν τύραννον, γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.) Ὅθεν ἐπειδὴ οἱ τρισμακάριοι ἐπροτίμησαν τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τῆς ἀψύχου εἰκότος· τούτου χάριν κατεπάτησαν ἀνδρείως τὸν φοβερισμόν τῆς ἀναμμένης καμίνου. Ὅθεν βαλθέντες εἰς τὴν κάμινον καὶ μὴ βλαβέντες ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ Ἀγγέλου, ἔχαIRON, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν ἑταλλων λέγοντες· σὺ, ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, εἶσαι εὐλογητός εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀπὸ τὴν χαρὰν γὰρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ γεννᾶται τὸ ψάλλειν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰακώβος ὁ ἀδελφός σου „Εὐθυμεῖτε, ψαλλέτω“. (Ἰακ. ε. 13.)

Τροπάριον.

„Φῶς τὸ αὔλον μνηύων ὕλη σώματος ἐμωθισόμερον δι' εὐσπλαγ-
„χρίαν πολλήν, Φαιδρὸν εὐαγγέλιον, Θεῖα κηρύγματα, μὺν κραυ-
„γάζεις μοι· εὐλογημένος, Πάναγνε, ὁ καρπὸς τῆς σῆς κοιλίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Χαροποιὸν εἶναι καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο, μετὰ τὸ ὅποῖον ἡ Παρθένος ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγγέλον, λέγουσα· ἐσὺ, ὦ Γαβριήλ, μνηύεις εἰς ἐμὲ ὅτι τὸ αὔλον φῶς· ἦτοι ὁ Θεός, ὅς τις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον εἶναι „Φῶς τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄρρητον, οὔτε νῶ καταληπτόν, οὔτε λόγῳ ρητόν, πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως“, (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) ἐσὺ, λέγω, ὦ Ἀγγελε, μνηύεις ὅτι τὸ αὔλον αὐτὸ φῶς ὁ Θεός μέλλει νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὴν ὕλην σώματος διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου. Ὅθεν μετὰ τὸ μῆνυμα αὐτὸ κραυγάζεις εἰς ἐμὲ ἕνα λαμπρὸν εὐαγγέλιον, τὸ ὅποῖον προξενεῖ χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ κηρύγματα Θεϊκὰ καὶ οὐράνια· ἐπειδὴ λέγεις πρὸς ἐμὲ· ὦ Πάναγνε καὶ ὑπέραγνε Θεοτόκε, ὁ καρπὸς τῆς ἰδικῆς σου κοιλίας εἶναι εὐλογημένος. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὐχὶ ὁ Ἀρχάγγελος, ἀλλὰ ἡ Ἐλισάβετ, ὅταν ἐπῆγεν εἰς αὐτὴν ἡ Παρθένος μετὰ τὸν Εὐαγγελισμόν. Επειδὴ ὅμως καὶ ὁ Ἀγγελος καὶ ἡ Ἐλισάβετ εἶπον πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸ „Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί“, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Γαβριήλ ἀπέδωκεν ὁ Μελωδὸς τὸ „Εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. Ἑρμηνεύει δὲ ὁ Θεοφύλακτος ὅτι ἐπὶ τοῦ „Καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“ ὁ Καὶ Σύνδεσμος νοεῖται ἀντὶ τοῦ Γάρ· ἥρουν εὐλογημένη εἶσαι σὺ ἀνάμεσα εἰς τὰς γυναῖκας· διότι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε εἶναι εὐλογημένος· ὅθεν ἐξ ἐκεῖνα ἔλαβες καὶ σὺ τὸ νὰ ᾖσαι εὐλογημένη.

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανός· „Εὐλο-
„γημένον τοίνυν διὰ τοῦτο τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας· πρὸ τοῦ Ἥλιου τὸ φῶς σου·
„ὑπερτέρα πάσης κτίσεως ἡ τιμή σου· πρὸ τῶν Ἀγγέλων ἡ ὑπεροχή σου· ὑψηλοτέρα σὺ τῇ
„Οὐρανοῦ· ἀλλὰ καὶ πλατυτέρα τοῦ Οὐρανοῦ τῶν Οὐρανῶν, καὶ τοῦ γραφικῶς παρά τι-

„νος Ἀγίου ἀναφερομένη ἐβδόμου ὀρθώτερε, καὶ εἰ ἔστι τις ἕτερος καὶ ὑπερέκεινα τούτου λέγειν, Οὐρανέ· εὐλογημένη σὺ ἐν γενεαῖς γενεῶν· ἀλλὰ καὶ εὐλογήθησαν ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· οὐδὲ γάρ ἐστι τόπος, ἔνθα σὺ μὴ δοξάζῃ· οὐδὲ φυλὴ, ἐξ ἧς οὐκ ἐβλάστησαν διὰ σοῦ καρποὶ τῷ Θεῷ“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγει καὶ ὁ Θεὸς Σαφράνιος Ἱεροσολύμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτήν· δὲν χορταίνει, λέγει, νὰ ἀνακηλῇ καὶ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ ὄνομα τῶν Εὐαγγελίων, καὶ τὸ πάθος ἐξαγγέλλει, καὶ ἐνθουσιᾷ μὲ ἓνα πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν· ἀρχόμενος γὰρ λέγει· „Εὐαγγέλια, ἀδελφοί, εὐαγγέλια, καὶ πάλιν ἐρῶ εὐαγγέλια“. Προβαίνων δὲ φησὶ· „Μεγαλοφάνως βοῶ καὶ διαρρήδην κηρύττω καὶ φθέγγομαι, εὐαγγέλια εὐαγγέλια εὐαγγέλια· τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγέλια· τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ δι' ἡμᾶς εὐαγγέλια· τῆς Θεοῦ παρουσίας πρὸς ἡμᾶς εὐαγγέλια· ἐνανθρωπήσεως Θεοῦ τῆς ἐξ ἡμῶν εὐαγγέλια· ἀσπόρου συλλήψεως Θεοῦ εὐαγγέλια· κυφορίας Θεοῦ εὐαγγέλια· ἀτρέπτου συνδρομῆς Θεοῦ πρὸς σάρκα εὐαγγέλια... Ἄρα μὴ ταπεινὴ τῶν ἡμῶν εὐαγγελίων, ἢ ἐκλαμψίς, οὐ πᾶσαν ὑπερβαίνει λαμπρότητα, καὶ πᾶσαν ὑπεραίρει φαιδρότητα, καὶ πᾶσιν ἀποκρύπτει κομψότητα; διὰ τοῦτο βοῶ πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ὑμᾶς καὶ ὁμόφρονας· εὐαγγέλια εὐαγγέλια εὐαγγέλια, καὶ βοῶν οὐ κορέννυμαι“.

Τί δὲ εἶναι τὸ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς χαροποιὸν εὐαγγέλιον; Ἀκουσον πῶς ὀρίζει αὐτὸ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον, πρεσβεΐα Θεοῦ καὶ παράκλησις πρὸς ἀνθρώπους δι' Υἱοῦ σαρκωθέντος, καὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα καταλλαγῆς μισθὸν δωρουμένου τοῖς πειθομένοις αὐτῷ τὴν ἀγέννητον Θέωσιν. Ἀγέννητον δὲ λέγω Θέωσιν, τὴν κατ' εἶδος ἐνυπόστατον ἑλλαμψιν, ἥτις οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ἀνεπινόητον ἐν τοῖς ἀξίοις φανέρωσιν. Διὰ τί δὲ λέγεται Εὐαγγελισμός ἢ παροῦσα πανήγυρις; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος λέγων· „Ἀγαθὰ ἡμῖν εὐαγγέλια σήμερον ἦκε παρά Θεοῦ, καὶ πράγματα γέγονε παρ' ἡμῖν, τῶν ἐν τῇ Ἐδέμ κατ' ἡμῶν γεγονότων ἀντικρυς διορθωτικά. Ἐκεῖ κατὰ τοῦ ἀνθρωπείου γένους πὰ φαῦλα ἀπὸ γυναικὸς ἤρξατο· ὥδε ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ γυναικὸς ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ὅθεν ἢ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔσχευ' ἀρχῇθεν, ἐκεῖθεν ἢ εὐλογία τὴν ἀπαρχὴν ἐκτίσαστο ὕστερον· ἐκεῖ ὁ Παράδεισος, ὥδε ἡ ἐκκλησία· ἐκεῖ ὁ Ἀδάμ, ὥδε ὁ Χριστός· ἐκεῖ ἡ Εὐα, ὥδε ἡ Μαριάμ· ἐκεῖ ὁ ὄφις, ὥδε ὁ Γαβριήλ· ἐκεῖ δράκοντος πρὸς τὴν Εὐαν ψιθυρισμός, ὥδε Ἀγγέλου πρὸς τὴν Μαριάμ χαιρετισμός (1). Ἐκεῖ τὸ „Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου“, ὥδε τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν“, (Λόγ. α. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν).

Τροπάριον.

„Χαῖρε Δέσποινα Παρθέμε· χαῖρε πάμαγμε· χαῖρε δοχεῖον Θεῷ·
„Χαῖρε λυχμία φωτός· Ἀδάμ ἢ ἀνάκλησις. Εὐας ἢ λύτρωσις· ὅρος
„ἁγίου· περιφανεὶς ἀγίασμα καὶ μυμφῶν ἀθαμασίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ἡ Παρθένος εἰς τὸν Ἀγγελοῦ ὅτι κραυγάζει πρὸς αὐτὴν φαιδρὸν εὐαγγέλιον καὶ Θεῖα κηρύγματα· τούτου χάριν καὶ ὁ Ἀγγελος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ αὐξάνει τὸ ἀνωτέρω εὐαγγέλιον τῆς χαρᾶς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Παρθένον· Χαῖρε ὦ Δέσποινα παντός τοῦ Κόσμου. Χαῖρε Παρθένε πάμαγμε καὶ ὑπέραγμε, ἢ μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος Παρθένος οὔσα, ἀλλὰ καὶ κατὰ

(1) Ὅθεν μερικοὶ γλαφυρῶς ἠρμάνευσαν τὸ τοῦ Παρθένον) καὶ νῦν νυκτὶ ἀναγγέλλει γυνῶσιν (ἡ Δαβὶδ ἐκεῖνο ρητὸν „Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρευνεῖται γυνὴ ἢ νύξ ὁ ὄφις καὶ Διάβολος ἀναγγέλλει γυνῶσιν πρὸς τὴν Εὐαν ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἵνα ἀπα- ἡρῆμα, (ἥτοι ὁ Γαβριήλ ἐρευνεῖται τὰ ρήματα τοῦ τῆς τῆς αὐτῆς).

κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Χαῖρε ὡς δοχεῖον καὶ κατοικητήριον λογικὸν καὶ νοερὸν τοῦ Θεοῦ, ἡ τὸν ἀχώρητον τῷ Κόσμῳ χαρήσασα. Χαῖρε λυχνία φωτός, εἴτε ἡ τοῦ Μωϋσέως, εἴτε ἡ τοῦ Ζαχαρίου, ἀπὸ τῶς τῆς ὁποίας ἐφωτίσθησαν οἱ ἐν τῷ σκότει καθήμενοι Ἑθνηκοί. Χαῖρε Θεοτόκε, ἡ ἀνακλεις τοῦ Προπάτορος Ἀδάμ εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσε. Χαῖρε τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ ἀρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν ὠλισθήσε. Χαῖρε τὸ ὅρος τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Δαβὶδ προσήτευσε. Χαῖρε ἀγίασμα ἔνδοξον, (ἀγίασμα δὲ ἀνομάζετο ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς) τοῦ ὁποίου ἀνωτέρα ἐφάνης σὺ Θεοτόκε, ὅσον ἀνώτερος εἶναι ὁ ἔμφυχος καὶ λογικὸς ναὸς ἀπὸ τὸν ἄψυχον καὶ ἄλογον. Χαῖρε ὡς θάλαμη μυστικῆς τῆς ἀθανασίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου οἱ πρῶτον θνητοὶ τῆς ἀθανασίας κατηξιώθημεν.

Τροπάριον.

„Ψυχὴν ἠγύρισε, καὶ σῶμα καθυγίασε, μαὸν εἰργάσατο χωρητι-
„κόμ με Θεοῦ, σκηρὴν Θεοκόσμητον, ἔμφυχον τέμερος, ἡ ἐπέλευ-
„σις τοῦ Παραγίου Πνεύματος, καὶ ζωῆς ἀγνὴν Μητέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἀγγελον καὶ λέγει αὐτῷ ἡ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τῆς ὁποίας εἶπας μοι, ὦ Γαβριήλ „Πνεῦμα Ἅγιον ἡ ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λουκ. α. 35.) αὐτῇ, λέγω, ἐκαθάρισε μὲν τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, ἡγίασε δὲ καὶ τὸ σῶμά μου· αὐτῇ μὲ ἐκατασκεύασεν ἕνα ναὸν ἐπιτηδεῖον διὰ τὰ χωρέσω τὸν Θεὸν Λόγον· αὐτῇ μὲ ἐποίησε μίαν ἄλλαν σκηνὴν στολισμένην ὑπὸ Θεοῦ μὲ ὅλα τὰ κάλλη τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερτέραν τῆς Σκηνῆς ἐκείνης· ἐκείνη γὰρ ἦτον ἄψυχος, ἐγὼ δὲ εἶμαι λογικὴ τε καὶ ἔμφυχος· καὶ ἵνα τελευταῖον εἶπω τὸ πρῶτον, αὐτῇ ἡ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰργάσατο ἐμὲ Μητέρα ἄχραντον τῆς ζωῆς· ἦτοι τοῦ ζωηφόρου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅς τις εἶναι ἡ ζωὴ καὶ αἰτοζωή, καθὼς εἶπε μόνος· „Εγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.)

Εἶπον δὲ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκαθάρισε τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, καθότι ἡ Θεοτόκος ἐπέκειτο εἰς τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν ἕως εἰς τὸν θεῖον Εὐαγγελισμόν· τότε γὰρ ἐλευθεράθη ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν δόξαν τῆς ἐκκλησίας· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Κυνηγεῖς ἡ μὲν ἐκ Παρθένου, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα προκαθαρθεῖσις τῷ Πνεύματι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) καὶ ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης λέγει· „Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἁγίας Παρθένου, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Ἀγγελος, καθαῖρον αὐτὴν, καὶ δυνάμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν· καὶ τότε ἐπισκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος οἶονεῖ θεῖος σπόρος“. (βιβλ. γ'. κεφ. μθ'.)

Ὅρα δὲ, ὅτι μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου, ἤγουν ἀφ' οὗ αὐτὴ εἶπεν „Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου“, τότε ἐπῆλθεν εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἡ τοῦ ὑψίστου δύναμις ἐπισκίασεν αὐτὴν, καὶ ἐχὶ προτῆτερα· ὅθεν καὶ ὁ Ἀγγελος τὰ λόγια ὅπου εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον, εἰς χρόνον μέλλοντα τὰ εἶπεν, ἤγουν ὅτι ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ ὅτι ἐπισκιάσει σοι, φανερόνων μὲ τοῦτο ὅτι, ὅταν ἔλεγε ταῦτα, δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ τῷ Μυστηρίου τελειωτικόν, ἕτε ἡ δύναμις τῷ ὑψίστου εἶχεν ἐπισκιάσει αὐτὴν. Εἴρηται δὲ καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγικῇ ἐκθέσει τῆς Πίστεως ὑπὸ Βλασάρωνος τῷ Μακρῷ· „Ὅτε τῷ Ἀγγέλῳ ἀπεκρίνατο ἡ Μαρία „Ἰδὲ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου“, Τότε ἄνθρωπος εὐθὺς ἀπηρτισμένος ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν, ἐγένετο τέλειος“. (Σελ. νέ.) Ὡστε μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπῆλθεν αὐτῇ, καὶ τὸ βρέφος εὐθὺς ἐξεκονισμένον ἐγένε-

ἐγένετο· ὅθεν ἀκολουθῶς καὶ ἡ τοῦτο βαστάζουσα, Θεοῦ Μήτηρ ἦτον. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐλισάβετ οὕτως αὐτὴν ἀνεκίρυνε λέγουσα· „Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρό με“; καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε γεννήσει τὸν Κύριον.

Τροπάριον.

„Ὡς πολύφωτον λαμπάδα, καὶ θεότευκτον παστάδα βλέπω σε·
 „ῥῦμ ὡς χρυσὴ κιβωτὸς τοῦ Νόμου τὸν πάροχον δέχου, Θεόμυμφε,
 „εὐδοκήσαμτα τῇ τῶν ἀνθρώπων ῥύσασθαι, διὰ σὺ φθαρτὴν οὐσίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι τελευταῖον τοῦ πρώτου ἀλφαβήτου, ἀπρίνεται ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέγει· ὦ Θεόμυμφε Μαριάμ, ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς μίαν πολύφωτον λαμπάδα, ἥτις φωτίζει τοὺς ἐσκοτισμένους ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀμαρτίαν· ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς ἓνα νυμφικὸν θάλαμον θεοκατασκευάστον εἰς ὑποδοχὴν Θεοῦ. Λοιπὸν ἐπειδὴ τοιοῦτοτρόπως προτοίμασθης νυμφικῶς, ὦ Παρθένε, διὰ τῆτο, καθὼς ἐκείνη ἡ χρυσὴ Κιβωτὸς ἐδέχθη μέσα της τὰς πλάκας τοῦ Νόμου, ἔτω καὶ σὺ, Θεοτόκε, δέχῃ εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν σου, οὐχὶ πλάκας ἀψύχους τοῦ Νόμου, ἀλλ' αὐτὸν τὸν δοτῆρα τοῦ Νόμου Χριστὸν τὸν Θεόν, ὅστις ἠθέλησε μὲ προηγούμενον τοῦ θέλῃμα νὰ ἐλευθερώσῃ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, καὶ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν ᾄδην τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας.

Ὡδὴ ἡ. Κατὰ Ἀλφάβητον σύντομον προβαίνουσα.

„Ἀκουε Κόρη Παρθένε Ἀγνή· εἰπάτω δὴ ὁ Γαβριὴλ Βουλὴν ὑ·
 „Ψίστου ἀρχαίαν ἀληθινὴν· Γεμοῦ πρὸς ὑποδοχὴν εἰτοίμη Θεοῦ·
 „διὰ σοῦ γὰρ ὁ ἀχώρητος βροτοῖς συμαστρέφεται· διὸ καὶ χαί·
 „ρων βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ μέγαλον Ἀλφάβητον ὁ χαριτάνυμος Μελωδὸς, ἔμειναν ἀκόμη δύο ὠδαὶ ἡ ὀγδόη αὕτη καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐννάτη· ὅθεν εἰς τὴν παροῦσαν μεταχειρίζεται ἓνα ἄλλο ἀλφάβητον σύντομον, καὶ κάμνει πάλιν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως· μελουργήσας γὰρ ἕξ Τροπάρια κατὰ τὴν Ὡδὴν ταύτην, ἐν ἐκάστῳ Τροπαρίῳ περιέλαβε τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· αἱ συλλαβαὶ ὅμως τοῦ κάθε στοιχείου δὲν εἶναι ἴσαι, ἀλλὰ ἀντιστοιχείου. Φαίνεται δὲ ὅτι στιχουργικῶς προβαίνει τὰ Τροπάρια ταῦτα· οἱ στίχοι ὅμως αὐτοὶ εἶναι ἄμετροι καὶ ἀνισοσύλλαβοι. Ἀκολουθοῦσι δὲ τὰ Τροπάρια ταῦτα ἀντὶπόκρισιν ὡς καὶ τὰ ἄνωθεν. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος· ἅς εἰπῇ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὴν Παρθένον τὰ λόγια ἐκεῖνα τῷ Δαβίδ· „Ἀκουσον Οὐγατερ“· (Ψαλ. μδ'. 10.) Ἀκουε Κόρη Παρθένε, ἡ ψυχὴ καὶ σῶματι ὑπάρχουσα ἀγνή καὶ πάναγνος, ἀκουε τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀληθινὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου τοῦ ἀνωτάτου Πατρὸς, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐβουλεύθη, τὸ νὰ ἀποστείλῃ δηλαδὴ τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱὸν νὰ γένῃ ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τὸν Πατέρα ἀπέδωκε τὴν βουλὴν ταύτην εἰπὼν· „Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς τῆς τοῦ Πατρὸς Ἄγγελος“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Ἠσαΐαν λέγοντα· „Κύριε ὁ Θεός μου, δαξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι
 „ἐποίη-

„ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βελὴν ἀρχαίαν ἀληθινήν, γένοιτο“! (Ήσ. κέ. 1.) (1)
 Ὅθεν ἐπειδὴ τοιαύτη εἶναι ἡ προαιώνιος βουλὴ τοῦ Πατρὸς, διὰ τοῦτο γενοῦ ἐτοίμη, Παρ-
 θένε, νὰ δεχθῇς ἐν τῇ κοιλίᾳ σου τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς ἵνα ἐκ τῶν πα-
 ναχράντων σου αἱμάτων λάβῃ σάρκα, καὶ γένη τέλειος ἄνθρωπος.

Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκεῖνος ὅπου εἶναι ἀχώρητος τῷ παντὶ κατὰ τὴν
 Θεότητα, μέλλει νὰ συναναστραφῇ μὲ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη
 δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Βαρούχ, ταῦτόν εἰπεῖν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἰερεμίαν,
 καθότι ὁ Ἰερεμίας ἐστάθη διδάσκαλος τοῦ Βαρούχ, καὶ καθότι τὸ βιβλίον τοῦ Βαρούχ
 ἐδέχθη ἀπὸ τοὺς Πατέρας ὡς ἓνα μετὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰερεμίου. Τί δὲ λέγει ὁ Βαρούχ;
 „Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη“. (Βαρ. γ'. 37.)
 Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα“, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ
 Ὡδὴ αὕτη εἶναι ὁγδόη, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἀνωτέρω λόγιον.

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τῆτο λέγει καὶ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν ἐορτὴν ταύ-
 τήν. „Καὶ βουλὴν πληροῖ (ὁ Θεὸς) ἀρχαίαν τε καὶ φιλάνθρωπον, ἣν φιλάνθρωπος ἀρ-
 „χὴθεν βεβούλευται.. οὐ γὰρ ἔφερεν ὡς Πλάστῃς θεωρεῖν αὐτοῦ τὸ πλάσμα φθειρόμε-
 „νον καὶ ἀπολλύμενον. Καὶ τίς ἡ βουλὴ, ἣν Θεὸς ἐβουλεύσατο πρὸς ἀνθρώπων σωτηρίαν
 „καὶ λύτρωσιν; Ἡσαΐας βοάτω παρελθὼν ὁ θαυμαστος, ὁ καὶ τὴν ἄσπορον Θεοῦ προσ-
 „φθεγγόμενος σύλληψιν, καὶ τὴν παρθενικὴν αὐτοῦ προδιηγησάμενος γέννησιν. ὅς ἐπὶ τῇ
 „πληρώσει τῆς θείας βουλήσεως, Ὡδὴν ἄδων Θεῷ χαριστήριον, Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω-
 „σε, κέκραγεν· ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρ-
 „χαίαν ἀληθινήν· γένοιτο“! (Ήσ. κέ. 1.) Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· „Εὐγε τῆς ἀφράστες
 „οἰκονομίας! εὐγε τῆς χάριτος! ὑπέρευγε τῆς ὑπερανάρχου βουλῆς καὶ προγνώσεως! ὄντως
 „Πνεῦμα Ἅγιον ἐνέκησε τῇ Παρθένῳ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπεσκίασεν αὐτῇ, κατὰ τὴν
 „προαρισμένην βουλὴν τοῦ Θεοῦ τε καὶ πρόγνωσιν“.

Τροπάριον.

„Ἐρμνοια πᾶσα ἡττάται βροτῶν, ἀντέφησεν ἡ Παρθένος, Ζητῶσα
 „ἅπερ μοι φθέγγῃ παράδοξα· Ἡσθῆς σε τοῖς λόγοις, ἀλλὰ δέδοικα.
 „Θαμβηθεῖσα μὴ ἀπάτῃ με ὡς Εὐὰν πόρρω πέμψῃς Θεοῦ· ἀλλ'
 „ὅμως ἦδη βοῶ. (2) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγελον καὶ λέγει αὐτῷ·
 κάθε νοῦς τῶν ἀνθρώπων ὅπου ζητεῖ νὰ μάθῃ τὰ παρὰδοξα Μυστήρια ὅπου λέγεις εἰς
 ἐμέ, ὦ Ἀγγελε, νικᾶται καὶ σκοτίζεται, ἐπειδὴ νὰ καταλάβῃ ταῦτα δὲν δύναται. Εὐχό-
 ναι χαίρω εἰς τοὺς ἰδικούς σου λόγους, καὶ εἰς τὰ χαροποιὰ μηνύματα ὅπου μοι προσφέ-
 ρεις· πλὴν φοβοῦμαι μήπως μέσα εἰς τὴν χαρὰν εὕρω λύπην. Ὅθεν θαμβοῦμαι καὶ εἰς
 ἀπορίαν εὐρίσκωμαι μήπως, καθὼς ὁ ὄφις ἐδίωξε τὴν Προμήτορά μου Εὐὰν ἀπὸ τὸν Θεόν
 μετὰ τὴν ἀπατηλὴν καὶ γλυκεῖαν φαινομένην συμβουλὴν του, οὕτω καὶ σὺ, ὦ Γαβριήλ, διώξῃς
 ἐμέ ἀπὸ τὸν Θεόν μετὰ τὰ καλὰ σου ταῦτα μηνύματα. Ἀλλ' ὅμως πάλιν ἀποβάλλω τὸν
 φόβον, καὶ πεισθεῖσα ἦδη βοῶ· Εὐλογεῖτε καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐάν δὲ γραφῇ „Βοῶς“ ἔτι
 ἑρμηνεύεται· διότι βλέπω ὅτι λέγεις εἰς τὸν Θεόν τὸν Θεοπρεπῆ ἐκείνον ὅμιλον τῶν τριῶν
 Παί-

(1) Ὅρα περὶ τῆς βουλῆς ταύτης εἰς τὴν ἑρμη-
 νίαν τοῦ Εἰρμῶ τῆς τετάρτης Ὡδῆς τοῦ λέγοντος
 „Τὴν ἀνεξιχνίαστον θείαν βουλὴν“, καὶ τοῦ Εἰρ-
 μῶ τὸ λέγοντος „Θεὸς ὢν εἰρήνης“, κατὰ τὴν σίμ-
 πτην Ὡδὴν τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γεννῶν.

(2) Παρὰ τῷ ἀνωτέρω ἑρμηνευτῇ γράφεται „Βοῶ“,
 πρὸς τὴν Θεοτόκον τοῦτου ἀποδιδομένου· ἐν δὲ τοῖς
 ἐκδομένοις γράφεται „Βοῶς“, πρὸς τὸν Ἀγγελον
 τοῦτου ἀποδιδομένου.

Παίδων, τὸν ὁποῖον ὁ ἀντικείμενος ἐχθρὸς ποτὲ δὲν ἤθελεν εἰπῆ ἀφ' ἐαυτοῦ τοῦ μὴ βιάζομαι· ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον „Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν „Πνεύματι Ἁγίῳ“ (ἀ. Κορ. ιβ'. 3.)

Τροπάριον.

„Ἴδε σοι τὸ ἄπορον λέλυται, φησὶ πρὸς ταῦτα ὁ Γαβριήλ· κα-
„λῶς γὰρ ἔφης τὸ πρᾶγμα δυστέκμαρτον. Λόγοις σὼν χειλέων
„πειθαρχοῦσα λοιπὸν, μὴ ἀμφίβαλλε ὡς πλάσματι, ὡς πράγ-
„ματι δὲ πίστευε· ἐγὼ γὰρ χαίρω βῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔρ-
„γα Κυρίου τοῦ Κυρίου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀποκρίνεται ὁ Γαβριήλ πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶπεν ὅτι κἀκεῖ νοῦς τῶν ἀνθρώπων νικᾶται καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τὸ Μυστήριον τοῦτο· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἄγγελος αὐτὸν τὸν ἴδιον λόγον τῆς Παρθένου δραξάμενος, ἰδοὺ, λέγει, ὦ Παρθέने, ἀπὸ τὰ ἰδιά σου λόγια ἐλύθη ἡ ἀπορία σου· λέγουσα γὰρ ὅτι ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων νικᾶται ἀπὸ τὸ Μυστήριον τοῦτο, μὲ αὐτὸ φανερόνεις ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι δυσκολοσυμπέραστον· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ δυστέκμαρτον, ἐκ τοῦ, Τεκμαίρομαι (ὁ δηλοῖ τὸ, βεβαίως καὶ ἀναγκαιῶς συμπεραίνω) καὶ τῆς, Δύς, συντιθέμενον, ταῦτόν εἰπεῖν εἶναι δυσκολοκατάληπτον. Πείθου λοιπὸν, ὦ Δέσποινα, εἰς τὰ ἰδικά σου λόγια, καὶ περισσότερον μὴ ζητῆς, μηδὲ ἀμφιβάλλῃς εἰς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον, ὡς νὰ ἦναι ψεῦδος καὶ ἀνάπλασμα διανοίας, ἀλλὰ πίστευε εἰς αὐτό, ὡς πρᾶγμα ὃν ἀληθές καὶ ἀψευδέστατον· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐγὼ τοῦτο τὸ ἀληθέστατον Μυστήριον ἐννοῶν, χαίρω, καὶ χαίρων βῶ· „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα“.

Τροπάριον.

„Νόμος οὗτος Θεόθεν βροτοῖς, ἡ ἄμεμπτος αὖθις φησὶ, Ξυροῦ ἐξ
„ἔρωτος τόκοι προέρχονται. Οὐκ οἶδα συζύγου παντελῶς ἡδομήν,
„Πῶς οὖν λέγεις ὅτι τέξομαι; Φοβοῦμαι μὴ ἀπάτη λαλῆς· ἀλλ' ὁ-
„μως, ἴδε, βῶ· (1) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τοῦ Κυρίου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποροῦσα ἡ ἄμεμπτος Θεοτόκος εἰσάγεται καὶ λέγουσα πρὸς τὸν Ἄγγελον· οὗτος ὁ φυσικὸς νόμος ἐδόθη, ὦ Ἄγγελε, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν παράβασιν, τὸ νὰ προέρχεται δηλαδὴ τόκος· ἤτοι τὸ νὰ γεννᾶται παιδίον ἀπὸ τὸν ξυρὸν ἔρωτα, ταῦτόν εἰπεῖν ἀπὸ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν καὶ μίξιν τοῦ ἀνδρὸς ὁμοῦ καὶ τῆς γυναικός· ἐγὼ ὅμως δὲν ἠξεύρω παντελῶς ἡδομήν ἀνδρὸς, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ψιλὴν ἐνθύμησιν. Διὰ τῆτο εἶπε τὸ „Παντελῶς“ διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν τὸ νόημα τοῦτο, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς τῶν σαρκικῶν λογισμῶν προσβολῆς ἀνωτέρα ὑπάρχει. Πῶς λοιπὸν ἐσύ λέγεις ὅτι θέλω γεννήσει Υἱόν; Ἐγὼ φοβέμαι μήπως λαλῆς εἰς ἐμέ μὲ καμμίαν ἀπάτην καὶ δολιότητα· ἀλλ' ὅμως πάλιν στοχαζομένη εἰς τὰ λόγια σου μίαν θεϊκὴν δύναμιν, ἰδοὺ βῶ· „Εὐλογεῖτε“ καὶ τὰ ἑξῆς.

Τρο-

(1) Καὶ ἰδὼ „Βῶ“ γράφει ὁ ἀνώνυμος.

Τροπάριον.

„Ρήματα ἅπερ μοι φθέγγῃ, Σεμνή, ὁ Ἄγγελος πάλιν βοᾷ, συρὴ-
 „θῃ (1) πέλει λοχείας ἀνθρώπων θνητῶν. Τὸν ὁμτως Θεός σοι
 „ἐπαγγέλλομαι ὑπὲρ λόγον τε καὶ ἔμμοιαν σαρκύμενον ὡς οἶδεν
 „ἐκ σοῦ· διὸ καὶ χαίρων βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου
 „τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγελος πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Θεο-
 τόκου καὶ λέγει· ὦ σεμνοτάτη καὶ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, τὰ λόγια ὅπου λαλεῖς πρὸς
 ἐμέ, αὐτὰ εἶναι ἴδια καὶ συνειδησμένα τῆς φυσικῆς γεννήσεως τῶν θνητῶν ἀνθρώπων,
 ἡγουν τὸ νὰ σμίγῃ ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ νὰ γεννᾷσι παιδίον· „Ἔσονται φισίν,
 „οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν“, ἢτοι εἰς ἓνα παιδίον· οὕτω γὰρ ἐρμήνευσε τὸ ρητὸν ὁ Θεὸς
 Χρυσόστομος· (Γέν. β'. 24.) καθότι τὸ παιδίον σὰρξ μία τῶν γονέων ἐστίν. Ἐγὼ
 ὁμως, ὦ Δέσποινα, δέν σοι λαλῶ περὶ φυσικῆς γεννήσεως ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐπαγγέλλο-
 μαί σοι ὅτι θέλεις γεννήσει ὡς ἀνθρώπον τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον καὶ
 ἔμμοιαν, καθὼς μόνος ἠξεῦρει αὐτός· διὰ τῆτο καὶ χαίρων βοῶ· „Εὐλογεῖτε πάντα“ κ.τ.λ.

Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Θεὸς Ἱεροσολύμων Σαφρόνιος εἰς τὴν ἐορτὴν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον
 φαίνεται ὅτι ἠρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός. Τί οὖν ἐκεῖνος φησί; „Ἐγὼ σοι
 „τὰ τούτων ὑπέρτερα φθέγγομαι, σὺ μοι λέγεις φυσικὰ καὶ ἀνθρώπινα· εἰ τῶν ἐμῶν
 „ἐγνώκεις λόγων τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν μοι γυναιὼν συνηθείας παρέφες· οὐκ ἂν μοι λό-
 „γους ταπεινοὺς προσεκόμιζες· οὐκ ἂν μοι νόμους ἐκραύγαζες φύσεως, ὧν ἐκτὸς οὐδέποτε
 „τίκτει τὰ θήλεα. Οἶδα καὶ αὐτὸς τὴν ἀνθρωπίνην συνηθειαν, καὶ ἀνθρώπος τὴν φύ-
 „σιν οὐ πέφυκα· οἶδα καὶ γὰρ ὡς ἀνδρὸς ὁμιλία καὶ θήλεος γενναῖν εἶωθε τὸν τικτόμενον
 „ἀνθρώπον· οὐκ εἰμὶ τούτων ἀγνώτης τὴν εἰδῆσιν, εἰ καὶ τούτων εἰμὶ τὴν ἐνέργειαν ἄ-
 „πειρος. Ἄφες μοι τὰ χαμηλὰ καὶ ἐπίγεια, καὶ βλέπε μοι τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια. Οὐ
 „φυσικὸν σοι τόκον εὐαγγελίζομαι σήμερον, τὸν ἐκ θελήματος ἀνδρὸς καὶ σαρκὸς προερ-
 „χόμενον, ἀλλὰ τόκον σοι τὸν ὑπὲρ φύσιν φημί καὶ συνηθειαν. Οἶδα ὡς οὐδέποτε παρ-
 „θένος, ὦ Παρθέने, γεγέννηκεν, ἀλλὰ σὺ γεννήσεις, Παρθένος ὁραμένη καὶ μένουσα“.

Τροπάριον.

„Φαίμῃ μοι ἀληθείας ῥήτωρ, κατέθετο ἡ Παρθέμος· Χαρὰς γὰρ
 „κοιμῆς ἐλήλυθας Ἄγγελος. Ψυχὴν ἔμ' ἐπεὶ καθήγρισμαί Πρεῦ-
 „ματι, Ὡς τὸ ρῆμά σου γεμέσθω μοι· σκηνοῦτω ἐμ' ἐμοὶ ὁ Θεός,
 „πρὸς ὃν βοῶ μετὰ σῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Ἀγγέλου ἡ Παρθέμος ἀκούσασα, εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ
 ὅτι ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν διὰ τῆ παρόντος Τροπαρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός ὅτι ἡ
 Παρθέμος συγκατετέθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ, ὦ Γαβριήλ,
 φαίνεσαι εἰς ἐμέ ὅτι εἶσαι ῥήτωρ τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι ἀληθεύεις καὶ οὐ ψεύδου·
 διότι ἐσὺ ἦλθες ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ἕνας Ἄγγελος καὶ μνηστὴς χαρὰς κοιμῆς ὅλου τοῦ
 Κόσ-

(1) Παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ „Συνήθῃ“ γράφεται ὁρδότερον· ἐν δὲ τοῖς ἐκδομένοις „Συνήθους“.

Κόσμου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ ἐκαθαρίσθην ἀπὸ τῆν προπατορικὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς ἐπε-
λεύσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς γένη εἰς ἐμέ κατὰ τὸν λόγον σου, καὶ
ὡς κατοικήσῃ εἰς ἐμέ ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον Θεὸν λέγω καὶ ἐγὼ με ἐσέ· εὐλογεῖτε
πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια ἐφανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ ἱε-
ρὸν Εὐαγγέλιον, ὅπου ἡ Παρθένος τελευταῖον εἶπεν· „Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι
κατὰ τὸ ῥῆμά σου“. (Λουκ. α. 38.)

Ὡσαύτως πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σαφρόνιος εἰς τὴν ἑορτὴν λέγων· „Πρὸς τὸν
„ Ἀγγέλον δὲ ἡ Θεομήτωρ Παρθένος πιστεύσασα, καὶ ὡς ἔσται πάντως τελείωσις τοῖς
„ λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου θαρσήσασα, πρῶτος ὁμοῦ καὶ ταπεινῶς, οὐ μὴν ἀλλὰ
„ καὶ παρθενικῶς ἀποκρίνεται· τὸν πρῶτον γὰρ καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ Χριστὸν γεννᾷν
„ ἡ πάνανγος ἐμελλε, καὶ πλουτεῖν αὐτὴν ἔδει τὴν αὐτοῦ ταπεινότητα καὶ πραότητα·
„ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“.

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· „Ἡ δὲ Παρθένος χαροποιᾷν ἀφῆκε φωνήν, Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυ-
„ ρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐκεῖνο σαφῶς λέγουσα, ἰδοὺ ἐτοίμη πρόκειμαι,
„ καὶ τὸ καλῶν οὐδέν· ἡ ψυχὴ πρόθυμος· ἡ γαστήρ εὐκαιρος· ἀνέπαφος γὰρ μόνῳ τη-
„ ρουμένη τῷ Πλάστῃ· ἰδοὺ ἡ δέλη Κυρίου πρὸς ὑπακοὴν εὐπειθής· πρὸς δουλείαν εὐτρε-
„ πής· πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμη· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“. Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος·
„ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· ὡς δούλη τῷ δεσποτικῷ πρόκει-
„ μαι νεύματι· ὡς πηλὸς ὑπόκειμαι ταῖς τοῦ κεραμέως χερσίν, ὡς θέλει μετ' ἐξουσίας ἐν
„ ἐμοὶ πραττέτω τὸ βούλημα· ὡς θέλει μετὰ φιλανθρωπίας ἐν ἐμοὶ θαυματουργεῖται
„ τὴν παράδοξον κήσιν· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· γένοιτό μοι τὰ ῥήματά σου ταῦτα
„ καὶ πράγματα“.

Θαυμάζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης τὴν ὑπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην τῆς Παρθένου,
πῶς κεχαριτωμένη ἀκούσασα καὶ τόσα καὶ τόσα παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, δούλην ὠνόμα-
σεν ἑαυτήν. Οὕτω γοῦν φησὶν· „Ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης τῆς Παρθέ-
„ νου οὐχ ἦντον δοκεῖ θαυμαστὸν, ἀλλ' εἴπερ τι καὶ τῶν ἄλλων ἐκπληκτικώτατον· δι' ἣν
„ τάχα καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὑψώθη, καὶ πρὸς ὑπουργίαν ἀφιερώθη τοῦ ταπεινώσαντος ἑαυ-
„ τὸν μέχρι καὶ σώματος καὶ θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ· οὕτω γὰρ τοῦ Ἀρχαγγέλου
„ καὶ σχήματι καὶ ῥήματι τυχοῦσα, καὶ κεχαριτωμένη καὶ νύμφη ἀκούσασα τοῦ Θεοῦ,
„ καὶ τοῖς λεγομένοις πιστεύσασα, δούλην ἑαυτήν ὁμῶς καλεῖ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν δέ-
„ χεται μὲν καὶ συγκατατίθεται· ὡς δὲ μὴ κατ' αὐτήν, ἀλλὰ κρείττονα καὶ προσδοκίας
„ οὔσαν ἐπεύχεται· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Ταύτη τοι κα-
„ κείνος ἀπῆλθεν εὐθύς ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἀγγελος, ἐκπλαγεὶς τῆς ἀρετῆς τὴν ὑπερβολὴν,
„ καὶ μηδὲν ἐπὶ πλέον βασανίσαι θελήσας τοῦ παρθενικοῦ κάλλους τὴν ὡραιότητα“.

Ὠδὴ θ'. Κατὰ Ἀλφάβητον ἀντίστροφον.

„Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ Κιβωτῷ Ψαυέτω μηδαμῶς χεῖρ ἀμυήτων·
„ Χείλη δὲ πιστῶν τῇ Θεοτόκῳ ἀσιγῆτως Φωμὴν τοῦ Ἀγγέλου
„ ἀραμέλπομτα, ἐν ἀγαλλιάσει βοάτω· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ
„ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η παρούσα ἑννάτη Ὠδὴ προβαίνει κατὰ Ἀλφάβητον, ἀντίστροφον ὁμῶς· ἥτοι ἀρχίζει
μὲν ἀπὸ τὸ ω, τελειώνει δὲ εἰς τὸ α· περιέχει δὲ ἕξ Τροπάρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ κα-
θὲν περιέχει τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου· καθὼς καὶ ἡ προλαβοῦσα ὁγδόη Ὠδὴ.
Οὐκ εἰσὶ δὲ τὰ Τροπάρια κατὰ ἀνταπόκρισιν, ἀλλὰ πάντα λέγονται ἐκ μέρους τοῦ Με-
λωδοῦ Ἰωάννου. Ἐν τῷ παρόντι λοιπὸν Τροπάρῳ ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος τὸ πρόσ-
ταγμα τοῦ παλαιοῦ Νόμου, τὸ ὁποῖον ἦτον νὰ μὴ ἀποτολμᾷ τινὰς ἄλλος νὰ ἐγγίξῃ εἰς
τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, πᾶρεξ οἱ Λεῦται καὶ Ἱερεῖς, ὡς καθарοὶ ὄντες καὶ ἀφιερωμένοι
τῷ

τῷ Θεῷ. Καὶ δῆλον τοῦτο ἐγένετο ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὁζᾶ, ὅς τις, ἐπεὶ ἀνάξιος ὢν (1) ἄπλωσε τὰς χεῖράς του καὶ ἐπίασε τὴν ἱεράν μὲν, ἀψυχὸν δὲ ἐκείνην Κιβωτὸν, εὐθὺς ἐθανατώθη ὑπὸ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται. „Καὶ ἐθυμώθη ὁργῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, „καὶ ἐπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ παρὰ τὴν Κιβωτὸν τῆ Κυρίου ἐνώπιον τῆ Θεῶ“ (β'. Βασιλ. 5'. 7.)

Λέγει λοιπὸν οὕτως ὁ Μελωδός· τὸ χέρι τῶν ἀπίστων ἐκείνων ὅπου δὲν ἐμυήθησαν· ἤτοι δὲν ἐμαθον τὰ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως δόγματα, ἢ εἶναι ἐκ τῶν ἀναξίων καὶ ἀκαθάρτων, αὐτῶν λέγω τὸ χέρι ἃς μὴ ἐγγίξῃ μετελειότῃ εἰς τὴν ἐμψυχὸν καὶ ζωντανὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ· ἤτοι ἃς μὴ ἐξετάζῃ τὸ τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον καὶ ἀκατανόητον Μυστήριον μετ' αὐθάδῃ ἐρευνᾶν τοῦ νοός, ἵνα μὴ πάθῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνο ὅπου ἔπαθεν ὁ Ὁζᾶ, καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου· μόνον δὲ τὰ χεῖλη τῶν πιστῶν καὶ εἰδότην τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν ἃς ἀναμέλπουσιν ἀσιγήτως εἰς τὴν Θεοτόκον μετὰ εὐλαβείας καὶ πίστεως τὴν φωνὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, καὶ ἃς φωνάζουν καὶ αὐτοὶ μετ' ἀγαλλίαςιν καὶ πνευματικὴν χαρὰν τῆς καρδίας. Τί δὲ νὰ φωνάζουν; τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμόν· ἤτοι τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τροπᾶριον.

„Ἵπὲρ ἔμμοιαν συλλαβοῦσα Θεόν, Τῆς φύσεως Θεσμούς ἔλαθες
„Κόρη· Σὺ γὰρ ἐν τῷ τίκτειν τὰ Μητέρων διέδρας, Ῥευστὴ φύ-
„σις περ καθεστῆκε· ὅθιμ ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτωμέ-
„νη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ως Κόρη, λέγει, Μαρία, σὺ συλλαβοῦσα Θεὸν ἀσπόρως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν, ἐλησμόνη-
σες· ἤτοι ὑπερέβης τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως· διότι ἐσὺ, ὅταν ἐγέννησας τὸν
Θεὸν Λόγον, διέφυγες τὰ ἴδια τῶν Μητέρων, καὶ μ' ὅλον ὅτι εἶσαι φύσις ρευστή· ἤτοι
ἀνθρωπίνη καὶ παθητὴ καὶ φθαρτή· ἴδιον γὰρ τῶν Μητέρων εἶναι, ὅταν γενήσονται παι-
δίον, νὰ μὴ μένουν πλέον παρθένοι, ἀλλὰ νὰ φθείρουν καὶ νὰ χάνουν τὴν παρθενίαν.
Διὰ τοῦτο σὺ ὡς ὑπὲρ φύσιν γενήσασα, ἐπαξίως ἀκούεις τόσον παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, ὅ-
σον καὶ παρὰ πάντων τῶν πιστευόντων τῷ τόκῳ σου. Τί δὲ ἀκούεις; „Χαῖρε, κεχαριτω-
„μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τὰ αὐτὰ μετ' τὸν Μελωδὸν πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος· „Πᾶσαι μὲν γὰρ
„αἱ γυναῖκες Μητέρες γινόμεναι, πρῶτον ἀνδράσι συνέρχονται, καὶ τότε Μητέρες προέρ-
„χονται (ἤτοι γίνονται)· σὺ δὲ Παρθένος τηρουμένη καὶ μένουσα, Μήτηρ ἐκ Θεοῦ γε-
„νήσῃ Θελήματος. Ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς καινουργήσῃ τὴν σύλληψιν· ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς
„τὴν ἀπότῃξιν δείξει· ἀδυνατεῖ γὰρ αὐτῷ τὸ παράπαν οὐδὲν ἂν ἂν ἐθέλῃσαι ποιεῖν·
„ἀλλ' ἔργον εὐθέως τὸ θέλημα γίνεται, κτισμάτων αὐτῷ μηδενὸς ἀντιπίπτοντος, ὡς
„ἐργάτης ἐστὶ δυνατώτατος“.

Τροπᾶριον.

„Πῶς θηλάξεις γάλα, Παρθέμε ἄγνή; Οὐ φέρει ἐξεῖπεῖν γλῶσσαν
„βροτεία· Ζέμον γὰρ φύσεως ἐπιδείκνυσαι πρᾶγμα, Νομίμου γο-
„μῆς ὅρους ὑπερβαίρουσα· ὅθιμ ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτω-
„μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς Τρο- „Χερσὶ παῖς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθάδους“· ἵνα μὴ
παρίου τῆς Κοιμήσεως τοῦ λέγοντος· „Ἵπὸφθασε τὰ αὐτὰ καὶ ἰδὼν λέγοντες περιττολογῶμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· λέγει γὰρ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Παρθένε ἀγνή καὶ πάναγνε κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, πῶς Παρθένος οὖσα καὶ πείραν ἀνδρὸς μὴ γινώσκουσα, βοζάνεις γάλα τὸν Τιδὸν τοῦ Θεοῦ; τοῦτο τὸ θαῦμα δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ γλῶσσα ἀνθρώπου· διότι ἐσὺ δείχνεις ἓνα πρᾶγμα ἀλλότριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑπερβαίνεις γὰρ τοὺς Νόμους τῆς νομίμου γονῆς τῶν ἀνδρῶν· ἐπεὶ δὲ νόμος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι τὸ νὰ γεννοῦν αἱ γυναῖκες διὰ νομίμου γονῆς καὶ σπέρματος ἀνδρός· σὺ δὲ, Παρθένε, διπλῶς ὑπερέβης τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ διότι ἀσπύρως συνέλαβες, καὶ διότι συνέλαβες τὸν Τιδὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὰ δύο γὰρ ταῦτα ὑπερφυῆ εἰσὶ καὶ παράδοξα. Ὁθεν δι' αὐτὰ ἀξιοπρεπῶς ἀκούεις παρὰ πάντων τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμὸν τοῦ Ἀγγέλου „ Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος „ μετὰ σοῦ “.

Τροπάριον.

„ Μυστικῶς ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς λαλεῖται περὶ σοῦ, Μῆ-
„ τερ ὑψίστου· Κλίμακα γὰρ πάλαι Ἰακώβ σε προτυποῦσαν ἰ-
„ δὼμ' ἔφην· βάσις Θεῷ αὕτη· ὅθεν ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχα-
„ ριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ως Μήτηρ, λέγει, τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, διὰ λόγου σου λαλεῖται πνευματικῶς καὶ αἰνιγ-
ματωδῶς ἀπὸ τὰς ἱεράς καὶ θεοκατασκευάστους Γραφάς· θεοκατασκευάστοι γὰρ εἶναι αἱ
Γραφαί, καθότι καὶ ὁ παλαιὸς Νόμος καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς
περιεχόμενα ὑπὸ Θεοῦ ἐνεπνεύσθησαν. Ὁ Πατριάρχης λοιπὸν Ἰακώβ κοιμηθεὶς εἰς τὸν
τόπον Χαρράν, εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του μίαν σκάλαν, ἢ ὅποιά ἐφθάνεν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως
τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ βλέπων αὐτὴν, τὴν ὠνόμασε βάσιν Θεοῦ· ἦτοι οἶκος Θεοῦ· „ Ἐξη-
„ γέρθη, φησὶν, Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ
„ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν· καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι
„ τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ “ (Γέν. κη. 16.) Ἡ βάσιν
Θεοῦ ὠνόμασε τὴν σκάλαν· διότι εἶδε τὸν Θεὸν ἐπιστηριζόμενον ἐπάνω αὐτῆς· „ Κύριος,
„ φησὶν, ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς “ (Γέν. κη. 13.) Ἐπροτύπωνε δὲ ἡ σκάλα αὕτη ἐσέ,
Παρθένε· ἐπεὶ δὲ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκατέβη μὲν ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, οἱ δὲ
ἐν τῇ γῇ ἀνθρώποι ἀνέβηκαν εἰς τὸν Οὐρανόν· σὺ δὲ οἶκος ἔμφυχος ἐφάνης τοῦ Θεοῦ,
ὡς τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ κοιλίᾳ σου χωρήσασα. Ἀλλὰ καὶ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ σὺ ἀλη-
θῶς εἶσαι, Θεοτόκε· καθότι προτῆτερα ἀπὸ ἐσέ ἦτον κεκλεισμένος ὁ Οὐρανός, καὶ τινὰς
εἰς αὐτὸν δὲν ἐδύνατο νὰ ἔμβῃ· „ Οὐδεὶς, φησὶν, ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ Θεός,
„ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Τιδὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ “ (Ἰω. γ'. 13.)
Διὰ τῆς μεσιτείας δὲ τῆς ἰδικῆς σου ἀνοίχθη ὁ Οὐρανός, καὶ τὰρ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν
ὁποῖος πιστεύει εἰς τὸν Τιδόν σου, καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς του.

Διὰ τί δὲ ὑψίστον ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὸν Θεὸν Λόγον καὶ Μονογενῆ Τιδόν τῆς Παρ-
θένου; Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, ὅσον ἂν ὁ νοῦς ἐκταθῇ καὶ ἀναβῇ εἰς τὸ ὑ-
ψηλότερον, ζητῶν τὴν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ θεωρίαν, τόσον ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ὑψηλότερος τῆς
ἐκείνου ἀναβάσεως, μᾶλλον δὲ καὶ ὑψηλότερος· καθότι καὶ ἡ πολλὰ ὑψηλότερη ἀνάβα-
σις τοῦ νοῦς τόσον μακρὰν εἶναι τοῦ ἀληθινοῦ ὕψους τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἐκεῖνη δὲν εἶναι
ἄλλο, παρ' ἓνα ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐρμηνεύων τὸ φαλ-
μικὸν ἐκεῖνο „ Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυβεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
„ αὐτοῦ “, λέγει· „ Ὅσον χωρεῖ ὕμῶν ὁ λογισμὸς, τοσοῦτον τοῦ Θεοῦ τὴν δόξαν ὑψώ-
„ σατε, εἰδότες ὅτι, ὅσον ἂν ὑπερταθῇ ὕμῶν ἡ διάνοια, καὶ πᾶσαν παρελθὴν ὑψηλὴν
„ φαν-

„Φαντασίαν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑπολήψεσι, τότε τὸ παρ' ὑμῶν εὐρισκόμενον καὶ προσκυ-
 „νούμενον, οὐκ αὐτὴ ἡ μεγαλειότης τοῦ ζητουμένου ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ὑποπόδιον τῶν πο-
 „δῶν αὐτοῦ, τὸ ὑποβεβηκὸς διὰ τούτου καὶ κάτω κείμενον τῆς διανοίας ὑμῶν, συγκρίσει
 „τῆς ἀνεφίκτου καταλήψεως διερμηνεύων“. (Ἑρμην. εἰς τὰς ἐπιγραφ. τῶν ψαλμῶν κεφ.
 „3. Τόμ. α.) Ὅθεν καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ, „Σὺ δὲ ὕψιστος, εἶπεν, εἰς τὸν αἰῶνα“,
 (Ψαλ. γα. 8.) διὰ τὴν φανερώσειν ὅτι ὁ Θεὸς ὑπὸ πάντων τῶν νόων, τόσοι τῶν Ἀγγέ-
 „λων, ὅσον καὶ τῶν ἀνθρώπων νοούμενος ὑψηλότητος ἔχει τὴν διαμένην πάσης τῆς αὐτῶν
 νοήσεως εἰς ὅλον ἐκείνον τὸν ἀτελεύτητον καὶ ἀπέραντον αἰῶνα.

Τροπάριον.

„Θαυμαστόν τῷ Ἱεροφάντῃ Μωσεῖ ἡ Βάτος καὶ τὸ πῦρ ἔδειξε
 „τέρας. Ζητῶν δὲ τὸ πέρασ εἰς διάβασιν χρόνου, ἐν Κόρῃ Ἀγνῇ,
 „ἔφη, κατοπτεύσω ἢ ὡς Θεοτόκῃ λεχθεῖν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη
 „ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ τρίτον τῆς Ἐξόδου ἐρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· γέγραπται γὰρ
 ἐκεῖ ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Ἀγγελος Κυρίου, ὅς τις ἦτον ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος· ἦτοι ὁ
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐφάνη πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐν φλογὶ πυρὸς ἐν τῇ Βάτῳ, καὶ ἡ Βάτος ἐ-
 καίετο μὲν, οὐ κατεκαίετο δέ, τότε ὁ Μωϋσῆς εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὰ ἀκόλουθα λό-
 „για· „Παρελθὼν ὁφθαλμοὶ τὸ ὄραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ Βάτος;“
 (Ἐξ. γ. 3.) Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν μελουργῶν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ,
 ἡ Βάτος, λέγει, καὶ τὸ πῦρ ὅπου ἔκαιε μὲν τὴν Βάτον, οὐ κατέκαιε δὲ αὐτήν, αὐτὰ ἔ-
 „δειξαν τὸ παλαιὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν ἓνα τέρας (σημεῖον) (1) θαυμαστὸν καὶ παράδοξον,
 τοὺς ὅρους ὑπερβαῖνον τῆς φύσεως· διότι αὐτὸς βλέπων τὴν Βάτον νὰ καίεται μὲν, νὰ μὴ
 χωνεύεται δέ, ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸ τέλος καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ τοιούτου μεγάλου θαύμα-
 „τός μετὰ διάβασιν χρόνου· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παρελθόν· ἦτοι ἀφ' οὗ διαβῇ πολὺς και-
 „ρὸς, καὶ ἐγὼ περάσω ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην, τότε θέλω ἰδεῖ νοεῶς διὰ τῶν ἔργων πλη-
 „ρωθὲν τὸ μέγα τοῦτο θέαμα εἰς μίαν Κόρην Ἀγνὴν καὶ Παρθένον· καθότι αὐτὴ ἔχει
 „μὲν νὰ δεχθῇ εἰς τὴν ἄσπορον κοιλίαν της τὸ πῦρ τῆς Θεότητος· ἦτοι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
 ὅς τις εἶναι πῦρ κατὰ τὸ γεγραμμένον, „Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“
 (Δευτ. 8. 24.) δὲν ἔχει δὲ νὰ κατακαῇ ἀπὸ αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ λάβῃ καμμίαν βλάβην
 „καὶ φθοράν. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς ὅτι εἰς τὴν Κόρην αὐτὴν ἔχει νὰ ρηθῇ
 „ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Ἀγγέλων ὡς εἰς Θεοῦ Μητέρα τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη“ ὁ Κυ-
 „ριος μετὰ σοῦ“.

Ὅτι δὲ ἡ Βάτος καὶ τὸ ἐν τῇ Βάτῳ πῦρ προεικονίζε τὴν Παρθένον καὶ τὴν ἐν τῇ
 Παρθένῳ σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, μάρτυς ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, λέγων·
 „Ἡ Βάτος ἀκανθῶδες ἐστὶ φυτὸν· δηλοῖ δὲ ὡς τῆς ἀκανθῶδους καὶ ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν
 „διὰ τὴν παράβασιν γενομένης φύσεως κοινωθήσεται τὸ πατρικὸν φῶς χωρὶς ἀμαρτίας“.

Καὶ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος Βουλ-
 γαρίαις ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τοῦ Παύλου „Ἐν δυ-
 „νάμει σημείων καὶ τεράτων“, (Ῥωμ. 15. 19.)
 λέγει ὅτι διαφέρει τὸ σημεῖον ἀπὸ τοῦ τέρας· κα-
 „θότι σημεῖον λέγεται ἐκεῖνο ὅπου γίνεται μὲν εἰς τὰ
 φυσικὰ πράγματα, καινοπρεπῶς δὲ καὶ θαυμαστῶς·
 „χάριν παραδείγματος, τὸ νὰ ἱατρευθῇ παρὰ τὴν ἡ-
 „δερματομένην πενθερά τοῦ Πέτρου, τοῦτο κατὰ φύ-
 „σιν μὲν εἶναι, τότε ὁμως καινοπρεπῶς καὶ μετ' ὀ-
 „πίαν θαυμαστὸν ἐγένετο· διότι τόσοι ἐγγύωρα καὶ
 „μὲ μὲνιν τὸ πιάσιμον τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου ἀφῆ-
 „κεν αὐτὴν ἡ δέρμη· τέρας δὲ λέγεται ἐκεῖνο ὅπου

γίνεται εἰς τὰ μὴ κατὰ φύσιν ὄντα· παραδείγματος
 „χάριν, κατὰ φυσικὸν τρόπον ὅποιος γεννηθῇ τυφλὸς
 „δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἱατρευθῇ καὶ νὰ λάβῃ ὀφθαλ-
 „μοὺς βλέποντας, ὁ Κύριος ὁμως τὸ θαῦμα τοῦτο ἐ-
 „ποίησε, τὸν ἐκ γενετῆς ὀφθαλμώσας τυφλόν· πλὴν
 „τόσον τὸ σημεῖον, ὅσον καὶ τὸ τέρας ἐξῆ ἀπὸ τοῦς
 „συνήδεις νόμους τῆς φύσεως γίνονται. Ἀλλὰ εἰς μὲν
 „τὸ σημεῖον ὀλιγώτεροι νόμοι τῆς φύσεως λυοῦνται, εἰς
 „δὲ τὸ τέρας, περισσότεροι· Ὅθεν καὶ εἰς τὸ ἐν τῇ
 „Βάτῳ, σὴ καιομένη μὲν, μὴ χωνευμένη δέ, τέρας
 „περισσότεροι τόμοι ἐλύθησαν.

Καὶ πάλιν· „Ὡςπερ οὐ φορητὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ Θεότης ἀνθρωπότητι· πλὴν
 „ἐν Χριστῷ συνέβη καὶ γέγονεν οἷστή“. Μάρτυς ὁ Θεοδώριτος λέγων· „Οἶμαι δὲ καὶ
 „τοῦτο παραδηλοῦσθαι διὰ τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, ὡς ὁ Μονογενὴς ἐνανθρωπήσας, καὶ
 „παρθενικὴν οἰκίσας νηδύν, φυλάξει τὴν παρθενίαν ἀκήρατον“. Μάρτυς ὁ Σευήρος, „Ὁ
 „τοῦ Θεοῦ Υἱός, φάσκων, ὅς καὶ Ἄγγελος ἐκλήθη, ὡς τὴν τῷ Πατρὶ ἐξαγγέλλων βου-
 „λήν, ἐφάνη ἐν τῇ Βάτῳ εἰς τύπον τῆς Παρθένου“. (1) καὶ πάλιν· „Ποῦ ποτέ εἰσιν
 „οἱ λέγοντες, πῶς Θεὸς ἠνώθη σαρκί; πῶς τὸ ἀσώματον συνέβαινε σάματι; τοῦτό σοι
 „τὸ θαῦμα προζωγραφοῦν τὸ Μυστήριον, γενέσθω πάσης ἀποδείξεως ἐναργέστερον“.

Τροπάριον.

„Δαυιδὶ σε Ὅρος καλεῖ μουτόν· Γεννήτριαν Θεοῦ ὁ Ἡσαΐας· Βλέ-
 „πει δὲ ὡς Πόκον Γεδεών· Ὁ Δαβὶδ δὲ Ἀγίασμα φάσκει· Πύλην
 „δέ σε ἄλλος· ὁ δὲ Γαβριὴλ σοι κραυγάζει· Χαῖρε κεχαριτωμένη·
 „ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ φέρει εἰς τὸ μέσον διαφόρους Προφήτας ὁ Μελωδὸς, προεικονί-
 ζοντας τὴν Παρθένον μετὰ διάφορα σύμβολα· ὅθεν καὶ ἀποτείνων πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον,
 οὕτω φησὶν· Ὁ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ὁ μὲν Προφήτης Δαυιδὶς ὀνομάζει ἐσέ· Ὅρος ἀπελέ-
 κητον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐκόπη λίθος χωρὶς χερί ἀνθρώπου· ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀκρογωνιαίος
 λίθος Χριστὸς χωρὶς σπορᾶν ἀνδρός· „Ὁν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὅρους ἐτμήθη λίθος
 „ἄνευ χειρῶν“· (Δαν. β'. 25.) ὁ δὲ Προφήτης Ἡσαΐας Γεννήτριαν τοῦ Θεοῦ· ἦτοι Μη-
 τέρα τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοτόκον σε ὀνομάζει· „Ἰδοὺ, φησὶν, ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψε-
 „ται, καὶ τέξεται Υἱόν“· (Ἡσ. ζ'. 14.) ὁ Κριτὴς Γεδεὼν βλέπει ἐσέ, Παρθένε, ὡς ἀ-
 πάλον ποκάρι τῶν μαλλίων, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὴν ἀνωθεν καταβαίνουσαν βροχὴν· ἦτοι
 τὸν ἀνωθεν κατελθόντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ συλληφθέντα ἐν τῇ κοιλίᾳ σου· „Ἰδοὺ ἐγὼ
 „τίθηναι τὸν πόκον τῆς ἐρίου ἐν τῇ ἄλῳ· εἰάν δρόσος γέννηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ
 „ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γινώσκωμι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραὴλ καθὰς ἐλά-
 „λησας“· (Κριτ. ε'. 37.) ὁ δὲ Προφητὰναξ Δαβὶδ Ἀγίασμα σε ὀνομάζει λέγων· „Ἀ-
 „γιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ Ἀγιάσματι αὐτῆ“· (Ψαλ. γέ. 6.) Ἀγίασμα δὲ ὀ-
 νομάζει κατὰ μὲν τὸ γράμμα, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν, κατὰ δὲ ἀλληγορίαν, ἐσέ καλεῖ
 τὴν ἀληθῶς οὖσαν ἅγιον ναόν τοῦ Θεοῦ· Πύλην δὲ κεκλεισμένην ὀνομάζει σε ἄλλος Προ-
 φῆτης· ἦτοι ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγων· „Ἡ Πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται,
 „καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς“· (Ἰεζ. μδ'. 2.) ὁ δὲ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πλέον
 ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Προφήτας ὀνομάζει σε κεχαριτωμένην· καθότι ἐσύ εἶσαι τὸ ἀ-
 πάντισμα καὶ ἡ συνάθροισις ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων· διὰ τοῦτο καὶ
 φωνάζει εἰς ἐσέ τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμόν· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κα-
 νόνα τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ἀμποτε, λέγω, νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὴν ἐσπέρην ταύτην
 καὶ νὰ συλλάβωμεν πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ νὰ κοιλοπονήσωμεν καὶ νὰ γεν-
 νήσωμεν. Πῶς καὶ μετὰ τί τρόπον; ἀκούσον μετὰ προσοχῆς καὶ πίστεως· „Ἐὰν γάρ, φη-
 „σὶ, μὴ πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ συνήτε“· Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει· „Διὰ τὸν φόβον
 „σου,

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ Ζωναρὸς Ἰωάννης
 ἑρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ α'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου
 τοῦ λέγον· „Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπολου-
 „μένη Βάτος ἐδείξεν ἀφλεκτος“· ἀντιστρόφως διερ-
 ρώνει οὕτω· „Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπο-
 „λουμένη Βάτος ἐδείξεν ἀφλεκτον“· Καὶ λέγει·
 „Ὁ τύπος τῆς οὐς λοχείας ἐδείξε τὴν Βάτον καὶ ο-
 „μένην καὶ μὴ κατακαϊμένην, ἀλλὰ ἀφλεκτον με-

„νουςαν“ διὰ τὸ τυττοῦν γὰρ σὲ ἡ Βάτος φλεγόμε-
 „νη οὐ κατεπλέγετο, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ σύ μέλλεις
 „ἐν σκευτῇ δέξασθαι τὸ πῦρ τῆς Θεότητος καὶ μὴ
 „καταφλεγήναι“· Καὶ ἐν πολλαῖς δὲ χειρογράφοις
 Ὀκτωήχοις οὕτως εὑρίσκειται διωρθωμένος· Ὡστε πρω-
 τότυπον μὲν ἦτον ἡ Παρθένος τῆς Βάτου, ἡ δὲ Βά-
 τος ἦτον τῆς Παρθένου τύπος καὶ εἰκὼν.

„σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν (ἦτοι συνελάβομεν) καὶ ὠδινήσαμεν (ἦτοι ἐκοιλοποιήσαμεν) καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“. (Ἠσ. κς'. 8.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεοπέσιος Κύριλλος, λέγει ὅτι ὁ κοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδία παρομοιάζει μὲ τὴν Μήτηρ, ὃ δὲ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει μὲ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κάμνει αὐτὴν ἔγκυον πρῶτον ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὃ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, κάμνει αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν κάθε ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην σαρκικὴν, νὰ ποθῇ δὲ κάθε ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν. Χρονίζων δὲ ὁ φόβος οὗτος εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ καθαρίζων αὐτὴν ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνεται πρόξενος εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολουθῶς νὰ γεννήσῃ πνεῦμα σωτηρίας: ἦτοι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν, φθάσασα εἰς ἄνδρα τέλειον καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω Ἡσαΐας ἐπιφέρει „Καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου“. Ἡ τάξις γὰρ ἡ φυσικὴ εἶναι πρῶτον νὰ δέχεται ἡ γυνὴ τὸ σπέρμα· δεύτερον, νὰ συλλαμβάνῃ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ μορφώσῃ εἰς βρέφος· τρίτον, νὰ κοιλοποιῇ· καὶ τέταρτον, νὰ γεννῇ. Τοιοῦτοτρόπως ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν γέννησιν· πρῶτον, ὡς εἶπομεν, δέχεται ἡ ψυχὴ διὰ τῆς πίστεως τὸν σπέρμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· δεύτερον, συλλαμβάνει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· τρίτον, κοιλοποιεῖ· καὶ τέταρτον, γεννᾷ τὸ πνεῦμα τῆς σωτηρίας· τὸ γὰρ τέλος τῆς πνευματικῆς γεννήσεως ταύτης καὶ ὁ καρπὸς τῶν πνευματικῶν ὠδίνων εἶναι ἡ σωτηρία κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Ὁμοίον δὲ τοῦτο εἶναι μὲ ἐκεῖνο ὅπου γράφει ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας· „Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν“. (Γαλ. Δ'. 19.) ἐπειδὴ γὰρ οἱ Γαλάται παραιτήσαντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἐφύλαττον τὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τούτου χάριν ὁ Παῦλος ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ ἀναγεννήσῃ πάλιν αὐτοὺς, καὶ νὰ σπουδάσῃ νὰ μορφώσῃ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων.

Θέλεις, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, νὰ βεβαιωθῇς τὴν πνευματικὴν ταύτην σύλληψιν καὶ κοιλοποίησιν καὶ γέννησιν; Ἀκροσὸν καὶ ἄλλας μαρτυρίας ἁγίων, τὰς ὁποίας ἐσπουδάσαμεν νὰ συνάξωμεν πρὸς πληροφориάν τῶν ἀπιστάντων τῷ τοιῷτῳ Μυστηρίῳ. Γράφει ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος „Ὅπερ γὰρ ἐν τῇ ἀμείαντῳ Μαρίᾳ γέγονε σωματικῶς, τοῦ πληρώματος τῆς Θεότητος ἐν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Παρθένου ἐκλάμψαντος, τοῦτο ἐπὶ πάσης ψυχῆς κατὰ λόγον παρθενοῦσης γίνεται, οὐκέτι σωματικὴν ποιούμενου τοῦ Κυρίου τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ πνευματικῶς εἰσοικιζομένου, καὶ τὸν Πατέρα ἑαυτοῦ συνεισάγοντος“. (Κεφ. β. περὶ Παρθενίας Τόμ. γ'.) Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ τῷ Θεῷ Λόγος ἐφάπαξ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, αἰ γεννᾶται θέλων κατὰ Πνεῦμα διὰ φιλανθρωπίαν τοῖς θείοις, καὶ γίνεται βρέφος, ἑαυτὸν ἐν ἐκείνοις διαπλάττων ταῖς ἀρεταῖς“. (Κεφ. η'. τῆς γ'. ἑκατονταδ. τῶν Γνωστικῶν). Ἀλλὰ καὶ ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος οὕτω λέγει· „Καὶ λότυχος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἰδῇ τὸ φῶς τοῦ Κόσμου, ἤγουν τὸν Χριστὸν ὅτι ἐμορφώθῃ μέσα του· ὅτι αὐτὸς θέλει νομισθῇ Μήτηρ Χριστοῦ, ἔχων τὸν Χριστὸν μέσα του ὡς ἄν βρέφος, καθὼς αὐτὸς ὁ ἀφευδέστατος ὑπέσχετο· „Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου καὶ φίλοι μου οὗτοί εἰσιν, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶντες αὐτόν. Ὡστε ἐκεῖνοι ὅπου δὲν φυλάτταν τὰς ἐντολάς του, ὑστερεῖνται θεληματικῶς ἀπὸ τὴν τοιαύτην χάριν· ἐπειδὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ ἦτον, καὶ εἶναι, καὶ θέλει εἶναι δυνατόν· καὶ ἔγινε, καὶ γίνεται, καὶ θέλει γένῃ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου κάμνουν τὰς ἐντολάς του“. (Λόγ. νζ'. σελ. 304.) Καὶ πάλιν· „Εἰς ποῖον δὲ τόπον καὶ μέρος τοῦ σώματος νομίζεται ὅτι μορφοῦται ὁ Χριστός; εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὸ στήθος; ὄχι, ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας μορφοῦνται· καὶ ὄχι σωματικῶς, ἀλλὰ ἀσωμάτως καὶ καθὰς πρέπει εἰς τὸν Θεόν“. (αὐτόθι.)

Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ρητὸν τὸ λέγον· „Χριστὸς ἐκ Παρθένου· γυναῖκες παρθενεύετε, ἵνα Χριστοῦ γέννησθε Μιτῆρες“. Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σχολιαστὴς Νικήτας λέγει· „Πᾶσα ψυχὴ ἀρρενὸς ὅμῃ καὶ θηλείας ἀπὸ πάσης ἐμπαθείας παρθενεύουσα, συλλαμβάνει τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς, καὶ γεννᾷ αὐτόν“. Λέγει δὲ καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν· „Γινώμεθα ὑπόθεσις εὐρυγῆς, μᾶλλον δὲ ἑκαστος ἡμῶν καθ' ἑαυτὸν εὐρυγῆ, καὶ ἀποδῶμεν ἅγε ἡ σήμερον παινήγυρις ἀπαιτεῖ. Ἔσται δὲ τοῦτο πᾶς; ψυχὴ ἥσθα στείρα καὶ ἀκαρπὸς καὶ

„μη“

„μὴδὲν τέκνον γεννώσα ζωῆς ἄξιον καὶ φωτός· ἀπάρτι ἐν γαστρὶ εὐθέως τὸν φόβον τὸν
 „δεσποτικὸν ἐγκολπώθητι, καὶ πνεῦμα σωτηρίας σεαυτῷ ἀπογέννησον, καὶ θρέψον τὸ
 „τέκνον καὶ αὐξήσον τῇ τῆς Θείας Τριάδος ὀρθοδόξῃ ἐν τε πράξει καὶ θεωρίᾳ τῷ πνεύ-
 „ματος, καὶ τοῦτο ἀπόδος τῷ Κυρίῳ ἀνάθημα“. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρης, ὡ ἀναγνώστα,
 „ὅτι αὕτη ἡ πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννησις ἀποκτᾶται μὲν καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν
 „θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως αὕτη ἀποκτᾶται διὰ τῆς τοῦ νοὸς
 „ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καρδίαν, καὶ διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως μελετωμένης
 „Θείας καὶ μονολογίστου προσευχῆς τῆς λεγούσης „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐ-
 „λίσσόν με“. ἐνοικεῖ γὰρ διὰ τῆς προσευχῆς ταύτης ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἔστι, καὶ συλ-
 „λαμβάνεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Τοῦτό ἐστι
 „τοῦ Θεοῦ ἐνοίκησις, τὸ διὰ τῆς μνήμης ἔχειν ἐνιδρυμένον ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν· οὕτω γι-
 „νόμεθα ναὸς Θεοῦ, ὅταν μὴ φροντίζῃ γυνίαις τὸ συνεχὲς τῆς μνήμης διακόπτηται, ἀλλὰ
 „πάντα ἀποφυγῶν ὁ φιλόθεος ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀναχωρῇ“. (Εἰς. α.).

Ἀπὸ ποῦ δὲ ἐμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τινὰς ὅτι συνέλαβε πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν του
 καὶ ἐγγαστραῶθῃ; Ἀπὸ δύο σημάδια, ὧν τὸ μὲν πρῶτον σημάδι ἀναφέρει ἕνα νηπιτικὸς
 Πατήρ καὶ Γέρον, λέγων· καθὼς σημεῖον τῆς σωματικῆς συλλήψεως τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ
 ἔλλειψις τῶν καταμνηνίων αἱμάτων· οὕτω καὶ τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς Θείας χάρι-
 τος εἶναι σημεῖον ἡ ἔλλειψις τῆς ἡδονικῆς ρεύσεως τοῦ σπέρματος· καὶ καθὼς, ὅταν ἡ γυ-
 νὴ συλλάβῃ, ἀποβάλλει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρός· οὕτω καὶ ὅταν πνευματικῶς ἡ ψυχὴ
 συλλάβῃ, ἀποβάλλει καὶ μισεῖ καθεὶ ἄλλην ἐπιθυμίαν, ἡδονῶν δηλαδὴ, πλούτου, δόξης
 καὶ καθεὶ ἄλλου προσκαίρου καλοῦ. Τὸ δὲ Δεύτερον σημάδι τῆς κατὰ πνεῦμα συλλήψεως
 ἀναφέρει ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος· ὁ μὲν γὰρ Ἀθανάσιος λέγει·
 „Ὡςπερ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ
 „αὐτῆς ἐπίσταται ἀφευδῶς ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστια-
 „νοῦ, οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων καὶ σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτῆς,
 „καὶ μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἐορτῶν καὶ τῶν φωτισμάτων καὶ τῆς μεταλήψεως τῆς ἀγίου
 „σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μαρτυρεῖ ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅτι τὸ
 „Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθεὶς“. (ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι) Ὁ δὲ Συμεὼν οὕτω
 φησὶ· „Καθὼς ὅταν ἦναι ἐγγαστραμένη ἡ γυνὴ τὸ γνωρίζει φαιερὰ, ἐπειδὴ σκιρτᾷ τὸ
 „βρέφος εἰς τὴν κοιλίαν της, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζῃ ὅτι ἔχει μέσα της
 „βρέφος· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὸν Χριστὸν μεμορφωμένον εἰς τὸν ἑαυτὸν
 „τοῦ γνωρίζει τὰ σκιρτήματα καὶ κινήματα, ἥθουν τὰς ἐλλάμψεις καὶ ἀστραπάς του,
 „βλέπει μέσα του τὴν μὀρφωσιν τοῦ Χριστοῦ“. (Λόγ. νζ'. σελ. 304.)

Ἀλλὰ τί φέρω μαρτυρίας ἀπὸ ἄλλους περὶ τῆς κατὰ Πνεῦμα ταύτης συλλήψεως καὶ
 γεννήσεως τῆς ψυχῆς; Αὕτη ἡ ἰδίᾳ Παρθένης Μαρίας ἡ παρ' ἡμῶν σήμερον ἐορταζομένη,
 αὕτη ἂς ἦναι διδάσκαλος εἰς ἡμᾶς καὶ παράδειγμα τοῦ πνευματικοῦ τούτου Μυστηρίου·
 διότι καὶ αὕτη πρὸ τοῦ νὰ συλλάβῃ οὐσιωδῶς καὶ σωματικῶς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ
 Θεοῦ, συνέλαβεν αὐτὸν ἀσωμάτως καὶ πνευματικῶς ἐν τῇ αὐτῆς καρδίᾳ, καὶ ἐκυφόρησε
 καὶ ἐγέννησε κατὰ τὸν μυστικὸν τρόπον ὅπου εἶπομεν αἰωτέρω. Ποῖος τοῦτο βεβαιῶ; Ὁ
 σοφὸς Φελλὸς ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν ἐγκωμῶ αὐτοῦ· οὕτω γὰρ φησὶ περὶ τῆς
 Παρθένου· „Ὑπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ πρὶν συλλαβεῖν ὁρῶσα Θεόν, καὶ ἀρρήτως ταῖς Θεω-
 „ρίαις (ἥτοι πνευματικῶς καὶ ἀσωμάτως) συλλαμβάνουσα καὶ κυφορούσα καὶ ἀποτί-
 „κτουσα, ὥςπερ ὕστερον οὐσιωδῶς ταύτη ταῦτα κατείργαστο“. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Φελ-
 „λὸς παρακινεῖ καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς μυστικῆς ταύτης καὶ πνευματικῆς συλλή-
 „ψεως καὶ γεννήσεως, οὕτω γράφων· „Σὺ δέ μοι δέξαι τὴν καιρὸν τὸ δῶρον, καὶ τὴν σύλ-
 „ληψιν θαύμασον ὁμοῦ καὶ ἐέργησον, καὶ συλλαβὼν τὸν λόγον, ἀνευ ὀδίνων ἀπότεκε.
 „Ἀλλὰ καὶ τὴν σύλληψιν διακρίβωσον, καὶ δέξαι μετὰ φιλοσοφίας τὰ εὐαγγέλια· ἂν
 „μὲν γὰρ ἀληθεύῃ, ὑπόδεξαι· ἂν δὲ ψεύδῃται, ἀποπνήδῃσον· καὶ γυμνάσθῃ τὰ αἰσθη-
 „τήρια τῆς ψυχῆς πρὸς διάκρισιν τοῦ χειρόνος καὶ βελτίονος· οὕτω γὰρ καθαρῶς συλ-
 „λήψῃ Θεόν, καὶ ὠδηήσεις ἐν τῷ νοί, καὶ ἀποτέξεις κατὰ καιρὸν, καὶ οὐκ ἀπατηθήσῃ
 „πρὸς τὰ εὐαγγέλια, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως λογισμοῦ ἐγκυμονήσεις τὸν λόγον, ἐν αὐτῷ τῷ
 „Λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ
 „Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΒΑΓΓΩΝ (Ι).

Ανίσως τις ἤθελεν ἀκούσῃ ὅτι ὁ Βασιλεὺς μέλλει νὰ ἐκβῇ ἔξω ἀπὸ τὰ βασιλικὰ τοῦ παλάτια, καὶ ἔχει νὰ κρύψῃ μὲν τὰ βασιλικά φορέματα, νὰ ἐνδυθῇ δὲ ἱμάτια πτωχικά καὶ εὐτελῆ, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ πολεμήσῃ ἕνα τύραννον καὶ ἀποστάτην ὅπου τυραννεῖ τὸν λαόν του, καὶ νὰ νικήσῃ αὐτὸν μὲ σοφίαν καὶ τέχνην, βέβαια ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅταν ἀκούσῃ τὴν φήμην ταύτην, ἔχει νὰ ἐπαινέσῃ τὸν Βασιλέα διὰ τὸν σοφὸν στοχασμόν του, καὶ μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὸν, ὅπου πηγεῖναι ἐναντίον τοῦ ἀποστάτου ἐκείνου, ἵνα ἱστορήσῃ μὲν τὰς σοφὰς μηχανὰς ὅπου ἔχει νὰ μεταχειρισθῇ ὁ Βασιλεὺς κατὰ τοῦ τυράννου, ἱστορήσῃ δὲ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κατ' ἐκείνου δράματα καὶ τέχνας καὶ πολέμους καὶ στρατηγήματα. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Βασιλεὺς πολεμήσας τὸν τύραννον νικήσῃ, ἢ καὶ φορέσῃ τοῦτον, εἴτα μέλλει νὰ ἐπαναγυρίσῃ εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν μὲ θρίαμβον καὶ προπομπὴν μεγάλην διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐπινίκια ἄσματα ἀπὸ τοὺς πολίτας· τότε ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἐπὶ τοῦ νὰ ἰδῇ τὸν θρίαμβον καὶ τὴν προπομπὴν τῆ Βασιλείας, ἄρα γε ἐμπορεῖ νὰ νομισθῇ ὅτι εἶναι φρόνιμος καὶ φιλοθεάμων; ὅχι βεβαιότατα· μᾶλλον δὲ αὐτὸς πρέπει νὰ κατηγορῇται ὡς ἕνας ἄνθρωπος ἀνόητος καὶ παράφρων· διότι εἰς μὲν τὰ θλιβερά καὶ ταπεινά ἠκολούθησε τῷ Βασιλεῖ, εἰς δὲ τὰ χαροποιὰ καὶ ὑψηλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν πρῶτον εἰς τὸν παμβασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, ὅταν ἔκλινε τοὺς Οὐρανούς καὶ κατέβη ἕως εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐνδυθεὶς τὴν ἰδικήν μας γῆιν φύσιν διὰ νὰ ἀπατήσῃ τὸν σοφιστὴν τῆς κακίας Διάβολον, ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου ἐν Βηθλεέμ. Δεύτερον, ἠκολουθήσαμεν εἰς αὐτὸν, ὅταν ἐβαπτίσθη ὑπὸ δούλου τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. Τρίτον, ἠκολουθήσαμεν αὐτῷ, ὅταν ἦτον βρέφος τεσσαράκονθήμερον, καὶ προσφερθεὶς εἰς τὸν ναὸν, ἐνηγκαλίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοδόχου Συμεών. ἠκολουθήσαμεν δὲ αὐτῷ καὶ χθὲς ὅπου ἐνίκησε τὸν τύραννον ἄδην μὲ τὴν τετραήμερον ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, καὶ διὰ τῆς ἀναστάσεως τούτου ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἀρράβωνά, ὅτι ἔχομεν νὰ ἀναστηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Σήμερον δὲ ὅπου γυρίζει εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ νικητὴς μὲ μεγάλην προπομπὴν καὶ δορυφορίαν καὶ μὲ ἐπινίκια ἄσματα καὶ εὐφημίας, σήμερον, λέγω, νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ, καὶ νὰ μὴ συγχαρῶμεν εἰς τὴν θαυμαστὴν νίκην του; ὅχι! μὴ γένοιτο! ἀχαρίστου γὰρ καὶ ἀγνώμονος δούλου τοῦτο εἶναι ἴδιον νὰ μὴ συγχαίρῃ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του. Ὅθεν ἂς συνακολουθήσωμεν, ἀδελφοί, ἂς συνακολουθήσωμεν αὐτῷ ὡς εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι δούλοι, καὶ ἂς συγχαρῶμεν εἰς τὴν νίκην ὅπου ἐποίησε κατὰ τοῦ θανάτου καὶ ἄδου ὁ εὐεργετικώτατος ἡμῶν Δεσπότης καὶ παμβασιλεὺς Ἰησοῦς. Ἄς ὑποτάξωμεν εἰς αὐτὸν τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον: ἦτοι τὰ ἄλογα ἡμῶν πᾶσι τὰ σκυρτᾶντα καὶ μὴ ὑποτασσόμενα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον· ἂς ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μὲ βάρη καὶ κλάδους φοινίκων: ἦτοι μὲ ἀειθαλεῖς ἀρετάς· ἂς ἀκούσωμεν τοὺς ὕμνους τῶν εὐφη-

(1) Βαῖον εἶναι φωνὴ Αἰγυπτιακὴ, καὶ σημαίνει φοινίκος κλάδον, ὡς λέγει ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῇ περὶ τῶν Ἀγίων τόπων (τῆς Ἱερουσαλήμ δηλαδή). Βεβαιοὶ δὲ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων, „Τῇ

„ἐπαύριον ὄχλος πολλὸς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βάρη τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἐορτήν αὐτῇ.“ (Ἰω. ιβ'. 12.)

εὐφημούμενων παίδων· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς γένωμεν καὶ ἡμεῖς παῖδες κατὰ τὴν ἀκακίαν, ἀπλοῖ διπλαδὴ καὶ ἀπονήρευτοι, καὶ οὕτως ὡς εὐφημήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν καθήμενον ἐπὶ πώλου Βασιλέα ἡμέτερον, καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ πορευόμενον μετὰ θριάμβου καὶ δόξης· ἐὰν γὰρ ἡμεῖς δὲν γένωμεν ἀπονήρευτοι ὡς τὰ παῖδια, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἐὰν μὴ στραφῇτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παῖδια, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.“ (Ματθ. ιη'. 3.) (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειούμεν ἑνταῦθα ὅτι εἰς τὴν παρούσαν ἐορτὴν τῶν Βαίων λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσι διάφοροι Πατέρες, οἱ τινες εἰσὶν οὗτοι· ὁ Χρυσόστομος λόγον ἔχει, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Ἦδὴ τῆς Δεσποτικῆς πα- νηγύρεως“· ἕτερον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Ἐκ δαυμάτων ἐ- πὶ δαυμάτα“· Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λόγον ἔχει, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Βασιλικὴν οἱ πιστοὶ σήμερον“· Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Χθές ἡμᾶς μετὰ τοῦ Δεσπότη“· Ἐπιφάνιος ὁ Κύπρου λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Καίρε σφόδρα κεχαριτωμένη Θύγατερ“· Σιῶν· ἕτερον λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Τὴν λαμπρὰν ἡμέραν καὶ φαιδρὰν ἐορτὴν“· Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Καίρε δεκτῶ ἐπήκουσά σε“· Ἀθανάσιος λόγον, ἡ ἀρχὴ, „Οἱ τὰ ἐπίγεια φρονέν- τες“· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Φαιδρὰ ἡ παρούσα ἐορτή“· Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης λόγον, ἡ ἀρχὴ, „Χθές ἡμῖν τὴν κοινὴν ἀγάσασιν“· καὶ ὁ Πρόκλος, Σῶζονται ἄλλοι μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, ἄλλοι δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδι, ἄλλοι ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων, καὶ ἄλλοι ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου.

Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦ ἐσπερίνου, οὐ ἡ ἀρχὴ, „Πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάχα“ ἐσφαλμένον ἐστὶν· καθότι γράφει, „Ἀπέλθετε εἰς τὴν ἀπέναντι κόμην, καὶ εὐρήσατε ἄνθρωπον“ καὶ τὰ λοιπὰ· οὐ γὰρ εἰς τὴν ἀπέναντι κόμην, ἀλλ' εἰς τὴν πόλιν αὐ- τὸς ἀπέστειλεν· ἵτοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐκεῖ γὰρ ἡτοίμασαν τὸ Πάσχα, καὶ ἐκεῖ τὸ ἔφαγον· καθὼς συμφώνως γράφουσιν οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταί· ὁ Ματ- θαῖος, „Ἰπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεινὰ“· (Ματθ. κς'. 18.) ὁ Μάρκος, „Ἰπάγετε εἰς τὴν πόλιν“· (Μάρκ. ιδ'. 15.) ὁ Λουκᾶς, „Καὶ ἰδοὺ, εἰσελθόντων ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν“· (Λουκ. κβ'. 10.) Πρέπει λοιπὸν νὰ διορθῶνται τὸ Τροπάριον οὕτως· „Ἀπέλθετε εἰς τὴν πόλιν καὶ εὐρήσατε ἄνθρωπον“, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἀκόμιν δὲ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος ὅπου γράφεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ ὅτι, εἰς τὴν Βηθανίαν ὄντος τοῦ Κυρίου, προσήλθον εἰς μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτός, λέ- γων, ὁ λόγος εἶναι ἀδελφός· καθότι ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις οὐ γέγραπται. Πλήν ἐπειδὴ ὁ Κύριος δὲν ἦτον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅταν ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς του, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ Πάσχα, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῶν ἀνωτέρω συλλαβῶν τῶν δεινῶν Εὐαγγελιστῶν, ἀλλ' ἐξω τῆς Ἱερουσαλήμ εὐρί- σκετο, συγχωροῦμεν νὰ εὐρίσκητο εἰς τὴν Βηθανίαν πῶς ποτε καίρε· μετὰ ὑποθέσεως ὅμως ὅτι ἀπ' οὗ ἐ- πηύχον εἰς Ἱερουσαλήμ καθήμενος ἐπὶ ὄνον πρὸ ἑξ ἡμε- ρῶν τοῦ Πάχα, πάλιν ἐγύρισεν εἰς Βηθανίαν· καὶ τῇ πρώτῃ τῶν Ἀζύμων ἐστειλεν ἐκεῖθεν τοὺς μαθη- τὰς του εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ Πάσχα·

οὕτω γὰρ τὸ νόημα συμβιβάζεται. Ἐκεῖνο δὲ ὅπου γράφεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ὅτι ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν ἀπέναντι κόμην, τοῦτο γράφουσιν συμφώνως καὶ οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταί, ὅτι ἐγίνετο πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάχα, ὅταν ἀπέστειλεν αὐτὸς νὰ φέρουσιν τὸν πῶλον· ὁ Ματθαῖος ἐν Κεφ. κβ'. ὁ Μάρκος ἐν τῷ ια'. καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν τῷ ιδ'.

Ὁμοίως ἐσφαλμένον ἐστὶ καὶ ἐκεῖνο ὅπου γρά- φεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ὅτι ἡ ἀρχὴ, „Σήμερον ὁ Χρι- στός εἰσέρχεται ἐν πόλει Βηθανία“· ὅθεν οὕτω γραπτέον, „Ἐν πόλει τῇ ἀγίᾳ“, ἵτοι ἐν τῇ Ἱερου- σαλήμ· οὐ γὰρ εἰς τὴν Βηθανίαν εἰσῆλθεν ὁ Χρι- στός ἐπὶ πώλου καθήμενος, ἀλλ' εἰς τὴν Ἱερου- σαλήμ· ἀλλ' οὐδὲ ἡ Βηθανία πόλις ἐστίν, ἀλλὰ κόμη, ὡς φανερῶς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων, „Ἦν δὲ τις ἀσθενὴς Λαζάρους ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κόμης Μαρίας καὶ Μάρδας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.“ (Ἰω. ια'. 1.)

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ Τροπαρίῳ τοῦ ἐσπερίνου τῶν Βαίων γράφεται, „Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε, καὶ πάντες αἰρόντες τὸν Σταυρόν σου λέγομεν“ κτλ., οἱ δὲ πολλοὶ δὲν ἠ- ξεύρουσι τὸ νόημα καὶ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον τῆτο ὕμνος γράφεται· σημειούμεν ἐδῶ τοῦτον χάριν τῶν φι- λολόγων. Οἱ παλαιοὶ ὅσοι Πατέρες οἱ ἐν τοῖς μονα- στηρίοις εὐρισκόμενοι, εὐδύς ὅπου ἐτελείοναν τὴν ἐορτὴν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου (ὁ δὲ Σάββας ἔμενον ἕως ὅπου ἐτελείονε τὴν ἐορτὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου τοῦ γε- ροντός του) ἀνεχώρουν ἀπὸ τὰ μοναστήριά των, καὶ ἐπηγαίναν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ὄρη καὶ σπήλαια, καὶ ἐκεῖ ἔμενον ἡσυχάζοντες ἕως τὴν ἐβδομάδα τῶν Βαίων, κατὰ μίμησιν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου. Κατὰ δὲ τὴν ἐβδομάδα ἐκείνην ἐσυναδριοῦντο πάλιν εἰς τὰ μονα- στήριά των, καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων ἐπρεπε νὰ εὐρεθῶν ὅλοι συναδριοσμένοι. Διὰ τῆτο εἰς τὰ Τρο- παρία τῆς ἐβδομάδος ταύτης τῶν Βαίων συχνάκις ἀναφέρονται τὰ λόγια ταῦτα, προσκαλοῦντα τὰς Ὁ- σίας ἡμῶν· „Οἱ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ σπηλαιοῖς ἠκατε“, ἀδριοσθετὴ συν ἡμῖν βασιφόροι ὑπαντήσαι τῷ Βα- σίλει καὶ Δεσποτῇ· (τῇ παρασκευῇ δηλ.) Διὰ τὴν ἀφορμὴν λοιπὸν ταύτην ἀναφέρει τὸ ἀνωτέρω πρῶ- τον Τροπάριον τοῦ ἐσπερίνου τὴν σύναξιν ταύτην τῶν Ὁσίων Πατέρων· ἵτοι τὸ, „Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε“ καὶ πάν- τες αἰρόντες τὸν Σταυρόν σου λέγομεν· ἐσήκοναν γὰρ οἱ τρισόλβιοι ἐκεῖνοι Πατέρες τὸν Σταυρόν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ἡμῶν τῶν διὰ τῶν ἀσκητικῶν ἀγῶ- νων καὶ κακοπαθειῶν καὶ θλίψεων τῆς μοναχικῆς πο- λιτείας, σταυρούμενοι τοῖς πάθεσι τῆς σαρκός, καὶ τῷ Κόσμῳ καὶ κοσμοκρατορίᾳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΩΝ ΒΛΙΩΝ

ΠΟΙΗΜΑ ὄΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Ὡσαννὰ Χριστὸς εὐλογημένος Θεός.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ „Ὡσαννὰ εἶναι λέξις Ἑβραϊκὴ, καὶ δηλοῖ, Σῶσον δὴ. Ἐρανίσθη δὲ αὕτη ἀπὸ τὸν ριζῇ. Φαλμὸν λέγοντα „Ὡ Κύριε σῶσον δὴ, ὦ Κύριε εὐόδωσον δὴ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος λέγει. „Τῶν Γραμματέων Σαμαρείτην τὸν Δεσπότην ἀποκαλοῦντων, οἱ παῖδες αὐτὸν εἶναι τὸν ἐρχόμενον ὡμολόγουν καὶ εὐλογημένον ἐκάλουν. Καὶ τὸ, Ὡσαννὰ δὲ ὁμοίως ἐν τῇδε κεῖται τῇ προφητείᾳ· τὸ γὰρ, Σῶσον δὴ, Ὡσαννὰ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ εὐρομεν κεῖμενον· τὸ μὲν γὰρ Ὡς, δηλοῖ Σῶσον, τὸ δὲ Να δηλοῖ Δὴ“. Ὁ δὲ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος λέγει ὅτι τὸ, Ὡσαννὰ ἐρμηνεύεται Χάρις Θεοῦ. Ὁ δὲ Νικόλαος ὁ Βούλγαρις ἐν τῇ Ἱερᾷ Κατηχήσει λέγει ὅτι τὸ Να, ἐρμηνεύεται Εἶθε (ἄμποτε). Οἱ Παῖδες λοιπὸν τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ οἱ ὄχλοι οἱ ἐξ ὧ φθόνου ὑπάρχοντες, οὗτοι τὸν Δεσπότην Χριστὸν προὔπαντήσαντες, καὶ γνωρίζοντες αὐτὸν ὅτι εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, κατὰ τὸ ἅγιον ὄνομά του· Ἰησοῦς γὰρ Σωτὴρ ἐρμηνεύεται· τοῦτον γνωρίζοντες ἔλεγον πρὸς αὐτόν· Σῶσον ἡμᾶς, Χριστέ εὐλογημένε Θεέ· γράφει γὰρ ὁ τῆς βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης „Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βάρια τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἔκραζον· Ὡσαννὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ“. (Ἰω. ιβ'. 12.)

Ἦθελε δὲ ἀπορίσῃ τις, πῶς ὁ Θεὸς εὐλογημένος ὀνομάζεται; ἢ πῶς ἡ ἀκτιστος φύσις εὐλογεῖται ἀπὸ ἡμᾶς τὰς κτιστοῦς; διότι ἂν κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, „Τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται“, (Ἑβρ. ζ'. 7.) πῶς τὸν Δημιουργὸν θέλουσιν εὐλογήσῃ τὰ δημιουργήματα; τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀνακόλουθον. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι εἶναι διπλὴ ἡ σημασία τῆς εὐλογίας· λέγεται μὲν γὰρ εὐλογία ὁ ἀγιασμός, καὶ ἀπλῶς ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τινὸς δωρεὰς καὶ χάριτος μετάδοσις· καθὼς ἐρρέθη ἐκεῖνο „Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην“, (Γέν. β'. 3.) ἥτοι ἡγίασεν, ὡς ἐπιφέρεται ἀκολούθως „Καὶ ἡγίασεν αὐτήν“. (αὐτόθι) καὶ τὸ „Εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ· ἥτοι μετέδωκεν εἰς αὐτὸν χάριν τινά· καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς εὐλογήσῃ· ἥτοι νὰ μᾶς δώσῃ τὴν παρ' αὐτοῦ θείαν χάριν λέγοντες· „Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς“. (Φαλ. ξς'. 1.) Λέγεται δὲ εὐλογία καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν προσφερομένη εἰς τὸν Θεὸν δοξολογία καὶ εὐχαριστία· καθὼς εἶναι τὸ „Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“, (Φαλμ. ργ'. 1.) ἀντὶ τοῦ, δοξολογεῖ, καὶ εὐχαρίστει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμαν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ρήτου τούτου λέγει „Οὐχὶ Θεὸς ἀνθρώπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπος Θεὸν εὐλογεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς ἀνθρώπον εὐλογεῖ, ἐν ἀσφαλείᾳ καθιστὰς καὶ λαμπρότερον ποιών, καθάπερ τὸν Ἀβραάμ· ὁ δὲ ἀνθρώπος οὐχ' οὕτως (εὐλογεῖ τὸν Θεόν), ἀλλ' ἐαυτὸν τότε λαμπρότερον ποιών·

„ποιῶν· ἄντε γὰρ ὁ Θεὸς ἄνθρωπον εὐλογῇ, ἄντε ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν, ἐκατέρωθεν τὸ κέρδος εἰς τὸν ἄνθρωπον διαβαίνει· τὸ γὰρ θεῖον ἀπροσδέξ.“

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ εὐλογία δύο σημαίνει, ὅταν μὲν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖ, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ διδομένην εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀγιαστικὴν καὶ μετὰδοτικὴν τῶν ἀγαθῶν του χάριν· ὅταν δὲ πάλιν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖται, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν, τὴν ἀπὸ λόγου μας πρὸς τὸν Θεόν προσφερομένην δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν· κατὰ τὸτο δὲ τὸ δεύτερον σημαίνονμενον νοεῖται τὸ “Εὐλογημένος” ἐν τῇ παρούσῃ Ἀκροστιχίδι.

Ῥδὴ α'. Ἦχος δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὡφθισαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου νοτίδος ἄμοιροι, καὶ ἀρεκα-
„λύφθη θαλάσσης κυμαινούσης τὰ θεμέλια· τῇ καταιγίδι μεύ-
„ματι ταύτης γὰρ ἐπετίμησας, περιούσιον λαὸν δὲ ἔσωσας ἄδομ-
„τα ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέλλων ὁ ἱερὸς Κοσμάς νὰ διηγηθῇ ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ τὴν θαυματουργίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐρανίζεται τὰς περὶ ταύτης ρήσεις ἐκ τῆς κηθάρως τοῦ Προφητάναντος Δαβίδ· καὶ ὅχι μόνον τὰς ρήσεις ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίᾳς λέξεις· λέγει γὰρ ἐκεῖνος οὕτω· „Καὶ ὥφθισαν αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης“. (Ψαλ. ιζ'. 15.) Ταῦτα δὲ τὰ ρήτὰ ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελαδὸς, ἐφανέρωσε δι' αὐτῶν τὴν διαίρεσιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων αὐτῆς ἀποχέρσασιν. Ἐφάνηκαν, λέγει, αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, ἦγουν τὴ πολλοῦ πλήθους τοῦ νεροῦ, ἐστερημέναι ἀπὸ κάθε νοτίδα καὶ ὑγρασίαν, καὶ τὰ θεμέλια τῆς χθρὸς κυμαινόμενης θαλάσσης· ἦτοι ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης ἐστρωμένη καὶ συνεπασμένη ἀπὸ τὰ νερά ἐξεσνεπάσθη τότε καὶ ἐθεωρήθη, μετὰ τὸ νὰ ἐσχίσθη εἰς δύο τὸ ἄνωθεν εὐρισκόμενον νερόν· καὶ ὅχι μόνον ἐξεσνεπάσθη αὕτη καὶ ἐθεωρήθη, ἀλλὰ καὶ ἐπεριπατήθη ἀπὸ τὰ γυμνά ποδάρια τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς χέρσος καὶ ξηρὰ.

Διὰ τί; ἐπειδὴ ἐσύ, Κύριε, λέγει, τὴν μὲν καταιγίδα καὶ δυνατὴν ὁρμὴν τῆς ἀνέμου καὶ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης ἐπετίμησας μετὰ μόνον τὸ αὐθεντικὸν νεῦμά σου, καὶ παρευθὺς αὕτη ἐστάθη, καὶ τὸ νερόν ἐξηράνθη, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο „Ἐπέταξε τῇ καταιγίδι, „καὶ ἔστη εἰς αὐραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς“. (Ψαλμ. ρς'. 29.) μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Μωϋσέως τὸ λέγον „Καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ „νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηρὰν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ“. (Ἐξ. ιδ'. 21.) Τὴν μὲν οὖν καταιγίδα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐσύ, Κύριε, ὥτως ἐπετίμησας καὶ κατέπαυσας, τὸν δὲ περισίον λαόν σου Ἰσραὴλ („Ἐσεσθέ μοι γὰρ, φησὶ, λαὸς περιούσιος“, (Ἐξ. ιθ'. 5.) ἦτοι τὸν ἐκ περιουσίας καὶ ὑπερβολῆς ἡγαπημένον σου, (1) διέσωσας, τόσον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Αἰγυπτίων, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν καταποντισμὸν τῆς θαλάσσης· ὅστις ἔβαλεν εἰς ἐσὲ μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον „Ἀσωμεν „τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ὅλος ὁ παρῶν Κανὼν εἶναι πανηγυρικὸς καὶ εορταστικὸς καὶ χορευτικὸς· καθὼς παρομοίως καὶ ἡ εορτὴ εἶναι πανηγυρικὴ· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμβαίνει μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς Βασιλεὺς καὶ νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς τοῦ θανάτου, καὶ δορυφορεῖται μετὰ Βαίων καὶ κλάδων, καὶ ὑπαντάται μετὰ θεοπρεπεῖς ὕμνους καὶ δοξολογίας· διὰ τοῦτο ἀρμοζόντως καὶ ὅλος ὁ παρῶν οὗτος Κανὼν συνετέθη χορευτικὸς καὶ σκιρτητικὸς.

Τρο-

(1) Τὸ „Περιούσιον“ οὕτως ἠρμήνευσεν ὁ Θεοδώριτος· „Ἰμᾶς δὲ οἷόν τινα λαὸν ἐξαίρετον ἑαυτῷ „ἀφιέρωσα“ καὶ ὁ Σευήρος, „Λαὸς κατ' ἐξαίρετον „ἐν περιουσίᾳ καὶ κτήματι λελογισμένος“.

Τροπάριον.

„Στόματος ἐκ μηπίων ἀνάκων καὶ θηλαζούτων αἶμον τῶν σῶν
 „οἰκετῶν κατηρτίσω, καταλῦσαι τὸν ἀντίπαλον, καὶ ἐκδικῆσαι
 „πάθει Σταυροῦ τὴν πτώσιν τοῦ παλαι Ἀδάμ, διὰ ξύλου ἀγα-
 „στήσαι τοῦτο δὲ, ἄδοντα ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς ἀπὸ τὸν ὄγδοον Ψαλμὸν, τὸν λέγοντα·
 „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου τοῦ κατα-
 „λῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν“. (Ψαλ. ή. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ρῆσιν βλέπων ὁ Ἱερὸς
 Μελωδὸς ὅτι λαμβάνει τέλος ἐν τῇ σημερινῇ ἑορτῇ, λέγει οὕτω· Σὺ, Κύριε, ἀπὸ τοῦ στό-
 μα τῶν ἀνάκων νηπίων καὶ βυζανάρικων, καὶ ἀπὸ τοῦ στόμα τῶν ἰδικῶν σου δούλων Ἰου-
 δαίων, τῶν μὴ ὑπὸ τοῦ φθόρου κυριευομένων (δούλων γὰρ εἶναι ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα „Σῶ-
 „σον δὴ“) σὺ, λέγω, Κύριε, κατηρτίσω· ἦτοι τέλειον ἐποίησας τὸν ὕμνον τῆτον τὸν ἐπινί-
 μιον, δηλαδή τὸ „Ὡσαννὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος“, ὡς νὰ ἤθελεν ἐμβαίνειν ἀπὸ στόμα
 Ἀγγελικόν. Διὰ τί δὲ ἐποίησας τῆτον τέλειον; Ὅχι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ
 καταργήσῃς τὸν πολέμιον Δαίμονα, καὶ διὰ νὰ ἐκδικήσῃς μὲ τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ τὴν
 πτώσιν καὶ κημνισμόν τοῦ παλαιοῦ Ἀδάμ, τὸν ὁποῖον ἔπαθε διὰ τὴν παράβασιν. Πῶς
 δὲ θέλεις ἐκδικῆσαι τὴν πτώσιν αὐτὴν; Διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ· καθὼς γὰρ ὁ Διά-
 βολος διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως κατεκρήμνισε τὸν Ἀδὰμ, οὕτως ἀντιστρόφως καὶ σὺ,
 Χριστέ, διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ κατεκρήμνισας μὲν τὸν Διάβολον, ἀνέστησας δὲ τὸν
 πεπτωκότα Ἀδὰμ καὶ ἀνέπλασας· ὅς τις καὶ ψάλλει σοὶ ὕμνον τὸν ἐπινίμιον „Ἀσωμεν
 „τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Σημειῶσαι ὅτι ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν τοῦ ἀνθρώπου
 ὀνομάζει τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι ἐχθρὸς μὲν, διότι παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν
 ἁμαρτίαν, καὶ κατήγορος γίνεται τῶν ἁμαρτανόντων· ἐκδικητὴς δὲ, διότι τοὺς παραδεδο-
 μένους εἰς αὐτὸν συγχωρῆσει Θεοῦ ἁμαρτωλοὺς παιδεύει καὶ κολάζει. Ὁ δὲ Θεὸς Μά-
 ξιμος ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει τὸν Διάβολον· ἐχθρὸν μὲν, διότι ἐνατιόνε-
 ται εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ πολεμεῖ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ· ἐκδικητὴν δὲ, διότι,
 ἀφ' οὗ κημνίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τότε κατηγορεῖ αὐτοὺς εἰς τὸν Θεόν,
 ὡς καταφρονητὰς τῶν ἐντολῶν του· καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τοὺς ἐκδικήσῃ
 μὲ διαφόρους τιμωρίας, διότι παρέβησαν τὰς ἐντολάς του. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ἐχ-
 θρὸν καὶ ἐκδικητὴν ἐνόησε τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἰκονομήθῃ νὰ γένη
 τὸ τοιοῦτον θαῦμα τῷ νὰ φωνάζῃ οἱ ἀπειρόκακοι παῖδες καὶ τὰ ἀπλὰ νήπια τὸ „Ὡσαν-
 „νὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος“, διὰ νὰ καταλυθῇ ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ ἐντραπῇ·
 ἐχθρὸς γὰρ ἦτον αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ ἐπολέμει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἐκδικητὴς δὲ πάλιν
 ἦτον τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ ἐνόμιζε· ὅτι διὰ τὴν δόξαν καὶ ἀγάπην τοῦ Πατρὸς, πολε-
 μεῖ τὸν Υἱὸν ἀφρονέστατα.

Τροπάριον.

„Αἶρεσιν ἐκκλησία ὁσίῳν τῷ ἐροικοῦντι Σιωῇ σοὶ, Χριστέ, προσ-
 „φέρει· ἐν σοὶ δὲ Ἰσραὴλ τῷ Ποιητῇ αὐτῷ χαίρει· καὶ ὅρῃ Ἐθρῇ
 „ἀντίτυπα λιθοκάρδια ἐκ προσώπου σου ἠγαλλιάσαμτο, ἄδοντα
 „ἐπιρίκιον ὕμνον σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ τοῦ θαύματος διὰ τὴν πνευματικὴν σειρὴν τῆς Ἱεροῦ Φαλτηρίου! καὶ διὰ τὴν τούτου ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα! ἡ γὰρ γλυκύτης αὐτοῦ τόσο ἐδέσσε τὸ μέλος τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά, ὥστε δὲν ἀφίνει αὐτὸ τελείως νὰ χωρισθῇ ἀπὸ λόγου του. Ὅθεν ἰδοὺ καὶ πάλιν ὁ Μουσουργὸς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ διάφορα ρήτα τοῦ Φαλτηρίου ἐρανίζεται: ἦτοι ἀπὸ τὸ „Ἡ αἰνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων“, (Φαλ. ρμθ.) ἀπὸ τὸ „Φάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών“, (Φαλ. θ. ιι.) ἀπὸ τὸ „Εὐφρανθήτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν, καὶ τίσι Σιών ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν“. (Φαλ. ρμθ. 2.) Ταῦτα δὲ πάντα τὰ ψαλμικὰ θαυμασιῶς ἀρμόσας εἰς ἓν, οὕτω λέγει ὁ Θεοπέσιος Μελῳδός· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ Ἐκκλησία: ἦτοι ἡ συνάθροισις τῶν ὁσίων καὶ ἀφιερωμένων εἰς ἐσὲ ἀνδρῶν, ἡ τῶν ὁσίων καὶ καθαρῶν παιδῶν τὰ πρῶτα προσφέρει αἰνεσὶν καὶ ὕμνον τὸν „Ὡσαννὰ“ εἰς ἐσὲ ὅπου κατοικεῖς τὴν πόλιν Σιών, τουτέστι τὴν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἀπερίγραπτον γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀπεριόριστον. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἑξοχος ἐν Θεολογίᾳ Ἱερόθεος ἐν ταῖς Θεολογικαῖς αὐτοῦ στοι· „χειώσεσιν“ „Ἡ πάντων αἰτία καὶ ἀποπληρωτικὴ (πάντων δηλ.) τοῦ Ἰησοῦ Θεότης... ἡ πᾶν καὶ μέρος ὅλον ἐν ἑαυτῇ συνεληφύα καὶ ὑπερέχουσα καὶ προέχουσα“ (παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ κεφ. β'. περὶ θεῶν ὀνομάτων).

Χαίρει δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁ πιεύσας παλαιὸς Ἰσραὴλ διὰ ἐσὲ τὸν Ποιητὴν καὶ Θεόν τε· τὰ ἔθνη, τὰ ὅποια ἦτον πρότερον σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια ὄρη διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ εἰδωλολατρείαν, καὶ αὐτὰ ἠγαλλίασαν ἐξ αἰτίας ἰδικῆς σου. Ὅθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τέτων προφητεύων ἔλεγε· „Ῥηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, (Ἡσ. μθ. ιβ.) καὶ πάλιν „Βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, (Ἡσ. μθ. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ, „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἔξα· λοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ“. (Ἡσ. νέ. ι2.) ἡ προσφύεστερον εἰπεῖν, περὶ τούτων ἐπροφήτευσεν ὁ ἴδιος Δαβὶδ ὁ καὶ τὰ ἀνωτέρω προφητεύσας· „Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὥσει κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὥς ἀρνία προβάτων. Ἀπὸ τίνος; Ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ὅτι ἔρχεται“. (Φαλ. ριγ. 4.) (κατὰ τὴν πρώτην διπλασίαν αὐτοῦ παρουσίαν)· ὅπερ εἶναι ταῦτον μὲ τὸ „Ἐκ προσώπου σου ἠγαλλίασαντο“. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελῳδός καὶ ὅτι τὰ ἔθνη ταῦτα ψάλλουσιν εἰς ἐσὲ, Κύριε, ὕμνον ἐπὶ τῷ ὀνόματι σου.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νάουσαμ ἀκρότομον προστάγματι σῶ, στερεὰν ἔθηκελασε πέτραν
„Ἰσραηλίτης λαός· ἡ δὲ πέτρα σὺ, Χριστέ, ὑπάρχεις καὶ ζωὴ·
„ἐν ᾧ (1) ἐστερεώθη ἡ Ἐκκλησία κράζουσα· Ὡσαννὰ εὐλογημέ-
„μος εἰ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἐπειδὴ ἤξευρεν ὅτι τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Προφητῶν ὁμιλοῦσι πολλάκις μὲ σχῆμα μεταφορικὸν καὶ μὲ προσωποποιίας· πηδήματα γὰρ προσαρμόζουσιν αὐτοὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ σκιρτήματα εἰς τὰ χαμηλὰ βουνά, καὶ κροτήματα χειρῶν εἰς τοὺς ποταμούς· „Τὰ ὄρη, φησὶν, ἐσκίρτησαν ὥσει κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὥς ἀρνία προβάτων“, (Φαλ. ριγ.) καὶ πάλιν, „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρι· ἐπὶ τὸ αὐτό“, (Φαλ.

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Ἐν ᾧ“· πλὴν ὁ ἀγνῶμος ἐρμηνευτής λέγει ὅτι „Ἐν ᾧ“ πρέπει νὰ γράφεται, καὶ ὅχι „Ἐν ᾧ“· διότι ἂν καὶ ὁ Χρὶς πρὸς λέγεσαι πέτρα καὶ ζωὴ, ὅμως τὸ „Ἐν ᾧ“ πρὸς τὸ πρωτότυπον λέγεται: ἦτοι εἰς τὸν Χριστόν,

καὶ ὅχι εἰς τὴν πέτραν καὶ ζωὴν. Ἄλλως τε καὶ τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“, μὲ τὸ νὰ εἶναι ρητὸν τῆς Ἀννης τῆς Μητρὸς Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο ἀναλλοίωτον πρέπει νὰ μένῃ.

(Ψαλ. ηζ'. 9.)· ἐπεὶ δὴ ἤξευρε, λέγει, ταῦτα ὁ Μελωδὸς, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς μεταχειρίζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς ρητορικῆς μεταφορᾶς καὶ προσωποποιίας. Ὅθεν ἐπεὶ δὴ ἡ παρούσα Ὡδὴ εἶναι τῆς Προφητίδος Ἀννης, ἥτις ἦτον στεῖρα ὡς πέτρα σκληρὰ, καὶ ἔβαλλε τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“· τούτου χάριν καὶ αὐτὸς λαμβάνει ἐδῶ τὴν στερεάν καὶ ἀκρότομον πέτραν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ ἔπιε νερόν καὶ ἐχόρτασε.

Λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ διψασμένος ἐκεῖνος λαὸς τῆ Ἰσραὴλ, καθὼς τὸ νήπιον παιδίον, ὅταν ᾖναι πεινασμένον, μὲ μεγάλην προθυμίαν σκύπτει καὶ βυζάνει τὸ βυζὶ τῆς μητρός του τὸ γεμάτον ἀπὸ γάλα· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐβύζασεν ὡς γλυκὴν βυζὶ τὴν στερεάν μὲν κατὰ φύσιν καὶ σκληράν καὶ ἀκρότομον πέτραν, γάλας δὲ καὶ τρέχουσαν αἰνῶτως τὸ νερόν μετὰ τὸ θεῖόν σου πρόσταγμα (1). Ἑρμηνεύει δὲ ἀκολουθῶς ὁ θεῖος Κοσμάς καὶ ὅτι ἡ πέτρα ἐκείνη αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον· ὁμοίως αὐτὸς εἶναι καὶ ζῶν, καθὼς τὸ εἶπε ὁ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζῶν· (Ἰω. ιδ'. 6.) ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον Χριστὸν ἐστερεώθη ἡ Ἐκκλησία, κρᾶζουσα τὸν τῶν ὀχλῶν καὶ παιδῶν ἐπινίκιον ὕμνον „Ὡσαννὰ εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος“. Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ἐθήλασεν“ ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα περὶ τοῦ Ἰσραηλιτικῆ λαοῦ· „Ἐθήλασε „μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας“. (Δευτ. λβ'. 13.)

Μέλι δὲ ὀνομάζει τὸ νερόν διὰ τὴν ἡδονήν, ἐπεὶ δὴ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ἡ ὑπερβολικὴ δίψα ὅπου εἶχον τότε οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, αὐτὴ ἔκαμε νὰ φαίνεται εἰς αὐτοὺς τὸ ἀπλοῦν νερόν γλυκύτατον καὶ ἡδονικὸν ποτόν. Τὸ αὐτὸ δὲ εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ· „Καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς“. (Ψαλ. π'. 14.) Ὁμοίως καὶ ἔλαιον ὀνομάζει τὸ αὐτὸ νερόν· διότι καθὼς τὸ ἔλαιον ἱλαρύνει καὶ χαροποιεῖ τὰ πρόσωπα τῶν τραγόντων αὐτὸ, ὡς γέγραπται, „Τοῦ ἱλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ“, (Ψαλ. ργ'. 17.) τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ νερόν ἐκεῖνο, ὅπου ἔπιον οἱ διψασμένοι Ἰσραηλῖται, ἱλάρυε καὶ ἐχαροποιήσεν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἦτον προτοῦ ξηρὰ, τραχέα καὶ σκυθρωπά.

Ἀλλ' οἱ μὲν Ἰσραηλῖται ἐβύζασαν ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἐκείνην πέτραν μέλι καὶ γάλα· ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ βυζάνομεν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πέτραν τὸν Δεσπότην μας Χριστόν, τὰ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκύτερα λόγια του, καὶ χάριτος πλήρεις διδασκαλίας, τὰ ὁποῖα ἔκβαλλον ἐκ τοῦ παναγίου τοῦ στόματος· διὰ τὴν ὁποῖαν γλυκύτητα καὶ χάριν εἶναι γεγραμμένον, „Ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ“. (Λουκ. δ'. 22.) Ὅθεν καὶ ἡ ἀσματίζουσα Νύμφη ἔλεγε „Μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου“. (Ἀσμ. δ'. 11.) τὰ γὰρ λόγια τοῦ Κυρίου εἰς μὲν τοὺς ἀτελεῖς καὶ ἀρχαίους κατὰ τὴν πρᾶξιν εἶναι γάλα θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν τῆς κατὰ πνεῦμα ἡλικίας των· εἰς δὲ τοὺς προκόφοντας καὶ τελείους γενομένους κατὰ τὴν θεωρίαν εἶναι μέλι γλυκαῖον αὐτῶν τὴν νοερὰν αἴσθησιν τὴν πικρανθεῖαν ἀπὸ τοὺς νοητοὺς πειρασμοὺς τῶν δαιμόνων. Ἡ προσφύεστερον εἰπεῖν, ἡμεῖς βυζάνομεν ἀπὸ τὴν ἀκήρατον πλευράν τοῦ Δεσποτοῦ μας Χριστοῦ τὸ ζωηρὸν καὶ ἀκήρατον καὶ ὑπὲρ γάλα καὶ μέλι θρεπτικώτερον καὶ γλυκύτερον αὐτοῦ αἷμα· καθὼς γὰρ ἡ αἰσθητὴ ἐκείνη πέτρα κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ἀνέβλυσε νερόν καὶ ἐπότισε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὕτω καὶ ἡ ζωηφόρος πλευρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, κτυπηθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, ἀνέβλυσε κρουνοὺς αἵματος καὶ ὕδατος, δι' ὧν ποτίζει πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς ἡρμάνευσε ὁ ἱερὸς Θεοδαίριτος. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἀκρότομος; Ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς τρίτης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ τοῦ λέγοντος „Ὡς ἔπα· φῆκε ραπίζομένη ὕδωρ ἀκρότομος“.

Τρο-

(1) Ἐφ' ὃ δὲ ἀσπεῖως καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωγράφος, ἐρμηνεύων τὸ „Χολὴν μὲν οἱ ἐκ πέτρας τὸ μέλι θηλάσαντες“ Τροπαρίον τῆς ὀκτωήχης, ταῦτα· „Τὸ δὲ θηλάσαντες εἶπ' τὴν τῷ Θεῷ σοργὴν ὑπεμ-
“ φάνων, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἔθνος τῆ Ἰσραὴλ τιμὴν.
“ Ὡς περ γὰρ Μήτηρ βρέφος θηλάζουσα κλαυθμυρίζου-
“ μένῳ τῷ βρέφει τὴν θηλὴν φιλοστοργῶς παρέχει· ὅ-

“ τω καὶ ὁ Θεὸς τοῖς ἐς Ἰσραὴλ διψῶσι παρέχει,
“ θηλάσαι τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας παραδόξως παρέχει-
“ το“. Τὸ ἀνωτέρω δὲ Τροπαρίον ὅπως αὐτὸς ἀναγι-
“ νίσκει· „Χολὴν μὲν οἱ ἐκ πέτρας τὸ μέλι θηλά-
“ σαντες τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τερατουργήσαντι σοὶ προσ-
“ ευννοχασί, Χριστέ, ὅστις δὲ τὴν τοῦ Μάννα εὐε-
“ γυσίαν σου ἡμεῖς φαντο παῖδες κτλ.

Τροπάριον.

„Νεκρὸν τετραήμερον προστάγματι σὺ ἐκ νεκάδων σύμτρομος ἄδης
 „ἄφῃκε Λάζαρον· ἡ ἀμάσσις, Χριστέ, σὺ γὰρ ἐζωῇ, ἐν ᾧ ἐς εὐφροσύ-
 „νην ἡ Ἐκκλησία κρᾶζουσα· Ὡσαυτὰ εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ψιλὴν τὴν θαυματουργίαν ἀναφέρει τοῦ τετραήμερου Λαζάρου ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς χωρὶς καμμίαν ρῆσιν τῶν Προφητῶν· ἐπεὶ δὲ τί ἐχρειάζοντο πλέον Προφητεῖαι καὶ σκιώδη αἰνίγματα, εἰς καιρὸν ὅπου τὸ Εὐαγγέλιον καθαρῶς διδάσκει μὲ ὑψηλὸν κύρυγμα; μᾶλλον δὲ, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ χάρις καὶ τὰ θαύματα τῆς Κυρίου φανερώς ἐνεργούμενα δείχνονται; Διὰ τοῦτο λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου προσταγὴν τὴν αὐθεντικῶς λέγουσαν „Λάζαρε δεῦρο ἔξω“, σύμτρομος καὶ ἔμφοβος γενόμενος ὁ ἄδης, ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον νεκρὸν τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τούτων νεκάδων· ἦτοι ἀπὸ τούτων νεκρῶν. Ποιητικὴ δὲ εἶναι ἡ λέξις „Νεκὰς“, καὶ εὐρίσκεται εἰς πολλὰ μέρη τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου, ὅποῖόν ἐστι καὶ ἐκεῖνο „Πῆματ' ἐπασχον ἐν αἰνοῖσι νεκάδεσσι“· διὰ τοῦτο ἐδανείσθη ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὸν Ποιητὴν Κοσμάν· ἐτυμολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ Νε στερητικοῦ, καὶ τοῦ Κίκυς, ὃ ἐστὶ δύναμις, καὶ θέλει νὰ εἰπῇ „Ὁ ἐστερημένος ζωτικῆς δυνάμεως“. Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον ἀπὸ τούτων νεκρῶν· ἐπεὶ δὲ ἐσύ, Χριστέ, εἶσαι ἡ τοῦ Κόσμου ἀνάστασις καὶ ζωὴ, καὶ ἐπρόσταξες νὰ ἐκβῇ ἐκ τοῦ τάφου ὁ τετραήμερος Λάζαρος, πῶς ἦτον δυνατόν αὐτὸς νὰ μὴ ζωοποιηθῇ καὶ νὰ ἀναστῇ ἐκ τοῦ μνήματος;

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί, ὅταν ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ ἀναστήσῃ τὸν Λάζαρον, ἐπροηγήθη προσευχή, μᾶλλον δὲ βουλή; διότι ἐπροσευχῇθη πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· „Εγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστάτω εἶπεν, ἵνα πιστεῦσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας“. Εἰς τὸτο ἀποκρίνεται ὁ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος λύων τὴν ἀπορίαν· „Ὡς περ, μέλλοντος τὴν ἀρχὴν πλάττεσθαι τοῦ ἀνθρώπου, βουλὴ προηγέσθαι· ἔτω καὶ νῦν ἐν τῷ Λαζάρῳ, τῷ ἀνθρώπῳ μέλλοντος ἀναπλάττεσθαι, βουλὴ προηγέσθαι· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ἐν τῷ μέλλειν πλάττεσθαι τὸν ἀνθρώπον, εἰπόντες „Ποιήσωμεν ἄνθρωπον“, αὐτὸς ὁ Υἱὸς ἤκουσε τοῦ Πατρὸς, καὶ ἔτως ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη· ἐνταῦθα δὲ νῦν ἀκούει τῆς Υἱᾶς εἰπόντος ὁ Πατὴρ, καὶ οὕτως ὁ Λάζαρος ἀνεζωώθη. Ὁρᾶτε τὴν ὁμοτιμίαν καὶ τὴν ὁμοβουλίαν, ὅσην; τὸ μὲν γὰρ σχῆμα τῆς προσευχῆς διὰ τὸν περιστάτω γέγονεν ὄχλον· τὰ δὲ ῥήματα, οὐ προσευχῆς ἦν, ἀλλὰ δεσποτείας καὶ αὐτοκρατορίας· Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ εὐθὺς ὁ τετραήμερος νεκρὸς ζῶν αὐτῷ παρέστη. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ· καὶ τοῦτο διὰ τούτων περιστάτως· ἐδύνατο γὰρ μὴ μετρίᾳ φωνῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ βουλήματι μόνῳ αὐτὸν ἀναστῆσαι“. (Δόγμ. εἰς τὰ βαῖα).

Τροπάριον.

„Ἀσατε λαοὶ Θεοῦ· τρεπῶς ἐν Σιών, καὶ εὐχὴν ἀπόδοτε Χριστῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ· αὐτὸς ἐρχεται ἐν δόξῃ μετὰ κυρείας· ἐν ᾧ ἐς εὐφροσύ-
 „νην ἡ Ἐκκλησία κρᾶζουσα· Ὡσαυτὰ εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ πολλὰ ῥητὰ ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ἀπὸ τὸν Προφητὰν Ἰσακὰ Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν“, (Ψαλ. ρμθ'. ι.) καὶ πάλιν, „Σοὶ

„Σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ.“ (Ψαλ. ξδ'. ι.) ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα. „Ἴδου Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίον μετὰ κυρείας“. (Ἡσ. μ'. ιο.) Ἀπὸ τὰ ῥήματα λοιπὸν ταῦτα συγκροτήσας τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τοὺς λαοὺς καὶ λέγει· ὦ λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἄσατε εἰς τὸν Χριστὸν Θεοπρεπῶς ἐν τῇ Σιών· ἦτοι ἐν τῇ τῷ Χριστῷ Ἐκκλησίᾳ. Ἀντὶ δὲ νὰ εἰπῇ „Ἀσ-
μα καινόν“, καθὼς εἶπεν ὁ Ψαλμωδὸς, εἶπεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς „Θεοπρεπῶς“, ἐπεὶ δὴ τὸ Θεοπρεπὲς σχεδὸν εἶναι ἰσοδύναμον μὲ τὸ καινόν (καινούριον)· καὶ τί γὰρ ἄλλο εἶναι τὸ ἄσμα ὅπου πρέπει εἰς τὸν Θεόν, πᾶρεξ τὸ καινούριον; ὅχι μόνον διότι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι νέα, καὶ ἀκολουθῶς ἀκούουσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι μὲ περισσοτέραν ἡδύτητα, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὸν καινιστὴν καὶ καινουργὸν τῶν κτισμάτων Χριστὸν τὸ καινόν ἄσμα εἶναι πρεπωδέστατον καὶ ἀρμοδιώτατον. Ἡ κατὰ τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτὴν, ἄσατε Θεοπρεπῶς, τούτεστιν οὐχὶ κοσμικῶς καὶ ψυχοβλαβῶς· εἶναι γὰρ καὶ ἄσματα δαιμονικά, ὅποια εἶναι τὰ ψυχοβλαβεστάτα τραγῳδία· ἀλλὰ ἄσατε ἄσματα πρέποντα καὶ ἀρέσκοντα εἰς τὸν Θεόν.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς· ἀπόδοτε τὰς εὐχὰς σας εἰς τὸν Χριστὸν ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Μὲ τὸν λόγον δὲ τοῦτον φανερώνει ὁ Ψαλμωδὸς ὅτι ἐμποδίζει μὲν τὰς παρασυναξεῖς, νομοθετεῖ δὲ νὰ μὴ μακρυνάμεθα ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ συμφώνως νὰ προσφέρωμεν τὰς εὐχὰς μας τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἡ λέγει τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν ὁποίαν φέρει ἡμᾶς νοεράς ὁ Ἀσματογράφος· ἐπεὶ δὴ εἰς αὐτὴν ἔρχεται σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅχι ἐν ζόφῳ καὶ θυέλλῃ καὶ γνόφῳ, καθὼς ἐφάνη εἰς τὸν Μαυσὴν· ὅχι μὲ ἐνύπνια καὶ ὁράματα, καθὼς ἐφάνη εἰς τοὺς ἄλλους Προφῆτας· ἀλλὰ ἔρχεται μὲ δόξαν καὶ κυρείαν· ἦτοι μὲ ἐξουσίαν, καθ' ἐξέτατον ἐπὶ πάλου ὄντος καὶ δορυφορούμενος ὡς Βασιλεὺς ἀπὸ τόσα πλήθη ὄχλων καὶ παίδων, καὶ προϋπαντάμενος μὲ προπομπὴν μεγάλην, μὲ θρίαμβον, καὶ μὲ βαῖα καὶ κλάδους. Ὑστερον ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ἴδιον τέλος τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Χριστὸς ὁ ἐρχόμενος ἐμφανῶς Θεὸς ἡμῶν ἥξει καὶ οὐ χρομιεῖ,
ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος, κόρης τικτούσης ἀπειράμδρου· Προφῆ-
της πάλαι φησί. Διὸ πάντες βοῶμεν· δόξα τῇ θυράμει σε Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀφῆκεν ἐστερημένον ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Προφητῶν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀλλὰ ἐσυνάρμοσεν αὐτὸν, τόσον ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Δαβὶδ τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται“, (Ψαλ. μθ'. 3.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τοῦ Ποιητοῦ τῆς τετάρτης ταύτης Ὡδῆς, τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Ουραίου ἥξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“, (Ἀββ. γ'. 3.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ῥητὸν τοῦ αὐτοῦ τὸ λέγον, „Ερχόμενος ἥξει, καὶ οὐ μὴ χρονίσει“, (Ἀββ. β'. 3.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον, „Ταχύ ἔρχεται καὶ οὐ χρονίεῖ“. (Ἡσ. ιδ'. ι.) Ὅθεν λέγει· Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὅστις προῆλθεν κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Παρθένον Κόρην, τὴν ἀσπύρας καὶ ἀνωδίνως γεννήσασαν αὐτὸν, ὡς ἀπὸ ὄρους δασύ καὶ κατάσκιον, καθὼς εἶπεν ὁ Προφήτης Ἀββακούμ· ὅρος μὲν, διὰ τὸ ἀγεώργητον καὶ ἀδύλευτον· τοιαῦτα γὰρ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ βενα, ἀγεώργητα καὶ ἀδούλευτα· κατάσκιον δὲ, διὰ τὴν ἐπισκιάσασαν τοῦ ὑψίστου δύναμιν· ἦτοι τὸν Χρὶστὸν καὶ Λόγον τῷ Θεῷ. „Πνεῦμα, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λουκ. β'. 35.) δασύ δὲ, διὰ τὴν πυκνότητα τῶν χαρίτων καὶ ἀρετῶν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καὶ διὰ τὸ δυσγεώργητον καὶ δυσερμηνεύτον τοῦ ἐν αὐτῇ τελεσθέντος Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ Βιβλίον ἐσφραγισμένον ἢ Παρθένος λέγεται, ἢ μόνον διὰ τὴν Παρθενίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπόρρητον τῇ

Μυστηρίου κατὰ τὸν ἀνώνυμον· „Ὡς οἱ λόγοι γὰρ, φησί, τοῦ Βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου“. (Ήσ. κθ'. 11.)

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ὅπου κατὰ τὴν γέννησιν προῦλθε πρὸ τριάκοντα τριῶν ἡδὴ χρόνων καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, αὐτὸς καὶ σήμερον ἔρχεται ἐμφανῶς: ἥτοι βασιλικῶς καὶ θριαμβευτικῶς μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπὶ πάλου καθεζόμενος καὶ μετὰ κλάδων καὶ βαΐων δορυφορούμενος. Ὁ αὐτὸς Χριστὸς θέλει ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἐμφανῶς: ἥτοι πεπαρρησιασμένως καὶ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς διὰ τὰ κρίνη ζώντας καὶ νεκρούς. Οὐ χρονεῖ δέ: ἥτοι δὲν θέλει ἀργοπορήσει· ἐπεὶ δὴ, κατὰ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, „Ἐγγὺς ἡμέρα Κυρίου“. (Ήσ. ιγ'.) Οὐ παρασιωπήσεται τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ θέλει ἀνοίξει τὰς βίβλους ἥτοι τὰς συνειδήσεις ἡμῶν, καὶ θέλει ἀποδείξει γυμνά τὰ ἔργα μας ἔμπροσθεν εἰς ὅλον τὸ παγκόσμιον ἐκεῖνο θέατρον. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι βοῶμεν εἰς τὸν Χριστὸν τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε“· ἔστι δὲ καὶ τῆτο ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ λέγοντα „Κύριος ὁ Θεός μου δύναμις μου“. (Ἀβ. γ'. 19.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τῆς τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γενῶν, τῆ λέγοντος „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί“.

Τροπάριον.

„Ρηξάτω εὐφροσύνην κραταιὰν ἐπ' ἔλεον ὄρη καὶ πάντες βουνοί,
καὶ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἐπικροτησάτω· Χριστὸν αἰμεῖτε, Ἐθνη, καὶ
τῷ (1) πάντες λαοὶ ἐπαινεῦντες βοᾶτε· δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Κανόνα τῶν Βαΐων συνερισίαν φαίνονται τὰ ἔχον οἱ δύο μεγάλοι Προφῆται, ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας· διότι ὁ καθ' ἓνας ἐξ αὐτῶν ἀγωνίζεται, ποῖος τὰ προλάβῃ τὰ δώσῃ ὕλην καὶ μαρτυρίαν εἰς τὸν Ἱεράρχην Κοσμάν, διὰ τὰς μελουργήσας τὰς τῶν Κανόνων τούτων Τροπάρια. Ὅθεν δὲν ἡξεύρει τινὰς εἰς ποῖον ἀπὸ τῶν δύο τὰ δώσῃ τὴν ὕλην· καθότι καὶ ἀπὸ τῶν δύο ὁμοῦ εἶναι καταπετυνωμένος ὁ Κανὼν, καὶ μάλιστα τοῦτο τὸ Τροπάριον. Ἐρανιζόμενος λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ τοῦ Ἡσαΐου ῥήματα λέγοντα „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησε Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ“, (Ήσ. μθ'. 13.) καὶ πάλιν, „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλλένται, προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐπικροτήσῃ τοῖς κλάδοις“, (Ήσ. νέ. 12.) ταῦτα, λέγω, δανεισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος, ὡς ῥήξουν, γράφει: ἥτοι ὡς ἐκβάλλουν τὰ ὄρη εὐφροσύνην· εὐφροσύνην ὅμως ὅχι μικράν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ μεγάλην καὶ δυνατήν. Διὰ τοῦτο δὲ ῥήξις ἀνομάσθη ἐδῶ ἢ τῆς εὐφροσύνης ἀνάβλυστις, ἵνα διὰ τῆς λέξεως ταύτης παρασταθῇ τὸ μέγεθος καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς· διότι καθὼς ἀκολουθεῖ εἰς τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται ὑποκάτω τῆς γῆς· ἂν μὲν ἦναι ὀλίγον τὸ νερὸν, μένει εἰς τὸν τόπον τοῦ ἡσυχάζον, καὶ δὲν βιάζεται νὰ πηδήσῃ εἰς τὰ ἔξω, πάρεξ ἀνίσως σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν με σκαλιστήριον καὶ ἀνοίξῃ τὸν τόπον· εἰ δὲ ἦναι πολὺ τὸ νερὸν καὶ στεροχωρῆται μέσα εἰς τὸ βάθος, τότε δὲν προσμένει νὰ σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἀναβράζον ῥήγνυσιν: ἥτοι σχίζει τὴν ἐπικειμένην γῆν καὶ πηδᾷ εἰς τὰ ἔξω.

Τοιοτοτρόπως εἶναι καὶ ὁ ἀνωτέρω λόγος τοῦ Ἡσαΐου. Θέλων αὐτὸς νὰ φανερώσῃ αἰνιγματωδῶς τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐφροσύνης ὅπου ἐνδομυχεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀναβλύσουν, λέγει, ὡς ἀναβλύσουν με ὀρμήν καὶ πῆδημα τὰ ὑψηλὰ ὄρη τὴν εὐφροσύνην. Διὰ τί τέλος καὶ σκοπὸν; Ἐπ' ἔλεον: ἥτοι διὰ τὸ μέγα ἔλεος ὅπου ἐποίησεν εἰς ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καταβάς ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνανθρωπήσας διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Δύω γὰρ παρουσίας σωματικὰς ἡξεύρομεν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,

(1) Παρὰ δὲ τῇ ἀνωτέρῳ γράφεται „Τούτον“, καὶ συνάπτεται μετὰ τὸ „Ἐπαινοῦντες“.

Θεοῦ, μίαν μὲν τὴν πρώτην, ὅτε ἐκ Παρθένου γεννηθεὶς, ἐπὶ τῆς γῆς ᾤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγεστέρα· τὴν ὁποίαν καὶ ἔλεος ὀνομάζομεν· „Οὐκ ἦλθον, φησὶν ὁ Κύριος, „ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον“. (Ἰω. ιβ'. 47.) Ὅθεν διὰ τὴν πρώτην αὐτῆν παρουσίαν, παρακινεῖ ὁ ἀνωτέρω Ἡσαΐας τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ νὰ χαίρουν ὑπερβαλλόντως καὶ νὰ ἀγάλλωνται.

Ἡξεύρομεν δὲ καὶ ἄλλην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν, ἣν καὶ κρίσιν ὀνομάζομεν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θέλουν ἀναβλύσει τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὡς εἶπεν ὁ ἀνωτέρω ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν, μέλλουν νὰ ἐρημωθοῦν τὰ ὄρη, καὶ πᾶς ὁ χόρτος αὐτῶν ἔχει νὰ ξηρανθῇ· „Ερημώσω, φησὶν, ὄρη καὶ βουνούς, καὶ πάντα χόρτον αὐτῶν „ξηρανῶ“. (Ἡσ. μβ'. 15.) καὶ πάλιν, „Τρόμος λήφεται ἀπὸ σοῦ ὄρη καὶ τακῆσονται, „ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται“. (Ἡσ. ξδ'. 1.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀββακούμ· „Διετρίβη τὰ ὄρη βία· ἐτάκισαν βουνοὶ αἰῶνιοι“. (Ἀβ. γ'. 6.) Ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ταύτας τὰς δύο παρουσίας τοῦ Κυρίου προβλέπων, ἔλεγεν· „Ἐλεον καὶ κρίσιν „ἄσομαί σοι, Κύριε“. (Ψαλ. ρ'. 1.) λέγων γὰρ ἔλεον, ἐφανέρωσε τὴν πρώτην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ἣν καὶ ἔλεον ὀνομάσαμεν ἀνωτέρω· λέγων δὲ κρίσιν, ἐφανέρωσε τὴν δευτέραν, ἣν κρίσιν καὶ ἡμεῖς ὀνομάσαμεν· ἵνα δὲ φανερώσῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, πρῶτον ἔγραψε τὸν ἔλεον, καὶ δεύτερον τὴν κρίσιν.

Ἄς ρίξουν λοιπὸν, λέγει, τὰ ὑψηλὰ ὄρη κραταιὰν εὐφροσύνην καὶ ὅλα τὰ χαμηλὰ βουνὰ, διὰ τὸ ἔλεος, μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς ἠλέησεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ εἶπε, „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, εὐθύς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης· „Ὅτι ἠλέησεν, ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ“. Οὐ μόνον δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ προστάζει ὁ Μελωδὸς μετὰ τοῦ Ἡσαΐου νὰ εὐφρανθοῦν, ἀλλὰ προστάζει μὲ τὸν αὐτὸν Ἡσαΐαν καὶ τὰ ξύλα τοῦ ὄρυγος νὰ ἐπικροτήσουν μὲ τοὺς κλάδους των, θέλων δὲ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὄρη καὶ ξύλα νοοῦνται ὅτι εἶναι τὰ Ἔθνη τὰ σκληρὰ καὶ ἀναίσθητα ἀπὸ Θεογνωσίαν καὶ ἀρετήν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως λέγει ὅτι ἐσεῖς τὰ Ἔθνη αἰνεῖτε τὸν Χριστὸν, καὶ ἐσεῖς οἱ λαοὶ ἐπαινοῦντες, φωνάζετε εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ λέγετε „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ Ἔθνη· ἐπαινεσατέ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί“. (Ψαλ. ρις'. 1.) Λαοὶ δὲ ὀνομάζονται οἱ πιστεύσαντες Ἰουδαῖοι, κατὰ τὸν Θεόδωρον καὶ Εὐθύμιον, οἵτινες, διὰ τὰ ἥτον διεσπαρμένοι εἰς πολλὰς τόπους, διὰ τὴν ἐξ ἑλπίδος ἐνίκως, ἀλλὰ λαοὶ πληθυντικῶς ὀνομάσθησαν. Διαφέρει δὲ τὸ „Αἰνεῖτε“ ἀπὸ τὸ „Ἐπαινεῖτε“ καθότι τὸ „Ἐπαινεῖτε“ εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τοῦ „Αἰνεῖτε“, ὥσπερ καὶ ὁ ἔπαινος, τοῦ αἴνου.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ „οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ“, οὕτω λέγει· „Τῆς θυμῆς δεικνύς τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς καὶ τὰ ξύλα ἔδειξεν εὐφραίνόμενα· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ, τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον τοῦ λαοῦ διηγούμενος, τὰ ὄρη „ἐσκήρτισαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Εἰ δὲ καὶ τροπικῶς τις νοεῖν „βούλεται ὄρη μὲν καὶ βουνούς τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις, αἱ δὲ καὶ τεταγμέναι εἰσὶ, ξύλα δὲ ἀγροῦ τοῖς κλάδοις δεικνύντα τὴν ἡδονήν, τὰς Ἀγίους, περὶ ὧν εἶρηται „Δίκαιος „ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, καὶ ὡσεὶ κέδρος ἡ ἐν τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται“, καὶ, Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ „ἐλαία κατὰ καρπὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου, εὐρήσει καὶ οὕτω τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος συμφώνως ὄρη ἐνόησε τὰς Ἀγγελικὰς δυνάμεις λέγων· „Ὅρη γεμὴν παραρρήγνυντα τὴν εὐφροσύνην ὑποτοπιτέον εἶναι τὰς ἡρμῆνας ὑψοῦ κατ' ἀρετήν λογικὰς δυνάμεις, ἦγον τοὺς τῶν Εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων ἱερουργούς, οἱ Χριστὸν λαλοῦντες καὶ τὰ αὐτοῦ, νοητῆς εὐφροσύνης πιμπλάσι τὴν γῆν· ἀπαγγέλλουσι γὰρ ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἠλέησε γὰρ ἅπαντας ἐπιλάμψας αὐτοῖς ὁ Χριστός· ἢ πέρ ἐστιν ἀληθές ὅτι ἐξήρνηται χεῖρὸς διαβολικῆς καὶ δαιμονίων σκαιοτήτος. Ἀπὸλλάχθησαν δὲ καὶ τῆς πάλαι τυραννίδος κατ' αὐτῶν ἀμαρτίας, καὶ προσέτι τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν· ἠξίωνται δὲ χάριτος καὶ ὑπερκοσμίου δωρεᾶς, μετοχοὶ γεγονότες Ἀγίου Πνεύματος, καὶ τῇ τῆς ὑποθεσίας δόξῃ κατηγλαϊσμένοι“. (Ἐν τῇ Ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαΐου τόμ. β'. προκειμένου ρήτου „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“).

Τροπάριον.

„ Ἰσχύρ ὁ βασιλεύωρ τῶν αἰώνωρ Κύριος ἐνδεδυμένος ἦξει τῆς
 „ τούτου ὡραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐν
 „ Σιών. Διὸ πάντες βοῶμεν· δόξα τῇ θυμᾷ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ πολλῶν γραφικῶν ῥήσεων εἶναι συγκεκροτημένον καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο· τὸ μὲν γὰρ
 „ Ὁ βασιλεύων τῶν αἰώνων Κύριος “ εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τῶν Μαυσῆν λέγοντα· „ Κύριος
 „ βασιλεύων τῶν αἰώνων “· (Ἐξ. ιε. 18.) τὸ δὲ „ Ἰσχύρ ἐνδεδυμένος ἦξει “ ἠράνισται ἀπὸ
 τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „ Ἴδου Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται “· (Ἡσ. μ'. 10.) καὶ
 ἀπὸ τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα· „ Ἰσχύρ καὶ εὐπρέπεια ἐνεδύσατο “· (Παρ. λδ'. 25.) τὸ
 δὲ „ Τῆς τούτου ὡραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐν Σιών “ εἶ-
 ναι ἐρανισμένον ἀπὸ διάφορα ῥήτα τοῦ Δαβίδ· ἦτοι ἀπὸ τῶν „ Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς
 „ ὡραιότητος αὐτοῦ “· (Ψαλ. μθ'. 2.) καὶ ἀπὸ τῶν „ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν
 „ ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο “· (Ψαλ. υβ'. 1.) τὸ δὲ „ Ἀ-
 „ σύγκριτος “ ἐρανίσθη ἀπὸ τῶν „ Ὁραῖος κάλλει παρὰ (ἦτοι ὑπὲρ) τοὺς γίους τῶν ἀν-
 „ θρώπων “· Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν ῥήσεων συγκροτήσας τὸ Τροπάριον ὁ Μελωδὸς λέγει·
 ὁ Κύριος ὅπου βασιλεύει τῶν αἰώνων, αὐτὸς θέλει ἔλθῃ ἐνδυμένος ἰσχύρ καὶ δύναμιν.
 Ἐρχομὸν δὲ ἐδῶ φαίνεται νὰ ἐννοῇ τὴν μετὰ δόξης καὶ προπομπῆς σημερινὴν ἔλευσιν τοῦ
 Κυρίου εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ὅτε ἐπὶ πάλου καθήμενος, ἐπροϋπαντᾷ μετὰ βαίαν
 καὶ κλάδων· τότε γὰρ ἐπῆγεν εἰς αὐτὴν ἐνδυμένος δύναμιν καὶ νίκην.

Ἐναντίον τίνος εἶχε τὴν δύναμιν καὶ νίκην ταύτην ὁ Κύριος; Ἐναντίον τοῦ θανάτου, τοῦ
 ἄδου καὶ τοῦ Διαβόλου· ὅτε αὐθεντικῶς καὶ βασιλικῶς ἠλευθέρωσε μὲ μόνην τὴν φωνήν του
 ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ ἄδου τὸν τετραήμερον Λάζαρον. Εἶτα λέγει ὅτι ἡ εὐπρέπεια τῆς τοῦ
 Χριστοῦ ὡραιότητος καὶ δόξης εἶναι ἀσύγκριτος, ἥγουν δὲν συγκρίνεται, οὐδὲ ὁμοιάζει με-
 τὰς εὐπρεπείας τῶν ἄλλων ὡραίων ἀνθρώπων. Ἡ εὐπρέπεια δὲ τούτῃ ἐφάνη εἰς τὴν Σιών·
 ἢ εἰς τὴν αἰσθητὴν, ὅταν σήμερον ὡς νικητὴς τοῦ θανάτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ
 θριαμβεύων καὶ πομπεύων ἐν τῷ μέσω αὐτῆς, καὶ φαινόμενος εὐπρεπέστατος διὰ τὸ κατὰ
 τὴν θανάτῃ τρόποιον· ἢ ἐφάνη ἡ εὐπρέπεια αὐτῇ εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς θεωρεῖται νοητῶς παρὰ τῶν εὐ-
 σεβῶν, ὡραῖος καὶ εὐπρεπέστατος κατὰ τὴν Θεότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (1).

Τροπάριον.

„ Σπιθαμῇ ὁ μετρήσας Οὐρανὸν, δρακὶ δὲ γῆν Κύριος πάρεστι· Σιών
 „ γὰρ ἐξελέξατο· ἐν αὐτῇ δὲ οἰκεῖν καὶ βασιλεύειν ἡρετίσατο λαὸν
 „ τῶν ἐν πίστει βοώμετων (2)· δόξα τῇ θυμᾷ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεοῦ μέγεθος καὶ ὕψος καὶ βάθος καὶ μέτρον δόξης ἀδύνατον εἶναι νὰ καταλάβῃ τι-
 νὰς ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς καλλονῆς τῶν κτισμάτων ἀναλόγως

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ
 λέγοντος· „ Τριᾶδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγονεν “,
 ἐν τῇ ὁδῷ Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

(2) Οὕτω γράφεται ὁρθότερον καὶ παρὰ τοῖς δὲ

ἑρμηνευταῖς· καθότι τὸ „ Βασιλεύω κυρίως μετὰ
 γενικῆς συντάξεως· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται καὶ με-
 τὰ αἰτιατικῆς οὕτως· „ Ἠρέτισε τὸν λαόν τὸν ἐν
 „ πίστει βοώντα “.

ὁ γεγεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται, κατὰ τὸν Σολομώντα, (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „Τὰ ἀόρατα αὐτοῦ (ἦτοι τὰ φυσικῶς προσόντα τῷ Θεῷ) ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι τοῦμένα καθορᾶται, ἥτε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ Θεϊότης (ἦτοι ἡ μεγαλειότης)“· (Ρωμ. α'. 20.) Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Τὸ θεῖον ἀκατανόητον πάντη κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀκατάληπτον, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰτιατῶν (ἦτοι ἐκ τῶν ἀκτίστων θεῶν προσόντων, καὶ ἐκ τῶν δημιουργημάτων) αὐτὸν ὑμνητέον“· Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ Θεοῦ σπιθαμὴν μετροῦσαν τὸν τόσον μεγάλον ὄγκον τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ δράκα (φούκταν) περισφίγγουσαν ὅλην τὴν γῆν· λέγομεν δὲ ταῦτα εἰς ἐνδείξιν τοῦ ἀπείρου μεγέθους τοῦ Θεοῦ.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Τίς ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν σπιθαμῇ; τὴν δὲ γῆν, δράκιν;“ (Ἡσ. μ'. 12.) Ἐκεῖνος λοιπὸν, τοῦ ὁποῦ εἶναι τόσον μεγάλη ἡ σπιθαμὴ καὶ ἡ φούκτα, ὥστε νὰ μετῶσι τὰ τόσον μεγάλην μεγέθη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀρά γε πόσον μέγας εἶναι αὐτός; ἢ πόσον εἶναι τὸ τοῦτου μέγεθος; Βέβαια ἀπειρον καὶ ἀμέτρητον· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Μέγας μὲν οὖν ὁ Θεὸς ὀνομάζεται κατὰ τὸ ἰδίως αὐτοῦ μέγα, τῷ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτοῦ μεταδιδόναι καὶ παντὸς μεγέθους ἔξωθεν ὑπερχεόμενον καὶ ὑπερεκτενόμενον, πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν ὑπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν διαβαῖνον“· Καὶ πάλιν· „Τὸ μέγεθος τοῦτο καὶ ἀπείρον ἐστὶ καὶ ἀποσόν καὶ ἀνἀριθμον, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ ὑπεροχὴ κατὰ τὴν ἀπόλυτον καὶ ὑπερτεταμένην τῆς ἀπερίληπτης μεγαλειότητος χύσιν“· (Κεφ. θ'. περὶ θεῶν ὀνομάτων.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἡσαΐου οὕτω λέγει· „Τὸ μὲν θεῖον ἀσώματόν τε καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀσύνθετον· ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπους ὄντας οὐ δυνατόν ἄλλως, ἢ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων τὰ θεῖα καταμαθεῖν, διδάσκει ἡμᾶς ὁ προφητικὸς λόγος ὡς αὐτὸς μὲν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀπερίληπτός τε καὶ ἀπερίγραπτος, πᾶσαν δὲ τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει, τῆς χειρὸς δηλονότι ἐνεργείας τινὸς νοουμένης· ὡς πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ὕδατων φύσιν μετρεῖν ἔχειν κοτύλην, τὰ δὲ τῶν Οὐρανῶν κύτην τῇ σπιθαμῇ περιέχεσθαι, τὴν δὲ γῆν ἅπασαν μηδὲν διαφέρειν σμικροτάτης τινὸς ὕλης ὑπὸ τῶν πέντε τῆς χειρὸς συνεχομένης δακτύλων“· Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ὡςπέρ ἐστιν ἀνεπιτήδευται παντελῶς καὶ ἀμήχανον ἀνδρεία χειρὶ σύμπαν μετρεῖσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ σπιθαμῇ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἅπασαν δὲ τὴν γῆν δράκιν, καὶ σταθμῷ καὶ ζυγῷ τὴν τῶν ὀρέων ὀλκὴν, ὅση τις ἐστὶ γενέσθαι καταφανῇ κατὰ τὸν ἴσον τουτονὶ τρόπον, οὐκ ἄν τις καταλάβῃ τὸν νοῦν Κυρίου· καὶ πιστώσεται λέγων αὐτὸς δι' ἐνὸς τῶν ἁγίων Προφητῶν· οὐ γὰρ εἰσὶν αἱ ὁδοὶ μου ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν· ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ Οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχουσιν αἱ ὁδοὶ μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου“.

Ὅρα δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου· ἐπειδὴ ἤξευρον καὶ οἱ δύο ὅτι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι μεγαλῆτερος, ἡ δὲ γῆ εἶναι μικρότερα, διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ὁ Θεὸς τὸν μὲν Οὐρανὸν μετρεῖ μὲ τὴν σπιθαμὴν του, τὴν δὲ γῆν, μετρεῖ μὲ τὴν φούκταν του· ἐπειδὴ μεγαλῆτέρα εἶναι ἡ σπιθαμὴ ἀπὸ τὴν φούκταν· καθότι ἡ μὲν σπιθαμὴ γίνεταί, ὅταν ἐξαπλωθοῦν οἱ δακτύλοι τῆς χειρὸς· τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου τῆς χειρὸς ἕως τοῦ μικροῦ δακτύλου διάστημα σπιθαμὴ λέγεται· ἡ δὲ φούκτα γίνεταί, ὅταν μαζωχθοῦν οἱ δακτύλοι τῆς χειρὸς, καὶ ἡ παλάμη γένῃ βαθουλωτή· διὰ τοῦτο καὶ τὸ μέγεθος ἔχει μικρότερον ἀπὸ τὸ τῆς σπιθαμῆς. Ὅθεν ἀναλόγως καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὴν μεγαλῆτεράν μὲν σπιθαμὴν μετρεῖ τὸν μεγαλῆτερον Οὐρανὸν, μὲ τὴν μικρότεράν δὲ φούκταν μετρεῖ τὴν μικρότεράν γῆν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν μὲ τὴν σπιθαμὴν του, καὶ τὴν γῆν μὲ τὴν φούκταν του, αὐτὸς τάρτα εὕρισκεται παρὰν μετα σαρκοῦς, δορυφορούμενος εἰς τὴν Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ· ἐπειδὴ ἐδιάλεξε τὴν αἰσθητὴν Σιών, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπροτίμησε νὰ κατοικῇ εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ βασιλεύῃ τοὺς εὐσεβεῖς λαούς· ἦτοι τοὺς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ Ἑθνῶν πιστεύσαντας Χριστιανούς, οἱ τινες βοῶσιν ἐν πίστει· „Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε“· Τὸ ἀνωτέρω δὲ ρητὸν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἡρετίσαστο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ“· (Ψαλ. ρλδ'. 14.)

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν Σιών ἐπ' ὄρους ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ κηρύσσων ἐν ἰσχυρί ὑψώσοι Φωνήν· δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ· εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθρεσίη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸν προφητάναντα Δαβίδ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὦ Προφητάναξ Δαβίδ, μιμήσου τὸν μεγαλοφρονότατον Ἡσαΐαν· καὶ καθὼς εἰς ἐκεῖνον εἶπεν ὁ Θεός, „Επ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ“, (Ἡσ. μ'. 9.) οὕτω καὶ σὺ ὁ εὐαγγελιζόμενος τὴν Σιών, καὶ κηρύσσων τὴν Ἱερουσαλήμ· ἦτοι ὁ πολλὰ χαρμόσυνα εὐαγγέλια καὶ προφητείας εἰπὼν περὶ τῆς Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ τόσοι τῆς αἰσθητικῆς, ὅσον καὶ τῆς νοητικῆς ἀγίας Ἐκκλησίας, μὴ ἀναβῆς ἐπάνω εἰς τόπον χαμηλόν, μηδὲ φωνάξῃς με μικρὰν φωνήν, ἀλλὰ ἀνάβηθι ἐπάνω εἰς ὄρος ὑψηλότατον, καὶ φώναξον με μεγάλην καὶ δυνατὴν φωνήν, καὶ με ὑψηλὸν κήρυγμα ἐκείνο σου τὸ ψαλμικὸν τὸ λέγον, „Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ“. (Ψαλ. πς'. 3.) Πόλιν δὲ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει ὁ Δαβίδ τὴν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· ἔνα μὲν, διότι τὸ παλαιὸν ἀφιερῶθη αὕτη εἰς τὸν Θεόν, ἄλλο δὲ, διότι ὕστερον ἐκληρώθη εἰς τὸν Χριστόν, ἵνα γεννηθῇ καὶ εἰσέλθῃ σήμερον ἐν αὐτῇ μετὰ βαίωι καὶ κλάδων δρυφορούμενος, καὶ ἀκολούθως ἵνα σταυρωθῇ ἐν αὐτῇ καὶ ταφῇ καὶ ἀναστῇ.

Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, πόλις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἥτις καὶ μίμημα ἐστὶ καὶ εἰκὼν τῆς οὐρανοῦ Ἐκκλησίας· ἐν τῇ ἐπιγραφῇ γὰρ Ἐκκλησία ἐνεργοῦνται πνευματικῶς ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, ὅσα ἐτελέσθησαν ποτὲ αἰσθητικῶς καὶ ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ. Ἡ δὲ σύνταξις τῆς „Εὐαγγελιζόμενος“ ἐνταῦθα εὐρίσκειται ἀδιάφορος· ἀντὶ γὰρ νὰ εἴπῃ „Εὐαγγελιζόμενος τῇ Σιών“ μετὰ δοτικῆς, εἶπεν „Εὐαγγελιζόμενος τὴν Σιών“ μετὰ αἰτιατικῆς· καθὼς ἔχει καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν (ὁ Ἰωάννης δηλ.), εὐηγγελίζετο τὸν λαόν“. (Λουκ. γ'. 18.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὰ ψαλμικὰ ἐκεῖνα „Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ“, (Ψαλ. ριζ'. 7.) καὶ „Ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου“. (Ψαλ. ξς'. 2.) Ἦχουν ἄς ἦναι εἰρήνη, λέγει, εἰς τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ· καὶ ἄς ἦναι σωτηρία εἰς τὰ Ἐθνη· ἦτοι εἰς τὸν νέον Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν. Εἶπε δὲ τὴν λέξιν „Εἰρήνη“ διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι εἶναι ἡ πέμπτη Ὠδὴ ἡ τοῦ Ἡσαΐου, ὅς τις λέγει ἐν αὐτῇ· „Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, εἰρήνην δός ἡμῖν“. (Ἡσ. κς'. 3.)

Τροπάριον.

„Ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις καθήμενος ἐπὶ τῷ Χερουβὶμ Θεός, καὶ ἐφορῶν ταπεινά, αὐτὸς ἔρχεται ἐν δόξῃ μετὰ κυρείας· καὶ πληρωθήσεται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰρέσεως αὐτοῦ· εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθρεσίη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν χορταίνει ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀλλὰ δανεισθεὶς ἐκείνον τὸν στίχον τὸν λέγοντα „Ὁ καθήμενος ἐπὶ τὸν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι“, (Ψαλ. οθ'. 2.) ὁμοίως καὶ τὸν ἄλλον τὸν λέγοντα „Ὑψιλὸς Κύριος, καὶ τὰ ταπεινά ἐφορᾷ“, (Ψαλ. ρλζ'. 7.) εἶτα συναρμόσας καὶ τοὺς δύο, λέγει οὕτω θαυμαστικῶς· ὦ τοῦ καιροῦ

τοῦ τεραστίου καὶ τοῦ θαύματος! ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς καθεζόμενος ἐπάνω εἰς τὰ νῶτα τῶν Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ταπεινὰ βλέπων, αὐτὸς ἰδοὺ ἔρχεται ὡς Θεὸς ἐν δόξῃ μετὰ ἐξουσίας βασιλικῆς, καθὼς προεῖπεν ὁ Ἡσαΐας· „Ἰδοὺ Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίον μετὰ κυρείας“. (Ἡσ. μ'. 10.) Νοεῖται δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ διὰ τὴν πρώτην, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἐνδοξὸν προπομπὴν, καὶ τὸν μετὰ βαίων ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ἐπειδὴ δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὰ, καθὼς ἦλθεν οἱ Προφῆται μετὰ σχῆμα δούλων ἀποστελλόμενοι, ἀλλ' ἦλθε μετὰ ἰσχύος καὶ θαύματος ἐξουσίας, ὡς Κύριος καὶ Θεός· ὅθεν καὶ οἱ παῖδες ὑμνοῦντες αὐτόν, οὕτως ἔλεγον· „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“. (Ματθ. κα.) τὸ γὰρ „ἐν ὀνόματι Κυρίου“ δηλοῖ „ὡς Κύριος“. „Κύριος, ἦσιν ὁ Μαυσῆς, Κύριος συντρίβαν πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“. (Ἐξοδ. 17. 3.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις πανταχοῦ σχεδὸν Κύριος ὀνομάζεται ὁ Χριστός· ὅθεν καὶ ἀφ' οὗ ἐνίψε τὰς πόδας τῶν μαθητῶν εἶπεν ὁ ἴδιος πρὸς αὐτούς· „ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ ἐν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας“. (Ἰω. 13. 13.) Τὸ δὲ „Πληρωθήσεται τὰ πάντα θαύματος αἰνέσεως αὐτοῦ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ λέγοντα· „Τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ“. (Αβ. γ'.) Σημειώσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ὅτι ὁ πρὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Βαίων κρυπτόμενος Κύριος καὶ φεύγων τὸ μετὰ παρρησίας διδάσκειν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς θέλοντας αὐτὸν φοβεῖσθαι, τὰ μετὰ κυρείας καὶ προπομπῆς πορεύεται ἐπὶ πάλου καθήμενος ἐν μέσῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ φρονούντων. Διὰ τί; Διὰ τὴν δεικνύσαν ἐρχεται εἰς τὸ πάθος, οὐχὶ φοβούμενος καὶ μὴ θέλων, ἀλλὰ μετὰ ἀφοβίαν καὶ ἐξουσίαν, καθὼς ἔλεγε μόνος· „Εξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν“. (Ἰω. 1. 18.) Ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ „Πληρωθήσονται τὰ πάντα θαύματος αἰνέσεως αὐτοῦ“· ἐπειδὴ διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ ἐμελλον εὐχεσθαι ἀπὸ τῆς αἰνέσεως καὶ δόξης τοῦ Θεοῦ τὰ οὐράνια, τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ καταχθόνια.

Ὁ δὲ Θεοπέσιος Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου, „Ἰδοὺ Κύριος Κύριος“, λέγει· „Τὸ δὲ Ἰδοὺ προστιθεῖς, οὐκ εἰς μῆκος εἶναι τῆς ἀφίξεως ἀνατείνεσθαι τὴν ἐλπίδα, ἀλλ' ὅσον οὐδέπω καὶ μετὰ βραχὺ παρεσόμενον· μᾶλλον δὲ, καὶ ἀγχιθυρον ἡδὴ πως γεγονότα τὸν Λυτρωτὴν διαδείκνυσι· χεῖρα γὰρ ὥσπερ προτείνειν αὐτοὺς προστέταχε, καὶ δακτύλῳ φανεροῦν τὸν προηγγελμένον. Ὅτι δὲ οὐ κατ' ἕνα τῶν ἀγίων Προφητῶν οὔτε μὴ ἐν μέτροις (ἴσος) ἔσται τοῖς οἰκέταις, ἀλλ' ἐν ἐξουσίᾳ Θεοκρατικῇ, καὶ ἐν δυνάμει τε καὶ κυριότητι τῇ Θεοπρεπεστάτῃ, διεσαφισεν εἰπὼν· Μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίον μετὰ κυρείας· οἱ μὲν γὰρ Θεοπέσιον Προφῆται γένεσθαι τινα παρὰ Θεοῦ, καὶ μὴ καὶ ὑπάρχειν τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς παρεκάλου· ὁ δὲ γε τῶν ὄλων Σωτὴρ καὶ Κύριος οὐ προσευχὴν ἀνατείνων, οὔτε μὴ ἐξ αἰτήσεώς τι δέχομενος καὶ δίδως. Ἄλλως τίς ἀληθῶς τὰ ἐκ Πατρὸς ἀγαθὰ μετὰ τῆς ἐλευθέρῃς πρεπούσης ἀξίας διανεμένηκε τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν· εἰργάζεται δὲ πάντα, δυνάμει τε ἰδίᾳ χρώμενος καὶ μὲν τοῖς καὶ ἐξουσίᾳ“. (Τόμ. β'.)

Τροπάριον.

„Σιών Θεοῦ ὅρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλὴμ κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄρον, καὶ ἴδε συμνημέρα τέκμα σου ἐν σοί· ἰδοὺ γὰρ ἡ κασι μακρόθεν, προσκυμήσαι τῷ Βασιλεῖ σου· εἰρήμην ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθνεσιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σιών κυρίως ὀνομάζεται τὸ ὄρος· ἦτοι ἡ ἀκρόπολις καὶ τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· ἀπὸ τῆς Σιὸν δὲ ὀνομάζεται καὶ ὅλη ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ συνεκδοχικῶς ἐκ μερῶν

ρους τὸ ὄλον. Πρὸς τὴν Σιών λοιπὸν καὶ Ἱερουσαλήμ, ἣτις εἶναι ἡ ἐξ Ἐθνῶν Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, ἀποστρέφω τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς, οὕτω φάσκει· ὦ ἐσὺ Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἡγαπημένη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πρότερον μὲν ἦσαν ἀτεκνὸς καὶ εἶχες ὄνομα Ἰεβὺς· ἦτοι ξένη καὶ ἀλλόφυλος, ὕστερον δὲ ἀνομασθῆς καὶ ἐγίνες Σιών, καὶ ἀντὶ ἀτέκνου, ἐγίνες πολύτεκνος περισσότερον ἀπὸ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων τὴν τὸν ἄνδρα ἔχουσαν· ἦτοι τὸν Νόμον· ἐσὺ, λέγω, ἡ ὀνομαζομένη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ Ὁρος ἁγίον· „Τίς, φησὶ, κατασκηνώσει ἐν Ὁρει ἁγίῳ σου;“ (Ψαλ. ιδ'. 1.) καὶ πάλιν, „Ὁρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένοι, ὄρος πῖον“· (Ψαλ. ξζ'. 15.) σὺ σήκωσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου τριγύρω, καὶ ἰδὲ πῶς τὰ πρῶτα ἐσκορπισμένα Ἐθνη, καὶ χωρισμένα ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν τώρα ἐσυναχθῆσαν εἰς ἐσέ·

Ἠλθον γὰρ σήμερον ἀπὸ μακρινὸν τόπον διὰ τὰ προσκυνήσουν δουλικῶς καὶ λατρευτικῶς τὸν Βασιλέα Χριστὸν, ὑπὸ τῶν ὄχλων εὐφημούμενον καὶ μετὰ βαΐων καὶ κλάδων δορυφορούμενον· ἦτοι ἦλθον ἀπὸ τὸ μακρὸς τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, καθὼς ὁ Ἡσαΐας προλαβὼν ἀνεβόησεν· „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἠκασί πάντες οἱ υἱοὶ σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρθῇσονται“· (Ἡσ. ξ'. 4.) καὶ πάλιν, „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε πάντας· ἰδοὺ συνηχθῆσαν καὶ ἦλθον πρὸς σέ“· (Ἡσ. μθ'. 18.) καὶ αὖτις, „ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι ἀπὸ Βορρᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν“· (αὐτόθ. 12.) Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ προφητεύων ἔλεγεν· „Ἰδοὺ Βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει“· (Ἡσ. λβ'. 1.) καὶ πάλιν, „Βασιλέα μετὰ δόξης ὀψέσθε“· (Ἡσ. λγ'. 17.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω Ἐθνη ἐσυναχθῆσαν εἰς ἐσέ, ὦ Ἐκκλησία τῆς Χριστοῦ, καὶ ἐγιναν τέκνα σου πνευματικὰ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ὅθεν καὶ σὲ ἀπέδειξαν Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραίνομένην, κατὰ τὸ Δαβιτικόν· „Ὁ κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραίνομένην“· (Ψαλ. ριβ'. 8.)

Ὅθεν καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου, λέγει· „Τέκνα δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ οὐχὶ μόνοι λέγοντο ἂν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἅπαντες οἱ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ χώρας κεκλημένοι διὰ πίστεως εἰς τὸ τῆς ἀληθείας φῶς. Οὐκοῦν ὥς ἦδη πληθὺς συναγνηγεμένης ἐξ Ἐθνῶν καὶ προσκυνούσης Χριστῷ, ἄρον, φησὶ, κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου· τούτέστιν ἅπασαν περιάθρει τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐκ παντὸς μέρους αὐτῆς ὅφει τρέχοντα πρὸς σέ τὰ σὰ τέκνα. Ἠξουσι δὲ, καίτοι μακρόθεν ὄντες ποτε, μακρὰν δὲ οὐ τοπικῶς, ἀλλὰ κατὰ γνώμην καὶ διάθεσιν τοῦ. Ὅθεν ὁ πάνσοφος Παῦλος γέγραφε περὶ Χριστοῦ ὅτι ἐλθὼν εὐηγγελίστατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς. Ποιῇσονται δὲ τὴν ἀφίξιν τὴν πρὸς Θεὸν διὰ πίστεως δίχα πόρου παντὸς δυσχερείας τε ἀπάσης· ἐπ' ὧμων γὰρ ἀρθῇσονται. Πέπλασται δὲ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου, ὥς ἐκ παραδείγματος τοῦ καθ' ἡμᾶς· τὰ γὰρ τοι νεογνὰ τῶν βρεφῶν τιθνεῖσθαι φιλεῖ, καὶ τοῖς τῶν Μητέρων κόλποις καὶ βραχίουσιν ἐπαναπαύεσθαι ζητεῖ“· (Τόμω Γ'.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐβόησαμ ἐν εὐφροσύνῃ δικαίωμ τὰ πνεύματα· μὺν τῇ Κόσμῳ
„διαθήκη καινὴ διατίθεται· καὶ ῥαυτίσματι καιρουργεῖσθω λαὸς
„Θείου αἵματος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αἱ ψυχαί, λέγει, τῶν Δικαίων, αἱ ὁποῖαι ἐπροφήτευσαν διὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων γενομένην ἐπιδημίαν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, αὐταὶ αἰσθανθεῖσαι ἐν τῷ ᾄδῃ ὅτι ἔλαβον τέλος αἱ προφητεῖαι αὐτῶν, ἐφώναξαν νοερῶς μετὰ πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν· „Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα“, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, (ἀ. Κορ. ε'. 17.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).
Τῷ

Τώρα διατίθεται εἰς τὸν Κόσμον μία καινούρια Διαθήκη, ἡ τῆς χάριτος δηλαδή καὶ τοῦ Εὐαγγελίου (1), περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰερεμίου* „Ἰδοὺ ἡμέ-
ραι

(1) Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, πῶς ὁ Ἰερὸς Κο-
σμὸς λέγει ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ „Νῦν τῷ Κόσμῳ
„Διαθήκη καινὴ διατίθεται;“ οὐ γὰρ νῦν κατὰ τὴν
σημερινὴν ἡμέραν διατίθεται ἡ καινὴ Διαθήκη τῷ Εὐαγ-
γγελίῳ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκείνον, ἀφ' οὗ ἀρχι-
σεν ὁ Κύριος νὰ διδάσκη, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν
νύκτα ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν παρέδωκεν εἰς τοὺς
Ἀποστόλους τὰ Μυστήρια, καὶ ἐλάλησε τὴν ὑστε-
ρίαν ἐκείνην Διαθήκην τὴν πάσης γέμουσαν φιλοσο-
φίας. Τί λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν εἰς λυσίν τῆς ἀπορίας;
Ὅτι ὁποῖος ἀνδρὶς λάβῃ νέαν γυναῖκα, αὐτὸς εἶναι
συνήθεια νὰ ποιῇ καὶ νέα προικοσύμφωνα γράμματα
εἰς αὐτήν, καὶ νὰ γράφῃ ἐν αὐτοῖς ποίας προίκας
ἔχει νὰ τῇ χαρίσῃ. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο
ποιεῖ καὶ σήμερον ὁ Κύριος καὶ τὴν μὲν συναγω-
γὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν εἶχαν ὡς γυναῖκα πα-
λαιάν, χωρίζεται σήμερον καὶ ἀποβάλλει, λέγων ἐ-
κείνῃ τὰ τοῦ Ὡσηῆ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους* „Κρί-
„νητε πρὸς τὴν Μητέρα ὑμῶν (τὴν συναγωγὴν δηλ.),
„κρίθητε* ὅτι αὕτη οὐ γυνὴ μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἄ-
„νὴρ αὐτῆς“. (Ὡσ. β. 2.)

Διὰ τί δὲ ταύτην ἐχωρίσθη; Διότι δὲν ἐφύλα-
ξεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἀνδρατὴς τὸν Κύριον,
ἀλλὰ ἐγίνε πόρνη καὶ μοιχαλὶς, ἵνα μὲν, διότι
ἀποστατήσασα ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ἀντὶ αὐτοῦ ἐπροσ-
κύνει καὶ ἐλάτρευε θεοὺς ψευδώνυμους, καὶ ἐσεβε-
το τὰ ἀναίσθητα εἰδωλά των Δαιμόνων, ὡς τοῦτο
δηγεῖται ἡ ἀγία Γραφή εἰς διάφορα μέρη* (καὶ ὅρα
εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Η'. Ωδῆς τῆς Ἀναλήψεως ἐν
τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι* „Τὸν ἐκ δουλείας ἐν
„Κτίσιν των Εἰδωλῶν λυτρωσάμενον“) καὶ αὐτὸς
δὲ ὁ Κύριος εἶπε διὰ τοῦ Ὡσηῆ περὶ αὐτῆς* „Καί
„ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ
„τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς“,
(Ὡσ. β. 2.) πορνείαν καὶ μοιχείαν αὐτῆς ὀνομα-
ζων τὴν εἰδωλολατρείαν. Τοῦτο δὲ, καὶ διότι τὸν
μὲν κυρίως ἀνδρατὴς τὸν Κύριον ἐμίσησε καὶ ἐδα-
νέσασεν, τὸν δὲ κλέπτειν Βαραββὰν καὶ τὸν ἀσε-
βῆ Κασαρά ἐπρωσίμησε τοῦ Κυρίου. Χωρισθεὶς δὲ
ὁ Κύριος σήμερον ἀπὸ τῆς μοιχαλίδας συναγωγῆς,
καὶ ἀποβαλὼν αὐτήν, μαζὺ συναπέβαλε καὶ τὴν πα-
λαιάν Διαθήκην ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτήν ἐν τῷ ὄρει
Σινᾶ διὰ τοῦ Μωϋσέως. Ταύτην δὲ τὴν ἀποβολὴν
τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐφαιέρονε μὲν καὶ τὸ πᾶσι-
σμα ἐκεῖνο των πλακῶν ἵπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς
ὅταν ἐμάδεν ὅτι εἰδωλολάτρῃσεν ὁ Λαός* „Ἠνίκα,
„φθασίν, ἠγγίξιν (ὁ Μωϋσῆς) ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὅρα
„τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ὀργισθεῖς θυμῷ
„Μωϋσῆς ἐρρίψεν ἀπὸ των χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο
„πλακάς, καὶ συνέτριψεν αὐτάς ὑπὸ τοῦ ὄρους“. (ΕΞ. κβ. 19.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος
λέγει* „Διὰ τί τὰς πλακάς συνέτριψεν; Ἀνάξιον
„κρίνας τὸν λαὸν τῆς θείας νομοθεσίας* ἐπειδὴ γὰρ
„προικῶν γραμματεῖων αὐτὸν εἶχον αἱ πλακάς, ἡ
„δὲ νύμφη πρὸ τῆς παστάδος εἰς μοιχείαν ἀπέλει-
„νε, μάλα εἰκότως τὸ προικὸν διερρήξεν γραμμα-
„τεῖον“. Ἐφαιέροντο δὲ καὶ ὁ Ἰερεμίας ἀνωτέρω
εἰπὼν* „Ἰδοὺ ἡμέραι ἐρχονται, λέγει Κύριος, καὶ

„διαθήσονται τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα,
„οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεδέμην τοῖς Πατρά-
„σιν αὐτῶν“. Ἀποβολὴ δὲ τῆς παλαιᾶς ἐνενοεῖται
ἀνωτέρω ἡ παύσις αὐτῆς κατὰ τὸ Ἱεραργικὸν μί-
ρος, ἡ καὶ διὰ τὸ ἀτελὲς αὐτῆς.

Χωρίζεται λοιπὸν ὁ Κύριος σήμερον καὶ ἀποβάλ-
λει τὴν παλαιάν συναγωγὴν, ὡς μοιχαλὶδα καὶ ἀπι-
στον* ὁμοῦ δὲ ἀποβάλλει καὶ τὴν εἰς ἐκείνην δεδεύ-
σαν παλαιάν Διαθήκην* νυμφεύεται δὲ καὶ ἐννοεῖται
μὲ τὴν νέαν Ἐκκλησίαν των Ἑδνῶν* ἵτοι ἡμῶν των
Χριστιανῶν, ὡς παρδέγον καὶ πιστεύσασαν εἰς αὐ-
τόν. Ἀκολουθῶν δὲ δίδει εἰς αὐτὴν καὶ νέαν Διαθή-
κην* ἵτοι προικοσύμφωνα γράμματα, εἰς τὰ ὅποια
φανέρονται καὶ βεβαίονται τὰς προίκας καὶ δωρεὰς ὅπου
ἔχει νὰ δώσῃ εἰς τὴν νέαν νύμφην του* ταῦτα δὲ εἶ-
ναι ἡ νέα Διαθήκη τῷ Εὐαγγελίῳ. Διὰ τί δὲ ὠνο-
μασε Διαθήκην τὰ προικῶν ταῦτα γράμματα; ἢ
γὰρ Διαθήκη ἐπὶ νεκροῖς εἶναι βεβαία καὶ ἐπὶ θά-
νατῳ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι
ἡ πλατυτέρως ἐδῶ λαμβάνεται τὸ ὄνομα τῆς Διαθή-
κης ἀντὶ γράμματος ἀπλῶς* ἢ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος σή-
μερον εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἵνα πᾶσιν καὶ
ἀπεδῇ διὰ τὴν βεβαίωσιν μὲ τὸ αἷμα του τὴν και-
νὴν Διαθήκην ὅπου ἔδωκεν εἰς τὴν νέαν νύμφην του
Ἐκκλησίαν των Ἑδνῶν, τοῦτο χάριν Διαθήκην τὰ
προικῶν τῆς νύμφης ὠνομασε γράμματα* „Τοῦτο,
„φασί, τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“. (Ματθ. κς. 28.)

Πόθεν δὲ εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Κύριος κατὰ τὴν
σημερινὴν ἡμέραν ἐχωρίσεν μὲν καὶ ἀπέβαλε τὴν συνα-
γωγὴν των Ἰουδαίων, ἐνυμφεύθη δὲ τὴν Ἐκκλησίαν
των Ἑδνῶν; Ἀπὸ τῆς ὁνὸς καὶ τὸν πᾶλον* ἡ μὲν
γὰρ ὁνὸς ἐφαιέροντο συμβολικῶς τὴν συναγωγὴν των
Ἰουδαίων, ὁ δὲ πᾶλος ἐφαιέροντο τὸν λαὸν των Ἑ-
δνικῶν. Ὁ Κύριος λοιπὸν μὴ καδίσας ἐπάνω εἰς τὴν
ὄν, ὡς λέγουσι συμφῶνως ὁ, τι Θεοφύλακτος καὶ ὁ
Ζυγαδνός (ἡ καδίσας μὲν πρότερον, παραιτήσας δὲ
αὐτὴν ὑστερον κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον), μὲ
τοῦτο εἰδείξεν ὅτι ἐχωρίσθη τὴν συναγωγὴν καὶ ἀ-
πέβαλεν αὐτήν* καδίσας δὲ ἐπὶ τοῦ πᾶλου εἰδείξεν
ὅτι νυμφεύσας τὴν ἐξ Ἑδνῶν Ἐκκλησίαν καὶ προσ-
λαμβάνει τὸν Ἑδνικὸν λαόν. Καὶ λοιπὸν ἡ σημερινὴ
ἐορτὴ των Βαίων, διαζύγιον μὲν καὶ χωρισμὸς εἶ-
ναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς των Ἰουδαίων συναγωγῆς,
γάμος δὲ καὶ ἐνωσις μετὰ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐξ Ἑ-
δνῶν Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι
πνευματικὸς καὶ ἀφθαρτος καὶ ἀμίαντος, διὰ τοῦτο
καὶ ἠκολούθησαν εἰς αὐτὸν παιδιὰ μικρὰ καὶ τύπια
καδάρᾳ καὶ ἀμίαντα. Ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορ-
τῆς παρασταίνει καὶ τὸ εἰς τοὺς αἰῶνας Τροπαρίου
(ὅπερ λέγουσιν ὅτι εἶναι ποίημα τοῦ Βασιλέως Θεο-
φίλου) οὕτω λέγον* „Γενεὴ Ἰουδαίων ἀπίστη καὶ
„μοιχαλὶς, δειρὰ δέσσει ἐν εἰδὴ Ἠσάϊας ἐν σαρ-
„κὶ δὲ ἡμᾶς παραγενόμενος, πῶς νυμφεύσας ἐν σω-
„φροσὶ τὴν νέαν Σιών (ἵτοι Ἐκκλησίαν), καὶ ἀπο-
„βάλλεται τὴν κατὰκριτον συναγωγὴν. Ὡς ἐν α-
„φάρτῳ δὲ γάμῳ καὶ ἀμίαντῳ ἀμίαντοι συνίδρα-
„μον εὐφρομούσας οἱ ἀπειρόκακοι παῖδες“.

„ ραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα Διαθήκην καινὴν· οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν “. (Ἱερ. λ'. 31.)
 Λέγει δὲ τοῦτο, ἐπεὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ πάντα ἦτον σκιῶδες, τὰ δὲ ἐν τῇ καινῇ εἶναι ὅλα ἀληθῆ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτήρ· „ Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης „ τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν “. (Ματθ. κς'. 28.) μὲ τὸν ραντισμὸν γάρ· ἦτοι μὲ τὴν κοινωνίαν τοῦ Παναγίου αἵματος τοῦ Κυρίου, καινουργεῖται καὶ ἀναπλάττεται ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἄφεσιν λαμβάνει τῶν τῆς ψυχῆς ἁμαρτιῶν· ὅχι καθὼς ὁ παλαιὸς λαὸς τῶν Ἰουδαίων, ὅς τις μὲ τὸν νομικὸν ραντισμὸν τῆς σποδοῦ τῆς δαμάλεως τῆς ἡνωμένης μετὰ τοῦ ὕδατος ἐλάμβανεν, οὐχὶ ἁμαρτιῶν ψυχῆς ἄφεσιν, ἀλλὰ καθάρσιν προσκαίρων μολυσμῶν τοῦ σώματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ; “ (Ἑβρ. 9'. 13.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἱερεμίου· „ Πολλὰς μὲν τοι κατ' αὐτὸ προρρήσεις ἡμᾶς ἐδίδαξεν (ὁ Ἱερεμίας)· πρῶτον μὲν, ὅτι εἰς ἐστὶ νομοθεσίας τῶν δύο Διαθηκῶν, εἶτα τῆς προτέρας Διαθήκης τὸ ἀτελές· οὐ γὰρ ἂν ἐδέχθημεν τῆς δευτέρας, τῆς προτέρας ἀκούσης· πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ Μονογενὴς τῷ Θεῷ Λόγος „ τῶν εὐαγγελικῶν ἡμῖν ἀγαθῶν χορηγὸς ἐγένετο “.

Τροπάριον.

„ Ὑπόδεξαι Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ τὸ βασίλειον, καὶ ὁ βαίμων (1) ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς Θεασάσθω μέγα, καὶ ραρτίσματι καινουργεῖσθω λαὸς Θείου αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τοὺς δύο λαούς· ἦτοι τὸν Ἰσραηλιτικὸν καὶ τὸν Ἑθνικὸν, ἐπιστρέφει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελεωδὸς, καὶ συμβουλευεὶ καὶ τοὺς δύο νὰ ἀνακαινισθοῦν μὲ τὸ καινουργὸν αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Ἐσὺ μὲν, λέγει, ὦ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, δέξαι μετὰ χαρᾶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ μὴ δῶς, κατὰ τὸν Βαρούχ, ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, (Βαρ. δ'. 3.) ἵνα μὴ ἀκούσης τοῦ τῆς βροντῆς γόνου Ἰωάννου ἐλέγχοντός σε καὶ λέγοντός· „ Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν (ὁ Χριστὸς), καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν ἐπαρέλαβον “. (Ἰω. α'. 11.) αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι προηγουμένως διὰ ἐσὲ ἦλθεν· „ Οὐκ ἀπεστάλην, εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλὸτα οἴκου Ἰσραὴλ “. (Ματθ. 10'. 24.) Διότι, ἐὰν ἐσὺ, λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, δὲν δεχθῇς τὰς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἦλθε κατὰ προηγουμένον λόγον διὰ ἐσὲ, ἥξευρε ὅτι ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, τὸν ὅποιον ἐσὺ κατεφρόνησας καὶ δὲν ἠθέλησας νὰ βασιλεύσῃ εἰς ἐσὲ, αὐτὸς θέλει σε κατασφάζει ἔμπροσθέν σου, καθὼς τὸ λέγει μόνος· „ Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάζατε ἔμπροσθέν μου “. (Λουκ. 19'. 27.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὕτως ἠκολούθησεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων· διότι οἱ Ἰουδαῖοι οἱ μὴ δεχθέντες τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ ἀπωλέσθησαν αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ Ἑθνῶν λαός, ὅς τις ἐπεριπάτει εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνοσίας καὶ πλάνης, ἃς ἰδὼ νοερῶς τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως καὶ ἀληθείας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καθὼς αὐτὸν προστάζει ὁ Ἡσαΐας· „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἰδε φῶς μέγα “. (Ἡσ. 9'. 2.) Ποῖον δὲ εἶναι τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως; Εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην· (Ἰω. α'. 9.) περὶ οὗ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας „ Ἐδωκά σε εἰς φῶς

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ὁ μένων “.

„φῶς Ἑβραίων“. (Ἦσ. μβ'. 6.) Καὶ ἐπεὶ αὐτὸς ἐπαλαιώθη ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο ἅς ἀναπλασθῇ πάλιν καὶ ἅς ἀνακαινοθῇ μὲ τὸν ῥαντισμὸν τοῦ καινουργοῦ Θεοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Πῶς; Μεταλαμβάνων ἀξίας αὐτὸ μετὰ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν καὶ πίστιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαίου ῥητόν· „Μόνοι γὰρ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἶχον τὸν Νόμον ὡς λύχνον· ἐν δὲ σκότει ἦσαν οἱ Ἑθνικοί, ὡς μηδὲ αὐτὸ ἔχοντες τὸ λυχνιαῖον φῶς· οἷς ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, φῶς μέγα ὢν· φῶς γὰρ ἐστὶ τοῦ Κόσμου“. Σημειῶσαι ὅτι ἀπορίαν ἔχει ἡ λέξις ἐκείνη τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἡ λέγουσα „Καὶ ὁ βαίνων ἐν τῷ σκότει“· πῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται; ὁ βαίνων, ἢ ὁ μένων; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ τὰ δύο ἔχουσιν ὁρθῶς· εἰ μὲν γὰρ εἰπούμεν, ὁ βαίνων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Προφήτῃ Ἠσαίᾳ λέγοντι· „Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει“· ταῦτόν γὰρ εἶναι τὸ, βαίνων μὲ τὸ, πορευόμενος· ἐὰν δὲ εἰπούμεν, ὁ μένων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Εὐαγγελιστῇ Ματθαίῳ, ὃς τις ἐναλλάζας τὸ τοῦ Ἠσαίου, εἶπεν· „Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει“· (Ματθ. δ'. 16.) ταῦτόν γὰρ εἶναι τὸ, μένων μὲ τὸ, καθήμενος.

Τροπάριον.

„Λελυμέρους σοὺς δεσμίους, Σιών, ἑξαπόστειλον, καὶ ἐκ λάκκου ἀγρωσίας ἀνύδρου ἐξάγαγε· καὶ ῥαντίσματι καινουργείσθω λαὸς Θεοῦ αἵματος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν τὸν λέγοντα πρὸς τὴν Σιών· „Καὶ σὺ ἐν αἵματι Διαθήκης σου ἑξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ“. (Ζαχ. 9'. 11.) Σιών δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ παλαιὰ Διαθήκη, εἰς τῆς ὁποίας τὸ γράμμα καὶ τὴν σκιὰν παρακαθύνται καὶ προσέχουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡσὰν δεσμοί, καὶ κατακείμενοι μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγνωσίας, ὡς μέσα εἰς κανένα λάκκον ἀνύδρον καὶ ξηρὸν, εἶναι ἐλεεινοὶ μὲν διὰ τὰ δεσμά ὅπου ἔχουν, ἐλεεινότεροι δὲ διὰ τὴν δίψαν καὶ τὴν ἀνυδρίαν. Ἐπιστραφεῖς λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Σιών τὴν παλαιὰν Διαθήκην, λέγει· ὦ καλὴ Σιών παλαιὰ Διαθήκη, ἄφες εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, ἄφες λελυμένους καὶ ἐλευθέρους τοὺς ἰδικούς σου δεδεμένους Ἰουδαίους· ἄφες αὐτοὺς νὰ δράμουν μὲ ἐλευθέρους πόδας εἰς τὴν ἀληθεῖαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ Εὐαγγελίου· ἔκβαλε αὐτοὺς ἀπὸ τὸν ἀνύδρον λάκκον τῆς ἀγνωσίας, διὰ νὰ τρέξουν εἰς τὸ ζῶν καὶ ἀλλόμενον ὕδωρ· ἦτοι εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, καὶ εἰς τοὺς κρουνούς τῆς Θεογνωσίας, τοὺς ἐξ ἐκείνου ἀναβλύζοντας, ἵνα ὀρσίωσιν τὴν δίψαν των. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ ἴδιον τέλος τῶν προτέρων δύο Τροπαρίων, κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ῥητόν τοῦ Ζαχαρίου· „Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου ἑξαπέστειλας δεσμίους ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ“· „Οὐς γὰρ, φησὶ, τῷ τιμῷ σου αἵματι ἐξηγόρασάς τε καὶ ἠλευθέρωσας, τούτους μετὰ τῶν σωτηρίων σου συνθήκων ἑξαπέστειλας, ὥστε πᾶσι κηρύξαι τὴν ἐλευθερίαν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς τοῦ λάκκου τοῦ μὴ ἔχοντος ὕδωρ. Τοῦτον δὲ τὸν λάκκον, εἴτε τὸν αἰώνιον θάνατον, εἴτε τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην βούλεται τις νοεῖν, τῆς ἀληθείας οὐχ ἁμαρτήσεται· οὕτω γὰρ καὶ διὰ Ἰερεμίου φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός· „Δύω καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπε πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἐαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐ δύνησονται τυχεῖν ὕδωρ. Οὕτω δὲ τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνόνητον τῶν εἰδώλων προσηγόρευσε λατρείαν· ταλαιπωρούμενος γὰρ τῇ περὶ ταῦτα θεραπείᾳ, οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων ἐδρέποντο κέρδος, τὴν ἀληθεῖν δὲ προσεζημιούντο ζωὴν. Ἐν τούτῳ τῷ λάκκῳ δεσμώτας ὄντας τοὺς ἀνθρώπους λύσας, καὶ ἀνασπᾶσας ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τῷ τιμῷ αἵματι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς δωρησάμενος, εἰς τὴν τῆς ζωῆς οἶδον ἑξαπέστειλε, τὴν καινὴν αὐτοῖς δεικνύσας Διαθήκην“. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος πρὸς τὸν Χριστόν ἀποτείνει τὸ

ἄνω ῥητὸν τοῦ Ζαχαρίου, οὕτω λέγων· „Σὺ τοίνυν, φησὶν, ὦ δικαιοσύνη καὶ πραότης
 „Βασιλεῦ, ἐν αἵματι Διαθήκης τοὺς σοὺς γεγονότας δεσμίους (τουτέστιν οὓς δεσμοῖς ἀ-
 „γάπης κατέσφιγξας, καὶ ταῖς σαῖς ζεύγλαις ὑπερεγκεῖν καὶ καταδῆσαι σαφῶς τὸν τῆς
 „διανοίας πέπεικας αὐχένα) ἐξαπέστειλας, τουτέστιν ἐξεκόμισας, ἦγουν ἐξήγαγες ἐκ
 „λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδαρ. Σημαίνειν δὲ διὰ τούτου φαμέν αὐτὸν ἢ τὸν ἄδην τὸν οὐκ
 „ἔχοντα ζῶν (ἐκδεχόμεθα γὰρ εἰς τύπον ζωῆς τὸ ὕδαρ), ἢ γοῦν ἄδην καταλογιζόμεθα
 „καὶ μάλα ὀρθῶς τὴν ἐπὶ γε τοῖς ψευδανύμοις Θεοῖς ἀπάτην“.

Ωδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ τοὺς Ἀβραμιαίους σου παῖδας, καὶ τοὺς
 „Χαλδαίους ἀμελῶν, οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν· ὑπερύμνητε
 „Κύριε ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Υπερύμνητε, λέγει, Κύριε, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὅς τις διέσωσας μέσα εἰς τὸ πῦρ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου τοὺς
 τρεῖς Παῖδας, τὸν Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ, οἱ τινες λέγονται Ἀβραμιαῖοι κατὰ τρεῖς
 αἰτίας· ἢ διότι ἐκατάγοντο ἀπὸ τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ· ἢ διότι ἦτον μιμηταὶ τῆς τοῦ
 Ἀβραάμ ἀρετῆς· ἢ διότι εἰς νέαν ἡλικίαν εἶχον φρόνησιν καὶ γνώσιν γεροντικὴν· οὕτω γὰρ
 συνειδίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν Ἀβραμιαίους τοὺς σεμνοτέρους γέροντας, διὰ τὴν ὁμοίωσιν
 ὅπου ἔχουν οἱ τοιοῦτοι μὲ τὴν σεμνὴν καὶ σεβασμίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ πολιάν.
 Παῖδας δὲ εἶπεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ, δούλους· καθότι ἐδουλώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα·
 ἐπειδὴ τὸ, Παῖς σημαίνει καὶ τὸ, Δοῦλος, ὡς εἶπεν ὁ Δαβίδ· „Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον“,
 (Ψαλ. ριβ'. 1.) ἦτοι οἱ δοῦλοι.

Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς Παῖδας, ἀλλὰ Παῖδάς σου, διὰ νὰ δείξῃ τὴν οἰκειότητα
 ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες μὲ τὸν Θεόν· καθότι ἡ Μοῦ καὶ Σοῦ Ἀντωνυμία ἐπὶ οἰκειώ-
 σεως λέγεται· ὅθεν ὁ Θεωμὴς ἐν Εὐαγγελίοις εὐρίσκεται λέγων „Ὁ Κυριός μου καὶ ὁ
 „Θεός μου“, (Ἰω. κ'. 28.) ἵνα δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν οἰκειότητα καὶ ἀγάπην·
 ἐπειδὴ δὲν ἦτον μόνον Κύριος καὶ Θεὸς τοῦ Θεωμῆ, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων καὶ πά-
 σης τῆς Κτίσεως. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός“. (Λόγ.
 εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεὸς τῶν ἀπάντων ἰδικῶς καὶ μὲ χωριστὸν τρόπον λέγεται Θεὸς
 Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους οἰκειώσιν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελο-
 δός· εὐλογητὸς εἶσαι, Κύριε, ὅς τις τοὺς μὲν τρεῖς Παῖδας ἐφύλαξας ἀβλαβεῖς μέσα
 εἰς τὸ πῦρ· τοὺς δὲ Χαλδαίους· ἦτοι τοὺς Βαβυλωνίους ἐθανάτωσας, ὅταν ἐχύθη τὸ
 πῦρ ἐξω τῆς καμίνου· ἐθανάτωσας δὲ αὐτοὺς· διότι ἀδίκως τοὺς δικαίους ἐνήδρευσαν·
 ἦτοι παρεμόνευσαν. Πότε δὲ παρεμόνευσαν αὐτοὺς; Ὅταν κρυφίως παρετήρησαν καὶ εἶδον
 ὅτι δὲν προσκυνοῦν τὴν χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ, καὶ οὕτω διέβαλον αὐτοὺς
 εἰς τὴν Βασιλέα λέγοντες· „Βασιλεῦ, εἰσὶν ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οἱ οὐχ' ὑπήκουσαν τῷ προσ-
 „τάγματί σου, τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύουσι, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῇ, ἢ ἔστησας, οὐ
 „προσκυνοῦσι“. (Δαν. γ'. 12.) Τὸ δὲ „ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν“ ἐρανίσθη ἀπὸ
 τὸν Παραρρησιστὴν λέγοντα· „Κατακρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως“, (Περ.
 α'. 9.) καὶ ἀπὸ τὸν Δαβίδ, „Ἐνεδρεύει (ὁ ἀμαρτωλὸς δηλ.) τοῦ ἀρπάσαι πτωχόν“.
 (Ψαλ. 31.) Τὸ δὲ „οἷς“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ Γάρ (διότι), ἐξῶθεν ἐννοουμένης τῆς
 Ἐπὶ Προθέσεως οὕτως· „Ἐφ' οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαν“.

Τροπάριον.

„Γορυπετοῦντες οἱ λαοὶ, καὶ σὺν μαθηταῖς γευνθότες, μετὰ βαίωμ
 „ὡσαυτὰ τῷ Τίῳ Δαβὶδ ἔκραζον· ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς ὁ
 „τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ διηγείται ὁ Μελωδὸς τὴν μετὰ βαίων προπομπὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὸν ὕμνον αὐτῶν, λέγων ὅτι οἱ λαοὶ: ἦτοι τὸ ἀπλοῖ-
 κὸν καὶ ἰδιωτικὸν πλῆθος (οὕτω γὰρ ἡ Γραφή συνειθίζει νὰ ὀνομάζῃ τοὺς χυδαίους καὶ
 ἀγοραίους ἀνθρώπους, πρὸς διαφορὰν τῶν ἀρχόντων καὶ ἀξιωματικῶν), οἱ τινες κατὰ τὸ
 ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον ἦτον κατώτεροι ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους,
 γορυπετοῦντες: ἦτοι πίπτοντες εἰς τὴν γῆν, καὶ δουλικῶς προσκυνοῦντες, ἔχαιρον μαζὶ με-
 τοὺς μαθητὰς τοῦ γλυκυτάτου Σωτῆρος, διὰ τὴν ἐνδοξον καὶ βασιλικὴν αὐτοῦ προπομπήν·
 καὶ κρατοῦντες βαῖα εἰς τὰς χεῖρας: ἦτοι κλάδους φοινίκων, ὕμνον καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν
 κρίζοντες· „Ὡσαννὰ τῷ Τίῳ Δαβὶδ“ (Ματθ. κἀ. 9.)

Ἀπορίας δὲ εἶναι ἄξιον, πόθεν οἱ ἀπλοὶ λαοὶ ὠδηγήθησαν νὰ εἰποῦν Τὸν Δαβὶδ τὸν
 ἐπὶ πάλου καθήμενον Κύριον; Καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν-
 θυμήθησαν τὰς ὑποσχέσεις ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Προφήτην Δαβὶδ εἰπών· „Ἐκ
 „καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου“, (Ψαλ. ρλἀ. 11.) καὶ ἀπὸ ἄλ-
 λας δὲ προφητείας εἶχον βεβαίαν πίστιν, ὅτι ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ κατὰ σάρκα
 ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Δαβὶδ. Ὅθεν βλέποντες αὐτὸν σήμερον πορευόμενον ἐν δόξῃ εἰς Ἱερου-
 σαλὴμ, ἐφωτίσθησαν ἀπὸ τὴν ἑλλαμψίν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς
 εἶναι ὁ προσδοκώμενος Χριστός· διὰ τοῦτο καὶ ὠνόμαζον αὐτὸν Τὸν Δαβὶδ. Ὁ δὲ Ἱερὸς
 Θεοφύλακτος προσθέτει καὶ δευτέραν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον τὸν Χριστὸν Τὸν
 Δαβὶδ, ὅτι τὸ, Δαβὶδ διηλοῖ „Ἰκανὸς χειρὶ“· ποῖος δὲ ἄλλος εἶναι ἱκανὸς χειρὶ, πᾶρεξ ὁ
 Κύριος, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐποίησαν τόσα θαύματα; Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει τὸν ἐπὶ-
 δόν: ἦτοι τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς λέγων· „Ὡ ὑπερύμνητε Κύριε ὁ
 „Θεὸς τῶν Πατέρων, σὺ εἶσαι εὐλογημένος“.

Τροπάριον.

„Ἡ ἀπειρόκακος πληθὺς, ἔτι μνηπιάζουσα φύσις, θεοπρεπῶς σε,
 „Βασιλεῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἀγγέλων, ἀνύμνησεν· ὑπερύμνητε Κύριε
 „ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκολουθῶν εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μετὰ τὸ πρότερον· ὅθεν συμφάνως μετὰ τὸ αἰωτέ-
 ρω λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός· οἱ μὲν ἐν κακοῖς γηράσαντες Φαρισαῖοι καὶ Γραμ-
 ματεῖς καὶ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ διεπρίοντο ἀπὸ τὸν φθόνον, βλέποντες τὴν ἐνδοξον προ-
 πομπὴν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, μετὰ τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ὅθεν ἐμπό-
 διζον αὐτὴν ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν· „Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς
 „αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου“· (Λυκ. ιθ'. 39.) καί, „Ἰδόντες δὲ
 „οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίησε, καὶ τὰς παῖδας κρίζοντας ἐν
 „τῷ Ἱερῷ καὶ λέγοντας· „Ὡσαννὰ τῷ Τίῳ Δαβὶδ“, ἠγανάκτησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις
 τί οὗτοι λέγουσι; (Ματθ. κἀ. 15.) Τὸ δὲ πλῆθος ὅπου ἦτον ἀκόμη ἀπειρον κακίας καὶ
 ἀγευστον, καὶ ἡ μνηπιάζουσα φύσις τῶν Θεολόγων καὶ Πνευματοφόρων ἐκείνων παιδαρίων,
 ἔπει-

ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀλλ' εἶχον καθαράν τὴν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Θεὸς ὕμνησαν Θεοπρεπῶς ἐς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων.

Ἡ δὲν ἦτον ὕμνος πρέπων καὶ ἀρμόδιος εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὕμνος τῶν παιδῶν ἐκείνων; Βέβαια· διότι λέγοντες ἐκεῖνοι „Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ“, ὁ δηλοῖ Σῶσον, ὡς εἵπομεν, μὲ τὸν λόγον τοῦτον Σωτῆρα ὁμολογοῦσι τὸν Κύριον· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ σῶζειν· διὸ καὶ Θεὸς τοῦ σῶζειν παρὰ τοῦ Δαβὶδ ὀνομάζεται. Εἰ δὲ Θεὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι, προδήλον ὅτι καὶ Βασιλέα αὐτὸν συνομολογοῦσιν, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης τῆς Κτίσεως. Ταῦτα εἵπομεν ἰδιαιτέρως, ἐρμηνεύσαντες τὸν χωριστὸν ὕμνον τῶν Παίδων, ὃν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Ματθαῖος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτὸς Ματθαῖος λέγει ὅτι οἱ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον „Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις“, (Ματθ. κ. 9.) εἰκὸς δὲ καὶ ἀκολουθον εἶναι νὰ ἔλεγον καὶ ταῦτα οἱ παῖδες, μεμιγμένοι ὄντες μετὰ τῶν ὄχλων· τούτου χάριν λέγοντες οἱ παῖδες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εὐλογημένος ἐν τοῖς ὑψίστοις, μὲ τὸν λόγον αὐτὸν δεικνύουσιν ὅτι εἶναι καὶ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τῶν ἐν τοῖς ὑψίστοις κατοικούντων. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς „Ὡ ὑπερύμνητε Κύριε, σὺ εἶσαι Θεὸς εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας“.

Τροπάριον.

„Μετὰ βαίωμ σε, Χριστέ, κλάδοις ἐπεκρότει τὰ πλήθη, εὐλογημέ-
„μος ὁ ἐλθὼν Βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐβόατε· ὑπερύμνητε Κύριε
„ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ αὐτὰ λόγια ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς μὲ τὰ ἀνωτέρω, χω-
ρὶς νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν ὕμνον ὅπου τότε ἐπρόσφερον εἰς τὸν Χριστὸν οἱ ὄχλοι· ἐπι-
στρέφων γὰρ τὸ μέλος εἰς τὸν Χριστὸν λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς ἐσὲ ἐ-
πεκρότουν καὶ ἐδόξαζον μετὰ βαίων καὶ κλάδων τὰ πλήθη, οἱ τινες ἦτον ἐλεύθεροι ἀπὸ
τὸν φθόνον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων. Οἱ αὐτοὶ δὲ λαοὶ ἔλεγον· εὐλογημένος εἶσαι
ἐσὺ ὁ Βασιλεὺς μὲν ὑπάρχων τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν γῆν κα-
τὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα· „Κύριος
Βασιλεύων τῶν αἰώνων, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι“. (Ἐξ. ιε'. 18.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολου-
θῶν τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, ἅπερ εἶπε καὶ ἀνωτέρω· „ὑπερύμνητε
„Κύριε“, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ὠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Εὐφράμῃτι Ἱερουσαλήμ· παμηγυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών·
„ὁ Βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας Κύριος τῶν Δυνάμεων ἦλθε·
„εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ βοάτω· πάντα
„τὰ ἔργα ὑμμεῖτε τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τέσσαρα μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἀπὸ
τὸν Ἡσαΐαν, ἀπὸ τὸν Ζαχαρίαν, ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· ὁ μὲν
γὰρ

γὰρ Ἡσαΐας λέγει, „Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ πάντες οἱ ἀγα-
 „πάντες Σιών αὐτήν“ (Ἡσ. ξς'. 10.) ὁ δὲ Ζαχαρίας φάσκει, „Χαίρε σφόδρα Θύγα-
 „τερ Σιών, κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ
 „σώζων“ (Ζαχ. θ'. 9.) τὸ γὰρ „ἰδεὶ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων“
 εἶναι τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Μελωδὸς, „Ὁ βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος τῶν Δυ-
 „νάμεων ἦλθεν“ ὁ δὲ Ἀββακούμ, „Κύριος ἐν ναῶ ἀγίῳ αὐτῷ· εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώ-
 „που αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ“ (Ἀββ. β'. 20.) οἱ δὲ τρεῖς Παῖδες εἶπον τὸ „Πάντα τὰ
 „ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ συνάξας ὁ Μελωδὸς, τὸ μὲν τοῦ
 Ἡσαΐου ρητὸν „Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ, πανηγυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών“ ποιεῖ πρότα-
 σιν τοῦ Εἰρμού· τὸ δὲ ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου, „Ὁ Βασιλεύων Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος
 „τῶν Δυνάμεων ἦλθε“ μεταχειρίζεται ὡς κατασκευὴν τῆς προτάσεως· τὸ δὲ ρητὸν τοῦ Ἀβ-
 βακούμ, „Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ“ μεταχειρίζεται ὡς ἀξίωσιν· ὡς
 βάσιν δὲ μεταχειρίζεται τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „Πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύ-
 „ριον“· καὶ οὕτω διὰ τῶν τεσσάρων τούτων, τῆς Προτάσεως, Κατασκευῆς, Ἀξιώσεως καὶ
 Βάσεως, ρητορικὸν ἀπετέλεσε τὸν Εἰρμόν, οἷς τις εἶναι ὡς ἓνα προοίμιον τῶν τεσσάρων
 Ἀλλων Τροπαρίων· ἐπεὶ δὲ καθεὶς προοίμιον λόγου ρητορικοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν
 τεσσάρων τούτων συντίθεται.

Συγκροτήσας λοιπὸν τὸν Εἰρμόν ὁ Μελωδὸς διὰ τῶν ἀνωτέρω, παρακινεῖ τὴν Κτίσιν νὰ
 εὐφραίνεται ὁμοῦ καὶ νὰ εὐλαβῆται (ἥτοι νὰ φοβῆται) ὁρῶσα Θεὸν ἐν σαρκὶ παραγενόμε-
 νον. Λέγει δὲ τοῦτο, ὅχι ὅτι δὲν ἤξευρεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνωθῶν δύο ἐναντία εἰς
 ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ἢ εὐφροσύνη, λέγω, καὶ ἢ εὐλάβεια· ἀλλ' ἐπεὶ δὲ ἤξευρεν
 ὅτι ἢ ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον γενομένη ἑνσαρκος Οἰκονομία ἦτον μία ἐνωσις τῶν ἐναντίων
 φύσεων, Θεοῦ καὶ κτίσματος, νοῦ καὶ πηλοῦ, ἀοράτου καὶ ὁρατοῦ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς
 ἀκολούθως παρακινεῖ νὰ ἐνώσουν οἱ ἄνθρωποι τὰ δύο ταῦτα ἐναντία εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν,
 τὴν εὐφροσύνην, λέγω, καὶ τὴν εὐλάβειαν· καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἠνωσε ταῦτα,
 λέγων, „Τρόμφω καὶ χαρᾷ ἀγαλλιᾶσθε“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) διότι κα-
 τὰ φυσικὸν λόγον, οὐδεὶς τρέμων ἀπὸ τὸν φόβον, δύναται νὰ ἀγαλλιᾶται, ἢ ἀντιστρόφως
 ἀγαλλιῶμενος, νὰ φοβῇ τὸν τόσον, ὥστε καὶ νὰ τρέμουν τὰ μέλη του.

Ἐπειτα, ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπε ταῦτα χωρὶς αἰτίαν, ἀλλὰ εἰς τὸ καθ' ἐν ἐπρόσθεσε καὶ
 τὴν αἰτίαν· εἰπὼν γὰρ „Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ“, ἀκολούθως εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφρο-
 σύνης, ἡγουν ὅτι ὁ βασιλεύων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὁ ἐξουσιαστής οὐρανίων Δυνάμεων ἦλ-
 θεν εἰς τὴν γῆν, ἐμβῆκε δορυφορούμενος εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ· ἐπεὶ δὲ ποῖος βλέπων
 Βασιλέα, καὶ Βασιλέα πρᾶον, καὶ ὅχι θυμῶδη, σώζοντα, καὶ ὅχι βλάπτοντα, δὲν εὐ-
 φραίνεται; Πάλιν δὲ εἰπὼν „Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ“, ἀκολούθως εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν
 τῆς εὐλαβείας, ἡγουν τὸ „Ἐκ προσώπου αὐτοῦ“· ποῖος γὰρ δὲν ἠθέλην εὐλαβηθῇ νὰ
 ἰδῇ πρόσωπον Θεοῦ, τὸ ὅποιον οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς νὰ ἰδῇ ἠξιώθη, ἀλλὰ κρυφθεὶς ὑποκάτω
 εἰς τὴν πέτραν, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐσυχωρήθη νὰ ἰδῇ τοῦ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια; Ὁ δὲ
 Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀββακούμ, οὕτω λέγει, „Τὰ μὲν εἰδῶλα
 „κωφὰ εἰσὶ καὶ πάσης δυνάμεως ἔρημα· ὁ δὲ ἡμέτερος Δεσπότης ἔχει μὲν οἷόν τινα
 „ναὸν τὸν Οὐρανόν, ἔχει δὲ καὶ ἐν τῇ γῇ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀφιερωμένον τόπον, καὶ
 „πάντων ἕνεκα δίκαιος δέχεσθαι παρὰ τῆς Κτίσεως ἀπάσης τὸ σέβας“. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ
 Ἀλέξανδρος Κύριλλος, τὸ αὐτὸ ρητὸν ἐρμηνεύων, „Χρήσιμον δὲ καὶ ἀναγκαῖον ὁ Προφήτης
 „ἡμῖν ἐπιφθέγγεται τὸ „Εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ“· προσκυνήσαντες
 „γὰρ τοῖς γε ἀληθῶς ἀρτηροῦσιν ἓνα τὸν φύσει καὶ ἀληθῆ Θεόν· καὶ αὐτῷ τὸ σέβας
 „ἀνάψει πᾶς σοφός· αὐτῷ προσοίσει τὰς ἰκετείας· παρ' αὐτῷ ζητήσιν τὸ σῶζεσθαι· αὐ-
 „τὸν ὁμολογήσιν Δημιουργόν, Δεσπότην τῶν ὅλων, Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, πανσθενῆ, πά-
 „ναγον, καὶ τὰς τῶν πραγμάτων μετασκευάζοντα φύσεις, ἐφ' ὅπερ ἂν ἔλοιτο κατὰ και-
 „ρούς, καὶ ἰδίῳις νεύμασι τὸ πᾶν δι' ἑαυτὸν“ (Τόμ. Γ'). Ὁ αὐτὸς δὲ ἐρμηνεύων καὶ τὸ
 τοῦ Ζαχαρίου, λέγει, „Ἐπιφάνημα τοῦτο καλὸν καὶ ἐπωφελές, καὶ πρόσκλησις ἀγαθὴ
 „τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν· ὡς γὰρ πάντῃτε καὶ πάντως ἀπολουμέναν, οἱ περ ἂν τῷ Θεῷ
 „μὴ πιστεύουσιν, εὐλαβεῖσθαι προστέταχεν“.

Τρο-

Τροπάριον.

„Νέον πῶλον ἐπιβεβηκὼς ὁ Βασιλεὺς σου, Σιών, ἐπέστη Χριστός·
 „τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάμην λῦσαι, καὶ τὴν ἀκάθεκτον
 „ὀρμὴν ἀμαστεῖλαι (1) πάντων Ἑθνῶν παραγέγομεν εἰς τὸ μέλ-
 „πειν, πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Χαῖ-
 „ρε σφόδρα Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδὲ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι
 „δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πρῶτος καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον“·
 (Ζαχ. 9. 9.) Ὑποζύγιον δὲ καὶ πῶλον νέον, τὸν πῶλον νόησον, ὑποζύγιον μὲν ὄντα κα-
 τὰ φύσιν, πῶλον δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν. Κατὰ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα τοῦ Ζαχαρίου, σὺ
 ἢ Σιών, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὁραμένη, εἴτε ἡ ἀλληγορικῶς νοημένη Ἑκκλησία, ἤξευρε ὅτι
 ὁ Χριστός, ὁ πάντων μὲν τῶν ορατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων ὑπάρχων κατὰ φύσιν Βα-
 σιλεὺς, ξεχωριστὰ δὲ ἰδικός σου Βασιλεὺς καταδεχθεὶς νὰ ὀνομασθῇ (ἐπεὶ δὴ, κατὰ τὸν
 Εὐθύμιον, ἐκ ρίζης βασιλικῆς ἀνεβλάστησε τῆς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἐπεὶ δὴ ἐστάθη εὐεργέ-
 τής σου), αὐτὸς καθήμενος ἐπάνω εἰς παλᾶρι νέον ὄνου, ἦλθεν εἰς ἐσέ. Εἶτα αἰνιγματω-
 δῶς ἐνοῶν ὁ Μελωδὸς τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐ-
 κάθισεν ὁ Κύριος ἐπάνω εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „ Ἠγαγον
 „τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθη-
 „σεν ἐπάνω αὐτῶν“· (Ματθ. κβ. 7.)

Λέγει δὲ ὅτι εἰς μὲν τὴν ὄνον ἐκάθισεν ὁ Κύριος, ἵνα διαλύσῃ τὴν ἄλογον πλάνην
 τῆς εἰδωλολατρείας, εἰς δὲ τὸν πῶλον, ἵνα χαλινώσῃ τὴν ἀκράτητον ὀρμὴν ὅπου εἶχον εἰς
 τὴν ἀθείαν ὅλα τὰ Ἑθνη· ἐπεὶ δὴ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἀλογώτερον ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν;
 ἢ ποῖον ἄλλο ἦτον πωλικώτερον καὶ ἀτακτότερον ἀπὸ τὰ Ἑθνη, τὰ προσκυνοῦντα ἀναι-
 σθητὰ εἰδῶλα; Ἐπάνω λοιπὸν εἰς αὐτὰ καθίσας ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας Θεὸς Λόγος,
 ὡς ἕνας καλὸς ἱππεὺς ἐσφίγγει τὰς σιαγόνας αὐτῶν ὡς μὲ χαλινάρι, καὶ ἔκαμεν αὐτὰ νὰ
 ἐγγίσουν μὲν κοντὰ εἰς αὐτόν διὰ τῆς πίστεως, κατὰ τὸ ψαλμικόν, „ Ἐν κημῶ καὶ χαλινῶ
 „τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἀρξάις τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ“, (Ψαλ. λδ. 12.) νὰ ὑποτα-
 χθῶν δὲ ὑποκάτω εἰς τὴν δεσποτείαν τούτου καὶ κυριότητα· καὶ οὕτω παρεσκεύασε τὰ
 Ἑθνη εἰς τὸ νὰ φάλλουν τῷ Χριστῷ εὐχαρίστως „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον“·

Σημειώσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πρῶτον ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς
 τὴν ὄνον, καὶ ἔπειτα ἐπάνω εἰς τὸν πῶλον· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι πρῶτον ἐπανεπαύθη
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν ἐξ Ἑθνῶν λαόν. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ
 Ζυγαδηνὸς λέγει ὅτι ὁ μὲν Κύριος ἐκάθισεν ἐπάνω τοῦ πώλου (ὃν καὶ ὀνάριον ὁ Ἰωάννης
 ὠνόμασεν) τοῦ τυποῦντος τὸν ἐξ Ἑθνῶν λαόν· ἡ δὲ ὄνος ἡ τυπούσα τὸν ἐξ Ἰουδαίων
 λαόν ἠκολούθει ὀπίσω· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι, ἀφ' οὗ καθίσῃ ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὰ
 Ἑθνη, καὶ ἐπαναπαυθῇ ἐπάνω εἰς τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ, τότε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπο-
 λουθήσουσιν εἰς τὰ Ἑθνη· καὶ τοῦτο βεβαίῳ ὁ Παῦλος λέγων· „ Πῶρως ἀπὸ μέρους τῶ
 „Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν Ἑθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ
 „σωθήσεται“· (Ῥωμ. ια. 25.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἐορτήν· „ Οὗτος γὰρ ὁ Βασιλεὺς, οὐ μόνον ἐλπίζεισθαι τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ προσδο-
 „κία τῶν Ἑθνῶν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὴν ὄνον
 „αὐτοῦ, τῷ τέστι τὸν ὑποκείμενον ἐξ Ἰουδαίων αὐτῷ λαόν, καὶ τῇ ἑλικί τῆς ἀμπέλου τὸν
 „ πῶ-

(1) Ἀδιάφορος εἶναι εἰδῶ ἢ σύνταξις τοῦ, Παρα-
 γέγονε· καθὼ γὰρ κινήσεως ῥῆμα, ὀρδότερον ἦτον ἂν
 εἰς τὴν αἰτίαν μετὰ μετοχῆς μέλλοντος χρόνου, οὕτω·

„Τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάνην λῦσαν, καὶ τὴν
 „ἀκάθεκτον ὀρμὴν ἀναστελὼν πάντων Ἑθνῶν παρα-
 „γέγονε“· νῦν δὲ μετὰ Ἀπαρεμάρτου συνετάχθη.

„ πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. Ἐλὶξ δὲ τῆς ἀμπέλου εἰσὶν οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταί, πρὸς οὓς
 „ ἔλεγεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Τῇ οὖν ἔλικι ταύτη συνῆδη-
 „ σεν ὁ Κύριος ἑαυτῷ τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ, τούτεστι τὸν ἐξ Ἑβραίων νέον Ἰσραὴλ,
 „ οἱ κατὰ χάριν Υἱοὶ γεγόνασι τοῦ Ἀβραάμ“.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Γενέσει γέγραπται „ Δεσμεύων πρὸς ἀμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ
 „ τῇ ἔλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ“, (Γέν. μθ. ιι.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριλλος πῶλον
 μὲν ἐνόησε τὸν ἐξ Ἑβραίων λαόν, πῶλον δὲ τῆς ὄνου τὸν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς
 λαόν, οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἡμερωθέντας, ὥστε τῇ ἔλικι προσδεδεμένους μὴ ἀποπηδᾶν.
 (ἔλιξ δὲ εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἀμπέλου φυομένη ψαλλίδα, δι’ ἧς τὸ κλῆμα εἰς ξύλα περιτειλίσ-
 σεται). Τούτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῇ ἀμπέλῳ· ἦτοι ἑαυτῷ· αὐτὸς γὰρ
 εἶναι ἡ ἀμπελος. Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἀμπελον μὲν νοεῖ τοὺς Ἀποστόλους, ἔλικα δὲ ἀμπέ-
 λου τὰς μαθητάς τῶν Ἀποστόλων· „ Οὐ μόνον, φησὶ, τοῖς Ἀποστόλοις συνήφθισαν οἱ πι-
 „ τεύσαντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν Ἀποστόλων μαθηταῖς“. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Θ΄.
 τοῦ Ζαχαρίου λέγει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Εἴεται δὲ (ἡ ὄνος), ὅτι κατὰ καιροὺς
 „ ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴ διὰ τῆς ἐπομένης ὄνου δέδωκε νοεῖν, καίτοιγε ἐν χρόνῳ τῷ
 „ κατὰ τὴν κλήσιν τὸ πρεσβύτερον ἔχουσα. Ἐπειδὴ δὲ προσνέκρουκε τῷ σώζοντι Βασιλεῖ·
 „ οὐ γὰρ τοι προσήκατο τὴν πίστιν· ταύτητοι δικαίως τοῦ πῶλου κατόπιν ἔρχεται, καὶ
 „ γέγονεν εἰς οὐραν, τούτεστι παρακολούθημα καὶ ὀπίσω τῶν ἐξ Ἑβραίων, καὶ ἡ πρώτη
 „ γέγονεν ἐσχάτη. Ὡς δὲ παρεικάζεται τῇ λίαν ἀλογωτάτῃ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων συνα-
 „ γωγὴ καὶ αὐτὴ δὲ τῶν Ἑβραίων ἡ πληθὺς· οἱ μὲν γὰρ λελατρευκότες τῇ Κτίσει παρὰ τὸν
 „ κτίσαντα Θεόν, οἱ δὲ τὸν παιδαγωγὸν ἀτιμάζοντες Νόμον, ἔξω νοῦ καὶ φρενὸς γεγνό-
 „ νασιν ἀγαθῆς, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλότητος ἀπονευκότες· παρασυνεβλήθησαν γὰρ
 „ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοίωνται αὐτοῖς κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν. Ὁνος
 „ δὲ καὶ ἐτέρως ἀκαθαρσίας σύμβολον· ἀνίερν γὰρ τὸ ζῶν καὶ τὴν ἐκ Νόμου κατάρρη-
 „ σιν ἔχον· τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ πλανώμενοι καὶ φιλαμαρτήμονες“.

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς κανόνα καὶ μέτρον καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην,
 ἡγουν ποῖα ζῶα πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ καβαλικεύουν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέ-
 γοντα· „ Διὰ τοι τοῦτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστέρους ὄντας ὑποζυγίων δεῖ-
 „ σθαι, κἀνταῦθα μέτρον ἔθηκεν (ὁ Κύριος δηλ.), δεικνὺς ὅτι οὐχ’ ἵππους οὐδὲ ἡμίονους
 „ ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλὰ ὄνῳ κεκρῆσθαι, καὶ πανταχῶ μόνῃς τῆς χρείας γίνεσθαι,
 „ καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν“. (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. κεφ. κ’.)

Τροπάριον.

„ Ὁ Θεός σου, χαῖρε Σιών σφόδρα, ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς αἰῶνας
 „ Χριστός· οὗτος, ὡς γέγραπται, πραὺς καὶ σώζων, δίκαιος λυτρω-
 „ τῆς ἡμῶν ἡλθεμ ἐπὶ πῶλου, ἵππειον θράσος ὀλέσωμ (1) ἐχ-
 „ θρῶν μὴ βοῶντων, πάντα τὰ ἔργα ὑμμεῖτε τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελαβδὸς κυρίως μὲν καὶ προηγουμένως ἀπὸ τῶν
 Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Χαῖρε σφόδρα Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλὴμ·
 „ ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πραὺς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπ’
 „ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον· καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ, καὶ ἵππον ἐξ Ἱερου-
 „ σαλὴμ, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πληθὸς καὶ εἰρήνη ἐξ Ἑβραίων“.
 (Ζαχ. θ΄. 9.) καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπομένως ἐρανίσθη τοῦτο ἀπὸ τῶν Προφήτην Σοφο-
 νίαν λέγοντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „ Χαῖρε Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλὴμ...
 „ πε-

(1) Ὁρδότερον εἶναι νὰ γράφεται οὕτως· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ὀλίσαι.

„ περιεῖλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου· λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· Βασιλεὺς Ἰσραὴλ Κύριος ἐν μέσῳ σου“. (Σοφ. γ'. 14.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀναφέρειν ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν εἰς τὰ Βαῖα, οὕτω πανηγυρίζει· „ Ἀρά σοι ταύτης ποτὲ μείζων ἐγνωρίσθη ταπεινώσις τῶν ἐπὶ δόξῃ θαυμαζομένων; ἔστιν ἀρα ταύτης τῆς ταπεινώσεως ἐν ἀνθρώποις εὐτελεστέρα; οὐκ ἔφριξας ἀκούων, ὅς τις εἶ, τὸν ἐπὶ τοῖς Σεραφίμ ἐνθρονιζόμενον ἐπὶ πάλου ὀχούμενον“;

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτήν· „ Ἐδείκνυ δὲ διὰ τῶν λόγων ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὅτι ὁ προφητευόμενος οὗτος Βασιλεὺς (ὃς καὶ μόνος ὄντως τῆς Σιών ὑπάρχει Βασιλεὺς· ὁ Βασιλεὺς σου γάρ, φησὶν) οὐκ ἔστι φοβερὸς ἀπὸ τῶν ὀρώμενων, οὐδὲ βαρὺς τις καὶ κακοποιός, ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους ἐπαγόμενος, ἢ πέζων καὶ ἱππέων ἐπισυρόμενος πληθός, πλεονεξία τε συζῶν καὶ τέλη καὶ φόρους ἀπαιτῶν, καὶ δουλείας καὶ ὑπηρεσίας ἀγειεῖς τε καὶ ἐπιβλαβεῖς· ἀλλὰ τὸ ἐπίσημεν αὐτοῦ ταπεινώσις ἔστι καὶ πτωχεία καὶ εὐτέλεια· ὅν γάρ ἐποχούμενος εἴσεισιν, ἀνθρώπινον ὄγκον ἐπαγόμενος οὐδέναι. Διὰ τοῦτο δίκαιος μόνος οὗτος Βασιλεὺς καὶ σώζων ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ αὐτὸς πρᾶος, ὡς ἰδιαιτάτην ἔχων τὴν πραότητα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος περὶ ἑαυτοῦ φησὶ· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ζαχαρίου λέγει· „ Σφόδρα δὲ ἔκ χρῆναι χαίρειν τὴν νοτιὴν Σιών εὖ μάλα προστέταχεν· ὅτι ἀναδειχθήσεται μετὰ σαρκὸς ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς δίκαιος καὶ σώζων· δεδικαίωσε γὰρ ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστῷ, καὶ τὴν τῆς σωτηρίας κατευρύνει τρίβον τοῖς προσεῖσιν αὐτῷ. Ἔστι δὲ πρὸς τέτοις καὶ πρᾶος, οὐ νομικὴν προσφέρων ἀποτομίαν, οὐδὲ θανάτῳ τιμωρούμενος τοὺς παραβαίνοντας ἐντολὴν, σώζων δὲ μᾶλλον ἐξ ἡμερότητας, καὶ ἀνιστάς τοὺς ὀλισηκτότας. Ανέγνωμεν δὲ ὅτι τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ· γράμμα μὲν γὰρ ὁ κολαστὴς ἐστὶ Νόμος, ἡ σκιά καὶ ὁ τύπος· Πνεῦμα δὲ ζωοποιεῖ ἐστὶν ὁ Χριστός“.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Θεσπέσιος Μελωδός· ὦ Σιών, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὀρωμένη πόλις Ἱερουσαλήμ, εἴτε ἡ νοουμένη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, χαίρε πολυτά· διότι ὁ Χριστός, ὁ κατ' ἐξαίρετον τρόπον καλούμενος ἰδικός σε Θεός, αὐτὸς ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς αἰῶνας· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου φωνὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. (Λουκ. α. 33.) Οὗτος ἦλθε πρᾶος καὶ σώζων τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· οὗτος ἦλθε δίκαιος καὶ λυτρωτὴς ἡμῶν, καθήμενος ἐπὶ πάλου. Τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος οὕτω λέγει· „ Χαίρειν προστέταχεν ἀναγκαιῶς τῇ νοτιῇ Σιών, ἅτε δὴ καὶ πάσης ἡμῶν κατηφείας ἐξηρημένης· ποῦ γὰρ ἔτι τὸ κατηφές; καὶ ἐπὶ τίσιν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμῶν τὸ κατοικωῆσαι, ὅπως ἀπεληλαμένης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου πεπατημένου, κεκλημένης τε τῆς ἀνθρώπου φύσεως εἰς ἐλευθερίαν ἀξίωμα, καὶ τῇ τῆς υἱοθεσίας κατεστημένης χάριτι, καὶ τοῖς ἀνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ χαρίσμασι κατηγλαϊσμένης“;

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν ἦλθεν ἐπὶ πάλου καθήμενος ὁ Κύριος, ἥγουν διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ ἄρματα ἀπὸ τὸν Ἐφραῖμ, καὶ ἵππον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ζαχαρίας. Ταῦτα δὲ ἀλληγορῶν, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ τὰ ἀφανίσῃ τὸ ἱππικὸν φρύαγμα, καὶ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ· ἦτοι τῶν Ἰουδαίων τῶν μὴ πιστευόντων τῷ Χριστῷ, μηδὲ βοώντων τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον“. Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· δὲν εἶπεν ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὰ ἀφανίσῃ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀφανίσῃ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν· ἵνα παραστήσῃ με τοῦτο ὅτι δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς ἀμαρτωλούς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ μὲν τὴν ἀμαρτίαν, σώσῃ δὲ καὶ ἀνακαλέσῃ τοὺς ἀμαρτωλούς. Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς ἄρματα καὶ ἵππον καὶ τόξα πολεμικὰ τῶν ἐχθρῶν ἐνόησε τὰς διαφόρας μηχανὰς καὶ ὅπλα τῶν Δαιμόνων, μετὰ τὰ ὅποια πολεμοῦσιν οἱ αἰσθητοὶ τῆς ταλαιπώρου ἀνθρώπου. Λέγων δὲ ὁ Ζαχαρίας ἀκολουθῶν· „ Πληθὺς καὶ εἰρήνη ἐξ Ἐθῶν“, ἐφανέρωσεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν, ἠφάνισε μὲν τὰς νοτιὰς πολέμους τῶν Δαιμόνων, ἐχάρισε δὲ εἰρήνην εἰς τὰ Ἐθνη, τὰ ὅποια γενόμενα λαὸς αὐτοῦ διὰ τῆς πίστεως, εἰρήνευσαν μετὰ τὸν Χριστὸν, καὶ πλέον δὲν προσκυνεῖν τὰ τῶν Δαιμόνων εἰδωλα.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου, ὕτω λέγει· „ Ταύτη φησὶ κεκρημένος τῇ μετριότητι ὁ τῶν ὅλων Παμβασιλεὺς ἐξολοθρεύσεν ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ, καὶ

ἢ καὶ ἵππων ἐξ Ἱερουσαλήμ, τὴν θρασυτητα αὐτῶν καὶ τὴν μαυρικὴν καταλύσας βασιλείαν·
 ἢ ἐξωλόθρευσεν δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ πληθὺς, διὰ τῆς Ῥωμαίων εἰρήνης βραβεύσας
 ἢ τοῖς Ἑθνεσι, καὶ εὐκολίαν τοῖς τῆς ἀληθείας κήρυξι χαρισάμενος· καὶ τὸ πάντων πα-
 ἢ ραδοξότατον, ὅτι ποῦ κλίνη τὴν κεφαλὴν οὐκ ἔχων ὁ τῷ πάλῳ χρησάμενος, πάσης γῆς
 ἢ καὶ θαλάσσης ἐδελήσας ἐκράτησε· Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος
 ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· ἢ Ἐπασκήσας δὲ ἔτα ἔν ἡδεὶ τὸ μέτριον (ὁ Βασιλεὺς σου Σιών),
 ἢ ὥστε καὶ μόλις ἐπιβῆναι τοῦ πάλου· πλὴν ἔσται τοσοῦτος εἰς ἀρετὴν, ἀνήσει τε οὕτω
 ἢ τοὺς ἐπ' αὐτῷ πεποιθότας, ὡς περιελεῖν μὲν ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ, ἀποστῆσαι δὲ καὶ
 ἢ ἵππων ἐξ Ἱερουσαλήμ, ἐξολοθρεῦσαι δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ εἰρήνην ἀπλώσαι βα-
 ἢ σείαν τὴν ἐκ πάντων τῶν Ἑθνῶν. Ἐφραῖμ δὲ φησὶ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ δέκα φυλάς·
 ἢ Ἱερουσαλήμ δὲ, τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικήσαντας· Ἰουδας δὲ οὗτοι καὶ Βετιαμὴν·

Τροπάριον.

ἢ Σπαρίζεται θείων περιβόλων τὸ παράνομον συνέδριον ἀπειθῶν·
 ἢ τὸν προσευχῆς Θεοῦ ἐπεὶ περ οἶκον σπήλαιον ἀπειργάσατο λη-
 ἢ σῶν, ἐκ καρδίας τὸν Λυτρωτὴν ἀπώσάμενον, (1) ὃ βοῶμεν· πάρε-
 ἢ τα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ μὲ πολλὰ προφητικά ρητὰ κατεπύκνωσε τὰ πρότερα Τροπάρια τῆς παρούσης Ὠ-
 δῆς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τὰρα στολίζει τὸ τελευταῖον αὐτῆς τοῦτο Τροπάριον καὶ μὲ ρητόν
 εὐαγγελικόν, ὅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· ἢ Γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσ-
 ἢευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν· (Ματθ. κα. 13.)
 Ποῦ δὲ γέγραπται ταῦτα; Ἀκουσον· τὸ μὲν ἢ Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται·
 εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἡσαΐαν· (Κεφ. 15. 7.) τὸ δὲ ἢ Σπήλαιον ληστῶν· εὐρίσκεται εἰς
 τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· ἢ Μὴ σπήλαιον ληστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου
 ἢ ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν· (Ἱερ. 5. 11.) Ἐλεγε δὲ τὸ ἀνωτέρω ὁ Κύριος, ὅταν
 ἐδίωκε μὲ τὸ φραγγέλιον τοὺς Θεοκαπήλους Ἰουδαίους ἀπὸ τοῦ Ἱερὸν. Αναφέρει δὲ τὸ ρη-
 τὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰς καιρὸν ἀρμόδιον· διότι, καθὼς τότε, ὅταν ὁ Κύριος ἐδίω-
 χτε τοὺς πωλοῦντας ἐν τῷ Ἱερῷ, ἐλόγγυζον περὶ τούτου οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ
 οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ ἐζήτουν νὰ θανατώσων αὐτόν, καθὼς συμφάνως λέγουσι
 καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ (Ματθ. κα. 23. Μάρκ. ιδ. 18. Λυκ. ιδ. 47. Ἰω. β'. 18.)·
 ἢ Ἐν ποίᾳ γὰρ ἐξουσίᾳ, ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
 ἢσίαν ταύτην;· καθὼς, λέγω, τότε ἐλόγγυζον κατὰ τοῦ Κυρίου, ἔτα καὶ σήμερον, ὅταν
 ἐμβῇκεν ὁ Κύριος μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὑμνεῖτο ὑπὸ τῶν παιδῶν, ἐλόγγυζον οἱ αὐ-
 τοὶ Ἰουδαῖοι, καὶ ἀναναγκοῦντες πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον, ἢ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν;·
 (Ματθ. κα. 15.)

Διὰ τοῦτο ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀρχίζει τὸ Τροπάριον λέγων· τὸ
 παράνομον συνέδριον τῶν ἀπειθῶν καὶ ἀνυποτάκτων Ἰουδαίων σπαρίζεται· ἦτοι στερεῖ-
 ται καὶ διώκεται ἀπὸ τοὺς θείους περιβόλους· ἦτοι ἀπὸ τῶν νάρθηκας καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ
 παλαιοῦ Ἱεροῦ· καθὼς καὶ τότε ἐδίωχθησαν ἀπὸ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου οἱ πραγμα-
 τεύόμενοι καὶ οἱ πωλοῦντες βόας· Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν
 ἐδίωχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἱερὸν, ἡγουν διότι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· ἦτοι τὸν Ναὸν ὅπου ἐκτίσθη
 διὰ νὰ προσεύχωνται εἰς αὐτόν οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ τὸν ἐκατασκεύασαν σπήλαιον ληστῶν.
 Οἶκος δὲ Θεοῦ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ καθ' ἐκ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐκτίσθη διὰ νὰ κάμῃ ἔργα ἀ-

γα-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται ἢ Ἀπειργάσαντο καὶ
 ἢ ἀπώσαντο, ἢ ἄπερ ἐσυντάχθησαν μὲ τὸ ἢ Συνέ-
 δριον· κατὰ τὴν σημασίαν, ἢ κατὰ τὴν φωνὴν· ἐπεὶ δὲ

τὰ σημαντικά· πλῆθος ὀνόματα, καὶ ἰνικά ὄντα, συν-
 τάσσονται μὲ πληθυντικά ῥήματα, οἷον ἢ πλῆθος
 πεισίσκη, καὶ ἢ πλῆθος ποιοῦσιν.

γαθὰ, καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτὴν ὁ Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Εάντις ἀγαπᾷ με, „τὸν λόγον μου τηρήσῃ, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσῃ αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα „καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν“· (Ίω. ιδ'. 23.) ἡ δὲ ψυχὴ τὸν μὲν Θεὸν ἐδίωξεν ἀπὸ λόγου της, τοὺς δὲ κλέπτας Δαίμονας ἐμβασεν εἰς τὸν αὐτόν της· ὅθεν ἀντὶ νὰ ἦναι οἶκος Θεοῦ, ἔγινε σπήλαιον τῶν ληστῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἡρμήνευσεν, ὅτι διλαδὴ ἡ καρδία τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι οἶκος Θεοῦ· διότι, ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων ἐποίησαν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ σπήλαιον ληστῶν, εὖθὺς ἐπιφέρει „Ἐκ καρδίας „(ἡτις διλαδὴ ἦτον οἶκος Θεοῦ) τὸν Λυτρωτὴν ἀπώσάμενοι“. Ὁμοιάζει δὲ ὁ λόγος ἔτος με ἐκείνον τὸν λόγον τῆς Ἡσαίου „Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών, πλήρης κρίσεως, „ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί“; (Ἡσ. α'. 21.) Πόλις γὰρ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ τροπολογικῶς κάθε καρδία καὶ ψυχὴ, ἡτις πλήρης οὐσα ἐκ φύσεως ἀπὸ λογικὴν διάκρισιν, με τὴν ὁποίαν διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ φύσει πλουτοῦσα τὴν δικαιοσύνην, καθ' ἣν ἐκάστῳ ἀποδίδωσι τὰ οἰκεία, ὕστερον δεχθεῖσα τὰς προσβολὰς τῶν φονευτῶν· ἵτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, ἔγινε πόρνη καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας.

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφαιμεν ἡμῖν· συστήσασθε ἑορτὴν· καὶ ἀγαλ-
„λόμενοι δεῦτε μεγαλύνωμεν Χριστὸν, μετὰ βαΐων καὶ κλάδων
„ὑμνοῖς κραυγάζοντες· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
„Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Κιθάραν τοῦ Δαβὶδ, ἐνηλλαγμένως ὁμῶς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέλους· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“, εἶτα ἀκολουθῶς λέγει, „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· συστήσατε ἑορτὴν“· (Ψαλ. ριζ'. 26.) ὁ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάττει τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν“ κάμνει ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ „Συστήσατε ἑορτὴν“· τὸ δὲ „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“ τέλος ποιεῖται τοῦ αὐτοῦ Εἰρμοῦ. Λέγει δὲ οὕτω· „Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν“· διλαδὴ Θεὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, Κύριος εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ἐφάνη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· ταῦτόν εἰπεῖν, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησε κατὰ τὸν Θεόδωρον (1). Ὅρα δὲ ὅτι ἀντὶ νὰ εἰπῇ εἰς χρόνον μέλλοντα, Θεὸς Κύριος ἐπιφανήσεται, εἶπεν εἰς χρόνον περασμένον, ἐπέφανε, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς προφητείας, ἡτις μεταχειρίζεται τὰ μέλλοντα ὡς περασμένα.

Ἐπειτα γυρίσας τὸν λόγον πρὸς τὸν λαόν, συστήσατε, λέγει, ὦ Χριστιανοί, ἑορτὴν· ἵτοι τὴν περιφανῆ ταύτην τῶν Βαΐων, καὶ ἀγαλλόμενοι πνευματικῶς, ἐλάτε μαζί με ἐμεῖ τὸν χοροστάτην νὰ μεγαλύνωμεν τὸν Χριστὸν με τὰ βαΐα καὶ με τοὺς κλάδους· ἵτοι με τὰ νικητικὰ τῶν παθῶν σύμβολα, καὶ με τὰς ἀειθαλεῖς ἀρετάς, κραυγάζοντες με ὕμνους εἰς τὸν προσερχόμενον ἐν δόξῃ Χριστόν· ὡς ἦναι εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει οὕτω· „Ἐρχόμενος εἶπε, καὶ οὐχὶ ἀγό-
„μενος· τὸ μὲν γὰρ, δουλικόν (τὸ ἄγεσθαι διλ.), τὸ δὲ, ἐξουσιαστικόν, (τὸ ἐρχεσθαι διλ.)· καὶ τὸ εἰπεῖν δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου, αὐτὸ τοῦτο ἐμφαίνουσι τὸ ἀληθινόν Θεόν αὐτὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἐν ὀνόματι δούλου, ἀλλὰ Κυρίου φασὶν αὐτὸν ἐρχεσθαι· καὶ ἔτι παριστᾶσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντίθεος, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς ἐλθόν· ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος φησὶν ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου· ἄλλος δὲ ἐλεύ-
„σεται ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι“.

Τρο-

(1) Ἐπιφάνειαν δὲ εἶπε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ κατὰ ἄλλον ἐρμηνευτὴν· „Καθότι πρὸ ἐλθεῖν αὐτόν, οὐ
„τόπον ἔστιν ἀμείψαι, ἀλλ' ἐπιφανῆναι, πρότερον
„ἐχ' ὀρώμενον· ὑπάρχων γὰρ ἀόρατος πρὶν εἶναι εἰκὼν

„Θεὸς τοῦ ἀόρατου, μορφήν δούλου λαβὼν καὶ γετό-
„μενος ὁ Λόγος παρξ, ὤρθη· ἵν' οὕτω φανείη χειρά-
„γωγῆσθαι ἡμᾶς εἰς τὸ καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ δεῖξασθαι,
„δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρός“.

Τροπάριον.

„Εθνη, ἴνα τί ἐφρυάξατε; Γραφεῖς καὶ Ἱερεῖς, τί κερά ἐμελετήσα-
 „τε; τίς οὗτος εἰπόμενος, ὃ παῖδες μετὰ βαΐων καὶ κλάδων ὕμνοις
 „κραυγάζουσιν, (1) εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποβλέψας ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς εἰς τὸν φόβον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ εἰς τὴν
 ἄλογον καὶ ματαίαν αὐτῶν ὁρμὴν καὶ ἀγνοσίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔλεγον, ὅταν ὑμνεῖτο ὑπὸ
 τῶν παιδῶν ὁ Κύριος „Ακούεις τί οὗτοι λέγουσιν“; (Ματ. κδ. 15.) ταῦτα, λέγω, στο-
 χασθεῖς, προσωποποιεῖ τοὺς αὐτοὺς Γραμματεῖς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Γραφεῖς) καὶ Ἱε-
 ρεῖς, ὅτι ἀποροῦσαν καὶ ἔλεγον· ποῖος εἶναι οὗτος ὁ μετὰ δόξης ἐρχόμενος καὶ ἀνυμνού-
 μενος; Ὁμοίως στοχασθεῖς καὶ τὸν φρυαγμὸν ὅπου ἔκαμαν τὰ Ἑθνη: ἦτοι ὁ Πιλάτος καὶ
 οἱ στρατιῶται τῶν Ἑθνικῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυ-
 ρίου, ἐδανείσθη τὰ ἀρμόδια τῶν ρητῶν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „Ἰνα τί ἐφρυάξαν Ἑθνη,
 „καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ“; (Ψαλ. β'. 1.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· ὃ Ἑθνη καὶ ἀνόητοι Ῥωμαῖοι, διὰ τί τόσοι ἐφρυάξατε; ἦτοι
 ἐμάνητε, καὶ μὲ ὕβριν ὑπερηφανεύθητε κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ;
 καὶ ἐπειδὴ ἴδετε αὐτὸν νὰ ἐμβαίνει μὲ δόξαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ τί τόσοι ἐφθο-
 νήσατε, ὥστε διὰ τοῦτο ἐβουλήθητε νὰ τὸν θανατώσετε; (2) Καὶ ἐσεῖς δὲ οἱ Γραμμα-
 τεῖς καὶ οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων, διὰ τί ἐμελετήσατε κενὰ καὶ μάταια πράγματα; καθ'
 ἡμέραν γὰρ μελετῶντες τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφῆτας, καὶ μὴ νοήσαντες παρ' ἐκείνων τὴν
 μετὰ σαρκὸς τῆ Κυρίου παρουσίαν; καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Μυστήριον τὸ νῦν ἐνεργούμενον, μα-
 ταίως καὶ εὐκαιρὰ ἐκοπιάσατε· ὅθεν ὁρῶντες τὸν Κύριον νὰ προσέρχεται μετὰ δόξης δορυφο-
 ρούμενος, καὶ νὰ ὑμνῆται ἀπὸ τοὺς ἀκάκους παῖδας, ἐσεῖς νομίζετε αὐτὸ ὡς κἀνένα πα-
 ράδοξον, καὶ ἀπροφύτευτον ἀπὸ τῶν Προφητῶν· ὅθεν ἀπορεῖτε πρὸς ἀλλήλους καὶ λέγετε·
 ποῖος εἶναι ἐτοῦτος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀνήλικοι παῖδες κραυγάζουσι τὸ, „Εὐλογημένος ὁ
 „ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτὴρ ἡμῶν“;

Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, τὸ φρύαγμα εἶναι ἓνας ἄσημος ἦχος
 ἠνωμένος μὲ ἓνα δυνατὸν φύσημα, ὁ ὁποῖος ἦχος ἐκβαίνει ἀπὸ τὴν μύτην τῶν ἀλόγων,
 ὅταν αὐτὰ φεύγουν καὶ δὲν θέλουσι νὰ σταθῶσι. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἑρμη-
 κείᾳ τοῦ Δ'. ἡχου τῆς Ὀκταῆχου· „Φρύαγμα δὲ κυρίως ἐπὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων λέγε-
 „ται· ἔστι δὲ τις ἄσημος ἦχος διὰ τῶν μυκτῆρων ἐκφερόμενος, ὅτε ἀποσκιρτήσουσι καὶ
 „τῆς φάτνης ἀποπηδήσουσιν, ἢ τὰς κατέχοντας αὐτὰς ἀποδράσουσι· λέγεται δὲ καὶ ἐπ' ἄν-
 „θράπων φρύαγμα, τὸ θρασὺ καὶ ἀλαζονικὸν καὶ ἀλόγιστον φρόνημα“.

Τρο-

(1) Πανταχοῦ σχεδὸν γράφεται „Κραυγάζοντες“, ἰσραηλμένως δέ· „Κραυγάζουσι“ γὰρ χρειάζεται.

(2) Γράφει γὰρ ὁ Ἀθηνῶν Μελετισὶς ἐν τῷ τρί-
 τῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὅτι ὁ Πι-
 λάτος ἐγράψεν ἐν τῇ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπο-
 φάσει ὅτι τοῦτον καταδικάζει εἰς θάνατον, διότι ἐ-
 σόλημσε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ δόξης
 καὶ προτομπῆς, ὡς ἂν ρήγας· ἔτω γὰρ φησὶν· „Οὕτε

„ἐπαυσε συνέχειν δορυβους (ὁ Χριστὸς) ἐν ὅλῃ
 „τῇ Ἰουδαίᾳ, Βασιλεῖα αὐτὸν ὀνομάζων σὺ Ἰσραὴλ,
 „ἀπειλῶν χαλασμὸν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἱεροῦ
 „ναοῦ, ἀπαρνούμενος τὸν φόβον τοῦ Καίσαρος, ἔχων
 „ἐπὶ τόλμῃ εἰσελθεῖν μετὰ βαΐων καὶ θριάμβων
 „μετὰ μέρους τοῦ πληθους, ὡς περ ρῆξ (ἦτοι Βα-
 „σιλεὺς), ὡς τὸς τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ εἰς τὸν ἱερὸν
 „ναόν“· (Σελ. 450.)

Τροπάριον.

„Οὗτος ὁ Θεὸς, ὃ παρόμοιος οὐδεὶς, δικαίαν πᾶσαν ὁδὸν ἐξευρὼν,
 „δὲδωκε τῷ ἡγαπημένῳ Ἰσραὴλ· μετὰ δὲ ταῦτα ἀνθρώποις συμα-
 „μεστράφη ὁφθεῖς· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
 „Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐνωμένον μὲ τὸ ἀνωτέρω καὶ κατὰ τὸ νόημα καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Μελωδὸς ἀνείδισεν ἐκεῖ τοὺς Ἰουδαίους, πῶς ἀναγινώσκουσι τὰς Γραφὰς (καθότι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἀναγινώσκεται ἡ Πεντάτευχος βίβλος τῷ Μωϋσέως, εὐρίσκεται κάλυμμα εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ σκεπάζει τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των) (β'. Κορ. γ'. 15.), καὶ πῶς ἐκ τούτου ἀποροῦσιν ἀνοήτως περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ λέγουσι, ποῖος εἶναι ἔτος, τὸν ὁποῖον ὑμνοῦσιν οἱ παῖδες; ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα προεῖπεν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, τῶρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο λυεῖ τὴν ἀπορίαν, καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῶν ἀποκρίνεται ἔτω· Θέλετε, ὦ Γραμματεῖς καὶ Νομοδιδάσκαλοι, νὰ σᾶς φανερώσω ἐγὼ, ποῖος εἶναι οὗτος ὁ σήμερον ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος; Ἀνάγνωτε τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Βαρουχ, ταῦτόν εἰπείν, τὸ βιβλίον τοῦ Ἰερεμίου (ὡς ἐν γὰρ βιβλίῳ λογίζεται τὸ τοῦ Βαρουχ καὶ τὸ τοῦ Ἰερεμίου κατὰ τοὺς θείους Πατέρας), εἰς τὸ ὁποῖον ματαίως ἕως τῶρα ἐμελετήσατε· ἀνάγνωτε, λέγω, αὐτὸ, καὶ θέλει γένη διδάσκαλος καὶ ὁδηγὸς εἰς ἐσᾶς· καθότι αὐτὸ θέλει σᾶς φανερώσει ὅτι οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος, εἶναι Θεὸς προαιώνιος, καὶ ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἔγινεν ἄνθρωπος κατ' ἡμᾶς τε καὶ δι' ἡμᾶς.

Οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ γράφει ὁ Βαρουχ· „Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν (ἥτοι δὲν θέλει ὁμοιωθῇ κανεὶς ἄλλος μὲ αὐτόν)· ἐξεύρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης (ἥτοι καθεστράταν ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης), καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί (ἥτοι τῷ δούλῳ) αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ (ἥτοι τῷ αὐτῷ Ἰακώβ τῷ μετονομασθέντι ὕστερον ὑπὸ Θεοῦ Ἰσραὴλ, ὃ δηλοῖ νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν) τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ“ (Βαρ. γ'. 22.) Ἠκούσατε περὶ τῆς Θεότητος τῆς ὑπὸ τῶν παιδῶν εὐφημουμένου Χριστοῦ; Ἀκούσατε τῶρα καὶ τί λέγει ὁ αὐτὸς Βαρουχ περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς προσληφθείσης ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσεῖς σκοπτάβετε καὶ σκανδαλίζεσθε· „Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη“ (αὐτόθ. 23.) Τάχα δὲν ἐπαράστησεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν καθαρὰ μὲ τὰ λόγια ταῦτα; Ναι βέβαια. Λοιπὸν ἅς ὑμῶν καὶ ἡμεῖς αὐτὸν μαζὶ μὲ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὄχλους, καὶ ἅς λέγωμεν „Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„Σκάρδαλα τρίβου τὶ ἐχόμενα ἡμῖν τιθέατε ἀπειθεῖς; πόδες ὁ-
 „ξεῖς ὑμῶν αἷμα διεκχέαι Δεσπότην· ἀλλ' ἀρασθήσεται πάντως,
 „σῶσαι τοὺς κρίζοντας· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυ-
 „ρίου Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει „Ἐχόμενα τρίβου σκάρδαλα ἔθεντό μοι“ (Ψαλ. ρλθ'. 6.) ὁ δὲ Ἡσαΐας, „Οἱ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι, καὶ ταχίνοι ἐκχέαι αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐ-
 „τῶν

„ τῶν διαλογισμοὶ ἀπὸ φόβου “. (Ἦσ. νθ'. 7.) Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τοὺς μαιφόνους Ἰουδαίους, ὀνειδίζει αὐτοὺς διὰ τὸν φόβον καὶ λύσαν ὅπου εἶχον κατὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον αὐτοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ἤτοι εἰς τὴν στρατὴν τῆς ἐπιγνώσεως καὶ πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὅπου ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς αὐτὴν ἐμπόδισαν. Ὁ ἀπειθεὶς, λέγει, Ἰουδαῖοι, τί τιθέατε; ἢ γουν τί βάλλετε μετὰ τὰ λόγια σας εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας σκάνδαλα καὶ σκοντάμματα ἐχόμενα τρίβου; ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐαγγελίας ταύτης, κατὰ τὸν Θεόδωρον; ἢ πλησίον αὐτῆς καὶ ὄχι μακρὰν ἀπὸ αὐτῆς, κατὰ τὸν ἀνάνυμον; Διὰ τί δὲ τέλος καὶ σκοπὸν βάλλετε τὰ σκάνδαλα ταῦτα; Διὰ νὰ κρημνίζετε ἐκείνους ὅπου θέλουν νὰ περιπατοῦν εἰς αὐτὴν, περιπλεκόμενοι εἰς τὰ ρήθεντα σκοντάμματα τῶν λόγων σας, καὶ ἐμποδιζόμενοι ἀπὸ τὸ νὰ πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν.

Ὀνειδίζει δὲ τὴν ὀγληγωράδα καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸ νὰ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἐρανισθεὶς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, ὡς εἶπομεν· προλέγει ὁμως καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ζητοῦν νὰ φονεύσουν, διὰ νὰ δείξῃ μετὰ τοῦτο ὅτι ματαίως σπουδάζουν νὰ τὸν θανατώσουν ὀγληγῶρα, ἐπεὶ δὲν θέλει μείνῃ πολὺν καιρὸν εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ τριήμερος ἔχει βέβαια νὰ ἀναστῇ, διὰ νὰ σώσῃ ὅλους ἐκείνους ὅπου πιστεύουν εἰς αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν παιδῶν κραυγάζουσιν· „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν “. Σημειώσαι ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι ἐλεγκτικὸν καὶ ὀνειδιστικόν, καὶ προσφέρεται εἰς τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους μετὰ ἀπορίαν καὶ ἰταμότητα· σχεδὸν γὰρ ἐπισείων κατὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν κεφαλὴν τοῦ ἱεροῦ Κοσμάς, καὶ μετὰ ἄγριον ὄμμα βλέπων αὐτοὺς, φαίνεται οὕτω νὰ τοὺς λέγῃ· διὰ ποίαν αἰτίαν, ὧ κατάρτοι πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀπειθεστάτοι, βάλλετε σκάνδαλα εἰς τὸ μέσον τῆς στρατῆς ὅπου φέρει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ; Ἐγὼ ἠξέυρω ὅτι τὰ πόδια σας εἶναι ὀγληγῶρα εἰς τὸ νὰ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· ἀλλ' ὁμως δὲν ἔχετε νὰ χαρῆτε εἰς πολὺν καιρὸν, ὃ παρμύαροι· ἐπεὶ δὲ ὀγληγῶρα μέλλει νὰ ἀναστῇ ὁ ὑφ' ὑμῶν ζητούμενος φονευθῆναι, ἢ γουν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καθὼς προεῖπε μόνος του.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα νὰ ἀξιοθώμεν τῶν ἠθικῶν καὶ ἀναγωγικῶν νοημάτων, τῶν περιεχομένων ἐν τῇ περιφανεῖ εὐρητῇ ταύτῃ, ἢ γουν ἄμποτε νὰ βαλθοῦν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς, ὡς εἰς ὑπόζυγιον, τὰ ἱμάτια τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· ἤτοι αἱ ἀρεταὶ αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτῶν καθίσῃ ἐπάνω καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος· ἂν γὰρ δὲν στολισθῇ ἡ ψυχὴ μας μετὰ τὰς Ἀποστολικὰς ἀρετὰς, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος. Ἄμποτε νὰ στρώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἱμάτια μας εἰς τὸν Χριστόν, ἢ γουν νὰ ὑποτάξωμεν τὴν σάρκα εἰς τὸ πνεῦμα, λέγοντες μετὰ τὸν Προφητὰν Ἠσαΐαν, „ Ὑπετάγη τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσα αὐτόν “, (Ψαλ. λς'. 7.) ἵνα καθίσας ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Χριστός, μὴ τὴν ἀφίη πλεον νὰ ἐναντιόνηται κατὰ τῆς ψυχῆς· ἱμάτιον γὰρ καὶ φόρεμα τῆς ψυχῆς εἶναι τὸ σῶμα σκεπάζον αὐτήν. Ἄμποτε νὰ στρώσωμεν τὰ ἱμάτια ταῦτα ἐν τῇ ὁδῷ; τοῦτέστιν ἐν τῷ Χριστῷ τῷ εἰπόντι, „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός “. (Ἰω. ιδ'. 6.) ἂν γὰρ δὲν στρώσῃ τινα, ἤτοι δὲν ταπεινώσῃ τὴν σάρκα του ἐν τῇ ὁδῷ, τοῦτέστι μένων ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μὴ αἰρετικὸς μηδὲ ἀλλότριος ὢν, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτόν ὁ Κύριος. Ἄμποτε νὰ κόπτωμεν καὶ ἡμεῖς κλάδους ἀπὸ τὰ δένδρα; ἤτοι νὰ μιμούμεθα τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς βίους τῶν Ἀγίων· αὐτοὶ γὰρ εἶναι τὰ δένδρα· καὶ μετὰ αὐτοὺς νὰ στρώσωμεν τὴν στρατὴν τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς. Ἄμποτε αἱ προάγουσαι καὶ αἱ ἀκολουθοῦσαι πράξεις ἡμῶν νὰ ἦναι εἰς δόξαν Θεοῦ, καθὼς ἦτον καὶ οἱ τότε προάγοντες καὶ ἀκολουθοῦντες τῷ Χριστῷ ὄχλοι· διότι μερικοὶ μὲν δείχνουν ἀρετὴν εἰς τὴν προλαβοῦσαν ζωὴν των, ὕστερον δὲ ἀμελοῦντες, δὲν ἐργάζονται τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀκολουθῶντες ἢ ὑστέρᾳ ζωῆ των δὲν ἀποβλέπει εἰς δόξαν Θεοῦ· ὅθεν πρέπει νὰ ἦναι σύμφωνος ἢ προτέρᾳ ζωῆ των μετὰ τὴν ὑστέρᾳ, ὅλη δηλαδὴ ἐν ἀρετῇ καὶ ὅλη ἀφορᾶσα εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ἄς λάβωμεν παράδειγμα ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων νὰ ἡμεῖς ταπεινοί, καὶ νὰ μὴ μεταχειριζώμεθα ἵππους καὶ ἡμιόνους κατὰ τὴν ὁδὸν ὡς προείπομεν· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει· „ Διὰ τῆτο καὶ νῦν, ἐπεὶ δὲ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστέρους ὄντας, ὑποζυγίων δεῖσθαι, καὶ ἐν τῷ μέτρῳ ἔθηκεν (ὁ Κύριος), δεικνύς ὅτι οὐχ' ἵππους οὐδὲ ἡμιόνους ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὄνῳ κεχρῆσθαι, καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν,

ἢ ἄλ·

„ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς χρείας εἶναι“ (ἐν τῇ Σειρ. τῇ κατὰ Ματθαῖον). Καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας δὲ Κύριλλος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Βαΐων ἔτω γράφει· „Μετὰ τῶν παίδων καὶ ἡμεῖς ἀνυμνήσωμεν καὶ ἐορτάσωμεν σήμερον· μὴ πανηγυρικῶς (ἥτοι μὴ κατὰ τὰς συνηθείας τῶν κοσμικῶν πανηγυρίων), ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ μόνον τῇ χειρὶ, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ βαΐα κατέχοντες, καὶ ταύτην ὑπὲρ χιόνα λευκάναντες, πάντα τύπον καὶ ἔπαρσιν ἀπορρίψωμεν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀσωμάτων (Δυνάμεων) οὐκ ἐφ' ἀρμάτων καὶ στήρατευμάτων παραγίνεται, ἀλλ' ἐπὶ πώλου οἰκτροῦ καὶ μικροῦ καθήμενος ἔρχεται, σὲ παιδεύων μὴ ἐφ' ἵππων καὶ ἡμιόνων, οἷς οὐκ ἔστι σύσεις, ἐφαίρεσθαι. Διδὼν καὶ ἡμεῖς συμμετριάσωμεν τῷ Χριστῷ, ἵνα καὶ συνανέλθωμεν“. Ἐὰν ὅμως ὁ τόπος ᾖ τρυφῆς, καὶ ὀνάρια δὲν ἐμποροῦν νὰ δουλεύουν, εἶναι συγκεχωρημένον εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ μεταχειρίζωνται ἵππους καὶ ἡμιόνους, ὅχι ὅμως πολυεξόδους, οὐδὲ πολυτελῶς ἐστρωμένους, ἀλλὰ ταπεινοὺς καὶ ταπεινὰ ἐστρωμένους.

Ἄμποτε νὰ νικήσωμεν τὰ πάθη τοῦ σώματος καὶ τὸν Κόσμον καὶ Κοσμοκράτορα, τοὺς τρεῖς μεγάλους ἐχθρούς μας· καὶ οὕτως ὡς νικηταὶ νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ βαστάσωμεν τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ προῦπαντήσωμεν τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν νικητὴν ὄντα τοῦ θανάτου καὶ ἄδου· τὰ βαΐα γὰρ τῶν φοινίκων ἐδίδοντο βραβεῖα καὶ στέφανα εἰς τοὺς νικητὰς τῶν ἐξωτερικῶν ἀγώνων, καθὼς ταῦτα πάντα ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Ἄμποτε δὲ νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ βαστάσωμεν κλάδους τῶν ἐλαιῶν· ἥτοι τὰ σύμβολα τοῦ Θεοῦ ἐλέους, κατὰ τὸν Ἀββᾶ Δαυρόθεον λέγοντα· „Παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον, ἵνα ἐπιβῇ τῇ ἀλογαθείᾳ ἡμῶν ψυχῇ, καὶ ὑποτάξῃ αὐτὴν τῇ Θεότητι, καὶ ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μετὰ βαΐων μὲν ὡς νικητῇ· αὐτὸς γὰρ ἐνίκησε τὸν ἐχθρὸν ὑπὲρ ἡμῶν· μετὰ κλάδων δὲ καὶ ἐλαιῶν, αἰτοῦντες παρ' αὐτοῦ ἔλεος· οἱ γὰρ ἀδικούμενοι, προσιόντες τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι τὴν ἐπίδωσιν (τῷ Κριτῇ), κλάδους ἐλαιῶν βαστάζουσι, βοῶντες καὶ αἰτοῦντες βοηθείας τυχεῖν καὶ ἐλεηθῆναι· ἡ γὰρ ἐλαία σύμβολον τοῦ ἐλέους, ὡς νίκης τὸ βαΐον. Αἰτήσωμεν οὖν παρὰ Χριστοῦ ἔλεος· ἵν' ὥσπερ αὐτὸς ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν· οὕτω καὶ ἡμεῖς νικήσωμεν δι' αὐτοῦ, καὶ εὐρεθῶμεν βαστάζοντες τὰ νικητήρια, ἔμμενοι ὑπὲρ τῆς νίκης, ἥς (αὐτὸς) ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἥς αὐτοὶ δι' αὐτοῦ ἐνίκησαμεν“. (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. κ'). Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀδελφοί, καὶ ἵνα διὰ τῆς νίκης ταύτης ὁμῶς καὶ τοῦ Θεοῦ ἐλέους τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τὰς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

Ελάτε, ἀγαπητοί μου Ἀναγνώσται, νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν τῶν προλαβόντων ἁσματικῶν Κανόνων τοῦ Θεσπεσίου καὶ Ἱεράρχου Κοσμᾶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ἁγίᾳ Ἐβδομάδι μελουργηθέντων ὑπ' αὐτοῦ Κανόνων. Ἦθελε δὲ εἰπῇ τινὰς ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ὡς ἀπὸ ἅσματα ἀπλῶς εἰς αὐτὰ τὰ ἅσματα τῶν ἁσμάτων (καθὰς δηλαδὴ καὶ ἅσμα ἁσμάτων ὀνομάζεται τὸ τῷ Σολομώντος μυστικὸν βιβλίον), καὶ ὡς ἀπὸ κανένα ναὸν ἱερὸν, εἰς αὐτὸ τὸ ἱερώτατον ἄδυτον, καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, καὶ ὡς ἀπὸ κανένα Οὐρανὸν πρῶτον ἢ δεύτερον, εἰς αὐτὸν τὸν τρίτον καὶ ὑψηλότερον Οὐρανόν· ἢ, διὰ νὰ εἰπῶ καὶ ἄλλο ὁμοίωμα, ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ φωνὰς Ἀγγελικᾶς καὶ Χερουβικᾶς εἰς αὐτὰ τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια. Ὅθεν ἐκεῖ ὅπου ὁ Θεὸς λαλεῖ, ποῖος δὲν θέλει ἀκούσει μὲ ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα; ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ποῖος δὲν θέλει γλυκανθῇ ἐκ τῶν τοιούτων λογίων εἰς τὸν τῆς διανοίας του λάρυγγα, ὥστε νὰ φωνάζῃ καὶ αὐτὸς ἐνθουσιῶν μὲ τὸν Προφήτην Δαβὶδ, „Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου“; (Ψαλ. ριη'. 102.)

Πολὺς γὰρ εἶναι εἰς τὸ νὰ εἰπῇ, καὶ δεξιὸς εἰς τὸ νὰ μελουργήσῃ ὅλους τοὺς ἰδικούς του Κανόνας ὁ Ἱερός Κοσμᾶς· καὶ κανένας ἄνθρωπος δὲν εὐρίσκεται, ὅς τις, ἀναγκασθῇ τὰς ἁσματικούς του Κανόνας, νὰ μὴ θελχθῇ κατὰ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρήνά του· τὰ ἁσματικὰ ὅμως Τριῶδια καὶ Διῶδια, τὰ ὁποῖα ἐμελούργησε κατὰ τὴν μεγάλην Ἐβδομάδα, αὐτὰ φαίνονται ὅτι ἐμελουργήθησαν ἀπὸ κάποιαν ἄλλην ἀρμονίαν θειοτέραν καὶ πνευματικωτέραν τῆς ἀρμονίας τῶν προλαβόντων Κανόνων του. Ὅθεν περὶ τούτων κρίνων τίς ἤθελεν εἰπῇ προσφύστερον ὅτι εἰς μὲν τοὺς προλαβόντας Κανόνας του λαλεῖ ὁ Κοσμᾶς μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς δὲ τὰ ἁσματικὰ Τριῶδια τῆς μεγάλης Ἐβδομάδος λαλεῖ μᾶλλον αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μετὰ τοῦ Κοσμᾶ. Τὸ μὲν νὰ φάλλῃ τινὰς ἅσματα ἁσμάτων, μόνου τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος εἶναι ἴδιον, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν ἀσώφων καὶ ἀμαθῶν· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἐμβαίνειν τινὰς μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, αὐτὸ εἶναι ἴδιον τῶν καθαρῶν καὶ ἱερωμένων, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν ἀκαθάρτων· εἰς τοὺς ὁποίους ἡμᾶς ὅχι μόνον δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἐμβῶμεν μέσα εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰ προπύλαια αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἀρπάζεται τινὰς εἰς τὸν τρίτον Οὐρανόν, τοῦτο εἶναι τοῦ μεγάλου Παύλου ἴδιον, καὶ τῶν τοῦ Παύλου ὑψηλῶν φρενῶν, καὶ ὅχι ἡμῶν τῶν γεωδῶν καὶ παχέων, οἵτινες ἀπὸ τὸ βαρὺ τῆς ὕλης τραβιζόμενοι, καταφέρμεθα εἰς τῆς γῆς τὸ βαθυτάτον. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἦναι ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν μας δύναμιν, θέλομεν ὅμως τολμήσει εἰς αὐτὸ, δυναμωθέντες ἀπὸ τὰς εὐχὰς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἰς τοῦτο ἡμᾶς παρεκάλεσαν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ (Ι)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Τῇ Δευτέρᾳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, ἀδελφοί, ὅτι ἓνα μόνον Ἰαμβικὸν στίχον ἐποίησεν ὁ Ἱερὸς Με-
λωδὸς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὁμοῦ ἀκροστιχίδας τοῦ Τριωδίου τῆς Δευτέρας, τοῦ Διωδίου
τῆς Τρίτης, καὶ τοῦ Τριωδίου τῆς Τετράδος, οὕτως ἔχοντα· „Τῇ Δευτέρᾳ Τρίτῃ τε Τε-
„τράδι φαλῶ“· ὁλόκληρος γὰρ οὗτος εἶναι Ἰαμβος. Τῆς δὲ Δευτέρας ἀκροστιχίς μὲν
ξεχωριστὴ εἶναι αὕτη· „Τῇ Δευτέρᾳ“, τῆς δὲ Τρίτης, αὕτη, „Τρίτῃ τε“, τῆς δὲ Τετρά-
δος, αὕτη, „Τετράδι φαλῶ“· εἰς ὅλας ὅμως τὰς ἀκροστιχίδας ταύτας ἀκούεται ἕξω-
θεν τὸ, φαλῶ, ἥγουν, „Τῇ Δευτέρᾳ φαλῶ“, „Τρίτῃ τε φαλῶ“· καθὼς καὶ ἐνε-
ργεῖα γράφεται ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Τετράδος οὕτω· „Τετράδι φαλῶ“· Σημείωσαι δὲ
ὅτι τὰ ἄσματα τῆς μεγάλης ταύτης Ἑβδομάδος θέλων νὰ δείξῃ τιμιώτερα τῶν ἄλλων ἁ-
σματικῶν Κανόνων τοῦ ὁ Θεῖος Κοσμάς, κατεπύκνωσεν αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ ρητὰ
τῆς νέας Γραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅχι μὲ ρητὰ τῆς παλαιᾶς Γραφῆς καὶ τῶν Προφη-
τῶν, καθὼς μὲ αὐτὰ κατεπύκνωσε τοὺς ἄλλους ἁσματικούς τοῦ Κανόνα· ἐποίησε δὲ τῷ-
το διὰ νὰ χάρισῃ ἓνα βραβεῖον καὶ στέφανον μέγιστον εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα· κα-
θὼς γὰρ αὕτη βασιλικῶς ὑπερέχει τὰς ἄλλας ἑβδομάδας τοῦ ἐνιαυτοῦ· οὕτω καὶ τὰ
τοῦ Εὐαγγελίου ρητὰ, μὲ τὰ ὅποια αὕτη καλλωπίζεται, ὑπερβαίνουν μὲ ὅλους πῆχεις
βασιλικούς, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, τὰ ρητὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῶν Προφητῶν, μὲ τὰ
ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄλλοι Κανόνες αὐτοῦ καλλωπίζονται.

“Ὅτι δὲ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς ὑπερέχει τὰς ἄλλας τοῦ χρόνου ἑβδομάδας, μαρτυρεῖ ὁ
Χρυσόστομος λέγων· „Μεγάλῃν Ἑβδομάδα καλοῦμεν αὐτήν, ἕκ ἐπειδὴ μείζον ἔχουσι μὴ-
„κός τῶν ἄλλων ἀπασῶν αἱ ταύτης ἡμέραι (καὶ γὰρ εἰσὶν ἕτεραι μείζους), οὐδὲ ἐ-
„πειδὴ πλείους τὸν ἀριθμὸν (καὶ γὰρ ἴσαι ταῖς ἄλλαις εἰσὶν), ἀλλ’ ἐπειδὴ μέγала ἡ-
„μῖν γέγονε ἐν αὐτῇ παρὰ τοῦ Δεσπότη κατωρθώματα· καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑβδομάδι
„τῇ μεγάλῃ, ἡ χρονία τοῦ Διαβόλου κατελύθη τυραννίς· ὁ θάνατος ἐσβέσθη· ὁ ἰσχυρὸς
„ἐδέσθη· τὰ σκευὴ αὐτοῦ διηρπάγη· ἁμαρτία ἀνῆρέθη, ἡ κατάρα κατελύθη· ὁ Παράδει-
„σος ἀνεώχθη· ὁ Οὐρανὸς βάσιμος γέγονεν· ἄνθρωποι Ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν· τὸ μεσότοι-
„χον τοῦ φραγμοῦ ἦρθη· τὸ θριγγίον περιηρέθη· ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς εἰρηνοποίησε τὰ ἄ-
„νω

(1) Σημείωσαι ὅτι τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Δευτέρᾳ
λόγους ἔχουσιν οἱ ἀκόλουθοι Πατέρες· ὁ Χρυσόστο-
μος Ἰωάννης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηνύσαμεν τῆς
„νηστείας τὸν πλοῦν“· ὁ Δαμασκηνὸς λόγον, οὗ ἡ
ἀρχὴ „Κινεῖ με πρὸς τὸ λέγειν“· ὁ αὐτὸς λόγον,

οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁφθαλμὸς μὲν ὁρᾷ“· ἐν δὲ τῇ πᾶν
Γβήρῃ Ἱερὰ μονὴ ἐπιγράφεται οὗτος τῷ Χρυσόστο-
μῳ· Ἐφραίμ ὁ Σύρος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ Θεὸς
„τοῦ Ἀβραάμ“· Σαῶνται ἐν τῇ Κοινοβίῳ τοῦ
Διονυσίου καὶ ἐν ἄλλοις.

„νω καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· διὰ τοῦτο μεγάλη καλεῖται Ἑβδομάς“. (Λόγῳ εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα τῷ Ε'. οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν“).

Ὡδὴ α'. Ἦχος β'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ τὴν ἄβατον κυμαιομένην θάλασσαν θείῳ αὐτοῦ προστάγ-
„ματι ἀμαξηράματι, καὶ πεζεῦσαι δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν
„καθοδηγήσαυτι Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν πρώτην Ὡδὴν τὴν ὑπὸ Μωϋσέως ποιηθεῖσαν, καὶ τὰ ἐκείνης λόγια· ἃς ψάλλωμεν, λέγει, εἰς τὸν Κύριον, ὃς τις μὲ τὴν θείκην προσταγὴν τοῦ ἐπρόσταξεν οὕτω τὸν Μωϋσῆν· „Ἀλλήσον τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ „αναζεῦξάτωσαν, καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ράβδον σου καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν „θάλασσαν καὶ ῥήξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν“. (Ἐξ. 15. 15.) Αὐτὸς ὁ Κύριος μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ ἐξήρανε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἣτις ἦτον ἄβατος ἀπὸ γυνὰ ποδάρια καὶ ἀδιαπέραστος. Προσ- θέτει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦτον ἀδιαπέραστος· ἐ- πειδὴ, λέγει, ἦτον κυμαιομένη ἀπὸ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα φυσικῶς τῷ τρόπῳ διεγείρει ἡ θάλασσα· πρόσθιον γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο ἦτον αὕτη ἄβατος, διότι ἦτον κυμαιομένη. Οὐ μόνον δὲ τὴν θάλασσαν ἐξήρανε ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ ὠδήγησε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ διαπεράσῃ αὐτήν ὡς ξηρὰν πεζὸς καὶ μὲ γυνὰ πόδια. Ὅθεν εἰς τὸν Κύριον τὸν ποιοῦντα τοιαῦτα τέρατα ἃς ψάλλωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἐπὶ νῆμον ὕμνον ἐκείνον ὅπου ψάλλ- λον οἱ Ἰσραηλῖται· ἐπειδὴ ἐνδόξως δεδοξασται.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ Ποιητὴς ἐδῶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ξηράναι, ἀλλὰ ἀ- ναξηράναι; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἡ Ἀνὰ Πρόθεσις ἐδῶ δηλοῖ τὴν δευτέ- ραν ξηρότητα ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ ἀπὸ τὸ στοιχεῖον τοῦ νεροῦ· ἐξηράνθη γὰρ αὕτη καὶ πρότερον ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ Κόσμου, ὅταν ἡ γῆ μὲν ὅλη ἦτον σκεπασμένη ἀπὸ τὰ νερά, διὰ προσταγῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ἐσυναχθῆσαν τὰ νερά εἰς τὰ κοιλάματα τῆς γῆς, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά· „Συναχθήτω γὰρ, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῆς Οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν „μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά“. (Γέν. 1. 9.) Καθὼς λοιπὸν τότε πρῶτον ἐξηράνθη ἡ γῆ διὰ τοῦ χωρισμοῦ τῶν ὑδάτων· οὕτω καὶ τώρα δεύτερον ἐξηράνθη ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω οὐσα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης μὲ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ νεροῦ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Μωϋ- σέως γενόμενον· τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπε ξηράναι, ἀλλὰ ἀναξηράναι· ἡ γὰρ Ἀνὰ Πρόθεσις δύο σημαινόμενα ἔχει· σημαίνει γὰρ καὶ τὴν ἀνα κίνησιν καὶ φο- ράν, καθὼς εἶναι τὸ, Ἀνέβλεψεν· ἦτοι ἀνα ἔβλεψε, καὶ τὸ, Ἀνελήφθη· ἦτοι ἀνα ἀρπά- χθη· σημαίνει δὲ καὶ τὴν ἐπιδίπλωσιν καὶ δευτέρωσιν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καθὼς εἴ- ναι τὸ, Ἀναλάβωμεν τὸν λόγον· ἦτοι ἃς δευτερώσωμεν τὸν λόγον, καὶ τὸ, Ἀνάμνησιν ἐ- ποίησα· ἦτοι δευτέραν μνήμην ἔλαβον· ἐπειδὴ ἡ ἀνάμνησις δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὲς μία δευτέρα μνήμη τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Τοιοῦτον σημαινόμενον ἔχει τώρα ἡ Ἀνὰ καὶ ἐν τῷ Ἀναξηράναι, ἐδὲν ἄλλο διηύσα, εἰμὴ τὴν δευτέραν τῆς γῆς ξηρότητα, τὴν ὁποίαν ἔλα- βε μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Τροπᾶριον.

„Ἡ ἀπόρρητος Λόγος Θεοῦ κατάβασις, ὅπερ Χριστὸς αὐτός ἐστι
„Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ Θεὸς οὐχ ἀρπαγμὸν εἶναι ἠγνοσάμενος,
„ἐν τῷ μορφοῦσθαι δούλον δεικνύει τοῖς μαθηταῖς· ἐνδόξως γὰρ
„δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ὅλον ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τῶ ἀποστολικῶν ἐκεῖνο ρητὸν, τὸ λέγον περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἡγήσατο „ τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων „ γενόμενος “. (Φιλίπ. β'. 6.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν οὕτως ἐρμηνεύουσιν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοφύλακτος, λέγοντες ὅτι, ὅταν μὲν τινὰς ἀρπάσῃ καμμίαν ἐξουσίαν, ἢ ἄλλο τι ἀξίωμα, φοβεῖται νὰ ἀφήσῃ αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ τὸ πάρῃ ἄλλος, καὶ τὸ χάσῃ ἐκεῖνος· ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς ἰδικὸν του, ἀλλὰ μὲ ἀδικίαν καὶ τυραννίαν τὸ ἤρπασεν· ὅταν δὲ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀξίωμα φυσικὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα του, τότε εὐκόλως ἀφίνει αὐτὸ, καλῶς ἠξεύρων ὅτι δὲν θέλει τὸ χάσει· ἐπειδὴ καὶ ἂν φανῇ ὅτι τὸ ἀφίνει πρὸς ὦραν, πάλιν ἔχει νὰ τὸ πάρῃ τοιοῦτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐφοβήθη νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ θεῖόν του ἀξίωμα, ἦγουν ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι ἐν τῇ μορφῇ· ἦτοι ἐν τῇ φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἴσος ἂν κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα, ὅχι· ἐπειδὴ τὸ θεῖόν αὐτὸ ἀξίωμα δὲν εἶχεν ἀπὸ ἀρπαγῆν κατὰ τοὺς ψευδωνύμους Θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶχεν αὐτὸ φυσικόν· διὰ τοῦτο καὶ ἠθέλητε νὰ συγκαταβῇ καὶ νὰ λάβῃ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν· ἦτοι τὴν φύσιν τοῦ δούλου ἀνθρώπου, ταῦτόν εἶπεν, νὰ γένῃ ταπεινὸς ἀνθρώπος· ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως γενόμενος, ἐφύλαττεν ὁλόκληρον τὸ ὕψος καὶ ἀξίωμα τῆς Θεότητός τε, ἂν καὶ εἶχεν αὐτὸ συνεπασμένον ὑποκάτω εἰς τὰ ταπεινὰ σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· τὸ ὁποῖον καὶ κένωσιν ὀνομάζει ὁ αὐτὸς Παῦλος.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἴδιον νόημα θέλει νὰ φανεράσῃ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· ὁθεν λέγει· Ἡ ἀπόρρητος συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ κένωσις, ἣτις αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπάρχων Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπος (τὸ ἀφηρημένον γὰρ ἀντὶ τῆς συγκεκριμένου ἐξέλαβεν ὁ ποιητὴς κατὰ συνεκδοχὴν· ἦτοι τὴν κατάβασιν ἀντὶ τοῦ καταβάντος) αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος μὲ τὸ νὰ ἐμορφώθῃ τὸν δούλον· ἦτοι τὴν τοῦ δούλου ἀνθρώπου φύσιν, μὲ τοῦτο δεικνύει εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι δὲν ἐνόμισεν ἀρπαγὴν τὸ νὰ ἦναι Θεὸς ἴσος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκένώθη καὶ ἐσυγκατέβη ἀπὸ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ τῆς Θεότητος· ὅπερ καὶ συγκαταβάς τέλειον εἶχεν, ὡς οὐ κατὰ τροπὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἐνδυσάμενος· μέινας γὰρ ὅπερ ἦν· ἦτοι Θεός, ἔγινεν ὅπερ οὐκ ἦν· ἦτοι ἀνθρώπος, ἵνα θεώσῃ τὸν ἀνθρώπον. Οὕτως ἡρμήνευσε τὸ Τροπάριον καὶ ὁ ἀνώτερος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων· ὁ δὲ ἄλλος ἐρμηνευτὴς Θεόδωρος, δὲν ἠξεύρω πῶς οὐκ οὕτως ἡρμήνευσεν αὐτὸ, λέγων ὅτι ἐλλειπτικῶς ἔγραψεν ἐδῶ ὁ ποιητὴς τὸ „ Δεικνύει τοῖς μαθηταῖς “. Τί δὲ δεικνύει; Τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπείνωσιν. Ποῦ; Ἐν τοῖς ἀπολούθοις δηλαδὴ Τροπαρίοις. „Ὁθεν σοφὸς ἂν, ἐμοὶ γοῦν τῷ ἀσόφῳ οὐκ ἔδωκε νοῆσαι, πῶς τοῦτο εἶπεν· ἀνακλόουθον γὰρ τὸ νόημα τοῦτο ἐστὶ καὶ ἀνάρμοστον.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ Μελῳδὸς εἶπεν „ Ἡ ἀπόρρητος Λόγου Θεοῦ κατάβασις; “ αὕτη γὰρ εἶναι φανερά καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλιγόνοας καὶ ἁμαθεῖς. Πρὸς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ διάφοροι αἱ καταβάσεις τοῦ Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ· „ Κατέβη γὰρ Κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον “· (ἦτοι τὴν πυργοποιίαν) (Γέν. ια'. 5.) κατέβη εἰς τὰ Σόδομα· „ Καταβάς, φησὶν, ἔφομαι, „ εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην συνετελοῦνται πρὸς με “· (Γέν. ιη'. 21.) καταβαίνει εἰς Αἴγυπτον· „ Κατέβην, φησὶν, ἐξελεσθαι αὐτοὺς (τοὺς Ἰσραηλίτας) ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων “· (Ἐξ. γ'. 8.) καταβαίνει Κύριος εἰς τὸ Σινᾶ· „ Κατέβη Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ “· (Ἐξ. ιθ'. 20.) ἐκατέβη ὁ Ἀγγελὸς Κυρίου· ἦτοι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελὸς, εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ· „ Ὁ δὲ Ἀγγελὸς, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν καμινον “· (Αἴνεσ. τῶν τριῶν Παίδ. 25.) ἐκατέβη δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν στύλῳ νεφέλης, (Ἀριθ. ιβ'. 5.) καὶ εἰς τὸν Ἡλίαν· καὶ ἄλλαι δὲ πολλαὶ καταβάσεις Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Καταβαίνει δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὁ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος Λόγος τὴν θεοπρεπεστέραν κατάβασιν, καὶ γίνεται, ὅπερ εἰμὶ ἐγὼ χωρὶς ἁμαρτίας· ἦτοι τέλειος ἀνθρώπος διὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν.

Ἐπει-

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοσαῦται πολλὰ καταβάσεις φαίνονται τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Γραφῇ· τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἠναγκάσθη νὰ ἐξηγήσῃ, ποῖα ἐστάθῃ ἡ ἀπορρήτος αὐτῇ κατά-
 βασις τοῦ Θεοῦ Λόγου· καὶ λέγει ὅτι εἶναι ἡ ἐνανθρωπήσις αὐτοῦ, ἡ ὁποία δὲν εἶναι
 ἄλλο, πᾶρεξ ἢ τῶν δύο φύσεων, τῆς Θείας, λέγω, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰς μίαν ὑπόστα-
 σιν ἀσύγχυτος ἅμα καὶ ἀδιαίρετος σύνθεσις· ἥτοι ἑνωσις· ὅπερ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ
 Θεὸς ὑπάρχων ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος. Ἀπορρήτος δὲ καὶ ἀκατάληπτος εἶναι ἀπὸ καθ' ἑκά-
 στου καὶ νῦν ἡ κατάβασις αὐτῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος·
 „ Ἀλλὰ καὶ τὸ πάσης Θεολογίας ἐκφανέστατον, ἡ καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία καὶ
 „ ἀρρήτος ἐστὶ λόγῳ παντὶ καὶ ἀγνωστος τῷ παντὶ, καὶ αὐτῷ τῷ πρωτίστῳ τῶν πρε-
 „ σβυτάτων Ἀγγέλων “. (περὶ Θεῶν ὀνοματ. κεφ. β'.) Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα
 ὅπου λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α'. ἤχου τῆς Οὐκωήχου περὶ τῆς καταβάσεως
 τοῦ Θεοῦ Λόγου· „ Κατάβασις τῆς Λόγου οὐ τοπικῆτις νοεῖται μετάβασις ἐκ τῶν κόλπων
 „ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐξ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν γῆν· παντα-
 „ χοῦ γὰρ ὢν καὶ τὰ πάντα πληρῶν ἀπεριγραπτῶς, καὶ ἐν τοῖς κόλποις ἐστὶν αἶς τοῦ
 „ Πατρὸς, καὶ ἐν τῷ παντὶ Κόσμῳ αἰσθητῶ τε καὶ νοητῷ, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Κόσμου μέρε-
 „ σιν, ἀμυγᾶς διὰ πάντων διϊκνούμενος κατὰ τινα τρόπον ἀρρήτον καὶ ἀνέκφραστον· ἀλ-
 „ λ' ἡ τοῦ Λόγου πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἑνωσις, ἥχουν σάρκωσις, καὶ τῆς Θεότητος
 „ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴ, κατάβασις ἡμῖν καὶ νοεῖ-
 „ ται καὶ λέγεται· καθὰς καὶ ὁ Μελωδὸς (Κοσμᾶς διλ.) φησὶ· „ Ἡ ἀπορρήτος Λόγου
 „ Θεοῦ κατάβασις “. Ἡ κατάβασις δὲ αὐτῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἔγινεν ἡμῶν ἀνάβασις· ἔφη
 γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „ Ἀμα ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ Λόγου κατά-
 „ βασις, καὶ ἅμα ἡ σὰρξ Λόγος γέγονε διὰ τὴν εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴν· ὅπερ
 „ ἐστὶν ἡ τῆς σαρκὸς ἀνάβασις “.

Τροπάριον.

„ Διακομήσαι (1) αὐτὸς ἐλήλυθα, οὗ τῆς μορφῆς ὁ πλαστοουργὸς
 „ ἐκὼν περίκειμαι, τῷ πτωχεύσαντι Ἀδὰμ, ὁ πλουτῶν Θεότητι,
 „ θεῖμαι ἐμὴν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρτίλυτρον, ὁ ἀπαθὴς Θεότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀν καὶ εἰς τὸ πρότερον Τροπάριον ἐπαράστησεν ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν ἀπειρον ταπείνω-
 σιν ὅπου ἔδειξεν ὁ Θεὸς Λόγος, ἀπορρήτως συγκατάβας καὶ ἐνανθρωπήσας· ὅθεν εἶπεν
 ὁ μέγας Βασίλειος· „ Μερίστην ἀπόδειξεν δυνάμει εἶχει τὸ δυναθῆναι Θεὸν ἐν ἀνθρώπου
 „ φύσει γενέσθαι· οὐ γὰρ τοσοῦτον Οὐρανοῦ καὶ γῆς σύστασις καὶ θαλάσσης καὶ αἵρος
 „ καὶ τῶν μεγίστων στοιχείων ἡ γένεσις, καὶ εἴτι ὑπερέκδομον νοεῖται, καὶ εἴτι κατα-
 „ χθόνιον, τὴν δύναμιν παρίστησι τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅσον ἡ περὶ τὴν ἐνανθρώπησιν οἰ-
 „ κονομία, καὶ ἡ πρὸς τὸ ταπεινὸν καὶ αἰσθητὸς τῆς ἀνθρωπότητος συγκατάβασις “. (2)
 (Ἑρμηνεία εἰς τὸν μδ'. Φαλμὸν καὶ Η'. κεφ. τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) Ἄν καὶ
 ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ, λέγω, ἐπαράστησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ταπείνωσιν τῆς Θεοῦ
 Λόγου, μὴ ὅλον τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρόντι παρασταίνει αὐτὴν· οὐ μόνον γὰρ ἐσυγκατέβη
 καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς ὁ ὑπερούσιος Λόγος, ἀλλὰ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὡς
 τῆς

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Διακομήσαν καὶ δι-
 „ σταν “· ὅπερ ἐστὶ τεχνικώτερον· καθότι τὰ κινήσεως
 σημαντικὰ ῥήματα, ὅποῖον εἶναι καὶ τὸ „ ἐλήλυθα “,
 μετὰ Μετοχῆς μελλοντικῆς συντάσσονται μᾶλλον, ἢ
 μετὰ Ἀπαρεμφάτου. Ἐπειδὴ δὲ ὕψως ἔχει τὸ ῥητὸν
 ὁ Εὐαγγελιστὴς μετὰ Ἀπαρεμφάτου, διὰ τῆς καὶ
 ἡμεῖς τοῦτο ἠκολούθησαμεν.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς ἐκ

τούτου λαβὼν τὴν ἀφορμὴν, ᾤρισε τί εἶναι ἡ οἰκο-
 νομία λέγων· „ Οἰκονομία ἐστὶν ἡ ἐκ τοῦ οἴκειου
 „ μεγέδους ἐκείνου συγκατάβασις, ἣν ὁ Θεὸς Λόγος
 „ εἰς ἡμῶν σωτηρίαν ἐργάσατο “. Ὁ δὲ σοφὸς Νικη-
 „ τας ὁ Σερράν οὕτω λέγει· „ Οἰκονομία ἐστὶν ἐπὶ
 „ μὲν ἀνθρώπων μεταχειρίσις πραγμάτων πρὸς τὰ
 „ συμφέρον, ἐπὶ δὲ Θεοῦ, ἡ τοῦ οἴκειου μεγέδους
 „ ἐκείνου συγκατάβασις “.

τῆς ἀπείρου συγκαταβάσεως! ἐκαταδέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ ἡμᾶς τοὺς δούλους του, καθὼς τὸ λέγει μόνος του· „Τίς μείζων ἐξ ὑμῶν; ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν“. (Λουκ. κβ'. 27.) καὶ πάλιν, „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι“. (Ματθ. κ'. 28.)

Οὐ μόνον δὲ τὴν ταπείνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ παρόντι Τροπαρίῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀκραν καὶ ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην αὐτοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὴν ψυχὴν του εἰς θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ ἴδιος εἶπε· „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἢ τὸ θεῖναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“. (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (ἥτοι ἀντὶ πάντων)“. (Ματθ. κ'. 28.) Ἐφ' οὗ καὶ ὁ Παῦλος· „Εἰς μεσότης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος, Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“. (ἀ. Τιμ. β'. 5.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγοντα πρῶτον εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν Κόσμον ἵνα διακονήσω εἰς τὸ πλάσμα μου τὸν Ἀδὰμ· ἥτοι εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὴν μορφήν ἐγὼ ὁ πλάστης αὐτοῦ θεληματικῶς ἐνεδύθην· καὶ ἐγὼ ὁ πλουτῶν κατὰ τὴν Θεότητα ἦλθον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν Ἀδὰμ τὸν πτωχεύσαντα διὰ τὴν παρακοήν. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Γινώσκετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. α'. 9.)

Ἐπειτα εἰσάγει δεῦτερον τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς αὐτοὺς μαθητάς του ὅτι ἐγὼ δὲν ἦλθον μόνον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ βάλω τὴν ψυχὴν μου· ἥτοι τὴν ζωὴν μου ἀντίλυτρον, τουτέστι λύτρον καὶ ἐξαγορὰν ἀντὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτόν εἶπεν, ἦλθον διὰ νὰ πάθω καὶ νὰ σταυρωθῶ καὶ νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγὼ ὅπου εἶμαι ἀπαθὴς κατὰ τὴν Θεότητα· τοῦτο γὰρ εἶναι ὅρος ἀγάπης ἀκρότατος, τὸ ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἀποθανεῖν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Διὰ τί δὲ ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς Ἀγίους τοῦ μαθητᾶς ὁ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς; Ὅχι διὰ ἄλλο βέβαια, παρέξ διὰ νὰ παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοίαν τοῦ Διδασκάλου μίμησιν· καθὼς καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς εἶπε καθαρώτερα· μετὰ γὰρ τὸν θρικτὸν ἐκείνον Νιπτῆρα, καθ' ὃν ὁ πλάστης καὶ ὑπέρτατος Μονάρχης τοῦ Παντός ἐνίψεν αὐτοχειρὶ τοὺς πόδας τοῦ εὐτελοῦς πλάσματός του, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προδότου του, μετὰ ταῦτα, λέγω, εἶπε πρὸς τοὺς νιφθέντας „Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος, καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. ιγ'. 12.) Καὶ ἂν ἐγὼ, λέγει, ὁ πλούσιος ἐδιακόνησα τὸν πτωχεύσαντα Ἀδὰμ· ἄρα καὶ ἐσεῖς χρεωστέεστε νὰ διακονῆτε τοὺς ὁμοπτῶχους ἀδελφούς σας· καὶ ἂν ἐγὼ ἔβαλα τὴν ψυχὴν μου διὰ τὴν ἀγάπην σας· καὶ ἐσεῖς χρεωστέεστε νὰ ἔχετε τοιαύτην ἀγάπην ἑνας εἰς τὸν ἄλλον. Περὶ δὲ τοῦ ἀντιλύτρου εἵπομεν ἄρκετὰ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐφριξε παίδων εὐαγῶν τὸ ὁμόστολον ψυχῆς ἄσπιλον σῶμα,
καὶ εἶξε τὸ τραφὲν ἐν ἀπείρῳ ὑλῇ ἀκάματον πῦρ. Ἀειζῶου δὲ
ἐκμαραμφείσης φλογός, διαιωνρίζων ὕμνος ἀμεμέλπετο· τὸν Κύριον
πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψύετε εἰς πάντα τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὗτος ὁ Εἰρμός διηγεῖται τὸ θαῦμα ὅπου ἔγινεν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον, ὅτι δηλαδὴ ἡ φωτιά, ὡς νὰ ἐφοβήθη καὶ ἐντράπη τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγίων ἐκείνων τριῶν Παίδων, καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σώματος, δὲν ἔγγισεν αὐτοὺς μετ' ἐλπί-

λειότητα, οὔτε τοὺς ἐβλάψεν οὐδὲ μέχρι τριχὸς, ἀλλὰ ὑπετάγη εἰς αὐτοὺς καὶ ἐμαράνθη· καὶ ὅτι μέσον τοῦ πυρὸς δροσιζόμενοι οἱ Παῖδες, ἀνέμελλον τὸν θαυμαστὸν ἐκείνον καὶ παγκόσμιον ὕμνον ἢ Πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας “.

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι καταπεπυκνωμένος ἀπὸ μεταφορὰς καὶ ὑπερβολὰς, τὰ δύο σχήματα τῆς ρητορικῆς. Μεταφορὰ δὲ εἶναι, ὅταν ἓνας λόγος ὅπου ἀρμόζει εἰς ἓνα πρᾶγμα κυρίως καὶ κατ’ αὐτὸ, μεταφέρεται καὶ εἰς ἄλλο πρᾶγμα οὐ κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· οὕτω κατ’ ὑπόθεσιν, πόδες μὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῶν ζώων, μεταφορικῶς δὲ λέγονται πόδες καὶ τοῦ βουνοῦ. Ὑπερβολὴ δὲ εἶναι ἓνας λόγος, ὅπου ὑπερβάλλει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἐκπληξιν καὶ θαυμασμόν εἰς τοὺς ἀκούοντας προξενῶν· οὕτω χάριν παραδείγματος, λέγει ὑπερβολικῶς περὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ὁ Δαβὶδ· ἢ Αναβαίνουσιν ἕως τῶν Οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων “· (Ψαλ. ρς’. 26.) οὐδὲ ποτε γὰρ ἕως τῶν Οὐρανῶν τὰ κύματα ἀναβαίνουσι.

Μεταφορὰ λοιπὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ πῦρ ἔφριξεν· ἦτοι ἐφοβήθη· ἐπειδὴ φρίκη κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐμφύχων καὶ αἰσθητικῶν ζώων, τὰ ὁποῖα φρίττουν καὶ φοβοῦνται, ὅταν ἀπὸ κινήσεως φοβερόν τι πρᾶγμα συσταλθῇ μὲν τὸ ἐμφυτον θερμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν των, ὁρῶντων δὲ αἱ τρίχες των· τὸ δὲ πῦρ, ἀψυχὸν δὲ καὶ ἀναισθητὸν, ποῖον φόβον ἢ φρίκην τοιαύτην ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ; Βέβαια οὐδεμίαν· ὅθεν μεταφορικῶς λέγεται εἰς αὐτὸ ἡ φρίκη καὶ ὁ φόβος. Ὁμοίως λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πυρὸς καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὑπερβολῆς· ἵνα γὰρ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς τὴν ὑπερβολικὴν συστολὴν τοῦ πυρὸς, εἶπεν ὅτι αὐτὰ εἶξεν· ἦτοι ὑπετάχθη καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ βλάψῃ τὰ σώματα τῶν τριῶν Παίδων.

Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ νὰ εἰπῇ ὁ Ποιητὴς ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων ἦτον ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς ὑπερβολικῶς σχηματίζεται· ποῖον γὰρ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ γένη ἄσπιλον κατὰ πάντα, ἐνῷ ἡ Γραφή λέγει ἢ Τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; Ἀλλ’ ἐθέλεις· ἢ, ἐάν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Ἰωβ “· (Ἰωβ. ιδ’. 4.) ἢ πῶς τὸ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ ᾖ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς, τῆς αὐτοῦ τοῦ ἐνυλον, καὶ τῆς ἐκ Θεοῦ ἐμπνευσθείσης ὁ πηλὸς καὶ ὁ λάσπη; Κατὰ σχῆμα λοιπὸν ὑπερβολῆς ταῦτα ἐρρήθισαν. Τοῦτο μόνον ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ τις, ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Μελωδὸς ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· ἦτοι στολισμένον μὲ τὴν καθαρότητα καὶ ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, καθότι οἱ τρισμακάριοι ἐκεῖνοι Παῖδες ἐφάνηκαν εὐσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· οὔτε γὰρ μὲ τὴν ψυχὴν ἐκαταδέχθησαν νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Θεόν, οὔτε μὲ τὸ σῶμα ἐκαμφαν τὰ γόνατα καὶ ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ἀλλ’ οὔτε μὲ τὴν γλῶσσαν ὡμολόγησαν ἐκείνην Θεόν, οὔτε τὰς χεῖρας των ἐμόλυναν, προσφέροντες εἰς ἐκείνην θυσίαν ἢ λίβανον.

Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ σῶμα ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· καθότι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, ἡ ἐνδοὺς στολίζουσα καὶ λαμπρύνουσα τὴν ψυχὴν, μεταδίδεται καὶ χύνεται ἐξω καὶ εἰς τὸ σῶμα, καὶ λαμπρύνει αὐτὸ καὶ στολίζει· ὅθεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος γράφων πρὸς τὴν Ξένην, λέγει· ἢ Ὁ μὲν τοι τούτων (τῶν θείων χαρισμάτων) εὐμοιρῆσας τοῦς, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθεύεις τοῦ θείου κάλλους τεκμήρια. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἰδέαι (ἦτοι τὰ πρόσωπα) τῶν τριῶν Παίδων ἐφάνησαν ἀγαθαί, ὡς Γέγραπται “· (Δαν. α’), οὐ μόνον διὰ τὴν ἀποχὴν τῶν ἀκαθάρτων βρωμάτων, ἀλλὰ πολὺ ἰσχυρῶς διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνοικον οὖσαν ἐνδοθεν ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἢ ἐκχυθεῖσαν δὲ ἐν μέρους καὶ εἰς τὰ σώματα “.

Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ πῦρ τῆς καμίνου ἦτον ἀκάματον, τοῦτέστι δὲν ὑπέμενε κάματον· ἦτοι δὲν ἐκοπιάζεν, οὔτε ἐκουράζετο, καὶ ὅτι αὐτὸ ἐτρέφον μὲ ἀπείρον ὕλην τῆς νάφθης (ἦτοι τῆ κοινῆς καλουμένου νευτίου) καὶ πίσεως, καὶ στυππίου, καὶ κληματίδος, καὶ αὐτὰ, λέγω, εἶναι ὑπερβολικά καὶ μεταφορικά· ἐπειδὴ τὸ πῦρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ κουράζεται καὶ ἀποκάμνει, ὡς ἐξ ὕλης βαρείας συγκείμενον· μόνον γὰρ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀκάματον εἶναι ἴδιον. Καὶ τὸ πῦρ δὲν τρέφεται κυρίως, ὡς ἀψυχὸν δὲ· μόνον γὰρ τῶν ἐμφύχων φυτῶν καὶ τῶν αἰσθητικῶν ζώων τὸ τρέφεσθαι εἶναι ἴδιον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὕλη ἐκείνη ἢ εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον ἐμβληθεῖσα δὲν ἦτον ἀπειρος, ἀλλὰ

πεπερασμένη. Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἦτον αἰεζῶς, καὶ αὐτὸ ὑπερβολὴ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῆ „Ακάματον“· ταῦτα γὰρ, ὡς εἶπομεν, κυρίως ἐπὶ Θεῷ λέγονται, ἢ κατὰ μετοχὴν καὶ ἐπὶ τῶν αὐλῶν καὶ νοερῶν οὐσιῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος νοός. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόξ ἐμαράνθη, καὶ αὐτὴ μεταφορὰ καὶ ὑπερβολὴ εἶναι· καθότι μαρασμός κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ χόρτων· ταῦτα γὰρ λέγονται ὅτι μαραίνονται· ἔξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἰπῇ τινὰς ὅτι αἰεζῶν καὶ ἀκάματον λέγεται τὸ πῦρ, διότι, ὅσῃν ὕλην δώσῃ τινὰς εἰς αὐτὸ, ὅλην τὴν κατακαίει, καὶ διὰ μέσου τῆς ὕλης ἐμπορεῖ νὰ μὴ σβεσθῇ, ἀλλὰ νὰ μένῃ πάντοτε καῖον.

Μερικοὶ δὲ, (ὅποῖος εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής) μὴ νοήσαντες ὅτι μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὸ σχῆμα τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς ὑπερβολῆς, ὡς εἶπομεν, ἐστοχάσθησαν ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ λέγεται αἰεζῶν τὸ πῦρ· ὅθεν ἐδιώρθωσαν τὴν λέξιν, καὶ ἀντὶ αἰεζῶν, εἶπον αἰεζῶν, ἵνα ἀποδοθῇ τοῦτο τῷ Θεῷ· ἦτοι τῷ αἰεζῶν Θεῷ ὕμνος ἀνεμέλπετο· οὐκ ὀρθῶς δὲ τοῦτο καὶ ἐνόησαν καὶ ἐδιώρθωσαν· καθότι, ἂν τὸ πῦρ δέχονται νὰ λέγεται ἀκάματον, διὰ τί δὲν δέχονται νὰ λέγεται αὐτὸ καὶ αἰεζῶν; ταῦτόν γὰρ σημαίνουν καὶ τὰ δύο. Διαιωνίζων δὲ ὀνομάζεται ὁ ὕμνος τῶν τριῶν Παίδων, καθότι, ἀφ' οὗ ἐξεφωνήθη παρ' ἐκείνων, διαμέρει ἐν ὅλῳ τῷ παρόντι αἰῶνι, κατὰ διαδοχὴν ὑπὸ τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων ἀναμελπόμενος.

Τροπάριον.

„Τμᾶς μου τότε μαθητὰς πάντες γινώσκονται, εἰ τὰς ἐμὰς ἐρτο-
 „λὰς τηρήσετε, φησὶν ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις πρὸς πάθος μολῶν.
 „Εἰρνεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πᾶσι· καὶ ταπεινὰ φρονοῦντες ἀμυ-
 „ψώθητε· καὶ Κύριον γινώσκοντές με ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
 „εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς φίλους καὶ Ἀγίους τοῦ μαθητὰς, ὅταν ἐπήγαινε θεληματικῶς εἰς τὸ πάθος, καὶ παρακινῶντα αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ φυλάττουν τὰς θείας καὶ ζωοποιοῦς ἐντολὰς του. Ἄν καὶ ὁ Κύριος εἶπε μερικῶς περὶ μόνῃς τῆς ἀγάπης „Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἢ εἰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις“, (Ἰω. ιγ'. 35.) μὲ ὅλον τοῦτο ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐστοχάσθη ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀκολουθῶν μέσα εἰς αὐτὴν περιέχονται πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦτε παλαιοῦ Νόμου καὶ τῆς νέας Χάριτος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἑτερον, νόμον πεπλήρωκε· τὸ γὰρ „Οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴτις ἑτέρα ἐν-
 „τολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ „Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 „τόν“· (Ῥωμ. ιγ'. 8.) τοῦτο, λέγω, ἐπειδὴ ἐστοχάσθη ὁ Θεσπέσιος Μελουργός, κα-
 „θολικῶς προσφέρει τὸν λόγον διὰ ὅλας τὰς ἐντολὰς, καὶ λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· ὦ φίλοι καὶ μαθηταὶ μου, εἰν ἐσεῖς φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολὰς μου, ὧν κεφά-
 „λαιον ἡ ἀγάπη ἐστὶ, βέβαια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐν τούτῳ θέλουν σᾶς γνωρίσει ὅτι εἰσθε μαθηταὶ ἰδικοὶ μου. Ἀκολουθῶν δὲ ἐξηγεῖ ὁ Μελωδός, καὶ ποίας ἄλλας ἐντολὰς πρέπει νὰ φυλάττουν, ἡγουν τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρήνην, τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν στερεὰν καὶ μέχρι τέλους πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εὐσεβειαν. Ὅθεν εἰσάγει τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς, καὶ λέγοντα πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης· ἔχετε εἰρήνην, ὦ μαθηταὶ μου, μὲ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον λέγοντα· „Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας καὶ εἰρνεύετε ἐν ἀλλήλοις“ (Μάρκ. θ'. 50.) καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην εἰπόντα· „Εἰρήνην ἀφ' ἡμῶν ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν
 „δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰω. ιδ'. 27.)

Πό-

Πόθεν δὲ ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ Εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς; “ οὐχ οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τῶ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μάρκου, ἦγουν ἀπὸ τῶ „ Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλῃς “. Διὰ τί δὲ εἶπε νὰ ἔχουν εἰρήνην μετὰ τὸν ἑαυτόν των; Ἐπειδὴ ὁ ἀνθρώπος εἶναι διπλοῦς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τῶν δύο ἐναντίων συγκαίμενος, καὶ εὐρίσκεται παντοῖνος πόλεμος ἀναμεταξύ εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον „ Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα, κατὰ τῆς σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀντὶ-“ „ κεῖται ἀλλήλοις “. (Γαλ. ε'. 17.) Ὁθεν, ἢ ὁ θυμὸς ἀναβράσας, ἢ ἡ ἐπιθυμία οἰ-στρηλατήσασα, ἢ τὰ ἄλλα πάθῃ ἀτακτήσαντα, στασιάζουσι καὶ πολεμοῦσιν ἐναντίον τοῦ ἡγεμόνος λόγου καὶ νοῦ· ὅθεν τὸν πόλεμον τοῦτον παριστῶν ὁ μέγας Βασιλεὺς εἶπε· „ Νῦν ὥσπερ ἐπὶ τρυτάνης ἐστάναι νόμιζε σου τὴν ψυχὴν, ἐνθεν ὑπὸ Ἀγγέλων, κακέ-“ „ θεν ὑπὸ Δαιμόνων διεσκομένην. Τίσιν ἄρα δώσεις τὴν ῥοπὴν τῆς καρδίας; τί παρὰ σοὶ“ „ ρικῆσαι; ἡδονὴ σαρκὸς, ἢ ἀγιασμός Πνεύματος; “ Τούτου χάριν καὶ ὁ Ἅγιος Μάρτυς Εὐστράτιος σοφῶς ἔλεγε τῷ τυραννοῦντι Ἀγρικολάῳ· „ Οἶδαμεν τὸν ἀκατάλλακτον τῆς“ „ ψυχῆς ἡμῶν καὶ τοῦ σώματος διωκεῖ πόλεμον “. Τούτον λοιπὸν τὸν ἐμφυτον πόλεμον τῶν παθῶν προστάζει ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του νὰ καταπραΰνουσι πρότερον, καὶ νὰ φυλάττῃ ὁ καθ' ἑνὰς τὸν ἑαυτόν του εἰρηνικόν. Ἐπειτα προστάζει αὐτοὺς νὰ εἰρηνεύουσι καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἐπειδὴ ἐκεῖτος ὅπου δὲν ἔχει εἰρήνην εἰς τὸν ἑαυτόν του, πῶς θέλει ἔχει εἰρήνην μετὰ τοὺς ἄλλους; τοῦτο γὰρ εἶναι ἀνακόλουθον. Πό-θεν δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „ Εἰρηνεύετε πᾶσι; “ Ἰσως ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον γράφοντα πρὸς Ἑβραίους „ Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων “, (Ἑβρ. ιβ'. 14.) καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὡσαύτως, „ Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρη-“ „ νεύοντες “. (Ῥωμ. ιβ'. 18.)

Ἀκολουθῶν δὲ διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του νὰ φρονοῦν ταπεινὰ καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύωνται· εἰ γὰρ ταπεινοφρονῶσι, θέλουν ὑψωθῆν ἐκ Θεοῦ τοῦ εἰπόντος „ Πᾶς“ „ ὁ ὑψῶν ἑαυτόν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτόν ὑψωθήσεται “. (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „ Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπα-“ „ γόμενοι “. (Ῥωμ. ιβ'. 16.) καὶ πάλιν· „ Μὴδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κεροδοξίαν, ἀλλὰ“ „ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν “. (Φιλ. β'. 3.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του νὰ ἔχουν εἰρήνην καὶ ταπεινοφροσύνην, τελευταῖον δι-δάσκει αὐτοὺς νὰ ἔχουν καὶ στερεὰν πίστιν πρὸς αὐτὸν καὶ εὐσεβείαν· αὕτη δὲ εἶναι τὸ νὰ ἐπιγινώσκουν αὐτὸν Κύριον καὶ ἀληθῆ Θεόν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ὑμνοῦν αὐτὸν Θεοπρε-πῶς, καὶ νὰ ὑπερυψοῦν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας μετὰ τῆς ὑλδῆς τῶν τριῶν Παίδων. Διὰ τοῦτο ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Κύριος „ Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε“ „ τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν “. (Ἰω. ιζ'. 3.) καὶ πάλιν ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του „ Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε “. (Ἰω. ιδ'. 1.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομὼν εἶπε „ Τὸ γὰρ ἐπίστασθαι σε ὁλόκληρος δικαιο-“ „ σύνη, καὶ τὸ εἰδέναι τὸ κράτος σου ρίζα ἀθανασίας “. (Σοφ. ιε'. 3.) Καλὴ μὲν λοι-πὸν εἶναι καὶ ἡ εἰρήνη, καλὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ταπεινώσις, αἱ τῶν ἀρετῶν κορυφαῖσταται· ἀν' ὅμως αἱ ἀρεταὶ αὗται δὲν θεμελιόνονται ἐπάνω εἰς τὴν εὐσεβείαν καὶ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ ἀν' ἀπὸ αὐτῆν δὲν κυβερνᾶται τὸ ἱερὸν ζεῦγος τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, οὐδεμία ὠφέλεια προσεγγίτῃ ἐκ τούτων εἰς τὴν ψυχὴν. Τοῦτο δὲ ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος· διότι τὸ νὰ μένῃ τις μετὰ τὸ τέλος στερεὸς καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ πίστει εἶναι δύσκολον πρᾶγμα καὶ σπάνιον· ὅθεν χρειάζεται τῆς ἀνωθεν βοηθείας καὶ χάριτος εἰς τὸ νὰ κατορθωθῇ. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ἀπόστολοι, ὕστερον ἀπὸ τὰ πολ-λὰ θαύματα ὅπου ἐποίησαν, παρεκάλουν τὸν Κύριον νὰ προσδέσῃ εἰς αὐτοὺς πίστιν· „ Καὶ εἶπον οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσδεξ ἡμῖν πίστιν “. (Λουκ. ιζ'. 5.) ὁ δὲ Κύριος ἔλεγε ἀπορητικῶς διὰ τὸ σπάνιον τῆς πίστεως· „ Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἀ-“ „ ρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; “ (Λουκ. ιη'. 8.) ὅθεν καὶ ὁ Θεοφύλακτος εἶπεν· „ Ἐλθὼν μὲν οὖν ὁ Κύριος ἐν νεφέλαις, οὐχ εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὴ ἄρα“ „ ἐν ὀλίγοις.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Θεοὶ Πατέρες ἐπαινοῦσι τὴν πίστιν, καὶ διαφορᾶς αὐτὴν ὀρίζουσιν· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς Βασιλεὺς λέγει· „ Πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθέν-“ „ των, ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας τῶν κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι “. (Τόμ. β'. Λόγος

περὶ

περὶ Πίστewς). ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Πίστις ἐστὶ θύρα καὶ ὁδὸς εἰς ζωὴν, „ καὶ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἀναδρομή“. (Βιβλ. δ'. κεφ. 5'. εἰς τὸν Ἰωάν.) καὶ πάλιν, „ Διττὸν δὲ τῆς Πίστewς τὸ εἶδος· τὸ μὲν, δογματικὸν, συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς „ ἔχον περὶ τοῦ θεοῦ τινός, ὡς τὸ „ Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἐ κρίνεται“. τὸ δὲ, ἐν χάριτος μέρει παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωρούμενον“. Ὡς μὲν γὰρ, φησὶ, διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἐτέρῳ δὲ πίστις, ἣτις οὐ δογματικὴ μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνεργητικὴ, ὡς καὶ ὅρη μεδιστάνειν“. ὁ δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης „ Πίστις, φησὶν, ἐστὶν ἀδίστακτος πληροφορία καὶ ἀδιάκριτος ἐλπὶς τῶν τε ὑπὸ Θεοῦ ἡμῖν ἐπηγγελμένων, καὶ τῆς τῶν αἰτήσεων ἡμῶν ἐπιτυχίας“. (Βιβλ. δ'. περὶ Πίστewς κεφ. πζ'.) ὁ δὲ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος· „ Θεὸν μὲν τοι χρῆμα ὁ λόγος, θειότερον δὲ ἡ ἀρετὴ, θειότατον δὲ ἡ εὐσέβεια. Ὁ μὲν οὖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πίστει κεκοσμημένος, ἀνυπέρβλητος καὶ αἰδιδίμος καὶ τῆς ἀκροτάτης μακαριότητος ἄξιος· ὁ δὲ κατ' ὁπότερον τούτων λειπόμενος, τοσοῦτον ἐλαττοῦται, ὅσον ἡ ἀναλογία τοῦ ἐλλειψθέντος απαιτεῖ“. (Ἐπιστολ. ριη'. βιβλ. γ'. Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ) καὶ πάλιν γράφων Ὁφελίῳ Γραμματικῷ λέγει· „ Ἡμεῖς ἀληθὴ φιλοσοφίαν ὀρίζομεθα τὴν μηδὲν τῶν ὑκόντων εἰς εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν παρορῶσαν“.

Τροπάριον.

„ Τάξεως ἔμπαλιν ὑμῖν ἐθνικῆς ἔστω τὸ κράτος ὁμογεμῶν· οὐ κλη-
 „ ρος γὰρ ἐμὸς, τυραγνὶς δὲ γνώμη αὐθαίρετος. Ὁ ἔμ' πρόκριτος ἐμ
 „ ὑμῖν εἶμαι θέλω, τῶν ἄλλων ἔστω πάντων ἐσχατότερος. Καὶ
 „ Κύριον γινώσκοντές με ὑμρεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς
 „ αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον· ἀφ' ἧ γὰρ αὐτὸς ἐδηγήθη τὴν ὑπόθεσιν τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, τῶ Ἰακώβου, λέγων, καὶ Ἰωάννου, πῶς ἐζή-
 τουν πρωτοκαθεδρίας, ὕστερον ἐπιφέρει τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς δέκα Ἰε-
 ροὺς Ἀποστόλους, ἵνα ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν των τοιαύτας φιλοδοξίας· οὕτω γὰρ
 φησὶν· „ Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν Ἑθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγά-
 „ λοι αὐτῶν κατέξουσιν αὐτῶν (ἢ κατὰ τὸν Λουκᾶν, „ Καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν
 „ εὐρεγέται καλῶνται κβ'. 25.)· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι
 „ μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσαι διάκονος ὑμῶν· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάν-
 „ των δοῦλος“. (Μάρκ. 1. 42.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἰερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς,
 παρακινῶν τοὺς Ἁγίους τοῦ μαθητᾶς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινώσεως, ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς
 ὅτι εἰς μὲν τὰς ἐξουσίας καὶ τυραννίας τῶν ἐξωτερικῶν Βασιλέων καὶ Ἑθνῶν ἐκείνος
 ὅπου εἶναι μεγαλήτερος ἄρχει τοὺς μικρότερους, καὶ ὁ δυνατότερος κατέξουσιν αὐτοὺς ἀ-
 νάτους· εἰς ἐσᾶς δὲ τὰς ἰδικούς μου μαθητᾶς τὸ κράτος καὶ ἡ ἐξουσία τῶν ὁμογενῶν σας
 πρέπει νὰ ἦναι ἔμπαλιν· ἥτοι ἐναντία μετὰ τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῶν Ἑθνικῶν· ἐπειδὴ
 ἡ τυραννικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι κληρὸς καὶ μερίδιον, οὔτε προσταγὴ καὶ νόμος ἰδικός μου, ἀλ-
 λά ἡ γνώμη ἡ αὐτεξούσιος καὶ αὐτοπροαίρετος, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐτιμήθη ἐξ ἀρχῆς τὸ γένος
 τῶν ἀνθρώπων, τουτέστι μετὰ ταπείνωσιν καὶ πραότητα πρέπει νὰ ἄρχετε τοὺς ἄλλους,
 θέλοντας καὶ προαιρουμένους, καὶ ὅχι μετὰ ὑπερηφάνειαν καὶ τυραννικὴν ἐξουσίαν, χωρὶς ἐ-
 κεῖνοι νὰ θέλουσιν· Ὅθεν ὁποῖος ἀπὸ ἐσᾶς θέλει νὰ ἦναι πρῶτος καὶ ἄρχων, ἂς μὴ ἀγα-
 πᾶ τὰ πρωτεῖα, μηδὲ ἂς ἐξουσιάζῃ τοὺς ἄλλους μετὰ τυραννίαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ
 ἂς ἦναι ἀπὸ ὅλους μικρότερος, καὶ ἂς ταπεινῶνται ὑπηρετῶν διὰ τῆς ἀγάπης εἰς τοὺς
 ἄλλους, καὶ τὴν ὑποποιὸν ταπείνωσιν ἀσπαζόμενος· οὕτω γὰρ καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν
 ὡς ὁ διάκων.

Ὅθεν,

„Ὅθεν ὁ μὲν Κορυφαῖος Πέτρος οὕτω γράφει πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ποιμένας· „Πρε-
 „σβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ πα-
 „θημάτων... Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς,
 „ἀλλ' ἐκουσίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλη-
 „ρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τῷ ποιμνίου“· (ἀ. Πέτρ. ἐ. 1.) καὶ ὁ Παῦλος ἔγραφε πρὸς
 τοὺς Γαλάτας νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ὑπηρετοῦν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, τὸσον οἱ μικρότεροι πρὸς
 τοὺς μεγαλητέρους, ὅσον καὶ οἱ μεγαλητέροι εἰς τὰς μικροτέρους· ἦτα γὰρ φυσίον· „Τμεῖς
 „ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ
 „διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις“· (Γαλ. ἐ. 13.) Οἱ γὰρ μὲ τυραννίαν ὑποτασσά-
 μενοι λαοὶ εὐκόλως ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τοὺς ἰδιούστων ἀρχοντας· ὅθεν ὁ μὲν Θεολόγος
 Γρηγόριος εἶπε· „Τὸ βίᾳ ὑποταττόμενον στασιάζει καιροῦ λαβόμενον“· ὁ δὲ Συνέσιος
 οὕτως ἔφη· „Θαυμαζόμενοι ἀρχων, ἔχ' ὃν δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ὑπήκοοι“.

Οὕτω μὲν ἐξήγησε τὸ „Οὐ κλῆρος γὰρ ἐμὸς τυραννίς, γνώμη δὲ αὐθαίρετος“ ὁ ἀνώ-
 μος ἐρμηνευτής· ὁ δὲ Θεόδωρος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· ἡ αὐθαίρετος γνώμη, ἡγουν τὸ νὰ
 κάμῃ τινὰς ὅλα του τὰ ἔργα κατὰ τὴν ἰδικήν του θέλησιν καὶ ἀρέσκειαν, αὐθεντικῶς
 δηλαδὴ καὶ δεσποτικῶς, χωρὶς νὰ πεῖθεται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς κανένα, τοῦτο δὲν εἶναι
 κλῆρος, οὐδὲ νομοθεσία καὶ διάταγμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἀλλὰ εἶναι τυραννίς βαρ-
 βαρική καὶ ὤμῃ καὶ ἀπάνδρωπος. Συμφάνως δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς λέγει ἐν τῷ ἡ. ἡχῳ τῆς
 ὀκτωήχου· „Βασιλεία ἐννομὸς ἐστὶν ἐπιστασία, τυραννίς δὲ γνώμη αὐθαίρετος, καὶ τὰ
 „οἰκτεῖα θελήματα βιαζομένη πληροῦν, καὶ νόμον τιθεμένη αὐτά“.

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐμεγάλυνας, Χριστέ, τὴν τεκοῦσάν σε Θεοτόκον, ἀφ' ἧς ὁ πλά-
 „στης ἡμῶν ὁμοιοπαθεὶς ἡμῖν περιέθου σῶμα, τὸ τῶν ἡμετέρων
 „λυτήριον ἀγρονμάτων (1)· ταύτην μακαρίζοιτες, πᾶσαι γυνεαὶ
 „σε μεγαλύνομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ ἐννάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Ἀγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, διὰ τὸτο
 καὶ ὁ ἱερὸς Κοσμάς ἐρανίζεται ἐδῶ τὰ ἴδια λόγια τῆς· ἦτοι τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου
 „τὸν Κύριον“, (Λουκ. ἀ. 46.) καὶ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε διὰ λόγου τῆς ἡ Παντοβα-
 σίλισσα, ἡγουν τὸ „Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός“· (Λουκ. αὐτόθ. 49.) Γυρί-
 „ζων λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰη-
 σου Χριστέ, σὺ ἐμεγάλυνας τὴν γεννήσασάν σε Θεοτόκον· καθὼς καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως ἐμε-
 γάλυνεν ἐσένα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Θεομητροπρεποῦς καὶ γλυκυτάτης Ὠδῆς τῆς, ὡς εἴρηται·
 σὺ ἐμεγάλυνας αὐτήν, διότι ἐποίησας εἰς αὐτὴν μεγαλεῖα πάμπολλα, τῶν ὁποίων τὸ ὕ-
 ψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος εἶναι ἀδύνατον καὶ νοῦς νὰ νοήσῃ καὶ γλῶσσα
 νὰ λαλήσῃ καὶ κάλαμος νὰ περιγράψῃ· ἀπερίγραπτα γὰρ ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα καὶ
 ἀπερίνοητα εἶναι· Ὅθεν μὲ μόνον τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν σιωπὴν πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ
 νὰ μεγαλύνωνται· ἐπειδὴ ἀπέδειξας αὐτήν, Κύριε, τιμιωτέραν τῶν πολυομμάτων Χερυβίμ,
 καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν ἐξαπτερύγων Σεραφίμ.

Ἀπὸ αὐτὴν γάρ· ἦτοι ἀπὸ τὰ πανάχραντα αὐτῆς αἵματα σὺ ὁ πλάστης ἡμῶν καὶ
 Θεὸς ἐνεδύθης σῶμα ὁμοιοπαθεὶς μὲ ἡμᾶς· νοεῖται δὲ ἡ ὁμοιοπάθεια τοῦ Θεοῦποστάτου
 σώματος τοῦ Κυρίου μὲ τὸ ἰδικόν μας ψιλὸν σῶμα κατὰ μόνα τὰ φυσικά καὶ αναγκαῖα
 καὶ συστατικά τοῦ σώματος πάθη, ἅτινα καὶ ἀναμάρτητα καὶ ἀδιάβλητα ὀνομάζονται·
 ταῦτα δὲ εἶναι πείνα, δίψα, ψύχρα, θερμὸν, ὕπνος, κόπος, πόνος, τὸ τύπτεσθαι, τὸ κεν-
 τᾶ-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς δυσὶν ἐρμηνευταῖς ὅπως ἐρμηνεύεται· παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἀμύλα-
 τῶν Κανόνων τῶν τε Θεοδώρων καὶ τῶν ἀνωμόμων, καὶ „κηνμάτων“.

τασθαι, τὸ πάσχειν, τὸ σταυροῦσθαι, τὸ θνήσκειν καὶ τὰ ὅμοια (1)· τὴν δὲ ἀμαρτίαν οὐ προσέλαβεν ὁ Κύριος· καθότι ἡ ἀμαρτία παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἐπέστακτος· ἀλλ' οὐδὲ τὸ σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν εἶχεν ὁ Κύριος· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγων· „Τὸ δὲ σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν οὐκ ἔσχεν (ὁ Κύριος)· ἀμετάπτωτα γὰρ τὰ „ τῶν Θεῶν ὑποστάσεων ἰδιώματα, καὶ ἀδύνατον τὸν Πατέρα ἢ τὸ Πνεῦμα γενέσθαι „ Υἱόν· διὸ οὐδὲ γέγονεν Υἱὸς ἀνθρώπου, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα μείνῃ ἀμετάβλητος „ τὸ ἰδίωμα. Ἐπειτα ὑπόστασις ὁμοφυεῖ ὑποστάσει μέγνυται· ἐκκέτι δὲ ἄλλη ὑπόστασις „ τοιαύτη, (Ἦσ. „ Οὐ ἔστι δὲ ἄλλη ὑπόστασις τοιαύτη) Υἱὸς Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου· „ εἷς γὰρ Μονογενὴς Υἱὸς μόνος ἐκ μόνου Πατρός, καὶ μόνος ἐκ μόνης Μητρός, Υἱὸς Θεοῦ „ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου Θεὸς καὶ ἄνθρωπος“· (Λόγ. περὶ τῶν ἐν τῷ Χριστῷ δύο Θελημά- „ των καὶ ἐνεργειῶν τόμῳ α. σελ. 550.) Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ὁ Κύριος προσέλαβεν ὁμοιο- „ παθεῖς σῶμα μετ' ἡμᾶς, ἀκολουθῶς λέγει καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι λυτήριον τῶν ἰδικῶν μας ἀ- „ γνοημάτων, ἵνα διὰ μὲν τῆς ὁμοιοπαθείας δείξῃ ὅτι εἶναι ἀνθρώπινον ἀληθῶς κατὰ φύ- „ σιν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, διὰ δὲ τοῦ εἶναι λυτήριον τῶν ἀγνοημάτων δείξῃ τὴν χάριν „ ὅπου ἔλαβε παρὰ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος, διὰ τε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνώσιν, „ καὶ διὰ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν δύο φύσεων περιχώρησιν.

Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι τὰ ἀνωτέρω φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη δὲν ἦτον ἠναγκασμένα ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντα ἦτον Θεληματικά καὶ ἐκούσια· ὁ- „ θεὸν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων πα- „ θῶν· κεφ. ξζ'. τοῦ Γ'. βιβλ. περὶ Πίστεως· „ Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιά- „ βλητα πάθη τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβεν ὁ Κύριος πλὴν τῆς ἀμαρτίας· αὕτη γὰρ οὐ φυ- „ σικὴ ἐστὶ. Πάντα τοίνυν ἀνέλαβεν, ἵνα πάντα ἀγιάσῃ· ἐπειράσθῃ καὶ ἐνίκησεν, ἵνα „ ἡμῖν τὴν νίκην πραγματεύσῃται... Ἀμέλει τὰ φυσικὰ ἡμῶν πάθη κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ „ φύσιν ἦσαν ἐν τῷ Χριστῷ· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐκινεῖτο ἐν αὐτῷ, ὅτι παρεχώρει τῇ „ σαρκὶ πάσχειν τὰ ἴδια· ὑπὲρ φύσιν δὲ, ὅτι οὐ προηγίτο ἐν τῷ Κυρίῳ τῆς Θελήσεως „ τὰ φυσικὰ· οὐδὲν γὰρ ἠναγκασμένον ἐπ' αὐτῷ θεωρεῖται, ἀλλὰ πάντα ἐκούσια· θέλων „ γὰρ ἐπέμνησε, θέλων ἐδίψησε, θέλων ἐδεΐλιασε, θέλων ἀπέθανεν“. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς „ ἱερόθεος παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ ἐν ταῖς Θεολογικαῖς στειχειώσεσιν· „ Ἐπειδὴ (ὁ „ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς) καὶ ἕως φύσεως ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐλήλυθε καὶ ἀληθῶς οὐσιώσῃ καὶ „ ἀνὴρ ὁ ὑπέρθεος ἐχρημάτισε... καὶ τούτοις ἔχει τὸ ὑπερφυὲς καὶ ὑπερούσιον· καὶ τὸ „ πάντων καινῶν καινότεον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ὑπερφυὲς ἦν, ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν, ὑ- „ περούσιος“. (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ „ Νέ- „ κρωσιν ὑπέστη δι' ἐμέ“ Τροπᾶριον τοῦ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου, λέγει τὸ γενικὸν „ τοῦτο ἀξίωμα· „ Πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐν Χριστῷ κατὰ φύσιν τε καὶ ὑπὲρ φύσιν ὑπῆρξε· „ καὶ ἡ σύλληψις γὰρ αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παναγίας Παρθένου, καθὸ μὲν ἐκ τῶν „ αἱμάτων αὐτῆς, εἶχε τὸ κατὰ φύσιν, καθὸ δὲ οὐκ ἐκ σπέρματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Πνεύ- „ ματος Ἁγίου, εἶχε τὸ ὑπὲρ φύσιν. Καὶ ἡ πείνα δὲ καὶ ἡ δίψα καὶ ὁ κόπος καὶ ὁ θά- „ νατος ἐνηργεῖτο καθ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς, φυσικῶς τε ἅμα καὶ ὑπερφυῶς· καθὸ μὲν „ γὰρ φύσει καὶ ἀληθεῖα ἐγένετο ταῦτα ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, κατὰ τοῦτο φυσικῶς καὶ „ καθ' ἡμᾶς· καθὸ δὲ, ὅτε ἠθέλε καὶ ὡς ἠθέλε, κατὰ τοῦτο πάλιν ὑπερφυῶς τε καὶ ὑπὲρ „ ἡμᾶς· εἴπετο γὰρ πανταχοῦ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἰδίωμα τε καὶ κίνημα τῷ τῆς „ Θεότητος αὐτοῦ νεύματι καὶ Θελήματι ἐν μηδενὶ μηδαμῶς ἀντικείμενον“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις· ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ἄλλα μὲν γίνονται ἐν γλώσσει, ἄλ- „ λα δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, πῶς ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι λυτήριον, „ ὅχι

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ἡ τοῦ Κυρίου ἀνθρωπότης εἶχε καὶ ἅπαντα τὰ ὑ- „ ποστατικά ἰδιώματα ὅπου ἔχουν καὶ αἱ ὑποστά- „ σεις τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πλὴν μόνου τοῦ ὀλικοῦ „ ἰδιώματος· ὅπερ ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι καθ' ἑαυτήν, ὡς „ ἐκτείνει, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπόστασει τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ „ εἶναι λαβεῖν· τῷτο γὰρ τὸ ἰδίωμα τῶν ὑποστάσεων „ εἶναι οἶονεῖ ἢ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον ὅλων τῶν ἀλ-

λων ἰδιωμάτων αὐτῶν, διὰ τὸ καὶ ὀλικὸν ἰδίωμα „ λέγεσθαι. Πλὴν τὰ μὲν ἄλλα ὑποστατικά ἰδιώμα- „ τα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ὑπέπιπτον καὶ „ τῇ αἰσθήσει· τὸ δὲ ὀλικὸν αὐτῆς ἰδίωμα τῇ αἰσθή- „ σει οὐχ' ὑπέπιπτεν ἀλλὰ μόνῳ τῷ νῷ ἥτις καὶ εἶ- „ ναι ληπτὸν· μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ νοός κρυφιώτερον, „ καὶ πάσῃ γεννητῇ φύσει ἀκατάληπτον, μόνῳ δὲ τῷ „ Θεῷ Λόγῳ καταληπτόν.

ὅχι ἀπλῶς τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ τῶν ἀγνοημάτων· ἴσως γὰρ ἤθελαν νομίσῃ τινὲς ἀπλούστεροι ὅτι μόνον τῶν ἐν ἀγνοίᾳ πραττομένων ἀμαρτημάτων εἶναι λυτήριον τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἐν γνώσει. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καὶ διαίρουται τὰ ἀμαρτήματα εἰς τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ γινόμενα· λέγονται ὅμως καὶ ὅλα τὰ ἀμαρτήματα ἀγνοήματα κατὰ λόγον καὶ αἰτίαν ἄλλην, δηλαδή κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ ὃν πράττει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀμαρτίαν, δελεαζόμενος ἀπὸ τὴν ἡδοιὴν αὐτῆς καὶ τυφλούμενος ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸν Διάβολον· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν καὶ αὐτὰ τὰ προφανῶς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου γινωσκόμενα ἀμαρτήματα, τὴν πορνείαν, φέρ' εἰπεῖν, καὶ τὴν κλεψίαν, φαίνεται ὅτι τὰ ἀγνοεῖ· διότι σκοτίζεται κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς. Ὁθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐλειτουργολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, ὅτι ἐξ ἀφροσύνης καὶ ἀγνοίας ἥμαρτε, „ Προσάψαν, φάσκων, καὶ ἐσάπνησαν οἱ μώλωπές μου ἀπὸ προσάπτου τῆς ἀφροσύνης μου “ (Ψαλ. λζ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „ Ἀφροσύνην δὲ ὀνομάζει τὴν ἀφρονα πράξιν ἐξ ἀφροσύνης γενομένην· πᾶν γὰρ ἀμάρτημα κατὰ ἀφροσύνην γίνεται· ἀρετὴ δὲ οὐσα ἢ φρόνησις, πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πραττόμενα ἐπαίνου καὶ ἀρετῆς ἁξία ἀποφαίνει “. Ὁθεν καὶ οἱ Παλαιοὶ ὠρίζον τὴν φρόνησιν βασιλίδαν ὅλων τῶν ἀρετῶν, ἥς χωρὶς οὐδεμία ἀρετὴ δύναται συστηθῆναι ἢ κληθῆναι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης ὅλας τὰς ἀρετάς φρονήσεις ἀνόμεazen, ὡς διὰ τῆς φρονήσεως συνισταμένης.

Τροπάριον.

„ Ῥύπον πάντα ἐμπαθῇ ἀπώσάμενοι, ἐπάξιον τῆς θείας βασιλείας
„ γνῶμην ἀναλάβετε ἐμφρονα, τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις προέφης ἡ πάμ-
„ τωρ Σοφία, ἐν ἡ δοξασθήσεσθε, λάμποντες Ἡλίε τηλαυγέστερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον φαίνεται ὅτι ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν ἐκείνην τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „ Ὁμοιάθη ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὃς τις ἐποίησε γάμους τῷ Υἱῷ αὐτοῦ “ καὶ „ Εἰσελθὼν ὁ Βασιλεὺς θεάσασθαι τὰς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἐνδυμα γάμου “ καὶ „ Ἐδῆσαν αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον “. (Ματθ. κβ'. 2.) Ἐκ τούτου λοιπὸν λαβὼν ὁ Ποιητὴς τὴν ἀφορμὴν λέγει· ὦ Κύριε, ἡ ὁντως καὶ ἀληθινὴ σοφία τοῦ Πατρὸς, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο, σὺ προεῖπας εἰς τοὺς ἀγγίους σου Ἀποστόλους τὰ ἐξῆς ρηθισόμενα· ὦ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί μου, ἀποβάλετε καὶ ἐκδυθῆτε καθ' ἐμοῦ μολυσμὸν ἐμπαθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, ὡς ἓνα μεμολυσμένον καὶ ἀκάθαρτον φόρεμα, καὶ, ἐκ τῆ ἐναντίας, ἀναλάβετε καὶ ἐκδυθῆτε γνῶμην ἐνάρετον καὶ φρονίμην, ἥτις εἶναι μία στολὴ ἁξία τοῦ ἰδικοῦ μου γάμου καὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας, εἰς τὴν ὁποίαν θέλετε δοξασθῇ μεγάλως· διότι ἔχετε νὰ λάμψετε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον· καθὼς ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ Κύριος, „ Τότε οἱ Δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν “. (Ματθ. ιγ'. 13.) ὅπου τὸ Ὡς δὲν εἶναι ὁμοιωματικόν, ἀλλὰ ἐπιτατικόν ἀντὶ τῆς Ὑπερ· ὅθεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· „ Ἐπεὶ ὁ ἥλιος δοκεῖ ἡμῖν πάντων τῶν ἀστέρων λαμπρότατος, διὰ τοῦτο συγκρίνει πρὸς τὸν ἥλιον τὴν δικαίων λαμπρότητα, ἐπεὶ καὶ ὑπερ τὸν ἥλιον λάμψουσιν, ὡς ὁ Χριστὸς· ἔσονται γὰρ καὶ αὐτοὶ Θεοὶ “. Σημειῶσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ, Ἐπάξιον ἐπιρρηματικῶς ἐνόησεν· ἥτοι γνῶμην ἀναλάβετε ἐμφρονα, ἐπάξιως τῆς θείας βασιλείας πολιτευόμενοι.

Τροπάριον.

„ Ἀφορῶντες εἰς ἐμέ, εἶπας Κύριε τοῖς σεαυτοῦ μαθηταῖς, μὴ
„ φρονεῖτε ὑψηλὰ, ἀλλὰ συρπαχθῆτε τοῖς ταπεινοῖς· ἐμὸν ὁ-
„ περ πῖμω πίετε ποτήριον· ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς ἐμοὶ
„ συρδοξασθήσεσθε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἰς ταπείνωσιν παρακινεῖ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Μελωδός· ὦ φιλάνθρωπε Χριστέ, ἐσὺ εἶπας εἰς τοὺς ἀγίους σου μαθητάς· ἐσεῖς, ὦ μαθηταίμου, ἀπαβλέποντες εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου συγκατάβασιν καὶ ταπείνωσιν, ἔχετε παράδειγμα εἰς τὸν ἑαυτὸν σας· καὶ μαθόντες ἀπὸ ἐμοῦ ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, (Ματθ. ια. 29.) μὴ φρονεῖτε ὑψηλὰ, ἀλλὰ συγκαταβῆτε εἰς τὰ ταπεινά. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Παῦλον γράφοντα πρὸς Ῥωμαίους „Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι“. (Ῥωμ. ιβ'. 16.) Ἐπειτα προλέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι θέλουν γένῃ κοινωνοὶ τῶν παθημάτων καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ὅτι ἐσεῖς ἔχετε νὰ πῖετε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου τὸ ἰδικόν μου, τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ πῖω καὶ ἐγὼ. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις ἀναφέρει τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου παρακαλοῦσαν τὸν Κύριον διὰ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῶν δύο Υἱῶν της, τοῦ Ἰακώβου δηλαδή καὶ τοῦ Ἰωάννου, τοὺς ὁποῖους καταστέλλων ὁ Κύριος καὶ πρὸς ταπείνωσιν παρακινῶν, ἔλεγεν αὐτοῖς „Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; Λέγουσιν αὐτῷ·“ „δυνάμεθα“. (Ματθ. κ'. 22.)

Εἶτα λέγει εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος ὅτι ὅχι μόνον θέλουν γένῃ κοινωνοὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου του, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔχουν νὰ συνδοξασθοῦν μαζί με αὐτὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς· καὶ ὡς νὰ τοὺς παρηγορῇ λέγει εἰς αὐτοὺς ἔγω· ὦ μαθηταίμου, ὅχι μόνον θέλετε πίνειν μαζί με ἐμὲ τὸ ἀτιμον καὶ ὀδυνηρὸν ποτήριον τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ ἔχετε νὰ πῖετε καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἔντιμον ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐγὼ θέλω πίνειν καὶ νὸν καὶ ἀφθαρτον μετ' ἐσᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου, καθὼς σᾶς ὑπεσχέθηκα λέγων „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μετ' ὑμῶν καὶ νὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματθ. κς'. 29.) ἐπειδὴ εἶναι ἀδίκον πρᾶγμα ἐσεῖς ὅπου ἐκοινωνήσατε τὸ ποτήριον τῆς ἀδοξίας μου νὰ μὴ κοινωνήσετε καὶ τὸ ποτήριον τῆς δόξης μου· δίκαιον δὲ μᾶλλον εἶναι οἱ συμπαθόντες μετ' ἐμὲ νὰ συνδοξασθῇτε καὶ μετ' ἐμὲ· ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν „Εἴπερ συμπασχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“. (Ῥωμ. ιγ'. 17.)

Προσθετεὶ δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ Τροπάρια τοῦ Τριωδίου τούτου ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὴν περικοπὴν ἐκείνην τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων, τὴν ὁποῖαν εἶπομεν ἀνωτέρω, δηλαδή τὴν ἀναφέρουσαν διὰ τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, παρακαλοῦσαν τὸν Κύριον καὶ λέγουσαν „Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο Υἱοί μου, εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ ἐξωνύμων ἐν τῇ βασιλείᾳ σου“. (Ματθ. κ'. 21.) τὸ ὁποῖον ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν· ὁ δὲ Κύριος προσκαλεσάμενος αὐτοὺς (τοὺς δώδεκα δηλαδή), εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἀνωτέρω, ὅσα ἀναφέρονται ἐν τοῖς Τροπαρίοις. Πλὴν καὶ ἐξ ἄλλων ἐρανίσθησαν τὰ ἐν τοῖς Τροπαρίοις νοήματα, καὶ ὅχι ἐκ μόνης τῆς περικοπῆς ἐκείνης, καθὼς δῆλον ἐστὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Τριώδιον νὰ γένωμεν καὶ ποιηταὶ τῶν ἐν αὐτῷ γραφομένων οὐρανίων καὶ ἡθικωτάτων νοημάτων, τουτέστι νὰ ἡμεῖς ταπεινόφρονες καὶ μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες· νὰ ἔχωμεν εἰρήνην μετ' ἐαυτὸν μας καὶ μετ' τοὺς ἄλλους· νὰ ἡμεῖς φύλακες τῶν ζωοποιῶν καὶ φωτεινῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· ἡ φυλακὴ γὰρ τούτων εἶναι τὸ σημεῖον καὶ γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· νὰ μένωμεν στερεοὶ καὶ ἀμετακίνητοι ἐν τῇ πέστει καὶ ἐπιγνώσει τοῦ γλυκυτάτου ἡμῶν Διδασκάλου Χριστοῦ, γινώσκοντες καὶ ὁμολογοῦντες αὐτὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα νὰ ἡμεῖς πρόθυμοι, εἰάν τὸ καλέσῃ ἡ χρεῖα καὶ ὁ καιρὸς, εἰς τὸ νὰ πῖωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ὀδυρὸν ποτήριον τοῦ θανάτου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ μας· εἰάν γὰρ γένωμεν συγκοινωνοὶ τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου του, βέβαια ἔχομεν νὰ γένωμεν συγκοινωνοὶ καὶ τῆς οὐρανοῦ δόξης καὶ βασιλείας του, ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλάνθρωπίᾳ τοῦ εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος ἐρχομένου διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΡΙΤΗΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„ Τρίτη τε.

Ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ λείπει ἔξωθεν τὸ, ψαλῶ, ὡς ἐρμηνεύσαμεν
ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Μεγάλης Δευτέρας· καὶ ὅρα ἐκεῖ.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ δόγματι τῷ τυραρρικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισθέμεντες,
„ ἐν τῇ καμίρῳ βληθέμεντες, Θεὸν ὠμολόγουρ ψάλλοντες· εὐλογεῖτε
„ τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μάταιος βέβαια ἦθελε νομισθῇ καὶ ἔξω τοῦ μέτρου φιλοεξηγητῆς ὁποῖος δοκιμάζει νὰ σαφηνίσῃ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι σαφέστατα καὶ φανεράτατα ἀπὸ λόγου τῶν· κινδυνεύει γὰρ αὐτὸς νὰ παρασταίῃ τὰ σαφῆ μὲ ἀσαφεῖς λέξεις· καθὼς χάριν παραδείγματος, εἰάν τις ἐξηγῶν τὸν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ αὐτὸν μέροπα, τάχα οὗτος δὲν ἐξήγησε τὸ σαφές μὲ ἀσαφῆ λέξιν καὶ ὄνομα; καθότι, ὅσοι ἀκούουσιν ἄνθρωπον, εὐθὺς καταλαμβάνουσι ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· μέροπα δὲ ἀκούοντες, δὲν καταλαμβάνουσιν ὅλοι ὅτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μόνον οἱ πεπαιδευμένοι καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἔμπειροι. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ παρὼν Εἰρμός δὲν ἔχει καὲν ἄνενα δύσκολον, οὔτε κατὰ λέξιν, οὔτε κατὰ σύνταξιν, οὔτε κατὰ νόημα· διὰ τοῦτο ἀφίνομεν αὐτὸν ἀνεξήγητον· λέγομεν δὲ μόνον, διὰ τί οἱ τρεῖς Παῖδες ἐδῶ ὀνομάζονται ὅσιοι.

Πολλὰ τὰ γράμματα τῶν εὐαρεστησάντων Θεῷ ἐφρίττονται ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ὀνομαζόμενα μὲ διάφορα ὀνόματα· ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ αὐτοὺς ὀνομάζονται Δίκαιοι, ἄλλοι δὲ Ὅσιοι, ἄλλοι δὲ Μάρτυρες, ἄλλοι Ὁμολογηταὶ καὶ ἄλλοι Ἅγιοι. Καὶ Δίκαιοι μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνομάζονται οἱ πρὸ τοῦ Νόμου εὐαρεστήσαντες εἰς τὸν Θεόν, καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἰωβ· „ Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν χάριτι τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰωβ, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος „ ἐκείνος ἀμεμπτος, δίκαιος“· (Ἰωβ. α. 1.) καθὼς ὀνομάζεται ὁ Νῶε· „ Νῶε ἄνθρωπος „ πρὸς δίκαιος“· (Γέν. 5. 9.) καὶ καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἀβραάμ· „ Ἐπίστευσε γάρ, „ φησὶν, Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην“· (Γέν. 15. 6.) Ὅσιοι δὲ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὅπου ἐδουλαγώγησαν τὴν σάρκα μὲ ἐγκράτειαν καὶ ἀσκησιν καὶ ὑποπιασμόν ἕως θανάτου αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ὅσα ὀνομάζεται ὁ θάνατος· καὶ ὅσα συνειδίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἐκεῖνα ὅπου ἐτοιμάζονται διὰ τὴν ταφὴν τινὸς νεκροῦ· τοιοῦτοι ὅσιοι ἐστάθησαν ὁ Ἡλίας, ὁ Ἐλισσαῖος καὶ οἱ Υἱοὶ Ἰωανῆς, οἱ ἀσκητικὴν ζωὴν μεταχειριζόμενοι. Μάρτυρες δὲ εἶναι ὅσοι ἐμπροσθεν τῶν τυράννων καὶ διωκτῶν τῆς Πίστεως μαρτυ-
τυ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ταύτῃ Τρίτῃ λόγον ἔχει ὁ Χρυσόρρηνων, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὅταν τὰ εὐδαπάνητον τῆς ζωῆς“· ὁ αὐτὸς ἐτε-
ρον· „ Ἄρα οἶδατε πόθεν ἡμῖν“· Σώζονται ἐν τῇ Κοινοβίῳ τοῦ Διονυσίου. Καὶ ὁ Πρελλος ἔχει λόγον κατ' αὐτήν.

τυρήσαντες, ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν των ἐν ταῖς βασάνοις· ὡς ὁ Ἐλεάζαρος, ὡς οἱ ἑπτὰ Μακκαβαῖοι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Σολομονή. Ὁμολογηταὶ δὲ εἶναι ὅσοι ὡμολόγησαν μὲν τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα ἐνώπιον τῶν τυράννων καὶ ἔλαβον βάσανα, δὲν ἀπέθανον δὲ ἐν ταῖς βασάνοις, ἀλλὰ ἔμειναν ζῶντες. Ἅγιοι δὲ εἶναι οἱ ἐκ μήτρας ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Θεόν· καθὼς ἦτον ὁ Σαμφὼν καὶ ὁ Προφήτης Σαμουὴλ· διὸ καὶ ὁ Ἀγγελος οὕτως εἶπε πρὸς Μανωὲ περὶ τοῦ Σαμφῶν· „Καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ναζιραῖον (ἅγιον) τῷ Θεῷ ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρὸς“. (Κριτ. ιγ'. 5.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγομεν τῶρα περὶ τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων ὅτι εὐρίσκομεν αὐτοὺς σεμνωμένους μὲ ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὑψηλὰ ὀνόματα. Δίκαιοι μὲν γὰρ εἶναι, διότι σταθέντες ἀνάμεσα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Κόσμον, ἐκρίναν μίαν κρίσιν δικαίαν, καὶ τὴν μὲν ψυχὴν καὶ τὸν Θεὸν ἐπροτίμησαν, τὸ δὲ σῶμα καὶ τὸν Κόσμον κατεφρόνησαν. Ὅσοιοι δὲ εἶναι, ὅχι μόνον διότι ἔδειξαν ἐγκράτειαν καὶ δὲν ἔφαγαν ἀπὸ τὰ μεμολυσμένα φαγητὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφύλαξαν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ἕως αὐτῆς τῆς ὁσίας· ἦτοι τοῦ θανάτου των. Ὁμολογηταὶ δὲ εἶναι, διότι ὡμολόγησαν τὸ ὄνομα τῆ Θεοῦ ἔμπροσθεν τῆ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἔμπροσθεν εἰς ἓνα ὁλόκληρον ἔθνος τῶν ἀσεβεστάτων Χαλδαίων· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ Ὅσι' αὐτὰς ὀνομάζει καὶ Ὁμολογητάς· Ὅσι' αὐτὰς μὲν, ἐν οἷς λέγει· „Τῷ δόγματι τῷ τυραννικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισθέντες“. Ὁμολογητάς δὲ, ἐν οἷς λέγει· „Θεὸν ὡμολόγησαν ψάλλοντες“. Εἶναι δὲ οἱ τρεῖς Παῖδες καὶ Ἅγιοι, διότι εἶχον ὅλην τὴν ζωὴν των ἀφιερωμένην εἰς τὸν Θεόν. Εἰδὲ θεωρήσει τις βαρύτερον, καὶ Μάρτυρες εἶναι οἱ τρεῖς Παῖδες κατὰ τὴν προαίρεσιν· οὐ γὰρ μόνη τῇ ἀποβάσει, ἀλλὰ καὶ τῇ προαίρεσει τὸ μαρτύριον κρίνεται, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· καθότι αὐτοὶ ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζωὴν των· καὶ ἂν ὁ Θεὸς τοὺς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς κάμινος, αὐτοὶ ὅμως ἐρρίφθησαν εἰς αὐτήν, ὡς νὰ μὴν ἔμελλεν ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ· ὅθεν καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν Βασιλέα· „Καὶ εἰ μὴ, (ἢ γοῦν ἂν ὁ Θεὸς δὲν λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κάμινος) γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῇ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.) Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Θεοδωρίτος ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ σμικρύνῃ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὸν ἔπαινον, βλέπων ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλεν Ἀγγελον καὶ ἐδρόσισε τὴν κάμινον, ὅχι· διότι πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ τὰ ἀνδρεία ἐκείνα λόγια ὅπου ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν Βασιλέα, τὰ ἀνωτέρω δηλαδή. Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, σχῆμα ἀσύνδετον μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, χωρὶς νὰ βάλῃ εἰς αὐτὸ κανένα Σύνδεσμον.

Τροπάριον.

„Ραθυμίαμ ἄποθεν ἡμῶν βαλόμεθα, καὶ φαιδραῖς ταῖς λαμπᾶ-
σι τῷ ἀθαράτῳ Νυμφίῳ Χριστῷ ὕμμοις συμαρτήσωμεν, εὐλογεῖ-
τε βοῶντες τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρεῖς ὑποθέσεις τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου συμπληροῦσι τὸ παρὸν Διῶδιον· μία μὲν ἡ τῶν δέκα παρθένων τῶν πέντε φρονίμων καὶ τῶν πέντε μωρῶν, ἄλλη δὲ ἡ τῶν δούλων, οἱ τινες ἐμπιστεύθησαν τὰ τέλαντα τοῦ Κυρίου αὐτῶν, καὶ τρίτη ἡ ἀναφέρουσα τὸν χωρισμὸν τῶν προβάτων καὶ τῶν ἐρίφων ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει. Αναφέρονται δὲ αὐταὶ ἀκολουθῶς μία μετὰ τὴν ἄλλην, διότι καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ οὕτως ἀκολουθῶς γράφονται. Παρακινοῦσι δὲ καὶ αἱ τρεῖς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ· ἐπειδὴ εἶναι εὐδύλον πότε θέλει ἔλθῃ ὁ Κύριος, εἴτε διὰ νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν θείον νυμφῶνα μαζὶ μὲ τὰς λαμπραδιφόρους Παρθένους, εἴτε διὰ νὰ πάρῃ λογαριασμὸν ἀπὸ τῶν δού-

δούλους διὰ τὰ τάλαντα ὅπου ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐργασίαν καὶ αὐξήσῃ τῶν τάλαντων, εἴτε καὶ διὰ νὰ χωρίσῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς· καὶ ὁ ποιμὴν χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια.

Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ τὴν περὶ τῶν δέκα Παρθένων παραβολὴν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ συμβουλεύει ὅλους ἡμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς νὰ διαζώμεν ἀποδεν· ἥτοι μακρὰν ἀπὸ λόγου μας τὴν ῥαθυμίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν· ἐπεὶ αὐτὴ εἶναι μία θανάσιμος ἀμαρτία, καὶ μία ἀπὸ τὰς τρεῖς μεγάλας κακίας, τὰς γεννητικὰς μὲν τῶν ἄλλων κακιῶν, ἐμποδιστικὰς δὲ ὅλων τῶν ἀρετῶν· ῥαθυμία γὰρ καὶ λήθη καὶ ἀγνοία εἶναι οἱ τρεῖς γίγαντες τῶν παθῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀσκηταῖς ὁσιώτατον καὶ διακριτικώτατον θεῖον Μάρκον. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Εὰν ἡφώμεν καὶ ἡμεῖς, οὐδὲ ὁ Διάβολος ἡμᾶς βλάψαι δύναται, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Ἰώβ· εἰ δὲ μὴ ἡφώμεν, ἄλλὰ ῥαθυμώμεν, οὐδὲ παρὰ τῶν ὠφελούντων κερδανούμεν ποτὲ, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ὡς ποστησόμεθα τὴν ἐσχάτην· τοσέτων ἐστὶ ῥαθυμία κακόν“· (Λόγ. εἰς τὸ „Δεῖ δὲ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι“) καὶ πάλιν, „Ταῦτα οὖν εἰδότες, μὴδὲ ἡμεῖς ἀπογινώσκωμεν, ἀλλὰ μὴδὲ ῥαθυμώμεν· ἀπλῶς ἐκατέρα γὰρ ταῦτα ὀλέθρια· ἡ μὲν γὰρ ἀπόγνωσις τὸν κείμενον οὐκ ἀφήσιν ἀναστῆναι, ἡ δὲ ῥαθυμία καὶ τὸν ἐστῶτα ποιεῖ καταπесεῖν· ἐκείνη τῶν πορισθεῖτων ἀγαθῶν ἀποστερεῖν εἴωθεν, αὕτη τῶν ἐπιχειρῶντων οὐκ ἀφήσιν ἀπαλλαγῆναι κακῶν“· (Λόγ. α'. περὶ μετανόας, ε' ἡ ἀρχὴ „Ἄρα ἐμὲ μνησθε ἡμῶν“· Τόμ. 5'.) Ὁ αὐτὸς δὲ λόγον ὁλόκληρον ποιεῖ ἐπιγραφόμενον ὅτι ἐκ ῥαθυμίας ἡ κακία, καὶ ἀπὸ σπουδῆς ἡ ἀρετὴ. (Τόμ. 5'.) Συμβουλεύει δὲ πρὸς τοῦτοις ἡμᾶς ὁ Ποιητὴς νὰ σπουδάσωμεν διὰ νὰ ἀνάψωμεν τὰς κοιτὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκεῖναι Παρθένοι. Διὰ τί; ἵνα μὲ τὸ λαμπρὸν φῶς τῶν λαμπάδων μας καὶ με ὕμνους πνευματικῶν συναπαντήσωμεν τὸν ἀθάνατον νυμφίον τῶν ψυχῶν· ἥτοι τὸν Θεοπότην μας Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς τις μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου διὰ νὰ ἐμβάσῃ τὰς φρονίμους ψυχὰς μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα τῆς αἰδίου τροφῆς τε καὶ βασιλείας. Πῶς δὲ θέλομεν ἀνάψῃ τὸ φῶς τῶν ψυχικῶν ἡμῶν λαμπάδων; Με τὸ πλούσιον ἔλαιον ὅπου ἠθέλαμεν δώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς· ἀλλὰ περὶ τούτου διαλαμβάνει χαριστὰ τὸ κατωτέρω Τροπάριον, καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλατύτερον λέγομεν (1).

Τροπάριον.

„Ἰκαμούσθω τὸ κοιμηρικὸν ψυχῆς ἡμῶν ἔλαιον ἐν ἀγγείοις, ὅπως ἐπάθλων μὴ θέμτες καιρὸν ἐμπορίας, ψάλλωμεν· εὐλογοῦν· τε τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς νὰ μιμηθώμεν τὰς πέντε φρονίμους Παρθένας· ἵνα μὲ αὐτὰς δυνηθώμεν νὰ ἐμβωμεν εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα·

(1) Λέγει δὲ ὁ Χρυσορρήμων· „Ἦσαν δὲ, φασίν, αἱ πέντε φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραὶ. Καὶ τί τῶν φρονίμων τὸ γινώρισμα; Συνήλαν τῇ σωφροσύνῃ τὴν ἐλεημοσύνην· ἐκόσμησαν τὴν παρθενίαν τῇ εὐποιᾷ· ἐγνώσαν ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν· ἐδοκίμασαν ὅτι τὸ ἐν οὐκ ἐπαρκεῖ πρὸς σωτηρίαν κατορθώμα· ἐνὶ γὰρ πατρὶ ὁ αἰσός εἰς ὕψος ἐκ ἐφικνέσθαι· ἐμνημόνευσαν τῆς φωνῆς τῆς λεγούσης „Ἐλεον θέλω καὶ ἐδυσίαν“, καὶ πάλιν, „Κατακαυχᾶσαι ἐλπίς κρίσεως“· ταῦτα πάντα καλῶς βουλευσάμεναι ἐπληρώσαν τὰ ἀγγεῖα ἔλαιον. Ποῖα ἀγγεῖα; Τὰς τῶν πνεύτων γαστέρας· τὰς τῶν πτωχῶν ψυχὰς· ἐσκόλευσαν μετ' ἐαυτῶν

τῶν οἰκτιρμῶν τὰ ἐφίδια· οἱ πεινῶντες ἐσρέφοντο, καὶ αἱ λαμπάδες αὐτῶν ἐφαιδρύνοντο· ἡ ἐλεημοσύνη ἐσπείρετο, καὶ ὁ νυμφῶν ὁ προσδοκώμενος πύθρεπίζετο· ὁ δὲν αἱ φρόνιμοι τὸ πρὸς Δαβὶδ ἀναβῶν· ἡτοιμάσθημεν καὶ οὐκ ἐσαρχήθημεν· αἱ δὲ μωραὶ χωρὶς ἔλαιου τὰς λαμπάδας κρατᾶσαι πόρρωθεν παρὰ τὸ Νυμφεῖον ἐβλέποντο, πῶς μόνον τῇ ἐνὶ προσέχον κατορθώματι· πῶς τὴν μὲν ἀγνείαν ἐκτήσαντο, τὴν δὲ φιλανθρωπίαν ἀπώσαντο· πῶς μὲν ἀπαδεία τὸ σῶμα περιέβαλον, συμπάθειαν δὲ πρὸς τοὺς δεομένους οὐκ ἐπεδείξαντο· πῶς τὴν μὲν σωφροσύνην ἠγάπησαν, τὴν δὲ φιλοξενίαν ἀπιστράφησαν“· (Λόγ. εἰς τὰς δέκα Παρθένας).

φῶνα· εἰς δὲ τὸ παρὸν μᾶς συμβουλευεῖ ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ μὴ μιμηθῶμεν τὰς πέντε μωρὰς Παρθένους, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν μέσα εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας ἱκανὸν καὶ αὐταρκεῖς τὸ ἔλαιον τὸ κοινωνικόν· ἵτοι τὸ μεταδοτικὸν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τὸ τῆς ἐλεημοσύνης· κοινωνία γὰρ εἶναι, ὅταν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς φιλοφρόνως κοινωνῶμεν καὶ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἀδελφούς μας· καὶ μὴ ταῦτα ἔχωμεν διὰ λόγου μας μόνον, μὴδὲ οἰκειοποιώμεθα τὰ κοινὰ ἀγαθὰ ἀπανθρώπως· καθὼς γὰρ τὸ φῶς τοῦ λύχνου καὶ τῶν αἰσθητῶν λαμπάδων μὲ ἄλλο τι δὲν συζηρετῆται, παρέξ μὲ τὸ αἰσθητὸν ἔλαιον· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ φῶς τῆς θείας χάριτος μὲ ἄλλο τι δὲν συζηρετῆται εἰς τὰς νοητὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, παρέξ μὲ τὰς ἀρετὰς, καὶ ἐξαίρετως μὲ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνην· καθὼς ἓνα τοιοῦτον ὁμοίωμα φέρει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος· „Καθὰπερ γὰρ τὸ λυχνιαῖον φῶς ἐλαίῳ κατέχεται, καὶ ἀναλωθέντος τούτου, κακῆϊνο σβέννυται· οὕτω δὴ καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, παρόντων „μὲν ἡμῶν ἔργων ἀγαθῶν, καὶ ἐλεημοσύνης πολλῆς ἐπιχομένης τῇ ψυχῇ, μένει καθὰπερ „ἐλαίῳ κατεχομένη ἢ φλόξ· ταύτης δὲ οὐκ οὐσίας, ἀπείσι καὶ ἀναχωρεῖ“· (Τόμ. 3. Λόγ. 55.) Διὰ τοῦτο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ αὐτοῦ Χρυσορρήμονος οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι σκοτεινοὺς τοὺς ἀσπλάγχχνους καὶ ἀνελεήμονας (1)· καθότι αὐτοὶ, ἂν καὶ ἔχουν παρθερίαν καὶ ἄλλας ἀρετὰς, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουν ὅμως τὴν ἐλεημοσύνην, σβύνονται αἱ λαμπάδες των, καὶ ἀφίνουσιν αὐτοὺς σκοτεινοὺς· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οὐδὲν „ἀμαυρότερον (ἵτοι σκοτεινότερον) παρθερίας ἔλαιον οὐκ ἐχούσης· οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ „τοὺς ἀνελεήμονας εἰώθασιν καλεῖν σκοτεινοὺς“· Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· „Παρθερία μὲν χάρις ἐλεημοσύνης οὐκ ἴσχυσεν οὐδὲ μέχρι τῶν προθύρων τοῦ νυμφῶνος ἀγαγεῖν· ἐλεημοσύνη δὲ χάρις παρθερίας τοὺς ἐαυτῆς τροφίμους μετὰ πολλῶν ἐγκωμίων εἰς τὴν πρὸ καταβολῆς κόσμου βασιλείαν ἡτοιμασμένην χειραγώγησε, καὶ μάλιστα εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ παρθενεύων καὶ νηστεύων ἐαυτῷ χρήσιμος, ὁ δὲ ἐλεῶν κοινὸς ἐστὶ „τῶν ναυαγούντων λιμὴν, τὰς τῶν πλησίων διορδοῦμενος πενίας καὶ τὰς ἐτέρων λύων ἀνάγκας“· (Λόγ. εἰς τὸ „Ἐχοντες τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. 1.)

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς παρεκίνησεν ἡμᾶς διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ ἔχωμεν ἀρκετὸν ἔλαιον εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας, ἀκολουθῶς φανερόν· καὶ ποῖον κέρδος ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ εἰς ἡμᾶς· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ νὰ ψάλλωμεν χαρμωδῶς ὕμνους καὶ ἐγκώμια εἰς τὸν Νυμφίον ἡμῶν Χριστόν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ ἔμβωμεν μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα, ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκεῖναι Παρθένοι, καὶ νὰ μὴ ὁμοιωθῶμεν μὲ τὰς μωρὰς Παρθέρους, ὥστε τὸν καιρὸν τῶν ἐπαύλων καὶ τῶν στεφάνων καὶ τῆς ἀντιδόσεως νὰ κἀνῶμεν καιρὸν ἄθλων καὶ πραγματείας καὶ ἐξαγορᾶς τοῦ ἐλαίου (2)· μωρῶν γὰρ καὶ ἀνοήτων τοῦτο εἶναι ἴδιον· καὶ τοῦτο κάλλιστα βεβαιώσιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Ἐργασίας „μὲν ἐστὶν ὁ παρὰν καιρὸς, ὁ δὲ μελλων, ἀνταποδόσεως“, (Λόγ. εἰς τὸν Ἑξισατὴν.) (3) καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Μεταμελείας καὶ ἐργασίας καιρὸς οὐκ ἐστὶ μετὰ τὴν ἐνδύνδε ἀποβίωσιν“· Ὅθεν αἱ μωραὶ Παρθένοι ζητήσασαι ἔλαιον ἀπὸ τὰς φρονίμους, τοῦ ποδομένου οὐκ ἔτυχον, διότι παρὰ καιρὸν τὸ ἐζήτησαν· εἶπον γὰρ πρὸς αὐτὰς αἱ φρονίμοι·

(1) Οἱ δὲ Παλαιοὶ ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι τὰς πολλὰ φειδωλοὺς Κυμινοπρίστας, ἐκ τοῦ τέμνειν τὰ κυμῖνα· ἵτοι τὰ μικρότατα τῶν πραγμάτων· ὁμοίως καὶ Γλίσχρους καὶ Κίμβικας. Γλίσχρος δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ, λίαν ἐχρῆμος (τῶν ἀργυρίων δηλαδὴ) μὲ πλεονασμὸν τοῦ Γ. κατὰ τὸν Βαρίνον· Κίμβιξ δὲ λέγεται ὁ λίαν μικρολόγος περὶ χρήματα κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρίνον· τὸ δὲ Κυμινοπρίστας Ἀριστοφάνης εἶπεν.

(2) Διὰ τί μωραὶ αἱ Παρθένοι αὗται ὀνομάσθησαν; Ἀκουσον τὴν αἰτίαν λεγομένην ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου· „Διὰ τοῦτο καὶ μωρὰς αὐτὰς ὀνόμασεν „εἰκότως, ὅτι τυραννικατέρας ἐπιθυμίας περιγενόμεναι, ὑπὸ τῆς ἀσθενεστερας ἐκλῶσαν· ὅρα γὰρ· „φύσεως βίαν ἐνίκησαν· λυττώσαν μανίαν ἐχαλινώ-

σαν· τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐστόρεσαν κύματα· εἴ γῆ „διατρίβουσαι, Ἀγγελικὸν ἐπεδείξαντο βίον· σῶμα „περικείμεναι, πρὸς τὰς ἀσθενεστερας ἡμιλλήθησαν „Δυνάμεις, καὶ μετὰ ποσούτου πόνου χρημάτων ἐπιθυμίας οὐκ ἐκράτησαν· ὅπως μωραὶ καὶ ἀνοήτοι· διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ συγγνώμης ἠξιώθησαν· „ῥαθυμίας γὰρ τὸ πάμα γέγονε μόνον“· (Λόγ. εἰς τὸ „Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. 1.)

(3) Ἐφ' οὗ δὲ ὁ αὐτὸς Θεολόγος καὶ ἐν τοῖς πεπραστίχοις ἱαμβοῖς.

„Πανήγυριν νόμιζε τὸν δὲ τὸν βίον.

„Ἦν πραγματευσθῆ, κέρδος· ἀντάλλαγμα γὰρ

„Μικρὸν τὰ μείζω, καὶ ῥέοντ' αἰδίων.

„Ἦν δ' αὖ· ταρβέθη, καιρὸν ἄλλον οὐκ ἔχουσιν.

μοί* „Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν“ (Ματθ. κέ. 9.) ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεσπέσιον Κύριλλον, „Μόλις ἀρκέσει πρὸς σωτηρίαν ἡ ἐκάστη ἀρετὴ, διὰ τὸ πολλά πταίνειν καὶ τὰς „ἀγαν ἐπεικεῖς“, (Σειρᾶ εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) καὶ κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, „Ἡ ἀρετὴ τοῦ πλησίον μου μόλις ἀρκέσει ἐκείνῳ πρὸς ἀπολογίαν* μήτοι γε καὶ ἐμοί“.

Τροπάριον.

„Τὸ τάλαρτον ὅσοι πρὸς Θεοῦ ἐδέξασθε ἰσοδύναμον χάριν, ἐπι-
„κουρίᾳ τοῦ δόρυτος Χριστοῦ ἀυξήσατε φάλλοιτες* εὐλογεῖτε τὰ
„ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν παραβολὴν τῶν δούλων ἐκείνων ὅπου ἔλαβον τὰ τάλαντα παρὰ τοῦ αὐθέντου αὐτῶν* καθὼς ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐκ Κεφαλαίῳ κέ. ἀκολουθῶς δηλαδὴ ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων. Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἐλάτε, λέγει, ὅλοι ἐσεῖς ὅπου ἐλάβετε τάλαντον ἀπὸ τὸν Θεόν: ἦτοι καθε χάρισμα ψυχικὸν ἢ σωματικόν, πνευματικόν ἢ πολιτικόν, ἢ διακονίαν κατ' ὑπόθεσιν λόγου, ἢ πλοῦτον χρημάτων (1), ἢ βασιλείαν καὶ δόξαν, ἢ τέχνην καὶ φιλοσοφίαν, ἢ δύναμιν φυσικὴν τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος* ὅλοι, λέγω, ἐσεῖς μὴ κρύπτετε τὰ χαρίσματα ταῦτα ὅπου ἐλάβετε, διὰ νὰ τὰ ἀπολαμβά-
νετε μόνοι σας* ἀλλὰ μεταχειρίζεσθε αὐτὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ὠφελῆτε τοὺς ἄλλους* καὶ οὕτω μὲ τὴν βοήθειαν καὶ συνεργίαν τοῦ Χριστοῦ ὅπου σὰς ἔδωκε τὰ τοιαῦτα χαρίσμα-
μα, αὐξήσατε αὐτὰ καὶ ποιήσατε ἰσοδύναμον τὴν χάριν: ἦτοι διπλασιάσατε τὰ δοθέντα εἰς ἐσᾶς χαρίσματα. Χάριν λόγου, ἂν ἐσύ, ἀδελφέ, ἔλαβες πέντε χαρίσματα ἀπὸ τὸν Θεόν, αὐξήσῃς τα καὶ κάμε τα δέκα* ἂν ἔλαβες δύο, διπλασιάσῃς τα καὶ κάμε τα τέσ-
σαρα* ἂν ἔλαβες ἓνα, διπλασιάσῃς αὐτὸ καὶ κάμε το δύο. Ἀκουσον καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ζυγαδηνοῦ Εὐθυμίου* „Διπλασιάζουσι τὰ ἐμπιστευθέντα τούτοις χαρίσματα πάν-
„τες οἱ ἐμπορεούμενοι τὴν τῶν μαθητῶν σωτηρίαν καὶ ποιούντες καὶ αὐτοὺς διδασκά-
„λους πάλιν ἐτέρων“ ἀλλὰ καὶ ὁ πράττων καλῶς καὶ διδάσκων ὀρθῶς τὰ ἐμπιστευ-
„θέντα διπλασιάζει τάλαντα“. (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Μὴ παρομοιωθῇς λοιπὸν, ἀγαπητέ, μὲ τὸν ἀμελῆ ἐκείνον καὶ πονηρὸν δούλον, ὁ ὁποῖος ἔσκαψεν εἰς τὴν γῆν: ἦτοι εἰς μόνον τὸν ἑαυτόν τε, κατὰ τὸν Εὐθυμίου, καὶ κατέχασε τὸ χάρισμα ὅπου τῷ ἔδωκεν ὁ αὐθέντης του, χωρὶς νὰ τὸ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἵνα μὴ καὶ σύ κατακριθῇς ὡς ἐκεῖνος, καὶ ἀκούσῃς τὸν φοβερὸν τοῦτον λόγον* „Τὸν ἀχρεῖον δούλον ἐκβάλετε εἰς
„τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον* ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων“. (Ματθ. κέ. 30.)

Ποῖος δὲ εἶναι ὁ χάσας τὸ τάλαντον; Εἶναι ἐκεῖνος ὅπου φροντίζει μόνον διὰ τὴν ἰδι-
κὴν του ὠφέλειαν, καὶ ὅχι διὰ τὴν τῶν ἄλλων* εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουσι νοῦν εὐφυῆ καὶ ἐπιτηδεῖον, μεταχειρίζονται δὲ τὴν εὐφυίαν καὶ ἐπιτηδειότητά των, ὅχι εἰς κοινωφελῆ καὶ πνευματικὰ πράγματα, ἀλλὰ εἰς πραγματείας καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις* αὐτοὶ γὰρ κα-
ταχώνουν τὸ τάλαντον τοῦ Κυρίου των εἰς τὴν γῆν: ἦτοι εἰς γήινα πράγματα, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου. Διδάσκαλε καὶ φιλόσοφε! διὰ τί ἐσύ ἔλαβες τὴν χά-
ριν τῆς γνώσεως καὶ σοφίας ἀπὸ τὸν Θεόν; διὰ νὰ τὴν χάσῃς καὶ νὰ τὴν ἔχῃς μόνος διὰ τὸν ἑαυτόν σου, χωρὶς νὰ κερδήσῃ τι ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὁ ἀδελφός σου; κακῶς ποιεῖς, καὶ διορθώσου. Τεχνίτα καὶ Μαίστρω! διὰ τί ἐσύ ἔλαβες τὸ τάλαντον τῆς τέχνης; διὰ νὰ τὸ ἀπολαμβάνῃς μόνος σου, καὶ νὰ μὴ τὸ παραδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους; φθονερὸς εἶ-
σαι, καὶ διορθώσου. Πλούσιε καὶ ἄρχων! διὰ τί ἔλαβες ἀπὸ τὸν Θεόν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ Αὐγουστίνον τὸν Καλ- εἶδος αἰσθητῆς μονάδας λαμβανόμενον καίμνηι σχεδὸν μέτρη εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς Γραφῆς, τὸ τάλαντον εἰς τετρακῆσσια ὀγδοῦκοντα ἕξ φλωρία Βενετικῆ.

τὴν ἐξουσίαν; διὰ τὰ τὸν ἐξοδεύης εἰς μόνην τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ἰδικήν σου, καὶ τὰ ἀφί-
νης τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδεεῖς ἀδελφούς σου τὰ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων; κακῶς ποιεῖς,
καὶ διορθώσου. Ἀκούσατε ὅλοι ὅσοι ἐλάβετε τάλαντον ἐκ Θεοῦ τί σᾶς παραγγέλλει ὁ
κορυφαῖος Πέτρος· „Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς
„καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς
„ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζεται ὁ Θεός διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ“.
(ἀ. Πέτ. δ'. 10.) Ἀκούεις πῶς δοξάζεται ὁ Θεός, ὅταν ἐσύ, ἀδελφε, δὲν φθονῇς, ἀλ-
λὰ μεταδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ χάρισμα ὅπου ἔλαβες; τὸ δὲ τὰ γίνεσθαι αἷτιος
τὰ δοξάζεται ὁ Θεός, τοῦτο εἶναι καὶ δόξα ἰδική σου· καθότι ἀντιδοξάζει καὶ σὲ ὁ Θεός,
καθὼς ὑπεσχέθη· „Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται“.
(ἀ. Βασίλ. β'. 30.) Τί λέγω; εἰ ἐσύ μεταδίδῃς εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ὀλίγον χάρισμα
ὅπου ἔλαβες, θέλεις λάβῃ ἀπόμνη περισσότερα χαρίσματα ἐκ Θεοῦ, καὶ ἔχεις τὰ ἀκού-
σης ἐκείνων τὸν μέγαν ἐπαινον ὅπου θέλει σοι προσφέρει ὁ τῶν ἀπάντων Βασιλεὺς ἐν τῇ
τῆς Οἰκουμένης Θεάτρῳ· „Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολ-
„λῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου“· (Ματθ. κέ. 21.) διὰ
τοῦ ὀνόματος δὲ τῆς χαρᾶς τὴν ἅπασαν μακαριότητα ἐδήλωσε, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ
Εὐθυμίου. Ἐὰν ὅμως κρύψῃς τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ
γένῃς ἀχρηστος εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, ἤξευρε ὅτι δὲν εἶσαι οὔτε Χριστιανός· οὕτω τὸ
ἀποφασίζει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγων· „Τοιοῦτος ἦν ὁ τὸ τάλαντον κατορύξας, ἄλ-
„πτον παρεχόμενος μὲν βίον, ἐτέρῳ δὲ οὐκ ᾧν χρήσιμος. Πῶς ἐστὶ Χριστιανός ὁ τοιοῦ-
„τος; εἶπέ μοι“· (Λόγ. Κ. εἰς τὰς Πράξεις).

Ωδὴ 9. Ὁ Εἰρμός.

„Ἡ τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασα, καὶ χαρὰν τῇ
„Κόσμῳ κυήσασα, σὲ ὑμνοῦμεν Παπαγία Παρθένε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μερικοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτής, ἐνόησαν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος
εἶναι σόλοικος καὶ δὲν εὐδοῦται κατὰ τὴν τέχνην τῆς Γραμματικῆς· ὅθεν καὶ ἐπεχείρησαν
τὰ διορθώσουν αὐτὸν οὕτω· „Τὴν τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασα καὶ κυήσα-
„σαν, σὲ ὑμνοῦμεν“· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· προφανῶς γὰρ ἐλέγχονται οἱ
τοῦτον σόλοικον καὶ ἄτεχνον λέγοντες. Ὁρθὸς οὖν ἐστὶ καὶ ἐντεχνος ὁ Εἰρμός, εἰ ἀπὸ
τῶν κάτω ποιήσωμεν τὴν ἀρχὴν καὶ εἴπωμεν οὕτως· ὦ Παπαγία Παρθένε, ἥτις ἐχώρησας
ἐν τῇ γαστρὶ σου σωματικῶς τὸν ἀχώρητον ὄντα τοῖς πᾶσι κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ἐγέν-
νησας κοινὴν χαρὰν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, σὲ ὑμνοῦμεν πᾶσαι αἱ γενεαὶ καὶ μακαρίζομεν.

Ἀρμόζουσιν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ Ἐπιφανίου ἁπέρ εἶπεν εἰς ἑ-
παινον τῆς Θεοτόκου· „Μεγάλη ὡς ἀληθῶς Μαριάμ ἡ Ἁγία Παρθένος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ
„ἀνθρώπων· πᾶς γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμεν ταύτην μεγάλην, χωρήσασαν τὸν ἀχώρητον, ὃν
„Οὐρανὸς καὶ γῆ χωρεῖν οὐ δύναται, αὐτὸς δὲ ἀχώρητος ὢν, κατ' ἰδίαν εὐδοκίαν ἐχω-
„ρήτη βουλόμενος, καὶ οὐ κατὰ ἀνάγκην;“ (Αἰρέσ. 1. κατὰ Ἐβριοναίων).

Τροπάριον.

„Τοῖς Μαθηταῖς ὁ ἀγαθὸς γρηγορεῖτε ἔφησας· ἢ γὰρ ὥρα ἔξει
„ὁ Κύριος, ἀγμοεῖτε, ἀποδοῦμαι ἑκάστῳ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν θάνατον ὅποιαν ὦραν ἔλθῃ, λείποντες μὲν ἀπὸ καθ' ἑκάστης κακίας, ἐργαζόμενοι δὲ καθ' ἑκάστην ἀρετήν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σολομὼν μᾶς συμβουλεύει νὰ κάμνωμεν· „Ἐτοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον (ἥτοι εἰς τὸν θάνατον) τὰ ἔργα σου“. (Παρ. κδ'. 27.)

Ἐὰν γὰρ νυστάξωμεν καὶ ἀμελήσωμεν, φοβοῦμαι φοβοῦμαι μὴ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς αἱ μωραὶ Παρθένοι ἐκεῖναι, αἱ τινες ἐκλείσθησαν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, καὶ κρούουσαι τὴν θύραν καὶ λέγουσαι, ἀνοιξὸν ἡμῖν, δὲν εἰσηκούσθησαν· πρᾶγμα καὶ πάθος ὅπου εἶναι ἀληθῶς πολλὰ ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον, καθὼς τὸ ἐλεεινολογεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Ὅρῳ γὰρ τὸ πάθος ὡς ἐλεεινόν· ὁ μὲν γὰρ (ἥτοι ὁ Νυμφίος) παρέστη, ἀπαῖ-
„τούσης τῆς κραυγῆς τὴν ἀπάντησιν· αἱ δὲ ὑπαντήσονται, ὅσαι φρόνιμοι, μετὰ φαίδρων
„τῶν λαμπάδων καὶ δαφιλοῦς τῆς τοῦ ἐλαίου τροφῆς· αἱ δὲ (αἱ μωραὶ δηλ.) ταραχ-
„θῇσονται, ζητοῦσαι τὸ ἐλαῖον οὐκ ἐν καιρῷ παρὰ τῶν ἐχόντων· ὁ δὲ (Νυμφίος) εἰσε-
„λεύσεται δρομαῖος· αἱ δὲ (φρόνιμοι) συνεισελεύσονται· αἱ δὲ (μωραὶ) ἀποκλεισθήσονται,
„τὸν τοῦ εἰσελθεῖν καιρὸν εἰς τὸ παρασκευάσασθαι δαπανήσασαι, καὶ πολλὰ με-
„τακλαύουσιν, ὅφ' ἐμαθοῦσαι τὴν ζημίαν τῆς ῥαθυμίας, ὅταν μνησθῇ ὁ Νυμφὼν αὐταῖς
„εἰσιτηνὸς ἦ, καὶ πολλὰ δεομέναις, ὃν κακῶς ἑαυταῖς ἀπέκλεισαν“. (Λόγ. εἰς τὸ
ἅγιον Βάπτισμα).

Ἐφ' οὗ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Ἐλεεινὸν πρᾶγμα· ἄφευκτος ἀνάγκη ἐκύκλωσε τὰ γυ-
„ναῖα· ἀπερχομένων γὰρ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἤλθεν ὁ Νυμφίος· ὡς τῆς ἀθεραπεύτου οἰδύ-
„νης! ὡς τῆς ἀπαραμυθίου ζημίας! ὡς πένθους ἀπαρακλήτου! ἀπερχομένων αὐτῶν ἀγο-
„ράσαι, ἤλθεν ὁ Νυμφίος· ἤλθεν ἡ προσδοκώμενη χαρὰ· ἤλθε τῶν δικαίων τὸ καύχημα·
„ἤλθε μεσοκυκτίου τὸ φῶς· ὑπῆντησαν αἱ φρόνιμοι· συνεισῆλθον τῷ Νυμφίῳ καὶ ἐκλεί-
„σθησαν αἱ θύραι· φρίττω τὸ γενόμενον ἐνθυμούμενος· τρέμω τὸ συμβᾶν τοῖς γυναῖσι
„ἀστόχημα διηγούμενος· τὴν παστάδα ἥδη ἐπεθύμουν· τοῖς τοῦ κόσμου τερπνοῖς ἀπε-
„τάξαντο· τρυφῆς λόγον οὐκ ἐποίησαντο· δόξης ὑπερεῖδον· ὁδὸς σκληρὰς ἐφυλάξαντο· πα-
„θῶν κατεκράτησαν· ἠδονῶν κατηγωνίσαντο· ἐπεὶ δὲ ἐλαῖον οὐκ εἶχον, εὗρον ἀπαράνοι-
„κτα τῆς βασιλείας τὰ κλεῖδρα“. (Λόγ. εἰς τὰς δέκα Παρθένους).

Τροπάριον.

„Ἐν τῇ δευτέρᾳ σου Φρικτῇ παρουσίᾳ, Δέσποτα, δεξιόις προβά-
„τοῖς με σύμταξον, τῶν πταισμάτων παριδῶν μου τὰ πλήθη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τὴν παραγγελίαν ὅπου
ἔδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητάς του, τὸ νὰ γρηγοροῦν διηλαθῇ, τὰρα εἰς τὸ παρὸν ἀ-
ναφέρει καὶ περὶ τῆς δευτέρας του παρουσίας· καθότι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος
μετὰ τὴν ἀνωτέρω παραγγελίαν ἀναφέρει καὶ περὶ αὐτῆς. Παρακαλεστικῶς λοιπὸν προ-
φέρων ἐκ μέρους τοῦ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· ὦ
Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν παρουσίαν σου, ὅταν συναχθῶσιν
ἔμπροσθέν σου ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ χαρίσης τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καθὼς
καὶ ὁ ποιμὴν χαρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια· καὶ ὅταν τὰ μὲν πρόβατα στήσης
ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐναντίων, ὡς διηγῆται ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος·
(κέ. 31.) τότε ἐμε τὸν ὑπὸ τῆς κακίας γενόμενον ἔριφον, καὶ διὰ τοῦτο χρηματίσαντα
ἄξιον τῆς ἀριστερᾶς μερίδος, συναρίθμησον με τὰ πρόβατα τὰ ἐκ δεξιῶν σου παριστάμε-
να· ἥτοι με τοὺς δικαίους. Πῶς δέ, καὶ με ποῖον τρόπον θέλεις με συναρίθμῃσαι; Ὅχι
με ἄλλον βέβαια, πᾶρεξ με τὸ νὰ παραβλέψῃς τὰ πλήθη τῶν ἀμαρτιῶν μου· διότι εἰάν
αὐτὰ παρατηρήσης καὶ πάρης λογαριασμόν διὰ ὅλα, ποῖος θέλει σωθῇ; Βέβαια οὐδεὶς,
κατὰ τὸν Προφητὰνακτα λέγοντα „Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστή-
„σεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστιν“. (Ψαλ. ρκθ'. 4.)

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Διῶδιον ἃς
γένωμεν ὅσοι ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες δουλαγωγούντες τὴν σάρκα με καθ' ἑκάστην ἀσκήσιν καὶ ἐγκρά-
τειαν

τειαν μέχρι τῆς ὁσίας· ἤτοι μέχρι τοῦ θανάτου μας· ἃς διώξωμεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν· ἃς κοσμήσωμεν τὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὥς αἱ φρόνιμοι Παρθένοι, μὲ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς πλουσίαν ἐλεημοσύνην· καὶ ἃς μὴ ἀφήσωμεν να σβυσθοῦν μὲ τὴν ὁμότητα καὶ ἀσπλαγχλίαν, ἀκούοντες τοῦ Παύλου νὰ λέγῃ· „τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε“· (ἀ. Θεσσ. εἰ. 19.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· „Τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, τουτέστι τὸ χάρισμα· οὕτω γὰρ αὐτῷ (τῷ Παύλῳ δηλ.) καλεῖται ἔθος τὸ χάρισμα τοῦ Πνεύματος· σβέννυσσι δὲ αὐτὸ βίος ἀκάθαρτος“· καὶ πάλιν· „Σβέννυται δὲ, ὅταν ἔλαιον μὴ ἔχῃ· ὅταν ἀνέμου σφοδρότερα τις ἐμβολὴ γένηται· ὅταν συνέχῃται καὶ στενοχωρῇται (καὶ γὰρ καὶ οὕτω σβέννυται πῦρ)· συνέχεται δὲ ὑπὸ φροντίδων βιωτικῶν, καὶ σβέννυται ὑπὸ ἐπιθυμίας πονηρᾶς· οὐδὲν δὲ οὕτω σβέννυσιν ὥς ἀπανθρωπία καὶ ὁμότης καὶ ἀρπαγὴ“· (Ὀμιλ. ι'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) καὶ πάλιν, „Ἀν μὲν οὖν ἔχοντες λαμπράς τὰς λαμπάδας ἀπέλθωμεν, εἰσελευσόμεθα εἰς τὸν Νυμφῶνα· ἂν δὲ ἐσβεσμένους, οὐκέτι“· Ἄς αὐξήσῃ ὁ καθεὶς ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἃς διπλασιάσῃ τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν· ἃς εὕρισκώμεθα ἔξυπνοι καὶ ἑτοιμοὶ πάντοτε, ἵνα μὴ ἀποκλεισθῶμεν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, ὥς αἱ μαραι Παρθένοι.

Ἄς γένωμεν καὶ ἡμεῖς πρόβατα ἡμεῖς, περιπατοῦντες εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς εὐθείας τῆς ἀρετῆς, καὶ ὄχι ἐρίφια ἄγρια, τρέχοντες εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ δυσβάτους τόπους τῆς ἀμαρτίας· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα ἃς γένωμεν ἐλεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐκ δεξιῶν ἱστάμενοι δίκαιοι, καὶ ὄχι ἀνελεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐξ ἀριστερῶν ἱστάμενοι, οἱ ὅποιοι, ἂν καὶ ἔχουν νὰ κριθοῦν διὰ καθεὶ κακὸν λογισμόν καὶ κακὸν λόγον καὶ κακὸν ἔργον, ἐξαίρετως ὅμως ἔχουν νὰ κριθοῦν διὰ τὴν ἀνελεημοσύνην. Διὰ τί; Ἀκουσον τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ζυγαδηνοῦ Εὐθυμίου· „Εἰκότως ὁ μὲν ἐλεήμων κληρονομεῖ τὴν βασιλείαν, ὅτι τὴν ἀγάπην κατάρθωσε, τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον· ταύτης γὰρ μέρος ἡ ἐλεημοσύνη· ὁ δὲ ἀνελεήμων εἰς τὸ πῦρ ἀποπέμπεται, διότι τὸ ἐναντίον τῇ ἀγάπῃ μῖσος ἐκτίσαστο, τῶν κακιῶν τὸ κεφάλαιον· τούτου γὰρ ὁμοίως μέρος ἡ ἀνελεημοσύνη· καὶ ὁ μὲν τὸν ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον Θεόν ἐμιμήσατο· ὁ δὲ τὸν ἀνελεήμονα καὶ μισάνθρωπον Διάβολον“· Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Πορεύεσθε οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Διὰ τί; καὶ ὑπὲρ τίνος; Ὅτι ἐπείναν καὶ ἐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. Οὐκ εἶπεν ὅτι ἐπορνεύσατε, ὅτι ἐκλέψατε, ὅτι ἐψευδομαρτυρήσατε, ὅτι ἐπιωρνήσατε· κακὰ μὲν ὁμολογουμένως καὶ ταῦτα, ἀλλὰ τῆς ἀπανθρωπίας κατώτερα καὶ τῆς ἀνελεημοσύνης. Διὰ τί δὲ, ὦ Κύριε, ἐκ ἄλλων ὁδῶν φέρεις μνήμην; Οὐ κρίνω, φησὶ, τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀπανθρωπίαν· ὑπὲρ ἀπανθρωπίας ὑμᾶς καταδικάζω. Ὁνειδίζω τοίνυν τὴν ἀπανθρωπίαν, ὥς ρίζαν κακίας καὶ πάσης ἀσεβείας· ἐπαινώ τὴν φιλάνθρωπίαν, ὥς ρίζαν πάντων τῶν ἀγαθῶν“· (Λόγῳ β'. περὶ Μετανοίας Τόμ. ε'.) Ἐὰν οὖν οὕτω ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν ἐνστερνιζώμεθα, θέλομεν ἀξιοῦσθαι τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„Τετράδι ψαλῶ.

Περὶ τῆς ἀκροστιχίδος ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος
τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Δευτέρας, καὶ ὅρα ἐκεῖ.

Ῥδὴ γ'. Ἦχος β'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῆς πίστεως ἐμ πέτρᾳ με στερεώσας, ἐπλάτυμας τὸ στόμα μου
 „ἐπ' ἐχθρούς μου· εὐφράνθῃ γὰρ τὸ πνεῦμά μου ἐμ τῷ ψάλλειμ·
 „οὐκ ἔστιν Ἅγιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήρ
 „σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια τῆς Προφήτιδος Ἀννης, ἥτις εἶναι ποιήτρια τῆς Τρίτης Ῥδῆς, συν-
 θέτει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· τῆς Ἀννης γὰρ εἶναι λόγια τὰ, „Ἐστερεώ-
 „θῃ ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ· ὑψώθῃ κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλάτυνθῃ ἐπ' ἐχθρούς μου
 „τὸ στόμα μου· εὐφράνθῃ ἐν σωτηρίῳ σου· ὅτι οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
 „ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου“. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.)
 Ἀλλὰ τῆς μὲν Ἀννης ἐκείνης ἡ καρδία ἐστερεώθῃ ἐν Κυρίῳ, ἐπεὶ ἦτον χαύνη καὶ δια-
 λευμένη ἀπὸ τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας κατὰ τὸν Προκόπιον καὶ Εὐθύμιον· τὴν δὲ ἰδικὴν
 μου καρδίαν ταραττομένην ἀπὸ λογισμούς ἀπιστίας σὺ, Κύριε, ἐστερεώσας ἐν τῇ πέτρᾳ
 τῆς ἰδικῆς σου πίστεως καὶ ὁμολογίας. Καὶ ἡ μὲν Ἄννα ἐπλάτυσε τὸ στόμα της· ἥτοι
 ἐλευθέρως ἐλάλει εἰς τοὺς ἐχθρούς της· ἥτοι εἰς τὴν Φενάναν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐκεί-
 νης, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· τὸ δὲ ἰδικόν μου στόμα ἐπλάτυνας σὺ, Κύριε, ἐναντίον τῶν
 ἐχθρῶν μου Δαιμόνων, οἳ τινες μὲ ἐπιβουλεύονται πάντοτε. Ἡ μὲν Ἄννα εὐφράνθῃ ἐν
 τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενομένῳ εἰς αὐτὴν σωτηρίῳ, ἤγουν διότι ἐσώθῃ καὶ ἐλευθερώθῃ ἀπὸ
 τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας, γεννήσασα τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· ἐμοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα (ἥτοι ἡ
 ψυχὴ) εὐφράνθῃ, διότι ψάλλω εἰς ἐσέ καὶ λέγω ὅτι δὲν εἶναι κἀνένας Ἅγιος, καθὼς
 εἶσαι ἐσὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὔτε εἶναι κἀνένας ἄλλος δίκαιος ἔξω ἀπὸ ἐσέ. Ἅγιος μὲν,
 διότι ἐσὺ εἶσαι πάσης ἀγιωσύνης πηγὴ καὶ αἰτία· δίκαιος δὲ, διότι ἡ κρίσις καὶ ἀπό-
 φασίς σου εἶναι δικαιοτάτη καὶ ἀπαραλόγιστος.

Εἰπὼν δὲ πρότερον ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐπλάτυνθῃ τὸ στόμα του, ἀκολουθῶς φέρει καὶ τὴν
 αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάτυνθῃ, ἤγουν διότι εὐφράνθῃ πρότερον ἡ ψυχὴ του εἰς τὸ γὰ
 ψάλλῃ καὶ γὰρ δοξολογῇ τὸν Θεόν· ἡ γὰρ περὶ τῶν Θεῶν ὕμνος ἐσωτερικὴ εὐφροσύνη τῆς
 ψυ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Δεῖος Χρυσόστομος λόγον ἔχει εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Τετράδα, οὗ ἡ ἀρχὴ
 „Ἡ γυνὴ αὕτη δοχεὶ μὲν εἶναι“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρ-
 χὴ „Πάντοτε μὲν ὁ Θεός“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ
 „Ἄπας μὲν ὁ καιρὸς“· (Σώζονται ἐν τῇ τοῦ Διο-
 νυσίου καὶ ἐν ἄλλαις μοναῖς).

ψυχῆς κάμνει νὰ πλατύνεται καὶ τὸ στόμα καὶ νὰ ἀυξάνῃ ὁ προφορικὸς λόγος· τοῦτο θέλει νὰ φανερῶσιν καὶ ὁ Προφῆτάνης μὲ τὰ ἀπόλουθα λόγια· „Ὡς ἐκ στέατος καὶ „πίοττος ἐμπλισθεὶν ἡ ψυχὴ μου“. (Ἰδοὺ ἡ εὐφροσύνη τῆς ψυχῆς) καὶ χεῖλη ἀγαλὺ „λιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου“. (Ψαλ. ξβ'. 8.) (Ἰδοὺ καὶ ὁ τοῦ στόματος πλα-
 τυσμός) „Ὡς περ γὰρ φυσικῶς εὐφραϊνομένης τῆς καρδίας, πρόσωπον θάλλει, οὕτω τῆς „αὐτῆς καρδίας εὐφραϊνομένης πνευματικῶς, πλατύνεται τὸ στόμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ“. (Παρ. ιε'. 14.) Ἡ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ πνευματικὴ εὐφροσύνη πλημυρήσασα, ἐκείθεν ξεχει-
 λίζει τὰ περισσεύματα τῆς καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ποιεῖ αὐτὴν ὄργανον τῆς ὑμνωδίας Θεοῦ· καθότι ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ, κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον. (Ματθ. ιβ'. 34.)

Τροπάριον.

„Ἐν κεροῖς τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων καὶ γνῶμη συναθροίζεται
 „κακοτρόπῳ, κατάκριτον τὸν ρύστην σε ἀποφῆναι, Χριστέ, ὦ ψάλ-
 „λομεν· σὺ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο. Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα Παρθένων καὶ τὸν διαμε-
 ρισμὸν τῶν ταλάντων καὶ τὴν τῆς Δευτέρας παρουσίας παράστασιν, ἀναφέρει τὸ συνέ-
 δριον ὅπου ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἐγένετο πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ Πά-
 σχα: ἦτοι κατὰ τὴν σημερινὴν μεγάλην Τετράδα· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οἴδατε ὅτι μετὰ
 „δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυ-
 „ρωθῆναι· τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ
 „λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα
 „τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσι“. (Ματθ. κς'. 2.) Ταύτην δὲ τὴν τά-
 ξιν ἀκολουθῶν καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἀνέφερε πρότερον ἐν τῷ τῆς μεγάλης Τρίτης
 Διωδίου περὶ τῶν δέκα Παρθένων καὶ τῶν ταλάντων καὶ τῆς δευτέρας κρίσεως, τῶρα ἐδῶ
 ἀναφέρει καὶ περὶ τοῦ ἀνωτέρου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων· διὸ λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ
 Χριστέ, τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων ματαίως συναθροίζεται κατὰ σοῦ μὲ μίαν
 κακότροπον γνῶμην καὶ πονηράν καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ καμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν.

Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί συναθροίζεται; ἵνα ἀποδείξῃ κατάκριτον ἐσὲ ὅπου ἐλύ-
 τρωσες ἡμᾶς ἀπὸ τὴν παλαιὰν κατάκρισιν καὶ κατάραν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν διὰ τὴν
 παράβασιν τοῦ Ἀδάμ· ἐσὲ εἰς τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς ψάλλομεν ὡς εἰς Θεὸν ἀ-
 ληθινόν. Τί δὲ ψάλλομεν; „Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε“. Ὡ!
 καὶ τί ἄλλο πρᾶγμα ἠθέλε γένῃ ἀπὸ τὸ συνέδριον τοῦτο κενοσπουδέστερον; ἢ τί
 ἄλλο τῆς γνώμης ταύτης τῶν ἀνόμων κακοτροπάτερον; Βέβαια οὐδέν. Ὅρα δὲ ὅτι, κα-
 τὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Νόμος ἐπρόσταζε νὰ
 γίνεταί τις Ἀρχιερεὺς τὸν χρόνον, αὐτοὶ ἐγίνοντο πολλοὶ ἀλλάζοντες εἰς καθ' ἐνιαυτόν·
 διὸ καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερέα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου Καϊάφην ἐσυνάχθησαν διὰ νὰ συμβουλευ-
 θοῦν περὶ φόνου. Καὶ ποίου φόνου; Ἀδικωτάτου. Ποῦ; Ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπεν οἱ φονεῖς νὰ
 παιδεύωνται· ὦ κακότροπον κακότροπον γένος ἀνθρώπων!

Τροπάριον.

„Τὸ δειρὸν βουλευτήριον τῶν ἀνόμων σκέπτεται, Θεομάχου ψυχῆς
 „ὑπάρχον, ὡς δύσχρηστον τὸν δίκαιον ἀποκτεῖναι Χριστόν, ὦ ψάλ-
 „λομεν· σὺ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος δύο φοαῖς εἶπε περὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων τῷ λαῷ, ὅτι συνήχθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα, καὶ ὅτι ἐσυμβουλευθήσαν ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ (ἥτοι λαθραίως καὶ κρυφίως κατὰ τὸν Εὐθύμιον) καὶ ἀποκτείνωσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη* (Ματθ. κς'. 3.) τότε χάριν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸ μὲν „Συνήχθησαν“ ἐφανέρωσεν αἰνιγματῶδες ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα: ἥτοι μὲ τὸ „Συνεδρίον τῶν ἀνόμων“ καὶ μὲ τὸ „Γνώμη συναθροίζεται κακοτρόπῳ“ ἡ συνεδρίασις γὰρ καὶ ἡ συναθροίσις παραστατικὰ εἶναι τοῦ „Συνήχθησαν“ τὸ δὲ „Συνεβουλευσάντο“ ἐφανέρωσεν ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ* ἐπειδὴ δὲν ὀνομάζει πλέον ἐδῶ τὰς Ἰουδαίους συνεδρίον, ἀλλὰ βουλευτήριον* ὅθεν ἐρανίσθη τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῷ Ἡσαίου „Δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν“ (Ἡσ. γ'. 9.) καὶ τὸ τοῦ Σολομῶντος „Εὐεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἀμαρτήματα Νόμου, καὶ ἐπισημίζεται ἡμῖν ἀμαρτήματα παιδείας ἡμῶν“ ἐπαγγέλλεται γινῶσιν ἔχειν Θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἐαυτὸν ὀνομάζει* ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν* βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος“. (Σοφ. β'. 12.)

Ταύτας φημί τὰς ρήσεις λαβὼν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τὸ δεινόν, λέγει, καὶ ποιηρὸν καὶ παγχάλεπον βουλευτήριον τῶν ἀνόμων Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων, μὲ τὸ νὰ ἵναι ὅλως διόλου ψυχῆς Θεομαχοσύνης, καθὰς εἶπε περὶ αὐτῶν ὁ νομομαθὴς ἐκεῖνος Γαμαλιήλ „Μὴ ποτε καὶ Θεομάχοι εὐρεθῆτε“, (Πράξ. ε'. 39.) τούτῳ χάριν σκέπτονται καὶ βουλευόνται, ὅχι διὰ νὰ ὑπερμαχήσουν ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τοῦ Θείου Νόμου, ὅχι διὰ νὰ ἐνεργήσουν κανένα πρᾶγμα κοινωφελές εἰς τὸν λαὸν καὶ σωτήριον, ἀλλὰ διὰ νὰ θανατώσουν τὸν δίκαιον Χριστὸν, περὶ οὗ προεῖπεν ὁ Προφήτης Ἀμώς* „Ἀνθ' αὐν ἀπέδοντο (οἱ Ἰουδαῖοι) ἀργυρίου δίκαιον“ (Ἀμ. β'. 6.) καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τὰς Ἰουδαίους* „Ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν“. (Πράξ. γ'. 14.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἡσαίας* „Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐκδέχεται τῇ καρδίᾳ* καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ* ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος* ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτῆς* ἦρται ἐκ τοῦ μέσου“ (Ἡσ. νζ'. 1.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος λέγει* „Τὸν δεσποτικὸν ἐνταῦθα Σταυρὸν προσήμηνε* δίκαιον γὰρ τὸν Δεσπότην ὀνομάζει Χριστὸν, ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὐρέθη. Σημαίνει δὲ κατὰ ταῦτ' αὐτὸ καὶ τῆς τῶν ἐσταυρωκότων καρδίας τὴν πάρωσιν* οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν, φησί, συνιδεῖν ἠβουλήθη τὸ τόλμημα* καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται* μετὰ γὰρ τὸν Δεσπότην Χριστὸν κατὰ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων παραπλησίως ἐλύττησαν* τὸ δὲ „ἦρται ὁ δίκαιος* ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ“ περὶ τοῦ Δεσπότης ταῦτα λέγει Χριστοῦ, καὶ διηλοῖ κατὰ ταῦτ' αὐτὸ, ὅτι ἄδικον τῆς σφαγῆς καὶ τὴν μετὰ θάνατον νίκην* ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ τὰς πρὸς Θεὸν ἡμῖν καταλλαγὰς ἐδωρήσατο* αὐτὸς δὲ τὸν τάφον καταλιπὼν εἰς Οὐρανοὺς ἀνελήφθη“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς διὰ τί βουλευόνται οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θανατώσουν τὸν Χριστόν* διότι, λέγουσιν, εἶναι δύσχρηστος* δύσχρηστος δὲ ὀνομάζεται ὁ Μάντις ἀπὸ τοῦ χραῖν: ἥτοι ἀπὸ τοῦ μαντεύεσθαι.

Συνειθίζουσιν γὰρ νὰ λέγουν μερικοὶ οὕτω* ὅσαις φοαῖς ἀπάντησα εἰς τὸν δρόμον τὸν δεῖνα ἄνθρωπον, ἐκβῆκεν εἰς κακὸν μου τὸ συναπάντημα* ὅθεν μισοῦσιν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὡς κακὸν οἰωνὸν καὶ συναπάντημα ἔχοντα. Τοιοῦτος δὲ δύσχρηστος ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος, ὡς κακομάντις καὶ ὡς κακοὺς χρησμούς καὶ προρρήσεις περὶ αὐτῶν λέγων* ἐταλάνιζε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἤλεγχεν αὐτῶν φανερώς τὴν ὑπόκρισιν, λέγων* „Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί! ὅτι τὰδε καὶ τὰδε ποιεῖτε“. (Ματ. κγ'. 13.) „Οὐαὶ ὑμῖν ὀδηγοὶ τυφλοί!“ (Ματ. κγ'. 16.) Καὶ προσέλεγεν εἰς αὐτοὺς τὰ κακὰ ὅπου ἐμελλον νὰ τοὺς εὗρουν* „Ἰδοὺ, φησὶν, ἀφίσταται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος“ (Ματ. κγ'. 18.) καὶ πάλιν πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ ἔλεγεν* „Ἡξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοί λίθον ἐπὶ λίθῳ“ (Λουκ. ιθ'. 43.) Ἡμεῖς ὁμῶς οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ οἱ τῷ Δεσπότην Χριστῷ πιστεύοντες,

οὐχί

οὐχὶ ὡς δυσχρήστῳ, ἀλλ' ὡς εὐαγγελιζομένῳ ἡμῖν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, *ψάλλομεν*.
 σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλὴν σου Κύριε.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ρῆμα Τυράννου ἐπεὶ ὑπερίσχυσε, ἐπταπλασίως κάμινος ἔξε-
 „καύθη ποτὲ, ἐν ἡ Παῖδες οὐκ ἐφλέχθησαν, Βασιλέως πατή-
 „σαυτες δόγμα, ἀλλ' ἐβόωμ· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον
 „ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· γράφεται γὰρ ἐκεῖ· „Ἐπεὶ τὸ ρῆμα τῆ Βασιλέως (Ναβουχοδονόσορ) ὑπερίσχυσε, καὶ ἡ κάμινος ἔξεκαύθη ὑπερεκπερισσοῦ ἐπταπλασίως, καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι „Σεδράχ Μισάχ καὶ Αὐδεναγὰ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης „πεπεδημένοι, καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν Θεόν“. (Δαν. γ'. 22.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια ἀναφέρει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ὅτι ἐπειδὴ τὸ ρῆμα καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ ὑπερίσχυσε, διὰ τοῦτο καὶ ἡ Βαβυλωνία ἐκεί-
 „νη κάμινος ἐκαύθη ἐπταπλασίως, ἦγουν ἐπτά φοαῖς περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας κα-
 „μίνους, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλλθησαν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες, διότι κατεφρόνησαν τὸ τυραννικὸν δόγμα καὶ τὴν προσταγὴν τῆ Βασιλέως· βαλθέντες ὅμως εἰς τὴν κάμινον, δὲν κατεκάησαν, ἀλλὰ φυλαχθέντες ἀβλαβεῖς, Ἀγγέλου συγκαταβάντος καὶ ποιήσαντος τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου, ἔλεγον *ψάλλοντες*· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἀξίον δὲ εἶναι νὰ σημειώσῃ τινὰς μετὰ τοῦ Θεοδώρου εἰς τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Δα-
 νιὴλ καὶ ὁ Μελωδὸς, ἦγουν εἰς τὸ, Ὑπερίσχυσε τὸ ρῆμα τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, δηλαδὴ ὅτι τοιαῦτα εἶναι τὰ προστάγματα τῶν τυράννων· ἦτοι τῶν παρανόμων Βασιλέων· καὶ γὰρ αὐτὰ ἵνα παρανομώτατα καὶ ἀδικώτατα, ἀλλ' ὅμως ὑπερίσχυσι κοντὰ εἰς αὐτὰς, διότι δὲν ἀκολουθεῖ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν εἰς τὸν νόμον, ἀλλὰ ἡ ἰσχύς τῶν γίνεται νόμος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Ἐστὼ δὲ ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης“. (Σοφ. β'. 11.) δὲν εἶναι ὅμως τοιαῦτα καὶ τὰ προστάγματα τῶν νόμων καὶ ἀληθινῶν Βασιλέων· ἐπειδὴ αὐτὰ σύμ-
 „φωνα ὄντα πάντοτε μετὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν θεῖον νόμον, ὑποφέρουν ποτὲ μὲν νὰ ὑ-
 „περίσχυον καὶ νὰ νικῶν, ποτὲ δὲ καὶ νὰ νικῶνται. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν· „Εἰ γὰρ βασιλεία ἐστὶν ἐννομος ἐπιστασία, δῆλον ὅτι αἱ παρὰ Βα-
 „σιλέως διδόμεναι ὑποθῆκαι τοῦ γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίου πολὺ τὸ
 „νόμιμον ἔχουσι, τὸ κοινὴ πᾶσι λυσιτελεῖ σκοποῦσαι, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς οἰ-
 „κείας ὠφελείας συνεταγμέναι· τούτῳ γὰρ διαφέρει τύραννος Βασιλέως, ὅτι ὁ μὲν τὸ εἶνα
 „πανταχόθεν σκοπεῖ, ὁ δὲ τὸ τοῖς ἀρχομένοις ὠφέλιμον ἐκπορίζει“.

Τροπάριον.

„Αποκεροῦσα γυρὴ μύρον ἔντιμον δεσποτικῇ καὶ θεῖα φρικτῇ
 „κορυφῇ (1), Χριστέ, τῶν ἰχθύων σου ἐπελάβετο τῶν ἀχράντων
 „κεχραμέραις παλάμαις καὶ ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν
 „Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

(1) Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶναι σχῆμα ἐλλειπτικόν· νεῖα ἔχει μετὰ τῆς Ἐν· ἡ ἐλλείπει ἡ Ἐπί, τὸ ἴ-
 εἰλείπει γὰρ ἡ Ἐν· ἦτοι ἐν δεσποτικῇ καὶ θεῖα φρι-
 κτῇ κορυφῇ· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀνώτερος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ
 νεῖα ἔχει μετὰ τῆς Ἐν· ἡ ἐλλείπει ἡ Ἐπί, τὸ ἴ-
 πάντω δηλοῦσα, οὕτως· „Ἐπὶ δεσποτικῇ καὶ θεῖα
 „φρικτῇ κορυφῇ“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἀφ' οὗ ἐδιηγῆθη διὰ τὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ συνέδριον ὁμοῦ καὶ συμβούλιον τῶν Ἰουδαίων, ἐδιηγῆθη καὶ διὰ τὴν πόρνην γυναῖκα τὴν ἀλείψαν τὸν Χριστὸν μύρῳ· „Τοῦ Ἰησοῦ γὰρ, φησὶ, γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος „ τοῦ λεπροῦ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλαβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν „ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου“ (Ματθ. κς'. 6.) οὕτω καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερε περὶ τοῦ συνέδριου ὁμοῦ καὶ συμβουλίου τῶν Ἰουδαίων, τώρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς γυναικὸς πόρνης· ὅθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, οὕτω λέγει· ὦ Θεοάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυνὴ, ἀφ' οὗ εὐκέρωσε τὸ πολυτίμον μύρον, (τὸ ὅποιον ἦτον εἶδος νάρδου ἐξαιρέτου καλουμένης Πιστικῆς, ὡς λέγει ὁ Μάρκος (Κεφ. ιδ'. 1.), ἢ μάλλον εἰπεῖν Ὀπιστικῆς καὶ ἀφαιρέσει τοῦ ο πιστικῆς, ἀπὸ τὴν πόλιν Ὅπιν τὴν πλησίον οὖσαν τῆς Βαβυλωνος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγένετο τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον μύρον (1)· ἐν ἀλαβάστρῳ δὲ αὐτὸ ἦν περιεχόμενον, ὅπερ ἦτον μυροθήκη ψήφινος ἢ λίθινος, ἀλαβαστόντι ὃν καὶ πλειονασμῷ τοῦ ρ, ἀλαβαστρον, οὗ λαβέσθαι δύσκολον ἦν διὰ λειότητά, ὡς σημειοῦσι τινές, ἢ καὶ διότι δὲν εἶχε λαβὴν καὶ χερουλί, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος.) Ἡ γυνὴ, λέγω, ἐκείνη, ἀφ' οὗ εὐκέρωσεν ἐπάνω εἰς τὴν Δεσποτικὴν καὶ θείαν καὶ φοβερὰν σου κεφαλὴν τὸ πολυτίμον μύρον, δὲν ἀφῆκεν οὐδὲ τοὺς ἀχράντους ποδας ἀφῆλαφῆτους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνας ἐπίασε δουλοπρεπῶς μὲ τὰς κεχραμένας, ἡγουν μεμολυσμένας τῆς χεῖρας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· καὶ τὴν μὲν ὑπέρτιμον κεφαλὴν σου ἐτίμωσεν ἡ γυνὴ ἱεροπρεπῶς μὲ τὸ πολυτίμητον μύρον· ἴσως, διότι ἔμαθε τοῦτο ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „ Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πῶγωνα τὸν πῶγωνα τὸν Ἀαρῶν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ“, (Ψαλ. ρλβ'. 2.) ἢ διότι ἔμαθε τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸν Σολομῶντα λέγοντα „ Μύρον ἐκκενωθὲν ὀνομά σου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε“ (Ἄσμ. α'. 2.) τοὺς δὲ παναχράντους ποδας ἐπίασε μὲ τὰς χεῖράς της, διὰ νὰ δείξῃ μὲ τὸ πιδάσιμον τὸ δυσωπιτικὸν καὶ παρακαλεστικὸν σχῆμα ὅπου συνειθίζου νὰ κάμνουν οἱ δούλοι οἱ ἀτιμῶσαντες τὸν αὐθέντην των· ἐκεῖνοι γὰρ καὶ γονάτων ἄπτονται τῷ οἰκείου αὐθέντου, καὶ ποδας καταφιλοῦσι, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν πίπτουσι καὶ κυλίσονται, καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ ἔχνη ἐκείνου ἀσπάζονται, καὶ λόγια λέγουσι δυσωπιτικώτατα, καὶ οὕτω μὲ ὅλα αὐτὰ παρακαλοῦν νὰ λάβουν συγχώρησιν τῆς πρὸς τὸν αὐθέντην των ἀτιμίας· οὕτω παρομοίως παρεκάλει καὶ ἡ γυνὴ αὕτη καὶ ἔλεγε· „ Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“.

Μέγαν δὲ ἔπαινον ἐξεφώνησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης. Ποῖος εἶναι ἔτος; „ Βαλοῦσα αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με „ ἐποίησεν. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς“ (Ματ. κς'. 12.) ἅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· „ Διδάσκει ἡμᾶς ὁ Κύριος ὅτι κατὰ θείαν τινὰ κίνησιν ἐποίησε τοῦτο ἡ γυνὴ προτυποῦσα τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ σώματος ταφὴν· οὐ γὰρ ἂν ἠνέσχeto ὁ Κύριος μύρῳ καταχρίεσθαι, εἰ μὴ μυστήριόν τι ἐδήλου..... Πῶς δὲ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν αὐτοῦ συνεβάλετο τὸ μύρον; Ἐξος ἦν τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ μύρων ἐνταφιάζειν τὰ σώματα, ὡς καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐποίουν, διὰ τὸ ἀσηπτα τηρεῖσθαι καὶ ἄνευ δυσωδίας. Δείκνυσιν οὖν, φησὶν, ἡ γυνὴ ἐκ τῆς τὸ μύρον καταχέαι ὅτι τὸ σῶμά μου ἐνταφιασθήσεται“. Καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἔμελλον αἱ μυροφόραι γυναῖκες αἱ μαθητρίαι τοῦ Σωτῆρος νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τάφον μὲ τὰ μύρα διὰ νὰ ἀλείψουν τὸ τεθαμμένον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, μὴ εὐρούσαι δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ (ἠγέρθη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου), δὲν ἐτελείωσαν τὸν μυρισμὸν ὅπου ἐμελέτων· τούτου χάριν ἡ γυνὴ αὕτη προφαίνει τὰς μυροφόρας ἐκείνας καὶ μυρίζει ζῶντα τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ λεξικόν τοῦ Γεωργίου ἐν τῇ λέξει Πιστικὸς· οὕτω, κατὰ τὸν Διοσκορίδην, ἐλέγετο καὶ νάρδος Ἰνδικὴ καὶ Συριακὴ καὶ Κελτικὴ.

Μάρκος τὸτο αἰνιττόμενος, εἶπε περὶ αὐτῆς· „Ὁ ἔσχεν (ἦτοι ἠδυνήθη, κατὰ τὸν Εὐθύμιον)
 „ αὐτὴ ἐποίησε, προσέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν“. (Μαρ. ιδ'. 8.)

Εἶρκε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὰ ψυχασωτήρια ταῦτα· „Εἶδες πῶς ἡ πόρνη μὲν ἐσώθη,
 „ ἐπεὶ δὲ ἐνῆλθεν· ὁ μαθητὴς δὲ ραθυμίας, κατέπεσε; Μὴ τοίνυν ἀπογνώως σεαυτοῦ, πρὸς
 „ τὴν πόρνην ἀπιδῶν, μὴδὲ θαρρήσης σεαυτῷ, πρὸς τὸν Ἰούδαν ἰδῶν· ἀμφοτέρω γὰρ ταύ-
 „ τα ὁλεθρία, καὶ τὸ θαρρῆν καὶ τὸ ἀπογινώσκειν· τὸ μὲν γὰρ θαρρῆν τὸν ἐσθιόντα
 „ ποιεῖ πεσεῖν, τὸ δὲ ἀπογινώσκειν τὸν κείμενον οὐκ ἀφίστηναι ἀναστῆναι· διὰ τοῦτο ὁ
 „ Παῦλος παρήγει λέγων· „Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ“. Ἐχεις ἀμφοτέρων τὰ
 „ παραδείγματα, πῶς ὁ μαθητὴς δοκῶν ἐστάναι ἔπεσε, καὶ πῶς ἡ πόρνη κείμενη ἀνέστη“.
 (Λόγῳ εἰς τὴν προδοσίαν) Καὶ πάλιν, „Ὁ Ἰούδας ἐπεὶ δὲ ἡμελημένος καὶ ραθυμὸς ἦν, ὃ
 „ δὲν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ συνουσίας ἐκέρδαεν, ἀλλ' ἔμεινεν ὡς προδότης μετὰ τὰς πολ-
 „ λὰς παραινέσεις ἐκείνας καὶ συμβελάς· τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι μὴ βουλομένον τινα οὐκ ἀναγ-
 „ η καίσει, οὐδὲ βιάζεται ὁ Θεὸς, ὥσπερ οὐκ οὐδὲ ἐκείνον“. (Λόγῳ εἰς τὸ „Δεῖ καὶ αἰρέ-
 „ σεις εἶναι ἐν ὑμῖν“, Τόμῳ ε'. τῆς ἐν Ἑτόνῃ ἐκδόσ.)

Σημειῶσαι ὅτι διαφορετικὸς φέρεται ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν ὅπου ἄλειψαν τὸν Κύριον
 μύρῳ· ὁ μὲν γὰρ Ἰερὸς Θεοφύλακτος καὶ ὁ Εὐθύμιος καὶ ἄλλοι θέλουσιν ἀκριβέστερον
 νὰ ᾖναι τρεῖς αἱ γυναῖκες αἱ ἀλείψασαι τὸν Κύριον μύρῳ· μία μὲν ἡ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ
 ἀναφερομένη ἐν κεφ. ιβ'. Μαρία ἡ ἀδελφὴ Λαζάρου, ἡ ἀλείψασα τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου
 μετὰ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς, καὶ σφογγίσασα τοὺς ποταμούς μετὰ μαλλιάτης
 πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα· ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ, ἥτις περὶ τὰ μέσα τοῦ Εὐαγ-
 γελίου ἠλείψε μετὰ μύρον τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὰ δάκρυά της ἔβρεξεν αὐτοὺς,
 καὶ μετὰ τὰς τρίχας της τοὺς ἐσπόγγισε· (Λουκ. ζ'.) καὶ τρίτη, ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ
 (Κεφ. κς'.) καὶ Μάρκῳ (Κεφ. ιδ'.) ἀναφερομένη· ἄλλοι δὲ θέλουσι νὰ ᾖναι δύο, μία
 μὲν ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ καὶ Λουκᾷ ἀναφερομένη, ἄλλη δὲ ἡ παρὰ τῷ Ἰω-
 ἄννῃ· ὁ δὲ Ἰερὸς οὗτος Κοσμᾶς τρεῖς καὶ αὐτὸς θέλει ταύτας· ἐν μὲν γὰρ τῷ παρόντι
 Τροπαρίῳ ἀναφέρει τὴν παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἱστορουμένην, ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ
 ἀναφέρει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λουκᾷ μνημονευομένης, τὴν δὲ τρίτην· ἦτοι τὴν Μαρίαν τὴν
 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου μνημονευομένην, οὐδόλως ἀναφέρει.

Μερικοὶ δὲ λέγουσιν ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ γυνὴ εἶναι ἡ παρὰ τοῖς τρισὶν Εὐαγγελισταῖς
 ἀναφερομένη, τῷ Ματθαίῳ δηλαδὴ Μάρκῳ καὶ Ἰωάννῃ· καθότι ἐν Βηθανίᾳ καὶ αἱ τρεῖς
 ἄλειψαν τὸν Κύριον· ὅτι καὶ αἱ τρεῖς δὲν φαίνονται νὰ ὀνομάζονται πόρναι ἐν τοῖς Εὐαγ-
 γελίοις, ὅτι μετὰ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς τὸν ἄλειψαν· καὶ ὅτι τὰ λόγια
 ὅπου εἶπεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν Μαρίαν, τὰ εἶπε καὶ δι' ἐκείνας. Εἰ δὲ καὶ ἡ παρὰ τῷ
 Ἰωάννῃ Μαρία ἐξέχεεν εἰς τοὺς πόδας τῷ Κυρίῳ τὸ μύρον, ἀποκρίνονται ὅτι πιθανὸν ἐστὶ
 νὰ ἔχυσεν πρῶτον αὐτὸ εἰς τὴν κεφαλὴν τῷ Κυρίῳ, καθὼς γράφουν ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρ-
 κος, καὶ ἔπειτα νὰ τὸ ἔχυσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ· συμπεραίνουσι δὲ τὸ νόημά των καὶ ἀπὸ
 τὴν ἀγαπάτησιν ὅπου ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ μὲν κατὰ τὸν Ματθαῖον καὶ Μάρκον, ὁ Ἰού-
 δας δὲ ξεχωρίσας, κατὰ τὸν Ἰωάννην· ὅθεν καὶ Σίμωνα τὸν λεπρὸν θέλουσι νὰ ᾖτον ὁ
 Πατὴρ τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας.

Τροπάριον.

„Δάκρυσι πλύει τοὺς πόδας ὑπεύθυνος ἀμαρτίας τοῦ πλάσαν-
 „ τος καὶ ἐκμάσσει θριξί· διὸ τῶν ἐμ βίῳ οὐ δίκημαρτε πεπραγμέ-
 „ μων τῆς ἀπολυτρώσεως, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν
 „ Κύριον ὑμμεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄλλη φαίνεται νὰ ᾖναι ἡ γυνὴ αὕτη ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω· ἡ ἰδίᾳ γὰρ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ
 Λουκᾷ ἀναφερομένη ἐν Κεφ. ζ'. ὡς εἵπομεν ἀνωθεν· καθότι αὕτη μύρῳ ἠλείψεν, οὐχὶ τὴν
 κεφα-

κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, ὡς ἡ ἀνωτέρα, ἀλλὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ κλαίονσα ἔβρεξε τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι καὶ ταῖς θριξί· τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ ἤλειψε τῷ μύρῳ· ἀπὸ τὰ ὅποια ταῦτα κἀνέν δὲν ἐποίησεν ἡ ἀνωτέρα γυνή· ὅθεν καὶ ἤκουσεν αὐτὴ τὰ συγχωρητικὰ ταῦτα λόγια παρὰ τῆ Κυρίᾳ· „ Ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι “. (Λουκ. ζ'. 48.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἀναφερομένην γυναῖκα ὑπόθεσιν ποιούμενος ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ἡ ὑπεύθυνος εἰς πολλὰς ἁμαρτίας γυνὴ πλύνει μὲ τὰ δάκρυά της τοὺς πόδας τοῦ πλαστός αὐτὴν Χριστοῦ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡσάν ποδόμακτρον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, σπογγίζει αὐτοὺς μὲ ἐκείνας· ὅθεν ἐπειδὴ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν δεσπότην Χριστὸν μεγάλην πίστιν, διὰ τοῦτο ἀπολούθως δέχεται παρ' αὐτοῦ καὶ μεγάλην τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεως, ἐπειδὴ δὲν ἀπέτυχε τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ὅπου ἐπραξεν εἰς τὴν ζωὴν της· ἤκουσε γὰρ τὴν τριπόδητον ἐκείνην καὶ δεσποτικὴν φωνὴν τοῦ γλυκυτάτου Σωτῆρος, εἰπόντος αὐτῇ· „ Ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι “. (ἦτοι ἂς εἶναι συγχωρημέναι αἱ ἁμαρτίαι σου) (1).

Λέγει δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι εἰς ἔπαινον τῆς γυναικὸς ταύτης ἐμπορεῖ νὰ εἴπῃ τινὰς τὰ λόγια ταῦτα, ἡγουν ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν ἀγίων του Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς μὲ ἀνίπτους πόδας λάβῃ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, διὰ τοῦτο ἐπρόλαβεν ἡ γυνὴ αὐτὴ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡς κερὸν μὲν τὰ δάκρυά της, ὡς δὲ φουτὰν καὶ μανδύλιον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἐπλυνε τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος καὶ τούτους ἐσπόγγισε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Χρισόστομος λέγει· „ Ἡ πόρνη πόρνη αὕτη ἐγένετο σεμνότερα παρθένα. Πολλὴ θλίψις καὶ ὁδὸν γίνεται τοῖς πόρνοις ἐκεῖ· ταῦτα φοβηθεῖσα, μετεβλήθη ἡ πόρνη, καὶ οὐκέτι ἔμεινε πόρνη, ἀλλ' εὐθὺς παρθένου γέγονε σεμνότερα “. (Λόγ. εἰς τὴν Πόρν. καὶ τὸν Φαρισαῖον τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ. Δ'.) καὶ πάλιν· „ Ἡ πόρνη ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπή προσελθοῦσα τῷ Χριστῷ, τὰ ὀνειδίη πάντα ἀπενίψατο· καὶ τῶν Ἰουδαίων ἐγκαλοῦντων, ὅτι προσήκατο καὶ μετέδωκεν αὐτῇ παρρησίας τοσαύτης, ὁ Χριστὸς τῆς μὲν ἀπεστόμισεν, ἐκείνην δὲ πάντων ἀπαλλάξας τῶν κακῶν καὶ τῆς σπουδῆς ἀποδεξάμενος, ἔτως ἀπέπεμψε “. (Λόγ. εἰς τὸν φιλογόνοιον.) Καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος εἶπεν ὅτι πολλὰ σπάνια εὐρίσκονται διαθέσεις καὶ μεταβολαὶ τῆς καρδίας, καθὰς ἐσαῖη ἡ διάθεσις καὶ μεταβολὴ τῆς γυναικὸς ταύτης· καθότι ὅλην τὴν ἀγάπην ὅπου εἶχε πρότερον εἰς τὰ πάθη τὰ σαρκικά τὴν ἐμετάβαλεν εὐθὺς εἰς τὰ πνευματικά· διὰ τὸτο ἔλεγε περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος εἰς τὸν Φαρισαῖον Σίμωνα· „ Ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ “. (Λουκ. ζ'. 47.)

Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ὅτι ὁποῖος ἁμαρτωλὸς θέλει νὰ μετανοήσῃ, πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνης ταύτης· ἔτω γὰρ φησί· „ Σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεῖσαν ἡμῖν, κακείνης τὸ ταπεινὸν καὶ εὐσύνετον ζήλωσον, καὶ λάβε κανόνας μετανοίας ἠκριβωμένης· ἐλθῶσα γὰρ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὐτε τὸ πλῆθος τῶν ἐστιωμένων ἠρυθρίασεν, οὐτε τὸν καιρὸν τῆς εὐωχίας, ὡς ἀκαίρως εἰς ἐξομολόγησιν ἔφυγεν, ἀλλὰ τῇ λύπῃ συνεχομένη, καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τῶν πλημμελημάτων τὸ πένθος, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠψίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἱατρόν· οὐ μὴν οὐδὲ εἰς τὸ πρόσωπον κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἰκέτευεν, ἀλλὰ τὸ ἀνάξιον ἑαυτῆς καὶ ἀπαρρησίαστον διὰ τοῦ σχήματος ἐρμηνεύουσα τὴν κατὰ νότου χάραν καταλαβοῦσα (ἦτοι ὀπισθεν τῆ Κυρίου), καὶ οὐδὲ ἐστῶσα ἀπλῶς, ἀλλὰ κατόπιν τῶν ποδῶν λαβομένη· λύσασα δὲ τὰς κόμας (ἦτοι τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς) καὶ τοῖς πρᾶγμασι δημοσιεύσασα τὴν πενθοῦσαν ψυχὴν, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ τὸ δάκρυον ἐπιρρέουσα, μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ἤγει τὸν ἔλεον· καὶ τοσαῦτα προχομένη, ὥστε καὶ

„ βρέ-

(1) Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυέντιος, ὅτι τὸ δάκρυον ὡς αἷμα μαρτυρίου λογίζεται παρὰ τῷ Θεῷ· τὸ ὅποιον ἐπειδὴ ἡ πόρνη ἐπρόσφερε, διὰ τοῦτο καὶ τῆς συγχώρησις ἐτύχε τῶν ἁμαρτιῶν της· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Ὡς περὶ πᾶσα ἁμαρτία, ἢ ἂν ποιῇ ἄνθρωπος, ἐκτός του σώματος ἐστίν, ὁ

„ δὲ πορευτὸν ὥσαντι ἐκ τῆς οἰκείας σαρκὸς προσάγει θυσίαν τῷ ποιῶν τὴν ἑαυτῇ σφοδρὰν· ἔτως ὅσα ἀγαθὰ ποιῇ ἄνθρωπος, ἐκτός του σώματος ἐστίν, τὸ δὲ δάκρυον ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας ἡμῶν προσάγεται τῷ Θεῷ, καθάπερ καὶ τὸ τῶν μαρτύρων αἷμα “ (Λόγ. εἰς τὰ Θεοφάνεια).

„βρέχειν τοὺς πόδας· καὶ τῇ κόμῃ πάλιν ἐκμάττουσα τὴν ὑγρότητα, πᾶσαν εὐλάβειαν
 „ταπεινὴν ἐπέδεικνυτο· ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τοῖς μέλεσι
 „τοῖς ἡμαρτηκόσι τὴν μετάνοιαν ἐξεπόμεναι. Ἡ δὲ δημοσία καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς οὕτως ὁδύρο-
 „μένη τὰς ἀμαρτίας, τίνα κατ' ἰδίαν ἐπὶ χολῆς ἐπραττεν; Ἐξέστι τεκμηριώμενον συναρᾶν“.
 (Δόγ. περὶ Μετανοίας).

Τροπάριον.

„Ἱερουργεῖται τὸ λύτρον εὐγνώμορι ἐκ σωτηρίων πλάγχρωμα τε καὶ
 „δακρύων πηγῆς, ἐν ᾗ διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως ἐκπλυθεῖσα οὐ κα-
 „τησχύμετο, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμρεῖ-
 „τε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ ἀναφερομένη
 γυνὴ ἢ τοὺς πόδας ἀλείψασα τοῦ Κυρίου ἔλαβε τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τῆς· διὰ
 τοῦτο ἐν τῇ παρόντι Τροπαρίῳ προσθέτει ὁ αὐτὸς καὶ τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὁποίας ταύ-
 τὴν ἔλαβε. Δύω δὲ εἶναι αἱ αἰτίαι αὗται, πρώτη μὲν ἡ κυρία καὶ καθ' αὐτὸ καὶ προη-
 γουμένη εἶναι ἡ τοῦ Θεοῦ φιλελεεινότης καὶ εὐσπλαγχνία, δευτέρα δὲ, ἡ ἐπομένη καὶ
 συνεργούσα, ἡ τῆς γυναικὸς μετάνοια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἦτον τόσον πολλὰ, ὥστε
 μὲ τὴν ὑπερβολικὴν χύσιν αὐτῶν ἐμιμήθησαν ὁλόκληρον βρύσιν, καὶ ἀκολέθως ἔγιναν ἀρ-
 κετὰ εἰς τὸ νὰ νίψουν μὲν τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Κυρίου, νὰ ἀποπλύνουν δὲ καὶ τὰς
 ἰδικὰς τῆς ἀμαρτίας. Λέγει δὲ ὁ Ποιητὴς ὅτι ἱερουργήθη ἡ λύτρωσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς ευ-
 γνώμοις καὶ εὐχαρίστου ταύτης γυναικὸς (οὐ γὰρ πόρνην αὐτὴν ὀνομάζει), καὶ ὅχι ὅτι
 ἐδόθη ἀπλῶς. Διὰ τί; Ἐπειδὴ ἀναφέρει τὴν λύτρωσιν ταύτην εἰς τὰς τῶ Νόμου θυσίας τε
 καὶ ἱερουργίας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ὁ Νόμος ἐκαθάριζε τοὺς ἀκαθάρτους· διότι εἰς τὰς
 παλαιὰς ἐκείνας θυσίας ἐπέμεντο μὲν ζῶον, δάμαλις θιέτον ἢ πρόβατον ἢ ἑρίφος ἢ ἄλλο
 κἀνὲν ἐπιτίθειον εἰς θυσίαν καὶ ἐσφάζετο· μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν ἐκαθάριζον οἱ Ἱερεῖς ἐ-
 πιμελῶς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἐσφαγμένου καὶ τὰ ἔπλυναν μὲ νερόν ἱερόν. (τοιούτων λέγου-
 σιν νὰ ἦτον καὶ τὸ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Προβατικὴ αὕτη
 ὀνομαζέτο, διότι ἐπλύνοντο εἰς αὐτὴν τὰ ἐντόσθια τῶν θυσιαζομένων ζώων, καὶ μάλιστα
 τῶν προβάτων).

Ἀφ' οὗ δὲ ἐκαθάριζον τὰ σπλάγχνα τοῦ θυσιασθέντος ζώου, ἔκαιον αὐτὰ, καὶ τὴν
 στάκτην ἐκείνων πέρνοντες, ἔβρεχον μὲ νερόν, εἴτα μὲ τὴν βρεγμένην ἐκείνην στάκτην ἐρ-
 ράντιζον τὰς ἀμαρτάνοντας, καὶ οὕτως ἔδιδον τὴν λύσιν καὶ συγχώρησιν τοῦ ἀμαρτημάτων
 τῶν· ὥστε ἡ συγχώρησις ἐδίδετο ἀπὸ δύο αἰτίας· ἀπὸ τῆς στάκτης τῶν ἐντοσθίων τοῦ
 ζώου, καὶ ἀπὸ τοῦ νερόν μὲ τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ στάκτη βρεγμένη· τοιουτοτρόπως ἀναγνώ-
 σκομεν εἰς τὸ 19. Κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ὅτι προστάζει ὁ Θεὸς νὰ σφάζεται μία κόκ-
 κινη καὶ χαρὶς φεγάδι δάμαλις ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ νὰ κατακαίεται ὁμοῦ μὲ τὸ
 δέρμα (σὺν τοῖς ἐντοσθίοις καὶ σπλάγχθοις δηλ.), ἡ δὲ στάκτη νὰ φυλάττεται εἰς τό-
 πον καθαρὸν διὰ νὰ καθαρῇ τοὺς ἀκαθάρτους γενομένους ἀπὸ καμμίας περιστάσι· ραν-
 τίζομένη γὰρ αὕτη ὁμῶς μὲ νερόν εἰς αὐτοὺς, τὰς ἐκαθάριζεν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „Σπο-
 „δὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“.
 (Ἐβρ. 9. 13.) Οὕτω λοιπὸν καὶ εἰς τὴν πόρνην ταύτην ἐγένετο· ἀπὸ δύο γὰρ πράγμα-
 τα ἱερουργήθη ἡ λύσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς· πρῶτον ἀπὸ τὰ κοσμοσωτήρια σπλάγχνα τοῦ
 ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις διὰ σπλάγχνα ἐλέους ἠθέλησε νὰ θυσιασθῇ διὰ ἡμᾶς, καὶ νὰ
 σηκώσῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου· καὶ δεύτερον, ἀπὸ τῆς πηγῆς τῶν ἰδι-
 κῶν τῆς δακρύων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξεπλύθη διὰ τῆς ἐξομολογήσεως· διότι ὅχι μόνον ἡ μα-
 καρία αὕτη ἐθρύνει καὶ ἔκλειεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμαρτίας τῆς ἐξομολογεῖτο καὶ δὲν ἐν-
 τρέπετο καθὼς πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς κάμνομεν καὶ ἐντρέπομεθα νὰ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἀ-
 μαρτίας μας· διὰ τοῦτο καὶ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν δὲν λαμβάνομεν.

Διὰ

Διὰ τοῦτο συμβουλεύει ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἐξετάζωμεν τὴν συνείδησίν μας πρῶτον, καὶ οὕτω νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἀμαρτίας μας, ἵνα λάβωμεν καὶ τὴν τούτων συγχώρησιν· οὕτω γὰρ φησί· „Μὴ ἀναμείνωμεν ὑπ' ἄλλων ἐλεγχθῆναι· ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσταί γενόμεθα· μέγα κακίας φάρμακον καὶ ὁμολογία καὶ φυγὴ τοῦ πταίσματος“· (Λόγ. περὶ χαλάζης) Καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Κὰν μυρία πεπλημεληκότες ὦμεν, δυνατόν ἀνακτῆσασθαι· ἕως ἂν ἐνταῦθα ὦμεν, μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον, καὶ μὴ ἀναβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας“· (Ὁμιλ. κβ'. εἰς τὴν β'. πρὸς Κορινθ.) καὶ πάλιν· „Πῶς ἀξιοῖς συγχώρησις τυχεῖν, εἰπέ μοι, ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι, μὴδέπω ταῦτα ὁμολογῆσας σύ; μὴδέπω πείσας σαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πῶς ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι; ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον· εἰ δὲ νῦν ἐπιλάθῃ, τότε αὐτῶν ἀναμνησθήσῃ καὶ ἄκων ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης“· (Ὁμιλ. ΛΑ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.)

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ψυχὰς καθααῖς καὶ ἀρρύπτοις χεῖλεσι δεῦτε μεγαλύνομεν
τὴν ἀκκλησίωτον καὶ ὑπέραγρον Μητέρα τοῦ Ἑμμανουὴλ, δι' αὐ-
τῆς τῷ ἔξ αὐτῆς προσφέρομετες πρεσβείαν τεχθέρτι· φεῖσαι τῶν
ψυχῶν ἡμῶν Χριστέ ὁ Θεὸς καὶ σῶσον ἡμᾶς!“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς ἔπαινον καὶ εὐφημίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελοδὸς μετὰ τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ ἡμᾶς νὰ ἡμεθα καθαροὶ κατὰ τὰς ψυχὰς καὶ ἀρρύπτοι· ἥτοι ἀμόλυντοι κατὰ τὰ χεῖλη· ἵνα μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀρμοδίως γένη ὁ ἰδικὸς μας ὕμνος καὶ ἔπαινος εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Ἑμμανουὴλ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἥτις εἶναι ἀκκληδωτος μέν· ἥτοι πάντι ἄσπιλος κατὰ τὸ σῶμα, ὑπέραγρος δέ· ἥτοι ἀνωτέρα πάθε ἀγνείας καὶ καθαρότητος κατὰ τὴν ψυχὴν. Πῶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ψυχὰς καθαράς; Ἀς φυλάττωμεν τὸν νοῦν μας καθαρὸν ἀπὸ συνδυασμῶν καὶ συγκαταθέσεις τῶν αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν· ἃς καθαρίζωμεν τὴν καρδίαν μας ἀπὸ ὑπερηφάνειας, ἀπὸ οἰσίν, ἀπὸ φθόνου, ἀπὸ μίσους, ἀπὸ δόλου, ἀπὸ πορνείας, ἀπὸ μοιχείας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰ ὅποια εἶναι κεχυμμένα μέσα εἰς τὴν καρδίαν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, μοιχεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτα ἐστὶ τὰ κοινῆντα τὸν ἄνθρωπον“· (Ματ. ιε'. 18.) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ μέγας Μανάριος· „Εἰσὶ τινες οἱ τοῦτο λέγοντες, ὅτι ὁ Κύριος μόνον φανεροῦς καὶ καρποὺς ἀπαιτεῖ παρά τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ κρυπτά ὁ Θεὸς κατορθοῖ· οὐχ οὕτω δὲ εἰσὶ τὰ πράγματα· ἀλλ' ὥσπερ εἰς τὸν ἔξω ἄνθρωπον ἀσφαλίζεται τις, οὕτως ὀφείλει καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ποιεῖν ἀγῶνα καὶ πόλεμον· ἀπαιτεῖτε γὰρ ὁ Κύριος ἵνα ὀργισθῇς σεαυτῷ καὶ μάχην ποιήσῃς μετὰ τοῦ νοός σου, καὶ μὴτε συμφωνήσῃς, μὴτε συνδυθῇς τοῖς λογισμοῖς τῆς κακίας“· (Ὁμιλ. γ'. Κεφ. γ'.) Καὶ ἂν, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, ὅσοι μολύνουν ἐκουσίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μετὰ αἰσχυροῦς καὶ πονηροῦς λογισμοῦς, αὐτοὶ χάνουν τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οἰκειότητα· „Τιτικαῖτα ὁ νοὺς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνινκα πονηροῖς καὶ ρυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γένηται“· (Κεφ. ι'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης) Βέβαια ὁ τοῦς τοιοῦτους ρυπαροῦς λογισμοῦς ἔχων, αὐτὸς χάνει ὁμοῦ καὶ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον παρρησίαν καὶ οἰκειότητα.

Πῶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ χεῖλη ἀρρύπτητα; Ἀς ἀπέχωμεν ἀπὸ ψευδο-λογίας, ὀρκους, ἐπιπορείας, κατακρίσεις, κατηγορίας, ὕβρεις, ἀτιμολογίας, αἰσχυρολογίας, βλασφημίας καὶ ὅσαι ἄλλαι κακίαι ἐνεργοῦνται διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ· „Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλός σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον“· (Ψαλ. λγ'.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε· „Σχεδὸν γὰρ ἡ προχειροτάτη καὶ πολύτροπος ἀμαρτία διὰ γλώσσης ἐστὶν ἐνεργουμένη“ καὶ πάλιν· „Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, τὰ μυρία κακὰ τῆς γλώττης ἢ εὐκολία ἐργάζεται, ὥσπερ τὰ
„ἀγα-

„ἀγάθῃ ἢ ἀσφάλειᾳ“. Ἐμποροῦμεν δὲ πρὸς τοῦτοις νὰ ἀποκτήσωμεν χεῖλη ἀρρύπρωτα, εἴαν λαλῶμεν ὕμνος, Θεῷ, δοξολογίας, λόγους ψαλμοφελεῖς, διηγήσεις Ἀγίων, ρήματα πνευματικὰ ἐκ τῶν Θείων Γραφῶν, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἀγίων, ἐκ τῶν βίων τῶν Θείων Πατέρων· μετὰ αὐτὰ γὰρ ὅλα ἀγιάζονται τὰ χεῖλημας καὶ γίνονται ἀμόλυντα· ὅθεν μὲ τοιαύτας καθαρὰς ψυχὰς καὶ μετὰ τοιαῦτα ἀμόλυντα χεῖλη δυνάμεθα κατ' ἀξίαν, ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ μεγαλύνωμεν τὴν ὑπεραμύλοντον καὶ ὑπερύμνητον Θεοτόκον· ἐπεὶ δὲ πρῶτον πρέπει νὰ καθαρίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ἔπειτα νὰ πλησιάζωμεν καὶ νὰ μεγαλύνωμεν τὴν καθαρὰν Θεοτόκον· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῷ προσομι-“

„λητέον“, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας). Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς παρεκίνησεν ἡμᾶς νὰ μεγαλύνωμεν τὴν Θεοτόκον, λέγει καὶ ὅτι πρέπει διὰ μέσου αὐτῆς νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Χριστὸν τὸν Θεὸν δεήσεις καὶ ἰκεσίας· καθὼς γὰρ ἡμεῖς ἁμαρτήσαντες εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, διὰ μέσου ἄλλου δὲν ἐφιλιώθημεν μετ' αὐτὸν, πᾶρεξ διὰ τοῦ Μορογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· „Ἐχθροὶ γὰρ, φησὶν, ὄντες, κατηλ-“
 „λάγημεν τῷ Θεῷ (ἥτοι τῷ Πατρὶ) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ“· (Ρωμ. ε'. 10.) ὅθεν καὶ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν· „Οὐ Πρέσβυς, οὐδὲ Ἀγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν“
 „αὐτούς“· (Ἠσ. ξγ'. 9.) αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος λύσας τὸ μεσότοιχον τῆς ἔχθρας, ἐφιλιώ-
 „σεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα“ οὕτω πάλιν καὶ ὅταν ἡμεῖς ἁμαρτάνωμεν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς καὶ γινώμεθα ἐχθροὶ τοῦ, μετὰ ἄλλο μέσον δὲν ἔμποροῦμεν νὰ ἀπολαύσω-
 „μεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, καὶ νὰ φιλιωθῶμεν μετ' αὐτὸν, πᾶρεξ διὰ μέσου“
 „τῆς Παναχράντου καὶ ἡγαπημένης Μητρός του“ καθὼς γὰρ πρὸς τὸν Πατέρα ἄλλη μεσιτεία δυνατότερα δὲν εὐρίσκεται, πᾶρεξ ὁ Μορογενὴς τῆς Υἱός· οὕτω καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν ἄλλη δυ-
 „νατότερα μεσιτεία δὲν εὐρίσκεται, πᾶρεξ ἡ Παναγία τοῦ Μήτρ, δι' ἧς καὶ τοὺς ἐχθροὺς“
 „ἡμῶν Δαίμονας καταβάλλομεν.“ Ὅθεν ὁ Θεὸς Ἰερώνυμος ἐρμηνεύων ἀλληγορικῶς ἐκεῖνο τὸ
 „τῆς Ἰησοῦ τῆς Ναυῆ“, „Στήτω ὁ Ἥλιος κατὰ Γαβαῶν, καὶ ἡ Σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν“,
 „(Ἰη. ι. 12.) δὲν ἔμπερεῖ, λέγει, νὰ καταβάλλῃ τινὰς τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς, τῶν ὁποίων“
 „εἶναι σύμβολον οἱ Γαβαωνῖται, ἃν καὶ δὲν ἔχη σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον ἐλπίδα πρὸς“
 „τὴν ἀνω φωτοχυσίαν τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης, εἰς τὴν προστασίαν δηλαδὴ καὶ βοή-“
 „θειαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀγιωτάτης Μητρός του.“

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Θεὸς Κοσμάς, ἀκολουθῶς μᾶς διδάσκει καὶ ποῖαν πρεσβείαν καὶ
 „δέησιν“ πρέπει νὰ προσφέρωμεν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Ἀγίας Μητρός του, μιμούμενοι τὸν Κύ-
 „ριον, ὅς τις ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ποῖα αἰτήματα νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Κυριακῇ Προσ-“
 „ευχῇ τοῦ, Πάτερ ἡμῶν. Τί δὲ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ νὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τοῦ“
 „Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς Θεοτόκου; Ὁχι πλοῦτον, ὄχι δόξαν, ὄχι ὑγίαν, ὄχι ἡδονάς·“
 „πάντα γὰρ ταῦτα σκιαὶ εἰσὶ καὶ ὀνείρατα, καὶ μαζὶ μετὰ τὸν Κόσμον τοῦτον φθείρονται“
 „καὶ ἀφανίζονται· ἀλλὰ μᾶς ἐδίδαξε νὰ ζητοῦμεν τὴν φεῖδαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἰδικῶν“
 „μας ψυχῶν, καὶ ἄλλοτι νὰ μὴ λέγωμεν, εἰ μὴ τοῦτον καὶ μόνον τὸν σύντομον μὲν κατὰ“
 „τὰς λέξεις, πλατύτατον δὲ κατὰ τὴν ἐννοίαν λόγον· „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ“
 „Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς“· (ἥτοι λυπήσῃ, ὦ Χριστέ ὁ Θεός, τὰς ψυχὰς μας καὶ σῶσόν μας).“

Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἰωὴλ αὐτὸ τὸ κατανυκτικὸν καὶ δυσωπτικώτατον ρῆμα εὐ-
 „ρῆκε, καὶ μετὰ αὐτὸ παρεκάλει τὸν Θεὸν σὺν τοῖς Ἱερῶσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, λέγων· „Φεῖ-“
 „σαι, Κύριε, τῆς λαοῦ σου“· (Ἰω. β'. 17.) Εἰπόν δὲ δυσωπτικώτατον ρῆμα τὸ, Φεῖσαι,
 „διότι αὐτὸ, κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρειας Κύριλλον, δηλοῖ καὶ ἀγάπην· ἐπεὶ δὲ ὁποῖος ἀγάπῃ“
 „εἶνα πρᾶγμα, ἐκεῖνος καὶ τὸ λυπεῖται, καὶ ἀκολουθῶς δὲν τὸ ἀφίνει νὰ ἀπολεσθῇ. Λέ-“
 „γοντες λοιπὸν „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν“, τὸν παρακαλοῦμεν ἕτω· Ὡ φιλοψυχότατε Χρι-“
 „στὲ, σὺ ὅπου τόσον ἀγαπᾷς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς, λυπήσου ταύτας καὶ σῶσον μας. Ἐάν“
 „οὖν ταύτην αἰτῶμεν τὴν αἰτησίαν, ἀδελφοί, οὐδὲν ἄλλο αἰτοῦμεν, εἰ μὴ τὴν βασιλείαν τοῦ“
 „Θεοῦ· τὴν δὲ βασιλείαν πάλιν τοῦ Θεοῦ αἰτοῦντες, ἔχομεν νὰ λάβωμεν ὅλα τὰ ἄλλα“
 „αἰτήματά μας, ὥς ἕνα πρόσδεμα καὶ μίαν προσθήκην, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ζητεῖτε“
 „πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστε-“
 „θήσεται ὑμῖν“· (Ματθ. ε'. 33.)

Τροπάριον.

„ Ἀγνώμων φαρμακὸς καὶ πομπρὸς ζηλότυπος, δῶρον ἀξιοθέου λογο-
 „ πραγεί, δι' ἧς ὀφειλέσιον ἐλύθη ἁμαρτημάτων, καπηλεύων ὁ δειμὸς
 „ Ἰούδας τὴν φιλόθεον χάριν. Φείσαι τῶν ψυχῶν, Χριστέ ὁ Θεός,
 „ καὶ σῶσον ἡμᾶς·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν θυμὸν ὅπου ἔδειξαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὅταν ἡ ἀνωτέρω γυνὴ ἔχυσε τὸ μύρον εἰς τὴν πε-
 φαλὴν τοῦ Κυρίου, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ Ἰούδας. „ Ἰδόντες γὰρ, φησὶν ὁ Ἱερὸς
 „ Ματθαῖος, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο
 „ γὰρ τὸτο τὸ μύρον πρᾶξθαι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. (Ματθ. κς'. 8.) Τοῦτο τὸ
 ἴδιον λέγει καὶ ὁ Μάρκος (ιδ'. 3.) ὁ δὲ Ἰωάννης ἐξαιρέτως ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰούδας βλέ-
 πων τὴν ἀδελφὴν Λαζάρου Μαρίαν ἐκχέασαν τὸ μύρον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, εἶπε·
 „ Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον ἐκ ἐπράθη διακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; (Ἰω. ιβ'. 2.)
 Ταῦτα λοιπὸν συνάψας ὁ Θεὸς Μελεῶδός, καὶ ἁμαρτωλὴν γυναικα ὑπολαβὼν τὴν παρὰ
 τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἀναφερομένην (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεοφύλακτος ταύτην ὑπέλαβε,
 καὶ ἄλλοι, μὲν ὅλον ὅτι ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ ὕφους τοῦτο ἐ συμπεραίνεται), λέγει οὕτω· ὁ
 δεινὸς καὶ κρυφίνους καὶ δόλιος Ἰούδας ἐφάνη ἀχαρίστος εἰς τὸν διδάσκαλόν τε Χριστόν (1)
 καὶ πῶς δὲν ἦτον ἴδιον μαθητοῦ ἀχαρίστου τὸ νὰ μὴ δέχεται τὴν τιμὴν καὶ φιλοφροσύνην
 ὅπου ἔγινεν εἰς τὸν διδάσκαλόν του, ἀλλὰ νὰ γογγύζῃ καὶ νὰ ἀγανακτῇ περὶ αὐτῆς; οἱ
 μὲν γὰρ ἄλλοι μαθηταὶ ἠγανάκτησαν ναι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ἀλλὰ διὰ τὴν
 πρὸς τοὺς πτωχοὺς συμπάθειαν ὅπου εἶχον καὶ ἐλεημοσύνην· ὁ δὲ Ἰούδας ἀγανακτεῖ καὶ
 γογγύζει διὰ τὴν πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν ἀχαριστίαν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του
 φιλαργυρίαν. „ Οὐχ ὅτι γὰρ, φησὶν ὁ Ἰωάννης περὶ τοῦ Ἰούδα, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν
 „ ἐμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον (τὸ ἀργυροφόρον σακκούλιον)
 „ εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. (Ἰω. ιβ'.) (2).

Ο

(1) Ὅθεν οἱ Ἠθικοὶ φιλόσοφοι ὥτως ὀρίζουν τὴν
 ἀχαριστίαν. „ Ἀχαριστία ἐστὶν ἑλλειψις εὐγνωμο-
 „ σύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην, ἢ καὶ βλάβη πρὸς αὐ-
 „ τόν. Ὁ ἀχαρίστος εἶναι μοχθηρότερος τῶν ἀν-
 „ δρώπων· εἰδὲ καὶ βλάπτει τὸν εὐεργέτην, εἶναι ἐκ-
 τρωμα τῆς φύσεως, καὶ οὐδὲ θηρίον ἀγρίον· ὅθεν ὁ
 Ζωροάστρης ὁ τῶν Περσῶν νομοθέτης ἐδιώρισε νὰ
 πίνωσιν οἱ ἀχαρίστοι κάτουρον τῆς δαμάλεως· κα-
 τὰ τὸν Ξενοφῶντα δὲ οἱ Πέρσαι ἐπαίδευον τὸν δυνά-
 μενον ἀποδοῦναι τὴν χάριν καὶ μὴ ἀποδιδόντα· οὕτω
 γὰρ λέγει· „ Δικάζονται δὲ οὐχ ἡκιστα ἀχαριστίας·
 „ καὶ ὃν ἂν γινώσκῃ δυνάμενον χάριν ἀποδιδόναι, μὴ
 „ ἀποδιδόντα δὲ, πολεῖται καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς·
 „ οἶοντα γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ Θεοῦ ἂν
 „ μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας καὶ πα-
 „ τρίδα καὶ φίλους. (Κυροπαίδ. Κεφ. β'.) Ὅθεν
 πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι ἀχαριστίας ἐλα-
 βον ὑπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος· ὁ Μιλτιάδης μετὰ
 τὰς μεγάλας νίκας κατὰ τῶν Βαρβάρων ἀπέδωκεν εἰς
 τὴν φυλακὴν ὑπὸ τῆς πατρίδος· Κίμων ὁ Υἱὸς τοῦ
 ἐξωστρακισθῆ ὑπὸ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Θε-
 μιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν

καὶ ὁ Ἀντίβας καὶ Σκιπίων ἐξώσθησαν· ὁ Φακίων
 ἐλαβε κώγιον ἐκ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Σω-
 κράτης· ὁ Κικέρων ἐξώσθη τῆς ῥώμης· ὁ Κερτέριος
 ἐφυγαδεδῆ ἐκ τῆς Γαλλίας· ὁ Γαλιλαῖος ἐτιμώρη-
 δη ὑπὸ τοῦ κλήρου. Πρέπει δὲ νὰ εὐεργετῶμεν καὶ
 τοὺς ἀχαρίστους· ὅθεν καὶ ὁ Ἀλγούστος τὸν ἐπί-
 βουλον τῆς ζωῆς τοῦ Κίτιαν εὐ μένον οὐκ ἐτιμώρη-
 σεν, ἀλλὰ καὶ νέον εὐεργεσιῶν τὸν ἐνέπλησεν. Ἐντεῦ-
 θεν γίνεσθαι φανερόν, ὅτι τὸ εὐεργετῆν τοὺς ἀχαρί-
 στους οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ φύσιν· ἰδοὺ γὰρ τινές, εἰ καὶ
 σπάνιοι, ὅμως τοῦτο κατάρθωσαν, μόνους τοῖς τῆς
 φύσεως νόμοις ἐπόμενοι.

(2) Ἀριστον καὶ ὠφελιμώτατον μάθημα παραδί-
 δωσιν ἡμῖν ὁ Πηλυσιώτης Ἰσίδωρος διὰ τῆς τοῦ Ἰού-
 δα φιλαργυρίας· λέγει γὰρ· „ Οὐχ ἀπλῶς ἐπιστίζε-
 „ ται ὁ δεινὸς πειραστὴς (ἡτοὶ ὁ Διάβολος) τοῖς ταύ-
 „ τῃ τὴν χαίμωναν γέμουσαν πλείους δάλατταν·
 „ ἀλλὰ πρῶτον τὰς ῥοπὰς καὶ τὰς ὀμὰς τῆς ψυχῆς
 „ καταμαθὼν, ὥτως ἐπιχειρεῖ, καὶ μηχανὰς πλέκει.
 „ Διὰ τί γὰρ εἰς πορνείαν οὐκ ὤθησε τὸν Ἰούδαν,
 „ ἀλλ' εἰς προδοσίαν; Ὅτι ἐκείνο μὲν τὸ μέρος ἐώρα
 „ ὑψηλοῦσμενον· τὸ δὲ περὶ φιλοχρημασίαν, σφαλερόν

31 καὶ

Ὁ Ἰούδας, λέγω, ἐφάνη ἀχάριστος εἰς τὸν διδάσκαλόν του, καὶ ὄχι μόνον ἀχάριστος, ἀλλὰ καὶ ποιηρὸς ζηλότυπος· κατὰ δύο γὰρ τρόπους λέγεται ἡ ζηλοτυπία· λέγεται αὐτὴ ἐπὶ καλοῦ· καθὼς, ὅταν βλέπωμεν κανένα ἀδελφόν μας νὰ ἐργάζεται τὰς ἀρετάς, ζηλοτυπούμεν, ἢ γοῦν μὲ θεῖον ζῆλον τυπτόμεθα εἰς τὴν συνειδήσιν καὶ, διὰ τί, λέγομεν, οὗτος μὲν κατορθώνει τὰς ἀρετάς, ἐγὼ δὲ δὲν τὰς κατορθώνω; λέγεται ἡ ζηλοτυπία καὶ ἐπὶ κακοῦ· καθὼς, παραδείγματος χάριν, ὅταν βλέπωμεν κανένα πλούσιον νὰ μοιράζῃ τὰ ἄσπρα του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυπούμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· ὄχι διὰ νὰ τὰ μοιράσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυπούμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· καλὴ γὰρ ἡ θέλησις ἦτον ἡ ζηλοτυπία αὕτη· ἀλλὰ ἡ διὰ νὰ τὰ ἐξοδεύσωμεν εἰς τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, ἡ διὰ νὰ τὰ θησαυρίσωμεν καὶ νὰ τὰ κρύψωμεν εἰς τὴν γῆν· αὕτη, λέγω, ἡ ζηλοτυπία εἶναι παγκάκιστος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας εἰς τὴν καρδίαν του.

Βλέπων γὰρ αὐτὸς τὸ πολύτιμον μύρον χυνόμενον εἰς τὰ ἀχρεῖα μέλη τοῦ Σωτῆρος, ἐζηλοτύπησεν, ὄχι διότι αὐτὸς ἠθέλε νὰ ἀγοράσῃ αὐτὸ ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ νὰ ἀλείψῃ τὸν Κύριον· πολλὰ γὰρ μακρὰν ἦτον τῆς ἀχαρίστου ψυχῆς τοῦ Ἰούδα τὸ νὰ ἐνδυμνηθῇ ἓνα τοιοῦτον· ἀλλὰ διότι αὐτὸς μὲ τὸ νὰ ἦτον χρυσομανέστατος καὶ φιλαργυράτατος ἐβελούετο νὰ πωλήσῃ τὸ μύρον, καὶ τὴν τιμὴν νὰ κλέψῃ καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ αὐτὸς διὰ τὸν ἑαυτόν του, καθὼς ἐκλεπτε καὶ τὰ ἄλλα ἄσπρα ὅπου ἐβάλλοντο εἰς τὸ κοινὸν κουτίον τῶν Ἀποστόλων· ὅπερ εἶρηκεν ἀνωτέρω ὁ Εὐαγγελιστής, ὅτι καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν· ἦτοι ἐκλεπτεν.

Ἀγνώμων λοιπὸν καὶ ἀχάριστος φανεῖς ὁ Ἰούδας, ὡς εἶπομεν, καὶ ποιηρὸς ζηλότυπος, διὰ τὰ δύο ταῦτα πάθη του, τὴν ἀχαριστίαν, λέγω, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, λογαριάζει καὶ ψιφίζει τὸ μύρον ἐκεῖνο τῆς γυναικὸς· „Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη διακοσίων ἢ δηνάρων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς“; (Ἰω. ιβ'. 5.) Ὁμοίως ἀριθμολογεῖ καὶ τὸ ἀξιοθεῖον ἐκεῖνο δῶρον· πῶς γὰρ δὲν ἦτον τὸ δῶρον ἐκεῖνο ἄξιον Θεοῦ, ὄχι τόσο διὰ τὸ πολύτιμον, ὅσον διὰ τὴν πανευλαβεστάτην διάθεσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπροσφέρετο; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἄξιόν Θεοῦ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἀπεδέχθη καὶ εἶπεν εἰς μὲν τὸν Ἰούδα „Ἀφες αὐτήν·“ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν „αὐτό“· (Ἰω. ιβ'. 7.) εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους „Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε“· (Ματθ. κς'. 10.)

Ἀνοήτως δὲ εὐλογάριασεν ὁ Ἰούδας τὴν τιμὴν τοῦ μύρου ἐκείνου, μὴ στοχασθεὶς ὁ αὐτετός ὅτι διὰ τὸ μύρον ἐκεῖνο ἐλύθη ἓνα βαρύτατον χρέος τῶν ἀμαρτιῶν τῆς γυναικὸς, τὸ ὁποῖον ὄχι διακόσια ἢ τριακόσια δηνάρια, ὄχι χιλιάδες καὶ μυριάδες, ἀλλὰ καὶ μιλλιόνια ὁλόκληρα εἰάν ἠθέλων δοθῇ, πάλιν δὲν ἐδύναντο νὰ τὸ διαλύσουν· καθότι ἡ ἀμαρτία εἶναι ἠθικῶς ἓνα κακὸν ἀπείρον, ὡς ὕβρις οὕσα καὶ ἀτιμία ἐνὸς ἀπείρου Θεοῦ, κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ φυσικὴν τελειότητα.

Δὲν ἐφρόντιζε λοιπὸν δὲν ἐφρόντιζεν ὁ φιλάργυρος μαθητὴς διὰ τοὺς πτωχοὺς· οὐ γὰρ φροντὶς ἱπποκλείδῃ, κατὰ τὴν κοινὴν Παροιμίαν· οὔτε διὰ τοὺς πτωχοὺς εὐλογάριαζε τὴν τιμὴν τοῦ μύρου, ὄχι· ἀλλὰ ἐκαπήλευε τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, τουτέστι δὲν ἄφινε νὰ ἦναι ἡ χάρις καὶ τὸ δῶρόν της ἀκρατον, ἄδολον καὶ καθαρὸν· ἀλλὰ καθὼς οἱ κἀπληοὶ σμίγουν τὸ νερόν μετ' τὸ κρασί, καὶ ἔτω κἀμουν αὐτὸ ἀδύνατον καὶ ἀήδές· οὕτως

„καὶ σαθρὸν· ἐκ γὰρ τῆς κλοπῆς τοῦ γλωσσοκόμου ἠλπίσε καὶ εἰς προδοσίαν αὐτὸν ῥᾶδιως ὀρμήσειν.“
 „Τὰς ὁρμὰς αὐτὴν ἐκάστη καὶ τὰς ῥεπὰς καὶ τὰς συγκαταθέσεις πολυπραγμονῶν... οὕτω τὰς ὕλας ἐξωθεν χορηγεῖ. Χρὴ οὖν πανταχοῦθεν ὑφαλισθαι τὸν εὐδόκιμον· πελλὰς γὰρ πολιτείαν, ὥσπερ πόλιν ἀπόρρητον τοῖς τίχῃσι πετυρωμένην, διὰ μέρους σαθρὴν παρστήσατο, ματαίαν τὴν τῶν λοιπῶν στίχων δείξας ὠχυρότητα.“ (Ἐπιστ. Θεοδοσίῳ Πρεσβυτέρῳ ἀρπ. ε.) Καὶ ὅρα, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Ἰού-

δας πρῶτον ἦτον φιλάργυρος, ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀγαπῶν τὰ ἀργύρια· δεύτερον ἔγινε κλέπτης· καὶ τρίτον ἔγινε προδότης, ἀπὸ τῶν μικρῶν ἀταβαίνων εἰς τὰ μεγάλα. Διὰ τί; Διὰ τὰ μαζωμένους καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ καταφρονῶμεν τὰ μικρὰ, διὰ νὰ μὴ πείσωμεν εἰς τὰ μεγάλα· ὅθεν ὁ αὐτὸς εἶπεν Ἰσίδωρος· „Ἰσθι ὅτι ἔρπον σὸ δοκοῦν μικρὸν πταίσμα εἶναι, εἰς μὴ γὰρ τελευτᾷ κακόν· τὸ γὰρ λέγειν, ἡδὲν παρὰ τοῦτο, τὴν κακίαν ἐπικωμᾶσαι τῷ βίῳ πιστοῖν.“ (Ἐπιστ. Κυρῆ Σχολαστικῷ ἀσλ. γ.)

ὁ προδότης ἐκεῖνος ἐπεχείρει νὰ ἐκνευρίσῃ καὶ νὰ ψυχράνῃ τὴν τῆς γυναικὸς θερμότητιν προαίρεσιν μὲ τὰ λόγια ταῦτα, ἤγουν ὅτι ἦτον συμφερότερον νὰ πωληθῇ τὸ μῦρον καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πτωχοὺς, πᾶρεξ νὰ χυθῇ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κἀπληοὶ λέγονται οἱ δόλιοι καὶ ψεύσται καὶ κλέπται πραγματευταί, οἱ αἰσχροῦ κέρδους χάριν πάντα ποιοῦντες καὶ λέγοντες, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοιαύτης σημασίας λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ κἀπληεύω· ἐκἀπλήλευε γὰρ ὁ φιλάργυρος Ἰούδας τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, πάντα τρόπον δόλιον μεταχειριζόμενος, διὰ νὰ κερδήσῃ αἰσχροῦς τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς μύρου ἀργύρια. Τὸ δὲ „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς“ προστετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, ἢ διὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει νὰ τελειόσῃ πολλὰς ᾠδὰς τῶν Κανόνων τοῦ μὲ ἑνα τέλος, ὡς εἴπομεν πολλαχοῦ, ἢ, κατὰ τὸν Θεόδωρον περιεργότερον ἐρμηνεύσαντα, διότι θέλει νὰ λέγῃ τοῦτο μὲ σχῆμα ἐλεεινὸν καὶ ἀποτρόπαιον· καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν ἰδοῦμεν ἢ ἀκούσωμεν ὅτι ἔγινε κανὲν μέγαλον κακόν, ἀνάξιον νὰ θεαθῇ ἢ νὰ ἀκουσθῇ, λέγομεν· φεῖσαι, Κύριε, καὶ ἄλλην φοράν μὴ μᾶς ἀφήσῃς νὰ ἰδοῦμεν ἢ νὰ ἀκούσωμεν τοιοῦτον φοβερὸν κακόν· τοιοιτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἐπειδὴ διαλαμβάνει εἰς τὰ Τροπαρία ταῦτα τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀχαριστίαν, καὶ τὴν ἀνήκουστον ἀπανθρωπίαν τοῦ παρὰ πάντων ἀνθρώπων μισουμένου Ἰούδα, τοῦτου χάριν σιγχαθεῖς τὴν γνώμην αὐτοῦ, εἰς τὸ τέλος ἐκάστου Τροπαρίου λέγει· φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· ὡς νὰ ἔλεγεν· ἄμποτε, Χριστέ ὁ Θεός, νὰ μὴ ἰδοῦμεν, οὔτε νὰ ἀκούσωμεν ἄλλην φοράν μίαν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν, ὅποιαν ὁ Ἰούδας ἐποίησεν!

Τροπάριον.

„Λέγει πορευθεῖς τοῖς παρανόμοις ἄρχουσι· τίμοι δοῦμαι θέλε-
 „τε, καὶ γὰρ Χριστὸν ὑμῖν τὸν ζητούμενον τοῖς θέλουσι παραδώ-
 „σω; οἰκειότητα Χριστὲ Ἰούδας ἀρτωσάμενος χρυσοῦ. Φεῖσαι τῶν
 „ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ περὶ τῆς παναθλίου Ἰούδα ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἀκολουθῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου λέγοντος μετὰ τὴν ἐκχυσιν τοῦ μύρου τῆς γυναικὸς καὶ τὸν τοῦ Ἰούδα γογγυσμὸν ταῦτα· „Τότε πορευθεῖς
 „εἰς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, εἶπε· τί θέλετέ μοι
 „δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ
 „τότε ἐζήτηε εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ“. (Ματθ. κς'. ιδ'.) Τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα
 ὑπόθεσιν ποιήσας τοῦ Τροπαρίου τούτου ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὁ φιλάργυρος, φησὶν, Ἰούδας
 πηγαίνων εἰς τοὺς παρανόμους ἄρχοντας· ἦτοι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ
 Πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς αὐτούς· τί θέλετε νὰ μοὶ δώσετε, καὶ ἐγὼ νὰ προδώ-
 σω εἰς ἑσᾶς τὸν Χριστὸν ὅπου ζητεῖτε; ὅθεν ἀντὶ τῆς χρυσοῦ· ἦτοι τῶν ὀλίγων ἀργυρίων
 ὅπου ἐπῆρεν ὁ δύστηνος (τριάκοντα γὰρ μόνον ἦτον), ἀπώσατο καὶ ἀπέβαλε τὴν οἰκειότη-
 τα καὶ ἀγάπην τοῦ διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ.

Ὅθεν ἔλεγε περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
 „οὐ τῶν κλητῶν μόνον ἦν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀποστόλων· καὶ οὐ τῶν Ἀποστόλων ἀπλῶς,
 „ἀλλὰ καὶ τοῦ χοροῦ τῶν δώδεκα, τῶν Κορυφαίων αὐτῶν· ἀπηνότρωτος δὲ ἦν τῆς
 „πρὸς Χριστὸν συγγενείας, καὶ τοῦ ἀπὸ ταύτης ὀνόματος πάντων ἀλλοτριώτατος γέγονε.
 „Διὰ τί; Ὅτι οὐ πρὸς τὴν κηρυττομένην τῶν Οὐρανῶν ἔσπευδε βασιλείαν, οὐδὲ πρὸς τὰ
 „ἐξαίσια ἔργα καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐβλεπε τοῦ Σωτῆρος, οὐδὲ τούτων ἐπιθυμητὴς ἦν.
 „ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν ἐβλεπε καὶ τὴν κλοπὴν καὶ τὰ γήϊνα καὶ βδελυρὰ κέρδη καὶ τὴν
 „ἐκ τέτων αὐτῷ γενήσεσθαι προσδοκωμένην τῆς σαρκὸς ὠφέλειαν· καὶ τέτων ἦν ἐραστὴς
 „τῶν ἀπηνότρωτων παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ Δεσπότης πάντων καὶ διδασκάλου πολλάνκις
 „καὶ διὰ πολλῶν. Οὐ τοῦ Χριστοῦ οὖν, οὐδὲ τῶν τότε συναποστόλων, ἀλλ' ἐκείνων συγ-
 „γενῆς

„γενῆς ἡν, πρὸς οὓς ὁ Κύριος ἔλεγε· „Ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε
 „ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι, καὶ σημεῖα ἰδόντες, καὶ τῶν ἄρτων φα-
 „γόντες, καὶ τῶν λόγων ἀκούσαντες τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ἐνυποστάτου Λόγου,
 „πρὸς τὸν Πιλάτον ἐβόων ὕστερον· ἄρον ἄρον σταύρωσον αὐτόν· οὗτοι δὴ καὶ οὗτος ὁφ-
 „θαλμοῖς ἰδὼν, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν πείρᾳ γενοῦναι τῆς τοῦ Κυρίου μεγαλειότητος
 „καὶ Θεότητος, ὕστερον τοῖς κατ' αὐτοῦ φρονούσι τούτον προέδωκεν“. (Ὁμιλ. τῇ Κυριακῇ
 τῶν Προπατόρων).

Ἄξιον δὲ στοχασμοῦ εἶναι· πῶς ἐδῶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι ἐζητεῖτο ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῶν
 Ἰουδαίων; διὰ καλόν, ἢ διὰ κακόν; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι τὸ μὲν ὄνομα τῆς ζη-
 τήσεως ἐνα σημαίνονμενον ἔχει· αἱ δὲ τῶν ζητούντων προαιρέσεις εἶναι διαφορετικαί· Ζη-
 τεῖ μὲν γὰρ τὸν Χριστὸν ἡ ἐξ Ἑβραῶν Ἐκκλησία, ἀλλ' ὡς νύμφη τὸν νυμφίον, ποθοῦσα
 τὸ νοητὸν κάλλος αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶσα αὐτόν· διὸ καὶ ἡ ἐν τῷ Ἄσματι νύμφη, ἥτις ἔχει
 τύπον τῆς Ἐκκλησίας, ἔζητήσα, κρᾶζει, ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, ἐζητήσα αὐτόν καὶ
 „οὐχ εὗρον αὐτόν“. (Ἄσμ. γ'. ι.) Ζητεῖ δὲ αὐτόν καὶ ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀλ-
 λ' ὅχι μὲ τοιοῦτον ἀγαπητικὸν τρόπον, ἀλλὰ μὲ τρόπον μαρινόν, μὲ γνώμην φερικὴν, καὶ
 μὲ ὀρμὴν θανατηφόρον, ὡς ὁ λύκος ζητεῖ τὸ πρόβατον νὰ τὸ διασπαράξῃ, καὶ ὡς ὁ λέων
 ζητεῖ νὰ ἀρπάσῃ· καὶ ἀπλῶς, ζητῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Κύριον διὰ νὰ τὸν ἀποκτείνουν,
 καθὼς καὶ αὐτὸς τοὺς ἠλέγχε περὶ τούτου· „Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι“; (Ἰω. ζ'. ιθ.)

Ὁ Ἰούδας λοιπὸν ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· ἐγὼ θέλω σᾶς παραδώσει τὸν Χριστόν ὅπερ
 ἐσεῖς ζητεῖτε νὰ θανατώσῃτε. Ἀθλίε καὶ ταλαίπωρε! καὶ ἂν ὁ προδοθεὶς ὑπὸ σοῦ δὲν
 ἦτον διδασκαλὸς σου· ἂν δὲν ἦτον εὐεργέτης σου· ἂν δὲν ἔτρωγες μαζί του ψωμὶ καὶ ἄλλας·
 ἀλλ' ὅμως, καὶν ὅτι ἦτον ἄνθρωπος ὁμοφυῆς μὲ ἐσέ, ἔπρεπε νὰ ἐντραπήῃς τὴν κοινὴν φύ-
 σιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ νὰ μὴ προδώσῃς αὐτόν εἰς τοὺς ζητοῦντας ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐ-
 τοῦ. Ἀλλὰ σὺ, ἀχάριστε, εἰς θηρίου φύσιν μεταβληθεὶς, ἠγνόησας ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος ὅλως.
 Ω! φεῖσαι Κύριε, φεῖσαι τῶν ψυχῶν! καὶ μὴ ἴδοιμεν ἄλλοτε μίαν τοιαύτην ἀνηκούστον
 ἀπανθρωπίαν! Σχετλιαστικῶς δὲ συνετέθη καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου τὸ τέλος.

Τροπάριον.

„Ὡ πηρωτικῆς Φιλαργυρίας ἄσπορδε! λήθης ὅθεν ἔτυχες, ὅτι ψυ-
 „χῆς οὐδ' ὅς ἰσοστάσιος ὁ Κόσμος, ὡς ἐδίδαχθης· ἀπογνώσει γὰρ
 „σαυτὸν ἐβρόχισας ἀγάφας, προδότα. Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
 „Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς!“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον συνετέθη ἀπὸ τῶν Μελωδῶν ἐλεγκτικόν πρὸς τὸν Ἰούδαν, ὅς τις τό-
 σον ἐτυφλώθη ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε ἐλησμόνησεν ὁ ἄθλιος τὰ σωτήρια λόγια τοῦ
 Διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰπόντος· „Τί ἀφελήσει ἄνθρωπος, εἰὰν κερδήσῃ τὸν Κόσμον
 „ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς
 „αὐτοῦ;“. (Μάρκ. ι'. 36.) Ταῦτα λοιπὸν ὑπόδειξις ποιήσας τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ
 Ἱεράρχης Κοσμάς, οὕτως ἐλέγχει τὸν φιλοχρυσότατον μαθητὴν· ὦ ἀπάνθρωπε Ἰούδα
 καὶ ἄφιλε, φεῦ καὶ ἀλλοίμορον εἰς ἐσέ! ἐνεκὸν τῆς τυφλωτικῆς σου φιλαργυρίας, ἥτις ἐτύ-
 φλωσε τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σου· ὅθεν· ἦτοι ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης σου τῆς
 φιλαργυρίας λήθης ἔτυχες· ἦτοι ἐλησμόνησας, ἄθλιε, τὰ σωτηριώδεστα λόγια τοῦ δι-
 δασκάλου σου Χριστοῦ, ὅς τις εἶπεν ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Κόσμος κερδιθεὶς, πάλιν δὲν εἶναι
 ἰσοστάσιος καὶ ἀντάξιος μιᾶς ψυχῆς ἀθανάτου καὶ λογικῆς· λησμονήσας γὰρ ταῦτα καὶ
 ἀπελπίσθεις, ἀναφες· ἦτοι ἐκρέμασες εἰς ξύλον τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἐπνίγης. Ἦτον δὲ
 τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἡ καλουμένη μερίκη, ὡς λέγει ὁ Βρυέννιος Λόγος α'. εἰς τὴν Σταύρωσιν·
 „Τότε γὰρ, φησὶν, ἰδὼν ὁ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, ρίψας τὰ ἀργύρια
 „ἐν τῷ ναῷ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο“. (Ματθ. κζ'. 5.) Ὅτι δὲ ὁ Ἰούδας ἀπελπίσθην,
 μαρ-

μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος λέγων· „Εγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ Ἰσκα-
 „ριώτης, εἰμὴ ταχέως αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐγένετο δῆμιος, ἀσύγνωστον κρίνας τὴν ἀμαρ-
 „τίαν, προσπεσὼν δὲ τὸν ἔλεον ἤτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πάσης ὑπερχομένων
 „τῆς οἰκουμένης ἡστόχισε“. (Λόγῳ προτρεπτικῷ περὶ Μετανοίας). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 „Χρυσόστομος παρακινεῖ νὰ μὴ ἀπελπίζεταί τις, οὕτω λέγων· „Μηδεὶς τοίνυν, ἀγαπη-
 „τοί, ἀπογινώσκτω τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας· οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς πονηρίας· προαιρέσει
 „τετιμῆμεθα καὶ ἐλευθερία. Τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι Εὐαγγελιστής. Βλάσφημος
 „εἶ; δύνασαι γενέσθαι Ἀπόστολος. Ληστής εἶ; δύνασαι παραδείσῳ συλῆσαι. Μάγος εἶ;
 „δύνασαι προσκυνῆται τὸν Δεσπότην. Οὐκ ἔστιν οὐδεμία κακία μετανοία μὴ λυομένη“.
 (Λόγῳ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῆς Χαναanaίας τόμ. ε.) Καὶ ἂν ἐκεῖνος ὅπου προτιμᾷ μὲν νὰ
 κερδήσῃ τὸν Κόσμον ὅλον, καταφρονεῖ δὲ τὴν ἰδίαν ψυχὴν του, ἥναι ἀνθρώπος ματαιότα-
 „τος καὶ ἀνοητότατος· σὺ, ἄφρων Ἰούδα, ὅς τις διὰ νὰ κερδήσῃς μόνον τριάκοντα ἀργύρια
 ἐπρόδωκας τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀρνήθης τὸν Αὐτρωτὴν καὶ Σωτῆρά σε, ἐσὺ,
 λέγω, τίνας ἀνθρώπου δὲν εἶσαι ἀνοητότερος ἅμα καὶ ἀθλιώτερος; Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν
 ὁ Θεοφόρος Μάξιμος παρομοιάζων καθεὶ φιλάργυρον μὲ τὸν Ἰούδαν καὶ λέγων· „Πᾶς φι-
 „λάργυρος δὲ εὐλαβείας τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος, ἐπειδὴν εὐρὴ τὴν παθουμένην ὕλην πο-
 „ρίσασθαι, τὸν τρόπον ἐξώμνυται, καθ' ὃν μαθητὴς εἶναι τοῦ Λόγου τοπρὶν ἐνομίζετο“.
 (Κεφ. ξδ'. τῆς α. ἐκατονταδ. τῶν Θεολογικ.). Καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος εἶπε περὶ αὐτοῦ·
 „Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι δυνατὸς ὢν (ὁ Ἰούδας) μεταβαλέσθαι, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῆς
 „αὐτοῦ ραθυμίας τὸ πᾶν ἐγένετο, ἐπειδὴ παρέδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν μαρίαν αὐτοῦ εἰς τέ-
 „λος ἡγάγεν· ἐπειδὴ δὲ ἐτελέσθη ἡ ἀμαρτία, τότε ἔγνω τὴν ἀμαρτίαν· ἐντεῦθεν μαν-
 „θάνωμεν ὅτι, ὅταν ραθυμῶμεν, οὔτε παραίνεσις ἡμᾶς ὠφελεῖ, οὔτε ρουθεσία· ὅταν δὲ
 „σπουδαζώμεν καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, δυνάμεθα διαναστῆναι“. (Λόγ. εἰς τὴν προδοσίαν).
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς· Φεῖσαι, Κύριε, τῶν ψυχῶν ἡμῶν! καὶ μὴ ἰδοίμεν ἄλλην τοιαύτην
 ἀπάνθρωπίαν, ἣν ὁ ἀθλιώτατος Ἰούδας ἐνόησε! σχετλιαστικῶς γὰρ καὶ τοῦτο τὸ τέλος
 τοῦ Τροπαρίου συνετέθη, ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς ὁ ψάλλοντες καὶ ἀναγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν κατα-
 νυκτικὸν Τριώδιον νὰ ἡμεθα στερεωμένοι εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ νὰ εὐφραίνεται τὸ πνεῦμά μας, ὅταν ψάλλωμεν καὶ δοξολογῶμεν αὐτόν! Ἄμποτε νὰ
 μὴ συνεδριάζωμεν καὶ νὰ βουλευώμεθα κατὰ τῶν δικαίων καὶ ἀνευθύων, παραβλέποντες
 τὸ δίκαιον, καὶ τὴν ἀδικίαν δεφενδεύοντες κατὰ φιλοπροσωποληψίαν ἢ δωροληψίαν! Ἄμπο-
 „τε νὰ προσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἡ γυνὴ ἐκείνη, μύρον, τούτεστι πίστιν εἰς τὴν τῷ Χρι-
 „στοῦ κεφαλῇ: ἦτοι εἰς τὴν Θεότητα αὐτοῦ! πᾶς γὰρ ὁ πιστεύων Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν,
 μύρον καταχέει εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Ἄμποτε νὰ μὴ μι-
 „μηθῶμεν τὸν προδότην Ἰούδαν, ἀλλὰ νὰ ἀποστρεφώμεθα τὴν τούτου κακὸν τρόπον γνώμην!
 Μιμηταὶ τοῦ προδότου Ἰούδα εἶναι, ὅσοι Ἀρχιερεῖς διὰ τὰ ἀργύρια προδίδουν τὰ χαρί-
 „σματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς ἀναξίους. Μιμηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι Πνευμα-
 „τικοὶ διὰ τὰ ἀργύρια συγχωροῦν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ἐξομολογήσει. Μι-
 „μηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι διὰ φόβον τῶν ἀνθρώπων ἀρνοῦνται τὰ δόγματα τῆς Πί-
 „στεως, καὶ ὅσοι παραβαίνουν τοὺς Ἀποστολικούς, Συνοδικούς καὶ Πατρικούς Κανόνας,
 καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μιμηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι
 „ἀρνοῦνται τὴν ἀλήθειαν φανερά καὶ μὲ πείσμα· ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ εἰ-
 „πών· „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.) Κάμνω τέλος καὶ
 λέγω μὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· μιμητὴς τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅς τις προδίδει τὸν ὄρθον λό-
 „γον εἰς τὰ ἄλογα πάθη, καὶ κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτάνει· οὕτω γὰρ φησὶν· „Εἰ τοῦ Θεοῦ
 „ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιέμεθα, ἀγωνισώμεθα μὴ προδοῦναι πάθεσι τὸν λόγον,
 „κατὰ τὸν Ἰούδαν· προδοσία γὰρ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐμπρόθετος ἀμαρτία, καὶ ἡ πρὸς τὴν
 „ἀμαρτίαν ὁρμή“. (Κεφ. μζ'. τῆς γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐάν λοιπὸν ἡμεῖς
 μιμούμεθα μὲν τοὺς ἐναρέτους καὶ τὰς ἀρετάς, ἀποστρεφώμεθα δὲ τοὺς κακοὺς καὶ τὰς
 „αὐτῶν κακίας, βέβαια θέλομεν λυτρωθῆναι τοῦ πυρός τῆς γενένης, τῆς ἡτοιμασμένης πρὸ α-
 „θλῖω Ἰούδα, καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν μέλλομεν νὰ ἐπιτύχωμεν χάριτι καὶ φιλαν-
 „θρωπῇ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐρχομένου εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος·
 ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν,

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Τῇ μακρᾷ πέμπτῃ μακρὸν ὕμνον ἐξάδω.

Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης Ἀκροστιχίδος, καθένας δύναται νὰ τὸν ἐννοήσῃ· ἐπεὶ γὰρ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς μὲν τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα ἔγραψε Τριώδια καὶ Διώδια, εἰς δὲ τὴν μεγάλην ταύτην Πέμπτῃν ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελώργησε, διὰ τοῦτο καὶ τὸν ὕμνον αὐτῆς· ἦτοι τὸν Κανόνα, μακρὸν ὠνόμασε. Διὰ τί δὲ εἰς μὲν τὰς ἄλλας ἡμέρας· ἦτοι εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα μικρὰ μέλη ἐσύνθεσεν ὁ Ποιητής· τούτῃστι Τριώδια καὶ Διώδια, εἰς ταύτην δὲ ὁλόκληρον καὶ μακρὸν Κανόνα ἐσύνθεσεν; Ἐπεὶ ἐκεῖναι μὲν εἶναι μέρος τῶν νηστίων ἡμερῶν, καὶ οὐδὲ τελεία λειτουργία γίνεται εἰς αὐτάς, ἀλλὰ μόνον προηγιασμένη· ὅθεν, καθὼς αἱ ἄλλαι νηστιμοὶ ἡμέραι τῆς τεσσαρακοστῆς μὲ Τριώδια ἐτιμῆθησαν ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Ποιητὰς, Θεόδωρον, λέγω, τὸν Στουδίτην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ τὸν αὐταδέλφον τε· οὕτως ἀκολουθῶς καὶ αἱ ἡμέραι αὗται, ὡς νηστιμοὶ οὖσαι, μὲ Τριώδια μόνον ἐτιμῆθησαν ἀπὸ τὸν Ἱεράρχην Κοσμά· ἡ δὲ μεγάλη Πέμπτῃ, ὡς ἀνωτέρα οὖσα τῶν νηστίων ἡμερῶν καὶ συναριθμουμένη μὲ τὰς ἐορτασίμους (διότι, καθὼς γίνεται εἰς ἐκείνας τελεία λειτουργία, οὕτω γίνεται καὶ εἰς αὐτήν), διὰ ταῦτα, λέγω, τὰ προνόμια ἐτιμῆθη αὐτὴ μὲ Κανόνα ὁλόκληρον· ἡ καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν μεγάλην Πέμπτῃν ἔγινεν ὁ μυστικὸς Δειπνὸς καὶ ὁ Θεῖος Νιπτήρ, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην ὕλην, ἥτις δὲν ἐχώρει εἰς ἐνὸς Τριωδίου στενότητα, διὰ τοῦτο ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελώργησεν ὁ Ποιητής, ἵνα ἔχῃ εὐρυχωρίαν καὶ περιλάβῃ ἐν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῆς ἐορτῆς, καὶ οὐδὲν ἀφήσῃ αὐτῆς ἀμελώρητον.

Περὶ δὲ τοῦ μέτρου τῶν ποδῶν τοῦ Ἰαμβικοῦ στίχου τῆς ἀκροστιχίδος ἀμφιβολίαν ἔχουσιν οἱ Γραμματικοί· ἄλλοι μὲν γὰρ κατηγοροῦσιν ὡς ἄτεχνον τὸν Ἰαμβον τοῦτον· καθότι ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου ποδός, ἦγουν τοῦ, κρα καὶ πεμ, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ κρα, τὸ ὁποῖον εἶναι φύσει μακρόν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑκτοῦ ποδός τοῦ, ἄδω, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ α, τὸ ὁποῖον εἶναι μακρόν· καὶ οὕτω ποιῇ καὶ τοὺς δύο αὐτὲς ποδὰς Σπονδαίους καὶ οὐχὶ Ἰάμβους· τὸ ὁποῖον εἶναι παρὰ τὰς Κανόνας τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, εἰς τὰς ὁποῖους οὐδέποτε γίνεται Σπονδαῖος ὁ δεύτερος ποὺς καὶ ὁ ἑκτος, ἀλλὰ, ἢ Ἰαμβικός, ἢ Πυρρίχιος. Ἄλλοι δὲ πάλιν, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ Θεόδωρος, ὑπεραπολογοῦνται τοῦ Ποιητοῦ καὶ λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἐποίησε κατὰ ποιητικὴν ἁδειαν.

Καθὼς γὰρ ὁ Ποιητής Ὀμηρος καὶ Θεόκριτος Σικελιώτης ὁ Βουκολικὸς μεταχειρίζονται τὰ μακρὰ ὡς βραχέα, καὶ τὰ βραχέα ὡς μακρὰ· οὕτω καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, Ποιητής ὢν, εἶχε τὴν ἁδειαν νὰ μεταχειρισθῇ τὰ δύο ταῦτα μακρὰ· ἦτοι τὸ, κρα καὶ τὸ α, ἀντὶ βραχέων· ἐμεταχειρίσθη δὲ ταῦτα οὕτω, διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ Ἰάμβῳ τούτῳ αὐτὸ τὸ νόημα, ἦγουν „Τὴν μεγάλην Πέμπτῃν διὰ μεγάλου ὕμνου τιμῶ“· καὶ ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἦτον δύσκολον νὰ περιλάβῃ καὶ τὸ νόημα ὁλόκληρον, νὰ φυλάξῃ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου, διὰ τοῦτο ἐπροτίμησε τὸ μεγαλύτερον, καὶ ἐκαταφρόνησε τὸ μικρότερον· ἦτοι τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου. Ἄλλως τε δὲ καὶ τοῦ ἄδω τὸ

ἃ δύναται βραχὺ γενέσθαι, ἀποβληθέντος τοῦ ὑπογεγραμμένου ἰ τοῦ διφθογγούντος αὐ-
τὸ καὶ μακρὸν ποιούντος· οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ αἰ, τοῦ ἰ ἀποβαλλομένου, βραχύνεται
τὸ α, καθὼς ἢ χρῆσις τούτου πλεισταχοῦ εὐρίσκεται παρὰ τοῖς Μετριοῖς.

Ὡδὴ α'. Ἦχος Πλ. β'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τμῆθεισὴ τμᾶται πόμτος ἐρυθρὸς, κυματοτρόφος δὲ ξηραίμεται
„ βυθὸς, ὁ αὐτὸς ὁμοῦ ἀόπλοις γεγομῶς βατὸς καὶ παμοπλίταις
„ τάφος. Ὡδὴ δὲ θεοτερπὴς ἀρεμέλπετο· ἐμδόξως δεδοξασται Χρι-
„ στός ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ θαῦμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ τῆς
πρώτης Ὡδῆς, καθὼς εἶναι σύνηθες τοῖς Ἀσματογράφοις νὰ ἀναφέρουσιν αὐτὸ εἰς τὸν Εἰρ-
μόν τῆς πρώτης Ὡδῆς. Διηγέται λοιπὸν τὸ θαῦμα, οὕτω λέγων· τὸ ἄκοπον πέλαγος
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκόπη μὲ τὴν τμῆθεισαν, ἦγουν μὲ τὴν ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως,
ἣτις ἐκόπη ἀπὸ δένδρον· ἐκ τῶν δένδρων γὰρ καὶ φυτῶν αἱ ῥάβδοι κόπτονται καὶ κα-
τασκευάζονται. Τὸ μὲν πέλαγος λοιπὸν τῆς ἐρυθρᾶς, τὸ ἕως τότε ἄκοπον ὄν καὶ ἀ-
διαίρετον, τότε ἐκόπη καὶ ἐδιαιρέθη· τὸ δὲ βάθος τῆς θαλάσσης ὅπου ἐγέννα πάντοτε
κύματα, αὐτὸ ἐξηράνθη καὶ ἔγινε στερεὰ, μὲ τὸ νὰ ἐχωρίσθῃ τὸ νερὸν καὶ ἐστάθῃ
τείχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων, ὡς γέγραπται· (Ἐξ. ιδ'.) ὅθεν τὸ αὐτὸ
βάθος τῆς θαλάσσης μὲ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ καὶ μὲ τὴν ξηρότητα ἔγινεν εἰς μὲν
τοὺς Ἰσραηλίτας ὅπου δὲν εἶχον ἄρματα στράτα στερεὰ, ἣτις ἐπεριπατήθη ἀπὸ τοὺς
πόδας ἐκείνων, εἰς δὲ τοὺς ἀρματωμένους Αἰγυπτίους ἔγινε τάφος· ἐγύρισε γὰρ τὸ νερὸν
ὀπίσω καὶ κατεπόντισεν αὐτούς. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς τὴν ἀχραντον σάρκα
τοῦ Θεανθρώπου Λόγου καὶ εἰς τὸ πάθος ἐκείνης· διὰ μέσου γὰρ τῆς τμῆθειας, ἦγουν
παθούσης καὶ σταυρωθείσης Θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆ Κυρίου ὑπὸ τῆς ῥάβδου τοῦ Σταυ-
ροῦ ἐτμήθη καὶ ἐδιαιρέθη ὁ κόκκινος καὶ αἱματώδης πόμτος τῆς ἀμαρτίας, καὶ ὁ τοῦ
θανάτου βυθὸς ἐχωρίσθη· καὶ εἰς μὲν τοὺς εὐσεβεῖς ἡμᾶς ἔγινεν εὐκολοδιάβατος, εἰς δὲ
τοὺς Αἰγυπτίους Δαίμονας ἔγινε τάφος καὶ ἀφανισμὸς καὶ ἀπώλεια. Σημειοῦμεν δὲ τοὺς
ἀναγινώσκουσιν ὅτι ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσιν ἀντὶ τοῦ, Τμῆθεισὴ, γράφεται Τμῆθεις· ὅπερ
ἐσφαλμένον ἐστὶ προφανῶς.

Τροπάριον.

„ Ἡ παρταϊτία καὶ παρεκτικὴ ζωῆς, ἡ ἄπειρος Σοφία τῇ Θεοῦ ὥκο-
„ δόμησε τὸν οἶκον ἐαυτῆς ἀγμῆς ἐξ ἀπειράνδρου Μιηρός· μαὸν γὰρ
„ σωματικὸν περιθέμερος, ἐμδόξως δεδοξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐπειδὴ ἐζήτησε σοφίαν καὶ γνώσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἔλαβεν αὐ-
τὴν περισσώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ἀπ' αἰῶνος ἐστάθην εἰς τὸν Κό-
σμον, ὡς τὸ λέγει μόνος, διὰ τοῦτο εἰς ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ ἐπαινεῖ τὴν αὐτὴν σο-
φίαν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀνακηρύττει, καὶ τὴν πολλὴν ὠφέλειαν ὅπου προξενεῖ εἰς τὴν
παροῦσαν ζωὴν· ἠξεύρουσι τοῦτο ἐκεῖνοι ὅπου ἐδοκίμασαν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὰ βί-
βλία του. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ῥητὸν ὅπου λέγει εἰς τὰς Παροιμίας „ Ἡ σοφία ὥκοδόμησεν
„ ἐαυτῇ οἶκον, καὶ ὑπῆρξε στύλους ἐπτά· ἔσφαξε τὰ ἐαυτῆς θύματα, καὶ ἐκέρασε εἰς
„ κρατῆρα τὸν ἐαυτῆς οἶνον· ἠτοίμασε τὴν ἐαυτῆς τράπεζαν, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἐαυτῆς
„ δού-

„δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψιλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα· ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίνετε οἶνον, ὃν κεέρακα ὑμῖν“, (Παρ. θ΄. ι.) τοῦτο, λέγω, τὸ ρητὸν δὲν παραδέχονται οἱ θεῖοι Πατέρες, μάλιστα δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ β΄. περὶ Υἱοῦ), καὶ ὁ Νύσσης (Λόγῳ γ΄. κατ' Εὐνομίου) νὰ λέγεται περὶ τῆς κατὰ καὶ τῆς ἐν τοῖς κτίσμασιν ἐνθεωρουμένης σοφίας, ἥτις εἶναι ἐνέργεια μὲν οὐσιώδης Θεοῦ, ἀνυπόστατος δὲ καὶ οὐκ οὐσία (1). ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνυποστάτου καὶ πρώτης καὶ παντοῦρου τῶν ὅλων Σοφίας, ἥτις εἶναι αὐτὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτὴν ἰσχυρίζονται ὅτι προφητεύονται ταῦτα.

Ὅθεν καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἀκολουθῶν εἰς τοὺς αὐτοὺς θεῖους Πατέρας, ἐρανίσθη τὸ ἀνωτέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν, καὶ προσαρμόζει τοῦτο εὐφυῶς εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀληθινή καὶ ἀπειρος Σοφία τοῦ Θεοῦ· ἦτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ἐτέλεσε τὸν μυστικὸν Δεῖπνον, καὶ μεταδίδει εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ Πανάγιον σῶμα καὶ αἷμά του, καὶ μὲ αὐτὰ τρέφει τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώματα. Βλέπε δὲ, ὡς ἀναγνώστα, τὴν σοφίαν τοῦ ἱεροῦ Μελωδῶ· ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀνωτέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν ἦτον πλατὺ, καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ περιληφθῇ εἰς ἓνα μόνον Τροπάριον ἢ καὶ δύο, διὰ τοῦτο ἐμοίρασεν αὐτὸ ἐπιτηδείως εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μερίδια· εὐθὺς γὰρ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει τὸν λόγον τοῦτον μόνον „Ἡ σοφία ὡκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον“, καὶ οὕτω λέγει· ἡ δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ πάντων τῶν κτισμάτων αἰτία, ἡ παρέχουσα ζωὴν εἰς ὅλα τὰ κτίσματα τὰ ζωῆς μετέχοντα, καὶ ἡ ἀπειρος κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ χρόνου Σοφία (ἀναρχος γὰρ ἐστὶ κατὰ χρόνον καὶ ἀτελεύτητος) αὕτη, λέγω, ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Πατρὸς, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐκτίσας τὸν ἰδικὸν τῆς οἴκου, τούτεστι τὸ ἀχραντὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον προσέλαβεν ἐκ τῶν παραχράντων αἱμάτων τῆς καθαρωτάτης καὶ ἀπειράνδρου Μιτρὸς του.

Εἶτα, ἐπεὶ οἶκον ἀνόμασε τὸ Θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Σολομώντος, καὶ ἐστοχάσθη ὅτι δὲν λέγεται κυρίως ἐπὶ Θεοῦ τὸ τῆς οἰκίας ὄνομα· τῶν ἀνθρώπων γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ κατοικοῦν τὰς οἰκίας· ὁ δὲ Θεὸς, ἂν καὶ δοθῇ ὅτι κατοικεῖ, εἰς ναὸν ὅμως, καὶ ὄχι εἰς οἶκον ἀπλῶς κατοικεῖ· ἐπεὶ δὲ, λέγω, τὸ Θεοῦπόστατον σῶμα οἶκον ἀνόμασεν ὁ Μελωδὸς, τούτου χάριν ἐκεῖνο ὅπου ἀνωτέρω ἀνόμασεν οἶκον, ναὸν κατωτέρω ὀνομάζει, ἀκολουθήσας τῇ Κυρίῳ τῷ λέγοντι περὶ τοῦ ἰδικοῦ τοῦ σώματος· „Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ“. (Ίω. β΄. 21.) Διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὁ Ἀσματογράφος, ὅτι ναὸν σωματικὸν περιθέμενος· ἦτοι σάρκα φορέσας Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐνδόξως δεδόξασται ἐν αὐτῷ· οὕτω γὰρ ἔλεγον καὶ οἱ τρεῖς θεολόγοι Παῖδες· „Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας δόξης σου“, (ἦγουν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ προσλήμματι, τὸ ὁποῖον ἐναποκρίθη μὲ τὴν δεδοξασμένην σου Θεότητα).

Τρο-

(1) Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, διὰ τί οἱ μὲν ἄλλοι Πατέρες καὶ Θεολόγοι μίαν μὲν οὐσίαν ἐπὶ Θεοῦ δογματίζουσι καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, τὰς δὲ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας οὔτε οὐσίας λέγουσιν οὔτε ἐνυποστάτους; ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἰνίου λόγῳ οὐσίας ταύτας ὀνομάζει· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως φησὶ· „Καὶ μὴν κατὰ τὸν πολλὸν ὄντως καὶ πνευματοκίνητον νοῦν τῶν ἱερῶν Πατέρων, φαίη ἅν τις καὶ οὐσίαν εὐσεβῶς ἐκάστην τῶν τοῦ Θεοῦ ἐνεργειῶν“. Τί οὖν νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ συμβιβασμὸν τῶν ἱερῶν Θεολόγων; Ἡ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Θεολόγοι δὲν εἶπον οὐσίας τὰς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, συγκρίνοντες αὐτάς

μὲ τὴν ὑπερούσιον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αὐταί, ὡς ἐνεργεῖαι αὐτῆς οὐσιώδεις καὶ ἀχώριστοι· ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος συγκρίνει τὰς ἐνεργείας ταύτας, οὐχὶ μὲ τὴν μίαν ὑπερούσιον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζουσιν, ἀλλὰ μὲ τὰ κτίσματα τὰ τῶν θείων ἐνεργειῶν ἀποτελέσματα· εἰ γὰρ τὰ κτίσματα οὐσίαι εἰσὶν καὶ λέγονται, πόσω μάλλον αἱ τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖαι αἱ τῶν κτισμάτων οὐσιοποιεῖ; Ἰσως δὲ οὐσίας λέγει τὰς τῷ Θεῷ ἐνεργείας, καὶ ὡς οὐσιώδεις καὶ ἀχωρίστους τῆς θείας οὐσίας· καθότι καὶ τὰ οὐσιώδη οὐσίαι λέγονται, καὶ τὰ φυσικά, φύσις, ὡς λέγομεν „Φύσις τῷ Θεῷ ἡ ἀγαθότης“, (ἦτοι φυσικὴ).

Τροπάριον.

„Μυσταγωγοῦσα φίλος ἑαυτῆς, τὴν ψυχотρόφον ἐτοιμάζει τράπε-
 „ζαν, ἀμβροσίας δὲ ἢ ὅπως Σοφία τῷ Θεῷ κίρμα κρατῆρα πιστοῖς.
 „Προσέλθωμεν εὐσεβῶς καὶ βοήσωμεν· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς
 „ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἔδειξεν ὁ Μελωδὸς τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ Σοφίαν οἰκοδομοῦσαν εἰς τὸν ἑαυτὴν οἶκον· τὰρα δὲ εἰς τὸ παρὸν δείχνει τὴν αὐτὴν Σοφίαν ἐτοιμαζοῦσαν τὴν ἰδικὴν τῆς τράπεζαν, ἀκολουθῶν εἰς τὰ λόγια τοῦ Σολομώντος, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἐρρέθησαν· διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὅτι ἡ ἀληθινή καὶ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐτοιμάζει τὴν ἰδικὴν του τράπεζαν τὴν τρέφουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν· καὶ τὸν μὲν ἄρτον αὐτῆς· ἦτοι τὸ Πανδγιον αὐτοῦ σῶμα προτίθεται εἰς φαγντόν· τὸ δὲ ζῶηρόν καὶ ἄχραντον αὐτοῦ αἷμα, τὸν ἀληθινὸν τῆς ἀμβροσίας (ἦτοι ἀθανασίας) κρατῆρα (ἦτοι ποτήριον) προχέει εἰς πόσιν τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Διὰ τί δὲ ἐτοιμάζει ὁ Κύριος τὴν ψυχотρόφον ταύτην τράπεζαν; Διὰ τὰ μυσταγωγίην τοὺς ἰδικούς του φίλους καὶ μαθητάς, τουτέστι νὰ ἀναβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς μυστικωτέραν θεωρίαν καὶ γνῶσιν διὰ μέσου τῶν ὁραμένων σύμβεβηκότων τῶν Μυστηρίων. Ἡ δὲ εἶναι ἔργον μυσταγωγίας τῆς ἀκρας καὶ ἀνωτάτω τὰ νὰ δίδῃ μὲν εἰς τοὺς μαθητάς του ἄρτον ὁ Κύριος, νὰ λέγῃ δὲ εἰς αὐτοὺς „Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου;“ Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ δίδῃ μὲν εἰς αὐτοὺς οἶνον νὰ πῶσι, νὰ λέγῃ δὲ „Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου;“ Καὶ βεβαιότατα. Λοιπὸν ἅς πλησιάσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅσοι δὲν ἔχομεν κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας εἰς τὴν τοιαύτην ψυχотρόφον τράπεζαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἡτοίμασεν ἡ ἀληθὴς Σοφία τῷ Θεῷ, ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός· ἅς πλησιάσωμεν δὲ εὐσεβῶς καὶ μετὰ πίστεως, καὶ ὅχι, ὡς ὁ Ἰουδαίος, ἀσεβῶς καὶ ἀπίστως, καὶ ἅς φωνάξωμεν· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „Ποιήσωμεν οὖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξίους „διὰ τῆς μετανοίας, μᾶλλον δὲ, προσεγγικώμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν ἔργων τῆς μετα-
 „νοίας τῷ δυναμένῳ ποιεῖν ἀξίους ἐξ ἀναξίων· καὶ οὕτω μετ' ἐλπίδος καὶ πίστεως ἀ-
 „κατασχύντου προσέλθωμεν σκοποῦντες οὐ τὸ ὁρώμενον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ μὴ ὁρώμενα·
 „ὁ γὰρ ἄρτος οὗτος οἷόν τι καταπετάσμα ἐστὶν ἐνδον κρύπτων τὴν Θεότητα· καὶ τοῦτο
 „δηλῶν ὁ Θεῖος Παῦλος, ἔλεγεν ὅτι ἀνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ
 „καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῆς τὸ πολίτευμα ἡμῶν εἰς Οὐ-
 „ρανούς ἀνάγεται· ἐκεῖ γὰρ ὁ ἄρτος οὗτος· καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ὅπως ἅγια τῶν ἀ-
 „γίων διὰ τῆς ἐν ἀγνείᾳ προσφορᾶς τοῦ σώματος τῷ Χριστοῦ. Προσερχώμεθα οὖν, ἀδελ-
 „φοί, μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως· Μυστήρια γὰρ διὰ τοῦτο λέγεται,
 „ἐπεὶ οὐ τὸ ὁρώμενόν ἐστιν ἀπλῶς, ἀλλὰ πνευματικόν τι καὶ ἀπόρρητον, καὶ ὃ γὰρ εἴ-
 „πεν ὁ Κύριος, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· Ἐὰν πρὸς
 „τὸ φαινόμενον μόνον βλέπῃς, ἔδεν ὠφελήθῃς· ἐὰν δὲ πρὸς τὸ Πνεῦμα, δηλαδὴ πνευμα-
 „τικόν αὐτὸν τὸν προκείμενον ὁρᾷς ἄρτον, ζωοποιηθῇς μετὰσχόν. Διὸ προκαθαρθώμεν,
 „ἀδελφοί, καὶ σῶμα καὶ στόμα καὶ διάνοιαν, καὶ ἐν ἀγαθῇ καὶ καθαρᾷ συνειδήσει προσ-
 „έλθωμεν. Εἰ γὰρ χαλκεῖς καὶ χαλκοτύποι καὶ χρυσοχοὶ περιτήκοντες χαλκῷ χρυ-
 „σόν, ἢ ἄργυρον, ἢ τι τῶν τοιούτων, καὶ μέλλοντες ἡδὴ διὰ τοῦ γαννώματος τὸ ἄνθος
 „περιτιθέσθαι τῆς εὐχροίας, πρότερον ἀποξέουσι, πάντα ῥύπον ἐκκαθαίροντες· πόσω
 „μᾶλλον ἡμᾶς χρῆ, κρείττονως μέλλοντας χρυσοῦσθαι, μᾶλλον δὲ Θεοῦσθαι, προκαθαί-
 „ρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος; εὐ γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν λαμ-
 „πρυνόμεθα μόνον, ὡς ὁ γεγανωμένος χαλκός, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνδον ἅπαντα· ὥστε καὶ
 „τοὺς ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς σπύλους προαποκαλύψωμεν, προσέλθωμεν· οὕτω γὰρ προσ-
 „ελευσόμεθα εἰς σωτηρίαν“. (Ὁμιλ. περὶ Θεῶν Μυστηρίων ἐκφωνηθεῖσα πρὸ τεσσαρῶν
 ἡμερῶν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως).

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἀκουτίσθωμεν πάντες οἱ πιστοὶ συγκαλουμένης ὑψηλῇ κηρύγ-
 „ ματι τῆς ἀκτίστου καὶ ἐμφύτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ· βοᾷ γὰρ
 „ γεύσασθε, καὶ γνόντες ὅτι Χριστὸς ἐγὼ, κράξατε· ἐνδόξως δεδο-
 „ ξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν τοῦ Σολομώντος ὁ θαυμάσιος Μελω-
 δός, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐφιλοσόφησε διὰ τὴν ἐνυπόστατον Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἐρανί-
 σθεις ἐκείνην μόνην τὴν περικοπὴν τὴν λέγουσαν „ Ἀπέστειλε τοὺς ἐαυτῆς δούλους, συγ-
 „ καλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα“, (Σοφ. 3. 3.) εἶτα γυρίσας πρὸς
 τὸν λαὸν, ἔτω λέγει· ὡς ἀκούσωμεν ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ τὴν ἀκτίστην καὶ ἐμφύτην
 Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ἵτοι τὸν Μοιρογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὁ ὁποῖος συγκαλεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ πνευ-
 ματικὸν καὶ ἀθάνατον τῶν θείων Μυστηρίων συμπόσιον· φωνάζει γὰρ ὡς ἀπὸ κανένα ὑ-
 ψηλὸν καὶ περίσπτον τόπον καὶ λέγει· γεύσασθε τὰ παρ' ἐμοῦ προτιθέμενα πνευματικὰ
 φαγητὰ καὶ ποτὰ, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τὴν γεῦσιν καὶ πείραν πόσον ἐγὼ εἶμαι Χριστὸς
 καὶ γλυκὺς, κράξατε· ἐνδόξως δεδοξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνα-
 τέρων ῥητὸν ἀπὸ τὸν Φαλμογράφον Δαβὶδ λέγοντα· „ Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι Χριστὸς ὁ
 „ Κύριος“. (Φαλ. λγ'.)

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ὁ τοῦ θαύματος! βαβαὶ τοῦ μεγέθους τῆς
 „ ἀγάπης, ἣν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς ἐξέχεεν! ἀνεγέννησεν ἡμᾶς τῷ Πνεύματι, καὶ
 „ ἐν Πνεύματι μετ' αὐτοῦ γεγόναμεν, καθάπερ ὁ Παῦλος φησὶν· „ Ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ
 „ ἐν Πνεύματι ἐστίν. Ἴν' οὖν μὴ κατὰ Πνεῦμα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἐν ὧμεν
 „ μετ' ἐκείνου, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὅστουν ἐκ τῶν ὁστών αὐτοῦ, τὴν διὰ τοῦ
 „ ἄρτου τούτου πρὸς αὐτὸν συνάφειαν ἡμῖν ἐχαρίσατο. Ἐκεῖ μὲν οὖν προσκολληθήσεται,
 „ (ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ), φησὶν, εἰς σάρκα μίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Πνεῦμα ἐν· ἡμεῖς δὲ οὐ
 „ προσκολλώμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνακηρνώμεθα τῷ τῷ Χριστοῦ σώματι διὰ τῆς μεταλή-
 „ ψεως τοῦ θείου τούτου ἄρτου· καὶ οὐ σῶμα μόνον ἐν γινόμεθα, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα ἐν.
 „ Ὅρῳς ὅτι τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μεταδόσεως
 „ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τούτου καὶ γίνεται καὶ δείκνυται; „ Καὶ πάλιν· „ Συνέ-
 „ διδωκεν ἡμᾶς καὶ ἡμῶς κατὰ τὸν νομὸν τοῦ νομίου διὰ τῆς μεταλήψεως τούτου τοῦ αἰ-
 „ ματός εἰς μίαν σάρκα μετ' ἡμῶν γινόμενος· ἀλλὰ καὶ Πατὴρ ἡμῶν ἐγένετο διὰ τοῦ
 „ θείου κατ' αὐτὸν Βαπτίσματος, καὶ τρέφει μαστοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπομάζια βρέφη Μήτηρ
 „ φιλόστοργος· καὶ τὸ μείζον ἔτι καὶ παραδοξότερον, ὡς ἐχ' αἷματι μόνον ἀντὶ γάλακτος,
 „ ἀλλὰ καὶ τῷ ἰδίῳ σώματι· οὐδὲ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ Πνεύματι“. (Λόγ.
 περὶ θείων Μυστηρίων).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Κύριος ὦμ πάντων καὶ κτίστης Θεὸς, τὸ κτιστὸν ὁ ἀπαθὴς
 „ πτωχεύσας σεαυτῷ ἡμῶσας· καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἐμελλες θαμεῖν
 „ αὐτὸς ὦμ σεαυτὸν προετίθης (1), φάγετε βοῶν τὸ σῶμά μου, καὶ
 „ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ
 παρὰ τῷ ἀγωνυμῷ ἐρμηνευτῇ τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς
 δευτέρον πρόσωπον· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις Τριφ-
 δίοις γράφεται εἰς πρόσωπον τρίτον οὕτω· „ Κύριος

„ ὦν πάντων καὶ κτίστης Θεὸς, τὸν κτιστὸν (ἵτοι
 „ τὸν Ἀδάμ ἢ τὸν ἄνθρωπον) ὁ ἀπαθὴς πτωχεύσας
 „ ἐαυτῷ ἡμῶσας, καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἐμελλε θανεῖν
 „ αὐτὸς ὦν ἐαυτὸν προετίθου, κτλ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸ κήρυγμα τῆς ἐνυποστάτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὸ ὅποιον συνεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὸ πνευματικὸν τῶν Μυστηρίων συμπόσιον· τὰρᾶ εἶδω ἀναφέρει καὶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ τοιούτου κηρύγματος. Ποῖα δὲ εἶναι αὐτά; „Ὅς ἐστὶν „ ἄφρων, ἐκκλινάτω πρὸς με· καὶ τοῖς ἐνδεδέσι φρενῶν εἶπεν· ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεέρακα ὑμῖν“. (Παρ. θ'. 4.) Συνάπτει δὲ μετὰ τὰ λόγια τοῦ Σολομώντος καὶ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, τὰ ὅποια εἶπεν ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὰς Ἀποστόλους ὁ Κύριος· „Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“· καὶ, „Πίετε „ ἐξ αὐτῆ πάντες τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου“. (Ματ. κς'. 26.) Συνάψας λοιπὸν τὰ λόγια ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, σὺ ὑπάρχων αὐθεντικῶς καὶ Κύριος πάντων τῶν ὄντων, καὶ κτίστης Θεὸς πάντων τῶν ὑπὸ σοῦ δημιουργηθέντων κτισμάτων αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, καὶ ἀπαθὴς καὶ πλούσιος ὢν κατὰ τὴν Θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν ἐπτώχευσας τὸ κτιστὸν τοῦτο φύραμα· ἦτοι τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐνώσας αὐτὴν σεαυτῷ· ἦτοι εἰς τὴν θείαν σου ὑπόστασιν ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως.

Ὅθεν ἐσὺ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα ὑπάρχων, καθὼς βοᾷ ὁ Ἀπόστολος „Καὶ γὰρ τὸ „ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“, (ἀ. Κορ. ε'. 7.) ἐπρόθεσας· ἦτοι ἐτραπέζωσας αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἷς ἐμελλες θανεῖν· ἦτοι χάριν τῶν ὁποίων ἐμελλες νὰ ἀποθάνῃς. Καὶ καθὼς μὲν Θεὸς καὶ Κτίστης, Θύτης καὶ Ἱερεὺς λέγεσαι, ὅτι σὺ ἐπρόθεσας τὸν ἑαυτὸν σου· καθὼς δὲ ἀνθρωπὸς καὶ κτίσμα, θῦμα καὶ ἱερεῖον λέγεσαι, ὅτι σὺ ἦσους καὶ ὁ προτεθειμένος. Τί δὲ ἔλεγες; Φάγετε τὸ σῶμά μου, καὶ διὰ τῆς βράσεως τούτου θέλετε στερεωθῆ μετὰ τὴν πρὸς ἐμὲ πίστιν καὶ ἀγάπην καὶ οἰκειότητα. Τί γὰρ ἄλλο εἶναι ἐλευστικώτερον εἰς πίστιν, εἰς ἀγάπην Θεοῦ, ὡς τὸ νὰ μεταλαμβάνῃ τις συνεχῶς καὶ μετὰ τῆς πρεπούσης ἐτοιμασίας τὸ Πανάγιον σῶμα τῆς γλυκυτάτου Σωτῆρος; Εἶπε δὲ τὸ, Ἐστερεώθη, ὁ Μελωδός, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι τῆς Προφήτιδος Ἀννης, τῆς ὁποίας λόγος εἶναι τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασ. β'. 1.) Σημειῶσαι ὅτι μόνην τὴν δόσιν τοῦ ἄρτου· ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἀναφέρει τὸ παρὸν Τροπάριον, καὶ οὐχὶ τὴν δόσιν τοῦ ποτηρίου· ἦτοι τοῦ ζωοῦ αἵματος αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν δόσιν τοῦ ἄρτου ἀρμόδιον καὶ οἰκεῖον εἶναι τὸ, Ἐστερεώθη· εἰ γὰρ ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς φιλοῦ ἄρτου λέγει „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει“, (Ψαλ. ργ'. 15.) πόσω μᾶλλον στηρίζει τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ μεταλαμβάνοντος αὐτοῦ ὁ μετουσιωμένος ἄρτος εἰς αὐτὸ τὸ ἀχραντὸν καὶ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου;

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος τὰ γλαφυρὰ ταῦτα περὶ τῆς μεταλήψεως τῶν θείων Μυστηρίων· „Πρὸς πόθον ἡμᾶς ἐνάγων ὁ Κύριος μείζονα, καὶ τὸ πλήρωμα „ δέδωκε τῆς πόθου, οὐχ ὅραν μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπτεσθαι καὶ κατατροφᾶν καὶ εὐκαρδίον ποιῆσθαι, καὶ ἐν ἑαυτοῖς κατέχειν, ἐν αὐτοῖς ἡμῶν τοῖς οἰκείοις σπλάγχνοις „ ἕκαστον, δεῦτε, λέγων, φάγετέ μου τὸ σῶμα, πίετε μου τὸ αἷμα οἱ τῆς αἰωνίου ζωῆς „ ἐπιθυμητικῶς ἔχοντες· ἵνα μὴ κατ' εἰκόνα μόνον ἦτε Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ Θεοὶ καὶ Βασίλεις αἰώνιοι καὶ οὐράνιοι, ἐμὲ τὸν Βασιλέα καὶ Θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ περικεῖμενοι, φοβεροὶ μὲν Δαίμοσι, θαυμαστοὶ δὲ Ἀγγέλοις, τίοι δὲ ἀγαπῆτοί τῆς Οὐρανοῦ Πατρὸς αἰώνιοι, ζωοὶ, ἀραιὸι παρὰ τοὺς Τίους τῶν ἀνθρώπων, τερπνὸν ἐνδιαίτημα τῆς ἀνωτάτω Τριάδος· ἐν γὰρ τούτῳ τῷ αἵματι πολλὴ καὶ ἄφατος ἡ ἀφέλεια· τοῦτο ἡμᾶς καινοὺς ἀντὶ παλαιῶν ποιεῖ καὶ αἰδίους ἀντὶ προσκαιρῶν· τοῦτο ἡμᾶς ἀπαθανατίζει καὶ ἀειθαλεῖς „ ἀπεργάζεσθαι, ὡς δένδρα παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένα τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, ἀφ' ὧν συνάγεται καρπὸς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ Παραδείσου πηγὴ ἀνέβαινεν, ἀλλ' αἰσθητὴ καὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐπότιζε, πεταμοὺς ἀφιεῖσα αἰσθητοὺς· ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς τραπέζης ταύτης, ἣν ψαλμικῶς ἠτοίμασεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἐναντίας τῶν θλιβόντων ἡμᾶς δαιμόνων τε καὶ παθῶν, ἀνεισι πηγὴ πηγᾶς ἀφιεῖσα νοητᾶς, καὶ ψυχᾶς ποτίζουσα, καὶ μέχρις Οὐρανῶν ἀναγούσα, καὶ τῶν Ἀγγέλων ἐπιστρέφουσα τὰς ὀφείας πρὸς τὴν καλλομένην, ἐν ἣ διαβόηται τὸ πολυποίκιλον τῆς σοφίας „ τοῦ

„ τοῦ Θεοῦ, παρακύπτειν αὐτοὺς ἐπιθυμεῖν ἐνάγουσα εἰς τὰ χαρισθέντα διὰ τοῦ τοιούτου „ αἵματος ἡμῶν “.

Τροπάριον.

„ Ῥύσιον παρτὸς τοῦ βροτείου γέμους τὸ οἰκεῖον, ἀγαθὲ, τῆς σους
„ Μαθητὰς ἐπότισας, εὐφροσύνης ποτήριον πλήσας· αὐτὸς γὰρ
„ σεαυτὸν ἱερούργεις, πίετε, βοῶν, τὸ αἷμά μου, καὶ πίστει στερεω-
„ θήσεσθε “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς περὶ μόνης τῆς δόσεως τοῦ ἄρτου: ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς δόσεως τοῦ οἴνου: ἦτοι τοῦ ζωηροῦ αἵματος τοῦ Κυρίου· περὶ ἧς καὶ ὁ Σολομών εἶπε προφητικῶς „ Ἐλθετε, πίετε τὸν ἐμὸν οἶνον, ὃν κεέρακα ὑμῖν “ (Παρ. θ'. 5.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πραγματικῶς „ Πίετε ἐξ αὐτοῦ (τοῦ ποτηρίου δηλαδὴ) πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφῃσιν ἁμαρτιῶν “ (Ματθ. κς'. 27.) ὁθεν ῥύσιον ὀνομάζει τὸ ποτήριον τοῦ ἀχράντου αἵματος: ἦτοι λυτρωτήριον ὅλου τῆς γένους τῶν ἀνθρώπων· ἐδανείσθη δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς ἔπεσι περὶ τῆς Δεσποτικῆς αἵματος· „ Ῥύσιον ἀρχηγόνων παθέων κόσμοιό τ' ἀποιον (ἦτοι ἐξαγοραστήριον) “. Ἐκεῖθεν λοιπὸν λαβὼν τὴν λέξιν ὁ Μουσουργός, οὕτως ἀποτείνεται πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Ὡ φύσει ἀγαθὲ καὶ ὑπεράγαθε Δέσποτα! σὺ ἐπότισας τὸ λυτρωτήριον τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ποτήριον: ἦτοι τὸ ζωηρὸν αἷμά σου· διὰ τοῦ ποτηρίου γὰρ τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ αἷμα δηλοῦται, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον κατὰ συνεκδοχὴν. Ποίους δὲ ἐπότισας; Τοὺς ἰδικούς σου μαθητὰς ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ, γεμίσας αὐτοὺς ἀπὸ Πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαςιν· οἰκεία δὲ καὶ ἀρμοδία εἶναι ἡ εὐφροσύνη μὲ τὸ ποτήριον καὶ τὸ κέρασμα· καθότι ὅποιοι πίνει οἶνον σύμμετρον, αὐτὸς λαμβάνει εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν του· διδὼ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε· „ Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου “ (Ψαλ. ργ'. 16.) καὶ ὁ Σολομών διὰ τοῦτο παραγγέλλει νὰ δίδουν οἶνον εἰς τοὺς λυπουμενούς, ὡς δυνάμενον αὐτοὺς χαρποποιῆσαι· „ Δότε μέθην τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον πίειν τοῖς ἐν ὀδύναις “ (Παρ. λα'. 6.) καὶ ὁ Σειράχ· „ Οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνει καρδίαν “. (Σειρ. μ'. 22.) Καθὼς δὲ ἐπὶ τοῦ ἄρτου εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Μελωδὸς ὅτι αὐτὸς σεαυτὸν προετίθης· οὕτως ἀκολούθως περὶ τοῦ αἵματος ἐδῶ λέγει ὅτι αὐτὸς σεαυτὸν ἱερούργεις· αὐτὸς γὰρ ἦσαν ὁ ἴδιος καὶ ἱερεὺς καὶ ἱεουργούμενος καὶ κεραστής καὶ κέρασμα, ἐκχέων τὸ οἰκεῖόν σου αἷμα, καὶ βοῶν εἰς τοὺς Μαθητάς σου „ Πίετε τὸ αἷμά μου καὶ πίστει στερεωθήσεσθε “ (1).

Τρο-

(1) Ἐδῶ δικαίως ἠδελὸν ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἡ δεῖα γραφή ποτὲ μὲν προτάσσει τὸν ἄρτον τοῦ ποτηρίου τοῦ οἴνου, ποτὲ δὲ προτάσσει τὸν ἄρτον τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου; ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος προτάσσει τὸν ἄρτον τοῦ ποτηρίου· ὁ δὲ Λουκᾶς φαίνεται ὅτι προτάσσει τὸ ποτήριον τοῦ ἄρτου· „ Δεξάμενος γὰρ, φησί, ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε· „ λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς “. εἶτα λέγει περὶ τοῦ ἄρτου· „ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησας ἔκλασε “. (Λουκ. κβ'. 17.) μολονότι ἄλλοι ἄλλως περὶ τοῦ ποτηρίου τούτου ἡρμήνευσαν. Ὁ δὲ Παῦλος λέγει· „ Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογούμεν, οὐχὶ κοινωνία τῆς αἵματος τῆς Χριστοῦ ἐστί; ὁ ἄρτος, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστί; “ (ἀ. Κορ. ι. 16.) καὶ πάλιν· „ Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πί-

„ νειν καὶ ποτήριον Δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης „ Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης Δαιμονίων “. (ἀντὶ τοῦ 21.) Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ταύτης φέρει μάρτυρα ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ μυρεβίβλῳ ἀναγνώσει σκβ'. τὸν φιλοδιδάσκοντα ἐκείνον καὶ σοφὸν ἄνδρα Ἰωάννη τὸν Μοναχόν, ὃς τις δίδει τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς ταύτης τάξιως καὶ λέγει· „ Ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἶτα μεταβάλλεται εἰς σάρκα, διὰ τοῦτο φυσικῶς ἡ γραφή κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν Μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξε προτάξασα δηλαδὴ τὸ αἷμα τοῦ σώματος· ἡ δὲ ἀναπαλιν τάξις (τὸ καὶ προτάσσεται δηλαδὴ ὁ ἄρτος καὶ τὸ σῶμα τοῦ αἵματος) τῆς κοινῆς τραπέζης μιμεῖται τὴν τάξιν· πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται· ἦτοι ὁ οἶνος ἐπιφέρεται “.

Δύ-

Τροπάριον.

„Αφρων ἀνὴρ ὃς ἐν ὑμῖν προδότης, τοῖς οἰκείοις Μαθηταῖς προ-
 „έφη· ὁ ἀμεξικάκος, οὐ μὴ γινώσεται ταῦτα, καὶ οὗτος ἀσύμετος
 „ὦν ἔμὴ συήσει· ὅμως ἐν ἐμοὶ μέγατε, καὶ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ τοῦ ἀφρονος ὄνομα δύο σημαίνοντα ἔχει· ἀφρων γὰρ ὀνομάζεται ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀ-
 κέραιος καὶ πονηρίαν μὴ ἔχων, τὸν ὁποῖον συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἀπλαστον καὶ
 ἀκακον· ἐπειδὴ τοῦτου ἡ ψυχὴ ὡς χάρτης ἀγραφος οὖσα, γράφεται ὕστερον καὶ ἐνση-
 μαίνεται μετὰ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀντὶ ἀφρων γίνεται ἔμφρων·
 τὸν τοιοῦτον ἀφρονα ζητεῖ ὁ Σολομών εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν διὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐ-
 τὸν φρόνησιν, λέγων· „Ἰνα δὴ ἀκάκοις (ἀφροσι δηλ.) πανουργίαν (ἦτοι φρόνησιν)· κα-
 θότι τὸ, πανουργος ὄνομα, καὶ ἐπὶ τοῦ φρονίμου λαμβάνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πονηροῦ, ὡς
 λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς αὐτόθι.

Λέγεται ἀφρων καὶ ὁ κακὸς φρων καὶ κακότεχνος καὶ τῆς κακίας εὐρετικώτατος, ὅς τις
 μένει τοῦ λοιποῦ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀνεπίδεκτος· περὶ οὗ εἶπεν ὁ ἴδιος
 Σολομών· „Εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι
 „κατάχρεφ' αμαρτίας“. (Σοφ. α'. 4.) Τοιοῦτος ἀφρων ἐστάθη ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ὁ
 κηρύττων τὰς ἀποθήκας του καὶ πάλιν ταύτας οἰκοδομῶν· πρὸς δὲ ἐρρέθη· „Αφρον ἀ-
 „φρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ“. (Λουκ. ιβ'. 20.) Τοιοῦτος
 ἀφρων εἶναι ὁ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ ἀρνούμενος· περὶ οὗ εἴρηται ἀπὸ τὸν Δαβίδ· „Εἰ-
 „πεν ἀφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός“. (Ψαλ. ιγ'. 1.) Τοιοῦτος τελευταῖον ἀφρων
 ἐστάθη καὶ ὁ προδότης Ἰούδας· ὅθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ αὐτὸς Δαβίδ· „Ανὴρ ἀφρων
 „οὐ γινώσεται, καὶ ἀσύμετος οὐ συνήσει ταῦτα“. (Ψαλ. ηα'. 6.)

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρανίσθη τῷ Δαβίδ, καὶ ἀφρονα καὶ κακὸς φρονα
 τὸν Ἰούδαν ἠξεύρων, οὕτω λέγει· ὦ ἀνεξίκακε Χριστέ, ὁ τὰς κακίας πάντων ὑποφέρων,
 σὺ προσέπεες εἰς τοὺς Ἱερούς σου Μαθητάς· ἐσεῖς μὲν, ὦ κάλλιστοι Μαθηταί μου, μετὰ
 νὰ εἴσθε φρόνιμοι καὶ συνετοὶ ἐγνωρίσατε καὶ ἐπιστεύσατε ὅτι ὁ ἄρτος ὅπου τρώγετε,
 καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου ὅπου πίνετε, εἶναι ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα ἰδικόν μου· ἕνας
 δὲ ἀνθρώπος ἀφρονέστατος ὅπου εὐρίσκεται ἀνάμεσα εἰς ἐσᾶς, αὐτὸς εἶναι προδότης ἰδι-
 κός μου· „Ἐσθιόντων γὰρ αὐτῶν, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, εἶπεν ὁ Κύριος·
 „ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με“. (Ματθ. κς'. 21.) καὶ αὐτὸς μετὰ
 τὸ νὰ ᾔηται ἀσύμετος, δὲν θέλει συνήσει τὰ τοιαῦτα Μυστήρια· διότι ἐτύφλωσε τὸν νοῦν
 αὐτοῦ ἡ κακία. Καὶ λοιπὸν, ἂν αὐτὸς χωρίζεται ἀπὸ ἐμὲ καὶ δὲν μένει εἰς ἐμὲ τὴν ἀ-
 ληθινὴν ἀμπέλον, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐκερασθῇ ὁ οἶνος οὗτος, ἅς χωρισθῇ· ἐσεῖς ὅμως οἱ
 ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ Μαθηταί μου μὴ χωρισθῇτε ἀπὸ ἐμὲ, ἀλλὰ μένετε πάντοτε μετὰ ἐμὲ,
 ἵνα φέριτε πολὺν καρπὸν καὶ στερεωθῇτε μετὰ τὴν εἰς ἐμὲ ἀκλόνητον πίστιν. Ἐρανίσθη
 δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν συλλαβῶν τῆ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου οὕτω λέγοντος· „Μεί-
 „νατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰάν
 „μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, εἰάν μὴ ἐν ἐμοὶ μένῃτε· ὁ μένων ἐν ἐμοί,
 „καὶ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν·
 „εἰάν

Δύναται δὲ νὰ εἴπῃ τινὰς ὅτι ἀδιαφόρος ταῦτα
 ἐξέλαβον καὶ ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Παῦλος· καθότι καὶ ὁ
 Λουκᾶς μετὰ τὸ εἰπεῖν „Καὶ λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐ-
 „χαριστήσας“, ἐπιφέρει „Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτή-
 „ριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων“, (Κεφ. κβ'. 20.)
 ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος προτάξας ἀνωτέρω τὸ πο-
 τήριον τοῦ ἄρτου, μετὰ ταῦτα λέγει τὸ ἐναντίον

„Ὁ Κύριος Ἰησοῦς τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν
 „ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἐκλάσας κτλ. ἀσυνάτως καὶ
 „τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, κτλ.“ Καὶ
 αὕτη ἡ τάξις τὸ νὰ προηγηθῇ ἡ μετάληψις τοῦ
 ἄρτου ἀπὸ τὴν μετάληψιν τοῦ οἴνου εἶναι ἡ κοινὴ
 τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ οὐδεὶς δύναται ἐναντι-
 κλᾶσαι αὐτήν.

„ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν
 „αὐτὸ καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται“. (Ἰωάν. ιε'. 4.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Προκατιδὼν ὁ Προφήτης τοῦ Μυστηρίου σε τὸ ἀπόρρητον, Χριστέ,
 „προανεφώνησεν ἔθου κραταιὰν ἀγάπην σου ἰσχύος, Πάτερ οἰκτίρ-
 „μοι· τὸν Μοιρογενῆ Υἱὸν γὰρ, ἀγαθὲ, ἰλασμόν εἰς τὸν Κόσμον
 „ἀπέστειλας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἀββακούμ εἶναι Ποιητὴς τῆς Τετάρτης Ὡδῆς, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῇ Εἰρμῷ ταύτης ἀναφέρει αὐτὸν τὸν ἴδιον περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα καὶ λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ προβλέπων τὸ ἀπόρρητον τοῦ Μυστηρίου (ἦτοι τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου σου) ἐγύρισε τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ ἔτω προανεφώνησεν· ὦ Πάτερ φιλελευσθέτατε, ὅντως ἔθου κραταιὰν ἀγάπην σου ἰσχύος· ἦτοι ἔδειξας μίαν κραταιὰν καὶ ἰσχυροτάτην ἀγάπην εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπειδὴ δὲν ἀκριβεύθης, οὔτε ἐλυπήθης τὸν Μοιρογενῆ σου Υἱόν, ἀλλὰ ἀπέστειλας αὐτὸν ἰλασμόν εἰς τὸν Κόσμον· ἦτοι θυσίαν καὶ σφάγιον διὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ ἐξιλασμόν τῶν ἁμαρτιῶν μας· καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θαυμάζων τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀγάπην, ἔλεγεν· „Ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν“· (εἰς τὸν θάνατον δηλαδὴ) (Ῥωμ. ι'. 32.)

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ τὰ λόγια Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά, τὰ ὁποῖα λέγει ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου· „Κραταιὰν ἀγάπην σου ἔθου πρὸς ἡμᾶς (ἡγουν μεγάλην καὶ ἰσχυράν)· Τσαῦτη, φησὶν, ἦν ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἀγάπη ἀπείρος τε καὶ μέτρον ἅπαν ὑπερεκπύπτουσα, ὅτι οὐκ ἐφείσω τοῦ Υἱοῦ σου, ἀλλὰ καὶ ταῦτα Μοιρογενῆ σοι ὄντα, εἰς θάνατον δέδωκας ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς γὰρ Πατὴρ Υἱόν, εἰ καὶ μυρίοι παῖδες ἦσαν αὐτῷ, ἠνέσχετο ὑπὲρ ἄλλων δοῦναι εἰς θάνατον, καὶ ταῦτα δυσμενῶν ὄντων, καὶ λευπηκόων αὐτόν; Εἰ δὲ καὶ πολλῶν ὄντων παίδων, οὐκ ἄντις ἔδωκεν ἕνα, πῶς ἄντις Μοιρογενῆ παρέσχεν, οὐ ἀνάγκη πάντως ἐκ φύσεως διὰ τὴν υἰότητα κῆδεσθαι, καὶ μᾶλλον ὑπερέργειν αὐτόν διὰ τὸ μοιρογενὲς, καὶ πλείονα πρὸς αὐτόν κεκτῆσθαι τὴν τῶν σπλάγγνων στοργήν; Τοῦτο οὖν καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος εκπληττόμενος, Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων φησὶν· „Ἐτι Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε· μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίους ἀποθνήσκει· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθνεῖν· συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι, ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε“. (Ῥωμ. ε'. 6.) Οὕτως ἐκπλήξεως τὸ πρᾶγμα γέμει, καὶ θαμβοὺς πληροὶ πάσαν ψυχὴν ἐννοούμενην αὐτό·

Ἰλασμός δὲ ὀνομάζεται κοινὰ εἰς τὰς διατάξεις τῆ παλαιοῦ Νόμου ἢ θυσία ἐκείνη ὅπου ἐπροσφέρετο διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ διὰ ἐξιλέωσιν καὶ ἰλαρότητα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ἡ ἄλογος θυσία ἐκείνη διὰ τοῦτο ὀνομάζεται Ἰλασμός, ποῖα ἄλλη θυσία εἶναι οἰκειότερον νὰ ὀνομάζεται ἰλασμός, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου; τοῦτον γὰρ μόνον ὁ Πατὴρ ἀπέστειλεν ἰλασμόν καὶ ἀντίλυτρον εἰς τὸν Κόσμον· ὅχι διὰ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, ὅχι διὰ μερικὰς μυριάδας καὶ μυλλιάδας ψυχῶν, ἀλλὰ διὰ ὅλην ὁμοῦ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο βεβαιῶν, ἔλεγε περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Ὅν προέθετο ὁ Θεός ἰλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι“. (Ῥωμ. γ'. 25.) Σὺ δὲ, ὦ ἀναγνώστα, ἀκούων ἐδῶ ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ, μὴ νοήσης ἀσεβῶς ἐλάττωσιν τῆς Θεϊκῆς τιμῆς αὐτοῦ· ἀπαγε! οἱ Ἀρειανοὶ γὰρ τὸτο ἐβλασφήμουν, καὶ ὅσοι ἄλλοι δὲν ἐφρόνουν ὁμοούσιον τὸν Υἱὸν μετὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἑτεροούσιον· σὺ δὲ ὀρθόδοξα φρονῶν, τὴν ἀποστολὴν τῆς Υἱὸς νοεῖ ὅτι εἶναι ἡ εὐδοκία καὶ τὸ προηγούμενον θέλημα τῆς Πατρὸς, καθὼς ἐδίδασκεν ἡμᾶς ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγων· „Τὴν εὐδοκίαν τῆς Πατρὸς ἀποστολὴν εἶναι νόμισον“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστὸν Γέννησιν).

Σκ-

Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ὁ Ἀββακούμ εἰς τρίτον πρόσωπον προφέρει οὕτως·
 „Καὶ ἔθετο ἀγάπῃσιν κραταῖαν ἰσχὺς αὐτοῦ“· (Ἀββ. γ'. 4.) προσαρμόζεται δὲ τὸτο
 εἰς τὸν Υἱὸν κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Θεοδώριτον· ὁ γὰρ Υἱὸς ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν,
 καὶ καταργήσας διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον, ἀπέδειξε τὴν δυνατὴν καὶ μεγάλην ἀγά-
 πην ὅπου εἶχεν εἰς ἡμᾶς, καθὼς αὐτὸς εἶπε „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα
 „τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“· (Ἰω. ιε'. 13.) Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξαν-
 δρείας Θεσπέσιος Κύριλλος εἰς τὸν Πατέρα προσαρμόζει τὸ ρητὸν, ὡς καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς·
 ἔξωθεν θέλει δὲ νὰ νοῦται ἐδῶ ἡ Διὰ πρόθεσις, διὰ νὰ ᾔναι τὸ νόημα τοιοῦτον· διὰ
 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ (ἥτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ, ὅς ἐστι δύναμις Θεοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον) ὁ Πατὴρ
 ἔδειξε τὴν δυνατὴν ἀγάπην ὅπερ εἶχεν εἰς ἡμᾶς· τὸ δὲ, Ἰσχύος, νοεῖται ἢ κατὰ περίφρα-
 σιν, ἀντὶ τῆς, ἔθετο κραταῖαν καὶ ἰσχυρὰν ἀγάπῃσιν αὐτοῦ, ἢ κατ' ἄλλους νοεῖται ἔτω·
 ἔθετο κραταῖαν ἀγάπῃσιν, ἥτις δὲν ἦτον σημεῖον ἀσθενείας, ἀλλὰ ἰσχύος καὶ δυνάμεως·
 ἵνα ἢ τὸ ὅλον· „ἔθετο κραταῖαν ἀγάπῃσιν σημεῖον ἔσαν ἰσχύος αὐτῆς“· ἐπειδὴ δὲν ἔπα-
 ρθεν ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Κόσμου, ὡς ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος, ἀλλὰ ὡς ἰσχυ-
 ρὸς καὶ μὲ ἐξουσίαν μεγάλην· „Ἐξουσίαν γὰρ, ἔλεγεν ὁ Ἰδιος, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν
 „ψυχὴν μου“· (Ἰω. ι'. 18.) (1).

Τροπάριον.

„Ἐπὶ τὸ πάθος τὸ πᾶσι τοῖς ἐξ Ἀδὰμ πηγάσας ἀπάθειαν,
 „Χριστέ, μολῶν, τοῖς φίλοις σου εἶπας· μεθ' ὑμῶν τῆ Πάσχα με-
 „τασχεῖν τούτου ἐπεθύμησα· τὸν Μορογερῆ ἐπείμει ἱλασμόν ὁ
 „Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ κείνο τὸ ρητὸν τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου Εὐαγγελίου μελουργεῖ ἐδῶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς,
 ὅπερ ἔλεγε γλυκερώτατα πρὸς τοὺς ἡγαπημένους τοῦ Μαθητᾶς ὁ παγκόσμιος Διδάσκαλος.
 „Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τούτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τούτου παθεῖν“· (Λουκ.
 κβ'. 15.) Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν, οὕτω λέγει· Σὺ φιλο-
 ψυχότατε Χριστέ, πηγαίνων θεληματικῶς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ σου εἰς τὸ σωτήριον πάθος, τὸ
 ὁποῖον ἐπήγαγεν ἀπάθειαν εἰς ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδὰμ καταγομένους ἀνθρώπους (εἶπε
 δὲ ὁ Μελωδὸς „Μολῶν“ ἵνα μὲ αὐτὸ δείξῃ ὅτι ἐκουσίως αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ Κύριος παρέδιδεν
 εἰς τὸ νὰ πάθῃ, καὶ οὐχὶ βεβιασμένος ἀπὸ ἄλλους) πηγαίνων, λέγω, θεληματικῶς εἰς
 τὸ πάθος σὺ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἡγαπημένους σου Ἀποστόλους·
 τούτο τὸ Πάσχα, τὸ μυστικὸν δηλαδὴ καὶ πνευματικὸν καὶ τελευταῖον, ἐπεθύμησα νὰ φά-
 γω μαζί μὲ ἐσᾶς· ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν ἐπρόσθεσε, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπεθύμησεν,
 διὰ τούτο ἐπεθύμησα, ὦ Μαθηταίμου, νὰ φάγω τὸ Πάσχα τούτο μαζί σας, διότι ταῦτα
 πηγαίνω θεληματικῶς εἰς τὸν θάνατον, καὶ πλέον δὲν θέλω εἶμαι μαζί σας· ἐπειδὴ ὁ Πα-
 τὴρ ἐξαπέστειλεν ἐμὲ τὸν Μονογενήτου Υἱὸν διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἐξιλασμόν καὶ λύτρωσιν
 ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐν τῷ αὐτῷ Γ'. ἤχῳ τῆς Ὁ-
 κτωήχου Ἰσχύὺν ἐννοεῖ τὸν ἄνθρωπον, κατὰ ἄλλην
 ἐπιβολὴν· καθότι ὁ ἄνθρωπος πάντων τῶν ἄλλων
 κτισμάτων τῶν τε αἰλῶν καὶ τῶν ὑλικῶν δείκνυσι
 μάλιστα τὴν δημιουργικὴν τοῦ Κτίστου σοφίαν καὶ
 δύναμιν· διὰ τούτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος σοφίας μεί-
 ζονος γνώρισμα τοῦ Θεοῦ τούτον ὀνομάζει, καὶ κό-
 σμον μέγαν ἐν μικρῷ· καθότι ἐκ τῆς ἀοράτου φύ-
 σεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκ τῆς ὁρατῆς τοῦ σώματος
 κεκραταίτε καὶ μέμικται· κεκραταί μὲν τὸ νοερόν

τῆς ψυχῆς τὰ ὑλικά σώματι διὰ τὸ ἐν τῇ ζωῇ
 τῆ ἀνθρώπου αὐτῶν ἀδιαίρετον· μεμικθαι δὲ πάλιν
 λέγεται, ὅτι θανάτῳ χωρίζεται ταῦτα ἀπ' ἀλλή-
 λων· χωριστὰ γὰρ εἰσι τὰ μιγνύμενα, ὡς σίτος
 καὶ κριθὴν· „ἔθετο οὖν, φησὶν, ἀγάπῃσιν κραταῖαν
 „τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, τῶ ἀνθρωπίνῳ δηλονότι γένους,
 „δι' οὗ ἡ ἰσχύς αὐτῆς ἐγνωστῆται, καὶ τὸ τῆς σοφίας
 „αὐτοῦ δεικνύται ἀκατάληπτον μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς
 „ἄλλοις ποιήμασιν“.

Τροπάριον.

„Μεταλαμβάνω κρατήρος, τοῖς Μαθηταῖς ἐβόας, ἀθάνατε· γε-
 „νήματος ἀμπέλου δὲ πίομαι λοιπὸν, οὐκ ἔτι μεθ' ὑμῶν βιοτεύω·
 „τὸν Μορογεμὴ ἐπείμε ἰλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου ὑπόθεσιν ποιῆται ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος τὴν Εὐαγγελικὴν ἐκείνην ρῆσιν, τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἱερὰς Ἀποστόλους του· „Οὐ μὴ
 „πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐ-
 „τὸ πίνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ὁδὲν ἐπι-
 στρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα, καὶ βλέπων τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ οἰνοχόον καὶ
 πιστόν, ὃ ἀθάνατε, εἶπε, κατὰ τὴν Θεότητα Δέσποτα, σὺ μεταλαμβάνων τὸ ἐν τῇ Δεί-
 πνῳ ποτήριον, ἔλεγες πρὸς τοὺς Μαθητάς σου· ἐγὼ ἄλλην μίαν φοράν δὲν θέλω πῖω ἐν
 τῇ παρούσῃ ζωῇ ἀπὸ τοῦτο τὸ γέννημα τῆς ἀμπέλου· ἦτοι ἀπὸ τὸν οἶνον, ἐπεὶ δὴ πλέον
 δὲν ἔχω νὰ ζήσω ὁμοῦ μετ' ἐσᾶς· ἀποθνήσκω γὰρ καὶ θυσιάζομαι διὰ ἐσᾶς, καὶ διὰ τὴν
 ποιὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀναρχός μου Πατὴρ διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν ἐμὲ
 τὸν Μορογεμῆτου Υἱὸν διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἐξίλασμόν καὶ λύτρωσιν ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τροπάριον.

„Πόμα καιρὸν ὑπὲρ λόγον, ἐγὼ φημί ἐν τῇ Βασιλείᾳ μου, Χρι-
 „στὲ (1) τοῖς φίλοις πίομαι· ὥστε γὰρ Θεοῖς Θεὸς ὑμῖν συμέσο-
 „μαι εἶπας· τὸν Μορογεμὴ καὶ γάρ με ἰλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν
 „Κόσμον ἀπέστειλεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ρητὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὅπου ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον
 ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ παρὸν, ἡγουμὲν τὸ „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ
 „γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν
 „τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ἀποτείνων λοιπὸν τὸν λόγον πρὸς
 τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν ὄντα οἰνοχόον ἐν ταυτῷ τοῦ κεράσματος τούτου καὶ κέρασμα,
 λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, σὺ εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἡγαπημένους σου Ἀποστόλους,
 ὅτι ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ζωῇ πλέον δὲν θέλω πῖναι ἀπὸ τοῦ γέννημα
 τούτου τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ θέλω πῖναι αὐτὸ καινούριον ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου,
 „τουτέστιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, ὅταν ἔχουν νὰ λάμψουν οἱ δίκαιοι ὡς ἥλιοι ἐν τῇ δόξῃ
 „τοῦ Πατρὸς αὐτῶν“. (Ματ. ιγ'. 13.) τότε γὰρ ἔχω νὰ ἦμαι πάντοτε μετ' ἐσᾶς, ὡς
 Θεὸς μετ' ἐσᾶς, ὡς Θεὸς κατὰ φύσιν, μετ' ἐσᾶς κατὰ χάριν· τὸτο γὰρ ἐδηλώσε καὶ ὁ Δαβὶδ
 εἰπών· „Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεὸς διακρινεῖ“. (Ψαλ. πδ'. 1.)
 τουτέστι θέλει διαίρεσει καὶ ἀφορίσει τὰς ἀξίας ἐκάστω, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον
 λέγοντα· „Ὡς ἡ ἐκείθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἵν' αὐτοὶ ἐκλάμψουσιν οἱ
 „δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος, ὃν ἴσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλ-
 „λων καὶ διαίρων τὰς ἀξίας τῆς ἐκείθεν μακαριότητος“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τί

(1) Παρὰ τοῖς τετυπωμένοις Τριφύλλοις γράφεται Χριστός, παρὰ τῶ Θεοδώρου καὶ τῶ ἀνωνύμου δὲ
 γράφεται Χριστέ.

Τί δὲ διλοῖ τὸ καινὸν πόμα τὸ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς πινόμενον; Ἀκουσον· ὁ μὲν Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι Πατέρες, Βασιλείαν ἐνόησαν τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν δὲ πόμα, τὴν τροφήν ἐκείνην καὶ τὴν πόσιν ὅπου ἔφαγε καὶ ἔπιεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν γὰρ ἀληθῶς ἦτον τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο καὶ πιοτὸν διὰ τὸν τρόπον ὅπου μετελήφθη· καὶ ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν εἶχε χρεῖαν φυσικὴν τοῦ νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίνῃ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἄφθαρτον σῶμα ἔχων, ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησεν οἰκονομικῶς, διὰ νὰ πιστώσῃ τοὺς Μαθητάς του ὅτι σῶμα ἔχει ἀληθινόν, ὅμως ἄφθαρτον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ Κορινθίους· „Οἱ τινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“· (Πράξ. ι'. 41.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος Βασιλείαν ἐνόησε τὴν ἐν τῷ Οὐρανῷ μέλλουσαν κατάστασιν· καινὸν δὲ πόμα τὴν τελειοτέραν διδασκαλίαν· οὕτω γὰρ φησί· „Μεταληψόμεθα τοῦ Πάσχα μικρὸν ὕστερον τελειωτέρον τε καὶ καθαρώτερον· ἡνίκα ἂν αὐτὸ πίνῃ καινὸν μεθ' ἡμῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἅ νῦν μετρίως παρέδειξε· καινὸν γὰρ ἐστὶν αἰὲν τὸ νῦν γνωριζόμενον. Τίς δὲ ἡ πόσις καὶ ἡ ἀπόλαυσις; Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν· ἐκεῖνου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινῶσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστὶν ἡ διδασκίς καὶ τοῦ λέγοντος“· (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἀπερ οὕτως ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „Τοῦτό ἐστι τὸ Πάσχα τὸ μεθ' ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου μεταλαμβανόμενον, τὸ νὰ μεταδώσῃ διηλαθὴ τότε εἰς τοὺς ἀξίους, τὰ ἀπορρητότερα Μυστήρια, τόσον τῆς Θεότητός του, ὅσον καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του. Καινὸν δὲ ὀνομάζει τὸ πόμα ἐκεῖνο, ὡς νέον καὶ τότε ἡμῖν γνωριζόμενον· μεθ' ἡμῶν δὲ πίνει αὐτὸ ὁ Χριστὸς, διότι ὅχι μόνον ὁ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκων τρέφεται με ἐκείνας τὰς διδασκαλίας ὅπου διδάσκει τοὺς ἄλλους· πόμα δὲ καὶ ὅχι φαγητὸν εἶπεν ὁ Κύριος, διότι ἡ μὲν Πρακτικὴ φαγητὸν ὀνομάζεται διὰ τὸ σκληρότερον καὶ δυσκολοχώνευτον· ἡ δὲ Θεωρητικὴ πόσις μᾶλλον εἶναι καὶ λέγεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Πρακτικὴ τέλος ἐδῶ λαμβάνει, διὰ τοῦτο ἡ Θεωρητικὴ μόνη ἐκεῖ ἔχει νὰ ἐνεργῇται, ὅπου μέλλουν νὰ ἀποκαλυφθοῦν τρανώτερον εἰς τοὺς Ἁγίους ἐκεῖνα τὰ Μυστήρια ὅπου ἐδῶ μετρίως καὶ ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀπεκαλύφθησαν“.

Ωδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι οἱ Ἀπόστολοι, τῷ δεσπότη, ζοῦμι τῶν ὅλων ἑαυτοὺς Χριστῷ ἀγαθέμενοι, ὡραίους πόδας ἔξαπεμίζομετο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιμ εἰρήμην.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η μὲν ἀρχὴ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὁποίαν γράφει ὁ μακάριος Παῦλος· „Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐνδύσασθε τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος“· (Κολ. γ'. 14.) τὸ δὲ „Ὠραίους πόδας ἔξαπεμίζομετο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιμ εἰρήμην“ ἐρανίσθη ἀπὸ τῶν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὠς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων (Ἀποστόλων δηλ.) ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθὰ“· (Ἡσ. νβ'. 7.) Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος οὕτως ἐκτίθεται τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου· „Ὠς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήμην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ“· (Ῥωμ. ι'. 15.) Ἡ μὲν ἐν ἀγάπῃ ἀρχὴ καὶ πρόξενος τῆς εἰρήνης ἐστὶ· χαρὶς γὰρ τῆς ἀγάπης ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς εἰρήμην εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἢ νὰ εὐαγγελίσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ἄλλους· ἡ δὲ εἰρήνη ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης ἐστὶ.

Καὶ ἡ μὲν ἀγάπη κεφάλαιον ἐστὶ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν καὶ κορυφὴ τῶν ἐντολῶν· ἡ δὲ εἰρήνη αὐτὴς ἐστὶν ὁ Θεὸς ὁ τῶν ἐντολῶν δότης· ὅθεν ὁ Ἀπόστολος εἶπε· „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμῆ λύσας“· (Ἐφ. β'. 14.) καὶ ὁ Ἡσαΐας, „Κύριε, ἔλεγεν, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήμην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν“· (Ἡσ. κς'. 12.) Διὰ τῶν λόγων δὲ τούτων, ὡς

να παρακαλῇ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ νὰ λέγῃ· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ ἔδωκας εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν συντείνοντα, Νόμον φυσικόν, Νόμον γραπτόν, Προφήτας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀγαθὰ· ἐν μόνον λείπει νὰ μᾶς δώσῃς τῶρα, τὴν εἰρήνην σου· ἥτοι νὰ καταπέμψῃς εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν· ἐπεὶ δὲ χωρὶς αὐτοῦ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου μᾶς ἔδωκας τώρα δὲν ἐδυνήθησαν νὰ μᾶς χαρίσων σωτηρίαν, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἢ καὶ ἄλλως· „ Πάντα δέδωκας ἡμῖν, εἰ τοῦτον δώσεις τὸν πάντα δυνάμενον“, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδηνόν· καὶ „ Εἰ χαρίσαιο, φησὶ, τὴν εἰρήνην ἡμῖν, παντὸς ἐσόμεθα πλήρεις ἀγαθοῦ“, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον.

Ταῦτα λοιπὸν ἤξεύρων ὁ Θεὸς Μελωδός, καὶ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀξιώσῃ ὁ ἀνθρώπος νὰ εὐαγγελίστῃται εἰς τοὺς ἄλλους εἰρήνην, ἐὰν δὲν ἐρωθῇ πρότερον μετὰ τὴν ἀγάπην, διὰ τοῦτο οὕτω λέγει περὶ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· οἱ Θεοὶ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ Ἀπόστολοι, συνδεδεμένοι ὄντες πρότερον μετὰ τὸν σύνδεσμον τῆς πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ἀρνήθησαν μὲν ὅλα τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ τὰ ἴδια τῶν θελήματά· ἀφιέρωσαν δὲ ὅλον τὸν ἑαυτὸν τῶν εἰς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων Χριστόν· οὕτω γὰρ ἔλεγεν ἐν προσώπῳ ὅλων τῶν Ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος πρὸς τὸν γλυκύτατον Διδάσκαλον· „ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοί“. (Ματ. ι. θ'. 27.) Καὶ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ἀπενίζοντο· ἥτοι ἀπεκαθαίροντο (1) κατὰ τοὺς ὁραίους πόδας τῶν ἐν τῷ Νιπτῇρι τῷ Δείπνῳ. Πῶς δὲ ὠραιώθησαν οἱ πόδες αὐτῶν; καὶ μετὰ τί τρόπον ἐκαλλωπίσθησαν; Μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ὅπου ἐποίουν περιερχόμενοι πανταχοῦ καὶ εὐαγγελιζόμενοι εἰς ὅλους εἰρήνην· „ ἥτοι τὸν Χριστόν, τὴν ὄντως εἰρήνην καὶ ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. (Φίλ. δ'. 7.) Τοῦτο τὸ ρητὸν ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων λέγει· „ Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐδέξατο τὸ πέρας ἡνίκα τοῖς τὴν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦσιν ἀπηγγέλθη τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀφesis· ἀληθῶς δὲ καὶ κυρίως ἀρμόττει τοῖς Ἱεροῖς ἢ προφητεῖαι Ἀποστόλοις· τούτων γὰρ ὠραῖοι οἱ πόδες, οὗς αἱ Δεσποτικαὶ χεῖρες ἀπένιψάν τε καὶ ἔρρωσαν, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν, καὶ τῆς θείας εἰρήνης διαπορθεῖν τὰ εὐαγγέλια, καὶ μνηύσαι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν“.

Τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ σαφηνισθῇ καλλίτερα μετὰ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα κατὰ τὸν Θεόδωρον. Καθώς, θετέον, ἕνας ὅπου ἐπιχειρήσῃ νὰ πλύνῃ ποκάρια μαλλίου ἢ λιναρίου, εἰ μὲν ἄδετα πλύνῃ αὐτὰ, δυσκόλως καὶ οὐ καλῶς πλύνονται, μετὰ τὸ νὰ διασκορπίζωνται εἰς τὸ νερόν· ἐὰν δὲ αὐτὰ δέσῃ πρῶτον μετὰ κένενα σχοινίον, εὐκόλως καὶ καλῶς δύναται νὰ τὰ πλύνῃ· τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, συνδεθέντες πρότερον μετὰ τὸ σχοινίον τῆς ἀγάπης, οὕτως ἐπλύθησαν κατὰ τοὺς πόδας ἐν τῷ Νιπτῇρι, καὶ ἐλευκάνθησαν ὡς μαλλίον προβάτου. Διὰ τί; Διὰ νὰ εὐαγγελίζωνται εἰς ὅλους τὴν αὐτοεἰρήνην, τὸν Χριστόν· ἢ γὰρ Μετοχὴ Εὐαγγελιζόμενοι δύναται νὰ νοηθῇ καὶ αἰτιολογικῶς. Ταῦτα καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀναφέρων λέγει· „ Ὑπολύεσθαι τὰ ὑποδήματα καὶ εἶτις μαθεῖν τῆς ἐπὶ τῷ Εὐαγγελίῳ πέμπεται φιλοσόφως καὶ ἀπερίττως· ὃν δεῖ πρὸς τῷ ἀχάκῳ, καὶ ἀρράβδῳ καὶ μονοχίτωνι ἐτι καὶ ζυμνοποδεῖν ἵνα φανῶσιν οἱ πόδες ὠραῖοι τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθόν“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπᾶριον.

„ Ἡ τὸ ἄσχετον κρατοῦσα καὶ ὑπερφῶν ἐν αἰθέρι ὕδωρ, ἡ ἀβύσσους χαλιμουσα καὶ θαλάσσας ἀραχαιτίζουσα Θεοῦ Σοφία ὕδωρ Νιπτῇρι βάλλει, πόδας ἀποπλύμει δὲ δούλων Δεσπότης.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἀπὸ τοῦ νίπτω οἱ Αἰολεῖς ἐποίησαν νίσσω μετὰ δύνω· οἱ δὲ Ταρσῆται τὸ, νίσσω τάλιν νίζω ἐποίησαν· καὶ ὅρα εἰς τὸν Βαρίνον εἰς τὸ ρῆμα, Νίζω.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η φύσις τοῦ στοιχείου τοῦ νεροῦ εἶναι μία· διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς τόπους· ἄλλα γὰρ νερόν εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὸ στερέωμα τοῦ Οὐρανοῦ, ἡγουν τοῦτο ὅπου φαίνεται, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπερῶν ὀνομάζεται· ἄλλο δὲ νερόν στέκεται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καθὼς εἶναι ἡ θαλάσσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ βρύσεις, τὰ ὅποια ταῦτα νερά ὀνομάζονται μὲ εἶνα κοινὸν ὄνομα θαλάσσαι· „Καὶ τὰ συστήματα γὰρ, φησὶ, τῶν ὑδάτων ἐκάλεσεν (ὁ Θεός) „θαλάσσας“· (Γέν. α'. 10.) καὶ ἄλλο νερόν εἶναι ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, τὸ ὁποῖον ἐβάλλθη ἐκεῖ ὡς θεμέλιον καὶ στήριγμα, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ· „Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“· (Ψαλ. ρλ'. 6.) καὶ πάλιν· „Αὐτὸς ἐπὶ θαλάσσαις ἐθεμελίωσεν αὐτήν (τὴν γῆν δηλ.)“· (Ψαλ. κγ'. 2.) τὸ δὲ ὑπὸ τὴν γῆν αὐτὸ ὕδωρ ὀνομάζεται ἄβυσσος (1).

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τρεῖς τόπους μοιράζονται τὰ νερά, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς βλέπων τὸν Ποιητὴν αὐτῶν Θεὸν νὰ βάλῃ ὀλίγον νερόν εἰς τὴν μικρὰν λεκάνην τοῦ Νιπτῆρος, καὶ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν καὶ δούλων του, ἐθαύμασε τὴν ἀπειρον ταύτην τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν· ὅθεν ἐφώναξεν ἐκπληττόμενος· ὦ τεραστίου Θεάματος! ἡ τῷ Θεοῦ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἡ ὁποία συνέχει μὲν καὶ συκρατεῖ τὸ ὑπερῶν νερόν, τὸ εὐρισκόμενον ἐπάνω εἰς τὴν οὐράνιον στέγην, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσχετον· ἡτοι ἀκράτητον κατὰ τὴν ἰδικήν του φύσιν· καθότι φυσικῶς τῷ τρόπῳ δὲν δύναται νὰ σταθῇ νερόν ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν καὶ σφαιροειδῆ περιφέρειαν τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ ὀλισθαίνει καὶ φέρεται εἰς τὸν κατήφορον· ὦ τεραστίου Θεάματος! ἡ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἡ ὁποία μὲ τὰ χαλινάρια τῆς ἰδικῆς τῆς δυνάμεως χαλινώνει τὰς ἀβύσσους· ἡγουν τὰ ὑπὸ γῆν ὕδατα, ἵνα μὴ ἀνοίξασαι τὰ στόματά των καταπίωσι τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα· ὦ τεραστίου Θεάματος! ἡ Σοφία ἐκείνη ὅπου ἐμποδίζει τὰ εὐρισκόμενα νερά ἐπάνω τῆς γῆς· ἡτοι τὰς καλουμένας θαλάσσας, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτάς νὰ ὑπερβοῦν τὴν παραθαλασσίαν ἄμμον καὶ νὰ καταποντίσουν τὴν γῆν· μὴ ὅλον ὅτι πολλαὶ θαλάσσαι εἶναι ὑψηλότεραι τῆς γῆς, καθὼς εἶναι ἡ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰωβ λέγει ὁ Θεός· „Ἐθέμην δὲ αὐτῇ (τῇ θαλάσσῃ) ὄρη, περιθεῖς καὶ κλεῖθρα καὶ πύλας· εἶπα δὲ αὐτῇ· „μέχρι τούτου (τῆς ἄμμου δηλ.) στήσῃ καὶ οὐχ ὑπερβῆσῃ, ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα“· (Ἰωβ. λη'. 10.) καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· „Ὅριον ἔθου (τὴν ἄμμου δηλ.), ὃ οὐ παρελεύσονται (τὰ νερά δηλ.), οὐδὲ ἐπιστρέψουσιν καλύψαι τὴν γῆν“· (Ψαλ. ργ'. 9.) καὶ ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ δὲ γέγραπται ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει Κύριος, τὸν τάξαντα ἄμμον ὄριον τῇ θαλάσσῃ, πρόσταγμα αἰώνιον, καὶ οὐχ ὑπερβῆσεται αὐτὸ, καὶ ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνηθήσεται, καὶ ἠχήσουσι τὰ κύματα αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπερβῆσεται αὐτό“· (Ἱερ. 5. 22.) αὕτη ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑποτάσσουσα τὰ ὑπερῶα καὶ τὰ ἐν τῇ ἀβύσσῳ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὕδατα ἀνθρώπος γενομένη, βάλλει νερόν μέσα εἰς τὸν Νιπτῆρα καὶ πλύνει τοὺς πόδας τῶν δούλων του, Δεσπότης ὢν τῶν ἀπάντων. Καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἐκπληκτικὰ καὶ παράδοξα· διότι πῶς δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ βάλῃ νερόν εἰς τὸν Νιπτῆρα ὁ Δημιουργὸς ἐκεῖνος καὶ συνοχεύς ὅλης τῆς φύσεως τῶν ὑδάτων; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοξον καὶ τοῦ ἀνωτέρω ἐκπληκτικώτερον τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότη ὁ κοινὸς τῶν ἀπάντων Δεσπότης καὶ Κύριος;

Τρο-

(1) Κυρίως δὲ ἄβυσσος ὀνομάζεται τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω ὃν τῆς ἄμμου τῆς καλουμένης ὑπὸ τῶν νεωτέρων Παρθενικῆς, ἡ ὁποία οὕσα ὡς σπογγάρι, ἀναρρόφῃ καὶ ἀναπίνει τὸ περισσώτερον μέρος τοῦ νεροῦ· ὥστε ἀσύγκριτος εἶναι κατὰ τὴν ποσότητά ἢ

θαλάσσα ἢ ὑπὸ τῆς Παρθενικῆς ἄμμου ἀναπνινομένη, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὴν ἐπάνω οὖσαν τῆς ἄμμου πανσπικῆς. Παρθενικὴ δὲ αὕτη λέγεται ἵσως, διότι δὲν ἐδέσθη ποτὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε γυμνὴν αὐτὴν ὁ ἥλιος διεπέρασεν.

Τροπάριον.

„Μαθηταῖς ὑποδεικνύει ταπεινώσεως ὁ Δεσπότης τύπον· ὁ με-
 „φέλαις δὲ τὸν πόλον περιβάλλων ζώμνυται λέντιον, καὶ κάμ-
 „πτει γόνυ, οὗ ἐν τῇ χειρὶ προὐ πάντων τῶν ὄντων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ Ὡδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὰ περὶ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου· ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ καὶ ἑκτῇ καὶ ἑβδόμῃ καὶ ὀγδόῃ, ἀναφέρει περὶ τοῦ Θείου Νιπτήρος καὶ τὰ περὶ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰούδα. Λέγει λοιπὸν ἐν τῇ πέμπτῃ ταύτῃ Ὡδῇ ὅτι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων δείχνει εἰς τοὺς Μαθητάς του ταπεινώσεως τύπον καὶ ὑπόδειγμα διὰ τοῦ Θείου Νιπτήρος· οὕτω γὰρ ὁ ἴδιος εἶπεν, ἀφ' ἧ ἐνίψε τοὺς πόδας ἐκείνων· „Υπόδειγμα ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ „ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. ιγ'. 15.) Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, λέγει σοι ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, βλέπε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ταπεινώσεως τοῦ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ δὲν ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν πρὸ τοῦ Δείπνου, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐκείνοι ἐκάθισαν εἰς τὸ Δείπνον, τότε αὐτὸς μόνος ἐσηκώθη, καὶ, ἐκείνων καθημένων καὶ ἀναπαυομένων, αὐτὸς, ὡ τῆς ἀρρήτου ταπεινώσεως! ἐμβαλλει τὰ φορέματά τε· „Εγείρεται γὰρ, φησὶν, „ἐκ τοῦ Δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. (Ἰω. ιγ'.) με τοῦτο ἐδίδασκεν ἡμᾶς ὅτι πρέπει νὰ ἡμεῖς ἀνεμπόδιστοι καὶ ἐλαφροὶ εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῶμεν· καὶ αὐτὸς ὅπου ἐνδύει τὸν Οὐρανὸν με τὰ νεφέλα „Τῷ περιβάλλοντι γὰρ, φησὶν ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ, τὸν „Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις“, (Ψαλ. ρμ'. 8.) ζώνεται με λέντιον (σφογγομάνδρον)· (1) ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν χεῖρα εὐρίσκεται ἡ προὐ πάντων τῶν ὄντων, ἔκλινε γόνυ καὶ ἔσκυψεν ὡς δῶλος διὰ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων. Ὅρα, πῶς ὅλα τὰ κάμνει μόνος, καὶ τὸ νὰ βάλῃ νερόν εἰς τὸν Νιπτήρα, καὶ τὸ νὰ ζωσθῇ τὸ λέντιον, καὶ τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας, καὶ τὸ νὰ τοὺς σφογγίσῃ, χωρὶς νὰ προστάξῃ ἄλλον νὰ κάμῃ τι ἀπὸ αὐτά· πάντα δὲ ταῦτα παραδείγματα ἦτον εἰς ἡμᾶς καὶ νομοθεσίαι, ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετῶμεν καὶ ἡμεῖς με κάθε προθυμίαν, καὶ ὅτι μόνοι πρέπει νὰ διακονῶμεν, καὶ ὅχι νὰ ἔχωμεν δούλους καὶ ὑπουργούς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, καὶ ὁ Εὐθύμιος.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον φαίνεται νὰ ἐρανίσθῃ τὰ ἀνωτέρω ὁ Μελωδός· „Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἣν ἰδεῖν πρᾶγμα φοβερὸν, ὅτι ἀνέστη καὶ ἀπέθετο τὸ ἱμάτιον „ὁ περιβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, καὶ διεζώσατο λέντιον· ἣν ἰδεῖν τότε τὴν Παύλου φω- „νὴν ἀληθεύουσιν, ὅτι ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων μορφήν δούλου ἔλαβε, διεζώσατο λέν- „τιον ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, καὶ ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν Νιπτήρα ὁ ποτα- „μοῖς καὶ πηγαῖς καὶ θαλάσσαις τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν ἐκχέας. Ἐννόησον μαθητὴν κα- „θήμενον, καὶ τὸν Δεσπότην ἐπικαμπτόμενον καὶ πρὸς γόνυ βλέποντα, ὡ κάμπτει γόνυ „ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Ἡ ταπεινώσις τοῦ Σωτῆρος πᾶσαν ἔσβεσεν „ὑπερηφανίαν· ἐκείνη ἡ ἐπιείκεια πᾶσαν ἔσβεσεν ἀλαζονίαν“. (Λόγῳ εἰς τὴν προδο- σίαν τοῦ Σωτῆρος τόμῳ ε'.)

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Πτωχοπρόδρομος λέγει ὅτι ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις γυμνὸς ἵστατο· οὐ γὰρ ὁλόκληρον χιτῶνα, ἀλλὰ μόνον λέντιον ἐζώσατο· τὸ δὲ λέντιον τὸ ἡμῖν τοῦ χιτῶνος ἐστὶ, τὰ ἀπὸ τῆς ἀσφύος μέχρι ποδῶν περιστέλλων. Ἰσως δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ, παρρησιασθεὶς ἀπὸ ἐκείνου ὅπου γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, „Εγείρεται ἐκ τοῦ Δείπνου καὶ τίθησι· „(ἥτοι ἐκδύεται) τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. ἔμοι δὲ δύσπα- ράδεχτον τοῦτό ἐστι, τὸ γυμνωθῆναι ἐπὶ τῷ Νιπτή-

ρος τὸν Κύριον. ἱμάτια ἂν ἴσως λέγῃ τὸ, τε ἐξω- φέρεμα καὶ τὸ ζωστικόν, οὐχί δὲ τὸν ἱσώτατον χι- τῶνα, ἐν περ φορῶν τὸν Νιπτήρα ἐποίησεν· ὅθεν καὶ ὁ Ζυγαρινὸς Εὐθύμιος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ „Τίθησι „τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“. „Οὐ πάντα τὰ ἱμάτια τίθησιν, „ἀλλὰ τὸ ἐξωθεν περιβόλαιον, ἢ καὶ τὸ μετ' ἐκείνου, „πρὸς τὸ εὐσταθὲς εἶναι“. Λέγει δὲ καὶ τούτο, ὅτι τὸ λέντιον καὶ τὸν Νιπτήρα καὶ τὴν ὕδριν ἀπὸ τοῦ εἰκαδεσπότου πάντως ἔλαβεν εἰς τὴν τότε χρῆσιν. (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. τόμ. Δ'.)

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Αβυσσος ἐσχάτη ἁμαρτημάτων ἐκύκλωσέ με, καὶ τὸν κλύδωμα
 „μῆκέτι φέρω, ὡς ὁ Ἰωῆς τῷ Δεσπότη βοῶ σοι· ἐκ φθορᾶς μὲ
 „ἀράγαγε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ τοῦ Ποιητοῦ τῆς 4'της Ὠδῆς ἡθικῶς ἐκλαμ-
 βάνει ἐνταῦθα ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς „Αβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη“ (Ἰων. β'. 5.) καὶ „Α-
 „ναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου“ (αὐτόθ. β'. 6.) Ἐπειδὴ δὲ
 ἡ ἀβυσσος εἶναι σύστημα ὑδάτων πολλῶν ὑπογείων καὶ βυθίων, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἡ-
 ἀβυσσον ὀνομάζει τὰς ἰδικὰς του ἁμαρτίας διὰ τὸ πολὺ πλῆθος αὐτῶν· ἢ καὶ ὑποκά-
 τω εἰς τὸ ἰδικόν του πρόσωπον παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς διὰ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὸν
 Κύριον ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ὑπομείνῃ πάθος καὶ θάνατον διὰ τὴν ἀθανάσιαν τῆς αὐτῆς
 φύσεως. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον· μὲ τὴν ἀβυσσον παρομοιάζει τὰς ἁμαρτίας ὁ Με-
 λωδὸς, διότι ἡξεύρει ὅτι κοντὰ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφὴν νερὸν καὶ βυθὸς αἱ ἁμαρτίαι ὀνομά-
 ζονται· ὁ γὰρ Δαβὶδ οὕτω γράφει· „Σῶσόν με ὁ Θεός, ὅτι εἰσέληθον ὑδάτα ἕως ψυ-
 „χῆς μου, ἐνεπάγην εἰς ἵλυν βυθοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἤλθον εἰς τὰ βάθη τῆς
 „Θαλάσσης, καὶ καταγίγῃς κατεπόντισέ με“ (Ψαλ. ξη'. 1.) καὶ πάλιν· „Ρυσθεῖν ἐκ
 „τῶν μισούντων με καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν ὑδάτων“ (Ψαλ. ξη'. 18.) (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἀβυσσον ἐσχάτην τὰς ἁμαρτίας ὀνομάζει,
 ἀπὸ τὴν ὁποίαν, λέγει, ἐκυκλώθη, καὶ πλέον δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν φορτοῦναι τῆς
 ἁμαρτίας· ὅθεν δανειζόμενος τὴν ἰδίαν παρακάλεσιν τοῦ Ἰωνᾶ, φωνάζει καὶ αὐτὸς πρὸς
 τὸν Θεὸν λέγων· „Αναβίβασόν με, Κύριε, ἐκ φθορᾶς“ (τῆς ψυχικῆς δηλαδὴ καὶ τῆς σω-
 ματικῆς φθορᾶς)· καθὼς γὰρ ἡ ἀβυσσος ἐνοήθη τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας· ἔτω καὶ ἡ
 φθορὰ ἀκόλωθον εἶναι νὰ νοηθῇ καὶ αὐτὴ τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς· διότι καὶ ἂν ἀθά-
 νατος καὶ ἄφθαρτος ἦναι ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν, τὸ νὰ στερηθῇ ὅμως τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι
 ἡ ζωὴ καὶ ἀφθαρσία τῶν ψυχῶν καὶ τῶν πνευμάτων καὶ τὸ νὰ κολάζεται αἰωνίως ἐν
 τῇ γεέννῃ, τοῦτο κατὰ ἄλλον τρόπον φθορὰ τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ
 Πηλεusiώτης Ἰσίδωρος· „Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ὁ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώ-
 „ματος χωρισμός, ἀλλ' ἡ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἀποφοίτησις“.
 Ἐφ' ἡ δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἀμαρτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλλοτρίωσις, ὅς ἐστιν ἡ
 „ἀληθινή τε καὶ μόνη ζωὴ“ (Λόγ. β'. κατ' Εὐνομίου) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Μία
 „ζωὴ πρὸς τὴν ζωὴν βλέπειν, ἥς θάνατος ἡ ἁμαρτία, ψυχῆς γὰρ ὀλεθρος“ (Λόγ. πα-
 ραμυθιτικῶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς) Καὶ πάλιν ὁ Νύσσης· „Οὐ γὰρ ἀληθῶς ζῇ ὁ τὴν
 „ἀληθεῖ μὴ ἔχων ζωὴν, τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ ζωὴ οὐκ ἀληθῶς ἐστὶν ὃ λέγεται, ἀλλ' ὀνο-
 „μάζεται μόνον· τὸ γὰρ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς διεξευγμένον ζωὴ οὐκ ἔστι“ (Κεφ. ιε'. εἰς
 τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν) Ἐφ' ἡ δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Θάνατος ψυχῆς ἀσέβεια καὶ
 „βίος παρρησιόμομος. Οὐκοῦν καὶ ζωὴ ψυχῆς ἡ τῆς Θεῆς λατρεία καὶ βίος ὁ ταύτῃ πρέπων“.
 (Ὁμιλ. περὶ Προσευχῆς).

Τρο-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Ζωναρὸς ἐν τῷ Γ'. ἡχῳ τῆς Ὁ-
 κτωήχου λέγει· „Τὴν ἀβυσσον τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν
 „τὴν ἀβυσσον ἀντιτίδῃσι τῷ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρ-
 „μῶν τοῦ Θεοῦ· ἀβυσσος γὰρ ἐστὶ τὸ ἀμέτρον πλῆ-
 „θος τῶν ὑδάτων καὶ βάθος. Ἀμέτρα γὰρ, φησί, τὰ
 „ἡμέτερα πταίσματα· οἱ οἰκτιρμοὶ σου δὲ ἀμέ-
 „τροι, ὅπερ καὶ τῷ Δαβὶδ εἰρηται· „Αβυσσος ἀβυ-

„σσος ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρράκτων σου, το-
 „τέστι, τὸ ἀμέτρον πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρ-
 „τιῶν, ἐπικαλεῖται τὸ ἀμέτρον τῶν σὺν οἰκτιρμῶν
 „διὰ τῆς φωνῆς τῶν καταρράκτων σου· ἡγουν τῶν ἀ-
 „γίων σου μαρτυρῶν, τῶν ἡχησάντων μέγα καὶ κη-
 „ρυξάντων διὰ τοῦ Εὐαγγελίου μετάνοιαν“.

Τροπάριον.

„Κύριον Φωρεῖτε, ὦ Μαθηταί, καὶ Διδάσκαλόν με· καὶ γὰρ πέφυκα·
 „Σωτὴρ ἐβόας· διὸ μιμεῖσθε τὸν τύπον, ὃν τρόπον ἐν ἐμοὶ ἐξεάσαθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητάς του μετὰ τὸν ἱερὸν Νι-
 πτήρα ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πρόεδρος Μαΐουμά· „Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φανεῖτέ με
 „ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πό-
 „δας ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπό-
 „δειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ίω.
 17. 15.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς Μαθητάς του· ἐσεῖς, ὦ
 φίλτατοι Μαθηταί μου, ὀνομάζετέ με Κύριον καὶ Διδάσκαλον, καὶ ἀληθῶς τοῦτο λέγετε·
 διότι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν καὶ Κύριος καὶ Διδάσκαλος· Κύριος μὲν, ὡς Ποιητὴς καὶ Δη-
 μιουργὸς τῶν πάντων· Διδάσκαλος δὲ, ὅτι ὅλα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐφα-
 νέρωσα εἰς ἐσᾶς καὶ ἐδίδαξα· ὅθεν ἐπειδὴ ἴδετε ἐμὲ τὸν Κύριον καὶ Διδάσκαλόν σας, ὅτι
 ἐνίψα τοὺς πόδας σας, μιμεῖσθε τὸν τύπον τοῦτον ὅπου σᾶς παρέδωκα, καὶ ταπεινοφρο-
 νοῦντες, νίπτετε καὶ ἐσεῖς ἕνας τοῦ ἄλλου τοὺς πόδας· καὶ μὴ ὅλον ὅτι τὸ ἰδικόν μου πα-
 ράδειγμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦτο ὅπου σᾶς δίδω· ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰς τὸ
 ἰδικόν μου παράδειγμα, ὁ φύσει Δεσπότης νίπτει τοὺς πόδας τῶν φύσει δούλων του, καὶ
 μάλιστα δούλων ἀχαρίστων καὶ ἀγνωμόνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Εὐθύμιος· „Καὶ τοῦτο δὲ τῆς
 „ἀφάτου ταπεινώσεως αὐτοῦ τὸ δοῦναι ἑαυτὸν παράδειγμα, τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασι,
 „καὶ τρόπον τινα συγκρίνεσθαι τὸν ἀσύγκριτον“. ἐνταῦθα δὲ εἰς τὴν προσταγὴν μου,
 οἱ δούλοι μέλλουν νὰ νίπτουν τοὺς πόδας τῶν ὁμοδούλων των, τὸ ὁποῖον ἐχρεώσθουν νὰ
 κάμουν καὶ χωρὶς νὰ ἦναι προσταγὴ ἰδική μου. Ἐκ τῆς μείζονος λοιπὸν εἰς τὸ ἔλαττον με-
 ταχειριζόμενος τὸ ἐπιχείρημα ὁ πάνσοφος Κύριος, ἀναγκαστικῶς καὶ ἐντρεπτικῶς νομοθετεῖ
 εἰς τοὺς Ἀποστόλους του τὴν ταπείνωσιν.

Τροπάριον.

„Ρύπον τις μὴ ἔχωρ ἀπορῥυφθῆναι οὐ δεῖται πόδας· καθαροί, ὦ
 „Μαθηταί, ὑμεῖς δὲ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ῥοπή γὰρ ἀτάκτως ἐξ
 „ὕμῳ ἐρὸς μαίμεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν ἐρανίσθη ὁ Μελωδός· ἔφη γὰρ ὁ
 Ἰωάννης ὅτι, ὅταν ὁ Πέτρος ἐπέισθη εἰς τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁ Κύριος, τότε
 ὁ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτόν· „Ὁ λελουμένος εὐ χρεῖαν ἔχει τὰς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἐστὶ
 „καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ἥδει γὰρ τὸν παραδιδόonta
 „αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστέ“. (Ίω. 17. 10.) Ταῦτα λοιπὸν
 τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἐκτίθεται καὶ ἐδῶ ὁ Ἀσματογράφος, λέγων ὅτι ὁποῖος εἶναι
 λελουμένος, καὶ διὰ τοῦτο ρύπον ἀμαρτίας καὶ μολυσμὸν δὲν ἔχει, αὐτὸς δὲν χρειάζεται
 νὰ καθαρισθῇ κατὰ τοὺς πόδας· καὶ ἐσεῖς δὲ, ὦ Μαθηταί μου, καθαροὶ εἰσθε, ἀλλ' ὅχι
 ὅλοι· ἐπειδὴ ἢ πρὸς τὴν κακίαν ῥοπήν καὶ κλίσιν ἐνδὲς ἀπὸ σᾶς (δηλαδὴ τοῦ Προδότου Ἰού-
 δα) καὶ ἢ διεστραμμένη αὐτοῦ προαίρεσις ἀτάκτως μαίνεται κατ' ἐμοῦ. Ὅχι λοιπὸν διὰ
 ἐσᾶς ἔγινεν ὁ Νιπτήρ, ἐπειδὴ καὶ εἰσθε ὅλοι καθαροί, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς
 ψυχῆς τοῦ Προδότου, ὁ ὁποῖος καὶ μετὰ τὸν Νιπτήρα ἔμεινεν ὁ αὐτός, ἀκάθαρτος δη-
 λαδὴ καὶ μεμελανωμένος, καὶ ὡς ἀράπης δὲν ἀπέβαλε τὴν μελανίδα καὶ ἀσχημίαν τῆς
 ἀμαρ-

ἀμαρτίας, καθὼς εἶπεν ὁ Ἱερεμίας· „Εἰ ἀλλάζεται αἰθίοϛ τὸ δέσμα αὐτοῦ, καὶ πάρ-
„δαλις τὰ ποιήματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνησέσθε εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκότες τὰ κακὰ“.
(Ἱερ. ιγ'. 23.)

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πῶς εἶπε τοὺς Μαθητάς του ὁ
Κύριος καθαρὸς εἰς καιρὸν ὅπου δὲν ἐλυτρώθησαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, οὔτε ἔλα-
βον Πνεῦμα Ἅγιον; ἀκόμη γὰρ δὲν ἐσφάγη ὁ Ἀμνὸς ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου.
Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καθарοὶ ἦτον κατὰ τοῦτο, καθὼς ἐδέχθησαν
τὸν λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Κυρίου, καὶ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν πλάνην·
„Ἦδη γάρ, φησὶν ὁ Κύριος πρὸς αὐτοὺς, ἦδη ὑμεῖς καθарοὶ ἐστέ διὰ τὸν λόγον, ὃν λε-
„λάληκα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε'. 3.) Μερικοὶ δὲ Πατέρες (ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας
Κύριλλος) λέγουσι ὅτι ὁ Κύριος ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν του, ὅχι διότι εἶχον μο-
λυσμὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ κάμῃ αὐτοὺς ἀτοίμους καὶ ἐπιτηδείους εἰς τὸν δρόμον τοῦ Εὐαγγε-
λίου, ἵνα φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοὶ κατὰ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐε· „Ὠραῖοι οἱ πό-
„δες τῶν εὐαγγελιζομένων ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθὰ“ (Ἠσ. νβ'. 7.)
Ὅθεν, ἔλεγε τρόπον τινα εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος· ὑμεῖς, ὦ Μαθηταί μου, καθарοὶ ἐστέ, ἀλλὰ
εἰς τὸν ἑαυτοῦ σας· πρέπει δὲ νὰ ἀποσταλῇτε διὰ νὰ καθарισήτε καὶ τοὺς ἄλλους, τὸ
ὅποιον τοῦτο δηλοῦται διὰ τοῦ νιψίματος τῶν ποδῶν σας.

Καὶ λοιπὸν ὁ Νιπτήρ δὲν μᾶς δίδει νὰ νοήσωμεν καθарσιν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν Ἀπο-
στόλων· καθарοὶ γὰρ αὐτοὶ μαρτυροῦνται· ἀλλὰ εἶναι ἓνα σύμβολον ὅτι αὐτοὶ στέλλον-
ται εἰς τὸ κήρυγμα ἵνα μεταδώσουν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν παρα τοῦ Λόγου τοῦ Χρι-
στοῦ δοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς καθарότητα· καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἀκριβέστερον ἐρ-
μηνευόμενα, τοῦτο δηλοῦσιν· ὁ λελουμένος δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ καθарισθῇ κατὰ τὸ ἄλ-
λο σῶμα, πᾶρεξ μόνον κατὰ τοὺς πόδας, οἳ τινες ἔχον νὰ κοπιᾶζουσιν εἰς τὸ κήρυγμα, διὰ
νὰ φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοὶ. Ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀναγωγικώτερον τοὺς πό-
δας ἐνόησεν εἰς τὴν ἀκροτάτην τῆς ψυχῆς καθарσιν, καὶ εἰς τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς
φαντασίας· ἔτω γὰρ λέγει ἐν τῇ τρίτῃ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφαλαίῳ· „Ὅτι
„μὲν οὖν, ὡς τὰ λόγια φησὶν, ὁ λελουμένος οὐ δεῖται τινὸς ἐτέρας, εἰ μὴ τῆς τῶν ἀκρων,
„εἴτουν ἐσχάτων ἑαυτοῦ νίψας· δι' ἧς ἀκροτάτης καθάρσεως ἐν πανάγνω τοῦ Θεοῦ
„ἔξει, καὶ πρὸς τὰ δεύτερα προῖαν ἀγαθοειδῶς, ἄσχετος ἔσται“· Καὶ πάλιν· „Τοὺς
„ἐπὶ τὴν παναγεστάτην (ἥτοι παναγιωτάτην) ἰόντας Ἱεουργίαν, ἀποκαθάρθαι δεῖ καὶ
„τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ Παῖδες ἐν Βαβυλῶνι καμίμου φλόγα οὐκ ἔπτηξам, ἀλλ' ἐν
„μέσῳ πυρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμενοι ἔψαλλον· εὐλογητὸς εἶ,
„Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἱστορικῶς καὶ πολλὰ φανερῶς μελουργηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱεράρχου Κοσμά,
δὲν χρειάζεται ἐρμηνείαν καὶ ἐξήγησιν· καὶ αὐτῷ γὰρ τῷ τυφλῷ εἶναι φανερός, κατὰ τὴν
κοινὴν Παροιμίαν· διὰ τοῦτο αὐτὸς ἑαυτὸν ἄς ἐρμηνεύῃ εἰς τοὺς τοῦτον ἀναγνώσκοντας,
ἢ ψάλλοντας, ἢ ἀκούοντας.

Τροπάριον.

„Νευστάζωμ κάραιμ Ἰούδας, κακὰ προβλέπων ἐκίμησεν, εὐκαιρίαν
„ζητῶμ παραδοῦμχι τὸν Κριτὴν εἰς κατάκρισιν, ὅς πάντων ἐστὶ Κυ-
„ριος καὶ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς φεύγων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἐπροστάχθη ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν νὰ κλέψῃ ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ σκολαρίκια καὶ βραχιόλια καὶ περιτραχήλια τῶν Γυναικῶν, τὰ ὅποια ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἔκαμαν διὰ τῆς τοιαύτης ἀφιέρωσας ἅγια τὰ μὴ ἅγια, ἀκολουθῶν δὲ διὰ μέσου αὐτῶν ἐστόλισαν ὕστερον τὴν Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς ὁ ἀληθινὸς Ἰσραηλῆτης, ὁ νέος Βεσελεὴλ καὶ ἀρχιτέκτων τῆς ἐμμούσου καὶ ἐμμελοῦς τῶν ἀσματικῶν Κανόνων Σκηνῆς, ἀφ' οὗ πρότερον ἐστόλισε τοὺς ἱερούς τοῦ Κανόνας μετὰ διαφόρους στολισμοὺς τιμίους καὶ ἱερούς, τοὺς ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, λέγω, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Νέας τοῦ Εὐαγγελίου, τὰρὰ στολίζει τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν παιδείαν, ἡγουν ἀπὸ τὴν Ὀδυσσεϊαν τοῦ Ποιητοῦ Ὀμήρου· τὴν ἀρχὴν γὰρ τοῦ Τροπαρίου τοῦτου κλέπτει ἀπὸ τὸ Σ, τῆς ῥηθείσης Ὀδυσσεΐας· ἐκεῖ γὰρ εἰσάγει ὁ Ποιητὴς τὸν Ὀδυσσεῖα, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν του, ὡς ἕνας ξένος καὶ πτωχός, καὶ ὅτι ὕβρισεν ἕνα ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας τῆς Γυναικὸς του Πηνελόπης Ἀμφίνομον ὀνομαζόμενον· ὁ δὲ Ἀμφίνομος ἐκείνος, θυμωθεὶς διὰ τὰς ὕβρεις, ἀνεχώρησε νεύων τὴν κεφαλὴν του, καὶ κακὰ μελετῶν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος· οὕτω γὰρ ἐκείνος κατ' ἔπος φησὶν.

„Αὐτὰρ ὁ βῆ κατὰ δῶμα, φίλον τετιμημένος ἦτορ, (ἦτοι τιμαυρούμενος κατὰ τὴν καρδίαν)
„Νευστάζων κεφαλὴν· δὴ ᾄδον κακὸν ὅσατο θυμῷ. (ἦτοι ἔβλεπε μετὰ τὴν καρδίαν τε καὶ ἐμελέτα.)

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Ὀμηρικὰ λόγια μεταφέρων καὶ μετακεντρίζων ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν νέον Ἀμφίνομον Ἰουδαν, τὸν τοὺς δύο Νόμους τοῦ Θεοῦ παραβάντα, τὸν γραπτὸν καὶ τὸν τῆς Χάριτος, οὕτω λέγει· νευστάζων τὴν κάραντε ὁ Ἰουδᾶς (νευστάζων δὲ λέγεται, ὅταν τινὰς μελετᾷ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του νὰ κάμῃ κακὸν κατὰ τινος, καὶ μαζὶ μετὰ τὰς νεύσεις καὶ συγκαταθέσεις ὅπου κάμνει ἡ ψυχὴ ἔσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ κατὰ τὴν ἐχθροῦ του, νεύει καὶ κλίνει μαζὶ ἐξωτερικῶς καὶ τὴν κεφαλὴν του, φοβερίζων τρόπον τινὰ καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν νεύσεων καὶ κινήσεων τῆς κεφαλῆς, ὅτι ἔχει νὰ προξενήσῃ χεῖριστα κακὰ εἰς τὸν ἐχθρόν) ὁ Ἰουδᾶς, λέγω, οὕτω νεύων τὴν ἀθλίαν τε κεφαλὴν καὶ καταβιβάζων τὰ ὀφρύδια, καὶ ἔδῳ καὶ ἐκεῖ μεταφέρων τὰς ὀφθαλμὰς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα σχήματα καὶ ἰδιώματα ποιῶν τὰ τῶν συλλογιζομένων, ἐπρόβλεπε μὲν κακὰ κατὰ τοῦ Διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ· ἦτοι πᾶσιν καὶ Σταυρὸν καὶ Θάνατον· ἐζητεῖ δὲ ἐπιτήδειον καιρὸν εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ πρὸς κατάρτισιν τὸν Κριτὴν τοῦ Κόσμου· „Απὸ τότε γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, „ἐζητεῖ εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ“. (Ματ. κς'. 16.)

Τροπάριον.

„Τμῆν ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις ἐβόα· εἰς παραδώσει με· εὐφροσύνης
„λαθόμετες, ἀγωνία καὶ λύπη (1) συμείχομτο, τίς οὗτος; φρά-
„σομ, λέγοντες, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἔβαλε σκοπὸν νὰ μελουργήσῃ ὅλα τὰ λαληθέντα καὶ πραχθέντα ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὸν παρόντα Κανόνα· διὰ τοῦτο μελοποιεῖ καὶ τὰ ἀκολουθῶν λόγια τοῦ Κυρίου· „Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με· καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μὴ

„τί

(1) Ἐν ἄλλοις ἀγωνία καὶ φόβος γράφεται· κατὰ τὴν ἀνωτέρω δὲ εἶναι τὸ ἀντικείμενον· καὶ ὅτι τὸ ἀγωνία καὶ φόβος εἰσὶ συνώνυμα κατὰ ῥήτορας, εἰπουν

ταυτοσημάντα σχεδόν· ἄλλως τε καὶ τὸ, λύπη, εἶναι σύμφωνον μετὰ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰπόντος „Καὶ λυπούμενοι σφόδρα“. κτ.

„τι ἐγώ εἰμι, Κύριε;“ (Ματθ. κς'. 22.) Ὁ Θεὸς λέγει ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ προεγίνωσκε τὰ μέλλοντα ὡς Θεὸς, καὶ ὅτι ὁ Ἰουδᾶς ἐμελλε νὰ τὸν προδώσῃ, διὰ τοῦτο ἔλεγεν εἰς ἐσᾶς τοὺς φίλους καὶ Μαθητάς του, ὅτι ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς ἔχει νὰ με παραδώσῃ· τὸ δὲ ἀκούουσαν ἐλλειπτικῶς καὶ ἀσυνδέτως ἔρρέθη, καὶ ἀπὸ δευτεροπροσωπίαν εἰς τριτοπροσωπίαν μετέβη· ὅθεν εἰς προσθήκην τινὰς τὸν Γάρ, ἢ Γεν, ἢ ἄλλον τινὰ Σύνδεσμον, εὐκόλως ἢ σύνταξις εὐοδαθήσεται οὕτως· εὐφροσύνης γὰρ λαθόντες (οἱ μαθηταὶ δηλ. λησιμονήσαντες τὴν εὐφροσύνην ὅπου ἐλάμβανον ἐν τῷ Δείπνῳ) ἐστενοχωροῦντο ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ λύπην, λέγοντες πρὸς τὸν Κύριον· εἰπέ εἰς ἡμᾶς, Κύριε Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἰπέ, ποῖος εἶναι οὗτος ὅπου μέλλει νὰ σὲ παραδώσῃ; ἐλυποῦντο μὲν γὰρ, διότι φιλοδιδάσκαλοι ὄντες, ἐκατηγοροῦντο ὡς πρῶδοί· ἡγωνίων δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἀπίστουν εἰς τὴν πρόρρησιν τοῦ Κυρίου· ὅθεν ἐφοβούτο, μήπως ὑπὸ τοῦ Διαβόλου παρακινήθῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ παραδώσῃ τὸν Διδάσκαλον· καὶ μολοντί εἶχον συνειδὸς καθαρὸν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ὅμως περισσώτερον ἐπίστευον εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, παρὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν των, ὡς ἀκριβέστερον ἀπὸ αὐτοὺς γινώσκοντος τὰς καρδίας των.

Τροπάριον.

„Μεθ' ὅς τις ἐμοῦ τὴν χεῖρα τρυβλίου βάλλει θρασυῖτητι, τούτῳ
„πλήρ καλὸν ἡμὺς πύλας βίου περάσαι μηδέ ποτε· τοῦτο μὲν ὡς ἡμ
„ἐδήλου δὲ ὁ Θεὸς τῷ Πατέρω ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἐτελείωσε τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν ὅπου ἔκαμον οἱ Μαθηταὶ πρὸς τὸν Κύριον· „Μήτι ἐγώ εἰμι Κύριε;“ διὰ τοῦτο κάμνει ἀρχὴν τῇ παρόντος Τροπαρίου τὴν ἀπόκρισιν ὅπου ὁ Κύριος ἐποίησε πρὸς αὐτοὺς λέγων· „Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.“ (Ματθ. κς'. 23.) Τρυβλίον δὲ εἶναι πινάκιον καὶ ἀγγεῖον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον βάλλομεν τὰ φαγητὰ, καὶ παραθέτομεν αὐτὰ εἰς τὴν τράπεζαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὅς τις μετ' ἐμοῦ (ὑπερβατὸν δὲ σχῆμα ἐμεταχειρίσθη ἐδῶ· πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς Ἀκροστιχίδος, ἥτις ἀπαιτοῦσε νὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ Μ τὸ Τροπάριον, καὶ δεῦτερον διὰ τὸν καλλωπισμὸν ὅπου τὸ ὑπερβατὸν προξενεῖ εἰς τὸν λόγον· οὕτω γὰρ καὶ οἱ εὐδοκιμαῖατοι τῶν Ποιητῶν καὶ Ῥητόρων συνειδέζουσιν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ τοιοῦτον σχῆμα· μάλιστα δὲ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ μεγάλου Παύλου τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πνευματικοῦ Ῥήτορος, εἶναι γεμάται ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦτο, καθὼς ἀποδεικνύει ὁ κριτικώτατος Φώτιος, καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων ἐσημειώσαμεν·) ὅς τις, λέγω, μετ' ἐμοῦ βάλλῃ τὸ χεῖρι του ἀπὸ θρασυῖτητος καὶ αὐθάδειάν του μέσα εἰς τὸ ἀγγεῖον τῶν φαγητῶν, εἰς τοῦτον ἦτον συμφέρον νὰ μὴ περάσῃ ποτε τὰς θύρας τοῦ βίου· ἦτοι νὰ μὴ περάσῃ ἀπὸ κοιλίαν μητρὸς καὶ νὰ γεννηθῇ, ἢ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, κατὰ περίφρασιν.

Ἐφάνερνε δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Κύριος ὅτι ἦτον ὁ Ἰουδᾶς· οὕτω γὰρ ὁ Δεσπότης ἐλεεινολόγησε τὸν ἄθλιον Ἰούδαν· „Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος.“ (Ματθ. κς'. 24.) Μὲ τὰ λόγια δὲ ταῦτα δηλοῖ ὁ Κύριος ὅτι ἡ αὐτοπαρξία εἶναι καλλιτέρα τῆς ἐν ἀμαρτίαις ὑπάρξεως, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου· κάλλιον γὰρ ἦτον εἰς τοὺς κολαζομένους νὰ μὴ ὑπάρχουν ὀλότελα, παρὰ νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ κολάζωνται αἰωνίως· τοῦτο δὲ λέγεται, ὅχι ὅτι ἡ ὑπαρξίς καὶ τὸ εἶναι κακὸν ἐστὶ κατ' ἑαυτὸ, ἀπαγε! ἀγαθὸν γὰρ αὐτὸ εἶναι, ὡς ἔργον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος· ἀλλὰ τὸ κακῶς αὐτὸ γενέσθαι ἐκ προαιρέσεως καὶ μοχθηρίας τοῦ ἀνθρώπου· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Εἰ καὶ ὁ Κύριος ἔφη· „Συνέφερε τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη“, οὐ τὴν οἰκείαν κτίσιν κακίζων ἔλεγεν, ἀλλὰ τὴν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως καὶ ραθυμίας
„(τοῦ

„ (τοῦ ἀνθρώπου δηλ.) ἐπιγενομένην τῷ κτίσματι αὐτοῦ κακίαν· ἡ γὰρ τῆς οἰκείας γνώ-
 „ μης ῥαθυμία, ἀχρηστον αὐτῷ τὴν τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργεσίαν ἐποίησε “. (Βιβλ. Δ'.
 κεφ. ιη'. περὶ Πίστεως).

„ Ὅρα δὲ ὅτι, ἐπεὶ ὁ Ἰούδας ἐλεγχόμενος κρυφίως δὲν ἐδιωρόνετο, διὰ τοῦτο φανε-
 ροὶ αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἐμβάβιν τοῦ τρυβλίου, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν δεικτικὴν ἀνταρμίαν
 Οὗτος· εἰπὼν γὰρ „ Οὗτός με παραδώσει“, ἐπαράστησε τὸν Ἰούδαν ὅχι μόνον μετ' αὐ-
 λόγον, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτὸν ὁφθαλμὸν καὶ μετ' αὐτὸν δάκτυλον· ἂν γὰρ μόνον ἔλεγε ὅτι ὁ
 Ἰούδας θέλει με παραδώσει, δὲν ἐπαράσταται τόσον φανερά τὸν προδότην, καθότι ἦτον
 καὶ ἄλλος Ἰούδας Ἀπόστολος ἐκ τῶν δώδεκα· τὸ δὲ νὰ δείξῃ αὐτὸν καὶ μετ' αὐτὸν δά-
 κτυλον καὶ νὰ εἰπῇ „ Οὗτός με παραδώσει“, τοῦτο ἀναμφιβόλως ἐπαράσταται τὸν προ-
 δότην. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ „ Ὁ ἐμβάβας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα; “ Ἀέγου-
 σι τινὲς ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Μαθηταὶ αἰδῶ καὶ ἐντροπὴν ἔχοντες πρὸς τὸν Διδάσκαλον Χρι-
 στοῦ, ὅταν ὁ Κύριος ἐβούτα τὸ ψωμίον εἰς τὸ πινάκιον καὶ ἔτρωγεν, αὐτοὶ δὲν συνεβού-
 των μαζί, εὐλαβείᾳ φερόμενοι πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλ' ἐστέκοντο ἕως ὅτου νὰ βουτήσῃ ὁ
 κείνος· ὁ δὲ Ἰούδας, ἀναιδὴς καὶ ἀδιάντροπος ὢν, ἐβούτα μαζί μετ' αὐτὸν τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ
 ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος εἶπεν· „ Ἀναιδὴς δὲ ὢν ὁ Ἰούδας, ἀνέβαπτεν ἐν τῷ αὐτῷ τρυβλίῳ “.
 Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Εὐθύμιος· „ Τοσοῦτον τοῦ Διδασκάλου κατεφρόνησεν, ὥς μὴδ' ὑπο-
 „ στέλλεσθαι τοῦτον ἔτι, ἀλλ' ἐμβάπτειν μετ' αὐτοῦ “. Ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει ὅτι ὁ Κύ-
 ριος ἐμβάβας τὸ ψωμίον (ψιλὸν δηλαδὴ ἄρτον, καὶ οὐχὶ τὸν μυστικὸν κατὰ τὸν κριτικὸν
 Φάτιον) ἔδωκε τῷ Ἰούδᾳ· φαίνεται δὲ ὅτι ἔγιναν καὶ τὰ δύο, ἦγουν καὶ ὁ Ἰούδας ἐβού-
 τα εἰς τὸ πινάκιον μετὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ τὸν βουτημένον ἄρτον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Νόμων πατρῶων οἱ μακαριστοὶ ἐν Βαβυλῶνι μέοι προκιρδυρεύου-
 „ τες, βασιλεύοντες κατέπτυσαν προσταγῆς ἀλογίστου· καὶ συρη-
 „ μέροι ὧς οὐκ ἐχωρεύθησαν πυρὶ, τοῦ κρατοῦντος ἐπάξιον ἀρέμελ-
 „ πορ τοῦ ὕμνου· τοῦ Κυρίου ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
 „ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν ἦτον μακαριστοὶ καὶ ἐπαινεμένοι κοντὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκεῖνοι ὅπου ἐκινδύνευον
 διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τοῦ νομοθέτου Σόλωνος, καὶ ἂν ἐμακαρίζοντο καὶ εὐφημοῦντα
 κοντὰ εἰς τοὺς Δοκροὺς ἐκεῖνοι ὅπου ὑπερμάχουν διὰ τοὺς Νόμους τοῦ νομοθέτου Ζαλευ-
 κου· πόσῳ μᾶλλον εἶναι μακαριστότεροι καὶ ἐπαινετάτεροι οἱ Θεολόγοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖ-
 δες, οἱ ὅποιοι ἐκινδύνευον εἰς τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τῶν Πατέρων αὐ-
 τῶν, τοὺς ὁποίους Νόμους ὁ ἴδιος Θεὸς ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ μέσου τοῦ
 Προφήτου Μωϋσέως; οὕτω γὰρ προστατῆναι καὶ νομοθετεῖν ὁ Θεός· „ Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ
 „ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ
 „ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐ-
 „ τοῖς “. (Ἐξ. κ'. 2.) Ἐπεὶ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἔστησε τὴν εἰκόνα τοῦ
 εἰς πεδίου Δαυρᾶ, καὶ ἐπρόσταξε νὰ προσκυνήσουν αὐτὴν ὅλοι οἱ λαοὶ, καὶ νὰ τὴν λα-
 τρεύσουν ὡς Θεὸν, τὸ ὅποιον ἦτον παρανομώτατον καὶ ἐναντιώτατον εἰς τὸν ἀγατέρω Νό-
 μον τοῦ Θεοῦ· τούτου χάριν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες ἐπροτίμησαν μὲν τὸν Νόμον τοῦ
 Θεοῦ, ἔπτυσαν δὲ ἐναντίον τῆς ἀλόγου ταύτης τοῦ Βασιλέως προσταγῆς. Δηλοῦται δὲ
 διὰ τοῦ πτύσματος ἡ ὑπερβολικὴ καταφρόνησις ὅπου δείχνει τινὰς εἰς ἓνα πρᾶγμα· οὕτω
 γὰρ συνειθίζουσιν νὰ πτύουν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνους ὅπου μετ' ὑπερβολὴν καταφρονήσουν ὡς
 ἀνοήτους καὶ μαρούς.

Ὅθεν ἐξ αἰτίας τῆς καταφρονήσεως ταύτης ἐβάλθησαν οἱ αἰοίδιμοι ἐκεῖνοι μέσα εἰς
 τὴν κάμινον· πλὴν, ἂν καὶ ἦτον ἐνωμένοι μετ' αὐτῶν, δὲν ἐχωνεύθησαν ὁμῶς ἀπὸ αὐ-
 τῶν.

τὸ παντελῶς, διότι δὲν κατεκάησαν, καθὼς κατακαίονται τὰ ξύλα καὶ ὁ χόρτος καὶ ἡ καλάμη (ἡ καλαμία) ὅπου μείνῃ μετὰ τὸ θέρους εἰς τὸ χωράφι· δὲν ἀνέλυσαν, καθὼς ἀναλύεται τὸ μολίβι καὶ τὸ ἀσήμι καὶ τὸ μάλαγμα, ἀλλ' ἔμειναν εἰς τὴν φωτίαν, ὡς ἓνα πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει φύσιν τὰ καίεται ἀπὸ τὸ πῦρ, μηδὲ νὰ χωνεύεται· καθὼς εἶναι ἡ σαλαμάνδρα ἐκ τῶν ζώων, ὁ λάριξ ἐκ τῶν ξύλων, καὶ ἡ πανταρβὴ καὶ ἡ ἀσβεστος ἐκ τῶν λίθων. Καὶ λοιπὸν φυλαχθέντες σῶσι καὶ ἀβλαβεῖς ἕως καὶ αὐτῆς τῆς τριχός· „Οὐχ ἤφατο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηγά· „χλησεν αὐτούς“· (Αἴν. 26.) ἀβλαβεῖς, λέγω, φυλαχθέντες, ἀνέμελλον συμφάνως καὶ οἱ τρεῖς ἓνα ὕμνον ἄξιον τοῦ κρατοῦντος καὶ βασιλεύοντος καὶ ἐξουσιάζοντος τὰ πάντα Θεοῦ. Διὰ τί δὲ οὕτως εἶπεν ὁ Μελωδός, εἰς καιρὸν ὅπου οὐδὲ αὐτὸς ὁ ὕμνος τῶν ὑπερτάτων Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ εἶναι Θεοῦ ἄξιος; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὅποιος στοχασθῇ τὸν ὕμνον ὅπου εἶναι δυνατὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, δὲν θέλει ὀνομάσει καὶ τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων ἀνάξιον Θεοῦ, ἀλλὰ ἄξιον· καθότι τὸ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἐπρόσφερον· Θεῷ δὲ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ μάλιστα, διότι συγκαλοῦσιν ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια εἰς ὕμνον καὶ ἔπαινον τοῦ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ.

Τροπάριον.

„Οἱ δαιτυμόνες οἱ μακαριστοὶ ἐν τῇ Σιών τῷ Λόγῳ προσκαρτε-
 „ρήσαντες οἱ Ἀπόστολοι παρείποντο, τῷ ποιμένι ὡς ἄρμες, καὶ
 „συνημμέμοι ᾧ οὐκ ἐχωρίσθησαν Χριστῷ, θεῷ λόγῳ τρεφόμενοι,
 „εὐχαρίστως ἐβόων· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
 „εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζεται μὲ διαφόρους ὀνομασίας· καλεῖται γὰρ παρὰ τοῖς θεοῖς Εὐαγγελίοις καὶ ἄρτος καὶ ποιμὴν· ἄρτος μὲν, ὡς ἐν τῷ, „Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς“· (Ἰω. 5'. 48.) ποιμὴν δὲ, ὡς ἐν τῷ, „Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός“· (Ἰω. 1'. 11.) τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ δαιτυμόνες ὀνομάζονται καὶ πρόβατα· δαιτυμόνες μὲν, ὡς φιλευθέτες μὲ τὸν ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάντα ἄρτον, καὶ ὡς φαγόντες, κατὰ τὸ ψαλμικόν, ἄρτον Ἀγγέλων· δαίς γὰρ καὶ δαιτυὺς λέγεται ἡ εὐωχία καὶ τροφή· ἐκ δὲ τοῦ, δαιτυς, παράγεται τὸ, δαιτυμόνες, ὁ δηλοῖ τρεφόμενοι, εὐωχούμενοι· πρόβατα δὲ, διότι ἠκολούθησαν εἰς τὸν ποιμένα Χριστὸν μὲ ἀνακίαν καὶ ἀπλότητα ὡς πρόβατα. Διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ σεμνύνει καὶ τιμᾷ τοὺς Ἀποστόλους μὲ τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα, καὶ λέγει περὶ αὐτῶν· οἱ ἀξιωμακάριστοι δαιτυμόνες, οἱ φιλευόμενοι μὲ τὸ σωτήριον Δεῖπνον τοῦ Κυριακοῦ σώματος τε καὶ αἵματος, αὐτοὶ ἐπρόσμειναν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σιών, ἥτις ἦτον ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ ὁ Δεσπότης Χριστὸς παρέδωκε τὰ Μυστήρια, ὡς λέγει ὁ θεῖος Δαμασκηνός, καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Κοιμήσεως τῆς λέγοντος· „Ὡς ἐπὶ νεφέλης, Παρθένε“, κατὰ τὴν Ε'. Ωδὴν τοῦ α. Κανόνος· οἱ Ἀπόστολοι, λέγω, ἐπρόσμειναν κοντὰ εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ, καθὼς ἀκολουθοῦσι τὰ ἄνακα ἄρνια εἰς τὸν ποιμένα των· καὶ ἐνωμένοι ὄντες μὲ τὸν Χριστὸν, ἀπὸ τὸν ὅποιον δὲν ἐχωρίσθησαν· ἴδιον γὰρ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ νὰ συνάγῃ, καθὼς εἶναι τοῦ Διαβόλου τὸ νὰ σκορπίζῃ, ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει“· (Ματθ. 1β'. 30.) ἐνωμένοι, λέγω, ὄντες οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ἐτρέφοντο μὲ θεῖον λόγον τῆς διδασκαλίας του· ὅθεν καὶ εὐχαρίστως ἐβόων· „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ τὰ ἔξῃς“.

Τροπάριον.

„Νόμου Φιλίας ὁ δυσώνυμος Ἰσκαριώτης γνῶμῃ ἐπιλαθόμενος, οὐς
 „ἐρίψατο κντρέπισεμ εἰς προδοσίαν πόδας· καὶ σοῦ ἐσθίωμ ἄρτον,
 „σῶμα θεῖον, ἐπῆρε πτερισμὸν ἐπὶ σέ, Χριστέ, καὶ βοᾶμ οὐ συ-
 „ρῆκε· τὸν Κύριον ὑμεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τοῦτο τὸ Τροπάριον ὑπερβολικῶς ἐλέγχει τὴν ἀπανθρωπίαν τοῦ Ἰούδα ὁ ἱερὸς Μελωδός. Ὁ ἀχάριτος, λέγει, καὶ προδότης ἐκεῖνος δὲν σὲ ἐντράπη, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς διδάσκαλον μαθητῆς, οὔτε σὲ ἐφοβήθη ὡς Δεσπότην δούλος, οὔτε σὲ εὐλαβήθη, ὡς δοτῆρα σημείων καὶ θαυμάτων ὑπερφυσικῶν, τὰ ὅποια ἐνήργησε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου μαζί με τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλ' οὐδὲ καὶ σὲ εὐλαβήθη ὡς φίλον φίλος, καὶ ὡς συμφαρόντα με αὐτὸν ἄλλας καὶ ψαμί, ἀλλὰ ἐλησμόνησε με ἐκούσιον γνώμην καὶ αὐτὸν τὸν νόμον τῆς φιλίας, τόσον τὸν παλαιὸν τὸν λέγοντα „Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν“ (Λευ. ιθ'. ιβ.) ὅσον καὶ τὸν νέον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν λέγοντα „Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“ (Ἰω. ιε'. ιβ.). Τοὺς νόμους τούτους λησμονήσας ὁ δυσώνυμος Ἰούδας, τοὺς πόδας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐρίψθη πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἀπὸ τὰς ἀχράντους σου χεῖρας, Κύριε, αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ὦ ψυχῆς ἀγνώμονος! ἐτοίμασε διὰ τὰ ὑπάγει με αὐτοὺς νὰ σὲ προδώσῃ· καὶ αὐτὸς ὅπου ἐτρώγε τὸν ἄρτον σου καὶ ἐτρέφετο παρὰ σοῦ, ἐπῆρε τὴν πτέρναν του ἐναντίον σου, Κύριε, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ Ψαλμωδὸς λέγων· „Ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ πτερισμόν“ (Ψαλ. μ'. θ.) (τούτέστι δόλον καὶ ἀπάτην κατ' ἐμοῦ συνεθῆκε). Λέγεται δὲ τοῦτο ἀπὸ μεταφορᾶς ἐκείνων ὅπου παλαίουσιν, οἱ ὅποιοι βάλλοντες τὰ σκέλη ὑποκάτω εἰς τοὺς ἀντιπαλαιστάς των, καὶ καταπατοῦντες αὐτῶν τὰς πτέρνας, ρίπτουσιν αὐτοὺς κάτω. Ὅθεν ὁ Ἰούδας ὡς ἀσύνητος δὲν ἐσυνετίσθη νὰ εἰπῇ τὸν Θεοπρεπῆ ἐκεῖνον ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων.

Δυσώνυμος δὲ λέγεται ὁ Ἰούδας, ὅχι διότι τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι κακὸν, ἐκ τοῦ ἰοῦ (φαρμάκι) καὶ τῆ δαίω (τὸ καίω), καθὼς τινὲς εἶπον, ἕνας ἀπὸ τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτῆς, οὐδὲ διότι τὸ ὄνομα Ἰσκαριώτης εἶναι πονηρὸν, ἐκ τοῦ ἰοῦ καὶ τοῦ καίω ἐτυμολογούμενον, μάλιστα δὲ τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι εὐφημον, Ἰούδας γὰρ ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, ἢ δὲ ἐξομολόγησις ὅχι μόνον δὲν εἶναι δυσώνυμον, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐφημῶν εὐφημότερον. Ὅχι λοιπὸν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ λέγεται ὁ Ἰούδας δυσώνυμος, ὅχι! ἀλλὰ διότι, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πράξῃ ἕνα μέγα κακὸν, ἢ εἰς ἕνα τόπον ἀκολουθήσῃ κανένα μεγάλον ἄτοπον, τότε συνειθίζομεν νὰ κακοσυστάζωμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἂν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἶναι εὐφημα. Οὕτω χάριν λόγου Σίμωνα τὸν Σαμαρέα, Κακοσίμωνα ὀνομάζομεν διὰ τὰς αἱρέσεις καὶ τὰς μαγείας του· καὶ τὸν μονοφυσίτην Εὐτυχῆ, ὀνομάζομεν Δυστυχῆ· ἀπὸ τὰ πονηρὰ γὰρ ἔργα δυσωνυμεῖται καὶ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα εὐφημεῖται καὶ τὸ δύσφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου· οὕτω γὰρ οἱ μάρτυρες Διόσκορος καὶ Μαξιμιανὸς καὶ ἄλλοι, δύσφημα ὀνόματα ἔχοντες, διὰ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ μαρτυρίου εὐφημῶς ὀνοματίζονται· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἀπὸ τὸ εὐφημον ὄνομα δὲν εὐφημολογοῦνται καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ Ἰούδας δυσώνυμος λέγεται ἀπὸ τὸν Μελωδὸν καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν Κόσμον διὰ τὸ μέγα κακὸν τῆς προδοσίας ὅπου ἐνήργησε. Τί γὰρ τῆ προδότου καὶ τοιούτου προδότου δύσφημότερον; ἢ τί τῆς προδοσίας καὶ τοιαύτης προδοσίας δυσωνυμώτερον; Βέβαια οὐδέν.

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἐδεξιοῦτο τὸ λυτήριον τῆς ἁμαρτίας σῶμα ὁ ἀσυνείδηντος καὶ
 „ τὸ αἷμα τὸ χεόμενον ὑπὲρ Κόσμου τὸ Θεῖον· ἀλλ' οὐκ ἤδεϊτο
 „ πίμπω ὃ ἐπίπρασκε τιμῆς, οὐ κακία προσάχθισε, καὶ βοᾷ οὐ
 „ συμῆκε· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάν-
 „ τας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἀνωτέρα· ἐλέγχει γὰρ καὶ διὰ τούτου ὁ Μελωδὸς τὴν ἄκραν ἀσυνειδήσιαν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ὑπερβολικὴν ἀχαριστίαν τοῦ προδότου Ἰούδα· λέγει γὰρ ὅτι ὁ ἀσυνείδηντος Ἰούδας ἐλάβανεν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρά του (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἔδεξιό του) τὸ Θεῖον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἦτον λυτρώ-
 τήριον τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπε· „ Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“. (Ματθ. κς'. 26.) Οὐ μόνον δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα ἔλαβεν εἰς χεῖρας ὁ ἀσυνείδηντος, ἐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ ποτηρίου τοῦ περιέχοντος αὐτό, τὸ ὁποῖον αἷμα ἐχύνετο διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κό-
 σμου· εὐαγγελικὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ρῆσις αὕτη· „ Τοῦτο γὰρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, τοῦ-
 „ τό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν“ (Ματθ. κς'. 28.) (1). Καὶ δὲν ἐντρέπετο, λέγει, ὁ σκληροκάρδιος καὶ ἀπανθρωπότητος μαθητῆς νὰ πίνη τὸ αἷμα ἐκεῖνο τοῦ διδασκάλου του, τὸ ὁποῖον προσέωλθεν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ τριάκοντα ἀργύρια, οἱ τινες καὶ ἔλεγον περὶ τούτων· „ Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς
 „ τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν“. (Ματθ. κς'. 6.) Οὔτε λοιπὸν τοῦτο ἐντρέ-
 πετο ὁ ἀσυνείδηντος Ἰούδας, τὸ νὰ πίνη ἐκεῖνο τὸ αἷμα ὅπου προλαβὼν ἐπώλησε. Καὶ ποῖος εἶναι τόσον ἀδιάντροπος, ὥστε νὰ πωλῇ πρῶτον αἷμα, καὶ νὰ πέρη τὴν τιμὴν του ἀπὸ τὸν ἀγοραστὴν, ἔπειτα πάλιν ἀναισχύτως νὰ πίνη αὐτὸ ὅπου ἐπώλησεν; Βέβαια οὐδεὶς. Ὁθεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας δὲν ἐμετανόησε διὰ τὴν ἁμαρτίαν τῆς προδοσίας, οὔτε ἐμί-

(1) Ὅτι μὲν εἶχε ὁ Κύριος ἐμοστράπεζόν του τὸν Ἰούδαν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἢν μετὰ τῶν μαθη-
 τῶν ἐφάγε κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς μεγάλης Πέμπτης (ὅπερ ἦτον ἀρχὴ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς· ἀπὸ τὴν ἐσπέραν γὰρ ἀρχεῖται ἡ καθεὶς ἡμέρα κατὰ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας) τοῦτο οἱ θεοὶ Εὐαγγελισταὶ λέ-
 γουσιν, ὅ, τε Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς καὶ Ἰωάν-
 νης· εἰ δὲ εἶχεν αὐτὸν συγκοινωνόν καὶ εἰς τὴν τῶν
 Δειῶν Μυστηρίων πνευματικὴν τράπεζαν, καὶ ἂν αὐ-
 τῷ μετέδωκε τοῦ τιμίου αὐτοῦ σώματος καὶ αἱμα-
 τος, τοῦτο ἀμφίβολόν ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ θεὸς Χρυ-
 σοστόμος καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης καὶ ἐκ μέ-
 ρους ὁ Θεοφύλακτος καὶ ὁ Μεληνδὸς οὗτος Κοσμάς
 καὶ ἄλλοι πλείστοι δέλουσι νὰ ἦτον παρὼν ὁ Ἰού-
 δας, ὅταν ὁ Κύριος παρέδωκε τὰ Μυστήρια, καὶ ὅτι
 νὰ ἐκοινώνησεν ἐξ αὐτῶν· αἱ δὲ διαταγαὶ τῶν Ἀ-
 γίων Ἀποστόλων Βιβλ. ε'. Κεφ. δ'. λέγουσι· „ Πα-
 „ ραδοὺς δὲ ἡμῖν τὰ ἀντίτυπα Μυστηρίων τῶν τιμίου
 „ σώματος αὐτοῦ καὶ αἱματος, Ἰούδα μὴ συμπαρόν-
 „ τος ἡμῖν, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν“. Ὁ-
 μοίως καὶ ὁ Ἰσαπόστολος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης
 τοῦτο πρὸ ἰδίου δέκει, λέγων· „ Καθὼ καὶ αὐτός ὁ
 „ τῶν συμβόλων δημιουργός (ὁ Χριστὸς δηλ.) ἀπο-
 „ κληροῖ δικαιοτάτα τὸν οὐχ ὁσίως αὐτῷ καὶ ὁμο-

„ τρόπως τὰ ἱερὰ συνδειπνίσοντα“. (Κεφ. γ'. περὶ
 Ἐκκλησ. Ἱεραρχ.) Ὅπερ ἀολιάζων Μάξιμος ὁ σοφὸς
 λέγει· „ Ἐκ δὲ τῶν ἐξῆς εὐλόγως ἀντίς φαίη ὅτι
 „ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ Δείπνου τὸν Ἰούδαν πα-
 „ ρέδωκεν ὁ Χριστὸς τοῖς Μαθηταῖς τὸ Μυστήριον“.
 Τούτοις συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος εἰ-
 πών· „ Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν Ἰούδαν παραδίδωσα
 „ τοῖς ἑνδεκα ὁ Σωτὴρ τὸ σωτηριώδες Μυστήριον“.
 (παρὰ τῇ Σειρ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον). Ἀλλὰ καὶ
 ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος αὐτοῖς συνάδων ἐκ μέρους, οὐ-
 τω φησί· „ Τινὲς δὲ φασὶν ὅτι, ἐξελθόντος τοῦ Ἰού-
 „ δας, μετέδωκε τῶν Μυστηρίων τοῖς ἄλλοις Μαθη-
 „ ταῖς. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ὕτω ποιεῖν ὀφείλομεν, καὶ
 „ τὲς πονηρὰς ἀπειργεῖν τῶν Μυστηρίων“. (Ἑρμην.
 εἰς τὸ κς'. τοῦ κατὰ Ματθ.) Πότε δὲ τὸν μυστι-
 κὸν Δείπνον ὁ Κύριος παρέδωκεν; Ἀφ' οὗ ἐβάλε το
 φωμίον εἰς τὸ στυβλίον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν
 Ἰούδαν, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· „ Καὶ
 „ ἐμβάλε το φωμίον, δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκα-
 „ ριότη. Λαβὼν οὖν τὸ φωμίον ἐκείνος, εὐθὺς ἐξ-
 „ ἤλθεν· ἢν δὲ νύξ“. (Ἰω. ιγ'. 26.) Τὸ φωμίον
 δὲ ἐκεῖνο δὲν ἦτον σῶμα Χριστοῦ, ἀλλὰ ἄρτος κοι-
 νός ἀπὸ τὴν κοινὴν τράπεζαν, ὡς λέγει ὁ κριτικὸς
 Φώτιος, καὶ ἡμεῖς προεῖπομεν.

ἐμίσησε καὶ ἐσυγχάθη τὴν κακίαν τῆς προαιρέσεώς του, καθὼς ὁ Ἱεροφάντης προεῖπε τοῦτο περὶ τῆς Παρανόμου· „Παρέστη πάσῃ ὁδῷ ἐκ ἀγαθῆ· κακία δὲ οὐ προσώχθισε“· (Ψαλ. λβ'. 4.) ἀλλ' οὐδὲ ἐσυνετίσθη ὁ ἀσύνετος νὰ εἰπῇ καὶ αὐτὸς τὸν Θεοπρεπῆ ἐκείνον ὕμνον μετὰ τῶν τριῶν Παίδων· „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψῆτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“·

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ξεμίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου τραπέζης ἐν ὑπερφῶ τόπῳ
„ταῖς ὑψηλαῖς φρεσὶ πιστοὶ δεῦτε ἀπολαύσωμεν, ἐπαμαβεβηκότα
„λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόμεντες, ὃν μεγαλύνομεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰς προλαβούσας Ὠδὰς ἱστορικῶς ἐδιηγήθη ὁ Μελωδὸς τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ Δείπνου, τὰρὰ εἰς τὴν παρούσαν Ὠδὴν ἡθικώτερον ἐλαμβάνει περὶ αὐτοῦ. Καὶ λοιπὸν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαόν, καὶ παρακινῶν ὅλους εἰς τὸ νὰ μεταλάβουν τὰ Θεῖα Μυστήρια, μετ' συμβουλευτικὸν σχῆμα λέγει πρὸς αὐτούς· Ἐλᾶτε, ὦ πιστοὶ Χριστιανοί, καὶ καθαρθέντες πρότερον μετὰ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν τῆς ἐξομολογήσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἀποδιώξεως τοῦ μίσους, καὶ καλλωπισθέντες μετὰ τὸ καθαρὸν συνειδὸς, οὕτως ἄς προσέλθωμεν εἰς τὰ Θεῖα Μυστήρια, καὶ ἄς ἀπολαύσωμεν τὴν ξενίαν τὴν Δεσποτικὴν· ἦτοι τὴν φιλοξενίαν ὅπου κάμνει σήμερον εἰς ἡμᾶς ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τὴν ἀθάνατον καὶ πνευματικὴν τράπεζαν ὅπου εἰς τοὺς ἀξίους παρατίθεται· τρέφει γὰρ ἡμᾶς μετὰ τὸ ἄφθαρτον καὶ πανακήρατον αὐτοῦ σῶμα, καὶ ποτίζει ἡμᾶς μετὰ τὸ ἄφθαρτον καὶ ζωηρότατον αὐτοῦ αἷμα. Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν σημερινὴν τράπεζαν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων δείχνει καὶ παραθέτει ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλητέραν του σοφίαν, τὴν μεγαλητέραν του δύναμιν, καὶ τὸν μεγαλητέρον πλοῦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· ὅθεν γλαφυρῶς εἶπεν ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος· „Σοφώτατον ὃν τὸ Θεῖον, πλείω διδόναι τῆς ἱεῖρας ταύτης οὐκ οἶδε θυσίας· παντοδύναμον ὃν, πλείω διδόναι οὐκ ἴσχυσε· πλουσιώτατον ὃν, διδόναι πλείω ἐκ ἑσχε“· (ἐν τῷ Προομίῳ τῆς ἱεῖρας Κατηχήσεως τοῦ Βούλγαρι) Δὲν εἶναι κατώτερα καὶ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγορίου αὐτῶς ἔχοντα· „Βασιλικὴ ἐκτελούμεθα πορφύρα προσερχόμενοι τοῖς Μυστηρίοις, μᾶλλον δὲ, βασιλικὸν αἷμα τε καὶ σῶμα, καὶ πρὸς Θεῖαν, ὦ τοῦ θαύματος! υἰότητα μεταποιούμεθα, τῆς λαμπρότητος τοῦ Θεοῦ μυστικῶς γενομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ περιλαμβάσης ἐξαισίας, καὶ δύναμιν παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν λάμψαι καθάπερ ἡλιος“ (Δόγμω περὶ Μυστηρίων). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὰ, „Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα“, λέγει· „Ὡς περ εἷτις σπινθήρα λαβὼν ἀχύροις ἐγκαταχαί- σοι πολλοῖς, ἵνα σωζόμενον ἔχη τὸ τῆς πυρὸς σπέρμα, ἕτω καὶ ἐν ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐναποκρύπτει τὴν ζωὴν, καὶ ὥσπερ τί σπέρμα τῆς ἀθανασίας ἐντίθισιν ὅλην τὴν ἐν ἡμῖν ἀφανίζον φθοράν“.

Ποῦ δὲ ταύτην τὴν τράπεζαν νὰ ἀπολαύσωμεν; Εἰς τόπον ὑψηλόν καὶ ὑπερφῶ· ἐν τῷ ἀνωγῶ γὰρ παρέδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἀποστόλους τοὺς τὰ Μυστήρια· „Κακείνος γὰρ, φησὶν, ὑμῖν δείξει ἀνάγειν μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἐτοιμάσατε (τὸ Πάσχα)“· (Λευκ. κβ'. 12.) Διότι, ἂν καὶ ὁ Κύριος ἐκαταδέχθη νὰ συγκαταβῇ ἕως εἰς τὴν ἰδικήν μας ἐσχατιάν καὶ ταπεινώσιν, ἀλλ' ὅμως πάλιν ὡς Θεὸς εἰς τοὺς ὑπερφῶς τόπους χαίρει καὶ ὑψηλοῦς· τί δὲ ἄλλο νοεῖται τὸ ἀνάγειν, πᾶρεξ αἱ ὑψηλαὶ φρένες, αἱ ἀναβαίνουσαι καὶ μετεωρίζομαι εἰς τὰς ὑψηλὰς περὶ Θεοῦ Θεωρίας; Ἄς ἀπολαύσωμεν λοιπὸν διπλῶς τῆς ἀθανάτου τραπέζης τῶν Θεῶν καὶ φρικτῶν Μυστηρίων σήμερον, ἀδελφοί, καὶ αἰσθητῶς διλαδὴ καὶ νοητῶς· αἰσθητῶς μὲν, τρώγοντες τὸν ἡγιασμένον ἄρτον, καὶ πίνοντες τὸν ἡγιασμένον οἶνον· ἦτοι τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου· νοητῶς δὲ, ἀπολαμβάνοντες

κύ-

αὐτῶν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑψηλαῖς νοήσεσι καὶ θεωρίαις, ὡς ἐν τινι ὑπερφῶ τόπῳ εὐρισκόμενοι πάσης τῆς γῆς καὶ τῶν γυνήων ἐξηρημένῳ· ἀνάγειν γὰρ, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, εἶναι ἡ ὑψηλὴ τοῦ νοῦς χάρισις, τὰ θεῖα, λέγω, καὶ νοητὰ πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ πνευματικὸς νῦς ἐμφιλοχωρεῖ καὶ ἐνδιατρίβει. Ἐστρωμένα δὲ εἶναι ταῦτα εἰς τὸν τοιοῦτον νοῦν, καθότι δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτὰ κανένα τραχύ καὶ σκολιόν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκολιὰ ὡς εὐθεῖα νοεῖ ὁ τοιοῦτος νοῦς· ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· „Πάντα εὐθεῖα, ἐστὶ τοῖς νοῦσι, καὶ ὁρθὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινώσιν“· (Παρ. ἡ. 9.)

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ ἐστρωμένον ἀνάγειν καὶ μετ' ὑψηλότερον τρόπον, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον. Ἡ φυσικὴ κατάστασις καὶ ἐνέργεια τοῦ νοῦς ἀνάγειν ἐστρωμένον λέγεται· εἰ γὰρ καὶ ὁ νοῦς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ καὶ γνώσει διάγων, ὑψηλὸν πρᾶγμα ἐστίν· ἀλλ' ὅμως αὕτη ἡ φυσικὴ γνώσις αὐτοῦ ἐστρωται· ἥτοι εἶναι χθαμαλήτε καὶ ταπεινὴ, συγκρινομένη μετ' τὴν ὑπὲρ φύσιν καὶ νοῦν γνώσιν αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἀρπαγῇ ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ φθάσῃ εἰς τὴν ὑπὲρ φύσιν γνώσιν ἐπάνω ἀπὸ πάδε ὕψος, τότε δὲν ἐνεργεῖ πλέον αὐτὸς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῆς ἐνέργειαν αὐτοκινήτως, ἀλλ' ἐνεργεῖται καὶ πᾶσχει ἐτεροκινήτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φωτός, καὶ ἐξίσταται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας· καθὼς καὶ οἱ Προφῆται λαμβανόμενοι κατὰ τὸν νοῦν ὑπὸ τῆς χάριτος τῆς Ἁγίου Πνεύματος, ἐξίστανται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας τοῦ νοῦς· ὅθεν καὶ γέγραπται ὅτι ἔγινε λῆμμα Κυρίου εἰς τὸν δεῖνα Προφήτην· οὕτως ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸν Ἀββακούμ, „Τὸ λῆμμα, ὃ εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης“, (Ἀββ. α'. 1.) καὶ εἰς τὸν Ζαχαρίαν, „Λῆμμα λόγου Κυρίου“, (Ζαχ. θ'. 1.) καὶ εἰς τὸν Μαλαχίαν, „Λῆμμα λόγου Κυρίου“ (Μαλ. α'. 1.). (Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ εἰς τὴν Ε'. Ωδὴν τοῦ Β'. Κανόνος τῆς Κοιμήσεως ἐν τῷ Τροπάρῳ τῷ λέγοντι „Τὸ σκεῦος διέπρεπεν“).

Πρῶτον λοιπὸν ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐτοιμάσωμεν τὸ ἐστρωμένον ἀνάγειν· ἥτοι νὰ ἐνεργώμεν τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν τῆς ἰδίου μας νοῦς, καταγινόμενοι πάντοτε εἰς θεωρίας καὶ νοήματα πνευματικά· καὶ ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἐτοιμασθῶμεν καὶ γένωμεν ἐπιτήδαιοι εἰς τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπερφυσικὴν ἐνέργειαν καὶ ὑπὲρ νοῦν γνώσιν, τότε ἔρχεται εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς καὶ τελεῖ τὰ Μυστήρια, ἀνάγων τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀλαλήτους θεωρίας.

Τὸ δὲ „Ἐπαναβεβηκότα λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόντες“ διττῶς νοεῖται· ἡ γὰρ λέγει ὅτι ἡμεῖς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου μαθόντες τὸν Θεὸν Λόγον, ὅτι ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερφῶν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ Πάσχα, μεγαλύνουμεν αὐτόν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ εἰς τὸ ἀνάγειν τὸ δεῖπνον ἐκτελέσαντος μαθόντες λόγον ἐπαναβεβηκότα· ἥγουν ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν ὑψηλότεραν, μεγαλύνουμεν αὐτόν. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ ἐπαναβεβηκὸς λόγος; Ἀκουσον τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου, ὅτι, ὅταν ἐν ἡμῖν ἐνεργῇ ὁ Θεὸς Λόγος, ὅχι μόνον θέλομεν νοήσει τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑψηλότερους καὶ βαθυτέρους λόγους τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν κτισμάτων θέλομεν συνετισθῇ, κατὰ τὸ „Ὁφθαλμοὶ τοὺς Οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου“· (Ψαλ. ἡ. 3.) μαθηταὶ γὰρ τοῦ Λόγου, μεθ' ὧν ποιεῖ τὸ νοητὸν Πάσχα, εἶναι πάντες οἱ λόγοι τῶν γεγονότων, κατὰ τὸν ἴδιον Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„Ἀπιτε, τοῖς Μαθηταῖς ὁ Λόγος ἔφη, τὸ Πάσχα ἐν ὑπερφῶ
τόπῳ ὧς μοῦς ἐμίδρυται οἷς μυσταγωγῶ, σκευάσατε, ἀζύμῳ ἁλ-
„θεῖας λόγῳ· τὸ στερρόν δὲ τῆς χάριτος μεγαλύματε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ λόγιον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λέγων· „Πορευθέντες, ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα ἵνα φάγωμεν.....
„καὶ ἐνός ὑμῖν δείξει ἀνάγειν μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἐτοιμάσατε“· (Λουκ. κβ'. 8.)
Κοντὰ δὲ εἰς τὴν κατὰ τὸ γράμμα Ἱστορίαν τοῦ Πάσχα συνάπτει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν
κα-

κατὰ τὸ Πνεῦμα τούτου ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν· καὶ ἀνώγει μὲν ἐννοεῖ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἀάθνηται ὁ νοῦς ὡς Βασιλεὺς· δεῖπνον δὲ ἐννοεῖ τὸν εὐσεβῆ λόγον τῆς Πίστεως, ὁ ὁποῖος καὶ δι' αἰσμάτων καὶ δι' ἐνζύμων συγκροτεῖται· καὶ ἐπὶ καλοῦ γὰρ καὶ ἐπὶ κακοῦ λαμβάνονται καὶ τὰ ἄζυμα καὶ τὰ ἐνζυμα παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἄζυμος μὲν ἐν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ καθαρότητα καὶ ἀλήθειαν, μὴ ἔχων τὴν ζύμην, ἥτις εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἐννοεῖται, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· „Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις“· (Ματθ. 15. 6.) μακρὰν γὰρ ἀπὸ κάθε ὑπόκρισιν εἶναι ὁ τῆς Πίστεως λόγος, οὐκ ἄλλος μὲν ὢν, ἄλλος δὲ φαινόμενος, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τὴν παλαιάν· ἡγοῦν τὴν τοῦ παλαιοῦ καὶ σκιάδους καὶ παρελθόντος Νόμου, ἥτις διὰ τὴν παλαιότητα ὀξινίζει καὶ ἀχρηστος γίνεται, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τῆς κακίας καὶ τῆς πονηρίας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὡστε ἐορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μὴδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας“· (Α. Κορ. 5. 8.) Ἐνζυμος δὲ πάλιν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, καθότι αὐτὸς εἶναι στερεὸς, συγκρατῶν τὴν καρδίαν καὶ τὴν ῥοερὰν δύναμιν τοῦ πιστεύοντος, καὶ μὴ ἀφίπων αὐτὴν νὰ κλονῇται εἰς διαφόρους αἱρέσεις καὶ πλάνας· ὃν τρόπον καὶ ὁ αἰσθητὸς ἐνζυμος ἄρτος στηρίζει καὶ συγκρατεῖ τὴν αἰσθητὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶπεν ὁ Φαλμωδός· „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει“· (Φαλ. ργ. 15.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδός· ὁ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγος εἶπεν εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητῆς· σκευάσατε (ἤτοι ἐτοιμάσατε), ὦ Μαθηταί μου, τὸ Πάσχα, χάριν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ μυσταγωγῶ καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια. Ἡ νοεῖται καὶ οὕτως· ἐτοιμάσατε, ὦ Μαθηταί μου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσᾶς μὲν καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια, τὸ Πάσχα ἐν ὑπερώῳ τόπῳ, τούτεστιν ὅχι εἰς σαρκινὴν καὶ ψυχικὴν ἀνδραπὸν, καὶ τὰ σαρκικά καὶ ψυχικά φρονούντα· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ψυχικὸς ἀνθρώπος οὐδέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος· (Α. Κορ. 3. 14.) τὸ δὲ ἰδικόν μου Πάσχα καὶ τὰ Μυστήρια εἶναι ὅλως πνευματικά· ἀλλὰ ἐτοιμάσατε αὐτὸ εἰς ἀνθρώπον ὑψηλὸν καὶ οὐρανομήκη καὶ τὰ ὑψηλά φρονούντα, καὶ ἀπλῶς, εἰς ἀνθρώπον πνευματικὸν καὶ τοῦν ἔχοντα θεωρητικόν.

Πῶς δὲ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐτοιμάσῃ; Μὲ ἄζυμον μὲν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ ἀπλότητος, ὅχι ὅμως καὶ χωρὶς τὸν ἐνζυμον καὶ ἁρτώδη καὶ στερεόν· διότι τὸν ἐνζυμον ἄρτον αἰνιγματωδῶς ἐφανέρωσεν ὁ Μελωδός μετ' τὴν προσθήκην τοῦ, „Τὸ στερεόν δὲ τῆς χάριτος, μεγαλύνετε“· τῆς χάριτος δὲ ἐστὶ τὸ ἐνζυμον, ἐπεὶ δὲ δι' ἐνζύμου ἄρτου καὶ ὁ Κύριος τότε παρέδωκε τὸ Μυστήριον, ἀκόμη γὰρ δὲν ἦτον καιρὸς τῶν αἰσμάτων, καθότι αὐτὰ ἐτρώγοντο μετὰ τοῦ ἁμνοῦ καὶ τῶν πικρῶν ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καὶ πᾶσα δὲ ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δι' ἐνζύμου ἄρτου ἐκτελεῖ τὸ Μυστήριον· ὁθεν καὶ ὡς τῆς χάριτος ὢν, ἀκολούθως εἶπεν ὁ Μελωδός ὅτι νὰ μεγαλύνουν τὸ ἐνζυμον· τὰ γὰρ ἄζυμα μὲ τὸ νὰ ἐμεταχειρίζετο ὁ παλαιὸς Νόμος εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἱεροπραξίας, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδός δὲν ὀνομάζει αὐτὰ τῆς χάριτος, οὔτε λέγει νὰ τὰ μεγαλύνουν οἱ πιστοί. Διὰ τί δὲ ὅλως ἀναφέρει ἄζυμα ἐδῶ ὁ Μελωδός; Διὰ νὰ δείξῃ μυστικῶς ὅτι ἔφαγε τότε τὸ παλαιὸν Πάσχα ὁ Κύριος, ὅπερ δι' αἰσμάτων ἐγένετο, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες οὕτως ὑπέλαβον· ὅτι δὲ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον δὲν τὸ ἔφαγεν, ὅρα εἰς τὸν λόγον Ἰωάννου Ἱεροσολύμων κατὰ αἰσμάτων, καὶ εἰς τὸ περὶ Μυστηρίων Βιβλιαρίον Εὐστρατίου τοῦ Ἀργέντου.

Διὰ τοῦ αἰσμάτου λοιπὸν καὶ τοῦ ἐνζύμου τοῦτο τὸ νόημα παρασταίνεται, δηλαδὴ ὅτι ὁ εὐσεβὴς ἀνθρώπος πρέπει νὰ τρέφεται αἰσμάτως μὲν (ἤτοι ἀπλοϊκῶς) διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀλήθειαν τῆς εὐσεβείας καὶ Πίστεως· ἐνζύμως δὲ καὶ φρονίμως, διότι κοντὰ εἰς τὴν ἀπλότητα πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ σύνεσιν καὶ φρονιμάδα· καθὼς καὶ ὁ Κύριος παραγγέλλει λέγων· „Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ Ὀφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περὶστεραί“· (Ματ. 10. 16.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, τε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε“· (Α. Κορ. 13. 20.) (1).

Τρο-

(1) Ὅτι μὲν εἶναι ἀποβεβλημένα τὰ ἄζυμα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὰ δὲ ἐνζυμα μόνον εἶναι δεκτὰ εἰς αὐτήν, καὶ τί κατὰ δηλοῦσιν, ἀκουσον. Ἰωσήφ ὁ Βρυένσιος ἐν τῇ πρώτῃ δια-

Τροπάριον.

„Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων Σοφίαν γεμῆν, ἀρχὴν
 „ὁδῶμε εἰς ἔργα ἔκτισε τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα· Λόγος γὰρ
 „ἄκτιστος ὡς φύσει, τὰς φωνὰς οἰκειοῦμαι, οὐ νῦν προσείληφα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Η'. κεφάλαιον τῶν Παροιμιῶν, ὅπου ἡ ἐνυπόστατος Σοφία ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγει περὶ ἑαυτοῦ· „Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· πρὸ τοῦ αἵματος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι.... πρὸ τοῦ ὅρι εἰδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων τῶν βουνῶν γεννᾶ με“· (Στιχ. 22.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ, Ἐκτίσεν ῥῆμα, ὡς ἀπὸ τῆς ἐνυποστάτου Σοφίας τοῦ Πατρὸς λεγόμενον, σκανδάλου πέτρα ἐγένετο εἰς πολλούς· ἐκ τούτου γὰρ οἱ Ἀρειανοὶ κινούμενοι, ἐτόλμησαν νὰ εἰποῦν κτίσμα τὸν Μονογενὴ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς ἀρίστα ἐδῶ διακρίνει, τί μὲν δηλοῖ τὸ, Γεννᾶ, τί δὲ τὸ, Ἐκτίσεν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Χριστὸς Θεὸς ἐστὶν ὁ αὐτὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ μὲν Γεννᾶ λαμβάνεται ἐπὶ τῆς αἰδίου αὐτοῦ Θεότητος, καθ' ἣν ἐκ τοῦ ὁμοουσίου ἐγεννήθη Πατὴρ ὑπὲρ πάντα λόγον καὶ τέλος πρὸς τὰ ἔξω· τὸ δὲ Ἐκτίσεν λαμβάνεται ἐπὶ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος, καθ' ἣν ἐπτώχευσε τὸ κτιστὸν. Σαφηνίζων λοιπὸν τὴν ἀσάφειαν τοῦ ῥήτου τῆς Παροιμίας ὁ Μελωδὸς λέγει· Ἐμὲ τὴν δημιουργικὴν Σοφίαν τῶν ἀπάντων γεννᾶ ὁ Πατὴρ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· γεννᾶ δὲ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, ἥγουν δημιουργικὴν αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τῶν ὄντων, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο· εἰς δὲ ταῦτα τὰ ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα, ἥγουν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σωτηρίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν, δὲν μὲ γεννᾶ, ἀλλὰ ἔκτισέ με, ἥγουν νυδόκησέ με νὰ προσλάβω τὸ κτιστὸν σῶμα. Ἄς μὴ θαυμάζῃ δὲ τινὰς, ἂν ἐγὼ, Θεὸς ὢν κατὰ τὴν ἀναρχον φύσιν τῆς Θεότητος καὶ ἄκτιστος καὶ προακώγιος ὑπάρχων Λόγος καὶ Υἱὸς, λέγω ὅτι μὲ ἔκτισεν ὁ Πατὴρ· μὴδὲ εἰς ἄτοπα νοήματα κρημνίζεσθω, ὑπὸ τῆς λέξεως ταύτης κινούμενος· ἐπειδὴ γὰρ ἐγὼ ἐπ' ἐσχάτων προσέλαβον εἰς τὴν ἰδικήν μου ὑπόστασιν τὴν κτιστὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν πρόσωπον καὶ μία ὑπόστασις σύνθετος γέγονα ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο οἰκειοποιοῦμαι καὶ τὰς φωνὰς τῆς ἀνθρωπότητός μου· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἡ ἀνθρωπότης μου ἐχρεώσται νὰ λέγῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, τοῦτο ἐγὼ λέγω παρὰ ταῖς Παροιμίαις, ὡς ἐκ μέρους αὐτῆς· ἐγὼ γὰρ καὶ διπλοῦς ὑπάρχω κατὰ τὰς φύσεις, ἀλλ' ὅμως εἰς ὑπάρχω κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ὑπόστασιν.

Οὕτω μὲν ἡρμήνευσε τὸ, Γεννᾶ καὶ τὸ, Ἐκτίσεν Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ὁμοίως καὶ ὁ Νύσσης τὸ „Ἀρχὴν ὁδῶν“ συνάπτουσι μὲ τὸ, Ἐκτίσεν, ἥγουν ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελούμενα, καὶ θέλουσιν ὅτι νοεῖται τοῦτο κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποίαν προεῖδεν ὁ Θεὸς ἀρχὴν τῶν αἰδίων του ὁρίσμων πρὸ πάντων τῶν ποιημάτων· καὶ ὅρα τὸν Μηνιάτην εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς Δευτέρας Κυριακῆς πρὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· καὶ ἴσως βέλτιον τοῦτό ἐστι, καθότι καὶ τὰ λόγια τοῦ Παροιμιαστοῦ οὕτως ἐκφέρονται· „Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα
 „αὐ-

διαλέξει, ἢν ἐποίησατο τοῦ Λατίνου Σκαράνου οὕτως φησί· „Πρῶτον ὡμῶν ἀποσχίζόμεθα, ὅτι ἀντὶ ἐν-
 „ζύμων ἐν ταῖς ὡμῶν λειτουργίαις προσφέρεται ἄ-
 „ζυμα· περὶ αὐτοῦ γὰρ οὕτως ἡ ἐβδόμη οἰκουμα-
 „νικὴ σύνοδος τίθησιν· Εἴ τις οὐ τίθησιν εἰς τὴν
 „προσφορὰν προζύμην καὶ ἄλας, καὶ εἴ τις προσφέ-
 „ρει ἄζυμα, ἀνάθεμα ἐστω· καὶ ὁ μέγας Βασι-
 „λεὺς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς θείας Λειτουργίας φησί·
 „Διὰ τῶν ἐνταῦθα τελουμένων συμβαινόμεν τὴν τε-

„λεῖαν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 „στοῦ, καὶ δείκνυμεν τοῦτο τέλειον Θεὸν εἶναι καὶ
 „τέλειον ἄνθρωπον· ἄλευρον ἢ σὰρξ, πρὸζύμην ἢ
 „φυλὴν, ἄλας ὁ νοῦς· καὶ διὰ τοῦτο ἐννοῦν καὶ
 „ἐμφύχον τὸ τῷ Κυρίῳ σῶμα ὀνομαζόμενον. Ἀλλὰ
 „καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἀποκληροῦμεν ἐν ταῖς
 „ἱεραῖς προσφοραῖς· ὁρασίς, τὸ ἄλευρον ὁσφρησίς,
 „τὸ πρὸζύμην, ἀκοή τὸ τῷ, γυῖσις τὸ ἄλας, καὶ
 „ἀφ' ἧς τὸ ὕδωρ“· (Τόμ. α'.)

„αυτοῦ· πρὸ δὲ πάντων τῶν βουῶν γεννᾷ με“· ὅπου τὸ μὲν, Ἐκτίσε σχετικῶς προφέρεται πρὸς τέλος καὶ αἰτίαν, δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν τῶν ὁδῶν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔργα· τὸ δὲ, Γεννᾷ ἀσχετῶς καὶ ἀναίτιως ἐκφέρεται, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τὸ μὲν ὦν, ὁ Χριστὸς (ἦτοι κατὰ τὴν Θεότητα) καὶ αἰεὶ ὦν ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος ἀνώτερος“· (ἦγουν ποιητικὴ αἰτία) (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Ἀλλὰ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῇ κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνωτέρω Πατέρων, εἰὰν λάβῃ ὑποστιγμὴν εἰς τὸ, Γεννᾷ οὕτω· „Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ „πρὸ τῶν αἰώνων Γεννᾷ με“, καὶ ἐδῶ νὰ σταθῇ· εἴτα ὡς ἀπ’ ἄλλης ἀρχῆς νὰ εἴπῃ· „Ἀρχὴν ὁδῶν με εἰς ἔργα ἔκτισε τὰ νῦν μυστικῶς τελέμενα“. Σημείωσαι ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος „Κύριος ἐκτίσάτο με“ ἀνέγνωσαν· παρ’ ἄλλοις ἀντιγράφοις, „Καὶ οὐκ ἔκτισέ με“· τὸ δὲ „Ἐκτίσάτο με“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἐγέννησεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀδὰμ εἶπεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Κάϊν· „Ἐκτίσά μιν (ἦτοι ἐγέννησα) ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ“· (Γέν. δ'. 1.) (1).

Τροπάριον.

„Ὡς ἄνθρωπος ὑπάρχω οὐσία οὐ φαρτασία, οὕτω Θεὸς τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιδόσεως ἡ φύσις ἡ ἐρωθεῖσά μοι· Χριστὸν ἔμα διό με γνῶτε, τὰ ἐξ ὧν, ἐν οἷς, ἅπερ πέφυκα σώζομαι.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ κακόδοξοι καὶ αἵρετικοὶ ἐπεχείρησαν νὰ μολύρουν, ὅσον ἐκ μέρους των, τὴν κοσμοσωτήριον Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἄλλοι μὲν γὰρ ἐβλασφήμισαν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν προσέλαβεν ἀνθρωπότητα ἀληθῆ καὶ κατ’ οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ δυστυχὴς Εὐτυχὴς ὁ Μονοφυσίτης· ἄλλοι δὲ ἐβλασφήμουν, ὅτι ἡ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν ἐθεώθη εὐθὺς ἐν τῇ προσλήψει, οὕτε ἐγένεν, ὅπερ τὸ χρίσαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἄνθρωπος Ἀπολιναρίος· καὶ ἄλλοι ἐφρόνουν δύο γίους, ἓνα τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, καὶ ἄλλον τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος.

Ταύ-

(1) Θέλεις νὰ ἀκούσῃς, Ἀγαπητέ, καὶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ Νύσσης; Ἀκούσον αὐτὰ πρὸς πληροφορίαν σου. Ὁ μὲν Θεολόγος οὕτω γράφει· „Τί τῶν ὄντων ἀναίτιον; Θεότης· οὐδεὶς γὰρ αἰτίαν εἶπεν ἔχει Θεοῦ.“ Ἡ τί ἂν εἴη Θεοῦ πρεσβύτερον; τί δὲ τῆς ἀνθρωπότητος (ἢν δι’ ἡμᾶς ὑπέστη Θεός) αἰτία; Τὸ σωθῆναι πάντως ἡμᾶς· τί γὰρ ἕτερον; Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα καὶ τὸ, ἔκτισε καὶ πρὸ, γεννᾷ με σαφῶς εὐρίσκωμεν, ἀπλοῦς ὁ λόγος. Ὁ μὲν ἂν μετὰ τῆς αἰτίας εὐρίσκωμεν, προσδῶμεν τῇ ἀνθρωπότητι· ὁ δὲ ἀπλῶν καὶ ἀναίτιον, τῇ Θεότητι λογιζώμεθα· „Ἐκτίσε γὰρ με, φησὶν, ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ“· ἔργα δὲ χειρῶν αὐτῆς ἀλήθεια καὶ κρίσις, ὧν ἐνεκεν ἡ Χρίσθη Θεότητι· κρίσις γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπότητος. τὸ δὲ, Γεννᾷ με, χωρὶς αἰτίας· ἡ δεῖξόν τι τοῦτω προσκείμενον. Τῆς οὖν ἀντερεῖ λόγος, κτίσας μὲν λέγεσθαι τὴν Σοφίαν κατὰ τὴν κατὰ γέννησιν· γέννημα δὲ κατὰ τὴν πρώτην καὶ πλέον ἀληπτόν· (Λόγ. Β. περὶ Υἱοῦ).

Καὶ ὁ συνώνυμος δὲ αὐτῷ καὶ τῆς Νύσσης φωστὴρ οὕτω λέγει· „Κύριος ἔκτισέ με· τοῦτου χάριν ἐκτίσθην ὁ αἰεὶ ὦν καὶ μηδὲν πρὸ κτισθῆναι δεόμενος,

ὥστε μὲ γενέσθαι ἀρχὴν ὁδῶν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἀνθρώπους λέγω· τῆς γὰρ ὁδοῦ τῆς πρώτης καταφθαρσίης, εἶδει πάλιν ἐγκαινισθῆναι, τοῖς πλανωμένοις ὁδὸν προσφατον καὶ ζῶσαν αὐτόν· ἐμὲ, ὅς εἰμι ὁδός. Καὶ ὅτι πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἡ τοῦ, Ἐκτίσε με διάνοια βλέπει, σαφέστερον ἡμῖν τοῦτο παρίστανει διὰ τῶν ἰδίων λόγων ὁ θεὸς Ἀπόστολος, ἐν οἷς διακαλεῖται· „Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν“· (Ῥωμ. 13. 14.) καὶ πρὸς τοῦτοις ὅπου τὸν αὐτὸν ἐπαναλαμβάνει λόγον φησὶν· „Ἐνδύσασθε τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα“· (Ἐφ. 4. 24.) Εἰ γὰρ εἰ μὴν ἐστὶ τὸ σωτήριον ἐνδύμα, τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ Χριστός, οὐκ ἂν ἄλλον τίς εἶποι, παρὰ τὸν Χριστόν εἶναι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα. Ἀλλὰ δηλονότι ὅτι ὁ τὸν Χριστόν ἐνδύσασθαι, τὸν καινὸν ἐνδεδυτὴν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα· μόνος γὰρ οὗτος ὡς ἀληθῶς καινὸς κυρίως ὀνομάζεται ἄνθρωπος, ὅς οὐχὶ διὰ τῶν γνωρίμων καὶ συνηθῶν τῆς φύσεως ὁδῶν ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων ἐφάπτη βίῃ, ἀλλ’ ἐξηλλαγμένη τις καὶ ἰσχύουσα ἐπὶ μόνου ποῦτου ἐκαιοτομῆς ἡ κτίσις“· (Λόγ. Γ. κατ’ Εὐνομίου τόμῳ β’).

Ταύτας λοιπὸν τὰς αἱρέσεις θέλων νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ κατασρέψῃ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, δὲν εἰσάγει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀντιλέγοντα μὲ τὰς ἀνωτέρω αἱρετικούς, οὐδὲ τὸν δεῖνα Ἀπόστολον, ἢ τὸν δεῖνα Διδάσκαλον, ἢ τὸν δεῖνα Προφήτην, ἀλλ' αὐτὸν εἰσάγει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὕτω περὶ ἑαυτοῦ θεολογοῦντα καὶ λέγοντα· ὡς ἄνθρωποι, καθὼς ἀληθῶς κατ' οὐσίαν, καὶ ἐχὶ κατὰ φαντασίαν προσέλαβον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀνθρώπος ἀληθῆς ὑπάρχω· οὕτω καὶ ταύτην τὴν προσληφθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἐνωθεῖσάν μοι φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην ἐν ἀληθείᾳ ἐθέωσα κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως· ἦτοι λαβὼν ἐγὼ κατ' ὑπόστασιν τὸ κτιστὸν καὶ παθητὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀντέδωκα δικαίως τὴν θέωσιν εἰς αὐτήν· τρόπος γὰρ ἀντιδόσεως ἐστὶ, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννην, ἐκατέρως φύσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἀντιδιδούσης τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἴδια, διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀσύγχυτον περιχώρησιν· ὅθεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον Θεὸς παθητὸς ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται, καὶ Κύριος τῆς δόξης ἐσαυρωμένος, καθὼς δηλαδὴ δέχεται τὰ τῆς παθητῆς φύσεως ἰδιώματα τῆς υποστατικῶς συνέσεως αὐτοῦ· καὶ πάλιν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παιδίον λέγεται προαιώνιον, καὶ ἄνθρωπος ἀναρχος, καθότι σύνθετος ὢν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων Θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, ποτὲ μὲν ἐκ τῶν θεοπρεπῶν αὐχημάτων, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν ἀνθρωποπρεπῶν καὶ ταπεινῶν ἰδιωμάτων ὀνομάζεται.

Επιφέρει δὲ ὁ Μελετδὸς τὸν Κύριον λέγοντα· διὰ τοῦτο, ὡς ἄνθρωποι, γνωρίσατέ με ἕνα Χριστὸν, κατὰ τὴν ὑπόστασιν διπλαδὴ καὶ τὸ πρόσωπον, μὴ διαιρούμενον εἰς δύο ὕψος, σάζοντα δὲ τὰς δύο φύσεις, Θεότητα διπλαδὴ καὶ ἀνθρωπότητα ὁλοκληρότατα καὶ ἀκραιότατα σὺν πάσαις ταῖς φυσικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις καὶ ἰδιώμασιν, ἐξ ὧν φύσεων, καὶ ἐν αἷς φύσεσι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἅπερ (ἦτοι αὗται αἱ δύο φύσεις) ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς. Εἶπον δὲ μᾶλλον καὶ ἀκριβέστερον τὸ τρίτον, διότι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὸ πρῶτον· ἦτοι τὸ, Ἐξ ὧν δὲν εἶναι τόσον ἀκριβές· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι ἐκ τῶν δύο πέφυκε φύσεων, ὡς παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ γράφεται· „ Προελθὼν δὲ „ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἐν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος ὢν, τὸ μὲν „ ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι πάντῃ προσφυές τὸ λέγειν οὕτω περὶ Χριστοῦ· καθότι ὁ λέγων ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαίνεται ὅτι ἐννοίαν ὕλης καὶ εἶδους εἰσάγει, καὶ υπονοεῖται ὅτι δοξάζει τὸν Χριστὸν ὅτι συνίσταται ἐξ ὕλης μὲν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ εἶδους δὲ τῆς Θεότητος· τοῦτο δὲ εἶναι ἀνάξιον νὰ νοῆται ἐπὶ Χριστοῦ· ἐπεὶ δὲ ὁ προσληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ὁλοκληρὸς ἄνθρωπος, ὁ ἐκ σώματος καὶ νῆ καὶ ψυχῆς, δὲν ἦτον ὡς ὕλη ἀνείδους, ἀλλ' οὔτε ἡ Θεότης ἦτον τοιοῦτον εἶδος, ὥστε νὰ μορφώσῃ τὴν τοιαύτην ὕλην.

Δεύτερον δὲ λέγεται Ἐν οἷς, ἡγουν ὅτι ἐν ταῖς δύο φύσεσι πέφυκεν ὁ Χριστὸς· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ αὐτὸ ἔχεται ἀκριβείας· καθότι ὁ λέγων τὸτο ἐννοίαν εἰσάγει μέρους καὶ ὅλου· ἐν τοῖς μέρεσι γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν· οὐ γὰρ ὡς ὅλον μὲν ἐστὶν ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς, ὡς μέρη δὲ αὐτοῦ ἡ Θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα δώσωμεν ὅτι ἐν αὐτοῖς θεωρεῖται. Τί δὲ ἀσεβέστερον τὸ νὰ μερικεύσῃ τινὰς τὴν ἁπείρον Θεότητα; Οἰκειότερον λοιπὸν καὶ ἀκριβέστερον εἶναι, ὅταν περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ θεολογῶμεν, νὰ ἀφίνωμεν τὸ, Ἐξ ὧν, καὶ τὸ, Ἐν οἷς, νὰ προτιμῶμεν δὲ τὸ, Ἄ· διότι, ἂν καὶ ἐκεῖνα φαίνονται ὅτι ἐλέχθησαν καὶ λέγονται εὐσεβῶς ὑπὸ πολλῶν Θεολόγων, ἡγουν, ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι· μὲν ὅλον τοῦτο ἀκριβέστερον εἶναι νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς δύο φύσεις ἐστὶ, Θεὸς διπλαδὴ καὶ ἄνθρωπος· ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν· „ Αἱ δύο φύσεις, εἰς ἐστὶ „ Χριστὸς, καὶ ὁ εἰς Χριστὸς, δύο φύσεις ἐστὶ“· (Βιβλ. γ'. κεφ. ιδ'.) (1).

Ἐρα-

(1) Σημειοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ αὐτοῦ Δαμασκηνού· „ Ὅταν ἡμεῖς λέγωμεν, ἢ ἀκούωμεν „ ἄλλων λεγόντων ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ Θεότητος ἐστὶ „ καὶ ἀνθρωπότητος, οὐ δεῖ ἐννοεῖν αὐτὸν ἐξ ἐστέ- „ ρων ἕτερον, ὥσπερ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρώ- „ που· ἢ ὡς ἐκ πεισάων στοιχείων σῶμα, ἀλλ' ἐξ „ ἐτέρων τὸν αὐτόν· ἐκ Θεότητος γὰρ καὶ ἀνθρω- „ πότητος Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον τὸν

„ αὐτὸν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἐκ δύο τε καὶ ἐν „ δυσὶν ὁμολογοῦμεν φύσεσιν, (Βιβλ. γ'. κεφ. γ'.) „ Ὁμοίως καὶ ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖ- „ ται καὶ γινώσκειται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, „ οὐχὶ ἐν ἑτέροις ἑτερον νοοῦμεν αὐτόν, ἀλλ' ἐτε- „ ροῖς τὸν αὐτόν· καὶ οὕτως ἐπ' αὐτοῦ καὶ ταῦτα „ οἰκείως λέγονται“· Μολοντούτο καὶ οἰκειότερον, „ ὡς εἵπομεν, καὶ ἀκριβέστερον εἶναι τὸ τρίτον.

Ἐρανίσθη δὲ καὶ τὰ τρία ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πολλὸν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον καὶ ἔμμησεν αὐτόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος Θεολογῶν περὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων τῆς μακαρίας Τριάδος καὶ τῆς μιᾶς τούτων Θεότητος, εἶπεν· „Εν γὰρ ἐν τρισὶν (ὑποστάσεσι δηλ.) ἡ Θεότης, καὶ τὰ τρία ἐν, τὰ ἐν οἷς ἡ Θεότης, ἢ τότε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἢ ἡ Θεότης“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Κοσμῶς ἐδῶ περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ Θεολογῶν, „Ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, ἅπερ πέφυκα“, εἶπε, τὸ, „Ἀπερ, τοῦ, Ἐξ ὧν, καὶ τοῦ, ἐν οἷς, δείχνων ἀκριβέστερον. Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Κληδόσιον οὕτω γράφει ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος· „Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ, ἐξ ὧν ὁ Σωτὴρ (ἦτοι δύο αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτοῦ), ἅπερ μὴ ταῦτόν τὸ ἀόρατον τῷ ὁρατῷ, καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον· οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος· μὴ γένοιτο! (ἦτοι οὐχὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα) τὰ γὰρ ἀμφοτέρω ἐν τῇ συγκράσει, Θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ Θεωθέντος· ἢ πῶς ἀντις ὀνομάσειεν“.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα καὶ προετοιμαζώμεθα μετὰ τὴν προσοχὴν τοῦ νοῦς, μετὰ τὴν ἀποστροφὴν τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, μετὰ τὴν ἀποχὴν τοῦ μίσους καὶ τῆς μνησικακίας, μετὰ τὸ καθαρὸν συνειδὸς, μετὰ τὴν κατὰ δύναμιν νηστείαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν τῶν κρυπτῶν· καὶ οὕτω διὰ τῆς τοιαύτης προετοιμασίας καὶ πλησιάζωμεν εἰς τὰ Θεῖα Μυστήρια καὶ καὶ μεταλαμβάνωμεν τοῦ μυστικοῦ Δείπνου, καθὼς ὅλος οὗτος ὁ Κανὼν περὶ τούτου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διαλαμβάνει. Ἀμποτε κάνεις ἀπὸ ἡμᾶς καὶ μὴ φανῇ μισητὴς τοῦ προδότου Ἰούδα, θανασίμους μὲν ἀμαρτίας ποιῶν, ἔπειτα δὲ τολμῶν καὶ κοινῇ ἀναξίως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸν τοιοῦτον! ὅτι αὐτὸς δὲν φωτίζεται ἀπὸ τὰ φαινομενικά Μυστήρια, ἀλλὰ μᾶλλον σκοτίζεται καὶ καταφλέγεται· αὐτὸς δὲν λαμβάνει ἄφεισιν τῶν ἀμαρτιῶν του, ἀλλὰ μάλιστα κατὰ κρυσιν καὶ καταδίκην, καθὼς ὁ Παῦλος βοᾷ· „Ὁ γὰρ ἐσθίει καὶ πίνει ἀναξίως (τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου) κρίμα ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου“ (ἀ. Κορ. ια'. 29.)

Ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Εἰ γὰρ χωρὶς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἐπακολουθούσης μετανοίας, οὐδὲ ρημάτων Θεῶν ἀξίος τις ἔσται πρὸς ὑποδοχὴν· πῶς αἷμα Χριστοῦ καὶ σῶμα δεξαίτ' ἄν τις ἐν ἑαυτῷ μὴ δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας ἀναλόγου τοῖς πταίσμασι προκαθαρθεῖς; Εἰ γὰρ ἀνατεῖναι πρὸς Χριστὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐξασθαι οὐκ ἐνι, μὴ καθαρὰς ἔχοντι ταύτας ἀπὸ ἀμαρτίας, μηδὲ προαποδεμένῳ μίσος ἅπαν καὶ τὸς ἐκ τούτου διαλογισμούς· καὶ τοῦτο δείκνυσιν ὁ Παῦλος, „Βέλομαι, λέγων, ἐν παντὶ τόπῳ εὐχεσθαι ὑμᾶς, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν“· πῶς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἔχοντες τὸν Θεόν, καὶ σύσσωμοι αὐτῷ γενώμεθα μὴ προαποδεμένοι τὰς ἀμαρτίας δι' ἐξομολογήσεως, μηδὲ τὸν ἐξ αὐτῶν προσγενόμενον ρύπον τῇ εὐτυχίᾳ ἐλεημοσύνῃ καὶ ἀγνείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ προσευχῇ τε καὶ κατανύξει, καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς μετανοίας ἔργοις προκαθάραντες; Ὅχι μόνον δὲ μετὰ τὰ τοιαῦτα πρέπει καὶ καθαρίζωμεθα πρὸ τῆς μεταλήψεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν πρέπει καὶ προσέχωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ καὶ φυλαττάμεθα, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο μὴ μόνον προκαθαίρωμεθα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν τοῦ Θεοῦ τούτου δώρου προσέχωμεν ἑαυτοῖς, καὶ πολλὴν ἐπιδειξώμεθα τὴν φυλακὴν, ὥστε μένειν τῶν παθῶν ἀναίτεροι, καὶ τὰς ἀρετὰς καταγγέλλειν τοῦ ἐνοικῆσαι εὐδοκήσαντος ἡμῖν ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ἐπιφαινομένης κατὰ ταύτας πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητος“ (Λόγ. περὶ Θεῶν Μυστηρίων).

Ἀμποτε δὲ καὶ καὶ φωτισθῶμεν ὑπὸ τῆς Θεῖας χάριτος, διὰ καὶ ἐννοήσωμεν τὰ θεοπρεπῆ καὶ ὑψηλὰ καὶ Θεολογικὰ νοήματα ὅπου περιέχονται ἐν ταῖς τροπαρίοις τούτοις, καθὼς ταῦτα φανερόντων, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐνὸς ἐκάστου ἐξηγήσει· ἵνα κεκαθαμένοι ὄντες διὰ Πράξεως, καὶ πεφωτισμένοι διὰ Θεωρίας ἐνωθῶμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐρχομένῳ εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος, καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν Θάνατον· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Προσάββατόν τε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετάρτην ἐποίησεν ὁ Ἱερὸς οὗτος Κοσμᾶς Ἀκροστιχίδα ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν Στίχον, καὶ τὸ ὄνομα ἐκάστης ἡμέρας ἐποίησε καὶ Ἀκροστιχίδα αὐτῆς, εἰπών· „ Τῇ Δευτέρᾳ Τρίτῃ τε Τετάρτῃ Φαλῶ“. ἄτω παρομοίως καὶ τῶν δύο ἡμερῶν τῆς μεγάλης δηλαδὴ ταύτης Παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου Ἀκροστιχίδα ἐποίησεν ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν στίχον, εἰπών· „ Προσάββατόν τε „ Σάββατον μέλπω μέγα“. εἰς καθέ δὲ ἡμέραν ἐκ τῶν δύο Ἀκροστιχίδας ἐκάμε τὸ ἴδιον αὐτῆς ὄνομα. Ὅθεν τῆς σημερινῆς ἡμέρας τὴν Ἀκροστιχίδα ταύτην ἐποίησεν οὕτως ἔχουσαν· „ Προσάββατόν τε“.

Καθώς δὲ εἰς τὰς δύο Ἀκροστιχίδας τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος ἐποίησε, καὶ εἰς καθέ μίαν ἐξ ἐκείνων ἠκούετο ἔξωθεν τὸ, Φαλῶ· οὕτω καὶ εἰς ταύτην τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀκούεται ἔξωθεν τὸ, Μέλπω ῥῆμα τὸ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ στίχου εὐρισκόμενον· οἷον „ Προσάββατόν τε μέλπω“. Προσάββατον δὲ εἶναι ἡ Παρασκευή, καθότι πρὸ τοῦ Σαββάτου αὕτη ἀμέσως τάττεται καὶ ἀριθμεῖται· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς ἀρρενόφρονος Ἰουδίθ γράφεται· „ Καὶ ἐνήστευσεν (Ἰουδίθ) πάσας τὰς ἡμέρας „ χηρεύσεως αὐτῆς, χωρὶς Προσαββάτων καὶ Σαββάτων“· (Ἰουδ. ἡ. 6.) καὶ καθαρώτερα εἶπε τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος· „ Ἐπεὶ ἦν Παρασκευή, ὅ ἐστι Προσάββατον“· (Μάρκ. 15. 42.) (1).

ᾠδὴ ἐ. Ἦχος Πλ. β'. Ὁ Εἰρμός.

„ Πρὸς σὲ ὀρθρίζω τὸν δι' εὐσπλαγχνίαν σεαυτὸν τῷ πεσόμῃ κε-
„ μωσαμτα ἀτρέπτως, καὶ μέχρι παθῶν ἀπαθῶς ὑποκύψαμτα,
„ Λόγε Θεοῦ· τὴν εἰρήμην παράσχου μοι φιλάμθρωπε·

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Παρασκευὴν λόγους ἔχουσιν οἱ ἔξῃς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος ἔχει λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Σήμερον ὁ Κύριος „ ἡμῶν“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πεπλήρωται ἡμῖν „ λοιπὸν ὁ πῆς νηστείας ἀγών, ἐληξεν εἰς τὸν Σταυ- „ ρόν“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Τῆς χθὲς ὑποσχέσεως“. Πρόχλος Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Φο-

„ βερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια“. Ἀθανάσιος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Μέγα μὲν Οὐρανός „ δημιούργημα“. Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀναδραμάν“. Σάβωνται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ· οἱ δὲ, ἐν τῇ τῇ Βασιτοπαιδίου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου καὶ ἐν τῇ Πρωτάτῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Από τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ πρὸντως· καθὼς γὰρ ἡ παρούσα Πέμπτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, οὕτως ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν ἔπρεπε νὰ ἐρανισθῇ καὶ ὁ Εἰρμός οὗτος. Τί δὲ λέγει ὁ Ἡσαΐας; „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός.“ (Ἡσ. κς'. 9.) Ὅρα δὲ, πῶς εὐφυστάτα προσαρμόζει ὁ Ἱεράρχης τὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος. Πρὸς σέ ὀρθρίζω, λέγει, ὅχι τὸν ἐν ἀρχῇ ποιήσαντα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ὅχι τὸν ποιήσαντα τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν Σελήνην εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός· ὅχι τὸν φυτεύσαντα Παραδείσον κατὰ ἀνατολὰς, ἢ διαπλάσαντα ταῖς χερσὶ τὸν ἄνθρωπον, ἢ τόσα καὶ τόσα ποιήσαντα θαύματα· ἀλλὰ ὅλα ταῦτα ἀφίσας, πρὸς ἐσέ, λέγει, Κύριε, ὀρθρίζω, ὅστις διὰ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀόρητον φιλανθρωπίαν ἐκένωσας ἀτρέπτως τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἐσυγκατέβης ἕως εἰς ἡμᾶς. Προσέθηκε δὲ τὸ, Ἀτρέπτως· διότι, ἂν καὶ ἐκενώθη γενόμενος ἄνθρωπος, ἀτρέπτως ὁμως καὶ ἀναλλοίωτος ἔμεινε κατὰ τὴν Θεότητα· μέινας γὰρ ὅπερ ἦν Θεός, προσέλαβεν ὅπερ οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί ἐκένωσας τὸν ἑαυτὸν σου, Κύριε; Χάριν τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ, ὅστις διὰ τὴν παρακοὴν ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν τροφὴν τοῦ Παραδείσου. Οἰμοίως πρὸς ἐσέ ὀρθρίζω, Κύριε, ὅστις ἐταπεινώθης ἕως καὶ νὰ λάβῃς πάθῃ καὶ Σταυρὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον· ἀπαθῶς ὁμως, τουτέστι χωρὶς νὰ πάθῃς κατὰ τὴν Θεότητα· ὁ γὰρ Χριστὸς, ἐπειδὴ ἦτον εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, διὰ τοῦτο ἀναλόγως τοῖς ἰδιώμασι τῶν ἡνωμένων αὐτῷ φύσεων, τῆς θείας λέγω καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, κατὰ μὲν τὴν θείαν ἦτον ἀπαθής, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην ἦτον παθητός· ὥστε καὶ πάσχων ὁ Χριστὸς, ἀπαθῶς τοῖς πάθεσιν ὑπέκυπτεν (1).

Ἄφ'

(1) Ἐπειδὴ ἐνταῦθα περὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ἐστὶ, διὰ τοῦτο σημειοῦμεν τὰ κάτωθεν εἰδη τῶν παθῶν καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν πρὸς εἰδῆσιν φιλολόγων ἀναγνωστῶν. Ἐδέχθη ὁ Κύριος Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ αὐτὸν ἐφάνερον ὅτι ἐρρίφη τὸν στέφανον ὅπου εἶχεν ὁ Διάβολος εἰς τὴν κεφαλὴν ὡς νικητὴς κατ' ἡμῶν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· κατὰ δὲ τὸν Ἀθανάσιον, ὁ ἀκάνθινος στέφανος ἐφάνερον ὅτι ὁ Κύριος ἐξήλυθε τὴν κατάραν ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ εἰς τὸ νὰ βλασταῖν ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐφάνερον δὲ πρὸς ταῦτοις ὁ ἀκάνθινος Στέφανος καὶ ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠρνήσθη τὰς μερίμνας καὶ ὀδύνας τῆς παρούσης ζωῆς, αἱ ὁποῖαι ὀνομαζονται ἀκανθαί, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀθανάσιον· ἐφάνερον ἄκομῃ ὁ ἀκάνθινος στέφανος ὅτι ὁ Κύριος ἐγίνε Βασιλεὺς καὶ νικητὴς τοῦ κοσμοκράτορος, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ἀμαρτίας· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος Ἀθανάσιος· στέφανον γὰρ φοροῦσιν οἱ Βασιλεῖς. Ἐξεδύθη τὰ ἱμάτια καὶ ἐνεδύθη τὴν πορφύραν, διὰ νὰ ἐκδύσῃ τοὺς δερματίνους χιτῶνας ὅπου ἐφόρεσεν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, σημειὸν ὄντας τῆς νεκρώσεως. Ἐνεδύθη πάλιν τὰ ἱμάτια, διὰ νὰ ἐνδύσῃ αὐτὸν τὴν ἀφθαρσίαν τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς κατὰ τὸν αὐτόν. Κάλαμον ἔλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὴν δεξιὰν ὡς σκηπτρον, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀρχαῖον ὄφιν καὶ δράκοντα· φυσικὴν γὰρ ἀντιπάδειαν ἔχει ὁ κάλαμος μὲ τοὺς ὄφεις καὶ θανατοῖ αὐτούς, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ παύσῃ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Διαβόλου, τὴν ὁποίαν ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ σβύσῃ τὸ χειρογράφον

τῶν ἀμαρτιῶν μας, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ υπογράψῃ βασιλικῶς μὲ τὸ κόκκινον αἷμά του τὸ γράμμα τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν μας· καθότι καὶ οἱ Βασιλεῖς μὲ κόκκινον κιννάβαρι υπογράφουσιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σταδίτης Θεόδωρος ἐν τῷ Δοξαστικῷ τῆς τρίτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν· „Χριστὲ ὁ Θεός, ὁ σὺ καλὰ μὲ τὸ Σταυρὸν βαρεῖς ἐρυθρεῖς τοὺς σούς δακτύλους αἱματῶσας, τοῖς ἀφεισίμοις ἡμῶν (ἡτοὶ τοῖς συγχωρητικοῖς γράμμασι) βασιλικῶς υπογράφαι φιλανθρωπισαμένος. Εἰς τὸ ξύλον ἐσταυρώθη, διὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Ἐλαβε τὴν γούσιν τῆς χολῆς καὶ τοῦ ὄζου, διὰ τὴν γλυκίαν γεύσιν τοῦ καρποῦ τῆ ἀπηγορευμένου, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐλαβε τὰς καρφίαι, διὰ νὰ καρφώσῃ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀπλώσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν Σταυρὸν, διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ ἀπλωμα τῶν χειρῶν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας ἵπου ἱπύνησαν εἰς τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον, καὶ διὰ νὰ ἰνώσῃ τὰ μακρὰν διαστάτα, Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, οὐράνια καὶ ἐπίγεια. Ἐλαβε τὸν θάνατον, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν θάνατον. Ἐτάφη, διὰ νὰ μὴ σπριγνέμεθα πλέον ἡμεῖς εἰς τὴν γῆν ὡς τὸ πρότερον. Ἀνέστησε τοὺς νεκροὺς εἰσελθοντας εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἀναστειθώμεν, ἔχομεν νὰ εἰσελθώμεν εἰς τὴν ἀνὴ Ἱερουσαλὴμ. Τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ ὅπου ἔρρευσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἐφάνερον, τὸ μὲν ὕδωρ, τὸ Βάπτισμα, τὸ δὲ αἷμα, τὴν κοινωνίαν τοῦ αἵματος, καὶ πρὸς τοῦτοις τὸ διὰ Μαρτυρίᾳ Βάπτισμα. Ἐσχοτίσθησαν οἱ φασγνήτες, διὰ νὰ φατεράσων ὅτι πινδοῦσι τὸν Σταυρὸν θάνατον. Αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, διότι ἐπασχύνῃ ἡ πέτρα τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ ἀνέβη

διὰ

Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Μελωδός, λαμβάνει τὸ τέλος τοῦ Εἰρμοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆ· ὅθεν ἐκεῖνος μὲν εἶπε· „Κύριε ὁ Θεός „ἡμῶν εἰρήνην δὲς ἡμῖν“· (Ἡσ. κς'. 9.) οὗτος δὲ λέγει· „Χάρισαί μοι τὴν εἰρήνην σου „Κύριε“. Εἰρήνην δὲ εἶπε τὴν θείαν καὶ σωτηριώδη καὶ ἀνωθεν ἐρχομένην, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπεν· „Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰωάν. ιδ'. 27.) καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία παρακαλεῖ λέγουσα· „ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης τοῦ Κυρίου „δεηθώμεν“· ἔστι γὰρ καὶ εἰρήνη κοσμικὴ, ἡ διὰ κοσμικὰ τέλη συνισταμένη, ἡ ὁποία πολλάκις καταντᾷ εἰς μάχην καὶ πόλεμον καὶ ἀπώλειαν· περὶ ἧς εἶπεν ὁ Κύριος· „Οὐ „καθὼς ὁ Κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰω. ιδ'. 27.) καὶ ὁ Ἱερεμίας γράφει· „Εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ ποῦ ἐστὶν εἰρήνη“; (Ἱερ. ε'. 14.)

Διὰ τί δὲ λέγει ἐδῶ ὁ Ἡσαΐας, „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“; Ἐπειδὴ καθὼς ἡ σαρκικὴ ἀγάπη καὶ ὁ σωματικὸς ἔρως δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστὰς νὰ κοιμηθῶν ἀναπαυτικά, ἀλλ' ἐξυπνᾷ αὐτοὺς τὴν νύκτα· οὕτω καὶ ἡ θεία ἀγάπη δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστὰς τοῦ Θεοῦ νὰ κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ σηκώνει αὐτοὺς διὰ νὰ δοξολογήσουν καὶ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν ἐρωμένον αὐτῶν Θεόν. Οὕτω τὸν Προφήτην τοῦτον ἡ θεία ἀγάπη ἐσήκωνεν εἰς δοξολογίαν Θεοῦ καὶ εὐχαριστίαν, καθὼς τοῦτο ὁ αὐτὸς σημεῖοι λέγων· „Ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐπὶ τῇ μνείᾳ, ἣ ἐπιθυμῶ ἡ ψυχὴ „ἡμῶν· ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“· (Ἡσ. κς'. 9.) οὕτω καὶ τὸν Προφήτην Δαβὶδ ἡ αὐτὴ θεία ἀγάπη ἐσήκωνε· διὸ καὶ ἔλεγεν· „Ὁ Θεός ὁ Θεός μου, „πρὸς σέ ὀρθρίζω· ἐδέψισέ σε ἡ ψυχὴ μου“· (Ψαλ. ξβ'. 1.)

Τροπάριον.

„Ρυθθέμεντες πόδας καὶ προκαθαθέμεντες Μυστηρίου μεθέξει τοῦ
„Θείου μῦρ, Χριστέ, σοῦ οἱ ὑπηρεταί, ἐκ Σιών ἑλαιῶμος μέγα
„πρὸς Ὅρος συραμῆλθον, ὑμνοῦντές σε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ Μελωδός τὰ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου καὶ τοῦ θείου Νιπτῆρος εἰς τὸν Κανόνα τῆς μεγάλης Πέμπτης, τῶρα ἐδῶ εἰς τὸ Τριώδιον τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀναφέρει τὰ μετὰ ταῦτα γενόμενα, καθὼς τὰ διηγέται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Τμνήσαντες γὰρ, φησὶν, ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν ἑλαιῶν“· (Ματ. κς'. 30.) Ὅθεν τῆς τοῦ ρητὸν ἐρανίζόμενος λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀφ' οὗ οἱ Μαθηταὶ καὶ ὑπηρεταί σε ἐνέφθησαν μὲν κατὰ τοὺς πόδας μετὰ τὸν θείον Νιπτῆρα, προκαθαρίσθησαν δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ μετὰ τὴν μετοχὴν καὶ κοινωνίαν τοῦ θείου σου Μυστηρίου· ἵτοι μὲ τὴν μετάληψιν τοῦ

διὰ τὸ πᾶν ὅπου ἐπαθεν ὁ Ἀδάμ. Καὶ τελειοῦται ἀνέστη, διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀνάστασιν. Ταῦτα πάντα εὐρύσεις ἐν τῇ σειρᾷ τῆς κατὰ Ματθαῖον, τῇ συλλεχθείσῃ ὑπὸ τοῦ Νικήτα· τὰ πλείω δὲ τούτων μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖ διὰ στίχων ἐμμέτρων·

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Δεῖς Πρόκλος δίκαιον εἶχε νὰ ἐκφωνῇ ἐγκωμιαστικῶς καὶ θαυμαστικῶς περὶ τῶν εἰδῶν τῶν παδῶν τοῦ Κυρίου, λέγων· „Ὁ πάθος κόσμου καθάρσιον! ὦ θάνατος ἀθανασίας ἀφορμὴ, ζωὴν ἀνατέλλουσα! ὦ κάδος ἐν ᾧ τῶν ἐξ αἰῶνος νεκρωθέντων γέφυρα πρὸς ἀναβίωσιν! ὦ μεσημβρία τῆς δειλινῆς ἐν Παραδείσῳ καταδίκης ἀνάκλησις! ὦ Σταυρὸς δένδρου Ἰατρὸς! ὦ ἥλοι τὸν Κόσμον τῇ θεογονίᾳ προσηλῶσαντες, καὶ θάνατον καταπείραντες! ὦ

ἄκανθαί τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀμπελῶνος οἱ βότρυες! ὦ χολὴ τοῦ τῆς Πίστews μέλιτος πρόξενος καὶ τῆς Ἰουδαίων τοινηρίας κατήγερος! ὦ σπόγγος, τὴν κοσμικὴν ἀμαρτίαν ἀποσπογγίσας καὶ ἀποσμήξας! ὦ κάλαμος ἐν Οὐρκοῖς τοὺς πιστοὺς πολιτογραφῆσας, καὶ ἀρχεκακῶς ὅπως τὴν τυραννίδα συντρίψας! ὦ Μυστήριον παρὰ ἀπίστοις ἀπιστοῦμενον, ὑπὸ δὲ πάντων πιστῶν ἀκαταπύστως προσκυνούμενον! ὦ σημεῖον παρὰ ἀπίστων ἀντιλεγόμενον, καὶ παρὰ πιστῶν δοξαζόμενον! ὦ Μυστήριον, (τοῦ Σταυροῦ) Ἰουδαίοις μὲν ἀκράδalon, Ἑβραίοις δὲ μωρία, ἡμῖν δὲ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, καθὰ φησιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· (Δόχ. εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φοβερά τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια“).

τοῦ ἀχράντου σου σώματος καὶ τῆ τιμίου σου αἵματος· ἀφ' οὗ, λέγω, οὕτως ἐκαθαρίσθησαν, τότε ἀνέβησαν μαζὶ με' ἐσέ' ἀπὸ τὴν Σιών (τὴν Ἱερουσαλήμ) εἰς τὸ μέγα Ὅρος τῶν ἐλαιῶν, ὑμνοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες ἐσέ', φιλάνθρωπε.

Ἔχει δὲ καὶ ἀναγωγικὴν θεωρίαν ὁ λόγος οὗτος· πόδες γὰρ τῆς ψυχῆς νοοῦνται αἱ ὑποβεβηκυῖαι αὐτῆς δυνάμεις· ἦτοι ἡ αἰσθησις, ἡ φαντασία, ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια. Ὅποιος λοιπὸν νίψῃ καὶ καθάρσῃ ταύτας διὰ τῶν πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἀρετῶν, ὡς διὰ θείων χειρῶν, καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις φυλάττῃ καθαρὰς ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, τὴν δὲ φαντασίαν φυλάττῃ ἀμόλυντον ἀπὸ τὰς αἰσχροῦς εἰκόνας καὶ τύπους τῆς ἀμαρτίας, τὴν δὲ δόξαν φυλάττῃ ἀπὸ τὰς ψευδοδοξίας καὶ πονηρὰς ὑπολήψεις τε καὶ προλήψεις, τὴν δὲ διάνοιαν τὸ ταχυπετές ὄνειρον χαλινώσῃ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καρδίαν, τὸν δὲ νοῦν, τὴν ἀνωτάτην δύναμιν τῆς ψυχῆς καθάρσῃ διὰ νοερᾶς προσευχῆς καὶ πρὸς Θεὸν ἐνώσεως, αὐτὸς ἀναβαίνει ἀπὸ ἐδῶ εἰς Ὅρος ὑψηλῆς θεωρίας, καὶ φθάνει εἰς μέτρα φωτισμοῦ, καὶ ἀρπάζεται εἰς ἀποκαλύψεις ἀλαλήτων μυστηρίων τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῖς αὐτοῖς νόοις συναμιλλᾶται, καὶ με' αὐτοῦς ὑμνεῖ τὸν Θεόν.

Τροπᾶριον.

„Ὁρᾶτε, ἔφης, φίλοι, μὴ θροεῖσθε· μῦν γὰρ ἡγγικεν ὥρα ληφθῆ-
 „μαί με κταρθῆναι χερσὶν ἀμόμων· πάντες δὲ σκορπισθήσεσθε,
 „ἐμὲ λιπόρτες, οὓς συμάξω, κηρύξαι με φιλάμθρωπον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρητὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ μάλιστα τοῦ Ματθαίου εἶναι συνερανισμένον τὸ παρὸν Τροπᾶριον· τὸ μὲν γὰρ „Ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· (Ματθ. κδ'. 6.) ὁμοίως ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐρανίσθη καὶ τὸ ἀκόλουθον· „Ἰδοὺ ἡγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν“· (Ματ. κς'. 45.) τὸ δὲ „Πάντες σκορπισθήσεσθε“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· „Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε“· (Ἰω. ις'. 32.) καὶ ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ Ζαχαρίαν· „Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης“· (Ματθ. κς'. 31. Ζαχ. ιγ'. 7.) τὸ δὲ „Οὓς συμάξω“ καὶ αὐτὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· ταῦτό γὰρ εἶναι με' ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ματθαῖος· „Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν“· (Ματθ. κς'. 32.)

Τούτων οὕτως ἐγνασμένων, εἰσάγει ὁ Μελετῶν τὸν Κύριον λέγοντα ἐν προσώπῳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μαθητάς του· Ὁρᾶτε, φίλοι καὶ Μαθηταί μου, καὶ μὴ φοβεῖσθε· ὅπερ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶπε με' ἄλλας λέξεις· „Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω“· (Ἰω. ιδ'. 27.) Καὶ διὰ τί λέγω νὰ μὴ φοβῆσθε; Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς οὗτος εἶναι καιρὸς ἀνδρίας καὶ μεγαλοψυχίας· ταῖρα γὰρ ἐπλησίασεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν, οἱ τινες ἔχουν νὰ με' θανατώσουν· ὅλοι δὲ ἐσεῖς ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου ἔχετε νὰ σκορπισθῇτε ὁ καθείς εἰς τὰ ἴδια, καθὼς ὤ-
 „ταν φονευθῇ ὁ Ποιμὴν σκορπίζονται τὰ πρόβατά του εἰς ἕνα καὶ ἄλλο μέρος· ἀφ' οὗ ὁ-
 „μῶς ἀναστῆθῶ, τότε θέλω σᾶς συνάξει ὅλους εἰς ἕνα τόπον· ἦτοι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου καὶ ἔχετε νὰ με' κηρύξετε ὡς φιλάμθρωπον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Στήλην κακίας ἀντιθέου Παῖδες θεῖοι παρεδειγμάτισαν· κατὰ
 „Χριστοῦ δὲ φρυαττόμενον ἄρομον συνέδριον, βουλευέται κερά,
 „κτεῖραι μελετᾷ τὸν ζῶνς κρατοῦντα παλαμῇ, ὃν πᾶσα κτίσις
 „εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ὀσιώτατοι, λέγει, καὶ Θεοσεβέστατοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖδες παρεδειγμάτισαν: ἦτοι ἐφαύλισαν καὶ κατεφρόνησαν ὡς ἓνα μηδὲν, ἢ ἐθεάτρισαν φανερώς καὶ κατήσχυαν τὴν χρυσὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἣτις, ἐπειδὴ ἀνεστηλώθη διὰ τὰ προσκυ- νῆται ἀπὸ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι λαοὺς ὡς Θεός, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἦτον καὶ μία στήλη τῆς ἀντιθέου κακίας: ἦτοι τῆς ἀσεβείας τοῦ Τυράννου. Οἱ μὲν οὖν ἅγιοι τρεῖς Παῖδες οὕτω τὴν εἰκόνα ἐκείνην ἐθεάτρισαν καὶ κατήσχυαν (1). τὸ δὲ παράνομον συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων, τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ταραττόμενον καὶ μαινόμενο, δὲν ἐπαρδειγμά- τισεν, οὐδὲ ἐφαύλισεν, ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες, τὴν στήλην τοῦ Φθόνου καὶ τῆς μίαιφόνου γνώμης ὅπου εἶχε κατὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀνεστηλωμένην μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, ὅχι! Ἀλλὰ τί κάμνει; Βουλευέται μὲν μίαν ματαίαν καὶ εὐκαιρον βουλήν· μελετᾷ δὲ τὰ θανατώσῃ ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην, ὁ ὁποῖος κρατεῖ μὲ τὴν παλάμην του τὴν ζωὴν τῶν ἀ- πάντων. Καὶ ποία ἄλλη βουλή ματαιότερα ἀπὸ αὐτῆς; ἢ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς μελέτης ταύτης κενσπουδέστερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ τὰς κατὰ τοῦ Κυρίου κενὰς ταύτας μελέτας προβλέπων τοῦ παρανόμου συνεδρίου, ἐλεγκτικῶς ἔλεγεν· „Ἰνα τί ἐφρύαζαν Ἐθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;“ (Ψαλ. β'. 1.) Ἀκολού- θως δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅν πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας“, διὰ τὰ δεῖξῃ ὅτι εἶναι ἡ ἁγία ὁδοὸς, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ ἀνωτέρω λόγος.

Ἄξιον δὲ εἶναι τὰ σημειώσωμεν ἐδῶ τὸ ἀκόλουθον ὡς ἐν παραρτήματι, ὅτι ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων μέχρι τῶν ἐσχάτων τὰ παιδία καὶ οἱ νεώτεροι ἐφάνησαν εὐσεβέστεροι τῶν γερωντοτέρων· καθὼς γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, οἱ τρεῖς νέοι Παῖδες οὗτοι κατεφρόνησαν μὲν τὴν στήλην καὶ εἰκόνα τῆς ἀσε- βείας, εὐλόγουν δὲ καὶ εὐφήμεον τὸν Θεόν· οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι πρεσβύτεροι καὶ γερωντό- τεροι ἐπροσκύνησαν μὲν τὴν εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, ἐβλασφήμησαν δὲ τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Κυρίου, τὰ μὲν παιδία καὶ οἱ νέοι εὐφήμεον καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν Θεοπρεπῶς, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καθήμενος ἐπὶ πάλου ὄνου· οἱ δὲ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ Ἱερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἐβλασφήμουν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου· διὰ τοῦτο δικαίως ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ ἐπαινεῖ τῶν ἀνωτέρω παιδίων τὰς εὐφημίας λέγων· „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον“· (Ψαλ. η'. 2.) ὁ δὲ Κύριος ἀπεδέχθη αὐτάς, καὶ περὶ τῶν παιδίων εἶπεν· „Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, „ἐάν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν“. (Ματθ. ιη'. 3.)

Τροπᾶριον.

„Ἀπὸ βλεφάρων, Μαθῆται (2), μὴ ὑπνοῦ, ἔφης Χριστέ, τιρά-
„ξατε· ἐμ̄ προσευχῇ δὲ γρηγορεῖτε, πειρασμῷ μήπως ὀλῃσθε, καὶ
„μάλιστα Σίμων· τῷ κραταιῷ γὰρ μείζων πείρα· γυνώθι με Πέ-
„τρε, ὅμ̄ πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας·

ΕΡΜΗ-

(1) Εἰς τοιοῦτον γὰρ σημαίνοντα μεταχειρίζε-
ται καὶ ἡ Γραφή τὸ, Παραδειγματίζω· ὅθεν γέγρα-
πται· „Ὁ Ἰωσήφ δίκαιος ὢν, καὶ μὴ δέλων αὐτὴν
„(τὴν Παρθένον δηλ.) παραδειγματίζουσα...“ (ἡτοι
„φανερῶς θεατρίσαι) (Ματθ. α'. 19.) Ὁμοίως καὶ
ὁ Παῦλος λέγει· „Ἀνασταυρεῖτε αὐτοὺς τὸν Τύπον
„τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντες“. (Ἐβ. ε'. 6.)
Καὶ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος

„τῷ Μωϋσῇ· λάβε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, καὶ
„παραδειγματίσον αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ κατέναντι τοῦ
„Ἡλίου“. (Ἀριθ. κε'. 4.) ὅπερ ἐρμηνεύει ὁ Ἀ-
„λεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Τὸ ἐμφανῶς οὖν ἀρα
„κολάζεσθαι, καὶ τὸ οἰοῖσιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ
„Θεοῦ, παραδειγματίζεσθαι φασὶν ἀπέναντι τοῦ
„Ἡλίου“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μαθηταίς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι συνερανισμένον ἀπὸ διάφορα ῥήματα τοῦ Εὐαγγελίου· ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος λέγει· „Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ (ὁ Ἰησοῦς) καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής“· (Ματθ. κς'. 40.) ὁ δὲ Λουκᾶς οὕτω φησὶν· „Εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐζητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεδήκην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου“· (Λουκ. κβ'. 31.) ὁ δὲ Μάρκος λέγει· „Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων δηλ.) βεβαρημένοι (ἀπὸ τὸν ὕπνον) (Μάρκ. ιδ'. 40.)“· Ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥήματα ἐνώσας ὁ Ἱερὸς Μελεῳδὸς, ἀποτελεῖ τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει οὕτως.

Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ εἶπας πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους σου· Ὁ παμφίλτατοι Μαθηταί μου, τάρτα κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς παραδόσεώς μου τινάξατε ἀπὸ τὰ βλέφαρά σας (ἥτοι ἀπὸ τὰ ὀμμάτια) τὸν ὕπνον, καὶ ἄς μὴ εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ σας βεβαρημένοι· ὁ γὰρ ὕπνος ὄχι μόνον τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς φυσικὰ καταβαρύνει, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς λοιπὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα δὲ ὅλον παραλύει· Ὅρα δὲ ὅτι προσφυῶς εἶπεν ὁ Μελεῳδὸς τὸ ῥῆμα Τινάξατε· διότι, ὅταν ὁ ὕπνος κυριεύσῃ τὴν καρδίαν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν διώξῃ τις, πᾶρεξ μὲ τὸ τινάγμα χειρῶν καὶ ποδῶν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος, καὶ τότε μόλις καὶ μετὰ βίας. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητὰς του νὰ τινάξουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τὸν ὕπνον, τότε λέγει εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ γρηγορεῦν· ἥτοι νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν· ἐπεὶ δὲ πρῶτον πρέπει νὰ ἐκλίπῃ τις ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ ἔπειτα νὰ ποιῇ τὸ ἀγαθόν, κατὰ τὴν Φαλμικὴν ἐντολήν· „Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσων ἀγαθόν“· (Ψαλ. λγ'. 14.)

Εἰς τί δὲ πρᾶγμα τοὺς λέγει νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ; Ὅχι εἰς βιωτικὰ καὶ ἀνωφελῆ διηγήματα, ὄχι εἰς μύθους καὶ παραμύθια· ἀπαγε! αἱ γὰρ ἀγρυπνίαι ὅπου ἐξοδεύονται εἰς τὰ τοιαῦτα μάταια καὶ ἐφάμαρτα πράγματα εἶναι πολὺ χειρότεραι καὶ ἀνωφελέστεραι ἀπὸ τὸν ὕπνον· ὁ δὲ ὕπνος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι πολλὰ καλλίτερος καὶ ὠφελιμώτερος ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἀγρυπνίας· Ἀλλὰ εἰς τί διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς Μαθητὰς του νὰ ἦναι ἐξυπνοὶ; Εἰς τὴν ἀρίαν προσευχὴν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶν ἀπὸ τὸν πειρασμόν τοῦ Διαβόλου· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναι τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Μελεῳδοῦ, πᾶρεξ μία ἐξηγήσις τῶν λόγων ἐκείνων τοῦ Κυρίου „Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν“· Εἶτα καὶ τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀναφέρει ὁ Μελεῳδὸς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ὅποια εἶπεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, ὁμοίως καὶ τὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου· „Σίμων καθεύδεις; οὐκ ἰσχύσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;“ (Μάρκ. ιδ'. 37.) ὅθεν λέγει τρόπον τινα πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· ὦ Σίμων Πέτρε, σὺ μάλιστα καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Μαθητὰς μου, σὺ περισσότερον ἀγρύπνια εἰς τὴν πρὸς Θεὸν προσευχὴν, ἵνα ἀπὸ αὐτὴν ἐνδυναμωθείς νικήσῃς τὸν ἐχθρὸν ὅπου περισσότερον σὲ πόλεμεϊ ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ὅλους γὰρ ἐσᾶς ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς διὰ νὰ κοσκινίσῃ καὶ νὰ ταραξῇ ὡς σιτάρι, ἐσὲ δὲ μάλιστα. Διὰ τί; Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσὺ εἶσαι ἀνώτερος καὶ κορυφαῖος τῶν ἄλλων, καὶ κατὰ τὴν Πίστιν θερμότερος.

Ὅθεν, καθὼς οἱ ἐχθροὶ σπουδάζουν νὰ κηρυνίσουν ἐκείνους τοὺς πύργους τῶν πόλεων, ὅπου βλέπουν δυνατωτέρους καὶ ὀχυρωτέρους ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πληροφορημένοι ὄντες, ὅτι μαζὶ μὲ ἐκείνους ἔχουν νὰ συγκληρυνίσουν καὶ τοὺς ἀδυνάτους, καὶ καθὼς ὅποιος θανατώσῃ τὸν γενναϊότερον σκύλον τὸν φύλακα μιᾶς μάνδρας, καὶ ὅλην τὴν μάνδραν τῶν προβάτων δύναται εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· οὕτω καὶ ὁ Διάβολος γνωρίζων τὸν μακάριον Πέτρον ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ ἀνδρειότερον, ὅλον τὸν πόλεμον καὶ τὴν μάχην ἔστησε κατ' αὐτοῦ, ἵνα νικήσας αὐτὸν εὐκόλως νικήσῃ ὁμοῦ καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ οὕτω τὴν μάνδραν τοῦ Χριστοῦ διασκορπίσῃ καὶ ἀφανίσῃ· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „Τῷ κραταίῳ γὰρ μερίζων πείρα“ (ἥτοι εἰς τὸν δυνατὸν κατὰ τὴν ψυχὴν μεγαλήτερος πόλεμος ἐπάγεται παρὰ τοῦ ἐχθροῦ). Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Σολομών· „Κρίσις ἀπότομος ἐν

„ταῖς ὑπερέχουσι γίνεται· ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστὸς ἐστὶν ἐλέους· δυνατοὶ δὲ δυνα-
 „τῶς ἐτασθήσονται“· (Σοφ. 5. 5.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος, ἐρμηνεύων τὸ
 „ἀνωτέρω ρητὴν τοῦ Λουκᾶ· „Ἐξὸς τῷ Διαβόλῳ τοὺς δοκιμωτέρους ἐξαιτεῖσθαι πρὸς
 „πάλιν, ὡς τὸν Ἰώβ“· καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πρὸς γὰρ τὸ ἀντιτεῖνον μάλιστα
 „ἢ παράταξις“ (Λόγῳ πρὸς Ἀθανάσιον).

Τὸ δὲ τελευταῖον μέρος τοῦ Τροπαρίου „Γνωθί με Πέτρε“ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἔ-
 ξω ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅτι προσετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ εἰς ἀναπλήρω-
 σιν τοῦ μέλους τοῦ Τροπαρίου· δὲν ἔχει ὅμως οὕτως ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ θέλων ὁ Θεὸς
 Κοσμάς νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Κύριος προεγίνωσκεν ὅχι μόνον τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ
 καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίας φωνὰς τῆς ἐκείνου ἀρνήσεως, δηλαδὴ τὸ „Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“
 (Ματθ. 26. 72.), διὰ τοῦτο ἐρανίζεται τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰσάγει αὐ-
 τὸν λέγοντα πρὸς τὸν Πέτρον· Ὡ Σίμων Πέτρε, ἐσύ ὅπου ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ Πατρὸς
 μου με ἐγνώρισες καὶ με ὡμολόγησες ὅτι τὸν Θεοῦ τοῦ ζῶντος, γνώρισόν με τὸν αὐτὸν
 καὶ τῶρα ὅπου παραδίδομαι εἰς θάνατον, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς καὶ εἰπῇς „Οὐκ οἶδα τὸν
 „ἄνθρωπον“.

Τροπάριον.

„Βέβηλον ἔπος τῶν χειλέων οὐποτε προήσομαι, Δέσποτα· σὺν
 „σοὶ θαυοῦμαι ὡς εὐγνώμων, καὶ οἱ πάντες ἀρρήσωμαι· ἐβόησε
 „Πέτρος· σὰρξ ἔδὲ αἷμα, ὁ Πατήρ σε ἀπεκάλυψέ μοι σὲ, ὅν πα-
 „σα Κτίσις ὡλογεί δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τὸν Πέ-
 τρον· γνώρισόν με τὸν Θεοῦ, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς καὶ εἰπῇς· „Οὐκ οἶδα τὸν ἄν-
 „θρωπον“· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει τὸν Πέτρον ἀποκρινό-
 μενον εἰς τὸν Κύριον καὶ λέγοντα· ὦ Δέσποτα τῶν πάντων, ἐγὼ δὲν θέλω ἐμβάλει πο-
 τὲ ἀπὸ τὰ χεῖλη μου τοιοῦτον ἀκαθαρτον λόγον, δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῇ, ἂν καὶ κινδυ-
 νεύσω εἰς θάνατον· „Κὰν δὲρ με γὰρ, φησὶ, σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσω-
 „μαι“· (Ματ. 26. 35.) καὶ πάλιν· „Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ
 „οὐδέ ποτε σκανδαλισθήσομαι“· (Ματθ. 26. 33.) Τὸ δὲ „Βέβηλον ἔπος“ δὲν ση-
 μαίνει ἄλλο, εἰμὴ τὸ „Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“· τί γὰρ ἄλλο εἶναι βεβηλότερον καὶ
 ἀκαθαρτότερον ἀπὸ τὴν ἄρνησιν; Δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῇ, Κύριε, ἀλλὰ μαζὶ με ἐσὲ θέ-
 λω ἀποθάνει ὡς δούλος καὶ Μαθητῆς σου εὐχάριστος καὶ ευγνωμονέστατος, ἂν καὶ ὅλοι
 οἱ ἄλλοι συναπόστολοι καὶ συμμαθηταί μου ἡθέλουν σὲ ἀρνηθῇ.

Ἐπειτα θέλων νὰ πιστώσῃ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν εἶπε πρὸς αὐτὸν
 οὕτω· „Μακάριος εἶ, Σίμων Βαρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλ-
 „λ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς“· (Ματθ. 16. 17.) διὰ τοῦτο προβάλλεται ταύ-
 τιν ἐδῶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἰδικῆς του Πίστεως, καὶ λέγει οὕτω· Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν,
 Κύριε, νὰ σὲ ἀρνηθῶ καὶ νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν γινώσκω ἐσὲ, τὸν ὁποῖον δὲν μοι ἀπεκάλυ-
 ψε (δὲν μοι ἐφανερώσεν) σὰρξ καὶ αἷμα, (θνητὸς ἄνθρωπος), ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πατήρ σου
 ὁ ἐπουράνιος; Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γένη. Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Πέτρος, κατὰ
 τὸν Θεόδωρον, ἴσως με σχῆμα λύπης καὶ δεινοπαθείας, ὡς μὴ θαρρῶν εἰς τὴν ἰδικήν του
 Πίστιν καὶ γενναιοκαρδίαν.

Καθὼς δὲ, ὅταν ὁ Κύριος ἠρώτησε τὸν Πέτρον τρίς· „Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον
 „τούτων;“ ἐλυπήθη διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος, καὶ ἔφερε μάρτυρα τῆς ἀγάπης του αὐτὸν τὸν
 ἴδιον ἐρωτήσαντα Κύριον, εἰπὼν αὐτῷ· „Κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ
 „σε“· (Ἰω. 13. 17.) οὕτως ἔκαμε καὶ ἐδῶ· ὅθεν ὅταν ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτὸν „Γνω-
 „θί με, Πέτρε, καὶ μὴ με ἀρνηθῇς“, τότε ὁ μακάριος Πέτρος λυπούμενος διὰ τὸν λόγον
 τοῦ-

τοῦτον καὶ δεινοπαθῶν, σὺ εἶπας, λέγει, Κύριε, ὅτι ὄχι σὰρξ, ὄχι αἷμα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ σου ἀπεκάλυψεν ἐσέ εἰς ἐμέ. Καὶ λοιπὸν πῶς τώρα μοι λέγεις; „ Γινώθι, „ Πέτρε, ἐμὲ τὸν ἐγνωσμένον καὶ ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἐσέ ἐκ τοῦ Πατρὸς μου; „ ἀνακόλουθον γὰρ τοῦτό ἐστιν.

Τροπάριον.

„ Βάθος σοφίας θεϊκῆς καὶ γνώσεως οὐ πᾶν ἐξηρεύησας· ἄβυσσος δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε· ὁ Κύριος ἔφη.
„ Σὰρξ οὐκ ὑπάρχων μὴ καυχῶ· ἀρνήσῃ τρίτον γάρ με, ὃν πᾶσα
„ Κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνταποκριτικὰ ἔνα εἰς τὸ ἄλλο εἶναι τὰ δύο Τροπάρια ταῦτα· εἰς μὲν γὰρ τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Πέτρος ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Διδάσκαλόν του· εἰς δὲ τὸ παρὸν εἰσάγεται ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἀποκρινόμενος πρὸς τὸν Πέτρον καὶ λέγων· ὦ ἄνθρωπε (ἐντρεπτικῶς δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου προφέρει ἐδῶ ὁ Κύριος, ἐναντιούμενος εἰς τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ Πέτρου καὶ μεγαλαύχισιν), ὦ Πέτρε, ἐπειδὴ εἶσαι ἄνθρωπος, διὰ τί τόσο ἀντιστέκεις καὶ λέγεις ὅτι δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῇ, ἢ δὲν ἔχω νὰ σκανδαλισθῶ διὰ σέ; Ναὶ ἀληθῶς ὁ Πατὴρ μου ἀπεκάλυψεν εἰς ἐσέ ὅτι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν Υἱὸς του· ἠξέυρε ὅμως ὅτι δὲν ἐρευνήσας ὅλον τὸ βάθος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καὶ γνώσεως, οὐδὲ ἐκατάλαβες τὴν ἄβυσσον τῶν ἰδικῶν μου κριμάτων (τῶν κρίσεών μου), οὐδὲ τοὺς τρόπους καὶ τὰς αἰτίας ἠξεύρεις, διὰ τὰς ὁποίας ἔχεις νὰ παραχωρηθῇς εἰς τὸ νὰ με ἀρνηθῇς· αὗται γὰρ εἶναι, ἢ διὰ νὰ συσταλθῇ ἡ ὑπερηφάνειά σου, ἢ διὰ νὰ γένης εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μὲ τὸ μέσον τῶν δακρύων σου παράδειγμα μετανοίας, ἢ καὶ διὰ νὰ γένης συγκαταβατικώτερος εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀδελφούς σου, σωφρονισθεὶς ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου μέγα πτῶμα τῆς ἀρνήσεως.

Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ εἶσαι σὰρξ τόσο ἐυκολότρεπτος, μὴ καυχᾶσαι· διότι, ἂν εἰς τὸν Ἐωσφόρον, ὅλον νοερόν ὄντα, δὲν ὠφελίσεν ἡ καύχισις καὶ ὑπερηφάνια, ἀλλὰ ἐκρήμνισεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν μέσα εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς· πῶς αὐτὴ θέλει ὠφελίσαι ἐσέ, ὦ Πέτρε, ὅπου εἶσαι σὰρκα καὶ πηλός; Μὴ καυχᾶσαι λοιπὸν, διότι ὄχι εἰς πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ εἰς τούτην τὴν ἐνεστῶσαν νύκτα θέλεις φανεῖ φεύστης τῶν λόγων σου· πρὶν γὰρ νὰ φανᾷξῃ δύο φοραῖς ὁ πετεινός, τρεῖς φοραῖς ἔχεις νὰ με ἀρνηθῇς· οὕτω γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει· „ Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις, ἀπαρνήσῃ με „ τρίς“. (Μαρκ. ιδ'. 72.) Σημείωσαι ὅτι τὸ μὲν „ Βάθος Σοφίας Θεϊκῆς καὶ γνώσεως „ οὐ πᾶν ἐξηρεύησας“, καὶ τὸ „ Ἄβυσσον δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε“, ταῦτα ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὰς φωνάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰπόντος· „ Ὡ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ „ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ια'. 33.) τὸ δὲ „ Μὴ καυχῶ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν Προφήτιδα Ἄνναν τὴν λέγουσαν· „ Μὴ καυχᾶσθε, καὶ μὴ λαλῆτε ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχὴν, μηδὲ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν“. (ἀ. Βασιλ. β'. 3.)

Ἀληθῶς δὲ ἀρμόζουσι τὰ λόγια ταῦτα εἰς τὴν μεγαλαύχισιν τοῦ μακαρίου Πέτρου λέγοντος· „ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι“. (Ματθ. κς'. 33.) καὶ „ Κἀν δέ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι“. (Ματθ. κς'. 35.) ἐκαυχῆθη γὰρ καὶ ὁ Κορυφαῖος Ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐλάλησεν ὑπέρογκα ἐναντίον εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων εἶπεν ὅτι τρία αἷτια ἐστάθησαν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου, ἡ ἀντιλογία εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ἡ προτίμησις τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Μαθητάς, καὶ τὸ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ ξεθαρρεύσῃ εἰς τὴν δυνάμιν του· „ Καὶ γὰρ „ δύο τὰ ἐγκλήματα ἦν· καὶ ὅτι ἀντεῖπε, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἑαυτὸν προῦθνε, μᾶλλον

„ λον

„λον δὲ καὶ τρίτον, ὅτι τὸ πᾶν ἐαυτῷ ἀνέθηκε“ (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον). Δια τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς κλήματος. „Ὅπου πτώμα κατέλαβεν, ἐκεῖ ὑπερηφάνεια προσκλήνωσε“. (Δόγ. κβ΄.) (1).

Τροπάριον.

„Απαγορεύεις, Σίμων Πέτρε, ὅπερ πείσῃ τάχος ὡς εἴρηται, καὶ σοὶ παιδίσκῃ ἱα θάττον προσελθοῦσα πτοήσει σε· ὁ Κύριος ἔφη· πικρῶς δακρύσας, ἔξεις ὅμως εὐίλατόν με, ὅν πάσα Κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἀνωτέρω· σχηματίζεται γὰρ καὶ αὐτὸ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρον λεγόμενον· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, ἵνα ἡ περὶ τοῦ Πέτρου τραγωδία ὁλόκληρος γένῃ· εἰς μὲν γὰρ τὰ προλαβόντα δύο Τροπάρια ἀναφέρεται ἡ ὑπερηφάνια τοῦ Πέτρου καὶ καύχησις, ἡ πρὸς ταῦτα ἀντίρρησις τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου πρόρρησις· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀρνήσιν μετάνοια τοῦ Πέτρου καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ὁ Θεὸς ἐξίλασμός τοῦ Κυρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν μακάριον Πέτρον, ὅτι ἐσύ, ὦ Σίμων Πέτρε, ἀπαγορεύεις (ἥτοι ἀρνεῖσαι) καὶ δὲν θέλεις νὰ εἰπῇς ὅτι ἔχεις νὰ πάθῃς ἐκεῖνο ὅπου ταχέως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἐξάπαντος θέλεις πάθῃ· ἥτοι τὸ νὰ με ἀρνηθῇς· καὶ τὸ χειρότερον κακὸν εἶναι ὅτι δὲν θέλεις μὲ ἀρνηθῇ ἀπὸ δυναστεῖαν Βασιλέων, οὔτε ἀπὸ βίαν τυράννων, οὔτε ἀπὸ φοβερισμοὺς ἀρχόντων, οὔτε ἀπὸ τιμωρίας ποικίλων βασανιστηρίων· ὅχι! κανένα ἀπὸ αὐτὰ ὅλα δὲν θέλεις σὲ ἀναγκάσει εἰς τὸ νὰ με ἀρνηθῇς. Ἀλλὰ τί; Μία μοναχὴ εὐτελεστάτη καὶ ταλαίπωρος δουλεύτρα, πλησιάσασα εἰς ἐσέ, εὐθύς θέλεις σὲ φοβίσει τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ ἀρνηθῇς, λέγων ὅτι δὲν με ἠξέυρεις· καὶ δὲν θέλεις σταθῇ ἕως αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλεις μὲ ἀρνηθῇ δύο καὶ τρεῖς φοαῖς· καὶ ὅχι μὲ λόγια ἀπλᾶ, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅρκους καὶ μὲ ἀναθέματα.

„Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο, φησὶν, ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκῃ, λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου· ὁ δὲ ἠρνήσατο ἐμπροσθεν πάντων, λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις“· καὶ πάλιν· „Ἐξεληθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· „Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου· καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκων, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“· (Ματ. κζ΄. 71.) καὶ πάλιν· „Τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον“· (Ματθ. κζ΄. 69.) Πλὴν καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ ἔχε θάρρος, ὦ Πέτρε, καὶ μὴ ἀπὸ ἀπελπισίαν ὑπάγῃς καὶ κρεμασθῇς, ὡς ὁ Ἰούδας· ἐπειδὴ καμμία ἀμαρτία δὲν εἶναι ὅπου νὰ νικᾷ τὴν ἰδικὴν μου φιλελευφρίαν· σὺ γὰρ πικρῶς δακρύσας καὶ λυπηθεὶς εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν, καὶ θερμῶς μετανοήσας, θέλεις μὲ ἀποκτήσει εὐμενὴ καὶ εὐκόλως σὲ συγχωροῦντα· „Ἐμνήσθῃ γὰρ, φησὶν, ὁ Πέτρος τοῦ ρήματος τοῦ Ἰησοῦ . . . καὶ ἐξελεθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς“· (Ματ. κζ΄. 75.) Ὁθεν καλὰ εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Καιρὸς λύπης ἐστὶν, οὐχ ὅταν πάσχωμεν κακῶς, ἀλλ' ὅταν δράσωμεν κακῶς“· Καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψεν·

„Ἡ

(1) Τί δὲ εἶται ὑπερηφάνεια; Ἀκουσον πῶς ὀρίζεται αὐτὴν ὁ ἱερός Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας· „Ἡ ὑπερηφάνια ἐστὶν ἀδελτισις Θεοῦ· ὅταν γάρ τις οὐ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτῷ ἐπιγράφῃται τὰ κατορθώματα, πῶς, πῶς ἄλλο ἢ ἀρνήσις Θεοῦ ἐστὶ καὶ ἀντιθεῖα· Τὸτο οὖν τὸ πάθος τὸ ἀντίθεον, ὃ ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται ὡς ἐχθρὸς ἐχθρῷ, διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης θεραπεύειν ἐπαγγέλλεται· διὰ γὰρ τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μὴ ἐπὶ πάντι Θεῷ λογι-

ζομένους, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἐξουθενώντας, ταῦτα φησὶν“· (Ἑρμην. εἰς τὸ ἸΗ' τοῦ Λουκ.)· „Ἡ ὑπερηφάνια δὲ ἐστὶ, (λέγει ὁ ἅγιος Γεώργιος) ἢ ὅταν ἐν τῇ διανοίᾳ ὁ ταύτης περάσειε λογισμὸς, οὐδὲ ἐάν νικᾷται τις ἐξ αὐτῆς κατὰ καιρὸν, ἀλλ' ἐκείνη ἡ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνδρὶ, ἐκείνη μὲν τῷ πρώτῳ ἢ κατάνυξις ἀκολουθεῖ· οὗτος δὲ, ὅτε αὐτὴν ἀγαπήσειεν, οὐκ οἶδε κατάνυξις“· (Δόγ. λζ΄. σελ. 259.)

„ Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται “. (β'. Κορ. ζ'. 10.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος · „ Ἐστὶν ἡδονὴς λύπη τιμιωτέρα, καὶ κατήφεια πανηγύρεως, καὶ γέλωτος οὐ καλοῦ δάκρυον ἐπαινούμενον “. (Λόγ. περὶ Φιλοπτωχείας). Ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος εἶπεν · „ Ἀμνηστία συγγνώμη συνάπτεται, καὶ δάκρυον σταῖξαν, ἰσοδυναμεῖ τῷ λουτρῷ (ἡτοι τῷ Βαπτίσματι) καὶ στεναγμός ἐπίμοχθος ἐπανάγει τὴν χάριν προσολίγον ἀναχωρήσασαν. Εἰ ἀπιστεῖς τῷ λόγῳ, Πέτρον ἐρώτησον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀρχιερέως καθεύμενον, καὶ λέξει σοι ὅπως τὸ πάπτωμα τῆς ἀρνήσεως πικρῶς ὀδυράμενος, ἐκαθάρθη, καὶ ἐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα, ἀλλὰ Πέτρος διέμεινεν ὁ Ἀπόστολος “. (Λόγῳ περὶ Μετανοίας). Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ β'. τοῦ Ἰωήλ · „ Καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθὴς, ὅπερ ἔφη τις τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν · Μουσικὰ ἐν πένθει ἀκραιὸς διήγησις (Ἑκκλ.). Ἐπιρτημένης δὴ οὖν ἡμῖν θείας ὀργῆς, πένθειν ἀναγκαῖον, οὐχὶ πότοις τε καὶ τροφαῖς ἐναυρύνεσθαι φιλεῖν. Ζητητέον ἐν θρήνευσι καὶ δάκρυα, ἐπιρτημένης ὀργῆς, καὶ διερρίψθαι πότος “. Καὶ πάλιν · „ Ἄθρει δὴ τρέχοντα κατὰ πόδας τὸν ἔλκον · φθάνει γὰρ, οἶμαι, τὸ πένθος ἢ γαληνότης, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι δάκρυον ἢ χάρις τοῦ κατοικτεῖραντος “. Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπε καὶ ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Καρπάδιος · „ Χαλεπώτερον τοῦ ἀμαρτάνειν ἐστὶ τὸ ἀπελπίζειν · Ἰουδας γὰρ ὁ προδότης μικροψυχὸς ἦν καὶ ἀπειροπόλεμος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπογινόντι αὐτῷ ἐπιδραμὼν ὁ ἐχθρὸς, ἀγχόνῃ περιῆψε · Πέτρος δὲ ἡ πέτρα ἡ στερεὰ, φοβερόν πτώμα κατενεχθεὶς, ὡς ἐμπειροπόλεμος οὐκ ἔξε-λύθη, οὐδὲ ἀπέγνω δυσθυμίας, ἀλλὰ ἀναπνύσας, προήγαγε πικρότατα δάκρυα ἀπὸ καρδίας θλιβομένης καὶ τεταπεινωμένης, καὶ παραυτίκα ὁ πολέμιος ἡμῶν, Θεασάμενος ταῦτα, ὥσπερ φλοξὶ σφοδρῶτάταις τὰς ὀφθαλμοὺς φλεγόμενος, ἀπεπνύσας, φεύγων μακρὰν καὶ δεινῶς ὀλοούζων “. (Κεφ. πέ. Φιλοκαλ. σελ. 255.)

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἐμδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφὶμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὁμῶς Θεοτόκον σε μεγαλύνομεν. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἐπὶ τοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ, ὅταν ὁ νοῦς θελήσῃ νὰ νοήσῃ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, ἢ ὁ λόγος ἐπιχειρήσῃ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτοῦ, δὲν ἀποτολμᾷ νὰ νοήσῃ, ἢ νὰ εἰπῇ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν, ἢ γουν ἐκ τῆς ὑπερουσίᾳ οὐσίας αὐτοῦ, ἀπειρος γὰρ αὕτη οὐσα, ἀκολούθως εἶναι καὶ ἀνεπινόητος νῶ παντὶ, καὶ ἀφραστός λόγῳ παντί · ὅθεν εἶπεν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος ταῦτα · „ Οὔτε αέρα τις ἐπνευσεν ὅλον πῶποτε, οὔτε οὐσίαν Θεοῦ παν-τελῶς, ἢ νοῦς ἐχώρησεν, ἢ φωνὴ περιέλαβεν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν σκιαγραφοῦντες, τὰ κατ' αὐτὸν, ἀμυδράν τινα καὶ ἄλλην ἀπ' ἄλλου φαντασίαν συλλέγομεν “. (Λόγ. β'. περὶ Τίτου). Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ταῦτα φησὶν · „ Ἐν τῷ Θεῷ γινόμενος ὁ νοῦς, τοὺς περὶ οὐσίας αὐτοῦ πρώτον λόγους ζητεῖ μὲν ὑπὸ τοῦ πόθου φλεγόμενος, οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν δὲ τὴν παραμυθίαν εὐρίσκει, ἀμύχανον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνένδεκτον πάσῃ γεννητῇ φύσει ἐξίσου, ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν παραμυθίζεται, λέγω δὴ τῶν περὶ αἰδιότητος, ἀπειρίας τε καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητος τε καὶ σοφίας καὶ δυνάμειος δημιουργικῆς τε καὶ προνοητικῆς καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων · καὶ τοῦτο πάντα καταληπτὸν αὐτοῦ μόνον, ἢ ἀπειρία καὶ αὐτὸ τὸ μηδὲν γινώσκειν, ὥσπερ οἱ Θεολόγοι ἄνδρες εἰρήκασι, Γρηγόριός τε καὶ Διονύσιος “. (Κεφ. β'. τῆς α'. ἐκατ. τῶν περὶ ἀγάπης).

Καθὼς, λέγω, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοήσῃ τινὰς περὶ τῆς ἀπερινοήτου οὐσίας αὐτοῦ, ἢ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τὰς οὐσιώδεις καὶ ἀκτίστους ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ τὰ κτίσματα τὰ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἀποτελέσματα ποιεῖται τὸν λόγον, καὶ ἐκ τούτων συμπεραίνει τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀκείνου ἐνεργούντος καὶ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ · καὶ τὲτο βεβαιοῖ ὁ Σολομών · „ Ἐκ γὰρ μεγέθους, „ καὶ

„καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται“· (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ ὁ μακάριος Παῦλος· „Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ (ἦτοι αἱ ἀκτιστοὶ αὐτοῦ ἐνέργειαι) ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθαράται, ἢτε αἰδὶς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ θεϊότης (ἦτοι ἡ μεγαλειότης)“· (Ρωμ. ιδ'. 20.) Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, θέλων νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀσύγκριτον δόξαν τῆς Θεομήτορος, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν Θεομητροπρεπὴ αὐτῆς ἀγιασμόν, καὶ ἀπὸ τὰ ὑπερφυσικά καὶ παράδοξα χαρίσματα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς τὸ παρθενικὸν ὑποκείμενόν της οὐσιώδῃ καὶ ἐσωτερικά· ὑπερβαίνουν· γὰρ αὐτὰ καθεὺς νοῦν καὶ καθεὺς λόγον, τόσον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ὅσον καὶ διὰ τὸ πλῆθος· τούτου χάριν ἀναγκάζεται ἐδῶ νὰ παραλάβῃ ἕξωθεν τὰ Χερουβίμ καὶ τὰ Σεραφίμ, τὰς πρώτας καὶ περὶ Θεὸν οὐσας ταξιαρχίας· ἵνα διὰ μέσου τῆς συγκριτικῆς τῶν ἀσυγκρίσιμης, ἢ ἀσυγκρίτου συγκρίσεως, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι (1), φανερῶσιν καὶ ὀλίγον τὴν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, δόξαν καὶ τὴν ὑπὲρ λίαν τιμὴν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν εἶον Χρυσόστομον, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἐν ὅλῃ τῇ Κτίσει ἴσον, ἢ ἀνώτερον τῆς Θεοτόκου· οὕτω γὰρ ἡ καλὴ ἐκείνη ῥητορεύει γλῶσσα· „Οὐδὲν τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος Μαρία· περιέλθε, ὡς ἀνθρώπε, πᾶσαν τὴν Κτίσιν τῷ λογισμῷ, καὶ βλέπε, εἰ ἐστὶν ἴσον, ἢ μείζον τῆς ἁγίας Θεοτόκου Παρθένου· περινόστισον τὴν γῆν· περίβλεψον τὴν θάλασσαν· πολυπραγμόνησον τὸν αἶρα· τοὺς Οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρευνήσον· τὰς ἀόρατους πάσας Δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἐστὶν ἄλλο τοιοῦτο θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ Κτίσει“· (Λόγος εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον). Ἐφ' ἧς καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς· „Δεδοξασμένη δὲ λέγεται ἂν (ἡ Θεοτόκος), καὶ ὅτι πάσης ἢ ἀρετῆς καταγώγιον· οὐ γὰρ εὐρέθη καθεστῶσα ταύτης ἐν πάσαις ταῖς ἀπ' αἰῶνος γενεαῖς“.

Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς, ἀποτεινὼν τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν, ἐσε', λέγει, μεγαλύνομεν, πανάχραντε Θεοτόκε, ἡτὶς εἶσαι τιμιωτέρα· ἀλλὰ τιμιωτέρα ὅχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν γνωστικωτάτων καὶ σοφωτάτων Χερουβίμ· Χερουβίμ γὰρ πλῆθος γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· πρέπει γὰρ καὶ ἐδῶ νὰ ὑπακούεται ἕξωθεν τὸ, Ἀσυγκρίτως, ἵνα ὅχι μόνον αὐτὸ ἀποδίδεται πρὸς τὰ Σεραφίμ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ Χερουβίμ· ὁμοίως εἶσαι καὶ ἐνδοξότερα· ἀλλὰ ἐνδοξότερα ὅχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ· ὅθεν οὕτως ὁ ὕμνος ροεῖται· „Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Χερουβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ“· Σεραφίμ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἐμπρηστὸς, ἢ θερμαίνοντας κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον (2). Καὶ πρεπωδέστατα ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα ἀσυγκρίτως πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων· διότι ἐκεῖναι μὲν ἐλλάμψαι τινὰς ἐκ Θεοῦ δεχόμεναι, οὕτως ἀπὸ ἐκεῖ φατίζονται καὶ τελοῦνται· Σὺ δὲ, Παρθένε Μαρία, οὐσιωδῶς ἐχώρησας τὸν Θεὸν Λόγον ἀσπύρας ἀπεράνδρως ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, τὸν ὅποιον ἀκόπως μὲν ἐβάστασας, ἀνωδύνως δὲ ἀδίνησας, καὶ ἀδιαφθόρως ἐγέννησας, χωρὶς νὰ παραβλάψῃς τὴν Παρθενίαν σου· τὰ ὅποια καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα εἶναι ὑπερφυσικώτατα, εἶναι παραδοξότατα, εἶναι ξενακουστότατα καὶ ἐκπληκτικώτατα. Σὲ λοιπὸν μεγαλύνομεν τὴν ὄντως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον Α'. ἐπιστολῇ· „Εἴ τις οὐ Θεοτόκον τὴν Μαρίαν

,, ὑπο

(1) Εἶπον δὲ συγκριτικὴν ἀσυγκρίσιμην καὶ ἀσύγκριτον σύγκρισιν, ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Γραμματικούς, ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς ὁμοφυῆ καὶ ὁμοειδῆ καὶ ὁμοούσια· ἐπὶ δὲ τῶν ἐτεροφυῶν καὶ ἐτεροουσιῶν ἡ σύγκρισις γενομένη, διάκρισις μᾶλλον ἢ λέγοιτο, καὶ ὅχι σύγκρισις, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπ' αὐτῆς λέγεται ἢ τὸ χεῖρον, οὐχὶ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· ὅθεν καὶ ἡ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ σύγκρισις, διάκρισις μᾶλλον ἐστίν.

(2) Δύο δὲ πράγματα εἶναι ἐδῶ σημειώσεως ἄξια· πρῶτον, διότι ἀναφέρειν ὁ Ἱερός Κοσμάς τὰ δύο ὑπέρτατα τάγματα ἐκ τῆς πρώτης Ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, τὰ Χερουβίμ, λέγω, καὶ Σεραφίμ, καὶ τούτων τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως καὶ ἐνδοξοτέραν

εἰπὼν τὴν Θεοτόκον, ἀπέδειξεν αὐτὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν καὶ πάντων τῶν ἄλλων κατωτέρων ταγμάτων· ἡ γὰρ ὑπερτέρα οὐσα τῶν Μειζόνων, πολλὰ μᾶλλον ὑπερτέρα ἐστὶ τῶν ἐλαττόνων. Δεύτερον, ὅτι σχετινῶς δὲν εἶπε τοὺς Θεόνους ὁ Μελωδὸς, οἱ τινες εἶναι ὑψηλότεροι τῶν Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ ἐν τῇ πρώτῃ Ἱεραρχίᾳ, διὰ νὰ μὴ δῶσιν νὰ νοηθῶμεν, ὅτι Θεόνος ἐμφυχὸς τοῦ Παμβασίλειως Θεοῦ εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἢ ἐν μήτρᾳ χωρήσασα τὸν ἀχώρητον τῷ παντὶ, καὶ ὡς Θεόνος τοῦτον βαστάσασα· περὶ οὗ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐψημμένου, καὶ ὅτι κύκλῳ αὐτοῦ ἐστέκοντο τὰ Σεραφίμ.

„ὕπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος“· καὶ πάλιν· „Εἴ τις ὡς διὰ σωλῆνος τῆς Παρ-
 „θένου δραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγοι (τὸν Θεὸν λόγον) θεϊκῶς αἶμα
 „καὶ ἀνθρωπικῶς, Θεϊκῶς μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπικῶς δὲ, ὅτι νόμῳ κηρύσεως, ὁμοίως
 „ἄθεος“· (1) καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Θεοτόκον δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν Ἀγίαν
 „Παρθένον κηρύττομεν“· ὡς γὰρ Θεὸς ἀληθῶς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς, ἕτως ἀληθὴς Θεοτό-
 „κος ἡ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐξ αὐτῆς γεννήσασα“· (Βιβλ. γ'. κεφ. νε'. κατὰ Νεστοριανῶν).

Μερικὰ δὲ ἀντίγραφα ἔχουσι „Τὴν μόνην Θεοτόκον“· καὶ εἰς τὰ δύο ὅμως ἡ ἐννοια εἶ-
 „ναι ὀρθή καὶ ὑγιής“· διὰ γὰρ τῆς „Τὴν ὄντως Θεοτόκον“ ἡ τοῦ ἀνθρωπολάτρου Νεστορίου
 ἀνατρέπεται βλασφημία, οὐχὶ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον ὀνομάζοντος τὴν Ἀγίαν Παρ-
 „θένον Μαρίαν· διὰ δὲ τοῦ „Τὴν μόνην Θεοτόκον“ ἀνατρέπεται ἡ τῶν Ἑλλήνων πλάνη,
 οἱ τινες πολλοὶ γυναῖκα ἐφλυάρουν ὅτι ἐγέννησαν τὴν παρ' αὐτοῖς καλούμενους ψευδανύμους
 Θεοὺς· ὡς ἡ Σεμέλη τὸν Διόνυσον, ἡ Ἀλκμήνη τὸν Ἡρακλέα καὶ ἡ Λητώ τὸν Ἀπόλλω-
 „να καὶ ἄλλαι ἄλλους. Σημείωσαι ὅτι Θεοτόκος ἡ Ἀγία Παρθένος ὀνομάζεται ἐνεργητι-
 „κῶς, ὡς Θεὸν γεννήσασα ἀληθῶς, καὶ ὅχι Θεότοκος παθητικῶς· ἥτοι παρὰ Θεοῦ γεννηθεῖ-
 „σα πνευματικῶς, ὡς ἐκάλει αὐτὴν ὁ δυσσεβὴς καὶ ἰουδαϊσθρῶν Νεστόριος· οὕτω γὰρ διὰ
 τοῦ Βαπτίσματος καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πνευματικῶς ἐγεννήθησαν. Κατὰ δύο δὲ τρόπους
 λέγεται Θεοτόκος ἡ Παναγία· ἓνα μὲν, διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς τεχθεῖσαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ
 Λόγου τὴν προσλαβοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα· ἄλλον δὲ, διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπό-
 „τητα, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως καὶ ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ ὁμόθεος γέγονε, κατὰ τὸν
 ἐν Δαμασκῷ Ἰωάννην (Βιβλ. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ ἀλλαχοῦ περὶ Ὁρθοδόξ. Πίστεως) (2).

Ὁρα

(1) Οἱ Οὐαλεντιανοὶ ἐβλασφήμουν τοῦτο, δηλα-
 δὴ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε μὲν τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ,
 διεπέρασε δὲ ἐκ τῆς Παρθένου, ὡς διὰ σωλῆνος (ὅρα
 εἰς τὴν ἱερὰν Κατήχησιν τοῦ Βούλγαρι Νικολάου).

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Νεοφυτὸς τις Ἑκ-
 κλησιάρχης καὶ Ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Ὁδηγητρίας
 παρεκάλεσε Νικηφόρον Κάλлистον τὸν Ξανδόπουλον,
 διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν Εἰρμόν τοῦτον „Τὴν τιμιωτί-
 „ραν τῶν Χερουβίμ“· ὅς τις ὑπακούσας ἐποίησε
 πλατεῖαν ἐξήγησιν εἰς αὐτόν· ὅθεν ἡμεῖς συντεμον-
 „τες αὐτὴν, παραδίδομεν ἐδῶ τὰ ἀξιολογώτερα χά-
 „ριν τῶν τῆς Θεοτόκου θερμῶν ἐραστῶν. Πρῶτον μὲν
 οὖν λέγομεν ὅτι ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ἐσύνθεσεν ἐπίτηδες
 τὸν Εἰρμόν τοῦτον οὕτως ὑψηλὸν καὶ λαμπρὸν καὶ
 θαυματουργικῶν, διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Μητέρα τοῦ
 Θεοῦ, τεθλιμένην οὕσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διὰ τὰ
 πάθη τοῦ Μονογενοῦς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ τῆς.
 Δευτέρου, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἐπιστάσα μὲ φαι-
 „δρὸν σχῆμα εἰς τὸν Ἱερὸν Κοσμὸν τὸν τὸν Εἰρμόν
 μουσουργήσαντα, εὐχαρίστησεν αὐτῷ, εἰπούσα ὅτι
 εἰς τὸν ὕμνον αὐτὸν ἐπαναπαύεται ὑπὲρ πάντας
 τοὺς ἄλλους ὕμνους, καὶ ὅτι εὐρίσκειται περὶ αὐ-
 „τὴν φάλλεται ὁ ὕμνος οὗτος, καὶ ἀντελγοῖται τοὺς
 αὐτὴν εὐλογούντας· καὶ τῇ ἀληθεῖ ἐφάνη ἡ
 Θεοτόκος εὐλογούσα τοὺς φάλλοντας τὸν ὕμνον, ὡς
 εἶδον αὐτὴν πολλοὶ· διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώρισαν νὰ
 φάλλουν τὸν ὕμνον αὐτὸν ἀσχετῶς. Εἰς τὴν ἐννά-
 „την δὲ Ὡδὴν ἐδιώρισθη νὰ φάλλεται ὁ ὕμνος οὗτος
 διὰ τὴν τιμὴν τῆς Τριάδος, τῆς ὁποίας τὸν ἓνα ἐ-
 „γέννησεν ἡ Θεοτόκος· ἐπειδὴ ὁ ἐννατος ἀριθμὸς τὸ
 τρίς τρίς φέρει ἐν αὐτῷ· τρίς γὰρ τὰ τρία ἀπο-
 „τελοῦσι τὸν ἐννέα. Ἐπρεπε δὲ νὰ εἰπῇ τὴν τιμιω-
 „τάτην τῶν Χερουβίμ· ἀλλὰ ἂν ἐλεγεν οὕτως, ἴσως
 ἤθελεν ὀλιγοστεύσει τὴν τῆς Θεοτόκου τιμὴν· σῶρα
 δὲ λέγων „Τὴν τιμιωτέραν“, καὶ τὸ „Ἀσυγκρί-
 „τως“ προσθεῖς, εἰδείκε καὶ τοῦ ὑπερθεϊτικοῦ ἀνω-
 „τέραν τὴν τιμὴν τῆς Θεομήτορος· πρέπει γὰρ νὰ
 νοῦται κοινὸν τὸ „Ἀσυγκρίτως καὶ ἐδῶ εἰς τὸ „Τὴν

„τιμιωτέραν“, οὕτω· „Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρί-
 „τως τῶν Χερουβίμ“, καὶ οὕτως καὶ ὁ Θεοδώρος·
 „Διὰ τὴν ἀρχίαν ὁ Μελλῶδης τὸ Τροπαρίον τοῦτο
 ἀπὸ πᾶσιν αἰτιατικῇ· Διότι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐ-
 „γεννᾷ αἰτία τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Καθὼς λοιπὸν τὰ
 δύο Χερουβίμ παρίσταντο τῷ ἱλασθῆναι, ὅπερ ἐποίη-
 „σεν ὁ Μωϋσῆς ἐνδὸν τῶν Ἀγίων τῆς Σκηνῆς· οὕτω
 καὶ τὰ κυρίως Χερουβίμ παρίστανται τῇ Θεοτόκῃ
 πρέμοντα· ὅθεν ἡ Θεοτόκος ἀσυγκρίτως τιμαῖς αὐ-
 „τῶν ὑπερέχει, καθὼς καὶ τῶν Σεραφίμ· ἀσυγκρίτως
 γὰρ καὶ αὐτῶν ὑπερενδοξότερα ἐστὶν ἡ Θεοτόκος.
 Ὅντως δὲ Θεοτόκον αὐτὴν ὠνόμασεν ὁ Μελλῶδης, ὡς
 τὸν ἀληθὴ καὶ τέλειον Θεὸν γεννήσασα· αὐταὶ δὲ
 αἱ δύο λέξεις ὅλον τὸ τῆς Οἰκονομίας συνιστῶσι
 Μυστήριον· ἐμφαντοῦσι γὰρ τὰ στόματα τοῦ αἰῶ-
 „Αἰπολίαν, τοῦ Ἰουδαίου Νεστορίου καὶ Διο-
 „δώρου καὶ Θεοδώρου, τῶν κατὰ τῆς Ἀγίας λυττη-
 „σάντων Παρθένου. Ὁρα καὶ τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ
 Εἰρμοῦ τῆς Γ'. Ὡδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· „Τοῦ
 „σοῦς ὑμνοκόου, Θεοτόκε“, ἵνα μᾶλλον πῶς τὸ
 Θεοτόκος συνιστᾷ ὅλην τῆς ἐκείνου Οἰκονομίας τὸ
 Μυστήριον. Σὲ μεγαλύνωμεν δὲ εἰπε, καὶ οὐχὶ ὑ-
 „μνοῦμεν, ἡ εὐλογοῦμεν, ἡ ἄλλο ῥῆμα, ἵνα φανερώσῃ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕμνου τῆς Θεοτόκου τὴν λέγουσαν·
 „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“. Ἀκούσαν
 πῶς ἐρμηνεύει τὸ, Μεγαλύνει, ὁ Ζωγράφος ἐν τῇ
 Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὁκτωήχου· „Πῶς δὲ
 „τὴν Θεοτόκον ἀπαύστως μεγαλύνει ἑὸν; Εἰ δὲ οὕ-
 „τως κατ' αὐτὴν γενοῦς Μυστήριον, καὶ τὴν δι' αὐ-
 „τοῦ σωτηρίαν ἡμῶν κατὰ νόον σπρέφομεν καὶ εὐ-
 „χαριστοῦμεν τῷ ταύτῃ ἐργασμένῳ καὶ αὐτῇ με-
 „σιτευσάσῃ πρὸς τὸ ἀφραστὸν ἐκείνο Μυστήριον·
 „οὐ γὰρ ὅτε ὕμνου ἀδομεν, ἡ τὰ μεγαλεῖα τοῦ
 „Θεοῦ διηγούμεθα, τότε μόνον αὐτὴν μεγαλύνωμεν·
 „ἀλλ' ὅτε καὶ καθ' ἑαυτοὺς πάντα λογιζόμεθα, καὶ
 „ἐκπλησσόμεθα τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ κηδεμ-
 „νίαν καὶ ἀφαστὸν ἀγαθότητα, καὶ εὐχαριστοῦμεν
 „αὐτῇ, ὅτε καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιδημῆς αὐτοῦ“.

Ὅρα καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν Νικολάου τοῦ Βουγάρεως, ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου „Τὴν τιμιωτέραν“ πόσους αἰρετικούς ἀνατρέπει ὁ λόγος οὗτος „Τὴν οὕτως Θεοτόκον“. Συντείνει εἰς τοῦτο καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἐπιφανίου, ὅπερ ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ „Χαίροις ἀνασσα μητροπάρθενον κλέος“.

Τροπάριον.

„Ὁλέθριος σπεῖρα Θεοστυγῶν, πονηρευομένων, Θεοκτόνων συμα-
„γωγὴ ἐπέστη, Χριστέ, σοὶ, καὶ ὡς ἄδικον εἶλκε τὸν Κτίστην τῶν
„ἀπάντων, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ εἰς τὰ ἀκόλουθα τρία ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ τῶν σωτηρίων αὐτοῦ παθῶν. Ἐρανισθεῖς λοιπὸν ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „Ὁ οὖν Ἰουδᾶς λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ
„ἐκ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ (ἐν τῇ κήτῳ δηλ.) μετὰ φα-
„νῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων“, (Ἰω. ιη. 3.) καὶ πάλιν, „Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χι-
„λῆρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδισαν αὐτὸν, καὶ
„ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρῶτον“, (αὐτόθ. 13.) ὁμοίως καὶ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο
τὸ λέγον „Συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με“, (Ψαλ. κδ. 16.) ταῦτα, λέγω, καὶ
τὰ δύο ρήτα ἐνώσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς λέγει· Ἡ ὀλεθρία καὶ ἀφανιστικὴ σπεῖρα τῶν
Θεομισήτων, ἢ τῶν τὸν Θεὸν μισούντων Ἑθνικῶν Ῥωμαίων, ὁμοίως καὶ ἡ Συναγωγὴ τῶν
πονηρευομένων καὶ Θεοκτόνων Ἰουδαίων, καὶ τὰ δύο γένη ὁμοῦ ὥρμησαν κατ' ἐπάνωσόν σου,
Κύριε, καὶ οὕτως ἐτράβιζον ὡς ἓνα ἄδικοι καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον ἐσέ, φεῦ! τὸν Κτίστην
καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, τὸν ὅποιον ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ οἱ σὲ λατρεύοντες ὡς Θεὸν
μεγαλύνομεν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ὕμνους. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ ὅχι ἄλ-
λο ρῆμα, διὰ τὸ δέξειν ὅτι εἶναι ἐννάτη Ὡδὴ, ἧς ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ
„μου τὸν Κύριον“.

Σημείωσαι ὅτι τὸ, Σπεῖρα εἶναι λέξις Λατινικὴ, καὶ δηλοῖ σύστημα καὶ τάγμα τριακο-
σίων στρατιωτῶν· ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „Σπεῖρά ἐστιν, ὃ καλοῦμεν νῦν νοῦμερον“. (Λόγ. κβ'. εἰς τὰς Πράξεις) Ἡ δὲ Συναγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων λαμ-
βάνεται, καὶ μάλιστα τῶν Θεοκτόνων καὶ Προφητοκτόνων· αὕτη μὲν γὰρ πρῶτον φονεύσασα
τὰς θείους Προφῆτας, ὕστερον καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν Προφητῶν τὴν μαιφόνον χεῖρα
ἐκίνησε, τῆτον κατὰ σάρκα σταυρώσασα. Ὅρα δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Μελωδὸς θέλων τὴν
φανερῶσιν χειροτέρους τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τοὺς ἑθνικούς καὶ ἀπίστους Ῥωμαίους, τὴν μὲν
σπεῖραν τῶν Ῥωμαίων ὠνόμασε Θεοστυγὴν, τὴν δὲ Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ὠνόμασε
Θεοκτόνον· ὅσον δὲ εἶναι χειρότερον τὸ τὴν φονεῦσιν τινὰς ἓνα ἄνθρωπον, ἀπὸ τοῦ τὴν
μισῇ μόνον ἀπλῶς, τόσον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦτον ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους χειρότεροι· τὸν αὐτὸν
Θεὸν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἐμίσουν μόνον ἀπλῶς, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ ἐθανάτωσαν.

Τροπάριον.

„Νόμον ἀγροοῦντες οἱ ἄσεβεῖς, Φωρὰς Προφητῶν τε μελετῶντες
„διακερῆς, ὡς πρόβατον εἶλκε σε τὸν πάντων Δεσπότην ἀδί-
„κως σφαγιάσαι, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίασαν τὸν Ἰη-
σοῦν καὶ ἔδισαν καὶ ἐτράβιζον αὐτὸν ὡς πρόβατον· ὁθεν λέγει· Οἱ ἄσεβεῖς καὶ ἀνόητοι
Ἰου-

Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ δὲ ἀνεγίνωσκον μὲν, δὲν ἐννοοῦσαν δὲ τὸν Νόμον τῆ Μαῦσέως τὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπεὶ δὲ ἐμελέτων τὰς φωνὰς καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν ματαίως καὶ ἀνωφελῶς (καθότι οἱ μὲν Προφῆται ἐπροφήτεον περὶ τῆ Χριστοῦ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τυφλωθέντες κατὰ τὸν νῦν, καὶ παρωθέντες κατὰ τὴν καρδίαν· ἦτοι σκληρυνθέντες ὡς πέτρα ὀνομαζομένη παρὶ, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐννοήσουν τὰ προφητευόμενα), διὰ τοῦτο ἐτράβιζον εἰς τὰ κριτήρια ὡς πρόβατον ἐσέ, φρίζον ἥλιε! τὸν Κύριον τῶν ἀπάντων. Καὶ διὰ τί; Διὰ τὰ σὲ σφάζουν, στέναξον γῆ! ἀδίκα καὶ παραλόγως εἰς τὸν Σταυρόν.

Ὅτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον δὲν ἐκαταλάμβανον τὰ τοῦ νόμου διὰ τὸ σκέπασμα ὅπερ εὗρίσκετο εἰς τὰς καρδίας των, μαρτυρεῖ ὁ Οὐρανοβάμων Παῦλος λέγων· „Ἐπαρώδη τὰ νοήματα αὐτῶν (τῶν Ἰουδαίων διηλ.). ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μένει“ (β. Κορ. γ. 14.) καὶ πάλιν, „Ἀλλ’ ἔως σήμερον, ἥνικα ἀναγινώσκεται Μωσῆς (ἦτοι ὁ Νόμος τοῦ Μαῦσέως ἢ Πεντάτευχος), κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται“ (αὐτόθ. 15.) εἰς γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαταλάμβανον τὸν Νόμον, βέβαια ἠθέλαν γνωρίσῃ ἀπὸ αὐτὸν ὅτι ὁ ἀμνὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐδιώριζεν ὁ Νόμος νὰ σφάζεται εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Μαῦσῆς ὅτι ἔχει νὰ ἀναστήσῃ ὁ Κύριος, αὐτὰ, λέγων, ἐπροτύπειν τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλαν σταυρώσῃ αὐτόν. Ὅτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς ἐμελέτων τοὺς Προφῆτας, τοῦτο φανερόν ἐστιν· ἵνα γὰρ ἀφήσω τοὺς ἄλλους Προφῆτας, ἀπὸ μόνον τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν οἱ ἄφρονες ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός, καὶ νὰ μὴ τὸν σταυρώσῃ· περὶ αὐτοῦ γὰρ προφητεύων ἐκεῖνος εἶπεν, „Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν ἀφῶνος· οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ“ (Ἠσ. νγ. 7.)

Τροπάριον.

„Τοῖς Ἐθνεσιν ἔκδοτον τὴν ζωὴν σὺν τοῖς Γραμματεῦσιν ἄμα·
 „ρεῖσθαι οἱ Ἱερεῖς παρέσχωμ, πληγέμτες αὐτοφθόρῳ κακίᾳ, τὸν
 „φύσει ζωοδότῃ, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ὅτι οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέδωκαν τὸν Κύριον εἰς τὰ ἄπιστα Ἐθνη· ἦτοι εἰς τὸν Πιλάτον καὶ τοὺς μετ’ αὐτῆ Ῥωμαίους. Δανείζεται δὲ τὲτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅστις εἰσάγει τὸν Κύριον οὕτω λέγοντα· „Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 „παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ Γραμματεῦσι, καὶ κατακριθῇ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
 „παραδώσουσιν αὐτόν τοῖς Ἐθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρώσαι,
 „καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται“ (Ματ. κ. 18.) καὶ πάλιν, „Συμβούλιον ἔλαβον
 „πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατώσαι
 „αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν αὐτόν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ Ἠγεμόνι“ (Ματ. κζ. 1.)

Ἐλέγχων λοιπὸν τὴν μαρτίαν τῶν Ἰουδαίων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Οἱ Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέσχωμ ἔκδοτον· ἦτοι παρέδωκαν εἰς τὰ Ἐθνη, τοῦτέστιν εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον τὸν Ῥωμαῖον ὄντα κατὰ τὸ γένος· ἦτοι Λατῖνον καὶ ἄπιστον ἐκ τῆς Ποντίας νήσου καταγόμενον. Ποῖον δὲ παρέδωκαν; Τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὄντα ζωὴν καὶ φύσει ζωοδότῃν. Διὰ τί δὲ παρέδωκαν αὐτόν; Ἐνεκα τοῦ ἀναρῆσθαι· τοῦτέστι νὰ φορεύσουν αὐτόν. Ἀπὸ ποίας δὲ αἰτίας ἐπαρακινήθησαν νὰ τὸν παραδώσουν; Ἐπεὶ δὲ ἦτον πληγωμένοι κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν αὐτοφθόρον κακίαν· αὐτοφθόρος δὲ κακία ὀνομάζεται ἢ πολὺ καὶ ὑπερβολικὸν φθόρον ἔχουσα καὶ διόλου φθόρος ὑπάρχουσα· οὕτω γὰρ καὶ τὴν μεγάλῃν καὶ πολλὴν φρόνησιν αὐτοφρόνησιν ὀνομάζομεν, καὶ τὴν μεγάλῃν καὶ ὑπερβάλλουσαν δικαιοσύνην αὐτοδικαιοσύνην λέγομεν.

Καὶ πῶς δὲν ἦτον φθονεροὶ καὶ μαροὶ οἱ τοιοῦτοι Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς, οἱ παραδόντες τὴν ζωὴν εἰς τὸν θάνατον; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἀφρονέστατοι οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ φύσει ζωοδότης ἔχει νὰ ἀποθάνῃ; φύσει γὰρ ζωοδότης μόνον ἦτον ὁ Χριστός· διότι, ἂν καὶ ὁ Ἡλίας καὶ ὁ Ἐλισσαῖος καὶ ἄλλοι Ἅγιοι ἐξωποίησαν νεκροὺς καὶ ἀνέστησαν, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιον νὰ ὀνομάζωνται ζωοδοταί· κατὰ θέσιν ὁμοῦ καὶ χάριν οὕτως ἐκεῖνοι ὀνομάζονται, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ φύσιν, ἐπεὶδὴ μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ τοὺς νεκροὺς ἐξωποίησαν, καὶ ὅχι μὲ δύναμιν ἰδικήν των· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς ἀληθινὸς καὶ αὐτοζωὴ ὢν, διὰ τοῦτο καὶ φύσει ζωοδότης ἐστὶ τε καὶ λέγεται, ὡς οἶποθεν καὶ ἐξουσία παντοδеспότην τὴν ζωὴν χαρίζομενος.

Ὅρα δὲ, πόσον ἀνόητοι ἦτον οἱ Ἰουδαῖοι· διότι ἐπῆραν μὲν τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των· ἦτοι τὸν ζωοδότην, παρέδωκαν δὲ αὐτὴν εἰς τὰ Ἔθνη, καὶ τὴν ἰδικήν των δόξαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των στερήσαντες, μόνοι τὴν ἐπρόσφεραν εἰς τὰς ἄλλας, χωρὶς νὰ ἀκούσουν τὸν Προφήτην Βαράχ, ὅπου τὰς ἐπαρήγγειλε λέγων· „Ἰακώβ (ἦτοι ὁ γένος τῷ Ἰακώβ), μὴ δῶς „ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνη ἀλλοτρίῳ“· (Βαρ. δ'. 3.) ἢ γὰρ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰ Ἔθνη παράδοσις τοῦ Κυρίου ἦτον τύπος καὶ αἰνίγμα, ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ἄπιστα Ἔθνη, τὰ ὅποια πιστεύσαντα εἰς αὐτὸν, ἐσώθησαν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπιστήσαντες, κατεκρίθησαν· καὶ ἐπληρώθη ὁ λόγος τῷ Κυρίῳ, ὃν εἶπε πρὸς αὐτούς· „Ἴδε „ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος“· (Ματ. κγ'. 38.)

Τροπάριον.

„Ἐκύκλωσαμ κύμες ὡσεὶ πολλοὶ, ἐκρότησαμ, Ἀμαξ, σιαγόνα σὴν
„ῥάπισμῳ, ἠρώτωμ σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ, καὶ πάντα
„ὑπομείρας ἀπαρτας ἔσωσας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ πολλὰ εἶδη τῶν παθῶν τῷ Κυρίῳ ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τὸτο ὁ Μελωδός· ἦτοι τὰς περικυκλώσεις τῶν κυνῶν Ἰουδαίων, τὰ ῥαπίσματα, τὰς ψευδερωτήσεις, τὰς ψευδομαρτυρίας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ πάθη, τὰ ὅποια ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ἀπαθὴς Θεὸς κατὰ σάρκα ἔπαθεν. Ἐρανίσθησαν δὲ τὰ λόγια τοῦ Τροπαρίου ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν θείων Γραφῶν· τὸ μὲν γὰρ „Ἐκύκλωσαμ κύμες ὡσεὶ πολλοὶ“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἱεροφάντην Δαβὶδ λέγοντα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· „Ἐκύκλωσάν με κύμες πολλοὶ“· (Ψαλ. κλ'. 17.) τὸ δὲ „Ἐκρότησαμ σιαγόνα σὴν ῥάπισμῳ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν εἰπόντα· „Τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα“· (Ἠσ. ν'. 6.) τὸ δὲ „ἠρώτων σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώτων με“· (Ψαλ. λδ'. 13.) Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῦνται πραγματικῶς καὶ ἐκ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων. Ὅθεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, τοῦ παντός, ἐσὲ περιεκύκλωσαν οἱ ἀσεβεῖς Ἰουδαῖοι ὡς σκύλοι πολλοί· σκύλοι ὁμοῦ ὅχι φιλοδέσποτοι καὶ εὐνοῖκοι, ὅχι περισσαινόντες μὲ χαρὰν τὴν οὐράντων, καὶ περιλείχοντες μὲ τὰ χεῖλη τὸν δεσπότην των, ἀλλὰ ὡς σκύλοι ἄγριοι καὶ ὀρμητικοί, ὡς σκύλοι φαγγρίζοντες τὰ ὀδόντιά των, ὡς σκύλοι λυσσάζοντες κατὰ σοῦ, ὡς σκύλοι δαγνάνοντές σε καὶ παντοιοτρόπως σπαράττοντες· καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐσὺ δὲν ὠνόμασες ποτὲ τοὺς Ἰουδαίους σκύλους, ἵνα ἔχῃσι κατὰ σοῦ κἀνὲν παράπονον, ἀλλὰ τοὺς ὠνόμασες τέκνα, τοὺς δὲ Ἐθνηκοὺς ὠνόμασες σκύλους, περὶ ὧν ἔλεγες πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Χαναanaίαν· „Οὐκ ἔξεστι λαβεῖν τὸν „ἄρτον τῶν τέκνων (ἦτοι τῶν Ἰουδαίων) καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις (τοῖς Ἐθνηκοῖς)“· (Ματ. ιε'. 26.) ἀλλ' ὁμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ τόσον ἀγαπητὰ σου τέκνα, περιεκύκλωσάν σε, ὦ μοι! ἃς τόσοι λυσσασμένοι καὶ αἰμοβόροι σκύλοι.

Αὐ-

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκρότουν, ὡς ἀόρατε Βασιλεῦ, τὸ ἰδικόν σου σιαγόνι καὶ μάγουλον μετὰ πολλὰ ραπίσματα, ἐνῶ τῶν ἀτάκτων δούλων εἶναι ἴδιον νὰ ραπίζωνται· εἰς δὲ τὸν Βασιλέα, καὶ μάλιστα Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὁποῖος εἶσαι ἐσὺ, ποῖος ἤθελε τολμήσῃ νὰ σηκώσῃ χεῖρα, καὶ νὰ κτυπήσῃ ράπισμα; Βέβαια οὐδεὶς. Ἐσὺ ὅμως, μακρόθυμε Δέσποτα, ὑπὸ ἀρρήτου ἀνεξικακίας νικῶμενος, ὑπέμεινας ἕως καὶ νὰ σὲ ραπίσουν, ὡς γῆ καὶ ἕλις! ὄχι ἓνας, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ἓνα ὀλόκληρον πλῆθος· „Ταῦτα γὰρ, „φασὶν, αὐτῷ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκῶς, ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· „οὕτως ἀποκρίνη τῷ Ἀρχιερεῖ“; (Ἰω. ιη'. 22.) καὶ ὁ Ματθαῖος· „Τότε ἐνέπτυσαν εἰς „τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν (ἦτοι μετὰ βαθελευτὴν χεῖρα ἐκτύπεν αὐτὸν ὀπισθεν „τῆ τραχήλου, ἵνα ποιῶσι κρότον πρὸς περιγέλασμα), οἱ δὲ ἐρράπισαν“. (Ματ. κς'. 67.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ραπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον“. (Μαρκ. ιδ'. 65.)

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι σὲ ἠρώτων, ὄχι διὰ νὰ μάθῃν, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ κατηγορήσουν· ὅθεν ὁ Ἰωάννης εἶπεν· „Ὁ οὖν Ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ καὶ „περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ“. (Ἰω. ιη'. 19.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ ἀναστὰς ὁ Ἀρχιερεὺς „εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων· ἐκ ἀποκρίνη οὐδὲν; Τί οὗτοί σου καταμαρ- „τυροῦσιν; Ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνετο“. (Μαρκ. ιδ'. 60.) Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐψευδομαρτύρουν κατὰ σοῦ· καὶ βεβαίως τούτο ὁ Ματθαῖος λέγων· „Καὶ πολλῶν ψευδο- „μαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον· ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶ- „πον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλύσαι τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδο- „μῆσαι αὐτόν“. (Ματ. κς'. 60.) Ὑστερον δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός· Σὺ, Κύριε, ὑπο- „μείνας ὅλα τὰ ἀνω εἰρημένα πάθη, οὕτως ἔσωσας ὅλους τὰς ἀνθρώπους· ἂν γὰρ καὶ ὅλοι „δὲν σωζάμεθα, ἀλλὰ πάλιν θρηνηματικῶς εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπώλειας κατακρημνιζώ- „μεθα διὰ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας μας· ἀλλὰ ἐσὺ, φιλάνθρωπε Κύριε, τὸ αἷμά σου τὸ ἀ- „χραντον διὰ ὅλους ὁμοίας ἐξέχεας· ὅθεν, ὅσον ἐκ μέρους ἰδικοῦ σου, ὅλον κοινῶς τὸ γέ- „νος τῶν ἀνθρώπων διέσωσας.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Τριώ- „διον νὰ ὑμνῶμεν τὸν Θεὸν μετὰ τὸ φαγητὸν καὶ τὸ δεῖπνον καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, καὶ εἰς θεωρίας τούτου νὰ ἀναβαίνομεν, καθὼς τότε μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν (1). Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ φαίνομε- „θα ἐν τοῖς πειρασμοῖς καὶ κινδύνοις, ὄχι μικροψυχοὶ καὶ δειλοὶ, καθὼς ὁ Πέτρος, ἀλλὰ „ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, μὴ ἀρνούμενοι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τὰς παραδόσεις „τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς διὰ φόβον ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ παραγγέλλει „εἰς ἡμᾶς ὁ Θεοφόρος Μαξιμὸς λέγων· „Εἰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιέμεθα, „ἀγωνισάμεθα μὴ ἀρνήσασθαι κατὰ τὸν Πέτρον· ἀρνήσις γὰρ ἐστὶ τοῦ Λόγου ἢ τοῦ „πράττειν τὸ ἀγαθὸν διὰ φόβον παραίτησις“. (Κεφ. μγ'. τῆς Γ'. ἐκατοστ. τῶν Θεολογικῶν) Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ξεθαρρεύωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλὰ ὅπως διόλου νὰ ἐλπίζω- „μεν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· ὑπερηφανίας γὰρ ἔργον εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, „ταπεινώσεως. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἄμποτε καὶ ἡμεῖς ὅλοι νὰ γένωμεν συγκοινω- „νοὶ καὶ συμμετοχοὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, ὑποφέροντες ὕβρεις, δεχόμενοι ἀτιμίας, ὑποφέ- „ροντες καταφρονήσεις, ἂν τὸ καλῶς δὲ ὁ καιρὸς, ὑποφέροντες καὶ δαρμούς καὶ θάνατον „ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης· ἐὰν γὰρ κοινωνήσωμεν „τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου, θέλομεν γένει συγκοινωνοὶ καὶ τῆς δόξης καὶ Βασιλείας του, „ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „Εἴπερ συμπάσχουμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“. (Ρωμ. „ἡ. 17.) Χάριτι καὶ φιλάνθρωπίᾳ αὐτοῦ τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ „δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Ὅτε „μετέλαβον οἱ Ἀπόστολοι τῶν ἱερῶν Δείπνων ἐκεί- „νων, τί ἐποίησαν; οὐχί εἰς εὐχὰς ἐπάτησαν καὶ

„ὑμνῶντας οὐχί εἰς παννυχίδας ἱεράς; οὐχί εἰς δι- „δασκαλίαν τὴν μακρὰν ἐκείνην, καὶ πολλὰς γύμνασαι „φιλοσοφίας“; (Ὁμιλ. κς'. εἰς τὴν α'. πρὸς Κορινθ.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ (Ι).

Τοῦ Κανόνος τούτου τρεῖς εἶναι οἱ Ποιταί· τοὺς μὲν γὰρ Εἰρμούς μόνους τοὺς ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησεν ἡ Μοναχὴ Κασία, ὡς κάτωθεν ρηθῆσεται· τὰ δὲ Τριώδια τὰ ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησε Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος Ἰδρουῖντος· τὴν δὲ ἕκτην Ὠδὴν ἕως τῆς ἐννάτης ἐμελούργησεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς. Τούτων ἕτω προεγνωσμένων, δύναται νὰ προβάλῃ τινὰς τὴν ἀπορίαν ταύτην. Διὰ τί τὰ μὲν Τριώδια τῆς μεγάλης Δευτέρας καὶ Τετράδος καὶ Παρασκευῆς δὲν ἔλαβον κάμμίαν προσθήκην παράτινος, τὸ δὲ Τετραώδιον τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἔλαβε προσθήκην, καὶ ὁλόκληρος Κανὼν ἐγένετο, ἐνῶ καὶ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι νήστιμοι εἶναι, καθὼς εἶναι νήστιμον καὶ τὸ μέγα Σάββατον;

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ὁ Θεὸς Κοσμάς, φυλάττων τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὰξιν τῶν ἐβδομάδων ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἕτως ἐποίησε καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑβδομάδι· καθὼς γὰρ οἱ τὸ Τριώδιον συγγράψαντες Ποιταί, ὁ Στουδίτης, λέγω, Θεόδωρος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης, ἐν ἐκάστῃ μὲν Δευτέρᾳ τῆς τεσσαρακοστῆς, ὡς πρωτονοστήματι οὕτῃ (ἡ γὰρ πρώτη· ἦτοι ἡ Κυριακὴ, νήστιμος δὲν εἶναι) τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ Μαυσέως τὴν ἐν τῇ ἐξόδῳ ἀναγιώσκουσι, καὶ τὴν ὁγδόην ὁμοῦ καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Τρίτην ἀναγιώσκουσι τὴν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ δευτέραν Ὠδὴν τοῦ αὐτοῦ Μαυσέως „Πρόσεχε Οὐρανέ“, ὁμοίως καὶ τὴν ὁγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Τετάρτῃ ἀναγιώσκουσι τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἀννης, ὁμοίως καὶ τὴν ὁγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Πέμπτην ἀναγιώσκουσι τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, ὁμοίως καὶ τὴν ὁγδόην καὶ ἐννάτην· εἰς καθέδε δὲ Παρασκευὴν ἀναγιώσκουσι τὴν πέμπτην Ὠδὴν τοῦ Ἡσαίου, ὁμοίως καὶ τὴν ὁγδόην καὶ ἐννάτην. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔμεινε μία ἡμέρα ἐκ τῆς ἐβδομάδος· ἦτοι τὸ Σάββατον, ἔμειναν δὲ καὶ δύο Ὠδαὶ ἀπὸ τὰς ἐννέα, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνεγνώσθησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας, ἦγουν ἡ ἕκτη καὶ ἡ ἐβδόμη, διὰ τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ἀναγιώσκονται καὶ αὗται εἰς τὸ Σάββατον. Καὶ αὗται μὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀναγιώσκονται εἰς τὸ Σάββατον· αἱ δὲ ἄλλαι δύο, ἡ ὁγδοὴ δηλαδὴ καὶ ἡ ἐννάτη, ἀναγιώσκονται καὶ αὗται εἰς τὸ Σάββατον, καθὼς ἀναγιώσκονται καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος· ὥστε ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἀκολουθεῖ ὅτι καθέδε Σάββατον νὰ ἔχῃ Τετραώδιον, ἦγουν τέσσαρας Ὠδάς, ἕκτην, ἐβδόμην, ὁγδόην καὶ ἐννάτην.

Καθὼς λοιπὸν οἱ Ποιταί τοῦ Τριωδίου ἐποίησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῶν ἐβδομάδων τῆς Τεσσαρακοστῆς· οὕτω παρομοίως ἐποίησε καὶ ὁ Θεὸς Κοσμάς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος· ὅθεν Τριώδια ποιήσας εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τετάρτῃ καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ λόγους ἔχουσιν οἱ ἐφεξῆς Πατέρες, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου“; Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀναδραμὼν ὁ λόγος περιωπὴν“· Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τί τοῦτο σήμερον σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῇ“; Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινετός καὶ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ὁ νόμος“, ὅς τις εἶναι ὅμοιος σχεδὸν μὴ τὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγον εἰς τὴν ζωφόρον ταφὴν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰδετε καὶ εἰς ληστοῦ εὐγνωμοσύνην“. Σημειῶσαι ὅτι τὸ

μέγα Σάββατον ὑπερέχει τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος· καὶ βεβαίῳ ὁ Χρυσόστομος λέγει „Ὡς περ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς κεφαλαιὸν τῶν λοιπῶν ἐβδομάδων· οὕτω ταύτης κεφαλὴ τὸ Σάββατον τὸ μέγα· διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ πολλοὶ τὴν σπουδὴν ἐπιτείνουσι· καὶ οἱ μὲν τὴν νηστείαν αὐξοῦσιν· οἱ δὲ, τὰς ἀγρυπνίας τὰς ἱεράς· οἱ δὲ ἐλεημοσύνην θαφιλεστέραν ἐργάζονται, τῇ περὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις σπουδῇ, καὶ τῇ συντεταμένῃ πείρῃ τὸν βίον εὐλαβείᾳ, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας τῆς εἰς ἡμᾶς γεγενημένης περὶ τῷ Θεῷ μαρτυροῦντες“. (Λόγ. εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηνύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν“.)

καὶ Παρασκευὴν (εἰς γὰρ τὴν Τρίτην Διῶδιον μόνον ἐποίησεν, ἀναγκασθεὶς ἀπὸ τὴν ἑλ-
λειψιν τῆς Ἀκροστιχίδος), εἰς τὸ μέγα τὸτο Σάββατον Τετραῶδιον ἐμελέργησε, τὸ ὅποιον
εἰς διάστημα πολλῶν καὶ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐτιμήθη, καὶ μόνον ἐφάλλετο ἐν τῇ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ ἡ ἀγρυπνία τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἐπρόκοψε
καὶ ἤλθεν εἰς αὐξήσιν, καὶ τελεία θεία λειτουργία ἐν αὐτῷ ἐτελεῖτο, διὰ τοῦτο ἠκολού-
θησεν ἀνάγκη νὰ αὐξηθοῦν καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ φαλλόμενοι ὕμνοι, καὶ τὸ Τετραῶδιον
νὰ ἐκτανθῇ εἰς Κανόνα ὁλόκληρον, ἵνα αὐτὸς διαρκῇ εἰς ὅλον τὸ τῆς νυκτὸς διάστημα,
μετὰ ἀργοπορίας καὶ εὐλαβείας φαλλόμενος.

Πῶς δὲ ἡ τοιαύτη αὐξήσις τοῦ Τετραῶδιου οἰκονομήθη; Ἀκουσον. Ὁ τότε Πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας λογάδες, ζητοῦντες ποῖος εἶναι ἄξιος νὰ ἀ-
ναπληρώσῃ τὸ Τετραῶδιον, καὶ νὰ ποιήσῃ αὐτὸ Κανόνα ὁλόκληρον, εὗρον τὸν Πανιερά-
τατον καὶ ἐλλογιμώτατον ἄνδρα κύριον Μάρκον τὸν Ἐπίσκοπον Ἰδρεντος, ὅς τις σοφὸς ἦν
κατὰ τὰ θεία, ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν συνιεράρχην του Κοσμά, καθὼς ἐκ τῶν Τροπα-
ρίων αὐτοῦ τοῦτο συμπεραίνεται, προσφυστάτα συνήρμοσε καὶ ἐπρόσθεσεν εἰς μὲν τὴν
Ἀκροστιχίδα τοῦ Θείου Κοσμά τὴν λέγουσαν „Σάββατον μέλπω μέγα“ τὴν ἰδικὴν του
Ἀκροστιχίδα τὴν λέγουσαν „Καὶ σήμερον δέ“· εἰς δὲ τὸ Τετραῶδιον τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά
προσέθηκεν ἐμμελέστατα τὰς ἐλλειπούσας τέσσαρας Ὠδὰς τὰς ἰδικὰς του, καὶ ὕτως αὐ-
τὸν ὁλόκληρον Κανόνα ἐποίησεν· ἀλλὰ τόσοσιν συνηρμοσμένον τὸν ἔκαμεν, ὥστε φαίνεται νὰ
ἦναι ἐνὸς Ποιητοῦ πόνημα, καὶ ὅχι δύο.

Σημειοῦμεν ὅμως ἐδῶ ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἵρμοι τῶν τεσσάρων τούτων Ὠδῶν τοῦ
Κυρίου Μάρκου πολὺ πρότερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐφάλλοντο μετὰ τῶν μελῶν αὐτῶν. Ποιή-
τρια δὲ τούτων ἔχουμεν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ὅτι ἐστάθη μία εὐγενὴς γυνὴ σοφὴ καὶ
παρθένος, Κασία ὀνομαζομένη· τούτους δὲ τοὺς Εἵμους καὶ τὸ μέλος αὐτῶν οἱ τότε
τῆς Ἐκκλησίας λογάδες παρέδωκαν εἰς τὸν ρηθέντα Μάρκον, καὶ ἐπέτρεψαν αὐτὸν νὰ
φιλοπονήσῃ κατὰ τὰς Εἵμους μόνον τὰ τῶν τεσσάρων Ὠδῶν Τροπάρια· καὶ φαίνεται τὸτο
νὰ ἦναι ἀληθές, καθότι ὁ θεὸς Μάρκος δὲν ἐμεταχειρίσθη εἰς τὰς Ὠδὰς του τοὺς ἀνω-
τέρω Εἵμους, μολοντί ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀκροστιχίδα του τὴν λέγουσαν „Καὶ
„σήμερον δέ“· τὸ γὰρ „Κύματι θαλάσσης“ ἀπὸ τοῦ Κ ἀρχόμενον, ὁμοίως καὶ τὸ
„Σὲ τὸν ἐπὶ ὕδατων“ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον, αὐτὰ ἀφῆκεν ἔξω τῆς Ἀκροστιχίδος του, ὡς
ξένα καὶ οὐχὶ ἰδικὰ τε ποιήματα· ἀντὶ τούτων δὲ ἐποίησεν ἄλλα ἰδικά του Τροπάρια ἀπὸ
τῶν αὐτῶν στοιχείων ἀρχίζοντα· οἷον τὸ „Κύριε Θεέ μου“ ἀπὸ τῶ Κ ἀρχόμενον καὶ τὸ
„Σύμβολα τῆς ταφῆς σου“ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον.

Ἐκ τούτου λοιπὸν γίνεται φανερόν ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἵρμοι τῶν τεσσάρων Ὠδῶν
τοῦ παρόντος Κανόνος δὲν εἶναι πόνημα τοῦ κυρίου Μάρκου, ἀλλὰ τῆς Μοναχῆς Κασίας.
Καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκόμη τοῦτο δηλοῦται, ἐπεὶ λέγεται ἐν τῷ πρώτῳ Εἵμῳ „Ἀλλ' ἡ-
„μεῖς ὡς αἱ νεάνιδες“· νεάνις γὰρ οὐσα ἡ Ποιήτρια τούτων, διὰ τοῦ λόγου τούτου ἠθέ-
λησε νὰ φανερώσῃ ὅτι γυναικὸς εἶναι φιλοπονήματα, καὶ ὅχι ἀνδρός· ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ
ἐν τῇ Ἐξόδῳ γράφεται ὅτι εἰς ἓνα μὲν χορὸν ἐμοιράσθησαν οἱ ἄνδρες, εἰς ἄλλον δὲ, αἱ
γυναῖκες, καὶ οὕτω συμφώνως ἐφάλλον τὴν πρώτην Ὠδὴν, διὰ τοῦτο ἡ Κασία αὕτη, ἀ-
φήσασα τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν, ὡς μὴ οὐσα ἀνὴρ, ἔσμιξε τὸν ἑαυτοῦ της μὲ τὸν χορὸν
τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων λέγουσα· „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ ὡς αἱ τότε νεάνιδες“· Ἐξῆλ-
„θον γὰρ, φησὶ, πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω τῆς Μαρίας μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.
„Ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαρίας λέγουσα· Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.
(Ἐξ. 16. 20.) (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἐγὼ εὗρον ἐν παλαιαῖς χειρο-
γραφοῖς Θεοτοκαρίοις Κανόνος πρὸς τὴν Θεοτόκον τὴν
πολλὰ πρὸ τῆς Κασίας ὄντος Ἀνδρέου Κρήτης Εἵρ-

μούς ἔχοντας τὸν „Κύματι θαλάσσης“, καὶ τοὺς
λοιπούς καὶ ἀπορῶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔ.

Ἀκροστιχίς.

„Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὸ Ὄρος τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἔχουσι δύο κορυφάς, οὕτως καὶ ἡ Ἀκροστιχίς αὕτη ἔχει δύο Ποιητάς, τὸν Ἱερὸν Μάρκον, καὶ τὸν Θεσπέσιον Κοσμάν· τὸ μὲν γὰρ „Καὶ σήμερον δὲ“ εἶναι Ἀκροστιχίς προστεθειμένη ἀπὸ τὸν κύριον Μάρκον εἰς ἀναπληρωσιν τελείου Ἰάμβου καὶ ὁλοκλήρου Κανόνος, ὡς εἶπομεν· τὸ δὲ „Σάββατον μέλπω μέγα“ εἶναι Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραωδίου τοῦ Θείου Κοσμά, ἥτις εἶναι μέρος τοῦ τελείου Ἰάμβου ἐκείνου, ὃν ἐποίησεν ὁ αὐτὸς Κοσμᾶς τόσον εἰς τὸ Τριωδίου τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὅσον καὶ εἰς τὸ Τετραωδίου τοῦ μεγάλου τούτου Σαββάτου. „Τίς δὲ εἶναι ὁ τέλειος ἐκείνου Ἰαμβικός στίχος; Ὁ ἐφεξῆς „Προσάββατόν τε Σάββατον μέλπω μέγα“. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ „Προσάββατόν τε“ ἐγένεν Ἀκροστιχίς τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὡς εἶπομεν ἐκεῖ, διὰ τοῦτο ἔμεινεν ὁ Ἰαμβικός στίχος κολοβός, ὅστις ἐγένεν Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραωδίου τοῦ μεγάλου Σαββάτου. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ Τετραωδίου αὐτὸ ἐχρειάσθη νὰ ἀναπληρωθῇ καὶ νὰ γένη ὁλοκλήρος Κανὼν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Μάρκου, διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦτο ἐπροστέθη, καὶ ὁ κολοβὸς Ἰαμβὸς ἐγένε τέλειος, καὶ τελείου Κανόνος Ἀκροστιχίς, οὕτως ἔχων· „Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα“.

Ῥδὴ α'. Ἦχος Πλ.β'. Ὁ Εἰρμός.

„Κύματι θαλάσσης τὸν κρύφαρτα πάλαι διώκτην τύρανον ὑπὸ
 „γῆρ ἔκρυφαι τῶν σεσωσμέμων οἱ παῖδες· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ μεά-
 „ριδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐμδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός ἐνεδίδει τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους, διότι ἐφάνησαν ἀχάριστοι καὶ ἀγνώμονες εἰς τὸν εὐεργέτην τὸν Κύριον· ὁ γὰρ Κύριος κατέκρυψε μὲν πάλαι μέσα εἰς τὸ κύμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὡς μέσα εἰς τάφον, τὸν τύραννον ἐκείνον καὶ διώκτην Φαραῶ· ἐλύτρωσε δὲ τοὺς προγόνους αὐτῶν Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν τυραννίαν καὶ διωγμὸν ἐκείνου· τῶρα δὲ οἱ υἱοὶ καὶ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λευτρωμένων Ἰουδαίων, ἀντὶ νὰ φανοῦν εὐχάριστοι μὲν κάθε τρόπον εἰς τὸν εὐεργέτην τὸν Κύριον, αὐτοὶ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνταπέδωκαν εἰς αὐτὸν πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, γεννήματα ἀληθῶς ἐχιδνῶν ὑπάρχοντες, καὶ κάκιστα κακῶν κοράκων ὡς χρηματίζοντες, κατὰ τὴν κοινὴν Παρομίαν· σταυρώσαντες γὰρ τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ θανατώσαντες, ἔκρυφον αὐτὸν καὶ ἔθαψαν ὅχι ὑποκάτω εἰς κύμα θαλάσσης, καθὼς ἐκεῖνος ἔκρυψεν ὑποκάτω εἰς αὐτὸ τὸν διώκοντα τούτους Φαραῶ, ἀλλὰ ὑποκάτω εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ ἄχαρον τάφον τῆς γῆς.

Διά

Διὰ τὸτο λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, προφέρων τὸν Εἰρμὸν τοῦτον με δεινοπαθὲς καὶ σχε-
τλιαστικὸν σχῆμα, διαμαρτυρούμενος τρόπον τινὰ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν μαζὶ με τὸν
Μωϋσῆν λέγοντα „ Διαμαρτύρομαι αὐτοῖς τότε Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν“, (Δευτ. λα. 28.)
καὶ φωνάζων μαζὶ με τὸν Ἡσαΐαν „ Ἀκούε Οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ“, (Ἡσ. α. 2.)
οὕτω λέγει· Ὁ τοῦ φοβεροῦ θαύματος· τὸν Παμβασίλευ Θεὸν ἐκεῖνον, ὅς τις πάλαι ἐσκέ-
πασε με τὸ κύμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὸν διώκτην τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τυραννι-
κώτατον Φαραὼ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναβάτας καὶ τριστάτας· οὕτω γὰρ γράφει ἡ πρῶ-
τη Ὠδὴ· „ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου· ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα“. (Ἐξ. ιε. 10.)
αὐτὸν, λέγω, τὸν ἴδιον τὰρα ἐσκέπασαν νεκρὸν ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν ὅχι οἱ ἀπόγονοι τῶν
καταποντισθέντων ἐκείνων Αἰγυπτίων, ἐπειδὴ δὲν ἦτον τόσοι μέγα τὸ παράπονον, ἀλλ'
αὐτοὶ οἱ ἀπόγονοι παῖδες τῶν τότε διασωθέντων ἀβρόχως ἐκ τῆς θαλάσσης Ἰσδαίων.

Πλὴν ἐκεῖνοι μὲν οἱ Ἰουδαῖοι οὕτως ἐφάνηκαν περὶ τὸν εὐεργέτην ἀχάριστοι· ἡμεῖς δὲ
οἱ πιστοὶ, μιμούμενοι τὰς τυμπανιστρίας ἐκείνας νεανίδας, τῶν ὁποίων ἦτον ἑξάρχος ἡ ἀ-
δελφὴ τῆ Μωϋσέως Μαριάμ· „ Ἐξῆρχε γὰρ, φησὶν, αὐταῖς ἡ Μαριάμ“. (Ἐξ. ιε. 20.)
καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε περὶ αὐτῶν· „ Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν“. (Ψαλ. ξζ'. 27.)
ἐκείνας, λέγω, καὶ ἡμεῖς μιμησάμενοι, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ τὸν ἐπινίκιον ὕμνον· ἐνδόξως
γὰρ δεδόξασται· ἐπειδὴ αὐτὸς ἀπέθανε μὲν καὶ ἐτάφη διὰ τὴν ἰδικὴν μας ἀγάπην· αἰχ-
μαλώτισε δὲ καὶ τὸν ἄδην, καὶ ἐθανάτωσε τὸν ἡμᾶς θανατώσαντα Διάβολον.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶναι, πῶς λέγεται ἐδῶ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐκρύψαν ὑποκάτω εἰς τὴν
γῆν τὸν Κύριον; αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐσταύρωσαν μόνον αὐτὸν, καὶ ἐζήτησαν ἵνα καταβιβασθῇ
ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ· „ Ἠρώτησαν (ἦτοι παρεκάλεσαν) γὰρ, φησὶ, τὸν Πι-
λάτον ἵνα κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σιέλη καὶ ἀρθῶσιν (ἐκ τῆ μέσης δηλ.)“. (Ἰω. ιθ'. 31.)
δὲν ἐκατέβασαν ὅμως αὐτὸν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, οὔτε τὸν ἐνταφίασαν· ἀλλὰ μόνος ὁ εὐ-
σχήμων Βουλευτὴς, Ἰωσήφ ὁ κεχαριτωμένος ἐκεῖνος καὶ εὐχάριστος μαθητὴς τῆ Κυρίου, αὐ-
τὸς ἐζήτησε τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, καὶ καταβιβάσας αὐτὸ, ἐτείλιξεν
εἰς σινδὸνα καθαράν· μυρίσας δὲ μετὰ τοῦ Νικοδήμου με μύρα καὶ ἀρώματα, ἐνταφίασεν
αὐτὸ εἰς τὸ καινούριον μνήμα· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριστος δὲν ἠθέλει ἐνταφιάσῃ τὸ
νεκρὸν σῶμα τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ παμφιλτάτου Σωτῆρος, τάχα οἱ σταυρωταὶ Ἰουδαῖοι
ἐδὲ ἠθέλαν ἀξιώσῃ αὐτὸ ταφῆς ἀπὸ τὴν σκληροκαρδίαν των; ἀλλ' ἠθέλαν τὸ ἀφήσῃ ἀτα-
φον, διὰ τὰ τὸ φάγουν κατὰ τὴν ματαίαν αὐτῶν γνώμην τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὰ
θηρία τῆς γῆς πρὸς περισσοτέραν του ἀτιμίαν. Τί λοιπὸν ἡμεῖς λέγομεν εἰς λύσιν τῆς ἀ-
πορίας; Ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήργησαν τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου,
τούτέστι τὸν θάνατον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αὐτοὶ λέγονται ὅτι καὶ τὸν ἔθαψαν· ἐκεῖνος γὰρ
ὅπου θανατώσῃ τινὰ καὶ ποιήσῃ τοῦτον ἄξιον ταφῆς, ἂν καὶ αὐτὸς δὲν τὸν ἐνταφιάσῃ,
ἐπειδὴ αὐτὸς ἔγινεν αἷτιος νὰ ἐνταφιασθῇ ὁ ὑπ' αὐτοῦ θανατωθεὶς, τούτου χάριν ἔμπο-
ρεῖ ὅμως νὰ λέγεται ἐκεῖνου καὶ ἐνταφιαστής.

Τροπάριον.

„ Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον Ὠδὴν σοι ᾄσομαι,
„ τῷ τῇ ταφῇ σου ζωῆς μοι τὰς εἰσόδους διαμοίξαμι, καὶ θανάτῳ
„ θάνατον καὶ ἄδην θανατώσαμι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εξόδιος, (ἦτοι ἐμβατήριος) ὕμνος ὀνομάζεται παρὰ τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἐκεῖνος ὅπου ὕμνη-
θῃ ἀπὸ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν, ὅταν αὐτὸς ἐκβῇκεν ἔξω ἀπὸ τὴν Αἰγύπτον· διαπεράσας
γὰρ ἐκεῖνος ἀβρόχως τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὕμνησε με τὸν τοιοῦτον ἐξόδιον καὶ ἐκβα-
τήριον ὕμνον τὸν Θεὸν ὅπου ἐλύτρωσε. Κατὰ τὸ σημαινόμενον τοῦτο, Ἐξόδος ὀνομάζε-
ται τὸ δεύτερον Βιβλίον τοῦ Μωϋσέως, διότι διηγεῖται τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξέλευσιν τῶν
Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὁ Θεὸς δὲ Δαβὶδ εἶπεν· „ Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου“. (Ψαλ.
137.)

ριγ'. ι.) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων ἔξοδος ὀνομάζεται ὁ τοῦ κα-
θε ἀνθρώπου θάνατος· διότι ὅταν ἀποθνήσκουν οἱ ἄνθρωποι, ἐκβαίνουν ἀπὸ τὴν παρού-
σαν ζωὴν, καὶ μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐκείσε· ὅθεν ἔταν ὑπάγουν εἰς θανάτην τινος, ἐρωτῶμε-
νοι, ποῦ ἐπήγε; ἀποκρίνονται ὅτι εἰς τὸ ἐξόδιον.

Ὁ ἱερὸς λοιπὸν Μάρκος θέλων νὰ δείξῃ, ὅτι τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι τῆς πρώ-
της Ὠδῆς, ἡ ὁποία ὑμνήθη διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς εἴπομεν
ἀνωτέρω, ἄλλα δὲ, νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς σημερινῆς ἐορτῆς, ἥτις εἶναι ὁ κατὰ τὸ
ἀνθρώπινον θάνατος τοῦ Μοιρογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κάτω ταύτης ζωῆς
ἔξοδος καὶ ἐν τῷ τάφῳ κατὰφυξις, διὰ ταῦτα τὰ δύο αἷτια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτην
Ὠδὴν τὴν ἀρχίζουσιν οὕτως· „Ἀσωμέν τῷ Κυρίῳ“· ὅθεν λέγει· Ὁ Κύριε Θεέ μου· ἐγὼ
θέλω ψάλλει εἰς ἐσέ ἕνα ᾠσμα καὶ ὕμνον ἐξόδιον· ἥτοι ἐπιθανάτιον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν
ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου ἐξέλευσιν. Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἐξόδιον νοεῖται ἐδῶ
τὸ διεξοδευτικὸν καὶ διαπεραστικὸν, διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσεν ἀκολουθῶς καὶ τὸ „Ἐπιτάφιον
„Ὠδὴν“, ἐξηγῶν τρόπον τινὰ τὸ ἐξόδιον μὲ τὸ ἐπιτάφιον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔξοδος μὲ τὴν
εἰσοδὸν εἶναι ἐναντία, διὰ τοῦτο λέγει ἀκολουθῶς ὅτι ἐγὼ θέλω ψάλλει ἐξόδιον, ἤγουν
ἐπιθανάτιον καὶ ἐπιτάφιον ὕμνον εἰς ἐσέ, Θεέ μου, ὅς τις μὲ τὴν ταφήν σου καὶ τὴν ἐκ
τῆς κάτω ζωῆς ἔξοδόν σου ἐχαρίσας εἰς ἐμέ τὴν εἰσοδὸν τῆς ἄνω ζωῆς· καὶ διὰ τοῦ θά-
νάτου σου ὅχι μόνον ἠνοιξας εἰς ἐμέ τὰς πύλας τοῦ Παραδείσου, εἰς τὰ ὀπίσω στραφείσης
τῆς Φλογίνης Ῥομφαίας, καὶ ὑποταγέντος τοῦ φρικτοῦ Σεραφεῖμ, ἀλλὰ διὰ τῆ θανάτου σου
καὶ τὸν θάνατον ἐθανάτωσας, καὶ τὸν ἄδην ἐνέκρωσας· ὥστε ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ λέγω-
μεν καὶ εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ὡσπὲ ἐπινίκια λόγια· „Ποῦ ἡ νίκη σου θάνατε; Ποῦ
τὸ κέντρον σου ἄδῃ“; (Ὡσ. ιγ'. 14.)

Φαίνεται δὲ ὁ ἱερὸς Μάρκος ὅτι τὸ ὄνομα καὶ τῆς ἔξοδου καὶ τῆς εἰσοδῆς ὁμοῦ ἐρανίσθη
ἀπὸ τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ Μωϋσέως· τῆς ἔξοδου μὲν, διότι ἡ Ὠδὴ αὕτη ἐν τῇ Βίβλῳ
τῆς ἔξοδου ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τῆς ἔξοδου ἐρρέθη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς προείπομεν· τῆς εἰσοδῆς
δὲ, διότι τὰ λόγια τῆς πρώτης Ὠδῆς ταύτην φανεροῦσι, λέγοντα πρὸς τὸν Θεόν· „Εἰσα-
γαγὰν (ἥτοι εἰσοδεύσας) καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὅρος κληρονομίας σου“· (Ἐξ. ιε'. 17.)
οὐ μόνον γὰρ ὁ Θεὸς ἐκβαλεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ ἔμβασεν
αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν λαβὼν ὁ ἱεράρχης Μάρκος τὰς
λέξεις Ἐξόδιον καὶ Εἰσοδὸν, „Ἀσوماί σοι, Κύριε, εἶπε, τὸν ἐξόδιον ὕμνον, τῷ εἰσαγα-
„γόντι με εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν Παράδεισον“.

Τροπάριον.

„Ἀρωσε ἐν Θρόνῳ καὶ κάτω ἐν τάφῳ τὰ ὑπερκόσμια καὶ ὑπο-
„χθόνια καταροοῦντα, Σωτήρ μου, ἐδομεῖτο τῇ μεκράσει σου· ὑπὲρ
„μου ὠράθης γὰρ μεκρὸς ζωαρχικώτατος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅσαι μὲν οὐσίαι εἶναι κτισταί, εἴτε σωματικαί, εἴτε νοηταί, αὐταὶ εἶναι καὶ ἐν τόπῳ
περιγραπταί καὶ περιορισταί, καὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ εὐρίσκωνται κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς
δύο τόπους, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁ
αὐτὸς Παῦλος νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ εἰς τὴν Κόρινθον κηρύττων, καὶ εἰς τὴν
Ρώμην παριστάμενος τῷ Νέρωνι· ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, ἀδύνατον νὰ πα-
ραστήκηται τῷ Θρόνῳ τοῦ Θεοῦ ἐν Οὐρανοῖς ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ καὶ νὰ κομίζῃ εἰς Ναζαρέτ
τῇ Παρθένῳ τὰ τῆς χαρᾶς εὐαγγέλια· ὁ δὲ Θεὸς μὲ τὸ νὰ ἦναι ἀκτιστος καὶ πάντη αὐ-
λός, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντη ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος· ὅθεν ὁ αὐτὸς εὐρίσκηται
πανταχοῦ καὶ τὰ πάντα πληροῖ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἐστιν. Ἀκολουθῶς λοιπὸν ὁ Δεσπότης
Χριστὸς, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τούτου χάριν καθὼ μὲν Θεὸς εὐ-
ρίσκετο ἄνω εἰς τὸν Θρόνον τοῦ Πατρὸς, καὶ κάτω εἰς τὸν τάφον μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου
καὶ

καὶ νεκρωθείσης τῆς σαρκὸς καὶ εἰς τὸν Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς. Καὶ εἰς τὸν νοητὸν Παραδείσον μαζὶ μετὰ τὸν ληστὴν, καθὼς ὑπεσχέθη αὐτῷ λέγων· „Σήμερον „μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ“. (Λουκ. κγ'. 43.)

Τοῦτο λοιπὸν ἠξέυρων ὁ θαυμασίος οὗτος Μελαδδὸς ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν οὕτως· Ὁ ψυχροῦς Σωτήρ μου, ἐσὲ βλέποντα τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγέλων καθεζόμενον ἄνω ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ Θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ὡς Θεὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ὁμοίως καὶ τὰ ὑποχθόνια, ἤγουν αἱ ἐν τῷ ᾄδῃ εὐρισκόμεναι ψυχαὶ βλέπουσαι ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦσαν καὶ μετὰ τῆς νεκρωθείσης σαρκὸς σου ἐν τῷ τάφῳ, ταῦτόν εἶπεῖν, ὅλοι βλέποντές σε καὶ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἐν Θρόνῳ καὶ ἐν τάφῳ εὐρισκόμενον ἐδοκούντο· ἦτοι ἐταράττοντο ἀπὸ τὸν φόβον καὶ θαυμασμώντων, διὰ τὴν παράδοξον ταύτην θεωρίαν τῆς ἰδικῆς σου νεκρώσεως.

Πλὴν με' ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον ἐδοκούντο καὶ ἐθαύμαζον· τὰ μὲν γὰρ ὑπερκόσμια τάγματα ἐφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πᾶς σὺ, ὁ ὁποῖος κάθησαι εἰς τὴν δεξιάν τοῦ Θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐνεκράθης καὶ ἐνταφιάσθης· τὰ δὲ ὑποχθόνια ἐφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πῶς ἐσὺ, ὁ ἀποθανὼν καὶ ἐνταφιασθεὶς καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ᾄδην, καταργεῖς μὲν διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου τὸν θάνατον, καὶ ἀνιστᾷς τοὺς ἐν τάφοις τεθαμμένους νεκρούς, αἰχμαλωτίζεις δὲ διὰ τῆς ἐν ᾄδῃ σου καταβάσεως τὸν ᾄδην, καὶ ἐλευθερόνεις τὰς ἐν τῷ ᾄδῃ κρατούμενας ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος θανόντων· ταῦτα γὰρ πάντα θαυμαστά εἰσὶ καὶ παράδοξα. Εἴτα κατασκευαστικῶς ἐπιφέρει· Σὺ γάρ, Κύριε, ὄντως ἐφάνης διὰ τῶν ἔργων ὑπὲρ τοῦ ὅχι μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὸν νεκρὸς ζωαρχικώτατος, ἤγουν νεκρὸς μὲν, ἀρχηγὸς ὅμως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως.

Ὅρα δὲ σοφίαν καὶ τέχνην ρητορικὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μάρκου· αὐτὸς γὰρ ἐγέμωσε τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ ἀντίθετα καὶ τετράγωνα καὶ χιαστὰ σχήματα, τὰ ὅποια προξενούσιν ἐν ταύτῳ κάλλος καὶ ἠδύτητα καὶ μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸν λόγον· τὸ μὲν γὰρ, Ἄνω μετὰ τὸ, Κάτω, ἀντίθετα εἰσὶν, ὁμοίως καὶ τὸ, Ἐν Θρόνῳ, μετὰ τὸ, Ἐν τάφῳ, καὶ τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια, καὶ τὸ, Νεκρὸς, μετὰ τὸ, Ζωαρχικώτατος. Τετράγωνον δὲ σχῆμά ἐστι τὸ ἐν τάξει τετραγώνου βαλλόμενον· ἦτοι τὸ, Ἄνω σε ἐν Θρόνῳ μετὰ τὸ, Καὶ κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια· Χιαστὸν δὲ εἶναι τὸ, Ἄνω σε ἐν Θρόνῳ, μετὰ τὸ, Κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ὑπερκόσμια μετὰ τὸ, Ὑποχθόνια, ἐν τάξει τοῦ Χ στοιχείου βαλλόμενα, καθὼς ταῦτα δηλοῦνται καὶ ἐν τοῖς κάτωθεν διαγράμμασι παραστατικώτερον.

Ἄνω σε ἐν Θρόνῳ	□	καὶ κάτω ἐν τάφῳ	Ἄνω σε ἐν Θρόνῳ	✕	τὰ ὑπερκόσμια
τὰ ὑπερκόσμια	□	καὶ ὑποχθόνια	καὶ ὑποχθόνια	✕	καὶ κάτω ἐν τάφῳ,

Τροπάριον.

„Ἰρα σου τῆς δόξης τὰ πάντα πληρώσης καταπεφοίτηκας ἐμ κατωτάτοις τῆς γῆς· ἀπὸ γὰρ σοῦ οὐκ ἐκρύβη ἡ ὑπόστασίς μου ἡ ἐμ Ἀδὰμ, καὶ ταφεῖς φθαρέντα με καιροποιεῖς, φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν τῶν Ἑλλήνων μῦθοι ὅχι μόνον πολυθείαν ἐδίδασκον, ἀλλὰ καὶ πολυαρχίαν· διὰ τοῦτο καὶ τρεῖς Βασιλεῖς ἐφλυάρουν νὰ κυβερνοῦσιν ὅλα τὰ ὄντα, τὰ εἰς τρία καὶ αὐτὰ μοιρασμένα· ἦτοι εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια καὶ εἰς ὑποχθόνια, καθὼς ὁ μυθολόγος αὐτῶν Ποιητὴς Ὀμηρὸς συμμαρτυρεῖ λέγων· „Τριχῇ δὲ πάντα δέδασται“. Καὶ τὰ μὲν οὐράνια καὶ ἐπίγεια ὁμοῦ ἐμυθολόγουν ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Ζεὺς· τὰ δὲ θαλάσσια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Ποσειδῶν· τὰ δὲ ὑποχθόνια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Πλούτων. Καὶ μὴ ὅλον ὅτι.

ὅτι τὴν πολυαρχίαν ταύτην ἐφρόνουν, ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ρηθέντα ποιητὴν τῶν Ὀμηρον λέγοντα· „Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω“. Ὁ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας λόγος ἵνα ἡξεύρων τὸν Ποιητὴν καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, αὐτὸν μόνον καὶ Βασιλέα καὶ κυβερνήτην ἀπάντων δογματίζει· ὅθεν οὐδεὶς εὐσεβὴς Χριστιανὸς ἠθέλην υποφέρειν ἢ ἀπεκλίσθαι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν Οὐρανόν, ἢ εἰς μόνον τὴν γῆν· οὐδὲ καταδέχεται τινὰς νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι μὲν τοῦ αἵματος κυβερνήτης καὶ Βασιλεὺς, ὅχι δὲ καὶ τοῦ Ἄδου· ἀσεβῇ γὰρ εἶναι αὐτὰ ὅλα, καὶ τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν Πίστεως ἀλλότρια.

Ὁ γὰρ Χριστὸς, Θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος, καθὼ μὲν Θεὸς, Οὐρανοῦ καὶ γῆς εἶναι Βασιλεὺς· διότι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι θρόνος του, ἡ δὲ γῆ εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, καθὼς αὐτὸς εἶπε μόνος· (Ματθ. ε. 34.) τοῦ δὲ αἵματος εἶναι Βασιλεὺς, οὐ μόνον διότι τίθησι νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ ὡς Θεός, ἀλλὰ καὶ διότι ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ αἵματι καὶ τῇ νεφέλῃ ὑψωθείς, ἀνελήφθῃ· ὁμοίως καὶ τοῦ νεροῦ βασιλεύει, ὅχι μόνον διότι σχίζει τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν πρότερον, καὶ διαιρεῖ τὸν Ἰορδάνην καθὼ Θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ ὡς ἄνθρωπος περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ εἰς τὸν Ἰορδάνην Βαπτίζεται, καὶ τὸ νερὸν μεταβάλλει εἰς κρασί, καὶ τὸν τυφλὸν εἰς τὸν Σιλωὰμ ὁματόνει· τοῦ θανάτου δὲ καὶ τοῦ ἄδου βασιλεύει, ὅχι μόνον διότι ἀνασταίνει θυγατέρας Ἰακώβ, καὶ ἐγείρει Λαζάρους, καὶ ζωοποιεῖ Υἱοὺς χήρας, καὶ σταυρούμενος πολλὰ εὐκαιρόνει μνήματα, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς θανατωθεὶς ὡς ἄνθρωπος, καὶ κατελθὼν εἰς τὰ τοῦ ἄδου κατώτατα, τελείως ἐξωλόθρευσε καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἄδην μετὰ τὴν θείκην ἐξουσίαν του· ὥστε πάντων εἶναι Βασιλεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἀκολούθως πανταχοῦ εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δόξα του.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Μάρκος ἡξεύρων, καὶ βλέπων τὰ τὰ τὸν Κύριον νὰ καταβαίνει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, τούτεστιν εἰς τὸν τάφον διὰ τοῦ νεκρωθέντος σώματος, καὶ εἰς τὸν ἄδην διὰ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς του, λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ φιλάνθρωπε Κύριε, σὺ ὁ ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις δοξαζόμενος ἐκατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς. Διὰ ποῖον τέλος; Πρῶτον μὲν, ἵνα γεμίσης ἀπὸ τὴν δόξαν σου τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ κατώτατα καὶ ὑποχθόνια, καὶ ἀκολούθως νὰ μὴ μείνῃ κενόν μέρος τῆς Κόσμου ἀπὸ τὴν δόξαν σου ἔρημον· ἔπρεπε γὰρ ἔπρεπε, ἐπειδὴ ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἶναι γεμάτα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, καθὼς ὁ ὕμνος τῶν Σεραφίμ τοῦτο διατρανοῖ λέγων, „Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ“, (Ἠσ. ε'. 3.) Ἐπρεπε, λέγω, μὴδὲ ὁ ἄδης καὶ τὰ ὑποχθόνια νὰ μείνουν εὐκαιρα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, Κύριε, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ νὰ δοξασθῇς ὡς νικητὴς καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰς ἐν ἄδῃ εὐρισκομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων καὶ Προφητῶν, καὶ οὕτω νὰ πληρωθῶσι τὰ πάντα τῆς ἰδικῆς σου δόξης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Τὰ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰμὶ ὅτι καὶ κατέβη, πρότερον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω, πάντων τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα“· (Ἐφ. δ'. 9.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησὶν· „Ἐδεῖ μὴ τοῖς ἀνω μόνον τὴν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ' εἶναι, τινὰς καὶ κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης Θεοῦ· ἐπεὶ καὶ Θεοῦ“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα).

Δεύτερον δὲ αἴτιον τῆς εἰς τὸν τάφον καὶ εἰς ἄδην καταβάσεώς σου, Κύριε, ἐστάθῃ ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις καὶ τὸ πρόσωπον· αὕτη γὰρ ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις ἄλλον μὲν ἄνθρωπον ἠδύνατο νὰ λανθάνῃ, ὡς εἰς κοινορτὸν διαλελυμένη κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ὡς κεκρυμμένη οὕσα εἰς τὰ κατώτατα μέρη τοῦ Ἄδου κατὰ τὴν ψυχὴν· ἐσὲ ὅμως τὸν πάντα τὰ ἀπόκρυφα ὁρῶντα δὲν ἐδύνατο νὰ λανθάνῃ, καὶ νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τοὺς πανδερμεῖς ὀφθαλμοὺς σου, ὅχι, καθὼς ὁ Δαβὶδ ἐκ μέρους τοῦ Ἀδάμ προφητεύων ἐβόησεν· „Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὅσπου μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς“· (Ψαλ. ρλζ'. 15.) μὴ ὅλον τὸτο ἄλλοι ἄλλως αὐτὸ ἐρμηνεύσιν (1). Ὅθεν βλέπων σὺ, Δέσποτα, τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἀδάμ κατακειμένην εἰς τὰ τοῦ ἄδου βα-

(1) Ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐρμηνείᾳ τοῦ Φαλτήρος.

Ψύτατα, διὰ τοῦτο ἀποθανὼν καὶ ταφείς, κατέβης πρὸς αὐτόν, καὶ οὕτως ἐκαιοποιήσας αὐτόν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας· σὺν αὐτῷ δὲ ἐκαιοποιήσας καὶ τὴν ἰδικήν μου ὑπόστασιν τὴν ἐν τῷ Ἀδὰμ ὡς ἐν κεφαλῇ παραβάσαν τὴν ἐντολήν σου καὶ διαφθαρεῖσαν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ δηλ.) πάντες ἥμαρτον“ (Ῥωμ. ε. 12.)

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶσαν τὴν γῆν ἀσχέτως ἢ
„Κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κραμίῳ κρεμάμερον, Θάμβει πολλῶ συμ-
„εἶχετο, οἷκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, κραυγάζουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ λαλῶν περὶ τῆς γῆς εἶπεν· „Αὐτὸς (ὁ Θεὸς) ἐπὶ θαλασσῶν „ἐθεμελίωσεν αὐτὴν (τὴν γῆν δηλ.)“ (Ψαλ. κς. 2.) καὶ πάλιν λέγει· „Ἐξομολογεῖ- „σθε τῷ Κυρίῳ, τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“ (Ψαλ. ρλέ. 6.) διδάσκει δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὅτι δὲν εἶναι κρεμασμένη ἡ γῆ, ἀλλὰ θεμελιωμένη καὶ στερεωμένη ἐπάνω εἰς τὰ νερά, καὶ οὕτω δίδει εἰς αὐτὴν τὸ νερὸν βάθρον τε καὶ θεμέλιον. Ἀλλὰ πῶς ἐμπορεῖ νὰ ᾖ τῆς γῆς θεμέλιον ἢ ρευστὴ καὶ ὀλισθηρὰ φύσις τῆς βαρείας καὶ στερεᾶς καὶ πυκνῆς οὐσίας; τοῦτο γὰρ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους εἶναι πάντῃ ἀδύνατον. Πλὴν ὁ τοῦ παντός Δημιουργὸς Λόγος τὸ κατὰ φύσιν ἀδύνατον τοῦτο ἐποίησε δυνατὸν ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, καὶ θεμελιώνει τὴν γῆν ἐπάνω εἰς τὰ νερά, διὰ νὰ δείξῃ μὲ τοῦτο τὸ μεγαλεῖον τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως.

Ὁ δὲ σοφὸς Μάρκος ἐδῶ δὲν διδάσκει τὴν γῆν στερεομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὡς ὁ Δαβὶδ, ἀλλὰ εἰσάγει αὐτὴν κρεμασμένην εἰς τὰ νερά μὲ τρόπον ἀπόρρητον, καὶ διὰ τῆτο λέγει ἐπιστρεπτικῶς πρὸς τὸν Κύριον· „Σὲ, Δέσποτα, τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶ- „σαν τὴν γῆν ἀσχέτως“· διότι ἡ γῆ, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ θεμέλιον ἄλλο στερεώτερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἵνα στερεωθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὸ, διὰ τοῦτο κρέμεται εἰς τὸ μέσον ἀσχέτως, ἥγουν χωρὶς καμμίαν σχέσιν· ἥτοι χωρὶς κανένα δεσμόν ἢ κρεμαστήρα ὁρατόν, καὶ χω- ρὶς νὰ κλίνη δεξιά ἢ ἀριστερά, ἢ ἄνω καὶ κάτω ἔξω ἀπὸ τὸν λόγον καὶ τὴν προστα- γὴν τοῦ ποιήσαντος, καὶ τρόπον τινὰ μιμεῖται καὶ αὐτὴ τὸ τῶν Αἰγυπτίων σιδηροῦν ἐ- κεῖνο ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι εὗρίσκετο κρεμασμένον εἰς τὸ μέσον ἐνὸς ναοῦ, ὃς τις ἦτον τριγύρω κατεσκευασμένος ἀπὸ λίθους μαγνήτου (1), οἱ τινες τραβίζοντες τὸ ἄ- γαλμα ἐξίσου ἀπὸ κάθε μέρος, δὲν ἄφιναν αὐτὸ νὰ κλίνη εἰς κανένα μέρος. Ἐὰν ὅμως θέλωμεν νὰ εἰποῦμεν ἀκριβέστερον, ἡ γῆ δὲν κρέμεται ἐπάνω εἰς τὰ νερά, οὔτε ἐπάνω εἰς τὸν αἶρα, ἀλλὰ κρέμεται ἐπάνω εἰς τὸ οὐδέν, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰωβ· „Κρεμάζων „γῆν ἐπ' οὐδενός“ (Ἰωβ. κς. 7.) τὸ δὲ οὐδέν αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ θέλησις καὶ προσταγὴ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ· τούτου γὰρ ἡ θέλησις φύσις καὶ πρᾶγμα γίνεται κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον.

Προσφυστάτα δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν κρέμασιν τῆς γῆς, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ αὐτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρέμασιν τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ λέγει ὅτι ἡ

Κτί-

(1) Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεδ, ὡς διηγούνται οἱ ἱστορήσαντες, κρέμεται εἰς τὸ μέσον ἐν τῷ ἀέρι ἀσχέτως μία σελήνη σι- δηρὰ μνηοειδής, μὲ τὸ νὰ ᾖ καὶ πάλιν μαγνήτου κρυ- φίας καὶ ἀφανῶς ἐν τοῖς τοίχοις ἐκτισμένη ἀπὸ τὰ πέσσαρα μέρη τῆς σελήνης· καὶ ἐπειδὴ ἰσορρο- πὴς ἐστὶ πανταχοῦ δὲν ἡ τῶν μαγνητῶν ἐλκυστικὴ δύ- ναμις, διὰ τοῦτο κάμνει τὴν σελήνην νὰ κρέμεται εἰς τὸ μέσον, οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω, οὔτε δεξιά,

ἢ ἀριστερά κλίνουσα· ὅθεν οἱ πηλαγμένοι ἐκεῖνου ὄπαδοί, βλέποντες αὐτὴν, καὶ μὴ γινώσκοντες τὴν φυσικὴν αἰτίαν, ὡς θαῦμα κηρύττουσι τοῦ ψευδο- προφήτου. Φασὶ δὲ τινες ὅτι εἰς ἐκ τῶν δυτικῶν μηχανικῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἀπειλῶν ἐκεῖσε, καὶ προσπαθεῖς τὰ ἐκεῖνου θρησκείαν, ἐπεριεργάσθη καὶ εὗρε τὸν ἑνα μαγνητὴν· ὅθεν ἀνισορροπίας γινομένης, κατέσπασεν ἡ σελήνη, καὶ γέλωε ὥσθι τὸ πρῖν ὡς θαῦμα ὁμολογούμενον.

Κτίσις ἡ ὑπὸ σοῦ δημιουργηθεῖσα, φιλόπρωπε Δέσποτα, βλέπουσα ἐσέ ὅπου ἐκρέμασας τὴν γῆν κρεμάμενον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Κρανίου (1), συνέχετο, ἤγουν συνοχήν καρδίας ἔπασχεν ἀπὸ ἑνα πολὺ θάμβος καὶ ἔκστασις· τὸ γὰρ συνέχετο σημαίνει μὲν καὶ τὸ, ἐκρατεῖτο καὶ ἐσυντηρεῖτο, καθ' ὃ σημαίνοντες λέγομεν τὸν Θεὸν συνοχέα τοῦ παντός· σημαίνει δὲ καὶ τὸν λειποφυχοῦντα καὶ στενοχωρούμενον ἀπὸ ἀσθένειας ὑπερβολικῆς, ἢ ἀπὸ λύπης καὶ θάμβος καὶ φόβου αἰφνιδίως ἀκολουθήσαντα· ὅταν γὰρ τοιαῦτα πάθη ἀκολουθήσουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, φεύγει μὲν ἀπὸ τὰ ἐξωθεν μέρη τοῦ σώματος τὸ ζωογόνον αἷμα καὶ πνεῦμα, καταφεύγει δὲ εἰς τὴν καρδίαν, ὡς εἰς κανένα δυνατόν κάστρον, ἵνα ἐκεῖ φυλαχθῇ· ὅθεν ἐκεῖ περικλειόμενον, κάμνει τὸν πάσχοντα νὰ ζῇ μὲ μόνην τὴν καρδίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἔγινεν ἡ τοῦ αἵματος συνοχή τε καὶ συστολή, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος νὰ μὴ διαφέρῃ τίποτε ἀπὸ τῆς νεκρῆς.

Ἀληθῶς λοιπὸν ἡ Κτίσις σταυρούμενον ὁρῶσα τὸν Κύριον, καὶ θαμβηθεῖσα εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν θεωρίαν, συνέχετο· ἦτοι λειποφυχίαν τινὰ ἀρμόδιαν εἰς αὐτὴν ἔπασχε. Καὶ μολονότι τὸ, συνέχετο, καὶ τὸ, Κατιδῶσα δὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῆς ἀφύχης καὶ ἀναισθήτου Κτίσεως, ἢ ὅποιον οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε φόβον, οὔτε αἷμα, οὔτε ἀσθένειαν, οὔτε ὀμμάτια· μὴ ὅλον τοῦτο ἡ τῶν Ῥητόρων καὶ Ποιητῶν ἐξουσία καὶ τὰ πρόσωπον μὴ ἔχοντα προσωποποιεῖ, καὶ εἰς τὰ ἄψυχα ψυχὴν περιτίθῃσιν· ἀλλὰ καὶ ἡ θεία Γραφὴ προσωποποιῶν τοιαύτας συνειθίζει νὰ μεταχειρίζεται, καὶ νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καθὼς εἶναι τὸ „Οἱ Οὐρανοὶ διηγούντο δόξαν Θεοῦ“, (Ψαλ. ιθ'. 1.) καὶ τὸ „Οἱ λίθοι κεκράζονται“, (Λουκ. ιθ'. 40.) καὶ τὸ „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό“, (Ψαλ. γζ'. 9.) καὶ ἄλλα μυρία· ὅθεν καὶ ἐδῶ κατὰ τὴν ὁμοιότητα τούτων ἐδόθη καὶ εἰς τὴν ἄψυχον Κτίσιν συνοχή καὶ λειποθυμία καὶ ὀμμάτια. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῇ, ὅτι τὸ πάθος τοῦ Κυρίου πόσον ἦτον ὑπερβολικὸν καὶ ἐκπληκτικώτατον, ὥστε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄψυχον καὶ ἀναισθητον Κτίσιν, αἰσθῇσιν, τρόπον τινὰ, καὶ λειποφυχίαν τότε ἐτετατούργησεν· ἂν γὰρ δὲν ἦτον αὕτη ἡ αἰτία, πῶς ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη; (2) πῶς διερράγη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ; πῶς

(1) Διὰ δύο αἰτίαι ἀνομάσθη Κρανίου τόπος τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ· τὸ πρῶτον καὶ μυστικώτερον, διότι, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βασιλείου, τοῦ Χρυσόστομου καὶ Θεοφylaκτοῦ, παραδόσις εἶναι τοιαύτη, ὅτι ἐκεῖ νὰ ἦτον τεταμμενον τὸ σῶμα τοῦ Ἀδάμ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρέσει ΚΓ'. κατὰ Τατιανῶν· „Πόθεν οὖν ἡ ἐπανυμία τοῦ Κρανίου; Ἐπειδὴ τοῦ πρώτουλάστου ἀνθρώπου ἐκεῖ τὸ κρανίον εὐρήσεται, καὶ τὸ λείψανον ἐναπέκειτο, τούτου ἐνεκα Κρανίου τόπος ἐπεκλήθητο· ἐφ' οὗ σταυρώθηκε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ῥεύσαντος ὕδατος καὶ αἵματος ἀπὸ τῆς νυχθείσης αὐτοῦ πλευρᾶς, αἰνιγματωδῶς ἐδείξε τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς φυράματος (ἦτοι ἐκ τοῦ Κυριακοῦ σώματος) ἀρξάμενος ῥαντίζειν τὰ λείψανα τοῦ προπάτορος.“ Ὅθεν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „Διόπερ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπείου θαλάσσης ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, τὸ πάθος ἐδέξατο, ἵνα ἐν τῷ τόπῳ ἡ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ἡ ζωὴ τῆς Βασιλείας ἀρξῇται.“ (Τόμ. β'. ὁράσει ἐ. εἰς τὸν Ἡσαΐαν). Διὸ καὶ τὸ Ψαλμικὸν ἐκεῖνο „Σὺ δὲ, Κύριε, δέξα μου καὶ ὑψὼν τὴν κεφαλὴν μου“ τινὲς ἐρμηνεύσιν ὡς γινώσκουσιν ὅτι λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν ἀνῶθεν ἐσταυρωμένον Χριστόν· ἔθεν καὶ ὁ μοναχὸς Ἐπιφάνιος εἰς τὸ αὐτοῦ συγγραμμὰ περὶ Συρίας καὶ Ἱερουσαλὴμ λέγει· „Ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν ναὸς (ἦτοι οἶκος) μὴ πρὸς τοῦ Ἀδάμ ἐστὶ, καὶ ἐν αὐτῷ ἦν ἡ κεφαλὴ αὐ-

τοῦ ὑπὸ τὸ ῥήγμα τοῦ Γολγοθᾶ· ὅθεν ἐκ τούτου „Κρανίου τόπος ἐκλήθη.“ Τὸ δεύτερον δὲ καὶ προχειρότερον αἶτιον εἶναι, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην Γεωργίου τοῦ Κορεσίου καὶ ἄλλων, δὲν ἔλειπον ἐκεῖθεν πάντοτε κρατὶα διεσπαρμένα τῶν ἀποκεφαλίζομένων κακούργων, ἐξ ὧν Κρανίου τόπος ἐκλήθη. (Ὁρα σελ. 259. τοῦ νεοτυπάτου Τροπαιοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Πίσσεως).

(2) Σημειώσαι ὅτι ὁχι μόνον ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, ἀλλὰ καὶ ἡ Σελήνη ἐφαίνετο κόκκινη ὡς αἷμα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους· βεβαίως δὲ τοῦτο ὁ Ἀλεξάνδριος Κύριλλος· ἐρμηνεύων γὰρ τὸ τοῦ Ἰωὴλ ἐκεῖνο „Ὁ ἥλιος μεταστραφῇ εἰς σκότος, καὶ ἡ Σελήνη εἰς αἷμα“, ταῦτα φησὶν· „Ἐπὶ ταῖς δυσσεβείαις τῶν Ἰουδαίων ταῖς εἰς Χριστόν γενημέναις καὶ αὐτῇ τῶν στοιχείων δευσοφάρκην ἡ φύσις· κατωλοφύρετο δὲ ὡς περὶ ἡ κτίσις καθυβρίσμενον ὁρῶσα τὸν κτίσαντα· καὶ ὁ μὲν θεὸς καὶ ὡς τοῖς πεινοῦσιν ἀσχάλλων ἐν ἴσῳ περιερρήγη·“ τὸ γέγραπται γὰρ ὅτι τὸ τοῦ ναοῦ καταπέτασμα ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω ἐσχίσθη· ὁ ἥλιος δὲ τὸ οἶκτον ἀνακόψας σέλας, οὐκ ἤϊόν φαινεῖν ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· ἐποίησε γὰρ σκότος ἀπὸ ὧρας ἑκάστης ἕως ἑνῆς· ἐσχίζοντο δὲ καὶ αἱ πέτραι·“ τὰχα δὲ που καὶ περὶ τὸν τῆς Σελήνης κύκλον ἐπράττετο τὸν αὐτὸν, ὡς δοκεῖν εἰς αἷμα, μεταπεποιθῶσαι αὐτὴν. Σεσγῆται μὲν ἐν τῷ τοῖον, δὲ τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελισταῖς· ἀξιοχρῆς γινῆναι ἡ πίστις ἐκ προφητείας. Ὅτι μὲν τοῖς τῷ Δημιουργῷ

ἡ γῆ ἐσειέσθῃ; πῶς αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν; πῶς πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγγέλων ἠγέρθησαν; ἐπεὶ δὲ ταῦτα τὰ παράδοξα ἐνεργήθησαν, τί θαυμαστόν εἶναι ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις ἐσυνείχετο καὶ ἐλειποθύμει, καὶ ὡς αἰσθητικὴ ἔπασχε, καὶ ὡς λογικὴ ἐφώναζε; Τί δὲ ἐφώναζεν; „Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, φιλάνθρωπε (1)“. Ὁ λόγος δὲ ἔτος χαρακτηριστικὸς ἐστὶ τῆς τρίτης ταύτης Ὡδῆς τῆς Προφητίδος Ἀννης. Βεβαίῳ δὲ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγων· „Τότε ἐπὶ μόνῃ τῇ ὑπομονῇ (τοῦ Κυρίου) ἐθαμβήθη τὸ πᾶν· τότε Οὐρανοὶ μὲν ἐσαλεύθησαν, Ἀρχαὶ δὲ ἐκινήθησαν ὑπερκόσμοι; Θρόνοι καὶ Νόοι τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς μεγάλης δυνάμεως ὁρῶντες κρεμάμενον· μικροῦ δ' ἂν ἐξέπεσον καὶ οἱ ἀστέρες τῷ Οὐρανοῦ, τὸν πρὸ ἑωσφόρου βλέποντες ἀπλούμενον· μικροῦ δ' ἂν ὅλος ὁ Κόσμος συνεχύθῃ, καὶ τῷ φόβῳ τοῦ παύους συνεστάλῃ“. (Λόγῳ ζ'. εἰς τὸ Πάσχα ἐν τῶν ὁκτώ).

Τροπάριον.

„Σύμβολα τῆς ταφῆς σου παρέδειξας τὰς ὁράσεις πληθύμας· μὴ δὲ τὰ κρύφιά σου θαυμάσιως διεισάμωσας καὶ τοῖς ἐν ᾧ, Δέσποτα· Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου, Κύριε, κραυγάζουσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν, λέγει, ὁ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν πληθύμας τὰς ὁράσεις· ἵτοι τὰς προοράσεις καὶ τὰς χρηματίσεις, καθὼς εἶπας διὰ στόματος Ὡσῆ τοῦ

„τοῦ νεύμασιν οὐκ ἐν Ἡλίῳ μόνον τὰ σημεῖα γέγονεν, ἀλλ' οἷον ὅλη πρὸς τὸ ἀκαλλές καὶ ἀσύνθετος αὐτὴ μετακεχώρηκεν ἡ φύσις, σαφές ἂν γένοιτο, Θεοῦ λέγοντος διὰ φωνῆς Ἡσαίου· „Καὶ ἐνδύσω τὸν Οὐρανὸν σκότος, καὶ θήσω ὡς σάκκον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. (Ἡσ. ν.) Οὐρανὸν δὲ ὅταν λέγῃ, πάντα φησὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ οἷον σάκκῳ πᾶς σκότει καταμφιάσαι, πενθοῦντα καὶ ἀλγούντα, καὶ ὡς περ διακεκρυγὸτα τῷ σχηματί“.

(1) Ἐγὼ δὲ λέγω καὶ ἄλλο μεγαλύτερον. Δὲν εἶναι θαυμαστόν, ἀδελφοί, ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις, βλέπουσα τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἰδικού της Κτίστος, θάμβει πολλὰ συνείχετο καὶ ἐλειποθύμισε, καὶ ὡς αἰσθητικὴ καὶ λογικὴ ἔπασχε· τὸ θαυμαστόν εἶναι ὅτι ἡ Κτίσις ὅλη δὲν ἠφαντάθη καὶ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ μὴ ὄν, μὴ ὑποφύρουσα νὰ βλέπῃ τὸν ἰδικόν της Δημιουργὸν οὕτως ἀτίμως πᾶσχοντα καὶ ἐπὶ Σταυροῦ θανατούμενον. Καὶ βέβαια, ἂν ὁ Κτίστης καὶ Δημιουργὸς δὲν ἐκράτει εἰς τὸ εἶναι τὴν ἰδικήν του Κτίσιν, μετὰ τὴν συνεκτικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἥδελε διαλυθῇ αὕτη εἰς τὸ μὴ εἶναι· ὅθεν ἀρίστα ἐμελούργησεν ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ πλ. β'. ἡχῶ τῆς Ὁμολογίας εἰπὼν· „Θεὸν σταυρούμενον σαρκὶ καὶ ὁρῶσα ἡ Κτίσις, διελύετο φόβῳ· ἀλλὰ τῇ συνεκτικῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος κραταιῶς συνείχετο“· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Ζωναρὰς λέγει· „Ἐντεῦθεν ἂν εἰρηται τῷ θεολήπτῳ Πατρὶ (τῇ Δαμασκηνῷ δηλ.) τὸ „Διελύετο ἡ Κτίσις καθάρσας τῷ φόβῳ· συνεκλύετο, φησὶν, εἰς τὸ φθαρῆναι, συντρομος γενομένη· ἀλλὰ τῇ συνεκτικῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος κραταιῶς συνείχετο· εἰ μὴ γοῦν τῇ χειρὶ συνεκτετο τοῦ

σταυρωθέντος, διελύθη ἂν. Κραταιῶς δὲ εἶπε, τὸ ὑπερβάλλον παριστῶν τῆς θείας δυνάμεως· ταύτη γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν Βασιλείων τῇ λέξει κεκρήμυδα, κραταιοὺς αὐτοὺς ὀνομάζοντες, ἵνα τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐξουσίας δηλώσωμεν“.

Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου συνοχὴν καὶ θάμβος τῆς Κτίσεως ἀρμόζει ἡ γλαφυρὰ ἐκείνη περιχοπὴ, ἥτις εὐρίσκεται ἐν ἀνεκδοτῇ λόγῳ εἰς τὸ παλαιόν, ῥήτορος τινος νεωτέρου Ζακυνθίου· ἔχει δὲ οὕτως· „Ἰδοὺ ὁ ἥλιος, βλέπων ἐπὶ Σταυροῦ σὲ τὸν ἰδικόν σου δημιουργόν καὶ νοητὸν Ἥλιον, τὸν σὸν φόβον λαμβάνει, εἰς πρόπον ὅτι ἐν τῷ λαμπερῷ μεσημεριῷ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς χάσκει ὁλόστελα τὸ φῶς, καὶ ἀφίνει ὅλα τὰ ὑπὸ σιληνῇ, εἰς ἓνα φοβερὸν καὶ σκοτεινότερον μεσονύκτιον. Ἰδοὺ ἡ γῆ, νομίζουσα ὅτι ἦλθε τὸ τέλος της, φοβισμένη ὅλη, παράττει τὴν μεγάλην της σφαῖραν καὶ κινουμένη εἰς τὴν φυγὴν, σχίζει ταῖς πέτραις, ὅπου τῆς ἐναντιοῦνται τὸν δρόμον· ὕψονι φλόγας ὡς τὰ νέφια· κρημνίζει χαμαὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα· ἀναρρείπτει τὸν πυγῶν καὶ τῶν ποταμῶν εἰς τὸν ἄερα τὰ ὕδατα· τὰς θαλάσσας διώκει ἀπὸ τὰ ὄρια· χάνουν τὸ κέντρον ὅλα τὰ κτίσματα· ἐλειποθύμει καθεὶ πρὸς, καὶ οἱ στεναγμοὶ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἀντιβοοῦν. Ἰδοὺ τῶν κεκοιμημένων ἀγίων τὰ σώματα προβαίνουν τρομασμένα ἀπὸ τὰ γήϊνα χάσματα· ἀπὸ ἀνωθεν ἔως κάτω ἐσχισμένον πάλιν ὁρᾷ τὸ καταπίεσμά· κλαίουσιν οἱ λαοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὴν τοῦ Κόσμου συντέλειαν λαγυρόμενοι· τρέμουσιν εἰ ἀδικοὶ δικασταὶ σου· φέγουσιν οἱ ὑπηρέται τοῦ φόβου σου· πνίγονται ἐν μαθηταὶ καὶ προδότες σου“.

τοῦ Προφήτου „Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην“, (Ὡσ. ιβ'. 10.) διὰ τῶν προσάσεων ἐκείνων καὶ προφητειῶν παρέδειξας: ἦτοι ὀλίγον τι καὶ αἰνιγματωδῶς ἔδειξας τὰ σύμβολα, τουτέστι τὰ ὁμοιώματα τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς. Ποῖαι δὲ ἦτον αἱ προσάσεις αὗται καὶ τὰ σύμβολα τῆς ταφῆς σου; Τὸ σημεῖον τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, ὃς τις ἐνταφιάσθη μὲν μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς κήτους καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας· ὕστερον δὲ ἐξερᾶσθαι πάλιν ἀπὸ τοῦ κήτος σώως καὶ ἀβλαβής· τοῦτο ἐστάθη ἓνα σύμβολον καὶ ὁμοίωμα φανερόν τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωνᾶ ἔφερεις, εἰπών· „Ὡσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“. (Ματθ. ιβ'. 40.)

Σύμβολον τῆς ταφῆς σου εἶναι τὰ λόγια τῆς Προφητοῦ Ἠσαΐου, οὕτω λέγοντος· „Ἀπὸ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ· ἦρται ἐκ τοῦ μέσου“· (Ἠσ. νζ'. 1.) δίκαιος γὰρ ἐδῶ ἐννοεῖται ὁ Χριστὸς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοδώριτου. Σύμβολον τῆς ταφῆς σου ἐστάθη ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος, ὃς τις ἐν τῇ τάφῳ νεκρὸς εὐρισκόμενος, ἀνέστησε τὸν μονόζωνον ἐκείνον νεκρὸν, τὸν μετὰ ἓνα χρόνον ἐκεῖ ἐνταφιασθέντα, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Καὶ ἔρριψαν τὸν ἄνδρα ἐν τῷ τάφῳ Ἐλισσαίῃ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἦλθε τῶν ὀστέων Ἐλισσαίῃ, καὶ ἔζησε καὶ ἀνέστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ“. (Δ. Βασιλ. ιγ'. 21.) Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἐστάθη ὁ Προφήτης Δανιὴλ, ὃς τις ἐν τῷ λάκκῳ ὡς ἐν τάφῳ βληθείς, ἐβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβής καὶ ὁλόκληρος. Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ὁμοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως λέγουσι καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων ὅτι ἦτον καὶ τὰ νεκρὰ ἐκεῖνα κόκκαλα, τὰ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ ὁραθέντα εἰς τὸν κάμπον, τὰ ὅποια ἀνέστησαν· διὸ καὶ ἡ περὶ αὐτῶν προφητεία κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἀναγινώσκεται.

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον ὁ Ἱεράρχης Μάρκος· Τὸ παλαιὸν μὲν ἐτύποντες τὴν ταφὴν σου, ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, μὲ σύμβολα καὶ αἰνίσματα διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν· τὰρ δὲ κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου Σαββάτου διεστράνωσας καθαρῶς τὴν ταφὴν σου ταύτην τὴν κρυφίαν οὖσαν κοντὰ εἰς τοὺς παλαιούς Προφήτας· ἐστράνωσας δὲ αὐτὴν ὅχι πάλιν μὲ σύμβολα αἰνιγματώδη καὶ σκοτεινὰ, ὅχι μὲ ὀράσεις καὶ τύπους, ἀλλὰ μὲ αὐτὴν τὴν ἔκβασιν τῶν συμβόλων ἐκείνων, τουτέστιν αὐτὴν τὴν πραγματικὴν ταφὴν σου αἰσθητῶς ἐπαράστησας, ὅχι μόνον εἰς τοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους, τοὺς ἐπὶ γῆς εὐρισκόμενους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐν τῷ ᾄδῃ ὄντας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκατέβης καὶ ὑπέδειξας Θεανδρικῶς, (δηλαδὴ Θεὸς ὁμοῦ φανείς καὶ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Ζωναράν) τὰ κρύφια σου, τὰ πάλαι μὲν τυπούμενα δι' αἰνιγμάτων καὶ συμβόλων ἀπὸ τοὺς Προφήτας, νῦν δὲ φανερωθέντα δι' αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „Τὰ ἄδυλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι“. (Ψαλ. ι'. 6.)

Ἀκουσεν δὲ πῶς ἑρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ὡσηὲ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου ἐκείνου. „Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα“. Διδάσκει διὰ τούτου ὁ Θεὸς ὅτι διαφόροις ἀποκαλύψεις ἐχρήσατο, οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐπιδεικνύς, ἀόρατος γὰρ αὕτη, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκάστου χρείαν τύπους τινας καὶ ὁμοιώματα δεικνύων τῆς Θείας φύσεως καὶ ἐνεργείας· ἄλλως γὰρ (ὡράθη) τῷ Δανιὴλ, καὶ ἑτέροις τῷ Ἰεζεκιὴλ, καὶ τῷ Ἠσαΐᾳ ἑτέρως, καὶ τῷ Μιχαῖᾳ ἄλλως“. Τὸ δὲ „Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην“ ἕτως ἑρμηνεύει· „Ὅμοιώματα τινα, λέγει, τῆς ἐμῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας προετύπωσα ἐν τοῖς κατὰ νόμον Προφήταις, ποικίλας καὶ πολλὰς ὀράσεις ὑποδείξας· ἐπεὶ δὲ βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι, εἰκότως πᾶσα γνώσις ἐν ταῦτα γινομένη, ὁμοίωμα ἐστὶ· καὶ πᾶσα ὄρασις οὐχὶ ἐνοσιδής ἐστι καὶ ἀπλὴ, ἀλλὰ πεπληθυσμένη δι' αἰσθητῶν τιῶν εἰκόνων τυπούμενη· οὕτω καὶ τὸν Θεόν, ἥλιον καὶ πῦρ καὶ ζῶν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ὀνομάζομεν“. Ἰσως δὲ καὶ τὸ „Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην“ νοεῖται κατὰ συνεκδοχὴν, ἀντὶ τοῦ „Ἐν τοῖς Προφήταις“, τοῦ μέρους λαμβανομένου ἀντὶ τῆς ὅλης. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος ἄλλως ἑρμηνεύουσι τὸ „Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην“, δηλαδὴ ὅτι ἐν τοῖς ψευδοπροφήταις ὁμοιοῦτο ὁ Θεός· καθότι ἐκεῖνοι ἀπατῶντες τοὺς λαοὺς, ἐπλαττον τὰ τοῦ Θεοῦ διὰ λόγων καὶ πράξεων, χωρὶς καὶ ἦναι τοῦ Θεοῦ.

Διὰ

Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ τέλει τῆς Τροπαρίου τούτου καὶ ἄλλων „Οἱ ἐν τῇ
 „ Ἀδῇ ἐκραύαζον “; ἀρκετὸν γὰρ μόνον ἦτον νὰ εἰπῇ τὸ „Ἐλεγον“. Εἰς τὸτο ἀποκρί-
 νεται Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου λέγων· „Κραυγὴ
 „ ἐστὶν ἐπιτεταμένη φωνή, καὶ μετὰ πνεύματος βιαίου ἐκρηγνυμένη. Οἱ οὖν ἐκπλήξει
 „ ληφθέντες μείζοσι τῆς συνηθείας εἰώθασιν κεχρησθαι φωναῖς καὶ βοᾶν ἐκ φόβου. Καὶ
 „ οἱ ἐν τῇ Ἀδῇ λοιπὸν ὁρῶντες τὸν Κύριον εἰς αὐτὸς καταβάντα, καὶ ἐκείθεν αὐτοὺς ρύ-
 „ σάμενον, ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν σωτηρίᾳ, ἐκραζον τὸ „Οὐκ ἔστιν ἅγιος“.

Τροπάριον.

„ Ἠπλώσας τὰς παλάμας καὶ ἠνώσας τὰ τοπρίμ διεστῶτα· κα-
 „ ταστολῇ δὲ, Σῶτερ, τῇ ἐμ σιρδόρι καὶ μνήματι πεπεδημένους ἔ-
 „ λυσας, οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήμ σου, Κύριε, κραυγάζοιτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικῶς ἐν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ νοεῖ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξά-
 πλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν τῇ τάφῳ κατάθεσιν τοῦ Κυριακοῦ αὐτοῦ σώ-
 ματος, τετελιγμένου ὄντος μετὰ τὴν σινδόνα· ὅθεν λέγει· Ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου Χριστέ, σὺ
 ἐξῆπλώσας εἰς τὸν Σταυρὸν τὰς παλάμας σου· ἦτοι τὰς χεῖράς σου (ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ
 ὅλον, ἢ διότι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην, αἱ παλάμαι ἦτον ὅπου ἐκαρφώθησαν εἰς τὸν
 Σταυρὸν). Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τὰς ἐξῆπλώσας; ἵνα μὲ αὐτὰς συμμαζώξῃς εἰς μίαν
 ἑνώσιν τὰ πρότερον ὄντα χωρισμένα καὶ ἐσχισμένα ἀναμεταξύ των. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά;
 ἦτον οἱ δύο λαοί, ὁ Ἰσραηλιτικὸς καὶ ὁ Ἑθνικὸς, τοὺς ὁποίους ἠνώσεν ὁ Σωτὴρ, καὶ
 μίαν Ἐκκλησίαν πεποίηκε, καὶ εἰς μίαν μαινδραν αὐτὸς συνήγαγε, καθὼς ἐν Εὐαγγελίοις
 αὐτὸς εἶπεν ὁ ἀρχιεπιστοπὸν Κύριος· „Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐ-
 „ λῆς ταύτης· καλεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία
 „ ποίμνη, εἰς ποιμήν“. (Ἰω. ι. 16.) Μᾶλλον δὲ ἀρμόζει εἰς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Με-
 λωδοῦ τὸ ἄλλο ρητόν, τὸ ὁποῖον γράφει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης· „Οτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀπο-
 „ θνήσκειν ὑπὲρ τοῦ Ἑθνους (τῶν Ἑβραίων δηλ.), καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ Ἑθνους μόνον,
 „ ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα (ἦτοι τὰ Ἑθνη) συναγάγῃ εἰς
 „ ἓν“. (Ἰω. ια. 52.)

ἠνώσεν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐν Σταυρῷ ἐξαπλώσεως τῶν χειρῶν του καὶ τοὺς Ἀγγέ-
 λους ὁμοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦτον χωρισμένοι ἀναμεταξύ των· ὅθεν καὶ ὁ Θεο-
 λόγος εἶπε Γρηγόριος· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός, καὶ ὅσος ἀόρατος“
 (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Καὶ διὰ νὰ σαφηνίσωμεν παραστατικώτερον τὸ νόημα τοῦτο, ἀ-
 κουσόν. Καθὼς, χάριν παραδείγματος, ἓνας εἰρηνοποιὸς ἀνθρώπος, ὅταν θέλῃ νὰ ἐνώσῃ
 καὶ νὰ φιλιώσῃ δύο ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν ἐχθραν ἀναμεταξύ των, καὶ εἶναι χωρισμέ-
 νοι ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐξαπλώνει τὰ χεῖρά του, καὶ μετὰ τὸ δεξιὸν μὲν χεῖρ πιάνει τὸν
 ἓνα ἀνθρώπον, μετὰ τὸ ἀριστερόν δὲ πιάνει τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω φέρνει καὶ τοὺς δύο
 εἰς ἓν καὶ τοὺς εἰρηνοποιεῖ· οὕτω καὶ σὺ ἐποίησας, Σωτὴρ ἡμέτερε· ἀπλώσας γὰρ τὰς
 παναγίας σου χεῖρας, καὶ ἐνώσας τοὺς πρὶν χωρισμένους, εἰρηνοποίησας αὐτοὺς καὶ φι-
 λους ἀπεκατέστησας· ἰδικόν σου γὰρ ἔργον, Κύριε, εἶναι τὸ νὰ συνάγῃς καὶ νὰ ἐνόησῃς
 καὶ νὰ εἰρηνοποιῇς· καθὼς καὶ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου ἔργον, ἐξ ἐναντίας, εἶναι τὸ νὰ
 σκορπίζῃ καὶ νὰ διαιρῇ καὶ νὰ ἐχθροποιῇ, ὥς εἶπας μόνος ἐν Εὐαγγελίοις· „Ὁ μὴ συ-
 „ νέγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει“. (Μάρ. ιβ. 30.)

Ἡ καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆπλώσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Κύριος τὰς παλάμας του, διὰ νὰ
 πιάσῃ τὰ μακρὰν ὄντα τέκνα του, καὶ οὕτως ἐναγκαλισθῇ αὐτὰ ὡς πατὴρ φιλόστοργος,
 καὶ τὰ καταφιλήσῃ μετὰ τὸ γλυκὺ φίλημα τῆς ἀγάπης, καθὼς ἐναγκαλίσθη καὶ τὸν ἁ-
 σωτον Υἱὸν καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· „Δραμὴν γὰρ, φησὶν, (ὁ Πατὴρ) ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν
 „ τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν“. (Λουκ. ιε. 20.) ἢ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἡ-
 πλω-

πλώσε τὰς παλάμας ἐπὶ Σταυροῦ, παρακαλῶν τὸν Πατέρα ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, ἢ παρακαλῶν τὸν ἀπειθοῦντα λαὸν διὰ τὴν ἐπιστρέψαι καὶ τὴν γνώσῃ τοῦ σωτηρίου πάθους τὴν δύναμιν, καὶ πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπιτύχῃ τῆς σωτηρίας του, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἡσαίου· „Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα“. (Ἡσ. ξέ. 2.) Καὶ τὰς μὲν παλάμας σου, Κύριε, διὰ τοῦτο ἠπλώσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· ἐτειλίχθης δὲ μετὰ τὸ σινδόνι, καὶ οὕτως ἐβάλθης εἰς τὸν τάφον, ἵνα μετὰ τὸ τείλιγμα αὐτὸ λύσης ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ Ἄδου τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεπεδημένους· καθὼς γὰρ ἐκατέβης ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ὑψώσης, καὶ ἐκενώθης διὰ τὴν πληρώσης, καὶ ἐπτάχυσας διὰ τὴν πλουτίσης· οὕτω καὶ περιτειλίχθης μετὰ τὸ σινδόνι καὶ σάβανον, ἵνα λύσης τὰς πεπεδημένους ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Κύριος λύει πεπεδημένους“. (Ψαλ. ρμέ. 6.) Οὕτω λοιπὸν διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ἐθεράπευσας, Κύριε, τὸ ὅποῖον εἶναι κανὼν τῆς ἱατρικῆς τέχνης· καὶ οὕτως αἱ ἰδὲ σου στερήσεις ἐγιναν ἔξεις εἰς ἡμᾶς, καθὼς φιλοσοφεῖ ὁ ἀληθῶς φεράνυμος Μάξιμος (1).

Τροπάριον.

„Μνήματι καὶ σφραγίσιν, ἀχώρητε, (2) συρεσχέθης βουλῇσει, καὶ γὰρ τὴν δύραμίρ σου ταῖς ἐμεργείαις ἐγνώρισας Θεουργικῶς τοῖς μέλπουσι· οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήρ σου, Κύριε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀλληγόρησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐν Σταυρῷ ἐξάπλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν σινδόνι περιτειλίξιν αὐτῶν, τὰρα εἰς τὸ παρὸν ἀναφέρει τὸν τάφον καὶ τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου· διὸ λέγει· Ὡ Κύριε ἀχώρητε ἀπὸ κάθε τόπον, σὺ ἐπερικλείσθης μέσα εἰς μνήμα, καὶ ἐκρατήθης ἀπὸ σφραγίδας· „Πο-
 „ρευθέντες γὰρ, φησὶν, (οἱ Ἰουδαῖοι) ὑσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κουστοδίας“. (Ματθ. κζ'. 66.) Σὺ, λέγω, οὕτω περιεκλείσθης, ὅχι τραβιχθεὶς εἰς τοῦτο ἀπὸ τινὰ μετὰ βίαν καὶ δυναστείαν, ἀλλὰ σὺ μόνος μετὰ τὴν ἰδικήν σου θέλῃσιν κατεδέχθης τοῦτο, διὰ τέλος καὶ σκοπὸν ὑψηλότερον, δηλαδὴ ἵνα δείξης τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀπειρον καὶ ἀκατάληπτον μετὰ τὰς ἐνεργείας· ἦτοι μετὰ τὰ ἐνεργηθέντα θαύματα ὅπου ὑποκούθησαν μετὰ τὴν ταφήν σου· ἂν γὰρ σὺ δὲν ἤθελες περικλείσθῃ εἰς μνήμα, καὶ ἂν δὲν ἤθελες ἀφήσῃ τὴν σφραγισθῇ ὁ τάφος σου, δὲν ἤθελε γένῃ τόσο φανερά ἡ δύναμις τῆς Θεότητός σου, οὔτε ἐμελλε γὰρ ἀποδειχθῇ διὰ τῶν ἐνεργειῶν βεβαία ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· τὰρα δὲ, ἐπειδὴ σὺ μὲν ἀπεκλείσθης εἰς τὸν τάφον καὶ ἐσφραγίσθης μετὰ τὰς σφραγίδας, τόσοι δὲ στρατιῶται ἐφύλαττον τὸν τάφον σου ἕξωθεν, καὶ σὺ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ ἀκωλύτως ἀνέστης χωρὶς νὰ σὲ ἐμποδίσῃ ὁ τάφος, χωρὶς νὰ καταλάβουν οἱ στρατιῶται, καὶ χωρὶς νὰ χαλάσουν αἱ σφραγίδες τοῦ μνήματός σου, μετὰ αὐτὰ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ ἔργα σου ἐφάνέρωσας πόσον ἀπειρος εἶναι ἡ Θεϊκή σου δύναμις. Εἰς ποίους δὲ ταύτην ἐφάνέρωσας; Εἰς τοὺς πιστεύοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέλποντας τὸ λόγιον ἐκείνο τῆς Ἀγνῆς· „Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήρ σου, Κύριε φιλάμθρωπε“.

Ωδὴ

(1) Ὁρα τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Ε'. Ωδὴς τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τοῦ λεγόμενος· „Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρος δόγματι“· καὶ ἐκεῖ εὐρήσεις τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀγίου.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ἀθάνατε ἀναλωτὸν δὲ εἶναι τὸ, Ἀχώρητε, κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἑρμηνευτήν.

Ωδή δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἐν Σταυρῷ σου θείαν κένωσιν προορᾷ Ἀββακούμ, ἐξεστὴν·
 „κὼς ἐβόα· Σὺ δυναστῶν διέκοψας κράτος, Ἀγαθὲ, ὁμιλῶ τοῖς ἐν
 „ᾧ ὡς παντοδύναμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η κένωσις ὁμοῦ καὶ ἡ πλήρωσις εἶναι ὀνόματα σημαίνοντα μὲν διάφορα πράγματα, ὄντα δὲ ἐναντία ἀναμεταξύ των· καὶ πλήρωσις μὲν λέγεται, ὅταν καθ' ὑπόθεσιν λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι γεμάτη ἀπὸ νερόν· κένωσις δὲ λέγεται, ὅταν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι ἄδεια ἀπὸ νερόν· λέγεται κένωσις καὶ ἡ ἐνανθρόπνησις τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου καὶ ᾄδου αὐτοῦ συγκατάβασις· διότι ἂν καὶ αὐτὸς, κατελθὼν πρὸς ἡμᾶς, δὲν ἄφησε τοὺς κόλπους τὰς πατρικούς· ἀχάριστος γὰρ ἦτον τοῦ Πατρὸς· μετ' ὅλον τοῦτο λέγεται ὅτι ἐκενώθη διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀχάριστος γὰρ ἦτον τοῦ Πατρὸς· μετ' ὅλον τοῦτο λέγεται ὅτι ἐκενώθη διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν· καὶ μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος λέγων περὶ αὐτοῦ· „Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών“. (Φιλ. β'. 6.) Ὀμοίως δὲ πλήρωσις λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ· καὶ μαρτυρεῖ Ἰωάννης ἡ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου βροτή· „Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Ἰω. α. 16.) Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὴν κένωσιν δηλαδὴ καὶ τὴν πλήρωσιν, ἐνώσας ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, οὕτω λέγει ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „Καὶ ὁ πλῆρης κενοῦται· κενοῦται γὰρ τῆς ἐαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρόν, ἵν' ἐγὼ μετάσχῃ τῆς ἐκείνου πληρώσεως“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ μέγας οὗτος Μάρκος, ὡς τῶν Γραφῶν ἄριστος ἐπιστήμων, ἀκούων δὲ καὶ τὸν Ἀββακούμ νὰ λέγῃ ἐκεῖνο τὸ ρητὸν „Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν“, (Ἀβ. γ'. 14.) ποιεῖ αὐτὸ ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ τὸ ἐννοεῖ διὰ τὸν Θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ταφὴν καὶ τὴν εἰς ᾄδου αὐτοῦ κατάβασιν· ὁθεν λέγει· Ὁ ἀγαθὲ καὶ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, προβλέπων μετὰ τοὺς νοερούς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὴν μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου κένωσίν σου καὶ συγκατάβασιν, ὁμοίως προβλέπων καὶ ὅτι σὺ εἰς τὸν ᾄδην καταβάς, θέλεις διακόψῃ μὲν τὰς κεφαλὰς· ἦτοι τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τῶν ἐκεῖ δυναστευόντων Δαιμόνων, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· θέλεις κურσεύσῃ δὲ τὸν ᾄδην, ἡγουν τὰς ψυχὰς τῶν Δικαίων τῶν ἐν τῷ ᾄδῃ κρατουμένων· θέλεις ἐλευθερώσῃ ταῦτα, λέγω, προβλέπων ὁ Ἀββακούμ, ἐγένεν ὅλος ἐξεστῆκώς διὰ τὴν παράδοξον θεωρίαν· πῶς γὰρ δὲν εἶναι πρᾶγμα ἐκστατικὸν τὸ νὰ νικήσῃ ὁ νεκρωθεὶς τὸν νεκρώσαντα; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοξον τὸ νὰ κατακόψῃ τὸν κρατοῦντα ὁ ὑπ' ἐκείνου κρατούμενος; Ὅθεν ἐφώναξε τὴν ἀνωτέρω πολυθρύλλητον φωνήν· Σὺ, Δέσποτα, διέκοψας τῶν νοητῶν δυναστῶν τὰ κεφαλὰς, τούτεστι τὸ κράτος καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν.

Ἐπειτα ἐξηγῶν ὁ Μελωδὸς καὶ πότε τὰς κεφαλὰς τούτων διέκοψεν, ἐπιφέρει ἀκολούθως τὸ „Ὀμιλῶν τοῖς ἐν ᾄδῃ“, ἵνα δείξῃ μὲν τὸν λόγον τοῦτον ὅτι ἡ τελεία νίκη τῶν Δαιμόνων καὶ τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ᾄδου ἐγένεν, ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβῃ εἰς τὸν ᾄδην· τότε γὰρ ἔδωσε τὸν ἰσχυρὸν Σατανᾶν, καὶ οὕτως ἐκούρσευσεν τὴν οἰκίαν του· ἦτοι τὸν ᾄδην, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰδιος· „Πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ ἐν σκεύῃ αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ;“ (Ματθ. 12. 29.) Προσθέτων δὲ εἰς τὸ τέλος τὸ „Ὡς παντοδύναμος“, μετὰ τὴν λέξιν ταύτην δείχνει τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον ὁ νεκρὸς καὶ ἐν τάφῳ καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ εὐρισκόμενος διέκοψε τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνωτέρω δυναστῶν· καὶ λέγει τοιαῦτα τρόπον τινα· Ὁ ἄνθρωποι, τί ἀπορεῖτε, πῶς νεκρὸς ὢν ὁ Κύριος ἀνέστησε τοὺς νεκρούς; πῶς ἐτάφη καὶ τοὺς τάφους εὐκαιρῶσε; πῶς φανεῖς ὅτι ἐνίκηθῃ διὰ τοῦ Θανάτου, ἐνίκησε τὸν Θάνατον καὶ τὸν τοῦ Θανάτου αἴτιον Διάβολον; Μάθετε καὶ γνωρίσατε ὅτι ὡς Θεὸς παντοδύναμος ταῦτα πάντα ἐποίησεν, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔπαθε. Τί δὲ ἀδύνατον πρᾶγμα εἶναι εἰς τὸν παντοδύναμον; Βέβαια οὐδέν.

Τροπάριον.

„Εβδόμη σήμερον ἡγίαςας, ἢ εὐλόγησας πρὶν καταπαύσει τῶν ἔργων· παράγεις γὰρ τὰ σύμπαντα καὶ καιροποιεῖς, σαββατίζων,
„Σωτήρ μου, καὶ ἀρακτώμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅτι μὲν ἔλαβον γένεσιν τὰ κτίσματα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξ οὐκ ὄντων ὁ Θεὸς ἐποίησε πάντα, τὸτο διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν θείαν Γραφὴν· εἰς ἐξ γὰρ ἡμέρας ὁ ἐνυπόστατος καὶ τεχνίτης Θεὸς Λόγος ἐδημιούργησε τὰ πάντα· κατὰ δὲ τὴν ἐβδόμην ἔπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ ἡσύχασε· „Καὶ εὐλόγησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἡρξάτο ὁ Θεὸς ποιῆσαι“ (Γέν. β'. 2.) διὰ τὸτο ἡ ἐβδόμη ὀνομάζεται παρὰ τῇ Γραφῇ κλητὴ ἀγία· „Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἐβδόμη κλητὴ ἀγία ἔσται ὑμῖν“ (Ἐξ. ιβ'. 16.) (1). Ὅτι δὲ τὰ κτίσματα ἔλαβον παλιγγενεσίαν καὶ ἀνακαινισμὸν, τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα του ἐπιδημίας, καὶ τὸτο ὁμοίως διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν θείαν Γραφὴν, καὶ βεβαίως ὁ Παῦλος λέγων· „Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα“ (β'. Κορ. ε'. 17.)

Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην γένεσιν· ἦτοι δημιουργίαν τῶν κτισμάτων, εὐλογήθη ἡ ἐβδόμη· ἦτοι τὸ Σάββατον, καὶ ἡγιασθῇ, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ἀπέδειξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐν αὐτῇ ἔλαβον τέλος τὰ πεποιημένα, καὶ πλέον δὲν δημιουργεῖ ἄλλα· εἰς δὲ τὴν

(1) Πολλοὶ παρὰ πολλῶν λόγῳ φέρονται, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εὐλόγησε τὰς ἄλλας ἡμέρας, οὐδὲ ἡγίασεν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ὁ μὲν γὰρ Νύσσης Γρηγόριος σὺν τῷ συνωνύμῳ αὐτοῦ Γρηγορίῳ πρὸ Θεσσαλονίκης, ὑψιότερον νοούντες, λέγουσιν ὅτι διὰ τὸτο εὐλογήθη αὕτη καὶ ἡγιασθῇ, διότι ὁ Θεὸς ὡς περ αὐτοῦ ἐξω γενοῦς ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀγάπης, ἣν εἶχε πρὸς τὸ δημιουργῆσαι τὰ κτίσματα, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐδημιούργησεν ἐν ταῖς ἐξ ἡμέραις, ἐπανηγύρισεν εἰς τὸν αὐτόν του κατὰ τὴν ἐβδόμην· ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Καλοδείνης, ἀνὴρ σαφὲς τὰ θεία καὶ πολὺς τὰς ἀρετὰς, λέγει ὅτι, ἀφ' οὗ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὰ κτίσματα εἰς τὰς ἐξ ἡμέρας, ἡγίασε τὴν ἐβδόμην, ἵνα ὡς ἀφιερώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἰδικήν του λατρείαν καὶ εὐχαριστίαν, ἵνα διὰ τούτου διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι, ὕστερον ἀπὸ κάθε ἔργου μας, καὶ ἀπὸ κάθε ἀγαθόν ὅπου λάβωμεν ἐκ Θεοῦ, πρέπει νὰ δοξολογῶμεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτὸν τὸν δυναμώσαντά ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκβασίν σου ἔργου ἐκείνου, καὶ χαρισάμενον ἡμῖν τὸ ἀγαθόν ἐκεῖνο. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωσήφ λέγει καὶ δευτέραν αἰτίαν, ὅτι, ἐπειδὴ ἐμελλεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ γένῃ ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τούτου χάριν ἀφιερώσῃ ἡ ἐβδόμη αὕτη τῆς καταπαύσεως ἡμέρα εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Νόμων καὶ τῶν Προφητῶν, τῶν περὶ ἐκείνου προφητευόντων, ἵνα, ὅταν ὁ Κύριος ἔλθῃ, μὴ ἀρνηθῇ παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸς καὶ τρίτην αἰτίαν συνάπτει, ὅτι διὰ τοῦτο εὐλογήθη καὶ ἡγιασθῇ ἡ ἐβδόμη, διότι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμελλε νὰ καταβῇ εἰς τὸν ἄδην ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ σκυλευθῇ αὐτὸν· ὅθεν ἐπίσηδες ἀφέδῃ ἡ ἐβδόμη ὁμοίως

ἀπὸ κάθε ἔργου αἰσθητῶν, διὰ νὰ φανερωθῇ ὅτι τὸ ἔργον αὐτῆς εἶναι ὅλον πνευματικόν καὶ ἀόρατον, ὡς περ ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν αὐτῇ, καταβὰς εἰς ἄδην, καὶ τούτῳ συντρίψας τὰς νοσηρὰς πύλας καὶ τοὺς μοχλοὺς. Προσδέτει δὲ αὐτὸς καὶ τὴν τέρτην αἰτίαν, ἐκ παλαιῶν Πατέρων παραδοθείσαν, ὅτι αἱ μὲν ἄλλαι ἐξ ἡμέραι εὐλογηθῶσαν διὰ τῶν ἐν αὐταῖς ποιηθέντων ἔργων ὑπὸ Θεοῦ καὶ εὐλογηθέντων, εἰς δὲ τὴν ἐβδόμην δὲν ἐγένετο κανένα ἔργον· ὅθεν ἵνα μὴ αὕτη μείνῃ χολοβὴ καὶ ἐλάττων τῶν ἄλλων ἡμερῶν, διὰ τὸτο ἰδιαίτερος εὐλογήθη, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας ἴσῃ ταῖς ἄλλαις ἐγένετο. (σῶζονται ἐν χειρογράφῳ βίβλῳ αἱ λύσεις αὗται, πρὸς τινα ἐρωτήσαντα ἀποσταλεῖσαι, παρὰ τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Παντοκράτορος).

Σχεδὸν συμφωνεῖ μὲ τὴν τρίτην αἰτίαν τῆς εὐλογίας τῆς ἐβδόμης ἡμέρας καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, λέγων ὅτι κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐμελλε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς παλαιαδείσης φύσεως, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην μόνον τῆς εὐλογίας ἡξίωσεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ἀλλὰ παρεσκευάσθη μὲν ἐν ἀδὴν τὸτο (ἡτοι ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς Κτίσεως), κατὰ τὴν ἐβδόμην (δηλονότι κατὰ τὸ Σάββατον), ἀνεφάνη δὲ καὶ καθαρῶς ἐτετέλεσθη τὸ πᾶν, καὶ τὸ σώματος ἀνακλιθέντος πρὸς ἀφθαρσίαν κατὰ τὴν ὁγδόην διὰ τῆς δεσποτικῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ Κυριακὴ παρ' ἡμῶν αὕτη φερωνύμως κατονομάζεται. Οὐκοῦν ὅσα ἀντὶς εἶπει τὴν ἐβδόμην σεμνύων, ἐπὶ τὴν ὁγδόην ταῦτα μετὰ προσθήκης ἀνάγεται· αὕτη γὰρ ἐκείνης ἔστιν ἡ τελειώσις“ (Λόγ. εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν).

τὴν δευτέραν ἀναγεννήσιν τῶν κτισμάτων καὶ ἀνακαίνισιν εὐλογήθη καὶ ἡ αὐτὴ ἐβδόμη καὶ ἡγιασθῇ, τούτεστι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον, καθ' ὃ ὁ Θεὸς Λόγος ἐν τάφῳ τεθεῖς σαρκί, ἐσαββάτισεν, ἥτοι κατέπαυσε· δὲν ἔλαβεν ὅμως τέλος εἰς αὐτὴν ἡ τῆς Κτίσεως ἀνακαίνισις, ἀλλὰ ἀρχὴν μόνην, καὶ ἀρχὴν οὐκ αἰσθητὴν, ἀλλὰ μυστικὴν. Τίτι τρόπῳ; Διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ συνταφέντος μὲν ἡδὴ τῷ Χριστῷ πνευματικῶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ συναναστάντος αὐτῷ καὶ ἀνακαινισθέντος μυστικῶς, ὕστερον δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ καὶ πραγματικῶς ἀναστηθισομένου καὶ ἀφθαρτισθισομένου. Τοῦ ἀνθρώπου δὲ τότε ἀφθαρτισθέντος, φανερὸν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· (Ῥωμ. ἡ. 21.) ὥστε ἡ ἐβδόμη αὕτη κατὰ τοῦτο τῆς πρώτης ἐκείνης διαφέρει, καθότι ἐκείνη μὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ἔλαβε τέλος ἡ γενεσιουργία τῶν ὄντων, αὕτη δὲ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι δήλωσις ὅτι ἔλαβεν ἀρχὴν μυστικὴν καὶ νοητὴν ἡ τῶν ὄντων παλλιγγενεσία, εἴτα δὲ μυστικὴν καὶ νοητὴν ἀρχὴν· καθότι ἡ φανερά καὶ αἰσθητὴ ἀρχὴ τῆς παλλιγγενεσίας τῶν ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν πιστῶν, ἔγινε κατὰ τὴν Κυριακὴν· τότε γὰρ ἐκ τάφου αἰσθητῶς ἀναστὰς ὁ Κύριος, καὶ ἡμῖν τοῖς αὐτῷ πιστεύουσιν ἐκ μέρες τὴν ἀναστασιν ἐχαρίσατο· ὅθεν καὶ ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος· „Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμεῖς σιναστανάστες ἐσμὲν τῷ Χριστῷ (διὰ τῆς πίστεως διηλαδὴ)“· (Καν. γα.)

Τοῦτο λοιπὸν θέλων νὰ φανερώσῃ αἰνιγματικῶς καὶ ὁ Θεὸς Μάρκος, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Σωτῆρα λέγει· Ὁ Σωτὴρ μου γλυκύτατε, σὺ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ἥτοι τὸ Σάββατον, πρότερον μὲν εὐλόγησας με τὴν κατάπαυσιν ὅλων τῶν ἔργων σου· τῶρα δὲ αὐτὴν ἡγιασας, ἐπειδὴ σαββατίζεις ἐν τῷ τάφῳ καὶ ἀναπαύεσαι σωματικῶς. Πλὴν μ' ὅλον ὅτι σαββατίζεις σωματικῶς, πνευματικῶς ὅμως καὶ μυστικῶς παράγεις ὅλην τὴν Κτίσιν καὶ καινοποιεῖς, καὶ πάλιν αὐτὴν ἀποκτᾷς ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ ἐκ τοῦ κακῶς εἶναι εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀνακαλούμενος. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, τὸ Σάββατον τέλος μὲν πραγματικὸν εἶναι τῆς πρώτης τῶν ὄντων γενέσεως· ἀρχὴ δὲ μυστικὴ καὶ νοητὴ, ὡς εἶπον, εἶναι τῆς δευτέρας τῶν ὄντων ἀναγεννήσεως καὶ καινοποιήσεως.

Τροπάριον.

„Ῥωμαλεότητι τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαρτός σου, τῆς σαρκὸς ἡ ψυχῆ σου διήρηται· σπαράττουσιν ἄμφω γὰρ δεσμοὺς τοῦ θανάτου
καὶ ἄδου, Λόγε, τῷ κράτει σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, λέγει, ἐπιτηδὴ ὁ Θάνατος δεσποτικῶς καὶ τυραννικῶς· ὅθεν, ἐκνικωμένης τῆς φύσεως ὑπὸ τοῦ θανάτου, διὰ τὴν ἐξουσίαν ὅπου αὐτὸς ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐξ αἰτίας τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἥτις διὰ τοῦτο καὶ κέντρον τοῦ θανάτου ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, οὕτω γίνεται ὁ χαρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· εἰς ἐσέ· δὲ, ὁ Λόγος Θεοῦ, δὲν ἠκολούθησεν οὕτως ὁ χαρισμὸς τῆς ἀχραντοῦ ψυχῆς σου ἀπὸ τοῦ θεοῦποστάτου σου σώματος· διότι σὺ ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησας, οὐδὲ ἐνόηθι δόλος ἐν τῷ στόματί σου, κατὰ τὸν Ἠσαΐαν (Ἠσ. νγ. 9.), καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔλαβεν ὁ Θάνατος καμμίαν ἐξουσίαν νὰ πλησιάσῃ εἰς ἐσέ· ἀλλὰ ἡ θεία σου καὶ παραγία ψυχὴ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἀχραντον σάρκα σου, οὐχὶ ἐκνικήσαντος τοῦ θανάτου, ἀλλὰ σοῦ τοῦ Θεανθρώπου ἐκνικήσαντος τὸν θάνατον μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ κρείττονος (ἥτοι τῆς Θεότητος)· ὅταν γὰρ ἡ Θεότης ἐπρόσταξε νὰ ἔλθῃ ὁ Θάνατος διὰ τὴν οἰκονομίαν, ἵνα δηλαδὴ διὰ τοῦ θανάτου καταργηθῇ ὁ Θάνατος, τότε καὶ ὁ Θάνατος ὑπακούσας ὡς δούλος εἰς τὸ θεῖον πρόσταγμα, ἐπλησίασεν εἰς ἐσέ, ὅμως μετὰ φόβου καὶ τρόμου· καθὼς καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης ἐν τινὶ Τροπαρίῳ τῆς Ὀκτωήχου τοῦτο τὸ νοῦμα παριστᾷ, λέγων· „Φόβῳ σοι ὡς θεραπαινὶς ἡ τελευταῖα προσταχθεῖσα, πρόσεισι τῷ Δεσποτῇ τῆς

„ζωῆς (1)“. Τοῦτο ἐφανέρονε καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κλίσις τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς κλίσεως γὰρ ἐκάλει τὸν Θάνατον γὰρ ἔλθῃ κοντὰ, φοβούμενον οἰκοθεῖν καὶ πλησιάζει, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Ἀθανάσιος.

Ἡ κλίσις δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλ' ὑπερφυσικὴ καὶ παράδοξος· ὅθεν ταύτην ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει ὡς ἓνα θαῦμα, καὶ ὅχι ὡς ἰδίωμα τῆς φύσεως, εἰπὼν· „Καὶ κλινὰς τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα“· (Ἰωάν. ιθ'. 30.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅταν ψυχομαχῶσι καὶ μέλλουν νὰ παραδώσουν τὸ πνεῦμα, δὲν κλίνουν κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ εἰς τὰ ἄνω νεύουν καὶ ὄμματα καὶ κεφαλὴν· ἴσως διότι οὕτως εὐκολώτερα ἐξέρχεται ἡ ψυχὴ· ἀφ' οὗ δὲ παραδώσουν τὸ πνεῦμα, τότε κλίνουν κατὰ τὴν κεφαλὴν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν τὸ ἐναντίον ἐποίησε· πρῶτον ἐκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔπειτα παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐστὶν ὑπερφυσικὴ καὶ παράδοξος· ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερός Θεοφύλακτος· „Ἐφ' ἡμῶν τούναντίον γίνεται· πρότερον μὲν γὰρ ἐκπνέομεν, εἴτα κλινόμεν τὴν κεφαλὴν· ἐκεῖνος δὲ πρότερον ἐκλινεν, εἴτα ἐξέφυξε· δι' ὧν πάντων δηλοῦται ὅτι τῷ Θεῷ κατὰ αὐτὸς Κύριος ἦν, καὶ πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐποίησε“. Καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς εἶπεν· „Οὐκ, ἐπειδὴ ἐξέπνευσεν; ἐκλινε τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐφ' ἡμᾶς τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκλινε τὴν κεφαλὴν, ἐξέπνευσεν, ἵνα μάθωμεν ὅτι, ὅτε ἠθέλησε, τότε ἀπέθανεν“.

Οὕτω λοιπὸν ἐξουσιαστικῶς ἐχωρίσθη ἡ Ἁγία ψυχὴ σου ἀπὸ τὴν ἀχραντὸν σάρκα σου. Ἀφ' ἧς δὲ ἐχωρίσθησαν τὰ δύο ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, ἡ μὲν σὰρξ ἐν τάφῳ τεθεῖσα, ἐσπάραξε τὰ δεσμά τοῦ Θανάτου, τοῦ κρατοῦντος ἐν τοῖς τάφοις διαλελυμένα τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ἡ δὲ ψυχὴ σου κατελθοῦσα εἰς τὸν ἅδην, ἐσπάραξε τὰ δεσμά τούτου τοῦ κρατοῦντος ἐν αὐτῷ τὰς ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων· καὶ ἡ μὲν ψυχὴ σου ἡλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ ἅδῃ ψυχὰς τῶν ἐκεῖ πιστευσάντων· ἡ δὲ σὰρξ σου ἀνέστησε τὰ ἐν τοῖς τάφοις κείμενα σώματα. Πῶς δὲ ταῦτα ἔγιναν; Μὲ τὸ κράτος καὶ τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός σου. Προσθέτας δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν ταύτην, λέγει τρόπον τινὰ εἰς τοὺς ἀπορροῦντας περὶ τούτου· Μὴ ἀπορεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, πῶς ταῦτα ἐγένοντο· ἐπειδὴ ἡ σὰρξ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Κυρίου, ἀν καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῷ τριμέρῳ Θανάτῳ, δὲν ἐχωρίσθησαν ὁμῶς καὶ ἀπὸ τὴν κατ' ὑπόστασιν ἡνωμένην αὐτοῖς Θεότητι· τούτου χάριν ἐσπάραξαν, ἡ μὲν σὰρξ τὸν Θάνατον, ἡ δὲ ψυχὴ τὸν ἅδην μετὰ τὸ κράτος καὶ δύναμιν τῆς συνουσίας αὐτοῖς Θεότητος· τὐτο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τινὶ ἁσματικῷ Τροπαρίῳ τοῦ Δ'. ἡχοῦ τῶν ἀναστασίμων Κανόνων σαφέστερον παριστὰ λέγων· „Λυθέντα φιλάνθρωπε σου τὸν ναὸν τοῦ σώματος, τάφος μεριστάμενος καὶ ἅδης, ἀποντες ἄμφω δίνας εἰσπράττονται, ὁ μὲν, τῶν ἁγίων σου ψυχὰς, σώματα δὲ ἕτερος συνεκπέμπων, ἀθάνατε“.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Γ'. Βιβλίῳ τοῦ Θεολογικοῦ κεφ. οδ'. οὕτω γράφει· „Εἰ καὶ τέθνηκεν, τοιγαροῦν ὡς ἄνθρωπος (ὁ Χριστὸς), καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ τοῦ ἀχραντοῦ σώματος, κεχωρίσται, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀχώριστος ἀμφοτέρων διέμεινε, τῆς τε ψυχῆς, φημί, καὶ τοῦ σώματος· καὶ ὅδ' οὕτως ἡ μία ὑπόστασις εἰς δύο ὑποστάσεις διηρηται· τό, τε γὰρ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ κατὰ ταῦτόν ἐξ Ἀρχῆς ἐν τῇ τῷ Λόγῳ ὑπόστασει ἔσχον τὴν ὑπαρξιν· καὶ τῷ Θανάτῳ ἀλλήλων διαιρεθέντα ἕκαστον αὐτῶν, ἔμεινε μία ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις· τοῦ τε Λόγου γὰρ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος μία ὑπῆρχεν ἡ ὑπόστασις· οὐδέποτε γὰρ οὔτε ἡ ψυχὴ, οὔτε τὸ σῶμα ἰδίαν ἔσχον ὑπόστασιν παρὰ τὴν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν· μία δὲ ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις, καὶ οὐδέποτε δύο· εἰ γὰρ καὶ τοπικῶς τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ κεχωρίσται, ἀλλ' ὑποστατικῶς διὰ τοῦ Λόγου ἦνωτο“.

Τρο

(1) Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω Τροπαρίου τῆς Ὀκτωήχου, λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι αἰρέσεως σθηλιτευτικόν· οἱ γὰρ τῆς τοῦ Ἀρείου δόξης μετέχοντες, καὶ τοῦ Πατρὸς ὑποβιβάζοντες τὸν Υἱόν, ὡς ὑπὲρ τὴν αὐτὸν καὶ ὑπευργόν ἀποσταλῆναι ἐλεγον, καὶ ἀκουσίως τὸν Θάνατον ὑπελθεῖν ὑπ' ἄλλου

κεκαλεισμένον· ὅθεν, κατ' αὐτόν, ὁ Ἰησοῦς κρᾶξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα· ἡ δὲ φωνὴ ἦν, ὡς ὁ Δεσπεσιος λέγει Λουκᾶς, „Εἰς χεῖρας σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου“. διὰ γὰρ τῆς φωνῆς ἐκείνης προσῆλθεν ὁ Θάνατος, μὴ σολμῶν αὐτῷ προσγγίσει, ἢ προσελθεῖν, εἰ μὴ ἐκλήθῃ.

Τροπάριον.

„Ὁ ἄδης, Λόγε, συμαρτίσας σοι ἐπικράνθη, βροτὸν ὀρών τεθεωμέ-
 „νομ, κατὰστικτον τοῖς μώλωφι καὶ παρσθενουργόν, τῷ φρικτῷ
 „τῆς μορφῆς δὲ διαπεφώμηνκεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο· „Ὁ ἄδης κάτωθεν
 „ἐπικράνθη, συμαρτίσας σοι“. (Ἡσ. ιδ'. 9.) Καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν τρώγωμεν φαγητὸν
 τροφίμον, μὲ ἡδονὴν τὸ γεύομεθα καὶ τὸ καταπίνομεν· ὅταν δὲ τύχη νὰ φάγωμεν ἄνοστον
 καὶ φαρμακερὸν φαγητὸν, πικραινόμεθα κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν κοιλίαν βλαπτόμεθα,
 καὶ ὅσα φαγητὰ ἐφθάσαμεν νὰ φάγωμεν πρότερον, τὰ ξερνοῦμεν καὶ θανατονομέθα· οὕτω
 καὶ ὁ ἄδης τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους τοὺς ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διαφθαρέντας κατέτρωγε
 μὲ ἡδονὴν· ἐσὲ δὲ, Κύριε, ἀναμάρτητον συμαρτίσας, καὶ εὐρών σε εἰς τροφὴν ἀκατάλλη-
 λον, ἐπικράνθη εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἐπεὶδὴ ἐβλεπεν ἄνθρωπον ὃχι ὅμοιον μὲ ἐκείνους ὅπε
 κατέπτε πρότερον, ἀλλὰ ἄνθρωπον τεθεωμένον καὶ γεμάτον μὲν κατὰ τὴν σάρκα ἀπὸ
 στίγματα (ἦτοι παθῆματα τῶν κοσμοσωτηρίων παθῶν), παρσθενουργὸν δὲ καὶ παντοδύ-
 ναμον ὄντα κατὰ τὴν Θεότητα· ὅθεν δὲν ἐπικράνθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φρικτὴν
 θεωρίαν καὶ ἀπορίαν του διαπεφώμηνκεν ἦτοι ἔμεινεν ἄφρων καὶ μὲ ἀνοικτὸν στόμα· οἱ
 γὰρ ὑπερβολικῶς ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες συνειδέζουσιν νὰ μένουν χάσκοντες, μὲ τὸ νὰ
 μὴ ἔχουν τί λόγον νὰ εἰποῦν. „Ὅχι μόνον δὲ ἐπικράνθη ὁ ἄδης καὶ ἄφρων ἔμεινεν, ἀλλὰ
 καὶ ὅσους ἐφθασε νὰ καταπῇ πρότερον, τούτους ἐξέρασε καὶ ἀπώλετο.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος κατὰ τὸν Θεόδωρον· πῶς λέγεται ὁ ἄδης ἐδῶ ὅτι ἐσυνάντησε
 τὸν Χριστὸν γεμάτον ἀπὸ τὰ σημάδια τῶν πληγῶν καὶ παθῶν; τὰ μὲν γὰρ σημάδια τῶν
 παθῶν εἶναι ἴδια τῶν σωμάτων· ὁ δὲ ἄδης εἶναι τόπος τῶν ψυχῶν καὶ ὃχι τῶν σωμά-
 των. Ὅθεν πῶς λέγεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε τὸν Κύριον κατὰστικτον μὲ τῶς μώλωπας; Ἐπεὶδὴ
 ἡ Θεότης ἦτον μετὰ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ἄδῃ, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο,
 ἢ τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶδεν ὁ ἄδης κατὰστικτον ἀπὸ τοὺς μώλωπας, ἢ τὴν ψυχὴν
 αὐτῆ· ἀλλὰ τὸ νὰ πάσχη ἡ ἀπαθεστάτη Θεότης τοιῶτον πάθος, εἶναι φρόνημα αἰρετικόν
 καὶ τῶν θεοπασχιστῶν ἰδίων. Λεῖπει λοιπὸν νὰ νοήσωμεν ὅτι ἡ ψυχὴ τῆ Κυρίας εἶχε τὰ τῶν
 παθῶν στίγματα καὶ σημεῖα· καὶ διὰ τῆτο, ὅταν εἶδεν αὐτὴν ὁ ἄδης ἔτω κατεστιγμένην,
 ἐπικράνθη. Ἀλλὰ καὶ τούτου λεγομένου, πάλιν μένει ἀπορία· καθότι τὸ στίζεσθαι,
 ἦγουν τὸ ἔχειν σημάδια πληγῶν, εἶναι ἴδιον, ὡς εἴπομεν, τῶν σωμάτων, καὶ οὐχὶ τῶν
 ψυχῶν· ὅθεν πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν διὰ νὰ λύσωμεν τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ἀκριβέστερον.

Αἱ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς ἄλλαι μὲν ἐνεργῶσι χωρὶς καμμίαν βοήθειαν καὶ
 συνεργίαν τοῦ σώματος, ἄλλαι δὲ χρειάζονται καὶ τὴν συνεργίαν τοῦ σώματος· νοῦς μὲν
 γὰρ καὶ διάνοια καὶ δόξα ἐνεργῶσι καὶ ὅταν τὸ σῶμα ἡρεμῇ· ἡ φαντασία δὲ καὶ αἰσθήσις
 τῆς ψυχῆς χωρὶς τῆς τοῦ σώματος συνεργίας δὲν ἔχουσι φύσιν νὰ ἐνεργοῦσιν, ἐπεὶδὴ ἀν-
 ταὶ χοντροτέραι οὔσαι, οἰκιοῦνται μὲ τὸ χοντρὸν σῶμα καὶ μὲ αὐτὸ ἢ συμπάσχουσιν, ἢ
 συνεργοῦσιν. Ἐπεὶδὴ λοιπὸν τὰ στίγματα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἦτον αἰσθητὰ, διὰ τοῦ-
 το ἦτον κοινὰ τῆς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος· ὅθεν ἐμαστιζέτο μὲν ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου
 καὶ ἔπασχε· „Τότε γὰρ, φησὶν, ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστιζάσεν“· (Ἰω.
 ιδ'. ι.) εἰκόνες ὁμῶς καὶ τύποι καὶ φαντασίαι τινὲς ἀμυδραὶ τῶν μαστίγων καὶ πα-
 θῶν καὶ εἰς αὐτὴν ὑπεχαράττοντο τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἀκούομεν ὅτι καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀ-
 μαρτωλῶν ἀπάγονται εἰς τὸν ἄδην, τὰ στίγματα καὶ σημεῖα τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν περι-
 φέρουσαι (1)· ὁμοίως καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Δικαίων καὶ Μαρτύρων καὶ αὐταί, ἐκ τοῦ ἐναν-
 τίου,

(1) Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος πρὸς τοὺς
 βερά ταῦτα λόγια· „Οἱ πᾶσι ψυχαὶ πρέζαντες εἰς
 „ὀνειδισμόν καὶ αἰσχύνην ἀναστήσονται, ἐνερῶντες

„ἐν αὐτοῖς τὸ αἶσχος καὶ τῶς τύπους τῶν ἡμαρτα-
 „μένων· καὶ ταῦτα φοβερατέρη τοῦ σκότους καὶ
 „τοῦ πυρὸς τοῦ αἰωνίου ἢ αἰσχύνῃ ἐστίν, ἢ μὲν-

„λοῦσι

τίου, περιφέρουσιν εἰς ἑαυτὰς τὰ τῷ ἱεροῦ αὐτῶν μαρτυρία στίγματα. Ἀκολουθῶς λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ἡ μὲν σὰρξ ἐστίχθη μὲ τὰς μαστίγας καὶ τὰ πάθη, τὰ σημάδια δὲ τούτων διέβησαν καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ψυχὴν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης συναντήσας κάτωθεν, ἐπικράνησεν (1).

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Θεοφαιρίας σου, Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας γεγεμένης,
„Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίσας ἐκραύγαζεν”
„ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις,
„καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τῆτον ἄριστα προσαρμόζει ὁ ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν ταυτῷ χαρακτηρίζει καὶ τὴν πέμπτην Ὡδὴν τοῦ Ἡσαΐου ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίζεται αὐτόν. Ἀποτείνων τὸν λόγον λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω λέγει. Ὡ Θεάνδρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μεγαλοφρονότατος Προφήτης σου Ἡσαΐας, προβλέπων μὲ τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸ μέγα καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς Θεοφανείας σου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσὺ ὁ Θεὸς ἐφάνης μετὰ σαρκὸς εἰς ἡμᾶς δι’ ἁγρὰν συμπάθειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ κεφάλαιον εἶναι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ εἰς ἄδου κατάβασις, τῆτο, λέγω, προβλέπων, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίξεν, ὡς ὁ ἴδιος λέγει. „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ Θεός” (ΗΓ. κς. 9.) καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ τρόπου τινὰ ἐνθουσιάζας, ἐκραύγαζε ταῦτα τὰ ἴδια ὅπου ἠκολούθησαν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου, ἡγουν τὸ „Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ” (Ησ. κς. 19.) ὅταν γὰρ σὺ ἀπέθανες ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε κοιτᾶ εἰς τὰ ἄλλα θαύματα ἀνοίχθησαν τὰ μνημεῖα, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρθησαν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. ἐν δὲ τῇ εἰς ἄδου καταβάσει σου ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εὕρισκοντο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος νεκροὶ ἐν τῇ γῇ τῇ σκοτεινῇ τοῦ ἄδου οὕτω γὰρ ὁ Ἰωβ τὸν ἄδην ὀνομάζει. „Εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφερὰν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδὲ ὄραν ζωὴν βροτῶν” (Ἰωβ. 10. 21.) αὐτοί, λέγω, ἠγαλλιάσαντο, βλέποντες ἐσὲ τὸν φωτίσαντά αὐτοὺς καὶ ἐκείθεν ἐλευθερώσαντα.

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ „Καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται” διὰ ἐκεῖνους ὅπως εἶδον τοὺς ἀναστάντας δικαίους ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, καὶ εἰσελθόντας εἰς τὴν ἀγίαν Πόλιν. ὑπόθεσις γὰρ χαρᾶς ἐγένεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἐκεῖνων ἀνάστασις. Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν ὅτι τὸ „Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις” νοεῖται διὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ μὲν δίκαιοι ἔχουν νὰ εὐφρανθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ ἔχουν νὰ κατασχευθῶν καὶ νὰ λυπηθῶν, καθὼς εἶπεν ὁ Δανιὴλ. „Καὶ πολλοὶ (ἤτοι πάντες) τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται. οὗτοι, (οἱ δίκαιοι δηλαδὴ) εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι (οἱ ἀμαρτωλοὶ δηλαδὴ) εἰς ὀνειδισμόν καὶ εἰς κατασχύνην αἰώνιον” (Δαν. 12. 2.)

Τρο-

21. λουσι διακρινόμενοι οἱ ἀμαρτωλοὶ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες τὰ ἴχνη τῆς ἐν σαρκὶ ἀμαρτίας οἰονεῖ σπινος βαφῆς ἀνεκπλύτου, τῇ μνήμῃ τῆς ψυχῆς αὐτῶν εἰς τὸ διηνεκὲς παραμένοντα” (ἐρμηνεία εἰς τὸν λγ. ψαλμὸν προκειμένου ρητοῦ „Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε”).

(1) Δύναται δὲ νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτως. ἐπειδὴ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης εἶδεν ὅχι ψυχὴν, ἀλλὰ βροτὸν κατὰστικτον τοῖς μώλωσι, ὁ δὲ βροτὸς περιλαμβάνει σῶμα καὶ ψυχὴν. ὅθεν αὐτὸς ποτὲ μὲν λέγεται ἀπὸ τὴν σάρκα. „Ὁφείκει

„γὰρ, φησὶ, πᾶσα σὰρξ (ἤτοι πᾶς ἄνθρωπος) “ποτὲ δὲ ἀπὸ τὴν ψυχὴν, κατὰ τὸ „Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω” διὰ τῆτο βροτὸς ἐδῶ ἴσως νοεῖται ἡ τοῦ Κυρίου σὰρξ, ἡ δεξαμένη τὰ στίγματα, καὶ ἐν ταῖς κειμένῃ. Εἶδεν καὶ εἰπὴν τινὰς ὅτι ὁ ἄδης ψυχὴν βλέπει καὶ περιέχει, οὐ σῶμα. ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἐν τῷ ἰδίῳ τούτῳ Τροπαρίῳ γράφεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε καὶ βροτὸν νεκρὸν. καὶ ὅτι ἦτον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ἐν τῷ τάφῳ κείμενον, καὶ οὐχὶ ἡ ἐν τῷ ἄδῃ οὕσα ψυχὴ. ὥστε πρὸς φανερόν ἐστὶν ἡ ἐρμηνεία αὕτη, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Τροπάριον.

„Νεοποιεῖς τοὺς γηγερεῖς ὁ πλαστοουργὸς χοῖκός χρηματίσας, καὶ
 „σιμῶν καὶ τάφος ὑπεμφαίρουσι τὸ σινδόν σοι, Λόγε, μυστήριον ὁ
 „εὐσχήμων γὰρ βουλευτὴς τῇ τοῦ σὲ φύσαρτος βουλῇ σχημα-
 „τίζει ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καιροποιούμτός με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι μίᾳ ἀλληγορίᾳ τῶν πραγμάτων ὅπου ἐτελεσιουργήθησαν εἰς τὸν ἐνταφιασμόν τοῦ Κυρίου: δηλαδὴ τοῦ Ἀριμαθαίου Ἰωσήφ, τῆς καινῆς σινδόνης, καὶ τῆς καινουρίου τάφου, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐνταφιάσθη τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ. Ὅθεν ἐπιστρέφων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ ἐνυπόστατέ Υἱέ καὶ Λόγε τοῦ Πατρὸς, ἐσύ θέλων νὰ τελειώσῃς καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀποκρύφου καὶ θείας βουλῆς τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς σου, τὸ συνόν σοι: ἦτοι τὸ ὁποῖον εὐδοκήθη μὲν πρὸ αἰώνων ἐν σοὶ, ἐνεργήθη δὲ ὑπὸ σοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· τοῦτο δὲ ἦτον ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀνακαίνισις καὶ ἀνάπλασις· ταύτην γὰρ ἐβούλευθη μὲν πρὸ αἰώνων ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὕστερον δὲ σὺ ἐπραξας διὰ τῶν ἔργων Χριστέ· ταύτην, λέγω, τὴν πατρικὴν βουλὴν θέλων νὰ φέρῃς εἰς ἔργον, νέους ποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τοὺς γηγερεῖς, ἦτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς πλασθέντας ἀνθρώπους. Πῶς, καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐπειδὴ ἐσύ ὁ πλαστοουργὸς τῶν ἀνθρώπων, ὦ τοῦ θαύματος! ἐφυσάθης, διὰ νὰ εἰπῶς οὕτω, μὲ τὸν ἴδιον πηλὸν τοῦ ὑπὸ σοῦ πλασθέντος πηλίνου σκεύους: ἦτοι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔγινες χοῖκός ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς (ἦτοι ὑπὲρ τὴν κατὰληψιν τῆς ἰδικῆς μας), καὶ σταυρόνεσαι καὶ θνήσκεις καὶ τειλίσσῃς με σινδόνι καινῶν καὶ καθαρόν, καὶ καλύπτεσαι μέσα εἰς τὰς τάφους καινούριον.

Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὸ καινούριον σινδόνι δηλαδὴ καὶ ὁ καινούριος τάφος, φανερόνουςι τὸ μυστήριον τῆς καινοποιήσεως τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἐνεργήθη ἀπὸ ἐσέ τὸν ἐνεληθέντα μὲ τὴν καινὴν σινδόνα καὶ ἐν τῷ καινῷ τάφῳ κατατεθέντα· ἢ φανερόνουςι ταῦτα τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς τοῦ Πατρὸς σου, τὸ ὑπὸ σοῦ ἐνεργηθὲν, ὅπερ ἦτον ἡ καινοποίησις τῶν ἀνθρώπων· ταύτην δὲ τὴν βουλὴν τοῦ σὲ γεννήσαντος Πατρὸς σχηματίζει τῶρα ὁ εὐσχήμων βουλευτὴς Ἰωσήφ, καὶ εἰκονίζει αὐτὴν ὡς μὲ κάποια σύμβολα μὲ τὸ καινούριον καὶ καθαρόν σινδόνι καὶ μὲ τὸ καινούριον μνήμα. Ῥητορικώτατα δὲ καὶ προσφεύστατα ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μάρκος τὸν λόγον ἐσχημάτισεν· εἰπὼν γὰρ πρότερον „Ὁ εὐσχήμων βουλευ-
 „τὴς“ ἀκολούθως ἐπιφέρει πρὸς μὲν τὸ, Εὐσχήμων τὸ, Σχηματίζει, πρὸς δὲ τὸ, Βουλευτὴς, τὸ, Βουλὴν.

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς ἀνεγεννήθη καὶ ἐκαινοποιήθη· τειλίσ-
 χθεις γὰρ μὲ τὸ καινούριον σινδόνι καὶ ταφείς ἐν τῷ καινῷ μνήμαίῳ, ἀνέστη ἀπὸ αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν καινούριος τάφος τύπον εἶχε κοιλίας ἢ μήτρας· τὸ δὲ καινούριον σινδόνι τύπον εἶχε τῶν σπαργάνων, μὲ τὰ ὁποῖα τὰ νεογέννητα παιδία τειλίσσονται· ἢ δὲ ἀνάστασις αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ τάφου τύπον εἶχε τῆς ἐκ κοιλίας αὐτοῦ ἀναγεννήσεως. Πρόσεχε δὲ καὶ εἰς τὰ ὁμοιώματα ὅπου ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἐγεννήθη σωματικῶς ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Κύριος, καὶ ὅταν ἐκ τοῦ τάφου ἀνεγεννήθη, καθὰς γλαφυρῶς ἀναφέρει ταῦτα ὁ Κύριος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐπιγραφομένῳ λόγῳ αὐτοῦ (1). Τότε Παρθένος μὴ

(1) Τὰ λόγια τοῦ θείου Ἐπιφανίου εἰσὶ ταῦτα.
 „Διςτὴν πάλιν λέγω ζωὴν· διςτὴν γέννησιν ὁμοῦ
 „καὶ ἀναγέννησιν“ καὶ ἔκουε Χριστοῦ διςτὸ τοκοῦ
 „τὰ πράγματα, καὶ κρόσει τὰ θαύματα. Ἀγγέλους
 „τῇ Μητρὶ Μαρίᾳ τὴν Χριστοῦ γέννησιν εὐγγελί-
 „σατο· Ἀγγέλους τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ τὴν ἐκ
 „τάφου Χριστοῦ ἀναγέννησιν εὐγγελίσαστο· νυκτὶ

„Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται, νυκτὶ πάλιν ἐν τῇ
 „Σιών ἐκ νεκρῶν ἀναγεννᾶται“ σπύλαιον ἐκ πέτρας,
 „ὅπου Χριστὸς γεννᾶται, σπύλαιον ἐκ πέτρας ἐν-
 „θα Χριστὸς ἀναγινώσκει· σπαργάνους εἰς τὴν γέννη-
 „σιν ἀναδέχεται, σπαργάνους καὶ ἐνταῦθα εἰλίσ-
 „σεται· ἐκεῖ Ἰωσήφ ὁ ἀνὴρ ἀνὴρ τῆς Μαρίας·
 „ὥδε καὶ νῦν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας“.

μη γινούσα πείραν ἀνδρὸς ἐδέχθη αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς, καὶ τὴν παρθένον τάφος, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἐτέθη, ἐδέχθη αὐτόν· τότε ἐγεννήθη ἐν σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ, καὶ τὴν ἀνεγεννήθη ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ τάφου· ἐκεῖ ἐν τῇ γεννήσει του ἦτον παρὼν ὁ μνήστωρ Ἰωσήφ, καὶ τὴν ἀνεγεννήσει του ἦτον παρὼν ἄλλος συνώνυμός του ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ· τότε ἐν τῇ γεννήσει του μετὰ σπάργαν ἐσπάργανώθη, καὶ τὴν ἀνεγεννήσει του μετὰ σινδὼνα περιτετελίχθη· ὅθεν ὁ Κύριος παρομοιάζων τὴν ἀνάστασίν του μετὰ τὴν γεννήσιν τοῦ παιδίου, ἐπαρηγόρει τοὺς ἡγαπημένους Μαθητάς του μετὰ τὸ παράδειγμα τῆς κοιλοποιούσης γυναικὸς, οὕτως αὐτοῖς λέγων· „ Ἡ γυνὴ, ὅταν τέκῃ, λύπην ἔχει· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς πλίνθως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον. Καὶ ὑμεῖς ἔν λύπῃ μὲν ὥν ἔχετε, πάλιν δὲ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν ἔδεις αἰρεῖ ἀφ' ὑμῶν“. (Ἰω. 15'. 22.)

Ὁ μὲν οὖν Κύριος, ὡς εἶπον, πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς διὰ τῆς ἐκ τοῦ τάφου ἀναστάσεώς του ἀνεγεννήθη καὶ ἐκαινοποιήθη, ἀφθαρτίσας τὸ θεοῦπόστατον σῶμά του, καὶ ἀπαθανάτισας αὐτό, ἕως τότε φθαρτὸν ὑπάρχον καὶ θνητὸν· ἡμεῖς δὲ οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν τὴν αἰνότητα καὶ ἀναγεννώμεθα καὶ ἀνακαίνιζόμεθα μυστικῶς καὶ πνευματικῶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τοῦτέστι διὰ τῆς δυνάμεως τῆς θανάτου καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὃν τύπος ἐστὶ τὸ Βάπτισμα, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „ Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον.... εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα“. (Ῥωμ. 6'. 5.) Καταδύμενοι γὰρ ἡμεῖς τρεῖς εἰς τὴν ἱερὰν κολυμβήθραν, ὡς μέσα εἰς τάφον καινούριον, καὶ ἀναδυόμενοι, μετὰ τὰς τρεῖς αὐτὰς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις ἀνακαίνιζόμεθα μυστικῶς, καὶ τὸν Χριστὸν ὡς σινδὼνα καθαρὰν καὶ καινὴν ἐνδύμεθα, ὡς καὶ τὸτο λέγει ὁ Παῦλος· „ Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνδύσασθε“. (Γαλ. 3'. 27.) Διὰ τοῦτο ἀφ' οὗ ἐξέλθουν οἱ βαπτισθέντες ἀπὸ τῆς θείας κολυμβήθρας, ἐνδύονται στολὴν λευκὴν καὶ χιτῶνα καινούριον καὶ καθαρὸν, τὸν ὅποιον στολὴν ἐμφώτιον ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμ.) (1). Οὕτω μὲν τὴν αἰνότητα καὶ διὰ πίστεως καινοποιούμεθα· τότε δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου ἔχομεν νὰ καινοποιηθῶμεν καὶ νὰ ἀφθαρτισθῶμεν φανερώς καὶ πραγματικῶς διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Τροπάριον.

„ Διὰ θανάτου τὸ θνητὸν, διὰ ταφῆς τὸ φθαρτὸν μεταβάλλεις·
 „ ἀφθαρτίζεις γὰρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζεις τὸ πρόσλημμα·
 „ ἡ γὰρ σὰρξ σου διαφθερὰ οὐκ εἶδε, Δέσποτα, οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου εἰς
 „ ἄδου (2) ξεμοπρεπῶς ἐγκαταλέλειπται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἱατροὶ μετὰ τὰ ἐναντία ἱατρικὰ ἱατρεύουσι τὰς ἐναντίας ἀσθενείας· ξηραίνουσι γὰρ τὰ ὑγρά πάθη, καὶ ὑγραίνουσι τὰ ξηρά, καὶ θερμαίνουσι μὲν τὰ ψυχρά πάθη, ψυχραίνουσι δὲ τὰ θερμά· ὁ δὲ Χριστὸς ὁ πάνσοφος ἱατρός δὲν ἱατρεύει οὕτως, ἀλλὰ, ὅλον τὸ ἐναν-

(1) Περὶ ταύτης τῆς ἐμφωτίου καὶ λευκῆς στολῆς γράφει ὁ ἱεροκέρυξ Προκόπιος εἰς τὰ Θεοφάνεια, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, μετὰ τὸ νὰ ἐβαπτίζοντο εἰς ἡλικίαν μεγάλην, ἐσυνείδον νὰ φυλάττουν μετρίαν ἐκεῖνο τὸ λευκὸν ὑποκάμισον ὅπου φοροῦσαν, ὅταν ἐκβαίνον ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ ἂν ἐσυνέβαινε κάμμιαν φορὰν νὰ ἀρῇ τὴν πίστιν, κατέβαινεν ἀπὸ αὐτοῦ διὰ τὸν φό-

βον τῶν πυράνων, οἱ πιστοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι του εἰδείχον αὐτῷ τὸ σεβάσιμον ἐκεῖνο ὑποκάμισον πρὸς ὀνειδισμόν του, διὰ νὰ θεωρήσῃ εἰς αὐτὸ ἐκείνην τὴν ὑπόσχασιν ὅπου αὐτὸς ἐδωκεν εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ἐβαπτίσθη.

(2) Ἀπτικῶς μὲν ὡς γράφεται εἰς Ἄδου, ἀντὶ εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἄδου· ἐν ἄλλοις δὲ κοινῶς γράφεται, εἰς Ἄδην.

ἐναντίον, μετὰ τὰ ὅμοια ἱατρικὰ ἱατρεῦει τὰς ὁμοίας ἀσθενείας· μετὰ τὴν ἰδικήν του γὰρ πτωχείαν ἱατρεῦει τὴν πτωχείαν τοῦ Ἀδάμ· μετὰ τὴν ἰδικήν του ὕβριν ἱατρεῦει τὴν ἐκείνου ὕβριν· μετὰ τὸν θάνατόν του θεραπεύει τὸν τοῦ προπάτορος θάνατον· καὶ μετὰ τὴν ταφήν του ἱατρεῦει τὴν ἐκείνου φθοράν. Καὶ καθὼς, χάριν παραδείγματος, ἕνας εὐσπλαγχνικὸς ἄνθρωπος, βλέπων ἕνα ἄλλον ἄνθρωπον φορτωμένον ἀπὸ ἑνα φορτίον ὑπέρμετρον, καὶ πεσόντα ὁμοῦ μετὰ τὸ φορτίον μέσα εἰς κἀνένα λάκκον, συμπονεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον διὰ τὸ πέσιμον, καὶ ἐλευθερόνει μὲν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ φορτίου, αὐτὸς δὲ πέρνων τὸ φορτίον τὸ σπικόνει εἰς τὸν ὁμόν του· οὕτω καὶ ὁ φιλανθρωπότατος καὶ εὐσπλαγχνικώτατος Σωτὴρ ἡμῶν, βλέπων τὸ ἀπειρον φορτίον ὅπου ἦτον καταφορτωμένος ὁ Ἀδὰμ, καὶ τὸ πέσιμον ὅπου ἔλαβε κατακρημνισθεὶς εἰς τὸν κατώτατον λάκκον τοῦ θανάτου καὶ ἄδου, ἐσυμπόνεσε τὴν ταλαιπωρίαν του· ὥστε διὰ τὸν πεσόντα κλίνει τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὸν θανατωθέντα θανατοῦται· διὰ τὸν εἰς τάφον τεθέντα θάπτεται· διὰ τὸν εἰς ἄδην καταβάντα, καταβαίνει καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἄδην· καὶ οὕτως ἠλευθέρωσε μὲν τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ φορτίου τῆς ἁμαρτίας, ἐβάστασε δὲ αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἐκείνου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ σοφὸς Μάρκος, καὶ καταπλαγεὶς διὰ τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀπὸρρήτον ἐπιστήμην τῆς τοῦ Θεοῦ ἱατρικῆς. Ὡς Δέσποτα, λέγει, τῶν πάντων, τί εἶναι τοῦτο τὸ παράδοξον βᾶθος τῶν ἀνεξιχνίαστων κριμάτων σου; σὺ διὰ μέσε τοῦ θανάτου σε μεταβάλλεις τὴν θνητότητα τοῦ Ἀδάμ εἰς ἀθανασία· καὶ διὰ μέσου τῆς ταφῆς σου, ταύτην εἰπεῖν, τῆς ἰδικῆς σου φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ἔλαβες χωρισθείσης τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ τοῦ σώματος, μεταφέρεις εἰς ἀφθαρσίαν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος Θεοπρεπέστα· τί γὰρ ἄλλο πρέπον εἶναι εἰς τὸν Θεὸν τὸν ὑπεράγαθον καὶ φιλανθρωπότατον, παρεκτός τοῦ νὰ ἀφθαρτίξῃ τὰ φθαρτά, καὶ τὰ θνητὰ νὰ ἀπαθανατίξῃ;

Ὅτι δὲ ἀφθαρτίσθῃ καὶ ἀπαθανατίσθῃ τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητός σου, Κύριε, φανερόν εἶναι ἀπὸ τοῦτο· διότι ἡ μὲν ἀγία σου σὰρξ φθορὰν μὲν ὑπέστη· ἦτοι χωρισμὸν καὶ διάστασιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διαφθορὰν ὅμως οὐχ ὑπέστη· ἦτοι διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ἧς συνετέθη, ὡς αἱ λοιπαὶ σάρκες τῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων· ἡ δὲ πανάκραντός σου ψυχὴ, καταβάσα εἰς ἄδην, δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτὸν, ὡς αἱ λοιπαὶ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἡ τοῦ Δαβὶδ προφητεία πληρωθῇ ἡ λέγουσα· „Οὐκ ἐγκαταλείψῃς τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην, ἔδωκες τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν“ (Ψαλ. 15. 10.) Ἀν λοιπὸν οὔτε ἡ ψυχὴ σου, Δέσποτα, ἐγκατελείφθῃ εἰς τὸν ἄδην, οὔτε ἡ σὰρξ σου εἶδε διαφθοράν, ἀλλὰ ἐνωθέντα καὶ τὰ δύο ἀνέστησαν· ἀρα ἀπαθανατίσθῃ τὸ πρόσλημμα τῆς σῆς ἀνθρωπότητος (1)· ἀρα καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης φύσις συναπαθανατίσθῃ.

Τροπάριον.

„Ἐξ ἀλοχεύτου προελθὼν, καὶ λογχευθεὶς πλευράμ, Πλαστοურ-
„γέμου, ἐξ αὐτῆς εἰργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς Εὐας, Ἀδὰμ
„γερόμερος, ἀφυπνώσας ὑπερφυῶς ὑπρὸν φυσίζωον, καὶ ζωὴν
„εὐγείρας ἐξ ὑπρου καὶ τῆς σαρκὸς ὡς παρτοδύραμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Ἱερέρχης Μάρκος τὰ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Γενέσεως ἱστορούμενα περὶ τοῦ Ἀδάμ, τοῦ πλασθέντος οὐχὶ ἀπὸ γάμου καὶ λοχείας, ἀλλὰ ἀπὸ ἀλοχεύτου· ἦτοι ἀπὸ τοῦ χοῦ, τοῦ λεπτοτάτου δηλαδὴ καὶ καθαρωτάτου χάρματος· „Ἐπλασε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς“ (Γέν. β'. 7.)

Ὁμοίως

(1) Σημειῶσαι ὅτι, μολοντί κυρίως τὸ σῶμα ἀπαθανατίσθῃ τοῦ Κυρίου, καὶ ὅχι ἡ ψυχὴ, διότι αὕτη ἀθάνατος εἶναι, μὲν ὅλον τοῦτο καὶ αὕτη ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ προσλημματος συνενοεῖται· ὁ γὰρ ἄνθρω-

πος ὅλος ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἐνομαζέται συνικδοχικῶς, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς· ἐξ ὧ μόνον ἂν δελῇ τινὰς νὰ εἴπῃ ὅτι πρόσλημμα ἐδῶ ἰδιαίτερος νοεῖται τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

Ὁμοίως ἀναφέρει καὶ τὰ ἐκεῖ ἱστορούμενα περὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐκστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ περὶ τῆς οἰκοδόμησιν τῆς Εὐας τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀδὰμ, τὴν ὁποίαν οἰκοδόμησεν ἀπὸ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. „Καὶ ἐπέβαλε, φησὶν, ὁ Θεὸς „ἐκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὕπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλή- „ρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ οἰκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς Ἀδὰμ „εἰς γυναῖκα“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως ἱστορεῖται ἐκεῖ καὶ τὸ „Ἀδὰμ ἐκάλεσε τὸ ὄνο- „μα τῆς γυναικὸς αὐτῆς Ζωὴ (1), ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων“. (Γέν. γ'. 20.)

Ταῦτα λοιπὸν πάντα σοφώτατα ὁμοῦ καὶ εὐφυέστατα μεταφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν. „ὦ πλαστοργέ μου Χριστέ, σὺ προῆλθες (ἦτοι ἐγεννήθης) ἀπὸ τὴν Παρθένον τὴν ἀλόχευτον τὴν μὴ γνῶσαν λοχείαν ἐν τῷ γεννᾶν σε (λοχεία δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Ζωναράν, τὸ κοιλοπότημα τῶν τικτουσῶν γυναικῶν, ὡς ἡ Παρθένος ὑπερφυσικῶς ἀνωτέρα ἐγένετο). Σχήμα δὲ ρητορικῆς συστοιχίας μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδὸς· εἰπὼν γὰρ ὅτι προῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ μητέρα ἀλόχευτον, ἐπιφέρει ὅτι αὐτὸς ἐλογχεύθη κατὰ τὴν πλευρὰν. Τί δὲ ἐκ τῆς λογχευθείσης σου πλευρᾶς ἐκατέρ- θωσας, Κύριε; Τὸ νὰ ἀναπλάσῃς βέβαια τὴν προμήτορα Εὐάν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς λη- φθεῖσαν τοῦ Ἀδὰμ, νέος Ἀδὰμ γενόμενος.

Καθὼς δὲ ὁ παλαιὸς Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ παρθένον γῆν (Ἀδάμα γὰρ ἐβραϊκῶς ἐρ- μινεύεται παρθενικὴ γῆ)· οὕτω καὶ σὺ ἐγεννήθης ἀπὸ Παρθένον Μητέρα· καὶ καθὼς ἐκεῖ- νος ὕπνωσε, σοὺ ἐπιβαλόντος αὐτῷ ἐκστασιν· οὕτω καὶ σὺ ὕπνωσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑ- περφυσικῶς ὕπνον φυσίζων, ἥγουν βλαστήσαντα τὴν ζωὴν· καὶ καθὼς, ἐκείνου ὑπνώ- τοντος, ἐλήφθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἡ Εὐά, ἣτις ἐρμινεύεται Ζωή· οὕτω καὶ σὺ ὑπνώσας τὸν φυσίζων ὕπνον, ἀνέστησας τὴν πεποῦσαν καὶ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας θανατωθεῖσαν Εὐάν τὴν ἀληθῶς μητέρα πάντων τῶν ζώντων ἐν πίστει. Πόθεν δὲ ἀνέστησας αὐτήν; Ἐκ τοῦ ἰδικούσε ὕπνου καὶ τῆς πλευρᾶς σου. Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐξ ὕπνου καὶ τῆς σαρκὸς“· πλὴν καὶ τὰ δύο νοοῦνται ἀντὶ ἐνός· καθότι τὸ, Καὶ τῆς σαρκὸς σε, εἶναι ἀντὶ τῆς, Καὶ τῆς πλευρᾶς σου, ἐπειδὴ καὶ ἡ πλευρὰ σὰρξ ὀνομάζεται, κατὰ τὸ „Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς „μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ (τῆς Ἀδὰμ) καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως καὶ Ζωὴν, οἱ μὲν νοῶσι τὴν Εὐάν, οἱ δὲ, τὴν πνευματικὴν Ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἐχά- ρισεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἀχράντης πλευρᾶς τοῦ. Ὑψηλότερον δὲ καὶ ἀρ- μοδιώτερον εἶναι τὸ πρῶτον, καθότι ἐν αὐτῷ συμπεριέχεται καὶ τὸ δεῦτερον· διότι ἀναστή- σας ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὴν θανατωθεῖσαν Ζωὴν· ἦτοι τὴν Εὐάν, διὰ τῆς Εὐας ἐχάρισεν Ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς Εὐας, τοὺς δι' αὐτὴν θανατωθέντας.

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Συνεσχέθη, ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρμοις κητώοις Ἰωμᾶς· Σοῦ „γὰρ τὸν τύπον φέρων τοῦ παθόμτος καὶ ταφῆς δοθέμτος, ὡς ἐκ „θαλάμου τοῦ θηρὸς ἀμέθορε, προσεφώμει δὲ τῇ κουστωδία· οἱ φυ- „λασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατελίπετε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπαυσεὺς ὁ σοφὸς Μάρκος τὴν προσθήκην τοῦ νέου Τετραγιδίου του, καὶ τῶρα ἀρχίζει ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὸ παλαιὸν αὐτοῦ Τετραγιδιον· ὅθεν ἐπειδὴ ἡ παρούσα ἐκτὴ Ὡδὴ εἶναι τοῦ Ἰωανᾶ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἔτος ἐρανίζεται τὴν ἱστορίαν τοῦ αὐτοῦ Ἰωανᾶ, καὶ ταύτην προσαρμόζει εὐφυέστατα καὶ τεχνικώτατα εἰς τὴν παρούσαν πανήγυριν· διὸ λέγει· Ὁ Ἰωανᾶς συνεσχέθη μὲν καὶ συνεκλείσθη ἀπὸ τὰ στέρνα (ἦτοι ἀπὸ τὰ σπλάγχνα) τοῦ

(1) Παρὰ δὲ τῷ Χρυσόστομῳ γράφεται „Ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὐά, ὅπερ ἐστὶ „Ζωή“· ὥστε τὸ, Εὐά δέλει νὰ πῇ Ζωή.

τοῦ θαλασσίου Κήτους (1), δὲν ἐκρατήθη ὁμως ἀπὸ αὐτὰ μέχρι τέλους, ἐπειδὴ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ κήτος καὶ ἐκβῆκεν ἀβλαβὴς καὶ ὁλόκληρος. Προτύπωμα δὲ ἦτον ὁ μὲν Ἰωνᾶς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ δὲ Κήτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν τύπος τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, ἡ δὲ κατάποσις τοῦ Ἰωνᾶ ὑπὸ τοῦ Κήτους τύπος ἦτον τῆς ταφῆς καὶ τῆς εἰς ἄδην καταβάσεως τοῦ Κυρίου. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἐκβῆκε φαιδρὸς καὶ χαροποιὸς ἀπὸ τοῦ Κήτος, ὡς ἀπὸ νυμφικῶν κοιτῶνα· οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν ἄδην καὶ ἀπὸ τὸν τάφον, καθὼς ὁ νυμφίος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν νυμφικόν του θάλαμον, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς τὸν ἑαυτοῦ κανὲν σημεῖον λύτης· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπεν ὅχι μόνον διὰ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης τὸν Χριστόν· „Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ“ (Ψαλ. ιη'. 5.)

Ὅχι μόνον δὲ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου τύπον εἶχεν ἡ τοῦ Ἰωνᾶ ἱστορία, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κοσμάς λέγει ἐδῶ ὅτι αὐτὸς συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τοῦ Κήτος, οὐ κατεσχέθη δέ· συσχεσις γὰρ λέγεται ἡ μέχρι τινὸς καιροῦ συγκράτησις, ὅταν ἦναι ἐλπίς εἰς τὸν συγκρατηθέντα νὰ ἐλευθερωθῇ· κατὰσχέσις δὲ εἶναι ἡ τελεία κατακράτησις, ὅταν δὲν μένῃ ἐλευθερίας ἐλπίς. Ὡς ἦναι παράδειγμα τοῦ λόγου μας οἱ ψαροκυνηγοί· οὗτοι ὅταν τύχῃ νὰ πέσῃ εἰς τὰ δίχτυα τῶν κανένας Κέφαλος, τότε λέγεται μὲν ὅτι συνέχουσι τὸν Κέφαλον, ὁμως δὲν κατέχουσιν αὐτὸν τελείως, ἐπειδὴ φόβος ἀκόμη εἶναι μήπως ὁ Κέφαλος σχίσῃ τὸ δίχτυον καὶ φύγῃ· ὅταν δὲ πιάσωσιν αὐτὸν μετὰ τὰς χεῖράς των, καὶ τὸν ρίψουν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς βάρκας, τότε κατέχουσιν αὐτὸν βεβαίως· διότι ὁ Κέφαλος δὲν δύναται πλέον νὰ φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Οὕτω λέγει καὶ ὁ Ἰωνᾶς· Συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ Κήτους, δὲν κατεκρατήθη ὁμως, οὐδὲ ἔμεινεν εἰς αὐτά· Ἐπειτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ Κήτος, ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὸς ἔφερε τύπον σοῦ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὅπου ἐπαθες σαρκὶ καὶ παρεδόθης εἰς τὸν τάφον ὡσὰν εἰς Κήτος, καὶ συνεσχέθης μὲν ἀπὸ αὐτοῦ, οὐ κατεσχέθης δέ· μετὰ τρεῖς ἡμέρας γὰρ ἀνέστης ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἔφερε τύπον ἰδικόν σου, πῶς ἦτον δυνατόν νὰ κατακρατηθῇ ἀπὸ τοῦ Κήτος; Τοῦτο εἶναι ἀνακόλουθον· διότι ὁ τύπος καθὸ τύπος μιμεῖται τὸ τυπούμενον.

Καὶ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς συσχεθεὶς μὲν ἀπὸ τοῦ Κήτος, μὴ κατακρατηθεὶς δὲ ἀπὸ αὐτοῦ, ἐκβῆκεν ἀβλαβὴς μετὰ γενναῖον πνῆμα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀνέθηκε), καὶ προφητικῶς ἔλεγε πρὸς τὴν Κουστωδίαν (πρὸς τοὺς φύλακας)· Ὡς στρατιῶται ἀνόητοι, οἱ ὁποῖοι φυλάττετε τὸ μνημεῖον τοῦ ζωοδότου ματαίως καὶ ἀπράκτως, ἐσεῖς ἐγκατελίπετε (ἀφήσατε) τὸν ἔλεον σας, ἦτοι τὸν Χριστόν, τὸν ἐνανθρωπήσαντα καὶ θανόντα καὶ ταφέντα διὰ νὰ ἐλεῇσῃ καὶ νὰ σώσῃ πάντας.

Τὰ ρήματα δὲ ταῦτα „Οἱ φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῇ“ εἶναι ὀνειδιστικά, κατὰ τὸν Θεόδωρον· διότι ὀνειδίζει τοὺς στρατιώτας ὁ Προφήτης, ὅτι ἀμέλησαν τόσον, καὶ ἐκοιμήθησαν μετὰ ὑπνίου χορταστινόν, ὥστε μολονότι ἦτον ἐπάνω εἰς τὸ μνημεῖον ἡ πέτρα μετὰ τὰς σφραγίδας, καὶ τοσοῦτοι στρατιῶται ἐφύλασσον, κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐμπόδισε τὸν Κύριον, ἀλλὰ ἀνέστη ὡς Θεός, χωρὶς νὰ κινήσῃ τὴν πέτραν, ἢ νὰ φείρῃ τὰς σφραγίδας, ἢ νὰ δάσῃ ὅλως αἰσθησὶν εἰς τοὺς φυλάσσοντας στρατιώτας· ἡ γὰρ πέτρα τοῦ μνημείου ὕστερον ἐκυλίσθη, ὅταν ὁ Ἀγγελος (ὃς τις ἦτον ὁ Γαβριήλ, ὡς θέλουσι τινές, καὶ μάλιστα ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὴν Κυριακ. τῶν Μυροφόρων) ἐκατέβη, καὶ οἱ φύλακες ἀπὸ τὸν φόβον των ἔφυγον. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ἰωνᾶς ὀνειδίζει τοὺς φύλακας τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Ἠσαΐας, λέγων· „Ἰδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες, οὐκ ἐγνώσαν, κύνες ἐννεοὶ οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι“ (Ἠσ. νς'. 10.)

Σημειῶσαι ὅτι τὸ, Αὐτοῖς, εἶναι ἀντὶ τῆς, Αὐτῶν· ὡς εἰάν ἔλεγεν· „Ἐγκατελίπετε τὸν ἔλεον ὑμῶν“· Ἐλεος δὲ νοεῖται, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως, τὸ ὁποῖον καθὼς ἐγίνε διὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀκολουθῶς ἐγίνε καὶ

(1) Τὸ Κήτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ὀνομάζει Λέοντα θαλάσσιον, γράφων· „Ἐκ ποντίου Λέοντος ὁ τριεσπερος“ (ὁ Ἰωνᾶς δηλ.)

καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας ἐκείνους· ἐγκατέλιπον δὲ αὐτὸ, διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἀνέστη ὁ ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος Κύριος. Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδινοῦ, λέγοντος ὅτι οἱ στρατιῶται ἐγκατέλιπον τὴν σωτηρίαν των· ἀντὶ γὰρ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ σωθοῦν, αὐτοὶ λαβόντες ἀργύρια καὶ δῶρα, ἐπρωτίμηναν τὸ ψεῦδος καὶ εἶπον· „Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμαιμένων“, καθὼς διηγεῖται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. (Ματθ. κή.) Καὶ τοῦτο δὲ σημείωσαι, ὅτι μετὰ τινος συστοιχίας ὁμοιοτελεύτου προφέρει ὁ Θεὸς Κοσμᾶς καὶ τὸν Εἰρμόν τοῦτον καὶ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς ἑκτῆς ταύτης Ὠδῆς· δὴ δὲ πράγματα εἰσάγων, τὸ μὲν ἓνα λέγει ὅτι ἐγινε, τὸ δὲ ἄλλο, ὅτι δὲν ἐγινε· καὶ ἀκολουθῶς φέρει τὴν αἰτίαν, διὰ τί δὲν ἐγινε· τὸ ὅποῖον εἶναι σχῆμα ρητορικῆς, καὶ προξενεῖ ὠραιότητα καὶ δύναμιν εἰς τὸν λόγον.

Τροπάριον.

„ Ἀνθρώπε, ἀλλ' οὐ διηρέθης, Λόγε, ἥς μετέσχες σαρκός· εἰ γὰρ
καὶ λέλυταί σου ὁ μαὸς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ
οὕτω μία ἡμ' ὑπόστασις τῆς Θεότητος καὶ τῆς σαρκός σου· ἐν ἡμ-
φοτέροις γὰρ εἰς ὑπάρχεις Τίος, Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄν-
θρωπος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ρητορικὸν σχῆμα τῆς ἀντιθέσεως ὅπου ἐμεταχειρίσθη ἀνωτέρω ὁ Μελωδὸς, μεταχειρίζεται τῶρα καὶ ἐδῶ· εἰσάγει γὰρ δὴ τινὰ πράγματα, τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προσληφθείσης σαρκὸς ὁμοῦ καὶ ψυχῆς ἀδιαίρετον· πρέπει δὲ νὰ προστίθεται ἐδῶ καὶ τὸ, Ψυχῆς, ἀναγκάως· ἐπεὶ ἐφλυάρουν τινὲς αἵρετικοὶ ὅτι ἐν τῷ τριμέρῳ τοῦ Κυρίου θανάτῳ ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν ἡ Θεότης αὐτοῦ. Ὅθεν τὴν μὲν ἀναίρεσιν δέχεται, ἐπεὶ ἀνθρώπινον (ἦσαν ἐθανατώθη) κατὰ σάρκα ὁ Μονογενὴς, καὶ τὸ ἄχραντον αὐτοῦ αἷμα ἔχυσε διὰ τὴν σωτηρίαν μας· τὴν δὲ διαίρεσιν τῆς Θεότητος ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ψυχῆς ἀρνεῖται καὶ δὲν δέχεται ὡς ἀσεβὴ καὶ βλάσφημον· ὁμολογεῖ δὲ ὅτι εἶναι ἐπὶ Χριστοῦ ἀχώριστος καὶ ἀδιαίρετος ἡ ἀπαξ γενομένη ὑπερφυσικὴ κατ' ὑπόστασιν ἑνωσις τοῦ προσλαβόντος Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς προσληφθείσης παρ' αὐτοῦ σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει, καὶ ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα (1).

Διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Μονογενῆ ἐπιστρέφων τὸν λόγον, ἀνθρώπινος, λέγει, ὦ Λόγε Θεοῦ· ἀναιρούμενος δὲ, δὲν διηρέθης (ἦτοι δὲν ἐχωρίσθης) κατὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὅπου μετέσχες (ἦτοι προσέλαβες) ἐν τῇ ὑποστάσει σου, καὶ ἐφόρεσας αὐτὴν διὰ ἡμᾶς. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἀνθρώπινος ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος; τὸ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἔπαθε καὶ ἐθανατώθη· αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος οὐκ ἔπαθεν οὐδαμῶς· ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς Λόγος κατεδέχθη νὰ ἐνώσῃ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός του, ἀπὸ τότε συγκαταδέχεται νὰ οἰκτιροῦται εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ ἰδιώματα ἐκείνης· ὅθεν λέγομεν ὅτι ἐχύθη αἷμα Θεοῦ,

(1) Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἑκτῆς Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων τοῦ λέγοντος· „Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθένου δίχα σαρκῶται ῥύπον Χριστός, οὗ τὸν ἱμῶντα τὴν ἐξ ἡμῶν τῷ Λόγῳ συνά-

„φαιαν λύνει ἀμήχανον διδάσκει ὁ Πρόδρομος“, καὶ δέλεις εὖρε ἐκεῖ ἀρκετὰ περὶ τούτου. Ὁμοίως ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν 4'. Ὠδὴν τοῦ παρόντος Κανόνος Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος· „Ρωμαλαϊότητι τοῦ Κρείττονος“.

Θεοῦ, μὲν ὅλον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος καὶ ἀναιμῶν. Ὅμοίως ἀκούομεν τὰ Παύλου λέγοντος ὅτι ἐσταυρώθη ὁ Κύριος τῆς δόξης, μὲν ὅλον ὅτι εἶναι ἀδύνατον παντελῶς νὰ σταυρωθῇ ὁ ἀόρατος καὶ πάντι ἀϋλός· ἀλλ' ὅμως τῆς ἐν τῷ Θεῷ Λόγῳ κατ' ὑπόστασιν ἡνωμένης ἀνθρωπότητος πασχούσης ταῦτα, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος λέγεται ὅτι ἔπασχε, διὰ τὴν κατ' ὑπόστασιν ἑνώσιν, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν· ὅς δὴ καὶ τρόπος ἀντιδόσεως λέγεται, ἑκατέρας φύσεως ἀντιδιδούσης τῇ ἑτέρᾳ τὰ ἴδια, κατὰ τὸν ἐν Δαμασκοῦ Ἰωάννην. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον καὶ ὁ μέγας Κοσμᾶς ἐδῶ εἶπεν ὅτι ἀνῆρέθη ὁ Θεὸς Λόγος, τοῦ ἐνυποστάντος αὐτῷ ἀνθρώπου ἀναιρεθέντος.

Δεξιόμενος λοιπὸν τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Λόγου ὁ Θεὸς Μελεθδός, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ διαίρεσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου μὴ δεχθεῖς, ἀπολούθως λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀναιρεθεῖς οὐ διῆρέθη· διότι, φησὶν, ἂν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου ἐλύθη μὲν ὁ ναὸς σου (ἥτοι τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον προσείληφας) κατὰ τὸ προῤῥηθὲν ὑπὸ σοῦ ἐν Εὐαγγελίοις· „Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“· (Ἰω. β'. 19.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθαρώτερα, ἂν καὶ ἡ ἀγία σου ψυχὴ ἐχωρίσθη ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ αὐτὴ μὲν ἐκατέβη εἰς τὸν ᾄδην, τὸ δὲ σῶμα ἐτέθη ἐν τῷ τάφῳ, ὅμως πάλιν μία ἦτον ἡ ὑπόστασις τῆς Θεότητός σου ἀχώριστος καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα· ὅθεν μὲ τὸ σῶμα παρούσα ἐν τῷ τάφῳ, ἐσπάραξε τὸν θάνατον· μὲ τὴν ψυχὴν δὲ παρούσα ἐν τῷ ᾄδῃ, ἐσκέλευσε τοῦτον, καὶ ἠλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ ᾄδῃ ψυχάς.

Ἀπειρος δὲ οὖσα ἡ Θεότης καὶ πάντι ἀϋλός, ἀπολούθως ἦτον καὶ ἀπερίοριστος· ἐκ τῆς ὕλης γὰρ ἀναφύεται τὸ περιοριστὸν καὶ περιγραφτὸν· ἀπερίγραφτος δὲ πάλιν οὖσα, δὲν εἶναι παρούσα εἰς ἓνα τόπον, ἀλλὰ πάντα περιλαμβάνει καὶ πάντα πληροῖ, ὡς πανταχοῦ παρούσα καὶ ἐν τῷ παντὶ τούτῳ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· εἰ γὰρ εἰπώμεν ὅτι εὐρίσκεται μόνον ἐν τῷ παντὶ, οὐχ εὐρίσκεται δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, περιορίζομεν αὐτὴν ἐν τῷ παντὶ τούτῳ, καὶ οὕτω περιγραφτὴν αὐτὴν πάλιν καὶ περιοριστὴν δείχνομεν, κατὰ τὸν τῆς Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον, ὅπερ εἶναι ἄτοπον· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης συμφώνως λέγει· „Ὁ μὲν οὖν Θεός, ἀϋλός ὢν καὶ ἀπερίγραφτος, ἐν τόπῳ οὐκ ἔστιν· αὐτὸς γὰρ ἑαυτοῦ τόπος ἐστὶ, τὰ πάντα πληρῶν καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ὢν, καὶ αὐτὸς συνέχων τὰ πάντα“ (Βιβλ. α. κεφ. ιδ'. περὶ Πίστεως). Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλος Ἀσματογράφος βεβαίως γράφων· „Ἐν τάφῳ σωματικῶς (μὲ τὸ σῶμα σου τὸ τεθαμμένον), ἐν ᾄδῳ δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δὲ μετὰ Ληστοῦ, καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πατρός καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραφτος“· ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀναιρεῖται μὲν ὁ Μονογενὴς, οὐ διαίρεται δὲ τῆς ἐνυποστάσεως αὐτῷ ἀνθρωπότητος· διὸ λέγει· „Σὺ ἐν ἀμφοτέροις (ἥτοι ἐν ταῖς δύο φύσεσιν) εἰς ὑπάρχεις κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ὁ αὐτὸς, καὶ ἄνθρωπος“.

Τροπάριον.

„Βροτοκτόμον, ἀλλ' οὐ Θεοκτόμον ἔφυ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ· εἰ
„γὰρ καὶ πέμπονδὲ σου τῆς σαρκὸς ἡ χοϊκὴ οὐσία, ἀλλ' ἡ Θεότης
„ἀπαθὴς διέμειρε· τὸ φθαρτὸν δὲ σου πρὸς ἀφθαρσίαν μετεστοι-
„χείωσε, καὶ ἀφθάρτου ζωῆς ἔδειξε (1) πηγὴν ἐξ ἀμαστώσεως.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Μετεστοιχείωσας καὶ ἔδειξας“, ἀποδιδόμενον τῷ ῥήματι τούτῳ, τῷ θεανθρώπῳ Χριστῷ, καὶ τῇ μιᾷ τῶν δύο φύσεων ὑποστάσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸ „ Ἀνηρέθης, ἀλλ' οὐ „ διηρέθης“, καὶ ἐδέχθη τὴν τῆ Θεοῦ ἀναίρεσιν κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως, ὡς ἐρμινεύσαμεν, τὰρα φοβηθεὶς μήπως ὁ λόγος αὐτὸς γένη πέτρα σκανδάλου εἰς τοὺς πολλούς, καὶ ὑποπτευσθῇ ὅτι καὶ αὐτὸς νοσεῖ τὸ τῶν Θεοπασχιτῶν αἰρετικὸν φρόνημα, διὰ τοῦτο εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον λύει τὴν ἀπορίαν, καὶ τὰ τῶν συκοφαντῶν ἐπιστομίζει στόματα, δείχνων ποίαν φύσιν πρέπει νὰ φρονῶμεν ἐπὶ Χριστοῦ ὅτι ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχει, καὶ ποίαν, ὅτι δὲν ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχει. ὅθεν μὲ δύω σύστοιχα καὶ ὁμοιοτέλευτα λόγια δύω τιμὰ εἰσάγει, βροτοκτονίαν καὶ Θεοκτονίαν. καὶ τὴν μὲν βροτοκτονίαν δέχεται ὅτι ἔγινε τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδὰμ. καθότι αὕτη ἐστάθη τὸ κέντρον τοῦ θανάτου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. τὴν δὲ Θεοκτονίαν οὐ δέχεται ὅτι ἐγένετο. ἀπαγε!

Ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἤμαρτεν, ὁ Ἀδὰμ δηλαδὴ, κατὰ δὲ τῆς ἁμαρτίας ἐκείνου ἐδόθη ἐπιτίμιον ὁ θάνατος, „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε, φισί, ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“, (Γέν. β'. 7.) διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος ἔπρεπε πάλιν νὰ ἀποθάνῃ, διὰ νὰ λύσῃ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνου καὶ θάνατον. ὅθεν ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὑπέκυψεν εἰς τὸ πάθος καὶ ἐπιτίμιον τοῦ θανάτου. διότι ἂν καὶ ἁμαρτίαν ὁ Κύριος οὐκ ἐποίησε, τὴν οὖσαν κέντρον τοῦ θανάτου, ὡς εἶπομεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε, καὶ κατὰρα καὶ ἁμαρτία ἐκαταδέχθη νὰ ὀνομασθῇ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ παντευλόγητος καὶ ἀναμάρτητος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ πάσχει καὶ θνήσκει καὶ θάπτεται κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν φύσει παθητὴν καὶ θνητὴν καὶ φυσικὴν ἔχουσαν νὰ ἐνταφιάζεται. θνησκούσης ὁμῶς τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπότητος, ἡ συναποθνήσκει καὶ ἡ προσλαβέσα ταύτην Θεότης. ἀπαγε! διότι ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδὰμ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον ὁ θάνατος, ἀνθρωποκτόνος μὲν ἔγινε, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ῥωμ. ε'. 12.), καθότι καὶ ὁ ἁμαρτήσας Ἀδὰμ ἄνθρωπος ἦτο. δὲν ἔγινε δὲ καὶ Θεοκτόνος ἡ ἁμαρτία ἐκείνου. ποῖος γὰρ δύναται νὰ ὑπονοήσῃ θάνατον εἰς τὸν φύσει ἀθάνατον; Διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ἀκολούθως ὁ Μελεῶδης καὶ λέγει ὅτι, ἂν καὶ ἡ χοῖκὴ οὐσία τῆς σαρκὸς σου ἔπαθε, κρεμασθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ, περυνθεῖσα καὶ τῇ λόγχῃ κεντηθεῖσα καὶ θανατωθεῖσα καὶ ἐνταφιασθεῖσα, ἡ Θεότης ὁμῶς ἔμεινεν ἀπαθής.

Καὶ ὅχι μόνον αὕτη ἔμεινεν ἀπαθής, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμά σου τὸ ἕως τότε ὑπάρχον παθητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν, διὰ τὴν ἀρρήτον οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν (ἵνα δηλαδὴ διὰ τοῦ πάθους καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καταργηθῇ τὸ πάθος καὶ ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος), καὶ αὐτὸ, λέγω, μετεστοιχείωσεν εἰς ἀπάθειαν καὶ ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ πάσχει καὶ νὰ φθείρεται καὶ νὰ θανατοῦται, ἀλλὰ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαθὲς, ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀφθαρτον αὐτὸ σῶμά σου ἐποίησε μεταδοτικὸν τῆς ἀφθαρσίας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα φθαρτὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔδειξεν αὐτὸ μίαν πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς ἐν τῇ ἀναστάσει, (τουτέστι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἢ ἐν τῇ αἰτίᾳ τῆς ἀναστάσεως τοῦ σώματός σου ἔδειξεν αὐτὸ ἡ Θεότης πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς. Καθὼς δὲ ἡ πηγὴ διαιρουμένη εἰς πολλὰ ρύακια ποτίζει πολλούς, καὶ ἀνθρώπους καὶ ζῶα καὶ γῆν πολλήν, καὶ ζωογονεῖ τὰ πάντα. τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Θεοῦποστάτου σώματος τοῦ Κυρίου ἔγινε πηγὴ τῆς ἀφθάρτου ζωῆς εἰς ὅλους ἡμᾶς. ὁ γὰρ Παῦλος λέγει. „ Πρωτότοκος ἐν τῶν νεκρῶν ἐγένετο ὁ Χριστὸς, (Κολ. α'. 18.) καὶ αὐτοῦ ἀναστάντος, „ πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων συνανέστη φύσις“. Λοιπὸν πηγὴ ζωῆς ἀφθάρτου ἡ φθαρτὴ καὶ νεκρὰ σὰρξ τοῦ Μοινογενοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐχημάτισε.

Τροπάριον.

„Βασιλεύει, ἀλλ' οὐκ αἰωμίζει ἄδης τοῦ γέροντος τῶν βροτῶν· σὺ
 „γὰρ τεθεὶς ἐν τάφῳ, Κραταίε, ζωαρχικῇ παλάμῃ τὰ τοῦ θά-
 „νάτου κλεῖθρα διεσπάραξας καὶ ἐκήρυξας τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ
 „καθεύδουσι λύτρωσιν ἀψευδῇ, Σῶτερ, γεγομῶς μεκρῶν πρωτότοκος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον δύο πράγματα εἰσάγει ὁ Ἀσματογράφος, ἡγουν ὅτι ἐ-
 βασίλευε μὲν ὁ ἄδης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδάμ, οὐχὶ δὲ ἡ
 βασιλεία αὐτοῦ διαίωνισε καθ' ἡμῶν. Ὅθεν τὸ νὰ ἐβασίλευσε μὲν ὁ ἄδης ἡμῶν, τοῦ-
 το δὲν ἀρνεῖται ὁ Μελαδδός, ἀκούων τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ· „Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ
 „Ἀδάμ μέχρι Μωσέως“ (Ρωμ. ε. 14.) (πλὴν ἂν καὶ ἡ τοῦ θανάτου βασιλεία ἐλατ-
 τώθη καὶ ἐσμικρύνθη διὰ μέσου τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, τοῦ τὴν ἀμαρτίαν τιμωροῦντος, ἡ
 τις εἶναι κέντρον καὶ αἰτία τοῦ θανάτου· μ' ὅλον τοῦτο ὁ θάνατος ἐτυράννησε τὸ ἀνθρώ-
 πινον γένος οὐ μόνον ἕως τοῦ Μωσέως, ἀλλὰ καὶ ἕως τοῦ Χριστοῦ)· τὸ δὲ νὰ διαιωνί-
 ζῃ οὗτος βασιλεύων, τοῦτο ἀρνεῖται, ἐπειδὴ ἡξέυρει ἕνα Βασιλέα αἰώνιον τὸν Χριστόν,
 δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ἐβρ. α. 2.)
 ποῖος γὰρ φρόνιμος ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ βασιλείαν αἰώνιον ἐκείνῃ ἢ ὅποιά ἐλαβεν ἀρχὴν ἀ-
 πὸ τοῦ Ἀδάμ, ἐτελείωσε δὲ ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος ὁ καταργήσας αὐτήν;

Ἐβασίλευσε λοιπὸν ὁ ἄδης τοῦ ἀνθρώπου γένους, καὶ ἔφερεν ὅλους ὑποκᾶτω εἰς
 τὴν τυραννίαν του· ὅμως δὲν ἐδιαίωνισεν· ἦτοι δὲν ἔμεινε παντοτινὴ ἡ βασιλεία του· ἐ-
 πείδῃ ἂν ἦτον αἰώνιος ἡ βασιλεία του, βέβαια ἦθελε νομισθῇ καὶ Θεός· Θεοῦ γὰρ μό-
 νου εἶναι τὸ αἰωνίως βασιλεύειν. Ἐπιφέρει δὲ συνήθως ὁ Ἀσματογράφος καὶ τὴν αἰτίαν,
 διὰ τὴν ὅποιαν δὲν ἐδιαίωνισεν ἡ βασιλεία τοῦ ἄδου· διότι, λέγει, ἐσὺ ὁ μόνος κραταίος
 Βασιλεὺς, τεθεὶς εἰς τὸν τάφον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, διεσπάραξας καὶ συνέτριψας τὰ
 κλεῖδιά τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου μετὰ τὴν παλάμην σου τὴν ζωαρχικὴν· τοῦτο δὲ εἶναι
 ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Δαβὶδ· „Συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς
 „συνέθλασε“· (Ψαλ. ρς'. 16.) καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλὸς
 „σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δάσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους“· (Ἠσ. με. 2.)
 Ὅχι μόνον δὲ τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα διεσπάραξας, ἀλλὰ καὶ ἐκήρυξας εἰς τοὺς κοι-
 μωμένους ὑποκᾶτω τῆς γῆς λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν τῶν δεινῶν· ἐσὺ γὰρ γενόμενος πρω-
 τότοκος τῶν νεκρῶν διὰ τῆς ἀναστάσεως, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος (Κολ. α. 18.), ἐχάρισας
 καὶ εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς τὴν ἀνάστασιν (1).

ἩΘε-

(1) Ἀκουσον δὲ καὶ τὴν χρυσὴν ἐρμηνεῖαν ὅπου
 κἀμνει ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν Ἰωάννης εἰς τὰ ἀνω-
 πέρω λόγια τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Ἡσαΐου. „Σήμερον
 „τὰ ἐν ἄδου περιπολεῖ πάντα ὁ Δεσπότης ἡμῶν·
 „σήμερον τὰς χαλκᾶς πύλας συνέκλασε· σήμερον
 „τοὺς μοχλοὺς τοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν.“ Ὅρα τὴν
 „ἀκρίβειαν τῆς λέξεως· οὐκ εἶπεν ἀνέψξε πύλας
 „χαλκᾶς, ἀλλὰ συνέθλασε πύλας χαλκᾶς, ἵνα ἂν
 „Χρηστὸν γένηται τὸ δεσμοπτήριον· οὐκ ἀφείλε τοὺς
 „μοχλοὺς, ἀλλὰ συνέθλασεν, ἵνα ἀσθενὴς γένη-
 „ται ἡ φυλακὴ· ὅπου γὰρ οὔτε δύρα, οὔτε μο-
 „χλός, κἀν εἰσέλθῃ τις, οὐ κατέχευται.“ Ὅταν
 „οὖν ὁ Χριστὸς συνθλάσῃ, τίς ἑτέρος διορθῶσαι
 „δυνήσεται; Χαλκᾶς δὲ ὠνόμασεν, οὐκ ἐπειδὴ αἱ

„πύλαι χαλκοῦ ἦσαν αἱ πύλαι, ἀλλὰ τὸ ἀπηνέες καὶ
 „ἀπαραίτητον τοῦ θανάτου δηλῶν.“ Ἐκεῖ δὲ προ-
 σέει καὶ τὸ ὅραϊον τοῦτο παράδειγμα. „Ὡσπερ
 „οὖν Βασιλεὺς τις, λήσταρχον εὐρὺν κατατρέχον-
 „τα τὰς πόλεις, ἀρπάζοντα πάντας, καὶ εἰς τὰ
 „σπήλαια καταδύμενον καὶ ἀποτιθέμενον ἐκεῖ τὸν
 „πλοῦτον, δῆσας τὸν λήσταρχον, ἐκείνον μὲν κο-
 „λάσει παραδίδωσι, τὸν δὲ θησαυρὸν αὐτοῦ με-
 „ταφέρει εἰς τὰ ταμιεῖα τὰ βασιλικά· οὕτω καὶ
 „ὁ Χριστὸς ἐποίησε τὸν λήσταρχον καὶ τὸν δεσμο-
 „φύλακα, τὸν διάβολον ὁμοῦ καὶ τὸν θάνατον διὰ
 „τοῦ θανάτου αὐτοῦ δῆσαι, καὶ τὸν πλοῦτον πάν-
 „τα, τῶν ἀνθρώπων, λήγω, τὸ γένος, μεταγαγεν εἰς
 „τὰ ταμιεῖα τὰ βασιλικά· τοῦτο καὶ Παῦλος δη-

„λοι

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς πρῶτον, πῶς ἀνωτέρω μὲν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης οὐκ αἰωνίζει· κάτω δὲ ἀφείδῃ τὸν ἄδην, λέγει ὅτι σὺ τεθεὶς ἐν τάφῳ, τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα διεσπάραξας; ἔπρεπε γὰρ νὰ εἴπῃ ὅτι σὺ καταβάς ἐν τῷ ἄδῃ, τὰ τοῦ ἄδου κλεῖθρα διεσπάραξας, διὰ νὰ ἦναι σύμφωνα τὰ ἄνω μὲν τὰ κάτω, καὶ ὅχι νὰ εἴπῃ „Τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα“. ἄλλος γὰρ εἶναι ὁ τάφος καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἄλλος εἶναι ὁ ἄδης· ὁ μὲν γὰρ θάνατος καὶ ὁ τάφος τόπος ἐστὶν ὁρατὸς περιέχων τὰ νεκρὰ καὶ ὁρατὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ὁ δὲ ἄδης τόπος ἐστὶν ἀειδὴς (ἢτοι ἀόρατος), ὡς καὶ τὸ ὄνομά του δηλοῖ, περιέχων τὰς ἀόρατους ψυχὰς τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων (1). Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ καὶ δεύτερον, πῶς ὁ Μελωδὸς παρακάτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκήρυξε τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ (ἐν τοῖς τάφοις δηλ. καὶ τῷ θανάτῳ) καθεύδουσι λύτρωσιν ἀφευδῇ; οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἐν τάφοις καθεύδοντας ἐκήρυξεν, ἢ γοῦν εἰς τὰ νεκρὰ καὶ ἐνταφιασμένα σώματα· ταῦτα γὰρ ἀναίσθητα ὄντα, οὐκ ἠδύνατο ἀκούειν τοῦ κηρύγματος· ἀλλὰ ἐκήρυξεν εἰς τὰς ἐν ἄδῃ κατεχομένας ψυχὰς, αἱ τινες ζῶσαι κατὰ φύσιν ὡς ἀθάνατοι, ἠδύνατο νὰ ἀκούσουν τοῦ κηρύγματος τοῦ Κυρίου.

Τί οὖν ἡμεῖς πρέπει νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς πρώτης ἀπορίας; Ὅτι τάφος καὶ θάνατος καὶ ἄδης ἀδιαφόρως λαμβάνονται κοινὰ εἰς τὸν Μελωδόν· καθότι ἕνας τοῦ ἄλλου ὑπηρετῆς ἐστὶ καὶ διάκονος, κατὰ τὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος, ρύττων τοὺς ἀνθρώπους μὲν τὸ κέντρον, ἢ γοῦν μὲν τὴν ἡδονὴν τῆς ἀμαρτίας, παρέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον· ὁ δὲ θάνατος, παραλαμβάνων τοὺς τεθαρρατωμένους, παρέπεμπεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἄδην· μᾶλλον δὲ, ἄδης καὶ θάνατος νοεῖται ὁ Διάβολος, ὡς τῶν δύο τούτων πρωταίτιος, καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ θάνατον καὶ ἄδην καλεῖ τὸν Διάβολον· ὁ γὰρ ἄδης καὶ ὁ θάνατος στερητικὰ ὀνόματα ὄντα, οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἔχουσιν, οὐδὲ βασιλεύουσι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ Διάβολος, οὐσία ὦν ἐνεργητικὴ, αὐτὸς ἦτορ ὅπου ἐβασίλευεν ἐκείνων.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀπορίαν λέγομεν ὅτι εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος καθεύδοντας νεκροὺς, ἀκολουθῶν τὸν Κορυφαῖον Πέτρον, ὃς τις παρομοίως λέγει· „Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη“. (ἀ. Πέτρ. δ'. 6.) Νεκροὺς δὲ ὀνομάζει ὁ Κορυφαῖος τὰς ψυχὰς τῶν πρὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἀποθανόντων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Οἰκουμένιον· νεκροὺς δὲ εἶπε τὰς ψυχὰς, ὅχι ὅτι αὐταὶ ἀποθνήσκουσιν· ἀθάνατοι γὰρ εἰσὶν· ἀλλὰ διὰ νὰ χωρίσῃ αὐτὰς ἀπὸ τὰς ψυχὰς ὅπου εἶναι ἠνωμένοι μὲν τὰ ζωντανὰ σώματα, κατὰ τὸν Ἱερὸν Μιτροφάνη, ἢ διὰ νὰ φανερώσῃ συνεπιδόχικῶς τὴν ἀθάνατον ψυχὴν ἀπὸ τὸ νεκρὸν σῶμα· καθότι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα μέρη ὄντα φυσικὰ ἠνωμένα εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, λαμβάνουσιν ἀμοιβαίως καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἓνα τοῦ ἄλλου τὸ ὄνομα.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Αφραστον θαῦμα! ὁ ἐμ' καμίμφ' ῥυσάμενος τοὺς ὀσίους Παῖδας
 „ἐκ φλογός, ἐμ' τάφῳ μεκρὸς ἄπρους κατατίθεται, εἰς σωτηρίαν
 „ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

„λοῖ λέγων· Ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τῆς σκοτίας, καὶ μετέστησεν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰϋού τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Καὶ τὸ δὴ θαῦμα, στόν, αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ἐπέστη· καίτοιγε Βασιλεὺς οὐδεὶς ἂν καταξιώσειε τοῦτο ποιῆσαι ποτε, ἀλλὰ διὰ τῶν ὑπηρετῶν ἀφίησι τοὺς δεδωμένους· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὰς δεσμώτας ὁ Βασιλεὺς, καὶ οὐκ ἐπηρεχύνθη τὸ δεσποτικόν“. (Λόγ. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σπαιρόν, Τόμ. Ε'.)

(1) Ὁ δὲ Ζωταρὸς ἐν τῷ Βαρὶ ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου ταῦτα λέγει περὶ τοῦ ἄδου· „Ὁ δὲ ἀκούων

„ἐπὶ τοῦ ἄδου στόμα καὶ σιαγόνας καὶ ὀδόντας, „μὴ ζῶν εἶναι αὐτὸν οἶηδεῖν· ἄδης γὰρ τόπος ἐστὶν „ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, ἐνθα αἱ τῶν τεθνεώ- „των ψυχὰς συνείχοντο πάλαι μὲν πάντων, μετὰ „δὲ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ αἱ τῶν φαύλων· αἱ „γὰρ τῶν Δικαίων εἰς τὰς χεῖρας τίθενται τοῦ „Θεοῦ. Ὡς περ δὲ συνήθεια τῆς γραφῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ „ὀφθαλμοὺς λέγειν καὶ ὦτα καὶ χεῖρας καὶ πρόσω- „πον καὶ τὰ λοιπὰ ἀνθρωποπρεπῶς· οὕτω καὶ ἐ- „πὶ τοῦ ἄδου στόμα φησὶ καὶ ψυχὴν“. Αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο μὲν Ἀπόστολος Παῦλος κατὰ τὴν παράδοξον ἐκείνην εἰς τὸν Παραδείσον ἀρπαγὴν ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, καθὼς το ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος· (β. Κορ. ιβ'. 2.) Κοσμῶς δὲ ὁ σοφὸς Μουσουργός, ἀρπαγεῖς τρόπον τινὰ εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου, καὶ βλέπων νοερῶς τὸν Δεσπότην τῶν πάντων, Ἄφραστον, φωνάζει ἐκπληκτικῶς, ἄφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα ὀρώ. Τί δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ἄφραστον θαῦμα ὅπου βλέπει ὁ Θεσπέσιος Μουσουργός; Ἀκολουθῶς λέγει αὐτό. Καὶ εἰδὼ στοχασθῆτε, ὡ ἀναγνώσται, τὴν εὐφύιαν καὶ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐν γὰρ τῇ ἐβδόμῃ ταύτῃ Ὠδῇ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ἐνδυμήθη τῶν ποιητῶν τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, καὶ τὴν ταφὴν τῆς Κυρίου δὲν ἐλισμύνησεν, ἀλλὰ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰσφέρει καὶ τὰ δύο, δηλαδὴ καὶ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ἵτοι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσαββάτισεν· ἵτοι κατέπαυσεν ἐν τῇ τάφῳ, ἀκολουθῶν τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνήσκοντων· οἱ γὰρ ἀποθνήσκοντες ἐνταφιάζονται.

Οὕτω λοιπὸν ἀρχίζει τὸν Εἰρμὸν μεθ' θαυμαστικὸν σχῆμα καὶ ἐκπληκτικόν, ὡς εἵπομεν, καὶ λέγει· Ἄφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα εἶναι τοῦτο ὅπου βλέπω σήμερον· διότι ἐκεῖνος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐφύλαξε τοὺς τρεῖς ὁσίους Παῖδας, οἱ τινες ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν καμίνον, ὡς μέσα εἰς τάφον, καὶ τούτους ἠλευθέρωσεν ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον ἐκείνην φλόγα τῆς καμίνου, αὐτὴς τῶρα θάπτεται νεκρὸς καὶ ἄπνους μέσα εἰς τάφον· νεκρὸς ὁράται σήμερον ὁ ζωντανὸς τῆς νέους ἐκείνους διαφυλάξας· ἄπνους προκειται ὁ πνεῦμα δρόσου διασπρίζον εἰς ἐκείνους ἀποστείλας· ἐν τάφῳ τίθεται ὁ ἐν τῇ καμίνῳ πρὸς ἐκείνους συγκαταβάς εἰς εἶδος Ἀγγέλου.

Ἐπειτα λύει τοῦ ἄφραστου θαύματος τὴν ὑπερβολὴν μετὰ τὸ νὰ λέγῃ ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν κατετέθη ἐν τάφῳ ὁ ἀχώρητος τῷ παντί. Δὲν ἠναγκάσθη, λέγει, ὡ ἄνθρωποι, ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ βαλθῇ εἰς τὸν τάφον, ὅχι· οὐδὲ ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν δι' ἁμαρτίαν ἰδικήν του, καθὼς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι· μὴ γένοιτο! τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἓνα ἄλλο καιρὸν καὶ ἄφραστον θαῦμα, ἂν ὁ ἀναμάρτητος ἤθελεν εὖρη τὸν θάνατον ὡς ἁμαρτίας ἦν οὐκ ἔγνω ἐπιτίμιον καὶ παιδείαν· ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως καὶ αὐτεξουσίᾳ βουλήματι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν πιστευόντων αὐτῷ Χριστιανῶν, οἱ τινες μελωδοῦμεν τὸν ὕμνον ἐκεῖνον τῶν τριῶν Παίδων, λέγοντες αὐτῷ· ὦ Λυτρωτὰ Θεέ, σὺ εἶσας εὐλογητὸς εἰς τὰς αἰῶνας (1).

Τροπάριον.

„ Τέτρωται ἄδης ἐμ τῇ καρδίᾳ δεξάμενος τὸν τρωθέμετα λόγῳ
„ τῇ πλευρᾷ, καὶ στέμει πυρὶ θείῳ δαπανώμενος εἰς σωτηρίαν
„ ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν κρυφιομύστιν Διονύσιον, δέλημα μὲν Θεοῦ εἶναι ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἀγγέλων· αὕτη δὲ ἡ σωτηρία κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν γίνεται, ἐὰν δὲν θεωροῦν οἱ σωζόμενοι· ἡ δὲ θέσις πάλιν εἶναι ἡ πρὸς Θεὸν ἀφομοίωσις καὶ ἐνωσις· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει·
„ Ταύτη δὲ τῇ πάντων ἐπέκεινα δεαρχικωτάτῃ μακαριότητι, τῇ τρισσῇ, τῇ μονάδι, δέλημα μὲν
„ ἐστὶν ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν κατ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν· ἡ δὲ οὐχ' ἐτέρως γενέσθαι δύναται, μὴ θεωμένων τῶν σωζομένων· ἡ δὲ θέσις
„ ἐστὶν ἡ πρὸς Θεὸν, ὡς ἐφικτόν, ἀφομοίωσις τε καὶ ἐνωσις· (Κεφ. α'. περὶ ἐκκλησιαστικ. Ἱεραρ.)
Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁποῖος θελεῖ

νὰ σωθῇ ἐν πληροφορίᾳ, πρέπει πρῶτον νὰ θεωρῇ κατὰ τὸν νοῦν· ἵτοι νὰ ὁμοιωθῇ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸν Θεόν· ἄλλως γὰρ σωθῆναι ἐν πληροφορίᾳ οὐ δύναται· καὶ τοῦτο βεβαίον· ὁ ὑψηλότερος ἐκεῖνος Καλλίστος ὁ Καταφυγιστὴς, λέγων· „ Δίχα τῷ τόν νῦν
„ θεωθῆναι, σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδέχεται,
„ κατὰ τὴν τῶν Θεηγόρων ἐκφαντορίαν· (Κεφ. π' α. σελ. 1150. τῆς φιλοκαλ.) Θεηγόρους δὲ ὀνομάζει τὸν Ἀριστογίτην, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω. Πόσον δὲ φοβερός εἶναι ὁ λόγος οὗτος, ἅς τὸν στοχασθῇ καθεφρόνιμος· ἡμεῖς δὲ τούτοις ἀκούοντες, ἀμελοῦμεν καὶ ῥέγχομεν, ὡς εὐκόλον πρᾶγμα νομίζοντες τὴν σωτηρίαν μας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν νόμοι τῆς φύσεως διορίζουν ὅτι τὰ ἐναντία εἶναι ἀναιρετικά (ἥτοι φθαρτικά) τῶν ἐναντίων· οὕτω, λόγου χάριν, ἡ ζωὴ φθείρει τὸν θάνατον, ἡ ἡμέρα τὴν νύκτα, καὶ ἀντιστρόφως· οὕτως ἡ γένεσις ἀναιρεῖ τὴν φθοράν, καὶ ἡ φθορὰ τὴν γένεσιν· τοῦτο παρομοίως ἀληθεύει καὶ εἰς τὰ ἄλλα· ὁ δὲ τῆς φύσεως Δημιουργὸς Θεὸς, εἰς φύσιν ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, οὐ κατὰ φύσιν τοὺς νόμους τῆς φύσεως διοικεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ γὰρ Θεὸς, ὑπερούσιος ὢν, καὶ ὑπερουσιότητος ἀ-, „πάσης ὑπερανестηκώς, εἰς οὐσίαν ἐλθεῖν βουλευθεὶς, ὑπερουσίως οὐσιώθη“ (Κεφ. ιβ'. τῆς Γ'. ἐκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν). Διὰ τοῦτο δὲν φθείρει τὰ ἐναντία μὲ τὰ ἐναντία, ἀλλὰ φθείρει τὰ ὅμοια μὲ τὰ ὅμοια· μὲ τὸ πάθος του γὰρ ἀναιρεῖ τὸ πάθος· μὲ τὸν θάνατόν του πατεῖ τὸν θάνατον· μὲ τὴν τῆς πικρᾶς χολῆς γεῦσιν του νικᾷ τὴν γεῦσιν τὴν πικρὰν τοῦ Ἀδάμ· καὶ μὲ τὴν πληγὴν τῆς ἀχράντου πλευρᾶς του πληγόνει τὴν καρδίαν τοῦ Ἀδου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, Ἐπληρώθη, λέγει, κατὰ τὴν καρδίαν ὁ Ἀδης εὐθύς ὅτε ἐδέχθη μέσα του τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν πληγωθέντα μὲ τὴν λόγχην εἰς τὴν πλευράν· ἐπειδὴ ἡ καρδία ἐν τῷ μέσῳ μὲν εἶναι τοῦ σώματος, κλίνει δὲ πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευράν· διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀκολουθήσῃ ἀσθένεια τοῦ πλευροῦ, καὶ μάλιστα τοῦ ἀριστεροῦ, ἥτις καὶ πλευρίτις ὀνομάζεται, κοντὰ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ θάνατος διὰ τὸν πλησιασμόν τῆς καρδίας· ὥστε αἱ τρώσεις καὶ αἱ πληγαὶ ὅμοιαι ἔγιναν καὶ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἀδου· ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, χειροτέρα καὶ δριμυτέρα ἔγινεν ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀδου πληγὴ ἀπὸ τὴν γενομένην ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου· ἡ μὲν γὰρ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου γενομένη πληγὴ δὲν ἐλύπησε τόσον τὸν Κύριον, καθότι πρὸ τῆς πληγῆς ἐφθασε νὰ ἀποθάνῃ· ἡ δὲ κατὰ τοῦ Ἀδου πληγὴ τόσον ἐτραυμάτισεν αὐτόν καὶ ἐπόνεσεν, ὥστε ἀπὸ τὸν πόνον ἀνεστέναι, καταδαπανώμενος ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς αὐλοῦ Θεότητος. Ἀδης δὲ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ ὁ Διάβολος ὁ τοῦ Ἀδου αἷτιος, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται· καθότι ὁ Ἀδης ἀψυχὸς ὢν καὶ ἀναίσθητος, οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε τιτρώσκεται, ἀλλ' οὔτε στεναρίζει.

Καὶ λοιπὸν ὅσους πολέμους κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκίνησεν ὁ Διάβολος, ὅλοι ἐγύρισαν κατὰ τῆς κεφαλῆς του· ὥστε καὶ ὁ Σταυρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον προσηλώθη ὁ Κύριος, ὅπλον κατὰ τοῦ Διαβόλου ἔγινε, καὶ τὸ ὄξος καὶ ἡ χολὴ μὲ τὰ ὅποια τὸν Κύριον ἐπότισαν, φαρμακὸν καὶ θανατηφόρον ποτήριον ἔγιναν εἰς αὐτόν, καὶ ἡ τρώσις καὶ πληγὴ ὅπου ἐποίησαν εἰς τὴν πλευράν τοῦ Σωτῆρος, καὶ αὐτὴ ἔγινε τρώσις καὶ πληγὴ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀδου· μᾶλλον δὲ, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πρωταίτιε τῆς Ἀδου Διαβόλου. Καὶ λοιπὸν ἐπληρώθησαν εἰς τὸν Διάβολον τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Προφητάνακτος· „Λάκκον ἄρριξε καὶ „ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο· ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐ- „τοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται“. (Ψαλ. ζ'. 15.)

Τροπάριον.

„Ὁλβιος τάφος· ἐν αὐτῷ γὰρ δεξάμενος ὡς ὑπρούμνα τὸν Δη-
„μιουργόν, ζωῆς θησαυρὸς θεῖος ἀραδέδεικται, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν
„τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι τάφοι τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων δυστυχέστατοι εἶναι καὶ πτωχικάτατοι· διότι αὐτοὶ, ἂν καὶ ἔξωθεν ᾖναι ἀσβεστωμένοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα χρώματα καὶ ὠραῖα μάρμαρα καὶ τεχνικὰς ἐπιγραφάς, ἔσωθεν ὅμως εἶναι βρωμεροὶ καὶ δυσάδεις, ὡς περιέχοντες σώματα νεκρὰ καὶ κόκκαλα σιγχαμένα, καὶ ὡς τρέφοντες πλῆθος
σκω-

σκαλήκων, οἱ τινες γεννῶνται ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ φθορᾶς τῶν σωμάτων· ὁ δὲ τάφος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δὲν εἶναι τοιοῦτος, δυστυχῆς καὶ πτωχὸς, ἀλλὰ, ὅλον τὸ ἐναντίον, εἶναι τόσον εὐτυχῆς καὶ μακαριστὸς καὶ πλούσιος, ὥστε ἀντὶ τῆς ἡναι Κιβωτὸς φυλάττουσα τὸ σῶμα νεκρὸν, αὐτὸς ἐγίνε Κιβωτὸς φυλάττουσα θησαυρὸν, ἐπεὶ περιεῖχε μέσα τὸ θεωμένον καὶ Θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὡς μαργαρίτην στίλπνδον καὶ λευκόμορφον, ὡς πολύτιμον ἄνθρακα, ὡς σάπφειρον καὶ ἀδάμαντα, καὶ ὡς κειμήλιον λιθοχρυσόκολλητον. Προσφωῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελαδδὸς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου θησαυροφυλάκα· καθότι οἱ παλαιοὶ φιλάργυροι Βασιλεῖς μέσα εἰς τὰς πέτρας καὶ σπήλαια καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἐκρυπτον τοὺς θησαυρούς των, ὡς εἰς ἀσφαλέστερον τόπον· ὅθεν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βασιλέως Σολομῶντος εὐρέθησαν μετὰ ταῦτα τόσα τάλαντα χρυσοῦ (1).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέφωρον ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ὁλβιον (ἦτοι πλούσιον καὶ μακαριστὸν) ὀνομάζει τὸν Θεοδέγμονα τάφον τοῦ Κυρίου. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Διότι ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸν τοῦ τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίως θάπτομενον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὑπνοῦντα (κοιμώμενον)· καὶ πρεπόντως εἶπεν ὁ Μελαδδὸς ὑπνῶντα τὸν Κύριον· διότι ἂν ὁ θάνατος τῶν ἐναρέτων λέγεται ὕπνος, (καὶ μερικαῖς φοραῖς ὁ θάνατος αὐτῶν διαδέχεται ὡς ἐξυπνισμὸν τὴν ἀνάστασιν· καθὼς ἠκολούθησεν εἰς τοὺς ἀγίους ἐπτά Παῖδας τοὺς ἐν Ἐφέσῳ, οἱ ὅποιοι ὑπνώσαντες, πάλιν ἀνέστησαν) πολλῶ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὁ θάνατος τῆς ἀναμαρτήτου Σωτῆρος ὀνομάζεται ὕπνος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ προφητικῶς εἶπε περὶ αὐτοῦ· „Αναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν;“ (Γέν. μθ. 9.) „Ὅθεν ἐπεὶ ὁ τάφος ἐδέχθη τὸν Κύριον ὡς ὑπνοῦντα ὕπνον φυσίζων, διὰ τοῦτο ἀνεδείχθη ἀληθῶς ὁλβιος καὶ πολύτιμος θησαυρὸς ζωῆς αἰωνίου. Καὶ πῶς δὲν ἦτον ὁλβιος ὁ τάφος ἐκεῖνος, καὶ παντὸς θησαυροῦ πλουσιώτερος, (τὸ λέγω, καὶ ἔσωθεν σπινθὴρ ἢ καρδιά μου, ἀγαλλιᾶται τὸ πνεῦμα μου, καὶ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ μου) ὅς τις ἐδέχθη τὸν λεγόντα „Ἐμὸν ἐστὶ τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν ἐστὶ τὸ χρυσίον“; (Ἀγγ. β. 8.)

Διὰ τῆτο καὶ ὁ ρητορικὸς τοῦ Ἰωάννη κάλαμος ἐχρυσογράφησε· „Οὐκ ἔγνωτε τὰς Ἀγγέλους πῶς παρεστήκεισαν τῷ τάφῳ οὐκ ἔχοντι σῶμα, τάφῳ κενῷ; ἀλλ' ὁμως, ἐπεὶ ὅλως ἐδέξατο τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικόν, πολλὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ τόπῳ τὴν τιμὴν οἱ Ἀγγελοι, οἱ ὑπερβαίνοντες τὴν ἡμετέραν φύσιν μετὰ τοσαύτης αἰδῆς καὶ εὐλαβείας παρεστήκεισαν τῷ τάφῳ“. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου τόμῳ ε.) Διὰ τί δὲ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἰακώβ ὅτι ὁ Κύριος ἐκοιμήθη ὡς λέων; „Ἀκουσον τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου πῶς αὐτὸ ἐρμηνεύει· τὸν θάνατον αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλ.) κοίμῃσιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον, καὶ τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν λέγων· „Τίς ἐγερεῖ αὐτόν;“ Ἄλλος μὲν ἔδειξ, αὐτὸς δὲ ἐαυτόν. Τί δὲ ἐστὶν Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων; „Ὡς περ γὰρ ὁ λέων ἐκ ἐγρηγορῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθεύδων ἐστὶ φοβερός· ἔτω καὶ ὁ Χριστὸς, οὐ πρὸ τοῦ Σταυροῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Σταυρῷ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελευτῇ φοβερός ἦν, καὶ τὰ μεγαλὰ τότε εἰργάζετο θαύματα, πέτρας τέμνων, τὴν γῆν κλονῶν, τὸ καταπέτασμα σχίζων, πολλὰ σώματα τῶν νεκοιμημένων ἀγίαν ἐγείρων· ταῦτα ἄνωθεν προλέγων ὁ Πατριάρχης, καὶ δεικνύς ὅτι καὶ σταυρέμενος ἔσται φοβερός, Ἀναπεσὼν, φησὶν, ἐκοιμήθη ὡς λέων· καὶ οὐκ εἶπε, Κοιμήθη, ἀλλ' Ἐκοιμήθη διὰ τὸ πάντως ἐκβησόμενον· ἔθος γὰρ τοῖς Προφήταις πολλαχοῦ τὰ μέλλοντα ὡς προγεγενημένα προλέγειν· ὥς περ γὰρ οὐκ ἐνὶ τὰ γεγενημένα μὴ γεγενῆσθαι· οὕτως οὐδὲ τοῦτο καίτοι μέλλον ὅτι μὴ γενέσθαι· διάτοι τῆτο τῷ σχήματι τοῦ παρωχικότος χρόνου τὰ μέλλοντα προαναφωνοῦσι, τὸ ἀδιάπτωτον αὐτῶν καὶ πάντως ἐσόμενον διὰ τούτων ἐνδεικνύμενοι“. (Λόγ. εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν· τόμῳ ε.) Τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου,

(1) Διὰ τοῦτο λέγει καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος σελ. ρπα. εἰς τὰ Ἰσδαϊκά· „Φασὶ δὲ τὸν Ἀρχιερεῖα Ἰρκανόν, πολλοὺς ὕσπερον χρόνοις, ὅπνιν· νῆκα ἢ πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα ὑπὸ τῶν Παρθιανῶν ἐπολιορκεῖτο, τὸν συνταφέντα τῷ Σολομῶντι πλῆθυν ἐξορμηχότα ἐκφύσσαι ὡς τρισχίλια τάλαντα, καὶ τούτοις τῆς ἀλώσεως τὴν ἀπαλλαγὴν πρίσθαι· τῆτο δὲ, εἰ ἔσως ἔχει, οὐκ ἔχω ἀκριβῶς

ἰσχυρίσασθαι· εἰδ' ἂν ἐκ ἀπιστοῦτο, οὐ μόνον τὴν πλεονεξίαν αὐτῶν, δι' ἣν ἐξ ἀδίκῃ κατὰ τὰς προεβλῆ· καὶ τοῖς θησαυροῖς ἐποίητο, ἀλλὰ καὶ ἀκραν φιδο· λίαν ἐπιδηλοῖ, δι' ἣν καὶ μετὰ θάνατον τῆς φιλο· χρηματίας ἐκ ἀπίστῃ“. Τὸ τάλαντον δὲ ἦτον χρηματικὴ ποσότης διαφόρῃ μεγέθους κατὰ διαφόρους τόπος, τὸ Ἀττικὸν ὁμῶς τάλαντον ἦτον ἴσον μὲ 1086 περίου τάληρα = 5400 γρόσ. καί τι (κατὰ τὸ 1815.)

ρίου, ὃν εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις· „Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι“· (Ἰω. 8. 28.) ἤτοι ὅταν εσθεῖς με ὑψώσῃτε ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ θανατώσῃτε, τότε θέλετε με γνωρίσει ὅτι εἰμαι Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰ θαύματα ὅπου τότε θέλουν γένη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάστασίν μου, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„Νόμῳ θανόντων τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν ἢ τῶν ὅλων δέ-
„χεται ζωὴ, καὶ τοῦτο πηγὴν δείκνυσιν ἐγέρσεως εἰς σωτηρίαν
„ἡμῶν τῶν μελῶδούτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἦτον διπλῆς κατὰ τὰς φύσεις (Θεὸς γὰρ ἦν καὶ ἄνθρωπος), διὰ τοῦτο, κατὰ μὲν Θεὸς, ἦτον ζωὴ ὅλων τῶν ὄντων τῶν δεκτικῶν τῆς ζωῆς· ὅθεν ἔλ-
γεν· „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“· (Ἰω. 14. 6.) κατὰ δὲ ἄνθρω-
πος, ἀπέθανε καὶ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνησκόντων ἐδέχθη τὸ νὰ βαλθῇ
εἰς τάφον· νόμος γὰρ φυσικὸς οὗτος εἶναι, ἀφ' οὗ ἀποθάνουν οἱ ἄνθρωποι, νὰ μὴ μένωσιν
ἄταφοι, ἀλλὰ νὰ ἐνταφιάζωνται. Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς Μελῶδης, λέγει ἐδῶ ὅτι
ἡ ζωὴ τῶν ὅλων ἐδέχθη τὸ νὰ ἐνταφιασθῇ μέσα εἰς τάφον, κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον τῶν
ἀποθνησκόντων (1). Εἶτα ἐπαινεῖ καὶ ὑψώνει τὸν Θεοδέγμονα τάφον· λέγει γὰρ ὅτι ἀντὶ
τάφου ἀνέδειξε τοῦτον πηγὴν ἀναστάσεως ὁ ἐν τούτῳ ταφεὶς ζωαρχικώτατος Ἰησοῦς. Βλέ-
πε δὲ τὸ ἐγκώμιον ὅπου πλέκει εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου· κατὰ γὰρ αἱ βρύ-
σεις

(1) Λυπηρὸν μοὶ ἐφάνη νὰ ἀποστερήσω τοὺς φι-
λοχρίστους ἀδελφούς τῶν κατανυκτικῶν ἐκείνων λο-
γῶν τοῦ θείου Ἐπιφανίου, τοὺς ὁποίους λέγει πρὸς
τὸν Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον, ἀναφέρων με ποῖον σχή-
μα καὶ τρόπον ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ ζω-
δότου Σωτῆρος, ἐν τῷ εἰς τὴν θεοσωμον ταφὴν λόγῳ
αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· „Ἀρα γὰρ,
εἰπέ μοι, ὦ Ἰωσήφ, καὶ πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἀπὸ
νεκρὸν τὴν ἀνατολὴν τῶν ἀνατολῶν Ἰησοῦν κατα-
θάπτεις; ἄρα δὲ καὶ τοῖς σοῖς δακτύλοις νεκρο-
πρεπῶς Ἰησοῦ κατακλείεις τὸ ὄμμα, τοῦ τῷ ἀ-
χράντῳ δακτύλῳ τοῦ τυφλοῦ ἀνοίξαντος τὸ ὄμμα;
ἄρα δὲ καὶ στόμα περικλείεις, τοῦ τὸ μογιλά-
λου ἀνοίξαντος στόμα; ἄρα δὲ καὶ χεῖρας περι-
στέλλεις τοῦ ἐκτείναντος τὰς ξηρανθείσας χεῖρας;
ἢ καὶ τοὺς πόδας νεκροπρεπῶς καταδεσμεῖς τῇ τῷ
βαδίζειν δόντος τοῖς ἀκινήτοις ποσίν; ἄρα δὲ καὶ
ἐπὶ κλίνῃς αἶρεις τὸν τῷ παραλυτικῷ κελεύσαν-
τα Ἀρὸν σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει; ἄρα
δὲ καὶ μύρα κειοῖς τῷ οὐρανίῳ μύρῳ, τῷ αὐτὸν
κενώσαντι καὶ κόσμον ὅλον ἀγιάσαντι; ἄρα δὲ καὶ
τὴν αἱμορροῦσαν ἐπὶ ἐκείνῃ Ἰησοῦ ἐκμάζει τολμᾶς
πλευρᾶν; ἄρα δὲ καὶ ὕδασι καταπλύνεις τὸ σῶμα
Θεοῦ; Ποίᾳς δὲ ἄρα καὶ λαμπάδας ὑπανάλεις τῷ
φωτὶ τῷ ἀληθινῷ, τῷ φωτίζοντι πάντα ἄνθρωπον;
ποίᾳς δὲ ἄρα ἐπιταφίους ᾠδὰς τῷ ἀσιγήτῳ αἰ-
νουμένῳ ὑπὸ πάσης οὐρανίᾳ στρατίας; ἄρα δὲ καὶ
δακρυρροεῖς ὡς νεκρὸν τὸν δακρύσαντα καὶ τὸν
νεκρὸν Λάζαρον ἀναστήσαντα; ἄρα δὲ καὶ θρήνους
ποιεῖς τῷ τὴν χαρὰν πᾶσι δωρησαμένῳ καὶ τῆς
Εὐας τῇ λύπῃ διαλύσαντι; Ὅμως μακαρίζω σου

τὰς χεῖρας, ὦ Ἰωσήφ, τὰς ὑπουργησάσας καὶ ἡ-
λαρῆσας ἐπὶ αἱμορροῦσας τὰς τεθιωμένας Ἰη-
σοῦ χεῖρας καὶ πόδας. Μακαρίζω σου τὰς χεῖρας,
τὰς προσεγγισάσας τῇ τοῦ Θεοῦ πλευρᾷ πρὸ Θα-
μᾶ τοῦ ἀπίστου πιστοῦ καὶ ἐπαινουμένου περιέρ-
γου. Μακαρίζω σου τὸ στόμα, ἀπλήστως ἐμπλη-
θὲν καὶ ἐνωδὲν τῇ τῷ Ἰησοῦ στέματι, καὶ Πνεύ-
ματος Ἁγίου πληρωθὲν. Μακαρίζω σου τοὺς ὀφ-
θαλμούς, προστείνοντας τοῖς τοῦ Ἰησοῦ ὀφθαλ-
μοῖς, καὶ φατός τῃ ἀληθείᾳ ἐνδὲν μεταλαβόντας.
Μακαρίζω σου τὸ πρόσωπον, τὸ προσπελάσαν τῷ
τοῦ Θεοῦ προσώπῳ. Μακαρίζω σου τοὺς ὦμους,
βαστάσαντας τὸν πάντα βαστάζοντα. Μακαρίζω
σου τὴν κεφαλὴν, ἐν ἣ προσήγγισεν Ἰησοῦς ἡ
πάντων κεφαλὴ. Μακαρίζω Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον·
γεγόνασιν γὰρ πρὸ τῶν Χερουβὶμ, Θεὸν ἐν ἑαυτοῖς
ὑψούντες καὶ φέροντες. Γεγόνασιν πρὸ τῶν ἐξαπτε-
ρύγων Σεραφὶμ Θεοῦ ὑπουργοί, οὐ πτέρυξιν ἀλ-
λά σινδόσι τὸν Θεὸν τιμῆσαντες καὶ καλύψαντες.
Ὅν τὰ Χερουβὶμ τρέμουνσι, τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤμων
Ἰωσήφ καὶ Νικόδημος φέρουσι, καὶ πᾶσαι αἱ τῶν
Ἀσωμάτων τάξεις συγκομίζουσιν· ἐνθα γὰρ Ἰωσήφ
καὶ Νικόδημος, ἐκεῖ συνέδραμε καὶ πᾶς ὁ τῶν
Ἀγγέλων Θεοῦ δῆμος, καὶ προσδάνει Χερουβὶμ, καὶ
βαστάζουσι Ὀρόνοι, καὶ καλύπτουσι τὰ ἐξαπτερύ-
γα καὶ φρίττει τὰ πολυόμματα, ὥρῳτα Ἰησοῦ ἐν
σαρκὶ ἀόμματον, καὶ συγκαλύπτουσι Δυνάμει, καὶ
ἀδυσιν αἱ Ἀρχαί, καὶ φρίττωσιν αἱ Ἐξουσίαι, καὶ
ἐξίστανται πᾶσαι αἱ ιεραὶ τάξεις, θαμβούμεναι
πρὸς ἑαυτὰς καὶ διατεροῦσαι.“

σεις καὶ αἱ φλέβες τοῦ νεροῦ τρέχουσιν ἀπὸ τὰς ἀκρας τῶν βουνῶν καὶ τῶν πετρῶν· ἔταν καὶ ἀπὸ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου τὸν εἰς τὸ βουνὸν τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ εὐρισκόμενον καὶ εἰς τὴν πέτρην λελατομημένον ἔρρευσαν οἱ ποταμοὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ αἱ ζωήρυτοι φλέβες τῆς παγκοσμίου ἐγέρσεως ἐκείθεν ἀνεστομώθησαν· ἐν τῇ δυνάμει γὰρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἐκ τοῦ θεοδέγμονος τάφου ἐγερθέντος Χριστοῦ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος θανόντες ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου, εὐσεβεῖς ὁμοῦ καὶ ἀσεβεῖς, καὶ πιστοὶ καὶ ἄπιστοι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σύμπνους τῷ θεῷ Κοσμῷ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς συμφώνως λέγει ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ· „Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου ἀραιότερος οὕτως καὶ „παστάδος πάσης βασιλικῆς ἀναδέδεικται λαῷ πρότερος, Χριστὲ, ὁ τάφος σου, ἡ πηγὴ „τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως“.

Τοιοῦτον μέγαν ἔπαινον, καὶ τοσαύτην οὐρανίαν δόξαν, καὶ τιηκοῦτον κλέος ἀρρήτων καὶ ἀνεκδιήγητον ἀπόκτησεν ὁ ζωηφόρος καὶ παμμακάριστος καὶ πανόλβιος τάφος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὕψωσεν, ἐδόξασεν, ἐμεγάλυνε καὶ πολυπόθητον ὁμῶς καὶ πολυθρύλλητον ἐποίησε τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ· διὸ καὶ ἀπὸ καθε μέρους τοῦ τετραπεράτου Κόσμου τρέχουν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοί, καὶ πηγαίνουν νὰ προσκυνήσουν μετὰ εὐλαβείας καὶ πίστεως τὸ ὑπερένδοξον ἐκεῖνο μνῆμα τοῦ ζωοδότου καὶ γλυκυτάτου καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πηγὴν τῆς παγκοσμίου ἀναστάσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ περιώνυμος ναὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ δὲν ὠνομάσθη μὲ ἄλλο ὄνομα, παρέξ μὲ τῆτο „Ναὸς καὶ „Οἶκος τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως τῆς Κυρίας“. Καὶ πρότερον μὲν ὁ Κύριος ἔλεγε· „Μὴ ὁμότης ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τῷ Θεῷ, μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν πεδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τῷ μεγάλῳ Βασιλέως“· (Ματ. ε. 35.) τὰρα δὲ ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ πρὸς τῆτοις· „Μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα ὁμότης, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐστὶ „ὁ ἐμὸς ζωοποιὸς τάφος, ἡ πηγὴ τῆς ἐγέρσεως, καὶ ὁ ναὸς καὶ οἶκος τῆς ἐμῆς ἁγίας „Ἀναστάσεως“. Καὶ πῶς δὲν εἶναι πηγὴ ἐγέρσεως ὁ τάφος ἐκείνου ὅπου πάλαι μὲν τὴν ἀκρότομον πέτρην εἰς λίμνας καὶ πηγὰς ὑδάτων ἀνεστόμωσεν, ὕστερον δὲ εἶπε τῇ Σαμαρείτιδι ὅτι θέλει δώσει εἰς τοὺς πιστεύοντας ἕνα νερόν, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ γένῃ πηγὴ ὑδάτος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον; (Ἰω. δ'. 14.)

Τροπᾶριον.

„Μία ὑπῆρχεν ἡ ἐν τῷ ἅδῃ ἀχώριστος καὶ ἐν τάφῳ καὶ ἐν τῇ
„Ἐδέμ Θεότης Χριστοῦ σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εἰς σωτηρίαν
„ἡμῶν τῶν μελωδούμῳ· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἀκόλουθον ἦτον οἱ παχεῖς ἄνθρωποι εἰς τὸν νοῦν νὰ ἀποροῦν περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς πῶς ἐν τῷ τριημέρῳ θανάτῳ καὶ τῇ ταφῇ αὐτοῦ ἐχωρίσθη μὲν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἡ δὲ Θεότης ἔμεινεν ἀχώριστος; πῶς ἐκατέβη μὲν εἰς τὸν ἅδην μετὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦτον ἐκούρσευσεν, ἦτον δὲ παρούσα μὲ τὸ σῶμα ἐν τάφῳ ἵνα φυλάξῃ αὐτὸ ἀδιάφθορον καὶ ἵνα καταπατήσῃ τὸν θάνατον, καὶ μὲ τὸν ληστὴν εἰς τὴν Ἐδέμ; (ἦτοι τὸν Παραδείσον τῆς τρυφῆς· Ἐδέμ γὰρ τρυφὴ ὀνομάζεται) καὶ ἐκ τούτου ὑπόνοια ἠκολούθει εἰς τοὺς τοιοῦτους, ὅτι ἡ ἀσώματος καὶ ἀμέριστος Θεότης ἐμοιράσθη, καὶ ἄλλο μὲν μέρος αὐτῆς ἐσυγκατέβη εἰς τὸν ἅδην μετὰ τῆς ψυχῆς τῷ Κυρίῳ, ἄλλο δὲ μέρος αὐτῆς εὐρίσκετο μὲ τὸ σῶμα εἰς τὸν τάφον, καὶ ἄλλο μὲ τὸν ληστὴν εἰς τὸν Παραδείσον, καὶ ἄλλο μέρος συνεκάθητο μετὰ τῶν ὁμοουσίῳ αὐτῆς, Πατρὸς δηλ. καὶ Πνεύματος· τούτῃ χάριν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀνατρέπει τὰς τοιαύτας ψευδοδοξίας, καὶ δείχνει ὅτι ἡ Θεότης τοῦ Μονογενοῦς εἶναι μία καὶ ἀμέριστος, καὶ ἀκολουθῶς ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ἁγίαν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ἄχραντον σῶμά του, ἀδιαιρέτως ἐν τοῖς πᾶσιν οὐσα καὶ τὰ πάντα πληροῦσα καὶ

σα καὶ τῶν πάντων ὑπεροχικῶς ἐξηρημένη καὶ ὑπερέχουσα, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτὰς· Ὡς ἀνόητοι καὶ φλύαροι ἄνθρωποι, τί διαλογισμοὶ πονηροὶ καὶ βλάσφημοι ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας σας, καὶ διὰ τί μοιράζετε τὴν ἀμέριστον τοῦ Κυρίου Θεότητα, καὶ τέμνετε τὴν ἄτμητον οὐσίαν, καὶ διαχωρίζετε τὴν ἐνιαίαν φύσιν; Μάθετε ὅτι μία ὑπῆρχεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Θεότης, ἥτις κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ τριημέρου Θανάτου καὶ τῆς ταφῆς του καὶ εἰς τὸν τάφον ἦτον παρούσα, καὶ ἐν τῇ Ἑδέμ ἦτον μετὰ τὸν ληστήν, καὶ ἐν τοῖς ὑψίστοις ἦτον σὺν τοῖς ὁμοουσίοις αὐτοῦ, τῷ Πατρὶ δηλ. καὶ τῷ Πνεύματι· τῶν σωμάτων γὰρ ἴδιον εἶναι ὁ μερισμὸς ὡς συνδέτων, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀπλουστάτης οὐσίας τοῦ Θεοῦ· αὕτη γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν πανταχῶς πάρεστι καὶ τὰ πάντα πληροῖ. (Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Ἀηρέθης, ἀλλ’ οὐ διηρέθης“, ὅπερ εἶναι Τροπᾶριον τῆς ἐκτῆς Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρκός.

„ Ἐκστηθι φρίττω, Οὐρανέ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς· ἰδοὺ γὰρ ἐν μεκροῖς λογίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν, καὶ τάφῳ σμικρῷ ξεροδοχεῖται· ὅν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀρυμμεῖ· τε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλεῖ μὲν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τὰ ἀναίσθητα στοιχεῖα, ἀλλὰ διὰ τὰ προσέξουν εἰς τὰ λόγια ὅπου ἐμελλε νὰ εἴπῃ κατὰ τῶν Ἰουδαίων· „ Προσεχε, φησὶν, Οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου“· (Δευ. λβ'. ι.) καλεῖ δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ ἀκροασθῶν ἐκεῖνα ὅπου ἐμελλε νὰ εἴπῃ κατὰ τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἀθετησάντων τὸν Θεόν, καὶ προσκυνησάντων τὰ εἰδωλά· „ Ἀκουε, φησὶν, Οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ· Υἱούς ἐγέννησα καὶ ὑψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν“· (Ἠσ. α. 2.) καλεῖ καὶ σήμερον ὁ Ἱεράρχης Κοσμοῦ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τὴν παράδοξον νέκρωσιν καὶ ταφὴν τοῦ Δεσπότη τοῦ πάντων καὶ εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν δὲν λέγει, ὡς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει· „ Ἐκστηθι φρίττω, Οὐρανέ“· Ἀλλοιωθῆτι ἀπὸ τὴν φρίκην, Οὐρανέ, βλέπων τὰ ἐνεργούμενα σήμερον θαύματα καὶ παράδοξα· εἰς δὲ τὴν γῆν δὲν λέγει „ Ἀκουέτω“, καθὼς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, οὐδὲ „ Ἐνωτίζου“, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει „ Σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς“· τοῦτο δὲ ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα „ Οὐκ ἐγνώσαν, οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται· σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς“, (Ψαλ. π. α. 5.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωβ λέγοντα „ Ὁ σείων τὴν ὑπὸ Οὐρανὸν ἐκ θεμελίων, οἱ δὲ στύλοι αὐτῆς σαλεύονται“. (Ἰωβ θ'. 6.)

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀλλοιωθῇ, καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ σαλευθῶν τὰ θεμέλιά της· ἰδοὺ γὰρ, λέγει, ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου κατοικεῖ ἐν τοῖς ὑψίστοις, Θανατωθεὶς κατὰ τὴν σάρκα, λογίζεται, ὡς ἕνας νεκρὸς, καθὼς ἐπροφήτευσεν περὶ αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ λέγων· „ Προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαίνόντων εἰς λάκκον“· (Ψαλμ. πζ'. 4.) ἐκεῖνος ὁ Θεὸς, τὸν ὁποῖον ἐθεολόγησαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ οἱ Ἱερεῖς ὑμνοῦσι μετὰ θεοπρεπεῖς ὕμνους, καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ λαοὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας, ἐξενοδοχήθη σήμερον μέσα εἰς τάφον μικρόν· εἰς τάφον μὲν ὁ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, εἰς μικρόν δὲ ὁ ἀπειρομεγέθης καὶ ἀπεριόριστος καὶ ἀχώριστος τῷ παντὶ κατετέθη· ἐξενοδοχήθη ὁ ἔχων ἰδικάτου τὰ σύμπαντα, καὶ ὁ εἰς τὰ ἴδια ἐλθὼν καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων μὴ δεχθεὶς· „ Εἰς τὰ ἴδια, φησὶν, ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον“. (Ἰω. α. ιι.)

Καθὼς δὲ, ὅταν ἐσυναναστρέφετο μετὰ ἡμᾶς ἐν τῇ ζωῇ ὁ Κύριος, δὲν εἶχε καταλύμα ἰδικόν του, ἦγουν οἶκον προσωρινόν· ὁθεν ἔλεγεν· „ Αἱ ἀλώπεκες φαλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν

,, κε-

„ κεφαλὴν κλέρη “ (Ματθ. ή. 20.) οὕτως οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ, ὡς τῆς ἀρρήτου ἀνοχῆς καὶ συγκαταβάσεως τῆ γλυκυτάτης Ἰησοῦ! κατεδέχθη νὰ μὴ ἔχη ἰδικόν τε τάφον, ἀλλ’ εἰς ξένον τάφον τὸν τοῦ Ἰωσήφ ξενοδοχοῦμενος θάπτεται· πρῶτον, ἵνα διὰ τοῦ ξένου τάφου δώσῃ παράδειγμα εἰς ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν τελείαν πτωχείαν καὶ ἀπροσπάθειαν τοῦ παρόντος Κόσμου· δεύτερον, ἵνα μὴ ἐπιμελώμεθα νὰ στολίζωμεν τοὺς βρωμεροὺς ἡμῶν τάφους· καὶ τρίτον, ἵνα ὁ ξενοδόχος τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ σώματος Ἰωσήφ ἀκούσῃ τότε τῆς εὐκαίᾳς τοῦ Κυρίου φωνῆς, λέγοντος αὐτῷ· Δεῦρο ὁ εὐλογημένος τοῦ Πατρὸς μου, κληρονόμισον τὴν ἡτοιμασμένην σοι βασιλείαν· ξένος γὰρ ἦμην, καὶ συνήγαγές με εἰς τὸν τάφον σου.

Διὰ τί δὲ εἰς τὰ τέλη ὅλων τῶν Τροπαρίων τῆς παρῶσης Ὡδῆς λέγει ὁ Μελωδὸς „ Οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε “; Ἀποκρινόμεθα ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον αὐτὰ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς ὁγδόης Ὡδῆς τῶν τριῶν Παίδων· κατὰ δὲ τὸν Ζωναρὰν Ἰωάννην ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ὁγδοῦ ἡχοῦ τῆς Ὀκτωήχου οὕτως ἐρμηνεύονται βέλτιον· „ Οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε “, πρόεταξε τὰς παῖδας ὡς ἀπειροκάκους τὴν ἡλικίαν, καὶ οὐ πάλιν κεκραμένους ἐν ἀμαρτίαις· ἐπεὶ καὶ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων αἶνος τῷ Θεῷ καταρτίζεται· „ Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε “· εἴτα τοὺς Ἱερεῖς ἐκάλεσεν, ὡς λειτουργήματα τὸν ὕμνον ἔχοντας τῷ Θεῷ· „ Λαὸς ὑπερυψοῦτε “· καὶ ἐπὶ τέτοις τὸν λαόν· ὥστε διὰ τῶν τριῶν ταγματῶν πάντας συνεκάλεσε τοὺς πιστοὺς εἰς ὕμνον τοῦ μέχρι τῶν εἰρημένων συγκαταβάντος Δεσπότης.

Τροπάριον.

„ Λέλυται ἄχραμτος μαὸς, τὴν πεπτωκῆσιν δὲ συμαρίσῃσι σκηνήν·
 „ Ἀδὰμ γὰρ τῷ προτέρῳ δεύτερος ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν κατήλθε
 „ μέχρῃς ἄδῃς ταμείωρ· ὅμ Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, Λαὸς
 „ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν πάντοτε ὑμνεῖται ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς οὐρανίους Ἀγγέλους· ὥστε ὅλος ὁ Οὐρανὸς εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ· εἰς δὲ τὴν γῆν ἀπὸ μὲν τοὺς παλαιούς Δικαίους τοὺς πρὸ τοῦ Νόμου ὄντας ἀφιερῶθησαν εἰς τὸν Θεὸν καποιοὶ τόποι εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν Θεοῦ· οὕτως ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἀφίερῶσεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ τρόπον τινὰ ἐποίησε ναὸν τὸν τόπον τῆς Βαιθλ (ὃ δηλοῖ οἶκος Θεῶ), εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς κοιμηθεὶς, εἶδεν ἐν ὁράματι τὴν σκάλαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ κορυφή ἔφθανεν ἕως εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁθεν ἤγειρε μίαν πέτραν, καὶ ἀλείφειν αὐτὴν μὲ τὸ ἔλαιον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἀνέστη Ἰακώβ τὸ πρωῒ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς “ (Γέν. κή. 18.) οὕτως, ἀφ’ ἧς ἐγράφη ὁ Νόμος καὶ αἱ πλάκες μὲ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινεν ὁ Μαῦσῆς ἀρχηγὸς καὶ δημαγωγὸς τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, καὶ ἐκβῆκαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπεριπάτουν τεσσαράκοντα χρόνους εἰς τὴν ἔρημον, κατεσκευάσθη μὲ προσταγὴν Θεοῦ ἡ Σκηνή, διὰ νὰ ἦναι οἶκος Θεοῦ πρὸς λατρείαν αὐτοῦ, διὰ τέχνης τοῦ ἀρχιτέκτονος Βεσελεὺλ. Ἡ Σκηνὴ δὲ αὕτη ἦτον ἕνας οἶκος μεταφερτὸς, συντεθειμένος ἀπὸ λινάρι καὶ ξύλα καὶ δέρματα καὶ ἀπὸ ἄλλων ὕλων, καθὼς δηλαδὴ εἶναι αἱ σκηναὶ (κοινῶς τένται) τὰς ὁποίας ἔχουν μαζίτων οἱ Βασιλεῖς ὅταν ἐκβαίνουν εἰς πόλεμον.

Καὶ ἕως μὲν οἱ Ἰσραηλῖται εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπεριπάτουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον τεσσαράκοντα χρόνους, ἀπελάμβανεν ὁ Θεὸς παρ’ αὐτῶν τὰς λατρείας καὶ λειτουργίας μέσα εἰς τὴν Σκηνήν· ἀφ’ οὗ δὲ οἱ Ἰσραηλῖται ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (ἦτοι εἰς τὴν Παλαιστίνην) καὶ ἐμοίρασαν αὐτὴν μὲ σχοινία κληροδοσίας, διὰ μέσου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ πλέον δὲν ἐμεταφέροντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, τότε ἐπαυσε μὲν ἡ Σκηνή, αἰτί δὲ τῆς Σκηνῆς οἰκοδομήθη ὁ ναὸς ἀπὸ τὸν σοφώτατον Σολομῶνα, ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ πολυδρῦλλος, καὶ ἀφιερῶθη παρ’ αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν· ὁ ὁποῖος ναὸς
 ἂν

ἂν καὶ ἦτον ὕστερος τῆς Σκηνῆς κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸ κάλλος ὅμως καὶ μέγεθος καὶ κατὰ τὸ πολυτίμιον τῆς ὕλης καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκείνην ἀρχιτεκτονικὴν τῆς οἰκοδομῆς ἀσυγκρίτως ἦτον ὑπέρτερος τῆς Σκηνῆς.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο τύποι καὶ προεικονίσματα ἦτον ἄλλων πραγμάτων ὑψιλοτέρων· ἡ μὲν γὰρ Σκηνὴ τύπον εἶχε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἀρχομένης ἕως τοῦ Δαβίδ, καὶ διὰ τοῦ Δαβίδ τελειομένης εἰς τὸν Χριστόν· καθὼς γὰρ ἡ Σκηνὴ δὲν ἐστέκετο εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, τῶρα μὲν εἰς Μασσηφά, καὶ τῶρα εἰς Σηλῶμ· οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἀδάμ δὲν εἶχε κατένα στάσιμον, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο καὶ ἐπλανᾶτο εἰς ἓνα καὶ ἄλλο μέρος· καὶ τῶρα μὲν ἐπιπτε, τῶρα δὲ ἐσηκόνετο· καὶ ποτὲ μὲν εὐσέβει εἰς τὸν Θεόν, ποτὲ δὲ εἰδωλολάτρει· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μὲ τὰς ταχυρότους μεταβολὰς ὅπου ἐδοκίμαζε ἦτον ἀκατάστατος· ὁ δὲ ναὸς τοῦ Σολομῶντος τύπον εἶχε τῆς Θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆς Κυρίου, τὴν ὁποίαν ἡ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγος σοφία ἀποδόμησε, καὶ ὑπῆρξε μὲ στυλὺς ἐπτα, κατὰ τὸ ἐν Παροιμίαις τοῦ Σολομῶντος ρητὸν (Παρ. Σ'. 1.). Περὶ τούτου τοῦ ναοῦ εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· „Λύσατε τὸν ναὸν τούτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“· (Ἰω. β'. 19.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ βλέπων ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν εἶναι λελυμένος ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τοῦ Κυρίου, χωρισθείσης τῆς παναγίας ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, Ἰδοὺ, λέγει, ἰδοὺ ἔλαβε τέλος ἡ τοῦ Δεσπότη προόρρησις, καὶ, καθὼς ἐκεῖνος εἶπεν, ἐλύθη ὁ ἀχραντος ναὸς (ἡτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος) ἐν ᾧ ὡς ἐν ναῷ ἐμφύτῳ ἡ Θεότης ἐνώκησεν. Ἀλλὰ μολονότι αὐτὸς ἐλύθη, δὲν ἔπαθεν ὅμως ἐκεῖνα ὅπου ἔπαθεν ὁ τοῦ Σολομῶντος ναὸς, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐκηρηνίσθη ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ Τίτου τοῦ Βασιλέως μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τῆς Κυρίου, πλέον δὲν ἐδυνήθη νὰ οἰκοδομηθῇ· διότι καὶ ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τῆς Κυρίου ἐλύθη, πλὴν ὅχι μόνον αὐτὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἠγέρθη, καθὼς προεῖπεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ τὴν πρότερον πεσοῦσαν καὶ κρημνισθεῖσαν φύσιν τῆς Ἀδάμ συνανέστησε μαζὶ μὲ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἐπειτα ἐρμηνεύων τὸ αἶνγμα, καὶ δείχνων ποῖον μὲν ὀνομάζει ναὸν, ποῖαν δὲ σκηνὴν, καὶ πῶς μὲ τὸν ναὸν συνανίσταται καὶ ἡ σκηνή, ἀκολουθῶς λέγει ὅτι ὁ δεῦτερος Ἀδάμ Χριστὸς, ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις οἰκῶν κατὰ τὴν Θεότητα, αὐτὸς ἐκατέβη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅχι μόνον ἕως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἕως εἰς τὰ κατώτατα τοῦ ᾄδου ταμεῖα. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ σώσῃ τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, τὸν παραβάντα τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀποθανόντα καὶ καταβάντα εἰς ᾄδην. Ὅτι μὲν οὖν ὁ Χριστὸς συνανέστησε μὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν σκηνὴν (φύσιν) τοῦ Δαβίδ, ἢ τοῦ Ἀδάμ, (ἐν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἰπῇ τινὰς καὶ τὰ δύο· καθάτι ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀδάμ ἡ αὐτὴ ἦτον μὲ τὴν τοῦ Δαβίδ, ἐξ οὗ ἐμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς) μαρτυρεῖ ὁ Προφήτης Ἀμὼς λέγων· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω „τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτήν „ἕως τοῦ αἰῶνος“· (Ἀμ. Σ'. 6.) τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἔφερον μαρτυρίαν καὶ οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι ἐν Κεφ. ιε'. τῶν Πράξεων· ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς ἦτον δεῦτερος Ἀδάμ, ἀκουσον Παύλου λέγοντος· „Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεῦτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ „Οὐρανοῦ“· (ἀ. Κορ. ιε'. 47.)

Τροπάριον.

„Πέπνυται τόλμα Μαθητῶν, Ἀριμαθαῖος δὲ ἀριστεύει Ἰωσήφ·
„μεκρὸν γὰρ καὶ γυμρὸν θεώμενος τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, αἰτεῖ-
„ται καὶ κηδεύει κραυγάζων· οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς ἀγυμνεῖ-
„τε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέγα ἐγκώμιον πλέκει ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωσήφ τὸν τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστήν· οὔτε γὰρ ὁ Πέτρος, λέγει, ὁ θερμότερος τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, οὔτε Ἰωάννης ὁ πλεόν τῶν ἄλλων παρὰ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένος, οὔτε ἄλλος τινὰς μαθητὴς ἐτόλμησε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃ· ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος ἕως τούτου μόνον τολμᾷ, ἕως νὰ κόψῃ τὸ αὐτὸ τοῦ ὑπηρετοῦ Μάλλχου· ὁ δὲ Ἰωάννης ἀποτολμᾷ τι περισσώτερον, καὶ ἐμβαίνει μαζὶ μετὰ τὸν κρινόμενον Διδάσκαλόν του μέσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ εἰς τὴν θυρῶν εἶπε νὰ ἐμβάσῃ καὶ τὸν Πέτρον· ἕως τούτου ἐστάθη ἡ τόλμα αὐτῶν· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐσταυρώθη καὶ ἐκρέματο ἀταφος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε ἔπαυσε πλεόν, καὶ οἱ μέχρι τότε ὄντες θερμοὶ ψυχάσαν· ὅχι διότι τότε δὲν ἠγάπων τὸν οἰκεῖον Διδάσκαλον ἅπασι! ἀλλὰ διότι ἐφοβοῦντο τὴν μανίαν τῶν Ἰουδαίων.

Ὅλων μὲν οὖν τῶν ἄλλων Μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἡ τόλμα ἔπαυσε· μόνος δὲ ὁ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ κατὰ πάντα πλούσιος Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὁ ὢν μαθητὴς τῷ Ἰησῷ, κεκρυμμένος ὅμως διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης (κεφ. ιθ'), αὐτὸς μόνος ἐκατάρθεσε τὴν μεγάλην ταύτην ἀνδραγαδίαν, τὴν παρ' οὐδενὸς ἄλλου κατορθώσασαν· οὗτος γὰρ βλέπων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ νεκρὸν καὶ γυμνὸν κρεμάμενον τὸν ἀγαπητόν τε Διδάσκαλον καὶ τὸν ἐπὶ πάντων Κύριον Θεόν, ἐτόλμησε καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πραιτόριον τοῦ Πιλάτου, καὶ ἐζήτησε τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, ἵνα ὡς γυμνὸν μὲν περιτελιζῇ αὐτὸ μετὰ τὸ καθαρὸν σινδόνη, ὡς νεκρὸν δὲ ἐνταφιάσῃ εἰς τὸ καινούριον μῆμα τὸ ἰδικόν του· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριος ἄνθρωπος δὲν ᾔθελε τὸ ἐνταφιάσει, ἴσως οὐδὲ ταφῆς ἐμελλε νὰ ἀξιώσῃ αὐτὸ ἡ τῶν Θεοκτόνων Ἰουδαίων ἀπανθρωπία.

Τοῦτο τὸ μέγα κατόρθωμα καὶ ἀριστεῖον τῷ μακαριστοῦ Ἰωσήφ καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ συμφώνως κηρύττουσι, μάλιστα δὲ ὁ Ἱερὸς Μάρκος λέγων· „Καὶ ἦδη ὁφίας γενομένης... ἦλθεν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον καὶ ᾔησεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.“ (Μάρκ. ιε'. 42.) Ἐμφασιν δὲ πολλὴν ἔχει τὸ, Τολμήσας· δηλοῖ γὰρ τοῦτο ὅτι ὁ εὐλογημένος Ἰωσήφ ἐπολεμεῖτο ἀπὸ δύο ἐναντία πάθῃ, ἀπὸ φόβον καὶ ἀπὸ ἀγάπην· ἀπὸ φόβον μὲν τῶν Ἰουδαίων· ἄνθρωπος γὰρ ἦν καὶ κατὰ φύσιν ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον· ἀπὸ ἀγάπην δὲ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ Διδασκάλου· πλὴν ἐνίκησεν ἡ ἀγάπη τὸν φόβον· ὅθεν ἀπορρίψας αὐτὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν του καὶ τῷ πυρὶ τῆς θείας ἀγάπης θερμανθεὶς, ἐτόλμησεν ἀφόβως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πιλάτον.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι ἐνταυτῷ καὶ ἐλεεινὰ τὰ λόγια ὅπως ἐμεταχειρίσθη ὁ μακάριος Ἰωσήφ πρὸς τὸν Πιλάτον, διὰ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ τῷ δώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς ταῦτα ἀναφέρει ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν λόγῳ αὐτοῦ. „Αἴτησιν, ἔλεγον, αἴτησιν οἰκτρὰν, ὦ Κριτὰ, καὶ τοῖς πᾶσι μικρὰν αἰτούμενος πρὸς σέ παραγέγονα· δός μοι νεκρὸν πρὸς ταφὴν τὸ σῶμα ἐκείνου τοῦ παρὰ σοῦ κατακριθέντος Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, Ἰησοῦ τοῦ πτωχοῦ, Ἰησοῦ τοῦ αἰόλου, Ἰησοῦ τούτου τοῦ κρεμαμένου γυμνοῦ καὶ εὐτελοῦς, Ἰησοῦ τούτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ τέκτονος, (ἢ, ὡς ἐν ἄλλοις, Ἰησοῦ τοῦ τέκτονος) Ἰησοῦ δεσμίου τοῦ αἰθρίου, Ἰησοῦ τοῦ ξένου καὶ ἐπὶ ξένης· δός μοι τούτον τὸν ξένον· τί γάρ σε λοιπὸν τὸ σῶμα ὠφελήσει τούτου τοῦ ξένου; δός μοι τούτον τὸν ξένον· ἐκ μακρᾶς γὰρ ἦλθε τῆς χώρας ὧδε ἵνα σώσῃ τὸν ξένον· δός μοι τούτον τὸν ξένον· κατῆλθε γὰρ εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀνεγέγκαι τὸν ξένον· δός μοι τούτον τὸν ξένον, τὸν ξένον ζῶν καὶ βίον ζήσαντα ἐπὶ ξένης· δός μοι, ὦ ἡγεμὼν, τούτον τὸν ἐπὶ ξύλου γυμνὸν ἵνα σκεπάσω τὸν τῆς ἐμῆς φύσεως σκεπάσαντα τὴν γύμνωσιν· ὑπὲρ νεκροῦ παρκαλῶ ὑπὸ πάντων ἀδικηθέντος, ὑπὸ ἀδελφῶν διωχθέντος, ὑπὸ οἰκείων δούλων ῥαπισθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ πρεσβεύω, ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ δουλείας ἐλευθερωθέντων κατακριθέντος, ὑπὸ φίλου πρᾶθέντος, ὑπὸ μαθητοῦ προδοθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ παρακαλῶ, ὦ Πιλάτε, ἐπὶ ξύλου κρεμαμένου· οὐ γὰρ παρέστι τούτῳ οὐ Πατὴρ ἐπὶ γῆς, οὐ φίλος τις, οὐ μαθητὴς, οὐ συγγενής, οὐκ ἐνταφιαστής“.

Δὲν ἐστάθη δὲ ὀλιγωτέρα ἢ τόλμη καὶ ἀνδρία ὅπου ἔδειξεν ὁ μακάριος Νικόδημος ὁ νυκτερινὸς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς καὶ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ πρόθυμος καὶ φιλότιμος τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστής· καθότι καὶ αὐτὸς, ἂν καὶ ἦτον ἓνας ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους καὶ ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων καὶ φανερός εἰς ὅλους καὶ ἀκολούθως εἶχε φόβον νὰ μὴ θανατώσουν αὐτὸν, ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ διδασκάλου καταπλεγόμενος, ἐτίναξεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του κάθε φόβον ζωῆς, καὶ ἐπῆγε μαζί με τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (1), διότι καὶ τοὺς δύο ἀναφέρει ὡς ἐνταφιαστάς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· „Ἦλθε γάρ, φησὶ, καὶ Νικόδημος, ὁ ἔλθων πρὸς τὸν „ Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλῶν ὥσει λίτρας ἑκατὸν. Ἐλα- „ βον οὖν (καὶ οἱ δύο διηλ.) τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν „ ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν“. (Ἰω. 19. 39.)

Τροπάριον.

„ὦ τῶν θαυμάτων τῶν καινῶν! ὦ ἀγαθότητος! ὦ ἀφράστου ἀ-
„ μοχῆς! ἐκὼν γὰρ ὑπὸ γῆν σφραγίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν,
„ καὶ πλάρος Θεὸς συκοφαντεῖται· ὅν Παῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς
„ ἀρμυρεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐγκωμίασεν ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὴν ἀνδραγαθίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Ἰωσήφ, ζητήσας ἀπὸ τὸν Πιλάτον εἰς ταφὴν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· εἰς τοῦτο δὲ κατηγορεῖ τὴν λύσσαν τῶν Ἰουδαίων, ἥτις καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου δὲν ἔπαυσεν· ἐπειδὴ αὐτοὶ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ἐπῆγαν εἰς τὸν Πιλάτον καὶ ἐζήτησαν νὰ φυλάξουν τὸν τάφον καὶ νὰ τὸν σφραγίσουν, λέγοντες· „Κύριε ἐμνήσθημεν ὅτι „ ἐκεῖνος ὁ πλάρος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆ- „ ναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφρα- „ γίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κουστῳδίας“. (Ματθ. 27. 36.) Θαυμάζει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμῶς, πῶς ὑπέφερε τοῦτο ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, καὶ λέγει ἐκστατικῶς· ὦ διὰ τὰ καινὰ ταῦτα καὶ παραδόξα θαύματα! ὦ διὰ τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα! ὦ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον ὑπομονήν! ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ εἶναι ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος, αὐτὸς μὲ τὴν ἰδικήν του θέλεισιν ἐνταφιάζεται σήμερον ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ σφραγίδας τῶν θνητῶν ἀνθρώπων περιορίζεται.

Καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει περὶ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου Νικητῆς ὁ ρήτωρ ἐν τῷ ἱστορικῷ λόγῳ, ὃν συνέγραφε περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Οὗτος ὁ νυκτερινὸς μαθητῆς τοῦ Κυρίου Νικόδημος ἦτον ἀνεψιὸς Γαμαλιήλ τοῦ νομομαθοῦς καὶ διδασκάλου τοῦ Ἁγίου Παύλου· ὅταν δὲ ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὁ ἅγιος Στέφανος, τότε ὁ ἀνωθεν Γαμαλιήλ ὅς τις ἦτον συγγενὴς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου (μερικὶ δὲ λέγουν ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ διδάσκαλος τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Στεφάνου) ἐπῆρε τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, παρακαλέσας ὑπὲρ τούτου καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ἐνταφίασεν αὐτὸ εἰς τὸ ἰδικόν του μῆμα μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐπῆγαν δὲ μαζί καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐνταφίασαν αὐτό.

Τότε ὁ Νικόδημος κατανυχθεὶς εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Πρωτομάρτυρος, παρεκάλεσε τὸν Κορυφαῖον Πέτρον καὶ τὸν ἐβάπτισε· τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Ἰου-

δαῖοι, ἀνεδεμάτισαν τὸν Νικόδημον, καὶ ἔδειραν αὐτὸν μετὰ πολλὰς καὶ πικρὰς πληγὰς, καὶ τὰ ὑπάρχοντά του διήρπασαν· ὁ δὲ Θεὸς του Γαμαλιήλ ἐπῆρεν αὐτὸν καταπληγόμενον εἰς τὸν οἶκόν του· ὁ δὲ Ἱερὸς Νικόδημος δὲν ἀνέλαβεν ἀπὸ τῆς πληγῆς, ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὰς ἐτελείωσε τὴν ζωὴν, καὶ ἐγίνε μαρτυρὸς τοῦ Ἰησοῦ· τὸ δὲ λείψανόν του ἐνταφίασεν ὁ Γαμαλιήλ κοντὰ εἰς τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ ὅπου ἐμελλε νὰ φανερωθῇ τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, φανεὶς ὁ Θεὸς Στέφανος εἰς τὸν Ἱερεῖα Λουκιανόν, εἶπε πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἰδικοῦ του λειψάνου, ἐπρόσθεσε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἦτον κοντὰ του ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τῶ Νικοδήμου, Γαμαλιήλ τοῦ Θεοῦ του καὶ Ἀβελβούλ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Γαμαλιήλ. Ὅτι δὲ ὁ ἅγιος Νικόδημος μέσα εἰς τὰς τιμωρίας ἐτελειώθη καὶ ἐγίνε μαρτυρὸς τῷ Ἰησοῦ, μαρτυρεῖ καὶ Εὐστράτιος ὁ Οἰκονόμος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, παρὰ τῷ Τροπαίῳ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Καὶ τί ἄλλο ἀπὸ τοῦτο θαυμασιώτερον; Βέβαια οὐδέν. Ἐκεῖνος ὅπου εἶναι Θεὸς ἀληθείας, μᾶλλον δὲ αὐτοαληθεία, „Εγὼ, φησὶν, εἰμὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“, (Ἰω. ιδ'. 6.) αὐτὸς συκοφαντεῖται καὶ ὀνομάζεται πλάνος· ὅθεν ὁ Χρυσόστομος περιπαίζων τοὺς συκοφαντοῦντας λέγει· „Καὶ εἰ πλάνος ἦν καὶ ψευδὴ ἐκόμπαζε, τί δεδοίκατε καὶ περιτρέχετε καὶ τοσαύτη κέχρησθε σπουδῇ;“ (Λόγ. εἰς τὴν ζωηφόρον ταφὴν). Πρέπει δὲ νὰ ἐννοῖται εἰς τὸ, Θεὸς, τὸ ἄρθρον Ὁ, καὶ ἔτω νὰ λέγεται ὁ Θεὸς συκοφαντεῖται πλάνος· οὐ γὰρ πλάνον Θεὸν οἱ μαιφόνιοι ἔλεγον, ἀλλὰ πλάνον μόνον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος δικαίως κατηγορεῖ τοὺς τότε Ἰουδαίους, λέγων· „Οἱ δὲ σφραγίδας ἐπιτιθέντες τῷ τάφῳ καὶ στρατιώτας προσκαθιστῶντες μισητοὶ τῆς ἐγχειρήσεως, οἱ καὶ ἀναστάντα τὸν Λόγον ὡς κλαπέντα διαβάλλουσιν, ἀργυρίῳ, ὥσπερ τὸν νότον μαθητὴν εἰς προδοσίαν, λέγω δὴ τὸν ἐπιδεικτικὸν τρόπον τῆς ἀρετῆς, οὕτω καὶ τοὺς στρατιώτας πρὸς συκοφαντίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἀνούμενοι“. (Κεφ. ξγ'. τῆς Α'. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικ.) Γλαφυρὰ δὲ καὶ ἀποδεικτικά εἶναι τὰ λόγια τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος· „Πανταχοῦ ἡ πλάνη ἐαυτῇ περιπίπτει, καὶ ἀκουσα τῇ ἀληθείᾳ συνηγορεῖ· σκόπει δέ· ἔδει πιστευθῆναι ὅτι ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἀνέστη, καὶ πανταχοῦ ταῦτα διὰ τῶν ἐχθρῶν γίνεται πιστά. Ὅρα γοῦν τὰ ῥήματα ταῦτα τοῦτοις μαρτυροῦντα ἀπασιν· Ἐμνήσθημεν, φησὶν, ὅτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος εἶπεν ἔτι ζῶν, (οὐκοῦν ἐτέλευσεν) μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον, (οὐκοῦν ἐτάφη κατὰ τοὺς λόγους αὐτῶν) μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν· ὥστε ἐὰν σφραγισθῇ ὁ τάφος οὐκ ἔσται τις κακουργία οὐμενουν. Οὐκοῦν ἀναντίρρητος τῆς Ἀναστάσεως γέγονεν ἡ ἀπόδειξις δι' ὧν ὑμεῖς κατεσκευάσατε· ἐπεὶ γὰρ ἐσφραγίσθη ὁ τάφος, οὐδεμία γέγονε κακουργία. Δῆλον οὖν ὅτι ἀνέστη σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως. Εἶδες πῶς καὶ ἀκοντες συναγωνίζονται τῇ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει;“ (Λόγ. εἰς τὴν ζωηφόρον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν Τόμ. Ε'. οὐ ἡ ἀρχὴ „Εἶδετε χεθεὶς ληστοῦ εὐγνωμοσύνη“).

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Μὴ ἐποδύρου μου, Μῆτερ, καθορῶσα ἐν τάφῳ ὅμ ἐν γαστρὶ ἄμεν σποράς συνέλαβες Τίον· ἀρασθήσομαι γὰρ καὶ δοξασθήσομαι, καὶ ὑψώσω ἐν δόξῃ ἀπαύστως ὡς Θεὸς τοὺς ἐν πίστει καὶ πόθῳ σὲ μεγαλύνομτας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὴν ἐννάτην ταύτην Ὠδὴν μέρος μὲν ἐγκωμιάζει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸν ἐνταφισμόν τοῦ Κυρίου, μέρος δὲ παρηγορεῖ τὴν ποιήτριαν τῆς ἐννάτης Ὠδῆς Κυρίαν Θεοτόκον, λελυπημένην οὖσαν καὶ δεδακρυμένην διὰ τὴν νέκρωσιν καὶ τὴν ταφὴν τοῦ παμφιλτάτου Υἱοῦ τῆς· διὰ τοῦτο ἀποκριτικὰ καὶ ἀμοιβαῖα ποιεῖ τὰ αὐτῆς Τροπάρια, ὡς ἐκ τοῦ γλυκυτάτου Υἱοῦ πρὸς τὴν γλυκυτάτην Μητέρα, καὶ ὡς ἐκ τῆς γλυκυτάτης Μητρὸς πρὸς τὸν γλυκύτατον Υἱὸν ἀνταποκρινόμενα. Τὸν Εἰρμόν λοιπὸν τοῦτον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὰς ἀκολουθούσας αὐτῷ γυναῖκας, καὶ θρηνούσας διὰ τὸ πάθος του· „Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν“. (Λουκ. κγ'. 28.) Τοιοῦτον σχῆμα μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἐδῶ, καὶ εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα καὶ παρηγοροῦντα τὴν Μητέρα του.

Μὴ θρηνῆς, ὦ Μῆτερ μου γλυκυτάτη, μὴ θρηνῆς βλέπουσα ἐμὲ τὸν ἡγαπημένον Υἱόν σου τὸν ὁποῖον συνέλαβες χωρὶς σποράν· ἀνδρὸς νὰ εὕρισκῃμαι τεθαμμένος εἰς τάφον· ἐπεὶ δὲν θέλω κρατηθῆναι εἰς τὸ μῆμα πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχω νὰ ἀναστῇ, κατὰ τὴν θεόπνευστον προφητείαν τοῦ Δαβὶδ „Ἀνάστα ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν“, (Ψαλ. πα'. 8.) καὶ θέλω δοξασθῆναι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς εἰ-

ποι

πον πρὸ τοῦ πάθους· „Νῦν ἐδοξάσθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθῃ ἐν αὐτῷ“ (Ίω. ιγ'. ι.) τότε δέ, ἀφ' οὗ ἐγὼ ἀναστῆθῶ καὶ δοξασθῶ, ἀκαταπαύστως θέλω ὑψόνοι ὡς Θεὸς με δόξαν ἐκείνους ὅπου μεγαλύνουσιν ἐσέ τὴν ἀγιατάτην Μητέρα μου μετὰ πόθου καὶ πίστεως· ἐπεὶ δὲ ἡ ἰδική σου δόξα εἶναι δόξα ἰδική μου, καὶ ἡ τιμὴ τῆς Μητρὸς εἶναι καὶ τιμὴ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μάλιστα τοιούτου Υἱοῦ καὶ τοιαύτης Μητρὸς, ἥ τις δὲν μερίζεται εἰς ἀγάπην πολλῶν Υἱῶν, ἀλλ' ἓνα ἔχει Μοιρογενῆ Υἱόν, καὶ ἀπολούθως ἀμέριστον ἔχει καὶ τὴν ἀγάπην. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθῃ ἄλλο ῥῆμα ὁ Μελωδὸς καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια, παρέξ τὸ, Μεγαλύνω, διὰ τὸ δέξῃ ὅτι εἶναι ἐν νάτῃ Ὡδῇ, ἥς ἡ ἀρχὴ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Ἐπὶ τῷ ξέρῳ σου τόκῳ τὰς ὠδῖνας φυγοῦσα, ὑπερφυσὲς ἐμακαρίσθῃ,
„σθῃ, Ἀμαρχε Υἱέ· μὴ δέ σε, Θεέ μου, ἄπρουν ὀράσα νεκρῶν,
„τῇ ρομφαίᾳ τῆς λύπης σπαράττομαι δεινῶς· ἀλλ' ἀνάστηθι ὅπως
„μεγαλυθῆσωμαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν καὶ ἀμοιβαῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τοῦ Υἱοῦ τῆς· ἐπεὶ γὰρ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ γλυκύτατος Υἱὸς „Μὴ ἐποδύρου μου, Μητέρα“, διὰ τοῦτο ἐδῶ τοιαύτην ἀπόκρισιν δίδει εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἡ γλυκύτατη Μήτηρ, Ναί, ὦ Υἱέ μου, λέγουσα, ἐγὼ ἀληθῶς ἐμακαρίσθῃ πρότερον ἀπὸ ὅλας τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τὸ εἶπον· „Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσέ με· πᾶσαι αἱ γενεαί“ (Λουκ. α'. 48.) ἐπεὶ δὲ, ὅταν ξένως καὶ παραδόξως σὲ ἐγέννησα χωρὶς σπέρματος καὶ συνδυασμοῦ ἀνδρός, ἐξέφυγον καὶ δὲν ἐδοκίμασα λύπας καὶ κλοπηνήματα ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως· εἰς ἐμὲ γὰρ ἐλύθη ἡ τῆς προμήτορος κατάρρα ἡ λέγουσα· „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ'. 16.) τῶρα ὅμως, ὦ Υἱέ καὶ Θεέ μου, βλέπουσα ἐσέ νεκρὸν καὶ χωρὶς πνοῆς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν δύναμαι νὰ μὴ δακρύω καὶ νὰ μὴ σδύρωμαι, ἀλλὰ, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ ἀγίου γέροντος Συμεὼν τὴν λέγουσαν „Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία“, (Λευκ. β'. 35.) ταράττομαι δεινῶς ἀπὸ τῆς ρομφαίας τῆς ἰδικῆς σου λύπης· μετὰ τὴν λύπην δὲ αὐτὴν δείχνω ὅτι εἶμαι γνησία καὶ ἀληθὴς σου Μήτηρ, καὶ οὕτως ἐξαλείφω ἀπὸ πολλῶν καρδίας τοὺς ἀμφιβόλους λογισμοὺς καὶ ὑπονοίας ὅπου ἔχουσιν, ἂν ἡμεῖς ἀληθινὴ σου Μήτηρ. (οὕτω γὰρ ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος τὸ „Ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐν πολλῶν καρδῶν διαλογισμοί“ (Λουκ. β'. 35.) (1) Διὰ τοῦτο λοιπὸν τελείωσον τὴν ὑπόσχασίν σου, ὦ Υἱέ μου, καὶ ἀνάστηθι, διὰ τὸ μεγαλυνθῶ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῇ ἀναστάσει σου.

Ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Θεοτόκον λόγῳ καὶ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν οὕτω τὰ δεινοπαθῆ ταῦτα γράφει ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱόν λεγόμενα· „Εἶθε μοι τὰ σα, τέκνον, ἢν ἀναδέξασθαι πάθῃ! εἶθε τοὺς ἥλους ἐν τοῖς ἐμοῖς ἢν ἐμπαρῆναι μέλεσιν! εἶθε τὰς τῶν σφαγῶν σδύνας ἐν τῷ ἐμῷ ὑπέστῃν σώματι· τὰχα γὰρ ἂν φορητὸν ἦν μοι τὸ τῆς καρδίας ἄλγος· νῦν δὲ ἀνύποιστά ἐστι τὰ κατ' αὐτῆς

(1) Τὰ λόγια δὲ τούτου εἰσὶ ταῦτα· „Εἶσα καὶ τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρί τοῦ βρέφους προσδιέξατο (ὁ Συμεὼν δηλ.), ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ παιδὸς σδύνης Μητέρα κατὰ φύσιν φανερωθῆσθαι δεικνύς τοῦ νῦν θεανθρώπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκαλύψαν ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείφειν· καὶ ὁ Σολομών γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου παιδὸς μητέρα

ἢ ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς σδύνης καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ σφοδρᾷ λύπῃ καὶ συμπαθείᾳ καλῶς ἐπεκμηματο“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἑπαπαντήν) Ὅρα τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τὴν τρίτην τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. γ'. ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἀφθαρῆς, ρομφαία διελεύσεται“ τῆς ζ'. Ὡδῆς τοῦ εἰς τὴν Ἑπαπαντήν Κανόνος.

„ τῆς ἐμπαγέστα βέλι· ἀφόρητος ἡ τῆς ψυχῆς ὀδύνη· σὺ γὰρ τὸ ἐμὸν ὀδυναῖσαι σπλαγ-
 „ χον· σὺ τὸ τὴν πνοὴν μοι διακρατοῦν ἀναιρῆ κῆμα· σὺ τὸ μονογενὲς μοι σφαγιάζῃ τέ-
 „ κνον· ὦ ποτηροῦ ταλμῆματος! Δύσον, ἦλιε, τὸ ἐμὸν καὶ τοῦ κόσμου σωματικῶς δύμε-
 „ νον καθορῶν φῶς· φρίξον, Οὐρανέ, καὶ τῷ κατηφεῖ σχήματι τὸν θρῆνον συναραινέ μου·
 „ πένθησον τὴν τῷ Δεσπότη κατανοῶν σφαγὴν· Ὁ ψυχῆς τῆς ἐμῆς διαμονή! νῦν σου μό-
 „ νη τῶν τιμίων ὑπερπάσχω παθῶν· ὑπερφυῖς γοῦν τὸ ἀναπτόμενον ἐν ἐμοὶ πῦρ, ὑπὲρ
 „ μητρῴας ὀδύνας αἱ διαιρούμεναι φλόγες, τομωτέρα κατὰ τῆς ἐμῆς καρδίας ἢ τοῦ πάθους
 „ σου χωρεῖ ρομφαία· ἐγὼ δὲ τί παθῶ; πῶς τὸ φρικτὸν ἐνέγκοιμι τοῦτο θέαμα; πῶς
 „ κατίδω πάλιν φωτοποιούς μύσαντας ὀφθαλμούς; πῶς γλώσσαν καὶ χεῖλη μελίρρυτα
 „ τὰ πρότερον νεκρῶς διανιστῶντα, καὶ προσολίγον ἐπισυχαζόντα θεάσωμαι; Ἀλλ' ἀπιθί,
 „ Δέσποτα, τὴν ἀπόρρητον ταύτην οἰκονομίαν πληρώσων· ἀπιθί καλοῦ παντός ὑπερπόθη-
 „ τον τέκνον τῇ προσηκούσῃ δοξασθισόμενος τιμῇ “.

Ἐφί δὲ καὶ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς εἰς τὸν θρῆνον τῆς Θεοτόκου· „ Μακαρίζεσθαί με
 „ τινικαῦτα παρῇν (ὅτε σὲ ἐγέννησα διηλαδῇ), ὅτι παραδόξως ὠράθην τοῦ πλαστοουργοῦ
 „ μου λοχεύτρια· νῦν δὲ ταλανίζεσθαί με ἀντεπεγέμετο, ὅτι ευρέθην τοῦ Υἱοῦ μου κηδεύ-
 „ τρια· ἐκεῖ ὠδύνας ἐν τῷ τέλει ἐξέφυγον· ἐνταῦθα ὀδύνας ἐν τῷ θάπτειν εἰσδέχομαι·
 „ βρεφοπρεπῶς μου πολλάκις ἐν τοῖς στέροις ἀφύπνωσας, καὶ νῦν νεκροπρεπῶς ἐν τοῖς
 „ νεκροῖς μου. Μακαρίζω Συμεὼν τὸν ἐξ ἐμῶν χειρῶν ἐν τῷ ναῶ σε δεξάμενον· Προφῆται
 „ γὰρ τὰ χαρὰ καὶ τὰ τῆς δόξης μοι προσεφίτευσαν· αὐτὸς δὲ μόνος τὰ συνθραπὰ
 „ καὶ τὰ τῆς λύπης προείπατο “.

Τροπάριον.

„ Ἡ με καλύπτει ἐκόρτα, ἀλλὰ φρίττουσιν ἄδου οἱ πυλωροὶ, ἡμ-
 „ φιεσμέρομ βλέποντες στολὴν ἡμαυμέμην, Μῆτερ, τῆς ἐκδικήσεως·
 „ τοὺς ἐχθροὺς ἐμ Σταυρῷ γὰρ πατάξας ὡς Θεὸς, ἀρασθήσομαι αὐ-
 „ θις καὶ μεγαλύρω σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο ὁμοίως τὸ Τροπάριον εἶναι ἀπόκρισις πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ γὰρ εἰς ἐ-
 κείνο εἶπεν ἡ ἀγιοτάτη Μήτηρ πρὸς τὸν Υἱὸν „ Ἀλλ' ἀνάστηθι, ὅπως μεγαλυνθῆσωμαι “,
 διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο ὁ Μονογενὴς τῆς Υἱός, καὶ πληροφορεῖ αὐτὴν ὅτι ἔχει
 βέβαια νὰ ἀναστηθῇ· λέγει γάρ· Ὁ γλυκυτάτη μου Μήτηρ, ἤξευρε ὅτι ναὶ ἡ γῆ με σκε-
 πάζει ἐν τῷ τάφῳ, ὅχι ὅμως κατὰ ἀνάγκην καὶ χωρὶς ἐγὼ νὰ θέλω· καθὼς πάλαι ἡ
 γῆ ἐσκέπασε τὰ νεκρὰ σώματα τῶν Αἰγυπτίων, περὶ ὧν γέγραπται ἐν τῇ τοῦ Μαυσέως
 Ὡδῇ „ Ἐκάλυψεν αὐτοὺς γῆ “ (Ἐξ. ιε. 12.), ἀλλὰ με σκεπάζει θεληματικῶς καὶ αὐ-
 τεξουσίως· πλὴν, μὲ ὅλον ὅτι σκεπάζομαι ἐν τῷ τάφῳ, φρίττουσιν ὅμως ἐμὲ οἱ πυλωροὶ καὶ
 φύλακες τῆς ἁγῆς Δαίμονες (1)· καθὼς τὸτο περὶ ἐμὲ ἐπροφίτευσεν ὁ Ἰάβ λέγων· „ Ἀνοι-
 „ γονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θανάτου, πυλωροὶ δὲ ἁγῆς ἰδόντες σε ἐπτήξαν; “ (Ἰάβ. λη. 17.)

Μὲ φρίττουσιν οἱ τοῦ ἁγίου πυλωροὶ, ἐπεὶ δὲ βλέπουσιν ὅτι εἶμαι ἐνδεδυμένος φόρεμα
 τῆς ἐκδικήσεως βαμμένον ἀπὸ τοῦ αἵματός μου (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „ ἡμαυμέμην “) τὸ ὅποσον
 ἔχουσα πολεμῶν καὶ φονεύων τοὺς ἐχθρούς μου, Δαίμονας διηλαδῇ καὶ πάθη καὶ Ἰουδαίους
 με τὸν Σταυρὸν ὡς με μάχαιραν ἢ ράβδον. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ αἵματωμένον φόρεμα τῆς
 ἐκ-

(1) Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ, φρίττουσιν; Ἀκούον
 Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ ἐρμηνεύοντος αὐτὸ ἐν τῇ Γ.
 ἡχῇ τῆς Ὀκτωήχου. „ Φρίσσειν ἐστὶ τὸ τὰς τρι-
 „ χας ὀρδοῦσθαι· ὃ καὶ ποῖς ἀνθρώποις καὶ ζώοις
 „ ἄλλοις ἀπὸ φόβου συμβαίνει· ἐπιδηλὸς δὲ ἐπὶ ἀλό-
 „ γων ζῶων γινόμενον ὁρᾶται· ἴδαί γὰρ ἄν τις τοὺς
 „ χοίρας ἢ κῆπτας (κοιν. γάστρας), ἀνθρώπων ἐπιόντων

„ αὐτοῖς ἢ θηρίων, φοβηθέντας καὶ εἰς ἄμυναν χω-
 „ ρήντας τὰς ἐπὶ τῷ σώματι τρίχας ὀρθίας ἰσπῶντας
 „ οἷον ἀκάνθας· παρ' ἄλλοις δὲ ζώοις καὶ ἐν ταῖς
 „ τοῦ σώματος θρίξιν τοῦδ' ὁρᾶται γινόμενον, ἡ καὶ
 „ κατ' ὅλην τῆς ἐκείνων τριχώσεως. Φρίσσειν οὖν οἱ
 „ τοῦτο πάσχοντες λέγονται· ἐκ δὲ τοῦ φρίσσειν
 „ ἡ φρίκη ὠνόμασται, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ φρικτὸν “.

ἐκδικήσεως; Εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ὁποῖον ἐβάφη ἀπὸ τὰ πανάγια τοῦ αἵματος* ὅθεν ταῦτα προορῶν ὁ Ἡσαΐας ἐβόησε· „Καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως, καὶ τὸ „ περιβόλαιον αὐτοῦ ὡς ἀνταποδώσαν ἀνταπόδοσιν ὀνειδος τοῖς ὑπεναντίοις“ (Ἡσ. νθ. 17.) καὶ πάλιν· „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ, (τουτέστιν ἐκ τῆς γῆς καὶ τῶν „ γυνήων) ἐρύθημα ἱματίῳ αὐτοῦ ἐκ Βοσὸρ (ἦτοι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ)* οὕτως ὡραίος ἐν „ στολῇ.... Διὰ τί σου ἐρυθρά τὰ ἱμάτια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητῆς ληνῆ;“ (Ἡσ. ξγ'. 1.)

Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου πατοῦσι ληνὸν σταφυλίων κοκκινίζουν τὰ ἱμάτιά των ἀπὸ τὸν κόκκινον οἶνον* οὕτω καὶ ὁ Κύριος καταπατῶν τὰς Δαίμονας καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἐκοκκίνωσε τὰ ἱμάτιά του, καὶ ἐρυθρά ταῦτα ἐποίησεν* ὅθεν ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ὡραίᾳ ἐγένετο ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου, δοξασθεῖσα ἀπὸ τὸ πάθος* διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰακώβ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγε περὶ τούτου· „Πλυεῖ ἐν οἶνῳ τὴν στολὴν αὐτῆ (ἦτοι ὁ Χριστὸς θέ- „ λει δοξάσει μὲ τὸ αἷμά του τὸ ἄχραντον σῶμά του) καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν πε- „ ριβολὴν αὐτοῦ“ (Γέν. μθ'. 11.) ὁ δὲ Ἡσαΐας ἀπὸ τὸ ἄλλο· „Οὕτως ὡραίος ἐν „ στολῇ“ (Ἡσ. ξγ'.) ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω λέγει· „Κἂν θαυμάζωσιν „ (οἱ Ἀγγελοὶ ἐν τῇ Ἀναλήφει) λέγοντες, κατὰ τὴν Ἡσαίου δραματουργίαν (προσωπο- „ ποιίαν)* „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ καὶ τῶν γυνήων; (1) ἡ πῶς ἐρυθρά „ τὰ ἱμάτια τῆ ἀναίμε καὶ ἀσώματε καὶ πλήρῃ ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ ὡραῖον „ τῆς στολῆς τῆ πεπονθότος σώματος, τῷ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότητι λαμ- „ πρυνθέντος, ἧς οὐδὲν ἐρασμιώτερον, οὐδὲ ὡραιότερον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2)

Τροπάριον.

„ Ἀγαλλιάσθω ἡ Κτίσις· εὐφραიმέσθωσαν πάντες οἱ γηγερεῖς· ὁ „ γὰρ ἐχθρὸς ἐσκύλευται ἄδης· μετὰ μύρων γυναικες προσυπαρτά- „ τωσαν· τὸν Ἀδὰμ σὺν τῇ Εὐᾷ λυτροῦμαι παγγεμῇ· καὶ τῇ τρί- „ τῃ ἡμέρᾳ ἐξαμασθήσομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ὑπάντησιν ὅπου ἐποίησεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς μυροφόρους, καὶ ἀπὸ τὸν χαροποιὸν ἐκεῖνον λόγον ὅπου εἶπε πρὸς αὐτάς· „Καὶ „ ἰδοὺ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε“ (Ματθ. κη. θ'). Μεταλ- „ λάξας λοιπὸν τὸ θρηνητικὸν καὶ λυπηρὸν σχῆμα εἰς τὸ ἐορταστικὸν καὶ χαροποιὸν, εἰσά- „ γει τὸν Κύριον λέγοντα· Ἄς ἀγαλλιᾶται ἡ Κτίσις· ἃς εὐφραίνωνται ὅλοι οἱ ἐκ τῆς γῆς „ πλα-

(1) Συμφώνως καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐρμηνεύει τὸ, Ἐδὼμ, λέγων· „Ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆ Ἐδὼμ, τι- „ τεστι γυνῆος“· ὁ δὲ Κρήτης Ἀνδρέας τὸ, Ἐδὼμ ἐρμηνεύσεν ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ Κανόνι „Θερμασίαν „ Λυχῆς φιλαμαρτήμονος“· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Ἐδὼμ δὲ τὴν ἐρυθρὰν ὀνομάζουσι γῆν“ (Ἐρμην. εἰς τὸν Ἡσαΐαν).

(2) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ β'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου, τὸ λέγον „Αἷματι, Χρι- „ σέ, τῷ σῷ πεφοινιγμένῳ“, ὅπως ἐξηγεῖ τὸ „Πλυ- „ νεῖ ἐν οἶνῳ τὴν στολὴν αὐτῆ“· „Στολὴ καὶ περι- „ βολὴ τῆ Κυρίου καὶ ἱμάτιον ἡ σὰρξ λέγεται, ἥ „ τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπλυνεῖ, ἀντὶ τοῦ, διάβροχον ἐ- „ ποίησε καὶ ἐφοίνισεν, ἥγουν ἐβλῆεν, ἠρύθρωσεν· ἥ „ τὸ, ἐπλυνεῖ ἀντὶ τοῦ, ἐκάθρε· διὰ γὰρ τῆς οἰ- „ κείας σαρκὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκάθρεν „ ὁ Χριστὸς τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἐκτακέντος αὐ-

„ τῇ μολυσμοῦ· ὥστε γὰρ ἐβαπτίσαστο μὴ δεό- „ μένος αὐτὸς καθάρσεως, ἀναμάρτητος ὢν, ἀλλὰ „ διὰ τοῦ βαπτισθῆναι αὐτὸς τὴν ἀνθρωπείαν πᾶ- „ σαν φύσιν ρυπαρθεῖσαν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέπλυνεν· „ οὕτω καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὴν ἐκ τοῦ φοι- „ νίξας σάρκα, ἅπασαν τὴν τῶν ἀνθρώπων οὐσίαν „ ἐκάθρε“. Τοῦτο τὸ ἰδίον σχεδὸν ἀναφέρει καὶ ὁ „ ὁμάφυχος τοῦ θεοῦ Κοσμᾶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκη- „ νός ἐν τῇ Τροπαρίῳ τοῦ β'. ἤχου τῆς Ὀκτωή- „ χου, λέγων αὐτολεξεῖ· „Ἰδόντες σε ἐφρίξεν ἡμφιε- „ σμένον στολὴν ἐκδικήσεως οἱ πυλωροὶ τοῦ ᾄδου, „ Χριστέ“· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ζωναρᾶς λέγει· „Πε- „ ριεβάλετο οὖν τὴν σάρκα ἵνα λάβῃ τὸν ἀπατη- „ σαντα τὸν ἀνθρώπον (ἦτοι τὸν Διάβολον), καὶ „ ἐκδικήσῃ τὸ οἰκεῖον ποίημα τυραννόμενον· διὸ καὶ „ ἱμάτιον ἐκδικήσεως εἶρκεν αὐτὴν ὁ Προφήτης (Ἡ- „ σαΐας δηλ.) καὶ ἀνταποδόσεως περιβολὴν“.

πλασθέντες ἄνθρωποι. Εἶτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως· διότι, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς τῶν ἀνθρώπων ἄδης, καὶ ὁ τοῦ ἄδου πρόξενος Διάβολος ἐσκυλεύθη ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἔχασεν ὅλα τὰ νοητὰ κούρησιν ὅπου εἶχε, κρατῶν δεσμίους ἐν ἑαυτῷ τὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀποθανόντων ψυχὰς. Καὶ λοιπὸν ὅλοι πρέπει νὰ φάλλουν τὸν ἐπιτίμιον ὕμνον ἐκεῖνον τοῦ Ὡσηε „Ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδῃ τὸ νῆκος;“ (Ὡσ. ιγ'. 14.) καὶ νὰ λέγουν μετὰ τῆ Θεολόγου Γρηγορίου πρὸς τὸν Διάβολον· „Τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ ζῶσιν τεθανάτωσαι· ἀπινους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνενέργητος, καὶ, εἰ τὸ σχῆμα σώζεις ὀφείας, ἐν ὕψει στηλιτευόμενος“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἀς ἐτοιμάσουν δὲ καὶ αἱ μυροφόροι γυναῖκες τὰ μύρα καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ ἄς ἔλθουν νὰ προὔπαντήσουν εἰς τὸν τάφον, ἵνα πληροφορηθοῦν περὶ τῆς ἰδικῆς μου ἀναστάσεως· ἐκεῖ γὰρ εὐροῦσαί με καὶ ἀκέσασαί τὸ „Χαῖρε“ ἀπὸ τοῦ στόμα μου, ἔχουν νὰ πιστεύσουν ὅτι αἰέστην ἐν τῶν νεκρῶν. Προτείνει δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν χαρὰς ὁ Ἀσματογράφος· διότι ἐγὼ, λέγει, τὰρᾳ λυτροῦμαι καὶ ἐλευθερῶ ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ τὸν ἄδην τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐαν καὶ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Παγγενῆ, ἀντὶ Παγγενῶς). Εἶπε δὲ τοῦτο διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐσαρκώθη καὶ ἔπαθε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη διὰ μόνους τοὺς προπάτορας, ἀλλὰ διὰ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν ταῦτα ὑπέμεινε. Δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, Κύριε· δόξα τῇ φιλανθρωπίᾳ σου, Δέσποτα· δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, Ἄγιε, ὅτι θέλων ὑπὲρ ἡμῶν ταῦτα πέπονθας.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ φάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα κατανυκτικώτατον Κανόνα τῆς Θεωρίας ταφῆς τοῦ Κυρίου νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ συσταυρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν, ἥγουν νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ τὴν κατὰ πράξιν καὶ ἐνέργειαν ἀμαρτίαν· καθὼς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τὰ φαινόμενα πάντα δεῖται Σταυρῷ, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατ' αἴσθησιν ἐνεργουμένων ἐπεχούσης τὴν σχέσιν ἕξως“. (Κεφ. ξγ'. τῆς πρώτης ἑκατοστ. τῶν Θεολογικ.). νὰ συνεκρωθῶμεν μετὰ αὐτὸν, ἀπέχοντες καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐσωτερικὰς τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν κινήσεις καὶ κλίσεις· καὶ νὰ συνεταφιασθῶμεν μετὰ τὸν Κύριον, ἀφίνοντες καθὲ Θεωρίαν ἐμπαθῆ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ φαινόμενοι ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ ὡς νὰ μὴ εἴμεθα· καθὼς ὁ ἀνωτέρω Μάξιμος εἶπε· „Τὰ νοούμενα πάντα δεῖται ταφῆς, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἐνεργουμένων ὀλικῆς αἰνιγμῆς“. (Κεφ. ξζ'. αὐτόθι). Ἀς συνεκρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν ἵνα ἀντὶ μὲν τῆς νεκρώσεως συναναστηθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ νέκρωσις μετὰ τὴν ζωὴν καὶ ἀνάστασιν· ἀντὶ δὲ τῆς σταυρώσεως νὰ συνδοξασθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· καθότι ἡ σταύρωσις ἀτιμότερα καὶ ἀδοξότερα φαίνεται τῆς νεκρώσεως· ἀντὶ δὲ τῆς ταφῆς νὰ συμβασιλεύσωμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ ταφή μετὰ τὴν βασιλείαν· ἡ μὲν γὰρ ταφή κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταλιμπάνῃ καὶ γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ Κόσμῳ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ Κόσμῳ, καὶ νὰ ἐκβαίῃ ἔξω καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Θεωρίαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς κατ' ἡσυχίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νοὸς ἐπιστροφῆς καὶ ἐργασίας τῆς νοερᾶς Προσευχῆς· ἡ δὲ βασιλεία καὶ ὁ Βασιλεὺς πάντων ἐστὶ Κύριος καὶ Δεσπότης· οὕτω σχολιάζει ὁ σοφὸς Νικητὰς τὰ λόγια Γρηγορίου τῆ Θεολόγου τὰ λέγοντα· „Τέλος, συσταυρῶθῃτι τῷ Χριστῷ· συντάφηθι προθύμως, ἵνα καὶ συναναστήῃς (τῷ Χριστῷ διπλαδῇ) καὶ συνδοξασθῇς, καὶ συμβασιλεύσῃς“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ γένωμεν μιμηταὶ τοῦ εὐλογημένου Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου καὶ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου, τῶν ἐνταφιαστῶν τοῦ Κυρίου. Πῶς δὲ γινόμεθα μιμηταὶ Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου; Ἀκουσον. Ἰωσήφ θέλει νὰ εἰπῇ προσθήκη καὶ αὐξήσις· Ἀριμαθαῖος δὲ ἐρμηνεύεται „Ἀῖρων ἐκεῖνο“. Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς προσδέτωμεν καὶ αὐξάνωμεν πάντοτε εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, τοῖς μὲν ἐμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθανόμενοι κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ὅταν ἡμεῖς αἰρώμεν· ἥτοι βαστάζωμεν τὸ ἀγαθόν, τότε μιμούμεθα τὸν μακάριον Ἰωσήφ· ἀλλὰ καὶ ὅταν λάβωμεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ διὰ τῆς κοινωνίας καὶ μεταλήψεως, καὶ κατατιδέμεθα αὐτὸ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ὡς μέσα εἰς τάφον κατεσκευασμένον ἀπὸ πέτρων (τουτέστιν ἀπὸ μνημονικὴν ψυχὴν καὶ μὴ λησμονοῦσαν τὸν Θεόν), καὶ ὅταν τελίξωμεν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μέσα εἰς σινδόνι καθαρόν· ἥτοι δεχθῶμεν αὐτὸ μέσα εἰς καθαρὸν σῶμα (σινδόνι γὰρ τῆς ψυχῆς καὶ φόρεμα εἶναι τὸ σῶμα)· καθὼς ταῦτα τροπολογεῖ εἰς τὰ ἦθῃ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βελγάριας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου κεφ. ις'. καὶ τότε μιμούμεθα τὸν Ἰωσήφ.

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶν με συντομίαν, ὅποιος εἶναι Πρακτικὸς καὶ Θεωρητικὸς, καὶ διὰ μὲν τῆς Πράξεως αἶρει ἀπὸ λόγου τοῦ καθε προστάθειαν ὑλικήν, διὰ δὲ τῆς Θεωρίας προστίθεται καὶ αὐξάνει εἰς γνώσιν πνευματικὴν καὶ βαστάζει εὐλαβῶς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ: ἦτοι μεταλαμβάνει ἀξίως αὐτὸ, ζητῶν τοῦτο παρὰ τοῦ σταυροῦντος, τουτέστι παρὰ τοῦ ἀναξίως μεταλαμβάνοντος, ὅς τις καὶ γίνεται ἐνοχὸς τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Παῦλον· καθὼς ταῦτα λέγει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Ἰωσήφ ἢς ὁ Ἀριμαθαῖος, αἴτησαι τὸ σῶμα παρὰ τοῦ σταυροῦντος, σὸν γενέσθω τὸ τοῦ Κόσμου καθάρσιον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). „Ὅσοι λοιπὸν ταῦτα ποιοῦσιν, αὐτοὶ μιμοῦνται τὸν Ἀριμαθαῖον Ἰωσήφ.

Πῶς δὲ γινόμεθα καὶ μιμηταὶ τοῦ μακαρίου Νικοδήμου; Ἀκουσον. Νικόδημος εἶναι ὁ κατὰ διάνοιαν μὲν καὶ θεωρίαν ὑγιὲς καὶ στερεὸς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν δὲ πρᾶξιν τῶν ἐντολῶν ὑπὸ φιλοσαρκίας παραιτούμενος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων: ἦτοι διὰ τὰς προσβολὰς τῶν παθῶν καὶ δαιμόνων· ἀλλὰ καὶ ὅποιος ἐνταφιάζει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταχειρίζεται εὐσεβῶς τοὺς περὶ τῷ Χριστοῦ λόγους, καὶ πνέει αὐτοὺς εὐωδίαν πνευματικὴν ἀποφέροντας, καὶ αὐτὸς, λέγω, ἄλλος Νικόδημος καὶ μιμητὴς Νικοδήμου γίνεται· καθὼς ὁ ἀνωτέρω σοφὸς Νικήτας λέγει, σχολιάζων ἐκεῖνα τὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Νικόδημος ἢς ὁ νυκτερινὸς Θεοσεβὴς, μύροις αὐτὸν ἐνταφιάσων“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν λοιπὸν οὕτω ποιῶμεν, καὶ τοὺτους τοὺς ἐνταφιαστάς τοῦ Κυρίου μιμώμεθα, δὲν θέλει μᾶς ἐμποδίσει ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σωτηρίαν μας οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἀξιώματα, οὔτε ἀρχοντίαι· καθότι ὁ μὲν Ἰωσήφ ἦτον πλούσιος καὶ εὐσχήμων (ἦτοι σεμνὸς, εὐλαβὴς) βουλευτὴς (τὸ δὲ, βουλευτὴς ἦτον ἀξίωμα πολιτικόν, τὸ ὅπαιον ἐκεῖνοι ὅπου εἶχον ἠναγκαζόντο νὰ ἐπιμελῶνται τὰ τῆς ἀγορᾶς πράγματα, ἵνα μὴ εἰς αὐτὰ γίνωνται ἀταξίαι)· ὁ δὲ Νικόδημος ἦτον ἀρχὴν τῶν Φαρισαίων· καὶ οὕτω θέλομεν ἀξιοῦν νὰ συγκοινωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῆς δόξης αὐτῶν καὶ μακαριότητος· εἰ δὲ τοῦτο εἶναι μέγα εἰς ἡμᾶς, τὸ ἐλάχιστον, θέλομεν ἀξιοῦν τὰ ἰδοῦμεν τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα· καὶ τοῦτο γὰρ δὲν εἶναι ὀλίγον.

Τί λέγω; Ἐὰν ἡμεῖς θάπτωμεν ἐντίμως τὸν Κύριον μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ περιτελίγωμεν αὐτὸν μετὰ τὰ ὁθήνια: ἦτοι μετὰ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σουδάριον τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀπλὴ καὶ ἀποίικλος γνώσις τῆς Θεολογίας, βέβαια θέλομεν ἰδεῖ καὶ ἡμεῖς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νοεῶς, ὅς τις εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἀθέατος, καὶ θέλομεν γένει εἰς ὅλους τοὺς φιλοθέους αἰδέσιμοι καὶ σεβάσιμοι· διότι ἐλευθερόνομεν τὸν Κύριον ἀπὸ τὸν θρίαμβον καὶ ὀνειδισμόν ὅπου λαμβάνει, μένων ἄταφος καὶ γυμνὸς ἐπάτω εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ δὲν ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀπίστους νὰ τὸν βλασφημοῦν διὰ τὴν ἐν τῷ Σταυρῷ προσήλωσιν· οὕτω γὰρ τροπολογικῶς καὶ ἀναγωγικῶς ἐννοεῖ ταῦτα ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· „Μνημεῖον ἐστὶν ἰσως Δεσποτικὸν ἢ ὁ Κόσμος, οὗτος, ἢ ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· τὰ δὲ ὁθήνια οἱ τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῶν κατὰ ἀρετὴν τρόπων ὑπάρχουσι λόγοι· τὸ δὲ σουδάριον ἢ τῶν νοητῶν ἐστὶ μετὰ τῆς ἐνδεχομένης Θεολογίας ἀπλὴ καὶ ἀποίικλος γνώσις“ (Κεφ. ξα. τῆς Α'. ἐκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν)· καὶ πάλιν· „Οἱ θάπτοντες ἐντίμως τὸν Κύριον καὶ ἐνδόξως, ἀναστάντα θέαονται πᾶσιν ὄντα τοῖς μὴ τοιοῦτοις ἀθέατον“ (Κεφ. ξβ'. αὐτόθ.) καὶ πάλιν· „Ὁ θάπτων ἐντίμως τὸν Κύριον πᾶσιν ἐστὶ τοῖς φιλοθέοις αἰδέσιμος· θρίαμβου γὰρ αὐτὸν καὶ ὀνειδῶς καθικόντως ἐρρύσατο, βλασφημίας ὑπόθεσιν οὐκ ἀφείς τοῖς ἀπίστοις τὴν ἐν τῷ ξύλῳ αὐτοῦ προσήλωσιν“ (Κεφ. ξγ'. αὐτόθ.) Ἐἴθε λοιπὸν τούτων πάντων ἀξιοφείημεν ἅπαντες ἡμεῖς οἱ τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐορτάζοντες χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ταφέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Αν χθές, ἀδελφοί, συνετάφημεν με τὸν Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ εἰς τὴν Θεοσωμον ταφὴν αὐτοῦ μελουρηθέντος Κανόνος ὑπὸ τῆς Θεοῦ Κοσμᾶ, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναναστηθῶμεν σήμερον με τὸν ἀναστάντα Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τῆς εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ μελουρηθέντος Κανόνος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ; Καὶ ἂν ἐχθές διὰ τοῦ Τεράρχου Κοσμᾶ ὡς ἄλλος Ἀριμαθαῖος Ἰωσήφ, ἢ Νικοδήμος ἐνταφιάσαμεν τὸν γλυκύν μας Ἰησοῦν, καὶ με τὸ καθαρόν σινδόνι περιεστείλαμεν αὐτὸν, καὶ με τὸ μίγμα τῆς σμύρνης καὶ τῆς αλόης ἀλείψαμεν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ σήμερον διὰ τοῦ Πρεσβυτέρου Ἰωάννου ὡς ἄλλη τις Μαρία Μαγδαληνὴ, ἢ Σαλώμη νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ μνήμα τῆς ζωοδότου με τὰ μύρκα τῶν ἀρετῶν καὶ ἀρώματα, ἵνα καὶ τῆς τῶν Ἀγγέλων ὀπτασίας ἀξιώθῶντες ὑπαντήσωμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ ἀκούσωμεν ἐκ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ στόματος τὴν παμφιλτάτην ἐκείνην καὶ χαροποιὰν φωνὴν τὴν λέγουσαν· „Χαίρετε“; „Ἰδὲ γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησὺς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε“. (Ματ. κη. 9.) ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦμεν νὰ δράμωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον ὡς ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας ἵνα εἰδῶμεν τὰ θάνατα καὶ τὸ σουδάριον κενὰ καὶ εὐκαιρα, καὶ δι' αὐτῶν πληροφορηθῶμεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου;

Καθὼς γὰρ ἠκολουθήσαμεν χθές καὶ προχθές εἰς τὰ ταπεινὰ καὶ λυπηρὰ τῆς Κυρίου· οὕτως εἶναι πρέπον νὰ ἀκολουθήσωμεν καὶ σήμερον εἰς τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ χαρμόσυνα· καὶ καθὼς εἶδομεν αὐτὸν κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καρφονόμενον χεῖρας καὶ πόδας, ποτιζόμενον ὄξος καὶ χολὴν, στεφανούμενον με ἀκάνθας, κεντούμενον με λόγχην, καὶ τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἄτιμον καὶ ἐκλειπὸν παρὰ τὰς Τύχας τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, καὶ τὰ ἄλλα πάθη ὑπομένοντα διὰ τὴν ἰδιὴν μας σωτηρίαν· οὕτω καὶ σήμερον πρέπει, καὶ πολλάκις πρέπει νὰ εἰδῶμεν αὐτὸν νοερῶς διὰ τῆς πίστεως ὡς νυμφίον ἐστολισμένον με τὸ ὑπέριλαμπρον φῶς τῆς Ἀναστάσεως ἐκβαίνοντα μὲν ἀπὸ τὸν τάφον ὡς ἀπὸ νυμφικὴν παστάδα, λαμποντα δὲ ὑπὲρ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο ἅς ἀκολουθήσωμεν, ἀδελφοί, εἰς τὴν ἱερὰν Μοῦσαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν χαριτώνυμον Ἰωάννην, τὸν διὰ τὴν ἐπανθούσαν αὐτῷ χάριν καὶ εὐροίαν τῆς εὐγλωττίας ἐπονομασθέντα Χρυσορρόαν· ἅς ἀκολουθήσωμεν, καὶ ἅς ἐρμηνεύσωμεν τὸν εἰς τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τῆς Κυρίου μελουρηθέντα Κανόνα τῆς (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι πανηγυρικοὺς λόγους ἔχουσιν εἰς τὴν λαμπροφόρον Κυριακὴν τοῦ Πάσχα οἱ ἐξῆς Θεοὶ Πατέρες. Ὁ Χρυσορρήμων, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰτίς εὐσεβὲς καὶ φιλόθεος“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰδέτε χθές ληστοῦ ἐγνώμασύνην“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀπεδέμεθα τῆς νηστείας τὸ φορτίον“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν χρειάτις ἀναγκαῖα“· ὁ αὐτὸς δὲ Χρυσόστομος ἔχει καὶ ἄλλους λόγους ὁκτώ κατὰ σειράν εὐρισκομένους καὶ ἐκδομένους εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, οὓς ὅρα ἐν τῷ Ε. τόμῳ τῆς ἐν Ἐσθῇ ἐκδόσεως· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε“· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εὐκαιρον σήμερον ἅπαντας“· Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀναστάσεως ἡμέρα“· ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι“· ὁ Νύσσης λόγ. ἡ ἀρχὴ „Εἰτίς Πατριαρχῶν εὐλογία“· ἕτερον, ὃ

ἡ ἀρχὴ „Οἱ πένυτες τῶν ἀνθρώπων“· ὁ Βασίλειος λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Κινεῖ μὲν μὴ πρὸς τὸν λόγον“· Σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαιδίου καὶ Ἰβήρων καὶ τῇ τοῦ Διονυσίου. Ὁ μακάριος Νεῖλος (ἴσως δὲ οὗτος εἶναι ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητὴς) λόγους ἔχει δύο εἰς τὸ Πάσχα· πρῶτον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀναστάσεως λόγους τὴν τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν τιμῶμεν“· ἑξῆς τῆς ἐστὶ δευτέρᾳ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀνάστασις· δεῦτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἀνάστασις τῆς τοῦ Κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον· τοῦ κεφαλαίου δὲ ἑξῆς μνημονεύσας καὶ τῇ περὶ τὸν ευεργέτην εὐχαριστίαν συζῶσα, ταῖς τῷ ἔχθρου δυσκολατος γίνεται πάγαις“. Τούτων τῶν λόγων περικοπαὶ σώζονται παρὰ τῇ μυριοβίβλῳ τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ,
ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. (1)

ΑΝΕΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

Ὡδὴ ἀ. Ἦχος ἀ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀναστάσεως ἡμέρα· λαμπρυνθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πά-
 „ σχα· ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανὸν
 „ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπιρίκιον ἄδομτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνειθίζουσιν οἱ ῥήτορες νὰ μὴ μεταχειρίζωνται Προοίμια εἰς μερικοὺς πανηγυρικοὺς λό-
 γους, ἀλλ' εὐθὺς νὰ ἀρχίζουσιν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν των· ὅθεν καὶ ὁ χαριτώνυμος
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, τούτους μιμούμενος, ὁ ῥήτωρ τοὺς ῥήτορας, καὶ ὁ πανηγυριστὴς
 τοὺς πανηγυριστάς, χωρὶς ἀκροστιχίδα, ἥτις τρόπον τινα ἔχει τὰξιν Προοιμίου ἐν τοῖς
 Κανόσιν, ἀρχίζει τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Λαμπροφόρου ἡμέρας. Μὲ δύο δὲ λαμπρὰ
 πράγματα ἠθέλησε νὰ λαμπρύνῃ τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἀξίως τῆς ἰδικῆς
 του λαμπρότητος ὁ λαμπρὸς τῷ βίῳ καὶ λαμπρότερος τῷ λόγῳ καὶ λαμπρότατος τὴν
 ψυχὴν Ἰωάννης· πρῶτον μὲν γὰρ ἐλάμπρυνε τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην ὅχι μὲ ἄλλον
 ἦχον, ἀλλὰ μὲ τὸν πρῶτον· διότι αὐτὸς εἶναι ἦχος ὅπου ἔχει τὸ μέλος ὀρθόν τε σύντο-
 νον καὶ γενναῖον· αὐτὸς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν νὰ ᾄδεται ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, οἳ τινες εἶναι οἱ
 νῦν ἐν Πελοποννήσῳ Μονεμβασῖται· ὅθεν καὶ Δώριος ὀνομάζεται αὐτὸς, κατὰ τοὺς Μουσι-
 κούς, Τετράφωνος καὶ Νάος διὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ὅπου αὐτοὶ φιλοσοφοῦσι·
 καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὼς ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα εἶναι ἡ ἐορτὴ τῶν ἐορτῶν καὶ
 ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων, καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἄλλων· οὕτω καὶ ὁ πρῶτος
 ἦχος ὁ ἐν αὐτῇ φαλλόμενος εἶναι ὁ ἦχος ὅλων τῶν ἄλλων ἦχων ὁ λαμπρότερος· διὸ καὶ
 μὲ τὴν κοινὴν γνώμην πάντων τῶν Μουσικῶν αὐτὸς ἐκρίθη ἀξίος νὰ λάβῃ τὴν πρῶτην
 τὰξιν ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἦχους, καθὼς καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα μαρτυρεῖ·

„ Τέχνη μελουργὸς σοὺς ἀγασθεῖσα κρότους,
 „ Πρῶτην νέμει σοι τὰξιν· ὦ τῆς ἀξίας!

Δεύ-

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Κανόνος τὸν ὅποιον ἐποίησεν σημεῖωσιν τοῦ Τροπαρίου „Νῦν πάντα πεπλήρωται
 ὁ θεὸς Κοσμὸς εἰς τὴν λαμπροφόρον ταύτην Ἀνά- „ φητός“ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ.
 στασιν τοῦ Κυρίου ἐν ἦχῳ δευτέρῳ κατὰ τὴν ὑπο-

Δεύτερον δὲ ἐλάμπρυνε τὴν Λαμπράν ὁ λαμπρὸς Μελωδὸς μετὰ τὰς λαμπρὰς ῥήσεις τοῦ λαμπροτάτου πανηγυριστοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἵνα ἐκ λαμπροῦ Πανηγυριστοῦ, ὑπὸ λαμπροῦ Μελωδοῦ, διὰ λαμπροῦ ἤχου, μετὰ λαμπρὰς ῥήσεις, λαμπρῶς τὸ λαμπρὸν τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας συγκροτῆται μέλος κατὰ τὴν δις διὰ πασῶν συμφωνίαν· καὶ τὸ θαυμαστὸν εἶναι, ὅτι ὄχι μόνον τὰς ὑποθέσεις ἐκ τοῦ Θεολόγου λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ αὐτολεξεῖ τὰς ἐκείνου μεταχειρίζεται λέξεις· ὅρα γὰρ ὅτι εὐθὺς ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης Ὠδῆς ξηρὰ καὶ γυμνὴ ἀρύεται ἀπὸ τὰς Θεολογικὰς ἐκείνου πηγᾶς· οὕτω γὰρ ἐν μὲν τῷ εἰς τὴν Βραδυτῆτα λόγῳ αὐτοῦ ταύτην ποιεῖται τὴν ἀρχήν· „**Ἀναστάσεως ἡμέρα**“· εἶτα φησὶ· „**Καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει**“· ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ οὕτω γράφει αὐτολεξεῖ· „**Πάσχα Κυρίου Πάσχα**“· καὶ πόλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐξηγῶν τί θέλει νὰ εἴπῃ Πάσχα, οὕτω λέγει· „**Δηλοῖ δὲ ἡ φωνὴ (τοῦ Πάσχα δηλ.) τὴν διάβασιν,**“ ἡ ἱστορικῶς μὲν διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πρὸς τὴν Χαναταίαν φυγὴν καὶ μετανάστασιν, ἡ πνευματικῶς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν κατὰ πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας ἡ προόδον καὶ ἀνάβασιν“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τρία συνάψας ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα Εἴρμῳ, τὴν μὲν πρότασιν τοῦ ἀνωτέρω Θεολογικοῦ λόγου κάμνει πρότασιν τοῦ ἰδικοῦ του Εἴρμου, οὕτω λέγων· „**Ἀναστάσεως ἡμέρα**“ διὰ τὸτο ἃς λαμπρυνθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Ἐκκλησίας λαοί.

Εἶτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου λαμπρυσμοῦ· ἐπειδὴ, φησὶ, εἶναι Πάσχα τοῦ Κυρίου. Διπλασιάζει δὲ τὴν λέξιν Πάσχα ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ τὸ περιχαρὲς τῆς ψυχῆς του· οἱ γὰρ ἔχοντες χαρὰν διπλασιάζουσιν ἐκεῖνα τὰ πράγματα καὶ ὀνόματα διὰ τὰ ὁποῖα χαίρουσιν, ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης χαρᾶς εἰς τοῦτο κινούμενοι· ὁ δὲ Θεολόγος τριπλασιάζει τὴν λέξιν Πάσχα διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὡς τὸ λέγει ὁ ἴδιος· „**Πάσχα Κυρίου Πάσχα, πάλιν ἔρῳ Πάσχα τιμῇ τῆς Τριάδος**“· Εἶτα ἀκολουθῶς φέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐξηγήσιν τῆς λέξεως Πάσχα τὴν ὁποῖαν βάζει ὡς αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ λαμπρυνθῶμεν, καὶ λέγει τρόπον τινά· Δικαίως ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ λαμπρυνάμεθα σήμερον, καὶ τὸ Πάσχα νὰ πανηγυρίζωμεν· ἐπειδὴ ὁ Θεσπότης Χριστὸς δὲν διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ γῆν εἰς γῆν, ἤγων ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ ἀπὸ κατοικοῦμενον τόπον εἰς τὴν ἐρημον τοῦ Σινᾶ, καθὼς τὸ παλαιὸν τὸν Ἰσραὴλ διεπέρασεν, ἀλλὰ διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπίγεια διεβίβασεν ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὰ ἐπουράνια· διὰ τοῦτο ἄδομεν εἰς τὸν οὕτως εὐεργετήσαντά ἡμᾶς Κύριον τὸν ὄντως ἐπιτίκιον ἐκεῖνον ὕμνον ὅπου ἔβαλλον οἱ Ἰσραηλῖται ὅταν διεπέρασαν τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν· „**Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν**· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητὲ ἀναγιῶστα, καὶ θαύμασον τὴν σοφὴν μέθοδον ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸν παρόντα Εἴρμῳ ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς· τὸν γὰρ Εἴρμῳ τοῦτον ἐσυγκροτήσας καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πρώτης Ὠδῆς· ἀφ' οὗ γὰρ αὐτὸς εἶπε „**Λαμπρυνθῶμεν λαοί**“, ἐπίτηδες ἔφερε τὴν λέξιν Πάσχα καὶ ταύτην ἀνόμασε διάβασιν, ἵνα ἐκ τούτου ἀναγκασθῇ νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τὴν διάβασιν ὅπου ἐποίησαν οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ συνάψῃ μετὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν πρώτην Ὠδὴν, καὶ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἡ αἰσθητὴ διάβασις ἐκείνη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦτον τύπος τῆς νοητῆς ἡμῶν διαβάσεως, καὶ ὅτι τὸ ἐκείνων Φάσκα ἦτον τύπος τοῦ ἡμετέρου Πάσχα· ἀπὸ τοῦ Φάσκα γὰρ, ὃ δηλοῖ διάβασις, μετωνομάσθη Πάσχα τροπῇ τοῦ δασέως Φ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον φίλδν Π. καὶ τοῦ φίλου Κ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον δασύ Χ. ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „**Τοῦ δὲ σωτηρίου**“ πᾶθους ὄνομα τοῦτο (ἤγουν τὸ, Πάσχα, ἀπὸ τῆς πάσχειν δηλαδὴ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστόν) εἶναι τινες νομίσαντες, εἶτα ἐξελληνίζοντες τὴν φωνὴν κατὰ τὴν τοῦ Φ. πρὸς τὸ Π. καὶ τοῦ Κ. πρὸς τὸ Χ. μεταποίησιν, Πάσχα τὴν ἡμέραν προσηγορεύασιν· παρὰ λαβούσα δὲ ἡ συνήθεια τὴν φωνὴν, ἰσχυρωτέραν ἐποίησε, προστρεχούσης τῆς τῶν πολλῶν ἀκοῆς ὡς εὐσεβεστέροι τῷ ῥήματι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) (1).

Ω-

(1) Μετὰ τὰ λόγια ταῦτα δείχνει ὁ Θεολόγος ὅτι πᾶθους, ἀλλὰ, καθὼς αὐτὸς λέγει, ἀπὸ τοῦ Φάσκα δὲν ἀσμενίζει εἰς τὴν γνώμην ταύτην τῶν πολλῶν, μετωνομάσθη Πάσχα· καὶ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· ἤγουν ὅτι ἀνομάσθη τὸ Πάσχα ἀπὸ τοῦ σωτηρίου πρώτον, διότι βλέπομεν ὅτι καὶ εἰ ἐβδόμηχοντα τὸ Φά.

Ἡ Ὠραία δὲ εἶναι καὶ πανηγυρικὰ τὰ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πάσχα ἐγκώμια Ἰωσήφ τοῦ Βρυσίου λέγοντος· „Πάσχα διάβασις ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς φῶς· Πάσχα ἐξέλευσις ἀπὸ τοῦ ἄδου εἰς γῆν· Πάσχα ἀνάβασις ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· Πάσχα μετάβασις ἀπὸ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν· Πάσχα ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων βροτῶν· Πάσχα ἀνάκλησις τῶν ἐξορίστων Ἑδέμ· Πάσχα ἀνάρρυσις τῶν αἰχμαλώτων φθορᾶ· Πάσχα πιστῶν ἢ ὄντως ζωὴ· Πάσχα παντὸς τοῦ Κόσμου τρυφή· Πάσχα Τριάδος Θείας τιμὴ· Ἀκούετο ἢ τοῦ Πάσχα προσηγορία, ὅτι πολλαπλάσιος ἢ διὰ τούτου δηλουμένη χάρις· τοῦτο καὶ γὰρ ψυχῶν ἢ ἀναψυχῇ, τοῦτο τῶν νόων ἢ χαρμονῇ, τοῦτο σαμάτων ὁ κουφισμὸς, τοῦτο ὁμμάτων ὁ φωτισμὸς, τοῦτο λαρυγγῶν ὁ γλυκασμὸς, τοῦτο θυμῶν, τοῦτο θερμότης, τοῦτο εἰρήνη, τοῦτο χαρὰ“ (Λόγ. εἰς τὴν Λαμπρὰν Τόμ. Γ΄.)

Τροπᾶριον.

„Καθαρθώμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀφόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς Ἀραστάσεως Χριστοῦ ἐξαστράπτουτα, καὶ χαίρετε φάσκομτα, τραμῶς ἀκουσόμεθα, ἐπιρίκιον ἄδορτες.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύνθετος ἐν ψυχῇ καὶ σώματι, ἔχει διπλᾶς τὰς αἰσθήσεις, πέντε τῆς ψυχῆς καὶ πέντε τοῦ σώματος· καὶ αἱ μὲν τῆς ψυχῆς εἶναι αὗται: νῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἰσθήσεις· αἱ δὲ τοῦ σώματος εἶναι αὗται: ὄρασις, ἀκοή, ὀσφρησις, γεῦσις, ἀφή. Παραγγέλλει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελεθδὸς νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς τὰς νοεράς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ἀπὸ κακῆς ἐπιθυμίας καὶ θυμῶν, ἀπὸ λογισμῶν βλασφημῶν, πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη τὰ καλούμενα ψυχικά· ὁμοίως νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος· καὶ τὰ μὲν ὁμμάτιά μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰ ἀπὸ θεάτρα καὶ χοροῦ καὶ παιγνίδια καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰσχυρὰς καὶ πονηρὰς θεωρίας αἱ ὁποῖαι προξενουσι κέντρα τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν· τὰς δὲ ἀκοάς μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἀκούουν τραγούδια, αἰσχυρολογίας, βλασφημίας, κατακρίσεις, ὕβρεις, φιλονεικίας, μάχας, ψευδολογίας, ματαιολογίας· ὡσαύτως δὲ παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις μας ἀπὸ τὰ βλαπτικὰ ἀντικείμενα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεων ὡς ἀπότινας θυρίδας ἀναβαίνει ὁ τῆς ψυχῆς θάνατος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων“ (Ἱερ. Θ΄. 20.)

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐρανίσθη τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελεθδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Διατηρεῖται δὲ εἰς πέμπτῃν ἡμέραν (τὸ πρόβατον τὸ ἐν τῷ Πάσχα θυόμενον, δηλαδὴ καὶ τὸν Χριστὸν προτυποῦν), ἵσως ὅτι καθαρτικὸν αἰσθήσεων τὸ ἐμὸν θυμά, ἐξ ὧν τὸ πταίειν, καὶ περὶ ἃς ὁ πόλεμος, εἰσδεχομένης τὸ κέντρον τῆς ἀμαρτίας“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐὰν λοιπὸν καθαρθώμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ὄρασιν, βέβαια θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ εἰδῶμεν μετὰ τοὺς νοερούς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἀνιστάμενος ἀπὸ τὸν τάφον, ἐξαστράπτει ὑπὲρ τὸν ἥλιον μετὰ τόσον πολὺ καὶ ὑπερβολικὸν φῶς τῆς ἀναστάσεως, ὥστε

Φάσχα μετέστρεψαν εἰς τὸ Πάσχα· ὅθεν ἀναγινώσκόμεν ἐν τῇ ἐξόδῳ· „Καὶ φάγεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· Πάσχα ἐστὶ Κυρίου“ (Ἐξ. β΄. 11.) καὶ πάλιν· „Οὗτος ὁ νόμος τοῦ Πάσχα“ (αὐτ. 43.) καὶ μυρία ἄλλα· δευτέρον, διότι, ἂν τὸ Πάσχα γινέται ἀπὸ τοῦ πάσχειν, δὲν σημαίνει πλὴν διαβάσιν, καὶ μάστιγν λέγει τοῦτο ἐδῶ ὁ Μελεθδὸς, καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦτο φασίν· Ὁ δὲ Χρυσόστομος κατὰ ἄλλην ἐνδοχὴν ἐνόησε τὸ ὄνομα τοῦ Πάσχα, λε-

γων· „Καὶ αὐτόγε τὸ τῆς ἐορτῆς ὄνομα πλείστην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐρμηνευόμενον· ὑπερβασις μὲν γὰρ ἐστὶ κατ’ ἐρμηνείαν τὸ Πάσχα, ὅτι ὑπερέβη τοὺς Ἑβραίων οἴκους ὁ παρ’ ἡμῖν ὁλοδρευτής· ὑπερβασις δὲ τοῦ ὁλοδρευτοῦ παρ’ ἡμῖν ἀληθής, ὅταν καθεαυτὸς ἡμᾶς ὑπερβαίῃ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀνισταμένους ὑπὸ Χριστοῦ“ (Λόγ. α΄. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν ἡ. οὐ ἢ ἀρχὴν „Πάσχα μὲν γήϊνον“).

ὥστε αὐτὸ διὰ τὴν ὑπερβολὴν εἶναι ἀπλησίαστον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπών· „Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται“· (Ματθ. ε'. 8.) Τὸ δὲ „Ἀπρόσιτον“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“· (Α'. Τιμ. ε'. 16.) Ὁμοίως, εἰάν καθαρισθῶμεν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ νοερὰν ἀκοὴν τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀκοὴν τοῦ σώματος, βέβαια θέλομεν ἀκέσει καὶ ἡμεῖς τρανώσῃ καὶ καθαρῶς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς καθῶς εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ „Χαίρετε“.

Τί λέγω; Ἐάν καθαρισθῶμεν οὐ μόνον κατὰ τὰς δύο ταύτας αἰσθήσεις τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ καὶ ὅλας ὁμῶς, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς νοητὰς χάριτας τῆ ἀναστάσεως Κυρίου· ἡ νοερὰ γὰρ ὁσφρησις ἡμῶν κεκαθαρμένη οὕσα ἔχει νὰ ὁσφραίνεται τὴν νοητὴν ὁσμὴν καὶ εὐωδίαν τοῦ μύρου τοῦ ἀποπνέοντος ἐκ τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, καθῶς γέγραπται· „Ὁσμὴ μύρων σε ὑπὲρ πάντα ἀρώματα“· (Ἀσ. α'. 3.) ὁμοίως καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν γεῦσις ἔχει νὰ γεύεται τὴν νοητὴν χρηστότητα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντος, κατὰ τὸ „Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος“· (Ψαλ. λγ'. 8.) ἀλλὰ καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν ἀφῆ θέλει αἰσθάνεται τῆς νοητῆς τοῦ ἀναστάντος περιλήψεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Εὐάνθυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήφεται με“· (Ἀσ. β'. 6.) ὅθεν ὁ Σιναΐτης εἶπε Θεὸς Γρηγόριος· „Ὁ μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούων καὶ αἰσθανόμενος πνευματικῶς, νεκρὸς ἐστὶ“· (Κεφ. πζ'.) ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματοφόρος ἐκεῖνος καὶ ὑψηλότερος ἄγγελος Κἀλλίστος ἓνα ὁλόκληρον κεφάλαιον ἐξοδεύει ἐν χειρογράφοις σωζόμενον, ἐν ᾧ ἀποδεικνύει ὅτι παντὶ αἰσθητηρίῳ νοερῷ ληπτὸς ὁ Θεὸς διὰ φιλανθρωπίαν γίνεται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τὰς νοητὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ μὲ ὅλας τὰς νοερὰς καὶ σωματικὰς αἰσθήσεις, πῶς ἐδῶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἀναφέρει μόνως τὰς δύο, τὴν ὄρασιν τῆς ψυχῆς (ἦτοι τὸν νοῦν· ὅπερ γὰρ ἐστὶν ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τὲτο νῆς τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν Θεὸν Δαμασκηνόν) καὶ τὴν ὄρασιν τῆς σώματος, ὁμοίως καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ταύτης λέγομεν ὅτι τὰς δύο μόνον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς, πρῶτον, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται καὶ κύριαι καὶ κορυφαίωται τῶν ἄλλων, δεύτερον, διότι αὐταὶ μόναι αἱ δύο ἐνεργήθησαν ὑπὸ τῶν Μυροφόρων ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς ὁράσεως γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν εἶδον τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς ἤκουσαν τὰ γλυκύτατα λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτὰς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ὁ ἀναστὰς Ἰησοῦς· διότι ἂν καὶ ἡ ἀφῆ ἐτολμήθη παρὰ τῆς Μαρίας νὰ ἐνεργήθῃ, ἔμεινεν ὁμως πάλιν ἀνενέργητος· ἤκουσε γὰρ αὕτη νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ὁ Κύριος, λέγων· „Μαρία μή μου ἅπτου“· (Ἰω. κ'. 17.)

Ἐάν λοιπὸν καθαρισθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δύο, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω· εἰάν δὲ ἡμεῖς ἀκάθαρτοι κατ' αὐτάς, δὲν θέλομεν ἀξιώθῃ οὔτε τὸν Χριστὸν νὰ ἰδῶμεν, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ νὰ ἀκούσωμεν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, „Εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεὼν ἀμαρτίας“· (Σοφ. α'. 4.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Μῦρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται“· καὶ πάλιν· „Καθαροῦ γὰρ ἅπτεσθαι οὐ θέμις μὴ καθαρῷ“· καὶ αὖθις· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῷ προσομιλητέον“· (Λόγ. α'. περὶ Θεολογίας) Τί λέγω; ὅχι μόνον ἀκάθαρτοι ὄντες κατὰ τὴν ὄψιν καὶ ἀκοὴν δὲν θέλομεν ἰδεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ παντοπόθητον πρόσωπον τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, οὔτε θέλομεν ἀκούσει τὴν γλυκυτάτην αὐτοῦ φωνὴν, ἀλλὰ καὶ θέλομεν ἐλεγχθῇ παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς λέγοντος ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαΐου· „Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδετε“· (Ἠσ. ε'.) ὁ γὰρ ἀκάθαρτος ὢν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, αὐτὸς εἶναι ἀκάθαρτος καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀκάθαρτος δὲ καρδίᾳ μυστήρια Θεοῦ οὐ παραδέχεται· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι οὐχὶ οἱ ἀκάθαρτον ἔχοντες τὴν καρδίαν, ἀλλ' οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται· (Ματθ. ε'. 8.)

Τροπάριον.

„Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω·
 „ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χριστὸς γὰρ
 „ἐγήγερται εὐφροσύνῃ αἰώμιος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον τῆς αὐτῆς πανηγυρικῆς ἰδέας εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεολόγου ἐρανίσθη Γρηγορίου· τὸ μὲν γὰρ „Οὐρανοὶ εὐφραινέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον αὐτῆ οὕτω λέγοντος· „Καὶ ἵνα συνελθὼν εἴπω, εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ διὰ τὸν ἐπουράνιον εἶτα ἐπίγειον“ (Χριστὸν δηλ.) ὁ δὲ Θεολόγος τοῦτο ἐρανίσθη πάλιν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ“ (Ψαλ. γέ. ιι.) τὸ δὲ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τῆ αὐτοῦ Θεολόγου· ἐν τῷ λόγῳ γὰρ ἐκείνῳ εἰσάγεται ὁ φανείς εἰς τὸν Ἅγιον Ἀγγελος καὶ λέγει· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ (1)· τὸ δὲ „Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται εὐφροσύνῃ αἰώμιος“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστήν λόγον τοῦ αὐτοῦ· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐορτὴ καὶ ἀγαλλίασις ὀνομάζεται οὕτω· „Ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ ἀληθινῇ τῶν σωζομένων ἐορτῇ καὶ ἀγαλλιάσει“· μᾶλλον δὲ καὶ τὸ „Χριστὸς ἐγήγερται“ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ἴδιον λόγον τοῦ Θεολόγου ἐλήφθη· ἐκεῖ γὰρ λέγει ὁ Ἅγιος ἀμέσως μετὰ τὸ „Ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ τὸ „Χριστὸς ἐκ νεκρῶν (ἐγήγερται δηλ.)· συνεγείρεσθε“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἔλαβε τοῦτο ἐκ τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος· „Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο“ (Α'. Κορ. ιε'. 20.)

Οὐρανοὶ λοιπὸν, τοὺς ὁποίους καλεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ νῦν εὐφραίνωνται, εἶναι οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγελοι, ὁμοίως καὶ γῆ, τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ εἰς τὸ νῦν ἀγαλλιάται, εἶναι οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι (2)· ἢ καλεῖ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα εἰς τὸ νῦν εὐφρανθοῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως. Τοῦτο τὸ ἴδιον νόημα φανερόνους καὶ τὰ παρακάτω λόγια τοῦ Μελωδοῦ, ἡγουν τὸ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“· κόσμον γὰρ ὁρατὸν ὀνομάζει τοὺς ἀνθρώπους, ἢ καὶ τὸν αἰσθητὸν ὅλον Κόσμον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας· Κόσμον δὲ ἀόρατον, τὰς ἀόρατους Δυνάμεις τῶν ἀγίων Ἀγγέλων· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἐστὼ κοινὴ πανηγυρίς οὐρανίων καὶ ἐπιγείων Δυνάμεων· πεῖθομαι γὰρ κακείνας συναγαλλέσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἴπερ εἰσι φιλόανθρωποι καὶ φιλόθεοι“ (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια).

Ωδὴ

(1) Σωτηρία τοῦ ὁρατοῦ Κόσμου εἶναι κατὰ τὸν σχολιαστήν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἢ διότι εὐρέθῃ πό ἐκ τῶν ἑκατὸν προβάτων πλανηθέν, ὁ Ἀδὰμ καὶ οἱ ἐξ Ἀδὰμ, καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἐλλείπον, ἢ, μᾶλλον καὶ προσφύεστερον εἰπεῖν, διότι οἱ Ἀγγελοι, δυσκίνητοι ὄντες πρότερον εἰς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐκ ἀκίνητοι, οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι ἔλαβον σωτηρίαν τὴν ἀτρεψίαν, μηκέτι φοβούμενοι τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπώλειαν. Διὰ τί δὲ λέγει ὅτι πᾶς ὁ ὁρατός Κόσμος ἐσώθη, εἰς καιρὸν ὅπου πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐσώθησαν; Ἀποκρινόμεθα ὅτι λέγεται τοῦτο κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Σωτῆρος, καθότι ὁ Χριστὸς ὑπὲρ πάντων ἀπέδωκε καὶ ἀνίστη· κατὰ δὲ τὴν ἐκβασιν τοῦ πράγματος μόνον οἱ πιστεύσαντες καὶ τὰς ἐντολάς στήσαντες ἔχουσιν ἐσώθῃν.

(2) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς· „Αἱ μὲν οὐράνιαι Δυνάμεις εὐφραινέσθωσαν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων· εἰ γὰρ, καθὼς ἐφη ὁ Κύριος, χαρὰ γίνεσθαι ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοῶντι, πῶς οὐκ ἂν τὰ οὐράνια εὐφράνθησαν ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ σωτηρίᾳ; Εὐφράνθησαν δὲ καὶ ὅτι διὰ τῶν σωζομένων ἀναπληρῶνται τὸ ἐκπεπτώκος ἐξ αὐτῶν ἑρᾶνιον τάγμα· πληρῶνται γὰρ δεῖ κακεῖνο, καὶ μὴ ἐλλιπὴ εἶναι τὸν ἅνθρωπινον Κόσμον, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Πληρῶνται δὲ τὸν ἅνθρωπινον Κόσμον· Χριστὸς κελεύει· μὴ ἀντιτείνωμεν· τὰ δὲ ἐπίγεια ἀγαλλιάσθω (ἵτοι οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι), τῆς τυραννίδος τῶν Δαιμόνων ἀπαλλαγέντες, ὡς πληρῶνται τὴν τῷ Ἐσχαίου πρόρρησιν τὴν λέγουν· ἀφείλεν ὁ Θεὸς πᾶν δαίμονα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς“ (ἵτοι ἀνθρώπου παντός).

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Δεῦτε πόμα πίωμεν καινὸν οὐκ ἐκ πέτρας ἀγόμεν τερατουργού-
 „μερον, ἀλλ' ἀφ' ὁδοῦ πηγῆν, ἐκ τάφου ὁμβρῆσαρτος Χριστοῦ,
 „ἐν ᾧ στερεούμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀξίον ἀπορίας εἶναι, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον τὸ καινὸν πό-
 μα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει καμμίαν προσαρμογὴν εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὠδὴν; Εἰς
 λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, εἰάν προσέχωμεν καλῶς, εὐρίσκομεν τὸν Εἰρμόν τοῦτον
 προσαρμοσμένον καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὠδὴν,
 καὶ ἀκουσον. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ λέγεται μὲν παλλαχῶς κοντὰ εἰς τὴν θείαν Γραφήν·
 λέγεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος τὴν ἀνόμασεν εἰπών·
 „Οὐ μὴ πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν
 „αὐτὸ πίω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“· (Ματθ. κς'. 29.) βασι-
 λείαν γὰρ ἐδῶ ὀνομάζει τὴν ἀνάστασίν του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσορρήμονος καὶ
 Θεοφυλάκτου. Τοῦτο λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, προσκαλεῖ οἰκειότατα ἡ-
 μᾶς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ πίωμεν αὐτὸ τὸ πόμα τὸ καινὸν ὅπου ὁ Κύ-
 ριος ὑπέσχετο. Καινὸν δὲ πόμα εἶναι τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ, ἐπεὶ καὶ καινοποιεῖ καὶ ἀφ' ὁδοῦ
 ζεῖ ἡμᾶς τὰς παλαιωθέντας καὶ διαφθαρέντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς συν-
 ἀνέστημεν μετὰ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, φανερόν εἶναι ἀκολουθεῖ ὅτι συνανεικαίνισθη-
 μεν μετὰ αὐτὸν καὶ συναφθαρτίσθημεν. Μετὰ τοιοῦτον τρόπον προσαρμόζεται ὁ Εἰρμός οὗτος
 εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Προσαρμόζεται δὲ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἀννης· καθότι τόσον ἐδῶ
 γράφεται „ἐν ᾧ στερεούμεθα“, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ὠδῇ τῆς Ἀννης „Ἐστερεώθη ἡ καρ-
 „διά μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.) Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον προσαρμόζεται ὁ
 Εἰρμός εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν· καθότι ἡ μὲν Ὠδὴ γράφει „Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου“, ὁ δὲ
 Εἰρμός πέτραν ἀναφέρει, ἥτις εἶναι στερεωτάτη· ὅθεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν τοῦ
 Εἰρμοῦ προσαρμογὴν μετὰ τὴν Ὠδὴν τῆς Ἀννης ἀνατρέχει εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς
 Ἐξόδου ὅπου γράφεται ὅτι ἐκ τῆς ἀκροτόμου καὶ στερεᾶς πέτρας ἀνέβλυσεν ὕδωρ· διδὼ λέ-
 γει· Ἐλᾶτε, ὦ φιλόχριστοι λαοί, νὰ πίωμεν ὕδωρ καινὸν, ὕδωρ ὅπου ἀνακαινίζει καὶ
 ἀφ' ὁδοῦ ζεῖ ἡμᾶς· ὅχι καθὼς ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἔπιεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ διὰ θαυ-
 ματουργίας ἀναβλύζον ἀπὸ τὴν πέτραν τὴν ἄγονον καὶ στερεάν· διότι ἂν καὶ ἐκεῖνο ἦ-
 τον καινούριον διὰ τὸν παράδοξον τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἀνέβλυσε, δὲν ἦτον ὅμως καινὸν,
 ὡς ἀνακαινίζει καὶ ἀφ' ὁδοῦ ζεῖ τοὺς πίνοντας. Τοιοῦτον λοιπὸν νερὸν καινὸν ἂς μὴ πίω-
 μεν, ἀλλὰ ἂς πίωμεν πηγὴν ἀφ' ὁδοῦ πηγῆν· ἵτοι τὴν ἀφ' ὁδοῦ ζεῖ ἡμᾶς καὶ ἀνακαινίζου-
 σαν, τὴν ὁποίαν ἐπήγαγεν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ πετρίνου τάφου του σήμερον ἀναστὰς, καθὼς
 καὶ τὴν προτέραν πηγὴν τοῦ φθαρτοῦ ὕδατος ἐπήγαγεν ἐκ τῆς πέτρας ὁ αὐτὸς Χριστὸς·
 ἐν ᾧ Χριστῷ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ στερεούμεθα ὡς ἐπάνω εἰς λίθον στερεὸν καὶ θεμέλιον ἀσει-
 στον, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὡς σοφὸς γὰρ, φησὶν, ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· θε-
 „μέλιον δὲ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς“·
 (ἀ. Κορ. γ'. 10.)

Τροπάριον.

„Νῦν πάντα πεπλήρωται φῶτος, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-
 „ταχθόρια· Ἐορταζέτω γοῦρ πᾶσα Κτίσις τὴν ἑγερσιν Χριστοῦ,
 „ἐν ᾧ ἐστερεώται.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προτύτερα ἀπὸ τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν τοῦ Κυρίου τὰ μὲν ἐπουράνια τάγματα τῶν Ἀγγέλων δεύτερα φῶτα ἦτον, μεταδοτικῶς φωτιζόμενα ἀπὸ τὸ πρῶτον φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος· ὁ δὲ Οὐρανὸς τοῦ Οὐρανοῦ· ἦτοι ὁ καλούμενος ἐμπύρινος Οὐρανός, τόπος ἦτον φωτὸς καὶ αὐτός, ἐπεὶ ἦτον κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἁκροῦ ὄντος φωτός· „Οὐρανὸς γὰρ, φησὶ, τοῦ Οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ“· (Ψαλ. ριγ'. 25.) ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ Σελήνην καὶ ἄστρα· μόνος δὲ ὁ Ἄδης ἦτον φωτὸς ἔρημος, καὶ σκότους τόπος φοβερώτατος· ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Γιώβ· „Οἶδας δὲ ἐν ποίᾳ γῇ αὐλίζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος“; (Ίωβ λη. 19.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Χριστὸς ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην, τότε καὶ ὁ ἄδης ἐπληρώθη ἀπὸ τὸ αὐτοῦ καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς αὐτοῦ Θεότητος,

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ σοφὸς Ἰωάννης, οὕτω μελουργεῖ· Τώρα κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ἄλλα μέρη τοῦ Κόσμου πεφωτισμένα, ἄλλα δὲ ἐσκοτισμένα, ἄλλα ὅλα ὁμοῦ χωρὶς καμμίαν ἐξάρεσιν εἶναι γεμάτα καὶ πεπληρωμένα ἀπὸ τὸ νοητὸν φῶς τοῦ ἀναστάντος Δεσπότη, καὶ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτοντος, ὁ Οὐρανός, λέγω, καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ πάντα, ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ πάντα, καὶ τὰ σκοτεινόμενα δὲ μέρη τοῦ ἄδου καὶ αὐτὰ σήμερον εἶναι φωτεινόμενα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἅς μὴ ἐορτάζῃ μόνῃ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, εἰδὲ μόνος ὁ Οὐρανός καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὐδὲ μόνον τὰ καταχθόνια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ἡ Κτίσις, ἡ οὐράνιος, ἡ ἐπίγειος καὶ ἡ καταχθόνιος ἅς ἐορτάζῃ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ φῶς τοῦ ὁποῖου ἐφωτίσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν καὶ τόσον εὐεργετήθησαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς τῶν Ἑθνῶν καὶ ἀπίστων, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν καθήμενος ἐν τῷ σκότει τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, ἅς ἰδῇ τὸ μέγα τοῦτο φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ ἐστερέωται. Εἰς ἄλλα ἀντίγραφα γράφεται „Ἐν ᾧ (ἡγουν ἀναστᾶσι)“· ὁρθότερον ὅμως εἶναι νὰ γράφεται „Ἐν ᾧ (Χριστῷ δηλαδὴ)“ κατὰ τὰς δύο ἐρμηνευτάς τῶν Κανόνων, καὶ κατὰ τὴν Ὡδὴν τῆς Ἀγνῆς, εἰς τὴν ὁποίαν γράφεται „Ἐστερεώθη ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ“ (1).

Τροπάριον.

„Χθὲς συμεθαπτόμην σοι, Χριστέ, συμεγείρομαι σήμερον ἁμαστάρ-
„τι σοι, συμεσταυρούμην σοι· Χθὲς· αὐτός με συνδόξατο, Σωτὴρ, ἐμ
„τῇ Βασιλείᾳ σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Βραδυτῆτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ρήτορεύει γὰρ ἐκεῖ ἡ εὐλαὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ ὀγκυρὰ γλῶσσα ἐκείνου· „Χθὲς

(1) Σημειούμεν ἐδῶ ὅτι καὶ ὁ Δεῖος Κοσμάς ὁ ὁμότροπος καὶ ὁμόφυχος τοῦ Δεσπεσίου Ἰωάννου Κανὼνα ἐφιλοπόνησεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῆς λαμπροφύρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἰς ἦχον δεύτερον, Εἰρμὸν ἔχοντα τὸ „Δεῦτε λαοί“· ὅς καὶ σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς βασιλικῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, καθὼς οἱ ἐκεῖσε ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Ἀδεῖται δὲ λόγος ἐκ Πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθόν, ὅτι ἀνέγνω πρῶτον ὁ Δεῖος Κοσμάς τὸν ἰδικόν τε Κανόνα, καὶ ἐπὶ ἡγήσεν αὐτόν ὁ ἱερός Ἰωάννης, ὑσπερον ἀνέγνω καὶ τὸν ἰδικόν του ὁ Δεῖος Ἰωάννης· ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο „Νῦν πάντα πεπληρώται φῶς, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-

ταχθόνια“, τότε ὁ Δεῖος Κοσμάς ὑπερδυναμάσας καὶ ἐκπλαγείς, Καὶ σὺ, ἔφη, ἀδελφεῖ Ἰωάννη, ὅλον τὸ πᾶν μέσα εἰς τὰ τρία ταῦτα συμπεριέλαβες, καὶ οὐδὲν ἀφῆκες ἔξωθεν. Λοιπὸν ἐγὼ ἡτήμηναι καὶ τὴν ἡτταν ὁμολογῶ· ὅθεν ὁ μὲν ἰδικός σου Κανὼν ἅς ἐχη τὰ πρωτεῖα καὶ ἀριστεῖα, καὶ ἅς φάλλεται δημοσίως εἰς τὰς τῶ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ὁ δὲ ἰδικός μου ἅς μὲν ἐν γωνίᾳ καὶ ἐν τῷ σκότει ὡς μὴ ὢν φωτός ἅγιος καὶ διὰ τὰ νοήματα καὶ διὰ τὸν πενδικόν καὶ κλαυθυμρὸν ἦχον καθ' ὃν συνετέθη, ὅς τις εἶναι παντὶ ἀναρμοστός εἰς τὴν λαμπροτάτην καὶ κοσμοχαρμόσυνον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

„Χθές συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι· χθές συνενεκρούμην, συζωοποιούμαι σήμερον· χθές συνεθαπτόμην, σήμερον συνεγείρομαι“. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ἐνταῦθα ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης· διὸ στρεφόμενος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ ἐκ τοῦ μνήματος ἀναστὰς, χθές θαπτόμην μαζί με ἐσέ εἰς τὸν τάφον διὰ τῆς πίστεως, καὶ σήμερον ἀνασταίνομαι ἀπὸ αὐτὸν μαζί με ἐσέ διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως· χθές ἐσταυρώθηκα μαζί με ἐσέ, διὸ σήμερον δόξασόν με μαζί σου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου. Διὰ τί δὲ ὁ Μελαῶδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν, καὶ ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, ὕστερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην; οὐ γὰρ ἡ ταφὴ προηγείται τῷ Σταυρῷ, ἀλλ' ὁ Σταυρὸς τῆς ταφῆς. Ἀποκρινόμεθα ὅτι, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, τοῦτο ἐποίησεν ὁ Ἀσματογράφος κατ' ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν ποιητικὴν· ἰδίωμα γὰρ εἶναι τῶν Ποιητῶν νὰ λέγωσι προθύστερα τὰ λόγια των· ἦτοι τὰ μὲν πρῶτα νὰ λέγουν ὕστερα, τὰ δὲ ὕστερα νὰ λέγουν πρῶτα· κατὰ δὲ τὸν σοφὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου, ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἐναντίον με τὸ, Ἐγείρομαι· δεύτερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἀδοξότερον τοῦ, Συνεθαπτόμην· ἀτιμώτερος γὰρ καὶ ἀδοξότερος εἶναι ὁ Σταυρὸς ἀπὸ τὴν ταφὴν· ὅθεν ἐναντίον εἰς τὸ, Συνεσταυρούμην, ἔβαλε τὸ, Συνδοξάσων· διὰ τὸτο εἶπε καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής· „Ὁ θαπτόμενος ἐγείρεται, ὁ δὲ σταυρούμενος δοξάζεται· δόξα γὰρ Χριστῷ ὁ Σταυρὸς“.

Ἐπειδὴ λοιπὸν πρῶτον ἀνίσταται τινὰς καὶ ὕστερον δοξάζεται, ἐναντίον δὲ τῆς ἀναστάσεως εἶναι ἡ ταφὴ, διὰ τοῦτο ἔβαλε πρότερον τὸ, Συνεθαπτόμην διὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ὕστερον ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην διὰ τὴν δόξαν ὅπου ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος πρὸς μὲν τὸ, Συνεθαπτόμην εἶπε τὸ, Συνεγείρομαι, πρὸς δὲ τὸ, Συνεσταυρούμην εἶπε τὸ, Συνδοξάζομαι. Πῶς δὲ ἡμεῖς συνεθαπτόμεθα τῷ Χριστῷ καὶ συνεσταυρούμεθα; Κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον καὶ μερικώτερον ὅτι διὰ τὴν κακοπάθειαν καὶ θλίψιν ὅπου ἐδοκιμάσαμεν ἐν τῇ νηστείᾳ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς συνετάφημεν τῷ Χριστῷ· ἦτοι καταλιπόντες πᾶσαν προσπάθειαν Κόσμου, συνεσταυρώθημεν αὐτῷ· ἦτοι ἐπροσηλώθημεν κατὰ τὴν σάρκα τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν χαρὰν δὲ πάλιν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῷ Πάσχᾳ, συνανέστημεν καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ Χριστῷ· „Εἴ γε συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ῥωμ. 8. 17.) (1) δεύτερον δὲ καὶ καθολικώτερον, διότι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἀνέλαβεν ὅλην τὴν ἰδικήν μας φύσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη καὶ ἐδοξάσθη· ὅθεν ἐπειδὴ ἡμεῖς ὅχι μόνοι εἴμεθα ὁμοφυεῖς αὐτῷ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο ὅλοι λεγόμεθα ὅτι συνεσταυρώθημεν διὰ τῆς πίστεως τῷ σταυρωθέντι ἡμετέρῳ Δεσπότη, καὶ συνετάφημεν αὐτῷ ταφίντι, ἀκολουθῶς δὲ ὅτι συνανέστημεν διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι, καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δοξασθέντι· ἐπειδὴ τὰ ἰδικά του εἶναι ἰδικά μας καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ἴδια εἶναι καὶ τῶν μελῶν ἡμῶν. Μερικοὶ δὲ λέγουσι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρρέθη καὶ διὰ τοὺς βαπτισθέντας κατὰ τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Πάσχα· καὶ ὅρα τὸ „Πάτερ Παντοκράτωρ“· συνετάφησαν γὰρ αὐτῷ καὶ συνεσταυρώθησαν ἐν τῷ Βαπτίσματι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“. (Ῥωμ. 6. 3.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐπὶ τῆς Θείας Φυλακῆς ὁ Θεηγόρος Ἀββακούμ στήτω μεθ' ἡμῶν καὶ δεικνύτω φανερόν Ἀγγελόν, διαπρυσίως λέγοντα· σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅτι ἀμέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύναμος.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅθεν προσφυῶς εἶπεν ὁ Αἰγύπτιος Μακάριος ἐμὴν 1β. „Χρὴ γὰρ σε συνεσταυρώθῃαι τῷ σταυρῷ, συμπαθεῖν τῷ παθόντι, ἵνα οὕτω συνδοξασθῇς τῷ δοξασθέντι· ἀνάγκη γὰρ τὴν νύμφην συμπαθεῖν τῷ νυμφίῳ, καὶ ὕτω γενέσθαι κοινωνόν“.

καὶ συγχληρονόμον Χριστοῦ· οὐκ ἔχωρεῖ γὰρ ἀνευ παθμάτων καὶ τῆς τραχίας καὶ σπινῆς καὶ τιμωρίας οὐδὲ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν τῶν ἁγίων καὶ ἀναπαυθῆναι καὶ συμβασιλεύσαι τῷ Βασιλεὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνες“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τὰ πρότερα Τροπάρια ἀξιοθαύμαστος εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὁ χαριτάνυμος οὗτος Μελωδός, καὶ διὰ τὸν παρόντα Εἰρμὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶναι ἀξίος ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ· διότι αὐτός, ἂν καὶ ἐδανείσθῃ πολλά ρήτα ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τῆς Θεολόγου ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ Ὠδῇ, αὐτὸ ὅμως τὸ Προοίμιον τῆς λόγου ἐκείνου, „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ“ τὸ ἐφύλαξε διὰ τὰ τὸ προσαρμόσῃ εὐφυῶς καὶ πανσόφως εἰς τὴν τετάρτην ταύτην τοῦ Ἀββακούμ Ὠδὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι δύσληπτος καὶ ἀσαφής, τούτου χάριν πρέπει νὰ εἰποῦμεν ἐδῶ πρότερον περὶ τῶν λόγων τῆς Ἀββακούμ, καὶ ποίαν ὁπτασίαν εἶδεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ τότε νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸν Εἰρμὸν, ἵνα γένη εἰς ὅλους ἡ ἐρμηνεία του εὐληπτος.

Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ ἐπειδὴ ἔβλεπε πολλὰς τὰ σκανδαλίζονται διὰ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὰς κρίσεις τοῦ Θεοῦ, πῶς διηλ. παραβλέπει τὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀδίκους νὰ καταφρονοῦν καὶ νὰ καταπίνουσιν τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους, ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἀκαταλήπτους ταύτας κρίσεις τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει· „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι „ἐπὶ πέτραι, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ (Κύριος), καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου“. (Ἀβ. β. ι.) Τὸ δὲ νόημα τῶν προφητικῶν τούτων λόγων εἶναι τοιοῦτον, κατὰ τὸν σχολιαστὴν Νικήταν. Ἐγὼ θέλω φυλάξαι τὸν νοῦν μου ἀνώτερον ἀπὸ κάθε φροντίδα κοσμικὴν διὰ νῆψως προσοχῆς καὶ προσευχῆς νοεράς (φυλακὴ γὰρ ἡ νῆψις καὶ ἡ ἐν καρδίᾳ προσοχὴ καὶ προσευχὴ τοῦ νοὸς λέγεται), καὶ ἔτω διὰ τῆς νοεράς ταύτης φυλακῆς θέλω ἀναβῆ ὡς ἐπάνω εἰς πέτραι στερεὰν καὶ ἀσφαλὴ εἰς ὑψηλὴν θεωρίαν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὡς ἀπὸ ἀκράρειάν τινα καὶ ὑψηλὸν τόπον θέλω στοχασθῇ ποῖα λόγια ἔχει νὰ λαλήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ Θεός, καὶ τί ἔχω νὰ ἀποκριθῶ ἐγὼ πρὸς ἔλεγχον· ἥτοι ἐπίπληξιν τῶν ἀνωτέρω σκανδαλιζομένων.

Ταῦτα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀββακούμ ἐπροσάρμοσεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν φυλακὴν ἐνόησεν οὐχὶ τὴν νῆψιν τοῦ νοὸς καὶ τὴν προσοχὴν ὁ Ἀββακούμ, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν καὶ θεωρίαν τῆς Ἀρχιερωσύνης· συγχωρημένον γὰρ εἶναι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, μεσίτας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπάρχοντας, νὰ ζητοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ τὰ θεωροῦν διὰ τοῦ οἰκείου νοὸς αὐτοκινήτως. Ὅσοι δὲ λέγουσιν (ἐκ τούτων δὲ εἶναι καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ὁ λέγων ὅτι ὁ φανὴς τῷ Θεολόγῳ Ἀγγελος ἦτον ὁ Γαβριήλ· Λόγῳ β. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν) ὅτι ἐν ὁπτασίᾳ ἐκ Θεοῦ φανείσῃ ἐτεροκινήτως εἶδεν ὁ Θεολόγος τὸν Ἄγγελον, καὶ ἤκουσε τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, οὗτοι πολὺ σφάλουσιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καθότι λαλοῦσιν ἔξω τῶν τοῦ Θεολόγου ρημάτων· οὗτος γὰρ προειμιάζων εἰς τὸν περὶ τοῦ Πάσχα λόγον αὐτοῦ, οὕτω λέγει· „Επὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ· καὶ μετ' αὐτοῦ σήμερον τῆς δεδομένης μοι παρὰ τῆς Πνεύματος ἐξουσίας καὶ θεωρίας, καὶ ἀποσκοπεύσω καὶ γνώσομαι τί ὀφθῆσεται, καὶ τί λαληθήσεται μοι· καὶ ἔστιν καὶ ἀπεσκόπευσά· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν νεφελῶν... καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ὡς ὄρασις Ἀγγέλου... καὶ ἐβόησε φωνὴ μεγάλη καὶ εἶπε· Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, ἐρανίζεται ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὰ ἴδια λόγια καὶ τῆς Ἀββακούμ καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ λέγει· Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, ὁ ποτὲ ἐπὶ τῆς φυλακῆς τοῦ νοὸς αὐτοῦ στάς, ἄς σταθῇ καὶ σήμερον μετ' ἡμᾶς. Προσφυῶς δὲ εἶπε καὶ τὸ ἔνομα τοῦ Ἀββακούμ, διὰ τὰ φανεράσῃ ὅτι ἡ Ὠδὴ αὕτη καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἔχουν ὑπόθεσιν τὴν ἀνάστασιν καὶ ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ Ἀββακούμ ἐρμηνεύεται πατὴρ ἐγέρσεως. Εἶτα λέγει· Ὁ Ἀββακούμ (εἴτε ὁ Προφήτης, εἴτε ὁ ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀββακούμ λαλῶν Θεολόγος) ἄς δείξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν φωταῖον ἐκείνον Ἄγγελον ὅπως ἐφάνη κατὰ θεωρίαν πνευματικὴν καὶ ἔλεγε· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ“. Δὲν προσθέτει δὲ ὁ Μελωδὸς τὰ λοιπὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου „Ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“, ἀλλὰ ἀφίνει αὐτὰ, καθότι τὰ προεῖπεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πρώτης Ὠδῆς, ὅταν ἐμελωδῇ „Εορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“. Διαπρυσίως δὲ εἶπεν ὅτι ἐβόα ὁ θεωρούμενος Ἄγγελος· ἥτοι μετ' αὐτὴν τόσον λαμπρὰν ὡς πῦρ καὶ φῶς· καθότι τὸ, Διαπρυσίως

σίως παράγεται ἀπὸ τοῦ Πῦρ κατὰ μετάθεσιν τῆ Ρ· ἔπρεπε γὰρ νὰ ρηθῇ „ Διαπυρσίως “· καθὼς καὶ τὸ τέταρτον γίνεται τέττατον, καὶ τὸ κότταρον γίνεται κρόταρον, καὶ ἄλλα μυρία παρὰ τοῖς Ποιηταῖς εὐρισκόμενα.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ Τροπαρίου „ Ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς „ παντοδύναμος “; Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τοὺς ὄρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ ἦτον ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα μόνης τῆς παντοδυναμίου Θεότητος, ποτὰ εἰς τὴν ὁποίαν κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀδύνατον· μόνη γὰρ αὕτη ἐστὶ παντοδύναμος· ὅθεν ὁ Παῦλος τοῦτο δηλῶν ἔλεγε· „ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς „ ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνέργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.), ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν “ (Ἐφ. α'. 19.) καὶ πάλιν· „ Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως „ Θεοῦ “· (β'. Κορ. ιγ'. 4.) καὶ αὐθις· „ Ὡς περ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς „ δόξης (ἦτοι τῆς Θεότητος) τοῦ Πατρὸς “. (Ῥωμ. 5'. 4.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐκτιθέμενος τὸ τοῦ Ἰακώβ ἐκεῖνο „ Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὥσει σκύμνος· „ Τίς ἐγερεῖ αὐτόν; “ ἔτω λέγει· „ Τὸν θάνατον αὐτοῦ κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον, καὶ „ τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν, λέγων· „ Τίς ἐγερεῖ αὐτόν; “ Ἄλλος μὲν εἰδὲς, αὐτὸς „ δὲ ἑαυτόν “. (Λόγῳ εἰς τὸ „ Πάτερ, εἰ δυνατόν. Τόμῳ ε'.)

Τροπάριον.

„ Ἄρσεν μὲν ὡς διαμοῖξαι τὴν παρθευέουσαν μηδὺν πέφημε Χρι-
„ στος, ὡς βρωτὸς (1) δὲ ἄμμος προσηγόρευται, ἄμμος δὲ ὡς ἄ-
„ γευστος κηλίδος, τὸ ἡμέτερον Πάσχα, καὶ ὡς Θεὸς ἀληθὴς τέ-
„ λειος λέλεκται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τοῦ μεγάλου Γρηγορίου· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ἀλληγορεῖ τὸ νομικὸν Φάσκα εἰς τὸ Πάσχα τὸ ἰδικόν μας, καὶ καταλεπτικῶς ἐρμηνεύει τὰς τοῦ νόμου ρήσεις, τὰς οὕτω λεγούσας· „ Λαβέ-
„ τωσαν ἕκαστος κατ' οἴκους πατριῶν πρόβατον τέλειον ἄρσεν “. („Εξ. ιβ'. 3.) Ταύτας ὁ Θεολόγος ἐρμηνεύων, οὕτω φησὶ· „ Διὰ τοῦτο λαμβάνεται πρόβατον μὲν διὰ τὴν ἀκακίαν „ καὶ τὸ ἐνδυμα τῆς ἀρχαίας γυμνώσεως· τοιοῦτον γὰρ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν σφάζιον, ἐνδυμα „ ἀφθαρσίας καὶ ὃν καὶ καλούμενον· τέλειον δὲ, οὐ διὰ τὴν Θεότητα μόνην, ἥς οὐδὲν τε-
„ λεώτερον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρόσληψιν (ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα) τὴν χρισθεῖσαν Θεό-
„ τητι, καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ κρίσαν, καὶ θαρρῶ λέγειν ὁμόθεον· ἄρσεν δὲ, ὡς ἐκρά-
„ γην βίαν δεσμῶν παρθενικῶν τε καὶ μητρικῶν κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν, καὶ τεχθεὲν ἄρσεν „ ἐκ τῆς Προφητίδος, ὡς Ἡσαΐας εὐαγγελίζεται (2)· ἄμμον δὲ καὶ ἀκίβδηλον, ὡς θερα-
„ πευτικὸν μώμων καὶ τῶν ἀπὸ καρδίας ἐλαττωμάτων καὶ μολυσμάτων “.

Ταύτας λοιπὸν τὰς ἀλληγορίας καὶ ἀναγωγὰς τοῦ μεγάλου Θεολόγου, τὰς μὲν περιτ-
τὰς συντεμὼν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τὰς δὲ εὐχρηστοτέρας κεφαλαιωδῶς μελουρησας ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει ὅτι τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ὅπου ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ ἦτον τύπος τοῦ ἰδικοῦ μας Πάσχα, τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐσφα-

(1) Ἐσφαλμένος δὲ γράφεται ἐν ἄλλοις „ Βρωτὸς “ διὰ τοῦ Ο.

(2) Τὴν βίαν ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Θεολόγος Γρηγορίου αὐτὰς ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „ Με-
„ γαλη ἡ τοῦ Κυρίου δύναμις· ταύτην γὰρ καλεῖ
„ βίαν ὁ Θεολόγος, ἢ χρησάμενος, ὑπὲρ φύσιν ἠνοῖξε
„ τὰ κλεῖδρα τῆς παρθενίας, μὴ παρανοιγέστα ὑπὸ
„ ἱμιλίας ἀνδρός· παρθενικὰ δὲ ὁμοῦ καὶ μητρικὰ

„ κλεῖδρα διὰ τὸ παράδοξον· ἄμφω γὰρ ἐν ταῦτα συν-
„ ἔδραμον, παρθενία καὶ τόκος· ἄρσεν δὲ τὸν Χρι-
„ στόν καὶ Ἡσαΐας ἐνμαρτυρεῖ, λέγων· „ Καὶ προσήλθεν
„ πρὸς στήν Προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἐπα-
„ γεν Τέν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν πᾶν ὄδινον τὸν πτόιον
„ ἐξέφυγε καὶ ἐστέκεν ἄρσεν. Προφῆτις δὲ ἡ Θεοτόκος,
„ οἷα τὰ κατ' αὐτὴν προφητεύσασα· Ἴδὲ γὰρ, ἐπεί,
„ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσι με πᾶσαι αἱ γυναῖκες “.

ἐσφαγιασθῇ πραγματικῶς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐσφαγιαζέτο· ὅθεν καθὼς ἐκεῖνο ἦτον ἀρσεϊκόν, ἀμνός, νέον, ἄμωμον, τέλειον, τοιοῦτος ἦτον καὶ ὁ τυπούμενος Χριστός· ἄρσεν ἦτον ἐκεῖνο; ἄρσεν ἦτον καὶ ὁ Χριστός· διότι ἠνοιξεν ἀρρήτως τὴν μήτραν τῆς Παρθένου Μιτρὸς του, καὶ πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξε, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἁγίον τῷ „Κυρίῳ κληθήσεται“ (Λουκ. β'. 23.) ἦτον ἀμνός ἐκεῖνο; ἀμνός ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὸ βρώτός· ἦτοι καθὸ βιβρώσκεται (τρώγεται) ἀπὸ ἡμᾶς, ὃν τρόπον καὶ ὁ παλαῖος ἐκεῖνος ἀμνός ἐτρώγετο· ὁ μὲν γὰρ Κύριος λέγει· „Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων „μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον“ (Ἰω. 5'. 54.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἡμῖν δὲ „ὁ ἀμνός βρωθήσεται“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα)· ἄμωμον ἦτον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο (ἦτοι χωρὶς κανένα μῶμον καὶ φεγάδι σωματικόν); ἄμωμος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθότι δὲν ἐγεύθη (ἦτοι δὲν ἐδοκίμασε) κανένα φεγάδι αμαρτίας· „Ἀμαρτίαν γὰρ, φησὶν, ἐκ ἐποίη- „σεν, ἐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὐρέθη“ (Ἠσ. νγ'. 9.) τέλειον ἦτον τὸ παλαιὸν πρόβατον; τέλειος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὸ ἦτον Θεὸς ἀληθινός· τί γὰρ ἄλλο εἶναι τελειότερον ἀπὸ τῆς Θεότητος; ὁ δὲ Θεολόγος προσθέτει ὅτι ὁ Χριστός ἦτον τέλειος καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· διότι αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐχρίσθη ἀπὸ τῆς Θεότητος, καὶ ἐγένετο ἐκεῖνο ὅπου ἦτον τὸ χρίσιν, ἦγουν ἐγένετο τῇ Θεώσει Θεὸς καὶ ὁμόθεος.

Τροπάριον.

„Ὡς ἐνιαύσιος ἀμνός ὁ εὐλογούμενος ἡμῖν στέφανος χρηστός ἐ-
„κουσίως ὑπὲρ πάντων τέθυσται. Πάσχα τὸ καθαρτήριο, καὶ
„αὐθις ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν Ἡλῖος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ἀλληγορήσεν εἰς τὸν Χριστὸν ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὸ εἶ-
ναι ἄρσεν, καὶ ἀμνόν, καὶ ἄμωμον, καὶ τέλειον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο, τὸ εἰς τὸ Φάσκα
σφαγιαζόμενον, τώρα ἐδῶ ἀλληγορεῖ εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἐνιαύσιον· ἦτοι τὸ χρ-
νιαρικὸν τοῦ προβάτου ἐκεῖνου· γράφει γὰρ ὁ Νόμος· „Τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐνιαύσιον ἐ-
„σταὶ ὑμῖν“ (Ἐξ. ιβ'. 3.) Ἐρανίζεται δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ αὐ-
τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Επειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐνιαύσιον τὸν Χριστὸν καλεῖ καὶ δι' ἄλ-
λας μὲν αἰτίας, μάλιστα δὲ ὡς στέφανον χρηστότητας εὐλογούμενον, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ
λέγει „Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐν αὐτοῦ τῆς χρηστότητός σου“, (Ψαλ. ξδ'. 12.)
καὶ ὡς Ἡλίον δικαιοσύνης ἀπαρτίζοντα καὶ τελειόνοντα τὸν κύκλον τῶν ἀρετῶν, διὰ τοῦ-
το καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης οὕτω τὸ μέλος μεταχειρίζεται, λέγων· Ὁ εὐλογούμενος σήμερον
καὶ δοξολογούμενος ἀπὸ ἡμᾶς Κύριος εἶναι στέφανος χρηστός (ἦτοι ἀγαθός). Διὰ τοῦ Ἡ
δὲ πρέπει νὰ γράφεται τὸ, Χριστός, καὶ ὅχι διὰ τοῦ Ι, καθὼς εἰς τὰ περισσότερα ἀντί-
γραφα ἐσφαλμένως γράφεται, ἵνα μὴ ἡ χρῆσις τοῦ Προφήτου Δαβὶδ παραβλαβῇ, ἡ λέ-
γουσα· „Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐν αὐτοῦ τῆς χρηστότητός σου“· διότι καὶ ὁ Θεο-
λόγος „Στέφανον, εἶπεν ἀνωτέρω, χρηστότητας εὐλογούμενον“.

Διὰ τί δὲ στέφανος χρηστότητας ὁ Δεσπότης Χριστός ὀνομάζεται; Διότι περιέχει ἐν ἑαυ-
τῷ κυκλωτέρως καὶ εἰς εἶδος στεφάνου καθεὶς χρηστότητα καὶ ἀγαθωσύνην· ἢ διότι ὑπὸ
τῆς ἰδικῆς του χρηστότητος νικῶμενος, κατεδέχθη νὰ στεφανωθῇ δι' ἡμᾶς μὲ τὰς ἀκάν-
θας, καθὼς ἐν τῷ ᾠσματι γράφεται· „Ἐξέλθετε καὶ ἴδετε ἐν τῷ Βασιλεῖ Σολομῶν
„(ἦτοι ἐν τῷ εἰρηνικῷ Χριστῷ) ἐν τῷ στεφάνῳ, ᾧ ἐστεφανώσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ
„(ἡ συναγωγὴ δηλ. τῶν Ἰουδαίων, διότι ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα) ἐν ἡμέρᾳ
„νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ“ (ᾠδ. γ'. 11.) (ὅταν δι-
πλαθῇ ἐνυμφεύθῃ τὴν ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς.)
Ὁ Χριστός λοιπὸν ὅπου εἶναι τὸ ἀληθινὸν καὶ καθαρτήριο ἡμῶν Πάσχα θεληματικῶς ἐ-
δυσιάζθη διὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἀμνός χρονιάρικος. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦ-
το ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“.

(α.)

(α. Κορ. ε. 7.) ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλον λόγον ἐνιαύσιος λέγεται ὁ Χριστὸς, καθὼς εἶναι Ἡλῖος δικαιοσύνης (ἦτοι καὶ ἀρετῆς) ὁ τὸν ἐνιαυτὸν ἐργαζόμενος διὰ τῆς χρονικῆς κυκλοφορίας του. „ Ἀνατελεῖ γὰρ, φησὶν ὁ Μαλαχίας, ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις Ἡλῖος δικαιοσύνης „ (Μαλαχ. δ'. 2.) „ Οὗτος λοιπὸν ἀνατέλλει σήμερον ὡς λαμπρότατος Ἡλῖος, καὶ λάμπει ὡραίως ἀπὸ τὸν τάφον ὡς ἀπὸ ὀρίζοντα ἀνατολικὸν καὶ θαλάμῳ βασιλικόν· καθὼς λέγει περὶ τοῦ Ἡλίου καὶ ὁ Δαβίδ· „ Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ “ . (Ψαλ. ιη. 5.) (1).

Τὸ ρητὸν τοῦ Μαλαχίου οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Ἐπέλαμψε μὲν ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος τοῖς ἐν τῷ δὲ τῷ Κόσμῳ, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑποδύς, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἐν ἀχλύϊ δὲ ὄντας καὶ σκότῳ, καθάπερ τις Ἡλῖος ταῖς οἰκείαις περιαστράπτων μαρμαρυγαῖς καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς Θεογνωσίας αὐτῆνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων ψυχαῖς ἐνιείς, καθαρὸς ἀπέφηνε καὶ σοροὺς καὶ ἀπάσης ἀγαθοεργίας ἐπιστήμονας· πλὴν καὶ εἰς τοῦτο φαιδρόντος παρεννεγμένοι πεπλετισμένοι τε, καθὰ φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἐν πάσῃ γνώσει καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ, βλέπομεν ἄρτι ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι, καὶ γινώσκομεν ἐκ μέρους· ἥξει δὲ κατὰ καιροὺς τὸ τέλειον, καὶ ἐν πληρεστάτῃ λοιπὸν ἐσόμεθα γνώσει Χριστοῦ, πάλιν ἡμῖν ἐξ Οὐρανοῦ ἐπιλάμψαντος καὶ καταργούντος μὲν τὸ ἐκ μέρους καὶ τὴν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι γνώσιν, καταλάμποντος δὲ ὥσπερ τοῖς τελευτέροις, καὶ Θεοῦ τινός καὶ ἀπορρήτου φωτὸς ἀναπληράντος τὸν νοῦν καὶ τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χύσει καταφαιδρύνοντος “ .

Τροπάριον.

„ Ὁ Θεοπάτωρ μὲν Δαβὶδ πρὸ τῆς σκιώδους Κιβωτῆ ἤλατο σκιρτῶν·
 „ ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος τῇ τῶν συμβόλῳ ἐκβασίμ ὁρῶντες,
 „ εὐφρανθῶμεν ἐμθέως, ὅτι ἀρέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύματος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν παλαιάν Ἱστορίαν τῆς Κιβωτοῦ ἐρανίζεται τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης· ὅταν γὰρ ἡ Κιβωτὸς ἐσκληρώθη ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ πάλιν ἐλευθερώθη ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ ἐγύρισεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὸν οἶκον Ἀβεδδάρᾳ, καθὼς γέγραπται ἐν κεφ. 5. τῆς β'. τῶν Βασιλειῶν, τότε ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, ἐπῆδα καὶ ἐχόρευεν ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τὴν τοιαύτην Ἱστορίαν τύπον νοῶν τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, λέγει· Πάλαι μὲν

(1) Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναρᾶς, ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ Δ'. ἡχοῦ τῆς Ὁκτωήχου τὸ λέγον· „ Ἐπαρθένητα σε ἰδοῦσα ἡ „ Ἐκκλησία “ . „ Δικαιοσύνης Ἡλῖος ὁ Χριστὸς λέγεται ὡς τῶν χρέων ποιητής, ὅτι καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου ὁ αἰσθητὸς οὗτος Ἡλῖος τὸ μέτρον ὀρίζει. Λέγεται δὲ Ἡλῖος, καὶ ὡς τὸν Κόσμον τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ φωτίσας· ὥσπερ γὰρ ὁ Ἡλῖος ἀνατέλλων, τὸ σκότος σκεδάνυσι καὶ φωτίζει τὴν γῆν, καὶ ὁρᾶν δίδωσι τοῖς ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τὰ ὀρώμενα, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας, τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς τοῦ ὄντως Θεοῦ ἀγνωσίας ἐσκέδασε, καὶ τὴν γῆν· ἦτοι πᾶς πλάσθεντας ἐκ γῆς ἀνθρώπους, ἐφώτισε, καὶ τοῖς ἔχουσιν τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιγινώσκει παρέσχε τὰ ἐπιγινώσκεις ἀξια, δηλαδὴ τὰ πνευματικὰ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν τὸν

τὸ νοητὸν φῶς ἐπιλάμψαντα. Ἡλῖος λέγεται ὁ Χριστὸς, ὅτι καὶ προαιώνιος ὢν Θεὸς, σὰρξ ὕστατον γέγονεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἡλῖος συνέστη· πρῶτον γὰρ τοῦ φωτὸς γενομένου, ὕστερον ὁ δίσκος ὑπέστη καὶ ἐν αὐτῷ τὸ φῶς ἐδέξατο. Δικαιοσύνης δὲ, ὡς πάσης χαρητικὸς ἀρετῆς· καθὼς καὶ αὐτὸς ἔφη πρὸς τὸν Ἰωάννην· „ Οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην “· καὶ ὡς τοῖς ἀνθρώποις πάσης δικαιοσύνης γινόμενος αἴτιος· οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἐκείνου κατορθῶται χωρὶς. Ἐτι Ἡλῖος δικαιοσύνης ὁ Κύριος λέγεται, ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ αὐτοῦ φωτίσας τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους καὶ δικαιοσύνης μεταδίδους, ταῦτα δὲ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῖς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κακουχομένοις ἐκουσίως ἢ ἐξ ἐπιφθορᾶς πειρασμῶν ἀποδώσιν δικαίας τὰς ἀμοιβὰς “ .

μὲν ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ ἐπὶ ἡδὲ χορεύων ἔμπροσθεν τῆς σκιάδου καὶ νομικῆς Κιβωτοῦ· ἡμεῖς δὲ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, βλέποντες τὴν ἔκβασιν καὶ τὸ τέλος τῶν παλαιῶν ἐκείνων συμβόλων καὶ τύπον, ὡς εὐφρανθῶμεν σήμερον, εὐφροσύνην ὅμως Θεοτερπῆτε καὶ ἔνθεον· καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον εἰπεῖν Γρηγόριον, „Εορτάσωμεν μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ „θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμικῶς· μὴ πρόθυρα στεφανώσωμεν· μὴ χοροὺς στήσωμεθα“ (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια). Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „Εὐφρανθῶμεν“, ἐπήγαγε τὸ „Ἐνθέως“ διὰ νὰ φανερώσῃ τοῦτο τὸ νόημα.

Πῶς δὲ τὰ τῆς Κιβωτοῦ ἦτον σύμβολα τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου; Ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα γίνεται φανερόν. Κιβωτὸς εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον συνέχεν ἀρρήτως ἐν ἑαυτῷ τὴν προσλαβέναν Θεότητα· καθὼς καὶ ἡ Κιβωτὸς συνέειχε τὰ ἅγια· ἦτοι τὰς πλάκας, τὴν στάμνον καὶ τὴν ράβδον τοῦ Ἀαρὼν· ἀλλὰ καθὼς ἡ Κιβωτὸς αἰχμαλωτίσθη ἀπὸ τῆς Ἀζωτίας· ὥτως ἐφάνη ὅτι αἰχμαλωτίσθη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁ Κύριος, καὶ ἐκατέβη εἰς τὸν Ἄδην, καὶ ἐλογίσθη μετὰ τῶν νεκρῶν, οἱ τινες δικαίως ἤθελαν ὀνομασθῆναι Ἀζώτιοι, ὡς ἐστειρημένοι ζωῆς.

Καθὼς ὅμως ἡ πόλις Ἀζωτος δὲν ὑπέφερε τὸν ἐρχομὸν τῆς παλαιᾶς Κιβωτοῦ, ἀλλὰ εὐθὺς ὅπου αὐτὴ ἐκεῖ ἐπῆγεν, ἔπεσε μὲν τὸ εἶδωλον τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐσυντρίφθη, ἀσθενεῖαι δὲ καὶ πληγαὶ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς Ἀζωτίους, ὥς ὅπου ἡ Κιβωτὸς ἀπὸ ἐκεῖ ἀνεχώρησε· „Καὶ ἐβαρύνθη, φησὶ, χεὶρ Κυρίου ἐπὶ τοὺς Ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισεν αὐτούς, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐδρας αὐτῶν, τὴν Ἀζωτον καὶ τὰ ὄρια αὐτῆς“ (Α. Βασ. ε. 3.) καὶ πάλιν· „Καὶ ἦν ἡ Κιβωτὸς ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ μῆνας, καὶ ἐξέζεσεν ἡ γῆ αὐτῶν μῦας“ (Αὐτόθ. 5. 1.) οὕτω καὶ ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβη εἰς τοὺς τόπους τοῦ Ἄδου, ἔπεσε μὲν ὁ ἄδης καὶ ἐνεκράθη, οἱ δὲ Δαίμονες οἱ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντες εἰς μυρίας παιδείας ὑπεβλήθησαν. Καὶ καθὼς ἡ Κιβωτὸς ἐγύρισε πάλιν ὀπίσω εἰς τοὺς Ἰουδαίους· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐγύρισε πάλιν εἰς ἑαυτὸν, τῆς ἀγίας αὐτοῦ ψυχῆς ἐπιστρεφάσης εἰς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ σώματος ἀναστάντος· ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος· „Χριστὸς εἰς ἑαυτὸν· ἐπανέρχεσθε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ χαίρωμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ τινες ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τῶν συμβόλων ἐκείνων καὶ τύπων τῆς Κιβωτοῦ τὸ τέλος καὶ ἔκβασιν; ἢ πῶς δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἀγαλλιῶμεν κατὰ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; Καὶ ἂν ὁ Δαβὶδ, Βασιλεὺς ὢν καὶ Προφήτης, δὲν εὐσταθῇ νὰ χορεύσῃ, φορῶν στολὴν ἑξαλλων, ὡς γέγραπται, (ἦτοι βασιλικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ αὐτοκρατορικὴν πορφύραν εἰς τὸ σῶμα, ἐπεὶ ὑπερέβηκε αὐτὸν ἡ χαρὰ) διὰ τί ἡμεῖς νὰ μὴ χορεύσωμεν πνευματικῶς σήμερον, καὶ νὰ κροτήσωμεν τὰς χεῖρας ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας; Ἄν ἐκεῖνος διὰ μίαν τυπικὴν σκιάδα καὶ ξυλινὴν Κιβωτον ἐδείξε τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, ὥστε ἔλαβεν αἰτίαν ἢ γυνή του Μελλοῦ νὰ τὸν καταφρονήσῃ· „Καὶ Μελλοῦ ἡ θυγάτηρ Σαούλ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν Βασιλέα Δαβὶδ ὀρχοῦμενον καὶ ἀνακρουόμενον ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐξουδένησεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς“ (β'. Βασιλ. 5. 16.) ἂν ἐκεῖνος, λέγω, οὕτως ἔχαιρε, πόσω μᾶλλον εἶναι δίκαιον νὰ δείξωμεν ἡμεῖς καθεὶ εἶδος πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, διότι ἀνέστη ὁ Κύριος ὡς παντοδύναμος, καὶ τὸ γένος ὅλον τῶν ἀνθρώπων συνανέστησε;

Διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀνέστη ὁ Χριστὸς ὡς παντοδύναμος; Διὰ νὰ φανερώσῃ, ὡς προείπομεν, ὅτι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἀναστῆναι ὑπερέβαινεν ὅλους τοὺς ὅρους τῆς φύσεως (διότι κοινὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἢ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ἐνομίζετο ἀδύνατος ὁμοῦ καὶ ἀπίστευτος)· ἐπεὶ δὲ διὰ νὰ ἀναστῇ ἔχρειάζετο μίαν ἐνέργειαν τοῦ παντοδύναμου κράτους τῆς Θεότητος· καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγε· „Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.), ἐχέρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“ (Εφ. α. 19.) καὶ ἀλλαχοῦ· „Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας (1), ἀλλὰ

(1) Τριχῶς νοουμένης τῆς ἀσθενείας κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφυλακτον καὶ Ἰωάννην τὸν Ζωναραν, ἢ τῆς ἀρρώστιας τοῦ σώματος, ἢ τῆς εἰς τὴν πίστιν σαθρότητος, ἢ καὶ τῶν ἐπιβουλῶν καὶ ἀτιμιῶν καὶ παθῶν, κατὰ τὸ τρίτον σημαίνοντος λέγεται ἐδῶ ἡ ἀσθενία τοῦ Κυρίου, ἐξ ἧς ἐσταυρώθη, ἐπεὶ δὲ

ὑπέμεινεν ἐπιβουλὰς καὶ ὕβρεις καὶ πᾶσιν. Καθὼς λοιπὸν μαρίαν ὀνομάζει ὁ Παῦλος τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου (διότι οὕτως ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπίστους)· οὕτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη ἀπὸ ἀσθενείαν τὴν νομιζομένην μὲν οὕτως ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, μὴ οὕσαν δὲ τῇ ἀληθείᾳ.

ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεῷ. (β'. Κορ. ιγ'. 4.) "Ορα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς εἶπεν, „Ἀνέστη, ὅπερ σημαίνει, „Αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέστησεν ὡς παντοδύναμος, καθὼς τὸ εἶπε μόνος. „Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. (Ίω. β'. 19.) Εἶδὲ λέγει ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Πατὴρ ἡγείρεν αὐτόν, τοῦτο εἶπε, διότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀντιστρόφως, ὅλα τὰ τοῦ Υἱοῦ εἶναι καὶ τοῦ Πατρὸς (1).

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁρθρίσωμεν ὀρθρου βαθέος, καὶ ἀρτὶ μύρου τὸν ὕμνον προσοί-
σωμεν τῷ Δεσπότῃ, καὶ Χριστὸν ὁψώμεθα, δικαιοσύνης Ἡλίον,
πᾶσι ζωὴν ἀματέλλοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον σμίγῃ ὁ Μελωδὸς τὴν πέμπτην Ὡδὴν μετὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Ἡσαΐας ὁ ποιητὴς τῆς πέμπτης Ὡδῆς ἀναφέρει ὀρθρον· „Ἐν νυκτὶ γάρ, φησὶν, ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ Θεός. (Ἡσ. κς'. 9.) ὁμοίως καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀναφέρων, λέγει· „Τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων (ἡτοὶ τῇ Κυριακῇ) ὀρθρου βαθέος ἦλθον γυναῖκες ἐπὶ τὸ μνήμα, φέ-
ρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. (Λουκ. κδ'. 1.) τούτου χάριν ὁ Θεοπτέσιος Ἀσματογράφος ἐνάσας καὶ τὰ δύο ταῦτα, στρέφεται εἰς τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῶν Χριστιανῶν καὶ λέγει οὕτω· Ἐλᾶτε καὶ ἡμεῖς, φιλέορτοι ἀδελφοί, ἃς μιμηθῶμεν τὰς μυροφόρους ἐκεῖνας γυναῖκας, καὶ σηκωθέντες ἀπὸ τὴν κλίνην κατὰ τὸν βαθὺν ὀρθρον, ἃς προσφέρωμεν εἰς τὸν ἀναστάντα Δεσπότην ὕμνους ἀρμοδίους τῇ αὐτοῦ ἀναστάσει, καθὼς αἱ μυροφόροι ἐ-
πρόσφεραν τὰ μύρα εἰς αὐτόν, καὶ ἃς μὴ ρουχαλίζωμεν κοιμῶμενοι εἰς τὴν κλίνην ὅλην τὴν νύκτα· ἃς ἀγρυπνήσωμεν, ἀδελφοί, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφώρας τῆς Πά-
σχα Κυριακῆς, ψάλλοντες ὕμνους καὶ δοξολογίας μέχρι τοῦ ὀρθρου· οὕτω γὰρ ἐποιοῦν καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοί, καὶ λαμπάδας ἀνάπτοντες, ἀγρύπνου ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· καθὼς λέγει τὸτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καλὴ μὲν οὖν καὶ ἡ χθρὴς ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, ἣν ἰδίετε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαφιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα καταφωτίζοντες. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν ὅμως ἐσεῖς, Χριστιανοί, ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἀγρυπνῆτε, σηκωθῆτε καὶ κατὰ τὸν βαθὺν ὀρθρον μετὰ τὸ μεσονύκτιον διὰ νὰ ἐορτάζετε τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὸν ὀρθρον φυσικῶς τῷ τρόπῳ ἀνατέλλει ὁ Ἡλῖος, διὰ τοῦτο ἡμεῖς, εἰς ἀγρυπνῶμεν, θέλομεν ἰδεῖ διὰ τῆς πίστεως τὸν νοητὸν Ἡλίον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν νὰ ἐκβαῖνῃ ἀπὸ τὸν τάφον, ὡς ἀπὸ ἀνατολικῶν ὀρίζοντα καὶ νὰ ἀνατέλλῃ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας.

Τρο-

[1] Ἐφ' ἡ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἀπεστα-
λὴ μὲν, ἀλλ' ὡς ἀνδρῶπις, διπλοῦς γὰρ ἦν· εἶδὲ
καὶ ὡς Θεός, τί τοῦτο; Τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πα-
τρός ἀποστολὴν εἶναι νομίσαν, ἐφ' ὃν ἀναφέρει τὰ
ἑαυτοῦ, καὶ ὡς ἀρχὴν τιμῶν ἄχρονον, καὶ τοῦ
μὴ δοκεῖν εἶναι ἀντίθεος. Ἐπεὶ καὶ παραδεδοσθῆναι
λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδεδοκῆναι γέγρα-
πται· καὶ ἐγγεῖρᾷ παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀνεί-
ληφθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἀνιστακῆναι καὶ ἀνείλ-

ληθῆναι πάλιν· ἐκεῖνα τῆς εὐδοκίας, ταῦτα τῆς
ἐξουσίας. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐφ' ἡ καὶ
ὁ Ζωναρᾶς· „Καὶ τὸ τῷ Πατρὶ ἐπιγραφῆσθαι τὰ
καταρδωμένα τῷ Υἱῷ εὐσεβές, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ
Υἱῷ ἀνατιθέναι ταῦτα οὐκ ἀποδοκιμαστέον· Θεός
γὰρ κακείνος ὁμοσθενὴς καὶ πάντα ἐπίσης δυνά-
μενος τῷ Πατρὶ. (Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὁκτω-
ήχου).

Τροπάριον.

„Τὴν ἄμετρόν σου εὐσπλαγχρίαν οἱ ταῖς τοῦ Ἰδοῦ σειραῖς συμ-
 „χόμενοι δεδορκότες, πρὸς τὸ φῶς ἠπειγόμετο, Χριστέ, ἀγαλλομέ-
 „μφ ποδὶ, Πάσχα κροτοῦντες αἰώριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „Καὶ ἔτι δεκτῶ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέ-
 „ρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἐπλασά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην Ἐδνῶν, λέ-
 „γοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύπτεσθε“· (Ἡσ. μθ΄. 8.) ὁ δὲ Δαβὶδ φάσκει· „Κύριος λυεῖ πεπεδημένους“· (Ψαλ. ρμέ. 6.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ ἀπ’ αἰῶνος δεδεμένοι ὑπάρχοντες ἀπὸ τὰ νοητὰ δεσμὰ τοῦ ἁδου, βλέποντες τὴν ἰδικήν σου ἄ-
 „μετρον εὐσπλαγχρίαν καὶ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκαταδέχθης νὰ καταβῇς ἕως εἰς αὐτὸν τὸν ἁδὴν ἵνα ἐλευθερώσῃς ἐκείνους ἀπὸ τοῦ σκότος, καὶ ἀναβιβάσῃς εἰς τὸ φῶς τῆς οὐρανίου σου βασιλείας, τοῦτο βλέποντες ἐκεῖνοι, ἐσπουδαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ πο-
 „δοῦμενον φῶς μὲ ποδάρια ἀγαλλόμενα· τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνων χαρὰν, ἥτις πλημυροῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐχύνετο καὶ εἰς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος ἕως εἰς αὐτοὺς τοὺς πόδας, καὶ ἐκαμνε τούτους νὰ τρέχουν μὲ ἀγαλ-
 „λίαν. Καὶ πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ἀγαλλιᾶσθαι τὰ ποδάρια ἐκείνων τῶν πεπεδημένων εἰς τόσους αἰῶνας, ἀφ’ οὗ ἐλύθησαν ἀπὸ τὰς νοητὰς ἀλυσίδας καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ ἐλευθερο-
 „δρόμησαν ἀπὸ τοῦ σκότος εἰς τὸ φῶς; Βέβαια οὕτως ἦτον ἀκόλουθον διὰ νὰ κάμουν οἱ τῇ ἀνεμπιστίᾳ πεπεδημένοι (1).

Οἱ αὐτοὶ δὲ ἐκ τῆς χαρᾶς κινούμενοι ἐκρότουν τότε καὶ ἑάρταζον ἀληθινὸν καὶ αἰώνιον Πάσχα, ἀνυμνοῦντες τὸν ἀναστάντα, καὶ ὅχι καθὼς ἐορτάζουσιν αὐτὸ οἱ ἐκ περιτομῆς Ἰουδαῖοι, τυπικὸν μόνον καὶ προσωρινὸν καὶ τῷ παρόντι βίῳ συγκαταλυόμενον· ἢ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, Πάσχα αἰώνιον ἐκρότουν οἱ ἐκ τοῦ ἁδου ἐλευθερωθέντες τὴν ἰδίαν ἀπολύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν. Ὅτι δὲ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Ἡσαΐου ἐπάρθη τὸ παρὸν Τροπάριον φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα· καθὼς γὰρ ὁ Ἡσαΐας δύο τινὰ ἀ-
 „γαφέρει, ἐλευθερίαν τῶν ἐν δεσμοῖς πεπεδημένων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἐν τῷ σκότει εὐρι-
 „σκομένων· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης δύο ἐδῶ ἀναφέρει, πεπεδημένους μὲ τὰς σειράς (ἦτοι σχοινία τοῦ ἁδου), καὶ ἀνακαλυπτομένους ἀπὸ τοῦ σκότος.

Σημείωσαι δὲ ὅτι ὅσα λέγονται ἐδῶ περὶ τοῦ ἁδου, οὐ λέγονται πραγματικῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ νοητῶς καὶ κατὰ προσωποποιίαν· οὔτε γὰρ οἱ ἐν τῷ ἁδὴ εὐρισκόμενοι ἔχουσι σῶμα καὶ πόδας, ψυχὰ καὶ γυμναὶ σωμάτων ὑπάρχοντες, οὔτε ὁ ἁδὴ εἶναι κινέ-
 „να ζωντανὸν ἢ λογικὸν πρᾶγμα, οὔτε σειρὰς αἰσθητὰς ἔχει καὶ δεσμὰ διὰ νὰ δένη-
 „τοὺς ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενους, ἀλλὰ νοητὰς· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος λέγει περὶ τῶν νοητῶν σειρῶν τῶν Δαιμόνων· „Ὁ Θεὸς Ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
 „σειραῖς ζόφου τартарώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους“· (β΄. Πέτρ. β΄. 4.) ἔξω μόνον ἂν θέλῃ τινὰς νὰ εἰπῇ ὅτι ἁδὴ νοεῖται ὁ Διάβολος ὁ τοῦ ἁδου πρωταίτιος καὶ ἄρχων, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν.

Τρο-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν Ζωναρὰν ἐν τῷ Γ΄. ἡχῳ τῆς Ὁκτωήχου· „Δέσμοι ὡς περ ἐν τῷ ἁδὴ ἦσαν οἱ
 „ἀνθρώποι καὶ ὑπὸ τοῦ θανάτου κατεῖχοντο, ἀνε-
 „πιστίᾳ πεδούμενοι πῦ ἐκεῖθεν ἀνακλήθηναί ποτε“·
 „οἱ μὲν γὰρ Δίκαιοι ἡλπίζον ἀνάστασιν, ὡς οὗτος
 „ὁ θεοῦ Πατήρ (Ἰωάννης δηλ. ὁ Δαμασκηνός)
 „ἀλλὰ ὅσους λέγει· „Ἐμνημόνευσόν σου αἱ κατα-

„κλεισθεῖσαι τῷ ἁδὴ ψυχὰς, καὶ ἐκλείπουσαι τῶν
 „δικαίων, καὶ παρὰ σοῦ σωτηρίαν προσνύχοντο“·
 „οἱ δὲ ἄλλοι τῶν τεθνεώτων ἀνέλπιστον εἶχον τὴν
 „ἐκείθεν ἀπόδρασιν· τοῦ δὲ Κυρίου θανάτου καὶ
 „ἀναστάσεως... ἐλύθησαν καὶ ἐκεῖνοι τοῦ τῆς ἀ-
 „νεμπιστίας δεσμοῦ, πληροφορηθέντες ὅτι μέλλουν
 „ἐξάπαντος ἀναστῆναι“.

Τροπάριον.

„ Προέλθωμεν λαμπαδηφόροι τῷ προϊόντι Χριστῷ ἐκ τοῦ μνή-
 „ ματος ὡς Νυμφίῳ, καὶ συμεορτάσωμεν ταῖς φιλεόρτοις τάξεσι
 „ Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ ἱερὸς Μελεῳδὸς νὰ ὀρθρίσωμεν
 μετὰ τὰς μυροφόρους γυναῖκας εἰς δοξολογίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος· οὕτω καὶ εἰς τὸ
 Τροπάριον τοῦτο, βλέπων τὸν εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Χριστοῦ νὰ βαστάζῃ κηρία ἀναμμένα, ἀ-
 ποδέχεται τὸ ἔργον τοῦτο ὡς θεάρεστον· ἵτοι τὴν κηροφορίαν καὶ λαμπαδηφορίαν (1)·
 διὸ παρακινεῖ ἡμᾶς εἰς αὐτὸ, παράδειγμα προβάλλων τὰς πέντε φρονίμους Παρθένους,
 αἱ τινες, μετὰ τὸ νὰ εἶχον κεκοσμημένας τὰς λαμπάδας τὰν, ἐμβῆκαν εἰς τὸν νοπτόν θαλά-
 μον μαζί μετὰ τὸν Νυμφίον Χριστόν. Λέγει λοιπὸν οὕτως ὁ Ἀσματογράφος· Ὡς Χριστάνυμοι
 λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων, ἐλᾶτε νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὁ ὁποῖος σήμε-
 ρον ἐμβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον ὡς Νυμφίος ἀπὸ νυμφικὸν θαλάμον· ὡς πλησιάσωμεν δὲ εἰς
 αὐτὸν βαστάζοντες εἰς τὰς χεῖράς μας ἀναμμένας λαμπάδας κατὰ μίμνησιν τῶν πέντε ἐ-
 κείνων φρονίμων Παρθένων. Λαμπάδας δὲ λέγω ὅχι μόνον τὰς ἐξωτερικὰς, τὰς κατε-
 σκευασμένας ἀπὸ κηρίον, ἢ λάδι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐσωτερικὰς, τὰς κατεσκευασμένας ἀπὸ
 ἀρετῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνης πλουσιοπάροχον· αὕτη γὰρ ἔχει νὰ στολίσῃ τὰς
 λαμπάδας μας, καὶ αὕτη ἔχει νὰ τὰς φυλάττῃ ἀσβέστους. Ἐὰν δὲ ἡ πρὸς τοὺς πτω-
 χοὺς ἐλεημοσύνη ἡμῶν ᾖ οὐκ ὀλίγη, ἀκολουθῶς καὶ τὸ ἔλαιον τῶν λαμπάδων μας θέλει
 ὀλι-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν φιλολόγων
 ὅτι διὰ ἑξ αἰτίας ἀνάπτονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ
 φῶτα, κηρία καὶ λαμπάδες καὶ λύχνιοι. Πρῶτον,
 εἰς δόξαν Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός τοῦ φωτίζον-
 τος πάντα ἄνθρωπον· δεύτερον, πρὸς δόξαν τοῦ
 σκότους τῆς νυκτός καὶ παρηγορίαν· ὅθεν ἔγραψεν ὁ
 θεῖος Ἱερώνυμος κατὰ Βιγλαντίου· „Κηρία οὐκ ἐ-
 „ πὶ λαμπρὰς ἡμέρας ἀνάπτονται, ἀλλ' ἵνα τὴν νύ-
 „ κτηνὴν ζώωσιν ἀμωσγέπως παραμυθίσωμεν·
 „ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς
 „ ἡμῖν λαμπροφωρία καὶ φωταγωγία, ἢν ἰδίᾳ σε καὶ
 „ δημοσίᾳ συνεισέταμεθα, δαΐλει τῷ πυρὶ τὴν νύ-
 „ κτα καταφωτίζοντες· (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα)·
 „ τρίτον, εἰς σημεῖον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης· ὅθεν εἴ-
 „ πειν ὁ ἀνωτέρω θεῖος Ἱερώνυμος· „Ἐν ταῖς ἀνὰ πᾶ-
 „ σαν τὴν Ἀνατολὴν Ἐκκλησίαις, ἐν ᾗ τὸ Εὐαγ-
 „ γέλιον ἀναγινώσκειται, ἀνάπτεται φῶτα καὶ τοῦ
 „ Ἡλίου λαμπρὰς ἀναγίζοντος, οὐχὶ τρόντι πρὸς
 „ ἀπέλασιν σκοπούς, ἀλλ' εἰς ἐπίδειξιν σημεῖου χα-
 „ ρᾶς καὶ φαιδρότητος· „ τέταρτον, εἰς τιμὴν τῶν
 „ Μαρτύρων καὶ τῶν Ἀγίων· ὅθεν ἔλεγεν ὁ αὐτός Ἱε-
 „ ρώνυμος· „Εἰδὲ καὶ τινες ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τιμὴν
 „ τῶν Μαρτύρων τοῦτο ποιοῦσι (τὸ ἀνάπτειν δηλ.
 „ κηρὸς καὶ λαμπάδας), τίς ἢ ἐντεῦθεν ζημιάς (ἡ-
 „ τοι οὐδεμία) Καὶ ὅσοι ἀρὰ κηροῦς ἀνάπτουσι,
 „ κατὰ τὴν πίστιν αὐτῶν μισθὸν ἔχουσιν· ὡς ὁ
 „ Ἀπόστολος φησὶ· „Καθὰ προαιρεῖται ἕκαστος·
 „ ὅθεν καὶ ἐν τῇ κηδεῖα τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κυ-
 „ πριανοῦ φωταγωγία ἐγένετο, ὡς ἰστένησεν ὁ Διά-
 „ κωνος Πόντιος ὁ τὰ κατ' αὐτὸν βιογραφήσας. Πέμ-

πτον, αἱ ἀναπτόμεναι λαμπάδες νοοῦνται ἀναγωγι-
 κῶς εἰς ἄλλο νόημα καὶ μυστήριον· αἰνίσσονται γὰρ
 αὐταὶ τὸ φῶς τῶν καλῶν ἡμῶν ἔργων, καθὼς εἶπεν
 ὁ Κύριος· „Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπρο-
 „ σθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
 „ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
 „ Οὐρανοῖς·. Νοοῦνται δὲ αὐταὶ καὶ εἰς τὸ μυστή-
 ριον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι κίωνι φωταγωγίας· ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Αἱ λαμπάδες, ὡς
 „ περ ἀνάφεις, τῆς ἐκείθεν φωταγωγίας μυστήριον,
 „ μετ' ἧς αἱ φαιδραὶ καὶ παρθένοι ψυχαὶ τῷ Νο-
 „ μῷ Χριστῷ ἀπαντῶσι· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)
 „ (ὅρα καὶ Κύριλλον τὸν Ἱεροσκελῶμον ἐν τῇ Δ'. Κα-
 „ τηχήσει, καὶ τὸν Αὐγουστίνον εἰς τὸν ΙΕ'. Φαλ-
 „ μόν, καὶ Εὐσέβιον εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Κων-
 „ σταντίνου βιβλ. Δ'. κεφ. ΚΒ'.) Ἐφ' οὗ καὶ ὁ Ἱερώ-
 „ νυμος ὅτι ἐν τῇ σαφῇ τοῦ Ὁσίου Παύλου πολὺ
 „ πληθὺς ἡδρώσθη Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν λαμπαδη-
 „ φορούντων· καὶ ὁ Νύσσης τὰ αὐτὰ λέγει εἰς τὸν
 „ βίον τῆς Μακρίνης· καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὴν ἀνα-
 „ κομιδὴν τοῦ λειψάνου τῷ θεῷ Χρυσόστομον· (Ὅρα
 „ περὶ τούτου εἰς τὴν Ἱερὰν Τελετουργίαν σελ. 348.)
 „ Προστίθῃμι ἐνταῦθα καὶ ἕκαστον αἰτίον, διὰ τὸ ὅ-
 „ ποῖον ἀνάπτονται αἱ λαμπάδες· ἵτοι διὰ τὴν συγ-
 „ χῶρσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ταύτας προσφερόντων,
 „ ὅσον γὰρ αὐταὶ ἀνάπτουσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς
 „ τοὺς ἁγίους, τοσοῦτον συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι
 „ ἐκείνων εἴτε ζώντων, εἴτε κεκοιμημένων, ὡς εἶπεν
 „ ὁ Μάρτυς Δημήτριος εἰς τὸν αὐτοῦ προσημῶριον,
 „ τὸν τὰς λαμπάδας κλέπτοντα.

ολιγοστεύσει, καὶ ἔχει νὰ κάμῃ αὐτὰς νὰ σβεσθοῦν εἰς ἓνα καιρὸν ὅπου δὲν εὐρίσκομεν πλέον πτωχοὺς νὰ ἐλεήσωμεν, καὶ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν νὰ εὐτρεπίσωμεν τὰς λαμπάδας μας· τὸ ὅποιον ἄμποτε νὰ μὴ πάθωμεν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἔλαιον πλούσιον εἰς τὰς λαμπάδας μας διὰ τῆς πρὸς τοὺς πτωχοὺς πλουσίας ἐλεημοσύνης, ἵνα ὑπαντήσωμεν τῷ νοητῷ Νυμφίῳ Χριστῷ, ὃς τις σήμερον ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἵνα ἔμβωμεν μαζί με αὐτὸν εἰς τὸν οὐράνιον νυμφῶνα, αἰωνίως με τοῦτον συναγαλλόμενοι.

Οὐ μόνον δὲ ἂς πλησιάσωμεν εἰς τὸν Χριστὸν λαμπαδηφοροῦντες, ἀλλὰ καὶ ἂς συνεορτάσωμεν μαζί με τὰς φιλεόρτους τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ποθοῦσι γὰρ καὶ ἐκείναι νὰ ἐορτάζουν σήμερον, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν τὸν Δεσπότην τῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς σήμερον διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀφθαρτισθέντας καὶ ἀθανατισθέντας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πείθομαι γὰρ καὶ ἐκείνας (τὰς Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων) συναγάλλεσθαι καὶ συμπληροῦν σήμερον, εἴπερ εἰς φιλάνθρωποι καὶ φιλόθεοι“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν)· ἀτοπον γὰρ πρᾶγμα εἶναι κατὰ ἀλήθειαν οἱ μὲν Ἀγγελοὶ νὰ ἐορτάζουν διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν, ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες νὰ μὴ ἐορτάζωμεν μαζί με ἐκείνους τοῦ Θεοῦ Πάσχα τὴν κοσμοσωτήριον ἐορτήν, ἀλλὰ νὰ λυπούμεθα τρόπον τινὰ εἰς τὴν σωτηρίαν μας.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἰς τὸν Λόγον τοῦ Πάσχα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εὐκαιρον σήμερον“· „Σήμερον χαρὰ πανταχῶς τῆς οἰκουμένης καὶ εὐφροσύνη πνευματικὴ· σήμερον καὶ τῶν Ἀγγέλων ὁ δῆμος, καὶ πασῶν τῶν ἁγίων Δυνάμεων ὁ χορὸς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀγάλλονται. Ἐννόησον τοίνυν, ἀγαπητέ, χαρὰς μέγεθος, ὅτι καὶ αἱ ἁγία Δυνάμεις ἡμῖν συνεορτάζουσι· συγχαίρουσι γὰρ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς· καὶ γὰρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἡ χάρις ἡ παρὰ τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδογὴ· διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνονται ἡμῖν συνεορτάσαι“. Καὶ πάλιν εἰς τὸν κατὰ μεθυσάντων λόγον, καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν οὕτω λέγει· „Σήμερον ἐν γῇ χαρὰ· σήμερον ἐν Οὐρανῷ χαρὰ· εἰ γὰρ, ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ ἐπιστρέφοντος, χαρὰ ἐπὶ γῆς καὶ Οὐρανοῦ, πολλῶ μᾶλλον, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἐξαρπασθείσης τῶν χειρῶν τοῦ Διαβόλου, χαρὰ ἔσται ἐν Οὐρανῷ. Νῦν σικιτῶσιν Ἀγγελοὶ· νῦν χαίρουσιν Ἀρχάγγελοι· νῦν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ μετ' ἡμῶν ἐορτάζει τὴν παροῦσαν ἐορτήν“.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ συμέτριψας μοχλοὺς
 „αἰωρίους κατόχους πεπεδημένων, Χριστέ, καὶ τριήμερος, ὥς ἐκ
 „Κήτους Ἰωρᾶς, ἐξαμέστης τοῦ τάφου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτον τὸν Εἰρμόν προσαρμόζει ὁ Μελῳδὸς τόσον μετὰ τὴν ἔκτην Ὡδὴν τοῦ Ἰωᾶ, ὅσον καὶ μετὰ τὴν ἐορτήν τῆς Ἀναστάσεως· δανεισάμενος γὰρ ἀπὸ τὸν Ἰωᾶν τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ κατόχοι αἰώνιοι“, (Ἰω. β'. 6.) καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὸν Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὁ Θεᾶνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσὺ κατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς, εἰς τὸν ἄδην· ἐκεῖ δὲ καταβάς, ἐτσάκισας τοὺς μοχλοὺς, οἱ τινες κατεκράτουν εἰς τὸν αἰῶνα τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ πεπεδημένους. Τὸ „Κάτοχοι αἰώνιοι“ δηλοῖ καὶ ὅτι οἱ μοχλοὶ ἐκεῖνοι ἦτον στέρως καὶ ἀσφαλῶς ἐρρίζωμένοι, καὶ δὲν ἐσυντρίφθησαν ἐκ τοῦ αἰῶνος ἀπὸ κατένα ἀνθρώπων.

Ὅθεν καὶ ὁ Σευῆρος προσαρμόζει εἰς τὸν Χριστὸν τὸ ρητὸν τοῦτο περισσότερον παρὰ εἰς τὸν Ἰωᾶν· καθότι ὁ μὲν Ἰωᾶς πραγματικῶς δὲν κατέβη εἰς τὴν τοιαύτην γῆν, ἀλλὰ ὁ Κύριος, ὃς τις κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαίου πύλας χαλκᾶς συνέτριψε, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν· „Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὅρη ὁμαλιᾶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δώσω σοι θῆ-
 „σαυ-

„σαυρούς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους“ (Ήσ. μέ. 2.) ὥστε ἡ συντριβὴ τῶν μοχλῶν τοῦ Ἀδου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἠσαίου, καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἰωανᾶ, καθότι εἰς αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται συντριβή. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελαβδὸς ὅτι ἀφ' ἑ ἐσὺ, Κύριε, ἐσυντρίψας τοὺς μοχλοὺς τοῦ Ἀδου, ἀνέστης ἀπὸ τὸν τάφον τριήμερος, ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἰωανᾶς ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ Κῆτος τριήμερος, καθὼς ὁ ἴδιος τὸ προεῖπες. „Ὡς περ ἡ Ἰωανᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ Κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“. (Ματθ. 1β. 40.) Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἰωανᾶ λέγων. „Γῆν, τὴν παχεῖαν τῆς κακίας ἔξιν εἶπεν, αἰωνίους δὲ μοχλοὺς, τὰς συγκροτούσας τὴν χειρίστην ἔξιν ἐμπαθεῖς προσπαθείας τῶν ὑλικῶν“. (Κεφ. 4β. τῆς 5'. ἐκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν) (1)

Τροπάριον.

„Φυλάξας τὰ σήματρά σου, Χριστέ, ἐξηγέρθης τοῦ τάφου ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμνηάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου, καὶ ἀμέψας ἡμῖν Παραδείσου τὰς πύλας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόημα ὅλον τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι τοιοῦτον. Καθὼς ἐσὺ, ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, ὅταν ἐγεννήθης, ἐκβῆκες ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ κατάληψιν ἀπὸ τὴν παρθενικὴν μήτραν τῆς ἀγίας σε Μητρός, χωρὶς να λυμνήης (ἦτοι να φθείρης) ὁλότελα τὰ κλεῖθρα τῆς παρ-

(1) Δύω πράγματα πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· πρῶτον πῶς εἶναι τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, καὶ δεύτερον διὰ τί ἐγενε τριήμερος. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀρχίζει τὸ νυχθήμερον οὐχὶ ἀπὸ τοῦ πρωί, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας· ὅθεν εἶπεν ὁ Συναίτης Ἀναστάσιος ὁ καὶ Ἱερομάρτυς. „Κατὰ μὲν τὴν Μωσαϊκὴν τοῦ Κόσμου κοσμοποιίαν, ἀδύνατόν ἐστιν εἶπεν τὴν νύκτα προτερεῖν τῆς ἡμέρας· πρῶτην γὰρ ἡ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός φύσις τὴν ἡμέραν ἐδυμύργησε· καὶ λοιπὸν ἐγένετο ἑσπέρα, δύσαντες τοῦ φωτός, καὶ ἐγένετο νύξ, καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία. Ἐπειδὴ δὲ, εἰς τὴν ἐν Χριστῷ καινὴν κτίσιν, ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὐκέτι τῇ Μωσαϊκῇ ἐπιστάμῃ ἀκολουθεῖ, ἐπεὶ εὐρεθίσται ὁ Χριστός Σαββάτῳ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν· διὰ τὸτο ὡκονόμισε καὶ προσέταξεν ὁ Θεὸς καὶ Ἰουδαίους ἀπὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς ἀρχεῖσθαι τοῦ Σαββάτου, ἵνα μὴ ἔχωσιν εὐλογον προάσιν κατ' ἡμῶν, ἀρχομένων ἀπὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου τῆς Κυριακῆς· τοῦτο δὲ πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα μάθῃς ὅτι ἀπὸ σκοτὸς εἰς φῶς ἤλθομεν“ (Ἐρωταποκρίσ. πζ.). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε κατὰ τὴν ἐννῆσθιν ὥραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ἡ δὲ Παρασκευὴ ἀρχίσεν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς μεγάλης Πέμπτης, ἰδοὺ μία ἡμέρα· ἀπὸ τοῦ μέρους γὰρ τὸ ἅλον λαμβάνεται· πάλιν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς εἰς τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου εἶναι μία ἡμέρα ὁλόκληρος τὸ Σάββατον, ἥτις δευτέρα ἀριθμεῖται· ἀπὸ δὲ τῆς ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου ἀρχίζουσα ἡ Κυριακὴ τελεῖται εἰς τὴν ἑσπέραν αὐτῆς· ἰδοὺ καὶ τρίτη ἡ-

μέρα, ἥς μετὰ τὴν ἔκτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνέστη ὁ Κύριος. Οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ πλέον πιθανώτερος· καὶ ἐν τῇ Λευϊτικῇ δὲ ὁ νόμος οὗτος τοῖς Ἰουδαίοις παρεδόθη ὑπὸ Θεοῦ προσταζόμενος. „Ἀπὸ ἑσπέρας, ἕως ἑσπέρας σάββατιτε τὰ Σάββατα ὑμῶν“ (Λευ. κγ. 32.) ὅ τινι νόμῳ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἤδη ἀκολουθεῖ.

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἦτοι διὰ τί τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγένετο, ταῦτα λέγει Μακάριος ὁ Χρυσοκίφαλος. „Ἐδε γὰρ παρακαλεῖται, ὅτι τῶν φυλασσόντων καὶ εἰσὼ τῶν τριῶν ἡμερῶν, τὸ δαῦμα γενέσθαι τῆς ἐγέρσεως, ὅτι τὸ μὲν ἐντός τοῦ καιροῦ τῆς ἀσφαλείας ἀνέγκλητον ἦν, ὑπὸ πτόν δὲ τὸ ὑστερῆσαι· καὶ τὸ μὲν ταχύτερον τῆς προδισμίας δυνάμει, τὸ δὲ βραδύτερον ἀσθενείας· ἡδύνατο μὲν γὰρ καὶ ἅμα τῇ τελευτῇ τῇ καὶ παρ' αὐτὴν τοῦ θανάτου τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκτελεῖν, ὡς ἴδιον καὶ ἄλλ' ἵνα πιστωθῇ τῇ θανάτου τὸ μυστήριον, καὶ μηδενὶ λέγειν ἐξ ἧς μὴ τεθυνηκέναι τοῦτον, τριταῖος ἀνίστη· ἵνα δὲ πάλιν μὴ πλέον ἐν τῇ νεκρώσει διαμεῖναι συκοφαντηθῇ τὸ τῆς ἀναβιώσεως, οὐδ' αὐτὸ συντελεσθῇ ἡνέσχατο τοῦ τριημέρου τὸ διάστημα· ἀλλ' ἀνίστη μὲν καὶ πρὸ τῆς προδισμίας, τὴν δὲ τῆς ἀναστάσεως ὥραν εὐδελὶ γνωστὴν ἐποίησας· ὅθεν οὐδὲ λέγειν περὶ ταύτης τοῖς Εὐαγγελισταῖς ἐξεγένετο· τὴν δὲ τῶν μυροφόρων ἀφίξιν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν συνδρομὴν διασημαίνοντας, τῆς ἀγγελικῆς παρουσίας μάλιστα μέμνηται“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάστασιν). Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα παρὰ τοῦ Χρυσορόχμονος ὁ Χρυσοκίφαλος.

παρθενίας της· τοικτοτρόπως καὶ ὅταν ἀνέστης ἐφύλαξας σῶα καὶ ὁλόκληρα τὰ σήμαντρα· ἦτοι τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου, μετὰ τὰς ὁποίας ἐσφάλισαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· „Οἱ δὲ πορευθέντες, φησὶν, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον „μετὰ τῆς Κουστῶδίας“. (Ματθ. κζ'. 66.) Διαπεράσας δὲ, Κύριε, ἀφθόρως καὶ ὑπὲρ λόγον τὰς δύο αὐτὰς κεκλεισμένας πύλας, τόσον τῆς παρθενικῆς κοιλίας, ὅσον καὶ τοῦ ἐσφραγισμένου τάφου, ἐκατέρωθως τοῦτο τὸ μέγα καὶ θαυμασίον ὄντως κατόρθωμα· διὰ μέσου γὰρ τῶν δύο αὐτῶν ἀνοίξεις εἰς ἡμᾶς τὰς ἑως τότε κεκλεισμένας πύλας τοῦ Παραδείσου.

Πλὴν πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι μέχρι τούτου ὁμοιάζει ἡ ἁγία Παρθένος μετὰ τὸν ἅγιον τάφον τοῦ Κυρίου, τὰ δὲ ἀπόλουθα εἶναι ἀνόμοια· ἡ μὲν γὰρ ἁγία Παρθένος ἔμεινεν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα Παρθένος, καὶ ὥσπερ ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, καὶ ἐν τῷ τόκῳ Παρθένος, οὕτω καὶ μετὰ τόκον Παρθένος ἔμεινε, καὶ ἔει' Ἀειπαρθένος· κεκλεισμένη γὰρ αὕτη διεφυλάχθη, κατὰ τὸ πρὸς Ἰεζεκιήλ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ λόγιον· „Υἱὲ ἀνθρώπου, „ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐ- „τῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς“· καὶ δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσ- „θέτει „Καὶ ἔσται κεκλεισμένη“· (Ἰεζ. μδ'. 2.) (1) ὁ δὲ τάφος ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καὶ ὕστερον ἀφ' οὗ ὁ Ἀγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ αὐτὸν ἀνοιχθῇ, αἱ δὲ μυροφόροι γυναῖκες ἐμβῆκαν εἰς αὐτόν· „Εἰσελθοῦσαι, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λου- „κᾶς, οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ“· (Λουκ. κδ'. 3.) ἀλλὰ καὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν αὐτὸν τάφον εἰσῆλθον, καὶ πρὸ αὐτῶν δὲ οἱ Ἀγγελοι εἰσέβηκαν εἰς αὐτόν. Καὶ τί λέγω ὅτι ἐμβῆκαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου Ἀγγελοι καὶ Ἀπόστολοι καὶ Μυροφόροι; Καὶ πολλοὶ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὶ Βάρβαροι καὶ Ἕλληνες, οἱ κατὰ και- ροὺς τὴν Ἱερουσαλὴμ κυριεύσαντες, ὅταν ἤθελον, ἐμβαινον εἰς αὐτόν.

Τροπάριον.

„Σωτέρ μου τὸ ζᾶμ τε καὶ ἄδυτον Ἱερεῖον, ὡς Θεὸς σεαυτὸν ἐκ- „σίως προσαγαγὼν τῷ Πατρὶ, συμαμέστησας παγγελίᾳ τὸν Ἀδὰμ „ἀρασταὺς ἐκ τοῦ τάφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν εἰς τὸ Πάσχα λόγων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶν· „Οὐδὲ ταύτας (τὰς θυσίας τῆ νόμου) ἀνιέρεις παντελῶς „ἀφῆκεν, οὐδὲ ἀσυντελεῖς, οὐδὲ μέχρι φιλοῦ προΐούσας τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τὸ μέγα καὶ „ἄδυτον Ἱερεῖον, ἔν ὧς εἶπα, ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει (2), ταῖς νομικαῖς θυσίαις „ἐγ-

(1) Ὅθεν αἰσχυνέσθασαν οἱ Ἀντιδικομαριανῖται, οἱ τινες ἐτόλμησαν νὰ εἰποῦν οἱ πατριάρχαι ὅτι με- τὰ τὸ γεννηθῆναι τὸν Σωτῆρα συνήφθη ἡ Παρθένος τῷ Ἰωσήφ, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἐπιφάνιος Τόμ. β'. κατὰ αἵρέσεων· ὅθεν λέγει ὁ Χρυσόρρῃμων· „Τὴν οὕτω „γενομένην Μητέρα, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν καὶ ξένων „καταξιώδειςαν λοχευμάτων, οὐκ ἂν δίκαιος ᾖν ὁ „Ἰωσήφ ὑπεμείνει λοιπὴν γυνῶναι“. (Ὁμιλ. Ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον) Εἶδὲ συγχίζει αὐτὰς τὸ „Καὶ „οὐκ ἐγένωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν Υἱὸν αὐ- „τῆς τὸν πρωτότοκον“, ὡς ἀκούσων πᾶς θαυμα- „στῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ αὐτὸς Χρυσόρρῃμων· „Τὸ „ἕως, ἐνταῦθα εἰρηκεν, οὐχ ἵνα ὑποπτεύσῃς ὅ- „τι μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἐγένω, ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι „πρὸ τῶν ὁδῶν πάντως ἀνέπαφος ἦ ἡ Παρθένος.

„Τίνος ἔν ἐνεκεν φησὶ τὸ „ἕως οὗ ἔτεκεν“; Ὅτε „ἔδος τῇ Γραφῇ τοῦτο πολλάκις ποιεῖν, καὶ τὴν „ῥῆσιν ταύτην μὴ ἐπὶ διωρισμένον τιθεῖναι χρόνον· „καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς Κιβωτῆ φησὶν „Οὐχ ὑπέ- „στρεψεν ὁ Κόραξ, ἕως ἔξυρνήθη ἡ γῆ· καὶ ταῖς „οὐδὲ μετὰ ταῦτα ὑπέστρεψε· καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ „δὲ δικαιοδομένη φησὶν· „Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως „τῷ αἰῶνος σὺ εἶ“, οὐχ ὅπως τιθεῖται ἐνταῦθα· „(2) Ἐπειδὴ τὰ λόγια ταῦτα τῷ Θεολόγῳ ἔχουσι „κάποιαν δυσκολίαν, διὰ τοῦτο παραδέτω ἐδῶ χάριν „τῶν φιλολόγων τὴν ἐρμηνείαν ὅπου ποιεῖ εἰς αὐτὰ ὁ σχολιαστὴς Νικητᾶς· „Μέγα καὶ ἄδυτον ὀνομάζει „τὸν Χριστὸν Ἱερεῖον· μέγα μὲν ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ „μείζον, τὴν σύγκρισιν ὅπως φέρων τὴν πρὸς ἑτε- „ρον· Ἱερεῖον δὲ, ὡς ὑπὲρ τοῦ Κόσμου σφαγιαζόμε-

„ἐγκαταμέμικται· καὶ οὐ μικρὸν μέρους τῆς οἰκουμένης, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον, ἀλλὰ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ διαιωρίζον καθάρισον“· ὁμοίως ἐρανίσθη τὸ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νόημα ὅπου ἀναφέρει εἰς τὸν ἴδιον λόγον ὁ Θεολόγος· ἀπορήσας γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ πρῶτον εἰς ποῖον ἔδωκε τὸ αἷμα ὁ Μονογενὴς, ἀρά γε εἰς τὸν ἀντικείμενον ἐχθρὸν, ἢ εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λύει ἔπειτα τὴν ἀπορίαν, καὶ κρίνει δίκαιον ὅτι ὁ Πατὴρ ἔλαβε τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ· ὅχι ὅτι ἐζήτησεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν Υἱόν, ἢ ὅτι τὸ ἐχρειάσθη, ἀλλὰ ἔλαβεν αὐτὸ διὰ τὴν οἰκονομίαν, καὶ διότι ἐχρειάσθη νὰ ἀγιασθῇ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὸν τύραννον Διάβολον, καταδικάσας αὐτὸν μετὰ βίαν, καὶ ἐπιστρέψῃ ἡμᾶς εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ, μεσιτεύσαντος ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Πατρὸς οἰκονομήσαντος τὴν προσφορὰν τοῦ ἰδίου αἵματος.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο (τὸ ἄδυτον Ἱερεῖον, καὶ τὴν προσφορὰν τῶν αἵματος τῶν Χριστῶν) ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ Σωτήρ μου, ὅστις εἶσαι τὸ ζωντανὸν καὶ ἄδυτον Ἱερεῖον, ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, ἡγουν ἐπὶ τῇ φύσει τῆς Θεότητος, ταῦτόν εἶπεν, καθὼ εἶσαι Θεός, σὺ καθὼ μὲν Θεὸς ἐμεινας ζῶν καὶ ἄδυτος, καθὼ δὲ ἄνθρωπος, ὡς θύτης (ἦτοι Ἀρχιερεὺς) ἅμα καὶ θῦμα ἐπρόσφερες θεληματικῶς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου καὶ τὸ αἷμά σου καὶ τὸ πνεῦμά σου· ἦτοι τὴν ἀγίαν ψυχὴν σε παρέδωκας, καὶ ἔως ἐτύθης μὲν καὶ ἀπέθανες καθὼ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅμως καθὼ Θεὸς ἀνέστης ἀπὸ τὸν τάφον, ἐνώσας πάλιν τὴν ψυχὴν σου μετὰ τοῦ σώματος καὶ ζωοποίησας αὐτό· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ συνανέστησας μαζὶ μετὰ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸν Ἀδὰμ παγγενῇ· ἦτοι μετὰ ὅλον τὸ γένος του.

Ὡδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ Παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος, γερόμενος ἄνθρωπος, πάσχει ὡς θνητὸς, καὶ διὰ πάθους τὸ θνητὸν ἀφθαρσίας ἐνδύει εὐπρέπεια, ὁ μόμος εὐλογητὸς τῶν Πατέρων Θεὸς καὶ ὑπερέμδοξος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Χριστὸς, λέγει, ὅστις καθὼ Θεὸς ἐσυγκατέβη τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον εἰς εἶδος καὶ μορφήν Ἀγγέλου, καὶ διέσωσε τοὺς τρεῖς Παῖδας ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου, ὥστε δὲν ἠνέχλησεν αὐτοὺς τὸ πῦρ οὐδὲ μέχρι τριχός· „Ὁ δὲ Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξήτιναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον, καὶ οὐχ ἤφατο αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοὺς“· (Λέν. 25.) αὐτὸς ἐκεῖνος, λέγω, ὁ τοὺς τρεῖς Παῖδας διασώσας, ὕστερον γενόμενος ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ, καὶ πτωχεύσας τὴν ἰδικήν μου θνητότητα, πάσχει καθὼ θνητὸς· πλὴν διὰ μέσου τοῦ ἰδίου πάθους ἐνδύει εὐπρέπειαν ἀφθαρσίας τὸ θνητὸν φύραμα τοῦ Ἀδὰμ καὶ τὸ ἰδικόν μας· ἐπειδὴ ὅχι μόνον αὐτὸς ἐνεδύθη μετὰ τὴν ἀνάστασιν εὐπρέπειαν καὶ ἀφθαρσίαν καθὼ ἄνθρωπος, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Δαβὶδ, „Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο“, (Ψαλ. 132. 1.) ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς

„τον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἄδυτον δὲ ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, τουτέστιν ἐπὶ τῇ Θεότητι· αὐτὸν γὰρ οὐκ ἔπαθεν, οὐδὲ ἐτύθη· πρώτη δὲ φύσις ἡ Θεότης, ὡς ἀρχὴ οὐσῶν τῶν ἄλλων φύσεων, καὶ ὡς κρείστων τῆς ἀνθρωπότητος. Καλέσας δὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα Χριστὸν θυτὸν καὶ ἄδυτον, καὶ αἰσθόμενος ὅτι εἰκὴν ὁ λόγος αἰνίγματι, ἐπήγα-

„γετὸ· „Ἰν' αὐτῷ εἶπω“ διὰ τὸ θεραπεῦσαι καὶ ταρμαυθῆσθαι τὸ πόλημα... Λέγει δὲ αὐτὸ καὶ „Διαιωρίζον καθάρισον καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τὰς νομικὰς θυσίας· ἐκείναι γὰρ τὴν γῆν μόνον τῶν Ἰουδαίων ἐκάθαρον, καὶ μέχρι τινός, καὶ ἐφ' ἁμαρτήματος ὠρισμένον“.

τούς φθαρέντας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐνέδυσσε τὴν ἀφθαρσίαν δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, καὶ διὰ τὴν φυσικὴν σικειότητα καὶ συγγένειαν ὅπου εἶχεν ἡ παρ' αὐτοῦ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης μὲ τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπότητα.

Ὅτι δὲ ὁ ἐν μορφῇ Ἀγγέλου καταβάς εἰς τὴν κάμινον καὶ διαφυλάξας ἀφλέκτους τοὺς τρεῖς Παῖδας ἦτον ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐμαρτύρησε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ, λέγων· „Ὡς δὲ ἐγώ, ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας, λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορά οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὁρατὶς τοῦ τετάρτου, ὁμοία „Υἱῷ Θεοῦ“· (Δαν. γ'. 25.) καὶ πολλοὶ δὲ Πατέρες τὸν καταβάντα Ἀγγελον ἐν τῇ καμίνῳ ἐνόησαν ὅτι εἶναι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ὅρα δὲ πῶς ὁ Μελωδὸς προσφυῶς ἐσυνάρμοσε τὸν Εἰρμὸν τῆτον καὶ μὲ τὴν ἐβδόμην Ὡδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ μὲ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐφυλάχθησαν ἀβλαβεῖς καὶ ἀδιάφθοροι ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου· οὕτω καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ θνητὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ὅχι μόνον ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἔπαθε διαφθορὰν (ἦτοι διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη στοιχεῖα), ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν προσέλαβεν.

Τροπάριον.

„Τυραῖκες μετὰ μύρων Θεόφρονες ὀπίσω σου ἔδραμον· ὅμ δὲ ὡς
„Θνητὸν μετὰ δακρύων ἐξήλθουμ προσεκύμνησιν χαίρουσαι ζῶντα
„Θεόν, καὶ Πάσχα τὸ μυστικὸν σοῖς, Χριστέ, Μαθηταῖς εὐνυ-
„γελίσαρτο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τοῦ Ἕσματος τῶν ἁσμάτων· οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἡ νοητὴ νύμφη ψυχὴ ἀγαπητικῶς βοᾷ πρὸς τὸν νοητὸν Νυμφίον Χριστόν· „Μῦρον „ἐκκενωθὲν ὀνομά σου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἰλκυσάν σε, ὀπίσω σε εἰς ὁσμὴν „μύρων σου δραμοῦμεν“. (Ἕσμ. α'. 3.) Ἐκόλλησε δὲ καὶ ἐπροσάρμοσεν εὐφυῶς τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἕσματος μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Μυροφόρων, μὲ ὀλίγην ὁμῶς παραλλαγὴν· καθότι ἐκεῖναί μὲν αἱ ἐν τῷ Ἕσματι ἀναφερόμεναι ἦτον νέαι, καὶ ἔτρεχον ὀπίσω τοῦ Νυμφίου διὰ τὰ μυρισθῆναι ἀπὸ τοῦ νοητοῦ μύρον ἐκείνου· αὗται δὲ αἱ Μυροφόροι ἦτον γηραιαί, καὶ ἔτρεχον διὰ τὰ μυρίσκειν ἐξεναντίας τὸν τεθαμμένον Νυμφίον Ἰησοῦ· δύναται ὁμῶς τὰ εἰρη τινὰς ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι αἱ τὰ μῦρα προσφέρουσιν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐπρόσφερον αὐτὰ διὰ τὰ μυρισθῆναι πνευματικῶς ἀπὸ ἐκείνου, καὶ ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι νεάνιδες ἦτον, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἦτον νέαι καὶ ἀκημάζουσιν· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀρμόζει καὶ εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἕσματος· ἐπεὶ αὗται ὅχι μόνον ἠγάπησαν τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ νοητὸς Νυμφίος τῶν ψυχῶν, καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτοῦ, πάντα τὰ τοῦ Κόσμου καταλιποῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἐτράβιξαν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς καρδίας των, καὶ ἐκεῖ εἶχον αὐτὸν ἐντετυπωμένον διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦτον ἐλάτρευον νοερώς ὡς Θεὸν καὶ Κύριον, κατὰ τὸ ἄλλο ρητὸν τῆς ἁσματιζέσης Νύμφης τὸ λέγον· „Εὗρον ὅγ ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐκράτησα αὐτὸν καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως εἰσῆλθαι, „αὐτόν εἰς οἶκον Μητρὸς μου καὶ εἰς ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με“· (Ἕσμ. γ'. 4.) οἶκος δὲ καὶ ταμεῖον εἶναι ἡ τοῦ ἀνθρώπου καρδιά· Μητὴρ δὲ καὶ συλλαβοῦσα εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἡ τὰ πάντα κτίσασα καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς τοῦ Ἕσματος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον καὶ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεὸς Ἰωάννης, οὗτοι λέγει· Αἱ Θεόφρονες καὶ μυροφόροι γυναικες ἔδραμον ὀπίσω σου, Θεάνθρωπε Δέσποτα, μὲ μῦρα ὁμοῦ καὶ μὲ δάκρυα· καὶ τὰ μὲν μῦρα ἐπρόσφερον ἢ διὰ τιμὴν Θεοπρεπῆ κατὰ τὸν Θεοδωρον, ἢ, μᾶλλον καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν, διὰ τὰ ἀλείφειν τὸ νεκρὸν σῶμά σου, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα μείνῃ εὐωδὸς καὶ μὴ πάσῃ κάμνῃαν δυσωδίαν· „Διαγενομένου γὰρ, φησὶν, „(ἦτοι

„(ἤτοι διαπεράσαντος) τοῦ Σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ (1) καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλαμίς ἡγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθούσαι ἀλείψωσιν αὐτόν“. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, οὐδὲν μέγα, οὐδὲ ἄξιον τῆς τοῦ Ἰησοῦ Θεότητος ἐφρόνουν αἱ γυναῖκες αὗται, διὰ τοῦτο μύρα ἡγόρασαν, καὶ νὰ ἀλείψωσιν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ἐπρόθυμοποιήθησαν· καὶ τὰ μὲν μύρα διὰ τὸ ἐπρόσφερον, τὰ δὲ δάκρυα διὰ τὰ δείξωσιν τὴν θερμὴν ἀγάπην ὅπου εἶχον εἰς τὸν Διδάσκαλόν των Ἰησοῦν, ὑπὸ τῆς ὁποίας καταφλεγόμεναι, ποταμιῶν τὰ δάκρυα ἔχον ἵνα μὲ αὐτὰ σβύσουν ὀλίγον τὴν φλόγα τῆς καρδίας των· ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· „Ὅταν κινήθῃ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ (τοῦ ἀγαπῶντος δηλ. τὸν Θεόν), εὐθέως ἡ καρδία αὐτοῦ κινεῖται ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ καταφέρουσι δάκρυα δαφιλῶς· ἔσος γὰρ ἔχει ἡ ἀγάπη ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἀγαπητῶν ἐξάπτειν δάκρυα“. (Λόγ. π. σελ. 53.)

Ἐπρόσφερον ἀκόμη τὰ δάκρυα, διότι δὲν εὗρηκαν τὸ ποθοῦμενον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ· εἰ γὰρ εὗρισκον αὐτὸ, ἴσως ἤθελαν λάβειν ὀλίγην παρηγορίαν τῆς θλίψεως καὶ ἀγάπης των· μὴ εὐροῦσαι δὲ τοῦτο ἀπαρηγορήτως λοιπὸν ἔκλαιον καὶ ἐδάκρυον, τὴν στέρην τοιοῦτου Διδασκάλου καὶ Εὐεργέτου καὶ Σωτῆρος μὴ φέρουσαι· ἡξέυρουσι γὰρ αἱ φιλόθεοι ψυχαὶ καὶ καρδίαι τί ἀξίζει ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν τὸν στερηθῶν, τρέχουν ἐπάνω καὶ κάτω, τὸν ζητοῦν ἐπιπόνως, καὶ χύνουν δι' αὐτὸν αἱματωμένα δάκρυα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα διὰ τὴν τῷ Θεῷ στέρην· διὸ ἔλεγεν· „Ἐξηνήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου“; (Ψαλ. μα. 3.)

Αἱ γυναῖκες λοιπὸν διὰ τὸ ἐπρόσφερον τὰ μύρα καὶ τὰ δάκρυα· ὅθεν ἀκούσασαι ἀπὸ τὸν ζητούμενον ἀναστάντα Χριστὸν νὰ τὰς εἴπῃ· Χαίρετε· καὶ τὸν Ἀγγέλον νὰ λέγῃ εἰς αὐτάς· „Ἀλλ' ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν“. (Μάρ. ις. γ.) ταῦτα, λέγω, ἀκούσασαι, μετέβαλον μὲν τὰ δάκρυα εἰς χαρὰν, καὶ ἐσὲ τὸν Χριστόν, ὅπου ἐξήλθον πρότερον ὡς θνητὸν, ἐπροσκύνησαν χαίρουσαι ὕστερον ὡς ζωντανὸν ὁμοῦ καὶ ὡς Θεόν, εὐηγγέλισαν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους σου τὸ Πάσχα τὸ μυστικόν, τουτέστι τὴν σὴν ἀνάστασιν. Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ ἀναγνώστα, πόσῃ μεγάλῃ ὠφέλειαν προξενοῦσι τὰ δάκρυα· διότι αὐτὰ ἔκαμαν τὰς Μυροφόρους γυναῖκας νὰ ἰδοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστόν· αὐτὰ τὰς ἔκαμαν νὰ ἰδοῦν τοὺς Ἀγγέλους· αὐτὰ τὰς ἐκατάστησαν νὰ γένουν τῆς ἀναστά-

σεως

(1) Δὲν δύναμαι ἐδῶ νὰ σιωπήσω τὰ διηγήματα ὅπου ἀναφέρει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων περὶ τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας· αἶναι γὰρ ἀληθῶς γλαφυρά καὶ τοῖς φιλολόγοις πολυπόθητα ὥστε διηγῆται ὁ Κριτικατατος Φαίστος ἐν τῇ μυριοβίβλῳ ἀναγνώσει διακοσιοστῇ ἐβδομηκοστῇ πέμπτῃ σελ. 854. ἔχει δὲ ὅσων· „Τὸν ἐβδόμον ἀριθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς κακίας εὐρίσκομεν τὴν Γραφὴν παραλαμβάνουσαν. Εἰκότως οὖν τὴν Μαρίαν ἐκλέγεται τὴν Μαγδαληνὴν ὁ Σωτὴρ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει δαιμόνια ἵπτα, ἵνα τὸν ἀρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπελάσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὅτι, φησὶν, αἱ ἱστορίαι τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρδένον διδάσκουσι, καὶ μαρτύριον δὲ αὐτῆς φέρεται, ἐν ᾧ λέγεται διὰ τὴν ἀκρὰν αὐτῆς παρδένειαν καὶ καθαρότητα, ὡς ὕαλον αὐτὴν καθαρὸν τοῖς βεβαιωταῖς φαίνεται· ὅτι, φησὶ, μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου πορευθεῖσα εἰς Ἑβραὶον πρὸς τὸν ἡγεγεμένον μαθητὴν (Ἰωάννην), ἐκείσε τὸν δρόμον τὸν Ἀποστολικὸν διὰ τοῦ Μαρτυρίου ἡ μυροφόρος αὕτη Μαρία ἐτελείωσε, μὴ δελήσασα μέχρι τῆς τελευτῆς χωρισθῆναι τῷ Παρδένου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· ὅτι ὥστε, φησὶν, ἡ ἀταρχή

τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσκήλευτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστόν τὴν πίστην· οὕτω καὶ αὕτη ἀρχηγὸς τῶν μαθητῶν γινόμενη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς καὶ τὸν πόθον, ὃν εἶχεν εἰς αὐτὸν Μαρία ὁμνῶντες τῇ Μητρὶ παρὰ τοῦ Σωτῆρος προσηγόρευται· καὶ ὥστε τῷ Δεσπότη (Χριστῷ) τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ ἡκολούθει τῶν μαθητευμένων γυναικῶν ὁ χαρὸς· ἡ δαύμαζον γὰρ, φησὶ, ποτὶ οἱ μαθηταί, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει ὁ Κύριος· δῆλον ὡς οὐκ οὐσὶς τοιαύτης συνειδήσεως τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ σὺν εὐαγγελικὸν δρόμον τῆς Μητρὸς τοῦ Δεσπότη συνεκινουμένη τῷ Τίτῳ καὶ δημιουργῷ, καὶ αὐταὶ αἱ μυροφόροι συνακολουθοῦσαι αὐτῇ, τῷ κοινῷ Δεσπότη ἐκ τῶν παρεχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς μαθηταῖς διηκούουν“. (Λόγ. εἰς τὰς Μυροφόρας.) Καὶ τοῦτο δὲ προσσημαίωμεν, ὅτι ἡ τῆς μυροφόρας καὶ ἱσαποστόλου ταύτης Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἱερά χεὶρ εὐρίσκειται ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῇ νῦν Κοινοβίῳ τῆς Σιμωνόπετρας κατὰ τὸ Ἀγιώνυμον Ὅρος τοῦ Ἄδω, θάνατα βρύουσα καὶ χάριτας ἱμάτων πηγάζουσα, ὡς ποταμὸς αἵματος· καθὼς μαρτυροῦσιν οἱ ταύτην ἰδόντες καὶ μετ' εὐλαβείας ἀσπασαμένοι.

σεως πρώται κήρυκες, καὶ νὰ χρηματίσουν τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν τοῦ Κυρίου εὐαγγελίστριαι (1).

Διὰ τοῦτο καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ταύτην τὴν Σωτήριον συμβεβλήν διδίδει εἰς κάθε ψυχὴν νὰ ᾔηται πρόθυμος καὶ νὰ δακρύῃ, ἵνα ἀξιώσῃ νὰ ἀπολαύσῃ νοερῶς ἐκεῖνα ὅπου ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν αἱ μυροφόροι αἰσθητῶς, οὕτω λέγων· „Καὶ Μαρία τις ἦς, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καὶ Σαλώμη, καὶ Ἰωάννα, δάκρυσον ὀρθρία· Ἴδε πρώτη τὸν λίθον ἠρμένον, τυχὸν δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἰησοῦν αὐτόν“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν ταῦτα· „Ἀνασῶς ὁ Χριστός, πρὸ τῶν μαθητῶν ταῖς γυναῖξιν ἐωρᾶτο, καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς Ἀποστόλοις εὐηγγελίζοντο, τῷ Χριστῷ τὴν ἀνάστασιν· καὶ τὸτο εἰκότως· τὸ γὰρ κατὰ τῆς Εὐαγγελίας εἰρηγία (σύντριψις) τῷ Διαβόλῳ περιετρίβετο· ὅθεν γὰρ ὠδύευσεν ἡ νόσος, ἐκεῖθεν ἡ θεραπεία προέρχεται· ὅθεν ὁ θάνατος ἤρξατο, ἐκεῖθεν ἡ ἀνάστασις φαίνεται· γυνὴ καὶ τῆς παραβάσεως αἰτία καὶ τῆς ἀναστάσεως κήρυξ· ἡ τὸν πρῶτον Ἀδὰμ πρὸς πτώσιν χειραγωγήσασα, τὸν δεῦτερον Ἀδὰμ ἀναστάντα μαρτύρεται“. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Εἴδετε ὅσης ἡξιώθησαν τιμῆς αἱ γυναῖκες διὰ τὴν προσεδρίαν; μιμησάμεθα τούτων τὸν ζῆλον καὶ ἄνδρες, καὶ τιμῶμεν κατὰ δύναμιν τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, οὐχὶ μῦρα καὶ ἀρώματα βασιτάζοντες αἰσθητὰ, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων τῆς ἀρίστης πολιτείας εὐωδίαν ἐπιφύρομενοι· καὶ καθάπερ αὗται μισθὸν τῆς ὑπομονῆς εἰλήφασιν τὸ καταξιώσθαι πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτὸν θεάσασθαι τὸν Δεσπότην μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὰς πόδας κατασχεῖν καὶ προσκυνῆσαι· οὕτω καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ ἔξεστιν, εἰ βουληθεῖμεν, ἢ μόνον τοὺς πόδας κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὅλον λαβεῖν“. (διὰ τῆς μεταλήψεως δηλαδὴ) (Λόγ. εἰς τὴν ταφὴν καὶ Ἀνάστασιν Τόμ. ε.) Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεοπέσιος Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαίου ἐκεῖνο „Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θείας δευτέ· οὐ γὰρ λαὸς ἐστὶν ἔχων σύσεις“, (Ἠσ. κζ'. ιι.) οὕτω λέγει· „Οὐκὲν ἀφιεμένε τῷ Ἰσραὴλ, ὑμεῖς αἱ σοφαὶ γυναῖκες, φησὶν (ὁ Ἰησοῦς), ἦκετε καὶ μάλα γοργῶς, εὐαγγελιζόμεναι τὴν ἀνάστασιν τοῦ τὸν θάνατον ἀποκτείναντος. Διὰ τί δὲ οὐχ οἱ μαθηταὶ τεθέανται πρῶ-

„ τοι

(1) Ὅτι δὲ γυνὴ πρώτη εἶδε τὸν ἀναστάντα, βαλὼν τοῦτο ἀποδείκνυει ὁ Θεσσαλονίκης διείς Γρηγόριος οὕτω προοιμιάζων ἐν τῷ εἰς τὰς Μυροφόρους λόγῳ αὐτοῦ· „Ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἐστὶν ἀνανέωσις, καὶ τοῦ πρώτου διὰ τὴν ἁμαρτίαν θανάτου καταπεσόντος Ἀδὰμ, καὶ διὰ θανάτου πρὸς γῆν· ὅθεν ἐπλάσθη, πελινδρομήσαντος, ἀναζώσεως καὶ ἀνάπλεως καὶ πρὸς ζωὴν ἀθάνατον ἐπανέλευσις. Ὡς περ οὖν ἐκεῖνοι τὴν ἀρχὴν πλαττόμενοι καὶ ζωοῦμενοι εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῶν ἀνθρώπων τις ἦν, μετὰ δὲ τὸ λαβεῖν προὐκ ζωῆς διέμψυσματος θείου, πρώτη τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ· πρώτη γὰρ Εὐὰ μετ' ἐκείνων ἦν ἐν ἀνθρώποις· οὕτω καὶ τὸν δεῦτερον Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν ὁ Κύριος, ἀνιστάμενον ἐκ νεκρῶν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· παρὴν γὰρ οὐδεὶς τῶν οἰκείων, οἷ τε τὰ μνήμα φυλάσσοντες στρατιῶται τῷ φόβῳ σεισθέντες, ὥστε νεκροὶ γυγόνασιν. μετὰ δὲ τὸ ἀνάσθηναι, πρώτη τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ, καθάπερ ἠκούσαμεν εὐαγγελιζόμενα τοῦ Μάρκου σήμερον“.

(2) Ταῦτα ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „Μαρία Μαγδαληνὴ εἶναι καὶ ψυχὴ Πρακτικὴ καὶ θαρραλεὰ διὰ τοῦ λόγου τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν, ὡς ἀπὸ δαιμόνια ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τῆς ἐβδόμηαι τῆς ταύτης ζωῆς· Σαλώμη δὲ εἰρημνὴ ἐρμηνευομένη, εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ὅπου νικήσῃ τὰ πάθη, καὶ ὑποτάξῃ τὸ σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ θεωρίας πνευματικῶν νοημάτων τὴν τῶν ἐντῶν γινώσκον περι-

λαμβάνουσα, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνην τελείαν ἔχουσα· Ἰωάννα δὲ περισσεῖα ἐρμηνεύεται, καὶ εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἡ ἀκακος καὶ γονιμωτάτη εἰς τὰς ἀρετὰς, ἡ ὁποία ἀπέβαλε κάθε πᾶθος μετὰ τὴν πρᾶσσητα, καὶ εἶναι θερμὴ εἰς τὸ νὰ γενῇ τὰ πνευματικά νοήματα μετὰ διακρίσιν. Ἐὰν τοιαύτη γένη ἡ ψυχὴ σου, ἀγαπήτε, πύγαινε ὡς αἱ Μυροφόροι μετὰ προθυμίας καὶ σπουδῆς (ὁ γὰρ ὁρθὸς ταχύ· τῆτα καὶ σπουδὴν δηλοῖ) εἰς τὸν τάρων, ἦγυν εἰς τὸ βάθος, ἐν ᾧ εἶναι κεκρυμμένοι οἱ λόγοι τῶν ἐπιγείων καὶ ἡρανίων, ἡ καὶ εἰς τὴν ἰδιότητά σου καρδίαν (λέγει γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι μνημεῖον ἐστὶ δεσποτικὸν ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία, Κεφ. ξα'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) καὶ ζήτησεν μετὰ δακρύα νοητὰ καὶ αἰσθητὰ νὰ μάθῃς ἐὰν ἀναστήθῃ ὁ ἐν σοὶ λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· καὶ ἐὰν ζητήσῃς μετὰ τοιοῦτον τρόπον, πρῶτον μὲν θέλεις ἰδεῖν νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν καρδίαν σου ὁ λίθος, ἡγοῦν ἡ πώρωσις τῆς ἀσφαλείας τοῦ λόγου, καὶ ἀφ' οὗ αὐτὴ σηκωθῇ, θέλεις ἰδεῖν τοὺς Ἀγγέλους, ἡγυν τὰς κινήσεις τῆς συνειδήσεώς σου νὰ σοῦ κηρύττουν ὅτι ἀνέστη ὁ ἐν σοὶ διὰ κακίαν νεκρωθεὶς λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· ἐπειδὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φαυλοβίου ἀνθρώπου ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς δὲν ἐνεργεῖ, ἀλλὰ τρόπον τινὰ εἶναι νεκρὸς· καὶ εἰς ὅλον τὸ ὑστερον θέλεις ἰδεῖν καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον, νὰ σοῦ ἐμφανίζεται εἰς τὸν νοῦν γυμνὸς καὶ χωρὶς τύπης καὶ συμβολαῶν καὶ νὰ γεμίξῃ τὰς νοερὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ χάριν πνευματικὴν“.

„ τοι τὸν τοῦ Θανάτου τὸ κράτος παραλύσαντα Ἰησοῦν, ὡφθη δὲ γυναιξί, τὸ τῆς ἀποστο-
 „ λῆς ἀξίωμα περιθεῖς; Πρὸς δὲ τοῦτο φαμέν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ
 „ Λόγος ἵνα θεραπεύσῃ τὸ ἀρρώστον καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἀπαλλάξῃ τὸν ἄν-
 „ θρωπον. Ἐδεῖ ἔνδεῖ χαρίσασθαι γυναιξί τὸ εὐαγγελίσασθαι πρῶταις τὴν ἀνάστασιν*
 „ ἐπεὶ γὰρ ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιότερα γυνὴ παρεκώμισε τὸν Ἀδὰμ εἰς παράβασιν ταῖς τῆ
 „ ὁφείας ὑπηρετέσαι φωναῖς, καὶ γέγονεν αὕτη τοῦ Θανάτου πρόξενος, πῶς ἢ ἔδει τῶν οὐ-
 „ τω δεινῶν ἐγκλημάτων ἀποκρούσασθαι τὰς αἰτίας διὰ τῆς ἀποστολῆς; ἢ γὰρ ἐπλεόνα-
 „ σεν, φησὶν, ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις“.

Τροπάριον.

„ Θανάτου ἐορτάζομεν μέκρωσιν, Ἄδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιο-
 „ τῆς αἰωμίου ἀπαρχῇ, καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν
 „ μόρον εὐλογητὸν τῶν Πατέρων Θεοῦ καὶ ὑπερέμδοξον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο δείχνει ὁ Μελωδὸς πόσα ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν ἀπὸ τὸν ἀνα-
 στάντα Χριστόν· διότι, ἂν καὶ ἓνα πρᾶγμα φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἐορτάζομενον ἡ Ἀνά-
 στασις, μυρία ὅμως εἶναι τὰ καλὰ ὅπου σὺν τῇ Ἀναστάσει ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς. Διὰ
 τοῦτο δὲ λέγει ὁ χαριτώνυμος Ποιητὴς ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἐορτάζομεν σήμερον τὴν
 νέκρωσιν τοῦ Θανάτου, διότι ἐπεὶ ἡμεῖς ἐζήσαμεν ἐν τῷ ἀναστάντι Χριστῷ, ἐνεκράθη
 ὁ Θάνατος, τουτέστιν ἀργὸς καὶ ἀνεργήτος ἔμεινε, καὶ πλέον δὲν ἐνεργεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώ-
 πους τὴν νεκροποιὸν αὐτοῦ καὶ θανατηφόρον ἐνέργειαν· ὥστε ἡμεῖς πρέπει νὰ περιπαί-
 ζομεν τὸν Θάνατον, καὶ καταπατῶντες τὴν τυραννίαν του, νὰ λέγωμεν τὸν ἐπινίκιον ἐκείνον ὕμνον
 μαζί με τὸν Ὡσνέ· „ Ποῦ σε, Θάνατε, τὸ κέντρον“; (Ὡσ. 17. 14.) καὶ μαζί με τὸν
 Ἀπόστολον, „ Κατεπόθη ὁ Θάνατος εἰς νίκος“· (ἀ. Κορ. 15. 54.) καὶ πάλιν με τὸν
 Ὡσνέ· „ Ἐκ Θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“· (Ὡσ. 17. 14.)

Ἡμεῖς ἀκόμη ἐορτάζομεν σήμερον καὶ τὸν κρημνισμόν καὶ ἀπώλειαν τοῦ Ἄδου· τοῦ γὰρ
 Χριστοῦ ὑπὲρ ἡμῶν καταβάντος εἰς Ἄδην, καὶ τὰς ἐκεῖσε φυλακωμένας ψυχὰς τῶν δικαίων
 ἐλευθερώσαντος, δὲν ἔχει πλέον ὁ Ἄδης καμμίαν δύναμιν καθ' ἡμῶν· ἐπεὶ ἡμεῖς οἱ τῷ
 Χριστῷ πιστεύοντες καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάττοντες δὲν ἀπερχόμεθα μετὰ Θάνατον
 εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην, καθὼς οἱ πάλαι δίκαιοι, ἀλλὰ ἀπέρχονται αἱ ψυχαί μας εἰς τὰς
 οὐρανίους καὶ φωτεινὰς μονὰς, καὶ ἀπολαμβάνουσι μὲν μερικὴν ἀπόλαυσιν, περιμένουσι
 δὲ νὰ λάβουν καὶ τὸ τέλειον τῆς μακαριότητος μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν (1)· ὥστε
 ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ περιπαίζομεν καὶ τὸν Ἄδην, καὶ καταπατοῦντες αὐτόν, νὰ λέγωμεν
 πάλιν μετὰ τῷ Ὡσνέ· „ Ἐκ χειρὸς Ἄδου ῥύσομαι αὐτές“· καὶ „ Ποῦ σε, Ἄδην, τὸ νίκος“;
 (Ὡσ. 17. 14.) καὶ μετὰ τῶν τριῶν Παίδων νὰ φωνάζωμεν· „ Ἐξείλετο ἡμᾶς (ὁ Θεὸς)
 „ ἐξ Ἄδου καὶ ἐκ χειρὸς Θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς“· (Αἴν. τῶν τριῶν Παίδ. 65.)

Ἡμεῖς πρὸς τούτοις ἐορτάζομεν σήμερον ἄλλης ζωῆς ἀρχήν· ἥτοι τῆς αἰωνίου, τῆς με-
 νούσης καὶ μὴ ἐχέσης τέλος ποτέ· τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα ὑπέρτατον χάρισμα, καὶ μία εὐερ-
 γεσία μεγαλητέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο· διότι ἂν καθ' ὑπόθεσιν ἀναστὰς ὁ Χριστὸς ἡ-
 θελε μᾶς χαρίσῃ νὰ ζήσωμεν μίαν μακαρίαν ζωὴν εἰς τὰς Οὐρανοὺς, συντροφειμένην ἀπὸ
 ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅχι ὅμως αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον, καὶ τοῦτο βέβαια ἡθελε νομίζεται
 εἰς ἡμᾶς ἓνα μέγα χάρισμα, καὶ μία εὐτυχία πλουσιωτάτη· τὸ δὲ νὰ μᾶς χαρίσῃ τοιαύ-
 τὴν μακαρίαν καὶ πλήρη πάντων τῶν ἀγαθῶν ζωὴν, ἔπειτα νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ νὰ μὴ
 ἔχῃ τέλος ἡ τοιαύτη ζωὴ, ἀλλὰ νὰ ἦναι αἰωνία καὶ ἀτελεύτητος, τὶτο ἀληθῶς εἶναι ἓνα
 χάρισμα τῶν χαρισμάτων, ἓνα ἀγαθὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ μία εὐεργεσία τῶν εὐεργεσιῶν·
 ὅθεν

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ Βιβλίον τῶν πνευματικῶν γυμνασμάτων ἐν τῇ δεκάτῃ μελίτῃ.

ὁθεν ὁ Κύριος περὶ τούτου ἔλεγεν· „ Ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν “. (Ἰω. ι. ιο.) Τί δὲ εἶναι τὸ περισσὸν τοῦτο; Εἶναι τὸ αἰώνιον τῆς ζωῆς ἐκείνης, καὶ πληθυσμένον ἀπὸ κάθε ἀγαθόν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· διὰ τὸ δίκαιον εἶχεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος νὰ πανηγυρίξῃ εἰς τὸ Πάσχα καὶ νὰ προοιμιάζῃ ἕτως· „ Εἰ ταῖς τῶν Ἀγγέλων ἐνὶν πρὸ τῆ παρὸν χρήσασθαι γλώτταις, καὶ φωνὰς ἀθανάτους „ ἢ τῶν θνητῶν ἐκτίσατο φύσις, ἐτόλμισε μόλις ἂν τὰς τῆς ἐορτῆς ὑμῆσαι δωρεάς· ὅ- „ περβαίνει γὰρ ἀληθῶς κτίσεως μέτρα τὰ δῶρα τῆς χάριτος· θάνατος ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύ- „ νεται· καὶ Ἀδὴς τὴν πολυετὴ δυναστείαν ἀποτίθεται· καὶ γένος ἀνθρώπων ἀμαρτίας νό- „ μω καταδικνὺν τῇ τῆς χάριτος δωρεᾷ βασιλεῦειν διδάσκεται “. καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Και- „ νὴν Κυριακὴν οὕτω προοιμιάζει· „ Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅλην τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώ- „ πων ἐορτὴν ἀπειργάσατο “.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι διὰ τὰς ἀνωτέρω τρεῖς μεγάλας εὐεργεσίας ὅπου ἐλάβο- μεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ σκιρτῶμεν καὶ νὰ χορεύωμεν, καὶ χορεύοντες νὰ ὑμῶ- μεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν πρωταίτιον τούτων Χριστὸν, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀναστά- σεώς του ἐ χάρισε τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἰς ἡμᾶς, καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι εὐλογητὸς καὶ ὑπε- ρένδοξος Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν. Λέγει δὲ τοῦτο διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ, τῆς ὁποίας ὁ λόγος οὗτος εἶναι χαρακτηριστικὸς· ἂν γὰρ διὰ κάθε παραμικρὸν ἀγαθόν ὅπου ἐλάβομεν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν χρέος νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, καθὼς μᾶς πα- ραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· „ Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε “. (ἀ. Θεσ. β. ιβ.) πόσω μᾶλλον χρεωστοῦμεν νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν ὅπου μᾶς ἐ χάρισε τοιαῦτα μεγάλα, τοιαῦτα θεο- πρεπῆ καὶ τοιαῦτα ἀκατάληπτα καὶ ἀνεκδιήγητα ἀγαθὰ (1);

Τροπάριον.

„ Ὡς ὄρτως ἱερὰ καὶ παμέορτος αὕτη ἡ σωτήριος νύξ καὶ φω- „ ταυγῆς, τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς Ἐγέρσεως οὔσα προάγγελος, „ ἐμ ἡ τὸ ἄχρομον φῶς ἐκ τάφου σωματικῶς πᾶσιμ ἐπέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ρητορικὴν Σειρῆνα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς φωταγωγίας ὅπου ἐποίουν οἱ τότε Χριστιανοί, ἀνάπτοντες λαμπάδας καὶ ἀγρυπνοῦντες ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, καὶ προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· ἀλλ' ἀκου- σον αὐτολεξεὶ καὶ τὰ λόγια τα· „ Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς (χθὲς δὲ εἴρηται, καθὸ προοι- „ μιάζει τὴν ἀνάστασιν, καὶ οὐχὶ ὡς ἐνεστῶσαν ἐορτάζει) (2) ἡμῖν λαμπροφορία καὶ „ φωταγωγία, ἣν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαφιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα κα- „ ταφωτίζοντες, καὶ τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀντίτυπος· καλλίων δὲ ἡ σήμερον (ἥτοι τὸ μετὰ „ τὴν ἀνάστασιν διάστημα ἕως ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς· καθότι ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἀρχίζει ἡ „ ἡμέ- „ ρα “.

(1) Ὅθεν καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλώτταν Ἰωάννης προσφῶς εἶπε· „ Κηρύξωμεν τὴν τῇ Σωτῆρος Ἀνά- „ στασιν, μᾶλλον δὲ, τὴν ἡμετέραν βοήτωμεν σωτη- „ ρίαν· διὰ γὰρ τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ σβέννυ- „ ται γέννη πυρὸς· σκώληξ δὲ ἐκκοίμητος τελευτᾷ· „ Ἀδὴς ταπεινύεται· πενθεὶ Διάβολος· ἀμαρτία νε- „ κρῶται· πνεύματα πονηρὰ διώκονται· οἱ ἀπὸ γῆς „ εἰς Οὐρανὸν ἀνιτρέχουσιν· εἰ ἐν τῷ Ἀδῇ ἐλευθε- „ ροῦνται τῶν δεσμῶν τοῦ Διαβόλου, καὶ Θεὸς προσ- „ φεύγοντες λέγουσι τῷ Διαβόλῳ· „ Πού σου θάνατος „ τῷ νίκης; Πού σου Ἀδὴ τὸ κέντρον; Αἴτιος δὲ ἡ „ μῖν τῆς ἡμέρας ἐορτῆς τε καὶ πανηγυρεῖ ὁ Χριστός,

„ ὁ καὶ πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν πράξεων οὗτος γὰρ „ ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν· ὅτος καὶ νῦν ἀπολλυμέ- „ νους ἔσωσε· νεκρωθέντας ἐζωοποίησε, καὶ τῆς τοῦ „ Ἀδου συρραϊνίδος ἐξείλετο “. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνά- „ στασιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε). „ (2) Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι ὀνομάζουν τὴν νύκτα „ ταύτην τῆς Κυριακῆς νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββά- „ του, κατὰ τὸ τοῦ νόμου τὴν ἀνομιζόντων, καθὸ δὲ „ προοίμιον ἐστὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὅτις „ ἐορτάζεται κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ „ καθ' ὅλην τὴν ἐρχομένην ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἕως „ ἐσπέρας “.

„ἐκκλησίᾳ τὸ νυχθήμερον, καὶ τελειώνει αὐτὸ ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἑσπέραν) καὶ περιφανέ-
 „στέρα· ὅσω χθές μὲν πρόδρομον ἦν τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀνισταμένου τὸ φῶς (ἰδοὺ,
 „πῶς ἐξηγεῖ τὸ Χθές ὁ Θεολόγος) καὶ ὅσον εὐφροσύνη τις προσέορτιος· σήμερον δὲ τὴν Ἀνά-
 „στασιν αὐτὴν ἐορτάζομεν, οὐκ ἐτι ἐλπίζομένην, ἀλλ’ ἤδη γεγενημένην“.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Θεολόγου μελουργῶν ὁ χαριτάνωμος Ἰωάννης, λέγει· Ἀλλ’
 ὥς ἱερὰ καὶ πανέορτος ἐστάθη αὕτη ἡ σωτήριος νύκτα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα· ἦτοι
 τὸ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀρχόμενον διάστημα μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς, ὅτε ἐορτά-
 „ζομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἀκολουθῶν δὲ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐτί-
 „μησε τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς νυκτὸς μὲ τοιαῦτα ἔνδοξα καὶ σεμνὰ ὀνόματα· ἐπειδὴ, λέγει,
 τὸ ἐξάωρον αὐτὸ διάστημα τῆς νυκτὸς εἶναι πρόδρομον καὶ προάγγελον καὶ προσίμιον τῆς
 λαμπροφύρου ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως. Ἡμέραν δὲ ὀνομάζει τὸ ἀπὸ τῆς ἑβδό-
 „μης ὥρας τῆς νυκτὸς μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ἐκτεινόμενον διάστημα· ἐν τῷ δια-
 „στήματι γὰρ τέτρω ἐορτάζεται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου· καθότι ἐξέλαμψεν εἰς ὅλους ἀπὸ
 τὸν τάφον σωματικῶς (ἦτοι διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς σώματος τοῦ Κυρίου) τὸ ἄχρονον φῶς
 τῆς Θεότητος· ἦτοι αὐτὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀναρχον καὶ αἰδίδιον καὶ ἀληθινόν
 φῶς, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου φωνήν.
 („Ἰω. ἀ. 9.) Θαυμαστικῶς δὲ φαίνεται ὅτι προφέρει ὁ Μελωδὸς τὰς φωνὰς ταύτας τοῦ
 ἀχρόνου φωτὸς· διότι, ἂν τὸ χρονικὸν καὶ κτιστὸν τοῦτο φῶς τῷ Ἡλίῳ, ἀπὸ τὰς ἀπει-
 „ρομεγέθεις καὶ πλατυτάτας σφαίρας τῶν Οὐρανῶν ἀνατέλλον, θαῦμα προξενῇ εἰς τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τῶν ὁράντων, ἐνῶ καθ’ ἑκάστην ἡμέραν ἀνατέλλει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐσυ-
 „είδισαν νὰ τὸν βλέπουν, πόσω μεγαλύτερον θαῦμα εἶναι νὰ ἀνατέλλῃ ἀπὸ ἑνα τόσο
 μικρὸν τόπον, ὅσον ἦτον ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, τὸ ἄχρονον καὶ αἰδίδιον καὶ ἀκτιστον φῶς τῆς
 Θεότητος, ἐνῶ μίαν καὶ μόνην φοράν ἀνέτειλεν ἀπὸ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κάμνει τὸ θαῦμα
 παραδοξότερον διὰ τὸ ἀσύνηδες;

Ὡδὴ η΄. Ὁ Εἰρμός.

„Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἀγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων ἡ βασιλὶς
 „καὶ κυρία, ἐορτῶν ἐορτῇ, καὶ παμνήγυρίς ἐστι παμνήγυρων, ἐν ἣ
 „εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με πολλὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ἔνδοξα ὀνόματα καὶ ἐπίθετα ὀνομάζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ
 τούτῳ ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἡ λαμπροφύρος ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡ καὶ ἀγία
 καλουμένη Κυριακή· λέγεται γὰρ αὕτη κλητὴ καὶ ἀγία ἀπὸ τὸν Μαῦσῃν κατὰ δύο προ-
 „νόμια· ἓνα μὲν, καθὼ εἶναι ὁδὸν καὶ τύπος τῆς μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ἄλλο, καθὼ εἶναι
 ἡμέρα τοῦ Πάσχα· διὰ τὸ πρῶτον μὲν λέγει ὁ Μαῦσῃς οὕτω· „Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὁδὸν
 „κλητὴ ἀγία ἐστὶ ὑμῖν (Λευ. κγ. 36.)“· διὰ τὸ δεύτερον δὲ λέγει ὁ αὐτὸς Μαῦσῃς
 ταῦτα· „Αὗται αἱ ἐορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἀγίαι, αἷς καλέσετε αὐτάς ἐν τοῖς καιροῖς
 „αὐτῶν, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, ἀναμέσον τῶν
 „ἐσπερινῶν Πάσχα τῷ Κυρίῳ“· (Λευ. κγ.) ὁμοίως καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ
 ἡ ἐορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας (αὐτόθι). Τάρα, ἂν ἡ ἐορτὴ τοῦ τυπικοῦ Πάσχα ὀνομάζεται
 κλητὴ καὶ ἀγία, πόσω μᾶλλον κλητὴ καὶ ἀγία πρέπει νὰ ὀνομάζεται ἡ λαμπροφύρος Κυ-
 „ριακή, ἡ τὸ ἀληθινὸν καὶ πραγματικὸν Πάσχα τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀναστάντα φέροντα;
 Κατὰ τοῦτους λοιπὸν τοὺς λόγους ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς κλητὴν καὶ ἀγίαν τὴν λαμπρο-
 „φύρον ταύτην Κυριακὴν τοῦ Πάσχα (1).

Ὅρο-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Διὸς Γρηγόριος
 Δόγῃ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν λέγει· „Ὅτι ἐστὶν
 „ἡ Παρασκευὴ πρὸς τὸ Σάββατον, τοῦτο τὸ Σάβ-

„βατον πρὸς τὴν Κυριακὴν, ὑπερέχουσαν τούτου σα-
 „φῶς, καθ’ ὅσον ἀρχὴ καὶ τυπὸς καὶ σκιάς ἡ τε-
 „λειότης καὶ ἡ ἀλήθεια· τοσούτο τῇ Κυριακῇ τῇ

Ὁνομάζει δὲ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ μίαν τῶν Σαββάτων· διότι τὸ Μίαν ἐδῶ Πρώτην διλοῖ, καθὼς καὶ ἐν τῇ Γενέσει οὕτως ὀνομάζεται· „Καὶ ἐγένετο „ἐσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία“ (Γέν. α. 5.) Διὰ τί δὲ μία αὕτη ὀνομάσθῃ καὶ οὐχὶ πρώτη; Διότι αὕτη ἡ ἡμέρα, ἡ Κυριακὴ διπλαδὴ, τὰρα μὲν εἶναι τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· τότε δὲ ἔχει νὰ ᾔναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὀγδοὺς αἰὼν, ὁ ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον ἔχων τὸ φῶς, καὶ μία ἡμέρα ἀτελεύτητος αἰῶν· ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἀπορήσας διὰ τί ὀνόμασεν αὐτὴν ὁ Μωϋσῆς μίαν καὶ οὐχὶ πρώτην, λέγει· „Ἰν' οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἐννοίαν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, μίαν ὀνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἀγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τετιμημένην“· λέγει δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἡ Κυριακὴ τῶν ἡμερῶν οὐκ ὀγδοὴ μόνον ἐστὶν ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένη, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτὴν ἐστὶ πρώτη, ὡς εἶναι ταύτην αὐτὴν ἐκεῖνην ἐκ περιτροπῆς τὴν καινὴν καὶ πρώτην ἀπασῶν ἡμερῶν, ἣν ἡμεῖς μὲν Κυριακὴν καλοῦμεν, ὁ δὲ Μωϋσῆς οὐ πρώτην, ἀλλὰ μίαν προσηγόρευσε, ὡς τῶν ἄλλων ὑπεξηρημένην καὶ προσίμιον οὖσαν τῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος μιᾶς καὶ ἀνέσπερου ἡμέρας“ (Λόγ. εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν) Πρῶτη οὖν εἶναι ἡ Κυριακὴ αὕτη τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, αἱ ὁποῖαι ὅλαι παρονομάζονται Σάββατα ἀπὸ τῆς κυρίας ἡμέρας τοῦ Σαββάτου· πρώτη λέγεται καὶ τῶν ἄλλων ἐορτῶν τῶν παρὰ τῇ Γραφῇ Σάββατα ὀνομαζομένων ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, ὡς ἐορτάζουσα τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ δι' αὐτῆς ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁνομάζει δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην Κυριακὴν καὶ Βασιλίδαν ὁ Μελαδδός, ἐρανιζόμενος τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τῶν Θεολόγων Γρηγορίων λέγοντα· „Ἡ βασιλίς τῶν ὥρων (ἦτοι ἡ ἀνοιξίς) τῇ βασιλίδι τῶν ἡμερῶν πομπεύει καὶ δωροφορεῖ παρ' αὐτῆς πᾶν ὅ, τι κάλλιστον καὶ τερπινότατον (Λόγ. εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν)“· καθὼς γὰρ ὁ Ἥλιος λέγεται ὅτι εἶναι Βασιλεὺς τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ὁ νοῦς τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ ἀνοιξίς, τῶν ἄλλων τριῶν καιρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸ ρόδον τῶν ἄλλων ἀνθέων, καὶ ὁ ἀνθραξ τῶν λοιπῶν πολυτίμων λίθων, καὶ ὁ αἰτὸς τῶν ἄλλων πετεινῶν, καὶ ὁ λέων τῶν ἄλλων τετραπόδων· οὕτω καὶ ἡ ἀναστάσιμος καὶ λαμπροφόρος αὕτη τοῦ Κυρίου ἡμέρα εἶναι καὶ λέγεται Βασιλὶς ὅλων τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Καλεῖ δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην, καὶ ἐορτὴν ἐορτῶν, καὶ πανηγυρίν πανηγύρεων, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ταῦτα ἐρανισάμενος· ἐκεῖ γὰρ οὕτως λέγει· „Αὕτη ἐορτὴν ἡμῖν ἐορτὴ καὶ πανηγυρίς πανηγύρεων, τοσοῦτον ὑπεραίρουσα πάσας, οὐ τὰς ἀνθρωπίνων, καὶ μόνον καὶ χαμαὶ ἐρχομένας (γενέθλια διπλαδὴ καὶ κερόσυνα καὶ γαμήλια καὶ ὅσα

„ὅμοι-

„περίον καὶ βάσιμον, διὰ τὸ κατ' αὐτὴν ὑπερευλογημένον τέλος, καὶ τὴν ἐλπίζομένην κατ' αὐτὴν κοινὴν τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν, καὶ τελείαν τῶν ἀξίων εἰσελευσιν εἰς τὴν θείαν κατάπαυσιν καὶ τὴν παντός τοῦ Κόσμου ἀναστοιχείωσιν... Φανερώς δὲ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς ὅτι καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδοὴ κλητὴ ἀγία ἐστὶ ὑμῖν, προκαταγγέλλων σὺ τῆς Κυριακῆς θεῖον ὄιον καὶ πανευκλεές καὶ σεβασμιον, μετὰ τὴν πέρροδον τῶν νομικῶν ἐπάντων ἐσόμενον“· Λέγεται δὲ ἡ Κυριακὴ ὀγδοὴ κατὰ τὸν αὐτὸν θεῖον Γρηγόριον, ὅχι μόνον διότι μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀριθμεῖται, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐν τῇ Κυριακῇ γενομένη ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ὀγδοὴ εἶναι, ἀριθμημένη μετὰ τὰς ἑπτὰ ἀναστάσεις τῶν ἐκ τοῦ αἰῶνος γενομένων νεκρῶν· τρεῖς γὰρ ἀναστάσεις ἐγένον ἐν τῇ Παλαιᾷ· μία παρὰ τῷ Ἠλίᾳ, καὶ δύο παρὰ τοῦ Ἑλισσαίου· τέσσαρες δὲ ἀναστάσεις ἐγένον ἐν τῇ Νέᾳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου· ἡ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γαβριήλ, ἡ τοῦ Τίου τῆς χήρας, ἡ τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ ἐν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ γενομένη ἀνάστασις πολλῶν ἀγίων, ὀγδοὴ δὲ ἀνάστασις εἶναι ἡ τοῦ Κυρίου. „Ὡστε (κατὰ τὸν αὐτὸν εἰπεῖν Γρηγόριον)

„τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μὴ μόνον ἐν τῇ ὀγδοῇ τελεσθῆναι τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ ὀγδοὴν εἶναι ταύτην τὴν πρὸς τὰς πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένην, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ πρώτην πρὸς τὴν ἐλπίζομένην κοινὴν τῶν κατὰ Χριστὸν ἀπάντων ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ ἐξανάστασιν, (ἀνάστασις μὲν εἶναι ἡ τῶν ἀναστηθέντων καὶ πάλιν ἀποθανόντων, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐξανάστασις δὲ κυρίως εἶναι ἡ τῶν ἀναστηθέντων καὶ μηδέποτε ἀποδνησκόντων, ὡς ἡ τῶν Κυρίων καὶ τῶν ἐπὶ συντελείᾳ ἀναστηθισμένων) δι' ἣν καὶ ὁ Χριστὸς ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνυμνεῖται“· Λέγεται καὶ τρίτον ὀγδοὴ ἡ Κυριακὴ κατὰ τὸν αὐτὸν Γρηγόριον, καθὼς ὁ Χριστὸς φανείς εἰς τοὺς Ἀποστόλους τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, μετὰ ὅκτω ἡμέρας ἐφάνη πάλιν εἰς αὐτοὺς, ὅτε ἐφιλάφησεν αὐτὸν ὁ Θωμᾶς. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐκείδεται λαβρῶς τὴν ἀφορμὴν, εἰς καθὼς ὅκτω ἡμέρας ἐορτάζει τὴν Κυριακὴν, καὶ αἱ ἄλλαι μὲν ἐορταὶ ἐορτάζονται μίαν φορὰν τὸν χρόνον, μόνη δὲ ἡ Κυριακὴ ἐορτάζεται σαρανταπρεῖς φορὰς τὸν χρόνον.

„ὅμοια), ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπ' αὐτῷ τελουμένας, ὅσον ἀστέρας Ἡλίου“, Ἑορτῶν δὲ ἑορτῇ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων λέγεται ἡ ἀναστάσιμος, ἵνα διὰ τῆς ἀναδιπλώσεως παρασταθῇ ἡ ὑπεροχὴ ὅπου ἔχει αὐτὴ εἰς τὰς λοιπὰς ἑορτάς, καθὼς δηλαδὴ καὶ τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, καὶ τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὀνομάζονται μὲ σχῆμα ἀναδιπλώσεως διὰ τὴν ὑπεροχὴν. Συνάγει λοιπὸν ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἡμέρα εἶναι ἑορτῶν ἑορτῇ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων, εἰ μὴ μόνη αὕτη ἡ λαμπροφόρος ἡμέρα, εἰς τὴν ὁποίαν ὑμνοῦμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν αὐτὴν Κυρίαν; Διὰ δύο αἷτια· πρῶτον καὶ κατ' αὐτὸ, διότι οὕτως ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καθότι ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Κύριος· ὅθεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὠνομάσθη Κυριακὴ παρωνύμως· διό αὕτη ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῷ Κυρίῳ εἶναι καθευωμένη. Καὶ ἂν ὁ Εὐσέβιος εἶπε περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν ὅτι οὕτως ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιερώνοντο „Ἱερὰ τεμένη τῷ πάντων Βασιλεῖ Θεῷ τῷ δὴ καὶ τῶν ὅλων Δεσπότη καθευωσθαι“, ἔνθεν καὶ τῆς τοῦ Δεσπότη προσηγορίας ἡξίωται τὰ καθευωμένα οὐκ ἐξ ἀνθρώπων „τυχόντα τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αὐτῆς δὲ τοῦ τῶν ὅλων Κυρίου, παρ' ὃ καὶ Κυριακῶν ἡξίωται τῶν ἐπωνυμιῶν“· (ἐν τοῖς ἐπαίνοις τοῦ Κωνσταντίνου) ἂν, λέγω, ὁ Εὐσέβιος εἶπε ταῦτα περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν, μὲ περισσώτερον δίκαιον πρέπει νὰ λέγονται τὰ αὐτὰ περὶ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, ἥτις οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν. Δεύτερον λέγεται αὕτη Κυρία ὡς ἄρχεσσα καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων ἀπασῶν τῆς ἐβδομάδος ἡμερῶν. Ἰδετε προνόμια ὑψηλὰ καὶ μεγάλα τῆς ἁγίας Κυριακῆς;

Τροπάριον.

„Δεῦτε τοῦ καιροῦ τῆς ἀμπέλου γεμνήματος, τῆς Θείας εὐφροσύνης ἐν τῇ εὐσήμενῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐγέρσεως Βασιλείας τε (1) Χριστοῦ
„κοιρωμήσωμεν, ὑμνοῦντες αὐτὸν ὡς Θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία πράγματα συνειδίξουν νὰ γίνωνται κοινὰ εἰς τοὺς Χριστιανούς ἐν τῇ λαμπροφόρῳ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως· πρῶτον τὸ νὰ σηκώνονται ταχύτερον νὰ ὑμνολογοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ νὰ γεραίρουν τὴν τοῦτου Ἀνάστασιν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ἄσματα· δεύτερον τὸ νὰ ἀνάπτουν κηρία καὶ λαμπάδας καὶ φῶτα διὰ νὰ προῦπαντοῦν κοινῶς μὲ αὐτὰ τὸν ἀναστάντα Δεσπότην, τὸν δείξαντα εἰς ὅλους τὸ φῶς τῆς εαυτῆς Ἀναστάσεως· καὶ τρίτον τὸ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ Θεῖα καὶ ἄχραντα Μυστήρια τοῦ ἐγερθέντος Σωτῆρος ὅσοι δὲν ἔχουν κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ ὅσοι εἶναι προετοιμασμένοι.

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν τρίτην κανονικὴν καὶ ἁγιωτάτην συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν· ἥτοι εἰς τὴν Μετάληψιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, παρακινεῖ ἡμᾶς ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου· ὅθεν ἐρανίζόμενος τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου, ὅπερ εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“, (Ματθ. κς'. 29.) (Βασιλεία δὲ τοῦ Πατρὸς ὀνομάζεται ἡ ἀνάστασις, κατὰ τὸν Χρυσόρρημον καὶ Θεοφύλακτον) τοῦτο, λέγει, ἐρανίζόμενος ὁ Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Ἰδοὺ, ὦ Χριστιανοί, ἦλθεν ἡ εὐσημος καὶ λαμπρὰ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ τὴν καινὴν πόσιν καὶ τὸ γέννημα τῆς ἀμπέλου. Ἐλᾶτε λοιπὸν σήμερον, ἀδελφοί, ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἃς πῖωμεν ἀπὸ τὴν Θεῖαν εὐφροσύνην τοῦ καινούριου πόματος τῆς ἀμπέλου. Θεῖαν μὲν εὐφροσύνην εἶπε, διότι

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ“· οὐκ ὀρθῶς· ἐρδότερον γὰρ εἶναι νὰ γράφεται „Βασιλείας τε“ κατὰ τὸν ἀνώτερον ἑρμηνευτὴν.

διότι ὁ πνευματικὸς αὐτὸς οἶνος: ἦτοι τὸ μυστικὸν αἷμα τοῦ Κυρίου μας, εὐφραίνει ἡμᾶς τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν κοινωνούντων, κατ' ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν „Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου“ (Ψαλ. ργ'. 15.) καινούριον δὲ πόμα εἶπεν αὐτὸ, διότι ἀνακαινίζει καὶ ἀφθαρτίζει τὴν ἡμῶν παλαιότητα καὶ φθοράν. Ἐλάτε τὰ μεταλάβωμεν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἵνα πίνοντες ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ καινοῦ πόμα, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν, ὑμνοῦντες εἰς τὰς αἰῶνας τὸν χαρισάμενον τὸτο εἰς ἡμᾶς Χριστὸν τὸν Θεάνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„Ἄρον κύκλω τὰς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε· ἰδὲ γὰρ ἠκασί
„σοι Θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες ἐκ Δυσμῶν καὶ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης
„καὶ Ἐώας τὰ τέκνα σε, ἐν σοὶ εὐλογῶντα Χριστὸν εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας δίδει τὴν ὕλην καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Τροπαρίου τούτου· λέγει γὰρ οὕτω· „Ἄρον κύκλω τὰς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἠκασί
„πάντες οἱ γίιοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρδήσονται“ (Ἡσ. ξ'. 4.) καὶ πάλιν· „Ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν“ (Ἡσ. μθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ μελουργῶν ὁ Θεοπέσιος Ἰωάννης, ἀποτείνεται πρὸς τὴν ἱεράν Σιών τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἐκκλησίαν τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ λέγει ἕτως· Ὁ Νεῦν Σιών καὶ θεία τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησία, μὴ βλέπε κάτω πλέον, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν πενθούντων καὶ λυπουμενῶν, (οἱ γὰρ λυπούμενοι κάτω ἔχουσι τὰς ὀφθαλμούς των· ὅθεν καὶ κατηφεῖς λέγονται παρὰ τὸ, Κάτω φάη: ἦτοι τοὺς ὀφθαλμούς) ἀλλὰ σήκωσθ ἑπάνω τὰ ὀμμάτιά σου καὶ θεώρησον τριγύρω· διότι νῦν ἦλθον εἰς ἐσὲ τὰ πνευματικὰ τέκνα σου, τῶν ὁποίων ἐγένου Μήτηρ πνευματικὴ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· θεώρησον, λέγω, αὐτὰ πῶς ἐσυνάχθησαν ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Οἰκουμένης, ἀπὸ τὴν Δύσιν, ἀπὸ

(1) Ὅλοι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην ὅπου τοὺς καμνέι ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν σήμερον τὰ δεῖα Μυστήρια, ἃν καὶ ἐμετάλαβαν τὴν μεγάλην Πέμπτην, ἢ τὸ μέγα Σάββατον· διότι ἐκεῖνος ὅπου σήμερον μεταλαμβάνει, αὐτὸς ἀληθῶς καὶ κυρίως καμνέι Πάσχα· ἐπειδὴ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ ἐν τοῖς Μυστηρίοις μεταλαμβανόμενος, καθὼς ὁ Παῦλος τὸ βεβαίει· „Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“ (ἀ. Κορ. ε'. 7.) καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Πάσχα γὰρ ἡ νηστεία ἐστίν, ἀλλ' ἡ προσφορὰ καὶ ἡ δύσιν ἢ κατ' ἐκαστὴν γινόμενη σύναξις“ (Δόγμ. εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας τὴν 5.). Ὅσοι δὲ σήμερον δὲν μεταλάβουν χάρις νὰ ἔχουν ἐμπόδιον, αὐτοὶ δὲν καμνοῦσι Πάσχα ἀληθινόν, ἀλλὰ κοσμικόν, μὲ τὰ Πασχαλινὰ δηλαδὴ φαγητὰ ὅπου πρῶτον, καὶ μὲ τὰ καλλωπισμῆα φορέματα ὅπου φοροῦν· ἀλλὰ καὶ ὅσοι εἶναι Πνευματικοί, καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ Θεοφόρου καὶ πνευματοφόρου τούτου Πατρός, καὶ νὰ μὴ ἐμποδίζον, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ παραινῶν τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα τὰ μὴ ἔχοντα κάλυμα κανονικόν εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνουν ἐν τῇ λαμπροφέρῃ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἀκούοντες μάλιστα τὸν

θεῖον Χρυσόστομον ὅστις φωνάζει ἐν τῷ Κατηχητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, καὶ παραινέει τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν μετάληψιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἕτω λέγων· „Ἡ πράξις γέμει (τῶν θείων Μυστηρίων δηλαδὴ), τρυφήσατε πάντες· ὁ Μόσχος πολὺς (ἦτοι ὁ Χριστός ὁ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης προσκείμενος), μὴδεὶς ἐξέλθῃ πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τὰς συμποσίας τῆς χάριτος“. Ὅποιος δὲ Πνευματικὸς ἐμπόδιον σήμερον ἀπὸ τὰ Μυστήρια τοὺς μὴ ἔχοντας ἐμπόδιον, οὗτος παραβίασεν ἐστὶν ἱερῶν Κανόνων τῶν θείων Πατέρων, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ἐστὶν ἀξιοκατάκριτος ὡς ἀνθρωπάρεσκος, καὶ ὡς ἀκολουθῶν εἰς τὴν νεωτέραν καὶ παραινομένην συνήθειαν τινῶν νομιζομένων Διακριτικῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Ὅποιος δὲλεῖ, ὅς ἰδὼν τὸν ΞΓ'. Κανόνα τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης ἑκτῆς Συνόδου, διὰ νὰ μάθῃ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ λείπουν μὲν ἀπὸ τὰ δεῖα τρα καὶ παιγνίδια ὅλην τὴν διακαινησίμον ἐβδομάδα, νὰ εὐρίσκωνται δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας, νὰ δεξιολογῶν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, νὰ ἀκούον τὰς θείας Γραφάς, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ δεῖα Μυστήρια. Ὁ ἀγίατάτης συνήθεια τῶν παλαιῶν Χριστιανῶν, ποὺ ἀφῆκε τὴν δυστυχῆ γενεάν τῶν τωρινῶν Χριστιανῶν καὶ ἀνεχώρησεν;

ἀπὸ τὸν Βορρᾶν, ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἀπὸ τὴν Θάλασσαν, ἦγουν ἀπὸ τὸν Νότον· καθότι ἀπὸ τὸ Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ θάλασσα εὐρίσκεται· ἐσυναχθῆσαν δὲ ὅλοι οἱ πνευματικοὶ Υἱοὶ σου λαμπροὶ καὶ φωτοφαεῖς, λάμποντες ἀληθῶς ὡς φωστῆρες Θεοφειγεῖς, ἐπειδὴ ἐδικαιώθησαν διὰ τῆς Πίστεως τῷ Χριστῷ, καὶ διὰ τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματος.

Εἶδε ἐδικαιώθησαν, ἄρα εἶναι γεμάτοι καὶ ἀπὸ φῶς ἄρρητον, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν“ (Ματθ. 17. 13.) καὶ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες“, (Φιλιπ. β'. 15.) τούτεστι ζωτικὴ τοῖς ἄλλοις χρηματίζοντες δύναμις, καθὼς αὐτὸ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὁ γὰρ φῶς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς, ἀνατείλας ἀπὸ τὸν τάφον, ὅχι μόνον ἐδίδωκε τὸ σκότος ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἀλλὰ μεταδούς εἰς αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὸ θεῖκόν αὐτῷ φῶς, φωστῆρας Θεοφειγεῖς καὶ ἄλλους ἡλίους αὐτοὺς ἀπειργάσατο· ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἄθλον ἀρετῆς Θεὸν γενέσθαι καὶ τῷ ἀκραφιεστάτῳ φωτὶ καταστράπτεσθαι, τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἴδὼν γενόμενον, ἥτις οὐ διακόπτεται ζόφῳ· ἄλλος γὰρ ταύτην ποιεῖ ἥλιος, ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἀπαστράπτει“ (Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ 5. ψαλμοῦ ὑπὲρ τῆς ὁδοῆς). „Ὅρα καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου ἐρμηνείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πέμπτῃς Ὠδῆς τῷ Κανόνος τῶν Βαΐων τῷ λέγοντι· „Σιών· Θεοῦ Ὅρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄρον“.

Τροπάριον.

„Πάτερ Παντοκράτωρ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, τρισὶν ἐνιζομένη ἐν
„ὑποστάσει φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε, εἰς Σὲ βεβαπτίσμεθα,
„καὶ Σὲ εὐλογούμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀξίον ἀπορίας καὶ ζητήσεως εἶναι, διὰ τί εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τῷ Κυρίου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομα τοῦ Βαπτίσματος καὶ λέγει „Πάτερ Παντοκράτωρ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, εἰς Σὲ βεβαπτίσμεθα“; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λοιπὸν λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, φανεῖς εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῷ Ὅρει τῆς Γαλιλαίας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα, παραγγέλλας νὰ μαθητεύσουν πρῶτον τὰ Ἑθνη τὰ ἄπιστα καὶ πεπλανημένα, καὶ ἔπειτα νὰ βαπτίσουν αὐτὰ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὕτως εἰπὼν· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἑθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“ (Ματθ. κη'. 19.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία συνεθίζει κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας νὰ βαπτίσῃ τοὺς κατηχουμένους· ὁθεν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς τῶν (Βιβλ. ε'. κεφ. 19.) διορίζουν ταῦτα· „Ἐν τῇ διανυκτερεύσει ὑμῶν ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον μέχρις ἀλεπτρύνων κραυγῆς, καὶ βαπτίσαντες ὑμῶν τοὺς κατηχουμένους, καὶ ἀναγινώσαντες τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ προσλαλήσαντες τῷ λαῷ, παύσασθε τοῦ πένθους ὑμῶν· διὸ καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀντὶ Τρισαγίου ψάλλεται τὸ „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ θεῖος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ὡς ἐκ μέρους ὅλων κοινῶς τῶν βεβαπτισμένων Χριστιανῶν, καὶ μάλιστα τῶν τότε νεοφωτιστῶν, οὕτω λέγει· Ὁ Ἁγία Τριάς, Πάτερ Παντοκράτωρ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, ὦ φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε (1), ἡ ἐν τρισὶν ὑποστάσει καὶ προσώποις ἐνιζομένη κατὰ τὸ

(1) Ὅρα τὴν περὶ τῆς ὑπέρθεος λέξεως θεολογικὴν ὑποσημείωσιν ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῶν Θεοφαιέων τῷ λέγοντι· „Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἱερῷ“.

„δάμνη γέγονεν“ αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις“, κατὰ τὴν ὁδόνην Ὠδὴν.

τὸ ταῦτ' ἐν τῇ οὐσίᾳ, κατὰ τὴν μοναρχίαν τῆς ἐξουσίας, καὶ κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῆς Θεότητος, ἡμεῖς ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ἰδικόν σου ὄνομα· ἡμεῖς ὅλοι εἰ-
μεθα ἰδικοί σου· ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ λατρεύομεν· καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ εὐλογοῦμεν εἰς τὰς αἰῶ-
νας. Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Ἀσματογράφος, ὅχι ὅτι ἡ Ἁγία Τριάς δὲν ἠξέυρει ὅτι ἐβαπτί-
σθημεν εἰς τὸ ὄνομά της, ἀλλὰ τὰ λέγει διὰ νὰ τραβίξωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας πλου-
σιωτέραν τὴν χάριν καὶ βοήθειαν τῆς Ἁγίας Τριάδος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ,
μέλλων νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, προλαμβάνει καὶ λέγει εἰς αὐτόν· „Σὸς εἰμι
„ἐγὼ, σῶσόν με“· (Ψαλ. ριή. 94.) ἔχουσι γὰρ φυσικὸν ἰδίωμα οἱ δεσπότες νὰ γί-
νονται ἡμερώτεροι καὶ εὐσπλαγχνικώτεροι πρὸς τοὺς δούλους των, ὅταν ἀκούσῃ νὰ λέ-
γουν αὐτοὶ τοιαῦτα ταπεινά καὶ συντέτριμμένα λόγια.

Ωδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Φωτίζου Φωτίζου ἡ μέγα Ἱερουσαλήμ· ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σέ
„ἀμέτειλε· χόρευε μῦρ καὶ ἀγάλλου Σιών· Σὺ δὲ, Ἀγμὴ, τέρπου
„Θεοτόκε, ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκούσας ὁ Θεσπέσιος οὗτος τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν νὰ λέγῃ „Ἀντλήσατε ὕδωρ ἐκ τῶν
„πηγῶν τοῦ Σωτηρίου“, (Ἠσ. ιβ'. 3.) (πηγαὶ δὲ σωτηρίου ποῦνται αἱ θεῖαι Γραφαὶ
κατὰ τοὺς ἐρμηνευτάς) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀντλήσας μὲν ἕως τὰρα πολλὰ νοήματα ἐκ
τῶν θεῶν Γραφῶν, καὶ ἐπότισε μὲ αὐτὰ τοὺς πνευματικὸς κήπους τῶν ἀσματικῶν του
Κανόνων, ἀντλεῖ δὲ καὶ τὰρα ἀπὸ τὸν ἴδιον Προφήτην τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Φω-
„τίζου Φωτίζου Ἱερουσαλήμ· ἡκεῖ γὰρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σέ ἀνατέταλ-
„κεν“, (Ἠσ. ξ'. 1.) καὶ τοῦτο μελουργεῖ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν, ὀλίγον ὑπαλλάξας
αὐτό, καὶ λέγει· Ὡ Νέα Ἱερουσαλήμ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, φωτίξω Φωτίξω.
Διπλασιάζει τὸ ρῆμα τοῦτο ὁ ποιητὴς ἕνα μὲν διὰ τὸ βέβαιον τοῦ φωτισμοῦ, καὶ ἄλ-
λο διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς· συνειθίζουσιν γὰρ τόσον οἱ βεβαιόνοιστες ἕνα πρᾶγμα,
ὅσον καὶ οἱ ὑπερβολικῶς χαίροντες νὰ διπλασιάζουν τὸ αὐτὸν λόγον· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ
μέγας Γρηγόριος· „Ἐγκαίνια ἐγκαίνια ἡ πανηγυρίς, ἀδελφοί· λεγέσθω γὰρ πολλάκις
„ὕψι δονῆς“ (Λόγῳ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν). Φωτίξου, λέγω, διότι εἰς ἐσὲ ἀνέτει-
λεν ἡ δόξα τοῦ Κυρίου· δόξα δὲ Κυρίου, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ
Χριστοῦ· „Νῦν γὰρ, φησὶν, ἐδοξάσθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“· (Ἰω. ιγ'. 31.) κατὰ δὲ
τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, εἶναι ἡ Θεότης τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ Πατήρ
„τῆς δόξης“, (Ἐφ. α'. 17.) ἥτοι τῆς Θεότητος· ἡ κατ' ἄλλους δόξα Κυρίου εἶναι τὸ
θεῖον φῶς καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ προσώπου αὐτοῦ, κατὰ τὸ „Καὶ δόξα Κυρίου περιέ-
„λαμψεν αὐτοὺς (τοὺς ποιμένας δηλ.)“· (Λουκ. β'. 9.) καὶ τὰ τρία γὰρ ταῦτα ἀνέ-
τειλαν εἰς ἐσὲ, ὧ ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησία.

Ἰνα οἱ Ἰουδαῖοι μὲν οἱ φαινόμενοι ὅτι βλέπουν οὐ μὴ ἴδωσι, κατὰ τὴν προφητείαν
τοῦ Ἠσαΐου, ὁ δὲ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει (ἥτοι ὁ Ἑθνικὸς) ἰδῇ τὸ μέγα τῆς Θεο-
γνωσίας φῶς· εἰς ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς Ἰουδαίους ἐκρύβη μᾶλλον ὁ τῆς δικαιοσύνης Ἠ-
λίας Χριστὸς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, ἐπεὶδὴ ἀπὸ ἐκείνους θανατωθεὶς, ἐκρύβη καὶ ἐ-
βασίλευσεν ὑποκάτω εἰς τὴν δύσιν τοῦ τάφου καὶ Ἄδου· εἰς ἡμᾶς δὲ τὰς ἐξ Ἑθνῶν πι-
στεύοντας ἀνέτειλε, διότι ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀνατολὴν τῆς Θεότητός του, καὶ ἐλλάμψθημεν
μὲ τὸ φῶς τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς. Λέγει δὲ ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Νέαν Σιών καὶ νὰ
χορεύῃ πνευματικῶς καὶ νὰ ἀγαλλεταὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ, ἐ-
πεὶδὴ ἡ τοῦ Χριστοῦ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἶναι καὶ ἰδική της. Εἶτα καὶ πρὸς τὴν Θεο-
τόκον ἐπιστρέφει τὸν λόγον, οὐ ματαίως οὐδὲ παρέργως τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ
ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι τῆς ἐννάτης Ωδῆς, τῆς ὁποίας Μελουργὸς καὶ ἀρχηγὸς καὶ ποιῆ-
τρια ἔσταθῃ ἡ Κυρία Θεοτόκος, καὶ διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτήν· Καὶ σὺ, Θεοτόκε, τέρ-
που

που καὶ χαίρει διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς Γιοῦ σου· καθὼς γὰρ πρότερον ἐμβῆκε ρομφαία λυ-
πῆς εἰς τὴν καρδίαν σου διὰ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον τῆς Γιοῦ σου, κατὰ τὴν προφητείαν
τοῦ Συμεὼν· οὕτω καὶ τώρα εἶναι δίκαιον νὰ χαίρης καὶ νὰ τέρπῃσαι ἐσὺ πρώτῃ περι-
σσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς αὐτοῦ Γιοῦ σου, καθὼς καὶ προεφήτευσας
εἰς τὴν Ὠδὴν σου λέγουσα· „Ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου“.
(Λουκ. α. 47.) (1).

Τροπάριον.

„ὦ Δείας! ὦ Φίλης! ὦ γλυκυτάτης σου Φωρῆς! μεθ' ἡμῶν ἀφευ-
„δῶς γὰρ ἐπηγγείλω ἔσεσθαι μέχρι τερμάτων αἰῶνος, Χριστέ· ἡμ
„οὶ πιστοὶ ἄγκυραν ἐλπίδος κατέχορτες ἀγαλλόμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν χαροποιὸν καὶ τελευταῖον ἐκεί-
νον λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῇ Ὁρει-
τῇ Γαλιλαίᾳ· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας
„τῆς αἰῶνος. Ἀμήν“. (Ματθ. κβ. 20.) Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον μετὰ σχῆμα θαυμαστικὸν
ὁμοῦ καὶ εὐχαριστικὸν προφέρει ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης, οὕτω λέγων· ὦ τί φωνὴ Δεία
ἦτον ἐκείνη, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅπου ἐξεφώνησες εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους!
Καὶ πῶς δὲν ἦτον Δεία, ἡ ὁποία ἐκβῆκεν ἀπὸ τὰ θεϊκὰ ἐκείνη καὶ προσκυνητὰ καὶ πα-
νάγια χεῖλῃ σου; ὦ τί φωνὴ φιλτάτη ἦτον ἐκείνη ὅπου ἐλάλησας εἰς τῆς φίλους σου Μα-
θητάς! Καὶ πῶς δὲν ἦτον φιλτάτη ἡ τόσον ἀκρας φιλείας τῆς πρὸς ἡμᾶς ζωντανῇ οὐσα ἀ-
πόδειξις; ὦ τί γλυκυτάτη ἦτον ἐκείνη ἡ φωνὴ ἣτις προῦλθεν ἀπὸ τοῦ γλυκυτάτου καὶ νε-
κταρώδους στόμα σου! Καὶ πῶς δὲν ἦτον γλυκυτάτη καὶ χαριεστάτη ἡ τοσούτων ἀγαθῶν
γενομένη πρόξενος; Σὺ γὰρ, ἡμέτερη Σωτὴρ, ὑπεσχέθης ἀφευδέστατα νὰ μένης πάντοτε
με

(1) Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα αἷτια, διὰ τὰ ὅποια
πρέπει ἡ Θεοτόκος νὰ χαίρῃ σήμερον περισσώτερον
καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας
Μυροφόρους. Πρῶτον, διότι αὐτὴ ἀπὸ ὅλων τοὺς
ἀνθρώπους προήτερα ἔλαβε τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀ-
ναστάσεως τοῦ Γιοῦ της· δευτέρον, διότι αὐτὴ προ-
ήτερα ἀπὸ ὅλων εἶδεν ἀναστάντα τὸν Γιόν της καὶ
ὁμίλησε μετ' αὐτὸν, καὶ τῶν ἀχράντων αὐτοῦ ποδῶν
ἤλκτο· τρίτον, ἐπειδὴ δι' αὐτὴν ἀνέχθη ὁ τάφος
καὶ τέταρτον, διότι εὐηγγέλισεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀ-
νάστασιν τοῦ Κυρίου ὁ συνήδης αὐτῇ καὶ εὐαγγε-
λιστῆς Ἀρχάγγελος Γαβριήλ. Ταῦτα δὲ πάντα ἀ-
ποδεικνύει καὶ βεβαιοῖ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης
Γρηγόριος ἐν τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων, οὕτω λέ-
γων· „Ἐστὶ δὴ τι συνεσχισμένως παρὰ τῶν Εὐαγ-
„γελιστῶν ἀπαγγελλόμενον, ὅπερ ἀνακαλύψω πρὸς
„τὴν ὑμετέραν ἀγάπην· τὸ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου ἀ-
„ναστάσεως εὐαγγέλιον πρώτη πάντων ἀνθρώπων
„καθάπερ καὶ προσήκον ὑπῆρχε καὶ δίκαιον ἡ Θεο-
„τόκος παρὰ τοῦ Ἀγγέλου ἐδέξατο, καὶ αὕτη τῆς
„τοῦ ἀναστάντος πρὸ πάντων εἶδε, καὶ τῆς αὐτοῦ
„Δείας ὁμιλίας ἀπήλαυσε, καὶ οὐκ εἶδεν ὀφθαλμοῖς
„μόνον αὐτὸν, καὶ ἀντήκοος αὐτοῦ γέγονεν, ἀλλὰ
„καὶ χερσὶν ἤλκτο πρώτη καὶ μόνη τῶν ἀχράντων
„ἐκείνου ποδῶν, καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ πάντα πᾶν-
„τα φανερώς οὐ λέγουσι, μὴ δέλοντες τὴν Μητέρα
„προφέρειν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις ὡ-

„ποθείας ἀφορμὴν δώσιν· ἐπεὶ δὲ νῦν ἡμῖν χάριτι
„τοῦ ἀναστάντος πρὸς πιστοὺς ὁ λόγος... λόγον
„διδόντος τοῦ εἰπόντος· „Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ φα-
„νερὸν γενήσεται, καὶ τοῦτο φανεραθήσεται“. Καθ-
„εξῆς δὲ ὁ Ἅγιος ἀποδεικνύει διὰ πολλῶν, συμβιβά-
„ζων τοὺς δίδους Εὐαγγελιστάς, τοὺς περὶ τῶν Μυ-
„ροφόρων διαλαμβάνοντας, ὅτι ἡ Θεοτόκος πρώτη ἡ-
„ξιώθη τὰ ἀνωτέρω· ἐπεὶ λέγει καὶ ταῦτα· „Ἐ-
„μοὶ δὲ δοκεῖ καὶ δι' αὐτὴν πρώτην (τὴν Θεοτό-
„κην) τὸν ζωφόρον ἐκείνον ἀνιχνύειν τάφον· δι' αὐ-
„τὴν γὰρ πρώτην καὶ δι' αὐτῆς πάντα ἡμῖν ἀνέφ-
„ηται, ὅσα ἐπὶ τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς
„γῆς κάτω, καὶ δι' αὐτὴν τὸν Ἀγγέλον οὕτως ἀ-
„σπράπτειν, ὥς καὶ τῆς ὥρας ἐπὶ σκότῳ κατεχο-
„μένης ὑπὸ δαΐλει τούτῃ τῷ τοῦ Ἀγγέλου φα-
„νὲν τὸν τάφον κενὸν ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ
„ἐντάφια, κατὰ κόσμον σε κείμενα καὶ πολυεῖδως
„μαρτυροῦντα τῷ ἐναρξασθῆναι τὴν ἡγερσιν· ἢν
„δ' ἄρα καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἀγγέλος, αὐτὸς ἐκεί-
„νος ὁ Γαβριήλ“. Συμφώνως λέγει καὶ Νικηφόρος
ὁ Κάλлистος ἐν τῇ Συναξαρίῳ τῆς Κυριακῆς τοῦ
Πάσχα· „Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἀνάστασις τῇ σὺ Θεῷ
„Μητρί γνώριμος γίνεσθαι, ἀπειναντίας καθημένη τῇ
„τάφῳ, ὥς φησιν ὁ Μασδαῖος, σὺν τῇ Μαγδαλη-
„νῇ· ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ ἀνάστασις ἀμφιβάλοιτο διὰ τὴν
„πρὸς τὴν Μητέρα οἰκίωσιν, οἱ Εὐαγγελισταὶ φα-
„σι πρῶτον φαίνεσθαι τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ“.

μέ τους Ἱεροὺς Ἀποστόλους σου, καὶ δι' αὐτῶν νὰ μένης καὶ με' ἡμᾶς τοὺς ἐκείνων μὲν μαθητὰς, ἰδικοὺς σου δὲ δούλους, οἳ τινες πιστεύομεν καὶ λατρεύομεν σοι· καὶ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι ὑπέσχεθης νὰ μὴ χωρισθῇς οὐδὲ εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ, οὔτε ἀπὸ αὐτοὺς, οὔτε ἀπὸ ἡμᾶς, ἕως τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος.

Ταύτην λοιπὸν τὴν θείαν καὶ φίλην καὶ γλυκυτάτην φωνὴν σου, ᾧ Δέσποτα, καὶ τὴν ἀψευδῇ σου ὑπόσχεσιν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κρατοῦμεν ἄγκουραν ἀσφαλεστάτην ἐλπίδος· ὅθεν ὅταν πνέωσιν ἐναντίον μας οἱ ἄνεμοι τῶν πειρασμῶν, καὶ ὅταν σπικόνωνται κατὰ τοῦ ἡμετέρου πλοίου τὰ κύματα τῆς τοῦ βίου θαλάσσης, ρίπτομεν ὡς ἄγκουραν μεγάλην τὴν θείαν ταύτην ὑπόσχεσιν σου, καὶ εὐθὺς ἐλευθερονομεθα ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν καὶ καταποντισμὸν τῆς ροιτῆς θαλάσσης· γνωρίζει γὰρ τὴν φωνὴν σου ταύτην καὶ ἡ αἰσθητὴ καὶ ἡ ροιτὴ θάλασσα, διότι πολλάκις τὴν ἐπέτιμης, καὶ ἠούχασε· καὶ εὐθὺς ὅπου ἀκουσῇ νὰ λέγωμεν „Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“, εὐθὺς παύει τὰ κύματα τῆς, καὶ γίνεταί γαλήνη μεγάλη. Ἡμεῖς εἰς ταύτην σου τὴν φίλην ὑπόσχεσιν ἀγαλλόμεθα, Κύριε· ὅθεν, κὰν τύραννοι φοβερίζουν τὰ κάρμου εἰς ἡμᾶς δεινότερα Δεινίου καὶ κύντερα Κυρτόρου κατὰ τὴν παροιμίαν, ἡμεῖς δὲν φοβούμεθα· κὰν μᾶς βασανίζουν ἀσεβεῖς καὶ διώκται με' διάφορα κολαστήρια, ἡμεῖς δὲν τὰ ψιφοῦμεν· κὰν πτωχεῖα μᾶς στενοχωρῇ, δὲν μᾶς μέλει· κὰν ἀσθενέει μᾶς ἐνοχλοῦσιν, ἡμεῖς δὲν καταπίπτομεν· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κὰν ὅποιαιδίποτε θλίψεις καὶ δυστυχίαι μᾶς εὗρουν, εἴτε ἐν Δαιμόνων, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, ἡμεῖς ταύτην μόνην τὴν γλυκυτάτην σου φωνὴν καὶ ἐπαγγελίαν ἐνθυμούμενοι, εὐθὺς παρηγορούμεθα, εὐθὺς εὐφραϊνόμεθα, καὶ εὐθὺς καθε' μας λύπη εἰς χαρὰν μεταβάλλεται· φανταζόμεθα γὰρ ὅτι εἶσαι παρὼν εἰς ἡμᾶς ἀοράτως καὶ μυστικῶς σὺ ὁ πανφίλτατος καὶ γλυκύτατος ἡμῶν Δεσπότης, καὶ μᾶς ἐνδυναμόνεις εἰς τὰς ἀσθενείας μας, μᾶς παρηγορεῖς εἰς τὰς θλίψεις καὶ περιστάσεις μας, καὶ μᾶς λέγεις εἰς τὴν καρδίαν τρόπον τινά· Μὴ φοβεῖσθε· ἐγὼ εἰμαι με' ἐσᾶς· „Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“.

Θαυμαστά δὲ ἐνταυτῷ καὶ κοινωφελέστατα εἶναι τὰ λόγια τοῦ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης, με' τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύει τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου· φησὶ γάρ· „Ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐκ εἶπε „Τρίτον ἦδη τῷτο πρὸς αὐτοὺς ἤλθεν ἐπὶ τῆς Τιβερίδος“, ἀλλ' „Ἐφανερώθη“, δεικνύς ὅτι παρῆν αὐτοῖς καὶ μὴ αἰσθητῶς ὁρώμενος· παρείχε· „δὲ τούτοις αὐτὸν ὁρᾶν ἠρίκα ἐβέλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθανάτων σωμάτων ἡ δύναμις. Πάρεστιν οὖν καὶ ἡμῶν ἐκάστω, ἀδελφοί, κὰν μὴ ὁράται παρ' ἡμῶν· διὸ καὶ πρὸς τὰς Ἀποστόλους εἶπεν ἀναλαμβάνόμενος· „Ἰδὲ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“. Οὐκοῦν ὡς παρόντα τοῦτον ἐκάστης ἡμέρας αἰδῶμεθα, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν. Εἶδὲ καὶ τοῖς τοῦ σώματος ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔχομεν αὐτὸν ἀρτίως ὁρᾶν, ἀλλὰ τῆς διανοίας ὁμμασὶν ἔχομεν δινηκῶς αὐτὸν ὁρᾶν, εἰ νή· φομεν· καὶ οὐχ ὁρᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ἐντεῦθεν καρποῦσθαι τὰ ἀγαθὰ· αὕτη γὰρ ἡ θεία πάσης ἀμαρτίας ἐστὶν ἀραίρεισις, πονηροῦ παντὸς πάθους ἐστὶ καθαίρεισις, παντὸς κακοῦ ἐστὶν ἀλλοτριώσις· αὕτη ἡ θεία πάσης ἀρετῆς ὑπάρχει ποιητικὴ, καθα· ρότητος καὶ ἀπαθείας γεννητικὴ, ζωῆς αἰωνίου καὶ βασιλείας ἀπεράντου παρεκτικὴ· ταύτης τῆς τερπνῆς θείας ἐπιμελόμενοι, καὶ ὡς εἰς παρόντα τὸν Χριστὸν νοερώς ἀτενί· ζοντες, ἐρεῖ καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὡς ὁ Δαβὶδ· „Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδίᾳ μου· ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ δέκατον Ἑωθινόν).

Τροπάριον.

„ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ, ᾧ Σοφία καὶ Λόγε
τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις, δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον Σοῦ μετασχεῖν ἐν
τῇ ἀμεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ τελευταῖον καὶ ἐπιλόγου τόπον ἔχον Τροπᾶριον ἐν τῷ παρόντι Κανόνι ἐρα-
νίσθη ὁ Ἀσματογράφος ἀπὸ τὸν ἐπίλογον τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεο-
λόγου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει ἐκεῖ· „ Ἀλλ' ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερὸν καὶ παν-
„ τὸς τοῦ Κόσμου καθάρσιον, ὡς γὰρ ἐμφύχῃ σοι διαλέξομαι· ὦ Λόγε Θεοῦ, καὶ Φῶς
„ καὶ Ζωὴ καὶ Σοφία καὶ Δύναμις· χαίρω γὰρ πᾶσι σου τοῖς ὀνόμασι“. Καθὼς λοιπὸν
ἐκεῖνος εἶπε, ἐκεῖ, οὕτως αὐτολεξεῖ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Μελωδὸς οὗτος ἐδῶ· πλὴν ὁ μὲν
Θεολόγος διαλέγεται πρὸς τὸ Πάσχα τὸ ἄψυχον, κατὰ προσωπεποίαν ρητορικὴν· ὁ δὲ
Γωάννης ἐδῶ διαλέγεται πρὸς τὸ ἐμψυχον Πάσχα τὸν Χριστόν· ἤκουσε γὰρ τὸν Ἀπόστο-
λον Παῦλον νᾶ λέγει· „ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“ (ἀ. Κορ.
ἐ. 7.). Λέγει λοιπὸν οὕτω· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὃς τις εἶσαι τὸ ἀληθινὸν καὶ
μέγα Πάσχα καὶ ἱερώτατον, ὦ Σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις. Σοφία μὲν οὖν
λέγεται ὁ Χριστός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „ Ὡς ἐπισήμη θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων
„ πραγμάτων· πῶς γὰρ οἶόν τε τὸν πεποικηκότα τοὺς λόγους ἀγνοεῖν ὧν πεποίηκε;“ Λό-
„ γος δὲ λέγεται κατὰ τὸν αὐτὸν Θεολόγον, ὅτι „ Οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς
„ τοῦν λόγος· καὶ οὐ μόνον διὰ τὸ ἀπαθές τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ
„ ἐξαγγελτικόν· τάχα δ' ἂν εἶποι τις ὅτι καὶ ὡς ὅρος πρὸς τὸ ὀριζόμενον, ἐπεὶ καὶ τοῦ-
„ τὸ λέγεται λόγος· ὁ γὰρ νεοσπικῶς, φησὶ, τὸν Υἱὸν (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Ἐωρακῶς) νε-
„ νόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀπόδειξις καὶ ῥαδίᾳ τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός·
„ γέννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεγεννηκότος σιωπῶν Λόγος· εἶδ' καὶ διὰ τὸ ἐνυπάρχειν τοῖς
„ οὖσι λέγοι τις, οὐχ ἁμαρτήσεται τοῦ λόγου· τί γὰρ ἐστίν, ὃ μὴ λόγῳ συνέστηκεν;
„ Δύναμις δέ, ὡς συντηρητικὸς τῶν γενομένων, καὶ τὴν τοῦ συνέχεσθαι ταῦτα χορηγῶν
„ δύναμιν“. (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ).

Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων οὕτως ἐπαινεῖ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· „ Ὁ Πάσχα θεῖον
„ ἀπ' Οὐρανῶν ὁδεύσαν μέχρι γῆς, καὶ ἀπὸ γῆς πάλιν ἀναβαῖνον εἰς Οὐρανοὺς· ὦ και-
„ νὸν τῶν ὅλων ἑόρτασμα, κοσμικὸν πανηγύρισμα· ὦ τῷ παντός χαρὰ καὶ τιμὴ καὶ τρο-
„ φὴ καὶ τρυφή, δι' ἧς ὁ μὲν σκοτεινὸς θάνατος κατελύθη, ἡ δὲ ζωὴ τοῖς ὅλοις ἐφηπλώ-
„ θη, καὶ ἀνεψόχθησαν πύλαι Οὐρανῶν, καὶ Θεὸς ἀνθρώπος ἐφάνη, καὶ ἀνθρώπος Θεός·
„ ἀνέβη· δι' ὃν ἐρράγησαν ἄδου πύλαι, καὶ κλεῖθρα ἐλύθησαν ἀδαμάντινα“ (Λόγ. ζ'.
ἐκ τῶν ὁκτῶ εἰς τὸ Πάσχα).

Σημειῶσαι ὅτι ὁ Θεολόγος ἀναγωγικώτερον ἐκλαμβάνει τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, καὶ
ἐρμηνεύων τί εἶναι τὸ καινὸν πόμα τῆς ἀμπέλου, τὸ ὁποῖον ἔχει νᾶ πίνειν μεθ' ἡμῶν ὁ
Θεὸς Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, λέγει ὅτι εἶναι „ Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν, ἐκεῖ-
„ νου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινώσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστίν
„ ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ λέγοντος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὁ αὐτὸς δὲ Γρηγόριος εἰς τριῶν
διαίρει τὸ Πάσχα, εἰς τὸ νομικόν, εἰς τὸ τῆς χάριτος, καὶ εἰς τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
καὶ λέγει· „ Μεταληψόμεθα τοῦ Πάσχα νῦν μὲν τυπικῶς ἔτι, καὶ εἰ τοῦ παλαιοῦ
„ γυμνότερον· τὸ γὰρ νομικὸν Πάσχα, τολμῶ καὶ λέγω, τύπου τύπος ἦν ἀμυδρότερος·
„ μικρὸν δὲ ὕστερον, τελεώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἡνίκα ἂν αὐτὸ πίνειν καινὸν μεθ' ἡ-
„ μῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἃ νῦν μετρίως
„ παρέδειξε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (1)

*ΟΘΕΝ

(1) Τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα πόσον ἐτίμων καὶ
εὐλαβοῦντο οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς, ὥστε ὅχι μόνον
ἐλευθερόντων ἀπὸ τῆς φυλακῆς τοὺς ἐν αὐ-
ταῖς εὐρισκομένους διὰ χρέος ἢ διὰ ἄλλας αἰτίας
εἰς τὰς πόλεις ὅπου αὐτοὶ ἐβασίλευον, ἀλλὰ καὶ
εἰς μακρὰς πόλεις ἐπέπελλον ἐπιστολὰς νᾶ ἐλευ-
θερώσων οἱ ἐκεῖ τοὺς φυλακισμένους· καὶ μάλιστα
ὁ μέγας Θεοδοσίος. Τί λέγω; Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπι-
στοὶ καὶ ἀσεβεῖς εὐλαβοῦνται τὴν ἑορτὴν τοῦ Πά-
σχα, καθὼς καὶ τὰ δύο παῦτα βεβαιῶναι ὁ Χρυ-
σορρήμων λέγων· „ Τὴν παροῦσαν ἑορτὴν (τοῦ Πά-

σχα), ἣν καὶ ἀπὸστοὶ αἰδοῦνται σχεδὸν πάντες,
„ ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτος ὁ Θεοφιλὴς Βασιλεὺς (ὁ Θεο-
„ δοσίος ὁ μέγας) οὕτως ἠδέσθη καὶ ἐτίμωσεν, ὡς
ἀπαντᾶς τοὺς πρὸ αὐτοῦ μετ' εὐσεβείας κηρύξαντας
„ ὑπερβαλεῖσθαι Βασιλεῖς. Ἐν ταῦταίς γούν ταῖς ἡ-
„ μέραις πέμψας ἐπιστολὴν, εἰς σημὴν τῆς ἑορτῆς
„ τοῦ τοῦ δεσποτήριον οἰκούντας σχεδὸν ἀφῆκεν ἅ-
„ παντας (Ἀνδριαντ. Γ.).“ Τούτων πρέπει νᾶ μι-
μουνται καὶ οἱ σῳρινοὶ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ
„ πλούσιοι, καὶ νᾶ ἐλευθερόντων τοὺς ἐν φυλακῇ εὐ-
ρισκομένους κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.

Ὁθεν ἐπειδὴ οὕτως ὁ Θεολόγος ἀλληγόρησεν εἰς τὴν γνώσιν καὶ θεωρίαν τοῦ νοῦς τὴν τοῦ Πάσχα μεταλήψιν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἀκολουθῶν αὐτῷ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὅπου εἶσαι τὸ ἀληθινὸν Πάσχα, ἀξιώσον ἡμᾶς νὰ σὲ ἀπολαύσωμεν διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας εἰς τὴν ἀνέσπερον ἐκείνην ἡμέραν τῆς βασιλείας σου, ἥγουν τὴν μὴ ἔχουσαν ἑσπέραν καὶ νύκτα· ὅχι καθὼς σὲ ἀπολαύσαμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῇ, ἀλλὰ ἐκτυπώτερον, ἥγουν ἔξω ἀπὸ κάθε τύπον καὶ ἐπιπρόσθημα, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καθ' ἑαυτὸν τε καὶ τελεώτερον, κατὰ τὸν Θεολόγον. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἴπομεν, τριπλοῦν εἶναι τὸ Πάσχα, νομικὸν, εὐαγγελικὸν, καὶ τὸ μέλλον, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἱαίρεσιν αὐτοῦ τρεῖς εἶναι καὶ αἱ γνώσεις καὶ θεωρίαι, εἰς τὰς ὁποίας αὐτὸ τὸ Πάσχα ἀλληγορεῖται· ἢ ἐν νόμῳ καὶ παλαιᾷ, (ἢ ὁποῖα εἶναι σκιώδης καὶ ἀμυδρά) ἢ νέα καὶ εὐαγγελικῇ, (ἥτις λαμπροτέρα μὲν εἶναι τῆς νομικῆς, τῆς δὲ μελλούσης ἀμυδροτέρα) καὶ ἢ μέλλουσα ἐκείνη (ἥτις τὸ πᾶν ἔχει τῆς δυνατῆς καταλήψεως)· καθὼς καὶ ὁ Παῦλος περὶ τούτων λέγει· „Βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι· τότε δὲ πρόσωπον πρὸς „πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ γνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην“. (α. Κορ. 13'. 12.) Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Ἰωάννης τὸν Δεσπότην Χριστὸν νὰ ἀπολαύσωμεν τότε τῆς τελεωτέρας καὶ καθαρωτέρας γνώσεως καὶ θεωρίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεόν, καθὼς καὶ ἐγνωρίσθημεν παρ' αὐτοῦ· ἐπειδὴ τὰ ἡμέραν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῇ νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτὴν δὲν δυνάμεθα διὰ τὸ πηλινὸν τὸτο σῶμα ὅπερ φορεῖμεν. Ἀνέσπερον δὲ εἶπε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας· διότι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην οὐχὶ ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος ποιήσει, ἀλλ' ἀνατολὴ τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἠλίου καταφωτίσει, ἥτις μία ἔσται καὶ διπλή, καὶ κῆς, διάδοχον νύκτα μὴ ἔχουσα, ἀλλὰ τῷ αἰῶνι παντὶ συμπαρεκτεινομένη“. (Τόμ. καὶ Λόγ. β'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν) καὶ πάλιν· „Καὶ ὑψωθήσεται Κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐκείνῃ τῇ ἐσχάτῃ πασῶν ἡμερῶν, ἣν οὔτε νύξ διακόπτει, οὐ χρόνος περιορίζει, οὐ σωματικὸν φῶς ἀρχὴν αὐτῇ παρέχει καὶ τέλος, ἀλλὰ μία ἔστιν ὁμοία πρὸς ἑαυτήν, ἀκίνητος, ἀνέσπερος, ἀδιάδεκτος“. (Τόμ. τῷ αὐτῷ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὁράσει β'.) Ἀλλ' ὡς εἴπωμεν καὶ ἕνα γλαφυρόν· διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς παρακαλεῖ νὰ ἀπολαύσωμεν καθαρώτερον τὸν Χριστὸν ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ, διότι καθὼς ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἔγινεν ἐν Κυριακῇ, οὕτω καὶ ἡ μέλλουσα παρουσία του ἐν Κυριακῇ θέλει γένη· μᾶλλον δὲ, αὐτὴ ἐκείνη ἡ ἀνέσπερος ἡμέρα τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ Κυριακῇ θέλει εἶναι, ἥτις ἔσται μία ἡμέρα ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχος· ὅθεν εἶπε πάλιν ὁ ἀνώτερος Θεὸς Βασίλειος· „Ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελευτήτον τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἶδεν ὁ λόγος, ἣν καὶ ὁ ὁδὸν „ὁ Φαλμωδὸς προσηγόρευσε διὰ τὸ ἔξω κεῖσθαι τοῦ ἐβδοματικοῦ τούτου χρόνου. Εἴτε ἐν ἡμέρᾳ ἢ κατὰστασις ἐκείνη λέγοιτο, μία ἔστι καὶ οὐ πολλά· εἴτε αἰὼν προσαγορεύοιτο, μοναχὸς ἢ εἴη καὶ οὐ πολλοστός. Ἰνα οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἐννοιαν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, (ὁ Μωϋσῆς δηλ.) μίαν ἀνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἀγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τιμημένην“ (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν ἑξαήμερον, προκημένου ῥήτου „Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα μία“). Καὶ σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου ἢ Κυριακῇ τὰ ἡμέραν μὲν εἶναι εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, τότε δὲ ἔσται αὐτὸς ὁ μέλλων αἰὼν. Ἰδετε πόσον εἶναι μεγάλα; Ἰδετε πόσον εἶναι θαυμαστά καὶ ὑψηλά τὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀγίας Κυριακῆς προνόμια;

Ἀμποτε λοιπὸν ὅλοι, καὶ οἱ φάλλοντες καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν παρόντα κοσμοχαρμόστινον καὶ λαμπρὸν τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας Κανόνα, νὰ μὴ ἡμεθα μόνον φάλλται καὶ ἀναγνώσται καὶ ἀκροαταὶ τῶν ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ περιεχομένων νοσημάτων τε καὶ παραγγελμάτων, ἀλλὰ νὰ ἡμεθα τούτων καὶ ποιηταὶ διὰ τῶν ἔργων. Ἡμεῖς συναγέστημεν μὲ τὸν ἀναστάντα Χριστὸν καὶ διὰ τῆς πίστεως, καὶ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τοῦ εἰς τύπον γενομένου τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἀμποτε λοιπὸν νὰ ζήσωμεν μίαν καινούριαν πολιτείαν, ἥτις πρέπει εἰς τοὺς συναναστηθέντας μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· „Ἰνα, ὡς περ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν“. (Ῥωμ. 6'. 4.) Ἡμεῖς ἐμάθομεν σήμερον ἀπὸ τὸν ἀναστάντα μίαν καινούριαν ζωὴν. Λοιπὸν ἄμποτε νὰ φυλάττωμεν αὐτὴν μέχρι τέλους, ἔχοντες καινούριους συλλογισμούς, λαλοῦν-

λοῦντες καινούρια λόγια, καὶ πράττοντες καινούρια ἔργα, ἄξια τῆς τοῦ Χριστοῦ καινῆς ἀναστάσεως, οὐχὶ τρυφῶντες μὲ συμπόσια καὶ ξεφαντώματα, οὐχὶ τραγωδοῦντες μὲ αἰσχρὰ καὶ διαβολικὰ τραγῳδία, οὐχὶ παίζοντες καὶ χορεύοντες, οὐχὶ καταγινόμενοι εἰς φιλονοτίας καὶ φιλοδοξίας, εἰς μέθας καὶ αἰσωτίας, εἰς φιλαργυρίας καὶ ἄλλας ἀμαρτίας· διότι αὐτὰ εἶναι ἔργα τῆς φθαρτῆς ζωῆς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὅποιον ἐκδύθημεν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα· καὶ ὅποιος ταῦτα ἐργάζεται, ἔχει τὴν ἀποθάνῃ τὸν τῆς ψυχῆς ἀθάνατον θάνατον, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „Εἰ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν“· (Ρωμ. ή. 13.) (1)

Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀγαπητοί, τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ νεκρώσῃ μὲν τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ μας παρακατημένους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς καὶ δαίμονας, νὰ ἀναστηθῇ δὲ αὐτὸς μέσα μας, ὑπερβαίνων ὡς σφραγίδας τοὺς ἐν τῇ ψυχῇ μας εὐρισκομένους ἐμπαθεῖς τύπους καὶ πρόληψις τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ο Κύριος ἀνίσταται, ὡσεὶ νεκροὺς μὲν ποιῶν τοὺς ὑπὸ δαιμόνων τῇ καρδίᾳ παρακατημένους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, τοὺς διαμερίζοντας ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὥσπερ ἱμάτια τοὺς τρόπους τῆς ἡθικῆς εὐπρεπείας, καὶ ὑπερβαίνων ὥσπερ σφραγίδας τοὺς ἐπικειμένους τῇ ψυχῇ τύπους τῶν κατὰ πρόληψιν ἀμαρτημάτων“ (Κεφ. ξγ'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἀλλὰ ἂν τινὲς ἀνθρώποι υπερήφανοι ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν πολεμοῦσι τὴν ὑπὸ τῶν Θεοφιλῶν ἀνδρῶν θαλουμένην ἀλήθειαν, καὶ διαβάλλουσιν αὐτοὺς ψευδῶς, ἤξευρε, ἀγαπητέ, ὅτι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους σταυροῦται καὶ θάπτεται ὁ Κύριος, καὶ μὲ σφραγίδας φυλάττεται· ἀλλ' ὁμως ὁ Δεσπότης Χριστὸς γυρίζει τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν, καὶ ἀνασταίνεται, φαινόμενος περισσότερον λαμπρότερος μὲ τὸν πόλεμον, ἐπεὶ εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ ὅλους ὡς ἀλήθεια, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον λέγοντα· „Ὅταν ἴδῃς τινὰς ὑπερήφανους μὴ φέροντας ἐπαινεῖσθαι τοὺς κρείττους, ἀκήρυκτον τε μηχανωμένους ποιεῖν τὴν θαλουμένην ἀλήθειαν, μυρίοις αὐτὴν ἀπείργοντας πειρασμοῖς καὶ ἀθεμίτοις διαβολαῖς, νόει μοι πάλιν ὑπὸ τούτων σταυροῦσθαι τὸν Κύριον καὶ θάπτεσθαι, καὶ στρατιώταις καὶ σφραγίσαι φυλάττεσθαι, οὗς ἑαυτοῖς περιτρεπὼν ὁ Λόγος ἀνίσταται, πλεον τῶν πολεμεισθαι διαφανόμενος, ὡς πρὸς ἀπάθειαν διὰ τῶν παθημάτων στομούμενος· πάντων γάρ ἐστιν ἰσχυρώτερος, ὡς ἀλήθεια καὶ ὢν καὶ καλούμενος“· (Κεφ. ξε'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἐὰν οὖν ἡμεῖς Θεοφιλῶς καὶ καινῶς πολιτευόμεθα, ἀδελφοί, ὡς ἄνωθεν εἴπομεν, θέλομεν γνωρίσει μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν θαυμαστὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἥτις εἶναι ὁ προηγούμενος σκοπὸς, διὰ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐποίησε, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον λέγοντα· „Ὁ δὲ τῆς Ἀναστάσεως μυηθεὶς τὴν ἀπόρρητον δύναμιν, ἔγνω τὸν ἐφ' ᾧ τὰ πάντα προηγουμένης ὁ Θεὸς ὑπεστήσαστο σκοπὸν“· (Κεφ. ξς'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.) καὶ ἀπολοῦσθαι θέλομεν ἀξιώσθαι νὰ ἐορτάζωμεν τὸ Ἅγιον Πάσχα τῇ Κυρίου ἐν τῇ παρουσίᾳ μὲν ζωῇ μὲ χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας μας, ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ νὰ ἐορτάζωμεν αὐτὸ ἐκτυπώτερον τε καὶ καθαρώτερον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι· Ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Πᾶς ὁ γινώσκων τὸ πεδυμένον ὑπὲρ αὐτοῦ Πάσχα ἀρχὴν ἑαυτοῦ ζωῆς υποτιδέσθω παύτην, ἀφ' οὗ πέ-
“ θυσται Χριστὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· τίθεται δὲ ὑπὲρ αὐ-
“ τοῦ τότε, ἥνικα ἂν ἐπιγῶ τὴν χάριν, καὶ συνή-

“ τὴν διὰ τῆς θυσίας ἐκείνης ζωὴν· καὶ τοῦτο γι-
“ νώσκων, τῆς νεαρᾶς ορεγίσθω ζωῆς λαμβάνειν τὴν
“ ἀρχὴν, καὶ μηκέτι ἀνατρεχέτω πρὸς τὴν πα-
“ λαιάν, ἥς ἐπὶ τέλος ἐφθασεν“· (Λόγ. α. εἰς τὸ
“ Πάσχα, ἢ ἡ ἀρχὴ „Πάσχα μὲν γήϊνον, Τόμ. Ε'.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ (1).

Εφθάσαμεν εἰς ὅλον τὸ ὕστερον καὶ εἰς τὴν ἑνδοξον Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι τὸ τέλος ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν· καθὰ γὰρ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ἀρχὴ καὶ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐορτῶν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· οὕτω καὶ ἡ Ἀνάληψις εἶναι τέλος καὶ συμπέρασμα τῶν αὐτῶν ἐορτῶν τοῦ Κυρίου· καὶ ἐκείνη μὲν ἦτον ἡ

κατά-

(1) Σημειῶσαι ὅτι λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως οἱ ἑξῆς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πλούτος ἡμῶν „καὶ θησαυρός“ ἕτερον, ἡ ἄρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦς μνείαν“ ἄλλον, ἡ ἄρχὴ „Ἐτι μοι κατὰ Λυχνῶν“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φαίδρα μὲν πᾶσα“ ἄλλον, ἡ ἄρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Θεὸς τις ὡς εἴκε πανήγυρις“ Ἀθανάσιος δὲ ἔχει λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οὐκ οἶδα ποῖα „χρήσωμαι γλώττη“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡ μὲν „τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι τοῦ Θεοῦ“ οὗτος φαίνεται νὰ ἦναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀνωτέρω τοῦ Χρυσοστόμου. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐορτάζον Ἰουδαῖοι“ ἕτερον, Βλεπτετε τὴν κοινὴν ἡμῶν ἐορτὴν. Βασίλειος Σελευκείας λόγον, ἡ ἄρχὴ „Ἡ μὲν τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“ (ἐν δὲ τῇ τῶν Ἰβήρων Μογῇ ἐπιγράφεται τῇ Ἀθανασίῃ). Ἐπιφάνιος Κύπρου λόγον, ἡ ἄρχὴ „Εὐλογητός ὁ Θεός“. Σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Δαύρε, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ ἐν τῇ τῇ Διονυσίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μακάριος Νεῖλος (ὡς οὗτος) εἶστιν ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητὴς τρεῖς λόγους ἔχει εἰς τὴν Ἀνάληψιν· πρῶτον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰς Οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς Κτίσεως „διαμεμερίσαι φύσιν“ διῦτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ „Βασιλεὺς πάντων Βασιλικωτέρας Θρησκείας“ τριτον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ θεὸς τῆς ἀγαθότητος ὁμῆρος, „ἀρξάμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχεῖσθαι, πρὸς ἀμύχανον δαρεῶν ὑπερήρδη πλημμύραν, καὶ τὰ μεγάλα „κατέκρυψε μεΐζονσι“. Τῶν λόγων τούτων περικοπαὶ εὐρίσκονται παρὰ τῇ Μυριοβίβλῳ τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει σός. Καὶ τὸτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἐν τῇ Τροπαρίῳ τῆς Λιτῆς τῆς Ἀναλήψεως, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅτε παραγένονας ἐπὶ τὸ Ὄρος, Χριστέ, τῶν „Ἐλαιῶν“, αἴπορος εἶναι ὁ λόγος ἐκεῖνος ὅπου γράφεται „Καὶ ἡ γῆ τοὺς κρυπτήρας ἀνακαλύπτει, „Ἀδὰμ τὴν κατάβασιν ὡς γνωσθῆναι, καὶ τὴν αὐτῆς ἀνάβασιν“. Τούτων οὖν τὸν λόγον πολλοὶ διδάσκαλοι δέλοντες νὰ ἐρμηνεύσουν, εἰς ἀλληγορίας ἐπράπησαν, καὶ πόρρω τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀληθινοῦ νοήματος τοῦ Τροπαρίου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀπαπλανήθησαν· καθότι ὁ λόγος αὐτός πραγματικῶς καὶ αἰσθητῶς φαίνεται νὰ ἠκολούθησε, καὶ οὐχὶ ἀλληγορικῶς καὶ νοητῶς. Πιθανωτέρα λοιπὸν φαίνεται ἡ γνώμη τῶν λεγόντων ὅτι δαύμα ἐγένεν ἐν τῷ Ὄρει

τῶν Ἐλαιῶν, ὅταν ἀνελήφθη ὁ Κύριος· ἐσχίσθη γὰρ ἡ γῆ τοῦ Ὄρους καὶ ἐφάνη τὸ χάος τὸ ὑποκάτω. Διὰ τί; Διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ Μαθηταὶ τοῦ κατέβη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ ποῦ ἔχει νὰ ἀναβῇ διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου· μετὰ τὸ σχίσμα ὅμως πάλιν ἐνώθη τὸ Ὄρος· τοῦτο τὸ δαύμα φαίνεται νὰ προφητεύῃ ὁ Ζαχαρίας· μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν „Καὶ „στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλ.) ἐν „τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν τὸ κα- „τέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ Ἀνατολῶν“, (ὁ δηλοῖ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν) ἐπιφέρει „Καὶ σχισθήσε- „ται τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς „Ἀνατολὰς καὶ ὀχλοὺς χιῶν μεγάλα σφόδρα“ καὶ „κλινεῖ τὸ ἡμισυ τῷ Ὄρῳ πρὸς τὸν Βορρᾶν, καὶ „τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς Νότον“ καὶ φραχθήσεται ἡ „φάραγξ τῶν ὀρέων μου“. (δηλοῖ δὲ ὡς τὴν ἐνω- „σιν τῶν διαιρεθέντων τῷ Ὄρῳ μερῶν (Ζαχ. ιδ. 4.). Ἐκεῖνο δὲ ὅπου γράφεται ἐν τῷ αὐτῷ Τροπαρίῳ „Ἀλλ' ἵχνη μὲν ὑφούτο ὡς χεῖρές“ οὕτω παρὰ πολλῶν διερθεύεται „Ἀλλ' ἵχνη μὲν ὑφούτο ὡς ὑ- „πὸ χεῖρές“, ἥτοι τόσον εὐκόλως ἀνέβαινον ὁ Κύριος, ὥστε ἐνόμιζε τινὰς ὅτι ὑφόνοντο πα ἵχνη τῶν ποδῶν τοῦ ἀπὸ κανένα χεῖρος. Τὸ „στόμα δὲ μεγάλα ἠ- „λόγει ὡς ἠκούετο“ νοεῖται ὅτι ὁ Κύριος ὅχι μόνον διὰ τῶν χειρῶν εὐλόγει τὰς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς γλώττης καὶ στόματος, δύναμιν φρουρὸν αὐτοῖς ἐντιθεῖς ἀχρι τῆς τῇ Πνεύματος παρουσίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ Ἰδιόμελῳ τῆς Λιτῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τὴν καταβάσαν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ“, ἐσφαλμένος καὶ περιττὸς εὐρίσκειται ὁ λόγος „Ὅθεν „ἐξαλλοὶ Ἀγγελοὶ ἐν στολαῖς περιπτάμενοι τῶν Μα- „θητῶν“ οἱ μὲν Ἀγγελοὶ ἐστώτες, Ἄνδρες, ἐβῶν, „Γαλιλαῖοι“· τὸ ὅποιον οὕτω διερθεύεται „Ὅθεν „ἐξαλλοὶ Ἀγγελοὶ ἐν στολαῖς περιπτάμενοι τοὺς „Μαθητάς, Ἄνδρες, ἐβῶν, Γαλιλαῖοι“. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Δοξαστικῷ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τῶν κόλπων τῶν „Πατρικῶν“, ἐκεῖνο ὅπου γράφεται „Σήμερον ἐπ' Ὄ- „ρους τῶν Ἐλαιῶν ἀνελήφθης ἐν δόξῃ“ οὕτω διερ- „θεύεται „Σήμερον ἀπ' Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν“. Ση- „μειῶσαι ὅτι τὸ ὄνομα τῆς Ἀναλήψεως λέγεται καὶ ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼς λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος ἀνέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἠνωμένην ὡς Θεὸς παν- „τοδύναμος“ παθητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Κύριος ἀνελήφθη, καθὼς ἀνθρώπος δηλαδή, ὑπὸ τῆς παντοδυναμίου Θεότητος του.

κατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν· αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἀνάβασις τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖνη ἦτον τὸ Προοίμιον, αὕτη δὲ εἶναι ὁ Ἐπίλογος τοῦ παγκαλλεστάτου, τοῦ σωτηριωδεστάτου καὶ τοῦ παγκοσμίου λόγου τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας· τότε μὲν αὐτὸς ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν γυμνὸς ἀπὸ σάρκα, τώρα δὲ ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· τότε μὲν ἐκατέβη κρυφίως καὶ χωρὶς ναῦ ἡξεύρη τινας ἐπὶ δυσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τώρα δὲ ἀναβαίνει φανερά καὶ πεπαρρησιασμένα ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ, καθὰς ψάλλει ὁ Δαβὶδ· „Ἀσατε τῷ Κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ (ἦτοι εἰς τὸν πρῶτον Οὐρανὸν, ὅς τις εἶναι Οὐρανὸς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ· ἦτοι τῷ στερεώματος) κατὰ Ἀνατολὰς“. Λέγει δὲ τοῦτο ἡ διὰ τὸ κατὰ Ἀνατολὰς Ὅρος τοῦ Ἐλαιῶνος, ἡ διὰ τὸ φανερῶς ἀναληφθῆναι κατὰ τὸν Εὐδύμιον.

Ὅθεν καθὰς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ Οὐρανοῦ (ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν) καὶ καταντᾷ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον (εἰς τὴν Ἀνατολήν)· „Ἀπ' ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ἐξοδὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ“. (Ψαλ. ιη. 6.) οὕτω καὶ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνατείλας πρὸ αἰώνων ἀπὸ τὸν ὑπερούσιον καὶ ὑπέρφωτον κόλπον τοῦ Πατρὸς ὡς νεοτὸς ἥλιος, κατήλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ σαρκωθείς ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος· εἴτα πληρώσας πανσόφως ὅλην τὴν ἔνσαρκον αὐτοῦ Οἰκονομίαν, σήμερον ἀνέρχεται εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ καταντᾷ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς του· ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· „Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν Κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν Κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα“. (Ἰω. ις. 28.) Πλήν, ἂν καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, δὲν ἀφῆκεν ὅμως ποτὲ αὐτόν· ἐπειδὴ συγκατάβασις μὲν αὐτοῦ ἔγινε δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, οὐχὶ δὲ μετάβασις τοπικὴ· ἴδιον γὰρ τῶν ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι τὸ νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πάντη αὐλῶν καὶ ἀπείρων, ὅποῖος εἶναι ὁ Θεός.

Διὰ τῆτο ἃς εὐφρανθῶμεν σήμερον, ἃς εὐφρανθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, βλέποντες τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν ἡμῶν φύσιν τὴν κρημνισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Παράδεισον νὰ ἀναβαίῃ ἐν τῷ Χριστῷ ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος καὶ μετὰ δόξης μεγάλης εἰς τὰς Οὐρανοῦς· ἃς πανηγυρίσωμεν λαμπρῶς καὶ ἃς ἐορτάσωμεν, στοχαζόμενοι ὅτι ἡ κατ' ἡμᾶς οὐσία, ἡ καταβάσα μέσα εἰς τὰ τῷ Ἄδου βάραθρα, ἀναβαίνει σήμερον ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων, τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Ἀρχῶν· ὑπεράνω τῶν Ἐξουσιῶν, Δυναμῶν καὶ Κυριοτήτων· ὑπεράνω τῶν Σεραφίμ, Χερουβίμ καὶ τῶν Θρόνων. Τί λέγω; ἡ ἰδική μας ἀνθρωπίνη φύσις ἠνωμένη οὕσα κατ' ὑπόστασιν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο τάγμα Ἀγγελικόν, τὸ ὅποιον τώρα μὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, τότε δὲ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἔχει νὰ φανερωθῇ, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτόν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυναμῆως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι, τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι“. (Ἐφ. α. 19.)

Παρακινουῖσι δὲ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐορτάζωμεν τὴν πανένδοξον ταύτην καὶ κοσμοσωτήριον πανήγυριν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης τῶν Μελωδῶν ὁ ἐξοχώτατος, καὶ Ἰωσήφ ὁ τῶν ὑμνογράφων ὑμνογραφικώτατος. Ἰωσήφ δὲ λέγω, οὐχὶ τὸν Θεσσαλονικῆς

κης

κης Ἱεράρχην τὸν αὐτάδελφον τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τῷ Στουδίτου, τὸν τῷ Ἱεροῦ Τριῳδίου ποιητὴν ὄντα μετὰ καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ, ἀλλὰ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγόμενον, καὶ τοὺς περισσοτέρους ἀγίους τιμήσαντα μὲ τοὺς ἐν τοῖς Μηναίοις περιεχομένους ἀσματικούς του Κανόνας· περὶ οὗ ὅρα ἐν τῷ πρὸς τοὺς ἐντευξομένους· οὗτοι γὰρ οἱ δύο μὲ τοὺς ὑπ' αὐτῶν μελουργηθέντας Κανόνας εἰς τὴν Ἀνάληψιν εὐφραίνουσιν ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς μὲ θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα, τὰ συντείνοντα εἰς τὴν παγκόσμιον αὐτὴν ἐορτήν. Πλὴν εἰς τὰς Κανόνας αὐτοὺς ἐρμηνείαν δὲν ἔχει ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος· ἡ δὲ τῷ ἀνώνυμου ἐρμηνευτῇ ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ· διὰ τῆτο ἐγὼ, ἂν καὶ ἡμῖν καταπεπονημένος ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀσματικῶν Κανόνων ἐρμηνείαν (ἐσχατον γὰρ καὶ τελευταῖον τὰς Κανόνας τέτους ἡρμήνευσεν), ἐβίασα ὁμῶς τὸν ἐαυτόν μου, ἐπικαλεσάμενος τὴν βοήθειαν τῷ ἀναληφθέντος Χριστοῦ τῷ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ὅση μοι δύναμις, ἐσχολίασα αὐτοὺς, τοῦτο μὲν, ἵνα μὴ ἐλλιπὴς καὶ κολοβὴ γένηται ἡ σειρά τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, ἐστερημένη οὕσα τῆς ἐρμηνείας τῶν ἀσματικῶν Κανόνων τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, σφραγίδος οὕσης ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν· τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ λυπήσω ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοὺς φιλεόρτους· ἐσχολίασα δὲ αὐτοὺς συντομώτερον διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ὁ Κανὼν τῷ Ἰωάννου προηγεῖται, φέρω ἵνα καὶ ἡμεῖς πρῶτον αὐτὸν ἐρμηνεύσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ.

Ῥδὴ α'. Ἦχος Πλ. α'. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ Σωτῆρι Θεῷ, τῷ ἐν θαλάσῃ λαὸν ποσὶν ἄβρόχοις ὀδηγῶ-
 „σαρτι, καὶ Φαραὼ παμστρατιᾶ καταπορτίσαρτι, αὐτῷ μόρφ ἄ-
 „σωμεν, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος τὴν Ἱστορίαν ἀναφέρει, ὅτι οἱ μὲν Τίοι Ἰσραὴλ διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ὡς ξηρὰν μετ' ἄβροχα ποδάρια, ὁ δὲ Φαραὼ μετ' ὅλα του τὰ στρατεύματα κατεποντίσθη μέσα εἰς αὐτήν. Τὴν Ἱστορίαν δὲ ταύτην ἀνεφέραμεν εἰς καθεστὸν σχεδὸν Εἰρμόν τῆς α'. Ῥδῆς τῶν ἐνταῦθα περιεχομένων ἁσματικῶν Κανόνων· ὅθεν περιττὸν εἶναι νὰ λέγωμεν περὶ αὐτῆς καὶ ἐδῶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ φάλωμεν ἕνα ἄσμα ἐπινίκιον, ὁποῖον ἔφαλλον πάσαι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, εἰς τὸν Θεὸν τὸν Σωτῆρα ὅλου τοῦ Κόσμου, ὅς τις ὠδήγησε μὲν τὸν παλαιὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ διαπεράσουν τὴν ξηρανθεῖσαν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μετ' ἄβροχα ποδάρια, κατεπόντισε δὲ τὸν Φαραὼ μετ' ὅλα του τὰ στρατεύματα, ἐπεὶ αὐτὸς ἐνδόξως εἶναι δεδόξασμένος· „Τότε γὰρ, φησὶν, ἦσε Μωϋσῆς καὶ οἱ Τίοι Ἰσραὴλ τὴν Ῥδὴν ταύτην· „Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ, „ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“· (Ἐξ. ιε'. ι.).

Δύναται δὲ νὰ προσαρμοσθῇ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναλήψεως οὕτως· εἰάν Θάλασσα μὲν Ἐρυθρὰ νοηθῇ ὁ παρὰν βίος· Ἰσραηλῖται δὲ νοηθοῦν οἱ Χριστιανοί· ἢ δὲ κάτω Ἱερουσαλὴμ νοηθῇ ἢ ἄνω καὶ ὁ Οὐρανός· Ὁ Δεσπότης λοιπὸν Χριστὸς ὡς ἄλλος Μωϋσῆς ὠδήγησε μὲν μετ' ὅλον τὸν ζωοποιόν του Σταυρὸν ὡς μετ' ῥάβδον τοὺς Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ περνοῦν ἄβρόχως τὴν Θάλασσαν τοῦ βίου, τὸν δὲ διώκτην Φαραὼ Διάβολον μαζὶ μετ' αἰμοκατακλάνης στρατεύματα κατεπόντισεν, εἴτα ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρανὸν ὡς εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐκείνῳ ἀκολουθοῦντες συναναληφθῶμεν, καὶ τὴν ἀποκατάστασίν μας λάβωμεν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθὼς γὰρ ὁ ἥλιος μετ' τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων του τραβίζει εἰς τὸ ὕψος τὰς ἀκαθαρμίας, ὡς λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής· „Ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύει ὁ ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτῷ ἔλκει“· (Ἐκκλ. α'. 5.) οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ἀναβὰς εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ σαρκός, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, τραβίζει καὶ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐλευστικῆς δυνάμεως τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἵνα καὶ ἡμᾶς ἀναβιβάζῃ ἐκεῖ.

Τροπάριον.

„Ἀσωμεν πάντες, λαοί, τῷ ἐπὶ ὤμων Χερουβὶμ ἀναληφθέντι
 „μετὰ δόξης Χριστῷ, καὶ συγκαθίσαρτι ἡμᾶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πα-
 „τρός, Ῥδὴν ἐπινίκιον, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα· „Καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβὶμ, καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“· (Ψαλ. ιζ'. 10.) ὁθεν ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ψαλμικοῦ τούτου λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι προφητεία διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. „Ὅτι δὲ ἐν τῇ Ἀναλήψει τὰ Χερουβὶμ ἐσήκωναν τὸν Κύριον, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ, ὃς τις ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τοῦτο μετὰ τοὺς προφητικούς του ὀφθαλμούς λέγων· „Ἀνέλαβον τὰ Χερουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν, „ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου, καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω“· (Ἰεζ. 1. 19.) Ἀναντιρρήτως δὲ, λέγει ὁ Εὐθύμιος, τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Ἰεζεκιήλ περὶ τῆς ἐνδόξου εἰσὶν Ἀναλήψεως· ἐπειδὴ καὶ ὁ Παῦλος „Ἀπαύγασμα δόξης“ τὸν Χριστὸν ὠνόμασεν. (Ἐβρ. α'. 3.) (1) Τὸ δὲ „Συγκαθίσαντι ἡμᾶς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν (ἡμᾶς) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“· (Ἐφ. β'. 6.) (2).

Εἰ δὲ ὁ Παῦλος μὲν λέγει τοῦτο ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς, ὁ δὲ Μελωδὸς λέγει τοῦτο ἐκ προσώπου τοῦ Υἱοῦ, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τις, καθότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς ἡ αὐτὴ εἶναι μετὰ τὴν τοῦ Υἱοῦ· ταυτοδύναμος γὰρ καὶ ταυτοεργὴς εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς· ὁθεν καθὼς ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν τὸν Υἱὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐν τῇ δεξιᾷ του· οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκάθισεν ἐκεῖ· καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος Παῦλος λέγων· „Ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης“· (Ἐβρ. α'. 3.) καὶ πάλιν· „Ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἐκάθισεν“· (αὐτόθ. ιβ'. 2.) καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται· „Δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ“· (Ἀποκ. γ'. 21.)

Ἀλέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς Ὅλοι ἡμεῖς οἱ Πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι λαοὶ ἄς ᾄσωμεν εἰς τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος σήμερον ἀνελήφθη μετὰ δόξαν Θεοπρεπῆ ἐπάνω εἰς τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζὶ μετὰ τὴν ἐν τῇ ὑπόστασει του ἠνωμένην φύσιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων συνεκάθισεν καὶ ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ ὄντας. Ἀλέγει δὲ ἀκολουθῶς· „Ἐπινίκιον ὦδὴν ᾄσωμεν τῷ Χριστῷ“· διότι αὐτὸς ἀφ' οὗ ἐνίκησε τὸν θάνατον, τὸν Διάβολον καὶ τὸν Ἄδην διὰ τῆς Ἀναστάσεώς του, οὕτως ἀνελήφθη εἰς τὰ οὐράνια νικητής.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι λέγει „Καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀναφέρει Χερουβὶμ; Λύοντες ἔν τὴν ἀπορίαν ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ ἡ νεφέλη ὅπου λέγει ὁ Λουκᾶς, καὶ τὰ Χερουβὶμ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι. Πρῶτον, διότι τὰ Χερουβὶμ ὅπου ἀνέλαβον τὸν Κύριον, κατὰ τὸν Μελωδὸν καὶ τὸν Δαβὶδ, αὐτὰ ἐμορφώθησαν εἰς αἰσθητὴν νεφέλην· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ὁ Δαβὶδ εἶπε „Καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“· (Ψαλ. ιζ'. 10.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ζυγαδινὸς λέγει ὅτι ἐπετάσθη ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβὶμ, τὰ ὁποῖα καὶ ἀνέμους παρακάτω ὠνόμασε διὰ τὴν ταχύτητα καὶ ὀγληγυράδα τῆς αὐτῶν κινήσεως. Καὶ τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἐκάθιστο ὁ ἀναληφθεὶς ἐπάνω εἰς τὰ Χερουβὶμ, τὰ πλησιάζοντα εἰς τὴν Θεότητα κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὴν σοφίαν, εἰς δὲ τοὺς Ἀποστόλους ἐφάνη ὅτι κάθισται ἐπάνω εἰς πτέρυγας ἀνέμων καὶ νεφέλην· ὁθεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λόγῳ α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φαῖδρά μὲν πᾶσα“, λέγει· „Πτέρυγας δὲ ἀνέμων τὰς νεφέλας αἰνίττεται, ἐν αἷς καὶ ἀνελήφθη· καθὼς καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων γέγραπται“· καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“.

Δεῦ-

(1) Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνεται ὅτι ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς κατωτέρων Ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων ὑπέμεταν τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς πρωτάς· ἐξ ἐκείνων γὰρ εἶναι τὰ Χερουβὶμ.

(2) Ὅρα ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ τῆ β'. Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως, ἵνα μάθῃς ὅτι τὸ „Συνήγειρε καὶ συνεκά-

θίσεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ“ νοεῖται μὲν ὅτι ὅλοι ἐχομεν νὰ συγκαθίσωμεν μετὰ τὸν Χριστόν· νοεῖται δὲ καὶ ὅτι τῆς φύσεως ἡμῶν καθίσταται ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ἡμεῖς δι' ἐκείνης λεγόμεθα ὅτι συνεκαθίσταμεν· ὅπερ καὶ ἐδῶ λέγομεν.

Δεύτερον, διότι καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ ρητῶς οὕτω λέγει· „Επὶ τῶν ὧμων ἐκάθιστο τῶν Χερουβικῶν (ὁ Χριστός)· αἰσθητὴν γὰρ „νεφέλην τὸν αἰθέρα ὑπεκδραμεῖν ἀδύνατον, φυσικῶς τῆς νοτίδος τῷ αἰθερίῳ ἐξοπτου- „μένης πυρί..... Ἐτχημάτισται οὖν τὰ Χερουβίμ εἰς νεφέλην διὰ τοὺς θεωμένους· ὅτι „πάντες ἀνέκαθεν οἱ Προφῆται νεφέλῃ ἐποχεῖσθαι τὸν Θεὸν ἐδίδασκον· ὁ Δαβὶδ γὰρ „φησὶν· „Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβρασιν αὐτῆς“· καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Ἰδοὺ Κύριος κάθεται ἐπὶ „νεφέλης κέφης“. Διὰ τὸτο καὶ ὁ Χρυσόστομος σύμβολον τῆς θείας δυνάμεως τὴν νεφέλην „ονομάζει, λέγων· „Νεφέλη δὲ τοῦ Οὐρανοῦ σύμβολον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐν νε- „φέλῃ ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς θείας δυνάμεως“· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· „Ἡλίας ἐν ἄρματι πυρίνῳ ἀνελήφθη· ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλῃ· ὅτε μὲν γὰρ τὸν δοῦλον ἔδει „κληθῆναι, ἄρμα ἐπέμπετο· ὅταν δὲ τὸν Υἱὸν, θρόνος βασιλικός· καὶ ἔχῃ ἀπλῶς βασι- „λικὸς θρόνος, ἀλλ’ αὐτὸς ὁ Πατρικός· καὶ γὰρ περὶ τοῦ Πατρὸς φησὶν ὁ Ἡσαΐας· Ἰδοὺ „Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης. Ἐπεὶ ἐν ὁ Πατὴρ ἐπὶ νεφέλης κάθεται, διὰ τοῦτο „καὶ τῷ Υἱῷ τὴν νεφέλην ἐπέμψεν“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ὃ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυρῆ „μνείαν ἐπετελοῦμεν).

Καὶ τρίτον, διότι καθὼς οἱ δύο ἄνδρες οἱ φανέντες αἰσθητῶς μετὰ τὴν Ἀνάληψιν εἰς τοὺς Ἀποστόλους δὲν ἦτον τῇ ἀληθείᾳ ἄνδρες, ἀλλὰ Ἄγγελοι, καθὼς ὁ Χρυσορρήμων καὶ ὁ ρηθεὶς Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος λέγει· „Ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν „ἐσθῆτι λευκῇ· Ἄγγελοι δὲ τινες ὑπῆρχον ἔτοι ἐν μορφῇ χηματισθέντες ἀνθρώπων, καὶ „ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοηθῆναι τὰς Μαθητάς“· τοιου- τοτρόπως καὶ ἡ φανείσα αἰσθητὴ νεφέλη δὲν ἦτον τῇ ἀληθείᾳ νεφέλη, ἀλλὰ ἦτον Ἀγ- γελικὴ δύναμις.

Διὰ τί δὲ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ ἐκάθισε καὶ ἔχῃ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ, ἢ ἐπ’ ἄλλου Τάγμα- τος τῶν Ἀγγέλων; Πρῶτον, διότι, καθὼς εἶπομεν, Χερουβίμ θέλει εἶπῃ πλῆθος γνώ- σεως, ἢ χύσις σοφίας· εἰς δὲ τὸν ἔχοντα γνώσιν καὶ σοφίαν ὁ Θεὸς κάθεται καὶ ἀνα- παύεται. Δεύτερον, διότι τὰ δύο Χερουβίμ ἦτον μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων τῆς Σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν ὁποίων ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἀνωθεν „τῆ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο Χερουβίμ τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου“. (Ἐξ. κβ. 22.)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Παλαμᾶς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς τῆς εὐρυτῆς ταύτης λόγου των νεφέλη ἀναφέρουσιν ὅτι ὑπέλαβε τὸν Κύριον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς συμφώνους τοὺς ἀγίους ἀποδείξαι θέλοντες, λέγομεν ὅτι καὶ νε- φέλη φωτεινὴ καὶ ὁρατὴ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ Χερουβίμ ἀοράτως ἦσαν παρόντα, καὶ Ἄγγελοι δύο ἐν σχήματι ἀνδρῶν παρέστησαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ πάντα ταῦτα πιθανὸν καὶ εἰκὸς ἐστὶ εἶναι ἦτον ἐκεῖ. Ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει ὅτι καὶ πλῆθος Ἀγγέλων περιεκύκλωσαν τὴν κεφαλὴν τῆ ἀναληφθέντος, καὶ τὰ Σεραφίμ ἐπεσπία- ζον αὐτὸν λέγοντα· „Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ „τῆς δόξης σου“· καὶ ὅτι οἱ Οὐρανοὶ ἀνεψήχθησαν, καὶ χοροὶ Προφητῶν συνήχθησαν ἐν τῷ Ὄρει, ἕκαστος ὑμνοῦντες τὸν ἀναληφθέντα (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ „χάριτι Θεοῦ). Καὶ πάλιν ἐν ἄλλῳ λόγῳ τῆς Ἀναλήψεως, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυ- „ροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν“, ὁ αὐτὸς λέγει Χρυσόστομος· „Εἰ γὰρ πᾶς ὁ αἴρ Ἀγγέλων „ἐμπέπλησαι, πολλῶ μᾶλλον ἢ παρῶσα ἡμέρα, ὅτε ὁ Δεσπότης αὐτῶν ἀναλαμβάνεται“.

Τροπάριον.

„Τὸν μεσίτην Θεῷ καὶ ἀνθρώπων Χριστὸν χοροὶ Ἀγγέλων Θεα- „σάμεροι μετὰ σαρκὸς ἐν ὑψίστοις, ἐξεπλήττορτο· συμφῶνως δὲ „ἀρέμελπομ ὕμνον ἐπιμίκιον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου τὸ λέγον· „Εἰς γὰρ Θεὸς, εἰς καὶ μεσίτης Θεὸς καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ „δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“. (ἀ. Τιμοθ. β'. 5.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐγένεν ὁ Χριστὸς· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος ὅπου θέλει καὶ φιλιώσῃ δύω ἀνθρώπους ἔχοντας ἔχθραν ἀναμεταξύτων πρέπει καὶ ἔχῃ συγγένειαν καὶ κοινωνίαν με' αὐτούς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν τέλειος καὶ ἄνθρωπος ἐμεσίτευσεν καὶ ἠνώσεν τὰ δύω ἀποχωρισμένα μέρη εἰς τὴν προτέραν φιλίαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων βλέποντες τὸν Χριστὸν τὸν ὄντα μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ φορῇ σὰρκα ἀνθρωπίνην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφόρει ὅταν ἐκατέβη, ἐθαύμαζον καὶ ἔμενον ἐκστατικοί, καὶ θαυμάζοντες συμφώνως ἔψαλλον ὕμνον νικητικὸν εἰς αὐτὸν, διότι ἐνίκησεν τὸν Διάβολον, τὸν Ἄδην, τὸν Θάνατον καὶ τὴν ἁμαρτίαν.

Τροπάριον.

„Τῷ ὀφθέρτι Θεῷ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, καὶ μόμοι δόμτι τῷ Θεῷ·
„πτῇ Μωσῇ, τῷ Ἐλαιῷ ἐκ τοῦ Ὄρους ἀναληφθέρτι σαρκί,
„αὐτῷ πάντες ἄσωμεν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδῶ συγκρίνει με' ἐναντίον τρόπον ὁ Μελωδὸς τὰ δύω βουναί, τὸ Σινᾶ, λέγω, καὶ τὸ τῶν Ἐλαιῶν· εἰς μὲν γὰρ τὸ Σινᾶ πάλαι ἐκατέβη ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν· „Τὸ Ὄρος „φισί, τοῦ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐπ' αὐτό“. (Ἐξ. ιθ'. 18.) ἀπὸ δὲ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνέβη σήμερον εἰς τὸν Οὐρανόν· ὅθεν λέγει· „Ὡς ἡλλάμμεν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἅσμα Θεοπρεπὲς εἰς τὸν Θεάνθρωπον Χριστόν, ὅς τις ἐφάνη μὲν πάλαι ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος τοῦ Σινᾶ, καὶ καθὼς Θεὸς ἔδωκε τὸν Νόμον τὸν Γραπτὸν εἰς τὸν Θεόπτην Μωσῆν· σήμερον δὲ ἀνελήφθη κατὰ τὴν σὰρκα (ἦτοι καθὼς ἄνθρωπος) ἀπὸ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ Ζαχαρίας λέγων· „Καὶ στήσονται οἱ πόδες „αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ Ἀνα- „τολῶν“. (Ζαχ. ιθ'. 4.) Κατὰ τὴν σὰρκα δὲ εἶπεν ὅτι ἀνελήφθη, διότι κατὰ τὴν Θεό- τητα καὶ μένων ἐν τῇ γῇ ἦτον ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ πανταχοῦ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, ὡς φύσει ἀπερίγραφτος καὶ ἀπερίοριστος.

Τροπάριον.

„Ἀχραυτε Μῆτερ Θεῷ, τὸν σαρκωθέντα ἐκ Σοῦ, καὶ ἐκ τῶν κὸλ-
„πῶν τοῦ Γερμήτορος μὴ ἐκφοιτήσασα Θεὸν ἀπαύστως πρέσβευε
„ἐκ πάσης περιστάσεως σῶσαι οὓς ἐπλασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον· δέεται γὰρ ὁ Μελωδὸς διὰ τούτου καὶ παρακαλεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, ὦ Μητερ, λέγων, Θεοῦ ἀχραυτε· ἦτοι ἡ καθαρά οὐσα ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς λογισμοὺς· οὐδὲ γὰρ προσβολὴ ἔμπαθοῦς λογισμοῦ ἀνέβη εἰς τὸν καθαρώτατον καὶ ἀπαθέστατον αὐτῆς τοῦν· τὸ ὅποιον προτέρημα εἰς ἄλλον ἄνθρωπον δὲν ἠκολούθησε· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως τὰ λέ-
γον-

γοντος· „Πόθεν τετευχώς καὶ Θεοῦ παρουσίας“· καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ λέγοντος· „Κατεμήνυσεν ἡ Βάτος“· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγωμεν τὰ ἴδια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Ἀσματογράφος· Σὺ, ἄχραντε Θεοτόκε, πρέσβευε πάντοτε τὸν Υἱὸν καὶ Θεόν σου, τὸν σάρκα μὲν λαβόντα ἐκ τῶν πανάγων αἱμάτων σου καὶ χρηματίσαντα τέλειον ἄνθρωπον, μὴ χαρισθέντα δὲ ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρὸς· καὶ σαρῶσαις γὰρ ἔμεινεν ἀχώριστος ἀπὸ ἐκείνου. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ κόλπος τοῦ Πατρὸς; Ἀνασπον πῶς ἑρμηνεύει αὐτὸ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Κόλπους δὲ ἀνούων Πατρικῶς, μηδὲν ὑποπτέυσης σωματικὸν ἐπὶ Θεοῦ· τὴν γὰρ γνησιότητα καὶ τὸ ἀχώριστον καὶ συναῖδιον· δεῖξαι βεβλόμενος τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Εὐαγγελιστὴς, τοῦτου τοῦ ὀνόματος ἐμνήσθη“ (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. προκειμένον ρητὴ „Ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς“). Πρέσβευε Θεοτόκε, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ἀνωτέρους ἀπὸ καθε περιστάσιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐπλασε μὲ τὰς ἰδίαις χεῖράς τε, καὶ οὕτω νὰ μᾶς ἀναδείξῃ ἀξίους ἐν Οὐρανῷ τῆς αἰωνίου δόξης.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Δυνάμει τοῦ Σταυροῦ Σου, Χριστέ, στερέωσόν με. τὴν διάνοιαν, εἰς
„τὸ ὑμνεῖν καὶ δοξάζειν Σου τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ Γ'. Ωδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀννης τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εἰρμός ἔστος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ ἐκείνου· τὸ γὰρ, Δυνάμει ἐδανείσθῃ ἀπὸ τὸ „Μὴ καυχᾶσθαι ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) ὁμοίως καὶ τὸ, Στερέωσον ἐπάρθῃ ἀπὸ τὸ „Ἐστερεώθῃ ἡ καρδιά με ἐν Κυρίῳ“ (αὐτόθ. ἀ.). Προσαρμόζων λοιπὸν τὸν Εἰρμόν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα· Ἐγὼ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δὲν καυχῶμαι εἰς τὴν ἰδικήν μου δύναμιν, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ παρακαλῶ τὴν ἀγαθότητά Σου Σὺ νὰ στερεώσῃς τὴν διάνοιαν καὶ τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου· ὁ γὰρ Σταυρὸς σε ἂν καὶ φαίνεται κοντὰ εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ Ἕλληνας σημεῖον μωρίας καὶ ἀσεβείας· κοντὰ ὅμως εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἶναι σημεῖον σοφίας καὶ μεγάλης δυνάμεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐστὶ“· (ἀ. Κορ. ἀ. 18.) Σὺ Κύριε, στερέωσον τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ Σου, ἵνα ὑμνῶ καὶ δοξάζω τὴν σωτηριώδη Σου Ἀνάληψιν. Σωτηριώδης δὲ εἶναι ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου, διότι ἐν τῇ δυνάμει αὐτῆς πάντες οἱ Χριστιανοὶ οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἔχουν νὰ ἀναληφθοῦν ἀπὸ τὰς νεφέλας, καὶ νὰ προῦπανθήσονται τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ Παρουσίᾳ· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος λέγων· „Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα“· (ἀ. Θεσσ. δ'. 17.) Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τῆς Σταυροῦ εἶπεν ὁ Μελωδὸς καὶ οὐχὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μὲ τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀναλήψεως αὐτοῦ· ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Κλεόπαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ· „Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ“; (Λουκ. κδ'. 26.)

Τροπάριον.

„Ἀρχῆλθε (1), Ζωοδότα Χριστέ, πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ἀνύψωσας
„ἡμῶν τὸ γέμος, Φιλάμθρωπε, τῇ ἀφάτῳ εὐσπλαγχνίᾳ Σου.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ἀνέπτης“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδή τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν θεῖαν δόξαν καὶ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου, διὰ τοῦτο ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ οὕτως ἀνύψωσε τὸ πεπτωκὸς ἡμῶν γένος εἰς τὴν προτέραν του δόξαν. Τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ παρόντι Τροπάρῳ λέγει πρὸς τὸν Κύριον· Ὡ Ζωοδότα καὶ Φιλάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἀνῆλθες εἰς τὸν ἀναρχον Πατέρα Σου φορῶν τὴν ἰδικήν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ οὕτω διὰ τῆς Ἀναλήψεώς Σου ὑψώσας τὸ πεσὸν ἡμῶν γένος μετὰ τὴν ἀφραστον φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητά Σου. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς Ἀνῆλθες; Διὰ τὴν φανερῶσιν ὅτι ὁ Κύριος οἶκοθεν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνέβη εἰς τὸν Πατέρα ὡς Θεὸς παντοδύναμος, ὅχι μὲν ξένην, ἀλλὰ μὲν τὴν ἰδικήν του ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ὅθεν ὁ μὲν Κύριος εἶπεν· „Εὰν ἔν θεωρῇτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου ἀναβαίνον, νοίτα ὅπως ἦν τὸ πρότερον“ (ἦτοι δεσποτικῶς ἀνερχόμενον, καὶ ἐχ' ὑπὸ ἄλλου ἀναλαμβανόμενον (Ἰω. 5'. 62.)) καὶ ὁ Παῦλος· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς“; (Ἐφεσ. 4'. 9.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος Μακάριος· „Θεουργήσας γὰρ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ πρώτης εὐθύς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας, ἦν ἐξ ἡμῶν προσειλήφει σάρκα..... δι' αὐτῆς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκε· ταῦτα γὰρ καὶ μετὰ τὴν περιφανεστάτην διὰ Σταυροῦ νίκην, ἀπαθανάτισας μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐκδοξοτάτην ἀνάστασιν, τῇ ἑαυτοῦ συνανύψωσε συνυφεστάσαν ὑποστάσει, καὶ τῇ πατρὶφι θρόνῳ ἐνέδρυσεν, καὶ ὑπὸ πάσης δοξάζεσθαι τῆς Κτίσεως παρεσκεύασεν, καὶ συμπορεύεσθαι τῇ Θεότητι κατηξίωσεν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ τῇ θεώσει Θεός“. (Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, Σωτὴρ (1), βροτεῖα φύσιν θεασάμεναι
„συμαρτιοῦσά Σοι, ἀπαύστως ἐκπληττόμεναι ἀνύμνουν Σε (2).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰσάγει ὁ Μελωδὸς τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγει· Ὡ Σωτὴρ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ φεράνουμε Ἰησοῦ, αἱ τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων βλέπουσαι ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου προσείληφας, ἀνελήφθη εἰς τὰς Οὐρανοὺς μαζί μὲ Σε (ἦτοι συνημμένη ἔσα τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει, ἥς οὐδέποτε ἐχωρίσθη) τοῦτο, λέγω, βλέπεσαι, ἐξεπλήττοντο καὶ ἐθαύμαζον· οἱ ἐκπληττόμενοι δὲ οὗτοι καὶ θαυμάζοντες ἦτον ἀπὸ τῆς ἀνωτέρου φύλακος τοῦ Οὐρανοῦ εἴτε τοῦ στερεώματος (ὁ δεῦτερος Οὐρανὸς λέγεται) εἴτε καὶ τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ· καὶ ὅρα ἔμπροσθεν εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ „Αἱ τῶν Ἀγγέλων δυνάμεις καὶ ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἄξιον ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ ἦτον τὸ μέγα καὶ ἄρρητον θέαμα· πῶς γὰρ ἦτον δυνατόν νὰ μὴ θαυμάζεν βλέπουσαι τότε πρῶτην φορὰν ἄνθρωπον μετὰ σώματος νὰ ἀναβαίνει εἰς τὸν Οὐρανόν; ἢ πῶς νὰ μὴ ἐκπληττῶνται εἰς τοιοῦτον καινούριον Μυστήριον; διότι ἂν καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας ἀνελήφθη, ἀλλ' ὅχι εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁ δὲ Κύριος φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀνελήφθη μέσα εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν, μᾶλλον δὲ, καὶ ὑπὲρ τὸν Οὐρανόν, ὑπεράνω παντὸς Ἀγγελικοῦ Τάγματος· ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν· „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. 3'. 13.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεῖος Ἰππόλυτος ὁ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς εἰς τὸν ΚΓ'. ψαλμὸν παρὰ Θεοδώριτῳ τόμῳ Δ'. εἰς τὸν ἐρανιστὴν διαλόγῳ β'. „Ἐρχεται ἐπὶ τὰς Οὐρανίους πύλας (ὁ Κύριος)· Ἀγγελοι αὐτῷ συνοδεύουσι· καὶ κεκλεισμέναι εἰσὶν αἱ πύλαι τῶν Οὐρανῶν“.

(1) Παρὰ τῇ Ἀνωτέρῳ γράφεται „Χριστέ“.

(2) Παρὰ τῇ Ἀνωτέρῳ „Ἐδόξαζον“ γράφεται.

„Οὐρανῶν, οὐδέπω γάρ τις ἀναβέβηκεν εἰς Οὐρανούς· πρῶτον νῦν φαίνεται ταῖς Δυνάμεσι
„ταῖς οὐρανίαις σὰρξ ἀναβαίνουσα“.

Ἄν δὲ καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὸ ξένον ἐκεῖνο θέαμα, ἀπὸ τὴν χαράντων ὁμῶς ἀπαύστως
ὑμνοῦν καὶ ἐδοξολογοῦν Σὲ τὸν τοιαύτην μεγάλην καὶ θεοπρεπεστάτην δόξαν χαρισάμενον
εἰς τὴν ὑλικὴν καὶ φθαρτὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ἐφθόνησαν, οὐδὲ ἀπὸ τὸν φθό-
νον τῶν ἐλυπήθησαν, ὅτι ὁ Κύριος ἐπροτίμησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὴν
ἀσυγκρίτως ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν τῶν· μακρὰν γὰρ εἶναι τὸ πάθος τοῦ φθόνου ἀπὸ τὴν μακα-
ρίαν ἐκείνην καὶ ἀπαθῆ φύσιν τῶν ἁγίων Ἀγγέλων· ἀλλὰ μᾶλλον ἔχαιρον καὶ εὐφραί-
νοντο· ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς τῶν ὑμνοῦν ἀπαύστως τὸν ὑπερύμνητον Κύριον, ἰδικὴν τῶν
δόξαν τῶν ἀνθρώπων τὴν δόξαν νομίζοντες.

Τροπάριον.

„Ἐξίσταρτο Ἀγγέλων χοροὶ, Χριστέ, ὁρῶντες Σὲ μετὰ σώματος
„ἀμαλνθέρτα, καὶ ἀρμόμου τῇ ἁγίᾳ Σου Ἀνάληψιν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος περὶ τῆς ἐκπλήξεως τῶν
Ἀγγέλων· ὅθεν στρέφων τὸν λόγον εἰς τὸν Χριστὸν λέγει οὕτως· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ,
ὅταν οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων (ἦτοι τὰ ἅνω τῶν Ἀσμάτων τάγματα) βλέποντες Σὲ
ὅτι ἀνελήφθης εἰς τὸν Οὐρανὸν ὁμοῦ μετὰ τὸ σῶμα, ἔμενον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοί· τὸ
θάμβος δὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἐκστασις δὲν ἦτον μόνον ἀπὸ φόβου ὅπου νὰ προξενῇ ἀφωνίαν καὶ
σιωπὴν, ἀλλὰ ἦτον ἐσμιγμένον καὶ ἀπὸ χαρᾶς καὶ ἠδονῆς· ὅθεν ὑπὸ τῆς χαρᾶς κινού-
μενοι, ὑμνοῦν καὶ ἐδοξολογοῦν τὴν ἁγίαν σου Ἀνάληψιν.

Ἔστι δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρεπτικὸν τῆς αἰρέσεως τῶν Μανιχαίων, οἱ ὅποιοι ἔ-
λεγον ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναβαίνων μετὰ τὸ σῶμα ἕως εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Ἡλίου, ἐκεῖ ἀπὲρ-
ρίψεν αὐτὸ τάχα διὰ τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ σώματος περισσοτέραν, καὶ οὕτω γυμνὸς χωρὶς
σῶμα ἀνῆλθεν εἰς τὸν ὑπὲρ Ἡλίον Οὐρανὸν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα. Ἐπλανήθησαν
δὲ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Δαβὶδ τὸ λέγον· „Ἐν τῷ Ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα
„αὐτοῦ“ (Ψαλ. ιη.). ὅθεν καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Εἴ τις ἀποτεθεῖ-
„σθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ
„προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ ἥξειν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς Παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα
„νῦν, εἰ μὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς Μανιχαίων λήρους τῷ Ἡλίῳ
„ἐναποτεθεῖται ἵνα τιμηθῇ διὰ τῆς ἀτιμίας, ἢ εἰς τὸν αἶρα ἐχέθῃ καὶ διελύθῃ ὡς φωτὴς
„φύσις, καὶ ὁδμῆς ῥύσις, καὶ ἀστραπῆς δρόμος οὐχ ἵσταμένης“ (Ἐπιστολ. β'. πρὸς
Κληδόνιον). Ἀνατρέπει ἀκόμη τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ τοὺς Μονοφυσίτας, οἱ τινες ἐβλασφή-
μουν ὅτι ἡ φύσις τῆς ἀνθρωπότητος μετετράπη εἰς τὴν Θεότητα· ἰδοὺ γὰρ τοῦτο μαρτυρεῖ
ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Ἀναλήψει ἦτον πάλιν σῶμα, ἀφθαρτὸν μὲν καὶ ἀθάνατον
καὶ ἀπαθὲς καὶ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν ἀνώτερον, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἀσώματος καὶ ἀπερί-
γραφτον· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Γ'. Ωδῆς τοῦ πρώτου
Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· „Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ“.

Τροπάριον.

„Τῇ φύσιν τῶν ἀνθρώπων, Χριστέ, φθορᾷ πεσοῦσαν ἐξαμέστη-
„σας, καὶ τῇ ἀρόδῳ Σου ὑψώσας, καὶ Σαυτῇ ἡμᾶς ἐδόξασας (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημείωσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο οὐχ' εὐ-
ρίσκεται οὔτε παρὰ τῷ Ἀνωύμῳ, οὔτε παρὰ τοῖς
χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

(2) Οὐδὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ
τῷ Ἀνωύμῳ, οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντη-
κοσταρίοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποτείνεται ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει· ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ διὰ τῆς τριημέρου Σου ἀναστάσεως ἀνέστησας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· ἀναστήσας γὰρ καὶ ζωοποιήσας τὴν ἐν σεαυτῷ ἠνωμένην κατ' ὑπόστασιν τῆς ἀνθρωπότητος φύσιν, ἐν τῇ δυνάμει καὶ πίστει τῆς ἀναστάσεως ἐκείνης καὶ ζωοποιήσεως ἀνέστησας καὶ ἐζωοποιήσας καὶ ὅλην τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐν Σοὶ ἠνωμένης ἀνθρωπότητος ὑψώσας καὶ ἀνέλαβες ἐν τῇ δυνάμει ἐκείνης καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἀκολουθῶς μαζὶ μετὰ τὴν δόξαν ὅπου Σὺ ἔλαβες ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐδόξασας καὶ ἡμᾶς ὅλους διὰ τῆς ἐκείνης δυνάμεως ὡς ὁμοφυεῖς καὶ συγγενεῖς ἰδιούς Σου.

Ὅτι δὲ μετὰ δόξης ὁ Κύριος ἀνελήφθη, μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος γράφων περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Τιμόθεον· „Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας Μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη „ἐν σαρκὶ· ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι· ὤφθη Ἀγγέλοις· ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν· ἐπιστεύθη „ἐν Κόσμῳ· ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“. (ἀ. Τιμοθ. γ'. 16.) Πῶς δὲ ἀνελήφθη ἐν δόξῃ; Ἀποκρίνεται ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος Βαλγαρίας· „Ἐνα μὲν, ὅτι ἐπάνω εἰς τὰς νεφέλας κατήμενος „ἀνελήφθη, καὶ οἱ Ἀγγελοι ὑπῆρέταν αὐτόν· ἄλλο δὲ, διότι ἀνελήφθη ὅχι ὡς τὸν Ἥλιον „ὡς εἰς Οὐρανὸν, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἀνέβη καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως τῶν Ἀσμάτων Ἀγγέλων“. Καὶ ἀφίνα νὰ λέγω ὅτι καὶ αὐτὸ μόνον τὸ νὰ ἀναληφθῇ ὁ Κύριος μετὰ σώματος εἶναι δόξα μεγάλη· διὰ τί ὁ Παῦλος τὸ „ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“ ἔγραψεν ὑπερτον, εἰς καιρὸν ὅπως αὐτὸ ἔγινε πρὸ τοῦ κηρύχθῃναι τὸν Χριστὸν ἐν ἔθνεσι, καὶ πιστευθῆναι ἐν Κόσμῳ; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος· „Ὅτι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ, τοῦτο γεγένηται πρὸ τοῦ κηρύγματος· τελευτῶντα δὲ αὐτὸ τέθεικε, διδάσκων ὡς εἰκότως ἐπιστεύθη τὸ κήρυγμα· ἐν Οὐρανοῖς γὰρ εἶς „ὁ τοῦτο γενέσθαι κελεύσας, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν ἔχει καθεδρὰν“.

Τροπάριον.

„Ἰκέτευε ἀπαύστως, Ἀγνή, τὸν προελθόντα ἐκ λαγόμεν Σου, ῥύσθῃμαι πλάνης Διαβόλου τοὺς ὑμνοῦντάς Σε Μητέρα Θεοῦ (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐβάλλθη μεσίτις μεταξὺ τοῦ σαρκαρνωμένου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὴν πάντες οἱ χρεῖαν ἔχοντες, καὶ νὰ λαμβάνουν τὰ αἰτήματά των· ὅθεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανὸς τοῦτο βεβαιῶν, ἔλεγεν· „Εἰ μὴ Σὺ, Θεοτόκε, προηγοῦ, οὐδεὶς πνευματικὸς ἀπετελεῖτο· οὐδεὶς „ἐν πνεύματι τὸν Θεὸν προσεκύνει· τότε γὰρ πνευματικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅτε Σὺ, Θεοτόκε, „Πνεύματος Ἁγίου κατοικητήριον ἐγένου· οὐδεὶς θεωγνωσίας ἀνάμεστος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, „Παναγία· οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοτόκε· οὐδεὶς κινδύνων ἐλεύθερος, εἰ „μὴ διὰ Σοῦ Παρθενομητορ· οὐδεὶς ὁ ἐλευσόμενος δωρεάν, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοχώριτε· τίς „γὰρ τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τοσούτον ὑπερμαχεῖ; τίς τῶν ἀδιορθάτων κατὰ τοσούτον ἀντιφωνητικῶς ὑπεραπολογεῖται;... ὅθεν ὁ ἐλιβόμενος εὐλόγως πρὸς Σε καταφεύγει· ὁ ἀσθενῶν Σοὶ προσκολλᾶται· ὁ πολεμούμενος Σε τοῖς ἐχθροῖς ἀνδοπλίζει· θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν ἀποστολὴν δὲ Ἀγγέλων πονηρῶν Σὺ μεταβάλλεις· ἀπειλὴν δικαίαν καὶ ἡφρον ἁξιοπαθοῦς καταδίκης Σὺ μεταστρέφεις, ἀγαπῶσα μεγάλως τὸν ἐπιτεκλημένον „τῷ

(1) Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὑρηται οὔτε παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκостαρίοις.

„τῷ ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ Σου λαόν· ὅθεν καὶ ὁ Χριστιανῶν λαὸς τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀνακρίνων,
 „πρὸς μὲν τὸν Θεὸν ὑποστέλλεται, Σοὶ δὲ παρρησιαστικῶς δεήσεις προσφέρει· Σὲ γὰρ δυ-
 „σπαεῖν ἀνενδοιάστως διὰ τὴν πείραν καὶ τὰ πλήθη τῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθῶν Σου, καὶ πα-
 „ραβιάσασθαι Σὲ πολλάκις ἐν ἰκεσίαις πεπίστευκε“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Οὐκοῦν αὕτη μόνη (ἡ Θεοτόκος διηλ.) μεθόριον
 „ἐστὶ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθῃ πρὸς Θεόν, εἰ μὴ δι' αὐτῆς τε
 „καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος Μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δαρημάτων, εἰ μὴ
 „διὰ ταύτης γένοιτο, καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις“ (Λόγ. α. εἰς τὰ Εἰσόδια). Καὶ ὁ
 χαριτώνυμος Ἰωάννης καταφεύγει διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς
 Παρθένου μεγαλειότητα, καὶ τὴν παρακαλεῖ ὅχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν τε, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλης
 τοῦς Χριστιανύμας, λέγων· ὦ Ἀγνή καὶ Πάναγνε καὶ Ὑπέραγνε, ἡ μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶ-
 μα οὕσα καθαρὰ καὶ Παρθένος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν λογισμόν, (τοῦτο γὰρ
 δηλοῖ τὸ, Ἀγνή· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Πόθου τετευχῶς“ κατὰ τὴν ἐννάτην Ω-
 δὴν τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ τοῦ „Κατεμήνυσεν ἡ Βάτς“ κατὰ τὴν Δ'.
 Ωδὴν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ, Πάναγνε, παρακάλεῖ ἀκαταπαύστως τὸν Υἱόν
 καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἀπὸ τῆς λαρόνης Σου (ἥτοι ἀπὸ τῆς ἀχραντοῦς μή-
 τρας Σου) ἵνα λυτρωθῶμεν ἀπὸ πάσης πλάνης Διαβόλου· αὐτὸς γὰρ ὁ μιτῆνθρωπος μὲ τὸ
 νὰ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν εὐθύτητα καὶ ἀπλανῆ ὁδόν, διὰ τὸτο σπουδάζει νὰ πλανᾷ καὶ ἡμᾶς
 καὶ νὰ κρινίξῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Πλάνη δὲ κυρίως εἶναι ὅταν τινὰς πλανηθῇ ἀπὸ τὸν ἴσον δρόμον καὶ περιπέσῃ εἰς
 κρυμνῶδεις τόπους· ὅθεν ἐκ τῆς μεταφορικῆς εἶπεν ὁ Ἀδελφότης· „Ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρ-
 „τῶν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ“. (Ἰακ. ε. 20.) Τὴν τοιαύτην δὲ πλάνην καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν φροντίζει ὁ μιᾶρος Σατανᾶς διὰ νὰ μᾶς προξενῇ καὶ εἰς
 τὰ ἔργα καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τοὺς λογισμούς· πλάνην μᾶς προξενεῖ, ὅταν εἴμεθα
 ἐξυπνιοί· πλάνην, ὅταν εἴμεθα κοιμώμενοι· πλάνην, ὅταν ἠνθεύωμεν, πλάνην, ὅταν ἐσθίω-
 μεν· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας ἔχει γεμάτους ἀπὸ ἀπείρους
 πλάνας καὶ ἀπάτας· ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερός Αὐγουστίνος περὶ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν αὐτοῦ
 διαφορῶν πειρασμῶν ταῦτα· „Ἰδοὺ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἐξέτεινεν ἀπείρους παγίδας, καὶ
 „πάσας τὰς ὁδοὺς ἡμῶν ἀπάτης ἐπλήρωσεν, ὥστε τὰς ἡμετέρας ἀπατῆσαι ψυχὰς· καὶ τίς
 „διαφεύξεταί“; (Εὐχὴ ἱε.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμαν· „Ὁ Διάβολος κατὰ τῆς σωτη-
 „ρίας αἰὶ τρέχει τῆς ἡμετέρας, καὶ τοσαύτην ἔχει μανίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἀδυνάτοις ἐπι-
 „χειρεῖν πράγμασι, καὶ ἐπιθέσθαι μὴ μόνον ἐκείνοις, οὐς προσδοκᾷ πάντως ὑποσκελίσσειν
 „καὶ περιτρέπειν, ἀλλὰ καὶ οὐς εἰκὸς περιέσεσθαι τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ“. (Λόγ. α.
 εἰς τὸν Λάζαρον, τόμ. ε.)

Δὲν εἶναι λοιπὸν τόσον κακὸν μέγα ἐὰν πέσωμεν εἰς καμμίαν πλάνην ἢ ἐν ἔργῳ, ἢ ἐν
 λόγῳ, ἢ ἐν λογισμῷ, διότι εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς καὶ ἐμπαθεῖς καὶ
 ἀπρόσεκτοι, καὶ διότι ἔχομεν ἑχθρὸν ἀπατεῶνα καὶ πλάνας προξενούντα· τὸ μέγα κα-
 κὸν εἶναι τὸ νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν πλάνην, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ αὐ-
 τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ μετανόιας· τότε γὰρ ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν τὸν Παροιμιαστὴν
 νὰ μᾶς ἐλέγχῃ ὅτι εἴμεθα ἄφρονες, καὶ οἱ λογισμοί μας εἶναι πεπλανημένοι· „Ἐγνοια
 „ἀφρόνων ἐν πλάνῃ“. (Παροιμ. ιδ'. 18.) τότε μέλλομεν νὰ κατηγορηθῶμεν ἀπὸ τὸν Ἱε-
 ρεμίαν ὅτι ἔχομεν τὴν καρδίαν πεπλανημένην· „Τῷ πορευομένῳ ἐν πλάνῃ καρδίας αὐτῆς“. (Ἱερ.
 κγ'. 17.) τότε ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν νὰ μᾶς ἐπιπλήττῃ ὁ Σολομών λέγων· „Μὴ
 „ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς“. (Σοφ. α'. 12.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς δεηθῶμεν, ἀ-
 δελφοί, τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Μελωδοῦ, ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς λυτρωθῶμεν ἀπὸ
 τὴν πλάνην τοῦ Διαβόλου, καὶ μὴ μείνωμεν εἰς αὐτὴν ἡμεῖς ὅπου ὑμνοῦμεν καὶ δοξολο-
 γοῦμεν αὐτὴν ὡς ἀληθῆ Μητέρα Θεοῦ, καὶ ὡς Κυρίαν τοῦ Κόσμου καὶ Δεσποιναν.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα, Κύριε, τὴν ἀκοὴν τῆς δυναστείας τοῦ Σταυροῦ Σου, ὡς
 „Παράδεισος ἠρώγῃ δι' αὐτῆς, καὶ ἐβόησα· δόξα τῇ δυνάμει Σὺ, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ λέγοντος· „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην“. Ἀκοὴ δὲ καὶ ἔργα τοῦ Κυρίου εἶναι ὅλα τὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ Οἰκονομίας θαύματα καὶ τεράστια, ὧν τὸ κυριώτερον ἐστάθη ὁ Σταυρὸς, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις εἶναι κραταία καὶ θαυμαστὴ καὶ μεγάλη· ἐπεὶ διὰ μέσου αὐτοῦ ὁ Διάβολος συνετρίβη· ὁ θάνατος ἐπατήθη· ὁ Ἄδης ἐσκυλεύθη· ὁ κεκλεισμένος Παράδεισος ἀνοίχθη· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ λόγος ὁ τῷ Σταυρῷ τοῖς σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεᾶ ἐστίν“· (ἀ. Κορ. α. 18.) Ἀπὸ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ταῦτα γινώσκων, ἔτω λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Ἐγὼ, Κύριε, ἤκουσα τὴν ἀκοὴν τῆς θαυμαστῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ σου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἠνοιξας τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον· ἔνα μὲν, διότι καθὼς διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως πάλαι ἐκλείσθη ὁ Παράδεισος, οὕτω καὶ διὰ τῷ ξύλῳ τῷ Σταυρῷ ὁ αὐτὸς ὕστερον ἀνοίχθη Παράδεισος· καὶ ἄλλο, διότι Σὺ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος, ἠνοιξες τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον, καὶ ἔμβατες εἰς αὐτὸν πρῶτον τὸν εὐγνώμονα ληστὴν ὅπου Σὲ ὁμολόγησε Θεὸν καὶ Βασιλέα, εἶτα ἔμβατες καὶ ἅπαντας τὰς Δικαίους· ὅθεν τὸ μέγα τοῦτο θαῦμα συλλογίζομενος ἐγὼ, παρακινουμαι νὰ φωνάζω πρὸς Σὲ τὴν δοξολογικὴν ἐκείνην φωνήν· „Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε“· ἡ ὁποία εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς Δ'. Ὠδῆς, ἐρανισμένη ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀββακούμ τὸ λέγον· „Κύριος ὁ Θεός μου δυνάμεις μου“.

Τροπάριον.

„Ἀρελήφθη ἐν δόξῃ ὁ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τὸν Παράκλη-
τον ἡμῶν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀποστεῖλαι (1)· διὸ βοῶμεν· δόξα, Χρι-
στε, τῇ Ἀρελήφει σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῷ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ὁ Κύριος ὑπέσχθη εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔτω λέγων· „Συμφέρι ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος ἐκ ἐλεύ-
σεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς“ (Ἰωαν. 15. 7.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Σὺ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων ἀνελήφθης μετὰ δόξης εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ νὰ ἀποστείλῃς εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὸν Παράκλητον (ἦτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον λέγεται Παράκλητος, πρῶτον, διότι δέχεται τὰς παρακλήσεις ἡμῶν ὡς Θεός, καὶ δεύτερον, διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς καὶ παραμυθεῖ εἰς ὅλας τὰς θλίψεις καὶ περιστάσεις μας· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸν Κανὸνα τῆς Πεντηκοστῆς· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς οὕτως ὀνομάζεται, ἵνα διὰ τῆς ταυτότητος τοῦ ὀνόματος δειχθῇ καὶ ἡ ταυτότης τῆς αὐτῶν φύσεως). Ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲ εἶπεν ὅτι ἔχει νὰ τὸ ἀποστείλῃ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖθεν ἀχρόνως ἐκπορευόμενον κατὰ τὴν ὑποστατικὴν ὑπαρξίν, λαμβάνει τοῦτο ὁ Υἱὸς ὡς συμφυὲς, καὶ ἀποστέλλει εἰς ἡμᾶς ἐν χρόνῳ κατὰ χάριν καὶ δωρεάν· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰωαν. 16. 26.).

Ἡ καὶ ὕτως ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον· „Τὸ δὲ, Ὅν ἐγὼ πέμψω, τὴν ἰσότηα δηλοῖ τὴν πρὸς αὐτόν· ἀλλαχοῦ γὰρ τὸν Πατέρα εἶπε πέμπειν τὸ Πνεῦμα, ἐνταῦθα δὲ ἑαυτὸν πέμψειν τοῦτο εἰπὼν, οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὴν ἰσότηα δηλοῖ.“ Ἰνα δὲ μὴ δόξη
ἀντα-

(1) Ἐν ἄλλοις „Ἀποστέλλων“· παρὰ δὲ τῇ ἀνωτέρῃ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις γρά-
φεται „Ἀποστείλας“.

„ἀντανιστᾶν ἑαυτὸν τῷ Πατρὶ, ὡς ἀπ' ἄλλης ἐξουσίας πέμπων τὸ Πνεῦμα, προσέθηκε,
 „παρὰ τοῦ Πατρὸς* πέμψω μὲν γὰρ αὐτὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς, τούτεστιν εὐδοκῶν-
 „τος τοῦ Πατρὸς καὶ συναποστέλλοντος* οὐ γὰρ ἐξ οἰκείων κόλπων αὐτὸς προίεμαι τὸ
 „Πνεῦμα, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς δι' ἐμοῦ χορηγεῖται“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα*
 Στοχαζόμενοι τὴν ἀπειρον εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἐξέχεας εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐνδόξου
 Σου Ἀναλήψεως, Κύριε, καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἐνδια-
 θέτως καὶ εὐχαρίστως βοῶμέν σοι* Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς ἦναι δόξα καὶ με-
 γαλοπρέπεια εἰς τὴν ἀγίαν Σου Ἀνάληψιν. Ἡ Ἀνάληψις δὲ ἐνταῦθα λαμβάνεται ἐνεργη-
 τικῶς, καὶ ὄχι παθητικῶς· ἥτοι Σὺ ἀνελήφθης οἶκοθεν καὶ παρὰ σεαυτοῦ διὰ τῆς δυνά-
 μεως τῆς ἰδικῆς Σου Θεότητος, καθότι εἶσαι φύσει Θεὸς Παντοδύναμος.

Τροπᾶριον.

„Ὡς ἀρῆλθην ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Πατέρα σὺν σαρκὶ (1), κατε-
 „πλάγησαν αὐτὸν (2) αἱ τῶν Ἀγγέλων στρατιαί, καὶ ἐβόησαν·
 „δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐκπληξιν καὶ θαυμασμόν
 ὅπου ἔλαβον ὅλαι αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὅταν εἶδον τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Χριστὸν
 τὰ ἀναβῆναι πρὸς τὸν Πατέρα μετὰ τὴν σάρκα (ἥτοι μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν). Καὶ πῶς δὲν
 ἦτον πρέπον νὰ ἐκπλαγοῦν βλέποντες ἄνθρωπον εἰς Οὐρανοῦς ἀνερχόμενον, καὶ μετὰ δό-
 ξης εἰς τὸν Πατέρα προσερχόμενον, πρᾶγμα ὅπου δὲν εἶδον ἄλλοτε; Διὰ τοῦτο δίκαιον
 εἶχε καὶ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος νὰ πανηγυρίζη εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, καὶ νὰ λέγῃ
 ἐκεῖνα ὅπου καὶ οἱ Ἀγγελοι ἐν Οὐρανοῖς μετὰ ἐκπλήξεως ἔλεγον· „Πῶς ἐθέωσε τὸ
 „πρόσλημμα; πῶς ἐλάμπρυνε τὴν νικηφόρον σάρκα; πῶς ὕψωσεν εἰς Οὐρανοῦς τὸ γῆινον
 „σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρικοῦ Θρόνου τὴν φύσιν ἐκάθισε τὴν ἐκπτατον; Ὁ Βάθος
 „πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! τοὺς αἰχμαλώτους εἰς βασιλείαν ἤγαγε· τοὺς
 „πολεμίους φίλους ἐποίησεν· Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους μίαν Ἐκκλησίαν ἀπέδειξε· πάν-
 „τα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐν ἑαυτῷ τὸν Κόσμον· τὸ πάντων κατώτερον πάντων ἀνώτερον ἐποίη-
 „σεν· οὐδὲν ἦν εὐτελέστερον ἀνθρώπου, καὶ τῶν ὅλων γέγονε τιμιώτερον· τὸ ἔσχατον
 „μέρος τῆς λογικῆς κτίσεως οὗτος ἦν, καὶ εἰς τὸν Θρόνον ἀνῆλθον τὸν βασιλικὸν διὰ τῆς
 „ἀπαρχῆς· τοῦ γὰρ Θεοῦ Λόγου συνεδριάζοντος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι μετὰ σαρκὸς,
 „ἐφ' ὅλην τὴν ἀνθρώπου φύσιν διαβαίνει τὸ καύχημα“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ
 Ἀγγελοι κατεπλάγησαν αὐτὸν τὸν Σωτῆρα, καὶ ἐβόησαν· „Δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει
 „Σου“.

Τροπᾶριον.

„Αἱ τῶν Ἀγγέλων (3) Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων· πύλας
 „ἄρατε Χριστῷ τῷ ἡμετέρῳ Βασιλεῖ, ὅν ἀρμυροῦμεν ἅμα σὺν (4)
 „Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „Πρὸς τὸν Πα-
 „τέρα σαρκί“.

(2) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „Αὐτῷ“· εὐσ-

τοῦται δὲ καὶ οὕτω τὸ νόημα· ἥτοι κατεπλάγησαν
 ἀπὸ αὐτοῦ, ἢ δι' αὐτόν.

(3) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτάτῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς
 χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις γράφεται· „Αἱ τῶν
 „ἀνω Δυνάμεις“.

(4) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτάτῳ ἑρμηνευτῇ γράφεται
 „Ἀμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπαρίον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν ΚΓ'. Φαλμόν· ἐκεῖ γὰρ ὁ Προφητὰνᾶς προφητεύων περὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, εἰσάγει τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων ὅπου διηκόνουν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν, αἱ ὁποῖαι ὅταν ἀνελαμβάνετο ὁ Κύριος εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπρόσταζον τὰς ἀνωτέρας λέγουσαι· „ Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάρθητε πύ-
 „ λαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “. Ἑρμηνεύεται δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον οὕτως· Οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι, οἱ μετὰ τοῦ ἀναληφθέντος Χριστοῦ ἀνερχόμενοι καὶ ἐν τῷ αἵρι ὄντες (ὁ ὁποῖος αἷρ καὶ πρῶτος Οὐρανὸς λέγεται πα-
 „ ρα τῇ Γραφῇ· „ Τὰ πετεινά, φησὶ, τοῦ Οὐρανοῦ “), ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρω ἄρχοντας τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ (ἤτοι τοῦ στερεώματος) νὰ σηκώσουν τὰς πύλας παντελῶς ἀπὸ τὸ μέσον διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστός. Φανερώνουσι δὲ μετὰ τὸ σηκῶμα αὐτὸ τῶν πυλῶν τὴν ἀχώρητον δόξαν τοῦ ἀναλαμβανομένου, ὡς ἐὰν ἔλεγον ὅτι πύλαι δὲν χωροῦσι τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ μεγαλοπρέπειαν. Πύλαι δὲ εἶναι αἱ Ἀγγελικαὶ φυλακαί, αἵτινες εἶναι αἰώνιοι διὰ τὸ αἰδῖον, καὶ διότι ποτὲ ἀπὸ τοῦ αἵωνος δὲν ἀνοίχθησαν· κεκλεισμέναι γὰρ αὐταὶ ἦτον καὶ ὅταν ἐκατέβῃ ὁ Κύριος, λανθάσας πάσας τὰς ἐν Οὐρανῷ Δυνάμεις κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα. Τοῦτο δὲ νοεῖται κατὰ τρόπον τοῦ Μυστηρίου τῆς Οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς οἶδεν ἀπὸ τοῦς Ἀγγέλους, ὡς εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς πρώτης Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γεν-
 „ νῶν τοῦ λέγοντος· „ Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις “.

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ἐν τῇ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ· „ Τὰς πύλας διακέλυσαι
 „ ὑψηλοτέρας γενέσθαι, ἵν' ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψηλότερον δέξωνται “. ὅπερ σχολιάζων ὁ Νι-
 „ κήτας λέγει· „ Διὰ τοῦτο αἱ πύλαι ὑψοῦνται, ἵνα Χριστὸν ὑποδέξωνται γενόμενον ἐν τῇ
 „ πάθους ὑψηλότερον· ἑρμηνεύει δὲ ἐνταῦθα τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, τὸ πρὸς Φιλιππησίους
 „ εἰρημένον περὶ Χριστοῦ, ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θά-
 „ νατου δὲ Σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν. Ὁ τοίνυν ὑπερυψωθείς ὑψηλο-
 „ τέρας ἀπαιτεῖ τὰς πύλας γενέσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπόδοχὴν “.

Οἱ κατώτεροι λοιπὸν Ἀγγελοι, οἱ σὺν τῷ Κυρίῳ ἀνερχόμενοι ἐν τῷ αἵρι, ὥτως ἐπρόσ-
 „ ταζον τοὺς ἀνωτέρους Ἀγγέλους· οἱ δὲ τοῦ στερεώματος ἀνώτεροι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὸν
 „ Κύριον νὰ ἀναβαίνειν μετὰ σῶμα, τὸ ὁποῖον δὲ εἶχεν ὅταν ἐκατέβῃ, ἐρωτῶσι τοὺς προστά-
 „ ζοντας κατωτέρους· „ Τίς ἐστὶν αὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ καὶ ἀποκρίνονται πρὸς αὐ-
 „ τοὺς οἱ κατώτεροι ὅτι εἶναι ὁ Κύριος ὁ κραταῖος καὶ δυνατός· „ Κύριος κραταῖος καὶ δυνα-
 „ τός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ “. Οἱ ἄρχοντες δὲ πάλιν τοῦ στερεώματος ἀκούσαντες
 „ ταῦτα ἀπὸ τοῦς κατωτέρους Ἀγγέλους, καὶ χαροποιθέντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώ-
 „ πων, ὅχι μόνον παρῆδραμον τὰς πύλας καὶ φυλακάς, ἀλλὰ καὶ προστάζουσιν τοὺς ἀνωτέ-
 „ ρω ἄρχοντας τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ (ὅς τις ἐποίησεν μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ εἶναι ὑπὲρ
 „ τὸ στερέωμα, πλὴν εἶναι ἀόρατος εἰς ἡμᾶς) μετὰ αὐτὰ λόγια τῶν κατωτέρων· „ Ἀρα-
 „ ητε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασι-
 „ λεὺς τῆς δόξης “. Οἱ δὲ τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ ἄρχοντες ἀκούσαντες ταῦτα, ἀποροῦσι
 „ παρομοίως καὶ ἐκεῖνοι· ὅθεν καὶ ἐρωτῶσι τοὺς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ ἄρχοντας (ἤτοι τοῦ
 „ στερεώματος) λέγοντες καὶ αὐτοί· „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ Οἱ δὲ τοῦ
 „ δευτέρου Οὐρανοῦ (ἤτοι τοῦ στερεώματος) Ἀγγελοι ἀποκρίνονται πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοῦ
 „ πρώτου Οὐρανοῦ, λέγοντες· „ Κύριος τῶν δυνάμεων, αὗτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “.

Διὰ τί δὲ Κύριον κραταῖον καὶ δυνατόν, καὶ πάλιν Κύριον δυνατόν ἐν πολέμῳ τὸν Κύ-
 „ ριον ὠνόμασαν οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι; Πρῶτον, ἵνα, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον, διὰ τῆς
 „ ἀναδιπλώσεως τῶν λέξεων Κύριος καὶ Δυνατός δώσουν εἰς τοὺς ἀνωτέρω αἰτίαν νὰ γνωρί-
 „ σουν τὸν ἀναλαμβανόμενον· καὶ δεύτερον, ἵνα μεγαλύνουν τὴν νίκην ὅπου ἔκαμεν ὁ ἀνα-
 „ ληφθεὶς ἐναντίον τοῦ Τυράντου Διαβόλου, πολεμήσας αὐτὸν, καὶ ὡς μετὰ κοντάρι κτυπήσας
 „ καὶ θανατώσας αὐτὸν μετὰ τὸν Σταυρόν. Ὁ δὲ Νικήτας σχολιάζων τὸν εἰς τὸ Πάσχα λό-
 „ γον τῷ Θεολόγῳ, προσθέτει καὶ τρίτην αἰτίαν· ἵνα μετὰ τὴν διπλὴν ἐρώτησιν καὶ ἀποκρι-
 „ σιν βεβαιώσουν οἱ Ἀγγελοι περισσότερον τὴν περὶ τοῦ ἀναλαμβανομένου ὑπόθεσιν, κατὰ
 „ τὸ „ Ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθίσεται πᾶν ῥῆμα “.

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει καὶ τετάρτην αἰτίαν τῆς διπλῆς τῶν Ἀγγέλων ἐρωτήσεως, ἥρουν ὅτι αὐτὴ ἐφάνερον τὴν κατάβασιν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν, καὶ τὴν εἰς Οὐρανούς αὐτοῦ ἀνάβασιν· ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ τόμῳ οὕτω λέγει· „Εἶεν δ' ἂν οὗτοι, τὰ χα μὲν αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις αἱ τῆς Δεσποτικῆς παρουσίας ἐπὶ τὴν γῆν προπομπεύσαι, καὶ τὸν Βασιλέα τῆς δόξης ἐντὸς τοῦ βίου παράγουσαι, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐπιδεικνύουσαι, Τίς ἐστὶν ἔστος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ κραταῖος καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ;“ Ἐν δὲ τῷ Ε'. Λόγῳ εἰς τὸ Ἄσμα οὕτω φησὶ· Δίς τοίνυν τοῦ „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“ ἐν τῷ ΚΓ'. Φαλμῷ λεγομένου, τὸ μὲν πρῶτον τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ τῶν Οὐρανῶν κατάβασιν προεφήτευσεν, δυνατὸν ἐν πολέμῳ αὐτὸν εἰπῶν, ὅτι σαρκωθεὶς δι' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, κατέλυσε νόμῳ πολέμου τὴν πικρὰν τυραννίδα τοῦ Διαβόλου· τὸ δὲ δεύτερον, τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ ἀνάβασιν, ἣτις καὶ ἀνάληψις λέγεται· εὐ γὰρ δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ Κύριον τῶν Δυνάμεων αὐτὸν λέγει· „Ἐκ τῶν Δαβιτικῶν λοιπὸν τούτων λόγων καὶ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν συναγεται τοῦτο τὸ καθολικὸν συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι (εἴτε οἱ φύλακες τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ, εἴτε οἱ τοῦ πρώτου) ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον, καὶ ἀκολούθως ἡρώτων τοὺς κατωτέρω, βλέποντες τὸν Κύριον μετὰ σώματος ἀναλαμβάνομενον· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Ἀποκρίναι τοῖς ἀποροῦσιν (ἦτοι τοῖς δεχομένοις, ταῦτόν εἰπεῖν τοῖς ἀνωτέροις Ἀγγέλοις) διὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, οἷς μὴ κατελθῶν συνανέρχεται, καὶ διὰ τοῦτο πυρριζομένοις· „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἰππόλυτος· „Λέγεται οὖν ταῖς Δυνάμεσιν ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων (ἦτοι τῶν κατωτέρων) τῶν προτρέχόντων τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον· „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Παρά τῷ Θεοδώρῳ εἰς τὸν Ἑρανιστὴν).

Εἰδὲ θαυμάζει τινὰς, ἀκούων ὅτι δὲν ἤξευρον οἱ Ἀγγελοι, ὡς ἀκούσῃ τὸν Ἱερὸν Θεοδώριτον τί ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΚΓ'. Φαλμοῦ· „Καί μοι θαυμάζετω μὲν οἱ, ἀγνοῖαν ἀκούων τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων· οὔτε γὰρ προΐσασιν, οὔτε ἴσασιν ἅπαντα· μόνη δὲ ἡ θεία φύσις ταύτην ἔχει τὴν γνώσιν· Ἀγγελοι δὲ καὶ Ἀρχάγγελοι καὶ αἱ ἄλλαι τῶν ἀοράτων Δυνάμεων συμμορίαι τοσαῦτα ἴσασιν, ὅσα διδάσκονται.“ Ὅρα καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἁγίου Μαξίμου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις“ τῆς α'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἐνθα εὐρήσεις ὅτι ἐγίνωσκον μὲν τὸ Μυστήριον τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας οἱ Ἀγγελοι, τὸν τρόπον ὅμως δὲν ἐγίνωσκον (1). Τούτων δὲ οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι αἱ κατώτεροι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Ἀρατε τὰς πύλας τῆς Οὐρανοῦ εἰς τὸν Βασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, τὸν ὅποιον ὑμνοῦμεν μαζὶ μετὰ τὸν Πατέρα καὶ μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· καθὰς γὰρ ἡ οὐσία καὶ φύσις τῶν τριῶν εἶναι μία, οὕτω καὶ ὁ ὕμνος αὐτῶν εἶναι ἓνας.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος φέρει εἰς ταῦτο ἓνα ὥρμιον παράδειγμα· „Τὸ παρά φύσιν φόβον τῇ φύσει γενῆ· ὥστε γὰρ ἀνδρῶτες Ἀγγελοι ἰδὼν ἐπὶ γῆς, κάμπτει τὸν αὐχένα, ὁρδοὶ πᾶς ἀρίχας, καὶ τί τὸ τῆς ὀπτασίας αἰτίον καθ' ἑαυτὸν συζητεῖ· οὕτω δὲ καὶ τῶν ἀσωμάτων τὰ πάγκρετα, σῶμα βάλον ἐπὶ γαλέης ὁρῶντες, σὺν φόβῳ τί τὸ ἔξον ἐξήπτεον τοῦ θαύματος· καὶ τῆς ἐρευνῆς τεκμήριον τὸ Δαβιτικὸν ἡμῖν λόγιον, ὅπερ, ὡς πυνδομένων τῶν ἀνω Δυνάμεων, παρὰ τῇ Προφῆτῳ βεβόητο· „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; τὸν γὰρ ἐν τῇ φαινομένη σαρκὶ σαρκωθέντα σῶμα οὐκ ᾔδεισαν· ἕως οὗ πάλιν ἀντήκουσαν τὸ, Κύριος τῶν Δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἢ ἡ ἀρχὴ, „Οὐκ οἶδα ποῖα χροῖσμαι γλώττῃ“). Καὶ τοῦτο δὲ ση-

μαίνει, ὅτι ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπρέσπευε τοὺς Ἀγγέλους νὰ ἄρουν τὰς πύλας· ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγων α'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ὅς ἡ ἀρχὴ· „Φαίνομεν μὲν πᾶσα ἐορτή“, τὸ αὐτὸ λέγει· „Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ταῖς ἀνω Δυνάμεσιν τῇ προστακτικῇ φωνῇ ἀνέκραγεν· Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι.“ Καὶ ἐν τῷ Ἰδιόμελῳ τῆς ἐορτῆς γράφεται· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κελεύει πᾶσι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ· „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.“ Δὲν εἶναι ὅμως ἐπίδατον νὰ λέγῃ ταῦτα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς τοὺς Ἀγγέλους, καὶ οἱ Ἀγγελοι πρὸς ἀλλήλους· ἐκείνο μὲν, δεσποτικῶς· οἱ δὲ Ἀγγελοι, ἐμμεδουλικῶς.

Τροπάριον.

„ Ἡ Παρθέμος ἔτεκε καὶ τὰ Μητέρων οὐκ ἔγρω· ἀλλὰ Μήτηρ
 „ μέν ἐστὶ, Παρθέμος δὲ διέμενε, ἢν ἀμυμνοῦμεν, Χαῖρε, Θεο-
 „ τόκε, κραυγάζομεν (1). „

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰ ξένα τεράστια ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὸν τόκον τῆς Ἀειπαρθένου, τὰ ὅποια εἶναι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως. Ἡ Παρθέμος, λέγει, Μαριάμ ἔτεκε μὲν ἀληθῶς καὶ ἐγέννησεν· αἰσχυρόσθωσαν δὲ οἱ Οὐαλεντιανοὶ καὶ οἱ Ἀπολιναρισταὶ οἱ βλασφημοῦντες ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε τὸ σῶμα ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς, διεπέρασε δὲ ἀπὸ τὴν Παρθένον ὡς διὰ σωληναρίου. Ἐγέννησεν ἡ Παρθέμος ἀληθῶς κατὰ σάρκα τὸν Θεὸν Λόγον, δὲν ἐγνώρισεν ὁμῶς, οὔτε ἐδοκίμασεν ἐκεῖνα ὅπου δοκιμάζουν αἱ ἄλλαι Μητέρες αἱ κατὰ φύσιν τίκτουςαι· ἐκεῖναι γὰρ καὶ διὰ σπέρματος καὶ ἡδονῆς συλλαμβάνουσι, καὶ διὰ κοιλοπονημάτων καὶ φθορᾶς γεννῶσι. Πλὴν ἂν καὶ τὰ τῶν Μητέρων φυσικὰ παρακολουθήματα δὲν ἐδοκίμασεν ἡ Παρθέμος, ἦτον ὁμῶς ἀληθῶς Μήτηρ· καὶ πάλιν οὕσα ἀληθῶς Μήτηρ, ἔμεινε πάντοτε Παρθέμος, ὅχι μόνον πρὸ τῆς συλλήψεως καὶ ἐν τῇ συλλήφει, ὅχι μόνον πρὸ τῆς γεννήσεως καὶ ἐν τῇ γεννήσει, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ μετὰ τὴν γέννησιν. Ἐρρέτωσαν λοιπὸν οἱ αἰρετικοὶ Ἀντιδικομαριανῖται, οἱ τινες κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἔλεγον ὅτι ἡ Θεοτόκος μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόκον συνέμεινεν μετὰ τὸν Ἰωσήφ. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ μείνῃ ἐκστατικὸς καθεὶς νοῦς, καὶ ἄφανος καθεὶς γλῶσσα, ἐπειδὴ τὰ δύο ἄκρα ἐναντία κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἐστάθισαν ἐν τῷ τόκῳ τῆς Παρθένου εἷνα τοῦ ἄλλου συστατικά· διὰ τῆς παρθενίας γὰρ ἡ μητρότης συνέστη, καὶ διὰ τῆς μητρότητος ἡ παρθεσία συνέστη, καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ οἱ ὅροι καὶ νόμοι τῆς φύσεως κατελύθησαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Νόμοι φύσεως κατα-
 „ λύνονται “.

„ Ὅτι δὲ ἡ Θεοτόκος Παρθέμος διέμενε, μαρτυρεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· „ Δι-
 „ λοῖ δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν Ἱστορία, ὅτι μέχρι παντός Παρθέμος ἡ Μαρία· λό-
 „ γος γὰρ τίς ἐστὶ καὶ οὗτος ἐκ παραδόσεως εἰς ἡμᾶς ἀφιγμένος, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ
 „ τῶν Παρθένων χάρᾳ τὴν Μαρίαν κατατάξας μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου κήσιν, ὑπὸ τῶν Ἰου-
 „ δαίων κατεφονεύθη μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐγκληθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ
 „ ὡς διὰ τοῦτου κατασκευάζων τὸ παράδοξον ἐκεῖνο καὶ πολυμήνητον σημεῖον· Παρθένον
 „ γεννήσασαν καὶ τὴν παρθεσίαν μὴ διαφθείρας “ (Λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).
 „ Συμφώνως καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ θεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν Λόγῳ
 „ αὐτοῦ Τόμῳ α΄. οὕτω λέγει· „ Ὁ Ζαχαρίας τοῖνυν, ὁ τῷ Προφητικῷ πνεύματι πρὸς τὴν
 „ τῶν κρυπτῶν γνώσιν χειραγωγούμενος, τὸ τῆς παρθενίας Μυστήριον ἐπὶ τοῦ ἀφθάρτου
 „ τόκου κατανοήσας, οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ταῖς Παρθένοις κατὰ νόμον αποκε-
 „ κληρωμένου τόπου τὴν ἄγανον Μητέρα, διδάσκων τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ τῶν ὄντων
 „ Δημιουργὸς ὑποχείριον ἔχει μετὰ πάντων ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν . . . ὡς ἐν τῇ
 „ δυνάμει αὐτοῦ εἶναι καὶ τὴν γέννησιν δημιουργῆσαι, ἥτις τὴν γενομένην Μητέρα τὸ Παρ-
 „ θένον εἶναι οὐκ ἀφαιρήσεται. Διὰ τοῦτο αὐτὴν οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τῆς χοροῦ τῶν
 „ Παρθένων· ἢν δὲ οὗτος ὁ τόπος τὸ μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου διάστημα.
 „ Ἐπεὶ οὖν ἤκουον Βασιλέα τῆς Κτίσεως εἰς γέννησιν ἀνθρωπίνην οἰκονομικῶς προελθεῖν,
 „ φόβῳ τοῦ μὴ γενέσθαι Βασιλεῖ ὑποχείριοι, τὸν ταῦτα μαρτυροῦντα περὶ τῆς τόκου δια-
 „ χειρίζονται, πρὸς αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν ἱερεῖα ἱερουργήσαντα “. Ἐπιφέρει δὲ ὁ
 „ Μελωδὸς ὅτι τὴν Παρθένον ταύτην καὶ Μητέρα Θεοῦ ἡμεῖς ἀνυμνοῦμεν, καὶ λέγομεν πρὸς
 „ αὐτὴν ἐκεῖνον τὸν Ἀρχαγγελικὸν τοῦ Γαβριὴλ ἀσπασμόν “ Χαῖρε Θεοτόκε “.

Ωδή

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὔτε παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἐρμηνευτῇ, ὅτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Ποντικῆς στα-
 ρείας εὑρίσκεται.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁρθρίζοντες βοῶμέν Σοι, Κύριε· σῶσον ἡμᾶς· Σὺ γὰρ εἶ Θεός
 „ ἡμῶν, ἐκτός Σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος μὲ τὸ νᾶ ἵναι ἐκ τῆς πέμπτης Ὡδῆς τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ φιλά ἀναφέρει τὰ τῆς Ὡδῆς ἐκείνης ῥήματα· „ Ἐκ νυκτός, φησὶν, ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σέ· ὁ Θεός· διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς· „ Κύριε, ἐκτός σου ἄλλον ἐκ οἶδαμεν· τὸ ὄνομά Σου ὀνομάζομεν“. (Ἠσ. κς'. 9.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην εἰς Ἐσέ, Κύριε, ἀπὸ τὸν πόθον αὐτὸν παρακινούμενοι δὲν κοιμάμεθα ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ ἐξυπνοῦντες, σηκονόμεθα εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοῦ ἁγίου Σου ἐνόματος, καὶ φωνάζομεν πρὸς Ἐσέ· Ἡμεῖς, ὦ Κύριε, ἄλλον Θεὸν ἔξω ἀπὸ Ἐσέ δὲν ἠξεύρομεν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἂν ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας κανένα ἐμπαθὲς εἶδωλον τῆς φιληδονίας, τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιλαργυρίας, ἢ τῆς μητρὸς τούτων πασῶν φιλαυτίας· ὅποιον γὰρ πάθος ἀπὸ αὐτὰ κυριεύσῃ τὴν καρδίαν μας, καὶ βαδῆώς ἐντυπωθῇ εἰς τὸν νοῦν μας, αὐτὸ μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸ γίνεται εἰς ἡμᾶς ἀντὶ Θεοῦ, καὶ ὡς Θεὸν αὐτὸ προσκυνούμεν καὶ λατρεύομεν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι' αὐτὴν ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας“ (Κολ. γ'. 5.). Ἐφη δὲ καὶ ὁ μέγας Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος τούτων τὸν φοβερὸν λόγον· „ Εἰς ὃ πρᾶγμα ἡ καρδία τινὸς δέδεται, καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, „ ἐκεῖνὸ ἐστὶν αὐτοῦ Θεός“.

Τροπᾶριον.

„ Πληρώσας εὐφροσύνης τὰ σύμπαρτα, Ἐλεῆμον, ταῖς ἁρμυαῖς
 „ μεσι μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι ὅσοι ὀνομάζονται ἐλεήμονες δὲν εἶναι φύσει ἐλεήμονες, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν ἔχουν τὸ ἐλεεῖν· μόνος δὲ ὁ Θεός εἶναι φύσει ἐλεήμων, καθὼς εἶναι καὶ φύσει ἀγαθός· ὁθεν καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν τίτλον τοῦτον χαίρει νᾶ ὀνομάζεται· διότι εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν „ Ἐλεήμων γὰρ εἰμι“ (Ἐξ. κβ'. 27.), καὶ πρὸς τὸν Ἰερემίαν „ Ὅτι ἐλεήμων ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος“ (Ἰερ. γ'. 12.) καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ Προφῆται εἰς χίλια μέρη ἐλεήμονα τὸν Θεὸν ὀνομάζουσι. Τέτο λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν ἀναληφθέντα, ὦ φύσει, λέγει, ἐλεῆμον καὶ εὐσπλαγχνε, Σὺ ἄφ' οὗ ἐγέμωσας ὅλον τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν πνευματικὴν διὰ μέσου ὅλης τῆς πανευφροσύνου, τῆς παγκάλλεστάτης καὶ χαροποιᾶς Σου οἰκονομίας, ἀνέβης καὶ εἰς τοὺς ἐν Οὐρανῷ Ἀγγέλους μετὰ τοῦ θεοῦποστάτου καὶ δεδοξασμένου Σου σώματος.

Εἶπε δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐγέμωσε τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν· διότι πότε αὐτὸν δὲν ἐχαροποίησεν; εὐηγγέλισεν ὁ Γαβριὴλ τὴν σύλληψίν του, καὶ ὁ εὐαγγελισμὸς αὐτὸς ἔγινεν εἰς τὸν Κόσμον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ὑπόθεσις· „ Χαῖρε, φησὶ, „ σὶ, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“· γεννᾶται ἐκ τῆς Παρθένου, καὶ ἡ γεννησίς του γίνεται χαρᾶς ἀφορμὴ εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν· „ Ἴδου, ἔλεγεν ὁ Ἀγγελος πρὸς τὰς ποιμένας, ἴδου εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ“ (Λουκ. β'. 10.) ἐξέρχονται ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὰ δαιμόνια, καὶ χαίρουσιν οἱ Μαθηταὶ ὅπου τὰ

τὰ ἐκβάλλουσιν* „Υπέστρεψαν δὲ, λέγει, οἱ Ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς“ (Λευκ. ι'. 17.) θαυματουργεῖ, καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἔχαιρεν* „Πᾶς ὁ ὄχλος, φησὶν, ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ“ (Λουκ. ιγ'. 17.) ἀνίσταται ἐκ τοῦ τάφου τριήμερος, καὶ χαίρει ὅλος ὁ Κόσμος χαρὰν ἀτελεύτητον* „Πάλιν, φησὶν, ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν“ (Ἰω. ις'. 22.) Εἶπε δὲ ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐπεδήμησεν ὁ Κύριος εἰς τὰς ἀνω Δυνάμεις μετὰ σαρκὸς, διότι, καθὼς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, „Καὶ αὐταὶ αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις ἐδέοντο τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας* ἐν αὐτῷ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἀνεκεφαλαιώθη οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ“ (Ἐφ. α'. 10.) Ἐρωτήσει ξά. Τόμφ α'. ὅρα καὶ εἰς τὰ Προλεγόμενα τῶν Κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς).

Τροπάριον.

„Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις αἰρόμερον Σέ ἰδῆσαι, τὰς πύλας, ἐκράυ-
„ γαζον, τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν ἄρατε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τούτου τοῦ Τροπαρίου περιέχει κατὰ πλάτος ἡ ἐρμηνεία τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ΄. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος* „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“ ὅθεν ὅρα ἐκεῖ ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγοντες περιττολογῶμεν. Τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι αἱ κατώτεραι Δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας τὸ „Ἀρα-
„ τε τὰς πύλας“, ἥτοι ὑψηλότεραι γένεσθε, διὰ τὰ χωρέσετε τὸν λόγον τοῦ ἀναλαμβανομένου, ὅς τις διὰ τὸ πάθος ἐγένεν ὑψηλότερος, καθὼς εἶπεν ἐν τῷ ρηθέντι Τροπαρίῳ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* ἔφη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ* „Ὡςπερ ὡς Δαβὶδ εἰσάγει μετὰ τὸ πάθος συνανίστας Χριστῷ καὶ προσυπαντῶσας, καὶ
„ διακελευομένας ἀλλήλαις τὴν τῶν πυλῶν ἑπαρσιν“.

Τροπάριον.

„Ἀπόστολοι ἰδόμετες ὑφούμεμερον τὸν Σωτῆρα, ἐν τρόμφ ἐκράυγα-
„ ζον· Τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν δόξα Σοι (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν μὲν ὁ Κύριος κατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ συνελήφθη ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, καίνενας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο δὲν ἤξευρεν* ὅταν δὲ ἀνέβη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν, τότε ὅλοι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἤξευρον τοῦτο, καὶ ὅχι μόνον ἤξευρον, ἀλλὰ καὶ εἶδον αὐτὸν ὀφθαλμοφανῶς ἀναλαμβανόμενον καὶ ὑφούμενον μετὰ τοῦ Θεοῦποστάτου αὐτοῦ προσλήματος. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τὸτο ἐγένετο; Ἀκουσον πῶς γλαφυρῶς καὶ ρητορικῶς ταύτην διηγείται ὁ Φιλαδελφίας Μακάριος λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν. „Βλεπόντων οὖν αὐτὸν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτόν* οὐκ ἔτι γὰρ ὡς ἀνθρωπίνη σαρκὶ δουλεύει ἡ Κτίσις, ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀδιασπάστως
„ συνημμένη καθ' ἑνωσιν ὑποστατικὴν* ὑφύεται γὰρ ὁ ὑψιστος, ἐν αὐτῷ δοξαζομένης τῆς
„ ἀνθρωπότητος. Βαβαί! οἷου θαύματος κατηξιώθησαν! οἷας δόξης θεάται γερόνασιν οἱ
„ ἀχρεῖς! τὸ γεῶδες γὰρ καὶ ἐκ χοδὸς διμρτισμένον σῶμα Οὐρανῶν ὑψηλότερον γινόμενον ἐ-
„ θεώρουν, καὶ τὴν φύσιν ἐβλεπον τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ὀχουμένην* καὶ πᾶ-
„ σαν αὐτῇ τὴν Ἀγγελικὴν περιεχυμένην δύναμιν“.

„ Οὐχ

(1) Τὸ Τροπάριον τὸτο ἅτε παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἐρμηνευτῇ, ἅτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοστῆς εὐρηται.

„Οὐχ ἀπλῶς δὲ ὁρῶντων ἄνεσι τῶν Μαθητῶν, ἀλλ' ἦδει ὡς, εἰς ἀοράτως ἀναβῆναι, ὡς καὶ συγκατέβη, οὐτ' ἂν ἔχοιεν πληροφορεῖσθαι ὡς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ κατελήλυθεν, εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνελήλυθε. Καὶ μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐξ Οὐρανοῦ καλουμένου τοῦ Παύλου, κακεῖθεν πάλιν τῆς ἀχειροτεύκτου σινδόνης τῷ Πέτρῳ καθεμένης, ἔλεγον ἂν ὡς οὐκ αὐτός ἐστι Χριστὸς ὁ ταῦτα ποιῶν· διὰ τοῦτο βλέπόντων μὲν, οὐκ ἀνέστη· βλέπόντων δὲ, ἐπῆρθη· καὶ τῆς μὲν Ἀναστάσεως τὸ τέλος εἶδον, τὴν ἀρχὴν δὲ οὐκ ἔτι· παρέλκον γὰρ ἢν ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν θεάσασθαι, αὐτοῦ γε παρόντος τοῦ ἀναστάντος καὶ φθεγγομένου, καὶ τοῦ μνημείου δηλοῦντος ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· τῆς δὲ Ἀναλήψεως καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδεῖν, καὶ τὸ τέλος μαθεῖν ἀναγκαῖον ὑπῆρχεν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελεθδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν εἶδον Σὲ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Νὰ ὑψόνεσαι εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, μὲ τρόμον ἐφώναζον· Ἄς ἦναι δόξα εἰς Σὲ τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ Κύριον.

Τροπάριον.

„Παρθένομ μετὰ τόκον ὑμνοῦμεν Σέ, Θεοτόκε· Σὺ γὰρ τὸν Θεὸν
„Λόγον σαρκὶ τῷ Κόσμῳ ἐκύησας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλας σχεδὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας τῆς Κυρίας Θεοτόκου συνειθίζουσιν οἱ Ζωγράφοι νὰ ἱστορίζουν μὲ τρεῖς ἀστέρας λαμπροὺς, ἓνα εἰς τὴν κεφαλὴν, ἄλλον εἰς τὸν δεξιὸν ὤμον, καὶ ἄλλον εἰς τὸν ἀριστερόν. Διὰ τί δὲ ποιοῦσιν αὐτούς; Διὰ νὰ φανερώσουν ὅτι ἡ Θεοτόκος ἦτον Παρθένος πρὸ τόκου, ἦτον Παρθένος ἐν τόκῳ, ἦτον Παρθένος καὶ μετὰ τόκον. Ἰδοὺ πῶς καὶ οἱ Ζωγράφοι κηρύττουν μὲ σιωπὴν τὸ θαῦμα τῆς τριπλῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου, μᾶλλον δὲ, τῆς παντοτινῆς αὐτῆς παρθενίας· ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀφείς τὴν πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ παρθενίαν τῆς Θεοτόκου, μόνον ἀναφέρει τὴν μετὰ τόκον αὐτῆς παρθενίαν, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὴν λέγει· Ὡ ἀληθῆς Θεοτόκε, ἡμεῖς οἱ πιστεύοντες τῷ Υἱῷ Σου Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν Σὲ καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι καὶ μετὰ τὸν ἄσπορον τόκον Σου Παρθένος διέμεινας. Κατασκευάζει δὲ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποیان λέγεται Θεοτόκος· ἐπειδὴ, λέγει, Σὺ ἐγέννησας κατὰ σάρκα τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κόσμου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοτοκίου τῆς Δ'. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ λέγοντος· „Ἡ Παρθένος ἔτεκε καὶ τὰ Μητέρων οὐκ ἔγνω“.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκύκλωσέ με ἄβυσσος, ταφὴ μοι τὸ κῆτος ἐγέμετο, ἐγὼ δὲ ἐβόη-
„σα πρὸς Σὲ τὸν Φιλάμθρωπον, καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιὰ Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκτι Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, διὰ τοῦτο ὁ Μελεθδὸς ἐδῶ λέγει τὰ ἴδια λόγια τοῦ Ἰωνᾶ, τὰ ὅποια ἔλεγεν, ὅταν κατέπιεν αὐτὸν τὸ κῆτος. Τίνα δὲ λόγια ἔλεγεν; Ἡ ἄβυσσος μὲ ἐπερικύκλωσε· „Περιεχύθη, φασὶν, ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου·“ ἡ ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη·“ καὶ τὸ κῆτος ἐγένετο εἰς ἐμὲ τάφος· καθὼς γὰρ οἱ ἐν τῷ τάφῳ θάπτονται νεκροὶ εἰς καὶ νεκροὶ λογίζονται· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐνταφιασθεὶς ἐν τῇ κοιτίᾳ τοῦ κήτους, ὡς νεκρὸς ἤμην καὶ ὡς νεκρὸς ἐλογίζομην, μὴ ἐλπίζων πλεόν ζῶν καὶ σωτηρίαν· αἰσθανθεὶς ὁμῶς ἐκεῖ μέσα τὴν σὴν βοήθειαν, Κύριε, ἐβόησα εἰς Σὲ τὸν

φι-

(1) Οὐτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εὑρηται παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

φιλάνθρωπον καὶ εὐσπλαγχνον Δεσπότην· ὅθεν εἰσήκουσάς μου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα με ἐλύτρωσεν ἀβλαβῆ καὶ ζῶντα ἢ παντοδύναμος δεξιὰ σου· „Εβόησα, φησὶν, ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιλίας ἁδοῦ κραυγῆς μου ἤκουσας φωνῆς μου“· (Ἰων. β'. 3.) Ἄδην δὲ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν ὀνομάζει τὸ κῆτος. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς κάθε ἀμαρτωλόν· διότι αὐτὸς κάμνων τὴν ἀμαρτίαν, καὶ μάλιστα θανάσιμον, καταπίνεται ἀπὸ τὸ κῆτος· ἥτοι ἀπὸ τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι Δράκων μέγας ἐν τῇ θαλάσῃ τοῦ βίου καὶ τῶν ἡδονῶν διατρίβων· καθὼς ἀνόμασεν αὐτὸν ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰώβ. Ἐὰν ὅμως δὲν ἀπελπισθῇ ὁ καταποθείς, ἀλλὰ φωνάξῃ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ βάθους καρδίας, ἀκούει αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ δίδει εἰς αὐτὸν τρόπον καὶ τόπον διὰ νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ σωθῇ.

Τροπάριον.

„Ἐσκίρτησαμ Ἀπόστολοι, ὀρῶντες μετάρσιον σήμερον τὸν Κτίστην αἰρόμερον, ἐλπίδι τοῦ Πνεύματος, καὶ φόβῳ ἔκραζον· Δόξα τῇ ἀμόδῳ σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμελλε νὰ ἀναληφθῇ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ταῦτα ὑπέσχεθι εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Ἀποστόλους· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐκδύσησθε δύναμιν ἐξ ὑψους“ (Λουκ. κδ'. 49.)· καὶ πάλιν· „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς“ (Πράξ. α'. 8.). Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἀπόστολοι ἤκουσαν τὴν χαροποιὰν ταύτην ἐπαγγελίαν καὶ ὑπόσχεσιν, καὶ εἶδον τὸν Κύριον ἀναλαμβάνόμενον, ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· „Καὶ αὐτοὶ, φησὶ, προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης“· (Λευκ. κδ'. 52.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν χαρὰν θέλων νὰ φανερῶσιν ὁ ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, εἶπεν ὅτι οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ εἶδον σήμερον τὸν Κτίστην τῶν ἀπάντων καὶ Κύριον μετάρσιον (ὑψιλόν) φερόμενον εἰς τὸν αέρα, καὶ σηκνόμενον ἀπὸ τὴν Ἀγγελικὴν νεφέλιν, ἐσκίρτησαν μὲ πνευματικὸν σκίρτημα τῆς καρδίας. Καὶ διὰ τί δὲν εἶπεν ὅτι ἐχάρησαν, καθὼς εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστής, ἀλλὰ ὅτι ἐσκίρτησαν; Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν γεννᾶται καὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς χάριτος σκίρτημα, καὶ ἡ μὲν χαρὰ εἶναι αἰτία, τὸ δὲ σκίρτημα εἶναι αἰτιατὸν καὶ ἀποτέλεσμα τῆς χαρᾶς. Διὰ τί δὲ ἐσκίρτησαν; Διὰ δύο αἰτία· πρῶτον, διὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἔχουν νὰ λάβουν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τόσον γὰρ χαροποιὸν εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὥστε ὅχι μόνον ὅταν τινὰς τὸ λάβῃ χαίρει καὶ σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται, καθὼς ὁ Πρόδρομος ἔτι ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Μητρὸς τοῦ ἐσκίρτησε καὶ ἐχάρη λαβὼν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ λάβῃ αὐτὸ πραγματικῶς, ἐλπίζων μόνον ὅτι θέλει τὸ λάβει, καὶ τότε σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται· καὶ ἂν ἡ ἐλπίς τινὸς ἀγαθοῦ κάμνῃ νὰ χαίρουν οἱ ἐλπίζοντες, πόσω μᾶλλον ἡ ἐλπίς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ παναγάθου καὶ ὑπεραγάθου;

Δεύτερον ἐσκίρτησαν οἱ Ἀπόστολοι, διότι ἠξιώθησαν νὰ γένουν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τοιούτων ὑπερφυσίων Μυστηρίων, κατὰ τὸν Μακάριον τὸν Χρυσοκέφαλον λέγοντα· „Τότε πρὸς Οὐρανὸν ἀπιδόντες οἱ τοῦ Λόγου αὐτόπται, καὶ προσκυνήσαντες τὸν ἐν αὐτῷ ὑψωθέντα Κύριον, ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ χαίροντες, ἐφ' ὧν τοσεύτων ἠξιώθησαν ἀκουσθαι καὶ θεαταὶ γενέσθαι μεγαλείων“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἂν καὶ εἶχον χαρὰν, εἶχον ὅμως καὶ φόβον· ἥτοι μίαν εὐλάβειαν υἱικὴν πρὸς τὸν ἀναληφθέντα· ὅθεν καὶ ἔκραζον· Ἄς εἶναι δόξα, Κύριε, εἰς τὴν Ἀνάληψίν σου· φυσικῶ γὰρ τῷ τρόπῳ εἰς τὰς μεγάλας εὐεργεσίας καὶ χάριτας ἀκολουθεῖ νὰ προσφέρεται δόξα καὶ εὐχαριστία ἀπὸ τοὺς εὐεργετηθέντας πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας.

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἐπέστησαμ οἱ Ἀγγελοι βοῶντες, Χριστέ, τοῖς Μαθηταῖς Σου.
 „ Ὅν τρόπον κατείδετε Χριστὸν ἀμερχόμεμον, ὅτω (1) σαρκὶ ἐλεύ-
 „ σεται δίκαιος πάντων Κριτής.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· γράφει γὰρ ἐκεῖ ὁ Θεωγὸρος Λουκάς ὅτι ὅταν ὁ Κύριος μὲν ἀνελαμβάνετο εἰς τὸν Οὐρανόν, οἱ δὲ Μαθηταὶ ἐβλεπον μὲ προσοχὴν μεγάλην αὐτὸν πορευόμενον, ἐφάνηκαν εἰς αὐτοὺς δύο Ἀγγελοι εἰς εἶδος ἀνδρῶν· „ Καὶ ὡς ἀτειέζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῇτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· „ Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν. (Πράξ. α'. 10.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, Ὡ Θεάνθρωπε, φησὶν, Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ Οὐράνιοι Ἀγγελοι ἐφάνηκαν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱεροὺς Μαθητάς Σου (οἱ γὰρ δύο ἄνδρες οἱ παρεστηκότες τοῖς Ἀποστόλοις Ἀγγελοι ἦτον σχηματισθέντες εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ φοροῦντες φόρεμα λευκόν) καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς· Οὗτος τὸν ὅποιον βλέπετε τώρα νὰ ἀναβαίῃ εἰς τὸν Οὐρανὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (τῆς περιγραπτῆς γὰρ ἀνθρωπότητος ἦτον ἴδιον νὰ ἀναβαίῃ, καὶ οὐχὶ τῆς ἀπεριγραπτῆς Θεότητος) οὗτος, λέγω, μέλλει πάλιν νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν αὐτὴν σάρκα διὰ νὰ κρίνῃ δικαίως ὅλους, καὶ εἰς καθ' ἓνα νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὰς πράξεις του.

Τοῦτο τὸ ρητὸν ἄριστα ἐρμηνεύει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτῷ, ὅτω φάσκων· „ Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένητες καὶ ἐκ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ ἔξ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὐ ξένα τῶν προλαβόντων τὰ παρόντα, οὐδὲ πολὺ ταῦτα, οὐδὲ βραχύ τι γέν τῆς ἐκείνων ἀπεσχοίνισται θαυματουργίας..... Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν (καὶ ἐπειδὴ τὸ, Ἀναληφθεὶς ἀνάξιον ἦν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἔ λέγουσιν Οὗτος ὁ Θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς· Θεὸς γὰρ ἐκ ἀναλαμβάνεται· ἀλλ' Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, τούτέστιν αὐτὴ ἡ σὰρξ ἡ Δεσποτική· ἐνθα γὰρ τὸ σωματικὸν ἐμφαίνεται, τῇ δεικτικῇ παραδηλοῦται φωνῇ, καὶ τῇ τοῦ Ἰησοῦ προσηγορία σημαίνεται) οὗτος ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, ὁ ἀπὸ Μαρίας φαιείς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται πάλιν, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτός, καὶ ὡς Θεὸς ἀνέρχετο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διελήλυθε τοὺς Οὐρανούς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τί δὲ οἱ Ἀγγελοι ἐφάνηκαν εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ μὲ ἐσθῆτα λευκὴν; Ἀκουσον τὴν αἰτίαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ Χρυσοκεφάλου· „ Ἀγγελοι δέ τινες ὑπῆρχον οὗτοι, ἐν μορφῇ σχηματισθέντες ἀνθρώπων καὶ ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοηθῆναι τοὺς Μαθητάς· οἱ καὶ ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ καθάρωντο, τοῦτο μὲν, τὸ καθαρὸν ἑαυτῶν δηλοῦντες καὶ περιβλεπτον εἰς ἀγνότητα· τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἡδονὴν σημαίνοντες διὰ τοῦ ἐνδύματος· τὸ γὰρ παιδρὸν τῆς ἐσθῆτος τὸ περίχαρές τῶν δηλουμένων ἐκήρυτ-
 „ τεν· ὅπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀναστάσεως εὖ μάλα γέγονεν· ὡφθησαν γὰρ ἐκεῖ ἐν ἐσθῇ-

„ σεσίν

(1) Παρὰ τῇ ἀνωμόῃ ἐρμηνευτῇ „ Ὅτω“ γράφεται· ἐν δὲ τοῖς πετυπωμένοις ἡλείπει τὸ „ Ὅτω“.

„σεσιν ἀστραπτούσαις, καὶ ἀπὸ μόνης τῆς θεᾶς καὶ τῆς στολῆς τὴν οἰκουμένην δι-
 „λοῦντες ἀγαλλίασιν“.

Τροπάριον.

„Ὡς εἶδόν Σε, Σωτὴρ ἡμῶν, Δυνάμεις αἱ οὐράνιαι εἰς ὕψος αἶρό-
 „μερον σύσσωμον, ἐκραύγαζον λέγουσαι (1). Μεγάλη, Δέσποτα,
 „ἡ Φιλανθρωπία Σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τί ἔλεγον αἱ οὐράνιαι Δυνά-
 μεις, ὅταν εἶδον αὐτὸν νὰ ἀναλαμβάνεται εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ σύσσωμος· τὸ ὅποῖον
 εἶπε καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια· ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν περιχάρειαν τῆς ψυχῆς του·
 ἡ γὰρ χαίρουσα ψυχὴ συνειθίζει νὰ πολυπλατιάσῃ τὰ λόγια περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως·
 καὶ διὰ περισσοτέραν βεβαιότητα τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Τί δὲ ἔλεγον; Ὁ Δέσποτα
 τῶν πάντων, ἀληθῶς μεγάλη εἶναι ἡ φιλανθρωπία Σου, ἤγουν ἡ φιλία καὶ ἀγάπη ὅ-
 που ἔδειξας εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πῶς γὰρ δὲν εἶναι μεγάλη ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη; ἐπειδὴ
 Σὺ ὁ Δεσπότης τῶν Οὐρανῶν ἐκαταδέχθης ὅχι μόνον νὰ ἀναλάβῃς ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου
 ὑποστάσει τὴν φθαρτὴν, τὴν θνητὴν καὶ τὴν ἄτιμον φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀ-
 νακαιήσας αὐτὴν διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Σου, τέλος πάντων ἀνύψωσας αὐ-
 τὴν σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου Σου Ἀναλήψεως, καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ
 ἔτιωσ ἐποίησας αὐτὴν νὰ προσκυνῇται ἀπὸ ὅλην τὴν Κτίσιν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν μὲ μίαν
 καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν τῆς Θεότητός Σου. Αὕτη ἡ φιλανθρωπία Σου, Κύριε, ὑπερβαίνει
 κάθε νοῦν· αὕτη ἐστὶν ὑπὲρ πᾶσαν γνώσιν οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν
 Ἀγγέλων· ὅθεν ὅχι μόνον εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ καὶ μεγίστη. Τί λέγω; Καὶ ὑπὲρ τὴν με-
 γάλην καὶ ὑπὲρ τὴν μεγίστην ἐστὶν ἀληθῶς καὶ ὁμολογουμένως.

Τροπάριον.

„Βάτορ Σε ἀκατάφλεκτον, καὶ ὄρος, καὶ κλίμακα ἔμφυχον, καὶ
 „πύλνμ Οὐράμιον ἀξίως δοξάζομεν, Μαρία ἐμδοξε, Ὁρθόδοξωρ
 „καύχημα (2).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν ἐπιθέτων τούτων τῆς Θεοτόκου πολλάκις εἶπομεν εἰς διάφορα Θεοτοκία· καὶ
 ὅρα ἐν τῷ Πίνακι ἐν τῇ λέξει Θεοτόκος, ἵνα μὴ πάλιν τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν, καὶ
 γενώμεθα προσκορεῖς εἰς τοὺς ἀκροατάς. Συντόμως δὲ λέγομεν ταῦτα μόνα, ὅτι Βάτορ
 ἀκατάφλεκτον ὁ Μωϋσῆς τὴν Παρθένον προεῖδεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ· Ὁρος δὲ ἀλατόμη-
 τον εἶδεν αὐτὴν ὁ Δανιήλ, ἐξ οὗ ἐκόπη λίθος (ἦτοι ὁ Χριστὸς) ἄνευ χειρὸς (ἦτοι συνου-
 σίας ἀνδρός)· ὁμοίως Ὁρος εἶδεν αὐτὴν καὶ ὁ Ἀββακούμ κατὰ σκιον καὶ δατύ· Κλίμακα
 δὲ εἶδεν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ· Πύλνμ δὲ οὐράμιον εἶδεν αὐτὴν ὁ Ἰεζεκιήλ. Ἐπι-
 φέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ τοῖς αἰνίσμασι τούτοις ἀκολουθῶν-
 τες τῶν Προφητῶν, Σὲ μεγαλύνομεν, Θεοτόκε ἐνδοξε καὶ ὑπερένδοξε, ἀξίως καὶ καθῶς
 πρέπει εἰς τὴν Θεομητροπρεπῆ Σου μεγαλειότητα.

Καὶ

(1) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ ἔτιω γράφεται·
 „Ὡς εἶδόν σε, Σωτὴρ ἡμῶν, αἱ ἀνα Δυνάμεις ἐν
 „ὕψιστοις αἵρόμενον σύσσωμον, ἐν φόβῳ ἐκραζον“.

(2) Οὔτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εὑρίσκεται παρὰ τῷ
 ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκο-
 σταρίοις.

Καὶ τοῦτο ποιοῦμεν χρεωστικῶς· διότι Σὺ εἶσαι τὸ καύχημα καὶ σεμνολόγημα ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν· ὅθεν ἡμεῖς περισσότερον καυχώμεθα εἰς Σέ, ἀφ' ὅτι ἐκαυχῶντο οἱ ἐν τῇ χάρᾳ Βετυλούα κατσκοῦντες εἰς τὴν ἀρρένδφρατα Ἰουδίθ. Ὅθεν ἂν οἱ Ἰσραηλῖται τότε εἶχον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν καύχημα καὶ γαυρίαμα τὴν Ἰουδίθ, διότι κατέσφαξε τὸν Ὀλοφέρνην; βέβαια ἡμεῖς οἱ νέαι Ἰσραηλῖται Χριστιανοὶ ἔχομεν ἀσυγκρίτως περισσότερον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν Σέ τὴν ὄντως Θεοτόκον καύχημα τοῦ γένους ἡμῶν· διότι μὲ τὰς πρεσβείας Σου κατασφάζεις τὸν νοητὸν Ὀλοφέρνην Διάβολον, καὶ θανατόνεις πάντας τοὺς αἰσθητοὺς καὶ νοητὲς ἡμῶν ἐχθρούς. Διὸ καὶ βοῶμεν συμφώνως ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος πρὸς τὴν ἀνίκητον δύναμίν Σου ἐκείνα τὰ πρὸς τὴν Ἰουδίθ τότε εἰρημένα· „Εὐδοξε „Κόρη Μαριάμ, Σὺ ὕψωμα Ἰσραὴλ· σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ Ἰσραὴλ· σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν“. (Ἰουδίθ ιε'. 9.)

Ὡδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ ἐμ καμίνω πυρὸς τοὺς ὑμολόγουε σώσας Παῖδας εὐλογητὸς
„ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος μὴν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων, οἵτινες, ἐπειδὴ δὲν ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβεχοδονόσορ, οὐδὲ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ἀλλ' ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζώντηαν, διὰ τοῦτο ἐκαταδικάσθησαν νὰ ριφθοῦν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός. Ἀλλ' ἐκεῖ Ἄγγελος Κυρίου καταβάς ἐδρόσισε τὸ μέσον τῆς καμίνου, καὶ δὲν ἀφῆκε νὰ λάβουν κάμιναν βλάβην. Τοῦτο λοιπὸν ἀναφέρων ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, λέγει πρὸς τὸν Θεόν· Σὺ, Κύριε, ὅπου διεφύλαξες σώους καὶ ἀβλαβεῖς μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, τοὺς τρεῖς Παῖδας τοὺς ὑμολόγους· ἤγουν ἐκείνους ὅπου ὕμνουν καὶ εὐλόγουν Σέ, συγκαλοῦντες εἰς δοξολογίαν Σου ὅλα τὰ κτίσματα, Σὺ, λέγω, εἶσαι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Εἶναι δὲ οὗτος χαρακτηριστικὸς λόγος τῆς Ζ'. Ὡδῆς, τῆς ὁποίας Ποιητὰ ἐστάθισαν οἱ τρεῖς Παῖδες.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς τὸ, Πυρός; ἀρκετὸν γὰρ ἦτον νὰ εἰπῇ μόνον „Ὁ ἐν καμίνω“. Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἡ αἰτία τῆς προδηκῆς ταύτης εἶναι ὅτι κάμινος κυρίως εἶναι τὸ σχῆμα μόνον καὶ ἡ καμαροειδὴς οἰκοδομὴ τῆς καμίνου, δὲν φανερώνει δὲ καὶ ἂν ἦναι ἀναμμένη, ἢ ὄχι· διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσε τὸ, Πυρός, διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι ἡ κάμινος τότε ἦτον ἀναμμένη. Παῖδες δὲ ὀνομάζονται οἱ τρεῖς νεανίαι, διότι ἐδουλώθησαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους· παῖδες γὰρ καὶ οἱ δέλοι ὀνομάζονται· τοὺς ὁποίους μετὰ ταῦτα ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν ὁ Ναβεχοδονόσορ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἀρχοντας εἰς τὰς χώρας τῆς Βαβυλώνης· „Τότε, φησὶν, ὁ Βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν Σεδραχ, Μισάχ καὶ Αὐδεναγῶ ἐν τῇ „χάρᾳ Βαβυλώνης, καὶ ἠύξισεν αὐτοὺς, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς ἠγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ“. (Δαν. γ'. 30.)

Τροπάριον.

„Ὁ ἐμ μεφέλη φωτὸς ἀμαλνφθεῖς καὶ σώσας Κόσμον εὐλογητὸς
„ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰπομεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς α'. Ὡδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι ἡ ἀρχὴ „Ἀσώμεν πάντες λαοὶ τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“, ὅτι ἡ μεφέλη ἐκείνη, ὅπου ὑπέλαβεν

βεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἀποστόλων τὸν Κύριον, ἐφαίνετο μὲν νεφέλη, ἦτον δὲ Ἀγγελικὴ Δύναμις. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀναφέρει τὴν φαινομένην ἐκείνην νεφέλην, καὶ ἀκούσας λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν· Σὺ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογημένος ἀπὸ ὅλα Σου τὰ κτίσματα· διότι Σὺ ἀνελήφθης μετὰ τὴν νεφέλην τοῦ φωτός· καθὼς γὰρ αἱ φυσικαὶ νεφέλαι, ὅταν εἶναι συνιστάμεναι ἀπὸ καθαρὰς ἀναθυμιάσεις, δέχονται τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀντανεκλῶσαι αὐτὸ φαίνονται φωτειναὶ καὶ ἡλιοειδεῖς· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει Ἀγγελικὴ ἐκείνη δύναμις, δεχομένη τὸ φῶς τοῦ ὑπερουσίου Ἡλίου Χριστοῦ τῷ ἐν Οὐρανῷ ἀναλαμβανομένῳ, ἔλαμπε καὶ ἐκείνη ὡς ἄλλος ἥλιος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀναληφθεὶς ὁ Χριστὸς ἔσωσε τὸν Κόσμον· διότι ἐν τῇ δυνάμει τῆς Ἀναλήψεώς του ἀνεκεφαλαίωσε τὰ πάντα, τὰτε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ἐν Οὐρανοῖς, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. (Κολ. α. 6.)

Αὐτὸς γὰρ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς αὐτῷ πιστευόντας ἐλπίδα ζῶσαν καὶ πληροφορίαν ἀδίστακτον, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὸν αὐτόν, διὰ νὰ εἴμεθα ἀχώριστοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς εἶναι ἀχώριστα καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· διότι αὐτὸς μὲν εἶναι κεφαλὴ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ εἴμεθα μέλη αὐτοῦ, ἵνα θεωροῦντες τὴν δόξαν του χαίρωμεν καὶ εὐφραινώμεθα εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· „Εάν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ „ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν· ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ᾔτε.“ (Ἰω. ιδ'. 3.) καὶ πάλιν „Πάτερ, οὗς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καθεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ, „ ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι.“ (Ἰω. ιζ'. 24.) καὶ πάλιν „Εάν „ ἐμοὶ διακοῖν τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται.“ (Ἰω. ιβ'. 26.) καὶ ὁ Παῦλος „Ἀρπαγνός μεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς „ ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.“ (ἀ. Θεσσαλ. δ'. 17.)

Ὅλον γὰρ τὸ τέλος καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ ὁ προηγούμενος σκοπὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας ἦτον νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἡμῶν σωτηρία, καὶ ἐκεῖ θέλομεν ἀπολαμβάνει τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ παμφιλτάτου ἡμῶν Δεσπότη· Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο ἔκτισε τὸν πρῶτον Οὐρανόν καὶ τὸν δεύτερον (ἦτοι τὸ στερέωμα) ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας τοῦ αἰσθητοῦ Κόσμου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖ ἔχει νὰ κατοικήσῃ τὰς ἀνθρώπους, καὶ ὄχι εἰς τὴν γῆν· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ τοῦ ρλέ. „Ἰαλμὺ λόγιον ἐκείνο „ Τῷ ποιήσαντι τὰς Οὐράνας ἐν συνέσει“, λέγει· „Οὐκ ἐποίησεν Οὐρανόν ἕνα μόνον, ἀλλ' „ ἑν καὶ ἕτερον, ἐκ προοιμίας δεικνύς ὅτι ἐκ ἐναφίσεως ἡμᾶς τῇ γῇ, ἀλλ' ἐκεῖ μεταστήσει· „ εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐμελλεν ἐκεῖ μεθιστάν, τίνας ἐνεκεν Οὐράνας παρήγετο; ἢ γὰρ αὐτῷ χρήσιμον τοῦτο τὸ στοιχεῖον· ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ γῆς ἐκεῖ μεθιστάν βουλόμενος, παρεσκεύασε τὰ „ οἰκήματα“. Ὡραῖον δὲ εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα ὅπως φέρει εἰς τὸτο ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος, δηλαδὴ τὸν νυμφίον μετὰ τὴν νύμφην, λέγων· „Καθάπερ ἐπὶ τῶν γάμων, ἐχὶ ἡ κόρη „ πρὸς τὸν νυμφίον ἀπεισιν, ἀλλ' οὗτος πρὸς αὐτὴν ἐπείγεται, καὶ Βασιλέως Υἱὸς ἢ, καὶ „ εὐτελῆτινα καὶ ἀπεριμμένην, καὶ Θεραπεινίδα κατεγγυήσασθαι μέλλῃ· οὕτω καὶ ἐν „ ταῦτα γέγονεν, οὐκ εἰς τὸν Οὐρανόν ἀνῆλθε τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις, ἀλλ' αὐτὸς (ὁ τοῦ „ Θεοῦ Υἱὸς) πρὸς τὴν εὐκαταφρόνητον ταύτην καὶ εὐτελῆ παραγέγονε· καὶ γενομένων τῶν „ γάμων, οὐκ εἴασεν ἐνταῦθα μένειν αὐτὴν λοιπὸν, ἀλλὰ παραλαβὼν, πρὸς τὸν οἶκον ἀνήγαγε τὸν πατρικόν“. (Ὁμιλ. ιη'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ὅσπερ γὰρ τὸ κατωφερὲς καὶ εἰς γῆν βρίθον τοῦ σώματος διαέριον ἐπὶ τοὺς Οὐρανοὺς „ ἰδόντες φερόμενον, πιστεύομεν, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν λόγον, καὶ ἡμᾶς ἀρπαγνίσσεσθαι „ ἐν Νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ εἰς ἀέρα· ὥτως ἀκηκοότες ὅτι τῆς ἡμετέρας ἀπαρ- „ χῆς Πατὴρ καὶ Θεὸς γέγονεν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ ἐπὶ ἀμφιβάλλομεν τὸν αὐ- „ τὸν καὶ ἡμέτερον Πατέρα καὶ Θεὸν γενέσθαι, μαθόντες ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν εἰσελευσόμεθα, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς“. (Κατ' Εὐνομίου Λόγ. ιβ'.) Ἐγραφε δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος Λόγῳ β'. εἰς τὴν ἐορτὴν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Διάβολον καὶ λέγων· „Οὐκ ἔτι“ Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ ἀνέω, ἀλλ' „Εἰ καὶ γῆ „ εἶ, πρὸς Οὐρανοὺς ἀπελεύσῃ διὰ τὴν τοῦ ἀνάγοντος ἀγαθότητα· καταλιμπάνω τὸ „ τῶν ἀμαρτημάτων χωρίον· παραχωρῶ σοι τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἐτάχθην, ἐτρέφην· εἰς Οὐρανόν „ μετοικίζομαι τῆς σῆς ἀπάτης ἐλεύθερος“.

Ἐφη

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „ Ἀρπαγισόμεθα, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν νε-
 „ φέλαις εἰς ἀπάντησιν Κυρίου εἰς αέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα· κα-
 „ θάπερ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλανθρωπίαν, ἀπέθατε σαρκί,
 „ χωρισθείσης μὲν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, μὴ χωρισθείσης δὲ τῆς Θεότητος·
 „ διὸ καὶ τὸ σῶμα ἀναστήσας ἑαυτοῦ, ἀνέλαβεν εἰς Οὐρανὸν ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ οἱ κατὰ
 „ Θεὸν ἐνταῦθα ζήσαντες· ἐν γὰρ τῷ χαρίζεσθαι τοῦ σώματος, τοῦ Θεοῦ μὴ χαρίζόμε-
 „ νοι, ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τὸ σῶμα ἀναλήφονται πρὸς τὸν Θεόν, συνεισιόντες ἐν χαρᾷ
 „ ἀνεκλαλήτῳ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, καὶ τῆς μελλούσης ἀποκα-
 „ λυπτεσθαι δόξης ἐν Χριστῷ συναπολαύοντες· οὐ γὰρ δὴ τῆς ἀναστάσεως μόνης, ἀλλὰ
 „ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναλήψεως κοινωνοὶ γενήσονται, καὶ πάσης τῆς Θεοειδοῦς ζωῆς.“
 (ἐν ταῖς πρὸς τὴν Ξένην).

Τροπάριον.

„ Ἐπὶ τῶν ὤμων, Χριστέ, τὴν πλαγνυμένην ἄρας φύσιν ἀναλη-
 „ φθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅπου
 ὁ Κύριος διηγεῖται τὴν παραβολὴν ταύτην· „ Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβα-
 „ τα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
 „ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτὸ, καὶ εὕρῃν ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυ-
 „ τοῦ χαίρων, καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων
 „ αὐτοῖς· Συγχαίριτέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός·“ (Λουκ. ιε. 4.)
 Ταύτην λοιπὸν τὴν παραβολὴν μελουργεῖ ἔδῳ ὁ Μελωδὸς, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Κύριον,
 λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ, ἀφ' οὗ εὕρηκες τὸ πλαγνυμένον πρόβατον τὸν Ἀ-
 δάμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἀδου βάραιθρα, ἐκβαλες αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ἀναστή-
 σας τοῦτον μαζὶ μετ' ἡν ἰδικὴν Σου Θεοῦπόστατον σάρκα, ἐσκήνωσας αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς
 ὤμους Σου, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ξύλον ἐσκήνωσας τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν πολὺν ἐν
 Θεολογίᾳ Γρηγόριον. Εἶτα ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανούς, ἐπρόσφερες αὐτὸν εἰς τὸν Θεόν
 καὶ Πατέρα μετὰ χαρὰν μεγάλην καὶ ἀγαλλίασιν. Καὶ Πατέρα μὲν εἶπεν αὐτὸν, καθὼς
 Θεός, Θεὸν δὲ, καθὼς ἄνθρωπος· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Κύριος ἐφόρει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ
 Ἀδάμ, καὶ μετ' αὐτὴν ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανούς, ἐπρόσφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ
 Πατέρα, πρόδηλον ὅτι καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐπρόσφερεν εἰς αὐτόν.

Ὅθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς ἡμῶν τὸτο
 „ ἦν, τὸ ἐξοικειωθῆναι τοῦ ἀγαθοῦ Πατρὸς τὸ ἀνθρώπινοι, καὶ τῆς Θείας ἐπόψεως τε καὶ
 „ κηδεμονίας ἔξω γενέσθαι, διὰ τοῦτο ὁ πᾶσαν τὴν λογικὴν Κτίσιν ποιμαίνων, καταλι-
 „ πὼν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τὴν ἀπλανῆτε καὶ ὑπερκόσμιον ποίμνην, τὸ πεπλανημένον πρόβα-
 „ τον (τὴν ἡμετέραν λέγει φύσιν) ὑπὸ φιλανθρωπίας μετέρχεται“. (Τόμ. β'. Λόγ. ιβ'.
 κατ' Εὐνομίαν) Καὶ κατωτέρω· „ Οὐκ ἔτι ἐν ἀποκηρύκτοις ὁ ἄνθρωπος, ἔδὲ τῆς τοῦ Θεοῦ
 „ Βασιλείας ἀπόβλητος, ἀλλὰ πάλιν Υἱὸς, πάλιν ὑπὸ τὸν Θεὸν τεταγμένος, τῇ ἀπαρχῇ
 „ τῆς ἀνθρωπότητος συναγιασθέντος καὶ τοῦ φυλάματος“.

Ἐφη δὲ καὶ Μανδάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ἐπεὶ γὰρ οὐκ εἶχε τὸ ἡμέτερον γένος ἀξίαν
 „ τῷ Θεῷ δοῦναι τὴν ἀπαρχήν, ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν ὁ τῷ Θεῷ Λόγος, σπέρματος Ἀβραάμ
 „ ἐπιλαβόμενος, καὶ θεώσας τὸ πρόσλημμα, καὶ θυσίαν τοῦτο προσαγαγὼν ἁγίαν καὶ
 „ ἁμώμον, ἐδόξασεν εἰς ἀφθαρσίαν διὰ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ οὕτω τελείαν ἀπαρχὴν τῷ
 „ Θεῷ τῆς ἀνθρωπότητος προσήγαγε, καὶ δι' αὐτῆς εὐλογηθῆναι πάντα τὸν Κόσμον ἐποίη-
 „ σεν· ὁ γὰρ Πατὴρ οὕτως ἐθαύμασε τὸ δῶρον, καὶ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσενέγκαντος,
 „ καὶ διὰ τὸ καθαρὸν τοῦ προσενεχθέντος, ὡς οἰκείαις αὐτὸ δέξασθαι χρυσί, καὶ θείναι
 „ πλησίον τοῦ θρόνου, καὶ εἰπεῖν· „ Κάθε ἐκ δεξιῶν μου“. Ὁ δὲ ὠρεῖς ἀφάτη, καὶ τιμῆς
 „ ἀνυπερβλήτης! ὦ φιλανθρωπίας ἀνεικάστε καὶ μεγαλοπρεποῦς χάριτος! Τί εἶπω; τί λα-
 „ λή-

„λήσω; πῶς ἐξενέγκω τὸ ρῆμα τοῦτο; ἡ φύσις ἡ εὐτελής καὶ κατὰκριτος· ἡ ἐξόριστος
 „γενομένη Θεοῦ διὰ τὴν παράβασιν καὶ ἀκούσασα, Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση· ἡ πάν-
 „των ἀσυνετώτερα καὶ πάντων ἀγνωμονεστέρα, ἡ καὶ αὐτὴν ὑπερβάσασα τὴν τῶν ἀλόγων
 „ἀναισθησίαν... ὅσω καὶ Θεοὺς ταῦτα ἠγεῖσθαι, καὶ λατρεῖν ἐπιμελῶς αἰρεῖσθαι,
 „αὕτη τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐνδοξοτέρα, καὶ πάντων ἀνωτέρα γέγονε σήμερον, καὶ
 „παρὰ πάντων προσκυνεῖσθαι ἠξίωται“ (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Σημείωσαι, ὦ Ἀναγνώστα, ὅτι τὰ περισσότερα λόγια ταῦτα ἐρανίσθη ὁ Χρυσοκέφαλος
 αὐτολεξεῖ ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγον τῆς Θεοῦ Πατρὸς Χρυσοστόμου, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Καὶ
 „ὅτε Σταυροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν“, τόμῳ ε. τῆς ἐν Ἑτάμῃ ἐκδόσεως. Προσθέτει δὲ καὶ
 ταῦτα ἐκεῖ ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος ρήτωρ „ Οὐκ ἦρκει ὑπερβῆναι τῆς Οὐρανοῦς; ἐκ ἦρκει μετὰ
 „Ἀγγέλων στήναι; ἐκ ἦν ἄφατος καὶ αὕτη ἡ τιμή; (ἦτοι καὶ, ἄφατος ἦν) ἀλλ' ὑπερέβη
 „Ἀγγέλους· παρῆλθεν Ἀρχαγγέλους· ὑπερέβη τὰ Χερουβίμ· ἀνέβη ἀνώτερον τῶν Σεραφίμ·
 „παρέδραμε τὰς Ἀρχάς· οὐ πρότερον ἔστιν ἕως τοῦ Θρόνου ἐπελάβετο τοῦ Δεσποτικοῦ.
 „Οὐχ ὅρας τοῦτ' ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν; μᾶλλον δὲ κάτωθεν ἀρξώμεθα·
 „οὐχ ὅρας ἀπὸ τοῦ ἄδου πρὸς τὴν γῆν τὸ διάστημα ὅσον; ἀπὸ τῆς γῆς πάλιν πρὸς τὸν
 „Οὐρανόν; ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ πάλιν πρὸς τὸν Οὐρανὸν τὸν ἀνώτερον; ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὰς
 „Ἀγγέλους, πρὸς τὰς Ἀρχαγγέλους, πρὸς τὰς ἀνω Δυνάμεις, πρὸς αὐτὸν τὸν Θρόνον τὸν
 „βασιλικόν; τοῦτο ὅλον τὸ διάστημα καὶ τὸ ὕψος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἀνήγαγεν. Βλέ-
 „πε ποῦ κάτω ἔκειτο, καὶ πῶς ἀνέβη· οὔτε καταβῆναι ἦν κατώτερον οὐ κατέβη ὁ ἀνθρώ-
 „πος, ἔτε ἀναβῆναι ἀνώτερον οὐ ἀνήγαγεν αὐτὸν πάλιν. Καὶ ταῦτα διλῶν ὁ Παῦλος ἔλε-
 „γεν· „Ὁ καταβάς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς. Καὶ ποῦ κατέβη; Εἰς τὰ κατώτερα μέρη
 „τῆς γῆς, καὶ ἀνέβη ὑπεράνω πάντων τῶν Οὐρανῶν“.

Τροπάριον.

„Ὁ ἀνελεθὼν ἐν σαρκὶ (1) πρὸς τὸν ἀσώματον Πατέρα εὐλογη-
 „τὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν οὐδὲ ἐξήγησιν χρειάζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, μετὰ τὸ νὰ ᾖ σαφὲς καὶ φανερόν·
 λέγει γὰρ ὁ Μελωδός· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῶν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
 εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· (τὸ ὁποῖον τοῦτο εἶναι λόγιον χαρα-
 κτηριστικὸν τῆς παρουσίας Ζ'. Ὡδῆς τῶν τριῶν Παίδων) Σὺ, λέγω, ὅς τις ἀνέβης σήμερον
 αὐτεξουσίως μετὰ σάρκα εἰς τὸν ἄσχατον, ὁρατὸς ὢν πρὸς τὸν ἀόρατον, καὶ Υἱὸς ὢν πρὸς
 τὸν Πατέρα Σου. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ἡ δὲ βαθυτέρα αἰτία
 εἶναι αὕτη· ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς ἔκ' αὐτοῦ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν πρὸ πάντων
 τῶν αἰώνων, ἐφιλοτιμήθη τρόπον τινὰ νὰ προσφέρῃ τῷ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν αὐτοῦ Πα-
 τρὶ καὶ ἄλλους πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις· ὅθεν ὡς
 τὰ ἔλεγε ταῦτα πρὸς τὸν Πατέρα· Ἐπειδὴ Σὺ, ὦ Πάτερ, εἶσαι πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ
 φύσιν καὶ οὐσίαν Πατήρ μου, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὁ κατὰ φύσιν Υἱός Σου ἠθέλησα νὰ Σοὶ
 προσφέρω πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐν-
 σάρκου μου Οἰκονομίας.

Πρόσδεξαι λοιπὸν αὐτοὺς δι' ἐμοῦ υἱοθετηθέντας Σοι, καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἐμὸς Πατήρ ὑ-
 πάρχων γενοῦ τούτων κατὰ χάριν Πατήρ διὰ τὴν ἀγάπην ἐμοῦ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ
 οὐσίαν Υἱοῦ Σου· διὰ τοῦτο γὰρ γέγονα ἄνθρωπος ἵνα Σὲ τὸν κατὰ φύσιν Πατέρα μου
 ποιήσω κατὰ χάριν αὐτῶν Πατέρα καὶ τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, ποιήσω Υἱοὺς ἰδιώκους·
 ὅθεν εἶπον πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· „Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ
 „Πατέρα ὑμῶν“· (Ἰω. ιζ'. 20.) ἦτοι Πατέρα μὲν ἰδικόν μου κατὰ φύσιν, Πατέρα δὲ

ἰδι-

(1) Παρὰ δὲ τῇ ἀνωτάτῃ ἐρμηνεύσῃ γράφεται „Ὁ ἀνελεθὼν ἀπὸ γῆς“.

ἰδικόντας κατὰ χάριν. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· „Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ
 „ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλὰς Τίμης εἰς δόξαν ἀγαθόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ
 „ παθημάτων τελειῶσαι (Ἑβρ. β'. 10.)· καὶ ὑμεῖς γὰρ, φισίν, ἔσεσθέ μοι εἰς Τίμης καὶ
 „ θυγατέρας“· (β'. Κορ. ε'. 18.) καὶ πάλιν „ Πάντες γὰρ Υἱοὶ Θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πί-
 „ στεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“· (Γαλ. γ'. 26.) Καὶ οὕτω διὰ τῆς Χριστοῦ γὰρ καταντήσῃ ὅλη
 ἡ Κτίσις αἰδιότητι καὶ νοσητῇ εἰς τὸν Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Πάντα ὑμῶν ἐσιν“
 „ ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ“· (ἀ. Κορ. γ'. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ „ Ὅταν δὲ ὑπο-
 „ ταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς ὑποταγίσεται τῷ ὑπετάξαντι αὐτῷ τὰ
 „ πάντα (ἦτοι τῷ Πατρί)· ἵνα ἡ ὁ Θεὸς (ἦτοι ὁ Πατὴρ κατὰ τὸν Θεοφύλακτον) τὰ πάν-
 „ τα ἐν παῶσι“· (ἀ. Κορ. ιε'. 28.)

Τροπάριον.

„ Τὴν μεκρωθεῖσαν ἡμῶν τῇ ἀμαρτίᾳ φύσιν ἄρας, τῷ σῶ ἰδίῳ Πα-
 „ τρὶ, Σῶτερ, προσήγαγες (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν ὅμοιον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸ προλαβόν „ Ἐπὶ τῶν ὧμων, Χριστέ,
 „ τὴν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν ἀναληφθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες“· μὲ τούτην
 μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκεῖ μὲν λέγεται ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων πλανηθεῖσα, ἐδῶ δὲ λέ-
 γεται αὐτὴ νεκρωθεῖσα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Δέσποτα καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστέ, Σὺ
 ἐσὶνῶσας ἐπάνω εἰς τὰς ὤμους Σου (ἦτοι ἠνώσας ἀναμαρτήτως εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεό-
 τητός Σου) τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν νεκρωθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ παράβασιν
 τῆς Ἀδὰμ· εἶτα Σταυρὸν καὶ Θάνατον ὑπομείνας ἀναμάρτητος ὢν, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν,
 ἐξήλειψας μὲν τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τῆς ἀμαρτίας, ἐξωποίησας δὲ τὴν φύσιν ἡμῶν
 καὶ οὕτως ἀναμάρτητον καὶ ζῶσαν ἐπρόσφερες τὴν ἀπαρχὴν αὐτῆς εἰς τὸν Πατέρα Σου.

Τροπάριον.

„ Ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς, ἡμ Θεοτόκοι ἀπειργάσω, εὐλογητὸς ὁ
 „ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν (2).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σαφές εἶναι τὸ παρὸν Θεοτοκίον, καὶ σχεδὸν ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται· λέγει γὰρ ὁ Με-
 λωδὸς πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· Σὺ, Δέσποτα ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν τῷ
 Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας (εἶπε
 δὲ τὸν ἐπὶ τὸν καὶ ἀκροτελεύτιον λόγον τοῦτον, διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι Τροπάριον τῆς Ζ'.
 Ωδῆς)· ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἀπὸ τῆς Παρθένου Μαρίας, τὴν ὁποίαν ἐποίησας Θεοτόκον· σὺ
 γὰρ αὐτὴν προέγγως καὶ προώρισας πρὸ πάντων τῶν αἰώνων εἰς τὸ νὰ γένῃ Μήτηρ Σου· καὶ
 ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως, ἀπέστειλας εἰς αὐτὴν τὸν Ἀρ-
 χανγέλον Γαβριὴλ καὶ τὴν εὐηγγέλισε, καὶ οὕτω συνέλαβέ Σε ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ
 ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς, καὶ μετὰ τοὺς ἐννέα μῆνας Σε ἐγέννησε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον
 ἀνθρώπον· καὶ διὰ τὸ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, Σὺ διὰ τῆς παντοδυναμίας τῆς Θεότητός Σου
 ἐποίησας αὐτὴν Θεοτόκον. Διὰ τοῦ ὁποίου ὀνόματος ἀναρεῖται μὲν ὁ Σαβέλλιος, ὁ ἔνα
 Θεὸν

(1) Τὸ Τροπάριον τῆτο οὐχ εὐρίσκεται ὥστε πα-
 ρεῖ τῷ Ἀνωνύμῳ, ὥστε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεν-
 τηκοσταρίοις.

(2) Οὐτε τὸ Θεοτοκίον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ
 τῷ Ἀνωνύμῳ, ὥστε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντηκοστα-
 ρίῳ τοῦ Πρωτάτου.

Θεὸν λέγων ἐν τῇ Τριάδι, ποτὲ μὲν Πατέρα, ποτὲ δὲ Υἱὸν, ποτὲ δὲ Πνεῦμα τὸν αὐτὸν λεγόμενον ἄλλοτε εἰς ἄλλον Μεταβαλλόμενον· ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ Ἀρείος, ὁ κτίσμα λέγων Σὲ τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ, ὃν ἡ Παρθένος ἐγέννησεν· ἀναιρεῖται καὶ ὁ Νεστορίος, ὁ μὴ Θεὸν γεννῆσαι λέγων τὴν Παρθένον, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ περὶ τούτων εἵπομεν καὶ ἀλλαχοῦ· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι τῆς παρούσης βίβλου εἰς τὴν λέξιν Θεοτόκος.

Ὅθεν εἶπε καὶ Ἀκάκιος ὁ Μελιτινῆς· „Οὐκ ἀποστερῶ τῆς τιμῆς τὴν Θεοτόκον Παρθέ-
νον, ἣν αὐτὴ ἡ τῆς οἰκονομίας ὑπηρεσία κεχαρίσται· καὶ γὰρ ἄτοπον, ἀγαπητοί, Σταυρὸν
μὲν τὸν ἐφύβριστον βαστάσαντα τοῖς θυσιαστηρίοις Χριστοῦ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ
μετώπῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκλάμποντα φαίνεσθαι· τὴν δὲ ἐπὶ τοσαύτῃ εὐεργεσίᾳ δε-
ξαμένην Θεότητα τῆς Θεοτόκου ἀποστερηθῆναι τιμῆς. Θεοτόκος οὖν ἡ ἀγία Παρθένος·
Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, οὐκ ἐκείθεν τῷ εἶναι τὴν ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλὰ ἐκείθεν τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως δεξάμενος“ (ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ). Λέγει
δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „Ἐχεις Σὺ παρ' ἐαυτῆς τὸν ἴδιον ὕμνον, ὅτι περ Θεοτόκος ἀνεδεί-
χθης· ἐδὲ γὰρ ὅτι τοῖς ὡσὶν ἡμῶν παρὰ Γραφικῆς ἐξηγήσεως τοῦτο καὶ μόνον ἠκούσθῃ,
οὐδὲ πάλιν, ὅτι περ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἀνηγγείλαν ἡμῖν τοῦτο παναληθευοῦσα διηγήσει,
τὴν προσηγορίαν ἐκληρώσω τῆς Θεοτόκου· ἀλλ' ὅτι τὸ ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ἡμῖν, κυρίως
καὶ ἀψευδῶς Θεοτόκον Σὲ δι' αὐτῶν βεβαιοῖ τῶν πραγμάτων“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Τὸν ἐκ Πατρὸς πρὸ αἰώνων γεμνηθέντα Υἱὸν καὶ Θεὸν, καὶ
ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων σαρκωθέντα ἐκ Παρθένου Μητρὸς,
Ἱερεῖς ὑμνεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς δὲ κατὰ τὰς φύσεις καὶ οὐσίας (κατὰ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα). Κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ἐγεννήθη Υἱὸς καὶ Θεὸς ἐκ τοῦ ἀνάρχου καὶ ὁμοουσίου αὐτοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἐσαρκώθη εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο Υἱὸς ἀνθρώπου· δὲν εἶναι ὅμως δύο Υἱοί, εἰς ἐκ τῷ Πατρὶ, καὶ εἰς ἐκ τῇ Μητρὶ, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἰουδαϊσφρων Νεστορίος, ἀλλ' εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς Μελωδός, οὕτω λέγει· Σεῖς οἱ Ἱερεῖς τὸ τῆς Ἐκκλησίας πρῶτον τάγμα, καὶ Σεῖς ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινὸς λαὸς τῶν πιστῶν ὑπερυψοῦτε τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη μὲν ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς χωρὶς Μητρὸς Υἱὸς καὶ Θεὸς ὁμοούσιος μὲ τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Πατέρα· ἐπεὶ δὲ καθε γέννησις φυσικὴ ὁμοούσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα· ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐγεννήθη τέλειος ἄνθρωπος ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς χωρὶς Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων. Ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι ὁ Εἰρμός οὗτος τοῦ Ἀρείου· ἐπεὶ δὲ Θεὸν τὸν Χριστὸν ὀνομάζει· ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι καὶ τοῦ Νεστορίου· ἐπεὶ δὲ ἓνα Υἱὸν κηρύττει τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τὸν ἐκ τῆς Μητρὸς γεννηθέντα.

Τροπάριον.

„Τὸν ἐν δυοῖ ταῖς οὐσίαις ἀμαπτάμην Χριστὸν εἰς Οὐ-
ρανὸν μετὰ δόξης καὶ Πατρὶ συγκαθεζόμενον Ἱερεῖς ὑμνεῖτε,
Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρέπει τοὺς αἵρετικούς Μανιχαίους, οἵτινες ἐβλασφήμουν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνελήφθη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἀλλὰ ἀφήσας αὐτὸ εἰς τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, οὕτω γυμνὸς σώματος ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα· περὶ οὗ γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῇ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν περὶ τούτου εἰς διάφορα Τροπάρια· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι ταύτης τῆς βίβλου εἰς τὴν λέξιν Χριστὸς καὶ Σῶμα. Παρακινεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς Μελωδὸς διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου τοὺς μὲν ἱερεῖς εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦν, τὸν δὲ λαὸν εἰς τὸ νὰ ὑπερυψοῦν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας τὸν ζωοδότην Χριστόν, ὅς τις ζωὴ κατὰ φύσιν ὢν, δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ζωὴν· αὐτὸς γὰρ σήμερον ἐπέταξεν (ἥτοι ἀνελήφθη) εἰς τοὺς Οὐρανοὺς μὲ δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἔχων καὶ τὰς δύο φύσεις τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος μαζὶ μὲ τὸν ἀναρχὸν αὐτοῦ Πατέρα.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ οὐχὶ εἰς περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας μετὰ Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου ἀποκρινόμεθα, καὶ Γρηγορίου τοῦ Ἀκραγατίνου, ἐρμηνεύει εἰς τὰ ἑωσινά. Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· πρώτην τὴν ἐκ Παρθένου· δευτέραν τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, ὃ καὶ ἀναγέννησις καλεῖται· καὶ τρίτην τὴν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν καὶ κατ' αὐτὰς πρωτότοκος ἡμῶν ἔγενε. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γέννησιν πρωτότοκος ὠνομάσθη ὁ Κύριος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν τῆς σαρκὸς κοινωνίαν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ῥωμ. ἡ. 29.)· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πρωτότοκος ὠνομάσθη τῆς Κτίσεως τῆς καινῆς δηλαδὴ (Κολ. α. 15.)· „Εἴ τις γὰρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ „καινὴ κτίσις“· (β'. Κορ. ε. 17.) κατὰ δὲ τὴν τρίτην, πρωτότοκος ὠνομάσθη τῶν νεκρῶν (Κολ. α. 18.), ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς καὶ Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Κατ' αὐτὰς λοιπὸν τὰς τρεῖς γεννήσεις τὸν τεσσαράκονθήμερον τετίμηκεν ὁ Κύριος ἀριθμὸν, ἵνα τὸν τετραπέρατον Κόσμον ἀγιάσῃ καὶ τελειώσῃ. Ὅθεν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ γεννήσει του, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπροσφέρθη εἰς τὸ ἱερὸν ὑπὸ τῶν γονέων του, καὶ ἐδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γέροντος Συμεὼν· μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγέννησίν του ἀνέβη εἰς τὸ Σαραντάριον καλούμενον ὄρος, καὶ ἐκεῖ ἡσταύσας τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐνίκησε τὰ τρία μεγάλα πάθη, τὴν φιληδοσίαν, φιλοδοξίαν, καὶ φιλαργυρίαν, καὶ τὸν ταῦτα προσβαλόντα Διάβολον τελείως κατήσχυεν, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων ὡς νικητὴς ἐδιακονεῖτο. Παρομοίως λοιπὸν καὶ ἐν τῇ τρίτῃ γεννήσει τε τῇ ἐξ ἀναστάσεως, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνέβη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Πατέρα τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἰδικῆς μας φύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ τόσον πολλὰ ἐθαύμασε τὸ δῶρον, ὥστε ροιπῶς ἐναγκαλισθεὶς εἶπεν αὐτῷ ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· „Κάθου ἐκ δεξιῶν μου“· (Ψαλ. ρθ'. ι.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ἐδεῖ γὰρ „ἀληθῶς ἐκεῖ προσερχθῆναι τῷ Θεῷ τὴν πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν ἡμῶν φύσιν, οἷόν τινα „πρωτογεννημάτων ἀπαρχὴν ὑπὲρ παντός τοῦ γένους“· (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Καθάπερ γὰρ ἀπαρχὴν τῆς φύσεως ἡμῶν λαβὼν, οὕτως „ἀνήγαγε τῷ Δεσπότῃ· καὶ ὅπερ γίνεται ἐπὶ τῶν παίδων τῶν σταχυφόρων, ὀλίγους τις „σταχυὺς λαβὼν, καὶ μικρὸν δράγμα ποιήσας, καὶ προσερχθὼν τῷ Θεῷ, διὰ τῆς μικροῦ „πᾶσαν τὴν ἄρουραν εὐλογεῖ· τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε· δι' ἐκείνης τῆς μιᾶς σαρκὸς „καὶ τῆς ἀπαρχῆς τὸ γένος τὸ ἡμέτερον εὐλογηθῆναι ἐποίησε“· (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μυσίαν“).

Οὐκ εὐθὺς λοιπὸν ἀνῆλθεν εἰς τὰς Οὐρανὸς ὁ Κύριος, ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· „Ἐδόξε γὰρ αὖν (κατὰ τὸν Χρυσοκεφάλον Μακάριον) φαντασίαις καὶ φενακισμὸς τὸ μέγα τῆς Ἀναστάσεως θαῦμα, εἶγε ὁμοῦ τε ᾤφθη καὶ τῶν θρασυμένων ἀπέπτη, καὶ „παραυτάγῃ ἀνῆλθε· καὶ τάχα κατ' οὐδὲν διέφερε τοῦτο τῶν ἐν ὀνείροις τερπνῶν, ἅπερ „ὀφθέντα μόνον, εὐθὺς διαλύεται, ὡς ἐνύπνιον ἀληθῶς ἐξεχειρομένου, τοῦ θρασυμένου „τὸν λογισμὸν ἀπατήσαντα· ἀλλὰ τριήμερος μὲν ἀνέστη, ἐφ' ἡκαναῖς δὲ ἡμέραις ἐπιμένει, καὶ διαφόροις ἐμφανείαις (ἥτοι ἑνδεκα) τοὺς Μαθητὰς ἐπιστηρίζει, καὶ ἀναντίρρητον δεικνύει τὴν δόξαν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ οὕτως εἰς Οὐρανοὺς ἀνέρχεται· ὥσπερ γὰρ „δύ-

„δυνατός ὢν εὐθέως ἀναστῆναι, τριήμερος ἀνέστη, ἵνα φανερωθῇ ὅτι τέθνηκεν· οὕτω καὶ
 „εἰς Οὐρανίους αὐθημερόν ἀναδραμεῖν ἐπ’ ἐξουσίας ἔχων, τεσσαράκονθήμερον προσέμεινεν,
 „ἵνα καὶ τὴν Ἀνάστασιν πιστώσῃται, καὶ τὴν Ἀνάληψιν παρρησιάσῃται. Διδὸν καὶ τῇ
 „Μαγδαληνῇ προσεφώνει, „Μή μὲν ἄπτε· ἔγω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου“ (ἥτοι
 „οὕτω ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα· τοῦτο γὰρ τὸ „Οὕτω ἀναβέβηκα κατ’ ἔθος Γραφί-
 „κῆς ἀντιχρονίσσεως σημαίνει) ὥς εἰ ἔλεγε· μὴ σπεῦδε ὡς ἐν παρόδῳ δι’ ἀφῆς πληροφο-
 „ρεῖσθαι· οὕτω ἀναβαίνω, οὐδὲ χωρίζομαι σωματικῶς ὑμῶν ἄρτι, εἰ μὴ τελείως τοῖς
 „ἐμοῖς ἐποφθῆσομαι πρότερον, καὶ ὁμιλίαις ἱκαναῖς τὰ κατ’ ἐμὲ πληροφορήσω“.

Λέγει δὲ συμφώνως σχεδὸν τῷ Χρυσοκεφάλῳ καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος· „Ἐδεῖ μὲν οὖν
 „συνάπτεσθαι τῇ ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος τὴν ἀνοδὸν (ἥτοι τὴν ἀνάληψιν), καὶ τὸν τῆ
 „Ἀδου νικητὴν εὐθὺς τὸν Οὐρανὸν ὑποδέξασθαι· ἀλλ’ ἵνα μὴ τὸ τάχος τῶν γινομένων κλέ-
 „ψῃ τὴν αἴσθησιν, παγῆναι τῷ χρόνῳ βούλεται τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τῆς θεωρίας τὰ
 „θαύματα, καὶ τῇ συνεχεῖ τῶν ὁμμάτων προσβολῇ τῇ ψυχῇ παραπέμψαι τὴν πίστιν·
 „συνεστιᾶται τοῖς Μαθηταῖς· ἀπολαύει τροφῆς ἀνείδους ὢν· συγχωρεῖ ψιλαφᾶσθαι τὸ
 „σῶμα, μάρτυρας τῆς ἀληθείας οὐκ ὀφθαλμοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ δακτύλους ἐφελκόμενος.
 „Λύσας οὖν τῆς φαντασίας τὴν ὑπόψιν τῷ χρόνῳ τῆς παρουσίας (ἥτοι ταῖς τεσσαράκον-
 „τα ἡμέραις), καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν εἰκότα τοῖς Ἀποστόλοις φεγγεζάμενος, Θεατὰς
 „τῆς ἀνόδου τοὺς Μαθητὰς ἀπεργάζεσθαι· ἔδει γὰρ τῶν θαυμάτων τοὺς κήρυκας, ἀνευδοί-
 „στον φέρειν τῶν κηρυττομένων τὴν γνώσιν“ (Λόγ. β΄ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Εἰς τὸ διάστημα δὲ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐφαίνετο εἰς τὰς Ἀποστόλους ὁ Κύριος,
 τὰ μὲν ἐσθίων μετ’ αὐτοὺς, τὰ δὲ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἥτοι τὰ
 πλέον ἀπόκρυφα Μυστήρια περὶ αὐτῆς, καθὼς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς· „Οἱ καὶ παρέ-
 „στησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι’ ἡμερῶν τεσσα-
 „ράκοντα ὁπτατόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ συναυλι-
 „ζόμενος“ (Πράξ. α΄ 3.). Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Συχνάκις ὁ Κύριος
 „ἐφίστατο (τοῖς Μαθηταῖς) καὶ ἀφίστατο“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν
 ἑρμηνείαν τοῦ δεκάτου Ἑωθινοῦ οὕτω φάσκει· „Οὐκ εἶπε τρίτον ἤδη τοῦτο πρὸς αὐτοὺς
 „ἡλθεν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος, ἀλλ’ ἐφανερώθη, δεικνύς ὅτι παρὴν αὐτοῖς καὶ μὴ αἰσθη-
 „τῶς ὁρώμενος· παρεῖχε δὲ τούτοις αὐτὸν ὁρᾶν, ἵν’ ἡμεῖς ἐβούλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθα-
 „νάτων σωματῶν ἡ δύναμις“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἔφαγεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τί νι τρο-
 πῶ; Λύει τὴν ἀπορίαν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἐτράφη δὲ τὸ ἀκήρατον ἐκεί-
 „νο σῶμα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, οὐκ αὐτὸ δεόμενον τροφῆς, ἀλλ’ ἵνα πιστώσῃται τὴν οἰ-
 „κείαν ἀνάστασιν, καὶ δείξῃ τοῦτ’ αὐτὸ καὶ νῦν ὃν τὸ καὶ πρὸ τοῦ παθεῖν συνεσθίων
 „αὐτοῖς· ἀνῆλθε δὲ τὴν τροφὴν οὐ κατὰ τὴν τῶν θνητῶν σωματῶν φύσιν, ἀλλὰ κατὰ
 „θεῖαν ἐνέργειαν, καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὡς τὸ πῦρ ἀναλίσκει τὸν κηρὸν· πλήν ὅτι πῦρ
 „μὲν ὑπεκκαύματος δεῖται πρὸς τὸ συνίστασθαι· τὰ δὲ ἀθάνατα σώματα τροφῆς οὐ
 „δεῖται πρὸς σύστασιν“ (Λόγ. α΄ εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος συμ-
 φώνως λέγει· „Χρὴ νοεῖν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μετὰ τὴν ἀνάστασιν πνευματικὸν καὶ λε-
 „πτὸν καὶ πάσης παχύτητος ἐκτός, καὶ οὔτε τροφῆς, οὔτε ἄλλου τινὸς δεόμενον, εἰ καὶ
 „πρὸς πίστασιν ἔφαγεν· ὃ γὰρ ἔφαγεν, οὐ κατὰ φύσιν ἔφαγεν, ἀλλὰ κατ’ οἰκονομίαν,
 „ἵνα δείξῃ ὅτι αὐτὸ τὸ παθεῖν σῶμα ἀνέστη. Κατὰ φύσιν μὲν τοῦτο τῷ σώματι ἦν
 „τὸ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσιέναι· τὸ ἀκόπως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνειν“. **Καὶ πάλιν**· „Τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα (μετὰ τὴν ἀνάστασιν) Πνεῦμα μὲν οὐκ ἦν, πνευ-
 „ματικὸν δὲ, τουτέστι πάσης παχύτητος ἐκτός, Πνεύματι διοικούμενον“.

Τροπάριον.

„Τὸν ἐκ δουλείας τῇ Κτίσει τῶν εἰδώλων λυτρωσάμενον, καὶ
 „παραστήσαρτα ταύτῃ ἐλευθέραν τῷ ἰδίῳ Πατρὶ Σέ Σωτὴρ ὑ-
 „μῶν, καὶ Σέ ὑπερυψώμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς πάμπολλα καὶ μεγάλα κακὰ ἔπασεν ἡ ταλαίπωρος φύσις τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴν παράβασιν· εἰς φόβους, μοιχείας, ἐπιτοκίας, ἀρσενικοιτίας, καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα, εἰς εἰδωλολατρίας, καὶ εἰς τὸ νὰ ἀρνηθοῦν μὲν τὴν λατρείαν τοῦ Κτίστου, νὰ λατρεύουν δὲ ζῶα καὶ θηρία, κνῶδα καὶ αὐτὰ τὰ σκῆροδα καὶ πράσα καὶ κρομμύδια, καθὼς οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ τὸ πλέον ἀνοητότερον, ἔφθασαν καὶ νὰ κατασκευάζουν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων καὶ ζώων τὰ ἀναισθήτα εἰδῶλα καὶ τὰ ὁμοιώματα, καὶ νὰ προσκυνοῦν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ λατρεύουν ὡς Θεοῦς· ὅθεν ὁ μὲν Παῦλος κατηγορεῖ τοὺς Ἕλληνας λέγων·

„Καὶ ἠλλάξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκότος φθαρτοῦ ἀνθρώπου,

„καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν· οἱ τινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ

„ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ Κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ὅς ἐστιν

„ἐν ὅσῳ εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας“· (Ρωμ. α. 23.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος πάντων ἔσχατον ὀνομάζει τὴν εἰδωλολατείαν· „Τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν καὶ πρῶτον, εἰδωλολατρεῖαις, καὶ τῇ μεταθέσει τῆς προσκυνήσεως ἀπὸ τοῦ πεποιηκῆτος ἐπὶ τὰ κτίσματα“ (Δόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὅθεν ὁ Ἱερεμίας περιπαίζων τὴν ἀγνωσίαν τῶν εἰδωλολατρῶν Ἰουδαίων ἔλεγε· „Τῷ ξύλῳ εἶπαν, ὅτι Πατήρ μου εἶ σύ· καὶ τῷ λίθῳ, σὺ ἐγέννησάς με“· (Ἱερ. β. 27.) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς περὶ τῶν αὐτῶν εἶπε· „Καὶ ἐμοίχευσεν (ὁ Ἰσραὴλ) τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον“ (Ἱερ. γ. 9)· ἵτοι ἐπροσκύνει καὶ ἐλάτρευεν ὡς Θεὸν τὰ ξύλα καὶ τὰς πέτρας, μοιχείαν ὀνομάζων πνευματικὴν τὴν εἰδωλολατείαν.

Ταῦτα λοιπὸν πάντα ἠξεύρων ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς, λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου γλυκύτατε, ἡμεῖς οἱ πιστευόντες τῷ ὀνόματί σου, καὶ λατρεύοντές σοι ὡς Θεῷ, ἡμεῖς ὑμνοῦμεν σὲ μὲ ὕμνους Θεοπρεπεῖς, καὶ ὄχι μόνον σὲ ὑψοῦμεν καὶ μεγαλύνομεν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας, ἀλλὰ καὶ ὑπερυψοῦμεν καὶ ὑπερμεγαλύνομεν· ἵτοι ἐννοοῦμεν ὑπεράνω ἀπὸ κάθε ὕψους καὶ μεγαλεῖον σὲ τὸν ὑπερύψιστον, ὅς τις ἐλύτρωσας ὅλην τὴν Κτίσιν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν καφῶν καὶ ἀναισθητῶν εἰδώλων, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπαράστησας αὐτὴν εἰς τὸν Πατέρα σου ἐλευθέραν διὰ μέσου τῆς ἀπαρχῆς· ἵτοι τῆς ἐν σοὶ ἠνωμένης κατ' ὑπόστασιν ἀνθρωπότητος. Ἡ δύναται νὰ νοσηθῇ καὶ οὕτω· σὺ ἐλευθερώσας προηγουμένως τὴν ἐν τῇ αἰσθητῇ Κτίσει περιεχομένην ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐπομένως ἠλευθέρωσας καὶ τὴν περιέχουσαν Κτίσιν, ἥτις ἐπροσκυνεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὡς Θεός, καὶ ἐμολύνετο ἀπὸ τὰς θυσίας καὶ αἵματα, ὅπου ἐπροσφέροντο εἰς τὰ εἰδῶλα καὶ τοὺς δαίμονας. Καλῶς δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν εἰδωλολατείαν δουλείαν τῶν εἰδώλων· διότι εἰς τρεῖς χιλιάδας χρόνων εἶχε καταδουλωμένον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Εἶδὲ τώρα τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἀνθρώπων ὅπου κατοικεῖ εἰς τὰ ὑπερβόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν Κίνα καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶναι εἰδωλολάτραι, τί ἀπὸ τοῦτο; ὁ Κύριος ἠλευθέρωσε νὰ αὐτοὺς· εἰς ὅμως καὶ αὐτοὶ θελήσουν νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸ φῶς τῆς Εὐαγγελίου του· ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ δὲν θέλουν, διὰ τοῦτο μόνοι των μένουν εἰς τὴν δουλείαν τῆς εἰδωλολατρίας. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων πολλὰ ἔθνη πιστεύσαντα τῷ Χριστῷ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατείαν· ὅποια μάλιστα εἶναι τὰ ἐν τῇ Ἰνδίᾳ καὶ Κίνᾳ· ὕστερον δὲ περὶ πάντος τοῦ καιροῦ, πάλιν ἐγέρσαν εἰς τὴν προτέραν εἰδωλολατείαν (1).

Τρο-

(1) Ὅθεν ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν Ἰστανδὸν Φατ-
σεάν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς ἐπαχάρησεν ἰσως
εἰς τὴν Κίνα, καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χρι-
στοῦ· διὸ καὶ ἐν τῇ τῆς Κίνας Σαυμασῶ ἐκείνῳ
καὶ πολυδουλητῇ πύργῳ τῷ κατασκευασμένῳ ἀπὸ
φαρφουρίων καὶ νομιζομένῳ ὡς ἐν τῶν Σαυμάτων τοῦ

Κόσμου γράφονται τὰ γράμματα ταῦτα· „Διὰ τῶ
„θεῖον Θωμᾶ ἡ Οὐράνιος πίστις ἐκατέπτη, καὶ εἰς
„Σινὼν παρεγένετο“. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ αὐτοὶ
Κινεῖς ἀφέντες τὴν θεοσέβειαν, ἐστράφησαν πάλιν
εἰς τὴν πρώτην ἀσέβειαν.

Τροπάριον.

„Τὸν τῇ αὐτοῦ καταβάσει καθελόμεν τὸν ἀντίπαλον, καὶ τῇ αὐ-
 „τοῦ ἀναβάσει ἀνυψώσασθαι τὸν ἄνθρωπον Ἱερεῖς ὑμνεῖτε, Λαὸς
 „ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ μὲ δύο τρόπους ἱατρεύουσιν οἱ ἱατροὶ (ἢ γὰρ μὲ τὰ ἐναντία ἱατρεύουσι τὰ ἐ-
 ναντία, ἢ μὲ τὰ ὅμοια ἱατρεύουσι τὰ ὅμοια), διὰ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰσάγει τὸν Κύ-
 ριον ἱατρεύοντα καὶ μὲ τοὺς δύο τρόπους* παρακινεῖ γὰρ τοὺς Ἱερεῖς, οἳ τινες εἶναι τὸ
 ἐκλεκτὸν γένος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦν, καὶ τοὺς ἀπλῶς Χριστιανοὺς εἰς τὸ νὰ
 ὑπερυψοῦν πάντοτε τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν κατάβασίν του μὲν τὴν ἀπὸ
 τοὺς Οὐρανοὺς εἰς τὴν γῆν κατέβαλε καὶ κατεχάωσε τὸν ἀντίπαλον Διάβολον* μὲ τὴν
 ἀνάβασίν του δὲ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνύψωσε τὸν ἄνθρωπον* οὗτος εἶναι
 ὁ εἰς τρόπον τῆς διὰ τῶν ὁμοίων ἱατρείας. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ Διάβολος ὑπερηφανευθεὶς
 εἶπε νὰ βάλῃ τὸν θρόνον του ἐπάνω τῶν νεφελῶν, καὶ νὰ γένη ὁμοῖος τῷ ὑψίστῳ, διὰ
 τοῦτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς γῆν κατάβασιν καὶ ταπεινώσιν του κατεκρήμνισεν αὐτὸν τὸν ὑ-
 περήφανον εἰς τὰ τοῦ Ἄδου βάραιθρα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦτον πεσμένος εἰς τὴν
 φθοράν καὶ τὸν Ἄδην, διὰ τῆτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς Οὐρανὸν ἀνάβασίν του ἀνύψωσεν αὐ-
 τὸν καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός. Κατάβασις δὲ νοεῖται ἢ ἐκ τῆς Παρθένου σάρκα-
 σις τοῦ Θεοῦ Λόγου* ἀνάβασις δὲ ἢ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου εἰς Οὐρανὸν Ἀνάλη-
 ψις. Ταῦτα δὲ τὰ δύο, τὸ καταβαίνειν καὶ τὸ ἀναβαίνειν, περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου
 λέγονται καὶ νοοῦνται, οὐ περὶ τῆς Θεότητος* Θεότης γὰρ κατ' ἑαυτὴν οὔτε καταβαίνει,
 οὔτε ἀναβαίνει, πανταχοῦ οὔσα καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν.

Τροπάριον.

„Τῶν Χερουβὶμ ὑπερτέρα ἀμεδείχθης, Θεοτόκε ἄγνη, ἐν τῇ γα-
 „στρί Σου τὸν τούτοις ἐποχούμενον βαστάσασα* ὅν σὺν ἁσωμάτοις
 „βροτοὶ δοξολογοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδός* διότι συνή-
 θειαν ἔχει καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἀσματογράφοι νὰ προσφέρωσι εἰς τὴν Θεοτό-
 κον τὸ τελευταῖον Τροπάριον καθε Ὡδῆς ὅταν τῶν ἀσματικῶν τῶν Κανόνων* καὶ τοῦτο
 ποιοῦσι μὲ καθε λογῆς δίκαιον* ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος ἔχει τὰ δευτερεῖα τῆς Ἀγίας
 Τριάδος, καὶ μετὰ Θεὸν αὐτῆς τὴν προστασίαν χρειάζεται ὅλη ἡ Κτίσις, διὰ τῆτο ἀφ' οὗ
 πρῶτον οἱ Θεῖοι Μελωδοὶ ὑμνήσουν τὰς ἐορτάς τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐν ἐκάστη Ὡδῇ,
 ἐδικαίωσαν νὰ ὑμνοῦν καὶ τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς καθε Ὡδῆς
 Τροπαρίου* τοῦτο μὲν, τὴν Θεομητορικὴν αὐτῆς ἀξίαν μεγαλύνοντες, τὴν οὔσαν μετὰ τὸν
 Τίόν της* τοῦτο δὲ, καὶ τὴν βοήθειαν καὶ ἄμαχον αὐτῆς προστασίαν ἐπικαλούμενοι.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ χαριτάνυμος οὗτος Ἰωάννης λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα* Ὡ Θεοτόκε
 Ἀγνή καὶ Πάναγνε καὶ Ὑπέραγνε (ἔ γὰρ μόνον Ἀγνή καὶ ἄχραντος εἶναι κατὰ τὸ σῶμα,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν* οὐδέποτε γὰρ λογισμὸς ἐμπαθὴς
 ἀνέ-

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὐχ εὐρίσκεται οὔτε παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ, οὔτε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντη-
 κοσταρίῳ τοῦ Πρωτάτου.

ἀνέβη εἰς τὴν καθαρωτάτην καὶ ἀπαθροστάτην διάνοιάν της, καθὼς εἶπομεν εἰς πᾶμπολ-
 λα μέρη, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ ἐφάνης ἀνωτέρα ἀπὸ τὰ
 Χερουβὶμ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἓνα τάγμα ἀπὸ τὴν πρώτην περὶ Θεοῦ ἱεραρχίαν, καὶ δηλοῦσι
 πλῆθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. Κατασκευάζει δὲ
 ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς διὰ ποίαν αἰτίαν ἡ Θεοτόκος εἶναι τῶν Χερουβὶμ ἀνωτέρα· ἐπειδὴ,
 λέγει, Σὺ ἐβάστασας μέσα εἰς τὴν ἄσπορον κοιλίαν Σου βρέφος ἐκεῖνον τὸν Θεὸν ὅπου κα-
 θήσεται νοητῶς ἐπάνω εἰς τὰ ἀσώματα Χερουβὶμ. Ταύτης δὲ τῆς ἐπὶ Χερουβὶμ νοητῆς κα-
 θέδρας τῆ Θεοῦ τύπον εἶχον τὰ δύο αἰσθητὰ Χερουβὶμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ Ἁγία
 τῶν Ἀγίων τῆς Παλαιᾶς Σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα φαινόμενος ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, ἐ-
 φανέρονε τὰς θείας βουλὰς του. Τοῦτον λοιπὸν, λέγει, ἡμεῖς οἱ ἐν σώματι ἄνθρωποι σὺν
 τοῖς ἀσωμάτοις Ἀγγέλοις χρεωστικῶς δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον Μητέρα Θεοῦ, τὴν ἐν χρώμῳ τὸν
 „ἄχρομον ἀφράστως κυήσασα, οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν ἀνθρωπίνου νοῦς καὶ τοῦ λόγου τοιαύτη φυσικὴ τάξις ἀκολουθεῖ· πρῶτον ὁ
 νοῦς νοεῖ ἓνα πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα ὁ λόγος φανερώνει τὸ νοηθέν. Ὅταν δὲ ὁ νοῦς δὲν δύ-
 νηται νὰ νοήσῃ τι, τότε οὐδὲ ὁ λόγος δύναται νὰ εἰπῇ τι, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μένουσιν
 ἄργα καὶ ἀνεκέρητα. Τέτο δὲ συμβαίνει εἰς τὰ περὶ Θεοῦ καὶ θεῖα πρᾶγματα· ἐπειδὴ
 γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνώτερα καθε νοήσεως, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ ἀνώτερα
 καθε λόγου· ὅθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος τοῦτο τὸ Θεολογικὸν ἀπόφθεγμα· „Ὁ Θεὸς
 „μᾶλλον ἐστίν, ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ Θεὸς ἦτ-
 „τον λέγεται, ἢ νοεῖται, καὶ ἦττον νοεῖται, ἢ ἐστίν“. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖνο
 τὸ τῆ Πλάτωνος ἐκτιθέμενος, τὸ ἐναντίον φρονεῖ, οὕτω λέγων· „Θεὸν νοῦσαι μὲν χαλε-
 „πὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον· ὥς τις τῶν παρ' Ἑλλήσι Θεολόγων ἐφιλοσόφησεν (ἦτοι ὁ
 „Πλάτων) οὐκ ἀτέχνως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἵνα καὶ κατειληφέναι δόξῃ τῷ χαλεπὸν εἰπεῖν,
 „καὶ διαφύγῃ τῷ ἀνεκφράστῳ τὸν ἔλεγχον“. Τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεολόγος διορθῶν ὥς μὴ
 καλῶς εἰρημένον λέγει· „Ἀλλὰ φράσαι μὲν ἀδύνατον, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος, νοῦσαι δὲ ἀδυ-
 „νατότερον· τὸ μὲν γὰρ νοηθέν τάχα ἂν λόγος δηλώσειεν, εἰ καὶ μὴ μετρίως, ἀλλ' ἀμυ-
 „δρῶς γε, τῷ μὴ πάντι τὰ ὅσα διεφθαρμένῳ καὶ ρωθρῷ τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ τοσοῦτο
 „πρᾶγμα τῇ διανοίᾳ περιλαβεῖν πάντως ἀδύνατον καὶ ἀμήχανον μὴ ὅτι τοῖς καταβεβλα-
 „κυμένοις καὶ κάτω μένουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς λίαν ὑψηλοῖς τε καὶ φιλοθεοῖς, καὶ ὁμοίως
 „πάσῃ γεννητῇ φύσει“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας).

Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν
 Θεοτόκον· Ἡμεῖς ἅπαντες οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ συμφώνως καὶ με' ἓνα καὶ
 τὸ αὐτὸ φρόνημα μεγαλύνομεν καὶ διανοίᾳ καὶ γλώσσῃ Σὲ τὴν Παρθένον Μάρían, ἥτις
 ἔγινες μὲν Μητέρα Θεοῦ, ὑπὲρ νοῦν ὅμως καὶ λόγον· διότι οὐδεὶς νῦν οὔτε τῶν ἀνθρώπων
 οὔτε τῶν Ἀγγέλων δύναται νὰ νοήσῃ τὸ ὕψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος τοῦ μυ-
 στηρίου Σου, πῶς Σὺ Παρθένος ἔσα, ἐγέννησας χωρὶς νὰ φθάρῃ ἡ παρθεσία Σου, καὶ πῶς
 ἔγινες Μητέρα, ὅχι τινὸς κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ὁ
 νοῦς δὲν δύναται νὰ νοήσῃ τὸ μυστήριον τῆς Θεοτοκίας Σου, πολλῷ μᾶλλον ὁ λόγος ἀδυ-
 νατεῖ νὰ ἐκφράσῃ τοῦτο. Ἡ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τὸ μυστήριόν Σου ἀδύνατον μὲν
 εἶναι νὰ ἐκφράσῃ ὁ λόγος, πλεον δὲ ἀδύνατον εἶναι νὰ τὸ νοήσῃ ὁ νοῦς· ἐπειδὴ Σὺ
 συνέλαβες καὶ ἐγέννησες ἀφράστως κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τὸν
 πρὸ τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων ὑπάρχοντα κατὰ τὴν Θεότητα.

Τροπάριον.

„Σὲ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ Κόσμου Χριστὸν τὸν Θεὸν οἱ Ἀπόστολοι
„βλέποντες ἐμθέως ὑψούμενον, μετὰ δέους σκιρτῶντες ἐμεγάλυνον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ μὲν ὀνομάζονται λυτρωταὶ τινῶν, διότι μὲ διαφόρους τρόπους ἐλύτρωσαν αὐτοὺς ἀπὸ καμμίας σωματικῆς περιστάσεως καὶ ἀνάγκης· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κυρίως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς, διότι ἐλύτρωσεν ὅλον τὸν Κόσμον ὅχι ἀπὸ καμμίας σωματικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ ἀπὸ καθε ἀνομίας, ἥτις εἶναι ἀνάγκη ψυχικὴ, καὶ ἀνάγκη ὅλων τῶν ἀναγκῶν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας“ (Τιμ. β'. 14.). Ἐλύτρωσε δὲ τὸν Κόσμον, ὅχι μὲ σωματικὰ λύτρα καὶ δῶρα, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας, „Οὐ μετὰ λύτρων, οὐδὲ μετὰ δῶρων“ (Ἡσ. μέ. 13.), ἀλλὰ μὲ λύτρον, δούς αὐτὴν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τοῦ διὰ τὰς μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τυραννίαν τοῦ Διαβόλου· „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν“ (Ματθ. κ'. 28.) Καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος εἶπεν· „Οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς τῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀνώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ“ (ἀ. Πέτ. ἀ. 18.) Καὶ ἂν ὁ Μωϋσῆς ὀνομάσθῃ λυτρωτὴς, διότι ἠλευθέρωσε τὸ γένος τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν σωματικὴν σκλαβίαν τῆς Φαραώ· ἔλεγε γὰρ ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Τοῦτον τὸν Μωϋσῆ· „σὴν·... ὁ Θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλε“ (Πράξ. ζ'. 35.)· πόσῳ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ διὰ τὰ ἐλευθερώσῃ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου; ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Προφητὰν· „Λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ“ (Ψαλ. ρί. 8.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεὸς Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Οἱ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι Σοῦ βλέποντες Σὲ τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν, τὸν Λυτρωτὴν γενόμενον ὅλου τοῦ Κόσμου διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς καὶ τοῦ αἵματός Σοῦ, τὰ ὑψάνεσαι εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ δόξης θείας καὶ θεοπρεποῦς, ἐσκήρτουν καὶ ἔχαιρον· ἡ χαράτων ὅμως ἦτον συντροφευμένη μὲ φόβον, ἵνα μὴ κλίγῃ εἰς θρασυτητα καὶ ἀπόνοιαν· „Αγαλλιᾶσθε γὰρ, „φισίν, αὐτῷ ἐν τρόμῳ“ (Ψαλ. β'. 12.). Ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς ἐδόξαζον Σὲ καὶ ἐμεγάλυνον μετὰ δέους· καθότι ὁ τὸν Θεὸν μεγαλύνων, μὲ φόβον πρέπει νὰ τὸν μεγαλύνῃ, στοχαζόμενος τοῦ Θεοῦ τὴν θεοπρεπῆ μεγαλειότητα, καὶ τὴν ἰδικὴν του εὐτέλειαν καὶ ἐλαχιστότητα. Ἐμεγάλυνον δὲ εἶπε καὶ ὅχι ἄλλο ῥῆμα, διὰ τὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ἐν νᾶτι Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ῥῆμα, Μεγαλύνει· „Μεγαλύνει, φισίν, ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Σοῦ τὴν Θεωθεῖσάν σάρκα ὁρῶντες, Χριστέ, ἐν τῷ ὑψίστῳ οἱ Ἄγγελοι,
„γελοί, ἀλλήλοις διέμενον· ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεάνθρωπε, λέγει, Ἰησοῦ Χριστέ, ὅταν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἔβλεπον εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ τὴν ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σοῦ ὑποστάσει ἐνωθεῖσαν σάρκα τὴν ἀνθρωπίνην, ὅτι ἦτον τεθεωμένη καὶ ὁμόθεος, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἔβλεπον ἕνα εἰς τὸν ἄλλον καὶ ἔλεγον· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθὼς Θεὸς ὑπερούσιος, ἀλλὰ καὶ καθὼς

καθ' ἄνθρωπος τεθεωμένος. Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι ἡ Θεοῦπόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως ἐθεώθη· πλὴν καὶ τεθεωμένη οὕσα, δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα καλούμενα πάθη, ἀλλ' εἶχεν αὐτὰ μέχρι τῆς ἀναστάσεως· ἀφ' οὗ δὲ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἀπέβαλε καὶ τὰ ρηθέντα πάθη καὶ ἔζηεν ἀπαθὴς καὶ ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, καὶ ὅρα εἰς τὸν πίνακα τῆς παρούσης Βίβλου, ἐν τῇ λέξει Σῶμα.

Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Δαβὶδ λέγει ὅτι ἀποροῦντες οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι ἔλεγον εἰς τοὺς κατωτέρους Ἀγγέλους, „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Ψαλ. κγ'.) ἐδῶ δὲ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει αὐτοὺς λέγοντας „Ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν;“ Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας δύναται νὰ εἰπῇ τινας δύο αἷτια· πρῶτον, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἀγγελοι εἶπον τὸν λόγον τοῦτον, ἀφ' οὗ ἔμαθον ἀπὸ τοὺς κατωτέρους, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης· δεύτερον, διότι ἀφ' οὗ εἶδον τὴν Θεωθεῖσαν σάρκα τοῦ Κυρίου νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω ὅλων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων, καὶ νὰ καθίσῃ εἰς τὸν θεῖκόν θρόνον ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ Πατρὸς, τότε ἐκατάλαβον μὲ πληροφορίαν, καὶ ἔνευον ἑκαστὸς εἰς τὸν ἄλλον λέγοντες· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθ' εἶναι Θεὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ἀλλὰ καὶ καθ' εἶναι ἄνθρωπος Θεοῦπόστατος καὶ τεθεωμένος· μὴ γὰρ καὶ τῇ αὐτῇ προσκυνῆσαι προσκυνεῖται ὁ Κύριος μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήματος· ὅθεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ ὁγδοῷ ἀναθεματισμῷ κατὰ Νεστορίου δογματικῶς ἀπεφώνητο· „Τῷ λέγοντι τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι τῷ Θεῷ καὶ Λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι ὡς ἕτερον ἐν ἐτέρῳ, καὶ οὐχὶ μὴ προσκυνῆσαι καὶ δόξῃ τιμῶντι τὸν Ἐμμανουὴλ, ἢ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἀνάθεμα“. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ Τριφδίῳ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας οὕτω γράφεται κατὰ τῶν ἐναντιουμένων εἰς τοῦτο· „Τοῖς λέγουσι τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ τῇ ἀπροσίτῳ Θεότητι προσκυνεῖν δουλικῶς κατὰ τὰ λειτουργικὰ Πνεύματα, καὶ τὴν δουλείαν αἰδίου καὶ οὐσιώδη κεκτῆσθαι, ἀνάθεμα“. Καὶ πάλιν· „Τοῖς τὴν τοῦ προσλήματος θέωσιν μὴ καθ' ὁμοτιμίαν μιᾶς προσκυνήσεως, ἐννοοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τροπὴν φύσεως, εἴτουν ὁμοουσιότητα, ὡς ἐκστῆναι τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων, ἀνάθεμα“.

Τροπάριον.

„Σὲ τῶν Ἀσωμάτων τάξεις, Χριστὲ ὁ Θεὸς, ἐν μεφέλαις αἰρόμενον
ἰδοῦσαι, ἐκραύγαζον· τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πύλας ἄρατε (1).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ Τροπάριον τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τὸ λέγον „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβδῶν“. ὅθεν ὅρα ἐκεῖ, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγωμεν τὰ αὐτὰ. Δύω δὲ μόνα πρέπει νὰ σημειώσωμεν, πρῶτον ὅτι αἱ τάξεις αὐταὶ τῶν Ἀγγέλων ὅπου ἔλεγον „Τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πύλας ἄρατε“ εἶναι κατωτέραι, ἢ γουν αἱ ἔχουσαι τὰς φυλακὰς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ (τοῦ στερεώματος)· καὶ ἔλεγον ταῦτα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις· ἦτοι εἰς τὰς ἐχούσας τὰς φυλακὰς τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ, καθὼς εἴπομεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ρηθέντος Τροπαρίου· καὶ δεύτερον, ὅτι λέγων ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐσηκώμετο μὲ τὰς νεφέλας, δείχνει μὲ τὸν χαρισμὸν τοῦτον, ὅτι ἄλλαι νὰ ἦτον αἱ νεφέλαι, καὶ ἄλλοι οἱ Ἀγγελοι, καὶ ὅτι νὰ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήξει καὶ νεφέλαι, ὅχι φυσικαὶ καὶ σκοτειναὶ, ἀλλὰ ὑπερφυσικαὶ καὶ φωτειναὶ· καθότι ὅπου Θεὸς φαίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ νεφέλης φαίνεται, τόσον ἐν τῇ Παλαιᾷ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Νέᾳ· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι „Ἀσωμεν πάντες, λαοί, τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“.

Τρο-

(1) Τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὐρίσκεται παρὰ τῇ ἀνάνυμφ, οὔτε παρὰ τῇ χειρογράφῳ Πεντηκοστήνης τοῦ Πρωτάτου.

Τροπάριον.

„Σὲ τὸν καταβάρτα ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς, καὶ τὸν ἄνθρωπον σώ-
 „σαρτα, καὶ τῇ ἀναβάσει Σου ἀνυψώσαρτα τοῦτομ μεγαλύομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ὑπόθεσις τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι σχεδὸν ὁμοία μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἐν τῇ ὀγδόῃ Ὡδῇ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Τὸν τῇ αὐτοῦ καταβάσει καθελόντα τὸν ἀντίπα-
 „λον, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναβάσει ἀνυψώσαντα τὸν ἄνθρωπον“. ὅθεν ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τῆς
 τοῦ εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν. Συντόμως δὲ πρέπει
 νὰ εἰποῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ
 πιστεύοντες Σοι ὡς Θεῷ, μεγαλύνομέν Σε, ὅς τις ἐκατέβης ἕως εἰς τὰ ἑσχατά τῆς γῆς.
 Ἐσχατον δὲ τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ ὁ Ἄδης, ὅς τις εἶναι τόπος κατώτατος τῆς γῆς ὡς
 ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς εὐρισκόμενος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ὁ Κύριος μετὰ τὴν Θεοῦ-
 πόστατον αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον: ἦτοι τὸν Ἀδὰμ καὶ
 τὴν Εὐὰν καὶ τοὺς λοιποὺς προπάτορας καὶ δικαίους, καὶ ἀπλῶς, ὅλους τοὺς ἐκεῖ πι-
 στεύσαντας· διπλὴν γὰρ κατάβασιν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἡμῶν· πρῶτην ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν
 εἰς τὴν γῆν, καὶ δευτέραν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Ἄδην, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
 „Ἀν εἰς ἁδοῦ κατή, συγκατέλθε, γνώθι καὶ τὰ ἐκεῖσε τοῦ Χριστοῦ Μυστήρια· τίς ἡ
 „οἰκονομία τῆς διπλῆς καταβάσεως; τίς ὁ λόγος; ἀπλῶς σώζει πάντας ἐπιφανείς, ἢ
 „ἐκεῖ τοὺς πιστεύσαντας;“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐσχατον τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοη-
 θῇ καὶ ὁ τάφος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος νεκρὸς ἐμβαλίνων, ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον,
 ἀναστήσας αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ζῶν αὐτῷ χαρισάμενος· ὅθεν ὁ Παῦλος κατώτερα μέρη
 τῆς γῆς εἶπε, κατ' ἄλλους μὲν, τὸν τάφον, κατ' ἄλλους δὲ, τὸν Ἄδην· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί
 „ἐστίν; εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. Ὁ καταβάς αὐ-
 „τὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα“. (Ἐφ. δ. ιο.)

Τροπάριον.

„Χαῖρε, Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ὃν γὰρ ἐκίνησας (1),
 „σήμερον ἐκ γῆς ἀριπτάμενον σὺν Ἀγγέλοις ὁρῶσα ἐμεγάλυνες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αρίστα προσαρμόζει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν
 ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως. Χαῖρε, λέγει, ὦ Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ χαῖ-
 ρε μετὰ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ δεδοξασμένην. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Ἐπειδὴ Σὺ, βλέπουσα
 σήμερον νὰ ἀναβαίνειν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν σύσσωμος ἐκεῖνος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς
 τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον κατὰ σὰρκα ἐκυοφόρησας καὶ ἐγέννησας, ἐμεγάλυνες αὐτὸν καὶ μετὰ
 Θεοπρεπεῖς ὕμνους ἐδόξαζες μαζί μετὰ τῶν Οὐρανίους Ἀγγέλους. Ἐμεγάλυνες δὲ εἶπε, διὰ
 νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶναι ἐννάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ
 „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Καλῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ· διότι καθὼς αὐτὴ ἐλυπήθη ὡς
 Μήτηρ περισσότερον ἀπὸ ὅλας τὰς Ἀποστόλους ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῷ πάθει καὶ τῇ ταφῇ
 τοῦ Υἱοῦ τῆς, ἕως ἀναλόγως ἔπρεπεν ἡ αὐτὴ καὶ νὰ χαρῇ περισσότερον ἐν τῇ Θεοπρεπεῖ
 δόξῃ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ τῆς· ὃν τρόπον καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦτο γινώσκουσα
 φάλ·

(1) Οὕτω παρὰ τῷ Ἀνανύμφῳ μετὰ τοῦ „Γάρ“ εὐρίσκεται ἐν ἄλλοις δὲ λείπει.

ἄλλαι χαρμοσύνας ἐν τῷ δοξαστικῷ τῆς Λιτῆς τῆς Ἀναλήψεως. „Κύριε, τὸ Μυστήριον
 „ τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων κεκρυμμένον καὶ ἀπὸ γενεῶν πληρώσας ὡς ἀγαθός, ἦλθες μετὰ
 „ τῶν Μαθητῶν σου ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν, ἔχων τὴν τεκέσαν Σε τὸν Ποιητὴν καὶ πάν-
 „ των Δημιουργόν· τὴν γὰρ ἐν τῷ πάθει σου μητρικῶς πάντων ὑπεραλγῆσασαν ἔδει καὶ
 „ τῇ δόξῃ τῆς σαρκὸς σου ὑπερβαλλούσης ἀπολαῦσαι χαρὰς“.

Ὅθεν ὁ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς Οὐρανὸν χαρισμὸς τοῦ Υἱοῦ δὲν ἐπροξέειν λύπην εἰς τὴν Μη-
 τέρα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπροξέειν χαρὰν εἰς αὐτήν, ὅτι τοιαύτην δόξαν ἔλαβεν ὁ Υἱὸς τῆς,
 ὅτι ἀνέβη εἰς Οὐρανούς· ἐκεῖ ὅπου πλέον δὲν φοβεῖται καμμίαν ἐπιβουλήν, καὶ ὅτι ἐ-
 κάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπερά-
 νω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας Ἀγγελικῆς, καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως. Ἐ-
 παρηγόρουν δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ τὰ παραμυθητικά λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτήν ὁ Υἱὸς
 τῆς πρὸ τοῦ ναῦ ἀναληφθῆ εἰς τὸν Οὐρανόν. Ποῖα δὲ ἦτον τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκούσον
 πῶς τὰ ἐκθέτει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγων. „Εἰρήνη σοι, Μῆτέρ μου· μὴ λυπηθῇς ὅτι
 „ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐ γὰρ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὸ οἰκητήριόν μου τὸ ἄδο-
 „ λον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὸν ναόν μου τὸν Ἅγιον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὴν εὐρεθεῖ-
 „ σαν πιστὴν ἐν ὅλῳ τῷ Κόσμῳ· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλείψω τὴν κιβωτόν μου τὴν ἀγίαν τὴν
 „ ἀκατάλυτον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλείψω, Μῆτέρ μου Παρθένε· ἀλλ' ὅτι μέλλεις ἐξέρχασθαι
 „ ἐκ τοῦ σώματός σου, οὐ πέμψω Ἀγγελον, οὐ πέμψω Ἀρχάγγελον, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς
 „ ἔρχομαι καὶ παραλήψομαί σου τὴν ψυχὴν λαμπροτέραν τοῦ Ἡλίου. Μὴ οὖν λυπηθῇς,
 „ Παρθένε Μῆτέρ μου, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· ἔχεις γὰρ ἀντ' ἐμοῦ Ἰωάννην
 „ τὸν Παρθένον· αὐτὸς ἀντὶ ἐμοῦ ἔσται πρὸς εἰρήνην σου. Μὴ ἐν φοβηθῇς, Μῆτερ Παρθέ-
 „ νε· μετὰ σοῦ γὰρ εἰμι“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπεὶ δὲ χάριτι Θεῷ).

Ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου δὲ ἐρανισθεὶς καὶ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος, λέγει. „Μὴ λυπῶ,
 „ Μῆτέρ μου, μηδὲ ἀδύμει τῆς παγκοσμίου χαρὰς ἡ ὑπόθεσις, ὅτι μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς
 „ οὐκ ἔχεις ὁρᾶν ὡς τὸ πρότερον· χαῖρε δὲ μᾶλλον, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι,
 „ ὅτι πρὸς τὸν θρόνον ἀναβαίνω μετὰ σαρκὸς καὶ τῆς Θεότητος· χαῖρε, ὅτι τὴν τῶν βροτῶν
 „ σωτηρίαν ἡξιώθης γεννῆσαι· χαῖρε, ὅτι τὴν δόξαν τῶν Ἀγγέλων ἡδυνήθης ἐφάναι·
 „ χαῖρε ὁ θάλαμος τῆς ἐμῆς δόξης, ἐξ οὗ ἐνεδύθην τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἐν ᾧ τὴν Ἐκ-
 „ κλησίαν ἐμνηστευσάμην· χαῖρε καὶ κατατέρπε, Μῆτέρ μου· χαῖρε καὶ εὐφραίνε, ὅτι ἐκ
 „ ἐγκαταλείψω Σε· παρέστί σοι δαφιλῶς ἡ χάρις μου· παρέστί σοι καὶ Ἰωάννης οὗτος ὁ
 „ ἡγαπημένος ἐμοῦ· ἐλεύσομαι δὲ καὶ πάλιν ἐν τῇ ἐξόδῳ σου, καὶ παρηγορήσω Σε, καὶ
 „ παραλήψομαι χερσὶν ἰδίαις τὴν καθαρὰν σου ψυχὴν, καὶ ἀγκαλίσομαι δεσποτικῶς τὴν
 „ ἀγκαλισαμένην με βρεφοπρεπῶς, καὶ βυστάσω τὴν βαστάσασάν με, καὶ εἰσάξω πρὸς
 „ τὰ τοῦ Πατρὸς μου ὑπεριόσμια ἀνάκτορα. Χαῖρε Μῆτέρ μου πανύμνητε, καὶ τοῖς ἐμοῖς
 „ ἀντὶ ἐμοῦ σκέπη γίνου καὶ παρηγόρημα, παραλαβοῦσα τούτους ἰδίαν ὥσαντι κληρονο-
 „ μίαν, ἀπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ φαύλης δουλείας ἐξηγορασμένους τῷ θανάτῳ μου“.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ φάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν πα-
 ρόντα Κανόνα τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως, νὰ συγκοινωνήσωμεν τῆς δόξης ὅπου ἔλαβεν ὁ Κύ-
 ριος καθὸ ἀνθρώπου, καὶ νὰ ἀναβῶμεν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς
 τῶν εὐρίσκεται. Πῶς δὲ τοῦτο θέλωμεν ἀποκτεῖν; Ἀκούσον τοῦ προρρήθῃτος Μακαρίου
 πῶς μᾶς διδάσκει τὸν τρόπον. „Ἀνέβη Χριστὸς ὅπου ἦν· συμπορευθῶμεν αὐτῷ· ἀνα-
 „ λήφθη ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη· συνυφωθῶμεν τῷ πνεύματι. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; Ἐγγὺς
 „ τὸ παράγγελμα. Ὁ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· ταπεινωθῶμεν, ἵν' ὑψωθῶμεν· συγ-
 „ κατέλθωμεν τῷ δι' ἡμᾶς μορφωθέντι τὸ ἡμέτερον, ἵνα καὶ συνανέλθωμεν· ἐρμηνεύει σοι
 „ Παῦλος Χριστοῦ τὴν ἀνάβασιν καὶ φησὶ. „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν; εἰμὶ ὅτι καὶ κατέ-
 „ βην πρότερον· ὁ καταβάς καὶ τῇ γῇ ἐπιβάς καὶ ἐν τῷ ἄδῃ φοιτήσας καὶ εἰς τὰ κατώ-
 „ τερα μέρη τῆς γῆς κατελθὼν, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν. Κατα-
 „ βῶμεν οὖν καὶ συγκαταβῶμεν· συσταυρωθῶμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν· συνταφῶμεν,
 „ ἵνα καὶ συναναστῶμεν· συναναστῶμεν, ἵνα καὶ συναναληφθῶμεν.... Τί πρὸς εὐτέλειαν
 „ ἑαυτοῦ ἐμβάλλομεν οἱ τῶν μεγάλων ἀξιώθεντες; τί πρὸς δυσγένειαν καταγόμεθα οἱ
 „ τῆς εὐγενείας μετασχόντες τῆς θειοτέρας; Υἱοὶ Θεοῦ γεγονότες, τί πρὸς τὸν πηλὸν ὡς
 „ βαρυκαρδιοὶ στρεφόμεθα, καὶ ψεύδος ἀγαπῶμεν τοῦ φειρομένου πλούτου, καὶ ματαιό-
 „ τητα ζητοῦμεν τῆς μὴ μενούσης δόξης; Ἀναβλέψωμεν, παρακαλῶ, ἀναβλέψωμεν πρὸς
 „ τὸν

„ τὸν ἐν Οὐρανοῖς Πατέρα· ζητήσωμεν τὴν ἐκεῖθεν κληρονομίαν· εἰς Οὐρανούς τὸ πολί-
 „ τευμα ἡμῶν ἐστίν· ἐκεῖ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἡ ἀπαρχὴ ἀναβέβηκεν· ἐκεῖ μεταστήσω-
 „ μεν τὸν λογισμόν, ὅπου Χριστὸς ἐστίν ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν “.

Ἐφῆ δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Βλέπωμεν αἰεὶ πρὸς τὸν ἄνω γεννιήτορα· οὐκ
 „ ἔτι γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἐσμὲν χοῖκοί· ὡς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ὁ δεύτερος ἄνθρωπος
 „ ὁ Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ· οἷος ὁ χοῖκος, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοῖκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος,
 „ τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. Ὡς οὖν ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοῖκου, φορέσομεν καὶ
 „ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Καὶ τὴν καρδίαν ἄνω πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, θεάμεθα τὸ μέ-
 „ γα θέαμα τοῦτο, τὴν ἡμετέραν φύσιν αὐτῷ συνδιαϊωνίζουσαν Θεότητος πυρὶ, καὶ τὴν
 „ πρὸς τοὺς δερματίνους χιτῶνας ἀποδέμενοι σχέσιν, οὓς ἐκ παραβάσεως ἐνδεδυμένα,
 „ στᾶμεν ἐν γῇ ἁγία, τὴν κατ' ἐαυτὸν ἕκαστος γῆν ἁγίαν δι' ἀρετῆς καὶ ἀκλινοῦς πρὸς
 „ Θεὸν νεύσεως ἀποδείξαντες “ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἀναληφθῶμεν διὰ Θεωρίας μετ' τὸν Χρι-
 στὸν, καὶ νὰ γένωμεν μαζὶ μετὰ τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, τόσον τῶν κατωτέρων καὶ προ-
 πεμπόντων τὸν Κύριον, ὅσον καὶ τῶν αἰωτέρων τῶν δεχομένων αὐτόν· οὕτω γὰρ φησί·
 „ Κἀν εἰς Οὐρανούς ἀνίη (ὁ Χριστὸς διηλ.), συνάνελθε· γενοῦ μετὰ τῶν παραπεμπόντων
 „ Ἀγγέλων, ἢ τῶν δεχομένων· ἀρθῆναι τὰς πύλας διακέλευσαι, ὑψιλοτέρας γενέσθαι·
 „ ἵν' ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψιλότερον δέξωνται “ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ποῖοι δὲν εἶναι οἱ
 παραπέμποντες Ἀγγελοι; Εἶναι οἱ περὶ τῆς προνοίας καὶ οἰκονομίας λόγοι κατὰ τὸν σχο-
 λιαστὴν Νικήταν. Ποῖοι δὲ οἱ δεχόμενοι; Οἱ περὶ Θεολογίας λόγοι κατὰ τὸν αὐτόν. Ἀπὸ
 τῆς οἰκονομίας λοιπὸν πρέπει νὰ ἀναβαίνωμεν εἰς τὴν Θεολογίαν, καὶ ἀπὸ τῆς Πράξεως
 εἰς τὴν Θεωρίαν. „ Ὁ τοίνυν διὰ γνώσεως πνευματικῆς (εἶναι λόγια τοῦ ρηθέντος Νική-
 „ τα) τοὺς περὶ Προνοίας κατὰ τὸ δυνατόν περαιώσας λόγους, ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς περὶ
 „ Θεολογίας ἀνάγεται, καὶ ταῖς κατὰ μέρος ἀναβάσει τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑψιλοτέ-
 „ ρας παιῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Θεαρχικωτάτου Λόγου, ἀπὸ τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Θεο-
 „ λογίαν, ὥσπερ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταβαίνει, καὶ ἀπὸ Πράξεως εἰς Θεωρίαν ἀνει-
 „ σι, τῷ ἀνατατικῶς ἔλκοντι θείῳ Λόγῳ συναυλούμενος “.

Κάμνω τέλος καὶ λέγω, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἰδέτε με τοὺς ὀφθαλμούς σας πόσον
 εἶναι ὑψηλὰ ὁ Οὐρανός. Ἐμπορεῖτε νὰ μετρήσετε τὸ ὕψος τε; Ὁχι. Ἐκεῖ ἀνέβη ὁ Δεσπό-
 της Χριστὸς ἡ ἰδική μας κεφαλὴ, καὶ ἐκεῖ ἔχομεν νὰ ἀναβῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ εἴμεθα
 μαζὶ τοῦ ἀχώριστοι. Κόπον λοιπὸν καὶ κόπον μεγάλον πρέπει νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἀναβῶ-
 μεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ Ἥλιος ἔρριψε τὴν μηλωτὴν του κάτω, καὶ ἔτως ἐδυνήθη νὰ ἀνα-
 ληφθῇ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· καὶ ἡμεῖς ἂν δὲν ἐκδυθῶμεν κάθε φιληδονίαν, κάθε φιλοδο-
 ξίαν, κάθε φιλαργυρίαν, καὶ ἀπλῶς, κάθε προσπάθειαν τῆς παρουσίας ζωῆς, δὲν δυνά-
 μεθα νὰ ἀναληφθῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς οὕτω ποιῶμεν, θέλει μᾶς ἐλ-
 κύσει εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτός του ὁ ἐν Οὐρανοῖς καθήμενος Δεσπό-
 της ἡμῶν Χριστὸς· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μαξιμὸς· „ Ὁ Θεατὴς τῶν θείων ἀναβαινέτω
 „ κατὰ σπουδὴν ἀκολουθῶν τῷ Λόγῳ, μέχρις οὗ φθάσῃ τὸν τόπον, οὗ ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ
 „ ἔλκει, καθὼς φησὶν ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει, δηλονότι τοὺς ἀ-
 „ κολουθοῦντας αὐτῷ ὡς μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ, καὶ εἰσάγοντι εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων, ἐν-
 „ θα τὸ κατ' ἡμᾶς αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθε “ (Κεφ. λβ'. τῆς δευτέρας ἐκα-
 τοντάδ. τῶν Γνωστικῶν)· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύ-
 ματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ποίημα ὄντα τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου, ὡς γράφεται ἐν τῇ Ἀκροσιχίδι μετὰ τὸ Ἀλφάβητον ἕτως· „Ὡδὴ Ἰωσήφ“.

Ὡδὴ α. Ἦχος δ'. Ἀνοιξω τὸ στόμα μου.

„Ἀρέστης Τριήμερος ὁ κατὰ φύσιν ἀθάνατος, καὶ ὥφθης τοῖς
 „ἔνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς Μαθηταῖς, καὶ ἀμέδραμες, Χριστέ, πρὸς
 „τοῦ Πατέρα μεφέλῃ ὀχούμερος ὁ τοῦ πατρὸς Ποιητῆς (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔνδεκα φοαῖς ἐφάνη εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τιμὴν τὸν ἐνδέκατον ἀριθμὸν αὐτῶν, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐξεβλήθη ὁ Ἰούδας, ἔνδεκα μόνον ἔμειναν κατὰ τὸν Χρυσοκέφαλον Μακάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφάνη εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὰς περὶ τὴν Θεοτόκον Μυροφόρας· δεύτερον εἰς τὸν Πέτρον· τρίτον εἰς Κλεόπαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ· τέταρτον εἰς τοὺς δέκα, ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Κύριος τῶν θυρῶν κλεισμένων, μὴ παρόντος τοῦ Θωμᾶ· πέμπτον μετὰ ἡμέρας ὀκτώ, παρόντος τοῦ Θωμᾶ· ἕκτον ἐφάνη εἰς πεντακοσίους ἀδελφούς ἐφάπαξ, ὡς ὁ Παῦλος λέγει (2)· ἑβδομον ἐφάνη εἰς τοὺς ἐπτὰ, ὅπου ἐφάρευσεν ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Τιβεριάδος· ὀγδοον ἐφάνη εἰς τὸν Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον κατὰ τὸν Παῦλον· ἑννατον εἰς ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, τέσπον τοὺς Κορυφαίους, ὅσων καὶ τοὺς ἐβδομήκοντα· δέκατον ἐφάνη εἰς τοὺς ἔνδεκα Ἀποστόλους ἐν τῇ Ὄρει τῆς Γαλιλαίας· ἐνδέκατον δὲ καὶ τελευταῖον ἐφάνη εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅταν ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

Περὶ τούτων λοιπὸν τῶν ἔνδεκα ἐμφανειῶν τοῦ Σωτῆρος τῶν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἀναφέρων ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Ἰωσήφ, λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἀθάνατος ὢν, ἀπέθανες καὶ ἐτάφης καὶ ἀνέστης τριήμερος ἐκ τοῦ μνήματος κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ἀφ' οὗ ἐφάνης εἰς τοὺς ἔνδεκα καὶ εἰς ὅλους τοὺς Μαθητάς Σου, ἀνέβης εἰς τὸν Πατέρα κατ' ἡμέρας ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην, Σὺ ὅπου εἶσαι ὅλου τοῦ Κόσμου Ποιητῆς καὶ Θεός.

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις „Βασιλεὺς“.

(2) Μερικοὶ θέλουσιν ὅτι οἱ Πεντακόσιοι αὗτοι γὰρ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Προπάτορος καὶ Δικαίου ὅπου ἀνέστησεν ὁ Κύριος κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν·

περὶ ὧν εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος „Καὶ πολλὰ σώματα τῶν κοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη“· οὐ γὰρ παρευδὺς ἀπέθανον, ἀλλ' ἔμειναν ζῶντες εἰς διαστήματα καιροῦ.

Τροπάριον.

„Βοᾷ ἐμφαμέστατα ψάλλων Δαβὶδ ὁ Θεόπνευστος· ἀνέβη ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχησει, καὶ πρὸς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα ἔφθασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν μς'. ψαλμὸν λέγει ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ· „Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος“· προφητεύει δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν εἰς Οὐρανὸς ἀνάληψιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Ἀλαλαγμὸν δὲ καὶ φωνὴν σάλπιγγος ὀνομάζει, κατὰ τὸν Ζυγαδινόν, τὰς νεεράς φωνὰς τῶν τῇ ἀναλήψει τοῦ Χριστοῦ προπορευομένων Ἀγγέλων τῶν κατωτέρων· ἀλαλαγμὸν μὲν τὸ „Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ“· καθὰς γράφεται ἐν τῷ ΚΓ'. Ψαλμῷ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ λέγοντος „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“· οὗτος γὰρ ὁ λόγος τῶν Ἀγγέλων εἶναι ὕμνος ἐπινίκιος εἰς τὸν Χριστόν· ἐπεὶ δὲ ἀλαλαγμός εἶναι φωνὴ πολεμικὴ σημαίνουσα ἐνθουσιασμόν καὶ νίκην εἰς τὴν μάχην. Φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὀνομάζει τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Ἀγγέλων τὰ ἐν τῷ ΚΓ'. Ψαλμῷ γεγραμμένα „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν“, μὲ τὰ ὅποια δίδουσιν εἰδῆσιν οἱ κατωτέρωι Ἀγγελοι εἰς τοὺς ἀνωτέρωι νὰ ἐτοιμάσουν τὰς οὐρανίους πύλας διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ νικητὴς Χριστὸς· καθὰς καὶ ἡ σάλπιγξ ἡ αἰσθητὴ, σαλπίζουσα ἔμπροσθεν, δίδει εἰδῆσιν εἰς τὰς λαὰς νὰ ἐτοιμάσουν τοὺς δρόμους διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος τῶν ἐχθρῶν του.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς λέγει· Ὁ Κύριος ἀνέβη μετὰ σώματος εἰς τὰ οὐράνια μὲ ἀλαλαγμὸν καὶ ἠχολογίαν σάλπιγγος, καὶ ἔφθασεν ἕως εἰς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα. Τὸ „Ἀρχίφωτον Πατέρα“ φαίνεται νὰ ἐρανίσθῃ ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον λέγοντα „Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων“· (Ἰάκ. α'. 17.) ἐν γὰρ εἶναι νὰ εἴπῃ τινὰς Πατέρα τῶν Φώτων καὶ ἀρχίφωτον· καθότι ὁ Πατὴρ εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν Φώτων, τοῦ Ἰησοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἐρμηνεύσεν αὐτὸς ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων καὶ πεφωτισμένων ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καὶ ὅρα περὶ τοῦτο ἐν τῇ νεοτυπῳτῷ ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν.

Ὁ δὲ Θεὸς Χρυσόστομος θέλει ὅτι σάλπιγγες ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες ἐκήρυξαν πανταχοῦ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, οὕτω λέγων· „Οὐκ ἂν δέ τις ἀμάρτοι σάλπιγγας, τὰ στόματα τῶν Ἀποστόλων εἰπών. Διὰ τί οὐκ εἶπεν ἐν φωνῇ σαλπίζων, ἀλλὰ σάλπιγγος; Τὸ ὁμόψυχον τῶν Ἀποστόλων δηλῶν· ἐσάλπιζον δὲ ἐκ εἰς πόλεμον καλοῦντες, ἀλλὰ τὰ νικητήρια εὐαγγελιζόμενοι“. Συμφώνως δὲ τῷ Χρυσορρήμονι λέγει καὶ ὁ Χρυσοκέφαλος· „Διὰ τοῦτο καὶ νίκης ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχῃ τὸ δεσποτικὸν ἀρίστευμα παρεκάζεται, τὸ διάτορον καὶ διωλύγιον τῆς παγκοσμίου χαρᾶς οὕτω τῆς Γραφῆς σημαίνουσιν· εἰ γὰρ καὶ μετ' ἡσυχίας ἡ ἀνοδος ἐτιλεῖτο τότε, καὶ ὀλίγοι παρήσαν οἱ θεωροῦντες· ἀλλ' οὕτω περιφανὴς ἐφεξῆς ἐγεγόνει καὶ ἐξάκουστος καὶ σαφὴς στάτη τοῖς πέρασιν, ὡς μηδένα σχεδὸν τῶν οἰκούντων τὴν γῆν ἀπάσαν ἠγνοικέναι· ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων φωνὴ καὶ βροντῆς ἀπάτης ἰσχυρώτερον, καὶ σαλπίζων μυρίων εὐηχέστερον ταύτην ἀνεκήρυξε καὶ καταδύλον ἀπειργάσατο“. (Λόγ. εἰς τὴν ἑορτὴν) Ἀπορεῖ δὲ ὁ Χρυσορρήμων· Διὰ τί οὐκ εἶπεν ὁ ψαλμῳδὸς ὅτι ἀνεβίβάσθῃ, ἀλλὰ ἀνέβη; Καὶ ἀποκρίνεται λέγων· „Οὕτως εἶπε, δεικνύς ὅτι οὐχ ὑπὸ ἐτέρου τινὸς χειραγωγούμενος ἀνέβη, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην ὁδεύων τὴν ὁδόν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Λουκᾶς ἔλεγε· „Καὶ ὡς ἀτειλίζοντες ἦσαν (οἱ Ἀπόστολοι) πορευομένου αὐτῶ εἰς τὸν Οὐρανόν“· οὐκ εἶπεν ἀναλαμβανομένου, οὐδὲ βασταζομένου· πορεία γὰρ αὐτοῦ ἰδίᾳ τὸ γινόμενον ἦν“. Ἄλλος δὲ λέγει ὅτι ὁ ἀλαλαγμός καὶ ἡ σάλπιγξ δηλοῖ τὴν ἐγγινομένην ταῖς ἀνω Δυνάμεσι καθάπερ ἤχην τινα διαπρύσιον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἀποκάλυψιν περὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν ἐν ἀνθρώπου βλεπόμενον φύσει (παρὰ τῇ σειρᾷ τοῦ Νικητῆ).

Τρο-

Τροπάριον.

„Γηράσαρτα, Κύριε, Κόσμον πολλοῖς ἁμαρτίμασι καιρίσας τῷ
 „πάθει Σου καὶ τῇ ἐγέρσει Σου, ἀμελήλυθας ὀχούμερος μεφέλη
 „πρὸς τὰ ἐπουράνια. Δόξα τῇ δόξῃ Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δέν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα νὰ γηράσῃ τόσον πολλὰ τὸν ἄνθρωπον, ὥς ἡ ἁμαρτία· ἀ-
 φαιρεῖ γὰρ αὕτη ὅχι μόνον τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυ-
 χῆς· καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἡ ἁμαρτία εἶναι μία λοιμικὴ νόσος, ἣτις φθείρει καὶ τὴν ψυ-
 χὴν καὶ τὸ σῶμα. Τοιαύτη μάλιστα ἐστάθη ἡ ἁμαρτία καὶ παράβασις τοῦ Ἀδάμ· διότι
 αὕτη ἐγήρασε καὶ διέφθειρεν ὅλον τὸν Κόσμον, ἐξαιρέτως δὲ τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον.
 Κοιτᾷ δὲ εἰς τὴν ἁμαρτίαν τὴν προπατορικὴν προσετέθησαν καὶ τὰ προαιρετικὰ ἁμαρτή-
 ματα τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπου· ὅθεν αὐτὰ ὅλα ἠχρεώσαν καὶ σχεδὸν ἠφάνισαν ὅλον τὸ γένος
 τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον „Τὸ παλαιόμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφα-
 „νισμῷ“ (Ἑβρ. ἡ. 13.) Ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶπε τὸ γνωρικὸν τῆτο·
 „Σύνεστι τοῖς ἐτοίμοις εἰς φθορὰν ἡ παλαιώσις“ (Ὁμιλ. εἰς τὴν δεκάτην Κυριακ. τῇ Λυκᾷ).
 Ὁ δὲ Χρυσορρήμων φανερώνει τὸ γῆρας τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν νεότητα τῆς χάριτος καὶ
 ἀρετῆς ἐγράφε· „Δακρύσαι μοι λοιπὸν ἔπεισι καὶ στενάξαι μέγα, ὅταν ἐννοήσω πόσῃν
 „μὲν ἡμᾶς ἀπαιτεῖ φιλοσοφίαν ὁ Παῦλος, πόσῃ δὲ ἑαυτοὺς ἐξεδάκναμεν ραθυμία, μετὰ
 „τὸ Βάπτισμα ἐπὶ τὸ πρότερον ἐπανιόντες γῆρας καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς χάριτος νεότητα·
 „καὶ γὰρ τὸ χρημάτων ἐραῖν, καὶ τὸ δουλεύειν ἐπιθυμίαις ἀτόποις, καὶ πᾶσα ἀπλῶς
 „ἁμαρτία παλαιοῦν εἴωθε τὸν ἐργαζόμενον· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς
 „ἀφανισμοῦ· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὕτω σῶμα ὑπὸ χρόνων παραλελυμένον ἰδεῖν, ὥς
 „ψυχὴν ὑπὸ ἁμαρτημάτων πολλῶν σαθρουμένην καὶ καταπίπτουσαν· καὶ γὰρ εἰς ἐσχά-
 „την ληραδίαν ἐξάγεται λοιπὸν ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἄσημα φθεγγομένη, καθάπερ οἱ γε-
 „γηρακότες καὶ παραπαίοντες, καὶ κορυζῆς (ἥτοι μύξας) ἀναπεπλησμένη καὶ παραπλη-
 „ξίας πολλῆς καὶ λήθης, καὶ λήμας (ἥτοι τσίμπλας) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσα, καὶ
 „ἀνθρώποις βδελυρὰ καὶ τῷ Διαβόλῳ εὐχέριωτος· καὶ γὰρ τοιαῦται αἱ τῶν ἁμαρτωλῶν
 „ψυχαί, ἀλλ' οὐχ αἱ τῶν Δικαίων, ἀλλὰ νεάζουσι καὶ σφριγῶσι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ
 „ἡλικίᾳ εἰσὶ διαπαντός, πρὸς ἅπασαν μάχην καὶ πάλιν αἰεὶ παρεσκευασμέναι·
 „αἱ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν οὔτε ὀρῶσιν ὑγιαῖς, οὔτ' ἀκέουσιν εὐληκρινῶς, οὐ φέγγονται ἐναρ-
 „θρα, ἀλλὰ πολλῆς γέμεισι τῆς λυγρῆς, καὶ πολὺν ἐν τῷ στόματι περιρρέοντα τὸν σίελον
 „περιφέρουσι· καὶ εἶθε σίελον· καὶ οὐδὲν ἦν ἄτοπον· νυνὶ δὲ παντὸς βορβόρου ῥήματα
 „δυσωδέστερα προΐενται“ (Λόγῳ 1. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους).
 Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεοπέσιος οὗτος Μουσουργός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ
 λέγει· „ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ μὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασίν Σου ἀνεκαινούργω-
 σας τὸν Κόσμον· ἥτοι τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον, ὅστις ἐγήρασε καὶ ἐπαλαιώθη ἀπὸ
 τὰς πολλὰς ἁμαρτίας. Ἀφ' οὗ δὲ οὕτω τὸν ἀνεκαινούργωσας, ἀνέβης εἰς τὰ οὐράνια κα-
 θήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν ἰεφέλην· ὅθεν ἐπειδὴ τοιοῦτον μέγα καὶ Θεοπρεπὲς ἔργον
 ἐποίησας, τὸ ὁποῖον εἶναι μόνου τῷ Θεῷ ἰδίων, διὰ τοῦτο ἅς ἦναι δόξα εἰς τὴν δόξαν Σου·
 ἅς ἦναι δεδοξασμένη ἡ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανούς ἐνδοξὸς Σου Ἀνάληψις.

Τροπάριον.

„Δεσπότην ἐκύνσας πάντων, Παράμωμε Δέσποινα, τὸν πάθος
 „ἐκούσιον καταδεξάμερον, καὶ ἀμελήθοντα πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
 „ρα, ὅμ περ οὐ κατέλιπε, καὶ σάρκα εἴληφε.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἰώβ λέγοντα· „Εγὼ „δειθῆσομαι Κυρίου· Κύριον δὲ τὸν πάντων Δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιῶντα μεγά-
λα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν ἔκ ἐστιν ἀριθμὸς“. (Ἰώβ. ε'. 8.) Ὅθεν
ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Σὺ, Παρθένε Πανάμωμε ἢ ἀνωτέρα κάθε
μώμου καὶ ἐλαττώματος, ὡς εἶπεν ὁ Σολομὼν ἐν τῷ ᾠσματι· „Ὅλη καλὴ ἢ πλησίον με,
„καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί“. (ᾠσμ. δ'. 7.) Σὺ ἐπειδὴ συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν
Δεσπότην τῶν ἀπάντων, ὅστις μόνος εἶναι ὁ Θεὸς, ἀκολουθῶς ἔγινες καὶ Σὺ Δέσποινα
τῶν ἀπάντων· χετικά γὰρ εἶναι ταῦτα ἀναμεταξύων, καὶ ὅποια ἤθελε γεννήσῃ Δεσπότην,
Δέσποινα γίνεται καὶ αὐτὴ ὡς Μήτηρ Δεσπότη. Εἶτα ἐπιφέρει ὁ ᾠματογράφος ὅτι ὁ Δε-
σπότης αὐτὸς τῶν ἀπάντων κατεδέχθη νὰ λάβῃ πάθος θεληματικὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν
ἀνθρώπων, καὶ μετὰ τὸ πάθος νὰ ἀναβῇ διὰ τῆς σημερινῆς ἐνδόξου τε ἀναλήψεως εἰς τὸν
κατὰ φύσιν μὲν ὄντα ἰδικόν του Πατέρα, κατὰ χάριν δὲ γεγονότα Πατέρα ἰδικόν μας.

Τοῦτον γὰρ τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ἰδικόν του Πατέρα δὲν ἀφῆκεν, οὔτε ἐχωρίσθη ἀπὸ
αὐτὸν ὁ Μονογενὴς του Υἱὸς, ἀν καὶ σάρκα προσέλαβε· μέινας γὰρ ἀνεκφοίτητος ἀπὸ τῆς
κόλπου τοῦς Πατρικοῦς καθὼς Θεὸς, ἔγινεν ἄνθρωπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· ἐπειδὴ
τῶν σωμάτων εἶναι ἴδιον νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὡς περιγραπτῶν, ἀλλ' ὅχι
καὶ τῆς ἀπεριγραπτῆς καὶ ἀπεριορίστου καὶ ἀχωρήτου Θεότητος· ὅθεν καὶ λέγεται ἐν ἱε-
ραῖς ᾠμασιν· „Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καὶ τῶν ἄνω οὐδόλως ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λό-
„γος· συγκατάβασις γὰρ Θεϊκὴ, οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονεν“. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ
πίνακι εἰς τὴν λέξιν Καταβάσεις Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν λέξιν Κατάβασις.

Ὡδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

„Επάρατε πύλας οὐραρίου· ἰδοὺ παραγέγομε Χριστὸς ὁ Βασι-
„λεὺς καὶ Κύριος (1), σῶμα φορέσας γῆιμον, ταῖς ἀνωτέραις ἔλε-
„γοις Δυναμέσιν αἱ κατώτεραι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι Τροπάριον
τὸ λέγον „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“, κατὰ τὴν Δ'. Ὡδὴν· καὶ
ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν· κατὰ λέ-
ξιν δὲ μόνον ἐρμηνεύομεν αὐτό. Λέγει λοιπὸν ὁ ᾠματογράφος· Αἱ κατώτεραι Δυνάμεις
τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Σηκώτατε καὶ ὑψηλοτέρας ποιήσατε τὰς πύλας
τοῦ Οὐρανοῦ· ἐπειδὴ ἰδοὺ ἔρχεται διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, σῶμα φορῶν ἄν-
θρώπινον· ὅθεν χρειάζεται νὰ ἔμβῃ βασιλικῶς με προπομπὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Τροπάριον.

„Ζητήσας, Χριστέ, τὸν πλαυηθέντα ἀπάτη τοῦ ὄφους Ἀδὰμ ὡς
„τοῦτον ἐνδυσάμενος, ἀνῆλθες καὶ ἐκάθισας ἐκ δεξιῶν ὡς σύμ-
„θρονος Πατρὸς, ὑμνούμῳ Ἀγγέλων Σε (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „Ὁ Βασιλεὺς τῆς Κτίσεως“.

(2) Ἐν ἄλλοις „Ἀγγέλων Σου“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἔλεγε περὶ τοῦ ἔχοντος τὰ ἑκατὸν πρόβατα· „Ἐπὶ τὰ ὅρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον“ (Ματ. ιη. 22.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐζήτησας τὸν ὑπὸ Σοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον τὸν Ἀδὰμ, ὃς τις ἐπλανήθη ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ ὄφιος Διαβόλου, καὶ ἦτον ὡς τὸ χαϊμένον πρόβατον μέσα εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρτίας. Ἀφ' οὗ δὲ εὔρες αὐτὸν, ἐφόρεσας ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός Σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ· καὶ οὕτω κατ' αὐτὴν παθὼν καὶ ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβης μαζί με αὐτὴν καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς ὡς ὁμόθρονος ὑπάρχων καὶ ὁμότιμος αὐτοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, γεγωνὼς δὲ τοιοῦτος καὶ κατὰ τὴν προσληφθεῖσαν ὑπὸ Σοῦ ἀνθρωπότητα. Τὴν τοιαύτην δὲ ἀνάβασιν εἰς τὰς Οὐρανοὺς καὶ ἐκ δεξιῶν καθεδρῶν Σὺ ὕμνησαν καὶ ἐδοξολόγησαν οἱ Ἅγιοι Ἀγγελοι.

Διὰ τί δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐπλανήθη καὶ ἠπατήθη, εἰς καιρὸν ὅπου λέγει ὁ Παῦλος „Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν“ (ἀ. Τιμ. β'. 14.) ἡ γὰρ Εὐὰ ἀμέσως ἠπατήθη ἀπὸ τὸν ὄφιν Διαβόλου· ὃθεν καὶ ἔλεγε (ἀ. Τιμ. β'. 14.) ὁ ὄφιν ἠπάτησέ με καὶ ἔφαγον· (Γέν. γ'. 13.) ὁμοίως ἠπατήθη καὶ πρὸς τὸν Θεόν „Ὁ ὄφιν ἠπάτησέ με καὶ ἔφαγον“ (Γέν. γ'. 13.) ὁμοίως ἠπατήθη καὶ ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· ὁ δὲ Ἀδὰμ οὔτε ἀπὸ τὸν Διαβόλου ἠπατήθη ἀμέσως, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Τί δὲ ἡμεῖς εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα; Ὅτι ἂν καὶ δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διαβόλου, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ ὁμως ἐπίσθη εἰς τὰ λόγια τῆς Εὐας καὶ ἔλαβε τὸν καρπὸν ὅπε ἐκείνη τῷ ἔδωκε, διὰ τοῦτο ἐμέσως διὰ τῆς γυναικὸς του ἐδέχθη τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου, καὶ ὑπεύθυνος εἰς τὴν παράβασιν ἔγινεν· ἐπίστευσε γὰρ περισσότερον εἰς τὰ λόγια τῆς γυναικὸς του, παρὰ εἰς τὰ λόγια τοῦ Πλάστου Θεοῦ του.

Τροπάριον.

„Ἡ γῆ ἐορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται καὶ ὁ Οὐρανὸς τῇ Ἀναλήψει σήμερον τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως, τοῦ προφανῶς ἐμώσαρτος τὰ διεστῶτα βουλήματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι χαροποιὸν καὶ χορευτικόν· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι σήμερον ἡ γῆ μὲν ἐορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται δὲ ὁ Οὐρανὸς διὰ τὴν Ἀναλήψιν τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως. Γῆν δὲ καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει ἡ τὰ ἄψυχα καὶ ἄλογα στοιχεῖα τῆς γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, ἥτις εἶναι συνειδισμένη εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Προφῆτας, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸν Δαβὶδ, ποτὲ μὲν λέγοντα „Εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιᾶσθαι ἡ γῆ“ (Ψαλ. γα. 4.) ποτὲ δὲ „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ“, (Ψαλ. γζ'. 9.) καὶ ἄλλα ὅμοια, ὡς πολλάκις εἶπομεν· τόσον γὰρ ὑπερβολικὴ ἐστάθη ἡ ἐκ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου προξενουμένη χαρὰ, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα ἐδύνοντο νὰ χαροῦν· καὶ ὄχι μόνον τὲτο, ἀλλὰ καὶ νὰ χορεύουσιν. Ἡ γῆν καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους, καὶ τοὺς ἐν Οὐρανῷ Ἀγγέλους. Διὰ τί δὲ αὐτὰ ἐχάρησαν; Ἐπειδὴ ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς Χριστὸς διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως ἠνώσε μετὰ τὸ θεῖόν αὐτοῦ καὶ παντοδύναμον θεῖλημα προφανῶς· ἥτοι φανερώς καὶ πραγματικῶς, τὰ δύο μέρη ὅπου ἦτον χωρισμένα καὶ μεμακρυσμένα ἀναμεταξύτων. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά; Ἦτον ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ οἱ ἐν τῷ Οὐρανῷ Ἀγγελοι, καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι· πρὸ γὰρ τῆς Ἀναλήψεως ἦτον χωρισμένοι οἱ Ἀγγελοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἔβλεπον τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραιτήσων τὴν προσκύνησιν τοῦ ἀληθινῆ Θεοῦ, καὶ νὰ προσκυνοῦν ἄψυχα εἰδῶλα καὶ κακοποιούς Δαίμονας. Ἀφ' ὧ δὲ

ὁ Κύριος ἀνελήφθη καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὰς Οὐρανὸς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τότε οἱ πρῶτον κεχωρισμένοι τῶν ἀνθρώπων Ἀγγελοι ἠνώθησαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ φίλοι ἄλλοι ἐγένοντο.

Τροπάριον.

„Θαράτου τεκοῦσα καθαίρετὴν τὸν μόρον ἀθάνατον Θεόν, Παρ-
„θερομήτορ Πάραγμε, τοῦτον αἰεὶ ἰκέτευε, τὰ θανατοῦρτα πάθῃ
„με ἀπομεκρῶσαι καὶ σῶσαί με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς νὰ νεκρωθοῦν τὰ πάθη ὅπερ τὸν θανατοῦσι κατὰ τὴν φύσιν· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Παρθένε καὶ Μήτηρ ὁμοῦ· ἐν σοὶ γὰρ ἠνώθησαν παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν τὰ δύο ἄκρα ἐναντία, παρθενία καὶ μητρότης· ὦ Πάναγνε· καθαρωτάτη καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν φύσιν, γεμάτη ἀπὸ κάθε ἀγνείας καὶ καθαρότητος, Σὺ ἐγέννησας τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ὄντα ἀθάνατον. Μόνον δὲ τὸν Θεὸν εἶπεν ἀθάνατον· διότι ἂν καὶ οἱ Ἀγγελοι καὶ αἱ ψυχαὶ ἦναι ἀθάνατοι, ἀλλὰ τὴν ἀθανασίαν ἔχουσιν ἐκ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος περὶ τοῦ Θεοῦ „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν“ (ἀ. Τιμ. σ'. 16.).

Οὗτος λοιπὸν ἀθάνατος ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων καθὼς Θεός, ὕστερον ἐσαρκώθη καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος θνητὸς ἀπὸ τὴν καθαρωτάτην κοιλίαν σου· καὶ παθὼν καὶ ἀποθανὼν, κατήργησε καὶ ἠφάνισε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου του· ἐπειδὴ γὰρ „Ὁ Θεὸς θάνατον ἔξ ἀρχῆς οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ φθόνῳ Διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον“, ὡς λέγει ὁ Σολομών, (Σοφ. α'. 13.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ μέσον τὸν θάνατον, διότι δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν του, ἀλλὰ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου· ὅθεν λέγει διὰ τοῦ Ὡση „Ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“. (Ὡσ. ιγ'. 13.) Τοῦτο δὲ θέλει ἔλθει εἰς ἑκβασιν ἐν τῇ κοινῇ Ἀναστάσει, ὅταν πάντες οἱ νεκροὶ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν, καὶ ὁ θάνατος μέλλει τελείως νὰ καταργηθῇ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος „Ἐσχάτος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος“ (ἀ. Κορ. ιε'. 26.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἵνα αὕτη παρακαλῇ πάντοτε τὸν τῷ θανάτῳ καθαίρετὴν Υἱόν της, νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθη ὅπου τὸν θανατοῦν κατὰ τὴν φύσιν, ἥτις, ἂν καὶ ἦναι ἀθάνατος, θανατοῦνται ὁμως ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀμαρτίας· ὅθεν ὁ Παῦλος εἶπε· „Τὰ ὀφάνια τῆς ἀμαρτίας, θάνατος“. (Ῥωμ. σ'. 23.) Καὶ ἂν ὁ ἐμπαθὴς ἄνθρωπος ζῇ κατὰ τὸ σῶμα, ὅπερ εἶναι ζωὴ ψευδὴς καὶ ὄχι εἰληθινὴ, κατὰ τὴν φύσιν ὁμως εἶναι νεκρὸς καὶ τεθανατωμένος· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος τὴν σπαταλῶσαν χήραν εἶπεν ὅτι „Ζῶσα τέθνηκε“ (ἀ. Τιμ. ε'. 6.).

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει· „Πάθος λέγεται καὶ τὸ σωματικόν, ὡς τὰ νοσήματα καὶ τὰ ἔλκη, καὶ τὸ ψυχικόν, ὡς ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς· ἐκ τῆς ἐνεργείας δὲ γίνεται πάθος· ἐνέργεια μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ κατὰ φύσιν κίνησις, πάθος δὲ ἡ παρὰ φύσιν· παραδείγματος χάριν, τῆς καρδίας ἡ μὲν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς κίνησις, φυσικὴ καὶ ὁμαλὴ οὖσα, ἐνέργεια ἐστίν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς παλμούς, ἀμετρος οὖσα καὶ οὐ κατὰ φύσιν, πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ ἐνέργεια· οὐ πᾶσα δὲ κίνησις τοῦ παθητικοῦ πάθος καλεῖται, ἀλλ' αἱ σφοδρότεραι καὶ εἰς αἵσθησιν προβαίνουσαι· αἱ γὰρ μικραὶ καὶ ἀνεπαίσθητοι οὐδέπω πάθη εἰσὶ· δεῖ γὰρ ἔχειν τὸ πάθος καὶ μέγεθος ἀξιόλογον“. (Βιβλ. β'. κεφ. λθ'.) Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Νεμέσιος.

Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Μελωδὸς νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθη τοῦ Υἱοῦ τῆς Θεοτόκου· ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι σκληρὰ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ, καὶ δυσκαταγνώιστα· ὅθεν χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ νὰ νεκρωθῶσι δὲν δύνανται. Εἶπε δὲ ὅχι νὰ τὰ νικήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὰ νεκρώσῃ τελείως ὁ Χριστός, ὥστε πλέον νὰ μὴ ενεργοῦν εἰς αὐτόν· ταῦτόν εἰπὲν, παρακαλεῖ νὰ χαρίσῃ ἀπάθειαν εἰς αὐτόν ὁ Χριστός· ἡ ἀπάθεια δὲ αὕτη εἶναι σωτηρία ψυχῆς· διὰ τοῦτο

τοῦτο καὶ ἀκολουθῶς εἶπε· „Τὰ θανατοῦντα πᾶσιν με ἀπονεκρῶσαι καὶ σῶσαι με“· κα-
θότι ἡ ἐμπαθὴς ζωὴ εἶναι θάνατος καὶ ἀπώλεια ψυχῆς, μᾶλλον δὲ, χειροτέρα ἀπὸ τὸν
θάνατον· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· „Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικράν“· (Σειρ. λ'. 16.)
ἐπειδὴ χωρίζει αὕτη τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι ἡ ἀληθὴς ζωὴ· ὅθεν εἶπεν ὁ
Θεοφόρος Μάξιμος· „Μέχρι τότε τούτου (ἦτοι τοῦ Θεοῦ) καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέ-
„μιοι, καὶ πισταῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθωσιν ἀτιμίας
„δουλεύειν βουλόμεθα“· (Κεφ. μδ'. τῆς Γ'. ἐκατονταδ'. τῶν Θεολογικ.) Διὰ τοῦτο καλὰ
εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Σοφὸν τὸ ἀπονεῦσιν εὐ μᾶλλον πειρᾶσθαι τὰ πᾶσιν, καὶ
„εἰ ἐν ψιλαῖς ἔτι ταῖς ἐπιθυμίαις ὀρῶτο συμβαίνοντα“· (Σελ. 1033. τῆς Πεντατεύχ.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Καθήμενος ἐν δόξῃ.

„Ἰησοῦς ὁ ζωοδότης, προσλαβὼν ἑοὺς ἡγάπησεν, Ἐλαιῶν Ὅρος ἁ-
„μεισι, καὶ τούτους εὐλόγησε, καὶ τοὺς πατέρας μετέλη ἐποχού-
„μενος κόλπους ἔφθασεν, οὓς οὐδαμῶς καταλέλοιπεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λευκᾶς δὲν φανερώνει καθαρῶς ὅτι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνε-
λήφθη ὁ Κύριος· δηλοῖ δὲ τοῦτο δι' ἄλλης λέξεως· εἶπε γάρ· „Ἐξήγαγε δὲ (ὁ Κύριος)
„αὐτοὺς (τοὺς μαθητὰς) ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγη-
„σεν αὐτοὺς, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετα
„εἰς τὸν Οὐρανόν“· (Λουκ. κδ'. 50.) Λέγων δὲ ὅτι ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἔξω εἰς Βηθανίαν,
ἐφατέρωσε τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσόκεφαλος Μακάριος, ἐπειδὴ ἡ Βη-
θανία πλησιάζει εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Εἰς δὲ τὰς Πράξεις καθαρῶς φανεροῦται τὸ
ὄνομα τοῦ Ὁρους τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀναγκάτως συνάγεται ἡ ἀπὸ τοῦ Ὁρους ἐκεῖνου τοῦ
Κυρίου ἡ Ἀνάληψις. Ἐπειδὴ γάρ ὁ ἴδιος Λευκᾶς λέγει ἐκεῖ περὶ τῶν Ἀποστόλων· „Τότε
„ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ Ὁρους τῆς καλουμένου Ἐλαιῶνος“, (Πράξ. α'. 12.) διὰ
τοῦτο ἀναγκάτως συμπεραίνεται ὅτι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνελήφθη ὁ Κύριος· ὅθεν
μετὰ τὴν Ἀνάληψιν ἐκεῖθεν ἐγύρισαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ.

Τούτων ὅπως εἰρημέων, λέγει ὁ Ὑμνογράφος· Ὁ ζωοδότης Ἰησὺς ὁ γλυκύς καὶ πρᾶγμα
καὶ ὄνομα, λαβὼν μαζίτου τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, τοὺς οὗτοις ἡγά-
πησεν ἀπὸ καρδίας, καθὼς ὁ φιλόστοργος Πατὴρ ἀγαπᾷ τὰ φίλτατα τέκνατου, ἀνέβη
ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ σηκώσας τὰς ἀγίας τοῦ χεῖρας, εὐλόγησεν αὐτοὺς,
καὶ οὕτω καθήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην, ἔφθασε μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήμματος,
ἕως εἰς τοὺς κόλπους τοὺς πατρικούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν ἐχωρίσθη, ἀν καὶ ἔγνωεν ἀν-
θρώπος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν (Λόγ. α'.)· „Κατέβη
„δὲ εἶπον καὶ ἀνέβη, οὐ περιγράφων τὸν ἀκατάσχετον τόπον, οὐδὲ ἐν μέρει τὸν πανταχῶς
„κανονίζων, ἀλλὰ τῷ τῆς οἰκονομίας λόγῳ τὸν ἀκατάληπτον ἐφθάσθαι πιστεύων· οὔτε
„γὰρ κατελθὼν ἔλιπε τὸν Οὐρανόν, οὐδὲ ἀναβὰς καὶ τῆς γῆς χωρισθεὶς, ἀφῆκεν ἡμᾶς·
„Οὐρανὸν γὰρ καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος“. Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος·
„Ὡς περ δὲ κατήλθεν οὐ μεταβάς, ἀλλὰ συγκαταβάς, οὕτως ἐπανέρχεται πάλιν, οὐ τῇ
Θεότητι μεταβαίνων, ἀλλ' ἐνθρονίζων αἰὶν τὴν ἡμετέραν, ἣν ἀνέλαβε φύσιν“. (Λόγ. α'. εἰς
τὴν Ἀνάληψιν) Διὰ τί δὲ εὐλόγησε τὰς Μαθητὰς τοῦ ὁ Κυρίου; Διὰ δύο αἰτία, ὡς λέγει
ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Εὐλόγησε δὲ τοὺς Μαθητὰς, τάχα μὲν καὶ δύναμιν φρουρὸν αὐτοῖς
„ἐντιθεὶς ἄχρι τῆς τοῦ Πνεύματος (ἰδοὺ τὸ ἐν), τάχα δὲ καὶ ἡμᾶς διδάσκων, ἐπειδὴ
„ἀποδημῶμεν, ταῖς εὐλογίαις τοὺς ὑφ' ἡμᾶς παρακατατίθεσθαι“ (ἰδὲ καὶ τὸ ἕτερον).

Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσόκεφαλος Μακάριος· λέγων· „Ἐπάρας
„τὰς χεῖρας εὐλόγησε· χεῖρας τὰς κοσμοποιούς καὶ παντουργούς· χεῖρας, αἷς ἐπλάσθη-
„μεν πρότερον, καὶ δι' ὧν ὕστερα ἀνεπλάσθημεν· χεῖρας, αἷς ἠπλώσε φιλανθρώπως ἐπὶ
„σταυροῦ, καὶ Ἰουδαῖοι ἀπανθρώπως τῷ ξύλῳ προσήλωσαν· χεῖρας ἐξέτεινε εἰς εὐλο-
„γίαν,

„ γίαν τὰς μηδέποτε ληγούσας τοῦ εὐλογεῖν ἡμᾶς· διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν
 „ ἀνῆρχετο, οὐκ ἐν τῷ εὐλογῆσαι καὶ καταπαῦσαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὐλογεῖν αἰεὶ καὶ εὐλογῆ-
 „ μένους τοῦ Πατρὸς ἀπεργάζεσθαι· δεξιὰ γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις· διὸ καὶ ἀρχε-
 „ ται τοῦ εὐλογεῖν ἐν τῇ ἀναβάσει, καὶ δύναμιν ἐντιθέναι εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐργασίας
 „ τῶν ἐντολῶν· καὶ τοῦ εὐλογεῖν οὐ παύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀμελήθη, καὶ ἐν
 „ τῷ ἀνέρχεσθαι ἐπευλόγει, ἵνα μένῃ διαπαντὸς εὐλογῶν τοὺς οἰκείους, καὶ τὴν ἀφθονον
 „ αὐτοῖς καὶ ἀόριστον χάριν δωρούμενος “. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀνῆλθεν
 εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, διὰ τοῦτο πιθανῶς θέλουσι τινὲς ὅτι καὶ τὰρ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθί-
 μενος τῆς Θεότητος, ἴσως ἔχει τυπουμένας τὰς παραγίας του χεῖρας ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς με-
 σχῆμα εὐλογίας, ἵνα πάντοτε εὐλογῇ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· τὸ ὅποιον τοῦτο φαί-
 νεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων ὅτι φρονεῖ καὶ ὁ ῥηθεὶς Χρυσοκέφαλος.

Τροπάριον.

„ Κόσμος ὅλος ἐορτάζει ὁρατὸς καὶ ἀόρατος ἐν ἀγαλλιάσει· "Αγ-
 „ γελοι σκιρτῶσι καὶ ἄνθρωποι, δοξολογοῦντες ἀπαύστως τὴν 'Α-
 „ μάλην τοῦ σαρκὶ ἐμωθέμετος ἡμῖν ἀγαθότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁλος ὁ Κόσμος τόσο-
 ὁ ὁρατὸς καὶ φαινόμενος, ὅσον καὶ ὁ ἀόρατος καὶ ἀφανὴς, ἐορτάζει σήμερον μετὰ χαρὰν καὶ
 ἀγαλλίασιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ ἀόρατῷ Κόσμῳ κατοικοῦντες Ἀγγελοι ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν
 χορεύουσιν· ὁμοίως καὶ οἱ ἐν τῷ ὁρατῷ Κόσμῳ κατοικοῦντες ἄνθρωποι· οἱ μὲν Ἀγγελοι,
 διότι ἀπέλαβον καὶ αὐτοὶ τὴν χρεῖαν ὅπου εἶχον διὰ μέσου τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου·
 ἔφη γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν τῇ ξα'. ἐρωταποκρίσει περὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων·
 „ Ἐδέοντο καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας “. οἱ δὲ ἄνθρωποι χορεύουσι,
 διότι βλέπουσι τὴν ἀνθρωπίνην αὐτῶν φύσιν, τὴν καταβᾶσαν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς
 γῆς διὰ τὴν παράβασιν, νὰ ἀναβαίῃ σήμερον εἰς τὸν Οὐρανόν, νὰ καθίῃ εἰς τὰ δεξιὰ
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ νὰ προσκυνῇται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως· ὅθεν διὰ τὰ αἷτια
 αὐτὰ καὶ Ἀγγελοι καὶ ἄνθρωποι δοξολογοῦσιν ἀκαταπαύστως τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου,
 ὅς τις ἀπὸ μόνῃ τὴν ἀγαθότητά του ἐνώθη κατὰ σάρκα μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
 διαμένει μετ' αὐτὴν ἀχώριστος εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Τροπάριον.

„ Λύσας κράτος τοῦ θανάτου ὡς ἀθάνατος Κύριος (1), τὴν ἀθα-
 „ ρασίαν πᾶσιν ἐδωρήσω, Φιλάνθρωπε, καὶ ἀμελήθης ἐν δόξῃ
 „ καθορώμετ' Σε (2) τῶν σεπτῶν Μαθητῶν, Ἰησοῦ παρτοδύμαμε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰδίωμα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης εἶναι νὰ ἀποθνήσκουν οἱ φίλοι ἕνας διὰ τὸν ἄλλον· ὅθεν
 ὁ Κύριος ἔλεγε· „ Μείζονα ταύτης ἀγάπην ἔδεῖς ἔχει, ἵνα τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ
 „ τῶν φίλων αὐτοῦ “. (Ἰω. ιε'. ιβ'.) Καὶ ὁ Δαβὶδ ἀφ' οὗ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ του
 μὲν κατὰ φύσιν, ἐχθρῶ δὲ κατὰ προαίρεσιν ὄντος Ἀβεσσαλώμ, ταῦτα μετὰ θρήνων ἔλεγε·
 „ Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ! Υἱέ μου, Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ! τίς δόξῃ τὸν θάνατόν με ἀντί σου;
 „ ἐγώ

(1) Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Κύριε “.

(2) Οὕτω γράφεται ἐν τοῖς χειρογράφοις· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Καθορώντων Σου “.

„ ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, Ἀβεσσαλαὴμ Ἰιέ μου Ἰιέ μου “! (β'. Βασιλ. ιη'. 33.) Τοῦτο τὸ ἰδίωμα τῆς ἀγάπης ἐφύλαξε διὰ τῶν ἔργων ὁ Δεσπότης Χριστός· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς τὰ κατὰ τὴν δημιουργίαν τέκνα τοῦ ἐπέσαμεν εἰς τὸν θάνατον διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, τούτου χάριν ὁ φιλοστοργότατος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Κύριος δὲν μᾶς ἀφῆκε παντοτινὰ νὰ κυριεύμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ συμπονέσας τὴν συμφορὰν μας, ἔλαβε καθὼς ἄνθρωπος θάνατον, καὶ θάνατον ἄτιμον καὶ σταυρικόν διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἰδικήν μας, καὶ οὕτω διὰ τὸ θάνατον ἐλύτρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κράτος καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ θανάτου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεὸς Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· ὦ φιλάνθρωπότατε Δέσποτα, Σὺ ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ σάρκα, ἔλυσας τὸ κράτος τοῦ θανάτου· μετὰ τὸ νὰ ἦσαι γὰρ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, δὲν ἐδύνετο ὁ θάνατος νὰ Σε κυριεύσῃ, καθὼς ἐκυρίευσεν τοὺς ἄλλους ψιλοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἐλύθη ὑπὸ Σοῦ τὸ κράτος καὶ ἡ τυραννία του· ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Ὁν ὁ Θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου· καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῆς“. (Πράξ. β'. 24.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· Ἀφ' ἧς Σὺ, φιλάνθρωπε, ἔλυσας τὴν τυραννίδα τοῦ θανάτου, ἐχάριτες εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀθανασίαν καὶ ζωὴν· πάντες γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσεβεῖς ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν καὶ νὰ ζωοποιηθοῦν, καὶ ἂν ἡ ἀνάστασις ἐκείνων εἶναι εἰς καταδίκην των. Ἀνασηθεῖς λοιπὸν Σὺ, Παντοδύναμε Ἰησοῦ, καὶ ἀπαθανατισθεῖς, ἀπαθανατίσας δὲ καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀνελήφθης μὲ δόξαν εἰς τὰς Οὐράνους ἐνώπιον τῶν ἁγίων Σου Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, οἱ τινες βλέποντές Σε ἀναλαμβάνομενον, ἐπληροφορήθησαν περὶ Σοῦ, καὶ οὕτως ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσόλυμα χαίροντες.

Τροπάριον.

„Μακαρία ἡ κοιλία Σου, Παράμωμε, γέγομε· τὸν γὰρ τὴν κοιλίαν
„ἄδου παραδόξως κερώσαρτα ἀερμηνεύτως χωρῆσαι κατηξίωσαι·
„ὅμ ἰκέτευε σῶσαι ἡμᾶς τοὺς ὑμνοῦρτάς Σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίζεται ὁ Θεὸς Ὑμνογράφος ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λεκάν· ἱστορεῖ γὰρ αὐτὸς ὅτι μία Θεοφιλεστάτη γυνή, ἀκούουσα τὸν Κύριον νὰ διδάσκῃ τοὺς λαοὺς μετὰ τὴν οὐράνιον καὶ γλυκυτάτην διδασκαλίαν του, τόσον ἐθέλχθη ἡ καρδιά της ἀπὸ τὰ χαριτωμένα του λόγια, ὥστε δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτὸν της, ἀλλὰ ἐν τῷ Μεταξὺ τῆς διδασκαλίας ἐσήκωσε μίαν μεγάλην φωνὴν καὶ εἶπε· „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιτάσασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας“· ὁ δὲ Κύριος βεβαιῶν τὰ λόγια ταῦτα τῆς γυναικὸς, ἀπεκρίθη· „Μενοῦνγε“ (ἦτοι ἀληθῶς εἶπας ὅτι εἶναι μακαρία ἡ κοιλία ὅπου μὲ ἐβάστασε (1)). Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς, ἀποτείνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· ὦ Παράμωμε, μακαρία καὶ εὐτυχὴς ἔγινεν ἡ κοιλία Σου· ἐπεὶ Σὺ ἠξιώθης νὰ χωρέσῃς μέσα εἰς αὐτὴν ἐκεῖνον ὅπου ευκαίρως τὴν κοιλίαν τοῦ Ἄδου· ἀερμηνεύτως δὲ τοῦτον ἐχώρεσας· ἐπεὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ τοιοῦτον Μυστήριον. Πῶς γὰρ

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος συγκρίνων τὴν γυναῖκα ταύτην μετὰ ἡμᾶς, οὕτω λέγει· „Εἰ γὰρ ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀνάγραφτος εὐ-
„γνώμων γυνή, τῶν σωτηρίων τῶ Κυρίου λόγων προσ-
„ολίγον ἀκούσασα, τῇ Μητρὶ τούτου τὸν μακα-
„ρισμὸν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἐπέρασεν, καὶ ὑψώ-
„σασα τὴν φωνὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ ὄχλου, καὶ πρὸς
„Χριστὸν εἰπούσα· „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιτά-
„σασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας· ἡμεῖς οἱ πάν-
„τα τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς παρ' αὐτοῖς ἀνά-

„γραπτα ἔχοντες, καὶ μὴ τὰ ῥήματα μόνον, ἀλλὰ
„καὶ δαύματα, καὶ σὰ παθήματα, καὶ τὴν δι' αὐ-
„τῶν ἐκ νεκρῶν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐγερσιν, καὶ
„ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν ἀνάληψιν, καὶ τὴν διὰ του-
„τῶν ἐπηγγελμένην ἡμῖν ζωὴν ἀθάνατον καὶ σωτη-
„ρίαν ἀμεταποίητον, πῶς οὐκ ἀνυμνήσομεν καὶ μα-
„καρίσομεν ἀδιαλείπτως τὴν Μητέρα τοῦ Χορηγοῦ
„τῆς σωτηρίας, καὶ τῷ Δοτήρῳ τῆς ζωῆς;“ (Λό-
„γος β'. εἰς τὰ Εἰσόδια, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τοῦ καρ-
„ποῦ τοῦ δένδρου γινώσκειται).

ὁ ἀχώρητος τῷ παντὶ ἐδυνήθη νὰ χωρέσῃ μέσα εἰς κοιλίαν γυναικός; Τοῦτο εἶναι πάν-
τη ἀκατάληπτον καὶ ἄρρητον ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ λόγον τόσον τῶν Ἀγγέλων, ὅσον καὶ
τῶν ἀνθρώπων.

Σχῆμα δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων μεταχειριζόμενος ὁ Ποιητὴς εἶπεν· Ἡ κοιλία Σε ἐχώρεσεν ἐκεῖ-
νον ὅπου εὐκαίρωσε τὴν κοιλίαν τοῦ Ἄδου μὲ τρόπον παράδοξον· κατελθὼν γὰρ εἰς αὐτὸν
ὁ Κύριος μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς, ἔδεσε τὸν Διάβολον, καὶ ἔτως ἠλευθέρωσε
τὰς ἐκεῖ κατεχομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων, καὶ πάντων τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων· ὅθεν
ἐπληρώθη τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον „ Πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
„ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε
„ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ“; (Ματ. 13. 29.) Οἰκίαν δὲ ὀνομάζει τὸν Ἄδην, καὶ
ἰσχυρὸν τὸν Διάβολον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἱκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ παρακαλεῖ
αὐτὴν νὰ δέσται τοῦ Υἱοῦ της διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς ὅπου ὑμνοῦμεν αὐτὴν τὴν τῶν τοιοῦτων
καλῶν πρόξενον εἰς ἡμᾶς γενομένην· ὁ γὰρ πρὸς τὴν Μητέρα ὕμνος εἰς αὐτὸν διαβαίνει
τὸν Υἱόν, καὶ οἰκέτος εἰς ἐκεῖνον λογίζεται.

Ὡδὴ ε΄. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

„ Νεκρώσας τὸν Θάνατον τῷ σῶι Θανάτῳ, Κύριε, λαβὼν οὖς ἡγά-
„ πησας, ἀνῆλθες τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ὅρος ἅγιον, καὶ κεῖθεν ἀρέ-
„ δραμες, Χριστέ, πρὸς τὸν Σὸν Γερμήτορα, μεφέλῃ ἐποχούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ εἰσάγει τὸν Κύριον ὁ Ὑμνογράφος ἰατρούοντα τὰ ὅμοια μὲ τὰ
ὅμοια· λέγει γὰρ πρὸς αὐτόν· Σὺ, Κύριε, ἐνέκρωσας πρότερον τὸν Θάνατον ὅπου ἐθα-
νάτονε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἁμαρτίας· ἔχων γὰρ αὐτὸς ὡς κέντρον καὶ κοι-
τάρη τὴν ἁμαρτίαν, μὲ αὐτὴν ἐκεντροῦσε καὶ ἐθανάτονε τὰς ταλαιπώρους ἀνθρώπους ὅπου
ἐπραττον τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὕτως ἐστελλε τὰ μὲν σώματα αὐτῶν εἰς τὸν τάφον, τὰς
δὲ ψυχὰς τῶν εἰς τὸν Ἄδην. Ὅθεν τὸν Θάνατον τοῦτον καὶ τὸν Ἄδην ὁμοῦ περιπαίζων ὁ
μακάριος Παῦλος ὡς ἠφανισμένους, καὶ ὡς καταπατημένους ὑποκάτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ
Κυρίου, οὕτω γράφει· „ Ποῦ σου Θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδην τὸ νῆκος; τὸ δὲ κέν-
„ τρον τοῦ Θανάτου ἡ ἁμαρτία“. (ἀ. Κορ. 15. 55.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος
ἐνθουσιῶν ἀλαλάζει κατὰ τοῦ Θανάτου καὶ Ἄδου τὸ ἐπινίκιον ἄσμα, μᾶλλον δὲ, κατὰ
τοῦ Διαβόλου τοῦ καὶ τὸν Θάνατον καὶ τὸν Ἄδην εἰς ἡμᾶς προξενήσαντος· οὕτω γὰρ φη-
σί· „ Καὶ τίς ὁ πρέπων αὐτῷ (τῷ Διαβόλῳ) παρ' ἡμῶν ἐπιτάφιος; Ποῦ σου Θάνατε τὸ
„ κέντρον; ποῦ σου Ἄδην τὸ νῆκος; τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ Ζωοποιῷ τεθανάτωσαι· ἀ-
„ πνους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνερέργητος, καὶ, εἰ τὸ σχῆμα σώξεις ὅπως, ἐν ὕψει στη-
„ λιτευόμενος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Μὲ τί δὲ ἐνέκρωσας τὸν Θάνατον, Κύριε; Μὲ τὸν ἰδικόν σου ἀναμάρτητον Θάνατον· ἐ-
πειδὴ γὰρ ὁ Θάνατος ἐθανάτονε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἁμαρτωλοὺς μὲ τὸ κέντρον
τῆς ἁμαρτίας, Σὺ δὲ ἀναμάρτητον ὄντα ἐθανάτωσε, διὰ τοῦτο ἐνίκηθι αὐτὸς ὑπὸ σου,
καὶ διὰ τὸν ἄδικον Θάνατον ὅπου ἐπροξένισεν εἰς Σε, ἐθανάτωσθι μᾶλλον αὐτός. Ἐπι-
φέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ἀφ' οὗ Σὺ, Κύριε, ἐθανάτωσας τὸν Θάνατον, ἐπῆρες ἐκεῖνους ὅπου
ἠγάπησας, ἡγουν τοὺς Ἀγίους σου Ἀποστόλους· „ Καθώς, ἔλεγεν ὁ Γλυκὺς Ἰησὺς, ἡγά-
„ πησέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς“. (Ἰω. 15. 9.) καὶ οὕτω μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἀ-
νέβης εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀνελήφθης εἰς τὸν ἰδικόν σου Πατέρα μετὰ
δόξης ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην καθεήμενος.

Τροπάριον.

„Ξέρη Σου ἡ Γέρμησις, ξέρη Σου ἡ Ἀράστασις, ξέρη καὶ Φρικτή
 „Σου, Ζωοδότα, ἡ ἐκ τῆ Ὄρους θεία Ἀνάληψις, ἢ ἐξεικορίζω
 „Ἡλίου, τέθριππος ἀμήρχετο, ἀνυμνῶ Σε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ξένον λέγεται ἓνα πρᾶγμα παράδοξον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔξω τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ διὰ τὸτο ξενίζει τὸν νοῦν ἐκείνων ὅπου τὸ ἀπούουσιν· οὕτως ὁ Σολομὼν ξένον γεῦσιν ἀνόμασε τὴν ὀρυζομήτραν ὅπου ἔπεσε μέσα εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν· „Ξένον γεῦσιν τροφὴν ἡτοιμάσας ὀρυζομήτραν“· (Σοφ. 15. 2.) οὕτω ξένον θάνατον ὀνομάζει τὸν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καταποτισμὸν τῶν Αἰγυπτίων, ὡς μὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως γεγόμενον· „Καὶ ὁ μὲν Λαὸς σου παράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ (οἱ Αἰγύπτιοι) ξένον θάνατον εὗρωσι“· (Σοφ. 15. 5.) Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὡ φύσει Ζωοδότα Χριστέ, παράδοξος μὲν καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθῃ ἡ ἐκ τῆς Παρθένου ἄσπορος καὶ ἄφθορος γέννησίς σου· παράδοξος καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθῃ ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· παράδοξος καὶ φρίκης ἀξία ἐστάθῃ ἡ ἐκ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν γενομένη σήμερον θεία Σου ἀνάληψις· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ τὸν τῶν παραδόξων καὶ ξένων ἔργων Ποιτὴν πρέπουσι τὰ ξένα καὶ παράδοξα θαύματα. Ταύτην δὲ τὴν φρικτὴν Σου ἀνάληψιν ἐπροεικονίζει ὁ Προφῆτης Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνέβη μετὰ ἄμαξαν πυρίνην, καὶ μετὰ τέσσαρα ἄλογα πύρινα, ὅχι ὁμῶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀνυμνῶν Σε τὸν φιλάμθρωπον Κύριον διὰ τῆς τοιαύτης του ἀναβάσεως· „Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλαν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνεληύθη Ἡλίου ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· (δ΄. Βασιλ. β΄. 11.) Ἐφῇ δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „Σὺ δέ μοι λοιπὸν, ἀγαπητέ, τῆς λέξεως τὴν ἀκρίβειαν σκόπησον, καὶ μὴ σε διαλάβῃ συλλαβῆς Γραφικῆς περιουσία καὶ δύναμις· μὴδὲ τῇ τῆς λέξεως παραδρομῇ τῷ Δεσπότη τὸν οἰκέτην νομίσης ισότιμον· οὐ γὰρ εἰς Οὐρανὸν Ἡλίας ἀνέρχεται, οὐδὲ διαδραμὼν τὸ στερέωμα, τοῖς ἐκείσε χωρίοις αὐλίζεται· ἀλλ’ ἀκουσον τί φησὶν ὁ ἀνάγων· „Ἐν δὲ τῷ ἀνάγειν Κύριον τὸν Ἡλίαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· ἰδὲ μικρὰ λέξις ἔστησε τὸν Ἡλίαν πρὸς τὰ ἀνω φερόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῷ Προφῆτῃ τιμηθῆναι τῷ τύπῳ· πρὸ γὰρ τοῦ Δεσπότη τοῦ οἰκέτην Οὐρανοῦ οὐχ ὑποδέχεται· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ· ἐτηρεῖτο γὰρ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχῇ διὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων Ποιτὴν ὁ Οὐρανός· Οὕτω μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Ἐιδὼ καὶ Ἡλίαν ὁ Θεὸς ἀγαθῇ ἐλπίδι εὐφρανε τοὺς ἀνθρώπους, δι’ ὧν ἀνθρώποις οὖσι τὸν τοῦ ἀέρος δρόμον ἱππήλατον ἠπλώσε“· (Λόγ. β΄. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος· „Καὶ ἀνεληύθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· τὸ δὲ, ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀμφίβολον ἔχει τὴν ἔννοιαν· τὸ δὲ, εἰς τὸν Οὐρανόν, τρανὴν δείκνυσι τὴν ἀλήθειαν“· Καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος· „Ἡλίας μὲν γὰρ αἰς εἰς Οὐρανόν· ὡσανεὶ γὰρ ἐδόκει εἰς Οὐρανόν ἀναφέρεσθαι· ὁ δὲ Σωτὴρ εἰς τὸν Οὐρανόν αὐτὸν πρόδρομος πάντων ἀνεληλύθε μετὰ τῆς ἀγίας σαρκὸς αὐτοῦ, ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ σύνεδρον αὐτὴν ἀποδείξαι τῷ Πατρὶ“· (Ἑρμην. εἰς τὸ κδ΄. τῆ Λουκᾶ). Ποῖαι δὲ ἀρεταὶ τὸν Ἡλίαν ἀνέρπασαν; Ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἰσαγγελοῦ παρθενία, κατὰ τὸν ἅγιον Νεῖλον λέγοντα· „Προσευχὴ τὸν Ἡλίαν θεϊκὴ ἀξία ἐτίμησεν· . . . ὅς τις πάσης ἀσκήσεως ἀρχηγὸς γενόμενος, πρῶτος ἡμῖν τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἰσαγγελοῦ ἀγαμίαν ὑπέδειξε, δι’ ἣν περ καὶ πυρίνῳ ἄρματι ἠρπάγη“· Ποῦ δὲ τὰρᾶ εἶναι ὁ Ἡλίας; Ὁ μὲν ῥηθεὶς Νεῖλος καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος θέλουσι νὰ εὕρισκται εἰς τὸν αἰθέρα, ὅς τις εἶναι ἀνώτερος μὲν τῷ ἀέρος, κατώτερος δὲ τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει νὰ εὕρισκται εἰς τὸν ἐπίγειον Παράδεισον. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος·

„Ὡς-

„Ὡς περ δὲ ἀναστάσεις πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως πολλαὶ γεγόνاسι (ἐπτα διλ.),
 „οὕτω καὶ πολλαὶ ἀναλήψεις πρὸ τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως· καὶ Ἰερεμίαν γὰρ τὸν Προφήτην
 „ἀνέλαβε πνεῦμα, καὶ τὸν Ἀββακούμ ἄγγελος (1)· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ὁ Ἡλίας
 „ἄρματι πυρὸς ἀναληφθεὶς ἀναγέγραπται· ἀλλ' οὐδ' οὗτος ὑπερέβη τὴν περίγειον λῆξιν,
 „ἀλλ' οἷόν τις μετάθεσις ἦν ἡ ἐκάστου τούτων ἀνάληψις, ἀπὸ γῆς αἵρουσα καὶ τῶν πέ-
 „ρὶ γῆν οὐκ ἐξάγουσα· καθάπερ καὶ οἱ ἀναστάντες ἐκεῖνοι πάλιν εἰς γῆν ὑπέστρεψαν,
 „τελευτήσαντες ἅπαντες“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Ὅρῳσιν ἐφθέγγοντο τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι· Ἄνδρες Γαλι-
 „λαῖοι, τί θαμβεῖσθε τῇ Ἀναλήψει τῆ Ζωοδότου Χριστοῦ; ὅτος ἤξει
 „πάλιν ἐπὶ γῆς κρῖναι Κόσμον ἅπαντα ὡς Κριτῆς δικαιοτάτος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων·
 „Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο πα-
 „ρυστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἑσθῇτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε
 „ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν,
 „οὕτως ἐλεύσεται ὁν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Πράξ. α.
 10.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ δύο Ἄγγελοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐφάνησαν ἐν τῇ Ἀνα-
 λήψει εἰς εἶδος ἀνδρῶν ἐνδεδυμένων μὲ λαμπρὸν φόρεμα, αὐτοὶ ἔλεγον εἰς τοὺς Ἀποστό-
 λους ὅπου ἀτενίζον (ἦτοι μὲ ὄμμα προσεκτικὸν ἐβλεπον εἰς τὸν Οὐρανόν)· Ὡς Ἄνδρες
 Γαλιλαῖοι, τί ἀπορεῖτε καὶ θαυμάζετε διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ; αὐτὸς
 θέλει ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν γῆν ἐν τῇ δευτέρᾳ του παρουσίᾳ μὲ τὸ ἴδιον αὐτὸ σῶμα ὅπου
 ἀνελήφθη διὰ τὰ κρῖναι ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ διὰ τὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθενα κατὰ τὰ
 ἔργα του, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Ἡσαΐας ὀνομάζει τὴν Γαλιλαίαν τῶν Ἑθνῶν·
 „Γῆ Ζαβουλὼν, καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης (κατοικοῦντες διλ.) πέραν τοῦ Ἰορ-
 „δάνου, Γαλιλαία τῶν Ἑθνῶν“· (Ἠσ. θ'. ι.) οἱ δὲ Ἀπόστολοι ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας
 ὁ ἀδελφὸς του, ὁμοίως ὁ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς του ἐκατοίκουν εἰς τὸν τόπον
 τῶν Ἑθνικῶν; λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν παρὰ τὴν
 „θαλάσσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀν-
 „δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ“· (Ματθ. δ'. 18.) καὶ πάλιν· „Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν
 „ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ“·
 (Αὐτόθ. 21.)

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ ἡ Γαλιλαία ἐκατοικεῖτο πρότερον
 ἀπὸ τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ μάλιστα ἀπὸ Τυρίους, ἐπεὶ ὁ Βασιλεὺς Σολομὼν ἐχάρισεν εἰ-
 κοσι πόλεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Χιρὰμ Βασιλέα Τύρου τὸν Ἑθνικόν,
 ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐν κεφ. θ'. τῆς γ'. τῶν Βασιλειῶν· „Τότε, φησὶν, ἔδωκεν ὁ Βασι-
 „λεὺς τῷ Χιρὰμ εἴκοσι πόλεις ἐν τῇ γῇ τῇ Γαλιλαίᾳ“· φαίνεται δὲ εἰς τὸ πρῶτον κεφ.
 τῆς Ἰουδίθ ὅτι ἦτον καὶ ἄνω Γαλιλαία· εἰ δὲ ἦτον ἄνω, φανερόν ὅτι ἦτον καὶ κάτω,
 ἀφ' ἧς καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα· Γαλιλαία γὰρ κατακυλιστὴ ἐρμηνεύεται· ὕστερον δὲ ἐκατοι-
 κήθη ἡ Γαλιλαία καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· ὅθεν καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου οἱ περισ-
 σότεροι, εἰς αὐτὴν ἐκατοίκουν· διὸ καὶ Γαλιλαῖοι ἐπονομάζονται· Ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς Κυρίου
 σύλληψις καὶ ἀνατροφή καὶ διδασκαλία ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐγένετο· καθότι ἡ Ναζαρέτ ἐν
 τῇ

(1) Πρόσθετε ἐνταῦθα καὶ τὸν Ἐνώχ· περὶ του-
 του γὰρ γέγραπται· „Καὶ εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ
 „Θεῷ καὶ οὐχ εὐρίσκειτο, ὅτι μετέδθηκεν αὐτὸν ὁ

„Θεός“· (Γεν. ε. 24.) ἐν δὲ τῇ νῦν σωζομένῃ Ἑ-
 βραϊκῇ γράφεται· „Διότι ἀέλαβεν αὐτὸν ὁ Θεός“·

τῇ κάτω Γαλιλαίᾳ περιέχεται καὶ ἡ Κανά, ἀφ' ἧς ἦτον ὁ Κανανίτης Σίμων καὶ ὁ Ναθαναὴλ καὶ ἡ Βηθσαΐδα, ἀφ' ἧς ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ἐκατάγοντο. Φοινίκην δὲ τὴν Γαλιλαίαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν καὶ Συρίαν καὶ Ἰουδαίαν· καὶ ὅρα εἰς τὰ Ἰουδαϊκά τοῦ Ἀλεξανδρου σελ. ρή. Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Γαλιλαίαν δὲ τῶν Ἑθνῶν καλεῖ (ὁ Ἡσαΐας δηλ.), ὡς καὶ ἀλλοφύλων συνοικούντων τοῖς Ἰουδαίοις· διὰ τοῦτο ἐν σκότει πορευομένους καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου καὶ χάρα οἰκοῦντας ὀνομάζει τοὺς τῆς χώρας ἐκείνης οἰκήτορας, καὶ τοῦ Θεοῦ φωτὸς ὑπισχνείται τὴν αἴγλην·

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ ῥητορικὸς Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου κάλαμος πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτήν· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; ἀναμνησκουσι τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς Προφήτης οὐκ ἐγήγερται τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλ' οἱ παμφαεῖς λαμπτήρες ἐξανέτειλαν τῇ ὑπ' Οὐρανόν, ὅπως καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἦν εἰχον ἐκεῖνοι, καὶ τὴν σοφίαν ἣν ἐλάμβανον καταμαθόντες, σπουδαιότεροι περὶ τὰ προσταχθέντα γίνονται· ὅπως ἐξ ἀδοξούντων περίβλεπτοι, καὶ ἐξ ἀσήμων ἐπιφανεῖς κατέστησαν ἐπιγνόντες, ἔργοις τὴν εὐεργεσίαν ἀμείψονται, καὶ συμμετριάζωσι μὲν φιλοστόργως τοῖς εὐτελεσιν, ἀντέχονται δὲ μακροθύμως τῶν ἀσθενῶν, καὶ παρηγοροῦσι τὰς ὀλιγοφύχους, καὶ πρὸς ἅπαντας χρηστεύονται, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονέοντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγομένοι. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένιτες καὶ ἐκ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ ἐξ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐδεάσασθε σταυρούμενον· ὃν ἐωράκατε ἀνιστάμενον· ὃν βλέπετε νῦν ἀναλαμβάνομενον, οὗτος ἐλεύσεται πάλιν κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν· οὗτος ἔξει πάλιν, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· ἀνελαμβάνετο γὰρ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀνέρχετο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διεπλήθυσε τοὺς Οὐρανούς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Οὐκ εἰς χειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν·

Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „Ἀτεινίζοντες, φησὶν, ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ· οὐχ ἀπλῶς ὁρῶντες, ἀλλ' ἀτεινίζοντες· σύντονον ὄμμα πρὸς τὸ παντεφορον ἐστήριζον ὄμμα· οὐ τοσούτον δὲ, οἶμαι, τὸ βλέμμα, ὅσον ἐρεῦνη κατέτεινον τὸ φρόνημα, τίποτε ἄρα, ἐννοοῦντες, τὸ ξένον τοῦτο θεώρημα; αἰθεροβάτης ἡμῶν μετὰ σαρκὸς ὁ Διδάσκαλος; λαμπρὰν ὑπὸ πόδας ταυῦσας ἔχει νεφέλην; φέρει τὴν φέρεσαν γῆθεν φερόμενος; ἄρα χωρὶς σώματος πρὸς τὰς ἀσώματους Δυνάμεις φοιτᾷ, ἢ μετὰ σαρκὸς; Ταύτας αὐτῶν τὰς ἐννοίας ὡς Θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς ἐγνωκὼς, Ἀγγέλων πέμπει δυνάδα τῶν ζητούντων διδάσκαλον, οἱ καὶ παρεστῶτες αὐτοῖς αὐτίκα φθέγγονται λέγοντες· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· οὕτως ἐλεύσεται, ὡς ἀνερχόμενον εἴδετε· οὐκ ἀποτίθεται, φησὶν, ὡς ὑμεῖς, ἐν ᾧ ὑπάρχετε σάματι· οὐ γὰρ εἰς χρεῖσιν ἔλαβεν, ἀλλ' εἰς ἀπέραντον κτήσιν τὴν σάρκα· οὐ πρὸς καιρὸν σεσωμάτωται, ἀλλ' εἰς αἰὶν· λοιπὸν ὡς οἶδε σεσάρκωται· οὐκ ἄλλως ἀνείληπται, ἐτέρως δὲ παρέσεται· ἔτιω ἐλεύσεται. Ὡτὼ πῶς; Ὡς ἐκ Μαρίας γεγέννηται· ὡς μετ' ὑμῶν συνανέστραπται· (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ δὲ αἰτία ἐφάνησαν οἱ δύο Ἀγγελοι εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· ἓνα μὲν, διὰ τὴν παρηγορήσασθαι αὐτοὺς λυπημένους ὄντας διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Διδασκαλίου τῶν· εἰπόντες γὰρ ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ πάλιν ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, ἐπαρηγόρησαν τὴν λύπην τῶν· „Ἠλγίστατε, φησὶν, ὅτι ἀνελήφθη, ἀλλὰ μηκέτι αλγεῖτε, καὶ γὰρ ἐλεύσεται πάλιν· καὶ ἄλλο, διότι μὲν τὸ νὰ ἦναι τὸ διάστημα τοῦ Οὐρανοῦ πάμπολυ καὶ ὑψηλότατον, καὶ ἡ ὄψις τῶν Ἀποστόλων δὲν ἐδύνετο νὰ διαπερασθῇ αὐτὸ, καὶ νὰ ἰδῇ πού ὁ ἀναληφθεὶς ἀπεκατεστάθη, διὰ τοῦτο ἐφάνηκαν εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοι διδάσκοντες τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνοδὸν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ Διδασκαλίου, καὶ πληροφοροῦντες αὐτούς· „Ἰνα μὴ νομίσωσιν ὅτι ὡς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, ὡς ὁ Ἡλίας, ἀλλ' ὅτι εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, διὰ τὸτο φασὶν· Ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν

„Οὐρανόν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπλῶς τοῦτα προσέειπεν“. (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὐ ἢ ἀρχή „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνείαν“).

Τροπάριον.

„Παρθέρον φυλάξας Σε μετὰ τὸν τόκον ἄφθορον, ἄρεισι Χριστὸς
„πρὸς τὸν Πατέρα, Θεογεμῆτορ, ὃν οὐ κατέλιπεμ, εἰ καὶ σάρκα
„εἵληφεν ἐκ Σοῦ ἔργου τε καὶ ἐμψυχον διὰ ἔλεος ἄφατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μεγάλο μὲν θαῦμα εἶναι τὸ νὰ συλλάβῃ ἡ πάναγνος Μαριάμ Παρθένος οὕσα χω-
ρὶς φθορὰν καὶ πείραν ἀνδρὸς, ἐπειδὴ τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ αἰῶνος·
μεγαλῆτερον ὅμως θαῦμα εἶναι τὸ νὰ γενήσῃ ἡ αὐτὴ βρέφος ἔχον τὸν ὄγκον τοῦ σώ-
ματος καὶ τῶν τοῦ σώματος μελῶν καὶ μερῶν, ὡς εἶπεν Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης ἐν τῇ ἐορ-
τῇ τῆς Εὐαγγελισμῶ· „Τὸ μὲν γὰρ μήπω παχυνθέντα τὸν Λόγον, ἀφράστως μὲν, ἀσεί-
„στως δὲ τὰ νυμφικὰ εἰσελθεῖν κλεῖθρα καὶ σάρκα λαβεῖν, θαυμαστὸν μὲν καὶ οὐ κα-
„ταληπτόν· οὐπω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τοῦ πάχους ὅλου καὶ τοῦ προσλήμματος ἐ-
„ξελθόντα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελθῶν
„ἦν“· καθότι εἰς τοῦτο τὸ θαῦμα περισσότεροι νόμοι τῆς φύσεως διαλύονται παρὰ εἰς
ἐκεῖνο. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Θεοπέσιος Ὑμνογράφος, ἀφείλ τὸ θαῦμα τῆς ἀσπόρου συλλήψεως
τῆς Θεοτόκου, περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἀφθόρου γεννήσεως αὐτῆς ἀναφέρει ἐνταῦθα, καὶ
λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃς τις Σὲ ἐφύλαξε, Θεοτόκε,
μετὰ τὴν γέννησίν σου ἄφθορον, ἀφ' ἧ ἐτέλειώσεν ὅλην τὴν ἐνσαρκόν σου οἰκονομίαν, ἀνέβη
σήμερον εἰς τὸν ἀναρχόν σου Πατέρα, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ ἔλαβεν ἀπὸ Σὲ σάρκα με ψυ-
χὴν καὶ νοῦν διὰ ἔλεος ἀνεκδιήγητον, δὲν ἀφῆκεν ὅμως αὐτόν· καὶ ἐν τοῖς κάτω γὰρ εὐ-
ρισκόμενος καθὼ ἀνθρωπος, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰ ἄνω καθὼ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνω ἦτον
καὶ κάτω ὡς Θεὸς ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος. Ἀνατρεπτικὸν δὲ εἶναι τὸ Τροπάριον
τοῦτο πολλῶν αἵρετικῶν, τοῦ Ἀρείου, ὃς τις ἔλεγεν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀπέλαβε ψυχὴν
ἀνθρωπίνην, ἀντὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἐνῆργει ὁ Θεὸς Λόγος· τοῦ Ἀπολιναρίου, ὃς τις ἐφλυά-
ρει ὅτι δὲν εἶχε νῦν ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀντὶ νοὸς ἐνῆργει ἡ Θεότης· καὶ τῶν Ἀντιδοκομαριανι-
τῶν, οἱ τινες ἐβλασφήμουν ὅτι μετὰ τὸν ἄφθορον τόκον συνεμίγη ἡ Θεοτόκος μετὰ τῇ Ἰωσήφ.

Ὡδὴ 4'. Τὴν θείαν ταύτην.

„Ραράτωσαμ ἡμῖν ἄνωθεν μεφέλαι εὐφροσύνην αἰάριον· Χριστὸς
„μεφέλη γὰρ ὡς Χερουβὶμ ἐποχούμερος, πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
„ρα ἄρεισι σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν λέγοντα με ὀλίγην
παραλλαγὴν· „Εὐφρανθήτω ὁ Οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ραράτωσαν δικαιοσύνην“
(Ἠσαΐ. μέ. 8.). Μεταχειριζόμενος λοιπὸν τὸ σχῆμα τῆς ρητορικῆς Συστοιχίας ὁμῶ καὶ
Προσωποποιίας, λέγει οὕτως ὁ Ὑμνογράφος· Ἄς ράνουν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἀτμο-
σφαῖραν τῆς ἀέρος αἱ αἰσθῆται νεφέλαι εὐφροσύνην παντοτινὴν, ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς
εἰς τὴν σημερινὴν του Ἀνάληψιν ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς νεφέλην φωτεινὴν, ὡς ἐπάνω εἰς Χε-
ρουβὶμ, καὶ οὕτως ἐνδόξως ἀνέβη πρὸς τὸν ἰδικόν σου Πατέρα· τόσῃ γὰρ πολλὴν καὶ
ὑπερβολικὴν εὐφροσύνην ἐπροξένυσεν ἡ Ἀνάληψις τῇ Κυρίῳ, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ ἀναίσθη-
τοι νεφέλαι πρέπει νὰ εὐφρανθῶν, καὶ νὰ εὐφρανθῶν ὅχι μὲ πρόσκαιρον εὐφροσύνην, ἀλ-
λά

λα μέ παντοτινήν· καθώς γάρ ὁ Κύριος ἔχει νῦν διαμένη εἰς τὰς Οὐρανοὺς αἰωνίως (ἐπειδὴ τῆς ἐν Οὐρανοῖς Βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος), οὕτω καὶ αἱ νεφέλαι εὐφραίνονται τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβὶμ“, κατὰ τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς παρουσίας ἐορτῆς.

Τροπάριον.

„Σαρκὸς φαμεῖς ὁμοιώματι, τὰ πρόφη διεστώτα συνήγαγες εἰς ἑμ, „Φιλάρθρωπε, καὶ ἀμελήφθης ὁρώμτων Σε (1) τῶν Μαθητῶν, „Οἰκτίρμον, πρὸς τὰ οὐράνια.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· „Ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας“. (Ρωμ. 8. 3.) Ὁμοίωμα δὲ σαρκὸς ὀνομάζει καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Μελωδὸς τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὠνόμασε δὲ ταύτην οὕτω, διότι ἡ Θεοῦπόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἦτον ὁμοία μὲν μετὰ τὰς σάρκας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῶν ἁμαρτωλῶν, δὲν εἶχεν ὅμως καὶ ἁμαρτίας, καθὼς ἐκεῖναι· πάσης γὰρ ἁμαρτίας ἦτον ἀνωτέρα καὶ προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς· ὁθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ ἱε. Βιβλίῳ (ἥτοι Λόγῳ)· „Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἦν ἁμαρτίας σῶμα, ἀλλ' ὁμοίωμα σαρκὸς ἁμαρτίας· τὰ μὲν γὰρ φυσικὰ πάθη παραδεξάμενος πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείης καὶ οὐ κατὰ φασίαν ἐνανθρωπήσεως, τὰ ἀπὸ κακίας πάθη, ὅσα τὸ καθαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν καταρρύπτει, ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου Θεότητος ἀπόσωτο“ (παρὰ τῷ Οἰκουμενίῳ). Καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣν γράφει τοῖς ἐν Σαζοπόλει, τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει.

Ὁ ἱερὸς λοιπὸν Ὑμνογράφος, ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν· „Ὁ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, Σὺ φανείς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφεις με ὁμοίωμα· ἥτοι με φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἠνώσας διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας τὰ πρότερον ὄντα κεχωρισμένα· ἥτοι τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ οὕτως ἀφ' οὗ ἠνώσας αὐτὰ, ἀνελήφθης εἰς τὰ οὐράνια βλεπόντων τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων Σου· „Βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθης, καὶ νεφέλι ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Λουκ. Πράξ. α. 9.)· λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁράντων τῶν Μαθητῶν ἀνυψώθης, δείξας ὅτι καὶ οἱ ὑπακούσαντες αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι πρὸς Θεὸν ἀνυψώθησονται“ (Λόγ. β. εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Τροπάριον.

„Τί ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια σαρκὸς τοῦ ἐρωθέμετος παχύτητι; Ἀγιοι „Ἀγγελοι Χριστὸν ὁρώμτες ἐφθέγγοντο. Πάθους τιμίου Θεῖα „Φέροντα σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· „Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ; ἐρύθθη· μα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσὸρ; οὗτος ὠραίος ἐν στολῇ βίᾳ (ἢ παρ' ἄλλοις βοᾷ) μετὰ ἰσχύος· ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. Διὰ τίσου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, „τις,

(1) Ἐν ἄλλοις „Ὁράντων Σου“.

„ τια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατιτοῦ λινθοῦ, πλήρη καταπεπατημέναι; Ληνὸν
 „ ἐπάτῃσα μοναίματος, καὶ τῶν Ἑθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ* καὶ κατεπάτῃσα αὐ-
 „ τοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς εἰς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς
 „ γῆν“ (Ἡσ. ξγ'. ι.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Ὑμνογράφος, λέγει ὅτι
 οἱ Ἅγιοι Ἀγγελοι, βλέποντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναλαμβάνομενον εἰς τὸν
 Οὐρανὸν, καὶ φέροντα εἰς τὸ πανάγιον σῶμά του τὰ σημεῖα τοῦ τιμίου πάθους του: ἦ-
 „ τοι τὰς πληγὰς τῶν ἡλῶν ἐν ταῖς ἀχράντοις αὐτοῦ χερσὶ καὶ ποσὶ, καὶ τὴν πληγὴν τῆς
 „ πλευρᾶς, τὴν ὅποιαν ἔλαβε μετὰ τὴν λόγχην ὑπὸ τοῦ στρατιώτου, ταῦτα βλέποντες,
 „ ἔλεγον ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες* διὰ τί εἶναι ἐρυθρὰ (ἥτοι κόκκινα) τὰ ἱμάτια
 „ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὃς τις αὐλὸς ὢν καὶ ἄσκαρος καθ' Θεοῦ, ἠνώθη καθ' ἑνώσιν ὑποστα-
 „ τικὴν μετὰ τὴν παχύτητα τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός; Ἀκατάληπτον τοῦτο εἰς ἡμᾶς καὶ ἀκα-
 „ τανόητον.

Τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου φέρει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα καὶ λέ-
 „ γει* „ Καὶ θαυμάζωσι λέγοντες (οἱ Ἀγγελοι δηλ.) κατὰ τὴν Ἡσαίου δραματουργίαν*
 „ Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδὼμ καὶ τῶν γυνῶν; ἢ πῶς ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια τοῦ
 „ ἀναιίμου καὶ ἄσκατου, ὡς ληνοβάτου καὶ πλήρη ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ ὠ-
 „ ραῖον τῆς στολῆς τοῦ πεπονθότος σώματος, τῷ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότη-
 „ τι λαμπρυνθέντος, ἧς οὐδὲν ἐρασμιώτερον οὐδὲ ὠραιότερον“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ
 „ τοῦ Θεολόγου σχολιαστὴς Νικήτας, οὕτω λέγει* „ Μετὰ τὰ σημάδια τοῦ πάθους ἀναβαί-
 „ νων ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια, ἐπροξένει εἰς τὰς ἀνω Δυνάμεις ἕνα θαῦμα, παράδοξον
 „ καὶ ἀσυνείδικτον* ὅθεν οἱ Ἀγγελοι βλέποντες τὸν Κύριον ἀναβαίνοντα, ἐθαύμαζον διὰ
 „ τοῦτο καὶ ἀπορητικῶς ἔλεγον* Ποῖος εἶναι τοῦτος ὅπου ἔρχεται ἀπὸ Ἐδὼμ (ἥτοι ἀ-
 „ πὸ τὰ γῆνα), καὶ τοῦ ὁποίου τῶν φορεμάτων τὸ κοκκινάδι εἶναι ἀπὸ Βοσὸρ; (τὸ δὲ
 „ Βοσὸρ σαρκὸς ἐρμηνεύεται* ὁ δὲ Βαρῖνος λέγει ὅτι τὸ, Βοσὸρ ἀπὸ κόκκου, ταῦτόν εἰ-
 „ πεῖν ἀπὸ κοκκίνου βεβαμμένον ἐστὶν ἱμάτιον) Ὡστε στολὴ καὶ φόρεμα τοῦ Κυρίου
 „ εἶναι ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ* ἐρύθημα δὲ καὶ κοκκινάδι αὐτῆς εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ πά-
 „ ναγίου αἵματος, τὸ ὅποιον ἐρρέυσεν ἀπὸ τὴν ἀχράντον πλευρᾶν, καὶ ἀπὸ τὰς ἀγίας
 „ χεῖρας καὶ πόδας του* ἐκαλλωπίσθη δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου μετὰ τὸ πάθος καὶ μετὰ
 „ τὸ χρῶμα τοῦ παναγίου αἵματος* διὰ τοῦτο ὁ Ἡσαίας ἐπιφέρει „ Ὡραῖος ἐν στολῇ“ (ἡ-
 „ τοι ἐν τῷ ἱματίῳ τῆς ἀνθρωπότητος). (1)

Ἔπει-

(1) Σημεῖον ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα αἰτία, διὰ
 „ τὰ ὅποια ἐλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ἀχράντον σῶμα
 „ τοῦ τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, καὶ δὲν
 „ ἱάφρυσεν αὐτὰς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ ἀφῆκεν
 „ αὐτὰς ἀνοικτάς. Πρῶτον λοιπὸν ἀφῆκεν αὐτὰς ἀνοι-
 „ κτάς διὰ καλλωπισμὸν περισσώτερον καὶ ὠραιότητα
 „ καὶ δόξαν τοῦ σώματός του* ὅθεν γράφει ὁ Θεσσα-
 „ λονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν τοῦτο τὸ
 „ ὠραῖον παράδειγμα* „ Καθὼς ἐκεῖνοι ὅπου οἰκοδομῶ-
 „ σιν οἶκον, καὶ ἀφίνουσι θύρας καὶ παράθυρα εἰς
 „ αὐτόν, φαίνονται μὲν ὅτι διαφθείρουσι τοὺς τοί-
 „ χους τοῦ οἴκου, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καλλωπίζουσι τὸν
 „ οἶκον ἐκεῖνον, καὶ φωτεινὸν αὐτόν κατασκευάζου-
 „ σιν, διότι ἐμβλῖνον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὰς θύρας
 „ καὶ τὰ παράθυρα, φωτίζει ὅλον τὸν οἶκον, καὶ
 „ λαμπρὸν αὐτόν δείκνυσιν* τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ἄ-
 „ φθαρτον σῶμα τοῦ Κυρίου, ἔχον τὰς τρύπας τῶν
 „ ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, φαίνεται μὲν ὡς ἐλλιπές
 „ καὶ ἐφθαρμένον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐνδοξότερόν ἐστι καὶ
 „ λαμπρότερον* ἐπεὶ διὰ μέσου τῶν τρυπῶν ἐκεῖ-
 „ νων ὡς διὰ παραθύρων λαμβάνει εἰς τὸν ἑαυ-
 „ τόν του τὸ φῶς τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῷ ἠνωμέ-
 „ νης Θεότητος πλουσιώτατον καὶ λαμπρότατον, καὶ
 „ τὸν τρόπον τινὰ πέντε ὁλοφώτους ἡλίους πληγάζει ἐξ

„ ἐκεῖνων, καὶ αὐτὸν πενταπλασιάζει τὸ ἰδικόν του
 „ φῶς καὶ τὴν δόξαν“.

Δεύτερον, ἀφῆκεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν
 „ καὶ τῆς λόγχης διὰ νὰ φιληρήσῃ αὐτὰς ὁ Θεμῆς,
 „ καὶ ἐκ τῆς φιληρήσεως θεολογήσῃ τὸν ἀναστάντα,
 „ ὅτι Θεὸς ἐστὶ καὶ ἀνθρώπος, καὶ τὴν ἀνάστασιν
 „ τούτου βεβαίαν ἀπέδειξεν τῷ Κόσμῳ. Τρίτον, ἀφῆ-
 „ κεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑ-
 „ περβάλλουσαν καὶ ἀρρήτον ἀγάπην ὅπου ἔδειξεν εἰς
 „ ἡμᾶς ὁ Θεός, ὃς τις ὅχι μόνον δι' ἡμᾶς προσηλῶθη
 „ ἐν τῷ Σταυρῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἐ-
 „ λογγεῦδεν εἰς τὴν πλευράν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀ-
 „ νάστασιν ἔχει ἐν τῷ σῶματί του τὰ σημεῖα τῶν
 „ πληγῶν* καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐπισκύνεται, ἀλλὰ φαί-
 „ νεται ὅτι καὶ καυχᾶται δι' αὐτά* ὅθεν ἂν τὸν ἐρω-
 „ σήσῃ τις μετὰ τὸν Ζαχαρίαν „ Τί αἱ πληγαὶ αὐ-
 „ τῆς ἀναμύσον τῶν χειρῶν σου;“ θέλει ἀποκριθῇ
 „ „ Ὡς ἐπληγὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου“ (Ζαχ.
 „ ιγ'. 6.).

Τέταρτον, ἀφῆκε τὰς τρύπας ἀνοικτάς διὰ νὰ
 „ καταφύγωμεν εἰς αὐτὰς ἐν καιρῷ πειρασμοῦ, καὶ
 „ νὰ σκεπαζώμεθα* καὶ καθὼς ὅταν ἡ περιστέρα διώ-
 „ κεται ἀπὸ τοῦ γεράκι εἰς ἄλλον τόπον δὲν κατα-
 „ φεύγει, παρὰ εἰς τὴν τρύπαν καὶ φωλεάν της, καὶ

ἐκεῖ

Ἐπειτα ὁ Προφήτης εἰσάγει τὸν Χριστὸν νὰ ἀποκρίνεται ταῦτα· „Εγὼ διαλέγομαι δι-
 „ καιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου“. δικαιοσύνην δὲ τὸ Εὐαγγελικὸν ὀνομάζει κήρυγμα, ἐ-
 „ πειδὼ αὐτὸ ἐδικαίωσε τὴν ὑπ' Οὐρανόν. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Χριστὸς, πάλιν ἐρω-
 „ τῶσιν αὐτὸν οἱ Ἀγγελοι καὶ λέγουσι· διὰ τί εἶναι κόκκινα τὰ φορέματά Σου, καὶ τὰ ἐν-
 „ δύματά Σου εἶναι κοκκινισμένα ὡς ἀπὸ χρῶμα ληνοῦ πατημένης; κοκκινισμένη γὰρ ἐφαί-
 „ νετο ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου καὶ χρωματισμένη ὡς ἀπὸ νέον κρασί· ὁ δὲ Χριστὸς πάλιν ἀ-
 „ ποκρίνεται πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας Ἀγγέλους· Ἐγὼ ἐπάτησα μόνος ληνόν, καὶ κένενας ἀπὸ
 „ τοὺς Ἑθνικοὺς δὲν ἦτον μαζίμου· ἦτοι κένενας δὲν ἐσυμπολέμισσε μὲ ἐμέ, ὅταν ἐγὼ ἔ-
 „ πασχον, ἀλλὰ μόνος ἐπάτησα τὴν τοῦ Διαβόλου δύναμιν ὡς ληνὸν σταφυλίων, καὶ τοὺς
 „ ἀπειθεῖς Ἰουδαίους συνέθλασα. Ταύτας δὲ τὰς παρὰ τοῦ Ἡσαίου ἀναφερομένης ἐρωτή-
 „ σεις καὶ ἀποκρίσεις δραματούργιον ὠνόμασεν ὁ Θεολόγος, ὅχι διὰ τὴν ψευδῆ αὐτῶν πλα-
 „ σματολογίαν ἔτω λέγων αὐτὴν (τοιαῦτα γὰρ ψευδῆ καὶ ἐπίπλαστα εἶναι τὰ δράματα),
 „ ἀλλὰ διὰ τὸν προσωπικὸν καὶ κατ' ἐρωταποκρίσιν σχηματισμὸν τοῦ συγγραφικοῦ λόγου·
 „ ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους εἰσάγονται ἐρωτῶντες, ἄλλοι δὲ ἐρωτῶμενοι. Ἐάν
 „ λοιπὸν (λέγει ὁ Θεολόγος) ἐρωτῶσιν οἱ Ἀγγελοι, ποῖος εἶναι αὐτός ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς
 „ γῆς; ἢ πῶς εἶναι κόκκινα τὰ φορέματα τοῦ ἀσώματου καὶ αἷμα μὴ ἔχοντος καθ' Θεοῦ;
 „ εἰάν, λέγω, ταῦτα σὲ ἐρωτῶσι, προβαλὼν (ἢ γουν ἀποκρίσῃ) ὅτι αἰραία εἶναι ἡ στολὴ
 „ τοῦ Κυρίου· ἦτοι τὸ παθεῖν αὐτοῦ σῶμα τόσον διὰ τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐδοξάσθη,
 „ ὅσον καὶ διὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐλαμπρύνθη· τῆς γὰρ Θεότητος κένενα ἄλλο
 „ δὲν εὐρίσκεται αἰραιότερον.

Ἐφ' οὗ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος· „ Ὅρῳ πανήγυριν Οὐράνιον; ὁρῳ θάμβος ὑπε-
 „ ρουράνιον; ἀλλήλαις αἱ Δυνάμεις μυσταγωγῶσι, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἀνω συναγάζεται·
 „ ἐξεπλάγησαν οἱ ἐν τῇ γῇ διὰ τὴν Θεότητα καὶ ἔλεγον· Τίς ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ ἡ
 „ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι ὑπακούουσιν αὐτῷ; κατεπλάγησαν οἱ ἐν Οὐρανῷ διὰ τὴν ἀν-
 „ θρωπότητα, καὶ ἔκραζον· Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ὁ παραγενόμενος ἐξ
 „ Ἐδῶμ καὶ τῶν γυνήων; πῶς ἐδέσσε τὸ πρόσλημμα; πῶς ἐλάμπρυνε τὴν νικηφόρον σάρ-
 „ κα; πῶς ὕψωσεν εἰς Οὐρανοὺς τὸ γῆινον σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρικοῦ Θρόνου τὴν
 „ φύσιν ἐκάθισε τὴν ἐκπτώτον; ὦ βάρους πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ!“ Καὶ
 „ ὁ Θεοδώριτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω λόγιον τοῦ Ἡσαίου οὕτω φησί· „ Σχηματίζει τὸν
 „ λόγον εἰς ἐρώτησιν ὁ Προφήτης, μνησκει δὲ, ὡς οἶμαι, τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνοδὸν τοῦ Δε-
 „ σπότου, ἧς καὶ τὸ ψαλμικὸν μέμνηται σχῆμα· καὶ γὰρ ἐκεῖ ὁμοίως ἐρωτῶσιν τινες·
 „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; οὐκ ἐπειδὴ ἠγνόουν αἱ ἐπουράνιοι Δυνάμεις τὸν
 „ ἀνιόντα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐκπαιδεύουσιν τοῦ
 „ ἀναληφθέντος τὴν φύσιν· ἔτω καὶ ἐνταῦθα πυνθανόνται τινες· Τίς ἐστὶν ὁ παραγενόμε-
 „ νος ἐξ Ἐδῶμ; „ Εγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην“ τοῖς θαυμάζουσιν αὐτοῦ τὸ κάλλος
 „ ταύτην δέδωκε τὴν ἀπόκρισιν· ἐγὼ, φησί, διδάξω ὑμᾶς τῆς δικαίως γινομένης σωτηρίας
 „ τὸν τρόπον. Στολὴν δὲ αὐτοῦ καὶ ἱμάτιον τὴν ἀνθρωπότητα προσαγορεύει· ληνὸν δὲ ὁ

» 70-

ἔχει διασώζεται· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ
 διώκεται ἀπὸ τοῦ νοητὸν γεράκι τὸν Διάβολον εἰς
 ἄλλο δὲν καταφεύγει παρὰ εἰς τὰς τρύπας τῶν χει-
 ρῶν καὶ τῶν ποδῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου,
 καὶ ἐκεῖ σκεταζομένη, διασώζεται ἀπὸ τὸν θάνατον·
 ὅθεν ἐν τῷ Ἀσμάτι εἰσάγεται ὁ Νυμφίος λέγων πρὸς
 τὴν Νύμφην· „Σὺ περιστεράμου ἐν σκέπῃ τῆς πέ-
 „ τρας“. (Ἀσμ. β'. 14.) ὅπου πέτρα μὲν νοεῖται
 ὁ Χριστὸς, σκέπη δὲ τούτου εἶναι αἱ τρύπαι τῶν
 πληγῶν.

Πέμπτον, ἀφῆκε τὰς τρύπας ἀνοικτάς διὰ νὰ
 ἰδοῦν αὐτὰς οἱ Ἰουδαῖοι ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 κρίσεως· καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ζαχαρίαν
 καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην „Οφονται εἰς δὲν ἐξεκίστη-
 „ σαν“. (Ζαχ. ιβ'. 10. Ἰωάν. 19. 57.) καὶ ἐν τῇ
 Ἀποκαλύψει γέγραπται „Καὶ ὀφεται αὐτὸν πᾶς

„ ὀφθαλμός, καὶ οἱ τινες αὐτὸν ἐξεκίστησαν“. (Ἀ-
 „ ποκαλ. α'. 7.) Καὶ ἀφίνα νὰ λέγω ὅτι καὶ ὁ Προ-
 „ φῆτης Μωϋσῆς εἰς τὴν ὁπὴν τῆς πέτρας σκετασθεῖς
 „ (ἦτοι εἰς τὴν ἀνεωγμένην τρύπαν τῆς πέτρας· ὅπου
 „ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου) ἠξιώθη νὰ ἰδῇ Θεοῦ τὰ
 „ ὀπίσθια, εἶτα τοὺς λόγους τῆς δημιουργίας, εἶτα
 „ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας· „Θῆσθε, φησὶν, εἰς ὁπὴν
 „ τῆς πέτρας“. (Ἐξοδ. λγ'. 22.)

Ἀρὰ γε καὶ μετὰ τὴν κρίσιν ἔχει νὰ φυλάτ-
 τη ὁ Κύριος εἰς τὸ σῶμά του ἀνοικτάς τὰς τρύπας
 τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης; Ἀποκρίνεται Νικόλαος
 ὁ Καβάσιλας ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν πέντε περὶ τῆς
 ἐν Χριστῷ ζωῆς· „Ναί, ἔχει νὰ τὰς ἀφίση ἀνοι-
 „ κτάς διὰ νὰ δείχῃ εἰς αἰῶνας αἰῶνων πόσον ἡγά-
 „ πησε τοὺς ἀνθρώπους“.

„νομάζει τὴν πολεμίων κατάλυσιν· καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς ληνοῖς ἅπαντες οἱ βότρυες ἀπο-
„θλίβονται, οὕτω καὶ τὸν Διάβολον καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν φάλαγγα παντελῶς ὁ Θε-
„σπότης κατέλυσεν. Διδάσκει τοίνυν τοὺς ἐρομένους ὅπερ μαθεῖν ἠβουλήθησαν“.

Τροπάριον.

„Τμροῦμεν, Κόρη, τὴν Σύλληψιν, ὑμνῶμεν Σου τὴν ἄρρητον Γέν-
„μσιν, δι' ἧς ἐρρύσθημεν καταφθορᾶς καὶ κακώσεως καὶ ζοφε-
„ρᾶς τοῦ Ἄδου, ἀγμή, καθεύξεως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὑμνος εἶναι ὅχι μόνον ἡ διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογία, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τοῦ νοῦς
θεωρία καὶ μνήμη, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην· ὅθεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος λέγων
ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν, ὦ Παρθένε, τὴν ἰδικὴν Σου ἀσπορον σύλλη-
ψιν, ὑμνοῦμεν καὶ τὴν ἰδικὴν Σου ἄρρητον καὶ ἀφθορον γέννησιν, ὕμνον ἐννοεῖ ὅχι μόνον
τὴν διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοῦς θεωρίαν καὶ μνή-
μην τῶν τοιούτων Μυστηρίων· ἐπειδὴ διὰ μέσου αὐτῶν τῶν δύο, τῆς ἐκ Παρθένου,
λέγω, ἀσπόρου συλλήψεως καὶ τῆς ἀφθόρου γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐλυτρώθημεν
ἀπὸ τὴν καταφθορὰν καὶ κἀκώσιν καὶ τὴν σκοτεινὴν τοῦ Ἄδου φυλακὴν. Καὶ κἀκώσιν μὲν
ὀνομάζει τὰς ἐν τῇ ζωῇ ἀκολουθοῦσας εἰς ἡμᾶς κακοπαθείας καὶ θλίψεις· καταφθορὰν
δὲ τὴν μετὰ θάνατον ἀκολουθοῦσαν ἐν τῷ τάφῳ διάλυσιν τῶν σαρκῶν καὶ ὀστέων τῶν
σωμάτων μας· ζοφεράν δὲ καθεύξιν τοῦ Ἄδου τὴν ἐν τῷ Ἄδῃ φυλακὴν τῶν ψυχῶν μας·
ὥστε διὰ τῆς συλλήψεως καὶ γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ εὐεργετήθη-
μεν καὶ ἐν τῷ θανάτῳ καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ, καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, καὶ προσκαίρως
καὶ αἰωνίως. Ἀρρητον δὲ εἶπε τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου· διότι εἶναι ἀκατάληπτος ὁ τρό-
πος, μὲ τὸν ὅποιον ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐγέννησε τὸν Θεὸν Λόγον· „Τίς γὰρ δυνάμει θάρ-
„ρῶν λογικῆς ἀποδείξεως (εἶναι λόγια τοῦ Θεοφόρου Μαξίμου) ἐξειπεῖν δύναται, πῶς
„Θεοῦ Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γέννησις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἀνευ
„φθορᾶς; πῶς Μήτηρ ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος;“ (Κεφ. ιγ'. τῆς Γ'. ἐκατον-
τάδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὡδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„Φωτεινὴ Σε φῶς ὑπάρχοντα ὑπέλαβε μεφελὴ, Κύριε, ἀπὸ τῆς
„γῆς ὑπὲρ μου ἀμαλαμβαρόμεμον, καὶ ἐπουράριοι δῆμοι ἤμεσαν
„σὺν Ἀποστόλοις λέγοντες· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ γράφεται
„Βλεπόντων αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπήρθη (ὁ Κύριος), καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτὸν
„ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Πράξ. α'. 9.). Ἐπιστρέφον λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος
πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ὑπέλαβεν·
ἥτοι Σε ἐσήκωσεν ὑποκάτωθεν. Καὶ διὰ τί φωτεινὴ; Διότι καὶ Σὺ φῶς ὑπάρχεις, μᾶλ-
λον δὲ, φῶς αὐτοφύες καὶ φωτὸς πηγὴ καὶ πάντων τῶν φῶτων Ποιητής, τόσον τῶν αἰσθη-
τῶν, ἡλίου, λέγω, καὶ σελήνης καὶ ἀστρων, ὅσον καὶ τῶν νοητῶν, τῶν Ἀγγέλων καὶ
τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον „Δεύτερον φῶς Ἀγγελος, καὶ τρί-
„τον φῶς ἄνθρωπος“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Πότε δὲ ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ἐσήκω-
σεν; Ὅταν Σὺ ἀνελήφθης ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἔξω ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ διά-
νοιαν·

νοίαν· οὐδείς γὰρ δύναται ἐννοῆσαι τίνι τρόπῳ ἔγινεν ἡ ἀνάληψίς σου. Ὅταν δὲ ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σὲ ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν γῆν, τότε καὶ οἱ ἐπουράνιοι δῆμοι τῶν Ἀγγέλων, καὶ οἱ κάτωθεν ὄντες Ἀπόστολοι ὕμνησαν καὶ ἐδόξασάν Σε λέγοντες· Σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ Θεός· εἰ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἦσιν ἀληθινός ὁ ἀναλαμβάνόμενος, ἀλλὰ ἦσιν ἐνταυτῷ καὶ Θεὸς ἀληθής. Τὸ δὲ „Εὐλογητὸς εἶ“ εἶναι λόγιον χαρακτηριστικὸν τῆς Ζ'. Ὡδῆς. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Ἀσώμεν πάντες λαοὶ τῷ ἐπὶ ἁμῶν Χερουβὶμ“ ἐν τῇ πρώτῃ Ὡδῇ τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

Τροπάριον.

„Χεῖρας ἅπαρτες γηθόμενοι κροτήσωμεν τῇ Ἀναλήψει Χριστοῦ,
καὶ ἀλαλάξωμεν· Ἀνέβη ὁ Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος, καὶ ἑκά-
θισεν ἐκ δεξιῶν ὡς σύμβροτος τοῦ Πατρὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν μς'. Φαλμῶ „Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας· ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανισθεῖς ὁ ἱερός Ἰωσήφ, παρακινεῖ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ κροτοῦσι τὰς χεῖρας των· ὅταν γὰρ ἡ χαρὰ ᾖναι ὑπερβολικὴ ἐν τῇ καρδίᾳ, τότε κάμνει τὸν χαίροντα καὶ νὰ κροτῇ τὰς χεῖρας, καὶ νὰ ἀλαλάξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορεύῃ, ἐκχεομένης τρόπον τινὰ τῆς χαρᾶς ἀπὸ τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος, καὶ δι' ἐκείνων φαινομένης· ὅθεν κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν ὁ κρότος καὶ τὸ κτύπημα τῶν χειρῶν εἶναι σημεῖον ὑπερβολικῆς χαρᾶς· διὸ καὶ ἀπὸ τὸ σημεῖον φανερώνει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τὸ σημαινόμενον· ἦτοι τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς. Ὃς κροτήσωμεν, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ τὰ χεῖρά μας χαίροντες καὶ εὐφραίνόμενοι διὰ τὴν ἐνδοξὸν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Κροτήσωμεν δὲ αὐτάς, πράττοντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ ἐργαζόμενοι τὰς ἀρετάς· ἐπεὶ δὲ ἡ χεὶρ τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον δηλοῖ· καθότι καθεὶς πράξει καὶ ἔργον ὡς ἐπιτοπλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργεῖται· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος εἶπεν. „Προστάζει ὁ Δαβὶδ ὅχι νὰ κτυποῦμεν τὰς χεῖρας αἰσθητῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ νὰ χαίρωμεν ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς“. Καὶ ἄλλος δὲ ἐξηγητὴς παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ Νικητὰ λέγει· „Τὸ „Κροτήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ πράξεις ἀγαθὰς ἐπιτιθεύσατε, καὶ ἀρεταῖς ἀρετάς συναψαντες κρότον ποιήσατε, τουτέστι συμφωνίαν τῶν πρακτικῶν δυνάμεων ἀποτελέσατε“. Ὃς κροτήσωμεν δὲ τὰς χεῖρας φωνάζοντες τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν ἀναληφθέντα νικητὴν Χριστὸν, καὶ λέγοντες ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ· „Ὁ Κύριος ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς με φωνὴν σάλπιγγος, καὶ ἑκάθισεν εἰς τὰ δεξιά τῶ Πατρὸς, ὡς σύμβροτος τούτου καὶ ὁμοούσιος κατὰ Θεός“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Βοᾷ ἐμφανέστατα“ ἄλλων Δαβὶδ ὁ Θεόπνευστος· ἐν τῇ πρώτῃ Ὡδῇ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅπου θέλεις εὖρῃ ἐρμηνευόμενον τὸ „Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ“.

Τροπάριον.

„Ψάλλωμ πάλαι Μωϋσῆς ὁ μέγας ἔκραζε· Προσκυνησάτωσαν (1)
ἄμερχομένῳ Χριστῷ οὐράμιοι Ἀγγελοι ὡς τοῦ παρτὸς Βασιλεῖ·
ὧ κραυγάζομεν· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „Ἐνισχυσάτωσαν“, ἐν τοῖς χειρογράφοι δηλαδή.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Θεόπτης Μωϋσῆς, ὁ μέγας Προφήτης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λβ'. κεφ. τοῦ Δευτερονομίου κατὰ τὴν Ὡδὴν, ἥς ἡ ἀρχὴ „Πρόσεχε Οὐρανὲ καὶ λαλήσω“, γράφει περὶ τὸ τέλος ἐκείνης καὶ ταῦτα· „Εὐφράνθητε Οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνήσατωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ“. (Στίχ. 43.) Τοῦτο λοιπὸν τὸ ρητὸν ἐκτιθέμενος ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος λέγει· Ὁ μέγας νομοθέτης Μωϋσῆς ἐψάλλε τὸ παλαιὸν (ἐψάλλε δὲ εἶπε, διότι ἐν τῇ Ὡδῇ ἀναφέρει τοῦτο) λέγων· Ἄς προσκυνήσουν οἱ οὐράνιοι ἄγγελοι τὸν Δεσπότην Χριστόν ὡς Βασιλέα τῶ Παντός, ὁ ὁποῖος ἀναβαίνει εἰς τῆς Οὐρανῆς, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἡμεῖς οἱ τούτῳ πιστεύοντες λέγομεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Ἡ αἰτία δὲ τῆς προσκυνήσεως τῶν Ἀγγέλων ἐστίν αὕτη· ἐπειδὴ οἱ Ἀγγελοι ἐχάρησαν, καὶ αἱ ὑπερκόσμιαι Δυνάμεις ἐσκήρτισαν, διότι εἶδον ὅτι ἡ παλαιὰ μὲν ἐχθρὰ διελύθη, ἡ εἰρήνη δὲ εἰς τοὺς ἐπὶ γῆς ἐβραβεύθη, οἱ ἐπίγειοι ἄνθρωποι ἔγιναν πολῖται οὐράνιοι, καὶ ἡ γῆ ἠνώθη μὲ τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, τούτου χάριν ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς τῶν χαρὰν ἐπροσκύνησαν τὸν ἀναληφθέντα Δεσπότην, εὐχαριστοῦντες αὐτῷ διὰ τῆς προσκυνήσεως, καὶ δοξολογοῦντες διὰ τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαγχνίαν ὅπου εἰς τὸ πλάσμα του ἔδειξε· διότι, ἂν κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου „Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι“, (Λουκ. ιε'. 7.) πόσῳ μᾶλλον χαρὰ ἐγένετο ἐν τῷ Οὐρανῷ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὴν ἑνωσιν Ἀγγέλων ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπων;

Λέγει δὲ παρομοίως καὶ ὁ Προφητὰναξ· „Προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ“. (Ψαλ. 95'. 8.) Ὁ δὲ Παῦλος φέρει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μωϋσεως λεγόμενον ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, οὕτω λέγων· „Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκὸν ἡμῶν, λέγει· Καὶ προσκυνήσατωσαν αὐτῷ ἄγγελοι Θεοῦ“. (Εβρ. α'. 6.) Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Παῦλος κατὰ παρομοίωσιν ἀνθρωπίνην, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· καθὼς γὰρ, ὅταν ἐμβάσῃ τις εἰς μίαν οἰκίαν τὸν αὐθέντην καὶ Κύριον τῆς οἰκίας, προστάζει νὰ τὸν προσκυνήσουν ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ εὐρισκόμενοι δοῦλοι, οὕτω καὶ ὁ Πατὴρ ἐμβάζων τὸν Υἱὸν του φοροῦντα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μέσα εἰς τὴν οἰκουμένην, ἥς μέρος ἐστὶ καὶ ὁ Οὐρανός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνελήφθη σήμερον, προστάζει τοὺς δούλους Ἀγγέλους νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ Δεσπότην τῆς οἰκουμένης.

Τροπάριον.

„ὦ Θαυμάτων παραδόξων! Ὡς ἐχώρησας Θεὸν ἀχώρητον, Θεο-
χαρίτωτε, τὸν σάρκα πτωχεύσαντα (1), καὶ μετὰ δόξης πολλῆς
εἰς οὐράνια ἀναληφθέντα σήμερον, καὶ ζωώσαντα ἁνθρώπους;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικὸν εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον· θαυμάζει γὰρ ὁ Ἱερὸς Ἰωσήφ δι' αὐτοῦ τὰ παράδοξα καὶ ὑπερφυσικά θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον· διὸ λέγει πρὸς αὐτήν· Βαβαί διὰ τὰ παράδοξα θαύματα ὅπου ἔγιναν εἰς Ἑσέ, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Πῶς, ὦ Θεοχαρίτωτε Μαριάμ, ἐχώρησας ἐν τῇ μικρᾷ Σου κοιλίᾳ τὸν ἀχώρητον ὄντα ἐν τῷ παντὶ κατὰ τὴν Θεότητα; Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἐχώρησας τὸν πλούσιον μὲν ὄντα κατὰ τὴν Θεότητα, πτωχὸν δὲ φανέντα κατὰ τὴν σάρκα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος; „Γινώσκετε τὴν χάριν τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. ι'. 9.) Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἐχώρησας τὸν ἀναληφθέντα σήμερον μετὰ δόξαν πολλὴν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὰ οὐράνια; Πῶς ἐχώρησας τὸν διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως ζωοποιήσαντα τοὺς νεκρωθέντας ἁνθρώπους;

Ἡθε-

(1) Ἐν ἄλλοις „Φορέσαντα“.

Ἦ' ἔλε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς διὰ τῆς ἀναλήψεώς του ἐζωοποίησεν ὁ Κύριος τὰς ἀνθρώπους; Ἐπεὶ δὲ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἔστειλεν ἐκεῖθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐζωοποίησε τὰς ἀνθρώπους ὅπου ἐδέχθησαν αὐτό· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδὲν· τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζῶοποιον“ (Ἰω. 5'. 36.) καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγει· „Εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς (τοὺς νεκροὺς) τὸ Πνεῦμα, καὶ ἔζησαν“ (Ἰελ. ζ'. 10.). Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἄννα προφητεύουσα τῇ εἰς Οὐρανούς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Πνεύματος ἀποστολὴν, ἔλεγεν· „Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανούς καὶ ἐβρόντησε“ (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) βροντὴ δὲ ἦτον ἡ βιαία ἐκείνη καὶ ζωοποιὸς πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἣτις ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον συνηγμένοι οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς. Ὅλα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω εἶναι θαύματα παραδόξα· εἶναι τέρατα ξηνέκουστα· εἶναι θαυμάσια ἐκπληκτικώτατα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔγιναν ἀπὸ τοῦ αἵματος, οὔτε θέλουν γένει εἰς ὅλον τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

Ὡδὴ ἡ. Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

„Ὡφθῆσαν οἱ νόες Ἀποστόλοις ἐν τῇ Ἀναλήψει καὶ ἐφθέγγοντο· Τί ἐρατερίζοιτες ἵστασθε θαμβούμενοι; Οὗτος ὁ ἀμερχόμενος εἰς τὰ Οὐράνια ἐλεύσεται καὶ πάλιν τοῦ κρίναι τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους, Κριτὴς ὑπάρχων νόμος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὁμοιον σχεδὸν μὲ τὸ ἐν τῇ πέμπτῃ Ὡδῇ ἐκεῖνο τὸ λεγόν· „Ὁρῶσιν ἐφθέγγοντο τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι“· ὅθεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκεῖνου ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τούτου· τὰ δύο δὲ εἶναι παρμένα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Πράξεων· „Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδὲ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῇτι λευκῇ οἱ καὶ εἶπον· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Πράξ. ἀ. 10.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Οἱ Ἄγγελοι, οἱ τινες εἶναι νόες γυμνοὶ ἀπὸ σώματα, ἐφάνηκαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Ἀναλήψει τοῦ Κυρίου καὶ ἔλεγον εἰς αὐτοὺς· Τί στέπασθε μὲ θάμβος καὶ ἐκπλήξιν; καὶ τί βλέπετε μὲ προσοχὴν καὶ ὄμμα ἀκλινές εἰς τὸν ἀναληφθέντα; οὗτος ὅπου ἀναβαίνει σήμερον εἰς τὰ οὐράνια, αὐτὸς πάλιν θέλει ἔλθῃ εἰς τὴν συντέλειαν τοῦ Κόσμου διὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μόνος εἶναι Κριτὴς τοῦ Κόσμου, κατὰ ἀνθρώπος δηλαδὴ· „Ὁ γὰρ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει ἕδνα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ“ (Ἰω. 1. 12.) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Οὕτως ἐλεύσεται πάλιν ἐξ Οὐρανοῦ πάντων ὁράντων· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος προσέειπεν· Ὁ Δανιὴλ πρότερον εἶώρακεν· „Εἶδον γὰρ, φησὶν, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Κύριος, ὁ φονταὶ, φησὶ, πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς τὸν Υἱὸν τῷ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ“ (Λόγ. ἀ. εἰς τὴν Ἀνάλ. οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάρταζον Ἰουδαῖοι.).

Τροπάριον.

„Δώμεν τῷ Θεῷ μεγαλοσύνην· αἰμέσεως συμφωνίᾳ ἀλαλάξωμεν·
„ἄσωμεν, χορευώμεν χεῖράς τε κροτήσωμεν· ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐμῶν
„εἰς Οὐρανούς ἀπὸ γῆς, Ἀγγέλων, Ἀρχαγγέλων ὑμνούντων τοῦ·
„τοῦ ὡς Δεσπότην καὶ Ποιητὴν τῶν ὅλων.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρηγορικὴν ὑπόθεσιν ἔχει τὸ παρὸν Τροπάριον, καθὼς τοιαύτην εἶχε καὶ τὸ „Χεῖ-
 „ρας ἅπαντες γινόμενοι κροτήσωμεν“, τὸ ἐν τῇ ἐβδόμῃ Ὠδῇ τῆ παρόντος Κανόνης. Λέγει
 λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος: Ἡμεῖς οἱ ἀπὸ Χριστοῦ ὀνομαζόμενοι Χριστιανοί, καὶ τῷ Χρι-
 στῷ ὀρθοδόξως πιστεύοντες ἅς δώσωμεν μεγαλωσύνην (ἥτοι δόξαν) εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς
 Θεὸν ἀληθινόν. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὴς ἀπὸ τοῦ λβ'. κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου,
 ὅπου προστάζει ὁ Μωϋσῆς τοὺς Ἰσραηλίτας λέγων: „Δότε μεγαλωσύνην τῷ Θεῷ ἡμῶν“. Ἀς
 ἀλαλάζωμεν, λέγει, με συμφωνίαν αἰέσεως· ἅς ψάλλωμεν, καὶ ἅς χορεύσωμεν πνευ-
 ματικῶς· ἅς κροτήσωμεν καὶ τὰς χεῖρας τὰς πρακτικὰς δηλαδὴ, πράττοντες τὰς ἐντολὰς
 τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἀνελήφθη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, οἱ δὲ Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι ὡς δούλοι ὑμνοῦσιν αὐτὸν καθ' ὁ Δεσπότην καὶ
 Ποιτὴν τῶν ὅλων.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν, πρέπει νὰ χορεύωμεν, καὶ πρέπει νὰ κροτῶ-
 μεν τὰς χεῖράς μας· πρῶτον, διότι ὁ Κύριος ἀναβὰς ὅπου ἦν τὸ πρότερον, ἔδειξεν ὅτι δὲν
 εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος, εἰδὲ Υἱὸς Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος, ἀλλὰ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ὁ Κύριος
 πρὸς τὰς σκανδαλιζομένους, διότι εἶπεν ὅτι ὁ ἄρτος εἶναι ἡ σάρκα του, ἀπεκρίθη: „Τοῦτο
 „ἡμᾶς σκανδαλίζει; Ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
 „πρότερον“. (Ἰω. 5'. 62.) (ἥτοι μὴ σκανδαλίζεσθε περὶ τούτου· ἐπεὶ δὲ, ἂν με ἰδῆτε
 νὰ ἀναβαίνω ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν Οὐρανόν, ὅπου ἦμην πρότερον ὡς Θεός, ἔχετε βέβαια
 νὰ ἰδῆτε μεγαλῆτερον θαῦμα ἀπὸ αὐτό, περὶ οὗ σκανδαλίζεσθε) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Ἱερὸς
 „Θεοφύλακτος, ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· „Τοῦτο δὲ εἶπεν ἵνα ἀπαγάγῃ αὐτοὺς ἀπὸ
 „τοῦ νομίζεσθαι αὐτὸν εἶναι Υἱὸν Ἰωσήφ· ὁ γὰρ πιστεύσας ὅτι ἐν Οὐρανῷ ἦν τὸ πρότερον,
 „πάντως δὴπου πιστεύει αὐτὸν μηδὲ τοῦ Ἰωσήφ Υἱὸν εἶναι, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ λοιπὸν
 „πεισθήσεται τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις. Ἀκούων δὲ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν Οὐ-
 „ρανῷ ἦν τὸ πρότερον, μὴ νόμιζε ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ Μαρκέλλου
 „τοῦ αἰρεσιάρχου καὶ Ἀπελιναρίου εἶναι παραλήρημα· ἀλλ' ἐπεὶ δὲ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἦν ὁ
 „Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ Θεός, Λόγος, λέγεται, καθὰ εἵπομεν, ἀναβαίνειν ὡς ἄνθρωπος,
 „ὅπου ἦν τὸ πρότερον ὡς Θεός“.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν καὶ νὰ χαίρωμεν διὰ τὴν ἀνάληψιν καὶ ὑπερύψωσιν
 τῆς φύσεώς μας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος: „Διὰ τοῦτο πολλῶν γεγενημένων
 „ἀναλήψεων οὐδεμίαν ἡμεῖς ἐορτάζομεν ὡς τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν, ἥς καὶ μετέχομεν
 „καὶ μετέχομεν ἅπαντες· αὕτη γὰρ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶν ἀνάληψις, καὶ
 „οὐχ ἀπλῶς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὴν
 „πίστιν δι' ἔργων ἐπιδεικνυμένων ἐκάστη· „Ἀρπαγισθόμεθα γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν νε-
 „φέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω παντοῦ σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.
 „Οἱ ὁρᾶτε πῶς ἕκαστος ἡμῶν, εἴγε βέλεται, κοινωνὸς ἐσται καὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου,
 „κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συκληρονόμος δὲ Χριστοῦ; Διὰ τοῦτο χαίρωμεν ἐορτάζοντες τὴν
 „τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνύψωσιν καὶ ἐνίδρυσιν καὶ τὴν καταρχὴν τῆς ἐκάστου τῶν πιστευόν-
 „των ἀναλήψεως“ (Λόγ. 4. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Ἦρθη ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων ἡ φύσις ἡμῶν ἡ πάλαι ἔκπτω-
 „τος, καὶ θρόμφ' ἐνίδρυται θείῳ ὑπὲρ ἔμμοιαν. Δεῦτε παρηγορί-
 „σωμεν καὶ ἀνακραέσωμεν· Τὸν Κύριον ὑμρεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερ-
 „υψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ὅλον σχεδὸν ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅς τις λέγει περὶ τοῦ Χριστοῦ· „ Ἦν ἐνήργησεν (ὁ Πατήρ) ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, „ καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας „ καὶ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι „ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ „ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ “ (ἢ ὡς ἀνέγνω ὁ Θεὸς Ἱερώνυμος, ὑπὲρ πάσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν Ἀγγέλων δηλαδὴ καὶ τῶν ἀνθρώπων) (Ἐφεσ. α. 20.). Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος, οὕτω λέγει· Ἡ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἣτις ἐκπαλαι διὰ τὴν παράβασιν τῆς Ἀδὰμ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς, καὶ ἐξωρίσθη ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, αὕτη λέγω σήμερον ὑφάθη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος ἐν δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπὲρ κατὰληψιν τοῦ νοός. Τίς γὰρ νοὺς Ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων δύναται νὰ νοήσῃ, πῶς τὸ πάντων κατώτερον ἀνώτερον πάντων ἐποίησεν; ἢ πῶς τὸ ἔσχατον μέρος τῆς λογικῆς Κτίσεως (ἥτοι ὁ ἄνθρωπος) εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθη τὸν Βασιλικόν; Βέβαια οὐδεὶς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἅς πανηγυρίζομεν τὴν δόξαν τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ ἅς εἰποῦμεν ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ὁγδόης Ψαλμῆς τῶν τριῶν Παίδων· „ Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε „ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας “.

Συμφώνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο δογματικῶς ἀποφαίνεται καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας λέγουσα· „ Τῶν λεγόντων ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως „ ὑπερυψωθείσα, καὶ ἀνωτέρα πάσης τιμῆς ὑπερκειμένη, ὡς ἐξ ἁκρας ἐνώσεως ὁμόθεος „ γενομένη, ἀμεταβλήτως, ἀναλλοιώτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως διὰ τὴν καθ' ὑπόστα- „ σιν ἑνωσιν, καὶ ἀχωρίστως καὶ ἀδιασπάστως μένουσα ἐν τῷ προσλαβομένῳ αὐτὴν Θεῷ „ Λόγῳ, ἰσοκλεῶς αὐτῷ τιμᾶται, καὶ προσκυνεῖται μιᾷ προσκυνήσει, καὶ τοῖς βασιλι- „ κοῖς καὶ θεοῖς ἐγκαθίδρυται θρόνοι ἐν δεξιῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ὡς τὰ τῆς Θεότητος „ αὐχμήματα καταπλητήσασα, σωζομένων τῶν ἰδιοτήτων τῶν φύσεων, αἰωνία ἡ μῆμη Γ. “. Ἐφ' ἧς καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀνωτέρω ρητοῦ τοῦ Παύλου „ Πάντα „ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ “ τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια· „ Εἰ πάντα τὰ ἔθνη „ ὡς σταγῶν (κατὰ τὸν Ἡσαΐαν), εἰς ἄνθρωπος πόσον ἄρα μέρος τῆς σταγόνης; ἀλλὰ „ τούτον πάντων ἀνώτερον ἐποίησε. Βαβαί! φρικτὰ ὄντως τὰ πράγματα· ἀνθρώπου γέγονε „ δούλη πᾶσα ἡ κτιστὴ δύναμις διὰ τὸν ἐνοικοῦντα Θεὸν Λόγον· τοῦτο μέγα ὄντως καὶ „ θαυμαστόν “ (Λόγῳ Γ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους).

Τροπάριον.

„ Ἰδοὺ ὁ Υἱός Σου, Θεοτόκε, σκυλεύσας Σταυρῷ αὐτοῦ τὸν θάνα-
 „ τιν, ἀμέστη τριήμερος· καὶ τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ ἐμφανισθεὶς,
 „ ἀμέδραμε πρὸς τὰ οὐράνια· μεθ' οὗ Σέ προσκυροῦμεν ὑμνοῦμεν
 „ καὶ ὑπερυψοῦμεν (1) εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὅταν διγῇται τινὰς καὶ παρασταίῃ τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Υἱοῦ, φυσικῶς τὰ τρόπῳ χαίρει ἢ ἐκείνου Μήτηρ ἀκούουσα, καὶ μὲ πολλὴν εὐφροσύνην εὐφραίνεται· οὕτως καὶ ἡ ἀγιατάτη Παρθένος ἢ ἀληθινή Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀκούῃ τὰς ἀνδραγαθίας καὶ κατορθώματα ὅπου ἐκατόρθωσεν ὁ γλυκύτατος αὐτῆς Υἱός, χαίρει καὶ ὑπερ-
 βαλ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Δοξολογοῦμεν “.

βαλλόντως ἀλλάσσεται· ὅθεν πληροῦται εἰς αὐτὴν ἐκεῖνο τὸ τοῦ Σολομῶντος „Εὐφραίνεσθω „ ἡ Μήτηρ ἐπὶ Σοὶ, καὶ χαίρετω ἡ τεκοῦσά Σε“. (Παρ. κγ'. 25.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Θεοτοκίῳ παρασταίνει, καὶ σχεδὸν ὑπ' ὅψιν φέρει τῆς Θεοτόκου τὰ μεγάλα κατορθώματα ὅπου ἐποίησε καθ' ἄνθρωπος ὁ κατὰ φύσιν Υἱός της, διὰ τὰ χαροποιήσῃ αὐτὴν τὴν ἐν τῷ πάθει αὐτοῦ πρότερον λυπηθεῖσαν. Λέγει λοιπὸν εἰς αὐτήν· Ὡς Θεοτόκε Παρθένε, ἰδοὺ ὁ παμφίλτατος καὶ ἡγαπημένος Υἱός Σου, ἀφ' οὗ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ του ἐκούρσευσε τὸν θάνατον, καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ θανάτου κατεχομένους νεκροὺς ἠλευθέρωσεν, ἀνέστη τριήμερος.

Εἶτα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν φανερωθεὶς εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητᾶς καὶ Ἀποστόλους ἡμέρας τεσσαράκοντα, διδάσκων, συντρώγων, συμπίνων καὶ συναναστρεφόμενος μὲ αὐτοὺς, ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν „Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ „παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὁπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ „λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ συναυλιζόμενος“, (Πράξ. α'. 3.) ἀφ' οὗ, λέγω, ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς Μαθητὰς του καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς τὴν ἐκ νεκρῶν του ἀνάστασιν, τότε ἀνέβη εἰς τὰ οὐράνια καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· ὅθεν ἡμεῖς προσκυνοῦντες αὐτὸν, ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν συμπροσκυνοῦμεν καὶ Σε τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ Μητέρα, καὶ συνυμνοῦμεν καὶ συνδοξάζομεν· πρέπον γὰρ καὶ δίκαιον εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Υἱὸν τὰ προσκυνῆται καὶ ἡ Μήτηρ καὶ τὰ δοξάζεται διὰ τὴν φυσικὴν σχέσιν καὶ οἰκειότητα ὅπου εὐρίσκεται μεταξὺ Υἱοῦ καὶ Μητρὸς· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· „Ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων, ὁ δοξάζων Μητέρα αὐτῆ“ (Σειρ. γ'. 4.).

Ὡδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

„Ὡ τῶν δωρεῶν τῶν ὑπὲρ κατάληψιμ! ὦ Μυστηρίου φρικτοῦ!
„πάντων ὁ δεσπότης γὰρ ἐκ γῆς ἀπαίρων πρὸς τὰ οὐράνια,
„τοῖς Μαθηταῖς ἀπέστειλε Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ φωτίσαι τού-
„των τὴν διάνοιαν, καὶ πυρίνους τελέσαι ἐν χάριτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχασθεὶς κατὰ βάθος ὁ Ἱερὸς Ἰωσήφ μὲ τὸ διαβατικὸν ὄμμα τοῦ ποδὸς του τὰς ὑπερφυσικὰς δωρεὰς τε καὶ χάριτας ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ Ἀναλήψεως, καὶ θεωρήσας τὸ φοβερὸν καὶ παράδοξον Μυστήριον ὅπου ἐνεργήθη σήμερον, ἔμεινεν ἔμβοστος καὶ ἐκστατικός· ὅθεν μὲ θαυμασμὸν μέγαν καὶ ἐκπληξιν λέγει· Βαβαὶ διὰ τὰς ἀκαταλήπτους δωρεὰς καὶ χάριτας ὅπου ἐξέχεε σήμερον εἰς τὸν Κόσμον ὁ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ! Βαβαὶ διὰ τὸ φρικτὸν Μυστήριον ὅπου ἐνεργήθη σήμερον!

Ἀκολουθῶν δὲ κατασκευάζει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν πρέπει τὰ φοβοῦνται καὶ τὰ φρίττουν οἱ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ ἐκεῖνος, λέγει, ὁ Θεάνθρωπος Λόγος ὅπου δεσπόζει τὰ πάντα μὲ θεικὴν ἐξουσίαν, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν, μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεώς του ἀπέστειλε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς θείους τοῦ Μαθητᾶς καὶ Ἀποστόλους· „Συμφέρει γὰρ, ἔλεγεν ὁ Κύριος, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· „εἰάν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· εἰάν πορευθῶ, πέμψω „πρὸς ὑμᾶς“. (Ἰω. ιε'. 7.) Ἐλθὼν δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἐφώτισε τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ μὲ τὴν θείαν τε χάριν τούτους πυρίνους ἀπέδειξε. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Ὑμνογράφος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, μὲ τὰ ὅποια ἐπαρηγόρει τὰς Μαθητάς τε λέγων· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πάσαν τὴν „ἀλήθειαν“. (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ „πέμψῃ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς „πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. ιδ'. 26.).

Τροπάριον.

„Στίφει Μαθητῶν ὁ Κύριος ἔφησεν· Ὑμεῖς καθίσατε εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ γὰρ ἐκπέμψω ὑμῖν Παράκλητον ἄλλον Πατρί τὸν σύμθρονον καὶ μοι ὁμότιμον (1), ὃν ὁράτε (2) ἀναλαμβάνομενον, μετέλῃ φωτὸς ἐποχούμενον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι δανεισμένον ἀπὸ τοῦ κατὰ Λυκᾶν ἁγίου Εὐαγγελίου· εἶπε γὰρ ἐκεῖ ὁ γλυκύτατος Διδάσκαλος πρὸς τοὺς φιλάτους αὐτοῦ Μαθητάς· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους“. (Λουκ. κδ'. 49.) Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι· „Καὶ συναυλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου“. (Πράξ. α'. 4.) Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ὅπου λέγει ὁ Κύριος· „Εγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“. (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε'. 26.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ συναΐξας ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει· Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν εἰς τὸ στίφος (ἦτοι εἰς τὸ πλῆθος) τῶν ἁγίων τοῦ Μαθητῶν νὰ μὴ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ νὰ προσμένουν ἐκεῖ, ἕως ἢ νὰ ἐνδυσθῶν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, οὐχὶ ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ οὐράνιον· ἦτοι τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶπεν ἐν ταῖς Πράξεσιν ὁ αὐτὸς Λουκᾶς· „Ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ με“· καὶ πάλιν· „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς“. (Πράξ. α'. 8.) Ποία δὲ ἦτον ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς; Τὸ „ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος, λέγει· „Καθίσατέ ἐν οἷς νῦν δειλοὶ καὶ ἀνάνδριοι, ἕως ἢ ἐνδύσησθε δύναμιν οὐκ ἀνθρωπίνην, ἀλλ' οὐράνιον. Οὐκ εἶπε δὲ δεξήσθε, ἀλλ' ἐνδύσασθε, τὸ πάσι τοθεν φρουρητικὸν τῆς Πνευματικῆς ὀπλίσεως ὑποφαίνων“.

Ἐφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσόκεφαλος· „Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελθόντος τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἐφ' ὑμᾶς· τοῦτο δὲ εἰρήκην, οὐχ ὡς ἀδυνάτως ἔχων αὐτὸς τὴν ἰσχὺν ταύτην παρασχεῖν, ἀλλ' ἵνα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δείξῃ θείησιν τε καὶ δύναμιν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος· ἐγὼ δὲ πορεύομαι τὴν ἀνοδὸν ὑμῖν τὴν πρὸς Βασιλείαν εὐτρεπίζων, καὶ τρόπον ὥσπερ τινὰ πορείας ἐτοιμάζων, καὶ τὸν δύσβατον τόπον εὐχερῇ καταςκευάζων· ἄβατος ἐστὶν ἀνθρώποις μέχρι τοῦ παρόντος ὁ Οὐρανός, καὶ σὰρξ οὐ πέπατηκε τὸ τῶν Ἀγγέλων οἰκητήριον· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν ἐκεῖσε πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ σήμερον ἐγκαινίζω τρίβον εὐμαρῆς, καὶ βατὸν ἀπεργάζομαι τὸν ἄβατον· πρῶτος γὰρ ἐν νεκρῶν ἀναστάς εἰς ἀφθαρσίαν, πρῶτος ἀνθρώπων καὶ εἰς Οὐρανὸς ἀνέρχομαι· συνεφέται δέ μοι καὶ πᾶσα τῶν ἁγίων ἡ πληθὺς, καὶ τὰς παρὰ τῷ Πατρί μου πληράσει μονάς· καὶ ὑμεῖς συνδοξασθήσεσθέ μοι τὴν εἰσφορὰν ὡς προσεγγικαντές μοι τῶν Ἐθνῶν, καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης σκαμμάτων μισθὸν τὸν αἰδίμου λήψετε“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει ἐκεῖνα ὅπου εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς τε ὁ Κύριος ἀναλαμβάνόμενος· „Εἰρήνη ὑμῖν, ἀδελφοί· ὑμεῖς γὰρ ἐστέ ἀδελφοί μου οἱ ποιήσαντες τὸ θέλημά μου· μὴ λυπηθῆτε ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἀλλὰ πέμψω ὑμῖν τὸν Παράκλητον· εἰ μὴ γὰρ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἔρχεται“.

Ἐπι-

(1) Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται „Καὶ μοι ὁμότιμον“, ὃ καὶ ὀρθότερον· ἐν δὲ τοῖς τυπωμένοις „Καὶ μοι ὁμότιμον“.

(2) Ἐν ἄλλοις „Ὡς ὁράτε“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ἐγὼ θέλω πέμψαι εἰς ἐσᾶς ἄλλον Παράκλητον· ἄλλον δὲ εἶπεν οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὁμοφύης γὰρ καὶ ὁμοούσιος εἶναι ἢ Ἁγία Τριάς· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον· ἐπεὶ τὸ μὲν Ἄλλος, δηλωτικόν ἐστι τῆς ὑποστάσεως, τὸ δὲ Ἄλλο, τῆς ἐσῆας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν· καὶ ὅρα ἐν τῷ Πίνακι εἰς τὴν λέξιν Ἄλλος. Ὁ Παράκλητος αὐτὸς εἶναι σύνθρονος μετὰ τὸν Πατέρα, καὶ ὁμότιμος μετ' ἐμὲ, τὸν ὁποῖον βλέπετε τώρα ὅτι ἀναβαίνω εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐπάνω εἰς φαιεινὴν νεφέλην κάθημαι· „Νεφέλη γὰρ, φησὶν, ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Πράξ. α'. 9.).

Τροπάριον.

„Ἦρθη ἐμφανῶς ἡ μεγαλοπρέπεια ἄνωθεν τῶν Οὐρανῶν τοῦ
 „σαρκὶ πτωχεύσας, καὶ συμεδρία Πατρὸς τετίμηται φύσις ἡμῶν
 „ἡ ἐκπτωτος. Παρηγορίσωμεν, καὶ συμφάρως πάντες ἀλαλάξω-
 „μεν, καὶ κροτήσωμεν χεῖρας γηθόμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος ἀπὸ τὸν Προφητὰν Ἀνὰ λέγοντα· „Κύ-
 „ριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ· ὅτι ἐπῆρθη ἡ μεγα-
 „λοπρέπεια σου ὑπὲρ πάντων τῶν Οὐρανῶν“ (Ψαλ. ἡ. 1.) Μεγαλοπρέπειαν δὲ ἐδῶ ὀνομάζει
 ὁ Δαβὶδ τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησιν κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Δεσπότην Κύριλ-
 λον καὶ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, ἡ ὁποία ἐστάθη τῇ ἀληθείᾳ μεγάλη καὶ θαυμαστὴ
 κάθε νοῦν ὑπερβαίνουσα. Αὐτὴ, λέγω, ἐπῆρθη, καθότι εἶναι ὑπερθαύμαστος καὶ ἀκα-
 τανόητος, ὅχι μόνον ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰς τὰς πρῶ-
 τας καὶ περὶ Θεὸν ἰδρυμένας τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις (1). Τὸ τοιοῦτον λοιπὸν ρητὸν δε-
 νεισθεῖς ὁ Μελωδός, προσαρμόζει αὐτὸ εὐφυστάτα εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυ-
 ρίου λέγων· Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐνανθρώπησις τοῦ Κυρίου, ὅς τις ἐπτώχευσε καὶ ἐταπεινώθη
 κατὰ τὴν σάρκα, ἐπῆρθη φανερώς διὰ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεώς του, καὶ ὑψώθη ὑπὲρ πάντων
 τῶν Οὐρανῶν.

Ἡ δὲ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν
 Παράδεισον τῆς τροφῆς, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν θείαν δόξαν καὶ παρρησίαν, διὰ τῆς Ἀνα-
 λήψεως τοῦ Κυρίου ἐτιμήθη μετὰ τὴν συγκαθεδρίαν τοῦ Πατρὸς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅλοι
 ἄς παρηγορίσωμεν, καὶ συμφάρως ἄς ἀλαλάξωμεν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τὸν πρέποντα εἰς
 τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς μας ἄς κροτήσωμεν τὰς χεῖράς
 μας τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν καὶ ἀρετῶν. Ἐγὼ δὲ συλλογιζόμενος τὸ ὑπερβάλλον
 ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέβη σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως, λέγω
 τὰ λόγια ἐκεῖνα ὅπερ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀχαζ· „Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον
 „παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος“ (Ἠσ. ζ'. 11.) Τοῦτο δὲ προσαρμό-
 ζων εἰς τὴν παροῦσαν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως, λέγω εἰς ἐσέ, Χριστιανέ· ἐν τῇ σημερινῇ
 ἐορτῇ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ποῖον αἶτημα ἀγαπᾶς καὶ ζητήσης; βάθος, ἢ
 ὕψος;

(1) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος μεγαλοπρέπειαν
 εἶναι τὴν ἐν τοῖς κτίσμασι τοῦ Θεοῦ μεγαλειότη-
 τα λέγων· „Ἡ ἐν τοῖς κτίσμασι καὶ τοῖς ὑπ' αὐ-
 „τοῦ προβεβλημένοις καὶ διοικουμένοις μεγαλειότης,
 „ἢ, ὡς ὁ θεὸς Δαβὶδ ὀνομάζει, μεγαλοπρέπεια·
 „πάντα γὰρ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, ὅσα μετ' ἐκείνου
 „ἐκείνου γνωρίσματα“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας)
 Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἀνιούσα ἡ ψυχὴ, καὶ

„πάν τὰ καταλαμβανόμενα ὡς μικρότερον τοῦ ζη-
 „τουμένου καταλιμπάνουσα, γένοιτ' ἂν ἐν περιτοίᾳ
 „τῆς μεγαλοπρεπείας ἐκείνης, τῆς ὑπὲρ πάντων
 „Οὐρανῶν ἐπληρούσης, ἣν ἀταπεινώτον ὁ Προφήτης
 „βλέπει, καὶ Οὐρανοὶ μικροὶ κηρυκταί τῆς θείας α-
 „ξίας νομίζονται· ὅτι ἐπῆρθη ἡ μεγαλοπρέπεια αὐ-
 „τοῦ, οὐ μέχρι τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων
 „Οὐρανῶν“.

ὑψος; „ Αἰτῆσαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὑψος“· εἰς ἀγαπᾶς βάθος, βλέπε εἰς ποῖον χάος ἔπεσεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· εἰς ἀγαπᾶς ὑψος, βλέπε εἰς ποῖον ὑψος ἀνέβη σήμερον ἡ αὐτὴ ἀνθρωπίνη φύσις· οὔτε γὰρ τοῦ βάθους αὐτῆς ἐστὶ ἀδύνατον κατώτερον, οὔτε ἐκ τῆ ἐναντίας τοῦ ὑψους αὐτῆς εὐρίσκεται τι ἀνώτερον.

“Ορα δὲ, ὅτι ὁ Προφήτης προσφυῶς εἶπε πρῶτον τὸ βάθος, καὶ δεύτερον τὸ ὑψος“· „ Αἰτῆσαι σεαυτῷ σημεῖον εἰς βάθος, ἢ εἰς ὑψος“· διὰ τὴν φανερώσιν μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν τάξιν ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὸν ἀναληφθέντα Δεσπότην· αὐτὸς γὰρ πρῶτον κατέβη εἰς τὰ βάθη τοῦ Ἄδου καὶ εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, καὶ δεύτερον ἀνέβη ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος· „ Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς ὑπὲρ πάντων τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα“ (Ἐφ. δ'. 9.).

Τροπᾶριον.

„ Φῶς τὸ ἐκ Φωτὸς ἐκλάμψαν, Παράμωμε, ἐκ Σοῦ ἀρέτειλε, καὶ τὴν ἀμαυρότητα τῆς ἀθείας πᾶσαν διέλυσε, καὶ τοὺς μυκτὶ καθεύδοντας ἐφωταγώγησε· διὰ τοῦτο πάντες κατὰ χρέος Σὲ εἰς αἰῶμας αἰεὶ μακαρίζομεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φῶς λέγεται ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Φῶς τὸ ἀκρότατον, ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή, κοντὰ εἰς τὸν ὅποιον δὲν εἶναι κάμμία μεταβολή, ἀλλ' οὐδὲ μεταβολῆς ἀποσκίασμα κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἀδελφόθεον· „ Παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα“· (Ἰακ. α'. 17.) ὅθεν τὶτο ἠξεύραν ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὡ Παρθένε Πανάμωμε ἡ παρτὸς μᾶμου (μολυσμοῦ) ἀνωτέρα ὑπάρχουσα, καθὼς λέγεται ἐν τῷ Ἀσματι· „ Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ“, (Ἀσ. δ'. 7.) ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐγεννήθη ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐξέλαμψε Φῶς ἐκ Φωτὸς, αὐτὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὴν ἀχραντον καὶ ἀσπορον κοιλίαν Σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἴδιον τοῦ φωτὸς τὴν φωτίσιν τοὺς ἄλλους, διὰ τοῦτο καὶ τὸ Φῶς τὸ ἀνατείλαν ἐκ τῆς γαστρὸς Σου διέλυσε ὅλον τὸ σκότος τῆς ἀθείας καὶ ἀμαρτίας· „ Τὸ Φῶς, φησὶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει“· (Ἰω. α'. 5.) καὶ ἀκολούθως ἐφωταγώγησεν ὅλους ἐκείνους ὅπου ἐκοιμῶντο μέσα εἰς τὴν νύκτα τῆς ἀπιστίας κατὰ τὸν Ἠσαΐαν λέγοντα· „ Ὁ λαὸς ὁ καθεύδων ἐν σκότει· ἴδε φῶς μέγα“ (Ἠσ. 9. 2.).

“Ὅθεν ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε, ἔγινες γεννήτρια τοῦ μεγάλου καὶ ἀληθινοῦ Φωτὸς, ὁ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον κατὰ τὸν ἡγαπημένον Ἰωάννην, τοῦτου χάριν ἡμεῖς οἱ τῷ μεγάλῳ τέτῳ καὶ ἀληθινῷ Φωτὶ πιστεύσαντες, τῷ ἐκ τῆς γαστρὸς Σου ἀνατείλαντι, χρεωστικῶς μακαρίζομέν Σε, διότι ἔγινες εἰς ἡμᾶς τοσαύτης μεγάλης εὐεργεσίας, καὶ τοιοῦτε μεγάλες ἀγαθοῦ πρόξενος. Μακαρίζομέν Σε δὲ εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καθὼς Σὺ προεφήτευσας καὶ εἶπας· „ Ἰδὲ γὰρ ἀπὸ τῆ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί“· (Λουκ. α'. 48.) ὅχι διὰ τὴν μίαν γενεάν ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ὅτι αἱ γενεαὶ τῶν Ἑθνῶν χωρὶς κάμμιαν ἐξαίρεσιν, ὅσοι διὰ τὴν ἔχουν τὴν πίστει εἰς τὸν ἐκ Σοῦ ἀσπόμενον τὸν Χριστὸν θέλουν Σε μακαρίζειν. Καὶ ἂν ἡ γυνὴ ἐκείνη ὅπου ἤκουσε μίαν φοράν τὴν διδασκίαν ὁ Υἱὸς σου τοσοῦτον ἐκατανύχθῃ, ὥστε ἐμακάρισε τὴν ἁγίαν κοιλίαν Σου, ἥτις ἐγέννησε τοιοῦτον Υἱόν, καὶ τοὺς μαστοὺς Σου οἱ ὅποιοι ἐβύζανσαν τοιοῦτον Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, ὡς διηγῆται ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἡ πόλις καὶ οἱ γυνὴ φωνήν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῇ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά Σε, καὶ μασοί, ἃς ἐθήλασας“· (Λουκ. ια'. 27.) πᾶς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, οἱ κατ' ἐκαστὴν ἡμέραν καὶ ὥραν ἀπολαμβάνοντες τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας Σου, Δέσποινα, δὲν

ἔχο-

ἔχομεν χρέος νὰ Σὲ μακαρίζωμεν πάντοτε, καὶ νὰ σοὶ ψάλλωμεν ἐκ βάθους καρδίας ἐκεῖνον τὸν Ἀγγελικὸν καὶ χαρμόσυνον ὕμνον ὅπου ἔβαλλε μίαν φορὰν ἐνώπιον τῆς πανσέπτου καὶ ἀγίας εἰκόνης σου ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ „ Ἀξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν Σὲ „ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν “; Ὅρα δὲ περὶ τούτου ἐν τῷ τέλει τοῦ Νέου Μαρτυρολογίου ἢ εἰς τὸν Συναξαριστὴν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ψάλλοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἄμποτε νὰ νικήσωμεν τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν Διάβολον μετὰ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ εἰς Οὐρανὸς ἀναληφθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐὰν γὰρ νικήσωμεν αὐτὰ, βέβαια θέλομεν ἀξιώσθαι νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν, καθὼς ἀνέβη καὶ ὁ Κύριος ἡ κεφαλὴ ἡμῶν. Τί λέγω; Ὅχι μόνον θέλομεν ἀναβῆ εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀρπαγέντες ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα, καθὼς βεβαίον ὁ μακάριος Παῦλος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλομεν καθίσει μαζὶ τοῦ εἰς τὸν Θρόνον τῆς Δείας αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ποῖος μᾶς πληροφορεῖ; Αὐτὸ τὸ ἀφευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου, λέγον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „ Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ Θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ Θρόνῳ μου “. (Ἀποκ. γ'. 21.) Βλέπεις δόξαν; βλέπεις τιμὴν; βλέπεις μεγαλεῖον ὅπου ἔχεις νὰ ἀπολαύσῃς, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· ἐὰν γένης νικητὴς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας, σύνδροτος μέλλεις νὰ γένης μετὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν, καθὼς σοὶ ὑπόσχεται· τὸ ὅποιον εἶναι δόξα ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν, τιμὴ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μεγαλεῖον ὑπὲρ πᾶν μεγαλεῖον.

Τοῦτο βεβαίον καὶ Παῦλος τὸ Σκεῦος τῆς Ἐκλογῆς, λέγων „ Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.)· χάριτι ἐστὶ σεσωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν (ἡμᾶς δηλ.) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χριστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ “. (Ἐφ. β'. 5.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ψυχὴν Ἰωάννης, θέλει ὅτι ἔχομεν νὰ καθίσωμεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἀνωτέρω ὑπόσχεται τοῦτο ὁ Κύριος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ὡς εἴπομεν· ἔτω γὰρ φησί· „ Τοῦτο ἔν λέγει (ὁ Παῦλος), ὅτι καὶ ἡμεῖς καθεδύμεθα “. Εἴτα θέλων νὰ δείξῃ ὁ Χρυσορρήμων τὴν ὑπερβολὴν τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς ὅπου ἔχει νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐκ δεξιῶν καθεύρας, λέγει τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια· „ Καὶ καλῶς εἶπεν ἐν χριστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τὸ γὰρ καθίσει ἐκ δεξιῶν τιμὴς ἐστὶ τῆς ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μετ' ἢν ἑτέρα οὐκ ἔστιν “. Ὅντως ὑπερβάλλον ὁ πλοῦτος! ὄντως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δωάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσει! “ (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

Ὅθεν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ ὅπου ἀκούεις ταῦτα, ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σὲ ἀνεβίβασεν εἰς τόσῃν μεγάλῃν δόξαν, εἰς τρόπον ὥστε μέλλει νὰ σὲ κάμῃ συγκάθεδρόν του, καὶ τῆς Δείας δόξης αὐτοῦ κοινωνὸν καὶ συμμετόχον, διὰ τοῦτο καὶ σὺ χρεωστεῖς νὰ φυλάττῃς τὰς ἀγίας καὶ ζωοποιούς αὐτοῦ ἐντολάς· διὰ τοῦτο χρεωστεῖς νὰ ἀποκτήσῃς τὰς θεωργούς ἀρετάς, ἐξαιρέτως δὲ τὴν ταπείνωσιν καὶ ἀγάπην· καὶ διὰ τοῦτο χρεωστεῖς νὰ ὑπομένης εὐχαρίστως καθε Θλίψιν καὶ πειρασμόν ὅπου ἤθελε σοὶ ἀκολουθήσῃ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ· ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς ταύτης συμβασιλεύσῃς μετὰ τὸν Χριστόν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος· „ Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασίλευσομεν “. (β'. Τιμοθ. β'. 12.). Ὅθεν ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονικῆς Γρηγόριος ἔτιω ἀρχίζει τὸν εἰς τὴν Ἀνάληψιν δεῦτερον λόγον αὐτοῦ· „ Βλέπετε τὴν κοινὴν ἡμῶν ἐσπέρην καὶ εὐφροσύνην ταύτην, ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ Ἀναστάσει καὶ Ἀναλήψει αὐτοῦ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἐχαρίσατο; διὰ Θλίψεως ἀνέβλυσεν. Βλέπετε τὴν ζῶν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀθανασίαν ταύτην; διὰ θανάτου ἡμῶν ἐπέφανεν. Βλέπετε τὸ Οὐράνιον ὕψος, εἰς ὃ ὑπερυψώθη ἀνῆλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ὑπερδεδοξασμένην ἣν καὶ κατὰ σὰρκα δεδόξασται δόξαν; διὰ ταπεινώσεως καὶ ἀδοξίας αὐτῆς ἐπέτυχεν· καὶ ὅτι ὁ Ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ φησὶν· „ Ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὕψιστος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν, καὶ ἔχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς τὸν Χριστόν αὐτὸν, ὅτι

„ ἔτα-

„ἐταπεινώσθῃ, ὅτι ἡτιμάσθῃ, ὅτι ἐπειράσθῃ, ὅτι Σταυρὸν καὶ Θάνατον ἐπονεΐδιστον ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ὑπερύψωσε. Πῶς ἡμᾶς σώσει καὶ δοξάσει μὴ τὴν ταπείνωσιν ἐλομένους; μὴ τὴν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἀγάπην ἐνδεικνυμένους; μὴ τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς κτισσαμένους;“

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα χρεωστεῖς, ἀγαπῆτε, ὅχι μόνον θλίψεις καὶ κακοπαθείας γὰρ ὑπομένετε, ἀλλὰ, ἂν τὸ καλέσῃ ἡ χρεῖα καὶ ὁ καιρὸς, πρέπει νὰ ᾔσῃ ἐτοιμὸς εἰς τὸ νὰ βάλῃς καὶ τὴν ζωὴν σου εἰς Θάνατον διὰ τὴν ἀγάπην τῆ γλυκυτάτου Δεσπότητος σου ὅπου τόσον πολλὰ σὲ ἠγάπησε, σὲ ἐτίμισε, σὲ ὑπερύψωσεν· ἐὰν γὰρ ἄλλως ποιήσῃς, καὶ δὲν καταφρονήσῃς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ σου, ἤξευρε ὅτι ὅχι μόνον φαίσεαι ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων τοσούτων χαρίτων καὶ δωρεῶν ὅπου σὲ ἠξίωσεν ὁ Δεσπότης σου, μὴ θέλων νὰ θυσιάσῃς μίαν προσωρινὴν καὶ βραχυτάτην ζωὴν διὰ τόσον πλοῦτον θεοπρεπῶν καὶ αἰωνίων αγαθῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἔχεις νὰ ἀναληφθῇς εἰς τὸν αἶρα ἀπὸ τὰς νεφέλας, καὶ νὰ ὑπάγῃς μετὰ δόξης καὶ παρρησίας εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ διὰ νὰ κρίνῃ τὸν Κόσμον· ἀλλὰ καθὼς τὸ ὄρνεον δὲν ἐμπορεῖ νὰ πετάξῃ, ὅταν χορτάσῃ καὶ βαρυνθῇ ἀπὸ τὰς πολλὰς σάρκας, ἀλλὰ μένει κάτω καὶ θανατοῦται ὑπὸ τῶν κυνηγῶν· οὕτω καὶ σὺ ἔχεις νὰ μένῃς κάτω εἰς τὴν γῆν μαζί με τοὺς ἀμαρτωλοὺς κατακεκριμένους, κατησχυμένους καὶ μὴ ἔχων παρρησίαν νὰ φανερωθῇς ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνδόξου Κριτοῦ· τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον εἰς ἐσὲ ἀπὸ κάθε κόλασιν, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς.

ἤξευρε γάρ, ἀδελφε, ὅτι ὅλοι μὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ πιστοὶ καὶ ἄπιστοι ἔχουν νὰ ἀναστηθῶν· ὅλοι δὲ δὲν ἔχουν νὰ ἀναληφθῶν, ἀλλὰ μόνοι οἱ πιστοὶ, καὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς πάλιν μόνοι οἱ τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανοίας σταυρώσαντες, καὶ κέρδος νομίζοντες τὸ νὰ ἀποθάνουν διὰ τὸν Χριστόν, καθὼς τοῦτο βεβαίῳ ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἀναστήσόμεθα πάντες, τῆς δὲ ἀναλήψεως οὐ πάντες τευξόμεθα, ἀλλ' ὅσοις τὸ ζῆν Χριστὸς ἐστὶ, καὶ τὸ δι' αὐτὸν ἀποθανεῖν κέρδος· ὅσοι πρὸ τοῦ θανάτου τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανοίας καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς πολιτείας ἐσταύρωσαν· οὗτοι γὰρ μόνοι μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν ἀναληφθήσονται ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἶρα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν ἀναλαμβάνόμενος νεφέλῃ ὑπέλαβεν, ὡς ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἱστορήσεν“ (Λόγ. β'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τοῦτο σὲ παρακινεῖ ὁ χρυσοῦς κάλαμος τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸ νὰ θυσιάζῃς, ἂν εἴχῃς, ὅχι μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ χιλίας καὶ μυρίας ζωάς, διότι σὲ ἠξίωσεν ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς ὁ Δεσπότης σου νὰ συγκαθίσθῃς μετ' αὐτὸν εἰς τὰ δεξιὰ του· „Ὅντως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσαι. Κἂν μυρίας ψυχὰς εἰ ἔχεις, οὐκ ἀπολλύεις αὐτὰς ἐνεκεν αὐτοῦ; εἰ γὰρ καὶ εἰς πῦρ ἐμβῆναι ἔδει, τοῦτο οὐκ ἐχρῆν ἐταίμως ὑπομείναι; εἰ γὰρ κατακόπτεσθαι ἔδει καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τέτων, οὐκ ἐχρῆν ἐταίμως καταδέχεσθαι; Ἐνόησον ποῦ ἐκάθισεν ἐκεῖνος· ἐπάνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας. Καὶ τίτι συγκαθίσθαι; Ἐκείνω. Τίς ὢν; Νεκρὸς φύσει, τέκνον ὀργῆς. Καὶ τί κατέρχωσας; Οὐδέν. Ὅντως νῦν εὐκαιρὸν ἀναβοῆσαι· Ὡ βᾶθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ!“ (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους). Καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως λέγει· „Ταύτην τοίνυν τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν νῦν ἐορτάζομεν· ταύτην τὴν Δεσποτικὴν αἰοδὸν πανηγυρίζομεν, ἀνυμνοῦντες τῆς ἀρρήτου δωρεᾶς τοῦ Δεσπότη τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν οἰκονομίας ἀνακηρύττοντες τὸ κατόρθωμα· ἵνα καὶ ἡμεῖς λάμψαντες διὰ τῶν κατορθωμάτων, πρὸς τὸ ἡμῖν ὁμογενὲς ἀνδραμεῖν σπουδάσωμεν, καὶ πρὸς αὐτὸν φθάσωμεν τὸν θρόνον τὸν Βασιλικόν, ὅπερ ὑπὲρ ἡμῶν ἀνάγκη τὸ συγγενὲς ὁ ἐνδυσάμενος· ἵνα καὶ τὸ Δεσπότη συμβασιλεύσωμεν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν ἀπολαύσωμεν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Θεῖα τις, ὡς εἶπες“).

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτω, ὅτι, ἂν σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐμελλες νὰ καθίσθῃς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, ἀλλὰ μόνον ἢ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἤθελε καθίσθαι ἐν δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καθὼς ἡρμήνευσεν τὰ ἀνωτέρω ρητὰ τοῦ Παύλου ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος, πάλιν ὑπόχρεως ἦσαν διὰ τὴν δόξαν αὐτὴν τὴν ὑπὲρ πάντων δόξαν ὅπου ἔλαβεν ἡ ἰδική σου φύσις ἐν τῷ Χριστῷ νὰ θυσιάζῃς τὴν ζωὴν σου. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι ἦσαν ὑπόχρεως νὰ θυσιάζῃς τὴν ζωὴν σου, καὶ διότι μέλλεις νὰ γένῃς συγκατοικὸς τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἔχεις νὰ ἀρπαχθῇς ἐν νεφέλαις

λαίς εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καθὼς ὁ Παῦλος βεβαιοῖ, καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῶν Κανόνων τούτων τῆς Ἀναλήψεως εἶπομεν, μετὰ τῶν Ἀγίων· μέγα γὰρ τοῦτο κατὰ ἀλήθειαν μέγα καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα ἀξίωμα εἶναι κοντὰ εἰς ἐσέ. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; ἂν ἐσύ, ἀγαπῆτε, ἐμελλες νὰ ἀξιώθῃς μόνης τῆς Θεωρίας τοῦ χαροπαρόχου, τοῦ γλυκυτάτου καὶ ἡλιοσταλάκτου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἤξευρε ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην μόνην Θεωρίαν ἔπρεπε νὰ ἐργάζεσαι ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου· ἔπρεπε νὰ ἀγωνίζεσαι εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃς ὅλας τὰς Θεοειδεῖς ἀρετάς· καὶ τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ θυσιάζῃς καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν σου· διότι· μόνη αὕτη ἡ Θεωρία τοῦ περικαλλεστάτου προσώπου τοῦ Δεσπότη σου εἶναι μία πληρεστάτη μακαριότης· καὶ τὸ νὰ ἀξιώθῃς νὰ σὲ ἰδῇ μὲ μίαν γλυκεῖαν ὀμματίαν ὁ ὑπερένδοξος Βασιλεὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ Βασιλείᾳ του, αὐτὸ μόνον ὑπερβαίνει ὅλα τὰ βασανιστήρια καὶ μαρτύρια ὅπου ἤθελες ὑπομείνῃ διὰ τὴν ἀγάπην του· αὐτὸ εἶναι ὑπερικανώτατον νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ κατὰ πάντα· καὶ αὐτὸ ἔχει, ὅχι μόνον νὰ πληρώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορτάσῃ ὑπερεκπερισσοῦ ὅλας σου τὰς ἐπιθυμίας, καὶ νὰ σὲ κάμῃ ἐν Οὐρανοῖς αἰωνίως μακάριον· διότι ἂν τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς μόνον τὴν λαμπρότητα τῶν ἁγίων Μαρτύρων δὲν εἶναι ὀλίγη μακαριότης, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Μέ-
„γα μὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ τευξόμεθα τῶν αὐτῶν ἁθλῶν εἰπεῖν, καὶ τῆς αὐτῆς δόξης τῶν
„Μαρτύρων κληρονομήσομεν..... ἀλλὰ τὴν γε λαμπρότητα τῶν ἁγίων Μαρτύρων ὀφόμε-
„θα· οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος“ (Λόγ. εἰς Γρηγόριον τὸν Νύσσης)·
πόσω μᾶλλον τὸ νὰ ἀξιώθῃς τινὰς νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν δόξαν τοῦ προηλίου
καὶ ὑπερηλίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι μία ὑπερτελεῖα ἀπόλαυσις;

Καθὼς λοιπὸν οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ Κύριος, ἂν καὶ δὲν ἔβλεπον αὐτὸν αἰσθητῶς, ἐπροσκύνησαν ὅμως αὐτὸν καὶ ἐθύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπροσκύ-
νουντο ἐν τῷ Ἱερῷ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περιμένοντες· οὕτω καὶ ἡμεῖς προσκυνήσαντες τὸν ἀναληφθέντα Χριστὸν, ἃς καταπαύσωμεν εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ ἐν τῷ ὑπεράνω τοῦ νοῦς ἡμῶν μένοντες καὶ προσευχόμενοι, ἃς καθαρίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισ-
μοῦς, καὶ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἃς προσμένωμεν· γράφει γὰρ ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς· „Οἱ Ἀπόστολοι προσκυνήσαντες τὸν Κύριον ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ
„χαρὰς μεγάλης, καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ Ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν“
(Λουκ. κδ'. 52.). Οὕτω καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ κάμνωμεν καθὼς μᾶς συμβουλεύει ὁ μέγας
τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἀλλ' ὡς οἱ Μαθηταὶ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Χρι-
„στὸν, μὴ ὀρῶντες αἰδητῶς, ὅμως προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ· ὕτω καὶ
„ἡμεῖς νῦν προσκυνήσαντες αὐτὸν, ἐπὶ τὴν εἰρήνην καταπαύσωμεν, ἐν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ
„μετ' ἀλλήλων εἰρηνεύοντες· Ἱερουσαλήμ γὰρ εἰρήνη ἐρμηνεύεται· καὶ ἐν τῷ κατ' ἡμᾶς
„αὐτοῦς ὑπεράνω τῷ νῷ γενόμενοι, καὶ τούτῳ παραμένοντες καὶ προσευχόμενοι, καθαι-
„ρωμεν ἑαυτοὺς τῶν ἐμπαθῶν καὶ χαμαιζήλων λογισμῶν· οὕτω γὰρ τῆς ἐπιδημίας τευ-
„ξόμεθα τοῦ Παρακλήτου, καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσομεν Πατέρα, Τίον,
„καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΕΝΤΑΥΤΩ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ (1).

Ἀκροστιχίς.

„Πεντηκοστήν ἑορτάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Ἀκροστιχίς αὕτη δὲν εἶναι στίχος δωδεκασύλλαβος Ἰαμβικός, ὥτε ἑμμετρος, καθὼς ἦτον αἱ ἄλλαι ἀκροστιχίδες τῶν λοιπῶν Κανόνων τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά, ἀλλὰ εἶναι ἐννεασύλλαβος μόνον καὶ ἄμετρος καὶ κολοβός. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τοῦτο ἐποίησεν ὁ Μελωδός; Ἀποκρίνομαι ὅτι τὴν ἀληθινὴν τούτου αἰτίαν αὐτὸς μόνος ἠξεύρει ὁ Ἀσματογράφος, καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Πεντηκοστή ὀνομάζεται ἢ παροῦσα ἑορτή, διότι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀναστάσεως ἕως τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Ἀγίου Πνεύματος πενήκοντα ἡμέραι ἀριθμῶνται, καὶ οὔτε περισσότεραι, ὥτε ὀλιγωτέραι. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ὅτι ὁ ἑπτά ἀριθμὸς ὁ τιμώμενος παρὰ τῇ Γραφῇ ἐγέννησε καὶ τὴν τιμὴν τῆς Πεντηκοστῆς. „Ὁ γὰρ ἑπτά, φησὶν, ἐφ' ἑαυτὸν συντιδέμενος, γεννᾷ τὸν πενήκοντα μίαν δεούσης ἡμέρας, ἢ ἐκ τῶ μέλλοντος αἰῶνος προσειληφάμεν, ὁγδοῶν, τε οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ πρώτην, μᾶλλον δὲ μίαν, καὶ ἀκατάλυτον· δεῖ γὰρ ἐκείσε καταλήξει τὸν ἐνταῦθα σαββατισμὸν τῶν ψυχῶν, ὡς δοθῆναι μερίδα τοῖς ἑπτά καὶ γε τοῖς ὀκτώ· καθὼς ἡδὴ τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν τὸ Σολομώντιον ἐξεληφασιν“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Ποία δὲ εἶναι ἡ ὁγδοῦς αὐτῇ καὶ πρώτη, μᾶλλον δὲ μία καὶ ἀκατάλυτος; Ἡ ἀγία Κυριακή, ἡ ὁγδοῦς μὲν οὖσα, ὡς ὑπὲρ τὴν ἐβδόμην ἀριθμουμένη· πρώτη δὲ, ὡς ἀρχὴ τῶν ἡμερῶν καὶ μία, ὡς εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος νῦν, τότε δὲ ἐσόμενῃ αὐτὸς ὁ μέλλων αἰὼν ὁ ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχος· καὶ ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἐσχάτου Τροπαρίου τῷ Κανόνος τοῦ Πάσχα τί λέγει περὶ τῆς Κυριακῆς ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος τί λέγει ἐν τῷ Τροπαρίῳ „Αὕτη ἡ κλητὴ“· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Σχολιαστὴς Νικήτας· „Ἐπεὶ ἡ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἡμέρα οὐκ ἔχει μετ' αὐτὴν ἑτέραν διαδεχομένην αὐτὴν, οὐδὲ καταλύεται τῇ δύσει τοῦ Ἡλίου, χρη' ἐκείνην μίαν μὲν ὀνομάζειν, ὡς ἀδιάδοχον, ἀκατάλυτον δὲ, ὡς ἀνέσπερον· εἰκότως δὲ τὴν μίαν ταύτην τὴν λείπουσαν ἐκ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προσελάβομεν· ἀναγκάιον γὰρ εἰς τὴν ἐκείσε καταστασιν καταλήξει τὴν ἐνταῦθα κατάπαυσιν τῶν ψυχῶν· ἵπτοι τὴν διὰ θανάτου ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων

ἔργων ἀργίαν· ὥσπερ καὶ ὁ ἑπτά καταλήγει εἰς τὸν ὀκτώ· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον δοθῆναι μερίδα φροντίδος τοῖς ἑπτά, τῷ βίῳ τούτῳ καὶ οὕτω τοῖς ὀκτὼ τῷ μέλλοντι, φροντιζόντων οὐ τῷ παρόντος βίου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος· οὕτω γὰρ τινες ἐξεληφασιν τὸ Σολομώντιον ἐκεῖνο, τὸ ἐν τῷ Ἐκκλησιαστῇ λεγόμενον „Δός μερίδα τοῖς ἑπτά καὶ γε τοῖς ὀκτὼ“· ἑπτά μὲν νοήσαντες τὸν παρόντα βίον· ὀκτὼ δὲ τὸν μέλλοντα. Τινὲς δὲ σαββατισμὸν ψυχῶν τὴν ἐνταῦθα μετριοπαθεῖαν ἐνόησαν, ἢν ἡμεῖς καλοῦμεν ἀπάθειαν, ἥτις καταλήγει εἰς τὴν κυρίως ἀπάθειαν τῶ μέλλοντος αἰῶνος· ἄλλοι δὲ πάλιν σαββατισμὸν ψυχῶν ἐνόησαν, τὸ σῆναι ἐν τῷ μέλλοντι τὰ κινούμενα πάντα· ὁ δὲ μέγας Μάξιμος τοιοῦτόν τι λέγει, ὅτι τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν ὁγδοὴν ἡμέραν (ἥτις εἶναι ἡ Κυριακή· οὐδεμία γὰρ ἄλλη ὁγδοὴ ἐστὶ) φανερωμένου, ποιήσεται κατὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, καὶ τοῖς μὲν Δικαίοις τὸ εὖ εἶναι παρέχοντας, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς τὸ φεῦ εἶναι ἀπονέμοντος, σαββατίζουσι τότε αἱ ψυχαί, πᾶσαν λαβούσαι πᾶσαν κινήσεως, καὶ κίνησιν παντελῶς εὐχέχουσαι μετὰ τὴν τοῦ ζητουμένου φανέρωσιν· τοῦ γὰρ ζητουμένου φανερωθέντος, κίνησις ἀργεὶ πᾶσα τῶν κινουμένων“. Σὺ δέ μοι ὅρα ἐνταῦθα, ἀγαπητέ, τὰ προνομία ὅπου ἔχει ἡ ἀγία Κυριακή· ἐν Κυριακῇ γὰρ ἀρχισεν ἡ Κτίσις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ τῆς Κτίσεως ἀνακαίνισις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ τελείωσις τῆς Κτίσεως· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς Κτίσεως ἐνῆργησεν ὁ Πατὴρ ἰδιαιτέρως, καὶ τοὶ συνεργῶντες καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς ἀνακαίνισεως ἐνῆργησεν ὁ Υἱὸς ἰδιαιτέρως διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως· τὴν δὲ τελείωσιν τῆς Κτίσεως ἐνῆργησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς σημερινῆς αὐτοῦ καταβάσεως. Ἴδου πόσον ἐτίμησε τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς.

καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ· ἡμεῖς δὲ στοχαστικῶς λέγομεν ὅτι ἴσως τοῦτο ἐποίησεν ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τὰ λόγια Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὑπὸ τοῦτου γὰρ καταφλεγόμενος, δὲν ἤθελε νὰ παραλλάξῃ τοὺς ἐκείνου λόγους, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους γυμνοῦς καὶ ξηροῦς καὶ μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις ἠγάπα νὰ προφέρῃ, ὅχι μόνον εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἀκροστιχίδας.

Καὶ τοῦτο δείκνυται ἀπὸ τὴν παροῦσαν Ἀκροστιχίδα, ἥτις εἶναι αὐτολεξεὶ ἐρασισμένῃ ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ Θεολόγου, ὅπου τὸ δεύτερον Προοίμιόν του οὕτω προφέρει· „Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν, καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν, καὶ προθεσμίαν ἐπαγγελίας, καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν, καὶ τὸ Μυστήριον ὅσον; (ἐρωτηματικῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγνώσκηται) Ὡς μέγα τε καὶ σεβάσιμον“ (ἀποκριτικὸν γὰρ τὐτό ἐστιν). Εἶπον δὲ δεύτερον Προοίμιον· διότι ἐσυνείθιζον οἱ παλαιοὶ ῥήτορες νὰ μεταχειρίζωνται καὶ δύο Προοίμια· ὥς καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τῆς Πεντηκοστῆς λόγῳ δύο Προοίμια ἐμεταχειρίσθη, ὡς τινες λέγουσιν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον οὕτως ἀρχεται, „Περὶ τῆς ἐορτῆς „βραχέα φιλοσοφήσωμεν“· τὸ δὲ δεύτερον, „Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν“. Τοῦτο λοιπὸν νομίζω νὰ ἦναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀκροστιχὶς τοῦ παρόντος Κανόνος ἔμεινεν ἐννεασύλλαβος καὶ κολοβή· διότι ὁ Ἱερὸς Κοσμάς φιλογρηγόριος ὧν εἴπερ τις ἄλλος, κτέλεισε τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκείνου νὰ γράφῃ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, χωρὶς νὰ προσθέσῃ τίποτε· ὅθεν κατὰ τὴν κολοβὴν Ἀκροστιχίδα κολοβαὶ ἔγιναν καὶ ἐλλιπέστατα ἐν πολλαῖς Ὡδαῖς τὰ Τροπάρια τοῦ Κανόνος· ὥστε διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸν συνήθη ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ στίχων χρειάζονται νὰ τριπλασιασθοῦν καὶ νὰ τετραπλασιασθοῦν· ἐὰν δὲ ἐν μόνον Τροπάριον ἐστὶν ἐν τῇ Ὡδῇ, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ, χρειάζεται αὐτὸ ἐξάκις νὰ πολλαπλασιασθῇ οὐ χωρὶς σχεδὸν ἀηδίας καὶ βάρους καὶ ὧν φαλλόντων καὶ τῶν κἀνοναρχούντων καὶ τῶν ἀκουόντων.

Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τόσον πολλὰ ἠγάπα τὰ τοῦ Θεολόγου θελητικὰ καὶ σειρήνια λόγια, ὥστε, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ ταῦτα αὐτολεξεὶ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, ἔπαισεν ὑπὸ μέμφιν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὡς ἄμετρος καὶ ἐλλιπής· οὕτω καὶ ἐγὼ, ὅς τις μέλλω νὰ ἐρμηνεύσω τὸν εἰς τὸ Πνεῦμα Κανόνα αὐτῷ, ζητῶ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀγίου Πνεύματος· πλὴν ὅχι μὲ ἄλλου τινὸς λόγια, ἀλλὰ μὲ ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου· καὶ δὴ βοᾷ μετ' αὐτοῦ· „Τὰ μὲν οὖν σωματικὰ τοῦ Χριστοῦ πέρας ἔχει.... τὰ δὲ τοῦ Πνεύματος βουλομένῳ λέγειν παρέστω μοι τὸ Πνεῦμα, καὶ διδὼτῶ λόγον, ὅσον καὶ βούλομαι·“ εἰ δὲ μὴ τοσῶτον, ὅσος γε τῷ καιρῷ σύμμετρος“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν). Διότι ἂν ὁ τόσον μέγας Κοσμάς δὲν ἐντρέπεται νὰ ἱεροσυλῇ αὐτολεξεὶ τὰ τοῦ θείου Γρηγορίου ῥήματα, (τί λέγω δὲν ἐντρέπεται; καὶ σεμνύνεται ἀκόμη καὶ ἐγκαλλωπίζεται εἰς τὴν τοιαύτην ἱεροσυλίαν) διὰ τί ἐγὼ νὰ ἐντρέπωμαι αὐτήν; ἐγὼ ὁ μηδὲν ὦν; ἐγὼ ὁ γεγρημένος κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τοσοῦτον ἀπειρομεγέθη ἄνδρα παραβαλλόμενος; μᾶλλον μὲν οὖν ἐγὼ πρέπει νὰ καλλωπίζωμαι περισσότερον εἰς τὴν τοιαύτην ἱεράν καὶ ἐπαινετὴν κλεψίαν.

Μὲ ὅλον τῆτο τὸ πρᾶγμα τῆτο δὲν εἶναι κλεψία ἢ ἱεροσυλία, ἀλλὰ εἶναι δάνειον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ δάνειον, ἀλλὰ δωρεὰ καὶ χάρις· ἐκκεχυμένος γὰρ εἶναι εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῶν Χριστανύμων ὁ τῆς τοῦ Θεολόγου σοφίας Ὡκεανός, ὅς τις προσκαλεῖ τοὺς θέλοντας νὰ ἐξαντλήσωσιν ἀπὸ αὐτὸν δωρεάν, καὶ νὰ χορτάσουν ἀπὸ τὰ ρεῖθρα του ὅσον καὶ ἂν δύνωνται· οὐ λέγω δὲ ὅσον καὶ ἂν θέλωσιν· ἂν γὰρ εἰς τὴν θέλῃσιν τοῦ ἀνθρώπου

ἢ κς-

ἡκολούθει καὶ ἡ δύναμις, ἵσως ἐγὼ πρῶτος ἤθελα ἀνοίξῃ πλατέως τὸ στόμα μου, καὶ ἀπορρόφήσῃ ὅλον τὸν τοῦ Θεολόγου Ὁκεανόν· ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμῶ καὶ θέλω, ἡ δύναμις μου ὅμως δὲν εἶναι σύμμετρος μετὰ τὴν θέλησίν μου, διὰ τοῦτο ἀνοίγω τὸ στενὸν στόμα τῆς διανοίας μου, καὶ ἀπορρόφῶ ὀλίγας τινὰς ρανίδας ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι Λόγους Πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν Πεντηκοστήν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οἱ ἐξῆς Δεῖοι Πατέρες. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Βραχέα περὶ τῆς ἑορτῆς „φιλοσοφώσωμεν“. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οὐραὸς ἡμῖν σήμερον γέγονεν ἡ γῆ“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν ἑορτὴ, καὶ πάλιν πανήγυρις“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χθές ἡμῖν“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπεφάνισεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σήμερον“ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί, καὶ πάντα λέγον“ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐδεασάμεθα πρὸς μὴκρόν“. Λεόντιος ὁ πρεσβύτερος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι περὶ τὴν παρούσαν ἑορταστικὴν ἀένναον χάριν ἐπέειγεσθε“. Σῳζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιλαίου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου. Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τινὰς διὰ τί μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεως κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; Ταύτην τὴν ἐρώτησιν ἔα. οὕτως προτείνουσι τινὲς εἰς τὸν Θεοφρόν Μάξιμον ἐν Τόμῳ α'. καὶ ἀποκρίνεται εἰς αὐτὴν λέγων· „Φασί τινες τῶν τὰ θεῖα πεπαιδευμένων, ὅτι, ἐπειδὴ ἐννέα τάξεις κατὰ τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην αἱ Ἄγγελικαὶ Δυνάμεις εἰσὶν, ἀνίων κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὁ Κύριος (καθὸ γὰρ Θεὸς τὰ πάντα πληροὶ) ἐκαστῶ τάγματι μίαν ἡμέραν ἀπένειμεν, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἕως τῆς τελευταίας· ἐδέχτο γὰρ καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· ἐν αὐτῷ γὰρ κατὰ τὸν Ἀποστόλον ἀνεκεφαλαιώθη οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Οὐρανῷ· καὶ μετὰ τοῦτο ἐνεφανίσθη τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ· καὶ οὕτω τὸ Πνεῦμα κάτεισι“. (οὗ συναριθμεῖται δὲ, οὐτε ἡ πέμπτη, καθ' ἣν ἀνελήφθη, οὐτε ἡ Κυριακὴ καθ' ἣν ἐκατέβη τὸ Πνεῦμα) Τί δὲ ἐποίησε ἑκάστον τάγμα ἐν ἐκάστῃ ἡμέρᾳ; Ὁ μὲν Θεοφρόν οὐκ εἶπε Μάξιμος· ὅπερ καὶ λυπηρὸν ἀληθὺς ἐστὶ· καθότι παντός λόγου ἢ ἂν ἄξιον, εἰ πα-

ρὰ τοιοῦτου μεγάλου Πατρὸς ἐφανεροῦτο· ἐν τῷ Συναξαρίῳ δὲ τῆς Πεντηκοστῆς γράφεται ὅτι ἑκάστον τάγμα προσίον, τὴν δεωδείσαν ἐκείνην προσεκύνει σάρκα. Τῶν ἐννέα ἐν πληρωδαῖων ἡμερῶν καὶ ταγμάτων, τῇ δεκάτῃ ὁ Παράκλητος ἐπεδήμησεν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει τὸ αἴσιον διὰ τὸ ὅτι οὐκ ἐκατέβη παρευδύς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· „Ἰνα, ὅταν ἐν ἐρημίᾳ γένωνται οἱ μαθηταὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, μάθωσιν ἡλικὸν αὐτοῖς ἐχαρίζεσθαι τῇ τοῦ κυρίου ἀγαθότητος παρουσίᾳ, καὶ εἰς αἰσθήσιν ἐλθόντες τῶν παρελθόντων ἀγαθῶν, μετὰ μέζονος τῆς προθυμίας υποδέξωνται καὶ τὴν τοῦ Παρακλήτου δωρεάν“ (Λόγ. β'. εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί“). Διὰ τί δὲ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ; Ἀποκρίνεται ὁ αὐτός Χρυσόστομος· „Ὅτι τρεῖς μεγάλα ἑορταὶ ἦσαν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, τὸ Πάσχα, ἡ Πεντηκοστή, καὶ ἡ Σκηνόπηγίς, ἐν αἷς συνήγοντο πλήρη πολλὰ τῶν Ἰουδαίων. Ἐν μὲν οὖν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, σταυρωθεὶς καὶ παθὼν ὁ Χριστός, ἐδεωρήθη ὑπὸ πάντων τῶν τότε συνηδρυσμένων Ἰουδαίων· ἡ δὲ ἀνάστασις αὐτοῦ οὐκ ἐδεωρήθη, ἀλλ' ἐσυκοφαντήθη παρ' αὐτῶν· ὁ δὲ ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις ἐκχυθεῖσα εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, καθ' ἣν ἦσαν ἅπαντες οἱ Ἰουδαῖοι συνηγμένοι, ἐστρεψε πάντων τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς ἀκοὰς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους οἱ τινὲς ἐμαρτύρουν καὶ ἐκήρυττον ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος. Ὅσας βεβαιώσεις τῆς ἀναστάσεως ἐστὶν ἡ Πεντηκοστή“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σήμερον“). Ἐπειδὴ δὲ γράφουσιν αἱ Πράξεις ὅτι καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἦτον μαζί με τοὺς Ἀποστόλους καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου· „Καὶ ἦν ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκάτον εἰκοσι“· διὰ τοῦτο λέγουσι τινὲς ὅτι εἰς ὅλους αὐτοὺς τὴν ἑκατὸν εἰκοσιν ἐκάτισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν πυρίναῖς γλώσσαις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ.

Ῥδὴ ἀ. Ἦχος Βαρύς. Ὁ Εἰρμός.

„Πόντῳ ἐκάλυψε Φαραὶ σὺν ἄρμασιν ὁ συντρίβων πολέμους ἐν
 „ὕψι μὲν βραχίονι· ἄσωμεν αὐτῷ, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς ὁ κόσμος τῶν Ἱερῶν Μελωδῶν δὲν προσαρμόζει τοὺς Εἰρμούς τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, καθὼς προσήρμοξε τοὺς περισσοτέρους Εἰρμούς τῶν προλαβόντων Κανόνων του, ἀλλὰ ἄλλους μὲν τροπολογικῶς εἰς τὰ ἦδη ἀνάγει, ὡς τὸν τῆς ἐκτῆς· τοὺς περισσοτέρους δὲ μελουργεῖ, φιλά περριέχοντας τῶν Ῥδῶν τὰ λόγια, καθὼς καὶ τὸν παρόντα· οὗτος γὰρ ὁ Εἰρμός ἀναφέρει μόνην τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ γενομένην θαυματουργίαν, καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ τῆς πρώτης Ῥδῆς τοῦ Μωυσέως μεταχειρίζεται λόγια· καὶ βλέπε, ἀγαπητέ, ὅτι ὁ λόγος μου εἶναι ἀληθινός· εὐρίσκεται ἐν τῇ πρώτῃ Ῥδῇ „Πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτές;“ τοῦτο εὐρίσκεται καὶ ἐδῶ· εὐρίσκεται ἐκεῖ „Κύριος συντρίβων πολέμους;“ τοῦτο εὐρίσκεται καὶ ἐδῶ· γράφεται ἐκεῖ „Μεγέθει βραχίονός Σου;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ, μὲ κάποιαν ὁμῶς παραλλαγὴν· ἀντὶ γὰρ τῆς „Μεγέθει βραχίονος“, γράφεται ἐδῶ „Ἐν ὕψι μὲν βραχίονι“· ὅπερ ὁ Ἡσαΐας καθαρώτερα λέγει· „Κύριε, ὕψιμός Σου ὁ βραχίων“ (Ἡσ. κς. 1.)· γράφεται ἐκεῖ „Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ.

Ταῦτα λοιπὸν πάντα συμμαζώξας ἐδῶ ὁ Ἱερός Μελωδός, οὕτω λέγει· Ὁ Κύριος τῶν ἀπάντων, ὁ ὁποῖος συντρίβει τοὺς πολέμους μὲ τὸν ὕψι μὲν καὶ ἀνίκητόν του βραχίονα, ἐσκέπασε μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν τὸν βασιλέα Φαραὶ, καὶ τὰς ἀμάξας αὐτοῦ. Πολέμους δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοήσωμεν τοὺς πολεμίους καὶ ἐχθρούς, ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πάσχοντας κατὰ τρόπον συνεκδοχῆς· τοὺτους γὰρ συντρίβει ὁ Κύριος, ἕνα μὲν, διότι οἱ πόλεμοι δὲν γίνονται κατὰ προηγούμενον θέλημα τῷ Κυρίου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπόμενον· ἦτοι κατὰ παραχώρησιν, ὡς δογματίζουσιν οἱ Ἱεροὶ Θεολόγοι· ἄλλο δὲ, διότι ὁ Κύριος λέγεται εἰρηναρχὴς καὶ εἰρηνοδότης καὶ τῆς εἰρήνης ἀρχηγός καὶ πρωταίτιος, ὡς ταύτην ἀγαπῶν καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἂν δὲ τὴν εἰρήνην ἀγαπᾷ καὶ θέλῃ ὁ Θεός, βέβαια ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι τοὺς πολέμους συντρίβει καὶ ἀφανίζει, ὡς μὴ τοὺτους ἀγαπῶν καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἢ γὰρ τῶν ἐναντίων εἰσαγωγὴ τῶν ἐναντίων εἶναι συντριβή· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸ κοινὸν ἀπόφθεγμα τῶν φιλοσόφων, τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ εἶναι ἐπιστήμη· εἰ δὲ λέγει ὁ Κύριος „Οὐκ ἦλθον βαλεῖν, εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μάχαιραν“, (ἦτοι πόλεμον) (Ματθ. ι. 34.) τοῦτο ὕψι μὲν νοεῖται περὶ τῆς Πίστεως, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρόχειρον νόημα τοῦ πολέμου· καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν εἰς τοῦτο τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Διὰ τί δὲ λέγεται ὕψι μὲν ὁ τοῦ Κυρίου βραχίον; Διὰ τὰ φανερωθῆ ἡ συντριβὴ τῶν τοιούτων πολέμων· ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου θέλουν τὰ κτυπήσουν βαρύτερα, συνειδίζουσιν νὰ σηκώσιν τὸ χέρι τῶν ὕψι μὲν. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν καὶ ὁ Θεός κατοικεῖ εἰς τὰ ὕψι μὲν, ὡς λέγει

γει

γει ὁ Δαβίδ, „Ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν“ (Ψαλ. ριβ'. 5.), διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ ὁ βραχίον αὐτοῦ εἶναι ὑψηλός· καὶ ἐπεὶ εἶναι ὑψηλός, διὰ τοῦτο καὶ πληγώνει καὶ χειρότερα συντρίβει τοὺς πλιττομένους, ὅχι μόνον μὲ τὸ γενναῖον καὶ ἀνίκητον τοῦ βραχίονός του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὑψηλὸν σήκωμα τοῦ αὐτοῦ βραχίονός του· ὁ Θεὸς γὰρ, κατὰ τὴν συμβολικὴν Θεολογίαν (1), διὰ μὲν τὴν φυσικὴν του φιλανθρωπίαν κατεβάζει τὸν βραχίονά του μὴ θέλων νὰ κολάσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καὶ βάλλων τὸ χεῖρ του ὑποκάτω εἰς τὸ μάγουλόν του, καθὼς κάμνουσιν ἐκεῖνοι ὅπου κοιμῶνται, ὑπνῶττει· ὅταν δὲ ἰδῇ ὅτι αὐξάνει ἡ ἀμαρτία, καὶ οἱ ἀμαρτάνοντες δὲν αἰσθάνονται τὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας, τότε ἐκείνος μὲ βίαν μὲν καὶ παρὰ φύσιν ἐξυπνᾷ καὶ ὑφώνει τὸ χεῖρ του καὶ συντρίβει τοὺς ἀμαρτωλοὺς.

Διὰ τοῦτο ὁ Δαβίδ, βλέπων τοὺς μὲν κακοὺς καὶ ἀμαρτωλοὺς νὰ τυραννοῦν τοὺς ταπεινοὺς καὶ δικαίους, τὸν δὲ Θεὸν νὰ μὴ τιμωρῇ τοὺς κακοὺς μήτε νὰ τοὺς ἐκδικῇ, ἀποτολμᾷ νὰ μέμφεται αὐτὸν ὡς κοιμώμενον, καὶ νὰ φωνάζῃ ποτὲ μὲν „Ἐξεγέρθητι· ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπάσῃ εἰς τέλος“· (Ψαλ. μγ'. 25.) ποτὲ δὲ „Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψώθῃ ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάβου τῶν πενήτων σου εἰς τέλος“· (Ψαλ. θ'. 35.) διότι ἂν ὑψωθῇ ἡ χεὶρ σου κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ δυναστεύοντων, δὲν θέλει λησμονηθῇ ὁ πτωχὸς καὶ δίκαιος ἕως τέλους, ἀλλὰ θέλει εὐφρανθῇ, ὅταν ἰδῇ ἐκδίκησιν, κατὰ τὸ „Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἰδῇ ἐκδίκησιν“· (Ψαλ. ιζ'. 10.) Τοῦτο τὸ νόημα τῆς ὑψώσεως τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ θέλων νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ καὶ τὰ, τιμωρῶν τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἀκολούθως λέγει· „Ἐπὶ πᾶσι τέτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς (τοῦ Θεοῦ), ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ (αὐτοῦ) ὑψηλὴ“ (Ἠσ. θ'. 12.)· ἥτοι ἀκόμη ἔχει νὰ τὴν τιμωρήσῃ.

Τροπᾶριον.

„Εργώ, ὡς πάλαι τοῖς Μαθηταῖς ἐπηγγείλω, τὸ Παράκλητον
„Πνεῦμα ἐξαποστείλας, Χριστέ, ἔλαμφας τῷ Κόσμῳ φῶς, φι-
„λάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, λέγει, οἱ ὅποιοι ὑπόσχονται, δὲν τελειοῦν βεβαίως τὰς ὑποσχέσεις των· διότι ἢ μετανοοῦν ὅτι ὑποσχέθησαν, ἢ δύναμιν δὲν ἔχον εἰς τὸ νὰ πληρώσουν τὴν ὑπόσχεσίν των· καὶ οὕτω τὰ ὑποσχεθέντα παρ' αὐτῶν μένουσιν ἀκυρά· Σὺ δὲ, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ ἀληθινὴ τῶν ἐπαγγελιῶν ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις τῶν ὑποσχέσεων, ὑποσχέθης εἰς τοὺς ἀγίους σου Μαθητάς πρὸ τῆς ἀναστάσεώς σου νὰ στείλῃς εἰς αὐτοὺς τὸ Παράκλητον Πνεῦμα· ἐν οἷς ἔλεγες· „Συμφέρεῖ ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀ-
„πέλθω· εἰ γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς“· (Ἰω. ις'. 7.) καὶ πάλιν· „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα
„μὲνι μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“· (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Πα-
„ράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“· (Ἰω. ιε'. 26.) καὶ πάλιν· „Καὶ
„ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς“· (Λουκ. κδ'. 49.) ἥτοι

(1) Συμβολικὴ Θεολογία λέγεται, ὅσα πρὸς Θεὸν λέγονται ἀνθρωποσχετῶς, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων μελῶν καὶ αἰσθήσεων καὶ ὕδων τούτω προσαρμυζόμενα· ὁμοίως καὶ ὅσα ἰδιώματα τῶν πεισάρων στοιχείων, ἢ καὶ ἄλλων ὑλικῶν κτισμάτων τῷ Θεῷ ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς ἀποδίδονται. Ταύτης τῆς Συμβολικῆς Θεολογίας βιβλίον συνέγραψεν ὁ Ἀρεπαγίτης Διονύσιος, ὅπερ ἀναφέρει ἐν κεφ. ιε'. περὶ Οὐρανίας Ἰε-

ραρχίας λέγων· „Ἐχει γὰρ καὶ τοῦτο (τὸ αἴριον πνεῦμα) θεαρχικῆς ἐνεργείας εἰκόνα καὶ τύπον, ὡς ἐν τῇ Συμβολικῇ Θεολογίᾳ κατὰ τὴν τετρα-
„στοιχὸν ἀνακαθαρσὶν ἡμῖν διὰ πλειόνων ἀποδίδει-
„κται“· Τετραστοιχοὶ δὲ ἀνακαθαρσὶν τὴν τῶν πεισάρων στοιχείων ἀναγωγικὴν ἀλληγορίαν φασίν, ὡς ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Μάξιμος· νῦν δὲ, ὡς δυσ-
τυχία! τὸ σύγγραμμα τοῦτο οὐ σώζεται.

ἦτοι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (1). Καθὼς λοιπὸν μετὰ τὸν λόγον ὑπέσχεθης, Κύριε, νὰ στείλῃς τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον· οὕτω σήμερον μετὰ τὸ ἔργον ἐτελείωσας τὴν ὑπόσχεσίν σου· καὶ πέμψας τὸ Παράκλητον Πνεῦμα, δι' αὐτοῦ ἔλαμψας εἰς τὸν Κόσμον τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας καὶ πίστεως τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὥστε οἱ τὸ φῶς τοῦτο δεξάμενοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ψάλλουσι μετὰ χαρὰν καὶ ἠδονὴν τῆς καρδίας ἐκεῖνο τὸ χαρμόσυνον Τροπάριον· „Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν· ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον· εὗρομεν πίστιν ἀληθεῖ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνῶντες· αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν“.

Ἐπλήρωσας λοιπὸν σήμερον τὴν ὑπόσχεσίν σου, φιλάνθρωπε· διότι οὔτε ἀπὸ ἀδυναμίας ἐμελλες νὰ μὴ τελειώσῃς αὐτήν· παντοδύναμος γὰρ εἶσαι· οὔτε ἀπὸ μετάνοιαν· διότι ἡ μετάνοια εἶναι μία δευτέρα βουλὴ, ὅπου κατηγορεῖ τὴν πρώτην βουλήν· τοῦτο δὲ νὰ γένη ἐπὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον· καθότι ὁ Θεὸς καθὰς εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν ἀναλλοίωτος, οὕτως εἶναι καὶ κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὰς βουλάς του, ὡς ψάλλει ὁ Δαβὶδ· „Κύριος διασκεδάζει βουλάς Ἑθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλάς ἀρχόντων· ἡ δὲ βουλὴ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει“ (Ψαλ. λβ'. 10.). Εἰ δὲ ἀκούομεν τῶν θείων Γραφῶν νὰ λέγουν ὅτι ὁ Κύριος μεταμελεῖται καὶ μετανοεῖ· οὕτω γὰρ γράφεται διὰ τὸν Σαούλ· „Καὶ Κύριος μετεμελήθη, ὅτι ἐβασίλευσε τὸν Σαούλ ἐπὶ Ἰσραὴλ“ (1. Βασ. ιε'. 35.) καὶ διὰ τὴν Ὡση λέγει Κύριος· „Τί σε διαθῶ Ἐφραίμ; ὡς Ἀδάμα θήσομαί σε καὶ ὡς Σεβοείμ· μεστράφη ἡ καρδιά μου ἐν τῷ αὐτῷ· συνεταράχθη ἡ μεταμέλειά μου· οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, ὅτι Θεὸς εἰμι ἐγὼ καὶ οὐκ ἄνθρωπος“ (Ὡσ. ια'. 8.) ἂν, λέγω, αἱ Γραφαὶ ἀναφέρουν ὅτι μετανοεῖ ὁ Θεός, ἤξευρε ὅτι τοῦτο λέγουν, ὅπου ὁ Θεὸς φοβερίζει καὶ ὀργίζεται διὰ τὴν κακοποίησιν τινᾶς· τότε γὰρ μετανοεῖ· ἦτοι μεταβάλλεται ὁ Θεός, νικώμενος ἀπὸ τὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα, ἥτις δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς ἔργον τοὺς προτέρους φοβερισμοὺς ὅπου ἔκαμεν· ὅπου δὲ ὑπόσχεται ὁ Θεός νὰ δώσῃ ἀγαθὰ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ μὴ φέρῃ εἰς τέλος τὴν ὑπόσχεσίν του, ἔχων μάλιστα κινουσαν αὐτὸν εἰς τοῦτο τὴν φυσικὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα;

Τροπάριον.

„Νόμῳ τὸ πάλαι προκηρυχθεῖν καὶ Προφήταις ἐπληρώθῃ· τοῦ
„Θείου Πνεύματος σήμερον πᾶσι γὰρ πιστοῖς χάρις ἐκκέχεται.“

ΕΡΜΗ-

(1) Δύο πράγματα διδάσκει ἡμᾶς διὰ τῆς Ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ λόγῳ αὐτοῦ· ἓνα μὲν, ὥς ποῦ ἀνέβη ὁ Χριστὸς ὅταν ἀτελήθῃ, καὶ ἄλλο, ὅτι τὸ Πνεῦμα οὐ μόνον ἀποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει· οὕτω γὰρ φησί· „Νῦν ὁρῶμεν διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ τοῖς μαθηταῖς πεμφθέντος Πνεύματος μέχρι τίνος ὁ Χριστὸς ἀναληφθεὶς ἐφθασε, καὶ εἰς ποίαν ἀξίαν ἀνέβη· βίβασε τὴν ἡμῶν ἢν ἀνέλαβε φύσιν· ἐκείσε γὰρ πάντως ἀνῆλθεν, ὅθεν τὸ Πνεῦμα παρ' αὐτοῦ πεμφθέν κατελήλυθε. Ποῦθεν δὲ τὸ Πνεῦμα κατήλθε, δείκνυσιν ὁ διὰ τοῦ Προφήτου λέγων Ἰακώβ· „Ἐκχεῖ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ πρὸς ὃν φησὶν ὁ Δαβὶδ· Ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμα Σου, καὶ κτισθήσονται καὶ ἀνακαίνιεις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Πρὸς τὸν ἀνωτάτω ποιγαροῦν ὁ Χριστὸς ἀνέβη· Πατέρα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφθασε τὸν Πατρικὸν κόλπον, ὅθεν καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ κοινῶς καὶ κατὰ τὸ

„ἀνθρώπινον τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας ἀνδείχθη, τὸ ἐξ Οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκχεόμενον τε καὶ σεβόμενον Πνεῦμα καὶ αὐτὸς ἀρτίως ἀποστέλλας“· ἰδοὺ τὸ πρῶτον· δείκνυσιν δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι. „Ἀλλὰ μηδεὶς νομίσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τῆς ἀξίας ταύτης ἀμοιροῦν, παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἀποσπελλόμενον ἀκίουν· οὐ γὰρ τῶν ἀποσπελλομένων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποσπελλόντων καὶ συνευδοκούντων ἐστὶ· δείκνυσιν δὲ καὶ τὴν σαφῆς ὁ διὰ τὸ Προφήτου λέγων· „Εγὼ ταῖς χερσὶ μου ἐδεμελίωσα τὴν γῆν, καὶ τὸν Οὐρανὸν ἐξέτεινα· καὶ νῦν Κύριος ἀπέσταλκέ με καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ· καὶ ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ Προφήτου πάλιν ἀλλαχού λέγων· „Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἐχρίσε με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με. Τοιγαρὲν ἐκ ἀποστέλλεται μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει τὸν παρὰ τῷ Πατρὶ ἀποσπελλόμενον Υἱόν· παρ' ἃ δείκνυται Πατρί τε καὶ Υἱῷ συμφυεῖς καὶ ὁμοσθενὲς καὶ συνεργόν καὶ ὁμότιμον“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον, λέγει, ἐτελειώθη διὰ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῶν ἔργων ἐκεῖνο ὅπου ἐκκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον τῆ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ τοὺς Προφῆτας, δηλαδὴ τὸ περὶ τῆς ἐκχύσεως καὶ μεταδόσεως τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ κατὰ τὰ προκηρύγματα τούτων καὶ τὰς προρρήσεις ἐξεχύθη σήμερον εἰς ὅλους τὰς πιστοὺς ἡ χάρις τῆς Ἁγίου Πνεύματος. Ἀξία δὲ σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ὅτι οὔτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δίδεται χωρὶς νὰ ἔχῃ δεκτικὴν ἐπιτηδειότητα ὁ μέλλων ταύτην λαμβάνειν ἄνθρωπος, οὔτε ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ λάβῃ κανένα χάρισμα τοῦ Πνεύματος μὲ φυσικὴν μόνον δύναμιν χωρὶς τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οὔτε ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ σοφίαν ἐν τοῖς ἀγίοις χωρὶς τοῦ ταύτην δεχομένου νοῦς, ἕτε γνώσιν, χωρὶς τῆς δεκτικῆς τοῦ λόγου δυνάμεως, οὔτε πίστιν, ἄνευ τῆς κατὰ νοῦν καὶ λόγον τῶν μελλόντων καὶ πᾶσι τέως ἀδήλων πληροφορίας, οὔτε ἰαμάτων χαρίσματα, διότι τῆς κατὰ φύσιν φιλανθρωπίας, οὔτε τι ἕτερον τῶν λοιπῶν χαρισμάτων, χωρὶς τῆς ἐκαστοῦ δεκτικῆς ἐξεῶς τε καὶ δυνάμεως, οὔτε μὴν πάλιν ἐν τῶν ἀπηνειθυμμένων ἄνθρωπος κηρύσσεται κατὰ δύναμιν φυσικὴν, διότι τῆς χορηγούσης ταῦτα Θείας δυνάμεως· καὶ δηλοῦσι τοῦτο πάντες οἱ ἅγιοι, μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν Θεῶν ζητῶντες τῶν ἀποκαλυφθέντων τὰς λόγους“ (Κεφ. ιγ'. τῆς 5'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Ὡστε, ὅποιος θέλει νὰ λάβῃ πλουσιωτέραν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ κάμνῃ τὸν ἑαυτόν του δεκτικώτερον διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐπιτολῶν, καὶ τῆς καθάρσεως τῶν παθῶν· ἡ γὰρ χάρις τοῦ Πνεύματος, εἰ καὶ χάρις, ὅμως χύνεται εἰς τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς αὐτῶν καθαρότητος καὶ πίστεως· ὅθεν λέγει πάλιν ὁ αὐτὸς Θεὸς Μάξιμος· „Ὁ Θεὸς Ἀπόστολος τὰς διαφορὰς ἐνεργείας τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος χαρίσματα λέγει διάφορα, ὅφ' ἐνὸς δηλοῦν καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούμενα Πνεύματος· καὶ τοῖνυν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ μετοχῇ τῆς τοιοῦδὲ χαρίσματος, ἕκαστος τῶν πιστῶν δηλοῦν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑποκειμένης αὐτῇ κατὰ ψυχὴν διαθέσεως συμμεμετρημένην δέχεται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν“ (Κεφ. ιγ'. τῆς 6'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Ποῦ δὲ φαίνεται ἐν τῷ Νόμῳ ἡ μετάδοσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Γενέσεως· „Πνεῦμα, φησὶν, ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος“ (Γεν. α'. 2.). ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασιλεὺς λέγει· „Μὴδὲν ἄλλο Πνεῦμα Θεοῦ, ἢ τὸ Ἅγιον, τὸ τῆς Θείας καὶ Μακαρίας Τριάδος συμπληρωτικὸν ὀνομάζεσθαι“ (Ὁμιλ. β'). καὶ πάλιν· „Τὸ, Ἐπεφέρετο (τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) ἐξηγεῖται ἀντὶ τῆς ἐνέβαλλε καὶ ἐξωγόρει τὴν τῶν ὕδατων φύσιν, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἐπωαζούσης ὀρνίθου, καὶ ζωτικὴν τινα δύναμιν ἐνείσθη τοῖς ὑποθαλλομένοις“ (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν Ἐξαήμερον)· ὁμοίως καὶ περὶ τῆς Ἰωσήφ γράφεται· „Μὴ εὐρήσομεν τοιοῦτον, (οἷός ἐστιν ὁ Ἰωσήφ) ὃς ἔχει Πνεῦμα Θεοῦ ἐν αὐτῷ“ (Γεν. μα'. 38.) ἐν τῇ Ἐξόδῳ δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν· „Καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα Πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως“ (Ἐξ. κη'. 3.) καὶ περὶ τοῦ Βεσελεὴλ γέγραπται· „Καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν Πνεῦμα Θεῶν σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης“ (Ἐξ. λα'. 3.)· καὶ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εἶπεν ὁ Θεός· „Καὶ καταβήσομαι καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ· καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τῆς Πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς“ (τοὺς ἐβδουμήκοντα δηλ. ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους) (Ἀριθ. ια'. 17.)· καὶ ὁ Μωϋσῆς εἶπε· „Τίς δώρ πάντα τὸν λαόν Κυρίου Προφῆτας; Ὅταν δῶ Κύριος τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς“ (αὐτόθ. 29.).

Μὲ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα ἐπροκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον ἡ μετάδοσις τῆς Ἁγίου Πνεύματος· ἐπροκηρύχθη δὲ αὕτη καὶ ἀπὸ διαφορὰς Προφῆτας· ἀπὸ τὸν Ἰωήλ· „Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (τὴν πιστεύσαντα δηλαδὴ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου) (Ἰω. β'. 28.)· ἀπὸ τὸν Μιχαῖαν· „Οὐκ ἔσται ὁ ἐπακούων αὐτῶν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου“ (Μιχ. γ'. 8.)· ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν· „Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ᾤκησαμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας Σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἠσ. κς'. 18.)· ἀπὸ τὸν Δαβίδ· „Καρδίαν καθάραν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς

„ἐγνάτωις μου“ (Ψαλ. ν. 11.)· καὶ πάλιν· „Τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον μὴ ἀντανέλης
 „ἀπ' ἐμοῦ“ (αὐτόθ. 12.)· ἀπὸ τὸν Ἰώβ· „Πνεῦμα Θεῖον τὸ περίον μοι ἐν ρινί“
 (Ἰώβ κζ'. 3.)· καὶ πάλιν· „Πνεῦμα Θεῖον τὸ ποιήσάν με· πνοή δὲ Παντοκράτορος ἡ δι-
 „δάσκουσά με“ (Ἰώβ. λγ'. 4.)· καὶ ἀπὸ τὸν Ἰεζεκιήλ· „Καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν και-
 „νὴν, καὶ Πνεῦμα καινὸν δώσω ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς
 „ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην, καὶ τὸ Πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν“ (Ιεζ.
 λς'. 26.). Οὕτως ἐπροκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ἡ μετάδοσις τῆς χάρι-
 τος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἐορτάζομεν σήμερον (1).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῖς Μαθηταῖς, Χριστῇ, ἕως ἄν ἐρδύσῃ·
 „σθε, ἔφης, καθίστατε ἐν Ἱερουσαλὴμ· ἐγὼ δὲ ὡς ἐμὲ Παράκλητον
 „ἄλλον, Πνεῦμα τὸ ἐμὸν τε καὶ Πατρὸς ἀποσελῶ, ἐν ᾧ στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λευκᾶ τὸ λέγον· „Καὶ
 „ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν
 „τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσῃσθε δύναμιν ἐξ ὕψους“ (Λουκ. κδ'. 49.). ὅσον
 καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Ἰωάννου λέγοντος· „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Πα-
 „ράκλητον δώσω ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα.“ (Ἰω. ιδ'. 16.) Ταῦτα λοιπὸν
 τὰ δύο ρητὰ αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν· διὸ λέγει·
 Ως Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστῇ, Σὺ προεῖπας εἰς τὰς Μαθητάς Σου ταῦτα· Σεῖς, ὦ Μαθη-
 ταί μου, καθίστατε εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἕως ὅπου καὶ ἐνδυθῆτε δύναμιν ἐξ ὕψους. Δὲν εἴ-
 πειν ἕως οὗ νὰ δεχθῆτε ἢ νὰ λάβετε, ἀλλὰ νὰ ἐνδυθῆτε, φανερόνων μὲ τὴν λέξιν ταύτην
 τὸ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ σώματος φυλακτιδὸν τῆς τοῦ Πνεύματος πανοπλίας καὶ δυνάμεως.
 Καθίστατε ἕως νὰ ἐνδυθῆτε ὅχι ἀνθρωπίνην δύναμιν, ἀλλὰ οὐράνιον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἐγὼ δὲ θέλω ἀποστείλει εἰς ἐσᾶς ἄλλον
 Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα δηλαδὴ τὸ Ἅγιον, μὲ τὸ ὁποῖον θέλετε στερεωθῆ εἰς τὴν πίσιν,
 ὑπομένοντες κάθε πείρασμόν ὅπου μέλλετε νὰ δοκιμάσετε διὰ τὴν πίστιν. Τὸ δὲ „Ὡς
 „ἐμὲ“ εἶναι προσθήκη τοῦ Ποιητοῦ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσεν; Ἀκουσον.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀκούοντες τὸν Κύριον νὰ λέγῃ ὅτι θέλω σᾶς στείλει ἄλλον Παράκλη-
 τον, ἐπεχειροῦν νὰ χωρίσῃ αὐτὸν τὸν Παράκλητον κατὰ τὴν ἐσίαν ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν
 τῆς Πατρὸς· διὰ τῆτο „Ἄλλον Παράκλητον“ εἰπὼν ὁ Μελωδός, ἐπρόσθεσε τὸ „Ὡς ἐμὲ“,
 ἵνα διὰ μὲν τῆ „Ἄλλον“ φανερώσῃ τὴν διαφορετικὴν ὑπόστασιν ὅπε ἔχει ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸ
 Πνεῦμα· διὰ δὲ τοῦ „Ὡς ἐμὲ“ φανερώσῃ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας ὅπου ἔχει ὁ Υἱὸς μὲ
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδός ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, οὕτως
 ἐρμηνεύοντα τὸ „Ἄλλος“· „Διὰ τῆτο μετὰ Χριστὸν μὲν (κατῆλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον),
 „ἵνα Παράκλητος ἡμῖν μὴ λείπῃ· ἄλλος δὲ, ἵνα σὺ τὴν ἰσοτιμίαν ἐνδυμῇς· τὸ γὰρ
 „ἄλλος, ἄλλος ὅς ἐγὼ καθίσταται· τοῦτο δὲ συνδεσποτείας, ἀλλ' οὐκ ἀτιμίας ὄνομα·
 „τὸ γὰρ ἄλλος οὐκ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὁμοεσίων οἶδα λεγόμενον“ (Λόγ.
 εἰς τὴν Πεντηκστὴν). „Ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοφυῶν (κατὰ τὸν Σχολιαστὴν Νικίταν) ἄλλον καὶ
 „ἄλ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
 „Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνῆργει ἐν τοῖς πατράσι (τοῖς
 „πρὸ τοῦ Νόμου δηλαδὴ) καὶ ἐν τοῖς Προφήταις·
 „ὧν οἱ μὲν (οἱ Πατέρες δηλαδὴ) ἐφαντάσθησαν
 „Θεόν, ἢ ἐγνώσαν· οἱ δὲ (οἱ Προφῆται δηλ.) καὶ
 „τὸ μέλλον προέγνωσαν, τυπούμενοι τῷ Πνεύματι
 „τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ ὡς παροῦσι συνόντες τοῖς ἐσο-
 „μένοις“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκστὴν). Ἐφ' ἧ δὲ

καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Νῦν ἀρχεται πε-
 „λεῖσθαι καὶ τὰ φανεροῦντα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 „κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν ὑπάρχον· ἵν' ἡμεῖς ἐπιγνώ-
 „μὴν τε καὶ σεβώμεν τὸ μέγα καὶ προσκυνητὸν τῆς
 „Ἀγίας Τριάδος μυστήριον· ἐνῆργει γὰρ καὶ πρὸ-
 „τερον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ
 „διὰ τῶν Προφητῶν λαλήσαν καὶ προκαταγγεῖλαν
 „τὰ μέλλοντα“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκστὴν).

„ ἄλλον λέγομεν· οἷον, ἄλλος ἐστὶν ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλος ἐστὶν ὁ Παῦλος· ἐπὶ δὲ τῶν ἐτε-
 „ ροφυῶν, ἄλλο καὶ ἄλλο λέγομεν· οἷον, ἄλλο ἐστὶ βοῦς, καὶ ἄλλο ἵππος“. Παράκλητος
 δὲ ἄλλος ἐρρέθη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλη-
 τος ὀνομάζεται παρὰ τῇ πρώτῃ Ἐπιστολῇ τῷ Ἰωάννου λέγοντος· „ Ἐάν τις ἁμάρτη, Πα-
 „ ράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον“. (α. Ἰω. β'. 1.) Παράκλη-
 τος δὲ θέλει νὰ εἰπῇ παρηγορητής. Τίς δὲ ἄλλος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐστὶ πα-
 ρηγορητικώτερος; Βέβαια οὐδεὶς.

Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσορρήμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, λέγει· „ Ἐκλήθη τὸ
 „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Παράκλητον. Διὰ τί; Ἀλλ' ἢ διὰ τὸ παρακαλεῖν ἀνθρώπους, τετέστι
 „ παραμυθῆσθαι· παρακαλεῖ δὲ, οὐχ ὡς δεύτερον Θεῶ, ἀλλ' ὡς Θεός· καὶ γὰρ Θεοῦ ἴδιον
 „ τὸ παρακαλεῖν· λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· „ Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ
 „ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν“. Καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· „ Παρεκάλεσέ σε
 „ ὁ ὀνομάσας σε· νόησον τοίνυν“. Παρακαλεῖ ὁ Πατήρ· παρακαλεῖ ὁ Υἱός· „ Πνεῦμα γὰρ,
 „ φησὶ, Κυρίου ἐπ' ἐμὲ ἔειπεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με· πα-
 „ ρακαλέσαι τοὺς πενθοῦντας“. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀκροστιχίδος τοῦ Ἰαμβι-
 κοῦ Κανόνος τῆς παρούσης ἐορτῆς, ἵνα μάθῃς ὅτι Παράκλητος εἶναι καὶ ὡς τὰς παρακλή-
 σεις ἡμῶν δεχόμενος ὡς Θεός, τὸσον ὁ Χριστὸς, ὅσον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τροπάριον.

„ Ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐπιδημήσασα δύραμις, τὴν μερισθεῖσαν
 „ πάλαι φωνὴν κακῶς ὁμορονησάρτων εἰς μίαν ἀρμορίαν θεῖως συ-
 „ ρήψε, γρῶσιμ (1) συμετίζουσα πιστὴς τῆς Τριάδος, ἐν ᾗ ἐφερεώθημεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλὴ μὲν εἶναι ἡ ὁμόνοια καὶ συμφωνία· ἀλλ' ὅταν γίνεται διὰ καλὸν καὶ συμφέρον
 πράγμα· ὅταν δὲ αὕτη γίνεται διὰ κακὸν καὶ βλαβερὸν πράγμα, τότε ἡ τοιαύτη ὁμόνοια
 καὶ συμφωνία εἶναι κακὴ. Μὲ τοιαύτην κακὴν ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν ἐσυμφώνησαν ἐκεῖνοι,
 περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ Σολομών „ Τίς μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς λέγοντες· Ἐλθε
 „ μεθ' ἡμῶν· κοινώησον αἵματος· κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως· καταπίωμεν
 „ δὲ αὐτὸν ὥσπερ Ἀδὴς ζῶντα· κοινὸν δὲ βαλάντιον κτησώμεθα πάντες, καὶ μαρσίπιον
 „ ἐν γεννηθῆται ἡμῖν“. (Παρ. α. 10.) Καλὴ δὲ καὶ Θεοφιλὴς εἶναι ἡ ὁμόνοια ἐκείνων,
 οἱ τινες παρὰ τῷ Μιχαῖα λέγουσι· „ Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον
 „ τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ“. (Μιχ. δ'. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν παρὰ τῷ Δαβὶδ „ Ἰδοὺ
 „ δὴ τί καλόν, ἢ τί τεργνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφεὲς ἐπὶ τὸ αὐτό“; (Ψαλ. ρλβ'. 1.)
 Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, ἡ ὁμόνοια κατὰ τὴν γνώμην καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ὁμο-
 νοούντων γίνεται ἢ διὰ καλὸν ἢ διὰ κακόν.

Οὕτω χάριν λόγου οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Γίγαντες ὁμονόησαν καὶ ἐσυμφώνησαν νὰ οἰκοδο-
 μήσουν τὸν πύργον τῆς Χαλάνης εἰς τὸν κάμπον τοῦ Σεναιάρ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁμόνοιά των
 ἦτον διὰ κακόν (διὰ ὑπερηφάνειαν γὰρ τοῦτο ἐποίησαν, καὶ διὰ νὰ ἀφήσουν ὄνομα εἰς τὸν
 Κόσμον), τούτου χάριν ἐσύγχυσεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας των, καὶ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου δὲν
 ἤκουε τὴν φωνήν· „ Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι· καὶ εἶπαν· δεῦ-
 „ τε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἐστὶ ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ
 „ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς.
 „ Καὶ εἶπε Κύριος· Ἰδὲ γένος ἓν, καὶ χεῖλος ἓν πάντων· δεῦτε, καὶ καταβάντες συγχέω-
 „ μεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον“. Ὅ-
 τω καὶ τὴν σήμερον ὁμονοοῦσι καὶ συμφωνοῦσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἡ
 τοῦ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Γνώσι“· παρὰ δὲ „ ζουσι“ συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικὰς, κατὰ τὴν
 τῷ Θεοδώρῳ „ Γνώσιν“ γράφεται· ὅθεν τὸ „ Συνετί- διδάσκω καὶ ἄλλα ὅμοια ῥήματα.

τούτων ὁμόνοια εἶναι διὰ τὸ ἀγαθόν, ἐπεὶ αὐτοὶ δὲν κατασκευάζον πύργον, ὡς οἱ Γίγαντες, ἵνα δι' αὐτοῦ καταβιβάσωσι τὸν Θεὸν τιμωρήσοιτα αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα ἀνθρώπους εἰς Οὐρανούς ἀναβιβάσωσι· διὸ καὶ αἱ γλῶσσαι αὐτῶν δὲν συγχέονται, ἀλλὰ μᾶλλον συντίθενται εἰς τὸ νὰ γνωρίζουν τῶν Ἑθνῶν ἀπάντων τὰς διαλέκτους.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς ἔτος Μελωδός, ὅτω λέγει· Ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἐσύγχυσε τὸ παλαιὸν τὰς γλῶσσας τῶν πυργοποιούντων, αὐτὴ καὶ τὰρ ἐλθοῦσα εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὰς διαιρεθείσας τότε φωνὰς ἠνώσε θείως· ἦτοι θεοπρεπῶς καὶ παραδόξως εἰς μίαν ἁρμονίαν. Ἐκ τῆς ἁρμονίας δὲ ταύτης καὶ εἰώσεως τὴν ἐκατέρωθεν; Ἐυνέτισεν ἡμᾶς τὴν μίαν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅταν γὰρ ἡμεῖς βλέπωμεν τὰς γλῶσσας τότε μὲν διαιρουμένας ἀπ' ἀλλήλων, νῦν δὲ πάλιν ἐνουμένας εἰς μίαν ἁρμονίαν, δὲν κατανοοῦμεν ἐκ τῆς θαύματος τούτου τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣτις καὶ διαιρεῖται κατὰ τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν ἐνίζεται κατὰ τὴν οὐσίαν; Ναὶ βέβαια. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων Πατὴρ, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν εἶπεν· „Ἐπεὶ τότε „ οἱ Γίγαντες ἐθεομάχουν, καὶ πύργον ἐβούλοντο κατασκευάσαι, γλῶσσας ὁ Θεὸς ἀποστείλας, ἐμέρισε τὴν κακὴν συμφωνίαν· ἀποστέλλει δὲ καὶ νῦν ἐνεργείας γλωσσῶν, ἵνα „ συνάψῃ τὴν διαμερισθεῖσαν οἰκουμένην· καὶ ἦν πρᾶγμα ξένον· γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην „ ἔτερον, γλῶσσαι τὴν οἰκουμένην συνῆψαν“.

Ωδὴ δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Κατανοῶν ὁ Προφήτης τὴν ἐπ' ἐσχάτων Σου, Χριστὲ, ἔλευσιν
„ἀμβόα· Τὴν σὴν εἰσακήκοα, Κύριε, δυναστείαν, ὅτι πάντα τοῦ
„σῶσαι τοὺς χριστοὺς Σου ἐλήλυθας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός εἶναι σαφὴς καὶ ἀπλῆς· ἐπεὶ συντίθεται ἀπὸ μοναχὰ τὰ λόγια τῆς τετάρτης Ωδῆς τοῦ Ἀββακούμ „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, „κατενόησα τὰ ἔργα Σου καὶ ἐξέστην“· (Ἀβ. γ'. 2.) καὶ „Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν „λαοῦ σου· τοῦ σῶσαι τοὺς χριστοὺς σου ἐλήλυθας“. Ταῦτα λοιπὸν μελουργῶν ὁ Θεοπέσιος Μελωδός, ὅτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστὲ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ κατανοῶν τὴν παρουσίαν ὅπου ἐμελλες νὰ κάμῃς εἰς ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Σου, καὶ καταπλαγείς τὸ ἀπόρρητον τοῦ μυστηρίου, ἔλεγεν· Εἰσακήκοα τὴν δυναστείαν καὶ δύναμιν τῆς Θεότητός Σου, Κύριε, ὅτι σὺ ἦλθες εἰς τὸν Κόσμον διὰ νὰ σῶσῃς τὰς χριστὰς Σου. Χριστοὶ δὲ ὀνομάζοντο οἱ Βασιλεῖς, καὶ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται, ἐπεὶ αὐτοὶ μόνοι ἐχρίοντο μὲ τὸ ἅγιον ἔλαιον τοῦ χρίσματος· τούτους ὁμῶς τὰρ δὲν ὀνομάζει χριστοὺς ὁ Προφήτης, ἀλλὰ ὅλους ἀπλῶς πιστοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι ἐχρίσθησαν μὲ τὸ χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν ἐβαπτίσθησαν· ἢ ἐχρίσθησαν διὰ τῆς πίστεως μὲ τὸ αἷμα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον ἔχυσε διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν· ἐπίτηδες γὰρ ὁ Μελωδὸς ἐπρόσθεσεν ἐδῶ ἀπὸ λόγου τοῦ τὸ „Πάντας“, ὅπερ ἐν τῇ Ωδῇ τοῦ Ἀββακούμ δὲν εὐρίσκεται, διὰ νὰ δείξῃ μὲ αὐτὸ ποίους ὁ Προφήτης χριστοὺς ὀνόμασε, δηλαδὴ ὅλον ἀπλῶς τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος ἡ Χρῆς τελειῶν τὴν βράτειον οὐσίαν· ἐν τῇ ἐννάτῃ Ωδῇ τοῦ Ἱαμβικοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

Τροπάριον.

„Ὁ ἐγὼ Προφήταις λαλήσας, καὶ διὰ Νόμου κερυχθεὶς πρῶτον τοῖς
„ἀτελέσι, Θεὸς ἀληθὴς ὁ Παράκλητος τοῖς τοῦ Λόγου ὑπηρέταις
„καὶ μάρτυσι γνωρίζεται σήμερον.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Παράκλητος, λέγει, τὸ παρηγορητικὸν Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐλάλησε μὲν ἐν τοῖς Προφήταις αἰνιγματῶδως καὶ κρυφίως· ἐκηρύχθη δὲ πρότερον διὰ τοῦ παλαιῦ Νόμου σκιαδῶς εἰς τοὺς ἀτελεῖς Ἰουδαίους καὶ νηπίους κατὰ τὸν νοῦν (1), ἐκεῖνος, λέγω, ὁ ἴδιος Παράκλητος φανεροῦται σήμερον εἰς τοὺς ὑπηρέτας καὶ μάρτυρας τῆ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, ὅχι δι' αἰνιγμάτων, ὅχι σκιαδῶς, ἀλλὰ ἐναργῶς καὶ πεπαρρησιασμένως εἰς αὐτὰς κατελθὼν ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν· „Ὁρθησαν, φησὶ, γλώσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθιστέ „ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν“. (Πράξ. β'. 3.) Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος „Τοῦτο (τὸ Πνεῦμα) ἐνήργει πρῶτον ἐν τοῖς Πατράσι (τοῖς πρὸ τοῦ Νόμου δηλ.) „καὶ ἐν τοῖς Προφήταις...., ἔπειτα ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ Μαθηταῖς, καὶ τούτοις τρισσῶς „καὶ κατὰ καιροὺς τρεῖς, πρὶν δοξασθῆναι Χριστὸν τῷ πάθει, μετὰ τὸ δοξασθῆναι τῇ „ἀναστάσει, μετὰ τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνάβασιν, ἢ ἀποκατάστασιν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, „ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον, ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν, τελειώτερον, οὐκέτι ἐνεργεῖα παρὼν ὡς „τοπρότερον, οὐσιαδῶς δὲ, ὡς ἂν εἴποιτις, συγγινόμεόν τε καὶ συμπολιτευόμενον· ἐπρεπε „γὰρ, Ἰησοῦ σωματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σωματικῶς.“

Ἐφ' ἧ δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ἔστι μὲν ἐν πᾶσιν ἀπλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, „καθ' ὃ πάντων ἐστὶ συνεκτικόν, καὶ τῶν φυσικῶν σπερμάτων ἀνακινητικόν, καὶ δι' αὐ- „τοῦ πρὸς συναίσθησιν τῶν πλημμελῶς παρὰ τὸν Θεσμόν τῆς φύσεως πεπραγμένων ἄγων „τὸν αἰσθανόμενον· προσδιωρισμένως δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἐν Νόμῳ, καθότι τῆς τῶν ἐντο- „λῶν ἐστὶν ὑποδεικτικὸν παραβάσεως, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν προαγορευθείσης ἐπαγγελ- „σίας φωτιστικόν· ἐν δὲ πᾶσι τοῖς κατὰ Χριστὸν πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ὡς υἱοθετι- „κῶν, ὡς δὲ σοφίας ποιητικόν ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἀπλῶς, πλην τῶν συνειν- „των, καὶ ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀξίους ποιησαμένων τῆς αὐτοῦ Θεοτικῆς „ἐνοικήσεως· πᾶς γὰρ μὴ ποῖων τὰ θεῖα θελήματα, καὶ πιστὸς ἢ, ἀσύνητον ἔχει τὴν „καρδίαν, ὡς ποιητῶν λογισμῶν ἐργαστήριον, καὶ τὸ σῶμα κατάχρεων ἁμαρτίαις, ὡς διὰ „παντὸς μολυσμοῖς παθῶν ἐνεχόμενον“. (Κεφ. ογ'. τῆς Γ'. εκατοστ. τῶν Θεολογικ.)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Πῶς ἦν ἐν τοῖς Προφήταις τὸ Πνεῦμα τὸ „Ἅγιον; Λογίζόμεθα τοίνυν ἐν μὲν τοῖς ἀγίοις Προφήταις ἐλλαμψιν ὥσπερ τινὰ πλου- „σίαν καὶ δαδουχίαν γενέσθαι τοῦ Πνεύματος, παιδαγωγεῖν ἰσχύουσιν εἰς τὴν τῶν ἐσο- „μένων κατάληψιν, καὶ τῶν κεκρυμμένων τὴν γνῶσιν· ἐν δὲ τοῖς πιστεύουσιν εἰς Χρι- „στὸν οὐ δαδουχίαν ἀπλῶς τὴν ἀπὸ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' αὐτὸ κατοικεῖν τὸ Πνεῦμα καὶ „ἐναυλίζεσθαι τεθαρρήκαμεν· ὅθεν εἰκότως καὶ ναοὶ Θεοῦ χρηματίζομεν“ (Τόμ. Δ'. βιβλ. ε'. Κεφαλ. ζ'. εἰς τὸν Ἰωάν. προκειμένου ρητοῦ „Τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ Πνεύμα- „τος, ὃ ἔμμελον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν“). Ὑπηρέτας δὲ καὶ μάρτυρας τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰς Ἀποστόλους ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ οὕτω τοὺς καλεῖ· ὑπηρέτας μὲν γὰρ ὀνομάζει αὐτοὺς, ἐν οἷς λέγει „Ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ „ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται“. (Ἰω. ιβ'. 26.) (Ὑπηρέτου δὲ καὶ διακόνου δὲν εἶναι σχεδὸν διαφορά) μάρτυρας δὲ ὀνομάζει, ἐν οἷς λέγει πρὸς αὐτοὺς „Ὑμεῖς δὲ ἐστέ μάρτυρες „τούτων“. (Λουκ. κδ'. 48.) καὶ πάλιν „Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' „ἐμοῦ ἐστέ“ (Ἰω. ιε'. 27.).

Τροπάριον.

„Σῆμα Θεότητος φέρομ τοῖς Ἀποστόλοις ἐν πυρὶ Πνεῦμα κατε-
„μερίσθη, καὶ ξέμαις γλώσσαις ἐρέφημεν, ὡς πατρόςθεν Θεοῦ
„σθέμος ἐρχόμενός ἐστιν αὐτοκέλευστον.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τὰ Τρο- λέγοντος „Νόμῳ τὸ παλαι προκηρύχθη καὶ Πρε- παρίου τῆς πρώτης Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ „φήταις“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Ἡρωϊκὸν τρίτον λόγον τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα, ἢ περὶ ἀρχῶν περιεχόμενον, ἐν ᾧ λέγει·

„Οἷς ῥά (τοῖς Ἀποστόλοις δηλ.) καὶ ἐν γλώσσησι πυρὸς μετέπειτα μερίσθη (τὸ Πνεῦμα δηλ.)

„Σῆμα φέρον Θεότητος, ὅτ' ἐκ χυτῶνδς ἄλτο Σαωτήρ.

„Καὶ γὰρ πῦρ Θεὸν οἶδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.

Ὅθεν ἐξηγεῖ ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς διὰ τί τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατῆλθεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν. Με πῦρ, λέγει, ἐμερίσθη εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· διότι ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς Θεότητος, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πῦρ συμβολικῶς δηλαδὴ καὶ ὁμοιωματικῶς· ἦτοι κατὰ τὴν Συμβολικὴν Θεολογίαν· „Κύριος, ἔλεγεν ὁ „Μωϋσῆς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“· (δευτ. δ'. 24.) καὶ ὁ Μαλαχίας λέγει περὶ τοῦ Θεοῦ· „Αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτήριον“· (Μαλ. γ'. 2.) καὶ ὁ Παῦλος· „Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον“· (Ἑβρ. ιβ'. 29.) καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας· „Ἐν εἴδει τῆς πυρὸς ἡ θεία τε καὶ ἀπόρρητος εἰκάζεται φύσις“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος προσθέτει καὶ τί καταναλίσκει, ἦγεν τὴν μοχθηρίαν· „Πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν“· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) καὶ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ὁ αὐτὸς λέγει· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρίας, ἔξω“· Καθὼ λοιπὸν ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν πυρὶ, κατὰ τοῦτο ἔδειξεν ὅτι εἶναι Θεός (1)· καθὼ δὲ πάλιν ἐφάνη ἐν γλώσσαις ξέναις καὶ ἀρρήτοις, κατὰ τοῦτο ἔδειξε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅτι πρόεισι καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα ὡς μία θεία καὶ ἀρρήτος καὶ ἐνυπόστατος δύναμις· καθὼς καὶ ἡ γλῶσσα ἐκ τοῦ νοῦ λαμβάνουσα τὰ νοήματα, ἀπαγγέλλει αὐτὰ εἰς τοὺς ἔξω (2)· σθένος γὰρ καὶ δύναμις, οὐ μόνον λέγεται ὁ Τύδος κατὰ τὸ „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν“, (ἀ. Κορ. α. 24.) ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „Ἰησοῦς σὺν ὑπέστρεψεν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος“· (Λουκ. δ'. 14.)

Καὶ

(1) Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Διὰ τί δὲ πυρίναις γλώσσαις; Οὐ μόνον διὰ τὸ τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον· πῦρ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διττὸν τῆς ἐνεργείας τοῦ τῶν Ἀποστόλων κηρύγματος· εὐεργετεῖν γὰρ ἅμα καὶ κολλάζειν δύναται· καὶ καθάπερ τὸ πῦρ καὶ φωτίζει καὶ φλογίζει· πέφυκεν· οὕτω καὶ ὁ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας λόγος τοὺς μὲν ὑπακούοντας φωτίζει· τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας εἰς τέλος πυρὶ καὶ κολλάσει παρὰ δίδωσιν αἰώνιον· Γλῶσσαι δὲ οὐχὶ πυρὸς εἶπεν, ἀλλ' ὥσπερ πυρὸς, ἵνα μή τις αἰσθητὸν εἶναι λογισθῇ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παραδείγματος ἐν περινοίᾳ γινώμεθα τῆς ἐπιφανείας τῆς Πνεύματος“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ. στήν).

(2) Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει τὰς γλώσσας λέγων· „Ἀλλὰ τίος ἐνεκεν ὤφθη διὰ τοῦ σχήματος τῶν γλωσσῶν; ἵνα τὴν πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἐπιδείξηται συμφύειν· γλῶσσης γὰρ πρὸς λόγον οὐδὲν συγγενέστερον· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν χάριν τῆς διδασκαλίας· γλῶσσης γὰρ κεχαρισμένης ὁ κατὰ Χριστὸν διδάσκαλος δέχεται· Τίος δὲ χάριν αἱ γλῶσσαι διαμερίζονται ὥφθησαν αὐτοῖς; Ἐπεὶ μόνῳ τῷ καὶ αὐτῷ ἀνωθεν ἐλθόντι Χριστῷ, οὐκ ἐκ μέτρου δίδοται τὸ Πνεῦμα παρὰ τοῦ Πατρὸς· ὁλόκληρον γὰρ ἐκεῖνος καὶ κατὰ

τὴν σάρκα τὴν θεῖαν δύναμιν εἶχε καὶ τὴν ἐνέργειαν· πάντ' ἄλλων οὐδὲν πᾶσα χωρητὴ κατέστη· κεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἀλλ' ἐκ μέρους ἐκαστος, ἄλλος ἄλλου τοῦ τυγχάνει τῶν χαρισμάτων, ἵνα μή τις φύσιν εἶναι τὴν παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῖς ἁγίοις διδομένην χάριν νομίῃ. Τὸ δὲ ἕκαστος οὐ τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν ὑπεμφάνει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνιαῖον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος· ἐκάτισε δὲ, φησὶν, ἐφ' ἑνῇ ἐκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπληρώσαντες πάντες Πνεύματος Ἁγίου· Καὶ μερίζομενον γὰρ κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῶν δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας, δι' ἐκάστης τῶν ἐνεργειῶν ὅλον πάρεστι καὶ ἐνεργεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀμερίτως μερίζομενον καὶ ὁλοσχερῶς μετεχόμενον, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἡλιακῆς ακτίνος“· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) Προσθέτει δὲ καὶ τὸτο ὁ Χρυσόρρηνος· „Οὐκ εἶπε διαμερίζομεναι γλῶσσαι πυρὸς, ἀλλ' ὥσπερ πυρὸς, ἵνα μὴδὲν αἰσθητὸν ὑποπτεύσῃς περὶ τοῦ Πνεύματος· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἱερδανείων ρείθρων, οὐχὶ περιστέρα κατέβη, ἀλλ' ἐν εἴδει περιστερὰς· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οὐχὶ πῦρ, ἀλλ' ἐν εἴδει πυρὸς· καὶ πάλιν ἀνωτέρω φησὶν· Ὅσπερ φορομένης πνοῆς βλαίας· οὐχὶ πνοῆς βλαίας, ἀλλ' ὡς φορομένης πνοῆς βλαίας“· (Λόγ. α. εἰς τὴν Πεντηκ. στήν) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος προσφωρῶς εἶπεν· „Ἰδιον δὲ γὰρ ἵσμα τῆς Θεῆς φύσεως ἐστὶ τὸ πάντως ὑπερκεῖσθαι γυνώσκειν“·

Καὶ ὁ Πατὴρ δὲ δύναμις ὀνομάζεται κατὰ τὸ „ Ἀπ' ἄρτι ὤφισθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου „ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως “, (Ματθ. κς'. 64.) τουτέστι τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

Πλὴν διὰ τὴν μὴ ὑποπτεύσῃ τινὰς ὅτι εἰς τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκολουθεῖ ἐλάττωσις, μετὰ τὸ νὰ ἀκούῃ ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦτο ἐπρόσθε-
σεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ Αὐτοκέλευστον “, καὶ λέγει τρόπον τινά· Μὴ ταραχθῆτε, ἀγαπητοὶ ἀναγνώσται, μηδὲ εἰς ὑπονοίας ἐμβῆτε ἀναξίας τοῦ Πνεύματος, ἀκούοντές μου νὰ λέγω ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα· διότι ἂν καὶ ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔρχεται δεικνύς, ἀλλὰ ἔρχεται αὐτοδεσπότης καὶ αὐτοκελεύσας, ὡς Θεὸς τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ὁμοούσιος καὶ ὁμοτιμὸς· ἂν καὶ τὸ „ Ἐρχόμενον “ δηλοῖ ἀκόμη ὅτι ὡς Κύριος ἔρχεται. Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος τρίτον λόγον Ἡρωϊκῶν, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα Γρηγορίου τῷ Θεολόγου, ἅτω λέγοντα.

„ Πνεῦμα μέγα τρομέωμεν, ὃ μοι Θεός· ὃ Θεὸν ἔγνω.

„ Πατρόςθεν ἐρχόμενον, θεῖον μένος, αὐτοκέλευστον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Θεολόγος Γρηγόριος κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα θεῖα ὀνόματα ὅπου προσαρμόζει τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ταῦτα προσθέτει· „ Ἐρχόμενον μὲν ὡς Κύριον, πεμπόμενον δὲ ὡς οὐκ ἀντίθεον “· καὶ πάλιν· „ Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦν αἰεὶ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον, αὐτεξούσιον, αὐτοδύναμον, παντοδύναμον “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.).

Ὁ μὲν οὖν Μελωδὸς ἐδῶ ἐκ τῶν δύο τούτων τὰ δύο ταῦτα συμπεραίνει· ἦτοι ἐκ μὲν τῷ Πυρὸς ὅτι εἶναι Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισθεὶς· καὶ ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τούτου τοῦτο τὸ ἴδιον συμπεραίνει· ἐκ δὲ τοῦ εἶδους τῶν γλωσσῶν, ὅτι ἐκ Θεοῦ ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὁ δὲ Θεολόγος ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ εἶδος τῶν γλωσσῶν· φησὶ γάρ· „ Ἐν γλώσσαις δὲ (ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκείω-
σιν· μεριζομέναις δὲ, διὰ τὸ τῶν χαρισμάτων διαφορὰ· καθεζομέναις, διὰ τὸ βασιλι-
κὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀγίοις ἀνάπαυσιν· ἐπεὶ καὶ θρόνος Θεοῦ τὰ Χερουβίμ· ἐν ὑπε-
ρώῳ δὲ, ... διὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν δεξομένων καὶ τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν “. Τί δὲ δηλοῖ τὸ
„ Διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκείωσιν “; Ἀκυσον τῷ Σχολιαστῇ Νικήτῃ· „ Ὡς περὶ ἡ γλῶσ-
σα οἰκεῖον ἐστὶν ὄργανον πρὸς τὸν ἀπλῶς Λόγον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι οἰκεῖοι ἦσαν
πρὸς τὸν τοῦ Εὐαγγελίου Λόγον, ὡς ὄργανα ἐξηχοῦντα τοῦτον· εἰ δὲ βούλει, Λόγον ἐν-
ταῦθα νόησον τὸν Λόγον τῷ Θεῷ τὸν ἐνυπόστατον, τουτέστι τὸν Χριστόν. Οἰκεῖωσιν ἂν
ἔχει πρὸς τοῦτον τὸν Λόγον οἰονεῖ τις γλῶσσα τὸ Πνεῦμα· τοσοῦτον γὰρ ὡκεῖται τῷ
Χριστῷ τὸ Πνεῦμα, ὅτι καὶ Χριστοῦ Πνεῦμα λέγεται· „ Εἴ τις γὰρ, φησὶ, Πνεῦμα Χρι-
στοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ “ (Ῥωμ. ι'. 9.).

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ διὰ τὸν φόβον Σου ληφθεὶς, Κύριε, ἐν γαστρὶ τῶν Προφητῶν,
καὶ κυνθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς Πνεῦμα σωτηρίας, ἀποστολικάς καρδίας
κτίζει καθαράς, καὶ ἐν τοῖς πιστοῖς εὐθὺς ἐγκαιμίζεται· φῶς
γὰρ καὶ εἰρήνη διότι τὰ σὰ προσταύματα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τόσον ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας Σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς “· (Ἡσ. κς'. 18.) ὁ δὲ Δαβίδ· „ Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὺς ἐγ-
καίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου “. (Ψαλ. ν'. 11.) (1) Ὅθεν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ὡ-

Κύ-

(1) Σημειώσαι ὅτι κτίσιν ἐνταῦθα ὁ Δαβίδ τῆς ἀνάπασιν· ὅθεν ὁ μὲν μέγας Βασίλειος εἶπε· „ Καρ-
καρδίας δὲν λέγει τὴν δημιουργίαν αὐτῆς καὶ εὐσίω-
σιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ κακίας εἰς ἀρετὴν ἀνακαίνισιν καὶ
„ δίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός· οὐχὶ τὴν
„ δημιούργησον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ κακίᾳ παλαιωθεῖ-
σαν

Κύριε τῶν πάντων, τὸ Ἅγιόν Σε Πνεῦμα, τὸ ὅποιον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Πνεῦμα σωτηρίας, αὐτὸ ἐλήφθη: ἦτοι συνελήφθη μὲν διὰ τὸν φόβον σου μέσα εἰς τὴν νοτιήν κοιλίαν τῶν Προφητῶν, ἡτίς ἐστὶν ἡ χωρητικὴ δύναμις τοῦ νοῦς κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἢ κατ' ἄλλους ἡ καρδία* ἐγεννήθη δὲ ἐπὶ τῆς γῆς: ἦτοι τῶν γυναιτέρων ἀνθρώπων* διότι ἐκεῖνο τὸ Πνεῦμα ὅπου ὠδίνησαν καὶ ἐκοιλοπόνησαν αἱ ψυχαὶ τῶν Προφητῶν διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, τοῦτο ἐγέννησαν εἰς τοὺς ὑλικωτέρους καὶ παχυτέρους ἀνθρώπους διὰ μέσου τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας, ἵνα καὶ ἐκείνους πνευματικῶς ποιήσωσι. Τοῦτο, λέγω, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐλθὼν σήμερον εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους, ἔκτισε καθαρὰς τὰς καρδίας των, καθὼς λέγει ὁ Προφητὰναξ, καὶ εἰς τὰ ἔργατα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν εὐθὺς ἐγκαινίζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν Προφητὰνακτα* ἐπεὶ δὲ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος δὲν ἐδόθη μόνον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐδόθη καὶ εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς κατὰ τὸ ἀκόλουθον ὁμολῶμα.

Οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἀναφαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ὡς τόσαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλῶσσας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* καθὼς δὲ ἀπὸ μίαν λαμπάδα ἐμπρεῖ νὰ ἀνάψῃ ἄλλη, καὶ ἀπὸ ἐκείνῃ ἄλλη κατὰ μετάδοσιν, καὶ καθεξῆς νὰ φθάσουν αἱ λαμπάδες ἕως εἰς ἓνα πολυάριθμον καὶ σχεδὸν ἄπειρον ἀριθμόν* τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ Ἀρχιερεῖς ἀναφαν ὡς ἄλλαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πρώτας λαμπάδας τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐπληρώθησαν ἀπὸ τὰ φωτιστικὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* καθὼς ταύτην τὴν ὁμολῶσιν ἀναφέρει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) (1). Ποῖα δὲ εἶναι ἡ καθαρὰ καρδία; Ἀκουσον τῆ Θεοφύρου Μαξίμου λέγοντος* „Καρδία ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασιν ἀνείδεον τῷ Θεῷ τὴν μνήμην παραστήσασα, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἑτοιμον ἐσημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανὲς πέφυκε γίνεσθαι* ἐν ἡ καθάπερ ἐν πτυλίῳ καλῶς λειανθέντι διὰ τὴν ἄκραν ἀπλότητα γινόμενος; ὁ Θεός, τὰς ἰδίους νόμους ἐγγράφει“ (Κεφ. πᾶ. καὶ πβ'. τῆς β'. ἑκατοστ. τῶν Θεολογικ.). Τοιαύτη οὖν ἐκτίσθη ἡ τῶν Ἀποστόλων καρδία ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει „Φῶς γὰρ καὶ εἰρήνη διότι τὰ σὰ προστάγματα“ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἀκόλλητον, καὶ ἀσυνάρμοστον μὲ τὰ ἀνωτέρω, καθὼς ὅμως αὐτὸ προσαρμόζεται* διότι ἂν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν τὰ θεῖα προστάγματα διὰ μέσου τῶν Ἀποστόλων, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἐκτίσθησαν καθαρὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα* ταῦτα δὲ τὰ θεῖα προστάγματα εἶναι φῶς καὶ εἰρήνη* φῶς μὲν, κατὰ τὸ „Λύχνος τοῖς ποσίου ὁ Νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου“ (Ψαλ. ριή. 104.) εἰρήνη δὲ κατὰ τὸ „Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Νόμον σου, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς σκάνδαλον“ (Ψαλ. ριή.).

„σαν ἀνακαίνισον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει* „Ἰνα τοὺς δύο κτίσῃ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον“ τὸ Κτίσῃ, οὐχ' ἵνα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγάγῃ, ἀλλ' ἵνα τοὺς ὄντας μετακοσμήσῃ“. (Ὁμιλ. ὅτι οὐκ ἐστὶ τῶν κακῶν αἴτιος ὁ Θεός Τόμ. α'). Ὁ δὲ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος λέγει* „Καρδίαν καθαρὴν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός* οὐδέποτε φαίη τις ἂν (εἴπερ νοῦν ἔχει) καρδίαν, ἡ Πνεῦμα βούλεσθαι λαβεῖν, ὡς οὐκ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν* οἶδεῖν δὲ ἂν μᾶλλον ἐν αὐτῷ κτίζεσθαι καρδίαν καθαρὴν καὶ Πνεῦμα εὐδές, καὶ τὸτο ἐστὶν ὁ μεταπλασμός“. (Ἑρμηνεία εἰς τὸν Ζαχαρίαν, προκειμένη ῥητοῦ „Ὁ πλάσων πνεῦμα ἄνθρωπον ἐν αὐτῷ) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Καρδίαν καὶ ἔγκατα, τὸ διανοητικόν, οἶμαι, λέγει, καὶ τὰ τοῦτου κινήματα, ἡ διανοήματα* ζητεῖ δὲ ταῦτα οὐχ ὡς οὐκ ἔχων* τίς γὰρ, εἰ μὴ Δαβὶδ ὁ τοσοῦτος; ἀλλ' ὡς κινὸν γινώσκων τὸ νῦν προστιθέμενον“. Ὁ δὲ Νικήτας ἐν τῇ Σιμῶν τοῦ Φαλτῆρος, λέγει* „Εἰρηται τὸ Πνεῦμα εὐδές, ὅτι ἀπειναντίας ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ὄρεος σκολιότητα, κατὰ τὴν Γραφὴν „Πνεῦμα Ἅγιον φεύζεται ὅλον“, (Σαφ. α. 5.) καὶ ὡς αὐτὸ δικαιοσύνη

καὶ αὐτοκαλήθεια, παρεκτροπὰς ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἐκκλίσεις οὐκ ἔχον“.

(1) Τὰ λόγια τῶν θεῶν Πατρὸς εἶναι πάντα* „Νῦν ἐν ἐπληρώσει ἡ ἐπαγγελία, καὶ κατήλθε τὸ Πνεῦμα“, τὸ Ἅγιον, παρὰ Πατέρος τε καὶ Υἱοῦ πεμφθέντε, καὶ δοθέν, καὶ τοὺς ἀγίους Μαθητὰς περιλάμψαν, καὶ ὡς λαμπάδας ἀνάψαν θείως, μᾶλλον δὲ φωστήρες ἀναδείξαν ὑπερκοσμίας καὶ παγκοσμίας, αἰωνίως ζῶντες ἐπέχοντας λόγον, δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐφώτισε. Καθάπερ δὲ, εἰς ἀπό τῆς φωσφόρου λαμπάδος ἑτέραν ἀνάπτει, καὶ ἀπ' ἐκείνης ἄλλην, καὶ ἐφεξῆς τῇ διαδοχῇ παρακατέχων, αἱ μὲν ἔχει τὸ φῶς οὕτω καὶ διὰ τῆς τῶν Ἀποστόλων χειροτονίας ἐπὶ τὰς αὐτῶν διαδόχους, καὶ ἀπὸ τούτων ἐφ' ἑτέρους πάλιν καὶ ἐφεξῆς ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος διαδιδόμενη χάρις διὰ πάσης διήκει, γινεῖται, καὶ φωτίζει πάντας τὰς πηριδομένους τοῖς πνευματικοῖς Παιμοσι καὶ Διδασκάλοις. Ταύτην οὖν τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐρχεται κομίζων τῇ πόλει τῶν κατὰ καιροὺς Ἀρχιερέων ἑκαστος“. (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστ.).

ριή. 164.). Λοιπὸν τὰ τῷ Θεῷ προστάγματα ἐνεργῶντες ἡμεῖς καὶ ἔχοντες, αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχομεν, τὸν φῶς ὃν καὶ εἰρήνη.

Ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι φαινεότερον, ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι εἰρηνικώτερον ἀπὸ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα; ὥστε προσφυῶς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐπροσαρμόσθη μετὰ τὰ εἰρημένα. Φῶς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον λέγοντα· „Ὡς περ ἐν νυκτὶ, εἰς ὕψος, λησὶ τὸ φῶς ἀπὸ τῆς οἰκίας, τυφλαὶ μὲν αἱ ὄψεις, ἀνερέργητοι δὲ καταλείπονται αἱ δυνάμεις, ἀνεπίγνωστοι δὲ αἱ ἀξίαι καὶ χρυσοῦ καὶ σιδήρου ὁμοίως πατουμένων διὰ τὴν ἀγνοίαν· οὕτως ἐπὶ τῆς νοητῆς διακοσμήσεως (τῶν Ἀγγέλων δηλ.) ἀμήχανον τὴν ἐνθεσμον ἐκείνην διαμεῖναι ζῶν ἀνευ τοῦ Πνεύματος“. (Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κεφ. 15.) Εἰρήνη δὲ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα, ἐπεὶ δὴ λέγει ὁ Παῦλος „Τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Πνεύματος ζῶν καὶ εἰρήνη“· (Ῥωμ. ιβ. 6.) ὅθεν καὶ ὡς λεπτὴ αὔρα (ἡτοι εἰρηνικὴ) ἐφάνη εἰς τὸν Ἡλίου. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς γῆς“· (Ἡσ. κς. 9.) ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ Ἡσαΐου (1).

Τροπάριον.

„Ἡ ἐπιφοιτήσασα ἰσχὺς σήμερον, αὕτη Πνεῦμα ἀγαθόν· Πνεῦμα σοφίας Θεοῦ· Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς ἐκπορευτόν (2) καὶ δι' Ἰησοῦ πιστοῖς ἡμῖν πεφνημένος· μεταδοτικὸν ἐν οἷς κατοικίζεται φύσει τῆς ἐν ἡ κατοπτεύεται ἀγιότητος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρητὰ εἶναι ἐρανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· τὸ μὲν γὰρ „Ἡ ἐπιφοιτήσασα ἰσχὺς“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν εἰς τὰς Ἱερους Ἀποστόλους· „ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους“· (Λουκ. κδ. 49.) δύναμις δὲ καὶ ἰσχὺς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουσι· καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ λέγει· „Καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτόν (τὸν Χριστόν δηλαδὴ) Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα βουλή, Πνεῦμα ἰσχύος“· (Ἡσ. ια. 2.) τὸ δὲ „Πνεῦμα ἀγαθόν“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Τὸ Πνεῦμα Σα τὸ ἀγαθόν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ“· (Ψαλ. ρμθ. 12.) τὸ δὲ „Πνεῦμα σοφίας“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωθεν ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου (Ἡσ. ια. 2.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Γραφικὰ ρητὰ συνάξας ὁ Ἱερὸς Μελεθδδς, οὕτω λέγει· Ἡ ἰσχὺς καὶ δύναμις ἐκείνη ὅπου ἐπεφοίτησεν· ἡτοι ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱερους Ἀποστόλους ἐν τῇ

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου „Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν“ ὥτως ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτάς· ὁ μὲν γὰρ Δεῖος Κύριλλος λέγει ὅτι ὁ νοὺς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδιά παραμοιάζει μετὰ τὴν μήτραν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ λόγος παραμοιάζει μετὰ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κάμνει αὐτὴν ἐγκύον πρῶτον ἀπὸ τὸν Δεῖον φόβον· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, κάμνει αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν καθεὶ ἐπιθυμίαν καὶ ἀγαπῇ σαρκικὴν, νὰ ποθῇ δὲ καθεὶ ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν· χρονίζων δὲ ὁ φόβος αὗτος, καὶ τὴν ψυχὴν καθαρίζων ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνεσθαι πρόξενος εἰς αὐτὴν νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολουθῶς νὰ γεννήσῃ Πνεῦμα σωτηρίας· ἡτοι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν. Τὸ δὲ „Ὁ ἐποίησεν ἐπὶ τῆς γῆς“ ἐρμηνεύων ὁ Εὐσέβιος λέγει ὅτι τὸ τοιοῦτον Πνεῦμα τῆς σωτηρίας

ἐποίησεν διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας φανερόν εἰς τὰς ἀνθρώπους ὅπου κατοικοῦν εἰς τὴν γῆν· Διὰ τί; Διὰ τὰ ὠφεληδοῦν καὶ ἐκεῖνοι, μετὰ τὰ νὰ ζηλώσουν νὰ συλλάβουν καὶ αὐτοὶ πνευματικῶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ γεννήσουν Πνεῦμα σωτηρίας. Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀρμόζει μάλιστα εἰς τοὺς Προφῆτας καὶ Ἀποστόλους κατὰ τὸν Δεῖον Κύριλλον, οἵτινες λαβόντες ὡς σπέρμα τὴν ἀνωθεν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἐγέννησαν Πνεῦμα σωτηρίας, δηλαδὴ τὸ Εὐαγγελικὸν κηρυγμα καὶ τὴν τοῦ Πνεύματος διδασκαλίαν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐγράβιζαν πᾶς ἀπίστος καὶ ἀσεβεὶς εἰς τὴν πίστιν καὶ θεογνωσίαν, καὶ ὥτως ἐγέναν εἰς αὐτὰς πρόξενοι σωτηρίας. Ὁ δὲ Θεὸς δώριτος οὕτως ἀναγινώσκει τὸ ρητὸν „Ὁ ἐποίησας ἐπὶ τῆς γῆς“ δηλοῖ δὲ τοῦτο, ὅ ἐν τῇ γῇ ἐδώρισεν· ἢ γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν τῇ γῇ ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ διὰ τὸ Πνεύματος ἐν τῇ γῇ τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο· (2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐκ πορευθέν“.

τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, εἶναι Πνεῦμα ἀγαθὸν κατὰ τὸν Δαβὶδ· μᾶλλον δὲ, εἶναι αὐτάγαθον καὶ πηγὴ ἀγαθότητος· αὐτὴ εἶναι Πνεῦμα σοφίας κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Θεοῦ, διὰ τὴν μὴ ὑποπτειδῆ τινὰς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι Πνεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἥτις δὲν εἶναι ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ εἶναι ἐπίγειος καὶ ψυχικὴ, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Ἀδελφός Θεός Ἰακώβος λέγων· „Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος ψυχικὴ δαιμονιώδης“ (Ίακ. γ'. 15.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι τῆς ἐνυποστάτου καὶ δημιουργικῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔγραφε πρὸς Ἐφεσίους· „Ὁ Θεὸς δάη ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας“ (Ἐφ. α'. 17.) Ἡ σοφίαν Θεοῦ λέγει τὸν Υἱόν, ὃς τις ὀνομάζεται σοφία Θεοῦ ἀπὸ τὸν Παῦλον· „Ὅς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ“ (ἀ. Κορ. α'. 30.). Ταύτης λοιπὸν τῆς Σοφίας (ἥτοι τῆς Υἱοῦ) εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐχὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, ἀπαγε! ἀλλ' ὡς ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ καὶ ὁμοφυές, καὶ ὡς δι' αὐτοῦ μεταδιδόμενον ἡμῖν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“ (Ῥωμ. ἡ. 9.) καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱοῦ πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδωσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν“ (Βιβλ. ἀ. κεφ. ἡ. τῆς Θεολογ.).

Αὕτη δὲ ἡ δύναμις εἶναι Πνεῦμα ὅπου ἐκπορεύεται ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, καὶ ὅπου ἐφάνη καὶ ἐγνωρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ· ὁ γὰρ σαρκωθείς Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐφανερώσε μόνον καὶ ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς τὸν ὁμοούσιόν του Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἐφανερώσά Σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις“, (Ἰω. ιζ'. 6.) ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸν ὁμοούσιόν του Πατέρα· „Ὅταν γὰρ, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰω. ιε'. 26.). Ποῦ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἠξεύραμεν ὄνομα Παράκλητου; ἢ ποῦ ἠξεύραμεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἂν ὁ Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς δὲν ἤθελε μᾶς φανερώσῃ τὰ μυστήρια ταῦτα; Τὸ δὲ „Δι' Υἱοῦ περηνός“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον, ὃς τις ἐν τῇ Θεολογίᾳ, ἣν ἀπεκάλυψεν αὐτῷ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης διὰ προσταγῆς τῆς Κυρίας Θεοτόκου, οὕτω λέγει· „Ἐν Πνεύμα Ἅγιον ἐκ Θεοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον, καὶ δι' Υἱοῦ περηνός“ (δηλαδὴ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν χρονικὴν πέμψιν καὶ ἀποστολήν). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι μεταδοτικὸν τῆς ἀγιότητος, ἐν ᾧ αὐτὸ θεωρεῖται φύσει· τουτέστι τὴν ὁποίαν ἀγιότητα ἔχει αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φυσικὴν καὶ οὐσιώδη· μᾶλλον δὲ, εἶναι ἀγιότης καὶ αὐτοαγιότης· διὰ τοῦτο καὶ Ἅγιον ἐξαιρέτως τὸ Πνεῦμα ὀνομάζεται, ὡς φύσει ὢν Ἅγιον καὶ οὐκ ἔξωθεν ἔχον τὴν ἀγιότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ ἀνωτέρω Νεοκαισαρείας Γρηγόριος· „Πνεῦμα Ἅγιον, πηγὴ ἀγίας ἀγιότητος, ἀγιασμὸς χορηγός“ (ἐν τῷ Βίῳ αὐτοῦ). Εἰς ποίους δὲ τὴν ἀγιότητα αὐτὴν μεταδίδει; Εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους, εἰς τοὺς ὁποίους κατοικεῖ, ναοὺς ποιεῖν αὐτοὺς τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος (1).

Εἶπον δὲ εἰς τὴν ἀνθρώπων· διότι λέγει ὁ Παῦλος· „Ἀλλὰ ἀπελούσθητε· ἀλλὰ ἡγιασθήτε ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Κυρίας Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“ (ἀ. Κορ. γ'. 11.) εἶπον δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους· διότι οἱ Ἀγγελοι δὲν ἔχουν φύσει τὴν ἀγιότητα, καθὼς τὴν ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ ἀκουσον τοῦ μεγάλου Βασιλεῖος λέγοντος· „Οὐ φύσει ἅγιοι αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις· ἢ οὕτω γ' ἂν, οὐδεμίαν πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν διαφορὰν ἔχοιεν· ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρὸς ἀλλήλας ὑπεραρχίας τοῦ ἁγίου· τὸ μέτρον παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχουσαι..... Πῶς γὰρ εἴπωσιν οἱ Ἀγγελοι, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, μὴ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς Πνεύματος;... Πῶς εἴπη τὰ Σεραρὶμ, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος, μὴ διδασχθέντα παρὰ τοῦ Πνεύματος ποσάνις ἐστὶν εὐτεβές τὴν δοξολογίαν ταύτην ἀναφωνεῖν“; (περὶ τῆς Ἀγίας Πνεύματος κεφ. 15.) καὶ πάλιν· „Αἱ γὰρ καθαρὰ καὶ νοεραὶ καὶ ὑπερκόσμοι Δυνάμεις ἅγιοι καὶ εἰσὶ καὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς

(1) Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν αὐτὸ οὕτω· ἡγοῦν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μεταδίδει τὴν ἀγιότητα τε καὶ ἡν θεωρεῖται ἀπὸ ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους κατοικεῖ· ἔρθε- τέρα ὁμοῦ καὶ καθαρῶς· εἶναι ἡ ἀνωτέρω ἐρμηνεία.

„τῆς παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκδοθείσης χάριτος τὸν ἀγιασμὸν κεντημέναι“· (αὐτότι) καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος λέγει· „Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνέργει ἐν ταῖς Ἀγγελικαῖς καὶ Οὐρανίαις Δυνάμεσι, καὶ ὅσαι πρῶται μετὰ Θεὸν καὶ περὶ Θεόν· οὐ γὰρ ἄλλοθεν αὐταῖς ἢ τελειότης καὶ ἢ ἑλλαμψίς καὶ τὸ πρὸς κακίαν δυσκίνητον ἢ ἀκίνητον, ἢ παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“ (Λογ. εἰς τὴν Πεντηκστ.).

Ωδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ναυτιῶν τῷ σάλῳ τῶν βιωτικῶν μελημάτων, συμπλοοῖς πομπῶν, τούμενος ἁμαρτίαις, καὶ ψυχοφθόρῳ θνήσκει προσριπτούμενος, ὡς ὁ Ἰωάννης, Χριστέ, βοῶ σοι· ἐκ θανάτῃφόρου με βυθοῦ ἀνάγαγε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Θικῶς ἐδῶ ἐκλαμβάνει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωάν· ὅθεν γυρίζων πρὸς τὸν Θεόν, λέγει πρὸς αὐτὸν μετὰ σχῆμα παρακαλεστικόν· ὦ φιλοψυχότατε Ἰησοῦ Χριστέ, ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι ἄλλος νέος Ἰωάνης, ὅχι κατὰ τὴν προφητείαν, μακρὰν γὰρ εἰμὶ τοῦ τοιοῦτου χαρίσματος, ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰς τὴν θάλασσαν καταπόντωσιν· λοιπὸν ναυτιῶ καὶ ἐγὼ, Δέσποτα, (ἦτοι ἀναγελιάζω) καὶ πληρῶμαι ἀπὸ σκοτοδίνης καὶ ζάλης τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ φουρτούνας τῶν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων περισπασμῶν τοῦ παρόντος βίου (1)· καθὼς καὶ ὁ Ἰωάνης ἐσκοτοδινία ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν τῆς θαλάσσης· διὰ τοῦτο καὶ κατέβη κάτω εἰς τὴν κοιλίαν (ἦτοι εἰς τὸ ἀμπάρι) τῆς παραβίου, καὶ ἐποιμάτο καὶ ἐρουχάλιζε. Καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοῦ συμπλέοντος ναύτας καὶ ἐποντίζετο· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα εἰς τὴν ροιτὴν θάλασσαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτίας τὰς συμπλεούσας με ἐμὲ, καὶ καταβυθίζομαι· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη φαγιτὸν εἰς τὸ θαλάττιον Κῆτος· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα φαγιτὸν εἰς τὸν ψυχοφθόρον Δαίμονα· ὅθεν τοιαῦτα πάσχων, δανείζομαι τὴν ἰδίαν φωνὴν τοῦ Ἰωάν, καὶ βοῶ σοι ἀπὸ βαθέων καρδίας μου· ὦ φιλάνθρωπε Ἰησοῦ, ἀναβίβασόν με ἀπὸ τοῦτον τὸν θανάτῃφόρον βυθόν, εἰς τὸν ὁποῖον κατεποντίσθηκα· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἰωάνης ἔλεγε· „Αναβήτω, ἐκ φθορᾶς ἢ ζωῇ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου“ (Ἰω. β'. 6.).

Τροπάριον.

„Ἐκ τοῦ Πνεύματός Σου σάρκα ἐπὶ πᾶσαν, ὡς εἶπας, πλουσίως ἐξέχεας, καὶ ἐπληρώθη τῆς σῆς ἢ σύμπασα γνῶσεως, Κύριε· ὅτι ἐκ Πατρὸς Υἱὸς ἀρρέυστως ἔφυσ, καὶ τὸ Πνεῦμα ἀμερίστως πράξεισιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τῷ τῷ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῷ Ἰωάν τὸ λέγον· „Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ Υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται.“ (Ἰωήλ. β'. 28.) Διὰ τοῦτο ἐπιστρέφω

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ· „Ναυτία ἐστὶν ἢ ἐκ τῆς θαλασσίης κλύδωνος ἐγγινομένη σπῆς ἐγκάστους τοῖς τῶν πλεόντων ἀνωμαλίαις, ἔξ ἧς καὶ ἡμεῖς καὶ σκοπεδῖναι συμβαίνουσι· σάλος δὲ ἐστὶν ἢ τῶν θαλασσίων ὑδάτων σφοδρὰ καὶ ἀτακτος κίνη-

σις. Ὅτι τοῖνον καὶ αἱ τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἐπιφοραὶ (αὗται γὰρ εἰσι τὰ μελήματα ἀπὸ τοῦ μέλειν, ὃ ἐστὶ τὸ φροντίζειν) σφοδραὶ καὶ ἀτακτοὶ εἰσι, καὶ ναυτίαν ποιοῦσιν, ἡγοῦν ταρασσουσιν καὶ σκοπεδῖναι τὸν νῦν, σάλῳ καὶ ναυτίᾳ ταῦτα ἀπείκασεν.“

φων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὦ Κύριε, λέγει, ἴδου ἐτελειώθη ἐκεῖνο τὸ λόγιον ὅπου ἐλάλησας ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωάνη· ἐξέχεας γὰρ πλουσίως ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Σου Πνεῦμα εἰς κάθε σάρκα, δηλαδὴ τὴν πιστεύσαν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

Τί δὲ δηλοῖ τὸ, Προφητεύουσιν; Ἀκουσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος. „Καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι· ἀπεφθέγγοντο δὲ προφητεύοντες, ἢ οὖν συνιέντες τε καὶ λέγοντες τὰ διὰ τῶν ἁγίων Προφητῶν ἐν Χριστῷ Μυστήρια.... Ὅτι δὲ καταπτάντος τοῦ Πνεύματος πολλοὶ λίαν ἦσαν οἱ τῇ χάριτι τῆς προφητείας ἀναμεσουμένοι, σαφηνιῖ γράφων ὁ Παῦλος· Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν· εἰ- τὰ· δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν“. Φέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Θεὸς Πατὴρ ὅτι διὰ τῆς προφητικῆς χάριτος ἔφερεν ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὴν πρώτην κατά- στασιν τῆς· ἐπειδὴ ὁ Ἀδὰμ προφητικὸν χάρισμα εἶχε, καθὼς τὴν ἐδήλωσε προφητεύσας περὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· „Προφητεύσειν δὲ φησὶν Ἰησοῦς καὶ θυγατέρας, τὸ τῆς χάριτος ἀμφιλαφές διὰ τούτου ὑποδηλώνει καὶ τὸ ἐπὶ πάντας ἴσον· εἴη γὰρ ἂν οὐκ ἀπόβλητον παρὰ τῷ Θεῷ τὸ θῆλυ γένος εἰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρῶντε προθύμως, καὶ μὴν καὶ ἔ- λοιτο φρονεῖν· οὔτε μὴν ἀγέραςτον, ἢ ἀμέτοχον ἁγιασμοῦ, εἰ διὰ τε πίστεως καὶ τῆς ἐν ἔργοις ἐπιεικείας εὐδοκίμου ἔσται ποθέν· ἡξίωται γὰρ καὶ αὐτὸ χάριτός τε καὶ οἰκτιρμοῦ· λελογίσται δὲ καὶ ἐν τέκνοις· πρεσβυτέρους δὲ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν λέ- γει, καθὼς περ ἐγῶμαι, τὴν ποιότητα τῆς ἀρετῆς προύχουσάν τε καὶ ὑπερκειμένην, καὶ οἷον λαμπροῖς πεπολιωμένην κατορθώμασι, καὶ φρονήσει τῇ τελειωτῇ διαπρέπουσαν καὶ τεθαυμασμένην· ὁποῖός τις ἦν καὶ Παῦλος, ὃς τεθέαται καθ' ὕπνον ἄνδρα τινὰ τῶν ἐκ Μακεδόνων ἐκλιπαροῦντα καὶ λέγοντα· Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν. Ἀ- νανίας δὲ τῶν ἐν πίστει δεδοκιμασμένων, ὅρασιν ἐπ' αὐτῷ Παύλῳ τεθέαται· νεανίσκοι δὲ οἱ σφριγῶσαν ἔχοντες εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν γνώμην, καὶ ἄθραυστοι εἰς ἀλήνην, δηλὸν δὲ ὅτι τὴν πνευματικὴν. Προσεφώνει δὲ πού καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης τοῖς ἡγιασμένοις ἐν Χρι- στῷ διὰ πίστεως· „Γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστέ καὶ νενικήκατε τὸν πονηρὸν· ἐπαγγέλλεται δὲ οὖν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τοῖς δουλεύουσιν αὐτῷ. Τίνες δ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πάλιν; Ἡ ἐκεῖνοι πάν- τως, οἱ τοῖς Εὐαγγελικοῖς Θεσπίσμασιν ὑποφέρουσι τὸν αὐχένα τῆς διανοίας“.

Ὅρα δὲ ὅτι „Ἐξέχεας ἐκ τοῦ Πνεύματος Σὺ“ εἶπεν ὁ Μελωδός· καθὼς εἶπε καὶ ὁ Παῦ- λος· „Ἐσῶσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως“ (Τίτ. γ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Τούτο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐξέχεεν, οὐκ ἐκτίσεν· ἔδωκεν, οὐκ ἐδημιούργησεν· ἐχαρίσατο, οὐκ ἐποίησεν· ἐκ περὶ αὐ- τῶν λέγει, ἐπειδὴ σε πανταχόθεν ἐδραῖον εἶναι δεῖ“ (Λόγ. κατ' Εὐνομίαν). Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Βασίλειος διὰ τὴν ἐκείνην ὅτι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἀκτιστός ἐστιν. Ὅθεν δὲν προφητεύουσι τὰρὰ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος μόνος ὁ Ἐλδαδ καὶ ὁ Μωδαδ ἐν τῇ πα- ρεμβολῇ, οὔτε δέκα μόνον ἄνδρες ἢ δεκαπέπτε ἢ ἐβδομήκοντα, καθὼς ἐπροφήτευσεν ἐν τῇ Παλαιᾷ, ἀλλὰ ὅλη ἡ Κτίσις ἀπλῶς ἐγέμισεν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς Σου γνώσεως, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ καταμα- λύσαι θαλάσσας“ (Ἠσ. ια'. 9.) (1).

Ποία

(1) Τούτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ζωναράς ἐν τῷ Γ'. ἡχῳ τῆς Ὀκτωήχου λέγει· „Ὑδὼρ πολὺ τὸ Εὐαγγελικὸν καλεῖ κήρυγμα· ὕδωρ μὲν, ὡς ποτί- μον καὶ πιαῖον τὴν γῆν· ἡτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς ἀνθρώπους ἡμᾶς, καὶ πρὸς καρπογονίαν ἐμβιβάζον τῶν ἀρετῶν· πολὺ δὲ ὡς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιλημβάνον· θαλάσσας δὲ ὀνομάζει τὰ ἔθνη, ἃ διὰ τὴν ἀπιστίαν ἄλμης καὶ πικρίας μεμε- σταντο· τὸ γὰρ τῆς θαλάσσης ὕδωρ, εἰ τῆς γῆς καταχέοιτο, οὐ πέφυκε πιαίνειν αὐτήν, ἀλλὰ δια- φθείρειν μᾶλλον, καὶ τὰ ἐκφυόμενα ταύτης αὐ- αίνειν (ὑποὶ ξηραίνειν) καὶ νεκροῦν. Καὶ ὁ Ζα-

„χάρις δὲ λέγει· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσει- ται ὕδωρ ζῶν, τὸ ἡμῖν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἡμῖν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ- σαν τὴν ἐσχάτην, διὰ τοῦ ζῶντος ὕδατος τῆς τοῦ Κυρίου διδασχῆς καὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ αἰνιστόμενος κήρυγμα· καθὼς καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὴν Σα- μαρείτιδα· „Σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Ἐξ Ἱερουσαλὴμ δὲ ἐξῆλθε τὸ ζῶν ὕδωρ τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος ἐν ταύτῃ τὴν οἰκίαν ἐδετο πρῶτον διδασχῆν, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐξ αὐ- τῆς ἐξελθόντες, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεσπει- ραν τὸ κήρυγμα· τούτο γὰρ δηλοῖ τὸ „Εἰς τὴν

,,θαλά-

Ποία δὲ εἶναι ἡ γνώσις αὐτῇ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅλη ἡ Κτίσις ἐπλήσθη; Εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη καὶ θειοτάτη τῆς Ἀγίας Τριάδος, δηλαδὴ ὅτι Σὺ μὲν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς ἐγεννήθης ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς Σου ὡς λόγος ἐκ τοῦ· γέννημα γὰρ ὑπάρχεις αὐτοῦ· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρόεισι καὶ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· ἐκπόρευμα γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ· δὲν μερίζεται ὅμως οὐδὲ χωρίζεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀνεκφοίτητον μένον αὐτοῦ· τῶν σωμάτων γὰρ καὶ ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι ἴδιον τὸ νὰ μερίζονται, καὶ νὰ μὴ ἦναι πανταχοῦ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, οὐχὶ δὲ τῶν πάντη ἀσωμάτων, αὐλῶν τε καὶ ἀπειρῶν, ὁποῖαι εἶναι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Μακαρίας καὶ Βασιλικωτάτης Τριάδος· αὗται γὰρ πανταχοῦ εἰσὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος λόγῳ Ε'. κατ' Εὐνομίου· „ Αποστολὴν δὲ καλεῖ ἡ Γραφὴ τὴν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς (τῆ Θεᾶ δηλ.) συγκατάβασιν, οὐ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον αὐτῆς μετάβασιν “. Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει· „ Ἡ τοίνυν πρὸς τὸ ἡμέτερον ταπεινὸν τε καὶ ἀσθενὲς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κἀθόδοις κατὰ γνώμην τοῦ Πατρὸς γεγεννημένη ἀποστολὴ λέγεται· ἡ γὰρ ἐκ τῆς ἀκηράτου φύσεως πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωὴν μετάστασις οὐ τοπικὴν ποιεῖται τοῦ Κυρίου τὴν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δόξης πρὸς τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκὸς ἐνδείκνυται κἀθόδον. Κατέβη τοίνυν καὶ ἐφάνη οὐ γυμνὸς ὁ Λόγος, ἀλλὰ σὰρξ γενόμενος· οὐχ ἡ τοῦ Θεοῦ μορφή κατ' ἐαυτήν, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ θεωρούμενος “ (Τόμ. Γ'. περὶ Θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος).

Ωδὴ Ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Οἱ ἐν καμίνῳ τοῦ πυρὸς ἐμβληθέντες ὅσοι Παῖδες τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετέβαλον διὰ τῆς ὑμνωδίας, οὕτω βοῶντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπορίας ἄξιον εἶναι πῶς ὁ Ποιητὴς λέγει εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ὅτι οἱ τρεῖς ὅσοι Παῖδες οἱ βαλθέντες μέσα εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον διὰ τῆς ὑμνωδίας; οὐ γὰρ ὕστερον ἀπὸ τὴν ὑμνωδίαν ἐγένετο ὁ δροσισμός, ἀλλὰ πρὸ τῆς ὑμνωδίας, ἡ δὲ ὑμνωδία ἐγένετο μετὰ τὸν δροσισμόν· καθὼς γέγραπται· „ Ὁ δὲ Ἀγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον, καὶ οὐχ ἡΐατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ.... Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγουν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν “, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὑμνωδίας (Αἴν. τῶν τριῶν Παίδων 25.).

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγει ὁ Θεόδωρος ὅτι ὑμνωδία ἐδῶ νοεῖται ἡ πρὸ τοῦ δροσισμοῦ γενομένη προσευχὴ παρὰ τῶν τριῶν Παίδων· συνανύμως γὰρ λαμβάνονται τὰ ὀνόματα ταῦτα κατὰ ῥήτορας, ὑμνωδία, προσευχὴ, αἴνεσις, δέησις καὶ τὰ ὅμοια, ἕνα ἀντὶ ἄλλου λαμβανόμενα, ἃ καὶ ἔχουν διαφορὰν ἀναμεταξύ των. Διὰ τῆς προσευχῆς οὖν μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον οἱ ὅσοι τρεῖς Παῖδες· διότι ἐταπεινώσαν τὸν ἑαυτὸν των· διότι ὕψωσαν τὸ Ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ· διότι παρεκάλεσαν νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἐπιείκειάν του· ἐξ ὧν συγκροτεῖται ἡ προσευχή.

Πλὴν

„ θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, τουτέστιν ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου αὐτῆς· θάλασση γὰρ περιρρέσθαι τὴν γῆν φασὶν ἅπασαν· καὶ οἷον εἰπεῖν, ἐκ τῶν ἐσίων (ἡτοι ἀνατολικῶν) μερῶν, ἃ πρῶτην ὠνόμασε θάλασσαν, μέχρι τῶν ἐσπερίων, ἃ ἐσχάτην θάλασσαν προσ-

„ ηγόρευσιν· οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἀποστόλων τὰ εἰῶα μέρη ἐνείμαντο, οἱ δὲ τὰ ἐσπερικά. Ὁ δὲ Ωριγένης ἀλληγορικῶς ἐνόησε τὸ ῥητὸν, θάλασσαν πρῶτην ἐνιμαζὼν τοὺς Ἰουδαίους, ὡς πρῶτον λαὸν τοῦ Θεοῦ· θάλασσαν δὲ ἐσχάτην τὰ Ἑθνη, ὡς ὕστατον πιστεύσαντα σὺ Χριστῷ “.

Πλὴν δύναται νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτω, ὅτι οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν προσευχὴν τῶν ἁρ-
χισαν ἀπὸ ὑμνωδίας καὶ δοξολογίας Θεοῦ· ὅθεν γράφεται· „Καὶ συστάς Ἀζαρίας προσ-
„ῆξατο οὕτω, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν· Εὐλογητὸς εἶ,
„Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς
„αἰῶνας“· (Αἴν. Ι.). ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Παλαιᾶς γρά-
φεται ἡ προσευχὴ τῶν τριῶν Παίδων Αἴνεσις. Συνάγεται ἄρα ὅτι διὰ τῆς ὑμνωδίας τῆς
ἐν τῇ προσευχῇ περιεχομένης αὐτοὶ μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον. Δύναται δὲ τὸ „Διὰ
„τῆς ὑμνωδίας“ νὰ συναφθῇ, ὅχι μὲ τὸ, Μετέβαλον, ἀλλὰ μὲ τὸ, Βοῶντες, ἵνα νοῦ-
ται ἔτως· Αὐτοὶ ἔτως ἐβόων διὰ τῆς ὑμνωδίας „Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„Ῥητορευόμεν τὰ θεῖα μεγαλεῖα τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Πνεύμα-
„τος ἡ ἐέργεια ἐνομίζετο μέθῃ τοῖς ἀπιστοῦσι· δι' ἧς Τριάς γνω-
„ρίζεται, εἰς Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ
γράφεται ὅτι, ὅταν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐλάλουν τὰ
μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τότε οἱ ἀπιστοῦντες εἰς τὸ θαῦμα ἐνόμιζον ὅτι μεθύουν· „Εξί-
„stanto δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί αὖν θέλοι τοῦτο εἶναι;
„ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον· ὅτι γλεύκους (ἥτοι μέστε) μεμεστωμένοι εἰσὶ“ (Πράξ.
β'. 12.). Σχηματίζει λοιπὸν τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐντροπτικῶς ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς τότε
ἀπιστοῦντας, καὶ λέγει οὕτως· „Ὅταν οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίου ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
„γιον ἐν εἰδεί πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἐρρήτορευον τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ ὑπερφυῖ μυστήρια
τοῦ Θεοῦ· τότε ἡ ὑπερφυσικὴ καὶ παντοδύναμος ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος, ἡ τοιοῦτον παράδοξον θαῦμα ποιήσασα, ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους τε
καὶ προσκυλῦτους Ἕλληνας (ἥτοι τοὺς νεαστὶ ἐλθόντας εἰς τὴν πίστιν τῶν Ἰουδαίων)
ὅτι ἦτον μέθῃ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι οἱ Πνευματοφόροι ἐκεῖνοι Ἀπό-
στολοι καὶ Θεοδιδάκτοι ῥήτορες ἦτον γεμάτοι ἀπὸ νέον κρασί, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάλουν καὶ
ἐφλυάρουν ὅ, τι ἔφθαναν· τὸ γὰρ νέον κρασί φυσικῶς τῷ τρόπῳ καὶ περισσώτερον πίνεται
διὰ τὴν γλυκύτητα, καὶ ζάλην περισσώτεραν πρόξενεῖ εἰς τοὺς πίνοντας διὰ τὴν ὑπερβο-
λικὴν καὶ βράζουσιν ἔτι θερμότητα.“

Καὶ δὲν ἤξευρον οἱ ἀνόητοι ὅτι διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου τότε
κατῆλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους, ἐγνωρίσθη καὶ ἐκηρύχθη εἰς τὸν Κόσμον ἡ Ἁγία Τριάς·
ὅτι εἶναι ἓνας Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Σχεδὸν δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ παρόν-
τος Τροπαρίου φαίνεται ὁ Μελωδὸς ὅτι ὀνειδίζει τοὺς ἀπίστους ἐκείνους, καὶ λέγει εἰς
αὐτοὺς· Τί λέγετε, ὦ ἀνόητοι ἄνθρωποι; Μεθύουσιν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ τὰ μεγαλεῖα τοῦ
Θεοῦ ῥητορεύοντες; μεθύουσιν οἱ φιλοσοφούντες διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια πράγμα-
τα; Μεθύουσιν οἱ εὐαγγελιζόμενοι διὰ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ
οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος; (ἀ.
Κορ. β'. 9.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλότερον, μεθύουσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Μαθηταί, οἱ
κηρύττοντες τὴν ζωαρχικὴν Τριάδα, ἡ τις εἶναι ὁ εἷς Θεὸς τῶν Πατέρων μας; Ὡς τῆς φλυα-
ρίας καὶ βλασφημίας σας! ὄντως ἐμέθυσεν ἑσᾶς ἡ ἀπιστία· μᾶλλον δὲ, ὁ τῆς ἀπιστίας
πατὴρ Διάβολος.

Τροπάριον.

„ Τὴν ἀδιαίρετον φύσιν ὀρθοδόξως θεολογοῦμεν, Θεὸν Πατέρα
 „ τὸν ἄναρχον, τῆς αὐτῆς ἐξουσίας Λόγον καὶ Πνεῦμα, εὐλογητός
 „ εἶ, κράζοντες, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τὸ νὰ ἦναι πηγὴ τῶν θείων χαρισμάτων, διὰ τοῦτο, ὅταν ἦλθεν εἰς τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, ἐχάρισε εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ χαρητὰ χαρίσματα, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς* προεράσεις, λέγω, προφειτέας μελλόντων, διαίσεις πνευμάτων, γένη γλωσσῶν, ἐρμηνείας γλωσσῶν, γνώσιν μυστηρίων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, ἰάματα, θαύματα, ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων* ἐξαίρετας δὲ ἐχάρισε εἰς αὐτοὺς τὸ χάρισμα τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀσφαλοῦς Θεολογίας τῆς Ἁγίας Τριάδος* διὰ τῶν Ἀποστόλων δὲ ἀλληλοδιαδόχως ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύσαντας τῷ αὐτῶν κηρύγματι τὸ τοιοῦτον χάρισμα τῆς Θεολογίας. Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζων ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ* Ἡμεῖς φωτισθέντες ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ σήμερον κατελθόν ἐπὶ τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους, θεολογοῦμεν ὀρθοδόξως τὴν ἀδιαίρετον καὶ ἀχώριστον φύσιν τῆς Θεότητος, τὴν ἐν τρισὶ γνωριζομένην ὑποστάσει, τῷ Πατρὶ δηλαδὴ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Ποία δὲ εἶναι ἡ ὀρθόδοξος ταύτης Θεολογία; Τὸ νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἄναρχος κατ' αἰτίαν καὶ δὲν ἔχει τὸ εἶναι παρ' οὐδενός (1)* ὁ δὲ Υἱὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα* καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν αὐτὸν Πατέρα* ἂν δὲ καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ μὲν γεννητῶς, τὸ δὲ ἐκπορευτῶς* ἔχουσιν ὅμως τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ βασιλείαν μὲ τὸν Πατέρα, ὡς τούτῳ ὑπάρχοντα ὁμοούσια. Ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι τὸ νὰ μὴ κατατέμνωμεν αὐτὴν εἰς αἰτίους βαθμοὺς, καὶ νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι μεγαλότερος Θεός* ὁ δὲ Υἱός, ἢ τὸ Πνεῦμα εἶναι Θεὸς μικρότερος, καὶ οὕτω νὰ δίδωμεν τὸ μείζον καὶ ἑλαττον εἰς τὰ ὁμοούσια καὶ ὁμοδόξα* καθὼς ἐφλυάρει ὁ Ἀρείος καὶ ὁ Μακεδόنيος* ἵνα μὴ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ Υἱοῦ ἢ τοῦ Πνεύματος τῶν αἰτιατῶν λανθάσωμεν νὰ ὑβρίζωμεν καὶ τὴν τούτων φυσικὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν, δηλαδὴ τὸν Πατέρα* καὶ γὰρ μὲ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τρισσεύεται ἡ Ἁγία Τριάς, ὥστε ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι καὶ Προβλεύς, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ Γέννημα, τὸ δὲ Πνεῦμα καὶ Πρόβλημα, εἶπουν Ἐκπόρευμα, ἡ φύσις τούτων ὅμως εἶναι μία καὶ ἡ οὐσία καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία* ὅθεν ἀριστα θεολογεῖ ὁ θαυματουργὸς τῆς Νεοκαισαρείας Γρηγόριος, ὁ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος μυθεῖς ἀπὸ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην* οὕτω γὰρ λέγει* „ Τριάς τελεία, δόξη καὶ αἰδιότητι καὶ „ βασιλεία μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριούμενη. Οὐτε οὖν κτιστόν τι, ἢ δοῦλον ἐν τῇ „ Τριάδι, οὔτε ἐπέσακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν, οὔτε „ οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρὶ, οὔτε Υἱῷ τὸ Πνεῦμα, οὔτε κύξήθη μονὰς εἰς δυάδα, „ καὶ δυὰς εἰς Τριάδα, ἀλλ' ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριάς αἰεὶ “.

Προσθέτει δὲ τὴν αἰτίαν τούτου ὁ Θεολόγος ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ αὐτοῦ, εἰπών* „ Οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐλλείπειν ποτὲ ἡ Υἱὸν Πατρὶ, ἢ Πνεῦμα Υἱῷ* τῷ μεγίστῳ γὰρ „ ἂν ἦν ἄδοξος ἡ Θεότης, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ἐλθῆσα εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος “. Τίς δὲ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ῥήτου τούτου; Ἀκουσον αὐτὴν παρὰ τοῦ Σχολιαστοῦ Νικητᾶ* „ Εἰ γὰρ ἐνέλιπέ ποτε Πατρὶ καὶ Υἱῷ Πνεῦμα, ὡς οἱ Πνευματομάχοι φασί, μεγίστη ἀ- „ δοξία Θεοῦ τοῦτο* κατασκευάζεται γὰρ ἐντεῦθεν ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἦν ἀπ' ἀρχῆς τέ- „ λειος “.

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Νέαν Κλίμακα: ἡ-
 σται εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν τῆς Ὁκτωήχου ἀναβαδ-
 μαῶν τὴν παρ' ἡμῶν νεωστὶ ἐκτεθεῖσιν, ἐν τῷ Ἀνα-

βαδμῷ τῷ Πλ. δ'. ἵχου τῷ λέγοντι* „ Ἁγίῳ Πνεύ-
 „ ματι θεολογία μονὰς τρισαγία “, καὶ ἐκεῖ δέλεως
 εὐρη πολλά γλαφυρά.

„ λειος, ἀλλ' ὕστερον ὥσανεῖ μετεμελήθη, καὶ προσέλαβε τὸ ἐλλείπον πρόσωπον, τοῦ-
 „ σι τὸ Πνεῦμα, καὶ ὕστερον ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος “. Ἐφη δὲ καὶ ὁ σοφὸς
 „ Μοναχὸς Ἰώβιος παρὰ Φωτίῳ ἀναγνώσει σκβ'. ταῦτα. „ Ἡ μὲν αἰδὶος καὶ ὑπεράρχιος
 „ Τριάς αἰεὶ ἐστὶ καὶ ὡσαύτως Τριάς, Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀλλ' ὑπὲρ ὃ νοοῦ-
 „ μεν ἢ λαλοῦμεν. πᾶν γὰρ ὃ λέγομεν περὶ Θεοῦ ἢ νοοῦμεν, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγ-
 „ μάτων τε καὶ ῥημάτων τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως καὶ λέγομεν καὶ νοοῦμεν. ἰσότημος δὲ
 „ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ Παναγία Τριάς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα. καὶ
 „ ὅσα θεολογεῖν αὐτὴν δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρωπῶς ἡμῖν χαρίζομένη, πάλιν
 „ προσίεται “ (Σελ. 321. τῆς Μυριοβίβλου).

Ὡδὴ ή. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀφλεκτος πυρὶ ἐν Σινᾷ προσομιλοῦσα βάτος Θεοῦ ἐγνώρισε
 „ τῷ βραδυγλώσσῳ καὶ δυσήχῳ Μωσῇ. καὶ Παῖδας ζῆλος Θεοῦ
 „ τρεῖς ἀναλώτους τῷ πυρὶ ὑμνωδοὺς ἔδειξε. πάντα τὰ ἔργα τοῦ
 „ Κυρίου ὑμρεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀναφέρει ἱστορικῶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τόσον τὸ θαῦμα τῆς βά-
 του, ὅσον καὶ τὸ ἐν τῇ καμίνῳ γεγονὸς τῶν τριῶν Παίδων. ὅθεν λέγει. Ἡ βάτος ὅπου
 ἐφάνη ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει, ἡ καιομένη μὲν ἀπὸ τοῦ πῦρ, μὴ καταφλεγόμενη δὲ ἀπὸ αὐτοῦ,
 ἐφάνερωσε τὸν Θεὸν εἰς τὸν βραδυγλώσσον καὶ δυσκόλως ἀκουόμενον Μωϋσῆν διὰ τὴν βρα-
 δύτητα τῆς γλώσσης καὶ λεπτότητα τῆς φωνῆς. Καὶ πῶς ἦτον δυνατόν νὰ βλέπῃ ὁ Μωϋ-
 σῆς ἕνα τοιοῦτον εὐκόλοκαυτον φυτὸν νὰ ἀνάπτῃ μὲν ἀπὸ τοῦ πῦρ, νὰ μὴ κατακαίεται δὲ,
 καὶ ἔπειτα νὰ μὴ γνωρίσῃ τὸν τὸ θαῦμα τοῦτο ἐνεργοῦντα Θεόν; Βέβαια καὶ εἶδε, καὶ
 ἐγνώρισεν ἐκ τούτου τὸν Θεόν. ὅθεν καὶ ἠκουσε θείαν φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ μέσα ἀπὸ τὴν
 βάτον. „ Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρὸς σου, Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ Θεὸς
 „ Ἰακώβ “ (Ἐξ. γ'. 6.).

Ἀλλὰ καὶ ὁ ζῆλος, ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὸν Θεόν,
 ἀπέδειξε τέτους ἀναλώτους καὶ μὴ χωνευθέντας εἰς τὸ πῦρ, ἀλλὰ διαφυλαχθέντας ἀβλα-
 βεῖς. Ὁ αὐτὸς δὲ ζῆλος ἔδειξε τούτους ὑμνωδοὺς καὶ δοξολογητὰς τοῦ Θεοῦ. αὐτοὶ γὰρ
 οἱ μακάριοι περιπατοῦντες εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς ὡς εἰς θάλαμον νυμφικόν, ἐπροσκά-
 λουν εἰς ὑμνωδίαν καὶ δοξολογίαν Θεοῦ ὅλα τὰ κτίσματα, „ Εὐλογεῖτε, λέγοντες, πάν-
 „ τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας “. ὅθεν γλαφυ-
 ρῶς ἠθέλην εἰπῆ τινὰς ὅτι τὸ πῦρ ἐνίκησε τὸ πῦρ. τὸ πῦρ τοῦ ζήλου τῶν τριῶν Παίδων
 ἐνίκησε τὸ πῦρ τῆς καμίνου. τὸ ἐσωτερικὸν ἐνίκησε τὸ ἐξωτερικόν, καὶ τὸ πνευματικόν
 ἐνίκησε τὸ σωματικόν. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τοῦ ζήλου ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ. „ Πάσῃ ἐννοίᾳ
 „ ἐπιθυμίᾳ ἀγαθῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἀκολουθεῖ ζῆλος τις ὁμοῖος τοῖς τοῦ
 „ πυρὸς ἀνδραξίν ἐν τῇ ἑαυτοῦ θερμότητι, καὶ οὕτως εἴωθε περιτειχίζειν ταύτην τὴν ἐν-
 „ νοίαν, καὶ ἀποδιώκειν ἀπὸ τῶν ἐγγιστα αὐτῆς πᾶσαν ἐναντίωσιν. Καλεῖται δὲ ζῆλος,
 „ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ κινῶν καὶ ζηλῶν καὶ ἐξάπτων καὶ ἐνισχύων τὸν ἀνδραῶν κατὰ και-
 „ ρόν καὶ καιρὸν καταφρονεῖν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ τοῦ παραδιδόναι
 „ εἰς θάνατον αἰεὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν “ (σελ. 367.). Με τοιοῦτον ζῆλον Θεοῦ ἐφλέγετο ὁ
 Ἀπόστολος Παῦλος. διὸ ἔλεγε. „ Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζῆλῳ “ (β'. Κορ. ια'. 2.).

Ἀλλ' ὡ θαυμάσιε Μελωδὲ, (ἐγὼ ἠθέλα εἰπῆ πρὸς τὸν μέγαν Κοσμᾶν) τὴν μὲν περὶ
 τοὺς τρεῖς Παῖδας ἱστορίαν οἰκειότατα ἀνέφερες ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ, ἐπεὶ εἶναι τῆς
 ὁγδόης Ὡδῆς, τὴν ὁποίαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ ὑμνησαν. τὸ δὲ τῆς βάτου θαῦ-
 μα δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπροσάρμοσας εἰς τὴν Ὡδὴν ταύτην. Εἰς
 λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας μου ταύτης φαίνεται μοι νὰ ἀνέω τὸν Ἀσματογράφον νὰ ἀποκρίνεται
 ταῦτα. Ὡ βέλτιστε καὶ ἀγαπητέ μου ἀναγνώστα, ἀληθῶς τὸ θαῦμα τῆς βάτου πρὸς τὴν
 ὁγ-

ὁ γδοήν Ὡδὴν δὲν ἔχει καμμίαν οἰκειότητα· πρὸς τὴν ἑορτὴν ὅμως τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ πολλὰ οἰκεῖον ἐστὶ· βλέπεις γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν πυρὶ καταβαίνειν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ μὴ φλέγον αὐτοὺς, καὶ ἀκόμη ζητεῖς ἄλλο οἰκειότερον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ βάτῳ πῦρ; βλέπεις γλῶσσας τῶν Ἀποστόλων ἐστομασμένας καὶ ὀξυνομένας ὑπὸ τῶν πυρίνων γλῶσσῶν, καὶ ζητεῖς ἄλλο ὁμοίωμα οἰκειότερον τοῦ βραδυγλώσσου Μωϋσέως; ἐγνώρισε τότε τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς βάτου τὸν Θεὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν; ἐγνώρισε τὰρ καὶ τοῦτο τὸ πῦρ τῶν πυρίνων γλῶσσῶν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸν αὐτὸν Θεόν.

Ἀλλ' αὖ καὶ ὁ Κύριος συναμίλει με τοὺς Ἀποστόλους σωματικῶς, καὶ ἐφάνερον εἰς αὐτοὺς τὰ θεῖκά του μυστήρια· ἀλλ' ὅμως τόσοσιν τρανῶς καὶ καθαρῶς οἱ Ἀπόστολοι δὲν τὸν ἐγνώριζον· ὅταν δὲ κατέβη εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ πυρίνους ἐποίησε, τότε ἐγνώρισαν αὐτὸν Θεὸν καθαρῶτατα· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς· „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. 14. 26.). Διὰ τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λέγεται ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου „Τελειοῦν, οὐ τελειοῦμενον“, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀποστόλους ἀτελεῖς ἕως τότε ὄντας τελείους αὐτοὺς ἀπεργάσατο. Οἰκειότατον λοιπὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἀπεδείχθη τὸ τῆς βάτου καὶ τῆς Μωϋσέως ὁμοίωμα. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Χαλδαϊκὴ Κάμινος, ὁμοίως καὶ καθὲς ἱστορία ὅπως ἀναφέρει πῦρ θεῖκον, δύναται νὰ προσαρμολογῇ εἰς αὐτὴν διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ὁμοιότητα.

Ἀπορεῖ δὲ ἐδῶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ἐρμηνεύων τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ, διὰ τί ἡ μὲν ἁγία Γραφή λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν καιομένην βάτον καὶ μὴ κατακαιομένην εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· „Ἦγαγε, φησὶν, ὁ Μωϋσῆς τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· ὥφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τῆς βάτου“ (Ἐξοδ. γ'. 1.). ὁ δὲ Μελωδὸς ἐδῶ λέγει ὅτι εἶδεν αὐτὴν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ; Λύων οὖν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἡ δὴ ὄρος ὀνόματα εἶχε τὸ ὄρος, ἢ ἕνα μέρος αὐτοῦ ὠνομάζετο Χωρήβ, τὸ δὲ ὅλον ὄρος ὠνομάζετο Σινᾶ· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ μὲν κορυφὴ τοῦ ὄρους ὠνομάζετο Σινᾶ, τὸ δὲ ὑποκάτωθεν τῆς κορυφῆς ὠνομάζετο Χωρήβ, ὅπου ἦτον καὶ σπήλαιον, ἐν ᾧ εἰσῆλθεν ὁ Ἡλίας, ὡς γέγραπται· „Καὶ ἐπορεύθη ἐν ἰσχυρί τῆς βράσεως ἐκεῖνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους Χωρήβ, καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον“ (Γ'. Βασιλ. κ'. 8.). Σινᾶ δὲ θέλει νὰ εἴπῃ πειρασμός κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον λέγοντα· „Κύριος, φησὶν ὁ Μωϋσῆς, ἐν Σινᾶ ἦκει, τουτέστιν ἐκ τῶν πειρασμῶν, καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν ἐν Σειῆρ, τουτέστιν ἐκ τῶν σωματικῶν πόνων, καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους Φαρήν συν μυριάσι Καδδῶν, τουτέστιν ἐξ ὄρους τῆς πίστεως συν μυριάσιν ἁγίων γνώσεων“ (Κεφ. οδ'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Χωρήβ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον ἐρμηνεύεται „Νέωμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐν τῷ καινῷ Πνεύματος τῆς χάριτος ἕξις τῶν ἀρετῶν· τὸ δὲ σπήλαιον ἡ τῆς σοφίας ἐστὶ κατὰ νοῦν κρυφίότης, ἐν ᾗ ὁ γενόμενος τῆς ὑπὲρ αἰσθήσεων μυστικῶς αἰσθῆσεται γνώσεως, ἐν ᾗ λέγεται τυγχάνειν ὁ Θεός“ (Κεφ. οδ'. τῆς β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„Ζωτικῆς ἐξ ὕψους βιαίας φερομένης ἡχητικῶς τοῦ Πνεύματος τοῦ Παραγίου ἀλιεῦσι προῆς πυρίνων εἶδει γλῶσσῶν, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐρρητορεύοντο· πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ὑμρεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπάρθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· λέγεται γὰρ ἐκεῖ „Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἡχος ὥσπερ φορομένης προῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι“ (Πράξ. β'. 2.). Ἐσχηματίσθη δὲ τοῦτο ἀπλοικῶς καὶ διηγηματικῶς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, λέγοντος ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐφάρθη με

με ἦχον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους μία βιαία πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς εἶδος πυρίνων γλώσσων· ἔγινε δὲ τὸτο διὰ τὴν δώση αἰσθησιν εἰς τὰς ἐξω τῆς ἐαυτοῦ Θεοπρεποῦς παρουσίας· οὕτω γὰρ καὶ εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος ἐκατέβη ὁ Θεὸς μεθ' ἑαυτὸν· ἦτοι μεθ' ὁρμητικὴν πνοὴν ἀνέμου καὶ μεθ' πυρ, καθὼς γέγραπται· „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ „ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα“ (Δευτ. δ'. 11.) τὸτο βεβαίον καὶ ὁ Χρυσόρρημων, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτήν. Προσέθηκε δὲ ὁ Μελεῶδὸς ἀπὸ λόγου τοῦ τὸ, Ζωτικῆς, διὰ τὴν δειξίαν ὅτι ἡ πνοὴ ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἐπροξένησε κατάπληξιν καὶ φόβον εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τοῦ ἡχοῦ βιαϊότητα καὶ σφοδρότητα, ἐπεὶ δὲ ἦτον μόνον βιαία καὶ σφοδρά, ἀλλὰ ἦτον ἀκόμη καὶ ζωτική· ἦτοι ἀνεζώονε τὰς καρδίας· ἐμβαλεν εἰς τὰς ψυχὰς θάρρος καὶ δύναμιν· τοὺς ἀδυνάτους ἐκαμνε δυνατούς, καὶ τοὺς δειλοὺς ἐποίει ἀνδρειωμένους· διὰ τὸτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „ Πνεῦμα Ἅγιον εἰσελθὼν „ εἰς ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔδωκε μὲν ζωὴν, ἔδωκε δὲ ἀθανάσιαν, ἡγείρε κείμενον, τὸ δὲ κινηθὲν κίνησιν αἰδίδιον ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου ζῶν ἅγιον ἐγένετο· ἔσχε δὲ ἄνθρωπος ἀξίαν, Πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ, Προφῆτε, Ἀποστόλου, Ἀγγέλου, Θεοῦ, ὧν πρὸ „ τοῦ γῆ καὶ σποδός“ (Ὁμιλία περὶ τοῦ Πνεύματος, ἧς ἡ ἀρχὴ „ Ἐνθυμηθῶμεν πᾶσα ψυχὴ“).

Οἱ Ἀπόστολοι λοιπὸν ἀναζωοθέντες ἀπὸ τὴν ζωτικὴν ἐκείνην πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ στομωθέντες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλώσσας, καθὼς ὁ σίδηρος στομόνεται ἀπὸ τὸ πυρ, μεθ' ὅλον ὅτι ἦτον ψαράδες καὶ ἀγράμματοι, ἐρρήτορεύον τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ μεθ' ἑαυτῶν ἐλευθέραν, μεθ' ἀφοβίαν καὶ τόλμην, μεθ' σοφίαν τόσον μεγάλην, ὥστε οἱ σοφοὶ καὶ γραμματισμένοι ἔστεκαν θαυμάζοντες, καὶ ἔμενον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοί, καθὼς γέγραπται· „ Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν „ θεῶι τοῦτο εἶναι“; (Πράξ. β'. 12.) καὶ πάλιν· „ Καὶ καταλαβόμενοι (οἱ Ἰουδαῖοι) „ ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται (οἱ Ἀπόστολοι δηλ.) ἐθαύμαζον“ (Πράξ. δ'. 13.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἦχοι, ὅσον εἶναι βίαιοι, μεγάλοι καὶ βρονταῶδεις, τοσοῦτον ἐμβροντητούς καὶ ἐκστατικούς κάμνουν τοὺς ἀκούοντας, ὥστε κατασταίνοιν αὐτοὺς ἀφάνους καὶ κωφούς ἀπὸ τὴν ἐκστασιν, καὶ σχεδὸν τὰς κάμνουν ὡς νεκρούς· ὁ δὲ τὸ Ἁγίου Πνεύματος ἦχος ὁ ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, ὅσον ἦτον μέγας καὶ βίαιος καὶ βρονταῶδης, τόσον ἐν ταυτῷ ἦτον καὶ ἰλαρὸς καὶ γλυκύς, διότι ἦτον ζωτικώτατος.

Περὶ τῆς βιαίας ταύτης πνοῆς καὶ τὴν ἦχε εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὗτός ἐστιν „ ὁ ἦχος, περὶ οὗ προεῖπεν Ἄννα ἡ Προφῆτις, ὅτι Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησε· τοῦτον τὸν ἦχον καὶ ἡ τοῦ Ἡλιοῦ θεωρία προανεκήρυξε· „ Ἰδοὺ, φησὶ, φωνὴ αὐρας λεπτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ Κύριος“· ἡ γὰρ φωνὴ τῆς αὐρας ἦχος ἐστὶ πνοῆς· τοῦτε τοῦ ἦχε καὶ τῆς πνοῆς εὐροὶς ἂν τὸ πρόγραμμα καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τὸ Χριστοῦ· τῇ γὰρ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, κατὰ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, καὶ ἔκραξε λέγων· „ Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω“· Τὸτο δὲ ἔλεγε, φησὶ, περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐνεφύσησε τοῖς Μαθηταῖς καὶ εἶπε· Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. Ἡ οὖν κραυγὴ ἐκείνη τὸτον προεσήμαινε τὸν ἦχον, καὶ τὸ ἐμφύσημα, ταύτην τὴν πνοὴν, ἣτις νῦν ἀνωθεν χεθεῖσα δαφιλῆς, καὶ μέγα καὶ ἐξάκουστον οὐρανόθεν ἐξηχήσασα, πᾶσαν ἐκκαλεῖται τὴν ὑπ' Οὐρανὸν, καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς προσῖσι τὴν χάριν ἐπαντλεῖ καὶ ἐνίσχι. Βιαία δὲ ἐστὶν, ὡς πάντα νικῶσα, καὶ ὑπερβαίνουσα μὲν τὰ τείχη τῆς πορνείας, καὶ κατακαίοντα δὲ τὰς πόλεις καὶ πᾶν ὀχύρωμα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ταπεινοῦσα μὲν τοὺς ὑπερηφάνους, ἀνυψοῦσα δὲ τοὺς ταπεινοὺς τῇ καρδίᾳ, καὶ συνδούσα μὲν τὰ κακῶς λελυμένα, διασπῶσα δὲ τοὺς τῶν ἀμαρτημάτων συνδέσμους, καὶ διαλύουσα τὰ κρατούμενα (κατὰ τὸν Δανιήλ)· διὰ δὲ τὴν ἐξ Οὐρανοῦ τούτου ἡχοῦ ὄντως Υἱοὶ βροντῆς γεγόνασιν οἱ Ἀπόστολοι“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν).

Τροπάριον.

„Οἱ μὴ θιγομέμφ (1) προβαίνομτες ἐν ὄρει, μὴ πεφρικότες πῦρ
 „δειματῶν, δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν ὄρει Σιών, ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ,
 „Πνευματοφόροις Μαθηταῖς μὺν συγχορεύομτες· Εὐλογεῖτε πάντα
 „τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τούτῳ τῷ Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅταν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀναβοῦν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, διότι ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ τὸ πῦρ· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὥσπερ καπνὸς καμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφοδρᾶ“ (Ἐξ. ιθ'. 18.) καὶ πάλιν· „Οὐ δύνησεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ“ (αὐτόθ. 23.) καὶ πάλιν καθαρώτερα ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν λέγει· „Καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ (τοῦ ὄρους), λέγων· Προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος καὶ θίγειν τι αὐτῷ· πᾶς ὁ ἀψάμενος τῆ ὄρης θανάτῳ τελευτήσῃ“ (Ἐξ. ιθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν εὐσεβεῖ λαὸν τοῦ Χριστοῦ, λέγει· ὦ φιλόχριστοι λαοί, ἡμεῖς ὅπου δὲν προβαίνομεν εἰς ὄρος θιγόμενον· ἦτοι φιλαφάμενον καὶ πατούμενον, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς ὄρος σωματικὸν καὶ αἰσθητὸν, ὅποιον ἦεν τὸ Σίναιον ὄρος, ἡμεῖς ὅπου δὲν φρίττομεν ὡς οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνο τὸ αἰσθητὸν πῦρ ὅπου ἐκαίετο ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ ὄρος, ἐλάττε νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ νοητὸν ὄρος τὴν Σιών, καὶ εἰς τὴν νοητὴν πόλιν τῆς ζωῆς Θεοῦ, ἣτις εἶναι ἡ ἀγία Ἐκκλησία· ἐν αὐτῇ γὰρ στεκόμενοι, τόσον μακρὰν εἰμεθα ἀπὸ τὸ νὰ φοβούμεθα τὸ ἐν εἴδει πυρὸς κατελθόν Πνεῦμα Ἅγιον, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας καὶ συγχορεύομεν ἀκόμη Πνευματικῶς με τοὺς ἀγίους Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, οἵτινες ἐδέχθησαν αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο πνευματοφόροι ὀνομάσθησαν· τὸ γὰρ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοὺς μὲν ξένους καὶ ἀλλοτρίους τῆς πίστεως φοβίζει καὶ κάμνει τούτους νὰ φρίττουσι, τοὺς δὲ πιστοὺς καὶ ἀποστολικῶς ζῶντας Χριστιανούς ὅχι μόνον δὲν φοβίζει, ἀλλὰ καὶ κάμνει αὐτοὺς νὰ χαίρουν καὶ νὰ χορεύουσι.

Σημείωσαι ὅτι ὁ σοφὸς ἑρμηνεὺς τῶν Κανόνων κύριος Θεόδωρος τὸ „Μὴ θιγομένῳ“ ἀθίκτῳ ἐνόησεν· ἦτοι μὴ ἐγγιζόμενῳ μὴδὲ πατούμένῳ· δὲν σαφηνίζεται ὅμως καλῶς τὸ νόημα· ὅτι δὲ ἡμεῖς καλῶς αὐτὸ ἡρμηνεύσαμεν, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους· „Οὐ γὰρ προσεληλύθατε φιλαφωμένῳ ὄρει καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ“ (Ἑβρ. ιβ'. 18.) τὸ γὰρ „φιλαφωμένῳ“ ἐδὲν ἄλλο διηλοῖ, εἰμὴ τὸ „θιγόμενῳ καὶ πατούμένῳ, καὶ ἀπλῶς, τὸ, „αἰσθητῷ καὶ σωματικῷ“· θέλει γὰρ μετὰ τούτου νὰ δείξῃ ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Ἑβραίους ὅτι τὰ θαυμαστά καὶ μεγάλα πράγματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅποιον ἦτον καὶ τὸ ὄρος Σινᾶ, ἦσαν μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιόλογα, συγκρινόμενα μετὰ τῆς Νέας, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσόστομου· εἰάν δὲ ἑρμηνευθῇ κατὰ τὸν Θεόδωρον οὕτως, ἦγουν ἡμεῖς ὅπου προβαίνομεν εἰς ὄρος ἀθίκτον καὶ ἀπλησίαστον, δείχνεται ἐναντίον τὸ κάτωθεν λεγόμενον· „Δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν τῷ ὄρει Σιών“· καθότι δείχνεται ἡ Ἐκκλησία ὄρος ἀθίκτον καὶ ἀπλησίαστον· ὅπερ αὐτὸς ἀποφάσκει.

Ὡδὴ

(1) Ἐν δὲ ταῖς περισσοτέραις ἐκδόσεσι γράφεται „φεται ὅτω“ καθότι ἡ Ἀκροσυχὴς ἀπαιτεῖ νὰ ἦναι ἡ „ἀρχὴ τοῦ Τροπαρίου τούτου Ο, καὶ ὅχι Ω.

Ωδή θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Μὴ τῆς φθορᾶς διαπείρα (1) κυοφορήσασα καὶ παντεχνήμοι
 „Λόγῳ σάρκα δαμείσασα, Μῆτερ ἀπείρανδρε, Παρθέμε Θεοτόκε,
 „δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, χωρίον τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ Σου,
 „Σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἐπιστρέφει ὁ Θεσπέσιος Μελῶδς διὰ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου τῆς ἐννάτης Ὠδῆς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ὡς ταύτης Ποιήτριαν· Ὡς Ἀπείρανδρε Μῆτερ καὶ Θεοτόκε Μαριάμ, ὧς δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου καὶ χωρίον τοῦ ἀπείρου, Ἐσὲ μεγαλύνομεν καὶ μακαρίζομεν πᾶσαι αἱ γενεαί, καθὼς ἐσύ προεφήτευσας εἰπούσα· „Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῆς νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί“ (Λουκ. α'. 48.) Σὺ γὰρ δὲν ἐκυοφόρησας· ἦγουν δὲν ἐγγαστρῶθις μετ' δοκιμὴν ἀνδρὸς, ὡς αἱ ἄλλαι γυναῖκες· Σὺ ἐδάμεισας (2) σάρκα ἀγίαν ἐκ τῶν παναχράντων Σου αἱμάτων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν παντεχνήμονα ὄντα καὶ παντεργάτην ὅλων τῶν ὄντων ὁρατῶντε ἅμα καὶ ἀοράτων· ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ καινῶν ἀπάντων καινότατα καὶ παράδοξα· ποῦ γὰρ ἠκούσθη γυνὴ ἀδιάφθορος ἐνταυτῷ καὶ κυοφόρος; ποῖα δὲ ἐδάμεισε σάρκα ποτὲ εἰς τὸν παιουργὸν καὶ ἀνευθεὶ Θεόν, ἀπὸ τοῦ πλήρωμα τοῦ ὁποίου ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, κατὰ τὸν Τύπον τῆς Βροντῆς; (Ἰω. α'. 16.) ποῦ δὲ καὶ ἐφάνη ποτὲ Μῆτηρ ἀπείρανδρος; ποῦ ἠκούσθη Παρθένος ἐνταυτῷ καὶ γεννήσασα τὸν Θεόν τοῦ παντός; ποῖον δὲ δοχεῖον ἐμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ τοῦ ἀστέκτου; ἦτοι ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐμπορεῖ νὰ στέξῃ (ἦγουν νὰ ὑποφέρῃ) κανὲν κτίσμα; ἄστέκτος γὰρ κατὰ τὸν Μαρασσὴν (ἦτοι ἀνυπόφορος) ἐστὶν ἡ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μεγαλοπρέπεια· ὅθεν ὁ μὲν Ἰερεμίας Εἶπε· „Τίς ἐστι ἐν ὑποστήματι Κυρίου, καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ“; (Ἰερ. κγ'. 18.) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἀνωτέρω φέρων ρητὸν λέγει· „Πλὴν οὔτε οὔτοι περὶ ὧν ὁ λόγος, οὔτε τις ἄλλος τῶν κατ' αὐτοὺς ἐστι ἐν ὑποστήματι καὶ οὐδέ αὖτε, Κυρίως κατὰ τὸ γεγραμμένον“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας)· ποῖον δὲ χωρίον (ἦτοι τόπος) δύναται νὰ χωρήσῃ τὸν ἀπείρου Θεόν, ὅστις εἶναι ἀχώρητος τῷ Παντί, καὶ πλαστοουργός Σου Θεοτόκε καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων; Βέβαια οὐδεὶς τόσος.

Με

(1) Ἐσφαλμένως δὲ γράφεται „Διὰ πείραν“ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐκδόσεσι. Καὶ ὁ Ζωναρᾶς δὲ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχου διαπείρα γράφει, ἢ διὰ πείραν· λέγει δὲ ὁ αὐτὸς ἐκεῖ ταῦτα· „Τριχῶς λεγομένης τῆς φθορᾶς, λέγεται γὰρ φθορά ὁ θάνατος· παρὰ τὸ φθείρεσθαι ῥᾶον· ἦτοι σήπτεσθαι εὐχερῶς τὸ τεθνηκὸς ζῶον“ λέγεται καὶ ἡ διαστροφή τῶν ἡδῶν· ὡς τὸ „Φθείρασιν ἡδὴ χρηστὰ ἐμιχίαι καὶ“ καὶ· λέγεται καὶ ἡ τῆς παρθένου διακορμῆς· ἢ γὰρ ἀνδρὶ ὁμιλήσασα διαφθαμενὴ λέγεται· κατὰ τὸ τρίτον σημαίνον· λέγεται ἔδω ἡ φθορά. Σὺ, φησὶν, ὦ ἀπείρανδρε Μῆτερ, ἡ κυοφορήσασα μὲν, μὴ μέντοι ἐν διαπείρᾳ τῆς φθορᾶς, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν, καὶ τῆς φθορᾶς ἀπείρατος μένεις.

(2) Ὅρα δὲ, ὅτι ὁ Μελῶδς δὲν εἶπεν ὅτι ἡ Παρθένος ἔδωκεν, ἢ παρέσχεν, ἢ ἄλλην τοιαύτην λέξιν, ἀλλ' ὅτι ἐδάμεισε σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ Θεοτόκος διὰ τοῦ τοιοῦτου δανείου ἔκαμει χρεώστην εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὸν Τύπον τοῦ Θεοῦ· ἐδανείσθη γὰρ οὗτος ἀπὸ αὐτῆς, ὅχι δάνειον ἐξωτερικόν, χρηματικὸν δεῖν, ἢ ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον καθὼς προσ-

καίρως πέρνεται, ὅταν προσκαίρως καὶ ἀποδίδεται ὡς ἐξωτερικόν παρὰ τῶν δανειζομένων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐδανείσθη δάνειον ἐσωτερικόν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως· ἦτοι ἐξ αὐτῶν τῶν φυσικῶν καὶ πανάγων αἱμάτων τῆς Θεοτόκου· ὅθεν ὡς φυσικὸν δάνειον, εἶναι καὶ παντοτινόν· διὸ ἀκολούθως καὶ ὁ Τύπος τῷ Θεῷ χρεώστης παντοτινὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν Μητέρα του.

Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἐπειδὴ ὁ Τύπος τοῦ Θεοῦ ἦτον χρεώστης εἰς τὴν Μητέρα του, διὰ τὸ πρῶτον μὲν χρεωστικῶς ἔπρεπε νὰ δοῇ αὐτὴν μετὰ ὅλας τὰς δεσπετεῖς δόξας καὶ τιμὰς, μετὰ ὅσας ποτὲ δὲν ἐδόξασεν ἄλλο κτίσμα· δεύτερον δὲ χρεωστικῶς πρέπει νὰ εἰσακούῃ τὰς ἰκασίας καὶ αἰτήσεις ὅπου τῷ προσφέρει ἡ Μητέρα του· ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομυδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτῶν ταῦτα πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· „Τὴν σὴν γὰρ δόξαν ὁ Κτίστης ἰδίαν εἶναι οἰόμενος ὡς „Τύπος, σχεδὸν λύων τὸ χρεὸς, ἐκπληροῖ τὰς αἰτήσεις“. Εἶδες δόξας, ἀγαπητέ; εἶδες μεγαλειὰ τῆς Παρθένου; Πρόσπρεχε λοιπὸν μετὰ εὐλάβειαν καὶ πίστιν εἰς αὐτὴν, καὶ θέλει λάβῃ δι' αὐτῆς τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματά σου παρὰ Θεοῦ.

Μὲ ὅλον τοῦτο αὐτὰ ὅλα τὰ καινότετα καὶ παραδοξότετα καὶ ἀπὸ τοῦ αἵωνος μὴ ἀκουσθέντα εἰς Ἑσὲ καινῶς ἐκαινοτομήθησαν, Θεοτόκε. Ποῦ εἶσαι τὰρα Σολομῶν σοφώτατε ὅπου εἶπες „Οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον (ἦτοι καινὸν) ὑπὸ τὸν Ἥλιον, ὅς λαλήσει καὶ „εἰρεῖ· Ἴδε τοῦτο καινὸν ἐστίν· ἦδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν „ἡμῶν“; (Ἑκκ. α. 9.) Ἐλα νὰ ἰδῇς τὰ καινὰ ταῦτα εἰς τὴν Παρθένον. Ἀλλ' ἀρὰ γε φεύστης εἶναι ὁ τόσον σοφὸς ὅπου εἶπεν οὕτως; Ὁχι, ἀλλὰ τὸτο τὸ εἶπε διὰ τὰ φυσικὰ πράγματα, τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως διοικούμενα· καὶ ὅτι ἐκάστου τούτων ἡ φθορὰ εἶναι γένεσις τοῦ ἐτέρου, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλη· διὸ ἀκολουθεῖ νὰ μὴ ἦναι καινὰ καινὸν καὶ πρόσφατον, ὡς προγεγονὸς ἄλλο τε, ἀλλὰ ὅλα νὰ ἦναι παλαιὰ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης· εἰδὲ ὁ Σολομῶν ἠθέλην εἰπῆ διὰ τὰ ὑπερφυσικὰ πράγματα, ὅπου ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως ἐκαινοτομήθησαν εἰς Ἑσὲ, Θεομήτορ, βέβαια ἐμελλε νὰ εἰπῇ, ὅχι ὅτι οὐδὲν πρόσφατον καὶ καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, οὐδὲ ὅτι ἓνα, ἢ δύο, ἢ τρία εἶναι τὰ καινὰ, ἀλλὰ ὅτι πολλὰ πρόσφατα καὶ καινὰ εἶναι ὑπὸ τὸν Ἥλιον. Ἐπειδὴ λοιπὸν Σὺ ἀδιαφθόρως ἐκυοφόρησας, Παναγία· ἐδάεισας σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς· ἐφάνης Μήτηρ ἀπείρανδρος· ἔγινες δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, καὶ χαρίον τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ τοῦ Παντός· διὰ τοῦτο ὅλοι ἡμεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος δικαίως καὶ χρεωστικῶς Σὲ μεγαλύνομεν. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν, ἢ ἄλλο τι ρῆμα, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἡ τῆς Θεοτόκου ἐννάτη Ὡδὴ, ἥς ἡ ἀρχὴ „Μεγαλύνει ἡ „φυχή μου τὸν Κύριον“ (1).

Τροπάριον.

„Ἐπὶ παφλάζομτος πάλαι πυρίμου ἄρματος ὁ ζηλωτὴς καὶ πυ-
„ρίπρους χαίρων ὀχοῦμεμος, τὴν μῦν ἐκλάμψασαν ἐπίπροιαν
„ἐδόκλου ἐξ ὕψους Ἀποστόλοις, ὕψ' ἥς καταλαμφθέμετες, τὴν
„Τριάδα πᾶσιμ ἐγμώριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐπίβασιν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἄμαξαν, καὶ ταύτην ἐκλαμβάνει σύμβολον τῶν πυρίνων γλωσσῶν· ὅθεν λέγει· Ὁ Προφήτης ἐκείνος Ἠλίας, ὅστις ἔπνεε πῦρ, καὶ ὅχι μόνον εἶχεν ἔσωθεν εἰς τὴν καρδίαν τε τὸ πῦρ τε πρὸς Θεὸν ζήλου, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν, καθήμενος ἐπάνω εἰς ἄμαξαν· „Ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλεν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀντι-
„λήφθη

(1) Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωγράφος ἐν τῇ Ὀκτωῶνῳ, ἐρμηνεύων τὸν παρόντα εἰρμόν· „Προσεπάγων δὲ ὁ Μελωδὸς, ἕτερον θαῦμα „προσέειπε· δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου Σὺ, φησὶν, ἐδέ-
„ξω ὃν οὐ δυναταί τις στέξει, τουτέστιν ὑπομεί-
„ναι· τὴν γὰρ θείαν φύσιν οὐδεὶς ποτε ὑπομένει,
„οὐδὲ οἱ νόες αὐτοῖ· διὸ καὶ τὴν σάρκα περιεβάλετο
„ὁ Κύριος ἵν' εἴη ὡς περ παραπέτασμα καὶ προκά-
„λυμμα τῆς Θεότητος αὐτοῦ· Σὺ δὲ ἰδέξω τὸν ἀ-
„στέκτον τῇ μήτρᾳ Σου ἐνοικήσαντα. Ἐπαύξων δὲ
„ἐπὶ τὸ παραδοχὸν φησὶ· Χαρίον τῷ ἀπείρου· ἀπει-
„ρόεστι τὸ μὴτε ἀρχὴν μὴτε τέλος ἔχον· τῶν
„ὄντων δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀπειρον, ἢ μόνος ὁ Θεός· τὰ
„γὰρ ἄλλα καὶ ὑπὸ ἀρχὴν καὶ ὑπὸ τέλος εἰσὶ·
„πάντα γὰρ ἤρξαντο τοῦ εἶναι, καὶ πέρας ἔξουσιν·
„αἱ δὲ νοεραὶ καὶ λειτουργικαὶ Δυνάμεις, καὶ αἱ
„φθαρτοὶ εἰσι κατὰ χάριν καὶ ἀτελευτήτοι, ἀλλ' ἤρ-
„ξαντο καὶ αὗται· μόνος δὲ ὁ Θεός ὑπέρχρονος, ὡς

„μὴτε ἀρχόμενος τοῦ εἶναι, μὴτε παύσμενος· διὸ
„καὶ ἀπείρος λέγεται. Τούτον ἢ τὸν ἀπειρον, τὸν
„ἄχρονον, τὸν ἀπέραντον Σὺ ἐχώρησας, ὡς ὑπὸ χρο-
„νον γενομένον ἐκ Σοῦ διὰ τοῦ προσλήμματος· ἦτοι
„τοῦ σώματος. Ἡ καὶ ἄλλως ἀπειρόν ἐστι καὶ τὸ
„μὴ πεπερασμένον, τὸ ἀόριστον, τὸ ἀπερίληπτον.
„Τοῦ οὖν ἀορίστου καὶ ἀπεράντου Σὺ ἐγένου χα-
„ρίον, χώρησας τοῦτον ἐν σκευῇ, καὶ περιλαβού-
„σα, ἀλλ' οὐ περιορίσασα, αὐτὸ περιγράψασα· καὶ
„γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ Σου κεχώρητο, ἢ ἐν αὐτῇ πε-
„ριώριστο, ἀλλὰ πανταχοῦ ἦν καὶ πάντα ἐπλήρω,
„ἢ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἦν· διὰ μὲν τὴν φύσιν ἀχα-
„ρητος ἦν, διὰ δὲ τὴν πρόνοιαν ἐν πᾶσι παντί· Προ-
„φέρεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Ζωγράφον ὁ Εἰρμός οὗτος
„καὶ κατὰ αἰτιατικὴν ἔστω· „Μὴ τῆς φθορᾶς διαπίρρη-
„κυοφορήσασαν, καὶ δανείσασαν σάρκα τῷ παντεχνή-
„μονι Λόγῳ, Μήτηρ ἀπείρανδρι, Σὲ μεγαλύνωμεν“.

„λήφθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“ (δ'. Βασιλ. β'. 11.) αὐτὸς, λέγω, διὰ τῆς πυρίνης ἀμάξης ἐφάνερον τυπικῶς τὴν ἐπίπνοϊαν καὶ ἐμπνευσιν ταύτην ὅπου ἦλθε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλώσσων. Καλῶς προσήρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡλιοῦ* ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν διαφορὰν ταύτην, ἥτις θεωρεῖται μεταξύ ἐκείνης καὶ ταύτης, ὅτι δηλαδὴ τότε μὲν ὁ Ἡλίας ἐκάθιστο ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἀμάξαν* τὰρα δὲ πύριναι γλώσσαι ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς ἐπάνω εἰς ἀμάξαν* „ᾠφθισαν, φησὶν, αὐτοῖς γλώσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισέ τε „ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν“ (Πράξ. β'. 3.).

Πλὴν εἰάν θέλωμεν νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει ὡς ὄχημα καὶ καθεδρὰν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων* ὅθεν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦτο ἐπεκάθιστο, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν Πνευματοφόρων* διὸ καὶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κουφίζόμεναι αἱ ψυχαὶ καὶ πτερυσσόμεναι, πετοῦν καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ οὐράνια* διὰ τοῦτο τὰς πτέρυγας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πάλαι ζητῶν ὁ Δαβὶδ, ἔλεγε* „Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω“; (Ψαλ. νδ'. 6.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τοῦτο βεβαιῶν, εἶπε* „Πνεῦμα ἐξῆραν Ἡλίαν ἐν ἄρματι, καὶ ζητηθὲν παρὰ Ἐλισσαίᾳ διπλάσιον“ (Λόγ. εἰς τὴν Πείτηκ.) Δύναται δὲ καὶ ἄλλως νὰ προσαρμοσθῇ ἡ ἱστορία τοῦ Ἡλιοῦ εἰς τὴν παροῦσαν ἐορτὴν οὕτω* καθὼς ὁ Προφήτης Ἡλίας ἀναληφθεὶς ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, μετέδωκε διπλάσιον τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα εἰς τὸν ζητήσαντα καὶ κάτω προσμένοντα Ἐλισσαίον τὸν μαθητήν τε* „Γεννηθήτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ“ (δ'. Βασιλ. β'. 9.) οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀνελθὼν εἰς Οὐρανοὺς, ἔστειλε τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἰς τὰς κάτω προσμένοντας αὐτὸ Μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους.

Τροπᾶριον.

„Νόμου τῶν φύσεωμ δίχα ξέρον ἠκούετο* τῶν Μαθητῶν τῆς
„μίας γὰρ φωρῆς ἀπηχουμένης Πνεύματος χάριτι ποικίλως, ἐρη-
„χοῦντο λαοὶ, φυλαὶ καὶ γλώσσαι τὰ θεῖα μεγαλεῖα, τῆς Τριά-
„δος γράσιμ μούμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* γράφεται γὰρ ἐκεῖ ταῦτα* „Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν“ (Πράξ. β'. 6.) Ἀπορίας δὲ δύο προβάλλει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ λόγια ταῦτα λέγων* „Ἐχει γάρ τι ἀμφίβω-
„λον ἡ λέξις τῇ στιγμῇ διαιρούμενον (ἥτοι διακρινόμενον)* ἄρα γὰρ ἤκουον ταῖς ἐαυτῶν
„διαλέκτοις ἕκαστος, ὡς φέρε εἰπεῖν, μίαν ἐξηχεῖσθαι φωνήν, πολλὰς δὲ ἀκέσθαι; ἢ τὸ
„μὲν „ἤκουον“ ἀναπαυέον, (ἥτοι πρέπει εἰς αὐτὸ νὰ βάλωμεν ὑποστιγμὴν) τὸ δὲ „Λα-
„λούντων ταῖς ἰδίαις φωναῖς τῷ ἐξῆς προσδετέον“; Θέλει λοιπὸν ὁ Θεολόγος ὅτι οἱ Ἀ-
„πόστολοι δὲν ἐλάλουν μόνον μίαν γλῶσσαν τὴν Ἑβραϊκὴν, καὶ ἡ μία ἐγένετο πολλὰ εἰς
„τὰ αὐτὰ τῶν ἀκούοντων πολυγλώσσαν Ἑβραίων* διότι ἂν ἐγένετο οὕτω, τὸ θαῦμα ἦτον
„τῶν ἀκούοντων Ἑβραίων, καὶ ὄχι τῶν λαλούντων Ἀποστόλων* ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι ἐλά-
„λουν χωριστὰ ὅλας τὰς γλώσσας τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων Ἰουδαίων καὶ Ἑθνικῶν* διὰ τὸτο
„χρειάζεται νὰ διαχωρισθῇ μὲ ὑποστιγμὴν τὸ τῶν Πράξεων κείμενον, ἅτω* „ἤκουον εἰς
„ἕκαστος* ἐδῶ πρέπει νὰ γίνετα ὑποστιγμὴ* τὸ δὲ „Τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ“ νὰ συνάπτεται μὲ
„τὸ „Λαλούντων αὐτῶν“, καὶ ἔχῃ μὲ τὸ „ἤκουον εἰς ἕκαστος“* καθὼς τοῦτο δηλοῦται σα-
„φέστερον καὶ ἀπὸ τὸ κάτω εἰρημένον* „Ἀκούομεν, φησὶ, λαλούντων αὐτῶν ταῖς ημετέ-
„ραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ“ (Πρα. β'. 11.) Ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανε-
„ρὸν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐλάλουν μὲ τὴν ξεχωριστὴν διάλεκτον τοῦ καθενός* τὸ δὲ θαῦμα
„ἦτον τῶν Ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ τῶν ἀκούντων* διὰ τοῦτο δὲ ἐκατηγόρουν τὰς Ἀποστόλους
οἱ

οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι εἶναι μεθυσμένοι· καθέννας γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαίου ἀκῶν μὲν πρότερον τοὺς Ἀποστόλους νὰ λαλοῦν χωριστὰ τὴν ἰδικήν των γλῶσσαν, ὕστερον δὲ πάλιν ἀκούων τοὺς ἰδίους νὰ λαλοῦν καὶ τὰς τῶν ἄλλων γλῶσσας, ἐθαύμαζον καὶ ἐκατηγόρουν αὐτοὺς ὡς μεθυσμένους καὶ ἔξω φρενῶν ὄντας.

Ταύτην λοιπὴν τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου ἀκολουθοῦν ὁ Μελωδὸς Κοσμάς, οὕτως λέγει· Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἠκούετο ἕνα πρᾶγμα παράδοξον καὶ ἔξω τοῦ νόμου τῶν φύσεων· διότι εἰς καιρὸν ὅπου ἡ μία φωνὴ τῶν Μαθητῶν ἀπηχεῖτο ποικίλως ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, τούτεστιν εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Μαθηταὶ ἐλάλουν ξεχωριστὰ τὴν καθεμίαν γλῶσσαν, κινούμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε ἤκουον οἱ λαοὶ καὶ αἱ διάφοροι φυλαὶ καὶ γλῶσσαι λαλοῦμενα εἰς τὰς ἰδίας των διαλέκτους τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. „Ακούομεν, φησὶ, λαλοῦντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα Θεοῦ.“ (Πράξ. β'. 11.) καὶ οὕτως ἐμαθητεύοντο τὴν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅτι δηλαδὴ αὕτη εἶναι τρία καὶ ἓν· τρία μὲν κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὁ Πατὴρ δηλαδὴ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἓν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὅθεν καὶ εἰς Θεὸς τὰ τρία εἶναι· οὕτως ἡμεῖς ἐσυμβιβάζομεν τὸ Τροπᾶριον τοῦτο μὲ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου. Ὁ δὲ σοφὸς Θεόδωρος, μὲ ὅλον ὅτι λέγει ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀκολουθεῖ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ὁμῶς τοῦ Τροπαρίου οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ἐκείνου γνώμῃ. „Ὅτι δὲ πάσας τὰς γλῶσσας ἐλάλουν οἱ Ἀπόστολοι, συμφώνως λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τῷ Ἰωάννῃ ἐκεῖνο „Ἐκ-“ „χεῶ ἀπὸ τῆς Πνεύματός μου.“ „Οὐκ ἔν προσηφίτευον ἀπάσῃ γλώσσῃ λαλοῦντες, διὰ φωνῆς „ἀγίων προαναφανοῦντος καὶ τοῦτο· γέγραπται γάρ· Ἐν ἑτερογλώσσοις, καὶ ἐν χεῖλεσιν „ἐτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως πεισθήσονται.“ (Ἠσ. κη'. 11.) Τοῦ-“ „τό τοι καὶ Παῦλος συνεῖς, εἰς σημεῖον Ἰουδαίοις δεδοῦσθαι φησὶ τὴν πολυγλωσσίαν.“ Ἀλ-“ „λὰ καὶ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἠσαίου ἀναφέρει ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης.

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκρόντες τὸν παρόντα ἁσμα-
τικὸν Κανόνα τὸν εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν καθόδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ
ἀξιοθώμεν τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπό-
στολοι. Μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν καταφρονήσωμεν ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πρᾶγματα, καὶ ἐπι-
στρέψαντες τὸν νοῦν μας μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ἐκεῖ μέσα ὡς εἰς ἱερὸν καὶ εὐκτήριον
οἶκον προσευχώμεθα νοερῶς τῷ Θεῷ πάντοτε, κατὰ τὸ „Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.“
(1. Θεσ. ε'. 17.) οὕτω γὰρ καὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, εἰς
τὸ ἱερὸν εὐρισκόμενοι, ἐδοξολογοῦν τὸν Θεόν· διὰ τοῦτο καὶ αἰσθητῶς καὶ νοερῶς ἔλαβον
τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Ἦσαν, φησὶν ὁ Ἱερὸς Δουκᾶς, διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ
„αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.“ (Δουκ. κδ'. 53.) Πῶς, καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν
ἡμεῖς ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὑπερῶν, ὡς οἱ Ἀπόστολοι· ἦτοι εἰς σκηνοῦμεν ἐπάνω ἀπὸ τὰ
γῆινα, καὶ ἐπάνω ἀπὸ καθὲ φιληδοῦν, φιλαργυρῶν καὶ φιλοδοξίαν, καὶ ἀπὸ καθὲ ἄλ-
λο πάθος· τότε γὰρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει καὶ ἔρχεται εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ
ἡμεῖς δὲν σκηνοῦμεν ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ ἀπὸ τὰ πάθη, οὔτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει
εἰς ἡμᾶς· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τὸ μὲν τι, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς....
„τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας
„συγκληρομένης· ἕως δ' ἂν ἐκάτερον ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν (ἦτοι ὁ Θεός) περιωπῆς,
„τὸ δὲ, (ἦτοι ὁ ἄνθρωπος) ταπεινώσεως, ἁμικτος ἢ ἀγαθότης, καὶ τὸ φιλάνθρωπον ἀκοι-
„νώνητον“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκστ.).

Πῶς καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν ἔχαμεν καθαρὰν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ ψυχὴν εἰ-
ρηνικὴν ἀπὸ τοὺς βλασφήμους καὶ πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς· ἡ γὰρ καθαρὰ καρ-
διά ὡς καθαρὸς καθρέπτης τραβίζει εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος, καὶ προξενεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν χάριν τοῦ Εὐθὺς Πνεύματος, καθὼς λέγει ὁ Δα-
βὶδ· οὗτος γὰρ εἶπὼν πρῶτον „Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός“, ἐπιφέρει ἀκο-
λούθως „Καὶ Πνεῦμα Εὐθὺς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.“ (Ψαλ. ν'. 10.) Λέγει δὲ
καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύει εἰς τὸν ξά. Ψαλμόν· „Ἀμύχανόν ἐστι χωρητικὸς ἡμᾶς γε-
„νέσθαι τῆς Θείας χάριτος, μὴ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη προκατασχόντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν
„ἐξελάσαντας· εἶδον ἰατροὺς ἐγὼ μὴ πρότερον δίδόντας τὰ σωτήρια φάρμακα, πρὶν ἔμε-
„ν τοῖς

„ τοῖς ἀποκενῶσαι τὴν νοσοποιὸν ὕλην, ἣν ἐκ πονηρᾶς διαίτης ἑαυτοῖς οἱ ἀκόλαστοι ἐναπί-
 „ θεντο· ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖον προκατειλημμένον ὑπὸ τινος δυσώδους ὕγρου μὴ ἐκπλυθὲν, οὐ
 „ μὴ δέξεται τοῦ μύρου τὴν ἐπίρροον. Δεῖ τοίνυν ἐκχυθῆναι τὰ προϋπάρχοντα, ἵνα δυν-
 „ ηθῇ χωρηθῆναι τὰ ἐπαγόμενα“. Ὁμοίως καὶ ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν κακῶν
 λογισμῶν γίνεται τρόπον τινὰ τόπος χωρητικὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 τος, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ“ (τὸ Θεοῦ δηλ.)
 (Ψαλ. οἷ. 2.).

Ἐὰν λοιπὸν ταῦτα σπουδάζωμεν νὰ κατορθώσωμεν, ἀδελφοί, θέλομεν δεχθῇ τὴν χάριν
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητός μας, καὶ οὕτω θέλομεν ζῆσει
 τοῦ λοιποῦ ὡς οἰκεῖοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅχι ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι αὐτοῦ· ἐπειδὴ κατὰ
 τὸν Παῦλον „ Εἴτις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ι. 9.) Καὶ
 ἀποβαλόντες τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι θάνατος καὶ ταραχὴ, ἃς σπουδάζω-
 μεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ζωὴ
 καὶ εἰρήνη, κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον „ Τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ
 „ Πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη“. (Ῥωμ. ι. 6.) Καὶ οὕτως ὡς ἐν ἀρράβωνι λαβόντες τὴν
 χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, θέλομεν ἀπολαύσει αὐτὴν πλουσιωτέραν
 καὶ τελειωτέραν ἐν τῇ μελλούσῃ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοποιοῦ
 καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος· Ὡς πρέπει πάντα δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Προβολεῖ αὐτοῦ,
 καὶ τῷ ὁμοουσίῳ αὐτοῦ Λόγῳ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ, ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ (1)

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Θειογενὲς Λόγε, Πνεῦμα Παράκλητον πάλιν ἄλλον Ἐκ Γερέτου
 „κόλπῳ ἦκας ἐπιχθονίοις, Οἶα πυρὸς γλώσσησι φέρομ Θεότητος
 „αὔλου Σῆμα τῆς φύτλης, καὶ χάριμ ὑμνοπόλοις.

Ἡ παρούσα Ἀκροστιχίς εἶναι συρτεθειμένη ἀπὸ στίχους Ἡρωϊκοῦ ὁμοῦ καὶ Ἑλεγεῖας, λέξεις ἔχοντας γλαφυράς καὶ τῶντι ποιητικὰς. Ὁ ἱερὸς λοιπὸν αὐτῆς Ποιητὴς, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε καὶ Υἱὲ Θειογενὲς, ἦγον γεγεννημένε πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς, καθὼς γεννᾶται ἀπαθῶς καὶ ὁ ἰδικός μας λόγος ἀπὸ τοῦ νοῦν, Σὺ ἐπέμψας ἀπὸ τοῦς κόλπους τοῦ Πατρὸς, „Ὅταν, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε'. 26.), τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Παράκλητος ἄλλος· Παράκλητος μὲν, διότι δέχεται τὰς παρ' ἡμῶν παρακλήσεις ὡς Θεός, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην λέγοντα περὶ τοῦ Πνεύματος· „Παράκλητον ὡς τὰς τῶν ὅλων

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ Ἰαμβικοῦ τύπου Κανόνος ἐκεῖνα ὅπου εὐρομεν εἰς τὰ προλεγομένα τοῦ Γραικολατίου Πρωτοῦ Τόμου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· ἐκεῖ γὰρ ἀμφιβάλλουσι πινές ἂν αὐτὸς ἦναι γνήσιος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ ὁ μὲν Γρηγόριος ἐπίσκοπος Κορίνθου λέγει αὐτολεξεῖ ταῦτα· „Ἐστέρος Κανὼν εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ποίημα Ἰωάννου Μοναχοῦ, ὡς φασὶ, τοῦ Ἀρχλα·“ ὁ δὲ Μάρκος ὁ Εὐγενικός ὡς φησὶν· „Ἐστέρος Κανὼν ὁμοιος, ὡς πινες λέγουσιν, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.“ ἑστέροι δὲ Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Ἀρχλα, μὲ τοὺς ὁμοίους καὶ ἐγὼ συμφωνῶ· ὁ δὲ Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ Κανόνος τούτου ἀπὸ ἑναυτοῦ φίλου, ἀποκρίνεται ὅτι τοὺς μὲν δύο Ἰαμβικοὺς Κανόνας τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν καὶ τὸν εἰς τὰ Θεοφάνεια ἐγκρίνει ὅτι εἶναι γνήσιοι τοῦ Δαμασκηνοῦ, τοῦτον δὲ χαρίζει ἀπὸ ἐκείνου, καὶ ἐκκόλως δὲν συγκατατίθεται ὅτι εἶναι γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ, συμπεραίνειν πεῦτο ἀπὸ τὴν φράσιν, ἥτις δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν φράσιν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῶν Κανόνων ἐκείνων. Ἐάν δὲ εἴπῃ πινὰς ὅτι ἀλλάξῃ τὴν φράσιν ἐδῶ πρὸς τὸ ἀσαφέστερον, αὐτὸς ἀποκρίνεται ὡς· „Ὁ σαφὲς ρήτωρ πανταχῶ τοῦτος, ἐκβαίνει, σχεδὸν καὶ ἄκων τυραννοῦσης αὐτὸν τῆς εἰς τὸ γράφειν φύσεως· καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπεί· „τοιούτος ἐστὶν ἐκεῖνος, διὰ τὸ τὴν Ποιητικὴν ὑπόθεσιν

„εἰς τὸ πλέον στοχαζέσθαι, καὶ ὥς αὐχεῖν μέλιστα τὸ ἐφοικόν· ἡδὺ δὲ τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές. Ὁ γοῦν Πλάτων, ὅτε πρὸς μέτρον γράφει, σαφέστερός ἐστὶν ἑαυτῷ καὶ γλυκύτερος.“ Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὅτι διὰ τὰ μὴ κατηγορηθῇ ὡς πεισματικός, εὐσυχάρησε νὰ ἀλλάξῃ εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον τὴν φράσιν ὁ Δεῖος Δαμασκηνός, ἵνα καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐνεργηθεῖσαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους πολυφθογγὸν ἀρμονίαν τῶν γλωσσῶν ποιητικῶν εἴη, καὶ ἐκ δεῖας ἐπιπνοίας πολυγλωσσος· ὅθεν καὶ συμπεραίνει, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεῖον Ἰωάννην· „Τοῖνον, ὦ ἀγιώτατε Δαμασκηνέ, πληθύνει, τὰ τέκνα σου, δέξαι καὶ τρίτον Κανόνα, τὸν εἰς τὸ Ἁγιώτατον Πνεῦμα· τί γὰρ καλυεῖ ἐπιγραφεῖσθαι σοὶ καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνους; ἵνα πανάριον, ὃ ἐστὶ θῆβη, ἢ ἀρκλίον, εἴπουν κιβώσιον χαρισώμεδά σοι ὡς μεγάλῳ Ἰωάννῃ τὸ πόνημα ταῦτο, ὡς φασὶν οἱ ἰδμονες, Ἰωάννου Ἀρχλα; Ἐάν δὲ οἱ μαρτυρήσονται καὶ πιστωσόμενοι τὸ ζητούμενον (ὅτι δηλ. ὁ κανὼν οὗτος ἐστὶ γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ) οὐχ ἐυρίσκωνται, προσκυνῶ καὶ οὕτω, καὶ τίθεμαι τῇ φήμῃ τῶν πολλῶν (ὅτι ἐστὶ γνήσιος δηλαδὴ), καὶ τοῦλοιποῦ γίνομαι τοῦ φιλικῷ ἐπιτάγματος.“ Ὡς τε κατὰ τὴν πολλῶν φήμην καὶ κοινὴν γνώμην ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἂν καὶ τοῦ Ἀρχλα ἐπιγράφεται ἐν πολλοῖς.

„ὅλων παρακλησεις δεχόμενοι“· (Βιβλ. α΄. Κεφ. η΄. περὶ Πίστεως) ἢ καὶ διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς διὰ τῆς χάριτός του εἰς κάθε μας θλίψιν καὶ περίστασιν· Ἄλλος δὲ ὀνομάζεται, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλητος (παρηγορητὴς) ἡμῶν εἶναι, ὡς γράφει ὁ Ἰωάννης· „Ἐάν τις „ἀμάρτη, Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον“ (Ἰωάν. β΄. 1.)· ἢ Παράκλητος ὀνομάζεται ὁ Χριστὸς κατ’ ἄλλους, διότι παρακαλεῖ καὶ προτρέπει τὸν Πατέρα εἰς τὸ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ οἰκονομικώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον, τοῦτο μὲν διὰ τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ φαῖν ὅτι εἶναι ἀντίθεος. Σὺ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἔστειλας τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα εἰς τὰς ἐπὶ τῆς γῆς μὲν ὄντας ἀνθρώπους, μὴ φρονοῦντας δὲ τὰ τῆς γῆς πράγματα, ἀλλ’ ἀνωτέρους ὄντας αὐτῶν, ὅποιοι ἦσαν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀξιώθουν τῆς χάριτος αὐτοῦ· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱεροφάντης περὶ αὐτῶν· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν“ (Ψαλ. μς΄. 8.).

Ἐπεμψας δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Χριστέ, ἐν εἰδὲι πυρίνων γλωσσῶν, καὶ διὰ τοῦ συμβόλου τοῦ πυρὸς ἔφερε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ σημεῖον καὶ σύμβολον τῆς αὐτοῦ Θεότητος καὶ τῆς ἰδικῆς σου φύσεως· τὴν αὐτὴν γὰρ φύσιν καὶ Θεότητα ἔχετε καὶ οἱ δύο. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦλθεν ἐν εἰδὲι πυρὸς, μὲν τὸ ἐδείξεν ὅτι εἶναι Θεός· καὶ ὅτι καὶ ὁ Θεός, ὅταν κατέβῃ εἰς τὸ Σίγγαιον ὄρος, ἐν πυρὶ κατέβῃ· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραηλίτην λαόν· „Ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστί“· (Δευτ. δ΄. 24.) Οὐ μόνον δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς αὐτοῦ Θεότητος, ἀλλὰ ἔφερε καὶ χάριν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τὴν ὅποιαν δίδει καὶ εἰς ἡμᾶς ὅλους, οἱ τινες, ὅσον θέλομεν νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα τῆς διανοίας, πλατυνόμενοι εἰς τὰ θεῖα καὶ ὑψηλὰ νοήματα, τόσον ἔλκομεν περισσοτέραν τὴν χάριν καὶ τὸν φωτισμὸν ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Τὸ στόμα με ἠγόησα, καὶ ἐίλκυσα Πνεῦμα“ (Ψαλ. ριη΄. 131.).

Ωδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Θεῖω καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γρόφω, Ἐρρήτορεύσε τὸν Θεό·
„γραφον νόμον· Ἰλὺν γὰρ ἐκτιμῶντας ὅματός μου, Ὁρᾷ τὸν
„Ὅρτα, καὶ μυεῖται Πνεύματος Γρωσιν γεραίρων ἐνθέοις τοῖς
„ἄσμασιν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Λυπηρὸν πρᾶγμα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ἀδελφοί, ὅτι ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος δὲν ἐφιλοπόνησεν ἐρμηνεῖαν εἰς τὸν Ἰαμβικὸν τοῦτον Κανόνα· ἐὰν γὰρ ἐκεῖνος ἐρμήνευεν αὐτὸν κατὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, βέβαια ἠθέλην εἶσθαι λόγους ἀξίους ἢ ἐρμηνείας, καὶ ἐγὼ ἠθέλα βοηθηθῆν πολλὰ ἐξ ἐκείνης, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Κανόνας ἐβοηθήθην πολλὰ παρὰ τῶν ἐρμηνειῶν του. Εὐρίσκεται ναὶ κάποια ἐρμηνεία εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον τοῦ ἀναγνώμου Ἐρμηνέως· ἀλλὰ τόσον ἀφελὴς καὶ κατὰ λέξιν μόνον, ὥστε κοινὰ εἰς τοὺς εἰδήμονας οὐδενὸς λόγου ἀξία ἢ πολλὰ ὀλίγου κρίνεται. Ὅθεν ἐγὼ θέλω ἐπιμεληθῆν μὲ τὴν ἀμάθειάν μου, βοηθοῦντός μοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ χάριν λόγου ἐμπνέοντος, εἰς τὸ νὰ φιλοπονήσω κάμμιαν ἐρμηνεῖαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν λόγου μετρίου· ὅπου γὰρ λείπει τὸ ὅλον, ἐκεῖ καὶ τὸ ὀλίγον φαίνεται πολὺ.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ Εἰρμῷ τούτῳ ὅτι ὁ βραδύγλωσσος Μωϋσῆς (1), ἐπειδὴ

ἔσχε-

(1) Ἰστορεῖ ὁ Ἰωσήπος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἦτον νηπιὸν καὶ εὐρίσχετο εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Βασιλέως Φαραῶ, μίαν φορὰν ἐκράτει αὐτὸ ὁ Φαραῶ εἰς τὰς χεῖράς του, τὸ δὲ νηπιὸν κρατῆσαν τὴν κορμὸν τοῦ Βασιλέως, ἐρρίψεν αὐτὴν κατὰ γῆς καὶ κατεπάτησεν. Ὁ Βασιλεὺς λοιπὸν κακὸν σημάδι τούτο νομίσας, ἠθέλησε νὰ θανατώσῃ τὸ παιδίον·

ἀλλ’ ἡ θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως Θέρμουδις ὀνομαζομένη, ἢ Μέρρις, ἢ Μιρρίνα, (Ὁρα Σελ. τοῦ α. τόμου τῆς Ἀδολεσχίας) ἀγαπῶσα τὸ παιδίον ὡς δετὴ αὐτοῦ Μητὴρ, ἐλύτρωσεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν δάτατον· ἐσυμβούλευσε γὰρ τὸν Πατέρα της νὰ βάλῃ εἰς ἕνα μέρος κάρβουνα ἀναμμένα, καὶ εἰς ἄλλο χρυσοῦν· καὶ ἐὰν τὸ παιδίον ἀπλώσῃ πρὸς χεῖράς τε

εἰς

ἐσκεπάσθη ἀπὸ τὸν θεῖον γνώφον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, καθὼς γέγραπται, „ Εἰστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, Μωϋσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνώφον, οὗ ἦν ὁ Θεός “ (Ἐξ. κ'. 21.), καὶ ἐπειδὴ ἐσυνωμίλησε μετὰ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθη παρ' ἐκείνου καὶ ἐρρήτορεύσεν: ἦτοι ἐκήρυξεν εἰς τὸν Ἰσραηλῆτιν λαὸν τὸν νόμον ὅπερ ἔγραψεν ὁ Θεός μετὰ τὸν δακτυλόν τε ἐπάνω εἰς τὰς δύο πλάκας: ἦτοι τὰς δέκα ἐντολάς· ὁμοίως ἐκήρυξε καὶ τὰς ἄλλας προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, ὅσαι εἶναι γεγραμμέναι εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου καὶ τῆς Λευιτικῆς καὶ τῆς Δευτερονομίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐτίναξεν ἀπὸ τὸν νῦν τε, ὅς τις εἶναι τὸ ὁμμάτι τῆς ψυχῆς, καθεὶ ἰλὺν (ἀκαθαρσίαν) τῶν παθῶν καὶ καθεὶ γῆινον φρόνημα, διὰ τὸτο ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τὸν ὄντως ὄντα Θεόν, καθὼς εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον. „ Εἶπε, φησὶν, ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν· ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν· καὶ εἶπεν· οὕτως ἐρεῖς τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με “ (Ἐξ. γ'. 14.) εἰς τοὺς καθαρούς γὰρ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν ὁ Θεὸς μυστικῶς ἐποπτάνεται κατὰ τὸ „ Μακάριοι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται “ (Ματθ. ε'. 8.) Ἀξιώθεις δὲ νὰ ἰδῇ τὸν Θεόν, ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ μυστικῶς καὶ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος.

Τοῦτο δὲ νοεῖται διχῶς· πρῶτον, καθότι τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἦτον μυστικῶς ἀποκεκαλυμμένον εἰς τοὺς Προφῆτας, καὶ μάλιστα εἰς τὸν πρῶτον τῶν Προφητῶν καὶ Θεόπτην Μωϋσέα· διὸ καὶ ὁ ἴδιος Μωϋσῆς ἔλεγεν· „ Ἄκουε Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεός, ἡμῶν Κύριος εἰς ἑστί “ (Δευτ. σ'. 4.) τὸ τρισυπόστατον τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτου δηλῶν, Πατὴρ δηλαδὴ, Υἱὸς, καὶ Ἁγίον Πνεῦμα· καὶ εἰς ἀμπολλα δὲ μέρη τῶν Θεοπνεύστων βιβλίων του, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἐξοδὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς ἀναφέρει ἰδιαίτερας περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὅποιον δὲν ἠθέλε γράψῃ, εἰν δὲν ἐμυσταγωγεῖτο ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ γνώφῃ τὴν γνώσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἡ τάξις γὰρ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν αὕτη, νὰ ἀνάγεται ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα εἰς τὸν Υἱόν, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ νὰ ἀνάγεται εἰς τὸν Πατέρα, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασιλεῖος· „ Ἡμεῖς ὑποδεχόμενοι τὰ δῶρα, πρῶτον ἐντυγχάνομεν τῷ διανεμόντι (ἦτοι τῷ Πνεύματι)· εἰτα ἐννοοῦμεν τὸν ἀποστείλαντα (ἦτοι τὸν Υἱόν)· εἰτα ἀνάγομεν τὴν ἐνθύμησιν ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ αἰτίαν τῶν ἀγαθῶν “ (ἦτοι τὸν Πατέρα) (Κεφ. ις'. περὶ τῆς Ἁγίας Πνεύματος). Πῶς λοιπὸν ἐδύνατο ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, χωρὶς τῆς γνώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν χορηγία ἡ εἰς ἡμᾶς γινομένη, ἐκ Πατρὸς πρὸς εἰς δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασιλεῖον· διὸ, ἂν ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τὸ χάρισμα ἐκ τοῦ Πατρὸς, προῶνλον ὅτι τὸ ἔλαβε δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι· ἐπειδὴ ὅπου Πατὴρ ἐστίν, ἐκεῖ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα· φεράλληλα γὰρ ταῦτα καὶ ἀχώριστα εἶναι κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Δεύτερον, διότι ἂν κατὰ τὸν Ἰαῖβ „ Πρὸς Πατοκράτορος ἐστὶν ἡ διδασκούμενα “ (Ἰαῖβ λβ'. 8.) καὶ κατὰ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον „ Ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι “ (β'. Πέτ. β'. 21.), πῶς ἦτον τρόπος νὰ ρητορεύσῃ τὸν θεῖον Νόμον ὁ Μωϋσῆς, χωρὶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Φανερόν λοιπὸν εἶναι ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ Σιναίᾳ ὄρει συνωμίλων μετὰ τὸν Θεόν, ἔμαθε τὸ τρισυπόστατον τῷ Θεῷ, καὶ ἐδιδάχθη τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν ταῦτα μαθὼν, ἐγέραρε καὶ ἐδοξολόγει τὸν Θεόν ὅπου τὸν ἐδίδαξε μετ' ἐνθεα καὶ θεοπρεπῆ ἡγμετα. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος ἐπροσαρμόσθη ἀπὸ τὸν Μελαχὸν καὶ εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς· ἐπροσαρμόσθη εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, διότι φέρει παράδειγμα τὸν Μωϋσῆν, ὅς τις εἶναι ποιητῆς τῆς πρώτης Ὠδῆς· ἐπροσαρμόσθη καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, διό-

εἰς τὰ κάρβουνα, αὐτὸ εἶναι σημάδι ὅτι ἀπὸ νηπιῶν ἀγνώστων ἔρριψε τὸ Βασιλικὸν διάδημα· εἰν δὲ ἀπλῶς τὰς χεῖρας του εἰς τὸ χρυσίον, αὐτὸ εἶναι σημεῖον ὅτι ἀπὸ πονηρίαν ἔρριψε τὸ διάδημα, καὶ πρέπει νὰ θανατωθῇ· ὅθεν τὸ παιδίον ἀφῆκε τὸ χρυσίον καὶ ἔτρεξεν εἰς τὰ κάρβουνα· πιάσαν δὲ αὐτὰ, εὐθὺς αὐτὸν ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα του, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παιδίων· ὅθεν ἐκείν ἡ γλώσσά του, καὶ ἐκ τούτου ἐγενε τὸ παιδίον βραδύγλωσσον· ἦτοι ἐρ-

γοκίητον εἰς τὰ νὰ λαλῇ. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐκ φύσεως ἦτον καὶ βραδύγλωσσος καὶ ἰσχνόφωνος, καθὼς τὸ λέγει μόνος ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν Θεόν· „ Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμι “ (Ἐξ. δ'. 10.). Ὅρα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ Ἰουδαϊκά σελ. 18'. ἀναφέροντα τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν, καὶ λέγοντα ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ μετὰ τὰς δούλεις της κατεπαύνη τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλεως, καὶ δὲν ἐδανάτωσε τὸν Μωϋσῆν.

διότι, καθὼς ὁ Μωϋσῆς βραδύγλωσσος πρότερον ὢν καὶ ἀργοκίνητος εἰς τὸ λαλεῖν, ὕστερον μυηθεὶς ὑπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος, ἔγινε ρήτωρ εὐλαος τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἄσσοι πρότερον ὄντες καὶ ἰδιῶται κατὰ τὸν λόγον, ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στομωθέντες, ἔγιναν σοφοὶ καὶ ρήτορες, μᾶλλον δὲ, καὶ τῶν σοφῶν σοφώτεροι, καὶ τῶν ρητόρων ρητορικώτεροι.

Τροπάριον.

„Ἐφῆ τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα· Νοσφισμὸς ὑμῶν οὐ γενήσεται φίλοις· Ἐγὼ γὰρ εἰς πατρίον ὑψίστον θρόνον Συμεδριάζωμ ἐκχεῶ τοῦ Πνεύματος Λάμψαι ποθοῦσι τὴν χάριν τὴν ἁφθόμορον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου λέγει ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους· „Καὶ συναυλιζόμενος (1), παρήγγειλλεν αὐτοῖς „ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χαίριζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἡ- „κούσατέ μου“ (Πράξ. α. 4.)· καὶ πάλιν· „Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ“ (Λουκ. κδ'. 49.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα (ἦτοι ὁ Δεσπότης Χριστὸς· περίφρασιν γὰρ ρητορικὴν μεταχειρίζεται ἐδῶ, ἥτις γίνεται μὲ περισσοτέρας λέξεις πρὸς αὐξήσιν ἐπαίνου τοῦ ὑποκειμένου προσώπου· οὕτω λόγου χάριν, ἀντὶ τὰ εἰποῦμεν, οὗτός ἐστιν ὁ Πατὴρ μου, λέγομεν, οὗτός ἐστιν ὁ χαρισάμενός μοι τὸ εἶναι, καὶ τὸ φῶς τῆς ζωῆς· οὕτω καὶ ὁ Ποιητής, ἀντὶ τὰ εἰπῆ, Ἀλκίνοον, λέγει, Ἰερὸν μένος Ἀλκινόοιο) εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· νὰ μὴ γένη εἰς ἐσᾶς τοὺς ἰδικούς μου φίλους καὶ μαθητάς νοσφισμὸς (ἦτοι χωρισμὸς)· διότι ἐγὼ, ἅφ' οὗ ἀναληφθῶ εἰς τὰς Οὐρανοὺς καὶ συνεδριάσω (ἦτοι συγκαθίσω) εἰς τὸν ὑψιλότατον θρόνον τοῦ Πατρὸς μου, θέλω ἐκχύσει ἀπὸ ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς ἐσᾶς τοὺς ἀποστόλους μου καὶ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου ποθοῦν νὰ λάμψῃ εἰς τὴν ψυχὴν των ἡ πλουσία καὶ ἁφθόμορος χάρις τοῦ Πνεύματος.

Αὕτη ἦταν ἡ τριπλόσθητος ἐπαγγελία καὶ ὑπόσχεσις, τὴν ὁποίαν ὑπέσχεθῃ ὁ ἀναρχος Πατὴρ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καθὼς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Κύριος, τούτέστιν ἡ διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωὴλ προφητευθεῖσα λέγοντος· „Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (δηλαδὴ τὴν πιστεύσαντα κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον), καὶ προφητεύσουσιν οἱ Υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνπνιαθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται“ (Ἰωὴλ. β'. 28.). Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Μοιρογιῆς Υἱὸς εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι τοῦ Πατρὸς ἦτον ἡ ἐπαγγελία αὕτη „Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“, ἐδῶ δὲ λέγει τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους τοῦ Υἱοῦ; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι ἐπειδὴ ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι ταυτοδύναμος καὶ ταυτοεργής, καὶ ὅ,τι ἂν ἐνεργῇ ὁ Πατὴρ, ἐνεργεῖ τοῦτο καὶ ὁ Υἱὸς κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Θεολόγων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς ἡ περὶ τοῦ Πνεύματος λέγεται καὶ ἐπαγγελία τοῦ Υἱοῦ· καὶ τὸ, Ἐκχεῶ, λεγόμενον ἐν μέρους τοῦ Πατρὸς, δύναται νὰ λέγεται καὶ ἐκ μέρους τοῦ Υἱοῦ, ἂν καὶ ὁ Υἱὸς ἀναφέρῃ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα, τιμῶν αὐτὸν ὡς ἀρχὴν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Δόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Ὅρα δὲ ὅτι εἰς τοὺς ποθοῦντας δίδεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· ὁ γὰρ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ δεκτικὸν δοχεῖον τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἂν τὸ

δο-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Συναυλιζόμενος“ ἢτοι συνδιατρίβων καὶ συναναστρεφόμενος· ὁρθότερον δὲ εἶναι τὸ „Συναλιζόμενος“, καθὼς γράφει αὐτὸ καὶ ὁ

Ἱερὸς Θεοφύλακτος, συνεπιθέμενον ἀπὸ τοῦ Ἀλας, τὸ ὁποῖον βάλλεται μέσα εἰς τὸ φεμί· διότι ὁ Κύριος συνέφαγε μὲ τὴν μαθητὰς τα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.

δοχείον: ἦτοι ὁ πόθος, ἥναι μεγαλήτερος, ἢ μικρότερος, ὁ ποθὼν λαμβάνει τὴν χάριν περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν· ὥστε οἱ μὴ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην ὑστεροῦνται τῆς χάριτος· ἀν γὰρ καὶ χάρις ἥναι, ἀλλ' οὐ τοῖς τυχεῖσιν, ἀλλὰ τοῖς ποθοῦσι δίδεται.

Τροπάριον.

„Ὅρος βεβηκὼς ἀτρεκέστατος Λόγος, Γαληνόμορφον ἐκτελεῖ τὴν
„καρδίαν· Ἔργον γὰρ ἐκπεράμας, εὐφραμε φίλης, Προῆ βιαία καὶ
„πυρὸς γλωττήμασι Νείμας τὸ Πνεῦμα Χριστὸς ὡς ὑπέσχετο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦ Τροπαρίου τούτου ἡ ἀρχὴ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν δεύτερον λόγον περὶ Υἱοῦ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ἐκεῖ γὰρ ὁ ὑψηλόνους ἐκεῖνος λέγει οὕτω· „Διὰ τοῦτο λέγεται Λόγος ὁ Υἱός, ὡς ὅρος πρὸς τὸ ὀρίζομενον· ἐπεὶ καὶ τοῦτο λέγεται λόγος· ὁ γὰρ γεννηκὼς, φησὶ, τὸν Υἱόν, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, ἐωρακὼς) γενόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀπόδειξις καὶ ῥαδία τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός· γέννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεγεννηκότος σιωπῶν Λόγος“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς ἔτω λέγει· Ὁ Μοιουγενὴς καὶ Ὁμοούσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὃς τις εἶναι ὀρισμὸς βεβηκὼς (ἦτοι ἀκίνητος καὶ ἀμετάθετος) καὶ Λόγος ἀτρεκέστατος (ἦτοι ἀληθέστατος) τοῦ Πατρὸς, ταῦτόν εἰπὲν, ζῶν καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς ἀπετέλεσε σήμερον τὰς καρδίας τῶν ἁγίων τοῦ Ἀποστόλων γαληνόμορφους, ἰλαρὰς καὶ εἰρηνικάς.

Ἔως δὲ νὰ δεχθοῦν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι δὲν εἶχον τελείαν εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν εἰς τὴν καρδίαν των, ἀλλ' ἐμερίζοντο εἰς διαφόρους λογισμούς· ὅταν δὲ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ εἰρηνοδῶρου καὶ εἰρηνοποιῦ Πνεύματος, τότε εἰρήνευσαν μὲ τελειότητα, καὶ ἐστερεώθησαν οἱ λογισμοὶ των, καὶ ἡ καρδία των ἔγινε πραεῖα, εἰρηνικὴ καὶ γαληνόμορφος περισσότερον, παρὰ ὅ,τι ἡ θάλασσα φαίνεται τοιαύτη ἐν καιρῷ γαλήνης μεγάλης. Ἐγὼ δὲ στοχαζομαι ὅτι διὰ τοῦτο εἶπε τὴν καρδίαν τῶν Ἀποστόλων γαληνόμορφον ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ φανερῶσιν ὅτι, καθὼς ὅταν ἥναι γαληνωτάτη ἡ θάλασσα, δεχομένη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἐπιφανείαν της, ἀντανεκλᾷ ταύτας καὶ αὐτὴ ἀπὸ λόγου της, ὥστε δὲν δύναται τινὰς νὰ τὴν ἰδῇ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ καρδία τῶν Ἀποστόλων, δεξαμένη τὰς ἀκτῖνας τῆς ὑπερουσίου Ἡλίου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀντανεκλοῦσε καὶ αὐτὴ ταύτας ἀπὸ λόγου της, διὰ τὴν βαθεῖαν εἰρήνην ὅπου εἶχεν· ὥστε ἐφαίνετο καὶ αὐτὴ ἄλλος ἥλιος διὰ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν τοῦ Πνεύματος ἑλλάμψιν· ὅθεν προσφυῶς εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Ὡς περ τὰ λαμπρὰ καὶ διαφανῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνος αὐτοῖς ἐμπεσοῦσης, αὐτὰ τε γίνεταί περιλαμπή, καὶ ἐτέραν αὐγὴν ἀφ' ἑαυτῶν ἀποστίλβει· ἔτως αἱ πνευματοφόροι ψυχαί, ἑλλαμφθεῖσαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐταί τε ἀποτελοῦνται πνευματικαί, καὶ εἰς ἑτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν“ (Κεφ. 3. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεὸς Γρηγόριος εἶπε· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλθὼν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ χαρητικὸν τῶν χαρισμάτων δῶρον, τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, τὰ πρῶτα χαρηγεί“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Αὕτη δὲ, κατὰ τοὺς Νηπτικούς Πατέρας, εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγαθοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ ἐναντίου· καθότι ἡ μὲν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν εἰρήνην, ἀφοβίαν καὶ ἀταραξίαν· ἡ δὲ ἐνέργεια τοῦ ἀντικειμένου Πνεύματος (τοῦ Διαβόλου) προξενεῖ ἐκ τοῦ ἐναντίου φόβον καὶ ταραχήν. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἅγιος Βαρσανούφιος καθολικῶς λέγει ὅτι καθε ταραχὴ εἶναι ἐκ τοῦ Διαβόλου· ὁ δὲ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ἀποφαίνεται ὅτι καθε σύγχυσις εἶναι ὄχημα Διαβολικόν, καὶ πρεπόντως, ἐπεὶ ὅ,τι φυσικῶς ἔχει ἑκαστος, ἐκεῖνο μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· ὅθεν τὸ μὲν Ἅγιον Πνεῦμα, φύσει Πνεῦμα δὲ τῆς εἰρήνης, εἰρήνην καὶ παρέχει· ὁ δὲ Διάβολος, φύσει πνεῦμα δὲ ταραχῆς καὶ φόβου, ἀκολούθως μεταδίδει καὶ εἰς τὰς ἄλλους φόβον καὶ ταραχήν· ὥστε ἐκ τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ

τοῦ ἀποτελέσματος τὸ καθ' ἑπνεῦμα γνωρίζεται· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος καρπὸν τοῦ Πνεύματος ἀνόμασε τὴν εἰρήνην, εἰπών· „Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη“ (Γαλ. ε. 22.).

Επιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὅποιον ἐπέμφθη εἰς τὸν Κόσμον παρὰ τοῦ Πατρὸς· ἦτοι ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὅλην τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν· „Τὸ ἔργον, ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ ἴδιος, ἐτελείωσα, „ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω“ (Ἰωάν. 17. 4.). τότε εὐφρανε τὰς πεφιλημένας μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους, διαμοιράσας εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καθὼς ὑπέσχεθη, μετὰ τὴν βιβαίαν καὶ σφοδρὰν πνοήν, καὶ μετὰ τὰς γλώσσας τοῦ πυρός. Εὐφρανε δὲ εἶπε, διὰ τὴν νῦν φανερῶσθαι τὴν ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην καὶ χαρὰν ὅπου προσξενεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὰς καρδίας ἐκείνας ὅπου ἐμπνεύσῃ· ὅθεν μερικοὶ ἐτυμολογούντες τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται χάρις, διότι προσξενεῖ χαρὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Πνευματοφόρων ἀνδρῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος καρπὸν τῆς ἁγίου Πνεύματος ἀνόμασε τὴν χαρὰν, εἰπών· „Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ“ (Γαλ. ε. 22.). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Σοφορίου λόγιον „Κύριος ὁ Θεὸς ἐν σοί, δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην“, λέγει· „Κατώκηκε γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν ταῖς καρδαίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ταύτην ἐφ' ἡμᾶς ἐπήγαγε, τὴν νοητὴν „διηλονότι καὶ ἀξιόληπτον εὐφροσύνην“ τί γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ μεταλαχεῖν ἁγίου Πνεύματος, ἢ τέρψις καὶ χαρὰ καὶ πνευματικὴς εἶδος εὐφροσύνης;“ (Τόμ. Γ').

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐρρήξε γαστροὺς ἡτεκνωμένης πέδας, Ὑβριμ τε δυσκιάδεκτον εὔτε-
κρουμένης, Μόμην προσευχὴ τῆς Προφήτιδος πάλαι, Ἀρμης φε-
ρούσης Πνεῦμα συμτετριμμένον, Πρὸς τὸν Δυναστήν καὶ Θεὸν τῶν
γνώσεων·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον συγκολλᾷ καὶ προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς τόσον μετὰ τὴν τρίτην Ὠδὴν, διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἀννης τῆς ποιητρίδος τῆς τρίτης Ὠδῆς, ὅσον καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διότι ἀναφέρει εἰς αὐτὴν τὸ συμτετριμμένον Πνεῦμα ἐκείνης. Λέγει λοιπὸν οὕτω· Μοναχὴ ἢ προσευχὴ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Προφήτιδος Ἀννης ἔλυσε μὲν τὰ φυσικὰ δεσμὰ τῆς κοιλίας της, ἥτις ἦτον ἀτεκνος καὶ στείρα ἐκ φύσεως· „Συνέκλεισε, φησὶ, Κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παῖδιον“ (ἀ. Βασιλ. ἀ. 6.). ἔλυτε δὲ τὴν ἀκράτητον ὕβριν καὶ καταφρόνησιν τῆς εὐτεκνωμένης Φενάννας, ἥτις μετὰ τὸ νῦν ἦτον εὐτεκνος φύσει καὶ πολυγονος, ὕβριζε καὶ ἐκαταφρόνει ἐξ ὑπερηφανίας τὴν εὐλογημένην Ἀνναν, ὡς στείραν καὶ ἄγονον, μὴ συλλογιζομένη ἢ ἀνόητος, ὅτι καὶ ἡ ἰδικὴ της εὐτεκνία καὶ πολυγονία, καὶ ἡ ἀτεκνία καὶ στείρωσις τῆς Ἀννης προήρχοντο ἐκ φύσεως κατὰ θέλημα θεοῦ· λέγει γὰρ ὁ Ἠσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Ἐγὼ γεννώ-
σαν καὶ στείραν ἐποίησα“ (Ἠσ. 55. 9.). ὅθεν δὲν ἔπρεπεν οὔτε νῦν καυχᾶται καὶ νῦν ὑπερηφανεύεται διὰ ἕνα καλὸν ὅπου δὲν ἐκατάρθωσεν αὐτὴ μετὰ τὰς ἀρετὰς της, ἀλλὰ τῇ ἐδόθη προῖκα ἐκ φύσεως, ἕτε πάλιν νῦν ὕβριζῃ καὶ νῦν καταφρονῇ τὴν Ἀνναν, διὰ ἕνα ἐλάττωμα, τὸ ὅποιον δὲν προῖκα ἀπὸ κακίας της, ἀλλὰ ἀπὸ πάθος τῆς φύσεως (1).

Πῶς

(1) Διὰ τοῦτο ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐλέγχει τοὺς ἀνδρας ἐκείνους ὅπου κατηγοροῦν τὰς γυναῖκας τῶν, διότι εἶναι στείραι καὶ δὲν γινούσιν· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ἰατε γὰρ δήπου πάντες, ὅτι σαῖς γυναῖξιν, διὰ τοὺς ἀνδρας μάλιστα ἀφόρητον ἢ ἀπειδίκα· πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν οὕτως ἀλόγως διακρίνεται, ὡς σαῖς γυναῖξιν ἐγκαλεῖν, ἐπειδὴ μὴ τί-

κατασιν, οὐκ εἰδότες ὅτι τὸ τεκεῖν ἀνθρώπων ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας· καὶ οὐ-
τε γυναικὸς φύσις, οὐτε σωμασία, οὐτε ἄλλο οὐ-
δὲν αὐταρκὲς πρὸς τοῦτο ἐστὶν· ἀλλ' ἔμμε, καίτοι
γε εἰδότες ὅτι ἀδίκως ἐγκαλοῦσιν, ἀνιδίζουσι καὶ
ἀποστρέφονται πολλάκις, καὶ οὐχ ἠδύως πρὸς αὐ-
τὰς ἔχουσιν“ (Δόγ. ἀ. εἰς τὴν Ἀνναν Τόμ. Ε').

Πῶς δὲ, καὶ διὰ τί ἡ προσευχὴ τῆς Ἄννης ἔλυσεν τὰ δεσμά τῆς στειρώσεώς της; Ἐπειδὴ αὐτὴ ἦτον συντροφευμένη μετ' ἑνα πνεῦμα συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον, τὸ ὁποῖον εἶναι μία θυσία εὐπρόδεκτος εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάσας τὰς θυσίας τῶν ζώων καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον“ (Ψαλ. ἰ. 16.). Τοιοῦτον συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον πνεῦμα ἐπρόσφερεν ἡ Ἄννα τότε εἰς τὸν μακάριον καὶ μόνον Δυνάστην καὶ Βασιλέα τοῦ παντός, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Παῦλος „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης“ (ἀ. Τιμ. σ'. 15.), καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὅλων τῶν γνώσεων, καθὼς ἡ ἰδία Ἄννα τὸν ὀνομάζει λέγουσα· „Ὅτι Θεὸς γνώσεως Κύριος“ (ἀ. Βασιλ. β'). Θεὸν δὲ γνώσεων ὀνομάζει αὐτὸν, διότι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν γνώσιν τῶν περασμένων, τῶν ἐνεστώτων καὶ τῶν μελλόντων, καὶ αὐτὸς εἶναι ὅπου διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους τὴν γνώσιν, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνώσιν“ (Ψαλ. 10.). καὶ ὁ Παροιμιαστής εἶπε· „Κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνώσις καὶ σύνεσις“ (Παρ. β'. 6.).

Πόθεν δὲ ἐσυμπέρανεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ Ἄννα εἶχε πνεῦμα συντετριμμένον; Ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς· αὐτὴ γὰρ λέγει περὶ τῆς Ἄννης· „Οὕτως ἐποίησεν Ἄννα ἐν αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον Κυρίου, καὶ ἠθύμει καὶ ἔκλαιε καὶ οὐκ ἤσθιε“ (ἀ. Βασ. ἀ. 7.). καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἔλεγε πρὸς τὸν Ἡλεὶ· „Ἀπὸ πλήθους ἀδολσχίας μου (ἥτοι τῆς συνηθῆς προσευχῆς μου) ἐκτέτακα ἕως νῦν“ (Αὐτόθ. 16.). Ἡ καρδία λοιπὸν τῆς Ἄννης ἐπαρωμοίαζε μετ' ἑνα θυμιάτριον, τὸ ὁποῖον κάρβουνα μεν ἀναμμένα εἶχε τὸ πνεῦμα τῆς συντριβῆς καὶ τῆς ταπεινώσεως· θυμίαμα δὲ καὶ λιβάνι εἶχε τὴν νοεράν καὶ ἐγκάρδιον προσευχήν· ὅθεν θυμιάσασα μετ' αὐτὴν τὸν τῶν ὅλων Θεόν, κατευθύνη ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ προσευχή της, κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ εἰσηκούσθη· διὰ τοῦτο ὅχι μόνον ἐγέννησεν τὸν Προφῆτην Σαμουὴλ, ἀλλὰ ἐγέννησεν ἀκόμη τρεῖς τίους καὶ δύο θυγατέρας, ὡς γέγραπται· (ἀ. Βασ. β'. 21.) εἰδὲ λέγει ὅτι ἡ Ἄννα δὲν ἐγέννησεν ὅξ τέκνα, ἀλλὰ ἑπτὰ, ἀποκρινόμεθα ὅτι τὰ ἑπτὰ ἐκεῖ νοεῖται ἀντὶ τοῦ πολλὰ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδηνόν· πολλὰ δὲ λέγονται καὶ τὰ ἑξ.

Τροπάριον.

„Ἀληπτός ἐστιν ἡ Θεαρχικωτάτη· Ῥήτρας γὰρ ἐξέφημε τοὺς ἀ-
γραμμάτους, Ἄλις σοφιστὰς συστομίζορτας λόγῳ, Καὶ τῆς βα-
θείας μυκτὸς ἐξαιρήμενος, Λαὸς ἀπείρους ἀστραπὴν τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας μετ' τὸ διαβατικὸν ὄμμα τῆς διατοῆς ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἐνήργησε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάρις, καὶ ὅλος ἐκπλαγεὶς τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, ἀνεβόησεν· Ἀκατάληπτος εἶναι ἡ Θεαρχικωτάτη ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς γὰρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ οὐσία εἶναι ἀκατάληπτος ἀπὸ κάθε νοῦν Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων· οὕτω καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ παρωμοίως εἶναι ἀκατάληπτος, διότι εἶναι ἀπείρος, ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος· ὅθεν ὁ πεπερασμένος νοῦς πῶς δύναται νὰ χαρήσῃ τὸν ἀπείρον; ὁ περιορισμένος πῶς ἐμπορεῖ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀπερίοριστον; καὶ οἱ Ἄγγελοι γὰρ περιοριστοὶ εἰσιν, ὡς ἐν τόπῳ περιεχόμενοι· διὰ τὴν ἀπερίοριστον ἐνέργειαν, καὶ τὴν ἀστραπὴν ὅλην τοῦ Πνεύματος χωρῆσαι οὐ δύναται.

Θεαρχικωτάτη δὲ λέγεται ἡ ἐνέργεια καὶ ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθότι αὕτη γίνεται ἀρχὴ τῆς καὶ Θεοῦνται οἱ Θεούμενοι· τὸ Πνεῦμα ὅμως τὸ Ἅγιον κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ τὴν τοιαύτην Θεαρχικωτάτην καὶ φυσικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ ἀστραπὴν, ὡς ἡ αἰτία ὑπερέχει τὰ ἐξ αὐτῆς αἰτιατά· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διογύσιος· „Ὁ πάντων ἐπέκεινα (κατ' οὐσίαν δηλαδὴ), καὶ ὑπὲρ Θεαρχίαν ἐστὶ καὶ ἀγα-
,,Θαρ.

„Θαρχίαν· καὶ γὰρ εἰ τοῦτο (τὸ Θεοποιὸν καὶ ἀγαθοποιὸν δῶρον διηλ.) ἀρχὴ γίνεται
 „τοῦ Θεοῦσθαι καὶ ἀγαθύνεσθαι τοὺς Θεουμένους καὶ ἀγαθυνομένους, ὁ πάσης ἀρχῆς
 „ὑπεράρχιος καὶ τῆς οὕτω λεγομένης Θεότητος ὡς Θαρχίας καὶ ἀγαθαρχίας ἐστὶν
 „ἐπέκεινα“ (Ἐπιστολ. β'. πρὸς Γάϊον). Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα Θεός ἐστι, καὶ Θεοποιεῖ
 τὰς μετέχοντας αὐτῇ, διὰ τὸτο καὶ τῷ Θεοποιῶν δῶρου, καὶ ὁ Θεοποιεῖ, ὑπερέχει.

Ἀκολουθῶν δὲ κατασκευάζει ὁ Μελωδὸς καὶ διὰ τί ἡ ἀστραπὴ τοῦ Πνεύματος εἶναι
 ἀκατάληπτος· ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὴ περιλάμβασα μόνον τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, εὐθὺς
 χωρὶς παράτασιν καιροῦ ἀπέδειξε ρήτορας πολυφθόγγους τε καὶ πολυφάνους τοὺς πρῶτον
 ὄντας ἀγραμμάτους, καὶ ἱκανὸς γὰρ ἐπιστομίζουσιν μὲν τὸν λόγον, τὸν συντετμημένον διηλαδὴ
 κατὰ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „Λόγον συντελῶν καὶ συντέμνων τὸν ἐν δικαιοσύνῃ“ (Ἠσ.
 4. 22.), τοὺς σοφιστάς Ἕλληνας, τοὺς εἰς τὰ σαθρὰ σοφίσματα καταγινόμενους· ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ταύτην ἐπαινῶ τὴν σοφίαν ἐγὼ, καὶ ταύτην ἀσπάζομαι,
 „δι' ἧς ἀγενεῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ μετ' ἧς ἀλιεῖς τὴν οἰκουμένην ὅλην ταῖς τοῦ Εὐαγγε-
 „λίου δεσμοῖς ἐσαγήνευσαν, τῷ συντετελεσμένῳ καὶ συντετμημένῳ λόγῳ τὴν καταργουμέ-
 „νην σοφίαν νικήσαντες“ (Λόγ. περὶ χαλάζ.).

Αὕτη ἀκόμη ἡ ἀστραπὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπέδειξε τοὺς Ἀποστόλους ἄλλους ἡ-
 λίους, οἱ τινες ἐλευθεροῦν ἀπὸ τὴν βαθεῖαν νύκτα τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας τοὺς ἀπεί-
 ρους λαοὺς, τόσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον καὶ τῶν Ἑθνικῶν· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ ἀστραπὴ
 καὶ τὸ πῦρ τῷ Πνεύματος, ἀδελφοί, καὶ τοιαύτας θαυμαστάς καὶ παραδόξους μεταβολὰς
 ἀπεργάζεται· τοὺς ἀγραμμάτους ρήτορας ἀποδείχνει· τοὺς ἀσφόους, σοφοὺς· τοὺς δειλοὺς
 ἀνδρείους· τοὺς ἀγενεῖς, εὐγενεῖς· καὶ τοὺς ἐξουθενημένους, ἐκλεκτοὺς καὶ ἐνδόξους. Ση-
 μειῶσαι ὅτι ἄλλοι μὲν εἰς τὸ „Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη“ προσθέτουσιν ἔξωθεν
 τὸ, Τριάς, οὕτω· „Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη Τριάς“· τὸ δὲ „Ἀστραπὴ“ κατὰ
 δοτικὴν ἀναγνώσκουσιν· ἐγὼ δὲ ἀρκέσθηκα εἰς τὴν τοῦ Ἀωνίου ἐρμηνείαν, ὡς εὐληπτο-
 τέραν, καὶ χωρὶς προσθήκας ὁρθῶς προβαίνουσιν· τί γὰρ δεῖ πληθύνειν τὰ ὄντα ἀνευ
 ἀνάγκης κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν θέσφατον;

Τροπάριον.

„Ἦν ἐκπορευτὸν ἐξ ἀγεμνήτου Φάους Τὸ παρσθεουργόφωτον
 „ἄφθιτον σέλας, Οὐ τὴν δι' Ὑίου Πατρικῆς ἐξουσίας, Νῦν ἐμφα-
 „ρίζει συμφυὴ φρυκτορίαν, Πυρώδης ἤχος ἐν Σιῶν τοῖς Ἑθνεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ Ἁγία καὶ Μακαρία Τριάς, ὁ εἰς Θεὸς τῶν ὅλων εἶναι φῶς αἰδίων, ἀκτιστον καὶ ἀ-
 κρότατον· φῶς γὰρ ἐστὶν ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος αὐτοῦ, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-
 γιον· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Θεὸς ἐστὶ φῶς ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄρ-
 „ρητον· οὐτε γὰρ καταληπτὸν, οὐτε λόγῳ ρητόν· πάσης φωτιστικῆν λογικῆς φύσεως· τοῦ-
 „το ἐν νοητοῖς ὄν, ὅπερ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, ὅσον ἂν καθαιρώμεθα, φανταζόμενον, καὶ
 „ὅσον ἂν φαντασθῶμεν, ἀγαπώμενον, καὶ ὅσον ἂν ἀγαπήσωμεν, αὖτις νοοῦμενον· αὐτὸ
 „ἑαυτοῦ θεωρητικόν τε καὶ καταληπτικόν, ὀλίγα τοῖς ἔξω χεόμενον· φῶς δὲ λέγω τὸ ἐν
 „Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυία, καὶ τὸ ἐν ἑξάλμα τῆς
 „λαμπρότητος“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)· καὶ πάλιν· „Θεοῦ δὲ ὅταν εἴπω,
 „ἐνὶ φωτὶ περιαστρέφῃτε καὶ τρισὶν“ (Λόγῳ εἰς τὰ Φῶτα). Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοφό-
 ρος Μάξιμος ἰδίᾳ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Ὡς περ οὐκ ἐστὶ χωρὶς ἡλιακοῦ φωτός
 „ὁφθαλμὸν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰσθητῶν· οὕτω δίχα πνευματικοῦ φωτός νοῦς ἀν-
 „θρώπινος οὐ ποτ' ἂν δέξηται θεωρίαν πνευματικὴν· τὸ μὲν γὰρ αἰσθητὸν φῶς κατὰ φύ-
 „σιν φωτίζει τὴν αἰσθησιν πρὸς τὴν τῶν σωματικῶν ἀντίληψιν· τὸ δὲ πνευματικόν
 „πρὸς τὴν θεωρίαν τὸν νοῦν καταυγάζει πρὸς κατανόησιν τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν“ (Κεφ.
 15. τῆς 5. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Τοῦτο λοιπὸν ἡξέωρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς οὕτω
 λέγει

λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὅτι τὸ ἄφθαρτον φῶς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ παντοδύναμον ὃν εἰς τὴν ποιήσιν τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν φάτων, εἶναι ἐκπορευτὸν μὲν (ἥτοι λαμβάνει τὴν ὑπαρξιν οὐ γεννητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς) ἀπὸ τοῦ φῶς τὸ ἀγέννητον: ἥτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸν μὴ παρ' ἄλλης γεννώμενον ὑποστάσεως, μηδὲ ἀρχὴν ἔχοντα τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἀναρχον καὶ ἀναίτιον ὄντα· διὰ τοῦ Υἱοῦ δὲ φανεροῦται εἰς τὴν κτίσιν καὶ μεταδίδοται· ἔφη γὰρ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς „λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τῆς Υἱᾶ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα „δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱοῦ πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδοσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν“ (Βιβλ. α'. 9.). Εἶδεν ἡ συμφυὴς φρυκτωρία τοῦ Πνεύματος νοητῇ ἀντὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως, λέγομεν ὅτι καὶ ἐπέμφθη ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ, κατὰ τὸ „Ὅταν δὲ „ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. 15'. 26.).

Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ Ἅγιον, ἡ ἡ συμφυὴς φρυκτωρία τῆς Πνεύματος, ἐνεφανίσθη σήμερον εἰς τὰ Ἑθνη (ἥτοι εἰς τὰ πλήθη τῶν Ἑβραίων, τὰ ἐν διαφόροις Ἑθνεσι διεσπαρμένα καὶ ἐν τῇ Σιών καὶ Ἱερουσαλὴμ τότε εὐρισκόμενα) διὰ τοῦ βιαίου ἐκείνου ἤχου, ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν κατελθὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἀφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἤχος, καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός“ (Πράξ. β'. 2.). Τὸ ἤχος ἐδῶ δὲν εἶναι ἀρσενικόν, ὁ ἤχος, ἀλλὰ οὐδέτερον, τὸ ἤχος· ὅθεν κατ' αὐτὸ ἔζηεν οὐδέτερον καὶ τὸ, Πυρῶδες· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διὰ τὸ μέτρον, ἐπεὶ δὲ ἂν ἦτον ἀρσενικόν ὁ ἤχος, ἔμελλε νὰ ἦναι καὶ τὸ ἐπίθετον ἀρσενικόν, ἤχον ὁ πυρῶδες· ὅθεν τὸ Δῆς μακρόν ὃν, ὁμοίως καὶ τὸ Η τοῦ ἤχου ἐποιοῦν πόδα σπονδεῖον, ὅς τις ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ τῶν Ἰάμβων χώραν δὲν ἔχει· δευτέρον διὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ποιητῶν, οἱ τινες τὰ ἀρσενικά μεταβάλλουσιν εἰς οὐδέτερα, ζυγὰ λέγοντες καὶ κύκλα, ἀντὶ ζυγούς καὶ κύκλους, καὶ ἄλλα ὅμοια.

Ἀπορεῖ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἀπὸ ποίαν αἰχμαλωσίαν διεσπάρησαν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὰ Ἑθνη, καὶ τότε ἦλθον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ ἐορτάσουν τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστὴν; Λύων ἐν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βασιλέως Ἀντιόχου αὐτοὶ διεσπάρησαν· ἡ καὶ ἐπεὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ διαφόρους αἰχμαλωτίσθη, καὶ ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐγύρισαν ὀπίσω εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἄλλοι δὲ ἔμειναν εἰς τὰς πόλεις καὶ τόπους, ὅπου αἰχμαλωτίσθησαν καὶ διεσπάρησαν· διὰ τοῦτο ὅσοι ἔμειναν ἀπὸ ἐκείνους ἦλθον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶδον τὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν γερόμενον θαῦμα (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἀραξ ἀράκτων, οἷος ἐξ οὐ μόνος, Λόγος προελθὼν Πατρὸς ἐξ
„ἀραιτίου, Ἰσοσθεμέας Σου Πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις, Νημερτεῖς
„ἐξέπεμψας ὡς εὐεργέτης, Ἄδουσι Δόξα τῷ κράτει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν πρῶτον Ἰαμβικὸν στίχον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πρῶτον ἡρωϊκὸν λόγον, τὸν εἰς τὰ Ἀπόρρητα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· λέγει γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ περὶ τοῦ Υἱοῦ· „Οἷος „καὶ μόνον μονώτατος, ἰσοφύριτος“ (Ὁ Υἱὸς δηλαδὴ). Ὅθεν ἐπιστρέψαν πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν, οὕτω φησὶ· Σὺ ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν Λόγος, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ἐγγενήθης μόνος ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, τὸν μὴ ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ εἶναι. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ, Μόνος, διότι τὸ, Οἷος, Μόνος σημαίνει· ἡ κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισσεῖαν, καθὼς συνειθίζουσιν οἱ Ποιηταί· ἡ πρὸς βεβαίωσιν περισσοτέραν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐγγενήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ οὐκ ἄλλος· εἰ γὰρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐ γεννητῶς ὅμως καὶ υἱικῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς, ἄλλος τρόπος ὑπάρξεως οὗτος, κατὰ τὸν Θεὸν Δαμασκηνόν, ἀρρητός τε καὶ ἄγνωστος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἀληθῶς Υἱὸν τὸν Υἱόν ὁμολογοῦμεν, ὅτι μόνος καὶ μόνου

„καὶ μόνως καὶ μόνον“ οὐ γὰρ καὶ Πατὴρ “ (Λόγ. πρὸς Ἡρώνα τὸν φιλόσοφον). Δὴ λαβὼσι δὲ ταῦτα ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς (Μονογενὴς γὰρ) μόνου τοῦ Πατρὸς εἶναι Υἱὸς, καὶ οὐ μετὰ συζυγίας· καὶ μόνως (ἥτοι ἰδιετρόπως) γεννᾶται, καὶ οὐχ ὡς τὰ σώματα· καὶ μόνον εἶναι Υἱὸς, οὐχὶ δὲ καὶ Πατὴρ.

Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, ἐπειδὴ ἐφάνης παντοδαπὸς καὶ κοινὸς εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ἔπεμψας σήμερον τὴν πλεον μεγαλητέραν εὐεργεσίαν· ἥτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμά Σου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἰσοσθενές· ἥτοι ἴσον καὶ ταῦτόν με Σὲ κατὰ τὴν δύναμιν· αὐτὸ εἶναι καὶ νημερτές· ἥτοι ἀληθινόν, καὶ πόρρω παντὸς ψεύδους· Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἀληθινός, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἐκπερευόμενον ἐκ τοῦ Πατρὸς· διὸ καὶ ψευδεσθαι οὐ δύναται· „Γενέσθω, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὁ Θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης“ (Ρω. γ'. 4.)· ὁ Θεὸς καὶ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἀνομάσθη (ΐω. 15'. 12.). Ὁ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· „Ἔστι τοίνυν Πνεῦμα Ἅγιον, Πνεῦμα τὸ τῆς ἀληθείας, ὡς ἂν τις εἴποι Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ· ἐπειδὴ λέγει ὁ Σωτὴρ· „Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια“· ὡς φησὶν ὁ Παῦλος· „Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ“ (Λόγῳ περὶ τῆς Ἁγίου Πνεύματος, Τόμῳ 5'. 8 ἡ ἀρχὴ „Χθές ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι“). Νημερτές δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῆς Νῆ στερητικῆς καὶ τῆς Ἀμαρτῶ, νηαμαρτές, καὶ συγκοπῇ νημαρτές, καὶ τροπῇ τοῦ α. εἰς ε. νημερτές· ἥτοι τὸ μὴ ἀμαρτάνειν τῆς ἀληθείας, τούτεστι τὸ ἀληθές. Ἡ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ Νῆ στερητικῆς καὶ τοῦ Μέρομαι (μερίζομαι)· ὁ γὰρ ἀληθὴς οὐ μερίζεται κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλ' ἐνοειδὴς ἐστίν· ὁ δὲ ψευδόμενος εἰς πολλὰ σχίζεται καὶ μερίζεται· ὁ Θεὸς καὶ τὸ ψεῦδος πολυσχιδές εἶναι καὶ λέγεται· καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐτυμολογίαν ὁ Βαρῖνος λέγει, τὴν δὲ δευτέραν ἄλλος τις.

Οἱ Ἱεροὶ Σου δὲ Ἀπόστολοι, Χριστέ, λαβόντες τὴν χάριν τῆς Ἁγίας Σου Πνεύματος, εὐχαρίστουν καὶ ἑψάλλον· Δόξα καὶ αἰνεσις εἰς τὸ κράτος Σου, Κύριε, νῦν ἡναι. Λέγει δὲ τῷτο τὸ λόγιον ὁ Μελωδὸς, διὰ τὴν δεξιάν σου εἶναι Ὡδὴν τετάρτην, τῆς ὁποίας εἶναι τοῦτο τὸ λόγιον χαρακτηριστικόν, ἐρανισθέν ἴσως ἀπὸ τῆς „Κύριος ὁ Θεός μου δύναμις μου“ (Ἀβ. γ'. 19.).

Τροπάριον.

„Λατρὸν τὸ θεῖον τῆς παλιγγενεσίας Λόγῳ κεαρρῦς συμπεφειμέν·
„μη φύσει, Ὀμβροβλυτεῖς μοι ρεῖθρον ἐξ ἀκηράτου Νεμυγμένης Σου
„πλευρᾶς, ὦ Θεοῦ Λόγε, Ἐπισφραγίσων τῇ ζήσει τῆς Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος διαλαμβάνει τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἀγαπητοί· ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἄνθρωπος διπλοῦς εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος, ἐκ ψυχῆς ἀόρατου καὶ σώματος ὁρατοῦ, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον Βάπτισμα σύνθετον εἶναι ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος· ἵνα διὰ μὲν τοῦ ὁρατοῦ ὕδατος καθαρισθῇ τὸ ὁρατὸν σῶμα, διὰ δὲ τοῦ ἀόρατου Πνεύματος τῆς συνόντος τῷ Βαπτίσματι καθαρισθῇ ἡ ἀόρατος ψυχὴ. Ταῦτα λοιπὸν θέλων νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, ἐπιστρέφει εἰς τὸν Χριστὸν καὶ λέγει· Ὡς ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σὺ πρότερον μὲν ἐκέρασας μὲ λόγον μόνον τὸ θεῖον λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας· ἥτοι τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἡ φθαρτὴ φύσις τῶν ἀνθρώπων πάλιν γεννᾶται μυστικῶς. Διὰ ποῖον δὲ τοῦτο ἐκέρασας; Χάριν τῆς συνθέτου φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· οὕτω γὰρ εἶπας πρὸς τὸν Νικοδήμον τὸν νυκτερινὸν Μαθητὴν· „Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι· εἰ μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος, καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“ (ΐω. γ'. 4.)· οὗτος δὲ ὁ Λόγος τοῦ Κυρίου ἦτον ὡς μία προδιάθεσις, πόρρωθεν προετοιμάζων τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

Ὑστερον δὲ κρεμνόμενος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ λογχευθεὶς κατὰ τὴν πλευράν Σου τὴν ἀκέραιον χάριν ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀναβλύζεις ρεῖθρον· ἥτοι ὕδωρ, ὅπερ εἶναι ἡ ὁρατὴ ὅλη

ὕλη τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· „Εἰς, φησὶ, τῶν στρατιωτῶν λόγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐ-
 „ρυξε, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ“ (Ἰω. ιθ'. 34.). Καὶ τὸ μὲν αἷμα ἀνα-
 βλύζει, διότι εἶναι τέλειος ἄνθρωπος, τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπον εἶναι· καθὼς λέ-
 γει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα. Ἐδήλου δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, κατὰ
 τὸν σχολιαστὴν Νικήταν καὶ τὸν Θεσσαλονίκης ἱερὸν Συμεῶν. Ζεστὸν δὲ τὸ ὕδωρ ἐξῆλθε,
 διὰ τὴν προτυπώσιν μυστικῶς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ζωοποιὸν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 τὴν συμπαροῦσαν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι.

Τελευταῖον δὲ ἀποστείλας σήμερον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἵδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ἐπεσφράγισας τὸ ἅγιον Βάπτισμα μὲ τὸ πῦρ καὶ τὴν ζέσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ
 ἀοράτως πάρεστιν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι ἐνεργοῦν καὶ τελεσιουργοῦν τὴν ἡμῶν ἀνα-
 γεννησιν· ὅθεν διὰ μὲν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπεσφράγισας τὸν λόγον ὅπου εἶπας
 πρότερον· „Εὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος“· ἐπληρώθη γὰρ οὗτος διὰ
 τοῦ Πνεύματος τοῦ τελειωτικοῦ τοῦ Βαπτίσματος· διὰ δὲ τῆς τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ζέ-
 σεως ἐπεσφράγισας τὴν ζέσιν ὅπου εἶχε τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς σου ἐπὶ τοῦ Σταυ-
 ροῦ ρέυσαν· ἡ ζέσις γὰρ ἐκείνου προεδήλου τὴν τοῦ Βαπτίσματος ζέσιν ὡς εἵπομεν· ὅθεν
 ἵνα παρασταθῇ ἡ ἐν τῷ Βαπτίσματι αὐτῇ ζέσις τοῦ Πνεύματος, ζεστὸν τὸ ὕδωρ τοῦ
 βαπτίσματος ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ βάλλεται. Ὅτι δὲ τὸ ἐν τῷ Βαπτίσματι διδόμενον
 Ἅγιον Πνεῦμα σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται, τοῦτο βεβαιοῦται ἀπὸ τοῦ ἁγίου μῦρον,
 ὅπερ ὅταν ἐπιχρίῃ ὁ Ἱερεὺς, λέγει· „Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου“· τοῦτο βε-
 βαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· „Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐ-
 „τοῦ, ἐν ὑμῖν μένει“ (ἀ'. Ἰω. β'. 27.). καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Μὴ λυπεῖτε
 „τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως“ (Ἐφ. δ'. 30.)·
 καὶ ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρὸς Σεραπίωνα ἐπιστολῇ.

Τροπάριον.

„Κάμπτει τὰ πάντα τῷ Παρακλήτῳ γόνυ, Γόνυ τε Πατρός Πα-
 „τρί συμφυεστάτῳ· Ἐρ γὰρ προσώποις οἶδε τριττοῖς οὐσίᾳ, Νη-
 „μερτές ἀπρόσιτον ἄχρονον μίαν· Ἐλαμψε φῶς γὰρ ἡ χάρις τοῦ
 „Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν, λέγοντα ὡς ἐκ
 προσώπου τοῦ Θεοῦ· „Οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφίσονται, ὅτι ἐμοὶ κάμψαι πᾶν γόνυ“
 (Ἠσ. με'. 23.)· καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον ἀναφέροντα τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἠσαΐου, καὶ λέ-
 γοντα· „Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψαι πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομω-
 „λογησεται τῷ Θεῷ“ (Ῥωμ. ιδ'. 11.)· καὶ πάλιν· „Ἰνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν
 „γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“ (Φιλιπ. β'. 10.). Ταῦτα
 λοιπὸν τὰ ρητὰ συναθροίσας ὁ Μελωδὸς, λέγει ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια
 καὶ καταχθόνια κάμπτουσι τὸ γόνυ (ἥτοι προσκυνοῦσιν) ὡς δοῦλα, καὶ δοξαζοῦσι τὸ
 Παρακλήτον Πνεῦμα, τὸ τὰς ἡμῶν παρακλήσεις δεχόμενον ὡς Θεός· ὁμοίως κάμπτουσι
 τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Γόνον τοῦ Πατρός· ἥτοι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ
 Λόγον αὐτοῦ· ὁμοίως κάμπτουσι τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Πατέρα τὸν ὁ-
 μοῦσιον μὲ τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱὸν καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμά του.

Κατασκευάζει δὲ ἀκολουθῶν τὰ ἀνωθεν ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁ-
 ποίαν καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος κάμπτουσι τὸ γόνυ, καὶ προσκυνοῦ-
 σιν ὡς δοῦλα ὅλα τὰ κτίσματα· ἐπειδὴ, λέγει, ὅλα τὰ κτίσματα, μάλιστα δὲ τὰ λο-
 γικὰ, ἡξεύρουσιν ἐκ φύσεως ὅτι ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι μία οὐσία ἀπρόσιτος καὶ ἄχρονος νημερτές (ἥτοι ἀληθῶς,
 ἐπὶ ῥήμα γὰρ λαμβάνεται τὸ Νημερτές, καὶ ὄχι ὄνομα). Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελωδὸς
 ἐπι-

ἐπιφέρει, πόθεν ἔμαθον τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τρία πρόσωπα καὶ μία οὐσία· ἐπειδὴ, λέγει, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ ἐπιφοιτήσασα σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἔλαμψε φῶς εἰς τὰ λογικὰ κτίσματα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου φωτὸς ἐγνώρισαν τὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος· ὅθεν βλέποντες τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι εἶναι ὄντα, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τὸν Πατέρα τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν ὄντων· βλέποντες δὲ καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐν τοῖς οὐσι θεωρουμένην, ἐκ τούτου ἀνέβηκαν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ζωὴν καὶ κίνησιν τὴν ἐν τοῖς οὐσιν εὕρισκομένην, ἐγνώρισαν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· εἰ γὰρ τὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φυσικῆς γνώσεως, καὶ χωρὶς ἀποκάλυψιν δὲν καταλαμβάνεται· ἀλλ' ὅμως ἔλθον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ φωτίσαν τὰ λογικὰ κτίσματα τοὺς ἀνθρώπους, ἐποίησεν αὐτοὺς δεκτικούς τῆς γνώσεως τῆς μυστηρίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ἐκ τῶν ὄντων τὸν τῶν ὄντων γινώσκωμεν αἴτιον (ἦτοι τὸν Πατέρα), καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος διδασκόμεθα σοφίαν (ἦτοι τὸν Υἱόν), καὶ ἐκ τῆς τῶν ὄντων φυσικῆς κινήσεως, τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος μαρτυροῦμεν ζωὴν, τὴν τῶν ὄντων ζωοποιὸν δύναμιν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“ (Κερ. ο.α. τῆς Γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„Τελεῖσθε πάντες τῇ Θεαρχικωτάτῃ, Ὅσοι λατρευταὶ τῆς Τρι-
„φεγγοῦς Οὐσίας· Ὑπερφυῶς τελεῖ γὰρ ὡς εὐεργέτης, Καὶ πυρ-
„σολαμπεῖ Χριστὸς εἰς σωτηρίαν, Ὅλην πορίζων τὴν χάριν τοῦ
„Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ λαὸς τῆ Ἰσραὴλ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ εἰδωλὸν τῆ Βεελφεγῶρ, λέγει ἡ ἀγία Γραφή· „Ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγῶρ“· (Ἀριθ. κέ. 3.) ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἐπροσκύνησε, κα-
τὰ τὸν Προκόπιον· ὁμοίως καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε· „Ἐτελέσθησαν (οἱ Ἰσραηλῖται) τῷ Βεελ-
„φεγῶρ“· (Ψαλ. ρέ. 28.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Εὐθύμιος, λέγει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐγιναν
ὡς τελετὴ καὶ εορτὴ καὶ πανήγυρις εἰς τὸ Βεελφεγῶρ, καὶ ἐμυθήσαν εἰς αὐτό. Κατὰ
τὴν ἐρμηνείαν λοιπὸν ταύτην ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ εἰρημὸν, Τελεῖσθε, ὅπερ ἔγραψεν ὁ
Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ. Ὅλοι ὅσοι προσκυνεῖτε λατρευτικῶς καὶ δουλικῶς τὴν Ἀ-
γίαν Τριάδα, τὴν μίαν μὲν οὖσαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, τριφεγγὴ δὲ καὶ τριφῶτον
κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὅλοι, λέγω, ἐσεῖς τελεῖσθε· ἦτοι γίνεσθε τελετὴ,
καὶ εορτάζετε τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν καὶ χάριν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τοῦ ἐνὸς τῆς
Τριάδος, ἡ ὁποία ἔλλαμψις ἐν εἰδει πυρίνων γλωσσῶν ἦλθε σήμερον εἰς τὰς Ἀποστόλους.
Λέγεται δὲ Θεαρχικωτάτη, διότι θεοποιεῖ ἐκείνους ὅπου ἀξιοῦν νὰ τὴν λάβουν· καθὼς
εἴπομεν καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς „Ἀληπτός ἐστιν ἡ Θεαρχικωτάτη“. Ὅλοι μυσταγωγεῖσθε,
καὶ τέλειοι γίνεσθε ἀπὸ τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Λέγει δὲ
ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τελειῶνται· διότι, λέγει,
ὁ Χριστὸς ὁ τῷ Πνεύματι ὁμοούσιος ὡς κεινὸς ἡμῶν καὶ παντοδαπὸς εὐεργέτης τελείους
ἀπεργάζεται ὑπὲρ τῶν ὅρων τῆς φύσεως, καὶ πυρσολαμπεῖ (ἦτοι φωτίζει) ἡμᾶς διὰ τὴν
σωτηρίαν ἡμῶν· φωτιζόμενοι γὰρ παρ' αὐτοῦ, δὲν σκοπιάβομεν εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρ-
τίας, ἀλλὰ περιπατοῦμεν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Πῶς δὲ τελεῖ καὶ πυρσολαμπεῖ ἡμᾶς ὁ Χριστός; Ἐπειδὴ μᾶς δίδει ὅλην τὴν χάριν τοῦ
Ἀγίου Πνεύματος. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς
ὅλην τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος; οὐ γὰρ ὅλην τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος δὴ-
μνται νὰ λάβουν οἱ ἄνθρωποι· ἀπειρος γὰρ αὕτη· ὅθεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέρος τι καὶ
ράνιδα τῆς Θεῆας χάριτος λαμβάνουσι κατὰ τὸν Χρυσόρρημον· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ
„Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖρεσί σε“, λέγει· „Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν (ἦτοι ἐν τῷ Χριστῷ) ὁλό-
„κληρος, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων μικρόν τι καὶ ρανὶς ἀπὸ τῆς χάριτος ἐκείνης· διὰ τῆτο ἕκ
„εἶπε,

„εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο
 „γούν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ οἰκουμένη σταγόνα ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκείνου,
 „καὶ ἡ σταγὼν αὐτὴ καὶ ἡ ραίς τῷ Πνεύματος τὴν οἰκουμένην ἀπασαν ἐνέπλησε τῆς γνώ-
 „σεως“· καὶ πάλιν αὐτόθι λέγει· „Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐν τοσοῦτοις κλίμασι δεδομένη χάρις
 „μέρος τι τῆς δωρεᾶς ἐστὶ καὶ ἀρράβων· δούς γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τὸν ἀρράβωνα
 „τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· οὐ γὰρ δὴ ὁ Παράκλητος μερίζεται“.

Εἰς λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας λέγομεν Πρῶτον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ χάρις καὶ ἡ ἐνέργεια τῷ Πνεύ-
 ματος εἶναι πάντῃ αὐλὸς καὶ ἀσώματος, διὰ τοῦτο διαιρεῖται ἀδιαιρέτως, καὶ μερίζεται
 ἀμερίστως, ὡς πάντες κοινῶς οἱ Θεολόγοι φασίν· ὅθεν ἐκ τούτου τί ἀκολουθεῖ; τὸ νὰ ἦ-
 ραι ἡ χάρις ἐν τῷ ὅλῳ ὅλῳ, καὶ ἐν τῷ μέρει ὅλῳ· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀσωμάτων καὶ
 αὐλῶν ἴδιον· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἀσυγκρίτως κατωτέρα οὕσα τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος
 κατὰ τὴν ἀσωματότητα, ὅμως ἐν τῷ ὅλῳ σώματι ὅλη ἐστὶ, καὶ ἐν παντὶ μέρει τοῦ σώ-
 ματος πάλιν ὅλη ἐστὶ. Δεύτερον, ὅτι ἴσως ὁ Μελεθόδης εἶπεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωκεν ὅλην τὴν
 χάριν τοῦ Πνεύματος, παραβάλλων τὴν χάριν ὅπου αὐτὸς ἔδωκεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ με-
 τὰ τὴν χάριν ὅπου ἔδωκε πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· ἐπειδὴ ὁ Θεολό-
 γος Γρηγόριος λέγει· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐδόθη μὲν Πρῶτον (ἦτοι πρὸ τοῦ πάθους)
 „ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον (ἦτοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν (ἦτοι
 „ἐν τῇ Πεντηκοστῇ) τελεώτερον· οὐκέτι ἐνέργεια παρὸν ὡς τὸ πρότερον, οὐσιαστικῶς δὲ, ὡς
 „ἂν εἴποι τις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.). Ἐπειδὴ
 λοιπὸν ἡ πρὸ τοῦ πάθους δοθεῖσα χάρις ἦτον μερικὴ, ὁμοίως καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀνάστα-
 σιν, διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς ὅλην τὴν χάριν σήμερον, ἀφορῶν εἰς τὸ πλῆ-
 θος αὐτῆς καὶ τὴν ἀφθορον χύσιν· πρὸς ἣν καὶ ὁ Θεολόγος ἀφορῶν, εἶπεν ὅτι οὐσιαστικῶς τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τὰς Ἀποστόλους συνεγίνετο καὶ συνεπολιτεύετο. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶ-
 πεν ὁ Θεολόγος Οὐσιαστικῶς ἀπλῶς, ἀλλὰ κολαστικῶς καὶ διστακτικῶς „Ὡς ἂν εἴποι τις“
 (ἦτοι κατὰς ἡθέλην εἰπῇ τινάς). Περὶ τῆς φράσεως δὲ ταύτης τῷ Θεολόγῳ λέγει ὁ Νικη-
 τας ταῦτα· „Τοῦτο δὲ εἶπε εἰς Θεραπείαν τῆς Οὐσιαστικῆς λέξεως, οὐκ ἀκριβῶς ρηθείσης
 „δί' ἀπορίαν τῆς ἀκριβοῦς“.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατῖνοι, λαβὴν εὐρίσκοντες τὴν λέξιν ταύτην τῷ Θεολόγῳ „Οὐσιαστικῶς“,
 φρονοῦσιν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς Πεντηκοστῆς ἔλαβον οὐχὶ τὴν
 ἐνέργειαν καὶ χάριν τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος, πρὸς τοῦτο ἡμεῖς
 ἀποκρινόμεθα ὅτι κακῶς τοῦτο φρονοῦσιν ἐκείνοι· πρῶτον, διότι ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐμέθεξαν οὐσιαστικῶς οἱ Ἀπόστολοι· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀδυνάτων
 ἀδυνατώτατον· καθεὶ ἡ οὐσία τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀκτιστος οὐσα, καὶ ἀπειρος καὶ
 ἀπεριόριστος ἐστίν· ὁ δὲ νῦν τῶν Ἀποστόλων μὲ τὸ νὰ ἦτον κτιστός, ἀκολουθῶν ἦτον καὶ
 πεπερασμένος καὶ περιοριστός· ὅθεν ἦτον καὶ ἀδύνατον νὰ χωρήσῃ τὸ ἀπειρον καὶ ἀπε-
 ριόριστον Πνεῦμα. Καὶ ἂν ἓνα εἶδος ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁ νοῦς δὲν δύναται
 νὰ χωρήσῃ ὅλον, ἢ τὴν σοφίαν δηλαδὴ ὅλην, ἢ τὴν δύναμιν, ἢ τὴν ἀγαθότητα, ἀλλὰ
 μερικῶς μόνον, καὶ εἰς ῥαγίδα μίαν αὐτῆς μετέχει, ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Θεοῦ
 Χρυσόστομου, πῶς εἶναι τρόπος νὰ χωρήσῃ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος τὴν ἀπειρον καὶ
 τῶν ἀπείρων ἐνεργειῶν αἰτίαν;

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν ὅτι κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους ὅπου εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ
 Πνεύματος καὶ ἡ χάρις, ἐκεῖ παρούσα εἶναι ἀοράτως καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος, ἡ κατὰ
 φύσιν πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος· ἐκεῖ ὁμοίως εἶναι παρούσα καὶ ἡ ὑπό-
 στασις τοῦ Πνεύματος· ἀλλ' ἡ μὲν ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Πνεύματος μετέχεται ἀπὸ τὰ
 κτίσματα, καὶ μάλιστα τὰ λογικὰ, ὅταν ἄξια ταύτης ᾖναι· ἡ δὲ οὐσία τοῦ Πνεύματος
 μένει ἀόρατος καὶ ἀμέθεκτος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Αἱ μὲν ἐνέργειαι τοῦ Πνεύ-
 ματος πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος· ὁμοίως ἀμέθεκτος
 μένει καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος ὑπόστασις. Ἀκολουθῶν λοιπὸν καὶ ὅταν σήμερον κατέβῃ τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐκεῖ ἦτον παρὸν τὸ
 Πνεῦμα κατ' ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν· ἀλλὰ τῆς μὲν οὐσίας ἢ τῆς ὑποστά-
 σεως τῷ Πνεύματος οὐδαμῶς ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ μόνῃς τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ
 χάριτος· ὅθεν λέγει καὶ ὁ Βρυέννιος· „Τὸ ὅφθην ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν Πνεῦμα οὐδ'
 „ὑπόστασις, οὔτε φύσις, ἀλλ' ἐνέργεια Πνεύματος ἦν τὸ φαινόμενον ὀφθαλμοφανῶς· ἀπο-

„παρ

„ποιὴν τὴν θεϊαν φύσιν, ἢ τὴν θεϊαν ὑπόστασιν ὁρατὴν εἶναι λέγειν· λείπεται δὲ ἐνέργειαν
 „εἶναι μόνον“ (Λόγος περὶ Θείας ἐνεργείας Τόμῳ β΄.) (1).

Ἐπειτα ὁ Θεολόγος εἶπεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐχὶ ἐμετέχθη οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐσιω-
 δῶς συνεγίνετο τοῖς Ἀποστόλοις καὶ συνεπολιτεύετο· καὶ πρὸς τοῦτοις εἶπε τὸ, Οὐσιωδῶς,
 καθότι τὸ Πνεῦμα ἐφάνη εἰς τὰς Ἀποστόλους σαματικῶς, δηλαδὴ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἦτον σαματικῶς μετ' αὐτούς· ὅθεν ἀκολουθῶς ἐπιφέρει, Ἐπρεπε γὰρ,
 „Υἱοῦ σαματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σαματικῶς“. Ἰδοὺ ὁ λόγος καὶ ἡ
 αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν ὅτι οὐσιωδῶς τὸ Πνεῦμα ἦτον παρόν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λόγῳ ὁ αὐτὸς οὕτω φησὶν, „Ἐκήρυσσε φανερῶς ἡ Παλαιὰ τὸν Πατέ-
 „ρα, τὸν Υἱὸν ἀμυδρότερον· ἐφανερώσεν ἡ Καινὴ τὸν Υἱόν· ὑπέδειξε τοῦ Πνεύματος τὴν
 „Θεότητα· ἐμπολιτεύεται νῦν τὸ Πνεῦμα, σαφεστέραν ἡμῖν παρέχον τὴν ἐαυτῇ δήλωσιν“.

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Λυτήριον κάθαρσιν ἀμπλακηνμάτων, Πυρίπνοον δέξασθε Πνεύμα-
 „τος δρέσον, Ὡ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας· Νῦν ἐκ Σιωῆς
 „γὰρ ἐξελέλυθε ῥόμος, Ἡ γλωσσοπυρσόμορφος Πνεύματος χάρις·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν εὐφωδῶς προσαρμόζει ὁ Μελῳδὸς καὶ μετ' τὴν πέμπτην Ὠδὴν, καὶ
 μετ' τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς· μετ' τὴν πέμπτην Ὠδὴν, διότι φέρει ῥητὸν ὅχι ἀπὸ ἄλλον
 τινὰ, παρέξ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, τοῦ ὁποῖου πόνημα εἶναι ἡ πέμπτη Ὠδὴ· μετ' τὴν
 ὑπόθεσιν δὲ τῆς ἐορτῆς, διότι τὸ παρὰ τοῦ Ἡσαΐου ῥητὸν συγκολλᾷ εἰς αὐτόν. Ἐπιστρέ-
 φων λοιπὸν ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς, λέγει· Ὡ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας·
 ὀνομάζει δὲ αὐτοὺς οὕτω, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς πολλοὶ κατηχούμενοι
 ἐλάβανον τὸ ἅγιον Φῶτισμα· ἦτοι τὸ Βάπτισμα· ὅθεν ἐκ τοῦ Φωτίσματος, ὅπερ ἐλάμ-
 βανον οἱ νεοφῶτιστοι, ὀνομάζει αὐτοὺς ὁ Μελῳδὸς φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας· καθό-

τι

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Δεῖος Γρηγό-
 ριος βεβαίως τὰ ἀνωτέρω· „ Πανταχῶ παρούσης ἀχω-
 „ρίστως τῆς θείας οὐσίας καὶ τῆς θείας ἐνεργείας,
 „χωρητὴ ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια καὶ τοῖς κτι-
 „σθεῖς ἡμῖν, ἐπεὶ καὶ μερίζεται ἀμερίστως κατὰ
 „τοὺς Θεολόγους, τῆς θείας φύσεως ἀμερίστου παν-
 „τάσας μενούσης κατ' αὐτούς, ... Χωρητὴ γὰρ ἐστὶν
 „ἡμῶν ἐκάστῳ ἡ θεία χάρις καὶ ἐνέργεια, ἐπεὶ καὶ
 „ἀμερίστως αὕτη μερίζεται· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ οὐσία
 „παντάσας ἀμερίστως ἴσα κατ' αὐτὴν, πῶς αὐτὴν
 „χωρηθεῖν τῶν κτιστῶν“· (κεφ. οδ' τῶν Θεολογικ.)
 καὶ πάλιν· „ Τριῶν ὄντων τοῦ Θεοῦ, οὐσίας, ἐνε-
 „ργείας, τριάδος ὑποστάσεων θεῶν, οἱ κατηξιωμέ-
 „νοι τῷ Θεῷ ἠνώσθαι, ὡς ἐν εἶναι Πνεῦμα μετ' αὐ-
 „τοῦ, ἐπεὶ κατ' οὐσίαν οὐχ ἠνώσθαι τὰς ἀξίας ἀνω-
 „τέρως δέδεικται· καὶ πάντες οἱ Θεολόγοι μαρτυ-
 „ροῦσι κατ' οὐσίαν εἶναι τὸν Θεὸν ἀμέδικτον· ἡ
 „δὲ κατ' ὑπόστασιν ἑνῶσις μόνου διατελεῖ τυγχά-
 „νουσά τῃ Θεανδρώπῃ Λόγῳ. Λεῖπεται κατ' ἐνέργειαν
 „ἐνούσθαι τοὺς κατηξιωμένους ἐνούσθαι Θεῷ· καὶ
 „Πνεῦμα, κατ' ὅσον ἐν μετὰ Θεοῦ ὁ κολλώμενος
 „Θεῷ, τὴν ἀκτίστην τοῦ Πνεύματος ἐνέργειαν εἶναι
 „καὶ καλεῖσθαι, ἀλλ' οὐ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ
 „οἱ ἀντικείμενοι ἀπαρέσκονται“ (οἱ Βαρλααμίται
 „δηλ. καὶ Ἀκινδυνιαταί) (κεφ. οε' τῶν Θεολογικῶν).
 Καὶ πάλιν· „ Ἡ οὐσία παρ' ὅσων ἐστὶ μετεχομένη,
 „τοσαύτως κατὰ τὰς ὑποστάσεις ἐχει· συμβαίνει τοί-

„νων, ἐπεὶ κατὰ τοὺς ἡμῖν ἀντικείμενους (Βαρλαα-
 „μίτας δηλ. καὶ Ἀκινδυνιανούς) ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ
 „μετέχεται, καὶ ταῦτα παρὰ πάντων, μηκέτι τρισ-
 „υπόστατοι εἶναι ταύτην, ἀλλὰ μυριοπόστατον·
 „Τίς δὲ τῶν τοις θεοῖς δογμασιν ἐντετραμμένων ἐκ
 „ἐπίσταται Μασσαλιανῶν εἶναι τοῦτο τὸ παραλήρη-
 „μα τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ μετεσχηκεῖναι τοὺς εἰς
 „ἄκρον τῆς κατ' αὐτὰς ἀρετῆς ἐλληλεκτάς; Ὡν τὴν
 „βλασφημίαν οἱ ἀντικείμενοι (Βαρλααμίται καὶ
 „Ἀκινδυνιαταί καὶ ἀπλῶς οἱ Λατίνοι) καὶ ὑπερ-
 „βαλεῖσθαι φιλοτιμούμενοι, οὐ τοὺς κατ' ἀρετὴν μό-
 „νον διενεγκόντας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς
 „ἐξυμπαῖντας τῆς θείας οὐσίας φασὶ μετέχειν, ἀ-
 „νουσάτω προφάσει τοῦ παρεῖναι ταύτην παντα-
 „χού... Ὡς τοῖνυν κατὰ τὴν οὐσίαν, οὕτε κατ'
 „ὑπόστασιν τινὰ μετοχὸς τις γίνεται Θεοῦ· με-
 „ρίζεται γὰρ τούτων ἑκάτερον οὐδοποσοῦν, ἡδὲ με-
 „ταδίδοται τοπαρᾶπαν οὐδενί· διὰ καὶ πᾶσι παν-
 „τάσας ἀχώρητος κατὰ ταῦτα ὁ Θεός, εἰ καὶ
 „πανταχῶ κατὰ ταῦτα παύσεται“ (κεφ. ρδ' τῶν
 „Θεολογικ.). Ὁ αὐτὸς δὲ φέρει μάρτυρα τὸν Θεοφό-
 „ρον Μάξιμον λέγοντα· „ Πάντα ὅσα ὁ Θεός, καὶ ὁ
 „διὰ τῆς χάριτος τεθειμένος ἐστὶ, χωρὶς τῆς κα-
 „τ' οὐσίαν ταυτότητος· οὐκ ἀρα τῆς θείας οὐσίας
 „ἐνεστὶ μετέχειν οὐδ' αὐτοὺς τοὺς διὰ τῆς θείας
 „χάριτος τεθειμένους· τῆς δὲ θείας ἐνεργείας ἐνεστὶ
 „μετέχειν“ (κεφ. ρί. τῶν Θεολογικ.).

τι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐβῆκαν ἀπὸ τὴν ἱερὰν καὶ ἀγίαν κολυμβήθραν ὡς φωστῆρες λαμπροί, καὶ ἀστέρες φωτοειδείς· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Ἦν λύμιν τοῦ φθόνου πάντας ἡμᾶς διαφυγεῖν γένοιτο! καὶ μάλιστα τοὺς τήμερον διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ χάριτος τὸ παλαιὸν τῶν ἀμαρτημάτων ἔνδυμα ἀποθεμένους, καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀντιλάμ-
πνιν δυνάμενους“ (Λόγῳ β΄. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐβαπτίζοντο οἱ Κατηχούμενοι; Διότι ὁ Κύριος Βάπτισμα ὠνόμασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅπου ἦλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἰπών· „Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. (Πρ. α΄. 5.) Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν, ὅταν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐπλήρωσεν ὁ ἦχος ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι, ἦγουν διὰ τὴν καμὴν αὐτὸν κολυμβήθραν Πνευματικὴν, καὶ τὰ βαπτίσῃ τοὺς Ἀποστόλους μετὰ τὴν θείαν του χάριν, ὡς λέγει ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ἐπλήρωσε δὲ τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι, κολυμβήθραν αὐτὸν ἀπεργαζομένη Πνευματικὴν, καὶ πληροῦσα (ἡ βιαία δηλαδὴ τοῦ Πνεύματος πνοὴ) τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίαν, ἣν καὶ αὐτὴν ἀναλαμβάνόμενος πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· „Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἔμετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. ἀλλὰ καὶ τὴν κλήσιν, ἣν αὐτοῖς ἐπέθηκεν ἐπαληθεύσαν ἔδειξε· διὰ γὰρ τοῦ ἐξ Οὐρανοῦ τέτου ἤχου, ὅντως τίσις Βροντῆς γεγόνασιν οἱ Ἀπόστολοι“ (Λόγῳ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Ἐσεῖς λοιπόν, λέγει, τὰ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας δεχθῆτε τὴν δρόσον τῆς Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις δὲν εἶναι μόνον δρόσος, ἀλλὰ πνέει καὶ πῦρ· τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ, Πυρίπνοον· αἶνιγμα δὲ τοῦτο καὶ σύμβολον εἶναι, ὡς νομίζω, τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ἡ μὲν δρόσος, σύμβολον τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ πῦρ, σύμβολον τῆς ἐν τῷ ὕδατι ζωτικῆς καὶ πυρίνης ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος. Αὕτη ἡ πυρίπνοος δρόσος τῆς Πνεύματος εἶναι μία καθαρσις, ὅπου διαλύει τὰς ἁμαρτίας σας, καὶ σᾶς κάμνει λαμπροὺς καὶ φωτεινοὺς· Αἶνιγμα δὲ, νομίζω, εἶναι τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τὰ λόγια ταῦτα· καθότι τὸ Βάπτισμα καθαρίζει τοὺς βαπτιζομένους ἀπὸ κάθε ἁμαρτίας, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ τὰς προαιρετικὰς. Ταύτην δὲ τὴν καθαρσιν πρέπει νὰ φυλάττουν οἱ Χριστιανοὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἀπεχόμενοι ἀπὸ κάθε μολυσμὸν ψυχῆς καὶ σώματος· ὅσον γὰρ αὐτοὶ μένουν καθαροί, τόσον καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν των, καὶ διαφυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ εἰς τὸν Ἡσαΐαν· „Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ καρποφορῇ ἀξία τῶν αἰώνιων ἀποθνηκῶν, παραμένει καὶ φυλάττει αὐτήν, καὶ πόρρωθεν ἀπείργει τὰς τοῦ ἁγίου Μονιοῦ ἐπιβουλὰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Ὅταν δὲ αὐτοὶ δὲν φυλάττουν τὴν χάριν ταύτην, ἀλλὰ γεωργοῦσι σταφυλὴν χολῆς, καὶ βότρυν πικρίας (ἥτοι ἀκαθάρτα ἔργα καὶ ἄκαρπα), τότε καὶ ἡ χάρις τῆς Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλοίμενον! φεύγει καὶ ἀφίνει αὐτοὺς ἐρήμους· καθὼς καὶ τοῦτο λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος· „Ὅταν γὰρ σταφυλὴν χολῆς ἢ ψυχὴν γεωργῇ, καὶ βότρυν πικρίας ἐκφέρῃ, ἐγκαταλιμπάνει ταύτην, ὡς ἄκαρπον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ καταπατεῖται τοῖς Δαίμοσι“ (αὐτοῦ). Ὅταν δὲ τὴν ψυχὴν ἐγκαταλείψῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τότε ἡ ψυχὴ ἐκείνη τί γίνεται; ἀλλοίμενον! γίνεται νεκρὰ καὶ θνητὴ, ἀν καὶ κατὰ φύσιν ἦναι ζωντανὴ καὶ ἀθάνατος· καθὼς γὰρ τὸ σῶμα μένει νεκρὸν χωρὶς τὴν ψυχὴν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μένει νεκρὰ χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφύλιος Μάξιμος· „Ὅν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα ἡ λογικὴ ψυχὴ, τὸν αὐτὸν ἔχει πρὸς τὴν λογικὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Συμφάνως λέγει καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐπιστολ. σνβ. „Ὡς περ τὸ σῶμα ζῇ, παρούσης ψυχῆς, ἀναχωρησάσης δὲ τῆς ψυχῆς, μένει νεκρὸν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ζῇ, παρόντος τοῦ Πνεύματος, ἀποφοιτήσαντος δὲ τοῦ Πνεύματος, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἢ ψυχὴν, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυομένη, ἀλλὰ θανάτου παντὸς χαλεπωτέραν βιοῦσα ζωὴν“ καὶ πάλιν· „Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ὁ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμός, ἀλλ’ ἢ ἀπὸ ἀθανάτου ψυχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποφοιτήσις“ (1).

Κα-

(1) Ἐρμ. δὲ καὶ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος· „Διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ Κύριος, ἵνα σᾶς ψυχὰς ἡμῶν ἀλ-
λάξῃ καὶ ἀνακτίσῃ καὶ ποιήσῃ αὐτὰς, καθὼς γο-
γραπται, θείας κοινωνοὺς φύσεως, καὶ δὴ εἰς σὴν

„ψυχὴν ἡμῶν ἐπουράνιον ψυχὴν, τοῦτέστι Πνεῦμα
Θεοπνεύματος ὁδηγῶν ἡμᾶς εἰς πάντα ἀρετὴν, ὅπως
ζωὴν αἰώνιον ζῆσαι δυνηθῶμεν“ (Ὁμιλ. ΜΔ΄.).

Κατασκευάζει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ σημερινὴ κατάβασις αὕτη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπροφητεύετο ὑπὸ τοῦ Ἡσαίου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει· „Εκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλὴμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν Ἑθνῶν, καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν“ (Ἡσ. β'. 3.). Μολονότι δὲ ὁ νόμος αὐτὸς καὶ ὁ λόγος ἐφάνερονε τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἐκήρυξεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅχι ὀλιγώτερον ὅμως ἐφάνερονε καὶ τὴν ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν κατάβασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ἐστόμωσε τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὰ κηρύξουν τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ κυριώτερον λοιπὸν αἵτιον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶπε Νόμον ὁ Μελωδὸς τὴν σήμερον ἐκχυθεῖσαν χάριν τοῦ Πνεύματος, εἶναι τοῦτο· ὁ Παλαιὸς Νόμος λέγεται νόμος τοῦ Γράμματος, διότι ἔγραψεν αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰς λιθίνας πλάκας· ὁ δὲ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου λέγεται Νόμος τοῦ Πνεύματος, διότι δὲν ἔγραψεν εἰς λιθίνας πλάκας, ἀλλὰ ἐκηρύχθη πρῶτον μὲν διὰ τῆς Πνευματικῆς καὶ ζωῆς φωτὸς τοῦ Θεοῦ Λόγου· δεύτερον δὲ διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους Καινῆς Διαθήκης, ἐγράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ“ (β'. Κορ. γ'. 6.). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι Νόμος τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ γλωσσοπυρσόμορφος χάρις τοῦ Πνεύματος εἶναι ὁ Νόμος ὁ ἐκ Σιών προελθών.

Διὰ τὰ εἰποῦμεν δὲ καὶ ἓνα γλαφυρόν, Νόμος λέγεται ἀπὸ τὸ, Νέμω τὸ, Διαμερίζω· πᾶσι γὰρ διανέμει τὸ δίκαιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πύριναί γλῶσσαι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διμερίσθησαν εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους κατὰ τὸ „Καὶ ἠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσπερ πυρὸς“ (Πρ. β'. 3.), διὰ τῆτο καὶ ὁ διαμερισμὸς ἔτος τῶν γλωσσῶν Νόμος λέγεται· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς διὰ τὰ δείξῃ ποῶς εἶναι αὐτὸς ὁ νόμος, ἐπιφέρει ἀκολουθῶς ὅτι εἶναι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ γλωσσοπυρσόμορφος· ἦτοι ἡ εἰς μορφήν καὶ εἶδος φανεῖσα πυρίνων γλωσσῶν, καὶ μερισθεῖσα εἰς τὸν καθένα Ἀπόστολον.

Τροπάριον.

„Καθὼς περ εὐδόκησεν αὐτεξῆτίως, Ἀδέσποτον κάτεισι Πνεῦμα πα-
 „τρόφει, Σοφίζου ἐν γλώσσησι τοὺς Ἀποστόλους, Ἐπισφραγίζου
 „τοὺς Φερέσβιον Λόγον, Πατροσφενές ξύμμορφον, ὃν Σωτὴρ ἔφην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ αὐτεξούσιον, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἄλλως μὲν ἐπὶ Θεοῦ λέγεται, ἄλλως δὲ ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων· ἐπὶ Θεοῦ μὲν γὰρ λέγεται ἐξόχως, ὑπεροχικῶς καὶ ὑπερουσίως, καθότι ὑπὲρ τὸ αὐτεξούσιον ἐστὶν ὁ Θεός· ἐπὶ δὲ τῶν Ἀγγέλων αὐτεξούσιον ἐστὶν, ἐπειδὴ μαζὶ μὲ τὴν θέλησιν αὐτῶν συντρέχει καὶ ἡ προχειρίσις, ἥγουν ἐκεῖνο ὅπου θέλουσι, τοῦτο εὐθύς καὶ ποιούσι· καθότι ὁ Ἀγγελος φυσικῶς τὸ αὐτεξούσιον ἔχων, ἀνεμποδίστως αὐτὸ μεταχειρίζεται, μὲ τὸ τὰ μὴν ἔχει ἐμπόδιον οὔτε βάρος σώματος, οὔτε τινα προσβάλλοντα καὶ ἐναντιούμενον· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἡ θέλησις προεπινοεῖται τῆς πρὸς τὸ θελητὸν πράγμα ἐγχειρήσεως· ὅθεν ἂν καὶ αὐτεξούσιος ἦναι ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὴν προσβολὴν ὅμως τοῦ Διαβόλου, καὶ διὰ τὸ βάρος τοῦ σώματος, καὶ διότι ὑπετάχθη ἐκουσίως εἰς τὰ πάθη, ἐχωλάνθη τὸ αὐτεξούσιόν του, καὶ ἐκεῖνο ὅπου θέλει, δὲν δύναται εὐθύς τὰ τὸ κάμει, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών ὅτι ἡ θέλησις τῶ ἀνθρώπου ἐτοιμάζεται (ἦτοι δυναμοῦται) ἀπὸ τὸν Κύριον· „Καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου“ (Παρ. ή. 35.) καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· „Ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλει καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας“ (Φιλιπ. β'. 13.) καὶ ὁ θεὸς Αὐγουστίνος ἐν τῷ περὶ Αὐτεξουσίου καὶ Χάριτος λέγει· „Αὐτὸς, (ὁ Θεὸς δηλ.) ἵνα θέλωμεν, ἀρχόμενος ἐνεργεῖ, ὃς θέλουσι συνεργεῖν τελεσιουργῶ· διόπερ φησὶν ὁ Ἀπόστολος· „Πέποιθα ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν ἔργον ἀγαθόν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἰν' οὖν θέλωμεν, ἀνευ ἡμῶν ἐνεργεῖ, εἰ δὲ θέλωμεν, καὶ ἔτι θέλωμεν, ὥστε ἡμᾶς ἐργάζεσθαι, μεθ' ἡμῶν ἐνεργεῖ“.

Ταῦ-

Ταῦτα λοιπὸν εἰδὼς ὁ Ἰερὸς Μελῳδός, λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατέβη μὲν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὼ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐμπορεύεται κατ' ὑπόστασιν ἀχρότως, καὶ ἀποστέλλεται κατὰ τὴν ἐνέργειαν χρονικῶς εἰς ἀγιασμόν τῆς κτίσεως· δὲν κατέβη ὅμως δουλικῶς, ἀλλὰ δεσποτικῶς καὶ αὐτεξουσίως, καθὼς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θεῆλημα· τοῦτο γὰρ διηλοῖ ἡ λέξις Εὐδοκία, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον. Διὰ τί δὲ κατέβη; ἵνα σοφίσῃ τοὺς Ἱερούς Ἀποστόλους μὲ τὰς γλῶσσας, ὅπου ἐμοιράσθησαν εἰς αὐτοὺς ἐν εἰδεί πυρός, διὰ μέσου δὲ τῶν Ἀποστόλων νὰ σοφίσῃ καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν ζωνφόρον λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς Ἀποστόλους πρὸ τοῦ νὰ ἀναληφθῇ· „ Συμφέρεῖ ὑμῖν „ ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς “ (Ἰω. 15. 7.) καὶ πάλιν· „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει „ ὑμᾶς εἰς πάσαν τὴν ἀλήθειαν “ (Ἰω. 15. 13.) καὶ πάλιν· „ Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψῃ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, „ καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ὃ εἶπον ὑμῖν “ (Ἰω. 14. 26.).

Ὀνομάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πατροσθενές καὶ σύμμορφον· πατροσθενές μὲν, διότι αὐτὸ εἶναι δύναμις τοῦ Πατρὸς· ὥσπερ γὰρ ὁ Υἱὸς δύναμις ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα „ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν “ (ἀ. Κορ. α. 24.)· οὕτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι δύναμις τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· καὶ καθὼς ὁ Πατὴρ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ (ἥτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ) ἐδημιούργησεν ὅλην τὴν Κτίσιν· οὕτω καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ (ἥτοι ἐν τῷ Πνεύματι αὐτοῦ) ἐτελειούργησεν ὅλην τὴν Κτίσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον „ Πᾶσα ἐνέργεια Θεοῦ ἐκ Πατρὸς μὲν ἀφορμᾶται, δι' Υἱοῦ δὲ πρόεισι, „ καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφαίνεται (ἥτοι διανέμεται) “. (1) Σύμμορφον δὲ πάλιν εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ Μελῳδός, διότι αὐτὸ εἶναι συμφυές καὶ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· μορφή γὰρ ἐπὶ Θεοῦ λέγεται ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία, κατὰ τοὺς Ἱερούς Θεολόγους· εἶπε δὲ αὐτὸ οὕτω διὰ τὰς πυρίνας γλῶσσας, διὰ τῶν ὁποίων ἐδείχθη τὸ Πνεῦμα ὅτι εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱόν· καθότι καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς πῦρ εἶναι κατὰ Θεός· „ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστίν “ (Δευτερ. 4. 24.).

Τροπάριον.

„ Ἰῆτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας, Χ' αὐτῷ κατεσκεύαζε τῶν
 „ Ἀποστόλων Θεὸς Λόγος πάνταρχος ἄχραμτος δόμοι· Ὁμοθε-
 „ μὲς δὲ καὶ συρουσιούμενου Νῦν ἐγκατοικίζεται Πνεύματος φάος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς Λόγος, λέγει, ὁ πάντων τῶν ὄντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν φύσει ἄρχων καὶ ἐξουσιαστής ἐν τῷ διαστήματι τῆς μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ θεανδρικῆς πολιτείας ἱάτρει τὰς φρένας τῶν Ἀποστόλων, καθαρίζων αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, καὶ κατεσκεύαζε διὰ τὸν ἑαυτὸν τε τὰς ψυχᾶς τῶν κατοικίαν καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον διὰ νὰ χωρήσουν τὴν ἐνοίκησιν αὐτοῦ. Πῶς δὲ τοὺς ἐκαθάριζε καὶ τοὺς ἐκατασκεύαζε κατοικίαν καθαρὰν; Μὲ τοὺς ζωοποιὸς λόγους τε, μὲ τὰς οὐρανίους διδασκαλίαις τε, μὲ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν μυστηρίων τε, μὲ

(1) Καὶ πάλιν· „ Ὁ Θεὸς ἐστὶν ἐν ἑαυτῷ, τῶν „ τριῶν θεῶν ὑποστάσεων φυσικῶς, ὁλικῶς, αἰδίως „ καὶ ἀνεκφοιτήτως, ἅμα δὲ καὶ ἀφύρτως καὶ ἀσυγ- „ χύτως ἐχομένων ἀλλήλων, καὶ περιχωρουσάν εἰς „ ἀλλήλας, ὥς μίαν εἶναι πύλιν καὶ τὴν ἐνέργειαν „ ὅπερ ἐπ' οὐδενὸς ἀντὶς εὐροὶ τῶν κτιστῶν... μί- „ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ βουλόμενος κίνησις, ἐκ προκα- „ ταρκτικῆς αἰτίας τοῦ Πατρὸς ὁρμωμένη, καὶ διὰ

„ τοῦ Υἱοῦ προϊούσα, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι „ προφανομένη καὶ πᾶσι δὴλον ἐκ τῶν ἀποτελεσμά- „ των· εἰσεῖδεν γὰρ πᾶσα φυσικὴ ἐνέργεια καθίστα- „ ται γνώριμος... ἐπὶ Πατρὸς γὰρ καὶ Υἱοῦ καὶ „ Ἁγίου Πνεύματος οὐκ ἰδίον ἀποτέλεσμα παρ' ἐκά- „ στης ὁράται τῶν ὑποστάσεων, ἀλλὰ πᾶσα ἡ Κτί- „ σις τῶν τριῶν ἐστὶν ἔργον ἐν “ (Κεφ. ριβ'. τῶν Θεολογικ.).

με τὰ Θεοπρεπῆ ἔργα του, με τὰ ὑπερφυσικά θαύματά του, με τὸ θεῖόν τε παράδειγμα καὶ με τὰς Θεουργοὺς ἐντολάς του· ὅθεν ποτὲ μὲν ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, „ Ἦδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐσθε διὰ τὸν λόγον, ὃν λελάληκα ὑμῖν “ (Ἰω. ιε'. 3.) ποτὲ δὲ „ Εἰάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν “ (Ἰω. ιδ'. 23.).

Κατασκευάζων δὲ τοὺς Ἀποστόλους ὁ Θεὸς Λόγος κατοικίαν ἰδικήν του καὶ τοῦ Πατρὸς του, φανερόν ὅτι ἐκατασκεύαζεν αὐτοὺς καὶ κατοικίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπεὶ δὴ ὅπου ἐνοικεῖ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱός, ἐκεῖ πάντως ἐνοικεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι τώρα κατὰ τὴν σήμεραν ἡμέραν προετοιμασμένους εὕρην τοὺς Ἀποστόλους τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁμοδυάμου καὶ ὁμοουσίου μετὰ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐκατοίκησεν εἰς αὐτοὺς, καὶ ἔμεινε μετ' αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· „ Καὶ ἐγὼ ἐρώτησα τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ Κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ἡμῖν ἔσται “ (Ἰω. ιδ'. 10.).

Λέγων δὲ τὸ „ Ἐν ὑμῖν ἔσται “, ἐφανέρωτε με τοῦτο ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει καὶ μένη εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ μετὰ θάνατον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγων· „ Τὸ δὲ „ ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα “ εἶπεν, ἅμα μὲν παραμυθούμενος αὐτούς· οὐ γὰρ οὕτω, φησὶ, πρόσκαιρός ἐστιν ἡ αὐτοῦ παρουσία, ὡς ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἄχρι τῆς αἰῶνος διαρκέσει, καὶ ἐδὲ θανόντων ἡμῶν ἀποστήσεται, ἀλλὰ συμπαρამενεῖ καὶ ἐνδοξοτέρους ποιήσει· καὶ πᾶσι δὲ τοῖς Ἁγίοις αἰεὶ σύνεστι, καὶ θαυοῦσι μᾶλλον, ὅσῳ καὶ σωματικῶν παθῶν ὑψηλότεροι τότε μᾶλλον “. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἀφορμή, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ μετὰ θάνατον ἔγιναν καὶ γίνονται ἅγια καὶ εὐῶδη καὶ θαυματουργὰ τὰ λείψανα τῶν τῶν θείων Ἀποστόλων, ὅσον καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων· διότι ἡ ἀπαξ ἐνοικήσασα εἰς τὰ σώματα αὐτῶν χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν χωρίζεται ἀπὸ αὐτὰ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ μένει μετ' αὐτῶν· ὅθεν τὰς μὲν ψυχὰς τῶν Ἁγίων ποιεῖ μακαρίας ἐν Οὐρανοῖς· τὰ δὲ σώματα αὐτῶν ἀποδεικνύει πηγὴν εὐωδίας καὶ θαυμάτων παραδόξων καὶ ἰαμάτων· καὶ καθὰς ἡ χάρις εἶναι ζωοποιός· οὕτω ζωοποιὰ καὶ τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων ἀποτελεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος· „ Ὡσαύτως καὶ τὰς σοφοὺς (ἦτοι τὰς θήκας) τῶν Ἁγίων, τὰς ἀγίας προσκυνητεῖς, καὶ εἴτι τῶν ὁστέων λείψανον· οὐ γὰρ διέστη τούτων ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ οὐδὲ τοῦ προσκυνητοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διέστη ἡ Θεότης ἐπὶ τοῦ ζωοποιοῦ θανάτου “ (ἐν τῷ Δεκαλόγῳ τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας ἐντολ. β'). Ἐὰν δὲ ἡ χάρις τῆς Ἁγίου Πνεύματος δὲν κατοικήσῃ, καὶ δὲν συγγραθῇ μετὰ τὴν καρδίαν καὶ τὰ σπλάγχνα καὶ μετ' ὅλον τὸ σῶμα, λείψανον ἁγίον καὶ ζῆν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον.

„ Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ λέγει ὁ ἀνωτέρω Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὐ πανταχοῦ δὲ μόνον ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· οὐδὲ ἐν παντὶ αἰῶνί τε καὶ χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντός αἰῶνός τε καὶ χρόνου· καὶ οὐ μέχρι μόνον συντελείας αἰῶνος μετ' ἡμῶν ἔσται κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τοῖς ἀξίοις συμπαραμενεῖ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀπαθανατίζον τούτων καὶ πληροῦν αἰδίου δόξης καὶ τὰ σώματα· σπείρεται γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τουτέστιν ἐνθάπτεται καὶ ὀρύττεται τῇ γῇ θανὸν σῶμα ψυχικόν, ταυτό δ' εἰπεῖν φυσικόν, ψυχὴ καὶ πνεύματι κτιστῶ τὸ συνεστάναι καὶ κινεῖσθαι σχόν· ἐγείρεται δὲ, τουτέστιν ἀναστῇ σῶμα πνευματικόν, ταυτό δ' εἰπεῖν, ὑπερφυές, ὡς ὑπὸ τῆς Θεῆς Πνεύματος συνεστὸς καὶ διοικούμενον, καὶ τῇ δυνάμει τῆς Πνεύματος ἀθανασίαν καὶ δόξαν καὶ ἀφθαρσίαν ἡμψισμένον “. Καὶ ἐν τοῖς πρὸς Ζένην δὲ οὕτω φησὶν ὁ ἴδιος.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰλασμός ἡμῶν, Χριστέ, καὶ σωτηρία Ὁ Δεσπότης ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου, Ἰμ', ὡς Προφήτην θηρὸς ἐκ θαλαττίου Στέρμῳ Ἰωῶν, τῆς φθορᾶς διαρπάσῃς Ὁλομ τὸν Ἀδὰμ παγγεμῇ πεπτωκότα.

ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον προσαρμόζει μὲν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἕκτην Ὠδὴν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰωᾶ τῆ ποιητοῦ τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· οὐ προσαρμόζει δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν καθολικὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀδάμ καὶ ὅλου τοῦ γένους του. Ἐπιστρέφων δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει· Ὁ Θεὸς ἀνδράπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου ὡς ἐκ νοτιῆς ἀνατολῆς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἕνας ἐξίλασμός τοῦ Πατρὸς εἰς τὸ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας μας, καὶ μία κοινὴ σωτηρίαν. Ἐλαμψας δὲ εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν ἀρπάξῃ καὶ ἐλευθερώσῃ τὸν προπάτορα Ἀδὰμ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπεσε, καθὼς καὶ πρότερον ἤρπασας τὸν Προφῆτην Ἰωᾶν ἀπὸ τῶ κῆτος τῆς θαλάσσης.

Κατὰ δὲ τὸν ἱερὸν Θεοφύλακτον ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου Ἰωᾶ, ἡ ἱστορία αὕτη οὕτως ἀλληγορικῶς ἐννοεῖται. Ἰωᾶς νοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἡ ὁποία ἔφευγεν ἀπὸ προσώπου Κυρίου διὰ τὴν παρακοήν, καὶ ἐκρύβετο ἀπὸ αὐτόν· „Ἀδὰμ, φησί, ποῦ εἶ“; (Γέν. γ'. 9.) αὕτη δὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐρρίφθη εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ βίου τούτου, ἔχουσα ὡς πλοῖον τὸ σῶμα, ἔδωκε δὲ καὶ τὸν ναῦλον εἰς τὸ πλοῖον· ἦτοι ὑπηρεσίαν ἐπρέσφεν εἰς τὸ σῶμα, πᾶσαν ἐπιθυμίαν αὐτῆ κατεργαζομένη· τὰ πνεύματα δὲ τῆς πονηρίας, οἱ Δαίμονες δηλαδὴ, ἐτάραττον τὴν θαλάσσαν, καὶ ἐσήκοναν τὰ κύματα τῶν ἡδονῶν, τὰ ὁποῖα κατεβάπτιζον τὸ σῶμα μαζὶ μὲ τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἦτον ἀνάγκη νὰ ἀποθάνῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ, ἕνας ὅπου νὰ ἔχῃ σῶμα ἀνθρώπινον· ὅθεν ὁ Κύριος τὸ σῶμα τοῦτο ἐνδυθεὶς, καὶ εἰς αὐτὸ ἡμᾶς γερονῶς, ἐμβαίνει εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ κατὰ κλήρον· ἦτοι κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Πατρὸς ἀποθνήσκει, καὶ τῷ παμφάγῳ κῆτει τοῦ θανάτου καὶ αἵου παραδοθεὶς, κατέπαυσε μὲν τὰ ταρακτικὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, κατεπράυνε δὲ τὰ κύματα τῶν ἡδονῶν, καὶ οὕτως ἐγένε γαλήνη καὶ εἰρήνη εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

„Ἰμερτὸν ἡμῖν εὐθὲς ἐν τοῖς ἐγκάτοις, Αἰωρίως ἔξουσι Πνεῦμα
καμίσαις, Πατροπροβλήτως πάντοτε ξυνημμένον, Ὑλῆς ἀπε-
χθεὺς καυστικὸν μολυσμάτων, Ῥύπου τε φρεμῶν ῥυπτικόν, Παμ-
τοκράτορ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἀρχὴ τῆ παρόντος Τροπαρίου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφῆτην Δαβὶδ λέγοντα „Καρδίαν
καθαράν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεὸς, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου“.
(Ψαλ. γ'. 10.) Τέτο λοιπὸν τὸ ῥητὸν προσφυῶς προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, λέγων· Ὁ Παντοκράτορ Κύριε, ὁ ἐν σεαυτοῦ τὰ ὅλα καθάπερ ἐκ παντοκρατορικῆς
ρίζης προάγων, καὶ εἰς ἑαυτὸν τὰ πάντα καθάπερ εἰς πυθμένα παντοκρατορικὸν ἐπιστρέ-
φων καὶ συνέχων, ὡς εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Κεφ. ι'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων, Σὺ
Κύριε, ἄμπετε νὰ ἀνακαινίσῃς μέσα εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη καὶ κινήματα τῶν καρδιῶν καὶ
ψυχῶν μας τὸ ποδούμενον μὲν ἀπὸ ἡμᾶς, εὐθὲς δὲ καὶ εὐθύτητα προξενούν εἰς ἡμᾶς
Ἅγιον Πνεῦμά Σου. Εὐθὲς δὲ λέγεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὸν Νικήταν, ὅτι ἀπεναν-
τίας ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ὄφεος σκολιότητα· ὅθεν ὅπου εὐρίσκονται λογισμοὶ σκολιοί, δολιό-
τητες, πονηρίαι, πανουργίαι, ὑποκρίσεις καὶ ἄλλαι τοιαῦται κακίαι, ἐκεῖ δὲν κατοικεῖ τὸ
εὐθὲς Πνεῦμα, ἀλλὰ φεύγει ἀπὸ ἐκεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών· „Σκολιοὶ λογισμοὶ
χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ.... Ἅγιον γὰρ Πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ ἀπαναστή-
σεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων“ (Σοφ. α'. 3.).

Ὅποιος

Ὁποῖος λοιπὸν θέλει νὰ ἀνακαινισθῇ μέσα εἰς τὰ βάρη τῆς καρδίας του τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα, πρέπει νὰ διώξῃ ἀπὸ αὐτὴν τὰς ἀνωτέρω σκολιότητας καὶ δολιότητας, ἵνα τὸ εὐθεὺς μὲ τὸ εὐθεὺς ἐνωθῇ, καὶ τὸ ἴσον μὲ τὸ ἴσον· ἐνωσις γὰρ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη, ἂν πρῶτον δὲν γένη ὁμοίωσις, κατὰ πάντας τοὺς φιλοσοφούντας, Φυσικούς, Μεταφυσικούς, Ἠθικούς καὶ Θεολογούντας· ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ „Τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις“ τοῦ λβ'. Φαλμοῦ, λέγει· „Ὡς περ σκολιδὸς ποὺς ὀρθῶν ὑποδήματι οὐκ ἐναρμόζεται· οὕτως οὐδὲ καρδίαις ἐνδιαστροφῶν ἢ αἰνεσις τοῦ Θεοῦ ἐπιπρέπει“. Εἶδεν ἡ αἴνεσις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιπρέπει εἰς αὐτάς, πόσω μᾶλλον ἡ ἐνοικησις τοῦ εὐθέος Πνεύματος; Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ἀνακαινισθῇ ἡ καρδιά καθαρά, καὶ τότε νὰ ἐγκαινισθῇ εἰς αὐτὴν τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα· „Εἰ γὰρ καθαρά, φησὶν, ἐν ἡμῖν ὑπὸ Θεοῦ ἡ καρδιά κτισθῇ, εὐθέως χάραν ἔχει τὸ Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐσωτάτοις τῆς ψυχῆς ἡμῶν ταμεῖοις ἐγκαινίζεσθαι“ (Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ „Καρδίαν καθάραν“).

Διὰ τί δὲ παρακαλοῦσι τόσοι ὁ Δαβὶδ, ὅσον καὶ ὁ Μελωδὸς νὰ ἀνακαινισθῇ τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις των; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἀπλοῦν, ἴσον καὶ εὐθεὺς, ὡς λέγει ὁ Σολομών· „Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον εὐθεὺς“ (Ἐκκ. ζ'. 29.). Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς ἔχασε τὴν εὐθύτητα τῆς γνώμης, καὶ ἔγινε σκολιδὸς καὶ διεστραμμένος καὶ πονηρὸς, διὰ τοῦτο παρακαλοῦσιν οἱ ἀνωτέρω τὸν Θεόν, ἵνα ἀνακαινίσῃ πάλιν μέσα εἰς τὰ ἐγκата τῆς καρδίας των τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα ἐκεῖνο ὅπου ἔχασαν, καὶ οὕτω νὰ γένη πάλιν ὁ ἄνθρωπος εὐθεὺς, ἴσιος, καθὼς ἐκτίσθη ἀπ' ἀρχῆς. Τί δὲ ποιεῖ τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις; Ἐνεργεῖ τὰς ἀρετάς, ἐνεργεῖ τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, καὶ σὺν αὐτῇ ἐνεργεῖ καὶ τελειοῖ τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν ταπείνωσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος περὶ τῆς ταπεινώσεως πρὸς τὴν Μοναχὴν Ξένην· „Ὁς (ὁ Οὐράνιος Πατὴρ) αὐτῷ (τῷ νοῖ) τὸ χαριτικὸν τῶν χαρισμάτων τῶν δῶρον τὰ πρῶτα χορηγεῖ, μεθ' ἧς τὴν γεννητικὴν τε καὶ συνεκτικὴν ἀπάσης ἀρετῆς, τελειοῖ ταπείνωσιν, ἣν αὐτὸ κτίζει τὸ Πνεῦμα τοῖς ἐγκάτοις ἐγκαινιζόμενον“. Καθὼς δὲ εἶναι καὶ λέγεται εὐθεὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὕτω παρομοίως εἶναι καὶ λέγεται εὐθεὺς καὶ ὁ Πατὴρ, εὐθεὺς καὶ ὁ Υἱός, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· „Εὐθεὺς οὖν ὁ Πατὴρ, εὐθεὺς ὁ Υἱός, εὐθεὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα“ (Ἐρμηνεία εἰς τὸν λβ'. Φαλ. προκειμένου ρήτου „Εὐθεὺς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου“).

Τὸ δὲ „Αἰωνίως ἔξουσιν“ συνάπτεται μὲ τὸ „Ἐν τοῖς ἐγκάτοις“, ἢ μᾶλλον μὲ τὸ „Ἡμῖν“. Ἡμεῖς, λέγει, θέλομεν ἔχειν αἰωνίως καὶ πάντοτε τὸ εὐθεὺς Πνεῦμα εἰς τὸν εαυτὸν μας, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆ Δεσπότης Χριστῆ τὴν λέγουσαν „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ (Ἰω. ιδ'. 16.). Ὡρα δὲ περὶ τούτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου „Ἦτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Ποιητὴς ὅτι αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι πάντοτε ἐνωμένον κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ἐκπορεύεται δὲ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς (τοῦτο διλοῖ τὸ, Πατροπροβλήτως). Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα καθὸ πῦρ καίει τοὺς μολυσμούς τῆς ἁμαρτίας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρᾶς ἕξεως“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)· αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι καθαρτικὸν τοῦ ρύπου καὶ μολυσμοῦ τοῦ νοός· καθαρίζει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν νοῦν κάθε πονηρὸν καὶ βλάβημον καὶ αἰσχροὺς λογισμῶν· οἱ λογισμοὶ γὰρ αὐτοὶ κάμνουν τὸν νοῦν νὰ χάσῃ τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οικειότητα, ὡς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τηνικαῦτα ὁ νοὺς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνινα πονηροῖς καὶ ῥυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γέννται“ (Κεφ. ι'. τῆς α'. ἐκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης).

Τροπάριον.

„Ὁρεκτὸν ἀξίωμα τοῖς Ἀποστόλοις Σιωρίταις μίμρουσι Σὴν παρυσίαν, Γνώρισμα Πνεῦμα Πατρογεμνῆτου Λόγου, Λέσχην ἀπηνῆ
„τῶν Ἐθρῶν ποππυσμάτων Ὡκιστα δεικνύς, πυρπρόως καθιδρύεις.

ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἔμπορεῖ νὰ λέγεται ἐδῶ γνῶρισμα τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· πρῶτον, κατὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησιν μὲν τοῦ Υἱοῦ, ἐκπόρευσιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ, λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς „ Πνεῦμα „ μεμαθηκότες Θεοῦ, τὸ συμπαραγομαροῦν τῷ Λόγῳ καὶ φανερῶν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν οὐ „ πνοὴν ἀνυπόστατον ἐννοοῦμεν.... οὔτε γὰρ ἐρέλει· ἴσως ποτε τῷ Πατρὶ Λόγος, οὔτε τῷ „ Λόγῳ Πνεῦμα, κατὰ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον “ (Βιβλ. α. κεφ. ζ.). ἄνευ γὰρ Πνεύματος φανέρωσις καὶ γνῶρισμα τοῦ Λόγου δὲν γίνεται· ὅθεν καὶ εἴρηται τοῖς Ἱεροῖς Θεολόγοις, καὶ αὐτῷ τῷ ἰδίῳ Δαμασκηνῷ „ Οὐδεμία ὁρμὴ ἄνευ Πνεύματος “· (Βιβλ. α. κεφ. ιγ'. τοῦ Θεολογικοῦ). λέγει δὲ καὶ ὁ Φείδης Νύσσης Γρηγόριος· „ Χωρὶς τοῦ Πνεύματος „ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς οὐ νοεῖται· Πατὴρ μὲν ἀναρχὸς καὶ ἀγέννητος, καὶ αἰὶ Πατὴρ νοεῖται· „ ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸ προσεχὲς ἀδιαστάτως ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τῷ Πατρὶ συνεπινοεῖται· „ δι' αὐτοῦ δὲ καὶ μετ' αὐτοῦ, πρὶν τι κενόν τε καὶ ἀνυπόστατον διὰ μέσου παρεμπεσεῖν „ νόημα, εὐθύς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συνημμένως καταλαμβάνεται, οὐχ ὑστερίζον „ κατὰ τὴν ὑπαρξιν μετὰ τὸν Υἱόν, ὥστε ποτε τὸν Μονογενὴ διῆχα τοῦ Πνεύματος νοη- „ θῆναι “ (Λόγ. α. κατ' Εὐνομίου). Πλὴν ὅχι μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γινώσκει καὶ φανερῶν τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ Λόγου τὸ Πνεῦμα φανερῶνται· ὅθεν εἶπεν ὁ Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν κεφαλ. μζ'. „ Παρὰ τοῦ Λόγου δὲ προί- „ ναι τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν αἰτίαν ἔχειν οὐκ ἂν τις εὐ φρονῶν εἴποι ποτέ· πῶς γὰρ τὸ „ καὶ τῷ Λόγῳ πρὸς τὴν φανέρωσιν συνεργῶν, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν αὐτὸ φανερούμενον “; Δεύτερον, καθότι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλθον σήμερον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐφανέρω- σεν ὅτι τόσῃ οἰκειότητι ἔχει μὲ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅσην ἔχει καὶ ἡ γλῶσσα μὲ τὸν προφορικὸν λόγον. Καὶ τρίτον, λέγεται γνῶρισμα τῷ Θεῷ Λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθότι αὐτὸ ἔλθον εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ διδάξαν συμφώνως καὶ ὑπο- μνήσαν ὅσα ὁ Θεὸς Λόγος ἐδίδασκεν αὐτοὺς πρότερον, διὰ τοῦτο ἔγινε γνῶρισμα, ὅτι εἶναι ἀληθινὸς Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ λέγει οὕτω· Ὁ Πανάγιον Πνεῦμα, γνῶρισμα ἀληθέστατον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τῷ Θεῷ, ὃς τις γεννᾶται ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς ἀπὸ τὸν ἀναρχον Πατέρα, Σὺ καθίζεις σήμερον μὲ πνοὴν πυρός, καὶ μὲ εἶδος πυρίνων γλωσσῶν ἐπάνω εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἱ τινες καθήμενοι εἰς τὴν ἀγίαν Σιών τὴν πόλιν Δαβὶδ καὶ τὸ ὄρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ὁ Κύριος ἐτέλεσεν ὅλα τὰ μυστήρια μετὰ τῶν μαθητῶν του, καθὼς μαρτυροῦσιν ὅ,τε Κρή- της Ἀνδρέας, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοίμῃσιν πανηγυρικαῖς λόγοις αὐ- τῶν, ἐπρόσμενον τὴν παρουσίαν σου, ἡ ὁποία ἦτον ἓνα ἀξίωμα καὶ δόξα καὶ μεγαλεῖον πολλὰ ἐπιθυμητὸν κοντὰ εἰς αὐτοὺς.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ καὶ οὕτω· Σὺ ἐκάθισας ἐπάνω εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τὸ ὁποῖον ἦτον πολυπόθητον ἀξίωμα τοῦτο κοντὰ εἰς αὐτοὺς· διὰ τῆς καθέδρας σου δὲ ταύτης καὶ παρουσίας ἐδειξας παρευθὺς τὴν ἐξωθεν σοφίαν (ἡ καὶ τὴν ρητορικὴν τέχνην, τοῦτο γὰρ ἴσως, ἢ τοιοῦτό τι ἄλλο πρέπει νὰ νοῦται ἐξωθεν· ἐπειδὴ ἄλλως εἶναι σκοτεινότερον τὸ νόημα) τῶν πομπυσμάτων τῶν Ἑβραίων καὶ Ἑλλήνων μίαν ἀγρίαν καὶ ἀχαλίνωτον φλυα- ρίαν· καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ ἡμεράσουν καὶ νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀγρίους ἵπ- πους, μεταχειρίζονται καποίας πεποιημένας φωνάς, πόππυ, πόππυ λέγοντες· οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνες θέλοντες νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τραβίσουν αὐτοὺς εἰς τὴν πολυθείαν καὶ ἀσέβειαν, ἐμεταχειρίζοντο τὴν ρητορείαν τῶν λόγων καὶ τὴν σοφίαν ὡς τόσα πομπύσματα τῶν ἵππων καὶ κολακεύματα· ὅθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον ἐπι- φοιτήσαν, ἀπέδειξε ταῦτα φλυαρίας μὲν διὰ τὸ ψεύδος ὅπου περιέχουσιν, ἀπηνεῖς δὲ καὶ ἀγρίας, διότι ἔπειθον τοὺς αὐτοὺς ὑπακούοντας νὰ κηρύσσονται εἰς εἰδωλολατρείαν καὶ εἰς πάθῃ ἄλογα καὶ ἀλλόκοτα.

ΩΔΗ

Ωδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σύμφωρον ἐθρόνησεν ὀργάνω μέλος, Σέβειν τὸ χρυσότευκτον ἁ-
 „ψυχον βρέτας. Ἡ τοῦ Παρακλητοῦ δὲ φωσφόρος χάρις Σεβα-
 „σμιάζει τῆ βοᾷ· Τριάς μόνη, ἰσοσθερῆς, ἁμαρχος, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὡδὴν τῶν τριῶν Παί-
 δων, καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Λέγει δὲ ὅτι τὸ σύμφωρον μέλος τῶν διαφό-
 ρων ὀργάνων μετὰ ταράχην μεγάλην ἠχολόγησε, καὶ ἔδιδε σημεῖον νὰ προσκυνήσουν ὅλοι
 οἱ λαοὶ τὴν ἁψυχον ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἣτις ἦτον κατεσκευα-
 σμένη ἀπὸ χρυσίου· ἔτω γὰρ ὁ βασιλικὸς κήρυξ μετὰ δύναμιν ἐφάναζεν· „Ὑμῖν λέγεται,
 „λαοί, φυλαί, γλῶσσαι, ἢ ἂν ὥρα ἀκούσιντε τῆς φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγος τε καὶ κι-
 „θάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖ-
 „τε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἢ ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς“ (Δαν. γ'. 4.)

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον προσηρμόσθη ὁ Εἰρμός μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὡδὴν· προσηρμό-
 σθη δὲ καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν, διότι ἀκολούθως λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ φωσφόρος χάρις
 τοῦ Παρακλητοῦ Πνεύματος οὐχὶ ταρακτικῶς ἐθρόνησεν, ἀλλὰ σεβασμίας, γαληνῶς καὶ
 θεοπρεπῶς παρακινεῖ ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς διὰ νὰ φωνάζωμεν ἅπαντες· ὦ Παναγία καὶ
 ὑπερούσιε Τριάς, Σὺ μόνη ὑπάρχεις εὐλογητή· (τὸ γὰρ εὐλογητὸς ὡς κοινὸν ἐδῶ λαμβά-
 νεται ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ σύνθετον) Σὺ μόνη ὑπάρχεις ἰσοδύναμος καὶ ταυτοδύνα-
 μος (μία γὰρ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Ἁγίας Τριάδος), καὶ Σὺ μόνη εἶσαι ἁναρχος καὶ αἰ-
 „διος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Δαμασκηνὸς περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος· „Αὕτη ἐστὶν ἀρχὴ ἁναρ-
 „χος, καὶ ἀπρόσιτος δύναμις, οὐδενὶ μέτρῳ γνωριζομένη, μόνη δὲ τῷ οἰκείῳ βουλήματι
 „μετρούμενη· πάντα γὰρ ὅσα θέλει, δύναται“ (Βιβλ. α'. κεφ. ἡ. τῆ Θεολογικοῦ).

Τροπάριον.

„Φωμὴν προφητόφθεγκτον ἠγρονκάτες, Ἐφασκον οἰρότευκτον ἁ-
 „φρομες μέθην, Ῥήσεις ξερηνισθῆσαν ὡς Ἀποστόλων. Οἱ εὐσεβεῖς
 „δὲ Σοὶ βοῶμεν ἐμθέως· Νεουργέ τοῦ σύμπαντος, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Βιβλίον τῶν Πράξεων· ἐκεῖ γὰρ γρά-
 φονται ταῦτα· „Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν
 „θελοῖ τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον ὅτι γλεύκους (μέστου) μεμεστῶμένοι
 „εἰσὶ. Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο
 „αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι.... οὐχ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν (ἐστὶ γὰρ
 „ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας), ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωήλ „Καὶ
 „ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις (λέγει ὁ Θεός) ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ
 „πᾶσαν σάρκα“ (Πράξ. β'. 12.). Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια μελουργῶν ὁ Θεὸς Ἀσμα-
 τογράφος, οὕτω λέγει· Οἱ ἄφρονες Ἰουδαῖοι, οἱ ἐκ παντὸς ἔθλους συναθροισθέντες εἰς Ἰε-
 ρουσαλὴμ, ὅταν ἀκούσθῃσαν αἱ ξέναι ἐκείναι ῥήσεις· ἦτοι αἱ διάφοροι γλῶσσαι, ὅπου ἐ-
 λάλουν οἱ Ἀπόστολοι, κινούμενοι ἀπὸ τὴν ὑπερφυῖ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὴ
 ἐξεύροντες οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀνωτέρω προφητείαν ὅπου εἶπεν ὁ Προφήτης Ἰωήλ· „Ἐκχεῶ
 „ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“, προδιλῶν διὰ τούτου τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησε σήμερον,
 ἔλεγον οἱ ἀνόητοι ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τῶν γλωσσῶν ἦτον μέθην κατεσκευασμένη ἀπὸ κρα-
 σί,

σι, καὶ μάλιστα μῶστον, ὅς τις περισσώτερος πινόμενος καὶ εὐφραίνων τὴν καρδίαν διὰ τὴν γλυκύτητά του, ἀκολούθως περισσώτερον μεθύει καὶ σκοτίζει τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν δυνάμιν του.

Οἰνότευκτον δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν μέθην ταύτην, διότι τριῶν λογῶν μέθη εἶναι, μία ἢ ἀπὸ οἴνου ἐνεργουμένη, ὡς αὕτη, ἄλλη, ἢ ἀπὸ τῆς θείας ἐνεργείας τῷ Πνεύματος γινομένη, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγεν ἡ φιλοσώφρων Ἀννα πρὸς τὸ παιδάριον Ἡλεὶ, τὸ ἐλέγχον αὐτὴν καὶ λέγον· „Ἐως πότε μεθυσθήσῃ; περιελού τὸν οἶνόν σου, καὶ πο-
„ρεύου ἐκ προσώπου Κυρίου· καὶ ἀπεκρίθη Ἀννα καὶ εἶπεν· Οὐχί Κύριε.... οἶνον καὶ
„μεθύσμα οὐ πέπωκα, καὶ ἐκχέω τὴν ψυχὴν μου ἐνώπιον Κυρίου“ (α. Βασιλ. α. 4.)·
καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε· „Μεθυσθήσονται ἀπὸ ποιότητος οἴκου σου“ (Ψαλ. λβ. 9.)· καὶ ὁ
Νυμφίος ἐν τῷ ᾄσματι· „Φάγετε καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε, ἀδελφοί“ (Ἄσ. ε. 2.).
Εἶναι καὶ τρίτη μέθη ἢ ἀπὸ τὰ πάθη ἐνεργουμένη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
ἐπιθυμίαν, περὶ τῆς ὁποίας γράφει ὁ Ἡσαΐας· „Οὐαὶ οἱ μεθύοντες ἀνευ οἴνου“ (Ἡσ.
κβ. 1.)· καὶ πάλιν λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ· „Ἀκουε τεταπεινωμένη, καὶ μεθύουσα
„οὐκ ἀπὸ οἴνου“ (Ἡσ. νδ. 21.). Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οἱ ἀνόητοι ἑβραῖοι, ἀσεβεῖς ὄντες,
καὶ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν δυνάμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥτως ἔλεγον· ἡμεῖς δὲ οἱ εὐ-
σεβεῖς καὶ πιστεύοντες ὡς Θεῷ Σοὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι φωνάζομεν εἰς Σὲ μετ' ἔνθεον
φωνήν· Ὁ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀνακαινιστὰ τοῦ σύμπαντος Κόσμου· „Ἐξαποστελεῖς, φησὶ,
„τὸ Πνεῦμά Σα, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς“ (Ψαλ. 139.)·
Σὺ, λέγω, καθὼ Θεός, εἶσαι εὐλογημένον καὶ ὑπερένδοξον. Λέγει δὲ τὸ ἀκροτελεύτιον
τοῦτο, διὰ τὴν φανερῶσθαι ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδή.

Τροπάριον.

„Θέσπιρ κατεβρόμτησεμ ὁ βλέπων ὅπα Ἐθρους Ἰωὴλ τοῦ Θεαρ-
„χικωτάτη, Οἷς ἐκχεῶ, φήσαμτος οἷά περ Λόγῃ, Τῷ Πρεΐματός
„μου, συμβοήσουσι· Φύσις Ἡ τρισσοφεγγόφωτος, εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω μὲν Τροπάριον ἀνωδύμως εἶπεν ὁ Μελωδὸς Προφήτην τὸν Ἰωὴλ, καὶ τὸ
ῥητόν του· „Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου“ ἀορίστως εἶπε φωνὴν προφητοφθεγκτον· εἰς
δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ὀνομαστί λέγει τὸν Ἰωὴλ, καὶ ὠρισμένως λέγει ποία ἦτον ἡ ἐκεί-
νου φωνή· οὕτω γὰρ φησὶν· Ὁ ἔνθεος καὶ θείας χάριτος πεπληρωμένος Προφήτης Ἰωὴλ,
ὁ βλέπων τὰ μέλλοντα (οὕτω γὰρ ὠνομάζοντο παρὰ τῇ Γραφῇ οἱ Προφῆται· ἔθεν γρά-
φεται διὰ τὸν Σαμεὴλ „Πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν Προφήτην ἐκάλει ὁ λαὸς
„ἐμπροσθεν ὁ βλέπων“ (β. Βασιλ. θ. 9.)· καὶ πάλιν· „Ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν
„λόγων τῶν ὁρόντων“ (ἦτοι τῶν Προφητῶν) (β. Παρ. λγ. 18.)· διὰ τοῦτο καὶ ὁ με-
„γας Βασιλεὺς προσθέτει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν λέγονται οὕτω· „Ορασὶν δὲ χαρι-
„ζόμενος ὁ Κύριος, ἐκ ἀποτυφλοῖ τὸν νοῦν, ὃν αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἀλλὰ φωτίζει αὐ-
„τὸν καὶ διαυγέστερον ποιεῖ τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ Προφῆ-
„ται ἐχρημάτιζον ὁρῶντες, διὰ τὸ οἰοεῖν ἐπιτετάσθαι αὐτοῖς τὴν τοῦ νοῦ διάβλεψιν ἐκ
„τῆς τοῦ φωτίζοντος αὐτοῦ Πνεύματος παρουσίας“. Αὐτὸς, λέγω, ὁ Ἰωὴλ ἐβρόντησεν
ὡς βροντὴν τὴν Θεσπιν ὅπα (ἦτοι τὴν φωνὴν τὴν Θεσπεσίαν) τὴν προσκυνητὴν καὶ σεβα-
σμιωτάτην, ὅπου εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ ὁ Χριστὸς, καθὼ Θεαρχικώτατος Λόγος τῷ Πατρί·
ἦτοι τὸ, Ἐγὼ θέλω χύσει, ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου τὸ Ἅγιον· ἦτοι ἀπὸ τὴν χάριν καὶ δωρεὰν
τῷ Ἁγίου Πνεύματος· οὐ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκχέται κατ' οὐσίαν, οὔτε μερίζεται.
Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ
„ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο γοῦν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ οἰκου-
„μένη ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκεῖνου· καὶ ἡ σταγὼν αὕτη καὶ ἡ ῥαγὶς τοῦ Πνεύματος
„τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐνέπλησε τῆς γνώσεως“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸ „Ἐξεχύθη ἡ χάρις
„ἐν

„ ἐν χεῖρεσί σου). Θέλει δὲ ἐκχύσει τὸ Πνεῦμα εἰς ἐκείνους οἱ τινες ἔχουν νὰ φωνάξουν συμφώνως· Ὡ φύσις τρισσοφειγγόφωτος· ἦτοι ὅπου λάμπεις ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι Πατρὶ Υἱῷ καὶ Πνεύματι, Σὺ ὑπάρχεις εὐλογημένη εἰς τοὺς αἰῶνας... (κοινὸν γὰρ ὄνομα λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ, Εὐλογητὸς, ἀντὶ Εὐλογητῆ). Τὸ δὲ, Θεαρχικωτάτου δύναται νὰ συναφθῇ καὶ μὲ τὸ, Πνεύματος, ἔτως· Ἐγὼ θέλω χύσει ἀπὸ τὸ Θεαρχικωτάτον μου Πνεῦμα. Ἄς μὴ παραξενεύεται δὲ τινὰς ἀκούων τὸν μὲν Κύριον νὰ λέγῃ ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Ἰωὴλ, καὶ ὡς ἐκ μέρους ἐκείνου προφερομένην, τὸν δὲ Μελωδὸν νὰ λέγῃ ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου προφέρεται· διότι πᾶσα ἡ πρὸς τὰ ἔξω ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κοινὴ τῆς Ἀγίας Τριάδος Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἀγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ ἔμπροσθεν εἶπομεν· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου „ Ἐφῇ τὸ „ σεπτὸν καὶ σεβάσμιον στόμα “ ἐν τῇ α'. Ὡδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος.

Τροπάριον.

„ Τριττὴ μὲν εὐμοίρησεν ὥρων τὴν χάριν, Ὅπως ὑπεμφήμειε τρεῖς
 „ ὑποστάσεις Σέβειν ἐν ἀπλότητι τῆς ἐξουσίας· Ἀλλ' ἐν μιᾷ νῦν
 „ ἡμερῶν τῇ Κυρίᾳ, Υἱὸς, Πατὴρ καὶ Πνεῦμα εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυῶς ἀλληγορεῖ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ τὴν τρίτην ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις καλεῖται μία· ὅθεν λέγει οὕτως· Ἡ μὲν τρίτη ὥρα ἐπλούτησε τὴν χάριν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐπεὶ κατ' αὐτὴν ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διεμοίρασε τὰς πυρίνας γλῶσσας εἰς τὰς Ἀποστόλους. Διὰ τί δὲ τῆτο γέγονεν; ἵνα φανερώσῃ ὅτι πρέπει νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Ἀγίας Τριάδος μὲ τὸν τριαδικὸν ἀριθμόν· διὰ τοῦτο οὔτε ἀπὸ τὴν τρίτην ὥραν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὔτε πάλιν παράνω ἀπὸ αὐτὴν, ἵνα φανερωθῇ ὁ τῶν τριῶν Ἀγίων ὑποστάσεων ἀριθμός. Ὅτι δὲ ὥρα τρίτη κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐμαρτύρησεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λέγων· „ Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας “ (Πράξ. β'. 15.). Πρέπει δὲ νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ταύτας τῆς Ἀγίας Τριάδος μὲ ἀπλότητα τῆς ἐξουσίας, ἥγουν πιστεύοντες ὅτι αὐταὶ ἔχουν μίαν ἀπλὴν ἐξουσίαν, μίαν κυριότητα, μίαν δεσποτείαν, καὶ ἐν κράτος (1).

Ἡ Κυριακὴ δὲ πάλιν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι εἰς τύπον τῆς μιᾶς φύσεως καὶ οὐσίας τῆς Ἀγίας Τριάδος· καθότι ἡ Κυριακὴ Μία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Προφῆτην Μωϋσῆν, λέγοντα· „ Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία “ (Γέν. α'. 5.). Ἡ μὲν οὖν τρίτη ὥρα, καθ' ἣν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, δηλοῖ τὴν Τριάδα τῶν προσκυνητῶν ὑποστάσεων· ἡ δὲ μία ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ τῆς αὐτῆς καταβάσεως

(1) Διὰ τοῦτο καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις λέγει ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐσυνειδίσθη νὰ τελεῖται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἡ θεία καὶ ἱερὰ Λειτουργία περὶ ὥραν τρίτην τῆς ἡμέρας· „ Ὅτι, φησὶν, „ ἐν τούτῳ τῆς ἡμέρας ὁ Παράκλητος ἐναργῶς τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιφοιτήσας, καὶ τὸ τρίτον φῶς ἦδη „ καὶ τέλειον τελείως τούτους μυσταγωγῆσας, καὶ „ ἡμᾶς τῇ ἐπωνύμῳ τῆς Θεῆς Τριάδος ὥρα τὴν τε „ λείαν καδιεροῦν ἱερουργίαν τῇ Τρισυποστάτῳ Θεῷ „ τητι σαφῶς ἐδιδάξατο “ (παρὰ τῇ ἱερᾷ Κατηχήσει τῆ Βούλγαρι). Ὅθεν καὶ ὑπὸ ποτικῆς Συνόδου ἔτως ἐδιωρίσθη νὰ γίνεταί. Εἶπα δὲ ὡς ἐπιτοπλεῖστον, διότι ἐν διαφόροις τόποις κατὰ διαφόρους και-

ροὺς συνειδίδεσθαι ἡ Λειτουργία νὰ γίνεταί. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα τὴν θείαν Λειτουργίαν ἀνεφερε, σημειῶν μίαν ἀξιοκατηγόρητον συνήθειαν καὶ ἀποτίαν ὅπου ποιοῦσι μερικοὶ ἱερεῖς, οἱ τινες συλλειτουργοῦντες ὁμῶς καὶ τελοῦντες τὸ καλούμενον συλλειτουργῶν, ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἔχει χωριστὸν Βιβλίον τὴν ἱερὰς Λειτουργίας καὶ ἀναγινώσκει ἰδιαίτερος τὰς εὐχὰς· πρᾶγμα ἀτακτικὸν καὶ ἀτοπώτατον· διότι μὲ τοῦτο δεῖχνεται ὅτι δὲν γίνεταί μία Λειτουργία, ἀλλὰ πολλαὶ ἐν ταυτῇ· ὅθεν τὴν παρακαλοῦμεν καὶ παραιτήσων τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν· εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ἀναγινώσκη τὰς εὐχὰς, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀκούουν.

σεως ἐορτάζεται, διλοῖ τὴν μίαν φύσιν καὶ οὐσίαν τῶν τριῶν· ὅθεν καὶ τὰ ἄνθρωποι ἐν αὐτῇ τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ, Σὺ ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ τρισυπόστατος ἅμα καὶ εἰς τῶν ὅλων Θεός, εἶσαι εὐλογητός· ἦτοι εὐλογῆσαι καὶ δοξάζεσαι ἀπὸ ὅλης τῆς Κτί-
 σιν. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς μὴ ὅλον ὅτι εἶπεν ὅτι ἡ τρίτη ὥρα ἐδήλωε τὰς τρεῖς Ὑποστά-
 σεις, ἐπρόσθεσεν ὁμῶς καὶ τὴν μίαν αὐτῶν ἐξουσίαν· καὶ πάλιν εἰπὼν ὅτι ἡ μία
 ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐδήλου τὴν μίαν φύσιν τῆς Θεότητος, ἐπρόσθεσεν ὁμῶς καὶ τὰς τρεῖς
 Ὑποστάσεις αὐτῆς. Διὰ τί τοῦτο; Ὅτι εὐθὺς ὅπου νοήσῃς Τριάδα, εὐθὺς πρέπει νὰ νοή-
 σῃς καὶ μονάδα· καὶ ἀντιστρόφως, εὐθὺς ὅπου νοήσῃς μονάδα, πρέπει νὰ νοήσῃς καὶ
 Τριάδα· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐ φθάνω τὸ ἐν νοῆσαι, καὶ τοῖς τρισὶ
 „περιλάμπομαι· οὐ φθάνω τὰ τρία διελεῖν, καὶ εἰς τὸ ἐν ἀναφέρειν“ (Λόγ. εἰς
 τὸ Βάπτισμα).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Λύει τὰ δεσμὰ καὶ δροσίζει τὴν φλόγα Ὁ τρισσοφεγγὴς τῆς
 „Θεαρχίας τύπος. Ὑμνοῦσι Παῖδες· εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα
 „καὶ παρτεργὸν ὡς εὐεργέτην Ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφύεστατα ἀρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν ὁγδόην Ὡδὴν τῶν
 τριῶν Παίδων, καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς· παρασταίνει γὰρ διὰ τοῦτου ὅτι οἱ
 τρεῖς Παῖδες οἱ ἐν τῇ καμίνῳ βληθέντες, καθὼ τρεῖς, ἦτον τύπος τῆς Ἀγίας Τριά-
 δος· ὅθεν καὶ ὁ τύπος αὐτὸς ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς καμίνου· οὕτω δὲ λέγει· Ὁ
 ὑπὸ τῶν τριῶν Παίδων δηλούμενος τύπος τῆς Θεαρχίας (ἦτοι τῆς Θεότητος), ὅς τις δὲν
 εἶναι μοσοφεγγὴς, ἀλλὰ τρισσοφεγγὴς, καθότι, ἂν καὶ ἐν φῶς ἐστὶν ὁ Θεός διὰ τὴν μίαν
 καὶ ἀμέριστον φύσιν καὶ οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τρία φέγγη καὶ φῶτά ἐστι, κατὰ τὰς Ὑπο-
 στάσεις καὶ πρόσωπα· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν· „Αὐτοὶ δὲ φρονοῦμεν τὴν
 „Ἀγίαν Τριάδα, ζωὰς καὶ ζῶν, φῶτα καὶ φῶς, ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν, δόξας (1) καὶ
 „δόξαν, ἄγια καὶ αὐτοαγιότητα“ (Λόγ. β'. Εἰρηνικῶ). Αὐτὸς, λέγω, τῆς Θεότητος ὁ
 τρισσοφεγγὴς τύπος ἔλυσεν τὰ δεσμὰ, μὲ τὰ ὁποῖα ἦτον δεδεμένοι οἱ Παῖδες, καὶ ἐδρό-
 σισε τὴν φλόγα, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσον διασπρίζον· ὅθεν
 λυθέντες οἱ τρισμακάριοι περιεπάτουν εἰς τὴν καμίνον, καὶ ὕμνον καὶ ἐδοξολόγουν τὸν
 Θεόν, τὸν λυτρωσάμενον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς φλόγα τῆς καμίνου· „Τότε, φησὶν, οἱ τρεῖς Παῖ-
 „δες ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν ἐν τῇ καμίνῳ, λέ-
 „γοντες“ (Αἰν. Παίδ. 27.). Οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἐσυγ-
 καλοῦσαν ὅλα τὰ κτίσματα, οὐράνια καὶ ἐπίγεια, λογικὰ καὶ ἄλογα, εἰς τὸ νὰ δοξο-
 λοῦν καὶ αὐτὰ μαζὶ τὸν δημιουργόν των Θεόν, ὡς Σωτῆρα πάντων, ὡς ποιητὴν
 πάντων, καὶ ὡς εὐεργέτην πάντων. Καὶ τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ
 ὁ Μελωδὸς λέγων· „Ὑμνοῦσι Παῖδες, εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα καὶ παντοκρῶτον ὡς
 „εὐεργέτην ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις“.

Τροπάριον.

„Μνήμη ὁ Χριστὸς τῶν βροτοσώων ἐπῶρ, Ἀ πατρακουσθεῖς τοῖς
 „Ἀποστόλοις ἔφην, Τὸ Πνεῦμα τεύχει γλωσσοπυρσεύτῳ θεῷ, Ἐφί-
 „ζον, εὐλογητὸν οἰκειομένην, Ἠλλοτριωμένη δὲ μέλπει Σε Κτίσις.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἐβδόμῃ κεφαλαίῳ τῶν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κεφαλαίων λέγει· „Μία δόξα, τρεῖς ἀκτίνες“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει „ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, „ ἃ εἶπον ὑμῖν (Ἰω. ιδ΄. 26.)· ὅθεν λέγει οὕτω· Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον καθεζόμενον ἐπάνω εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους μετὰ τὴν θείαν τῶν πυρίνων γλωσσῶν, κατεσκεύασεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐνθύμησιν τῶν λόγων τῶν βροτοσώων (ἦτοι τῶν σωζόντων τοὺς ἀνθρώπους), τοὺς ὁποίους ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Πατέρα κατὰ τὴν φύσιν του Μονογενῆς, καὶ εἶπεν εἰς τὰς ἀγαπητοὺς Ἀποστόλους του· „Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε΄. 35.). Ὅθεν ἡ λογικὴ Κτίσις, ἡ πρῶτη μὲν ἀποξενωμένη οὕσα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἁμαρτίαν, τὰρα δὲ οἰκειοποιηθεῖσα τῷ Θεῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς, μέλπει καὶ δοξολογεῖ Σὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ εὐλογητὸν ὑπάρχον ἐκ φύσεως, κατὰ Θεός· εὐλογητὸς γὰρ λέγεται ὁ Θεός κατὰ τὸ „Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;“ (Μάρκ. ιδ΄. 61.) Πᾶσα δὲ Κτίσις ὑμνῶ καὶ εὐλογεῖ Σὲ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ὁμοφυεῖ Λόγῳ· ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς Σου ἐνεργείας καὶ χάριτος οἰκειοποιήθη μετὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ μετὰ τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ ἐνυπόστατον Λόγον.

Τροπάριον.

„Σωτηριωδῶς, αὐτοδεσπότης ἰὼν, Φῶς αὐτολαμπὲς καὶ παρεκτικὸν
„φάους Ὑπάρχον, ἥκες ἐμφοροῦν Ἀποστόλοις. Τιμῆν ὡς ἄνθρωπον
„τοῖς Σοῖς οἰκέταις Δελιπαρήμερον δὲ Πνεῦμα προσμέμοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀποτείνεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἂν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ φανερώς ἐν τούτῳ δὲν ἀναφέρεται· λέγει γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ Μελωδός· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐπέμψας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἱερούς Ἀποστόλους, τὸ ὁποῖον ἦλθε καὶ αὐτὸ ἀφ' ἐαυτοῦ αὐτοδεσπότης καὶ παντεξουσίας ὡς Θεός, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν· οὕτω γὰρ ὑπεσχέθης λέγων· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε΄. 26.). Καὶ ὅρα εἰς τὸ ρητὸν τοῦτο τὰ ἀνωτέρω δύω, ἡγοῦν καὶ ὅτι ἔρχεται τὸ Πνεῦμα αὐτοδεσπότης ὡς Θεός, καὶ ὅτι πέμπεται παρὰ τῷ Υἱῷ· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος· „Ἐρχόμενον μὲν, ὡς Κύριον, πεμπόμενον „ δέ, ὡς οὐκ ἀντίθεον· αἱ γὰρ τοιαῦται φωναὶ οὐχ ἦττον τὴν ὁμόνοιαν δηλοῦσιν, ἢ φύσεις χωρίζουσι“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Αἱ τοιαῦται φωναὶ, τὸ πέμπεσθαι δηλαδὴ καὶ τὸ ἀποστελλέσθαι καὶ τὰ ὅμοια, δὲν διαιροῦσιν ἐξάπαντος τὰς φύσεις, ὡς λέγουσιν οἱ Πνευματομάχοι, ὥστε ἄλλης μὲν φύσεως νὰ ᾖναι ὁ πέμπων καὶ ἀποστελλὼν, ἄλλης δὲ ὁ πεμπόμενος καὶ ἀποστελλόμενος· ἀλλ' ὅχι ὀλιγώτερον δηλοῦσι καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ τις ὅτι ἐπέμφθη φίλος ἀπὸ φίλου· ὅθεν καὶ τὸ πέμπεσθαι ἐδῶ τὸ Πνεῦμα παρὰ τοῦ Υἱοῦ δηλοῖ τὴν πρὸς τὸν πέμψαντα Υἱὸν ὁμόνοιαν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Νικήτας ὁ τοῦ θείου Γρηγορίου σχολιαστής.

Τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα ὑπάρχει ἕνα φῶς, τὸ ὁποῖον ὅχι μόνον λάμπει αὐτὸ ἀφ' ἐαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δίδει τὸ φῶς. Ἐρανίσθη δὲ τῆτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα εἰς τὴν Πεντηκοστήν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Φῶς καὶ φωτὸς χορηγόν“. Καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ πρὸς τὸν Πατέρα ἐπιστρέφων λέγει· „Ἐν τῷ φωτί Σου (ἦτοι ἐν τῷ Πνεύματι) ὀφόμεθα φῶς“ (ἦτοι τὸν Υἱόν) (Ψαλ. λβ΄. 10.). Φῶς δὲ λέγεται τὸ Πνεῦμα, διότι, κατὰ τὸν Νικήταν, δίδωκε μὲν ἀπὸ τὰς ψυχὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελεν ἐνοικήσῃ, καθὲ ἀγνωσίαν καὶ πλάνην, ἥτις ἐστὶ σκότος καὶ ὁμίχλη ψυχῆς· ἐπιστρέφει δὲ

δὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν ὅλων ἐκείνους ὅπου τιτρώσκονται ἀπὸ τὰς γλυκυτάτας μαρμαρυγὰς καὶ ἀκτῖνάς του. Διὰ τί δὲ ἐπεμψας, Κύριε, εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; Ἵνα γεμῶσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ζωηφόρου ἐνέργειας καὶ χάριτος, ὡς τίμιον ἄνθρωπον (ἦτοι πνῶν) καὶ ἅγιον καὶ θεοπρεπές. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ἀναφέρει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· „Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου“ (Πράξ. β΄. 4.)· καὶ πάλιν· „Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἡχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας“ (Αὐτόθ. 2.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, καθὼς διεμοίρασας σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου τὸ Ἅγιόν Σου Πνεῦμα, ἄμποτε καὶ διαμεριάσῃς καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς ἰδικούς Σου δούλους ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματός Σου τοῦ λελιπαρημένου· ἦτοι τὸ τὰς ἡμῶν δεήσεις δεχόμενον ὡς Θεός. Καὶ ἂν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἔδωκας πολλὴν καὶ ἄφθονον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς δὲς καὶ ῥανίδα καὶ σταγόνα μίαν τῆς πρὸς ἐκείνους δοθείσης χάριτος.

Τροπάριον.

„Ἦσε Προφητῶν πνευματέμφορον στόμα Σὴν σωματωδῶς, ὦ Μέ-
„δων, ἐρδημίαν, Καὶ Πνεῦμα κόλπων Πατρικῶν προηγμένον, Ἄ-
„κτιστοσυμπλαστουργοσύμθρονον σέθεν, Ἰεὺς ἐμαμθρωπήσεως πι-
„στοῖς σέβας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀποτείνει ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ λέγει· Ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευντων Χριστέ, τὴν μετὰ σώματος παρουσίαν Σου ἐπὶ τῆς γῆς ἐκήρυξε τὸ στόμα τῶν ἁγίων Προφητῶν, τὸ ὅποιον ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐκινεῖτο ὑπὸ αὐτοῦ· ὁμοίως δὲ ἐκήρυξε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ αὐτὸ στόμα τῶν Προφητῶν· καὶ περὶ μὲν τῆς ἰδικῆς Σου παρουσίας εἶπε ταῦτα ὁ Δαβὶδ· „Ἀπέστειλες τὸν Λόγον αὐτοῦ (ὁ Πατήρ) καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρύσατο αὐτούς ἐκ τῶν δια-
„φορῶν αὐτῶν“ (Ψαλ. ρς΄. 20.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας· „Πνεῦμα Κυρίου ἐπ’ ἐμέ, οὐ ἐν-
„κεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με“ (Ἠσ. ξα΄. 1.)· καὶ ὁ Σολομών· „Ὁ Παντοδύναμός Σου Λόγος ἀπ’ Οὐρανῶν ἐν θρόνῳ Βασιλείῳ ἀπότομος πο-
„λεμιστῆς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἡλατο γῆς“· (Σοφ. ιη΄. 15.) καὶ ἄλλοι δὲ πάμπολλοι Προφῆται ἐκήρυξαν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα ὁ Δανιὴλ. Περὶ δὲ τῆς καταβάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μὲν Δαβὶδ εἶπεν· „Ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμά
„Σε, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς“ (Ψαλ. ργ΄. 31.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας ἔτι λέγει· „Κύριος ὁ Θεός, ὁ δίδως πνῶν τῷ λαῷ τῷ ἐπ’ αὐτῆς (τῆς γῆς διπλ.)
„καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν“ (Ἠσ. μβ΄. 5.)· καὶ ὁ Ἰωάν· „Καὶ ἔσται μετὰ
„ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα“ (Ἰωάν. β΄. 28.).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι τοῦτο τὸ Πνεῦμα, περὶ οὗ οἱ Προφῆται ἐκήρυξαν, ἐκπορεύεται ἀπὸ τοὺς κόλπους, ἡγουν ἀπὸ τὴν οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν τοῦ Πατρὸς· „Πνεῦμα,
„(φισὶν ὁ Νύσσης Γρηγόριος) τὸ τῆς Πατρικῆς ἐκπορευόμενον ὑποστάσεως“. Καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦτο εἶναι ἀκτιστον, καθὼς εἶσαι καὶ Σὺ, Χριστέ, ἀκτιστος κατὰ τὴν Θεότη-
„τα· τοῦτο εἶναι καὶ συμπλαστουργὸν με Σέ· τοῦτο εἶναι καὶ σύμθρονον καὶ ὁμότιμον με
„Σέ· τοῦτο λοιπὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πέμψας σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου, δι’ αὐτῆς
„ἐπίστασας καὶ ἐβεβαίωσας τὸ σέβας καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐνανθρωπήσεώς Σου· διὰ μέσου
„γὰρ τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἐπληροφόρησας ὅλον τὸν Κόσμον ὅτι ἀληθῶς ἄνθρωπος γέγονας,
„καὶ ἀληθῶς ἀνελήφθης ὡς ἄνθρωπος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἀληθῶς ἐκάθισας ὡς ἄνθρω-
„πος ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· ἂν γὰρ ταῦτα δὲν ἦτον ἀληθινά, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν
„ἦθελεν ἔλθῃ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ἐὰν (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ἐγὼ μὴ ἀπέλθω,
„ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς“
(Ἰωάν. ις΄. 7.).

Ὡδὴ

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Χαίροις, Ἀμασσα, μητροπάρθεμον κλέος· Ἄπαρ γὰρ εὐδύμητον εὐ-
 „λαλομ στόμα Ῥητρεῦον οὐ σθέμει Σέ μέλπειν ἀξίως· Ἰλιγγιᾶ δέ
 „μοῦς ἅπας Σου τὸν τόκον μοεῖν· Ὄθεν Σέ συμφώμως δοξάζομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς πρὸς αὐτὴν ἐπιστρέφει τὸν παρόντα Εἰρμόν, καὶ λέγει οὕτω· Ὡ Βασίλισσα πασῶν τῶν τοῦ Κόσμου βασιλισσῶν ἀνωτέρα, ἡ δόξα τῶν Μητέρων ὁμοῦ καὶ τῶν Παρθένων, δόξα μὲν εἶσαι τῶν Μητέρων, διότι ὑπὲρ φύσιν ἔγινες Μήτηρ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα δημιουργήσαντος· δόξα δὲ εἶσαι τῶν Παρθένων, διότι, καθὰς ἦσαν κατὰ φύσιν πρὸ τοῦ τόκου Παρθένοι, οὕτω καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τόκον Παρθένοι ἐμείνας· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο σημεῖον ὅπου ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἀχάζ, λέγων· „Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ Παρθένοι ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται Υἱόν“ (Ἠσ. ζ'. 14.). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τεραστινὸν καὶ παραπολὺ τῆς κοινῆς παρηλλαζόμενον φύσεως· ἡ αὐτὴ γυνὴ, καὶ Παρθένοι καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς Παρθενίας μένουςα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν)· καὶ ὁ Ὀριγένης εἶπε ταῦτα, πρὸ τοῦ νὰ ἐκπέσῃ εἰς αἱρέσεις, εἰς ἔπαινον τῆς παρθενίας τῆς Παρθένου· „Οὐ γὰρ εὐφημον ἄλλῃ παρ' ἐκείνην (τὴν Μαρίαν διηλ.) τὴν ἀπαρχὴν τῆς παρθενίας ἐπιγράφασθαι“ (Παρά τῷ Καμπανίας).

Σὺ, Θεοτόκε, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, ὅχι μόνον διότι συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον, ὅς τις εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία πάσης χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ διότι Σὺ μετὰ τὴν ἰδικὴν Σου χαρὰν ἔλυσας τὴν τῆς προμήτορός Σου Εὐας ἀράν, καὶ τὴν ἐκείνης λύπην ἠφάνισας· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἄλλον ἀσπασμὸν οἰκειότερον καὶ ἀρμυδιώτερον δὲν εὐρῆκε νὰ σοὶ προφέρῃ, εἰμὴ τοῦτον „Χαῖρε κεχαριτωμένη“ (Λουκ. α. 28.). περὶ οὗ πάλιν εἶπεν ὁ θαυμασίως κατὰ τὴν σοφίαν Ὀριγένης πρὸ τοῦ ἐκπεσεῖν εἰς τὰς αἱρέσεις· „Ξένος ὁ ἀσπασμὸς τῇ Παρθένῳ (ἐδόκει), αὐδαμοῦ τῆς Γραφῆς εὐρισκόμενος, ταύτῃ δὲ μόνῃ τιρούμενος· „Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ Σε“· πρὸς ἣν καὶ ἡ Ἐλισάβετ ὑποδεχομένη ἐβόησε, τῇ Προδρόμῳ σκιρτῶντος ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς· „Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξίν· οὐδεμὴ γὰρ τῆς τοιαύτης χάριτος κοινωνὸς οὔτε γέγονεν, οὔτε γενέσθαι δύναται· ἐν γὰρ τὸ θεῖον κῆρυξ· εἰς ὃ θεῖος τόκος· καὶ μία ἡ γεννήσασα τὸν Θεάνθρωπον“ (παρά τῷ αὐτῷ Καμπανίας).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὴν Θεοτόκον μόνον καὶ χαῖρῃ, χωρὶς καὶ τῆς εἰπῆς ἀφ' αὐτοῦ ἄλλοι ἐγκώμιον· διότι, λέγει, πᾶν στόμα, ὅσον καὶ ἂν ᾖ εὐστροφον, ὅσον καὶ ἂν ᾖ εὐλαλον, ὅσον καὶ ἂν ᾖ εὐγλωττον καὶ ῥητορικόν, πάλιν μετ' ὅλας ταύτας τὰς φυσικὰς ἀρετάς του δὲν δύναται κατ' ἀξίαν νὰ Σε ἐπαινέσῃ. Ὄθεν προσφυῶς εἶπε καὶ ὁ Κύπρου θεῖος Ἐπιφάνιος, ἐγκωμιάζων τὴν Παρθένον· „Πῶς μακαρίσω τὴν ὀλορρίζον δόξαν; ὅτι χωρὶς Θεοῦ μόνου πάντων ἀνωτέρα ὑπάρχει· καλλιωτέρα γὰρ τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ καὶ πάσης στρατιᾶς πέφυκεν Ἀγγελικῆς· πρὸς ἣν Οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐπαρνεῖται γλῶσσα, τάχα δὲ οὔτε Ἀγγέλων· καὶ γὰρ αὐτοὶ ὕμνον καὶ αἶνον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν προσήνεγκαν, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν εἰπὴν οὐκ ἴσχυσαν“. Οὐ μόνον δὲ καθὲρ εὐλαλον στόμα δὲν δύναται νὰ Σε ἐπαινέσῃ κατ' ἀξίαν, Θεοτόκε, ἀλλὰ καὶ καθὲρ νοῦς Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἰλιγγιᾶ καὶ σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ νοήσῃ πῶς ἐγέννησας ἀφθόρως καὶ ὑπερφῶς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἀκατάληπτον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνεξιχνίαστον· ἐπειδὴ οὐδὲ ἴχνος καὶν ὀλίγον τι γνώσεως τοῦ μυστηρίου τούτου δύναται νὰ εὕρῃ ὁ νοῦς διὰ νὰ παρηγορηθῇ· ὅσον γὰρ τοῦτο ἐξετάζεται, τόσον περισσύτερον ἀνεξέταστον μένει· καὶ ὅσον φανερῶνται, τόσον κρυφιάτερον γίνεται· ὅθεν ὁ Σελευκείας Βασίλειος ὡς ἐκ προσώπου τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱόν

αἶψα.

αὐτῆς ἔτι βρέφος ὄντα λέγει· „Ποῖαν ἐπὶ Σοί, παιδίον, προσηγορίαν εὖρᾳ ἀρμόζουσιν;
 „ἀνθρώπου; ἀλλὰ θεϊκὴν ἔσχες τὴν σύλληψιν· Θεοῦ; ἀλλὰ ἀνθρωπίνην ἔλαβες σάρκω-
 „σιν. Τί οὖν ἐπὶ Σε διαπράξωμαι; γαλακτοτροφήσω, ἢ θεολογήσω; ὡς Μήτηρ θεραπεύ-
 „σω, ἢ ὡς δούλη προσκυνήσω; ὡς Υἱὸν περιπτύξωμαι, ἢ ὡς Θεῷ προσεύξωμαι; ἐπιδάσω
 „γάλα, ἢ προσενέγκω θυμίαμα; τί τὸ ἄρρητον τοῦτο θαῦμα τὸ μέγιστον;“ Ἐπειδὴ
 λοιπὸν πάντα τὰ κατὰ Σε, Θεοτόκε, εἶναι ἀκατάληπτα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς δὲν ἐξετά-
 ζομεν αὐτὰ, ἀλλὰ μόνον συμφώνως ἅπαντες Σε δοξάζομεν (1).

Τροπάριον.

„Υδεῖν (2) ἔοικε τῇ φυσίζωσιν Κόρη· Μόνη γὰρ ἐν δῖμῃσι κεκρύ-
 „φει Λόγον, Νοσοῦσαν ἀλθαίοντα τῇ βροτῶν φύσιν· Ὅς δεξιότις
 „κλισμοῖσι μὺν ἰδρυμένος Πατὴρ, πέπομφε τὴν χάριν τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ
 ὅτι πρέπει καὶ εὐλογον εἶναι τὰ ὑμνῶμεν καὶ τὰ μεγαλύνωμεν τὴν Ἀειπάρθενον καὶ Θεο-
 τόκον Μαρίαν, ἡ ὁποία ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν ἀληθῆ ζῶν τῶν
 ἀπάντων· „Εγὼ εἰμὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. δ'. 6.). Ἀκολουθῶς
 δὲ λέγει ὁ Ποιητὴς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει τὰ ὑμνῶμεν τὴν Θεοτόκον· ἐ-
 πειδὴ, λέγει, αὐτὴ μοναχὴ ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας ἐκρυψε μέσα εἰς τὰς δίνας· ἦτοι εἰς
 τὰς κυκλικὰς στροφὰς τῆς ἀχράντης κοιλίας της, τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, σάρκα
 προσλαβόντα ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὁ ὁποῖος ἀλθαίνει (ἦτοι ἰατρεύει)
 ἀπὸ τὴν αἰθείαν καὶ ἀμαρτίαν τὴν ἀσθενοῦσαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων (τὸ, Ἀλθαίνοντα
 παράγεται ἀπὸ τὴν ἀλθαίαν, ἀγριομαλάχην, ἢ μολόχην, μετὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἱατροὶ πολλὰ
 πάθη θεραπεύουσιν). Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος τὰρᾳ καθήμενος μετὰ τῷ προσλήμματος τῆς
 ἀνθρωπότητος εἰς τὸν δεξιὸν Θρόνον τοῦ Πατρὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ἐπεμψε σήμερον τὴν χάριν τοῦ
 Πνεύματος εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ὁ Θεὸς εἶναι ἀπερίγραπτος, πῶς λέγεται ὅτι καθίται δεξιὰ;
 Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, λέγει· „Δεξιὰν τοῦ Πατρὸς λέ-
 „γομεν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς Θεότητος, ἐν ἣ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, πρὸ αἰῶνων ὑπάρ-
 „χων ὡς Θεός, καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος, ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθείς καὶ σωματικῶς, καθί-
 „ται, συνδοξασθείσης τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· προσκυνεῖται γὰρ μὴ προσκυνήσει μετὰ τῆς
 „σαρκὸς αὐτοῦ ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως“ (Βιβλ. δ'. κεφ. οἱ. τοῦ Θεολογικοῦ). Ὁ δὲ μέ-
 „γας Βασίλειος λέγει· „Οἶμαι τὴν μὲν στάσιν καὶ τὴν καθίδρυσιν τὸ πάγιον τῆς φύσεως
 „καὶ πάντῃ στάσιμον ὑποφαίνειν· καθὼ καὶ ὁ Βαρούχ τὸ ἀκίνητον καὶ ἀμετάθετον τῆς
 „τοῦ Θεοῦ διεξαγωγῆς ἐνδεικνύμενος, ἔφη τὸ „Σὺ ὁ καθήμενος εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς
 „ἀπολλύμενοι εἰς τὸν αἰῶνα, τὴν δεξιὰν δὲ χώραν δηλῶν, τὸ τῆς ἀξίας ὁμότιμοι“
 (Κεφ. 5'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος).

Τροπάριον.

„Ὅσοις ἔπρευσεν ἡ θεόρρυθμος χάρις, Λάμπορτες, ἀστράπτορτες,
 „ἡλλοιωμέροι, Ὁθρεῖαν ἡλλοίωσιν εὐπρεπεστάτην, Ἰσοσθεροῦσαν
 „τῇ ἁτμῇ εἰδότες Σοφὴν τρίφεγγον οὐσίαν δοξάζομεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῆς Εἰρήμης τῆς ἐννά-
 της Ὡδῆς τῷ Κανόνος τῶν Θεοφανείων τοῦ λέγοντος
 „Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα εὐφραμεῖν πρὸς ἀξίαν· Ἰλιγ-
 „γιὰ δὲ τὸς καὶ ὑπερκόσμιος ὑμνεῖν Σε, Θεοτόκε“.

(2) Ψευδὲς δὲ καὶ ἐσφαλμένως ἐν πολλοῖς γρα-
 φεται „Ἰδεῖν“· διότι ἐνῶ ἐμπροσθέν τοῦ ἰ ἢ Ἀκρο-
 στιχίς, εἶναι καὶ ἀδιανόητον, ἐὰν γραφῇ „Ἰδεῖν“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δοξολογίαν μετὰ εὐχαριστίας περιέχει τὸ παρὸν Τροπάριον· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, εἰς ὅσους ἔπνευσεν ἡ Θεορρύτος χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν πίστεως καὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι εἴμεθα λαμπροὶ μετὰ τὴν ἑλλαμφίν, ὅλοι εἴμεθα ἀστραπόμορφοι μετὰ τὴν ἀστραπὴν, καὶ ὅλοι εἴμεθα ἀλλοιωμένοι ἀλλοίωσιν, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀστράπτον καὶ ἀλλοιωτικὸν Ἅγιον Πνεῦμα· τοιαῦτα γὰρ ξένα καὶ παράδοξα ἀποτελέσματα ἐνεργεῖ ἡ χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅσους ἠθέλη κατοικήσει. Οὕτω μετέβαλε τὸ παλαιὸν καὶ ἠλλοίωσε τὸν Σαουλ, καὶ ἔκαμεν αὐτὸν ἄλλον ἄνδρα ἀπὸ ἐκείνου ὅπως ἦτον πρότερον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ αὐτοῦ· „Καὶ ἐφαλείται ἐπὶ σέ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον“ (ἀ. Βασ. ι. 6.). Οὕτως οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι λαβόντες σήμερον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἑλλαμφαν, ἀστράφαν, καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ὡραιότητα καὶ παράδοξον ἔλαβον, ὅχι μόνον ἔσωθεν κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα· ὥστε ἐκεῖνοι ὅπου τοὺς ἔβλεπον ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν· ὅθεν ἔλεγον· „Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι“; Πράξ. β'. 12.).

Καθὼς δὲ τὸ ἐν τῇ χύτρᾳ ὑγρὸν, ὅταν ἀναβράσῃ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, χύνεται ἔξω τῆς χύτρας· οὕτω καὶ τὸ πῦρ καὶ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅταν πλημυρίσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ, χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω μέρη τοῦ σώματος, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Κάλλιστος, καὶ ὁ ὅσιος Ἰωσήφ ὁ Καλοθέτης· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν· Ὁ νοῦς τῶν κεχαριτωμένων, εὐμοιρῆσας τῶν Θεῶν χαρισμάτων, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθεύει· „τοῦ Θεοῦ κάλλους τεκμήρια“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Οὕτω θέλει κάμει καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰάν ὁμως διὰ καθαρᾶς ζωῆς καὶ φυλακῆς τῶν Θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἐμβάσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν μίας, καὶ ἐκεῖ τὴν φυλάττωμεν· καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ἔχει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας· ὥστε ὅσοι θέλουν, μᾶς βλέπειν, μέλλουν νὰ λέγουν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν· „Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου“ (Ψαλ. 55. 10.). Ὅθεν γλαφυρὰ εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσοκέφαλος Μακάριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ· „Ἐνδυόμεθα γὰρ ὥσπερ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἔτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ ἐνδυόμεθα οὐχ ὡς ἱμάτιον, ἀλλ' ὥσπερ ἐνδύεται ὁ σίδηρος τὸ πῦρ, ἐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ὅλως διόλῃ ἀνακρινώμενος, καὶ τὴν καρδίαν ἔχομεν πληροῦντα τὸν Παράκλητον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φωτίζοντα, καὶ τὰς ἀκοὰς ἀγιάζοντα, καὶ λογισμοὺς καταστέλλοντα, καὶ νοήματα πηγάζοντα, καὶ σοφίαν χορηγοῦντα, καὶ πρόσωπα χάριτος πληροῦντα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀντίσταυτες εἰς τὸ πρόσωπον Στεφάνου εἶδον αὐτὸ ὡσεὶ πρόσωπον Ἀγγέλου· πρῶτον γὰρ ἔδειξε τὴν σοφίαν, ἣν ἐχορήγει δαφιλῶς αὐτῷ τὸ Πνεῦμα ἐνδόν καὶ κατὰ ψυχὴν· εἶτα λαμπρῶς ὥφθη καὶ τῷ προσώπῳ, ὡραίζον πάντοθεν τὸ οἰκεῖον ἐνδιαίτημα“.

Οὐ μόνον δὲ Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται καὶ Θεοὶ κατὰ χάριν ὅσοι λάβουν ἔνοιον εἰς τὴν καρδίαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν (τὸν Υἱόν), ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, ὅτι οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶς, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ (ἦτοι ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) ἐγεννήθησαν“ (Ἰω. 4. 17.). οὐ μόνον, λέγω, Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται οἱ λαβόντες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα κατὰ χάριν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης „Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος, Πνεῦμά ἐστι“ (Ἰω. 7. 6.) καὶ ὁ Παῦλος· „Ὁ καλλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν Πνεύμῳ ἐστὶ“ (ἀ. Κορ. 5. 17.).

Επιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ τὴν χάριν δεξάμενοι καλῶς ἠξεύρομεν ὅτι ἡ οὐσία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ἰσοσθενής καὶ ὁμοδύναμος, εἶναι ἀδιάκρητος καὶ ἀμέριστος· ὥστε δὲν εἶναι ἄλλη μὲν οὐσία τοῦ Πατρὸς, ἄλλη δὲ τῆς Υἱοῦ, καὶ ἄλλη τῆς Ἁγίου Πνεύματος, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ μία καὶ ἡ αὐτή· ὡσαύτως εἶναι καὶ σοφὴ, μᾶλλον δὲ, πάνσοφος καὶ ἀπειρόσοφος καὶ ὑπέρσοφος καὶ πηγὴ πάσης σοφίας· εἶναι δὲ καὶ τριφεγγὴς διὰ τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις· φῶς γὰρ εἶναι ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλὰ πάλιν εἶναι ἐν φῶς διὰ τὴν μίαν Θεότητα. Καὶ οὕτω τὴν τριφεγγὴ οὐσίαν γνωσκόντες ἡμεῖς, καὶ ὀρθοδόξως θεολογοῦντες, δοξάζομεν αὐτὴν καὶ μεγαλύνομεν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Ἀμπο-

Ἄμποτε λοιπόν, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, νὰ λάβωμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ πάθωμεν τὴν τοιαύτην πνευματικὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μας ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα. Πῶς δὲ δυνάμεθα ταύτην νὰ ἀποκτήσωμεν; Ἐὰν καταπατήσωμεν τὰ γῆινα καὶ μάταια πράγματα, καὶ ἐὰν γένωμεν ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε προσπάθειαν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· τότε γὰρ θέλει μᾶς δώσει ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμά του. Τίς μᾶς πληροφορεῖ; Ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰώβ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „Τὰδε λέγει ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ δίδους „πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς, καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν“ (Ἡσ. μέ. 5.). ὁ δὲ Δαβὶδ λέγει· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοί, τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν“ (Ψαλ. μς'. 8.). ὁ δὲ Ἰώβ λέγει ἀλληγορικῶς διὰ τῆς Ἀγίας· „Νεοττοὶ γυπὸς ὑψηλὰ πέτονται“ (Ἰώβ. ε'. 7.). Ὁθεν ὁ μέγας Βασίλειος οἰοεὶ ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω Δαβιτικὸν λέγει· „Οἱ γὰρ κατα- „πατοῦντες τὰ γῆινα, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν γενόμενοι, ἄξιοι τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύ- „ματος μεμαρτύρηται“ (Κεφ. κβ'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος). ἄλλα καὶ ὁ ἱερὸς Θεο- φύλακτος ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἀββακούμ λέγει· „Καρδίας ὑψηλὰς ζητεῖ Θεός“.

Ἐπειδὴ δὲ, ἀδελφοὶ μετὰ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ἐπέσαμεν εἰς ἀμαρτίας, καὶ οὕτω συνε- χάσαμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν δι' αὐτοῦ τοῦ Βαπτί- σματος, πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ εὕρωμεν τὴν προτέραν χάριν, ἡ ὁποία εἶναι κερχωσμέ- νη εἰς τὰ πάθη ὡς σπινθὴρ εἰς τὴν στάκτην, καὶ νὰ τὴν πολυπλασιάσωμεν εἰς τὴν καρ- δίαν μας. Διὰ νὰ ἐμπορῶμεν δὲ νὰ κατορθώσωμεν τῆτο, πρέπει νὰ ἐμβάλωμεν ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν μας τὰ πάθη ὡς στάκτην, καὶ νὰ βάλωμεν ὡς ξύλα τὴν ἐργασίαν τῶν ζω- ποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω νὰ φυσηθώμεν μετὰ τὴν ἐν καρδίᾳ ἐπιστροφὴν τῆ νοδός, καὶ μετὰ τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς ταύτης νοεράν καὶ ἀγίαν προσευχὴν ταύτην· „Κύριε Ἰησοῦ „Χριστέ Ἰιὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με“.

Ἡ τοιαύτη δὲ αγία προσευχὴ χρονίζουσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅχι μόνον καθαρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν στάκτην τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος εὐρίσκουσα, ἀνάπτει πῦρ ξένον καὶ θαυμαστόν, τὸ ὁποῖον κατακαίει μὲν τὰς προσβολὰς τῶν πονηρῶν λογι- σμῶν, γλυκαίνει δὲ τὴν καρδίαν καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, καὶ φωτίζει τὸν νῦν· ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Διάδοχος· „Ὅσοι τὸ τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ ἐνδοξὸν καὶ πολυπόθητον ὄνομα „ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας μελετῶσιν ἀπαύστως, οὗτοι δύνανται καὶ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ὄραν „ποτε“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὁ τῆς νοερᾶς ταύτης προσευχῆς καὶ νήψεως ἐργάτης καὶ διδάσκαλος· „Οὐδὲ γὰρ ἔστι δυνατόν, τὸν συνάγοντα τὸν οἰκεῖον νῦν καὶ „πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατείνοντα, μὴ τὴν θείαν ἀλλοίωσιν ἀλλοιωθῆναι ἀναλόγως τῇ πρὸς τὸν „Θεὸν καὶ τὰ θεῖα λόγια μελέτῃ· θέρμη γάρ τις ἐγγίνεται τῇ καρδίᾳ διὰ τῆς μελέτης „ταύτης, ὡς μίας τῆς πονηροῦς λογισμοῦς ἀποσοβοῦσα, καὶ πνευματικὴν εἰρήνην καὶ πα- „ράκλησιν ἐμποιοῦσα τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν ἁγιασμόν τῷ σώματι παρέχουσα, κατὰ τὸν εἰ- „πόντα· „Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ· „καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ καὶ τις τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐδίδαξεν ἡμᾶς (ἦτοι ὁ μέγας Ἀρσέ- „ριος ἐν τῷ Βίῳ αὐτοῦ)· „Πᾶσάν σου τὴν σπουδὴν ποίησον, ἵνα ἡ ἐνδοξὸς σου ἐργασία κα- „τὰ Θεὸν ᾖ, καὶ ἱκῆσης τὰ ἔξω πάθη“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ ὄγδοον ἐκθινόν). Ὅταν λοιπόν φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν· τότε θέλει γνωρίσει μετ' αἰσθήσεων κε- ράν πόσας παραδόξους ἐνεργείας ἀποτελεῖ τὸ πῦρ τοῦτο τοῦ Πνεύματος.

Θέλεις, ἀγαπητέ, νὰ τὰς μάθης ἐκ μέρους; Ἀκουσον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου λέγοντος ταῦτα· „Ἔστι πύρωσις τοῦ Πνεύματος ἡ ἀναζωπυροῦσα καρδίαν· διότι τὸ αὐλὸν καὶ „θεῖον πῦρ φωτίζει μὲν ψυχὰς καὶ δοιμάζει ἔσωθεν ὥσπερ ἄδολον χρυσὸν ἐν καμίνῳ· „κακίαν δὲ ἀναλίσκει ὥσπερ καλάμην καὶ ἀκάνθας· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλί- „σκον ἐστίν. Τοῦτο τὸ πῦρ ἐνήργησε τοῖς Ἀποστόλοις, ἵνα ἐλάλῃ πυρίναις γλώσσαις· „τοῦτο τὸ πῦρ διὰ τῆς δόξης Παῦλον περιλάμψαν, τὴν μὲν αὐτοῦ διάνοιαν ἐφώτισε, „τὴν δὲ αἰσθητὴν τῆς ὀφείας ἡμαύρωσεν· οὐ γὰρ χωρεῖ σαρκὸς ὁρασίς ἐκείνου τοῦ φωτός „τὴν δύναμιν· τοῦτο τὸ πῦρ Κλεόπα καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ τὰς καρδίας ἐθερμάνε, λαλοῦ- „τος αὐτοῖς τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν ἀνάστασιν· τοῦτο τὸ πῦρ Δαιμόνων ἐστὶ φυγαδευτή- „ριον, κακίας τε καυστικόν, ἀναστάσεως δύναμις, ἀθανασίας ἐνέργεια, ψυχῶν ἀγίων φω- „τισμός, καὶ λογικῶν δυνάμεων σύστασις· τοῦτο τὸ πῦρ εὐξάμεθα καὶ εἰς ἡμᾶς φθάσαι, „ἵνα πάντοτε ἐν φωτὶ περιπατοῦντες, μηδὲ πρὸς βραχὺ προσκόψωμεν ποτε, ἀλλὰ

„φωστῆρες ἐν Κόσμῳ φαινόμενοι, λόγον ζωῆς ἐπέχωμεν αἰδίως“ (Λόγ. περὶ αὐτεξουσίᾳ (1). Οὕτω λοιπὸν δοξάζομεν φῶς τὸν Πατέρα, φῶς τὸν Υἱόν, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν τοῖς τρισὶ Προσώποις φωτουργαίαν Θεότητα· ἥ πρέπει δοξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις μία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιγράφεται τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία παρέλαβεν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ νὰ ἀναγινώσῃ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς τὰς εὐχὰς τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου καὶ τὴν γονυκλισίαν νὰ ποιῇ. Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς ταύτας καὶ τὴν γονυκλισίαν ποιεῖ, εἰς καιρὸν ὅπου ἦτον ἀρμόδιωτερον νὰ ἀναγινώσκονταί καὶ ἡ γονυκλισία νὰ γίνεταί κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας, ὅτε καὶ τὸ Πνεῦμα κατήλθε τὸ Ἅγιον; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτία ἡ Ἐκκλησία ταῦτα ποιεῖ. Πρῶτον, διότι ὁ κ'. Κανὼν τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς Πρώτης Συνόδου, καὶ ὁ ὑ. τῆς ε'. καὶ ὁ ιε'. τοῦ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ υἱ. τοῦ Βασιλείου, καὶ ὁ δεῖος Ἰουστίνος ἐρωτᾷσι ριέ. ὅλοι αὐτοὶ οἱ Κανόνες προστάζουν νὰ μὴ κλίνη τινὰς γόνυ ἐν Κυριακῇ. Ὅθεν ἵνα μὴ παραβιῶνται οἱ ὅροι ἑτοί καὶ οἱ Κανόνες, ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ποιεῖ τὴν γονυκλισίαν καὶ τὰς εὐχὰς ἀναγινώσκει οὐχὶ τὸ πρῶτ', οὔτε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν ἵνα μὴ φανῇ ὅτι κλίνει γόνυ ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἣδὲ τότε ἀρχομένη, καὶ ἀκολούθως νὰ μὴ φανῇ ἐναντία τοῖς Κανόσι καὶ ὅροις τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος Δειῶν Πατέρων, ἀλλὰ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς καὶ τὴν γονυκλισίαν ποιεῖ κατὰ τὴν ἐσπέραν, ὅτε ἐξωδεδυῖται μὲν τὸ περισσώτερον μέρος τῆς ἡμέρας, ἤγγισε δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς τῆς Δευτέρας. Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἀρχίζει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν νυχθήμερον, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ πρῶτ'· καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ „Κατήλθεις ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς“ εἰρμού τῆς ε'. Ὡδὴς τοῦ Κανόνος τῆς Λαμπρᾶς. Δεύτερον, ποιεῖ ταῦτα ἡ Ἐκκλησία, ἐπεὶ ἀκούει τὸν μέγαν Βασιλεῖον νὰ λέγῃ ἐν τῇ β'. εὐχῇ τῆς γονυκλισίας „Εὐλογητός εἰ, Δέσποτα Παντοκράτωρ, ὁ φωτίσας „τὴν ἡμέραν σὺ φωτὶ τῷ ἡλιακῷ, καὶ τὴν νύκτα „φαιδρύνας ταῖς αὐγαῖς τοῦ πυρός, ὁ καὶ τὸ μήκος „τῆς ἡμέρας διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας, καὶ προσεγγίσας ταῖς ἀρχαῖς τῆς νυκτὸς“. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ Βασιλεῖος λέγει ἐν τῇ πρώτῃ εὐχῇ „Ὁ καὶ ἐν ταύτῃ „τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξαποστείλας „τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα“, ταῦτα λέγει ὁ Ἅγιος κατὰ συνεκδοχὴν ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ ὅλου· ἥτοι ἀπὸ τοῦ ὁλίγου μέρους ὅπου ἔμεινε τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς,

ἕως τῆς βαθείας ἐσπέρας, ἥτις ἀρχὴ τῆς Δευτέρας ἐστίν, ὡς εἵπομεν. Ὡστε οἱ τὴν γονυκλισίαν ποιοῦντες τῷ πρῶτ', παρὰ Κανόνας καὶ παρὰ τὴν τάξιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ποιοῦσιν.

Ἡ γονυκλισία δὲ αὕτη, καδ' ἦν ἐπάνω εἰς τὰ γόνυκα προσευχόμεθα, Εὐαγγελικὴ ἔσα, Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ, σφιλερῶς καὶ ἀκατονίστως ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν· ὁμοίως καὶ ἡ συνέχεια τῆς δείας Μεταλήψεως Κανονικὴ καὶ Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ οὕσα, κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἐπιβλαβῶς ἐσηκώθη ἀπὸ ἡμᾶς· καὶ ἴσως τοῦτο ἐγένετο, ἐπεὶ οἱ ἰδικώμας μετὰ τὸ σχίσμα, ἀντιφερόμενοι μὲ ἀλογον καὶ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον κατὰ τῶν Λατίνων, καὶ τὰ καλῶς καὶ κανονικῶς ἔχοντα παρ' ἐκείνοις εἶδη καὶ νόμιμα ἀπέβαλον κακῶς καὶ ἀδιάκριτως· (καὶ ὅρα τὸν Πηγῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ Γ'. Βιβλίου· καὶ τὸ Προόμιον τοῦ τόμου τῆς Ἀγίας). Τὰ κακῶς φρονήματα, καὶ τὰ παρὰ νόμον ἐδη τῶν Λατίνων καὶ τῶν ἄλλων Ἀιρετικῶν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα· εἴτι δὲ εὐρίσκειται ἐν αὐτοῖς ὁρθῶς ἔχον καὶ ὑπὸ τῶν Κανόνων τῶν Γερῶν Συνόδων βεβαιούμενον, ταῦτο δὲν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἵνα μὴ λάθωμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς Κανόνες μιτοῦντες καὶ ἀποστρεφόμενοι. Ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ ἀκολουθῇ εἰς τοὺς Κανόνας, βλέπει ἐν αὐτοῖς ὅτι συγχωρεῖται νὰ μεταχειρίζωνται καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας. Κακῶς λοιπὸν καὶ ἀνοήτως ποιοῦσι τινές, θέλοντες νὰ ἐμποδίσουν τοὺς θέλοντας συνεχῶς κοινωνεῖν· εὐρισκόντες γὰρ τὴν ὑποσημείωσιν ὅπου ἐγὼ ἔχω εἰς τὸν ὑ. Κανόνα τῆς ε'. Οἰκουμενικῆς, καὶ ἀναγινώσκοντες αὐτὴν μὲ τυφλὸν νοῦν, ἰδοὺ, λέγουσιν, εἰδὼ γράφεται ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας· ὥστε συνεχῶς δὲν πρέπει τινὰς νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὡς τῆς ἀνοίας τῶν ταῦτα λεγόντων! Ἀδελφοί, σὺς ὅπου λέγετε ταῦτα, ἐπρεπε νὰ στοχασθῆτε ὅτι λέγεται μὲν ἐκεῖ ὅτι ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ταῦτα, ἀλλὰ παρὰ τίνων; τῶν ἀσπιφερόμενων ἰδικώμας μὲ θερμὸν ζῆλον εἰς τὰ ἱδύματα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας· ταῦτόν εἰπεῖν, ἐσηκώθησαν ταῦτα κακῶς, ἀκανονίστως καὶ μὲ ἀλογον καὶ ἀδιάκριτον ζῆλον. Ὅθεν παύσατε εἰς τὸ ἐξῆς λαλοῦντες τοιαῦτα ἀσώτητα λόγια.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

Αν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον χύεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου, εἶναι τόσον γλυκὺ εἰς τοὺς βλέποντας, ὥστε διὰ τοῦτο καὶ μόνον οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι δὲν θέλουν νὰ ἀποθάνουν, διότι ἔχουν νὰ στερηθοῦν τὴν τοῦ φωτὸς λαμπρότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαστής· „Γλυκὺ τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν ἥλιον“ (Ἐκκλ. ιδ. 7.)· πόσον ἄρα γε γλυκύτερον καὶ ἡδονικώτερον εἶναι τὸ φῶς ὅπου ἐκχύνεται σήμερον εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος ἀπὸ τὸν νοτιὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν τὸν Θεάνθρωπον; Βέβαια τόσον ἀσυγκρίτως εἶναι τὸ φῶς τοῦτο τοῦ ὑπερουσίου Ἥλιου γλυκύτερον καὶ ἡδονικώτερον, ὅσον καὶ ὁ νοτιὸς Ἥλιος Χριστὸς ὁ τοῦτο πηγάζων ἀσυγκρίτως διαφέρει ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον.

Ἐλᾶτε λοιπὸν ἅς γένωμεν καὶ ἡμεῖς ἄλλοι Πέτροι, καὶ ἄλλοι Ἰωάνναι, καὶ ἄλλοι Γάβριοι, καὶ ἅς ἀναβῶμεν μαζὶ μετὰ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐπάτα εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος (1), ὅπου μεταμορφοῦται σήμερον· ἅς εἰδοῦμεν νοερῶς τὴν δόξαν καὶ ἔλλαμψιν τῆ προσώπου του· ἅς θεωρήσωμεν τὴν αἴγλην τῶν ἱματίων αὐτοῦ· καὶ ἅς κατοπτρεύσωμεν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον μετὰ αὐτοῦ συλλαλοῦντας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθόντες, ἅς ἀκούσωμεν τὴν ἐξ αὐτῆς προελθοῦσαν βροντῶδη φωνὴν τῆ Πατρὸς. Πῶς δὲ θέλομεν ἀναβεῖ εἰς τὸ Θαβώριον; ἢ ποῖοι θέλουν ὁδηγήσειν ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον; Ἰδοὺ κοντὰ μας εὐρίσκεται τὸ θεῖον ζευγὸς ἡ Ἱερὰ τῶν Μελογράφων δυάς, ὁ ποιητικώτατος Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ ὁ Πανηγυρικότατος καὶ Πρεσβύτερος τῶν Ἱεροσολύμων Γωάννης ὁ Δαμασκηνός· αὐτοὶ οἱ δύο ὑπόσχονται εἰς ἡμᾶς σήμερον νὰ γένουν κατηγεμόνες εἰς τὸν δρόμον, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ Ὅρος ἀνάβασιν, βάλλοντες ὡς δύο σκάλας τοὺς δύο Ἀσματικούς των Κανόνας, καὶ δι' αὐτῶν ἀναφέροντες ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ Θαβωρίου κορυφὴν καὶ ἀκράρειαν.

Λοιπὸν ἅς ἐμπιστεύσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τοὺς Ἱερούς τούτους ἄνδρας, καὶ ἅς βασιτάζωμεν καλῶς τὰς δύο σκάλας ταύτας, ὅπου ἐκατασκεύασαν διὰ ἡμᾶς· ἦτοι τοὺς

δύω

(1) Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ Γουδαϊκά σελ. ριγ'. τὸ Θαβώριον Ὅρος εἶναι διπλόν· „Τὸ μὲν, ἐν τοῖς πεδίοις Ἑσδρελῶν, ἀπὸ μὲν τῆς „Ναζαρέτ πρὸς τὴν μηκυνόμενον, ἀπὸ δὲ Ναϊμ πρὸς „Βορρὰν πλατυνόμενον, καὶ εἰς ὑψος ἀξιόλογον ἐπαι- „ρμένον, καὶ ποικίλην καρπῶν εὐφορίαν κεμῶν. Σπεῖ- „χει δὲ αὐτὸ παρὰ τῆς πρὸς δυσμὰς Ἀερμῶν ὄρει· „ὅθεν καὶ τῇ Προφητανικῇ Δαβὶδ ἀδεται τὸ „Θα- „βώρ καὶ Ἑρμῶν ἐν τῇ ὀνομασίᾳ Σα ἀγαλλιάσονται“. Ὁ δὲ Ἰωσήπος λέγει ὅτι τὸ Θαβώριον ὀνομάζεται καὶ Ἰταβύριον· περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἱερεμίας· „Ὡς τὸ Ἰταβύριον ἐν τοῖς ἔρεσι“ (Ἱερ. μς. 18.)

καὶ ὁ Ὡσηΐ· „Ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ „Ἰταβύριον“ (Ὡς. ε. 1.). Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Δα- βὶδ νὰ ἀγαλλιῶνται τὸ Θαβώρ καὶ τὸ Ἑρμῶν; Ἐπει- δὴ, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐδύμιον, εἰς μὲν τὸ Θαβώρ μετεμορφάσθῃ ὁ Χριστός, εἰς δὲ τὸ Ἑρμῶν ἀνέστησε τὸν Υἱὸν τῆς χύρας· αἰς τὸ Ἑρμῶν γὰρ κεῖται ἡ πόλις Ναϊν, ἐν ᾗ ἐκεῖνο ἀνέστησε. Θαβώρ δὲ, κατὰ τὸν Ἀνώνυμον, δέλει νὰ εἴπῃ ἐκλεκτός· Ἑρμῶν δὲ ἐρμηνεύεται φωτὸς μετεωρισμός· ὁ γὰρ τυγχάνων ἐκ- λογῆς θείας καὶ ὑπὸ φωτὸς μετεωριζόμενος, ἀγαλ- λιᾶται ἐν τῇ ὀνομασίᾳ τοῦ Θεοῦ.

δύω ἁσματικούς των Κανόνας· ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβωρίου ἀνάβασις εἶναι κρημνώδης καὶ δύσκολος. Πρῶτον δὲ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἔρχεται νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν τοῦ Ὁρους ἀνάβασιν διὰ τοῦ ἁσματικοῦ του Κανόνος· διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τοῦτον πρῶτον ἅς ἀκολουθήσωμεν (1).

(1) Σημειώσαι, ὅτι εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου Λόγους πανηγυρικούς ἐφιλοπόνησαν οἱ ἐξῆς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Ἀμὴν „ἀμὴν λέγω ὑμῖν“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Δεῦτε, „φίλοι, καὶ σήμερον“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπει- „δὴ πολλὰ περὶ κινδύνων ὁ Χριστός“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἴτις ὑμῖν, ὃ θεολεκτόν ἄθροισμα“. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Δεῦτε „πανηγυρίσωμεν σήμερον“. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λό- „γον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ λόγου τῆς „ἀλογίας“. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, οὗ ἡ ἀρ- „χὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς καὶ θαυμάζομεν“. ἕ- „τερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡσαΐας ὁ Προφήτης περὶ τοῦ „Εὐαγγελίου“. Ἐφραίμ ὁ Σύρος λόγον, οὗ ἡ ἀρ- „χὴ „Ἐκ τῆς χώρας θέρους χαρμοναί“. Ἀναστά- „σιος ὁ Σιναΐτης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὡς φεβρός ὁ „τόπος οὗτος“ (ἐξεφώνησε δὲ αὐτόν ἱστάμενος ἐ- „πὶ τοῦ Ὁρους Θαβώρ). Νικηφόρος Χοῦμνος ὁ ἐπὶ „τοῦ Κανικλίου λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χριστοῦ τοῦ ἐ- „μοῦ Σωτῆρος“. Ἐκ τούτων δὲ πᾶν λόγον σώζον- „ται οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τῷ „Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου, οἱ περισσό- „τεροι δὲ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος.

Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν, ὅτι μερικοὶ τὸ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ πᾶν Στιχηρῶν τῆς Μεταμορφώσεως τὸ λέγον „Ἐδειξεν (ὁ Χριστὸς μεταμορφωθείς) „τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος, ἐν ἑαυτῷ τὴν „ἀνθρωπίνην ἀναλαβούσαν οὐσίαν“, διορθάνουσιν οὐ-

τως· „Ἐδειξε τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος, „ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναλαβὸν (τὸ κάλλος „δὴλ.) οὐσίαν“. περιττῶς δὲ τὸτο διορθοῦσι, μάλ- „λον δὲ καὶ οὐκ ὀρθῶς. Ἐχει οὖν τὸ τοιοῦτον ὀρ- „θῶς, καθὼς εὐρίσκεται γεγραμμένον· δείκνυσι γὰρ ὁ „τούτου Μελεῶδός, ὅτι ὁ Κύριος μεταμορφωθείς ἔδει- „ξε τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ὅτι ἀνέλαβε τὸ ἀρχέτυ- „πον κάλλος τῆς εἰκόνος· ἦτοι τὸ κατ'εἰκόνα καὶ „κατ'ὁμοίωσιν ἀνέλαβε δὲ αὐτὴν τῆτο, οὐκ ἐν ψιλῷ „τινὶ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ, τουτέστιν ἐν τῇ ὑ- „ποστάσει τῆς ἑαυτοῦ Θεότητος· με αὐτὴν γὰρ ἐ- „νωμένη οὕσα ἡ ἀνθρωπίνη οὐσία, ἀνέλαβε διὰ τῆς „μεταμορφώσεως τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνος. „Τοῦτο δὲ εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Τροπαρίον ἐκεῖνο τῆς „πέμπτης Ὠδῆς τοῦ Β'. Κανόνος τῆς ἑορτῆς τῆς λε- „γον· „Ὁ χερσὶν ἀοράτοις πλάσας κατ'εἰκόνα Σου, „Χριστέ, τὸν ἀνθρώπον, τὸ ἀρχέτυπόν Σου ἐν τῷ „πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας, οὐχ ὥς ἐν εἰκόνι, „ἀλλ' ὥς αὐτός ἐἰ κατ'οὐσίαν, Θεὸς χρηματίσας „καὶ ἀνθρώπος“. τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ἐρμηνείαν ἀνα- „γνῶδι. Τὸ δὲ ἐν τινὶ Τροπαρίῳ Ἰδιόμελῳ τῆς ἑορτῆς „γραφόμενον „Προμηνύοντας τὴν ἐνδοξὸν διὰ Σταυ- „ροῦ καὶ σωτήριον Ἀνάστασιν“ ἐσφαλμένον ἐστὶ, „διορθοῦται δὲ οὕτω· „Προμηνύοντας τὴν ἐξοδὸν διὰ „Σταυροῦ“ (ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον)· οὕτω „γὰρ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λυκάς γράφει, ὅτι ὁ Μω- „σῆς καὶ Ἡλίας ἐλεγον τῷ Χριστῷ τὴν ἐξοδὸν αὐ- „τοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Χριστὸς ἐρὶ σκοπιῇ σέλας ἄπλετον εἶδεος ἦκεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Ἀκροστιχίς αὕτη συνετέθη ἀπὸ τὸν Μελωδὸν Κοσμᾶν μετὰ στίχον ἠρωϊκὸν, καὶ αὐτὸν ὁδοἀκτύλον, ὁ ὁποῖος εἶναι μεγαλοπρεπέστερος καὶ τεχνικώτερος· ἀναφέρει δὲ ἀπλῶς αὐτὸ μόνον τὸ περὶ τὴν Μεταμόρφωσιν θαῦμα· λέγει δὲ οὕτως· Ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ὑψηλὸν Ὅρος τοῦ Θαβώρ ἐπεμψε φῶς ἄπειρον ἀπὸ τοῦ ἰδικόν του προσώπου. Σκοπιαὶ δὲ ὀνομάζονται τὰ βουνὰ, διότι ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ κατασκοπεύσουν καὶ νὰ ἰδοῦν καλῶς τὰ μακρόθεν πράγματα, ἀναβαίνουν εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους τόπους, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατασκοπεύουσι καλῶς τὰ εἰς τοὺς χαμηλοτέρους καὶ μακροτέρους τόπους φαινόμενα· ἐπεὶ δὲ ἡ ὄψις τῶν ὀφθαλμῶν φυσικῶς τῷ τρόπῳ καθαρώτερα βλέπει τὰ χαμηλότερα πράγματα παρὰ τὰ ὑψηλότερα· πρῶτον, διότι τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου προσπιπτουσῶν εἰς τὴν γῆν, καὶ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀνακλωμένων (κατὰ τὸν Βλεμνίδην) τῇ διπλῇ παρόδῳ, ὁ χαμηλότερος τόπος περισσότερον θερμαίνεται καὶ λαμπρύνεται· ἀπολούθως δὲ καὶ ἡ εἰς τὰ χαμηλότερα βλέπουσα ὄψις καθαρώτερον βλέπει. Ὁ δὲ ὑψηλότερος τόπος ὅσον εἶναι ὑψηλότερος, τόσον δὲν φθάνεται, ὥστε θερμαίνεται ἢ λαμπρύνεται ἀπὸ τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἀκτίνων, ἐπεὶ δὲ ἀσθενεῖ αὕτη σκορπίζομένων τῶν ἀκτίνων εἰς τὸν αἶρα.

Καὶ δεύτερον, διότι ἡ ὄψις ὅταν βλέπῃ τὰ χαμηλότερα, σμίγει ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ὀπτική ἀκτὶς μετὰ τὰς κάτω φερομένας τοῦ ἡλίου ἀκτίνας (κατὰ τοὺς Ὀπτικούς), καὶ μίξις μετὰ αὐτὰς κινουμένη τόσον δὲν κοπιᾷ, ἐπεὶ δὲ ἐπιβαίνει ἐπάνω εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, καὶ ἀπὸ αὐτὰς βοηθεῖται καὶ ελαφρύνεται. Ὅταν δὲ ἡ ὄψις βλέπῃ τὰ ὑψηλότερα πράγματα, τότε πάσχει ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπεὶ γὰρ αἱ μὲν ἀκτίνες τοῦ ἡλίου φέρονται κάτω, ἡ δὲ ὄψις ἢ ζητοῦσα νὰ ἰδῇ τὰ ἄνω σμίγει μετὰ αὐτὰς, διὰ τοῦτο ἀντιτάλλεται καὶ ἀπώθεϊται ἀπὸ ἐκείνας, καὶ ἐκ τούτου διασκορπίζεται τὸ φῶς τῆς· ὅθεν κοπιᾷ καὶ ταλαιπωρεῖται διὰ τὴν ἐναντιότητα τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς ὀπτικῆς ἀκτίνος τῆς ἰδικῆς τῆς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι διορίζουσι νὰ στέκωνται ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ οἱ σκοπευτῆρες καὶ φύλακες, διὰ νὰ δίδουν ἀπὸ ἐκεῖ εἰδήσεις εἰς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κατοικοῦντας τῶν φαινόμενων πραγμάτων, τόσον τῶν ἀφελίμων, ὅσον καὶ τῶν βλαβερῶν.

Οἱ σκοπευτῆρες δὲ αὐτοὶ καὶ φύλακες συνειθίζουσιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς νὰ ἀνάπτουν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη φανούς ἢ πυρκαϊὰς, διὰ νὰ δίδουν μετὰ αὐτὰς τὴν εἰδήσιν γληγορώτερον· οἱ ὅποιοι φανοὶ ὀνομάζονται φρυκτωρίαι, παρὰ τὸ πυρσὸν καὶ τὸ ἀρεύειν (φυλάττειν)· ταῦτόν εἰπεῖν ὀνομάζονται διὰ πυρὸς φυλακαί· ὅθεν καὶ παραφρυκτωρεῖν λέγεται, ὅταν οἱ φύλακες κακῶς μεταχειρίζονται τοὺς φανούς διὰ συμφέρον μὲν τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, διὰ βλάβην δὲ τῶν ἰδικῶν των πολιτῶν. Καλῶς λοιπὸν λέγονται τὰ βουνὰ σκοπιαὶ καὶ καθεὶς ἄλλος τόπος ὑψηλὸς ἐπιτήδειος διὰ φυλακὴν· ὅθεν γέγραπται·

„Καὶ

„Καὶ ἐγένετο ἐπὶ Ἰερθᾶ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ παρήλθε τὴν σκοπιὰν Γαλαᾶδ“ (Κριτ. ια΄. 29.)· ἀλλὰ καὶ σκοποὶ λέγονται οἱ αὐτοὶ τόποι ὁμοῦ καὶ οἱ σκοπεύοντες· „Εἶδον, φησὶν, οἱ σκοποὶ τοῦ Σαουλ ἐν Γαβαᾶ“ (ἀ. Βασιλ. ιδ΄. 16.)· καὶ πάλιν· „Παρεγένετο ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλεν“ (β΄. Βασιλ. ιγ΄. 24.).

Ὡδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀρίκμοις ποσὶ πόμτον ἐρυθρὸν καὶ ὑγρὸν βυθὸν
„διελάσαμτες, ἀναβάτας τριστάτας δυσμερεῖς ὁρῶμτες ἐν αὐτῷ ὑ-
„ποβρυχίους, ἐν ἀγαλλιάσει ἐμελπομ· Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτε
„δεδοξάσται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός εἶναι ἀπλοῦς καὶ διηγηματικὸς, διαλαμβάνων τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ γενομένην θαυματουργίαν· λέγει γὰρ οὕτως ὁ Μελωδός. Οἱ δύο χοροὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὁ τῶν ἀνδρῶν, λέγω, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ Μαῦσῆς, καὶ ὁ τῶν γυναικῶν, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς καὶ χοροστάτης ἦτον ἡ Μαριάμ ἡ τοῦ Μαῦσέως ἀδελφή, μετ' ἀβρόχους πόδας διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἥτις ὑγρὸς βυθὸς οὖσα, ἀπεξηράνθη καὶ χέρσος γῆ ἐγένε. Διεπέρασαν δὲ αὐτὴν μετ' πολλὴν ὀγληγωράδα καὶ σπουδὴν, ὥς εὐλαφροὶ τινες ἱππεῖς, ἕνα μὲν, διὰ τὸν φόβον τῶν ὀπίσω ἐρχομένων Αἰγυπτίων, ἄλλο δὲ, διότι ἀφ' οὗ ἐδιάβηκαν αὐτοὶ, ἐνώθησαν πάλιν ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων τὰ διαιρεθέντα μέρη τῆς θαλάσσης· ὅθεν διὰ τὰ δύο αὐτὰ αἴτια ἔτρεχον μετ' σπουδὴν οἱ Ἰσραηλιταὶ νὰ περάσουν μίαν ὥραν πρότερον· καὶ τοῦτο ἀμυδρῶς ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ἡ Γραφή λέγουσα· „Καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρὸν....
„καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, καὶ πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ
„τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης“ (Ἐξ. ιδ΄. 22.).

Βλέποντες δὲ, λέγει, οἱ Ἰσραηλιταὶ ὅτι ἔγιναν ὑποβρύχιοι μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν καὶ εἰς τὸν ταύτης βυθὸν οἱ ἐχθροὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἔβαλλον μετ' ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας τῶν, τόσον οἱ χοροὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅσον καὶ οἱ χοροὶ τῶν γυναικῶν· „Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξάσται“. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ ἀναβάται καὶ οἱ τριστάται; Ἀναβάται αἰσθητῶς μὲν καὶ κατὰ τὸ γράμμα εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ ἱππεῖς τοῦ Φαραώ· τριστάται δὲ εἶναι οἱ τρεῖς ἄνθρωποι οἱ καθήμενοι εἰς καθε μίαν ἀρμάμαξαν διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς· ἀλληγορικῶς δὲ ἀναβάται νοοῦνται οἱ Δαίμονες οἱ τοῦ ἀοράτου Φαραὼ Διαβόλου ὑπηρεταί· τριστάται δὲ εἶναι οἱ Δαίμονες ἐκεῖνοι ὅπου στέκονται ἐπάνω εἰς τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς· ἥτοι εἰς τὸ λογιστικόν, εἰς τὸ θυμικόν, καὶ εἰς τὸ ἐπιθυμητικόν· καὶ τὸ μὲν λογιστικὸν κινοῦσιν εἰς λογισμὸς βλασφημίας καὶ αἰρετικὰς πρὸς ἐκδίκησιν ἐκείνων ὅπου μᾶς ἐβλάψαν, ἢ ἀτίμασαν μετ' λόγον ἢ μετ' ἔργον· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν κινοῦσιν εἰς λογισμὸς αἰσχροῦς, πορνείας, μοιχείας, καὶ ἄλλων σαρκικῶν ἀναθαρσιῶν ἐργασίαν. Τούτους δὲ ὅλους κατεπόντισεν ὁ Χριστὸς μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῶν δακρύων τῆς Μετανοίας.

ὑποβρυχίους δὲ τούτους ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς πρεπόντως· διότι τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸν πάτον τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ὀνομάζονται βρύχια· διότι κάτω ὑπὸ τὴν γῆν σφιγγόμενα καὶ στενοχωρούμενα, κάμνουσιν εἰς τὸ ἀνω μέρος τῆς θαλάσσης κάποιον ἤχον βρυγμῶδη· ὅθεν καὶ πεποιημένη φωνὴ εἶναι τὸ, βρύχια. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ νερά ἐκεῖνα βρύχια ὀνομάζονται, δικαίως ὑποβρύχιοι ὀνομάζονται καὶ ὅσοι πέσωσιν ὑποκάτω τῶν βρυχίων ὑδάτων ἐκείνων.

Τρόπαριον.

„Ρήματα ζωῆς τοῖς φίλοις Χριστὸς καὶ περὶ τῆς Θείας δημηγο-
 „ρῶν Βασιλείας, ἔφη· Ἐν ἐμοὶ τὸν Πατέρα ἐπιγνώσεσθε, φωτὶ
 „ὡς ἐξαστράψω ἀπρὸς ὑμᾶς, ἐν ἀγαλλιάσει μέλποντες· Ἄσωμεν τῷ
 „Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὕτως, λέγει, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδημηγόρει εἰς τοὺς φίλους του Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, κοινὰ εἰς τὰ ἄλλα ζωντὰ του λόγια ἔλεγε καὶ διὰ τὴν Θείαν του Βασιλείαν· ἦτοι διὰ τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφάσεώς του. Βασιλείαν δὲ αὐτὴν ὀνομάζει, διότι εἰς αὐτὴν ἠστράφει ἀληθῶς ὁ Κύριος ὡς Θεός· διὸ περὶ αὐτῆς ἔλεγεν· „Εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστικόντων (ἦτοι ὁ Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης), οἳ τινες ἐμὴ γένωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (Ματθ. 13. 28.)· ὁ περ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει· „Τουτέστιν, ὁφονται ἐν τῇ Μεταμορφάσει τὴν κατάστασιν τὴν μέλλουσαν, ἐν ἣ ἐλεύσεται καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς, καὶ οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον αὐτὸ ἐρμηνεύει· „Ἐως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει, ταυτέστι, τῷ δυνάμει τοῖς ὁρώσι παρασχεῖν ἰδεῖν τὰ ἀθέατα, τῆς θανασίμου καὶ ψυχροφθόρου προκαθάρατα λύμης, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀμαρτία· ταύτης δὲ γεύσις ἐστὶν ἡ ἐν τῷ λογισμῷ τῆς κακίας ἀρχή, ἥς οἱ προκαθαρθέντες οὐ γεύονται τοῦ κατὰ ψυχὴν θανάτου, τῇ δυνάμει τῆς μελούσης ἐπιφανείας ἀμόλυντοι τηρηθέντες, ὡς ἐγὼ νομίζω, καὶ τὴν διάνοιαν“ (Δόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Τὸ δὲ „Ρήματα ζωῆς“ ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους· „Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε υπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίᾳ ἔχεις“ (Ἰω. 5. 67.)· τὸ δὲ „φίλοις“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο· „Οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὑμᾶς δὲ εἰρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν“ (Ἰω. 15. 15.).

Ποῖα δὲ λόγια ἦτον ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγε περὶ τῆς ἰδικῆς του Βασιλείας ὁ Κύριος; Βέβαια ἐκεῖνα ὅπου ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν Φίλιππον· „Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα, καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστὶ;“ (Ἰω. 14. 9.) καὶ πάλιν· „Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν Πατέρα μου ἐγνώκειτε ἂν, καὶ ἀπάρτι γινώσκετε αὐτόν“ (Αὐτόθ. 7.)· καὶ πάλιν· „Ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με· ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα“ (Ἰω. 1. 9.). Τί ζητεῖτε, λέγει, ὦ φίλοι καὶ μαθηταί μου, καὶ ἀποροῦντες λέγετε μαζί με τὸν Φίλιππον· „Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν;“ (Ἰω. 14. 9.) Ἐὰν τῶρα δὲν πιστεύετε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστὶ, πᾶς ἡξεύρετε ὅτι ὅταν ἐγὼ ἀστράψω εἰς τὸ θαλάσιον ὅρος με φῶς ἀπρὸς ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητός του καὶ ἀληθινὸν (τὸ γὰρ ἀπρὸς ὑμᾶς εἶναι καὶ ἀληθινὸν κατὰ τὸν Βασίλειον)· τότε θέλετε γνωρίσει εἰς ἐμὲ τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸν ὑπάρχοντα φῶς· κατὰ γὰρ τὸν Φαλμαδὸν, ἐν τῷ φωτὶ τῷ ἰδικῷ μου τῷ ἐν τῷ θαλάσῳ λάμπουντι ὄφεισθε; ἦτοι θέλετε γνωρίσει καὶ τὸν Πατέρα φῶς· „Ἐν τῷ φωτὶ σου, φησὶν, ὁφόμεθα φῶς“ (Φαλ. 10. 10.)· ὁθεν καὶ με ἀγαλλιάσιν θέλετε μέλπειν· Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

Τροπάριον.

„ Ἰσχύρ τῶν Ἐθνῶν κατέδεσθε, φίλοι Μαθηταί, θαυμασθήσεσθε
 „ δὲ τῷ πλούτῳ αὐτῶν, ὅτι δόξης πληροῦσθε, ὡς ὀφθῆσομαι λαμ-
 „ πρότερος ἡλίου ἐξαστράπτω, ἐν ἀγαλλιάσει μέλπομετες Ἀσωμεν
 „ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐραρίσθη ὁ Μελωδὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου διότι ἐκεῖνα τὰ λόγια ὅπου λέγει ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Σαβαῶθ πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραηλῆτας „ Ὑμεῖς δὲ Ἱερεῖς Κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ Θεοῦ, ἰσχύρ Ἐθνῶν κατέδεσθε, „ καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε “ (Ἡσ. ξα'. 6.), ταῦτα καὶ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς ἰδικοὺς τοῦ Ἱερεῖς καὶ Λειτουργοὺς καὶ Μαθητάς. Ὡς φίλοι καὶ Μαθηταί μου, μὴ λυπήσθε ὅτι εἰσθε πτωχοὶ καὶ ἄτιμοι καὶ εὐκολοκαταφρόνητοι εἰς τὸ φαινόμενον διότι καθὼς διὰ ἐμὲ ἐπροφήτευσεν ὁ Μάντις ἐκεῖνος Βαλαάμ λέγων „ Ἐδεταὶ Ἐθνη ἐχθρῶν αὐτῆ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυλεῖ “ (Ἀριθ. κδ'. 8.) οὕτω καὶ διὰ ἐσᾶς ἐπροφήτευσεν ὁ Ἡσαΐας λέγων „ Ἰσχύρ Ἐθνῶν κατέδεσθε “, ἥτοι τὸ κράτος ὅλον καὶ τὴν δύναμιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ εἰδωλολατρείαν, ἐσεῖς θέλετε τὰ ἀφανίσει, καὶ μὲ τὰ ὀδόντια τῆς διδασκαλίας σας θέλετε τὰ ἀλέσει. καθὼς γὰρ τὰ φαγητὰ, ἃ καὶ ἐναντία ἦναι καὶ βλαβερά εἰς τοὺς τρώγοντας, ὅταν ὁμῶς χωνευθοῦν ἀλλοιόνοινται καὶ γίνονται ὅμοια μὲ τὴν σάρκα ἐκείνων ὅπου τὰ τρώγουν. οὕτω καὶ τὰ Ἐθνη θέλουν γένει εἰς ἐσᾶς φαγητὸν εὐχρηστον καὶ εὐχυμον διότι ἔχουν νὰ ἀλλοιωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν.

Οὕτω λοιπὸν θέλετε φάγει νοητῶς τὴν δύναμιν τοῦ Ἐθνῶν. θέλετε δὲ θαυμασθῆ καὶ μὲ τὸν πλούτον αὐτῶν διότι ἐσεῖς ἀποκτῶντες τὸν πλούτον των, ἔχετε νὰ γενητέ περιβόητοι πανταχοῦ, καθὼς ἔγινε περιβόητος πρότερον καὶ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπῆρε τὸν αἰσθητὸν πλούτον τῶν Αἰγυπτίων κατὰ προσταγὴν Θεοῦ. „ Ἐξήγαγε, φησὶν, αὐτοὺς „ (ὁ Θεὸς δηλαδὴ τοὺς Ἑβραίους) ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ “ (Ψαλ. ρδ'. 36.). Πλούτον δὲ Ἐθνῶν ὀνομάζει ἐδῶ, ὅχι τὸν αἰσθητὸν, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον. τί γὰρ ἐχρειάζοντο πλούτον οἱ Ἀποστόλοι, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς τὸ κήρυγμα παρὰ τοῦ Κυρίου χωρὶς ῥαβδῆ, χωρὶς ὑποδήματα, χωρὶς σακούλιον, καὶ χωρὶς ἓνα χάλκωμα; ἀλλὰ πλῆθος Ἐθνῶν ἐδῶ νοεῖται ἢ μετὰφασις τοῦ ζήλου τοῦ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη, εἰς τὸν ζῆλον τὸν κατ' ἐπίγνωσιν, καὶ ἢ τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν εὐσέβειαν μεταβολή, καὶ ὁ τοῦ κηρύγματος πλατυσμός. οὗτος γὰρ εἶναι ὁ ἀληθὴς πλούτος τῶν Ἀποστόλων. Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ πλούτος τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ νὰ ἦναι πτωχοὶ διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλους νὰ πλουτίζουν. τὸ νὰ μὴ ἔχουν, καὶ ὅλα νὰ ἔχουν. καθότι ὅλα τὰ ἄσπρα τῶν Χριστιανῶν ἦτον ἰδικά των, καὶ ὅθεν ἤθελον ἔπερνον τὰ πρὸς τὴν χρείαν των. ὅθεν ἔλεγον. „ Ὡς πτωχοὶ, πολλὰς δὲ πλουτίζοντες. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ „ πάντα κατέχοντες “ (β'. Κορ. 5'. 10.).

Εἰπὼν δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι θέλουν θαυμασθῆ οἱ Ἀπόστολοι διὰ τὸν πλούτον τῶν Ἐθνῶν, ἀκολούθως λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ θαυμασθοῦν. διότι ἐσεῖς, λέγει, θέλετε γεμῶσαι ἀπὸ δόξαν διὰ τὰ σημεῖα καὶ θαύματα ὅπου μέλλετε νὰ κάμνετε. ὁποῖος γὰρ εἶναι δοξασμένος, αὐτὸς εἶναι καὶ θαυμαστός. Ἄν λοιπὸν ἐσεῖς ἔχετε νὰ δοξασθῆτε ἀναμφιβόλως διὰ τῶν θαυμάτων, βέβαια δὲ αὐτῶν ἔχετε καὶ νὰ θαυμασθῆτε. καθὼς καὶ ἐγὼ ὀλίγον ὕστερον θέλω φανῆ λαμπρότερος τοῦ ἡλίου, ἐξαστράπτων εἰς τὸ θαβάριον Ὅρος, καὶ διὰ τῆς λαμπρότητος ταύτης ἔχω νὰ δοξάζωμαι καὶ νὰ θαυμαστώνωμαι παρὰ πάντας. ἂν γὰρ πρότερον δὲν θαυμάσῃ τις τὸν ἄνθρωπον διὰ κανένα ἀγαθὸν ὅπου ἐκατέρωθασε, δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν δοξάσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ

καὶ ὁ Μελωδὸς, εἰπὼν πρότερον ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν νὰ θαυμάσωσιν διὰ τὸν πλῆτον τῶν Ἑθνῶν, ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὸ ἐπόμενον εἰς τὸν θαυμασμόν, ἦγουν ὅτι θέλουν πληρωθῇ ἀπὸ δόξαν ἐν ἀγαλλιάσει μέλλοντες. „Ἀσωμεν τῷ Θεῷ“ καὶ τὰ ἐξῆς.

Τροπᾶριον.

„Σήμερον Χριστὸς ἐν Ὄρει Θαβὼρ λάμψας, ἀμυδρῶς Θεϊκῆς αὐγῆς, ὡς ὑπέσχετο, Μαθηταῖς παρεγύμνου χαρακτῆρας· δὲ (1) πλη-
„σθέντες Θείας αἴγλης, ἐν ἀγαλλιάσει ἐμελπομ·“ Ἀσωμεν τῷ Θεῷ
„ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον, λέγει, ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ ἔλαμψεν εἰς τὸ Ὄρος Θαβὼρ, παρεγύμνω-
σαν· ἥτοι ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ἀμυδροὺς καὶ ὀλίγους τινὰς χαρακτῆρας
τῆς Θεϊκῆς αὐγῆς, ἡ ὁποία ἦτον κεκρυμμένη μέσα εἰς τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότη-
τος, καὶ ἕως τότε δὲν ἐβλέπετο ἀπὸ τοὺς Μαθητάς του· τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ Παρεγύμνου,
κατὰ τὸν Θεῖον Χρυσόστομον λέγοντα „Ἐν τῷ Ὄρει τῷ Θαβὼρ μεταμορφωθείς ὁ Δεσπότης
Χριστὸς, ἔδειξε τῆς ἀθεάτου Βασιλείας τὴν δόξαν καὶ ἐκ ἐπέδειξε, τουτέστι μικρὸν
παρήνοιξε τὴν Θεότητα καὶ ἐχὶ τελείως“. Ἀκολουθῶς δὲ λέγει ὁ Χρυσορρήμων καὶ τὴν
αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχὶ τελείως τὴν ἔδειξε· „Τὸ μὲν,
πληροφορῶν, τὸ δὲ, φειδόμενος· πληροφορῶν μὲν γὰρ, ἔδειξεν αὐτοῖς τῆς ἀθεάτου Βασι-
λείας τὴν Θεϊκὴν δόξαν, ἐχὶ ὅσητις ἦν, ἀλλ' ὅσον ἠδύνατο φέρειν οἱ σωματικούς ὀφθαλ-
μοὺς περιφέροντες· φειδόμενος δὲ, καὶ οὐχὶ φθονῶν, ἐκ ἔδειξεν αὐτοῖς τὴν πᾶσαν δόξαν,
ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὴν ζῶνι ἀπολέσωσιν“.

Φέρει δὲ καὶ ὁμοίωμα ὁ τῶν Κανόνων ἑρμηνεύς Θεόδωρος, ὅτι ὡς διὰ μέση ὑαλίνων τινῶν
λύχνων τὰς ἀκτῖνας τοῦ Θείου φωτός ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ὁ Κύριος, καθὼς ὑπέ-
σχέθη. Ποῦ δὲ ὑπέσχεθη νὰ δείξῃ ὁ Κύριος τὸ Θεῖόν τε φῶς; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὑπέσχε-
θη τοῦτο ὀλίγον πρὸ τῆς Μεταμορφώσεώς του, ὅταν ἔλεγεν εἰς τὰς Ἀποστόλους „Εἰσὶ τινες
τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἳ τινες ἔ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (ματθ. 15'. 28.). Μετὰ τὴν λέξιν δὲ „Τινὰς“ εἰνοεῖ εἰδὼ τὸν
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ μετὰ τὴν „Βασιλείαν“, τὴν ἐν τῇ Μεταμορφώσει δόξαν·
ὅθεν αὐτὸ τὸ ρητὸν ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων λέγει· „Ἐνταῦθα ἔ περὶ τῆς δευτέρας αὐτῆς
παρουσίας τῆς ἐνδόξου λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρει Μεταμορφώσεως“. Καὶ ὁ Θεο-
σσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Πανταχοῦ ἐστὶν ὁ τοῦ Παντός Βασιλεὺς, καὶ πανταχοῦ ἐστὶν
ἡ Βασιλεία αὐτοῦ· ὥστε τὸ ἔρχεσθαι τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν οὐ τὸ ἄλλοθεν ἀλλαχόσε
παραγίνεσθαι διηλοῖ, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ Πνεύματος·
διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει· ἥτις δύναμις οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίνε-
ται, ἀλλὰ τοῖς ἐστηκόσι μετὰ τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοῖς ἐστηριγμένοις ἐν τῇ πίστει
αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τοῦτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ
τοῦ λόγου πρότερον εἰς ὄρος ὑψηλόν, δηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὑπεραναβι-
βαζομένοις“ (Δόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Ὁ μὲν οὖν Σωτήρ ἔτω κατὰ
τὴν ὑπόσχεσίν του ἔδειξεν εἰς τὰς Μαθητάς τε ὀλίγοντι τὸ φῶς τῆς ἰδίας Θεότητος· οἳ δὲ
Μαθηταί, γεμῶσαντες ἀπὸ τὴν ὀλίγην λαμπρότητα ἐκείνην τῷ φωτός καὶ τῆς Θείας αἴγλης,
ἐμελπον ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ καρδίας· „Ἀσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται“.

ᾠδὴ

(1) Ἀντὶ νὰ εἰπῇ „Πλησθέντες δὲ Θείας αἴγλης“, εἴτε „Δι' πλησθέντες Θείας αἴγλης“ κατὰ μετα-
θεσιν διὰ τὸ μέλος.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμι·
 „μιρ· διὰ τοῦτο ἐστερεώθη ἐν Κυρίῳ ἡ καρδία μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὰν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ τὴν Ὡδὴν τῆς Προφήτιδος Ἀννης τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ μετὰ αὐτὰς τὰς Ξηρὰς λέξεις ἐκείνης· ἐκείνης γὰρ εἶναι καὶ ἡ πρότασις „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα κατασκευὴ „Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμι“. Εὐφυῶς δὲ ὁ Μελωδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν πρότασιν ἔκαμε κατασκευὴν, τὴν δὲ κατασκευὴν ἔκαμεν ἐκ τοῦ ἐναντίου πρότασιν· τῆς μὲν γὰρ Ὡδῆς ἡ ἀρχὴ εἶναι „Ἐστερεώθη, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“· ἔπειτα ὡς αἰτίαν τῆς στερεώσεως ἀκολουθῶς λέγει „Τόξον δυνατῶν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμι“. Βλέπουσα ἡ Ἄννα ὅτι ἀδυνατήσῃ μὲν τὸ τοξάρι τῶν δυνατῶν, οἱ δὲ ἀσθενεῖς ἐζώσθησαν δύναμι παρὰ Κυρίου, διὰ τῆτο ἐστερεώθη καὶ αὐτῆς ἡ καρδία εἰς τὸν Κύριον. Ὁ δὲ Μελωδὸς δὲν εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ πρότασιν καὶ ἀρχὴν ποιήσας τοῦ Εἰρμοῦ τὴν ἀσθένειαν τῶν δυνατῶν, καὶ ἀκολουθῶς εἶπε τὴν τῆς καρδίας στερέωσιν· ἡ αἰτία δὲ τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης εἶναι, ὡς νομίζω, αὕτη.

Συνειθίζουσιν οἱ Θεῖοι οὗτοι Μελωδοὶ νὰ γράφωσι τὰ προοίμια καὶ τὰς ἀρχὰς καθεὶς Ὡδῆς εἰς τὰ τέλη τῶν Εἰρμῶν καὶ τῶν Τροπαρίων· οὕτω λόγου χάριν τὸ „Ἀτωμεν τῷ Κυρίῳ“ ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται, τὸ ὅποσον εἶναι ἀρχὴ καὶ προοίμιον τῆς πρώτης Ὡδῆς τοῦ Μωϋσέως, γράφουσιν οἱ Μελωδοὶ εἰς τὸ τέλος τῶν Τροπαρίων. „Ἐν νυκτὶ ὀρᾷ ὀρᾷ τὸ Πνεῦμά μου“ τὴν ἀρχὴν τῆς πέμπτης Ὡδῆς τοῦ Ἡσαίου· καὶ „Εὐλογητὸς εἰ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν“ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς· Καὶ „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου“ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀγδόης· καὶ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνάτης, ὅλα ταῦτα, προοίμια ὄντα τῶν Ὡδῶν, οἱ Μελωδοὶ γράφουσιν εἰς τὰ τέλη τῶν Τροπαρίων. Οὕτω λοιπὸν ἀκολουθῶς μετὰ αὐτὰ καὶ τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, ἀρχὴ ὃν καὶ προοίμιον τῆς τρίτης ταύτης Ὡδῆς, ἐγράφη ὡς ἐπαρθεῖς εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ τὸ ρητὸν τῆτο; Ἀκουσον. Ὁ ἅγιος Νεῖλος ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύων αὐτὸ, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν χρέος νὰ ζητοῦμεν προθύμως τὴν δύναμι καὶ χάριν τοῦ Παντοδυνάμου Πνεύματος, ἵνα διὰ τῆς δυνάμεως τήτου ἀδυνατήσῃ τὸ τόξον καὶ αἰσαῖται τῶν δυνατῶν Δαιμόνων, οἱ ὅποιοι πάντοτε σαῖτεύουσιν ἡμᾶς μετὰ τοὺς βλασφήμους καὶ πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς, ὡς μετὰ βέλη, καὶ οὕτως ἐνδυναμωθέντες παρ' αὐτῆς νὰ νικήσωμεν τὰς ἀοράτους ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας.

Τροπάριον.

„Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ, τὴν ἀμαυρωθεῖσαν ἀμείψας ἐ-
 „λάμπρυνας πάλαι φύσιν, καὶ ἀλλοιώσει τῆς μορφῆς Σα ἐξέργησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐπιστρέφων ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τήτῳ, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐφόρεσας ὁλόκληρον τὸν Ἀδὰμ· ἦτοι προσείληφας σῶμα καὶ ψυχὴν νοερὰν, λογικὴν, θελητικὴν καὶ αὐτεξούσιον· ταῦτα γὰρ εἶναι ἡ ὁλοκληρία τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπλῶς πάσης φύσεως· διώξας δὲ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν ἀμαύρωσιν ὅπου τῆς ἐπροξένησε πάλαι ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδὰμ, καὶ μεταβαλὼν

λάν εἰς τὸ θεϊότερον, ἐλάμπρυνας αὐτὴν μετὰ τὸ φῶς τῆς ἰδικῆς Σου Θεότητος, τῆς ἐν τῷ
Θαβῶρ σήμερον ἀστραφάσης. Καὶ οὐ μόνον ἐλάμπρυνας, ἀλλὰ καὶ ἐθεουργήσας αὐτὴν με-
τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους γενομένην ἀλλοίωσιν τῆ προσώπου Σου. „Εγένετο, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λου-
κᾶς, ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων“ (Λουκ. 9. 29.).

Ἀξίον δὲ ἀπορίας εἶναι τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελετών, ὅτι ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἐ-
θεουργήθη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· διότι καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει ἐν τινι Τροπα-
ρίῳ, „Εξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τῆ Θεῷ Λόγῳ ἐθεουργήθη“· καὶ ὁ
Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστὴν Γέννησιν λόγῳ, „Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς
προσλήψεως ἐν ἐκ δύω τῶν ἐναντίων, ὧν τὸ μὲν (ἡ Θεότης) ἐθέωσε, τὸ δὲ (ἡ ἀνθρωπότης)
ἐθεώθη“· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ περὶ Τίτῃ, „Χριστὸς διὰ τὴν Θεότητα (λέγεται)· χρίσις
γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπότητος..... ἥς ἔργον ἀνθρώπου ἀκεῦσαι τὸ χρίον, καὶ Θεὸν τὸ
χρισμένον“· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτη ἐπιστολῇ, „Τὰ γὰρ ἀμφότερα ἐν τῇ συγ-
κράσει, Θεὸς μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ θεωθέντος“. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπο-
ρίας λέγομεν ὅτι τὸ „ἐθεουργήσας“ ἐδῶ νοεῖται ἀντὶ τῆς, ἐδειξας καὶ ἐφανέρωσας ὅτι ἐθεур-
γήθη ἡ ὑπὸ Σοῦ προσληφθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις· ἐθεουργήθη μὲν γὰρ αὕτη ἐξ αὐτῆς
τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὡς εἵπομεν· ἡ θεουργία ὅμως
αὕτη καὶ θέωσις δὲν ἦτον φανερά· εἰς τὰς πολλοὺς, πλὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ προσεληφό-
τος τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ θεουργήσαντος αὐτήν· ἂν γὰρ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι αὐτόπται καὶ
ὑπηρεταὶ τοῦ Λόγου Ἀπόστολοι δὲν ἤξευρον τὴν τοῦ προσλήμματος αὐτοῦ θέωσιν, σκαν-
δαλίζόμενοι διὰ τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀδιάβλητα πάθη, εἰς τὰ ὅποια ἔβλεπον αὐτὸν ὑπο-
κείμενον, πόσω μᾶλλον δὲν ἤξευρεν αὐτὴν ὁ πολὺς καὶ χυδαῖος λαός; Ἀφ' οὗ δὲ μετεμορ-
φώθη ὁ Κύριος, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγι-
ναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, τότε δὴ τότε ἡ ἔσωθεν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Θεοῦ
Λόγου θεουργηθεῖσα φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐγνώσθη διὰ τῆς εἰς τὰ ἔξω τῶν θεϊκῶν ἀκτί-
νων ἐκχύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκου Ἰωάννης οὕτως εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πανηγυρίζει·
„Καὶ δοξάζεται μὲν ἡ σὰρξ ἅμα τῇ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγῇ, καὶ ἡ τῆς
Θεότητος δόξα, δόξα καὶ τῆς ἀνθρωπότητος γίνεται· εἰς γὰρ ἐστὶ τὸτο καὶ αὐτὸ Χριστός,
ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος καὶ ἡμῖν συμφυὴς καὶ ὁμόφυλος. Εἰ τοίνυν οὐδέποτε τὸ σῶμα
τὸ ἅγιον ἀμέτοχον τῆς θείας δόξης ὑφέστηκεν, ἀλλ' ἐξ ἁκρας ἐνώσεως τῆς καθ' ὑπόστα-
σιν τὴν δόξαν τῆς αοράτου Θεότητος τελείως πεπλούτηκεν, ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι
δόξαν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς· ἀλλ' ἀφανὴς ἡ δόξα ὑπάρχουσα ἐν τῷ φαινόμενῳ σώ-
ματι, τοῖς μὴ χωροῦσι τὰ καὶ Ἀγγέλοις ἀθέατα τοῖς τῆς σαρκὸς δεσμίαις ἀόρατος
ἐχρημάτιζε. Μεταμορφοῦται τοίνυν, οὐχ ὁ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδ' εἰς ὅπερ οὐκ ἦν
μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκειαῖς μαθηταῖς ἐφαινόμενος“. Τί δὲ ἀπόλαυσεν
ἡ ἀνθρωπότης τῆ Κυρίου διὰ τῆς θεουργίας; Τὸ νὰ μετέξῃ εὐδύς τὰ πλεονεκτήματα καὶ
τὰς μεγαλοπρεπείας τῆς Θεότητος, καὶ νὰ γένη ζωοποιὸς, παιτοδύναμος, καὶ πάντα γινώ-
σκουσα (ὅρα σελ. κη. τῆς Δογματικῆς Πανοπλίας). Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῆς
θεουργίας ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐγένετο ὁμόθεος, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καὶ
διὰ τὴν προσλήψιν τὴν χρισθεῖσαν Θεότητι καὶ γενομένην ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ θαρρά-
λέγειν ὁμόθεον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα φύσις τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἂν καὶ
ἐθεώθη καὶ ἐθεουργήθη ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως, δὲν ἐκβῆκεν ὅμως καὶ ἔξω ἀπὸ τοῦς φυ-
σικοῦς ὁρῆτης, ὥστε νὰ τραπῇ εἰς Θεότητα, μὴ γένοιτο! τῶν Μονοφυσιτῶν γὰρ ἦτον τοῦτο
κακόδεξον φρόνημα· ἀλλὰ καθὼς ὁ τοῦ Θεοῦ Τίς γίνεται καὶ Τίς ἀνθρώπου, οὐχ ὁ ἦν
μεταβαλὼν (ἦτοι τὸ εἶναι Θεός), ἀτρεπτός γάρ, ἀλλ' ὁ οὐκ ἦν προσλαβὼν, φιλάνθρωπος
γὰρ (ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα)· οὕτω καὶ τὸ πρόσλημμα τῆς
ἀνθρωπότητος, ἂν καὶ ἐθεώθη, ἀτρεπτον ὅμως ἔμεινε καὶ δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ αὐτοῦ
ιδιώματα· ἦτοι τὸ παθητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα
καλούμενα πάθη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν θέωσιν εἶχεν αὐτὰ, πρῶτον ἵνα μὲ αὐτὰ ἡ ἐναν-
θρώπησις τοῦ Χριστοῦ πιστωθῇ καὶ μὴ νομισθῇ ὅτι ἦτον κατὰ φαντασίαν· εἰ γὰρ καὶ
αὐτὰ ἔχουσα κατὰ δόκησιν ἐνομίσθη ἀπὸ τοῦς Μανιχαίους, πόσω μᾶλλον, ἂν δὲν τὰ εἶ-
χε; δεύτερον, ἵνα τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσιν ἰάσῃται τὰ ἡμέτερα πάθη ὁ Κύριος, καὶ τοῖς

φυσικοῖς τὰ παρὰ φύσιν ἐξαφανίσῃ, καὶ ἀπλῶς, ἵνα νικήσας αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν τοῖς ὁμοφύεσι καὶ συγγενέσιν αὐτοῦ τὴν κατ' αὐτῶν νίκην χαρίσῃται (παρὰ τῇ Δογματικῇ Πανοπλίᾳ φύλ. κή.).

Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου. „Προσελάβετο δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν, χωρὶς ἀμαρτίας, καὶ χωρὶς τῶν διαβεβλημένων παθῶν· τὸ μὲν γὰρ μετὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν διαβεβλημένων παθῶν προσλαβέσθαι αὐτὴν οὐ Θεὸς ἦν, οὐδὲ καθελεῖν καὶ ἀνελεῖν τὴν ἀμαρτίαν ἐθέλωντος· τὸ δὲ χωρὶς τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν πεφαντασμένης ἦν ἐνανθρωπήσεως καὶ οὐκ ἀληθοῦς· διὰ τοῦτο προσλαβόμενος τὴν φύσιν ἡμῶν, τὰ μὲν ἀπεπέμψατο ὡς ἀνείκεια αὐτῷ, τὰ δὲ ὡς ἀναγκαίως τῇ φύσει προσγιγνώμενα μετὰ τῆς φύσεως προσέλαβετο, ἵνα πιστευθῇ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ γέγονεν ἄνθρωπος· εἶτα ἀναχωρεῦσας τὴν φύσιν ἑαυτῷ διὰ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐλευθερώσῃ ταύτην καὶ αὐτῶν τῶν ἀδιαβλήτων, καὶ ἀποδείξῃ ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον πρώτην μὲν διὰ τῆς ἀναστάσεως του, εἶτα καὶ ἑκαστον ἡμῶν διὰ τῆς ἐλπίζομένης κοινῆς ἀναστάσεως“ (ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ἔ. ἡ ἀρχὴ „Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοός).

Καὶ ταῦτα μὲν λέγεται ὅτι εἶχε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρσίας. Ἀφ' οὗ δὲ αὐτὸ ἀνέστη, ἂν καὶ ἔζηεν ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον, καὶ ἀπέβαλε τὰ ἀδιαβλήτα πάθη ἅπερ εἶχε πρότερον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, „Εἰ γὰρ ἐγνώκαμεν κατὰ σὰρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν ἐκ ἔτι γινώσκουμεν“ (β'. Κορ. ε'. 16.). μ' ὅλον τὲτο δὲν ἐτρέπη εἰς ἀσώματοτητα, οὐδὲ ἀπέβαλεν ὅλα τὰ φυσικά του ἰδιώματα· ἦτοι τὸ ποσὸν, τὸ ποιόν, τὸ εἶναι ἐν εἶδει, τὸ τριχὴ διαστατόν, καὶ τὸ περιγραφτόν ἐν τόπῳ καὶ περιοριστόν· ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ ἀποβάλλῃ, πλεόν σῶμα δὲν μένει, ἀλλ' ἔχει τὰ ἐκστῇ ἀπὸ τούτους ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὅθεν λέγει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος, „Τὸ Δεσποτικὸν καὶ πανάγιον σῶμα ἀφθαρτον μὲν ἀτέστη καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον καὶ τῇ θείᾳ κεκοσμημένον δόξῃ, σῶμα δὲ ὅμως ἐστὶ τὴν προτέραν ἔχον περιγραφὴν“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, „Καὶ τῷ Θεῷ πιστοῦται, καὶ διὰ τοῦτου τοῖς πέρασιν, ὡς εἶη Θεός τε καὶ ἄνθρωπος, δύο φύσεις φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐνεργείας, αὐτεξούσια τε θελήματα εἰς αἰῶνα τὸν ἀπείρον αἰωνίζοντα“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἔ. ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“) καὶ πάλιν, „Οὐτε γὰρ διότι ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο τῶν ὄρων ἐξέστη τῆς οἰκείας Θεότητος, οὔτε τῶν προσόντων αὐτῇ Θεοπρεπῶν αὐχημάτων, οὔτε μὴν ἡ σὰρξ Θεωθεῖσα τῆς οἰκείας ἐτρέπη φύσεως, ἢ τῶν αὐτῆς φυσικῶν ἰδιωμάτων· μεμενήκασιν γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν αἵτε φύσεις ἀσύμφυτοι καὶ αἱ τούτων ἰδιότητες ἀλώβητοι“ (Βιβλ. γ'. κεφ. ξδ'. τοῦ Θεολογικοῦ). διὰ τοῦτο εἰκονίζεται ὁ Χριστὸς καὶ ἐν Οὐρανοῖς ἥδη ὡς περιγραφτόν ἔχων σῶμα κατὰ τὸν διορισμὸν τῆς Ζ'. Συνόδου. Πῶς δὲ τὰρα εἶναι ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ ἀφθαρτον καὶ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Κυρίου; Ἀποκρίνεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὅτι οὔτε σὰρξ εἶναι, ἢ γουν παχυλὸν σῶμα, ὅποιον ἦτον πρὸ τῆς ἀναστάσεως, οὔτε πάλιν ἀσώματον καὶ αὔλον, ἀλλὰ μέσον πῶς, καθὼς οἶδε μόνος ὁ τοῦτο προσλαβὼν καὶ δοξάσας Θεὸς Λόγος· οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει, „Πίστευε τὸν Ἰδὸν τοῦ Θεοῦ ἦξιν πάλιν μετὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας κρίνοντα ζῶντας καὶ νεκρούς, οὐκέτι μὲν σὰρκα, ἐκ ἀσώματον δὲ, ἀλλ' οἷς αὐτὸς οἶδε λόγοις Θεειδεστέρου σώματος, ἵνα καὶ ὁφθῇ ὑπὸ τῶν ἐκκεντησάντων, καὶ μείνῃ Θεὸς ἔξω παχύτητος“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆ „Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς“ τοῦ τῆς ε'. Ὡδῆς Τροπαρίου τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

Τροπάριον.

„Στύλῳ πυριμόρφῳ καὶ μεφέλῃ πάλαι ὁ ἐμ τῇ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ
„ἄγωμ σήμερον ἐμ τῷ Ὄρει Θαβὼρ ἀρρήτῳ (1) ἐμ φωτὶ Χριστὸς
„ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο Ἑρμηνευταὶ τῶν Κανόνων· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἀρρήτως“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου Συνάγει ὁ Μελωδὸς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅτι ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι ὅπου καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἐκήρυξε τὰ ξένα ἐκεῖνα καὶ παρὰδοξα θαύματα, καὶ εἰς τὴν Νέαν ὕστερον ὅτε ἐσαρκώθη διὰ ἡμᾶς καὶ μετεμορφώθη εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος. Συμπεραίνει δὲ τοῦτο μὲ τοιοῦτον τρόπον· ἐκεῖ, λέγει, εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν, ἀφ' οὗ οἱ Ἰσραηλῖται ἐπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὠδήγει αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἔρημον μὲ στύλον πυρός, καὶ μὲ στύλον νεφέλης· μὲ τὸν στύλον γὰρ τῆ πυρός ὠδήγει αὐτοὺς τὴν νύκτα διὰ τὰ τοὺς φωτίζει εἰς τὸν δρόμον, μὲ τὸν στύλον δὲ τῆς νεφέλης, διὰ τὰ σκεπάζει αὐτοὺς τὴν ἡμέραν, ἵνα μὴ καίωνται ἀπὸ τῆς ἀκτίνης τῆς Ἡλίου·

„Ὁ δὲ Θεός, φησὶν, ἠγεῖτο αὐτῶν ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν,

„τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός“ (Ἐξ. ιγ'. 21.).

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, λέγει, εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος στύλον πυρός καὶ φωτός καὶ νεφέλην βλέπομεν· στύλον μὲν πυρός καὶ φωτός αὐτὸν τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, τὸν ὡς ἥλιον φωτεινὸν ἐξαστράπτοντα· νεφέλην δὲ τὴν ἐπισκιάσαντα αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἐξ ἧς ἐβρόντησεν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς, ἡ μαρτυροῦσα τὴν τοῦ μεταμορφουμένου φυσικὴν Τιότητα καὶ Θεότητα. Καὶ λοιπὸν ἂν τὸ θαῦμα καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ τωρινὸν τοῦ στύλου τοῦ πυρός καὶ τῆς νεφέλης εἶναι ἴσον καὶ ὅμοιον, ἄρα καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι, ὅς τις καὶ τότε μὲν ὠδήγει τὸν Ἰσραὴλ διὰ στύλου πυρός, καὶ τὰρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔλαμψε μὲ ἄρρητον καὶ ἀνεκλάλητον φῶς· τῆτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀνιγηματωδῶς ἐφάνερνε λέγων·

„Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας“ (Ἐβρ. ιγ'. 8.). ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Νικητὰς ὁ σχολιαστὴς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν Θεότητα τὴν τριμέρειαν ἔχει τοῦ χρόνου, καὶ ὅτι οὐχ ἥξει κατὰ τινος ἀλλοίως ἐλθῶν· „Οὗτός ἐστιν ὃς προὖν κατὰ τὸ χθὲς (ἦτοι τὸ παρελθυθός), καὶ ἐστὶ σήμερον κατὰ τὸ ἐνεστώς, καὶ ἐστὶ εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ τὸ μέλλον“.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Χθὲς καὶ σήμερον τὴν ἀνθρωπείαν ἐκάλυψε φύσιν, αἰώνιον δὲ τὴν Θεότητα προσηγόρευσε, τὸν δὲ αὐτὸν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι καὶ ἐκεῖνο· ἐπεὶ δὲ εἰς Υἱὸς Μονογενὴς ὁ αὐτὸς καὶ πρωτότοκος“.

Ἡ χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας λέγεται ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· χθὲς μὲν, τῷ τρόπῳ διηλαθὴ τῆς ἀντιδόσεως, διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων περιχώρησιν, καθ' ὅσον λεγόμεν καὶ παιδίον προαιώνιον· σήμερον δὲ, διότι ἠνωμένη καθ' ὑπόστασιν εἶναι καὶ τὰρα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μὲ τὸν Θεὸν Λόγον· καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διότι καὶ αἰωνίως θέλει διαμενῆν ἡ αὐτὴ ἐνωμένη μὲ τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐδέποτε μέλλει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτόν.

Ωδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα τὴν ἔρδοξον οἰκοδομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεός, ὅτι ἐτέ-

„χθης ἐκ τῆς Παρθένου, ἵμα ἐκ πλάμης ῥύσῃ τοὺς βοῶντάς Σοι·

„Δόξα τῇ θυράμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὰν Εἰρμός ἐξηγήσιν δὲν χρειάζεται διὰ τὴν πολλὴν σαφήνειαν ὅπου ἔχει· γεννᾷ ὁμως ἀπορίαν ὅχι ἀνεύλογον. Διὰ τί ὁ Μελωδὸς εἶπεν „Εἰσακήκοα τὴν ἔρδοξον οἰκοδομίαν Σου „Χριστέ ὁ Θεός“, δὲν ἐσυνάρμοσε τὰ ἀκόλουθα λόγια εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνῆλθες εἰς τὸ Θαβώρ, καὶ ἔλαμψας ὑπὲρ Ἡλίου, καὶ ὅτι Ἡλίας καὶ Μωσῆς παρέστησαν σοι, καὶ ἄλλα ὅμοια, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἀφήσας, εἶπεν „Ὅτι ἐτέ-

„χθης ἐκ Παρθένου“; ἔ γὰρ τὰρα τὰ Γενέθλια τῆς Χριστῆς ἐορτάζομεν, ἕτε εἰς τὴν Βηθλεὲμ εὐρισκομεθα, οὔτε εἰς τὸ σπήλαιον καὶ τὴν φάτνην παραστεκόμεθα, ἀλλ' εὐρισκόμεθα ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβώρ, καὶ τὸν Δεσπότην Χριστὸν μεταμορφωμένον βλέπομεν, καὶ τῷ ἀπείρῳ φωτὶ τῆς Θεότητος ἐξαστράπτοντα· διότι ἂν μόνον ἔλεγε „Τὴν

„ἐν-

„ἐνδοξον οἰκονομίαν Σου“, ἐδύνετο μέσα εἰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκονομίας νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου· γενικὸν γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία ὅλης τῆς ἐπὶ γῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου παρουσίας, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὑπερφυῶν καὶ παραδόξων ἔργων.

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, ἐπεὶ ὁ Μελωδὸς ἔλαβε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Εἰρμού τούτου ἀπὸ τὴν τετάρτην ᾠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, τῆς ὁποίας περικοπὴ εἶναι „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου“, ἡ δὲ ᾠδὴ αὕτη ἀναφέρει ἐξαιρέτως τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν καὶ γέννησιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Προφήτης „Εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου“, ἐπιφέρει ἀκολουθῶς „Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρῆναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ“· καὶ „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαβάρ (ἡτοι ἀπὸ τοῦ νότου καὶ τῆς Βηθλεὲμ) ἦξει· καὶ ὁ ἅγιος ἐξ Ὀρους καταστύλου δασέος“· τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ δηλοποιοῦσι τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ Μωυσογενεοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἀκολουθήσας εἰς τὸν τοῦ Ἀββακούμ σκοπὸν καὶ τὴν ἔννοιαν, λέγει „Εἰσακήκοα, τὴν ἐνδοξον οἰκονομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς, ὅτι ἐτέχθης ἐκ Παρθένου“. Ὁ Εἰρμὸς οὗτος προσαρμόζεται μὲν εἰς τὴν τετάρτην ᾠδὴν, δὲν προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Εἰρμοὶ δὲν προσαρμόζονται.

Τροπάριον.

„Νόμον ἐν Σινᾷ τῷ γράμματι διατυπούμενος, Χριστέ ὁ Θεὸς, ἐν τῇ νεφέλῃ πυρὶ καὶ γρόφῳ καὶ ἐν θύελλῃ ὠφθης ἐποχούμε· Δόξα τῇ θυράμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μὲν Τροπαρίῳ ἐσυνάρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τὸν στύλον τοῦ πυρός καὶ τῆς νεφέλης, τοὺς ὁδηγοῦντας τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· τὰρα δὲ εἰς τοῦτο ἄλλην ἱστορίαν ἀναφέρει, καὶ ταύτην προσκολλᾷ εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Μεταμορφώσεως τὴν κατὰ τὸ ὅρος Σινᾶ διπλαθὴ, καὶ τὴν συνομιλίαν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πλάκας καὶ τὸν ἐν αὐταῖς γεγραμμένον Νόμον τοῦ Δεκαλόγου· διότι καὶ ἐκεῖ ὅρος τὸ Σίναιον, καὶ ἐδῶ ὅρος εἶναι τὸ Θαβάρ· ἐκεῖ εἰς τὸ Σίναιον ἦτον νεφέλη· „Νεφέλη, φησὶ, γροφῶδης ἐπ' Ὀρους Σινᾶ“, (Ἐξ. ιθ'. 16.) καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβάρ εἶναι νεφέλη· ἐκεῖ Μωϋσῆς, καὶ ἐδῶ Μωϋσῆς.

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· Ὁ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Σὺ διατυπούμενος ἐν τῷ Ὄρει Σινᾷ τὸν Παλαιὸν Νόμον, ἐφάνης καθήμενος ἐπάνω εἰς νεφέλην σκοτεινὴν, καὶ ἐπάνω εἰς γρόφον καὶ θύελλαν, ἦγουν εἰς κίνησιν ἀνέμου ὀρμητικὴν. Ὁρα δὲ, ὅτι Διατυπούμενος εἶπε τὸν Νόμον, καὶ ὅχι Παραδιδούς, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος καὶ σκια τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅχι τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ ἀλήθεια· διὰ τοῦτο καὶ ἀνωτέρω εἰπὼν Νόμον, ἐπρόσθεσε τὸ, Ἐν γράμματι, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, ὅς τις ἐδόθη ὅχι ἐν γράμματι, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς καὶ ἠκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς Διαθήκης οὐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ“ (β'. Κορ. γ'. 6.).

Διατυπούμενος λοιπὸν, Σὺ Χριστέ ὁ Θεός, τὸν ἐν γράμματι Νόμον, δὲν ἐφάνης καθαρῶς εἰς τὸν Νομοθέτην Μωσῆν, ἀλλὰ ἐφάνης ἐπιβαίνων εἰς τὰ φοβερά ταῦτα· ἡτοι εἰς τὴν σκοτεινὴν νεφέλην, εἰς τὸ πῦρ, εἰς τὸν γρόφον, εἰς τὴν θύελλαν. Ἐλλείψιν δὲ ἐμεταχειρίσθῃ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· ἔπρεπε γὰρ ἀκολουθῶς νὰ εἰπῇ, ἐκεῖ μὲν εἰς τὸ Σίναιον Ὁρος ἐφάνης οὕτω, Κύριε, ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Ὁρος Θαβάρ ἐφάνης ἄλλως· ἐφάνης γὰρ καθαρῶς εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· ἐφάνης, ὅχι εἰς σκοτεινὴν νεφέλην, ἀλλὰ εἰς φωτεινὴν· ἐφάνης, ὅχι εἰς πῦρ φοβερὸν καὶ καπνίζον· „Τὸ ὅρος, φησὶ, τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ“ (Ἐξ. ιθ'. 18.)· ἀλλὰ εἰς φῶς θελυτικώτατον καὶ γλυκύτατον, ὅχι εἰς γρόφον καὶ σκότος, ἀλλὰ εἰς πρόσωπον λάμπρον ὑπὲρ τὸν ἥλιον.

Καὶ

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἔπρεπε νὰ εἰπῇ ὁ Μελωδός· Τότε μὲν ἐπὶ τοῦ Σιναίου ἐφάνης, Κύριε, εἰς ὅλα τὰ φοβερά, εἰς ὅλα τὰ σκοτεινά καὶ εἰς ὅλα τὰ ὀρμητικά· „Τὸ ὄρος, λέγει, ἐκαίετο πυρὶ ἕως τῆς Οὐρανοῦ, σκότος, γνώφος, θύελλα“· (Δευτ. δ'. 11.) τὰρα δὲ ἐπὶ τῆς Θαβωρίου ἐφάνης εἰς ὅλα τὰ χαροποιά, εἰς ὅλα τὰ φωτεινά καὶ εἰς ὅλα τὰ ἰλαρά· ἵνα μὲ αὐτὰ ὅλα δείξῃ ὁ Ἀσματογράφος τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν Παλαιὸν Νόμον ἔπρεπε νὰ εἰπῇ τὰ ἀνωτέρω πάντα· ὅμως ἀφῆκεν ἐκεῖνα ἔξω, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται κολοβὸν τὸ Τροπάριον τε. Ἐποίησε δὲ τοῦτο διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ποιηταὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἐλλείψεις ὅχι μόνον λέξεως, ἀλλὰ καὶ λόγου· δεύτερον, διότι πρὸς φρονίμους καὶ συνετὸς ἀκροατὰς ὁμιλῶν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, εἶπε μόνον τὰ ἐν τῷ Σιναίῳ θαυματουργηθέντα, ἀφῆκε δὲ τὰ νοοῦσιν ἀπ' αὐτῶν οἱ ἀκροαταὶ τὰ ἐν τῷ Θαβὼρ τελεσιουργηθέντα.

Τροπάριον.

„Ἰνὰ πιστώσῃ τὴν ἔνδοξον οἰκονομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεός, ὡς προῦ-
παίρων πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ αὐτὸς ἐν μέλει τὴν ἐπίβασιν
„θεῖς, ἐν τῷ Θαβὼρ ἀρρήτως ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐως, λέγει, ὦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν τῆς θείας Σου Μεταμορφώσεως δὲν ἦτον βέβαιον καὶ πολλὰ πιστὸν οὐδὲ εἰς αὐτοὺς σχεδὸν τοὺς αὐτόπτας καὶ Ἱερὸς Ἀποστόλους τὸ μυστήριον τῆς μετὰ σαρκὸς ἐνδόξου παρουσίας Σου, ὅτι διπλασιῶν ὁ αὐτὸς ἦσαν Θεός καὶ ἄνθρωπος (1)· ἐπειδὴ αὐτοὶ βλέποντές Σε νὰ φορῇς σῶμα ἀνθρώπινον, καὶ νὰ ἔχῃς ὅλα τὰ φυσικὰ πάθη τὰ ἀδιάβλητα καλούμενα, καὶ νὰ πάσχῃς ὡς ἄνθρωπος, ἐνομίζον ὅτι εἶσαι μόνον ἄνθρωπος· ἀπ' οὗ δὲ ἐξέλαμψας θεοπρεπῶς καὶ ἀρρήτως εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μὲ τὴν δόξαν τῆς Θεότητός Σου, ἐπιστοποίησας καὶ ἐβεβαίωσας τὴν ἐνδοξον οἰκονομίαν Σου, ὅτι Σὺ ὑπῆρχες πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ· „Ὁ δὲ Θεὸς „Βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων“ (Ψαλ. ογ'. 13.)· καὶ ὅτι Σὺ εἶσαι ὅς τις ἐπιβαίνει καὶ κάθεται ἐπάνω εἰς τὰ νέφαλα, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Δαβίδ· „Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν „αὐτοῦ“ (Ψαλ. ργ'. 3.). Διὰ τοῦτο τὴν ἄρᾳ μεταμορφούμενος, ἐμβῆκες μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην διὰ τὴν νὰ δείξῃς ὅτι περὶ Σοῦ ἐπροφήτευσεν ἐκεῖνο ὁ Δαβίδ, καὶ Σὺ εἶσαι ὅπου ἔβαλες τὴν ἐπίβασίν Σου εἰς τὰ νέφαλα.

Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἐξηγῶνται τὸ „Νέφει“ εἰς αἰτιατικὴν πληθυντικὴν ἀναγινώσκουσιν, ὁ δὲ Ἱερὸς Κοσμάς δοτικὴν ἐνικὴν ἐκλαμβάνει αὐτό. Μερικοὶ δὲ ἐρμηνεύονται λέγεσθαι ὅτι δὲν λέγει τὸτο ὁ Δαβίδ περὶ τῆς Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς Οὐρανοῦ· καὶ φέρουσιν εἰς μαρτυρίαν τὸ ὕψος τῶν ἀνωτέρων λόγων τοῦ Δαβίδ, ὅς τις λέγει· „Ἐκτείνων (ὁ Θεὸς δηλ.) „τὸν Οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ“ (τῆς Οὐρανοῦ δηλ.). Εἰπὼν δὲ τοῦτο, ἐπιφέρει ἀκολούθως καὶ τὰ νέφαλα, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἐποχεῖται καὶ ἐπιβαίνει ὁ Οὐρανός, ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ· οὐκ ὀρθῶς ὅμως τοῦτο προσαρμόζουσιν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθότι ἅπαντες οἱ ἐξηγῶνται, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώριτος, ὁ Εὐθύμιος, εἰς τὸν Θεὸν τὸ, Αὐτοῦ προσαρμόζουσιν, ἡγουν ὅτι ὁ Θεὸς τίθει τὰ νέφη ἐπίβασιν αὐτοῦ (ἡτοι ἰδικὴν του)· καὶ ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές, δείκνυται ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα λόγια „Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων· ὁ ποιεὶς τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα καὶ τὰς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα“ καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια ὅλα περὶ Θεοῦ

(1) Ἐνδοξον δὲ οἰκονομίαν αὐτὴν εἶπεν ὁ Μελωδός, ὅχι κατὰ τὸ ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον, (εὐτελὲς γὰρ ἦτον ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀδόξος κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν) ἀλλὰ κατὰ

τὸ ἔσω καὶ τὸ νοούμενον· ἡτοι κατὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος τὴν κεκρυμμένην ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, ἥτις τὰρα μὲν ἐνῆργει διάφορα θαύματα, τὰρα δὲ ἀστραπτει ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβὼρ ὡς ὁ ἥλιος.

ἐγνοῦνται· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Νεφέλη δὲ τῆ Οὐρανοῦ σύμβολον· διὰ τοῦτο
 „καὶ ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλαις ἀνάλαμβάνεται, ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Θείας δυνάμεως· οὐδα-
 „μοῦ γὰρ ἄλλη τις δύναμις ἐπὶ νεφέλης φαίνεται“.

Τροπάριον.

„Συλλαλοῦντες παρειστήκεισαμ δουλὸπρεπῶς Σοὶ τῷ Δεσπότῃ
 „Χριστῷ, οἷς ἐν πυρὸς ἀτμίδι καὶ γνόφῳ καὶ λεπτοτάτῃ αὐρᾷ
 „προσωμίλυσας· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ διάφορα ῥήτα τῆς Γραφῆς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, μάλι-
 στα δὲ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ Εὐαγγελικὸν „Καὶ ἰδοὺ ὠφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας με-
 „τ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες“ (Ματθ. ιζ'. 3.). Ὁ Ἀσματογράφος λοιπὸν μόνην τὴν πα-
 ράστασιν καὶ συλλαλίαν τῶν Προφητῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἡλίου ἐνταῦθα ἀναφέρει,
 τὰ δὲ λόγια αὐτῶν φυλάττει διὰ τὰ εἰρη εἰς τὸ ἀκόλουθον Τροπάριον, τὰ δὲ ὀνό-
 ματα τῶν Προφητῶν σιωπᾷ, φανερόν· καὶ αὐτὰ αἰνιγματωδῶς ἀπὸ τὰ συμβάντα εἰς
 τὸν καθ' ἕνα· εἰς μὲν γὰρ τὸν Μωϋσῆν ὠμίλησε πάλαι ὁ Θεὸς μετ' αὐτὸν πυρὸς καὶ με-
 γλόφον ἐπάνω εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, καθὼς γέγραπται· „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ
 „Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα“ (Δευτ. δ'. ιι.). καὶ πάλιν· „Μωϋσῆς ἐλάλει,
 „ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ“ (Ἐξ. ιθ'. 19.). εἰς δὲ τὸν Ἡλίαν ὠμίλησεν ὁ
 Θεὸς μετ' πνεῦμα μέγα καὶ συσσεισμὸν καὶ μετ' πῦρ, μάλιστα δὲ μετ' αὐρανὸν λεπτήν· οὔτε
 γὰρ εἰς τὸ μέγα πνεῦμα, οὔτε εἰς τὸν συσσεισμὸν, οὔτε εἰς τὸ πῦρ ἦτον ὁ Θεός, ἀλλὰ
 εἰς τὴν αὐρανὸν τὴν λεπτήν, καθὼς γέγραπται· „Ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταῖον διαλύον ὅ-
 „ρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος· καὶ μετὰ τὸ
 „πνεῦμα, συσσεισμός· οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος· καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν, πῦρ· οὐκ
 „ἐν τῷ πυρὶ Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πῦρ, φωνὴ αὐρᾷ λεπτῆς, καὶ ἐκεῖ Κύριος“ (Γ'. Βασιλ.
 ιθ'. ιι.) (1).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐκεῖνοι οἱ δύο Προφῆται Σου, Κύριε, εἰς τοὺς σποίους τὸ
 παλαιὸν ἐσωμίλυσας, εἰς μὲν τὸν Μωϋσῆν μετ' αὐτὸν πυρὸς καὶ μετ' σκότος, εἰς δὲ
 τὸν Ἡλίαν μετ' αὐτὸν λεπτοτάτην αὐρανὸν, ἐκεῖνοι, λέγω, οἱ ἴδιοι καὶ τὰρα εἰς τὸ Θαβώριον
 ὄρος παρεστάθησαν ὡς δοῦλοι καὶ συνελάλησαν μετ' Σέ. Βλέπε δὲ τὴν σοφίαν τῆς ἱερᾶς
 Κοσμᾶ· ἐπεὶ δὲ εἶπεν ὅτι συνελάλουν οἱ Προφῆται μετ' τὸν Χριστὸν, διὰ τὰ μὴ νομίσῃ
 τινὰς καὶ τὸν Κύριον ὁμότιμον μετ' τοὺς Προφῆτας, διὰ τὸτο παρευθὺς ἐπρόσθεσε τὸ, Πα-
 ρειστήκεισαν, καὶ τὸ, Δουλὸπρεπῶς, ἵνα διὰ τῶν δύο τέτων τῆς τε παραστάσεως καὶ τῆς
 δουλὸπρεπείας τῶν μὲν Προφητῶν φανερώσῃ τὴν δουλικὴν εὐτέλειαν, τοῦ δὲ Χριστοῦ τὴν
 δεσποτείαν καὶ τὴν ὑπεροχὴν.

Τροπάριον.

„Κατεμήρυον τὴν ἔξοδον τὴν ἐν Σταυρῷ ἐν Θαβὼρ παρόντες ὁ
 „ἐν πυρὶ Σε καὶ βάτῳ πάλαι προκατιδὼν Μωϋσῆς, καὶ ὁ μετάρ-
 „σιος δίφρῳ ἐν πυρίνῳ Ἡλίας, Χριστέ.

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τῶν πρῶ-
 των στιχηρῶν τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλίου
 τὸ λέγον „Ἐν συσσεισμῷ καὶ ἐν αὐρᾷ λεπτῇ τε-

„θεῖσαι“ ἐφαλμένον ἐστίν· ὅθεν οὕτω διαρδοῦ-
 ται· „Οὐ συσσεισμῷ, ἀλλ' ἐν αὐρᾷ λεπτῇ τεθεῖ-
 „σαι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι συνελάλουν μὲ τὸν Χριστὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, τὰρ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ διὰ ἐκεῖνα ὅπου συνελάλουν. Ἐραίνεται δὲ ταῦτα ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν λέγοντα· „Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες, „δύω συνελάλουν αὐτῷ, οἱ τινὲς ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἡλίας, οἱ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον „τὴν ἔξοδον αὐτοῦ (1), ἣν ἐμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ“ (Λουκ. 9. 30.). ὁθεν ἐπιστρέψαν πρὸς τὸν Κύριον λέγει· Ὁ Θεοῦ-ἄνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος Σὲ εἶδε τὸ παλαιὸν εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος μὲ τὸ καῖον πῦρ τῆς βάτου καὶ μὴ κατακαῖον αὐτήν, ὁμοίως καὶ ὁ Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνελήφθη μὲ πυρίνην ἄμαξαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παρόντες τὰρ εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, κατεμήνουν καὶ ἐφάνερον τὴν ἔξοδον· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ Θάνατον ὅπου ἐμελλες νὰ τελειώσῃς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ἐξόδος δὲ ὁ Θάνατος ὀνομάζεται, διότι ἐξάγει ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης τὸν ἄνθρωπον· ὁθεν καὶ ἐξόδιον αὐτὸν κοινῶς οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσι· καὶ ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ λέγον· „Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον“.

Διὰ πέντε δὲ αἰτίας ἐφάνησαν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον λέγοντα· „Πρῶτον, ἵνα δείχῃ ὅτι καὶ Νόμου καὶ Προφητῶν αὐτὸς „ἐστὶ Κύριος· δεύτερον, ὅτι ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύει· Ἡλίας μὲν γὰρ καὶ Προφήτης „ἐστὶ καὶ ζῇ ἔτι· Μωσῆς δὲ νομοθέτης ἐστὶ καὶ τέθνηκε· τρίτον, ἵνα φανῇ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστὶ τῷ Νόμῳ, οὐδὲ ἀντίθεος· οὐκ ἂν γὰρ ὁ Μωϋσῆς συνελάλει τῷ ἐναντιοῦ „μένῳ τοῖς Νόμοις αὐτοῦ, οὐδ' ἂν Ἡλίας ὁ ζηλωτὴς ἠνείχετο αὐτοῦ ἀντιθέου ὄντος· τέ- „ταρτον, ἵνα λύσῃ τὴν ὑπόνοιαν τῶν λεγόντων αὐτὸν Ἡλίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν· καὶ „πέμπτον, ἵνα διδάξῃ τοὺς μαθητὰς τούτους μιμεῖσθαι, καὶ κατὰ Μωσῆν μὲν πράους „εἶναι καὶ δημαγωγικούς, κατὰ δὲ Ἡλίαν ζηλωτὰς εἶναι καὶ ἀκαμπτεῖς, ὅτε δὲ καιρὸς, „καὶ κινδυνευτικούς εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὥσπερ καὶ οὗτος“. Τὰς αὐτὰς αἰτίας λέ- „γει καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐδύμιος εἰς τὸν δεύτερον τόμον τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον.

Πόθεν δὲ ἐγνώρισαν οἱ Ἀπόστολοι ὅτι οἱ φαινόμενοι Προφήται ἦτον ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡ- „λίας; Ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ἐγνώρισαν αὐτούς· „Τυχὸν „γὰρ ὁ μὲν Μωϋσῆς ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὐ προετύπωσα τὸ πάθος ἐγώ, σφάζας τὸν ἄμνον „καὶ τὸ πάσχα τελέσας· ὁ δὲ Ἡλίας ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὐ τὴν ἀνάστασιν προετύπωσα „ἐν τῷ τῆς χήρας γίῳ“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον τοῦτο ἐρ- „μηνεύων, λέγει ὅτι ἐγνώρισαν αὐτούς οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν ἀποκαλυπτικὴν δύναμιν τοῦ „φωτὸς ἐκείνου τῆς Θεότητος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καίνα πρᾶγμα δὲν εἶναι κεκαλυμμένον, ἀλ- „λά πάντα εἶναι γυμνὰ καὶ φανερά· „Πῶς δὲ καὶ ἐπέγνωνσαν, οὓς οὕτω πρότερον εἶδον „οἱ Ἀπόστολοι, εἰμὴ τῇ ἀποκαλυπτικῇ δυνάμει τοῦ φωτὸς ἐκείνου;“ (Λόγῳ, ε' ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινέμεν καὶ ἡμεῖς“). Καὶ ἂν τὸ φῶς ἐκεῖνο ἀποκαλύπτῃ τὰ μέλλοντα, πόσω μάλ- „λον ἀποκαλύπτει τὰ ἐνεστῶτα καὶ παρόντα, καθὼς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν; ὁ μὲν „γὰρ Ἡλίας παρὼν ἦτον ἐν τῷ Θαβάρ μετὰ σώματος, ὁ δὲ Μωϋσῆς μὲ ψυχὴν γυμνὴν „καὶ χαρισμένην σώματος. Συμφωνεῖ δὲ τῷ Θεῷ Γρηγορίῳ καὶ ὁ Σιναΐτης Ἀναστάσιος λε- „γων· „Ἐπέγνωνσαν δὲ τὲς Πρόφητας οἱ Μαθηταί· οἱ γὰρ πρὸς τοσοῦτον ὕψος χαρήσαι- „τες, ὡς τε Θεὸς ἀξιοθῆναι τοιαύτης, ἢ Βασιλείαν Οὐρανῶν ἀνόμασεν ὁ ἀποκαλύψας „αὐτοῖς ἑαυτὸν, πῶς τοὺς συμμύστας εἶχον ἀγνοῆσαι, καὶ μάλιστα παρόντος Ἰησοῦ καὶ „φωτίζοντος τὸ ἡγεμονικόν, καὶ μορφοῦντος τὸν νοῦν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ Θεῖαν μορφήν;“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ.) (2).

Τρο-

(1) Εὐδύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Τινὰ ἀν- „τίγραφα οὐκ ἔξοδον, ἀλλὰ δόξαν γράφευσι· δόξα „γὰρ καλεῖται καὶ ὁ Σταυρὸς· τοῖς μὲν γὰρ ἁλ- „λοῖς ἅπασιν οἰεῖδος ἦν, ὡς μεγάλαν ἐγκλημάσων „ἐπιστίμιον· μόνη δὲ τῇ Χριστῷ δόξα γέγονεν, ὡς „μεγάλῃς ἀγάπῃς τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιστίμιον· τίς „γὰρ εὐγνωμονα ψυχὴν ἔχων, ἀκούων τὸν ἐπεκείνα „πάσης τιμῆς σκληραῦτην ἀτιμίαν ὑποστάντα διὰ „τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων οὐ δόξασαι τοῦτον;“

(Τόμ. β'. εἰς τὸν Ματθαῖον).

(2) Ὁ δὲ Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Ἐν „βιβλίῳ σινεῖς τῶν παλαιότερων Ἑβραίων τὰ εἶδη „τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τοῖς μεταγενεστέροις ἀποκα- „λοῖσασιν, ὥστε ἀναγινώσκοντες (οἱ Ἀπόστολοι) „ἐντυπῶν αὐτοὺς ἐγνώσαν“. Σὺ δὲ τὸ τοῦ Θεο- „σσαλονίκης ἔχει ἀσφαλές· καθότι τότε εἰκότως δὲν „ἔπαινον οἱ Ἑβραῖοι· οἱ Ἀπόστολοι δὲ ἀγράμματοι „ὄντες, βιβλίον νὰ ἀναγινώσκουν δὲν ἔξευρον.

Ωδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ τοῦ φωτός διατμήξας τὸ πρωτόγονον χάος, ἢ ἐν φωτὶ (1)
 „τὰ ἔργα ὑμῆ Σε, Χριστέ, τὸν Δημιουργόν, ἐν τῷ φωτὶ Σου τὰς
 „ὁδοὺς ἡμῶν εὐθυροῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ πολλὰς ῥήσεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς περὶ φωτός διαλαμ-
 βανούσας· ὁ Μελωδὸς δὲ βλέπων τὴν ἐορτὴν ταύτην ὅλην φωτοβλυτοῦσαν αὐτῆς καὶ φῶ-
 τα, παρακαλεστικῶς σχηματίζει τὸν λόγον, καὶ λέγει πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν· Ὁ Σω-
 τὴρ τοῦ Κόσμου, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν Νόμος ἦτον λύχνος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δαβὶδ, καὶ
 φῶς εἰς τὰς τρίβους του· „Λύχνος τοῖς ποσὶ με ὁ Νόμος Σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβου-
 ς μου“ (Ψαλ. ριή. 105.)· καὶ τοῦ ὁποίου τὰ προστάγματα εἶναι φῶς, κατὰ τὸν μεγαλοφωνό-
 τατον Ἡσαΐαν, τὸν τῆς πέμπτης ταύτης Ωδῆς Ποιητήν· „Ἐκ νυκτός ὀρᾷ· εἶς τὸ Πνεῦ-
 μά μου πρὸς Σε, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἠσ. κς΄. 9.).
 Σὺ εἶσαι ὅπου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου διεχώρισες ἀπὸ τοῦ φῶς τὸ
 πρωτόγονον ἐκεῖνο χάος τῆ σκοτίας, καθὼς γέγραπται ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς Γενέσεως· „Καὶ
 „εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς, καὶ εἶδεν ὁ Θεός τὸ φῶς ὅτι καλόν,
 „καὶ διεχώρισεν ὁ Θεός ἀναμέσον τοῦ φωτός καὶ ἀναμέσον τοῦ σκοτός“ (Γέν. α΄. 4.).

Διὰ τί δὲ διεχώρισας τὸ σκοτός ἀπὸ τοῦ φῶς, Κύριε; Διὰ τὸ ὅτι ὁ φῶς καὶ τὰ ἔργα Σε με τὸ
 φῶς· τῆτο δὲ νοεῖται διχῶς, ἢ διότι ὅλα κοινῶς τὰ ὁρατὰ κτίσματά Σε, καὶ μάλιστα τὰ
 ζῶα, παιδρυνόμενα ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ γλυκαινόμενα ἀπὸ τὴν αὐτοῦ θεωρίαν καὶ καλλο-
 νην, ὑμνοῦσι φωναῖς ἀλαλήτοις Ἐσὲ τὸν Δημιουργόν των· „Γλυκὺ, λέγει ὁ Ἐκκλησια-
 „στής, τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν ἥλιον“ (Ἐκκλ. ια΄. 7.).
 ὅθεν εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „Πρώτη φωνὴ Θεοῦ φωτός φύσιν ἐδημιούργησε, τὸ
 „σκοτός ἠφάνισε, τὸν Κόσμον ἐφαίδρυσε, πᾶσιν ἀθρόως χαρίεσσας ὅ· ἵνα καὶ ἡδεῖαν ἐπὶ
 „γαγεν“ (Ὁμιλ. β΄. εἰς τὴν ἐξαήμε.). ἢ διότι καὶ οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι, περιπατοῦν-
 τες εὐσχημόνως ὡς ἐν ἡμέρᾳ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ζῶντες ἐν τῷ φωτὶ, ὑμνοῦσι Σε
 τὸν φωτοδότην· ὅθεν Σὺ ὅπου τὰ τοιαῦτα φῶτα ἐποίησας, ὁδήγησον καὶ τὰς ὁρμούς τῆς
 ζωῆς ἡμῶν με τὸ φῶς τῶν προσταγμάτων καὶ ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο
 ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Κατεύθυνον ἐνάπιόν Σου τὴν ὁδόν μου“ (Ψαλ. ε΄. 9.).

Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες καὶ οἱ τούτων Ποιηταί, ὡς ὁ Ἡσίοδος, ... ἐμυθολόγησαν ὅτι τὸ
 χάος καὶ σκοτός εἶναι μία ἐστία ὑφεστῶσα προτύτερα ἀπὸ τοῦ φῶς· „Ἐν ἀρχῇ, λέγει ἐ-
 „κεῖνος, ἦν ἔρεβος (ἦτοι σκοτός) καὶ χάος“· εἰς δὲ τοὺς Χριστιανούς δὲν εἶναι δεκτὸς
 ὁ λόγος οὗτος, ἀπαγε! ἐπεὶ τὸ σκοτός δὲν εἶναι ὄν, οὐδὲ κατ' ἐσίαν ὑφεστήκειν, ἀλλὰ
 εἶναι ἓνα πάθος ὅπου γίνεται εἰς τὸν ἀέρα κατὰ στέρησιν τῆς φωτός· κατὰ γὰρ τὸν μέ-
 γαν Βασίλειον τὸ φῶς ἦτον προτύτερα ἀπὸ τοῦ σκοτός τριγύρω εἰς τὰς Ἀγγελικὰς καὶ
 Οὐρανίας δυνάμεις· (τὸ γὰρ ἐν Θεῷ φῶς ἀφίνω νὰ λέγω, ὡς ἀκτιστον καὶ προαιώνιον)
 ἐπεὶ δὲ ὁ Οὐρανὸς δημιουργηθεὶς ἐτεταῶθη κύκλῳ μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ,
 διὰ τοῦτο κατέστησε σκοτεινὸν καὶ ἀφώτιστον τὸν ἀέρα ὅπου περιέκλεισε μέσα, διακόψας
 τὸ φῶς ὅπου ἦτον ἔξωθεν, καὶ οὕτω παρυπέστη τὸ σκοτός· ὅθεν αὐτὸ εἶναι πρωτο-
 γενέστερον, ὅχι κατὰ οὐσίαν, στέρησις γὰρ οὐσίας ἐστὶν ὅχι τοῦ ἀπλῶς φωτός (καὶ
 τοῦ ἐν Ἀγγέλοις δηλαδὴ), ἀλλὰ εἶναι πρωτογενέστερον μόνου τῆ ὑλικῆς φωτός, τὸ ὁποῖον
 ἐγένεν ὕστερον μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ τὴν λέγουσαν· „Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐ-
 „γένετο φῶς“ (Γέν. α΄. 4.). καὶ οὕτω διεχωρίσθη τὸ σκοτός ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ τὸ μὲν
 σκοτός ὠνομάσθη νύκτα, τὸ δὲ φῶς, ἡμέρα· „Ἐκάλεσε, φησὶν, ὁ Θεός τὸ φῶς ἡμέραν,
 „καὶ τὸ σκοτός ἐκάλεσε νύκτα“ (Γέν. α΄. 5.).

Τρο-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς δυσὶν Ἑρμηνευταῖς τῶν Κανόνων· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ὡς ἐν φωτὶ“.

Τροπάριον.

„ Προσεωπίψοι ὦραι ὑπεκλίθησαν· φῶς γὰρ καὶ πρὸ ποδῶν ὑ-
 „ ψίδρομον σέλας, Χριστέ, ἥλιος ἦκε, μορφὴν βροτείαν ὡς ἀμεί-
 „ ψαι κυδόκησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν, λέγει, Σὺ, Χριστέ ὁ Θεός, κυδόκησας νὰ ἀλλάξης τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν τὴν ἐν σοὶ κατ' ὑπόστασιν ἠνωμένην ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν καὶ ἀνθρώπινον εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ θεϊότερον διὰ τῆς ἐν τῷ θαβώρ θείας σου μεταμορφώσεως, τότε οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου, ἡ ἀνοιξίς, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμὼν, ὑπέπεσον ἐνώπιόν σου μὲ ὅλα τὰ κάλλι καὶ λαμπρότητας ὅπου φέρουσιν, ὁμολογῶντες ὅτι νικῶνται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός σου. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Ποιητὴς ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπέπεσον εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου· διότι, λέγει, καὶ αὐτὸς ὁ τῶν καιρῶν γενάρχης ἥλιος ὑπέκυψε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἀγίους σου πόδας τὸ φῶς του.

Καὶ τί παράδοξον εἶναι, Κύριε, ἂν οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου ὑπετάχθησαν εἰς Σε, ἐνῶ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος ὅπου γεννᾷ τοὺς τέσσαρας καιροὺς μὲ τὴν ἰδικήν του κυκλοφορίαν, βλέπων τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἰδικῆς σου φωτοχυσίας, ἔφερε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πόδας σου ἀπὸ τοὺς οὐρανίους κύκλους τὸ ἰδικόν του φῶς τὸ εἰς τὰ ὑψηλὰ τρέχον καὶ κινούμενον; Ὁμολόγησε βέβαια διὰ τοῦτου ὅτι δὲν δύναται ὅλως νὰ ἀντιλάμπῃ μὲ Σε τὸν ὑπὲρ ἥλιον λάμποντα. Οὕτω μὲν ἡρμήνευσεν ὁ Θεόδωρος· ὁ δὲ Ἀγώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ὅτι ὅλαι αἱ αἰσθῆται ὠραιότητες καὶ καλλοναὶ τοῦ Κόσμου ὑπετάχθησαν εἰς τὴν ἀλλοιωθεῖσαν καὶ ἀστράφασαν ὥφιν σου· ἐνώπια γὰρ κυρίως εἶναι τὰ περὶ τὴν ὥφιν μέρη (ἐκ τοῦ ὥφ ὥπός, ὁ διλοῖ τὸν ὀφθαλμόν, ὥπιον καὶ ἐνώπιον παραγόμενα). Οὐ μόνον δὲ, λέγει, αἱ ὠραιότητες ὑπετάχθησαν εἰς τὴν λάμψασαν ὥφιν σου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος, τοῦ ὁποίου φωτεινότερον ἄλλο κτίσμα δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν Κόσμον· καὶ αὐτὸς γὰρ ἔρριψε τὸ φῶς του εἰς τοὺς πόδας σου, οἱ τινες εἶναι τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος· ἐπειδὴ οὔτε μὲ τοὺς πόδας σου ἐδυνήθη νὰ φιλονεικήσῃ περὶ καλλονῆς καὶ ὠραιότητος.

Τροπάριον.

„ Ἰδοὺ Σωτὴρ, ἀμβόων Μωϋσῆς καὶ Ἥλιάς, τῶν μαθητῶν ἐν
 „ ὄρει Θαβώρ ἐμνηχουμένων, Χριστὸς, ὃν πάλαι προηγγείλαμεν
 „ ὄμτα Θεοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνωτέρω μὲν εἰς τὸ Τροπάριον τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἥλιάς ἔλεγον εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος τὴν ἔξοδον· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον ὃν ποῦ ἔμελλε νὰ πάθῃ ὁ Κύριος· τῶρα δὲ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο προσθέτει καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κάποιον νόημα. Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο; Ὅτι οἱ ἴδιοι Προφῆται ἕνας εἰς τὸν ἄλλον ἔλεγον, ἀκουόντων καὶ τῶν τριῶν Μαθητῶν εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος· Ἰδοὺ ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκηρύξαμεν ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Θεός.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ λόγος οὗτος λέγεται ἀπὸ τοὺς Προφῆτας εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀποδεικτικὸς τῆς ἀληθείας· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐρώτησε τοὺς Ἀποστόλους „ Τίνα με λέγουσιν „ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; „ τότε ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· „ Οἱ μὲν „ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ, Ἥλιαν· ἕτεροι δὲ, Ἰερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν „ (Ματθ.

(Ματθ. ις'. ιβ.)· ταύτην, λέγω, τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἀποστόλων φαίνονται ὅτι διερωτοῦσιν οἱ θεοὶ οὗτοι Προφῆται, καὶ τρόπον τινα λέγουσιν οὕτω πρὸς αὐτούς· διὰ τί μὲν τὰ ὀνόματα τῶν δούλων ὀνομάζετε τὸν Δεσπότην τῶν πάντων, Μωσῆν αὐτὸν καὶ Ἡλίαν καλοῦντες; ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Μωϋσῆς· ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡλίας· οὗτος ὁμῶς εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκήρυξαμεν ὅτι εἶναι Θεός.

Ἄξιον δὲ ζητήσεως εἶναι, ποῦ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐπροκήρυξαν τὸν Χριστὸν ὅτι εἶναι Θεός; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς εἶπε Θεὸν αὐτὸν, ὅταν ἐπροκήρυξε τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεότητος ἐν τοῖς λόγοις ἐκείνοις· „Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν „Κύριος εἷς ἐστὶ“ (Δευτ. γ'. 4.)· ὁ δὲ Ἡλίας φανερώς μὲν δὲν ὀνομάζει Θεὸν τὸν Χριστὸν, αἰνιγματωδῶς δὲ διὰ τῆς τριττῆς ἐπιπλήσεως τῶν ὕδατων, ἡ ὁποία ἐδήλου τὴν τριττὴν ὑπόστασιν τῆς ἐνιαίας τοῦ Θεοῦ κυριαρχίας· διὰ μέσου ἐκείνης ἐδηλοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὅτι εἶναι Θεός καὶ εἷς ὑπάρχων τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τροπάριον.

„Ἡ ἀναλλοίωτος φύσις τῇ βροτείᾳ μιχθεῖσα (1), τῆς ἐμφεροῦς
„αὐλοῦ Θεότητος φῶς παραγυμνοῦσα, τοῖς Ἀποστόλοις ἀπορρή-
„τως ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι σαφές, καὶ διὰ τοῦτο δὲν χρειάζεται καμμίαν ἐξηγήσιν· ἔχει ὁμῶς ἔνδοξον κεκρυμμένον δύσκολον νόημα· ἴσως γὰρ ἀκούων τινὰς ὅτι ἡλλοιώθη ἡ μορφή τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι καὶ ἡ φύσις τῆς Θεότητος ἡλλοιώθη· μορφή γὰρ λέγεται καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις καὶ οὐσία κατὰ τὸ „Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων (ὁ Υἱὸς δηλαδὴ)“ (Φιλ. β'. 6.)· ἵνα μὴ τοῦτο ὑπολάβῃ τινὰς, προφθάνει ὁ Μελωδὸς καὶ ἀνατρέπει τὴν ἀτοπον ὑπόληψιν ταύτην, ὁμολογῶν ὅτι ἡ μὲν Θεότης ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη φύσις ἔλαβε τὴν ἀλλοίωσιν· ὅθεν λέγει· Ἡ ἀναλλοίωτος θεία φύσις (ἥτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς) μιχθεῖσα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (ἥτοι κατ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα) καὶ ἔχουσα ἕως τῆς ἐπὶ τοῦ Ὁρους Μεταμορφώσεως κεκρυμμένον τὸ φῶς τῆς Θεότητος ὑποκάτω εἰς τὸ παραπέτασμα τοῦ προσλήμματος, ἕνα μὲν, διότι δὲν ἐδύναντο οἱ βλέποντες νὰ ὑποφέρουν τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητος, καὶ ἄλλο, διὰ νὰ ἀπατηθῇ εἰς τέλος ὁ ποιητὴς Διάβολος διὰ τῆς φαινομένης ἐξωθεν ἀνθρωπότητος ὁμοίας οὗσης τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, καὶ νὰ μὴ γνωρίσῃ αὐτὸν ὅτι ἦτον Θεός· αὐτὴν, λέγω, ἡ θεία φύσις ἐλάμψε σήμερον εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, ὅχι ὅλον τὸ ἰδικόν της ἀκτίστον φῶς, διότι ἐξάπαντος ὅχι μόνον ἤθελεν τυφλωθῇ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ ἤθελεν ἀποθάνει, μὴ ὑποφέροντες τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καθὼς ἀνωτέρω εἵπομεν μετὰ τοῦ Χρυσορρήμονος εἰς τὸ τρίτον Τροπάριον τῆς πρώτης Ωδῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σήμερον Χριστὸς „ἐν Ὁρει Θαβώρ“, ἀλλὰ μόνον παρεγύμνωσεν· ἥτοι ἐδείξεν ὡς δι' ἐσόπτρα τῆς Θεοῦποστάτου σώματος, ὀλίγον φῶς τῆς αὐλοῦ Θεότητος, ἥτις εἶναι ἐμφερὴς τῷ φωτὶ, ταῦτον εἰπεῖν εἶναι φῶς· φῶς γὰρ ἐστὶν ἡ Θεότης· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Φῶς ἡ παραδει-
„χθεῖσα Θεότης ἐπὶ τοῦ Ὁρους τοῖς μαθηταῖς μικροῦ στερότερα καὶ ὀφειας“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ αὐλὸς Θεότης εἶναι ἐμφερὴς τῷ φωτὶ; Διότι αὐτὴ, ἂν καὶ ἦναι φῶς, ὡς εἵπομεν, καὶ φῶς ἀλυθινόν καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἀκράτον, κατὰ τὴν καταφατικὴν καλουμένην Θεολογίαν, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν αὐτοῦ ὀνομάζεται ὁ Θεός, ἢ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν, τουτέστιν ἐκ τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν Κτισμάτων· ὑπὲρ φῶς ὁμῶς ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶν ὄν, ὡς ὑπερά-
φυμος καὶ ὑπερούσιος κατὰ τὴν ἀποφατικὴν καὶ ὑπεροχικὴν καλουμένην Θεολογίαν· ὅθεν

εἶπεν

(1) Ἐν ἄλλοις „Μιγεῖσα“.

εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἡ Θεία φύσις αὐτὴ κατ' ἐαυτὴν ὅ, τί ποτε κατ' οὐσίαν ἐστὶ
 „ πάσης ὑπέρεκειται καταληπτικῆς ἐπινοίας, ἀπρόσιτος καὶ ἀπροσπέλαστος οὕσα ταῖς
 „ στοχαστικαῖς ἐπινοίαις “ (Ἑρμην. εἰς τὸν 5'. Μακαρισμ.).

Ἐκ τούτου λοιπὸν δείκνυται ὅτι τὸ φῶς ὅπου εἶδον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβώριον
 Ὅρος, ἂν καὶ ἦτον ἄκτιστον καὶ ἀναρχὸν κατὰ χρόνον, δὲν ἦτον ὁμῶς καὶ οὐσία καὶ
 φύσις Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς
 εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν Θεωρίαις του· „ Τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, τὸ νικῆσαν τῆς ἀν-
 „ θρωπίνης αἰσθήσεως τὴν ἐνέργειαν, τὸν τρόπον διετύπη τοῖς μακαρίοις Ἀποστόλοις τῆς
 „ κατὰ ἀπόφασιν μυστικῆς Θεολογίας, κατ' ἣν ἡ μακαρία Θεότης κατ' οὐσίαν ἐστὶν ὑπερ-
 „ ἀρρήτος καὶ ὑπεράγνωστος, καὶ πάσης ἀπειρίας ἀπειράκις ἐξηρημένη, οὐδ' ἴχνος ὅλως
 „ καταλήψεως καὶ ψιλὸν τοῖς μετ' αὐτὴν καταλείψασα “· καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος
 λέγει· „ Θεότης κατ' ἐαυτὴν ἀόρατος “ (Ἐπιστολ. α. πρὸς Κληδόσιον). Θεότης δὲ ἐνταύ-
 θα ἡ Θεία οὐσία νοεῖται, ἐξ ἧς ἐνέργεια οὐσιώδης καὶ ἄκτιστος ὑπῆρχε τὸ ὁρατὸν φῶς
 τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο δὲν ἦτον οὐσία Θεοῦ, ἦτον
 ὁμῶς πάντοτε ἀχώριστον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Θεολόγους· οὐ γὰρ ἦν
 καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν μετ' αὐτῆς, συνἀναρχον ὃν αὐτῇ κατὰ χρόνον καὶ συναΐδιον.

Τροπάριον.

„ Σὲ τὸ αἶδιον φέγγος ἐμ πατρώα τῇ δόξῃ οἱ Μαθηταὶ ὡς εἶδον
 „ ἐκλάμψαμ, Χριστέ, Σοὶ ἀμεβόωμ· Ἐμ τῷ φωτί Σου τὰς ὁδοὺς
 „ ἡμῶν εὐθυμομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως φωτεινοτάτην ὅλην καὶ ἐξα-
 στράπτουσαν μὲν ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλιομόρφου προσώπου τοῦ Κυρίου, αὐγάζουσαν δὲ
 ἀπὸ τοῦ φῶς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν ὅλας τὰς Ὠδὰς τοῦ παρόντος Κα-
 νόνος ἀπὸ ὀνόματα φωτεινά, φεγγαβοῖα καὶ λαμπροφανῆ· ἐξαιρέτως δὲ τὴν πέμπτην ταύ-
 την Ὠδὴν ὅλην καταφωτίζει μὲ φωτισμοὺς πολλοὺς, καὶ μὲ διάφορα φῶτα ποιεῖται τὸν
 δρόμον αὐτῆς· καὶ ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἀνεύλογος· ἐπεὶ γὰρ ἡ ἐορτὴ, ὡς εἶπον, εἶναι
 κατ' ἐαυτὴν φωτεινὴ καὶ γεμάτη ἀπὸ Θεῖα φῶτα, προσδέτει δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τῆς πέμ-
 πτης Ὠδῆς Ἡσαΐας ἄλλα φῶτα ξεχωριστά, λέγων „ Ἐκ νυκτὸς ὀρᾷ τὸ πνεῦμά
 „ μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς “ (Ἠσ. κς'. 9.)·
 διὰ τοῦτο πλεονάζει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ φωτεινῇ Ὠδῇ ταύτῃ κατὰ τὰς φωταυμίας, καὶ
 ταύτην ἐξαιρέτως μὲ φωτισμοὺς διαφόρους φωτολογεῖ.

“ Ὅθεν ἐπιστρέψαν πρὸς τὸν φωτοδότῃν Χριστὸν, λέγει· “ Ὡ φωτεινότητε καὶ ὡραιότητε
 καὶ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ φῶς ἐκ φωτός ἐκ τῷ Πα-
 τρός γεννηθεῖς, ὅταν οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί Σου εἶδον Σέ τὸ αἶδιον καὶ ἄχρονον
 καὶ ἄκτιστον φῶς ὅτι ἔλαμψας εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς, τῆς ὁ-
 ποίας ὑπάρχεις ἀπαύγασμα κατὰ τὸν Παῦλον τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Σου, λέγοντα περὶ
 σοῦ „ Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ “ (τοῦ
 Πατρὸς διηλ.) (Ἐβρ. α. 3.)· τότε τόσον κατεπλάγησαν καὶ ἐκθαμβοὶ ἔγιναν διὰ τὸ
 υπερβάλλον τῆς λαμπρότητός Σου, ὥστε ἄλλο τι δὲν ἔλεγον πρὸς Σέ, εἰμὴ ταύτην τὴν
 σύντομον ἱκεσίαν καὶ δέησιν· Ἰσασον, Κύριε, καὶ εὐδόωσον τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς μας μὲ
 τὸ φῶς τῶν Θείων ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ τὸν πε-
 φωτισμένον ὄντα ἀπὸ τοῦ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὃς τις εἶπε· „ Κατεύθυνον ἐνώπιόν
 Σου τὴν ὁδὸν μου “ (Ψαλ. ε. 9.)· καὶ „ Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν
 „ Σου “ (Ψαλ. ριή. 133.)· διότι τὸ ἴδιον εἶναι τὰ εἰπῇ τινὰς φῶς, καὶ λόγιον Θεοῦ·
 καθότι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ φῶς· „ Λύχνος, φησὶν ὁ αὐτὸς Προφη-
 „ τὰναξ, τοῖς ποσὶ μου ὁ Νόμος Σου καὶ φῶς ταῖς τρίβους μου “ (Ψαλ. ριή. 105.).

Ση-

Σημείωσαι δὲ, ὅτι οἱ Μαθηταὶ εἶδον εἰς τὸ ὄρος τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς τῆ Κυρίου Θεότητος ὅχι μόνον μετὰ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος. Ἀλλὰ πῶς εἶδον αὐτό; μένοντες ἐν τῇ φυσικῇ δυνάμει αὐτῶν; ὅχι, ἀλλὰ ἀλλοιωθέντες εἰς τὸ κρείττον καὶ θειότερον, καὶ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ φωτὸς ἐκείνου· ἐπειδὴ πιστοὶ καὶ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τὸ ἄκτιστον καὶ ὑπὲρ αἰσθησιν καὶ νοῦν φῶς χωρῆσαι οὐ δύνανται. Ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐκείνου λοιπὸν ἐνισχυθέντες καὶ δυναμωθέντες οἱ τῶν Ἀποστόλων αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς ἐαυτῶν φύσεως γεγονότες, εἶδον τὸ ὑπερφύεσ ἐκεῖνο καὶ ἄκτιστον καὶ τῆς θείας οὐσίας ἀχώριστον φῶς, κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Ἱερῶν Θεολόγων· ὁ δὲ εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν μβ'. κεφαλαίῳ τῶν περὶ θείου φωτός· „Εἰ τὴν ἐναντίαν δυνάμιν
 „(ἦτοι τῶν Δαιμόνων) οἶδαμεν ἐνεργεῖν τι περὶ τὰς ἀνθρωπίνους ὁφθαλμοὺς, μεταποιεῖν τε
 „αὐτὰς καὶ διατιθέσθαι παρὰ φύσιν πρὸς τὸ μὴ ὄν, δηλοῦσι δὲ οἱ θαυμαστοί καὶ τὰ
 „πάσαι ἀδόξετα μαγανεύματα, πᾶς οὐ τῇ θείᾳ δυνάμει δάσκειν ἀλλοιοῦν τε καὶ με-
 „ταποιεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ φύσιν δύνασθαι, καὶ ταῦτα δὴ πρὸς τὸ ὄν, ἦτοι τὸ
 „θεῖον φῶς;“

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐν Δαμασκοῦ Ἰωάννης λέγει πανηγυρίζων εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὅτι οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς Θεότητος ἦτον τυφλοὶ· „Μεταμορφοῦνται τοίνυν Χριστὸς, οὐχ ὅς οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ ἐκ
 „ἦν μεταβαλλάμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐκφανόμενος, καὶ διανοίγων
 „τούτων τὰ ὅμματα καὶ ἐκ τυφλῶν ἐργαζόμενος βλέποντας“· πρὸς τὰ ὅποια λόγια ἐπιφέρει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος ταῦτα· „Ὅπως ὅτι πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο τυφλοὶ
 „εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν ὄρωντες ὀφθαλμοί; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ φῶς ἐκεῖνο αἰσθητὸν, οὐδὲ οἱ
 „ὄρωντες αἰσθητικοὶς ἀπλῶς ἑώραν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ
 „θεοῦ Πνεύματος. Ἐκπλαγέντων οὖν, καὶ οὕτω τὴν ἐναλλαγὴν εἶδον, οὐχ ἦν ἀρτίως,
 „ἀλλ' ἦν ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως ἔλαβε τὸ ἡμέτερον φῶς, θεωρὸν τῇ ἐνάσει τοῦ
 „Λόγου τοῦ Θεοῦ“ (Λόγῳ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς“)· καὶ πάλιν· „Οὐ
 „γίνεται τοιγαροῦν καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περιγράφεται, οὐδὲ αἰσθητικῇ δυνάμει ὑποπί-
 „πτει τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου Μεταμορφώσεως, εἰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν σαματικῶν ἑώραται,
 „καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐν βραχείᾳ τῇ ὄρου κορυφῇ“ (Αὐτόθι). Ἐφί δὲ καὶ ὁ
 „Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν θεωρίαις του· „Ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τὸ
 „Πνεῦμα μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι πρὶν τὴν διὰ σαρκὸς ἀποθέσθαι ζωὴν τῇ ἐναλλαγῇ
 „τῶν κατ' αἰσθησιν ἐνεργειῶν, ἢν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελθὼν τῆς ἐν αὐτοῖς
 „νοεῖας δυνάμεως τῶν παθῶν τὰ καλύμματα“ δι' οὗ καθαρθέντες τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τῆ
 „σώματος αἰσθητήρια, τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τοὺς πνευματικοὺς ἐκπαι-
 „δεύονται λόγους“.

Ὁ δὲ Χρυσόρρημων ἀποδεικνύει ὅτι οὐδὲ τὰ Σεραφίμ δύνανται εἰς τὸ εἶδον ἄκρατον τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ συγκατάβασιν τοῦτο βλέπουσι· καὶ ἀκουσὼν αὐτοῦ λέγοντος·
 „Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ
 „ταῖς μὲν δυοῖν κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ταῖς δὲ δυοῖν, τὰς πόδας. Τίνος ἔνε-
 „κεν, εἰπέ μοι, καλύπτει τὰ πρόσωπα, καὶ προβάλλονται τὰς πτέρυγας; τίνος δὲ ἔνε-
 „κεν ἑτέρου, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ φέρειν τὴν ἐκ τοῦ θρόνου λάμπουσαν ἀστραπὴν καὶ τὰς
 „μαρμαρυγὰς ἐκείνας; καίτοιγε οὐκ αὐτὸ ἄκρατον ἑώραν τὸ φῶς, οὐδὲ αὐτὴν ἀκραιφνῆ
 „τὴν οὐσίαν (τοῦ φωτός), ἀλλὰ συγκατάβασιν ἦν τὰ ὁρώμενα. Τί δὲ ἐστὶ συγκατά-
 „βασιν; Ὅταν μὴ ὡς ἐστὶν ὁ Θεὸς φαίνεται, ἀλλ' ὡς ὁ δυνάμενος αὐτὸν θεωρεῖν οἷός τε
 „ἐστὶν οὕτως ἐαυτὸν δεικνύει, ἐπιμετρῶν τῇ τῶν ὁρώντων ἀσθενείᾳ τῆς ὁφθαλμῶν τὴν ἐπίδει-
 „ξιν. Καὶ ὅτι συγκατάβασιν ἦν, ἐξ αὐτῶν τῶν ῥημάτων δῆλον· εἶδον γὰρ, φησὶ, τὸν Κύ-
 „ριον καθήμενον· Θεὸς δὲ οὐ καθίσταται· σωμάτων γὰρ ὁ σχηματισμὸς οὗτος“ (Λόγ. Γ'.
 „περὶ ἀκαταλήπτου). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τῆ Χρυσοστόμου συμπεραίνομεν ὅτι ἂν τὰ
 „Σεραφίμ κατὰ συγκατάβασιν βλέπουσι τὸ θεῖον φῶς, βέβαια καὶ οἱ Ἀπόστολοι, μὴ ὅ-
 „λον ὅτι ἐδυναμώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ των, κατὰ συγκατάβασιν εἶδον τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου
 „Μεταμορφώσεως, ὅχι καθὼς αὐτὸ ἦτον, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸ ἐδύνοντο εἰς τὸ βλέπουν ἐκεῖνοι.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐν τῷ θλίβεσθαι με ἐβόησα πρὸς Κύριον, καὶ εἰσήκουσέ μου ὁ
 „Θεὸς τῆς σωτηρίας μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὰν Εἰρμός ἐπάρθη ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰωνᾶ τοῦ ταύτης τῆς Ὡδῆς Ποιη-
 τοῦ· ἐκεῖνος γὰρ λέγει ταῦτα· „Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ
 „εἰσήκουσέ μου“ (Ἰων. β'. 2.). Συνετέθη δὲ ὁ Εἰρμός πρὸς τὸ ἡθικώτερον· διὰ τοῦτου
 γὰρ νοθετεῖ ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς νὰ μὴ κακίζωμεν εἰς τὰς θλίψεις, ὅπου μᾶς ἀ-
 κολουθοῦν, ἀλλὰ νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, καὶ τὴν βοήθειαν ἐκείνου νὰ ἐπικαλούμεθα,
 ἐλπίζοντες ὅτι ὀγλήγῃ μᾶς εἰσακίσει, καὶ θέλει μᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὰς θλίψεις.
 Ὅποιος ὁμῶς προσέξῃ καλλήτερα, θέλει ἰδῇ ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος ἄριστα καὶ εὐφύε-
 στατα προσαρμόζεται καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ἐπειδὴ γὰρ ὀλίγον καιρὸν
 πρὸ τοῦ πάθους (1) τὸ τῆς Μεταμορφώσεως ἐτελεσιουργήθη μυστήριον, εἰς δὲ τὸ πά-
 θος ἐλυτήθη ὁ Κύριος· „Περίλυπος, ἔλεγε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, περίλυπός ἐστιν ἡ
 „ψυχὴ μου ἕως θανάτου“ (Ματθ. κς'. 28.). καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λυπούμενος ἐπροσηύ-
 χετο πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· „Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ πο-
 „τήριον τοῦτο“ (Ματθ. κς'. 39.). καὶ πάλιν· „Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγχεῖν τὸ πο-
 „τήριον τοῦτο ἀπ' ἐμὲ“ (Λουκ. κβ'. 41.). ἐπειδὴ, λέγω, εἰς τὸ πάθος ἐλυτήθη ὁ Κύ-
 ριος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατὴρ ἐπήκουσεν αὐτοῦ προσευχομένου, καὶ ἀποστείλας τὸν Ἀγγε-
 λον αὐτοῦ ἐνεδυνάμωσεν αὐτὸν καθ' ἄνθρωπον, ὡς γέγραπται· „Ὡφθη δὲ αὐτῷ Ἀγγε-
 „λος ἀπ' Οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν“ (Λουκ. κβ'. 43.). Φαίνεται λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι
 εἰσάγει τὸν Κύριον εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγοντα διὰ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ὅταν ἦμουν
 τεθλιμμένος καὶ περίλυπος ἕως θανάτου, τότε ἐκέκραξα πρὸς Σὺ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα
 μου, καὶ εὐθὺς μοῦ εἰσήκουσας· ἀπέστειλας γὰρ τὸν Ἀγγελόν σου, καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ
 ἀσθενοῦν τοῦ ἰδικοῦ μου προσλήματος. Καὶ ἄλλοτε δὲ πάλιν ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα·
 „Ἐγὼ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις“ (Ἰω. ια'. 41.). Ὅρα καὶ πῶς ἀλλοιορεῖται εἰς
 τὸν Χριστὸν ἡ Ἱστορία τοῦ Ἰωνᾶ ἐν τῷ Εἰρμῷ τῆς ἐκτῆς Ὡδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἰλασμός ἡμῖν, Χριστέ, καὶ σωτηρία“.

Τροπάριον.

„Λαμπνδόμος πλέον, Ἡλίου φῶς τραρότερον ἐν Θαβῶρ ἐκλάμ-
 „ψας ὁ Χριστὸς, ἡμᾶς ἐφώτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ φωτοδότης, λέγει, καὶ φῶς ἀναβαλλόμενος ὡς ἱμάτιον, κατὰ τὸ Δαβιτικόν, Χριστὸς
 ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξέλαμψεν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος φῶς γεμάτων ἀπὸ λαμπνδόνα (ὄνομα
 γὰρ ἐδῶ λαμβάνεται τὸ Πλέον) τραρότερον δὲ καὶ λαμπρότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον· ὅθεν
 κατὰ

(1) Ὅρα ὅτι καὶ Θεόδωρος οὗτος ὁ Πρόδρομος
 λέγει ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ πάθους ἐγένιν ἡ Μετα-
 μόρφωσις· ὅθεν ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος παρὰ Κορε-
 σίῳ, καὶ ὁ πεζογράφος Δαμασκηνὸς τεσσαράκοντα
 ἡμέρας λέγουσιν ὅτι αὕτη ἐγένε πρὸ τοῦ πάθους·
 καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυένσιος ἐν τῷ ἑαρι λέγει ὅτι αὕτη
 ἐγένετο. Καὶ λοιπὸν ἡ Μεταμόρφωσις δὲν ἐγένε κα-

τὰ τὸν Αὐγούστον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Φεβρουάριον·
 μετετέθη δὲ εἰς τὸν Αὐγούστον. Καὶ ὅρα περὶ τῆς
 τῆς ὑποσημείωσιν τοῦ „Καὶ ἔχομεν βεβαιώτερον τὸν
 „προφητικὸν λόγον τοῦ Καρυφίου Πέτρου“ (Ἐπι-
 στολ. β'. κεφ. α'. 19.) ἐν τῇ νεοτυπῳτῇ ἐρμηνείᾳ
 τῶν καθολικῶν Ἐπιστολῶν· ἵνα μὴ καὶ ἐνταῦθα
 τὰ αὐτὰ λέγοντες περιττολογώμεν.

κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐφώτισεν ἡμᾶς ὁ φωτοπάροχος Ἰησοῦς· καθὼς γὰρ τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς φωτίζει τοὺς ἔχοντας καθαρὸς καὶ ὑγιὲς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος· οὕτω καὶ τὸ αὔλον καὶ ἀκτιστον φῶς τῆς ὑπερουσίτου Θεότητος φωτίζει τοὺς ἔχοντας νοῦν καθαρὸν καὶ καρδίαν λελαμπρυσμένην· οἱ γὰρ μὲ τὸ θεῖον φῶς ἐνωθῆναι βουλόμενοι φῶς πρέπει νὰ ἦναι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἀρετῶν· ἐπειδὴ ἡ ὁμοιότης ὅχι μόνον εἶναι αἰτία γνώσεως, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφὸν, ἀλλὰ καὶ αἰτία ἐνώσεως· ὥσπερ ἀντιστρόφως καὶ ἡ ἀνομοιότης αἰτία ἐστὶν ἀγνοίας καὶ διαζεύξεως· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἴτα τῷ καθαρῷ „προσομιλητέον“ (Λόγ. α'. περὶ Θεολογίας).

Τινὰς δὲ ἄς μὴ νομίσῃ ταυτολογίαν τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς „Φῶς καὶ πλέον „λαμπηδόνος“ (τουτέστι φῶς καὶ γεμάτων ἀπὸ φῶς) ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ φῶς καὶ ἡ λαμπηδὼν· τὸ μὲν γὰρ φῶς εἶναι αὐτὴ ἡ φύσις ἡ χρωματίζουσα τὴν διαφάνειαν τοῦ αἵρος, τὴν ὁποίαν φύσιν ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἡλίου· λαμπηδὼν δὲ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ Ἡλίου ἀποπηδῶσα ἀκτίς· ὥστε δὲν ἐσφαλεν ὁ Μελωδὸς εἰπὼν ὅτι λαμπηδόνων (ἤτοι ἀκτίνων) πλήρες, καὶ τρανότερον τοῦ Ἡλίου φῶς ἔλαμψεν ὁ Κύριος ἐν τῇ Μεταμορφώσει, καὶ ἡμᾶς ἐφώτισεν. Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ, Πλέον· δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τοῦτο καὶ ὡς συγκριτικὸν ὄνομα, ὃ καὶ προσφυστέρον, ἢ γουν, Σὺ, Χριστέ, ἔλαμψας φῶς λαμπρότερον τῆς τοῦ ἡλίου λαμπηδόνος.

Τροπάριον.

„ Ἀρελθὼν ἐν ὄρει Θαβὼρ μετεμορφώθης, Χριστέ, καὶ τὴν πλά-
„ μὴν πᾶσαν ἀμαυρώσας, φῶς ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν μετεμορφώθῃ ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος· ὁθεν λέγει· Οἱ Ἕλληνες οἱ λατρεύοντες τὰ εἰδῶλα καὶ Δαιμόνια ἐπάνω εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ χαμηλὰ βουνὰ ἐσυνείθιζον νὰ θυσιάζουν τὰς ἀκαθάρτους θυσίας, νὰ καίουν τὸ σκοτεινὸν πῦρ, καὶ νὰ θυμιάζουν τὰ βρωμερὰ θυμιάματα, καθὼς τοῦτο ἀναφέρει ἡ θεία Γραφή εἰς πάμπολλα μέρη, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν κεφ. ιβ'. Στίχ. 2. „Καὶ ἐποίησεν Ἰωᾶς (Βασιλεὺς Ἰσραὴλ) τὸ εὐθεὲς „ἐνώπιον Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἐφώτισεν αὐτὸν Ἰσραὴλ ὁ Ἱερεὺς· πλήν τῶν ὑψη-
„λῶν ἔμετεστάθησαν, καὶ ἐκεῖ ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσιάζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς“· ὁθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Διὰ τὴν μικρὴν (ὁ Χριστὸς), ὅτι διὰ σέ ταπεινός· ὅτι ἐπὶ τὸ
„πλανώμενον ἦλθεν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἐπὶ
„τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς, ἐφ' οὓς ἐθυσιάζες“ (Λόγ. εἰς τὴν Γένν. τοῦ Χριστοῦ).

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς· Σὺ, Χριστέ φωτεινότερα, ἀνέβης ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ καὶ μετεμορφώθης, ἵνα διὰ μέσου τοῦ ὄρους Θαβὼρ, τὸ ὁποῖον ἐφω-
τίσθῃ ἀπὸ τὸ αὔλον πῦρ τῆς Σῆς Θεότητος, διαλύσῃς τὴν πλάνην καὶ λατρείαν τῶν Δαι-
μόνων, τὴν εἰς τὰ ὄρη καὶ βουνὰ ἐνεργουμένην, καὶ ἀκούσθῃς λαμπρύνῃς μὲ τὸ φῶς τῆς
θεογνωσίας τοὺς τὰ ἀναίσθητα λατρεύοντας εἰδῶλα.

Τροπάριον.

„ Σὲ Θεὸν ἐπέγνων οἱ ἔρδοξοι Ἀπόστολοι ἐν Θαβὼρ, Χριστέ, δὲ
„ ἐκπλαγέστες, γόμφῳ ἐκλιπαρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι οἱ ὅποιοι καὶ ὕστερον ἀπὸ τὰ θαύματα καὶ τὰς παραδόξας θεο-
σημείας ὅπου ἐβλεπον νὰ ἐνεργῇς, Κύριε, ταπεινὰ εἶχον ἀκόμη τὰς ὑπολήψεις περὶ Σοῦ,
καὶ

καὶ ὅχι τόσον θεοπρεπεῖς, βλέποντές Σε σήμερον μεταμορφούμενον εἰς τὸ Θαβώρ, ἔλαβον τρανοτάτην καὶ πεπληροφορημένην τὴν περὶ Σοῦ γνώσιν, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ αὐτόπτης τῆς ἐν Θαβωρίῳ μεγαλειότητός Σου Πέτρος, λέγων· „Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολου-
 „ θήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν,
 „ ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος“ (β'. Πέτ. α'. 19.). ὅθεν καὶ ἐκπλα-
 „ γέντες, ἔκλιναν γόνυ εἰς Ἑσέ ὡς εἰς Θεόν, καὶ λατρευτικῶς Σε ἐπροσκύνουν· μόλις γὰρ Θεῷ
 „ ἢ λατρευτικῇ προσκύνησις ἀπονέμεται· γέγραπται γάρ· „Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ
 „ κάμψει πᾶν γόνυ“ (Ἠσ. μέ. 23.). καὶ κατὰ τὸ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις
 „ καὶ αὐτῷ μόλις λατρεύσεις“ (Δευτ. 5'. 13.). ὅθεν ὁ Ἀγγελὸς ὁ δεικνύων τὴν ἀποκά-
 „ λυψιν εἰς τὸν Θεολόγον Ἰωάννην δὲν ἐδέχθη τὴν προσκύνησιν ὅπου τῷ ἐπρόσφερε· διότι,
 „ ὡς φαίνεται, ἐπρόσφερεν αὐτὴν λατρευτικῶς· „Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀ-
 „ κούων, ὅτε ἤκουσα καὶ ἑβλέφα ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τοῦ Ἀγγέλου τοῦ δει-
 „ κνύοντός μοι ταῦτα· καὶ λέγει μοι· ὅρα μὴ, σύνδουλός σου γάρ εἰμι... τῷ Θεῷ προσκύν-
 „ ησον“ (Ἀποκάλ. κβ'. 9.).

Ἐφανερώσαν δὲ μὲ τὴν προσκύνησιν ταύτην οἱ Ἀπόστολοι δύο πράγματα, ἓνα μὲν ὅτι εἶναι δοῦλοι εὐγνωμόνες· ἴδιον γὰρ εὐγνωμόνων δούλων εἶναι τὸ καὶ προσκυνεῖν τοὺς δε-
 σπότας των· ἄλλο δὲ ὅτι ἐφοβήθησαν ὅταν ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ὡς διηγῆται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ἰδὲ, φησὶ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ
 „ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ
 „ ἀκούετε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταί, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφό-
 „ δρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε“.
 (Ματθ. 17'. 5.) Ὁ δὲ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγουσιν ὅτι ἔπεσον
 ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός· συμφωνεῖ τούτοις καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος.

Πῶς δὲ ἡμεῖς καὶ συμβιβάζωμεν τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀνωτέρω Πατέρων;
 Μὲ τοῦτον ἴσως τὸν τρόπον, εἰάν εἰποῦμεν ὅτι ἔπεσον οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο, καὶ
 ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φωνῆς· καθότι καὶ ὁ Εὐαγ-
 γελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι πρὸ τοῦ καὶ ἔλθῃ ἡ βροντῶδης ἐκείνη φωνὴ τοῦ Πατρὸς οἱ
 Μαθηταί ἦσαν ἐκφοβοί· „Οὐ γὰρ ᾔδει, φησὶν, ὁ Πέτρος τί λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἐκφοβοί“.
 (Μάρκ. 9'. 6.) καὶ ὁ Λουκᾶς γράφει· „Ἐφοβήθησαν ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 „ νεφέλην“ (Λουκ. 9'. 34.). Ἐφοβήθησαν λοιπὸν πρὸ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν ὑπερ-
 βάλλουσαν τῇ φωτὸς φανότητα· ὥστε πεφοβισμένοι ὄντες πρότερον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς προσηλύ-
 τῆς τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τὴν φωτεινὴν νεφέλην, ὕστερον δὲ ἀκούσαντες καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πα-
 τρὸς δὲν ἐδυνήθησαν πλέον καὶ σταθεροῦν εἰς τὰς πόδας των, ἀλλ' ἔπεσον. Οὕτως ἡμεῖς ἡδυ-
 νήθημεν καὶ συμβιβάζωμεν τὴν διαφωνίαν ταύτην· εἰάν δέ τις κρεῖττον αὐτὴν συμβιβάζῃ, καὶ
 ἐγὼ ταύτην δέχομαι. Βεβαίως δὲ τὸν συμβιβασμόν μου τοῦτον καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγων
 ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ· „Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων“.
 „ Πῶς ταῦτα ἀκούσαντες κατεπλάγησαν; καίτοι καὶ πρὸ τούτου ἠνέχθη φωνὴ ἐπὶ τοῦ Ἰορ-
 „ δάου τοιαύτη, καὶ ὄχλος παρὴν, καὶ ἡδεῖς ἡδὲν τοιοῦτον ἔπαθε· καὶ μετὰ ταῦτα πάλ-
 „ λιν καὶ βροντὴν ἔλεγον γεγονέναι· ἀλλ' ἡδὲ τότε τοιοῦτον οὐδὲν ὑπέμειναν· πῶς ἂν ἐν τῷ
 „ ὅρει ἔπεσον; Ὅτι καὶ ἐρημία, καὶ ὕψος, καὶ ἡσυχία ἦν πολλή, καὶ Μεταμόρφωσις φρί-
 „ κης γέμουσα, καὶ φῶς ἀκρατον, καὶ νεφέλη ἐκτεταμένη· ἅπερ ἅπαντα εἰς πολλὴν ἀγωνίαν
 „ αὐτὰς ἐνέβαλε, καὶ πανταχόθεν ἡ ἐκπληξίς συνήγετο, καὶ ἔπεσον φοβηθέντες ὁμοῦ καὶ
 „ προσκυνήσαντες“.

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀβραμιαῖοί ποτε ἐν Βαβυλῶνι Παιῖδες καμίρου φλόγα κατεπάτη-
 „ σαμ, καὶ ὑμῆρτες ἑψαλλον· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται, διότι εἶναι φανερός ἀφ' ἑαυτοῦ· ποῖος γὰρ δὲν
 ἠξεύρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι αὐτοὶ ἐβάλθη-
 σαν

σαν μὲν εἰς τὴν κάμινον τὴν ἑπταπλασίως καιομένην, δὲν ἐβλάφθησαν δὲ ἀπὸ αὐτῆς, ἀλλὰ καταπατήσαντες τὸ ἐν αὐτῇ πῦρ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ συγκαταβάλλοντος Ἀγγέλου ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνου καὶ εὐλόγουν οἱ τρεῖς τὸν Θεόν; Ὅρα τὴν πλατεῖαν ἑρμηνείαν τῆς ἐβδόμης ταύτης Ὡδῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ νεοτυπώτῳ Κήφῳ τῶν Χαρίτων.

Τροπάριον.

„Περιχυθέντες φωτὶ τῆς ἀπροσίτου δόξης Θαβώρ ἐν ὄρει οἱ Ἀ-
ποστόλοι, Χριστέ, ἀμεβόησαμ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν παρομοιάζει τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖ εἰς τὴν κάμινον οἱ τρεῖς Παῖδες, περιχυθέντες ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου καὶ μὴ παθόντες κανένα κακόν, ὕμνου τὸν Θεόν· οὕτω, λέγει ὁ Μελωδὸς, καὶ οἱ τρεῖς Θεῖοι Ἀπόστολοι, περιχυθέντες ὅχι ἀπὸ φλόγα ὑλικοῦ πυρὸς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ αὔλου φῶς τῆς ἀπροσίτου δόξης τῆς Θεότητός Σα, Θεάνθρωπε, ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος Θαβώρ, καὶ μὴ φλεχθέντες ἀπὸ αὐτοῦ, ὕμνου καὶ ἑψαλλον λέγοντες· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ὑπάρχεις εὐλογητὸς καὶ δε-δοξασμένος. Τοῦτο μόνον ἔχει ἀνόμοιον τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν Εἰρμόν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἐπατεῖτο ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· καὶ δικαίως· διότι ἦτον πόλεμος ἀνάμεσα εἰς τοὺς λατρευτὰς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τρεῖς Παῖδας καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Χαλδαίων προσκυνούμενον· ὅθεν ἔπρεπε νὰ καταπατήσουν αὐτὸ οἱ ἅγιοι Παῖδες, διὰ νὰ ἐλέγξουν τὴν ἀνοητίαν ἐκείνων ὅπου ἐπροσκύνουν τὸ ἄψυχον καὶ ἀναι-σθητον πῦρ ὡς Θεόν· ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τὸ Θεῖον φῶς ὡς προσκυνητὸν καὶ τῶν ψυχῶν σωτήριον.

Τροπάριον.

„Λαίλαπι Θείας ἡχῆς, καὶ δροσοβόλῳ μεφέλῃ, Χριστέ, καὶ αἰ-
γλῇ Σου ἡδόμεμοι οἱ Ἀπόστολοι, ἑψαλλομ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς
εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς οἱ Ἀπόστολοι ἦτον τρεῖς ἐν τῷ Θαβάρ· οὕτως ἔχαιρον εἰς τρία πράγματα, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, εἰς τὴν δροσοβόλον μεφέλην, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· Ὡ φωτοδότα Ἰησοῦ Χρι-στὲ, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι εὐρίσκοντο ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἦδοντο καὶ ἔχαιρον πρῶτον εἰς τὴν λαίλαπα τῆς Θείας ἡχολογίας καὶ φωνῆς τοῦ Πατρὸς τῆς λεγέσης „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτὸν ἀκούετε“ (Ματθ. ιζ'. 5.). Λαίλαψ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ἄνεμος βίαιος, ὅστις καὶ ἀνεμοστρόβιλον ὀνομάζεται· μὲ τὸ τοιαῦτον λοιπὸν ἀνεμοστρόβιλον παρομοιάζει ὁ Μελωδὸς τὴν ἡχολογίαν τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν ἐκβῆκεν ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τοιοῦτος φοβερὸς ἀνεμοστρόβιλος, πῶς ἔχαιρον εἰς αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ ἀνεμο-στρόβιλος ἐκεῖνος ἦτον καὶ φοβερὸς ὡς βροντῶδης καὶ μεγαλόηχος τόσον, ὥστε ἔρριψε κά-τω τοὺς Ἀποστόλους, ἦτον ὅμως καὶ σύμμικτος μὲ χαράν· διότι ἂν αἱ μαθηταὶ ἐφοβήθη-σαν τότε· „Ἀκούσαντες, φησὶν, οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθη-σαν σφόδρα“ (Ματθ. ιζ'. 5.). ὁ φόβος ὅμως αὐτῶν δὲν ἦτον δουλικὸς τοῦ νὰ πολα-σθοῦν, καὶ ἐκ τῆς νὰ λυπηθῶν, ἀλλὰ υἱικὸς καὶ τῶν τελείων· ὅθεν καὶ ἦτον συντροφευ-μένος μὲ χαράν· καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς Συνόδου τῆς γενομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει κα-τὰ Βαρλαάμ τοῦτο ἀπεδείχθη· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Βαρλαάμ ἐπρόβαλεν εἰς αὐτὴν ὅτι οἱ

Ἀπό-

Ἀπόστολοι ἦτον ἀτελεῖς καὶ εἰς ἐκείνην τὴν ὑπερτάτην θεωρίαν τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τὸν φόβον ὅπου ἐδοκίμασαν ὅταν εἰσῆλθον οἱ Προφῆται εἰς τὴν νεφέλην· „ Εφοβήθησαν „ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην “ (Λουκ. 9. 54.)· διὰ τοῦτο ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ παρὰ σοφὸς Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου φωτὸς καταυγασθεὶς τὴν διάνοιαν, εἶπεν· „ Ἔστι καὶ φόβος, οὐ τῶν εἰσαγομένων, ἀλλὰ τῶν τελείων· δείγμα „ δὲ τοῦ μὴ τὸν εἰσαγωγικὸν, ἀλλὰ τὸν τέλειον ἔχειν τότε φόβον, τὰς Ἀποστόλους τὸ ζῆ- „ τεῖν παραμένειν τῷ ἀρρήτῳ ἐκείνῳ Θεάματι “ (ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ τόμ. τῆς Ἀγά- „ πης). Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν “ (β'. Πέτρ. α. 18.), ἐν τῇ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν νεοτυπῶν ἐρμηνείᾳ.

Δεύτερον δὲ ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν φωτεινὴν ἐκείνην καὶ δροσοβόλον νεφέλην ὅπου ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώρ. Διὰ τί δὲ δροσοβόλον ὠνόμασε τὴν νεφέλην ὁ Μελωδὸς, τὴν ὁποῖαν φωτεινὴν μόνον ὀνομάζουσι καὶ οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταί; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἴσως τοῦτο ἐσυμπέρανεν ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ „ Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέα- „ σεν αὐτούς “· τὸ γὰρ ἐπισκιάζον καὶ δροσιζει καὶ ἀναφύχει· ὅθεν ὑπὸ ταύτης τῆς νε- „ φέλης δροσιζόμενοι καὶ φωτιζόμενοι ἔχαιρον. Τρίτον, ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράφαν φῶς ἀπὸ τοῦ πανάγιον πρόσωπον τοῦ Κυρίου. Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ κα- „ θολικῶς, οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι ἐν τῷ Θαβώρῳ εὐρισκόμενοι, ἔχαιρον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ὅπου ἐλάμβανον τῆς χάριτος τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἀνωθεν φωνῆς, τοῦ Υἱοῦ τοῦ κάτωθεν μεταμορφουμένου, καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης· ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον χαίροντες καὶ τρυφῶντες τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν, ἔβαλλον λέγοντες· „ Εὐλο- „ γητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν “.

Τροπάριον.

„ Ἐμ' ἀπορρήτῳ φωτὶ ὡς Σὲ κατεῖδε Πέτρος Θαβώρ ἐν ὅρει ἑξα- „ στράφαντα, Χριστέ, ἀνεβόησεν· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογη- „ τὸς εἶ (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια κοινῶς ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τοὺς τρεῖς Ἀπο- „ στόλους, εἰς τοῦτο δὲ μόνον ἀναφέρει τὸν Πέτρον· ὅχι διότι ἐχάρισεν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλὰ διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ πρωτεῖα, ὡς πρῶτον τῶν Ἀποστό- „ λων, καὶ διότι μόνον ἀνέφερεν ὀνομαστὶ καὶ ξεχωριστὰ αὐτὸν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ τὰς μυ- „ ροφόρους γυναικας εὐαγγελιζόμενος Ἀγγελος, εἰπὼν· „ Ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς „ αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν “ (Μάρ. 15. 7.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Ὡς φωτεργὰτα καὶ φωτοδότα Χριστέ, ὅταν ὁ Πέτρος Σὲ εἶδεν εἰς τὸ Θαβώριον ὅρος ἀστράφαντα μὲ ἀπόρρητον φῶς, ἐκ τούτου Σὲ ἐγνώρισεν ὡς Θεὸν ἀληθι- „ νόν, ὁ ὁποῖος καὶ πρότερον Σὲ ἐθεολόγησεν ὡς Υἱὸν Θεοῦ ζῶντος· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεβόησεν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον πρέπον νὰ ἀναβοήσῃ· „ Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ “.

Τροπάριον.

„ Τῷ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς Χριστῷ συμώμτες παῖδες οἱ Ζεβεδαίου ὡς „ ἀπέπεμψε μορφῆς φῶς, ἐβρόμτησάν· Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν „ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι παρὰ τοῖς δυσὶν Ἑρμηνευταῖς τῶν Κανόνων οὕτω γράφεται „ Χριστέ, προσεκύνησεν, „ ὁ τῶν Πατέρων, βοῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ “· ἀλλ'

ἐπεὶ δὲ τὸ, Προσεκύνησεν οὐ γράφεται ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις, ἀφῆκα αὐτό, καὶ ἠκολούθησα εἰς τὰ ἐκδομένα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον μόνον τὸν Πέτρον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὴν αἰτίαν ὅπου ἐκεῖ εἴπομεν· εἰς τὸ παρὸν δὲ ἀναφέρει τὰς δύο Υἱοὺς Ζεβεδαίου, τὸν Ἰάκωβον δηλαδὴ καὶ Ἰωάννην, λέγων· Οἱ Υἱοὶ τῆ Ζεβεδαίου, οἵ τινες Υἱοὶ Βροντῆς ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῆ Κυρίας διὰ τὸ βροντῶδες τῆ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἢ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, διότι ἐβρόντησαν τὰ Πνευματικά· οὕτω γὰρ γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, „Καὶ ἐπέθι-
 „κεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργεῖς, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ Βροντῆς“· (Μάρ. γ'. 17.) αὐτοὶ παρόντες εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ὅς τις εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, ὡς ζωὴ ὧν καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Πέτρος ὠνόμασεν εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, „Ὑμεῖς ἠτήσασθε ἄνδρα φορέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς
 „ἀπεκτείνετε“ (Πράξ. γ'. 14.)· παρόντες, λέγω, μὲ τὸν Χριστὸν ὅταν εἶδον αὐτὸν ὅτι ἀνέβλυσεν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του φῶς αὐλὸν καὶ θείον, ἐβρόντησαν καὶ εἶπαν τὸν πρέ-
 „ποντα ὕμνον εἰς τὸν μεταμορφούμενον“, Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“. Ἐποίη-
 „σαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸ ὄνομά των· οἰκείως
 „μὲν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, διότι ἔπρεπεν εἰς τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ
 „φωτοβόλον πρόσωπον τοῦ Κυρίου νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ βροντὴ, καθὼς συνειδέει νὰ γίνεταί
 „καὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ ἡ βροντὴ ἀκολουθεῖ πάντοτε μετὰ τὴν
 „ἀστραπὴν· ἐποίησαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὸ ὄνομά των, διὰ νὰ πιστώσουν τὸ ὄνο-
 „μά των διὰ τῶν ἔργων· καθὼς γὰρ ἦτον Υἱοὶ Βροντῆς, οὕτως ἔπρεπε καὶ νὰ βροντήσουν
 „τὸν Θεοπρεπῆ ὕμνον εἰς τὸ Θαβώριον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ ἐν Βαβυλῶμι Παῖδες, τῷ θείῳ πυρπολούμεροι ζήλω, τυράν-
 „μου καὶ φλογὸς ἀπειλὴν ἀνδρείως κατεπάτησαμ, καὶ μέσοι πυ-
 „ρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμεροι ἔφαλλον· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
 „ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς πυρὸς φύσις ταχυτάτη εἶναι καὶ ἀνίκητος, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχῃ ὕλην ξηράν
 εἰς τροφήν· ἂν ὁμως δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κάμμιαν ραγδαίαν βροχὴν· τὸ πῦρ δὲ τῆ ζήλει,
 καὶ μάλιστα τοῦ ἐν Θεῷ καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ὄντος, εἶναι τόσο ἀνίκητον καὶ ἀπολέμτον,
 ὥστε καθὼς τὸ αἰσθητὸν τοῦτο πῦρ μεταχειρίζεται ὡς ὕλην τὰ ξύλα καὶ τὸν χόρτον καὶ
 τὴν καλάμην ὅπου μένει εἰς τὸ θερισμένον χωράφι· οὕτω καὶ αὐτὸ μεταχειρίζεται ὡς
 ὕλην τὸ αἰσθητὸν πῦρ, καὶ κατατρώγει τοῦτο καὶ δαπανᾷ. Ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέ-
 „χθη ὁ Μωϋσῆς καὶ ἐθανάτωσε τὸν Αἰγύπτιον καὶ τοὺς μωσχοποιήσαντας ἐν τῇ ἐρήμῳ·
 „ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Φινεὲς καὶ ἐπέρασε διόλου μὲ τὸν Σειρομάστιν (εἶδος
 „κονταρίου) τὸν Ζαμβρὴν καὶ τὴν Μαδιανίτισσαν, διότι φανερῶς καὶ ἀδιάντροπα ἐπόρνεον·
 „ὅθεν εἶπε περὶ αὐτοῦ ὁ Θεός· „Φινεὲς Υἱὸς Ἐλιάζαρ Υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσε
 „τὸν θυμὸν μου ἀπὸ τῶν Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλωσαί μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς“ (Ἀριθ.
 „κέ. 11.) (1)· ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Ἡλίας καὶ ἀπέσφαξε τοὺς ἱερεῖς τῆς
 „αἰσχύνης· ὅθεν ἔλεγε· „Ζηλῶν ἐζήλωσα Κυρίῳ Παντοκράτορι“· (Γ'. Βασιλ. 19. 10.)
 „καὶ ἀφίνω νὰ λέγω τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος κατέκαυσε σχεδὸν ὅλην τὴν οἰκουμένην μὲ τὸ
 „πῦρ τοῦ ἐν Θεῷ ζήλου ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του· ὅθεν ἔλεγε· „Ζηλῶ ὑμᾶς Θεοῦ
 „ζήλω“ (β'. Κορ. 12. 2.).

Ταῦ-

(1) Ὅθεν εἶπεν ὁ ἄθλος Ἑρμηνευτῆς „Ὁ Θεὸς ὁ θυ-
 „μὸς ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος (ταῦτ' οὖν εἶπεν ὁ
 „ἐν Θεῷ ζήλος)· οὐκ ἠρώτησε τὸν ἀρχόντα (ὁ Φινεὲς

„δηλαδὴ)· ἔκ ἀνέμεινε συμβουλήν· ἔκ ᾗ δέσθη, θείαν
 „πραγμάτων αἰσχύρην· ἐνθα τὸ δυσέβημα, ἐκεῖ
 „καὶ ἡ κόλασις“.

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεσπέσιος ἔτος Μουσουργός, οὕτω λέγει περὶ τῶν τριῶν Παίδων· Οἱ ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες, ἔσωθεν κατὰ τὰς ψυχὰς πυρπολούμενοι ἀπὸ τὸν ἐνθεον ζήλον, κατεπάτησαν μὲ ἀνδρίαν τὸ ἐξωτερικὸν πῦρ καὶ τὸν φοβερισμόν τῆς καμίνου καὶ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἡ ἐσωτερικὴ φλόγα τοῦ ζήλου ἐνίκησε τὴν ἔξωθεν φλόγα τῆς καμίνου· καὶ τοῦτο ἔγινε πολλὰ δικαίως· διότι καθὼς αἱ πόλεις καὶ τὰ φρούρια ὅπου πολιορκοῦνται ἔξωθεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἐὰν οἱ ἔσωθεν πολεμοῦντες εἶναι ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ καὶ ἔχουν τροφὰς ἀρκετὰς, νικῶσι τοὺς ἔξωθεν ἐχθρούς, ἂν καὶ ᾖναι πολλοί· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἐνθεοῦ ζήλου ὅπου ἀνεφλέγετο μέσα εἰς τὰς καρδίας τῶν τριῶν Θεολόγων Παίδων ἐνίκησε τὴν καμίνου ἐπταπλασίως καίόμενον ἔξωθεν πῦρ· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς βαλλθέντες καὶ δροσιζόμενοι ἔψαλλον· „Εὐλογεῖτε „πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Νεύματι τὸ πᾶν ὁ Φέρων ποσὶν ἀχράμτοις ἐπέβη Θαβὼρ, ἐν ᾧ
„ἡλίου μᾶλλον αὐγῆς ἐξαστράψας τὸ πρόσωπον, τοὺς Νόμου
„προκρίτους καὶ τῆς Χάριτος ἔδειξε μέλποντας· Εὐλογεῖτε πάντα
„τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς εἶναι τόσοις Παντοδύναμος, ὥστε μὲ μόνον τὸ νεῦμά τε κινεῖ ὅλον τοῦτο τὸ πᾶν· ὅθεν ἔλεγον οἱ Μακκαβαῖοι· „Ἡμεῖς ἐπὶ τῷ Παντοκράτορι Θεῷ δυναμένοι καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον Κόσμον ἐν ἐνὶ νεύματι καταβαλεῖν πεποιθήμεν“ (β'. Μακ. ή. 18.) ὅθεν τοῦτο ἡξεύρων καὶ ὁ Μελωδός, θαυμαστικῶς λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· Ὁ Θεὸς ὅπου φέρει καὶ διοικεῖ τὴν Κτίσιν μὲ μόνον τὸ νεῦμά του σήμερον κινεῖται κατὰ τόπον, καὶ ὡς ἄνθρωπος μεταχειριζόμενος ὑπουργοὺς τῆς βαδνήσεως τοὺς ἀχράντους καὶ ἀγίους πόδας του, ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος Θαβὼρ. Πλὴν ἂν καὶ κίνησιν τοπικὴν δέχεται καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καθὸ Θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπὲρ ἡλίον ἀστράπτει κατὰ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀστράψας ἐκίνησεν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοὺς προκρίτους τοῦ Παλαιοῦ Νόμου, τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τοὺς προκρίτους τῆς Νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου τοὺς τρεῖς ἀγίους Ἀποστόλους, τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος· πῶς πρόκριτοι ἐρρέθησαν οἱ ἀνωτέρω Προφῆται τοῦ Παλαιῆ Νόμου καὶ οἱ Ἀπόστολοι τῆς Νέας Χάριτος, ἐνῷ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης εἶναι πρόκριτος καὶ ἀνώτερος πάντων τῶν ἐν τῷ Νόμῳ καὶ τῇ Χάρτι λαμψάντων; ὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμαρτύρησεν, εἰπὼν „Οὐκ ἐνήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ“ (Ματθ. ια. 11.). Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς καὶ Ἥλιος μόνον τῶν ἐν τῷ Νόμῳ λαμψάντων λέγονται πρόκριτοι· ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης μόνον τῶν ἐν τῇ Χάρτι θαυμαστωθέντων· ὁ δὲ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐπειδὴ εἶναι μεσίτης τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Χάριτος, διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰ δύο ἔχει τὰ νικητήρια, καὶ ἀπολούθως ὑπερέχει καὶ τῶν ἐν Νόμῳ προκρίτων καὶ τῶν ἐν Χάρτι.

Τροπάριον.

„Ἐν τῇ ἀπροσίτῳ δόξῃ κατ' Ὄρος ἐκφανθεὶς ἀπορρήτως Θαβὼρ
„τὸ ἄσχετον καὶ ἄδυτον φῶς, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, τὴν
„Κτίσιν φαεινύμα, τοὺς ἀνθρώπους ἐθέωσε μέλποντας· Εὐλογεῖ-
„τε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Μονογενὴς Υἱὸς, λέγει, ὅς τις εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“ (Ἐβρ. α. 3.), καὶ ὅς τις εἶναι τὸ προαιώνιον καὶ τὸ ἀσχετον (ἦν ἀπεριόριστον) φῶς, ἥστραφεν ἐν τῷ Θαβῶρ μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος. Ἀλλὰ ἂν καὶ συνεσχέσθῃ (περιεγράφθῃ) διὰ φιλανθρωπίαν ὡς ἐν δίσκῳ ἡλιακῷ εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, πλὴν καὶ οὕτως ἀσχετον ἦν, καὶ ἀσχετῶς ἐπλήρει τὸ πᾶν, ἀπερίγραπτον μένον καὶ ἐν τῷ περιγράφεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔδυσεν (ἦτοι ἐκρύβη) εἰς τὸν Ἄδην ἀνθρωποπρεπῶς, πλὴν καὶ ἐκεῖ ἐφώτισεν, ἵνα ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει ἴδῃ φῶς μέγα, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· ἔτω μὲν ἐξηγῇ τὸ ἀσχετον ὁ Θεοδωρος. Ὁ δὲ Θεοφόρος καὶ τῶντι φερώνυμος μέγιστος Μάξιμος διαβατικῶς καὶ ὑψηλῶς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν Ἀσχετον, λέγων· „Ἀσχετος παντάπασιν ἡ τῆς Θεώσεως χάρις, „(ταῦτόν εἶπεν τὸ τῆς Θεώσεως φῶς· χάρις γὰρ καὶ αὐτὸ λέγεται, δι’ οὗ Θεοῦνται οἱ „Θεοῦμενοι, ὡς λέγει παρακάτω ὁ Μελωδὸς) οὐκ ἔχουσα τὴν οἰανοῦν δεκτικὴν ἐαυτῆς ἐν „τῇ φύσει δύναμιν.... Πῶς δὲ ἐξίστησιν ἐαυτοῦ τὸν Θεοῦμενον ἢ θείας, εἰ ἔτι τοῖς ὅροις „τῆς φύσεως αὐτῇ περιελαμβάνεται; συνιδεῖν ἐκ ἑχῶ· ὑπὲρ φύσιν τοίνυν καὶ ἀρετὴν καὶ γνῶ- „σιν ἢ τῆς Θεώσεως χάρις, καὶ ἀπείρως τὰ τοιαῦτα ἅπαντα ταύτης ἀποδοεῖ“ (εἰς τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ρητὸν τὸ λέγον „Παῦλῳ δέ“).

Ἀστράφας λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος, ἐλάμπρυνε μὲν τὴν Κτίσιν, μόνους δὲ τὰς ἀνθρώπους ἐθέσσε· τούτων γὰρ ἡ φύσις δεκτικὴ ἐστὶ τῆς Θεώσεως. Ὅθεν οἱ ἄνθρωποι διὰ μέσου τῆς Θεωδέντος προσλήμματος τοῦ Κυρίου ἐθεώθησαν κατὰ χάριν, κατὰ τὸ „Εγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε καὶ Υἱοὶ ὑψίστου πάντες“ (Ψαλ. π. α.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους „Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ Νόμῳ „ὕμῶν „Εγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε“; εἰ ἐκείνους εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ „ἐγένετο, καὶ ἐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή καὶ τὰ λοιπὰ“ (Ἰω. ι. 34.). Ἐν τῇ λόγῳ δὲ τούτου ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου συμπεραίνεται ὅτι τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τῆς Κυρίου ἐφαίδρυνε τὴν αἰσθητὴν Κτίσιν, ἀπολούθως δὲ καὶ τὸ Θαβῶριον ὄρος· καθὼς καὶ τὸ Σινᾶ ἐφαιδρύνθη, ὅταν κατέβη ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸ ἐν πυρὶ. Διὰ τὴν κατάβασιν δὲ τοῦ Θεοῦ λέγει ἡ Γραφή „Ἀνέβησαν εἰς τὸ Ὅρος „ὁ Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ναδάβ καὶ Ἀβιουδ καὶ ἐβδομήκοντα ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, „καὶ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἰστήκει ὁ Θεὸς τῇ Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ „ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ Οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι“. (Ἐξ. κδ. 10.) Ὅθεν Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης καὶ ἱερομάρτυς ἐπάνω τοῦ ὄρους Θαβῶρ ἱστάμενος, ἐποίησε λόγον πανηγυρικὸν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, προσιμιάζων ἀπὸ τῆς σεβασμιότητος τῆς τόπου· „Ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· συνεξιστάμενος καὶ γὰρ“. Οὐδὲν δὲ ἀπα- δὸν ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ· διότι βλέπομεν ὅτι καὶ τὰ αἰσθητὰ ἱμάτια τοῦ Κυρίου ἀψυχὰ ὄντα, ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον.

Τροπᾶριον.

„Ἱεροπρεπῶς ἱστῶτες Μωσῆς τε καὶ Ἡλίας ἐν ὄρει Θαβῶρ, τῆς
„Θείας χαρακτῆρα (1) τρανῶς ὑποστάσεως βλέποντες Χριστὸν
„ἐν πατρὶά ἐξαστράφαντα (2) δόξῃ, ἀμέμελπον· Εὐλογεῖτε πάν-
„τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελωδὸς μετὰ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς διανοίας τὸν Κύριον ἱστάμενον ἀνάμεσα εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος Θαβῶρ, καὶ δορυφορούμενον ἀπὸ αὐτοῦ
ὡς

(1) Ἐν ἄλλοις „Χαρακτῆρας“.

(2) Ἐν ἄλλοις „Ἐξαστράπτοντα“.

ὡς Ἀρχιερέα μέγαν ἀπὸ Ἱερεῖς, ἀνατρέχει μὲ τοὺς λογισμοὺς εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο ἀνάμεσα εἰς τὸν Ὄρ καὶ τὸν Ἀαρών, καὶ στοχασθεὶς ὅτι ἐκεῖνο τὸ τοῦ Μωϋσέως ἦτον πρωτότυπον τοῦ σήμερον τελουμένου, οὕτω λέγει· Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος, ὃς τις ἐστέκετο τὸ παλαιὸν ὡς Ἀρχιερεὺς ἀναμέσον τοῦ Ὄρ καὶ Ἀαρών, καὶ ὁ Ἠλίας, ὃς τις ὡς μέγας Ἀρχιερεὺς τῷ Θεῷ ἐθανάτωσε τοὺς Ἱερεῖς τοῦ Βάαλ καὶ τὴν θυσίαν ὠλοκαύτωσεν, οὗτοι καὶ οἱ δύο σήμερον καταβάντες ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν τῶν, παρίστανται ὡς Ἱερεῖς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ Ἱεροπρεπῶς) καὶ ὡς δοῦλοι (κατὰ τὸν Ἐφραίμ) εἰς τὸν Χριστὸν τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, τὸν διεληλυθότα τῆς Οὐρανούς κατὰ τὸν Παῦλον.

Βλέποντες δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκπηδῶσας ἀκτῖνας, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τρανῶς χαρακτῆρας ἀληθινούς τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως· ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, ὃς τις ἔλαμψε μὲ τὴν δόξαν τῷ Πατρὶ· ὁμοδόξος γὰρ εἶναι καὶ ὁμολαμπῆς ὁ Πατὴρ μὲ τὸν Υἱόν, καὶ αἰτιστρόφως ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτω μὲν ἐρμηνεύει ὁ Θεόδωρος· ὁ δὲ Ἀνώνυμος λέγει ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν οἱ Προφῆται ὅτι ἦτον χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· ὅθεν τόσον μακρὰν ἦτον οἱ Προφῆται ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦνται διότι κατέβηκαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν τῶν εἰς τὴν μετὰ Χριστοῦ ἐν τῷ ὄρει ἱερατείαν, ὥστε ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς τῶν ἐδανείσθισαν ἀκόμη καὶ τὴν Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων καὶ ἑψάλλον· „Εὐ-
„ λογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„ Διὰ τῆς ἐμ γρόφῳ Θείας ἐμφῆς τὸ πρόσωπόν ποτε ἐδοξάσθῃ
„ Μωσῆς· Χριστὸς δὲ ὡς ἱμάτιον φῶς καὶ δόξαμ ἀραβάλλεται·
„ Φωτὸς αὐτουργὸς γὰρ πεφυκώς, καταυγάζει τοὺς μέλπορτας·
„ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἱστορεῖ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἀνέβῃ εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος καὶ συνωμίλισε μὲ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐδέχθῃ τὰς δευτέρας πλάκας τοῦ Δεκαλόγου, τότε τόσῃ πολλὴν δόξαν ἔλαβεν ἐκ τῆς Θείας συνομιλίας τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ὥστε δὲν ἐδύναντο οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ νὰ ἰδῶσιν αὐτό· ὅθεν ἠναγκάσθῃ νὰ βάλῃ κάλυμμα εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ νὰ ἐγκλείσῃ τρόπον τινὰ τὴν πολλὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν τὴν ἕξω χυνομένην, καὶ οὕτως ἐδυηθήσαν καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται· „ Καὶ εἶδον, φησὶν, οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως ὅτι δεδόξασται· „ καὶ περιέθηκε Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ “ (Ἐξόδ. λδ'. 35.).

Ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ὅτι, ὅταν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μετεμορφώθῃ εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Λοιπὸν ἵνα μὴ ἀκούων τινὰς δόξαν τοῦ προσώπου Μωϋσέως καὶ δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ νομίσῃ ὅτι εἶναι ὁμοδόξος ὁ δοῦλος Μωϋσῆς μὲ τὸν Δεσπότην Χριστόν, τούτου χάριν συγκρίνει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς καὶ τὰ δύο, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δόξα τοῦ προσώπου Μωϋσέως εἶναι κατωτέρα μὲ ὅλον πῆχυν Βασιλικὸν κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· μᾶλλον δὲ, ἀσυγκρίτως ἦτον κατωτέρα τοῦ Μωϋσέως ἡ δόξα ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ· ἐπεὶ δὲ τολμηρὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ συγκρίνῃ ὅλως τινὰς τὸν Μωϋσῆν μὲ τὸν Θεόν· τὸν νομοθέτην μὲ τὸν νομοδότην· τὸ πλάσμα μὲ τὸν πλάστην· ἀλλ' ὁ Ἱερὸς Κοσμῆς συγκρίνει τὴν δόξαν τοῦ Μωϋσέως μὲ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ἵνα διὰ τῆς συγκρίσεως δείξῃ τὴν ἀσυγκρίσιν καὶ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς δόξης τῷ Κυρίῳ· ὅθεν λέγει ἔτις· Ὁ μὲν Μωσῆς ἐδοξάσθῃ τὸ παλαιὸν κατὰ τὸ πρόσωπον χωρὶς νὰ ἔχῃ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν· ἐδοξάσθῃ γὰρ εἰς τὸν γνόφον (σκοτεινὸν σύμφρον) διὰ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίας (τοῦτο δηλοῖ ἡ λέξις ὁμφή)· „ Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς αὐτὸν ἐνώπιος ἐνώ-
„ πῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον “ (Ἐξ. λγ'. 11.).

ο

Ὁ δὲ Χριστὸς δὲν δοξάζεται οὕτως, ἀλλὰ ὡς Μογογενὴς Υἱὸς τοῦ προανάρχου Πατρὸς λάμπει ὡς ἥλιος, καθότι αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, καὶ καθότι αὐτὸς εἶναι ὁ αὐτουργὸς καὶ δημιουργὸς καθεκτιστοῦ φωτός, τόσον τῷ ἐν τοῖς Ἀγγέλοις ὄντος. „Δεύτερον γὰρ φῶς Ἀγγελος, κατὰ τὸν „Θεολόγον Γρηγόριον, τῷ πρώτου φωτός ἀπορροήτις ἢ μετουσία, τῇ πρὸς αὐτὸ νεύσει καὶ „ὑπουργίᾳ τὸν φωτισμὸν ἔχουσα, οὐκ οἶδα, εἴτε τῇ τάξει τῆς στάσεως μεριζομένη τὸν „φωτισμὸν, εἴτε τοῖς μέτροις τοῦ φωτισμοῦ τὴν τάξιν λαμβάνουσα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). ὅσον καὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις φωτός. „Τρίτον γὰρ, ἔφη ὁ αὐτὸς Θεολόγος, „φῶς ἄνθρωπος, ὃ καὶ τοῖς ἔξω δῦλόν ἐστι (ἦτοι τοῖς Ἑλλήσι). φῶς γὰρ τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζουσι διὰ τὴν τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου δύναμιν. καὶ ἡμῶν αὐτῶν πάλιν οἱ Θεοειδέ- „στεροι καὶ μᾶλλον Θεῷ πλησιάζοντες“ (Αὐτόθ.). Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς καὶ τοῦ ἐν Ἀγγέλοις φυσικοῦ φωτός καὶ τοῦ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῦ φωτός τοῦ ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς. ὁθεν δὲν ἀναβλύζει μόνον τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπὸ τοῦ ἡλιοστάλακτον αὐτοῦ πρόσωπον, ἀλλὰ εἶναι ἐνδυμένος ὅλος διόλου μὲ φῶς ὡς μὲ φόρεμα, κα- θὼς περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Δαβὶδ. „Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον“ (Ψαλ. ργ'. 2.).

Ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος. „Ἐδείξεν ὁ Χριστὸς ὅτι ἐξ ὅλου τοῦ σώ- „ματος ἔβρυσεν ἡ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ, καὶ ἐξ ὅλων τῶν μελῶν ἔλαμψε τὸ φῶς αὐ- „τοῦ. οὐ γὰρ ὡς Μωσῆς ἔξωθεν ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἔλαμψεν ἐν εὐπρεπείᾳ, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ „ἔβρυσεν ἡ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ. καὶ ὁ μέγας Βασιλείος. „Κάλλος ἀληθινὸν καὶ „ἐρασμιώτατον καὶ μόνον τῷ τὸν νοῦν κεκαθαμένῳ θεωρητὸν τὸ περὶ τὴν θεῖαν καὶ „μακαρίαν φύσιν ἐστίν. οὐ ὁ ἐνατενίσας ταῖς μαρμαρυγαῖς καὶ ταῖς χάρισι μεταλαμ- „βάνει τι ἀπ' αὐτοῦ, ὥσπερ αἶγλην τινὰ ἀνθρῶν εἰς τὴν οἰκίαν ὅψιν ἀναχρῶννύμενος. „ὁθεν καὶ Μωϋσῆς ἐν τῷ ὁμιλεῖν Θεῷ ἐδόξασθη τὸ πρόσωπον“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν κθ'. Ψαλμὸν προκειμένου ρήτοθ. „Κύριε, ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου δύνα- „μιν). Πρὸς ταῦτα δὲ τὰ τοῦ Βασιλείου ἐπιφέρει ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος. „Ὁρᾶτε ὅτι καὶ Μωϋσῆς μετεμορφώθη ἀναβάς εἰς τὸ Ὄρος, καὶ οὕτως εἶδε τὴν δόξαν „Κυρίου. ἀλλ' ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν, ἐκ ἐνήργησε, κατὰ τὸν λέγοντα (ἦτοι τὸν Θεο- „λόγον Γρηγόριον). εἰς τοῦτό με φέρει τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμ- „πρότητα Θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν. ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οἶκοθεν εἶχε „τὴν λαμπρότητα ἐκείνην“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ „ἡμεῖς). Λέγων δὲ ὁ ἅγιος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν καὶ οὐκ ἐνήργησε, δηλοῖ ὅτι ἔξωθεν ἐκ τοῦ φωτός τοῦ προσώπου Κυρίου μετεμορφώθη: ἦτοι ἐνυλλάγη κα- τὰ ψυχὴν καὶ σῶμα. καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς διὰ τοῦ γνόφου ἐφωτίσθη, ὁ δὲ Χριστὸς καὶ αὐτὸν τὸν γνόφον φωτίζει, ἐπειδὴ καὶ φωτεινὴν ἔδειξεν ἐν τῷ Ὄρει Θαβὼρ τὴν γνοφῶν νεφέλην. καὶ ὁ μὲν συνομιλῶν μὲ τὸν Θεόν, ἀπὸ ἐκεῖ ἔλαβε τὸ φῶς. ὁ δὲ Χριστὸς μίαν μικρὰν φλέβα ἀνοίξας τῆς κατὰ φύσιν πηγῆς φωτοχυσίας του, τὸ Θαβῶριον ὅλον ἐφαί- δρυσε, καὶ τοὺς δύο Προφῆτας καὶ τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους ἐλάμπρυνεν.

Τροπάριον.

„Ἐκ φωτογεμοῦς μεφέλῃς Χριστὸν οἱ μαθηταὶ ἀμπεχόμενον ὁ- „ρῶντες ἐν Θαβὼρ, καὶ πρηνεῖς ἐπὶ γῆς καταμεύσαντες, τὸν μῆν „ἐλλαμφθέρτες, σὺν Πατρὶ τοῦτοιο ὕμνου καὶ Πνεύματι. εὐλο- „γεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάθε φυσικὴ νεφέλη ἐπειδὴ συνίσταται ἀπὸ ὑγρὰν ἀναθυμίασιν, διὰ τοῦτο παχύ- νεται καὶ πυκνοῦται κατὰ τὸν περίγειον τοῦτον καὶ ἰδικόν μας ἀέρα, ὅς τις καὶ ἀτμο- σφαῖρα ὀνομάζεται. παχυνομένη δὲ καὶ πυκνουμένη σκότος φαίνεται ὅτι σχεδιάζει, μὲ τὸ νὰ γίνεταί ἐμπόδιον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁράντων διὰ τὸ πάχος καὶ τὴν πυκνό- τητά

τινά της, καὶ φαίνεται ὡς ἓνας φραγμὸς καὶ μεσότοιχον μεταξύ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἰδικῆς μας ὁράσεως. Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας, ἐπειδὴ ὅλα ὑπὲρ φύσιν ἐθαυματοουργήθησαν, ἔπρεπε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα νὰ γένη καὶ τὸ θαῦμα τὸ περὶ τὰς νεφέλας· διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐταὶ ἀλλοιοῦνται ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεώς των, καὶ ἀντὶ ζοφερῶν καὶ σκοτεινῶν φωτεινὰ ἀποδεικνύονται· καὶ ἀκουε τῆς Εὐαγγελίου λέγοντος· „Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς“ (Ματθ. ιζ'). „Ἄν ἦναι νεφέλη, πῶς φαίνεται φωτεινὴ; καὶ ἀντιστρόφως, ἂν φαίνεται φωτεινὴ, πῶς εἶναι νεφέλη; ἀσυμβίβαστα γὰρ ταῦτα εἶναι· εἰδὲ εἰπῆς ὅτι ἐφωτίσθη ἡ νεφέλη, πῶς φωτεινὴ ἔσα ἐπεσκίασεν, ἐνῶ κἀκεῖ σκιά εἶναι φυσικὰ σκοτεινὴ; ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ὑποταχθῇ ἡ φύσις εἰς τὸν Ποιητὴν τῆς· διὰ τοῦτο ἡ ἐν τῷ Θαβάρ φωτεινὴ νεφέλη δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλὰ ὑπὲρ φύσιν· ὅθεν καὶ γίνεται αὕτη φόρεμα καὶ περιβόλαιον τῆς περιβάλλοντος τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, κατὰ τὸ ψαλμικόν, καὶ ἐνδύει τὸν ἀναβαλλόμενον φῶς ὡς ἱμάτιον· τύπος δὲ ἦτον ἡ νεφέλη τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν Θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Ταῦτα λοιπὸν γινώσκων ὁ Μελωδὸς, λέγει ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι, βλέποντες ἐπάνω εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένον ἀπὸ μίαν φωτεινὴν νεφέλην, ἔπρεπον πρηνεῖς κάτω εἰς τὴν γῆν διὰ τὸ φοβερὸν τοῦ Θεάματος· πεσόντες δὲ, ἐλλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς φωτοχυσίας ἐκείνης· ὅθεν καὶ ὕμνουν τὸν μεταμορφούμενον Χριστὸν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι πεσόντες κάτω ἐλλάμφθησαν τὸν νοῦν; Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἐταπεινώθησαν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἀνυψώθησαν καὶ ἀντελλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν καταβιβάζσωμεν τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς καὶ ταπεινωθῶμεν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν δύναται νὰ ἀνυψωθῇ ὁ νῦς μας, οὐδὲ νὰ ἐλλάμφθῃ ἀπὸ τοῦ Θεῖου φῶς· ἵνα καὶ ἐδῶ ἀληθεύσῃ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἀνθρώπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα“ (β'. Κορ. δ'. 16.). Ὡστε ἂν οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἤθελον κατακλιθῇ πρῶτον καὶ ταπεινωθῇ κατὰ τὸ σῶμα, ἔτε ἤθελαν ἐλλάμφθῃ κατὰ τὸν νοῦν· καὶ ἂν δὲν ἐλάμποντο, δὲν ἤθελαν ὑμνήσῃ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν μίαν Βασιλικωτάτην Θεότητα.

ᾠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ τόκος Σου ἄφθορος ἐδείχθη· Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε
 „σαρκοφόρος, ὃς ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συμαρμεστρά-
 „φη· Σέ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀσυνδέτως ἐσύνθεσεν ὁ Μελωδός· ἐπιστρέφω γὰρ πρὸς τὴν Θεομήτορα λέγει· „Ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε (ἦτοι ἡ τῆς Θεοῦ Λόγου ἐκ Σοῦ σωματικὴ γέννησις) ἐδείχθη ἄφθορος“· ἔπειτα χωρὶς κανένα σύνδεσμον ἐπάγει τὸ ἀκόλουθον· „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθεν“· ἔπειτα· „Ὁς ὤφθη ἐπὶ γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συμαρμεστράφη“ καὶ τελευταῖον· „Σέ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν“, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ σύνδεσμον εἰς κανένα κόμμα. Ἀλλὰ τὰ κόμματα τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ εἶναι συνδεδεμένα ἕνα μὲ τὸ ἄλλο κατὰ τὸ νόημα. Πρότασιν δὲ ἐπιφανηματοικὴν προτείνει ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὴν Θεομήτορα, φαίνεται νὰ λέγῃ ἄπιστον πρᾶγμα καὶ ὅμοιον μὲ τὰ τέρατα· τόκον γὰρ καὶ γέννησιν τέκνου ἀναφέρει χωρὶς φθορὰν καὶ πάθος. Διὰ τοῦτο εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας τῶν ἀπιστούντων ἀπολούθως λέγει· „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκοφόρος“· οὕτω γὰρ εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως ἐκ δυνάμεως τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γένν.). Ὅπου δὲ Θεὸς εὐδοκεῖ καὶ ἐνεργεῖ, ἐκεῖ ἡ φύσις ἡ οὐσα δούλη εἰς τὸν Θεὸν πῶς δύναται νὰ ἐναντιωθῇ; „Τὰ σύμπαντα, φησὶ, δέξατο σά“ (Ψαλ. ριθ. 91.). Λοιπὸν διὰ τοῦτο ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε, ἐδείχθη ἄφθορος, διότι Θεὸς σαρκοφόρος προῆλθεν ἐκ τῶν ἀγίων λαγόνων Σου.

πεῖτα

πειτα φέρει τὸ ρητόν τῃ Προφήτῃ Βαρούχ λέγοντος· „Μετά δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη „καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη“ (Βαρ. γ'. 37.).

Διὰ τί δὲ φέρει αὐτό; Διὰ βεβαίωσιν τοῦ ἀνωτέρω κόμματος „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου „προῆλθε σαρκοφόρος“. ἄπιστον γὰρ τοῦτο ἐνομίζετο παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ νὰ γεννηθῇ Θεὸς σαρκοφόρος· ὅθεν πιστοῦται τοῦτο μὲ τὴν ρῆσιν τῆ Βαρούχ. Ποῖος, λέγει, ἐγεννήθη σαρκοφόρος ἐκ τῶν λαγόνων Σου; Ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου προεῖπεν ὁ Βαρούχ (ὅταν δὲ τὸν Βαρούχ εἶπω, τὸν Ἰερεμίαν λέγω τὸν τοῦ Βαρούχ διδάσκαλον· ὡς μία γὰρ λογίζεται παρὰ τοῖς περισσοτέροις τῶν Πατέρων ἡ Βίβλος τοῦ Βαρούχ καὶ τοῦ Ἰερεμίου). Τί δὲ εἶπεν ὁ Βαρούχ; „Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· ἐξεύρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπῶμεν, μένῳ ὑπ' αὐτοῦ· μετά δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη“ (Βαρ. γ'. 35.). Ἀνάστρεψον λοιπὸν, ὡ ἀναγιώστα τὴν τάξιν τοῦ Εἰρμού, καὶ τὸ τέλος ἀρχὴν ποιήσας, σύνταξον οὕτω· Σέ, Θεοτόκε, μεγαλύνομεν· ὅτι ὁ τόκος Σου ἀφθορος ἐδείχθη· ὅτι Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκοφόρος· ὅτι αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη· καὶ οὕτω μὲ τὴν ἐναλλαγὴν ταύτην τῆς τάξεως γίνεται σαφέστατος ὁ Εἰρμός (1).

Τροπάριον.

„Σύμτρομοι καινῇ φωτοχυσία ἁθρόως οἱ Μαθηταὶ ἐλλαμψθήμεν,
„τες, πρὸς ἀλλήλους ἐώρων, καὶ πρηρεῖς εἰς γῆμ καταπεσόμεντες,
„Σοὶ τῷ Δεσπότῃ τῶν ἀπάντων προσεκύνησάμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ὑστερινὸν Τροπάριον τῆς ὁγδόης Ὠδῆς· καθὼς γὰρ ἐκεῖ ἀναφέρονται οἱ μαθηταὶ ὅτι εἶδον τὸ ἄστεκτον φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, καὶ διὰ τοῦτο ἔπεσον κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅτι ἐλλάμψθησαν τὸν νοῦν ἀπὸ ἐκεί· οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναφέρονται οἱ αὐτοὶ μαθηταὶ ὅτι ἐγιναν τρομασμένοι ἀπὸ τὴν καινὴν καὶ παράδοξον φωτοχυσίαν· εὐθύς ὅμως ὅτε ἐλλάμψθησαν, ἔβλεπον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον διὰ τὸ παράδοξον τοῦ θεάματος, καὶ ἡρώτων ἀλλήλους μὲ τὰ νεύματα, καὶ πεσόντες πρηρεῖς εἰς τὴν γῆν, προσεκύνησαν Σέ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων· οὕτω γὰρ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδινὸς ἐρμηνεύει τὸ „Ἐπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν“, ἀντὶ τοῦ προσεκύνησαν (Τόμ. β'. εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ματθ.). καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων“). Ἄρα γε λοιπὸν ἠθέλαμεν κατηγορήσει τὸν Μελωδὸν διὰ τὴν ταυτολογίαν, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναφέρει τοὺς μαθητάς φοβισμένους καὶ ἐλλαμπομένους; οὐχί· διότι ἂν καὶ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις εὐρίσκεται εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια, διάφορα ὅμως εἶναι τὰ ἐν αὐτοῖς νοήματα· εἰς μὲν γὰρ τὸ πρότερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τοὺς μαθητάς ὅτι ἐλλάμψθησαν ἀπὸ τοῦ θεῖου φῶς· εἰς τοῦτο δὲ προσθέτει καὶ τὸ ἁθρόως ἐπὶ ῥήμα, τὸ ὁποῖον μόνον προστεθεὶς διαφορετικὸν ποιεῖ τὸ νόημα.

Τὸ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἂν καὶ ὁ θεῖος Κοσμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ἀνεκεφαλαιώσεν ὅλα τὰ κυριώτερα· ἥτοι εἰς τὸν ἀφθορον τόκον αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν Θεόσητα τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος· ἡμεῖς ὅμως περιεργαδεύοντες, εὗρομεν τὰ κατὰ τὴν Παρθένον θαυμασία ἐξ· πρῶτον, ὅτι μόνη αὕτη ἀπὸ ὅλας τὰς γυναίκας Παρθένος ἐστάθη πρὸ τῆς συλλήψεως, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ὑπῆρξεν ἀγνή καὶ πανα-

γνος καὶ ὑπέραγνος· δεύτερον, ὅτι συνέλαβε τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· τρίτον, ὅτι εὐθύς ἐξεικονίσθη ἐν αὐτῇ κατὰ πάντα τὰ μέλη τὸ συλληφθέν θεῖον βρέφος· τέταρτον, ὅτι ἀκόπως ἐβάστασε τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς· πέμπτον, ὅτι ἐγέννησε χωρὶς ὀδύνας καὶ κοιλοπονήματα· ἕκτον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον καὶ ἀφθορον γεννήσιν ἐμεινεν Ἀειπαρθένος. Ὅλα ταῦτα τὰ ἐν τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας θαυμάματα εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ θείας δυνάμεως ἔργα.

Τὸ μὲν γὰρ φῶς τοῦ ἡλίου δὲν χύνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς Ἀθρόον, ἤγουν ἐν στιγμῇ χρόνου καὶ ὅλον ὁμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, καὶ μὲ κάποιαι ἀναβάσεις· ἀπὸ τὸν ὄρθρον γὰρ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὸ μεσημέρι, καὶ καθεξῆς ἀπὸ τὸ μεσημέρι εἰς τὴν δύσιν· τὸ δὲ φῶς τῆς τῆ Κυρίᾳ Μεταμορφώσεως δὲν ἐλάμψεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον κατὰ πρόδον καὶ μετάβασιν, ἀλλὰ εὐθύς καὶ ὅλον ὁμῶς· διὰ τὸτο ὁ Μελωδὸς ἐπρόσθεσε τὸ, Ἀθρόως, διὰ τὰ φανερῶς τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου· καὶ ὅτι τὸ μὲν φῶς τῆς ἡλίου μοιράζεται καὶ αὐξάνει κατὰ τοὺς καιροὺς, ἐπειδὴ εἶναι χρονικόν· τὸ δὲ φῶς τῆς προσώπου Κυρίου εὐθύς ἀναλάμπει, καὶ καιροῖς δὲν δουλεύει, ἐπειδὴ εἶναι ὑπέρχρονον.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην· „Μωσῆς „καὶ Ἡλίας παρειστήκεισαν τῷ Χριστῷ ὡς δούλοι, καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἐβλεπον· οἱ Προ- „φῆται τοὺς Ἀποστόλους ἐβλεπον, καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοὺς Προφῆτας· εἶδον ἐκεῖ ἀλλή- „λους οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Παλαιᾶς τοὺς ἀρχηγούς τῆς Νέας· εἶδε Μωσῆς ὁ ἅγιος τὸν Σί- „μωνα ἀγιασθέντα“.

Τροπάριον.

„Ἦχος ἐκ μεφέλης ἀρεπέμπετο Θεόκτυπος βεβαιῶν τὸ θαῦμα·
„ὁ Πατὴρ γὰρ τῶν φωτῶν, ὅτος ἐστὶν Υἱὸς ὁ ἀγαπητὸς μὲ, τοῖς
„Ἀποστόλοις ἀμβόα· οὐ ἀκούετε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέπασεν αὐτοὺς· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγου- „σα· οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτὴ ἀκούετε“ (Ματ. ιζ'. 5.). Περὶ μὲν οὖν τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς ἀνωτέρω εἰς διάφορα Τροπάρια· περὶ δὲ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς μόνος ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγων ὅτι τὴν τῆς μεταμορφουμένου Χριστοῦ Θεότητα δὲν ἐμαρτύρει μόνον τὸ ἐκ τῆς προσώπου αὐτοῦ λάμψαν ἀπρόσιτον φῶς, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐβεβαίωσεν αὐτὴν καὶ ὁ Θεόκτυπος ἦχος τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς ὅπου ἐπέμπετο ἀπὸ τὴν φωτεινὴν νεφέλην· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγα- „πητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε“. Διὰ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς νεφέλης ἐπέμφθη ἡ φωνὴ αὕτη, ἵνα δεῖχθῇ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου, ὅτι ὥσπερ αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἐν νεφέλῃ ἐφαίνετο τοῖς παλαιοῖς Θεὸς ὢν· οὕτω καὶ ὁ αὐτοῦ Υἱὸς· καὶ διὰ τοῦτο εὐθύς μὲ τὴν φωνὴν εὐρέθη μόνος ὁ Ἰησοῦς· „Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκάς, τὴν „φωνὴν εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος“ (Λουκ. 9. 36.). Καὶ διὰ τί μόνος εὐρέθη; ἵνα μὴ τις νομίσῃ (ἐρμηνεύει ὁ ἀνωτέρω Θεοφυλάκτος) ὅτι τὸ „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου“ περὶ Μωϋ- σέως ἢ Ἡλίου ἐλέχθη, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Υἱὸς τῆς Θεοῦ κατὰ φύσιν. Καὶ ὁ Θεὸς δὲ Ἐφραίμ ὁ Σύρος οὕτω πανηγυρίζει· „Μετὰ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς Μωϋ- „σῆς ὑπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν „γῆν, καὶ Ἰησοῦς εἰστήκει μόνος, ὅτι ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐπ' αὐτῷ μόνω ἐπληροῦτο“.

Ἄν καὶ τὸ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκλάμψαν φῶς, τὸ ὁποῖον περιήγαγε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφῆτας, ἦτον ἀρκετὸν εἰς πίστιν καὶ μαρτυρίαν τῆς αὐτοῦ Θεό- τητος· ἀλλ' ὅμως ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ προσθέτει καὶ τὴν ἰδικὴν του μαρτυρίαν, καὶ τὴν διὰ τῆς οἰκείας φωνῆς ἐπιβεβαίωσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεῖον Νόμον· „Οὐκ ἐμμενῇ μάρτυς εἰς „μαρτυρήσαι· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθί- „σεται πᾶν ῥῆμα“ (Δευτ. ιθ'. 15.). μᾶλλον δὲ, αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν· „Εγὼ εἰμι „ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ· καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατὴρ“ (Ἰω. 8. 18.). εἶπε δὲ καὶ ὁ Σολομών· „Ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα“ (Ἐκκλ. δ'. 9.). Ἡ ὄρασις δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ τῶν Ἀποστόλων ὁμῶς εἶναι βεβαιότερα ἀπὸ μόνην τὴν ὄρασιν, ἢ ἀπὸ μό- νην τὴν ἀκοήν· μὲ τὴν ὄρασιν γὰρ εἶδον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν ἀκοήν δὲ ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆς Πατρὸς. Πατέρα δὲ τῶν Φώτων ὠνόμασε τὸν Πατέρα ὁ Μελωδὸς, ἐρανισθεὶς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον λέγοντα· „Πᾶσα δόσις ἀγαθῇ, καὶ πᾶν δώρημα

„τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν Φώτων“ (Ίακ. α. 17.). Φῶτα δὲ ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος ὀνομάζει τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἢ τοὺς πεφωτισμένους ἀνθρώπους· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Φῶτα ὀνομάζει τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, τὰ τὸν Πατέρα ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς αὐτῶν ὑποστάσεως· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ὅτι μὲν ἐστὶ πηγαία Θεότης ὁ Πατήρ, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογόνου Θεότητος, (τῆς τοῦ Πατρὸς διηλ.) εἰ οὕτω χρή φάναι, βλαστοὶ Θεόφυτοι, καὶ οἷον ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων παρειλίψαμεν“ (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτ.).

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ὁ Μελωδὸς εἶπεν ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐβεβαίωσε τὸ θαῦμα τῆς ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἀποστόλων ὁραθείσης ἐλλάμψεως; πᾶν γὰρ τὸ βεβαίον πρέπει νὰ ᾖται ἀξιοπιστότερον τοῦ βεβαιουμένου· ἡ δὲ ὁρασις εἶναι ἀξιοπιστοτέρα τῆς ἀκοῆς. Πῶς λοιπὸν ἡ ἀκοὴ ἐβεβαίωσε τὴν ὁρασιν, ἡ ἀμαυρωτέρα τὴν τρανότεραν, καὶ ἡ ἀσθενεστέρα τὴν δυνατωτέρα; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διὰ τῆς ἀκοῆς περισσότερον ἐνεργοῦντο τὰ ἐνεργούμενα· διὰ προρρήσεων γὰρ καὶ προφητειῶν ἐφάνεροναν οἱ τότε Προφῆται τὰ μέλλοντα· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τούτων Προφῆτας ἀξιόνοτον ὕστερον νὰ βλέπουν τὰ μέλλοντα καὶ διὰ τῆς ὁράσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Καθὰπερ ἠκέσαμεν, οὕτω καὶ εἶδομεν“ (Ψαλ. μζ'. 7.)· καὶ ὁ Ἰωβ ἐλεγεν· „Ἀκοὴ μὲν αὐτὸς ἠκούσεν Σε τὸ πρότερον, νῦν δὲ ὁ ὀφθαλμός μου εἶδεν Σε“ (Ίωβ. μβ'. 5.). Βλέπεις, ἀγαπητέ, πῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγεῖτο ἡ ἀκοὴ τῆς ὁράσεως, καὶ ἠκούετο μὲν ὁ Θεὸς πρότερον, ἐβλέπετο δὲ ὕστερον ἀπὸ τοὺς ἀξίους;

Εἰς δὲ τὴν Νέαν ἀλλάξεν ἡ τάξις, καὶ προηγείται μὲν ἡ ὁρασις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἀκοή· καὶ τὸτο γίνεται φυσικῶς τῷ τρόπῳ· διότι πρῶτον ἀκούει τις διὰ ἓνα πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα ἐπιθυμεῖ νὰ ἰδῇ καὶ μετὰ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκεῖνο ὅπου ἤκουσε διὰ νὰ πιστωθῇ περισσότερον· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὠτίων πιστότεροι. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἐπροκήρυξαν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχει νὰ γένῃ ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο τότε ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ διὰ νὰ ἀκούῃ τὰς αὐτῶν προφητείας· ἀφ' οὗ δὲ ὁ προφητευόμενος ἦλθε, πλέον δὲν ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ τῶν προφητειῶν, ὅσον ἡ ὁρασις τοῦ προφητευθέντος· ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης· „Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ“ (Ίωάν. α.).

Τροπάριον.

„Καιρὰ κατιδόμετες καὶ παράδοξα, Φωμῆς Πατρικῆς ἐν φωτισθέμετες
 „ἐν Θαβώρ οἱ τοῦ Λόγου ὑπηρεταί, ἐκμαγεῖον τοῦ ἀρχετύπου
 „οὗτος ὑπάρχει, ἀρεβώων, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι σύμφωνον μετὰ τὸ ἀνατέρω· ἀναφέρει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εἶδον μὲν τὰ καινὰ καὶ παράδοξα θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος· ἦτοι τὸ λάμψαν ὡς ἥλιος πρόσωπον τοῦ Κυρίου, τὸ φῶς ὅπου ἀστράφει ἀπὸ τὰ φορέματά του, τὴν δουλικὴν παράστασιν τῆς Μωϋσέως καὶ Ἠλιῆ, καὶ τὴν φωτεινοτάτην ἐκείνην νεφέλην ὅπου τοὺς ἐπεσκίασε. Ποῖα γὰρ ἄλλα τῶν καινῶν τούτων καὶ παραδόξων εἶναι καινότερα καὶ παραδοξότερα; Ἦκουσαν δὲ ἐν τῷ Θαβώρ οἱ Ἀπόστολοι οἱ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπηρεταί καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τὴν ἐκ τῆς νεφέλης προελθοῦσαν καὶ λέγουσαν· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“ (Ματθ. ιζ'. 5.)· ὅθεν ἐκ τούτων ἀπάντων πληροφορηθέντες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς γεννηθεὶς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, διὰ τοῦτο μετὰ θεοπροπειῶν ὕμνους ἀνύμνουν αὐτὸν καὶ ἔλεγον· Οὗτος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς εἶναι ἐκμαγεῖον (ἐκτύπωμα) τῆς ἀρχετύπου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολογικώτατον Γρηγόριον, λέγοντα τοῦτο ἐν τῷ εἰς τὰ Γενέθλια λόγῳ αὐτοῦ. Ἐκμαγεῖον δὲ ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀρχετύπου (ἦτοι τῆς Πατρὸς), διότι, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν Νικήταν, ὅλον τὸν Πατέρα ἐν ἑαυτῷ ἀνεμάξατο, καὶ ἐν ἑαυτῷ τοῦτον δέικνυσι, καθὰς καὶ ἡ σφραγὶς δείχνει τὸ ἀρχετύπον.

Τρο-

Τροπάριον.

„Εἰκὼν ἀπαράλλακτε τοῦ ὄντος, ἀκίνητε σφραγίς, ἀραλλοίωτε,
 „Τιέ, Λόγε, σοφία καὶ βραχίον δεξιᾶς ὑψίστου, σθέρος, Σὲ ἀνυ-
 „μνοῦμεν σὺν Πατρί τε καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον θεολογεῖ τὴν Ἀγίαν Τριάδα ὁ Μελωδὸς, καθότι ἐφάνη αὐτῇ ἐπὶ τοῦ Ὁρους Θαβώρ· ὁ μὲν Πατὴρ διὰ τῆς φωνῆς, ὁ δὲ Υἱὸς διὰ τῆς μεταμορφώσεως, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης. Τὸν μὲν οὖν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον Πατέρα μόνον ἀπλῶς καὶ Πνεῦμα καλεῖ, τὸν δὲ Υἱὸν μὲ πολλὰ ὀνόματα θεοπρεπῆ ὀνομάζει· καλεῖ γὰρ αὐτὸν εἰκόνα ἀπαράλλακτον τοῦ ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς), ὅς τις φανείς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῇ βᾶτῳ εἶπεν „Εγὼ εἰμι ὁ ὢν“ (Ἐξ. γ'. 14.), καὶ ἀκίνητον σφραγίδα καὶ ἀραλλοίωτον, καὶ Υἱὸν, καὶ Λόγον, καὶ σοφίαν, καὶ βραχίονα, καὶ δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Τὸ μὲν οὖν „Εἰκὼν ἀπαράλλακτε“ καὶ τὸ „Ακίνητε σφραγίς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰπόντος περὶ τῆς Τίξε· „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς· ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν“. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς“; Ἀκουσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Νικήτας· „Ἡ σφραγίς ἡ μὴ κινουμένη, τούτέστι ζῶσα, καὶ ἐν σχήματι ἢ ὁμοιώματι, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἐσὶα τὸ ἀπαράλλακτον διασῶζουσα“. Εἰκὼν δὲ λέγεται τῷ Πατρὶ ὁ Χριστὸς, καθότι ἕτος εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ὁμοδύναμος· Υἱὸς δὲ, διότι ἐκ τῆς Πατρὸς ἀνάρχως γεννᾶται.

Λόγον δὲ καλεῖ τὸν Υἱὸν, διότι κατὰ τὸν Θεολόγον οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς τὸν νῦν ὁ λόγος, οὐ μόνον διὰ τὸ ἀπαθείς τῆς γενήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ ἐξαγγελτικόν. Σοφίαν δὲ, ὡς γινώσκοντα τὰ πάντα καὶ πρὸ τῆς νᾶ γένουσι. Βραχίονα δὲ εἰπὼν ὁ Μελωδὸς τὸν Υἱὸν, ἐρμηνεύει αὐτὸ ἀκλούθως, λέγων· „Δεξιᾶς σθέρος“· ἦτοι δύναμις τῆς δεξιᾶς τῆς Ὑψίστου· καθὼς γὰρ εἰς τὸν βραχίονα εὐρίσκεται ἡ δύναμις τῆς ἀνδρώπου· ἔτω καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι δύναμις τῆς Πατρὸς, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ.)· οὕτως ἐρμήνευσε καὶ ὁ Εὐθύμιος· ὅθεν ὁ Μωϋσῆς περὶ τῆς βραχίονος τέττε ὡς ἐκ προσώπου τῆς Πατρὸς λέγει· „Αὐτρώσωμαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψιφῶ“ (Ἐξ. 5'. 6.)· καὶ ὁ Ἰάβ· „Τίτι πρόσκεισαι; ἔχῃ βραχίον κραταιός ἐστιν“· (Ἰω. κς'. 2.) καὶ ὁ Ἠσαΐας· „Καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίτι ἀπεκαλύφθη“· (Ἠσ. ιγ'. 50.)· Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τελευταῖον· Σὲ τὸν Χριστὸν τὸν μὲ τὸσαῦτα καὶ τοιαῦτα θεοπρεπῆ ὀνόματα καλούμενον ἡμεῖς οἱ εἰς Σὲ πιστεύοντες ἀνυμνῶμεν καὶ δοξολογοῦμεν ὡς Θεὸν μαζὶ μὲ τὸν ὁμοούσιόν σου Πατέρα καὶ μὲ τὸ ὁμοφύς Πνεῦμά σου.

Ἀμποτε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον καὶ τὰς Ἱερὰς αὐτῆς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους· καὶ ἀφ' οὗ καταφρονήσωμεν τὰ κάτω καὶ γῆινα καὶ καθαρισθῶμεν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς καὶ βλασφημοὺς λογισμοὺς, νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὴν Κορυφὴν τοῦ Ὁρους Θαβώρ, καὶ ἀναβάντες νὰ ἀξιώθωμεν νὰ εἰδῶμεν τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεως αὐτοῦ, ὡς οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται. Ἀς προσθέσωμεν φῶς ἐπάνω εἰς τὸ φῶς· εἰς τὸ ὀλιγώτερον ἂς προσθέσωμεν περισσότερον, καὶ εἰς τὸ ἀμαυρότερον τρανότερον, ἵνα γενόμενοι φωτεινοὶ ἐναθῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν μὲ τὸ φῶς. Οὕτω δὲ κάμνοντες ὅχι μόνον τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπον πρόσωπον τῆς Κυρίου καὶ τὸ ἐκ τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἐξαστράπτον φῶς θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ εἰδῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσέλθωμεν μετὰ τοῦ φωτομέρφου καὶ ἡλιοσταλάκτου Ἰησοῦ καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ Προφητῶν μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην, καὶ νὰ ἀκούσωμεν τὴν βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅλοι διόλου νὰ γένωμεν ἑνθεοὶ, ἀλλοιωθέντες κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔξω σαρκὸς καὶ Κόσμου γενόμενοι. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔχομεν νὰ ὑμνήσωμεν τὴν ἐν τῷ Θαβώρ φανεῖσαν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν καὶ βασιλικωτάτην Τριάδα, ὡς εἶπομεν, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἢ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Επέβαλον μίαν φοράν τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου (εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου) καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐφαίνετο ἐξωγραφημένος ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβώρ ὁ Κύριος ἡμῶν, λάμπων μὲν κατὰ τὸ πρόσωπον ὡς ὁ ἥλιος, λευκοβολῶν δὲ κατὰ τὰ ἐνδύματα ὡς τὸ φῶς· παρεστέκοντο δὲ μετ' αὐτὸν δύο ἄνδρες ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβώρ, ὁ μὲν ἓνας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἄλλο, κύπτοντες κάτω τὰς κεφαλὰς των, καὶ δουλοπρεπῶς παραστέκοντες· ἦτον δὲ οὗτοι ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· εἶδον δὲ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Θαβώρ τρεῖς ἄνδρας πεσμένους, τοὺς ὁποίους ἐν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὀνομάτων ἐγνώριζον ὅτι εἶναι ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος· πλὴν ὁ μὲν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος ἦτον μερικῶς ὀρθοὶ κατὰ τὸ σχῆμα (οὕτω γὰρ ἐφάνη εἰς τὸν ζωγράφον νὰ τοὺς εἰκονίσῃ) καὶ ἀντέβλεπον εἰς τὴν τοῦ μεταμορφουμένου ἐκπιδῶσαν ἀστραπὴν· ὁ δὲ Ἰωάννης ἦτον περιεχυμένος ἀπὸ ἓνα ἄπειρον φῶς, διότι ἦτον κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἴσα ὑποκάτω εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν· ὅθεν, ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτὸν, μὴ ἔχων τί νὰ κάμῃ ὁ χαριτώνυμος, ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν του μετ' τὸ φόρεμά του, καὶ οὐδὲ νὰ σπικώσῃ ἐπάνω τοὺς ὀφθαλμούς του ὅλως ἐδύνετο, ὅχι διότι δὲν ἦτον καθαρὸς κατὰ τὴν ψυχὴν, ὡς οἱ ἄλλοι συναπόστολοί του· πῶς γὰρ δὲν ἐδύνετο νὰ βλέπῃ ἐκεῖνος ὅπερ ἐχρημάτισε παρθέ- νος, καὶ διὰ τὴν παρθενίαν ἦτον ἡγαπημένος καὶ ἐπιστήθιος τῷ Κυρίῳ; ἀλλὰ διότι, ὡς εἶπον, τὸ περισσότερον φῶς τοῦ Κυρίου ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτὸν κατ' εὐθεῖαν· ὅθεν τότε μὲν σκεπασθεὶς μετ' τὸ ἱμάτιόν του, ἔπρεσε κάτω· μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ ἐκεῖ κάτω ἐξέ- πεμψε τὸ φῶς τῆς Θεολογίας τῆς Εὐαγγελίου του εἰς ὅλον τὸν Κόσμον. Ταῦτα ἐθεώρησεν ὁ Θεόδωρος ἐπὶ τῆς εἰκόνης τῆς Μεταμορφώσεως.

Βλέπων δὲ ἐγὼ εἰς τὴν ὑμνογραφίαν τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τούτων τῶν τῆς ἐορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως δύο θεσπεσίων Μελωδῶν, καὶ στοχαζόμενος πόσῃ μεγάλῃ δια- φοράν ἔχει ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Κοσμᾶν, ἀνάγω τὴν ὑμνογραφίαν ταύτην εἰς τὴν ζωγρα- φίαν ἐκεῖνην, τὴν ὁποίαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος ἐθεώρησε, καὶ τὸν μὲν Ἱεράρχην Κοσμᾶν ἐ- παρωμοίωσα μετ' τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, τὸν δὲ ἐκ Δαμασκοῦ πρεσβύτερον Ἰωάννην ἐπαρωμοίωσα μετ' τὸν Θεολόγον Ἰωάννην· σοφοὶ μὲν εἶναι καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐδῶ εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Μεταμορφώσεως περισσοτέρα ἐχύθη ἡ χάρις εἰς τὸν Ἰωάννην. Λοιπὸν ἅς ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ χαριτωνύμου καὶ χαριτογλωττοῦντος Ἰωάννου, καὶ ἅς συγκοινωνή- σωμεν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, ἵνα ἐν τῷ φωτὶ τῆς ὑμνωδίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν ψαλμωδίαν, ὁφάμεθα φῶς τὸν Μονογενῆ τὸν ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς φῶς γέννηθέντα πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὕστερον κατὰ τὸ Θαβώριον Ὄρος ἀμυδρῶς, ὅσον ἦτον δυνατόν εἰς ἀνθρωπίνες ὀφθαλ- μούς, τὸ ἀκτιστον φῶς τῆς Θεότητός του ἀπαστράφαντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Μωσῆς Θεοῦ πρόσωπον ἐν Θαβώρ ἶδε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὸ Σί-
ναιον ὄρος, καὶ ἐμβὰς μέσα εἰς τὴν γροφάδην νεφέλην, ἐσυνομήλησε μετὰ τὸν Θεόν, καὶ πα-
ρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐμφανίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς αὐτόν, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἄνθρωπος δὲ δύ-
νεται νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπόν τε· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Καὶ εἶπε Μωσῆς· Ἐμφάνισόν μοι
,,σεαυτὸν γνωστῶς ἵνα ἴδω Σε.... Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· οὐ δύνησιν ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου
,,(ἢτοι αὐτὴν τὴν οὐσίαν μου)· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται“
 („Εξ. λγ'. 13.) (1). Ὁθεν μετὰ βίας ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὰ ὀπίσθια τοῦ Θεοῦ (ἢ γουν τὰς
λόγους τῶν κτισμάτων)· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶδε βοηθηθεὶς ἀπὸ τὸν μέλλοντα σαρκωθῆναι
Λόγον τοῦ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος· Ἴδου τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ
,,ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ χειρί μου ἐπὶ σέ,
,,ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χειρά μου, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρό-
,,σωπόν μου ἔκ ὀφθῇσεται σοι“ (αὐτόθ. 21.). Ὁθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε τὴν κα-
τὰ τὸν Μωϋσῆν ἱστορίαν ταύτην εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρειν· „Τί τοῦτο ἔπαθον, ὦ φίλοι; ἔτρε-
,,χον μὲν ὡς Θεὸν καταληψόμενος, καὶ οὕτως ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ ὄρος (τῆς Θεολογίας δηλ.)·
,,ἐπεὶ δὲ προσέβλεψα, μόλις εἶδον Θεὸν τὰ ὀπίσθια, καὶ τοῦτο τῇ πέτρᾳ σκεπασθεὶς τῷ
,,σαρκωθέντι δι' ἡμᾶς Λόγῳ. Ταῦτα δὲ ἐστὶν, ὅσα μετ' ἐκείνου ἐκείνου γνωρίσματα (ἢ ἐν
,,τοῖς κτίσμασι δηλαδὴ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῇ προβεβλημένοις καὶ διοικουμένοις μεγαλειότης,
,,ἢ, ὡς ὁ Θεὸς Δαβὶδ λέγει, μεγαλοπρέπεια)“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογ.).
Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν μετέφερε τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως,
θαυμάζων πῶς ὁ Μωσῆς ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ
Σίναιον ὄρος εἶδε τοῦτο εἰς τὸ Θαβώρ; Θεοῦ πρόσωπον εἶδεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Θαβώρ,
οὐχὶ τὴν οὐσίαν τῆς Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ εἶναι πάντῃ ἀόρατος καὶ ἀπερινόητος, ἀλλὰ
τὸ πρόσωπον τοῦ προσληφθέντος ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Μονογενοῦς εἶδε, τὸ ὅποιον μεταμορ-
φωθὲν καὶ δοξασθὲν, ἔλαμψεν ὡς ἥλιος· διότι ἂν τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος ἐξ
αὐτῆς τοῦ Υἱοῦ τῆς κατ' ὑπόστασιν ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ Θεὸς ἐχηρμάτισε, βέβαια καὶ ὁ
τὸ πρόσωπον τοῦτο ἰδὼν Θεοῦ πρόσωπον εἶδε. Εἶδεν τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον νοήσῃ τινὰς
ἐπὶ

(1) Τοῦτο τὸ ρῦτόν κάλλιστα ἐρμηνεύει ὁ Νυσ-
σαίων φωστὴρ Γρηγόριος λέγων· „Τίνοι ἕνεκα ἢ μὴ
,,ἰδῇ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ζήσεται;
,,Οὐχ ὡς αἵτιον θανάτου τοῖς ὀφθαλμοῖς γινόμενον τὸ τῆς
,,ζωῆς πρόσωπον, ἀλλ' ἐπειδὴ περ ζωοποιὸν μὲν τῇ
,,φύσει, τὸ Θεῖον, ὧν δὲ γνηρίσμα τῆς θείας φύσεως

,,ἐστὶ τὸ πάντως ὑπερκεῖσθαι γνωρίσματα. Εἰ οὖν
,,ὑπερβαίνει τὴν γνῶσιν ἢ ζωοποιὸς φύσις, τὸ κατα-
,,λαμβάνον πᾶντας ζωὴ οὐκ εἰναι. Ὁ τοῖνον πᾶν
,,γνωσκομένων τὸν Θεὸν εἶναι οἰόμενος, ὡς παρα-
,,τραπτὴς ἀπὸ τοῦ ὄντως ὄντος πρὸς τὸ τῇ κατα-
,,ληπτικῇ φαντασίᾳ νομισθὲν εἶναι, ζωὴν οὐκ ἔχει.“

ἐπὶ τῷ Θεοῦ Λόγῳ καὶ εἶπῃ ὅτι τοῦτο εἶδον οἱ Ἀπάστολοι ἐν Θαβώρ διὰ τοῦ προσλήμματος, πρόσωπον Θεοῦ πάλιν πρέπει νὰ νοηθῇ οὐχὶ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ ἄμεσος καὶ τρανότερα θεωρία καὶ ἀπόλαυσις τῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ προσόντων· καθότι καὶ οἱ Μακάριοι ἐν τῷ Οὐρανῷ τῶν θείων προσόντων τὴν τρανότεραν θεωρίαν ἔχοντες, λέγονται ὅτι βλέπουν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ· ὁθεν εἶπεν ὁ μέγας Μάξιμος· „Ἡ τοῦ Θεοῦ Βασιλεία τῶν προσόντων τῷ Θεῷ φυσικῶς ἀγαθῶν κατὰ χάριν ἐστὶ μετὰδοσις“ (Κεφ. γ. τῆς β. ἑκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὡδὴ α΄. Ἦχ. Πλ. δ΄. Ὁ Εἰρμός πρὸς τὸ „Τυρανὶν διοδεύσας“.

„Μωσῆς ἐν Θαλάσῃ προφητικῶς ἰδὼν ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν στύλῳ
„λαὸν πάλαι πυρὸς τῇ δόξῃ Κυρίου, ἀμβόα· Τῷ Λυτρωτῇ καὶ
„Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης ὅτι τὰ περὶ τοῦ Μωσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ συμβάλλουν πολλὰ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ μάλιστα βλέπων τὸν Μωϋσῆν παριστάμενον εἰς τὸ Θαβώρ μετὰ τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, διὰ τοῦτο τὰ Τροπάρια τῆς πρώτης ταύτης Ὡδῆς κατεπύκνωσε μετὰ τὰς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως, καθότι καὶ ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ Μωϋσέως. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Ὁ Μωϋσῆς μέλλων νὰ διαπεράσῃ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἔβλεπε προφητικῶς τὴν δόξαν καὶ δύναμιν τοῦ Κυρίου ὅτι ἐσυντρόφευε τὰς Ἰσραηλίτας μετὰ δύο στύλους, ἓνα τῷ πυρὶ, καὶ ἄλλον τῆς νεφέλης· αὐτοὶ γὰρ ὠδήγουν καὶ ἐφύλαττον αὐτοὺς ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. Διασχίσας δὲ ὁ Μωϋσῆς τὴν Θάλασσαν, τοὺς μὲν Ἰσραηλίτας πεζοὺς διεβίβασεν ἀπὸ αὐτῆς, τοὺς δὲ Φαραωνίτας κατεπόντισεν ἐν αὐτῇ· ὁθεν ἐβόα τὴν ἐπινίκιον ταύτην Ὡδὴν· „Ἄσωμεν τῷ Λυτρωτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξάσται“.

Τοῦτο μὲν εἶναι τὸ κατὰ λέξιν νόημα τοῦ εἰρμοῦ τούτου· ἂν δὲ προσεκτικώτερον στοχασθῇ τις, θάλει εὖρη τὸν Μελωδὸν ὅτι δὲν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀπλῶς, ἀλλ' εὐφυῶς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐφήρμωσεν αὐτήν· διότι ἂν ἀνέφερε τὴν ἱστορίαν ἀπλῶς, ἔπρεπε νὰ μὴ προσέσῃ τὸ, Προφητικῶς· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσε, μετὰ τὴν προσθήκην ταύτην ἐφανέρωσεν αἰνιγματικῶς ἄλλο νόημα, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Ἑβραῖοι, παχεῖς ὄντες κατὰ τὸν νοῦν, καὶ ἄλλοι ὑψηλότερον μὴ νοοῦντες τῶν οὐρανόθεν ὅταν ἐπέρων τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἔβλεπον τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς νεφέλης αἰσθητῶς· ὁ δὲ Μωϋσῆς δὲν ἔβλεπεν αὐτὰ οὕτως, ἀλλὰ βλέπων τὸν στύλον τοῦ πυρὸς τῆς νεφέλης, προφητικῶς ταῦτα ἔβλεπε· διὰ γὰρ τοῦ στύλου τοῦ πυρὸς τὸν ἐν τῷ Θαβώρ μεταμορφωθέντα Χριστὸν προσφίτευε· διὰ δὲ τοῦ στύλου τῆς νεφέλης τὴν τὸ Θαβώρ ἐπισκιάσαν νεφέλην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προεικονίζε.

Τροπάριον.

„Ὡς πέτρα τῷ σώματι σκεπασθεὶς τῷ τεθωμέμφ, τὸν ἄορατον
„καθορῶν Μωσῆς ὁ Θεόπτης, ἀμβόα· Τῷ Λυτρωτῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Ἐξόδου ὅτι, ὅταν ἐσυναμίλῃ ὁ Μωϋσῆς μετὰ τὸν Θεόν, ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς τὸ ζήτημα, καθότι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε κτιστὴν φύσιν, τόσον Ἀγγέλων, ὅσον καὶ ἀνθρώπων, τὸ
νὰ

να ἀξιώθῃ τινὰς να ἰδῇ τὴν ἀόρατον καὶ ἀπερινόητον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ „ Ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν „ τῆς πέτρας· καὶ σκεπάσω τῇ χειρὶ μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρα μου, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι “ (Εξ. λγ'. 21.). Ταύτην λοιπὸν τὴν μυστικὴν ἱστορίαν μεταφέρει ὁ Θεὸς Ἰωάννης εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ βλέπων τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ Θαβώρ ὅτι ἦτον μαζί με τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ ὅτι ἐχρειάζετο τὸ ἀληθινὸν ἐκεῖνο σκέπασμα τῆς πέτρας ὅπου ἡξιώθη εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος, τὸ ὁποῖον ἐπροεικόνιζε τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶναι ἡ νοτιῇ πέτρα, διὰ τοῦτο λέγει ταῦτα· Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ εἰς τὸ Σίναιον ὅρος σκεπασθεὶς ὑπὸ τὴν αἰσθητὴν πέτραν, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιώθεις να ἰδῇ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, αὐτὸς τῶρα ἐν τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Ἰησοῦ παριστάμενος, βλέπει πάλιν τὸν αὐτὸν Θεόν, τὸν κατὰ φύσιν μὲν καὶ οὐσίαν ὑπάρχοντα ἀόρατον, ὁρατὸν δὲ ταῖς ἐνεργείαις καὶ τῇ θείᾳ φωτὶ γενόμενον. Πλὴν καὶ ἐδῶ δὲν βλέπει χωρὶς σκέπασμα, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖ τότε ἡ αἰσθητὴ πέτρα ἔγινε σκέπασμα εἰς αὐτόν, καὶ δι' αὐτῆς ἡξιώθη να ἰδῇ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια· οὕτω καὶ τῶρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔγινε σκέπασμα τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου προκύψας, εἶδε τὰν κατὰ φύσιν ὄντα ἀόρατον· „ Χριστὸς γάρ ἐστιν ἡ πέτρα, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνήν “ (Ἀ. Κορ. ι. 4.). Καλῶς δὲ προσήρμωσε τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Μελωδὸς· καθότι τὰ ὀπίσθια Θεοῦ ὅπου εἶδε τότε τυπικῶς ἦτον ἡ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις γενομένη τοῦ Μονογενοῦς ἑνσαρκος ἐπιφάνεια (κατὰ ἄλλον Ἑρμηνευτὴν)· ὅθεν ταῦτα ἡξιώθη να ἰδῇ αὐτὸς ἐν τῇ Μεταμορφώσει τῷ Χριστοῦ τρανῶς καὶ καθαρώς. Ἄλλοι δὲ Ἑρμηνευταὶ τὴν ἀνωτέρω πέτραν ἐρμηνεύοντες, τὸν Χριστὸν ἐνόησαν· ὅθεν ὁ Προκόπιος μὲν εἶπε· „ Πέτρα ὁ Χριστὸς, ἡ τόπος „ οὐσα παρὰ Θεῶ· ὁ λόγος γὰρ ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος... ὁ σταὺς ἐν τῇ „ τῇ Θεωρεῖ τὸν Πατέρα· ὁ ἐμὲ γὰρ, φησὶν, ἑώρακας ἑώρακε τὸν Πατέρα “· ὁ δὲ Ἀναγνυμος· „ Ὅτε σαρκουῖται ὁ Υἱός, ὅς ἐστι πέτρα, τότε ἐστὶ Θεωρητὸς, ἀθέατος ὢν κατὰ τὴν „ θείαν φύσιν “· ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης οὕτω φησὶν· „ Ἐπειδὴ ἦν ὁ Χριστὸς ἡ πέτρα παρὰ „ τῷ Παύλῳ, πάντες δὲ οἱ θησαυροὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν αὐτῷ, ὁ ἐν ἀγαθῷ τινι γενόμενος, „ ἐν τῷ Χριστῷ πάντως ἐστὶ τῷ περιεκτικῷ παντός ἀγαθοῦ “.

Τροπάριον.

„ Σὺ ἐπὶ τῷ Ὅρει τῷ Νομικῷ καὶ ἐν Θαβωρίῳ καθωράθης τῷ Μωϋ-
„ σῇ ἐν γρόφῳ τὸ πάλαι, ἐν φωτὶ δὲ μὴ ἀπροσίτῳ τῆς Θεότητος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύγκρισιν κάμνει ὁ Μελωδὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης εἰς τὸ Τροπάριον ταῦτο· ὅθεν ἀναφέρων τὸν Θεόν ὁμοῦ μετὰ τὸν Μωϋσῆν, ὅτι ἐσυναμίλησαν καὶ οἱ δύο ἐπάνω εἰς δύο βουνά, εἰς τὸ Σίναιον δηλαδὴ καὶ εἰς τὸ Θαβώριον, δείχνει τὴν διαφορὰν καὶ τῶν δύο· διὰ τοῦτο λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ὁ ἴδιος ἐφάνης εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸ παλαιὸν μὲν ἐν τῷ Σιναιῷ ὄρει, ὕστερον δὲ ἐν τῷ Θαβωρίῳ· ἀλλὰ εἰς μὲν τὸ Σίναιον ὅρος γρόφος ἦτον καὶ καπνὸς καὶ ὅλα σκοτεινὰ καὶ νυκτερινὰ, εἰς δὲ τὸ Θαβώριον ὅρος καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἔλαμψεν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτιά σου ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, καὶ ἡ νεφέλη ἦτον φωτεινὴ, καὶ ἀπλῶς ὅλα ἦτον φωτεινὰ, λαμπρὰ καὶ χαροποιά. Συγκρίνει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς διὰ τῶν δύο βουνῶν καὶ τῶν ἐν τέτοις Θεωριῶν τὰς δύο Διαθήκας τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν, καὶ δείχνει πόσῃν διαφορᾷ ἔχει ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

Καθότι ἡ μὲν Παλαιὰ ἦτον γνωφώδης καὶ σκοτεινὴ, ἐπειδὴ ὅλα τῆς τὰ πράγματα ἦτον γεμάτα ἀπὸ τύπους σκοτεινούς καὶ αἰνίγματα· καθὼς τοιοῦτον σκοτεινὸν ἦτον καὶ τὸ Σίναιον ὅρος· „ Τὸ ὅρος, φησὶν, ἐκαίετο ἕως τῷ Οὐρανοῦ, σκότος, γρόφος, θύελλα “ (Δευτ. δ'. 11.)· διὰ τῆτο δὲ ὠνόμασεν αὐτὸ καὶ Νομικὸν ὁ Ἀσματογράφος, διότι ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐδόθη ὁ Παλαιὸς Νόμος ὑπὸ τῷ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Ἡ δὲ Νέα Διαθήκη ἦτον φωτεινὴ καὶ λαμπρὰ, ἐξαστράπτουσα μετὰ τὸ ἀπρόσιτον φῶς τῆς Θεότητος· καθὼς τοιοῦτον ἦτον

ἤτων καὶ τὸ Θαβώριον ὄρος, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἐξεφώνησεν ὁ Ἀναρχος Πατήρ να ἀνέω-
 μεν τὰ λόγια ὅπου λαλεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός· „ Αὐτοῦ ἀκούετε“.
 Τὰ λόγια δὲ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον· ὅθεν καθώς ὁ Χριστὸς εἶναι φῶς·
 „ Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ Κόσμου“· (Ἰωάν. ἡ. 12.) οὕτω καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ὅπου ἐλάλη-
 σεν (ἤτοι ἡ Νέα Διαθήκη) εἶναι ὅλον φῶς· „ Διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς
 „ γῆς“ (Ἦσ. κς'. 9.). Διὰ τοῦτο οἱ τὴν Νέαν Διαθήκην δεχόμενοι διὰ τῆς πίστεως, φῶς
 γίνονται, καὶ Υἱοὶ φωτός· „ Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, φησὶ, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Υἱοὶ φω-
 „ τὸς γέννησθε“· (Ἰω. ιβ'. 36.) καὶ ὅχι μόνον αὐτοὶ γίνονται φῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς
 ἄλλους λάμπουσι τὸ φῶς· „ Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ Κόσμου“ (Ματθ. ε'. 14.)· καὶ πάλιν·
 „ Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
 „ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς“ (Ματθ. ε'. 16.).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἡ σκιάζουσα δόξα ἐν τῇ σκηνῇ πρότερον καὶ τῷ Μωϋσῇ ὁμι-
 „ λούσα τῷ Σῶφ θεράποντι τύπος γεγένηται τῆς ἀστραφάσεως ἀρρή-
 „ τως ἐν Θαβώρ Σου, Δέσποτα, Μεταμορφώσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν χορταίνει ὁ θεῖος Ἀσματογράφος ἀπὸ τὸ να μεταφέρῃ εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ὅλα
 τὰ περὶ τοῦ Μωϋσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ· ὅθεν ἰδοὺ καὶ τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυ-
 ρίου ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐρανίζεται ἀπὸ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου·
 ἐκεῖ γὰρ γέγραπται· „ Ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὴν Σκηνὴν, κατέβαιναν ὁ στύλος τῆς
 „ νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς Σκηνῆς, καὶ ἐλάλει Μωϋσῇ“ (Ἐξ. λγ'. 9.)·
 καὶ πάλιν· „ Καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν Σκηνήν... καὶ ἐπεσκέιαζεν αὐτὴν ἡ νεφέλη“
 (Ἐξ. μ'. 31.). Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς ὅχι μόνον τὴν ἐννοίαν, ἀλλὰ σχε-
 δὸν καὶ τὰ ἴδια λόγια, οὕτω φησὶν· Ὡ Δέσποτα Χριστέ, τὴν Μεταμόρφωσίν Σου προστύ-
 ποθεν ἐκείνη ἡ δόξα ὅπου ἐσκέιαζε τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Σκηνὴν τῆς Μαρτυρίου. Δόξαν δὲ ὀνο-
 μάζει τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην νεφέλην ὅπου ἐπεσκέιαζε τὴν Σκηνήν· οὕτω γὰρ λέγει περὶ αὐ-
 τῆς ἡ Γραφή· „ Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ“ (Ἐξ. 15'. 7.) Τοῦτο τὸ ἴδιον γρά-
 φεται καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς καθαρώτερα· „ Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ τῆς
 „ Σκηνῆς τῆς Μαρτυρίου πᾶσι τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ“ (Κεφ. ιδ'. 10.). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τού-
 των καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν συνάγεται ὅτι ἄλλη ἦτον ἡ νεφέλη, καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῆς Θεοῦ
 ἢ ἐν τῇ νεφέλῃ· ἡ μὲν γὰρ νεφέλη ἐφαίνετο πάντοτε, ἡ δὲ δόξα τοῦ Θεοῦ ἢ ἐν τῇ νεφέ-
 λῃ δὲν ἐφαίνετο πάντοτε, ἀλλὰ ὅταν ἤθελεν ὁ Θεός, καὶ ὅταν ἐτύχαινε καμμία περίστα-
 σις. Ἐφαίνετο δὲ εἰς τὴν νεφέλην ἡ δόξα Κυρίου, ἵνα φέρῃ εἰς αἴσθησιν τῆς παρουσίας τῆς
 Θεοῦ τὸν παχὺν ἐκείνον λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ ἵνα φοβίσῃ αὐτόν. Ἔως τὸσον ἐπειδὴ ἡ
 τοῦ Θεοῦ δόξα ἐν τῇ νεφέλῃ ἐφαίνετο, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σφαλερὸν να νοήσῃ τινὰς δόξαν
 Θεοῦ τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην νεφέλην (1).

Αὕτη λοιπὸν, λέγει, ἡ ἐνδοξὸς νεφέλη ὅπου ἐπεσκέιαζε τὸ παλαιὸν τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρ-
 τυρίου, καὶ ὠμίλει με τὸν ἰδικόν Σου θεράποντα, Κύριε, τὸν Μωϋσῆν, αὕτη ἔγινε τύπος
 τῆς ἰδικῆς Σου Μεταμορφώσεως, ἥτις σήμερον ἀστράφει ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον ἐπάνω εἰς
 τὸ Θαβώριον ὄρος. Δείχνει δὲ ὁ Μελωδὸς με τὰ ἀνωτέρω τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει ἡ Πα-
 λαιὰ μετὰ τὴν Νέαν· τὴν γὰρ ἐν τῇ Παλαιᾷ Σκηνῇ δόξαν εἶπε σκιάζουσαν, ἐπειδὴ ὅλα
 τὰ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ ἐνδοξὸς αὕτη νεφέλη ἀνομά-
 ζεται παρὰ τοῖς Ῥαββίνοις Σελινάς, ἐτυμολογουμέ-
 νη παρὰ τὸ, Σαχάν, ὃ δηλοῖ Οἰκεῖν· τὸ ὅποιον ὀνο-
 μα, κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Λίτινον εἰδήμονα τῆς Ἑβραϊ-
 κῆς γλώσσης, σημαίνει μίαν ἐνδοξὸν ἐμφάνειαν τοῦ

Θεοῦ, κεκαλυμμένην, ἢ συνωδευμένην ὑπὸ μιᾶς νεφέ-
 λης ἐνσημαίνουσης τὴν παράδοξον παρουσίαν τῆς Θεοῦ,
 ὃ ὅποιος εἶναι πανταχοῦ παρὰ ἀναγκαίως (κεφ. ιδ'.
 τοῦ Συντάγματος τῆς Θεολογικῆς Παιδείας).

τὰ τῆς Παλαιᾶς ἦτον σκιῶδη καὶ τυπικὰ, τὴν δὲ Μεταμόρφωσιν ἀστράψασαν εἶπεν ἀρρήτως. Ὅσον λοιπὸν ἡ σκιὰ εἶναι κατωτέρα τῆς ἀστραπῆς, τόσον καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι κατωτέρα τῆς Νέας. Ὅτι δὲ τὰ τῆς Σκηνῆς ἦτον τύπος τῆς Μεταμορφώσεως, ἐκ τούτου εἶναι φανερόν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν Σκηνὴν ἦτον νεφέλη ἐπισκιάζουσα· ἔτω καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ἦτον νεφέλη φωτεινὴ ἐπισκιάζουσα· ἐκεῖ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ὠμίλει μὲ τὸν Μαῦσῃν, καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβωρ ὁ Μαῦσῃς αὐτοπροσώπως συμπαρίσταται τῷ Χριστῷ καὶ ὠμίλει μετ' αὐτοῦ, λέγων τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον αὐτοῦ.

Ἀκούων δὲ τινὰς τοὺς Εὐαγγελιστάς καὶ λέγων ὅτι νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν ἐν τῇ Μεταμορφώσει, ἃς μὴ νομίσῃ ὅτι καὶ ἡ Νέα Διαθήκη εἶναι σκιώδης καὶ σκοτεινὴ, ἀλλὰ ἃς ἠξεύρῃ ὅτι δύο σημαίνοντα εἶναι τοῦ ἐπισκιάσμου· πρῶτον γὰρ λέγεται ἐπισκίασμός ἐστιν ὅταν χύνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ὁρόντων σκότος, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ ἐμποδίζονται εἰς τὸ νὰ βλέπουν τὰ προκείμενα πράγματα, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κατ' αὐτὸ ἐπισκίασμός· δεύτερον λέγεται ἐπισκίασμός ἐστιν ὅταν κἀνένα εὐσκιόφυλλον δένδρον ἐπισκιάσῃ καὶ ξεκουράσῃ ὁδοιπόρους τινὰς ἀναμμένους ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἐν καιρῷ θερούς καὶ μεσημβρίας, καὶ ἀποκαμαμένους ἀπὸ τὸν πολλὸν κόπον, καὶ τοὺς φέρῃ εἰς ἀγαλλίασιν.

Τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ κατὰ τὴν Νέαν Διαθήκην ἐπισκίασμοι, κατὰ τὸ δεύτερον σημαίνοντον δηλαδὴ, καὶ ὅχι κατὰ τὸ πρῶτον· καθὼς εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρὸς τὴν Παρθένον ρηθὲν· „Πνεῦμα Ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ Σε, καὶ δύναμις Ὑψίστης ἐπισκιάσει Σοι“ (Λευκ. α. 35.) καὶ τὸ ρηθὲν ἀνωτέρω· „Καὶ ἰδὲ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτὴν“· ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ὅσμο λέγει· „Ὅπου ἐπισκιάσῃ ἡ χάρις Σου, Ἀρχάγγελε“· ἐπεὶ οὐτε ἡ τῆς Ὑψίστης δύναμις ἐμελλε νὰ ζοφώσῃ τὴν κεχαριτωμένην ψυχὴν τῆς Παρθένου, ἀπαγε! οὐτε ἡ φωτεινὴ νεφέλη νὰ σκοτίσῃ τῆς Ἀποστόλους, οὐτε ἡ χάρις τῆς Ἀρχαγγέλου νὰ γίνεταί σκότους πρόξενος εἰς ἡμᾶς· πῶς γὰρ τοῦτο γενήσεται, ἐνῶ δι' ἐκείνης δυνάμεται ἡ τοῦ σκοτεινοῦ Διαβόλου δύναμις; Τὸ ρηθὲν δὲ τοῦτο ἀριστα καὶ διαβατικώτατα ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων.

„Ὡς οὖν ταῦτα ὁ Πέτρος μὴ εἰδὼς ἔλεγεν, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς, διακόπτουσα τοῦ Πέτρου τοὺς λόγους, καὶ δεικνύσα, τίς ἡ τῷ Χριστῷ πρέπουσα Σκηνὴ. Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ νεφέλη, καὶ πῶς φωτεινὴ οὕσα ἐπεσκίασεν αὐτοὺς; μὴ αὕτη τὸ ἀπρόσιτόν ἐστι φῶς, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς κατοικεῖ, καὶ ὁ φῶς ἀναβάλλεται ὡς ἱμάτιον; ἔθετο γὰρ, φησὶν, ἐν νύφει τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ· κύκλοι αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, καίτοι φησὶν ὁ Ἀπόστολος· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“· Ὡστε τὸ αὐτὸ καὶ φῶς ἐστὶν ἐνταυθα καὶ σκότος δι' ὑπερέχουσαν φανότητα ἐπισκιάζον, καὶ τὸ τοῖς Ἀποστολικοῖς ὀφθαλμοῖς πρότερον ὁράμενον, ἀπρόσιτον ὑπὸ τῶν ἱερῶν Θεολόγων εἶναι μαρτυρεῖται. „Σήμερον γὰρ (φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης) φῶτος ἀπρόσιτου ἄβυσσος“ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης γνόφον εἰπὼν εἶναι τὸ ἀπρόσιτον φῶς, ἐν ᾧ κατοικεῖν ὁ Θεὸς λέγεται, Ἐν τούτῳ, φησὶ, γίνεταί πᾶς ὁ Θεὸς γινῶναι καὶ ἰδεῖν ἀξιούμενος. Οὐκοῦν τὸ αὐτὸ φῶς ἦν, ὅτε πρότερον ἀπὸ τοῦ προσώπου Κυρίου λαμπρον ἔωρων οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἐπισκιάσασα νεφέλη μετὰ ταῦτα· ἀλλὰ τότε μεν ἀμυδρότερον ἐπιλάμπον, παρεῖχε τὸ ὁρᾶν· ἐμφανὲν δὲ πολλῶ πλεον ὕστερον, ἀόρατον αὐτοῖς ὑπῆρχε δι' ὑπερέχουσαν φανότητα· καὶ οὕτω τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀειδαίου φῶτος πηγὴν, τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἐπεσκίασε Χριστός. Ἐπεὶ καὶ τῷ αἰσθητῷ ἡλίῳ τὸ αὐτὸ φῶς καὶ τὸ ὁρᾶν παρέχει διὰ τῆς ἀκτίνος, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν τὸ ὁρᾶν, ὅταν πρὸς αὐτὸν ἐκείνον ἴδῃ τις· ὑπὲρ γὰρ τὴν συμμετρίαν τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἡ κατ' αὐτὸν λαμπρότης“ (Δόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς“).

Ἀπορίας δὲ εἶναι ἀξίον, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡστράψεν ἀρρήτως ἡ τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσις, ἐνῶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπε ρητῶς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς; Λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης, λέγων ὅτι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπεν ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ὡς ὁ ἥλιος, ὑπὲρ ἥλιον ὁμῶς ἔλαμψε, ταῦτόν εἶπεν ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, προσθέτομεν δὲ καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν· οὕτω γὰρ λέγει· „Ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Τί ἐστι μετεμορφώθη; Παρήνοιξεν ὀλίγον τῆς Θεότητος, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν ἐνοικοῦντα Θεόν· ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Ὡς ὁ ἥλιος λέγεις; Ναί· διότι οὐκ ἔχω ἄλλο ἄστρον φαίδρον

„καὶ λευκόν. Εἴτα παρακατιῶν λέγει ὅτι ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμψε“ (Λόγ. εἰς τὸ „Παρέστη ἡ Βασίλισσα). Λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, φῶς ἀπρόσιτον λέγων τὸ φῶς τῷ Μονογενοῦς· εἰ δὲ ἀπρόσιτόν ἐστι, βέβαια εἶναι καὶ ἀρρήτον· φησὶ δὲ ἔτι· „Εἰ ἀληθινὸν φῶς ὁ Υἱός· ἢ γὰρ, φησὶ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον· ὃ δὲ Θεός, φησὶν (ὁ Παῦλος δηλ.), φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· τὸ γὰρ ἀπρόσιτον πάντως καὶ ἀληθινόν, καὶ τὸ ἀληθινὸν ἀπρόσιτον, ὅποτε καὶ πεπτῶκασιν οἱ Ἀπόστολοι, τῇ δόξῃ τοῦ φωτός τοῦ Υἱοῦ ἀτενίσαι μὴ δυνηθέντες διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀπρόσιτον φῶς“ (ἐκ τῶν κατ' Εὐνομίου). Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης οὕτω παρηγορίζει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· „Σήμερον φῶς ἀπρόσιτου ἄβυσσος· σήμερον αἴγλης θείας χύσις ἀπεριόριστος“. Ἐπειτα τὸ Ἀρρήτως ἐδῶ διλοῖ τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῷ Κυρίου, καὶ τὰ ἱμάτιά του ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Ὁ τρόπος δὲ ἔτος εἶναι ἀρρήτος καὶ ἀφραστός ἀπὸ κάθε γλῶσσαν καὶ λόγον ὃχι μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων· πῶς γὰρ τὸ ὑλικὸν πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἐδέχθη τὴν ὑπερβολικὴν φωτοχυσίαν, ὥστε νὰ λάμψῃ ὡς ἥλιος; ἢ πῶς τὰ ὑλικά ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν ἄσπρα ὡς τὸ φῶς; ἀρρήτα ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα· τί λέγω; καὶ ἀπερινόητος καὶ πάντῃ ἀνεξιχνίαστος εἶναι ἀπὸ κάθε νοῦν ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ταῦτα ἔγιναν· ὅθεν καλῶς καὶ ὀρθῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὅτι ἀρρήτως ἐξήστραψεν ἐν τῷ Θαβῶρ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„Συμαρῆλθέ Σοί, Λόγε Μονογεγὲς Ὑψιστε, ἡ τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης ἐπὶ τῷ Ὄρους Θαβῶρ, καὶ συμπαρέστησάμ ὅ, τε Μωσῆς καὶ Ἡλίας ὡς Θεοῦ θεράποντες, μόρε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐξηγήσιν δὲν χρειάζεται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὲς αὐτὰ τὰ λόγια τῷ Εὐαγγελίῳ, ἅπερ οὕτως ἔχουσι· „Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν“· καὶ μετ' ὀλίγα· „Καὶ ἰδοὺ ὥφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτῶν συλλαλόντες“ (Ματθ. ιζ'. 1.). Ἐπιστρεπτικῶς λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν λόγον σχηματισάμενος, οὕτω λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρὸς καὶ Μονογεγὲς ὑψηλότατε, οἱ ἐκλεγμένοι ὑπὸ Σοῦ καὶ πρόκριτοι Ἀπόστολοι ἀνέβησαν μαζὶ μετὰ Σε ἐπάνω εἰς τὸ Θαβάριον ὄρος, καὶ ἐπαραστάθησαν μετὰ Σε οἱ πρόκριτοι τῶν Προφητῶν, ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, ὡς θεράποντες Σοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ λόγια εἶναι πρόχειρα καὶ εὐκολονόητα εἰς τὸν κατένεα, καὶ διὰ τοῦτο ἐξηγήσιν δὲν χρειάζονται.

Ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐξηγοῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς τὸν μὲν Ἰησοῦν ὕψιστον ὠνόμασεν ὃχι διότι ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τῷ Θαβῶρ καὶ ἐκεῖθεν μετεμορφώθη, ἀλλὰ καὶ ὅτι Θεὸν πάντων τῶν ὄντων ἀνώτατον ὄντα· λέγει γὰρ ὁ Δαβίδ· „Σὺ δὲ ὕψιστος εἰς τὸν αἶωνα, Κύριε“· (Ψαλ. γδ'. 8.) τὰς δὲ τρεῖς Ἀποστόλους ἐκάλεσεν ἀκρότητα, κυρίως μὲν, διότι ἦσαν πρόκριτοι τῶν ἄλλων, καταχρηστικῶς δὲ, διότι ἀνέβησαν εἰς τὴν ἀκρὰν τοῦ βουνοῦ, καὶ ἐκεῖθεν εἶδον τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον τοῦ Θεοῦ φῶς. Περὶ δὲ τῶν Προφητῶν ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι συμπαρεστάθησαν μετὰ τὸν Ἰησοῦν, ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ὡς Θεοῦ θεράποντες τῷτο ἐποίησαν. Διὰ τί τοῦτο εἶπεν; ἵνα μὴ ἀκούων τινὰς τὴν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τῶν Προφητῶν συμπαραστάσαν, νομίσῃ ὅτι εἶναι ὁμότιμοι μετ' αὐτόν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ἐκεῖνοι συμπαρεστάθησαν ὃχι ὡς ὁμότιμοι τῷ Χριστῷ κατὰ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ ὡς δοῦλοι αὐτοῦ καὶ θεράποντες· ὅθεν ὁ ἴδιος Θεὸς θεράποντά του τὸν Μωϋσῆν ὠνόμασε λέγων· „Οὐχ ὡς ὁ θεράπων με Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου (ἦτοι τῷ λαῷ τῷ Ἰσραὴλ) πιστός ἐστι“ (Ἀριθ. ιβ'. 7.)· καὶ πάλιν· „Μωϋσῆς ὁ θεράπων με τέλει τελευτήκεν“ (Ἠσ. α'. 2.)· τοιοῦτος δὲ βέβαια θεράπων Κυρίου ἦτον καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας. Διὰ

Διὰ τί δὲ μόνους τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους παρέλαβεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος; Ἀποκρίνεται ὁ Θεοφύλακτος σὺν τῷ Ζυγαδινῷ Εὐθυμίῳ ὅτι αὐτοὶ ὑπερείχον τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους· ὁ μὲν Πέτρος, διότι περισσότερον ἠγάπα τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν θερμότητα τῆς πίστεως· ὁ δὲ Ἰωάννης, διότι περισσότερον ἠγαπᾶτο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀρετῶν του, καὶ μάλιστα διὰ τὴν καθαρότητα καὶ παρθενίαν· ὁ δὲ Ἰάκωβος, διότι ἦτον ζηλωτὴς, καὶ τόσοι πολλὰ βαρυς εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαίους, ὥστε Ἡρώδης ὁ φονεύσας αὐτὸν μεγάλην χάριν καὶ ἀρέσκειαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅταν τὸν ἐφόνευσεν· διηγῆνται δὲ τὸτο αἱ Πράξεις· „Ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννη μαχαίρα, καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστὸν ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον“ (Πράξ. ιβ'. 1.).

Τροπάριον.

„Θεὸς ὅλος ὑπάρχωμ, ὅλος βροτὸς γέγομας, ὅλη τῇ Θεότητι μί-
„ξας τὴν ἀνθρωπότητα ἐν ὑποστάσει Σου, ἤμ ἐν δυσὶ ταῖς οὐ-
„σίαις Μωϋσῆς Ἠλίας τε εἶδομ ἐν Ὁρει Θαβώρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον θεολογεῖ ὁ Μελωδὸς Ἰωάννης τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ δογματίζει οὕτω λέγων· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ, Σὺ ὑπάρχεις πρὸ τῶν αἰώνων ὅλος Θεός· ἦτοι ὅλον ἔχεις τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος· οὐ γὰρ μεριστὴ εἶναι ἡ Θεότης ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι, ὥστε ἄλλο μὲν μέρος τῆς Θεότητος ἢ ἔχη ὁ Πατήρ, ἄλλο δὲ ὁ Υἱός, ἄλλο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀπαγε! ταῦτα γὰρ ἐφλυάρουν καὶ ἐπαίζον οἱ Ἕλληνες, μοιράζοντες τὴν μὲν ἐξουσίαν τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὸν Δία, τὴν δὲ ἐξουσίαν τῆς θαλάσσης εἰς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἄδου καὶ τῶν ὑπογείων εἰς τὸν Πλούτωνα. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν μοιράζομεν οὕτω τὴν Θεότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ δοξάζομεν καὶ φρονούμεν ὅτι καὶ ὁ Πατήρ εἶναι ὅλος Θεός, καὶ ὁ Υἱὸς ὡσαύτως εἶναι ὅλος Θεός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπαρallάκτως εἶναι ὅλον Θεός· οὐ γὰρ μοιράζεται εἰς αὐτὰς ἡ Θεότης, ἀλλ' ὅλη εἶναι εἰς κάθε πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ὅλη εἶναι καὶ εἰς τὰ τρία ὁμοῦ.

Καὶ λοιπὸν ὅλος Θεός εἶναι ὁ Πατήρ, ἐπεὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος, ὅλος Θεός εἶναι ὁ Υἱός, καὶ ὅλος Θεός εἶναι τὸ Πνεῦμα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· καὶ ἂν χωριστὰ εἴπῃς κάθε πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, Θεός ὅλος εἶναι, καὶ ἂν τὰ τρία ἐνώσῃς ὁμοῦ, πάλιν αὐτὰ Θεός ὅλος εἶναι· κατὰ γὰρ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· „Οὐκ ἐκ μέρους ἡ Θεότης ἐν τῷ Πατρὶ, ἢ ἐκ μέρους Θεός ὁ Πατήρ, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Υἱῷ ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεός ὁ Υἱός, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεός τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὔτε γὰρ μεριστὴ ἡ Θεότης, οὔτε ἀτελής Θεός ὁ Πατήρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλ' ὅλη ἐστὶν ἡ αὐτὴ τελεία τελείως τῷ Πατρὶ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἐν τελείῳ τῷ Υἱῷ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἡ αὐτὴ ἐν τελείῳ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι“ (Κεφ. α'. τῆς β'. ἑκατονταδ. τῶν γνωστικῶν).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεσπέσιος Ἰωάννης, οὕτω λέγει εἰς τὸν Χριστόν· Σὺ, ὦ Χριστέ, ὅλος Θεός ἂν πρὸ τῶν αἰώνων (ἐπεὶ δὲν ἔχει μέρος τῆς Θεότητος, ὡς εἵπομεν, ἀλλ' ὅλην ἔχει αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτόν τε ὡς Υἱὸς Μονογενὴς καὶ ὁμοούσιος μετὰ τὸν Πατέρα) εἰς τοὺς ὑστερινοὺς χρόνους ἐγίνες ἄνθρωπος· ἄνθρωπος δὲ ὅχι καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἄρειος, σῶμα μόνον προσλαβὼν χωρὶς ψυχῆν, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς ενεργούσης, οὐδὲ ψυχὴν χωρὶς νοῦν καὶ λόγον ὡς ἐβλασφήμει ὁ Ἀπολινάριος, ἀλλὰ ἐγίνες ὅλος τέλειος ἄνθρωπος μετὰ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἰδιώματα, μετὰ σῶμα, μετὰ ψυχὴν, μετὰ νοῦν, μετὰ λόγον, μετὰ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ οὕτως εἰς τὴν ὁλόκληρον φύσιν τῆς Θεότητός Σου ἠρώσας ὁλόκληρον τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει Σου· ἐπεὶ εἰς τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονομίας Σου, Κύριε, δύο μὲν εἶναι αἱ φύσεις καὶ αἱ οὐσίαι, ἡ Θεότης διπλᾶ καὶ ἡ ἀνθρωπότης, μία δὲ εἶναι ἡ ὑπόστασις, καθ' ἣν αἱ δύο φύσεις ἠνώθησαν.

Ταύ-

Ταύτην λοιπὸν τὴν μίαν ὑπόστασίν Σου, Κύριε, με τὰς δύο φύσεις Σου τὰς ἐν αὐτῇ καὶ κατ' αὐτὴν ἠνωμένας ἐνόησαν καὶ ἐκατάλαβαν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· οὐχὶ ἐπάνω εἰς τὸ Σίναϊν ὄρος, ὡς ὁ Μωϋσῆς, ἔτε ἐπάνω εἰς τὸ Χωρήβ, τὸ ὁποῖον εἶναι ποδία τοῦ Σιναίου ὄρους, ὡς ὁ Ἡλίας, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ Θαβώρ εὐρισκόμενοι, ἔβλεπον μὲν γῆν πατοῦντα τὸν Ἰησοῦν, καὶ χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντα, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέραινον τὴν ἀνθρωπότητα· ἔβλεπον δὲ καὶ ὅτι ἔπεμπεν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του λαμπρότητα ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέραινον τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ Θείας φύσεως· ὅθεν τὰ δύο ταῦτα συμβιβάζοντες, ἐκήρυττον ἐν τῷ Ἰησοῦ δύο οὐσίας καὶ μίαν ὑπόστασιν.

Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν λέγοντα ἐν κεφ. νδ'. τῆ Θεολογικοῦ·
 „Οὐ Θεὸν μόνον τὸν Χριστὸν κηρύττομεν, γυμνὸν τῆς κατ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος, οὔτε μὴν
 „ἀνθρωπον μόνον, φιλοῦντες αὐτὸν τῆς Θεότητος, οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον, ἀλλ' ἓνα καὶ
 „τὸν αὐτὸν ὁμῶς Θεὸν τε καὶ ἀνθρωπον, Θεὸν τέλειον, καὶ ἀνθρωπον τέλειον, ὅλον Θεόν,
 „καὶ ὅλον ἀνθρωπον, τὸν αὐτὸν ὅλον Θεὸν καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ὅλον ἀνθρω-
 „πον καὶ μετὰ τῆς ὑπερθέου αὐτοῦ Θεότητος· διὰ τοῦ εἰπεῖν τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον
 „ἀνθρωπον τὸ πλῆρες καὶ ἀνελλιπὲς δηλοῦντες τῶν φύσεων· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὅλον
 „Θεὸν καὶ ὅλον ἀνθρωπον τὸ μοναδικὸν καὶ ἀτμητὸν δεικνύντες τῆς ὑποστάσεως“. Καὶ
 ἐν κεφ. νγ'. οὕτως λέγει· „Πᾶσαν τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστά-
 „σεων ἐνωθῆναι πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει φαμέν, καὶ οὐ μέρος μέρος“. Καὶ ὁ πολὺς
 τὰ Θεῖα Διονύσιος λέγει· „Ολικῶς ἡμῖν ἡ Θεότης ἐν μιᾷ τῶν ἐαυτῆς ἐκoinώνησεν ὑ-
 „ποστάσεων· ὅλον γὰρ ὅλος ἀνέλαβέ με, καὶ ὅλος ὅλω ἠνώδη, ἵνα ὅλω μοι τὴν σωτη-
 „ρίαν χαρίσῃται· τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· ὅλος μὲν ἔν ἐσι Θεὸς τέλειος, ἐχ-
 „ὅλον δὲ Θεός· οὐ γὰρ μόνον Θεός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπος· καὶ ὅλος ἀνθρωπος τέλειος,
 „οὐχ ὅλον δὲ ἀνθρωπος· οὐ μόνον γὰρ ἀνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός· τὸ μὲν γὰρ ὅλον
 „φύσεώς ἐστι παραστατικόν, τὸ ὅλος δὲ, ὑποστάσεως· ὥσπερ τὸ μὲν ἄλλο, φύσεως, τὸ
 „δὲ ἄλλος, ὑποστάσεως“ (Βιβλ. γ'. κεφ. νδ'). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱε-
 ραρχίᾳ ὁ αὐτὸς Διονύσιος τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ὅλην φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος βεβαιῶν λέ-
 γει· „Νῦν μὲν τῇ παντελεῖ καὶ ἀσυγχύτῳ κατ' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσει, ἵν' ἐν τῇ κα-
 „τ' ἡμᾶς ὀλικῇ πρὸς ἀλήθειαν ἐνανθρωπήσει, καὶ ἄλλο τε καὶ τῇ παντελεῖ τῶν ἡμετέ-
 „ρων προσλήψῃ τὴν τελεωτάτην τῶν οἰκείων μετάδοσιν αὐτουργῆσαι“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρ-
 μηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τῆ λέγοντος· „Ὅλον τὸν
 „Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ“.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκ σαρκὸς Σου βολίδες Θεότητος ἐξεπορεύοντο· Προφητῶν καὶ
 „Ἀποστόλων ὅθεν οἱ πρόκριτοι μέλποντες ἀμεβόων· Δόξα τῇ
 „δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εὔρεν εἰς τὴν τετάρτην Ὡδὴν τῆ Ἀββακούμ ταῦτα τὰ λόγια· „Εἰς
 „φῶς βολίδες Σου πορεύονται, εἰς φέγγος ἀστραπῆς ὅπλων Σου“ (Ἀββ. γ'. ιι.), διὰ
 τοῦτο μεταχειρίζεται αὐτὰ εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν, καὶ τὰ ἀρμόζει εἰς τὴν παρούσαν
 ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ὅθεν λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον· Ὁ Θεὸς ἀνθρωπε Ἰησοῦ
 Χριστέ, ὅταν Σὺ μετεμορφώθῃς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἐκβῆκαν ἀπὸ τὸ Θεοῦπό-
 στατον σώμᾳ Σου βολίδες (ἦτοι ἀκτῖνες τῆς Θεότητος)· ὅθεν οἱ ἔγκριτοι τῶν Προφητῶν
 ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ οἱ ἔγκριτοι τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ
 Ἰάκωβος, βλέποντες τὰς ἀκτῖνας ταύτας, ἐφώναζον πρὸς Σέ· „Δόξα τῇ δυνάμει Σου,
 „Κύριε“. Προκρίτους δὲ εἶπε τῶν Προφητῶν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν, καὶ προκρί-
 τους τῶν Ἀποστόλων τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, χωρὶς να' ἀναφέρῃ τὸν Πέ-
 δρο.

δρομον καὶ Βαπτιστὴν Ἰωάννην, ὅς τις ἦτον ἀνώτερος καὶ ὅλων τῶν Προφητῶν, καὶ ὅλων τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τί; Ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε μαρτυρήσει πρότερον· βέβαιον γὰρ εἶναι ὅτι, ἂν ἐκεῖνος ἦτον ζωντανός, ἤθελε παραλάβει αὐτὸν ὁ Κύριος πρῶτον εἰς τὴν θείαν τοῦ Μεταμόρφωσιν.

Τροπάριον.

„Ὁ τὴν βάτον φυλάξας ἀλώβητον προσομιλοῦσαυ πυρὶ τῷ Μω-
„σῇ θεολαμπῶσαυ σάρκα ὑπέδειξας, Δέσποτα, μελωδοῦρτι· Δόξα
„τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀποροῦσι διὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ ἀπιστοῦσι, πῶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου ἐκβῆκε πῦρ αὐλὸν καὶ δὲν ἔκαυσεν αὐτὸ, τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς προτείνει τὸ παρὸν Τροπάριον εἰς αὐτοὺς, καὶ φέρει παράδειγμα τὴν βάτον, τὴν καιομένην μὲν, μὴ κατακαιομένην δέ, καὶ τρόπον τινὰ λέγει εἰς αὐτὰς· Τί θαυμάζετε, ὦ ἄνθρωποι ὅτι δὲν ἐκάη ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἐκεῖθεν; δὲν ἠκούσατε ὅτι καὶ τὸ παλαιὸν ἡ ἐν Σινᾷ βάτος ἐκαίετο μὲν, δὲν ἐκατακαίετο δέ; ἤξεύρετε λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου ὠμίλει τότε ἀπὸ τὴν βάτον μὲ τὸν Μωϋσῆν καὶ ἐφύλαξε τὴν βάτον ἀβλαβῇ ἀπὸ τοῦ πῦρ, αὐτὸς καὶ τὰρᾶ ἐδείξεν εἰς τὸν αὐτὸν Μωϋσῆν τὴν ἰδικήν του σάρκα λάμπουσαν μὲ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ὥστε ἀπὸ τοῦ παλαιῶν θαῦμα τῆς βάτου συμπεράνατε καὶ τὸ νέον τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο πιστεύσατε καὶ τοῦτο, καὶ μὴ ματαίως ἐκπλήττεσθε καὶ ἀπιστεῖτε.

Τροπάριον.

„Ἵπεκρύβη ἀκτῖσι Θεότητος αἰσθητὸς ἥλιος ὡς ἐν Ὄρει Θαβωρίῳ
„εἶδε Σε μεταμορφώμερον, Ἰησοῦ μου· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο δύο ἡλίους ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀνατέλλοντας· ὅχι τὸν μὲν ἓνα, ἥλιον, τὸν δὲ ἄλλον, παρήλιον, ὅς τις κατὰ τοὺς Μετεωρολόγους φυσικῶ τῷ τρόπῳ γίνεται ἀπὸ τὰ πλάγια μέρη τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀκολουθήσῃ κανένα νέφος ἔχον ὁμαλὴν καὶ πυκνὴν τὴν σύστασιν· τότε γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου φαίνεται καθαρὸν εἰς τὸ τοιοῦτον νέφος, ὡς ἓνας δεύτερος ἥλιος (1). Δὲν ἐφάνη εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοιοῦτος ἥλιος καὶ παρήλιος· φαντασία γὰρ καὶ εἰκὼν τοῦ ἡλίου εἶναι ὁ παρήλιος, καὶ οὐχὶ ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς ἥλιος· ἀλλὰ τότε ἐφάνη εἰς μὲν τοὺς Οὐρανοὺς ὁ γνωστὸς οὗτος καὶ αἰσθητὸς ἥλιος, τὸ τοῦ Θεοῦ λαμπρὸν δημιουργήμα· κατὰ δὲ εἰς τὴν γῆν ἐφάνη ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός, ἀνατέλλων μὲ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώρ· τούτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἡλίους συγκρίνων ὁ Μελωδὸς, λέγει· Ἐκρύφθη καὶ ἐνικήθη ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, προσβάλλων εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ τοῦ ἐν Θαβώρ ἀνατείλαντος· καθὼς γὰρ οἱ ἀστέρες τοῦ Οὐρανοῦ εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς λάμπουσιν, ὅταν δὲ ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἀποκρύπτονται· οὕτω καὶ ὁ ἥλιος τότε ἔπαυε· καὶ ὅταν ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἀνέτειλε, τότε αὐτὸς ἔκρυψε τὰς ἀκτῖνας του. Σημειῶσαι ὅτι ἐκ τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ ἐξ

ἀλ-

(1) Ὁρᾶ εἰς τὴν ἐπιτομὴν τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμνίδου, κεφ. πγ.

ἄλλων φαίνεται ὅτι ἦτον ἡμέρα ὅταν μετεμορφώθῃ ὁ Κύριος· τοῦτο τὸ ἴδιον βεβαίον καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (Τόμ. β').

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῷ Κυρίῳ ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ Μεταμορφώσει; Κατὰ μὲν τὸν Χρυσορρήμονα, διότι ἄλλο λαμπρότερον δὲν εἶχεν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὴν συγκρίσιν μετὰ αὐτὸ τὴν ὑπερβάλλουσαν λαμπρότητα τῷ προσώπῳ Κυρίου, ὡς εἴπομεν· κατὰ δὲ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, διὰ τὴν ἀκόλουθον αἰτίαν ἐπαρωμοίασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν Χριστὸν μετὰ τὸν ἥλιον· καὶ ἄκουσον αὐτὴ λέγοντος· „Πῶς ὡς ὁ ἥλιος; ἢν ὅτε τὸ ἡλιακὸν τοῦτο φῶς οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῷ δίσκῳ τούτῳ· τὸ μὲν γὰρ (ἦτοι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου) πρωτόγονόν ἐστι, τὸν δὲ δίσκον τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν παρήγαγεν ὁ τὰ πάντα παραγαγὼν, ἐνάψας αὐτῷ τὸ φῶς, καὶ οὕτως ὑποστήσας ἡμεροποιὸν ἅμα καὶ ἡμεροφαιῶν φωστήρα· οὕτω δὴ καὶ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ἢν (χρόνος διπλ.) ὅτε οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῷ τοῦ Χριστοῦ σώματι· τὸ μὲν γὰρ προάναρχόν ἐστι, τὸ δὲ πρόσλημμα, ὃ παρ' ἡμῶν ἀνέλαβεν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, νῦν ὕστερον ὑπὲρ ἡμῶν παρήχθη, τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος ἐν αὐτῷ λαβόν· καὶ οὕτω Θεοποιὸς ἅμα καὶ Θεοφεγγὴς ἀναπέφηνε φωστήρ· οὕτως ἔλαμψε τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, ὡς ὁ ἥλιος“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡσαΐας ὁ Προφήτης“). Συμφάνως λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Ἐλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτὸ ὡς ὁ ἥλιος· ὅπερ γὰρ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, τοῦτο ἐν νοητοῖς Θεός (κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον)· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο λευκά ὡς τὸ φῶς. Ὡς περ ἕτερον μὲν ὁ ἥλιος, πηγὴ γὰρ ἐστὶ φωτός, καθορᾶσθαι τῶς μὴ δυνάμενος, ἕτερον δὲ τὸ φῶς τὸ ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὴν γῆν ἀφικνούμενον· ὁρᾶται γὰρ αὐτὸ καὶ βλέπεται σοφίας τοῦ Θεοῦ καὶ φιλανθρωπίας ἐνεργεία, ὡς ἂν μὴ παντελῶς ἀμέτοχοι τῶν καλῶν κατασταίημεν· οὕτω τὸ μὲν πρόσωπον (τοῦ Κυρίου) λάμπει τρανότερον, ὡς ὁ ἥλιος· ὡς δὲ φῶς λευκαίνεται τὰ ἱμάτια μεταδόσει τοῦ Θεοῦ φωτός ἀγλαΐζόμενα“.

Τροπάριον.

„Πῦρ μὴ φλέγοι τὴν ὕλην τοῦ σώματος ὡράθῃ αὐλον, ὡς Μωσῆς καὶ Ἀποστόλοις ᾤφθης Ἡλία τε, Δέσποτα, εἰς ἐκ δύο ἐμ
„δυσὶ τελείαις ταῖς φύσεσιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαθαίνομεν ἀπὸ τὴν Γραφὴν ὅτι δύο λογῶν εἶναι τὸ πῦρ, τὸ μὲν ἕνα θεϊκὸν καὶ αὐλον, καθὼ καὶ ὁ Θεός λέγεται ὅτι εἶναι φῶς καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν ἁμαρτίαν· „Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ. δ'. 24.)· τὸ δὲ ἄλλο, ὕλικόν καὶ ὀρώμενον· πλὴν καὶ τὰ δύο καὶ φωτίζουν καὶ καίουσιν, κατὰ ἄλλας ὁμῶς καὶ ἄλλας αἰτίας· τὸ μὲν γὰρ θεϊκὸν πῦρ φῶς εἶναι καὶ φωτίζει ἐκείνους ὅπου πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸ, καὶ κανένα ἄλλο δὲν καίει πάρεξ τὴν ἁμαρτίαν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρίας ἕξεως“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· τὸ δὲ αἰσθητὸν τοῦτο καὶ ἰδικόν μας πῦρ, ὃ καὶ διαποικικὸν ὀνομάζεται, καίει καθεὺν ὕλην σώματος καὶ κάμνει ταύτην φαγιτὸν ἰδικόν του. Ταῦτα λοιπὸν στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδός, καὶ γενόμενος ὡς ἐνθουσιῶν εἰς τὴν εὐρεσίαν τῆς Μεταμορφώσεως, ἔτω λέγει· Καινούριον ἀληθῶς καὶ παράδοξον θαῦμα ἐθεωρήθη σήμερον, διότι βλέπεται ἕνα πῦρ τὸ ὁποῖον δὲν καίει τὴν ὕλην τοῦ θεοῦπροστάτου σώματος τοῦ Κυρίου.

Ἀλλ' ἡθέληεν εἰπεῖν τινὰς πρὸς τὸν Ἱερὸν Μελωδόν· Τί θαυμάζεις, ὦ Ἱερὲ Ἀσματογράφε, ὡς γὰρ εἶδες κανένα θαῦμα καινέριον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἐγένετο; ἢ διὰ τί κατεπλάγης ἐπὶ τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σχεδὸν λέγεις· Βαβαί τοῦ θαύματος! βλέπω πῦρ, τὸ ὁποῖον ἀνάπτει μὲν τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικόν, δὲν κατακαίει δὲ αὐτό. Ἀρά γε, ὦ Μελωδὲ, δὲν ἠκολούθησεν ἕνα τοιοῦτον θαῦμα καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους Παῖδας τοὺς ἐν Βαβυλῶνι; δὲν ἐβάλθησαν καὶ ἐκεῖνοι μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ

ἀπὸ τὸ πῦρ ἐφύλαχθησαν; „Οὐχ ἤψατο, φησὶν, αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύ-
„ πησεν, οὐδὲ παρηγάχλησεν αὐτούς“ (Αἴνεσ. 26.).

Καὶ λοιπὸν ἂν τὸ τοιοῦτον θαῦμα ἐνεργήθῃ εἰς τὰς δούλους, τί θαυμάζεις, ὦ Μελερ-
γέ, ἂν ἐνεργήθῃ καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τῆ Κυρίου καὶ Δεσπότης τῶν δούλων ἐκείνων;
Ἡμεῖς δὲ τί ἀποκρινόμεθα εἰς ἐκείνον ὅπου οὕτως ἠθέλην εἰπῆ; Ναὶ ὁρῶν καὶ σὺν
λόγῳ θαυμάζει ὁ Ἱερὸς Μελωδός* διότι ἄλλη μὲν ἐστὶ διαφορὰ τὸ νὰ ἦται τὸ πῦρ ἔξω-
θεν, καθὼς ἦτον εἰς τοὺς Παῖδας, καὶ ἄλλη τὸ νὰ ἦται ἔσωθεν, καθὼς ἦτον εἰς τὸν
μεταμορφωθέντα Χριστόν* τὸ μὲν γὰρ ἔξωθεν εὐρισκόμενον πῦρ καὶ ἄνεμος ἐμπορεῖ νὰ
τὸ σβύσῃ καὶ βροχὴ καὶ χῶμα καὶ ἄλλα πολλὰ* τὸ δὲ πῦρ τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορ-
φώσεως ἐπειδὴ ἔσωθεν ἀπὸ τῆς φύσιν καὶ ὑπόστασιν τῆς Θεότητος ἐκβαίνειν ἔξω εἰς τὸ
θεοῦπόστατον σῶμα, διὰ τοῦτο ἦτον ἀληθῶς καινὸν τὸ θαῦμα καὶ παράδοξον, πῶς πῦρ
αὐτὸν ἐνοικοῦν εἰς σῶμα τελείως τοῦτο δὲν ἔκαιεν.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός ἵνα τί με ἀπώσω. .

Τροπάριον.

„Ρητορεύουσα γλώσσα Σοῦ τὰ μεγαλεῖα οὐ δύραται φθέγγεσθαι*
„ὁ κρατῶν ζωῆς γὰρ καὶ θανάτου δεσπόζων παρέστησας ἐν Θαβώρ
„τῷ Ὁρει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον μαρτυρήσαντας (1) Σοῦ
„τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδός διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος
ἐπαραστάθησαν μαζί με τὸν Ἰσὲν εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος* ὅθεν προσιμιάζων θαυμαστι-
κῶς, καταπλήττεται τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγίου. Καὶ ποία, λέγει, γλώσσα γεμάτη ἀπὸ
λόγους ρητορικοὺς δύναται νὰ λαλήσῃ τὰ μεγαλεῖά Σου, Κύριε; ταῦτα γὰρ τὰ μεγαλεῖά
Σου δὲν τὰ ἐφανέρωσες μόνον με τὸ ἄσπεκτον ἐκείνο καὶ ἀπρόσιτον φῶς ὅπου ἐλαμψας
ἐν Θαβωρίῳ ἀπὸ τὸ ἡλιοστάλακτον πρόσωπόν Σου, ἀλλὰ ἀκόμη ἐφανέρωσας αὐτὰ καὶ
με τὴν παράστασιν τῶν δύο μεγάλων Προφητῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἥλιου* ἐπειδὴ
σύ διὰ τὰ δείξῃς ὅτι εἶσαι Κύριος καὶ Δεσπότης ζωῆς καὶ θανάτου, ταῦτόν εἰπὲν τῶν
ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, διὰ τοῦτο ἐπαραστήσας εἰς τὸ Θαβώρ τὸν μὲν Μωϋσῆν νεκρὸν ὄν-
τα κατὰ τὸ σῶμα (ἦτοι ἀνεβίβασας ἀπὸ τὸν Ἅδην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ γυμνὴν ἀπὸ σῶμα)
τὸν δὲ Ἥλιον ἐπαραστήσας ζωντανὸν ἀκόμη ὄντα καὶ ἀρπαγέντα ὡς εἰς Οὐρανὸν διὰ τοῦ
πυρίνου ἄρματος* ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος* „Φῶς τὸ Ἥλιον ἀρπάσαν ἐν τῷ τοῦ
„πυρός ἄρματι, καὶ μὴ συμφλέξαν τὸν ἀρπαζόμενον“ (Δόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)* ὅθεν
καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς Προφῆτας ἔδειξας μάρτυρας τῆς Θεότητός Σου* ἐμαρτύρουν γὰρ αὐτοὶ
διὰ μέσου ἑαυτῶν καὶ διὰ τῆς δουλικῆς των ἐν τῷ Θαβώρ παραστάσεως ὅτι εἶσαι Θεὸς
ἀληθής* τίς γὰρ ἄλλος εἶναι ζωῆς καὶ θανάτου Κύριος, εἰμὴ ὁ Θεός;

Τροπάριον.

„Ὁ Χερσὶν ἀοράτοις πλάσας κατ' εἰκόνα Σου, Χριστέ, τὸν ἄνθρω-
„πομ τὸ ἀρχέτυπόν Σου ἐν τῷ πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας,
„οὐχ ὡς ἐν εἰκόμι, ἀλλ' ὡς αὐτὸς εἶ κατ' οὐσίαν, ὁ Θεὸς χρημα-
„τίσας καὶ ἄνθρωπος.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις “Μαρτυρήσαντας”.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσεκτικώτερον θεωρήσας ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσιν, κατεπλάγη τὸ φῶς ἐκεῖνο· ἔπειτα ἀναβιβάσας τὸν λογισμόν του καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν ὑπὸ χειρὸς πλασθέντα Θεοῦ, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ κατ' ὁμοίωσιν γενόμενον, ἐστοχάσθη ἀπορητικῶς καὶ εἶπεν, ἄρα γε τοιοῦτον πολὺ καὶ ὑπερβάλλον νὰ ἦτον καὶ τὸ φῶς τοῦ πρώτου ἐκεῖνου ἀνθρώπου τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντος, ὅποιον ἦτον καὶ τὸ φῶς τῆς Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορφώσει; ταῦτα πάντα θεωρήσας καὶ στοχασθεὶς, ἔτω λέγει· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πλάστης καὶ δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅς τις ὅχι μόνον ἔλαβες ἀπὸ κῆν γῆν χοῦν (ἦτοι τὸ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον χῶμα τῆς γῆς κατὰ τὸν Ζωαρᾶν), καὶ ἐπλάσας τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὰς ἀστάτους σου χεῖρας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ζωηρόν σου ἐμφύσημα ἔκτισας ψυχὴν εἰς αὐτόν, καὶ ἐτίμησας κατ' εἰκόνα σου· Σὺ ἐπειδὴ ἐβλεπες τοὺς ἀνθρώπους ὅτι δὲν ἤξευραν ἀπὸ ποίαν μεγάλῃ χάριν, καὶ ἀπὸ πόσον ὑπερβολικὸν φῶς ἐξέπεσον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ, τούτου χάριν ἔγινες ἀνθρώπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καὶ μεταμορφωθείς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώρ, ἐξήστραψας τὸ θεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀπόρρητον φῶς, διὰ νὰ δείξης εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἤξεύρουσαν πόσον μέγα χάρισμα ἦτον τὸ κατ' εἰκόνα ὅπου ἐδωρήθη ἀπὸ Σε εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Σχεδὸν δὲ ὁ Μεταμορφούμενος Χριστὸς ἐφαίνετο νὰ λέγῃ ταῦτα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· Ὡ ἀνθρώποι, ὅποιον φῶς βλέπετε ὅτι ἀστράφει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, τοιοῦτον ἦτον καὶ τὸ φῶς ὅπου ἐδωρήθη εἰς τοὺς προπάτορας, τοὺς πλασθέντας κατὰ τὴν ἰδικὴν μου εἰκόνα. Πλὴν διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ὁ Κυριακὸς ἀνθρώπος (ἦτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου) ἔλαβε τὸ φῶς κατ' εἰκόνα, ἄπαγε τοῦ νοήματος τούτου! λέγει· Δὲν ἦτον εἰκονικὸν τὸ φῶς εἰς τὸν μεταμορφούμενον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνανεκράθησαν αἰρέτως καὶ ἀσυγκύτως αἱ δύο φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο πολλῶ πλεον ἦτον θειοτέρα καὶ λαμπροτέρα ἢ τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ ἑλλαμφίς ἀπὸ τὴν τοῦ Ἀδὰμ, ἕνα μὲν, διότι ὁ Χριστὸς ἦτον Θεὸς κατ' οὐσίαν καὶ κατ' ὑπόστασιν, ὁ τὸν Ἀδὰμ δημιουργήσας, καὶ φῶς ὑπάρχων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ φῶς, καὶ ἄλλο, διότι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅπου προσέλαβεν ἐθέωσεν ἐξ αὐτῆς τῆς κατ' ὑπόστασιν ἐνώσεως· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο αὐτὰ ἀσυγκρίτως περισσώτερον ἦτον τὸ φῶς τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ καὶ κατὰ Θεοῦ καὶ κατὰ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἀδὰμ. Διὰ τοῦτο λέγει μετὰ διαστολῆς ὁ Μελωδός· Σὺ, Χριστέ, ὑπέδειξας (ἦτοι ἀμυδρῶς ἔδειξας) τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς Θεότητός σου, ἣτις ἔκτισε κατ' εἰκόνα τὸν Ἀδὰμ. Πού δὲ τοῦτο ἔδειξας; Εἰς τὸ πλάσμα σου, δηλαδὴ οὐχὶ εἰς τὸν ψιλὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸν ὑπὸ σου προσληφθέντα καὶ ὑποσπᾶντα ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστάσει, καὶ ὁμόθεον μετὰ Σε γενόμενον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολούθως ὁ Μελωδός· Ἐδειξας τὸ ἀρχέτυπον κάλλος σου, ὅχι εἰς ψιλὴν σου εἰκόνα, τὸν ἀπλῶς ἀνθρώπον δηλαδὴ, ἀλλὰ εἰς τὸν προσληφθέντα ὑπὸ σου καὶ θεωθέντα, τουτέστι καθὼς Σὺ εἶσαι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις· ὁ αὐτὸς γὰρ εἶσαι καὶ κατ' οὐσίαν Θεός, ὁ αὐτὸς ἔγινες καὶ κατ' οὐσίαν ἀνθρώπος.

Περὶ τοῦ θεῖου κάλλους ἐνθουσιαστικὰ καὶ ἐρωτικὰ εἶναι τὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου λόγια· „Ἀρρήτοι, φησὶ, παντελῶς καὶ ἀνεκδιήγητοι τῆς θεοῦ κάλλους αἱ ἀστραπαὶ· οὐκ ἐκτελεῖται λόγος· οὐδέχεται ἀκοή· καὶ ἐωσφόρου αὐγὰς εἴπης, καὶ σελήνης φαειρότητα, καὶ ἡλίου φῶς, πάντα ἄτιμα πρὸς εἰκασίαν τῆς δόξης, καὶ πλεον ἀπολείπονται πρὸς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς σύγκρισιν, ἢ ὅσον βαθεῖα νύξ καὶ στυγνὴ σκοτομὴν μεσημβρίας καθαρωτάτης· τοῦτο τὸ κάλλος σαρκίνοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἀθεώρητον, ψυχῇ δὲ μόνη καὶ διανοίᾳ θεωρητόν· καὶ εἶπου τινὰς περιέλαμψε τῶν Ἀγίων, ἀφόρητον τοῦ πόθου τὸ κέντρον αὐτοῖς ἐγκατέλιπεν“ („Ὁρ. κατὰ πλάτος β."). Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος· „Ὁν ἔχει λόγον πρὸς τὰς ἀβύσσους ἢ ὀλίγη σταγὼν, ἢ πρὸς τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τὸ μικρὸν σπινθηράκιον· οὕτω διακρίνεται καὶ πάντα τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἷς καλὰ θαυμαζόμενα πρὸς ἐκεῖνο τὸ κάλλος, ὃ περὶ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπέκεινα παντὸς ἀγαθοῦ θεωρεῖται“ (Κεφ. ι. περὶ Παρθενίας).

Καὶ

Καὶ ὁ Θεὸς Αὐγουστίνος, „Ὁψέ σε ἠγάπησα, φησὶ, κάλλος πρεσβυτάτον τε ὁμοῦ καὶ
 „νεώτατον· ὁψέ σε ἠγάπησα κάλλος ἔως ἀρχαῖον· ὁψέ σε ἠγάπησα· φεῦ τῷ χρόνῳ ὅτε
 „σε οὐκ ἠγάπων“! (Εὐχ. ἐρωτικ. λβ.).

Τροπάριον.

„Συγκραθεὶς ἀσυγχύτως, ἄρθρακα ὑπέδειξας ἡμῖν Θεότητος, κα-
 „ταφλέγοιτα μὲν ἁμαρτίας, ψυχὰς δὲ φωτίζοιτα ἐν Θαβώρ τῷ
 „Ὅρει τὸν Μωϋσῃ καὶ τὸν Ἡλίῳ μαθητῶν τε ἐξάρχας ἐξέστησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φαίνεται ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἐδανείσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια
 λόγον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου· παρομοιάζει γὰρ ὁ Πατὴρ ἐκεῖ τὴν ἐνανθρώπησιν
 τοῦ Κυρίου μετὰ τὸν πεπρωμένον σίδηρον, λέγων· „Τίνα τρόπον ἐν σαρκὶ ἡ Θεότης; Ὡς
 „τὸ πῦρ ἐν σιδήρῳ, ἢ μεταβατικῶς, ἀλλὰ μεταδοτικῶς· οὐ γὰρ ἐκτρέχει τὸ πῦρ πρὸς
 „τὸν σίδηρον, μένον δὲ κατὰ χώραν, μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ὅπερ ὅτε
 „ἐλαττοῦται τῇ μεταδόσει, καὶ ὅλον πληροῖ ἑαυτοῦ τὸ μετέχον· κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ὁ
 „Θεὸς Λόγος οὔτε ἐκινήθη ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν“. Ἐκ τοῦ λόγου λοιπὸν
 τέτε δανεισθεὶς τὸ προοίμιον ὁ Ἀσματογράφος, λέγει πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν·
 Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ, Σὺ φῶς αὐλὸν ὑπάρχων κατὰ Θεός, ὕστερον συνεκράθης ἀσυγχύ-
 τως μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν κεραμεῖαν καὶ σιδηρᾶν· ὅθεν ἐκ τῆς συγκατάθεως ταύ-
 τῆς τῶν δύο φύσεων ὑπέδειξας εἰς ἡμᾶς ἕνα κάρβουνον ἀναμμένον τῆς Θεότητος· ἥτοι τὴν
 μίαν ὑπόστασιν καὶ τὰς δύο φύσεις Σου τὴν Θεῖαν διηλ. καὶ τὴν ἀνθρωπίνην.

Καθὼς δὲ τὸ κάρβουνον ἔχει μὲν καὶ τὸ γεῶδες καὶ ὑλικόν, κατὰ γίνεται στάκτη, ἔχει
 δὲ ἐνταύτῳ καὶ τὸ φωτιστικόν καὶ φλογερὸν· τοιοῦτοτρόπως καὶ Σὺ, Χριστέ, μεταμορφω-
 θεὶς, ἐδείξας εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἕνα ἀναμμένον κάρβουνον τῆς Θεότητος, τοῦ ὁποῖου τὸ
 μὲν γεῶδες καὶ ὑλικόν εἶναι ἡ ὑλικὴ σὰρξ Σου, τὸ δὲ πρηστήριον πῦρ αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεό-
 τῃς Σου· πλὴν τὸ ἀναμμένον τοῦτο κάρβουνον τῆς Θεότητός Σου δὲν ἐνεργεῖ τὰ τῶν ἄλλων
 ἀναμμένων καρβούνων ἰδιώματα, ὥστε ἄλλους μὲν νὰ φωτίζει, δηλαδὴ τοὺς μακρὰν αὐτοῦ
 ὄντας, ἄλλους δὲ νὰ καίῃ, δηλαδὴ τοὺς αὐτῷ πλησιάζοντας, ἀλλὰ καίει μὲν ὡς πῦρ ἐκεῖ
 ὅπου ἠθέλην εὖρη ἁμαρτίαν· „Πῦρ γάρ, φησὶν, ὁ Θεός σου καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ.
 9. 3.). Τί καταναλίσκει; Τὴν μοχθηρίαν καὶ ἁμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον,
 καὶ ὅχι τοὺς ἀνθρώπους. Ὅπου δὲ ἠθέλην εὖρη ἀρετὴν καὶ καθαρότητα, ἐκεῖ ἐνεργεῖ τὰ
 τοῦ φωτὸς ἴδια, καὶ φωτίζει τὰς ἐναρέτους ψυχὰς. Ταῦτα λοιπὸν δείξας ὁ Σωτὴρ εἰς τὸ
 Θαβάριον Ὅρος, ὅχι μόνον τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐξέπληξεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς
 πρώτους τῶν Ἀποστόλων καὶ Μαθητῶν.

Ὡδὴ γ'. ὁ Εἰρμός. Ἰλάσθητί μοι, Σωτήρ.

Τροπάριον.

„Ὡς μέγα καὶ φοβερόν ὥραθι θείαμα σήμερον· ἐξ Οὐρανοῦ αἰ-
 „σθητός, ἐκ γῆς δὲ ἀσύγκριτος ἐξήστραψεν Ἡλῖος τῆς δικαιοσύ-
 „νης ροητὸς ἐπὶ τοῦ Ὅρους Θαβώρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον γράφει ὁ Μελωδὸς ὡς νὰ συμπαραστέκεται καὶ αὐτὸς μετὰ τὸν με-
 ταμορφούμενον Χριστόν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος, καὶ μετὰ τοὺς δύο Προφῆτας, καὶ μετὰ τοὺς
 80 τρεῖς

τρεις προκρίτους Ἀποστόλους* ὅθεν βλέπων καὶ καταπλαγεὶς τὸ γινόμενον θαῦμα, οὕτω λέγει* Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἐθεωρήθη ἓνα μέγα καὶ φοβερόν θαῦμα, πρῶτον μὲν, διότι δύο ἐνταυτῷ ἡλιοι ἀνέτειλαν, τὸ ὁποῖον ἡ φύσις ποτὲ δὲν ἐγνώρισεν* ὑπερβαίνει γὰρ τοῦτο τοὺς ὅρους τῆς φύσεως* ἓνα γὰρ καὶ δύο παρηλίους συγχωροῦσι νὰ γίνωνται οἱ περὶ μετεώρων φιλοσοφοῦντες, ἓνα δηλαδὴ εἰς τὸ ἓνα πλάγιον μέρος τοῦ ἡλίου, καὶ ἄλλον εἰς τὸ ἄλλο πλάγιον* γίνεται δὲ τοῦτο ὅταν κατὰ ἀντανάκλασιν φαίνεται ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου μέσα εἰς κανένα νέφαλον πυκνὸν ἐνταυτῷ καὶ ὁμαλὸν εὐρισκόμενον εἰς τὰ πλάγια μέρη τοῦ ἡλίου, ἢ εἰς τὰ βόρεια δηλαδὴ, ἢ εἰς τὰ νοτία* οἱ παρηλίοι δὲ δὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ πραγματικοὶ ἡλιοι, ἀλλὰ μόνον εἰκόνες καὶ φαιτασίαι τοῦ ἡλίου (1). Δύω λοιπὸν παρηλίους συγχωροῦσιν οἱ Μετεωρολόγοι νὰ γίνωνται, οὐδὲ ποτε δὲ καὶ δύο ἡλίου πραγματικούς.

Δεύτερον δὲ (τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τῶν πρώτων παραδοξότερον) ὅτι ὁ μὲν ἓνας ἡλιος ὁ αἰσθητὸς καὶ συνειδητός ἀνέτειλεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς, ὁ δὲ ἄλλος ὁ νοητὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὴν γῆν. Ἀσύγκριτος δὲ εἶναι κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός ὁ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλας ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός* καθὼς καὶ ὁ αἰσθητὸς ἡλιος εἶναι ἀσύγκριτος παραβαλλόμενος μὲ τοὺς ἀστέρας* ὅθεν καθὼς τοῦ αἰσθητοῦ τούτου ἡλίου ἀνατέλλοντος εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀποκρύπτονται οἱ ἀστέρες* οὕτω καὶ τοῦ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλαντος σήμερον ἡλίου Χριστοῦ βέβαια ἤθελεν ἀποσβεσθῇ ὁ ἐν τῷ Οὐρανῷ ἡλιος, μὴ τολμῶν νὰ ἀντιλάμπῃ τὸ κτίσμα εἰς τὸν Κτίστην, εἰς τὸν ὁ κατὰ τὴν ἐξαστράπτων νοητὸς ἥλιος δὲν ἤθελε κρατῇ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀσβεστον.

Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον ὅπου ἔχει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ Θεὸς Ἐφραίμ ὁ Σύρος λέγων* „Δύω ἡλίοι οἱ μαθηταὶ ἐβλεπον, ἓνα ἐν τῷ „Οὐρανῷ κατὰ τὸ ἔθος, καὶ ἓνα παρὰ τὸ ἔθος* ἓνα τὸν φαίροντα αὐτοῖς καὶ τὸν Κόσμον καταυγάζοντα ἐν τῷ στερεώματι, καὶ ἓνα αὐτοῖς μόνον φαίροντα τὸ πρόσωπον „αὐτοῦ“. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, ἂν δύο ἡλιοι ἀνέτειλαν σήμερον ὁ αἰσθητὸς καὶ ὁ νοητὸς, πῶς δὲν εἶδον ἄλλοι τὸν ἡλίον αὐτὸν, πᾶρες οἱ δύο Προφῆται, καὶ οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι; Λύει θαυμασίως τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος λέγων* Οἱ μὲν αἰσθητὸς ἡλιος, ἐπειδὴ εἶναι ἄψυχος καὶ ἄλογος καὶ δὲν ἔχει θέλησιν, εὐθὺς ὅπου ἀνατείλῃ, φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων* ὁ δὲ νοητὸς ἥλιος ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ ἔχει θέλησιν αὐτεξούσιον, διὰ τοῦτο καὶ ἀστράπτων δὲν ἐφαίνετο εἰς ὅλους, ἀλλὰ εἰς ὅσους ἤθελε, καὶ ὅσους ἤθελε* καὶ ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος* „Ὁ μὲν αἰσθητὸς „ἡλιος ὡς πέφυκεν, ἀλλ' οὐχ ὡς θέλει φαίνεται, οὐδ' οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις* ὁ δὲ τῆς „ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς, οὐ φύσιν ἔχων μόνον καὶ φυσικὴν λαμ- „πρότητα καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ θέλησιν κατὰλληλον, οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις, καὶ ἐφ' ὅσον „θέλει προμνηστῶς καὶ σωτηρίως ἐπιλάμπει* διὰ τοῦτο θελήσας ὡς ἡλιος ἐπέφανε, καὶ „ἐώρατο τοῖς τῶν Ἀποστόλων ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῦτα οὐκ ἐκ πολλοῦ τοῦ διαστήματος* „εἴτα τιλαυγέστερος λάμψας ὡς ἠθέλησε, δι' ὑπερέχουσιν φανότητα τοῖς τῶν Ἀποστό- „λων ὀφθαλμοῖς ἀόρατος ὑπῆρχεν, ὥσπερ εἰς φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθὼν“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἡσαΐας ὁ Προφήτης“).

Τρόπαριον.

„Παρήλθε μὲν ἡ σκιά τοῦ Νόμου ἐξασημένιασα, ἐλήλυθε δὲ σα-
„φῶς Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, Μωσῆς ἀρεβόνησεν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, κα-
„τίδωρ Σου τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελωδὸς τὸν ἡλιοστάλακτον Χριστὸν νὰ λάμπῃ ἐν τῇ Μεταμορφώσει μὲ φῶς ἕλαν καθαρώτατον, καὶ μὲ ἀκτῖνας ὅλας λαμπροτάτας, ἐστοχάσθη τὰ τῆς Παλαιᾶς Δια-

(1) Ὁρα εἰς τὸ ΚΓ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμμίδου.

Διαθήκης, ὅτι ἀμίλει μὲν ὁ Θεὸς μὲ τὸν Μωϋσῆν, ἐν γνόφῳ ὅμως καὶ θυέλλῃ (ἤγουν ὀρμητικῇ ἀνέμου κινήσει) καὶ καπνῷ· ὅθεν διὰ τῶν δύο αὐτῶν ἐνόησε τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχουν αἱ δύο Διαθήκαι, καὶ ὅτι τόσον εἶναι λαμπρότερα καὶ ἐνδοξότερα ἡ Νέα Διαθήκη ἀπὸ τὴν Παλαιάν, ὅσον λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον εἶναι τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους, καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν σκιά· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Αἱ „σκιαί παρατρέχουσιν, ἡ ἀλήθεια ἐπείσέρχεται“. Ταῦτα λοιπὸν ἐννοήσας ὁ Ἀσματογράφος λέγει· Ἐπέρασεν ἡ σκιά ἐκείνη τοῦ Παλαιοῦ Νόμου καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ γραμματος· ἦλθε δὲ ὁ φωτεινὸς καὶ λαμπρότατος Χριστὸς, ἡ ὄντως ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα τῆς τοῦ Νόμου σκιάς· καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος· „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ „ζωή“ (Ἰω. 18. 6.).

Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ὅχι ἐκ μέρους του, ἀλλὰ ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ὅς τις βλέπων τὴν Θεότητα τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἐξεφώνησε τὰ ἀνωτέρω λόγια. Διὰ τί δὲ εἶπε ταῦτα ἐκ μέρους τῆς Μωϋσέως ὁ Μελωδὸς, καὶ ὅχι ἐκ μέρους του; Διὰ τὴν βεβαιώσιν τὸν λόγον του περισσότερον ἐκ μέρους τοῦ Μωϋσέως λεγόμενον· πιστεύομεν γὰρ περισσότερον εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν πείραν δύο πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων λέγουσιν, ἤγουν ὅτι τὸ μὲν ἓνα εἶναι τοῦτο, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τοῦτο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς ἐμβῆκε καὶ εἰς τὴν παλαιάν τοῦ Νόμου σκιά καὶ τὴν γροφειράν ἐκείνην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Σινᾷ, καὶ εἰς τὴν φωτεινοτάτην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, διὰ τοῦτο ἀξιοπίστὸς ἐστὶ μαρτυρῶν καὶ τὰ δύο αὐτά, ἤγουν ὅτι ἐπέρασε μὲν ἡ σκιά τοῦ Νόμου, ἦλθε δὲ ἡ κατὰ Χριστὸν ἀλήθεια.

Σημειῶσαι ὅτι ἡ Θεότης ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Μωϋσῆς δὲν ἦτον ἡ μία τῶν τριῶν ὑποστάσεων φύσις καὶ ὑπερουσίος οὐσία, ἀπαγε! αὐτὴ γὰρ εἶναι ἀόρατος, ἀπερινόητος καὶ ἀμέθεκτος παντάπασιν, ἀλλ' ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ λαμπρότης καὶ ἐνέργεια· πολυσήμαντον γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ Θεότης κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον, λέγοντα ἐν τῷ Διαλόγῳ Βαρλααμίτι καὶ Ὁρθοδόξῳ· „Μία ἐστὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων „Θεότης· α) ἦτοι φύσις καὶ οὐσία ὑπερουσίος, ἀπλή, ἀόρατος, ἀπερινόητος, ἀμέθεκτος „παντάπασιν· αἱ δὲ ἄλλαι παρὰ τῶν ἀγίων λεγόμεναι Θεότητες, εἴτε μία, εἴτε δύο, „εἴτε πλείους (εἰσί). β) Καὶ γὰρ τὸ πανταχοῦ εἶναι, ἀπὸ τοῦ Θεῖν καὶ οἰονεῖ φθάνειν πανταχόσε, Θεότητα ἔχει τὴν ἐπανωμίαν. γ) Καὶ τὸ μηδαμοῦ εἶναι, ἀποθέοντα ὥσπερ καὶ διαφεύγοντα πανταχόθεν. δ) Ἦτε τοῦ Θεοῦ λαμπρότης, ἣν οἱ Ἀπόστολοι „(προσθεῖς καὶ οἱ Προφῆται) ἐπὶ τοῦ Ὁρους εἶδον, Θεότης λεγεται ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν, „τουτέστι καίειν τε καὶ ἀναλίσκειν πᾶσαν μοχθηρίαν. ε) Τό, τε γινώσκειν ὅπαιτα, „παρὰ τὸ θεᾶσθαι πάντα τὸν Θεὸν πρὶν γενέσεως αὐτῶν. ς) Καὶ τὸ προνοεῖν, ἀπὸ „τοῦ ἐφορᾶν. ζ) Καὶ πρὸς τούτοις τὸ θεοποιεῖν“.

Τροπάριον.

„Ὁ στύλος τῷ Μωϋσῇ Χριστὸν τὸν μεταμορφούμενον, ἡ δὲ με-
„φέλη σαφῶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τὴν ἐπισκιάσασα ἐν
„τῷ Θαβωρίῳ παρεδήλου ἐμφανέστατα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαθὼν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος εἶχε σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τῆς Νέας Διαθήκης καὶ Χάριτος· „Σκιά γὰρ, φησὶν, ἔχων ὁ „Νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων“ (Ἐβρ. 10. 1.). διὰ τοῦτο καὶ τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τὴν νεφέλην, τὰ ὁδηγήσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ, σύμβολα παραλαμβάνει τῆς ἐν τῷ Ὁρει Θαβὼρ μεταμορφώσεως τῆς Κυρίου· ὅθεν λέγει οὕτως· Ὁ μὲν στύλος τοῦ πυρὸς, ὅς τις ὠδήγει κατὰ τὴν νύκτα τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ἐφανέρονεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· βλέπων γὰρ αὐτὸν, ἐνθυμεῖτο τὸν στύλον τῆς πυρὸς, καὶ ἐστοχάζετο ὅτι ἐκεῖνος ἦτον τύπος τῆς ἐνταῦτα μεταμορφου-

φουμένου Χριστοῦ* καθότι καὶ ὁ Χριστὸς ἀστραπτὲν ὡς στύλος πυρὸς, καὶ ἔφθανεν ἀπὸ τὴν γῆν ἕως εἰς τὸν Οὐρανόν* ὁμοίως καὶ ἡ παλαιὰ νεφέλη ἐφάνερον ἐν τὸν Μωϋσῆν ὅτι ἦτον τύπος τῆς φωτεινῆς νεφέλης τῆς ἐν τῷ Θαβωρίῳ φανείσης* καὶ αὕτη δὲ πάλιν ἐφαιέρονε τὴν χάριν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἥτις ἐπεσκίασεν εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Παῖδες Ἑβραίων.

Τροπάριον.

„Νῦν καθωράθῃ Ἀποστόλοις τὰ ἀθέατα, Θεότης ἐν σαρκίῳ ἐν τῷ
 „Ὅρει Θαβὼρ ἀστράπτουσα βοῶσιμ* Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεός,
 „εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ ρητόν ἐκεῖνο „Α ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη“ (ἀ. Κορ. β'. 9.) τὸ ὁποῖον ρητόν γράφει μὲν ὁ Παῦλος, ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα τοῦ Προφήτου Ἡλίου, τὰ τότε μὲν σωζόμενα κατὰ τὸν Κριτικὸν Φώτιον, νῦν δὲ οὐ σωζόμενα. Ἐν τούτῳ λοιπὸν τοῦ ρητοῦ τὸ „Α ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε“ παραλαβὼν μόνον ὁ Μελωδὸς, λέγει· Τώρα ἐθεάθησαν τὰ ἀθέατα, κατὰ τὸ τῆς Γραφῆς λόγιον. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά; Τὸ νὰ φανῇ Θεὸς μὲ σῶμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνωθεὶς μὲν εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θεώσας αὐτὸ, τῆς ἰδικῆς του Θεότητος μὴ ἐκπεσῶν. Ταῦτα δὲ τὰ ἀθέατα ἐθεάθησαν μὲν αἰσθητῶς ἀπὸ τῶν τρεῖς Ἀποστόλων ἐν τῷ Ὅρει Θαβὼρ* ἐθεάθησαν δὲ ὕστερον καὶ νοητῶς ἀπὸ ὅλων τοῦς ἄλλους μαθηταῖς τῶν Ἀποστόλων τοὺς ἀποστολικῶς ζήσαντας.

Θεότητα δὲ ὅταν ἀκούσης, ἀγαπήσῃ, μὴ τὴν φύσιν καὶ ὑπερούσιον οὐσίαν νομίσης τοῦ Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ ἀθεάτος ἐστὶ πάντη καὶ ἀνεπινόητος* καθότι τῶν Μασσαλιανῶν ἦτον κακόδοξον φρόνημα ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ οὐσία εἶναι ὁρατὴ καὶ μεθεκτὴ* ὅθεν καὶ ἡ κατ' αὐτῶν συστάσι Σύνοδος ταῦτα ἐδογματίσεν* „Γίνεται τις ἐπιδημία τοῦ Παρακλήτου, καὶ ἐνοικεῖ τοῖς ἀξίοις ὁ Θεός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἡ Θεότης“. Ὅθεν Θεότης ἐδῶ ἐννοεῖται ἡ τοῦ Θεοῦ θεοποιὸς ἐνέργεια καὶ χάρις καὶ φῶς, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησαν καὶ ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι ἐπὶ τοῦ Ὅρους Θαβὼρ. Ἀθεάτον δὲ εἶπε Θεότητα ὁ Μελωδὸς τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν, διότι δὲν θεωρεῖται ὅλη ὅση τίς ἐστίν, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγον μέρος αὐτῆς, καὶ, διὰ τὸ νὰ εἴπω οὕτω, μία ἀκτίς* καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσοῦς Ἄγιος* „Ἐνταῦθα ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς ἔδειξε τῆς ἀθεάτου Βασίλειας τὴν δόξαν καὶ οὐκ ἐπέδειξε* τούτεστι μικρὸν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχὶ τελείως, τὸ μὲν πληροφορᾶν, τὸ δὲ φειδόμενος, ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὸ ζῆν ἀπολέσωσιν“. Ὅτι δὲ πολυσήμαντον ὄνομα ἐστὶν ἡ Θεότης, ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον „Πα- ρῆλθε μὲν ἡ σκία“. (1)

Ἐφη δὲ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτήν* „Νῦν ἀράθῃ τὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀθέατα* ὁμῶσιν ἀνθρωπίνους σῶμα γήϊνον θείαν ἀυγάξει λαμπρότη- τα* σῶμα θνητὸν δόξαν πηγάζει Θεότητος* ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ, ἡ σὰρξ τε Λόγος ἐχέ- νετο, εἰ καὶ μὴ τῆς οἰκείας ἐξέστη ἐκάτερα φύσεως“.

Τρο-

(1) Τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ μὲ πολλὰ ὀνόματα θεοτρεπῶς μεγαλύνει ὁ Θεσσαλονικὺς Γρηγόριος ἐν τοῖς λόγοις, οὓς ἐπι- γράφει Πρώτους καὶ Δευτέρους, λέγων* „Ὁ μόνον Θεὸς ἐστὶν ὑπὲρ τὰ ὄντα ὢν, ἀλλὰ καὶ ὑπερθεός (ἡ θεοποιὸς ἐνλ. τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια)* καὶ οὐ μόνον ὑπὲρ πάντων θείων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶ-

σαν ἀφίρεσιν ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πάντων ἐπέκεινα, καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν ὁπωσοῦν γενομένην ὑπερβέβη- κε“ καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἴγιον λόγῳ* „Καὶ ὑπὲρ τὸ καθ' ὑπεροχὴν μὴ ὄν, διὰ νοερᾶς αἰ- σθήσεως πνευματικῶς ὁραμένον ἐστὶ (τὸ θεῖον δη- λαδὴ φῶς), ὃ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡκιστὴ ἐστίν“.

Τροπάριον.

„Ἐφριξαρ φόβῳ ἐκπλαγέμετες τὴν εὐπρέπειαν τῆς Θείας Βασι-
 „λείας ἐν τῷ Ὄρει Θαβώρ Ἀπόστολοι βοῶντες· Εὐλογητὸς εἶ,
 „Κύριε ὁ Θεός, εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὰ λόγια ταῦτα αἰνιγματωδῶς φανερώνει ὁ Μελωδὸς τὴν πτώσιν ὅπου ἔπαυον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος· ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἐξεπλάγησαν τὴν ὡραιότητα τῆς Θείας Βασιλείας τὴν ἐν τῷ Ὄρει ἀστράψαν, διὰ τοῦτο οὐδὲ νὰ ἀνανεύσαν συνεχωρήθισαν, ἀλλ' ἔπεσον κάτω, τὸ θαῦμα τῆς Θείας Μεταμορφώσεως θεασάμενοι. Ταῦτα βεβαιῶν καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον, οὕτω λέγει· „Πῶς οὖν οὗτοι νῦν ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν; Διότι καὶ ὕψος ἦν μέγα, καὶ ἐρημία βαθεῖα, καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μεταμόρφωσις γέγονε φρίκης, γέμουσα, καὶ πῶς ἐξέλαμψεν ἄκρατον· καὶ λοιπὸν τῆς νεφέλης περιταθείσης ἀνώθεν, καὶ ἐπικαταρράγείσης τῆς φωνῆς, εἰκότως περιετράπησάν τε καὶ ἐφοβήθησαν“. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ ἐρανίσθη ὁ Ζυγαδηνός.

Τροπάριον.

„Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἤκουσθι· ὁ ἀπάτωρ γὰρ Υἱὸς ἐκ τῆς Παρ-
 „θέου τῇ πατρὶά φωνῇ ἐμδόξως μαρτυρεῖται ὅτι Θεός καὶ ἄν-
 „θρωπος ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „Ἀ ὀφθαλ-
 „μὸς ἐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε“· περὶ τοῦ ὁποίου εἵπομεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον· εἰς μὲν γὰρ τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο ἀνέφερε μόνον τὸ „Ἀ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν“· εἰς τοῦτο δὲ ἀναφέρει τὸ „Καὶ ὁ οὐς οὐκ ἤκουσεν“ ὅθεν λέγει· Ὁ χωρὶς πατὴρ ἐκ τῆς Πα-
 θεοῦ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα γεννηθεὶς, αὐτὸς μαρτυρεῖται ἐνδόξως μετὰ τὴν φωνὴν τῆς χα-
 ρὸς μητρὸς κατὰ τὴν Θεότητα γεννήσαντος Πατρός· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός“. Υἱὸς δὲ ἀγαπητός μαρτυρεῖται, ὅχι μόνον καθὸ εἶναι Θεός, ἀλλὰ καὶ καθὸ εἶναι ἄνθρωπος· εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Πατρός, καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου, καὶ οὐχὶ δύο Υἱοί, ἄλλος ὁ ἐκ Πατρός γεννηθεὶς, καὶ ἄλλος ὁ ἐκ τῆς Παρθένου, ὡς ἐβλασφήμει ὁ ἰουδαϊόφρων καὶ ἀθροπολάτρης Νεστόριος. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πανηγυρίζων, συμφώνως λέγει· „Σήμερον ἐξακούεται ἀνθρώπων ὡς τὰ ἀνήκουστα· ὁ γὰρ ὁράμενος ἄνθρωπος, Θεὸς Υἱὸς ὡς Μονογενὴς ἡγαπημένος μαρτυρεῖται καὶ ὁμοούσιος· ἡ ἀφενδὴς μαρτυρία καὶ ἀληθὴς ἀνάρρησις· αὐτὸς γὰρ ὁ γεννησας Πατὴρ μαρτυρεῖ τὴν ἀνάρρησιν“. Σημειοῦμεν δὲ ἐδῶ ὅτι Υἱὸν ἀγαπητὸν ὠνόμασεν ὁ Πατὴρ τὸν Χριστόν, οὐ μόνον καθὸ Θεόν, ἀλλὰ καὶ καθὸ ἄνθρωπον· καθότι ὁ Χριστὸς εἰς ἐστὶν Υἱὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, εἰ καὶ διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὴν φύσιν. Διὰ τοῦτο καὶ φωνὴ τοῦ Πατρός ὅτι οὗτος ὁ φαινόμενος ὡς ἄνθρωπος, Υἱὸς μου ἀγαπητός ἐστι καθὸ Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Σύ-
 ρος Ἐφραίμ· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· οὐ κεχωρισμένος τῇ δόξῃ τῆς Θεότη-
 „τος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἓνα ἔκραξε τὸν φαινόμενον σῶματι εὐτελεῖ, καὶ ἐν δόξῃ φοβεῖται“.

Τρο-

Τροπάριον.

„Θέσει οὐ γέγονας Ὑψίστου, τῇ οὐσίᾳ δὲ Υἱὸς ἡγαπημέρος προῦ-
 „πάρχων ἡμῖν ὡμίλησας ἀτρέπτως, Εὐλογητὸς εἶ, κράζουσιν, ὁ Θεὸς
 „εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ σοὶ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀνεγεννήθησαν διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι λέγονται Θεοὶ καὶ Υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου· κατὰ θεσιν ὁμῶς καὶ χάριν, οὐχὶ δὲ κατὰ φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφητάναξ· „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστέ καὶ „Υἱοὶ Ὑψίστου πάντες“ (Ψαλ. π. 6.)· τῆτο καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπὼν πρὸς τὰς Ἰουδαίους· „Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστέ“; (Ἰω. ι. 34.) Ἀκολουθῶν δὲ εἶπε, καὶ πᾶς γίνονται Υἱοὶ Θεοῦ· διότι ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐγκάτοικον εἰς τὰς ψυχὰς των· „Εἰ ἐκείνους γὰρ, φησὶν, εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λό- „γος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή“ (αὐτόθ. 35.). Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν ἠξεύρων ταῦτα, ἵνα μὴ νομίσῃ τινὰς ὅτι καὶ ὁ Μονογενὴς καὶ κατ’ οὐσίαν Υἱὸς τῆ Πατρὸς εἶναι κατὰ θεσιν καὶ χάριν Υἱὸς, διὰ τοῦτο ἐπιστρέφων λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ δὲν εἶσαι κατὰ θεσιν καὶ χάριν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἶναι ἐκεῖνοι, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ, (τοῦτο γὰρ ἐφρόνει ὁ δυσσεβὴς καὶ ἰουδαϊσφρων Νεστορίος) ἀλλὰ εἶσαι Υἱὸς Μονογενὴς τοῦ Πατρὸς κατ’ οὐσίαν καὶ φύσιν· καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος Πατὴρ Σὲ ἐμαρτύρησεν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος εἰπὼν· „Οὗτός ἐστιν „ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“.

Τῆτο ἐρμηνεύων ὁ Χρυσόρρημων λέγει· „Ὡστε διπλοῦν τὸ φίλτρον, μᾶλλον δὲ καὶ τρι- „πλοῦν· ἐπειδὴ Υἱὸς, ἐπειδὴ ἀγαπητός, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ἠυδόκησε. Τί δὲ ἐστὶν „ἐν „ᾧ εὐδόκησα; „Ὡσανεὶ ἔλεγεν· Ἐν ᾧ ἀναπαύομαι, ᾧ ἀρέσκομαι, διὰ τὸ κατὰ πάντα ἐξι- „σῶσθαι πρὸς αὐτόν μετὰ ἀκριβείας“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχή· Ἐπειδὴ πολλά). Ὁμοίως καὶ ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος λέγει· „Τί δέδοικας, ὦ Πέτρε, περὶ τοῦ Ἰησοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός „μου· καὶ οὐχὶ ἀπλῶς Υἱὸς ὡς οἱ δι’ ἀρετῆς οἰκιοποιοῦμεν· ἡμεῖς, ἀλλ’ ὁ ἀγαπητός, ἡγουν „ὁ ἐξαίρετος ὡς Μονογενὴς· καὶ οὐ τῆτο μόνον, ἀλλ’ ἐν ᾧ εὐδόκησα, τούτεστιν, ᾧ ἐπανα- „παύομαι, ἐφ’ ᾧ ἀρέσκομαι, ὡς ὁμογνώμονι καὶ ἴσῳ ἐμοί“. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Σελευ- „κεῖας Βασίλειος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ἐκείνης δού- „λους ἔκτισα, τοῦτον Υἱὸν ἐκ τῆς οὐσίας ἐγέννησα· ἐμός ἐστιν Υἱός, καὶ δούλου μορφὴν „δι’ ὑμᾶς περιβέβληται· ἀπρόσιτον ἔχει τὸ φῶς, καὶ δι’ ὑμᾶς τὰς ἀκτῖνας ἐμέτρησε“. Τοιοῦτος λοιπὸν κατ’ οὐσίαν Υἱὸς τοῦ Πατρὸς Σὺ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, ὕστερον ἔγινες καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου χωρὶς τῆς τραπῆς ἀπὸ τῆς φυσικῆς Υἱότητος ὅπου ἔχεις μετὰ τὸν Πατέρα· καὶ οὕτω συνωμίλησας μετ’ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὡδὴ ἡ. ὁ Εἰρμός. Ἑπταπλασίως κάμινον.

„Ἀκηκοότες, Δέσποτα, ἐκ Πατρὸς μαρτυρούμερον, καὶ ὡς ἀνθρώ-
 „πίμης στερρότεράν ὄψεως ὁράν τοῦ προσώπου Σου τὴν ἀστραπὴν
 „μὴ φέρομτες Σοῦ οἱ Μαθηταί, ἐπὶ τὴν γῆν κατέπιπτον, ἐν φό-
 „βῳ μελωδοῦντες· Ἱερεῖς εὐλογεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπολογεῖται ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς διὰ τὰς Ἱεροῦς Ἀποστόλους· ἐπειδὴ γὰρ μερικοὶ ἴσως ἤθελαν ὑποπτεύσειν ὅτι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἔπεσον εἰς τὴν γῆν

γῆν ἀπὸ φόβον δουλικὸν καὶ μικροψυχίαν, διὰ τοῦτο ἀποτείνεται εἰς αὐτὸς ὁ Ἀσματογράφος καὶ λέγει· Δὲν ἦτον, ἀδελφοί, τόσον ἄνδρῳ καὶ δειλοῖ οἱ Ἀπόστολοι, οὐδὲ τὸ πέσιμον αὐτῶν ἠκολέθησεν ἀπὸ πάθος μικροψυχίας· ἀλλὰ ἐπεὶ ἤκουσαν μὲν τὴν Θεόκτυπον ἐκείνην καὶ βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ἣτις ἐμαρτύρει τὴν φυσικὴν Υἱότητα τοῦ Μονογενοῦς, ἐξεπλάγησαν κατὰ τὴν ἀκοήν· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ἀστραπήν, ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία σχεδὸν ἦτον στερρότερα ἀπὸ τὴν ὄψιν· (ὕτω γὰρ εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγει· „Φῶς ἡ παραδει-
„χθεῖσα Θεότης ἐπὶ τῷ Ὄρους τοῖς μαθηταῖς, μικρὰ στερρότερα καὶ ὀφθαλμοῖς“.) βλέπον-
τες πρὸς τοῦτοις καὶ τὸ φῶς τῶν ἱματίων τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν φωτεινὴν γεφύρην, καὶ τρό-
πον τινα ἀσθενήσαντες τόσον κατὰ τὴν ὄρασιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀκοήν, τὰς δύο κυρια-
πέρας αἰσθήσεις, διὰ ταῦτα δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ ὑποφέρῃ, ἀλλὰ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν,
καὶ μὲ φόβον οὐχὶ τὸν δουλικόν, ἀλλὰ τὸν τελειωτικὸν ἔβαλλον.

Σημειοῖ δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ἐπὶ τῷ „Ὡς ἀνθρωπίνης στερρότεραν ὀφθαλμοῖς“ λόγου δὲ εἶναι ἐπὶ ῥήματι Βεβαιωτικὸν τὸ „Ὡς, ἀλλὰ διστακτικὸν καὶ κολαστικόν“ καθότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν αὐτό, οὕτως εἶπεν ἀνωτέρω· „Φῶς ἡ παραδειχθεῖσα Θεότης (ἦτοι ἡ τοῦ Θεοῦ Θεοποιὸς ἐνέργεια), μικροῦ στερρότερα καὶ ὀφθαλμοῖς“· ἐπεὶ δὲ ἡ Θεία ἐλλαμψὶς ἐκείνη δὲν ἦτον παντὶ στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς, διότι, ἂν ἦτον τοιαύτη, ἐξάπαντος ἦδελαν ἀποτυφλωθῇ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ ὀλίγον ἦτον στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τὰς ὀφθαλμούς. Εἶπε δὲ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι δὲν ἦτον τὸ φῶς ἐκεῖνο πολὺ καὶ μέγα καὶ ὑπερβολικόν, ἀλλὰ διότι μαζὶ μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἦτον καὶ πρᾶον καὶ γαληνὸν καὶ εἰς τὰς ὀφθαλμούς ἰλαρόν· τοιοῦτον γὰρ ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ φῶς ὅπου ἀκτινοβολοῦσιν ἀπὸ τὰ θεωρεμένα μέλη τοῦ γλυκυτάτου καὶ φιλανθρωποτάτου Σωτῆρος.

Τροπάριον.

„Βασιλευόντων πέφυκας Βασιλεὺς ὡραιότατος, καὶ τῶν πανταχῶ
„κυριευόντων Κύριος, Δυνάστης μακάριος, καὶ φῶς οἰκῶν ἀπρόσι-
„τον, ὃ οἱ μαθηταὶ καταπλαγέμτες ἐβόων· Οἱ Παῖδες εὐλογοῖτε·
„Ἱερεῖς ἀμυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου δείχνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὡς νὰ ἦτον παρὰν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφή-
τας, καὶ νὰ ἔβλεπε τὸ ἄρρητον κάλλος τοῦ φωτοδότου Ἰησοῦ, καὶ τὴν Θεῖαν αὐτοῦ δόξαν καὶ λαμπρότητα, ἐνθουσίασε τρόπον τινα εἰς τὴν ἐκείνου ἀμύχανον ὡραιότητα· ὅθεν ἐρα-
νίζεται ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρῆνα τῷ Ἀποστόλου Παύλου τὰ ὑψηλὰ καὶ Θεοπρεπῆ ὀνό-
ματα, καὶ μὲ αὐτὰ ὀνομάζει τὸν παρ' αὐτοῦ ἀγαπώμενον· ἐκεῖνος γὰρ γράφει ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρό-
„σιτον“ (ἀ. Τιμ. 5'. 15.). Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Μεταμορφούμενον οὕτω λέγει· Ὁ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ ἐκ φύσεως εἶσαι Βασιλεὺς ὅλων τῶν ἐπιγείων Βασιλείων τοῦ Κόσμου· Βασιλεὺς ὅμως ὡραιότατος καὶ ὑπέρκαλος, διὰ τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς μὲ τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐνδεδυμένος ἐν τῇ Μεταμορφώσει Σου· ὅθεν προβλέπων Σε ὁ Προφήτης Δαβὶδ, εἶπεν· „Ὁραῖος κάλλει παρὰ τοὺς Υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων“ (Ψαλ. μδ'. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ ἐν τῷ Ἀσmati Νύμφη· „Ἰδοὺ εἰ καλὸς ἀδελφιδός μου, καί γε ὡραῖος“ (Ἀσ. ἀ. 16.).

Οὐ μόνον δὲ, λέγει, Βασιλεὺς εἶσαι τῶν βασιλευόντων, ἀλλὰ καὶ Κύριος τῶν κυριευόν-
των, καὶ Δυνάστης ὅχι ὡς ἀδικῶν καὶ ἀρπάζων, οὐδὲ ὡς πλεονεκτῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ εἶναι ἴδια τῶν ἐπὶ γῆς δυναστευόντων, ἀλλὰ εἶσαι Δυνάστης μακάριος, καὶ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, διότι ἂν καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ αἱ ψυχαὶ λέγωνται ἀθάνατοι, ἀλλὰ κατὰ μετα-

χην

χὴν καὶ χάριν· μόνος δὲ ὁ Θεὸς ἔχει φύσει τὴν ἀθανασίαν. Πρὸς τοῦτοις δὲ λέγει καὶ τὸ, Σὺ κατοικεῖς εἰς φῶς ἀπρόσιτον· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων ἐν τῷ περὶ ἀκαταλήπτου τρίτῳ λόγῳ αὐτῆ, λέγει· „Ερώτησον τὸν αἰρετικὸν τίποτε ἐστὶ τοῦτο, Φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον; πρόσεχε τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ Παύλου· οὐκ εἶπε φῶς ὡν τὸ ἀπρόσιτον, ἀλλὰ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ἵνα μάθῃς ὅτι εἰ ὁ οἶκος ἀπρόσιτος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐνοικῶν αὐτῷ Θεός; τὸ δὲ ἀπρόσιτον τοῦ ἀκαταλήπτου πολλῶν μείζον ἐστίν· ἀπρόσιτον γὰρ λέγεται, ὃ μὴ δὲ ζητηθῆναι ὅλως δυνατόν“. Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ περὶ Θεοῦ φωτός ΛΘ'. κεφαλαίῳ συλλογίζεται οὕτως· „Εἰ φῶς τε ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον λέγεται, τὸ μὲν ἄρα (ἥτοι ὅτι φῶς ἐστίν) ὡς οὐσιῶδες αὐτῷ καὶ φυσικόν, ἀχώριστον ὂν, τὸ δὲ (ὅτι φῶς οἰκεῖ) ὡς κατὰ τὴν ἐνέργειαν διακεκριμένον“. Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων, καὶ Κυρίου τῶν κυρίων ταῦτα ἐκφαντορικῶς ὑψιγορεῖ. ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, οὕτω λέγων· „Καθ' ὅσον ὑπερέχουσι τῶν οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ἁγία, ἢ Θεῖα, ἢ κύρια, ἢ βασιλικά, καὶ αὐτῶν μετεχόντων αἱ αὐτομετοχαί· κατὰ τοσοῦτον ὑπερίδρυται πάντων τῶν ὄντων ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ πάντων τῶν μετεχόντων καὶ τῶν μετοχῶν ὁ ἀμέτεκτος αἴτιος“ (Κεφ. ιβ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων).

Τροπάριον.

„Ὡς Οὐρανοῦ δεσπόζοιμι, καὶ τῆς γῆς βασιλεύοιμι, καὶ καταχθονίῳν τῆν κυρείαν ἔχοιμι, Χριστέ, Σοὶ παρέστησαμ ἐκ μεν τῆς γῆς Ἀπόστολοι, ὡς ἐξ Οὐρανοῦ, δὲ ὁ Θεσβίτης Ἡλίας, Μωσῆς δὲ ἐκ μεκάδωρ, μελωδοῦντες συμφῶνως· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ διαφόρους λόγους καὶ νοήματα ἀναφέρει τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν ὁ ἱερὸς Μελωδός· εἰς μὲν γὰρ τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερεν αὐτοὺς τῶρα μὲν εἰς ἐνδείξιν τοῦ ἐξουσιάζειν τὸν Κύριον τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, τῶρα δὲ ὡς μαρτυροῦντας αὐτοῦ τὴν Θεότητα· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον κατὰ ἄλλο νόημα ἀναφέρει τὴν συμπαραστάσιν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἡλίου καὶ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ· ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἕλληνες ἐφλυάρουν ὅτι ἄλλος Θεὸς ἐξουσιάζει τὰ οὐράνια, ἄλλος τὰ ἐπίγεια, καὶ ἄλλος τὰ καταχθονία, τούτου χάριν ἐλέγχει ὁ Μελωδὸς τὴν φλυαρίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· Ὡς ἡλιόμορφε Χριστέ, ἐπεὶ δὲ Σὺ ἐξουσιάζεις τὸν Οὐρανόν, καὶ βασιλεύεις τὴν γῆν, καὶ ἔχεις τὴν κυριότητα τῶν καταχθονίων, διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν μερῶν τοῦ Κόσμου παρεστάθηςαν εἰς Σε ἐν τῷ Θαβώρ, ἀπὸ μὲν τὴν γῆν οἱ Ἀπόστολοι, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἔτι ζῶντες ἐπεριπάτου, καὶ τὸν περὶ τὴν γῆν ἀνέπνεον αἶρα, ὡς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν δὲ παρεστάθην ὁ Προφήτης Ἡλίας. Ὅρα δὲ ὅτι συμφῶνως μετὰ τὴν Γραφὴν εἶπε τὸ, Ὡς ἐξ Οὐρανοῦ· „Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρός καὶ ἵπποι παρός, καὶ ἀνελήφθην Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Δ'. Βασιλ. β'. ιι.). ἐπεὶ δὲ ὁ Οὐρανὸς δὲν ἐδύνετο νὰ χωρέσῃ αὐτὸν μετὰ τὸ σῶμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“ (Ἰω. γ'. 4.). Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος λέγει νὰ ᾔναι τῶρα ὁ Ἡλίας περὶ τὸ πῦρ καὶ τὸν αἰθέρα, ὁποῖα ἦτον καὶ ἡ πυρίνη ἄμαξα· ἢ ὁποῖα τὸν ἀνεβίβασεν· ὁ δὲ Χρυσόστομος θελεῖ ὅτι νὰ ᾔναι εἰς τὸν ἐπίγειον Παράδεισον. Ἀκολούθως δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀπὸ τὸν ἄδην παρεστάθην εἰς Σε ὁ Μωϋσῆς φυγὴν γυμνὴ χωρὶς σώματος. Ἀφ' οὗ δὲ αὐτοὶ ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται παρεστάθηςαν εἰς Σε, Κύριε, ἐν τῇ Μεταμορφώσει, τότε ἐμελωδοῦν καὶ οἱ πέντε μετὰ συμφωνίαν, ἵνα δείξουν ὅτι Σὺ εἶσαι ὅπου ἦν ὡσεὶ αὐτοὺς, καὶ ὅτι μέσα εἰς τὴν χεῖρά Σου περιέχεται ὁ Οὐρανός, ἡ Γῆ, καὶ ὁ Ἄδης.

Τροπάριον.

„Ραθυμοτόκοι μέριμναι ἐπὶ γῆς κατελείφθησαν τῇ τῶν Ἀπο-
 „στόλων ἐκλογῇ, φιλάμθρωπε, ὡς Σοὶ ἠκολούθησαν πρὸς τὴν
 „ἐκ γῆς μετάρσιον θείαν πολιτείαν· ὅθεν καὶ ἐπαξίως τῆς Σῆς
 „θεοφανείας ἐμελῶδον τυγχόντες· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς
 „τὴν αἰῶνα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικὸν συνετέθη τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ τὸν Μελωδόν· Ἀκούων γὰρ αὐτὸς ἀπὸ
 τὸ ἓνα μέρος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων νὰ λέγουν πρὸς τὸν Κύριον διὰ τοῦ Κορυφαίου Πέ-
 τρου „Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθησάμεν Σοι“ (Ματθ. ιθ'. 27.)· βλέπων
 δὲ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅτι ὁ Κύριος ἐκλεξε τὰς τρεῖς Ἀποστόλους τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ
 Ἰωάννην διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ ἀναβοῦν μαζίτου ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος,
 τούτου χάριν τὸ μὲν Θαβώριον ὄρος ἀλληγορεῖ καὶ λέγει ὅτι δηλοῖ τὴν κατὰ Χριστὸν ὑψι-
 λὴν πολιτείαν, ἡ δὲ ἀκολουθήσις τῶν Ἀποστόλων λέγει ὅτι δηλοῖ τὴν παραίτησιν μὲν
 ὅλων τῶν τῷ Κόσμου πραγμάτων καὶ μεριμνῶν, τὴν τήρησιν δὲ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν·
 οὕτω γὰρ φησὶν· Ὁ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, αἱ μέριμναι τοῦ Κόσμου, αἱ ὁποῖαι γεννῶσι
 τὴν ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν, ἀφένθησαν κάτω εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὅταν Σὺ
 μὲν τοὺς ἐδιδάλεξες διὰ νὰ τοὺς πάρῃς μαζὶ Σου εἰς τὸ Ὅρος Θαβάρ, αὐτοὶ δὲ προθύ-
 μως Σοὶ ἠκολούθησαν.

Ἐννοεῖται καὶ οὕτω· Αἱ ραθυμοτόκοι μέριμναι παραιτήθησαν εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἐκλε-
 γνὴν τῶν Ἀποστόλων (ἦτοι ἀπὸ τοὺς ἐκλελεγμένους Ἀποστόλους, τὸ ἀφερμένον ἀντὶ τοῦ
 συγκεκριμένου λαμβάνει ὁ Μελωδός)· παραιτήθησαν δὲ διὰ τὸ βάρος καὶ τὴν παραλυσίαν
 ὅπου αὐταὶ προξενοῦν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· διὸ εἶπεν ὁ Σαράχ·
 „Πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα“ (Σειρ. λ'. 24.)· καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔλεγε·
 „Συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης“ (ἀ. Μακκ. ε'. 10.). Ὅθεν ὁποῖος θέλει
 νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας καὶ τελειότητος πρέπει νὰ ἀποτινάξῃ κα-
 θε μέριμναν καὶ ραθυμίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του· καθὼς ἀπετίναξαν αὐτὰς καὶ οἱ τοῦ Κυ-
 ρίου Ἀπόστολοι, ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καὶ οὕτως ἀνέβηκαν μὲν αἰσθητῶς
 εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, ἀνέβηκαν δὲ καὶ νοητῶς εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας.
 Πρέπει δὲ ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποτινάξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν μὲν ραθυμίαν καὶ τὸν τυ-
 σταγμὸν διὰ τὴν ἐντολὴν τῷ Κυρίῳ τὴν λέγουσαν „Γρηγορεῖτε“ (Ματθ. κε'. 13.), τὰς δὲ
 βιωτικὰς μερίμνας, διὰ τὴν ἄλλην ἐντολὴν τοῦ Κυρίου τὴν λέγουσαν „Μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 „ψυχῇ ὑμῶν“ (Ματθ. ε'. 25.).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „Ἀγέβη εἰς
 „τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· μήτηρ γὰρ τῆς προσευχῆς ἡ ἡσυχία, προσευχὴ δὲ
 „θείας δόξης ἐμφάνεια· ὅταν γὰρ τὰς αἰσθήσεις μύσωμεν, καὶ ἑαυτοῖς καὶ Θεῷ συγγε-
 „νώμεθα, καὶ τῆς ἔξωθεν τοῦ Κόσμου περιφορᾶς ἐλευθερωθέντες ἐντὸς ἑαυτῶν γενώμε-
 „θα, τότε τρανῶς ἐν ἑαυτοῖς τῷ Θεῷ τὴν Βασιλείαν ὁφόμεθα· ἡ γὰρ τῶν Οὐρανῶν, ἥτις
 „ἐστὶ Θεοῦ, βασιλεία ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν, Ἰησοῦς ἀπεφθέγγατο“.

Ὡδὴ 9'. ὁ Εἰρμός. Ἐφριξε πᾶσα ἀκοή.

Τροπάριον.

„ Ἰνα Σου δείξης ἐμφανῶς τὴν ἀπόρρητον δευτέραν κατάβασιν, ὅ-
πως ὁ Ὑψιστος Θεὸς ὁφθῇ εἰσὼς ἐν μέσῳ Θεῶν, τοῖς Ἀπο-
στόλοις ἐν Θαβὼρ Μωσῇ σὺν Ἡλίᾳ τε ἀρρήτως ἐλαμψας· διό
πάντες Σέ, Χριστέ, μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς διάφορα νοήματα ἐξέλαβε τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τοῖς προτέροις Τροπαρίοις· τῶρα δὲ ἐν τῷ παρόντι καλῆτερα ἐκλαμβάνει τὴν περὶ αὐτῆς ὑπό-
θεσιν· ἀκούσας γὰρ αὐτὸς τὸν Προφητάναντα Δαβὶδ νὰ ψαλμῶδῃ „ Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συνα-
γωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεὸς διακρινεῖ “ (Ψαλ. π.α. 1.), ἐνόησεν ὅτι ἡ προφητεία αὕτη
τῷ Δαβὶδ προεικόνιζε τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως· διότι ἐπειδὴ ἔβλεπε μὲν ἐν τῷ Ὄρει
Θαβὼρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν παρισταμένους ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μέρη τοῦ
μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἔβλεπε δὲ καὶ τοὺς τρεῖς Ἱεροὺς Ἀποστόλους συντροφεύοντας
αὐτοὺς, ὅλοι δὲ αὐτοὶ καὶ οἱ πέντε ἔγιναν Θεοὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ
ἡλιομόρφου Χριστοῦ, ἐστοχάσθη δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καὶ κρίσιν,
ταῦτα λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον.

Ὡ ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ δὲν ἐνήργησας τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεώς Σου ματαιῶς
καὶ χωρὶς καμμίας εὐλογον ἀφορμῆν, εἰδὲ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπαράστησας κύκλῳ Σου
εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν καὶ τοὺς τρεῖς ἐκλεκτοὺς Ἀποστόλους,
ἀλλ' ἵνα δείξης φανερά τὴν Μεταμόρφωσίν Σου ἕνα προοίμιον τῆς μελλούσης καὶ ἐνδόξου
παρουσίας Σου· καθὼς γὰρ ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἦσαν Θεοὶ κατὰ φύσιν ἐν μέσῳ τῶν κα-
τὰ χάριν Θεῶν, τῶν Προφητῶν διλαδὴ καὶ Ἀποστόλων· οὕτω καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ παρου-
σίᾳ καὶ δόξῃ Σου ἐν μέσῳ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων καθεζόμενος, θέλεις διακρί-
νει τοὺς κατὰ χάριν ὄντας Θεοὺς, καὶ διαμοιράσει εἰς αὐτοὺς τὰς ἀξίας τῆς μακαριότητος.
οὕτω γὰρ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον· „ Φῶς ἡ ἐκεῖ-
θεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἡνίκα ἐκλάμψουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος,
ὃν ἵσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλλων καὶ διαιρῶν τὰς ἀξίας
τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος “· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ ὁ αὐτὸς οὕτω
λέγει· „ Ἦξει μετὰ σώματος, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, τιοῦτος οἷος ὥφθη τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ
ὄρει, ἢ παρεδείχθη, υπερνικῶσης τὸ σαρκίον τῆς Θεότητος “. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Θεολόγος ἐ-
πρόσθεσε τὸ „ Ἦ παρεδείχθη “, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι δὲν ἐφάνη ὅλον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου
εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ ὀλίγοντι, ὅσον ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν, ὡς εἶπεν ὁ Χρυσορρή-
μων. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος τύπον καὶ προοίμιον τίθεται τὴν Μεταμόρφωσιν
τῆς μελλούσης μακαριότητος, λέγων· „ Τότε δὲ, ὅταν ἄφθαρτοι καὶ ἀθάνατοι γενώμεθα,
καὶ τῆς χριστοειδούς καὶ μακαριωτάτης ἐφικώμεθα λήξεως, πάντοτε σὺν Κυρίῳ κατὰ τὸ
λόγιον (τοῦ Παύλου διλ.) ἐσόμεθα, τῆς μὲν ὁρατῆς αὐτοῦ Θεοφανείας ἐν πανάγνοις
θεωρίαις ἀποπληρούμενοι, φανοτάταις ἡμᾶς μαρμαρυγαῖς περιουαζούσης, ὡς τοὺς Μα-
θιτᾶς ἐν ἐκείνῃ τῇ θειοτάτῃ Μεταμορφώσει “ (Κεφ. α'. περὶ Θεῶν Ὁνομάτων).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐρμηνεύων τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας
τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἡ Μεταμόρφωσις ἐγένετο, ὡς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, οὕτω φησὶν·
„ Ἐπτα αἰῶσιν ὁ παρὼν συμπεραίνεται βίος, ὁ γδὴ δὲ ἡ μέλλουσα βιοτὴ ἀνηγόρευται, ὡς
ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος ἐφίση, τὸ Σολομώντειον ρητὸν ἐξηγούμενος, Δοῦναι μερίδα
τοῖς ἐπτα τῷ παρόντι βίῳ, φάσκων, καί γε τοῖς ὀκτὼ τῷ μέλλοντι· ἔδει δὲ ἐν τῇ ὁγδόῃ
τὰ τῆς ὁγδόης ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τελείοις· ὡς γὰρ ὁ Θεὸς ὄντως καὶ θειόγινος Διο-
νύσιος ἔλεξεν· οὕτως ὁ Δεσπότης ὁφθῇ τῶς ἐαυτοῦ τελείοις φεράπουσιν, ὃν τρόπον

„ ἐν

„ ἐν ὧρει Θαβὼρ τοῖς Ἀποστόλοις τεθέσται “ . Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς
 „ Διὰ τί γὰρ ὁ μὲν (ἦτοι ὁ Ματθαῖος) μετὰ ἑξ ἡμέρας εἶπεν, ὁ δὲ (ἦτοι ὁ Λουκᾶς)
 „ ὑπερέβη καὶ τὴν ἐβδόμην τῆς ὁγδόης μνησθεῖς; Διότι τὸ μέγα θέαμα τοῦ φωτὸς τῆς
 „ τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως τῆς ὁγδόης (ἦτοι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος) ἐστὶ μυστήριον.
 „ κατὰ τὴν ὁγδόην γὰρ δυνάμει κράτος ἐνεργείας ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεται “ (Λόγ.
 οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς) (1) .

Τροπάριον.

„ Δεῦτέ μοι πείθεσθε λαοὶ, ἀρναβάρτες εἰς τὸ Ὅρος τὸ ἅγιον, τὸ
 „ ἐπουράνιον, αὐλῶς στῶμεν ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ, καὶ ἐποπτεύ-
 „ σωμεν μοι Θεότητα αὐλοῦ Πατρὸς καὶ Πνεύματος ἐν Τίῳ Μομο-
 „ γεμῇ ἀπαστράπτουσαμ .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον λέγοντα „ Δεῦ-
 „ τε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ
 „ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτῆ “ (Ἡσ. β'. 3.) . Ἀλληγορεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς Ἀσματογράφος τὸ ρητὸν
 τοῦτο καὶ λέγει πρὸς τὸν Θεοσύλλεκτον λαὸν τῶν Χριστιανῶν . Ἐλᾶτε ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χρι-
 στιανοί, ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, οἱ ἐξαγορασθέντες μὲ τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ, ἐ-
 λᾶτε, καὶ πειθόμενοι εἰς ἐμὲ, ὡς ἀναβῶμεν νοτιῶς διὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐπάνω εἰς
 τὸ Ὅρος Θαβὼρ, τὸ ὁποῖον ἔγινεν ἐπουράνιον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ τελεσθέντα ἐπουράνια μυ-
 στήρια τῆς Μεταμορφώσεως καὶ σταθέντες αὐλῶς (ἦτοι ἀνώτεροι πάσης ὑλικῆς προσπα-
 θείας) ἐπάνω εἰς αὐτὸ ὡς εἰς πόλιν Θεοῦ ζῶντος, ὡς εἰδῶμεν μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ νοδὸς
 τὴν μίαν αὐλοῦ Θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, ἥτις ἀπαστράπτει εἰς τὸν Μονό-
 γενῆ Τίον . αὐτὸς γὰρ μόνος φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αὐτὸς μόνος καὶ κατ' αὐτὴν με-
 τεμορφώθη . δὲν ἄλλαξεν εἰς ἄλλην φύσιν τὸ πρόσωπόν τε, ἀλλ' ἔμεινε μὲν αὐτὸ ἀμετάβλη-
 τον κατὰ φύσιν, ἐφάνη δὲ λαμπρότερον ἀπὸ τὸ πρότερον . ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος Θεὸς
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν „ Μεταμορφοῦται τοίνυν Χριστὸς, οὐχ ὃ οὐκ
 „ ἦν προσλαβόμενος, ὡδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκείοις Μα-
 „ θηταῖς ἐκφανόμενος “ .

Ἡ ὄρος ἅγιον καὶ ἐπουράνιον καὶ πόλιν ζῶντος Θεοῦ . ἐννοεῖ ὁ Μελωδὸς τὴν Ἐκκλησίαν
 κατὰ τὸν Ἀνάγνωστον ἐρμηνευτήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς στέκοντες, βλέπομεν σήμερον νοερώς
 ὅχι μόνον τὸν μεταμορφούμενον Τίον, ἀλλὰ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν
 ὑπερούσιον καὶ βασιλικωτάτην Τριάδα . τὸν μὲν Πατέρα διὰ τῆς Πατρικῆς φωνῆς, τὸ δὲ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης καὶ οὕτω νοερώς καὶ αὐλῶς βλέποντες, νοι-
 ρῶς καὶ αὐλῶς θέλομεν φωτισθῆ ἀπὸ τὴν νοτιῆν καὶ αὐλοῦ ἀκτῖνα τοῦ Θείου φωτὸς,
 καὶ ἐνυποστάτως μέλλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸν Θεῖον φωτισμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν
 μας παραμένοντα ἐν ἡμῖν . ἡ γὰρ ἑλλαμψὶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τοὺς Νηπτιοὺς
 Πατέρας, διὰ τοῦτο λέγεται ὑποστατικὸν φῶς καὶ κατ' ὑπόστασιν καὶ ἐνυπόστατον,
 διότι

(1) Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἐορτὴ καὶ
 μυστήριον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (ὥστε γὰρ οἱ Ἀ-
 πόστολοι εὐρών τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Με-
 ταμορφάσει· οὕτω καὶ οἱ Μακάριοι ἔχουν νὰ βλέ-
 πουν τὴν αὐτὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέλλοντι
 αἰῶνι) διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἐδιώρισε νὰ λέγεται
 κατ' ἐκαστὴν ἐν ταῖς ὥραις τὸ Κοντακίον τῆς Μετα-
 μορφώσεως „ Ἐπὶ τοῦ Ὄρους μετεμορφώθη “ , ἵνα
 διὰ τῆς συνεχοῦς ὑπομνήσεως κινή τοὺς Χριστι-
 ανοὺς εἰς πόδον τῆς μελλούσης δόξης· καθὼς γὰρ ὁ

ἀθλοθέτης, δείχνων τὸν στέφανον εἰς τὸν ἀθλητὴν,
 χαροποιεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐνδυναμῶν αὐτὸν
 νὰ ἀθλήσῃ νομίμως διὰ νὰ λάβῃ τοιαύτον ἀριῶν στί-
 φανον· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, προ-
 σθέτουσα εἰς τὸ μέσον, καὶ δείχνουσα εἰς τοὺς
 ἀθλητὰς τῆς ἐκκλησίας Χριστιανοὺς τὸν στέφανον
 τῆς θείας δόξης ὅπου μέλλουν νὰ ἀπολαύσουν, χα-
 ροποιεῖ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐνδυναμῶν νὰ ἀθλήσουν
 ἀνδρείως διὰ νὰ ἀξιώθουν τοιαύτου ἀκράτου στίφανου
 τῆς μακαριότητος .

διότι παραμένει εἰς τοὺς ἐλλαμπομένους* ἐπεὶ δὴ ἡ διὰ νοημάτων γενομένη ἔλλαμψις, ὡς ἀστραπὴ παροδικῶς συνίσταται ὁμοῦ γινομένητε καὶ λυομένη, διὸ καὶ ἀνυπόστατος λέγεται* ὁθεν καὶ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσιν ἐκατὸν πενήκοντα Κεφαλαίοις τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου οὕτω λέγει* „Τελεῖα τοῦ Πνεύματος ἔλλαμψις, οὐχ ὅσον νοημάτων μόνον ἀποκάλυψις ἐστίν, ἀλλ' ὑποστατικῶς φωτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς βεβαία καὶ διηνεκὴς ἔλλαμψις“ καὶ πάλιν* „Καὶ τῷ μακαρίῳ δὲ Παύλῳ τὸ λάμψαν ἐν τῇ ὁδῷ φῶς οὐ νοημάτων τις καὶ γνώσεως φωτισμὸς ἦν, ἀλλὰ δυνάμει τοῦ Ἀγαθοῦ Πνεύματος καθ' ὑπόστασιν ἐν τῇ ψυχῇ ἔλλαμψις“ καὶ ὁ θεῖος Κάλιστος ὁ Ξανθόπουλος οὕτω λέγει* „Ἡ ἐκ τῆς καρδιακῆς καθαρᾶς προσγινομένη προσευχῆς θέρμη καὶ μετ' αὐτῆς διηνεκῶς προϊούσα καὶ αὐξανόμενη εἰς φωτισμὸν τὸν ἐνυπόστατον σαββατίζει, ἡγουν ἐνυποστάτως πεφωτισμένον ἐργάζεται, κατὰ τὰς Πατέρας, τὸν ἔως ἔχοντα ἄνθρωπον“ (Κεφ. νέ.).

Ἐκ τοῦ τοιούτου δὲ ἐνυποστάτου καὶ παραμένοντος ἐν καρδίᾳ φωτισμῷ ἴσως ποτὲ ἀξιώσωμεν διὰ τῆς θείας χάριτος νὰ ἀρπαζώμεθα εἰς ἀποκάλυψις θεῶν καὶ ἀλαλήτων μυστηρίων τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡ ὁδὸς, πρῶτον νὰ καθαρίζεται ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά, δεύτερον νὰ φωτίζονται, καὶ τρίτον νὰ ἀρπάζεται ὁ νοῦς εἰς τὸν Θεόν* ἐπεὶ δὴ χωρὶς φωτισμοῦ ἐνυποστάτου τῆς καρδιάς ἀρπαγῆναι τὸν νοῦν εἰς Θεὸν ἀδύνατον. Ὅθεν λέγει πρὸς τὴν Ξένην ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προκειμένου ρήτου „Ἐως ἡμέρα διαγύασι, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“ „Ἡμέρας δὲ διαύγασσης, καὶ φωσφόρου ἀνατείλαντος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀποστόλοις Κορυφαῖον, ἔξεισι, κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὁ ὢντας ἄνθρωπος ἐπὶ τὴν ὄντως ἐργασίαν αὐτοῦ, καὶ τῷ φωτὶ χρώμενος ὁδῷ, ἀνεισιν, ἢ ἀνάγεται ἐπ' ὄρη αἰώνια, καὶ τῶν ὑπερκοσμίων ἐν τῷ τῷ φωτὶ πραγμάτων, ὃ τῷ θαύματος! ἐπόπτης καθίσταται, μὴ διαζευγνύμενος, ἢ διαζευγνύμενος τῆς τὴν ἀρχὴν συμπροηγμένης ὕλης (ἥτοι τῷ σώματος) ὡς οἶδεν ἡ ὁδὸς, καὶ τῶν ἀρρήτων ρημάτων διακρίνει, καὶ ὅρα τὰ ἀθέατα, καὶ τοῦ θαύματος ὅλος τούντεῦθεν ἐστίτε καὶ γίνεται, κἂν ἐκείθεν ἀπῇ, καὶ τοῖς ἀκαμάτοις ὑμνῶν, δοῖς ἀμιλλᾶται, Ἀγγελος ὡς ἀληθῶς ἄλλος ἐπὶ γῆς Θεοῦ γεγονώς“.

Τροπάριον.

„Ἐθελῶς πόθῳ με, Χριστέ, καὶ ἡλλοίωσας τῷ Θεῷ Σου ἔρωτι
 „ἀλλὰ κατάφλεξοι πυρὶ αὐλῷ τὰς ἀμαρτίας μου, καὶ ἐμπλη-
 „σθῆναι τῆς ἐν Σοὶ τρυφῆς καταξίωσοι, ἵνα τὰς δύο σκιρτῶν
 „μεγαλύμῳ, ἀγαθῇ, παρουσίας Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεσπέσιος καὶ χαριτώνυμος Μελωδὸς Ἰωάννης, ἐνθουσιάζας τρόπον τινὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ χαρὰν ὅπου εἶχε πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, εὐχαριστήριον καὶ ἱκετικὸν ποιεῖ τὸ Τροπάριον τοῦτο* διὸ λέγει* Ὡ ὠραιότατε καὶ κοσμοπόθῃτε καὶ παντοπόθῃτε καὶ μυριοπόθῃτε Χριστέ, Σὺ κατέθελξας καὶ ἐτράβιξας τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μου εἰς τὴν ἑλευσίν Σου μετὰ τὴν δραστηνωτάτην μαγνήτιδα τοῦ ἀγνοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ πρηνιστηρίου πόθου σου, καὶ ὅλον με ἡλλοίωσας καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλου ἐποίησας μετὰ τὸν ἐνθεον ἔρωτα τῆς Σῆς ὠραιότατης Μεταμορφώσεως.

Ὁ ἴδιος ἄγιος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν, εἰσάγει καὶ τὸν Πέτρον ἐνθουσιῶντα καὶ λέγοντα* „Καλὸν ἡμᾶς ὧδε εἶναι τῷ Κυρίῳ ἔφησε* τίς γὰρ ζόφον φωτὸς ἀνταλλάσσεται; ὅρατε τὸν ἥλιον τοῦτον, ὡς καλὸς, ὡς ὠραίος, ὡς ἡδύς, ὡς ποθεινὸς ἐξαστράπτων καὶ ἐκλαμπρος, καὶ τὴν ζωὴν, ὡς γλυκεῖά τε καὶ ἀπέραστος, ἥς πάντες ἀντέχονται, καὶ πάντα δρῶσιν, ὡς ἂν ταύτης μὴ ἀστοχήσαιεν; πόσω μᾶλλον δοκεῖτε τὸ αὐτοφῶς, ἐξ οὗ φῶς ἅπαν φωτίζεται, ποθεινότερον; καὶ πόσω γλυκυτέρα ἡ αὐτοζωή, ἐξ ἧς ἅπαντα ζωὴ ζωοῦται καὶ μεταδίδεται, ἐν ἧ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσ-

» ἐσ-

„ἐσμέν· οὐχ ὅλος γλυκασμός (ὁ Χριστός)· οὐχ ὅλος ἐπιθυμία· οὐκ ἔστι λόγος, οὐκ ἐν-
 „νοια τῆς υπεροχῆς τὸ μέτρον εἰκάζουσα· τοῦτο τὸ φῶς κατὰ πάσης τῆς φύσεως ἔχει
 „τὰ νικητήρια· αὕτη ἡ ζωὴ ἡ τὸν Κόσμον νικήσασα“. Λέγει δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσο-
 „κέφαλος τὰ ἐρωτοληπτικὰ ταῦτα ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ· „Τί ὠραιό-
 „τερον τῆς Χριστοῦ συνουσίας· τί δὲ ποθεινότερον τῆς θεϊκῆς αὐτοῦ δόξης· οὐδὲν τοῦ φω-
 „τός ἐκείνου γλυκύτερον· ἐξ οὗ φωτίζεται φωτιστικὴ πᾶσα Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων
 „ταξίαρχία· οὐδὲν τῆς ζωῆς ἐκείνης ἐρασμιώτερον, ἐν ᾗ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ
 „ἐσμέν· οὐδὲν ἡδύτερον τῆς αἰδέου καλλονῆς· οὐδὲν τερπνότερον τῆς ἀλήκειου εὐφροσύνης·
 „οὐδὲν ποθεινότερον τῆς αἰδίου χαρᾶς, τῆς πανευπρεπτοῦς εὐπρεπείας, καὶ τῆς ἀπεράντου
 „μακαριότητος“. Ἐως μὲν ἐδῶ εἶναι λόγια εὐχαριστικά τοῦ Μελωδοῦ, τὰ δὲ ἀκόλουθα
 λόγια εἶναι ἱκετικά καὶ παρακλητικά· λέγει γὰρ ἐπομένως.

Ἀλλ' ὅμως Σὺ, Δέσποτα, κατὰκαυσον τὰς ἀμαρτίας μου μὲ τὸ πῦρ τὸ αὔλον τῆς Θεό-
 τητός Σὺ καὶ χριστότητος, καὶ ἀξίωσόν με νὰ χαρτάσω ἀπὸ τὴν ἀνεκλάλητον καὶ αἰώνιον
 τρυφήν, τὴν Σοὶ καὶ τῇ Σῇ Βασιλείᾳ εὐρισκομένην, ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν παροῦ-
 σαν ζωὴν, ἵνα χορεύω καὶ ἀγαλλόμενος μεγαλύνω τὰς ἐπὶ γῆς δυνάμεις παρούσας Σου,
 ἦγαν τὴν πρώτην, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας εἰς ἡμᾶς καὶ ἀναμαρτήτως συν-
 ανεστράφης, καὶ τὴν δευτέραν, εἰς τὴν ὁποῖαν μέλλεις νὰ ἔλθῃς διὰ νὰ κρίνῃς ζῶντας καὶ
 νεκρούς, καὶ νὰ ἀποδώσῃς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ Σου παρουσίᾳ
 ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς ὡς ἀρραβῶνα καὶ προοίμιον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ
 Θεοῦ Βαπτίσματος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μέλλεις νὰ χάρισῃς εἰς ἡμᾶς τὸ ὅλον τῆς χριστό-
 τητός Σου καὶ χάριτος, τὸ ὁποῖον ἔχεις τῶρα κεκρυμμένον, καθὼς γέγραπται· „Ὡς πολὺ
 „τὸ πλῆθος τῆς χριστότητός Σου, Κύριε, ἧς ἐκρυφας τοῖς φοβεμένοις Σε“ (Ψαλ. λ'. 24.).
 Διὰ τί δὲ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς δὲν κρύπτει τὸν θεῖον ἔρωτα αὐτοῦ εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του,
 ἀλλὰ τὸν φανερώνει· μήπως ἀπὸ κενοδοξίαν νικῶμενος τοῦτο ποιεῖ; Ὁχι, ἀποκρίνεται ὁ
 Χρυσορρήμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ Θεοῦ πόθου· „Τοῦτο, λέγει, τῶν ἐρω-
 „τῶν ἐστὶ τὸ ἔθος, μὴ κατέχειν σιγῇ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' εἰς τοὺς πλησίον ἐκφέρειν καὶ
 „λέγειν ὅτι φιλοῦσι· θερμὸν γὰρ τι χρῆμα τῆς ἀγάπης ἡ φύσις, καὶ σιγῇ στέγειν αὐ-
 „τὴν οὐκ ἀνέχεται ἡ ψυχὴ“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν ματ. Ψαλ. προκειμένου ῥήτου „Ὅν τρό-
 „πον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος).

Ἀμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκόντες τὸν παρόντα ἁσμα-
 τικὸν Κανόνα νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος Θαβὼρ, καὶ νὰ ἰδοῦμεν τὴν δόξαν τῆς Θεό-
 τητος τοῦ φωτοδότου Χριστοῦ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, δὲν φαίνεται
 εἰς ὅλους μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ εἰς μὲν τοὺς ἀρχαρίους φαίνεται ἐν δούλου μορφῇ, εἰς
 ἐκείνους δὲ ὅπου δύνανται νὰ ἀκολουθήσουν αὐτῷ ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς Μεταμορφώσεως
 Ὅρος ἐν μορφῇ Θεοῦ ἐπιφαίνεται, ἐν ᾗ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ τὸν Κόσμον εἶναι (Κεφ. ιγ'. τῆς β'.
 ἐκαστον. τῶν Θεολογικ.). Ὅταν δὲ περιφανῆς καὶ λαμπρὸς γένηται εἰς ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ
 Λόγος, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λάμψῃ ὡς ὁ ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ φαίνονται
 λευκὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον (ἦτοι τὰ ῥήματα τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Εὐαγγελίων
 γίνονται φανερά καὶ σαφῆ εἰς ἡμᾶς, χωρὶς νὰ ἔχουν κανένα νόημα σκεπασμένον) τότε
 δὲ καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας (ἦτοι οἱ τῶ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι λόγοι)
 φαίνονται μὲ αὐτόν (Αὐτόθ. Κεφ. ιδ').

Τότε θέλομεν γνωρίσει καὶ τί ἐδήλουν αἱ τρεῖς σκηναί· αὗται γὰρ εἶναι αἱ τρεῖς ἑξεις
 τῆς σωτηρίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον, ἡ τῆς Πράξεως, ἡ τῆς Θεωρίας, καὶ ἡ τῆς Θεο-
 λογίας· καὶ τῆς μὲν Πράξεως τύπος ἦτον ὁ Ἡλίας ὡς ἀνδρεῖος καὶ σώφρων· τῆς δὲ
 Θεωρίας τύπος ἦτον ὁ Μωϋσῆς, ὡς νομοθέτης καὶ δικαιοδότης· τῆς δὲ Θεολογίας τύπος
 ἦτον ὁ Δεσπότης Χριστός, ὡς ἐν παντὶ τέλειος. Σκηναὶ δὲ αὗται ὀνομάσθησαν κατὰ
 σύγκρισιν πρὸς τὰς μελλούσας λήξεις καὶ οὐρανίους μονὰς, αἵτινες ἀσυγκρίτως θέλουν εἶναι
 καλῆτεραι καὶ περίφρανεστεραι (Κεφ. ις'. αὐτόθ.). τὰς ὁποίας ἄμποτε νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ
 ἡμεῖς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μεταμορφωθέντος Χριστοῦ· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα,
 τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ὁμοσίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ
 Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ.

Ὅταν ὁ ἐν σοφοῖς Βασιλεὺς καὶ ἐν Βασιλεῦσι σοφὸς Σολομὼν οἰκοδόμησε τὸν πολυ-
θρύλλητον ἐκεῖνον καὶ ὑπερθαύμαστον ναὸν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἡβουλήθη νὰ
μεταθέσῃ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης Κυρίου ἀπὸ τὴν πόλιν Δαβὶδ τοῦ Πατρός του·
ἦτοι ἀπὸ τὸ ὄρος Σιών, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ ἐνθρονίσῃ
αὐτὴν μέσα εἰς τὸ Δαβεῖρ· ἦτοι εἰς τὸ ἐσώτατον μέρος τοῦ ναοῦ, ταῦτόν εἶπεν νὰ
τὴν μεταθέσῃ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὑποκάτω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβίμ.
Τότε λοιπὸν ἐσυνάθροισεν ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ μετ' προπομπὴν μεγάλην καὶ
δόξαν ὑπερβολικὴν μετέβηκαν τὴν Κιβωτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ μαρτύρια, τῶν μὲν Ἱε-
ρέων αἰρόντων αὐτὴν, τοῦ δὲ Βασιλέως προπορευομένου ἔμπροσθεν, ὁμοίως καὶ ὅλου
τοῦ λαοῦ, καὶ θυσιαζόντων διαφόρους θυσίας· καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Καὶ ἐγένετο
„ὥς συνετέλεσε Σαλωμών τοῦ οἰκοδομήσαι τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετὰ
„εἴκοσι ἔτη, τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ Βασιλεὺς Σαλωμών πάντας τὰς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ
„ἐν Σιών τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν Κιβωτὸν Διαθήκης Κυρίου ἐκ πόλεως Δαβὶδ· αὕτη ἐστὶ
„Σιών· καὶ ἦσαν οἱ Ἱερεῖς τὴν Κιβωτὸν, καὶ ὁ Βασιλεὺς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἔμπροσθεν
„τῆς Κιβωτοῦ, θύοντες πρόβατα, βόας ἀναρίθμητα· καὶ εἰσφέρουσιν οἱ Ἱερεῖς τὴν Κι-
„βωτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς τὸ Δαβεῖρ, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας
„τῶν Χερουβίμ“ (γ'. Βασιλ. ἡ. ι.).

Τώρα ἂν, ὅταν ἔμελλε νὰ μετατεθῇ ἡ ἁψυχὸς ἐκεῖνη καὶ τυπικὴ Κιβωτὸς μέσα εἰς
τὰ αἰσθητὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων, ἐγίνε συνάθροισις καὶ προπομπὴ τῷ λαῷ, παρόντος καὶ
αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Σολομὼν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναχθῶν σήμερον ὅλα τὰ πλή-
θη τῶν Ὀρθοδόξων διὰ νὰ ἐορτάσουν χαρμοσύνως τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου
τῆς ἀληθινῆς καὶ ἐμψύχου Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ; ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦν νὰ πανηγυρίσουν
λαμπρῶς τὴν ἀγίαν αὐτῆς καὶ ζωηφόρον μετὰστασιν; Σήμερον γὰρ ὁ τῆς σοφίας χαρηγὸς
καὶ εἰρηνικὸς Βασιλεὺς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τῆς Ἀειπαρθένου Μα-
ρίας, ἠθέλησε νὰ παραλάβῃ τὴν Παναγίαν Μητέρα του, καὶ νὰ μεταθέσῃ αὐτὴν εἰς
τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποιήτα Ἅγια τῶν Ἀγίων, καθὼς τὰ ὠνόμασεν ὁ Παῦλος, ἵνα
ὅπου ἐστὶν ὁ Υἱὸς ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ ἡ Μήτηρ, καὶ ὅπου Βασιλεύει ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ νὰ
συμβασιλεύῃ καὶ ἡ τοῦτον γεννήσασα· καὶ ἂν, ὅπου εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐκεῖ εἶ-
ναι καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ διάκονος, καθὼς αὐτὸς μόνος ὑπεσχέθη ὁ ἀψευδέστατος „Εὰν
„ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς
„ἔσται“ (Ἰωάν. ιβ'. 26.), πῶς δὲν ἦτον δίκαιον μυριάκις νὰ παραλάβῃ ὁ Δεσπότης Χρι-

Χριστὸς τὴν ἀγιοτάτην Μητέρα του εἰς τὰ ἰδικά του Βασίλεια ἵνα μετ' αὐτοῦ συμβασιλεύῃ αἰώνια; Ὅθεν καθὼς ὁ Χριστὸς δὲν εἰσῆλθεν εἰς χειροποιήτα ἅγια, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ἐβ. θ'. 24.)· οὕτως ἔπρεπε καὶ ἡ Μητήρ του ἐκεῖ νὰ εἰσέλθῃ, ἵνα μένῃ ἀπὸ τὸν Υἱὸν τῆς ἀχώριστος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς ἐορτάσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, καὶ ἄς πανηγυρίσωμεν τὴν λαμπρὰν καὶ παγκόσμιον ταύτην τῆς Θεοτόκου ἐορτὴν καὶ πανήγυριν· διότι, ἂν πᾶσαι αἱ πανηγύρεις τῶν ἀγίων παρομοιάζον με τοὺς ἀστέρας, ὡς λέγει ὁ Χρυσόρρῃμων· „Πᾶσαι αἱ μαρτυρικαὶ πανηγύρεις θαυμασταί, αἱ μιμουῦνται τὴν λαμπρότητα τῶν ἀστέρων“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀγίαν Παρθένον τόμῳ Ε'.)· βέβαια ἡ παρούσα πανήγυρις τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει με τὴν πλυσίφαῖν καὶ ὀλόφωτον καὶ ἀργυροειδῇ σελήνῃ, διώκουσα μὲν τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, καταυγάζουσα δὲ τὸν κύκλον τῆς γῆς· ὅθεν ἅπαντες χωρὶς ἐξαιρέσεως ἄσωμεν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄσωμεν, Πατριάρχαι ὁμοῦ καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, Βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες Κριταὶ γῆς, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων· σήμερον γὰρ ὅλαι αἱ χοροστασίαι τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων ἀοράτως περικυκλοῦσι τῆς Παρθένου τὸν ἱερὸν κράβατον, οἱ ὑπέρτατοι Θρόνοι καὶ τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ, ἡ μέση τάξις τῶν Κυριοτήτων, Δυνάμεων καὶ Ἐξεσιῶν, καὶ ἡ τελευταῖα τῶν Ἀρχῶν, Ἀρχαγγέλων καὶ Ἀγγέλων, ἄλλοι μὲν προπορευόμενοι, ἄλλοι δὲ ἀκολουθοῦντες, καὶ ἅπαντες προπέμπουσιν αὐτὴν ἀναλαμβάνομένην εἰς τὰ οὐράνια.

Τί λέγω; καὶ αὐτὸς ὁ πάντων ὑπέρτατος Βασιλεὺς ὁ τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς Θεὸς Λόγος καὶ κατὰ σάρκα Υἱὸς τῆς Παρθένου χρηματίσας, ἀοράτως παρίσταται εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἡγαπημένης Μητρὸς του, καὶ δεξάμενος εἰς τὰς ἀχράντους παλάμας του τὴν ὀλόφωτον αὐτῆς ψυχὴν, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἀνιστᾷ καὶ τὸ ζωοδόχον σῶμά της, καὶ οὕτως ὀλόσωμον αὐτὴν ἀναλαμβάνει εἰς τὰ Οὐράνια.

Ὅθεν ἡμεῖς, ἔχοντες τοὺς δύο Ἱεροὺς Μελωδοὺς τῶν δύο ἁσματικῶν Κανόνων τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου χοροστάτας καὶ προεξάρχοντας τῆς πανδήμου ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως, τὸν ἐμβριθεὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖ Μελωδὸν καὶ τῶν Μελογράφων ἑξαρχον καὶ Ἱεράρχην Κοσμάν, καὶ τὸν λαμπρότατον κατὰ τὴν φράσιν καὶ πανηγυρικότατον χαριτάνυμον καὶ θεόφιλῃ πρεσβύτερον Ἰωάννην τὸν ἐξοχώτατον ἐν τοῖς Μελωδοῖς, ἄς συνακολουθήσωμεν μετ' αὐτοὺς, ἄδοντες τὰ ἱερὰ ταῦτα μέλη, καὶ παρακινουῦντες ἀλλήλους εἰς τὸ νὰ ἐορτάσωμεν τὴν πάνσεπτον τῆς Ἀειπαρθένου μετάνστασιν.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς δύο τέτας Κανόνας τῆς Κοιμήσεως δὲν ἐφιλοπόνησεν ἑρμηνείαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος, μόνος δὲ ὁ Ἀνώνυμος κάποιαν τινὰ ἀτελεστάτην καὶ βραχυτάτην λόγῳ ἀξίαν ἑρμηνείαν ἐποίησεν εἰς αὐτοὺς, τούτου χάριν ὁ ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ ἀδύνατος, τὴν βοήθειαν τῆς Θεοτόκου ἐπικαλεσάμενος, ἐσπούδασα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ποιήσω τὴν παρούσαν ἑρμηνείαν εἰς αὐτοὺς ἔχουσαν κάποιαν τελειότητα· ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὴν Κυρίαν τοῦ παντὸς Θεοτόκον χρέος, τόσον τὸ κοινὸν, ὅσον καὶ τὸ ἴδιον, δὲν με ἀφῆκε νὰ παραβλέψω ἀνερμηνεύτους τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῆς ζωφόρου αὐτῆς Κοιμήσεως, καὶ νὰ ζημιώσω κατὰ τοῦτο καὶ ἑμαυτὸν, καὶ πάντας τὰς τῆς Θεοτόκου εὐλαβεῖς ἐραστάς. Δεξάμενοι τοίνυν αὐτοὺς, ἀδελφοί, ἀναγινώσκετε μετὰ εὐλαβείας εἰς δόξαν τῆς Μητρὸς τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ καὶ ἡμῶν ἀπάντων προστάτιδός τε καὶ παντευεργέτιδος, εἰς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην ὑμῶν τῶν εὐλαβῶν φίλων τῆς Παρθενομήτορος (1).

(1) Σημειῶσαι ὅτι εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν οἱ ἑξῆς Πατέρες· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἔχει λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔδος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις“. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἢ παροῦσα πανήγυρις“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι „τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου“. ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καλεῖ παλιν ἡμᾶς τὸ συνεχές τὸ λόγου“. Γερμανὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πᾶσα μὲν ἀνθρώπων γλῶσσά τε καὶ διάνοια“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φήμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ“. ὁ αὐτὸς λόγον ἔχει καὶ εἰς τὰ προεόρτια τῆς Κοιμήσεως, ὃ ἡ ἀρχὴ „Ὁ χρεῶν πάντοτε τὸν ἴδιον“. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, ὃ ἡ ἀρχὴ „Τὴν ἐμὴν ὁμιλίαν „σήμερον“. Ἄλλος λόγος ἀνώνυμος, διαλαμβάνων περὶ τῆς πανσέπτου Κοιμήσεως καὶ μεταστάσεως τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. ἕτερος λόγος ἀνώνυμος, διαλαμβάνων τὰ ἀπὸ τῆς σεπτῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῆς Θεοτόκου. Καὶ Λέων ὁ σοφὸς ἔχει λόγον. Σῶζονται δὲ αὐτοί, οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαϊδίου, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐν ἄλλαις ἱεραῖς μοναῖς, οἱ περισσότεροι δὲ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἱερᾷ, σεβασμίᾳ καὶ περιφανείᾳ μὲν τῶν Ἱβήρων, ἐπου σώζονται καὶ Κανόνες ὁκτώηχοι εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην Μάρκου τοῦ Ἐφέσου καὶ Εὐγενικοῦ, καὶ ἄλλοι

ὁκτὰ Μανουὴλ τοῦ ρήτορος, καὶ εἰς Ἰαμβικὸς Νεῖλος Ἐπισκόπος Ῥόδου, ἐκτός δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ὁκτώηχου Κανόνας τοῦς ψαλλομένους κατὰ τὰν Σάββατον ἐν τῇ περικαλλεστάτῳ ναῷ τῆς πανσέπτου καὶ θαυματουργῆς εἰκόνης τῆς Κορίας Θεοτόκου τῆς Πορταίτισσης· οἱ τινες δαπάνη καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ πανοσιολογιωτάτου Χαρτοφύλακος κυρίου Νικηφόρου ἀντεγράφησαν.

Καὶ τὸτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἐν τῇ παρούσῃ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως ἐσφαλμένον ἐστὶ τὸ πρῶτον Τροπάριον τῆς Λιτῆς τὸ λέγον· „Ἐπρεπε τοῖς αὐτοῖς „πταῖς τοῦ Λόγου καὶ ὑπηρεταῖς καὶ τῆς κατὰ „σάρκα Μητρὸς αὐτοῦ τὴν κοίμησιν ἐποπτεῦσαι, „τελευταῖον ὅσον ἐπ' αὐτῇ μυστήριον“. τὸ γὰρ „Ὅ „σον“ ἐσφαλμένον ἐστὶ, πρέπει δὲ νὰ διορθῇται οὕτω· „Τελευταῖον ὅσον (τὴν κοίμησιν δηλ.) ἐπ' αὐτῇ μυστήριον“. ἔτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις εὐρηται διωρθωμένον. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῇ τις νὰ μάθῃ πρὸς τῶν χρόνων ἦτον ἡ Κυρία Θεοτόκος ὅταν ἐκοιμήθη, ἅς τὸ ἀκρίβως. Ὅταν αὐτὴ ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων ἦτον τριῶν χρόνων· ἐπέρασεν ἐκεῖ δώδεκα χρόνους· καὶ ἔως νὰ γενήσῃ τὸν Χριστὸν ἐπέρασεν ἑναε χρόνος· ἔκαμε καὶ μετὰ τὸν Χριστὸν χρόνους τριανταδύο· ἐξῆσε δὲ μετὰ τὴν Ἀναλήψιν χρόνους ἑνδεκα· ὥς ὅλοι οἱ χρόνοι τῆς Ἁγίας ζωῆς της συμποσοῦνται πενήνταεννέα· ἄλλοι δὲ ἄλλως τοὺς χρόνους αὐτῆς ἀριθμολογοῦσιν. Ὅρα περὶ τούτου καὶ εἰς τὸν πεζογράφον Δαμασκηνὸν ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Πανηγυρίζετωσαν οἱ Θεόφρονες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τέλειος στίχος Ἰαμβικός εἶναι ἡ παρούσα ἀκροστιχίς· παραινεῖ δὲ ὁ Μελῳδὸς μετὰ αὐτὴν ὅλους τοὺς Χριστιανούς νὰ πανηγυρίζουν τὴν πάνδημον ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· Θεόφρονες δὲ τὰς Χριστιανούς ὀνομάζει, ὡς τὰ θεῖα φρονέοντας καὶ τὰ πνευματικά καὶ οὐράνια, καὶ οὐχὶ τὰ σαρκικά καὶ ἐπίγεια· καθὼς ὁ Παῦλος παραγγέλλει λέγων· „Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ γῆς“ (Κολ. γ'. 2.). ὅθεν οἱ τοιοῦτοι Θεόφρονες Χριστιανοὶ βέβαια Θεοφρόνως πρέπει καὶ νὰ πανηγυρίζουν. Ὁ Προφήτης Ὡσηεῖ ἐρωτᾷ, τί νὰ κάμνουν οἱ λαοὶ εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ ἐορτάς τοῦ Κυρίου· „Τί ποιήσετε ἐν ἡμέραις πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς τοῦ Κυρίου“; (Ὡσ. θ'. 5.) Καὶ ἀποκρίνεται εἰς τοῦτα ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ἐορτάζουν ὄχι πανηγυρικῶς, ἢ γουν καθὰ συνειθίζουσιν νὰ κάμνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις μετὰ τρυφὴν καὶ σπατάλην, ἀλλὰ θεϊκῶς καὶ πνευματικῶς· ὄχι κοσμικῶς καὶ φιληδόνως, καὶ καθὼς ὁ κοσμοκράτωρ Διάβολος βούλεται, ἀλλ' ὑπερκοσμίως καὶ Ἀγγελικῶς· ὄχι συσταίνοντες χορούς· ὄχι παιγνίδια παίζοντες, καὶ λέγοντες τραγῳδία ἄσμενα καὶ αἰσχρά· ὄχι φιλεύοντες τὰς πέντε αἰσθήσεις των μετὰ τὰ ἡδονικά ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶναι πρόχειροι εἰς κακίαν ὁδοί, καὶ εἰσοδοὶ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Οἱ δὲ τοιαῦτα πράττοντες εἰς τὰς πανηγύρεις τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς Θεοτόκου, λυποῦσι τὸν Χριστὸν, λυποῦσι τὴν Θεοτόκον, καὶ κάμνουσι νὰ χαίρει ὁ Διάβολος· αὐτοὶ ἐλογίσαν ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκε τὴν ζωὴν διὰ νὰ παίζουν, καὶ τὸν βίον, διὰ νὰ πανηγυρίζουν· ἀλλ' ὡς πόσον εἶναι ἀφρονες καὶ ἀνόητοι! διὰ τοῦτο κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Σολομών λέγων· „Ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ“ (Σολ. ιε'. 12.). Οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ κάμνουσι καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θεοτόκον νὰ μισῶν, καὶ νὰ ἀποστρέφονται τὰς ἐορτάς των καὶ πανηγύρεις διὰ τὰς ἀταξίας ὅπου ἐν αὐταῖς πράττουσι· καθὼς ὁ Θεὸς τὸ μαρτυρεῖ διὰ τῆ Προφῆτου Ἀμώς λέγων· „Μεμίσηκα, ἀπῶσμαι ἐορτάς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὁσφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν“ (Ἀμ. ε'. 21.) (1). Πανήγυριν δὲ ὀνομάζει ὁ Μελῳδὸς τὴν ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτό-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Ἐυρτή οὐδὲν ἑτερον ἐστίν, ἀλλ' ἡ ευφροσύνη· ευφροσύνην δὲ πνευματικὴν καὶ νουθεσίαν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, ἀλλ' ἡ συνειδὸς πράξεων ἀγαθῶν· ὁ δὲ συνειδὸς ἔχων ἀγαθὸν καὶ πράξεις τοιαύτας θεῖ ἐορτάζειν δύναται“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Πεντηκοστήν)· ὥστε, κατὰ τὸν ἄ-

γιον τοῦτον, οἱ τὰ ἀνωτέρω ἄτοπα πράττοντες ἐν ταῖς ἐορταῖς οὔτε ἐορτάζουν ὅπως δύνανται· πῶς γὰρ οἱ κατεγνωσμένην συνειδήσιν ἔχοντες ἐφ' οἷς ἀτόποις ἔργοις καὶ λόγοις πράττουσιν τε καὶ λεγούσιν ἐμποροῦν Θεοφρόνως νὰ ἐορτάζουν;

τρικού· διότι αὐτὴ μία οὐσα ἢ κυριώτερα τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, πάντας ἄγει, ἡγουν
ὅλους συναθροίζει εἰς τὸ νὰ ἑορτάσουν τὴν ζωηφόρον τῆς Θεομήτορος Κοίμης.

Ωδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ Εἰρμός.

„Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἡ ἱερὰ καὶ εὐκλεὲς, Παρθέμε, μὴ-
„μη Σου, πάντας συρναγέτο πρὸς εὐφροσύνην τῆς πιστοῦς, ἔξα-
„χούσης Μαριάμ μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων, τῷ Σῶ ἁδοῦντας
„Μορουγεῖ, ἐνδόξως ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐθύς ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, καὶ προσφωνεῖ εἰς αὐτὴν τὸν εἰρμόν τοῦτον λέγων· Ὡς Αἰσιπάρθενε Θεοτόκε, ἡ ἱερὰ καὶ ἑνδοξὸς μνήμη τῆς Κοιμήσεώς Σου εἶναι ἐστολισμένη καὶ λάμπουσα μὲ δόξαν Θεοῦ, καὶ πρεπόντως· ἐπει-
δὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶναι οἶκος Θεῶ, τὸν ὅποιον εἶδεν ὁ Ἰεζεκιὴλ γεμάτον ἀπὸ δόξαν Θεῶ,
„Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος Κυρίου“ (Ἰεζ. μγ. 5.), διὰ τοῦτο καὶ ἡ
μνήμη τῆς Θεοτόκου ἔπρεπε νὰ ἦναι στολισμένη μὲ δόξαν Θεοῦ· ὅθεν τοιαύτη οὐσα,
ἐσυναθροισεν ὅλους τῆς πιστοῦς Χριστιανοὺς διὰ νὰ εὐφρανθῶσι κατὰ τὴν ψυχὴν· ἂν γὰρ,
ὅταν οἱ ἀπλῶς δίκαιοι ἐγκωμιάζωνται ἐν ταῖς μνήμας αὐτῶν, εὐφραίνονται οἱ λαοί, κα-
θὼς λέγει ὁ Σολομών, „Εγκωμιάζομένων δικαίων, εὐφρανθήσονται λαοί“ (Παρ. κθ. 2.)·
πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ εὐφραίνωνται οἱ λαοί, ὅταν αὐτὴ ἡ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος δι-
καίων ἀγιωτέρα Θεοτόκος εἰς τὴν μνήμην τῆς Κοιμήσεώς της ἐγκωμιάζεται;

Καθὼς δὲ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐκβῆκαν ἄβροχοι ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐμοι-
ράσθησαν εἰς δύο χοροὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν μὲν ἀνδρῶν ἦτον ἑξάρχος ὁ
Μωϋσῆς, τῶν δὲ γυναικῶν ἦτον ἑξάρχουσα ἡ Μαριάμ· „Ἐλαβε, φησὶ, Μαριάμ ἡ Προ-
„φῆτις ἡ ἀδελφὴ Ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον πᾶσαι αἱ γυ-
„ναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν, ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαριάμ λέγουσα·
„Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“ (Ἐξ. ιε. 20.)· οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ
οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ μνήμῃ Σου, Θεοτόκε, ἄδουσι τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν Μο-
ιουγενῆ Σου Υἱὸν μὲ χοροὺς πνευματικῶν καὶ μὲ τύμπανα (ἦτοι νενεκρωμένα ἔχοντες τὰ
μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς ἐγκρατείας· ζῶου γὰρ νεκροῦ δέρμα ἐστὶ τὸ τύμπανον, κα-
τὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βασιλείου)· ἐξάρχει δὲ τῆς Ωδῆς αὐτῶν ἡ Μαριάμ.

Ἀνέφερε δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅχι τὸν Μωϋσῆν τὸν ἑξάρχοντα τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὴν Μαριάμ
τὴν ἑξάρχουσαν τῶν γυναικῶν, ἕνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ παρ' ἡμῶν ἐγκωμιάζομένη
σήμερον εἶναι γυνή· καὶ ἄλλο, τὸ ὅποιον καὶ κυριώτερον, διότι καὶ ἡ τότε ἑξάρχουσα τῆς
Ωδῆς ὠνομάζετο Μαριάμ, καὶ ἡ τώρα ἑξάρχουσα τῆς πανηγύρεως ὠνομάζεται Μαριάμ,
ὅπερ ἐρμηνεύεται Κυρία· τύπος γὰρ ἦτον ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως Μαριάμ κατὰ τὴν παρ-
θενίαν τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ Μαριάμ, ὡς λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καθότι καὶ ἐκείνη
Παρθένος διέμεινε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνη Μαριάμ, καὶ αὕτη Μαριάμ ὠνομάζοντο.
Συμφώνως δὲ τῷ Ἱερῷ Κοσμῷ λέγει καὶ ὁ ἐν Δαμασκού Ἰωάννης, οὕτω πανηγυρίζων·
„Σὺν Μαριάμ τῇ Προφῆτιδι, ᾧ νεάνιδες ψυχαί, μετὰ τυμπάνων χορεύσωμεν, νεκροῦν-
„τες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο γὰρ τὸ μυστικὸν τύμπανον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ
„Ἔστι μὲν οὐδεὶς ἀνθρώπων“). Ἀλλὰ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει· „Ἐ-
„ξάρξατε μετ' ὧδῆς καὶ κυμβάλων, ἀλαλάξατε, μεγαλύνετε, ψάλατε, ἄρον ἄρον Μα-
„ριάμ τὸ τύμπανον, καὶ τῶν παρθένων προσέειπε“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύ-
ματι θεωρίαν“).

Τροπάριον.

„ Ἀμφεπορεῖτο αὐλῶν τάξις οὐρανοβάμων ἐν Σιών τὸ θεῖον σῶμά
 „ Σου· ἄφρω δὲ συρρέυσασα τῶν Ἀποστόλων ἡ πληθὺς ἐκ πε-
 „ ράτων, Θεοτόκε, Σοὶ παρέστησαν ἄρδην· μεθ' ὧν, ἄχραρτε, Σοῦ
 „ τὴν σεπτήν, Παρθένε, μνήμην δοξάζομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η λέξις Ἀμφεπορεῖτο εἶναι ποιητικὴ, τὴν ὁποίαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ὀμη-
 ρον, φιλοτιμούμενος νὰ καλλωπίζῃ τὰ συγγράμματα του καὶ μὲ τὰς λέξεις τῶν ἐξωτερι-
 κῶν. Θέλει δὲ νὰ εἰπῇ, Ἐπιμελεῖτο, γινόμενον ἐκ τῆς Ἀμφι Προθέσεως καὶ τοῦ, Πονῶ
 τῶ, Ἐνεργῶ. Λέγει λοιπὸν ὁ ἱερὸς Κοσμάς· Ὁ Θεοτόκε Παρθένε, ἡ μὲν οὐρανοβάμων τά-
 ξις τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων ἐπιμελεῖτο καὶ ἐπεριποιεῖτο τὸ θεῖον σῶμά Σου εἰς τὴν πόλιν
 Σιών, ὅταν παρέδωκας τὴν ἀγιατάτην ψυχὴν Σου εἰς χεῖρας τοῦ πολυγαπημένου Τίῤῥου·
 ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Αὐλῶς καὶ ἀοράτως περιέπουσιν Ἀγγελοι τὸ
 „ ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον τῆς Θεοτόκου σῶμα, τῇ μητρὶ τοῦ σφῶν Δεσπότης δουλοπρε-
 „ πῶς παριστάμενοι“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν, ἢ ἡ ἀρχὴ „ Ἐδοξ ἐστὶ τοῖς ἐρωτικοῖς“)·
 τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων αἰφνιδίως συναθροισθέν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς
 τὰ ὅποια ἦτον διεσπαρμένοι κηρύττοντες τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, παριστάθησαν εἰς
 Σὲ ὅλοι ὁμοῦ (τοῦτο δηλοῖ τὸ, Ἄρδην)·

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τῆς συναθροίσεως ταύτης τῶν Ἀποστόλων οὕτω πα-
 νηγυρίζει· „ Τοὺς μὲν ἀπανταχῇ γῆς πρὸς ἀνθρώπων ἀλείαν διασπαρέντας Ἀποστόλους
 „ ταῖς πολυαρμονίαις καὶ ποικίλαις γλώσσαις τοῦ Πνεύματος.... θεῖον πρόσταγμα πρὸς
 „ Ἱερουσαλὴμ ὥσπερ τις σαγήνη ἢ νεφέλη κατήπειγεν, ἐκ τῶν τερμάτων τῆς γῆς οἱ δὲ
 „ τινες αἰετοὺς συναθροῦσα καὶ συναθροίζουσα..... Παῖσαν τοίνυν οἱ αὐτόπται καὶ τοῦ
 „ Λόγου θεράποντες καὶ ὀφειλὴν καὶ τῇ τούτου Μητρὶ λειτουργήσαντες, καὶ κληρὸν ὥσπερ
 „ πολῦτιμον τὴν εὐλογίαν ἐξ αὐτῆς ἀρυσόμενοι· τίτι γὰρ ἐστὶν ἀμφίβολον, ὡς αὐτὴ τῆς
 „ εὐλογίας ἡ πηγὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ἀνάβλυσις“ ; (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ
 „ Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“)· Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος κα-
 τὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου, ἐρωτηθεὶς παρὰ Παλχερίας
 τῆς Βασιλίσσης ζητήσεως τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἀπεκρίθη ταῦτα· „ Οἱ μὲν ἅγιοι
 „ σύμπαντες Ἀπόστολοι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν Ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ
 „ ῥοπῇ μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα“ (Παρὰ τῷ αὐτῷ λόγῳ τοῦ Δαμασκηνῶ)·
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι μετὰ τῶν ἀνωτέρων Ἀγγέλων τε καὶ Ἀποστόλων δοξάζομεν
 καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, Θεοτόκε, τὴν σεβασμίαν μνήμην τῆς Σῆς ζωοπαρέχου Κοιμήσεως·
 καὶ τοῦτο ποιοῦμεν κατὰ χρῆσιν ἡμῶν ἀπαραίτητον, ἐπεὶ διὰ τῆς ἰδικῆς Σου μεσιτείας
 ὅλα τὰ ἐκ Θεοῦ ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν·

Τροπάριον.

„ Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἥρω κατὰ τῆς φύσεως, Ἀγνή, Θεὸν κη-
 „ σασα· ὅμως μιμουμένη δὲ τὸν Ποιητὴν Σου καὶ Τίῤῥον, ὑπὲρ φύσιν
 „ ὑποκύπτεις τοῖς τῆς φύσεως νόμοις· διὸ θνήσκουσα σὺν τῷ Τίῤῥῳ
 „ ἐγείρη διαιωρίζουσα·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς μὲ τὸ διδακτικὸν ὄμμα τῆς διανοίας τὰ ὑπὲρ φύσιν θαύ-
 ματα καὶ τεράστια ὅπου ὑπολόγησαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν διὰ τοῦ
 Τρο-

Τροπαρίου τούτου καὶ λέγει· Ὁ Παναγνε νοὶ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, ἢ τὴν ἀκρότητα τῆς ἀγνείας καὶ καθαρότητος μόνη ἐπὶ γῆς κατορθώσασα, Σὺ συλλαβοῦσα καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, πολλὰ βραβεῖα καὶ τρόπαια νίκης ἐναντίον τῆς κοινῆς φύσεως ὑφώσας· ἐνίκησας γὰρ τὴν φύσιν, ἐπεὶ ἀσπάρως τούτον συνέλαβες· ἐνίκησας τὴν φύσιν, ἐπεὶ ἀκόπως ἐβάστασας τούτον ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου εἰς διάστημά ἐννέα μηνῶν· καὶ τὸ μὲν βρέφος εἶχεν ὅλον τὸν φυσικὸν ὄγκον τοῦ θεοῦποστάτου αὐτοῦ σώματος, βάρος δὲ καὶ κόπον εἰς Σὲ δὲν ἐπροξένησεν· ἐνίκησας τὴν φύσιν, διότι ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον χωρὶς κοιλοπονήματα, χωρὶς λοχείαν, καὶ χωρὶς φθοράν· ὁ γὰρ ἐκ Σοῦ γεννηθεὶς Θεὸς Λόγος καθὼς Σὲ εὔρε Παρθένον, οὕτω πάλιν Σὲ ἀφῆκε Παρθένον, ἵνα διαμείνης Ἀειπάρθενος· Σὺ γὰρ ὑπάρχεις ἢ κεκλεισμένη πύλη, τὴν ὅποιαν ὁ Ἰεζεκιὴλ προεώρακεν· ἢ ἡ πύλη αὐτῇ κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς ἔμνη δέλεθρον δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Ἄν καὶ τόσα νικητικὰ τρόπαια κατὰ τῆς φύσεως ἔστησας, καὶ τόσοι τὴν φύσιν ἐνίκησας πρότερον ἐν τῇ ζωῇ Σου, ὕστερον ὅμως ἐν τῷ τέλει Σου ἐμιμήθης τὸν Ποιητὴν καὶ Θεὸν Σου. Πῶς; Καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον (διότι εἶχε σῶμα θνητόν)· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, ὑπέκυψας εἰς τὸν θάνατον· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψε μὲν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανών, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη ἀπὸ τοῦ μνήματος· οὕτω καὶ Σὺ, Παναγία, ὑπέκυψας εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανοῦσα, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἀπέθανες, ἠρώδη πάλιν ἢ ἀγιοτάτη ψυχὴ Σου μετὰ τοῦ παναχράντου Σου σώματος, καὶ οὕτως ἠγέρθης, καὶ ἐγερθεῖσα, ἀνελήφθης σύσσωμος εἰς τὰς Οὐράνας, καὶ τὰρα συνδιαβιῶνεις καὶ συνδοξάζεις αἰωνίως μετὰ τὸν Υἱόν σου. Καὶ λοιπὸν με τοιοῦτον ὑπερφυσικὸν τρόπον ἀποθανοῦσα καὶ ἐγερθεῖσα, Παρθένε, δὲν ἐνίκηθης ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ πάλιν ἐνίκησας τὴν φύσιν, καὶ πάλιν νικητικὰ βραβεῖα ὑφώσας κατὰ τῆς φύσεως· ὅθεν ὁ θάνατός Σου ἔγινε ζωὴ, ἢ νέκρωσίς Σου ἔγινεν ἀνάστασις, καὶ ὁ τάφος Σου ἐδέχθη ζωῆς καὶ ἀναστάσεως αἴτιος· καὶ καθὼς ὁ Υἱός Σου καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἦτον ὑπερφύης, ὡς λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος καὶ ὑψίστος Ἱερόθεος· „Καὶ ἵνα εἴπω τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ὁ μὲν Ἰησοῦς ὑπερφύης ἦν“· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτουσα ὡς θνητὴ, ὑπερφύης ἦσους, ὡς Μητὴρ ἀληθινὴ τοῦ Θεοῦ (1).

Ωδὴ

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ὄχι μόνος ὁ Ἱερός ὅστος Κοσμῆς μαρτυρεῖ ὅτι ἀνέστη ἢ Θεοτόκος, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἄγιοι καὶ Θεολόγοι· ὁ μὲν γὰρ θεσπεσίος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐν ἐνὶ τῶν εἰς τὴν Κοίμειν τριῶν ἐγκωμίων αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἢ παρούσα πανηγυρίς“, ἔτω γραφεῖ· „Πῶς οὐκ ἀψευδὴς ἢ μεταδίδεις; ἐπεὶ καὶ τὰλλα συκ- ἐδόκαμε, ψυχῆς διάσφαισις ἀπὸ σώματος, συνδέτου λύσις, μερῶν διαζεύξις, ἀνάλυσις, ἐπίζευξις (ἢτοι ἔνωσις ψυχῆς μετὰ σώματος), σύμπηξις (ἢτοι ἀνάστασις), καὶ πρὸς τὸ ἀφανὲς ὑποχώρησις“. Ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν ἐνὶ τῶν εἰς τὴν Κοίμειν λόγων αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐδοξέσθαι τοῖς ἐραντι- πῶς πρὸς τι διακειμένους“, οὕτω φασκεῖ· „Ἐδεῖ καθάπερ χρυσὸν ἀποβαλοῦσαν τὸ γυῖός καὶ ἀλα- μπίς τῆς θνητότητος πάχος, ὡς ἐν χανεύσει τῇ θανάτῳ τὴν σάρκα (τῆς Θεοτόκου) ἀφάρτον καὶ καθάρην τῇ φεγγεῖ τῆς ἀφθαρσίας ἐκλάμπουσιν, ἐξαναστῆναι τοῦ μνήματος. Σήμερον ἀρχὴν λαμβά- νει (ἢ Θεοτόκος) δευτέρως ὑπάρξεως (ἢτοι ἐστὶν ἡ ἀνάστασις) ὑπὸ τῇ δόξῃ αὐτῇ τὴν ἀρχὴν τῆς πρεστέρας ὑπάρξεως“. Καὶ πάλιν ἐν τῇ τέλει· „Εἰσελθόμεν εἰς τὸν σάρον (τῆς Θεοτόκου) καὶ γινώμεν τὸ μυστήριον τὸ ξένον, ὡς ἦρται (τὸ σῶ- μα δηλ.), ὡς μεταφύεται, ὡς πρὸς Οὐρανὸν ἀνέ- ληπται, ὡς τῇ Τίμῃ πασῶν ὑπερέκειναι τῶν Ἀγγε-

„λικῶν παρίσταται τάξιων· ὅθεν γὰρ μέσον Μητρὸς καὶ Υἱοῦ“. καὶ πάλιν ἐν τῇ λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐστὶν μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“. Οὕτω τὸ παναγίον „σῶμα τῇ πανευκλείᾳ καὶ ὑπερφερεί ἀποτίθεται μνη- μῆτι, καὶ τεύδεν τριταίᾳ πρὸς Οὐρανίους δομοῦς μετεωρίζεται“. καὶ αὐδὶς· „Ὡς περὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐνυποστάν τῷ Θεῷ Λόγῳ σῶμα τὸ ἅγιον τὸ ἀ- κίρατον τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μνήματος ἐξαίεστα- το· οὕτω καὶ ταύτην εἶδε ἐξαπατάσθηναι τοῦ τῆ- φου, καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν τὴν Μητέρα προσομιση- ναι“.

Καθαρώτατα δὲ καὶ σαφέστατα τοῦτο παρίστηται ὁ τῆς Θεσσαλονίκης φωστὴρ Δεῖος Γρηγόριος ὁ Πα- λαμᾶς ἐν τῇ εἰς τὴν Κοίμειν λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω πανηγυρίζων· „Μόνη αὕτη νῦν μετὰ τοῦ θεοδοξά- σαίματος σὺν τῇ Τίμῃ τὸν Οὐράνιον ἔχει χάρον . . . εἰ γὰρ ψυχὴ Θεοῦ χάριν ἐνοικον σχοῦσα, πρὸς Οὐρανὸν ἀνέρχεται τῶν ἐνταῦθα λυθεῖσα. . . πῶς ἂν τὸ μὴ μόνον ἐν αὐτῇ λαβὼν αὐτὸν τὸν προαιώνιον καὶ Μονογενὴ τοῦ Θεοῦ Υἱόν, τὴν ἀν- ιασιν πηγὴν τῆς χάριτος, ἀλλὰ καὶ γεννητικὸν ἀ- νελήφθῃ; Διὰ τοῦτο τὸ γεννηματὶ εἰκότως σῶμα, συνδοξάζεται τῇ γεννηματὶ δόξῃ θεοπραξίᾳ, καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ προφητικὸν ῥῆμα, τῷ πρὸ- τερον ἀνασπᾶντι τριήμερῳ Χριστῷ ἢ Κιβωτῷ τοῦ

33 ἀγία-

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἡ δημιουργικὴ καὶ συρρεκτικὴ τῶν ἀπάρτων Θεοῦ Σοφία καὶ
 „Δύναμις ἀκλιμῇ ἀκράδαυτον τὴν Ἐκκλησίαν στήριξον, Χριστέ·
 „μόμος γὰρ εἶ Ἁγίος ὁ ἐν ἁγίοις ἀραπαυόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σοφία καὶ Δύναμις τοῦ Πατρὸς λέγεται ὁ Υἱὸς καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος· „Χριστὸν
 „Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ. β'). ὅχι ὅτι δὲν ἔχει σοφίαν καὶ δύναμιν
 ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἀλλὰ λέγεται σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, διότι ἔχει
 ὅλην τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ, ὡς εἰκὼν τοῦ ἀρχετύπου· καθὼς θεολογεῖ Μάρκος ὁ
 Ἐφέσου ἐν κεφ. λδ'. περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πρέπει δὲ νὰ προστί-
 θεται πάντοτε, ἢ νὰ συνυπακούεται εἰς τὴν περὶ τοῦ Υἱοῦ λεγομένην ταύτην σοφίαν καὶ
 δύναμιν τὴν, Ἐνυπόστατος, ἢ τὸ, Ζῶσα, διὰ τὴν δεικνύμενην ὅτι ἡ ἐνυπόστατος αὕτη καὶ ζῶ-
 σα Σοφία καὶ Δύναμις ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι μία ἐνέργεια ἀνυπόστατος, καὶ ἓνα προσὸν τοῦ
 Θεοῦ, ἀλλὰ ὑπόστασις τελεία, ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἐνέργειαν, σοφίαν καὶ δύναμιν· ὅθεν
 κατὰ τὸ νόημα τοῦτο λαμβανομένης ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως, λέγεται παρὰ
 τῷ

„ἀγιάσματος αὐτοῦ“ καὶ παραστάσις γίνεται τοῖς
 „μαθηταῖς τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτῆς ἀναστάσεως αἱ
 „σινδόνης καὶ τῆς ἐνταφιας μόνᾳ περιλειφθέντα τῷ
 „τάφῳ, καὶ μόνᾳ κατ' αὐτὸν εὐρεθέντα τοῖς κατὰ
 „ζήτησιν προσελθούσι· καθάπερ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 „Δεσπότητος πρότερον· οὐκ ἦν δὲ χρεῖα καὶ ταύτην
 „ταύτην προσελθόντων, καθάπερ ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός,
 „διατρίβει τῇ γῇ· διὰ τοῦτο πρὸς τὸν ὑπερουράνιον
 „εὐδύς ἀνελήφθη χάρον ἀπὸ τοῦ τάφου.“

Ὁ θεῖος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοί-
 μησιν ὀκτῶνχοις Κανόσιν αὐτοῦ οὕτω λέγει ἐν τῇ
 Τροπαρίῳ τῆς ἐνάτης Ὤδῆς τῇ Βαρύς ἤχῳ· „Με-
 „γαλυνέσθω εὐφύμοις ὡδαῖς ἡ Πάναγνος· μακαρίζε-
 „σθω ἀξίως ἡ Παμμακάριστος, ὅτι νεκρωταὶ καὶ
 „ἐγὼ γερταὶ πάλιν ὡς Μήτηρ τῇ Κυρίῳ, εἰς πίστην·
 „σιν εσχάτης ἀναστάσεως, ἢν ἐλπίζομεν.“ καὶ ἐν
 ἄλλῃ Τροπαρίῳ τῆς ε'. Ὤδῆς τοῦ Πλ. δ'. ἔχον
 ὅτω φησὶ· „Νεκρῶσιν ἡ τῆς ζωῆς Μήτηρ δέχεται,
 „καὶ τὰ φῶς στείλει, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐχληῶς
 „ἐξανίσταται, εἰς αἰῶνας τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα,
 „καὶ αἰτοῦσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἀφῆσιν.“

Ἀρῖνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ ἐν τῷ κοινῷ Ὁρολο-
 γίῳ γράφεται περὶ τῆς ὑψώσεως τῆς Παναγίας, ὅτι
 οἱ μαθηταὶ τῷ τάφῳ προσελθόντες, καὶ μὴ εὐρόν-
 τες τὸ πανάγιον τῆς Θεοτόκου σῶμα, ἐπέσθην
 ἀληθῶς ὅτι σύσσωμος, ζῶσα καὶ τριήμερος, ὡς ὁ
 Υἱὸς αὐτῆς, ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς καὶ μεταστὰς,
 εἰς Οὐρανὸν μεταβέβηκεν.

Εἰάν δὲ προβαλῇ τις τὸ Κῆδισμα ἐκεῖνο τὸ
 λέγον· „Εἰς τὰ οὐράνια ἡ νοερά Σου ψυχὴ, εἰς τὸν
 „Παράδεισον ἡ ἱερά Σου σκηνή“, ἀποκρινόμενα
 πρῶτον, ὅτι τὸ Κῆδισμα αὐτὸ εἶναι ἀνανύμου ποιη-
 τοῦ, καὶ οὐχὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· καὶ δεύ-
 τερον, ὅτι τὸ Κῆδισμα αὐτὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις
 βιβλίοις οὕτως εὐρίσκεται γεγραμμένον· „Εἰς τὸν
 „Παράδεισον ἡ νοερά Σου ψυχὴ, ὡς δεσπρόσταχτον,

„Μαρίᾳ ἀχραντὲ, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν φωνῇ, Πα-
 „ναγία, παραδίδεται“· ἐκ δὲ τῶν ἀμφιλογουμένων
 οὐδὲν βέβαιον συμπεραίνεται· ἄλλως τε καὶ ὁ Πα-
 ράδεισος νοητῶς ἐννοεῖται, καὶ ἀντὶ τοῦ Οὐρανοῦ
 παραλαμβάνεται, ὡς λέγει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος,
 ἐρμηνεύων τὸ „Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἐσθ' ἐν τῷ Πα-
 „ραδείσῳ“.

Διὰ τί δὲ οὐ δημοσιεύεται ἐπ' Ἐκκλησίας ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις, ἀλλὰ μεταστά-
 σις μόνον αὐτῆς λέγεται; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνονται
 μερικαὶ πρῶτον, ὅτι ἡ τῆς Θεοτόκου ἀνάστασις
 καὶ ἀνάληψις δὲν εἶναι μαρτυρημένη ἐν ταῖς θείαις
 Γραφαῖς· καθὼς εἶναι ἡ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ
 ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις· δεύτερον, διότι ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις δόγμα ἐστὶ μυ-
 στικόν ἐν μόνοις τοῖς λόγοις τῶν Πατέρων σημειώ-
 μενον, καὶ οὐχὶ κήρυγμα· ἵδεν καὶ σιωπᾷται· ἐπει-
 δὴ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Τὰ μὲν δόγματα
 „σιωπᾷται, τὰ δὲ κήρυγματα δημοσιεύονται“ (Καν.
 γά.)· ἀποκρίνονται καὶ τρίτον, ὅτι ἡ μετάστασις
 εἶναι καθολικώτερα τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀνάληψις·
 καθότι πᾶν τὸ ἀναστῆδεν, ἢ ἀναληφθὲν, μετίστα-
 ται κατὰ τόπον· ἔθεν ἡ μετάστασις λεγόμενη ἐπὶ
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς συμπερι-
 λαμβάνει, καὶ τὴν ἀνάληψιν· Ἐκ τῶν εἰρημνίων λοι-
 πόν ἐγινε δῆλον ὅτι οἱ φρονιῦντες ὅτι ἡ Θεοτοκος
 οὐκ ἀνέστη· ὅτοι δὲ ἐνῶδη ἡ ἀγιοτάτη αὐτῆς ψυ-
 χὴ μετὰ τοῦ ἀχράντου αὐτῆς σώματος, οὐδὲ τὸ
 σῶμα αὐτῆς εἶναι ζωντανόν ἐν οὐρανοῖς, ἀλλὰ νε-
 κρόν, ὡς χαρισμένον τῆς ζωοποιουσας αὐτὴν ψυχῆς,
 οὐκ ὀρθῶς φρονεῖσιν, οὐδὲ πρέποντα τῇ Μητρὶ τοῦ
 Θεοῦ λέγουσι· καθότι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὴν ἀναστή-
 ναι καὶ ἀναληφθῆναι καὶ ζῶσαν ἡδὴ εἶναι ἐν οὐρανοῖς,
 ἀσυγκρίτως θεσηντροπρεπιστερον ἐστὶ τῷ νεκρᾷ αὐ-
 τῇ εἶναι.

τῶ αὐτῷ ἀγέω Μάρκω· „Ὁ Υἱὸς σοφία ἐστὶν ἐκ σοφίας, καὶ δυνάμις ἐκ δυνάμεως τοῦ
 „Πατρὸς· ὥσπερ καὶ Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτός“· καὶ οὕτως εἶναι σοφία καὶ
 δυνάμις τοῦ Πατρὸς· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ εἶναι σοφία καὶ δυνάμις, ἐνυπόστατος
 δηλαδὴ, καὶ ὁχι μόνον σοφός καὶ δυνατός·

Βεβαίον τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγων· „Οὐχ ὁ
 „τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καλεῖται παρὰ τῶν Ἀγίων
 „ἐνέργειά τε καὶ δυνάμις· ἀλλ' ὡς τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτως τῷ Πατρὶ δυνάμεις ἔχων
 „καὶ ἐνέργειας· ἐπεὶ καὶ δυνάμις ὁ Θεὸς λέγεται, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον, ὡς πᾶσαν
 „δύναμιν ἐν αὐτῷ προσέχων καὶ ὑπερέχων, διδὼ καὶ συνοπακούμενον, ἢ καὶ συνεκφωνού-
 „μενον ἔχει τούτων ἐκότερον, ὅταν δυνάμις, ἢ ἐνέργεια καλεῖται τὸ ἐνυπόστατον· καθά-
 „περ καὶ ὁ τὰ πάντα μέγας Βασιλεὺς, „Δυνάμις, φησὶν, ἁγιαστικὴ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
 „γιον, ἐνούσιος, ἐνυπαρκτός, ἐνυπόστατος· τὰς δὲ ἐξ αὐτοῦ πάσας ἐνέργειας οὐκ ἐνυπο-
 „στάτους ὑπάρχειν κἂν τοῖς περὶ τοῦ Πνεύματος ἀπεφάνητο· δι' οὗ καὶ τῶν κτισμάτων
 „αὐθις δῆλός ἐστι ταύτας διαστείλας· ἐνυπόστατα γὰρ τὰ ἐκ τοῦ Πνεύματος ὡς κτίσμα-
 „τα· πεποισμένας γὰρ οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν“ (Κεφ. ρκβ'. τῶν φυσικῶν καὶ Θεο-
 λογ.). Καὶ ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου λέγει ὁ Βασιλεὺς· „Τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζον Πνεῦ-
 „μα ἐνυπόστατον ἐστὶ· τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ (τοῦ Πνεύματος δηλ.) πηγάζοντα ἐνέργειαι αὐ-
 „τοῦ εἰσιν“·

Ἡ τοῦ Θεοῦ λοιπὴν αὕτη ἐνυπόστατος σοφία καὶ δυνάμις ὁ Υἱὸς εἶναι δημιουργικὴ καὶ
 συνεκτικὴ πάντων τῶν κτισμάτων· αὕτη γὰρ ὁχι μόνον ἐδημιούργησε πάντα τὰ αἰσθητὰ
 καὶ νοητὰ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ συνέχει αὐτὰ καὶ συγκρατεῖ διὰ τῆς
 προνοίας κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ἐδημιούργησε· καὶ τοῦτο δηλοῖ
 ὁ Δαβὶδ λέγων· „Πάντα ἐν σοφίᾳ (ἦτοι τῷ Υἱῷ) ἐποίησας“ (Ψαλμ. ργ'. 24.)· καὶ
 πάλιν· „Ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα“· καὶ „Ὁ Θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν
 „ἀσφάλειαν αὐτῆς“ (Ψαλμ. ργ'. 6.)· τὸ δὲ, Ποιῶν, καὶ τὸ, Θεμελιῶν, δηλοῖ τὴν συ-
 νοχὴν καὶ συντήρησιν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα·
 „Τὴν αὖ πεποίηκεν οἰκονομίαν τε καὶ συντήρησιν δηλοῖ τὸ, Ποιεῖσθαι τοὺς Ἀγγέλους αὐ-
 „τοῦ πνεύματα, καὶ Θεμελιεῖσθαι τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἀπαξ ἡδρασμένα-
 „τε καὶ γεγεννημένα· καὶ στερεοῦσθαι βροντὴν, καὶ κτίζεσθαι πνεῦμα, ὃν ἀπαξ μὲν
 „ὁ λόγος ὑπέστη, συνεχὴς δὲ καὶ νῦν ἡ ἐνέργεια“ (Λογ. β'. περὶ Υἱοῦ). Σὺ λοιπὸν
 λέγει, Θεάμθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ τὰ πάντα συνέχουσα Σοφία, στήριζον τὴν Ἐκκλησίαν
 Σου ἀκλιπὴν καὶ ἀσειστόν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀκράδαντον) εἰς τὴν πίστιν ἐκείνην, εἰς
 τὴν ὁποίαν αὐτὴν ἐθεμελίωσας, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν, ἢ ὑπὸ τῶν κα-
 κοδόξων καὶ αἵρετικῶν ταραττήται. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελαδὸς τὸ, „Ὅτι Σὺ μόνος
 „εἶσαι Ἅγιος“, διὰ τὴν δειξὴν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι τῆς τρίτης Ὠδῆς τῆς Προφητιδος
 Ἀννης· ἐπεὶ γὰρ αὐτὴ λέγει· „Οὐκ ἔστιν ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος· καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς
 „ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν Σου“ (ἀ. Βασιλ. β'. 2.)· τὸ γὰρ, Πλὴν σου,
 ταῦτόν εἶναι μὲν τὸ, Μόνος·

Ἀλλὰ καὶ τὸ, Στήριζον, ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, πρὸς δὴλωσιν ἑρρέθη τῆς τρίτης Ὠδῆς,
 ἧς ἡ ἀρχὴ ἐστὶν· „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“· Τὸ δὲ „Ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενος“
 ἐρανίσθη ἀπὸ τῶν Προφητῶν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Τὰδε λέγει ὁ Ὑψίστος ἐν ἀγίοις ἀναπαυό-
 „μενος“ (Ἡσ. νζ'. 15.)· καὶ πρεπόντως· οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἀκαθάρτους καὶ ἀνάχνους ὁ
 καθαρὸς καὶ ἅγιος ἀναπαύεται, ἀπαγε! ἐπειδὴ πᾶν τὸ ἀνόμιον, ἀκονιάνητον· τοῦτο
 καὶ εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸν εἶναι ἀδύνατον, τὸ νὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς ἀκαθάρτους· ὁθεν θαυμα-
 στὸν εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα ὅπου εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἐνωθῆναι δὲ
 „τὴν αἰωπάτην ἐκείνην καὶ ὑπὲρ τοῦν καθαρότητα μεμολυσμένη φύσει τῶν ἀδυνάτων ὑ-
 „πῆρχεν· ἐν γὰρ τῷτο μόνον Θεῷ ἀδύνατον, συνελθεῖν ἀκαθάρτῳ πρὶν καθαρθῆναι πρὸς
 „ἐνωσιν“ (Λογ. β'. εἰς τὰ Εἰσόδια, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκει-
 „ται)· Ὁ ἅγιος εἰς τοὺς ἁγίους ἀναπαύεται· ὁθεν καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶπεν· „Ἅγιοι
 „γίνεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος“ (Λευγ. ια'. 14.)· Ἅγιος δὲ θελεῖ νὰ εἰπῇ, κα-
 τὰ τὸν Κριτικὸν Φώτιον, ὁ τῆς γῆς ὑπέρτερος (ἐκ τοῦ Α στερητικοῦ καὶ Γῆς)· συναδελ-
 φὸν τοῦτο μὲ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταῖοι (οἱ τινες εἶναι οἱ ἅγιοι) τῆς
 „γῆς σφόδρα ἐπῆρθησαν“· (Ψαλ. μς'. 8.)· Κατ' ἄλλους δὲ τὸ, Ἅγιος, γίνεται ἐκ τοῦ

Α στερητικῇ, καὶ τῇ, Ἄγιος, φιλεμένη, ὃ δηλοῖ τὸ μίasma· κρᾶσιν δὲ λαμβανόντων τῶν δύο ΑΑ εἰς ἓν Α μακρὸν δαυνόμενον, γίνεται Ἄγιος, καὶ δηλοῖ τὸ „Ἐσπεριμένος ἄγας, καὶ μίasmatos“· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ἀναλογώτερον καὶ προχειρότερον εἰς τὸ νὰ παράγεται τὸ, Ἄγιος ἐκ τῇ, Ἄγιος, δαυνόμενου, ὃ δηλοῖ τὸ τίμιον καὶ ἄξιον σεβάsmatos κατὰ τὸν Βαρῖνον, ταῦτόν εἰπεῖν, τὸ καθαρόν· ὃθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Τοὺς ἐπὶ τὴν παναγεστάτην (ἢτοι παναγιωτάτην) ἰόντας ἱεουργίαν ἀποκαθάρθαι δεῖ καὶ τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“ (Κεφ. γ'. περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας)· καὶ ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· „Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγεστάτης τοῦ ζωαρχικοῦ σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν, κτ. α.“· ὁ δὲ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος Οὐιλ. ιζ'. λέγει· „Οὗτός ἐστιν ἄγιος, ὁ καθαρθεὶς καὶ ἁγιασθεὶς κατὰ τὸν ἔσω ἀνδρῶπον“.

Τροπάριον.

„Τυραϊκά Σε θρητῆρ, ἀλλ' ὑπερφυῶς καὶ Μητέρα Θεοῦ εἰδότες,
„Παράμωμε, οἱ κλειροὶ Ἀπόστολοι, πεφρικύαις ἥπτορτο χερσὶ,
„δόξῃ ἀπαστράπτουσα, ὡς Θεοδόχου σκήνος θεώμειροι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὸ ἀναμμένον ξύλον φαίνεται μὲν εὐκολοπίαστον διὰ τὴν ὕλην, διὰ δὲ τὸ πῦρ γίνεται δυσκολοπίαστον· οὕτω καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἂν καὶ ἐπιδέτο εὐκόλως, καθὼς ἦτον κατὰ φύσιν ὕλην, καθὼς ὅμως ἦτον Μητὴρ Θεοῦ ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, δυσκόλως ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐπιδέτο. Τοῦτο λοιπὸν γινώσκων ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς, ἐπιστρέφει τὸ παρὸν Τροπάριον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὁ Παράμωμε Μητὴρ Θεοῦ· καθὼς ὁ Σολομών ἐν τῷ Ἀσματι περὶ Σοῦ ἐπροφήτευσεν εἰπών· „Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος ἐκ ἐστίν ἐν σοί“ (Ἀσμ. δ'. γ.). ἡξεύροντες οἱ ἐνδοξοὶ Ἀπόστολοι καὶ Μαθηταὶ τοῦ Υἱοῦ Σοῦ, ὅτι εἶσαι κατὰ φύσιν γυνὴ θνητὴ, καὶ ὑποκειμένη τῷ θανάτῳ, διὰ τοῦτο ἐλάμβανον θάρρος καὶ τόλμην νὰ πλησιάσουν κοντὰ εἰς τὸ νεκροκράββατον τοῦ ἱεροῦ καὶ παναχράντου Σοῦ σώματος· ἡξεύροντες δὲ πάλιν ὅτι Σὺ εἶσαι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως Μητὴρ ἀληθῆς τοῦ ἐνὸς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ἐφοβοῦντο καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσουν κοντὰ· ἀλλ' ὅμως τὸ θάρρος μὲ τὸν φόβον ἐκώσαντες, ἐπλησίασαν καὶ ἐπίασαν τὸ Θεοδόχον σῶμά Σοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσουν, ὅχι μὲ χεῖρας τολμηρὰς καὶ ἀφόβους, ἀλλὰ μὲ φριττούσας καὶ ὅλως ὑποτρεμούσας, ἐπειδὴ ἐβλεπον αὐτὸ νὰ ἀστράπτῃ ἀπὸ κάθε μέρος μὴ θεῖκην δόξαν καὶ λαμπρότητα, ὡς ἄλλος φωτεινότητος ἥλιος.

Καθὼς δὲ, ὅταν βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος, καὶ φύγῃ ἀπὸ τὸ ὑπὲρ γῆν τοῦτο ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ, ἀφίνει εἰς τὸν δυτικὸν ὀρίζοντα τὴν αἰτανάκλασιν τῶν ἡλιακῶν τοῦ ἀκτίνων, καὶ ἐκ τούτων γνωρίζεται ὅτι ἦτον ἐκεῖ ἥλιος· οὕτω καὶ ἡ ὀλόφωτος καὶ ὑπὲρ ἥλιον λάμπουσα παναγία ψυχὴ τῆς Παρθένου, ἂν καὶ ἐκβῆκεν ἐκ τοῦ σώματος, ἀφῆκεν ὅμως τὰς ἀκτινοβολίας της, ὡς εἰς ἄλλον Οὐρανόν, εἰς τὸ φωτοδόχον καὶ ἡλιόμορφον σῶμα, τὸ ὁποῖον καὶ νεκρὸν ὁρώμενον ἀστραπτέ, καὶ ἡ ἀστραπὴ τοῦ ἐγέμιζεν ἀπὸ κάθε χάριν καὶ ἀγλαΐαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μακαρίων Ἀποστόλων· ὃθεν περὶ τῆς δόξης ταύτης τοῦ σώματος τῆς Παρένου αἰνιγματωδῶς ἐπροφήτευσεν ὁ τῶν Προφητῶν διορατικώτατος Ἰεζεκιὴλ λέγων· „Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἦρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολὰς (ἰδοὺ ἡ Παρθένος), καὶ ἡ γῆ (ἰδοὺ τὸ σῶμα τῆς Παρένου) ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλοῦσεν“ (Ἰεζ. μζ'. 2.). ἔφη δὲ καὶ ὁ Πρακόπιος· „Περὶ τῆς Ἀειπαρένου προφητεύων ὁ μακάριος Ἰωβ, „Γῆ, φησὶν, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται ἄρτος· ὑποκάντωθεν ἐστράφη ὥσει πῦρ τόπος σαπφείρου οἱ λίθοι αὐτῆς“ (Ἰωβ. κη'. 5.). τὸ καθαρόν καὶ ἅγιον καὶ ἀμίαιτον τῆς Παρένου σῶμα δηλῶν, καὶ ὅτι τὸν τοῦ νόμου Θεὸν τέτοκε“ (Σελ. 828. τῆς Πειτατεύχ.).

Καὶ

Καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως ἐδοξάσθῃ τόσον, ὥστε δὲν ἐδύναντο νὰ βλέπουν εἰς αὐτὸ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ· ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου ἐλαμπρύνθῃ ὡς πρόσωπον Ἀγγέλου· καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ὁσίου Σισαῖν ἐλαμψεν ἐν τῇ θανάτῳ ὡς ἥλιος, καθὼς ἱστορεῖται· πόσω μᾶλλον ἔπρεπε νὰ δοξασθῇ, νὰ λαμπρυνθῇ καὶ νὰ λάμψῃ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος καὶ μετὰ θάνατον, τὸ ὁποῖον συνέλαβε καὶ ἐγέννησεν αὐτὸν τὸν ὑπερούσιον Ἥλιον καὶ ὑπέρθεον τοῦ Πατρὸς Λόγον; Ὁθεν Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐρμηνεύων ἐκείνο τὸ τοῦ Θείου Διονυσίου τῆς Ἀρεοπαγίτου, τὸ λέγον περὶ τῆς Θεοτόκου „Εἰ-
 „τα ἐδόκει μετὰ τὴν θείαν ὑμνήσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας“, πανηγυρίζει οὕτως· „Αλ-
 „λὰ τίς ἢ θεία; καὶ τὸ κάλλος ἡλίκον; θεία τοίνυν φωτεινὴς τε καὶ εὐπρεπὴς ἢ τότε
 „τοῖς θεολήπταις φανεῖσα, εἴη ἂν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἢ παμφανὴς τῇ Παρθενικοῦ σκηνῶν
 „θεολαμπία, καθ' ἣν τὸ ζωαρχικὸν καὶ ὁλόφωτον ὥρατο τῆς Θεοτόκου σῶμα, τὸ ὑπὲρ
 „ἡμᾶς καὶ ἡμέτερον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Υπέφθασε χερσὶ ταῖς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθαδέους τομῆν ἡ δίκη
 „ἐπάξασα, τοῦ Θεοῦ φυλάξαυτος τὸ σέβας τῇ ἐμφύχῳ κιβωτῇ
 „δόξῃ τῆς Θεότητος, ἐν ἣ ὁ Λόγος σὰρξ ἐχρημάτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησεν, ὅταν οἱ Ἀποστόλοι βαστάζοντες τὸν ἱερὸν κράββατον τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Παρθένου, ἐπή-
 γαιναν νὰ τὸ ἐνταφιάσουν· τὸ ὁποῖον θαῦμα διηγούνται πολλοί, διηλαδὴ ὁ Συναξαριστὴς
 Μαυρίκιος Διάκονος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ ἀνάγνωμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, καὶ ὁ
 Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστε
 „μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“· ὅς τις λέγει ὅτι διηγούνται ὅτι, ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν κατὰ-
 βασιν τοῦ ὄρους Σιών ἐκεῖνοι ὅπου ἐσήκωναν τὸ μακάριον σῶμα τῆς Θεομήτορος (ὅπου
 παρευρίσκοντο καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδαίας, ὅσοι δὲν ἦτον τόσον ἀχάριστοι) τότε ἕνας Ἑβραῖος
 δοῦλος τῆς ἀμαρτίας, τὸν δοῦλον ἐκείνον τοῦ Καϊάφα μιμούμενος, ὅστις ἐρράπισε τὸν
 Δεσπότην Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ὄργανον τοῦ Διαβόλου γενόμενος, ἐκινήθη με-
 μίαν θρασείαν καὶ ἄλογον ὁρμὴν, ὑπὸ τοῦ Διαβόλου φερόμενος, ἐναντίον τοῦ θειοτάτου
 ἐκείνου τῆς Θεομήτορος σώματος, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀγγελοι ἐφοβοῦντο νὰ πλη-
 σιάσασιν· ὅθεν πιάσας τὸν κράββατον αὐθαδέως μὲ τὰ δύο του χέρια, ἐσπουδάξεν ὁ
 πάντολμος διὰ νὰ κρημίσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔδαφος· ἀλλὰ παρευθὺς ἐτρύγησε πικρὸν καρπὸν
 τῆς ὁρμῆς καὶ μανίας του.

Λέγουσι γὰρ ὅτι ἐχάθησαν αἱ χεῖρές του παρευθὺς· καὶ ἦτον νὰ εἰδῇ τινὰς ἐκδίκη-
 σιν τῇ ἀτόπῃ ὁρμῆματος· διότι ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος εὐθύς ἐφάνη ἄχειρ, ἕως ὅπου μετεβλήθη
 κατὰ τὴν γνώμην εἰς πίστιν τε καὶ μετάνοιαν· ὅθεν χωρὶς ἀργοπορίαν ἐστάθησαν οἱ τὸν
 ἱερὸν βαστάζοντες κράββατον, καὶ βαλὼν ὁ τάλας ἐκεῖνος τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὸ
 ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεομήτορος, σῶος πάλιν καὶ ὑγιὴς ἔγινε. Ταῦτα μὲν λέγει ὁ
 Θεὸς Ἰωάννης· ὁ δὲ ἀνάγνωμος Ἑρμηνεὺς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι παρευθὺς ἐκόπησαν ἀπὸ
 τοὺς ἀγκῶνας αἱ χεῖρες ἐκείνου τοῦ αὐθαδέους καὶ τολμητοῦ, καὶ ἐκρεμάσθησαν ἐπάνω
 εἰς τὸν ἱερὸν κράββατον· αὐτὸς δὲ σωφρονισθεὶς, κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν „Α-
 „λιεύς πληγὴς νοῦν οἶσει“, ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδεήθη τῶν ἀγίων Ἀποστόλων·
 ὅθεν μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Πέτρου ἔβαλε τοὺς ἀγκῶνας εἰς τὰς ἐκκοπείσας χεῖράς του,
 καὶ, ὡ τοῦ θαύματος! παρευθὺς ἐνώθησαν, καὶ ἔγιναν ὑγιεῖς ὡς τὸ πρότερον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ θαῦμα ἀναφέρων εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει· Ἡ
 τοῦ Θεοῦ ἐκδίκησις ἐπρόφθασε καὶ ἔκοψε τὰς ὑβριστικὰς χεῖρας τοῦ αὐθαδέους ἐκείνου
 καὶ τρισβαρβάρου Ἑβραίου, ὅταν ὤρμησε μὲ μανίαν νὰ κρημίσῃ κατὰ γῆς τὸν ἱερὸν
 τοῦ Θεοδόχου σώματος κράββατον· ἔγινε δὲ τὸ θαῦμα τοῦτο, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ὁ
 Θεός

Θεὸς εἰς τὴν ἔμφυχον αὐτοῦ Κιβωτὸν τὴν Θεοτόκον τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν μετὰ τὴν δόξαν τῆς ἰδιότητος τοῦ Θεότητος, ἣτις ἔσκεπεν αὐτὴν ἀνωθεν, ὡς πάλαι καὶ τὴν ἄψυχον Κιβωτόν· καὶ διὰ τῆς δόξης ταύτης ἐφαίνετο σεβασμιώτατον τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, καὶ ἐνῆργει τὰ τοιαῦτα θαυμάσια. Ὅθεν ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης πανηγυρίζει· „Τὸ δὲ σῶμα „ταῖς τῶν Ἀποστόλων χερσὶ προσκομίζεται, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευμένων συγκαλύπτουτος τῇ αἴγλῃ τῆς ἀοράτου Θεότητος“. Ἄν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ, διότι ἀνάξιος ὢν (1), ἀπλώσε τὸ χερίτου καὶ ἐπίασε τὴν ἄψυχον ἐκείνην παλαιὰν Κιβωτόν, καθὼς γέγραπται· „Καὶ ἐθυμώθη ὁργῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ „παρὰ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ“ (β'. Βασιλ. 5. 7.). μὴ ὅλον ὅτι ἐκείνος μετὰ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτόν, διὰ τὰ μὴ κηρυχθῆ (καὶ δὲν ἐκηρυχθῆ), ὅταν ὁ φέρων αὐτὴν μόσχος περιετράπη, καὶ ἐσκόνταφεν εἰς τὸν δρόμον, καθὼς καὶ τοῦτο γέγραπται· „Καὶ ἐξέτεινεν Ὁζᾶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κατασχεῖν „αὐτήν, καὶ ἐκράτησεν αὐτήν, ὅτι περιέσπασεν αὐτήν ὁ μόσχος“ (α. β'. Βασιλ. 5. 6.). ἂν, λέγω, ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ ἐκείνον, διότι ἐπίασε τὴν παλαιὰν Κιβωτὸν ἐπὶ ἀγαθῷ σκοπῷ, ἵνα διασῶσθαι αὐτήν (καθὼς καὶ τὴν διέσωσε)· πόσω μᾶλλον ἔπρεπε τὰ παιδεύσει τὸν θρασύν ἐκείνον καὶ ὀλιθιῖον Ἑβραῖον, ὁ ὁποῖος ὤρμησε μετὰ τόσῃ προπέτειαν, ὅχι ἵνα διασῶσθαι τὸν ἱερὸν κρέββατον τῆς Θεομήτορος, ἀλλ' ἵνα κατακηρυχθῇ αὐτῷ· Πρεπόντως λοιπὸν καὶ δικαίως ἐπαίδευσεν αὐτὸν παρευδύς ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία δίκη, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης παιδείας φυλάξῃ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν εἰς τὴν ἔμφυχον Κιβωτόν, τὴν ἀχραντὸν Θεοτόκον, ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς ὁποίας ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ ἐγίνε σὰρξ· ἦτοι τέλειος ἄνθρωπος, κατὰ τὸ „Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο“ (Ἰω. 1. 14.). Ἐδανείσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τῶν Θεολόγων Γρηγόριον λέγοντα· „Γινώσκω δὲ καὶ Ὁζᾶ „τινα, ὃς τῆς Κιβωτοῦ φαῦσαι τολμήσας μόνον, περισπασθείσης ὑπὸ τοῦ μόσχου, τὴν „μὲν περιεσάσατο, αὐτὸς δὲ ἀπώλετο, φυλάσσοντος δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ τῇ Κιβωτῷ τὸ σεβασμιον“ (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας).

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ρήσεις Προφητῶν καὶ αἰνίγματα τὴν σάρκωσιν ὑπέφημαρ τὴν
„ἐκ Παρθένου Σου, Χριστέ, φέγγος ἀστραπῆς Σου εἰς φῶς Ἐ-
„θνῶν ἐξελεύσεσθαι· καὶ φωμεῖ Σοι ἄβυσσος ἐν ἀγαλλιάσει· Τῇ
„δυμάμει Σου δόξα, φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αἱ ἐν τῷ κύκλῳ γινόμεναι γραμμαὶ, ὅλαι εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται· καὶ καθὼς ὅλαι αἱ ἐν τῇ διακαυστικῇ ὑέλῳ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἰς μίαν ἐστίαν (ἥτοι εἰς ἓνα κέντρον) συναθροίζονται· ἔτω καὶ ὅλα τὰ ρητὰ καὶ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται, καὶ εἰς ἓνα ἀντικείμενον ἀποβλέπουσιν, εἰς τὴν σάρκωσιν δηλαδὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅθεν τοῦτο γινώσκων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅλα τὰ ρητὰ καὶ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν τυπικῶς ἐφάνερον τὴν ἐκ Παρθένου σάρκωσίν Σου· ὅθεν εἶπεν

(1) Ὁ Ὁζᾶ οὗτος ἐθανάτωθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐχί, κατὰ τὸν Ἰωσήπον, διότι ἀνίερὸς ὢν, ἐτόλμησε νὰ ἀπλώσῃ τὴν χεῖρά του εἰς τὴν ἱερὰν Κιβωτόν, τὸ ὁποῖον μόνον τῶν Ἱερῶν ἰδίον ἦν· ἀλλὰ, κατὰ τὸν Θεοδώριτον, διότι Ἱερεὺς ὢν, ἔπρεπε νὰ βαστάξῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς τοὺς ἁμους τοῦ τῆς Κιβωτοῦ, καὶ ὅχι νὰ ξεδαρρῇσιν, καὶ νὰ ἐπιφορτίσῃ αὐτὴν εἰς μόσχους καὶ ἄλογα ζῶα· οὕτω γὰρ

καὶ εἰς τὰ Παραλειπόμενα γράφεται· „Καὶ ἔλαβον „οἱ Τετοὶ τῶν Λευϊτῶν τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς „ἐνετείλατο Μωϋσῆς ἐν λόγῳ Θεοῦ κατὰ τὴν γρα- „φήν, ἐν ἀναφορῇσιν ἐπ' αὐτοῖς“ (ἥτοι ἐπὶ τῶν ἁμῶν αὐτῶν) (α. Παραλ. 16. 15.). Πολλῶν δὲ ὄντων τῶν Ἱερῶν, ὁ Ὁζᾶ μόνος θανατοῦται· διότι, κατὰ τὸν Προκόπιον, αὐτὸς πρῶτος ἔδωκε βουλὴν νὰ τιθῇ ἢ Κιβωτὸς εἰς ἁμάξαν, καὶ νὰ ἐλκεται ἀπὸ μόσχους.

ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τὸ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ Λόγου μυστήριον πάντων ἔχει τῶν τε „κατὰ τὴν Γραφὴν αἰνιγμάτων καὶ τύπων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν φαινομένων κτισμάτων „τὴν ἐπιστήμην“ (Κεφ. ξς'. τῆς α'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Ἀσμα-τογράφος τὸ „Ἐκ Παρθένου“, διὰ τὴν φανερώσῃ, ὡς νομίζω, ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη εἶναι τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τοῦ ποιητοῦ τῆς τετάρτης Ὠδῆς, ὁ ὁποῖος τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου ἐφάνερνε μὲ τὸ λό-γιον ἐκεῖνο· „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμᾶν ἦξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασπίου δασέος“ (Ἀβ. γ'. 3.). Θαιμᾶν δὲ, θέλει νὰ εἴπῃ, Νότος, κατὰ τὸν Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον· Ὄρος δὲ δασὺ καὶ κατάσπιον, εἶναι ἡ Παρθένος. Δηλοῦται λοιπὸν διὰ τοῦ ρητοῦ τούτου, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθεν ἀπὸ Θαιμᾶν, ἦγον ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ, τὴν εὕρισκομένην κατὰ τὸ Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον.

Αἱ ἀνωτέρω δὲ ρήσεις τῶν Προφητῶν ἐφάνεροναι πρὸς τούτοις καὶ ὅτι τὸ φέγγος τῆς ἀστραπῆς Σου, Κύριε, ἦγουν ἡ θεία διδασκαλία καὶ ὁ νόμος τοῦ Εὐαγγελίου Σου, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, θέλει ἐκβῆ ἔξω εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ τὰ ἐσκοτισμένα Ἔθνη ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· „Ὁ Λαὸς ὁ κατήμενος ἐν σκότει εἶδε „φῶς μέγα“. Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἰδιος Ἀββακούμ „Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς „ἔσται“ (αὐτόθ. θ'. 4.). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς „Καὶ φωνεῖ Σοι ἄβυσσος“· ἦγεν διὰ τὸτο ἡ ἄβυσσος φωνάζει εἰς Σὲ μὲ ἀγαλλίασιν· „Δόξα τῇ δυνάμει Σα, Κύριε“. Καὶ ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἀββακούμ λέγοντα· „Ἐδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν „αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς“.

Ἀβυσσον δὲ ὀνομάζει τὰ Ἔθνη τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ φωτισθέντα, τό-σον διὰ τὸ πλῆθος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἄλμην καὶ πικρίαν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κα-τὰ τὸν Κύριλλον, Θεοδώριτον, καὶ Θεοφύλακτον. Ἐδωκεν δὲ τὰ Ἔθνη ταῦτα τὴν φωνὴν αὐ-τῶν· ἦτοι τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὑψος δὲ φαντασίας ὀνομάζει τοὺς ἐν ταῖς Ἔθνε-σιν ὑψηλοὺς καὶ ἀξιωματικοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ ἔδωκεν τὴν προειρημένην φωνὴν καὶ ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὁ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάξας, εἶπεν ὅτι ἡ ἄβυσσος τῶν Ἐθνῶν ἐν ἀγαλλιάσει φωνάζει εἰς Σὲ τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε“, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν. Ὅθεν συμφάνως εἶπε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Οὐκὲν ἡ ἄβυσσος, τουτέ-στιν ἡ ἀμέτρητός τε καὶ ἀκατάληπτος τῶν πεπιστευκότων πληθὺς, ἔδωκε φωνὴν αὐτῆς· „δοξολογεῖται γὰρ ὁ Χριστὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπων ἔθνους· καὶ τοῦτο ὁρῶντας προθύ-μως κατίδοις τὶς ἂν μικροὺς καὶ μεγάλους, λαμπροὺς καὶ ἀσήμους“ (Τόμ. Γ'. ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἀββακούμ).

Τροπάριον.

„Ἰδετε, Λαοὶ, καὶ θαυμάσατε· τὸ ὄρος γὰρ τὸ ἅγιον καὶ ἐμφα-
„μέστατον Θεοῦ τῶν ἐπουραμίων βουνῶν ἐφύπερθευ αἵρεται· Οὐ-
„ραμὸς ἐπίγειος ἐν ἐπουραμίῳ καὶ ἀφθάρτῳ χθονὶ οἰκισόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ἔσται „ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρου τῶν „ὀρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἡξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ Ἔθνη“ (Ἡσ. β'. 2.)· ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Μιχαΐαν εἰπόντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „Καὶ „ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἐτοιμον ἐπὶ ταῖς κορυφαῖς τῶν „ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοὶ“ (Μιχ. δ'. 1.). Ὅρος δὲ ἐδῶ, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, εἶναι ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ· κατὰ δὲ ἀλληγορίαν, νοεῖται ἡ Κυρία Θεοτόκος. Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Κοιμήσεως συναθροισθέντας Χριστιανούς, καὶ παρακινῶν αὐτοὺς λέγει· Σηκώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σας, ὡς χριστιάνοι τῶν ὁρθοδόξων λαοὶ, σηκώσα-

TE

τε αὐτὰς, καὶ ἴδετε νοεῶς, καὶ θαυμάσατε διὰ τὸ παράδοξον θέαμα* καθὼς γὰρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ ἀπορεῖ τινὰς καὶ θαυμάζει, ἂν ἰδῇ ἓνα βουνὸν νὰ ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς ἄλλο βουνόν* οὕτω καὶ σήμερον πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς καὶ νὰ γένη ἐκστατικός* διότι τὸ ὅρος τὸ Ἅγιον καὶ φανερώτατον τοῦ Θεοῦ (ἦτοι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἣτις λέγεται Ὁρος διὰ τὸ ὑψηλόν, διὰ τὸ στερεόν, διὰ τὸ ἀγεώργητον, διὰ τὸ κατὰσκιον, καὶ διὰ τὸ παρεκτικόν τῶν εὐσκιοφύλλων δένδρων) ὑψοῦται σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ βουνά, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ βουνά; Εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, καθὼς αὐτὰ ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων* „Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων „αἰωνίων, πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυναμῶν, αἱ συνεργῶσιν ἡμῖν πρὸς „τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τὸ ἔμφυχον λοιπὸν ὅρος ἡ Θεοτόκος σύσσωμος ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις καὶ χοροστασίας τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων, καὶ αὐτῶν τῶν πρωτίστων καὶ περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων: ἦτοι τῶν Ὁρόνων, τῶν Χερουβὶμ, τῶν Σεραφίμ, καὶ γίνεται τούτων ἀπάντων ἀσυγκρίτως τιμιωτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα* καὶ καθὼς τὰ ὄρη εἶναι πολλὰ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ βουνά* οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος, τὸ ροιτὸν ὅρος, δέικνυται σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς ἀναστάσεως, καὶ εἰς Οὐρανούς μεταστασεώς τε καὶ ἀναλήψεως, ἀνωτέρα πάντων τῶν οὐρανίων βουνῶν (ἦτοι τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων). Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μονῶν, ἀντὶ Βουνῶν* μὲν οὖν τοῦτο καὶ οὕτως εὐδοῦται τὸ νόημα, καθότι ἡ Θεοτόκος ἀνέβη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς μονὰς τῶν Δικαίων, ὡς μόνη ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ καθίσασα, καθ' ἡμῖν αὐτοῦ καὶ Βασίλισσα* πλὴν ὀρθότερον εἶναι νὰ γράφεται Βουνῶν, συμφώνως μὲν τὰ Προφητικὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου καὶ τοῦ Μιχαίου* καθὼς καὶ ἐν πολλοῖς χειρογράφοις οὕτως εὐρίσκεται γεγραμμένον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ ἐπίγειος Οὐρανός“, διότι ἡ Θεοτόκος Οὐρανὸς μὲν εἶναι διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεοτοκίας, ἐπίγειος δὲ, διὰ τὸ ὑλικόν σῶμα. Αὕτη κατοικεῖ σήμερον εἰς οὐρανίαν καὶ ἄφθαρτον γῆν, τὴν ὅποιαν πόδες πατοῦσι πρᾶεων, κατὰ τὸ γεγραμμένον* „Μακάριοι οἱ πρᾶεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν“ (Ματθ. ε. 5.).

Συμφώνως μὲν τὸ Τροπᾶριον τοῦτο πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμησιν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης λέγων* „Σήμερον ἡ Παρθένος, ἔμφυχος ὄντως Οὐρανὸς χρηματίσασα, ταῖς οὐρανίαις σκηναῖς ἐνοικίζεται* τίς γὰρ ταύτην Οὐρανὸν καλῶν, τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; „εἰμήπου τίς φήσκει καλῶς ἐπιστάμενος, καὶ τῶν Οὐρανῶν αὐτὴν ἀσυγκρίτως ὑπεροχαῖς „ὑπεραίρεσθαι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπᾶριον.

„Ζωῆς αἰδίου (1) καὶ κρείττονος ὁ θάνατός Σου γέγομε διαβατήριον, Ἀγνή, ἐκ τῆς ἐπικύρου πρὸς θείαν ὁμῶς καὶ ἁρρέυστον „μεθιστώμ Σε, Ἀχραμτε, ἐν ἀγαλλιάσει τὸν Τίον καθορᾶν Σου „καὶ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπᾶριον προσφωνεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει* Ὁ πάσης ἀγνείας δοχεῖον, Θεοτόκε, καθὼς ἡ σκάλα καὶ γέφυρα γίνονται διάβασε ἀπὸ τὰ χαμηλὰ εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἀπὸ ἓνα τόπον εἰς ἄλλον* οὕτω καὶ ὁ ἰδικός Σου θάνατος ἔγινε διάβασις καὶ σκάλα καὶ γέφυρα μιᾶς ζωῆς ἀτελευτήτου καὶ καλῆτέρας μὲ ἀσύγκριτον λόγον* ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ὁ θάνατος Σὲ μετέστησεν ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην καὶ ἐπίγειον ζωὴν εἰς μίαν ἄλλην θείαν ἀληθῶς καὶ ἀτελεύτητον ζωὴν* ὅθεν εἶπεν ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης* „Σοὶ πρὸς ζωὴν γέφυρα, καὶ κλίμαξ πρὸς Οὐρανόν, καὶ πρὸς ἀθά-
„να-

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Τῆς αἰδίου“* παρήμερον ὁμως ἐστίν, ὡς περιττὴν ἔχον μίαν συλλαβὴν πῆν, Τῆς.

„νασίαν ὁ Σὸς θάνατος πορθμεῖον γενήσεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώ-
 „πων“ καὶ πάλιν“ „Ἐντεῦθεν οὐ θάνατον τὴν ἱεράν σου μετὰστασιν λέξομεν, ἀλλὰ
 „κοίμησιν, ἢ ἐκδημίαν, ἢ ἐνδημίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον· ἐκδημούσα γὰρ τὸ σῶμα, ἐνδύ-
 „μεις πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. ἔ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“). Διὰ τί δὲ Σὲ μετέστησεν
 ὁ θάνατος ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω; ἵνα βλέπῃς μὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας,
 σου τὸν Υἱὸν καὶ Θεὸν σου, καὶ ἵνα συνδοξάζῃσαι μὲ αὐτὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὡς Μήτηρ
 αὐτοῦ, μὲ γλυκυτάτην καὶ ἀνεκδιήγητον μακαριότητα, μὲ φῶς ἄρρητον, καὶ μὲ ἀγαθὰ
 ἀνεκκλάλητα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ
 αἰέβη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (ἀ. Κορ. β'. 9.).

Καὶ λοιπὸν, ἂν ἕως τῶρα, Θεοτόκε, ἦσουν ἐλαττωμένη τῶν Ἀγγέλων βραχύτι, κατὰ
 τὸν Δαβὶδ, διὰ τὴν θνητότητα τοῦ σώματος, σήμερον ὁμῶς διὰ τῆς θνητότητος ταύτης καὶ
 τοῦ θανάτου σου ὑπερέβης ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων· οὕτω πανηγυρίζει λαμπρῶς
 εἰς τὴν Κοίμησίν σου ὁ ἰδικός σου Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Σήμερον ἐορτάζομεν
 „τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμησιν, δι' ἣν βραχύτι παρ' Ἀγγέλους ἠλαττωλένη, καὶ τοὺς Ἀγγ-
 „γέλους, καὶ τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τὰς ὑπὲρ τούτους ὑπερκοσμίους πάσας Δυνάμεις
 „ὑπεραναβέβηκεν ἀσυγκρίτως, τῇ πρὸς τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἐγγύτητι“. Τί δὲ ἐν τού-
 του συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁ τοιοῦτος θάνατός σου, Θεοτόκε, οὐδὲ πρέπει ὅλας νὰ ὀνομάζε-
 ται θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ ἀθάνατος καὶ αἰώνιος, καὶ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου σου δὲν εἶναι
 λυπηρὰ καὶ πενθικὴ, ἀλλὰ χαροποιὰ καὶ εὐφροσυνος· καθὼς ὁ αὐτὸς Γρηγόριος πανηγυρί-
 ζει λέγων· „Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς ζωηφόρος, εἰς οὐράνιον καὶ ἀθάνα-
 „τον μεταβιβάζων ζων, καὶ ἡ τούτου μνήμη χαρμόσυνος ἐορτὴ καὶ παγκόσμιός ἐστι
 „πανηγυρίς“. Καὶ ὁ Κρήτης δὲ Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει· „Ἱερουσαλήμ, μὴ σχετλιά-
 „ζε· θυμῆρης γὰρ, οὐ πενθήρης, ἡ παρούσα πανηγυρίς“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν
 „Πνεύματι θεωρίαν“). Καὶ ὁ ἐκ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννης· „Ἐντεῦθεν οὐ Σὲ ὁ θάνατος ἐμακά-
 „ρισε, Θεοτόκε, ἀλλ' αὐτὸν τὸν θάνατον κατηγλάϊσας, τὴν τέτου κατήφειαν λύσασα, καὶ
 „χαρὰν θάνατον δείξασα“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων“).

Τροπάριον.

„Ἐπήρθησαν πύλαι οὐράνιαι, καὶ Ἀγγελοι ἀνύμνησαν, καὶ ὑπε-
 „δέξατο Χριστὸς τὸ τῆς παρθερίας αὐτοῦ Μητρῶον κειμήλιον·
 „Χερουβὶμ ὑπεῖξέ σοι ἐν ἀγαλλιάσει, Σεραφὶμ δὲ δοξάζει Σε χαί-
 „ροντα·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Φαλμογράφον Δα-
 βίδ λέγοντα· „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρητε πύλαι αἰώνιαι, καὶ εἰσε-
 „λεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Φαλ. κγ'. 7.). Καθὼς δὲ ἐκεῖ ὁ Προφητὰνᾶξ ἀνα-
 φέρει ὅτι, ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ Κυρίου, οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρω
 νὰ ἀνοίξουν τὰς θύρας τῶν Οὐρανῶν, διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς καὶ Βασιλεὺς τῆς
 δόξης· οὕτω καὶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι, ἐν τῇ μεταστάσει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐν τῇ μετὰ
 σώματος ἀναλήψει τῆς Θεομήτορος, ἀνοίχθησαν μὲν αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ νὰ εἰσ-
 ἔλθῃ ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος, οἱ Ἀγγελοι δὲ ἀνύμνησαν αὐτὴν σύσσωμον εἰς Οὐρανὸς ἀνα-
 βαίνουσαν. Ποῖον δὲ ὕμνον οἱ Ἀγγελοι ὕμνησαν τότε; Ἀκουσον τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου·
 „Σὲ μεθ' ἱερῶν ὕμνων, καὶ μεθ' ἱερᾶς τελετῆς, ὑπαντῶσιν αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις, μο-
 „νονουχὶ λέγουσαι· Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη, ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ἄρθρος,
 „καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος; ὡς ὠραιώθης! ὡς ἠδύνθης! Σὺ ἄνθος τοῦ πε-
 „δίου· κρίνον τῶν κοιλάδων· εἰσήμενέ Σε ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ· ἔνθα Σὲ
 „ἔξουσιν δορυφοροῦσιν· Ἀρχαὶ εὐλογοῦσι· Ὁρόνοι ἀνυμνοῦσι· τὰ Χερουβὶμ ἐκπλήττεται·
 „χαίροντα δοξάζει τὰ Σεραφὶμ“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“). Ὁ Χριστὸς δὲ

ὑπε-

ὑπεδέχθη ἀσμενέστατα εἰς τὰ Οὐράνια, ὡς Υἱὸς τῆς Μονογενῆς τῆς τῆς παρθενίας τῆς Μητρός του κειμήλιον, τὸν θησαυρὸν τὸν τιμιώτατον πάντων τῶν θησαυρῶν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσθέτει καὶ τὰ χαριέστατα καὶ γλυκύτατα λόγια ὅπερ εἶπεν ἡ ἀγαπητὴ Μητὴρ πρὸς τὸν ἀγαπητὸν Υἱόν, ὅταν ἐμελλε νὰ παραδώσῃ τὸ Πνεῦμά της εἰς αὐτόν· „Εἰς χεῖράς Σου, τέκνον ἐμὸν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθιμι· δέξαι οὖν τὴν Σὴν φίλην ψυχὴν, ἣν ἐτήρησας ἀμεμπτὸν· σοὶ τὸ ἐμὸν σῶμα, καὶ ἐπὶ τῇ γῇ, παραδίδωμι· φύλαξον σῶον, ἐν ᾧ κατοικήσαι εὐδόκησας, καὶ γεννηθεὶς παρθένον ἐτήρησας· πρὸς Σέ με μετὰστησον, ἵνα, ὅπου ἢς Σὺ τῶν ἐμῶν σπλάγχχνων τὸ κύημα, ἔσομαι καὶ γὰρ σοὶ συνέστιος“. Ὁ αὐτὸς δὲ γράφει καὶ τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἀμοιβαίως ὁ εὐλογημένος Υἱὸς πρὸς τὴν εὐλογημένην Μητέρα· „Δεῦρο ἡ εὐλογημένη μου Μητὴρ εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· ἀνάστα, ἐλθέ ἡ πλησίόν μου, ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν· ὅτι ἰδὲ ὁ χειμῶν παρῆλθεν· ὁ καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθασε· καλὴ ἡ πλησίόν μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ὁ σμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἀκολουθῶν τὸ „Τὰ τάγματα τῶν Χερουβὶμ ὑπετάχθησαν εἰς Σέ, Θεοτόκε“· ὑπετάχθησαν δὲ ὅχι μὲ λύπην, ἀλλὰ μὲ ἀγαλλίασιν· ἐπεὶ τὴν εἰς Σέ ὑποταγὴν καὶ ταπεινώσιν δόξαν καὶ ὕψος ἰδικόν των ἐνόμιζον· ἀλλὰ καὶ τὰ Σεραφίμ μὲ χαρὰν μεγάλην Σέ δοξάζουσι· καθὼς γὰρ χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν τὸν Ποιητὴν των Θεόν· οὕτω χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν καὶ Σέ τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί; Ἐπεὶ ἡ ἐξέουσι ὅτι Σὺ μόνη, Παρθένη, εἶσαι μεθόριον μεταξὺ τοῦ Κτίστου καὶ τῶν κτισμάτων· Σὺ λαμβάνεις τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν τῷ Θεῷ χαρίτων· καὶ οὕτω διαμοιράζεις αὐτάς καὶ εἰς Ἀγγέλους καὶ εἰς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς πρὸς Σέ αὐτῶν ἀγάπης· ὅθεν ὅσον περισσότερον χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ Σέ δοξάζουν, τόσον περισσότερας λαμβάνουσι καὶ τὰς ἐκ Θεοῦ διὰ Σοῦ εἰς αὐτοὺς ἐκδεδομένας ἐλλάμψεις· καὶ ὅσα περισσότεραν ἀγάπην ἔχουσιν εἰς Σέ, τόσον καὶ περισσότερας μετέχουσι παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας.

Οὕτως ὑφηγορεῖ περὶ αὐτῆς ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Οὐκοῦν αὕτη μόνη (ἡ Θεοτόκος) μεθόριον ἔστι κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθοι πρὸς Θεόν, εἰμὴ δι' αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ὀφειμμάτων, εἰμὴ διὰ ταύτης γένοιτο καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους“· καὶ πάλιν· „Αὕτη πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληροῦντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητὸν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος.... ὥστε πρὸς αὐτὴν ὄραν, καὶ ταύτη πεποιθένη τὰς ἀνωτάτω Χερουβικὰς Ἱεραρχίας· καὶ ἀπλῶς, πᾶσι τῇ καὶ πάσαις, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀπαθοῦς καὶ Θεοῦ πόθου, καὶ τοῦ αὔλου καὶ ἀλήτου ἔρωτος... καὶ ἡ στάσις ἔφεται, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ τρανότης“ (Λόγ. α. εἰς τὰ Εἰσόδια). Τὸ δὲ „Ἐπάρθηντε πύλαι“, ἐπεὶ ἡ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν εἰς τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, καὶ ὅτι αὐταὶ προστάζονται νὰ γένουν ὑψηλότεραι διὰ νὰ χωρήσουν τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα), οὕτω δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἐδῶ εἰς τὰς νοερὰς Δυνάμεις, αἱ τινες διὰ τοῦτο ἐπήρθησαν, διὰ νὰ γένουν χωρητικώτεροι τοῦ μυστηρίου τῆς εἰς Οὐρανοὺς ἀναβαίνουσας Παρθένου.

Τὸ αὐτὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου σχεδὸν καὶ τὰς λέξεις περιέχει καὶ τὸ πρῶτον Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς παρουσίας ἐορτῆς· κακεῖ γὰρ εἰσάγονται οἱ κατώτεροι Ἀγγελοι λέγοντες πρὸς τοὺς ἀνωτέρους· „Καὶ ἀοράτως, φησὶν, ἐβόων ταῖς ἀνωτέραις ταξίαις· Ἰδοὺ ἡ παντάνασσα Θεόπαις παραγέγονεν· ἄρατε πύλας, καὶ ταύτην ὑπερκοσμίως ὑποδέξασθε“.

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

„Τὸ Θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν Σου, Χριστε, διηγήσομαι· ἐξ αἰδίου γὰρ δόξης σωμαίδιον καὶ ἐμυπόστατον λάμψας, ἀπαύγασμα Παρθεμικῆς ἀπὸ γαστρὸς, τοῖς ἐμὸν σκότει καὶ σκιασσωματωθεὶς ἀμέτειλας Ἥλιος.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ποιητὴς τῆς πέμπτης Ὠδῆς εἶναι ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐρανίζεται τὸν Εἰρμὸν αὐτῆς ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὁ λαὸς ὁ πο-
 „ρευόμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν χάρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς
 „λάμψει ἐφ' ὑμᾶς“ (Ἡσ. 9. 2.). Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὸν Χρι-
 στὸν λέγει ἔτως· Ὁ Χριστὲ Υἱὲ τῷ Θεοῦ καὶ Υἱὲ τῆς Παρθένου, ἐγὼ θέλω διηγηθῆ τὸ
 ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν Σου. Καὶ ἂν, ὡς θεσπέσιε Μελωδὲ (ἥθελεν εἰπῆ τινὰς πρὸς
 αὐτὸν) τὸ κάλλος εἶναι ἄρρητον, πῶς δύνασαι νὰ τὸ διηγηθῆς; ἐναντία γὰρ εἶναι ταῦ-
 τα μεταξύ των, καὶ συμβιβασθῆναι οὐ δύναται. Ἀλλ' ἀποκρίνεται ὁ Ἀσματογράφος·
 Ναι αὐτὸ ἀληθῶς εἶναι καθ' αὐτὸ ἄρρητον καὶ ἀνεκδιήγητον, καὶ ὑπερβαίνει κάθε γλῶσ-
 σαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἀγγλικὴν· θέλω διηγηθῆ τοῦτο ὅμως ἐγὼ, ὅχι καθῶς εἶναι, ἀδύνα-
 τον γὰρ, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ καθῶς ἡ ἐμὴ γλῶσσα ἔχει ἰσχύν. Ἀρετὰς δὲ τῷ
 Χριστοῦ ὀνομάζει ὁ Μελοποιὸς ὅλας τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ θεοπρεπεῖς τελειό-
 τητας, καὶ τὰ κοινῶς καλούμενα θεῖα προσόντα· ἦτοι τὴν ἀπειρίαν, τὴν παντοδυναμίαν,
 τὴν αἰδιότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν σοφίαν, καὶ ἀπλῶς, ὅλα τὰ οὐσιώδη τῷ Θεῷ αὐχῆ-
 ματα, τὰ ὅποια πλήρωμα τῆς Θεότητος ὁ μέγας καλεῖ Ἀθανάσιος· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης
 Διονύσιος Μυριόλεκτα ὀνομάζει· λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ αὐτῶν, ὅτι αἱ τοῦ
 Θεοῦ ἐνέργειαι καὶ δυνάμεις ἄρρητοι μὲν εἰσι, διὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρτήτοι δὲ, διὰ
 τὸ πλήθος· ὅθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τούτων τῶν ἀρετῶν τοῦ Θεοῦ λέγει· „Οὐδὲ τὰς ἀρε-
 „τὰς μου τοῖς γλυπτοῖς δώσω“ (Ἡσ. μβ'. 1.). καὶ ὁ Ἀββακούμ· „Ἐκάλυψεν Οὐρα-
 „νοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ“ (Ἀβ. γ'. 3.).

Κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἀρετὰς Χριστοῦ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὰ δύο πρῶ-
 τιστα μυστήρια, τὸ τῆς Θεολογίας, καὶ τὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, καθῶς τοῦτο ἐπεξη-
 γεῖ μετὰ τὰ ἀκολουθεῖ λόγια· διότι λέγει, Σὺ, Κύριε, πρὸ τῶν αἰώνων ἔλαμψας διὰ γεν-
 νήσεως ἀπὸ τὴν αἰδίδιον δόξαν (ἦτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ ἀφρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκρι-
 μένου) ὡς ἐν ἀπαύγασμα, οὐχὶ ἀνυπόστατον καὶ ἀνούσιον, καθῶς εἶναι τὸ τοῦ ἡλίου
 ἀπαύγασμα, ἀπαγε! ἀλλὰ συναἰδίδιον ὃν μετὰ τὸν Πατέρα καὶ ἐνυπόστατον· ἦτοι ζῶν, καὶ
 ἐσίαν καὶ ὑπόστασιν ἔχον τελείαν, καθῶς ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ (1). Ὑστερον δὲ, ἐπ' ἐσχά-
 των τῶν χρόνων, γενόμενος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἄχραντον κοιλίαν τῆς Παρθένου, ἀνέτειλες
 εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν σκιὰν τῆς ἀσεβείας καὶ
 ἀμαρτίας, ὡς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὅς τις φωτίζει μετὰ αὐτῶν τὸν νοῦν θεωρητικῶς εἰς
 τὴν ἐπίγνωσιν τῆς Θεότητός Σου· ὁδηγεῖς δὲ αὐτοὺς πρὸς τὴν οἰκονομικῶς εἰς τὴν οἰκονομίαν
 τῶν ἀνθρώπων· καθῶς ἐπροφήτευσεν ὁ Μαλαχίας· „Καὶ ἀνατελεῖς ἡμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ
 „ὄνομά Σου Ἥλιος δικαιοσύνης“ (Μαλ. 4. 2.).

Τροπάριον.

„Ὡς ἐπὶ μεφέλῃς, Παρθέρε, τῶν Ἀποστόλων ὁ δῆμος ὀχούμερος
 „πρὸς τὴν Σιών ἐκ περάτων λειτουργησαί Σοι τῇ μεφέλῃ τῇ κού-
 „φῃ ἡθροίζετο· ἀφ' ἧς ὁ Ὑψιστος Θεὸς τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ
 „δικαιοσύνης ἔλαμψεν Ἥλιος.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἔγω μὲν τὸ Ἐνυπόστατον ἐκ-
 λαμβάνουσιν οἱ περισσότεροι Θεολόγοι· ὁ δὲ Θεσσαλο-
 νίκης Γρηγόριος ἄλλως τὸ Ἐνυπόστατον ἐννοεῖ· „Κα-
 „θότι ὁ Λόγος τῷ Πατρὶ, καὶ γεννώμενος ἐξ αὐτοῦ,
 „ἀνεκφοίτητος ὅμως ἐστὶ, μένων ἀχώριστος ἐν τῇ ὑ-
 „πόστασει τοῦ Πατρὸς, πλὴν ἀσυγχύτως μένει ἐν
 „αὐτῇ κατὰ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν θεαρχικῶν ὑποστά-

„σεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν· ἐν ἀλλήλαις γὰρ
 „εἰσὶν αἱ θεῖαι ὑποστάσεις, οὐχ ὥστε συγχέσθαι,
 „ἀλλ' ὥστε ἔχεισθαι, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγό-
 „ριος“· Ἐπιβεβαίωι δὲ τοῦτο καὶ ὁ τῷ Κυρίου λό-
 „γος, ὃν εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον· „Οὐ πιστεύετε ὅ-
 „τι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν“;
 (Ἰωάν. 14. 10.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον ὑπολόγισεν ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεομήτορος, τὸ νὰ φέρουν διπλὰ αἱ νεφέλαι τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν Σιών· ὅθεν λέγει· Ὁ Δειπάρθετε Μαριάμ, τὸ πλῆθος τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, καθήμενον ὡς ἐπάνω εἰς νεφέλῃν, συνηθροίσθη ἐκ τῶν περάτων εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἶπε δὲ τὸ, Ὡς, ὁμοιωματικῶν, διότι αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι αἱ τοὺς Ἀποστόλους ἀρπάσασαι, ὡς νεφέλαι μὲν εἰσὶν αἰνιγμέναι, δὲν ἦτον ὅμως νεφέλαι τοιαῦται, ὅποια εἶναι αἱ ὑπὸ ἀναθυμιάσεων καὶ ἀτμίδων συνιστάμεναι, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἦτον ὑπερφυσικαί, ἀρρήτῳ λόγῳ συσταθεῖσαι· ἴσως ἦτον αὗται καὶ Δυνάμεις Ἀγγελικαί. Νεφέλῃν δὲ εἶπεν ἐνικῶς, καὶ οὐχὶ Νεφέλας πληθυντικῶς· διότι καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης οὕτως αὐτὴν ὠνόμασεν εἰπών· „Ετοιμαζέσθω νεφέλῃ παγκόσμιός τε καὶ ὑπερκόσμιος, καὶ ἀνέμων πτέρυγες ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς Σιών τῆς Ἀποστόλους διαβιβάζουσαι. Τίνες οἶδε ὡς νεφέλαι καὶ ὡς αἰετοὶ πέτανται πρὸς τὸ πτῶμα (ἦτοι τὸ νεκρὸν τῆς Θεοτόκου σῶμα) τὸ τῆς πάντων ἀναστάσεως αἰτίον, τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ λειτουργήσαντες“; (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐξος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις) ἴσως δὲ Νεφέλῃν εἶπεν ἐνικῶς, διότι αἱ πολλαὶ ἐκεῖναι νεφέλαι ἦτον συνεχεῖς καὶ ἡνωμέναι, ὥστε ἐφαίνοντο ὅτι ἦτον μία.

Εἰς τὴν Σιών λοιπὸν ἐσυνάχθη τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς τὰ ὅποια εὗρισκοντο, διὰ νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Σοῦ τῆς κούφης καὶ ἐλαφρᾶς ἀπὸ ἁμαρτίας νεφέλης· αἱ ἁμαρτίαι γὰρ φυσικαί εἶναι βαρεῖαι καὶ καταφερεῖς. Περὶ δὲ τῆς Νεφέλης ταύτης ἐπροφήτευσεν ὁ Ἡσαΐας λέγων· „Ἴδου Κύριος καθίεται ἐπὶ νεφέλης κούφης“ (Ἡσ. ιθ'. ι.). Καθὼς λοιπὸν ὁ αἰσθητὸς ἥλιος σκεπασμένος ὦν ὑποκάτω εἰς κάμιναν λαμπρὰν νεφέλῃν, ἐξέρχεται ἐκ τῆς νεφέλης καὶ φαίνεται εἰς τὸν Κόσμον· οὕτω καὶ ὁ Ὑψίστος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σκεπασμένος ὦν μέσα εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν τοῦ Σοῦ, Θεοτόκε, ἔλαμψεν ἀπὸ Σέ, ὡς ἀπὸ κούφης καὶ λαμπρὰν νεφέλῃν ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐφώτισε τοὺς καθημένους ἐν τῷ σκότει τῆς πλάνης καὶ ἀσεβείας, καὶ ἐν τῇ σκιά τοῦ θανάτου καὶ τῆς κολάσεως, διπλὰ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἥτις εἶναι σκιά, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Διὰ τί δὲ εἰς τὴν Σιών καὶ εἰς τὴν πόλιν Δαβὶδ ἐσυνάχθη τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων; Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, ἐκεῖ διέτριβεν ἡ Θεοτόκος, ἐκεῖ παρέδωκε τὸ Πνεῦμα, καὶ ἐκεῖ ἀνεκλίνετο ἐπάνω εἰς τὸν νεκρικὸν κράββατον· „Ἐν ἡ πεπλήρωται (φισὶν ὁ Ἰωάννης) ὁ νόμος τοῦ Γράμματος, ὑπὸ γόρευται δὲ ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος· ἐν ἡ Χριστὸς τὸ Πάσχα τὸ ἀληθὲς παραδέδωκεν· „..... ἐν ἡ Χριστὸς τοῖς Ἀποστόλοις ὀπτανεταὶ ἐκ νεκρῶν ἀνιστάμενος, καὶ τῷ Θωμᾷ „ρωρὲν ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐργείας, αὐτεξούσια τε θελήματα εἰς αἰῶνα τὸν ἀπειρον αἰωνίζοντα· αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἀκρόπολις· αὕτη τὸ τῶν μαθητῶν καταγάγιον.... ἐν ταύτῃ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἡ πολὺνχος καὶ πολὺνλωστος καὶ πυρίμορφος ἐπιφοίτησις τοῖς Ἀποστόλοις ἐκκέχεται· ἐν ταύτῃ ὁ Θεολόγος τὴν Θεοτόκον παρεκλήσας, ἐλειτουργεῖ τὰ δέοντα· αὐτὴ ἡ Μητὴρ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς ἐνδιατήρημα πέφινε μετὰ γε τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναφοίτησιν“. (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεῖς).

Τροπάριον.

„Σαλπύγγων θεόληπτοι γλῶσσαι τῶν Θεολόγων ἀνδρῶν εὐνχέ-
„στερον τῇ Θεοτόκῃ ἐβόων τὸν ἐξόδιον ἐμνηχόμεναι ὕμνον τῷ
„Πνεύματι· Χαίροις ἀκίρατε, πηγὴ τῆς τοῦ Θεοῦ ζωαρχικῆς καὶ
„σωτηρίου πάντων σαρκώσεως.

ΕΡΜΗ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αί γλῶσσαι, λέγει αἱ θεόληπτοι, ἤγουν αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος φερόμεναι καὶ κινούμεναι τῶν Θεολόγων ἀνδρῶν τῶν Ἀποστόλων (Θεολόγους δὲ ἀνδρας ὀνομάζει τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς Ἀποστόλους, καθότι αὐτοὶ ἐστάθησαν οἱ πρῶτοι καὶ ἀληθεῖς καὶ κυρίως Θεολόγοι, ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀμέσως διδασκέντες τὴν ἀσφαλῆ Θεολογίαν τῆς πίστεως· ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήντησαν πάντες οἱ μετὰ ταῦτα Θεολόγοι τῆς Θεολογίας δόγματα· ὅθεν ὁ θεῖος Διονύσιος τοὺς μὲν Ἀποστόλους ὀνομάζει Θεολόγους ἐν τῷ τρίτῳ Κεφαλαίῳ περὶ Θεῶν ὀνομάτων, ἐν ᾧ ἀναφέρει περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οὕτω λέγων· „Πέτρος δὲ ἡ τιμιωτάτη κορυφαία τῶν Θεολόγων“· καὶ πάλιν περὶ τοῦ Ἱεροθέου λέγει· „Πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς Θεολόγους“· τὰ δὲ συγγράμματα τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ καὶ Προφητῶν Θεολογίαν πολλαχοῦ ὀνομάζει)· αὐταί, λέγω, αἱ γλῶσσαι τῶν Ἀποστόλων ἐνηχούμεναι (ἵτοι ἐμπνεόμεναι) ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, ἐφαλλον εἰς τὴν Θεοτόκον τὸν ἐξόδιον ὕμνον, τὰ ἐπιτάφια ᾠσματα, πλέον ἐξακυστότερα καὶ λαμπρότερα ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος· ὅθεν πρεπόντως ἠθέλην εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἄρμοζε τότε εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὰς παλαιούς Ἱερεῖς· „Οἱ Ἱερεῖς σάλπιγξιν ἐν ταῖς σάλπιγγιν“ (Ἀριθ. ι. 8)· καὶ ὁ Ἡσαΐας· „Ὡς σάλπιγγα ὑψώσων τὴν φωνήν“ (Ἡσαΐ. νδ'. ι.).

Ἀκολούθως δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς ποιῶν ὕμνον ἔλεγον εἰς τὴν Θεοτόκον οἱ Ἀπόστολοι· „Χαῖρε καὶ εὐφραίνε, Θεοτόκε, ὅτι Σὺ ἐγένες ἀκήρατος (ἄφθαρτος), εἶσαι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τῆ Θεῶ Λόγου, ἣτις ἐγένεν ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας ὅλων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων“. Πηγὴν δὲ, λέγει ὁ ἀνώνυμος, τὴν Θεοτόκον ὠνόμασε τῆς θεῆς σαρκώσεως, καθότι ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὡς ἐκ τιναν γλυκυτάτων καὶ ἡδυτάτων ναμάτων ἀρυσάμενος ὁ Θεὸς Λόγος τὴν σάρκα, συνέπηξεν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω προῆλθεν ἐξ αὐτῆς τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ, Ἀκήρατε, δὲν ἀρμόζεται προσφυῶς μὲ τὸ, Πηγὴ, πρέπει μὲ στιγμὴν νὰ ἀναγινώσκεται οὕτω „Χαίροις ἀκήρατε, πηγὴ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκώσεως“. Ὅσα δὲ ἄλλα θαυμαστὰ ἐγκώμια, καὶ ὕμνους ἐξοδίους καὶ Θεομνητροπρεπῆς ἔλεγον οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ὅσους, καὶ οἷους χαιρετισμοὺς ἐπρόσφερον εἰς αὐτήν, ὅποιος θέλει, ἄς τὰ ἀναγνώσῃ πλατύτερα, τόσον εἰς τοὺς τρεῖς πανηγυρικοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τρεῖς λόγους, ὅπου ἐφελόνησεν ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτήν.

Ταῦτα τὰ Θεομνητροπρεπῆ καὶ ὑψηλὰ ἐγκώμια, ὅπου ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Θεοτόκον, ἀρχισε μὲν νὰ εἰπῇ τὸ πετεινὸν τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Ἀρεοπαγίτης, φημί, Διονύσιος, ὕστερον δὲ ἰλιγγιάσας καὶ μὴ δυνηθεὶς, μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν ἐτελείωσε τὸν λόγον· ἀφ' οὗ γὰρ εἶπεν· „Ἦνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου σώματος (τῆς Θεοτόκου) συνεληλύθαμεν· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν ὑμνῆσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θαρχεικῆς οὐσίας... καὶ ἐν τῷ τέλει φησὶ· „Καὶ τί ἂν σοὶ περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων εἴποιμι“; (Κεφ. γ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων)· ὡς νὰ λέγῃ μὲ τὸν λόγον τοῦτον· Τί νὰ σοὶ εἰπῶ, ὦ ἱερὲ Τιμόθεε, διὰ τοὺς ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου θεολογηθέντας ὕμνους; αὐτοὶ εἶναι ἄρρητοι ἀπὸ λόγον, καὶ ἀκατάληπτοι ἀπὸ νοῦν· ὅθεν λέγει ἀκολούθως· „Ἀλλ' ἵνα τὰ ἐκεῖ μυστικά, καὶ ὡς τοῖς πολλοῖς ἄρρητα, καὶ ὡς ἐγνωσμένα σοὶ, παραλέλωμεν“.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἄλιον πορτογεμὲς, κητῶν ἐμτόσθιον πῦρ, τῆς τριμήρου ταφῆς Σοῦ τι προεικόμισμα, οὗ Ἰωμᾶς ὑποφῆτης ἀγαδέδεικται· σεσωσμέρος γὰρ ὡς καὶ προὔπέπτωτο, ἀσιμῆς ἐβόα· Θύσω Σοὶ μετὰ φωμῆς αἰμέσεως, Κύριε.“

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος διαλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, κυρίως μὲν λέγεται διὰ τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔφερεν αὐτὸν εἰς παράδειγμα. „Ὡςπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“ (Ματθ. 1β'. 40.). προσαρμόζεται δὲ κάλλιστα καὶ εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαρίαν τὴν Μητέρα Χριστοῦ. καθὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τῆς τρεῖς ἡμέρας ποιήσας ἐν τῷ τάφῳ, ἀνέστη ἀπ' αὐτόν. ἔτω καὶ ἡ Μητὴρ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ τάφῳ ποιήσασα, ἀνέστη (1). ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου. „Νέκρωσιν ἡ τῆς ζωῆς Μητὴρ δέχεται, καὶ τάφῳ τεθείσα, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐκλεῶς ἐξανίσταται, τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα, καὶ αἰ- τοῦσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἄφεσιν“ (ἐν τῇ 5'. Ωδῇ τοῦ Πλ. δ'. Ἠχου). Ὅθεν ὥσπερ ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην ἀπὸ τοῦ κήτους· ἔτω μὴδὲ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην καὶ διαφθοράν ἀπὸ τῶν τάφου. Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόρρην- μων ὡς θαῦμα παρίστα τὴν ὑπὸ τοῦ κήτους κατάποσιν τοῦ Ἰωνᾶ, καὶ τὴν ἀδιάφθορον τούτου ἐξέλευσιν. φησὶ γάρ. „Εἰπέ μοι, πῶς τὸ θηρίον τὸν Ἰωνᾶν εἶχεν ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ οὐκ ἀπώλλυτο; οὐχὶ ἀλογον ἔστιν; οὐχὶ ἀπλῶς κινεῖται; πῶς ἐφείσατο τοῦ δι- κάου; πῶς αὐτὸν οὐκ ἀπέπνιξεν ἡ θέρμη; πῶς οὐκ ἐσηψεν; εἰ γὰρ τὸ ἐν βυθῷ εἶναι μόνον, ἀπορον, τὸ καὶ ἐν σπλάγχνοις καὶ τῇ θέρμῃ ἐκείνῃ, πολλῷ μᾶλλον ἀπορώτερον· πῶς γὰρ τὸν ἐκεῖθεν ἀέρα ἀνέπνει; πῶς ἤρκει δύο ζώοις ἡ ἀναπνοή; πῶς δὲ αὐτὸν καὶ ἡμεσεν ἀσπῆ; πῶς δὲ καὶ ἐφθέργχετο; πῶς δὲ καὶ ἐν ἑαυτῷ ἦν καὶ προσνύχετο; ἀρα ταῦτα ἐκ ἀπίσας; ἀν' λογισμῷ ἐξετάζωμεν, ἀπίσας· ἀν' δὲ πίσει, σφοδρὰ πιστά“ (Λόγῳ Ε'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς).

Επιστρέφων λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Κύριον λέγει. Τὸ πῦρ ἐκείνο τὸ ἐντόσθιον καὶ κητῶν καὶ θαλασσιῶν καὶ εἰς τὸ πέλαγος γεννημένον (ὅλα δὲ τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι περίφασις, καὶ δηλοῦσι τὸ κήτος· περίφασις δὲ εἶναι, ὅταν τινὰς μὲν πολλὰς λέξεις ὀνομάζει ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ἡδύνατο νὰ τὸ ὀνομάσῃ μὲν ὀλίγας, ἢ καὶ μὲν μίαν μόνον). καὶ τὸ Κήτος ὅπερ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, ἦτον ἓνας τύπος καὶ ἓνα τι προεικόνισμα τῆς τρι- μέρου ταφῆς σου, Κύριε (2). τοῦ τύπου δὲ τούτου ὑποφήτης ἦτον ὁ Ἰωνᾶς, τουτέστιν αὐ- τὸς δι' ἑαυτοῦ τῆτον ὑπέφηνε παθῶν· ἡ τὸ, ὑποφήτης, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ, Προφή- της· τὸν τύπον γὰρ αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ ὁ Ἰωνᾶς ἐπροφήτευσεν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐδῶ πρέ- πει νὰ προστίθεται ἀναγκαίως καὶ τὸ, Τριμέρου σου ἀναστάσεως· καθὼς βεβαίως καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων περὶ τοῦ Ἰωνᾶ. „Καὶ τὴν κατασκοπὴν τῆς χαρᾶς ἀφείς (τῆ- το γὰρ ἡ Ἰσπὴν δύναται), τὸ παλαιὸν ὕψος, λέγω, καὶ τὸ ἀξίωμα, εἰς τὸ τῆς λύπης, ἑαυτὸν ἐρρίψε πέλαγος, καὶ διὰ τῆτο χειμάζεται, καὶ καθεύδει, καὶ ναυαγεῖ, καὶ ἐξυ- πνίζεται, καὶ κληρεῖται, καὶ ὁμολογεῖ τὴν φυγὴν, καὶ καταποντίζεται, καὶ ὑπὸ τοῦ Κή- τους καταπίνεται μὲν, οὐ καταναλίσκεται δὲ· καὶ τὸ θαῦμα Χριστῷ τριμέρῳ συνε- χ- δίδεται“ (ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ). Διὰ τῆς προσθήκης δὲ ταύτης τῆς, Ἀναστάσεως, ἡ ἐννοια συνάπτεται μὲν τὰ κατωτέρω λόγια τοῦ Μελωδοῦ· ἄλλως γὰρ ἀσυνάρτητος εἶναι καὶ ἀνακόλουθος. Τί δὲ φησὶν ἀπολούθαι; ὅτι ὁ Ἰωνᾶς, μὲν τὸ νὰ διεσώθῃ ἀπὸ τοῦ κήτους ἀβλαβής (τῆτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀσπῆς, ἀπὸ τοῦ, Σίνος τοῦ, Βλάβος καὶ τὸ στερητικὸν Α), καθὼς ἦτον ἀβλαβής καὶ πρὸ τοῦ νὰ καταποθῇ· διὰ τοῦτο εὐχαρίστως ἐφάναζεν· Ἐγὼ, Κύριε, ἐπειδὴ ἐλυτρώθην ἀπὸ τῆς θανατηφόρου συμφορᾶν τὴν ἐκ τῆς Κήτης, θέλω προσ- φέρει εἰς Σε θυσίας ὁμοῦ μὲ φωνὰς εὐχαριστηρίους.

Ἐπει-

(1) Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου „Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἦν“ τὰς μαρτυρίας τὰς βεβαιούσας τὴν ἀνάστασιν τῆς Θεοτόκου.

(2) Δύναται δὲ τὸ „Τί προεικόνισμα“ νὰ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ „Ἐν μὲγα προεικόνισμα“ καθότι ἀπὸ ὅλα, ὅσα ἐν τῇ Παλαιᾷ προεικόνισαν τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, τὸ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν θαῦμα ἦτον τὸ μεγαλύτερον· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος

εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωνᾶν ἔφερεν, ὡς ἀνωτέρω εἰρη- παί. Ὅτι δὲ τὸ, Τί, λαμβάνεται ἀντὶ τῆς, Μίγας, δηλοῦται ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου· ἔλεγον γὰρ οἱ Ἰου- δαῖοι πρὸς τὸν Κύριον· „Τίνα σεαυτὸν Σὺ ποιεῖς“; (Ἰω. 8. 53.) ἦτοι Μίγαν· καὶ ἐκ τῶν Πράξεων, ὅπερ λέγεται περὶ τοῦ Σίμωνος Μαγν· „Λέγων εἶναι τι- νὰ ἑαυτὸν μίγαν“ (Πράξ. 8. 9.)· ἐνταῦθα ὁμοῦ μὲ τὸ, Τίνα, προστίθεται καὶ τὸ, Μίγαν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἄρᾳ ἔπαυσαν αἱ θυσίαι τῶν ζώων, διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν ἄλλας θυσίας, μὲ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν· ἡγοῦν ἔχομεν θυσίαν δικαιοσύνης, τῆς καθολικῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εὐδοκεῖ καὶ ἀρέσκειται ὁ Θεός· „Τό-
 „τε, φησὶν, εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης“ (Ψαλ. ἰ. 20.)· ἔχομεν θυσίαν, τὸ συντε-
 „τριμμένον πνεῦμα, περὶ οὗ ὁ αὐτὸς γράφει Δαβὶδ· „Θυσία τῷ Θεῷ, πνεῦμα συντετριμ-
 „μένον“ (Αὐτόθ. 18.)· ἔχομεν θυσίαν αἰνέσεως, ἥτις δοξάζει τὸν Θεόν, καθὼς αὐτὸς
 λέγει· „Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με“ (Ψαλ. μθ'. 24.)· ἔχομεν δὲ πρὸ πάντων νὰ
 προσφέρωμεν θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν αὐτὰ τὰ ἴδια σώματά μας, νεκρωμένα ἀπὸ καθε φρό-
 νημα καὶ ἐπιθυμίαν σαρκικὴν, ἡ ὁποία αὕτη θυσία εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν· καθὼς
 μᾶς παραγγέλλει ὁ Παῦλος λέγων· „Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ
 „Θεοῦ, παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν
 „λογικὴν λατρείαν ὑμῶν“ (Ῥωμ. ιβ'. 1.).

Τροπάριον.

„Νέμει Σοι τὰ ὑπὲρ φύσιν Ἀμαξ ὁ πάντων Θεός· ἐν γὰρ τῷ τί-
 „κτειν Παρθένον ὥσπερ ἐφύλαξεν· οὕτως ἐν τάφῳ τὸ σῶμα διε-
 „τῆρσεν ἀδιάφθορον, καὶ συνεδόξεσε θεία μεταστάσει, γέρα Σοι
 „ὥσπερ Τίος Μητρὶ χαριζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· Ὁ νεκρόζων
 Μαριάμ, ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀπάντων Θεός, ὁ Μονογενὴς ὢν ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ Μονογενὴς
 ὢν ἐκ Σοῦ τῆς Μητρὸς, ἐχάρισεν εἰς Σὲ ὅλα τὰ ὑπερφυσικὰ θαῦματα, ἐπειδὴ ὅλα τὰ
 πράγματά Σου παράδοξα εἶναι· καθὼς εἶπε πανηγυρίζων Ἀνδρέας ὁ τῆς Κρήτης πρόε-
 δρος· „Ἰν' ἡ πρὸς ἀλήθειαν καινὰ τὰ κατ' αὐτὴν ἀπαντα, τὸν ὑπερφυᾶ προσφυᾶς ἐπίδε-
 „χόμενα λόγον ὡς λόγου παντός καὶ γνώσεως ὑπερκείμενα“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μυστή-
 „ριον ἢ παροῦσα πανήγυρ.). Καὶ ὁ Ἅγιος Γερμανὸς ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκον λέ-
 „γει· „Ὅσα τὰ σὰ, παράδοξα, ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιθυμητὰτε πάν-
 „τα καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον· καὶ γὰρ οἱ δοῦλοί Σου ποθοῦμεν αὐτά· ἐν
 „τῷ ποθεῖν αὐτὰ ἀντάμειψις ἐκ Σοῦ πολλή· ἀλλ' ἀρκεῖ Σοι πρὸς ἔπαινον τὸ μὴ εὐπο-
 „ρεῖν ἡμᾶς ἐγκωμιάσαι τὰ σὰ“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ
 λέγει, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος, καὶ εὐλογημένος καρπὸς τῆς κοιλίας Σου, καθὼς Σὲ ἐφύ-
 λαξε Παρθένον, ὅταν τὸν ἐγέννησες (ἀσπύρας γὰρ αὐτὸν συνέλαβες, καὶ ἀφθόρας αὐτὸν
 ἐγέννησας, μὴ βλαβεῖσα τὰ κλεῖθρα τῆς παρθενίας Σου)· οὕτω, καὶ ὅταν ἐνταφιάσθης,
 ἐφύλαξεν εἰς τὸ μνήμα τὸ σῶμά Σου ἀδιάφθορον· φθορὰν μὲν γὰρ αὐτὸ εἰδοκίμασεν· ἦτοι
 θάνατον, ὅς τις εἶναι χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, διαφθορὰν ὅμως οὐκ ἐγνώρισεν ἐν
 τῷ τριμέρῳ διαστήματι, κατὰ τὸ ὅποιον εἰς τὸν τάφον εὐρίσκετο· ἦτοι διάλυσιν τῶν με-
 ρῶν τοῦ σώματος· καὶ ὅχι μόνον τῆτο, ἀλλὰ καὶ ἐδόξεσεν αὐτὸ μὲ τὴν ἐκ τάφου ἀνάστα-
 σιν καὶ εἰς Οὐρανοὺς ἀνάληψιν, ἢ μετάστασιν· μόνον δὲ τὴν μετάστασιν εἶπεν ὁ Μελωδὸς,
 ὡς καθολικωτέραν, καὶ συμπεριλαμβάνουσιν τὴν τε ἀνάστασιν ὁμοῦ καὶ ἀνάληψιν (1).
 Ὅθεν καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης εἶπε πανηγυρίζων· „Καὶ τὸ θαῦμα Θεοῦ καὶ πίστεως
 „ἄξιον· ὡς γὰρ τικτούσης ἡ νηδὺς ἐδιέφθορεν· ἔτω θανούσης ἡ σὰρξ ἐδιδόλωλεν· ὦ τῶν
 „θαυμάτων! ὁ τόκος διέφυγε τὴν φθορὰν, καὶ ὁ τάφος τὴν διαφθορὰν οὐ προσήκατο·
 „τῶν γὰρ ὁσίων οὐχ ἀπτεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἢ παροῦσα πανήγυρ.)·
 ὁμοίως καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Ἐδεῖ τῆς ἐν τῷ τίκτειν φυλαξάσης τὴν παρθενίαν
 „ἀλώβητον, ἀδιάφθορον τηρηθῆναι τὸ σῶμα καὶ μετὰ θάνατον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ε-

„στὶ

(1) Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ „Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἦρω“.

„στι μὲν ἀνθρώπων)· καὶ πάλιν· „Ἦς γὰρ τιτύσης ἀλάβητος ἡ παρθενία μεμένηκε,
 „ταύτης μεθισταμένης ἀδιάλυτον τὸ σῶμα πεφύλακται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δι-
 „καίων)· λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „Τούτου χάριν τὸ Θεοδόχον σου σῶμα παρὰ
 „νεκροποιῶ καταφθορᾶς ἔπρεπεν ὄντως μὴ συγκλεισθῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸν τάφον ὡς ἀν-
 „θρώπινον ὑποδέξασθαι τὸ ἴδιον φύραμα· καὶ σου ζωοτελῶς πρὸς τὰ οὐράνια τῆς οἰ-
 „κείας μεταστάσης ζωῆς, κενὸν μὲν αὐτὸν δειχθῆναι τῆς σαρκὸς σου, ἀχάριστον δὲ τῆς
 „τῶν ἀνθρώπων συναναστροφῆς εὑρεθῆναι τὸ πνεῦμά σου, ἀοράτῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπὸ σου
 „παρθενικῶς γεννηθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι αὐτὰ ὅλα τὰ ὑπερφυσικά θαύματα ἐνήργησεν ὁ Θεὸς Λό-
 γος, διὰ τὴν χάριν εἰς Σε, Παρθένε, δόξας καὶ προνόμια, ὡς ἀγαπητὸς εἰς τὴν ἀγαπη-
 τήν, ὡς εὐλογημένος εἰς τὴν εὐλογημένην, καὶ ὡς Υἱὸς Μονογενῆς, εἰς τὴν ἀγιατάτην Μη-
 τέρα τε. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ Υἱῶ καὶ Μητρὸς εἶναι μία φυσικὴ σχέσις, ἡ Υἱότης πρὸς τὴν
 Μητρότητα, καὶ ἡ Μητρότης πρὸς τὴν Υἱότητα· διὰ τοῦτο αὐτὴ ἡ σχέσις παρεκίνησε τὸν
 Υἱὸν τὴν χάριν εἰς Σε τὴν Μητέρα του ἐκεῖνα σχεδὸν τὰ ἴδια γέρα καὶ προνόμια, ὅπου
 αὐτὸς ἐνήργησεν εἰς τὸ Θεοῦπόστατον πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητός του, τὸ ὁποῖον ἐν
 σου τῆς Παρθένου προσέληφεν· ὅθεν ὥσπερ ἐκεῖνο φθορὰν μὲν ὑπέστη καὶ θάνατον,
 διαφθορὰν δὲ ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἐδοκίμασεν· οὕτως ἐχάρισε τὸ προνόμιον αὐτὸ καὶ εἰς τὸ
 Θεοδόχον σῶμα σου τῆς Παναγίας Μητρὸς του, ἵνα φυλάξῃ τὴν πρὸς Σε φυσικὴν σχέσιν
 τῆς Υἱότητος.

Τίς δὲ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου ἀδιάφθορον ἐν τῷ τάφῳ διέμεινε; Βε-
 βαιοὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος· οὗτος γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγίας καὶ οἰ-
 κουμενικῆς τέταρτης Συνόδου (ἐν ἔτει 451.) ἐρωτήθη περὶ τοῦ σώματος τῆς Παρθένου
 ὑπὸ τῆς Βασιλείσσης Πουλχερίας, ἥτις ναὸν οἰκοδομήσασα ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς ὄνομα
 τῆς Θεοτόκου, ἐζήτηε τὴν θησαυρίσῃ ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· ὅθεν οὕτως ἀπε-
 κρίθη ὁ Θεῖος Ἰουβενάλιος· „Ἐξ ἀρχαίας καὶ ἀληθευτάτης παραδόσεως παρελήφαμεν,
 „ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς Κοιμήσεως..... τὸ Θεοδόχον αὐτῆς σῶμα με-
 „τ' Ἀγγελικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκομισθὲν καὶ κηδευθὲν, ἐν σορῷ τῆς Γεδ-
 „σημανῆς κατετέθη· ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ τῶν Ἀγγέλων χοροστασία καὶ ὑμνω-
 „δία διέμεινεν ἄπαυστος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν, τῆς Ἀγγελικῆς ὑμνωδίας παυσαμένης,
 „παρόντες οἱ Ἀπόστολοι, ἐνὸς αὐτῶν ἀπολειφθέντος, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἐλθόντος,
 „καὶ τὸ Θεοδόχον σῶμα προσκυῖναι βουληθέντος, ἠνοιξαν τὴν σορὸν, καὶ τὸ μὲν σῶμα
 „αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς εὑρέθη, μόνα δὲ αὐτῆς τὰ ἐντάφια κείμενα εὐρόντες (1),
 „καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀφάρτου εὐωδίας ἐμφορηθέντες, ἠσφαλίσαντο τὴν σορὸν· καὶ μυστηρίου
 „τὸ θαῦμα ἐκπλαγέντες, τοῦτο μόνον εἶχον λογίζεσθαι, ὅτι ὥσπερ ὁ εὐδοκήσας κατ' ἰ-
 „δίαν ὑπόστασιν σαρκωθῆναι καὶ γεννηθῆναι σαρκί, Θεὸς Λόγος ὢν καὶ Κύριος τῆς δό-
 „ξης, καὶ μετὰ τόσον τὴν αὐτῆς παρθενίαν διαφυλάξας, αὐτὸς νυδόκησε μετὰ τὴν ἐντεῦ-
 „θεν ἀποβίωσιν τὸ ταύτης ἀχραντὸν σῶμα τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ μεταθέσει τιμῆσαι πρὸς
 „τῆς κοινῆς καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως“. Ταύτην παρέθηκε τὴν ἱστορίαν ἐνταῦθα ἐλλη-
 νιστὶ, διὰ τὸ ἀξιοπίστον· καθὼς αὐτὴν γράφει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. (Λόγ. εἰς
 τὴν Κοίμησην, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Προσθέτει δὲ καὶ ταῦτα, ὅτι
 ἡ Πουλχερία ἀκούσασα τοῦτο, ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ Ἰουβενάλιον τὴν στείλῃ τὰς συνδόνας
 ὅπου ἔμειναν εἰς τὸ μνήμα, καὶ τὰ ἱμάτια τῆς Θεοτόκου, τὰ ὅποια ἐκατάθεσεν εἰς τὸν
 ἐν Βλαχέρναις οἰκοδομηθέντα ναόν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι ἐν τῷ τάφῳ εὐρον μόνον τὴν τιμίαν ἐσθῆτα
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἀγίαν ζώνην αὐτῆς.

Τροπάριον.

„Οὐτως Σε ὡς φαεινὴν λυχρίαν αὐλοῦ πυρὸς, θυμιατήριον θείου
 „χρύσεον ἄνθρακος, ἐν τοῖς ἀγίοις ἀγίοις κατεσκήνωσε, στάμνον,
 „ράβδον τε, πλάκα Θεόγραφον, κιβωτὸν ἁγίαν, τράπεζαν Λόγου
 „ζωῆς, Παρθέρε, ὁ τόκος Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία ἦτον μοιρασμένη ἡ παλαιὰ τοῦ Μωϋσέως Σκηνή, εἰς τὴν Αὐλὴν, εἰς τὸν καθ' αὐτὸ Ναὸν, ὅστις ἐκαλεῖτο καὶ Ἅγιον Κοσμικόν, καὶ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων* καθὼς καὶ οἱ ἰδιοίμας ναοὶ διαιροῦνται εἰς τὸν Νάρθηκα, εἰς τὸν Καθολικὸν καὶ μέσον ναὸν, καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Εἶχε δὲ ἡ Σκηνὴ ὅλην τύπον ὅλης τῆς Κτίσεως* καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἀγίων τύπον εἶχον τῶν οὐρανίων, κατὰ τὸν Θεοδώριτον* τὸ δὲ Ἅγιον Κοσμικὸν τύπον εἶχε τῶν ἐπιγείων, καὶ διὰ τῆς ἦτον βατὸν πάντοτε ἀπὸ τῶν Ἱερέων. Ἡ μὲν οὖν Λυχρία εὕρισκετο εἰς τὸ Ἅγιον Κοσμικόν* ὁμοίως καὶ ἡ Τράπεζα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον οἱ δώδεκα ἄρτοι τῆς προθέσεως* τὸ δὲ Χρυσὸν Θυμιατήριον, καὶ ἡ Κιβωτὸς, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκετο ἡ Χρυσὴ Στάμνος ἡ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ράβδος τοῦ Ἀαρών, καὶ αἱ Θεόγραφοι Πλάκες, εὕρισκοντο μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων* καθὼς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖ λέγων* „Σκηνὴ γὰρ κατεσκεύασθη ἡ πρώτη (ἦτοι ὁ καθ' αὐτὸ ναὸς), ἐν ᾗ ἦτε „Λυχρία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ Πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἅγια* μετὰ δὲ τὸ „δεύτερον καταπέτασμα, Σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἀγίων, Χρυσὸν ἔχουσα Θυμιατήριον, „καὶ τὴν Κιβωτὸν τῆς διαθήκης... ἐν ᾗ Στάμνος Χρυσὴ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ράβδος „Ἀαρών ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης“ (Ἑβρ. 9. 2.).

Ὁ Ἱεράρχης λοιπὸν Κοσμάς, ἠξεύραν ὅτι ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἦτον τύποι καὶ εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, διὰ τοῦτο συνάγων τόσον τὰ ἔξω τοῦ καταπετάσματος εὕρισκόμενα: ἦτοι τὴν Τράπεζαν, καὶ τὴν Λυχρίαν, ὅσον καὶ τὰ ἐνδοῦ τοῦ καταπετάσματος, τὸ Χρυσὸν δηλαδὴ Θυμιατήριον, τὴν Κιβωτὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον* „Ὡς Παρθέρε Μαριάμ, ὁ παντευλόγητος τόκος Σου, ὁ Μονογενὴς Σου Υἱός, ὅταν Σὺ ἀπέθανες, δὲν Σε ἀφῆκε νὰ διαφθαρῇ εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ Σε ἔβαλε νὰ κατοικήῃ μέσα εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἀγίων* ἐπεὶ Σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινή καὶ λαμπρὰ Λυχρία, τῆς ὁποίας τύπος ἦτον ἡ τῆς Σκηνῆς Λυχρία, λελαμπρυσμένη οὕσα μὲ ἑπτὰ λύχνους: ἦτοι μὲ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* Σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Τράπεζα τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς, ὅς τις τρέφει καὶ ἐμπιπλᾷ καθε ψυχὴν πεινῶσαν μὲ τὸν ζωὴν ἄρτον* ἐπεὶ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Ἄρτος ἐστὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ᾧ ψυχαὶ τρέφονται Θεὸν „πεινῶσαι“ (1)* Σὺ εἶσαι τὸ ἀληθινὸν Χρυσὸν Θυμιατήριον τοῦ αὐλοῦ καὶ θεϊκοῦ ἄνθρακος, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐκ δύο φύσεων συνεστῶτος, Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καθὼς καὶ ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἀπὸ δύο φύσεις, πυρὸς καὶ γῆς* Χρυσὸν δὲ εἶσαι Θυμιατήριον, διότι καθὼς τὸ χρυσάφι ὑπερέχει τὰ ἄλλα μέταλλα κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ Σὺ, Παρθέρε, ὑπερέχεις ὅλους τοὺς ἄλλους Δικαίους καὶ Ἁγίους κατὰ τὴν ἀγιότητα καὶ Θεοτοκίαν.

Σὺ

(1) Γλαφρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν ποιεῖ ὁ Ζωναράς τῆς Τραπεζῆς, ἐν τῷ Γ. ἤχῳ τῆς Οὐπανήχου* λέγει γὰρ „Καὶ ἡ ἐν τῷ ναῷ Τράπεζα, „ἐν ᾗ οἱ ἄζυμοι ἐπιτίθεντο ἄρτοι, τῆς τοῦ Κυρίου „Μητρὸς προεικόνισμα* ἐδέξατο γὰρ αὐτὴ τὸν ἄρτον „τὸν νοητὸν, δι' οὗ πᾶσα τρέφεται ψυχὴ καὶ συνίσταται, ὅς καὶ ἄζυμός ἐστιν* ἐκ Πνεύματος γὰρ

„Ἁγίου συνεπάγη αὐτῇ χωρίς σπέρματος, ὅτι σπέρματός ἀναλογίαν λέγεται ἡ ζύμη ἐν τῷ ἄρτῳ ἐπὶ „πέχειν* ἢ ὅτι ἀμειδεκτός ἦν ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου „πάσης κακίας καὶ πονηρίας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον „λέγοντα „Μὴ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας ἐορτάσωμεν, ἀλλ' ἐν ἄζυμοις ἐλικρινείας καὶ ἀληθείας“.

Σὺ εἶσαι ἡ χρυσὴ Στάμνος, ὅπου εἶχες μέσα Σου τὸ γλυκύτατον Μάνα, τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ πᾶς ὁ τρώγων οὐ θνήσκει, ἀλλὰ ζῇ καὶ διαμένει εἰς τὸν αἰῶνα. Σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν, διότι, καθὼς ἐκείνη ἐβλάστησε τὰ κάρια, οὕτω καὶ Σὺ ἐβλάστησας τὰ νοητὰ κάρια: ἦτοι τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς Ἰησοῦν Χριστόν. Σὺ εἶσαι ἡ Θεόγραφος Πλάκα, διότι ἐγράφη εἰς Σέ: ἦτοι ἐσαρκώθη ἐν τῇ ἀσπύρῃ κοιλίᾳ Σου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ δάκτυλον: ἦτοι μετὰ τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. τὸ ὅποῖον εἶναι καὶ ὀνομάζεται Θεοῦ δάκτυλος, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος: „Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν „δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. 11. 20). Σὺ, τέλος πάντων, εἶσαι ἡ ἀληθὴς καὶ ἁγία Κιβωτός, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάττοντο τὰ Ἁγία: ἦτοι ἐτελεσουργήθησαν ἐν Σοί καὶ διὰ Σοῦ τὰ τοῦ Θεαρχικωτάτου Λόγου ξένα καὶ ὑπερφυῖ Μυστήρια.

Ωδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰταμῶ θυμῶτε καὶ πυρὶ Θεῖος ἔρως ἀρτιταττόμερος, τὸ μὲν
 „πῦρ ἐδρόσιζε, τῷ θυμῷ δὲ ἐγέλα, Θεοπνεύστῳ λογικῇ τῇ τῶν
 „Ὀσίων τριφθόγγῳ λύρᾳ ἀρτιφθεγγόμερος μουσικοῖς ὀργάνοις ἐν
 „μέσῳ φλογός. Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεός
 „εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάνένα πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατότερον ἀπὸ τὸν τοῦ Θεοῦ πρῆσθήριον ἔρωτα, οὐδὲ τῆς Θείας ἀγάπης εὐρίσκεται ἰσχυρώτερόν τε καὶ δραστικώτερον, καὶ ἐλπίς ἵνα, καὶ πείνα, καὶ διωγμός, καὶ μάχαιρα, καὶ θάνατος τὸ πάντων ἐσχατὸν τῶν δεινῶν, ὅλα νικῶνται ἀπὸ τῆς Θείας ἀγάπης, καὶ κανένα ἐκ τούτων νικῆσαι τὴν ἀγάπην οὐ δύναται. καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος λέγων: „Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θάλασσα, ἢ στενο-
 „χωρία, ἢ διωγμός, ἢ λοιμός, ἢ γυμνότης, ἢ μάχαιρα; πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε ζῶν,
 „οὔτε ἄγγελοι, οὔτε Ἀρχαί, οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὑψώ-
 „μα, οὔτε βάθος, οὔτε τίς κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
 „Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν“ (Ῥωμ. 8. 35.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδός, λέγει. Ὁ ἐν Θεῷ ἔρως, ὅπως ἀναπτε μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων, αὐτὸς ἐναντιεῖτο εἰς τρία πράγματα, εἰς τὸν ὀρμητικώτατον καὶ σκληρόν καὶ ὠμόν θυμὸν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἰταμῶ, παρὰ τοῦ Ἱεροῦ, ὃ δηλοῖ τὸ, Ὀρμᾶν), εἰς τὸ πῦρ τῆς καμίνου, καὶ εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τὰ παρακινουῦντα τοὺς λαοὺς νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

Ὁθεν ὑπερικήσας καὶ τὰ τρία ταῦτα ὁ Θεῖος ἔρως, τὸ μὲν πῦρ τὸ ἐπταπλάσιον τῆς καμίνου ἐδρόσιζε. περισσότερον γὰρ ἀνάπτων αὐτὸς ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν τριῶν Παίδων, ἐνίκα τὸ ἔξωθεν ἀνάπτει τῆς καμίνου πῦρ. τὸν δὲ θυμὸν τοῦ Βασιλέως κατεγέλα καὶ ἐπερίπαιζεν. Αὐτὸς ἀκόμη μετὰ τὴν τρίχορδον καὶ Θεόπνευστον καὶ λογικὴν λύραν τῶν τριῶν Παίδων ἀντελάλει καὶ ἀντέλεγεν εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ μέσῳ τῆς καμίνου. ὑμνοῦντες γὰρ αὐτοὶ τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ λέγοντες „Εὐλογητός εἶ, Κύ-
 „ριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑπερύμνητος, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας“,
 „διὰ τῆς ὑμνωδίας ταύτης ἀντεφθέγγοντο εἰς τὰ ἔξω βασιλικά ὄργανα, καὶ τρόπον τινα ἔ-
 „λεγον ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορ δὲν πρέπει νὰ προσκυνῇται, διότι δὲν εἶναι Θεός,
 „ἀλλὰ ὁ λυτρώσας ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου, αὐτὸς πρέπει νὰ προσκυνῇται καὶ νὰ δοξολογῇ-
 „ται, διότι εἶναι Θεὸς ἀληθέστατος.

Τροπάριον.

„Θεοτεύκτους πλάκας Μωϋσῆς, γεγραμμένας τῷ Θεῷ Πνεύματι,
 „ἐν θυμῷ συνέτριψεν· ἀλλ' ὁ τούτου Δεσπότης τῇ τεκούσῃ
 „ἀσυνῇ τοῖς Οὐρανίοις φυλάξας δόμοις μὴ εἰσφύκισατο· σὺν αὐτῇ
 „σκιρτῶντες, βοῶμεν Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ
 „ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ ὅτι, ἐπεὶ δὴ ὁ Μωϋσῆς ἀργοπόρησεν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, τούτου χάριν ὁ σκληροτράχηλος λαὸς τῶν Ἑβραίων ἐσηκώθη ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀαρῶν, καὶ ἐζητεῖ νὰ τοὺς δώσῃ Θεοὺς, καὶ νὰ θυρίσουν πάλιν εἰς Αἴγυπτον· ὅθεν ὁ Ἀαρῶν, συνάξας τὰ χρυσᾶ σκολαρίκια τῶν γυναικῶν, ἔχυσεν αὐτὰ, καὶ ἐποίησε μόσχον χωνευτὸν καὶ εἶπεν· „Οὗτοι οἱ Θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου“. Εἶτα ἐποίησε θυσιαστήριον ἔμπροσθεν τοῦ μοσχοῦ, καὶ ἐπρόσφερεν ὀλοκαυτώματα εἰς αὐτὸ, καὶ οὕτως ὁ λαὸς ἐκάθισαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, καὶ ἐλάτρευσαν τὸν μόσχον ὡς Θεόν. Τότε ὁ Μωϋσῆς διὰ προσταγῆς Θεοῦ κατέβη ἀπὸ τὸ Σινᾶ, βαστῶν τὰς δύο πλάκας, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας ἦτον γεγραμμένος ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ (αἱ δέκα ἐντολαί)· βλέπων δὲ τὸν λαὸν μεθύσμενον, καὶ φωνάζοντα με φωνὰς ἀτάκτες, ἔρριψε τὰς πλάκας ἀπὸ τὰς χεῖράς τε, καὶ τὰς ἐσύντριψε· καθὼς ταῦτα πάντα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὸ λβ'. κεφ. τῆς Ἐξόδου· ἐν ᾧ καὶ ταῦτα αὐτολεξεῖ σημειοῦνται· „Καὶ ἀποστρέψας Μωϋσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι, καταγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔνθεν καὶ ἐνθεν ἦσαν γεγραμμέναι, καὶ αἱ πλάκες ἔργον Θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ Γραφή Θεοῦ κεκολλημένη ἐν ταῖς πλαξί... Καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὅρα τὸν μόσχον καὶ τοὺς χοροὺς, καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ Μωϋσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ πάντων χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος“ (δ. 15.).

Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, καὶ προσημαίνει τὸ Τροπάριον ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγων· Ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐποίησε με θυμὸν τὰς πλάκας ἐκείνας ὅπου κατασκευάσεν ὁ ἴδιος Θεός, „Αἱ πλάκες, φησὶν, ἔργον Θεοῦ ἦσαν“, ἀπὸ λίθων πολυτίμων, οἷς θέλουσι τιμῆς, καὶ οὐχὶ κοινὸν καὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς· ἦτον δὲ αἱ πλάκες ἐκείναι γεγραμμέναι μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τί δὲ εἶπε, Μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ Γραφή λέγει ὅτι ἦτον γεγραμμέναι μετὰ τὸ δακτύλον τοῦ Θεοῦ; „Καὶ ἔδωκε, φησὶν, ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας, γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ“ (Ἐξ. λβ'. 18.). Ἀποκρινόμεθα εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ τὸ δακτύλον τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, φανερόν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. ια'. 20.). ὅθεν ἓνα εἶναι νὰ εἴπῃ τιμῆς, Δακτύλον Θεοῦ, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ.

Τὰς μὲν οὖν λιθίνας πλάκας με θυμὸν ἐσύντριψεν ὁ Μωϋσῆς· ὁ δὲ Δεσπότης καὶ Κύριος τοῦ Μωϋσέως Χριστὸς δὲν ἐσύντριψε τὴν τούτου Μητέρα με θυμὸν, ἀπαγεῖ ἐπεὶ δὴ αὐτὴ δὲν ἦτον μία ἀναισθητος καὶ ἀψυχος πλάκα, ὡς ἐκείνη ἡ παλαιὰ, ἀλλὰ ἦτον ἐμψυχος καὶ ζωντανή, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐγράψισαν λόγοι ψιλοὶ, ἀλλ' ἐσωματώθη αὐτὸς ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν Λόγος τῷ Θεῷ. Ὅθεν ταύτην φυλάξας ἀβλαβῇ ἀπὸ τὴν τοῦ τάφου διαφθορᾶν, τῶρα τὴν ἐκατοίκησε μέσα εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τοῦ Οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς χαίροντες μετὰ τὴν οὕτω δοξαζομένην Θεοτόκον καὶ εἰς Οὐρανὸν ἀναβαίνουσαν, φωνάζομεν εἰς τὸν Χριστόν· Εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος ὑπάρχεις, Κύριε, ὅς τις εἶσαι καὶ τῶν παλαιῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν ἀπογόνων ἐκείνων, Θεὸς ἀληθινός.

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἐν κυμβάλοις, χεῖλεσιν ἄγροϊς, μουσικῇ τε καρδίας φόρμιγγι, ἔν
 „ εὐήχῳ σάλπιγγι ὑψηλῆς διαβοίας, τῆς Παρθένου καὶ Ἀγνῆς ἔν
 „ τῇ εὐσήμεν κλητῇ ἡμέρᾳ τῆς μεταστάσεως πρακτικαῖς κροτοῦντες
 „ βοῶμεν χερσὶν· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐ-
 „ λογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία εἶναι τὰ εἶδη τῶν μουσικῶν ὀργάνων· ἄλλα μὲν γὰρ εἶναι ἐμπνευστὰ, καθὼς εἶναι ἡ σάλπιγξ, ἡ σύριγξ, ὁ αὐλός, καὶ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὅποια ἐμφυσῶνται διὰ τοῦ στόματος· ἄλλα εἶναι ἐντατὰ, καθὼς εἶναι ἡ φόρμιγξ (ἥτοι ἡ κιθάρα), ἡ λύρα, ἡ κινύρα, τὸ ψαλτήριον, τὸ βιολί, τὸ λαβούτον, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια δουλεύουσι με' ἐντασιν τῶν χορδῶν· καὶ ἄλλα εἶναι κρουστὰ, καθὼς εἶναι τὸ τύμπανον, τὸ κύμβαλον, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια κρούονται με' ξύλα, τὰ ὅποια καὶ βάκλα ὀνομάζονται.

Τούτων οὕτω προγινώσκοντων, ἀναφέρει τὰ ὄργανα ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Μελωδός, καὶ ἀλληγορῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου, θέλει νὰ πανηγυρίζωμεν σήμερον με' αὐτὰ τὴν τῆς Θεοτόκου κοίμησιν· ὅθεν λέγει· Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κροτοῦμεν καὶ πανηγυρίζομεν εἰς τὴν εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν τῆς εἰς Οὐρανοὺς ἀναβάσεως τῆς Παρθένου καὶ Ἀγνῆς Θεοτόκου με' κύμβαλα μεγάλῳφανα· ἥτοι με' χεῖλιν καθαρὰ ἀπὸ καθε ψεύδος καὶ κατάκρισιν, καὶ ἀπὸ καθε καταλαλιᾶν καὶ ὕβριν καὶ βλασφημίαν· ἡμεῖς πανηγυρίζομεν τὴν μετάστασιν τῆς Θεομήτορος με' φόρμιγγα καὶ κιθάραν μουσικὴν καὶ παναρμόδιον· ἥτοι με' καρδίαν γαληνὴν καὶ ἡρμοσμένην τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι, καὶ τὸ θεῖον μέλος τῆς καρδιακῆς προσευχῆς ἐκπνέουσιν· ἡμεῖς πανηγυρίζομεν σήμερον καὶ με' μεγάλῳφον σάλπιγγα, τούτεστι με' διάνοιαν τὴν τὰ ὑψηλὰ νοοῦσαν, καὶ θεωροῦσαν τὰ θεῖα καὶ πνευματικὰ περὶ τῆς Παρθένου νοήματα· ἡμεῖς ἀκόμη κροτοῦμεν σήμερον καὶ τὰς χεῖρας· ἀλλὰ ποίας χεῖρας; τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀποτελεσματικὰς τῶν ἀρετῶν· ἡ γὰρ χεὶρ τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον διηλοῖ· καθότι καθε πράξις καὶ ἔργον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐκτελεῖται· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „ Τὰς χεῖρας καὶ „ τὰς ἄμους εἰς πράξεις λαμβάνει ἡ Γραφή, ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τοῦ Δαβὶδ, „ Καὶ ἐν ταῖς „ συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀδήγησεν αὐτούς“ (Λόγῳ ὅτι τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς εἰς ὁ νομοθέτης τόμῳ 5'). ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Χεῖρα δὲ, οὐχὶ πάντως τὴν „ τὸ σώματος, ἀντὶ δέγε τῆς χειρὸς τὴν πρακτικὴν νοήσεις ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἐκάστη πρό- „ σιμεν τῶν πραγμάτων“ (Τόμῳ β'. ἔρμην. εἰς τὸ 15'. κεφ. τοῦ Ἠσαίου).

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῶν ἀνω εἰρημένων δείχνει ὁ Μελωδός, ὅτι μαζὶ με' τὰ πνευματικὰ ὄσματα, τὰ ὅποια ᾄδομεν πρὸς τὴν Παρθένον, πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ πολιτεῖαν καὶ ἔργα σύμφωνα, ἐλεημοσύνας καὶ βοηθείας εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ εὐεργεσίας εἰς πάντας· αὐτὰ γὰρ εἶναι ὕμνος εὐάρεστος εἰς τὴν Θεοτόκον· αὐτὰ εἶναι προσφοραὶ εἰς αὐτήν· καὶ αὐτὰ εἶναι θυμιάματα δεκτὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς Παρθένου μεγαλειότητα. Ὅρα δὲ ὅτι εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν ὀνομάζει ὁ Μελωδός τὴν ἑορτὴν τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἑορτὴ τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὰς ἄλλας αὐτῆς ἑορτῆς, καθότι καὶ ἡ Γραφή ἕως ὀνομάζει τὰς μεγάλας ἑορτάς· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει· „ Σαλπίζατε ἐν εὐσήμεν ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν“ (Ψαλ. π'. 3'). ὁ δὲ Θεὸς λέγει διὰ τὰς τρεῖς μεγάλας ἑορτάς τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τῆς Σκηνοπηγίας· „ Αὐταὶ αἱ ἑορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἁγίαι, ὡς καλέσετε αὐτάς ἐν τοῖς καιροῖς „ αὐτῶν“ (Λευ. κγ'. 4').

Τροπάριον.

„Ὁ Θεόφωρ ἡθροίσται λαός· τῆς γὰρ δόξης Θεοῦ τὸ σκῆνωμα ἐκ
 „Σιών μεδίσταται πρὸς οὐράριον δόμον, ἔμθα ἡχος καθαρὸς ἑορ-
 „ταζόντων, φωνὴ ἀφράστῃ ἀγαλλιάσεως· καὶ ἐν εὐφροσύνῃ βοᾷ (!)
 „τῷ Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων ὁ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἰ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ λαὸς, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τὰ θεῖα καὶ οὐράνια φρονῶν, ἐσυναχθῇ σήμερον ἐν ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀγlaίς Ἐκκλησίαις, διὰ τὴν ἐορτάσῃ καὶ τὴν πανηγυρίσῃ. Ἐπιφέρει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἐορτῆς τε καὶ πανηγύρεως· ἐπεὶ δὴ, λέγει, τὸ σκῆνωμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἡ Κυρία Θεοτόκος, περὶ τῆς ὁποίας Γράφει ὁ Δαβίδ „Ἠγάσεν τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος“ (Ψαλ. μέ. 4.)· ὅπερ ἐρμηνεύει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Σκῆνωμα αὐτοῦ τὴν Παρθένον ὁ Ὑψιστος ἔθετο καὶ ἠγάσεν, ἐν μέσῳ αὐτῆς κατασκηνώσας, καὶ ἀσάλευτον ἔδειξε, τῶν τῆς Παρθενίας σημάτων αὐτῆς μὴ παρσαλευθέντων“· ἐπεὶ δὴ ἡ Παρθένος, λεγώ, μετεστάθῃ ἀπὸ τῆς Σιών εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅπου ἐμφανεῖται ὁ καθαρὸς ἡχος τῶν ἐορταζόντων, καὶ ἐξέρχεται ἡ φωνὴ τῆς ἀρρήτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Δαβίδ „Ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως (ἦτοι εὐχαριστίας), ἡχοῦ ἐορταζόντος“ (Ψαλ. μέ. 4.).

Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει· „Οἶμαι δὲ τὸν ἐκεῖθεν τῶν ἐορταζόντων ἡχον μὴδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ Θεὸν ὑμνούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον παρὰ τῶν τῆς ἐκεῖσε πολιτείας ἡξιωμένων“· ὁ δὲ μέγιστος Μάξιμος, σύμβολον μὲν προκοπῆς τὴν σκηνὴν, τελειότητος δὲ τὸν οἶκον νοεῖ λέγων· „Ὁ τῆς θαυμαστῆς σκηνῆς τόπος, ἡ ἀπαθὴς ἐστὶν ἔξις τῶν ἀρετῶν, καθ’ ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ γινόμενος λόγος, διαφόροις ἀρετῶν κάλλεσι κατακοσμεῖ καθάπερ σκηνὴν τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκ πολλῶν καὶ διαφορῶν συγκεκλιμένη γνώσις θεωρημάτων ἐστὶ, καθ’ ἣν ἐνδημῶν τῇ ψυχῇ ὁ Θεός, τοῦ τῆς σοφίας κρατῆρος ἐμπύπλησιν· ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἀγαλλιάσεως ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῇ πλούτῳ τῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς σκίρτημα· ἡ δὲ τῆς ἐξομολογήσεως, ἡ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς κατὰ τὴν σοφίαν εὐωχίας εὐχαριστία· ὁ δὲ ἡχος τῶν ἐορταζόντων, ἡ ἐξ ἀμφοῖν, ἀγαλλιάσεως, φωνῆς, καὶ ἐξομολογήσεως, κατὰ σύγκρισιν γινομένη διηνεκής δοξολογία“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ὁ ἀθροισθεὶς λαὸς τῶν Χριστιανῶν βοᾷ εἰς τὸν Χριστὸν μὲ εὐφροσύνην καρδίας· Ὁ δεδοξασμένος, καὶ τὰ λοιπὰ· „Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Βοῶντων, συναπτομένου τούτου μὲ τὸ, Ἐορταζόντων· ὀρθότερον εἶναι ὅμως, ὡς νομίζω, τὸ πρῶτον. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν ἐορτὴν, συμφώνως σχεδὸν λέγων μὲ τὸν Ἱερὸν Κοσμᾶν, ὡς ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων· „Ἀπιδι ταῖνον ἐν εἰρήνῃ, Παντάνασσα, ἀπιδι ἐν εὐφροσύνῃ, ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῃ, ἐν αἰδίῳ φωτὶ, ἔνθα τὸ ἀληθινὸν φῶς, ἡ ὀλόφωτος βασιλεία, ἡ ἀκατάληκτος τῶν Ἀγγέλων χορεία· ἐκεῖ, ὅπου ὁ χειμάρρους τῆς αἰωνίου τρυφῆς, ἔνθα οἱ λειμῶνες τῆς ἀφθαρσίας, αἱ πηγαὶ τῆς ἀενάου ζωῆς, τὰ ρεῖθρα τοῦ Θεοβλύτου φωτός, οἱ ποταμοὶ τῆς αἰεζώου φωτοχυσίας· ἐκεῖ, ὅπου ἡ περὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, τὸ ἔσχατον τέλος, οὐ ἐπέκεινα παντελῶς ἐδέν· ἐκεῖ Πατὴρ προσκυνεῖται, καὶ Υἱὸς δοξάζεται, Πνεῦμα Ἅγιον ἀνυμνεῖται, ἡ ἐνιαία τῆς μιᾶς ἐν τριάδι Θεότητος φύσις“· (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι θεωρίαν“).

Ωδὴ

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Βοῶντων“.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Φλόγα δροσίζουσαμ ὀσίους, δυσσεβεῖς δὲ καταφλέγουσαμ, Ἄγγε-
 „λος Θεοῦ ὁ παμσθενὴς ἔδειξε Παισί· ζωαρχικὴν δὲ πηγὴν εἰρ-
 „γάσατο τῇ Θεοτόκῳ, φθορὰν θανάτου καὶ ζωὴν βλυστάμουσαμ
 „τοῖς μέλπουσι· Τὸν Δημιουργὸν μόρον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι,
 „καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ὁ Μελω-
 δός, καθότι καὶ ἡ ὁδὸς Ὡδὴ αὐτῶν εἶναι πόνημα· προσαρμόζει δὲ ταύτην εὐφυῶς, καὶ εἰς
 τὴν ἐορτὴν τῆς Θεοτόκου λέγων ἔτι· Ὁ Ἄγγελος Κυρίε ὁ πανσθενής (ὁ παντοδύναμος).
 Μὲ τὴν λέξιν δὲ ταύτην φανερώνει, ὅτι ὁ Ἄγγελος, ὅπου κατέβη εἰς τὴν κάμινον τοῦ
 πυρός, δὲν ἦτον ἀπλούς Ἄγγελος, οὐ γὰρ αὐτός ἐστι πανσθενής, ἀλλὰ ἦτον ὁ Μοιρογενὴς
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ὀνομαζόμενος „Ἄγγελος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πα-
 „τρός· διὰ τοῦτο ὁ Ναβουχοδονόσορ, βλέπων αὐτὸν ἐν τῇ καμίνῳ, ὅμοιον Υἱῷ Θεοῦ ἀνό-
 μασε, λέγων· „Καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία Υἱῷ Θεοῦ“ (Δαν. γ'. 25.). Ὁ παν-
 τοδύναμος, λέγω, τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, συγκαταβάς τοῖς περὶ Ἀναρίαν εἰς τὴν
 Κάμινον, ὡς γέγραπται, διὰ τῆς παντουργοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, ἔδειξε τὴν αὐτὴν φλόγα τοῦ
 πυρός δροσίζουσαν μὲν τοὺς ὀσίους τρεῖς Παῖδας, κατακαίουσαν δὲ τοὺς ἀσεβεῖς Χαλ-
 δαίους· „Διεχίτο, φησὶν, ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοιτα ἐννέα,
 „καὶ διόδευσε καὶ ἀνεπύρισεν, ἅς εὔρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων“ (Αἴν. 23.) (1).

Οὕτως ὁ αὐτὸς παντοδύναμος τῆς Πατρικῆς βουλῆς Ἄγγελος κατεσκεύασε διὰ τῆς αὐτοῦ
 ἀπειροδυνάμου ἰσχύος τὴν σήμερον ἐορταζομένην Παρθένον, τὴν ἀληθεστάτην καὶ ἀγιωτά-
 την Μητέρα του, πηγὴν ζωαρχικὴν (ἡτοι ἀρχὴν οὖσαν ζωῆς καὶ σωτηρίας), ἡ ὁποία ἀνα-
 βλύζει φθορὰν μὲν καὶ ἀφανισμόν καὶ καταρρησιν εἰς τὸν θάνατον, ζωὴν δὲ καὶ σωτηρίαν
 εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς, ὅπου ψάλλουσι τὸν ὕμνον ἐκεῖνον τῶν τριῶν Παίδων,
 καὶ λέγουσιν· Ἡμεῖς, ὅπου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων, καὶ ἀπὸ τὴν τυ-
 ραννίαν τοῦ Διαβόλου, ὑμνοῦμεν τὸν Χριστὸν, ὅς τις εἶναι μόνος Δημιουργὸς ὧν τῶν ὄν-
 των, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τροπάριον.

„Ῥήμασιν εἶχομτο τῆς Θείας Κιβωτοῦ τοῦ ἀγιάσματος πᾶσα ἡ
 „πληθὺς τῶν Θεολόγων ἐν τῇ Σιών, Ποῦ μὺν ἀπαίρεις, Σκημὴ,
 „κραυγάζομτες, Θεοῦ τοῦ ζῶντος; μὴ διαλίποις ἐποπτεύουσα τοὺς
 „πίστει μέλπουτας· Τὸν Δημιουργὸν μόρον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρω-
 „μένοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐκεῖνα τὰ τελευταῖα λόγια, ὅπου οἱ Ἀπό-
 στολοι ἔλεγον πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὕτω λέγων· Ὁλη ἡ πληθὺς τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων
 (οἱ τι-

(1) Πόθεν ἐγνωρίσθη ἡ φλόγα ὅτι ἦτον ὑψωμέ-
 νη τεσσαράκοιτα καὶ ἐννέα πήχεις, ὅρα εἰς τὴν
 ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμού „Τῇ Πατριαρχῇ ἐξε-

„φαύλισαν πόδῃ“, ἐν σφ' Ἰαμβικῇ Κανόνι τῆς Χρι-
 στοῦ Γεννήσεως, ἵνα μὴ λήγωμεν τὰ αὐτὰ καὶ ἰδῶ.

(οἱ τινες κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζονται Θεολόγοι, ὡς ἀμέσως διδαχθέντες τὴν Θεολογίαν ἀπὸ τὸν ἴδιον Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄντα εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ τῆς Θεολογίας μυστήριον ἐξηγήσαντες, ὡς εἶπεν ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης) μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια ἐκράτουν καὶ ἐτράβιζον εἰς τὸν εαυτὸν τὴν θείαν Κιβωτὸν τῆς ἀγιάσματος, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον· περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Δαβίδ „Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, „Σὺ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος σου“ (Ψαλ. ρλ' α. 8.)· ὁ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγει οὕτω· „Διὰ τοῦτο τὸ γενῆσαν εἰκότως σῶμα συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξη θεοπρεπεῖ, καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ Προφητικὸν ἄσμα, τῷ πρότερον ἀναστάντι Χριστῷ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος αὐτοῦ“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμην).

Τὰ λόγια δὲ ὅπως οἱ Ἀπόστολοι ἔλεγον εἰς τὴν Θεοτόκον εἶναι ταῦτα· Ὁ Σκηνὴ ἔμψυχε τῷ Θεῷ ζῶντος! ποῦ τώρα ἀπέρχεται; Προσφύας δὲ ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὴν Σκηνήν· διότι καθὼς ἐκείνη ἡ παλαιὰ Σκηνὴ ἐσηκόνετο καὶ μετέβαινεν ἀπὸ ἑνα τόπον εἰς ἄλλον, οὕτω καὶ ἡ ἔμψυχος Σκηνὴ Θεοτόκος ἐσηκώθη σήμερον καὶ μετέβη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς Οὐρανούς. Φέρει δὲ ἀκολουθῶν ὁ Ἀσματογράφος καὶ τὴν ἱκεσίαν, τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Θεομήτορα· Μὴ παύσης, Παρθέने, ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃς ἐκ τῶν Οὐρανῶν τόσον ἡμᾶς, ὅσον καὶ ὅλους ἐκείνους, ὅσοι φάλλουσι μὲ πίστιν εἰς τὸν Υἱόν σου τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· Ἡμεῖς, ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, ἥτις εἶναι ἡ πλάνη τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀμαρτίας, ὑμνοῦμεν τὸν Δημιουργὸν τῶν πάντων Υἱόν σου, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Συμφάνως δὲ μὲ τὸν θείον Κοσμῶν ἐκθέτει τὰ ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων προσφερόμενα λόγια εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης· „Μείνον, μεθ' ἡμῶν ἡ ἡμετέρα παράκλησις, τὸ μόνον ἐπὶ γῆς ἡμῶν παραμύθιον· μὴ ἐάσης ἡμᾶς ὀρφανούς, Μῆτερ τοῦ συμπαθοῦς σου Υἱοῦ, κινδυνεύοντας· ἐχοίμεν Σε τῶν πόνων ἀνάπαυλαν, καὶ τῶν ἰδρώτων ἀνάψυξιν· Σοὶ καὶ μένειν θελούσῃ τὸ δύνασθαι πάρεστι, καὶ ἀπαίρειν προθυμουμένη οὐδὲν τὸ ἐμπόδιον· εἰ ἀπαίρεις, ὦ τοῦ Θεοῦ Σκηνή, καὶ ἡμεῖς συναπαίρομεν, ὁ Σὸς λαὸς διὰ τὸν Σὸν Υἱὸν χρηματίσαντες· Σε μόνην ἐπὶ γῆς καταλελειμμένην ἡμῖν παρηγορίαν κεκτήμεθα· Σοὶ καὶ ζώσῃ συζῆν, καὶ θνησκούσῃ συνθνήσκειν, μακάριον“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ὁδεῖς)· καὶ πάλιν· „Σὺ δὲ ἐποπτεύεις ἡμᾶς, ἀγαθὴ Δέσποινα, ἀγαθὴ Δασπότου λοχεύτρια· ἄγοις τέ καὶ φέροις τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅπως βούλοιο“.

Τροπάριον.

„Ὅπως ὑψώσασα τὰς χεῖρας, ἐκδημῆσα ἡ Παράμωμος, χεῖρας τὰς
„Θεὸν ἡγκαλισμένας σωματικῶς, ἐν παρρησίᾳ ὡς Μήτηρ ἔφησε πρὸς
„τὸν τεχθεῖντα! Οὐς μοι ἐκτίσω, εἰς αἰῶνας φύλαττε, βοῶντάς
„Σοὶ· Τὸν Δημιουργὸν μόρον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν
„εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ γράφουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου διὰ τοῦ Ω· ἐγὼ δὲ δικαίῳ νὰ γράφεται διὰ τοῦ Ο, καθὼς εἶναι γραμμένον, πρῶτον μὲν διὰ τὰ φυλαχθῆ ἡ Ἀκροστιχὶς τοῦ Κανόνος ἀκεραία, ἥτις ἀπαιτεῖ νὰ ἦναι ἡ ἀρχὴ τῆς Τροπαρίου τέσσα Ο, καὶ ὅχι Ω δεύτερον, διότι τὸ, Ὅπως, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τῆς Πῶς, κατὰ τὸν Βαρίνον καὶ τὸν ἀνώνυμον Ἑρμηνευτήν. Ὁ τοίνυν Ἱερὸς Μελωδὸς στοχασθεὶς, ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑψώσε τὰς ἀγίας τῆς χεῖρας πρὸς ἱκεσίαν ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, οὕτω λέγει· Πῶς ὁ παντὸς μῶμου ἀνωτέρα Μήτηρ τοῦ Θεοῦ (καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Σολομὼν ἐν τῷ Ἀσματι „Ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ ἡ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ“ Ἀσμ. δ' 7.) πῶς ὑψώσε τὰς χεῖράς της ἡ παράμωμος Θεοτόκος, ὅταν ἐμελλε νὰ ἐκδημῇ ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον! τὰς χεῖρας ἐκείνας τὰς ἡγιασμένας, καὶ τὸν Θεὸν βρεφοπρεπῶς καὶ σωματικῶς ἐνηγκαλισμένης! Ὁ διπλασιασμὸς ἐδῶ τοῦ, Χεῖ-

Χεῖρας, πάθος ἐμφαίνει φιλοπαρθένου ψυχῆς, ἥτις, ὑπὸ τοῦ ἀγνοῦ καὶ πρηστιρίου ἔρωτος τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον φλεγόμενη, διπλασιάζει περιπαθῶς τὸ ὄνομα τῶν εὐλογημένων χειρῶν ἐκείνης. Θαυμαστικῶς δὲ ἐπρόφερεν ὁ Μελαβδὸς τὸ „Ὅπως ὑψώσασα τὰς χεῖρας“, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τῶν χειρῶν τῆς Θεοτόκου ὑψώσις ἦτον ὑπὲρ λόγον, καὶ θαυμασμοῦ παντὸς ἀξία.

Ὑψώσασα δὲ τὰς χεῖρας ἡ Θεοτόκος, ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς; Ταῦτα τὰ ὀλίγα μὲν τῇ ποσότητι, πολλὰ δὲ τῇ ποιότητι. Ὡς γὰρ καὶ Θεέ μου! φύλαττε ὅλους τὰς Χριστιανοὺς ἀπὸ κάθε βλάβην ψυχῆς τε καὶ σώματος, τοὺς ὁποίους ἀπόκτησας μερίδα καὶ κληρονομίαν ἰδικήν σου μὲ τὸ ἅγιον αἷμά σου, διὰ χάριν καὶ ἐμοῦ τῆς Μητρός σου, διὰ νὰ ἦναι αὐτοὶ καὶ ἰδιοὶ μου ἐπαινέται· ἡ νοεῖται τὸ, Ἐμοὶ, ἀντὶ τοῦ, διὰ τῶν ἐμῶν πρεσβειῶν· οἵτινες φυλαττόμενοι παρὰ σοῦ, ἔχουν νὰ φωνάζουν αἰωνίως, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας καὶ χάριτος, τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων· „Τὸν Δημιουργὸν μόνον, κτλ.“

Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀναφέρει τὰς ἐκ μέρους τῆς Παρθένου πρὸς τὸν Υἱὸν προσφερόμενας δεήσεις λέγων· „Σὺ, γὰρ καὶ Θεέ μου, τοῖς ἐμοῖς ποθεινοτάτοις τέκνοις, οὓς ἀδελφούς καλέσαι εὐδόκησας, τῆς ἐμῆς ἐκδημίας γενοῦ παραμύθιον· πρόσθε, εὐλογίαν ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ αὐτῶν, διὰ τῆς τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐπιθέσεως. Εἴτα τὰς χεῖρας ἐπάρασας, οἷα εἰκὸς, τοὺς συνελεγμένους εὐλόγησε, τοιαῦτα προσομιλήσασα ῥήματα“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“).

Ωδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νερίκηται τῆς φύσεως οἱ ὅροι ἐν σοὶ, Παρθένε Ἀχραυτε· Παρθεύει γὰρ τόκος, καὶ ζῶν προμνηστεύεται θάνατος· ἡ μετὰ τόκον Παρθέρος, καὶ μετὰ θάνατον ζῶσα, σώζεις αἶψι, Θεοτόκε, τὴν κληρονομίαν σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελαβδὸς, ὅτι εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς Παρθένου Μαρίας πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως ἐνικήθησαν, καὶ τρόπον τινὰ ἰλιγγιάσας, καὶ περαιτέρω μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ, θαυμαστικῶς ἀνεβόησεν· Ὡς Παρθένε κατὰ τὴν ἀσπίδα καὶ ἀσπίδα! εἰς Σε ἐνικήθησαν οἱ νόμοι τῆς φύσεως· φύσεως δὲ νόμος εἶναι, ὅποια γυνὴ γεννήσῃ, νὰ μὴ μένῃ πλέον παρθένος· Σὺ δὲ Παρθένος οὖσα, συνέλαβες ἀσπύρας, καὶ Παρθένος οὖσα, ἐγέννησας ἀφθόρως (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Παρθεύει τόκος)· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφώρος Μάξιμος· „Ὅν (Θεὸν λόγον) Παρθένος ὑπερφύως τεκέσα παρέλυσεν ἑδὲν τῆς παρθενίας τεκμήριον· ὡς γὰρ αὐτὸς ἀνθρώπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· ἔτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιῇ, καὶ Παρθένον διατηρεῖ· θαύματι θαῦμα κατὰ ταῦτ'· τὸν διερμηνεύων ἅμα, καὶ θατέρω κρύπτων τὸ ἕτερον· τοσοῦτον Μητέρα τὴν Παρθένον ποιοῦμενος, ὅσον διὰ τῆς κηρύξεως ἅλута τὰ τῆς παρθενίας δεσμὰ ἀπεργάσασθαι“ (Κεφ. θ'. τῆς γ'. ἑκατοντάδος τῶν γνωστικῶν).

Νόμος φύσεως εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ θανάτου χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, τὸ σῶμα νὰ τίθεται ἐν τάφῳ καὶ νὰ διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· εἰς τὸ ἰδικόν σου ὅμως σῶμα, Θεοτόκε, ὁ θάνατος δὲν ἐπροξένησε διαφθοράν καὶ διάλυσιν, ἀλλὰ ζῶν καὶ ἀφθαρσίαν· καθότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἐνωθεῖσα πάλιν ἡ ἀχραντος ψυχὴ σου μὲ τὸ θεοδόχον σῶμά σου, ἀνέστη ἀπὸ τοῦ τάφου, καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Οὗτοι μὲν εἶναι οἱ φανεροὶ νόμοι τῆς φύσεως, οἵτινες ἐνικήθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον· εἰ δὲ θέλῃ τις νὰ βαθυῦν περισσώτερον, εὐρίσκει καὶ ἄλλους νόμους τῆς φύσεως ἐνικήντας· οἷον, νόμος τῆς φύσεως εἶναι νὰ διαπλαττεται καὶ νὰ ἐξεικονίζεται τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀπὸ ὀλίγου ὀλίγον· εἰς Σε ὅμως, Παρθένε, ἐνικήθη καὶ ὁ νόμος οὗτος, διότι τὸ θεοῦπόστατον βρέφος σου εὐθύς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ὅλον ἐξεικονίσθη, καὶ ὅχι κατ' ὀλίγον ὀλίγον· καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος (καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆ λέγοντος „Ζητεῖς παρ' ἐμὲ γινῶναι, Παρθένε“)· νόμος τῆς φύσεως εἶναι, τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ βρε-

βρέφος να προξενῇ βάρος εἰς τὴν μητέρα τε· ἀλλ' ὁ Δεσπότης Χριστὸς, βρέφος ὢν ἐν τῇ κοιλίᾳ Σοῦ τῆς Μητρός σου, εἶδεν τοιοῦτον βάρος εἰς Σε ἐπροξένεσε· διὸ καὶ παρὰ Σοῦ ἐβαστάζετο ἀκόπως εἰς ὅλους τὰς ἐννέα μῆνας τῆς κυφορίας σου· καθὼς παρὰ πολλοῖς Θεολόγοις ὁμολογεῖται. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως λεπτότεροι ἐνικήθησαν ἐν Σοὶ τῇ Παρθένῳ, τοὺς ὁποῖους ἀφίνομεν, διότι ὑπερβαίνουνσι καθεὶ λόγον ὁμῆ καὶ διάνοιαν· περὶ ὧν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „Νόμοι φύσεως καταλύονται“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.). ὁ δὲ μέγας Μάξιμος εἶπε· „Σκοπήσωμεν πιστῶς τὸ μυστήριον τῆς „Θείας ἐνανθρωπήσεως, καὶ μόνον δοξάσωμεν ἀπεριέργως τὸν τοῦτο γεῖσθαι δι' ἡμᾶς εὐδοκήσαντα· τίς γὰρ δυνάμει θαρρῶν λογικῆς ἀποδείξεως, ἐξειπεῖν δύναται, πῶς Θεοῦ Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γέννησις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἀνευ φθορᾶς; πῶς Μήτηρ, ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος; πῶς ὁ ὑπερτελής καθ' ἡλικίαν προέκοπτε; καὶ ἵνα τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον εἶπω, πῶς Θεὸς ἄνθρωπος γίνεται; καὶ τὸ δὴ πλέον μυστηριαδέστερον; πῶς οὐσιωδῶς ἐν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ Λόγος, ὁ κατ' οὐσίαν ὑποστατικῶς ὅλος ὑπάρχων ἐν τῷ Πατρὶ; πῶς ὁ αὐτὸς καὶ ὅλος ἐστὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, καὶ ὅλος γέγονε κατὰ φύσιν ἄνθρωπος, μηδεμίαν φύσιν ἡρνημένος παντάπασιν, μήτε τὴν Θεῖαν, καθ' ἣν ὑπάρχει Θεός, μήτε τὴν ἡμετέραν, καθ' ἣν γέγονεν ἄνθρωπος; ταῦτα πίστις μόνῃ χωρεῖ τὰ μυστήρια“ (Κεφ. ιγ'. τῆς γ'. ἐκατονταδὸς τῶν γνωστικ.) (1).

Προσφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς μίαν ἱκεσίαν πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει· Σὺ, ὅπου ἔμεινας Παρθένος μετὰ τὸν τόκον, καθὼς ἦσουν καὶ πρὸ τόκου, Σὺ, ὅπου εἶσαι ζωντανὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατον, Σὺ, Ἀειπάρθενε, ἄμποτε νὰ σώζῃς πάντοτε ἀπὸ καθεβλάβην τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν τὴν κληρονομίαν σου, ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, τὰς ὁποῖους ἔλαβεν ὁ Υἱός σου κληρονομίαν παρὰ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ ψαλμικόν, „Δώσω σοι Ἐθνη τὴν κληρονομίαν σου“ (Ψαλ. β'. 8.)· πρόδηλον γὰρ, ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ Υἱοῦ εἶναι κληρονομία κοινὴ καὶ τῆς Μητρός.

Τροπάριον.

„Ἐξίσταρτο Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ Σιών σκοποῦμεναι τὸν οἰκεῖον Δεσπότην γυναικίαν ψυχὴν χειριζόμενον· τῇ γὰρ ἀχράρως τεκούσῃ υἱοπρεπῶς προσεφώμει· Δεῦρο, σεμνὴ, τῷ Τίῳ καὶ Θεῷ σὺνδοξάσθῃτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος ἔμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον διὰ τῆς ζωφόρου αὐτῆς κοιμήσεως, τότε ὁ Υἱὸς αὐτῆς καὶ Θεός, τιμῶν τὴν Μητέρα του, ἦλθε μετὰ ἀρρήτον τρόπον καὶ ἀκατάληπτον εἰς τὸ ὅρος Σιών, ὅπου εὗρίσκετο ἐπὶ κλίνης τὸ Θεοδόχον σῶμα τῆς Θεομήτορος, διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν ἁμωμόν ψυχὴν τῆς παναγίας Μητρός σου· ἔτω γὰρ πανηγυρίζει ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης, λέγων· „Τίνα ἄλλα δοκεῖ πεπραχθαι τοτηνικάδε; ὥς μοι δοκεῖ, ἢ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὴν οἰκίαν λοχεύτριαν ἔλευσις, χερσὶ Θεταῖς καὶ ἀκηράτοις ὑποδεχομένου τὴν ἱερὰν ταύτης ψυχὴν εἰλικρινῆτε καὶ ἁμωμόν· καὶ αὕτη, οἷα εἶδος, ἔφησεν· Εἰς χεῖρας σου, τέκνον ἐμὸν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθηναι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων“) (2).

Ταῦτα λοιπὸν γινώσκων ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, λέγει οὕτω· Αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἐξεπλάγησαν, διότι ἐβλεπον, ὅτι ἦλθεν ἀσάτως εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου ἡ Θεοτόκος

(1) Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμού τῆς ἐκτάτης Ὡδῆς τοῦ α'. Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· „Ὁ τόκος σου ἄφθορος εἰδείχθη“.

(2) Ὅτι ὁ Κύριος αὐτὸς ἦλθε καὶ παρέλαβε τὴν

ψυχὴν τῆς ἁγίας Μητρός σου, ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος· „Χαῖρε Θεοτόκε, Μητὴρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ“, κατὰ τὴν ἐννάτην Ὡδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

τόκος εὐρίσκετο, ὁ Δεσπότης καὶ Κύριός των Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὅτι ἐνήγαλίσθη γλυκερώτατα καὶ υἱοπρεπέστατα τὴν ὁλόφωτον ψυχὴν τῆς κατὰ φύσιν μὲν γυναικός, ὑπὲρ φύσιν δὲ ἀγιοτάτης Μητρός του. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ ποῖα λόγια ἐπρεσφώνει υἱοπρεπῶς, ὁ Υἱὸς εἰς τὴν Μητέρα, ὁ παμφίλτατος εἰς τὴν παμφιλτάτην. Ἐλθέ, ὦ Μῆ-τέρ μου γλυκυτάτη εἰς τὰ οὐράνια, διὰ νὰ συνδοξάζῃσαι καὶ νὰ συμβασιλεύῃς αἰωνίως μαζί με ἐμέ τὸν Υἱόν καὶ Θεόν Σου.

Συμφώνως με τὸν Θεὸν Κοσμᾶν γράφει καὶ ὁ ὁμόψυχος αὐτοῦ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ποῖα λόγια εἶπε τότε ὁ Υἱὸς πρὸς τὴν Μητέρα, τὸ ἱερώτατον αὐτῆς πνεῦμα λαμβάνων εἰς χεῖρας. „Κάτιθι, κάτιθι, Δέσποτα, τῇ Μητρὶ κατὰ χρέος ἀποτινύς τὰ ὀφειλόμενα θρέ-
 „ πτα. Θεῖας ἀναπέτασον χεῖρας· δέξαι ψυχὴν μητρικὴν ὁ Πατρικαῖς χερσὶ τὸ πνεῦμα ἐπὶ
 „ Σταυροῦ παραθέμενος· φώνησον πρὸς αὐτὴν ἡδύτι ψιθύρισμα· ἐλθέ ἡ καλὴ πλησίον με,
 „ ἡ τῷ κάλλει τῆς παρθενίας ὑπὲρ ἥλιον μαρμαρύσσουσα· μετεδωκάς μοι τῶν σῶν, δεῦρο
 „ τῶν ἐμῶν συναπόλαυσον· δεῦρο, Μῆτερ, πρὸς τὸν Υἱόν· συμβασίλευσον ἐγὼ ἐκ Σοῦ σὺν
 „ Σοὶ πτωχεύσαντι“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐθός ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς). Ἐφη, δὲ καὶ ὁ τῆς
 „ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Σαβαώθ καὶ Υἱοῦ τῆς Ἀειπαρθένου
 „ ταύτης ἀοράτως παρόντος, καὶ τὴν ἐξόδιον ἀποδιδόντος τῇ Μητρὶ τιμὴν, οὐ καὶ χερσὶ
 „ καὶ τὸ Θεοφόρον ἐναπέθετο πνεῦμα“ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησην).

Τροπάριον.

„Συρέστειλε χορὸς τῶν Ἀποστόλων τὸ Θεοδόχον σῶμά Σου, μετὰ
 „ δέους ὀρώμτες, καὶ φωνὴ λιγυρὰ προσφθεγγόμενοι· Εἰς οὐραμίους
 „ θαλάμους πρὸς τὸν Υἱόν ἐκφοιτῶσα, σῶζοις αἶ, Θεοτόκε, τὴν
 „ κληρονομίαν Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τελευταῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῷ παρόντος Κανόνος· διό καὶ τὸ τελευταῖον ἔργον τῶν Θεῶν Ἀποστόλων ἀναφέρει εἰς αὐτὸ ὁ ἱερός Μελωδός, ὅπῃ ἐστιν ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθον ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου μεθ' ἑαρχικὸν νεῦμα τῷ Παντοκράτορι. Ὄθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ὁ νεκρίζωνε Μαριάμ! ὁ χορὸς τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων με συνδόνας ἐτέλῃζε καὶ ἐνταφίασεν εἰς τὴν Γεθσημανὴ τὸ καθαρόν καὶ ἀχραντὸν σῶμά Σου, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἐδάνεισεν εἰς αὐτὸν σάρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ, νοερᾷ, καὶ θελητικῇ· ἔπρεπε γὰρ αἱ χεῖρες τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων τῷ Χριστῷ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ σῶμα τῆς Μητρός τοῦ Χριστοῦ, οἱ οἰκέοι τὴν οἰκίαν, καὶ οἱ μαθηταὶ τὴν τοῦ Διδασκάλου Μητέρα, ἐπεὶ δὲ ὁ ἐνταφιασμός αὐτῆς δὲν ἦτον τῷ καθεαυτοῦ ἴδιον, ἀλλὰ τῶν ἀξίων, τῶν Θεοφόρων, τῶν πνευματοκινήτων, ὁποῖοι ἦτον οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι.

Ἄν καὶ αὐτοὶ ἐνταφίασαν τὸ πανάχραντον σῶμά Σου, με φόβον ὁμῶς καὶ πολλὴν εὐλάβειαν αὐτὸ ἔβλεπον, διὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος, ἣτις τὸ ἐπεσιάζε, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα, ὅπῃ ἀπὸ κάθε μέρος καὶ μέλος αὐτοῦ ἐξήστραπτεν. Οὐ μόνον δὲ με φόβον ἔβλεπον, ἀλλὰ καὶ με φωνὴν λαμπρὰν καὶ γλυκεῖαν ἔλεγον εἰς Σέ· Ὁ Θεοτόκε! Σὺ σήμερον, ὅπου ἐκδημεῖς μὲν πρὸς τὸν Υἱόν Σου, εἰσέρχεσαι δὲ εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ Οὐρανῶ, ὡς νύμφη ἀνύμφευτος καὶ παγκαλλεστάτη, Σὺ, λέγω, ἀμποτε νὰ διαφυλάττης πάντοτε ἀπὸ κάθε βλάβης τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν πάντας τὰς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τοὺς ὁποῖους ἔλαβες κληρονομίαν ἀπὸ τὸν Υἱόν Σου· ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτάνυμος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „Σὲ τῶν Ἀποστό-
 „ λων ὁ δῆμος τὴν ἀληθὴν Κιβωτὸν Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων ἀράμενος, ὡς πάλαι
 „ ποτε οἱ Ἱερεῖς τὴν τυπικὴν Κιβωτὸν, καὶ ἐν τῷ τάφῳ θέμενοι, δι' αὐτῆς, ὡς δι' Ἰορδάνου
 „ τινός, ἐπὶ τὴν ἀληθὴ τῆς Ἐπαγγελίας παρέπεμπον γῆν, τὴν ἄνω, φημί, Ἱερουσαλὴμ,
 „ τὴν πάντων τῶν πιστῶν Μητέρα, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργός ὁ Θεός“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρ-
 „ χή

χὴ „Μνήμη δικαίων). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν Κοίμῃσιν οὕτω πανηγυρίζει· „Κάντεῦθεν καὶ νῦν, διὰ θανάτου πρὸς ἀθανασίαν χωρήσασα, καὶ δικαίως „ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταστᾶσα, ὡς ἂν ἐν ὑπερουρανίοις σκηνώμασι, σύσκηνος εἴης τοῦ „τῷ (τῷ Υἱῷ Σου δηλ.), τὸν αἰεὶ χρόνον ἐκεῖθεν περιέπουσα τὸν Σὸν κλῆρον, καὶ ταῖς „ἀκοιμήτοις Σου πρὸς αὐτὸν πρεσβεΐαις τοῦτον πρὸς ἅπαντας ἰλεουμένη“.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, ὃς εὐφημήσωμεν τὴν φυσικὴν μὲν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, ἡμῶν δὲ τῶν Χριστιανῶν κατὰ χάριν Μητέρα, μὲ θεῖα καὶ ἱερὰ ἅσματα· ὃς τιμήσωμεν μὲ καθαρότητα ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τὴν ὄντως καθαρὰν καὶ ὑπέραγνον· φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχουσι τὰ ὁμοία νὰ χαίρουν καὶ νὰ ἀγάλλωνται εἰς τὰ ὁμοία· „Πέφυκε γὰρ πῶς τοῖς ὁμοίοις τὰ „ὁμοία ἐπαγάλλεσθαι“, λέγει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· αὐτὴν τὴν κατὰ χάριν Μητέρα ἡμῶν ὃς θεραπεύσωμεν μὲ ἐλεημοσύνην τῶν πτωχῶν, καὶ μὲ συμπάθειαν τῶν δεομένων· διότι, ἂν μὲ κάμμιαν ἄλλην ἀρετὴν δὲν θεραπεύεται ὁ Θεός, ὡς μὲ τὴν ἐλεημοσύνην· „Οὐδενὶ οὕτω τῶν πάντων ὡς ἐλέω Θεός θεραπεύεται“ (Γρηγ. λόγ. περὶ Φιλοπρωχίας)· τίς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ Μητὴρ χαίρει καὶ ἀγάλλεται εἰς τὴν τῶν πτωχῶν ἐλεημοσύνην;

Ἄς κατασκευάσωμεν τὴν ἐνθυμήσιν καὶ καρδίαν μας ταμεῖον καὶ κατοικίαν τῶν ἀρετῶν τῆς Θεοτόκου. Πῶς τοῦτο ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν; Παρθένος εἶναι ἡ Θεοτόκος καὶ φιλοπάρθενος καὶ ἀγνή καὶ φίλαγνος; βέβαια καὶ ἡμεῖς, ἂν ἔχωμεν ὅχι μόνον ἀγνὸν τὸ σῶμα ἀπὸ κάθε σαρκικὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνθυμήσιν μας καθαρὰν ἀπὸ αἰσχροῦς καὶ ρυπαροῦς λογισμοῦς, θέλωμεν ἀποκτήσει εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν χάριν τῆς ὑπέραγνου Παρθένου· φεύγει αὐτὴ κάθε αἰσχρὸν πάθος; τοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς ἀποστρέφεται; σιγχαίνεται τὴν γαστριμαργίαν; πολεμεῖ τὴν πορνείαν; μισεῖ τοῦ θυμοῦ τὰ κινήματα; δὲν δέχεται τὸν φθόνον καὶ τὰς φιλονεικίας; διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μισῶμεν ὅλα τὰ ἀνωτέρω πάθη, εἴαν θέλωμεν νὰ εἴμεθα μιμηταὶ καὶ φίλοι τῆς Παρθένου.

Πάλιν ἐκ τῆς ἐναντίου, ἡ Παρθένος χαίρει εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν· εὐφραίνεται εἰς τὴν παρθενίαν καὶ σωφροσύνην· ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πραότητα· ἐναγκαλίζεται τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπείνωσιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὰς ἀρετὰς ταύτας, εἴαν θέλωμεν νὰ εἴμεθα ἀπόλουθοι καὶ μιμηταὶ τῆς Παρθένου. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, καθὼς ἡ Παρθένος μισεῖ μὲν κάθε κακίαν, ἀγαπᾷ δὲ κάθε ἀρετὴν· οὕτω πρέπει νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἡ Παρθένος, βλέπουσα ἡμᾶς ἐστολισμένους μὲ τὰς τοιαύτας ἀρετὰς, ἐπιθυμήσῃ τοῦ κάλλους τῶν ψυχῶν μας, καὶ ἔλθῃ νοερώς εἰς ἡμᾶς, φέρουσα μαζίτης κάθε σειρὰν πνευματικῶν χαρίτων καὶ ἀγαθῶν· τί λέγω; οὐ μόνον αὐτὴ θέλει ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς πλουτίσῃ μὲ κάθε οὐράνιον καλόν, ἀλλὰ διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς θέλει καταπέψῃ καὶ τὸν Μονογενῆ τῆς Υἱὸν νὰ γένη ἔνοικος εἰς τὰς καρδίας μας σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ αὐτοῦ Πνεύματι (καθὼς ὅλον τοῦτον τὸν Ἡθικὸν ἐπίλογον γράφει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ φωστὴρ Ἰωάννης ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμῃσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων εἰδὲς“)· ἵνα ἔνοικον φέροντες ἐν τῇ ψυχῇ μας κατὰ χάριν τὴν Ἁγίαν καὶ Ἀδιαίρετον Τριάδα, δοξάζωμεν αὐτὴν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

ΕΣΤΙ ΔΕ Ο ΚΑΝΩΝ ΟΥΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. ὁ Εἰρμός. „Ἀνοίξω τὸ στόμα μου“.

„Παρθέροι μεάριδες σὺν Μαριάμ τῇ Προφῆτιδι ᾠδὴν τὴν ἐξόδιον
 „μὺν ἀλαλάξατε· ἡ Παρθέμος γὰρ καὶ μόνη Θεοτόκος πρὸς λῆ-
 „ξιν οὐράμιον διαβιβάζεται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Κανὼν οὗτος εἶναι λαμπρὸς καὶ πανηγυρικὸς, καὶ πολὺ τοῦ προτέρου Κανόνος χορευ-
 τικώτερος· καθότι καὶ ὁ τέταρτος ἦχος, πρὸς τὸν ὁποῖον οὗτος ᾄδεται, εἶναι πολὺ τοῦ
 πρώτου ἤχου, πρὸς ὃν ἐκεῖνος ᾄδεται, πανηγυρικώτερος· ὅς τις καὶ Μιξολύδιος ὀνομάζεται.
 Ἐπειδὴ δέ, ὅταν ἐκβῇσαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔγιναν δύο χοροί,
 ὁ εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ὁ ἄλλος ἐκ τῶν γυναικῶν, καὶ ἔφαλλον τὸν ἐπινίκιον ἐκεῖνον
 ὕμνον „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“, ὡς πολλάκις περὶ τούτου εἴπο-
 μεν, διὰ τοῦτο ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης συγκαλεῖ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο, οὐχὶ τὸν χορὸν
 τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ τὸν χοροστάτην Μαυσίην, ἀλλὰ τὸν χορὸν τῶν παρθένων καὶ νεανίδων,
 μαζὶ μὲ τὴν Προφῆτιδα καὶ τοῦ χοροῦ ἐξάρχουσαν Μαριάμ, εἰς τὸ νὰ φάλλῃ μὲ φωνὰς
 ἀλαλακτικὰς καὶ ἐπινίκιους ᾠσματα ἐπιτάφια· καλεῖ δὲ ταύτας, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἡ
 σήμερον ἐορταζομένη δὲν εἶναι ἀνὴρ, ἀλλὰ γυνὴ καὶ Παρθέμος. Εἴτα κατασκευάζει διὰ
 ποίαν αἰτίαν πρέπει νὰ ἀλαλάξουν ᾠσματα ἐπιτάφια· διότι, λέγει, ἡ Παρθέμος καὶ
 μόνη Θεοτόκος Μαρία, ἀποθανοῦσα κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀνέστη ὑπὲρ φύσιν
 ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἀναληφθεῖσα, διαβαίνει σήμερον ἀπὸ τὴν γῆν εἰς κατάπαυσιν αἰώνιον
 καὶ κληρονομίαν οὐράνιον.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὴν Κοίμῃσιν λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς“,
 „συμφάνως πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης, λέγων· „Ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες ἀβρόχοις πο-
 „σί, καὶ τὴν ἀλμυρὰν τῆς ἀσεβείας ὑπερβάντες θάλασσαν, ἄσωμεν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ
 „ᾠδὴν τὴν ἐξόδιον· αἰρέτω Μαριάμ, ἡ Ἐκκλησία, ταῖς χερσὶ τὸ τύμπανον, καὶ ἐξαρχέ-
 „τω ᾠδὴν τὴν ἐορτίον· ἐξίτωσαν τοῦ πνευματικοῦ Ἰσραὴλ αἱ νεάνιδες, μετὰ τυμπάνων
 „καὶ χορῶν ἀλαλάζουσαι· οὕτω γὰρ γέγραπται περὶ τούτων ἐν τῇ Γραφῇ· „Ἐλα-
 „βε δὲ Μαριάμ ἡ Προφῆτις ἡ ἀδελφὴ Ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλ-
 „θον πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν· ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μα-
 „ριάμ λέγουσα· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“ (Ἐξ. ιε΄. 20.).

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἀξίως ὡς ἑμψυχον Σέ Οὐρανὸν ὑπεδέξαμτο οὐράνια, Πάραγγε,
 „ θεῖα σκηνώματα, καὶ παρέστηκας φαιδρῶς ὠραίσμεν, ὡς νύμφη
 „ παμάρωμος, τῷ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐμψυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Με-
 λωδός· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τῷ Οὐρανοῦ καθαρωτέρα ἐστὶν ἢ Παρθένος, καὶ ἀσυγκρίτως
 τιμιωτέρα τε καὶ ὑψηλότερα· καθότι ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς βρέφος ἐγένετο ὁ τῶν Οὐρα-
 νῶν τεχνίτης τε καὶ δημιουργός· καθὼς ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „ Τίς ταύ-
 „ τὴν Οὐρανὸν καλῶν τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; ὁ γὰρ τῶν Οὐρανῶν δημιουργός καὶ συν-
 „ οχεύς, καὶ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου ὁρατοῦτε καὶ ἀόρατου τεχνίτης δημιουρ-
 „ γήματος, οὗ τόπος οὐδεὶς τῷ ἐπὶ πάντων εἶναι, εἴπερ τὸ περιέχον τῶν ὄντων τόπος
 „ ὀρίζεται, ἐν ταύτῃ ἀσπόρως βρέφος δεδημιουργηται “ (Λόγ. εἰς ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀν-
 „ θρώπων οὐδεὶς). Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ θεῖος Ἀσματογράφος· Ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε,
 ἦσους ἑμψυχος Οὐρανός, διὰ τοῦτο ἀξίως καὶ ἀρμοδίως Σέ ἐδέχθησαν καὶ αἱ τοῦ Οὐ-
 ρανοῦ κατοικίαι· τὰ γὰρ ὅμοια εἰς τοὺς ὁμοίους τῶν τόπους πρέπει νὰ κατοικοῦν. Καὶ
 λοιπὸν ἀναβᾶσα εἰς τοὺς Οὐρανούς, τώρα Σὺ παραστέκεσαι κεκαλλωπισμένη λαμπρῶς μὲ
 τὰ κάλλι τῆς παρθενίας καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ θεῶν χαρίτων κοντὰ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ
 Θεόν, ὡς νύμφη ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε μῶμόν τε καὶ ψεγάδιον· μᾶλλον δὲ, Σὺ παραστέκε-
 σαι ὡς Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων Υἱοῦ Σου· καθὼς τὴν παράστα-
 σιν ταύτην ἐπροφῆτευσεν ὁ Δαβὶδ λέγων· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου, ἐν ἱμα-
 „ τισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη “ (Ψαλ. μδ'. 9.).

Τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν προτιθεὶς ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος, ὑψηλῶς αὐτὸ ἐρμη-
 νεύει, πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· „ Μόνη πᾶσαν αὐτὴ, Μήτηρ μὲν ἐκ
 „ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, Βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερ-
 „ κοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ· καὶ οὕτω τοὺς ὑφ' αὐτὴν δι' αὐτῆς
 „ ὑψώσασα, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπῆκοον οὐράνιον αὐτ' ἐπιγείῳ ἀποδείξασα... μακαρίου
 „ γένους μακαριωτάτη Βασιλὶς ἐφέστηκε, νῦν καὶ τὸν Οὐρανὸν ἔχουσα πρέπον οἰκητήριον,
 „ ὡς αὐτῇ προσῆκον βασιλεῖον, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς γῆς μετανέστη σήμερον, καὶ ἐκ δεξιῶν
 „ παρέστη τῷ Παμβασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, κατὰ
 „ τὸ εἰρημένον τῷ Φαλμωδῷ Προφῆτῃ περὶ αὐτῆς· ἱματισμὸν δὲ διαχρυσὸν νοήσεις τὸ
 „ Θεαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς “.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „ Περί μὲν τῆς τῶν ἀνωτάτω Ἀγγέλων ταξιαρχίας ὁ
 „ Ἡσαΐας γράφει· „ Καὶ Σεραφὶμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ “ (Ἡσ. ε'. 2.)· περὶ αὐτῆς
 „ δὲ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σα “. Ὁρᾶτε τὴν διαφορὰν τῆς στά-
 „ σεως; ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνορᾶν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως· περὶ
 „ μὲν γὰρ τὸν Θεόν, τὰ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκείνον, μόνῃ ἢ Παμβασίλει·
 „ οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν· εἰκότως· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν Οὐρανοῖς
 „ ἐκάθισεν, ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ αὐτὴ νῦν ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανούς
 „ ἀναβᾶσα, ἔστηκεν· οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς
 „ τοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ· ὅπου δὲ κάθεται
 „ ὁ Βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἵσταται· τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκεῖ-
 „ νου τοῦ Σεραφικοῦ χοροῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγεν ὑψηλὸν καὶ ἐπρημένον, τὸν τὰς Οὐρα-
 „ νίους Δυνάμεις ὑπεραναβεβηκότα θρόνον, τὴν Θεομήτορα, δηλῶν· διὸ καὶ Ἰεζεκιὴλ αὐτοῦς
 „ εἰσάγει τοὺς Ἀγγέλους ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας· „ Εὐλογημένη
 „ ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ “ (Ἰεζ. γ'. 12.).

ᾠδὴ

Ὡδὴ γ'. ὁ Εἰρμός. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

Τροπάριον.

„Θρητῆς ἐξ ὀσφύος προαχθεῖσα, τῇ φύσει κατάλληλον, Ἀγνή,
„τὴν ἔξοδον διήμυσας· τεκοῦσα δὲ τὴν ὁμῶς ζωὴν, πρὸς τὴν ζωὴν
„μεθέστηκας τὴν θείαν καὶ ἐνυπόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι δόξα κοινὴ τῶν Φυσικῶν ὅτι τὸ σπέρμα γεννᾶται ἀπὸ τὴν ὀσφύν (μέσην) τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου εἶναι καὶ τὰ νεφρά. Καὶ ἂν τὸ σπέρμα καθολικώτερον συναγεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη καὶ μέρη τοῦ σώματος, πλὴν ἰδιαιτέρῳ λόγῳ, ὡς ἐξ ὀργάνου προέρχεται ἐκ τῶν νεφρῶν· ἐκεῖ γὰρ εἶναι καὶ ἡ καλουμένη λεκάνη, ὅπου τὸ οὖρον κατασταλάζει μετὰ τοῦ σπέρματος· διὰ τὸτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει περὶ τῶ Μελχισεδέκ, ὅτι, ὅταν ὁ Ἀβραάμ ὑπάντησε τὸν Μελχισεδέκ, καὶ εὐλογηθῇ παρ' αὐτοῦ, τότε ὁ Λευὶ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰακώβ τοῦ ἐγγόνου τοῦ Ἀβραάμ, ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῇ, ἀλλ' ἦτον εἰς τὴν ὀσφύν τοῦ Ἀβραάμ, κατὰ δύναμιν σπερματικὴν διηλαθῇ. „Ετι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ Πατρὸς ἡν“ (Ἑβρ. ζ'. 10.)· καὶ περὶ τοῦ Διαβόλου λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰώβ, ὅτι ἡ δύναμις τε εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀσφύν, διὰ τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ἐξαίρετως ἐνεργεῖται. „Ἴδου δὴ ἡ αὐτοῦ ἰσχὺς ἐπ' ὀσφύϊ“ (Ἰώβ μ'. 11.)· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει πρὸς τὸν Θεόν „Σὺ ἐκτίσω τοὺς νεφροὺς μου“ (Ψαλ. ρλθ'. 12.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος λέγει· „Οὐ τὸ τῆς ἐμῆς, ψυχῆς μόνον ἐπιθυμητικόν ὅλον Σὺν εἰργάσω, ἀλλὰ καὶ εἴτι ἐν τῷ σώματι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας ζώπυρον, πρὸς τὴν ἐμποιούσαν ἐπιστρέψαν, δι' αὐτῆς πρὸς Σε ἀνέπτυ, καὶ Σοῦ ἐξήρτηται, καὶ Σοὶ κολλᾶται“ (Λόγ. ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων).

Ταῦτα λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεὸς οὗτος Μελαδὸς, ἐπιστρέφει τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγων· Σὺ, Παρθένε Μαρία, ἐπειδὴ ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν θνητὴν ὀσφύν (ἡτοί ἀπὸ τὸ θνητὸν σπέρμα) τῷ Ἰωακείμ, διὰ τὸτο καὶ σῶμα εἶχες κατὰ φύσιν θνητόν· ὅθεν κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν Σου, ἔλαβες καὶ τὸν θάνατον κατάλληλον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν θνητὴν ταύτην φύσιν· καθότι „Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται, καὶ οὐκ ὀψεται θάνατον“ (Δαβ. Ψαλ. πθ'. 47.). Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐγέννησας τὴν ἀληθινὴν καὶ ἐνυπόστατον ζωὴν, τὸν Μονογενῆ Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τὸν εἰπόντα „Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. 6.), τούτου χάριν, ἂν καὶ ἐκοιμήθης μετὰ φυσικὸν θάνατον, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, καθὸ Θεοτόκος, μετεστάθης εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζωὴν, τὸν Υἱόν Σου, καὶ οὕτως ἐβεβαιώθης εἰς Σε καὶ τὸ κατὰ φύσιν, ὅτι ἦσαν ἄνθρωπος ἀληθῆς, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ὅτι ἦσαν Μήτηρ Θεοῦ· μᾶλλον δὲ, διὰ Σοῦ ἐβεβαιώθης καὶ τῷ Υἱοῦ Σε τὸ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν· ἀποθανοῦσα γὰρ Σὺ, ἐβεβαίωσας ὅτι ἦσαν ἄνθρωπος ἀληθῆς καὶ θνητός· μετὰ τοῦτο δὲ ἐβεβαίωσας ἐν ταύτῳ καὶ ὅτι ἄνθρωπον ἀληθῆ καὶ θνητὸν ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν, ὥς τις καθὸ θνητός ἀπέθανεν· ἐβεβαιώθης δὲ εἰς Σε καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ἦγουν ὅτι ἦσαν Μήτηρ Θεοῦ· καθότι τὸ ἰδικόν Σου σῶμα ὡς Θεοτόκου δὲν διελύθη εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ ἀδιάφθορον διατηρηθὲν, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζωὴν· ὁμοίως ἐβεβαιώθης διὰ Σοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν τοῦ Υἱοῦ σου· διότι αὐτός, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐνταφιάσθης, καθὸ Θεὸς ὅμως δὲν ἀφῆκε τὸ σῶμά του εἰς διαφθορῇ, ἀλλὰ πάλιν ἔλαβε τὴν ζωὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως, καὶ οὕτως ἀνελήφθης εἰς τὰ οὐράνια· μετὰ τῆς Μητρὸς γὰρ ἔπρεπε εἰς βεβαιοῦνται τὰ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ ἔπρεπε εἰς βεβαιοῦνται τὰ τῆς Μητρὸς· καθότι Μήτηρ καὶ Υἱὸς εἶναι σχετικὰ ἀναμεταξύ των, καὶ ἀλλήλα συνεισάγουσι, καὶ ἀλλήλα συναναιροῦσι, κατὰ τοὺς Λογικευμένους. Ταῦτα βεβαίῳ καὶ Λέων ὁ Δεσπότης, ἀσματίζων ἐν τῷ ἰδιομέλῳ ἐκείνῳ τῷ λέγοντι· „Πιστούμενος Ἰησοῦς ὁ Υἱὸς Σου, Θεοτόκε, καὶ Θεὸς ἡμῶν τὰς δύο φύσεις αὐτῆς,

„ὡς μὲν ἄνθρωπος θνήσκει, ὡς δὲ Θεὸς ἐξανίσταται· καὶ Σὲ, Θεοτόκε, νόμῳ φύσεως
 „θανεῖν ἠυδόκησεν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις φαντασία νομισθῇ ἢ οἰκονομία· μετέβης δὲ
 „πρὸς Οὐρανούς ὡς νύμφη, ὡς ἐκ παστοῦ τοῦ σκήνους Σου γῆθεν ἀπάρασα“.

Τροπάριον.

„Δῆμος Θεολόγων ἐκ περάτων, ἐξ ὕψους Ἀγγέλων δὲ πληθὺς,
 „πρὸς τὴν Σιών ἠπείγοντο παρτοδυάμῳ ρεύματι, ἀξιοχρέως,
 „Δέσποινα, τῇ Σῇ ταφῇ λειτουργήσομετες.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεολόγους ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τοὺς Ἱερούς Ἀποστόλους, ὡς ἀμέσως δι-
 δαχθέντας τὸ Μυστήριον τῆς Θεολογίας ἀπὸ αὐτὸν τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄν-
 τα ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, ὡς λέγει ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· καθὼς εἶπομεν εἰς τὴν
 ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Σαλπίγγων Θεόληπτοι γλῶσσαι τῶν Θεολόγων
 „ἀνδρῶν εὐηχέστερον“ τῆς Ε'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεῖος Ὑμνο-
 γράφος· Ὁ Δέσποινα παντὸς τοῦ Κόσμου! ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἰσαποστό-
 λων καὶ Θεολήπτων Ἱεραρχῶν, ἐσπούδαζον μὲ τὸ παντοδύναμον νεῦμα τοῦ Δημιουργοῦ
 νὰ φθάσουν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου εὕρισκετο τὸ ἱερὸν σῶ-
 μα Σοῦ τῆς Θεομήτορος· τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων ἐσπούδαζε μὲ τὸ αὐτὸ νεῦμα τοῦ
 Παντοκράτορος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν αὐτὴν Σιών ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ νὰ ὑπηρετή-
 σουν τὸν ἐνταφιασμόν Σου κατὰ χρέος· χρέος γὰρ εἶναι εἰς τοὺς δούλους νὰ ὑπηρετοῦν τὴν
 τοῦ Δεσπότη αὐτῶν Μιτέρα.

Συμφώνως μὲ τὰ λόγια ταῦτα πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης λέγων· „Καὶ γίνεται στοι-
 „χεῖων ἐν τῇ ἐκδημίᾳ τῆς Θεοτόκου, ὡς γε μοι δοκεῖ, κίνησις καὶ ἀλλοίωσις, φωναί τε
 „καὶ πάταγοι καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐπάξιοι, προτρέχοντων, προπεμπόντων, παρεπομένων·
 „τῶν μὲν, τῇ ἀμωμότητι καὶ παναγίᾳ ψυχῇ τὴν δορυφορίαν πληροῦντων, καὶ πρὸς Οὐρα-
 „νὸν ἀνιούσῃ συνανιόντων, ἕως ὅτε τῷ Θρόνῳ τῷ Βασιλικῷ τὴν Βασιλίδαν παρέστησαν·
 „τῶν δὲ, τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν κυκλούντων σῶμα τὸ ἅγιον, καὶ ᾧδαῖς Ἀγγελοπρεπέσιν ὑ-
 „μνοῦντων τὴν Θεομήτορα. Τότε δὲ οἱ παρεστῶτες τῷ παναγίῳ καὶ ἱερωτάτῳ σώματι,
 „φόβῳ καὶ πόθῳ καὶ ἀγαλλιάσεως δάκρυσι, τὸ θεῖόν τε καὶ πανόλβιον περιστευχίσαν-
 „τες σκῆνωμα, περιεπτύσσοντο, κατησπάζοντο, ἅπαν μέλος προσῆγον τῷ σώματι, ἐκ
 „τῆς ἀφ᾽ ἧς ἁγιασμοῦ τε καὶ εὐλογίας πληρούμενοι... Τότε δὴ τότε ἡ Κιβωτὸς τῆ Κυρίου
 „ἀπάρασα ἐξ ὅρους Σιών, τοῖς τῶν Ἀποστόλων κλεινοῖς ὤμοις ἐποχουμένη, πρὸς τὸ οὐ-
 „ράνιον τέμενος διὰ μέσου τοῦ τάφου διαβιβάζεται, καὶ πρότερον διὰ μέσου τοῦ ἄστεος
 „ἄγεται, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερώτατον τῆς Γεθσημανῆς χωρίον κομίζεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ
 „ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ δ'. ὁ Εἰρμός. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Τροπάριον.

„Θάμβος ἦν θεάσασθαι τὸν Οὐραμὸν τοῦ Παμβασιλέως τὸν ἑμ-
 „ψυχον τοὺς κερεῶνας ὑπερχόμενον τῆς γῆς· ὡς θαυμαστὰ τὰ
 „ἔργα Σου! δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ νοῦς θεωρήσῃ ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, τότε φυσι-
 κῶς τῷ τρόπῳ θαμβεῖται καὶ ἀπορεῖ· καὶ ὅσον τὸ πρᾶγμα ἐκείνο ὑπερβαίνει περισσοτέ-
 ρους

ρους ὅρους τῆς φύσεως, τόσον καὶ ἡ ἀπορία αὐξάνει εἰς τὸν νοῦν περισσότερον. Τί δὲ πρᾶγμα θαμβητικώτερον, ἢ θέαμα εκπληκτικώτερον ἢμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ὑψηλότετον καὶ φωτεινότετον Οὐρανὸν νὰ χαμηλώσῃ τόσον, ὥστε νὰ χωρῇ μέσα εἰς τοὺς βαθυτάτους καὶ σκοτεινότετους τόπους τῆς γῆς; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ ἱερός Μελωδὸς λέγει· Θάμβος καὶ ἀπορία καὶ εκπληξίς ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς τὸν ἔμφυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν τοῦ Παμβασιλέως τῶν ἀπάντων Θεοῦ, τὴν Θεοδόχον καὶ πανάχραντον Θεομήτορα, νὰ ἐμβαίνειν ὑποκάτω εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς (τοῦτο σημαίνει τὸ, Κενεῶνας).

Κενεῶνες δὲ τῆς γῆς, κατὰ μὲν τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, εἶναι ὁ τάφος ὁ ἐν τῇ Γεθσημανῇ, ὃς τις, ἐπάνω εἰς πέτραν γλυφεῖς, ἐδέχθη τρεῖς ἡμέρας τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· κατὰ δὲ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, Κενεῶνες τῆς γῆς εἶναι ὁ Ἄδης, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ἡ ψυχὴ τῆς Θεοτόκου, ὅχι διὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἵνα θεωρήσῃ τὴν συντριβὴν καὶ ἀφανισμόν, ὅπου ἔκαμεν ὁ Υἱὸς τῆς, ὅταν ἐκεῖ κατέβη διὰ τῆς Θεοῦποστάτου ψυχῆς του, ἐν τῷ τριήμερῳ θανάτῳ. Τὸ δὲ θαυμαστότερον εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἀνδρέας θέλει, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι μετὰ θάνατον καταβαίνουσιν εἰς τὸν Ἄδην, ὅχι διὰ νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ μάθωσι τὴν συντριβὴν τοῦ Ἄδου, καὶ τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμεν ἐκεῖ ὁ Δεσπότης· ἀλλὰ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, λέγει, εἰς τὸν Ἄδην καταβαίνουσι διὰ νὰ κρατηθοῦν ἐκεῖ· χάριν δὲ ἀξιοπιστίας, ἰδοὺ προτίθημι αὐτὰ τὰ ἰδία λόγια τοῦ ἁγίου ἑλληνιστί.

„Πᾶς οὐκ ἂν εἴη τοῦτο σαφές καὶ παντελῶς ἀναντίρρητον, ὡς καὶ νῦν ἀπάντων ἀνθρώπων, καὶ μέντοι καὶ τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί, τὸν αἰετὶν τόπον ἐκεῖνον διέρχονται μὲν, οὐ κρατοῦνται δὲ, πλὴν τῶν, ὅσαι τῇ κατὰ τὸν βίον ῥαστῶν, τὸν δι' ἁμαρτίας θάνατον, ἑαυταῖς ἐπεσπᾶσαντο; ὥστε διελεύσονται μὲν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί, καθὰ δεδεικνύται, διὰ τῶν τοῦ Ἄδου πυλῶν... οὐ μὴν δὲ καὶ κατασχεθῶσονται, καθὰ καὶ πράνῃ, ὅτε, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐβασίλευσε σὺν τῷ θανάτῳ ἡ ἁμαρτία· διελεύσονται δὲ, ὥστε διερευνησθαι καὶ μυηθῆναι καὶ ἐκεῖ τὸ ξένον τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, λέγω δὴ τὴν εἰς Ἄδου καταβάσιν, ἣν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐκὼν ἐποιήσατο· προσέτι καὶ τῶν ἐκεῖσε τελεσθέντων τὸν υπερφυᾶ λόγον ἐκδιδάχθῃναι, ὅση τε καὶ οἷα διὰ τῆς συμβολῆς ἡ νίκη γέγονε τῷ Σωτῆρι, τοὺς αἰωνίους καθαιρουντι μοχλοῦς. Ταῦτα τοίνυν πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων μεμυήμεθα. (Ποῖα δὲ ἱερὰ λόγια ταῦτα διδάσκουσι, δὲν ἐφανέρωσας εἰς ἡμᾶς, ποιμενάρχα τῆς Κρήτης Ἀνδρέα μακάριε).

Ἀκολουθῶν δὲ μετὰ τὰ λόγια ταῦτα, ἀναφέρει ὁ Ἅγιος ἰδιαίτερος καὶ περὶ τῆς εἰς Ἄδην καταβάσεως τῆς Θεοτόκου, λέγων· „Οἷς (τοῖς ἀνωτέρω ἁγίοις διπλαθῇ) οἶμαι λίαν ἀκόλουθόν τε καὶ πρόσφορον, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ κρυφίᾳ καὶ παραδόξῳ τῆς Ἱερογενεὸς ταύτης Ἀειπαρθένου κοιμήσει διαφηλαφῆσαντα προσθεῖναι τοῖς ἐρασταῖς τῶν καλῶν καὶ φιλαθεάμοις“. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ἡ Θεοτόκος τόσον μόνον ὑπνώσκει τὸν φυσικὸν ὕπνον τοῦ θανάτου, ὅσον καὶ ὁ Ἀδὰμ ὑπνώσκειν, ἕως ὅπου ἀφῆρέθῃ ἡ μία πλευρά του, ἐπιφέρει ταῦτα· „Οὕτω μοι νοήσεις αὐτῆς (τῆς Θεοτόκου) καὶ τὴν εἰς Ἄδου καταβάσιν, ἥς τοσαύτη γέγονε, κατάγει τὸν ἐμὸν ὅρον καὶ λόγον, τῇ διαστάσει τῶν μερῶν (τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ σώματος) ἢ τοῦ καιροῦ ἐπικράτεια, ὅσης εἰδῆτο τῆς φυσικῆς κινήσεως ἢ περιόδου ἐν τοῖς ἀγνώστοις χωρίοις πείρα τὴν γνώσιν λαβεῖν, τὴν πρῶτως τοῦτοις ἐπίβατεύουσιν, καὶ οἷον δι' ἀλλοδαπῆς καὶ ἀτρίβους διήκουσαν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπᾶριον.

„Ἐν τῇ μεταστάσει Σου, Μῆτερ Θεῶ, τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά Σου
καὶ Θεοδόχον τῶν Ἀγγέλων στρατιαὶ ἱερωτάταις πτέρυξι φόβῳ
καὶ χαρᾷ συνεκάλυπτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει· Ὁ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ Μητὴρ Θεοῦ! ὅταν μετεστάθῃς καὶ ἀνελήφθῃς σύσσωμος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, τότε τὸ σῶμά Σου τὸ Θεοδόχον τὸ ἐσκέπαζον οἱ Ἄγγελοι μὲ τὰς πτέρυγας των. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου Εὐρυχωρότατον, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτὸ εἶναι τρίπηχυ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα σώματα τῶν ἀνθρώπων; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι οὕτως αὐτὸ ὀνομάζει, οὐχὶ κατὰ τὴν πρῶτητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ χάριν καὶ δύναμιν τοῦ ἐν αὐτῷ χαριζέμετος, καὶ γεννηθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ παναχράντῳ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ἐχωρήθῃ ὁ ἀχώρητος τῷ παντὶ, ἐκ τούτου ἔλαβε τὴν χάριν καὶ ἡ κοιλία τῆς Παρθένου νὰ ὀνομάζεται πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν· διότι ἐκείνου τὸν Θεόν, ὅπου οἱ πλατύτατοι καὶ εὐρυχωρότατοι Οὐρανοὶ δὲν χωροῦσιν, αὕτη, ὡς τοῦ θαύματος! ἡ εὐλογημένη καὶ πανακέρατος ἐχώρησεν ἀστενοχωρήτως (1).

Ὅθεν εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζων· „Ὁ! πῶς ὁ Οὐρανὸς ὑπεδέξατο τὴν πλα-
„ τυτέρα Οὐρανῶν χρηματίσασαν; πῶς δὲ τάφος τὸ τοῦ Θεοῦ δοχεῖον ἐχώρησε; καὶ κε-
„ χώρηκεν· οὐ γὰρ σωματικαῖς ὄγκοις Οὐρανοῦ πλατύτερον χωρίον ἐγένετο.. πῶς γὰρ τὸ
„ τρίπηχυ καὶ τὸ αἰὲς λεπτυνόμενον σῶμα εὗρεσί τε καὶ μήκεσιν Οὐρανοῦ παραβληθῆναι
„ δυήσεται; τῇ δὲ χάριτι μᾶλλον παντὸς ὕψους καὶ πλάτους τὸ μέτρον ὑπερῃκόντισε·
„ τὸ γὰρ θεῖον ἀσύγκριτον“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Μνήμη δικαίων).

Ὅταν λοιπὸν, ὡς εἶπομεν, μετεστάθῃ τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά Σου, Θεοτόκε, τότε τὰ στρατεύματα ὅλα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐσκέπαζον αὐτὸ μὲ τὰς ἱερωτάτας καὶ ἀγιο-
τάτας αὐτῶν πτέρυγας· τὸ ἐσκέπαζον ὅμως μετὰ φόβου ὁμοῦ καὶ χαρᾶς· μετὰ φόβου
μὲν, διότι ἐβλεπον τὴν ἐξαστράπτουσαν δόξαν καὶ λαμπρότητα τοῦ Θεοῦ ὅτι τὸ περιέ-
σκεπεν ὡς σῶμα Μητρός τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλαβοῦντο νὰ πλησιάσουν εἰς αὐτὸ,
στοχαζόμενοι τὸ ἀσύγκριτον μέσον, ὅπου εὐρίσκεται μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ ἐαυτῶν·
μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἡ ὑπερβάλλουσα ἀγάπη, καὶ ὁ ἐνθεαστικώτατος ἔρως, ὅπου εἶχον
πρὸς τὴν Θεοτόκον, ἠνάγκαζον αὐτοὺς νὰ τολμῶσι μετὰ χαρᾶς καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ δύναμιν·
ὁθεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἀλλαχοῦ πανηγυρίζων λέγει· „Οἱ ἅτις νύμφη περικαλλὴς ἡ Παρ-
„ θένος τῇ ἀπροσίτῳ αἰγλῇ ὠραϊζομένη τῷ Πνεύματος, ἐπὶ τὸ ἱερώτατον τῆς Γεθσημανῆς
„ χωρίου κομίζεται, Ἀγγέλων προτρεχόντων, παρεπομένων, συγκαλυπτόντων ταῖς πτέρυ-
„ ξιν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

„Εἰ ὁ ἀκατάληπτος ταύτης καρπὸς, δι' ὃν Οὐρανὸς ἐχρημάτισε,
„ ταφὴν ὑπέστη ἐκουσίως ὡς θνητὸς, πῶς τὴν ταφὴν ἀρνήσεται
„ ἡ ἀπειρογάμως κυήσασα;

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ Ζωγράφος ἐρμηνεύων τὸ „Καὶ
„ ἡ γαστήρ Σου γέγονεν εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρα-
„ νῶν“ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὁκτωήχῃ, λέγει „Τὰ το-
„ ἀντίκειται αἰρέσεις, τῇ τῷ Νιστορίου δηλ. λέγον-
„ τος μὴ Θεὸν σισωματομένον τεκεῖν τὴν ἀγίαν
„ Παρθένον, ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπον, καὶ τῇ τῶν λε-
„ γόντων (ἡσυχαστῶν Ἀπολιναριστῶν) ὅτι οὐκ ἐκ
„ Παρθενικῆς νηδύος, καὶ ἐκ τῶν πανάγων αἱμάτων
„ αὐτῆς, ἔλαβε τὴν σάρκα ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀνῶθεν
„ αὐτὴν ἐκόμισε, καὶ ὡς διὰ σωλήνος διήλθε τῆς
„ παναμώμου γαστρὸς τῆς Θεομήτορος· ἐν γὰρ τῷ

„εἰπεῖν „Ἡ γαστήρ Σου γέγονεν εὐρυχωρότερα τῶν
„ Οὐρανῶν“, δεικνύται ὅτι ὁ Θεὸς ἐχωρήθῃ ἐν αὐ-
„ τῇ, καὶ οὐχ ὡς περ διὰ σωλήνος διήλθεν, ἀλλ' ἐ-
„ σκήνωσεν ἐν αὐτῇ“. Ἐφ' ἧς περὶ τούτου καὶ ὁ
„ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Ἀπολιναρίου πρὸς
„ Κληδόνιον α'. Ἐπιστολῇ· „Εἴτις ὡς διὰ σωλήνος
„ τῆς Παρθένης δρᾷμειν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλά-
„ σθαι (λέγει τὸν Θεόν) θεϊκῶς ἀμὰ καὶ ἀνθρωπι-
„ κῶς, θεϊκῶς μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπικῶς
„ δὲ, ὅτι νόμῳ κυήσας, ὁμοίως ἀδελφῶν“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεται ἡ σύγκρισις ἐνὸς πράγματος πρὸς ἄλλο, καθὼς οἱ ῥήτορες γνωματεύουσιν· ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσου εἰς τὸ ἴσον, καθὼς ὅταν, θετέον, συγκρίνῃ τινὰς ἕνα ἀστέρα μετ' ἄλλον ἀστέρα· ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος εἰς τὸ ἕλαττον, καθὼς ὅταν συγκρίνῃ τινὰς τὸν ἥλιον μετ' τὴν σελήνην· ἢ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος εἰς τὸ μείζον, καθὼς ὅταν συγκρίνῃ τινὰς τὴν σελήνην μετ' τὸν ἥλιον. Ἐδῶ ὅμως εἰς τὸ Τροπᾶριον τοῦτο κάμνει τὴν σύγκρισιν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ μεγαλύτερου εἰς τὸ μικρότερον, καὶ λέγει· Ἄν' ὁ ἀκατάληπτος κατὰ τὴν Θεότητα καρπὸς τῆς Παρθένου, ὁ ἐξ αὐτῆς ἀφράστως γεννηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃς τις ἐχρημάτισε καρπὸς εὐλογημένος τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς· καθὼς ἡ μακαρία Ἐλισάβετ ἀσπάζομένη τὴν Θεοτόκον ἀνόμασεν αὐτόν· „Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας Σου“ (Λουκ. α. 42.)· αὕτη γὰρ φανέισα ὡς ἀμπελος εὐκληματοῦσα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θείοις χαρίσμασιν, ἐβλάστησε καρπὸν ζωῆς, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἡσαΐας· „Ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ“ (Ἡσ. κζ'. 6.)· καὶ ὁ Ζαχαρίας· „Ἡ ἀμπελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς“ (Ζαχ. ή. 12.)· καὶ ὁ Ὡση· „Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (Ὡσ. ι. 12.).

Ἀκατάληπτον δὲ εἶπε τὸν καρπὸν τῆς Θεοτόκου ὁ Μελωδὸς· διότι αὐτός, ἂν καὶ ἔγενεν ὕστερον ἄνθρωπος, ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων Θεός, καὶ ἀόρατος ὡν ἔγενεν ὁρατός, δὲν ἔγενεν ὅμως καὶ καταληπτός, ἀλλὰ πάλιν ἀκατάληπτος ἔμεινεν· ὅθεν ἀρίστα Θεολογεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ευαγγελισμοῦ· „Πάντα μὲν γὰρ, ὅσα ἐγώ, δι' ἐμὲ γίνεται Θεός, οὐ μόνον ὁ ἀόρατος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπερινόητος ὁρατός· ὁ ἀόριστος, ὁρίστος· ὁ ἀπερίοριστος, περιγραπτός· ὁ αὔλος, ὕλικός· ὁ ἀναφής, ἀπτός· ὁ ἀπαθής, παθητός· ὁ ὑπερούσιος, ὁ ὑπέρχρονος, ὁ ἀθάνατος, πιστός, ἐφήμερος, καὶ θνητός· οὕτω δὲ καὶ ὁ ἀνερμήνευτος ἐρμηνευτός, οὐδέ γε ὁ ἀκατάληπτος, εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ληπτός, καταληπτός τῷ θαύματι τῆς σαρκώσεως· ἀλλὰ εἶδε τι καὶ τοῦ μικρότερον εἰπεῖν, ἀκαταληπτότερος, ὅσω πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀκαταληψία, καὶ τὴν ἐκ τῆς προσλήψεως προσελάβετο, ἀνθρωπότητι μίξας Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ μίξας ἀδιαιρέτως, καὶ κεράσας ἀφύρτως· οὐδέ κεράσας οὕτω τὰς φύσεις, ἢ μίξας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος εἶπε κρυφίου τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀκατάληπτον, οὐχὶ κατὰ τὴν Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὕτω γὰρ φησι· „Κρυφίος δὲ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς καὶ μετὰ τὴν ἐκφάνσιν (ἦτοι ἐν ἀνθρώπῳ) ἢ, ἵνα τὸ θεϊότερον εἶπω, καὶ ἐν τῇ ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κέκρυπται, καὶ οὐδεὶς λόγῳ, οὔτε νῶ τὸ κατ' αὐτὸν ἐξῆκται μυστήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἀρρήτον μένει, καὶ νοούμενον ἀγνωστόν“ (Ἐπιστολ. Γ'. Γαίφ). καὶ ὁ Ὡση λέγει· „Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (ι. 12.).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Ἄν' ὁ εὐλογημένος καρπὸς τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον αὕτη ἐφάνη ἄλλος Οὐρανός, κατὰ τὴν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεοτοκίας, ἂν, λέγω, ἐκείνος ἐδοκίμασε θεληματικῶς ταφὴν τριήμερον, καθὼς ἦτον ἄνθρωπος θνητός, πῶς ἢ ἀπειράνδρος καὶ ἀσπόρας αὐτὸν κηύσασα Θεοτόκος θέλει ἀρνηθῇ τὴν ταφὴν; τοῦτο νῦν γένη ἦτον ἀδύνατον, ἐπεὶδὴ, κατὰ τὸ εἰρημένον „Οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ Κυρίου αὐτοῦ“ (Ἰω. ιγ'. 16.), ἂν καὶ ἡ Θεοτόκος ἦτον Μήτηρ Θεοῦ, ἀλλὰ ἦτον ἢ αὕτη καὶ δούλη Θεοῦ, κατὰ τὸ „Τὰ σύμπαντα δούλα σά“ (Ψαλ. ριή. 91.). Ἐπειτα καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τούτου βεβαιοῦνται, ὡς εἵπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπᾶριου „Θνητὴς ἐξ ὁσφύος προαχθεῖσα“· πρόδηλον γὰρ ἐστίν, ὅτι τῆς Θεοτόκου ἀληθῶς ἀποθανούσης καὶ ἐνταφιασθείσης, ἐβεβαιώθη ὅτι αὕτη ἦτον ἄνθρωπος ἀληθής· ταύτης δὲ ἀνθρώπου ἀληθοῦς οὐσης, βεβαιοῦται ὅτι καὶ ἄνθρωπος ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐγενήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Θεὸς Λόγος, ἐχὼς ἄνθρωπος κατὰ φαντασίαν, ὡς ἐβλάστησαν πρότερον οἱ Μανιχαῖοι, καὶ ὕστερον οἱ Μονοφυσῖται καὶ Φαντασιασταί.

Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπᾶριον τοῦτο φαίνεται ὡς ἀποκριτικὸν εἰς τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶδὴ γὰρ εἰς ἐκεῖνο θαμβεῖται ὁ Μελωδὸς, Πᾶς ὁ ἔμψυχος Οὐρανός ἡ Θεοτόκος ἐμβαίνει μέσα εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο καὶ λέγει, Ναί, πρεπόντως ἐμβαίνει εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς· διότι, ἂν ὁ καρπὸς τῆς Παρθένου καὶ τίς αὐ-

αὐτῆς ἔλαβε ταφὴν, πῶς ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ταφὴν ἢ τοῦτον γεννήσασα; ὅθεν ὁ αὐτὸς Δαμασκηνὸς ἔφη πανηγυρίζων· „Ὡς θυγάτηρ μὲν τοῦ πάλαι Ἀδὰμ τὰς πατρικὰς „εὐθύνας ὑπέρχεται· ἐπεὶ καὶ ὁ ταύτης Υἱὸς ἢ αὐτοζῶν ταύτας οὐκ ἀπηνήνατο· ὡς δὲ „Θεοῦ τοῦ ζώντος Μήτηρ ὑπάρχουσα πρὸς αὐτὸν ἀξίως κομίζεται“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ ε΄. ὁ Εἰρμός. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

„Κροτεῖτωσαν σάλπιγγες τῶν Θεολόγων σήμερον· γλῶσσα δὲ
„πολύφθογγος ἀνθρώπων μὺν εὐφημεῖτω· περιηχείτω αἶψα, ἀ-
„πείρῳ λαμπόμενος φωτὶ· Ἀγγελοι ὑμνεῖτωσαν τῆς Παρθένου
„τῇ Κοίμῃσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ Μελῶδός καὶ Ἀποστό-
λους, καὶ Ἀγγέλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, εἰς τὸ νὰ χαίρουν, καὶ
νὰ πανηγυρίζουν τῇ Κοίμῃσιμ τῆς Παρθένου· ὁ πολὺς γὰρ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπου εἶ-
χεν εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ χαριτώνυμος οὗτος Ἰωάννης, ἠνάγκαζον αὐτὸν, ὅχι μόνον αὐτὸς νὰ
δοξολογῇ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὴν Θεομήτορα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα νὰ παρακινήσῃ εἰς
δοξολογίαν αὐτῆς. Λοιπὸν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ἄς κροτήσουν σήμερον αἱ μεγαλόφωνοι
σάλπιγγες τῶν Θεολόγων Ἀποστόλων, καὶ ἄς εὐφημοῦσι σήμερον τὴν Θεοτόκον αἱ πολυ-
φωνοὶ καὶ διάφοροι γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων· ἄς ἀντιλαλήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ αἶρας ἀπὸ τὰς
ἡχητικὰς δοξολογίας τῆς Παρθένου· ἄς καταλάμπεται μὲ ἀπειρον φῶς, καὶ μὲ τὸ θεῖον
καὶ ἐπεράνιον, καὶ μὲ τὸ ἀποτελούμενον ἐκ τῶν πολλῶν λαμπάδων καὶ φωτῶν, ὅπερ ἀνά-
πτονται ἐν τῇ Κοίμῃσιμ τῆς Θεομήτορος ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες
συνάγονται εἰς αὐτήν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀγγελοι ἄς ὑμῶσι μὲ Ἀγγελοπρεπεῖς ὕμνους
τῇ Κοίμῃσιμ τῆς Παρθένου.

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει ὁ ἴδιος ἔτος Ἰωάννης, πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμῃσιμ· „Ἀδέτωσαν
„αἱ κιθάραι τοῦ Πνεύματος, Ἀποστολικάι γλῶσσαι· ἀλαλαζέτωσαν κύμβαλα, αἱ τῶν
„Θεολόγων ἀκρότιτες· περιηχείτω αἶψα πνευματικοῖς δόναξίτε καὶ σάλπιγγι, καὶ τοῖς ἐκ
„πυρὸς ἀμαρύγμασιν ἡμέραν καινουργεῖτω σωτήριον· εὐφρανθήτε Οὐρανοί· καὶ αἱ νεφέλαι
„ῥανάτωσαν ἀγαλλιάσιν· σκιρτήσατε κριοὶ τῆς ἐκλεκτῆς τοῦ Θεοῦ ποίμνης, οἱ θεῖοι Ἀπό-
„στολοι, ὡς ὅρη ὑψηλὰ καὶ μετέωρα ταῖς ὑψηλοτάταις θεωρίαις ὑψούμενοι· καὶ ἄρνες
„Θεοῦ, λαὸς ἅγιος, τῆς Ἐκκλησίας τὰ θρέμματα, ὥσπερ βουνοί, πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῇ
„προαιρέσει ἀνατεινόμενοι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς)· καὶ πάλιν·
„Ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ τῇ καταθέσει τοῦ σώματος· αἶψα σκιρτήσάτω τῇ ἀναβάσει τοῦ πνεύ-
„ματος· πνεύτωσαν αὖραι δροσοειδεῖς καὶ χάριτος ἔμπλεοι· πᾶσα κτίσις πανηγυρίζεται
„τῇ τῆς Θεομήτορος ἀνοδῶν· χοροὶ νέων ἀλαλαζέτωσαν· ρεῖτωσαν γλῶσσαι ῥητόρων τοῖς
„ἐφθυμένοις· καρδίαι σοφῶν τὸ θαῦμα φιλοσοφεῖτωσαν· πρεσβύτεροι τῇ πολιᾷ τὸ αἰδέσιμον
„ἔχοντες, ἀτρέμας τὰς θεωρίας καρποφορεῖτωσαν“ (αὐτόθι).

Τροπάριον.

„Τὸ σκεῦος διέπρεπε τῆς ἐκλογῆς τοῖς ὕμνοις Σου ὅλος ἐξιστάμε-
„ρος, Παρθέμε, ἔκδημος, ὅλος ἱερωμένος Θεῷ, τοῖς πᾶσι θεόλη-
„πτος καὶ ὦν ὁμτως, καὶ δεικνύμενος, Θεοτόκε παρῦμνυτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη αὐτολεξεί ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου ἀπὸ τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν Θεῶν ὀνομάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ὁ ὑψηλὸς τῆς Θεολογίας ὕψιγῆς, καὶ ἱερογραφικώτατος νοῦς, ὑψιγορεῖ μὲ τὴν συνειδησμένην τε μεγαλόδοξον φράσιν, γράφων πρὸς τὸν Ἀποστόλον Τιμόθεον· „Ἠνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὴν Θεάν τῃ ζωαρχικοῦ καὶ Θεοδόχου σώματος συνελθούσαμεν· παρὴν δὲ καὶ ὁ ἀδελφός Θεός Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν Θεάν ὑμῆσαι τοὺς ἱεράρχας πάντας (τοὺς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους Ἀρχιερεῖς), ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας. Πάντων ἐκράτει (ὁ Ἱερόθεος δηλαδὴ), μετὰ τοὺς Θεολόγους, ὡς οἶσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν· ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων, καὶ πρὸς πάντων, ὧν ἠκούετο, καὶ ἑωρᾶτο, καὶ ἐγινώσκετο, καὶ οὐκ ἐγινώσκετο, Θεόληπτος εἶναι καὶ Θεῖος ὕμνος λόγος κρινόμενος· καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ Θεολογηθέντων λέγοιμι“;

Τί δὲ θέλουν νὰ εἰποῦν τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκουσον ἐν συντόμῳ τοῦ Ἱεροῦ Ἀνδρέου ἐρμηνεύοντος αὐτὰ καὶ λέγοντος· Δὲν εἶναι κανένα θαυμαστόν, ἂν ἡ ἁμαξὰ καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπου ἄρπασε τὸν Ἥλιον πυρφόρον ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, αὐτὸ ἄρπασε καὶ τοὺς Ἀποστόλους αἰφνιδίως διὰ νεφέλης, καθὼς τοῦτο ἐγίνε καὶ εἰς τὸν Ἀββακούμ. Φανερόν δὲ εἶναι, λέγει, ὅτι καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα Ἀποστόλους νὰ ἦτον τότε ἐκεῖ παρόντες εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ὅτι τότε ἐσυναχθῆσαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἕνα ἀπειρον πληθος. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι (οἱ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους δηλαδὴ,) ὕμνησαν τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας; Κατὰ μὲν τὸν Ἀνδρέαν τοῦτο διηλοῖ, ὅτι αὐτοὶ βλέποντες τὴν Θεοτόκον, τὴν τόσον τιμημένην ἀπὸ τὸν τοῦ παντός Ποιητὴν, ἐπὶ κλίνης κειμένην, καὶ στερηθεῖσαν τῶν σωματικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ἐθαύμαζον τὴν ἀπειροδύναμον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα, πῶς τοῦτο συνεχώρησεν εἰς αὐτήν· ἐπεὶ δὲ τῇ ἀληθείᾳ γεμάτον ἦτον ἀπὸ θαῦμα καὶ ἐκπλήξιν τὸ ὁράμενον, πῶς ἡ ζωηφόρος ἐφαίνετο νεκροφόρος! πῶς ἡ Θεόμιλος, ἦτον ἄφανος! καὶ πῶς ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τὴν ζῶν δεξαμένη, νεκρά καὶ ἄπρους ἐπὶ κλίνης ἐφέρετο! Κατὰ δὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας ὕμνουσιν οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι τὴν ἐκούσιον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μέχρι σαρκὸς συγκατάβασιν, καὶ ὅλην τὴν πτωχικὴν πολιτείαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐπὶ Σταυροῦ ἄτιμον καὶ ἀσθενῆ φαινόμενον θάνατον, ὅς τις ἂν καὶ ἐφαίνετο ἀσθενής, δι' αὐτοῦ ὅμως κατηργήθη ὁ θάνατος, καὶ ὁ Διάβολος ἠφανίσθη τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀπείρῳ δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος, καὶ ἡ ἀνάστασις ἐξήνθησε καὶ ἡ ζῶν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ“ (β'. Κορ. ιγ'. 4.). Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀσθενής μὲν ἐφαίνετο ἡ πολιτεία τῇ Κυρίου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ τὴν Θεότητα ὅμως ἦτον ἀπειροδύναμος καὶ Θεαρχική· καθὲ γὰρ ἔργον σωματικὸν τοῦ Κυρίου εἶχεν ἐν ἑαυτῷ μίαν ἀπειρον καὶ Θεαρχικὴν δύναμιν· ἐπεὶ δὲ δι' αὐτοῦ κατηργεῖτο πᾶσα ἡ τοῦ ἀντικειμένου δύναμις, καὶ ἡ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν παθῶν ἐνέργεια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ κρυφιομύστης Διονύσιος, καὶ ὅτι ὁ Θεῖος Ἱερόθεος, ὁ Ἀθηνῶν Ἐπίσκοπος, ὁ τοῦ μεγάλου μὲν Παύλου μαθητῆς, κλεινὸς δὲ καθηγμενῶν καὶ διδάσκαλος τοῦ Ἱεροῦ Διονυσίου, ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ἕνικα ὅλους τοὺς ἄλλους Θεολήπτους ἱεράρχας κατὰ τοὺς ὕμνους, καὶ τὰ Θεομιτροπρεπῆ ἐγκώμια τῆς Θεοτόκου· ἐπεὶ δὲ τόσον θερμὸς ἐραστής ἦτον τῆς Παρθένου ὁ τρισμακάριος, ὥστε, ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ πρὸς αὐτὴν Θεοῦ καὶ πρὸς τὴν ἑωρᾶτος καταφλεγόμενος, ὅλος ἦτον ἐκδημος κατὰ τὸν νοῦν, ὅταν ἐγκωμιάζε τὴν Παρθένον, ὅλος ἦτον ἔξω ἑαυτοῦ, μὲ μίαν ὄχι στερητικὴν, ἀλλ' ὑπεροχικὴν ἀγνώσιν καὶ ἐκστασιν, καὶ ὅλος ἐπάσχε τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν· ἦτοι κατὰ τὰ νοήματα, ὅπου περιεῖχον οἱ ὕμνοι καὶ τὰ ἐγκώμια του, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐσυγκοινωνεῖ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων νοημάτων, οὐ μόνον μαθητευόμενος ταῦτα ἀπλῶς, καὶ διδασκόμενος κατὰ ψιλὴν γνώσιν, ἀλλὰ καὶ πάσχων μὲ πάθος Θεοφιλὲς τὰ Θεομιτροπρεπῆ ἐκείνα νοήματα, ὑπὸ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ ἐκρίνετο ἀπὸ ὅλους

ὅλους ἐκείνους, ὅπου καὶ τὸν ἤκουον, καὶ τὸν ἔβλεπον, καὶ τὸν ἤξευρον πρότερον, καὶ δὲν τὸν ἤξευρον, ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ θεόληπτος: ἦτοι πιασμένος ἀπὸ τὴν χάριν καὶ ἐνεργίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· λῆμμα γὰρ ὀνομάζεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ λαμβάνουσα καὶ πιάνουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν κεκαθαρμένων, μὴ ἀφίνουσα αὐτοὺς εἰς νοῦν τὰ κατὰ φύσιν νοήματα, ἀλλὰ ἐξιστῶσα πάσης φυσικῆς ἐνεργείας, ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς ἐκείνα τὰ νοήματα, ὅπου αὐτὴ θέλει καὶ βούλεται· ὅθεν καὶ ἀναγινώσκωμεν „Τὸ λῆμμα, ὃ „εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης“ (Ἀβ. α. 1.) (1)· καὶ ἀλλαχῇ εὐρίσκομεν „Λῆμμα ἐγένετο εἰς τὸν δαίνα Προφήτην“· ἀπὸ ὅλης, λέγω, τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἱεράρχας ἐκρίνετο ὁ μέγας Ἱερόθεος, ὅτι ἦτον θεόληπτος καὶ θεῖος ὑμνολόγος.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν τούτων τοῦ μεγάλου Διονυσίου λόγων ἐρανισθεὶς ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον, ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγει· ὦ Ἀειπάρθενε Μαριάμ! τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ κλεινὸς Ἱερόθεος, ὁ τῷ μεγάλῳ Παύλῳ μαθητῆς (ὥσπερ γὰρ ὁ καλούμενος παρήλιος, λαμβάνων ὅλην σχεδὸν τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ φωτὸς καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἡλίου, λαμβάνει ἐν ταύτῳ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἡλίου· οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἱερόθεος, μαθητευθεὶς ἀπὸ τοῦ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν Παῦλον, καὶ ἐξεικόνισμα ἐκείνου γενόμενος, ἔλαβε καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ διδασκάλου του „Σκεῦος ἐκλογῆς“) οὗτος, λέγω, ὁ μέγας Ἱερόθεος ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἱεράρχας, ὅπου ἐσυνέχθησαν εἰς τὴν Κοίμησιν σου, Θεοτόκε, ἔλαμπεν ὑπὲρ πάντας κατὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ ἐγκώμια· ἐπεὶ αὐτὸς ἦτον ὅλος ἕξω ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἱερωμένος εἰς τὸν Θεόν. Τῆτον δὲ τὸν λόγον „Ἱερωμένος Θεῷ“ εἶπεν, ὡς νομίζω, ὁ Μελωδὸς ἐπιτιθεὶς, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι δὲν ἦτον ὁ Παῦλος, ὁ τοὺς τοιοῦτους ὑψιλοὺς καὶ ἐκφαντορικοὺς ὕμνους θεολογῶν, ἀλλὰ ὁ Ἱερόθεος, ἐπεὶ Ἱερόθεος θέλει νὰ εἰπῇ, ἱερός καὶ ἱερωμένος Θεῷ, καὶ ὅτι εἰς ὅλους ἦτον καὶ ἐφαίνετο θεόληπτος: ἦτοι ἐνεργούμενος ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ θείου Πνεύματος, καὶ ὑπ' ἐκείνου τοὺς θεομητροπρεπεῖς ἐκείνους ὕμνους ἐνεπνέετο. Ὅτι δὲ σκεῦος ἐκλογῆς τὸν κλεινὸν Ἱερόθεον ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης μαρτυρεῖ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“, οὕτω λέγων· „Τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Ἱερόθεος, ὁ τῷ „θεῷ καθ' ἱερωμένῳ Πνεύματι, ὁ τῇ θεῷ ἐνώσει τὰ θεῖα μαθὼν καὶ παθὼν, ὅλος ἐξίστασθαι τοῦ σώματος“ ὅλος συνεκδημῶν τῇ προαιρέσει, καὶ κροτεῖται τοῖς ἐφ' ὑμνίοις“.

Τόσον δὲ θαυμαστοὶ καὶ ὑψιλοὶ καὶ θεομητροπρεπεῖς ἦτον οἱ ὕμνοι ἐκεῖνοι καὶ τὰ ἐγκώμια, ὅπου ἐξεφώνησαν τότε εἰς τὴν Θεοτόκον οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, καὶ μάλιστα ὁ φερώνυμος Ἱερόθεος, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος, τὸ τοῦ Παύλου ἐπιστήθιον τέκνον, κατεθέλεχθαι καὶ ἠδύνθαι εἰς αὐτά· διὸ καὶ τὰ ἀπεστήθισε καὶ τὰ ἔλεγε μετὰ ταῦτα πολυλάκις· καθὼς ὁ ἴδιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τοῦτο προσθέτει, λέγων· „Καὶ γὰρ, εἰ μὴ καὶ ἑμαυτοῦ ἐπιτέλλομαι, πολλάκις οἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν ἐνθεαστικῶν ἐκείνων ὑμνωδῶν ἐπακούσας· οὕτω σοι σπουδὴ μὴ ἐκ παρέργου τὰ θεῖα μεταδιώκειν“.

ἡδὴ

(1) Τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Λῆμμα φησὶν ἐν τούτοις τὴν τῆς ὁράσεως: ἦτοι τὴν τῆς προγνώσεως λήψιν, ἣν ἀντὶς ἐλπί, διδόντος Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ ἐράσκει, κατὰ τὸ γέγραμμένον, ἐπληθύνει, καὶ αὐτὸς κελάληκε πρὸς Προφῆτας, προαναφώνων αὐτοῖς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰ ἐσόμενα, καὶ ὡς ἡδὴ παρόντα μονοβουχί· καὶ ἐν ὧν τιθεῖς“. Ὁ δὲ Ἱερός Θεοφύλακτος τὸ αὐτὸ ρητὸν ἐρμηνεύων λέγει· „Λῆμμα, καλεῖται ἡ προφητεία, ἡ διότι λαμβάνεται ἐκ Θεοῦ διδομένη, ἡ διὰ τὴν τῆς προφητικῆς διανοίας λήψιν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ τὰς θείας ἀποκαλύψεις μεταβάστασιν“· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐρμηνεύων τὸ „Λῆμμα Νινευὶ τοῦ Νεοῦ“, οὕτω λέγει· „Ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάρις διαφόρως ἐν τοῖς Προφήταις ἐνήργει· τοὺς μὲν γὰρ ὅραν ἐποίησε τὰ μέλλοντα, τοὺς δὲ ἐνήχησε τινὰ, ὡς ἡβή-

„λετο, καὶ ἐδόκουν ἀκούειν προσδιαλεγόμενος τινός· „Τί γὰρ λαλήσει ἐν ἐμοί, καὶ τί ἀποκριθῶ πρὸς ἐλεγχόν μου;“ φησὶν ὁ Ἀββηκὺμ· ὥσπερ καὶ Δαβὶδ λέγει· „Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί· Κύριος ὁ Θεός“. Τινὼν δὲ καὶ ἐξῆπνεν ἡ χάρις ἐπελαμβάνετο, καὶ κατέχουσα αὐτὰς, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων χωρίζουσα, ἐλάλει διὰ τούτων τὰ μέλλοντα. Ταύτην τοῖνον τὴν τῆς διανοίας αἰφνίδιον κατάσχεσιν, Λῆμμα προσηγόρευεν ὁ Νεοῦ, ὡσπερ τοῦτο λέγων, ὅτι ληφθεὶσα ἡ διάνοιά μου ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, προεῖδε τὰ τῇ Νινευὶ συμβησόμενα. Ἰστέον μὲντοι ὅτι πᾶσα Προφητεία Λῆμμα ἐν λεχθεῖ κοινῷ ὀνομάζεται· ἐκ Θεοῦ γὰρ ταύτην οἱ Προφῆται ἐλάμβανον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὁρασις ὡσπερ κοινὸντι δοκεῖ εἶναι· ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τρόπων τῆς Προφητείας ὁ νοῦς ἢν ἐλλαμπόμενος τῷ φωτὶ τοῦ Πνεύματος“.

Ὡδὴ 4'. ὁ Εἰρμός. „Τὴν θείαν ταύτην“.

Τροπάριον.

„Ἐκ Σοῦ ζωὴ ἀγατέταλκε, τὰς κλεῖς τῆς παρθερίας μὴ λύσασα·
„Πῶς οὐμ τὸ ἄχραντον ζωαρχικόν σου σκήνωμα τῆς τοῦ θαυμά-
„του πείρας γέγομε μέτοχοι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸ ὑπέρτιμον τῆς Θεομήτορος ὑποκείμενον δὺς ἄκρα ἐναν-
τία, ζωὴν καὶ θάνατον, ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· διὸ ἐπιστρέφων
τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν, λέγει· Ὡ νεκρόζωε κόρη, καὶ τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ λοχεύτρια! τί
εἶναι τοῦτο τὸ θαῦμα ὅπου βλέπω; ἀπὸ Σέ ἀνέτειλεν ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων, Χριστὸς ὁ
Κύριος, ὁ εἰπὼν „Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. β'), χω-
ρὶς νὰ λύσῃ τὰ κλειδιά τῆς παρθερίας σου· καθὼς γὰρ Σέ εὗρε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον
πρὸ τοῦ τόκου, οὕτω πάλιν Σέ ἀφῆκε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον καὶ μετὰ τὸν τόκον,
κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰεζεκιὴλ λόγιον, „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ
„ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται
„δι' αὐτῆς“· καὶ δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσθέτει „Καὶ ἔσται κεκλεισμένη“, τὴν
μετὰ τόκον παρθερίαν Σοῦ τῆς Θεοτόκου διὰ τούτου δηλῶν (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἀπὸ Σέ, Θεοτόκε, ἐγεννήθη ἡ ζωὴ, πῶς τώρα τὸ πανάχραντον καὶ
ζωαρχικὸν σῶμά σου ἔγινε μέτοχον τῆς δοκιμῆς τοῦ θανάτου; ἀπορεῖ γὰρ τοῦτο καὶ ἀκα-
τάληπτον· καθότι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι ἀκρῶς ἐναντία, καὶ νὰ συμβιβασθοῦν ἀναμετα-
ξύτων εἶναι ἀδύνατον· ὅπου γὰρ τὸ ἓνα εὐρίσκεται, ἐκεῖ τὸ ἄλλο ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν·
ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „Ὡ πῶς ἡ ἐν τῷ τόκῳ τοὺς ὅρους ὑπερβά-
„σα τῆς φύσεως νῦν ὑποκύπτει τοῖς ταύτης θεσπίσμασι, καὶ θανάτῳ τὸ ἀκήρατον καδυ-
„ποβάλλεται σῶμα! δεῖ γὰρ αὐτὸ, τὸ θνητὸν ἀποδέμενον, τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιάσασθαι“
(Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“).

Σημείωσαι, ὅτι ἡ λέξις Ζωαρχικὸν κυρίως εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται, κατὰ τὸν Ἀ-
ρεοπαγίτην Διονύσιον εἰπόντα· „ὑπέρζωος καὶ ζωαρχικὴ, πάσης ζωῆς ἐστὶν αἰτία“ (Κεφ.
5'. περὶ θείων ὀνομάτων)· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἀγγελοὶ ζωαρχικοὶ λέγονται, καθότι „Καὶ ἡ
„τῶν ἀθανάτων Ἀγγέλων ζωὴ καὶ ἀθανασία (κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον), καὶ τὸ ἀνά-
„λεθρον αὐτὸ τῆς Ἀγγελικῆς ἀεικηνσίας, ἐξ αὐτῆς (τῆς τοῦ Θεοῦ ζωῆς δηλαδὴ), καὶ
„δι' αὐτὴν, καὶ ἔστι καὶ ὑφέστηκε· διὸ καὶ ζῶντες αἶν, καὶ ἀθάνατοι πάλιν, ὅτι μὴ παρ'
„ἐαυτῶν ἔχουσι τὸ ἀθάνατον εἶναι, καὶ αἰωνίως ζῆν, ἀλλ' ἐκ τῆς ζωοποιοῦ καὶ πάσης
„ζωῆς ποιητικῆς καὶ συνοχικῆς αἰτίας“ (αὐτόθι.).

Πρῶτος δὲ ὁ αὐτὸς Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀπέδωκε, κατὰ δεῦτερον λόγον, τὸ ὄνομα αὐ-
τὸ καὶ εἰς τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ περὶ θείων ὀνομάτων, γράφων
περὶ τῆς Κοιμήσεως αὐτῆς ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον· „Ἦνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ
„αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θείαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου
„σώματος (τῆς Θεοτόκου δηλ.) συνεληλύθαμεν“· ἀπὸ δὲ τὸν μέγαν Διονύσιον ἐρανίσθη-
σαν τὴν λέξιν ταύτην, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὑπ' ἐκείνου λε-
γόμενα, τόσον ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάκιος, ἐξείπων αὐτὰ πρὸς τὴν Πουλχε-
ρίαν, ὅσον καὶ ὁ θεῖος οὗτος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, καὶ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, καὶ ἐν τοῖς
ἐσπερίοις Τροπαρίοις.

Μάλιστα δὲ ὁ θεῖος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ὃς τις καὶ προτιθέμενος τὰ λόγια τοῦ θείου
Διονυσίου, καὶ σχολιάζων αὐτὰ, οὕτω γράφει· „Ζωαρχικὸν ἄρα τῆς Θεοτόκου τὸ σῶμα,
„ὅλον αὐτὸ τῆς Θεότητος τὸ ζωαρχικὸν εἰσδεχόμενον πλήρωμα, δι' οὗ ζωῆς ἡμῖν θεο-
„τέρας ἀρχὴν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐχαρίσατο, τὴν ἡμετέραν ἀπαρχὴν ζωῆς ἀρχὴν ποιησά-

„μενος, ἦν ἐκ παρθενικῆς ἑαυτῇ νηδύος ὑπερφυῶς ἐσχεδίασεν· εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία,
 „κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ τὸ φύραμα δῆλον· καὶ εἰ ἡ ρίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι δὴ-
 „πουθεν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Ζωῆς ὑπάρξασα τέμενος, ζωῆς τῆς αἰδίου τετύχηκας· διὰ θαυμά-
 „του γὰρ πρὸς τὴν ζωὴν μεταβέβηκας ἢ τὴν ζωὴν τεκούσα τὴν
 „ἐμυπόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον φαίνεται ὅτι εἶναι ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπεὶ γὰρ εἰς
 ἐκεῖνο ἀπόρησεν ὁ Μελωδὸς, πῶς τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἐδοκίμασε θάνατον
 καὶ ἀπέθανε; τὰρ εἰς τοῦτο λύει τὴν ἀπορίαν αὐτὴν, καὶ ἐπιστρέφον πρὸς τὴν Θεοτόκον
 λέγει· Ναὶ ἀπέθανες, Θεοτόκε Μαρία, καὶ ἐδοκίμασες θάνατον, ἐπεὶ διὰ μέσου τοῦ
 θανάτου Σὺ, ἡ ὁποία ἐγέννησας τὴν ζωὴν τὴν ἐμυπόστατον (ἦτοι τὴν ἔχουσαν ἰδίαν ὑπόστα-
 σιν, καὶ οὐχὶ ἔσαν ὡς μίαν ἐνέργειαν τῆς Θεότητος ἀνυπόστατον), μετέστης εἰς τὴν ζωὴν·
 Σὺ, ὅπου ἔγινες νὰς (τοῦτο δηλοῖ τὸ τέμενος) τῆς αὐτοζωῆς, τὰρ ἀπολαμβάνεις τὴν
 αἰδίον καὶ ἀθάνατον ζωὴν εἰς τὰ ἐπουράνια, τὴν ὁποίαν, ἂν δὲν ἀπέθνησκας, δὲν ἦθε-
 λες ἀπολαύσει.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὸ πάνσοφον καὶ ἀκατάληπτον τῆς προνοίας τοῦ
 Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κατασκευάζει· καὶ ἐκ
 μὲν φωτὸς ποιεῖ σκότος· ἐκ χειμῶνος δὲ ποιεῖ ἔαρ· ἐκ ἰόσου, ὑγίαν· ἐκ ζάλης, γαλή-
 νην· ἐκ πυρὸς, δρόσον· καὶ ἐκ θανάτου, ζωὴν· ὅθεν ὁ Ἰωάννης παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων·
 „Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ με“ (Ἰω. β'. 7.)· ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀμώς· „Ὁ ποιῶν
 „πάντα καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρῶτον σκιαὴν θανάτου, καὶ ἡμέραν εἰς
 „νύκτα συσκοτάζων, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“ (Ἀμ. ε'. 8.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρη-
 γόριος λέγει· „Ὁ θανατῶν καὶ ζωογονῶν, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων μόνῳ τῷ
 „βούλεσθαι“ (Λόγ. πρὸς τοὺς ἐκατὸν πενήκοντα Ἐπισκόπους).

Ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων θαυμαστικῶς· „Ὡ πῶς ἡ πηγὴ τῆς
 „ζωῆς πρὸς τὴν ζωὴν διὰ μέσου θανάτου μεταγεται“! Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ
 Παλαμᾶς πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν λέγει· „Οὐκ εἶχε κατέχειν εἰς τέλος γῆ καὶ τὰ-
 „φος καὶ θάνατος ζωαρχικὸν σῶμα καὶ θεοδόχον, καὶ οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν
 „οὐρανῶν, καὶ εἴτι ὑπὲρ πάντων, τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα“· καὶ πάλιν·
 „Ὡστε καὶ τὸ θανάτου ταύτην γεύσασθαι τὴν πρὸς τὰ πάντα τῆς Θεομήτορος ἐπαύξει
 „ὑπεροχὴν· ὅθεν καὶ δικαίως τὴν ἐπὶ τούτῳ πανήγυριν τὰ πάντα συγκροτεῖ καὶ συνερ-
 „γάζεται σήμερον“· Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι,
 οὗ ἡ ἀρχὴ „Ζωῆς τῆς αἰδίου καὶ κρείττονος“.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„Νεαμίσκοι καὶ παρθέμοι τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος τὴν
 „μνήμην σέβορτες, πρεσβύται καὶ ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς σὺν κρι-
 „ταῖς μελωδήσατε· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἱεροφάντην Δαβὶδ λέγοντα· „Βασιλεῖς
 „τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, νεαμίσκοι καὶ παρθέμοι,
 „πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου“ (Ψαλ. ρμ'. 11.). Καθὰς
 λοι-

λοιπόν ὁ Δαβὶδ παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμνῇ τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ὁ χαριτάνωμος Ἰωάννης παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα καὶ ἡλικίαν ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμνολογοῦσι τὴν Θεομήτορα, λέγων· ὅλοι Σεῖς οἱ νεανίσκοι (οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκοσιοκτὼ χρόνων ὄντες νέοι) καὶ αἱ παρθένοι, ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβύτεροι (οἱ τεσσαράκοντα δύο χρόνων ὄντες), καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ βασιλεῖς μαζί με τὰς κριτὰς τῆς γῆς, τιμῶντες τὴν σημερινὴν μνήμην τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος, μελωδίσσατε τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „Σὺ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς τῶν παλαιῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, ὑπάρχεις εὐλογημένος“. Συμφώνως τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ καὶ ἐντὶνι λόγῳ τῶν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐξος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς) ὁ αὐτὸς οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ κριταὶ σὺν ἄρχουσι, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, τὴν Θεοτόκον ὑμνεῖτωσαν· σύλλογοι καὶ λόγοι παντεῶν δαποῖ, καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν γλωσσαι διάφοροι, ἄσμα καὶ καινὸν μελουργεῖτωσαν“.

Τροπάριον.

„Σαλπισάτωσαν τῇ σάλπιγγι τοῦ Πνεύματος ὅρη οὐράνια· ἀγαλλιάσθωσαν μὺν βουροὶ· καὶ σκιρτάτωσαν θεῖοι Ἀπόστολοι· ἡ Βασίλισσα πρὸς τὸν Υἱὸν μεδίσταται, σὺν αὐτῷ ἀεὶ κρατοῦσα (1).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ ὅρη διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ βουνά, καθότι τὰ μὲν ὅρη εἶναι ὑψηλότερα, τὰ δὲ βουνά χαμηλότερα. Ἡδυνάμεθα λοιπόν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι σχῆμα προσωποποιίας φυλάττων ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, παρακινεῖ τὰ ὅρη καὶ τὰ βουνά νὰ χαίρουν εἰς τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμησιν· καθὼς τοιαύτας προσωποποιίας μεταχειρίζεται εἰς μυρία μέρη ἡ θεία Γρηγόρη, καὶ μάλιστα οἱ θεηγόροι Προφῆται, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰωάννης. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ, „Ὅρη, ἐπρόσθεσεν ὁ Ὑμνογράφος τὸ, Οὐράνια, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ νοήσωμεν ἐδῶ τὸ, „Ὅρη, καὶ τὸ, Βουροὶ, ἀλληγορικῶς καὶ ἀναγωγικῶς ἤγουν, „Ὅρη μὲν πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς ὑψηλότερας τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, τὰς περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένας· ἤτοι τοὺς Θρόνους, τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὰ Σεραφὶμ, καὶ τὰς μέσας· ἤτοι τὰς Κυριότητας, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· Βουνούς δὲ πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς κατωτέρας τάξεις τῆς τρίτης Ἱεραρχίας· ἤτοι τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐπὶ τῶν Ἀγγέλων εὗρε τὰ ὅρη, λέγων· „Φωτίζεις Σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰώνων“ „πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται (παρα τοῦ Δαβὶδ διηλαδὴ) Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυνάμεων, αἱ συνεργοῦσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). „Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς Τροπαρίου τῶν Βαίων τῶ λέγοντος „Ρηξάται εὐφροσύνη κραταίαν ἐπ' ἔλεον“ ἐν τῇ Δ'. Ὡδῇ, ὅπου ὁ Θεοδώριτος ὅρη καὶ βουνά τοὺς Ἀγγέλους ὀνομάζει.

Λέγει λοιπόν ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος, ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὅρη· ἤτοι αἱ ὑπέρτατοι Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, ἀς σαλπίσουν μετὰ τὴν σάλπιγγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅμνους Ἀγγελοπρεπεῖς εἰς τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Θεομήτορος· ὁμοίως καὶ οἱ βουροὶ· ἤτοι αἱ κατωτέρας τάξεις τῶν ἀγίων Ἀγγέλων, ἀς ἀγαλλωνται σήμερον μετὰ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν. „Ἄν δὲ αὐταὶ χαίρουν καὶ πανηγυρίζουν διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν· καθὼς τῷτο δείκνυται ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Δύχρον ἤψε τὴν ἑαυτῆ σάρκα (ὁ Χριστὸς διηλαδὴ), καὶ τὴν οἰκίαν ἐσάρωσε, τῆς ἀμαρτίας τὸν Κόσμον ἀποκαθαίρων, καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε, τὴν βασιλικὴν εἰκόνα, συγκεχωσμένην τοῖς πάθεσι, καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῷ Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὐρέσει“ κοινοῦς ποιεῖται τῆς εὐφροσύνης, ἀς καὶ τῆς οἰκονομίας μυστικῶς πεποίητο“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ γέννησιν)· ἂν, λέγω, οἱ Ἀγγελοι χαίρουν διὰ τὴν ἰδικήν.

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Σὺν αὐτῷ βασιλεύουσα“· παρὰ μὲν ὅμως τὴν ἐξῆς· παρὰ δὲ τῷ ἀνώνυμῳ Ἑρμηνευτῇ οὕτω γράφεται „Ἡ πανήγυρις τῆς Θεοτόκου σήμερον, μυστικῶς ἐσχηματισμένη“.

κὴν μας σωτηρίαν, πόσω μάλλον χαίρουσι καὶ ἀγαλλιῶνται διὰ τὴν σημερινὴν δόξαν καὶ εἰς Οὐρανοὺς μετάστασιν τῆς Θεομήτορος; καὶ ἂν αὐτοὶ ἦναι φιλόθεοι, ὡς ὁ αὐτὸς Θεολόγος λέγει, φανερόν ὅτι εἶναι καὶ φιλοπάρθενοι, καὶ τῆς Μητρὸς τῆς Θεᾶς φίλοι γνησιώτατοι.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδός, ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ σκιρτήσουν πνευματικῶς σήμερον· διότι ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος μετεστάθη εἰς τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευάντων Υἱόν της, ἵνα βασιλεύῃ μετ' αὐτοῦ εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Τροπάριον.

„ Ἡ παρίερος μετάστασις τῆς Θείας Σου καὶ ἀκηράτου Μητρὸς ταῦ
„ ὑπερκόσμια τῶν ἁγῶν Δυνάμεων ἤθροισε τάγματα συνευφραίμε-
„ σθαι τοῖς ἐπὶ γῆς Σοι μέλπουσι· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐνώνει ὁ Μελωδὸς Ἀγγέλους ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπους, οὐρανια τε καὶ ἐπίγεια, ἵνα συνευφραίνωνται ἀναμεταξύ των ἐπὶ τῇ πανδήμῳ πανηγύρει τῆς Θεομήτορος· διὸ λέγει πρὸς τὸν Μονογενῆ ταύτης Υἱόν· ὦ Δέσποτα! ἡ πανίερος μετάστασις τῆς Θείας καὶ ἀκηράτου (καθαρώτατης) Μητρὸς Σου ἐσυνήθροισε τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων, διὰ τὰ συνευφραίνωνται ὁμοῦ μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, οἳ τινες μέλπουσιν εἰς Σε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ λέγουσι τὴν τῶν τριῶν Παίδων αἴνεσιν· „ Εὐλογητὸς εἶσαι ὁ Θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας “.

Συμφώνως μὲν τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης Πρόεδρος, λέγων· „ Οὐκοῦν γενέσθω μία κοινὴ σήμερον ἑρανίων καὶ ἐπιγείων πανήγυρις· καὶ Ἀγγέλοις συνευφραίνεσθωσαν ἄνθρωποι, καὶ πᾶσα γλῶσσα χορευέτω, καὶ προσάδētῃ τῇ Θεοτόκῃ τὸ, „ Χαῖρε “· καὶ πάλιν· „ Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγιστάτης (ἡτοι παναγιωτάτης) τοῦ ζωαρχικοῦ σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν λαμπροῖς λαμπρῶς ἑορτάσωμεν, ἐφ' ἣν ἅμα τῷ φαινομένῳ πᾶν τὸ νοούμενον, ὅσον τε οὐράνιον, καὶ ὅσον ἐπίγειον, εἰς ταῦτόν ἀθροίζομενον, τὴν Βασιλίδαν γεραίρει, καὶ προπομπεῖ τοῦ σκηνοῦς ἐπίπροσθεν “ (Λόγ. οὗ ἢ ἀρχῇ „ Μυστήριον ἡ παρούσα πανήγυρις).

Ὡδὴ ἡ. ὁ Εἰρμός. Παῖδας εὐαγεῖς.

Τροπάριον.

„ Τῇ μνήμῃ Σου, Ἀχραρτε Παρθέμε, Ἀρχαί τε καὶ Ἐξουσίαι καὶ
„ Δυνάμεις τε, Ἀγγελοι, Ἀρχάγγελοι, Θρόμοι, Κυριότητες, τὰ Χε-
„ ρουβίμ δοξάζουσι καὶ τὰ Φρικτὰ Σεραφίμ· ἄνθρώπων δὲ τὸ γέ-
„ μος ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὴν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐννέα εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Ἀρεσπαζίτην καὶ φιλάγγελον Διονύσιον· ταῦτα δὲ διαμοιράζονται εἰς τρεῖς Ἱεραρχίας, εἰς πρώτην, μέσσην, καὶ τελευταίαν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη Ἱεραρχία περιέχει τοὺς ἁγιωτάτους Θρόνους, τὰ Χερουβίμ, καὶ τὰ Σεραφίμ· ἡ δὲ μέση περιέχει τὰς Κυριότητας, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· ἡ δὲ τελευταία περιέχει τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους. Οἱ Θρόνοι λοιπὸν δηλοῦσι, κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον, ὅτι εἶναι ἐξηρημένοι ἀπὸ κάθε ταπεινῆς ἐλάττωσιν, καὶ ὅτι ἀναφέρονται ὑπερκοσμίως πρὸς τὰ ἄνω· τὰ δὲ Χερουβίμ φανερώνουσιν ὅτι ἔχου-

ἔχουσι τὸ γνωστικὸν καὶ θεοπτικὸν, καὶ τῆς ὑπερτάτης φωτοδοσίας δεκτικὸν καὶ θεωρητικὸν, ἐπεὶ καὶ τὸ ὄνομα, Χερουβὶμ, πλήθος γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας, ἑβραϊστὶ ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „Τί γὰρ ἐστὶ Χερουβὶμ; Πεπληθυσμένη γνώσις“ (Λόγος Γ. περὶ ἀκατάληπτου)· τὰ Σεραφίμ δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσι τὸ ἀεικίνητον περὶ τὰ θεία, καὶ ἀκατάληκτον, καὶ τὸ Φερμὸν καὶ ὄξυ καὶ ὑπερζέον, ὅθεν καὶ Σεραφίμ ὀνομάζονται, ὅπερ δηλοῖ ἑβραϊκῶς θερμαίνοντας, ἢ Πρηστηρίους· ὁ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· „Τί δὲ Σεραφίμ; „Ἐμπυρα στόματα“ (αὐτόθι)· αἱ Κυριότητες δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσιν ἐλευθέραν τινὰ καὶ ἀδούλωτον ἀναγωγὴν, καὶ τῆς ὄντως Κυριότητος καὶ Κυριαρχίας ἐφιεμένην· αἱ δὲ Δυνάμεις σημαίνουσιν ὅτι ἔχουσιν ἀρρένωτόν τινα καὶ ἀκατάσειστον ἀνδρίαν εἰς πάσας τὰς κατ' αὐτὰς θεοειδεῖς ἐνεργείας· αἱ Ἐξουσίαι φανερώνουσιν ὅτι ἔχουσι τὴν εὐκοσμον καὶ ἀσύμφορτον περὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς εὐταξίαν, καὶ τὸ τεταγμένον τῆς ὑπερκοσμίου καὶ νοερᾶς ἐξουσιότητος· αἱ Ἀρχαὶ δηλοῦσι τὸ θεοειδὲς ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν μετὰ τάξεως ἱερχῆς· οἱ δὲ Ἀρχάγγελοι φανερώνουσιν ὅτι καὶ πρὸς τὴν ὑπερούσιον ἀρχὴν ἀρχικῶς ἐπιστρέφουσι, καὶ τοὺς Ἀγγέλους ἐνοποιοῦσι κατὰ τὰς εὐκόσμους αὐτῶν καὶ τεταγμένας καὶ ἀοράτους ἡγεμονίας· Ἀγγελοι δὲ ὀνομάζονται, διότι ἀγγέλλουσιν εἰς ἡμᾶς προσεχέστερον τὰ τοῦ Θεοῦ θελήματα.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἐννέα τάγματα τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ ἀγιοτάτη Παρθέने! τὴν πάνδημον καὶ ἱερὰν μνήμην τῆς θείας Σου Κοιμήσεως δοξάζουσι καὶ τιμῶσιν ὅλα τὰ τάγματα τῶν ἀσωμάτων Δυνάμεων, οἱ Ὀρόνοι, τὰ Χερουβὶμ, τὰ Σεραφίμ, αἱ Κυριότητες, αἱ Δυνάμεις, αἱ Ἐξουσίαι, αἱ Ἀρχαί, οἱ Ἀρχάγγελοι, καὶ οἱ Ἀγγελοι· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, συμφώνως μὲν τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὑμνοῦμεν αὐτὴν καὶ δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμην λέγων· „Σήμερον ἡ ἱερὰ καὶ ἑμφυχος Κιβωτὸς τῆ ζωῆς Θεοῦ, ἡ τὸν ἑαυτῆς τεχνίτην κυοφορήσασα, ἐν ναφ̄ Κυρίου ἀχειροτομητῶ καταπαύεται, καὶ σκιρτᾷ Δαβὶδ ὁ ταύτης προπάτωρ, καὶ συγχορεύουσιν Ἀγγελοι, Δυνάμεις δοξάζουσι, καὶ Ἀρχαὶ συναγάλλονται, καὶ Ἐξουσίαι εὐφραίνονται, Κυριότητες χαίρουσι, Ὀρόνοι πανηγυρίζουσιν, ἀνυμνεῖ τὰ Χερουβὶμ, δοξολογεῖ τὰ Σεραφίμ“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

„Ὁ ξέμως οἰκήσας, Θεοτόκε, ἐν τῇ ἀχράντῳ μηδύϊ Σου σαρκόμενος,
 „οὗτος τὸ παρίερον πνεῦμά Σου δεξάμενος, ἐν ἑαυτῷ κατέπαυσεν
 „ὡς ὀφειλέτης Τίος· διὸ Σὲ τῇ Παρθένῳ ὑμνοῦμεν, καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ δι' ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγων· ὦ Θεοῦ Λόγου Γεννήτρια! ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ὃς τις διὰ σαρκώσεως ἐκατοίκησεν εἰς τὴν καθαρὰν καὶ παρθενικὴν Σου κοιλίαν μὲν ξένον καὶ ἀπόρρητον τρόπον, αὐτὸς ἐν τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς παναγίας Σου Κοιμήσεως ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὴν ὀλόφωτον καὶ πανίερόν Σου ψυχὴν, καὶ ἐκατάπαυσεν αὐτὴν εἰς τὴν βασιλείαν καὶ δόξαν ταύτην ὥστε ἡ βασιλεῖα αὐτῆς καὶ μακαριότης εἶναι καὶ ἰδική Σου· καὶ τῆτο ἐποίησε, διότι εἶναι χρεώστης εἰς Σὲ, καθὼς Υἱὸς ἀληθινός· ἐδανείσθη γὰρ ἐκ τῶν ἀχράντων καὶ παρθενικῶν Σου αἱμάτων σάρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ καὶ θελητικῇ, καὶ ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος· διότι ἂν αὐτὸς ἐδῶκεν ἐντολὴν εἰς τὰς ἄλλους Υἱοὺς νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς των „Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται“ (Ἐξ. κ'. 12.), βέβαια ἐπρεπεν αὐτὸς πρῶτος νὰ φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, καὶ νὰ τιμήσῃ χρεωστικῶς τὴν ἀγιοτάτην Μητέρα του καὶ ζῶσαν καὶ μετὰ θάνατον.

Καὶ

Καὶ ἂν ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι δὲν χρεωστῶν τὰ τέκνα νὰ θησαυρίζουν διὰ τῆς γονεῖς, ἀλλ' οἱ γονεῖς διὰ τὰ τέκνα· „Οὐκ ὀφείλουσι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις“ (β'. Κοριν. ιβ'. 14.)· πλὴν ἐδῶ ἠκολούθησεν ὅλον τὸ ἐναντίον· ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου ἐθησαύρισεν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ἁγίαν Μητέρα του, καὶ ταύτην μετὰ θάνατον ἀνέπαυσεν εἰς τὰ αἰώνια τῆ βασιλεία. Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς ἁγίας Κοιμήσεώς σου ὑμνοῦμεν Σέ τὴν ἀναπαυθεῖσαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Υἱοῦ σου, καὶ Σέ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Συμφώνως ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἑδείς“· „Ἐδεῖ τὴν τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἐαυτῆς ἡδύϊ ξονοδοῦν“· „χήσασαν ἐν ταῖς θείαις τοῦ ἐαυτῆς Υἱοῦ κατοικισθῆναι σκηναῖς“· καὶ ὡς περ ὁ Κύριος „ἔφησεν, „Ὁ Υἱὸς μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Πατρὸς“, καὶ τὴν Μητέρα ἔδει ἐν τοῖς τῆς Υἱοῦ βασιλείοις ἀυλίζεσθαι, ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν· ἔδει τὴν ἐγκόλπιον ὡς βρέφος τὸν Κτίστην βαστάσασαν τοῖς θείοις ἐνδιατρίβειν σκηνώμασιν· ἔδει τὴν νύμφην, ἣν ὁ Πατὴρ ἐνυμφεύσατο, τοῖς οὐρανόις ἐνδαιτάσθαι θαλάμοις... ἔδει τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα τὰ τοῦ Υἱοῦ κατακτῆσασθαι, καὶ ὑπὸ πάσης ὡς Μητέρα Θεοῦ προσκυνῆναι τῆς Κτίσεως· αἰεὶ μὲν γὰρ ἐκ τῶν τεκόντων ὁ κληρὸς εἰς τοὺς παῖδας κατεῖσι· νῦν δὲ, ὡς τις ἔφη σοφὸς, ἀνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί· ὁ γὰρ Υἱὸς τῇ Μητρὶ τὴν σύμ-πασαν Κτίσιν κατεδουλώσατο“.

Τροπάριον.

„Ὡ τῶν ὑπὲρ ἔρμοιαν θαυμάτων τῆς Ἀειπαρθέμου τε καὶ Θεομήτορος· τάφοι γὰρ οἰκίσασα, ἔδειξε Παραδείσου· ὧ παρεστῶτες, σήμερον χαίρομεν φάλλομεν· Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, διὰ τὸ ξενήκουστον θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπειδὴ φυσικῶς τῷ τρόπῳ καθε τάφος εἶναι γεμάτος ἀπὸ βρώμαν καὶ δυσωδίας, ὁ δὲ τάφος τῆς Θεομήτορος εἶναι γεμάτος ἀπὸ εὐωδίας, καὶ εὐωδίαν οὐράνιον, ὅπου δὲν ὁμοιάζει μὲ κάρμιαν εὐωδίαν ἐπίγειον. Λέγει λοιπὸν ἕτως ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης· Βαβαί διὰ τὰ θαύματα, ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπαρθένον Μητέρα τοῦ Θεοῦ! ἐπειδὴ αὐτὴ ἐβάλλθη νὰ εἰς τὸν τάφον, καθὼς ἦτον ἄνθρωπος, καθὼς δὲ ἦτον Μήτηρ Θεοῦ, ἔδειξε τὸν τάφον αὐτῆς, ὅχι βρωμῶδη καὶ δυσωδία, ὡς εἶναι οἱ τάφοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἕνα Παραδείσου εὐωδέστατον, ὅμοιον τῇ ἐν Ἐδέμ Παραδείσῳ· εἰς τοῦτον δὲ τὸν τάφον ἡμεῖς παραστέκοντες σήμερον, φάλλομεν μὲ μεγάλην χαρὰν τῆς καρδίας μας τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα“.

Συμφώνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει ὁ ἴδιος Ἰωάννης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν (ἢ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις), καὶ λέγει ταῦτα· „Οὗτος ὁ τάφος, τῆς Ἐδέμ ὠραιότερος· καὶ γὰρ ἵνα μὴ λέγω τὴν ἐν ἐκείνῃ τοῦ δυσμενοῦς φθονερὰν συμβουλήν, τὴν ἀπάτην τῆς Εὐας, τὴν παρακοήν, τὴν ἐξορίαν, τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ταῦτα λέγων, τὴν ἐορτὴν ἐκτελῶ κατηφέας ὑπόθεσιν, οὗτος ὁ τάφος ἀπὸ γῆς σώμα· θνητὸν μετεώρισεν· ἐκείνη δὲ ὑψωθείσα, εἰς γῆν τὸν γενάρχην κατήγαγεν· ἢ γὰρ οὐκ ἐν αὐτῇ τῷ „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση“, ὁ κατ' εἰκόνα θείαν γεγωνὸς κατακέκρικται;“· Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ λόγῳ παρομοιάζει τὸν τάφον τῆς Θεοτόκε καὶ μὲ νυμφικὸν θάλαμον (κοιτῶνα), καὶ μὲ τὴν παλαιὰν Σκηνὴν τοῦ Μωϋσέως· „Ἡ παστὰς τῆς θείας τοῦ Λόγου σαρκώσεως ὡς ἐν θαλάμῳ τῷ πανευκλεεῖ ἀναπέπαυται τάφῳ· ὅθεν πρὸς τὸν οὐράνιον ἀνείσι νυμφῶνα, τῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ ἀρδύλλως συμβασιλεύουσα, καὶ τὸν τάφον παστὰδα τοῖς ἐπὶ γῆς καταλέλοιπε· παστὰδα τὸν τάφον; ναι, καὶ παστὰδος πάσης παναγλαέστερον· οὗτος ὁ τάφος τῆς πάλαι Σκηνῆς τιμιώτερος, τὴν λογικὴν τε καὶ ἐμφυχον καὶ θεοφεγγῆ λυχνίαν δεξάμενος, καὶ τὴν ζωηφόρον τραπέζαν“.

Ἐφῆ

Ἐφη δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Ἐρρέτω θάνατος ἐπὶ Σοί, Θεοτόκε, ὅτι ζῶν τοῖς ἀν-
 „ θρώποις προσήγαγες· Ἐρρέτω τάφος ἐπὶ Σοί, ἐπειδὴ περ ὕψους ἀφράστου θείους ἐγένου
 „ θεμέλιος· Ἐρρέτω χῆς ἐπὶ Σοί, ἀνάπλασις γὰρ εἶ, ὅτι τοῖς ἐν ὕλῃ πιλοῦ διαφθαρεῖσι
 „ κεχρημάτις Δέσποινα. Οὐκοῦν πίστει Σέ μεθ' ἡμῶν συναναστροφὸν ἔχειν ὁμολογοῦμεν·
 „ εἰ μὴ γὰρ ἐν τούτῳ παρηγορούμεθα, ἐξέλιπεν ἂν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ πρὸς Σέ τὸ ἡμέτερον
 „ πνεῦμα· καὶ πίστει μὲν τῆς Οὐρανοῦς, ὡς γέγραπται, κατηρτίσθαι τοῦμεν· Σέ δὲ μετ-
 „ ελθοῦσαν, συνδιάγωγον καὶ μετὰ τὴν ἐκδημίαν τοῦ σώματος πιστεύομεν ἀναθεωρεῖν·
 „ ἢ γὰρ ὁδὴν τοσαύτην τῇ ψυχῇ, τῆς σαρκὸς ὅταν ἀποσπασθῇ, ὅσον ὁδυνηρὸν Σοῦ στερη-
 „ θῆναι, πανάχραντε· ὅθεν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, κἂν τὸ σῶμά Σου καθεύδῃ, ἡ καρδία
 „ Σου ἀγρυπνεῖ· κἂν τὸ ἀπαραίτητον τῷ θανάτῳ παρεδέξω φύσει, οὐ νυστάξει, οὐδὲ ὑ-
 „ πνώσει ὁ φυλάσσων ἡμᾶς ὀφθαλμός Σου “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμῃσιν).

Ὡδὴ θ'. ὁ Εἰρμός. Ἄπας γηγενής.

Τροπάριον.

„ Δεῦτε ἐν Σιών τῷ θείῳ καὶ πίστει ὄρει τοῦ ζῶντος Θεοῦ ἀ-
 „ γαλλιασώμεθα, τὴν Θεοτόκον ἐμποτρίζομενοι· πρὸς γὰρ τὴν λίαν
 „ κρείττομα καὶ θειοτέραν σκηνὴν ὡς Μητέρα ταύτην εἰς τὰ Ἄ-
 „ για τῶν Ἀγίων Χριστὸς μετατίθησιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ παρὸν Τροπάριον παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους νὰ χαίρουν καὶ
 νὰ εὐφραίνωνται πνευματικῶς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, λέγων οὕτω·
 Ἐλᾶτε οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ἄς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ἥτις εἶ-
 ναι ὅρος καὶ βουνὸν παχὺ τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τὸτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προ-
 φῆτην Δαβὶδ λέγοντα περὶ τοῦ ὅρους Σιών· „ Ὅρος τοῦ Θεοῦ, ὅρος πῖον, ὅρος τετυρω-
 „ μένον, ὅρος πῖον “ (Ψαλ. ξζ'. 15.). Ὅρος δὲ Θεοῦ καὶ πῖον, κυρίως μὲν καὶ κατὰ
 τὸ γράμμα, εἶναι ἡ ἁγία Σιών, ἥτις ὅρος ἐστὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ· εἰς τοῦτο γὰρ τὸ ὅρος
 ἐκατοίκει ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ παρέδωκε τὴν ὀλόφατον ψυχὴν τῆς εἰς χεῖρας τοῦ Μορगे-
 νοῦς αὐτῆς Τύου· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων· „ Χαίροις Σιών, τὸ
 „ θείον ὅρος τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ κατήκτισε τὸ θείον ὅρος τὸ ἐμφυχον, ἡ νέα Βαιθλὴλ, ἐν ᾗ
 „ στήλη ἡλειπται ἀνθρωπίνη φύσις χρισμένη Θεότητι· ἔξ ἢ πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος μετεώ-
 „ ρισται, ὡς ἐξ ὄρους Ἐλαιῶν, ὁ ταύτης Τύος “ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐξὸς ἐστὶ τοῖς ἐρω-
 „ τικῶς). Καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἔτω πανηγυρίζων φησὶν· „ Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς πανα-
 „ γεστάτης ἐμνήσθην Σιών· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον τῆς Θεοτόκου μεμυ-
 „ σταζώγῃται· ἐν ταύτῃ τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος, αἱ πρὸς
 „ τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλάκες διωλύγιον ἀνακράζουσιν· ἐπεὶ καὶ ταύτην (τὴν ἁγίαν
 „ Σιών διλ.) εἶχε παρ' ὅλον αὐτῆς τὸν τῆς παροικίας καιρὸν ἐνδιαίτημα, κακῆσε τοῖς φυ-
 „ σικοῖς λειτουργήσασα νόμοις, τοῦ βίου τὸ πέρας ἐδέξατο “ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Μυστή-
 „ ριον ἡ παρούσα πανήγυρις).

Κυρίως μὲν οὖν, ὡς εἶπον, καὶ κατὰ τὸ γράμμα, ὅρος Σιών ἐδὼ εἶναι τὸ ἐν Ἱερουσα-
 λὴμ, εἰς τὸ ὅποιον ἡ Θεοτόκος ἐκατοίκει, καὶ παρέδωκε τὴν ἁγίαν ψυχὴν τῆς εἰς χεῖ-
 ρας Θεοῦ. Κατὰ ἀλληγορίαν δὲ, ὅρος Σιών νοεῖται ἡ Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, κατὰ
 τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, καὶ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον, ἥτις ὅρος μὲν εἶναι, διότι εὐρί-
 σκεται ἀνωτέρα τῆς γῆς, καὶ ἀνατείνεται πρὸς Οὐρανὸν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας· Θεοῦ
 δὲ, διότι αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν· πῖον δὲ, διὰ τὴν πλουσιότητα καὶ παχύ-
 τητα τῆς πνευματικῆς βοσκῆς, ὅπου εὕρισκτα εἰς αὐτὴν· τετυρωμένον δὲ, διὰ τὸ στερεόν
 καὶ πεπηγμένον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων τῆς πίστεως, καθὼς εἶναι στερεόν καὶ

πε-

πεπηγμένον τὸ τυρί· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ἐλυτον γὰρ οὐδὲν, ἢ ὕδα-
„ ρές, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔστι τὰ πάντα συνεσφιγμένα πρὸς εὐσέβειαν“.

Λέγει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐφρανθώ-
μεν· ἐπειδὴ, λέγει, βλέπομεν νοερῶς τὴν Θεοτόκον ἀναβαίνουσαν εἰς τοὺς Οὐρανούς· ὁ
γὰρ Μονογενὴς τῆς Υἱὸς μετέθηκεν αὐτὴν ὡς Μητέρα του εἰς τὴν οὐράνιον σκηνὴν, τὴν
πολλὰ καλλιτέραν καὶ θειοτέραν τῆς Ἐπιγείου σκηνῆς, εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἅδута καὶ ἁ-
για τῶν ἁγίων, ὑπεράνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦ-
το ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸς παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόν-
„ των ἁγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν οὐ
„ ταύτης τῆς κτίσεως, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια“ (Ἐβρ. θ'. 11.). Εἰς τὴν τοιαύ-
την σκηνὴν, καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἅγια μετέθηκεν ὁ Χριστὸς τὴν ἁγιωτάτην Μητέρα του· ὁ-
που γὰρ εἶναι ὁ Υἱός, ἐκεῖ πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἡ Μήτηρ.

Τροπάριον.

„ Δεῦτε οἱ πιστοὶ τῷ τάφῳ προσέλθωμεν τῆς Θεομήτορος, καὶ πε-
„ ριπτυξώμεθα, καρδίαν, χεῖλη, ὄμματα, μέτωπα εἰλικρινῶς προσ-
„ ἄπτομτες, καὶ ἀρυσώμεθα ἱαμάτων ἄφθορα χαρίσματα, ἐκ πη-
„ γῆς ἀεργαίου βλυστάμορτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς κυρίως μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ
εὕρισκομένους Χριστιανούς, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Γεθσημανὴν, καὶ νὰ προσκυνήσουν αἰ-
σθητῶς τὸν αἰσθητὸν τάφον τῆς Θεομήτορος· ἐπομένως δὲ παρακινεῖ καὶ ὅλους τοὺς Χρι-
στιανούς τοὺς ἐν ἄλλοις τόποις εὕρισκομένους, διὰ νὰ ὑπάγουν νοερῶς εἰς τὸν τάφον τῆς
Θεοτόκου, καὶ νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν μὲ τὴν διάνοιαν. Ἐλᾶτε, λέγει, οἱ πιστοὶ Χριστια-
νοί, καὶ μάλιστα ὅσοι εἰσθε ἐρασταὶ καὶ φίλοι τῆς Ἀειπαρθένου· ἐλᾶτε, ἅς ὑπάγωμεν
εἰς τὸν ἅγιον τάφον τῆς Θεομήτορος, καὶ ἅς ἐναγκαλισθώμεν αὐτὸν νοερῶς μετὰ θερμῆς
ἀγάπης καὶ εὐλαβείας, ἐγγίζοντες τὰ ἱερὰ χεῖλη τῆς καρδίας μας, καὶ καταφιλοῦντες
αὐτὸν, ὁμοίως ἐγγίζοντες αὐτῷ καὶ τὰ ὄμματα καὶ μέτωπά μας μετὰ εἰλικρινοῦς πί-
στεως, καὶ οὕτως ἅς ἐξαντλήσωμεν χαρίσματα πλουσιοπάροχα τῶν ἱαμάτων, τὰ ὅποια
ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου, ὡς ἀπὸ πηγὴν ἀένναον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης κατὰ σχῆμα προσωποποιῶν διαλεγόμενος μὲ τὸν τάφον τῆς Θεομή-
τορος, οὕτω φησὶν· „Ὡ τάφον ἱερῶν ἱερώτατε, μετὰ γε τὸν ζωαρχικὸν τῆ Δεσπότητος τά-
„ φον, ὅς πηγὴ ὑπῆρξε τῆς ἀναστάσεως! ὡς γὰρ ἐμφύχῃ σοι διαλέξομαι, ποῦ χρυσὸς ὁ
„ ἀκίβδηλος, ὃν Ἀποστόλων χεῖρες ἐν σοὶ ἐθισαύρισαν; ποῦ τὸ Θεοδόχον κειμήλιον; πᾶ
„ τῶν ἱαμάτων τὸ πέλαγος; ποῦ τὸ πολυτόθιον σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ πολυέραστον;
ὁ δὲ τάφος ἀποκρίνεται ταῦτα· „Τί ζητεῖτε ἐν τάφῳ τὴν πρὸς τὰ οὐράνια μετεωρισθεῖ-
„ σαν σκηνώματα; τὰς συνδόνας καταλιπόν τὸ σῶμα τὸ ἱερόν τε καὶ ἅγιον, καὶ μοι τοῦ
„ ἁγιασμοῦ μεταδεδωκός, καὶ μύρου καὶ εὐωδίας ποιῆσαν ἀνάπλεον, ἀνάρπαστον οἷχε-
„ ται, δορυφορέων Ἀγγέλων, καὶ πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων... ἐγὼ πηγὴ ἱαμά-
„ των ἀένναος· προσέλθετε λαοὶ πίστει, καὶ ποταμὸν ἀρύσασθε τὰ χαρίσματα οἱ δι-
„ ψῶντες νοσημάτων ἴασιν, ψυχικῶν παθῶν ἀπολύτρωσιν, ἁμαρτημάτων ἐξάλειψιν, παν-
„ τοίων ἐπιφορῶν ἀλλοτρίωσιν, Οὐρανῶν βασιλείας ἀπόλαυσιν· πίστει προσέρχεσθε πρὸς
„ με καὶ ἀρύσασθε“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς)· καὶ πάλιν·
„ Δεῦτε τὸν τάφον περιτοιχίσωμεν τῷ ἀκήρατον, καὶ θείας ἀρυσάμεθα χάριτας· δεῦτε
„ ψυχικαῖς ἀγκάλαις τὸ Ἀειπαρθερον σῶμα βαστάσωμεν, καὶ συνεισέλθωμεν ἔνδον τοῦ
„ μνήματος, καὶ συνεκρωθώμεν, τοῖς μὲν τοῦ σώματος ἀπογινόμενοι πάθει, ζῶντες δὲ
„ ζῶν ἀπαθῆ καὶ ἀκήρατον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς).

Τρο-

Τροπάριον.

„ Δέχου παρ' ἡμῶν Ὡδὴν τὴν ἐξόδιον, Μῆτερ τοῦ ζῶντος Θεοῦ,
 „ καὶ τῇ φωτοφόρῳ Σου καὶ θείᾳ ἐπισκίασιν χάριτι, τῷ Βασιλεῖ
 „ τὰ τρόπαια, τῷ φιλοχρίστῳ λαῷ τὴν εἰρήνην, ἄφεςιν τοῖς μέλ-
 „ πουσι καὶ ψυχῶν σωτηρίαν βραβεύουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος τελευταίου Τροπαρίου παρακαλεῖ τὴν Θεοτόκον ὁ Ἱερός Μελωδὸς νὰ δεχθῇ τὸν ἀσματικὸν καὶ ἐπιτάφιον τούτον Κανόνα, λέγων· Ὡ Μῆτερ τοῦ ζῶντος καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ! δέξαι ἀπὸ ἡμᾶς τούτον τὸν Κανόνα, τὸν ὁποῖον ἐφιλοπονήσαμεν εἰς τὴν ἀγίαν Κοίμησιν καὶ ταφὴν Σου· καὶ ἀντὶ τούτου ἐπισκίασον ἡμᾶς μετὰ τὴν φωτοφόρον καὶ θείαν χάριν Σου· καὶ εἰς μὲν τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον ἡμῶν Βασιλέα χάρισαι τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας καὶ τρόπαια· εἰς δὲ τὸν φιλόχριστον λαὸν χάρισαι ζωὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀσασίαστον· εἰς δὲ τοὺς ψάλλοντας τὸν παρόντα Κανόνα ἐν τῷ ἁγίῳ ναῷ Σου χάρισαι ἄφεςιν ἀμαρτιῶν· καὶ εἰς ὅλους ὁμοῦ δάρισαι ψυχῶν σωτηρίαν, διὰ τῶν πρὸς τὸν Τίον Σου μητρικῶν πρεσβειῶν καὶ δεήσεων.

Συμφώνως σχεδὸν λέγει καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Ἐξεζήτησαν οἱ ἀμαρτωλοὶ διὰ Σοῦ
 „ τὸν Θεὸν καὶ ἐσώθησαν· εἶπον καὶ αὐτοί· Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν ἐκ Παρ-
 „ θέου σαρκωθεῖς, παρὰ βραχὺ παρήκισαν ἂν ἐν τῷ παμφάγῳ τῆς ἀπονεκρώσεως Ἀ-
 „ δῆ τῶν ψυχῶν ἡμῶν αἱ καταδύσεις. Δυνατὴ τοιγαροῦν πρὸς σωτηρίαν ἡ βοήθειά Σου,
 „ καὶ μὴ χρῆζουσα τιπὸς ἐτέρου πρὸς τὸν Θεὸν παραθέτου “· καὶ πάλιν· „ Σὺ μητρῶν
 „ ἔχουσα πρὸς τὸν Θεὸν τὴν ἰσχύν, καὶ τοῖς κατ' ὑπεροχὴν ἀμαρτάνουσι κατ' ὑπερβολὴν
 „ τὴν συγχώρησιν ἐξαλείεις· οὐδὲ γὰρ εἰδέχεται Σε ποτὲ παρακουσθῆναι, ἐπεὶ πειθα-
 „ ρχεῖ Σοι κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁ Θεὸς ὡς ἀληθινῇ αὐτῇ καὶ ἀχράν-
 „ τῳ Μητρί “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἅγιος Ἰωάννης λέγει πανηγυ-
 „ ρίζων ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου εἰς τὴν Κοίμησιν λόγου (οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐδοξ ἐστὶ τοῖς ἐ-
 „ ρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις)· „ Τοῦτόν Σοι τὸν ἐξόδιον λόγον τρίτον ἐπὶ τοῖς δυσὶ
 „ πεποιήμαι, Μῆτερ Θεῶ, αἰδοῖ καὶ πόθῳ τῆς Τριάδος, ἥ ἐλειτέρησας, τῇ Πατρικῇ εὐ-
 „ δοκίᾳ, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος, τὸν ἀιτάρχον Λόγον, καὶ τὴν παντοδύναμον τοῦ
 „ Θεοῦ δεξαμένη σοφίαν καὶ δύναμιν. Δέχου τοίνυν τὴν προθυμίαν, τὴν δύναμιν ὑπερβαί-
 „ νουσαν, καὶ δίδου τὴν σωτηρίαν, παθῶν ψυχικῶν ἀλλοτριώσιν, νόσων σωματικῶν λείψι-
 „ σιν (ἀνάπαισιν), περιστάσεων λύσιν, βίᾳ γαληνιαίαν κατάστασιν, φωτισμὸν Πνεύματος,
 „ τὸν πρὸς τὸν Σὸν Τίον πόθον ἐκπύρσευσον, εὐάρεστον αὐτῷ τὸν βίον ἡμῶν κατὰστησον,
 „ ὡς ἂν τῆς ἐκείθεν τυχόντες μακαριότητος, τῇ τῷ Τίῳ δόξῃ ὁρῶντές Σε ἐξαστράπτουσιν,
 „ ὕμνους ἱερούς ἀναπέμφωμεν, αἰωνίως συνευφραίνόμενοι ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐορταζόντων “.

Ἠκούσατε, ἀδελφοί, ἀπὸ τὸν παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα, πόσας δόξας, πόσα μεγα-
 „ λεῖα, καὶ πόσας θεσμιτροπρεπεῖς τιμὰς ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος παρὰ τοῦ Τίου της, ὅ-
 „ ταν ἐκοιμήθη κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνδραπότητος, καὶ ἀνέστη, καὶ μετέστη ὑπὲρ φύσιν εἰς
 „ τὰ οὐράτια; Ἡξεύρετε ὅμως, ὅτι δὲν ἐδόξησαν ταῦτα εἰς τὸ θεομητορικὸν της ὑποκείμε-
 „ νον ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἐπεὶ αὕτη, μετὰ τὴν ἐν σαρκὶ ἀπόρρητον γέννησιν τοῦ Τίου
 „ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐξεθάρρυνεν εἰς τὰ πολλὰ μεγαλεῖα, ὅπου ἠξιώθη, οὔτε διεπέρασε τὴν
 „ ζωὴν της ἐν ἀμελείᾳ, ἀλλὰ ἀντεφιλοτιμεῖτο καὶ αὐτὴ εἰς αὐτὰ, μεταχειριζομένη μίαν
 „ πολυειδῆ καὶ καρτερικωτάτην ἀσκήσιν, βοηθοῦσα μετὰ τὰς δραστηκὰς της πρεσβείας ὅλον
 „ τὸν Κόσμον, καὶ συνεργοῦσα εἰς τὸ κήρυγμα τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων μετὰ τὰς ἱεράς της νου-
 „ θεσίας τε καὶ παρακινήσεις· καὶ οὕτως ἔζη μίαν ζωὴν τόσον κοπιαστικὴν καὶ ἐναγώνιον,
 „ ὥστε αὐτὴ ὑπερέβαινε καθεὶ νοῦν καὶ λόγον· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ θείος Γρηγόριος ὁ Θεσ-
 „ σαλονίκης, λέγων εἰς τὴν αὐτῆς Κοίμησιν· „ Τὰ δὲ μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόκον, τίς ἂν
 „ αὐτῆς ἐξείποι λόγος; συμπράττουσα γὰρ καὶ συμπάσχουσα τῇ δι' αὐτῆς ὑπόποιῳ κε-

„ νώσει τῷ Θεῷ Λόγου, καὶ συνεδοξάζετο, καὶ συνυψούτο δικαίως, ταῖς ὑπερφύσει προσ-
 „ θήκαις αἷ προστιθεῖσα τῶν μεγάλων. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν εἰς Οὐρανοῦς ἀνοδὸν τοῦ
 „ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος, τοῖς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπεργμένοις ταύτῃ παρ' αὐτοῦ μεγα-
 „ λείοις, οἷον ἀντεφιλοτιμεῖτο τῷ καρτερικωτάτῳ καὶ πολυεϊδεῖ τῆς ἀσκήσεως, καὶ ταῖς
 „ ὑπὲρ τοῦ Κόσμου παντὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ σπουδαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς διαπτάντας
 „ τὰ πέρατα Θεοκήρυκας ὑποθήκαις καὶ προτροπαῖς· ἀπάντων γὰρ ἦν αὕτη μόνη στη-
 „ ριγμὸς ὁμοῦ καὶ παράκλησις, καὶ ἀκουσμένη, καὶ ὁρωμένη, καὶ συνεργαζομένη παντοίως
 „ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, καὶ οὕτω βίον ἐναγωνίον ἀκρως, καὶ πολιτεῖαν νοῦν καὶ
 „ λόγον ἠκῶσαν ἐνδείκνυμένη “.

Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιῶ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας μὲ ἐκεῖνο μόνον τὸ διήγημα, ὅπου ἀ-
 ναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου, τὸ ὅποιον ἀληθῶς εἶναι τόσοι μέγα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀσκή-
 σεως τῆς Παρθένου, ὥστε κάμνει νὰ ἐξίσταται κάθε νοῦς, καὶ νὰ μὲν ἄφωτος κάθε
 γλῶσσα· λέγει γὰρ ὅτι τόσας πολλὰς καὶ συνεχεῖς γονυκλισίας ἐποίησε ἡ Θεοτόκος προσ-
 ευχομένη ἐν τῇ ἀγίᾳ Σιών, ὥστε ἀπὸ τὴν συνέχειαν αὐτῶν αἱ πλάκες τοῦ ἐδάφους ἐβα-
 θούλωσαν, καὶ ἕως τὸν καιρὸν τοῦ ἀγίου καὶ ἀκόμη μετὰ ταῦτα ἐφαίνοντο τὰ βαθου-
 λώματα τῶν πλακῶν· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος λέγει αὐτολεξεί· „ Ἐν ταύτῃ τῇ Σιών τὰς κλί-
 „ σεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος αἱ πρὸς τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλά-
 „ κες διαλύθουν (μεγαλοφώνως) ἀνακράζουσι “ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Μυστήριον ἡ παρούσα
 „ πανήγυρις).

Ἐπιστρέφω τῶρα πρὸς Σᾶς τοὺς ψάλλοντας, καὶ ἀναγινώσκοντας, καὶ ἀκούοντας τὸν
 παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα, καὶ λέγω· Ἄν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μία Μήτηρ Θεοῦ,
 καὶ μία Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, ἣτις εἶχεν ὅλας τὰς ἀρετάς, καὶ τὰς χάριτας τοῦ Ἀ-
 γίου Πνεύματος, δὲν ἀμελοῦσεν, ἀλλὰ ἠγωνίζετο μὲ τὴν ὑπερβολὴν, καθὼς ἠκούσα-
 τε, ποῦ ἐμείναμεν πλέον ἡμεῖς οἱ σεσαθρωμένοι σκώληκες τῆς γῆς; ἢ τί πλέον νὰ εἰ-
 ποῦμεν ἡμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ, ἡμεῖς οἱ καταφορτωμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, οἱ τινες ἀμε-
 λοῦμεν καὶ ἀμεριμνοῦμεν καὶ κοιμώμεθα, χωρὶς νὰ μεταχειρίζομεθα κανένα ἀγῶνα καὶ
 κάμμιαν ἀσκήσιν; ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς! Διὰ τῆτο ἅς ἐξυπνήσωμεν, ἀδελφοί,
 ἅς ἐξυπνήσωμεν ἀπὸ τὸν βαθὺν ὕπνον τῆς ἀμελείας· καὶ ἂν ἕως τῶρα δὲν ἠξέυραμεν τὴν
 ἀσκητικωτάτην ζωὴν τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπερνούσαμεν τὴν ζωὴν μας μὲ ράθυ-
 μίαν· ἀλλὰ ἀπὸ τῶρα καὶ ὕστερα μανθάνοντες αὐτήν, ἅς ἔχωμεν τὴν Θεοτόκον παρά-
 δεῖγμα ἔμπροσθέν μας, καὶ ἐκείνην ἅς μιμούμεθα, ὅσον τὸ δυνατόν μας· διότι κατὰ ἀ-
 λήθειαν ἀτοπώτατον πρᾶγμα εἶναι, ἡ μὲν Θεομήτωρ, ὅπου ἦτον ἀνωτέρα κάθε προαιρε-
 τικῆς ἀμαρτίας, νὰ μεταχειρίζεται τόσους ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους δὲν ἐμε-
 ταχειρίσθισαν οἱ μεγαλήτεροι ἀσκηταὶ μέσα εἰς τὰς ἐρήμους καὶ σπήλαια· ἡμεῖς δὲ, οἱ
 τόσοι καταβεβαρημένοι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, ὥστε ἀπὸ τὸ βάρος αὐτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ
 ἀτενίσωμεν εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ, νὰ ἀμελῶμεν, καὶ νὰ περνῶμεν τὴν ζωὴν μας μὲ
 τὴν ἀθεοφοβίαν.

Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς μιμούμεθα τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀγωνίζομεθα διὰ τὴν σωτηρίαν μας,
 καὶ αὐτὴ ἡ Θεοτόκος θέλει συνεργήσει εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν· καὶ εἰς μὲν τὴν παρούσαν
 ζωὴν θέλει μᾶς φυλάττει ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, ὑπερα-
 σπίζομένη, ὑπερμαχοῦσα, πρεσβεύουσα δι' ἡμᾶς ἐκτενέστερον πρὸς τὸν Τύόν της, καὶ ὡς
 ὄρως ἐπισκιάζουσα ἡμᾶς τὰ λεπτὰ στρουθία μὲ τὰς πτέρυγας τῆς χάριτος καὶ τοῦ
 πλουσίου ἐλέους της· εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν θέλει μᾶς ἀξιώσει τῆς αἰωνίου βασιλείας
 τοῦ Μονογενοῦς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ της· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
 σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι,
 νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Θεῷ δὲ τῷ τὰ πάντα τελειοῦντι αἴμος καὶ δόξα.

ΠΙ-

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΥΤΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕ ΤΗ ΒΙΒΛΩ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΛΕΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ..

Α

Αβρακούμ τί θέλει νά εἰπῇ. Σελ. 426	Εκάλυψε τὰς Ἀγγέλλους, ἡ ἀρετὴ τῆ	
Αβραάμ τίνα ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεός. 240	Χριστοῦ.. 186	
Σπέρμα αὐτοῦ ποῖον εἶναι. 240	Ἀγγελοὶ περιγραπτοὶ εἰσὶ καὶ περιορισοί. 376	
Αβυσσός τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσχη-	Πότε ἔλαβον τὴν ἀντρεψίαν, εἰς τὴν α.	
μείωσιν. 338 καὶ 340	ὑπόσχημείωσιν. 422	
Αβυσσος ἀβυσσον ἐπικαλεῖται τί θέλει	Ὁ φανείς τῷ Θεολόγῳ, κατὰ θεωρίαν	
νά εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπόσχημείωσιν. 338	ἐφάνη, οὐ κατ' ὀπτασίαν. 426	
Καὶ τὰ Ἑθνη ἀβυσσος λέγονται. 658	Ἀγγελοὶ συμπανηγυρίζουσιν ἡμῖν. 434	
Αγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐνέστι. 160	Οὐ φύσει ἅγιοι, ὡς τὸ Πνεῦμα. 538	
Αγαθὸς καὶ Θεὸς ἐνέστι, εἰς τὴν ὑπόσ. 307	Ἐκ τῆς Πνεύματος ἔχει τὸν ἁγιασμόν. 539	
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσι καὶ	Ἐδέοντο τῆς πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας τῆ	
τὰ δύο. 307	Χριστοῦ, εἰς τὴν ὑπόσχημ. 525	
Αγαθότης Θεοῦ καὶ διὰ τῶν φοβερῶν	Διὰ τί εὐφραίνονται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ. 422	
δείχεται. 307	Λατρευτικὴν προσκύνησιν εἰς δέχονται. 607	
Αγαθότης ἀπειροδύναμος τῆς Θεαρχι-	Ἀγγελος, δεύτερον φῶς. 614	
κῆς ἀσθενείας πῶς ἐρμηνεύεται. 687	Ἀγγελοὶ, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς τὴν	
Αγαλλίασις πόθεν ἐτυμολογεῖται. 50	Θεοτόκον ἔρωτος, λαμβάναν τὸν φω-	
Αγάπη τελεία ἔξω βάλλει τὸν φόβον. 115	τισμόν. 661	
Εἰς τὸ τέλειον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης	Ἀπὸ τῆς Θεοτόκου δοξάζουσι τὸν Θεόν. 680	
χωρῆσαι εἰς τοῦ τυχάντος ἐστίν. 160	Φωναὶ καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐν τῇ κοι-	
Αγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐνέστιν. 160	μῇσει τῆς Θεοτόκου ἐγίνοντο. 682	
Κεφάλαιον ἐστὶ τῶν ἐντολῶν, καὶ πᾶ-	Τάγματα αὐτῶν ἐννέα, καὶ ποῖα. 692	
σαι ἐν αὐτῇ περιέχονται. 294	Ἀγγελοὶ διὰ τί λέγονται. 693	
Διὰ τῆς ἀγάπης πρέπει οἱ Χριστιανοὶ	Ἔστι καὶ ἄλλο τάγμα Ἀγγελικὸν ἀ-	
νά δουλεύουν ἀλλήλοις. 297	νάυμον. 455	
Αγάπην τὴν εἰς τὰ σαρκικὰ μεταβαλεῖν	Ἐπάνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγ-	
εἰς τὰ πνευματικά, σπάνιον. 316	μάτων ἀναληφθεὶς ἀνέβη ὁ Κύριος. 455	
Αγάπησις ἰσχύος ποῖα λέγεται. 334	Διὰ τί οἱ Ἀγγελοὶ κατεπλάγησαν τὸν	
Αγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἀφίνει νά κοιμᾶ-	Χριστόν καὶ τίνα λόγια εἶπον ἐν τῇ	
ται τινὰς ὅλην τὴν νύκτα. 358	ἀναλήξει του. 467	
Αγάπη Θεοῦ θερμὴ εἶναι φύσει. 645	Οἱ κατώτεροι Ἀγγελοὶ ἐπρόσαςον τὰς	
Οὐδὲν αὐτῆς δυνατώτερον. 669	αἰωτέρους ἐν τῇ Ἀναλήξει. 468	
Αγάπης ἀληθινῆς ἰδίωμα ποῖον εἶναι. 500	Πύλαι αἰώνιοι λέγονται αἱ φυλακαὶ	
Ἀγγελος ὁ συγκαταβάς ἐν τῇ καμίνῳ	τῶν Ἀγγέλων. 468	
τίς ἦτον. 45. 144 καὶ 673	Ἀγγελοὶ πνεῦμα ζωοποιὸν οὐκ ἔχουσιν,	
Ἀγγέλοις ἀγγνωστον ἦτον τὸ μυστήριον τῆς	ἐπεὶ μηδὲ σῶμα ζωοποιούμενον, εἰς	
ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὸν τρόπον. 71	τὴν α. ὑπόσχημείωσιν. 150	
Διὰ πόσας αἰτίας ἐφάνη Ἀγγελος εἰς	Ἀγγελοὶ διὰ τὸν Χριστόν ἔγιναν, εἰς	
τοὺς Ποιμένας. 90	τὴν ὑπόσχημείωσιν. 167	
Ἀγγελοὶ πῶς ὕμνεσι τὴν Ἀγίαν Τριάδα	Ποῖαι δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἄλλας	
ἐν Οὐρανοῖς. 147	τὸ, „Ἀραγε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“. 468	

Τὸ

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶπε τοῦτο, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	469	Ξύλα εἶναι.	265
Διὰ πόσας αἰτίας διπλῶς ἐρώτησαν οἱ Ἄγγελοι.	468	Καὶ δένδρα.	285
Οὐ πάντα οἱ Ἄγγελοι ἠξεύρουσι.	469	Ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος μένει εἰς αὐ- τοὺς καὶ μετὰ θάνατον.	570
Διὰ τί ἠπόρουν ὁρῶντες τὸν Κύριον μετὰ σώματος ἀναλαμβανόμενον.	469	Ἄγνοια Θεοῦ τί εἶναι.	168
Ἄγγελοι ἦσαν οἱ ἐν τῇ Ἀναλήφει φανέν- τες δύο ἄνδρες.	475	Ἀγρυπνῶ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	89
Πῶς ἐρμηνεύονται τὰ λόγια ὅπου εἶ- πον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους.	475	Ἀγρυπνεῖν δεῖ πάντοτε.	307
Καὶ διὰ τί οὕτως ἐφάνησαν.	475	Πότε τὸ ἀγρυπνεῖν ὁ ὕπνιος εἶναι ὡφε- λιμώτερος.	361
Ἀγγέλων ὁ ἀὴρ ἐμπέπλησται, καὶ ἐν τῇ Ἀναλήφει μάλιστα.	459	Ἀδάμ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	394
Πολὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστορ- γότεροι.	27	Ἀδὰμ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, τί δηλῶσι.	11
Παρεῖσηκισαν κενῶ τῷ τάφῳ τῷ Κυρίῳ.	403	Διὰ τί ἐμποδίζετο μετὰ τὴν παράβα- σιν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον.	27
Ποῖοι εἶναι οἱ παραπέμποντες, καὶ ποῖοι οἱ δεχόμενοι.	492	Μετέδωκε τῆς φθορᾶς εἰς ὅλον τὸ γένος.	39
Καὶ πῶς τις γίνεται τοιοῦτος.	492	Προσκαίρως ἐν αὐτῇ παρώκησε.	39
Διὰ ποῖα αἰτία ἐφάνηκαν οἱ δύο Ἄγ- γελοι εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ ἀναλήφει.	505	Ἀτιμωτάτην ῥίψιν ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ξύ- λον τῆς ζωῆς.	39
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ἀναλήφει.	512	Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πῶς πάντες ἡμαρτον.	40
Ὅρη νοοῦνται καὶ βουνά.	265 καὶ 691	Ἐὰν ἔτρωγεν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν τῇ παραβάσει εὐρισκόμενος, κακὸν ἦτον μέγιστον.	40
Ἀγίασμα ποῖον εἶναι.	243	Ἀτελής ἦτον.	41
Ἄγιοι ποῖαν συνήθειαν ἔχουν.	18	Ἐμπαθῶς εἶδε, καὶ ἔφαγε.	42
Ἄγιος διὰ τί τρεῖς λέγεται τὰ Σεραφίμ.	147	Περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ ἡμεῖς εἴμεθα κατάρητοι.	42
Ὑπὲρ τὸ πρέπον δὲν εἶναι φιλόνηκοι.	149	Παράδειγμα πρέπει νὰ ἔχωμεν αὐτόν.	42
Ὅσον πλησιάζει εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ ταπεινούνται.	191	Οὐκ ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός.	55
Ἄγιος ὄνομα φύσει πρέπει τῷ Θεῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	307	Ἐφθάρη καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα.	69
Πόσον ἀριθμὸν περιέχει.	307	Προφητικὸν χάρισμα εἶχε.	540
Ἡ χάρις τῶν ἁγίων μὲ τί ὁμοιάζει.	227	Ἐν ποίου χορᾶς ἐπλάσθη.	73
Ποῖοι ὀνομαζονται.	302	Πλούσιος ὢν, ἔγινε πτωχός.	153
Δὲν κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα.	358	Πῶς ἔγινε νηπιόφρων.	185
Λείψανα αὐτῶν διὰ τί πρέπει νὰ προσ- κυνούνται.	570	Ἀπλοῦς ἐκτίσθη, καὶ διπλοῦς ἔγινε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	62
Ἐρωτα θεῖον διὰ τί δὲν κρύπτουσι.	645	Πῶς ἀναιρέθη ἡ διπλόητος.	62
Ἄγιος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	654	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	219
Πόθεν ἐτυμολογεῖται.	655	Ὑπόστασις αὐτῆ ἐκ ἐκρύβη ἀπὸ τὸν Χριστόν.	378
Μετὰ θάνατον εἰς τὸν ἅδην καταβαίνε- σιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, οὐ κρα- τῆται δὲ ἐν αὐτῷ.	683	Ἐκτίσθη οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ κε- χαριτωμένος τῇ τοῦ Πνεύματος χά- ριτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναλήψεως αὐτῆ κοι- νωτοὶ γεινῶσονται.	479	Δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διά- βολον, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τῆς Εὐας.	97
Θέλουν καθίσει μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλειότητος.	520	Ἄδης τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	400
Πότε συνειθίζουσιν νὰ δοξολογοῦν.	18	Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν.	400
		Κατὰ τοῦ Ἄδου πληγὴ ποῖα.	402
		Ὁραῖον κατ' αὐτῷ παράδειγμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	399
		Κατώτερόν ἐστι τῆς γῆς.	490
		Ἄζυμα ἀποβεβλημένα εἶναι ἀπὸ τὰ Μι- σηρία τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὑποσ.	351
		Ἀναθεματισμένα.	352
		Αἰθίοπες ποῖοι εἶναι.	80

Αἷμα τίνος ἐστὶ σημεῖον.	16	Ἡ τὴν Ἀδὰμ ἀμαρτία σκότος καὶ πᾶ- σιν ἐπροξένησε.	59
Διὰ τί ἐγκαινιάσας τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν.	17	Τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς, ὅταν πέ- σῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν.	60
Τὸ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ μεταλαμ- βάνῃ τινὰς συνεχῶς καὶ ἀξίως.	17	Οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ.	70 καὶ 298
Ὡς ὅπως ἐγένετο εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους.	47	Πῶς νικᾷ τινὰς τὴν ἀμαρτίαν.	105
Μὲ αὐτὸ καινεργεῖται ὁ λαὸς τῆς Χριστοῦ.	272	Διώκτρια εἶναι καὶ σκυθρωπή.	118
Αἵματι πάντα καθαρίζεται.	16	Διὰ τί λέγεται ἄχυρον.	140
Αἵνεςις Θεοῦ εἰς ποίους ἀρμόζει.	572	Αὕτη ἐξολοθρεύεται, καὶ ἔχει ὁ ἀμαρ- τωλός.	280
Αἰσθήσεις ψυχῆς καὶ σώματος πρέπει νὰ καθαρίζωμεν.	420	Ἀγνόημα αὕτη διὰ τί λέγεται.	299
Καθ' ὅλας δυνάμεθα νὰ ἀπολαμβά- νωμεν τὰς χάριτας τῆς ἀνασάντος.	421	Κανὼν ἐστὶν ἄπειρον.	321
Αἰσχυρὴ τῶν ἀμαρτωλῶν φοβερωτέρα εἶ- ναι τῆς αἰωνίου πυρὸς, εἰς τὴν ὑπόσ.	389	Ἀμαρτία θάνατος λέγεται.	589
Αἰὼν ὁ παρὼν τίνος ἐστὶ, καὶ ὁ μέλλον τίνος.	304	Γεῦσις αὐτῆς ποία.	589
Αἰῶνες τί εἶναι, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσ.	72	Ἀμαρτία γηράσκει τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τί.	495
Αἰὼν ὁ παρὼν καὶ ὁ μέλλον μὲ τί ὁ- μοιοῦνται, εἰς τὴν β. ὑπόσ.	82	Οὐκ ἐστὶν ἀμαρτία ἀσυγχώρητος, εἰ μὴ ἡ ἀμετανόητος.	21
Ἀκινδυνιαστῶν φρόνημα.	74	Ἀμαρτωλοὶ οἱ ἀπὸ κανένα πᾶθος πᾶ- σχοντες τί ποιοῦσι.	118
Ἀκοὴ ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγεῖτο τῆς ὁρά- σεως.	618	Τούτους παιδεύει ὁ Διάβολος συγχω- ρήσει Θεοῦ.	259
Ἀκροστιχίς τί θέλει νὰ εἴπῃ.	2	Οὐκ ἐξολοθρεύονται, ἀλλ' ἡ ἀμαρτία.	280
Διὰ πᾶσα αἰτία γίνεται.	2	Ὅταν ἀμαρτάνουν, ἀγνοοῦν καὶ τὴν φανερὰν οὖσαν ἀμαρτίαν.	299
Προσιμίου τάξιν ἔχει.	418	Ζωὴ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἐστὶ ζωὴ.	340
Ἡ τὴν πρώτην Κανόνας τῆς Πεντηκοστῆς διὰ τί εἶναι ἀμετρος καὶ κολοβή.	523	Ἀμαρτωλῶν αἱ ψυχαὶ καταβαίνουν εἰς τὸν ᾗδην, καὶ ἐκεῖ κρατοῦνται.	683
Ἀκρότομος πέτρα διὰ τί ὀνομάζεται.	14	Κὰν καταποθῇ ὁ ἀμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν Διάβολον καὶ τὴν ἀμαρτίαν, δὲν πρέ- πει νὰ ἀπελπίσῃται.	174
Ποῖον Μυστήριον ἐφαίερον.	14	Ὁ δὲ λὼν μετανοοῦται πρέπει νὰ μι- μῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνῃς.	316
Ἀλήθειαν οἱ πολεμοῦντες σαυροῦσι καὶ θάπτουσι τὸν Χριστόν.	453	Αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τίνες.	495
Ἀλάβαστρον τί εἶναι.	314	Ἀμέλεια θανάσιμος ἀμαρτία.	303
Ἀλαλγμός τί εἶναι.	494	Ἀμέλεια πρὸ τῆς νὰ μᾶς κυριεύσῃ, πρέ- πει νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεόν.	112
Τί δηλοῖ.	494	Ἀμυγδαλὴς ξύλον ἀγρυπνίας γεννᾷ.	13
Ἄλλος ἐπὶ τῶν ὁμοσιῶν λέγεται.	530	Ἀμμος παρθενικὴ ποία, εἰς τὴν ὑπόσ.	338
Διαφέρει τὸ, Ἄλλος ἀπὸ τῶ, Ἄλλο.	628	Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν, πῶς ἐξηγεῖται, εἰς τὰς ὑπόσ.	184 καὶ 484
Ἀλφάβητα τρία εἰς πῶς Κανόνα εὐρί- σκοῦται, καὶ διὰ τί.	207	Ἀνάκρασις ἐπὶ τῆς ἐν σάρκι οἰκονομίας, πῶς ὀρθῶς λέγεται.	226
Ἀμάρτημα πᾶν κατὰ ἀφροσύνην γίνεται.	299	Ἀναλήψεως ἑορτὴ τέλος εἶναι ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν.	454
Ἀμαρτημάτων χρέος βαρύτερόν ἐστι.	321	Ποῖοι ἔχουσι λόγους πανηγυρικοὺς εἰς αὐτήν, εἰς τὴν ὑπόσ.	454
Ἀβυσσος καὶ βυθὸς τὰ ἀμαρτήματα ὀνομάζονται.	340	Καὶ ἡ γῆ τὰς κρυπτήρας ἀνακαλύπτει. Καὶ ἄλλα Τροπάρια τῆς Ἀναλήψεως πῶς ἐρμηνεύονται καὶ διορθοῦνται, εἰς τὴν ὑπόσ.	454
Ἀνυπαρξία τῆς ἐν ἀμαρτίᾳ ὑπάρξεως καλητέρα.	344		
Ψυχῆς ἐστὶ θάνατος ἡ Θεὸς ἄλλοτρίωσις.	340		
Ἀμάρτημα ὅπερ εὗρη ὁ Θεός, ἐκεῖ καίει.	633		
Ἀμαρτία ἐρυθρὰ καὶ αἱματώδης ἐστὶ.	3		
Φύσει βαρεῖά ἐστι.	21		
Ὅσον πολλὰ καὶ ἡ μεγάλα ἂν ἦναι, δὲν πρέπει νὰ προξενούσιν ἀπελπισίαν.	21		
Τὴν προκοπὴν αὐτῆς ποία ἐδήλου.	23		
Χώρει τὴν χάριν.	53		

Εν τῇ Ἀναλήψει καὶ νεφέλῃ ἦτον, καὶ Χερουβὶμ, καὶ Σεραφὶμ, καὶ Ἄγγελοι, καὶ Προφῆται.	459	Μὲ τέσσαρα τινὰ ἀνεπλάσθη.	68
Ἀνάληψις διὰ τί εἶναι σωτηριώδης.	461	Διπλῆς ὢν, πόλεμον ἔχει παντοτινόν.	295
Ὄνομα ἀναλήψεως καὶ ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ παθητικῶς.	454	Ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ἀσθενείας λαμβάνεται.	363
Ἀνάληψιν διὰ τί εἶδον οἱ Ἀπόστολοι.	472	Ἀγαθόν ἐστὶ ἀγαθὸ Θεὸς δημιουργημα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	107
Ἀναλήψεως τῷ Κυρίου οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι κοινωνοὶ γενήσονται.	478	Ἰσχύς τῷ Θεῷ λέγεται, εἰς τὴν ὑπόσ.	334
Διὰ τῆς Ἀναλήψεως ἐφιλοτιμήθη ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς να' προσφέρει τῷ Πατρὶ πολλὰς Υἱοὺς κατὰ χάριν.	480	Ἀνθρώπος λαβὼν Πνεῦμα Ἁγίου τί γίνεται.	646
Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως ἔγινεν ἡ Ἀνάληψις.	483	Εὐθύς ἐκτίσθη.	572
Ἀνάληψις μετ' ἡσυχίας ἐτελεῖτο.	494	Ἀνθρώπος τρίτον φῶς.	614
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν πρὸς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου.	504	Οὐδὲν ἦν αὐτοῦ εὐτελέστερον, καὶ τῶν ὅλων χέγωνε τιμιώτερον.	467
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν, ἀλλ' ἐχ' ἐορτάζομεν αὐτάς.	514	Διὰ τί τῷ ἀνθρώπῳ πλαττομένη, τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐφανερώθη, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	150
Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἕκαστος κοινωνός ἐσται, εἴγε βούλεται.	514	Πῶς εἶναι κατ' εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος.	150
Εν τῇ Ἀναλήψει βάθος καὶ ὕψος εὐρίσκεται.	519	Εἰς τὸν Οὐρανὸν εἶχε να' κατοικήσῃ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅχι εἰς τὴν γῆν.	478
Πάντες μὲν ἀναστηθήσονται, οὐ πάντες δὲ ἀναληφθήσονται.	520	Τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς τῷ ἀνθρώπου ποῖον ἦτον.	479
Ἀναξηράναντι διὰ τί γράφεται, καὶ ἐχ' ξηράναντι.	289	Υἱὸς πάλιν ἐγένετο.	479
Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ διὰ τί ὀνομάζεται ὑπερκόσμιος.	32	Ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει ἐφάνη ἡ Ἁγία Τριάς, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	150 καὶ 219
Γέννησις εἶναι.	184	Ἄννα ἡ τοῦ Φανουὴλ ὡς δι' ὑελίνων ὑμένων ἐβλεπε διὰ τῷ ἀνθρώπινου σώματος τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου βρέφους δύναμιν.	197 203
Ἀναστάσει τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ πιστοὶ συνανέστησαν διὰ τῆς πίστεως.	187	Τρυγᾶν ἦτον καὶ περισσευα.	
Διὰ τί ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως καλεῖται τὸ καθολικὸν τοῦ ἁγίου Τάφου.	405	Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ πῶς εἰσηκέσθη προσευχομένη.	559
Βασιλεία Θεοῦ λέγεται.	423	Ἐξ τέκνα ἐγέννησεν.	559
Ἡ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τὰς ὁρὰς τῆς φύσεως.	427 καὶ 430	Ἀντιδοκιμαριανῆται τί ἦτον, εἰς τὴν α. ὑπ.	436
Ἀνάστασις διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐξανάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	444	Ἀντιδόσεως τρόπος ποῖος λέγεται.	226 καὶ 354
Ἀναστάσεις ἐπτα ἔγιναν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίου, ἡ δὲ Ἀνάστασις αὐτοῦ ὀγδόη εἶναι.	444	Ἀντίδοτος τί ἐνέργειαν κάμνει.	108
Πῶς εἶναι τριήμερος, εἰς τὴν ὑποσημ.	435	Ἀντιχρονισμὸς ποῦ εἰρίσκεται.	484
Διὰ τί ἔγινε τριήμερος.	435	Ἀνώγειν ἐστρωμένον ποῖον εἶναι.	349 καὶ 350
Βεβαιοῦται παρὰ τῶν Ἰουδαίων.	411	Ἀξιώματα δὲν μᾶς ἐμποδίζαν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Ἀνθρονίκου τοῦ Παλαιολόγου σοφὴ ἀποκρίσις πρὸς Βαρλαάμ.	609	Ἀπάθεια σωτηρία ἐστὶ ψυχῆς.	498
Ἀνελεήμονας πῶς ὀνόμαζον οἱ Παλαιοί.	304	Ἀπαρχὴ τί εἶναι.	483
Ἀνθομολόγησις τί εἶναι.	205	Ἀπειρον ποῖον εἶναι, εἰς τὴν α. ὑποσ.	548
Ἀνθρώπος διὰ τί ἐκτίσθη, εἰς τὴν ὑπόσ.	411	Ἀπελπίζειν χεῖρόν ἐστι τῷ ἀμαρτάνειν.	364
Πῶς εἰσὶν μετὰ τὸν Θεόν.	67	Ὁλέθριόν ἐστιν.	303 καὶ 315
Ἀνθρώπος καὶ Θεὸς εἶναι παράδειγματα.	68	Οὐ δεῖ ἀπελπίζεσθαι.	324
		Ἀπλητα τί δηλοῖ, εἰς τὴν ὑποσημ.	164
		Ἀποκοπὴ ποῦ εὐρίσκεται.	73 καὶ 109
		Ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ κατὰ Θεοῦ ποῖα νοεῖται.	81 καὶ 333
		Οὐ τοπικὴν αὐτὴ ποιεῖται μετάβασιν.	541

Α'ποστόλων χάρις με τί ὁμοιάζει.	227	Ε'λιξ τῆς ἀμπέλου εἰσίν.	279
Διὰ τί λέγονται ὅτι ἦτον καθαροὶ πρὸ τοῦ Σταυροῦ.	342	Διὰ τί ἐχάρησαν οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ Ἀναλήψει.	474
Με διάφορα ὀνόματα ὀνομάζονται.	346	Γαλιλαῖς διὰ τί εἶπον αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοι.	475 καὶ 504
Δίκαιοι καλοῦνται.	312	Α'ποστόλοις μετὰ τὴν Ἀνάστασιν παρὴν αἰεὶ ὁ Χριστὸς (ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις διηλ.)· ἐφανερώτο δέ, ὅταν ἐβούλετο.	450
Τρισσῶς ἐνῆργησεν ἐν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα.	533	Σάλλπιγγες ἦτον, μᾶλλον δὲ σάλλπιγξ, καὶ διὰ τί.	494
Ψευδῶς κατηγοροῦνται ὅτι μεθύουσιν.	542	Διὰ τί εὐλόγησεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀναλαμβάνόμενος.	499
Αὐτοῖς ἐδόθη τὸ τῆς ἀσφαλῆς Θεολογίας χάρισμα.	543	Διὰ τί εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἐκατοίκειν, ἥτις ἦτον τῶν Ἑβραίων.	504
Πρὸ τῆς καταβάσεως τοῦ Πνεύματος δὲν ἐγνώριζον καθαρῶς τὸν Κύριον.	545	Πῶς ἐνεδύσαντο δυνάμει ἐξ ὕψους.	512
Ἀτελεῖς ἦτον.	545	Ποῖα λόγια εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος ἀναλαμβάνόμενος.	517
Ὅλας τὰς γλώσσας ἐλάλουν, καὶ ἐχὶ μόνην τὴν Ἑβραϊκὴν.	550	Α'πρόσιτον τῷ ἀκαταλήπτου μεῖζον.	640
Πῶς ἦτον γαλινόμερφος ἡ καρδιά των.	557	Μετὰ τὸ ἀληθινὸν ἐνέστι.	114
Α'ποστόλων πλῆθος ποῖος.	590	Ἀριανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἀκουσίως ὁ Χριστὸς τὸν θάνατον ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόστασιν.	388
Α'ποστολοι πόθεν ἐγνώρισαν ἐν τῷ Θεῷ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν.	599	Ἀρετῶν ἡ δύσκολος ἀρχὴ πῶς μεταβάλλεται.	20
Α'ποστόλους ἠλεγξαν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐν τῷ Θεῷ.	601	Ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ ἐχὶ τὰ πρατοτόκια, ἢ ἡ παλαιότης.	36
Τὸ ἀκτιστον φῶς εἶδον ἐν τῇ Μεταμορφώσει, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.	603	Σιτάρη εἶναι.	140
Αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδον αὐτό.	604	Ἀρετὴ Χριστὸς ποῖα εἶναι.	186
Καὶ ἐνδυναμωθέντες κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς, πάλιν, κατὰ συγκατάβασιν, εἶδον τὸ θεῖον φῶς.	604	Ἀρετὴ ἐκάστῃ μολὶς ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν.	305
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θεῷ.	607	Ἀρετῆς ἀθλον ποῖον εἶναι.	447
Ἐπεσον καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φωτός, καὶ ἀπὸ τὴν φωτὴν τῆς Πατρὸς.	607 καὶ 637	Ἀρετὴν ὅπου εὖρη ὁ Θεὸς, φωτίζει.	633
Ἐφοβήθησαν ἐν τῷ Θεῷ μετὰ φόβον τῶν τελείων.	608	Ἀρετὴν καὶ πρότερον καὶ ὕστερον πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα.	285
Α'ποστόλους τρεῖς διὰ τί παρέλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ Θεῷ.	627	Ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	299
Ὅλοι ὁμοῦ συνήχθησαν εἰς τὴν Κοίμησιν, τῆς Θεοτόκου ἐν ῥοπή ὀφθαλμοῦ.	651	Ἀριστερὰ ἐπὶ κακῷ λαμβάνονται.	36
Θεολόγοι κυρίως εἶναι.	664	Ἀρνησις ἢ κατὰ τὸν Πέτρον ποῖα εἶναι.	321
Καὶ τὰ αὐτῶν συγγράμματα Θεολογία καλεῖται.	664	Ἀρματα μετὰ ποῖα ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλῖται τοὺς Ἀμαλκιτίτας.	6
Τοὺς ὕμνους αὐτῶν πρὸς εἰς τὴν Κοίμησιν δὲν ἐδυνήθη νὰ εἰπῇ ὁ Ἀρεοπαγίτης.	664	Ἀρπαγὴ νοὸς πρὸς τὸν Θεὸν πόθεν γεννᾶται.	644
Τί ἔλεγον πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀπαίρησαν.	672 καὶ 674	Πῶς αὕτη γίνεται.	644
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα Ἀποστόλους ἦτον ἐν τῇ κηδεῖα τῆς Θεοτόκου.	687	Ἀρσενικοίτας ἐθανάτωσεν ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Γεννήσει του, εἰς τὴν ὑπόσημ.	64
Ὡς λαμπάδας ἀναφέν αὐτὸς τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον.	536	Ἀρσις ποῦ γίνεται.	109
Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἐβαπτίσθησαν.	567	Ἄρτος ὁ ἐν τῷ Μυστηρίῳ φαινόμενος καταπέτασμα ἐστίν, ἐνδον κρύπτει τὴν Θεότητα.	328
		Ἀρχιερεῖς δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραννικῶς νὰ ποιμαίνουν.	297
		Ἀρχαὶ διὰ τί λέγονται.	693
		Ἀρχὰς δύο ποῖος ἔλεγε.	199
		Ἀρχαγγελοι διὰ τί λέγονται.	693
		Ἀρχων θαυμαζόμενος ποῖος εἶναι.	296

Α'σβε-

Α'σβεστος λίθος τί είναι, εἰς τὴν γ'. ὑπ.	93
Α'σέβεια μετὰ τὴν νύκτα ὁμοιάζει.	82
Α'σθενείας ἐν καιρῷ τί πρέπει νὰ κάμνη τινὰς.	34
Α'σθενεία Χριστῆ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσαυρώθη, ποῖα ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	430
Α'σματα πολλὰ ὁ ἄδων ἐνθυμεῖται ὑπὸ Κυρίου.	68
Α'στήρ ὁ φανείς εἰς τὰς Μάγας τί ἦτον, εἰς τὴν γ'. ὑπόσημείωσιν.	78
Διὰ τί ἦτον παράδοξος.	98
Α'τενίζοντες τί θέλει νὰ εἰπῇ.	505
Αὐτεξέσιον ἄλλως λέγεται ἐπὶ Θεοῦ, ἄλλως ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων.	568
Τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐχωλάνθη.	568
Αὐτοῦ ἀντανυμίας πνεῦμα πόσῃν διαφοράν ἐπρόξενε.	44
Α'φραν ὄνομα δὴ σσημαινόμενα ἔχει.	332
Α'χαριστία τί είναι, εἰς τὴν α'. ὑποσ.	320
Πῶς ἐπαιδεύοντο οἱ ἀχάριστοι.	320
Πόσοι ἔλαβον ἀχαριστίαν.	320
Καὶ οἱ ἀχάριστοι πρέπει νὰ εὐεργετῶνται.	320

B

Βαβυλωνίος θυγάτηρ ποῖα λέγεται.	94
Πῶς ἰάτρευσε τὴν ὕβριν, ἣν ἐποίησεν εἰς τὴν Σιών.	94
Ἡ βασιλεία αὐτῆς εἰς τοὺς Πέρσας μετέπεσεν.	94
Βαβυλων ποῖα νοεῖται.	95
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	95
Νήπια αὐτῆς ποῖα είναι.	95
Τὴν τῶν μουσικῶν αὐτῆς ἀρμονίαν ποῖος διέλυσε.	95
Ποταμοὶ αὐτῆς ποῖοι ἦτον.	96
Βαῖον τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσ.	255
Βαίων ἐν τῇ ἐορτῇ ἐσφαλμένα, πῶς διορθοῦνται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	256
Λόγοι πανηγυρικοὶ εἰς τὰ Βαῖα τίνες.	256
Διὰ τί μετὰ βαίων εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ κατεδικάσθη ὁ Κύριος, εἰς τὴν β'. ὑπόσημείωσιν.	283
Βαῖα κατέχειν δεῖ καὶ τῇ χειρὶ καὶ τῇ ψυχῇ.	286
Εἰς ποῖας ἐδίδοντο τὰ βαῖα.	286
Βαίων ἐορτὴ τί είναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	271
Βαπτίζομένῳ παντὶ ἐφίπταται Πνεῦμα Ἅγιον.	144
Βαπτισθεὶς ὁ Χριστὸς, διὰ τί ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	171

Οἱ ἄλλοι βαπτίζομενοι ἐνέμενον τῷ ὕδατι ἕως οὗ ἐξωμολογοῦντο τὰς ἀμαρτίας των.	171
Τῷ βαπτίζομένῳ φωνὴ πατρικὴ ἐπήχεῖτο, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	151
Οἱ μὲν δι' ὕδατος καὶ πνεύματος βαπτίζονται, οἱ δὲ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ, εἰς τὴν α'. ὑπόσημείωσιν.	144
Βάπτισμα διὰ τί είναι κόκκινον, εἰς τὴν α'. ὑπόσημείωσιν.	4
Ποῖον αὐτὸ ἐδήλου.	16
Πῶς νὰ γνωρίσῃ τινὰς ἂν ἔλαβε βάπτισμα.	53
Πόθεν παράγεται.	127
Ρύψις είναι τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τί.	128
Ὄνομα τῆς Τριάδος, εἰς τὸ ὅποιον γίνεται τὸ Βάπτισμα, ποῖον είναι.	127
Τὴν ψυχὴν καθαρίζει.	128
Φῶτισμα ὀνομάζεται.	131
Γέννησις ὀνομάζεται.	132
Εἰς τῷ Βαπτίσματι πῶς ἀπεκτάνθη ἡ ἔχθρα.	138
Σταυρὸς αὐτὸ ὀνομάζεται.	138
Βάπτισμα ἐν πυρὶ ποῖον είναι.	143
Βάπτισμα πότε ἐλάμβανον οἱ Χριστιανοί.	153
Υἷος καινοποιὸν είναι.	154
Λουτρὸν ἀναγεννήσεως ἐξ ὁδίου.	155
Καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ περιέχει.	155
Ὅτῳ βαπτίσματα εἶναι, εἰς τὴν ὑπ.	156
Βάπτισμα Ἰωάννου τί ἦτον.	159
Τοῦτο εἰς μίαν ἐτελεῖτο κατάδυσιν, εἰς τὴν α'. ὑπόσημείωσιν.	160
Βάπτισμα ὁ Χριστὸς διὰ πόσα αἷτια ἔλαβεν.	174
Βάπτισμα καὶ Πίστις συμφυῆ εἰσι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	128
Διὰ Πίστεως θεμελιούται.	128
Βαπτίζεσθαι δεῖ ὡς παρελάβομεν.	128
Τίνων τύπος ἐστί.	392
Δι' αὐτοῦ ἀναγεννώμεθα.	392
Διὰ τί γίνεται εἰς τρεῖς καταδύσεις, εἰς τὴν α'. ὑπόσημείωσιν.	160
Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ὀνομάσθη.	567
Βαπτίσματος σολὴ ἐμφῶτις ποῖα, εἰς τὴν α'. ὑπόσημείωσιν.	392
Βάπτισμα σύνθετόν ἐστι.	562
Ποῖον αὐτὸ προεδήλωσε.	563
Τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται.	563
Διὰ τί κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐλάμβανον τὸ Βάπτισμα οἱ Κατηχούμενοι.	567

Ba-

Βαπτίσματος ἐν τῷ καιρῷ ὁ Χριστὸς ἐ- προσνύχето.	149
Βάπτισμα μόνον ἢ ἀρκεῖ πρὸς τὸ μα- θιτὴν γενέσθαι τῇ Εὐαγγελίᾳ, χωρὶς τηρήσεως ὅλων τῶν ἐντολῶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	178
Βαρλααμιτῶν φρόνημα.	74 καὶ 565
Ποῖος σοφῶς ἀπεκρίθη πρὸς Βαρλαάμ.	609
Βαροῦχ βιβλίον ἓνα εἶναι μὲ τὸ τῆς Ἰε- ρεμίου.	245. 284 καὶ 616
Καὶ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπό- τητα τῆς Χριστοῦ μαρτυρεῖ.	284
Βασιλεία καὶ ἡ Ἀνάστασις νοεῖται.	336 καὶ 423
Βασιλεία τῆς Θεοῦ ποῖα εἶναι.	689
Βασιλείαν Θεῷ πότε βλέπομεν.	641
Εὐτὸς ἡμῶν ἐστίν.	641
Αὕτη προσδεκαμένη προτρέπεται εἰς ἀρετὴν.	307
Βασιλεῖς διὰ τί σαυροφόροι ὀνομάζονται.	50
Μὲ πόσον δουλεύουν αὐτοὺς οἱ ὑπὴ- κοοὶ τῶν.	115
Εὔσης τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ὑπὴκοοι καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ ἐν καλύβῃ.	145
Βασιλέων ἀληθινῶν προστάγματα οὐχ ὑπερισχύουσι.	313
Τί διαφέρει ἀπὸ τὸν Τύραννον.	313
Βασιλεὺς βασιλέων διὰ τί λέγεται ὁ Χριστός.	639
Βασιλεὺς πρᾶος καὶ δίκαιος ἦτον ὁ Χριστός.	280
Βασίλισσα παρέστη ἐκ δεξιῶν σου, πῶς ἐρμηνεύεται.	680
Βάτου περὶ τῆς ἀκαταφλέκτου ἐπίγραμ- μα τεχνικώτατον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	103
Διὰ τί ἐκαίετο καὶ οὐ κατεκαίετο.	136
Τέρας ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	251
Τί ἐδήλου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	252
Τῆς βάτου πρωτότυπον ἦτον ἡ Παρ- θένος, ἡ δὲ βάτος, τύπος τῆς Παρ- θένου καὶ εἰκὼν.	252
Βεβυσμένα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	109
Βηθλεὲμ τίνος ἦτον Υἱός.	75
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	92
Κατὰ ποῖον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ εὐ- ρίσκεται.	162
Βία οἱ ὑποτασσόμενοι ἀποστατῶσι.	297
Βία, ἡ ὁ Χριστὸς ἐχρήσατο γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, τί εἶναι, εἰς τὴν β'. ὑπ.	427
Βογόμελοι τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	106
Βοσὸρ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	508
Βουλὴ ἡ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀνεξι- χνίαστος ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	224
Αὕτη εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονο- μίας.	81 καὶ 244

Πῶς γίνεται τινὰς ταύτης ἄγγελος.	81
Βουλὴ Θεοῦ ἀναλλοίωτος.	528
Βουλὴ διὰ τί ἐπροηγήθη ἐπὶ τῆς ἀνα- στάσεως τοῦ Λαζάρου.	262
Βουνοὶ ποῖοι νοοῦνται.	691
Βραχίων τῆς Θεῷ διὰ τί λέγεται ὑψηλός.	526
Καὶ διὰ τί τὸν κατεβάζει.	527
Βρύχια τί εἶναι.	588
Βυθός τί εἶναι.	128

Γ

Γαβριήλ ἦτον ὁ φανὴς ἐν εἴδει ἀσέρος εἰς τοὺς Μάρτυρας, εἰς τὴν γ'. ὑποσ.	78
Ωδήγησε τὰς Μάρτυρας δι' ἄλλης οδοῦ ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν χάραν τῶν, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	99
Διὰ τί ἐμήνυσε χαρὰν ἀνεκλάλητον.	211
Ἡσυχως καὶ μὲ πραεῖαν φωνὴν εἶπε τῇ Παρθένῳ τὸ, Χαῖρε.	112
Υπὲρ τὸν ἥλιον ἦτον φαιδρός.	228
Διὰ τί εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Κλῖνον τὸ οὖς σου.	212
Περισσότερον ἐφοβεῖτο τὴν Θεοτόκον, παρὰ ἡ Θεοτόκος αὐτόν.	223
Διὰ τί ἄλλος Ἄγγελος δὲν ἀπεστάλη εἰς τὴν Θεοτόκον, εἰ μὴ αὐτός.	223
Τί θέλει νὰ εἰπῇ Γαβριήλ.	223
Διὰ τί ἐπτά στοιχεῖα ἀναπληροῦσι τὸ ὄνομά του.	223
Ὡς δούλος τῇ Παρθένῳ παρίστατο.	229
Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ νὰ χαίρῃ.	237
Περιγραπτὸς ἐστὶ καὶ περιοριστός.	366
Αὐτός ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνήματος καὶ εὐηγγέλισε τῇ Θεοτό- κῃ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	449
Γαλιλαία ποῖα ἦτον.	504
Γάμος εἰ καὶ ἔννομός ἐστιν, ἀλλὰ προη- γούμενον ἔχει τὸ τῆς σαρκὸς θέλη- μα καὶ κίνημα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	213
Κανὼν οὐκ ἐστὶ.	215
Γαστήρ ἐπὶ Θεῷ ὡς κυρίως νοεῖται.	87
Τί φανερώνει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87
Γέννα χρησίμως φοβεῖ.	307
Αὕτη ἀπαλλάττει γέννης.	307
Γέννησις Χριστοῦ πρώτη ἐστὶν ἑορτὴ καὶ μητρόπολις.	63
Πόσα καὶ τίνα θαυμάσια κατ' αὐτὴν ἠκολούθησαν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Γέννησις φυσικὴ ὁμοούσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα.	482

Γεννητιὸν ὁ Χριστὸς οὐκ εἶχε.	298	Γυναικὸς λύπαι διὰ τί ἐπληθύνθησαν.	238
Γέροντες τί συνήθειαν ἔχουν.	187	Γυνὴ πάλιν εἰς τὸ χρέος ἔμεινε.	239
Αὐτοὶ ἐστάθησαν δυσεβέστεροι τῶν νεωτέρων.	360	Ἡ Σύζυγος ἀνδρὶ κυριευομένη ἐστίν,	230
Ἡ μήτηρ εἶναι τῆς ἀβύσσου.	180	οὐ κυρία.	242
Ἀσχέτως κρέμαται καὶ ἐπ' ἔδειός.	379	Ἀπὸ γυναικὸς ἤρξαντο τὰ φαῦλα καὶ τὰ ἀγαθὰ.	253
Ἡ διψῶσα ἡ Θεοτόκος καὶ ἄβατος.	212	Γυναῖκες πῶς γίνονται Θεοῦ Μητέρες.	558
Γιρατείου ἐν τῷ καιρῷ τί πρέπει νὰ κάμνῃ τις.	34	Γυναῖκες στειραὶ ἢ πολύγοροι κατὰ θελημα θεῶν γίνονται, εἰς τὴν ὑπόσ.	440
Γλῶσσας ὅλας ἐλάλουν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οὐχὶ μίαν μόνην.	550	Γυνὴ πρώτη εἶδε τὸν ἀναστάντα Χριστόν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	440
Εἰν εἶδει πυρίνων γλῶσσῶν διὰ τί κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.	534 καὶ 535	Γυνὴ τῆς παραβάσεως αἰτία, καὶ τῆς ἀναστάσεως κήρυξ.	441
Γνώσις ἡ ἐνταῦθα οὐχ ἐνοειδής ἐστίν, ἀλλὰ πεπληθυσμένη.	382	Γυναῖκας φείρας δὲν πρέπει νὰ ἐγκαλῶν οἱ ἄνδρες καὶ νὰ ἀποστρέφονται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	558
Γνώσεις τρεῖς εἶναι.	452	Γυναῖκας μυροφόρας πρέπει νὰ μιμνήσθῃ.	440
Γνώσις ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη ποία εἶναι.	541	Διὰ τί αἱ γυναῖκες πρῶται εὐηγγελίσαντο τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσ.	440
Γοεῖς τῷ Κυρίου πτωχοὶ ἦτον.	203	Γυναικῶν τὸ γένος οὐκ ἀπόβλητον, οὐδὲ ἀμέτοχον ἀγασμοῦ· ἀλλὰ ἐν τέκνοις Θεοῦ λελογίσται.	540
Γοεῖς διὰ τὰ τέκνα ὀφείλουσι θισαυρίζειν.	694		
Γουκλισίαι τῆς Θεοτόκου ἐβαθούλασαν τὰς πλάκας.	695		
Γουκλισία ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κατὰ τὸ ἐσπέρας πρέπει νὰ γίνεται, καὶ ἔχι τῷ πρωί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	584		
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίδει ὕλην τῶν πανηγυρικῶν λόγων εἰς ὅλους.	66		
Ποῖος αὐτολεξεῖ ἐμεταχειρίζετο τὰ λόγια του.	524		
Τὸ νὰ πέρνῃ τις ἐκ τῶν λόγων του δὲν εἶναι κλεψία, ἀλλὰ χάρις καὶ δωρεά.	524		
Γράμμα πῶς λέγεται ὅτι ἀποκτείνει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	34		
Γραφή οὐ φανερώνει, ὅτι ὁ Μαῦσῆς ἐκτύπησε τὴν ἐρυθρὰν τὴν δευτέραν φορὰν μετὰ πλάγιον σχῆμα τῆς ράβδου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	3		
Γραφὴν Παλαιάν, Νέαν ἐποίησεν ὁ Χριστός.	34		
Γυναικὸς ἐν κάλλει πολλοὶ ἐπλανήθησαν.	42		
Γυνὴ πόρνη κατὰ θεῖαν κίνησιν ἤλειψε τὸν Κύριον.	314		
Πόσαι γυναῖκες εἶναι αἱ ἀλείψασαι τὸν Κύριον.	315		
Εἰς ἔπανον αὐτῆς ποῖα λόγια ἀρμόζον.	316		
Σεμνότερα Παρθένου ἐγένετο.	316		
Ἀπὸ δύο πράγματα ἱεουργήθη ἡ λύσις τῶν αμαρτιῶν τῆς.	317		
Γεννώμενον ἐκ σοῦ, πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ οὐχὶ χωρὶς τοῦ, Ἐκ σὺ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	221		
Γυναῖκες πολλαὶ παρθένοι οὔσαι κατὰ τὸ σῶμα, πόρναι εἰσὶ κατὰ τὸν λογισμόν.	70		

Δ

Δαβὶδ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	275
Διὰ τί ἐχόρευεν ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτῆ.	429
Δαβείρ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	646
Δαίμονες διὰ τί λέγονται ἄρματα.	4
Πάντα τὰ τῶν Δαιμόνων ἄτακτά εἰσιν.	4
Ποῖον εἶναι τὸ σπέρμα αὐτῶν.	7
Νοντοὶ ὅφεις εἰσὶ.	8
Ποῖον εἶναι τὸ φάρμακον τούτων, καὶ πῶς δαγκάνουσι.	8
Φοβοῦνται τὸ σημεῖον τῷ Σταυρῷ.	28 καὶ 29
Ἀντίπαλοι εἶναι ἡμῶν.	28
Εἰς ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀέρος διατρέβουσι.	29
Καὶ διὰ τί.	29
Φρίττουσι τὸν Σταυρόν.	61
Δράκοντες εἶναι.	130
Κεφαλαὶ αὐτῶν ποῖαι εἶναι.	130
Μηχαναὶ αὐτῶν πῶς ὀνομάζονται.	280
Νοντοὶ δυνάσαι εἶναι.	385
Διὰ τί λέγονται Τριστάται.	588
Μεταποιῶσι τὰς ἀνθρωπίνους ὀφείας.	604
Δάκρυα πρέπει νὰ χύνῃ τις, ὅταν φέρῃ τὸν Θεόν.	439
Πόσῃ ὀφέλειαν προξενοῦσιν.	439
Τὰς ἀμαρτίας συγχωροῦσι.	365
Δάκρυον προφθάνει ἡ χάρις.	365
Ὡς τὸ αἷμα τῶν Μαρτύρων δέχεται ὁ Θεός.	317

Ἐκ

Εκ τῆς οὐσίας ἡμῶν ἐστίν.	317	Συγκρίνονται αἱ δύο.	623 καὶ 635
Ἀπὸ δακρύων καθαίρομεθα.	156	Ἡ παλαιὰ μὲν ἀπεβλήθη, ἡ δὲ Νέα εἰσῆχθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	271
Τὸ δάκρυον ἐκ ἰσομετρεῖται τῷ ὕδατι τῆ βαπτίσματος, ἀλλὰ τὴν ἴσιν τοῦ βαπτίσματος ἔχει δύναμιν.	156	Πλατυτέρως νοεῖται ἀντὶ ἀπλῶς γραμματος.	271
Δαμασκὸς ποῦ νοεῖται.	77	Διαπρυσίως τί θέλει νὰ εἰπῇ.	426
Καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς.	77	Διδάσκαλοι ἡμέτεροι ποῖα δὲν πρέπει νὰ παραδίδεν εἰς τὰ χολεῖα, εἰς τὴν ὑπ.	189
Δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῷ λαμβάνονται.	36	Δίκαιοι ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Ποῖα εἶναι τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.	581	Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως κοινωνοὶ γενήσονται.	479
Δημιουργήματα ἐκ εἰσὶ συνύπαρκτα τῷ Θεῷ.	189	ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔχουν νὰ λάμψουν.	299
Διάβολος ποῖων Ἐθνῶν εἶναι ἀρχή.	7	Τίνες αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.	495
Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐνεκρώθη.	9	Δίκαιος ὡς λέων πέποιθεν.	1
Διὰ τί ὑποτάσσεται τοὺς ἀνθρώπους.	9	Δικαιοσύνη ποῖα εἶναι.	509
Διὰ τίνος νικᾶται.	12	Διπλασιασμός λόγων διὰ τί γίνεται.	448
Δελεάσας τὸν Ἀδὰμ, ἐδελεάσθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	25	Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	91
Ἀλιεύς ἐστάθη ἀφρονέστατος.	25	Εκ τέττα δοξολογία ὀνομάσθη ἡ φαλομένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	91
Παντομίμητός ἐστι ζωγράφος.	29	Δόξα ἐνικῶς καὶ Δόξαι ἐπὶ τῆς Τριάδος λέγονται.	577
Εἰς τὴν εἰκόνα ἐμπαθῇ εἰς τὴν φαντασίαν, τί πρέπει νὰ κάμνῃ τινάς.	38	Δόξα Θεοῦ ἡ ἐν τῇ νεφέλῃ ἄλλη ἦτον ἀπὸ τὴν νεφέλην.	624
Βασάζει τοξάρι καὶ εἶναι ἑτοιμος νὰ μᾶς σαῖτεύσῃ.	51	Δοξολογεῖν πότε οἱ Ἅγιοι συνειθίζον.	18
Τοξότης εἶναι.	51	Δῶλοι τί συνήθειαν ἔχον, ὅταν μέλλεν νὰ λαλήσῃ μετὰ τὰς αὐθεντίας τως.	212 καὶ 229
ὑπερφάνεια αὐτοῦ.	104	Δυσωπητικὰ αὐτῶν σχήματα ποῖα.	314
Πῶς ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου.	117	Ἡμερώτεροι πρὸς αὐτοὺς πότε γίνονται οἱ αὐθενταί.	448
Δράκων διὰ τί λέγεται.	130	Δῶλοι πνευματικῶς Θεῷ, ποῖοι λέγονται.	540
Λευιάθαν ὀνομάζεται.	25 καὶ 130	Δράκοντος ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ φαρμάκον εὐρίσκεται.	180
Βασιλεὺς εἶναι τῶν ἐν τοῖς ὕδασι.	130	Δυσκόλως θανατοῦται.	157
Διαβόλος κεφαλὴ ποῖα εἶναι.	130	Δραματοποιία ποῖα λέγεται.	509
Δράκων ἦτον ἐμφωλεύων τοῖς ὕδασι.	139	Δυνάμεις Ἀγγέλων εἰσὶ καὶ ἄλλαι παρὰ τὰς ἐγνωσμένας.	57
Ποῖα δίκτυα ἐμεταχειρίσθη.	164	Διὰ τί οὕτω λέγονται.	693
Ἐταρταρώθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	164	Δύσχρηστος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	312
Διὰ τί λέγεται βεβορβορωμένος.	165	Δωδεκαήμερου ἡμέρας εὐτάκτως πρέπει νὰ περνοῦν οἱ Χριστιανοί.	123
Καὶ τῷ Θεῷ ἐφθόνησε καὶ τῷ ἀνθρώπῳ.	56	Ποῖοι πρέπει νὰ καταλύουν εἰς αὐτό.	124
Ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς διὰ τί λέγεται.	259		
Καὶ θάνατος εἶναι καὶ Ἄδης.	400		
Ὅσους πολέμους κατὰ τῆ Χριστοῦ ἐκίνησε, κατὰ τῆς κεφαλῆς τὴν ἐγύρισαν.	402		
Πρῶτον μανθάνει τὰς ροπὰς καὶ συγκαταθέσεις τῆς ψυχῆς, καὶ ἔπειτα ἐπάγει τὰς μηχανάς, εἰς τὴν β'. ὑπ.	320		
Ἐνέργεια αὐτῆ τί διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.	557		
Πλάνη τόξον αὐτοῦ εἶναι.	51		
Ἀπὸ πλάνης ἔχει γεμάτας τὰς σφάτας τῆς ζωῆς.	465		
Τρία ἐλάνθασαν αὐτόν· ἡ παρθενία Μαρίας, ἡ σύλληψις τῆ Κυρίου, καὶ ἡ σαύρωσις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218		
Διαθήκη Παλαιὰ καὶ Νέα διὰ τί μετὰ αἷμα ἐγκαινιάσθησαν.	17		
Τί διαφέρουσιν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.	272		

E

Εβδομὰς μεγάλη ὑπερέχει τῶν ἄλλων.	288
Καὶ διὰ τί.	288
Εβδόμη διὰ τί εὐλογηθή.	386
Τέλος εἶναι πραγματικὸν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ὄντων.	386
Καὶ ἀρχὴ μουσικὴ τῆς αὐτῶν ἀνακαινίσεως.	387

Εβ-

Εβραίου τῶν χειρῶν τῆς τομῆς θαῦμα τὸ ἐπὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἱστορεῖται.	656	Ὅρος εἶναι πῶς καὶ τετυρωμένον.	695
Εγκαινιάσθη τί δηλοῖ.	17	Οὐδὲν ἐκλυτον, οὐδὲ ὕδαρες ἐστὶν ἐν αὐτῇ.	696
Εἰδὼμ τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν α. ὑπ.	414	Εκ τῆς Ἐκκλησίας τρία κανονικά καὶ νόμιμα ἔθνη ἐσηκώθησαν κακῶς καὶ ἀκανονίστως, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	584
Εἴθνη λίθοι νοοῦνται.	114	Ἐκτίνος τριχῶς λέγεται.	218
Αἰβυσσος λέγονται, καὶ δίδωσι φωνήν.	658	Εἰλαῶν κλάδοι τί σημαίνουν, καὶ ποῖοι αὐτοὺς ἐκράτουν.	286
Εἶδον, καὶ αἰσθητὴν ὁρασιν σημαίνει, καὶ νοητὴν γινώσκω.	104	Εἰλεμοσύνη συγκρατεῖ τὸ φῶς τῶν λαμ- πάδων μας.	304
Οἱ Ἰωάνες διὰ τοῦ Ι γράφουσιν.	104	Διὰ τὴν ἀνελιμοσύνην ἔχομεν νὰ κρι- θῶμεν, καὶ διὰ τί.	309
Εἰδωλολατρεία ἐστὶ τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν καὶ πρῶτον.	109	Στολίζει τὰς λαμπάδας μας.	433
Περιπαίζεται.	485	Οὐδενὶ ἔτιως ὡς ἐλεημοσύνη Θεὸς θε- ραπεύεται.	678
Μοιχεία ἐστὶν.	485	Εἰλεμοσύνη καὶ χωρὶς παρθενίας σώζει.	304
Διὰ τί ἐπικρατεῖ εἰς τὰς περιωτέρας ἀνθρώπους.	485	Εἰλιξ ἀμπέλις ποῖα εἶναι.	279. καὶ 313
Λάκκος ἀνδρὸς εἶναι.	273	Εἰλλειψίς πῶς εὐρίσκεται.	80. 90 καὶ 274
Εἰκόνα ἐμπαθεῖ εἰς τὴν φαντα- σίαν ὁ Διάβολος, τί πρέπει νὰ κά- μῃ τινός.	38	Εἰμβρυον πόσα χρειάζεται εἰς νὰ τε- λειωθῇ.	220
Εἰρήνην τετραχῶς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός.	81	Εἰμύσημα Θεὸς ἐκ ἐγένετο ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησεν.	72
Τριχῶς γέγονεν εἰρήνη.	336 καὶ 91	Ζωτικὸν εἶναι, διὸ οὐ κτίζονται αἱ ψυχαί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Εἰρήνην δὲν ἔχομεν μετὰ τὸν Θεὸν ἐν ὅσῳ δυσλεύομεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διά- βολον, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	82	Τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ Ἅγιον, ἥτοι ἡ ἐνέρ- γεια τῆς Ἁγίας Πνεύματος, εἰς τὴν ὑπ.	73
Εν ἑαυτοῖς πρέπει νὰ τὴν ἔχωμεν καὶ ἐν πᾶσι.	295	Εν ἀνομίαις συνεληφθῇ, πῶς ἐρμηνεύε- ται.	212
Εἰρήνην ἔχοντες, παντὸς ἐσόμεθα πλή- ρεις ἀγαθοῦ.	337	Εν πρόθεσις τί σημαίνει.	18
Τόπος ἐστὶ χωρητικὸς τῶν χαρισμά- των τοῦ Πνεύματος.	552 καὶ 557	Ενέργειαι τῆς Θεοῦ εἰ καὶ φυσικαὶ καὶ ἐσιώδεις, ἐκ εἰσὶν ὁμοῦ καὶ ἐνυπό- στατοι.	71
Εἰρμός ποῖος εἶναι πεπικνωμένος ἀπὸ μεταφορᾶς καὶ ὑπερβολᾶς.	293	Ὅσα ἐστὶν ἐκάστη, καὶ διὰ τί.	327
Εἰρμός ρητορικὸς ποῖος εἶναι.	277	Ενέργειαν τῆς Πνεύματος συμμετρημέ- νην ἑκάστος δέχεται.	529
Εκκλησία ἡ ἐξ Ἑθνῶν σκληρὰ καὶ κα- τάξηρος ἦταν.	14	Ενέργεια Πνεύματος Ἁγίας, καὶ ἐνέργεια Διαβόλου τί διαφέρει.	557
Διὰ τῆς ράβδου τῆς Σταυροῦ ἐξέβλυ- σε ποταμούς Μυστηρίων.	14	Ενέργεια τοῦ Πνεύματος διὰ τί λέγεται Θεαρχικωτάτη.	559
Νέα νύμφη εἶναι τῆς Χριστοῦ, καὶ τότε ταύτην ἐνυμφεύθη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	271	Πᾶσα ἐνέργεια Θεὸς ἐκ Πατρὸς ἀφορ- μαται, διὸ τίς δὲ πρόεισι, καὶ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πνεύματι προφαίνεται.	569
Στείρα οὖσα, ἐγένε πολυτεκνός.	132	Ενταφίσις τί δηλοῖ.	415
Ἀλῶνι εἶναι.	140	Εντολὰς φυλάττειν δεῖ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	178
Καλοὶ καὶ κακοὶ ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται.	140	Ενυπόστατος λέξις, πῶς πρέπει νὰ προσ- τίθεται.	653 καὶ 654
Αὕτη Σιών καὶ διψῶσα εἶναι.	194 καὶ 266	Πῶς ἐκλαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ περισ- σότεροι Θεολόγοι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	662
Ἱερουσαλὴμ εἶναι.	363	Εἰώσις Θεὸς καὶ ἀνθρώπου πῶς γίνεται.	67
Πόλις εἶναι τοῦ Θεοῦ.	268	Εἰώσις τρεῖς ἔγιναν ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως.	232
Τί ἦτον πρότερον.	270	Εἰώσις πόσων λογίων γίνεται.	232
Ἀπὸ τὸ ἐσπέρως ἀρχίζει τὸ νυχθί- μερον.	442		Εἰώ-
Διὰ τί λέγεται νὰ σηκώσῃ τὰ ὀμμά- τια της.	446		
Νοητὸν ὅρος εἶναι.	547		

Εἰς τὴν ἡμέραν ὅπως ὁρίζεται.	232
Πόθεν ἐτυμολογεῖται.	232
Εἰς αἰφνης τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ.	90
Εἰς ἀνάστασις διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	444
Εἰς ὅδιον τί θέλει νὰ εἰπῇ.	376
Εἰς ὁμολόγησις ἀμαρτιῶν μέγα καλόν.	318
Εἰς οὐρακίζεσθαι καὶ ἐξοσυρακισμός τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσημ.	222
Εἰς οὐσίαι δια τί λέγονται.	693
Εἰς ὅτι τί εἶναι.	649
Οἱ ἀτοπα ποιοῦντες ἐν ταῖς ἐορταῖς οὐδὲ ἐορτάζειν ὅπως δύναται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	649
Εἰς σκιασμός δύο σημαινόμενα ἔχει.	625
Εἰς σπορῆς χῆμα πᾶς εὐρίσκειται.	182. 323 548
Εἰς τὰ τί σημαίνει.	132 καὶ 559
Εἰς ἡμοὶ δύο ἦτον, ἐν αἷς ὁ Ἰωάννης διέτριβε.	134
Εἰς ἡμῶν τί θέλει νὰ εἰπῇ.	585
Διὰ τί αὐτὸ ἀγαλλιᾶται, εἰς τὴν ὑπ.	585
Εἰς ὅθεν θάλασσα διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	2
Εἰς ἔρχεσθαι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ τὸ φανεῖσθαι δηλοῖ.	591
Εἰς ὅρα θεῖον διὰ τί οἱ ἔχοντες ἅγιοι οὐ κρύπτουσι.	645
Θερμός ἐστι φύσει.	645
Οὐδὲν αὐτοῦ δυνατώτερον.	669
Εἰς ὅθεν τῆς Θεοτόκου ποῦ εὐρέθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	667
Εὐας κατὰ ποῖα ἦτον.	56
Κατηργήθη.	56
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	394
Εὐας χρέος πᾶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος.	238
Πάλιν εἰς τὸ χρέος ἔμεινε.	239
Αἰέτως ἡπατήθη ἀπὸ τὸν Διάβολον.	497
Εὐαγγέλιον ὁδὸς λέγεται.	133
Εν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ ποῖα λέξις λείπει, εἰς τὴν ὑποσημ.	221
Εὐαγγελίων ὄνομα πόσον εἶναι ποθητόν.	242
Τί θέλει νὰ εἰπῇ Εὐαγγέλιον.	242
Εὐαγγελισμός χαροποιόν ἐστι μῆνυμα.	206
Ὁ Κανὼν αὐτῶν πανευφρόσυνος εἶναι.	206
Ἀρχὴ ἐστὶν ὅλων τῶν ἐορτῶν.	207
Πόσοι πανηγυρικοὶ λόγοι εὐρίσκονται εἰς αὐτόν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	208
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	242
Εἰς τὴν τύχη κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ὁφάρια ἐν αὐτῇ καὶ ἐσθίουσιν.	208
Οὐ μετατίθεται, εἰς τὴν ὑποσημ.	280
Εὐδοκία Θεοῦ ποῖα λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	81. 569 καὶ 167

Εὐεργεσία τί εἶναι.	110
Οἱ μὴ εὐεργετῆντες πᾶς ἐπαιδεύοντο.	110
Ὁ εὐεργετῶν διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν πρέπει νὰ εὐεργετῇ, οὐ δι' ἄλλοτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	110
Εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, πᾶς ἐρμηνεύεται.	277
Εὐπάθεια τί θέλει νὰ εἰπῇ.	172
Εὐσέβεια μὲ τὴν ἡμέραν ὁμοιάζει.	82
Πᾶς αὐτὴ ὁρίζεται.	88
Εὐτυχία δυστυχίας μιχθεῖσαι γλυκύτεραι εἰσι.	125
Εὐφραδᾶ τί σημαίνει, εἰς τὴν ἀ. ὑποσ.	75
Ἀπόγονος ἦτον τῆς φυλῆς τῆς Ἰουδα.	75
Εὐχαριστίας Μουσῆριον ποῖον ἐδήλου.	16
Εὐφραῖμ ὁ νεώτερος ὑπερέβαλε τὸν Μανασσῆν τὸν πρεσβύτερον κατὰ τί.	35
Τίτος τύπον εἶχον οἱ δύο.	35
Εὐφροσύνη καὶ εὐλάβεια ἐναντία ὄντα ἐνοῦνται.	277
Εὐφροσύνη πλατύνει τὸ σῶμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ.	311
Εὐχθραι τρεῖς ποῖαι.	111
Εὐχθρα ἡμῶν δράκων ἦτον.	139
Εἰς οὐκ ἐπὶ διαρισμένου χρόνου τίθεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	436

Z

Ζαχαρίας ὁ τοῦ Προδρόμου Πατὴρ ἀρχιερεὺς ἦν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	125
Εν τῇ τῶν Παρθένων χώρα ἔβαλε τὴν Θεοτόκον μετὰ τὸ γεννηθῆναι.	470
Ποῦ ἐφονεύθη.	470
Ζεῦχος τρυγόνων καὶ περιστέρων τί ἐδήλη.	203
Ζῆλος πυρός τίς ἐστι.	116
Ὁ ζῆλος τί ἔκαμε τὰς τρεῖς Παῖδας.	544
Ὁμοιος εἶναι τοῖς ἀνδράσι τῶν πυρός.	544
Τὸ πῦρ τῶν ἐνθάδε ζῆλος εἶναι ἀνίκητον.	610
Ζηλοτυπία κατὰ δύο τρόπους λέγεται.	321
Ζύμη καὶ ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται, καὶ ἐπὶ κακοῦ.	351
Ζῶα ποῖα ἐπροσφέροντο εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ γεννήσει ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ παιδίου, καὶ τί ἐδήλη.	203
Ζωαρχικὸν ἡ λέξις εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται.	689
Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου διὰ τί λέγεται ζωαρχικόν.	689
Ζωὴ ἡ προτέρα τῆς ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑστέρα πρέπει νὰ ἀποβλέπη εἰς δόξαν Θεοῦ.	285
Πανήγυρις εἶναι ἡ παρῶσα, εἰς τὴν ὑπ.	304
Ζωή	

Ζωὴ ἀμαρτωλῶν ἐκ ἑσὶ ζωὴ. 340
 Ζωὴ ψυχῆς ποία εἶναι. 340
 Ζώνη Θεοτόκου πᾶς εὐρέθη, εἰς τὴν ὑπόσ. 667
 Ζωτικὴ πῶς ἦτον ἢ τῷ Πνεύματος πνοή. 546

Ἦχοι μεγάλοι καὶ βίαιοι τί κάμνουν. 546
 Ἦχου Δ' ἐπίγραμμα, εἰς τὴν ὑπόσ. 207
 Ἦχος ἑορταζόντων ποῖος εἶναι. 672
 Ἦχον τὸν εἰς τὴν Πεντήκοστὴν ἐλθόντα ποῖα ἐπροσήμειναν. 546
 Διὰ τί ἦτον ὡς πνοὴ βιαία. 546

Η

Ἡδοναὶ αἰσθῆται φθείρουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. 39
 Ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα πρέπει νὰ προφυλάττεται τινάς. 42
 Τελείων ἐστὶ τὸ προσομιλεῖν αὐτοῖς, καὶ μὴ ἀπάγειν τὸν νοῦν τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας. 41
 Ἡλίας διὰ τί παρέστη τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θαβώρ. 599
 Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι. 599
 Ἡλεγχε τοὺς Ἀποστόλους. 601
 Ποῦ εἶναι. 640 καὶ 503
 Ρίψας τὴν μιλωτὴν, ἀνελήφθη. 492
 Ὡς εἰς Οὐρανὸν ἀνελήφθη. 503
 Ποῖαι ἀρεταὶ αὐτὸν αἰνέησαν. 503
 Ἡλῖος ἔρριψε τὸ φῶς του εἰς τὰς πόδας τοῦ μεταμορφωμένου Χριστοῦ. 601
 Ἡλῖος δικαιοσύνης διὰ τί λέγεται ὁ Χριστός. 429
 Ἡλὶς φῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναβαίνει. 617
 Καὶ τὸ ὄραν παρέχει, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν αὐτό. 625
 Πῶς ὡς ἥλιος ἔλαμψεν ὁ Χριστός ἐν τῷ Θαβώρ. 630
 Ἄλλο ὁ ἥλιος, καὶ ἄλλο τὸ φῶς αὐτοῦ. 630
 Ἡθελε σβεσθῇ, ἀνδρὲς ἐκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ μεταμορφωμένου. 634
 Ἡμέρα δυνάμεως ποία λέγεται, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν. 4
 Εἶναι ἡ μέλλουσα τῶν ἀγίων κατὰσσις. 82
 Εἶναι ἡ ἐνσαρκος οἰκονομία. 111
 Ἡμέρα λέγεται ἡ παρούσα ζωὴ, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν. 82
 Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεῖγεται ῥῆμα πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσ. 242
 Ἡρακλῆς μυθολογία, εἰς τὴν α'. ὑπόσ. 168
 Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τί ἦτον. 77
 Καὶ τετράρχης ὠνομάσθη, εἰς τὴν ὑπ. 77
 Πῶς ἐρμηνεύεται. 99
 Τί τέλος ἔδωκεν. 99
 Ἡσαίας διὰ τί ἐσερήθη τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. 190
 Ἡσυχία τίνος ἐστὶ μήτηρ. 641
 Ἡχος πανηγυρικὸς ποῖος εἶναι. 207
 Ἡχος ὁ πρῶτος πάντων τῶν ἄλλων ἐστὶ λαμπρότερος, καὶ πῶς ἄλλως λέγεται. 418

Θαβώρ διττὸν εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσ. 585
 Ἰταβύριον ὀνομάζεται. 585
 Τί θέλει νὰ εἰπῇ. 585
 Διὰ τί εἰς αὐτὸ μετεμορφώθη ὁ Κύριος. 606
 Θαβώρ συγκρίνεται μετὰ τὸ Σίλαιον. 623
 Διὰ τῶν δύο συγκρίνονται αἱ δύο Διαθήκαι. 624
 Ἐπουράνιον ἔγινε. 643
 Θαιμὰν τί δηλοῖ. 102
 Θάλασσα Ἐρυθρὰ εἰς τίνος τύπον παραλαμβάνεται, εἰς τὴν α'. ὑπόσ. 4 καὶ 146
 Διὰ τί λέγεται ὅτι πάλιν ἐξηράνθη. 158
 Κόλπος αὐτῆς διὰ τί λέγεται μαῦρος. 158
 Θάλασσα μερικαὶ ὑψηλότεραι εἶναι τῆς γῆς. 338
 Καὶ οὐ καταποντίζουσιν αὐτήν. 338
 Θάλασσα διὰ τί λέγεται τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ. 447
 Θάλασσα πρώτη καὶ θάλασσα ἐσχάτη ποία εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 540
 Θάνατον ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησε. 56 καὶ 498
 Οἱ ἄνθρωποι θάνατον δὲν λαμβάνουν χωρὶς λύπην. 196
 Θάνατος προσαχθεῖς ὑπὸ τῷ Κυρίου, ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν, εἰς τὴν ὑπόσ. 388
 Θάνατος τί εἶναι. 400
 Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν. 400
 Ἐξοδος διὰ τί ὁ θάνατος ὀνομάζεται. 599
 Πότε ἔχει τελείως νὰ καταργηθῇ. 498
 Θάνατος ψυχῆς ποῖος εἶναι. 340
 Θάπτειν ἐντίμως τὸν Κύριον τί ἐστὶ. 416
 Θάρρειν, ὀλεθριὸν ἐστὶ. 315
 Θαρσεῖς ποῖοι εἶναι. 80
 Θεαρχικωτάτη διὰ τί λέγεται ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος. 559
 Θεῖα ἀπὸ τῶν ἀνθρωπείων καταμανθάνονται. 267
 Θεϊότης τί θέλει νὰ εἰπῇ. 366
 Θέλουσιν ἄνθρωποι ὑπὸ Κυρίου ἐτοιμάζονται. 568
 Θεολογία τῆς Ἀγίας Τριάδος ποία. 543
 Θεολογία συμβολικὴ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπ. 527
 Καταφατικὴ καὶ ἀποφατικὴ ποία. 602
 Τὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν Θεολογία λέγονται. 664

Θεο-

Θεολόγοι κυρίως ποῖοι εἶναι.	664	Θεοῦ ὁ παρακούων οὐ δύναται νὰ γλυ-	33
Θεὸς Λόγος ἐγένεν ἄνθρωπος ἢ κατὰ τρο-		τώσῃ ἀπὸ τὰς χειρὰς του.	
πὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν.	65 ἢ 85	Θεὸν ἔχει χρέος νὰ ἐνδυμᾶται καθ' ἑ-	
Θεοῦ πάθος πῶς οὐ λέγεται.	226	Χριστιανός.	42
Διὰ τί κατέβη εἰς τὴν γῆν.	67	Θεὸς εὐχαριστεῖν πρέπει πάντοτε.	46
Ἐνώσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου πῶς γί-		Θάνατον οὐκ ἐποίησεν.	56
νεται.	67	Πρὸ τῶν αἰώνων εἶναι.	72
Ὅλον τὸν Ἀδὰμ οὐσιούται.	69	Πῦρ εἶναι καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν.	93
Ἐγεννήθη ἐκ τῆς Πατρὸς ὑπὲρ αἰτίαν		Διὰ τί παρεχώρησε νὰ προσκυνῶν τὴν	
τελικήν.	72 ἢ 353	Κτίσιν οἱ ἄνθρωποι, εἰς τὴν ὑπόσ.	119
Οὐκ ἠλλοίωσε τὴν φύσιν ἐν τῷ σαρ-		Οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐκ τῶν	
κούσθαι.	85	περὶ αὐτὸν νοεῖται.	114
Πῶς πρὸ Ἐωσφόρου γεννᾶται.	86	Ὑπὲρ πᾶσαν θείαν ἐστὶ καὶ ἀφαίρε-	
Πῶς ἠπάτησε τὸν Διάβολον.	117 ἢ 161	σιν, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	150
Μὲ τὸν κεραμέα ἐπαρωμοίασεν ἐν τῇ		Οἰκειότερα αὐτῷ μᾶλλον ἢ Ἀποφα-	
ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου.	129	τικὴ καὶ Ὑπεροχικὴ Θεολογία τῆς	
Ἀρχαρχὸς ἐστὶ κατὰ χρόνον.	159	Καταφατικῆς καὶ Θετικῆς.	151
Χαίρει νὰ ὀνομάζεται Λόγος.	160	Οὐ νοεῖται, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων	
Ἡ ἐπὶ τῆς Θρόνου καθέδρα αὐτῆς τί		εἶναι πιστεύεται.	151
εἰκονίζε.	190	Τὰ ἐπ' αὐτῆς καταφασκόμενα δύναμιν	
Δὲν ἠνώθη ἀμέσως τῷ σώματι, ἀλλὰ		ἔχουσιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως.	151
κατὰ τάξιν διὰ τῆς ψυχῆς.	221	Ἡ Ὑπὲρ καὶ ἡ Αὐτὸ ἐπ' αὐτοῦ λέ-	
Κατάβασις αὐτῆς ἢ ἐνανθρώπησις ἐστὶ.	291	γεσθαι ἐπενοήθησαν.	151
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἀναιρεῖται.	397	Καὶ τὴν ὕλην τῶν ὄντων παράγει καὶ	
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἔγιγε σὰρξ.	73	τὸ εἶδος.	188
Τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ἔλκει εἰς		Οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιώ-	
τὸν τόπον αὐτοῦ.	492	μένων ἐστὶ δημιουργός.	189
Θεὸς διὰ τί λέγεται ὅτι κοιμᾶται, καὶ		Πάντα δυνατὰ τῷ Θεῷ.	215
ὅτι ἐξυπνᾷ.	527	Διὰ τί ὁμοιοῦται μὲ τὸν λέοντα.	224
Θεὸν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ.	548	Διὰ τί λέγεται Παντοκράτωρ.	229
Φῶς ἐστὶ.	560	Τρία πράγματα δὲν δύναται ὁ Θεὸς	
Θεοῦ οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν εἶδὲς μετέχει,		νὰ κάμῃ.	232
ἀλλὰ μόνον τὴν ἐνέργειαν καὶ χάριν		Ἀχάρητος ἐστὶ τῷ Παντί.	234
αὐτοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	566	Πάντοτε νικᾷ εἰς τὰς δωρεάς.	239
Πανταχοῦ ἐστὶ κατ' οὐσίαν, καθ' ὑπό-		Συγκαταβάσει χρώμενος, ἐνοῦται μὲ	
στασιν, καὶ κατ' ἐνέργειαν.	566	τὸν ἄνθρωπον.	67
Μία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ κίνησις καὶ		Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ἀλλήλων πα-	
ἐνέργεια, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	569	ραδείγματα.	68
Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν		Μεγέθους αὐτοῦ ἀκατάληπτον.	266
μέσῳ δὲ Θεοῦ διακρινεῖ, πῶς ἐρμη-		Ἐκ τῶν αἰτιατῶν ὑμνεῖται.	267
νεύεται.	335 ἢ 642	Καταβάσεις Θεοῦ διάφοροι.	290
Θεὸν ἀκαθάρτων ἐνωθῆναι ἀδύνατον.	654	Ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν οὔτε νοεῖται, ἅτε	
Θεὸς Ἅγιος ἐν ἁγίοις ἀναπαύεται.	654	λέγεται.	365
Μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται· καὶ μᾶλλον		Ἀπειλεῖ γένεσιν, ἵνα γέννηται ἀπαλ-	
νοεῖται ἢ λέγεται.	487	λάξῃ.	307
Φράσαι μὲν Θεὸν ἀδύνατον, νοῆσαι δὲ		Πᾶσαν τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει.	267
ἀδυνατώτερον.	487	Χεὶρ ἐπ' αὐτοῦ πῶς νοεῖται.	267
Ἀσχημάτιστος ἐστὶ καὶ ἀσύνθετος.	267	Θεότης λέγεται καὶ ἡ θεία ἐνέργεια.	117
Θεὸς καὶ ἀγαθὸς ἐν ἑσὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	307	Τί εἶναι αὕτη.	117
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσιν.	307	Ἐσώθεν αὕτη ἦτον κεκρυμμένη ἐν τῷ	
Πᾶν ὃ λέγομεν ἢ νοοῦμεν περὶ Θεοῦ,		Χριστῷ.	117
ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ταῦτα λέγομεν ἢ		Ἀποπληρωτικὴ εἶναι πάντων.	260
νοοῦμεν.	544	Οὐ μερικεύεται.	354
		Οὐκ	

Οὐκ ἔστιν ὡς εἶδος.	354
Ἀχώριστος αὕτη ἔμεινε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Κυρίου.	387 καὶ 396
Ἀπειρός ἐστὶ καὶ ἀπεριόριστος.	397
Ἀπαθὴς ἦτον.	398
Θεότης τῆ Χριστοῦ μία ἦτον καὶ ἀμέριστος.	405
Οὐδὲν αὐτῆς ὠραιότερον.	414
Οὐδὲν αὐτῆς τελειότερον.	427
Δόξα λέγεται.	448
Οὔτε ἀναβαίνει, οὔτε καταβαίνει.	486
Θεότητος σῆμα ποῖον εἶναι.	534
Οὐκ ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος ἐκ μεταμελείας.	543
Καὶ τῆς Θεότητος ὡς Θεαρχίας ὑπερέχει ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν.	560
Θεότης διὰ τί λέγεται ἐμφερὴς τῷ φωτί.	602
Οὐ μερίζεται εἰς τὰ πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος.	627
Ἐπτά σημαινόμενα ἔχει.	635
Ἀόρατός ἐστὶ καὶ ἀμέθεκτος, καθὼς σημαίνει τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.	636
Θεότης ἡ σημαίνουσα τὴν Θεοποιὸν ἐνέργειαν καὶ χάριν μὲ ποῖα ὀνόματα μεγαλύνεται.	636
Τὰ Σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἐτήρει παρ' ἑαυτῇ.	18
Θεοτόκος Παράδεισος εἶναι.	51
Δι' αὐτῆς ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ καλὰ.	51
Ὡς μεγαλύνει τινὰς αὐτήν.	52
Καὶ πῶς σμικρύνει.	52
Πρεσβεύει ὑπὲρ ἡμῶν καὶ κατασχύνει τὰς ἐχθρούς.	52
Οὐ μόνον κατὰ τὸ σῶμα ἦτον ἀγνή, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν.	70
Καὶ ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰσὺδα ἐκατάγγο, καὶ ἀπὸ τὸ γένος τῆ Δαβίδ.	76
Ράβδος εἶναι καὶ κλάδος.	76
Διὰ τί λέγεται ὄρος δασυ καὶ κατὰσχιον.	76
Κοιλία αὐτῆς διὰ τί μὲ τὸ ποκάρι παρομοιάζεται.	80
Καὶ μητέρα ποιεῖ, καὶ παρθένον ταύτην διατηρεῖ ὁ Υἱός της.	86
Ἐπρωτοτύπο ἀπὸ τὴν βάτον.	102 καὶ 251
Τὸ θαῦμα αὐτῆς ἀνώτερον εἶναι τοῦ θαύματος τῶν τριῶν Παίδων.	118
Τὸ σῶμα εἶχε καθαρώτερον τῶν ψυχῶν τῶν ἁγίων.	123 καὶ 228
Ἀνωτέρα ἦτον παντός λογισμοῦ μολυσμένου.	228
Κάθε γλώσσα καὶ νοῦς σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ τὴν ὑμνῇ.	152

Παρθένος ἦτον πρὸ τόκου, καὶ ἐν τόκῳ, καὶ μετὰ τόκον.	85. 175 καὶ 227
Σύμβολον αὐτῆς ὁ ἐπηρμένος θρόνος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	190 καὶ 366
Αὐτὴν μὲν τὸ Σεραφίμ, τὰς ἀγκάλας δὲ αὐτῆς ἡ λαβὶς εἰκονίζει.	192
Ποία ἦτον ἡ ῥομφαία ἡ διελθῆσα τὴν καρδίαν της.	197
Χαράν ἀνεκλάλητον αὐτὴ ἐπροξένησε.	211
Τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ, Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὅπου ἤκουσε.	211
Ἡσύχως καὶ πραεῖα τῇ φωνῇ τῆ Ἀγγελου ἤκουσε τὸ, Χαῖρε.	212
Σύλληψις αὐτῆς διὰ τί ἦτον ἄσπορος.	212
Χωρὶς ὠδίνος ἐγέννησε, καὶ διὰ τί.	213
Χάριν ποῖαν εὔρε παρὰ τῷ Θεῷ.	215
Οὐκ ἀπιστοῦσα εἶπε τὸ „ Πῶς ἔσαι μοι τοῦτο.	214
Διὰ τί δὲν ἐκαταδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου, ὡς ὁ Ζαχαρίας.	214
Ἀφιερωμένην εἶχε τῷ Θεῷ τὴν Παρθένην.	215
Φιλοδωρεῖ τὰς ἑαυτὴν ὑμνοῦντας.	216
Πρώτη εἶδε τὸν Χριστὸν ἀναστάντα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	664
Δι' αὐτὴν ἀνοίχθη ὁ τάφος.	664
Διὰ ποίας αἰτίας πρέπει νὰ χαίρῃ.	664
Καὶ μετὰ τὸ γεννηθῆσαι ἐτάχθη ἐν τῇ χάριτι τῶν παρθένων.	470
Θεοτόκος ὄνομα ἅπαν τὸ Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας συνίστησι.	216 καὶ 482
Ποίας χάριτος ἔλαβεν ἐκ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.	218
Δημιουργικὴ δυνάμει τοῦ Πνεύματος συνέλαβε, καὶ ὅχι μὲ τάξιν φυσικὴν.	219
Ἐν τῇ συλλήψει αὐτῆς ἡ Τριάς ἐφανερώθη.	219
Τὸ σχῆμα τῆ Ἀγγελου ἐκ ἐδειλίασε.	222
Διὰ τί ἐταράχθη.	222
Πτῶσιν τῆς Προμήτορος πόθεν ἤξευρε.	222
Νεφέλη ἦτον, καὶ διὰ τί.	225
Οὐχ ἀπλῶς Παρθένος, ἀλλὰ ἡ Παρθένος λέγεται.	225
Πλήρωμα χάριτος αὐτῆς μὲ τί ὁμοιάζει.	227
Τὸ πλήρωμα τῆς χάριτός της τριχῶς νοεῖται.	227
Διὰ τί Ἀγνή λέγεται.	228
Τὸ γεννηθῆσαι αὐτὴν ἀφθόρως τῆ συλλαβεῖν παραδοξότερον.	229
Τὸ ὄνομα αὐτῆς τί δηλοῖ.	230
Κυρία ἐστὶ διττῶς.	230
Ἐν αὐτῇ ἐνάθησαν παρθεῖνα καὶ τόκος.	232

Τὴν

Τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Παρθένου οὐ δύναται ὁ Θεὸς δεύτερον ποιῆσαι. 232	Διὰ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐβεβαιώθη καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν, καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς. 681 καὶ 685
Αἱ ρήσεις τῶν Προφητῶν, καὶ τὰ Νόμα τὰ σύμβολα αὐτὴν προετύπωσαν. 233	Ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατέβη εἰς τὸν Ἅδην. 683
Καλλοὴν τὰ Ἰακώβ πῶς λέγεται. 235	Σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται εὐρυχωρότατον. 684
Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἄγγελος νὰ χαίρῃ. 237	Ὁ λέγων αὐτὴν ὡς διὰ σωλῆνος γεννησάμενος, ἄθεός ἐστι, εἰς τὴν ὑπόσημ. 684
Πᾶσα κτίσις τὸ Χαῖρε, αὐτῇ κραυγάζει. 237	Καρπὸς αὐτῆς ἀκατάληπτος. 685
Διὰ τί ἔχαιρε. 238	Μᾶλλον δὲ, ἀκαταληπτότερος. 685
Ἐπλήρωσε τὸ χρέος τῆς Εὐας, καὶ ἔμεινε πάλιν εἰς τὸ χρέος. 239	Τὸ σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται ζωαρχικόν. 689
Τὴν πρὸς Ἀβραὰμ υπόσχεσιν ἐτελείωσε. 240	Ἐπρεπε νὰ εὕρισκεται εἰς τὰ βασιλεια τοῦ Υἱοῦ τῆς. 694
Πνεῦμα Ἅγιον πότε εἰς αὐτὴν ἐπῆλθε. 243	Τόσας πολλὰς γονυκλισίας ἐποίει, ὥστε ἐβαθούλωσαν αἱ πλάκες. 695
Εὐθύς ἐν τῇ συλλήφει ἦτον Μήτηρ. 244	Μεσίτις ἐβάλθη μεταξὺ τοῦ Υἱοῦ τῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων. 464
Τῇ προπατορικῇ ἀμαρτίᾳ ὑπέκειτο. 243, 248	Οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ δι' αὐτῆς. 464
Πύλη κεκλεισμένη ἦτον. 122	Καύχημα εἶναι τῶν ὀρθοδόξων. 477
Οὐδέποτε παρακείται παρὰ τῷ Υἱῷ τῆς. 697	Μακαρία εἶναι ἡ κοιλία τῆς. 501
Τὰ αὐτῆς πάντα εἶναι παράδοξα. 666	Θεοτόκος, ἐκτὸς τῆ Θεᾶ, πάντων ἀνωτέρα ὑπάρχει. 580
Θεοτόκος διὰ τί ὀνομάζεται Ὁρος. 659	Σημεῖον ἦτον παράδοξον καὶ τεραστικόν. 580
Καὶ τῶν Οὐρανῶν ἀσυγκρίτως ὑπερέχει. 659 καὶ 680	Παρθενίας ἀπαρχὴ αὐτῇ ἐπιγράφεται. 580
Θάνατος αὐτῆς διάβασις ἐστὶ πρὸς ζωὴν. 659 καὶ 690	Τὸ κατ' αὐτὴν Μυστήριον ἀνεξιχνίαστον ἐστὶ καὶ ἄπορον καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν. 581
Ἐν τῇ ἀναλήφει αὐτῆς ἐπῆρθησαν αἱ οὐράναι πύλαι. 660	Ἡμεῖς χρέος ἔχομεν νὰ μακαρίσωμεν τὴν Θεοτόκον ὑπὲρ τὴν μακαρίσασαν αὐτὴν γυναῖκα, εἰς τὴν ὑπόσημ. 501
Ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Υἱόν, ὅταν παρέδιδε τὸ Πνεῦμα. 661 καὶ 675	Χρέος ἔχομεν νὰ ψάλλωμεν εἰς αὐτὴν τὸ „Ἀξιὸν ἐστὶν ὡς ἀληθῶς“. 520
Καὶ ποῖα ὁ Υἱὸς πρὸς αὐτὴν. 677	Οὐχ ὑπέκειτο εἰς τὸν περὶ καθαρσίαν νόμον, ὡς μὴ σπερματισθεῖσα καὶ τεκοῦσα. 202
Αὐτὴ μόνη μεθόριον οὐσα μεταξὺ τῆς Κτίσεως καὶ τῶν κτισμάτων, διατέμνει εἰς Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους τὰς χάριτας κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος. 661	Σιβύλλα περὶ αὐτῆς προεῖπεν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 64
Ἐν τῇ αὐτῆς Κοιμήσει οἱ Ἄγγελοι τί ἔλεγον. 661	Κιβωτός ἐστὶ τοῦ Οὐρανοῦ. 64
Πᾶς διέτριβε, καὶ πᾶς ἐκοιμήθη. 663 καὶ 695	Ἡγιασμένη καὶ ὑπέραγνος ἦτον καὶ πρὸ τῆς νὰ συλλάβῃ, εἰς τὴν β. ὑπ. 227
Φθορὰν ἔλαβεν, οὐχὶ δὲ καὶ διαφθοράν. 666 καὶ 667	Τὰ κατὰ τὴν Θεοτόκον θαυμάσια ἔξαι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 616
Σινδόνες αὐτῆς καὶ ἱμάτια ποῦ ἀπετέθησαν. 667	Εἰς τὰ ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἁγίων εἰσῆλθε. 647
Τύπος ἦτον αὐτῆς ἡ Σκηνὴ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα. 668	Εὐλογία αὐτῆς κλῆρος πολὺτιμος. 651
Ἦτοι ἡ Λυχνίς, ἡ Τράπεζα, τὸ Θυματήριον, ἡ Στάμνος, ἡ Ῥάβδος, ἡ Πλάκα, ἡ Κιβωτός. 669	Τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτει τὰ θανάτου, ὑπερφυῖς ἦτον. 652
Νόμοι φύσεως πόσοι ἐν αὐτῇ ἐνικήθησαν. 675	Ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς Οὐρανόν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 652 καὶ 653
Χάριν καὶ ἀρετὰς τῆς Θεοτόκου πῶς ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν. 678	Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ νεκρὸν ὄν ἦτον δεδοξασμένον καὶ λάμπον. 655
Ὡς Βασίλισσα παρίσταται τῷ Θεῷ. 680	Δόξα τῷ Θεῷ περιέσχεπεν αὐτό. 657
Ἀπ' αὐτῆς οἱ Ἄγγελοι δοξάζουσι τὸν Θεόν. 680	Ὁρὸς

- Ὄρος οὐσα, ἐπάνω τῶν βενῶν ἀνέβη. 659
 Διὰ τί λέγεται γῆ ἄβατος καὶ διψῶσα. 212
 Πόσων χρόνων ἦτον ὅταν ἐκοιμήθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 648
 Βλασὸς ὠνομάσθη, εἰς τὴν β'. ὑποσ. 56
 Παρθένος ἦν ἀειπάρθετος. 86
 Θεοτόκου ταπεινοφροσύνης ὕψος ἐκπληκτικώτατον. 248
 Κιβωτὸς εἶναι ἔμφυχος. 249
 Κλίμαξ καὶ πύλη εἶναι τῷ Οὐρανοῦ. 250
 Πρὸ τοῦ συλλαβεῖν σωματικῶς, συνέλαβε πνευματικῶς τὸν Θεὸν Λόγον. 254
 Διδάσκαλος καὶ παράδειγμα εἶναι τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς ψυχῆς. 254
 Βιβλίον εἶναι ἐσφραγισμένον. 263
 Μεγάλη εἶναι ἀληθῶς ἐνάπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. 306
 Μὲ ποῖον τρόπον μεγαλύνεται, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν. 319 καὶ 367
 Ὡς περ διὰ τῷ Υἱοῦ ἐφιλιώθημεν τῷ Πατρὶ, ἔτω διὰ τῆς Θεοτόκου φιλιονόμεθα τῷ Υἱῷ. 319
 Δόξα αὐτῆς ἀσύγκριτος ὑπάρχει μὲ τὰ Χερουβὶμ καὶ μὲ τὰ Σεραφίμ. 366
 Δι' αὐτῆς καταβάλλομεν τὰς ἐχθρούς ἡμῶν Δαίμονας. 319
 Ἐν ὅλῃ τῇ Κτίσει οὐκ ἔστιν ἴσον, ἢ μείζον αὐτῆς. 366
 Θεοτόκος ἐνεργητικῶς λέγεται, καὶ οὐχὶ Θεότοκος παθητικῶς. 367
 Ἐῖτις ἔ λέγει αὐτὴν Θεοτόκον, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος. 366
 Καὶ ὄντως καὶ μόνη Θεοτόκος ἐστίν. 482
 Κατὰ δύο τρόπους λέγεται Θεοτόκος, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν. 367
 Δόξα αὐτῆς εἶναι δόξα καὶ τοῦ Υἱοῦ. 412
 Δεινοπαθῆ αὐτῆς λόγια ποῖα. 412
 Διὰ τῆς πρὸς τὰ πάθη τοῦ Υἱοῦ λύπης ἔδειξεν ὅτι εἶναι γνησίᾳ Μητρί. 412
 Πῶς λέγεται εὐρυχωρότερα πᾶν Οὐρανῶν. 684
 Χρεώστης εἰς αὐτὴν εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑποσ. 548
 Αἰτήσεις αὐτῆς ἐκπληροῖ ὁ Υἱὸς τῆς. 548
 Εἰς αὐτὴν ἐκαινοτομήθησαν τὰ καίνότατα. 549
 Οὐ συνήφθη τῷ Ἰωσήφ μετὰ τὸν ἀσπορον τόκον, εἰς τὴν α'. ὑποσημ. 436
 Χάριτος τῆς Θεοτόκου κοινωνὸς οὐδὲ μία ἄλλη γίνεται. 580
 Τὰ δευτερεῖα ἔχει τῆς Ἀγίας Τριάδος. 485
 Τίνα λόγια εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Υἱὸς τῆς ἀναλαμβανόμενος. 491

- Ὁρίαντος τί θέλει νὰ εἰπῇ, καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται, εἰς τὴν ὑποσημ. 9
 Ὁρόνος ὃν εἶδεν ὁ Ἡσαΐας, τί εἰκόνιζε. 190
 Ὁρόνοι οἱ τῶν Ἀγγέλων τί δηλοῦσι. 692
 Θεωρητικὴ πόσις καλεῖται. 336
 Θεωρίας εἰς ὅρος πῶς τινὰς ἀναβαίνει. 359
 Θεωρίαι τρεῖς εἶναι. 452
 Θεωρίαν πνευματικὴν πῶς τις δέχεται. 560
 Θεωρία τῷ προσώπου Κυρίου μόνη εἶναι πληρεστάτη μακαριότητος. 522
 Θεωρία μία τοῦ Κυρίου ὑπερβαίνει ὅλα τὰ μαρτύρια. 522
 Θεωρία τῶν Μαρτύρων οὐ μικρὸν ἐστίν. 522
 Θεώσις ἀγέννητος ποῖα εἶναι. 242
 Οὐκ ἔχει γένεσιν. 242
 Θεώσις τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημ. 400
 Θεώσις τῆς ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνης φύσεως πότε ἐφανερώθη. 593
 Θεώσεως χάρις ἀσχετός ἐστι καὶ ὑπὲρ φύσιν. 612
 Οἰλάσαντες διὰ τί λέγεται περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Χριστιανῶν. 261
 Θυμοῦ ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ποιῇ τινὰς τὸν Σταυρόν. 50

I

- Ἰακώβ πῶς ἄλλαξε τὰς χεῖράς τε σαυροειδῶς, καίτοι πάσχων ἀπὸ γῆρας καὶ ἀσθενείαν. 33
 Ἐδυναμώθη καὶ κατὰ τὰ δύο ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ. 34
 Τί προεικόνιζε μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῶν χειρῶν. 35
 Δύω ὀνόματα εἶχε, καὶ τί δηλοῦσι. 35
 Εἰς τὸ ἄκρον τίσις ῥάβδου ἐπροσκύνησε. 44
 Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφός Θεός τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἐφύλαξεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 16
 Ἰατρίας δύο εἶδη εἶναι. 83. 392 καὶ 486
 Ἰατρῶν ἀφορισμὸς ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 20
 Ἰερεὺς ὁποῖος πρέπει νὰ ᾖ. 13
 Ἰερεῖς πρέπει νὰ ᾖ καθαρώτατοι. 342
 Ὅταν συλλειτουργοῦν μαζὶ δὲν πρέπει ὁ καθεὶς νὰ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 576
 Ἰερόθεος ὁ Ἀθηνῶν ὑπερέβαινε τὰς ἄλλους Ἱεράρχας κατὰ τὰ ἐγκώμια ἐν τῇ Κοιμῇ τῆς Θεοτόκου. 687
 Σκευὸς ἐκλογῆς ὀνομάζεται, ὡς ὁ Παῦλος. 688

Υμνος

Ἕμνους αὐτοῦ ἀπεστήθισεν ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος.	688	Διὰ τί λέγονται ὅτι ἐνταφίασαν τὸν Χριστὸν, μὴ αὐτοὶ ἐνταφιάσαντες.	375
Ἱερουσαλὴμ πόλις διὰ τί ὑψώθη.	405	Κατηγοροῦνται ὡς σφραγίσαντες τὸν τάφον τοῦ Κυρίου.	411
Τὸ νότιον αὐτῆς μέρος διὰ τί λέγεται Θάλασσα.	447	Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος τραχεῖαν ἐνταυτῶ καὶ γλυκεῖαν εἶχε τὴν διδασκαλίαν.	125
Ἰεσοὶ ρίζα ποῖα εἶναι.	76	Μεγάλῃ φωνῇ λέγεται.	133
Ἰησοῦς οὗτος πῶς ἐρμηνεύεται.	476	Εἰς δύο ἐρήμους διέτριβε.	134
Ἰλασμός τί εἶναι.	333	Φωνὴ εἶναι, λύχνος καὶ ἑωσφόρος.	141
Ἰορδάνης εἰς τί τροπολογεῖται.	21	Ἠγιάσθη βαπτίσας τὸν Χριστὸν, καὶ οὐκ ἐβαπτίσθη παρ' αὐτοῦ.	149
Ἄν ἐσράφῃ εἰς τὰ ὀπίσω ὅταν ἐβαπτίσθῃ ὁ Κύριος οὐδὲν λέγουσιν οἱ Εὐαγγελισταί, εἰς τὴν ὑπόσημ.	137	Οὐδὲ τὰς παραγγελίας αὐτῆς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ φυλάττομεν.	155
Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ μεταρσίτου συναθροίσεως τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν Κοίμησην.	651	Ὁρσρος εἶναι καὶ μέσος Παλαιᾶς καὶ καινῆς.	158
Ἰούδα ἡ φυλὴ ρίζα εἶναι τῆς Ἰεσοῦ.	76	Βάπτισμα αὐτοῦ τί ἦτον.	159
Καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Χριστοῦ.	76	Πρόδρομος ἦν τοῦ Χριστοῦ ἐν πάσῃ τῇ ἐνσάρκῳ Οἰκονομίᾳ.	163
Πότε ἐξέλιπεν ἀπὸ αὐτὴν κάθε ἄρχαν ἐξωτερικὸς καὶ ἐσωτερικὸς.	217	Πρόκριτος ἦτον καὶ ὑπερεῖχε τῶν ἐν Νόμῳ καὶ χάριτι προκριτῶν.	611
Ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας διὰ τί ἠγανάκτησε περὶ τοῦ μύρου.	320	Εἰς μίαν καταδυσιν ἐβάπτισεν, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	150
Τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε " τί δηλοῖ.	320	Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τῆς Κυρίως ἀπεδησαύρισεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	16
Ἀπὸ ποῖον δένδρον ἐκρεμάσθη.	323	Ἰωάννης πόθεν συμπεραίνεται ὅτι ἄπλωσε τὰς χεῖράς του ἐν τῷ Κήτει εὐρισκόμενος.	32
Δὲν ἐφρόντιζε διὰ τοὺς πτωχοὺς.	321	Αὐτὸς εἰς τὴν γῆν εἰ κατέβη.	434
Ἰούδα μιμηταὶ ποῖοι εἶναι.	324	Ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία ἀλληγορεῖται.	571
Ἀμφινόμος διὰ τί λέγεται.	343	Εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπέπλευσε τὴν πρὸς δύοσιν οὖσαν τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	80
Πῶς ἐβαπτен ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα.	345	Παράδειγμα αὐτοῦ ἐναντίον φαίνεται μετὰ τὸν ἐκ Παρθένου γεννηθέντα Κύριον.	85
Διὰ τί λέγεται δυσάνυμος.	347	Ὡς ἔμβρυον ἦτον ἐν τῷ Κήτει.	85
Μετέλαβε τῶν Μυσηρίων, εἰς τὴν ὑπ.	348	Τί προεικόνιζε.	236
Οὐ μετέλαβεν.	348	Θαῦμα ἦτον ἡ τέτου κατάποσις καὶ ἐξέλευσις.	665
Φαμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ, τί ἦτον.	348	Ἰωσήφ τί δηλοῖ, εἰς τὴν β. ὑπόσημ.	75
Πῶς αὐτὸν ὁ Διάβολος εἰς προδοσίαν ἔρριψεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	320	Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ἂν δὲν ἐνταφίαζε τὸ σῶμα τῆς Κυρίου, τάχα ἤθελε μείνῃ αὐτὸ καὶ ἀταφον.	375
Ἀπελπίσθη.	323	Πῶς χηματίζει τὴν βελὴν τῆς Πατρὸς.	391
Ἐγινε προδότης, διότι ἐπεθύμει τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα κέρδη, καὶ οὐχὶ τὴν Βασιλείαν τῆς Κυρίου.	322	Ποίας εὐκταίας φωνῆς ἤκουσε.	407
Θαῖρῶν ἔπεσεν.	315	Ποῖα ἐλεεινὰ λόγια εἶπε πρὸς τὸν Πιλάτον, ζητῶν τὸ σῶμα τῆς Ἰησοῦ.	409
Ρ' αὐθυμήσας μεταβαλέσθαι οὐκ ἠθέλησε.	324	Ἰωσήφ ποῖος μιμεῖται.	415
Ἰουδαῖοι ἕως Ἡρώδου ἐξουσίαζον.	217	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	415
Πῶς ἐθύλασαν τὴν αἰσθητὴν πέτραν.	261	Μὲ ποῖον τρόπον καὶ σχῆμα ἐνταφίασεν τὸν Κύριον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	404
Λαοὶ διὰ τί λέγονται.	265	Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ διὰ τί ἐμνηστεύθη τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	218
Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τί ἀπελάμβανον.	272		Ἰῶτα
Χειρότεροι ἦτον ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς.	368		
Καλύμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν καίται.	369		
Ἀχάριστοι ἐφάνηκαν εἰς τὸν εὐεργέτην των.	375		

Κοντάκιον τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τί λέ- γεται κατ' ἐκείνην, εἰς τὴν ὑπόσχημ. 643	643
Κοσμάς ὁ Ποιητὴς τί συνήθειαν ἔχει. 54 καὶ 135	54 καὶ 135
Διὰ τί ἔχει δύο ὀνόματα ἐν τῇ ἐννάτῃ τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ. 55	55
Ἐποίησεν ἁσματικὸν Κανόνα εἰς τὸ Πάσχα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 424	424
Κόσμος πᾶς εἶναι θεμελιωμένος. 11	11
Κόσμος Μερρὰ πικρὰ εἶναι. 20	20
Καὶ πῶς μεταβάλλεται ἡ πικρότης τα. 20	20
Κόσμος ἀοράτως σωτηρία ποία εἶναι, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν. 422	422
Πῶς ὁλος ὁ Κόσμος ἐσώθη. 422	422
Ἡ τῷ Κόσμῳ καταβολὴ διὰ τὸν Χρι- στὸν ἔγινεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 167	167
Κρανίου τόπος διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν. 380	380
Κραυγὴ τί θέλει νὰ εἰπῇ. 383	383
Κτίζω ἐπὶ τῆς χρονικῆς ἀνθρωπότητος λαμβάνεται τοῦ Κυρίου. 352	352
Κτίσις Θεοποιουμένη ἐκ ἔχαιρεν, ἀλλ' ἐ- λυπεῖτο. 119	119
Μὲ σοφίαν ὑπέφερε τὰς Θεοποιῶντας, καὶ διὰ τί. 119	119
Παρεχωρήθη νὰ προσκυνῇται. 119	119
Κτίσις τὸν Κτίστην ἐδέετο νικᾶ, ἀλλὰ νικᾶται. 239	239
Πῶς συνέχετο ἄφυχος οὖσα. 380	380
Κτίσις καὶ ἡ ἀνάκτισις λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 535	535
Εἰ μὴ συνέχετο ὑπὸ Θεοῦ ἐν τῷ πᾶ- σι, ἢ θελε διαλυθῇ, εἰς τὴν ὑπόσ. 381	381
Κτίσις ἐνός ἐστι Κτίστου. 199	199
Κυριακὴ τῷ Πάσχῳ διὰ τί λέγεται ὁγδόη. 443	443
Μία Σαββάτων ὀνομάζεται, καὶ διὰ τί. 444	444
Καὶ βασιλὶς. 444	444
Καὶ ἐορτῶν ἐορτὴ καὶ πανήγυρις πα- νηγύρεων. 444	444
Τρία πράγματα ἐν αὐτῇ συνειθίζον νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοί. 445	445
Κατὰ τὴν νύκτα αὐτῆς ἐβαπτίζοντο οἱ κατηχούμενοι. 447	447
Κυριακὴ καὶ εἰκὼν εἶναι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔσται ὁ μέλλων αἰὼν. 452	452
Κυριακὴ ἡ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τύπον τίνος εἶναι. 576	576
Ὅλη ἡ Ἀγία Τριάς ἐτίμησε τὴν Κυ- ριακὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 523	523
Διὰ τί Κυρία καὶ Κυριακὴ ὀνομάζεται. 445	445
Ἐν αὐτῇ ἐλευθεροῦντο οἱ φυλακωμέ- νοι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 451	451
Καὶ οἱ ἄπιστοι ταύτην αἰδοῦνται. 451	451

Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ “ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα νοεῖται. 352	352
Ἄλλοι „Ἐκτίσματο“ εἶπον. 352	352
Πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσχημ. 353	353
Κυριότητες διὰ τί λέγονται. 693	693
Κωνσταντῖνος ὁ μέγας πότε, καὶ πῶς εἶδεν ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ σημεῖον τῷ Σταυρῷ. 10	10
Εἶδε τὸν Χριστὸν ἐν ὁράματι, εἰς τὴν ὑπ. 10	10

Λ

Λάζαρος ὅταν ἔμελλε νὰ ἀναστηθῇ, διὰ τί βεβλή (ἢ προσευχὴ) προηγήθη. 262	262
Λαλοῦντες, εἰς δίψος ἐκκαίονται. 121	121
Λαμπαδηφορία ἔργον Θεάρετον. 433	433
Διὰ πόσα αἰτία ἀνάπτονται αἱ λαμ- πάδες, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 433	433
Λαμπρὰ ἡμέρα τοῦ Πάσχα μὲ πόσα λαμπρύνεται. 418	418
Λαοὶ τυραννικῶς ὑποτασσόμενοι, ἀποσα- τοῦσιν. 297	297
Λάριξ ξύλον ἄκαυσον, εἰς τὴν β. ὑπόσ. 93	93
Λατῖνοι κακῶς φρονέουσιν, ὅτι οἱ Ἀπόστο- λοι ἔλαβον τὴν ἐστίαν τῷ Πνεύματος. 565	565
Κακῶς μεταχειρίζονται τὰ ἄζυμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 351	351
Λειτουργία Θεία διὰ τί περὶ τρίτην ὥραν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τελεῖται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 576	576
Ὅταν ἐν τῇ λειτουργίᾳ συλλειτουργῶν πολλοὶ ἱερεῖς, δὲν πρέπει νὰ ἀναγι- γώσκῃ τὰς εὐχὰς ἰδιαιτέρως ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν. 578	578
Λείψανον ἅγιον ἀδύνατον εἶναι νὰ γένῃ χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. 570	570
Πρέπει νὰ προσκυνοῦνται ταῦτα. 570	570
Λέντιον τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσχημ. 339	339
Λέοντος τί εἶναι ἴδιον. 1	1
Καὶ καθεύδων φοβερός ἐστὶ. 403	403
Λευϊσθὰν τί θέλει νὰ εἰπῇ. 130	130
Λῆμμα τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ. 350. 688	350. 688
Ληστοῦ εὐγνωμοσύνη ποία ἦτον. 40	40
Ἄνοιξε τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. 40	40
Ληστὴν πρέπει νὰ μιμνέμεθα κατὰ τὴν εὐγνωμοσύνην, ὅταν πάσχωμεν. 42	42
Ἐπαινος αὐτοῦ. 41	41
Λογισμοὶ αἰχροὶ, βέβλη εἶναι τῷ ἐχθρῷ. 51	51
Λογισμοὶ ἀσταύρωτοι πρέπει νὰ σταυρό- νται. 26	26
Καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς πρέπει νὰ ἀγω- γίζεται τιμὰς. 318	318
Οἱ μολυνόμενοι ἐν αὐτοῖς χάνουν τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν. 318	318

Λο-

Λογισμῶν προσβολὴν εἰς δύνανται δια-
φεύξασθαι.

Οἱ τῇ καρδίᾳ παρακαθήμενοι λογισ-
μοὶ πῶς νεκροῦνται.

Λογισμῶν εἰρήνη δῶρόν ἐστι τοῦ Ἀγίου
Πνεύματος χωρητικὸν τῶν ἄλλων χα-
ρισμάτων.

Λογισμοὶ νεογέννητοι τῆς ἀμαρτίας πῶς
λέγονται.

Λογισμοὺς ρυπαροὺς ὁ συνομιλῶν νοῦς
ἐκπίπτει τῆς παρρησίας τῷ Θεῷ.

Λογισμοὶ τῶν τριῶν μερῶν τῆς ψυχῆς
τίνες.

Ἡ ἐν τῷ λογισμῷ ἀρχὴ γεῦσις ἐστὶ
τῆς ἀμαρτίας.

Πρέπει νὰ καθαίρωμεν τὸν ἑαυτὸν μας
ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισμοῦς.

Λόγον ἐπαναβεβηκότα ἐκ τῷ λόγου μα-
θόντες πῶς ἐρμηνεύεται.

Λόγος φοβερός ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ.

Λοχεῖα ποῖα λέγεται.

Λύπη ἐπερίσσευσεν εἰς τὰς ἀνθρώπους
μετὰ τὴν παράβασιν.

Αὕτη δείχνει τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν
μητέρα.

Λύπαι γυναικὸς διὰ τί ἐπληθύνθησαν.

Λύπη τιμιωτέρα ἐστὶ τῆς ἡδονῆς.

Πότε πρέπει νὰ λυπούμεθα.

Λυτρωτὴς κυρίως ποῖος εἶναι.

Λύχρον οἱ ἀνάπτοντες πρέπει νὰ κάμνε-
σι τὸν Σταυρόν.

M

Μαγεῖα πῶς παύεται.

Μαγνήτης ἔλκει τὸν σίδηρον, εἰς τὴν ὑποσ.

Μάγοι ποῖοι ἐλέγοντο.

Πῶς αὐτοὶ ἦτον ἀπαρχὴ τῶν Ἑθνῶν.

Διὰ τῶν δάρων αὐτῶν τί ἐφανερόν.

Πόθεν ἦλθον, εἰς τὴν ὑποσημ.

Ὡς Θεὸν ἐγνώρισαν τὸν Χριστόν.

Μακαρίων δόξαν ἄλλην εἰ δύναται ποιῆ-
σαι ὁ Θεός.

Μακρὰ κυρίως καὶ φύσει ποῖα εἶναι, καὶ
ποῖα εἰς κυρίως εἰς φύσει παρὰ τοῖς
Ποιηταῖς.

Μαρία ὄνομα τῆς Θεοτόκου ποῖον σημαί-
νει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Παρθενία αὐτῆς τὸν Διάβολον ἐλάν-
θασε.

Διὰ τί ἐμνηστεύθη, εἰς τὴν ὑποσημ.

Μαριάμ ἀδελφὴ Μωϋσέως εἶχεν ἄνδρα,
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Παρθένος ἔμεινεν.

Τί θέλει νὰ εἴπῃ.

Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς γλαφυρὰ διηγή-
ματα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Ποῦ ἡ χεὶρ αὐτῆς εὐρίσκεται.

Μάρτυρες ποῖοι ὀνομάζονται.

Ματαθαίου φρόνημα κακὸδοξον, εἰς τὴν
ὑποσημείωσιν.

Μεγαλοπρέπεια ποῖα ὀνομάζεται, εἰς
τὴν ὑποσημείωσιν.

Μέθῃ εἶναι τριῶν λογίων.

Μέθῃ διὰ τί γράφεται μετὰ.

Μέριμναι κοσμικαὶ τί κακὸν προξενεῖ.

Μερρὰ τί θέλει νὰ εἴπῃ.

Τί ἐπροεικονίζεν.

Τί ξύλον ἦτον ἐκεῖνο, ὅπου ἐβάλθη
εἰς αὐτὴν καὶ ἐγλυκάνθη, εἰς τὴν ὑπ.

Θαύμα ὑπερφυσικὸν ἦτον ἡ μεταβολὴ
αὐτῆς.

Μεταβολὴ ἐν παντὶ πράγματι γλυκὺ εἶ-
ναι.

Μεταμορφώσεως πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς
τὴν ὑποσημείωσιν.

Τροπᾶριον σιχηρόν αὐτῆς πῶς ἐξηγεῖ-
ται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Βασιλεία λέγεται τοῦ Θεοῦ.

Μεταμόρφωσις ὀλίγον πρὸ τῆς πάθους ἔγινε,
καὶ ἐχρὶ τὸν Αὐγούστον, εἰς τὴν ὑποσ.

Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὴν αἰ-
σθητὴν Κτίσιν ἐφάδρυνε.

Τὸ φῶς αὐτῆς ἀθρόον ἔλαμψε.

Μεταμορφώσεως φῶς καὶ σκότος ἦταν.

Πῶς ἦστραφεν ἀρρήτως.

Μεταμόρφωσις ἐν ἡμέρᾳ ἔγινε.

Μεταμόρφωσις προοίμιον καὶ τύπος καὶ
μυστήριον εἶναι, τῆς μελλούσης πα-
ρρησίας καὶ μακαριότητος.

Διὰ τί ὀρθοῖ αὕτη λέγεται.

Τὸ Κοντάκιον αὐτῆς διὰ τί λέγεται
καθ' ἑκάστην, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Μετάνοια μετὰ τί ὁμοιάζει.

Μετανοίας βάπτισμα πῶς κατορθεῖται.

Μετάνοια ἐπὶ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ, καὶ πῶς
αὕτη ἐρμηνεύεται.

Μετανοίας τόπον καὶ τρόπον δίδει ὁ Θεός
εἰς τὸν μὴ ἀπελπιζόμενον.

Οὐκ ἐστὶ κακία ἡ μὴ μετανοία λυομένη.

Μεταφορὰ ποῖα λέγεται.

Μετεμορφώθη τί θέλει νὰ εἴπῃ.

Μήτηρ Θεοῦ πῶς τινὰς γίνεται.

Χαίρει ἀκούεσα τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ
Υἱοῦ τῆς.

Συνδοξάζεται μετὰ τὸν Υἱόν.

Μι-

Μικρὰ ὁ καταφρονῶν ἔρχεται καὶ εἰς τὰ μεγάλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	321
Μορφὴ Θεοῦ ποῖα λέγεται.	65 καὶ 290
Μοῦ Ἀντωνυμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274
Μῦρον τὸ ἅγιον τί δηλοῖ.	177
Χρίσμα ἐστὶ, καὶ μὲ αὐτὸ λέγονται Χριστοὶ Κυρίου οἱ Χριστιανοί.	177
Χρίσιν αὐτὲ ποῖα ρητὰ βεβαιῶσι.	177
Μῦρον Ὀπισθικὸν ποῖον εἶναι.	314
Μῦρον οὐ μὴ δέξεται ἀγγεῖον προκατει- λημμένον ὑπὸ δυσάδης ὑγρᾶ.	552 καὶ 421
Μυστήρια διὰ τί λέγονται.	328
Ὅταν αὐτοῖς προσερχώμεθα, πρέπει να προκαθαιρώμεθα ἀπὸ παντός μο- λυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.	328
Διὰ τῶν μυστηρίων ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα γινόμεθα μετὰ τῷ Χριστῷ.	329
Καὶ πρὸ τῶν μυστηρίων καὶ μετὰ τὰ μυστήρια πρέπει νὰ προσευχώμεθα.	355
Μυστήριον θείας ἐνανθρωπήσεως ἀγνω- στον ἦτον τοῖς Ἀγγέλοις κατὰ τὸν τρόπον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	71 καὶ 230
Εἰνώσεις τρεῖς ἔγιναν ἐν αὐτῷ.	232
Ἀρρήτὸν ἐστὶ καὶ ἀγνωστον.	234
Ἀναγκαῖον ἦν ἐπισκιάζεσθαι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218
Καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι πάλιν μυστή- ριον μένει.	234
Μυστηρίων μεταλήψις ἐλκυστική ἐστὶν εἰς πίστιν καὶ ἀγάπην Θεοῦ.	330
Μυστηρίων τράπεζαν εἰς ποῖον τόπον πρέπει νὰ μεταλαμβάνωμεν.	349
Καὶ αἰσθητῶς αὐτὰ ἀπολαμβάνομεν καὶ νοητῶς.	349
Μυστήρια μὲ ἄρτον ἐνζυμον παρέδωκεν ὁ Κύριος.	351
Μυστηρίων ὁ κοινῶν ἀταξίως πόσα κα- κὰ λαμβάνει.	355
Εἰς τὴν τράπεζαν τῶν μυστηρίων δει- χνεὶ ὁ Θεὸς τὴν μεγαλητέραν τε σο- φίαν καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον.	349
Ὁμοίωμα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρω- πήσεως οὐχ εὐρίσκεται, καίτοι μὲ πολλὰ παρομοιαζομένη.	231
Εν τοῖς μυστηρίοις ὅλον λαμβάνει τὸν Χριστὸν ὁ κοινῶν.	440
Διὰ τί ποτὲ μὲν ὁ ἄρτος προηγείται, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, εἰς τὴν ὑπόσ.	331
Μυχὸς ποῖος λέγεται.	112
Μαῦσῆς διὰ τῆς ράβδου του προεικόνιζε τὸν Σταυρόν.	3
Διὰ τί ἔλεγε, Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα.	251

Διὰ τί ἦτον βραδύγλωσσος, εἰς τὴν ὑπ.	554
Ἐμνήθη τὴν γνῶσιν τῷ Πνεύματος καὶ τῆς Τριάδος.	555
Διὰ τί παρέστη τῷ Χριστῷ ἐν Θαβάρ.	599
Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι.	599
Δόξα Μαῦσέως ἀσυγκρίτως κατωτέρα τοῦ Χριστοῦ.	613
Ἐπαθε τὴν Μεταμόρφωσιν, ἐκ ἐνήργησεν.	614
Πῶς εἶδεν ἐν Θαβάρ τὸ πρόσωπον τῷ Θεοῦ.	621
Σκέπασμα ἔγινεν εἰς αὐτὸν τὸ τεθεω- μένον σῶμα τοῦ Κυρίου.	623
Μαῦσέως ψυχὴ γυμνὴ παρέστη ἐν τῷ Θαβάρ.	631
Ποῖαν θεότητα εἶδεν ἐν τῷ Θαβάρ.	635

N

Ναβεχοδονόσορ ὡς Θεὸς ἤθελε νὰ προσ- κυνῇ.	89
Ναυτία τί θέλει νὰ εἴπῃ, εἰς τὴν ὑπόσ.	539
Νεανίσκοι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
Νεκὰς πόθεν ἐτυμολογεῖται.	262
Νεκροὶ ποῖοι λέγονται.	400
Νέκρωσις τί δηλοῖ.	415
Νερὸν εἰς τρεῖς τόπους διαιρεῖται. Φυσικῶς φέρεται εἰς τὰ κάτω.	338
Νεφέλη τίνος ἦτον τύπος.	146
Νεφέλη ἡ ἐπίβασις αὐτοῦ “ περὶ τίνος λέγεται.	597
Σύμβολον ἐστὶ τῆς θείας δυνά- μεως.	598 καὶ 459
Φύσις τῶν νεφελῶν ἡλλοιάθη ἐπὶ τῷ ὄρους Θαβάρ.	615
Νεφέλη ἄλλο, καὶ ἡ ἐν τῇ νεφελῇ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἄλλο.	624
Ἡ ἐνδοξος τῷ Θεῷ νεφέλη πῶς λέγε- ται παρὰ τοῖς Ραββίνοις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	624
Ἡ ἐν τῷ Θαβάρ φωτεινὴ νεφέλη πῶς λέγεται ὅτι ἐπεσκίασε.	625
Νεφέλη διὰ τί ἐνικῶς ἐρρέθη, καὶ οὐχὶ νεφέλαι αἱ φέρουσιν τὰς Ἀποστόλους ἐπὶ τῆς Καίμησης τῆς Θεοτόκου.	663
Ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει νεφέλη Ἀγγελικὴ ἦτον δύναμις.	459
Θρόνος εἶναι βασιλικὸς καὶ πατρικὸς.	459
Νεφρὲς με Σύ ἐκλήσας “ πῶς ἐρμηνεύεται.	681
Εν αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σπέρμα.	681
Νεώτεροι εὐσεβέστεροι ἐστάθησαν τῶν γεροντοτέρων.	360
Νημερτές πόθεν ἐτυμολογεῖται.	562
Καὶ τί δηλοῖ.	562

Νικοδήμου τόλμη δὲν ἐστάθη ὀλιγωτέρα
ἀπὸ τὴν τοῦ Ἰωσήφ.

Πῶς γινόμεθα αὐτῷ μιμηταί.

Τίς ἦτον, καὶ ὅτι μάρτυς ἐχρημάτισε
τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Νιπτήρ τί ἐσήμαινε.

Νόμος ὁ Παλαιός, διὰ τί λέγεται τοῦ
Γράμματος, καὶ ὁ τῆς χάριτος διὰ τί
λέγεται τοῦ Πνεύματος.

Τύπος ἦτον τῷ Νέῳ Νόμου τῷ Εὐαγ-
γελίου.

Νόμοι φύσεως πόσοι ἐνικήθισαν ἐν τῷ
Θεοτόκῳ.

Νῆς ὁ κεχαριτωμένος πολλὰ διαπορθμεύει
καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ κάλλους
τεκμήρια.

Εἰν τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ αὐτοῦ τί
ποιεῖ, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ φύσιν τί πάχει.

Ὡς βασιλεύς ἐστι.

Πῶς καθαρίζεται.

Νοῦς νοεῖ πρῶτον, εἶτα ὁ λόγος φανε-
ρόναι τὸ νοηθέν.

Νῦν ἀπολύεις τὸν δῆλόν σου ἐν εἰρήνῃ
πῶς ἐρμηνεύεται.

Νύξ τί σημαίνει.

Ἡ μέλλουσα ἐστὶ ζωῇ, εἰς τὴν ὑπόσ.

Νύξ ἡ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα διὰ
τί ὀνομάζεται νύξ τῷ Μεγάλῳ Σαβ-
βάτῳ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Νυχθήμερον πότε ἀρχίζει.

Ξ

Ξένον πότον λέγεται.

Εἰς τὸν Θεὸν πρέπουσιν ὅλα τὰ ξένα
καὶ παράδοξα.

Ξυλάρια δύο τῆς Σαραφθίας τί ἐδήλυν,
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Ξύλον γνώσεως ἦτον νοητόν.

Τὸ πλεον ἡδονικώτερον ἦτον κατ'αἰθυσιν.

Ξύλον γνώσεως ποῖον εἶναι ἡθικῶς.

Ξύλου φύσις ἡγιασθῇ διὰ τοῦ Σταυροῦ.

Ξύλου ζωῆς ἡ ἀπόλαυσις μεγάλη ἦτον
καὶ ὑπεροχική, καὶ διὰ τί.

Ξύλον γνωστὸν καλὸν καὶ πονηρὸν ποῖον εἶναι.

Ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν
δὲν ἐφαγώθη εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν.

Ο

Ὁ γδὼν ἡ μέλλουσα ἐστὶ βιοτή.

Ὁ γδὼν λέγεται ἡ Κυριακή, εἰς πὴν ὑπόσ.
Καὶ διὰ τί.

Ὁ δὸς ποῖον λέγεται.

Ὁ ἄ δια τί ἐθανατώθη.

Τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Μὲ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτόν.

Ὁ ζῆας διὰ τί ἐλεπρώθη.

Ὁ θόνια τί δηλοῦσι.

Οἰκονομία ἐνσαρκος προηγούμενον ἦτον
θελημα.

Εἴωσις ἦτον τῶν ἐναντίων.

Πῶς ὀρίζεται αὕτη.

Οὐδὲν οὕτω παρίστησι τὴν δύναμιν
τοῦ Θεοῦ ὡς αὕτη.

Ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ τέλος ποῖον ἦτον.

Οἶκος Θεοῦ ποῖος εἶναι.

Οἶνου πόσις, εὐφροσύνης ποιητική.

Οἶστρος τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημ.

Ὁ κτήνη ἀναστασίμους Κανόνας ποῖος
ἐρμηνεύει.

Ἡ ἐρμηνεία τούτων ποῦ εὐρίσκεται.

Ὁμοιότης αἰτία γνώσεως καὶ ἐνώσεως.

Ὁμολογηταὶ ποῖοι εἶναι.

Ὁμόνοια πότε εἶναι κακὴ καὶ πότε καλή.

Εἰς τῆς ὁμοιότης ἡ Τριάς γνωρίζεται.

Ὁνόματα ἀρσενικά τίνες μεταβάλλουσιν
εἰς οὐδέτερα.

Ὁνομα κοινὸν τῆς Τριάδος, εἰς ὃ βαπτι-
ζόμεθα, ποῖον εἶναι.

Ὁνομα εὐφημον ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα δυ-
σωνυμεῖται καὶ τὸ δυσώνυμον ἀπὸ τὰ
καλὰ ἔργα εὐφημεῖται.

Ὁνομα παρεικάζονται καὶ Ἰεδαῖοι καὶ Ἑθρι-
κοί, καὶ διὰ τί.

Ὁπίσθια Θεοῦ ποῖα εἶναι.

Ὁπῶς ἀντὶ τοῦ, Πῶς λαμβάνεται.

Ὁράσεις ἐπλήθυνον, καὶ ἐν χερσὶ Προφη-
τῶν ὁμοιώθη " πῶς ἐρμηνεύεται.

Ὁργανα τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη
τῷ Κυρίου, ἀξία εἶναι ὑψώσεως καὶ
προσκυθήσεως σὺν τῷ Σταυρῷ.

Ὁργάνων μουσικῶν τρία εἶδη εἶναι.

Ὁρη νοητὰ ποῖα εἶναι.

Οἱ μὴ διγομένῳ προβαίνοντες ἐν ὄρει "

πῶς ἐρμηνεύεται.

Εἰς τὰ ὄρη οἱ Ἕλληνες ἐθυσίαζον.

Αἱ ἀνώτεραι τάξεις τῶν Ἀγγέλων
νοοῦνται.

Ὁρος Ἑλαιῶν ἐσχίσθη εἰς δύο ἐν τῇ
Ἀναλήψει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Ποῦ ἀναφέρεται.

Ὁρθρος μεταξὺ ὧν νυκτὸς καὶ ἡμέρας
τί σημαίνει.

Ὁροι τέσσαρες ποῖοι δογματίζονται ἐπὶ
τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.

Ὅσιον

Όσοι Πατέρες ανεχώρουν εἰς τὴν ἔρημον πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὑπόσ.	256
Όσοι ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Οὐρανοὶ τρεῖς.	183
Ἰδὲ ἀνεώχθησαν αὐτῷ, ἢ ἐχίσθησαν οἱ Οὐρανοὶ " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	168
Οὐρανὸν πρῶτον ἢ δευτέρον διὰ τί ἐκτί- σεν ὁ Θεός.	478
Εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τὰ ἀναβῆ τινὰς κόπον χρειάζεται.	292
Οὐρανὸς ἐβδόμου ὀγδοώτερος.	242
Οὐσίαι κτισαὶ ἐν τόπῳ εἰσὶ περιγραπταί.	376
Οὐσιῶν πεποικωμένων Δημιουργός ἐστιν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐποιότητων μόνων.	189
Οὐσία τῶν ὄντων ἐναντίον ἐστὶ τὸ μὴ ὄν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	189
Τὸ μὴ εἶναι αὐτῇ ἐναντίον, τῶν Ἑλ- λῆνων ἀσέβημα.	189
Οὐσίαν Θεὸς ἰδεῖν τινὰ, ἀδύνατον.	622
Όφεις ροντοὶ ποῖοι εἶναι.	8
Όφιοι ὁ χάλκινοιο τίνος ἦτον τύπος.	8
Όφιοι χάλκινον ἔλεγει καθαρῶς ἡ Γρα- φή, ὅτι ἔβαλε πλαγίως ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ σημείου, εἰς τὴν ὑπόσημ.	9
Δάγκαμα μὲν αὐτῶν ἰατρεύεται, ἐχί- δὲ καὶ αὐτοὶ χάνονται.	10
Διὰ τί αὐτοὶ οὐ χάνονται.	10
Όφιοι ροντοὶ πῶς ἐδελεάσθη.	117
Φαρμάκι αὐτοῦ ποῦ εὐρίσκεται.	108
Όφιοι διὰ τί καθαρῶτερα βλέπει τὰ χαμηλότερα παρὰ τὰ ὑψηλότερα.	587
Μεταποιεῖται ὑπὸ τῶν Δαιμόνων πρὸς τὸ μὴ ὄν.	604
Μετασκευάζεται καὶ ἐνδυναμοῦται ὑ- πὸ Θεοῦ, καὶ βλέπει τὸ ἀκρίστον φῶς αὐτοῦ.	604
Όφιοι ἦτοι ὄρασις ἐν τῇ Νέᾳ προηγεῖται, ἔπεται δὲ ἡ ἀκοή.	618

Π

Παθῶν τοῦ Κυρίου σύμβολα τίς ἐφύ- λαξεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	16
Παθῶν ἀρχὴ ποῖα εἶναι.	7
Πάθος μεγαλύτερον ποῦ ἐδοκίμασεν ὁ Χριστός.	31
Πάθη χάνουσι καὶ σβύνουσι τὴν χάριν.	53
Πάθη τῶν λέξεων τρία εἶναι.	109
Πόλεμος τῶν Παθῶν ἐμφυτος.	295
Πάθη ἀδιάβλητα ἢ φυσικὰ ποῖα εἶναι.	297
Εἶχε ταῦτα ὁ Κύριος κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν.	298 ἢ 507

Εἶδεν τῶν Παθῶν τὴν Κυρίου, καὶ διὰ τί ταῦτα ὑπέμεινεν, εἰς τὴν ὑπόσ.	357
Πάθος Χριστοῦ τόσον ἦτον ὑπερβολικόν, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἀναίσθητον Κτίσιν αἰσθῆσιν ἑτεροαποργήσεν.	380
Πάθος Θεοῦ πῶς οὐ λέγεται.	226
Παθῶν τῶ σώματος εἴγματα κοινὰ εἶναι καὶ τῆς ψυχῆς.	389
Διὰ τί εἶχε τὰ ἀδιάβλητα πάθη ὁ Κύριος.	593
Πάθειον ἀτιμίας οἱ δουλεύοντες ἐχθροὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	82
Πάθος ὅποιον κυριεύσῃ ἡμᾶς, ἐκεῖνο εἶ- ναι ἡμῶν Θεός.	471
Πάθος τί εἶναι.	498
Τὴν ψυχὴν θανατόνουν.	498
Καὶ τὰ ἐν ψυχαῖς ἐπιθυμίαις πρέπει να διώκωμεν.	499
Παῖδες τρεῖς οἰκεῖοι ἦτον τῷ Θεῷ.	274
Δίκαιοι ἦτον καὶ ὅσοι καὶ ὁμολογη- ταὶ καὶ μάρτυρες.	302
Ὑμνος αὐτῶν ἐπάξιος ἦτον τῷ Θεῷ.	346
Διὰ τίνος ὑμνωδίας μετέβαλον εἰς δρό- σον τὸ πῦρ.	541
Τὸ κατ' αὐτοὺς θαῦμα ὑπερέβαινε τὸ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ.	116
Διὰ τί συγκαλοῦσιν εἰς αἶνον Θεοῦ ὅλην τὴν Κτίσιν.	199
Τὸ πῦρ τῆς ζήλου των εἰέκνησε τὸ πῦρ τῆς καμίνου.	611
Καὶ ἐλευθερωθέντες, διὰ τί Παῖδες πάλιν ὀνομάζοντο.	477
Παιδίον ὁ Χριστὸς διὰ τί λέγεται.	87
Παιδίον ὁ ὕμνος πρέπων ἦτον εἰς τὸν Θεόν.	276
Διὰ τί αὐτὰ ἐφωτίσθησαν.	276
Πανάριον τί θέλει να εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ.	553
Πανοῦργος δύο σημαζόμενα ἔχει.	332
Πανταρβὴν τί λίθος εἶναι, εἰς τὴν γ'. ὑπ.	93
Παντοκράτωρ διὰ τί λέγεται ὁ Θεός.	229, 571
Παραγυμνῶ ἢ παραδεικνύω τί θέλει να εἰπῇ.	591
Παραδειγματίζω τί θέλει να εἰπῇ, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	360
Παράδειγμα ἔχ εὐρίσκεται ἔτε ἐπὶ τῆς θεολογίας, οὔτε ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἐν πᾶσιν ὁμοιον.	231
Παράδεισον διὰ τί ἐφύλαττον τὰ Χερου- βὶμ καὶ ἡ Φλογίνη Ῥομφαία.	27
Οἱ εἰς τοῦτον βουλόμενος εἰσελθεῖν τί πρέπει να ἔχη.	28
Αἰσθητός ἦτον καὶ ροντοὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	41

Παρήλιος πῶς γίνεται.	629	Πέτρα ἀκρότομος τίνος εἶχε τύπον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	14
Δὲν εἶναι πραγματικὸς ἥλιος, ἀλλὰ εἰκονικὸς.	634	Δὲν ἐβάλλθη εἰς ἀμάξι, ὅτε ἠκολούθει τοῖς Ἰσραηλίταις.	14
Παρθενία χωρὶς ἐλεημοσύνης σῶσαι οὐκ ἰσχύει.	304	Πέτρον διὰ τί ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς νὰ κοσμινίσῃ περισσότερον ἀπὸ τῆς ἄλλου.	361
Παρθενία κρείσσων γάμου.	215	Μὲ σχῆμα λύπης ποῖα λόγια ἔλεγε.	362
Παρθένων τῶν φρονίμων καὶ τῶν μωρῶν τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα.	307	Διὰ ποίας αἰτίας παρεχωρήθη νὰ ἀρνηθῇ.	363
Διὰ τί λέγονται μωραὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	304	Ἐκαυχήθη.	363
Παρουσίαι δύο τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς κάθε μία λέγεται.	264	Δὲν ἀπεγνώσθη, ἀλλὰ μετενόησε.	364
Πάσχα τί δηλοῖ.	419	Πέτρον ποῖος μιμεῖται κατὰ τὴν ἄρνησιν.	371
Ἀπὸ τῆ φάσκα μετωνομάσθη, καὶ ἔχῃ ἀπὸ τοῦ πάσχειν.	419	Πιλάτος κατεδίκασε τὸν Κύριον, διότι μετὰ βαίων ἐμβῆκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	283
Πάσχα εἰς τὸ ὄνομα πανηγυρικὰ ἐγκώμια.	420	Πίστις ἀντλημὰ ἐστὶ.	166
Ἀκόρεστος εἶναι ἡ προσηγορία του.	420	Πίστις καὶ Βάπτισμα συμφυῆ εἰσι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	128
Τὴν μετάληψιν αὐτῆ ἀναγωγικῶς ἐκλαμβάνει ὁ Θεολόγος.	451	Διὰ Βαπτίσματος τελειοῦται.	128
Εἰς τρία διαιρεῖ αὐτό.	451	Πίστις καὶ καρδιά ἀνθρώπου ἡ πιστεύσα, θαῦμα.	232
Εἰς τὴν ἑορτὴν τῆ Πάσχα οἱ Βασιλεῖς ἠλευθέρουν τοὺς φυλακωμένους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	451	Πίστις ἀκλόνητος σπάνιον εἶναι.	295
Τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα αἰδοῦντο καὶ οἱ ἄπιστοι.	451	Εἰς αὐτὴν θεμελιόονται ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ εἰρήνη.	295
Πατὴρ πῶς πρὸ Ἑωσφόρου γεννᾷ τὸν Υἱόν.	86	Τί εἶναι ἡ Πίστις.	296
Καὶ τῶν Κτισμάτων Πατὴρ λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87	Δύο εἶναι τὰ εἶδη αὐτῆς.	296
Ἐκ τῶν ὄντων γνωρίζεται.	564	Πλάκες θεόγραφοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἦτον γεγραμμένοι.	670
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	617	Πλάνη τόξον τοῦ Διαβόλου εἶναι.	51
Πατὴρ κόλποι πῶς ἐρμηνεύονται.	461	Τί εἶναι.	465
Ὁ κόλπος τοῦ Πατρὸς ἀνοίχθη βαπτιζομένου τῷ Κυρίου, εἰς τὴν ὑπόσ.	169	Ἀπὸ πλάνης ἔχει γεμάτας τὰς σφάτας τῆς ζωῆς μας ὁ Διάβολος.	465
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	494	Τὸ μένειν ἐν τῇ πλάνῃ, χεῖρον κακὸν τοῦ πεσεῖν ἐν αὐτῇ.	465
Πειρασμὸς μέγας ὅταν καταπίῃ τὸν ἄνθρωπον, τί πρέπει νὰ κάμῃ.	33	Πλάνη ἐαυτῇ περιπίπτει.	411
Πελάγιος τί ἦτον.	55	Πλάσις καὶ ἐπὶ τῷ σώματι λέγεται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	107
Καὶ τίς ἡ αἵρεσις αὐτοῦ.	55	Λέγεται καὶ ἡ ἀνάπλασις.	107
Πέμπτη μεγάλη διὰ τί ἔχει ὁλόκληρον Κανόνα.	325	Πλούτος δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Πεντηκοστὴς ἐν τῇ ἑορτῇ πόσοι ἔχουν λόγους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Πλυεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	414
Διὰ τί λέγεται Πεντηκοστή, εἰς τὴν ὑπόσ.	523	Πνεῦμα Ἅγιον διὰ ποῖα αἰτία ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	218
Διὰ τί ἐν αὐτῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Μὲ δημιουργικὴν δύναμιν εἰργάσατο τὴν σύλληψιν τοῦ Υἱοῦ.	219
Περιούσιος λαὸς διὰ τί λέγεται.	258	Πῶς ἔμεινεν ἐν τῷ Χριστῷ.	169
Περίφρασις ποῦ εὐρίσκεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	114 καὶ 158	Υἷος ἐστὶ καὶ πνεῦμα καὶ πῦρ καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, εἰς τὴν ὑπόσ.	144
Τί εἶναι αὕτη.	565 καὶ 665	Πότε ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	243
Περσία καὶ τὴν Βαβυλῶνα περιεῖχε.	94	Πνεύματος ἐνέργειαν συμμεμετρημένην ἔκαστος δέχεται.	529
Οἱ ἐν αὐτῇ Πέρσαι εἶχον τὰ πρεσβεῖα καὶ τὸ κράτος ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, εἰς τὴν ὑπόσ.	96		

Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	534	Ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἀναφερόμεθα εἰς τὸν	
Ἡ μετάδοσις τῆς Πνεύματος ποῦ φαί-		Τίον, καὶ διὰ τοῦ Τίου εἰς τὸν Πα-	
νεται ἐν τῷ Νόμῳ.	529	τέρα.	555
Καὶ ἐν τοῖς Προφήταις.	529	Τὸ Πνεῦμα κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ	
Οἱ τὸν Θεὸν γνωρίσαντες, τῷ Πνεύ-		τὴν θεαρχικωτάτην αὐτοῦ ἐνέργειαν.	559
ματι ἐτυποῦντο τὸ ἡγεμονικόν, εἰς		Πνεῦμα δοθέν τῷ Ἀδὰμ διὰ τοῦ ἐμφυ-	
τὴν ὑποσημείωσιν.	530	σήματος, τὸ τριαδικὸν ἐξέφηνε τῆς δι-	
Διὰ τί ἄλλος Παράκλητος λέγεται.	530	μιουργοῦ Θεότητος, καὶ φανερώθεν ἐν	
Διὰ τί μετὰ Χριστὸν ἦλθε.	530	τῷ Ἰορδάνῃ, τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος	
Ἐν τοῖς Ἀποστόλοις τρισσῶς ἐνήργησε.	533	ἐφανέρωσεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	150
Πῶς ἐστὶν ἐν πᾶσι, πῶς ἐν τοῖς ἐν		Διὰ τί κατήλθεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ,	
Νόμῳ, καὶ πῶς ἐν τοῖς κατὰ Χριστόν.	533	εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525
Διὰ τί κατέβη ἐν εἰδει πυρίνων γλωσ-		Πνεῦμα καλεῖται καὶ τὸ χάρισμα τοῦ	
σῶν.	534	Πνεύματος.	309
Καὶ εἰς πόσους.	528	Τὸ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ φανέν ὀφθαλμο-	
Διὰ τί αἱ γλώσσαι αὐταὶ δὲν ἦτον		φανῶς ἐν εἰδει πυρίνων γλωσσῶν ἐνέρ-	
πυρὸς, ἀλλ' ὥσει πυρὸς, εἰς τὴν β'.		ργεῖα τοῦ Πνεύματος ἦν μόνη.	565
ὑποσημείωσιν.	534	Πνεύματος Ἁγίου ἐνέργεια τί διαφορὰν	
Αὐτοκέλευστον εἶναι.	535	ἔχει ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐναντίας.	557
Πῶς τίκει τινὰς πνεῦμα σωτηρίας.	536	Χαράν προξενεῖ εἰς τὰς καρδίας.	558
Πῶς μετεδόθη διὰ τῶν Ἀποστόλων		Διὰ τί μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀνα-	
εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς.	536	λήψεως ἐκατέβη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	525
Φῶς εἶναι, καὶ διὰ τί.	537 καὶ 578	Πῶς ἦτον εἰς τοὺς Προφῆτας.	533
Εἰρήνη εἶναι.	536	Πῶς εἰς τοὺς Χριστιανούς.	533
Οὐ μόνον ἀποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ		Πνεύματος ἐπαγγελία καὶ τοῦ Πατρὸς	
ἀποστέλλει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	528	ἦτον καὶ τοῦ Τίου.	556
Αὐτὸ ἀποσταλὲν ἔδειξε ποῦ ἀνέβη ὁ		Δίχα φωτὸς τῆς Πνεύματος οὐκ ἄντις	
Χριστὸς ἀναληφθεὶς.	528	δέξινται θεωρίαν Πνευματικὴν.	560
Αὐτὸ εἶπεν εἰς τοὺς Ἀγγέλους τὸ		Ἐκ τοῦ Τίου τὸ Πνεῦμα ἔ λεγομεν.	561
„ Ἀραπε πύλας “, εἰς τὴν ὑπόσημ.	469	Ἀληθείας ἐστὶ Πνεῦμα.	562
Πνεῦμα σοφίας Θεοῦ πῶς λέγεται.	538	Σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται.	563
Πνεῦμα τοῦ Τίου πῶς λέγεται.	538	Ἐκ τῆς φυσικῆς κινήσεως γνωρίζεται	
Διὰ τοῦ φανεροῦται.	538	ὡς ζωή.	564
Φύσει ἅγιόν ἐστι.	538	Πνεύματος χάριν πῶς ἀποκτηθῆσαι δυνά-	
Ἐξέχεε τὴν οὐρανὸν, καὶ ἐκτίσεν, ἔτε		μεθα.	583
ἐδημιούργησεν.	540	Πῦρ αὐτῆς πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583
Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἡ		Δυναμὶς ἐστὶ καὶ ἐνέργεια τῆς Πατρὸς,	
Τριάς ἐγνωρίσθη.	542	καὶ πῶς.	569 καὶ 654
Ἐχάρισε τὸ χάρισμα τῆς Θεολογίας		Δάκτυλος Θεοῦ λέγεται.	670
τῆς Ἁγίας Τριάδος.	543	Πνεύματος ὅλην τὴν χάριν πῶς ἔδωκεν	
Οὐκ ἐπέλιπε ποτε τῷ Τίῳ.	543	ὁ Χριστός.	565
Τελειοῦν ἐστὶν, οὐ τελειούμενον.	545	Σταγόνα τῆς χάριτος αὐτῆς λαμβάνει	
Ἡ προὐ αὐτοῦ ζωτικὴ ἦτον.	546	ἡ οἰκουμένη.	564
Τὸ Πνεῦμα ἔλθον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ		Οὐσιωδῶς τοῖς Ἀποστόλοις συνεγένετο.	565
ἀνθρώπου τί ποιεῖ αὐτόν.	546	Οὐσίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.	565
Ἐχει ὡς ὄχημα τὰς ψυχὰς τῶν αἰ-		Πνεῦμα Ἁγίον Βάπτισμα ὀνομάσθη.	567
σθράπων.	550	Ποίαν ψυχὴν φυλάττει καὶ ποίαν ἐγ-	
Τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου		καταλιμπάνει.	567
Πνεύματος πῶς ἀξιωνόμεθα.	551	Λόγον ἔχει πρὸς τὴν ψυχὴν, ὃν ἡ ψυ-	
Τῶν χαρισμάτων τῆς Πνεύματος ποῖος		χὴ πρὸς τὸ σῶμα.	567
εἶναι τόπος χωρητικός.	551	Ψυχὴ ἐστὶ τῆς ψυχῆς.	567
Τούτῳ πρώτῳ εἰσυχαιόμεν ὡς διανέ-		Νόμος διὰ τί λέγεται ἡ χάρις τοῦ	
μοντι ἐν τοῖς ἐκ Θεοῦ δάροις.	555	Πνεύματος.	568

Δύνα-

Δύναμις εἶναι τοῦ Πατρὸς.	569	Πρεσβύτεροι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
Μένει καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὰς ἀγίας.	570	Πρὸ Ἑωσφόρου ἐγέννησά σε " πῶς νοεῖται.	86
Δι' αὐτοῦ ἡ ψυχὴ ἢ βεβυθισμένη τοῖς ὕδασιν ἀνέρχεται, εἰς τὴν ὑπόσπιν.	22	Πράνοια διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κα- τασκευάζει.	690
Πνεῦμα διὰ τί λέγεται εὐθές.	571	Προοίμιον ῥητορικὸν ποῖον.	277
Τριχῶς λέγεται γνώρισμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.	573	Εἰς ποῖας λόγους Προοίμια ἔγίνονται.	418
Τὸ Πνεῦμα φανεροῦ ὁ Θεὸς Λόγος.	573	Δύο Προοίμια οἱ παλαιοὶ ἐμεταχει- ρίζοντο.	524
Ἐρχεται αὐτοδεσπότης, καὶ πέμπεται.	578	Προοίμια τέλη γίνονται.	592
Τί διηλοῦ τὸ Πέμπεται.	578	Προσευχῆς ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ἔχω- μεν ὑψωμένας τὰς χεῖρας, καὶ διὰ τί.	7
Χάρις τοῦ Πνεύματος μεταβάλλει καὶ ἄλλοι.	582	Ἡ μονολόγιστος Προσευχὴ τῆς „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ" ποῖα καλὰ προσεγγεῖ.	19. 254
Χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω τῆ σώματος.	582	Προσευχὴ συντροφευμένη ἔσα με πνεῦμα συντετριμένον εὐπρόσδεκτός ἐστι θυσία.	559
Πῶς ἐνδύομεθα τὸ Πνεῦμα.	582	Ἐν τῇ προσευχῇ τῆς „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ" πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ μένωμεν.	583
Μεριζόμενον κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῆς ἐνεργείας, δι' ἐκάστης ἐνεργείας ὅλον πάρεστιν, ἀμερίστως μεριζόμενον, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	534	Προσευχῆς μήτηρ ἡσυχία.	641
Δημιουργὸν εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	73	Προσευχὴ ἐμφάνεια θείας δόξης.	641
Πνεύματος καταπτάντος πολλοὶ Προφη- ται ἐγένοντο.	540	Προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεται ἐν πάσῃ τελετῇ καὶ ὑπὸ τοῦ τελούοντος καὶ ὑπὸ τοῦ τελουμένου.	149
Πνευματικοὶ ἀξιοκατάκριτοι εἶναι οἱ ἐμ- ποδίζοντες τοὺς μὴ ἔχοντας κάλυμα ἀπὸ τὸ νὰ μεταλάβουν ἐν τῇ Κυ- ριακῇ τοῦ Πάσχα, εἰς τὴν ὑπόσπιν.	446	Προσκύνησις λατρευτικὴ μόνω τῷ Θεῷ ἀπονέμεται.	607
Πνοὴ βιαία ἢ τοῦ Πνεύματος ζωοποιὸς ἦτον.	513	Πρόσωπα εἰς τὰ τρία τῆς Θεότητος κοινὰ εἶναι ἡ εὐλογία, ὁ ὕμνος, καὶ ἡ ὑπε- ρύψωσις.	45
Πόθος ὑπερνικᾷ τὸν φόβον.	115	Πρόσωπον Θεοῦ πῶς νοεῖται.	621
Πόθος παρακινεῖ λαλεῖν.	121	Οὐ μὴ ἔδῃ αὐτὸ ἄνθρωπος καὶ ζή- σεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Τοῖς ἔχουσι πόθον δίδεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.	556	Προσωποποιία πᾶς εὐρίσκεται. 116. 134.	137
Ποιηταὶ τῶν ἁσματικῶν Τροπαρίων τί συνήθειαν ἔχουσιν.	122	Προφῆται τίνι τρόπῳ ἀκούουσι.	18
Ποιμένες πνευματικοὶ τί πρέπει νὰ κά- μουν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	89	Διαφέρουσιν ἀπὸ τοῦς ἑσποφῆτας.	205
Διὰ πόσας αἰτίας εἰς τοὺς Ποιμένας ἐφάνη Ἄγγελος.	90	Πάσης φυσικῆς ἐνεργείας ἐξίσταντο. Λήμμα ὑπὸ Κυρίου δεχόμενοι.	350
Εἰς αὐτὰς πρώτον, ἦτοι εἰς τὰς Πνευ- ματικὰς ἀποκαλύπτονται τὰ μυστήρια.	90	Εἰς τοὺς Προφῆτας ἦτον ἀποκεκαλυμ- μένον μυστικῶς τὸ Μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος.	555
Πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν ἐράνιον ἄρτον.	92	Πῶς ἦτον εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον.	533
Δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραν- νικῶς νὰ ποιμαίνουν.	297	Διὰ τί ὠνομάζοντο βλέποντες καὶ ὁρῶντες.	575
Πόλεμος ἐν ἡμῖν εἶναι παντοτινός.	295	Πῶς ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θαβῶρ.	613
Πολέμους ὁ Θεὸς δὲν θέλει μετ' προηγ- μένον Σέλημα.	526	Μίαν ὑπόσπιν καὶ δύο φύσεις ἐγνώ- ρισαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορ- φάσει.	628
Πορνεύων πῖν σποράν τε προσάγει θυσίαν τῷ πονηρῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	316	Προφητῶν αἱ ῥήσεις πᾶσαι καὶ τὰ αἰ- νίγματα εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται.	657
Πόρνης τὸ παραδειγμα πρέπει νὰ μιμῶ- νται οἱ μετανοῶντες Σέλοντες.	316	Συγγράμματα αὐτῶν Θεολογία κα- λεῖται.	664
Κειμένη ἔσα ἀνέστη μὴ ἀπογνωθεῖσα.	315	Ἐξος τοῖς Προφῆταις τὰ μέλλοντα, ὡς προγεγενημένα προλέγειν.	403
Ποτήριον ἀδοξίας, καὶ ποτήριον δόξης τίνα.	300		
Πρακτικὴ φαγητὸν ὀνομάζεται.	336		

Προφήται πολλοὶ ἐγένοντο καταπτάντος τοῦ Πνεύματος.	540	Σαλαμάνδρα τί ζῶον εἶναι.	93
Διαφόρως ἐν αὐτοῖς ἐνήργει τὸ Πνεῦμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688	Σάλος τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσ.	539
Προφητεία καὶ λῆμμα λέγεται καὶ ὅρασις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688	Σαμάρεα ποῦ ἐννοεῖται.	77
Πρωτόκτιστον διὰ τί γράφεται, καὶ ἔχει πρωτόκτιστον.	106	Σαρκὸς πρὸς γέννησιν κίνησις οὐκ ἔστι χωρὶς ἀμαρτίας.	212
Πρωτότοκος ὁ Χριστὸς διὰ τί λέγεται.	183	Σελήνη σιδηρὰ πᾶς ἐν τῷ αέρι ἴσεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	379
Πτερνισμὸς τί εἶναι.	347	Εἰς αἷμα μετεποιήθη ἐν τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	380
Πυθμὴν τί εἶναι.	129	Σεραφὶμ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	693
Πύλαι αἰῶνιοι ποῖαι εἶναι.	468	Κατὰ συγκατάβασιν βλέπασι τὸ θεῖον φῶς, οὐκ ἄκρατον.	604
Τὸ σήκωμα αὐτῶν τί σημαίνει.	468	Διὰ τί σκεπάζουσι τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας.	604
Πῦρ διακονικὸν ἔχει ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις τῆς καυστικῆς του δυνάμεως.	93	Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε " διὰ τί λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	256
Πῦρ τῆς Θεότητος ποῖαν ἐνεργεῖαν ποιεῖ.	102	Σημεῖον ἀντιλεγόμενον πᾶς λέγεται ὁ Χριστός.	200
Διὰ τί λέγεται ἀκάματον καὶ αείζων.	293	Διαφέρει ἀπὸ τὸ τέρας, εἰς τὴν ὑποσ.	251
Διακοπή τῆ ἐν τῇ καμίνῳ πυρὸς θαῦμα μεγαλύτερον ἦτον ἀπὸ τὸ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ γενόμενον.	116	Σινᾶ ὅρος ποῖον λέγεται, καὶ τί δηλοῖ.	545
Πῦρ τοῦ Πνεύματος πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583	Σινᾶ τόπος αἰσθητὸς ἐφαιδρύνθη, ὅταν ἐκατέβη ὁ Θεός.	612
Δύω λογίων πῦρ εἶναι, αὔλον καὶ ὑλικόν.	630	Σινᾶ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	194
Πῶλον διὰ τί ἐπεκάθισεν ὁ Χριστός.	278	Κυρίως ποῖον εἶναι.	269 καὶ 573
Παρωθέντες κατὰ τὴν καρδίαν " τί θέλει νὰ εἰπῇ.	369	Εἰς αὐτὴν ἐτέλεσεν ὁ Κύριος τὰ μυστήρια.	573
		Πόλις ἦτον τοῦ Δαβίδ.	646
		Εἰς αὐτὴν ἡ Θεοτόκος διέτριβε καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ὁ Χριστὸς τὰ μυστήρια παρέδωκε, καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ὤφθη, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατήλθε.	663
		Ἀκρόπολις καὶ μήτηρ ἐστὶ τῶν Ἐκκλησιῶν.	663
		Εἰς αὐτὴν ἐκατοίκει ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη.	695
		Εἰς αὐτὴν ἐφαίνοντο τὰ βασιλεύματα, ὅπου ἔζησαν ἀπὸ τὰς γονυκλισίας τῆς Θεοτόκου.	695
		Σκηνὴ διὰ τί ὀνομάζετο τὰς Μαρτυρίας.	22
		Μὲ ποῖαν ἦτον ὁμοία.	22 καὶ 407
		Εἰς τρία ἦτον διηρημένη.	407
		Διὰ τί κατεσκευάσθη.	407
		Αὕτη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα τύποι ἦτον τῆς Θεοτόκου.	668
		Εἰς τρία ἐδιαιρεῖτο.	668
		Σκηνὴς θαυμαστῆς τόπος ποῖος εἶναι.	672
		Σιωπὴ ἀκίνδυνον πρᾶγμα ἐστίν.	121
		Εἰς αὐτὴν ἐκατοίκει.	121
		Σκληροκαρδίας πᾶς γίνεται τινάς.	14
		Σκοπιὰ καὶ σκοπὸς ποῖα λέγονται.	587
		Σκοτεινὰ ποῖας ὀνομάζον οἱ παλαιοί.	304
		Σκότος δὲν εἶναι ὄν, οὔτε οὐσία, ἀλλὰ στερήσις.	600

Πῶς

P

Ράβδος Μωϋσέως τὸν Σταυρὸν ἐδήλω.	3		
Διὰ τί δις ἐπάταξε τὴν πέτραν.	15		
Ὁμοίως καὶ ἡ τοῦ Ἀαρῶν.	12		
Ράβδος καὶ βακτηρία τὸν Σταυρὸν διηῆσι.	12		
Ράβδος Ἀαρῶν διὰ τί ἐβλάστησε κάρυα.	13		
Πᾶς γίνεται τινὰς ράβδος κάρυνη.	13		
Ράβδος ἡ Θεοτόκος.	76		
Ράθυμία πόσον εἶναι κακόν.	303		
Ρήματων σύνταξις ἀδιάφορος.	81 καὶ 268		
Ρήματα κινήσεως μετὰ τίνων συντάσσονται, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	82 καὶ 222		
Ρήτορες τὰ περασμένα προφέρουν ὡς ἐνεστώτα.	68		

Σ

Σαβὰ τί εἶναι.	80		
Σάββατον μέγα τετραήμεριον ἔχον πάλαι, διὰ τί ὁλόκληρον Κανόνα ἔλαβεν ὁ στερρον.	372		
Νύξ αὐτοῦ, διὰ τί ὀνομάζεται τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα νύξ, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	442		
Υπερέχει τῶν ἡμερῶν τῆς μεγάλης ἐβδομάδος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	372		

Πῶς ἐγένετο ἐν τῇ ἀρχῇ.	600	Λάβουρον ὀνομάζεται.	50
Σολομών πάθεν ἐκατάλαβε τὴν ἀληθι- νὴν μητέρα τοῦ παιδίου.	197	Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττεται.	50
Εν τῷ τάφῳ αὐτοῦ χρυσίον εὑρέθη.	403	Σημείωσις εἶναι, ἵνα δι' αὐτοῦ φεύγω- μεν τὸ ῥοιτὸν τοξάριον.	51
Ναὸς αὐτοῦ πολυθρύλλητος.	407	Κέρατα αὐτῆ ποῖα εἶναι.	53
Διὰ τί εἶπεν οὐκ ἔστι καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον.	549	Ποίων τὰ κέρατα συντρίβει.	54
Σοῦ Ἀντανυμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274	Φῶς καὶ ἀνόρθωσις διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠκολούθησαν.	59
Οὐκ ἔστι διασταλτικὴ προσώπων ἐπὶ τῇ „ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξά- ζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρε- πὲς ὄνομά σου“, εἰς τὴν ὑπόσημ.	127	Διὰ τί ἀπὸ δύο ξύλα συντίθεται ὁ σταυρὸς, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν.	62
Σουδάριον τί διηλοῖ.	416	Αὐτὸν ἐδήλουν τὰ δύο ξυλάρια τῆς Σαραφθίας.	62
Σοφίαν χρειάζεται ὁ σωθῆναι βουλόμενος καὶ εὐαρεστῆσαι Θεῷ.	28	Σταυρὸς τρόπαιόν ἐστι τῷ Χριστοῦ, ἐν ᾧ κρέμονται τὰ ὄπλα τῆ Διαβόλου, εἰς τὴν β'. ὑπόσημειώσιν.	6
Σοφία λέγεται ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' ἐνυπόστατος.	71	Εἰς τοῦ μετώπου τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ἐκλάμπων.	482
Σπείρα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	368	Σταυρὸς σημεῖον ποιεῖν εἰς κάθε πρᾶγμα, συνήθεια ἐστὶ τῶν Χριστιανῶν.	1
Σπέρμα ποῦ εὑρίσκεται.	114 καὶ 681	Σταυροῦ μέτρον πόσον ἦτον.	54
Σπέρματικὸν ὁ Χριστὸς οὐκ ἔσχε.	298	Διὰ τί εἶχε τίτλον.	55
Σταγὼν ποῖα λέγεται.	80	Ὁ τίτλος αὐτοῦ ἀπὸ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπόσημειώσιν.	55
Στασεῖδια διὰ τί ἐπενοήθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	7	Δαίμονες φρίττουσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.	2 καὶ 61
Σταυροῦ ράβδος ὡς κάρυον ἐβλάστε τὸν Χριστόν, καὶ διὰ τί.	12	Σταυροῦ σχῆμα ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ.	3
Θάλαμος εἶναι τῆς ἀποικτικτούσης.	13	Ράβδος ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ.	3
Ἀντιφάρμακον εἶναι τῆς πικρίας τοῦ Κόσμου.	20	Σταυρὸς δόξα Χριστοῦ ἐστὶ καὶ ἀρχή.	4
Τύπος Σταυροῦ ἐν Οὐρανῷ ἐπὶ Κων- σταντίνου.	23	Ὁ Σταυρὸς ἐστὶ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ κρίσει, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	4
Σταυροῦ πρᾶξις διπλὴ ἐστὶ.	25	Σταυρῷ τῷ Χριστῷ πᾶσα μαγεία παύε- ται.	5
Σταυρὸς πρέπει νὰ βάλλεται εἰς τὴν θυ- ραν τοῦ οἴκου καὶ εἰς τὴν κλίνην.	30	Σταυρὸν συνεχῶς ἐποιοῦν οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, καὶ εἰς τὰ παιδία πρέ- πει νὰ τυποῦται.	5
Πρέπει νὰ βαστάζουν αὐτὸν οἱ Χρι- στιανοί.	30	Σταυρὸν πρέπει νὰ τυποῦμεν ἐν τῇ προσευχῇ.	7
Εν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασεν ὁ Χριστὸς τὸ μεγαλῆτερον πάθος.	31	Σταυρὸς χῆμα ποῖα ἔχουσιν, εἰς τὴν ὑπόσ.	7
Τύπος αὐτῆς ἐδυνάμωσε τὸν Ἰακώβ.	34	Τὸ εἰς τὸν Σταυρὸν ὁρᾶν τί σημαίνει.	9
Σταυροῦ ὁ τύπος ἐνίκα καὶ ἐν τῇ σιγῇ τῆς Παλαιᾶς.	6	Σταυροῦ ὁ τύπος πότε καὶ πῶς ἐθεω- ρήθη ἐν τῷ Οὐρανῷ.	10
Τὸ Μυστήριον αὐτοῦ ἐνέργει καὶ ἐν τοῖς Προπάτορσι.	6	Σταυροῦ τύπος ἐν τοῖς τέσσαρσι στοι- χείοις ἐτυπώθη.	10
Χωρὶς αὐτῆς εὐδὲς τῷ Θεῷ κατηλλάγη. Προσκύνησιν αὐτοῦ τίς ἐφάνερον.	43	Εν τῷ τύπῳ αὐτοῦ ὁ Κόσμος εἶναι θεμελιωμένος.	10
Καύχημα εἶναι καὶ φῶς.	43	Διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠγιάσθη ἡ φύσις τῶν ξύλων.	53
Τὸ νὰ σιχόνῃ τινὰς τὸν Σταυρὸν τί διηλοῖ.	44	Ὁ τύπος αὐτῆς διὰ τί ὑψηλὰ ἐμορ- φώθη.	61
Εἰς τὸν Σταυρὸν τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς.	47	Μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου αὐτὸν προσκυ- νήσωμεν.	61
Καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα.	49	Πόσα ἐκατέρωθε.	61
Σὺν τῷ Σταυρῷ καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη τῷ Κυ- ρίου προσκυνητέα εἰσὶ.	48		
Σωτήριον ἐστὶν ὁ Σταυρὸς τῷ Χριστῷ.	49		

Ε' λέει-

Ελευσεται ἐπὶ τῆς δευτέρας παρουσίας.	62	Τί ἔλεγε πρὸς τὴν ἐν Ἀδμ.	727
Σταυροῦ θαυμαστὸν ἐγκώμιον ποῖον.	61	Τρυγῶν ἦτον καὶ περιστέρα.	196
Σταυροῦ ξύλον διὰ τί ὀνομάζεται τρισ- μακάριστον.	24	Τί ἔλεγε πρὸς τὸν Κύριον.	203
Σταυροὶ λέγονται καὶ τὰ ὀρθίως πιγνύ- μενα ξύλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	3	Συναγωγὴ Ἰουδαίων ἀπεβλήθη.	204
Ἐκ τριῶν ξύλων συνέκειτο.	4	Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	271
Διὰ τί λέγεται δόξα τῷ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	699	Συνεκδοχῆς σχῆμα ποῦ λαμβάνεται.	271
Διὰ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀναλήψεως.	461	56. 159. 182. 269. 290. 331 καὶ	382
Σταύρωσις τί δηλοῖ.	415	Συνεκτικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ποῖα ρητὰ φαιερῶνται.	654
Σταύρωσις ἡ τοῦ Κυρίου τὸν Διάβολον ἐλάνθασε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218	Σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγίνῃ ποῖους ἀναθε- μάτισεν.	56
Στεῖρας γυναικῶν κατὰ θέλημα Θεῶν γίνεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	558	Συνοχὴ δύο σημαινόμενα ἔχει.	380
Στέφανον ἀκάνθιον διὰ τί ἐδέχθη ὁ Κύριος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	357	Συσταυρωθῆναι δεῖ πρῶτον, εἴτα συν- δοξασθῆναι.	425
Στολὴ ἐμφώτιος ποῖα εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ.	392	Σύσχεσιν διαφέρει ἀπὸ τὴν κατὰσχέσιν.	395
Συγκατάβασις Θεοῦ ποῖα εἶναι. 541 καὶ 604		Σχῆμα προθύστερον ποῦ εὐρίσκεται.	89
Συγκοπὴ ποῦ εὐρίσκεται.	109	Ἀσύμμετρον ποῦ.	302
Σύγκρισις ἐπὶ ποίαν λέγεται διάκρισις.	366	Σχήματα συλλογισμένων ποῖα.	343
Κατὰ πόσους τρόπους γίνεται.	685	Υπερβατὸν σχῆμα ποῦ εἶναι.	344
Σύλληψις ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ πα- θητικῶς.	210	Σχῆμα τετραγώνιον καὶ χιαστὸν ποῦ εὐ- ρίσκεται.	377
Ἀσπορος ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ διὰ τί.	212	Σχῆμα συστοιχείας ποῦ ἐστὶ.	394
Ὅπερ σύλληψις ἡδονικὴ, ἐκεῖ καὶ γέν- νησις ὀδυνηρά.	213 καὶ 239	Σχῆμα ἀντιφατικὸν μετὰ συστοιχίας.	396
Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου.	239	Σαδθῆναι ὁ βεβηθεὶς σοφίαν χρειάζεται.	28
Ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπερέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως.	220	Καὶ νὰ γένῃ ὡς τὰ Χερεβίμ πολυόμ- ματος.	28
Ἐν τῇ συλλήψει τῷ Θεῷ Λόγῳ πόσα ἅμα ἐγένοντο.	220	Εἰ μὴ πρῶτον Θεωθῇ τινὰς, οὐ σάζεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	401
Συλλήψεως Πνευματικῆς ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα.	253	Σῶμα διὰ τί λέγεται χεῖρον.	73
Σύλληψις ἡ τῷ Κυρίῳ ἐλάνθασε τὸν ἄρ- χοντα τοῦ σκότους, εἰς τὴν ὑποσημ.	218	Σῶμα Χριστοῦ, ὅτε φύσει ἦν Θεός, ὅτε Θέσει.	152
Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου εἰκονογραφία.	179	Τὸ ὕψος αὐτοῦ Θεῶν καὶ ἀπόρρητον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν Κτίσιν. 152 καὶ	266
Βαστάζων τὸν Χριστὸν ἔχαιρεν.	187	Σῶμα Χριστοῦ ἀγίασμα εἶναι.	186
Ἐν Πνεύματι ἐπέστη εἰς τὸ ἱερὸν καὶ οὐχὶ ἐν οἰκείοις ποσίν.	182	Δημιουργικῶς ἐκτίσθη.	219
Τί ἦτον, καὶ πόσων χρόνων, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	187	Τριὰς ὅλη ἐκτίσεν αὐτό.	219
Τί θέλει καὶ εἰπῆ, εἰς τὴν ὑποσημ.	188	Ἄμα ἦτον σῶμα καὶ ἅμα σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.	220
Εἰς αὐτὸν ἀπὸ λόγου του ἐφιλονεῖται δοθῆναι τὸ Θεῶν βρέφος.	192	Εὐθὺς τέλειον ἦν κατὰ τὸν ἐξεικο- νισμόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεικονισθέν- τα μέλη αὐτοῦ τέλεια ἦν κατὰ τὴν αὔξησιν.	221
Ὅσπερ δι' ὑελίνων ὑμένων ἐβλεπε διὰ τῶν μελῶν τοῦ ἀγκαλισθέντος βρέ- φους τὴν αὐτῆς Θεῖαν δύναμιν.	193	Διὰ τῆς ψυχῆς ἠνάθη αὐτῷ ὁ Θεός Λόγος.	221
Διὰ τί ἔλεγεν ἡ Ἀπόλυτόν με ἐν εἰ- ρήνῃ.	194	Νεφέλη ἦτον καὶ διὰ τί.	225
Μετὰ χαρᾶς ἀπέθανεν.	196	Σῶμα τῷ Κυρίῳ διὰ τί λέγεται ὁμοίω- μα σαρκὸς ἁμαρτίας.	507
		Ἐκαλλωπίσθη μετὰ τὸ πάθος.	508
		Οὐ ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη.	414
		Σῶμα τοῦ Κυρίου οἱ λέγοντες ὅτι ἰσο- κλεῶς τιμᾶται καὶ μὴ προσκυνήσει προσκυνούτες τῷ Θεῷ Λόγῳ μνήμης αἰωνίας ἀξιοῦνται.	515
		Σῶ-	

Σῶμα ψιλὸν ἱμάτιον εἶναι πῆς ψυχῆς.	285	Χωρὶς ταπεινώσεως οὐ σώσει ἡμᾶς,	521
Πρέπει νὰ ὑποσραῖθῃ εἰς τὸν Χριστόν.	285	οὔτε δοξάσει ὁ Χριστός.	
Ὁμόστολον ψυχῆς διὰ τί λέγεται.	293	Ταῖς τοῦ Κυρίου σύμβολα ποῖα ἐστά-	
Ἀντίκειται εἰς τὴν ψυχὴν.	295	θισαν.	382
Τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα οἶκος καὶ ναὸς		Ταφῇ τῇ ἐγέρσει ἀντίκειται.	425
αὐτοῦ λέγεται.	327	Εν εἰρήνῃ ἐγένετο ἡ ταφὴ του.	312
Ἀνέστησεν αὐτὸ τὰ ἐν τοῖς τάφοις σώ-		Τάφος τοῦ Κυρίου τίνος εἶχε τύπον.	391
ματα.	388	Τάφος τί εἶναι.	400
Πηγὴ αὐτὸ γέγονεν ἀφ' ὁσίου ζωῆς.	398	Τάφος τοῦ Κυρίου πῶς εἶναι ὁλβιος.	403
Σῶμα Χριστοῦ ἐδόξασθῃ τῷ πάθει.	414	Ὁ τάφος τοῦ Κυρίου ἐδόξασε τὴν	
Στολὴ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	414	Ἱερουσαλήμ.	405
Μιᾶ προσκυνεῖται προσκυνήσει μετὰ		Χριστιανοὶ τρέχουν εἰς αὐτόν.	405
τοῦ Θεοῦ Λόγου.	581	Πηγὴ εἶναι ἐγέρσεως.	405
Εἴδεωθῃ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως.	593	Τάφον ἰδικόν του δὲν εἶχεν ὁ Κύριος.	407
Τί ἀπόλαυσεν ἐκ τῆς Θεώσεως.	594	Καὶ διὰ τί.	407
Οὐκ ἐτράπη εἰς τὴν Θεότητα.	594	Τάφος ὁ τῆς Θεοτόκου πόσον ἐτιμήθη,	
Καὶ μετὰ τὴν Θέωσιν εἶχε τὰ ἀδιά-		καὶ μὲ τί ὁμοιάζεται.	694
βλητα πάθει.	594	Πρὸς τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου λόγοι	
Πῶς εἶναι τάρτα τὸ σῶμα τοῦ Χρι-		κατὰ προσωποποιίαν.	696
στοῦ ἐν Οὐρανοῖς.	594	Τάφῳ κενῷ τοῦ Κυρίου παρεστήκεισαν	
Σῶμα Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν πνευ-		Ἀγγελοὶ.	403
ματικὸν ἦν, ἀλλ' ἔπνεῦμα, καὶ πρὸς		Τελούμαι τί θέλει νὰ εἰπῇ.	564
πίστωσιν ἔφαγε.	484	Τέρας διαφέρει ἀπὸ τὸ σημεῖον, εἰς τὴν	
Κατὰ φύσιν ἦτον αὐτῷ τὸ εἰσιέναι κε-		ὑποσημείωσιν.	251
κλεισμένων τῶν θυρῶν.	484	Τύμπανον τί δηλοῖ.	650
Συμπροσκυνεῖται τῷ Θεῷ Λόγῳ μιᾶ		Τύραννον μὲ φόβον ὑπηρετοῦν οἱ ὑπή-	
προσκυνήσει καὶ δόξῃ.	489	κοί του.	115
Διὰ τί ἀφέθησαν εἰς αὐτὸ ἀνοικταὶ		Τυράννων προστάγματα ὑπερισχύουν.	313
αἱ τρύπαι τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης,		Τί διαφέρει Τύραννος ἀπὸ τὸν Βασι-	
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	500	λέα.	313
Σωτηρία τίνων ἐστὶ καρπός.	253	Τυραννὶς δὲν εἶναι κληρὸς Χριστοῦ.	297
Θέλημα Θεοῦ ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημ.	401	Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ πῶς ἐρ-	
Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν αὐτὴν εὐ-		μηνεύεται.	366
κολον.	401	Διὰ τί τὸν Εἰρμόν αὐτὸν ἐποίησεν ὁ	
Σωτηρία ψυχῆς εἶναι ἡ ἀπάθεια.	498	Κοσμάς, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	367

Τ

Τάλαντον ποῖον λέγεται.	305	Τί καὶ τίς ἀντὶ τῆς Μέγα καὶ Μέγας	
Πρέπει νὰ πολυπλασιάζεται.	305	λαμβάνεται, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	665
Ποῖος εἶναι ὁ χάσας αὐτό.	305	Τρία, ἀριθμὸν καλῶσιν οἱ Ἀριθμητικοί,	
Ὁ πολυπλασιαζὼν δοξάζει τὸν Θεόν.	306	εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	24
Ὁ κατορύξας αὐτὸ δὲν εἶναι Χριστιανός.	306	Τρία μέρη τῆς ψυχῆς ποῖα.	588
Τάλαντον πόσον εἶναι, εἰς τὴν ὑπ.	305 καὶ 403	Τρία τινὰ Κανονικὰ κακῶς ἐσηκώθησαν	
Τάξις φυσικὴ ποῖα εἶναι.	253	ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὑποσ.	584
Ταπεινώσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ μείζων		Τρία ἐλάνθασαν τὸν Διάβολον, εἰς τὴν	
οὐ γνωρίζεται.	280	ὑποσημείωσιν.	218
Τῆς Θεοτόκου ταπεινοφροσύνης ὕψος		Τρία-	
ἐκπληκτικώτατον.	248		
Ταπείνωσις γεννητικὴ καὶ συνεκτικὴ εἶ-			
ναι πάσης ἀρετῆς.	572		
Εἴαν μὴ ταπεινωθῶμεν, ὁ νοῦς ἡμῶν			
οὐκ ἐλλάμπεται.	615		

Τριάδος Ἀγίας πρόσωπα ἀναφέρονται ἐν τῇ Η'. Ὡδῇ τῶν τριῶν Παίδων.	45	Οὐ μερίζεται εἰς τὴν Τριάδα ἡ Θεότης.	627
Εἰς αὐτὰ εἶναι κοινὰ ἡ εὐλογία, ὁ ὕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις.	45	Ἰσοτιμὸς ἐστὶ καὶ ἰσοσθενής.	544
Συναϊδιὸς ἐστὶν ἡ Τριάς καὶ συνάναρ- χος κατὰ χρόνον.	113	Ὑπὲρ ὃ νοοῦμεν, ἢ λαλοῦμεν ἐστὶν.	544
Ὄνομα κοινὸν αὐτῆς, εἰς ὃ βαπτίζο- μεθα, ποῖον εἶναι.	127	Τριστάται διὰ τί λέγονται οἱ Δαι- μονες.	4 ὃ 588
Τριάδος ἡ προσήκουσα δοξολογία ποῖα εἶναι.	147	Τριφιδίου Ποιηταὶ ποῖοι εἶναι.	325
Ἐν τῷ κράτος αὐτῆς ὃ ἡ κυριότης.	147	Τροπάριον κολοβὸν ποῖον εἶναι.	597
Διὰ τί λέγεται ὑπέρθεος φύσις.	160	Τὸ τοῦ Προφήτου Ἑλίου πῶς διορ- θοῦται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	598
Ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπεκαλύφθη.	161	Τρόπαιον ποῖον ἐλέγετο, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	6
Τὰ πρόσωπα αὐτῆς ἅμα εἰσὶ κατὰ χρόνον.	159	Τρυφή θηρίον εἶναι χαλεπὸν.	57
Εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα πρέπει νὰ εὐ- χαριστῶμεν διὰ τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐναν- θρώπησιν.	174		
Τριάς μεμένικεν ἡ Τριάς καὶ σαρκωθέν- τος τοῦ Λόγου.	195	Υ'δάτων φύσις ἡγιάσθη.	52
Ἐνέργεια αὐτῆς μία.	219	Τὸ κατὰ τὰ Θεοφάνεια ἀντληθὲν ὕδωρ ἐκ ποταμῆ ἄσηπτον μένει.	175
Ἡ Τριάς ἔκτισε τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ.	219	Υ'δωρ, μέλι καὶ ἔλαιον λέγεται, καὶ διὰ τί.	261
Ἀχάριστος αὐτὴ καὶ ἀμέριστος.	219	Υ'δωρ πολὺ, ὅπου κατεκάλυψε τὰς θα- λάσσας, ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ.	540
Τριάς παρακαλεῖ.	531	Υἱὸν ποῦ φανερώνει ἡ Γραφή.	52
Ἐκ τῆς ὁμοιοῦσας τῶν γλωσσῶν ἐγνω- ρίσθη.	532	Υἱὸς εἰς ὑπάρχει ὁ Χριστὸς καὶ καθὼ Θεὸς καὶ καθὼ ἄνθρωπος.	195
Τριάς ἐφανερώθη καὶ ἐν τῇ πλάσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει, καὶ διὰ τί, εἰς τὴν α'. ὑποσημ.	150 ὃ 220	Ὅρος εἶναι τοῦ Πατρὸς.	557
Τριάδος γνώσις ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη ποῖα εἶναι.	541	Καὶ Λόγος.	557
Ὁρθόδοξος αὐτῆς Θεολογία ποῖα.	543	Μόνος Υἱὸς εἶναι καὶ μόνου καὶ μόν- ως καὶ μόνον.	562
Εἰς ἀνίστους βαθμοὺς ὃ τέμνεται.	543	Ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων γνωρίζε- ται ὡς σοφία.	564
Τελεία ἐστὶ καὶ αἰεὶ Τριάς.	543	Εἰς μόνος Υἱὸς ἐστὶ τῷ Θεῷ κατ' ἐσίαν.	638
Τὸ Μυστήριον τῆς Τριάδος ἀποκαλυμ- μένον ἦτον εἰς τὰς Προφῆτας μυστικῶς.	555	Υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν πᾶς γίνονται.	638
Τάξις τῆς Τριάδος ποῖα εἶναι.	555	Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς "	
Πᾶσα χορηγία ἀγαθῶν ἡ εἰς ἡμᾶς διδόμενη ἐκ Πατρὸς πρόεισι δι' Υἱῶ ἐν Πνεύματι.	555	πᾶς ἐρμηνεύεται.	167 ὃ 638
Ταυτοδύναμος καὶ ταυτοενεργὴς ἐστίν.	556	Διὰ τί Υἱοὶ μὲν Θεοῦ ἔγιναν οἱ βα- πτισθέντες, ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει „Ἐδῶκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεῶ „γενέσθαι“, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	173
Φῶς ἐστὶ.	560	Ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς ἐφιλοτιμήθη νὰ προσφέρῃ τῷ Πατρὶ πολλοὺς υἱοὺς κατὰ χάριν.	480
Τριάδα πᾶς ἐγνώρισαν τὰ λογικὰ κτί- σματα.	564	Υ'παπαντὴ χαριστάτη ἐορτή.	179
Ἡ Κτίσις ἐν ἔργον ἐστὶ τῶν τριῶν προσώπων, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	569	Λόγοι πανηγυρικοὶ πρὸς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	179
Καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος εὐθέα εἰσὶ.	572	Υ'παρξίς καὶ εἶναι οὐκ ἐστὶ κακὸν καθ' ἑαυτό.	344
Εὐθύς ὅπου νοήσης Τριάδα, εὐθύς πρέπει νὰ νοήσης καὶ Μονάδα.	577	Υ'περβολὴ τί εἶναι.	293
Δόξα καὶ δόξαι ἐπ' αὐτῆς λέγεται.	577	Υ'περηφάνεια ὅπως ἐστὶν, ἐκεῖ καὶ πτώ- μα ἀκολουθεῖ.	364
Καὶ ζῶαι καὶ ζῶῃ, ὃ φῶτα καὶ φῶς, καὶ ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν.	577	Ἀρρησίς Θεοῦ ἐστίν.	364
		Ἡ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν ὑπερηφάνεια, καὶ οὐχ ἡ περαστική, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	364

Υπερήφανοι καὶ τὴν ἀλήθειαν οἱ πολε- μοῦντες σταυρῶσι καὶ θάπτωσι τὸν Χριστόν.	453	Οὗ τοῦ Θεοῦ συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ καὶ διαμένων τὴν ἀγάπην συλ- λαμβάνει.	253
Υπέρθεος φύσις διὰ τί λέγεται ἡ Τριάς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	151	Τὸ „ Διὰ τὸν φόβον σε ληφθὲν Κύριε “ πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημ.	537
Υπηρετοῦντες ἐλαφροὶ πρέπει νὰ ᾔναι. Μόνοι πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν, καὶ μὲ προθυμίαν.	339	Φρίττω τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσ.	413
Υπνον πρέπει νὰ τινάζῃ τινὰς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦς του.	339	Φρόνησις ἀρετὴ ἐστὶ, καὶ τὰ πραττόμενα κατ' αὐτὴν ἐνάρετα ἀποφαίνει.	299
Υπνον πρέπει νὰ τινάζῃ τινὰς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦς του.	361	Αὐτοφρόνησις τί εἶναι.	369
Πόσα κακὰ ὁ ὕπνος προξενεῖ.	361	Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	296
Καὶ διὰ τί νὰ τὸν τινάζῃ.	361	Φρονίμων ἀνθρώπων τί εἶναι ἴδιον.	215
Πότε ὁ ὕπνος εἶναι ἀφελιμώτερος τῆς ἀγρυπνίας.	361	Φυλακὴ ἡ τῆς Ἀββακὺμ ποία εἶναι. 18 καὶ 426	19
Υπὲρ ἀναρχος καὶ ἀνείδεος Ἑλλήνων δό- ξα ἀσεβεστάτη, εἰς τὴν ὑποσημ.	189	Πῶς ἀποκτᾶται.	74
Οἱ κατ' ἡμᾶς Διδάσκαλοι δὲν πρέπει ταύτην νὰ φρονοῦσιν.	189	Φύσιν Θεοῦ οὐδεὶς μετέχει.	74
Υπὲρ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς εἰδοπεποι- μένην.	188	Ἀπειρός ἐστὶν αὐτὴ.	74
Υποπόδιον τὸ ἐν Σταυρῷ τί ἦτον.	48	Ζωοποιός ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Υποπόδιον τῶν ποδῶν τῆς Θεᾶς ποῖον εἶναι.	250	Καὶ τὰ φυσικὰ φύσις λέγονται.	74
Υποστάσεων ὀλίγον ἰδίωμα ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	298	Φυσικὰ πράγματα εἰς δύναται κατα- λαβεῖν, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	168
Υπόστασις μία ἦτον τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.	388	Φύσεις δύο τῆς Θεοῦ Λόγου· εἰ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ διαιροῦνται, ἀδιαίρετοι ὅμως εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Υπόσχεσις Θεοῦ ἀληθὴς ἐστὶ.	528	Πότε ἡ κατ' ἐπίνοιαν αὐτῶν διαίρεσις λέγεται.	184
Υποσχέσεις τῶν οἱ ἄνθρωποι δὲν τε- λειόουν.	527	Φύσις τέσσαρά τινα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν.	220
Υποφήτης διαφέρει ἀπὸ τὸν Προφήτην.	205	Φύσεως ἀνθρωπίνης νόμος τίς εἶναι. 246.	250
Υψιστος διὰ τί ὀνομάζεται ὁ Θεός.	250	Φύσις Θεοῦ ἀόρατός ἐστι καὶ οὐκ ἐπι- δείκνυται.	382
Φ		Φύσεως Θεῆος γνώρισμά ἐστὶ τὸ παντὸς ὑπερκεῖσθαι γνώρισματος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Φαγητὰ νόστιμα ὁ ἐπιθυμῶν τί κακὰ παθαίνει.	57	Φύσις ἀνθρωπίνη ἡ ἐν τῷ Χριστῷ Θεορ- γνηθεῖσα ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως πῶς λέ- γεται πάλιν ὅτι ἐθεωργήθη.	593
Οὗ εὐχαριστῶν τοῖς παρῶσι φαγητοῖς, τὸν Κύριον ἔχει εὐλογεῖν τὴν τρα- πέζαν του.	57	Ἡ τῆς Θεότητος δόξα καὶ τῆς ἀνθρω- πότητος ἔγινε.	593
Τὰ ὑδονικὰ ποία βλάβην προξενῶν.	57	Τί ἀπόλαυσεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τῆς Κυρίου ἐκ τῆς Θεουργίας.	593
Υγερὸν ἀπὸ τὸ φαγητὸν καὶ δεῖπνον πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν.	371	Δὲν ἐτράπη εἰς Θεότητα.	593
Φθόνος τὸν θάνατον ἐποίησε.	56	Καὶ μετὰ τὴν θείωσιν εἶχε τὰ ἀδιά- βλητα πάθη, καὶ διὰ τί.	593
Φθονεῖ ὁ Διάβολος καὶ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ.	56	Φύσεις δύο εἶχεν ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.	594
Φθορὰ τί εἶναι, εἰς τὴν δ. ὑποσημ.	112	Φύσις Θεοῦ ὑπὲρ πᾶν ὄν ἐστι κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν.	602
Διαφέρει τῆς διαφθορᾶς καὶ καταφθορᾶς.	112	Φύσις πᾶσα τῆς Θεότητος ἐνώθη πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ οὐ μέρος μέρει.	628
Φιλοσοφία ἀληθὴς ποία εἶναι.	296	Φύσεως νόμοι πόσοι ἐνικήθησαν ἐν τῇ Θεοτόκῳ.	675
Φλογὶν Ῥομφαία τί ἦτον.	27	Φύσις τῶν ἀνθρώπων τί ἦτον, καὶ τί ἔγινε διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	480
Ἀλλῃ ἦτον ἀπὸ τῆς Χερουβίμ.	27	Φύ-	
Τί δηλοῖ.	28		
Φόβος εἰς ποίους ὑπερῖκα τὸν πόθον.	115		
Φόβος σιωπὴν προξενεῖ.	121		

Φύσις λογική ἐφίεται Θεοῦ* καταλαβεῖν
δὲ ἀδυνατῶσα, τὰ ὁράμενα Θεοποιεῖ,
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Φωνὴ Θεῷ μὲ τί τρόπον γίνεται εἰς τὰς
Προφήτας.

Φωνὴ Θεία, φίλη καὶ γλυκυτάτη τῷ Χρι-
στοῦ ποῖα ἦτον.

Φωνὴ ἀγαλλιάσεως ποῖα εἶναι.

Φῶς ἀπρόσιτον δὲν εἶναι κτίσμα.

Ἐν εἶναι μὲ τὸ ἀληθινόν.

Φῶς Θεοῦ ὑπὲρ τὸ κατ' ὑπεροχὴν μὴ
ὄν ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Φῶς χάριτος μὲ τί συγκρατεῖται.

Φωτὸς δίχα πνευματικοῦ οὐκ ἂν δέξη-
ταί τις θεωρίαν πνευματικὴν.

Φῶς Θεῶν πάντα ἀποκαλύπτει τῇ ἐαυ-
τοῦ δυνάμει.

Ἀπὸ τὸ φῶς φαιδρυνόμενα τὰ κτίσμα-
τα ὑμνοῦσι τὸν Θεόν.

Πῶς μετὰ τὸ σκότος ἐγινε.

Τὸ ἐν Θαβωρίῳ ὁφθέν δὲν ἦτον οὐ-
σία Θεοῦ.

Νικῆσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἀποστό-
λων, τίνος τύπον εἶχεν.

Ἀχάριστόν ἐστι τῆς ἐσίας τῷ Θεοῦ.

Πρὸς τὸ Θεῶν φῶς τυφλοὶ εἶναι οἱ
αἰσθητοὶ ὀφθαλμοί.

Φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως οὐ
γίνεται καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περι-
γράφεται.

Οἱ μὲ τὸ φῶς τῷ Θεῷ ἐνωθῆναι βελο-
μενοι φῶς πρέπει νὰ ἦναι καὶ αὐτοί.

Φῶς Θεῶν καὶ τὰ αἰσθητὰ φαιδρύνει.

Φῶς δεύτερον καὶ τρίτον ποῖα εἶναι.

Τὸ τῆς Μεταμορφώσεως καὶ φῶς ἦτον
καὶ σκότος.

Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ἱλαρὸν ἦτον καὶ
γαλήνιον.

Φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον ὁ Θεὸς " πῶς ἐρμυ-
νεύεται.

Ἐρωτοληπτικὰ λόγια εἰς τὸ φῶς τῆς
Μεταμορφώσεως ποῖα.

Φωτισμὸς ἐνυπόστατος καὶ ὑποστατικὸς
ἐν καρδίᾳ ποῖος εἶναι.

Φωτισμὸς γνώσεως καὶ νοημάτων ποῖος.

Φώτων Πατὴρ διὰ τί λέγεται.

X

Χαρά ἀνεκλάλητος διὰ τί ἐδόθη.

Ἐχάθη ἀπὸ τὰς ἀνθρώπους μετὰ τὴν
παράβασιν.

Χαράν προξενεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Χαρά ὑπερβολικὴ κάμνει τὸν χαίροντα
νὰ κροτῇ τὰς χεῖρας.

Χαρακτὴρ διὰ τί λέγεται ὁ Υἱός, εἰς
τὴν β'. ὑποσημείωσιν.

Χαράττω δύω σημαινόμενα ἔχει, εἰς τὴν
β'. ὑποσημείωσιν.

Χάρις τοῦ Πνεύματος κατὰ τὸ ἀνοιγμα
τῆς διανοίας οὕτω δίδεται.

Εἰ καὶ χάρις οὐχ ἀπλῶς ἐκχεῖ-
ται, ἀλλὰ τὰ παρ' ἡμῶν ζητεῖ πρῶ-
τον.

Χάρις Χριστοῦ, Θεοτόκου, Ἀποστόλων
καὶ Ἀγίων μὲ τί ὁμοιάζει.

Ἡ ἐν τῇ φυγῇ χύνεται ἔξω καὶ εἰς
τὸ σῶμα.

Φῶς αὐτῆς μὲ τί συγκρατεῖται.

Χάρισμα Πνεύματος Πνεῦμα καλεῖται.

Χάρισμα Πνεύματος ποῖον σβέννυσι.

Οὔτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δίδεται
χωρὶς νὰ ἔχη ὁ ἀνθρώπος δευτικὴν
ἐπιτηδεύουσα, οὔτε ὁ ἀνθρώπος δύ-
ναι λαβεῖν αὐτὴν χωρὶς ὑπερφυσι-
κὴν δύναμιν.

Ἡ χάρις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς Πί-
σεως καὶ καθαρότητος δίδεται.

Χωρητικούς τῆς Θείας χάριτος γενέ-
σθαι ἡμᾶς ἀδύνατον, μὴ ἐξελάσαν-
τας πρότερον τὰ ἀπὸ κακίας πάθη.

Εἰς ποίους ἡ χάρις δίδεται.

Κατὰ τὸν πόθον δίδεται καὶ ἡ χάρις.

Χάρις διὰ τί λέγεται, ἦγεν διὰ τί προ-
ξενεῖ χαράν.

Πῶς ὅλην τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος
ἔδωκεν ὁ Χριστός.

Χάριν Πνεύματος πῶς δυνάμεθα νὰ ἀ-
ποκτήσωμεν.

Χάρις Θεώσεως ἀσχετός ἐστι παντά-
πασι.

Χάρις τῷ Πνεύματος ἐδόθη εἰς τὸν Ἀδὰμ
ἐξ ἀρχῆς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Χεῖλη ἀρρύπτητα πῶς ἀποκτῶνται.

Χεῖρες τί δηλοῦσιν, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.

Χειρῶν ἀπλωμα τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ
Σταυροῦ τί ἐδήλου.

Χεῖρ τοῦ Θεοῦ διὰ τί λέγεται ὑψηλή.

Χεῖρ τὸ ἔργον καὶ τὴν πράξιν δηλοῖ.

Κρότος χειρῶν τίνος σημεῖον εἶναι.

Ἐπὶ Θεοῦ πῶς νοοῦνται.

Χερσὶν διὰ τί ἐνικῶς ἔγραψεν ὁ Κοσμάς.

Τί δηλοῦσι.

Διὰ τί ὁ Θεὸς κάθεται εἰς αὐτά.

Χερουβὶμ ἐσήκωσαν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ
Ἀναλήφει.

Χερουβὶμ καὶ νεφέλη ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα εἶναι.	458	Χριστὸς πῶς εἶναι σημεῖον ἀντιλεγόμενον.	200
Ἡ ἄλγυν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῆ Παραδείσε.	27	Αὐτὸς μόνος ἤνοιξε τὴν μήτραν τῆς Μητρὸς.	201
Πολὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστορ- γότερα.	458	Εἰς Ἄγιός ἐστι.	201
Χοῦς ἐξ οὗ ὁ Ἀδάμ ἐπλάσθη τί ἦτον.	73	Τρυγῶν ἐστι καὶ περιστέρα.	203
Χρέος Εὐας πῶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος.	238	Διὰ τί ἀσπύρας συνελήφθη.	212
Πάλιν τὸ χρέος αὐτῆς ἔμεινε.	239	Σῶμα αὐτῆς δημιουργικῶς ἐπίσθη.	219
Χρέος ἀμαρτιῶν βαρύτερόν ἐστι.	321	Καὶ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Τριάδος.	220
Χριστιανοὶ τί πρέπει νὰ λέγουν, ὅταν ἐκβαίνου ἀπὸ τὸν οἶκόν των.	2	Ἀνθρωπότης αὐτοῦ με πόσα ἐπλου- τίσθη.	221
Συνεχῶς τὸν Σταυρὸν ἐποίουν.	5 καὶ 50	Πλήρωμα χάριτος αὐτῆς με τί ὁμοιάζει.	227
Εἰς τὸν Χριστιανὸν διὰ τί ἐδόθη ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ.	11	Με τὴν ἱρὴν αὐτὸς ὁμοιάζει.	231
Χριστιανὸς πρέπει νὰ πολεμῇ ἀκατα- παύστως.	11	Ἐπ' αὐτοῦ ἠγάθη Θεὸς καὶ ἄνθρω- πος τὴν πρώτην καὶ ὑπερτελεστέτην ἐνωσιν.	232
Καὶ τὴν αἰτίαν τῆς νίκης νὰ τὴν ἀ- ποδίδῃ εἰς τὸν Σταυρὸν.	11	Ἀνθρωπότητα αὐτῆς ὁ Θεὸς οὐ δύνα- ται πειῖσαι ἄλλοτε.	232
Διὰ τίνος νικᾷσι τὸν Διάβολον.	11	Βασιλεὺς εἶναι κατὰ τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ Δαβὶδ.	235
Χριστιανὲ μέγα ἀνδραγάθημα ποῖον εἶναι.	24	Στερήσεις αὐτῆς ἐγιναν ἔξεις εἰς ἡμᾶς.	83
Φῶς πρέπει νὰ ἦται.	31	Με τρία τινὰ ἀνέπλασε τὸν ἄνθρω- πον.	68
Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττουσι τὸν Σταυρὸν.	50	Πῶς μορφώνεται εἰς ἡμᾶς.	253
Πῶς γνωρίζουν εἰς ἐβαπτίσθησαν.	53	Ἀεὶ γεννᾶται κατὰ Πνεῦμα ἐν ταῖς καρδίαις.	253
Οὐδὲ τὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Προ- δρόμου φυλάττουσι.	155	Πῶς ποτίζει τὴν Ἐκκλησίαν.	261
Χριστοὶ Κυρίου με ποῖον ὀνομάζονται.	177	Υἱὸς Δαβὶδ διὰ τί ὀνομάζεται.	275
Πῶς βυζάνουν ἀπὸ τὸν Χριστόν.	261	Διὰ τί ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς ὄνον καὶ πᾶλλον.	278
Ποῖα ζῶα πρέπει νὰ καβαλικεύειν.	279-286	Μεῖζων τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ οὐκ ἐγνωρίσθη.	280
Πρέπει νὰ δουλεύουν ἕνας τὸν ἄλλον διὰ τῆς ἀγάπης.	297	Διὰ τί λέγεται „Ἐρχόμενος ἐν ὀνό- ματι Κυρίου“.	282
Μυστικῶς ἀνακαινίζονται ἥδη.	392	Κατεδικάσθη ὑπὸ Πιλάτου, διότι με- τὰ βαίαν ἐμβήκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	283
Τρέχουν εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἀγίου τάφου.	405	Πῶς ἀρπαγμὸν οὐκ ἠγήσατο τὸ εἶναι ἱσα Θεῷ.	290
Χριστιανοὶ παλαιοὶ ἀγρύπνουσαν ὅλην τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα.	431	Καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπό- τητος ὁλόκληρον εἶχε τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητος.	290
Πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν ἐν τῇ Κυ- ριακῇ τῆ Πάσχα, εἰς τὴν ὑποσημ.	446	Ἑορτὴ ἐστὶ.	422
Ποῖαν ὑπόσχεσιν τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ὡς ἀγκυραν.	450	Φωνὴ αὐτοῦ θεία, φέλη καὶ γλυκυτά- τη ποῖα ἦτον.	449
Πῶς συνανέστησαν τῷ Χριστῷ.	452	Μεθ' ἡμῶν εἶναι πάντοτε.	450
Πρέπει νὰ ζοῦν καινουργίαν ζωῆς.	452	Χριστῷ βαπτισμένῳ διὰ τί ἀνεώχθη- σαν καὶ ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, εἰς τὴν υποσημείωσιν.	168
Διὰ τί λέγονται χριστοί.	532	Εἰς τὸ Ἰωάννη βάπτισμα ἐβαπτίσθη, καὶ εἰς μίαν κατάδυσιν, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	150
Ποῖος ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀσύνητον τὴν καρδίαν.	533	Νυμφίος ἐστὶν ὡς νύμφην λαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.	478
Πῶς εἰς αὐτοὺς εἶναι τὸ Πνεῦμα.	533	Τίτα	
Χριστιανοὶ πῶς πρέπει νὰ πανηγυρίζω.	649		
Χριστοὶ ποῖοι ἐλέγοντο.	532		
Οἱ θέλοντες εἰς Οὐρανὸν ἀναβῆναι τί πρέπει νὰ κάμνουν.	520		
Μυρίας ζωᾶς ἂν εἶχον πρέπει νὰ τὰς θυσιάζουν διὰ τὰς χάριτας ὅπου ἡξίωσεν αὐτοὺς ὁ Χριστός.	521		

Τίνα λόγια εἶπε πρὸς τὴν Μητέρα τε ἀναλαμβάνόμενος.	491
Μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔνδεκα φοραῖς ἐφάνη εἰς τοὺς ἀποστόλους.	493
Διὰ τί ἐκ ἀνεβιβάσθη, ἀλλὰ ἀνέβη.	494
Εἰσήχθη πρωτότοκος εἰς τὴν οἰκομένην.	512
Πῶς ἀνέβη ὅπου ἦν τόπρύτερον.	514
Διὰ τί ἀφῆκεν εἰς τὸ σῶμά του τὰς τρύπας τῶν ἡλων καὶ τῆς λόγχης μετὰ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	508
Χριστὸς ἦλθεν ἵνα διακονήσῃ.	292
Εἶχε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη.	297
Οὐκ ἀναγκαστικῶς ὁμῶς.	298
Ἦ ἀνθρωπότης του ὅλα τὰ ἰδιώματα εἶχε τῶν ἄλλων ὑποστάσεων πλήν τοῦ ὀλικοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	298
Πῶς ἐζητεῖτο ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας.	323
Διὰ τὴν Νιπτήρος παράδειγμα ταπεινώσεως ἡμῖν ἐδείξε.	339
Γυμνὸς ἐπὶ τοῦ Νιπτήρος οὐχ ἴσατο.	339
Καινὸς ἄνθρωπος κατὰ Θεὸν κτισθεὶς ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	353
Ἐπ' αὐτῷ ἔτε τὸ, Ἐξ ὧν (φύσεων δηλ.), οὐτε τὸ, Ἐν οἷς λέγεται ἀκριβῶς, εἰ μὴ τὸ, "Α.	354
Ἐξ ἐτέρων καὶ ἐν ἐτέροις ὁ αὐτός ἐστι.	354
Εἰς ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ δύο κατὰ τὰς φύσεις.	357
Εἶδεν τίνα τῶν παθῶν, καὶ διὰ τί ὁ Κύριος ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	357
Ἰμάτιά του διὰ τί ἐκδύθη καὶ πάλιν τὰ ἐνεδύθη.	357
Δόξης αὐτῷ ἐπληρώθη τὰ πάντα.	378
Χριστὸς Βασιλεὺς εἶναι πάντων.	378
Διὰ τί ἀπλῶς τὰς χειράς τε εἰς τὸν Σταυρόν.	383
Εἰ μὴ ταφὴν ὑπέστη, δὲν ἠθέλεε γνωρισθῆ ἢ δυνάμει του.	384
Ἐκεῖνα ὅπε ἠκολούθησαν, ὅταν ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἀνεγεννήθη ἐκ τῆς τάφου.	391
Πραγματικῶς ἀνεγεννήθη.	391
Θάνατος αὐτοῦ ὕπνος λέγεται.	403
Χριστὸν ἀναστάντα πρώτη εἶδε γυνή, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	440
Χριστὸς βαπτίζομενος ἐπροσηύχετο.	149
Ἀναληφθεὶς πᾶ ἀνέβη, εἰς τὴν ὑποσ.	528
ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἀποστέλλεται.	528
Ταπεινώσις αὐτοῦ πᾶσαν ἔσβεσεν ὑπερηφάνειαν.	339
Χριστὸς ὄνομα τίνος εἶναι δηλωτικόν.	134
Με ὅλα του τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἔργα ἐφιλίωσεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Θεόν.	138

Βασιλεία ἐστὶ.	139
Καὶ Δημιουργὸς εἶναι καὶ Γεωργός.	140
Εἶναι Λόγος, Φῶς καὶ ἥλιος.	141
Φύσει εἶναι χρηστός.	148
Τὸ λέγειν αὐτὸν, ὅτι φύσει μὴ πέφυκεν, ἀσεβὲς ἐστὶ.	148
Σῶμα αὐτοῦ ἔτε φύσει ἦν Θεός, ἔτε Θεός.	152
Τὸ ὕψος τῆς σώματος αὐτῷ ἀπόρρητον ἦν καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν κτίσιν.	152
Διὰ τί λέγεται ἀγαπητός.	160
Ὡς ἰατρὸς ἐπεκρίθη τῷ κάμνοντι.	166
Χαρισμάτων εἶχε τὸ πλήρωμα.	169
Διὰ τί βαπτισθεὶς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	171
Διὰ πόσα αἷτια ἐβαπτίσθη.	174
Αἱ φύσεις αὐτοῦ τῇ ἐπινοίᾳ διαιρούμεναι, ἀδιαίρετοι ὁμῶς εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Πρωτότοκος εἶναι τριχῶς.	184
Οὐδεὶς αὐτῷ συνεταίρος καὶ σοφώτερος.	185
Ψυχὴ αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνάσεως εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας.	185
Ἀρετὴ αὐτοῦ ποία εἶναι.	186
Εἰς Τίος ἐστὶ τῷ Θεῷ καὶ τῇ Παρθένῳ.	195
Μετὰ τὴν ἐνωσιν διαφορὰν ἔχει κατὰ τὰς φύσεις, καὶ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν.	195
Κατέβη εἰς τὸν Ἄδην.	197
Διὰ τὸν Χριστὸν ὅλα ἐγιναν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	167
Καὶ καθεύδων ὁ Χριστὸς φοβερός ἦν.	403
Οὐκ ἐξ αἰτήσεώς τι ἐδέχετο, ἀλλ' ὡς Τίος τὰ τοῦ Πατρὸς ἀγαθὰ μετὰ ἀξίας διένεμε.	269
Ἀπαρχὴ ἦσαν τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, καθὼς τὸ σῶμα του ἦσαν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.	219
Χριστὸς ἐτυποῦτο ἐν τῷ χαλκίῳ ὀφει, καὶ διὰ τί.	9
Σῶμα ἀνθρώπινον εἶχεν, ἀλλ' ἐχ' καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρωπίνην.	9
Χριστὸς ἀλιεὺς σοφώτατος.	25
Ἐν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασε τὸ μεγαλῆτερον πάθος.	31
Κεφαλὴ ἐστὶ τῶν ἀπάντων.	54
Τὰ ἐναντία ἱατρύει μετὰ τὰ ἐναντία.	58
Ποῖον φυσικὸν ἰδίωμα ἔχει.	60
Χριστὸς ὄνομα τὸ συναμφοτέρον δηλοῖ.	66
Ἦ ποτε μὲν δηλοῖ τὴν Θεότητα, ποτε δὲ τὴν ἀνθρωπότητα.	67
Διὰ τί λέγεται ὅτι γεννᾶται, καὶ ὅχι ἐγεννήθη.	68

Διὰ

Διὰ τί καὶ κατὰ τί λέγεται σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	71	Δίκαιος λέγεται.	312
Γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἀπέθετο τὸ εἶναι Θεός.	74	Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δύο φύσεις ἔχει.	594
Ποιμὴν εἶναι τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	75	Καὶ ἐν Οὐρανῶς ἥδη ὡν εἰκονίζεται.	594
Ἄνθρωπος εἶναι.	76	Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὰς αἰῶνας " πῶς ἐρμηνεύεται.	595
Δένδρον εἶναι καὶ χαμόκλαδον καὶ χόρτον.	76	Διὰ τί λέγεται Ἥλιος δικαιοσύνης.	429
Κούρη αὐτοῦ ἐναντία εἶναι μὲ τὰ κούρη τῶν ἀνθρώπων.	77	Διὰ τί σκώληξ ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑπ.	25
Δύο εἶναι αἱ Παρουσίαι αὐτῆς. 79 καὶ	265	Διὰ τί λέγεται Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ σοφία καὶ εἰκὼν καὶ σφραγὶς καὶ βραχίον τοῦ Πατρὸς.	619
Δύο εἶδη ἰατρείας ἐμεταχειρίσθη.	83	Πέτρα ἐστὶν ἡ τόπος οὗσα παρὰ Θεῶν.	623
Ἀπαθὴς ἐστὶ καὶ κατὰ τὰς δύο γεννήσεις.	85	Τί δηλοῖ ὅτι εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὅτι εἶναι ὁλος Θεὸς καὶ ὁλος ἄνθρωπος.	628
Ἐφύλαξεν ἀπήμαντον τὴν τεκούσαν αὐτόν.	85	Κάλλος τῆ Χριστοῦ τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως ἀσυγκρίτως ἦτον ἀνώτερον τοῦ Ἀδάμ, καὶ διὰ τί.	632
Παιδίον διὰ τί λέγεται.	87	Ἀνθραξ εἶναι.	633
Πατὴρ ἡμῶν λέγεται διττῶς.	88	Χριστὸς ὡς Ἥλιος ἀστράπτων ἐν τῇ Μεταμορφώσει, εἰς ὅλους δὲν ἐφαίνετο, ἀλλὰ οἷς ἠθέλην.	634
Μακάριος εἶναι.	95	Οὐ κατὰ θέσιν Υἱὸς ἐστὶ τῆ Πατρὸς, ἀλλὰ κατὰ φύσιν.	638
Τὰ ἐπὶ τῇ φιλελευθροπείᾳ αὐτῆς καταφασκόμενα δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχει.	106	Βασιλεὺς εἶναι ὡραιότατος.	639
Ἐκατέρας φύσεως αὐτῆς ποῖα ἦτον ἴδια.	109	Χριστοῦ ἀρεταὶ ποῖαι εἶναι.	662
Μὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἠπάτησε τὸν ἐχθρὸν ὡς μὲ δόλωμα.	117	Χριστὸς ἐκατέβη ἀοράτως εἰς τὴν Κόμην τῆς Θεοτόκου.	676
Καθαρίζει πρῶτον, εἴτα φωτίζει.	131	Χριστὸς ὡς Ἥλιος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔκρον τῆ Οὐρανοῦ ἐκβῆκε καὶ ἐκατάντησεν εἰς τὸ αὐτὸ ἔκρον διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	455
Καθάρισεως οὐκ ἐδεῖτο αὐτοκάθαρσις ὦν.	131 καὶ 414	Τραβίζει ἡμᾶς εἰς Οὐρανόν.	457
Χριστῷ συνανέστημεν διὰ τῆς Πίστεως.	425	Χερουβὶμ ἐσήκοναν αὐτόν ἐν τῇ Ἀναλήψει.	458
Πῶς συνθαρπτόμεθα αὐτῷ καὶ συσσωρούμεθα.	425	Καὶ ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν αὐτόν ἐν τῇ δεξιᾷ του, καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκάθισεν.	458
Ὡς Παντοδύναμος ἀνέστη.	427	Μεσίτης ἐστὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.	460
Ἦτον ἄρσεν, ἀμνὸς ἁμωμος καὶ τέλειος.	427	Μετὰ δόξης ἀνελήφθη.	464
Καὶ ἐνιαύσιος.	428	Τὸ πέμπειν τὸ Πνεῦμα παρὰ τῆ Πατρὸς " πῶς ἐρμηνεύεται.	466
Αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέστησε καὶ ὁ Πατὴρ.	430	Ἐπλήρωσεν εὐφροσύνης τὰ σύμπαντα.	471
Ἀποστόλοις παρῶν ἦν αἰὶ ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐφανερῶτο δὲ αὐτοῖς, ὅταν ἐβούλετο.	450	Διὰ τί βλεπόντων τῶν Μαθητῶν ἀνελήφθη.	472
Καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ πάρεστι, καὶ ὁρᾷ αὐτόν ἔχοντες νοεῶς.	450	Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο.	475
Ἡ νοερά αὐτοῦ Θεωρία παντὸς ἀγαθοῦ ἐστὶ πρόξενος.	450	Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη.	483
Χριστὸς διὰ τί λέγεται σοφία, Λόγος καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	451 καὶ 653	Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν,	483
Πῶς ἀνίσταται μέσα μας.	453	Τὴν ἀπαρχὴν προσέφερε τῷ Πατρὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως.	483
Ἀπὸ ποίως θανατῶται καὶ θάπτεται.	453	Ποῦ εὗρίσκετο ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.	484
Διὰ τί λέγεται Παράκλητος.	554	Πῶς	
Ἐπαγγελία Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	556		
Προσκυνεῖται μὲ προσκυνήσει μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ.	581		
Σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν ἐκ ἔχει.	298		

Πῶς ἐτράφη μετὰ τὴν ἀνάστασιν. 484
 Λυτρωτὴς κυρίως εἶναι. 488
 Χριστὸς καὶ τῶρα ἐν Οὐρανοῖς ἴσως ἔχει
 τυπουμένης τὰς χεῖρας μὲ σχῆμα
 εὐλογίας. 500
 Ποῖαν δικαιοσύνην διαλέγεται. 509
 Χρυσόστομος ποῖα εὐχαριστικά λόγια
 ἔλεγε. 46
 Χωρὶς τί εἶναι, καὶ τί δηλοῖ. 545

Ψ

Ψάλλειν πόθεν γεννᾶται. 241
 Ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ τί εἶδος ὄργανου
 ἦτον. 210
 Ψυχὰς διὰ τίνος κτίζονται, εἰς τὴν
 ὑποσημείωσιν. 113
 Ψυχῆς θάνατος ποῖος εἶναι. 166
 Ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως
 εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας. 185
 Ψυχῆς στόμα ποῖον εἶναι. 209
 Ψυχὴ οὐ δύναται ἐκτανθῆναι εἰς γνώσιν
 Θεοῦ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἀφῇται αὐτῆς. 67
 Ψυχῆς πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννη-
 σις ποῖα εἶναι. 153
 Ποῖα εἶναι τὰ σημάδια τῆς πνευματι-
 κῆς αὐτῆς συλλήψεως. 254
 Ψυχὴ οἶκός ἐστι τοῦ Θεοῦ. 281
 Καὶ πόλις πλήρης κρίσεως. 282
 Πόρνη ἐστὶ καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας. 282
 Ἀντίκειται κατὰ τῆς σαρκός. 295
 Ὡς ἐπὶ τρυάνης ἴσταται. 295
 Ψυχὴ καθαρά πῶς ἀποκτᾶται. 318
 Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν "πρέπει νὰ
 λέγωμεν. 319
 Ψυχὴ ἀπὸ τῆς σῶματος πῶς χωρίζεται. 388
 Ψυχὰς τὰ στίγματα τῶν ἀμαρτιῶν πε-
 ριφέρουσιν. 389

Ψυχὴ ἢ τῆ Κυρίου ἐξουσιαστικῶς ἔχω-
 ρίσθη ἀπὸ τὸ σῶμα. 388
 Ἡλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ Ἄδῃ ψυχάς. 388
 Ψυχὴν τὴν καρποφοροῦσαν φυλάττει τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν δὲ ἀκαρπον
 ἐγκαταλιμπάνει. 567
 Ψυχὴ ὃν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα, τὸν
 αὐτὸν ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 πρὸς αὐτήν. 567
 Ζῇ παρόντος τοῦ Πνεύματος, ἀποφοι-
 τήσαντος δὲ, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν
 ζωὴν. 567
 Ψυχῆς τρία μέρη ποῖα εἶναι. 588
 Ζωὴ αὐτῆς ποῖα εἶναι. 340
 Ψυχῆς φθορὰ καὶ θάνατος ποῖος. 340
 Πόδες αὐτῆς πῶς καθαρίζονται. 359
 Ψυχὴ λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς σῶματος. 400
 Αἱ πνευματοφόροι ψυχὰς ἐλλαμφθεῖ-
 σαι, καὶ εἰς ἑτέρους τὴν χάριν ἀπο-
 στέλλουσι. 557
 Ψυχὴ οὐ μετεδόθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ
 Θεοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 73
 Ψωμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκε τῷ Ἰουδᾷ,
 τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 348

Ω

Ὡδὰς δύο διὰ τί μεταχειρίζεται ὁ
 Κοσμᾶς ἐν τῇ ἐνάτῃ Ὡδῇ τῆς Κανό-
 νος τοῦ Σταυροῦ. 55
 Ὡρα ἢ τρίτη τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκο-
 στῆς τί ἐδήλου. 576
 Ὡρ τί ἦτον, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν. 5
 Ὡς οὐχ ὁμοιωματικόν, ἀλλὰ ἐπιτατι-
 κόν, ποῦ κεῖται. 299
 Ἀντὶ τῆς Ὀλίγον λείπει λαμβάνεται,
 καὶ κολαστικόν. 639
 Ὡσαννά τί θέλει νὰ εἴπῃ. 257

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Π Α Ρ Ο Υ Σ Η Β Ι Β Λ Ω

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Ο Ν Ο Μ Α Τ Ω Ν, Τ Ω Ν Φ Ι Λ Ο Γ Ε Ν Ω Ν Σ Τ Η Δ Ρ Ο Μ Η Τ Ω Ν.

Ε Ν Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Ο Υ Π Ο Λ Ε Ι.

	Σώματ.		Σώματ.
Ο' Παναγιώτατος Οικεμενικός Πατριάρχης Κύριος Κωνσταντίνος (1).	20	Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Πρωτοσύγκελος Κύριος Προκόπιος.	1
Ο' Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριος Ἀθανάσιος.	5	Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Δευτερεύων τοῦ Μακαριωτάτου Κύριος Φιλήμων.	1
Ο' Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Καισαρείας Κύριος Παΐσιος.	8	Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Ἱεροκλήρυξ καὶ διδάσκαλος Κύριος Ἀγαθάγγελος.	1
Ο' Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Χαλκιδόνος Κύριος Ζαχαρίας.	10	Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἀγίου Καισαρείας Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Δέρκων Κύριος Νικηφόρος.	3	Ο' Οσιώτατος Κύριος Μακάριος αὐτάδελφος τῆς Γέρωντος Ἀγίου Χαλκιδόνος,	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Σεργίου Κύριος Γρηγόριος (2).	3	Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Σμύρνης Κύριος Χρυσάνθος.	1	Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Ἰωαννίκιος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Μαρωνείας Κύριος Δανιήλ.	1	Ο' Πανοσιώτατος Πρωτοσύγκελος τοῦ Σεβασμίου Γέρωντος Ἀγίου Δέρκων Κύριος Ἀβέρκιος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Διδυμοτείχε Κύριος Καλλίνικος.	1	Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Σύνεσιος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Κιοσητηλίας Κύριος Ἀρτέμιος.	1	Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Κύριλλος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Πελαγονείας Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Γεννάδιος.	1
Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Φιλαδελφείας Κύριος Πανάρετος.	1	Ο' Αἰδεσιμώτατος Ἅγιος Οἰκονόμος τῆς ἀγιατάτης Μητροπόλεως Χαλκιδόνος Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο' Ἅγιος Μέγας Πρωτοσύγκελος Κύριος Χατοῦ Σεραφεῖμ.	2	Ο' Πανοσιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Βενέδικτος ἡγούμενος τῆς Δαδιάς.	1
Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Δευτερεύων Κύριος Κύριλλος.	1	Ο' Τιμιώτατος κὺρ Γεωργάκης Νικολαΐδης.	1
Ο' Πανοσιώτατος Ἅγιος Τριτεύων Κύριος Ἰωαννίκιος.	1	Ο' Πανοσιώτατος Ἀρχιδιάκονος τῆς αὐτοῦ Χαλκιδόνος Κύριος Διονύσιος (3).	1
Ο' Πανοσιώτατος Ἱεροδιάκονος τοῦ Παναγιωτάτου Δεσπότη Κύριος Μελέτιος.	1		

(1) Νῦν δὲ παρρητημένος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου οἰκεία βουλήσει.

(2) Νῦν δὲ Πατριαρχεὺν Κωνσταντινουπόλεως.

(3) Διὰ φιλογενούς προτροπῆς τούτου συνέδραμον οἱ ἀνωτέρω εἰρημένοι συνδρομηταί.

Ο' Σεβασμ. Γέρων "Αγιος Δέρων Κύριος Νικηφόρος.	1	Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Δαμασκηνός τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Σκουτάρεως.	1
Ο' Πανιερώτ. "Αγιος Πρέσης Κ. "Ανθιμος.	1	Ο' Αἰδεσιμώτ. Παπᾶ Κύριος Βασίλειος Παναγίας τοῦ Γαλατᾶ.	1
Ο' Πανιερώτ. "Αγιος Μυραίων Κ. "Ανθέμιος.	1	Ο' Προεσ. Κύριος Ἀρβρόσιος τῶ Μεγάλου Ρεύματος.	1
Ο' Θεοφιλέσ. Ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως Κύριος "Ανθιμος.	1	Ο' Κ. Εὐτύχιος Πνευματικὸς τοῦ αὐτῆ.	1
Ο' "Αγιος Ἀργυρεπόλεως Κ. Δαμασκηνός.	1	Ο' Κ. Χριστάκης Ψάλτης τοῦ αὐτοῦ.	1
Ο' "Αγιος Ἱεραπόλεως Κύριος Παρθένιος.	1	Η' Εὐγενεστάτη κοκὸνα Μαργιωρίτσα Σαμουρκάση.	1
Ο' "Αγιος Πράνν Νικοπόλεως Κ. Ἰωαννίκιος.	1	Ο' Προεσ. Παπᾶ Κ. Μιχαὴλ τῶ Νεοχωρίῳ.	1
Ο' Πανιερώτ. "Αγιος Νίσης Κ. Γρηγόριος.	1	Ο' Προεσ. τῶ Περγᾶ Τερῆ Κ. Κωνσταντίνος.	1
Ο' Πανιερώτ. "Αγιος Αἰδέσης Κ. Ἰωαννείμ.	1	Ο' Σοφολογιώτ. Διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ρεύματος Κύριος Εὐσέβιος.	1
Ο' Σωτηριουπόλεως Κύριος Σωφρόνιος.	1	Ο' Ἱερομνήμων τῆς μεγάλης Ἐκκλ. Παπᾶ Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο' "Αγιος Ἐπιφανείας Κύριος Χρυσόφορος.	1	Ο' Προεσ. τῶ παλαιῶ πανίῳ Κ. Σεραφίμ.	1
Ο' "Αγιος Ἀριστείας Κύριος Μητροφάνης.	1	Ο' Κύριος Κωνσταντίνος Λαμπάκης.	1
Ο' "Αγιος Σεβαστουπόλεως Κ. Νεόφυτος.	1	Ο' Κ. Ζαχαρίας Σαράφης τῶ ἀγίῳ Ὄρει.	1
Ο' Πράνν Πρασλάβας Κύριος Γρηγόριος.	1	Ο' Κύριος Κωνσταντίνος Μαυσεῶς.	1
Ο' "Αγιος Παιωνίας Κύριος Κύριλλος.	1	Ο' Κύριος Προκόπιος Προεστῶς τῆς ἐν Πριγκίπων Παναγίας.	1
Ο' Πανοσιώτ. μέγας Ἀρχιδιάκονος Κύριος Γαβριήλ.	1	Ο' Προεσ. τῶ Μολλίου Κύριος Δανιήλ.	1
Ο' Κύριος Μιχαὴλ Θεοδώρῳ μέγας Γραμματικὸς.	1	Ο' Προεσ. τῶ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Νεοχωρίου Κύριος Δαμασκηνός.	1
Ο' Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο' Μέγας Σακκελᾶριος Κ. Κωνσταντίνος.	1
Ο' Κ. Εὐγένιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	1	Ο' Προεσ. τῆς Βλάγκας Παπᾶ Κ. Νικόλαος.	1
Ο' Ἀρχιμανδρ. προεστῶς τῆς Ἀντιγώνης Κύριος Νικόδημος.	1	Ο' Προεσ. τῆς αὐτῆς Κύριος Ἰερόνυμος.	1
Ο' Κ. Χαραλάμπης Ἐφημέριος Πατριάρχῃ.	1	Ο' Κύριος Βενέδικτος ἀπὸ πείσικτασι.	1
Ο' Ἀρχιδιάκ. τῶν Ἱεροσολύμ. Κ. Ἰωβ.	1	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Παναγιώτης ἐξ Ἀργυροκάστρου.	1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κ. Κύριλλος τῶ Μακαριωτάτῃ.	1	Ο' Προεσ. τῶ ἀγίῳ Δημητρίῳ Κ. Νικηφόρος.	1
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος τῶ αὐτοῦ.	1	Ο' Προεσ. ἀπὸ Ἱμυργιάνι Κ. Γρηγόριος.	1
Ο' Κ. Γαβριήλ καμαράσης Ἀγιοταφίτης.	1	Ο' Κύριος Λουκάς Ράλης ὁ ἐκ Χίου.	1
Ο' Παπᾶ Κ. Ἱερεμίας Ἀγιοταφίτης.	1	Η' τῶ Διπλογκιουρίου Ἐκκλησία.	2
Ο' Χατοῆς Κύριος Γεώργιος Ῥήσιος τοῦ Χατοῦ Παναγιώτου.	1	Η' τῶ Διπλογκιουρίου Ἑλληνικὴ σχολή.	1
Ο' Προεστῶς τῶ Παλίν Παπᾶ Μαργαρίτης.	1	Ο' Σοφολ. διδάσκαλος τῶ Στομπαλίῳ Ἑλληνικοῦ γυμνασίου Κ. Ἀρίσταρχος.	1
Ο' "Αγιος Ἀρχιμανδρ. Κύριος Θαδαῖος.	1	Ο' Πανοσιώτ. Προεστῶς τοῦ Στομπαλίου Κύριος Ἀκάκιος.	1
Ο' "Αγιος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Γαβριήλ Ἀγιοταφίτης.	1	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Νικόλαος τοῦ ἀγίῳ Ἰωάννου εἰς τὸν Γαλατᾶ.	1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Συνέσιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	1	Ο' Ἀρχιμανδρ. τῆς τῶ Στομπαλίῳ Ἐκκλησίας Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' "Αγιος Ἀρχιμανδρ. Κύριος Χρυσανθος τοῦ Σταυροδρομίου.	1	Ο' Πνευματικὸς τοῦ αὐτῆ Κ. "Ανθιμος.	1
Ο' Κύριος Ἰωαννείμ Προεστῶς τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας.	1	Ο' Κύριος Ζαχαρίας Οἰκονόμου.	1
Διὰ τὴν Μυριοφύτῃ Ἑλληνικὴν σχολήν.	1	Ο' Κ. Γεώργιος Παναγιωτάδης Ῥήσιος.	1
Διὰ τὴν ἐν Χάρῳ Ἑλληνικὴν σχολήν.	1	Ο' Πανος. "Αγιος Πορτάρης Κ. Μελέτιος (1).	5
Ο' Κύριος Δημήτριος Ἰωαννίδης.	1		
Ο' "Αγιος Ἀρχιμ. Νεόφυτος τῶ Κυρέτσεσμε.	1		

Εν

(1) Μετὰ τὴν ἐπαιτητὴν ταύτην συνῆργισεν ἔγεινεν ἡ καλὴ συνεισφορά τῶν εἰς εἰδὼ καταγεγραμμένων συνδρομητῶν.

Ἐν Τραπεζοῦντι.

- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμενος τῆ Σουμιλά
Κύριος Ἰάκωβος. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τῆς μονῆς τοῦ
ἁγίου Ἰωάννου Κύριος Χρῦσανθος
μετὰ τῆς ἀδελφότητος. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Φι-
λόθεος τῆς αὐτῆς μονῆς. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τοῦ ἁγίου Γεωρ-
γίου Περισερᾶ Κύριος Ἀζαρίας μετὰ
τῆς ἀδελφότητος. 1
- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Περισερίνης Κύριος
Ἰωαννίκιος. 1
- Ο' Πρῶτος Ἱερεὺς Κύριος Ἀναστάσιος. 1

Ἐν Προύσῃ.

- Ο' Πανοσ. Ἱεροδιάκονος τῆ Ἀγίας Πρέσβης
Κύριος Νεόφυτος. 1
- Ο' τῆ Ἀγίας Πρέσβης Ἀθανάσ. σταγειρίτης. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γιάγκος ἱπληκτοσόγλης. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γεωργάκης Ἰσαάκ. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Νικολάκης Κενσαλῆς. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Παναγ. Νικολαΐδης. 2
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Μιχαήλ Καρα-ολᾶν. 1
- Ο' Κύριος Ἀναστάσιος σαμακόγλους. 1
- Ο' Κύριος Σταυράκης Χριστοδούλου. 1
- Ο' Κ. Δημήτριος Ἀθανάσ. Σαμακοβλῆς. 1
- Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σμυρναῖος. 1
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Βορής. 1
- Ο' Κύριος Βασίλειος Χουρμουζίου. 1
- Ο' Κύριος Χατσῆς Γεώργιος Κερεσσετῆς. 1
- Τὸ Σχολεῖον τῶν Κίουπλῶν. 1
- Ο' Αἰδεσιμ. Ἐφημ. τῆς ἐν Καγιάμπας
Ἱερᾶς Ἐκκλησίας Κύριος Θωμάς. 1

Ἐν Μουδανίᾳ.

- Ο' Πανιερ. Ἅγιος Ἀγαθῆπ. Κ. Προκόπιος. 1
- Ο' Αἰδεσ. Σακκελάρ. παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. 1
- Ο' Εὐγενές. δημογέρων Κύριος Ἀβραάμ. 1
- Ο' Εὐγενές. Κύριος Εὐθύμιος Κυριάκου. 1
- Ο' Κ. Δημήτριος κυρόγλους. 1
- Ο' Κύριος Γρηγόριος Μαρτσανίδης. 1
- Ο' Κύριος Ἀλέξανδρος Βυστιάρη. 1
- Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Μουδανιάς. 1
- Ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή. 1
- Ο' ἐκ Τρίγλης Λογοθέτης Κ. Δημήτριος. 1
- Ο' Καθγ. τῆς κατὰ τὰς Ἐλεγκμῆς Ἱερᾶς
Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀβερκίου Κύριος
Παρθένιος. 1

- Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς τοῦ Πατριαρχίου
Κύριος Σεραφεῖμ. 1
- Ο' Κύριος Σωτηράκης Μπατοάγλους. 1

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

- Ο' Παναγιώτατος Σεβασμιος Γέρον Ἅγιος
Θεσσαλονίκης Κύριος Μελέτιος. 20
- Ο' Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἅγιος
Κασανδρίας Κύριος Ἰάκωβος. 10
- Ο' Θεοφιλέστ. Επίσκοπος Ἅγιος Κύτρου
Κύριος Κύριλλος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Επίσκοπ. Ἅγιος Πλαταμῶνος
Κύριος Γρηγόριος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Επίσκοπ. Ἅγιος Καμπανίας
Κύριος Γρηγόριος. 5
- Ο' Θεοφιλέστ. Επίσκοπος Ἅγιος Σερβίων
καὶ Κοζάνης Κύριος Βενιαμίν. 5
- Ο' Θεοφιλ. Επίσκοπ. Ἅγιος Πωλιανῆς
Κύριος Ἀνθιμος. 5
- Ο' Θεοφιλέστ. Επίσκοπος Ἅγιος Πέτρας
Κύριος Διονύσιος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Επίσκοπ. Ἅγιος Ἀρδαμερίων
Κύριος Ἰγνάτιος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Επίσκοπ. Ἅγιος Ἱερισσῆ καὶ
ἁγίου Ὀρους Κύριος Ἰγνάτιος. 5
- Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Βλατέων. 3
- Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας. 3
- Ο' Σκευοφύλαξ Ἱερομ. Κ. Ἀθανάσιος. 1
- Ο' Πρωτοπαπᾶς Ἱερομ. Κ. Θεόκλητος. 1
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Σάββας ἐπίτροπος
τῶν Βλατέων. 1
- Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Στρωμνίτης
Κύριος Κωνσταντῖος. 5
- Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Βοδενῶν Κύρ.
Ἰωαννῆμ. 5

Οἱ παρὰ τῷ Ἀγίῳ Θεσσαλονίκης.

- Ο' Πρωτοσύγ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Μελέτιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωαννίκιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἱερεμίας Πάτριος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Καλλίνικος. 1
- Ο' Γραμματεὺς Κύριος Μιχαήλ. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Ἀνδρίου. 1

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

- Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Ἀδριανουπόλεως
Κύριος Γρηγόριος. 20

Ο'

- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Πρωτοσύγ.
Κύριος Καλλίνικος. 1
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιδιάκ.
Κύριος Προκόπιος. 1
- Ο' Τῆς αὐτῆς Σεβασμιότητος Γραμματεὺς.
Κύριος Ἰωάννης Παναγιώτου. 1
- Ο' Κ. Νικόλαος Στεφάνου Ἀρδαμερινός. 1
- Ο' Κ. Ἀντώνιος Πέτρου ἐκ Στραμνίτης. 1
- Ο' Κύριος Στέφανος Ἀρχιδιάκ. τῆ πρώην
Ἀδριανουπόλεως. 1
- Ο' Κύριος Κωνστάντιος Νικολαΐδης διδά-
σκαλος τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. 1
- Ο' Κ. Γεώργιος Ἀγγελίδης Μουσικός. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Γεώργιος Καξαντσόγλου. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος Οἰκονόμος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Ἀντώνιος Σακελλάριος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Γεώργιος Πρωτοπαπᾶς. 1
- Ο' Χαστῆς Παπᾶ Κύριος Ἀνατόλιος. 1
- Ο' Σακελλάριος παπᾶ Κύριος Ἀποστόλης. 1
- Ο' Κύριος Διονύσιος Ἀγιοταφίτης. 1
- Ο' Πρωτοσύγ. τῆ Παναγίᾳ Τάφου Κύριος
Νεόφυτος. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος. 1
- Ο' Σακελλάριος παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Ἰωάννης ἀπὸ Κηριχανᾶ. 1
- Ο' Παπᾶ Κ. Κωνσταντῖνος ἀπὸ Κηριχανᾶ. 1
- Ο' Παπᾶ Κύριος Σχολῆς ἐκ Σκοπού. 1
- Ο' Κύριος Βούλκος Σλαυτσόβητς. 1
- Ο' Κύριος Νικόλαος Χρυσόχοας. 1
- Ο' Κ. Νικόλαος Φιλαπελίδης ἐκ Λιτίτης. 1
- Ο' Κύριος Ζήσης Σταματίου ἐκ Λιτίτης. 1
- Ο' Κ. Ζήσης Κωνσταντίνου ἐκ Λιτίτης. 1
- Ο' Κύριος Παναγιώτης Φιλαπελίδης. 1
- Ο' Κ. Χριστόδουλος Ἰωαννίδης ἐκ Μαργαρά. 1
- Ο' Κ. Ἀλέξανδρος διδάσκ. τῆς Ἀλληλοδ.
σχολῆς. 1
- Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Γεωργίου. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Πέτρου. 1
- Ο' Κύριος Ἀθανάσιος Ἰακωβάκης. 1
- Ο' Κύριος Γεώργιος Φιλίππου. 1
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Ἀνδρέου. 1
- Ο' Κύριος Θεοχάρης Παύλου. 1

Ἐν Ἡρακλείᾳ.

- Ο' Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος Ἡρακλείας
Κύριος Διονύσιος. 2
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νικηφόρος. 1
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητ. Ἀρχιδιάκονος
Κύριος Νεόφυτος. 1

Ἐν Ῥαιδεστῷ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἠλίας Βελιάδης. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰμαράκης Ἐμμανήλ. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ἰωάννου
Παππίδης. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀγγελάκης Χατοῦ
Ἀναγνώστου. 1
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Θεόδωρος Γεωργίου. 1
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Ἰωάννης Βουτυρά ἐκ
Καλλιουπόλεως. 1
- Ο' Κύριος Νικόλαος Γεωργίου. 1
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Φιλάρετος διδάσκαλος
τῆς ἀλληλοδιδ. σχολῆς. 1

Ἐν Καλλιουπόλει.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Κωνσταντῖνος Ταβελάριος. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Δομέστικος. 1
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Χατοῦ Ἰωάννη. 1

Ἐν Μαδύτῳ.

- Η' τῆς χάρας ταύτης Ἑλληνικῆ σχολῆ. 1
- Ο' Χατοῦ Παπᾶ Κύριος Διονύσιος Χατοῦ
Ἰωάννου. 1
- Ο' Ἐντιμ. Κύριος Ξανθέλης Πρωτεύκδικος. 1

Ἐν Περιστάσει.

- Ο' τῆ ἐν Περιστάσει Ἱεροῦ Μοναστηρ. τῆ
ἀγίᾳ Ἰωάννῃ τῆ Θεολόγ. Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νεόφυτος. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γιαννάκης τῆ Ἀδὰμ Κάλφα. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Παλάσης. 1

Ἐν Λούπιδι.

- Ο' Κύριος Ἀσημῆς Δημητρίου. 1
- Ο' Κύριος Γεώργιος Ἀνέστου. 1

Ἐν Καλαμίτῃ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Θεόδωρος. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Κανακῆς Ταβελαρίου. 1
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γρηγόριος Τριανταφύλλου. 1

Ἐν Μυριοφύτῳ.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Δημήτριος Ταβουλάρης. 1
- Ο' τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς διδάσκ. Κύριος
Ἀλέξανδρος Πηλιάδης. 1

Ο'

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χατσής Γεωργάκης
Χατσῆ Λαμπαδαρίου.

Ο' Ε'ξοχ. Ιατρός Κ. Κωνσταντῖνος Φίτσος.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δαμιανός Χατσῆ Λαμπαδαρίου.

Ἐν Κισσανίῳ.

Ο' Ε'λλόγιμ. διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς
σχολῆς Κύριος Δημήτριος.

Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κ. Νικόλαος Θεοχάρη.

Ο' Πρωτοψάλ. Κύριος Χριστόδουλος.

Ο' Πρωτοπνεύστ. Κύριος Νικόλαος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Ἀμβρόσιος
ὁ ἐκ τῆς Ἱεροῦ Μονασ. τῆς Ζωοδόχου
Πηγῆς τοῦ ἐν Ἀνδρῶν.

Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Ἰωάννης τῆς Δήμου.

Ο' Ἀρχιμανδ. τῆς ἐν Καλυβίῳ μετοχίᾳ
τῶν Ἱβήρων Κύριος Ἀθανάσιος.

Ἐν Μαλγάρῳ.

Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Φραντσῆς.

Ο' ἐν Ἱερομ. Κ. Ἱερεμίας εἰκοσιφοινισιῶτης.

Ἐν Κυζίκῳ.

Ο' Σεβάσμος Γέρων Ἅγιος Κυζίκης Κύριος
Ἀνθίμος.

Ο' Ἀρχιδιάκονος τῆς αὐτῆς Σεβασμιότητος
Κύριος Ἀνθίμος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Προκόπιος τῆς αὐτοῦ
Σεβασμιότητος.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Κ. Παρθένιος ἐξ Αἰνῶν.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωαννῆς ἐκ Σίφου.

Ο' Πανοσ. Κύριος Θεοδόσιος ἐξ Ἀνδρῶν.

Ο' Πανοσ. Κύριος Γρηγόριος ἐξ Ἀνδρῶν.

Ο' Αἰδεσιμώτ. Παπᾶ Κ. Δημήτρ. Θεοδώρ.

Ο' Μουσικολ. διδάσκ. Κύριος Δημήτριος
Ἰωαννίδης.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Νικολάου.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Πημῆν.

Ο' τῆς Ἀλληλ. σχολείας εἰς Τσανακαλεσί
Κύριος Δράκων.

Ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὁρι τοῦ Ἀθῶνος.
Μοναστήριον τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Προηγ. Κύριος Σωφρόνιος.

Ο' Προηγ. Κύριος Κύριλλος.

Ο' Προηγ. Κύριος Γαβριήλ Μουσικός.

Ο' Προηγ. Κύριος Χαραλάμης.

Ο' Προηγ. Κύριος Δανιήλ.

Ο' Προηγ. Κύριος Μάξιμος.

Ο' Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.

Ο' Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος.

Ο' Πανοσιολ. Προηγ. Κύριος Βενιαμίν.

Ο' Προηγ. Κύριος Νικηφόρος.

Ο' Προηγ. Κύριος Δαμιανός.

Ο' Προηγ. Κύριος Ἰλαρίων.

Οἱ Πανοσιώτ. Κύριοι Στέφανος καὶ Νεόφυτος
Σκουρταῖοι οἱ ἐκδόται.

Ο' Πανοσιολ. Διδάσκαλ. Κύριος Γρηγόριος
ἐκ Σκοπέλου.

Ο' Πανοσ. Ἐκκλησιάρχης Κ. Παρθένιος.

Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. Κύριος Δανιήλ.

Ο' Πανοσ. Σύγγελος Κύριος Ἰωακείμ.

Ο' Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ.

Ο' Προηγ. Κύριος Χριστοφόρος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Λεόντιος.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Γρηγόριος.

Ο' Ε'λλόγιμ. Χατσῆς Κύριος Διονύσιος.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Ἀνανίας.

Ο' Γέρων Κύριος Σωφρόνιος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Σεραφεῖμ.

Ο' Πανοσ. Κύριος Τιμόθεος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀγάπιος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Δωρόθεος.

Ο' Πανοσ. Κύριος Μιτροφάνης.

Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Νικηφόρος.

Ο' Γέρων Κύριος Ναθαναὴλ Δοχειαρῆς.

Ο' Γέρων Κύριος Κύριλλος Τραπεζάρης.

Ο' Γέρων Κύριος Ἀντώνιος.

Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Γέρων Κύριος Τιμόθεος.

Ο' Γέρων Κύριος Καλλίνικος.

Ο' Γέρων Κύριος Γρηγόριος.

Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Γέρων Χατσῆς Κύριος Δανιήλ.

Ο' Ο'σιώτ. Χατσῆς Κύριος Δαμασκηνός.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κορνίλιος Ὁρολόγιος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Λουκάς Νοσοκόμος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Φιλόθεος.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Δαμιανός Ἀρχοντάρης.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βησσαρίων.

Σχήτη τῆς Λαύρας Ἀγία Ἄννα.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀβράμιος ὁ Δικαῖος.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Φηλίμων.

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Ἀγάπιος.

Ο'

Ο' Πανοσιολογ. Διδάσκ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Ἰωάννης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Λουκάς.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐγένιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀγάπιος Ζακύνθιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γελάσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παντελεήμων.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γρηγόριος Χῖος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μεθόδιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νεόφυτος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μερκούριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παῖσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰωσήφ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νίκανδρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Συμεών.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Χαράλαμπος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀγάπιος.	1

Σκήτη τῆς Λαύρας Κουσοκαλύβια.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσιώτ. Πνευματ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιακ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Οσιώτ. Κ. Γεράσιμος ἀπὸ τὸν Θεολόγ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Κορηλῖος Ἀρτεμίου.	1

Κελλεῖα τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ ὠρολογαῖς.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰγνάτιος Ῥάπτης.	1
Ο' Τιμιώτ. Καπετὰν Στέριος Χαΐτας.	1

Τῆς Προβάτας.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνθιμος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Δαβίδ.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνατόλιος.	1

Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου.

Τὸ Κοινόν.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Ἰάκωβος.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Φιλάρετος.	1

Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Δαμασκηνός.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Θεοδόσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Μελχισεδέκ.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Σίλβεστρος.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Θεοφάνης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Χρυσάνθος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Μελέτιος Βηματάρης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ματθαῖος Μουσικός.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γαβριήλ Τυπικάριος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἱερόθεος καμπανάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύρ. Ναθαναὴλ Προσμονάριος τοῦ κοιμητηρίου.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος Νοσοκόμιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος Ὀργιάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Παχώμιος Τραπεζάρης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Μακάριος Κανονάρχης.	1

Σκήτη τῆς Βατοπαιδῆς Ἁγίος Δημήτριος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσιολ. Πνευματ. Κύριος Ἰωάσαφ.	1
Ο' Πανοσιολ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Πολύκαρπος Μεσικός.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Νικόδημος.	1

Κελλεῖα τοῦ Βατοπαιδίου.

Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Νήφων.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Γαβριήλ Θεολογίτης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Κωνσάντιος τῆς Καμένης.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Θεοδόσιος ἀπὸ τὸν Ἁγίον Κωνσταντῖνον.	1
Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος ἀπὸ τὸν Ἁγίον Νικόλαον.	1

Μοναστήριον τῶν Ἰβήρων.

Τὸ Κοινόν.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Θεοδόσιος.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Κύριλλος.	2
Ο' Οσιολογ. Κ. Γαβριήλ ὁ Γραμματεὺς.	2
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Ἀγαθάγγελος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γαβριήλ.	1

Ο'

Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Παΐσιος.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Νικτάριος Τυπικάριος.	1
Ο' Πανοσ. Ἐκκλησιάρχης Κ. Κύριλλος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Στέφανος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδιάκονος Κύριος Δανιήλ.	1
Ο' Γέρων Κύριος Πορφύριος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Ναθαναήλ ὁρολόγος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ Βηματάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Πορφύριος Μωσικός.	1
Ο' Γέρων Κύριος Λαυρέντιος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Θεοδόσιος Τσαγκάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ματθαῖος Δοχειαρής.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Εὐθύμιος Ταυριάρης.	1

Σκήτη τῶν Ἰβήρων Τίμιος Πρόδρομος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀκάκιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰωάννης.	1

Κελλεῖα τῶν Ἰβήρων.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος Δουκμετσής.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βασίλειος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καλλίνικος ἀπὸ τὸν Πρόδρομον.	1

Μοναστήριον τοῦ Χιλανδαρίου.

Τὸ Κοινόν.	3
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Παντελεήμων.	2
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἠσαΐας.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος καὶ ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ.	2
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Γεδεών.	3
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παντελεήμων.	1

Κελλεῖα τοῦ Χιλανδαρίου.

Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωακείμ Ζωγράφος.	2
Ο' Πανοσ. Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ Φλασκᾶς.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κωνστάντιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Μακάριος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος Χρυσόχρδος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Χαραλάμπης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος Σαμπαδάρος.	1

Μοναστήριον τῆς Ἀγίου Διονυσίου.

Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Στέφανος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Χατοῦνης Κύριος Δανιήλ ἱατρός.	2

Μοναστήριον τοῦ Κατλαμουσίου.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κ. Ἀγάπιος Μωσικός.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Νίκανδρος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδ. Κ. Ἀβέρκιος Μωσικός.	1

Σκήτη τῆς Κατλεμυσίου Ἁγίου Παντελεήμ.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Μισαήλ.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ Σταυροδάς.	3
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Συμεὼν ἀπὸ τὸν Ἁγίον Γεώργιον.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Τριάδα.	2

Μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἀνθιμος.	1
Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Θεόκλητος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Μακάριος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀρσένιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παγκράτιος.	1

Κελλεῖα τοῦ Παντοκράτορος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Πανοσ. Κύριος Χρυσάνθος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ Πυργάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βενέδικτος.	1

Μοναστήριον τῆς Ζηροποτάμου.

Τὸ Κοινόν.	2
Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Κύριος Βενέδικτος Μουσικός.	1

Ο'

Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Καισάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνδρόνικος ἐπιστάτης
 τοῦ Κοινοῦ. 2
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἡλίας Γραμματεὺς
 τοῦ Κοινοῦ. 1

Μοναστήριον τοῦ Ζωγράφου.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἀγάπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἐπιφάνιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰλαρίων. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Τιμόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Χατοῦς Κ. Γεννάδιος Μουσικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Νεκτάριος τοῦ Χατοῦ
 παπᾶ Ἀγαπίου. 1

Μοναστήριον τοῦ Δοχειαρίου.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἰωαννίκιος 2
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Προκόπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Μεθόδιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Νικηφόρος Μουσικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Ἀνανίας Ἐκκλησιαστικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Γρηγόριος Σταμπαδῶρος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀρσένιος μακρὺς. 1

Μοναστήριον τοῦ Καρακάλου.

Τὸ Κοινόν. 5
 Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γαβριήλ. 2
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Σεραφεῖμ. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Δωρόθεος. 1

Κελλεῖα τοῦ Καρακάλε.

Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰωάσαφ Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Βενιαμὴν Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κ. Κοσμάς τῶν Ἀνδρονάδων. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωάννης. 1

Μοναστήριον τοῦ Φιλοθέου.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ευθύμιος. 1

Μοναστήριον τῆς Ἀγίου Παύλου.

Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Γρηγόριος. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κ. Μακάριος ἐπιστάτης
 τοῦ Κοινοῦ. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Θεόκλητος. 2
 Ο' Ἱεροδιάκονος Κύριος Ἀβέρκιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Κωνσταντῖος. 1
 Ο' Τιμιάτ. Κ. Γεώργιος τῆς Κ. Ἀλεξίης. 1
 Ο' Τιμιάτ. Κ. Δημήτριος Ἰωάννης τσεμέτη. 1

Σκήτη τοῦ Ἀγίου Παύλου.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Μακάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Φιλόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1

Μοναστήριον Σιμονο-πέτρας.

Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Ἀμβρόσιος μετὰ
 τῆς Ἀδελφότητος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Παῦλος. 1

Μοναστήριον τῆς Ξενοφάντος.

Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γρηγόριος μετὰ
 τῆς Ἀδελφότητος. 2

Σκήτη τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Κυρίλλος. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἰωσήφ. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Γεράσιμος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Παγκράτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1

Μοναστήριον τοῦ Σταυρονικήτα.

Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Μακάριος. 1

Μοναστήριον τοῦ Γρηγορίου.

Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Προηγ. Κύριος Νεόφυτος καὶ Ἐπιστάτης
 τοῦ Κοινοῦ. 1

Ο'

- Ο' Οσιολογιώτ. Κύριος Γρηγόριος. 2
Ο' Πανοσ. Πνευματικός Κύριος Γεράσιμος. 1

Μοναστήριον τοῦ Ἐσφιγμένου.

- Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Ἀγαθάγγελος
μετὰ τῆς Ἀδελφότητος. 2
Ο' Οσιώτ. Κ. Ἀβέρκιος ποτὲ Ἐσφιγμένου. 1

Μοναστήριον Ῥάσσαν.

- Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γεράσιμος μετὰ
τῆς Ἀδελφότητος. 3
Τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Κωνσταντινου. 1

Ἐν Μακρυνίτῃ τῆς Ζαγοράς.

- Ο' Ἱεροδιδάσκαλος Κύριος Πολυζῶης ὁ
Οἰκονόμος Τρίκκης. 1
Ο' Αἰδέσιμος Ἱερεὺς Κ. Τριαντάφυλλος. 1
Ο' Μωσικολογ. Κύριος Ἀνθιμος Ἱεροδιάκ.
τοῦ Δημητριάδος. 1
Ο' Τιμιώτ. δημογέρων Κύριος Δημήτριος
Γεωργίου Ἀμούντσια. 1
Ο' Τιμιώτ. δημογέρ. Κύριος Σταμούλης
Φιλίππου ἀκτσελοῦ. 1
Ο' Τιμιώτ. Δημογέρ. Νικόλαος Ἀναγνώσε
Γεωργάρου. 1
Ο' Τιμιώτατ. Κύριος Ἰωάννης Δημητρίου
Μποζιάρη. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Μαραγλῆ. 1
Ο' Εξοχώτ. Ἱατροφιλόσοφος Κ. Ἰωάννης
Τασιαῖος. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος Σαρῆς. 1
Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Καίμπαλῆ. 1
Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Δήμης Ἀλληλοδιδάσκ. 1
Ο' Τιμιώτ. Ἐμπορος Κ. Γεώργιος Χατσῆ
Ἀγγελῆ. 1

Ἐν Πορταριά.

- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωσήφ ἐκ τῆς Μονῆς
τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. 2
Ο' Κύριος Νικόλαος Ῥέτσου. 1
Ο' Τιμιολογιώτ. Κύριος Γεώργιος Πάντα. 1
Ο' Λογιώτατος Κύριος Δημήτριος Στίβα
ἀπὸ Κατηχώρι. 1

Ἐν Ναυπλίου.

- Ο' Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἀργολίδος Κ.
Κύριλλος. 4

- Ο' Ἅγιος Δαμαλῶν Ἐπίσκοπος Κ. Ἰωνᾶς. 2
Ο' Ἅγιος Ἐλαίας τοποτηρητῆς Μεσσηνιακῶν
Φρουρίων Κύριος Παΐσιος. 2
Ο' Σεβασμ. Ἅγιος Εὐβοίας Κ. Ἀνθιμος. 1
Ο' Σεβασμ. Βοιωτίας Κύριος Παΐσιος. 1
Ο' Σεβασμ. Θήρας Κύριος Ζαχαρίας. 1
Ο' Σεβασμ. Μεσσηνίας Κύριος Ἰωσήφ. 1
Ο' Σεβασμ. Ἅγιος Ἀχαΐας Κ. Μελέτιος. 1
Ο' Κύριος Θεόφιλος πρωτοσύγ. τῆς ἐπισκο-
πῆς Ἀχαΐας. 1
Ο' Κύριος Δαμασκηνὸς Ἀρχιδιάκ. τῆς αὐτῆς
ἐπισκοπῆς. 1
Ο' Ἅγιος Βρεσθένης Κύριος Θεοδώριτος. 1
Ο' Ἅγιος Καρύστου Κύριος Νεόφυτος. 1
Ο' Ἅγιος Ἀρδαμερίων Κύριος Ἰγνάτιος. 1
Ο' Ἅγιος Ρεθύμης Κύριος Ἰωαννίκιος. 1
Ο' Ἅγιος Χариουπόλεως Δανιήλ. 1
Ο' Ἅγιος Ἀνδρουβίτης Κύριος Προκόπιος. 2
Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Μισαήλ Ἀποσολίδης. 1
Ο' Πρωτοσύγ. Κύριος Θεοδόσιος. 1
Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Διονύσιος Πύρρος. 1
Ο' Χαρτοφύλαξ Κ. Νικηφόρος Ἰβηρίτης. 1
Ο' Παναγιώτης Ἱερεὺς Καμαριώτης ἐκ Τρι-
πολιτσᾶς. 1
Ο' Στέφανος Ἱερομόν. ἐκ τῆς Μονῆς Φαιναῖ
τοῦ ἁγίου Γεωργίου. 1
Ο' Δανιήλ Ἱερομόν. καὶ Ἡγούμενος τῆς Πα-
ναγίας τοῦ Βράχου. 2
Ο' Κοσμάς Ἱερομόν. Ἀδριανουπολίτης. 1
Ο' Χατσηὶς Ἡσαΐας Ἱεροδιάκονος ἐκ Τρι-
πολιτσᾶς. 1
Ο' Θεόφιλος Ἱεροδιάκονος Ἀνδρίας. 1
Ο' Δημόσιος Ἱεροκήρυξ καὶ Ἡγούμενος τοῦ
Καρακαλᾶ Κύριος Ἰωάσαφ. 1
Τὸ Κοινὸν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου
τοῦ Καρακαλᾶ. 1
Ο' Κύριος Μιχαὴλ Ἱατρός. 1
Ο' Κύριος Λιμπεράκης Γιαννακόπουλος. 1
Ο' Κύριος Χαραλάμπης Δεληγιάννης. 1
Ο' Κύριος Βελισσάριος Παυλίδης. 1
Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος Καρπενισαῖος. 1
Ο' Κύριος Δημήτριος Θεοδώροπουλος. 1
Ο' Κ. Γεώργιος Μιχαλόπουλ. ἐκ Σαλαίων. 1
Ο' Κύριος Ἀνδρέας Παπαγιαννόπουλος. 1
Ο' Κ. Ἠλίας Συριακόπουλ. ἐκ Δημητσάνης. 1
Ο' Κ. Παῦλος Ν. Μαυροειδὴς Μαγνήσαλ. 1
Ο' Κύριος Λοΐζος Ἀργεῖος. 1
Ο' Κ. Δικαῖος Α. Πέτρος ἐκ Καρακοβέρι. 1
Ο' Κύριος Σταῦρος Κρομμίδης. 1
Ο' Κ. Λευκᾶς Λεονταρίδης Ἀθηναῖος. 1
Ο' Κ. Γεώργιος Ἰωαννίδης ἐκ Καλαβρύτων. 1
Ο' Κ. Παναγιώτης Ἰωάννου Κορδίας. 1

Ἐν

Ἐν τῇ νήσῳ Ὑδρα.

Ἐν τῇ νήσῳ Πετρωῶν.

Ο' Ἄγιος Αἰγίνης καὶ Ὑδρας Κύριος
 Γεράσιμος. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύρ. Ἀθανάσιος Μιλήτσας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Γεώργιος παπᾶ Ἀθα-
 νασίου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Παντελῆς Χατσῆ Νικολάε. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Νικόλαος Κολέτσας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἰωάννης Σαμπάνης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος πρῶν Οἰκονόμ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Δημήτριος Μερκερής. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κ. Ἀγάπιος Χρὸς Ἡγούμενος
 τοῦ Μοναστ. Ὑδρας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰωσήφ Ἡγούμενος
 ἐν Τριζίνῃ Μονῆς. 1
 Ο' Δίσκ. Κύριος Κύριλλος Σμυρναῖος. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Κύριλλος Κασανιώτης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἀντώνιος Ρίζας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Παΐσιος Σοφικίτης. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Γερμανός. 1
 Οἱ γενέσαστοι αὐτάδελφοι Κ. Λάζαρος
 καὶ Γεώργιος Κουντουριώται. 2
 Ο' γενέσαςτος Κύριος Γκίκας Γκιώνης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἰωάννης Νικολάου Οἰκονόμου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Μανώλης Γιουρδῆ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Θεόφιλος Ρίζας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀντώνιος Δημητρ. Μπαρμπέρι. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Γεώργιος Ἀντώνιος Μπαρμπέρι. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Γεώργιος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Δῆμος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Γεωργάκης Μοσχονᾶ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀναγνώστης Γενεράλης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀθανάσιος Γεωργίος Κοκκαλιάρη. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Δημήτριος Καπ. Θεοδωράκης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀνδρέας παπᾶ Παύλου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Σωτήρης Ζερβόπουλος. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Δημήτριος Γεωργίου Μπαδέρη. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀναγνώστης Τρατάρης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Γεώργιος Παναγιώτης Φαντόπελος. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Σαράντος Ἀναγνώστου Λάκων. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Γεώργιος παπᾶ Ἰωάννης Μάννης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἰωάννης Ἀναγνώστης Οἰκονόμ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἰωάννης Δημητρίου Δράκου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Μαστροκωνσταντῆς Γιανιάς. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἀναγνώστης ταπεινὸς πρωτοφάλης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἰωάννης Ἀναγνώστης Γκελέτης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Ἰωάννης πετρόπελος γούνας. 1

Ο' Πανοσιώτ. Ἡγούμε. τοῦ Μοναστηρίου
 Κύριος Ματθαῖος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Γερμανός. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Διονύσιος Πρωτοσύγ-
 κρατίδου. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης παπᾶ Νικολάου. 1
 Ο' Κ. Παναγιώτης Γεωργίου Μπουδούρη. 1
 Ο' Κύριος Μανώλης Κορτομάνης. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Ἀνδριτσόπουλος. 1
 Ο' Κύριος Λάζαρος Καπσοδάλα. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Ἰωάννου Μάγου. 1
 Ο' Κύριος Ἀσιμάκης Δήμου. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Γεωργ. Σίνης. 1
 Ο' Κύριος Μαστροδημήτρης Πέρδικας. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Πάνου. 1
 Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σίπης. 1
 Ο' Κύριος Νικόλαος Κωνσταντίνου. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πόρω.

Ο' Καθ. τῆς Μοναστηρίου τῆς Ζ. Πηγῆς
 Κύριος Νικηφόρος. 2
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Ἀνανίας Ἀθηναῖος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Γρηγόριος ἐκ τῆς αγίας
 Παρασκευῆς. 2
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νεῖλος Πελοποννήσιος. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικόδημος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Πελάγιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Εὐγένιος ἐκ τῆς Ἀίδρας. 1
 Ο' Αὐτὸς διὰ τὸν Κύριον Κώσταν ἀσπρο-
 ποταμίτην. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καϊσάριος Διδάσκαλος
 Μάνεση. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Μακάριος Ζαγοραῖος. 1
 Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς Κύριος Παρθένιος
 Ἀθηναῖος. 1
 Ο' Πανοσ. Ἡγέμ. Βιδίε Κύριος Δωρόθεος. 1

Οἱ Δημοζέροντες τῆς Νήσου.

Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος τῆς Στεφάνης
 πρῶν Οἰκονόμου. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Λάζαρος.
 Ἰωάννου Δοξῆνα. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Πανάγου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος Πρωτόπαπας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Σωτήριος Σκευοφύλαξ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀθανάσιος Σακελλίων. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Σ. Κριεζῆ. 1

ΑΙΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΕΛΤΙΟΝ

Οικογενειακῆς καὶ Οικονομικῆς Καταστάσεως πρὸς παρακλήν βοηθείας

Πόλις ἢ χωρὶς
Δῆμος ἢ Κοινότης
Ἑνορία

Ἀριθμὸς αἰτήσεως
Ἡμερομηνία ἀποδοχῆς αἰτήσεως
Ἀστυνομικὸν Τμήμα
Ὀρίων Ἀρχιεποῦ Οἰκισμῆς
Διεύθυνσις κοινοτικῆς
Συντακτικῆς

Α. ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ἀριθμὸς Α. Α. 10.	Ὁνοματεπώνυμον	Ἡλικία	Συντηρεῖται πρὸς τὸν ἀρχηγόν	Ἑσόδωρα	Ἀποδοχὰ	Ἑσόδωρα ἢ δόξα	Διὰ τί δὲν ἐργάζεται
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

Β. ΠΟΡΟΙ

α) Οὐκία	β) Καταστήματα	γ) Ἄγιοι τμήματα	δ) Ἄλλα περιουσιακά ἀκίνητα	ε) Κληρὶ περιουσία	ς) Ζῶα	β) Ἐκδοτικὰ ἔργα	γ) Συναρπάξεις	δ) Ἐκδοτικὰ ἔργα	ε) Ἐκδοτικὰ ἔργα	ς) Ἐκδοτικὰ ἔργα
.....										

Γ. ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΣΟΔΑ ΔΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

α) Ἐκδοτικὰ ἔργα	β) Συναρπάξεις	γ) Συναρπάξεις	δ) Συναρπάξεις	ε) Συναρπάξεις	ς) Συναρπάξεις
.....					

Σύνολον ἐσόδων διὰ τὸ εἰσόδημα

Δ. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ὁ ὑπογραφεύμενος ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενεῆς ἐν γυναικὶ καὶ ἀνδρὶ συνεσταλὼν τοῦ νόμου περὶ ψευδοῦς δηλώσεως, δηλῶ ὑπευθύνως, ὅτι αἱ ἀνω πληροφορίες αὐτῶν ἀληθεῖς

Εἰματα.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Χαστῆ παπᾶ Κυριάκου.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Διδάσκαλος Κριεζῆ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος τοῦ Στ. πρώην Οἰκονόμου.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναστάσιος Κιζάνη.
 - Ο' Λογιώτ. Κύριος Δημήτριος Τομαρᾶς.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀποστολόπουλος Πελοποννήσιος.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Γεώργιος Στ. Θεοφάνη.
 - Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀνδρέας Πελοποννήσιος.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος Πασότη.
 - Ο' Τιμιώτ. Μαστροανδρέας Ραντίτσα.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Χρῆστος παπᾶ Δημητρίου.
 - Εκ τῆς Ῥωσικῆς φρεγάτας ἡ Κινζῆνα Δόξισσα Πράπορτσικ, Νεβέροβ Στέφανος Νικήφορις.
 - Ο' Τιμιώτ. Ἀναγνώστης Χῖος.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναγνώστης ἔξ Ἀρτης.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀναγ. Νικολῆ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Πολυχρόνης Κρῆς.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κυριάκος Τσόρτσης.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Παύλου Παραματσῆ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Π. κταπόδι.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γιαννακὸς Ἀθηναῖος.
- Εν τῇ νήσῳ Αἰγίνη.
- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κ. Γρηγόριος Μοίρας.
 - Ο' Πανοσ. Ἡγούμεν. Κύριος Κύριλλος.
 - Ο' Οἰαίτ. Κύριος Ματθαῖος.
 - Ο' Κύριος Παῦλος Λογιστατίδης.
 - Ο' Κύριος Γρηγόριος Κωνσταντᾶς Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Προκόπιος Τυπάλδης Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Γεωργίῃ Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Μιχαὴλ Πατρίκιος Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Ἰωσήφ Διστομίτης Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Κυριαζῆς Μαργαρίτου Διδάσκ.
 - Ο' Κύριος Γεώργιος Λιώντας Διδάσκ.
- Εν τῇ νήσῳ Σύρα.
- Ο' Ἅγιος Μυρίνης Κύριος Σωφρόνιος.
 - Ο' Ἅγιος Χίου Κύριος Δανιὴλ.
 - Ο' Πρωτοσύγ. Κ. Λεόντιος Καμπάνης.
 - Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. τοῦ Ἁγίου Χίου Κύριος Ἰωακείμ.
 - Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωακείμ Σάμιος.
 - Ο' Πανοσ. Κύριος Παρθένιος Κυδωνιάτης.
 - Ο' Πανοσ. Κύριος Σάββας Πολυζηρινός.

- Ο' Πανοσ. Κύριος Παῖσιος Μοσχονήσιος.
 - Ο' Πανοσ. Διδάσκ. Κ. Κυρίλλος Πάτρι.
 - Ο' Ἱεροδιάκ. τῆς Ἁγίας Χίου Κ. Πλάτ.
 - Ο' Ἱεροκήρυξ Κύριος Κύριλλος Βαβύλ.
 - Ο' Εὐγενέστ. Νομάρχ. Κύριος Ἰάκωβ Νερουλός.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Γεωργίῃ Κοτ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Μιαγκαδ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Παυλίδης Πο.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χαραλάμπης Κομ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Τσανῆς Καλου. ἄς Χ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀναστάσιος Καλετάδης.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Βάνας Χ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Μανώλης Μαρινάκης Χ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Κωνσταντῖνος Παντελ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χατοῆς Φραγκ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ζαλα.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀγγελῆς παπᾶ Ἀδ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀσπροποταμίτης.
- Εν τῇ νήσῳ Νάξος.
- Ο' Πανοσ. Σακελλάριος Κύριος Μα.
 - Ο' Πανοσ. Πρωτοσύγ. Κ. Παῖσιος.
 - Ο' Πανοσ. Κύριος Ἀνθίμος Κουγ.
 - Ο' Τιμιώτ. Αὐτάδελφος τοῦ αὐτοῦ Διδασκάλου Νικοδήμου Κύριος Καλλιβούρτσης.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Ἀρε.
 - Ο' Τιμιώτ. Διδασκάλου Ν. Καλλιβούρτσ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Βασίλειος Κυ.
 - Ο' Τιμιώτ. Διδάσκαλος τῆς Ἀλληλλοδ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Καρτα.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Μάρκος Δαμερα.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Σακελ.
 - Ο' Τιμιώτ. Κ. Νικόλαος Χαστῆ Β.
 - Ο' Τιμιώτ. Σαρί.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Πελο.
 - Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Κορ.
- Εν τῇ νήσῳ Πάρῳ.
- Ο' Ἅγιος Παραναξίας Κύριος Ἱερ.
 - Ο' Πανοσ. Ἡγούμεν. τῆς Ζ. Πηγῆς.
 - Ο' Φιλόθεος μετὰ τῆς ἀδελφότη.
 - Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Οἰκονόμος Παπᾶ.

Ε. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΟΥ

[illegible]

DR. ATTORNEY GENERAL

[illegible]

Երբեք չօգտին ուրիշները և անօգտները միմյանց ընդդէմ և ոչ ուրիշները չեմք ինչ օգուտի քննարկումը քննարկելու համար։ Ի տարած ճակատագրից՝ իմ քո անհատը օգուտիս համար չօգտին և անօգտները չեմք իմ անհատի համար։ Ի տարած ճակատագրից՝ իմ քո անհատը օգուտիս համար չօգտին և անօգտները չեմք իմ անհատի համար։

10/10/2010 10:10:10 AM

1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 26

Conclusions

Table 1

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΟΙΝΩΝΙΑ